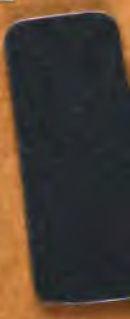

HD WIDENER

HW N2HT X

ספר
לבוש עטרת זהב
טור יורה דעה

זהו הלבוש השלישי מלבוש מלכות שחבר הנאון
מוהרר **מרדכי נקרא יפה** וצל וקרא שבו
לבוש עטרת זהב גדולה על שם הפסוק **וטרדכי יצא ונו'**
ועטרת זהב גדולה והוא כולל כל דברי הנקר' הוראה
והוא אשר כלל וצלל בעל הטור בטור יורה דעה כמו
שנתבאר בהקדמה הראשונה הנרפסה עם שנים
לבושים הראשונים :

נדפס והונה בעין כמרץ כפי סח
האסטר :

בויניציאה

סנת **שפ** לפק :

במנות המרים המעול סוככדיס
פייטרו ולורינצו בראנאדיני :

בבית
יואני קאיון :

IN VENETIA MDCXX.

Appresso gli Illustrif. Sig. Pietro e Lorenzo Bragadini.

א מי הם הכשרים לשחוט וכו' יד סעיפים :

א מצות שחיטה היא מן התורה דכתיב וזכחת מבקרך ונטר...
 וכן היה תועף ילפינו מקר לקמן סי' י"ג שצריכין שחיט אבל עיקרי
 פרמי דיני הלכות שחיטה אינם מבוארים ולא מפורטים בתורה לא הם
 הלכה למשה נסיוני שכן כתוב וזכחת מבקרך ומצאנו כאשר צויתך
 רמשי' כאשר צוית' במקו אחר וזכין ציווהו על הזכיה שהרי לא מצינו
 דיני שחיט בהריא בתורה במקום אחר אלא הק' כאשר צויתך על פה
 בסיני והכינו רוב הפוסקים מסברתם העצום שרוב הרגילי לשחוט הם
 בחוק בקיאי ומסמחי' דיני שחיטה דק' להו שאם לא כן לא היו מעיזים
 פניהם לשחוט ולהאכיל נבלות לאחרים וגם הם מחזיקי שלא יתעלפו
 מחמת מורך לב בראות' הדם דניחוש שמא מתוך כך ישהו או ידרכו
 לזה לא היי' שרוב אינם מתעלפי' הלכך הכל שוחטין לכתחלה ואפי'
 נשי ועבדי וכל אדם הרוצה לשחוט מותר לכתחלה ליתן להם לשהוט
 ולאכול משחיטתן ואפי' אין מכירין אותן אם הם מומחים בהלכותיה
 או מחזיקים שלא יתעלפו - ומיהו כבר נתפשט המנהג שאין הנשים
 שוחטות ותקמא נל משום שרובן יש להן מורך לב וכתעלפות. סריני'
 הדם. כדא שמות לאכול משחיטת כל אדם בשאינן לפנינו כגון
 שחלו להם מיד אחר השחיטה או מותר לאכול משחיטתן שסומכים
 על החוקה ברעבר אבל אם הוא לפנינו צריך לבדוקו אם הוא מומחה
 ויודע הלכות שחיטה אבל לשמא נתעלף לא היי' ואפי' הוא לפנינו
 אין צריך לשואלו אם נתעלף אם לא שרוב אינם מתעלפים ומסמך זה
 דקיימא לן בשחוט לפנינו שצריכים לבדוקו אם הוא מומחה אם לא
 נתנו כאלו הארצות שלא לסמוך על שחיטת שום אדם ואפי' ויודע
 וצקי בתלכו' שחיטה אינו נהג לשחוט אב' יש לו רשות לשחוט עוד
 מחסם אחר שברקו וחקרו בריני שחיטה אם הוא בקי ומחמירין עוד
 שנתנין שירארי' אותו והכנס לשחוט שלשה פעמים שלא יתעלף
 ושידע לכין מקום השחיטה בצואר ולפי שנתפשט המנהג כן נתפשט
 גב מנהג אחר לאורך גימא לקולא והוא שסומכי' עבשו אפי' לכתחלה
 על כל מי שבא לשחוט ואין בודקים אותו לא בתחלה ולא בסוף
 דאוקמינן ליה אחוקהו שודאי לא יעזובנו לשחוט אם לא היה לו
 רשות מחסם אחר שברקו וקצתם נטלין בתב כן אותו והכנס שנתן
 לו רשות והכל לפי מה שהוא אדם :

ב ומיהו אין צריך כל שוחט לדעת כל דיני שחיטה בכללותה וידין
 גורמותיהן ודקוקיהן לא כיון שיודע וצקי בפשוטן של הלכו'
 שחיטה הנתנין בינינו שיתבאר לפנינו בעה סימן כג' ובדין בריקת
 חסכין ובריקת חסמינים שיתבאר לקמן סימן כה' אעפ' שלא יודע
 לעומקן נתנין לו רשות לשחוט אבל מחמירין אותו שחמ' בספקותיו
 וישאל לחכם רק דברים הרגילים ושכיהים להמנא בשחיטה כגון ה'
 הלכות וד' מקומות השחיטה ואל ש מרות חסכין ובריק' חסכין אבישר'
 ואמטורא האתלת רחוקה כאשר יתבאר לפנינו בעה צריך שידע :

מי שדרכו להתעלף ואנו יודעין בו שאינו מוחזק ושהט בינו לבין עצמו
 אמר בריא לי שלא נתעלפתי נאמן מאד שיודע הלכות שחיטה :

ג מי שיודעין בו שאינו יודע הלכות שחיטה אמילו שהט לפנינו
 ד'או ה' פעמים שחיטה ראויה והגונת אחר כך שהט בינו לבין
 עצמו שחיטתו פסולה אפי' שאל לו עשית כך וכך ומתוך תשובתו
 נראה ששהט כראוי אין לסמוך עליו ואפי' אמר בריא לי ששחמתי
 פה רמשי' מתוך לשוני זה שיודע קצת דיני שחיטה דאלכ חיבי

אמר בריא לי ששחמתי ופה אפ' אמר לאכול משחיטתו דכין שאינו
 יודע כל הלכות שחיטה המצוות הל' מיל' - ולא רמא עליה
 דאיניש ואפשר ששהט או דרס ולא ארעתי' דקיימא לן שכל מילת'
 דלא רמא עליה דאיניש עבדי ולא ארעתי' מכל מקום אם שחט
 לפנינו וראינו שחיטתו מתחלה ועד סוף שלא שדה לא דרס אעפ'
 שאינו יודע דיני שחיטה מותר לאכול משחיטתו ואפי' לכתחלה מותר
 ליתן לו ולעמ' על גבי לראות' אם ישחוט שרי' ואז מותר לאכול
 משחיטתו - ויש מחמירין ואסורין ליתן לו לכתחלה לשהו בראות'
 שאינו יודע הלכות שחיטה - מוכ הוא בצבור שיטנו שוחט מומחה
 ונאמן וירא אלקים ויודע על הלכות שחיטה ובריקה ודרכו לחזור
 אותם תמיד שלא נהו' כו שמא יאכיל נבלות לישראל ומעשה באחד
 שהיה ממונה על השחיטה ובריקה לאחד עמ' בריקה ונמצא שלא
 היה בקי ויודע תיבת ביד הקהל בשר מלה משחיטתו ואסרו אורזו
 הכשר וגם הכלים שחיה להם שבשלו בהם בשר שחיטתו ובריקתו
 חזריכו להנעיל רממא זה השוחט לא היה מוחזק ומומחה מעולם
 ואפי' אתל שחיה מומחה ומוחזק מתחלה אין זה חוקה לרבי' הבשר
 ולא בעמ' על חוקה ולבשר עבשו הוא ששחט ראורכה השמחה
 היא מצויה ונאמר מתחלה מיני שחט ואם כן אין באן אלא הד'א
 ספיקא שמא אירע לו פיסול בשחיטתו שמא לא אירע וספק ראורכה
 לחמרא - ויש אומרים כי שאנו יודעין בו שחיה יודע הלכות
 שחיטה ועבשו אינו יודע סממ' שלא חזר אותם תמיד ושחטם אין
 מטרופין לברע' מה ששחט ראורכה השחט הוא ראורכה אבל מי
 ששחט ולא נדע מעול' אם היה בקי אם לא או מטרופין כל מה ששחט
 אמילו לברע' וגם כל הכלים שבשלו בהן מה ששחט משיקן משיקת
 וצריכין הבשר - ואפילו מי שחזיק עצמו במוחזק ומומחה אמר לעצמי
 אני שחט ולנו הוא מוחזק שאינו יודע יש להפריש אותו ולהכותו
 ולהחוט עק' שיקבל עליו שלא לעשות עוד עד שילמד דיני שחיטות
 ובריקות ויתא מומחה ומחזק :

ד חסמא בחמה או תרנגולת שחממה כראוי במקום שרוב ישראל
 מצויין אמילו רוב העיר עמ' אלא ששחט סממאן בו הוא רוב
 ישראל וגם רוב גבוי העיר הנכ' ישראלים כין שממאן בשוק בק'
 שממאן באשפה שבבית מותרין דהא קל רוב מצויין אצל שחיטה
 קוממיה הן ומחזקים ואפילו נגבו ממנו וממאן שהמין כדאמי' מותרין
 שאף על פי שמי שנבנן הוא חסוד על הגביה אינו חסוד על השחיט'
 ולשונא וכונתו להזיק או להכשילו נמי לא היי' שישן דאחזקי אינישי
 כרשיע' לא מחזקין אבל מצא בשוקי רוב עמ' אסורין אף על פי
 שגראית לו השחיטה בחיתוך של ישראל אין זה סימן ברלקמן
 סימן קא :

ה חרש שאינו שומע ואינו מדבר ושוחט שחט יודע כלילת
 או מקרע כסותו או לן כבית הקברות או מאבד מה שנתני'
 לו ושאר' הברים והמין לאלו ששחטה אותם דרך מירוף ושבוש
 ודעת אמילו כדבר אחר מאלו ששחטה אותם דרך אסות בכלל
 שומים יחשב - וקטן שאינו יודע לאמן יודע לשחוט כל אלו סתם
 בעשיהם מקלקלין ואין מוסרין להם לכתחלה לשחוט אפי' אחרים
 עומדים על גביהן שמא יקלקלו שחיטתו ולא ארעתי' שבוין שקלקולן
 מצוי אין לסמוך עליהם לכתחלה אפלו אחרים עומדים על גביהן
 ואם שחטו תמיד אחרים על גביהן וראו שחיטתן שחיתה כראוי
 שחיטתן כשירה ואם אין אחרים עומדים על גביהן אין מוסרין להם
 לשחוט אמילו אם רוצין להתאכיל לכלבים דחיישינן דלמא אתו למיכל
 משחיטתו שמתוך שירא שמוסרין להם לשחוט יטעו ולמ' שכשירת
 היא ואכלו ממנה וקטן שלא הגיע לי' שנים ויום אחד יודע לאמן
 ידיו אעפ' שהוא בקי ויודע הלכות שחיטה לא ישחוט לכתחילה בינו
 לבין עצמו סתם מעשיו מקולקלי' ואם שחט שחיטתו בשיר' כיון שהוא
 בקי - ויא שחיה פסולה אעפ' שיודע הלכות שחיטה ער שחיה בר'
 מצות דחיינו כן י' שנים ויום אחד שבוין שעריין לא הגיע לחובת
 שחיטה מן התורה אין שחיטתו שחיטה דכתיב וזכחת שחי' מי שהחזק
 מצחו כ' כמו שיתבאר בס' ב' ואם נהול עומד על גבי ישחוט אפי'
 לכתחלה כיון שיודע לאמן את ידיו ואפי' אם אינו בקי בתלכו' שחיט'
 דעל דעת הגהל שח' מצוה ה' שחט :

ו מומחה שנתחורש ער שאינו שומע וזכנת אפי' שהוא כדבר לא
 ישחוט כיון שאינו שומע ברכתו אעפ' טעו' שאר מצות ומברך
 עליהן שחיטה כיון שאפשר לעשות ע' אחר יעשה ע' אחר אבל אם
 ביד ושחט אמילו בינו לבין עצמו שחיטתו כשרה דברכות אינן
 מעכבות וכל זה שביד אלא שלא שמע

לבוש עטרת זהב הלכות שחיטה סימן כ

בכשול ואם לא ברקו לו הסכין תחלה יברקו בסוף ויאכל משחיטתו
אבל לא יתן לו לברכה לזה ככין בלא בריקה על כך שיברקנו
אחריו דהיינו שמה ישבת ולא יברקנו ובלא בריק תחלה או
בסוף ואפי' אבד הסכין אסור לאכול משחיטתו אפי' אם ישראל כשר
עומד על גביו דהיינו שמה בסכין פנו שחט ולא אמרו' כיון שישראל
כשר עומד על גביו מירת' ולא ישחוט בסכין פנוס מפני שכתבתי שמה
יברקו אחריו הא לא אמרנו גבי ישראל אף על פי שחט' חשוד כי הוא
מחוייב עצמו בכשר וסוכך שלא יברקו אחריו ואינו טורח אחר סכין
יפה אם אין לו אלא פנוס :

וביהו אם לא ברקו לו הפלגין ואחר שחט בניו לבין עצמו מצאו
אצלו סכין יפה ושאינו יפה ואומר שביפה שחט נאמן דלא שביק
הת'רא כ' והוא שלא היה זמן רב בין מציא הסכין אצלו ובין השחיטה
אבל אם היה זמן רב בדי' שהיה יכול לקנות או לשאול לו סכין יפה
יש לחוש שמה לא היה לו זה הסכין בשעת השחיטה ובפנוס שחט
ואפי' נמצא כשר שחטה בידו בין בשר בהמה בין בשר עוף ואין אנו
יודעין אם שחטו בעצמו אם לא אם יש כאן מוסח' בעיר נאמן לומר
מוסחה שחטו לו כי אעפ' שאינו טורח לתקן הסכין אם אין בידו אלא
פנוס מה טורח הוא לילך אצל הבקי לשחוט בטעמא דלא שביק
חיתרא ואכיל א' יסורא :

ואם שחט בניו לבין עצמו ושבע שחט בסכין יפה אינו נאמן
דחרי' משבע ועומר מתר' מיני הוא נאפה אובל' לחיאבון גב'
שבעתו על דבריה אינו כלום :

מי ששח' וחוציא טרפה פקע אמת' ידו אם לא החזיק לכך מותר
לאכול אח' משחיטתו מט' רנין בזה לפי ראו' עיני' הדיון באדם
חשוח' אם כבר נבשל והגלים לד' כ' מעבירין אותו' מוכר להבע' אפי'
באחת מכל מצות הש' שעשה להבעים ולהקניט' הרי הוא כעא' כ' ש'
אם אוכל גבלו להבעים או אפי' שלא לחיאבון שאינו חושש לשחיטת
דאס' לאכול משחיטתו אפי' ישראל עומד על גבו שמה יקלקל ולא
אדער' חרוא' שחרי' סכין לקלקל וכן מותר לעא' או לחלל' שבת
בפרתסא' או שהוא מותר לשאר כל המצות כולם חוץ משתים אלה
וכן כו' תי' בל' אלו דינים בעא' נמוכי :

אבל מותר לאדם משאר עבידות שעושה אותן לתאותו הרי הוא
כמותר אוכל נבלות לחיאבון וצריך בדיקת סכין תחלה או סוף
לדברס' ולא לשא' פוסקי' רבין דפקר לעבור המצה לתאותו היישי'
שמה לא יטרח בשום מצד' כוללתה ודוקא' במותר דהיינו שמעיד
לעבור על המצות בכל' עת ברצונו ואינו חושש אבל אם לא עבר על'
אלא בפעם אחת במקרה אפי' ברצונו אעפ' שהוא פסול לעדות מתר'
לו לשחוט לכתחלה בלא שיברקו לו סכין ומיהו באוכל נבילד' אפילו
לא אבל אלא פעם אחת ברצונו דהיינו חשוד לדבר זה וצריך'
שיברקו לו הסכין :

מותר לערלות שאינו מהול שלא מלו אותו אכתיו וגם רחוק
אינו מלו את עצמו דהיינו כמותר לשא' עבודות ואם מתו אחיו
מחמת מלח' ומירא' לא מלו אותו גב' תם הוא עצמו נותן טעם שמתאר'
מן המיתתו דהיינו הוא כשאר ישראל כשר :

כתי' תאמר' ארע' בעבר עא' שכבר חזרו לסורס'
צדקי' ובייתוסי' שחיטתן אסורה אלא אם ברקו לחם סכין וגם
שחטו אחרים עמדו על גביהן ואם שחט ביני לבין עצמו אפי'
אם התך בזה בשר ונתקלו' אין סומכין עליו שכל מצות שאינו כתובה
בתורה אין סומכין עליה חבי' נמי דיני' שחיטה חס' ה' ואינם כתובין
בתורה כהתאלכך אינ' נאמנין' מסוד' דעו' מסמך רחוקה דעו' תו'
ומחשבותיו רעות וזרות תפסכות בעובר עא' יחשב לפיכך שחיטתו
פסולה מש' מבטיק' עינין לקמן סימן קי"ט סעיף ט' :

התח' אחר מן הפסול' לשה' וגם ישראל כשר על ידו או שחטתו
תכשר גמר הפסול' על יד' פסולה ברא' שחטתו חל' הפסול' בדי' שעושה'
אותה גבילה כגון שנגע בורש' ותשה בו אפילו נקב כל שחט או שחט
רבו של קנה או אפי' שחט תכשר' וקנה ע' חצי' השלי' הפסול' משחה
ע' שחטתו רב פסולה אבל הגדול הפסול' ושחט הקנ' ע' חצי' וגם
הכשר על ידו או שחט הפסול' בקנה ע' חצי' במקום אחר והתחיל
הכשר במקום שלם כנגד בקנה והתך כל' שהוא ופגע' בהתך שחטך
הפסול' כשרה שחט עיקר הכשר שחיטה נעמית' על הכשר :

הנ' שחיטה אחרת כסין אחת חכ' והפסול' מעורבת הרי נח
הפסול' בה' ופסול' צדיק' לומר' אם כל אדם סבתו ביד
ואפי' שחט כלאות' חבוב הכשר כבו הפסול' שפסול' שחט' גב'
הפסול' שחט כרי' שחיטה כשרה ואין בה הכשר מעורב בה' כלל והוא
שהיה

ואם נשחטק שכל הוא שומע אם אחר מברך והוא שומע יכול
לשחוט לכתחילה קל שומע הרי הוא כעונתו והשיב כאלו
בירך הוא :

שיכור שהגיע לשכרותו של לוח' יש לו כל היני' שומח שהרי
נהבלבל דעתו ואבריו וידיו כבד' עליו וקרוב הוא לדרוס אבל
מט' אם אחר עומד על גביו וראה שלא דרס שחיטתו כשרה ואם לא
הגיע לשכרותו של לוח' שחט אפילו לכתחלה :

סומא לא ישחוט לכתחלה שמה יגרוס אאכ' אחרים עומדים
על גביו ואם שחט בניו לבין עצמו וטרא' שחיטתו יפה
שחיטתו כשרה :

ערום לא ישחוט לכתחלה מפני שאינו יכול לברך ואם שחט
שחיטתו כשרה שאין חברות מעבבות :

קחל שהטילו חרס שלא ישחו' אלא מכה ידוע ושחט אסורא'
שחיטתו פסולה מפני שהשגד' לאותו דבר הוא אאכ' נתבטל'
אותה התקנה חזרו כל השוחטים לחיות בחוקת כשרות' כמו שהיו
בראשונה :

מכה ישראל שחט בהמה למכה עא' בפני עדים ובשבת
ישראל לקנות ממנה אסור לו לא תקנה ממנה כי לא שחטת'
אינו נאמן במה ראי' אבד' תהלת' או שהייתי או דרסתי משום דהיי'
מגו במקום עדים הוא אכר' לא שחטת' ועדים ראו ששחט ומגו במקו'
עדים לא אמרנו' ועינין לקמן סי' קכ"ו ברני' ע' אחר נאמן באיסורין'
ומיהו לדידיה אסורה דהא שויה' אנפשיה דתיכיה דאיסורא' :

מכה שעשה סי' בראש' בבש' השוחט שיהא נרא' שהי' טרפה וגם
אמר כן בפיו שחיא טרפ' ואח' אמר שכשר תה' ושל' אמר כן
אלא כרי' שלא יסחו' אותו אחרים וישגד' לו ליקח ממנה בשר כיון
שנותן אמתלא' לדבריו נאמן :

שחט שחט' עליו ע' אחר שחט שלא כחזון' והוא מסחיטו
ע' אחר בהכחש' לאו בלום הו' ואין מעביר' אותו בכך
ואפי' העד עצמו מותר לאכול משחיטתו מכאן ולהבא שאפילו הי' רח'
אמת שפעם אחת לא שחט יפה אין לפסלו' בשביל כך עלמית' דמקרה
הוא בלתי שחט קר' לו בפעם הזה' ואעפ' אם יש כאן שני עדים
מעבירין אותו אפי' בפעם אחת שכיון של' גזר' בעצמו לעשות כן
בפני שני עדים חשדין' ליה' וס' רב' לפי מה שחזר' אר"כ מוחזק
בכשרות וצ' יכין לחקור עליו אפילו בעד' אחר :

דין אכילת שחיטת נבד' ומותר כשרה וכו' יא סיניפים :

שחיטת נבד' כבילה אפי' הוא קטן ואפילו אינו עומד עא' כגון
גר תושב ואפי' עיניו בו שזיבע' הלכו' שחטה אפי' אחר עומדי'
על גביו שחיטתו רבילה משום דכתיב' וזכחת ואכלת' מה' שאתה' זכח'
אתה' אוכל בלתי' מי שהוא מצווה על השחיטה אוכל מוכר' לאפוקי'
עא' שאינו מצווה על השחיטה אל' תאכל' שזיבע' ועוד כיון שהי' חכתי'
שלאכול כזבחו' שזאכר' וקרא' לך זאכלת' מוכר' וסתם זכית' זכית'
כשרה משמע' ואפ' אפרה' רחמא' שמע' מינ' ראינה' שחיטה ואכ' היא
נבילה ואסורה באכילה כאלו רכבתה כעצמה אבל מותר' בהנאה אבל
אם הוא מק' ארוק' בעא' אפי' סתם עא' ושמעין' ליה' דחשיב' לעא'
אסור' וגם בהנאה הקי' דמחשבתה' לעא' הי' זכתי' מתים ואפי' חיררה'
חבתמה של ישראל' חיינה' שלו אפ' אסמיה' כחנאה' אעפ' שאין אר"כ
אסור דבר שאינו שלו בעא' וישראל' כמ' קל' שיכול לאסור דבר שאינו
שלו כשעשה' כח' מעשה' בגופה' כמו שיתבאר לקמן סי' ד' סעיף ד' :

מותר אוכל נבלות לתשבו' והוא שידעין' בו שידוע הלכות
שחיטה ישראל' בדיק' סכין וזתת' לו לשחוט בו ואם מותר' לאכול
משחיטתו אפי' אם ישחוט בניו לבין עצמו ולא ברק הישראל' הסכין
אחריו כן ולא דהיינו שמה נפגם הסכין בעור' דאוקמינ' ליה' אחוקדו'
שכר' אעפ' דגבי ישראל' כשר בשלא ברק הסכין היישינ' לח' ומצרכינ'
לברוק חיינו לכתחילה אבל הכא' בדי' עבר ועוד שאינו אוכל נבילות'
אלא לחיאבון' מצדדים טעמא' הלא שכיב' חיתירא' ואכל' איסור' לחוקק'
דאוקמינ' הסכין על חוקתו' ואברין' שברקו הו' זכית' יפה וכן לענין
בדיקת' חסיפין' לאר' שחט' אמרנו' בדיק' ומצאן' שחטין' ואין צריך'
ישראל' כשר לחזר' ולברוק הסכין ולא הסימטס' לאחר שחיטתו רכיון
שאינו אוכל נבילות' לא לחיאבון' וזיה' לו סכין ברק' לא שביק' חתיר'
ואכיל' איסורא' ואפי' אם לא יאכל' הוא עצמו ממנו תחלת' מותר' דאעפ'
שתוא' חשוד' אכילת' נבלו' לחיאבון' אינו חשוד' אלפני' עור' לא תתן

יוה דעה הלכות שהיטה סימן נ ד ה

נ

מי שהם מחזיקי לגבל הרקיע השמים לשמן אע"פ שלא נתכן לעובר
אלא לרפואה וכיוצא בה מדברי הבאי שאומרים הע"א הרי שהיטרו
פסולה מדרבנן ומותרת בהנאה :

ן אבל השוחט לשם שרים של אלו בין ששטח למיבא שר תנחול
בין ששחל לשר של שלשול קמן שבי הרי זה נפחי בתיב שהרי
הם עיקר ע"א שהע"א עובדין אותם ועיקר אלקים אחרים הנאמרים
בתורה עליהם נאמ' שנקראים אלקי ע"ש הממשלה וזכה שיש לתם
בתתנוגי' כי אל פירושו כח לפיכך אוסר תקרובתו בהנאה מן התורה
ואפי' לא נתכוון לעוברו אלא לרפואה בעלמא אסורה בהנאה
מדרבנן :

ז טבחים ישמעאלים שאינם בני חיים ישראל לשוחט בהמתיהם
למכור לישראלים אלא אב' יהפוך פניו לצד מורה במתנה
תקתיים אינו אוסר דג' שאפשר שהיטמעאל מחשב לדבר אסור
כמ' השוחט אינו מחשב ואנן לא אולינן לא כתר דעת השוחט כרלע'
ואין לאסור משו' הרואה דהרואה אוסר דלמא איתרמי' ליה צד זה מה
שאין כן בשוחט לימים או לנומא דאיכא דשחטי לכבואה מכל מקום
בין שהיטמעאלים מקפידים על כך ראוי לבטל מתנה תתנוגי' אלג' עור
במי שעישה כן :

ה דין השוחט לשם קדשים וכו' סעיפים:

א השוחט לשם קדשים הנאום בנדר או בנדבה שחיטתו פסולה
למ' בזמן הבית דאסורה שהרואה אוסר עכשיו הו"א מקדישה
ושוחטת ואם חיו מתירין אותה יבאו להתיר קדשים בחון אלא אפי'
בזמן הזה דלא שייך למגור יש לחוש שכ"א עתה בשערת השחיטה
מקדישה והיו לתו' שוחט קדשים בחון נכסו ואילו הם הנאים בנדר או
בנדבה עולה ושלמים ותודה וכן בקרבן נזיר אף על גב שאין אפי'
רואין בו שנחנן נזירות חיישינן שבא נדר נזירות בצעקא וכן פסח כר'
נדר ונדב' הו"א שהרי יכול להפרישו כל השנה כולה ולהניחה ע'
זמנו הילכך אמרינן שמא השתא מפריט ליה זק"א שחט ליה לשם
שלמים דהכי קל שאם הפרישו באמצע ימורת השנה ושחטו שח"א
שלמים ואפי' היא בעלת מוס' שאינה ראויה להקרבה אסורה שפעמים
שארם מכסה מומה ואין ניכר לרואה אבל השוחט לשם דברים שאין
באים בנדר או בנדבה שחיטתו כשרה שהכל יודע' שדרך שחוק הוא
עושה כן שהרי אין בידו להקדישו עכשיו וגם ל"א חיישינן שמ"א
יאמר דהרואה שהוא הקדישו כבר דההוא קלא אית ליה ז"א לז'
הם שאין באים בנדר או בנדבה חטאת אשם ודאי אשם תלוי בנדר
ומעשר ותבונה ברא' שלא נודע שעבר עבירה שחייב עליה חטאת
או אשם ואפי' אוסר זו להטאתי ואשמת' כשרה דמידע ידענן דמשקד
וגלא חיישינן שבא עבר עבירה שחייב עליה חטאת דאדרכ' מי שעבר
עבירה כזו אינו מחפה עליה כרי' שירבייש ותבפר' ללו' וכן בתמורת
ברא' שלא נודע שיש לו זכח בתוך ביתו אבל אפי' נודע שעבר עבירה
שחייב עליה חטאת ואשם ואומר זו להטאתי ולא אשמת' או בתמורת
זיש לו זכח בתוך ביתו שחיטתו פסולה דאמרינן שהמירה כזו' ייש
פוסלין באשם תלוי בכל ענין משום דכבידא' להו' דכ"א בנדר ונדבה
וטעם כחלוקת אין כאן בקומ' ויש להחמיד :

ב שרש תרגולים ואומים וכיוצא בהן מעין שחבל יודעין שאינן
ראויין להקרבה וכן תורים קמנים ובני יונה גדולים שגם הם
אינן ראויין להקרבה ודאי דרך שחוק הוא אוסר כן ושחיטתו בשירה
אבל תורים גדולים ובני יונה קמנים שחיטתו פסולה שדרי' ראויין
להקרבה :

ג שנים ששוחטין בין שאוהזין בסכין אחד ושוחט' בבת אחרת
בין שהתחיל אחד וגמר השני שחיטתו בין שכל א' אחד סכיני
בידו ושוחט ונתכוון אמהם לשם דבר הפוסל אף על פי שהשני נתכוון
לשם דבר כשר שחיטתו פסולה שהרי מעורבת היא מהכשר ומפסול
ברא' כשהיה לו בה שותפות אבל אם אין לו בה שותפות אינה אסור'
שאין אדם מישראל אוסר דבר שאינו שלו שאין כוונתו אלא לצערו
ואפ"ש דאפי' הראש' יודה כוח בשיש לו בה שותפות דאסורה אע"ג
דגבי שוחט לע"א סל דאפי' שמת' אינו אוסר דבר שאינו שלו שאין
מכוין אלא לצערו דכא' אוסר משום הרואה נזירה שמא יבאו להתיר
קדשים בחון אבל גבי ע"א אין שייך לגזור שכ"א יבאו לחתי' שוחט לע"א
דחבל יודעין דחבי' מתי' אסור בהנא' אע"ג דלהאי טעמ' אפילו בשאינ
שלו ואין לו בה שותפות כלל היה לנו לאסור כרי' שלא יבאו להתיר
קדשים בחון אין לחוש לזה דכל ששוחט בהמה שאינו שלו כלל קלא
אית

א ג י 3 אית

שהיה הפסול ע"א או ישראל מומר מעיקר ואפי' אין לו שותפות בנודה
בראמרינן לעיל דע"א וישראל מומר אוסרים אפי' דבר ש"אינו שלח'
ולדברי תרומכם אפילו אדם כתם אלא שהיה לו שותפו בנודה ואם כן
כפי' אבל אם אין לו שותפות בנודה ולהראש' אפי' היה לו שותפו בנודה
אם אינו חשוד כבר על זה אינו אוסר דבר שאינו שלו כדלקמן סי' ד'
שח"ס קוף פסולה דכח אדם בעיניו כמו שיתבאר בסמוך :

ז דין שהיטת אש צריכה כוונה וכו' סעיף אחד:

א שחיטת חולין אין צריכה כוונה וילפינן טעמא מדגלי רחבנא
בקרשים במתעל הפסול דכתיב ושחט את בן הבקר עד שתחא
דשחיטת לשם בן בקד מכלל רחולין לא בעי כוונה אבל מה נברא מידו
בעיני דכתיב וזכחת מה שאתה זוכה אתה אוכל כלמ' שתחא
חוביחה באה מסוך אע"ג שלא נתכוון אפי' לחתיכה אא שהפיל הסכין
בכחו ונתכוון להפילה ובהלכתו שחט כשרה דהא לא כתי' וחבת
שאו היה משמעו שצריך לכוין לחתוך דבר וסיהו בלא כוונ' שזה דבר
מעשה אין להכשיר דהא כתיב חבת דהוי לכל הפחות כמו זעשית
מעשה חוביחה' הילכך אפילו לא כיון לשחוט אלא חית מתעסק
בעלמא לחתוך או שזרק סכין לנעוצה בכותל או אפילו הפיל הסכין
בידו או פרגלו שלא בכוונה כלל והלך ושחט כשרה וז"ל שראיה
שלא החליד הסכין בין סיבן לסימן או תחת העור ואם מצא תגורת
או בשער התבואה לא החליד שאם החליד לא חיו השער מחותכין
ודוקא הפילה אבל נפלה הסכין מעצמ' ואפילו חית' מונחת בחיקו או
בידו ונפלה מידו או מחיקו שלא בכוונה כנפלה מעצמו דכי' ופסולה :

ח השוחט לשם ע"א או לשם דא' וכו' סעיפים:

א השוחט לשם ע"א הרי זה תקרובת ע"א חבתי מתי' מקרי ואסורה
בהנאה אפילו לא היטב לעוכרה בשחיטה זו אלא היטב בשעת
שחיטה לזרוק דמה או להקטיר חלבה לעו' הרי זה זכחי מתים ואסורה
בהנאה שכל מה שמפגל בקדשי פנים אש עושה כן לע"א הרי זה
זכחי מתים :

ב שחטה סתם ואח"כ חשב לזרוק דמה לע"א או להקטיר חלבה
לע"א הרי זו ספק זכחי מתים דשמא הוכיח סתם על תחלתו
דכי שחט בהנאה מחשבה שחט ולכך מספק אמרינן לה בהנאה :

ג ישראל ששחט בהמתו של ע"א אפי' השיב הע"א לע"א ואפי' שכענו
מן הע"א בפ' שרצה לזרוק דמה לע"א או להקטיר חלבה לע"א
בשרה אע"ג דגבי ישראל כ"ג מפגל הוא שאינו ע"א דלית ליה שליח'
ואין הישראל נעשה שליחו בכך הילכך לא אולינן אלא אח' מחשב'
השוחט ואם השיב הישראל שזרוק הע"א דמה לע"א או קטיר חלבה
לע"א הרי הסכ' דעת השוחט עם דעת הע"א המשיח' שתהיה לע"א והוי
כאלו שחטה הע"א בעצמו לע"א ואסור בהנאה ואפי' לא שמענו מן הע"א
שחשב' עמו אסורה אע"ג דאלו שחטה הע"א בעצמו סתם אמרינן לעיל
בסי' ג' דלא ידעי' דעתו לע"א אא' הוא מין אדוק לע"א ק"מ ביון שמחשב'
הישראל ששוחט הוא שזרוק הע"א לע"א נרע טפי דדאי הסכי' עכו'
מחשב' הע"א כשירוע לו דעת השוחט :

ד ישראל ששחט בהמת חבירו לע"א לא אסרה דכ"א דלא ידענן
בזה כבר שמוד' בע"א לא חשדינן ליה לעובר ע"א ואמרינן שוראי
לא כיון אלא לצערו ואם יש לו שותפות בנודה לתרומכם אסור דה"ל
בחלקו ודאי לא כיון לצער חרי' גילה דעתו שכונתו לע"א באמת'
ונאסרה כל תכונתו שהרי יש לו שותפות בכולה ולהראש' אינו אוסר
דסבר שגם כן אינו מכוין אלא לצער שותפו ואם הוא ישראל מומר
מעיקרא או שהתירו בו עכשיו וקבל התרואה דוראי כיון לאסור אוסר
מדרבנן אפי' אין לו שותפות בנודה אע"ג שאין אדם אוסר דבר שאינו
שלו עשה בה מעשה אוסר מדרבנן היכ"א דליכ"א למיתלי שמכוין
לצערו אבל אם הוא ישראל שנתבל לומר שמכוין לצערו אפי' עשה
ג' בה מעשה אינו אוסר דתלינן לומר לצערו קמ' פכין ועל סימן קפה
סעיף ח' :

ה השוחט לשם הרים ונבעות או ימים ונתרות ומדכרות או לשם
חמה וזבנה כוכבים ומלות דברים אלו אין להם דין תקרוב' ע"א
לאסרה בהנאה וילפינן מקד' ראלחיהם על תחריב' ולא תחריב'
אלקיהם שכל דבר המחוב אינו נאסר בעצמו משום ע"א ואינו אוסר
תקרובתו בהנאה מן התורה ועל סימן קפה סעיף ב' ממ' כרגלי דכ"א
בעיב' לבלול' שהוא כשייף דכתיב וראית השמש ותיורה וגמר ואף על

לבוש עיר תחוב הלכות שחיטה סימן ו ז ח ט י

אית ליה וכל יודעים שאינו יכול לאסרה ולא להקרישה שאין אדם פקדיש ואוסר דבר שאינו שלו ראינו כי יקדיש ביתו כתיב ויש אוסרין בכל ענין משום מראית עין ויש להרמיר :

דן בכה שוחטין ובור סעיפים:

א אין שוחטין אלא ברבר התלוש דילפינן מקרא רכתיב וקח את המאכלת לשחוט דרב הנלקח בעיניו היינו תלוש הלכך בכל דבר תלוש שוחטין ובלבד שלא יהא בו פגמייה ופיו חד כמו שיתבאר לקמן סימן יח ואילו הם הרברי הכשרים לשחוט בהן סכין וצור הכובית וקנה הגרל כאגס ותלת שהיא יבש וחד ואין קסמין נברלין מכנו שלא ינקבו את הוושט אבל שואר הקנים אין שוחטין בהן שדרכן לתת צל ולהבריל קסמין מהן ומנקבין הוושט ואפי' ברעבר פסולין דשטא נקבו צפורן התלושה וכן שן יחיד שהם הרין שוחטין בהם :

ב כל דבר המחובר לקרקע כגון קנה העולה מן הארץ מאליו או מחובר לגוף כגון ציפורן ושן המחברים אין שוחטין בהן ואם שחט בה שחיטתו פסולה כרא במחובר מעיקרו אבל אם היה תלוש ולבסוף חיברו לכתחלה לא ישחוט בו ואם שחט שחיטתו בשרת ואפי' אם במלו להיות עם עולמית שהיטתו כשירה כיון שהיה תלוש כבר ובלבד שלא יהא נשר בארץ אחר שכמלו שאו פסולה אפי' ברעבר :

ג שחט בלחי שיש בו שינים חדים שחיטתו פסולה שהיא כמגל שיש בו פגמייה בין כל שן ושן אבל בשן אחד הקבוע בלחי להרמב"ם חטיב תלוש שהיה לחי תלוש הוא מן הגוף ושחט בו לכתחילה ולהטור אסור לכתחלה דרוכה למחבר כיון שעדין מחוב במקום גיחלו שגרל שם הוא וכן הרין בציפורן הקבוע ביד התלוש מן הגוף לבר כראית ליה ולבר כראית ליה :

ד והא דשרינן תלוש ולבסוף חברו בנענן סכין בכתל ושחט ביה דווקא שהסכין למעלה והצואר למטה שאין כאן חשש דרסה אבל כשהסכין למטה וצואר בהמה למעלה פסולת אפי' ברעבר שהצואר מכביד על הסכין והותבן בלא הולכה ובלא חובתה אלא דורס ואין זו שחיטה ואפי' אסור בריא לי שלא דרסתי אסרינן לח שלא יעשה כן בפעם אחת ולא יטעמא לאו דווקא שנענן הסכין בכתל ומשום מחובר הוא דאסרינן אלא אפי' נענעו בקורה גרולה והוא תלוש או אפי' ברבר התלוש גמרי אוהו כידו יש לאסור בכהג שמכבי צואר חבתמא ויש לחוש לדרסה והם בהמה שחיא כבירה בין בהמגסח בין בהמה דקה אבל בעוף שטבעו קל בין עוף דק בין עוף הגס מכשירין ברעבר הסבה שחיא קבוע ושחט בכל יום צריך להיות לו סכין מיוחד לשחוט בו שלא יחתוך בו דבר אחר שלא תפגום ותתקלקל ואענן שהוא בודקו בכל פעם קודם שחיטה יש לחוש שמא פעם אחר ישחוט בלא כריקה ואב' הסכין ואז אם הסכין מיוחד לכך יכול לסמוך על הבריקה שבדק הסכין אחר השחיטה ששחט קודם זו שחטין היא בחוקת ברוכה וכשרה אפי' נאבד הסכין אחר שחיטה זו :

דן הקובע סכין בגלגל ובו סעיף אחד :

א מותר לקבוע סכין בגלגל לשחוט בו לכתחלה חזק כשמתגלגל הגלגל ע"י כח האדם כגון שמשים צואר בהמה והעוף סמוך לגלגל ומגלגלו ביד או ברגלו עד שישחטנו בסכינו הגלגל אבל כשמתגלגל הגלגל ע"י המים שחיטתו פסולה דאנן כח גבר בעינין מרכתיב וחבת ואכלת מה שאתה זוכה אתה אוכל כרלעיל סי' ג' ואם פטר אדם את המים עד שכאו וסכבו ארץ הגלגל וכסיכובו הראשון שהם שחיטתו כשירה ברעבר דהא כחו הוא אבל מסיכוב ראשון ואילך כבר פסק כחו ושחיטתו פסולה ואפי' כסיכוב ראשון לכתחלה לא ישחוט דגורנין סיכוב ראשון אטו סיכוב שני :

דן שיעור סכין של שחיטה ובו סעיף אחד :

א צריך ליותר בסכין ששחט בו שיהא בו שיעור באופן שיוכל להוליך ולהביא שלא ידרוס ונס שלא יהא לו עוקן בראשו שלא יחליד בסימניו ולא ישחוט ברבר דק מאד כגון איסל קטן ומחט טל רצענים שחותבין בו החוט אעפי' שהיא רחבה קצת וארוכה ממ' היא נוקבת ואינו שחט בה מפני דקותה ומי שלא יוכל לטער יקח סכין שהוא לפחות ארוך כשני צוארין של אותודבר שרוצה לשחוט :

השחט בסכין מלובן ובו סעיף אחד :

א סכין מלובן באש לא ישחוט בה כי יש לחוש שכשנכנס הסכין בתוך התוך קודם שישחוט רוב הסימנין היא שודפת את הסימן מן הצדדין ונוקבת אותו בשדופת' הוושט נקיבתו במשדו ונמצא שנטרפה רבחה קודם שנשח' הרוב ואם שחט בת יש משירין מפני שהירודה קודם לליבון' כל' שכמה הסכין לחתוך קודם שתגע בבחנה מן הצדדים כפני שמתרחבת בירת השחיטה מכ' צדי הסכין ואין הצדדי' של סכין נוגעת בסימן אלא הירודו של סכין וחירוד הסכין מפני שהוא דק מאד אין בו חמימות כל כך ואינו שורף ובלבד שידע השחט שהיא מלובנת וגם שידע רדין שהליבון שורף ונוקבת שאו נחר בה שלא ימנו לצדדים אבל בלאו חכי וראי שהיא טרפה רמילת' דלא רמיא עליה הוא ונתן לחזמיר אפי' כשידע :

יתר ריני סכין ובו ג סעיפים :

א סכין שחיא מיוחדת למשמשו ע"א כגון ששוחטין קרבנו לע"א אקט' שהי אסור כחמא אפי' היא חרשה או אפי' ישנה והכשירת שאין בה משום גיעולי ע"א מותר לשחוט בה בהמה בריאה מפני שאין זה הנאה אלא מקלקל הוא שבהמה בחייה רמיח מרובק עומדת לג' דברים לגדל ולדות ולחריש' הישה ולאכילה ותמצא קוני' הרבה ולאחר שחיטה אינה עומדת אלא לאכילה אבל בהמה מסוכנת שאינה עומדת אלא לאכילה אסור לשחוט בה שהוא מתקן שלה תמורת ותתגבל והרי יש לו הנאה ממנו והיינו דווקא לכתחלה אבל אם שחט בה אין לאוסרה בשביל הנאה מתעטת כזו סכין של ע"א אפי' הוא פח ואין בה פגמימות לא ישחוט בה משום שהיא סוכנת נבלע בבשר ואם שחט בה קולף בית השחית' אפי' אינה בין יוכח משום ששחט עליו ששחט בה כבשר דשומן הנרבה ברופן הסכין אינו נפגם ולא ישחוט בת על דעת שיקלף אחר כך בית השחיטה דשחט ישכח ולא יקלף ואם קודם לכן השחיטה ברחים שלה או נעצה בקרקע קשה פעמים שלה נשאר עליה שמננות אין צריך קליפה אפי' היא בין יוסר שאין בית השחיטה כרותה גמור שיפלוט מיה שבסכין ויכליענו בבשר ואפילו לכתחלה מותר לשחוט בה בשעת הרחק כגון שאין לו סכין אחר :

ב סכין ששחט בה כשירה אעפ' שהיא מלוכלכת בדם ומיוחדת לשחוט בה מותר לשחט' בת פעם אחת שאין הרוב שעליו נבלע בבשר ובלאו חכי דם הרבה יש בבית השחיטה ושרידי סימניו לפלוט דם ולא בלע' דם אבל אסור לחתוך בה באכל רוחה אם היא מיוחדת לשחוט אפילו ע' הודות הסכין שהרי דם נבלע בתוכה ויבלע במאכל ומוותר לחתוך בה ע' הודות שהדין הסכין תלת ואם רוצה לתגעילו לאכול בו רחמ' סני' ליה בתגעלה ע' עירי' אעפ' שאינו בכלי ראשון שאינו בולע פדם השחית' הרב שאין בית השחית' רוחה ככ' ואם אינה מיוחדת לשחיטה אלא ששחט בה עראי אפי' רוחה מותר לאכול בה ע' הודות שאינה נאסר' בבלעיה אחת שחטין קשה ואינו בולע ככ' כהר משחיטה אחת כמו הבשר :

ג וסכין ששחט בה שריפה אסור לשחוט בה פעם אחד ע"ד שיריחונו פיצונו או יקנהנו ברבר קשה משום שמנו' הטרפה שעליו שטרב' זו בשעת השחיטה ויבלע בו ונחמין לקנחו יפה בשער הבחמה בין כל שחיטה ושחיט' ופיר' דמי' אם שחט בלא תרחה ידח בית השחית' ואין צריך קליפה כיון שאין איסורו אלא עראי אין איסורו חסור כמו סכין של ע"א שחרי' בהודות הסכין בעל' גם כן מותר אפילו לכתחלה לשחוט בו הילכך אם רגיל לשחוט בה פרישות תירד הוי כמו סכין של ע"א וצריך נעיצה ע"ש פעמים בקרקע קשה או קליפה ברעבר אף על גב דשרידי הסימנין לפלוט דם ואינן בולעין דם סם שמננות גבולות המתערבת ביציאת דם נבילה ונרצק בנכין נח הויא לבלוע אפילו בעת טריותן לפלוט דם :

באיזה זמן שוחטין ודף השוחט לתוך המים

ובו ד סעיפים :

א מותר לשחוט בכל עת שירצה בין ביום בין בלילה ובלב' שיהיה בלילה

יורה דעה הלכות שחיטה סימן יב יד

תשקצו את נפשותיכם אסרינן להו דמיאוס הוא

ב השוחט בהמה ונמצאת בשירה ומצא בה עובר בין חי בין מת בין בן שמונה בין בן תשעה מותר לאוכלו בלא שחיטה משום שנכל בהמה מפרסת פרסת ונותר בבשר אות תאכלו ודרשין בהמת דרישא אבהמת דסיפא ומשמע כל בהמה שבבשר אותה תאכלו ומכתיב כל דרשין נמי כל שבבהמה תאכלו ואפילו חלבו תנידו של העובר מותר אבל דמו אסור שאינו בכלל אוכל לא בכלל מסק ולא נותר מלשון תאכלו ואף על גב דאפקיה לגוף של אסור חרס בלשון אכילה דכתיב לא תאכלו היינו משום שאי אפשר לפרשו בעניין אחר אבל תאכלו דהכא כיון שנוכל לפרשו אבשר שנקרא אוכל מנא לן לאוקמ' אדם ועוד דהא דם השליל על כל פנים מיקרי דם ולא ערק מרס של גוף הבהמה דקרינן ביה כל דם לא דהאכלו אבל חלבו של שליל לא מיקרי חלב שאסרה התורה שהתורה לא אסר' אלא חלב דשור וכשב תע דכתיב כל חלב שור וכשב תעולא תאכלו ואין נקרא שור או כשב תע ער שיוולד דכתיב שור או כשב או עז כי יולד כלומר משעה שיוולד נקראו כן ולא קודם לכן אין בהמה מעט דהמנא גבי אשם דחלב שליל לא יקריבו למזבח ואי חודה קרי חלב למת לא יתא קרב לגבי מזבח הוא כתיב כל חלב לה' אשם ולא מיקרי חלב ואכ' מסילא נותר מכל בהמת תאכלו כל אכן שחור בתוך תבנה' ולא יצא להון אפ' נתלש מסנו אא שלא הוציא להון אבל אם תלשן ונתציאו להון הרי הוא חלב גמור אם הוא בן תשעה חי דהוצאת להון הוי כלידה כמו שיתבאר סוף סי' י"ד וסימן ס"ד סעיף ג' בע"ה וגיד רשליל נל מעמא דלא מיקרי גיד הנשה אשר

הג' חץ להקמות דהא אמרי' בסנה' כף ירך שיהא הגיד אסור משום גיד דיריה דהא אפ' בהם' לא מיקרי לבע' בעודה בתוכה

בצודה בתוכה הדין זו קושטא דהא כבר אמרנו כן גבי חלב סכנתו במקמי אמו לא מיקרי חלב ומיד כפי' נקרא חלב ה' בעוד בתוכה לא מיקרי בהמה ומיד כפי' מיקרי בהמה וכן עוד יא' סכנ' גב' בפירוש אמר' קר' דלא נקרא שור אלא כי תלד והכא ממי קרא הכי קאמר כמתרצה לאכיל' בהמה מהיתה בהמה כשחטת אמה אותה תאכלו ומידי קרא לאמר' מיצאה לאייר העולם כשעה שחצה לאוכלה בלא שחיטה יתק' נל :

ואם אין כאן בהמת כל' דירך אין כאן ואי משום האם הוא אין זה הגיד על כף ירך של האם ואינו אלא כשאר גידיו דיריה נל וה' רבן ט' חי אין טעון שחיטה שלא חפרים על גבי קרקע כגון שמשיר' אותו מיד כשמצאו בהמה' לא הנחיו להלך על גבי קרק' אבל אם הניחו לתפרי' ולהלך על גבי קרקע טעון שחיטה ראוי' סדרבנן משו' הרוא' שחרואת שאוכל אותו בלא שחיטה לא ידע שהוא בן פקועה וכן' ויתיר גם כן שאר בהמו' בלא שחיטה אבל טריפות דלא מפרסמו כול' האי אין אותו רליכא למיחש משו' שאר בהמות והואיל והצריכו רבנן שחיטה טעון שחיטה ראוי' בכל ריניה וכל מה שפוסל בשאר שחיטות פוסל בו דכל מה דתקן רבנן בעי' דאוריית' תקון וכן חלבו אסור לכול' עלמא גיזיה משום שאר חלב בהמה ואם פרסתיו קלוטת והא' אם יש בו דבר אחר שהוא תמוה אף על פי שהפרים על גבי קרקע אין טעון שחיטה שכפני שהוא דבר חידוש והכל מתמסדין עליו וזכרי' ויודעין שהוא בן פקועה ואין צריך שחיטה ולא אתי' לאחלופי בשאר בהמה ויש אסרינן ער שיתא שתי תמימות' כגון קלוט בן פקועה בן קלוטת שאותה קלוטת היתה גב' כן בן פקועה שאו התימרה גחל' חזקין אותו ולא בהר' תימה :

ג חמא דבן פקועה נותר כשחיטת אמו דזקא שחטת האם שחיטת ראוי' אבל אם לא שחט האם אלא קרעה ומצא בה בן ט' חי או שחטה ונתנבלח בידו או שחיתיה טריפה ושחטה אין הולד נותר בשחיטת אב' נותר בשחיט' עצמו ד' סימנים הכשיר' בו התורה' סימני האם אם נשהמו כראוי כדלפינן בכל בהמה' וסימני עצמו דלא גרע מנולד אם הוא בן ט' חי אבל בן ט' ס' תאו בן ח' אפילו הוא חי אין לך תקנה ואסור דבן ח' אפילו הוא חי הרי הוא כירך אמו וטרף אגב אמו שאינו יכול להיות ואכ' שחיטת עצמו אינו מתירתו ושחיטת אמו תרי' היא שחיט' שאינה ראוי' כיון שהוא טריפה או נתנבלח בידו ועכשיו אין לתיר' שום ויר' הנמצא בהמה אם האם טריפה דלא מהני לית' שחיטת עצמו דהיישין שמא אינו בן ט' :

ד בן פקועה חבא על בת פקועה כיתא בו הרי בנו וכן בנו ער סוף כל הדורות אינם צריכין שחיטה מן התורה אלא מדברי ר' ושאר טריפות אין פוסל בהן אבל בן פקועה חבא על חבא דעלמא

כליל' לאור האבוקה או ביום לאור היום שיראה שלא יעשה הנרמח אבל כליל' ובלא אבוקה או ביום במקום אפילה לא ישחוט ואם שחט שחיטתו כשירה אם לא הגרים וב' נרות חשובות אבוקה :

ב השוחט בשבת וביה אף על פי שאילו היה מויד בשב' היה חיוב סקילה וביה היה חיוב כרת או מלקות אפ' שחיטתו כשרד' וזקא בשונג אבל כמזיד בשבת ובפרהסיא שחיטתו פסולה שחרי הוא מותר שאסור לאכול משהיטתו כדלעיל סי' ב' :

ג אין שוחטין לתוך ימים ונהרות שלא יאמרו לשר של ים הוצא שוחט ולא לתוך הכלים שלא יאמרו מקבל חרס לזורקו לע' ואם יש בכלי מים שאו מידע ידע שאינו מקבלו לע' לזרוק שאין חרס ראי' לזריקה כיון שהו' מעור' במי' או אם הם צלולי' לא ישחוט בו שלא יאמרו לצורת הנראית במים הוא שוחט ואם הם עכורי' מותר שחיטין הצורה נראית בהן וכן אם יש בכלי עפר מידע ידע דלאו לזריקה מקבלו שאינו ראוי לכך כיון שיש בו עפר ומותר לשחוט לתוכו :

ד מותר לשחוט אפילו בראש הגג ובראש הספינה ולא היישין שחט יאמרו לצבא השמים עלה לשחוט שאין דרך השוחטין להם לעלו לשם ואם אא' למנף לגגו או ספינתו יכול לשחוט על גבי כלי מבחן והרס שותת ויורד לתוכו ובלבד שלא ישחוט להדי' לתוכו או מציא ידו חוץ לספינה ושוחט על רפנותי' והרס שותת ויורד לתוך המים ואינו חושש' יש מקצת שוחטין שנהרין שלא לשחוט שום אוח במבת ושבת אם לא שאוכלין כבנה' משום שיש קבלה ביום שיש שעה אחת באותן הרשים שכל מי ששוחט אוח ימות שוחט אם לא אכל ממנו ונהגין לאכול מן חלב שעיקר החיות תלוי בו :

יב שלא לשחוט לתוך גומא ובו ב' סעיפים :

א אין שוחטין לתוך הגומא אפילו בבית טפני שהוא חוק ומצנה למינין לשחוט בו לשם ע'א וכת' וכתובותיהם לא תלכו הילכך אפ' בגומ' שאינה מנוקה מעפר אסור לשחוט לתוכה ואם אינו רוצה ללכלך את ביתו ברס עושה מקום מדרן חוץ לגומא ושוחט שם והרס שותת ויורד לתוך הגומא שאו ניכ' לכל שעושה כן לנקות את בירמו אבל כשרה או בשוק אפ' כה' אסור שאינו חושש לנקותו :

ב ואם עשה כן בשוק או בשד' ששחט לתוך הגומא יש לבדו אחריו מבאן ואילך רשמי' הוא ויבדלו ממנו מבאן ואילך משהיטתו ונפתו ויני ער שיברק וימצא כשר אבל שחיטה זו אין לאסור דתלינן לזכר מקרה בעלמא הוא ויש אסרים אפ' שחיטה זו ובזמן הזה שאין דרך עובר ע'א בכך יש להתיר ברעב :

יג דין בעלי חיים שאינן צריכין שחיטה ובו ו' סעיפים :

א אחד בהמה ואחר היה ועוף טעונין שחיטה בהמה דכתי' וכתת מבקרך ומצאנך וגו' והיה דכתי' בפסולי המוקדשין כאשר יאכל את הצבי ואת האיל וגו' מקיש צבי ואיל לפסולי המוקדשין מה פסולי המוקדשין בשחיטה דהא בהמ' היא אף צבי ואיל בשחיטה ועוף דכתי' אשר יצוד ציד חיה או עוף ושפך את דמו הקיש שפיכ'ם העוף לשפיכ' דם חיה כה חיה בשחיטה אף עוף בשחיטה מיהו חל'ם שאין שחיטת בהמה היה ועוף שוין דבהמה חיה צריכין ב' סימנין או רוב שנים ועוף סגי בסימן אחד או רובו ואסמכות אקרא דכתיב זאת תורת הבהמה וזעוף וכל נפש החיה תרומשת במים הטיל הכתוב עוף בין בהמה לרגי' ודרשו רז' לפוטרו בלא שחיטה אי אפשר שכבר חוקש לבהמה לחייבו בשני סימנין אי אפשר שכבר חוקש לרגים הא כיצד הבשרו בסי' אחד או ברובו ויש ג' נותנין טעם לדבר בהמת שנבראת מן הארץ וחיותה חוק צריכה שני סימנים כדי שתמות מהרה שאל' הוי לה כמו נבלה שמתה מעצמה ורגים שנבראו מן המי' וחיותם אינו חוק שטבעם תלוש מתר' בלא שחיטה עוף שנברא מן הרקק שהוא הציו מים וחציו עפר הבשרו בסימן אחד : ורגים וחגבים שאינם טעונין שחיטה כניין דגי' דכתי' הוצאן ובקר ישחט להם ואם את כל דגי' חיים יאסף להם תרי' שהזכיר בצאן ובקר שחיטה ורגים יאסף שם דבאסיפה בעלמא סגי להו' חגבים דכתיב זאת תורת הבהמה וזעוף וכל נפש החיה תרומש' במי' או רגים וכל נפש שורצת על הארץ או חגבי' ומדחזיר חגבי' אחר דגים שם רין אחד יש להם הילכך רגים וחגבי' שמתו מאליהן מותרין באכילה ואפ' חיים מותרין ואינן אסרינן משו' איסור אבר מן החי שכל שאין אתה מצוה על שחיטתו אינו נאסר בחייו אלא משום דכתיב בל

יורה דעה הלכות אותו ואת בנו סימן יד טו יו

מיעוט היד שיצא להשלים הרוכ שיצא לאסור כולו:

ד הוצי העובר אבר אחד והחזירו חזרו והוציא אבר אחד והחזירו וכן אבר אחד אחר אבר אחד והחזירו וכשנשעף צדף כל מה שיצא והיה היה הרוכ אפה המיעוט הנשא בפנים מותר דלא הוי כילוד כיון שלא יצא הרוכ בבת אחת אבל אם התקבל אבר ואבר כשיצא ולא נשארו בפנים אלא המיעוט או גם המיעוט שנשארו בפנים אסור דהוי כאילו יצא הרוכ בבת אחת שהרי כל הרוכ נשאר בחוץ ולא חזר:

ה עובר שהוציא את ידו והחזירה ואח"כ נולד קודם שחיטת האם וגרל או אפי' אותו האבר נותר בשחיטת עצמו ואם היתה נקבת וגרלה וילדה גם חלב ממנו מותר כמו שאר חלב בהמותר אבל הוציא ידו והחזירה וקודם שנולד נשהה האם ואחר כך נולד או הוציא אותו חי אותו אבר אסור ואין לו תקנה אפי' בשחיטת עצמו שהרי כל הגוף הוא כשחוט אנב אמו חוץ מאותו אבר ולפי' תועיל שחיטתו לאותו אבר לבדו שהם יבנים כיון הם שחטים ושחיטת עצמו מהתך בשר בעלמא הוא מן התור ואין כאן שחיטת ונשארו אותו האבר באיסורו לפיכך אם אתך נולד וילדה שיש לה חלב גם החלב ממנה אסורה מפני שהחלב באת מכל האיברי והרי יש בה אבר א' שאסור ואין בו תקנה אפי' בשחיטה והרי זה חלב טריפת שנתערב בחלב כשרה ואסורה לגוכעה ולענין ביטול ס' אם אין באותו אבר אסור מכל הבהמה צע' אם נאמר שהוא בטל ביוק שהאיסור ידוע וניכר במקומו ונל שהוא בטל דהא סמ' חלב האסורה אינה ניכרת מעולם:

ו המשיט ידו למעי בהמה וחתך מן הטחול ומן הכליו וכיוצא בזה וחתך החתיכות בתוך פיעיה ואח"כ שחטה אותן החתיכות אסורות משום אבר מן החי ואינם ניתרם בפסוק כל בבהמה אע"פ שהם בשעת שחיטה בתוך מיעוט שאין זה נקראת כח שכבתמה לא בהמה עצמת והרי נחתנו ממנה בחייה והוי אבר מן החי אבל אם חתך חתיכה א' או אבר אחד מן העובר שבמיעוה ואפי' מן החלב של העובר ולא הוציא ואח"כ שחט האם הרי אותה חתיכת העובר או האבר או החלב מותר והואיל ולא יצא לחוץ דהוי ככלל כל בבהמה וגומר ואם הוציא לחוץ חייב עליו משום אבר מן החי וכן אם תלש מכל העובר מבין ט' הי שכתוכה והוציא לחוץ חייבין עליו משום חלב כעל חלב בהמה גמור דהרש"י ודעתו לחוץ גרמו לו איסורו למיקרי חלב דביון שהוא בן תשעה ח' הוציא לחוץ חוי כילוד ומקרו שור או כשב כמו שנתבאר לעיל סימן י"ו סעיף ב' ואם שחט העובר במעי אמו לא מקרי שחיטתו להתירו ע"י אותה שחיטה בלא שחיטת האם שאין זו שחיטה מפורעת והוי כחלדה שאוסרת בשחיטתו כשיתבאר לקמן בסי' צ' סעיף ז' בע"ז:

טו שלא לשחיט בהמה עד יום חללידתה וכו' ג סעיפים:

א אפרוח כל זמן שלא יצא לאויר העולם אסור דאתרבי מכל שרץ השורן על הארץ שגם שריצתו בהוד קליפת הביצ' מקרי שורן על הארץ ולאחר שיצא לאויר העולם מותר מיד דעוף גמור הוא:

ב בהמה שנולדה אסור ידוע שכלו לו חרשיו דהיינו תשעה חרשים לגסה וחמשה חרשים לדקה כותר מיד אפי' ביום שנולד ולא חיישינן שמא נתרסקו אבריו מחבלי לידה דאולינן בתר רוב ולדורז הנולדים שאינם מתרסקים ואפי' מקשה לדרת אבל אם אין ידוע שכלו לו חרשיו אסור משום ספק נפל עד תהלת ליל שמיני מיום הליד דכיון שהותר לגבוה דכתיב מיום השמיני והלאה ירצה וגו' כ"ש להדיוט:

ג גורים קטנים הנלקחים מן העא ואמר העא שהן מן הימים אין לסמך עליהם דכרי להשביח מקחו הוא אומר כן:

טז דינ אותו ואת בנו וכו' סעיפים:

א אסור לשחוט אותו ואת בנו ביום אחד שנאמר שור או שח אותו ואת בנו לא תשח: ו ביו' אחד ותאי אותו אין פירושו לפי פשוטו על האב מדכתי' בנו שפי' הכרוך אחריו כמו שיתבאר בסמוך לא פירושו על מין השור דאין שם שחיטת עיקר האימו' מן התור דק על האם ובנה מדכתי' בנו ולא כתיב אותו ואת הבן משמעו בנו הכרוך אחריו דהיינו האם שדרך הולד להיות כרוך אחריו ולא אחר האב לפיכך אסור לשחוט את האם ואת הבן כיון א' ל' האם ואח"כ הבן ל' רבן ואח"כ האם ל' האם והבן ל' האם ותכל זה אנו למיר' מדכתי' לא תשחוט ל' שכן רבי' ולא כתוב לא תשחוט בלשון יחיד כמו שנאמר בכל הלאוין לא תגנוב

או איכא והוליד אותו הולד אין לו תקנה שהרי מצד אחד הרי הוציא כשחוט משעה שנולד ומצד אחד אינו כשחוט מספק דחוששין לדעת האב ואב הו' כאילו סי' אחר נשחט בשעת חלידה ובהם' כחד סימן לא כתבשרא והשני אינו נשחט ע"פ עכשיו ואין לך שחייה גדולה מזו ואין לומר הא' ר' סימן אכשר ביה רחמנא ואם לא תועיל לו שחיטת אמו יועיל לו שחיטת עצמו זה לא אמרינן לא כשלא נשחטה האם שחיטת דאוייה שלא תועיל שחיטת אמו אפילו לאמו לאכילה אלא לשחררת מיד נבילה או ניתנו לו סימני עצמו להכשירו לאכילה אבל כשחועילו סימני אמו לאמו לאכיל' חרי גם הוא כשחוט בסימן האחד מצד האחד ומצד השני איכא שחייה בנייה ואין לו תקנה:

ה לא התירה התורה ולר הנמצ' בבהמה אלא מין שיש לו פרסה ואפילו פרסותיו קלוטות בשל חמור וגמל דכתיב כל מפרסת פרסה וטוסעת סעע פרסות מעלת גרה בבהמה ואתה תאכלו כתיב פרסה וכתוב פרסות ודרשינן בין שיש לה פרסה א' כבהמה טמאה או שני פרסות כבהמה טהורה אכולהו קאי כל בבהמת תאכלו ולא עוד אלא אפילו שהוא ממינם ואין לו לא פרסה ולא פרסות כגון מצא בת בהמה גמורה ורגליה כרגלי יונה או שאין לה רגלים כלל הרי כל אלו ניתרות בשחיטת אמן כשנמצאת בתוכ' הואיל ויש במינו פרסה ופרסו' וגם אם נולדה סכנה נותר בשחיטת עצמו שהרי בני קיימין הן כשנולדו וק"ל לקמן סימן ע"ט סעיף ב' שהתירה התורה גמל בן פרסה אפי' בלידה ובשחיטת עצמו אבל אם מצא בת דמות עוף אפי' הוא דמות עוף טהור ואפי' רגליו כרגלי בהמה הואיל ואין במינה פרסה אינו נותר בשחיטת אמו וגם כשנולד ממנה אינו נותר בשחיטת עצמו דקיס' לן שאינו יכול להיות ולהתקיים:

ו השחוט אחר הבהמה ומצא בה בריה שיש לה שני גבין ושני שדראות אע"פ שיש לו פרסה או פרסות אסורה שזו היא השסוע' הנאמרת בתורה שאסורה רבי אנמריה רחמנא למשה את השסוע' לאיסורא דכתיב את זה לא תאכלו וגומר את השסוע' וגומ' על כרחך במעי אמו אנמריה שלא יחא נותר בשחיטת אמו מדרש רכל בבהמת תאכלו ראי לאחר שנולד פשיטה שאסור שהרי אינו יכול להיות אפי' שעה אחת כשיצא לאויר העולם והרי הוא נבילה:

יז דינ עובר במעי בהמה וכו' סעיפים:

א לא התירה התורה דבר שנמצא בבהמת א' מה שנמצ' בבהמ' ומעולם לא יצא לחוץ כרילפינן לקמן מבשר כשרה שרפה כולו אבל אם פעם אחת היה בחוץ כגון בהמה אחת המקשה לדרת והוציא העובר את ראשו והחזירו הרי זה כילוד ואם שחט אח"כ האם קודם שתלד אינו נותר בשחיטת אמו אלא בשחיטת עצמו אם הוא בן ט' ואם הוא בן ח' אפילו חי או בן ט' מ' הרי זר' אסור ואינו נותר בשחיטת אמו ולא בשחיטת עצמו כשהוא בן שמונת אפילו חי שאינו יכול להיות:

ב ואם לא הוציא ראשו אלא אבר אחד כגון ידו או רגלו והחזירה קודם שחיטה או מה שיצא מן האבר לחוץ אסור דכתיב וכשר בשדה שרפה לא תאכלו ודרשינן אפי' חתיכת בשר ביון שיצא לחוץ בשדה דהיינו חוץ למחיצתו שהוא בכאן הרחם שהיה מחיצת שלו לתתירה בשחיטת אמו ויצא לאויר העולם לא תאכלו אותו הבשר ומהו כילוד לא הוי ומה שנשא בפנים הוא נותר ע"י שחיטת אמו ואפי' מה שנשארו בפנים מאותו האבר ואפילו הוא מיעוט מאותו האבר דלא גרירן כל הגוף אחר אותו הדבר אלא כל מה שבפנים הכל מותר ע"י שחיטת האם ואפילו מקום החיתוך שהוא מקום המברל בין מה שיצא לחוץ ובין מה שנשארו בפנים כותר דלא קרינן ביה ובשר בשדה כו' שהרי לא יצא לחוץ אבל אם לא החזיר ידו או רגלו קודם שחיטת גם מקום החיתוך אסור ולא קרינן ביה בבהמה תאכלו שהרי הוא כאילו דאח פני השד' אילו היה נחתך בעוד שלא נשחט וכל מה שבחוץ אסור ואפי' אם מה שיצא הוא מיעוט של אותו אבר שיצא ל' רמינן ליה בתר רוכו להתירו על ידי שחיטת אמו:

ג לא הוציא ראשו אלא שאר גופו אם יצא הרוכ אף על פי שהחזירו חרי הוא כילוד כולו ואם יצא חזיו ברוכ אבר ב' גון שיצא רוב ידו ע"כ שאר הגוף וכשנשעף מר' שיצא מר' העובר אינו אלא חזיו אולינן לחזירא ונהשוך מיעוט היד שבפנים למת שיצא לחוץ שהוא בטל אצל השלים לרוכ העובר ואסור וכן אם יצא רוכו ע"כ מיעוט היד אין אומרים מיעוט היד שיצא כפילה ברוכ היד הנשארה בפנים והשארו אינו הרוכ ולא הוי כילוד כולו אלא אולינן לחזירא ונהשוך

לבוש עטרת זהב הלכות אותו ואת בנו סימן יו

ה

אחריתו אבל מן הספ' אין חוששין דאיתו ואת בנו תכרך אחריו משמע דחינו שתוא ידוע שזה אמו על ידי שברוך אחריה אבל מספק לא :

חלכך הלוקח בחמה אינו חושש שמא נשחטה אמו או בנה היום אבל על המוכר מוטל להחזיר הלוקח ולהודיעו אם שחט האם או הבן או אם מכרה לאחר לשחטה היום שלא יכשל הלוקח על ידו ואם לא הודיעו שחט ואינו חושש ואפילו לשואלו אינו צריך רבמה ספיקות יש ברבר זה תדא שמא אין לבתמה זו אם או בן ואת'ל יש לר' ומכר שמא לא לקחה לשחיטה ואם תמצא לומר לשחיטה שמא לא לשחטה היום לקח אלא ליום אחר ואפילו אם הוא באחד מד' זמנים שדרך שכל מי שקונה בחמה ודאי לשחטה היום קנת' אותה והם ערב פסח וערב עצרת וערב ר"ה וערב יום טוב האחרון של חג שודאי קונת אותה לשחטה מיד לשמחת יום טוב אפ' אינו צריך לשאול ממעם ספקספקא לא שגא קונת מ'שראל ל'ט קנה מן העמ' ואפילו מלג' עמ' שדרכו לכבוד בהמו' הרבה אין חוששין אבל אם המוכר הוא ישראלי על המוכר מוטל להודיעו אם מכר האם או הבן היום ואם לא הודיע ונדע לו לקנות אה'כ שנסחטה אמה או בנה ו'ו בתה היום ומוכר חזת מכרה היום הוי מקח טעות אם קנאה זה לשחיטה ודאי לשחטה היום קנאה וצריך להחזיר לו מעותיו אם הוא באחד מד' זמנים הנזכרים אבל בשאר ימות השנ' אם לא הודיעו לא הוי מקח טעות דשמ'לא לשחטה היום קנאה אלא שצריך להודיעו לכתלה שלא יכשל הלוקח על ידו ומה שלא הצרכו להודיעו אלא בר' פרקים אלו משום שבאלו פרקים רגילים לשחט הרבה לשמחת י'ט מה שאין כן בערב יום טוב האחרון של פסח שכיון שאינו רגל בפני עצמו אין מרבין לשחט תיכ' רגילים בתרגול'ם ורגילים ואין רגילים להרכות בו במאכל וכמשתה אף על פי שמצוה להרכות בסעודה אימת יכ' עליה ועי'ט הראשון של סיכו העם מרודין לעסוק במצות סוכה ולולב ואין להם פנאי לשחט הרבה ותא דצריך להודיעו אפילו בר' פרקים אילו דוקא שמוכר שניהם כיום אחד אבל אם מכר האם או הבת אתמול אין צריך להודיעו דתלינן לומר אתמול קנה אתמול שחט שהיה צריך לאכול ממנה אתמול ואם מכר האחד לחתן והשני לכלה סמוך לנישואין אפילו אם מכרם בשני ימים צריך להודיעו שודאי שניה' שחמין ביום אחד לצורך סעוד' הנישואין ונראה דאפילו מקח טעות נמי הוי אם לא הודיעו כמו בר' פרקי דלעיל :

המוכר האם או הבת הלוקח הוא קודם למוכר לשחוט אותה תחלת שעל מנת כן קנאה והוה כאילו התנה עמו כן הלכך שני' שלקחו אותו ואת בנו כיום אחד מאיש אחד הלוקח תחלה ישחוט תחלה ולא השני שאין לו כח לשני יותר מלמוכר עצמו דמה מוכר לו המוכר לשני הזכות שהיה לה בה והוא בעצמו לא היה יכול לשחוט קודם הלוקח הראשון אבל כשלקחום משנים שניהם שחט וכל מי ששחט תחיל הרי זה זורז ונשכר :

לא תגנוב לא תרצה וכן כולם אלא ש'ט דאי כתב לא תשחט הוה משמע שלא מצינו שעובר על לאו זה אלא אחד הוה השוחט אחר הבן אחר שנשחטה האם בו ביום ולכך כתב לא תשחט לומר שלפעמים מצינו ששנים עוברים על לאו זה מחמת בחמה אחת ואין לומר שלכך כתב לא תשחט ולא כתב לא תשחט שלא נאמר דדוקא אם שחט אחד האם והבן חייב ולא כשישחטו שנים אחר האם ואחר הבן לכך כתב לא תשחט לומר שאפילו אם שחט אחד האם ואחר הבן שחטני חייב שאם כן לא ישחטו מבני ליה בקמץ תחת השין דחזת משמע לא יתיו נשחמין בין ע'י אחר בין ע'י שנים מאי לא תשחטו אלא עכ' לומר ששנים הם העוברים על לאו זה דאיתו ואת בנו מחמת בחמה אחת ולא מצינו שנים עוברים אלא כג' בהמות והיכי דמי כגון ששחט אחד הפרה ואה'כ שחט אחד את אמה ואחר את בנה ששנים תאחרונים חייבים השני ששחט את אמה חייב משום בנו ואותו השלישי ששחט את הבן חייב משום אותו ואת בנו שאין לומר כגון ששחט אחד את האם ושנים האחרונים שחטו שני בניה דא' ל' קרא פשיטא מה לי חד ומת לי תרי דכי היכי דמחייב אתאי מחייב אחאי ואין לומר גם כן פשהט אה'כ את הפרה ואחד בתה ואחד בת בתה דתא נמי פשיטא תרוויחיה אותו ואת בנו נניחה ואין לפרש גם כן בבן ובבת ואב ובן או בת דתא בנו תכרך אחריו בעינן דהיינו האם ולא האב על כרחך כדפי' בבת או בן ואם ובת או בן וש'ט דמחייב על הבן ואה'כ האם כמו על האם ואה'כ הבן שהוא כתוב בפ' אותו ואת בנו וגו' וממיל' שמעינן נמי רבנו לאו דוקא דהה' הבת דתא על כרחך על השלישי אינו חייב אלא משום אותו ואת בנו וכנו הא אמר' שפי' בנו תכרך אחריו חיינו האם ואם כן על השני למת חייב משום בנו ואותו ואת בנו אלא בר'ו ואותו אלא ש'ט בנו לאו דוקא דהה' הבת כן הוא מסקנה הנמרא עם פרטי אלא שערין יש לי לרקוק דלמא לעולם לא מחייב קרא אלא על האם והבן ולא על הבת והא דכתיב לא תשחטו לשון רבים מיי' כגון פרה שיש לה שני בנים ושחטו הבן והאם ואה'כ הבן השני שיש כאן בן דוקא ומשכע גם כן בנו ואותו ושניהם חייבים בנו ואותו ואותו ואת בנו נל' לומר דאם כן חזת ליה למכתב אותו ואת בנו ביד' לשון רבים והיונן גם כן דורשי מינת בניו תכרכים אחרית דהיינו דאם ובניה ולא תאב וכנוי מרלא חזת כתיב תבנים ואה'כ לא תשחטו גם כן לשון רבים ועל כרחין חזת דרשינן הכי בן ואם ובן ולא בת אי נמי אפילו הוה בתיב בניו בלא יוד' כתיבת אלא הוה למיסר לן הקריאה בקמץ תחת הנן דהוי נמי לשון רבים דתא קיימא לן יש אם למקרא כו' אלא מדכתי' בנו וקרינן בנו בחולם משמע שהשלישי שישחט לא היה אלא יחיד לאמו ואפ' חייבים שנים ואם כן על כרחך אמ' לומר אלא דבת ואם ובן או בת וכרתיבנין וש'ט רבנו לאו דוקא אלא הוה הכרת מדחייב השני משום בנו ואותו דהיינו בתו ואותו זה נל' ברור :

איתו ואת בנו אינו נוהג אלא בבחמה שהודה בלבר אבל לא בחיה ועוף דכתיב ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו כיו' אחר שור ושה אין מיד' אחרין לא דאלכ לא לכתוב רחמנא אלא אותו ואת בנו לא תשחטו וגומר שור ושה למה לי שהרי בפסוק דלעיל מיניה כתיב שור או כשב או עז וגומר ועליה קאי ושור ושה למת לי אלא חד למעוטי חיה וחד למעוטי עוף דלא לית' בקל' וחומ' מה בחמה שאינה במצות כיסוי הדם ובמצות שלוח הקן חייב באותו ואת בנו חיה ועוף לא כל שכן לכך כתיב שור למעוטי ואם לא כתיב לא חד מיעוטא הוי מוקמינן ליה בחד המסתבר טפי' ואף על גב דכנמר' ליק' מחמא דנהג בחולין דאי לא חזר וכתב שור או שה הא הואיל ובעניינא ד דקדשים כתיב אין איתו ואת בנו נהג אלא בקדשים לכך הפסי' הענין בשור או שה מכל מקום הא פרכינן התם ואימא דנהג בחולין ולא בקדשים כיון שהפסיק הענין ומשנינן ו'ו דשור וגומר חזר וערכיה שינהוג גם כן בקדשים ועכשיו יקשה לא ליכתוב לא ו'ו ולא שור ויכתבו במקום אחד הוה שמעינן סתם דנהג בין בחולין ובין בקדשי' ומדכתבו כאן והפסיק וערכיה שמע מיניה תרת' :

לפיכך אין לוקין משום אותו ואת בנו אלא באם עם הבן או עם הבת שהוא כרוך אחר אמו אבל באב עם הבן או הבת אין לוקין אפילו אי ידעינן כבירור שזה הוא האב שהרי אינו כרוך אחריו וממ' איסורא מדרבנן מה איכא באב ואין שוחמין האב והכן או הבת ביום א' אם נדע שזה אביו ול'ט באדם אחר ששוחמין ול'ט בכ' בני אד' חשני לוקה שהראשון לא עבר איסור' וה'עבר איסור' :

עבר ושחט ביום אחד כותר לאכלו ולא אסרינן ליה מיד דהוה אמחוסר זמן שאסור באכילה וה'נימא מחוסר זמן הוא ששחטו קודם שהגיעו זמנו לשחוט ונאסר ליה כרתיב לא תאכל כל תועבה דרדשינן כל מת שתיעבתי לך לך לא תאכל דמרלא אסר הכתוב מחוסר זמן אלא לנבוה דכתיב מיום השמיני והלאה ירצה לקרבן וגו' מכלל דלדעו שרי ומתו בו ביום אסרינן ליה האחרון שנעשר בו האיסור מיד דחזת אמעשה שבת דאסרינן בו ביום משום דהוה חוטא נשכר :

כלאים תבא מן העז והכבש אותו ואת בנו נהג בו דהא ממ' שה הוא דעו נמי שה מיקרי' תייש הבא על הצבייה וילדה אין אותו ואת בנו נהג בו דשה ובנו אמר רחמנא ולא צבי ובנו ומות' אפי' לכתלה והרמב"ם אוסר לכתלה מפני מרא' העין אבל צבי הבא על העז וילדה ושוחט העז ובנה ביום אחד לוקח דשה אמר רחמנ' ובנו כל דחו ואפילו אם היה הולד תבא מן הצבי הבא על העז נקבה וילדה כן ושחט אותו הולד יבנה ביום אחד לוקח ואפילו אתל חוששין לזרע הבא לוקח דשה אמרת רחמנא ואפילו מקצת שה משמע אבל תייש הבא על הצבייה וילדה בת והבת ילדה בן ושחט הבת וכנה כיו' אחר פסור

יום תאסור באותו ואת בנו היום חולך אחר הלילה דילפינן יום אחד יום אחד ממעשה בראשית דכתיב בו והי' ערב ואה'כ ויהי בקר חלכך אם שחט הראשון בתחלת לילה ב'לא ישחט השני עד תחיל' ליל ג' ואם שחט הראשון בסוף יום ב' קודם בין השמשו' שוחט השני בתחיל' לילה הוא לא ישחט השני עד תחלת לילה ד' ד'טמא לילה תיר' וצריך להמתין עד לילה השנייה שהוא תחלת לילה ד' ואם שחט השני ביום השלישי אינו לוקח דספק הוא רשמא בין השמשות עריין יממא דהוא תעדיין יום כ' דהה' כששחט הראשון :

והא דאסור לשחוט בין באב מדרבנן בין באם מן התורה היינו דוקא בידוע שחוט אביו וכן בידוע שחוט אמו כגון שהוא כרוך

לבוש עטרת זהב הלכות שחיטה סימן י"ח

יח דין כריקת הסכין בפנימותיו וכו' כסעיפים:

א סכין שחוא פגום אמור לשחוט בו משום שאינו חורף אל א קורע ונוקב חסימים בעוקצת ומנבל הבחמה וקרא כריב חבת ולא וקרעת הלכך שוחט בסכין כרוקת ומצאת פגומה אפי' מן הצד הרי זו נבילה ואפילו נגע בעצם המפרקת שכין שנפגמה פוסלת מן התורה ואין תולין להקל לוטר שנפגם בעצם אחר השחיטה אל א חיישינן שמא בעור נפגם ונמצא ששחט חסימים בסכין פגומה ומעמי' משום דבחמה בחייה בחוקת איסור אבר מן החי עומדת ואינה יוצאת מחוקת ער שיועד לך כבידור שנשחטת כהלכתה ואפי' בעוף חיישינן מתיא מעמא:

ב ושיעור הפגומה הפוסלת היא אפילו כל שהו ובלבד שרחגור בה דבר מעמא אפילו כחוט השער ונהנו להרגיל ולברו בצפורן וכשצרגישינן פגימה בצפורן אפילו אין הצפורן נהרג בתוכה אל א שאינה עוברת עליה אוסרין:

ג וסתם סכינים בחוקת שאינם ברוקים לשחיטה קיימים שהפגימות מצויין בהן הלכך צריך לברוק הסכין קודם שחיי' ואין לפסוק על מה שירצה לברוק אחר השחיטה רשמה ישכה ולא יברוק והרי הוה כאוכל נבילה ואם עבר ושחט ולא ברק תהלה ואחר השחיטה ברק ומצאו יפה שחיטתו כשירה:

ד וכיצד היא תואר הפגימה הפוסלת אונרת והיא פגימה שיש לה שני עוקצין משתי רוחות וכשיברוק בצפורן מעקב אותו שלא יוכל לעבור עליה ולא לוח מינה לא לכאן ולא לכאן ולכך נקראת אונרת שאונרת חונרת בצפורן כשיגע בה ומעכבתו והרי זו פסולה בכל עניין ובכל מקום שעומדת בסכין בין בראש בין בסוף בין הוליך ולא הביא בין הביא ולא תוליד בין שהעוקצים יקופים בין שחם כפופי' אל א שמעכבין רציפון שמיד שמתוך בבשר רעוקין פוגע בסוככת והיא פגימה שאין לה אל א

ה

השני והחלקה במשחוחו לכך נקראת הבש' בצורה השני שהחלקה או אם העוקצין אצבעו לתוכה או היא פוסלת אפי' בדיעב' יורד ממנה כן כשהו מגיע לסי' יורד וקורע כפופה כל כך שכשתברוק בהולכת לא

תרגיש שיש בה פגם וכשהחור לברוקה בהוכאה תרגיש שיש בה פגם לכתחלה לא ישחוט בה ואם שהט בה דרך הולכה ולא הביא שחיטתו כשרה ואם הביא פסולה וכן אפי' אם העוקצין עומד בצד תאח' יהיה הדיון חפץ מוח דדבר ידוע דכמו שלא תרגיש בה בכריקתו באצבעו כך לא תקרע בסיומן ולכך כשירת בדיעבד ברא' שהרגיש וידע בה קודם שחיטה ושחט בה שאו ודאי נזהר בה שיוליך ולא יביא אבל אם קודם שחיטה מצא סכיני יפה ואחר שחיטה מצא פגימה מסוככת אף על פי שאמר בריא לי שלא עשיתי אלא הולכה לבר' שחיטתו פסולה דכל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש עביר לה ולא ארעתיה ואין זה בריא מעולם ויא' דכל מסוככת אסורה עד דקיימא אריש' דסכיני' ממש אם שחט בה בהולכה או אסיפא דסכינא ממש אם שחט בה הוכאה ואנו אין אנו בקיאיין היכא מיקרי רישא או סיפא דסכינא ממש ויש להטריף הכל וכן נהגין: עולה ויורד והוא סכין שהיה נפגם פגימה גדולה והוחלקה העוקצים במשוחות וחוד הסכין הוא נמוך סם ואין לה עוקצין כלל שחט בה לכתחילה ואינו חושש:

ה סכין שיש בה פגימות הרבה ואפילו כולן מסוככים וכפופים בעניין שאינם נרגשים בירידה אלא בפגיעה אף על פי שהרגיש בה וידע קודם שחיטה שיש בה פגימות אפ' שחיטתו פסולה אפילו ברעב דמתוך שפגימותי' מרובות חיישינן שמא חשיב ידומעט בתוך השחיטה ולא הרגיש:

ו סכין חדה שהושחה ואינה חלקה אלא מנעתה היא כנוגע ברא' חשיבולת שחוא מסתבך באמצע ואין בה פגם מותר לשחוט בה שאין אלו פגימות אלא כסכוד בעלמא אבל נהגין להחליקה קודם שחיטת מפני שאין אנו כקייאם בדבר:

ז סכין שפיו חלק אלא שאינו חד הואיל ואין בו פגם שוחטים בת אף על פי שהוליך והביא ושהה בה כל היום כולו עד ששחט' ולא הפסיק בנתים שחיטתו כשרה ודוקא בעוף שכשר בסיומן אחד אבל בבהמה שצריכה ב' סימנין חיישינן שמא אחר שישחוט רוב סימן א' ישחה בת זמן רב שישחוט במיעוט הסימן הנשאר לגורו קודם שיתחיל בשחיטת הסי' השני והוי שהייה גמורה בין סימן לסימן ואסור כפי שיתבאר לקמן סימן כג' סעיף ד':

פגור אבל אסור דמסקא לן אי חוששין לזרע האב והוא סמיקא דאוריית' דהא אי חזת חוששין לזרע האב הוה לוקה משום דהוי מקצת שה אלא שאינו לוקה מספיקא דרשמה אין חוששין לזרע האב ואפילו מקצת שה אין כאן והבית יוסף בשלחן ערוך שלו פסק דגם כזה לוקה והם דברי הרמבם פ"ב וחיינו משו' דסל' כמד' דהא חוששין לזרע האב ושה אפילו מקצת שה אמרינן ואף על גב דגבי שחט האב והבן כרוב דאינו לוקה לא משום דסל' דאין חוששין לזרע האב אלא אפי' חוששין אינו לוקה משום דרדשינן בנו הכרוך אחריו לאפוקי האב שאין בנו כרוך אחריו והכא הא אם ובן הוא גל':

ח לא אסרה תורה אלא שחיטה דת' לא תשחטו ואפילו שחיטה שאינה ראויה שבה שחיטה כגון ששחט ראשון ונמצא שרפה אסור לשחוט השני אבל נזר הראשון או נתנבלה בידו לא שמייה שחיטה ומותר לשחוט השני אחריו הלכך חרש שוחט וקטן ששחטו הראשון בינו לבין עצמו מותר לבן דעת לשחוט אחר כך רשני לפי שרוב מעשיהן מקולקלין ואם אחרים רואין אותו ששוחטים כראוי אסור לשחוט אחריהן:

ט מותר לשחוט את המעוכרת ואין בה איסור משו' אותה ואת בנה שיש לה בבטנה רעובר ירך אמו הוא ואם יצא העובר חי אחר שחיטת אמו והפריס על גבי קרקע אין שוחטין אותו בו ביום ואסוחט אינו לוקה דהא מן התורה אינה צריכה שחיטה הילכך שחיטתו לאו כלום הוא ולא בקרי שחיטה:

י עא' שמכר בבהמות ואחכ אכר מלת שהם אותו ואת בנו אינו נאמן במה שאמר לאחר שמכרה ויצאה מתחת ידו דלחשבי' מקחו אוטר כן ומיהו אי מהימן ליה לא ישחוט:

יב בהמה שנשחטה אמה או גתה היום ונתערב באחר' אפילו אם חס חרבה לא יקח מהם היום לשחוט דהוי דבר שיש לו מתיירם ואפי' באלף לא בטיל כל זמן שהם קבועים במקום אחר ואם צריך להם היום כיצר תקנתו לכבשינהו כי חיכי דנידי ממקום קביעתו ויקח מהם אחר אחר' וישחוט דכל דפריש מרובא קא פריש ושניהם האחרונים אסורים לשחוט היום דהוי מחצה על מחצה:

יג דין השוחט את המסוכנת למות וכו' כסעיפים:

א השוחט את הבריאה אף על פי שלא פרכסה הרי זה מורגרת דהא בחוקת חיה היא ולא מתה עד שנשחטו רוב סימני' אבל מסוכנ' והיא כל שמעמידין אותה ע' גערה או על ידי מקל ואינה עומדת אע"פ שאוכלת מאכל בריאות שחטה ולא פרכסה כלל הרי זו נבילה ולוקין עליה דודאי נתעלפת ויצאה נפשה מיד כשהרגישה השחיטה קודם שנשחט הרוכ ואם רואין בה סימן שלא יצא חיותה קודם גמר שחיטה כגון שפרכסה הרי זו מותרת וצריך שיהא הפרכוס בסוף רשחיטה ולמשוך עד אחר שחיטה אבל כתחלתה או באמצעיתה אינו מועיל דכיוצא שנשמת נטולה ממנה קודם לכן וכיצד הוא הפרכוס בבהמה דקה ובחיה בין דקה בין גסה כיון שששחט ירה והחירה א' שששטה. רגלה אף על פי שלא רעזירה או שכפפה רגליה בלבר הרי זה פרכוס ומותר אבל אם פשטה ידה ולא החזירה הרי זו אסורה שאין זו אלא הוצאת נפש בלבד וכן אם היתה פשוטה וכפפה אינו פרכוס ובחמה גסה אחר חיד ואחר הרגל בין שששטה ולא כפפה בין כפפה ולא פשטה הרי זה פרכוס ומותרת ואם לא פשטה לא יד ולא רגל ולא כפפה כלל הרי זו נבילה וכשכשכש' כונב חיי פרכו' בין בגסה בין בדקה ובעוף אפילו לא רפרף אלא בעינו או כשכשה בזנבו הרי זה פרכוס:

ב השוחט מסוכנת' בלילה ולא ידע אם פרכסה הרי זו ספק נבילה ואין סימן במה שכותלי בית השחיטה מלוכלכי' ברם שאף על פי שיצא נשמתה דרך תרם לקח על בית השחיטה:

ג גדולי החכמים לא היו אוכלים מבחמה שממחר' ושוחטין אותה כרי שלא תמות ואף על פי שפרכסה בסוף השחיטה ולא משום איסור נהגו כך אלא משום מדת חסידו' להחמיר על עצמן וכל המחמי' כזה חרי זה משוכה ויש לו סמך מקרא דיהוקאל שאמר נבילה וטריפה לא אכלתי ומאי רבותיה דיהוקאל שלא אכל נבילה וטריפה כע' נמי לא אכלי אלא שלא אכל מבחמה שאומרים עליה מתו ושחטו כרי שלא תמות ותתגבל בפני שמסוכנת היא חרי שחתפאר עצמו במדת חסידות כו' שם שיש לעשות כן:

זרה דעה הלכות שחיטה סימן יט

ה כיון שקומ' שפולח ויוד' כחש' ואין בה פגם פולח' לשהחט' י' ש' פגמ' שנגז' בך ואינה נר'ש' בקשה' הי' שפולח' אפס'א' והואש'ט' הוא רך והקנה' הוא קשה' לך' צריכ' לברוק' הסכין בבשר' האצבע' כנגד' חושט' וכצ' שהקנה' הקנה' אם יסמ' עם פגמ' באחד' מן' חיינו' שמוליך' חוד' הסכין' וסמ' על' בשר' אצבע' לא' זכוונת' הלב' שלא' יפג' לבו' לדרס' אחרים' וכן' בשני' הצדדין' של סכין' יולך' ויב'א' בבשר' האצבע' וכן' יעשה' בצפון' תולך' ויב'א' חוד' הסכין' על' צ'פ'ו' וכן' בשני' הצדדין' שהיו' החולכות' וההבאות' בכ'ר' ובצפ'רן' יב' ויס'ן' שהחט' סב'ה' זה' ג'ס'ר'א' יב' שלא' ית'א' בו פגם' כלל' לא' בחודו' ולא' בצדדין' ואח' שקשה' קצת' בריק'ת' בצ'פ'רן' ישנה' צ'פ'רנו' לברוק' במקום' אחר' כן' הצפ'רן' דחיישינ' שמ'א' נפגם' הצ'פ'רן' בחוד' של' סכין' אולי' יש' פגמ' בן' הצדדין' ולא' ירגיש' בה' לפי' שעוברת' בתוך' פנימ' הצ'פ'רן' יש' ליהר' שלא' יברוק' ב' צדדי' הסכין' ביחד' שא' לת' לכו' על' שני' הצדדין' יחד' ולא' ירגיש' בפגמ'ת' אלא' יברוק' כל' אחת' בפני' עצמת' :

ו סכין' שצ'רו' אחר' מגל' מלא' פגמ'ת' וצ'ד' חשני' יפה' לא' ישתח' אפילו' בצד' היפה' גורה' שמ'א' ישתח' בצד' האחר' ואם' שה' בצד' היפה' שח'ט'ו' כשרח' תילך' סכין' שיש' לו' שתי' פיות' לא' ישתח' בו' עד' שיברקנו' משני' צדדים' וכ' סכין' שאין' לו' אלא' פה' אחד' יש' לו' פגמ'ת' בראשו' או' בסופו' שאפ'ור' לשח'ט' בו' אפילו' סכין' לשח'ט' של'א' מצד' הפגמ'ת' אפילו' הוא' ארוך' הדבת' שיש' בו' שפ'ור' שח'ט'ת' בלא' הפגמ'ת' האפילו' אין' לו' פגמ'ת' אלא' בין' הקתא' והסכין' יש' בו' עקב' לא' ישתח' בו' מיהו' אם' שה' בו' ואמר' ברי'א' לי' שלא' נגעתי' במקום' הפגמ'ת' שח'ט'ו' כשרח' בשעת' הרוק' כגון' כיש' שאין' יכול' להשתח' או' אפילו' בחול' שאין' לו' סכין' אחר' מתר' לכו'ר' מסלית' על' גבי' הפגמ'ת' לשח'ט' בו' :

ז אף' על' פי' שברק' הסכין' קודם' שח'ט'ת' צריך' להוד' ולברוק' אחר' שח'ט'ת' אם' ימצא' בו' פגמ'ת' שח'ט'ת' פסול'ת' אפילו' נגע' בקצת' הספרק' דשמ'א' בעור' נפגם' הילכ' השח'ט'ת' בחמת' חרכת' זו' אחר' זו' וכן' עופות' תרבת' וברק' הסכין' קודם' שח'ט'ת' צריך' לברוק' הסכין' בין' כל' אחת' ואחת' ואם' לא' ברק' נמצא' הסכין' פגומ'ת' אחר' ששח'ט' בו' לין' אסורות' אפילו' הראשונת' דשמ'א' בעור' הראשונת' איפגם' מיהו' הרצח' לשח'ט' תרבת' עופות' זה' אחד' זה' ולא' יפגם' עצמו' בסכין' ול' ירג' לברוק' הסכין' בין' כל' אחד' ואחד' שיאמר' שגמ'ת' יאני' בסכין' שהוק' הוא' וקשה' ולא' יפגם' ואם' אמצא' בו' פגמ'ת' אחר' השח'ט'ת' אחר' חבל' ואפילו' הראשונת' הרשות' ביד' כיון' שהסכין' בחוק'ת' ברוק' שקודם' השח'ט'ת' ברוק' לא' חיישינ' שמ'א' ישכח' לברוק'ת' אחר' השח'ט'ת' אבל' נראה' לי' שאם' תו' שח'ט'ת' לא' אחרים' ועושה' כן' נמצא' אחר' הסכין' פגומ'ת' עד' שצריכ'ן' לאסור' כולם' כמו' שאמרנו' חל' השח'ט'ת' פושע' שעבר' על' דברי' חז"ל' שאמר' צריך' לברוק' הסכין' בין' כל' אחת' ואחת' ואם' עשה' כן' שלא' ברשות' בעל' החמת' או' העופות' צריך' לשלם' אפילו' שה' בתנ' כרן' מוק' בידים' נל' :

ח השח'ט' בסכין' שהיא' ברוק'ת' קודם' שח'ט'ת' אחר' דהשח'ט'ת' קודם' שברק'ת' נאמר' הסכין' שח'ט'ת' כשה' מוק' שח'ט'ת' בחוק'ת' ברוק'ת' אוקמינ' ליה' אחוקתית' אפילו' שה' דר'ב' משה' זו' אחר' זו' ונאמר' שהח'ט'ו' כשרח' ואם' יתק' בבירור' שנגע' בצד' הצפ'רן' של' אחת' מהן' יש' להח'י' ולח'וש' לכל' אחת' שנשח'טו' אחר' כך' :

ט ואם' לאחר' זמן' נמצא' הסכין' תמצא' שהיא' פגומ'ת' אפה' השח'ט'ת' כשה' דחז'א'ל' יצא' דבר' בה' תלין' לומר' זה' שנמצא' פגום' אימר' אולי' שיבר' בה' עצמות' ולא' אה'ת' דאוק' סכין' אחוקתית' וע' עכשו' לא' איפגם' :

י אבל' אם' לא' ברק' קודם' השח'ט'ת' נאמר' אולי' שח'ט'תו' פסול'ת' שח'רי' לא' היה' בחוק'ת' כשרח' מעולם' ובחמת' בדייה' בחוק'ת' איסור' עומדת' עד' שיודע' במת' נשח'ט'ת' חרי' זו' לא' יצאת' בחוק'ת' איסור' ברא' כפתם' סכין' אבל' טבח' שיש' לו' סכין' מיוחד' לשח'ט'ת' ומקום' מיוחד' להצניע'ו' עם' תמיד' תרי' הוא' בחוק'ת' ברוק' ואם' שה' בו' בלא' בריק'ת' נאמר' שח'ט'תו' כשרח' ואין' חוששינ' שמ'א' מעצמו' נפגם' במקום' הצנע' שהוא' דבר' שאינו' מצוי' לפיכך' ראוי' לכל' טבח' שהוא' לו' סכין' מיוחד' לשח'ט'ת' האסור' לעשות' בו' שום' דבר' ויצניעו' שלא' יפגמו' ומכל' מקום' לא' ישתח'ט' בו' לכתחילה' בלא' בריק'ת' שמ'א' שכת' תשתח'ט' בו' ולא' ארעתי' :

יא השח'ט' בסכין' ברוק' ואחר' השח'ט'ת' שיבר' בה' עצמות' ומצאו' פגום' אם' עשה' השח'ט'ת' של' העצמות' ששיבר' בה' רך' חולכת' והובאה' כעין' חיתוך' שח'ט'ת' שח'ט'תו' פסול'ת' שאין' רך' סכין' לפגום' אפילו' בשל' צד' העצמות' קשים' בחולכת' חוק'ת' ית' מבחולכת' וחוב' :

יב וכן' שמצות' שח'ט'ת' היא' מן' התורה' וכת' תחת' לך' צריכ' לברך' עליה' בעל' כל' המצות' שמברך' עליהם' עובר' לעשיר'תן' ומברך' קודם' שישח'ט' ברוך' א' אמ' אשר' קדש'ת' במצותו' תנו' על' השח'ט'ת' ותקנו' לברך' בעל' בל'מר' לשח'ט' בפני' שה' מצו' שאפ'סר' להתקיים' ע'י' אחר' אפילו' אינו' בעל' החמת' או' העוף' לפיכך' מברכ'ן' בעל' שכן' משמע' לשון' על' לומר' שלא' הקפידה' התורה' אלא' שח'ט'ת' חבת'ת' נשח'ט'ת' אם' רוצה' לאוכל' יהיה' השח'ט'ת' שיהיה' עין' בלב'ש' והוד' סימן' תלכ' אבל' דבר'ת' אינה' מעכבת' שאם' שה' זל' ביד' שח'ט'תו' כשה' לפיכך' אם' רוצה' לשח'ט' דבר' דאית' ליה' בריעות' של' שרפות' וצריך' בריק'ת' אחר' השח'ט'ת' אם' היא' כשר' אם' לא' ישתח'ט' בלא' בריק'ת' וכשימצא' כשר' יברך' על' השח'ט'ת' ובל'ר' שד'א' סמך' לשח'ט'ת' :

יג וכן' שח'ט'ת' שח'ט'ת' היא' מן' התורה' וכת' תחת' לך' צריכ' לברך' עליה' בעל' כל' המצות' שמברך' עליהם' עובר' לעשיר'תן' ומברך' קודם' שישח'ט' ברוך' א' אמ' אשר' קדש'ת' במצותו' תנו' על' השח'ט'ת' ותקנו' לברך' בעל' בל'מר' לשח'ט' בפני' שה' מצו' שאפ'סר' להתקיים' ע'י' אחר' אפילו' אינו' בעל' החמת' או' העוף' לפיכך' מברכ'ן' בעל' שכן' משמע' לשון' על' לומר' שלא' הקפידה' התורה' אלא' שח'ט'ת' חבת'ת' נשח'ט'ת' אם' רוצה' לאוכל' יהיה' השח'ט'ת' שיהיה' עין' בלב'ש' והוד' סימן' תלכ' אבל' דבר'ת' אינה' מעכבת' שאם' שה' זל' ביד' שח'ט'תו' כשה' לפיכך' אם' רוצה' לשח'ט' דבר' דאית' ליה' בריעות' של' שרפות' וצריך' בריק'ת' אחר' השח'ט'ת' אם' היא' כשר' אם' לא' ישתח'ט' בלא' בריק'ת' וכשימצא' כשר' יברך' על' השח'ט'ת' ובל'ר' שד'א' סמך' לשח'ט'ת' :

יד וכן' שח'ט'ת' שח'ט'ת' היא' מן' התורה' וכת' תחת' לך' צריכ' לברך' עליה' בעל' כל' המצות' שמברך' עליהם' עובר' לעשיר'תן' ומברך' קודם' שישח'ט' ברוך' א' אמ' אשר' קדש'ת' במצותו' תנו' על' השח'ט'ת' ותקנו' לברך' בעל' בל'מר' לשח'ט' בפני' שה' מצו' שאפ'סר' להתקיים' ע'י' אחר' אפילו' אינו' בעל' החמת' או' העוף' לפיכך' מברכ'ן' בעל' שכן' משמע' לשון' על' לומר' שלא' הקפידה' התורה' אלא' שח'ט'ת' חבת'ת' נשח'ט'ת' אם' רוצה' לאוכל' יהיה' השח'ט'ת' שיהיה' עין' בלב'ש' והוד' סימן' תלכ' אבל' דבר'ת' אינה' מעכבת' שאם' שה' זל' ביד' שח'ט'תו' כשה' לפיכך' אם' רוצה' לשח'ט' דבר' דאית' ליה' בריעות' של' שרפות' וצריך' בריק'ת' אחר' השח'ט'ת' אם' היא' כשר' אם' לא' ישתח'ט' בלא' בריק'ת' וכשימצא' כשר' יברך' על' השח'ט'ת' ובל'ר' שד'א' סמך' לשח'ט'ת' :

טו וכן' שח'ט'ת' שח'ט'ת' היא' מן' התורה' וכת' תחת' לך' צריכ' לברך' עליה' בעל' כל' המצות' שמברך' עליהם' עובר' לעשיר'תן' ומברך' קודם' שישח'ט' ברוך' א' אמ' אשר' קדש'ת' במצותו' תנו' על' השח'ט'ת' ותקנו' לברך' בעל' בל'מר' לשח'ט' בפני' שה' מצו' שאפ'סר' להתקיים' ע'י' אחר' אפילו' אינו' בעל' החמת' או' העוף' לפיכך' מברכ'ן' בעל' שכן' משמע' לשון' על' לומר' שלא' הקפידה' התורה' אלא' שח'ט'ת' חבת'ת' נשח'ט'ת' אם' רוצה' לאוכל' יהיה' השח'ט'ת' שיהיה' עין' בלב'ש' והוד' סימן' תלכ' אבל' דבר'ת' אינה' מעכבת' שאם' שה' זל' ביד' שח'ט'תו' כשה' לפיכך' אם' רוצה' לשח'ט' דבר' דאית' ליה' בריעות' של' שרפות' וצריך' בריק'ת' אחר' השח'ט'ת' אם' היא' כשר' אם' לא' ישתח'ט' בלא' בריק'ת' וכשימצא' כשר' יברך' על' השח'ט'ת' ובל'ר' שד'א' סמך' לשח'ט'ת' :

טז וכן' שח'ט'ת' שח'ט'ת' היא' מן' התורה' וכת' תחת' לך' צריכ' לברך' עליה' בעל' כל' המצות' שמברך' עליהם' עובר' לעשיר'תן' ומברך' קודם' שישח'ט' ברוך' א' אמ' אשר' קדש'ת' במצותו' תנו' על' השח'ט'ת' ותקנו' לברך' בעל' בל'מר' לשח'ט' בפני' שה' מצו' שאפ'סר' להתקיים' ע'י' אחר' אפילו' אינו' בעל' החמת' או' העוף' לפיכך' מברכ'ן' בעל' שכן' משמע' לשון' על' לומר' שלא' הקפידה' התורה' אלא' שח'ט'ת' חבת'ת' נשח'ט'ת' אם' רוצה' לאוכל' יהיה' השח'ט'ת' שיהיה' עין' בלב'ש' והוד' סימן' תלכ' אבל' דבר'ת' אינה' מעכבת' שאם' שה' זל' ביד' שח'ט'תו' כשה' לפיכך' אם' רוצה' לשח'ט' דבר' דאית' ליה' בריעות' של' שרפות' וצריך' בריק'ת' אחר' השח'ט'ת' אם' היא' כשר' אם' לא' ישתח'ט' בלא' בריק'ת' וכשימצא' כשר' יברך' על' השח'ט'ת' ובל'ר' שד'א' סמך' לשח'ט'ת' :

יז וכן' שח'ט'ת' שח'ט'ת' היא' מן' התורה' וכת' תחת' לך' צריכ' לברך' עליה' בעל' כל' המצות' שמברך' עליהם' עובר' לעשיר'תן' ומברך' קודם' שישח'ט' ברוך' א' אמ' אשר' קדש'ת' במצותו' תנו' על' השח'ט'ת' ותקנו' לברך' בעל' בל'מר' לשח'ט' בפני' שה' מצו' שאפ'סר' להתקיים' ע'י' אחר' אפילו' אינו' בעל' החמת' או' העוף' לפיכך' מברכ'ן' בעל' שכן' משמע' לשון' על' לומר' שלא' הקפידה' התורה' אלא' שח'ט'ת' חבת'ת' נשח'ט'ת' אם' רוצה' לאוכל' יהיה' השח'ט'ת' שיהיה' עין' בלב'ש' והוד' סימן' תלכ' אבל' דבר'ת' אינה' מעכבת' שאם' שה' זל' ביד' שח'ט'תו' כשה' לפיכך' אם' רוצה' לשח'ט' דבר' דאית' ליה' בריעות' של' שרפות' וצריך' בריק'ת' אחר' השח'ט'ת' אם' היא' כשר' אם' לא' ישתח'ט' בלא' בריק'ת' וכשימצא' כשר' יברך' על' השח'ט'ת' ובל'ר' שד'א' סמך' לשח'ט'ת' :

יח וכן' שח'ט'ת' שח'ט'ת' היא' מן' התורה' וכת' תחת' לך' צריכ' לברך' עליה' בעל' כל' המצות' שמברך' עליהם' עובר' לעשיר'תן' ומברך' קודם' שישח'ט' ברוך' א' אמ' אשר' קדש'ת' במצותו' תנו' על' השח'ט'ת' ותקנו' לברך' בעל' בל'מר' לשח'ט' בפני' שה' מצו' שאפ'סר' להתקיים' ע'י' אחר' אפילו' אינו' בעל' החמת' או' העוף' לפיכך' מברכ'ן' בעל' שכן' משמע' לשון' על' לומר' שלא' הקפידה' התורה' אלא' שח'ט'ת' חבת'ת' נשח'ט'ת' אם' רוצה' לאוכל' יהיה' השח'ט'ת' שיהיה' עין' בלב'ש' והוד' סימן' תלכ' אבל' דבר'ת' אינה' מעכבת' שאם' שה' זל' ביד' שח'ט'תו' כשה' לפיכך' אם' רוצה' לשח'ט' דבר' דאית' ליה' בריעות' של' שרפות' וצריך' בריק'ת' אחר' השח'ט'ת' אם' היא' כשר' אם' לא' ישתח'ט' בלא' בריק'ת' וכשימצא' כשר' יברך' על' השח'ט'ת' ובל'ר' שד'א' סמך' לשח'ט'ת' :

יט וכן' שח'ט'ת' שח'ט'ת' היא' מן' התורה' וכת' תחת' לך' צריכ' לברך' עליה' בעל' כל' המצות' שמברך' עליהם' עובר' לעשיר'תן' ומברך' קודם' שישח'ט' ברוך' א' אמ' אשר' קדש'ת' במצותו' תנו' על' השח'ט'ת' ותקנו' לברך' בעל' בל'מר' לשח'ט' בפני' שה' מצו' שאפ'סר' להתקיים' ע'י' אחר' אפילו' אינו' בעל' החמת' או' העוף' לפיכך' מברכ'ן' בעל' שכן' משמע' לשון' על' לומר' שלא' הקפידה' התורה' אלא' שח'ט'ת' חבת'ת' נשח'ט'ת' אם' רוצה' לאוכל' יהיה' השח'ט'ת' שיהיה' עין' בלב'ש' והוד' סימן' תלכ' אבל' דבר'ת' אינה' מעכבת' שאם' שה' זל' ביד' שח'ט'תו' כשה' לפיכך' אם' רוצה' לשח'ט' דבר' דאית' ליה' בריעות' של' שרפות' וצריך' בריק'ת' אחר' השח'ט'ת' אם' היא' כשר' אם' לא' ישתח'ט' בלא' בריק'ת' וכשימצא' כשר' יברך' על' השח'ט'ת' ובל'ר' שד'א' סמך' לשח'ט'ת' :

לבוש עטרת זהב הלכות שחיטה סימן כ

במחשבתו שכן הדין שצריך לכסות בין כל אהת אהת לברך עליה
חייב והוא עפ"כ כיסוי וכירך כדי שיכרך גם על הכיסוי השני אבל אם
ברעתו היה לשחוט עוד ולכסות בבה ברכה זו גם האחרות אין צריך
לברך על הכיסוי השני כיון שהיה דעתו עליה מתחלה אבל אם היה
טעותו ששכח שחיו לפניו עוד לשחוט אם כן לא היה דעתו ומחשבתו
בברכתו על הכיסוי השני שחיה הסיה דעתו ומכיון צריך לברך על
הכיסוי השני אע"פ דעל השחיטה אין צריך לברך היינו מפני שבשעת
ברכתו על השחיטה הראשונה היתה דעתו גם על זאת ואין שכתרו
נקרא דייסה חרעת מת שאין כן בכיסוי שלא היה דעתו עליו בשעת
ברכת הכיסוי הראשון נ"ל

מקום השחיטה בצואר וכו' סעיפים:

א קל תלם דמקום השחיטה בצואר והוא שישחוט חסימני דחייני
קנה וישט תקומה בקנה לצד הראש בין בבחמה חיה בין
בעוף הוא משימוי כובע לכסות והוא קודם שיתחיל הכובע לשפ ולעול
היינו דקאמר בגמרא שיר בחישים והוא שבסוף הקנה למעלה יש
בתוך השכעת הגדולה שני גרגרים כמו בשר ונקראים חסימני ואם שחט
בתוך החסימני ושיר מהם כל שהו למעלה לצד הראש כשירד שחיה
שחט משימוי כובע ולמטה ומידו היינו דוקא כליעבר אבל לכתחלה
יזחר שישחוט גם למטה כשכעת הגדולה ואצל שיהיה לשחוט למטה
משני הגרגרים תאלו שלא יגע בהם כלל אלא יגיהם כולם לצד הראש
ואם לא שיר מהם כלום לצד הראש אלא שחט למעלה בהם תרי זו
מוגרסת ופסולה ולמטה בקנה בבחמה חיה מקום השחיטה הוא עוד
מקום שמויע ראש כנף האונה העליונה כשנפחין אותה ועול למעלה
וסימניו בחן הוא כל אורך הצואר כשתמשוך הכחכת צוארת לרעות
כרבת ולא שתאנוס עצמת לשחוט צואר יותר במה שרגילה לעשות
כשחיה רועה בריח מבלי אתם ואף על פי שהקנה יורד עוד משכ
ולמטה עד דריאה הל"ס הוא ששם אינו מקום שחיטה הלכך אם אנס
ומשך הקנה למעלה ושחטו שם שחיטתו פסולה ובעוף מקום שחיטתו
בקנה עד הגוף:

ב וכחשט בין בבחמה בין בחיה בין בעוף מקום שחיטה למעלה
לצד הראש הוא מתחיל מן המקום ששכחו תבין אותו מרכזין
וחולך משם ולמטה בבחמה חיה עד מקום שישעיר ותחיל לחיות
בקעים כמו הכרס שחט למעלה ממקום זה והוא הנקרא רוביב
החשט היינו שחיתכים אותו ועוסד כמו הבשר או למטה ממקום זה
והוא התחלת בני קעים שחיטתו פסולה ושיעור תורבין החשט שאינם
ראוי לשחיטה למעלה בבחמה חיה הוא כדי שיאחו בשתי אצבעותיו
משני צידי הצואר שות אינו אלא רוחב אצב אחד היינו דוקא ברע"ב
אבל לכתחלה נוחגין לכוף אחין תכתמה ומקו שיכלת האוחין יש קבלת
כיד הטבחים ששם שוחטין כדי להרחיק יותר מן התורבין שלא יגע בה
ושיעור החבנול לפי גדלו וקטן לפי קטנו ובעוף שיעורו למעלה
הכל לפי גדלו וקטנו וכמו שאמרנו ואין חילוק בין ונה לטא עופות
למטת עד גג של זפק ועוף שאין לו זפק כגון אווה עד בין האנפיים
דחיינו עד הגוף וסימן להבחין איז הוא גגו של זפק או איזהו וישט
החשט יש לו שני עורות אחד ארום אחד לכן נגנו של זפק אין בו אלא
עוד אחת וגם היא לבנה:

ג ואנו אין בקיאות כל כך בשיעורן לפיכך קל דמצורת שחיטה
לכתחלה הוא לשחוט באמצע הצואר ובגג הגרון ולא מן הצדדין
וכ' מן העורף ולא דיש לחוש שמא יחתך המפרקת קודם שיתרוד
הסימניו חרי היא נמרפת קודם שנשחמה ואפילו החויר הסימניו
לעורף או לצדדין לא ישחוט לכתחלה כי הסימניו רבים הם ונדחין מן
הסבין ואם כן חותך המפרקת תחלה אבל כריעבר אם החויר הסימניו
לצדדים או לעורף ידע כבירור ששחט הסימניו רחלה שחיטתו
כשיש:

ד טוב ליוחר למשמש בסימניו ולתופשם כידו קודם שחיטת כרי
שיורבנו תחת הסבין קודם בשר הצואר וכיוני נמצאו הסימניו
בצדדים וצריך אימך ידים חמורות גדולה שאם לא ימשם בתם וימני
לפניו קודם שחיטת קרוב תרבר מאר לפשוט ולחתוך המפרקת קודם
הסימניו:

שיעור השחיטה בברמה וכו' סעיפים:

א ובין ראשיהן תלכתא מסיני שצריך לשחוט חסימניו יכין
השוחט

לשחיטה מיד ואנו נוחגין כשיודמן לשחוט דבר שיש בו ספק טריפות
שאינו שוחטו לברז אלא שוחט תרנגול או עוף אחר קודם לו וכונתו
גם כן על זו נא אף אם יכצאו שריפה לא הויא ברכה לכמלה דהיא
היתה צריכה הכרחה משום העוף ששחט ראשונה נאם צריך לשחוט
בבית המטבחים שחואסקוס כמנוף יכרך כרעק ד' אמות קודם שיכנ'
לשם שאסור להוכיח שם טמים במקום המנופת ולא ידבר עד אחר
השחיטה שלא לחסיה דעתו בין הכרחה לשחיטה:

ב וברכת זו היא שיה לכל המיניו הנשחטים הלכך שחט ריבכה
במחנה והיות ועופות מברך ברכה אחת לכולן כיון שבערנו
לשוחטם כלם בלי הפסק הוי מצנת אחת ודי בברכת אחת:

ג וכמו כן שנים ששוחטין שני בחמות אחד יכול לברך ויציא בו
חבירו ובלברשימין הכורך לתציא חבירו וחבירית יתבון לצאת:
ד וצריך ליוחר מלדבר בין ברכת לשחיטה דברים שאינם מצרכי
השחיטה ואם דבר נתי הפסק וצריך לברך פעם אחרת אבל
דברים שהם צרכי שחיטה כגון הביאו לי לשחוט וכיוצא בו אינו הפסק
אבל בין השחיטות והכיסוי אין השחיטה הפסק דשתי מצורת דין מ"ט
טוב הוא שלא לדבר ביניהם:

ה וכן אם רוצה לשחוט בחמות או עופות הרבה צריך ליוחר
מלדבר דברים שאינם מצרכי השחיטה בין שחיטה לשחיטה ואם
דבר צריך לכסות דם שחיטה ראשונה ולברך עליו ולחוז ולברך פעם
אחרת על השחיטה שרוצת לשחוט אחר כן משום שהחייב בין ברכת
השחיטה הראשונה לשחיטה שנייה הוי חסח חרעת כיון שאין זו
תלוי בו שחיה אם היה רוצה שלא לשחוט יותר היה הרשות בידו
לפיכך נומר מצוח ראשונה ומת שרוצת לשחוט יותר הוא מצוח אחר'
וצריך לברך עליה בפני עצמה ומת שצריך לכסות שחיטה הראשונה
ולברך ולמט לא ישחוט כל מה שלפניו ואחר כך יכסה כולו שחיה
בכיסוי לא שייך בה הפסק טעמ' הוא מפני שהכיסוי הוא גמר מעשה
השחיטה הראשונה הלכך אינו מן הראוי שיתחיל מצוח אחרת ויכרך
עליה קודם שיוגמר המצוח הראשונה וכיון שצריך לכסות הראשונה
צריך גם כן לברך על הכיסוי אבל על כיסוי השני שיכסת אחר כך מה
שישחוט עוד אין צריך לברך דכיון דבשע הכיסוי הראשון היה דעתו
לשחוט ולכסות עוד מברך על דעת שני הכיסויים ואע"פ שצריך לברך
על השחיטה שעושה אחר כך ברכת השחיטה לא הוי הפסק כל זמן
שלא שח שיחת חולין וכיון שכתרכה אינה מפסק גם מעשה השחיטה
כיון דאפשר דשהט כהד ידא ומכסה כהד ידא לא הוי הפסק:

ו וכן המברך על דעת לשחוט חיה אחת ושחטה ואחר כך קודם
שכיסה דמה הביאו לו יותר יכסת דם הראשון ויכרך עליו ויחא
דעתו גם על כיסוי של אלו שחביאו לו ואחר כך יכרך על שחיטת
השנייה שחביאו לו ויכסת דמה ועל הכיסוי אין צריך לברך כי כבר
יצא בברכת הכיסוי הראשון ודוקא שחביאו לו אלו קודם שיכרך על
הכיסוי הראשון שאו היה דעתו בברכה על שני הכיסוי וברכ' השחיטה
לא חוה הפסק כמו שאמרנו אבל אם אחר שבירך על הכיסוי הראשון
הביאו לו יותר צריך לברך גם על הכיסוי השני ואם הביאו לו סמין
הראשון ששחט קודם שכסה אין צריך לכסות הראשונה ולא לברך
על שחיטה השנייה כיון שעדיין עוסק בהוכן עיקר ועיין בלבוש תחלת
סימן ר"ס ע"ב:

ז ולכולי עלמא אם מתחלה כשבירך היו לפניו הרבה לשחוט ואח'
כך הביאו לפניו אחרות אס' כשכביאין לפניו האחרות יש עוד
לפניו מאותם שהיו לפניו כשבירך אין צריך לברך על אות' שמביאין
לו שכיון שהראשונות עדיין לפניו חרי משכת הכרחה הראשונה עד
עכשיו וחי כאילו בירך עכשיו על א' שהם לפניו מן הראשונות ובאותו
פעם גם האחרונות הם לפניו והמי כאילו נתפשטה הכרחה גם על א'
שחביאו לו אבל אם גמר לשחוט כל אשר היו לפניו בשעת ברכת
ראשונה ואחר כך הביאו לו אחרות צריך לברך על האחרות שכבר
נגמרה הברכה הראשונה ולכתחלה כל שחט קבוע טוב ליות להיות
דעתו בשעת ברכה על כל מה שיביאו לו ואו לא יצטרך לברך אפילו
על מה שיביאו לו אחר גמר הראשונה:

ח היה שחט חיה או עוף ודעתו לשחוט עוד חיה או עוף אחרים
ישכח וכתב ובירך כשחחר ושחט אין צריך לברך על השחיטה
ואם שחט חיה או עוף ורצה לשחוט אחרים בחמה יכסת דם חיה או
עוף ושחטו תכתמה בלא ברכה וכיסוי לא הוי הפסק משום דאיפש'
דשחט כהד ידא ומכסה כהד ידא וכיון דמעשה הכיסוי לא הוי הפסק
גם הכרחה לא הוי הפסק כל זמן שלא שח שיחת חולין כולל על ועל
הכיסוי השני נראה אם היה טעותו במה טבחה ובירך אחת סבור

יורה דעה הלכות שהיטה סימן כב בנ

כיון שנקרש בתוכו ובכולו מסערינין . ועכשיו שאנו נהגין שלא לבשל שום עוף בעור ראשו רבוק בו כי חותכים ומסירים הראש קודם שיבשלנו הוי כאילו חתמו אסר אבר ודיו וסותר לבשל ואפילו לא נשחטו תורידים ומהאי טעמא נתפשט המנהג הזה שלא לבשל שום עוף רבוק עם ראשו שכיח רצואו דקוסקין ואין שם חכמים בוודין די בחסרת הראש ואפילו בעוף שלא נשחט בו אלא סימן אחד ולא חתך בסימן השני כלל ונתקרה חסם בתוך סימן השלם אפ"ה די בחסר הראש ובמליחת אפילו לקדירה תענין לקמן סימן ע"ו :

ב בחמה אינה צריכה לנקוב תורידין בשעת שחיטה כיון שדורך לנתתם אבר אבר ומתעב בין לצלות בין לבשלה חוץ מבריים ומלאים שרדנה לצלותן שלימין כרלעיל :

כג דיני שהיטה בשרה וכו' סעיפים :

א כל שבה שידועין אבריו שישו יודע הלכות שהיטה אסור לאכול משחיטתו דשמיא קלקל דזוא לא ידע כרלעיל סימן א' אלו הן הלכות שהיטה הנאמרים למטה מסיני שהייה ררפה הלכה הנכרחת ועיקור :

ב שהייה כיצד חרי שהתחיל לשרוט והגבית ידואו עמד מלשח' קודם שיגמור שהיטה ושהח בין בשוגג בין במסד בין כאונס בין ברצון ובא הוא או אחר ונכר שהיטה אם שהה בכרי שיגבית הכחמה ודק' צננת וישחוט עדרוב חסיכנים שהוא הבשר שהיטה ש שהיטתו פסול . היתה בחמה רקה שיעור שהייתה כרי שיגבית בחמת דקה ורביצתה וישחוט אותה ואם היתה נכה כרי שיגבית בחמה נסת וירביצתה וישחוט אותה ובעוף כרי שיגבית בחמת דקה וישחמנה ונל מעמא בכלהו מסיס דחכי אנמריח חלכתא מסיני שאין זה נקרא שהיטה שאין לפרש דמעמא דזוא משום דקיימא לן דמסן כוח מרתת הכחמה מאליות קודם שנשחטה רוכה וזה נבלת דאפ' לעיל דאמרינן גבי בן פקועה שבא על בחמה ותוליד אותו חולד אין לו תקנ' בשחיט' ומעמא דזוא משום דסימן אחד הוא כשהוט מעת הלידה והיה שתיית רבה בין הסימנים והוא חייבן שלא מתה בשחייה זו אלא מעמא הוא דהכא אנמרי' הלכתא שאין זה נקרא שהיטה נל אבל אנו לא בקיאינן בצעורה לפיכך נהגין להטהרם כל השחיית אפילו בכל שהיא בין בעוף בין בבחמה הלכך בעוף טעורו רך ורק כשהתחיל לשרוט וחתך מעט עד שחיס יוצא והגבית סכינ' פחצואר יש לזחד שלא יגמר השחיית שיש לחוש שמא נגע בו שחוט ונקבו ונחטת החוטש במשהו חתה בתחיל לשרוט ושהתפת אפילו אם אמר שהחוט כריא לי שלא תכתיב כי אם העור אין סוכבין עליו כיון שיצא חרס אלא כיצד יעשת אדם אם לו שישחוט הקנה לבדו במקום אחר ואח"כ יתפוך תווס ויכר' אותו והכריקה היא שגייה העוף עד שימות ויתפוך הוושט ויברקט כפנים ולא מבחין שאינו גיפר מכתח' מפני שעורו ארוכה ואין נקם משחו נכר שם ושל פניטהו לבן וניכר חילק' אם לא ימצא מפרת דם מבפנים כירע שלא יקפ' תושט וכשרת אבל לא ישחוט חוושט עצמו במקום אחר למטה או למעלה מזה המקום ואח"כ יברקט כוח המקום דהיינו טמא וישחוט תוך הנקב . חז"ל אנו שהיה למטה או למעלה מזה המקום כיון שהעוף בחייהו שיהיה חוושטו ועליו א"י יורד יש לחוש שמא ישחוט בנקם זה ומתאי טעמא בבחמה שצריכה ב' סימנים אין לה תקנה בכלל מקום שישחוט יש לחוש שמא במקום נקב שחט וכן בעוף לא ישחוט תקנה באות' מקום עצמו שפני שחטו מחותך באות' מקום קל לפגיע כוושט ויבא לזרע עתה הוא שנסחטו ומקדמ' לכן לא נעתי בו ושמא הוא מקור נגע בו ונקב יב' לתכשירי' שלא כרין אבל אין אנו נהגין לברוק כלל אלא מסיפון אהרני מיד ולא ימת העוף חי ומסרנו לעמ' דשמיא ארר שיתרפא יחזור העמ' ר' חסרנו לזשראל אלא ישחטנו באופן המבואר למעלה לפי הנהגין בריקמא ימיתנו בקושי'ן מסרנו לעמ' ולא ישחטנו בכית' כסו שהו' חי שמא יתרפא וישכח ויבא ליד' תקלה שיתירנו כיון שאין מריפתו ידוע ולענין בעשה יש להחמיר במתנגנו להשריף כל השחייות אפילו כל שהוא במסר שנתחב בסימן וח' בעת אבל אם היא שעת חזק או הפסד מרובה יש לכמוד על מברא הראשונה שהיא הלכה למשה מסיני :

ג בחמה אינה צריכה לנקוב תורידין בשעת שחיטה כיון שדורך לנתתם אבר אבר ומתעב בין לצלות בין לבשלה חוץ מבריים ומלאים שרדנה לצלותן שלימין כרלעיל :

ד בחמה אינה צריכה לנקוב תורידין בשעת שחיטה כיון שדורך לנתתם אבר אבר ומתעב בין לצלות בין לבשלה חוץ מבריים ומלאים שרדנה לצלותן שלימין כרלעיל :

ה בחמה אינה צריכה לנקוב תורידין בשעת שחיטה כיון שדורך לנתתם אבר אבר ומתעב בין לצלות בין לבשלה חוץ מבריים ומלאים שרדנה לצלותן שלימין כרלעיל :

ו בחמה אינה צריכה לנקוב תורידין בשעת שחיטה כיון שדורך לנתתם אבר אבר ומתעב בין לצלות בין לבשלה חוץ מבריים ומלאים שרדנה לצלותן שלימין כרלעיל :

השוחט לבתחלה שישחוט שני הסימנים כולן הקנה והחוטש בין בבחמה בין בחיה בין בעוף ובריעבר שלא שחט בעוף אלא סימן אחד או אפי' רוב סימני אחד כשר בעוף בין הקנה בין הוושט ובבחמה וזויה ברוב שני הסימנים ריו ברעבר דהוי אפסא שהחמטא למשה מילכת' שחוט רובא ורובא טמא ר' לא שישעור כלב ובאוסר הרעת' לומר זה לפי האשור הוא הרוב וטמא אינו הרוב אלא צריך להיות רוב הנראה לעינינו וזוא שידרדו אותו וכצדו ודאו שהרוב הוא נשחט ואם נמצ' המעט שחוט הוא יתר כחציו אפילו כחש השערה ודיו :

ב והסימנים אינם מצטרפין בגון שחטם בבחמה סי' אח' כולו והשני רצוי דמה ליה הרוב מצטרפם כשנרפס יחד אפילו הכי פסולה וכן בעוף שחט שני חצאי סימנים פסולה חיל הכא לבא שיעור ויל הכא לבא שיעור :

ג לא שחט רוב הסימן במקום אחד כגון שהתחיל לשרוט במקום זה ונתחפך הסימן ונכר שם ובין שניהם הוא הסימן שצטרפין וכשר' בין בוושט בין בקנ' דהא מ' נחתך רוב הסימן ונמיל' הלכת' שכשנחתך רוב הסימן הדין יבא מ' מנה ולא נתגבלה ולא מפניא אדם שני דשחט שנים בחיפה אחד שאו דאי הדין יוצא בבת אורת אלא אפי' אם חתך האחד לצד הראש והשני לצד מטה אלא שאינם כצד א' ודיו כנגדו כשר בין אם אדם אחד שחט כד בשנים ונ' מקומו בין ששחט שנים בשני סכינים אבל אם הכל בצד א' כגון שאחד שהתחיל לשרוט בעמ' המחזה המקום ושחט למטה או למעלה ממנו פארתו צד מטה או אין מצטרפין ואו צריך להיות תרוב במקום אחד ופ' כשיש הרוב אפילו במקום ששני כשר אע"פ שמה שהוא כנגד החתך הראשון כבר הוא שחט מ' מה שחטו מ' מצטרף לחתך הראשון ולכשגורו דלא גרע מה שחטו כן כן בחתך השני יתוף על הראשון מכאילו שחט בצד אחד ואע"פ דליכא שהיטה מסוד' שאין הסימן מצטרף לצד המיקום ששחט אפ' כשרה :

ד שהיטה ונתגבלה באל' בסך כקולטוס או כשיני המסך דהיינו ששחט חתך ישר ועקם יחד ואח"כ חזר ועיקם חזר כשרה :

ה לענין דין מרפות קל שאם ידעין כביור' שלא יקב הוושט ונמצא הקנה חציו חתך כגון ע' חולי או שתפס דקנר' צנף והתברך דחצי לא נטרפה הבחמה בזה וזרי הוא כאילו הוא שלם כדלקמן סימן ל' הלכך היה צדו הקנה פגום וחתך כבר ושחט בו כל שהוא וחשליבו רובו חרו זו שהיטה כשרה דהא יוצא החו' ע' שהי' זו נאק מילוקבין אסחיה חתוך למעל' וחתך בו וחושף עליו וחשליבו לרוב בין אם ויה נקוב באמצעיתו ושחט למעלה כנגד הנקב ופגע בנקב והנקב משלימו לרוב שחיטתו כשרה :

כד באומן צריך לשרוט הזורדין וכו' ב סעיפים :

א רוב דמים שבבחמה ושבעוף נגדין אחר הזורדין שבצואר וזכעת השחיטה הבחמה מרתמא וכל הדם שבתוכה מודקע ונקב' במקומו לבא אדם מרוב הזורדין פ' חז"ל כגון שנתחב עם השחי' חרי הוא יוצא דרך שם ואם לא נתחבו נשאר דמים בסי' הנקב' ונתב' מתפשט לבשר שסביב הזורדין ושחט אינו יוצא לא ע' מלית' לא ע' צליה כל זמן שהעוף או החמה שלימים אבל ע' המ' ברת' תמליחה וצא חרס חילוכך עוף שדורך לצלותו שלם צריך לשרוט הזורדין צד שצינא חסם אצותו אפילו לבשל' שלם ולא שחחיהם הם בתרדת שהיטה שהרי אם שהה או דרס בתוך כשרה ולא אנמרינן במתלכחה שהיטה אלא שצריך לנקבם בשעת שהיטה בעור הדם הוב' שלא נתקרה בתוכו ואולי יוכל לצאת וכל זמן שהי' מוכרס' עדין חסם הם ומנקבין ודיו לא חתכן בשעת שהיטה מנתח העוף לאבר' ושחט אפילו לקדירה אבל לא יאמר לבתחלה לא אחרתכם בשעת שחיטה ואפ' חנו לאברי' שדיו שנין שמא לא יתחברו בין שדורך לצלותן כולן כאח' כן כני' סגלאים כשרדנה לצלותן כולן כאחד צריך להתוף חזיריהן אבל בסתם אינו צריך שדורך לנתחם אבר' אבר' לא חתך הזורדין ונס' לא נתחו אברים לא יצלו כולו כאח' אדם צלאו שלוך חזיריהן וחתך סכינים כדי נטילה שהוא כעובי אצבע ששם בלעה דם וכן אב' מלאו משיר החושן ושירי חש' מרימין לקלוף סביב החושן אבל אין צריך ששים רביון שהרס הוא כנוס בוודין אינו מפעפע בבולו לא ע' מליחה ולא ע' צליה אבל אם בשלד מקדירה מחטת ומקד' החושן ובשאר צריך ששים כנגד כל החושן אפילו למ' אין חתכה נעשית נבלת מ' לא ידעין כמה דם נשפ' שניטה וליכן בכלוחו משערינן וכל' שכן לרין ושל' וזוהי' גע' וכל' דהא דהי' הר' כ' אש' חס' כוודי' :

לבוש עמרת זהב הלכות שחיטה סימן כד

וחובאת יש מצריפין אפילו דרך הולכת והובאה ונהגין להטרידנית
שחתך כל כך בחוק הישינן שמא דרם :

י השוחט את העוף צריך ליוהר ששוחט בסימנים יפה יפה שלא
ישכמו כותחת אצבעותיו שאם אינו אחזק יפה יהיו נשטמי מתחת
הסכין ואינו יכול לשוחטו ע"י הולכת וחובאה אם לא שיבא ליד
דריסתו וכן יש ליוהר שלא יניח האצבע על הסכין אלא יחזיק באורו
בקתא שלא יבא ליד דריסה ודרסה פסולה בין בקנה בין ברושט בין
במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין שנעשית בטעת שהיא ובמעשית
שחיה כמו שנתבאר בשחייה :

ז הלוח כיצד צריך שיהיה הסכין מגולה למעלה בשעת שחיט ולא
יתכסה בשום דבר והכי אגמרינן הלכתא מסיני והלחה דרסה
מלשון חול רח כחולדה המצונית בתורף עפר וכפי הלכך אם הכניס
הסכין בין סי' לפי' ושחט לש' שחט התחתון כהלכתא למעלה למעט
וחור ורציאו ושחט העליון גם כן למעלה למטה לש' שחט א' מתק
מלמטה למעלה שחיטו פסולה :

ח ולא עוד אלא אפילו הכניס הסכין תחת העור או דהרת צמר
מסוכך בצואר תכנסה או תחת כסלית הקשור בצוארה א'
שכסלית מרובק בו בשעור ושחט בתחתיו והו נקרא הלחה זשחיטתו
פסולה אבל אם הכסלית פרוש על צוארה ושחט שחיטתו כשר ומיהו
לכתחלה יש ליוהר גם מזה כרי שתתא הסכין מגולה מכל וכל בשעת
השחיטה וכן בעוף יוהר שלא להכניס הסכין תחת הנצה ולכך
הנצה ארוכה ואם לו לשחוט שלא יתכסה הסכין בתם ימרט הנצה
במקום השחיטה קודם שישחוט אף על גב דאיכא צער בה וכן כבשני'
שיש להם צמר מסוכך בצואריהם עתה שחט אותו הצמר שסלח יבא
ליד הלחה :

ט השוחט חס על העור שלא לעשות בו קרע גדול שידך ליוהר
שלא יכניס הסכין בטעת שחיטה תחת העור בשום מקום בין
כנגד הסימנים בין בראש הסכין שלא כנגד הסימנים :

י וקל והלחה פסולה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה
בין ברושט בין שנעשית במקום השחיטה ובטעת שחיה :

יא הילכך לש' שחט תרוב בתכשר ותחליד הסכין דהרת מיעוט
הצואר משניהם או מאחד מהם ושחט מסט' למעלה ול' ש'
תחליד הסכין תחת מיעוט הראשון ושחט ממטה למעלה ואח"כ גמר
השחיטה כדרכה לש' שחט מיעוט הסי' בתלדה למעלה למטה ורציאו
הסכין וגמר השחיטה שלא בתלדה ול' שחט רוב סי' אחר בבית
ותחליד הסכין תחת מיעוט הסימן הצואר ושחט הסימן השני בדרם
שחיטתו פסולה :

יב הגרסה כיצד ששחט שלא במקום שחיטה המצוארים למעלה
בסי' ולשון הגרסה הוא לשון הברעה כל' שחברי' יד' בסכין
לצאת חץ ממקום הכשר שחיטה כגון בקנה שמקום שחיטה בו חוץ
משיפוע כובע ולמטה אם שחט למעלה ממנו א' שחט לחיל לשחוט
במקום שחיטה ושחט מעט והתא הסכין חץ למקום שחיטה וגמר' שחט
זהו הגרסה ושחיטתו פסולה אבל אם שחט תרוב במקומו והתא כלי
מעלה לצד הראש וגמר' שחט אפילו למי שפסול שחייה דרסה
הלחה במיעוט בתרא תכא מספיר רשאני התם שנעשה הפסול במקו'
שחיטה אבל תכא לא נעשה הפסול במקום השחיטה והוי כמת' ברגל'
או במקום אחר בהתא אחר ששחט תרוב אף על גב שנעשה בבר'
אחת עם השחיטה לית לן בה ומיהו יש ליוהר לכתחלה שלא לעשותה
הוא דמכשירינן בשחט תרוב בגררת דוקא ששחט רוב חלל הקנה
שכפנים מהגררת אבל אם לא שחט רוב הקנה שכפנים אף על גב
ששחט רוב המבעת לא סגי שהמבעת אינם מקפידים כל הקנה ואפ' ש'
שישחוט רוב המבעת ועדיין רוב הקנה איש שחט חץ מסב' העליונה
שהיא מקפת כל הקנה וכשחיטת רובהו גם כן רוב הקנה וכשרה :

יג ודוקא כהנ' ששחט תרוב ואחר כך הגרים אבל שה' שלישי
הגרים שלישי ושחט שלישי רכי נפקא היותא בתגררת שלישי
תאמצעי שהוא משלים לרובת נפקא פסולה וכן הגרים שלישי ושחט
שלישי והגרים שלישי או אפילו הגרים שלישי ושחט שני שלישים
תאחרונים נהגין לפסול דהא כי נפק היותא דדיני בעת שחיט תרוב
לא היה מלוי בשחיטה ואף על גב דתנא חצי קנה פגוס והשלימו לר'
כשרה תכא שנעשה הפסול בטעת שחיטה ובהתלחה אסרינן ל' אף
על גב שאין הפסול במקום שחיטה ולא רכי לשחט שני שלישי וצרי'
שליש שכבר נגמרה כל השחיטה בטעת שהגרים :

יד וכל רצי' הגרסה המכריס אינם אלא כשיודע שלא נגע ברושט
אלא בקנה למעלה לצד הראש שאינו נפסל שם לא כפסוק'
התוב :

טו וכל רצי' הגרסה המכריס אינם אלא כשיודע שלא נגע ברושט
אלא בקנה למעלה לצד הראש שאינו נפסל שם לא כפסוק'
התוב :

רק שלא פסק מלהוליך ולהביא שחיטתו כשרת חס' בעוף שהכשרו
בסימן אחר אבל בהרמה שצריכה בסימנים אם אחר ששחט רוב סי'
או חתך במיעוט סימן הנשאר קודם שיתחיל לשחוט חס' השני עיכב'
כשיעור שהייה שחיטתו פסולה רביון ששחט רוב הסימן אותו מיעוט
סימן הנשאר חשוב כשחוט ואם כן מה שמתעכב אהב בו קוד' שיתחיל
לשחוט הסימן השני אינו נחשב מן השחיטה דהוי כמו שחוטך ביד' או
ברגלת חרי' היא שהייה נמורה הלכך יש ליוהר לכתחלה שלא לשחוט
בסכין רעה :

ה נהגין אנו לפסול כל השחייות ואפילו כל שהוא בלי שיעור וכן
בכל מקום שישחט בשחיט בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא'
בין בקנה בין ברושט ואינו נרבה קנה לא שייך שחייה מסנ' דהא אם שחט
רובו ודי' כבר נגמרה שחיטתו ואם לא שחט רובו חרי' לא נשרף בכך
דהוי לכתחלי קנה פגוס שמוטר לנמוך שחיטתו עד רובו כמ' תואיל
ודרך שחיטה נעשה הקלקול אסרינן לח וכן ברושט אחר שנשחט רובו
מדיא טעמא אסרינן לח הלכך אם שחט רוב אחר בעוף ורוב שנים
בכחמה ומסק' ושחטה למות לא יחזור ושחוט המיעוט הנשאר בסכין
כרי למטר מית' אלא ימיתנה ברגל או יכנה על ראשה במקל וכלכר
שלא ישבר מפרקתה קודם שתצ' נפשה מפני שגחל את תכרו' במקו'
שמוכרין תכשר בבשקל שמכביד את תכשר ע' שכירת המפרק מפני
שנשאר דמה בתוכה ועוד אפילו איסור יש בו שמבליע דם באיברי'
כרלכין בסימן ס' :

ו השוחט ומצא קנה של גמי רך ועגול תחוב ברושט לא יכריח' אורח
חושט ונתחך הקנה והוא עם שחיטת הרושט שחיטתו פסולה
דיש לחוש שמא בטעת שחתך בסכין תוך הקנה לא חתך חושט וחל'
שהייה ופסולה : הדרנה לשחוט את העוף ותולש נוצה מצוארו לפני'
לו מקום לשחיטה ופעמים שיתביא דם או שיקרע העור און לחוש
לנקיבת הרושט וכן בהמה שחתחיל לשחוט והתך מקצת עובי' העור
ויצא דם ורע בודאי שלא נגע בבשר און לחוש לנקיבת חושט' היא
כיון שיצא דם יש להטריף חיישינן שמא ניקב חושט ואין מרירין
אלא כשלא יצא דם ולכן יש ליוהר שלא לברוט הנרצות אם יוכל
לשחוט בלא מריסה :

כד דיני דרסה הלחה הגרסה ועיקור וזבוב סעיפים

א דרסה כיצד הלכת למטה מסיני שהוא צריך להוליך ולהביא
הסכין בטעת שחיטה ואסמכוה אקרא דרשחם שהתא' לשון
ומסך מלשון דף שחוט לשונם ואם לא עשה כן אלא התיו הסימנים
בבת ארת כגון שהניח הסכין על הצואר ודחק והתך למטבכה בתוך
צנן או קישות חרי' זו פסולה ואצל אם חתך בסכין על הצואר כדרך
שסכין בסיף ותתך הסימנים בבת אחת שפסולה :

ב וכיון שצריך לשחט בתולד' והצא צריך להיות הסכין יום ארוך
מרחב הצואר ושיערו הכמים ארבו הוא כמלא צואר חוץ
לצואר כמלא צואר עם העור והמפרקת שאם אפשר לו לשחוט בל' א'
דסי' ה' הולך לבר' או תובא לבר' דבאחת מהן סגי ברעכר ואם אין בו
כשיעור' הוח' ושחט בתולדה לבר' או בתובא לבר' אי אפשר שלא דרם
ושחיטתו פסולה אבל אם הולך ותביא אפילו שחט באיטל' או בסכין
כל שהוא כשרה ויש מחמירין בבחמה המצתה כגלילות אלו לפסול'
בהרמה אפילו הולך ותביא אם אין בסכין כמלא צואר וחץ : לצואר
משהו שחט רוב הסימן קודם שהוליך או תביא כל אורך הסכין כגון
שחכין חריף ור' נאר ותתך רוב הסימן קודם שהוליך או שיביא כל
ארכו כשרה וכלכר שלא יתפוס הסכין בתלחה במיד' במקום אחד
ושחוט רוב הסימן קודם שהוליך או יביא רוב הסכין :

ג שחט שני ראשין כאחד בהולכה או בהובא' כלכר אם יש בסכין
כרי שלשה צוארין כשרה ואם לאו פסולה דעכ' ארת מהן שחט
בררסה דהא לא היה לה לשחיטתה שיעור אורך סכין ועכ' אסרינן
שניהם נשחטו בענין אחד שבענין אחד העכיר הסכין על שתייהן וכת'
שארית מהן נשחטה בררסה נימא שגריסה ג' השנייה אף על פי שה'
לה שיעור סכין לשחיטתה דהא' חיונן בעל כרחך שדרם בשחיטה זו
וכררסה אחת נשחטו שניהם :

ד שנים אוחזין בסכין ושוחטין אפילו זה למעלה וזה למטה ודח'
לשחט לצד הוח' שאוחזין אותו באלכסון כשר' ול' חיישינן
בתוך שח' מוטך לכאן וזה מוטך לכאן והחקים הסכין על הצואר
שכא ידרוס זה על זה שיכולים להזהר בו :

ה השוחט וחוזך רוב המפרקת יש מכשירין כשהוא דרך הולכת

יורה דעה הלכות שחיטה סימן כה כו כז

ח

שכא על ידי פירוס נקדחה השחיטה ונעש' ארוב שאין בה לתקוע את עצם ע' פרכוס. ותנו לברוק ברדך זה שתוקף אגודלו על השפת כבע וסתוך דדוק יבלשו חסימנים לחץ ואו יוכל לראות אם נשחטו רוב גמאם עביר שמוט' כי אם לא יכנסו חסימני' ויחורו לפני' את' שחטור אנבעו היו שמוטה ומרש' מיתו אין צריך לברוק אתר שמוטה דמסכין ארובה שאין שמוטות לבו בשאר טריפות לא אם יראה שמוט' יטרוף :

ב ואין לברוק חסימני' בנצה שיתחב נצ' רדך הפח לרא' אם נשחט הרוב הרוב הנראה לעינים בעיני' והעושה כן מאכיל טריפות לישראל מפני שהנצה קורעת ויש לחוש שמא לא שחט הרוב והנצה קרעה חסילים' לרוב י ואין צריך לברוק לא אתר שחיטת הרוב אבל לשאר סעיפות כגון שמי' נעקרו חסימנים לא חיישינ' דמסכין ארוב בחמת שלא נעקרו כמו בשאר שמוטה עשר טריפות דמסכין ארובה ולא ברקין אוריהם :

ג ואחר שנשחטה הבחמה ונברקה בראי' הרי היא עומדת בחוקת היתר ואפילו נולדה בה ריעותא כגון שכא זאב ומל בני מיעות ודחירס נקבים כשר' שאנו תולין לומ' הוא נקבם ולא אמרינן בבקום נקב ניקב כיון שהחוקק בחיתר :

כז דין נקב בושט או בבני מעים ובו ב סעיפים :

א ניקב הושט בשע' שחט' קודם ששחט הרוב אפילו חית הנקב כנגד מה מה שנשחט ממנו כבר מריפה :

ב חיי הקנה והושט תלחין זה מה הילכך בבחמ' שצריך ב' סימני' אם שחט את הקנה ונקבה הריאה קוד' ששחט את הושט או ששחט את הושט ונקבו בני מעים קוד' ששחט הקנה מריפ' אף ע' שחיי הריאה תלחין בקנה וחיי המעים תלחין בושט והרי הם חיו נשחטים קודם שנשרפו מ' כל זמן שלא נשחט המימן השני גם הסימן הנשחט עוד חצי חיותו בו חש מריפה לחצי חיות :

כז אם מותר להתוך אמר מן ריבוימה בעודה מפרכסת ובו סעיף אחד :

א הרמה לאכול מבחמת קודם שתצא נפשה מותר להתוך ממנה אתר שנשחט בעודה מפרכסת וכדיהו יפה יפה וסולחו יפה והח' ואוכלו אתר שמתה אבל בעוד חיותה בה אסור לאוכלו שנאמר לא יאכל לו על הדם כלומר בעוד דמו שהוא חיותו בו ואחר שמתה כותר להאכילו אפילו לעג' ולא אמרינן כיון שנתחך קודם שתצא נפש' חיי לעג' כאבר מן החי דלירי' לא בשחט' תליא מילתא אלא במית' וכן נח מצוה על אבר מן החי וקם לית חישראל הנתנו לו בלפני עור לא תתן מבשול זה לא אמרינן דלא מצניע מיד דלישראל שרי ולעג' אסור וכ' ש שמתה להאכילו מבני מעים דלא קל כמ' דאחר שנשחט כל אתר במצוה בריקלא רמיא דהרי תבחמ' עוד חיות' בת דחא חיות' של זה תלי בחיותו של זה כדלעיל ס' ל' ומיד שנשחטו שני ח' חיות' היא כמתה כל ספק שאירע בשחיטה פסלה דאוקי בחמת' אהוקתה שחיא בחוקת אישור אבר מן החי עומדת עד שידע בבירור שנשחטה כיוון כמו שנתבאר פעמים :

כח דיני כיסוי דדם וכו' כד סעיפים :

א הושח חיה או עוף צריך לכסות דמן' ל' ש צד עתה ל' ש מזומני' כידו שנ' אויש איש מבני ישראל וכן תגר הנר בתוכ' אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל וספך את דמו וכסוה בעפר ודרשינן אין לי אלא אשר יצוד צודין ועומדין מאליהן כגון אווזין ותרגילי' מניין תל' ציד ריבוי' הוא ס' א' כ' בת' תל' יצוד למדה תור' דרך ארץ שלא יאכל אר' בשור אלא בתצנת ציד' פי' כאלו הוא צריך לצוד אותה בכל פע' כלולא יאכל בשור תריר וחכיסו הוא מצוה בפני עצמה ואינו תלוי בשחיטה לפיכך השחיטה כשרה אפי' הודר ולא כיסת אלא שעבר מצוה עשה רכיסוי :

ב וכיון שחיה מצוה אחת מצוה חסם יתברך צריך לברך עליה קודם עשייתה כמו בשאר כל המצוה ומברך באי' אמת אקבו על כיסי דם בעפר והעסק שמכריזין בעל הוא כמו שנתבאר למעלה בשחיטה סימן י' סעיף א'. השוחט בפעם ראשון ומכסת הדם יש לולברך שהחינו על הכיסוי כמו על הנדך שאר כל המצוה אבל על השחיטה אין לולברך שהחינו שהוא מוקף ברית ואין לברך שהחינו על

הרוב אבל אם נגע בושט בקנה למטה לצד מקדקל' כיון כנפוצה יאח' גירון כריאה וכן בושט בין לצד בעל' בין לצד ספד' אם שחט כל שחט ה' ז' למקום שחיטה קודם גמר השחיטה אע"פ שנמר כל שאר ח' חיים' במקום שחיטה שחיטה פסולה מפני שנקיבת המקומות הללו פסולתו והריגורם קודם גמר שחיטה ואנו נחזיק' להשרי' גם בתרומה ולעיל' בקנה בין במיעוט קמ' בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בושט **כז** עיקור כיצר בבר כתבתי בסופו זה שאם שחט בסכין פגומה נעקר חסימנים והאינו העקור הנמס מסיני הנוסל את השחט' שחטא גלמד מפסק וכתה ולא וקרעת אלא עיקור הנמס' חלם שפסל' פיצד כגון שנעקרו חסימנים ונשטמו שניחם מסקום הכרין בלחי' או אפילו אחד מהם שנשטמו ונעקרו ושחטו לא מבעי' נעקר ונשטמו קודם שחיטה דאסור שנתבלה קודם לכן אלא אפי' התחיל לשחט ובתוך השחיטה קודם ששחט רובה נעקר אתר מן חסימנים שחיטתו פסלה שכיון שנשטמו באותה שעה הסימן מתנדר אילך ואילך ואי אפשר שתשחט בהכחשך האפילו בעוף שנעקר סימן אחד ואחר כך שחט את השני שהשחט פסלה אבל שחט בעוף סימן אחד או רובו ואחר כך נשטמו ונעקרו השני שחיטתו כשירה. וכן בבחמת אם נעקרו חסימנין אתר ששחט רוב שנים שחיטתו כשרה כיון דלא חוי ברדך שחיטה ותתנין לאסור אפי' לסמן דכסמיר בהגרם בכח' שכיון שאירע בשחיט' אי אפשר לצמצם וטמא קודם שנשחטו רובן נעקרו מה שאין כן בתגרמה שענינו דאודת' אם נשחטו רובן קודם הגרמה אם לא וליכא למסעי' ביה ואנו נחזיק' להשריף כל עיקור בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בושט :

י והא דפסול בנעקרו חיינו כשנעקר כולו ולא נשתייר בת כלום אבל אם נשתייר בה אפילו כל שחט כשר דעדין חסי' נמתח החוד ונבריא והוא שג' אורו מיעוט שנשאר הוא במקום אחד שאו אמרי' נתפרק מן הלחי' בנה ואותו המיעוט הנשאר נשאר בתבירו בחוקק חילכתו היכו וחדר' בריא אפי' הוא כל שחו אבל אם המיעוט הנשאר הוא סדולל מעט כאן ומעט כאן שאו ניכר תדבר שנעק' בכח וגם מה שנשאר מחבר היברו סדולל הוא ונחלש גם כן בה חיבורו חיה ליה בנעקר כולו ופסול חזני מילי כשנעקר רובו והמיעוט סדולל אבל אם לא נעקר אלא מיעוטו ורובו קיים אף על פי שדוב זה הנשאר הוא סדולל מעט כאן ומעט כאן כשר וגם בנעקר כולו לא אמרינן אלא בשחיטה כלומר שאין השחיטה פועלת בו דחכי אגב' היילכתא אבל בשדה מיתא היא וגם בחייה לענין הלוח' בבחמת או בציב' בעוף שחט כשרים :

י שחט ארבעה חסימנים בעוף ומצא השני שמוט ואין ידע אם קוד' שחיטה נשטמו אם לא אתר שחיטה נשטמו הרי זה פסול ואפי' ערק מיד בחוקת בשורת שראת הושט שחוט ולא ראת אתר הקנה אם שחטו אסור חורקי מיד ואח' מצא הגר' שמוט סדולל אסרי' אתר שנתכס עלה קרקע ותרכסה נעשית שמוטה ר' אין בפורסם בה לחשמיט חסימן ואוקי בחמ' אהוקתה שלא נשחטה כראוי ונאמן הטב' ל' ש' שבשעת שחט' לא חיה' הגר' שמוט' שעד אתר נאמן באימורין גבל שמן רבא שהוא מסייע לרוב טרוב ברמות אינון שמוטות :

י ונמצא חסימן שהשחט ששום נחזיק' לאסור בין תמס חסימנים בידו כששחטה בין לא תמס שאין אנו בקיאין בבחוקת לברדקי אם נשטמו קודם שחיטה אם לא :

י שחט עוף ברובו בתכשר ואחר גמר שחיטה מצא טבעת מתגררת שלם על חסכין כשר' פעל יד גולגל התגררת פכה חסכין בעת השחיטה נתפרק ויש משריפין :

ב השוחט התרנגול צריך ליותר שידחוק רגליו בקרקע או יעביחו מן הקרקע שלא יעשה חרגל בקרקע תל יד הנעשה בכוח יעקור חסימנין :

כח שריך למדק חסימנים אחר השחיטה ובו ג סעיפים :

א והח' צריך לראות בשעת שחיטה קודם שיוקפו מיד אם רוב חסימנים שוחטות במקום שחיטה בלא הגרמה ואם לא ר' את השעת שחיטה יברוק אתר השחט' ואם לא ברק חרי' זו אסור ר' בחמת פתי' על זמן שלא נשחט' בחוקת אישור אבר מן החי עומדת ואיני' תר' לא שחטות דאודת' וכשרה וכל זמן שלא נתפרד לנו ששחט' שחיטה כשרה חיי' היא כמתה מאליה דאוקמה אהוקת אישור' ומידו בריעבד אם ויקי פיה ולא בורקת' יכול לברוקת' אתר כך ולא חיישינן

לבוש עטרת זהב הלכות כיסוי הדם סימן כח

מלמטה שלבסוף יבלע בו ואם אין עפר תיחוח מלמטה יצדנו הכל כמו שהוא ויתן עפר תיחוח מלמטה ולמעלה וכשגוררו לא יתפכנו שלא יבא דם הבחמה למעלה ואף על פי שלמטה כפסיק דם הבחמה בין העפר ודם תיחוח לית לן בה דהא סוף סוף יבלע הכל תוך העפר אבל מלמעלה בשעת כיסוי צריך שלא יפסיק שום דבר בין עפר ח הכיסוי ובין דם תיחוח או העוף דהא וכסוהו כתיב משמע יכסה הדם עצמו ולא יפסיק שום דבר בינו לעפר. שחט עוף או היה ואחר כך שחט עוד אחרת עליה ונתנבלה השנייה בידו אם יודע שדם האחרונת כסת דם הראשון פטור מלכסות דשחטה שנייה בידו אם יודע שדם האחרונת בכיסוי אבל סתמא שאינו יודע אם כסה דם השנייה את הראשונה חייב לכסות שאין דרך השנייה לכסות כל הראשונה :

טו דם הניתו ושלל הסכין אם אין שם דם אחר חייב לגררו וליתנו בתוך עפר תיחוח ולכסותו אבל אם יש שם דם אחר אין צריך לכסותו שאין צריך לכסות כל הדם דדמו אפילו מקצת דמו משמע לפי' אין צריך למצו' ע'ר שיצא כל הדם ככל מקום יסתין ע'ר שיטוף הדם טיפין טיפין שחוט דם הנפש שצריך לכסות לפחות מקצת דם הנפש :
יז חשוחת לחולה בשבת לא יכסה לא מבעיא אם אין לו דקר נעוץ מבעוד יום ולא אתי עשה דכיסוי ודחי עשה ולא תעש' ואיסור סקילת רשבת אלא אפילו יש לו דקר נעוץ מבעוד יום שאין איסור טילטולו אלא מדרבנן אפילו הכי לא יכסה שלא התירו לחולה אלא מה שהוא צורך לו אשר בלתו לא יוכל לאכול כגון שחט אבל הכיסוי אינו מעכב מלאכול הכשר לפיכך לא התירו לטלטל העפר לכסות אפילו מה שהוא מדרבנן ובלילה אם רישומו ניכר שלא נבלע בקרקע יכסנו ומיתו אם יש לו עפר מוכן לכסות בו צואה יוכל לכסות בו גם הדם אפילו בשבת :

יח חשוחת ואינו צריך לאכול אלא צריך לרס אפה חייב לכסותו הלאו באכילה תלת רחמנא אלא בשפיכות דם והא שפך אלא כיצד יעשה נותר או מעקרו דנחירה ועקירה אינה שחט כלל דכנבלת גמורת היא ואין צריך כיסוי :

יח ולא עוד אלא אפילו שחט שחיטה שנקראת שחיטה אלא ששאינו לאכול מצד אחר כגון שנמצאת טריפה פסוד גם כן שלכסות שלא חייבה התורה אלא שחיטה הראויה לאכילה רכתיב אשר יאכל ושפך את דמו וכסוהו חילך השוחט את המריף או השות' ונתנבלה בידו פטור מלכסות :

יט לפיכך צריך לברוק הסמינים והסכין קודם הכיסוי שלא יבא לידו ברכה לבטלה דשמא לא שחט יפה :

כ וכן השוחט חיה לא יכסה ע'ר שיברוק את הריאה שדין כבדיקת הריאה כמו בבהמה ואם נמצאת טריפה לא יכסה ואם נמצא ספק טריפה מכסה בלא ברכה וכן כל מה דאסרינן מספק כגון נמצא סכין פגום וחיישינן שמא בעור נפגם וכה' מכסה בלא ברכה :

כא השוחט חיה או עוף ולא יצא מהם דם מותרין דכיסוי אינן מעכב :

כב חרש שוחט וקטן שכל מעשיהו מקולקלים אם אין אחרים רואין אותו אין אחרים חייבים לכסותו והוי בודאי נבלת ואינה ראויה לאכילה ואם אחרים עמדו על גבן ורואין ששחטו כראוי דחייבים לכסותו אפילו שחטו חס עצמן ובלא ברכה דהא מ' שחיטה ראויה היא :

כג מי שאין לו עפר לכסות לא ישחוט ע'ר שיהיה לו עפר לכסותו וסתם עפר היא מצמת ורעים הנורעים כתוכו לפיכך אול כל דבר הנצמיח ורעים הנורעים כתוכו הוא בכלל עפר דקרא ומכסין בו אף על פי שאינו נקרא עפר כפי הבריות נבלל הוא בעפר דקרא ואם אינו מצמיח ורעים הנורעים כתוכו אף על פי ששחט שמיים צמיח כתוכו הוא כגדלם כגון ארץ עפר בליה של מדבר ציה ושמת אף על פי שהיא נקראת עפר כפי הבריות אין מכסין בה שאינה בכלל עפר דקרא ודבר שאינו נקראת עפר כפי הבריות אלא שמיים כתול' שהחשיבו לקרותו עפר ואינו בכלל עפר סתם כגון זהב שחוק דכתיב ועפרות זהב לו או עפר שריפה דכתיב זלקחו לטמא מעפר שריפתה דהטאת אף על פי שאינם מצמיחים ורעים הנורעים כתוכן מכסין פס כיון שנקראו עפר לפיכך מכסין כולל דק וחול ורק מאד ע'ר שאין חיוצר צריך לכותשן כלל וכסור' ובררסי' והוא גם כן מין סיד ולכיתת כתושין ומגפות חבית של חרש שנבטשה וכשחוקת אבנים ובשחוקת חרסים וזהב שחוק ובנעורת של קשתן דקה ובנכורת של חרסים והוא שמגדלים הנגרים במגירה וקוצצים בה עצים ומיא פסרת נסור' דקה בעפר ובאבנים או בגדים שרוצים ע'ר שנעשה אפר וכשיתו חס' סתמים

על השחתת שום נברא :

ג כיו שהוא בריח בפני עצמו דלא הכריעו בו חכמים אם הוא מין חיה או מין בהמה או כלאים חכא מן החיה ומן הבהמה צריך לכסות דמו מספק אבל אין לברך עליו על הכיסוי דשמא מין בהמה הוא והוי ברכה לבטל ועובר על לא תשא וגו' חילוך טוב שלא לברך עליו דאף אתל' חיה הוא ברכו אינן מעכבו ואין שוחטין חכוי ותכלאים כיוס טוב דשמא ימלטל העפר כיט' שלא לצורך י' דשמא מין בהמה הוא ואם שחטו אין מכסין את דמו ובלילה במוצאי יום טוב אם נשאר הדם שלא נבלע בארץ ורישומו ניכר יכסנו בלא ברכ' ואין יכול לקבל הדם בכלי לכסותו בלילה שאין שוחטין לתוך הכלי כדלעיל סימן יא :
ד שור חבר שקריין בופלא יא' שחוט מין חיה ויא' שהוא מין בהמה והוא מרי הנאכר בפסוק ולכך טוב הוא לכסות דמו בלא ברכה או ישחוט עוף עמו ואו יוכל לברך על הכיסוי משום דם העוף וכן יעשה ככוי :

ה כיצד הוא הכיסוי נותן עפר תיחוח לבטלה ועפר תיחוח למעלה דעפר משמע עפר תיחוח דקרקע קשה אינה נקראת עפר ומרלא כתיב וכסוהו עפר אלא בעפר משמע שיהא הדם כולו עטוף בעפר ולכן צריך לחזימו כפה למטה וליתן עליו בידו למעלה דכיסוהו בידו משמע כלומר הכיסוי מיטל עליו לעשותו בידו דחיינו העפ' הניתן למעלה אבל למטה אין צריך ליתנו לשם כיסוי בידים אלא אם כצ' עפר תיחוח ושחט לתוכו שפיר דמי מיהו הזמנה בפה צריך דהכי משמע בעפר עפר המזומנת לכך מרלא כתיב בעפר בשו' תחת הבית :

ו וכסות בידו כדמשמע לשון דכסוהו ולא חקא בידו אלא ה' בסכין או בכלי אחר ואסמכוהו אקרא דכתיב ושחט וכסר' במד' ששחט יכסה דחיינו בסכין ולא מיעט הכתוב אלא שלא יכסה כרגלו שהוא דרך כיוון ואין לעשות המצוה דרך כיוון שלא יהיו מצות כוונות עליו :

ז שחט ולא היה עפר תיחוח לבטלה צריך לגרור הדם משם וליתנו בעפר תיחוח ולכסות עפר תיחוח עליו :

ח שחט ולא כיסה וראהו אחר חייב לכסות שמצות כיסוי חייב כשאר כל מצות עשה שכל ישראל חייבין בהם דכתי' נבי כיסוי ואמר לבני ישראל וגומר אזהרה לכל בני ישראל אלא שחשח קודם לכל אדם דכתיב ושפך את דמו וכסוהו מי ששפך יכסה חילוך אם קדמו אחר וכסה חייב ליתן לשוחט עשרה זהובים שבר הכר' שביטל סכנו ואין גובין אותו בזמן הזה רמירי דלית בית חסדן כיוס לא עכרינן שליחותיהו ואי תפס לא מפקין מניה כשאר דיני קנסות ולא יכול המכפה לפטור עצמו במת שנותן לו תרנגולת אחרת לשחוט ולכסות שזו מצוה אחרת היא וכראשונה מצוות לא יוכל לתקן הוא :

ט שחט מאת חיות או מאת עופות או ששחט חיות ועופות במקום אחר כיסוי אחת לכולן. ואסור לספר בין שחיטה לכיסוי ואם פס בנתיים דינו מבואר למעלה סימן י' סעיף ד' שחט ולא כיסה אין הכיסוי מעכב את הבשר ליאסר בכך באכילה שאין האכילה תלויה בכיסוי כי הכיסוי מצוה בפני עצמה הוא :

י השוחט ונבלע הדם בקרקע אם רישומו ניכר חייב לכסות ואם לאו פטור מלכסות :

יא וכן כיסה קרוח פטור מלכסות חור ונתגלה חייב לכסות ולא אכרינן הואיל ואידיהו אידיהו שאין תודת רוח אצל מצו' אבל אם הוא בעצמו כיסה וחור אהב ונתגלה בין במזיד בין בשוגג או הרח' גילהו פטור מלחזור ולכסות שכבר יצא ידי חובת כיסוי :

יב דם שנתערב במים לא שגא נפל הדם בתוך המים לא שגא נפל המים לתוך הדם אם יש בו מראית דם חייב לכסות ואם אין בו מראית דם פטור מלכסות ואף על גב דשגא נפל הדם לתוך המים כל טפה וטפה בתהילה נשתנה מראיתו למים ובטל ונדהת ראשון ראשון אלא שאחר כך נתרבה הדם עד שנתאדם הכל מכל מקום כשרילך ורכה הדם עד שנתהפך מראית המים לרס חור דם הראשון הנטל וניעור וחשיב דם ולא אסרינן קמא קמא הואיל ונדהת ידחת שאין תורת ריחוי אצל מצות כמו שנתבאר :

יג נתערב הדם בין אדום או ברס בהמה רואין היין דם הבהמה כאילו הוא מים. ומסערינן אילו נתערב במים בשיעור הוא והיה בו מראית דם חייב לכסות :

יד שחט עוף או חיה ושחט עליו בהמה מלמעלה פטור מלכסות שחט דם בהמה למעלה ומה יכסה אבל שחט בהמה ואחכ שחט עוף או חיה מלמעלה חייב לכסות ובלבד שיהא עפר רחוקה

יורה דעה הלכות טרפות הריאה סימן כט ל לא לב

ט

כך דלא מיקרי טם גולגולת שאין טם ולמחמתו ואין טרפות זה אלא מטום שינקב המוח :

ב ואם נפתחה הגולגולת והסר ממנו כמלע והוא שלישי טפה טריפה אף על גב דלא ניקב הקרום של מוח ממעמא דלעיל שמרף הקרום לינקב ופחות ממלע כשרח ואם ניקב הגולגולת נקבי תרבת שיט בתן חסרון אם יש בנקבים כולם כסלע כלי צירוף השלם שביניה טריפה ברא כשיש בשלם שבין נקב לנקב ככלא נקב או אינו נטרף אלא כשיש בנקבים עצמו כמלע אבל אם אין השלם שבין נקב לנקב ככלא נקב גם השלם נידון בנקוב והשלם מצטרף לככלע וטריף ובעוף שדרבו לשוט תמיד במים כגון אווזות ובר אווזות שקרוין ענמין בלא וכיצא כהו אפילו לא ניקב עצם הגולגולת שלהן אלא כל שריון טריפה תואיל וקרומן רך ובניקב העצם הוי כאלו ניקב הקרום אבל עוף של יבשה אינו נטרף בנקיבת העצם אלא אם נשכת הולדה על ראשו או נגפה באבן או ברא ונקב העצם ולא ידעין אם ניקב גם הקרום או לא כגיה ידו בצד הנקב ותוען מצבעו טם או ככני ידו לתוך פיה והחך בלפי מעלה אם יצא ומבצבץ המוח דרך הנקב בידוע שניקב הקרום וטריפה ואם לאו כשרח ואנו אין בקיאין בבריקה זו לכך יש לחמיק בל עוף שניקב עצם גולגולתו אפילו עוף ריבשה :

לא דין נקיבת המוח וקרומין וכו' דסעיפים :

א המוח יש לו שני קרוכים זה על גב זה ניקב התחתון טריפה אבל אם ניקב העליון לבדו כשרחויש כטריפין גם בניקב העליון לבר והכי נהוג אם לא במקום הפסד מרובה :

ב המוח עצמו שניקב מעט כמנו או נתמעך והקרום קיים כשהיה אבל אם נימח במים בתוך הקרום ונטפך מראשו לסופו וספחו לראשו או אפילו לא נימח כב' אלא שנתרכך וניסס כרוג פניו דלאש כיון שהגיה להפסק וריקבון כזה וראי עתיד הקרום להנקב ולפי' יוכל להחכים בטריפה ואם נמצאו מים בתוך הקרום ונחסר מהמוח כשיעוד המים אם המוח מקיף הסיס בכל צד שאינם סגולין כלל אפילו לקרום כשרח דהדרא בריא אבל אם אין המוח מקיף המים בכל צד טריפה שלא יוכל להרפא והולך ומתנוג עד שינקב הקרום וכן אפילו אם דרוי המים מונחים בתוך שלפוחי קמנה אינו כשר אלא עד שיקיף המוח את השלפוחית מכל צד ואם לאו טריפה ואפי' אם נמצא השלפוחי מונחת בין הקרום וגולגולת טריפה כיון שאין מוח מקיף אותו :

ג אם נמצא תולעת בקרום של מוח וחסמו קיים ואין בקרו התחתון לאדרוש ולא ריעותא כגון קורט דם כשרח דדרך חסמה כגון לשם המוח לא ניקב המוח מיתו מן הרין חיינו צריכין לברוק מקור דם ניקב ונקביו אין אנו בקיאין בבריקה וקמרינן מספק הו' אם נמצא תוך הקרום של עצם המוח שאין כאן אלא ספק אחד שמה ניקב הקרום שמה לא ניקב ואוליין לחומרא אבל אם נמצא חץ לקרום כגון פרוס דהוי ספק ספקא שמה לא הגיע לעולם אל המוח ואחל' הגיע למוח שמה לא ניקב הקרום אוליין לקולא וכשרח :

ד עצם שהמוח מונח כתוכו יש בו חלל גדול כמו קריח ויש על פיה כלפי הצואר כמו שני מוליך וכל מה שיש מחמתו בתוך הקרום עד הפולין ומוליך בכלל נידון כמות ונקיבת קוממו במשתן ומשם ואילך נידון בהוט השררה שיתבאר דינו בסימן שאחר זה בעוד :

לב דין מכה בתוהט השודרה ופני סעיפים :

א הוט השררה יוצא מן המוח ומסך על פני כל השררה עד סוף חוגב ועור אחד מקיפו וכו' תלטה הטרפות שאם נפסק אדרגו העור המקיף סביב רחוט של דמח ברוח תקיפו טריפה אף על פי שכל המוח קיים ואם לא נפסק תרוב של העור אף על פי שנפסק כל המוח שכפנים כשר :

ב נסדק העור לאורכו וכן אם נשברת השררה ולא נפסק חוטב כשרח :

ג נתמעך המוח שבתוך החוטב ונתנגד או נחצר קצרת מן המוח ונתרוקן תוך העור ועודו קיים רבי' או בשבת :

ד אבל אם נמקלקל המוח בתוך העור כב' עד שניקבו ונטפך כמ' או אפי' כרוג שנימס מפני האש עד שימצא אילו היה מעמיד בידו היה המעט מוח היוצא חוץ לידו שוחה ולא היה יכול לעטו טריפה שחולך ומתנגד' דעתיה העור לינקב וכן אף על פי שלא נרתיק' תבס' מכפנים אלא שתוא עכ' וכב' ואם מעמידין אותו אינו יכול לעמוד מפני כב' א 2 1 כב' 3

פתמים כתושים או פיה הכבשן וכחול ונקרת הפסילים והוא טם שמנקרין מן תרומים בכל אלו נקראים כיסוי אבל אם כפה עליו כלי או כסו באבנים אין זה כיסוי דהא בעפר כתיב לפיכך אין מכסין כובל הנגס ומחול הנס שהיוצר צריך לכותשן ולא בקמה וסבין ומורסן ולא במיני מתכות שחוקין חוץ מכותב שחוק והוא שלא נטרפו אבל אם נטרפו חזרו לעפרן ומצמיחין זרעים הילכך מכסין בתן :

כד אין מכסין בכל דבר שיש בו לחלוחי' מים כגון מתנות' שהיא ארץ ליתה ואינה ראויה להזריע שאינה נעשית עפר והיא בא לכתשה היא מתדבקת ונגבלת בטיט ואינה מתפרדת בעפר ולא מיקרי עפר אלא עפר רק שנפרד שראוי למנות כדתיב אם יוכל איש למנות את עפר הארץ' וכתיב מי כנה עפר ונו' אין מכסין בשלג אף על גב דתיב כי לשלג יאמר הוי ארץ הא לא כתיב יאמר הוי עפר לא ארץ אף הקרא לשלג יאמר חטי ויצוה עליו לירד ולהיות בארץ ולא שהוא עצמו יהיה ארץ' : החולך כמדבר או בפמינה ואין לו עפר לבס' תם אינו רוצה לשרוף שליחו או ליטחק דינרוהב' דהתפסד מרובח' יא' דתיקנו לו רבנן שישחוט וימצה הדם כבגד או כסגל ויכרך עליו וכשמגיע למקום עפר יכבס הבגד או הסגל עד שיצא הדם ויכס' בלא ברכה' אבל גל' שלא לכרך כלל לא בתחלה כשכמצחו כבגד דלאו כיסוי הוא כלל דהא אינו עפר וגם אח' כשיכבס הבגד דהתם כבר כלה הדם ועיקר ה' מים ואפשר לומר שאם חסים מתארמין בכביסת צריך לכרך בשעת כיסוי שאחר הכביסה דהא דם שנתערב במים אם יש בו מראית דם חייב לכסות ולכרך :

כט שמנה מיני טרפות וסימנם וכו' סעיף אחד :

א כתיב וכשר בטרה טריפה לא תאכלו מכאן אזהר' לטרפ' וסתם טרפה משמעו שטרפה ארי וכיצא בו וסתם היה כשטרפ' היא אזהרת בגולגולת ומטלת ארס מבין צפורניה והארס יורד ושורף ומפית הבחמת וכן בעוף שדרס אותו עוף הדורס כגון הנץ וכיוצא בו שה' נמי מסיל ארס בודיסה ועל כרחק לא איירי כשנטרפה ומת' דאב' הוי ליה גבלה דמח' לי נבלה שהו' על ידי אחרים או שמתח מעצמה לא מיירי שנטרפה ועדיין לא סתה ואי אפשר לומר כשנטרפה בעלמא שחוכתה סתה בעלמא תמיה אסורה דהא כתיב לכלב השליכת אותו ואם לא הוכתה אלא מעט למח נשליך אותה לבלבים הא יכולה להתרפאות ויאמה לכל דבר אלא מיירי בעניין שאינה יכולה לחיות ואינה ראויה אלא לכלב וכא' להשמיענו דכיון שנטרפה בעניין שאינה יכולה לחיות אסורה אם כן הוא הרין אם אירע לה מעצמה חולי שאינה יכולה לחיות מסט שחיא אסורה רכי היכי דנב' כלת אין חילוק בין מרת' מעצמה או סתה על ידי דבר אחר כך אין חילוק במריפה בין נטרפה על ידי אחרים או נטרפה מעצמה על ידי חולן שככל ענין היא שרפה הו' היא ששני' נבל שאין כמותה טריפה מיתו מזה הפס' לא ידענו איזה חולי הוא שאינה יכולה לחיו מכנו ונטרפה בו איזה היא שיכול לחיות ולא נטרפה בו אלא שבאה לנו קבלה הלכה למשה מסיני שבע' מיני חלואים הן שבהן היא נטרפת והשמיני הוא שכתוב כאן בפירו' התורה שנטרפת בו והיא הדרוסה שאין לשוק טריפה הנאכר בתורה אלא שטרפה אותה חיות ויעיר כגון ארי ונמר וכיצא בתן וכן עוף שטרף אותו עוף הדורס דהכי קים לן שהוא לשוק טריפה והוא שקראו אדרוסת חול' אולו השמונה חלואים חס כללים נבהן נכללו כל מיני טרפו' ואלו הן דרוסה' נקובה' חסרה' נטולה' קרועת' נפולת' פסוקה' שבורת' וסימן דין חלק נפש' והוא לך סידורם על סדר משך נוף הכהמה מן הראש ולמטה :

ל דין מכה בעצם הגולגולת וכו' סעיפים :

א בחמה או היה שנתרובין רוב עצם גולגולת' בין ברוח גבהה בין ברוח הקיף' אפ' שהקרום של מוח קיים טריפ' שכיון שנתרובין רובו קים לן שאי אפשר הקרום להתקיי' וסופו לינקב ונכהה נקרא מנוב' הפוחות שחלוא בארס מקום הנחה תמילין עד למטה באמצעות הראש שהוא סמך' לבין העינים אם נתרובין הרוב באותו שיעור טריפה והקיפה הוא חרוג' שבין העינים ושכנגד בין העינים עד למעלה לצד הראש כל אורך הגובה אם נתרובין רוב אורך הגובה או רוב אותה מרחב טריפה רוב ורוב הוא שיעור יותר גדול מרוב הגוב' אבל אם נתרובין העצם באמצעות הראש ולמטה לצד החוטם חפת לא נטרפת

לבוש עטרת זהב הלכות טרפות חריאה סימן לנ

ה וכן הארס הוא ארום ואינו ניכר כפני אדמונית העור וכל עטרת
 אם הוא עוף ניש בו חשש דריסת כנף שראונו התול רחף וזרעו
 ואין אנו יודעין אם דרסת אם לא אע"ג שאינו כלול בדרס או שצואתו
 כלול בדרס אע"ג שלא ראינו התול רודף אחריו ויש בו חשש נקב
 פירק הקנה כהוץ ושחמו נאחב מתוך הושתם וכדקמפני טעמי הפנימי
 הוא לכן וקב וארס ניכרים בו ואם ימצא בו נקב חיישינן שמא גם
 החיצון ניקב כדלעיל וכ"כ אם ימצא בפנים קורטום שהוא סי' ארס
 שנדרסת ויורד הארס דרך שני העורז' וטרפי' ואם לאו כשר ולא חיישינן
 שמא ידרס בחיצון ועדיין לא ידרד הארס וסופו ירד ונקוב טעמי חסידי'
 קשה הוא לנב' דריסה וכיון שלא ירד מיד טוב לא ירד גם לא חיישי'
 שמא ירד ונגע בעור הפנימי בצד שהו' דבוק לחיצון שמתוך הקרו' לכן
 חך אם היה מתארס כלל בתוך חיות ניכר בצד הפנימי :

ה והני מילי בעוף אבל אם הוא בחמץ אין לו תקנה שאין אפשר
 לטוהט ולתופכת אחר כך ולבודק דשם במקום ארס ונקב
 שחם וטרפה ומיהו בזמן הזה ראוי לאסור כל עוף חבא לפנינו וצואר
 מלוכלך חרבה בדרס או שהו' ספק נדרס מפני שאין אנו בקיאים בדיק'
 חושטם וכן נתנין עיין לקמן סימן נ"ז גבי דריסה :

ט קח שנמצא בחושט בפנים תחוב תוך העור הישינן שמא דרית
 ניקב הוושט ועלה בו קורטום במקום הנקב ואינו נראה ואפי' על
 ידי בדיקה אי אפשר לעמוד עליו וטרפה אפי' אין ספק דרס טרפי'
 ואפי' על גב דבמחש שנמצא בעובי בית הכוסות לא אסרינן עד דאיכא
 קורטום וושט שאני שמתוך שאוכלין ומסקין שופטים ועוברים שם
 הדר' חושטין שמא הם העבירו את הדם אבל בבית הכוסות דאוכילין
 וש' זקין מינה מיידי שם אם איתא דכתיבים הוה קולט דם הוה כשר' וכל
 בית ודוקא שנמצ' הקוק תחוב כוושט אבל אם נמצא לארכו או לרחבו
 ואינו תחוב בעורו כשר אם אין עליו קורטום דם מכחן שדרך חבהמור'
 ודריעות לאבול קוצים ונשתייר כך מונח כוושט שלא תכליעו :

הוושט והקנה דרכן לחיות מחוברין זה לזה ואם נפרדו ונתדלדלו

ה' מזה כרוב שיעור אורכן טריפה :

יא הוושט בעוף למט בתרבו ותולך ערשנעט' בביס שבו המאכל
 מתקבץ ומ' ש' יורד לקורקבן ואותו הביס נקרא זפק ואם ניקב
 כשר אבל אם נימל טריפה ואפי' נשתייר בו כדי שיוכל המאכל לעבור
 מן הוושט אל הקורקבן טריפה ונגו של זפק נידון כוושט לאסור בנקב
 כל שדו ואיחו נגו כל שיסתח עם הוושט כשצוירך העוף צנאר ונקר'
 נגו מפני שהו מיצר ותולך כלפי הוושט ומכסה את חושק בכיסו שעל
 הקירור שהוא כנגד וכן אם ניקב הכשר שבין החשק לקורקבן טריפה
 איתן אמות שאובסין ומלעיטין לעשות מהן שזמן יש לברוק הוושט אם
 הוא נקוב שעל ידי לעיטת : האיכוס סגוי הוא לניקב ומצוי וית' מסריכ'
 חריאה לפיכך יש לברוק אחריו ויש מקילין לחתיר אמילו נקוב בעור
 הפנימי ואין ספק דרס מכחן וזאת קל ניקב זה בלא ש' בשר ויש
 להתמ' וכתב מורי מתרמא' ול' יותר טוב היה שלא לברוק כלל ולסמוך
 ארומא מלברוק תלוקל במקום דאיכא ריעותא קמל :

ה' מזה כרוב שיעור אורכן טריפה :

יד דין מכת הנגרות וכו' סעיפים :

א הנגרות הוא הלול מתוכו תערו עב מלבעל ומלט' לצד חמא'
 אינו לא קרו' רק ואם נפס' רוב הללה במקום וראוי לשהותו או למעלות
 לצד חריאש אפי' שלא במקו' שחש טריפה אבל אם לא נפס' רוב הללה
 אפי' על פי שהוא רוב תקופת' אם תצרף עמו עובי העור כשרה :

ב ואם ניקב נקב סטול' אפילו יש בו חסרון כחמט כל זמן שאין
 בנקב באיכו' כשרה ואם חסרה כאיסור טריפה ובעוף הכל לפי
 קטנו ואם ניקבת נקב ארוך שיש בו חסרון כגון שנמלה ממנו רצועת
 קטנה לארכה משערי'ן אם היו מעגלין אותה הרצועה הוה כרוח עגול
 איסור טריפה האם לאו כשרה :

ג ואם ניקבה סביב הקיפה נקבים דקים סמוכים זה אצל זה כנקבי
 הנפתואין כחן חסרון ואין בין נקב לנקב כמילא נקב זה אפילו
 תשלם שביניה נחשב בנקב ומצטרף לרובו שאם תשלם שבין הנקבי'
 והנקבים ירד חוונגד רוב הללה טריפה אבל אם יש בין נקב לנקב
 שלם כמילא נקב אין מה שביניהם בצטרף אלא הנקבים בלכר' הוא
 שמצטרפים לכשיעור ודוקא סביב הקיפה אבל אם הנקבים לארכה
 הו' דכא' כמו נסרפת לאורכה דלקמן דלא גרע מפיקת הנגרות והני
 מילי בשאין בנקבים חסרון אבל אם יש בהם חסרון בין חסר ארפת בין
 הם סביב הקיפה אם הם סמוכי' ותלוח שאין בין נקב לנקב כמילא נקב
 ואם תשלם שביניהם מצטרף לאיסור :

ה' מזה כרוב שיעור אורכן טריפה :

כגון טריפה שצנרחה אינו בא אלא מתוך חולי ועתי' העור לניקב :
ה וטרפות החוט הנזכרים הוא משום שתחוט הזה הוא קוש ומקוי'
 כל החוליות שבשרה ומעמיד בניין כל הנוף אם נרקלקל
 חיות הוה אין הנוף יכול להתקיים הילכך אין הטריפו' הללו מטריפין
 תבטחם אלא ער פי פרשה השלישית ועד ככלל כבו שבתבא' שעד שם
 קיום השדרה תלוי בחוט ומ' שם ואילך תשט' כח החוט ואין החכמה מתת
 בפסיקת וקלקול החוט שם מפני שממס' ואילך אינו צריך לקיי' השדרה
 ע"י החוט והוא בפני שהדיכוס מעמידים שדרתו ופירו' פרש' השלישי'
 תואוה רע בשמגיע החוט עד היריכוס מתפצל פיצול אחד לצד ימין
 תוך עצם אחד ופיצול אחד לצד שמאל תוך עצם אחד ואמצעיתו יורד
 בנש' דרך השדרה עד לסטה כנגד הונב ולאחר שיוורד בשלש' אצבעו'
 מתפצל עוד שני פיצולין אחד לימין ואחד לשמאל וכן הרכה מקומות
 ער שובלוח ומעלת כל מקום שיפסיק או ימח' מתתלת יציאתו מן החוט
 שהוא מסוף הפיצולין ולמטה ער התתלת הפיצול השלישי ועד ככלל
 הוא טריפה ומ' שם ואילך היא כשרה ואם נפסקו אחר משני הפיצולין
 נראשונ' או השניים הרי הם כחוט השדרה עצמה וטרפה אבל אם
 נפסקו חוטי פיצול השלישי כשרה : ובעוף הוי' שרפורת החוט ער בין
 האנפיים הוא בתתלת המקום שהאנפיים מחוברי' בו בנוף ויש מטריפין
 בעוף ער מקום כלות שכיבת העצם החובר לנוף והכי נהוג אם לא
 כתפסד מרובה חוליא אחת שנעקרה מהחוט אפי' היא מתחיליות שהם
 למטה מהכסלים שאין שם צלעות טריפה שכיון שנעקרת חוליא אחת
 נקלקל בניין הנוף ואין הבחמה יכולה לחיות :

ו בחמה שהכו איתה על השדרה לאורכה במקל והלך המקל על
 פני כל אורך השדרה כשרה ולא חיישינן שמא נפסק החוט ואם
 לא חיינ' המקל על פני כל אורך השדרה אי שיש במקל קשרי חושטין
 למס' קת החוט שראש המקל במקום שכלה וכן במקום הקשרים מכה
 בבח' ופוסק החוט וכן אם תכה לרוחב השדרה במקל חושטין שמא
 נפסק החוט וצריכה בדיקה על פני כל השדרה :

ז בהמה שגוררת רגליה וההעוף אין חושטין שכל נפס' חוט השדר'
 דהוי' מלתא דלא שכיח אלא תולין אותה בחולי שקרוין שגרות
 שהוא כאב היריכוס והם שלא נודע שנפלה אבל אם נודע שנפלה
 חוישי' שמא עם גפילת נפסק החוט שהוא סגוי בנפילה לפסוק דחוט
 ולכך גוררת רגלי וצריכה שהייה ובהיק' כמו שיתבאר לקמן סימן נה' :

דין אם ניטל הלחי ומכה בו וטמונו יא סעיפים

א אסור תכמי חרות ואיסורן הסכימו הכמיט' ול' שולחי' העליון
 נברא כבעלי חיים לכסות פי הקנה שלא תבגס בו נשים אחרו'
 הקרה פתאום לראות ויקרר אותה וימות החי פתאום אם יכנס לראיה
 חילכך כשניטל לחי העליון טריפה שלא תוכל לחיות עוד :

ב אבל לחי התחתון שניטל כשר והוא שיכול לחיות ע"י המראת
 ותלעפת ואם לאו טריפה שלא תוכל לחיות עוד ואין הלוק'
 בין בהמה לעוף :

ג וושט ותורכין הוושט שניקבו ככל שהוא טריפה :

ד שני עורות יש לו לושט זה על זה ניקב זה בלא זה כשר נקבו
 שניהם אפי' זה שלא כנגד זה טריפה שכיון שאיכלת בו וצוק'
 בו נמשכות העורות אילך ואילך ומודמנים לפעמים שהנקבי' עובדים
 מכותנים זה כנגד זה וחיו כניקבו זה כנגד זה וטרפה והני מילי דוקא
 כשהנקבים מרוח' אחת שאו אפשר דמתרמי אהרדי אבל כשהן משתי
 דוחות אי אפשר בשום פנים דמתרמי אהרדי וכשרה ומיהו' כשניקב
 הפנימי וכחיצון אין אנו רואין שניקב חיישינן שמא גם החיצון ניקב
 ואין לו בדיקה מבדחן שכיון שהוא ארום אין נקב כל שהוא ניכר בו
 וטרפי' מספק כמו שיתבאר בסמוך אבל כשניקב החיצון צודקין הפנימי
 ואם אין בו נקב כשר ואם נקבו ונתרפא יעלה בו קורטום ונסתב' אינו
 סתימה וטרפה דקורטום שעלה מחמת סכח במקום שנקב פוטל בו אינו
 מתקיים והוא נקב :

ה וקרויין אלו דרכן לחי' החיצון ארום והפנימי לכן ואם נתחלפו
 שולחי' אין לכן והפנימי ארום או שניהם לבנים או שניהם ארומים
 קרי' שאין זה בא לא מחמת סכח ותול' עתידים הם לינקב ואינו דומ'
 לניקב נקב כל שהוא שהוא מפני על תכידו דשאני' וזכא שהאחר' כולו'
 נלקח וכיון שכולו לקוי אין כח בהבירו' להנין עליו :

ו כיון שעור החיצון ארום אין בדיקה לושט בחוץ בין לעניין נקב
 בין לעניין דרוסת שיתבאר לקמן סימן נ"ז מפני שאין נקב משוה
 ניכר כדבר ארום :

יורה דעה הלכות טריפות הריאה סימן לח

ד זכרף החיות מעט אין שיעור ראייה אלא חותך סקו המנקב ומסימה על פי הלל הקנה אם יש באותה חתיכה לבנות רוב של הלל הקנה הנקוב ממנה עם השלם טבין הנקבים טריפה ואם לאו כשרה ועכשיו שאין אנו בקיאים ברחוב איסור כמה חזי אנו משערין וכל ברוחב הלל הקנה וגם בבהמה אנו משערין כן שאם הנקבים שביניהם חופה רוב הלל פי הקנה טריפה וכן בקיביר נקב ארוך מסערין חסרון חרצתה גם כן בשיעור זה :

ה אם נפחת הגרגרת כצו דלת שלא נשלח הפחת אלא תלוי ועומד חקוף שם גדולה על פי הארזות אם הפחת הוא כאיסור מצומצם כשירה ואם תלוי גדול כר שכינים ויצא בו איסור טריפה חזית יתר ככאיסור שכיון שהדלת סומתם הנקב אינו כשרף ככאיסור מצומצם לא ביותר מעט :

ו אם נעקבה נקב מפולש משני צדדיה אע"פ שאין נקב אלא כרי שכינים בו איסור להחבו דחיינו וחוב הנקב בעובי איסור טריפה שכיון שניקבה משני צדדין נטרף בשיעור קמן כזה :

ז נסדקה לאורכה ולא צדדיה ממנה שלם כלום טריפה ואם נשאר ממנה כל שהוא למעלה ולמטה כשרה משני שכל מה שהצדדין נמשך ונסדק סוגר וחוץ ומתדבק וזהו ומתפלא ובשירי של מעלה לצד הראש אין חילוק בין אם הוא במקום שהיטה אם לאו וכיון דלשם דעו כמו במקום שהיטה ענפה שאינו נפסל אלא בפסיק הרה"ג עם הוא פסיק להכשיר בנשתתיר משחו :

ח אבל חשיוד שלפחה צריך שיהא במקו' הדיא לשיטה דאילו במקום שאינו ראוי לשיטה ואילך גם הגרגרת נידון כריאה לראסר בנקיבת משחו ואם נסדק ע"י שם למטה כל שהוא טריפה :

ט גרגרת שנמצא פסוקה ואינו יודע אם מהיים נפסקה ואם לאו חשיטה אם הוא כסוד למקום שנשחט שאפ"ש שנעשית בטעת פחיתה שחיתה לשיחוט ככאן ונמתה ונשחט הקנה סן חסכין ושחט במקום אחר תלין לכולא לומר בטעת שחיתה נפסקה ונשחטה בב' מקומות וכשרה וכל בהמת שנשחטה ברוקת חיה עומדת ע"י שיועד לך כמה נטרפה ואם הוא במקום שאם שנעשה בלחך השחיתה כגון שסוחטין את הקנה ולא כתרמי כנגד החך העור או שיש חזירי טריפה נעשה כשכין אלא כחוף עין או קנה או פוסקת במקום אחר ורואה אם הם שנים כשרה ודמו מהו נעשה אחר השחית גם הראשון נעשה אחר שחיתה זכא אינם שנים טריפה דוראי הראשון נעשה קודם שחיתה כן שלא יתרמה זה לחי ופסחמיין אין מרמין אלא מחוליא לחוליא וקצר החליא לצד חוליא ולא מחוליא לבר חוליא ולא מבר חוליא לחוליא וחוליא חוליא הוא חצי טבעת שכלפי החך ששם הטבעת הוא עב הדביחה במקום שהטבעת פתוחה להיות דק ולכמה נקרא כר חוליא וכן חקוף שבת טבעת לטבעת נקראת כר חוליא לענין שמרמין מן חקוף לעור אחרת ולא מן חקוף לטבעת ולא טבעת לעור ועכשיו אין אנו בקיאים בבריקין חשיוד חשיוד בעל ענין וכל או חשיוד נקבה חסרון הגרגרת הם דוחק כשירוע שחם מרמת חולי אבל אם נעשה נחמת קן או פסוקה לנו לחוש שבמא נקב גם ודחש חסן אנו בקיאים בבריקת חודש יש לחשיוד :

ד התחנתה לעלתה או איפכא או שחיו שנים מימין ושלשה משמאל טריפה ועוד יש שינוי שמטריפה הוא שצורת האונות שכבר ימין אינו דמות לשל שמאל ואם נתחלף צורתן טריפה וכן כשאונא האמצעית של ימין גדולה מהתחתנה טריפה וכן אם אונא עליונה של שמאל גדולה מאונא עליונה של ימין טריפה וכן אם האונות של ימין גדולות משל שמאל כל זה מיקרי חליף וטריפה ובענינית החרדא בלא הארצי אנו נהגין להשריף הכל בין חסכה בין נמצאו שנים בין שינתה מקומן כמו שיתבאר ואם נחלקה לשנים ונשאר למטה מחובר כעובי אצבע א"ע על פי שיש שם סדק כשרה וא"כ האחר חסוף והשני אינו חסוף הולכין אחר הגדולה שבהן אם אותה הגדולה אינו חסוף כשרה דרך הענינית להיות עגולה בודד ורקח בודד וא"כ כחודר שלכך נקראת עניניתא דזוררא ואם נשתנית צורתה כגון שהיא ארוכה ומסוכתה הודרה כאונא ולא עגולה או שהיתה גדולה חרבה כאונא הסוכתה לאונתה או קטנה חרבה פחות מטרפא דאמא אחר הנפוחה בכל אלו נהגין להשריף וכן אם שינתה מקומה שדרכה להיות עומדת נגד החריץ של חיותה האונות ואם עומדת למטה מהו המקום או שעומדת בצד שמאל או כנגד חיותה דאונא נהגין להשריף ודרך לחיותה כים שכונתה בתוכה ואם לא נמצא לה כים או שהיה לה שני כים או שיש לה כים ואינה פתוחה בתוכה שכשמינה אותה בתוכה חמרת ותאמת ממנו זאינו נשאר לתוכו כשנפחין אותה וכן אם נסדק לכיס הכל נהגין להשריף באלו הארצות אם חסר טקצת חוהדין יש בודקין באונות או באונת שבצר שמאל ואם נמצא עם החתיכה השריף מכשירין כיון נמצא לפעמים בגדלים וטלאים וכן יש מכשירין אם יש לה תואר וירי בשורש שלה כעובי אצבע א"ע על פי שאין לה תואר חרד בראשה רק שלא תהא חפוכה ולא שינתה מקומה וכל או חודרה יש להקל פאחר שרבים מכשירין בכל ענין :

י ניתוספו האינו כמצילם כגון שהיו ארבע מימין או שלשה משמאל אם התוספת עומד בסדר שאר האונות ממש כשרה ותלכך שלעולם לא יחיו האונות שבצר שמאל יותר כבצר ימין אבל אם חיתרת עומדת שלא בסדר שאר האונות אם היא בצד חך כנגד הצלעו טריפה ואם היא בצד פנים כנגד חלב יש אומרים שהיא כשירה ויש אומרים שהיא טריפה ואם היא עומדת בסדר האונות אלא כשנפחין אותה נוטה לאחת מן הצדדים או אם היא נוטה לצד פנים ואפילו נראה לה בליטה לצד פנים כשירה לכלי עלמא ואם היא נוטה לצד חך טריפה והוא ימש' לה כמין בליטה לצד חך שהוא כטרפא דאפ"ש א"ע על פי שהוא משורטת ברדי דאנוי אבל אם אין לה בליטה לצד חך כטרפא דאמא אלא שנתעקסה הולכת למעלה כשרה כיון שהיא משורטת בפקו הכשר אונות ויש מתירין כל יתרת שהיא בצד פנים וכן נהגין בלא הארצות ויש להקל ושיעור חיתרת שמטריפין בחך הוא אם היא גדולה כמו עלה של חרס אחר נפחת דריאה טריפה ואם לאו שחיתה גדולה כטרפא דאמא אחר נפחה כשירה אונא שיש בה סדק פתוליא היא חלוקה לשנים מצדדף להבשר נפון לסלף און חסנין גם חסד אבל לאלה שריף שנתם שקל יד זה יש יותר אונות בצד שמאל ממשל ימין דאין נוקקין לסדקין להשריף וכן אפילו נתפצלה אלא שיש לה שורש אחד בעובי אצבע אינה נחשבת אלא אחת ולא מקרי חתיכה אלא אם כן יש לה צורת אונא נמש' בליטה שנפצלה על הריאה כמין חר שנתה רחב למעלה ולמטה חוג"פ עב קידי נכשופית וכשרה ואם היא למעלה או למטה חר ככובע והיא גדולה ככובע עלה של חרס חר ערת וטריפה ואם נמצא עומדת על גב הריאה נמש' חתיכה וכן שנפחין הריאה נפולת לתוך הנוסא נמש' חתיכה ונמש' מאמת חיתרת ע"י שהיא טהר לשאר הריאות שאינה בולטת כלל כשרה וא"כ על פי שאינה נכנסת לתוך הנוסא אלא פסחיה חר עולה כשרה כשרה דאין זה יתרת אלא פתוליא חריאה ומאחר שיש לו נוסא תחתיו לנוח בו אינו עתיד להאפדק כשאר יתרת וכשרה לשכך אין להבשר פיצול כזה דק מנבה שחשיוד סתת על הגוף שבעודה חתונה ופול דוחקין אותה לתוכה ומה שם כחך הנוסא אבל סקמא חשיוד נפול לכסה וסופה להתפרק ומימי' לא שאם נמצאת יתרה כנגד חרין חרדא דעו כפי פיצול בנוסא ואין לסדק ע"י זה אם לא בטעת חרדא וחסר מרובה :

יא יתרת שנמצאת כשיפוליא אונתה והיא ממש בסדר האונות והאונות כשרה דאונתה נמי אונת מיקריא חרדא היא ברדי דאונת :

יב אונת עליונה של ימין חסוכתה לגרגרת כמצינו תחת אגלי הצואר כמש שהיא בתחתונה כשהתכנס תלמית כתריליה חרדא עליונה כשאחזין אותה בקנה דרכה להפצול במני שהיא בוערת במקום

ל דין טריפות הריאה ואונותיה וכו' סעיפים :

א ריאת שניקבה טריפה משני צדדיה יתרה דרך שם ואינה יכולה לחיות :

ב והא ל"י צורתה האחר כך נפרש טריפתה חפחה אונות יש לה' לריאת וכשהתכנס תלמית כתריליה וכו' מיעה כלפי הנפח שאו ימין חכמתה כנגד ימין חסכה ושמאל הכחמה כנגד שמאל חסכה יש לה שלשה אונות לימין ושנים לשמאל שכן דרך חסכה לתלותה עם חיה אם תלח אותה בידה או חיה אוחזה בידו כנרנית ופני חריאה כנגד פנייהה איפכא לימין הארס שהוא שמאל תכחמה שני' לשמאל פליטה ויש לה עוד אונת קטנה אחת בצד ימין נקראת עיסנתה דורדא ואין דרכה להיות עומדת בסדר האונות אלא מוחזקת סתם לצד פנים כך דא צורת הריאה ואם נשתנית מצורתה זאת טריפה כיצד חסר אחת מהאונות מהימין או משמאל או נתפצלה אונת האונות

לבוש עקרת ותב הליכות טרפות הריאה סימן לו

במקום צר ומחצלת על ידי הדחוק שם ולכך אם נמצא על גבה יתרה
אפילו כטרפא דאסא ויתר בשרה כיון שדרכת בכך ודוקא של ימין
לא של שמאל ודוקא מחצית למעלה אבל מחצית ולמטה אין דרכת
לתתצל שם וטרפה :

שועור האונא כטרפא דאסא הילכך אם חסר אתה מן האונות
ואין בה אלא כטרפא דאסא אחר הנפיות כשרה אבל אם היתה
קטנה כטרפא דאסא אחר הנפיות הל חסרה וטרפה :

ה אם נמצא הנקב במקום שיש לתלות שנגעשה אחר השחיס כגון
במקום שהעביר הטבח ידו בכח או שתלשה בנת או שלקדחה
ואב והחזירה נקובה מוקמינן הברמה אחוקת כשרות שרוב בהמורה
בתקפת כשרות הן עומדות ותלינן לתקל לומר חסכה וחזאב נקבורה
וכשרת מיהו אין לתלות הנקב ביד הטבח אלא אם כן תנק הוא משוך
שניכר שעל ידי שנסתבך ביד הטבח נמשך ונקרע אבל אם הוא עגול
לא תלינן ביד הטבח שאין דרכו להיות עגול כשנקרע על ידי ממשש
חידו וכן אם נמצאו עליה תולעים שנקבה ואין ידוע אם לפני שחיסתה
נקבה או לאחר שחיסתה כשרה שאנו תולין לומר מתוך שהכרימה
בהייה מנשמת הריאה מרחפת תמיד בלי הפסק ואין בה בתולעות
לנקב וכדאי לאחר שחיסתה נקובה וכן בעוף שנמצא תולעי בקורקב
ונקבות תלינן לקולא לומר אחר כך נקבות ומיהו אם נמצא סביבורה
הנקב ארום וכן אם הארימו הצלעות שכנגד הנקב לא תלינן לקולא
ודאי בהייה קודם שחיסתה נקבה וטרפה : ואם אין מקום לתלות בה
והדבר ספק אם ניקבה מחיים אם לא עושין נקב אחר ומקריבין **הג**
נקב זה אם הם דומין כשרה שכמו שה נעשה אחר שחיסתה כך נעשת
הראשון אחר שחיסתה ואם אינן דומין מרפה דודאי הראשון נעש קודם
שחיסתה ואין מרמין כאונא לאומא ולא מאומא לאונא אלא מאומא
לאומא ומאומא לאונא ויכולין לדמו כריאה אצרת וכשכרמין באצרת
אין מרמין אלא מבתמה דקת לכחמה דקת או מגפה לגסה אבל לא
מדיקה לגסה ולא מגסה לרקה ואין מרמין כוסן חזה שזין **הג**
בקיאין לדמות :

ז אונת תימין שחסרה אין תורדא משלמת המנין כיון דלא קיימא
בדרא דאונא ויתרת היא אלא משום רוב בתמות הכי אית ליה
פכשרינן לה תילכך אינה עולה לחשלים כגוין תעטר כררי דאונא :

ח אבל אם חסרה אונא אחת מדרי דאונא וכסף אותה האומה
שבאותה צד יש אונא יתרה או בליטה גדולה כמו אונא היא
משלמת המנין אעפ שחאומה מפסקת ביניהם ודרך האונות להיות
פסוקות זו לזו מן דרי דאונא מיקרי וכשר וכן אם יש לה שתי אונות
גדולות בצד שטרסרה אחת מחמנין היא משלמת המנין וכשרה יש
נהנין להטריף כבי תאי גונא כי כל מה שלמטה מן הוורדה מיקרי
שלא כררי דאונא וכן נהנין במדינות אלו :

ט ריאה שחיסתה חלקה ואין לה חיות וכי דאונת טריפה ואם אחר
שנפחין אותה ניכר בה אמה הפרש וסרק או סימן אחר במקום
שראויין להיות חיותו כדאמא בין בעקבין בין באמצעיתין בין בסוף
כשרה ותיכר או הסרק הוא לא אעפ שאינו כטרפא דאסא כשר ויש
לסמוך עליהו כחמסר מרובה עור יש היכר והוא זה אונא התחתונה של
ימין רכה להיות עבה וארוכה מאונא האמצעית גם היא יורד גבחה
משל שמאל ואם היא רכוקה באימה לגמרי רק שנראת היכר חסימני
תאלו במקום שראוייה להיות האונא מיקרי היכר וכשרת היתה אמיכר
שם סימן אחר שניכרת האונא קצת ואפילו היכר עי' הסמפון הרגיל
לחיות כאונא אם נמצא שם סימפון במקום הרגיל לחיות אונא מיקרי
תיכר וכל היכרים הללו ברקיען אחר שנפחו חריא כשור דבחי בתמה
הריאה נפוחה ויש אומרים דבגריים ומלאים אין להטריף אם לא נמצא
חיותו אונת אפילו בלא היכר וסרק כלל דהכי רביתיהו ואורחיהו
דבקטנות לית להו וכשגדלן גדילין האונות בהריהו :

י כל הדינים הללו שבריאה אינם אמורים אלא בבחמה חיה אבל
בעוף אין חסר ויתור פוסל בו שלא נאמר בו מניין ידוע :

יא סימפנות הריאה שכפנים שנקבו וכשר הריאה כחמין בשרה
שחבשר היא רך ומנין עליו אבל סמפון שניקב לחברו כפסון שאין שם
כשר כגון במקום שמתפצלין זה מזה וחברו מנין עליו אינה תימ' מפני
שהוא קשה ואינו מנין וטרפה :

יב ריאה שנתרוקן בשרה כפנים וחסר כל כך עד שחלל החסרון
והריקות מחזיק כרי רביעית חקרום קיים בשרה ואם מחזיק יותר
מריפה שכימו לינקב דמ' שנימוק או שנתרוקן חקרום אבל אם חסר
מגוף הריאה ונעשה כמין פניסה אף על פי שלא ניקב חקרום או אם
הפניסה כמין כפמפה כוח כ אם הוא מרווח עד שיוכל להצית בה
אחר נפוחה אצבע אגודל זה חסרון וטרפה ואם לא כשרת אבל אכס
החסרון היא אחר הנפיות כמין כפ פשוטה כה **יג** כשרה ואם לא
נחסר אלא שנימוק בשרה בפניה ונמשך כקיתון חקרום קיים כשרת
ובלכר שיתיו כל חספנות קיימים שלא נמשך אבל אם נימק אגודל
סמפון אחר שריו וכיצד מדקן אם נימקו אם לאו נוקבין אותו ושחמין
אותה בגלי שית כבאר חלק וכחך דשורייק חידוי גיכרים בו ואם
נראין בה חשיון לבנים בידוע שנמוקו חספנות וטרפה ואם לא
בשר הריאה בלכר הוא שנימוק וכשרת חזק לא חייטין שמה ניקב
כספון אחר כפנים ואין כמין כשר שסתמו שחמלא וחנימוק אינר
סתם לבין אחר ריאה נתקלקל הכל כך עד שנישכח כקיתון אם איתא
שנתקלקל סימפון אחר שבה ודאיהיה נימח תצבר בקערם ומלא
גיכר שום שורייקי ודאי לא ניק' שום סימפון גם כן וכש' ודא רמכשרינג
בנימוק וחספנות קיימין דוקא כשחמחוי הוא כמו מיסוכים או כשר
מוגלא שחמוגלא דרכה להתרפאות כמו מיס וזים שאינם סרוחי אבל
אם הנימוק הוא כמו מיס עכורים או זכים וסרוחי אף על פי שהסמפון
קיימם שרפה שאי אפשר לחזור ולהתרפאות וערתי להנקב ויש
מכשירין אפילו בעכורים וסרוחים :

יג ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

יד ריאה בהייה קודם שחיסתה נקבה וטרפה : ואם אין מקום לתלות בה
והדבר ספק אם ניקבה מחיים אם לא עושין נקב אחר ומקריבין **הג**
נקב זה אם הם דומין כשרה שכמו שה נעשה אחר שחיסתה כך נעשת
הראשון אחר שחיסתה ואם אינן דומין מרפה דודאי הראשון נעש קודם
שחיסתה ואין מרמין כאונא לאומא ולא מאומא לאונא אלא מאומא
לאומא ומאומא לאונא ויכולין לדמו כריאה אצרת וכשכרמין באצרת
אין מרמין אלא מבתמה דקת לכחמה דקת או מגפה לגסה אבל לא
מדיקה לגסה ולא מגסה לרקה ואין מרמין כוסן חזה שזין **הג**
בקיאין לדמות :

יז ריאה שחיסתה חלקה ואין לה חיות וכי דאונת טריפה ואם אחר
שנפחין אותה ניכר בה אמה הפרש וסרק או סימן אחר במקום
שראויין להיות חיותו כדאמא בין בעקבין בין באמצעיתין בין בסוף
כשרה ותיכר או הסרק הוא לא אעפ שאינו כטרפא דאסא כשר ויש
לסמוך עליהו כחמסר מרובה עור יש היכר והוא זה אונא התחתונה של
ימין רכה להיות עבה וארוכה מאונא האמצעית גם היא יורד גבחה
משל שמאל ואם היא רכוקה באימה לגמרי רק שנראת היכר חסימני
תאלו במקום שראוייה להיות האונא מיקרי היכר וכשרת היתה אמיכר
שם סימן אחר שניכרת האונא קצת ואפילו היכר עי' הסמפון הרגיל
לחיות כאונא אם נמצא שם סימפון במקום הרגיל לחיות אונא מיקרי
תיכר וכל היכרים הללו ברקיען אחר שנפחו חריא כשור דבחי בתמה
הריאה נפוחה ויש אומרים דבגריים ומלאים אין להטריף אם לא נמצא
חיותו אונת אפילו בלא היכר וסרק כלל דהכי רביתיהו ואורחיהו
דבקטנות לית להו וכשגדלן גדילין האונות בהריהו :

יח כל הדינים הללו שבריאה אינם אמורים אלא בבחמה חיה אבל
בעוף אין חסר ויתור פוסל בו שלא נאמר בו מניין ידוע :

יח ריאה שנתרוקן בשרה כפנים וחסר כל כך עד שחלל החסרון
והריקות מחזיק כרי רביעית חקרום קיים בשרה ואם מחזיק יותר
מריפה שכימו לינקב דמ' שנימוק או שנתרוקן חקרום אבל אם חסר
מגוף הריאה ונעשה כמין פניסה אף על פי שלא ניקב חקרום או אם
הפניסה כמין כפמפה כוח כ אם הוא מרווח עד שיוכל להצית בה
אחר נפוחה אצבע אגודל זה חסרון וטרפה ואם לא כשרת אבל אכס
החסרון היא אחר הנפיות כמין כפ פשוטה כה **יג** כשרה ואם לא
נחסר אלא שנימוק בשרה בפניה ונמשך כקיתון חקרום קיים כשרת
ובלכר שיתיו כל חספנות קיימים שלא נמשך אבל אם נימק אגודל
סמפון אחר שריו וכיצד מדקן אם נימקו אם לאו נוקבין אותו ושחמין
אותה בגלי שית כבאר חלק וכחך דשורייק חידוי גיכרים בו ואם
נראין בה חשיון לבנים בידוע שנמוקו חספנות וטרפה ואם לא
בשר הריאה בלכר הוא שנימוק וכשרת חזק לא חייטין שמה ניקב
כספון אחר כפנים ואין כמין כשר שסתמו שחמלא וחנימוק אינר
סתם לבין אחר ריאה נתקלקל הכל כך עד שנישכח כקיתון אם איתא
שנתקלקל סימפון אחר שבה ודאיהיה נימח תצבר בקערם ומלא
גיכר שום שורייקי ודאי לא ניק' שום סימפון גם כן וכש' ודא רמכשרינג
בנימוק וחספנות קיימין דוקא כשחמחוי הוא כמו מיסוכים או כשר
מוגלא שחמוגלא דרכה להתרפאות כמו מיס וזים שאינם סרוחי אבל
אם הנימוק הוא כמו מיס עכורים או זכים וסרוחי אף על פי שהסמפון
קיימם שרפה שאי אפשר לחזור ולהתרפאות וערתי להנקב ויש
מכשירין אפילו בעכורים וסרוחים :

יט ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כ ריאה שנתרוקן בשרה כפנים וחסר כל כך עד שחלל החסרון
והריקות מחזיק כרי רביעית חקרום קיים בשרה ואם מחזיק יותר
מריפה שכימו לינקב דמ' שנימוק או שנתרוקן חקרום אבל אם חסר
מגוף הריאה ונעשה כמין פניסה אף על פי שלא ניקב חקרום או אם
הפניסה כמין כפמפה כוח כ אם הוא מרווח עד שיוכל להצית בה
אחר נפוחה אצבע אגודל זה חסרון וטרפה ואם לא כשרת אבל אכס
החסרון היא אחר הנפיות כמין כפ פשוטה כה **יג** כשרה ואם לא
נחסר אלא שנימוק בשרה בפניה ונמשך כקיתון חקרום קיים כשרת
ובלכר שיתיו כל חספנות קיימים שלא נמשך אבל אם נימק אגודל
סמפון אחר שריו וכיצד מדקן אם נימקו אם לאו נוקבין אותו ושחמין
אותה בגלי שית כבאר חלק וכחך דשורייק חידוי גיכרים בו ואם
נראין בה חשיון לבנים בידוע שנמוקו חספנות וטרפה ואם לא
בשר הריאה בלכר הוא שנימוק וכשרת חזק לא חייטין שמה ניקב
כספון אחר כפנים ואין כמין כשר שסתמו שחמלא וחנימוק אינר
סתם לבין אחר ריאה נתקלקל הכל כך עד שנישכח כקיתון אם איתא
שנתקלקל סימפון אחר שבה ודאיהיה נימח תצבר בקערם ומלא
גיכר שום שורייקי ודאי לא ניק' שום סימפון גם כן וכש' ודא רמכשרינג
בנימוק וחספנות קיימין דוקא כשחמחוי הוא כמו מיסוכים או כשר
מוגלא שחמוגלא דרכה להתרפאות כמו מיס וזים שאינם סרוחי אבל
אם הנימוק הוא כמו מיס עכורים או זכים וסרוחי אף על פי שהסמפון
קיימם שרפה שאי אפשר לחזור ולהתרפאות וערתי להנקב ויש
מכשירין אפילו בעכורים וסרוחים :

כא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כב ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כג ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כד ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כה ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כז ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כח ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כט ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כי ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיב ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיד ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיד ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיו ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיו ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

כיא ריאה שיש בה גוף אס עולה מנפוחה עי' שישתנה לשא' תבש'
כשרה ואם לאו טרפה :

יורה דעה הלכות טרפות הריאה סימן לו

יא

לחשוד מן המעט שכתבתי

ל דיני אבטעות וסירוב הריאה וכו' מעינים

א ריאה שנמצאת בה אבטעות אפילו הם גדולו הרב ואין מראה רמים למראה הריאה לא למרא מוגלא שאם הן רומין למרא הריאה הוי אטום בריאה שרינת מבואר לעיל בס' הקדמות וה' תרי"א ע"י בריקה אבל בשאינו רומין למראה הריאה רין אח' יש להם והוא ות שאם הם מלאים רוח או מים וזים או אפי' מוגלא צילא או ליה חמטשל ברכש וכיוצא בה או לחת יבשה וקשה אפילו באבן בשדה ואפילו הם תרבה לא שאינם סמוכים לו ואין צריך לברוק תחתיהם אם נקב חסמון אם לא רלא חיישען לח אלא בניסוק שנתקלקל הרבה אבל אם נמצא בה לוחה סרוחה או מים סרוחים או לקבורים אפי' אינם סרוחי הרי זו טריפה ויש בכשירין בבעות אפילו הם עכורים וסרוחים כן חסמנה להכשיר בבעות בבל ענין אם אינן סמוכות :

ב אבל אם נמצאו שתי בעות סמוכות זו לזו טריפה ואפילו יש בהן מים זכים ואפילו יש ביניהם הפסק בחוט השערה או יותר מעט דקים לן כיון שהם סמוכות זו לזו כל כך דראי נקב היה שם בריאה והעל את הבעות האלו סביביו אבל אם יש ביניהם אחר שנפתו הפסל כשני חוטין כשרה והוא שיש באותה הפסק מראה הריאה ולא אמרן אלא כשיש בחם מוגלא או מים זכים אבל אם הם צמחים קשים כשיני אפי' סמוכות ממש ואין ביניהם הפסק כשרה רלא מחסת נקב הם כאים : והה' מורסא דחינו שקרום הריאה מכסה אותה ואינו גבר מבשר הריאה שכשרה ויש בכשירין גם במים זכים כשהם צלולין ונתוקין חיל כתר מנהג גם בשעת הרחק או הפסד מרובה יש להתיר ואם היא אצרת ונראית כשתים נוקבים אותה באחת מצדה אם שופכות זו לזו שיתצא כל המוגלא או המים מנקב זה אתה היא וכשרה ואם לאו שתיים הם וטריפה : בעת העובדת על הרין וקמט טריפה רחוי כשתי בעות דסמיכי שתי בעות זו כנגד זו בין באונות כשרה אבל בעות נגד טיני יש מטרופן משום שהטינה קשה ונפסקת הבעות שכנגדה ובעת וטיניא סמוכים אצל זה כשרה :

ג בעת שנמצאת כשיפולי ריאה והם כל תזיהודים וחזיריזים שכריאה בין באונות בין באומות נופחין אותה ואז חוט בשר מקיף אותה מכל צד כשרה ואם אין חוט בשר מקיף אותה פורים רכיון שהיא כחודה כל כך אי אפשר לה לחתקיים וסופה ליפסק ולינקב הילכך כנקוב דמי וטריפה ולמעלה בריאה במקום שריאה רבוקת לשדרת כל מה שהיא כנגד חיתוכי האונות הוא חד ונקרא גב שיפולי ריאה להטרי' שם בבעת שאין חוט בשר מקיף אבל מה שהיא כנגד האומות כשר ששם הריאה היא רחבה ואם היא כשיפולי : אין נראית בה חוט בשר מקיף בתחלת הנפוחה יכול למשמש בהסגר פנים ליד הבעות וע' כד לפעמים נמצא חוט בשר מקיף אותה וכשרה והאפילו נפחה כודק זה ומשמש בה ולא מצא חוט בשר מקיף ואחר כך בדיקין מוחים אחרים ונפוחה ומשמשו בה וע' בקיאותן וכתן יפדת שנפתו היטב ומשכשו בבקיאותו עז שנמצא שם היקף בשר כשר ואם יש בה מים זכים רינה כמו שכתבתי גבי שתי בעות חסמנות ודקא בערה אבל טיני אשיפולי ריאה כשרה אפילו בלא חוט בשר מקיף :

ד בעת או טיניא הניכרת מעבר לעבר והיא במקום שאין שם סמפונות כגון בקולשיה חוט בשר מקיף כשרה והאפילו הם שנים בין שפכי אחרדי בין לא שפכי אחרדי ואם היא כנגד חסמפונות דחינו ברוק ד' אצבעות כשיפולי בשור ובקמן לפי קטנו הן נקבין אותם אם אחת היא שכל המוגלא או המים יוצאין בזה הנקב טריפה ואפילו הם מים זכים דחיישינן שמא ניבוחו חסמפונות ואם אין כל המים יוצאין בנקב זה או שנים הם ולא אמרינן דחסמפון שביניהם נקב וכשרה אפילו בעכורים וסרוחים : בעת שהיא כחודא במקום חדק טריפה שיש שם סימפון וניכרת מעבר לעבר :

ה בעת שנמצא בה נקב והיא במקום רלא ממשמש בה יורה דטבתא ואינו יודע אם נקב מחיים או לאו שחייט מריס מספק ואין אומרים נקב לאחריה לדמות בה שאין מדין בבעות דדוקא בריאה עצמה מדין שאין דרכה לחשתנות אבל בעת דרב לחשתנו ככל שעה ושכא פראת אחרת היה לה ונשתנית :

ו אין בעת וסירבה מטרפת אלא בריאה אבל בקנת חלב ושכא בקומות אין בעת וסירבה פוסלות בהן ענין לקמן סוף סימן ס"ז :

ב ג ד 2 3 1 בעת

לחת שמונת אחר מן חסמפונות שאין הרוח יכול להכניס שם ועל ידי הניענות יפול פמנו וטוב ליתן קוד לתוך הקנה מים חמין כימי הנשמי' וקרים בימות ההמה וינענע את הריאה ואחר כך ישפוך את המי וינפח ואז אם אחר כך תעלה בנפוחה היא כשרה שהליחה לא היה כן בהית אלא נתקבצה שם אחר השחיטה ואם עדיין לא תעלה מניחין אורחת במים פושרין כדי שתתחבס בעט רטמא נתקררה אחר השחיט ואחר כך נופחין אותה ואם גם זה לא יועיל במשמים שם ביד כאותו מקום חודת אולי תתרכך ותעלה בנפוחה ואם גם זה אינו מועיל אז מביאין פכין וקורעין אותה סמוך ממש למקום חסמפונות ואין נקבין רק הקרו' ולא הכשר שאם ינקבו גם תבשר דאי יצא הרוח וטמא ממש ולמדת גמטמס ואז אם נמצא שם לחת מוגלא או דם עכור או בשר נרקב כשרה שמי' גמט גמט לחת לא נכנס שם הרוח וסופה להתרפאות ואם לא נמצא שם לחת גנותין עליו רוק או תבן או נוצה אם נתגרר כשרה שדרי' הרוח בא שם ששקמת הרוח מתגררין ואם לאו טריפה ואפילו אם כבר נתחכה הריאה אם יוכל לברוק תחתיה על ידי שפופרת שסככני בקנה שכאונת תחתיה ויעלה מקום האטום על ידי נפוחה יש להכשיר וכל זה דקא כשיש לה אטום הוח ממשמש קשה ומראה ריאה אבל אם מראיתו מראית בעת וטיני בודאי יש שם מוגלא וכשרה : ריאה שנתמססה דהיינו שנמצאת שלימה וכשתולין אותה תחתך ותפול תיכות התיכות טרפה :

יא ריאה שקשה במשמושה כעץ או שהיא קלה כעץ טריפה : ריאה שנמצאת נפוחה כמו עקרי חריות של דקל אוסרין אות' מספק ומספקא לן אם זה נקר תוספת וכל תוסף הוא כחסרון וכל יתר כגמול דמי ולכך היא טריפה מספק :

יב ריאה שיבשה אפילו מקצתה טריפה וכגון שיבשה עז שנפרכת בצפורן ואם לא יבשה כל כך עז שנפרכת בצפורן כשירה : ואם יבשה עז שאם משרטט בצפורן על בשרה נשא חסרמט ונראה כתובה וחו מקרי גם כן יבשה וטריפה :

יג ואם לא יבשה אלא שצמקה אינה טריפה אלא אם כן צמקה בולה והוא שצמקה מתכת בני אדם שהפתירה בגון שחשו בהמות אחרות בפניה וכיוצא בזה אבל אם צמקה בירי שמים כגון שפחדת מקל רעם או שראתה זיקים וכיוצא בזה או מפח שאר תכריות כגון משאנת ארית וקול שחל וכיוצא בזה אפילו צמקה בולה כשרה דהדרא בריא :

יד וכיצד נדע אם היא בירי אדם אם לא משימין אותה במי מעת לעת אם חורה ללחותה בדוע שאינה בירי אדם וכשרה ואם לאו בירי אדם היא וטריפ' וזכאיה מים בודקין אות' בימי החורף שהעת קר ולקחין בלי חרס שאינו לבן ומחופה באבר בפני שטבעו שאין המי' שבו ממחרין להתקרר ומלאין אותו מים פושרין שיהיו חמין כמו צונגין בימות הקיץ שעמדו מעט בבית בין של נהר בין של מעין שאם היו חמין יותר או קרים יותר אינם מרכיני ואדרבה מצמקין אות' יותר אלא היינו פושרין ומניחין אותה בס' והוא שיהיו פושרין כל מעת לעת שלא יתקררו ונקבין בדיקין אותה בבלי חרס לכן מחופה באבר מפני שטבעו ממחר להתקרר ונותנין בו מים קרין שעמדו מעט בבית אחר שנשאבו שערך קרים בקיץ הוא כמו פושר בחורף ומניחין אחריו בו כל מעת לעת אולי תחזור ללחותה : ואנו אין לנו לסמוך על בדיקת זו שאין אנו בקיאין בבדיקה מהיאם הדעת נוסח הרבה שנבאת לה בירי שמים אין להכשיר בלא בריקה וכול לסמוך על בדיקתנו :

טו יחם שנמצאת בסמפונה רבה הריאה כשרה ואין צריך אפילו נפוחה לפי שהריאה קרובה לקנה וסמפוני הריאה רחבים ונכנסות דרך שם ואם מרגישיק במשמוש חד שיש בחט בתוך בשור הריאה אם היא שלימה נופחין אותה ואם היא עולה בנפוחה כשרה ולא חיישינן שמא נקב סמפון לחבריה במקו' שאין שם בשר דאחזיקי ריעותא לא מחזיקין ואין חילוק בין אם היא דקה או עבה כן נכד דרך חודה או דרך קופא לעולם היא כשרה מפני שהסמפונות והכשר דקים ורחבים ובקל דחזקת המחט ונכנסת דרך חסמפון תוך תבשר מיהו אם יש עליה קורט הם מבחין כנגד המחט טרפת אפילו היא שלימה לפנינו דחיישינן שמא נקבה הריאה לחון וחודה לאחורה דאם לא כן קורט דם מחזיק בא ואם הריאה באה חתוכה לפנינו לעולם היא טרפה ואין חילוק בין מחזקה בין עבה בין קופא לנו בין לבר רטמא אם חיתרה באה לפנינו שלימה היינו רואין בה רעותא מבחין ובמחט שקרו' לידאי הוא שמצקבת לא פוקמינן לה אחזקתה וכוונן הוח יש להחמיר אפילו בשלימה ובלא קורט דם אם לא בתפסד כרובה :

טז חץ שנמצאת בסמפונא רבה שאפילו באה חתוכה לפנינו יש

לבוש עמדת זהב הלכות בדיקת הריאה סימן לח לט

קרום וסותם הנקב וקרום שעלה חסמת מכה בריאה לא חשיב סתימת שטופה ליסתר והם כשאין הסירוב כסדרן שאז היא נוחה ליתקן אבל אם הסירוב מאונא לאונא או מאונא לאונא שאצלה כסדרן כשר ואפי' בדיקה אינה צריכה דאע"ג ניקב כיון שנסרכ' לתברתה שאצל חברת' סתמת ומנינה על הנקב וחקרום חולך וחוקי' ודוקא כשאין סם אלא סירכא ולא נר' נקב אמרינן חברתה מועלת להחזיק אותה אבל אם יש שם נקב לחדיא בלא סירכא בין אונא לאונא היא טריפה דאף על גב דחברתה סתמת לא הוי סתימ' מעלית ואיזו נקר' כסדרן כגון שנסרכ' אונא לאונא שאצל' או אונא לאונא' שאצל' והולכ' הסירוב מחיתוך של וז' לחיתוך של וז' ואפי' היא אינ' ישר' אא הולכ' באכסון ואפי' יש לה פילוש ואינה סרוכה כולה אלא מעט בין בראשן בין באמצעיתן בין בסוף כשרת דחברתה סתמת ומנינה עליה אבל אם נסרכה מגבה של וז' לגבה של וז' או אפי' מחיתוך לגב או אפי' משיפולי לשיפולי או משיפול לחיתוך או אפי' מ'חודה של וז' לחודה של וז' שאצלה או אפי' מחודה של וז' לחיתוך של וז' שאצלה כל אלו נקראין שלא כסדרן וטריפה דלא רביתיהו הוא ומשך זה מיה ומתפרק ויא' שאפילו בכסדרן צרי' בדיק' שמא יש נקב בריאה ומאוד שאין אנו בקיאי' בבדיקה כל מקו דאינ' ריעות' יש לחטריף ויא' שכשה כסדרן רמב"ש דין היינו דוק כשהסירכא מעיקר האונות עד הצנייה אפילו יש פילוש וכן נוהגין וכן אם יש כמ"ג קרום בין אונא לאונא או בין אונא לאונא כסדרן יוצא מעיקרו עד אמצעיתו אין להטריף דרך הוא להמצא כך ואין זו סירכא ואין דרך קרום זה להמצא אלא בין אונא לאונא או בין אונא לאונא אבל לא בשאר מקומות ואם נמצא בשאר מקום אינו אלא סירכא וכל מקום שסירכא כשירה אף אם יש עוד סירכא תלויה שם באותה סרכ' נקרא סירכא כפולה ולא אמרינן כיון דאכא תרתי ריעותא נטרפ' בדאמרי' לעיל סוף ס"ל' אלא נקרא סירכא כפולה וכשרה :

ה סירכא שטופקין בה אם היא בחיתוך או בגב כגון כשנפחין אותה הרבה נכנסת לפניסתוך החיתוך וכשאין נפחין אורת' כל כך נשארת בחון ועתה הספק הוא שמא בחייה אין הריאה נפוחת' כל ואכ' בחייה גם היתה הסירכא בחון הרי' וזו כשירה דאולינן בתר רוב בחמות ורוב בחמות כשרות הן :

ו סירכא היוצאת מן האונא או מן האוסה שהיא תל' ואינ' נסרכת' למקום אחר כשרה ואין צריכה בדיקה שזה ריר הוא ובא' מליח' הריאה ואין כאן נקב אבל סירכא תלויה היוצאת מן הכובע אפילו יש פה מים זכים טריפה שזו אינה באה מליחות הריצה אלא ודאי יש שם נקב שהבועה נקבה ויצאה ממנה סירכא זו אבל סירכא היוצאת מן הגמרא כשרה :

ז ואם סירכא יוצאת מתוך האונא או האוסה ונסרכה בראש' השני לאותה אונא עצמה או לאות' האוסה עצמה כשרה ודוקא שאין הסירכא קצרה מבשר הריאה כשנפחים הריאה אבל אם היא קצרה עד שמכח הסירכא הכשר שתחתיה מקמט' בנפיהה ואינו עולה היטב כשאר הריאה טריפה שטופה היה להתפרק ולנקוב וכל סירכ' שנעשו' כמו נפוח בשעת נפוחת הריאה זהו סימן שיש שם נקב שהרוח נכנס לתוכה וטריפה וכן אם יש מכה בדופן נגר הסירכא טריפה' ואונא' הדבוקה לאוסה ומתוך מקום הדיבוק יוצא סירכא ואינה ניכר מאיזה מהם יוצאה והו' נקראת גב' סירכא כפולה דינא הכי אם היא תל' או אפילו ראש השני נסרכה לאותה אונא או לאות' אונא כשרה ממעט ספק ספקא שמא יוצאת מקרום הדיבוק ואין שם נקב כלל ואת' יוצא מתוך האונא או האוסה שמא יוצאת מאותה שראשה השני דבוק בה וכשרה ואם נסרכה לדופן או לאונא אחרת הרי זו טריפה :

ח עינינו יתא דוררא לכל מקום שתסרך טריפה אפילו לכיס שלה ואפילו כולה נדבקה בו ולגבי דירה כל מקום שנסרכת' שלא כסדרה הוא שאין לה מקום קבוע שאפילו מן תכיס שלה רוב פעמים יוצא ממנה וכן כל יתרת שנמצא בה סירכא הוי כל מקו לגביה דירה שלא כסדרן היא וסופת להתפרק וטריפה מיהו חורד' אם נדבק למטה בשורש שלה עם הבנים שלה יש לחכסיד' דהיינו רבבותיהו :

ט כל מקום שנסרכת' האונא או האוסה לזוגרת טריפ' שהזוגרת קשה ואינו סותם וכן לחוח או לשמנונית הלב אף על גב דחלב טהור סותם שמנונית הלב אינו סותם וכן לכיס הלב או לשרש' הלב או לשרש' הכבד או לשרש' העינית' שהו' סוף טרפ' הלב או לרדם או לסימפון היורד בין שתי הערוגות' או לקנה הלב או לשמנונית' ושמנוניות או לכבד כל אלו המקומות הוו לגבי דירה שלא כסדרן וטריפה ואפי' היא כולה דבוקה לאחת בן המקומות הללו בלי פילוש טריפה ואפילו יש מכה באלו המקומות לא תלינן בבכה ויש מקילים אם

ז בועה העומדת במקום שיש שם עוד ריעותא אחרת אף על גב דאות' ריעותא כשר בלאו הכי כגון בגבשושי או במקו' שמשמעת קל או שהבועה מעצמה משמעת קל או סירכא תלויה היוצאת דרך הכובע טריפה מפני שיש כאן תרתי ריעותא וכל מקום שיש רירתי לריעותא ממריפין חוץ מסירכא כפולה או סירכא היוצאת מן השנירא כמו שיתבאר בסימן לט סעיף ר' וסעיף ו' :

לח דיני מראות הריאה וכו' הסעיפים :

א הריאה נפסלת בשני מראות' כיצד היתה שחור' כרו או ירוק' כמראה ולבן של ביצה או כמרא' הכשות או כמרא' הכרכו או טרומה למרא' כשר או שח' לבנ' כמרא' לובן של ביצה או כמרא' בקעת של עץ טריפה דכל או קל דכחמת מכה נעשה כן וסוף' לירקב ולינקב וכנקוב דמי הילכך אפילו בכל שחו ממנה טריפה באלו המראות :

ב וכל אלו המראות אין פוסלין אלא לאחר נפיהה שנופחים אות' ונשארת המראה בעיניה ואינה מסתנית אבל אם היא משתני' ע' נפיהה למראה כשר כשרה שחרי הריאה בחי' הבחמה היא נפוחת הכיר ואם כן בחייה לא היה בת שינוי ואפילו לא חזרה מיד למראות הריא' ע' נפיהה מפרסין בה ביד דשמא מחמת ליחה שהוא על הריאה נשתנה וע' המירוס תעבור הליחה ויהיה למראה כשר ואם היא כשר' ואם עמדה בעיניה אסורה :

ג ואין מראות הללו פוסלות בה אלא כשהשינוי בא מהמתו ללא מחמת מוגלא או שער שחור או ארום או דם הנצר שבתוכו אבל אם הוא מחמת מוגלא או שער ארום שבתוכה או יש מבשרין :

ד ואם אינה שחור' כרו לא כמראה הכתול שהו' כמרא' לזור' והוא שקורין בלא כלא ורומה למראה רקיע לא ורוק ולא שחור' וא' ידוקה ככרתי או שהיא כמראה המוחל או כמראה הכבד או ארוסה אפילו בתכלית האדם כשרה אפי' היא כולה כך ואפי' יש בה הרבה גזונים כאלו המראות הכשרים כשרה ולא אמרינן כיון שנהפכ' להרב' גזונים נתקלקלה תתיך לחינקב' נשארת הריאה מחמת מכה שיש לה בדופן כנגד' יש מטר' אין אפילו בכל שהו' דלקותא היא וסופה לינקב :

ה יש בה קליפות' צמנו נתק' ודיא שליכה כשרה : ריאה שנמצא עלי' כיסוי כמו הלב או כשר בלוי קולפין אותו מעלי' אם הריאה תחתיו שלם ויפה כשרה ממ צריך לברוק אותה ע' נפיהה אם תשאר כמראיתה וכשלימותה או היא כשרה ואם לאו טריפה :

לט דיני בדיקת הריאה וכו' הסעיפים :

א כל טריפות שמנו הכבים' בבחמה וזיה ועוף אין צריך לברוק אחריהם דדוקתן דכשרים הם שחולכים אחר הרוב ורוב בעלי חיים הם כריאים וכשרים אלא שהכמים' ול הצריכו לברוק דריאות' כשהיא לפנינו אם ימצא בה סירכא אם לא לפי שהסירכות מצויות בה תריכה הילכך נוהגין בכל המקומות לברוק הריאה בין בכדמה בין בחיה וכל הפורץ נגר לאכול בלא בדיקה ישכנו נחש' יש נוהגין לנפו' כל ריאה אפילו אין בה ריעותא ויש מקילין שלא לנפחה אלא אם כן היתה בה סירכא עוברת ע' משמוש וכן עיקר מיהו הוכח דעתו נהגו ואין להקל להם :

ב ברא' כשהיא לפנינו אבל אם קרע חבטן וקודם שיכרוק במאכל או עא' ונטל הריאה וחלך לו הרי' ומותרת ואין אומרים שמא נקובה היתה או שמא דבוקה היתה שם שאין כחזיקין איסור אלא הרי' ובחוקת היתר עד שיוודע במת נטרפה ואין לומר כאן נלך אחר חכמה דדבר שאינו בא אלא במקרה אין שייך בו מנהג' ויש כחמירין ואין מתירין אלא בחפסד פרוכה או בגדים ושל' והיות שאין סירכות מצויות בהן :

ג ואם הוציאה העא' והריאה קיימת כחמירין נפחין אותה לראות אם ימצא בה סירכא או נקב ממ' אם לא נולד בה ריעותא אין צריכין להוציא אותה ולנפחה כמו שנתבאר למעלה' השוחט בחמת' לעא' שרצה למכור הבשר לישראל לא יניחה בידו בין שחיט' לברק' לשמא העא' יכניס ידו דרך בית השחיטה ויפרוק הסירכו' מיהו בדיעה' מותר שיש כאן ספק ספקא ספק הכנים ספק לא הכנים ואת' הכנים שמא לא היה בה סירכא :

ד בדיקת הריאה ומצא בה סירכא והוא חוט של ריר שיצ' ממנה ונסך אל מקום אחר טריפה אפילו אם אין רואי' בה נקב דודאי ניקב דאין סירכא בלא נקב שבתוך שהריאה שואבת כל מוני' מסקה ומשקה נעשה עב בתוכה ויצא מעט מעט דרך הנקב ונקבה ונעשה

יורה דעה הלכות טריפות סימן לט

יב

ומתה אכלתו חורש הוא ולכן חק להכמיר קום סירכא בריאה מלינה מתחתית על ידי מיעזר ומעמק אש לא ב'אניות הסירכה בפרק ג' למטה ומכין לבר שיקרן ויהא חילק באיני בפרק ב' בריאה בריאה ג' ונמא

הערוגה כשר' סגני ששם המקום הוא צד האונות נרחקות לרופן וחזון סותמורת ואין הסירכה מתפרקות ודוקא שיש שם סירכא דהיי סתימא שריא דלא מיפרק אבל נקב מפול' בלא סירכ' פשיטא טריפה ואין הרופן סתם ונקרא חזון עד תחום שמנקרין מן התה

ומשם ואילך נקרא היה ואם נסרכה שם טריפה ששם הוא חזון מן האונות ואינו כותם מפילו בסירכה ואם נסרכה על גב חזון שבתחת גודן כחה וטריפה ואם התממה שמינה ושמינית ודעה תולה מן תחה על הצלעות ונסרכה שם טריפה אל השמינית גזון בצלעות ונסרכה :

יט ודוקא כנגד האונות הוא רבכשרינין אבל שלא כנגד השנות כגון מן האונות ולמטה טריפה ששם חתול הוא רוב ודרך הסירכה להתפרק ואין הרופן סתם כיון שתיא ודוקא מן הריאה :

כ וכנגד האונות גמי לא אמרן דכשירה אלא דוקא שחנב הויא כנגד הריאה ושוכב על הרופן או הרופן סתם וטריפה ואפילו נקב שבפנים וסירכא יצא משם לרופן אין הרופן סתם וטריפה ואפילו נקב בשיפולי ריאה וסירכה יצאה משם לרופן טריפה דהיי שישן ששם ה סירכא מבפנים היא נאה ובפנים הוא נקבה ואין הרופן סתם ששם י ואם הסירכא יצאה משפולי אונא ומתפשטת על גב האונא ונסרכה לרופן שכנגדה אם רוב הסירכא כנגד האונות כשרה

כא דכיון דרוב הסירכא היא כנגד אכרינין הנקב כנגד הוא ורופן סירכא ואם לאו טריפה ואם הנקב הוא באונא והסירכ' עולה עד הרופן שכנגד האונות טריפה אבל אם היא במיצר החלל כנגד האונות אפי' הסירכה חולבת שם כאלכסון כשירה ואם הסירכה נסרכה לרופן כסוף האונות כנגד האונות וכנגד האונות אוליין בחר רובא ששם רוב הסירכ' כנגד האונא כשירה כנגד האונות טריפה הוא רופן סתם במיצר החלל דוקא כשהסירכה נסרכה בבשר שכן הצלעות ששם נארות ומסובבת יפה ואין סגפה להתפרק ואפילו בלא בריקה שרי אבל אם נסרכה כנגד עצם הצלעות לבר אינו סתם דמתוך שהעצם קשה אין הסירכה נארות בה יפה וסופה להתפרק ואפילו בריקה לא מתני ואם נסרכה כנגד הבשר וגם כנגד הצלעות או אם הרוב כנגד הבשר כשירה דכיון שמת שכנגד הבשר לא יתפרק גם מה שכנגד העצם יתקיים ואם הרוב כנגד העצם טריפה והחצה של כחצה הויא יש להחמיר :

כב ואם נסרכה הריאה במקל שהחלל רוב ואין הרופן סתמת דחינו באונת למטה מהיתוכי ראונא ודיא סירכה חקת שאינה מתפרקת במשמישא דיד או אם יש מכה ברופן כנגד הסירכה ממש כשירה ואינה צריכה בריקה אף על פי שיש מכה גם כן בריאה מפני שלחת המכה שברופן קלמת הריאה אליו עד שנסרבה שם ודוקא מכה ולא נקב ראי חזו נקב פשיטא וטריפה ואם אין מכה ברופן אף על פי שאין מכה גם כן בריאה טריפה ולא מתני לה בריקה ודוקא בסירכה לרופן בכשירין ע'י מכה מפני שהוא רחב וליחות' כרובה אם יש בה מכה קלמת הריאה אלש אבל לשאר איברים כגון חזה ורגלי' ושמינית חלב וטרפס וכיוצא בה אף על פי שיש בהן מכה לא תלינין בהן וטריפה ולא מתני לה בריקה :

כג מכה זו שאמרנו לא שרינין אלא בשיש בהן מכת בעין נגע שנוכל לתלותה שמחמת ליחות המכה שחיתה שם געשירה הסירכה תרבה שם הריאה אבל אם יש שם כהרת שחור' אינו סימן מכה שחיתה לשנתלה שמצד זה באה הסירכה כי אפשר שכא כחמת הכאות שהכו על גבה ולא היה שם מכה ליחה בפנים מעולם שכן דרך מקום המכה להשחיר וטריפה אבל אם נשבר הצלע אף על פי שחוד ונקשר קרינין ביה שפיר מכה שכיון שיש שם שבר תלינין לומ' כשחיתה המכה לחת ירדה חליחה מן המכה בעצמת הסירכה דבוקה מן המכה לריאה ועורה קיימת אף על גב שחיתה המכה :

כד ריאה המסובבת לרופן בולה בלי שום פילוש וכלי שום פירור מסודה והסתירה הוא בר גירוי וחבלים אסורים :

כה סירכה אחת חיונת מן האונות וכן האונא חדר וסירכ' כנגדה ברופן אם רוב הסירכא נהאונא ומיעוטה מן האונות תלינין לומר דעיקר הנקב היה באונא וסירכ' סירך באונתה ונסרכה ואם רובא מן האונות טריפה וכן ריאה הסירכה לחתה לרופן חדר שהינין בחר רובא וכן נמי אם יש מכה ברופן והסירכה רוכה במקום המכה ומיעוטה חתתה לה רחלין לומר עיקר הסירכה מן המכה באה ואמפשיט הוא

כו מן האונות העליונות הסמוכים כנגרת דבוקים סמס כנגרת ואין כיניחא פילוש שיוכל להכניס אצבע כיניחא וכן אם חיו האונות ג' או האונות דבוקים לגמרי מראשן עד סופן לשומן חיוני בין האונות וכן אם חיתה כל הריאה דבוקה בשדרה כי אונות שחתו דרך רכית ידיו ואין זה סירכא מיהו אין להתיר כל זה בלא שאלת חכם ומסמלת מורה חוראות ואין ללמד במקומות או לשאר מקומות שנסרכה שם הריאה בולה כי בשאר מקומות אין חילוק לדבוק כולה או אינו דבוק כולה נג האונות והוא אחרי האונות חושב על השדרא שנסרכה לשדר' שכנגד' טריפה שהגוף רחב לשם ואינה כב' סמוכה לשדרה והוי שלא כסדרין דוקא בסרכה כמקצת אבל אם נרכקה בולה מראשה עד סוף לשדרה ואין שם פיעול כלל כשרה כמו שכתבנו למעלה הוא שרבוך' כל רוחב הצד של פנים אעפ' שרוחב הצד של חץ אינה דבוקה וכל אם גם הצד של חץ רבוק בו שחתו גידולו אבל אם רוחב הצד של חץ רבוקה ושל צד פנים נפרד לאו חיינו רכיתיהו וטריפה :

כל מקום שאסרו סירכה הריאה אין הפרש בין שתא הסירכה דקה כחוט תשערת בין שתא עבה והוקה ורחבה כגדל :

כז מ' נתנו הסבחים באלו הארצות למשמש ולמסער ברה ביה בנתח בין אצבעותיו שלא יעקור אותה ואופיר' שקבלה בידם שאם סתנתק' ונימוח בין אצבעותיו או אינה סירכא אלא ריר בעלמא ואם היא סירכא הכאה מחמת נקב הפטריפה אינה מתנתקת ואדריא חולבת ובהתק' וסבל' מקום ימשמש ומסער בנתח ולא בתוך שמיני יקרענה ויאכל טריפות לישראל מש מקומות שנתחין שלא לכעד ולמשמש בסירכות של גרים ושל אים ועגלים כי אופיר' שיש קבלה בידם שסמרינין באלו כל הסירכות כי מפני שהם רכים בטבעם גם הסירכה היא רכה ומתנתקת ע'י מעוק ומשמש ופוק חיי מאו עמ' דבר כי כל זה תלוי במתנה ובמה שיש קבלה בידם גם בסירכו' חורא בכל הכתמות יש סמרינין שלא למסער ולמשמש' שם ולנענע אין נחגין שאין אנו בקיאיין בכח הניענות היאך יהא :

כח וצדד לחשקות הבחמה סמוך לשהיטה כרי שותקור הריאה ותפרקו כל הסירכות הרקות המתפשטות מלהורת הריאה שאם לא הושקפת קותם או מחמת חמימות הבחמה ולהורת הריאה געשו בה רדין רכות לסרורת דקורת וקשורת וע'י השתי' מתפרקו' בחייה :

כט יש מי שאומר שהבורק יכניס ידו בבחמה בזריות בלא רפיון ידים ואם נתפרקה שום סירכא כשוכני הבורק ידו מצד הריאה לחזן ובורקה אסחיה סירכא ימצא ראשה בריאה או ברופן ואם לאו ריחה הוא וכשרה ואין לחקל בכך אלא בבחמת ישראל ואין סמכין על קולא זו אלא בבגדק כשר ורא את המרכים :

ל מכה שהוציא ידו אומר טריפה ואחז הכניס הקצב ג' או בודק אחר ידו ולא מצא טרפות הראשון נאמן כי אולי תכוד השני יצבי ידו כחוק ודוקא הסירכא או הראשון העבירה בחרצא ידו וע'י א' נאמן באסרוין לאסר דבר המסור לידו כמו שיתבאר לקמן בעזה :

לא מכה שחבנים ידו ואמר טריפה ואחר כך נתברר שלא נפדה והרפשת תמצא שהמכה לא נגע בריאה ופירחו חרפוש וברקה ולא נמצא בה טרפות מכשירין אותה ראשונ' המכה טערת והיה סבור שנתחמה ונסרכה :

לב בודק אומר סירכא שלא כסדרן חיתה ואחר אומר כסדרן חיתה ול עדים סתמא ואין כאן ערות ומעמירין חכמתה וחקרתה ונשרה שכל שנשחמת בחוקת חיתר עומדת :

לג חקנת ריאה ואמר שמצא בה סירכא במקום שהיא טריפה וחסוכ' אומר שחיתה במקום שהיא כשירה ובאו לפנינו הרי זה מכה יש אה זה ודל ערוחם סתמא ודרי זה כבחמה שנאברה ריאה שלה קודם שנברקה שכתבתי רינה לעיל סעיף ב' וכן במקומות ששוחטין אצל ע'א ותניו הבחמות אצל ע'א בין שהחיתה לבריכה אין חוששין סמא הע'א חבנים ידו נתק הסירכה כיון דבריכה הריא' ורבנן ספקו לחקל מיהו אם חבחים ע'א תיליים לעשות כן יש לחוש אפילו בריעסר ולכתחילה יש לומר בכל ענין :

לד ריאה שניקבה במקום חתוכי האוני שח' ססוך לצואר במיצר תחת והנקב הוא כנגד האונא כנגד חזון וסירכא יוצאה מן הנקב ונסרך לרופן שכנגדה כשרה וכן חדין בכל השלם כנגד האונות למעלה ע'י

לבוש עזרת זהב הלכות טריפות סימן ט"מ

אל איש מוכן וסוף דהוק ונענועם יותר מאלו נראה לו:

ד קנה חלב שהוא קנה השומן חזיר בין שתי ערוגות הרואה וכן חסורק הגדול חזירא ממנו לריאה שניקב לחללו במשחא טריפה ועיין לעיל סוף סימן לד':
ה ניטל חלב בין ביד בין בחמת חולי טריפה:
ו שומן חלב שנמצא דבוק בלב וארוק בו מאד בפיריין אותו לבנה בסבין ואם נמצא שם או בעובי חלב קורט דם אסור ורואי הית שם נקב ושמן הית ניקב לחללו ותסתם ואין צריך לומר אם נמצא חקורט דם בחללו דאסור שחקורט מוכי דרואי הגיע חנקב עד לחלל ואם נצטר חרס בעובי חלב הרי הוא כקורט דם וטריפה ועל סוף סימן ז':

מ"א דין טריפות הכבד וכי סעיפים:

א ניטל חכבר טריפה ברא שלא נשתיר כוית במקום מרה וכוית במקום שהיא חיה אבל אם נשתיר ממנה כוית במקום מרה וכוית במקום שהיא חיה והוא המקום שהיא תלויה בו שהו מקו חיותה פשוטה והוא שיהיה כשני חותי הללו כל אחד שלם במקומו אבל אם לא היה כל אחד שלם במקומו אלא היה מתלקט חצויות כאן וחצויות כאן או שהיו מרודים ומרוקעים או שהיה כרצועה ואם היה אחד מהם שלם במקומו וחשני מתלקט או מרוד או כרצועה טריפה:

ב ושעור זה דשני חותי הוא אמילו בשור הגדול ובעוף הכל לפי קטנו וגדלו:

ג יבש חכבר עד שנפרך בצפורן טריפה רכנשול דמי וחזא שיבש כולו ולא נשתיר כוית במקום מרה וכוית במקו חיותו וכל שהוא חרוץ אמילו לא נתייבשו אלא אלו השני ותים במקום מרה ובמקו חיותו חשאר לא נתייבשו דטריפה דהיי כמו נעקרה כולה במקום דטריפה כבד שנימסק דחייגו שנימסק בשרה והיה לרם טריפה אף על פי ששני חותים נשתירו דסוף חיה לרקב הכל וכן שהיא קשה כאבן יא שהיא טריפה וחזא שלא נשתיר בת השני וחתיים רגובים שלא נקטשו:

ד כבד שחתלעו אמילו במקום מרה ובמקום שהיא חיה כשרה שתוכל להרפא:

ה נעקרה חכבר במקויות חרה ועוורה במפרש כאן מעט וכאן מעט כשרה:

ו מהם שנמצא בכבד בין אם בא לפניו שלם או חתוך אם צד העב שלו לצד הלל הכחמה לחין אמילו כולו מסון בבשר חכבר טריפה שאנו חוששין שמא נכנס דרך הרושם להדיקין ויצא במידתיו לחלל הכחמה ונקבם ומטם נכנס לכבד שאילו נכנס דרך הסמפון לא ריח יכול לנקב בצד העב שלו ואם חזר הדיק שלו כלפי חין אמילו אינו מסון כולו במשך חכבר אלא חודה יצא לחין הלל הכחמה ורשאו העב נחמא בתוך חכבר כשר שאנו תולין לומר דרך סמפון בא שם ונקב את הסמפון ויצא לכב' ובמנו לחין ברא במשך נסח שראש העב גסח בשעור גרעינת של תמרה שאו אין דרך ראש העב כוח לנקב אבל אם ראש העב של סחט קטנה משעור זה אין חילוק לאיזה צד פוג' צד העב שלו וטריפה בכל ענין שחרי הוא ראוי לנקב בצד העב שלו במה בצד חרק שלו וכן אם נמצאת חסמת מתחת בעובי חכבר ביושר באופן שאין צד העב שלו פונה לצד הסמפון טריפה בכל ענין בין קוף לבין בין קופה לבר דרואי דרך ודשט נכנס גמלה על דופן חכבר שאילו נכנסו דרך הסמפון לא היה לה אפשר להתקטל לנשר וליתרב בעובי חכבר אלא דרך חושש נקטה:

ז מהם שנמצא בסמפון גדול שבכבד והוא שספון דקטרי שנכנס בתוכו וכן אם נמצא בסמפון ניטל של ריאה כשרה דרואי דרך סמפון באה ואמילו בריקה איסור חכבר:

ח מרפש חכבר שניקב נקב בפולש מצד חכבר טריפה ולא מספיק הנקב שאין מוסר במרפש אלא דאמין בין שניקב חמרפש והתחיל להתקל קד' סוף גם חכבר התקלקל ותינוטל ונעפול דמי אבל אם נסרבה במרבה בצלע כשרה שהסרבה הוי כמו סתימת ואין סופה לינטל ואם נסרף מרפש חכבר לכיח הכחמות יש למתקן בכרס קומא יצא שם קין או מהם שנקבה את חכרס ועל זה באה הסירכה:

ט ואם נמצא שם מהם במרפשא הוי ספק טריפה טריפה מעטם שניקבה אינה טריפה גם לא מעטם דכף חכבר לינטל שכיח שלא נקבה מעצמה אלא ע' מהם אין בודה קלוקל גמלא משהם בלא ידעין מוכרם באה חסמת דשמן גקובי נקמא ואית דרך הרושם

התפשט לחין וכשירה וכן אם נסרבה האגמה במירכ אחת לטרופשא ולרופן יש שם טכה כדפון אם רובא במכה שכדפון כשרה ואם לאו טריפה ופחזח על מחצה ככולהו אמלין לתימרא דמיקא דאורייתא היא ער כאן כתבתי לדינא ולא למנהג כאשר כתבתי לעיל בתנה:

מ"ב דין טריפות הלבוש וסעיפים:

א חלב יש לו ג' חללין אחד גדול באמצע ואחד קטן בימינו ואחד קטן בשמאלו ניקב עד לאחד מן החללים טריפה ואמילו חלב המרפשא של חלב סתם חנקב לא חיו טריפה וטריפה משום חלב המרפשא כיון שהוא עגול ונעשה ככובע לא מתקן יפה ואינו טריפה אבל אם סמנויות חלב עצמו סתם חנקב חיו סתימת וכשרה ויש מטריפין גם בסתימת חסמנויות ויש להתמיר:

ב ואם לא הגיע חנקב לחלל כשרה ברא שניקב חסמת חולי אבל אם ניקב בקין או במחט אמילו מחוץ שלא הגיע לחלל טריפה דמתיכן תבא חסמת ללב מחוץ אם לא חנקב כבר או חודש או תרא' או במקום אחר שהנקב פוסל בו כמו שיתבאר לקמן סימן נ"א במחט שנמצא בחלל הכחמה:

ג מהם שנמצאת בלב בפניו אף על פי שאינו טריף כחן טריפה השמא נקב דרך כניסתו וכן אם נמצא במרפשא דלבוש טריפה מספיק ואם לא נמצא חסמת רק כסימפון הגדול שבלב וקופה לבר דחייגו לצד חלל חלב גמלא

ראש המח' ענה כגרעין של תמר כשר שאין דרכה לינקב ורתיגין דגבנס דרך הגרגרת לסמפון שבלב ומאחר שראשו למטה אין טעמו לינקב וחכמה תפלוט אות' ע' ביחוד וגיעה:

אחת הוא קדחתו כחן במרה כוחתי משני שהיתה בגימי פסוסה תובנת לכל חבל הנוד' לי ועמקתי מרכים טועים בלמנוי כרך חמי להרחיבו למען בימהו הכל ולחב יתפר' למון הגה סמכיה הטור בסתם זה עממה טאמרתיו ומאחר טראסו למטה חן פוסו ליקב חן כוחתי לומר דאם היה פוסו ליקב חסרתן לה עממו אחר סחוטת חן על פי פלא מקבנה מסוס דחמרתן חם היתה חיה היתה מיקבנה כדחמרתן גבי אכלה סם המות או גבי נשחת עכס גולגלתא חן גבי חוליה סחמרה כו' וכל דמי דהתם חמרתן כחן חיות בה ריעותא בגופא כבר סתפלה וסוף חקדס או החוט ליקב חם היתה חיה וכן סם המות כיון שהתחיל לטרק הגבי משם וברדף סוף בהמה זו היתה מתם והו' כחולו עכמות כטרפה בחייה אבל הכא חם המות לא יקבנה קודם שחטה לא מיד לחוליה מסוס חם היתה חיה היתה המות מקב חיתה ומעמיסה זה לא פלה על דעתו מעולם דחין זו סכרה סמאסור חיתה מסוס חילוק סלס היתה חיה היתה המות מקבנה ונעמית טריפה חם כן למת לא חקור כל מעמו סממח חחובה בקורבין או בהמסם ופתי הסופות וכחכא בהה מסוס. סלס היתה חיה מקב חן מקב חן מולט כו' אלא ודאי לא חייסין להס' ומעמח מסוס סעדין חן רישת בגוף בהמה ולא החוליה להתחלם כלום ולחם מאחר חיתה והוא בהמה ביחיה אלא סמכר אחרי היה בא עליה שהיה מקב' ע' מהמם וזה היתה לכהמה שהוא חמרת מרדשים חמרה סכרנה וסא חמי ועממו קודם מהם בזה הדודשים וכי בסביל זה המרופ חמרה בתקיה סעמי' קלא חבל היה טאמרתיו ומאחר טראסו למטה חן פוסו ליקב. חמי שירושן דקחי חמה סלפסיו סכבתתי ותלין דכססה דרך הגרבת לסמפון סבלב ומאחר כו' כחמרת כיון שכססה עד ממשק חלב ולא תוכל ליכנס עוד וית' לא חמרתן חן על גב דעד הסוף עד סכחת לבח לא יקבנה כיון דקופה לבר והו' עב לא היה יכול ליקב בכסיה חבל לומר סכחת לבח חמרת דחל' ע' שיעל הגמחה חלח בעוד היתה חיה כממשע המות והתחיל לגלו למעלה פי שיעל לחור ולחמת חוטה חלח הקדים חור המות לעלות ומחל חספסב בעלייתו חמרת ספחוב חחר בחמת חן המקומות מהיקב סובל בו ויקב וחור וסל למטה לסמפון זה לא חמרתן אלא תלין לקולא וחסרתן מחמרה פדלשו רבתי למטה סוכ לא חייסין סמיקב חלח פי עליית החור ע' הויעול מוח מוח נעמה זה קודם האמיתה ונקבה דחמרתן חם והיסרבה במיעול והכחמה לרדות המות מקומות תשלום חיתה כולה בבת חמת פי כיהל' ע' עד סתכא לחין חלב משהם מוכנים ומיד סמקסרת לבח ספלוטה לחין לא כיון שחמרתו חמר המותם כממקם חמרת מכה לבח לא פועל גמח ולא נחמרת המות למען מקומות עד עממו ולא יקבנה עממו חן חיה טחן סן חם חמר למטה נכנס החור קחלה וחייסין סמחא בסכרת' נקבנה בחייה סרפתי סכח בראש מסוף זה ולא נכנס רשיה סוף ליקב חלב סכבת' חיה חר' חר' כספי וס' דה סרף חקול לר' ככלל לר' ככלל סוף סכח אחר חמרת חמרת יכא למן חן חן מקומות חן על פי מהח סמנויות קבת כ' לפי פי רבינו יוסף קארן

ב וניקב החתול יש בו חילוק והוא שבריות החתול ראשו האחד עב וחסני דק ככרי חלוק ואם ניקב בראש חזק נקב כפול טריפה שהוא גרוע מנמול מפני שהנקב ככאיב ושזכ אינה היה דחוק מולש וכש אם נחתך טריפה אבל נקב שאינו מפורט אכס נשאר תחתיו כעובי דינר והב מותר דהורה לבריית פחות מכאן חרי הונח כמפולש וטריפה אבל אם ניקב הרק שלו בכל ענין כשרה תאפילו סתך סס לצטרי כשרה :

ז ונקרא מקום העב כל מה שדבוק לכרס ולא יותר ועובי דינר וחב זה לא ירענו שיעורו וסס ירענו שהוא פחות מחצי עובי החתול חילוך אם נשתייד חצי עובי פשיטא דכשר נימוחה או לקתה בשינה כראשית שתייד כעובי דער כשרה ונאם לאו טריפה :

ח טחול גפוח יש בגפוח פיס בין זכים בין עבירים פרוחים זכים חבשר מתחתיו הוא שלם ולא נרקב כשרה אבל אם נתמסס או נימוחה ולא נשתייד כרני וחב כעובי שלו בשרה :

ט טחול חקוף עגול ואינו רומח לבהמה חלשינין כולו במקום הרק ואין נקב פוסל בו :

מ"ג דיני טריפות רכליות ובו טעמים :

א גיטלו הכליות כשרה וזוא שנברא כך כלא בליות או שניטלו בירי ארס אבל אם חיו לרז וניטלו כשרה חולי טריפה כש שיחכאר בכבוד לפיכך אם נבראת בג בליות או בבוליא אחת כשרה וזה הרק אסכות אקרא דכתיב גבי הקרבן וזאת שתי הכליות וליא בעלת שלש ולא בעלת אחת ומתפסלה רחמנא בקרבן משמע חזקתא כשום סס פסלה וסכלל דלהריו שרי :

ב ניקבה הכליא או נחמכת אפי עד מקום השריץ והוא הלובן שנכנס תוך הכליות תחת הכתני שסם מעורין חגירי באמצעי הכליא כשרה ואם הם מלאים מים זכים כשרה ואפי תגיע עד הלובן ובלבד שהלובן הוא שלם ואפי אם נמצאו חמי זכים בשלפוחי קטנה תוך הכליא כשרה וכן אם הם מלאי דם ניבון גמים וזי וכשרה אבל אם נמצא בה ליחה עבה או על פי שאינה סרוחה וכן מים עקורי שאינם לסרוחי או זכי וסרוחי טרפה והו שיגיש ער הלובן אעפ שחלובן הוא שלם וכן אם נמצא בה מים שמראיהן רע אעפ שאינן עבוי עקורי לא כרכוטי כמרא הרבש יש מי שאוס שלא נעשו כן אלא סוכת חולי ולקת שחי בה ולרעת זה יש לאסו אפילו מרא דס לקתה הכלי והוא שנעש כשר כבשר הכת שהבאיש ומתמסס חבשר ער שאם תארוץ במקטתו מתמסס תופל טריפה וזוא שהגיע המסס עד הלובן לא היה תלקותה כי אם במקום השריץ לבר גפילו שנייה בשוף הכליא הוא כריא טריפה שסם הוא תלוי עיקר היותה ומכרז הרב דינו כלקתה הכליא :

ד נמצאו בת אבנים כשרה :

ה כוליא שהקטינה טריפה וסמח תקמן ותמקף בביתו חרק ער כפול ופול ככלל טריפה יתר מכאן כשרה ובגסרי ער כענב ביננית וענבה ככלל טריפה יתר מכאן כשרה ודוקא שהקטינה סוכת חולי אבל היתה טנה בתולדת כשרה ומנא ירענו או חיל כחמת חלי או לא חייגן אם הקרום שלה כוח כידוע שכתנת חולי הוא וטריפה ואם אינו כוח אלא שחוא עשוי כשרה כולי מוכנת מילתא שמתחלת בראתה היתה כך וכשרה :

ו דחילוך מה שאמריגן נטלו כשרה חיינו חקא שגברא כך בלא בליות אבל חיו לה ונטלו בהם חולי טריפה דזא כיון שהקטינו עי גסתי לשיח מכשיעור מיד נאסרה ואין תחור להכשר לכשיגמרו וינטלו לגמרי עי החולי חוז שאין דרכ לגשל כלה בבת אחת כחמת חולי אלא שהלכין וכוזין ומקטינין ער שלא נשאר בהם כלום ואם בן כבר הקטינו קודם שניטלו ומטעם זה כשר גממטא כליות צריך לבדוק מקטן וחבים שלחם אם הוא כלא חלי ואין שם בי אם דחמין בלבר מה ניכר שחלת בראתה היתה כך וכשרה ואם נמצא שם חלל ומקום רק כוח ניכר שהיו לה כליות וניטחו וטריפה :

ז הוולת שלשה כליות או יותר והקטינו היתרת ונשאר שתיים כחלכתן שלא הקטינו כשרה :

ח לובן ככוליא יא ולקתה הוא וטריפה וכן כל שינה מראוץ פוסלת בה :

ט חון מהאריס דכשרה בין כולה בין מקטתה שחזא נומח לשכאית עממה :

חורטט או מקו אחר שהנקב פוסל ואמרים אותה מסקו נמצאו שני כברים כבהם או בעוף טריפה הכל יתר כנטול אותו שכנגדו המי חלי גיטל הכבר ואעז דכריאח אמריגן ריתרת ברדי ראונה כשרה וליא אמריגן כאילו נטול אחת מהאונג חלי הסרה אנת אתח טריפ דשאני אונות דאורחיותו כחבי לחיות להם תרבת אונות בשורה אחת ואין להם שיעור למעלה אלא למטה אבל אם היתרת שלא ברדי ראונה דלא אורחיותו כרבי חוי טרפה מהטעם הנטול אחת כנגד רשח חלל הסרה :

מ"ב דיני טריפות רמה ובו טעמים :

א טרת שניקבה טריפה ואם אפשר למלות בסכין או ביד המכה תליגן וכשרה ואם נוקבה כנגד הכבר במקום ריבוקת וחכבר סוכמת כשרה ואם נקבה סס נסתכבר טריפה : טרת שנטבקה לאלעות ולכבר כשרה ועל סימן מ' :

ב גיטלה בין בחולי בין ביד או הסרה בתולדתה טריפין כבהמה בין בעוף החן סקצ עשו שבראתן כך הוא בלא סמחה כגון תורי וכו' וינה ואין לאסרה כיון שכל חמין הוא כך וכן הצבי אין לו מרדח תלוייה ככבר אבל יש לו אחת למטה סמוך לזנבו ואין לאוסרו בכך סס אין ללמוד מהם להכשיר מינים אחרים כשלא נמצא בהם סרה שחלוקים במיני ואין ללמ' מין משאינו מינו לפיכך עוף שכא לפנינו ולא נמצאו מרה ואין אנו מכירין את מינו אם כל מינו אין לו מרה לא תליגן לקלא לאסר כל מינו הוא מין אלא אמריגן לודח מסתפאה עד שיוע טמין זה אין לו מרה כפני שרוב בה יש להם מרה :

ג טרת שהסרה קדעין הכבר שתי וערב ומתעמו בלשון אם יטעום טעם מר כשרה שהמלה נבלע בתוך שוך אסרי חסמי ככד כועס ומרה ודקת בו טמח ואפילו טעמחה ולא דרישו בו מרירות חלוק איתה על גבי גחלים שמא עי האיש יצא המרירות וטעמין בו ואם יש בו טעם מרירות אחר צליות כשרה ואם לאו טריפה :

ד נמצאו שתי מרות טריפה כנטול רמי ואם היא אחת ונראית בשתיים נוקבין אותה אם שוכבת זו לזו אחת היא וכשרה ואם לאו שתיים הסמטריפה :

ה נמצאו שתי מרות סתב' זו לזו ונקבו אחת מהן וצאכל הליות שבה וחשנייה נשארה ופול את הארץ נקבו גם השני וצא ממג' גם הליות שבה אחר כך נפחו אחת מהן ועלתה גם השנייה באפיות הכריתה חרי נכבר שפחת הם וכשרה וכן אם חסילו מים אהב באחת מהן ונתמלא גם השנייה כזה נתברר נכ דשפכי אהודי וכשרה ומרה שלא יצא כל חליות כנקיב אחת מהן הוא מפני שדלה הוא עב ותנקב שביניהם שמשם שפכו אהודי הית דק ולא הית יכול הליות לצא דרך אותו ונקב שחוא עב יותר ממי ונח רחז הנפיתה נכנס שם בקל יותר : ואם חיו שתי מרות אחת הנה כמפר ואתה הנרי וסיספון אהודי שחך מרה לשתיתן וכשארם אקף תארת השרת ליחת למקום שהסמפון מחלק מרה ושחך לשתיתן אבל כשהן שוכבל בדרך שהן עשיות כחי הבחמה אין שפחתה לודיש להכשיר ככחמת ישראל במקום ראינא פסירא מותבא חלא במקום אחר :

ז ואם במקום ריבוקם ככבר יש שבו רחוב אצבע הם אחת ומסם ואלך מתמדרים ואין הם שם שתיים ממש חלא שפכי אהודי כשרה וכן אישכא שמתחלתן הם שתיים וכסף הם מתקדו בת געשית אחת כשרה :

ח מרה הסוכת מעבר לקבר של כבד כי שפכי לחדה חיא חיא וכשרה חוי לא שפכי לחדי טריפה :

ט גרעין שנמצא במרה אם הית בגו גרעין של תמיה שאין ראשה דר מותר דדאי דרך חסיספון בזה ולא סכנת אום דאשה חל כרענית של חית אסרה שמא ניקבה איתה כשנכנס חח שלא נראה חקב מפני שחולד מוי חמכה וקום שעלה סוכת טמח במקו שהנקב פוסל כראוץ קרום וכל אם נמצא מהאזא קרן סוכת טריפה :

מ"ג דיני טריפות החתול ובו טעמים :

א נטול החתול כשר דחילוך אם נמצאו שני חלילים חמי רבוקי' זה לזו במקו העב שלו כשרה הכל יתר כנטול אותו שכנגדו המי ויש שחמין כשנמצאו חיות במקו חקב שלו שאסר כל יתר כנטול לבי דחוא מסקו רמי חוי כמו ניקב כל החתול במקו חקב חיתרת וטריפה והחל חקב לבריקים במקום שאין שם חמסר כסוכת :

כוליא

לבוש עטרת זהב הלכות טריפות סימן מה מז מה

במקום אחד ואין שם שלם ברוחב אצבע במקום שיוצאין אף על פי שחורז ונתערבו ונעשו שלמים במקום שכלין שם ברוחב אצבע ויותר או אפי' שיש שם שלם ברוחב אצבע במקום שיוצאין ובבכו שכלין שם סמוך לבית יעני אין שם שלם ברוחב אצבע אע"פ שחורז ונתערבו בסוף טריפת אבל אם יוצאין במקום אחד ושם בראש הקיבה במקום שיוצאין שם יש שלם ברוחב אצבע קודם שיתחיל זה הכעי להתפצל ומקום ואילך הולכין ומפוצלין וכפודרין אלא שסמוך לבית הרעי ככאצבע חזרין ומתערבין כשרה :

ב בראש בנהם אבל בעוף אפילו מפוצלין מתחילתו ועד סופו ואין חזרין ומתערבין אלא עד בפהות ככאצבע ואפי' ככה ענפים יוצאין כמנו כשרה :

ג מעי היתא מכית הכוסות להמסס כשרה רכל הני חייו בריותא חבי אית להו . והיתא מכית הכוסות לכרס טריפה :

ד ואי אית לה תרתי סניא דבי טריפה דיתר כנטול דמי ואי שפני להרדי אינה אלא אחת וכשירה . ופי' סניא דבי פרש' ר' ר' מחבר לרקין בבית וסתם בראשו ולשון סניא דבי לפי שהוא מקום מאוס וכחוש שאפילו זאבי אין אוכלים אותו חזקין אותו :

ה חזרוא רכנתא שיוצא מאבצעייתו יתרת שתלוי ברקין כמו מעי קטן באורך אצבע כשרה ברא' שהיתרת כחוש בראשו ואין הרעי יוצא ממנו אבל אם הוא פתוח שהרעי נופל ממנו לגוף טריפה שהרעי ניקבו הרקין :

מה דיני טריפות בקיבה ובכרס וכו' כי סעיפים :

א הקיבה עשויה כמין קשת ויש עליה חלב מבחוץ ומבפנים אותו שבתוך נקרא דאקשת' והוא ממא ואותו שבפני נקרא דאיתר' בפני שהוא כמו היתר לקשת והוא טהור הילכך אם ניקב הקיב' חלב שעל היתר סותם אותו כשרה דחלב טהור סת' ואם חלב שעל הקשת סותם אותו טריפה דחלב ממא אינו סותם ועל סימן כן' ה' כי נחניץ בחלב דאיתרא :

ב הכרס הפנימי שקודין פנצא בכל מקום שניקבת טריפה שהרעי אין לה דבר שיסתם אותו שהרעי חלב שעלית אסור :

ג זכרס החיצון והוא הבשר החופף את רוב הכרס הפנימי כי הכרס הפנימי מיקומא נחבא בצלעות החזה ורובו תחת אותו הבשר אם נקרע אותו הבשר ויצא הכרס הפנימי או הוי דינא הכי אם נקרע אותו הבשר שבג' הכרס הפנימי קרע מפולש באורך טפה טריפה ואם הקר' אינו מפולש מעבר אל עבר באותו בשר אלא שניטל או שנקרע רוב עובי אותו הבשר ולא נראית הכרס יש אוסרין ויש מתירין :

ד ואם נתמסס אותו הבשר באורך טפה ונרקב עד שהרופא גורר הוי כנטול וטריפה אבל אין אנו בקיאין בבשר שהרופא גורר לפיכך כל מקום שנשתנה מראית הבשר דינו כניטל וטריפה ואם תבטח קמטעך שכלל הבשר החופף רוב הכרס אין בו שני טפחים נאסר ברובו אף על פי שאין בו טפה בין ברוב ארכו בין ברוב רחבו ברא' שנעשה הקרע על ידי חולי אבל אם נעשה הקרע ע' סבין ונקרע קרע מפולש אפילו בכל שהוא טריפה דחיישינן שנא ניקב הכרס הפנימי כל שדא ואינו ניכר :

ה אם נקרע הבשר החת בארובה שיש בו חסרון באורך או בעגול אין בו חסרון אלא כמלע כשר' ואם יש בת חסרון יותר מצלע' והוא כרי שיכנס בו שלשה גרעיני תמרה בריח כשאין בתו אכל טריפה דלכשימחה אותו החוט המקיף את הקרירה יחיה אדרכו טפה מוט שנמצא בחלל הקיב' או הכרס דינו כמט שנמצא בבית הכוסות שיתבאר בסמוך :

ו חמסס ציית הכוסות במקום ששופכין זה לזה חס רבוקין סביב סבי' וכשאנא מברילין יש שם רופן לוח חזפון לוח ואם ניקבו שם במקום רבוקין אפילו נקב מפולש פדללו של זה לחללו של זה כשרה דהא בלאו הכי חס שופכין זה לוח ואם הנקב בשאר חזרדין במקום שאינם רבוקים יחד אם הנקב מפולש מעבר אל עבר טריפה ואם לאו כשרה בין בחמסס בין בבית הכוסות ויש מהמירין בחמסס אפילו אין הנקב מפולש משום שדפנו רק מאד ובקל הוא ניקב מעבר לעבר ויש לדחש שגמ' היה מפולש חזר והכריא ובמקום דליכא פסדא מרוב' יש לדחמיר . ונראה דחוקא כשבא הנקב ע' קוף או מרט כהמירין משום דאם שתגמ' הכרס בעוד החמסס אם לאו שניקב כולו מעבר לעבר פניו תקותה ואפילו המוח עודה תחובה בו ולא נמצא קודם דס' בנג' אפשר שסממרים מת' בחמסס אבל אם הנקב ברא' בדיח' חולי אין לחמיר

בכוליא של עוף אין שום טריפות נהג בהם מפני שהם כגורים בעצם ואינם מניעים לבני מעים ועיקר טריפות הלילות כבהמה הוא טשו' קילקול הבני מעי' שקרובי הם להתקלקל ע' קילקול הכליל' ובניקב יש מבשירין ויש אוסרין כמו במחור ויש לחמיר אם לא בהפטר מרובה :

מה דינאם נישלה השליא וכו' כי סעיפים :

א נישלה האם שהולד מתה בח כשרה בין בבהמה בין בעוף וכל שכן ניקב ויש מהמירין לאסור בנקב או נימוק משום דכבאיב לה יותר מניטל ויש לחמיר אם לא בהפטר מרובה :

ב נישל השלפוחית שמימי הרגלים נקיים לתוכה יש מתירים ויש אוסרים והכי נהוג להמירף אפילו בניקב :

מז דיני טריפות בבני מעיים וכו' כי סעיפים :

א ניקבו הרקין אפילו נקב שנראה בו שנראה כן משעת יצירת טריפה ואפי' לידה שבהן סותמתו אינו סתימה ואפי' היא רבוקת בהן הרבה עד שאין יכולין להוציאה אלא ע' דהק אינו סתימה ואם חלב טהור סותמו כשרה שכל חלב טהור רבוק בו מאד וסותם חזן מקום שעל חלב וחלב שעל הכרכשת שעשום כבובע עגולים ואינם מתורקין בו שפיר ואינם סותמי' וכן כל חלב אסא אינו רבוק כב' ואינו סותם וחלב היה שכנגדו בבהמה אסור אינו סותם אף על גב דלענין אכילה טהור הוא לגבי סתימה אינו סותם שאינו מתורק יפה ובעוף כל טופן שלו רבוק בו מאד וסותם מיהו אינו נקרא סתימה אלא כשהו' סותם נקב באותו אבר שהטופן רבוק בו בתולדתו אבל אם סת' נקב של זכר אחר לא כקרי סתימה וטריפה :

ב בני מעים שיוצא לחוץ ולא נקב כשרה וכן אם הוחזרו מאלהין כשרה ודאי' כסודין נבגסו ולא נתחפכו מממות שריון בתחילת יצירתן אבל אם החזיקו בידים חיישינן שמא הפכו מממות שהיו בתחילת ואף על פי שלא נקבו טריפה שאי אפשר שיחזרו לכמו' שהיו אחר שנתפכו ואינה היה וטרפות זו אסככה אקרא דכתיב הוא עשך וכתנגד מלמד שכרא הכת כונניות באדם כלומר ברא כסי' לכל אבר ליטב עליו שאם נתחפך אחר מוט שוב אינו יכול לחזו' כיון שירד מבסיסו ואינו יכול עוד לעמוד לפיכך הו' אם לא יצאו ומצאו מתפוכין טריפה בין בבהמה בין בעוף וכן אם נמצאו מעיי' בין עור לבשר נמצא שם תפור יש לדחש שמא יצאו ונתחפכו אבל אם לא נמצא שם תפירת ולא ניכר שם שנקרע ולא ניכר שם שום ריעותא כשרה :

ג חזרוא רכנתא חס הרקין שסוכבים סביב הכנתא בעגלה אם ניקב אחד באותו צד שבינו לחבירו אפילו אין שם חלב טהור כשרה שחבירו הוא רך וסותם ומגין עליו ואין צריך לומר אים נקבו במקום שיש כנתא רכשרה שתכנתא חלב טהור הוא וסותם :

ד מוט שנמצא ברקין טריפה דחיישינן הואיל והולכין בריקף וקרוכין דך שמא אוכלין ומסקין דהקוח ונקבת הרקיים ובנקב משהו אין להם בריקף :

ה הלוחלת היא חכרשתא שהוא המעי האחרון שהוא טהור בלא עיקר חרעי יוצא ממנו אם ניקב במשהו טריפה כמו שאר המעי' ואפילו חלבו חמקיפו אינו סותם שאינו רבוק בו מאד . ברא' שניקב לחלל הבטן אבל אם ניקב במקום שהוא רבו' בין הירכי' כשר שחיריכי' סותמין אותו ואפילו נישל כל מקום הרבוק בין הירכי' כשר רק שישאר ממנו כמלא' ד' אצבעות כשור הגדול וברקף לפי שיעור זה הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו ואם באותן ד' אצבעות ניקב יא' ראפילו במשהו טריפה ויש מבשירין עד שינטל רוב רחבו :

ו ואם סירכא יוצאת מן הרקין או מאחד משאר אברים שנקברין במשהו ונסרכת לדופן או למקום אחר וברקו אותו האבר או המעים מבפנים ולא כצאו שם ריעותא יש מבשירין דאין אוסרים אין סירכא אלא מהמת נקב אלא ברא' ויש אוסרין בכלל' אסור אין סירכא בלא נקב :

מז דינאם נמצאו בני מעיים יתירים וכו' כי סעיפים :

א הרקין יוצאין מן הקיבה ומטוך משם חוט אחד ואם יוצאין שני בני מעיים כבהמה מן הקיב' מתחילתו עד סופו זה כשר זה במעי העוף הוי יתרת וטריפה ברא' שיוצאין בשני כקובות או אפילו יוצאין

יורה דעה הלכות טריפות סימן נא

להרמיר בהמסס יותר מבית הכסות נל

ח מחט או קין שנמצא תחוב באחד מהם ולא ניכר מעבר א עבר וחבין אותו ובודקין אותו מברוח בנגד פי המחט אפסמ' עליו קורט דם או הלודה בידוע שכולה חיתה נקובה אלא אחרת המחט לא קוריה והבריאוטריפה ואם לא נמצא עליו קורט דם או הלודה בנגד פי המחט הרי לא ניכר כולה וכשרה ואפילו לא נשאר רק מעט מעור החיצון שלא ניכר ואפילו ראש העקב שלו לצד חוץ לא אמרין דרך חוץ נכנסה ונקבה אלא תולין לומר אוכלין ומסקין דהקמה כן עד שנכנסת תוך הקרום בצד העקב שלה

ט ואם עבר המחט מעבר אל עבר ועודנו תחוב בו בודקין אותו אם נמצא קורט דם סביב המחט או עלתה בת הלודה בידוע שקור' השחיטה ניכר כולו וטריפה ואם לאו אחר השחיטה דחקת עבר וכשר' דכיון שהמחט עודנו שם אילו עבר מחיים היה דם או הלודה סביבה אבל כשאין המחט לפנינו אפורה כשניקב כולו אפילו אין בו קורט דם דשמא ניצא המחט הלכה לה גכ הקורט דם ונפסד אפילו אם המחט בפנינו אם מלחו או הדיחה אותה אפורה אפילו אין שם דם וחלודת דחייט' שם ע' המליחה או הח' עבר חרם ותחלודת ח' מקילין להתיר אם לא ניכר מעבר לעבר וחודה ונכלה או שנאמר ולא ברק מבחוץ אם היה עליו קורט דם ויש לסמוך עליהו במקום הפסד מרוב' ומה שאמרנו שתחובה בצד אחד בשדה חיינו שנמצאת תחובה מבפנים כלפי הרע' אבל אם נמצאת תחובה בצד חוץ כלפי הלל הגוף טריפה דהא אפי' אינה תחובה אלא נמצאת מתחת בחלל הגוף טריפה דשמא נקבהו באחד במקו' שהנקב פוסל ואם לעמוד עליו שהיינו צריכין לברוק כל חלל חנוף וכל האברי שנקיבתו במשהו וחזו דבר שאא לנו לעשות שאין אנו בקיין

יא מחט שנמצאת תחובה בכרס וקוד' שנברק' אם נקבת אם לאו ניטלה ממנו וספני שתמהר דקה מאד לא ניכר מקום נקיבת' הרי זו טריפה דשמא נקובה סב' צדדים תחת דחוקת מחט וקין שנקב' נקב מפולש' אבל מחט שנמצא בחלל הכרס ולא נתחב כלל בבשר בשר ואין צריך שום בדיקה דאמרין שעם האוכלין נכנסת לשם ולא נקבה בשום מקום ואם נמצאו תולעים בכרס כשר שמן הפרש דם גדלים או הכחמה אכלה אותם מן הארץ בחייה

יב קטן שנמצא מחט תחוב בכרס יש להחמיר ולאסור על פיו אם הוא חרף לידע ולכיון ברברים אלו מחט שנמצא בקורקבן וכולה נבלעת בעובי בשרו ונשאר כחצי אצבע מצד הכיס וגם מצד החוץ שלא חיתה המחט אוכלת ולא היה ניכר שום נקב לא בצד פני' ולא בצד חוץ תולין לתקל לומר דרך חוושט נכנסה עם האוכלין והאוכלין דהקמה ליכנס בבשר הקורקבן ולא ניכר א צד הפנימי וחזו ונתתם שזה דרכו יותר משנכנס מצד חוץ ואוקמינן העוף על הקורק' דכשר ויש מחמירין ואם אין הפסד מרובה יש לחוש לדבריהם

מט דין טרפות בקורקבן ובו הסעיפים:

א כל אלו הטרפיות הטרפות בבהמה הם טרפות גכ בעוף מאברי' הנמצאים בו אלא שאין לעוף לא כרס ולא הכסס ובית הכסו' ח'ש לו כנגדן זפק וקורקבן דין הזפק מכוא למעלה סימן לג' הקורקבן יש לו שני עורו אם ניכר זה בלא זה בשר דחבירו מג' עליו עד שינקבו שני חסותהו שינקבו זה כנגד זה שאין כאן סתימה אבל ניכר זה שלא כנגד זה כשר שכל אחד נסתם מחבירו

ב ואפי' אם ניקבו שניהם כנגד זה ושומן שעליו סותמו כשר וכ' אם לא ניקבו כל ב' העורודת אע"פ שלא נשאר רק מעט מעור החיצון שלא ניכר כשר

ג ומה שהבשרנו אם ניכר עור החיצון לכדו דחוקא בניקב מעצמו מחמת חולי דאי מחמת מחט וקין וכיוצא בו ודאי טריפה ח' דהא קין מחיבא אתא אי דרך חוץ הרי נקבה לחלל וטריפה דשם' בניקב אחד מאברים הפנימים שנקבתם במשהו ואי דרך וושט את' עכ' כיון דחוץ אינקב פנימי נמי אינקבי אלא דל' מינבר מקוטו ז' קרום עלה בו וכל קרום שעלה מחמת מכה במקום שהנקב פוסל בו אינו קרום וטריפה' ואם אינו מכיר אם תנקב בא מחמת קין או מחמת חולי כשר משום דהוי ס' ספק כחמת מכה ספק מחט' קין ואם תימצו לדמר מחמת קין שמה לא נקבו האברים הפנימי' שנקיבתו במשהו

ד מחט שנמצא תחובה בקורקבן בפנים ולא ניכר כולו רינו כרין מחט שנמצא בהמסס ובית הכסו' שאם נמצא הלודה או קורט דם כנגדה טריפה ואם לאו כשרה ואפילו אם לא נשאר שלם רק

מיעוט כשר הקורקבן שנגדו כשרה

ה אם תולעים יתאים מתקורקבן כשרה דלאחר שחיטת פירוש דבחייה אין כח בהם לנקוב כמו גבי תריאה בסימן לו

נ דיני כללים בנקבים ובו הסעיפים:

א כל אלו הנקבי' אם יש במה לתלות כמו בטבח או בזאב שנמלן תולין בהם משום שכל הבהמות בחוקת כשרות הן שלא נקבו ואוקמינן להו אחזקתן לומר עכשיו ניקבו ואם אין דבר לתלו' בו וספק אם ניכר מחיים אם לאו נוקבין נקב אצלו ומדמין ודי' לוח אם חסין כשרה שכשם שזה נעשה לאחר שחיטה כן דיראשון נעשה לאחר שחיטה ואפי' אם אין דומין מיד בנקיבת השני אם מסמטו בידים בנקב הספק ישמטו גם בנקב שעושין לרבותו ואז אם דומין לאח' משכוש כשרה ואין מדמין אלא כבדס וברקין אבל לא כלב ותחול וקורקבן וזכר אינה צריכה דמיון שהרי אין נקב פוסל בו ועל סימן לו' כיצד נהגין אם אין יכולין לתלות שנעשה לאחר שחיטה דאוליגן לחומר

ב כל אבר שאמרנו שאם ניכר במשהו טריפה היה נמי אם ניטל כולו טריפה חוץ מן השחול ע"ד שביארנו למעלה סי' סג' ובמקום שאמרנו שניטל טריפה אין חילוק בין שניטל בחולי או ביד בין שנבר' חסר וכך אם נברא בשני איברים באותו אבר טריפה דכל יתר כנסת דמי וכל שאמרנו אם נברא חסר טריפה כ'ש אם ניטל ביד שחית לר' אצור נטילה שטריפ' וכל שאמרנו בו אם ניטל טריפה היה אם כבד חסר אלא שתפסו חכמים בכל מקום לשון המצוי באותו אבר ח'ש מכשירין בנברא חסר ובהפסד כרובה נטל לסמוך עליהו ולחמשי' ובכל מקום שנקיבת משהו או חסרנו או נטילתו פוסל בו ה'ת נמי אם נתמככה כשר באותו המקו' ונעשה רע ונשת' כראיותו לרוע מהמ' מכה או חולי טריפה שסופו לינקב ואין אנו בקיין בגריר' שהרופאים גוררין ומטריפין כל שינוי מראה לרוע

נא דין מחט או קין שנמצא בבהמה ובו הסעיפים:

א קין או מחט שנמצא בחלל הבהמה או עוף היישי' שמא ניכר בא' מן המקומות שנקיבתו במשהו ואין היתר אפי' בבדיקה שמת' שהנקב רק אלא לעמוד עליו ולפיכך הא דאמרין לעיל בקצת אברים שנקבו מצד א' כשר כלב ועובי ביר' חכוסות וקורקבן היינו דווקא שניקבו בקין או במחט שנכנסו דרך פני' או שניקבו על ידי חולי אבל אם הוא בחוץ מחמת מחט או קין אפילו תחוב במקום שאין נקב פוסל בו טריפה דשמא נקב במקום אחר במקו' שנקב פוסל בו ואם הוא ספק אם נעשה ע' חולי או ע' קין או פרט אוליגן לקולא דהל' כ'ס ספק ע' חולי או ע' קין ואתל' ע' קין שמה לא נגע במקו' שהנקב פוסל בו או שמא לא נקב עד החלל והה' כשנמצ' הקין או המחט בחלל ואינה תחוב' בשום מקום דטריפה מה' מיתו אם הקין או המחט נקבו לפנינו ונכנסו מבחוץ תוך הדופן וגשחטת הכחמה ונמצא הקין תחוב' בפנינו מדופן הבהמה לאח' מן האברים נראין הרברים שלא ניכר במקו' אחר לפיכך אם פגע כלב וכיוצא בו ולא ניכר לבית חללו כשרה אבל אם היא נתחבה באופן שיש לחוש שמא קודם שנתחב' לכאן כבר נקבת במקום אחר יש להחמיר דשמא נקבת

ב והא דדוחשין לשמא נקבת דווקא בקין ובמחט שהם דקין ואין הנקב ניכר כדעה כי הנקב רק אבל אם נמצא בה קנה וכיוצא בו דבר שהוא עכ' יש לו תקנה על ידי בדיק' האברי' שנקיבתו במשהו

ג ודווקא שנמצאת המחט בחלל הבהמה כראמין אבל אם לא ניכר לחלל אפילו כולו טמון בבשר כגון בידך שהוא עכ' ואפי' צד העקב של המחט כלפי פנים כשרה ולא אמרין ודאי מן חרקין בא ונכנס לירך דרך חודו שאילו בא מן החוץ לא היה יכול לנקב בצד העצה כל עובי הירך עד החלל אפה כשר לפי שדרך חכמה' להתחב' בכתלים ואמרין ודאי כחמת שנתחב' בכותל ודק נכנס הפח' בצד העצה בכל עובי הירך

ד חלעיטת דבר שנקב בני מעיה כגון קורט של חליתית וכיוצא בו טריפה ואם אכלה עליו של חליתית כשרה שאינם נוקבים מע' ואם אכלה דבר שאנו מסופקין בו אם נקב אם לאו טריפה מספק שהרי קל ראין לה בדיקה שאי אפשר לעמוד עליו בתוך דקות הנקב וספיקא דאורייתא לחומר

לבוש עטרת זהב הלכות טריפות סימן נב נב נר

לזה לברוק אחרי אכל אם רואין שעבר המכה ונצטר הדם יש לנהוג להטריף וק' ל' שחרי אפילו נשתברו צלעותיה כשרה עד שישתברו הרוח כמו שכתבנו במ' שאחר זה ואם בן למה יגרע וד' משנשתברו צלעותיה ואפשר משום שהיה מחוברת למעלה במצר החזה ושם יש לחוש יותר לנקיבת הריאה שהריאה שוכבת שם ונוגעת שם בצלעות בדוחק ולפי זה צ"ל הא דמכשרינן בשנשתברו צלעותיה היינו צלעות שלמטה במקום שתחלל רחב אלא שאין זה נרא' דהא בהרי' כבריהא לא תניא הכי וע' :

ב ובעוף אם נחתבו או נשתברו אנפיו או נשכמו גם כן כשר אפי' נשתברו סמוך לחיבורו בנגוף ומיהו כשנשכט או כשהשבר הוא סמוך לנגוף יש לחוש שמא ניקבה הריאה שהריאה בעוף נחבאת בין הצלעות וקרום תבשר רך ודק בין צלע לצלע וכשנשבר או נשכט יש לחוש שמא נתקפה גם הריאה עם הנגף וניקב הילכך אם נשכט הנגף או נשבר סמוך לנגוף נחגיג להטריפה כי אין אנו בקיאים בברייתא אלא ניקבה הריאה אם לא :

ג ושיעור הסמיכות הוא כדי רוחב אגודל שאם השבר הוא רחוק מן הנגוף כרוחב אגודל אפילו הוא מצומצם כשרה ואם לאו טריפה שמא ניקבה הריאה ואין חילוק בין אם השבר הוא שוח וביין אם הוא באלכסון כקולכוס ואפילו השבר החיצון הוא חד לא אמרינן מתוך חידושו נקב את הריאה לעולם אם השב' בתחיל פחות מכאצבע אגודל סמוך לנגוף טריפה בכל עניין ואם הוא כאצבע אגודל כשרה אם אין רואין שנצטר הדם מעבר לצלעות אבל אם רואין שנצטר הדם מעבר לצלעות יש לחוש לנקיבת הריאה מיהו מסתמא אין חוששין לזה ובכשרינן ואין צורך לברוק אם נצטר :

ד נמצא הנגף שבור ואינו יודע אם קודם שחיטה נשבר או אחר טריפה ויש מבשריין בטעם סס ספק שמא נשבר אחר שחיטה ואתל קודם שחיטה שמא לא ניקב הריאה ויש לסמוך על זה להכשיר בנשבר דהא יש מבשריין בלאו הכי אבל בנמצא שמוטה ולא ידע' אל קודם שחיט' או לאחר שחיט' יש להחמיר ולאסור שהוא קרוב לודא' יותר שניקבה ואין כאן אלא ספק אחר שמא קודם שחיט' שמא אחר שחיט' וספק דאורייתא להחמיר ועיין לקמן סוף ס' ק"י :

ה עוף שהיה לו מכה עמוקה תחת הכנף ושמו נוצת כנגד הריאת על המכה ונפחו דרך הנגרות בקש רק ולא יצא הרוח לא סגי בבריקה זו להכשירה שאין אנו יודעין מקום הנקב אלא ימלא מקום המכה מים ונפח אחר כך בקש דרך הנגרות ואו אם יבצבו המים טריפה שיש שם נקב ואם לאו כשרה :

נר דיני טריפות הצלעות ובוו סעיפים :

א נשתברו צלעותיה טריפה והוא שנשתברו רובן כיצד תבהמת יש לה כב' צלעות גדולות שיש בהן מוח יא' מכאן ויא' מכאן וכל אחת תקועה בחוליא שלח ולמטה מהם יש לה עוד צלעות קטנות שאין בהם מוח ולאחר שיכלו כל הצלעות יש חוליות שאין צלעות תקועות בהן נשתברו רובן של עשרי' ושתים הגדולות בין ששה מצד זה וששה מצד זה או יא' מצד אחד ואחר מצד השני טריפה אבל אם לא נשתברו רובן בין שהשבר הוא כלפי החץ בין שהוא כלפי פנים בין שחוסם ובשר שעליהם קיים בין שאינו קיים כשירה ולא חיישי' שמא ניקבו ראשי השברים את הרקין או הקרס או הריאת מקום שנקב פוסל בו אלא דווקא גבי קין ומחט שנקב ויורד בנח מבחוץ לפניו אבל בראשי שכרי הצלעות ליכא למיטר הכי וכשר' והא דאמרינן דברובן טריפה דווקא שנשתברו מחצין ולמעלה כלפי השדרה אבל אם נשתברו מחצין כלפי מטה כשרה :

ב ואם נעקרו מן החוליא וחוליא קיימת היו כאילו נשתברו ואינת טריפה עד שנעקרו רובן וכל דלריוח דמחצין בעוף כשנשכ' הנגף סמוך לנגוף משום שמא ניקבה הריאה כל שכן שיש לנו גם כן להחמיר בנשברו צלעות' ואפי' צלע אחת שנשבר בעוף במקו' שהריא' נחבאת שם יש לחוש שמא ניקבה הריאה ואפשר לומר דיש חילוק בין נגף לצלע דבנגף משום שהוא קשה ובנח הזק הוא נשכר יש לחוש שמא מתוך כך מתנתקת הריא' ממקומה ומתנתקת אבל הצלעות הם דקים ובלל הם נשברים ואין לחוש בהם לנקיבת הריאה' ומברר' הרשב"א בתה' דקאמר שחרי אפי' נשתברו מיעוט צלעותיה כשרה ומנתו לומר ואכ' כש' נשבר הנגף סמוך לנגוף וכשרה מטעם דלדברי המחמירין בנגף יש להחמיר יותר בצלעות' יש לתמות אכ' לפי דברי המחמירין :

נב דין עוף שנפל לאור ושינוי מראה באברים ובו ז' סעיפים :

א עוף שנפל לאור ונחמרו בני מעיו ונשרתנו מראיתו כגון לב וקורקבן וכבר שרובן להיות אדומין ונשתנו והוריקו ככרתי או המעי' שרובן להיות ירוקין ונשתנו והאדמו טריפה אפי' במשחול כהם שנשתנו אפי' לא הגיעו לחלל שכיון שלקו מחם' מכות אש ודאי סופן לינקב ודווקא נשתנו למראה אחרת אבל אם אותם שרובן להיות אדומין נתאדמו יותר או הרוקין הוריקו יותר מחמת האש כשרה שבמעט חום מוסיפין המראה שלהם ואין זה מכה ואין הכבר דושר' ללב וקורקבן שחלב והקורקבן בכל מקו' שישתנו אפילו במשחול טריפ' דהוי כניקבו אבל הכבר אין איסור מחמת עצמת דהא אפילו נישלה בשרה אלא מחם' הבני מעיים הסמוכין אצלח הילכך אין שינוי מראת אומר בה' אא' אכ' נשתנה כנגד המעי' והוא ראש הדק שלח וכלפי פני' ולא שכנגד הצלעות שאנו אומרים כיון שלקחה כנגד המעי' אפי' בכל שהו ודאי לקו גם הבני מעיים אפילו הם לפנינו ואין רואין כחן שום דיעותא אפה טריפה דכל שחריקו כנגד הבני מעיים בידוע ששלט חאור בהן אלא שאין ירוקתן ניכר בהן כמו בכבר וכן אלא חוריקתה דכבר אפילו במשחול כנגד המרה טריפה דהוי כאלו נקבה המרה ואם חוריקה כנגד מקום היות כברי' שאם ינמל מקום הירקות' לא ישרא' צוית במקום היותה טריפה דכל שהוריק פה' מכוות אש כנטול דמי דהים המכות נוקב וירד כנגדו והרי הוא כנטול' ואם חוריקה הטחול בסוכביה טריפה דכניקב דמי' ובריאה אין חוששין לנפילת חאור' אפילו נפלה בפנינו ואפי' אנו רואין שהוריקת תולין אותו כדבר אחר כפני שחיא נחבאת בין הצלעות והצלעות מנינין עליה ואי אפשר לתחמיר ע' האור :

ב והא דשינוי מראה פוסל באברים אלו הם דוקא שעמדו בשינוי מראיתם אחר ששלקו אבל אם שלקו וחזרו למראיתן כשרה דאמרי' קוטר' הוא רעיל' כחו מעיקר' תעכשו הלך מחם' המ' חרותין' נפלה לאור ואין ידע' אם נחמרו בני מעיה אם לאו צריכה בריקה ואם אין הבני מעיים לפנינו לברוקן אוסרין את העוף מספק :

ד ואם בעודן חיוין לא ניכר בהם שום שינוי מראה ואחר שנבשרו נשתנה מראיתו למראית פוסל טריפה' וסמ' אפי' בידוע שנפל לאור ואין אנו רואין בו שינוי מראה בעודו חי מותר לאוכלו צלוי ולא חיישי' שמא אם היה שולקין אותה היו בשתנין דאחזיקי ריעותא' לא מחזיקין אלא אם כן מתרמי לשליק לחו' חזוי ריעותא' :

ה עוף בייתי שיש במינו מדברי אין שינוי ירוקת פוסל בו בכבר שכל הכדבריים דרכן להיות כבדן ירוק ככרתי ולפעמ' ימצא גב' הבייתים ולא מחמת מכות אור נעשה כן :

ו נמצא שינוי באחד מן האברים הללו ואין אנו יודעין אם נפלה לאור אם לאו טריפה דבידוע שנפלה לאור וסמ' מכות האור בא השינוי' ויש מבשריין כל זמן שאין יודעין שנפלה לאור אלא תלינן השינוי בדבר אחר ויש לסמו' עלייהו :

ז אין טריפות שינוי אברים פוסל אלא בעוף אבל בבהמה אפילו ידענו שנפלה לאור אין שינוי אברי' אלו פוסל בהם מפני שעורה קשה וגם עובי הצלעות מנינין עליה וגם בני מעיה קשין ליחמיר כי במרס יחמרו מנפילת האש ישרף עורה וכשרה ואפילו רואין ברוך שינוי מראה תולין בדבר אחר שפעמי' ישתנו מחמת כיהוש' ושומן או דבר אחר שלא מחמת מכות ויש אוסרין גם בבהמה אם ידוע בוודאי שנפלה לאור ויש להחמיר במקום שאין הפסד מרובה :

נב דין שבר או מכה בבהמה או בעוף ובוו סעיפים :

א נשתברו ידי כחמת והם רגלים הראשונים או אפילו נתרבו לגמרי או שנשכמו מעיקרם או שיש לחם ג' ידים כשרה אבל העצם הנשבר עצמו עם מעט למעלה מן השבר אסור כשנשבר אם אין עוד ובשר חופין את רובו שכיון שאין עוד ובש' חופין את רובו אא' לו לחזור ולהתרפאות חזוי כנחתך לגמרי ואסו' משו' אבר מן תחי' ויש מחמירין ומצריכין לברוק אם לא עברה המכה מעבר לצלעו' שאם עברה ורואין שנצטר הדם מעבר לצלעו' כמריפין מפני שאו' יש לחוש שמא נקב הריאה ואסורה וכתב על זה מורי מהראי' זל' שאין לחוש

כשרה רדאי בשעה סוקמת לא נדקב :

ד וכיון שנחתכו רגליה טריפה אם יש לה נרגלים גם כן טריפה
 דכל יתר כנטול דמי וכאלו הסר רגל א' דמי והוא שהיה זה
 היתר מחובר במקום שאם יחתך שם שהוא טריפה כגון מראש עצם
 התחתון שנקרא ארכובה ולמעלה הוא שיניע זה הרגל עד לארץ
 והוא לו צורת רגל שיכול להלך עליו אבל אם אינו מגיע עד לארץ
 ואינו הולך עליו אינו רגל אלא דלהולי בשר וכשרת אבל אם לכשת
 בארכובה הנמכרת עם הראש יוצא רגלים אפילו כניע לארץ כשרת
 כיון שאם נחתך שם כשרת וכן אם הרגל היתר הזה אינו דבוק ברגל
 אחר אלא יוצא מן הגוף אצל הרגלים אפילו כניע לארץ כשרה דהוי
 כאילו נחתך מאותו מקום שהוא מהובר שם ושם אין החך פוסל בה
 ואם נבצא בתרנגולת למעלה במקו' צמת הגידין יתרת כמו אצבע
 ואפ"ש בו עצם וצפורן יש מתירין משום שאין יתרת כנטול דמי לא
 בשחיתתה הריגה כעומד כגון יתרת רגל ממש ולא דבר אחר כמו
 שאמרנו למעלה ויא' כיון שדרך התרנגולת להיות להם אצבע למטה
 שאין הולכי עליה גם אם נמצא יתר' כמו אצבע במקום שאם יחתך שם
 טריפה הוי כאילו נחתך שם וטריפה אפי' אינו רומה לרגל ואינו כניע
 לארץ ואם נבראת חסרת רגל כבר נתבאר למעלה סי' מא' דהוי כמד
 גיטל וטרפה והוא שנברא חסרת עצם העליון או האמצעי אבל אם
 נבראת חסרת עצם התחתון יש להכשיר אע"פ שאם נחתך תוך הפה'
 טריפה היא ככשרין ולא אפ"ש בנחתך שם אלא מספק שמא יגיע
 בעצם האמצעי או בצמת הגידן רבי' אדם אלא לצמצם אבל בידי
 שמים שאני ראשון לצמצ' וכשר על סימן מא' ונ' :

ה כל מקו' שאמרנו שאם יחתך שם הרגל שהוא טריפה כגון טרא'
 עצם התחתון במקום שהוא מחובר לטוק ולמעלה בין בעצם
 האמצעי בין בעצם הקול' עד מקום שהו' מחובר לזנף אפילו לא נחתך
 לגמרי אלא שנסבר העצם ויצא לחוץ לאחור העולם פעם אחת בחייו
 הבחנה ואף ע"פ שהיה עם אין עזר וכשר חופין את רובו חשוב כאילו
 נחתך לגמרי וטריפה בין בבחנה בין בעוף הואיל ויצא לחוץ בחייו
 הבחנה אבל אם עזר וכשר עזרו כדבוק סביב חשבר וחופה את רובו
 הכל מותר בין בבחנה בין האבר ואפילו אם נפל קצת מן העצ' הנשכ'
 אם יש בעזר וכשר הקיים שהיה יכול לחפות חשבר אף אם לא נפל
 העצם כשר אבל אם אין בו כדי לחפותו אפילו לא נפל אף על פי שיש
 בו כדי לחפותו עתה טריפה ורוב זה שאמרנו צריך שיהא חופה רוב
 עוביו ורוב הקיפו פי' העצם בקצת מקומו אינו שזה בעינינו אלא חמ'
 רוב מצד אחד וחולך ומצ' לצד השני ועל' כמו משולש כוח
 ובכל הצדדים האמצעי הרוחב ע"י הקצה שכנגדו נקרא
 עובי העצם ושעזר אורך החוט המקיף כל סביבו נקרא
 הקיפו וכשתכשר החוט האמצעי מקום רוב אונותיה לטני צדדין עד
 פחו' מחציו מעט או רוב הקיפו חפוי ורוב עוביו אינו חפוי כוח
 וכשהוא מקיף סביב מצד אחד ואפי' חרפה ע"י שהוא יותר
 מחציו מעט או רוב עוביו חפוי אבל רוב הקיפו אינו חפוי

שה' הילכך צריך לשפף שיחא חבשור החופה רוב עפיו
 רוב הקיפו בצ' שפפתי פירושו ובצ' פי' בע"א על' ואם
 חשבר חוט בעצם התחתון שהוא במקום שאינו נשפף אפילו היה
 נחתך לגמרי או אפי' עזר וכשר חופין את רובו הכל מותר אפי' האבר
 ואם אין עזר וכשר חופין את רובו חתומה מותר והאבר אסור כדרכנו
 גיריה משום אבר מן החי ביו' דחושבנין לית פה' וצריך להשליך
 האבר ולהתקן גם כע"פ מן חשור חתומה במקומו חשבר כי כל מקום
 שהיתר האסור מחובר' חדר צריך להשליך גם כן החותך וצ"ל להתברר
 קודם שישלחו ע"פ הכתוב או דעוף יש מוציאין ואסורין אף אם עזר
 וכשר חופין את רובו אם יצאה חשפורה פעם אחת מחיים דרך נקב
 קטן' תחלתה חסרה כאלו חשפורה להטריף כל שבורה בעצ'
 במקום שאם נחתך טריפה אפי' עזר וכשר מקיפין אותו מכל צדדיו
 ואין שם נקב כלל בכל מקום המצוי לצפוריף כי חלוקי רבי' יש ברין
 חשפי בשור ואין רבי' בקיין בהם לפיכך מטריפין כל שבורה בעצם
 במקום שאם נחתך טריפה ואין לשנות אם לא במקום הפסד מרובה
 לש' דאח"כ חבורה שראיה שיש להקל להורות בחלכה ודווקא אם
 לא חזרונקרא אבל חזר ונקשר יפה כמו שיתבאר בסמוך בע"ה נוחין
 להכשיר :

ו עצם הקולית שנשבר וניתל ממנו קודם עצם מראשו העליון
 המחובר בשדרה ולא נשטט ממנו חבורו אבל נתעכלו ביעוט
 ונבדל למעלה אם עזר ובש' חופין את רובו כשר שאע"פ שנתעכלו מעט
 הנבין אין בכך כרום טע' ידו' שאר שלא נתעכלו הררי וכריא :

המחמדין למה לא הזכר בשום מקום שיש חילוק בעוף מבחם לעניין
 נשתברו הצלעות דבהמה כשרת כשנשתברו המיעוט ובעוף טריפה
 משום הריאה ומ' לעניין מעשה יש לחתמי לפי מהגנו כמו שכתבתי
 גל' : נמצאו תוליות וצלעות יתרות אפי' שיש בהם מוח כגון י' ו' ו'
 יותר עד רובן כשרה וכל יתר כנטול דמי ובנטול מיעוט שנמצא
 חסרות הוי כמו נעקרו וכשרה :

ז ואם נשתברו הצלעות קטנות שאין בהם מח כשרה :
 נעקר צלע וחצי חוליא עמח והצלע שכנגדה מחובר יפה בחצי
 חוליא שלה הקיימת אפה טריף משום פסיקת חוט השדרה שאם
 לו להתקיים כיון שנשתברת החוליא שם ואין חילוק בודדי בין צלעות
 גדולות ובין צלעות קטנות :

ח החוליות דרכן להיות יח ואם לא נמצאו לה אלא י' או פחות
 או שנמצאו י' או יותר כשרה אף ע"ז דנעקרה חוליא אחת
 אפילו מאותן שאין בתן צלעות ואפי' למטה במקו' שאין פסיקת חוט
 השדרה פוסל שם טריפה אין טריפות משום עצמת אלא משום שכיון
 שמתהלת ברייתה היתה לה חוליא נעקרה נתקלקל כגון חגוף וסוף
 השדרה ליפסק ואינה יכולה להיות כמו שנתבאר למעלה סימן לב'
 אבל אם בהלת ברייתה נברא חסרה חוליא אחת או יתרות אחת הא'
 עינינו רואות שכיון חגוף חוק היא מתקיים וכשרה :
 נשברה השדרה ולא נפק חוט השדרה כשרה :

נה דיני טריפות ברגל ובפרקיו וכו' יג סעיפים :

א ברגל יש לה שלשה פרקים מתחתן נקרא ארכובה הנמכרת
 עם הראש מפני שדרך הפסחוס לחתך אותה עם הפרסור
 בסמפשיטין הבהמה ומכריזן אותה עם הראש למעלה ממנו פרק שני
 והוא האמצעי נקרא שוק וצמת הגידין בתחתיתו סמוך לארכובה
 הנמכרת עם הראש ולמעלה ממנו פרק שלישי הנקרא קולית והוא
 מחובר לגוף : בפרק התחתון בכל מקום שיחתך בו כשרה מפני
 שיכולה להיות והני מולי שנתקך בידי אדם אבל אם נאח' לפגמי
 התיכח ולא נעשה ביהו אדם אין לאוכליה כי אם על יד' חלי' דחויסין
 שטא על ידי נשיכת נחש נחתך ויש בו סכנה אדם הנחש ועל ידי
 קצלי' תימק' כמו שיתבאר סימן ג' : והעצם הקטן שבין הארכובה
 הנמכרת עם הראש ובין השוק והוא הנקרא ערקוב ובלא טריאל'
 צומת מן הארכובה שאם נחתך תוך הערקוב כשרה למעלה ממנו בין
 בעצם האמצעי בין בעצם הקולית בכל מקום שיחתך עם שרפה אף
 על פי טעמות הגידין קיימין ואפי' אם היה חתוך בתוך הפרק שבין
 הערקוב ולשוק טריפה שאינה יכולה להיות עוד וכן אם נחתך בתוך
 הפרק במקום שמחובר השוק עם עצם הקולית טריפה יש מבשרין
 בעצם האמצעי למעלה מצומת הגידין אפילו נחתך לגמרי וליד' דר'
 הוי טריפה וצומת הגידין טריף החותרת לחשירה שאם נחתך במקום
 צומת הגידין ולא חתך ית' הוי טריפה ואם הצמת אה"כ לחתך למעלה
 בהם חזר להכשיר אף על גב שאין חרפה נחתך כן קטל לחי רחמי' הוא
 חותכה מנאן ומה' חותכה מנאן חתמה אבל אפי' נחתך לחתמה
 כשברא ראשונה :

ב ועצם הקולית בראשו במקום שהוא מחובר לגוף אפילו לא
 נחתך לגמרי אלא שנידק במקומו חז' במקו' ראשונה דשפ'
 מחבתיה וטריפה בין בבחנה בין בעוף חז' שנידקו רוב צדדין
 שמחובר בהן הנקרא ראש' לגוף רבין שנקבו חרוב שחב' אפ"ש
 לחתמה אם חסרה אבל אם לא נקמו אע"פ שמשקו כשרת בין
 בבחנה בין בעוף :

ג וכראשו התחתון במקו' שמחובר הקולית עם חשק' אפי' גיתק'
 ממקומו ונפקו ונקבו הגידין עם כשרה ע"י שיחתך לגמרי
 ירא רחמי חק' כשעזר וכשר חופין רובו כשר ואם לאו טריפה אפי'
 נקבו הגידין מיהו כשנחתך אפי' שלא נקבו הגידין מריפה שהרי
 אפי' שיתרמא פוח' שנחתך לגמרי חתמה הוא המסד פנין כנרקבו חייבו
 לחק' ונשטט חבוק דאם ממקומו נרקבו רוב הגידין אבל נרקבו
 על' לא נשטט חבוק דאם ממקומו כשרה וממקו' הפסל' נשטט חבוק אפילו
 אם אינו ברור אם נרקב אם לאו מריף שאין אנו בקיין בו ויש לאסור
 בסמפשיטין וצ"ל דירין כל שמתה יד' טריפה שאין אנו בקיין לברנ'ק'
 אם נקמו וכן אם נשבר סמוך לגוף יש לחוש ששם נרקבו וטריפותין
 ופסעין ד' אצבע' בגפה וב' ברוק' ובעוף הגדול לפי' נבדל חק' דש'
 קטנו' ומה' לחתמה במקום שאין הפסד מריפה אפילו אם נשברה
 שבורה לאפי' שהיתה ונשטט' שהקאנ' לשלום לא חתמה ששטט'

לבוש עטרת זהב הלכות טריפות סימן נו נו

ז והוא הכשרינין כשעור ובשר חוקין אחר רובו כחוקי כשרוב ההיפו מן הכשר ואז המיעוט של העור מצטרף עמו להכשר אבל אם ההיפו מן העור והחצי מן הכשר לא והם בבחמה אבל בעוף כיון שעורו רך מצטרף עם הבשר להכשר אפילו נחצה בשר וזמחה עור אבל עור לבדו אפילו בעוף אינו מציל

ח והני מילי במקום שהיה שם בשר תיטל ונמרוקן הבשר מתחת העור ונשאר העור לכה ואפילו נשאר קצת בשר דבק בעור לא שניטל הבשר התחתון הסמוך לעצם אבל במקום שאין דרך לחצי שם בשר לעולם לא העור לכה רבוקה עם העצם בתולדת בנות כמורד לארכובה מבשר או אפילו העור לכה מציל אפי' בבחמה ואפי' במקום שדרך להיות בשר ונתרוקן אם יש ריחין בין עור לבשר מציל

ט גידין אינן מצילין בבשר ואפי' הם עבשין רכין מפני שסופן להקשות ובל גידין מיהא סופן להקשות

י לא היה הבשר החופה רובו במקום אחר אלא מרולקט מעט כאן ומעט כאן סביבות העצם או שהוא במקום אחר אלא שח' הפי דק וקלוש שנקלף מעל העצם או שניט' שליטתו התחתון נקב נקב משהו או נסדק או שנחמסם הבשר החפ' עד שהרופ גוררו בכל או כחמירין ואינם מצילים וטריפה וכבר אמרנו פעמי' שג' אנו בקיאין איזו נקרא בשר טהורא גוררו ולכך כל מקום שנשתנה טריפת הכשר אינו מציל

יא נקדר הבשר בסכין פעל הכשר בעין טבע' בעגול רוב הקיפו מכוסה כשרה כרא' שהבשר רבוק בעצם סביב מקום הקדר' שא' מעלה אחר כח אבל אם אינו רבוק לא

יב נשבר העצם במק' שנעשה טריפה אם היה נחתך וחדד ונקט' ואין ידוע אם יצא רובו אם לא כשר רכין שנקט' בידוע שלא יצא רובו שאילו יצא רובו לא היה יכול להתקשר ל' התרפאו' והוקא שהיה השכר למעלה מצומת חמירין אבל אם היה במק' צומת הגידין טריפ' כגו' שיתכ' לקטן סימן נו' והם דכשר רחוקא שנקט' ודור לכמוס הראשון ושבר עם שבר יחידו ידבקו ופי' אם חוץ עדיין עכ' במקום השבר ניכר שהיה שבור אפ' כשרה אבל אם לא חזר השב' לכמוס הראשון אלא שני שברי העצם שוכבים זה על זה זה נבשר למעלה זה נבשר למטה אעפ' שנחברו כ' העצמו הנשברי וקר' עליה עור ובשר אסור שאין זה רפוי ויש לחוש שמא יצא לחי' הוא רחוקים מספק ולא אוקמא לבחמה אחוקתה משו' דקרוח לודא' חוץ רע' תגועות תהליכה או אפשר שלא יצא השבר פעם אחת לחי' :

יג נמצא שבור ואין ידוע אם נעשה כחיים או לאחר מות אם מקום הבמה שהור' בידוע שנעשה כחיים וטריפה הוא ואם לאו חרי' זו אסורה מספקא וגם שאם יש במה לתלות כגון שדרסה לכותל אחר שחיטה או שרצח וכיוצא תולין להק' :

דין בהמה החסה מחיה הדרסה ובו כא סעיפים

א כל החיות והעופות הדרוסות יש להן ארס בין ציפורניה' וכשתן דחוסת הבחמות והעופות והחיות ואינן יכולין להן עד שניצלות ממנה היא מתרגנת וחממה בקרה כח וסמוך חרונו היא כטלת הארס טבין ציפורניה' כעת שתפרד ממנה והארס יורד ושוף את בשר תבהם' והחיה הדרסה תוקב תוך הכשר ויש לחוש שמא ירד במק' שנמרפת בגנב משהו הלכך כל בחמה עוף הדרסת מלוח עוף הדרוסין טריפ' ולא כל חיה ועוף שחין בדרסתן שאין בהן שום אלא מעלות מעלות יש כיצד הארס יש לו דריסתא' בשר חגורל ובחיה אפילו גדולה שבהיות חיה צל בעופו' חממה אין לו דריסה בבח' גסה ואפילו בקטני' שבנסות כגון בעגלים הרבי' אבל יש לו דריסה בדקה ואפילו בגדולה שברקות כגון כבשים הנדולים ואין צל בעופות התול' תמיח ושעל' אין להם דריסה בבשר חגורל' אבל יש להם דריסה בגדול' ושלמים וכל שכן בגל העופות גדולה אין להם דריסה בבחמה כלל אפי' בגדול' ושלמים אבל יש להם דריסה בכל העופות ואפילו בגסה שבעופו' וכלב' אין לו דריסה כלל אפילו בעופות שאין לו ארס אלא כמעשה קרן בעלמא שאם דם בגדול' או נקב בשנינו' עד לחלל' ויש לחוש שמא נקב במקום שנקב משהו פוסל בו החששין לו כדרך שחוששין לקרן הצוקב לחלל' כמו שנתבאר למעלה סימן נא' וכל שאר חיות שמאות' אם אינן גסות מאב אפילו הם גדולות כזאב אין להם דריסה בבחמת דקה כל שכן בגסה וזוקא בגדולה שברקה כבשמים תמים אבל יש להן דריסה בגדול' ושלמים וכל שכן בעופות ואם היה גסה מן החממה דריסתא' ויש לה דריסה בדקה אבל לא בהמה גסה אפי' היא גדולה באר' מיתחנסת יותר מאר' היא באר' יש לה דריסה בגדול' וישמחמיר' עור רכל שהיא גדולה כזאב למעלה יש לה דריסה אפילו בגסה יש לחוש להצמא :

ב כל העופות הנמאסין אין להם דריסה בבחמה אפילו בגדול' ושלמים חן כהנן שישלו דריסה בגדול' ושלמים ולא כשאר דריסה שחושש' לה כשתאמס' הכשר שאין הארס שלו שורף ל' כ' כשאר מיני' תוכרים אלא אפילו נחמסם הבשר ולא ניכר לחלל' אין החששין להצמא אלא ער' שספק לחלל' שאם הארס שלו שורף ונקב חכני

א גיטלו צומת הגידין או שנפסקו טריפה אף על גב שכל העצם קיים והוא שניטלו לגמרי אבל לא ניטלו לגמרי אלא שנקדר כן הארכוב' ונקפלו מעל העצם כיון שעדיין הם יונקין מן חנוף כשריה' וצומת הגידין הם בבחמה בעצם האמצעי כחוקי ותלקו חל' אם החיצוניים נקראו צומת הגידין או הפנימיים ילפי' דריסה ראי' רנהוג מספק רין צומת הגידין חן באותן שכלפי' דרך שהצנב נפל עליו חן באותן שכלפי' פנים לצד חלל' חנוף אלא שלא נתפשט המנהג כן כאלו תארצות אלא אותן שכלפי' חן קורין צומת הגידין :

ב והתחלה היא מן הערקוס' ולמעלה' שעצם קטן יש שמתכר' חשוך לארכוב' הנמכרת עם תראש' ושמו ערקו' והוא שחוקקן בו חתינוקות שקורין בלא טשע' ולמעלה ממנו מתכרין תוכהין גידין אלו תולין ומתפשטין בשוק ער' שמתרכבין וחרוין להיות כעין בשר :

ג נפסקו או ניטלו כנגד הערקוס כשרה נפסקו או נטלו למעלה מן הערקוס והוא חסוק שחמבהים תולין בו טריפה :

ד ושיעור ארכן מסקום שמתחילין להיות צומתין ער' שמתפשטין בו בבשר כגפ' הוא י' אצבעות ובבחת' קר' לא נתנו בת חכמי' שיעור אלא במראיתו' ובמישמו' דכל זמן שהם לבנים קשים ועבים יש להם רין צומת הגידין אבל משחם מתחילין להתרכך ואל' שהם קטנים ודקים אין להם רין צומת הגידין :

ה ובמקום שאין לבנים כב' אלא לבנים קצת וזמחירין כעין זכוכית לא הו' צומת הגידין :

כיון שחזק ראשון של אחד מהם נה רוגיח אבל כיון שאלו התחולס שעולין על כלוב כלא עשות ואינם יכולים ליכנס שם ופכניסין ידועים מבגדים ודורסין אע"פ שתחת ראש של אחד מהם לא נה רוגיח משו חכי דמתוך שהם בורחים תוך הכלוב חנה והנה אף הוא כועס עריתם וחוששין גם לאחרים הנותרים :

יב ובעומד עמם גב ראשינו כבר נה רוגיח ברא' כשתרני' אבל אם פצע אחת מהם ולא הרגה אף על פי שעומד עמה חוששין לכולם רכל שכן דחתו בער בו שהצילה עצמו ולא היה יכול לתורם ואפי' הרגה אחת נמי לא אמרו דנה רוגיח אלא בשלא ראנו שדרס עוד אחרות אבל אם ראנו דורסת עוד אחרות הרי ראנו שלא נה רוגיח וכל מה שכריר אסור :

יג והא דחוששין לספק דרוס חוקא שירענו שנכנס תארי ביניהם שאין כאן אלא ספק אחד שמה דרוס שמה לא דרוס ואולינו לחזקא בספיקא דאורייתא וקדוב לודאי כיון שהוא שותק והם בקרקרין אמרינן לא על הגם הוא שותק והם מקרקרין אלא שעשר רצונו ונה רוגיח אבל אם הוא ספק אם נכנס אם לא שיש כאן ספק שמה לא נכנס ואח"ל נכנס שמה לא דרוס מהם אין חוששין וכן אם ארי נכנס ספק כלב נכנס תי' כמו ספק נכנס ארי ספק לא נכנס וכן אם הוא מבעבע דם בצואר וספק ארי או ספק כלב נשכו או שמה בקרני נגף אין חוששין להם לספק דרוסה אבל כמ דין ספק תחיבת קח יש לה וגם שאין צריך בריקה אלא במקום שמבעבע דם ולא נכנס כל החלל שאם היה ספק דרוס לברח היה צריך בריקה בנגד כל החלל וגם גב לשאר דינן ואין צורך לכותבם שהרי אין אנו בודקי שאין אנו בקיאים בבריקה כן הוא במקנת הפוסקים וצ"ע למה טעם לא חיישינן לדרוס ותלינן בכלב או בקנת לחלל כיון שמבעבע דם על כרדך אין כאן אלא ספק אחד שמה בכלב או בקנת ושם תרוס דורסו והוא על כרדך אחר כאלו נגע בו ומיירי שיש ארי וכלב או קנה לפנינו כמו שיתבאר והרי אין כאן אלא ספק אחד וחזק לן למייל לחומרא דלא דמי לספק נכנס אם לא נכנס שיש כאן שתי ספקי' כמו שכתבתי למעלה ואפשר דטעמא תוא משום דאיכא חוקא דרוס חבתמו' והעופות בחוקת שאינם ררוסין הם וגם ספק כלב ספק ארי משום הכי אולינן לקולא אבל בשאין כאן תאי ספק דכלב אלא שנכנס ארי ויש כאן ספק שמה דרוס שמה לא דרוס אע"פ שיש כאן גם כן חוקת הנדרס שרוכס אינם נדרסים הרי רובר' דרוס תורסין דורסין הוא כנגדו וכדאי דרוס חשבינן לה כיון ששות' בו' ואולינן לחומרא משכ' כאן דוק נראה לי דחוקא שיש לפנינו ארי וכלב או ארי וקנה תו' בהם לחקל אבל אם בא לפנינו מבעבע דם ואין אנו יודעים במה יעשה תולין במצוי בין לחקל בין להחמיר כן הוא לדרינא אבל אמרו כבר בתבנו סימן ל' סע"פ ח"ל חכא לפנינו וצוארו מבעבע דם נזהרים לאוסרו שאין אנו בקיאים בבריקה :

יד ארי שנכנס בין השוורים וכן אחד משאר הדורסים שנכנס לבין אותם חבתקות שיש להם דריסה בהם ומצאת ציפורין של דורס תלושה ותחובת בנגב של אחת מהן בין אם הציפורין לחת או יבשה חוששת ולא אמרינן כיון שהציפורין היא יבשה וראי היתת תחובת כבר נבטול ומן דב ער שנתייבש ותחובת שם החתם' ונתחב לה בנגבה אלא כיון שראינו את הדורס נכנס לשם ואיכא גם כן ריעות' דציפורין התחובת לח בנגבה חוששין שמה הדורס דרוס ונשכמ' ממנו הציפורין וישבה לה בגב ואפילו הוא שותק והם שותקין ואפילו במקו' רחב חוששין לו בכתאי גזונא דאיכא ריעות' ולא לחת בלכר' חוששין אלא לכל השוורים שכריר' אם הם במקו' צר שהרי כבר אמרנו שאין אומרים נה רוגיח אלא כשהרג אחד מהם אבל אם דריסה ולא הרג אדרכה רוגו' בוער בו ביותר וסבה דורס חבת' וכל שכן במקום שרואין צפרני' דורסין שמושות לו מנכו דחוששין :

טו והא דחוששין לדרוסה חיינו שלא להתיר בלא בריקה אבל אם בריקה כמו שיתבאר במסד ואינו מונא בה רושם כשרת ואפי' ודאי דרוסה יש לה היתר בבריקה זו :

טז וכיצד היא הבריקה שהחמין אר"ה הנדרס ובודקי' אותו בכל חלל' מנגד המוח עד סוף חיריבים מכל היה מרופפת ואם נמצא דרוס דרוסה כנגד אחד מן האברים שתחתם צמרת' בין מרפת' והם לאו כשרה ואיזה הוא רושם דרוסה' אם הארי' ב' פשו' כנגד אחד מן האברי' שתחתם נערפ' בו או היא מרופפת' שיתארכומי' הוא אר"ה הדורס ופשו' להחלל ולנקב כל האבר ולכר' אפי' באם שאין נקב ששהו פוסל' בו אם נחאר' הכשר כנגד' מריפה וכן אם נחבססס הכשר כנגד' חמיל' כנגד' צמרת' הגזרין אף על גב דקסין דס' אדם נחבססס הבשר :

יז ארי שנכנס לבין השוורים וכן אחד משאר הדורסים שנכנס לבין אותם חבתקות שיש להם דריסה בהם ומצאת ציפורין של דורס תלושה ותחובת בנגב של אחת מהן בין אם הציפורין לחת או יבשה חוששת ולא אמרינן כיון שהציפורין היא יבשה וראי היתת תחובת כבר נבטול ומן דב ער שנתייבש ותחובת שם החתם' ונתחב לה בנגבה אלא כיון שראינו את הדורס נכנס לשם ואיכא גם כן ריעות' דציפורין התחובת לח בנגבה חוששין שמה הדורס דרוס ונשכמ' ממנו הציפורין וישבה לה בגב ואפילו הוא שותק והם שותקין ואפילו במקו' רחב חוששין לו בכתאי גזונא דאיכא ריעות' ולא לחת בלכר' חוששין אלא לכל השוורים שכריר' אם הם במקו' צר שהרי כבר אמרנו שאין אומרים נה רוגיח אלא כשהרג אחד מהם אבל אם דריסה ולא הרג אדרכה רוגו' בוער בו ביותר וסבה דורס חבת' וכל שכן במקום שרואין צפרני' דורסין שמושות לו מנכו דחוששין :

יח והא דחוששין לדרוסה חיינו שלא להתיר בלא בריקה אבל אם בריקה כמו שיתבאר במסד ואינו מונא בה רושם כשרת ואפי' ודאי דרוסה יש לה היתר בבריקה זו :

יט וכיצד היא הבריקה שהחמין אר"ה הנדרס ובודקי' אותו בכל חלל' מנגד המוח עד סוף חיריבים מכל היה מרופפת ואם נמצא דרוס דרוסה כנגד אחד מן האברים שתחתם צמרת' בין מרפת' והם לאו כשרה ואיזה הוא רושם דרוסה' אם הארי' ב' פשו' כנגד אחד מן האברי' שתחתם נערפ' בו או היא מרופפת' שיתארכומי' הוא אר"ה הדורס ופשו' להחלל ולנקב כל האבר ולכר' אפי' באם שאין נקב ששהו פוסל' בו אם נחאר' הכשר כנגד' מריפה וכן אם נחבססס הכשר כנגד' חמיל' כנגד' צמרת' הגזרין אף על גב דקסין דס' אדם נחבססס הבשר :

כ ויצא שנתן לחד תירי' תמיד עשהו או עוף דורס שנכנס ב' כלוב' לא עשות דבית' שהוא עמוח וכל' לדרוס קרצו אמרינן :

הבני מעיני' ושאר הסקומו' הנפלים בנקיבת משו' ועופות בעופות גם כן מעלות מעלות יש להם כיצד הנס והוא שקורין לו פלקון בלא זכיר' בו וכל שלמעלה ממנו יש לו דריסה בכל העופות אפי' בגם שבגפן ואפי' גדולה מבנו ושאר עופות שהם לכסה מהנם עד הנץ יש להן דריסה בכל העופות שהם כמורן אבל לא כמינים הנדולים מהם והנץ והוא שקורין לו שפער' ביר' יש לו דריסה בכל העופות הרקין כגון תורים וכו' ונא' כחם וכל שכן בצפרים ואפ"הם גדולים ממנו אבל לא בנסין כאוחין. ותרנגולים במה דברים אמורים בתרנגולים הנדולים אבל בקטנים יש לו דריסה ושלמטה מן הנץ אין להם דריסה כלל אפילו במינין שלמטה מהם :

ד וכל או שיש להן דריס' אין חלוק בין אם באין להחיל את הנד' ממנו ובין אין באין להחילו ממנו טעם הים מדרגין ומסילין ארס בלא מסילין כמו במצילין :

ה ומח שאין העולם נזחרים עכשיו כשרואין חמיל' נכנס בין לול של תרנגולין ואיזה שתיק ואיזה מצפצפים אף על גב דחולל יש לו דריסה בתרנגולין מפני שהחולין שלנו בני' תרבות' הים עם דתרנגולים ואין דרכם לחזיק להם וכל זמן שלא ראנו שחבת' אין חוששין להן אבל אם ודאי חבת' דרוסה ברגליה יש לחזק להם :

ו אין דריסה אלא ביד ובציפורין שאין להם ארס אלא בין ציפורי' ידועים אבל דריסה ברגליה או נשכה בשיניה אין שם ארס ולא תי' אלא במעשה קוח בעלמא חמ' בחיות החורס' אבל עופות החורס' אין להם ידים אלא יש להם ארס כציפורי' רגליהם ודורסין ברגליהם : ואין דריסה אלא מרתת הדורס אבל שלא מרתת' כגון שנפל הדורס דרך מקרה על הנדף ונתחבבו ציפורני' או שחיד' תדורס' ישן והכת' הכתם' שלא מרתת' לא חוי דריסה :

ז ואין דריסה אלא בחיים של דורס ונדרס כעבר הרי שגען כציפורנו בגבו של דורס ועד של' חנוני' ציפורנו חסרת' הדורס או תתכו יד' או נשחם הנדרס הרי זה כשר' שאין משיל' הארס אלא בשעת חוצאת' ציפורנו ואפילו אנו רואים אחר' כן שחארי'ם תבשר כנגד מקום הדריסה' אין חוששין לו ברא' בשראית' מתחלת' ועד סוף' שלא חוציא' ציפורנו אבל אם בא לפנינו וציפורין' תחובת' לל' בגב' חוששין שמה דרוס וחזר דרוס תילכך אילו תצדין עופות' בעופות' תדורסין והביא הצידי' את הצוד' כציפורנו תחובת' בו לאסור' ושהו קודם שהסיר' צפרנו דשמה חבתו דרך פריחתו אף על גב שלא ראנו חוששין שמה רבחו' וחוציא' ציפורנו שכן דדכו שמת' בו כמת' פעמים ער' שיערנו :

ח חוששין לספק דרוסה כגון אם רואין ארי שנכנס לבית השוורים או עוף דורס שנכנס לבין דעופות חוששין שמה דרוס דמסיקא דאורייתא תוא' ה' חומרא הוא שנכנס העוף חזיר' בכלוב' מלא עופות' או ללול' של תרנגולין והוא ביר' של חתם' שהוא להם מקום צר ואין להם דרך לברוח מפניו אבל אם נכנס למקום רחב שיכולת' לברוח מפניו אפי' שמונעם צחצוח' ותוא' שותק' אין חוששין להם שאנו אומרים ברוח מפניו ולא חששו' ובמקום צר נמי לא אמרו דחוששין בשותק' שותק אלא דחוקא שהם מקרקרין שכיון שהוא שותק דרוס מקרקרין אמרינן ודאי עשה דצו' שדהו' ושיכך חמתו' ולכך שורק' פסם מקרקרין שנבעתין ממנו מחמת' שנתרסו אבל אם תוא' שותק' הם שותקין אין חוששין להם שכיון שכולם שותקין אמרינן' שית' עשו ביניהם שכן הדרך הרבה היות' שנגעו בני' תרבות' ומתגדלות' עם בני' אדם ובתמה' ואינן מייקות' להם ש' אילו היו יקובים' היו צוחין' שכן דרכן לצווח' במה דברי' אמרי' שלא ראנוהו' שנגע' בהם אבל אם האינו' ח' שפצ' עלתם' כדרך' הדורסים' אע"פ שהוא בין תרבות' לא אמרינן' כיון ששתקו דרך' שותק' עשה ולא דרוס' אלא אדריסה' אמרינן' מרוב' ביעות' שותקין' והוא שיכך חמתו' דרוס' ולכך שותק' חוששין' להם' ואם הוא דרוס' מקרקרין' ולא ראנוהו' שדרס' אין חוששין' לרוס' דאמרינן' כשם שהם נבעתים' ממנו' כך הוא נבעת' מהם' ולא קרי' איהו' :

ט והיכא דלא ידעין' אם שתקו' אם צווח' הם או הוא כגון שראנוהו' נכנס' לדיר' וטרס' באנו' לשם יצא' בין ארי' בין שאר' דורסים' אין חוששין' להם' דהיי' ספק' ספיקא' ספק' שמה שתקי' כולם' או צווח' כולם' ומתל' הוא שתק' והם צווחו' שמה מוכת' יראת' צווח' ולא דריסה' יש אומרים' גם בזה' : ואם חתך' ראשו' של אחר' מהם' אפילו הוא שורק' נהם' מקרקרין' אין חוששין' להם' ואמרינן' כבר נה רוגיח' ותארי'ם ממת' יראת' מקרקרין' :

י ברא' שנכנס לתוך תירי' תמיד עשהו או עוף דורס שנכנס ב' כלוב' לא עשות דבית' שהוא עמוח וכל' לדרוס קרצו אמרינן :

יא ברא' שנכנס לתוך תירי' תמיד עשהו או עוף דורס שנכנס ב' כלוב' לא עשות דבית' שהוא עמוח וכל' לדרוס קרצו אמרינן :

לבוש עטרת זהב הלכות טריפות סימן נח

שרית ליה כי פריש אתי ליקח ממנו גם כן במקומו כיון שאין תאמינו
ניכר בכקובו. ובספק דרוסה שלא נודע איסורו עד אחר שנתערב
תוך העדר הכל מותר מטעם סל דבכל אחד יש לוטר שמא אינו ודח
ואתל זה הוא שמא לא ביד דרוסה :

הבשר כנגדם עד שנעשה בכשר שהרי הוא גוררו מחבורה טריפה
הסיכונים קשים הם אצל דריסה וילכך אמר אם האדם בשר כנגדם
מותר עד שאירובו הם בעצמם ואם אסור אפילו האדם הקנה ככל
שהו מפני סוף האדם לשרוף רובו :

נח דין בהמה נפולה וכו' יב סעיפים :

א נפולה אסורה כיצד כחמה שהיתה עומדת על רגליה ונפלה
ממקום גבוה או שנפלה לבור אם יש בכריסה עד מקום שנפלה
שם עשרה טפחים חוששין שמא נתרסקו איבריה ואם לא היתה עומדת
על רגליה כשנפלה אלא היתה שוכבת ותגלגלה ונפלה צריך שיהיה
יטפחים אותה הגובה שנפלה ממנו או תבור שנפלה שם :

ב ולא דוקא נפלה אלא תה דרס' אדם ברגליו או טרפה כותל
או שרצתה כחמה וכן עוף שנחבט על דבר קשה יש לחוש
לריסקו אברים :

ג ואם שחמה תוך מעת לעת והיא לא עמדה ולא הלכה מקום
אפילו בדיקה ומצאה שלימה ככל איבריה טריפה שוהיה
נדרסקו אבריה אף על פי שאין רואין בה שום שינוי. הוא דאמרינן
אפילו בדיקה לא טהני היינו דוק תוך מעת לעת ולא עמדה שחוששין
לה לריסקו אבריה וריסקו הוא דבר שאי אפשר לעמו עליו בדיקה
תוך מעת לעת שאינו ניכר מיד אבל מעת לעת דרך האבר' ה'רוסק'
להשתנות צורתו ולכך אם שחמה מעת לעת אף על פי שלא עמדה
ולא הלכה ניתרת על ידי בדיקה שחוששין אותה ודוקין אותה כנגד
כל החלל ואם נמצאת שלימה מכל היה טרפיות כשרה ואם לאו
טריפה ואם נמצא שנתרסקו אבריה ונשתנו ונפסדה צורתו אפילו הוא
מן האברים שאם ניטל כולו כשר כגון שחול וכליות טריפה שהריסוק
גרוע ומכאיב יותר מהנשלת הנקיב וחבי' הדרס' אפי' נתרסק כשרה
הסיכונים קשין הן אצל הנפילה ואין צריך בדיקה :

ד ואם עמדה תוך מעת לעת חוה כאילו שהתיר וניתרת על ידי
בדיקת האברים מן היה טריפות :

ה ושינוי טריפה אין פוסל בה בעמדה דכיון שעמדה תוך מעת
לעת סופה להתרפות והוא שעמדה מאליה אבל העמידות
אחרים לא מהני :

ו הלכה מותרת מיד ואפילו בדיקה אינה צריכה ואפילו לא
שחתה מעל ואף על גב דטריפו חיות יב' חדש שאני חכא דאם
אימא דמחמת תחבט נטרפה לא היתה יכולה לילך ברא שהלכה
חילוך יפה אבל הלכה היא צולעה צריכה בדיקה וכשהלכה חילוך
יפה נמי לא אמרינן שמתורת אלא שהלכה חילוך יפה ארבע אמות
אבל אם אנו רואין שאינה יכולה להלך ר' אבות אפי' הלכה חילוך
יפה צריכה בדיקה ואם הלכה ר' אמות חילוך יפה שוכ' אינה צריכה
בדיקה אף על פי שאנו רואין שאינה יכולה להלך יורדי ואין לת
עוד דין נפולה. מכל מקום דין מסוכנת יש לה דשרא אעל ידי פירכוס
זמא כמבאר למעלה סימן יז. הלכך בזמן הזה שאין אנו בקיאים
בבדיקת אף להתיר נפולה לא אם כן הלכה חילוך יפה כשאר בהמות
ד' אמות :

ז עוף שנחבט על פני המים חוששין לו לריסקו אברים ואם שם
מלא קשתו מטמא למעלה לעומת המים הרי זה כחילוך ואין
צריך בדיקה ואם שם ממעלה למטה דרך ירדת המי' אין זה כחילוך
שהמים חורדיהו דרך ירדת' לפיכך אם היה קטן או תבן על פני המי'
בשולל וקיים הו' להם דמי' כבחו שם והו' כחילוך כיון שקדם להם
ואם חלף קווקיסי' כגוף אגמי' בכל צד שיטוט מלא קשתו הו'
כחילוך ופותר :

ח זהא דמענין שתפול ממקום גבוהה י' או עמוקה עשרה חייבין
דחוקא שנפלה בעצמה או הפילה אחרים ודעה שריתים
להפילה שצדין שיחזקת שתפול היא כחוקת על עצמה ונתען בצפרנית
בארץ ואינה נפלת כל כך בחוק לארץ אבל אם הפילה אחרים שלא
מדעת או אפילו ידעה שהצנים להפילה אלא שהפילה אחרים כבת
אחת אפילו בפחותי' חוששין לריסקו אברים לפיכך וכרים המננה'
הו' את זה ונפילין אחד את חבירו לארץ חוששין להם לריסקו אברים
שלא עלה על דעתו שישל טבל אחד היה דעתו להפיל את חבירו
וכשנפל פתאו טבל בלא דעת ולא היה לו שהות לנעץ צפרניו ואם ללא
נפלו אין אשמים להם :

ט שחרים שמתפילין אותן לשוחטין אין חוששין להם אפי' אם
נשמע קולם כנפולם שהרי ידעו שרשעים להפילם והתחזקו על
עצמם :

י ומה שאמרינו שדרוסה גי'לה היתר בבדיקה היינו בעוף בין
בספק דרוסה בין בודאי דרוסה שיכול לבדוק הקנה מבחוץ
ולשחטו ואח"כ יבדוק הוושט כפפני' שאין לו בדיקה מבחוץ וה"ח
בבהמה ובודאי דרוסה והוא שידוע שלא נדרסה כנגד הסימנים אבל
בבתמה בספק דרוסה וכן בודאי דרוסה ונדרסה כנגד הסימנים לית
לה תקנה בבדיקה שהרי הוושט אין לו בדיקה מבחוץ ויש לחוש שמא
שחוט במקום שהארי' הוושט לא יהא מינכר אחר השחיטה וטריפה
שבדיקה לא מחני' וכמו שנתבאר לעיל סי' לז צריך לבדוק מיד אחר
הדריסה שאז יראה מיד אם תבשר האדם מבחוץ שאם לא יבדוק מיד
יש לחוש שמא שינ' כראיו מן הדריסת מבחוץ והברי' אורד ונוקב
למטה ואינו ניכר מבחוץ :

יא ציפורים קטנים אין להם בדיקה שאין אדם יודע האדם ניכר
בהם מפני שהם כולם אדומים. וכן דרוסת הנץ אין לו בדיקה
מפני שארם הנץ אינו אדום כל כך ואינו ניכר :

יב כל מקום שהחזר בדיקה כגון דרוסה נפולה שכור' בזמן הזה
אין אנו נוהגין לבדוק שאין אנו בקיאים בבדיקה ואמרינן
מספק כל ריעותא הבאה לפנינו ששייך בה ספק טרפות מכל מקום
ישל'ה תקנה כשהיית כיצד חזר משהינן ליה יב' חדש ואם יהיה יב'
חדש בידוע שהוא כשר דטריפה אינה יכולה להיות יב' חדש והנקבה
משהינן לה עד שתתעבר ותלד שאם היתה טריפה לא היתה מתעברת
ויולד כנקבת עוף כמתינים לה עד שתלד כל הכי' של טעינה ראשונה
שהיית טעינה בשעת שנולד בה הספק טריפות ואם אחר כך תחזור
ותטען ותמיל בצי' כשרה וצריך שתשה' בין סוף לידה לטעינ' ראשונה
לתחלת לידה של טעינה אחרונה כא' יום שכן הוא זמן עיבורה ואם
תלד תוך כא' יום לא מכשרין לה דשמא הוא ערין מטעינה ראשונה
והו' להתרנגולת שלא לידה מעולם צריך שיה' בזמן שנולד בה הטרפו'
כא' ימים עד שתלד שאל'כ' שמא היתה טעינה בשעת שנולד הטרפו'.
ובהמה שנמצא בה יתרת אבר מאותם אברים שנטרפת בה אף על פי
שעברו עליה יב' חדשים או שנתעברה וילדה לא מכשרין לה דהכי
קיים לה טרפות מן הבטן יכולה להיות. ויש אומרים דהוא הדין כל
שרואין בה דמי' טרפו' אפילו היה יב' חדש והוא חי אסור דכל' דטריפ'
תוכל להיות אלא שנאסרה מהל'כ' :

יג ואם הטרסים הם רבים אסור להשתוות יב' חדש שמתוך שהם
רבים יש לחוש שמא יבא לידו מבשול ויאכל אחד מהם וינך
הזמן ויש אומרים כשהיית אפילו באחד שמא יבא לידו תקלה מתוך
השהייה :

יד אסור למכור דרוסה או ספק דרוסה לעמ' כשהיא חיה דשמ'
יהודי העמ' וימכרנה לישראל והוא לא ידע אלא ימיתנה
וימכרנה לעמ' ודוקא ספק טריפה יש לחוש שמא ימכרנה לישראל
והישראל לא ידע אבל ודאי טריפה מותר למכור לעמ' ועודדה הויה
דהא ודאי לא יקנה אותה שום ישראל שהרי יראה שהי' טריפה ובספק
טריפה נמי יא' דוקא דרוסה ארי' והוא אסור למכרה אבל דרוסה'
שאר חיות מותר למכרה כיון שיש קצת מן הפוסקים דשאר חיות אין
להם דריסה חוה ליה ספק ספקא ספק שמא לא ימכרנה לישראל ואם
תמצא לוטר ימכרנה שמא תלכתא כאותן הפוסקים המכשירין. ספק
דרוסה כגון הזאב שנשא שם מן העדר ופסק לו אם דרסה ביד אם לא
ודאי שהצילו הרוע' והחזירו לעדר ואין מכירין אותו כל העדר אסור
פדרבנן שכיון שנודע לו ספיקו קודם שחזר ונתערב נעשה כודאי
דרוסה ואסור כל העדר ואינו בטל ברובה ואפילו אף הם דברי' אינה
בטלה וכל שכן אם היתה ודאי דרוסה ונתערבה תוך העדר שכל העדר
אסור זאם נתערב שם אחד מן העדר היה תוך עדר אחד העדר האחר
כולו מותר אפילו בודאי דרוסה מטעם סל שככל אחד נוכל לום' שמא
אינו זה שנתערב ואתל זה הוא שמא אינו אותו שנדר' אבל אם פירש
אחר מן העדר הראשון ולא נתערב תוך עדר אחר אין מתיירין אורו
מטעם כל' דפריש מרובא קא פריש דלא אמרי' חכי' לא דיכי' שהאסור
ניכר במקומו כגון גבי' טהומות לקמן סימן קי' ולא שייך למיכור שמא
יקח מן העדר ורוא' במקומו הקבת יודעין וככירין את האסור' גזוהרין
מלי' קאמסוראמי' כרטיעי' עסקין אבל הכנה' שאין דרוסה' ניכר
במקומו לא אמרינן כבי' האדרי' חיישין שמא ימעה האסור' משהו' שהו'
מותר דהשתדלות' לא מטעם מקנא כל' דפריש מרובא קא פריש וכו' :

יורה דעה הלכות מתנות כהונה סימן נט סא

יג

שומע וכוונתו כו מותרת בשום טריפת ואסורה משום כנגרת נפשות :

ב בהמת ארזית שנפסקו רגליה ואין את יודעים בבה לא יאכלו כבה אלא על ידי בדיקה שיש לחוש שמא נשכה נחש וזהו כדקתה שלא יאכלו אלא על ידי צלי ואם היא נשבת נחש תתפרק ותפול חתיכות חתיכות ואם לא תפול חתיכות חתיכות או היא כשרה ויא הלא חיישינן להכי אלא במקום שהנחשים כצוים לפיכך לדין הלא חיישינן נבי מים לגילוי מפני שאין הנחשים מצויין בינינו גם לוח אין את חוששין ומכשירין בלא בדיקה זו :

סא דין מתנות זרוע ולחיים ובולג סעיפים :

א אחר שברק ומצא כשר יפריש המתנות של כהנים שהם הזרוע והלחיים והקיבה רכתיב וזה יהיה משפט הבהנים כאת העם מאת זוכיה הובח אם שור אם שיה ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה :

ב הזרוע דוקא בשל ימין מדכת הזרוע כח הדירעה משמע הכיוון שבורעות והוא מפרק ארכובת הנמכרת עם הראש עד כף היד שהוא עצם רחב של בתף שקורין בלעז אשפלוזין והם שני פרקים :

ג והלחיים הם מפרק של לחיתחתחון עד פיקא של נגרת שהוא טבעת הגדול עם הלשון שביניהם וצריך שיתנם עם העור וגם הצמר שבראש הכבשים והשער שבראש התישי ואינו ראוי לכלוג הראש ולא להפשיט עורו קודם שיתננו לכהן ואפילו במקום שנהגין להפשיט הראש לא יפשיט הלחי ואעפ שרוצ ליתן הלחי ועורו פופשם לכהן דשם במליגה הכהן רוצה לאכול שדרך הראש למולגו והתור :

אמר נבי מתנות כהונה לך גתמים למשחה פי כל מתנות שנתתי לך לגדולה נתתי לך דמשהה לשון גדולה ושררה הוא כלומר שיאכלוהו בדרך שהשרים ומלכים אוכלים אותו אבל בזרוע במקום שנהגו לפשוט את רוצה מפשיט ונותן הוא ועורו לכהן שאין דרך לאכלם במליגה :

ד והקיבה צריך ליתנו לו עם כל חלבה פנימי וחיצון וכל זה נפקא לן מריבוי ההין יתירות שכתב בתורה הזרוע והלחיים והקיבה ואעפ דהא הזרוע למיומן שבורעות אתיא מם מרלחיים פירשו עפ העור מדכתב בה הלחיים גם הזרוע עם העור והקיבה נב ילפינן מה תקיב שצריך ליתנו עם כל חלבה פנימי וחיצון אאכ נהגו הכהנים להניח החלב לבעלים או רשאים לעבבו :

ה ואלו המתנו אין בהם שום קדוש ולכך אינם טובלין את הכשר כלומר שאינם אוסרין את הכשר לחיותו טבל שירא אסור לאכול הכשר קודם שיכרישם בדרך שהתרום אסור לאכול מהתבוא :

עד שיפרישוהו רשאני תרומה דאיקרי קודש מם מצוה הוא להפרישם מיד וליתנם לכהן דרורים מקדימים לפצות :

ו ואפילו אינו שוחט לצור אכילה לא לצורך כלבי או לצור אכילת רפואה חיי ליתנן דמאת זוכיה הובח כתי בזביחה תלה רחמנו ולא באכילה אבל כמ צריך זביחה ראו לאכילה שאם אינה ראו לאכילת אינה נקרא זבח הילכך שחט ומצא טריפת פטור :

ז ויתנם לכהן חבר אם ישנו שם שהוא קודם לעם הארץ שלא צות הקבה לתת מתנות לכהנים אלא כדי שיהיה להם סיפוק בריוח ויהיה להם פנאי לעסוק בתורה בעניין שנו ואמר לעם ליושבי ירושלם לתת מצות לכהנים וללוים למען יחזיקו בתורת ה' וארול כל המתחזק בתורה ה' ש' לו מנות ושאינו כחזיק בתורת ה' אין לו מנות סמ אם אין שם כהן חבר יתנם לעם הארץ דהא בתורה סתם כתיב ונתן לכהן הזרוע ונוטר איזה כהן שיהיה וכן אם יש שם כהן חבר ואינו רוצה לקבלם יתנם לעם הארץ :

ח ואף על גב דכתיבתורה ונתן לכהן גם הקהנת במשמע שכל התורה בלשון זכר נאמר ואף הנשים בכלל הילכך יכול ליתן אותה לכהנת שהיא בת כהן ואפילו היא נשואה לישראל ויכול ליתנם אפי לבעלה ישראל ויצ' בו יד נתנו והוא יכול לאכלם בשבילה שהרי אין בהם שום קדושה ואינו צריך הרשאה מכנה שהרי היא כגופו וכל כשישראל בעל המתנה הוא זוכה שהוא פטור מן המתנות :

ט ולא יתלקם לתרבה כהנים שצריך ליתן לכל אחד ואחד דבר חשוב שיש בו כדי נתגדר דכתיב ונתן מם נתן זרוע לאחד וקיבה לאחד והלחיים לשנים וכשור הגדול יכול לחלק הזרוע לשנים לכל אחד פרק אחד שיש בו כדי נתנה :

י ואם אין שם כהן ישום המתנות בדמים ואכלן שלא יפסיד ונותן הדמים לכהן שאם יעכבם עד שיבא כהן יסריחו ויפסיד

הכהן 1 3 א 2

עצם ככל יבלתם מכל מקום יש ליוהר שלא לקשור הגלגל כשפילין אותו דכשהגלגלם קשורים אינו יכול לנעוץ צפרניו בקרקע ויש לחוש לריסוק איברים :

י קפצת מדעתה אפי במקום גבוה הרבה ואפי אנו רואין שאינה יכולה לילך אין חוששין לה לריסוק איבריה לא בפעיל אפי אפי קפצת מהלון שכבוהל שיש לנו לתלות שנעצה צפרנייה בכוחל עד שהגיע לארץ אלא אפי קפצה מארובה שכאמצע הגג אין חוששין לח דכיון שמדעת קפצה אמרינן ודאי קודם שקפצה אמרה נפשת שלח התרסק איבריה מאותו גובה ואף על פי שאינה יכולה לרלוך לא לתרסקת איבריה כל כך שתטרף מקפיצות זו לפיכך אם הנהלמלעלת ומצאה לכמה אין חוששין לה שאנו תולין לומר מעצמה קפצה :

יא ואפילו הפילוה אחרים אם נפלה על מתניה אין חוששין לה לפיכך נגבים שנגבו בהמה מן הדיר אפי חשליכורה בעבר לגדר שהוא גבוה מאד אין חוששין לה שודאי מכוונין להפילה על מתניה כדי שתוכל לרוץ לפניהם וכן בשעה שמחזירין אותה אם כחמת תשובה תחזירוה אין חוששין לה שמכוונין להפילה על מתניה בעניין שלא יפסידה אבל אם כחמת יראה מחזירין אותה אין מכוונין לכך וחוששין לה :

יב בתמה שהוכת באפן אם בכל גופה יש לה דין נפולה וחוששין לריסוק אברי אבל אם לא היכת אלא במקום אחד אינה צריכה בדיקה אלא באותו מקום כלבד ואין לחוש לשאר איברים בהכאת אבר אחד ואם נפל אבן על גב כחמה מסקום גבוה כוח אין שייך לחלק בין עטרה לפחות מעטרה אלא משערוין הכל לפי גודל האבן וקוטנו עוף שנהכט על דבר קשה כגון טלית שנמתה או על גבי רשתות שיש בהם קשרים קרובים זה לזה ועל גבי דק שנופץ מהפשתן ועל אבק דרכים ועל גבי תריות של דקל וכיוצא בדברים אלו חוששין לו ואם נתבטע על דבר רך כגון על טלית כפול ועל חור הגס וכיוצא כזה אין חוששין לו ואם נדבקו כנפיו בדבק שצדין אותו בו שכן הוא דרך החזירין לסוח דבק בדק קטן ותעוף שוכן עליו ונדבק בו ואחכ פורח מעט ונפול לארץ ולא יוכל לפרוח עוד אם שני כנפיו נדבקו בדק שצדין אותו בו חוששין ואם לא נדבק בו אלא אחד מהם אין חוששין לו שהיכול לפרוח מעט בבגף השני עובר שגולד אעפ שבית הרחם הוא מקום צר אין חוששין לו לריסוק אנברים אפילו אם רואין בה דיעותא שאינו יכול לעמוד ומותר לשוחטו מיד אם ידוע שכלו לו חרשיו ועיין לעיל סימן יז ובלבוש החור סימן תצה :

יג דין בהמה שנפשה בחייה ובו בסעיפים :

א הגלגלה אסור והיא חבהמה שנפשת עורה מהמת שחין אפי מהמת חולי או מהמת מלאכה ואם נשתתיר כרוחב סלע על כל פני אורך השדרת וכרוחב סלע על מקום שיכורזכרוחב סלע על ראשו כל פרק ופרק מפרקיה כשרה שעי אותו שיעור מעלה ארובה וחזרת כל עורה לקרמות ואם ניטל מקוטבל השדרה או מקום כל פרק ופרק ממנה או מקוטיבורה והשא כליו קיים ואפי ניטל משני מקומות מאלו הג' הרינו כשרה אבל אם ניטל העור בכל אלו הג' מקומו ברוח סלע אעפ ששאר כל העור קיים טריפה :

ב ועוף שניטל נוצתו אפילו לא נשאר כלום כשר שחזר ומעלה ארובה יא ברא כשנפלה נוצתו מרוכ שומן או הוא כשר אבל אם נפלו כחמת דבר אחר או ניטלו צלם בירי אדם טריפה :

ג דין בהמה שאכלה סם המות ובו בסעיפים :

א כחמה שאוחה דם וחלתה או שנכנס עשן כגוף ונסתמב או שחלתה מהמת צנה או שאכלה הרדופני שהוא סם המות של בהמה או שאר סם המות שהבהמה מתה ממנו או שאכלה צואת תרנגולין או פלפלין או ששתת מים מגולין שיש בהם חשש אדם של נחש בכל אלו אעפ שהם כסם המות לבהמה שאינה יכולה לחיות עד כמ לא חשבינן לה כטרפה שהרי עדיין לא נעשה נקב ודעות בגופה של הבהמה אלא שהיא מסוכנת מהמתם ומסוכנת כשרה כדלעיל פי יז ובהמה שנתפסמה בדברים אסורים מותרת שהרי כבר נתעבלו דרכי אסור בגוף ונתבטמם שנתגדלה מעט מהם אבל אם לא אכלה כל ימייה וק דברים אסורים ונתגדלה מהם אין להתירה שהרי כולה אסורה :

ב אכלה סם המות של אדם או הכישה נחש או שנעבת כלב

לבוש עמרת זהב מתנות כהן סימן סא

כא מתנת אלו אין נוהגין אלא בישראל אבל כהנים פטורים דכתיב וזה יהיה משפט הכהנים כאת העם ודרשינן כאת העם ולא כאת הכהנים :

כב והלויים מספקא לן אם הם בכלל עם אם לא הילכך פטורים הם מליתן שאם ירצה הכהן להוציא עליו הראיה מם אם נטלם הכהן מן הלויים אין צריך להחזירם לו שגם הלוי צריך ראיה שאינו בכלל עם ואינו חייב כהן ואין הישראל נותן ללוי ואם נותן לו צע אם מוציאין אותו מידו רל כיון דנתן לכהן כתיב לא יצא הישרא ידו נתינה שאין ספק נתינה מוציאין מידו ודאי נתיב שהיא לכהן ואין חקת הלוי בלום דספק חזקה היא זו או שיכול הלוי לומר אני אומר שכבר יצאתה יד נתינה והמעה דע :

כג ברא שחכה פטור כששוחט לעצמו אבל אם הוא טבח ושוחט למכור אם קובע למכור בבית המטבחים חוי כשוחט לישראל וחייב ליתן מיד ואם אינו קובע למכור בבית המטבחים פטור שתיים ושלש שבתות וכאן ואילך מחייבין אותו ליתן ספני מראית דעין שנראה כשוחט בחמות לישראל ומנדין אותו אם לא יתן :

כד שני ישראלים שהם שותפין בבהמה אחת חייבין דמאת דהעם כתיב אפי' שנים במשכע אבל ישראל המשותף עם הגוי או עם הכהן פטור מכל המתנות אפי' מחלקו של ישראל ואע"ג דקל שרת ואפי' מקצת שח היינו חזקא בחצי שח שהוא דומיא רכולו שרת כגון בצבי הבא על העז שאו חייב ליתן מכל השו' שבו דהיינו חצי המתנות שאיך החצי אם חוששין לזרע האב אינו נקרא שח וכתאי גוונא כוליה שח מקרי אבל הכא שכולו נקרא שח אלא שפטור חלקו של עא וחלקו של כהן אמרינן כיון שאין כל השיות שבו חיי' גם חלקו של ישראל אינו חייב ומיהו צריך לעשות סי' בבשר שדעו הכל שהם שותפין עמו ולא יחשדוהו ברש' שאינו נותן המתנה ואם העא יוש' עמו במטבח' אין צר' לרשו' ספני שחעא דרכו להרבו דכר' לום אל תתג' בכך אלא בכך ומדיע לכל שיש לו בו שותפו אבל הכהן אע"פ שיושב עמו במטבחים שותק ואין הכל יודעין שיש לו שותפות בו וסבורים העולם שרצה לקנות בשר ואפי' יושב הכהן על הארגו שנותן בדם המטבח המעות צריך לרשום סכומי' העולם שהמב' האמין לו והושיבו עס לשומרו שלא יגנבו ממנו ולא משום שיש לו שותפות בה מה שאין כן בעא שאין דרך להאמין לו :

כה ברא ששותפות העא והכהן פטור בשותף בכולה אפי' בכל שהוא אלא שאין מקום מיוחד לשתופו אבל אם אין העא והכהן שותף עמו אלא בראש אפי' כל שהוא ממנו אינו פוטר אלא מן הל'יים ואם הוא שותף עמו ביד אינו פטור אלא מן הזרע ואם הוא שותף עמו בבני כעיים אינו פוטר אלא מן הקיבה :

כו וכן אם יש בהמה לכהן ומכרה קוד' שהיטה ישראל את הראש ושייר כל הגוף לעצמו חיי' בהלחי' ואם מכר לו חיד חיי' כזרע ואם מכר לו הבני מעיים חיי' בקיבה אף על גב שכל הכהמה היא של כהן כיון שמקום החיוב הוא של ישראל חייב והם שמכרם לו קודם שהיטה אבל מכר לו לאחר שהיטה פטור שכבר נפטר בשער שהיטת אצל העא דמאת וחבתי הזבח כתיב וכן השוחט בהמות של עא אצל העא ועשה עמו מקח והתנה שאיזה שתמצ' טריפת תשאר לעא ואיזה שתמצא כשרה יקח הישראל פטור מן המתנות דתא בשער שחיטה עריין של עא היא ער שתמצא כשרה :

כז השוחט בהמה לישראל חבירו חובה על השוחט ליתן מתנותיו לכהן דאסמכין אקרא רבובת תליא רחמנא דכתיב מאת זבחי הזבח ונתן וגומר : מיהו המ' כששוחט בהמת ישראל כתיב חובבא ואפילו השוחט הוא כהן אבל אם שוחט בחמתו של עא או של כהן פטור דלעולם פשטא דקר' לאו מייריאא בבחמו' של ישראל מם מובת דגאה היא של בעלי' שלא יתנם השוחט אלא לכהן שירצה בעל הכהמ' דהיאך הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו מכל מקום הכהן יש לו דינו עם הטבח ואין הטבח יכול לומר לו לאו בעל הכהנים דידי את :

כח כהן שמכר פרה לישראל ואומר לו אני מוכר לך פרה זו חזק ממתנותיה דהי שיויר וצריך ליתנם למכר שהרי מעולם לא מכר לו המתנה אבל אם אמר לו עם שהמתנות שלי אינו תנאי והמקח קיים ויכול ליתנם לכל כהן שירצה רבין שאמר לו האי ליטנא על מנת שתמתנות שלי הלשון משמע שהמתנות היו בכלל המכר וקנאם ישראל וכיון שבאו ליד ישראל הרי הם של כהני' ואין לישר' בהם אלא טובת הנא ליתנם לכל כהן שירצה הילכך אין לו בה להתנות ליתנם למכר זה מטבח המכר דהוי כמתנה על מה שכתוב בתורה והמתנה

הכרין הכל מם אם יש שם כהן אסור לישראל לאוכלם דהא ונתן לכהן כתיב משמע אותה עצמה ולא דמיה אף על פי שרצה ליתן דמיהם לכהן אלא אם כן ברשות כהן דשלו הם שחתורה זכתת לו :

כא אין לו לכהן לחסוף המתנות דכתיב נתן לכהן ולא שיטול מצמו ואפי' לשאול אותם בפה לא ישאול אותם מפני שהוא מתכוון בכך וכתיב במתנות כהונה לך נתתי למשחה רל דרך שררה וכבוד ולא ררך ביוזו חזו היה עון בני שמואל ששאלו חלקם בפיהם אא אם יתנום לו דרך כבוד יעלם וכוונתו שהם כהנים רבים במטבחים הצנעין כושכין יריהם והתגררנים נוטלים ואם היה הצנעו הזה במקום שאין מכירין אותו שהוא כהן יטול כרי שלא יאמרו עליו שאינו כהן ואם כל המטעמי' שוין אצל הכהן יאכלם צלי ובחרדל דרך גדולה דאמר קרא למשחה דרך גדולה כדרך שהמלכים אוכלים ואם אין הצלי ערב לו יכול לאוכלם בכל עניין שהו' ערב לו יותר כרי שאכלם בתיאבת חו היא גדולתו :

כב ויכול הכהן למכורם וליתנם לעא ולהאכילם לכלבים שאין בהם שום קדושה :

כג כהן שיש לו מכירין שרגילין ליתן לו מתנותיהם יכול לזכותם לישראל שיקבלם מיד מכירי' אע"פ שעדיין לא באו לידו וזקא שחובתה הוא תח' והשעה דחוקה לו וגם שלא יהא כהן המוכה משרת בבית הישרא שמכרה לו תג' שצא זכה לו בעל כרחו וכן אם הכהן משרת בבית ישראל ורבו רגיל ליתן לו מתנותיו והכהן המשר' מוכה אותם לתח' אורח שמתארח בבית רבו אסור גם כן מהאי טעמא שמא יזכה לו בעל כרחו לעשות רצון רבו אבל אם אין הזוכה תח' או שאין השעה דחוקה לו או הכהן הוא משר' אצל הזוכה או אצל הזוכה וחתה נתארח אצלו אסור :

כד לא נתן הישראל את הכתנות לכהן אלא אכלם או הפסיד' ואפילו מכרם וקבל דמיהם פטור מדיני אדם שהרי הוא ממון שאין לו תובעין שכל כהן שיתבענו יכול לזכ' לו לא לך ג'ני נותנם אלא לאחר מכל מקום כדי לצאת ידי שכים צריך לפרוע דמיהם לאיזה כהן שירצה :

כה ישראל ששלח לחבירו בשר והמתנות עוד' כהן מותר לאוכלם ואינו חושש שמא גולם המשלה דאחוקי אינשי בבשיע' לא פרוקינן ואימא שם אותם ברמים ורצה ליתן הרמים לכהן דשטאלא היה לו כהן מצוי בשעת זביחה :

כו והמתנות אין נוהגין לא בשור ושה בלבר ולא בחיה ועוף דדבי קרא כתיב אם שור אם שה ומדכתיב אם שור אם שה ולא כתי' שור ושה מרבינן מרבייה דאם שנוהגין גב בכלאי' הכא מן העז ודל' שהם שניהם מין שה והה כבוי שהוא כריה בפני עצמה שריב' הכתוב מיתור' דאם שיהיו המתנות נוהגין בו שאינו מין חיה :

כז וכתיב תנא מן הכהמה והיה אם הוא מצבי הכא על העז חייב בחצי מתנות כג' שאם אין חוששין לזרע האב הרי כולו שח ואם חוששין לזרע האב מם הרי הוא חצי שח שהרי לזרע האם ליכא מאן דאמר דלא חוששין וקל' דשה ואפי' מקצת שרת אמרינן ולכך מם' צריך ליתן ממנה חצי מתנות ואיך חצי יכול לומר לכהן ג'ייתי לי ראייה דאין חוששין לזרע האב ואתן לך כולם : ואם הוא תתייש חבא על הצבייה פטור מכל המתנות שהרי בחצי' חוששין לזרע האם שהיא חיה ופטור מהציה ובאיך חצייה יכול לזכ' לכהן אייתי ראייה דחוששין לזרע האב ואתן לך דשטא אין חוששין והרי היא כולה חיה ויש אומרים שנוהגין בין בכלאים הבא מצבי הכא על העז ובין בכלאי' זבא מתייש על הצביה ואפי' הם מקצת חיה כל המתנות נוהגים בו מדריכת' התורה אם תרי' וימצי :

כח ואין נוהגין בקדשים ובכורות שהם כבר כולם מתנות כהונה ואין קדושת המצוה הלה על קדושה :

כט ומיהו כבוד אם קודם שבא ליד כהן נתערב בכמות אחרות חייב ליתן המתנות מכולן שעל כל אחד ואחד יאמר הכהן תן לי מתנותיה ואם אתה אומר שהוא כבוד אם כן תן לי כולה וכן הדין בספק כבוד שהי' במתנות מם' אבל כבוד שניתן לכהן כמותו ימכרו לישראל שגם הוא פטור מן המתנות דפסולי' המוקדשין הרי דים כקדשים שהרי אסורין בנייה ובעבודה שנתערב באחרות אם רבים שוחטים אותה וכל אחד שוחט אחת מהם כולם פטורים מן המתנות שכל אחד יאמר לכהן שלי הוא תכבוד והמעה ואם אחד שודט את כולם או אפי' שנים מהם אין פוטרין לו אלא אחת מהם שהרי אין בהם אלא כבוד אחד :

יורה דעה הלכות אבר מן החי סימן סב סג סד

יח

ג אבר המדולדל בפתם ולא נחתך לגמרי קודם שחיטתו וכן פירש המדולדל כח אם אינו יכול להודו להיותו אפי' אם לא פירש מבעד עך לאחר שחיטתו אסור מדרבנן אבל יכול להודו ולהיות אפי' נשתתה בהמה מותר. ועצם הנשבר במקו' שאינו עושה אותה טריפה אם עור ובשר חושין את רוב עיניו ורוב הקיפו שנתבאר לעיל סי' נח מותר ואם אין עור ובשר חושין את רוב עיניו ורוב הקיפו האבר אסור משום אבר מן החי דהוי כנתחך לגמרי והבהמה מותרת ויש במצומים לאסור האבר אפילו עור ובשר חושין אותה.

ד ביצי זכר שנתלשו ועדיין הם מעורין בבית אף על פי שיש בהן קצת חיו' שהרי אין מסריחין ואם לא היה בהן חיו' היו בסריחין פ"מ מפני שדומין קצת לאבר מן החי שחרי אין מחזירין בנוף נהגו בהן איסור גבול ישראל מקדם והאסורין לנו משום אל תשוש תורת אסור:

סג

א בשר הנמצא מוטלך בשוק הלך אחר הרוב רכל פריש מרוב קא פריש אם היו רוב המוכרים ע"א אסור ואם היו רוב המוכרי' ישראלי' מותר וכן בשר הנמצא ביד ע"א ולא נודע מפי לקחו אפי' היו רוב מוכרי' הכשר בעיר ישראלים מותר חוה דין תורה דכתי' אחרי רבים להטות אבל כבר אסרו חכמים כל הבשר הנמצא בין בשוק בין ביד ע"א אף על פי שכל המוכרים וכל השוחטים ישראלי' ואפילו ראו ישראל זה שהע"א לקחו פ"ישראל אחר אסור דשנא נבילה או טריפה מכר או נותן לו ויש מתירין בראיה וכן נהגין ועיין לקמן סימן ק"ח והלוקח בשר והניחו בביתו אם נמלעוף או שרץ בפניו והלך לו ונתעלים מן העין ואחר כך החזירו וכן אם נאבר ממנו וחזר ומצאו אפילו במקומו יש לאסור אלא אם בן יש לו בו סימן או טביעות עין או שהיה צרור והתם שיכול לסמוך עליו שחיה בשר שלו. אבל אם הניחו בביתו והלך ותו' ומצאו אף על פי שלא נתן דעתו אם הוא במקו' שהניחו או לא אין נהגין לאסורו אפי' אין לו סימן בו ולא טביעות עין ואפ"ל במקום שרוב המכרים ע"א כיון שהוא בביתו ולא אירע בקרה ריעות בבשר אלא מצד שהוא הלך כמנו שרי:

ב תלה כלי מלא חתיכו בשר ונשבר הכלי ונמלך החתיכו לארץ וכן מצאו חתיכות ואין לו בהם סימן ולא טביעות עין אם הוא במקום שעופות ושרצים מצוין שם יש לאסור דשכח אותו בשר שחיה בבלי גוררתו חיה או שרץ וזה בשר אחר הוא. תלה בשר במסכר וביצא בו במקום שאי אפשר לשרץ ולהיה לישלנו ולהניק אחר במקומו מותר ולא היישינן שמא נתחלף על ידי ע"א או אדם אחר ואפילו הניחו בשוק בין הע"א אם רוב טבחי בעיר ישראלי' וכצ"ל במקו' שהניחו אע"פ דרו' אוכלי בשר הם ע"א אם חו' מותר ולא חלושי לא חיישינן אבל אם לא מצאו במקו' שהניחו כיון שאינו מכיר' בדין לחוש לו ואפילו הניחו עשר ומצ' תשע כיון שאין לו בהם סימן או טביעות עין ששבעתו העין קודם שהניח שם חיישינן שמא תראשונים נישלד ואלו אחרים הם כיהו על טביעות עין זו כל ארס נאמן עליה לומר שחוא מכירה ומותר ועל סימן ק"ח:

סד

א אסור מן החיה לאכול אבר מן החי שנאמר לא תאכל הנפש עם הבשר מדכתיב נפש שם דכאבר קמיירי דא כנפש כמט שתא נפש החיוני שבה לא שייך בה אכילה אלא על כרחיך באבר קמיירי דאבר מן החי נמי איקרי נפש משום שאם יתכנה אינו עושה חליפין שלא ישוב ען כנפש הנפילה שאינה חוזר וחיישינן ברא לא תאכל הנפש רוצח לום האב בעהדי עם הבשר כלום בעוד הנפש שהוא חיות עם הבשר והיה מלת נפש כולל לשניהם לאבר ולחיות ונהגו בהכרח היה תופק דסתם לא תאכל הנפש כתיב ואלו כולם בעלי נפש הם וכיון שכתבה התורה נפש שמע מינה שכל אבר הפודש מן החי אסור בין שיש בו בשר ובין שיש בו חיות ונמצא בין שאין בו אלא בשר לבד כגון הלשון והמחול והכליות הנכזים כולם אינם דחויים כנפש ואין חילוק בין אם חותכו כולו בין חתכו מקצתו דלעולם הוא אסור דהוי כנפש שאינו חוזר:

ב וכן בשר הפודש מן החי אף על פי שאינו אבר אסור לא משום לא דאבר מן החי דהתם מדכתבה התורה לא תאכל הנפש על כרחיך באבר שלם או בחצי אבר שאינו חוזר מיירי אבל שאר חתיכות בשר שאינן אבר חוזרין ואין איסורן אלא משום דכתיב בשר בשדה טריפה לא תאכלו דבשר פירש ממקומו משום חזכי פירוש בשר שנפרש ממקומו טריפה הוא ולא תאכלנו שהרי בשר זה מבחמיה שלא נשתה' היא ולא מיתה מה לי טריפה אותה חיה מה לי חתכ' בסכין והרי הבשר הוא מיתה מה לי בבילה מה לי במקצת ואפילו הפודש מן החיה מעדין היא בתוכה כגון שנתחך מן המחול או מן הכליות ונשארה החתיכה בונה בתוך גופה אף על פי שאין הבהמה נטרפת בו אסורה אבל אם נחתך מחזקו כמקצת ולא יצא לחוץ אלא נשא בתוכה כיון שיש בה זה מנופו עומק של בהמה כותר כדכתיב כל בהמה תאכלו כולל על

והכתבה על שם שכתוב בתורה תנאו במל המקה קיים ונשארה הברירה בידו ליתנם לכל בהן שירצה:

כט

וישראל שכבר פרה לחבירו ושייר לו המתנות חייב הלוקח ליתנם לכהן אע"פ שנסארו למוכר בכל מקום החובר על הטבח שהוא הלוקח ליתנם אלא שצריך ליתנם לאותו כהן שירצה המוכר כמו שנתבאר לבעלה:

ל

וישראל שאבד לחבירו מבור לי בני מעות של פרה זו חיה בהן חקייבה שחוא מן המתנות כחונ צריך הלוקח ליתן לכהן ואינו נכבה לו למוכר מן הדמים שהרי היה יודע הלוקח שחקייבה שם הוא וקנאם סתם וחובל לא מכר לו חקייבה. לקחם הימנו במשקל הליטרא כך וכך ושקל לו המתנות בתוכם אם הלוקח שקלם לעצמו צריך הוא ליתנם לכהן שהרי הגזילה היא אצלו וצריך להשיב' וטוהו דהטבת ינכח לו מן הדמי' כנגדם שהרי לא קנה אלא על פ"י המשקל ולא הירד דעתו לקנות אלא מה שיש לו כח למוכר לסקול לו בחיתוראין הכהן יכול לתובע מן המוכר שהוא לא נגע בהן ואינו בעל דין של הכהן אלא שעליו היה מוטל ליתן והרי זה לקחה הימנו ולכך מנכר' לו ללוקח החמי' אבל אם המוכר שקלם לו הכהן תובע אות' איזה שירצה רצה מן המוכר גובה שהרי הוא שקלם ונתנם ללוקח רצה מן הלוקח גובה שהרי הם בידו והלוקח מנכר' לו מן הדמים ותיא' גובה לאו כדדינין קאמרינן שהרי הוא ממון שהיו לו תובעין אלא מדין הפרשה קאמרינן:

לא

גר שנתגייר והיה לו פרה נשתהה קוד' שנתגייר פטור אחר שנתגייר חיי' טמא אם קודם אם אחר כך פטור שמתעית:

לב

כתיב ונתן לכהן ונוכר משמע במתנת חנם ולא בכירה או שיקבל הישראל דבר בעדס לשיכך אסור לישראל ליקח פשוט מישראל חבירו כדי שיתן המתנות לבן בתו כהן וכל שכן ליקח מן הכהן עצמו פרושה שיתן לו בתנותיו שאסור וכל שכן שאסור לו לישראל לאוכלם בעצמו שלא ברשות כהן מיהו אם יאכלו או מכרן אינו חייב לשלם כדדינין שחרי הוא ממון שהיו לו רחוקעין וחקינות אותם אף על פי שאינו ראשי ולא ששיר קעקיר מל' מות לאוכלן שהרי אין בהם קדושה וגם מצות חתינה אינה עליון אלא על אורחא שקבל המתנות:

לג

נוהגין בזמן הזה בכל אלו הארצות שבמערב שלא לירוח המתנות האלו לכהנים אף על גב שאין בהם כשום מצות התלויה בארץ דלפינן נתינת נתינה מתרומת מה תרומת בארץ אין כהל' לא אף מתנות בארץ אין כהל' לא:

סב

דיני אבר מן החי וכו' סעיפים:

א אסור מן החיה לאכול אבר מן החי שנאמר לא תאכל הנפש עם הבשר מדכתיב נפש שם דכאבר קמיירי דא כנפש כמט שתא נפש החיוני שבה לא שייך בה אכילה אלא על כרחיך באבר קמיירי דאבר מן החי נמי איקרי נפש משום שאם יתכנה אינו עושה חליפין שלא ישוב ען כנפש הנפילה שאינה חוזר וחיישינן ברא לא תאכל הנפש רוצח לום האב בעהדי עם הבשר כלום בעוד הנפש שהוא חיות עם הבשר והיה מלת נפש כולל לשניהם לאבר ולחיות ונהגו בהכרח היה תופק דסתם לא תאכל הנפש כתיב ואלו כולם בעלי נפש הם וכיון שכתבה התורה נפש שמע מינה שכל אבר הפודש מן החי אסור בין שיש בו בשר ובין שיש בו חיות ונמצא בין שאין בו אלא בשר לבד כגון הלשון והמחול והכליות הנכזים כולם אינם דחויים כנפש ואין חילוק בין אם חותכו כולו בין חתכו מקצתו דלעולם הוא אסור דהוי כנפש שאינו חוזר:

ב וכן בשר הפודש מן החי אף על פי שאינו אבר אסור לא משום לא דאבר מן החי דהתם מדכתבה התורה לא תאכל הנפש על כרחיך באבר שלם או בחצי אבר שאינו חוזר מיירי אבל שאר חתיכות בשר שאינן אבר חוזרין ואין איסורן אלא משום דכתיב בשר בשדה טריפה לא תאכלו דבשר פירש ממקומו משום חזכי פירוש בשר שנפרש ממקומו טריפה הוא ולא תאכלנו שהרי בשר זה מבחמיה שלא נשתה' היא ולא מיתה מה לי טריפה אותה חיה מה לי חתכ' בסכין והרי הבשר הוא מיתה מה לי בבילה מה לי במקצת ואפילו הפודש מן החיה מעדין היא בתוכה כגון שנתחך מן המחול או מן הכליות ונשארה החתיכה בונה בתוך גופה אף על פי שאין הבהמה נטרפת בו אסורה אבל אם נחתך מחזקו כמקצת ולא יצא לחוץ אלא נשא בתוכה כיון שיש בה זה מנופו עומק של בהמה כותר כדכתיב כל בהמה תאכלו כולל על

א כתיב כל חלב שוד וכשב ועולא תאכלו לפיכך אין חייבין משום חלב אלא על אלו השלושה מינין בלבד אבל בהמה טבאה חיה בין שהודת בין שמנחה חלבם בבשרם תל' אלו השלושת מינין חייבים משום חלב בין שחושבה בין נבילה בין טריפה שכן כתוב בתורה בפירוש חלב נבילה וחלב טריפה יעשה לכל מלאכה ואכול לא תאכלוהו וכח חלבו גם כן אסור מן התורה דמרבנן ליה מדכתיב כל חלב. וחלב נמל' מאלו שלשה מינין שלא כלולו דרשו אין בו משום חלב אלא משו' נבילה ולא מקרילא שוד ולא שם שאין נקר' שוד או שת' אלא על ידי ליה רכתוב שוד או כשבאו עובי ער' לכשיולד הוא שוד או כשב והריות לא נלד' אלא הפילה אבל אם כלולו דרשו ידעו שחלבם בחלבו משום חלב שכוון שכלו לדרשו ידעו מקצת אמו נלד' איקרי ושם שוד נקרא עליו השוד. בן יוסף שוד וכן

בבש"ע: **ב** אבל השוחט בהמה ומצא בה עובר לש' בנה' לש' בנט' כן חי בין מת חלבו מותר שמעתי טעם דחלב השליל מותר לשי' שאין

בבש"ע: **ג** אכל השוחט בהמה ומצא בה עובר לש' בנה' לש' בנט' כן חי בין מת חלבו מותר שמעתי טעם דחלב השליל מותר לשי' שאין בשליל 2 3 1

יורה דעה הלכות הלב סימן סח

יט

החלב הוא להתרחק מן היין שאינו מתפור בו אלא נקשר בו ויט
נותן בו טעם בלל.

סח ריני חומין ואסורין משום דם או חלב וגיד הנשהו בו ירסע יפיים

א יש חומין שאסורין משום דם שבהם כגון חומין שביד ושבתה
וחוט הארוך שאצל החזה מכפנים ושכלחיים התחתון שביד
חלטון מכאן ומכאן ובלשון ובצואר וחומי רגל וחומי העוקץ וחומי
הרקין שהם בתוך שומן הרקין כמו בית עכביש כסוכין זה בזה וקרן
שעל חמום שבקרדק וחוט שאחורי האזניים וחוט חומר בעלמא וקרן
שעל הצוואר וחומין אלו הדם כנוס בתוכו ואין מליחה פתני בחו להתני
דמם אם לא שיתחכם תהלה ואחר כך ימלחם שאין המלח מוציא דם
הכנוס אלא דם הנבלע באברים וכשתחתן וכולחן מותרים אף
לקרירה ואם מולחם ולא חותכם אינם אוסרים את הבשר בבליחין
שאיין הדם יוצא מהם במליחה אבל אם כשלם בקרירה ולא חתכם
אעפ"י שמלחם משליכם לחין וצריך ששים בבשר כנגד הדם הכנוס
כתוכנם ונס כנגד החומין שנעשו נבילה ע"י ביסולם כרבים ולצלי אינן
צריכים לא חתיכולא מליחה שהאש שואב הדם ומוציא כל הדם
שבתוכה ויש מצריכין קליפה נס לצלי :

ב הרוצה לצא ידי חתיכת חומין אלו לא יסמוך על חתיכת הבשר
לבר כי פעמים שהחומין סמוכים אל העצ הרבה ורביקין בו
ואם התך הבשר לבר שכא עדיין החומין קיימים אלא יחרוך הבשר
והעצם לשנים ואו גם החומין נהתכין ונעשה פתח ליציאת הדם ונס
לא יסמוך על פירוק האברים זה מזה כי כשתפסטין בתוך האבר הם
מתרכבים עם לחות הבשר ויש חסם רב ומשם צריך להתכולפתם
גף העוף הוא כיר הבחמה חילכך צריך להתוך עצם האנפיים
ולמלחם וכן עצם הלחיים כעוף כן כתב בש"ע ולא ראיתי נהגין
כן שהרי רדק העולם לבשל תרנגולת ואוחז שליכר ואין מתכין
האנפיים וצ"ע על מה סמכו ואפשר בשום שיעורין שדון רבין ודקין
ויצאין על ידי מליחה אבל חומי הצואר נושלין מיהו ברעקב אם לא
הוסר רק הראש מהעוף סני שחרי נחתך גם אותו החוט ונהגין להתך
מן העוף הארכובת התחתונה משום שלפעמים נמצאו חומין ארוכים
שם מיהו ברעקב מותרים אף על פי שיש שם חומין ארוכים אינם
אלא שומן :

ד ביצי זכר כל זמן שלא היה להם שלשים יום מותרים במליחה
בלא קליפה אפילו לקדרה אפילו יש בהן כמו חומין אדומין
שעדיין אין בהם זרע ואין אודם זה אלא שומן ואם היה להם שלשים יום
ראין אסורם כגון חומין אדומין אסורין לקרירה בלא קליפה אבל
לצלי מותרין דנורא משאב שאיב נהגו לנקר הבצים אפילו כשרים
פחותים משלשים יום וכן נהגין לחסיר משם גיד הגדול ולחתוך בהם
חתיכות סרבת כרי לפותחה שיוכ הדם ונהגו ליקח מן הכתף הבשר
שקרוין דריז ואין בו איסור רק משום מיאוס עוד נהגו בלונביל
שקרוין לעדוין לצלותו ולא לבשלו אבל אין בו איסור לבשלו ואפי'
לבתחילה מותר לבשלו אא שאין נהגין כן וכן נהגין להסי' העינונית
דוורדא ולהשליכו ואין בו שום איסור וכן נהגו לחתוך בין הפרסו של
דגלי הבחמה ולהסיר משם בשר לבן דק משום מיאוס ואין בו שום
איסור אלא שנתנו כך קצתם משום מיאוס וקצתם משום הוכרת' דם
בעלמא על תמוח יש שני קדומין אחד דק במחוא דק בעצם
המחוא שניהם אסורים משום דם בין בעוף בין בהכרת' מיהו בחתך
שיחתכם שתי או ערב סני כל בני בעיים שהמאכל סוכב בחללים אין
מתקין בהם דם ואם נמצאו לפעמי' חומין אחרים אדומים נראים
לכל אדם דם הוין כמותן שהוכרנו יש להשליכן אבל אין צריך לברוק
אח' חומין אדומי יותר מאות שהוכרנו שאין רדק להבצא יותר :

ה גיד הנשה נוחג בין בבחמה בין בחי' בין בכר ואינו נשח
בעופו דכתיב על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על
כף הירך וגו' וכפ' פירושו בשר גבוה ועגול כפף והכי קאמר רבנא לא
יאכלו בני ישראל את גיד הנשה הנכרך סביבות הבשר הגבוה והעגול
אשר בירך הו' עצם הקולית העליונה וסדלת' רחמנא כפף שמע
מינה כל חמנים שיש להם כפף גיסור גיד הנשה נהג בו וכל אלו
המיני' יש להם כפף חילכך גיד הנשה נהג בכלום והעפות' אין להם
כפף שהבשר שעל הקולית שלהם עב ואינו עגול סביבות העצם ואינו
דומה לכפף חילכך אין איסור גיד נוחג בהם :

ההלבים עם הבשר ואפי' ככלי שהדיח בו ההלבים לא יחיה בו הבשר
אחכ וכן ככבין שהתך בו ההלבים לא יהתוך בו בשר :
י זכן הרין היה להם לטבחים לחיות להם שני סכני' אחר לחתוך
בו בשר ואחר לחתוך בו ההלבים אבל לא נחגו כן שרוב מנקרי
הבשר אין להם אלא קבין אחד ונהגו בו כפני שנותנים בגד על ירכי'
וכל פעם שגוע הסכין ברגל מקנחין ורגילים הם לקנחו הרבה פעמים
ונכב טילם אדם לבני ביתו שיטפשו הבשר במי יפה יפה כשמביאין
אותו מן הדגות לצאת ידי ספיא :

יא אוף פירושין הנכלים על גבי הבשר בעוד שהחלב שעליהן הם
ולא נצטנן לפי שהחלב נימח ונבלע בבשר :

יב אבל לאחר שנצטנן אין להוש כרתי וישימו החלבי' על החו'
וכן יש לנקר הבשר תוך ג' ימים מן החלב שלא יתקשה החלב
שבו נסמ' אם לא ניקרו תוך שלשת ימים אין לאסרו אלא מנקרו אחד
כך ושרי שכל הדברים האמור' הם לכתחלה אבל ברעקב אין דברים
אל אסורין את הבשר שאינם כבליעיים טעם החלב בבשר מכל מקום
צריך להדיר ולשפסוף את הבשר יפה יפה אם נקשו דברים אלו משו'
מעד החלב שנתלכלך ונדבק בו וכלכדים את הטבחים שלא יעשו
כן עוד :

יג אין מולחין את הבשר קודם שיסירו מכנו את החומין והקרוטין
האסורין ואם מלחו מסורין אהב האפילו היה בהם גיד הנשה
מסורין אחר שנמלח ומבשר הבשר אף על גב שגיד הנשה אסור מן
התורה אין בגידן כנס וחומין והקרוטין גם כן בחומין חן ואין
מפגע' בבשר ויש אומרים שצ"ק להכיר בו יקליפה מן הבשר כביב
הגידן והקרוטין ויש סחמיר וכצריך ששים כבו בשאר איסורים
יש להקל להדיר על ידי קליפת שחרי יש בחירין אפילו בלא
קליפה על כן אין אנו צריכין להחמיר בו כל כך וגם אין לגזור בהן
משום חלב שכן שמעפעע רכל הקרוטין הם בחומין ועיין לקמן
סימן ק"ה :

יד הטבחי' נאמני' על החלב להסירו ולנקרו יפה וכשקנין בהם
בשר מנוקר אין צריך לברוק אחריו חילכך טבח שורכו
לנקר בשר ונמצא אחריו חוט או קרום כלמרין אותו וכזהרין אותו
שלא יחלל עוד מעם אחרת ועדיין אין מעבירין אותו אסורין של
חוט וקר' מן התורה אבל אם נמצא אחריו חלב גמור אף הוא כשעורה
מעבירין אותו ואם הוא כזית אפילו אינו במקום אחד אלא בהרבה
בקומות מכלן אותו מכת מרדות ומעבירין אותו : ובשעורה דוקא
בשנמצא במקום אחד מעבירין אותו אבל בשני מקומות אין מעבירין
אותו : וכשמעבירין אותו לא מחשבין ליה למיד וחשוד לעשות כן
ותו' ולהעבירו כל ימיו אלא כפושע חשבינן ליה בפעם ר' וקנס' ליה
חל שובתו קלה וחוטא שמכריזין עליו בבית הכנסת בה' פלגי הטבח
העבירי' אותו מאומנתו מפני שנמצא אחריו חלב כשעורה ויתיה הרש
ימים שלא יתעסק באומנתו ואחר כך יבא אצל תלמיד חכם ויתן לו
הדין לפי ראיות עיניו ואחר כך יכריז עליו בבית הכנסת פלוגי הטבח
שהעבירוהו פאומנתו מפני שנמצא אחריו חלב כשעורה כבר הור
נתהרס משה שעשה וקבל עליו מה שצוה התלמי' הכנס יסבאן והלאת
החיריהו לאומנתו וחרי הוא נאמן לסמוך עליו כבראשית וקודם
שישמעו חכמי' זו בני הכנסת אין לסמוך עליו ואסור ליקח ממנו בשר
אפי' אחר הרש ימי' שביין שלא חכריו עליו ודאי לא נחת ולא בקש
כפרה על דמאו כאת חת' ואם נמצא אחריו כזית מלקין אותו ברבים
בבה' ולאח' המלקין ואם בעצמו בקול דם אני פלוגי לקי' מפני שנמצ'
אחריו כזית חלב והכל כמו שכתבנו אבל אם מוכר הל' בחוק שומן או
שרפו בחוק כשרו מחמירין עליו יותר מפני שהאז כזית וצריך לקבל
דין בפני חו' ואפ"ה לא סמכין לאכשוריה ואפי' לעשות חנו' לסכור
אנשים לא שבקינן ליה עז שילך למקו שאין מכירין אותו ויהי' אבידת
מתחת ידו ברבר חשוב או יוציא שריפ' מתחת ידו משלו ברבר חשוב
עיין במי' ק"ט : ברא' בטבח המנקר ומוכר לאחרים אבל טבח שאינו
מוכר אלא שנהגין לו בשר לנקר אין מחמירין עליו ככ' ולא כמזיד
גמור חשבינן ליה שאין אדם תמא ולא לו : אין משהין בשר ג' ימים
שלמים בלא ניקור מפני שהחלב מתקשה כתוכו וקשה לחמם אחריו
בכל מקום לנקרו אחכ חו' לכתחלה אבל ברעקב מנקרין אותו מן
החלב יפה וצולין אותו שהחלב אינו נבלע בבשר בצונג אבל אסור
לבשלו משום הדם שבתוכו שנתקשה וי' וי' ע"י מליחה כי
אם ע"י צלייה כמו שיתבאר לקמן בחלכות מליחה : קנקנים
חזי' של עין שנותנין בהן יין ורדך לתקנו בחלב לתת חלב בין נסר
לנסר שלא ינטף היין ממנו מותר הרבה לכתחלה לעשות כן שטבע

לבוש עמרת זהב הלכות הלב ניד הנשח סימן סה

אם לך שחיתא כשרה לא יתננה לו בשחי' התוכה אלא אם כן ניטל גידה שיש לחוש שמא ישרף זה שרואוהו שנותנה לעא ושומע שאמר לו שחיתא כשרה סבר שנטל גידה קודם שנתנו לו ויקחנו מידו ויאכלנה עם גידה שכל ירך שיוצא כתרתי יד ישראל כחותכת כדרך שחותכין אותה מנקרי הבשר הוא בחוקת שנטל גידה אבל כשנותנים לו פתם אפילו בפני ישראל יכול ליתנו לו אפילו התוכה שהיט לא יקדנה מן העץ שעב' יחוש לה שמא מריפה היא כמו שנתבאר לעיל סימן כג' יש אומרים דכשנותנת לו התוכה אפילו אין נותנת לו בפני ישראל אחר לא יאמר לו שחיתא כשרה משום גניבת דעת העץ שהעץ יאמר אחר שטרחה בה ישראל זה ותקנתה ער שראוי לו נתנה לו ויחזיק לו שובח ויתר ומכאן גיבוי דעת ולא דמי לכשנותנת לו שליסת דתת תקנה איתו הכעני לגמשה ואין הישראל אובר לו בלום שמשעוהו בו :

י קל רוב מצוין אצל ניקור מוסחין תן הילכך מי שכתב מעלמא וניקר בל תירך והשלים ניקורו והלך לו ואין אנו יודעים אם התם בקי בניקור אם לא ואין כאן מי שהתא בקי בניקור להראותו לו וזה הוא מנוקד ופה אם לא מותר שאנו תולין לומר שזה הוא בקי בניקור ויקר ויתר דרוכ מצוין אצל ניקור מוסחין תן מיהו אם יש פה מי שהו' בקי בניקור נכון להראותו לו כיון שזה אין מכירין אותו אם הוא בקי אם לא :

יד חסבה נאמן על ניד הנשח כדרך שנאמן על החלב מיהו אין לקחין בשר מכל שכתב ששחט לעצמו ומכר אלא אם כן הוא נאמן ומחזק בבשרו :

י וחס' לעצמי נמלא בתמה או היה אי כול' שאין להם כף עגול ועוף שיש לו כף עגול כבגלש' אליג' להסמך ואמרינן ליה מספיקא דספיקא דאורייתא לתומא ובבהמת חיה ארבי' אמרינן שכא במין שיש לו כף תלה דחמא ואעפ' שזה אין לו אולע' לחומר' בטר כינו ואסור ובעוף שיש לו כף אמרינן שכא ככף תלה דחמא והאי פה יצא לו ואסור אף עפ' שכינו אין לו מיהו אין צריך לברוק אחריו אם הוא עגול שכותכין על חרוכ שאינו עגול :

י ואינו נוהג בטליל הנמצא בבתבת בין שאינו טעון שחית' דניתר' כשהוצי' האם כדלעיל סימן יג' מע' כ' פרבתי' כל התבנות אכלו ואסודא טעון שחית' כדרכנו כגון בן תשע חי' שחפרים על גבי קרקע נכ' איסור גיד נתנו בו כדרכנו משום מראית העין ויש אומרים הנהגו כגון תשע חי' אפילו לא חפרים על גבי קרקע אלא שכלו לו להקטין ויש להתיר :

י ונהג בין בירך ימין ובין בירך שמאל בתם ירך אמר דחמא ומטעם שניהם ואין להבחין מאי שנא דגבי מתנת לעיל סימן כ' מע' ב' אמרינן שנתנו לכהן ורוע חיבין כדכתי' הורוע כה' דדרשו' הורוע המיומן והכא נבי' גיד הא נבי' כתיב הירך בה ולא דרשינן הירך המיומן דלא דמי דהתם הו' מותרת היא רחל לככתב ונתן לכהן ורוע וגו' לבר' דרשינן הא הורוע המיומן אבל הכא הו' אענה מותרת כ' קילת ירך קאי על מלת כף ונוכל לומר הירך מלוכר באי' כף אסרת' בכף של הירך לאפוקי כף אחר שבבתמה במקום אחר חרואי הרבת מקומות יש בבתמה שהבשר עגול כמין כף וצריך הכתוב למעט' ולומר בכף של הירך ואם לא היה כתי' בה תרכו חיינו יוכלו לסעות ולפרט לא יאכלו בני ישראל את הגיד אשר בכף רל לא יאכלו שום גיד שיש בבתמה במקום שיש כף דהיינו בשר עגול ונכ' כל גיד שיש בירך אפי' במקום שאינו כף לא יאכל למיכ' הצורך התורה לכתו' כגון ה' הדבקות להרביק מלת כף כבלת עד לתת הברל בכף ולום' באי' כף אמרתי בכף של הירך ולא בכף אחר נל' אי נמי הכא דרשינן נמי דהא וילפינן מינה שאינו נהג אלא בניד הפנימי הכבוד לעצם והו' על הכף כמש' כדאמרי' בסמוך והיה פירות הירך בהג' הישע לום הגיד שחוא ידוע שמתפשט בכל הירך והוא אשר על הכף כמש' וקיס' לר' ל' לחל' שיהענין בלשון הקדש יותר מינון שזה הוא קרוב יותר למידת' מהג' לפי ששמו מלמיר' מינה הירך המיומן אבל גבי הורוע שכתבת' תורה ה' מותר לא מצאו לברוש מיתורא דהא רק הורוע המיומן ולא דרש אחר ושני גידיו הם בכל ירך א' פנימי סמוך לעצם ואחר חיצון סמוך לבשר ושניהם אסורים וצריך להט' אחריהם אא שהפנימי אסור מן התורה דככף הירך אסרה תורה שהוא הפושט בכל הירך וגם הוא על הכף כמש' והחיצון אסור מדרבנן שאינו על הכף אלא תוך דכף ואינו פושט בכל הירך וגם בפנימי אין אסור ממנו מן התורה אלא כ' שעל הכף בלבד ראש' על כף הירך אסרה תורה אבל מה שלמעלת ממנו ושלמטה ממנו עד סופו אינו אלא מדרבנן וקנקנות שבשניהם אסורים מרבניהם רגיד אסרה התורה ול' קנקנות וצריך להט' אחריהם ושוכנם גם כן אינו אסור מן התורה דגיד אבר דחמא ול' שום אלא שישיר' קדושים הם ונהגו בו איסור' וכשינקר את הירך יחתוך ראשי העצמות שבירך תהלה וישליכם שבהם ראשי רגליהם ושרשם כחברים ואח'כך יחתוך צומת הגידיו שצומתים שם כל גיד תארכובא האמצעית ויצא כולה עד שלא יסאר אפילו כחוט השע' ויטולו חוטין שבשוקין ויטול השמנוני' של הגיד כולה :

י גופו של גיד אינו אלא כעין שאין בו טעם ואף על פי כן אסרתו התורה על כן אינו אסור תערובתו בפליטתו שאינו נותן טעם ובין נמלה בין נצלה בין נתבלש עם שאר בשר משליכו והשאר מתר' וחוקא הוא אבל סמנו וקנקנות שבו הם רכים ואסורים תערובתם בנתן טעם :

י גיד הנשח מותר בהנאה ולא יאכלו איסור אכילה משכנו ולא איסור הנאה :

יא לפיכך שולח אדם ירך לבני שניד הנשח כתוכה אפי' חיי' שלמה אף על גב שהירך נראה גדול יותר כשהגיד כרוכו' וקעא מחזיק לו טובה יותר כסבת הגיד שיהשכנו לכתנה כרוכה על ידי הגיד אינו חשש שחרי מותר בהנאה וכל שכן שמתר' למוכרת לעא בין שלמה בין התוכה שאין העץ נותן את מעותיו אלא על דבר שיש בו טעם ולא על הגיד :

יב מני מלו שנותנת לו בין שלמה בין התוכה כשאנה נותנת לו בפני ישראל דליכא למיחש שישראל אחר יחזור ויקדנה מן העץ שחיש שכא מריפה היא אבל אם נתנה לו בפני ישראל אם

סדר הניקור בקיבור ועיקר טעמו יתבאר לה' ממה שכתבתי עדינה ברני חלב וה' עדי עוד יתבאר בע' הנדיני' הם שיבואו אתו זה

הנוקר את הבשר מתהיל בראש ומחזקו ומצויא המוח ומעביר תקיר' שעליו ואחר כך מעביר תקיר' שתחת המוח הרבך בעצם ונטול הלחי' בידו ומחת' בסכין מצד הלשון ומצד' גיד אופחתך מצד השני ומצויא גיד אופחתך בסכין תחת שורש כלשון ומצויא ממנו חוט של דם ויורד משם לגר' ויחלם מקום שחיתה ומצויא משם שני גידין אחד מצד זה סמוך לכש' ושני מצד זה סמוך לבר' והם חוטין אטרי' שאינן נחתכי' כשע' שחיתה והאי שצריך להוציאם הם כשלא הפריד הראש מן הגוף אבל אם הפריד הראש מן הגוף כבר כל החוטין הללו נחתכו ונפתחו ואין צריך טוב להוציאם כי דם ישוב לתוך בעת הסליחה' וכל ד' יעשה גם כן בעוף שנמצא הכל בו כמו בבתמה' ואחר כך חותך את החזות לשני צדדים מאותו בשר ארום הסמוך לחזת מצויא חוט של דם שאותו מקצה החזת' עד קצתו וכן מן החזת השני ונטול הסכין ומחלק בין הכתף לגוף ונטול את הורוע והוא הכתף ומתחיל מראש הכתף כאמצעיתו ומחתך ומצויא גיד ענתול' ונטול' הסכין ומחתך הורוע עד קצתו עד שימשוך ויצא כל הגיד שאותו משפת הכתף הסמוך לשדר' עד קצת חיד וצריך לשקוע הסכין יפה עד שיעקור אותו הגיד והחוטין הנמשכין ממנו מעיקרו וישע' שח' מחלק בין הכתף לגוף צריך לשקוע הסכין בשפת הכתף סמוך לשדרת' ויעקר שורש גיד החוט שחזקנו למעלה שטם השורש שלו ומצויא מצד הכתף שלמעלה חוט' אחר וכן לכתף השני ונטול חיד ומחתך בו ומצויא ממנו גיד אחר ואינו נמשך למעלה כי מרגו כמדת הקד' ומחתך מצד חיד ומצויא משם גיד אחר שהוא סמוך לעצם חיד' ומחתך כך מתחיל במקום סיום הגיד שכתויא מן החזת' ומקלף בידו אותו קרום שעל הכסלים שאסור משום חלב' וגם רחלב שר' חתיו צריך לקלף שיש אסורין אודות' ובשכר' י' נראין ראשי החוטין שהן בבסל שאיכורה גם כן משו' חלב' וכן ג' חוטין ושני' משכא' ג' שמימין מתחלקין לשני' שני' ושני' שממשכא' לשלשה של שנתנו'ל ראשי הגיד בידו ומשך ובחיות' והם הם נמשכין כאל' יתן אבל אם הם צונג' צריך לפשט' אחריהן וקולף הקרום של חזר הככר במקו' שדהל' הגדול שוכב שם ונורר אותו חלב שתחת' בשר הסתנים ומקלפו יפה יפה משני צידי הכהמ' ואחר כך מעביר בשר הסתנים שקרוין בלעז לתביל' ובלא לערויץ' ונוררו יפה כשני צדדין ויהיגין שאין לאוכלו אלא צליל' לא משום שיש בו שום איסור לאוכלו מבוטל לא שאין בו טעם כשהוא מבוטל שיעקר טעמו דהוא בצלי' הילכך אין לאסור לא אותו ולא תערובתו כשבשרו אותו וצריך לגרור' ג' אותו השוכן הנקלף בסכין כמו חלב' שהוא כגמר הצלעות' בו א' הכסלים והוא בין אותו הבשר ובין פני' ח' שר' הכסלים לעוף ואחת

יורה דעה הלכות דם סימן סו

כ

שהאפרוח נתר מצנו חיי הוא כרס בשר נמור אבל אם ידוע שאינו מריקוס האפרוח אין חייבין עליו לא שחכמים אסרוה ונשהוא מריקוס האפרוח כל הכיצה אסור דשרי תיכלא כבולה כלומר נתפשט הקלקול בבולה וכשאינו מריקוס האפרוח זורק את הדם ואוכל את השאר :

ג ומקום ריקוס האפרוח נחלקו בו הפוסקים ולפי דעת רוב הוראנים הכי בשנמצא קורט דם בהלכות בכל מקום כמנו וכן אם נמצא בהלכות בקש ונתפשט ויצא מעט הין לקש כל הכיצה אסור דשמה הוא דם ריקוס דשריא תיכלא כבולה ואם נמצא בהלכות שלא בקשר לא אפי' בקשר ולא נתפשט חוצה לו זורק את הדם ואוכל את השאר ואין חילוק בין כיצ' שאי' בת יומא ושמא אע"ג דבת יומ' לאו בת ריקוס היא לא פלוג רבנן . והדם הזה במקום שאינו אסור כל הביצת ולא שרי תיכלא כבולה אינו אסור משום מעמו שלא אסרוה לא משום נראית העין הילכך אם נצלה הביצת ואח"כ נמצא דם בהלכות שלא בקש או בקש ולא נתפשט חוצה לו זורק את הדם אפילו לאר' צליות ואוכל את השאר ואם הוא ספק אם היה על ההלכות או על החלמין או אם נתפשט הין לקשר שאין חקשר ניכר אחר צלוי' יש להחמיר ולאסור אותו מספק דשמה הוא דם ריקוס שאסור מן התורה וכבר נדענו באלו תארצות להשליך כל ביצת שנמצא בו דם בכל מקום שימצא בין על החלכות בין על החלמין :

ד ביצים המרופות בקערה ונמצא דם על חלמון של אחת מהם ואפילו אותו החלמון שנמצא עליו הוא כולו שלם ולא נטרף עדיין חרקהו אפה כולן אסורות דכיון שנטרפו בקער' החלכות שחוא דק מתערב ביחד ונאסרו כולן אם אין בהם ששים כנגד כל ארצות הביצת וה' אם נמצא בין החלכותי' שהם אסורים הכל רשמה היה על הקשר של הלכות של אחר מהם ונתפשט ויצא לחוץ היה חוץ דם ריקוס וכיון שנטרפו נתערבו כולן ונאסרו אבל ביצים השבורות בקער' ולא נטרפו ונמצא דם על חלמון של אחר יקה החלמנים הבשרי' כל אחר ואחר בפני עצמו והם מותרים וישאיר אות' אשר בה דם בקער' עם כל החלמנים וזקס אם נתערבו ואם נמצא בחלכותי' בקשר אפילו של אחר מהם וחוצה לו הרי החלכותי' כולן אסורים אם נתערבו ואין בהם ששים והחלמתי' השלמים כולם מותרים דאף אם אותו החלכות של הדם ביניהם היו כמו יבש כיבש דהר בתרי בטל וכל זה דווקא דרעין שהיה הדם במקום האוכרו אבל אם ספק אם היה הדם במקום האוסרו יש להתיר אפילו כל החלכותי' אע"פ שנתערבו ואין בהם ששי' דהואיל וכשהן שלימים הד בתרי בטל אפי' בודאי אין להחמיר כספק תערובתו :

ה ואם נמצא דם כביצת במקום שאינו אסור את כולה ולא זרק הדם וטרף את הביצת בקערה עם הדם עד שנתערב כל הדם עם הביצת ולא נשאר רישו ניכר אף על פי שאין בביצת סכנגרו הרי זה מותרת שלא אסרו זה הדם לא משום מראי' העין וכיון שנתערב שלא מדעת אינו אסור תערובתו ואין להקשות אם כן גם אפילו כשהוא בעין והא כותר כיון שהביצ' מוכיח עליו כמו נבי' דם רגים כשהקשקש' מוכיחם עליו כמו שיתבאר לקמן בסימן זה דשאני דם ביצים של פעמים נמצא בו דם שהוא אסור אפילו מן התור' כגון בחלמון ובקשר חלמון כשנתפשט חוצה לו הילכך גורו בכל הדמים שנמצאו בהן כשהו בעין אבל בתערובתן לא גורו והוא שנתערב שלא מדעת אבל נתערב מדעת אסור שלא יבאו להקל בו ולא אוכלו אפי' בעין :

ו ואם הוא במקום דשרי תיכלא כבולה ושמוהו על החמין להצטמק כיון שאין רוטב במקום הביצת כל החמין מותר שאינו אסור לא כרי קליפה ובקליפת הביצת עצמת כני' :

ז ביצי' שאינם נולדי' מן הזכר אלא מדספנא כארעא אינם מגדלים אפרוחי' לעולם וכל דם שימצא בהן בין בחלמון בין בהלכות בין בקשר בין שלא על הקשר אינו דם ריקוס שדרי לא נוצר מהם אפרוח הילכך אפילו ישבת עליה תרנגולת כמה ימי' עד שסחורות וגם נמצא בהם דם אפילו בקשר וחוצה לו או בחלמון זורק את הדם משום מראית העין ואוכל את השאר מי שאין דעתו קצת בהן :

ח ביצי' צליות כותר לאכלן אע"ג שאיני' יכולין לברוק אמש' כחם דם כמבינן על הרוח שאין בהם דם ואין צריך לברוק אפילו אוכלו כשהוא רך עיין בסימן פ"ו מיהו כשעושים מאכל כביצי' נוהגי' להחמיר ולברוק אם יש בהם דם :

ט דם רגים אע"פ שהוא מותר אם קבצו ככלי אסור משום מראית העין שתרואה יאמר דם בשר נכור הוא אוכל לפיכך אם ניכר שהוא מדגים כגון שישי' כו' קשקשים מותר :

י ודם אדם גם כן אינו אסור מן התורה כמו דם רגים והגביש

ואחר כך מתוך העצם המתוך בנתי' מפני ששור' החלב תחת הכתני' קשור עם ומסיר כל הגבחות עד שישתיה עם הבשר כדי שלא ישתיר בו משרשי החומץ ובשר הכתנים כלום כי שם שרשי חומץ החלב מעורבין ומסוככין זה בזה ואי' גאיפ' לנקרן ולכך יחתוך כל בשר הכתנים עם שלא ישאר שום חלב דבוק עם וחוזר לבני מעיים ומוטד אותן במקום שהן קבועין בו ומציא ראשיה' של בני מעיים באורחו והחולית חכטונפת וכתתך אורחה לחולית עם אמה כבני מעיים ומשליכו האמת משום חלב והתחלולת משום שאינו ראוי לאכילה ומנקרין את הכנתא מכל החומץ שבת משום דם ונוטל הרר' דכנתא ומקלף מעליה קר' של חלב וכל חלב שעל הקיבה ושעל הכרס ובינת' גבסות והמסס וקרום שעמו גם החלב שדבוק תחת הפריסה הכל מעבירין משום חלב ונוטל החול ומקלף מעליו קרו' עם החלב שעליו ונוטל ראש הגיד שבתוך החול ומשך אותו ונמשכין עמו' חומץ שבתוכם וכולן אפורים משום חלב ונוטל חלב ומתוך האוני' ומשליכן משום שישי' בהן חומץ הרבה מלאין דם ואי' אפשר לנקרן ואחר כך קורעו שתי וערב ומציא את דמו ונוטל את הכליות ומעביר החלב שעליהם ובנקרין יפה יפה ונוטל חסכין וכחתך ומעביר קרום שישי' על כל אחת ואחת ומחתך בתוך הכוליא ונוקד אותו שורש של גיד מתוך הכוליא כמו שחוא עם קצותיו הנראין מבחוץ וכן לכולי' השני' ונוטל את הביצים ומעביר קרום שעליהם משום דם וממשיך את החלולת השנית שבראש הכרכשתא וקולף קרום של חלב שעליה עם אותו חוט של דם מקצה אל קצה ונוטל חסכין ועוקר כל אותו חלב הכמוך להחלולית מכל צדדין מעיקר האליה עד מקום שעקר ממנו בשר המתנני' שקרין לתביל' שהוכרנו למעלה עם כל אות' חומץ הסעורבין עם אותו חלב עד שמתנק' יפה יפה מקום שהחל חול' קבועה בו כחלב חומץ וכל דבר' ונוטל חסכין וחותר כאליה ומציא כמנת חוט שמתחלק לב' וממשיך החוט מעיקר אליה עד קצותיה מאותן פני' המקשיין על ידיכי הבהמה מפני שאותן החומץ יונקי' מתל' הכליות ואח"כ נוטל חסכין וגורר מאותן הפנים גופן אות' החוכרים והם מקומו גבוהים קצת וגורר אותם עד שישתוה מקום נכחות החוכרים עד עם מקומו השפלים שביניהם ולא ישתיר לכל' פני האליה לא בשר ולא שמנונית אלא גורדין יפה . ופוסק הירך האחר ומפרק בסכין במקום שישי' החכרות כעצם שבו גיד הנשה וחותר החכרות ודנקבות ומשליכו כפני' שישי' בהם קצת נשרשי' החלב וגם חבשר שבצדדין מנקרו יפה יפה מכל מיני חומץ וחלב שבו ומן גיד הנשה שבו וכל החומץ והחלב הניכרים עם למראי' העין ויאהב נוטל העצם האמצעי שפסק החכרות מקצתו ונוקד החלב ומיני' החומץ' ממנו וחותר בסכין גודל הקצ' השני' שסמל' לעצ' של שוק מפני ששרשי' הגיד נקשרים עם נמצ' העצם האמצעי מתוך משני צדדיו ואף אותו עצם שהוא סמוך לו חותר בסכין גודל אותו המקום הסמוך לעצם וד' שהוכרנו ומשפשט אחר חומץ קטני' שהם קנוקנורתי' של גיד הנשרש' ומסיר גב החיכות קטני' של חלב ששם ומעביר אותו גיד אחר הנמשך מקצת עצם האמצעי עד קצות השוק והוא הנראה לעינים וכן לירך השני' וכל גידין שניכר אסורים בין צלויין בין כבושלין קצתם משום חלב וקצתם משום גיד הנשה הילכך צריך לנקר אותם יפה ולהוציא כל החומץ וכל החלב שבידך ואי' אפשר לפרש ולהבינם כולם בבתב אלא במראית העין ממנך בקי ומוכחה ומוהו בבשרות ואחר הניקור אוכל את הירך בין צלח בין מבוטל . עכ' סוד הניקור מבעל העיטור' היא שצריך להסיר גם כן חומץ שאחורי האזניים משום דם ושלול' גם החומץ שברואה ותרואה יבקע בכל סבבון ומספון קודם שיכשלנו כדי שלא יתאסף דם שבו בתוך הסבבנות ויש להחמיר ויורד להג' והחתמקט מן המלפיים בראשן כדי שיצ' הדם וחותר בין המלפיי' אותן חומץ המלאין דם :

סו דברים האסורים משום דם ובו עשרה סעיפים :

א התיב וכל דם לא תאכלו בכל משכותי' לעוף ולבהמה וחיה בכלל' בהמה וכיו' שמתאה ובין שהורה חייבין עליה משום דם רחא התיב וכל דם וכן כח חייבין על דמו ושלול' אע"ג דחלבו מות' בראמרי' מעמא לעיל סי' י' סעי' ב' וסי' ס' דמו אסור ולא דמי לחלבו דלא אתי' מכל בבהמה תאכלו להתירה כדאיתא לעיל סי' י' סעי' ב' אבל דם רגים והגבים מותר דהא לעוף ולבהמה כתיב :

ב ודם ביצים אם ידוע שהוא מריקוס האפרוח חייבין קלי' שמפני

לבוש עמרת זהב הלכות דם סימן סו סח

וילפינן לה מדכתיב אך את זה לא תאכלו וגומר טמא הוא ודרשינן זה טמא ואין דם מחלבי שתיים טמא לא תחור אי נמי מדכתיב גבי דם לעוף ולבתמה משמע הא דם אדם מותר מכל מקום אם פירש ממנו אסורו והכמים גם כן משו מראית העין לפיכך אפ' נשך הכבר בשנינו ויצא דם משינוי על גבי הכבר צריך לגוררו אבל שבין חשינים מוצצו ואינו חושש וכל דם דגים ודם אדם הואיל ומדינא שרי אינו אוסר תערוכתו

סו כמה דברים האסורים משום דם וכו' וסעיפים

א כדס הבהמה והיה ועוף נמי אין איסור כרת אלא כדס הנפש שהנשכה ויצאת בו שכן כתוב בפירוש בתורה ונתתי פני כנפש האוכלת את הדם והכרתי אותו וגומר כי נפש הכשר כדס הוא וגומר ע"כ אמרתי לבני ישראל כל נפש מבם לא תאכל דם וגומר הרי שלא תלטה התורה איסור כרת אלא כדס הנפש אבל שאר דם האכרים לא אסרה בברת מכל מקום כיון שריבתה התורה לאוין הרב דם מרבינן גם כן שאר דם האכרים שהם בלאו והם כשפורש מן האבר ויצא לחץ רומא דדם הנפש אבל בעוד שהוא נבלע באבר ולא נעקר ממקומו מותר

ב לפיכך מותר לאכול בשר הי בלא מליחה אף ע"כ שדמו עורני נבלע כתוכו והוא שיריתנו היטב מן הדם שעליו שהוא פירש מן האבר ויצא לחץ וגם שלא יהיה בו מהחומים שהם בהם שהם שבתנין הוא ככנס ועומד בבלי וכאילו פירש דמי ועל סימן ע"ו

ג וביצה לחץ נמי לאו דוקא שיצא לחץ לגמרי אלא אפילו נתעורר לצאת ופירש בתוך החתיכ' ממקום א' וחזור ונבלע במקום אחר אפי' באותה חתיכה עצמה ולא יצא לחץ אלא שנצטר בהתיכה פירש קרינן ביה ואסור הילכך השוכר מפרקת של כהמה אחר שהיטה קודם שתצא נפשה אסור לאכול מבשרה הי אלא אם כן מלחו יפה יפה לפי שהם בתעורר לצאת בשעת שהיטה וכששוב מפרקת מחמת יסורי השבירה אין בה כח עור לזנק להוציא הדם שנתעורר כבר לצאת ונאסר חזור ונבלע באברים ודוקא הי אסור לאוכלו אבל ע"י מליחה ויצא וכו' וכו' אפי' לקדירה אחר שבלחו וצלי כותר אפי' בלא מליחה הנורא משיב שאיב רטוחו ושינצלה כל צרכו דאם לא נצלה כל צרכו יש לחוש טמא נשא בו מזה הדם שנבלע בו לפיכך יש להתמיר לבתת לה ולתרכו ולמלחו אפי' לצלוי אע"פ ששאר בשר לצלי מותר אפי' לא נמלח ולא נצלה כל צרכו היינו משו שמת שנטאר מן הדם בתוכו הי דם האכרי' שלא פירש אבל כאן הרי יש בו דם שכבר נתעורר לצאת בשעת שהיטה שאסור כאילו פירש ולכך יצלו יפה יפה חילכך יש ליוחר כשחומין את הכתמה שלא לקרב מיתת ע"י החטת סבין כלבה מפני שע"י החשיט כבר כרת ואין בה כח להתאנח ולחוציא כל דמה מה שכבר נתעורר והרי הוא חוזר ונבלע באברים וטמא ואכל ממנו צלי ולא יצלו יפה ויבא לידו אסור דם וזכר האכרים נמי לא אסרן שתוא אסור מן התורה אלא כשפירש ע"י שחיטה או שחיטה שנחסם ממנו חומי' ויצאת דם הנפש וכהאי גוונא אבל דם הפורש על ידי מליחה או על ידי ביטול אינו אסור מן התורה אלא מדכתיבן שלא אסרה תורה אלא דם הראוי לזרוק על גבי המזבח דכתיב כי נפש הכשר כדס היא ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר וגומר ודם מבוטל ומלוח אינו ראוי לגבי מזבח קמ' הואיל ותתמירת התורה הרבה כדס וריבירה בו לאוין הרבה החמירו חכמים ג' הרב אפילו כדס מבוטל ומלוח כמו שיתבאר לקמן בדיני מליחה

ד חתיכת בשר שהוא ארום ביותר וניכר שנצטר בה ודם מחמת מכה אותו הדם כבר נתעורר לצאת ע"י הכחץ וחוזר ונבלע בתוכו תקרה ונתקשה ואינו יוצא ממנו על ידי מליחה ע"י שיעשה לו פתח לצאת וטמא שחתכנו ואחר כך ימלחנו יפה יפה קודם שיבשלו בקדירה ויא' מטעם זה יש לחמיר לקלוף בירת השחיטה או לתרץ באותו בשר קודם מליחה הואיל ונצטר הדם שם בשעת שחיטה אבל לצלי מותר אפילו בלא חתיכה ומליחה בין בשפוד בין על גבי גזלים שחאש שואב הדם

ה בשר הי שלא נמלח שנתנתו בחומץ כדס להצמי' דמו בתוכו אם נתאדם הבשר והו סימן שנעק הדם ממקומו ונתערב בחומץ והוא ונבלע בבשר הילכך החומץ אסור וגם הכשר אסור לאוכלו הי אלא בצלי ואפי' בלא חתיכה ומליחה או לקריר וצריך חתיכה ומליחה אם לא נתאדם הכשר או דאי נצמת רבו ברטובו ולא נעק' ממקומו

והבשר מותר לאוכלו וגם החומץ מותר
ז חומץ שנתנו בו בשר פעם אחת להצמיתו לא יצמי' בו בשר פעם אחרת לאוכלו הי לפי שכבר תשש בחו ע"י הצמירה ראשונה ואין עוד כוח להצמית וכיון שאין בו כח להצמי' הדם שבתוך הכשר יצא הדם מן הכשר כשריית החומץ וחוזר ונבלע בתוכו ונאסר החומץ וגם הבשר אף ע"פ שלא נתאדם הכשר כך נל' פירושו דאל"כ למת לא יצמית בו בשר פעם אחרת דמשמע שיש בו חשש איסור ומאי השש איסור יש בו אם יצמית הדם בפעם אחרת מה בכך לא יצטר הבשר מאילו לא הצמיתו כלל שהרי פותר לאכו' בשר הי בלא מליחה וכלא הליתה כראיתא לעיל סעיף ב' אבל חומץ שלא הלטיח כלל מותר לזלות בו אע"פ שאינו חזק דכיון שלא הלטיח בו עדין קיוה דפירי יש בו ומצמית את הדם בתוך בשר אע"פ שאינו חזק מיהו אנו אין בקיאין בהליטה וז' לפיכך נוהגין שאין מצמיתין שום בשר קודם מליחה ואין לשנות המנהג ומל' כדעבר מותר עיין לקח סימן ע"ג

סח דיני מליגת הראש ועופות וכו' סו סעיפים

א הטומן את הראש ברמץ לצלותו צריך לכיון שיה' בית השחיט' למטה כדי שיוזב הדם דרך שם או יעשה נקב משולש בעצם המוח והתפוך הנקב למטה ויזוב הדם דרך שם

ב הניחו על הצדדי' ולא עשה בו נקב משולש המוח והקרו' אסורין לפי שהדם מתקבץ בתוך הגולגולת ונתחבטל המוח בתוך הדם הניחו על נחיריו ועץ בו קנה או דבר אחר בתוך הנחירים כדי שיהי' פתוחי' לזוב הדם דרך שם מות ואם לא נעץ בו שום דבר הכוח והקדום אסורי' אבל שאר בשר הראש מותר שעצם הקדירה אשר המוח מונח בתוכו מפסיק בין הדם והכשר ואפילו קליפת אין צריך' ולכלתה לית נוהגין להחמיר שלא לצלו' שום ראש שלם אפילו רוצה להניחו אפי' השחיטת מ"ח חיישינן טמא יתחפך אצדדים' וגם ישול' ממנו הכוח קודם הכליחה ומלחו בפני עצמו ועל סימן ע"א וע"כ ר"ב

ג יש מי שאוסר שלא נאסרו דברים הללו' אלא לצלותו אבל אם אין מניחו על האש אלא כדי להסיר שערו' לכך אפי' הניחו על הצדדין ולא נקבו מותר דבשיעור' מועט כזה אין חמור שבתוכו ומתבשר' ברמו ויש אוסרין אבל נוהגין להקל ויש נהגין קצת להחמיר ואין מרביכין אותו אלא על קשותבן שאין בהם חפז' כל כך לבטל הדם ומכל מקום יעבירם על האש תמיד הנתנהגת שלא ישחא במקו' אחר חרבת ויתחכם ביותר

ד והא דאמרין שאין אסור ממנו אף המוח והקדום הם בצלי' אבל אם בשל הראש בקדירה שלם ולא חדגי' מזהו הכל אסור וצריך ששים כנגד כל המוח וקרומו שכבישול' או אפטר שלא יפלוט הדם שכמוהו והקדום ע"י חרוב' ויקנס בכל הכשר ואע"פ שנמלח הראש קודם שבשלו המלח לא הוצי' הדם שבתוך קרום המוח וחומין שם שהם צריכין חתיכה ומליחה לקדירה כדלעיל וגם הדם שכמוהו עצמו לא פלט ע"י המלח שעצ' הכוח הפסיק בינו שלא נכנס לשם כח המלח ואין חילוק בין עוף לבהמה ברין זה שגם בעוף אף ע"פ שאין העצם בל' כך קשה כמו בבחמה ככל מקום קודם שיוזב דמו ויפלוט ממנו מתבשר' המוח ברמו שגם המוח הוא רך ומתבטל מדר' ואוסר הראש עד שש' כנגד המוח ובצליית המוח לכך אסור כמו בבחמה

ה הרוצה למלוג או לחרוך את הראש ברמץ צריך להתוך חומץ' שבלחי' קודם מליגתו ואם לא חתך הקרום יעצמן אסורים שהם מלאי' דם כמו שנתבאר למעלה ויריח בית השחיטה היטב קודם מליגת' והריכה שלא יהא בו שום דם שלא יכנס תוך הבשר וכן בעוף ואף על פי שדרך האש לשאוב הדם הני מלי' דם הנבלע תוך הכשר אבל דם בית השחיטה קרוש הוא על הבשר ודם קרוש שעל הכשר אין האש שואבו אלא אדרבה מכליעו בתוכו ובמעט חום הוא נבלע

ו כשמולגין הראש או הרגלים אין צריך למעטן מלחה רק אח"כ והרוצה למולחם תחלה קודם המליגת' סגי ליה בהכי שאין חשערות מעכבין הדם מלפלוט ואין צריך לחזור ולמולחם אחר המליגת' וכן נוהגין ועל סימן ע"א

ז כשמישמן הרגלים על האש לחמיר שעדין והטלפי' צריך להתוך ראשי' הטלפי' ויניח החתך למטה כדי שיוזב הדם דרך שם ואותם המחמירי' ומלחי' אותן תחילה קודם הכליגה והחזין ומלחי' אותם גם אחר הכליגה הוא מטעם שמליחה ראשונה היתה כנגד הטלפיים ועל השער וחושטין טמא לא נכנס בבשר רק מעט וכן הראש וגם במליחה הראשונה צריכים ליוחר להניחו במלח כשיעור מליחת שיתבאר

דיני מליחה וזכא סעיפים

א אף על פי שדם האיברים שלא פירש מותר ומותר לאכול בשר
 זה עם דמו שבתוכו כחלודתו כמו שנתבאר לעיל מכל מקום
 כשמבשלין הבשר בקדר' ע"י הבישול יוצא הדם שבתוכו להוציא
 ונבלע בתוכו ע"י הבישול או פירש עצמו ממקום המקום תוך החתיכה
 על ידי הבישול ומיד שיתפרד ויוצא ממקום תולדותו היו דם האברים
 שפירש שאסור הילכך אסור לאכול בשר בבישול עד שימלחו היטב
 קודם הבישול כי קים לן שטבע המלח הוא להוציא כל הדם שבתוך
 החתיכה שהוא מחסם ומדתיח את הבשר והדם שבתוכו וב לתוך
 והוא סדר המליחה מדיח הבשר תחלה משום לכלוכית הדם שעליו
 שאותו הדם נתמצה ונחסם לתוך ע"י חתיכת הבשר ואם ימלחו אורזו
 כך בלא הדחה יפגע בו המלח מיד ויחס אותו ויכליעו ויכניסו לתוך
 הבשר בחזק כח המלח עד שלא יהיה אז כח המלח לחזור ולהוציא
 שאין טבע המלח אלא להוציא הדם הנולד ונצור תוך החתיכה אבל
 דם בעין שנבלע תוך הבשר אין טבעו להוציא ואם חריתו הטבח צריך
 צריך להדיתו עוד ואם חתכו הסככה חתיכות גדולות חור הוא בבימו
 וחתכו חתיכות קטנות או שחתך מלפי הרגלים אחר דהרחיק צריך
 להדיתו שחרי אגב דוחק דסכינה נחסם דם בין החתיכים שחרך הוא
 בכיתו :

ב ואם מלחו ולא הדיתו תחלה יש אומרים שאין לו תקנה עוד
 לאותו בשר אף אם ידיתו וימליחו פעם אחרת שחרי ודאי לא
 יצא דמו הנבלע בתוכו על ידי המליחה ויש מתירין אותו שאסור אגב
 שיפלוט במליחת דם ריחיה יפלוט גם כן דם הנבלע בתוכו ואינו נוחנין
 להחמיר מיהו בהפסד מרובה או בערב שבת ואי אפשר לחכין אחר
 יש לסמוך על המתירין בשר שהודח ונמלח וקודם שדחתה אחר
 המליחה נמלח שנית אינו נאסר בכך ולא אמרינן שהמלח השני יכלי'
 בחתיכת הדם שעליו שיצא נכח המלח הראשון דכיון שהמלח ה
 הראשון עורטו עליו עדיין הוא טרוד לפלוט וכיון שהוא טרוד לפלוט
 אינו בולע נכח המלח השני ולא דמי לדם רותח בעין שנשפך עליו
 וכשידיתו בתחלה ישחה אותו במים בכדי חצי שעה כדי שיתרכך
 הבשר ויוציא דמו בקל במליחה ואחר השייחה ידיתו וילת ויחזר כך
 יניחנו שעה קטנה קודם שימלחו כדי שיפספו המים שעל הכס' ולא
 ימסו את המלח שלא יהא בן בכה להוציא או לחפליט את הדם בשר
 תפל שהוא מלא קרח וכפור ואין ראוי למולחו כך עד שיפילו תחלת
 חקרה מסגו ורוצה לסחר למלחו משום כבוד אורחים מותר לשוררו
 במים חמין בכלי שני ואף על פי שחיד כולדת בו דכלי שני בכהאי גו'
 דכר שהוא קר מאד ודאי אינו מבטל ואף אם יבשל מעט יוצא הדם
 אהכ על ידי צלייה או מליחה ואגב שיפלוט דמו יפלוט דם הבולע בו
 אבל אם אחר ששהה כדוי מליחה הושם בקדרה חפה קודם הדח' ובלע
 מעט מרמו שעליו יש להסתפק בו דטמא כיון שפלט כל דמו ואחר כך
 חור ובלע מעט שוב אין צלייה ומליחה מועלת לו כיון שאין לו אגב
 שיפלוט דמו כו' :

ג ומלח בכל מלח שירצה בין דקה בין גסה אבל לא בדיקה מן
 חדקה בקמח ולא בגסה מן הגסה בדיקה מן הדקה לא מפני שהוא
 נימוח ונמסה בליחתי שעל הבשר ויחלש ויפסד חזקו וכחו עד שלא
 יתא לו כח להוציא דם ונמסה מן הגסה לא שאינו נדבק בבשר ונושר
 ונפול מן הבשר כשהופך את הבשר ואינו עושה פעולתו מיהו אם אין
 לו מלח אחר מותר למלחו אמילוי בדיקה מן הדקה :

ד וצריך ליתן ולפזר המלח על החתיכה בכל צדדיו שלא ישאר
 במקום פניו בלא מלח עד שלא יחאראוילאכול עם אותו המלח
 ואינו צריך להרכות עליו יותר מזה ואין חלוק בין חתיכה עבה לדקה
 שאם כן נחת דבריד לשיעורין אלא חכיו קים לחו לרבנן דכל החתיכה
 שמולחין בכל צדדיו יש כח באותו מלח לחפליט כל הדם שכריתו
 ואפילו היא עבה הרבה ועופות צריך למלחם מבחוץ ומבפנים והם
 לכתחילה אבל בדיעבד שלא מלחם אלא בפנים או בחוץ וכן חתיכות
 בשר שלא מלחם אלא מצד אחד מליה יפה מותר אם שחה כדי מליחה
 ויש אומרים אמילוי בדיקה נהוג אלא לצורך ערב שבת או
 צורחים שיש לחקל ורוקא בשכבר נתבשר כך או אין לו תקנה אבל
 אם לא נתבשר עדיין יש לו תקנה והוא זה שאם הוא תוך י"ב שעות
 שנמלח הצד האחד יכול לחזור ולמלח הצד השני שלא נמלח עדיין
 זיבשלנו אר"כ שכין שהוא תוך י"ב שעות עדיין רך הוא שאף אם יבלע
 הצד הנמלח מן הצד שלא נמלח יחזור ויפלוט בבה אותו המלח ויש
 חו

שיתבאר בסומן שאחר זה בכך שאם לא ישהה כשיעור מליחת תחלה
 יש לו שם שכתא יפלטו קצת דם במקום אחר ואחר כך כשימלח' שנית
 יחזור ויבלע אותו המקום שכבר פלט רמו מכל מקום אין צריך למולחו
 תחלה ואם כלחם תחילה כחונג ולא חור ומלחן שנית אחר המליחה
 יש כתיבתו ויש אומרים ונהגין לחקל אפי' לכתחלה עיין לקמן בס' ע"א:
ה ואפגמלחו הרגלים ולא נחתכו ראשי הפרסות לזוב דמן יש
 בתירין ויש אומרים מה שבתוך הפרסות משום דמח שבתוך
 הפרסות תוי כנמלח בכלי שאינו מנוקב אבל מה שבתוך הפרסות מותר
 ולא דמי למולח בכלי שאינו מנוקב שאוסרין גם מה שחון לציר בסומן
 שאחר זה דשאני הרגלים שמוטחין לאורמן ואין מה שבתוך הפרסות
 מונע לצאת מה שבתוך הפרסות וחכי נהוג והוא הרין אם המינים
 ברמן יש לאסור מה שבתוך הפרסות אבל בחרוך שער בעלמא
 שמעביר על האש ומשנה מקומו המיד הכל מותר :

ו מותר לסלוג תרנגולת שלמה ברמן לחסר תנוצו או להכתב'
 משיורי הנוצה שעליה שאין בה מקום שיתקבץ שם הדם כמו
 בראש ותוא שיריח בית השתיפה יפה יפה שלא יתבשל דם משחיטת
 שהוא בעין ויבלע בבשר ובלבד שיהיה שלא ישחנה תוך האש כל כך
 שיוכל הלב והכבד להתחמם ולהפליט דם בתוך גופו וכן שלא יבלע
 דמה בבשרה על ידי חום האש והם כשרוצה לבשלת בקדרה אחר כך
 שמה שנבלע ע"י חום האש מתרד בו הרבה ואינו יוצא על ידי מליחה
 אבל לצלי אין לחוש שכיון שהאש מכליעו האש מפליטו דככולעו כך
 מולטו ואם אינה שליכה אלא שפתחה והוציא בני מעיה תחל צריך
 שידחתה גם בפנים היטב קודם שיהבהמה לפי שהגוף מלא דם ואין
 כח באש להפליטו לחוץ ומכליעו בתוך הבשר ואפילו נוחנין עכשיו
 למלוג כלל כרכין אפילו תרנגולת מיהו אם עבר ועשאו בעוף הראש
 כולו אסור והשאר מותר וכתבמה לא נאסר הראש כולו רק חקרום
 דמחם אם לא הניחו על בית השחיט או אנהריו ולא רץ בית מדי ואם
 לא הדיח בית השחיט או שאר דם בעין שעליו צריך ליטול או לקלוף
 מקום הדם והשאר מותר :

ז אין מולגין גדיים וטלאים ועופות בכלי ראשון אלא אם כן ניקר
 החלב ומלחם משום דם מפני שהכלי ראשון מבשל וחתלב והדם
 מתבשלים עם הבשר וגם לא יערה עליה בכלי ראשון שהעירו מבשל
 כדי קליפה ומיהו אם עירה עליו די לו בקליפות העור ובעוף אם עירה
 עליו אם היה ראש העוף למעלה כשעירה עליו או אין צריך קליפה
 שהנוצה מניחה עליו לפי שמקום חיבור הנוצה בעוף הוא לצד מעלה
 וכשמערה על העוף למעלה תרותחין נוחלין על היצוני הנוצה ואינן
 עונכרים לעור כלל אבל אם היו רגליה למעלה בעת העירו או שרייה
 מונח על הצדדים צריך קליפה ולא מיקרי עירוי אלא כשלא פסק ח
 חקילוח מבלי ראשון כשנגע למטה בבש' אבל אם פסק כבר לא מיקרי
 עירוי ואינו מבשל אפילו כדי קליפה :

ח ובכלי שני לכתחלה לא ימלוג שאף על פי שאינו מבשל סמ'
 מבליעו ומפליט מעט אבל בדיעבד מותר :

ט הילכך תרנגולת הרבה שנמלגו יחד בכלי שני ונמצאת אחת
 מהן טריפה לא נאסרו האחרות וכן אם לא הדיתו בית השחיטת
 ומלגו בכלי שני מותר בדיעבד :

י מים שמלגו בהם יש ליוהר שלא לחזור ולהתביתם כדי למלוג
 בהם פעם שנית או להדיתם בהם קערות שחרי כבר נאסר מן
 הדם שנתערב בזם במליחה ראשונה :

יא ע"א או שפחה שבבית ישראל שמלגו עופות ולא ראה חישרא
 אם בכלי ראשון או בכלי שני אם העא יודע בטיב יהודים ויש
 שם נער או נערה שיועין בטיב הענין אף על גב שלא ראוהו שרי
 משום דהעא מירתת ועינה כחונג ועיין לעיל סימן סט :

יב תרנגולת שנמלגה בכלי שני בקערה חולכת אפילו חקערה
 היא בת יומא הכל מותר הכלי והתרנגולת דחא כלי שני אינו
 מבשל ורוקא שעירו חמים תחילה בכלי ואח"כ שמו התרנגולת בתוכה
 עכבר נצטננו חמים בכלי או שתייה ראש התרנגולת למעלה ועירו
 עליו לתוך הכלי שהנוצה מניחה שלא בלעו חמים מן התרנגולת ולא
 אסרו הכלי אבל אם לא היה ראש התרנגולת למעלה ועירו עליה ועל
 הכלי יש אומרים הכלי שחמים בלעו מן התרנגולת ובלעו בכלי שני
 מתירין מפני שכב נצטננו חמים כשנשפכו על התרנגול' קודם שהגיעו
 לכלי אבל התרנגול' בין כך ובין כך צריך קליפ' אין להחוי' התרנגולת
 למי מלינתה לאחר שהוציאה בתחלה דטמא כלי שני מבשל כדי
 קליפה ובמעט ראשון לא היה קפידא כי היו הנוצות מנינו אבל לאחר
 שנמלגה ונשרו הנוצות לא יחזירנה ואם החזירנה מותרת בדיעבד :

לבוש עטרת זהב הלכות מליחה והדחה סימן סט

שבתוכו מכל מקום לא ידעין כח דמא נפיק מנייהו ואם יש ששים כנגד כל הבשר או חתבשיל שבקדידה מותר אבל אותה הרתיכה עצמה לעולם אסור שהרי ע"י הכישול הדם שבתוכו פירש מבקו למקו וחיו כאילו פירש לחין ואוסר אותו ההתיכה ושוב אין לו חיתור אף על גב דאפשר לסוחטו אכור ולא דמי לצלי בלא מליחה דחרם מיד כשנתעורר הדם ע"י האש לצאת האור שואבו כולו לחין ולא נשאר ממנו כלום בתוכו ומה שלא נתעורר עדיין הוא במקומו והו"ד אברי' שלא פ"א אבל הכא בכשול ררך הכישול היא כן להוליך הדם שבתוכו אנה ואנה ואינו יוצא לחין ויש מתירין גם אותה ההתיכה שאומרים שעל ידי הכישול יוצא גם כן כל הדם וכ"כ שיצא נתמלט בס' גס כן ושוב מה שהור ונבלע אינו אוסר ובעת הצורך כגון לכבוד שבת א"א אורחים יכולין לסמוך על רברי הכקילין :

יב בשר ששהה ג' ימים מעת לעת בלא מליחה נתייב דמו בתוכו ולא יצא עוד ע"י מליחה שאין כח במלח להוציא דם שנתייב אבל כשישימוהו בקדירה לבשל יתרכך הדם ויצא לתוך הקדירה ויאסור אותו לכן אין לאוכלו מבושל אלא יצלה אותו האכלנו צלוי שאף אם לא יצא כל דמו בצלוי הו"ד האברי' שלא פירש ומותר ולא יבשלנו אחר הצלייה דשכא לא יצא ע"י הצלי' כולו וע"י הכישול יצא ויאסור הקדירה מיהו אם ברעבד בשלו אחר הצלייה אין לאסרו בכך שאנו תולין לומר ע"י הצלייה יצא הכל . אבל אם מלחו אחר הג' ימים ובשלו אסור אפילו ברעבד לפיכך אין לטהור בשר ג' ימים בלא מליחה אף על פי שרוצה למוכרו בצלי דחיישינן לתקלה שכא ישבת ויבשלנו :

יג ואם שרו אותו היטב במים תוך הג' ימים בכדי ב' שעות או יותר כבר נתרכך הדם שבתוכו ויכול לטהרו משעת השדייה עוד שלשה ימים אחרים פחות חצי שעה ואח"כ יחזיר וישרנו שלא יתקשת דמו ובשר שנבלע וספק אם הוא תוך שלשה ימים אם לא בספק דהו"ד אולינן לקולא שהוא רבנן :

יד בשר ששהה ג' ימים מעת לעת בלא מליחה ואחר כך נתערבת באחרות בטל הוא ברוב ויותר למולח כולם ולבשלם ולא אכרינן דכיון שיש לו חיתור בצלי הו"ד כמו דבר שיש לו מתירין דאפילו באף לא בטל דכל כהג' לא מיקרי דבר שיש לו מתירין ולא שייך דב' שיש לו מתירין לא כשיש לו מתירין כמה שנאסר ממנו והכא מצליית לא נאסר כעולם ואפי' חיתה התיכה הראויה לתתכבד בטלח דהו"ד ברוב כיון שאין איסורה כחמת עצמה אלא כחמת דם חלכות ברה וכן הרין בנתבשל בלא מליחה ואחר כך נתערבת באחרות שמתרת :

טו בשר המלוכלך ברכים ונשרה במים יום שלם מעת לעת יש אוסרין לאוכלו מבושל משום שעל ידי השריית יצא הדם שבתוכו וחר ונבלע בו ולא יצא שוב ע"י מליחה אלא על ידי כישול ויאסר אבל בצלייה מותר דנורא משאיב שאיב אף על גב דשאר הדם חבלות לא פלט אפילו על ידי צלייה שאנו הכא שלא נבלע כל כך בחזק אלא על ידי כים קרים ונוחים לחזור ולפלוט על ידי צלייה ויש אוסרין אפילו לצלי . ואם יש ששים במים שנשרה בהן מגד ההתיכה אף על פי שחזר הדם ונבלע בו כבר נתבטל הדם שיצא צאריית ומותר אפילו על ידי כישול :

יז אין כולחין אלא בבלי מנוקב או על גבי קשים וקספין או במקום מדרון בענין שאם ישפך שם כים יצא מיר ואם מלח בבלי שאינו מנוקב או במקום שלא יוכלו המים לזוב מיר חרי בולע הכלי את הציר המעורבת עם הדם שהוא רותח מכה המלח ונאסר הכלי להשתמ' בו רותח אחר כך שיהיה ופליט לתוך מת שיסתמש בו ואם נשרה מש בו רותח אם הוא דבר ננוב סגי בקליפה במקו' שננע ואם הוא לח בבשר רותח שאי אפשר לו בלא רותח קצת יא' דסגי לו גם כן בקליפה ויא' שצריך בכדי נמילה שהוא יותר מכדי קליפה ואם הוא לח גמי' כשערי' בס' כנגד הקליפה ויא' שכלו אסור שהרי צריך ס' כנגד כל הכלי כשום דחשבינן כל הכלי כרותח כיון שאיסורו מחמת מליחה אף על פי שהודח אחר המליחה עדיין חזמו עומד בו ואוסר הכל היא שאפילו בצונן אסור להשתמש בו בלא חרחה לכתחלה ואם נשתמש בו בצונן בלא חרחה ידח מה שנשתמ' בו משום השמנוני' שעליו שנוקב כמה שנשתמ' בו : **יח** אבל אם הוא מנוקב מותר לאכול בו אפילו רותח דכא משריק שריק ולא נבלע ולא נדבק בבלי ויש אוסרין ברותח הילב' מנהג בשר הוא למלוח על דף מדרון שהוא מיוח לכך או בבלי מנוקב המיוחד לכך . דף שלא החולק כרחיבני' ואינו מונח כמדרון חרי הו"ד ככלי שאינו מנוקב שהרי יש בו גומות שלא יוכל הדם לזוב ממנו ואם החול' ברוחשני אף על פי שמונח בשודר . ולא כמדרון השייך בבלי מנוקב הו"ד :

הוא אחר יב' שעות לא ימלחו שהצד הנמלח היא יבשה שכב' חרציות כל דמה ותבלע פן הצד שלא נמלח ולא תחזור ותפלוט דליכא אגב שתפלוט דמה בו אבל יכול לצלותו דנורא משאיב שאיב ואין הצד שנמלח בולע כן הצד שלא נמלח .

ה והתיכה שנמלחה ואח"כ חתכה לשנים אין צריך לחזור ולמלוח מקום החתך שהכלח כושך כל הדם שבתוכו :

ו ושיעור שהייתו במלח נוהגין העולם לכתחלה לשהחזרו שעה שלימה דרכי קים לן שאין לך התיכה גדולה ואפילו גוף שלם שלא יפליט כלדמו בשעת א' ואין חילוק בין התיכות קטנות לגדולות כדי שלא לתת דברינו לשיעורין מכל מקום בשעת החזק כגון לכבוד שבת או לכבוד אורחים די לנו בשהייתו במלח בכדי שיעור מרהלך מל בארס בינוני שהיא כמו שלישי שעה פחות חלק אחד כל בשעת דודאי יוצא דמו כמותן הוח ואם לא שהה כשיעור זה והושם בקדירה ובשלו חרי זה אסור שנתבשל בדמו :

ז ואחר ששהתח שיעור מליחה ינפץ המלח שעל הבשר היטב או ישטפנו במים היטב קודם שישים אותו בכלי להרחיכו שלא יסאר עליו מהמלח ואחר כך ישימנו בכלי וידחנו שני פעמי' ראשונה להעביר מותר המלח והדם שעליו ושנייה להעביר לחלוות המים המעורבים בדם שנשאר בו וישטוף הכלי שרוחצין בו בין רחיצ' לרחיצ' יחניפין הראשון או חשטיפה הראשונה הוא משום שאם ינחנו בכלי בשער כל המלח בו הבשר הוא הס מחמת כח המלח שעליו ויש לחוש שמא יחממו גם המים שכבלי ויהזור הדם ויבלע תוך הבשר :

ח מיהו אם שמו בכלי תחלה ולא ניפץ המלח או לא שטפוס במים אין לאוסרו ברעבד כי המים שכבלי מחלישין כח המלח וליא' חשיב עוד כרותח לאסור ועכפ' יזהר להשים המים תחלה בכלי קודם שיניח הבשר בתוכו כדי שמידי שיניח בו הבשר יתישו המים המלח שעליו ולא ינוח הבשר תחילה בכלי בלא מים שלא יחזיר ויבלע הדם שעליו תוך הבשר מיהו אם נתן הבשר תחלה בכלי ואחר כך המים אין נאסר בכך שכיון שהבשר כבר שהה במלח שיעור מליחה ואין שם אלא מעט דם שבמלח ונג' לא שהה הרבה עד שנתן המים עליו אין לו שהות לבלוע ואין חילוק בין אם חריו בכלי כשר או טריפה או חולבת דהא המים צוננים הם ואינו בולע ואפילו אם אין שם אלא מעט מים המכטלין כח המלח אינו חשוב עוד כרותח ואפילו הכלי חולב' א"א טריפה מלוכלך באיסור מותר :

ט ואם נתבשל הבשר כך בלא הדחה אחרונה צריך שיהא ששים בקדירה כנגד המלח והדם שבו שגם המלח נעשה חרזיכה דאיסורא ואם יש בקדירה כל כך כמו אותו החתיכה שנמלח ולא הודח חבל מותר דודאי איכא ששים נגד המלח שעליו שהחתיכה עצמ' ודאי יש בו ששים נגד המלח שעליו ואי ליכא ס' בקדירה נגד המלח אפילו לא הושם רק בבלי חכל אסור דמאחר שיש שם מלח וציר אפי' בבלי שני מבטל וכל זה מיירי שלא הודח באחרונה כלל אבל אם הודח אפילו פעם אחת ונתבשל כך מותר ברעבד . ובשר יבש שנתייב כך במלח וראשון שנמלח להוציא דמו והניחו לייבש בלא הדחה אחרונה יש מקילין בו שאפילו ששים אינו צריך אם בשלוהו כך בלא הדחה דכיון שנתייבש לא נשאר עליו שום ליחה ויהיה רם ויש מחמירין ולכתחלה יש ליחה לבע אפילו בכשר יבש ואפילו במים שהיד סולחת בהם אסור להרחיכו בלא הדחה אחרונה :

י ע"א או גויה המשמשין בבית ישראל ושמו חכשר בקדירה אחר המליחה ואין יודע אם הריחוהו אם לאו אם יודע הע"א מנהג ישראל ויש שם בבית שום ישראל יוצא ונכנס ואפילו הוא נער קמן לא שהוא בן דעת ויודע במיכ הדחה סומכין על דבריו של ע"א לחרתיו אם אומר שהריחו שאפילו לא ראהו הישראל יוצא ונכנס מכל מקום הע"א מירתת שמא יבא וראהו ועושה מעשהו כהוגן ועוד שדרך הע"א ל' לחקיר ולעשות כל דבריו בנקיות וזהו נקיות שמריחו אחר שנמלכלך חכשר במלח ודם וכדאי הריחו ומכל מקום אתאי טעמא לחוד לא סמכין אם לא שיש גם כן ישראל יוצא ונכנס בין גדול בין קטן מיהו אם מיחה לע"א שלא ידחו בלא רשותן והוא עבר על דבריו אסור דהא חזינן דלא מרתת מקמייה שהרי עבר על דבריו ואין לסמוך גם כן על דבריו של ע"א אבל אם אין שם ישראל בן דעת יוצא ונכנס ולא מיחה בו בלום הע"א מסו' לפי תזמו שחריו כדרכו יש מתירין ויש אוסרין שאין ע"א נאמן לא לחתיר ולא לאסור אפילו במלח אלא לערו' אשה בלכר דמשום ענינות הקילו ויש לחקל כוח דחששה רחוקה היא :

יא בשר שנמלח בלא מליחה צריך שיחא ששים בקדירה לבטל כל אותו הבשר אף על פי שאין בו איסור אלא משום דם

שאין על הציר לאחד ששתה כסלת דין דם היתה אף על פי שמהרים כדכתבו סעף י' וז' לענין דם בלשר שאינו עוד דם אלא חסר כשר אבל לענין כשר בתלבוש לה רין בשר מלוח ואסור את תכנינה אם נפלה עליו וכן אם שמתו בבלי חולבת אסורת את הכלי וצריך סכנגר הכלי ואם הכלי אינו בן יומיו ויש בו ליכוד צריך סכנגר חליכולף ואם שבו בו מעט מים ותניתו עם הבשר נקשו המים חתיכה דאישודא שחרי הם בלועים מבשר וחלב וצריך ששים כנגר כל המים וצריכה למלוח ולאכול בצלי בלא תחזיקושות ואינו חושש לדם שעל המלוח שהוא שואב הדם ומונע את המלוח מלבלוע את הדם ברא כמלוח ומעלהו מיד על האש לצלותו אבל אם שחת במלוחו קודם ששטתו על האש כבר בלע המלוח את הדם ואסור לשיכר אין לצלותו עד שידחהו ופח ואח"כ צולה ואוכל - הכנתו הכשר הוא כשרותו לקיים רבבשר המלוח יום או יומים ומלוחו בבלי מנוקב וישתו כשם וידחהו ופח ופח ואחר כך יחזור מלוח אותו פעם שנית לצלותו בבלי שאינו מנוקב כד שיחא מותר לחתוך סטט בסכין לבע וכדמלא יפול מן חרוב הנוטף מן הבשר דרך נקבי הכלי על הכלים שכבית ואסור אותם:

כ במקום שאין מלוח מצוי יצאה חכמה שיוצב כל דם האחר כך יבשלהו ואותם שצריך לטמן יתים וכבר פל אהו ספוטופים היותא בו שצולק אותם מעט ואחר כך נחתנו אותו במחבת לטמן ללא ופח הם קושין כי צריכין לצלותם ופח או למלוח היונים ולשחורן במלח בשם ולהדיחם ואח"כ לטמן אותם:

ע דין מליחת הרבה בשר ביחד וכו' סעיפים:

מותר למלוח חרבת חתיכה בשר וזעלב' וזאף על פ' שחמחונת נגמרת גליסת קודם לעלינה לא אסרינן שהחורת וכולעת כדם העליונה לפי שהוא שזהה חרבת לפלוס ציר וכל זמן שפולטת צידה אינה בולעת ואפילו מתקבץ חרבת מציר תמיד בנותות שכן החתיכות שרי שכל עוד שמדורות להתיכה לפלוס צידה אינה בולעת והם נהגין להחמיר לכתחלה שכל חתיכה שיש לו בית קיבול כגון חופן שלימה בניחין אות' באופן שלא יהא בית קיבול למעלה לא כהפכו אותה כדי שיוכ הדם אבל בריעבר אין לחוש ברא כמול בשר עם בשר ואפילו בשר שזר עם בשר גדיס וכלאים ואפילו עם עופורת שאי אפשר לגרים וכלאים ואפילו לעופות - לנמור כל פליטת צירן על שינמור בשר שזר לפלוס את דמו אבל כשר עם דגים אפי' בשר עופות עם דגים אסור למלוח לפי שהדגים צריך ופולטין כל צירן קודם שיפלוט העוף את דמו וחרו ובלע דם חכשר ואף על גב דדם משרק שריק שאני רגס דתיכתי והפז קרשיהו וזקל' הם בולעים וזאם עכר ומלוח יחזק עופות מותרים שאינם בולעים כלום מן הרגים חזק' וסודים בלוח והדגים אם אין בהם ששים כנגר הבשר אסורים אפילו לא שהו כדי מלחה דבעידנא דפליט עופות בולעים רגים מיניהו מיד ונאסרים האין להם יחזור ומלוח אותן ויצא דם חבלות כם שאין המלוח מציא אלא דם המבלע באכרם עשאו בתולדותיה אבל דם חכא במקום אחר לאואין בדיים דם של עגס רגיסא אנב שיפלוט דם ריר בו שחרי פלוס דמו ולשיכר אין המלוח מעליט דם שנבלע בו חילוכך אסורים חרבים - ברא בתתיכה של דגים או דגים שלמים וניטלו קטק שיהם שנגע הבשר בקרומן שהוא רך אבל אם הדי' שלמי זעור' בקסקשיה גס הדמי פתרי' שהדי הרבר נראה לעיני' שבעוד הקסקשי' עליה והם שלמי' הם קשים לבלוע יותר מן הבשר:

ב והא דדני' אסורי' דקא שבלח טנית' דרי או שחוקף חונא מלוח והדי' תפלי' אבל אם הרג מלוח וחוקף תפל נתנ' זה אצל זה אוחז על גב זה אף הדי' מותר' אפי' בלא קליפה שאינ' בולע יכלו' מן הבשר והאיל והחא תפל וכן אם הדי' מינוח' על העופות מותר' אפילו נפלה יחד דם אינו שפועע מלסכה למעלה ולא נרע מחתיכה המונח' בצידה דמה שלמעלה מן הציר שדי' מציא טעמא וכן אם לא הניח דגים אצל העופות אלא לאחז ששזו העופות במלוח שיעור מליחה גוף הדי' מותר' אף על פי ששניה מלוח' והא דאמרינן שאם חרבת תפל חקעופות מלוח' אסורי' היתיר' דקא שחרי' פלוס כגור דמו חזרה אבל אם עדיין לא פלוס דמו ולא נמלח מעול' מותר' דאנב שיפלוט דם ריריה יפלו' גב דדם שכולע מן מעופות כמו חתיכה שנפלה לציר קוד' מליחה שפותר' מציא טעמא כמו שיתבאר לקמן מיה' ועין לקמן סי' צא' באיזה מליחה אסרינן דהיי' כחתיכה מותר' למלוח דגים בבלי שפלוס בו בשר ולג' אסרי' בתי' דניחוי' רני' פולס חכלי' ובלעי' דני' שאין טבע המלוח לחלטי' דם הבלות בבלי אבל בכלי תבלות משהו אפי' אין לחקל למלוח בו דשאר

הואיל ופולין המים לזכ סמנו בקל' ולא למלוח לבר אסרו בכלי שאינו מנוקב אלא אפילו לחתוך בשר מלוח קודם שחורה על גבי כלים שאינו מנוקב אסור שהחור ובלוע בבשר כמו שנתבאר למעלה והבש' שנמלח בבלי שאינו מנוקב אסור לאוכלו אפי' צלי שהציר והדם שיצא ממנו על המלוח שהיא כרותה מדימה המלוח וכו' שאין להמקום לזכ לחזן בבלי שאינו מנוקב דרי הוא חחר ובלוע לתוכו וחרו כאילו נתמשל ברש' שהב אינו יוצא לא ע' מליחה ולא ע' צלי ברא בשטה בבלי שאינו מנוקב כשיעו' שיתנו מים על האש ויתחילו להתרתיח אבל אם לא שחה בב' אין אסור קבנו אלא כרי קליפה במקום שנגע בכלי ופסחה נמי לא אסור אלא מה שבתוך הציר אבל כה שחן לציר שנתאסרה אה כרי קליפה במקום חתך ואפי' אם יש בה שומן לא אסרינן ע' השומן בפועל כבודת שכוין שחרם עצמו אין דרכו לפעפע עם משהו אנו אסור אף על צ' שדורך השומן לפעפע אינו מולך את הדם עמו אלא במקום שלח והם יכול ללכת ולחתפוט מצד טבעו וטבע הדם הוא שאינו שפועפע ולא קמא כח דבר הנאכר לאסור יותר ממה שאוסר אותו מ' אסור כול' אפילו מה שחן לציר ואפי' מיד שלא שחה בבלי שאינו מנוקב כשיעו' חמבואר לעיל אסורין אותו אף על פי שחתיכה שנמלחת נפלה בתוך ציר של איסור אינו אסור אלא מה שמשנה בתוך הציר חכא כול' אסורה ושעמא דשאני החם בחתיכה שנמלחת ופלוט כל דםם שלא חזר ובלע אלא מה שבתוך הציר ולע פח שחוצת לה דדם אינו שפועפע למעלה אבל חכא מיד כשמלוחו חכשר מתעורר הדם שבתוכו לצאת עמירש מנקמו ומהסת שהכלי אינו מנוקב חמק' הוא דחוק ואינו יסול לצאת ונשאר בתוכו במקום האחר שבא לשם וכו' שלא היה יכול לצאת נתקשה מיד במקומו ושוכן אינו יתא לא ע' מליחה הלא ע' צלייה וכו' שפירש במקומו היו באילו פירש לחזקתם ואיברי' שפיר' אסור וכן נהגין באילוי' ארצות ודוקא אותה החתיכה התחתונה ה' במנותח לכה בבלי ונגועת בציר אותה חתיכה כוללת אסור אבל שאח דחתיכות שעליה הנמלחים עמה ואינם נוגעים בציר אינם נאסרים מו אף על גב שנגועים בה דבולי האי אין הכלי מונע תמ' מלצאת והכו נהוג מיהו אם לא מלוח כל צרכו אלא מלוח מעט בבלי שאינו מנוקב כגון לצלי אפטר שאין לאוסרו בכך אלא אפי' בתורת הכלי והכשר ואחר כך לחזור ולמלוחו ובלכר שלא נשחה בראשונה במלוח אפילו שחיייה מתעמת שאם שהה אפשר שבמליחה מרובה בזמן מעט די להתניכה גדולה לכל צרכה שבת שמלח טעמי' יוצא בשעה אחת יוצא מלח מרובה בהצי טעה ושמה מלח זה מרובה חשיב לגבי חרתיכה זו ואסור את הבשר ואת הכלים ויש אסורים גם כן אפילו לא שחה אלא עד שנראה מעט ציר בבלי עיין סיכונא:

ע חכשר לאחד ששהו במלוח כשיעור מליחה ותודה אין צריך לסום אותו במים רותחים כדי להלוט ולרפוא מוריר דדם שנשאר בתוכו שלא יצא רקל הואיל ושחה כדי מליחה כבר יצא כל דכו אף על פי שאנו רואין שאפי' אחר ששהו כדי מליחה עדיין חושב שיהא ממנו מאדים מכל מקום אינו דם אלא מחל בעלמא והא חסר בשר סקרי ואינו אסור הילכך מותר לשום אותה בקריחה אפילו במים קרים ולכשל כיון שהחריה:

ב מיהו בשר שנמלח ושהה כדי מליחה ואסור כך נתמחו בבלי בלא הדחה אחרונה ושהה שפ' ער שנתמלא מצור' ואח"כ וכן חתיכה בשר שנפל לתוך ציר הירנא כתבשר אחר ששהו כדי מליחה אין לחקל בו לחתירו לכתחלה ויש אסורים אפילו בריעבר כדי קליפ' וחכי נחונ' דקא מה שמתח תוך הציר אבל מה שחן לציר מותר וכן אסור לאכול מבשר שנמלח עד שידחהו ופח ואף על גב דשהה כשיעור מליחה ואסור להתוך ממנו כסבין קודם שידחהו ויש בתירין לחתוך כסבין חכשר לאחר ששהו שיעור מליחה דאין מליחה לכלים וכן עיקר דמותר אבל הסבין צריך תדחה אחד כך או נענית בקרקא' פתיבשה עליו הציר ואפילו קודם ששהו שיעור מליחה אין האיסור משום בלועת הסבין אלא משום שיצא דם בעין על הבשר מחם רוחק שסבין לפיכך אם רצה לתתו ולהחירו עם היטב' ולחזור ולמלוחו מותר אפילו לא שהה שיעור מליחה חתיכה בשר שנפל לתוך ניגית שיש בת הרבה מים שרחצו בהם בשר שאינו מלוח ושוכן מלוח על גבי אותו ניגית כמה חתיכות בשר ודלפה פליטת הציר ברשך אורין המים מותר הוא לכתחלה כיון שאותו הציר מעורב כחרה במים לוג' מן כרותה אף על פי שאין ששים במים נגר' חציר מכל מקום כבה רתישו כח הציר ולא ליהשב עוד כרותה וכן בשר שנמלח ונפל במים שנתאדמו מהמת דם שהדיחו בהם בשר אף לאסור הוא דאמרינן:

לבוש עטרת זהב הלכות מליחה סימן עא עב

גבי ציר שהוא קלוש וטהור לפלוש וכל זה לא מירוי לא בציר שמא
מרחח כשכונאר לעיל סימן ס"א אבל דם בעין שנפל על בשר שהו' תוך
זמן שיעור מליחתו שהוא חשוב כרות ככונאר לקב' סימן ז"א נאסר
הבשר הלגבי דם בעין לא אמרינן איירי דמירוי לפלוש לא בלע' ולא
כבולעו כך פולטו . והוא דאסרי אותו שנפל לציר היינו דוקא כח
שבגוד הציר אבל מה שלמעלה מן הציר שרי' מיהו מה שבתוך הציר
נאסר מיד ואין שיעור לדבר . בשר שנפל לתוך ציר שעל הקרקע
דעת כ"א חיתה הציר בכלי . בשר שנע' כחתיכה שנמלחה בכלי
שאינו מנוקב תאסרה דהנה כ"א נגע בציר . ספק ציר ספק כים מותר
דציר דרבנן וספק לקולא . ציר מעורב עם כים ואפילו מעטים לא
חשובי פרותה ואינה אסרת . דין כבוש עיין לקמן סימן ק"ח :

עא דין מליחת דג' ושהטלפיוס ודימות וכו' סעיפים :

א העצמות שיש בהם מותר למולחם כך כמו שהם שלימים
ואין צריך לשוברם ולנקבם שכה הכלה נכנס בפניו ומציא את
הדם זמן העצם מעקב את הדם שנמחו מלצאת . אבל המו' שכראש
מקיפן אותו שתי קרומין תם אינו נמלא את כל הל' העצם בכל
הקיפו כי יש בו מקום שיכול הדם להתקבץ במקום אחר הילכך אסור
למלוח הראש כשהוא שלם כי הקרומים מעקבים את הדם מלצא ונס
איתה מעט שיצא יתכנס בתוך עצם הגולגולת למקו' אחר בעצ' הנעש'
כקדירה ויהיה המוח כאילו נפלה בכלי שאינו מנוקב ואפילו צלהו על
האש או אפשר לאש לשאוב ומן שהדם מתקבץ בעצם המוח העשוי
כקדירה הילכך הותרו לשני' ומציא את המוח ונולח את הראש יפה
יפה לצד פנים וחזר ומלח אותו מבחוץ על השער שאין השער מעקב
ע' המלח התפליש חס' . ואם נמלח הראש שלם בלא נקיבת עצם
הגולגולת תקום והמוח אסרים ושאר הראש מותר כל שכן שאר
בשר שנמלח עמו :

ב וכן הטלפיוס סתם אוחס מעט למטה ומלח ואע"פ רבשאר עצמו'
אמרינן שאין צריך לשבר ולפותרם אין העצם מעקב את הדם
מלצאת שאני שאר העצמות מספלים רשאר עצמות המוח שברוכן
נמלא את כל החלל ואין שם מקום שיתכנס שם הדם וישאר שם אבל
הטלפיוס הם הלולים מבפנים ואין הבשר רבוק ככולן ואם לא יפרת
אותם יש לחוש שמא יתכנס דם הפליטה בפנים למקום אחר והיה
כמלוח בכלי שאינו מנוקב הילכך צריך להניח סקו' החתך למט' שיכול
הדם לזוב מתוכה המלח גם כן מבחוץ על השער ולא סגי במליח' המקום
החתך בלבד :

ג הקרום שעל המוח יש בו חומין מלאים דם וגם המוח עצמו יש בו
דם ואינו יצא מירוי דמי' במליחת הראש כמו שנתבאר לעיל וגם
במליחת עצמו לא יצא כל דמו במליחתו בתוך הקרום הילכך מציא
ותקיע את הקרום ומולחו והם לקדירה אבל הרצה לאכול דורג' אש
כול' שלם וצלי' מניח בית השחיטה על האש וחדס' זכ' דרך בירט
השחיטה וכן הניחו על צי' נדחיו ינעו בו שפוד או קנה מודרר לפי
שגם דרך שם זכ' הדם וכן אם נוקב העצם והקרום כנגד ומניחו על
הנקב לזוב דמו דרך שם שפיר דמי ויש מתירין ככהג' אפילו למולחו
ולבשלו בקדירה אחר כך שכיין שהניחו על הנקב במליחת כב' יצא
כל דמו : עיין לעיל סימן ס"ח :

עב דין מליחת הלב ודריאה וכו' סעיפים :

א הלב מתקבץ הדם בתוכו כשעת שחיטה ושאר בתוכו ונקרש
לפיכך צריך לקדו' קודם מליחה ולהוציא דם שבהללו ואחר
כך מולחו הוא כותר אפילו לבשלו חס' מחמירין שלא לבשלו אלא
לצלוחו וחומרא יתירה היא :

ב מלחו ולא קדעו קדעו אחר מליחתו ומותר אף על פי שנמלח
עם הדם שכתוכו דכבולעו כך פולטו והוא אם צלאו ולא קדעו
שקדעו אחר צלייתו ומותר דכב' בצלייה כמו במליחה שמה שפולט
נתל' מסס' נאעו חזר לתוכו אבל אם בשלו בקדירה בלא קדעו אסור
שלי' הבישול בולע' ושאר בתוכו אלא שפורט' כמקום לכמס' אם כן
נאסר אלא מחמת שכתב' ש' כרמו שהוא בלע' תחלה ותעשה חר' יכת'
דאיסור והוא עצמו אסור אפילו כשיש' ס' בקדירה כנגד הדם וחז' ואוסר
בליטה שבקדירה ער' ס' כנגד כל הלב :

ג ואם העקו' דאכלו בקדירה בין הלפ' דבוק בו בין שאינו דבוק

דשאר איסור' כסתוד' יותר מדי' הבלוע' ובלע' במה שנמלח ברוכז
ואפשר אפילו בריע' ויש לאוסרו מיהו אם הוא מלי' שמט' מסין בו
תמיד במים חמין פותרין הרג' בלא קליפה שהמי' מתישו' כח תאיסור
בכלי ואינו יוצא ע' מליחה עוד :

ג בשר שחומה שמלח' עם בשר טריפה וכן רגים טכאים ושהורים
שנמלחו ביחד אפילו בכלי מנוקב הכשרי אסור' שאע"פ שהכשרי'
אינו בולע' דם שחרי הוא מלוח וטרוד לפלוט וקל איירי דמירוי לפלוט
לא בלע' המ' גבי דם דמשרי' שריק אבל ציר של נבלה חוק הוא ובלע'
תוך הבשר אפילו כשעת טריחתו לפלוט וציר של נבלה אסור' מן
התורה דילפינן לה מקרא דחטמאים לרבות צירן ורוסבן וקיפה שלהן
וכ' אם המריפה כולח וחכשרה אינה מלוחה ומנחית זה ג' צל זה
שחכשרה אסורה מיהו אינה אסורה אלא כדי קליפה שאין גבי' רוחח
דמליחה אוסר יותר מכדי קליפה ואפי' נגעו זה בזה מיהו אפי' לא נגעו
זה בזה אלא שמונחים סמוכים זה לזה בבדי' שפליטתו של זה נגע' בזה
יש לאוסרו גם כן בבדי' קליפה אבל אם המחור מלוח ותמלא תפל הרי
אין המטא פולט אלא מעט במקום שנגע' במליחה הילכך אפילו נגעו'
זה בזה כוהרי' בהרה' בעלבא בלא קליפה דהואיל והכשרה פולטת
דרכה שהרי היא מלוחה בכל צדדיה והמריפה אינה פולטת אלא מעט
שאינה נוגעת במלח' לא במקו' שנוגעת בכשרה אין בה באורחו מעט
לבלוע' בבשר הטרוד לפלוט ואין בדי' או חילו' בין אם הכשר' מונחת
למעלה והמריפה למטה או איפכא דלא נפקא מיניה בזה אלא ברוחח
מחמת חוס האש שאז את העשני הולך מן החם לקר' ויש בו להלק' בין
עילא' וצד' לתתא נכר כמו שיתבאר לקמן בע' בסין ק"ה אבל
רוחח דמליחה לא שייך בה לחלק כן :

ד והוא דאמרי' ואינו אפשר לא כרי' קליפ' חיינו כששתיהן בחושנות
אבל אם אח' מהן שמינ' אפי' אם חתיכת הטרפה כחושה וחת' כת
הכשרה שמינה מפעפע האיסור ככולה וצריך שיש' ואנדרוהינן לעולם
לחצריך שמינ' ברוחח דמליחה כמו ברוחח מחמת' כישול' ואין נוהינן
בשיעור קליפה כלל בין ברגים ועופות שמלחו יחד בין בשחוט' ומריפה
שנמלחו יחד מיהו אם שהו במלח' הכשרה והמריפה כשיעור' מליח' קוד'
ישנעו זה בזה ואח' נתערבו ונגע' ודכוה' במקו' שיש' חסד' מדוכה
דצורך סעודה סעודה כגון ברית מילה וכהג' המיקל לא תפסיד' ואפי' אין
שם שמים כותר מסו' שכמת גדולי' סבירא להו שאחר שטחה כשיעור
מליחה כבר פסיק' כחו של מלח ואינו השוב עוד כרותה וכשעת' החק'
יש לסמוך עליהם אבל בענין אחר אין לחלק כלל :

ה מותר לשהות בשר במלחו זמן רב כמו שירצה ולא אמרי' שמא
לאחר שפלוט כל צירו חזר ובלוע' מלח' חיות' של דם שעליו
ושעל המלח שהדם שעליו מעט הוא ובלוע' במלח' ואינו יכול לנאר'
ממנו שאין המלח מפלישו ממנו אדרבה דרך המלח להפליש הדם מן
הבשר ומטכו אחריו ונשאר בתוכו ואינו חזר לבשר וכן הבש' ששהה
במלח כבר ובלחו עליו בשר אחר מותר ולא אמרינן הואיל והראשון
כבר שחה במלחו חזר ובלע' מן הדם שפלו' וכ' שה' אה' שמולחין עליו
שחבשר התחתון כל זמן שערין מלחו עליו אינו בולע' דם פליט' שהוא
טרוד לפלוט ציר ואפי' אינו פולט' הדם חזק מן העליון משרק' שריק'
שחמלח' שעל התחתון מונעו' מבלוע' ממ' לכתלה יש ליהור' :

ו אבל בשר שלא נמלח כלל וכן בשר שנמלח ושהה במלחו ופלוט
כל דמו והורה אסור להניח' עם בשר שנמלח ולא הודה לפי
שהבשר הנמלח פולט וחכירו שלא נמלח או נמלח והודה בולע' ממנו
שאין לו דבר שימנענו מבלוע' ואפי' בריע' אסור ואינו חזר להתירו
ע' שיחזור ודי' והוא ויסלחנו שאין דרך המלח להוציא' לא דם של עצמו
אבל דם הבלוע' ממקו' אחר אין חמלח' מפלישו ויא' שכל מערת' לער'
לאחר שנבלח פולט ציר ואם נגע' תוך זמן זה לבשר שנמלח ולא שהה
קדיון שם אינו נאסר ולאחר בעת' לעת' אוסרו אך במקו' שאין חסד'
פרובה יש לאוסרו לאחר יכ' שעות וקוד' לוח' אין להחמיר' כלל וכ' אם
לא נמל' כלל דאפי' אם נפל לצ' ממש' אין ל' אוסרו דאסרי' לכשימליחו
ע' שיפלוט דם דריה יפלוט ג' מה שבלע' מקו' אחר ואפי' נמלח הכשר
נלא שהה עדין שיעור' מליחה ונפל לציר' יש להתיר' ע' כן אם לא
נבבש' כתוכו יס' שלם אך אם שחה שם דליכא למימר אנב' דפלוט דמו
בו ונפל לציר' יש אוסרי' אותו אף על פי שלא כלה זמן פליטת' ציר'
עדין וממ' לצורך הפסד גדול' יש להתיר' גם כזה כל זמן פליטת' ציר'
דהיינו תוך יכ' שעות ע' שיריחו' ויחזור ומלחנו דאנב' דפלוט'
ציר' יפלוט דם כו' וכן אפ' נפל לציר' קודם ששחה שם יריחו' ויחזור
ו' מליחו מיהו אם מלחו בלא הרה' לאחר שנפל' לציר' שרי' בריע' וכל
נלא אמרינן שהמלח הקלוע' הציר' לתוכו רגבי' דם אמרינן חכי' ולא

לבוש עטרת זהב הלכות מלאכה סימן עז עז

זהו חצי צליותו אין הסוהל הוצא ממנו דם אלא שומן הבשר חוץ
חמור בשר מקרי :

ב ובשר שצולין בלא מליחה אין נותנין כלי תהניתו לקבל שמנוניות
הננוף מכנו ער שיצלה בכדי שיחא ראוי לאכילה ע"י צליו שכל
בת שדחה ממנו קודם שנצלה כשיעור הזה דם נעורבות וכל דהה אם
שההבמלה כשיעור מליחה תצלה אף על פי שלא חודרה שכותר לתת
בלי תהניתו שכיון ששהח כשם אין דם מעורב בו במה שנוסף מכנו
ואף על פי שיש להלק קצת דהתם יש דם במלה שעליו שכל כקום כד
שנוסף ממנו הוא מהל בעלפא והדם כתייבש בכלח מיהו לכתהלה
אין לעשות בן אבל כדעבר אין לאוסרו נראה לו ועיין בסימן שאחר
זה בשר שנמלה אסור לצלותו לכתהלה עקב בשר שלא נמלה שכא
יזוב הדם הפולט מן הכשר שלא נמלה על הכשר שנמלה ויבלע זה
וכדעבר מותר דם פליטה משריק משריק :

עז דין עופות שמלאו בשר שלא נמלה ובוא סא

א עופות או גורים שמלאו אין אותם בבשר דק ותוש שלא נמלה
כותר לצלותו בשפור ואפילו פיהם למעלה ואפ"ל נמלה הבשר

החינון ושהח כרי מליחת חודה והשתא אין טרוד לפלוט דמו שנאמ'
אנב פליטת דמו הוא פולט מה שכולע מן הפנימי אפי הכי טרי משום
דבצלי אמרינן כבולעו כך פולטו וכמו שבלעו דם של בשר הממולא
כך פולטו וכל טכן אם נמלה הפנימי ולא החינון דשרי דנרא משאיכ
שאיכ הדם מן החינון ולא נבלע בפנימי משום דבצלי אמרינן כבולעו
כך פולטו וכמו שבלעו דם של בשר הממולא כך פולטו וזאף על פי
שמעשים כמל יזם שאוסרין בשר ששהח כרי שיעור מליחה שנבל בציד
של פליטת דם ואפילו לצלי ולא אמרינן כבולעו כך פולטו דשאני הכא
כבלייתא שנבלס מיד בשעת תבליעה אמרינן כבולעו כך פולטו אבל
דבר שנאסר כבר מחמת דם שכא עליו מכקוס אחרת לא שרינן לית
כסום מעמא וכבולעו כך פולטו וכל זה פיירי דקא ברעבר אבל
לכתהלה אין לעשות שום יסולייאת עד שיכלח שניהם תהלה ול
אסרן נמי נבל זה האלא כשהבולית הוא בשר או עשבים אבל אם
המולייאת הוא בצים שדרכן ליקרש ד נו כאלו נתבשל בקדירה ואפ"ל
בהעבר יש לאסור אם לא נמלה העוף או הגוי הממולא תהלה ודוקא
לצלי הוא שרינן כשהמולייאת הוא בשר ואחד מהם אינו בלוח אבל
לקדירה אסור עד שימלה חסון לבדו ופנימי לבדו ויהם במלה כשנ
וירחם ואזכב ילאנו אבל אם מלאו ואח"כ מלוח היטב מבוהק והשתה
כשם קודם ששכחו כקדירה והדיו אינו כותל שהמלה שעל גבו
כבתון אינו עליו לדם שבפנימי אף על גב דכתהלה עכב אמרינן
שהמלה מפליט כל הדם שבתוכו ואפילו היא עבת הרהב שאני התבם
שכל תחתית מדוכה הוא ומיד שכתהלה הדם החינון לזוב על יד
המלה הדם הפנימי מוסך אצרו אבל כאן המולייאת אינה מדוכה בעוף
וכגרי ואינו פולט מבד הדם שעל גבו מכהו אף על גב שמלה גבם
דבשר הפנימי בפני עכבו אלא שמלאו עקב מלה קודם ששהח בשיעור
מליחת אהב השתם יחד במליחת הפנימי והחינון אסור שהיה אין מקרי
לדם שבפנימי לזוב לחוץ ובמליחה לא אמרינן כבולעו כך פולטו שנא'
מה שיצא מן הפנימי ע"י המלה יל ושרד החינון ולא אמרינן בן אלא
בצלי דנרא משאכ שאיב :

עז דין בעק שנונק בבשר שלא נמלה חמו סא

א חמופל בעק כעוף שלא נמלה כשיעור מליחה אף על גב דכנסרא
מפליט בן סמיה לישור קמיה ובין אסמיק ללא אסמיק אבן
השתא לא בקיאנן במילתא דכד נזנא יש לאסור זיש לו כל דין
בשול בקדירה בין לקחא בין לחמרא אבל אם מלה ומהרה כד
מלוחו אסור בקדירה והוא שפולט כעק שתר בכל זונא ולא חישק
ששאר ממנו מעט דם והשם כעק ואין כאן רוסב שיצטלו ממנו
בקדירה אלא בכל זונא מותר אפי אסמיק דהואיל ונמלה ושה פטיע
מליחה קיימא לן שיצא כל המזו ולא נאסר כתיבס כלל אלא מהל
בקלמא וקא לטולא מפקאסר בלא מליחה אבל מותר למשוך
בשמן או בשר שאין זה מעכב הפליטה :

עט סימני ברמה וחיה שהורה וכו' סעיפים

א סימני ברמה וחיה שהורה נתפרשו בתורה בפירוש והם עני
כימיני

שנרקבו צדחת לא נמלה ונתבשל צדמו ואם לא נתבשלו יחזור
וימליחו מכהו על חסומן :

ב ואף על פי שאין שהיין דם בבני טעיים עצמן שכל מקום מותר
למלוח עם השוכן והבשר וליכא למימר הואיל ואינו פולטין
הרכה בולעין מדם חסומן כי אף על פי שאינו פולטין דם מ' מעט דם
וציר יש בהן שנפלט ע"י מליחה ואיירי דטרדי לפלוט אינו בולעין ויש
אוסרין לכלה עם בשר וכדעבר כורר וכהאי טעמא נמי שיש בהן
מעט דם אסור לבשלם לכתהלה בקדירה בלא מליחת אפילו אין בהם
שום שומן מכהו דדוקא ברעבר מותרים ולא לכתהלה :

ג וסוכן וכתהלה נפח שסביב הדקין היא מליחה הוסיף קטנים שיש
בהם דם חילוכך יש שאסורה לקדירה אפילו בהתיכה ותליה אבל
אנו נהנין בם חיתר כי הצטים בקיאים בהן באותן חוסיין וכותהן אותן
ונפשוין היטב עד שלא נשאר ארד מהם ביצים הנמצא בעופו לאהר
שחש אסור לא נגמר חלכון שלהם רק תהלמן לבר צריכין מליחה כשאר
בשר ואם נגמר אף החלכון אפילו הקליפת היא קשה כבו שנמכת
בשוק אפה נהנין לבלוחה אך יזהר שלא למלוחה עם בשר מיהו
ברעבר מותרים וכל שומן אפילו של עופות דנו כשאר בשר
לענין מליחה והדחה :

עז דין בשר לצלי וכו' סעיפים

א בשר לצלי אין צריך מליחה לפי שהאש שואב הדם ואין לחוש
שמה יפרוש ממקו'ו בתוך ההתיכה למקו' אה שמה שמתעורר
לצאת האש שואבו מיד ואם ישאר בו שום דם שלא ירעורר כלל
ממקומו הו' דם האברו שלא פיר מותר :

ב ודוקא דם של עצמו אמרינן ביה האש שואבו אבל דם בעין
שנפל ממקו' אחר ונטף על הצלי שאצל האש בין דם חס בין דם
צונן לא אמרינן ביה שאש שואבו בין שכא ממקום אחר ואוסר ממנו
כדי נמלה חילוכך צריך להדירה הבשר תהלה קודם הצלייה משום דם
בעין שעליו שהאש יבניטו בו כבו שאכרנו גבי מליחה וזם כשום
שחקבנים אין לחס סכן מיוחד לאל בים פשוטין שמה חתכו הלכים
זכר בסכס ארד מיהו אם לא הדירה ולא מלוח כלל או מלוח בלא
הדחה תהלה וצלאו כך מותר לאכול ואין צריך להדירה מן הדם שיצ'
בשעת צליה ונשאר עליו ועל המלה שדרך שמלוח אורו בשפור
האש שואב ומצק את המלה מלכלוע דים ברא כשכלה וצלאו מיד
אבל אם שדה במרחו כבר בלע המלה ונאסר לפיכך צריך הדחה אחר
צלייה קודם שיאכלנו מיהו אם לא הדירה ואפילו בשלו כך מותר
ואפילו נמלה תהלה קודם צליה ולא תהלה אחר הצלייה אפילו דם
כותר ולא הייטין לדם ומלה שעליו נגמר משאכ שאיב ואין חילוק
בדינים אלו בין בשר כחמת או אוחות או שאר עופות החללים
כלם רינם שוח :

ג עוף שנשחט ולא חתך חוריו אין לו נקבם בשעת שחטתו או
ספק לה בעודם חסין אסור לצלותו שלם עד שיתעוררו אבר
ויצטלו מפני שהדם מכוונס בו וירק ואינו זונא אפי בצליה וכך יזהר
שיחתך בשעת שחטתו רוב שני הספסם החודדין כבו שנתבאלעיל
סימן כן אם נשחט חוריו מות לצלותו כלל שלם לא הייטין שכא
עד ארת תהא נצליית יפת קוד' ע"י המלה והעוף כון שגוא תלל חס
מקו קיי בתוכו וכולע הצד שאינה נצליית דבצלי אמרינן כבולעו כך
פולטו ומיד שפולטו פולטו אפילו לא תפתין בצליה ער שפליט ע"י
דמו מותר לאכול שחן אם בלע חוד ועל שמו :

ד בשר שפולט אותו בלא מליחה יש מי שאוסר לחתכו בסכין כל
עין שלא נצלה כל צדו מפני דם שבו שנבלע בסכין וכן חששו
שצולין אותה בראשית אחר הצלותו בפעם אחרת עד שילבינו ויש
אוסרין אפילו אותו הבשר לחתכות בשפור אלא מיד שהוסר השפור
מן האש יסוד צונן ממנו בלא אחר ובלע מן השפור אף על גב
שכל זמן שהוא אצל האש אין חוששין לוח היינו משום שכל זמן שהיה
אצל האש הבשר נב נפולט החמיל והנאסרה לפלוט אינו בולע אפ"ל
לאחר שחטתו מן האש אינו פולט ער יש לרוש שמוצא מן חסמו
יש מותרין וכל בין הסכין בין השפור דנרא שאיב חוסימיה לבלע
הדם לא כפיין ולא בשפור דאנו נשין לכתהלה ושחוק ברעבר :

ה צלי שלא נמלה והתבחו על גב כבד ויצא ממנו מהל יחוסם
כפואית דם ובלע בכבד אף על פי שיש כפסד מרחה אודם
ועבר בכל הכבד וכן אם זב על חבלי - נראה ביהמהל אדם מותר
לאכול שבת שנמלה הבשר ער שחוראוי לאכילה לזכר פניאית

יורה דעה הלכות היה טהורה סימן פ פא

כר

יבא ושופך את דמו וכסוהו בעפר כרעיל סימן כ"ח וסימני היה אידח נקרא היה טהורה לתמיד הלכה ולכסות דמה ואיזה נקרא בהם טהור לאסור הלכה ושאין צריך לכסות דמה לא נתפרשו בתור אבל חכמים ז"ל קבלו בהן סימנים בקרנותיהם ואילו הם אם קרנותיהם הם כפוצלות וכשתרנות כענפים היוצאים מן הכר ו"א גם כן אם היו ראשי קרניו כפופין כאנמון לית דינא ולית דינא דדאי מין היה טהורה היא ול"א בתחתית הלכה מותר דמה מעון כיסוי ואם אין קרנותיה מפוצלות צריך שיחיו בהם ג' סימנין והם אלו כרוכות והדרות והרוקות והוא דסובלע חלקייתו פירוש כרוכות עשויות גילדי גילדי כגילדי הבצלים הדרות שיהיו עגולות ולא רחבות כקרני העו חרוקות שיש בהן חריצין כל סביבו והוא שיחיו החריצין תבופין וסובלעין זה לזה ואם חסר בה אחד מאלו השלשה סימנים אינה היה א"א בהמה טהורה אם יש לה חסימני' חסכוני' למעלה כפי שקורה ודאי היא בותרת כאכיל' והלב אסור :

ב ברא' במין שאינו מכירי' אם הוא כז' מיני' היה האמרים בתורת בפירוש אבל אם הוא מכירי' שהוא מן חסימני' המפורשי' בתורת אפילו לא מצא לו קרנים חלבו מותר ודמו מעון כיסוי :

ג חקש והיא מין היה שיש לה קרן א"במצחו הוא מין היה טהורה: ושור הכר והוא שאנו קורין פופול אוקש מין כחמת הוא וחלבו אסור כ"א יש בצריכין לכסות את דמו מספק דמ' מין היה הוא אף על גב דרשמו שור שהוא בהם כ"א כיון דשור הכר תרנובו תורבלא ותאו שהוא אחר מ' מיני' היה האמרי' בתור' מתרנמין ג' תורבל' לכך מספקין ביה ומכסין את דמו מספק בלא כרכ' אסרינן חלבו להחמירי' וכן כל מין שישתפק לך א"א הוא מין בהמה או היה אסרינן חלבו מספק ואין לוקין עליו ומכסין את דמו מספק בלא כרכ' :

ו וכן כלאים הבא מבהמה טהורה ומן היה טהורה והוא הנקרא כ"א וכספקא לן אי חוששין לרע האב אם לא אסרינן גם כן חלבו כספק ואין לוקין עליו ומכסין את דמו מספק בלא כרכ' :

פא דין דברים היוצאים מן הטמא ודברים היוצאים מן החי וכו' טעוים :

א חלב בהמת והיה טמא או שריפת ציריה ומי רגליה אכורים כבשרה דנפקא לן מדכתיב גבל גבל ב' פעמים חד לגופו וחד לאיסור חלבו וצירו כבשרה ודוקא מי רגלי בהמות מפני שדעו בנוף של בשר טמא ומתמצין בגופה חשיבין לה כנוף הטמא מיתורא דגבל אבל מי רגלי אדם אפילו למאן דאמר שבשר אדם אסור מן דרורדח מימי רגליו מותרין מפני שהם צלולין במים ואינם מתמצים מגופו כמו בהמה אלא מים נכנסו בשתייה ומים יצאו חילכך מותרים הם לדברי הכל ו"א אפילו מי רגלי בהמת הצלולים כגון דסוסי' וגמלי' נמי מותרים מפני שגם הם צלולים קצת ומים נכנסו ומים יצאו אבל של המור לכע' אסורים מפני שהם עכורים ומתמצין מגופו של המור :

ב ונבינות שנעשו מחלב בהמה טהורה ונמצאת אחר כך שהיא טריפה ואין אנו יודעין אם היה בה הטריפות הזה כשע' שחלבות אם לא אם הוא טריפות שאפשר שלא אידע לה אלא עתה כגון ניקב קרום של מוח וכיוצא בזה הנבינות מותרת דאכרינן אוקמה בהמה עך השתא אחוקת כשרות דרוב בהמות בחוקת כשרות הם עומדי' והשת' הוא דנטרפה וילפינן זה מפרת ארומה שאמרת התור' שתטרף כשהיא שלימה וליתרש דילמא טריפה היא וטריפה אסורה לקדשים אלא לאו משום דאמרינן ויל בתר רובא ורוב בהמות בחוקת כשרות הם עומדות אבל אם ידוע שקודם שחלבה נטרפה כגון שנמצאו בה יתרת אבר שנטרפה בו שזה הטריפות ידוע שהיה בה מן הבטן כל הגבינו' שנעשו מצנו מעולם אסורות ואם הטריפה נחמת נקב האוסר והוגל' פי המכה מכיון שהוגלד' בידוע שג' מים קודם השחיטה היה בה הטריפות הוה שאי אפשר להיגלד' פחות מג' מים או כל הנבינות שנעשו תוך ג' מים קודם השחיטה הם ודאי אסורות והנבינות הנעשות קודם ג' ימים לשחיטה יש בתירין כמעמא דאמרינן השתא כסמוך ג' ימים הוה דנטרפה ויש אסרינן שכיון שהוגלד' פי המכהרי' בהמה זו יצתה כחיה מחוקת רוב בהמות שהם כשרות וכיון דאיתרע לה רוב ואין איתת' יודע כמה ובספק איסורי' תורה אולינן להומרא אסרינן כל הנבינות למפרע ואין לומר נוקמה בהמה זו אחוקת כשרות בל"א צירוף רוב בהמות שהרי היתה יב' חדשים ואם היתה טריפה משעה שנוולתה לא היתה יכולה להיות יב' חדשים וכיון שחיתה יב' חדש הרי היא בחוקת כשרות ונימא השתא הוא דנטרפה בסמוך ג' ימים שלא אכרו חוקת דאורייתא אלא בחוקת שהיה לה ער' ברור בחוקת אשח' רמקסינן לה

סימנים מעל' גרה ופרשות סדוקות דכתיב כל בהמה מפרסת פרסה ושועת שפע פרשות מעלת גרה בבחמה אותה תאכלו והיה בכלל זה שאינה ניתרת גם כן אלא בשני סימנים הללו שכן דר' רחיל זאת הפרשה בפסוק שקודם זה ואת החיה אשר תאכלו מכל תבהמה אשר על הארץ כל בהמה מפרסת פרסה וגומר הרי שהבחמה והחיה דין אחד להם שאינם ניתרים אלא בשני סימני' הללו ואולי' שכל בהמ' אחיה שאין להם שיני' בלחי העליון ולא ניבין שחן תלתלי' בשר בעין שיני' בולטין בתיכין ו"א שניבין הם ב' שיני' למעלה אחד מבאן ואחד מבאן בקצוות הלסתות בידוע שהיא טהורה והוא שיכיר בן גמל שהוא טמא וידוע לחול שאין לו ניבין עד שיגדיל' המעם שכשאיין לו ניבין ניכר בו שהיא טהור מפני שכיון שאין לו שיני' למעלה וגם אין לו ניבין בידוע שאינה יכולה לטחון את המאכל רק בתחילה והמאכל יורד לתוך מעיה גם כן ומפני שלא נטחון המאכל רק אין בטבע' לעכל אותו עד שצריכה לחזור להעלותו לפיה ולטחון רק רק ולכך הייב' חכמת הבורא יתברך שנתן לה טבעה שריחא מעל' גרה' וכל שמעלת גרה גם הוא מפרס פרסה חוץ מהגמל והארנבת והשפן שהם מעלים גרה ואינם מפרסין פרס' ולכן אין לחוש שיש להם שיני' למעלה או ניבין אף על פי שמעל' גרה לפיכך המוצא במרב' בהמה שפרסותיה התכות שאינן יכול' לברוק בהם והוא אינו מכיר' יברוק כפיה אם אין לה שיני' ולא ניבין למעלה בידוע שהיא טהורה והוא שיכיר בן גמל וכל שמפרסת פרסת מעלת גרה חוץ מהחיר לפיכך מצא בהמה שפירח החוד ואינו מכיר' ואינו יכול' לברוק בניבין יברוק ברגלי' אם פרסותי' סדוקות בידוע שהיא טהורה והוא שיכיר חיר' ואם יש לה קרני' בידוע שאינה חיר' שהרי חיר' אין לו קרני' והיא טהור' גם קבלו חול' שאין לך בהמה והיה טמא שבעשרה שתחת העוקן של עצם תאלי' שלה חולך שתי' וערב לאיזה צד שיהתכנו אותו אלא העורוד לפיכך חמוצי' בהמה או היה טפיה ופרסותיה התוכי' שאינו יכול' לברוק בהם יברוק בבשר שתחת כנפי' העוקן אחר שישתמנה אם חולך שתי' וערב טהורה והוא שיכיר עורד' :

ב קל' כל היוצא מן הטמא טמא ומן הטמא טהור דשרינן ר' הולד אחר אמו הילכך בהמה טמא שילדה כמין טהורה אף על פי שיש לה כל סימני' טהורה אסורה וטהורה שילדה כמין טמא אף על פי שיש לה כל סימני' טמא מותר' ודבר זה למדה רז"ל מקראי' כתיב אך את זה לא תאכלו ממעלה הגרה ומפריסי' הפרסה דכשמע שאף על פי שתמצא מין בהמה שיש בה כל סימני' הטהרה דהיינו מעל' גרה ומפריס פרס' אפילו הכי לא תאכלו ואיזה זה טהור נמור שנוולד מן הטמא לא תאכלו ואין להקשות ולומר ונימא דתכי' פירושו אך את זה לא תאכלו ממעלה גרה בתלומר אפי' דבר הבא ממעלה גרה ומפריס פרס' לפעמים שלא תאכלו ואיזה זה טמא הנולד מן הטהורה דא"א לומר כן דמדכתיב גבי גמל וכן בכל הטמאי' המפורשי' בתורה טמא הו' לכם והו' מעוטא הו' דרשינן הוא טמא כלומר כהם גמל שהוא הבא מן הגמלה הוא טמא לכם ואין גמל א"א טמא לכם ואי' זה זה גמל הנולד מן המ' שאינו טמא אלא טהור ומותר' לאוכלו וכן הדין בכל מיני החממאים שנוולדו מן הטהורה דככולן כתיב הוא למעוטי' והם כן על כרחך פסק דאין את זה לא תאכלו לטהור תגלר מן הטמא הוה דאמא שלא תאכלנו ודאי למדנו בפירוש שכל היוצא מן הטמא טמא ומן הטמא טהור מיהו אהול' דוקא שילדתו כפנינו אבל אם ר' גי' היתה מעוברת תמצא מין טמא חולך אחריה אף על פי שכרוך אחריה ונתק אחרת אסור שטמא מן הטמא נולד תכרך אחר הטהורה אע"פ שאין לו אותה הבין בעוררו אפ"ה חיישינן וכל דהוה בטמא שהניחה מעוברת ולא ראינו שילדה טמא רואין מן טהור כרוך אחריה חיישינן גם כן להומרא טמא זה הוא שנוולד מצנה ואסור גל' :

ג הגולד' מן הטריפה מותר אע"פ שעובר ירך אמו הוא ואמו טריפה היא ואסורה מכל מקום כיון שאין איסורה של אם אלא מחמת פסאני' היה ועובר זה היה ואין חיותו תלוי' בחי' האם כחמת מעליית' דדא ומותרת בשר אדם י"א שהוא מותר מן התורה ו"א שהוא אסור לאוכלו מן התורה וטעמא עיין לקמן סימן פ"א סעיף ו' :

פב דין היה טהורה וכו' טעוים :

א היה טהורה הלכה מותר שלא אסרה תור' א"א חלב של שלשה מיני' בהמה דכתיב כל חלב שור וכשב ועז לא יאכלו ודמה אסור דכתיב כל דם לא תאכלו לעוף ולבהמה והיה בכלל בהמה עיין סימן ס"ו אבל מעון כיסוי דכתי' איש אשר יצוד ציד היה או עוף אשר

לבוש עטרת זהב הלכות היה טהורה סימן פא

בית גופת שבאית משם שהיא טריפה וחלוב אסור ודוקא בידו שינק
 מן הטריפה אבל בתמה סתמא לא חיישינן שמא ינק מן הטריפה והכל
 מותר ויש אומרים אפי' הקרוש כשיודע שינק מן הטריפה מפני שראת
 כאוכל טריפות ויש להחמיר לכתחלה אבל בדיעבד מותר ואם נתערב
 באחרות אינה אסור תערובתה שכיין שאין איסורה לא מפני שראת
 כאוכל טריפות הכא נבי תערובות לא גזרינן ומותרת אפילו לכתחלה:
 הלכ אדם יש אומרים שהיא מותרת אף על פי שהיא מרמזת
 מגוף בשרה מותר משום דכתיב נבי בהכח וחיה טמאה טמא הוא
 לכס והרבה פעמים כתיב הוא למעוטי ומחר מינייהו ילפינן הו' כלומר
 מהלכי ארבע טמאתי לך ולא מהלכי שתיים הרי אין בו איסור של בשר
 טמא ומשום אבר מן החי נמי אין לאוסרה שכיין שגילת התורה בחלב
 של בהמת טהורה דלית ביה טעמו אבר מן החי הכא נמי לא שנת
 תילכך חלב אשה מותרת ברא כשפי' מן האשה שחלבנו לתוך כלי או
 לתוך ידה אבל גדול היונק משדי אשה אפילו היא חולבת לתוך פיו
 הרי הוא כיונק שרץ וכיין אותו מבת מדרות מפני שהחכמים מסרו
 שכיין שאין דרך לאכול בשר אדם סוכרים רוב העולם שהו' בשר
 טמא ואתי' לאחלוףי בבחמת טמאה לינק ממנה דיאמרו מ'ש אכל
 לאהר שפירש לתוך כלי או לתוך ידה לא גזרו בית רבנן דמנא ידעי
 דחלב אשה הוא ולא אתי' למטעי' ויש אומרים דבשר אדם אסור מן
 התורה מר'א התירה חתוף' אלא בתמה בכיני טהרה ואפ' מתירין
 בחלב על הדרך שכתבנו מטעם דהוא טמא ולא מהלכי שתיים טמא
 דכל דלא אתי' הכתוב למעוטי מן האיסור שנאמר נבי בתמה טמאה
 אלא החלב שכבר נאסרה נבי בתמה טמאה מיתורא דגמל גמל אבל
 לא הבשר דשאני חלב שהותרה כבהמת טהורה אפילו בחייה אכל
 הבשר שאסור אפילו בבחמת טהורה כחיה משום אבר מן החי מנלף
 שהתירו התורה לפיכך אמרו שיש לאסור גם באדם הבשר בין חי בין
 מת דהא שחיטה לא הותרה בו כמו בבהמת טהורה ואם בן בשר אדם
 נשאר באיסורו מן התורה לעולם כמו בשר בהמה טמאה ותינוק יונק
 ער סוף ד' שנים לבניו וה' לחולת אדם לא פירש אבל אם פי' שנמלוהו ג'
 ימים מעת לעת אחר כך חרש לא יסווריהו והוא שפירש כד' כורין
 אבל אם לא פירש אלא מתוך חולי שאינו יכול לינק ופירש יכולים
 להחזירו ואם יש סכנה מחזירין אותו אפילו אחר כמה ימים ובתוך כך
 חרש אפילו נמלוהו ופיר' מתוך כורין חרש או יותר מות' לחזור ולניק
 מיהו כיון שפירש פעם אחת ג' ימים מעת לעת תוך כך חרש אף על פי
 שמותר להחזירו לא ינקוהו אלא ער סוף כך חרש ולא יותר אם אין בו
 סכנה ועיין בלבוש הכין וארנן סימן ג' אם חרש העיבור עולה למנין
 חלב נברית הרי היא כחלב ישראלית מדין התורה מ'ש יש ליותר שלא
 להניק תינוק מן הנברית אם אפשר בישראלית דחלב נברית כשכנס
 חלב וטולד לו טבע רע וכן מינקת ישראלית יותר שלא לאכול דברים
 האסורים וכן התינוק בעצמו כי כל זה מיק' לו כונתו לטמא את לבו
 דבש דבורים אינו דבר המתמצה כגוף הדבורה אלא עשבים
 שהם מאכל הדבורה מהם יוצא הרבש מליחות והדבור' יונק
 אותו באכילתה מן העשבים ומבשרת הדבש לר' גופת ואחר כך
 מקיאה אותו לתוך הכוורת והשעיה הוא הפסולת של אותה יניקת
 הילכך דבש דבורים מותר ואין בו לא משום דבר טמא מן הממא ולא
 משום אבר מן החי אף על פי שחו' היה בגוף טמא לא נאסר כשכיל' וח'
 זלפי זה אף דבש גזיין וצרעין מותר מן התורה שהוא בא גם כן על דרך
 זה ויש אומרים דטעם דבש דבורים מותר הוא מנורת הכתו' שיתבאר
 בסמוך בעה' ואי' לאו גזירת הכתוב היה אסור משום דבר ויוצא מן
 הטמא טמא והוא ראשית ארץ ישראל כדבש דכתיב ארץ זבת חלב
 ודבש ואי' לא רשריא היכא כשתכח בו א' אין פירושו דבש דבורי' אלא
 דבש תמרים שהוא משבעת המינים שנשתכחן א' שכולן מין פיר'
 הן לפיכך גם כה שאמרה התורה דבש כדבש תמרים מיירי אבל דבש
 דבורים אימא דאסור אלא שהכתוב התירו במקום אחר דכתי' אך את
 זה לא תאכלו אבל שרץ עוף שרץ עוף טמא אי אתה אוכל אבל אררת
 אוכל מה שעו' טמא ששריץ כלומר ואינו ולד דוגמתו ואינו דבש הבא
 מן הדבורים ולפי זה דבש גזיין וצרעין אסורין מן התורה והואיל ודבר
 חידוש הוא מנורת הכתוב אמרינן מסבא שלא ריבתה התורה להחמיר
 אלא דבש סתמא שאין דרך לחמיר עמו שם השרץ בגוף דבש דבורים
 שהוא נקרא בפי כל סתם דבש ואין לו שם לווי מן השרץ אבל דבש
 גזיין וצרעין אין קוראין אותו סתם דבש אלא בשם לווי דבש גזיין דבש
 צירעין קנו ליה והואיל ומזכירין שם השרץ עמו לא אמרינן שהחמירו
 התורה ואסור מיהו עכשיו אין דבש גזיין וצרעין מצוי לנו כלל הילכך
 בשלוקחים דבש דבורים מן העא' לא חיישינן לתערובת דבש גזיין
 וצרעין

לה לעולם אחזקתה שהיא פנויה שכשעה שגולדה פנויה הית' בבירור
 אבל בהמה לא נודע בבירור כשעה שגולדה שלא היתה טריפה אלא
 כשעברו עליה יב' חרש נודע למפרע שלא היתה טרפה וכן כל זמן חמין
 שהיא חיה נודע שהיתה כשרה קודם יב' חרש מוכן זה וכל חזקה כזו
 שאין לה זמן ברור אין הולכין אחריה ואם היתה בעדר עם בהמות
 אחרות ונתערב חלבה באחרות הולכין בו אחר שיעור ששים כמנ
 כשאר איסורים ואם יש סבהמות בעדר ול' ידעינן בודאי שחלב
 הטריפה הוא יותר מחלב אחר מן האחרות אמרינן סתמא איכא ס'
 וכותר ודוקא כשנתערב חלב בעורה חלב אבל א' נתערבו חנכני'
 אינן בטילות והו' דבר שבמניין או חתיכה דראויה להתכבד ואפילו
 באלף לא בטיל ואם נטרפה ע' סירכה אין אסורין הנבינות שנעשו
 מתלבה אף על פי שהטרפות הו' ודאי קודם שחיטה הית' כחיה אפ' מותרים
 הנבינות כפני' שטרפות הסי' א' אינה ודאי טריפה אלא
 שאנו מטריפות אותה כספק דאין אנו נקיאין לברוק שפיר הם ניקב
 הרי א' אם לאו אבל אם היינו בקיאים לברר אפשר שהיה לה היתר
 ע' בדיקה וא' הל' הנבינות כס' ספק טריפה ספק אינה טריפה ואת'
 טריפה איסור אחר שנעשו הנבינות נטרפה וספק ספקא מותר אפילו
 באיסור דאורייתא כמו שיתבאר לקמן סימן ק' סעיף ג' בעה' ונל'
 דמכל מקום הנבינות הנעשות מחלב שהלבו תוך ג' ימים קודם שחיש'
 אפילו בסירכה יש לאסור דהא עכ' האי סירכה כפחות מ' ימים לא
 נעשו כמו הוגלר פי' המכה ואם כן באותן הנבינות אין כאן אלא חד
 ספק שהרי בודאי היתה הסירכה בה בשעה שחלבה אלא שספק אם
 היא טריפה אם לאו ואיסורים הנבינות כחד ספק אבל הנעשו קודם ג'
 ימים אולינן לקולא מטעם ספק כפיקה נל':

ג יאלי דיהמורתא והסכנו ביצי זכר שיחמורתא משלכת מרהמה
 מותרין שאינן אלא זרע שגשאר תוך רהמה ונרקב ואינן אלא
 פירשא בעלמא הוא ולא דמי למי רגלים דכיון רשתו לחוא אינשי
 לירקנא לא חשבינן להו לפירשא אלא לדבר המתמצה מנוף בשר
 חבהמה נטמא ואסורים אבל איאלי' הם גרועי יותר ולא חשיבי לבשר
 טמא אלא פירשא בעלמא:

ד וכן השליא שהיחבור נצור בו מותר דפירשא בעלמא הוא:
ה חלב בהמה וחיה טהורה מותרת ולית בה משום אבר מן החי
 דכתיב ארץ זבת חלב ודבש ואי' לאו דשריא לא משרתת ליה
 קרא את א' במידי דלא חזי לן לאבילה וסתם חלב חלב דבהמה וחיה
 משמע אלא חלב בהמה וחיה טמאה כבר אסרה רחמנא מדרבוי
 גמל גמל שני פעמים כדאמרינן לעיל סעיף א' ואם כן על כרחך האי
 קרא דחלב טהור אתא לאשמעינן שלא יהא בה איסור משום אבר
 מן החי ומדשריא רחמנא חלב שהיא מתמצה מן גוף הבשר של הכחם'
 כש מי רגלים של בהמה וחיה טהורה דשריא ואינן נחשבים באבר
 בן החי שהרי הם צלולים יותר ואינם כתמיצים כל כך מגוף הבשר כמנ
 החלב וחלב עובר של בהמה שהוציאה אחד מאברי קוד' שנשחטה האם
 אם היא מותרת גם כן או אם נאמר שאני הכא דאית לה תקנת' בשחיט'
 עיין לעיל סימן יד' המיס הראשונים הנשארים אחר שהעמידו ארת
 החלב והוציאו המאכל ממנה הם הנקראים נסיובי דחלבת ומורחים
 לכולי' עלמא כמו החלב עצמו ואותה הנסיובי מבטילין אותם אהכ' ואו
 בתקבץ יתר המאכל רצף למעלה ולמטה נשארים כמו מים צלולי' והם
 הנקראים מי חלב יש מתירין אותם המיס גם כן כמו החלב עצמו ויש
 אסורין דמשום שהם צלולים אינם כחלב עצמה אלא מי חלב מיקרי
 והואיל ובאין מביצוי גוף הבהמה הם גרועין יותר ממי רגלים ואסורין
 ואע"ג שבעודן בתוך החלב או תוך המאכל הם מותרים עמהם מכל
 נקום כשנתפרשו אסורין ואל תתמה דהכי אשכחן בדם האיכרים
 דבעודו מובלע בבשר מותר אפי' לכתחלה וכשפירש אסור ה' לש'
 שלא התירה התורה אלא החלב ומה שבולע בה בטבעת בעודה
 חלב ולא מי חלב המתפרשים ממנה וכל שכן לענין בשר בחלב דמי
 חלב אינם חלב דהתם בחלב אמו כתיב משמע דוקא כמו שהם יוצאים
 מן האם מקורבים עם האוכל או הם אסורי' משום לא תבשל גדי בחלב
 אמו ולא אחר שנתפרשו:

ו טריפה שינקת מן הכשרה חלב שנמצא בקיבתה מותר בין צלול
 בין קרוש הקרוש מותר שהרי הוא כפירשא בעלמא שהו' מעוכל
 והצלול גם מותר ממנ' דאי השבת לה כמעוכל ולא תיוול בתר ר' גוף
 שבא' כנה הרי היא כפירשא בעלמא ואם לא תחשב כמעוכל שדי
 לה בתר גופא דאתא משם והיא כשרה וכשרה שינקת מן הטריפה
 החלב הנמצא בק' בתה אם הוא קרוש אפילו אם תשרי לה בתר גופה
 שבאה משם הרי היא כפירשא בעלמא ומותר ואם הוא צלול אולינן

לבוש עטרת זהב הלכות שרצים סימן פד

בו קשקשת אבל אם יש בהם דבר שמא לכע אכור ויש מי שאומר שאם היו הביות רבות וכולן פתוחות וכלבית אחר דהיינו דג טהור משוטט באחת כחן תלינן לומר כולן מין ציר אדר הם וכולן טהורין קתרי אין אנו רואין בתן דבר שמא ועור כיון שהם פתוחות ודאי מין אחר הם שארם עשו ליקח כזו וליתן בכו. היו כתומין ופתח אחת כחן ומצבה כלבית היא מותרת והשאר אסורות דשמא ימצא בהן דבר שמא פתח שני וימצא בהן כלבית כולן מותרות דכיון דסתו הביורח אודמנו דטהורים מוכחא מילתא דכולם טהורים הם.

ק קיבוי דגים אינם נקחין אלא מן הבקי ומוכתה ואסור שטהורים הם שזאקת הוא שאינו מסקר כרי שלא יאכר חוקתו ואם אינו מוכתה אם אומר שהוא עצבו ודאי כדן טהור ומלחם לאו טהורא לקחם מן רימונתו שמכרם לו בחוקת טהורים ולקחם לקחם מוכתה ואם לאו שלא מלחם בעצמו או שלא לקחם ממוכרת אין לוקחין אותם ממנו ואפילו אמר כדן פלוגי הם ואנו מכירין שאותו חרש מותר הוא אינו נאמן אם אינו מוכתה דשמא הוא לקחם מאו ולא מלחם עצמו. אלא שסבור כדן מחדר הם וסבך על בקיאותו ושתערף הוא ואפילו לא נימחר אין מוכיחין בקדשים על סימניו כלל דקרבי דגים טהורים ומסאים דומין זה לזה.

ה אבל עברי דגים שהם כיוצאם יש בהן סימני שנכרים בהן אם שהר' הם וסחו סימניה שני ראשיה כדן או שניה חדין שמאים ודאי ראשן אחר כך ועגל דראשן חשני חד ועגל כמו ביצת המחרת הוא סימן טהור אבל כמ' אינו סימן מוכח לסמוך עליו. בלבד אלא אם יש לחם סימן טהור והמכור הוא מוכתה ובקי ואסור שמרן טהור הם מוכיחין על דבריו ואם אינו מוכתה אין מוכיחין על דבריו דהם מותרות הוא אלא שחזוק בבשרת מאד שכדאי דקדק תרבת כשולוקת או שאומר כדן פלוגי הם ואנו מפרין שהוא טהור או שאומרי תוצאתי כדן טהור ומלחתי לאו שאומר אל דגו ואלו קרביה ואם נימחרו שאין יכולין להכיר בהם סימן טהור אפילו מוכתה אינו נאמן סתם אלא אם כן אומר אני תוצאתי ומלחתי כדן טהור אבל אם אין להם סימן טהור אלא עשני ראשיהם כדן או חדין אפילו אמר אני מלחתי אין מוכיחין על דבריו אלא הוא נאמן וכדאי בספרות או שנה' כדן או חדין סימני מוכתה הם הלכך צריכין להגיש עליהם מאד שאינו מסקר דשמא מערף כדן עצמו או נתחלפו לו וכתב: בא שחרין הוא כן גם בקרבי דגים שבשניהם מין או חדין דאי שמאים. ועכשיו פשטת המנהג בכרבי היס לקנות ביצי דגים בסתם בק שלמי בין נימחרו ואפי' סתם ולא שיהיו אדומי אבל השחרים אין אוכלין אותם כלל שכן הקרו ומצאו קדמונינו שאין אחר מן המסאי שנקיחו אדומי וכל המפיקות חסיסני' שנאמרו בגמרא לא נאמרו אלא בשחרוי משו דאיכא מיניקו שמאים ואיכא דבניקו מהורם:

ט דג שחור שנמצא במיעו דג שמא כיון שיש לו חתך בין שנמצא כתובו בין במיעו בין בבהד' בנת חרעי בין בחדד' בנת חבליערף ואפילו לא ראיתו שבלעו מותר באכלה שחוראי בולעו מסקום אחר ולא שריעו שאין דרך דגים להשריץ אלא מינו:

י דג שמא שנמצא במיעו טהור אסור ולא חשבינן ליה כמעוכל וליתן בפירוש מעלמא כיון שהוא שלם ולא נאקעל מוק' טנב' כתבו אבל יא לחון יש מתידין אותו משום דחשבינן ליה כמעוכל וחזיל דצא ממנו דרך בית הרע והי כבו פירוש מעלמא:

פד דין שרצים הנמשאים במים בפירות בקמח וכו' וכו' סעיפים:

א לא אסרה תורה שרצי המסאינים שאין להם סנפיר וקשקשת אלא בימים ובמלח' והכל מים הנובעים וכל החמים להם שהם חזלים ומשכין מאפיל' אינם נובעים כגון חרצין וענינין אסורים אבל שרצים חזלים במים שבכלים וכל החמים להם כגון אלו ש טמורות שיהיו ומערת שאין נובעים והם עשירי' במלי' מותרים אף על גב שאין להם סנפיר וקשקשת רכתיב את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובנחלים אורח' רואכלה דרשינן בימים ובנחלים והיא ראיית ליה סנפיר וקשקשת אכול דלית ליה לא תיכיל הוא בכלים אף על פי דלית ליה אכול שאין לדקוק הוא בכלים אף על פי שיש לו סנפיר וקשקשת לא תיכיל שאין דרך לגרל בפלוגינית שהם לחם סנפיר וקשקשת אלא שרצי' ואם כן מיעוט דמי' ונחלים למת לי אלא להתיר קאתי להתיר שרצים הנחלי' בכלי' ולומר אף על פי שאין להם סנפיר וקשקשת אכול וכדכתב רחב' תרי' פעמים במים

ענכמה שהיא בכלי בעין אסורה שכיון שנופן של דגים שמאי' מעור' כת אי שרית צירן אבל נמי נופן שיאמרו כולן טהורין חן וכל חתיכור' שיש לו ראש רחב ושררה חוקתו דדג מהו הוא ומותר לאוכלו דמסור' יש בירינו דמסתמא היו לו קשקשין דרובם דכבה' אתה לחו קשקשים ואולינן בתר רוב' מהו אם הוא שלם בפנינו ואין אנו רואין בו קשקשי' אין סומכין על תראש שחו רחב והשררה לכדה להתירו דכיון שיש ריעותא בפנינו שאין לו קשקשים חיישינן שמא ממיעותא הוא:

ה ציר דגים שמאים אינו אלא מדרבנן שלא ריבת התורה ריבתי דתמכאי לרבות צירם אלא נבי' נבילה ולא נבי' דלי' לייכך מת' לקנות מן העג' דג' מלחי' טהורי' אף על פי שמוחי' עם המכאי' והואיל' מספק הוא אם נמלחו יחד אם לא הוא מדרבנן אולינן לקל' לומר לא נמלחו יחד בתחלה ואחר שפלטו כל צירן עירבן יחד. מכל מקום אין נוהגין לקנות מהם דגים מלחי' אלא אם כן אין רואין סמנין שריוין עמה' דאחזקי' איסור' לא מחזקינן אבל אם אנו רואין דג' שמאי' שריוין עמהם בכלי' בחמירין לומר שמא נמלחו יחד חן מתיירגי' ש אף על פי שאנו רואין לפעמי' ששריוין עמהם בעריבה מין דג שמא שקדוין אלון ואפ' שרינן החירינ' משו שאנו מחזקינן שהחירינ' באין מחד' בחבי' ומלחי' אותם שם ואין מולחין עמהם שום דג אחר וכדאי' לאחד מכאן הושרו יחד ויש אוסרין לקנותן לבתחלה אם רואין אותן שריוין יחד וכדעבר שקנו אותן מתירין מיהו אין צריך לשמש אחריהן אפילו בשאר דג' אלא קונת כסתמא כל זמן שאין רואה שהם שריוין יחד וכל זה חקא ברלית' בהן שמנונית דסתם דגים אין בהם אלא ציר ולא ש שמנונית אבל אם יש בהם שפנות' ספיקן אסור דשמנוני' גופן הוא ואסור' מן התור' וספיקו לחומרא והיכא שהדג' המלוחי' כשי' בכל ענין מותר שהרי המסאי' הם יבשי' ואין המחר' בולעי' מהם מיהו גם כורה נהגו להחמיל' לבתחלה אם הם מעורבי' ומעתי' ביניה' דחיישינן שמא נתערבו בעוד שהיו לחין וזית בהם שמנונית בעורן לחין:

ו הציר של דגים טהורי' כשיש תרבה בכלי' אחר דרכה להיות נוצר ולגרל' שם מאליו מין דג שמא וקרוין אותה כילבית ואם יש שם ציר של דג' שמאי' מעורבי' בה אין ממכעו לגדל' שם כלל ואפילו אם נוצר ונר' גדל' בציר דג' טהורי' נפל' בטמאי' אין דרכו להיות שם זמן דב' הילכך עג' שחביא חבית מליאת ציר של דג' אלא כולבית' אהת שוטטת בו והוא חי מותר שזה סימן שהציר היא מרגים טהורים שהיו אין דרך כולבית חי להיות בציר של דג' שמאי' ואם אין כולבית' שוטט' בה אסורה דשמא הציר מדג' שמאי' הוא והא דסני' בכלובי' אהת חיינו בחבית סתומה דליכא למיחש שמא עכשיו מעלמא אתא זכיון שריעא חי אין לחוש גם כן שמא נפל' בתוכו קודם שסתמוה שחרי' אינו יכול להיות זמן רב ואמרין בעור החבית סתום גדל' ונוצר שם מקרוב אבל בחבית פתוחה אינה ניתרת בפחות משתיים אבל בא' חיישינן אף על פי שהוא חי שמא עכשיו מקרוב מעלמא אתא והציר של דגים שמאי' היא מיהו בשתיים אפילו מתים מותר' דתלינן לומר כן דהיו זכאן נוצרו ולא חיישינן בשתי' שמא מעלמא ארזו אבל כסרוסה ובאחת אין להת' אלא אם חי אבל מת יש לחוש שמא קודם שסתמת נפל' שם ואף על גב דציר דגים שמאי' אינה אלא מדרבנן וכבר אמרנו דספיקא דרבנן לקולא שאני חכא דציר דגים שמאים הוא מצוי ושכיח שמביאין אותה בחביות כמו ציר דגים טהורים והואיל' ושכיח חיישינן לחומרא ולא דמי' להת' כיות דג' ויש באחד מהם קשקשת ואין החתיכו' בתאיכות דאוסרי' אותם החתיכות שאין בהן קשקשת ומקילגן' בציר הבלוע בחתיכות הכשרי' דשאני' התם הואיל' נמצא עמהם חתימת דג טהור ואין דבר מצוי שימלחו דג' טהורי' וטמאי' יחד שחמחר' בטמאי' לא מימלחו דצירי' כי לאפשי' עליהו מילחא טפי מממאים לכך תלינן בציר הבלוע לקולא הואיל' והוא מדרבנן אף על גב דבתאיכות' עצמן שאין בהן קשקשת אולינן לחומרא חיינו משום דספיקא דאורייתא הוא מסב' בציר דוק נל' יא רבולבית מין דג טהור הוא ואינו נוצר בציר אלא לסימנא בעלמא נקטת כגמרא כי הוא גב' מין דג' דהנוצ' במים ולפי' שיטת הגמרא הו' רינא חביא עג' חבית מליא ציר ודג טהור אפ' קטן ככלבית וראשו שודרו קיים ומכירין אותו ממניע' עין שהוא טהור' שוטט בו והוא אם יש בו חתיכה אחת שיש בו קשקש' הואיל' ואין בו דבר שמא מתירין כל הציר שבהביות דרל' לומר שכולת ממין טהור הוא ואפי' כדן טהור אחר קטן או חתיכה אחת מדג טהור שרינן לה כולה ולא חיישינן שמא מעלמא אתא ואף על גב דלעיל אמרין הציר שבעין שאני' התם שיש גב' דבר שמא עם המחר' ונזרינן צירן משנ' מן מכ' באין וכלבית שמא לדעת הראשון נמי לא אמרן דשרי' ואפילו' כשני' אלא כשאין בתה' אחר שמא אה' מתי' שאין

לבוש עזרת זהב הלכות דיני תולעים וחגבים סימן פה פו

יא שזוראיש בה ששים כנגד התולעים אבל הירקת עצמם אם מצא שלשה תולעים יש לחוש שמא יש בהם עור ואינה ניכרות :
אשה שנמצא אחר בדיקת שרץ אסור לאכול מבדיקתה כדון מי שנמצא אחריו חלב והם שיהא רכב הנראה לעיני כגון חומט וכיצא בו אבל אם לא נמצאו לא תולעי המתליעין תוך העלים שאינן טראין לא לאחר שליפתן כותר לאכול מברקת שאין זו פשיע כל כד מרקחת שנפלו לתוכו נמלים ואם לברור אותם אעפ"י שעבר עליהם יב' הרש יש להסתפק בתן לאיסור מפני שתרכש דרכו להעמיד ולקיי' הרברים של ימים הנמננים בתוכו ולא נרקבו הנמלים שבתוכו :

יב רכש שנפלו לתוכו נמלי' מותר לחכם הדבש עד שניתך ויסננו במסננת וישארו הנבלים למעלה ואין כאן משום מבטל איסור לכתחלה שאין הכונה אלא לתקן הרבש . יש אומרי' שאין לך פדי שאין בו ששים כנגד ליות התולע שעליו ולכך מתירין אותו כשבשלוהו ברעב ואעפ"י שחתולע הוא נראה גדול אינו לא עור טרוח' וכאופה ופגומה אבל ליות אין בו אלא מעט כמ' אין לסמוך על זה אלא בפירות גסים אבל לא בקטנים כגון גודגניות וכיצא בהן :

יג חטין ותבואה המתולע' מותר לטחון ואין חוששין שמא ישחננו גם התולעים בפני שכששופבין החטין בתוך האפרכסת כל תולע שיש נקב לפניו שיכול לצאת רוחש ובורח לחץ דרך הפני האפרכסת מפני קול ונרנוד הריחים ועוד שאף אם תל' יצתו במלים חס בס' ואין כאן משום מבטל איסור לכתחלה שהרי אינו סמוך לבטלו לא לטחון כמו שאמרנו לעיל גבי רכש מיהו כשירק הקמה אחר כך ירקדנו לאור חיים לראות שמא נפלו שם תולעים ממים מתבל ואבק הרהיים וזרוק אותם והשאר מותר :

יד יש מיני עופ' הגדלים באילן ותלוין באילן בהרמימהן הואיל ונרלין באילן המחובר לקרקע הוי כמו גדלי' בקרקע ואסורים משום שרץ השורץ על הארץ :

יז תולעים הנמצאים בבחמה לא שנה במוח שכראש לא שנה במעיה לא שנה בכשר לא שנה בין עור לבשר כולן אסורין אותם שבמחה ושכמעט אסורין משום דאיתו כעלמ' כשהבחנה ישנה חס נכנסים לחוטמה ומשם לבוח או לקנה וריאת וכבר ותו לחו שרץ הארץ ממש ואותם שכבשר או בין העור לבשר כשמששטין הבחמה חס נרלו בתוכה עד שלא נשחטה וכאו מאיסור אכר מן החי ושחיתת הבחמה לא אהני' להו שהרי יש להם חיות לעצמן ואף על גב דשיליל מותר בשחיתת אמו התם ככל בבחמה נפקא לן ועיבר ירך אמו אבל הכא באסוריהו קיימא' והנמצאים ברגים כמיעיהם אסורים דמעלמא אתו בין עור לבשר או בתוך הבשר מותרין דמיני' קא גדלי' ואין איסור אכר מן החי כרגי' דבאסיפ' בעלמ' סגי' להו ואפי' פירשו קצת וחזרו מותר כי כן רביתיהו לפרוש קצת ולהזור ובגדלים כבשר או בתוך הבשר בבחמה נמי לא אמרין דאסורי' אלא שגדלו מחיים ומשום אכר מן החי אבל הגדלים בבשר אחר שחיתת או ברגים ובגבינה מותרין כל זמן שלא פירשו אבל פירשו אסורין הילכך תולעים ממים הנמצאי' בקער' שנפלו מן הבשר מותרין ולא היישינן שמא פירשו מחיים חוץ לחתי' ודוחשין בתוך הקערה דמסתמא אותם שפירשו מחיי' נפלו כשהדיחו חבשר ואלו נשארו בבשר ועתה יצאו כשהם ממים ולרעת האוסרים לעיל גבי פירי' אפילו מת תוך הפירי' ופירש בשחוא מת הנז' או אסורי' יש מי שאוסר כל תולעים חמתחיים מכל דבר הטעון שחיתה ואפילו לא נתהוו אלא לאחר שחיתה ואפילו לא פירשו והטעם כשום שבשר אינה ניתרת אלא בשחיתה וכל דבר חי שיצא ממנו אפילו לאחר מיתה כיון שאי אפשר לו בשחיתה אסור וכרגים ובגבינה מתירין אפילו פירשו לגב' תרג' והגבי' כשום דהיינו רכותיהו ולא דמי לפירש לגב' הפירי' דאסור היינו משום שאין דרכו להיות אלא בנרעין אבל חכא היינו רביתיהו אבל אם פירשו' לגברי' לכלי' אפילו ברגים ובגבינה אסורים ויש מתירין אותן ככל ענין דחכי' רביתיהו לקפוח חנה וחנה וישלחמי' מיהו אם נתערבו במאכל באופן שאי אפשר להפרישן אין לאסור המאכל בשביל זה וטוב להחמיר במקום שאין חפסד מרובה :

יז שרץ שרוף מותר לאוכלו לרפואת דעפרא בעלמא קוא :

פה סימני חגבים וכו' סעיפים :

א סימני חגבים טהורים לא נאמרו כולם בתורה בפירוש אלא קצת מהם והם אלו שיש להם ארבע רגלים ושני כרעי' שמנתר

בהם מן הארץ והם ממעל לרגליו סמו' לצוארו וכשרוצה לעוף ולקפוח מן הארץ מתחוק באותן שני כרעיים ופורה רכתיב אך זה תאכלו מכל שרץ העוף החולך על ארבע אשר לא כרעי' ממעל לרגליו לנתר בהם על הארץ ואעפ"י דכתי' לא כאלף ומשמע שאין לא כרעיים אלא קדינן לו בוי' כלומר שיש לו כרעיים שהרי כולם המפרשים בשכותיהן שלה' וקרי' וכתוב מסורות לנו מסיני לדרוש ודא דכתיב לא כאלף דרשינן מיניה אף על גב שאין לו עכשיו לא שאנו יודעין בו בזה המין שעתיד' לגדל לאחר זמן מותר וחכמינו זל ברקו באותם המפורשי' בשכותיהם ומצאו בהם עור סימני טהור שהם חלוקים בהם בחגבים טמאי ודרשו בכללי' ופרמי' ומריבוי דמיניהו למיניהו דלא אותם המפורשיים בלבד חתירה התורה אלא הם וכל הדומים להם כסימניהם ומצאו לו עור ב' סימנים של טהור והוא שיש להם ד' כנפים ושיהו כנפיו חופין ארץ רוב אורך גופו ורוב תיקף גופו גם בכל הסימנים הללו בלבד אין מתירין אותם אלא שיהא גב' שמו חגב שלכך כתבה התורה את החגב למיניהו שהוא יתירה שחול' נלמד בכלל ופרט וכלל דארכה וסלע' וחרגול למיניהו שאין בו סי' הרש שאינו בשאר ולא כתבה התורה חגב אלא לומר שלא נתירה אלא כשיהא מסורת בידינו מאבותינו ששמו חגב הילכך מי שבקי בהם ובשמותיהם הנקובים בתורה בפירו' אוכל אותם שהוא מכיר שהוא מהם וגם חזיר נאמן עליהם כמו שנתבאר למעלה בעופות אבל מי שאינו בקי בהם ובשמותיהם אין לו לאכול שום חגב אפילו באחד בכל הר' סימנים אלא במסורת מן הקדמונים שזיהו הוי' ששמו חגב ואין חילוק בין ראשו ארוך או יש לו גבחת ויש לו זנב וכו' איין ראשו ארוך ואין לו גבחת ואין לו זנב שאלו אינם לא סימני טומא' ולא סימני טהרה ואינם מעלין ואינם מורדין לא וד' סימני' שנתבאר ושם תגב בהם הטהרה תלויה :

ב חגבים אינם טעונין שחיטה וליפינן לה בקר' שהזכירה הכתוב אחר הדגים דכתיב ואת תורת חכמה והעוף וכל נפש החיה חרומש' במים מכל נפש השורץ על הארץ ודרשו רז"ל ואת תור' חבתם' כמשמעה חיה בכלל והעוף כמשמעו עוף ולא שרץ העוף דהיינו כינין קטנים וכל נפש החיה הרומשת במים אילו דגים מכל נפש השורצת על הארץ אילו חגבים עכ' ודקדוקו חול' שמן חזין היה לו לכתוב מכל נפש השורץ על הארץ לרבו' החגבי' מיד אח' הבחנה והעוף שהם מהלכ' על הארץ או פורחי' באי' וכן החגבי' גם כן כ' החל' לפעמי' בארץ ולפעמי' פורחי' באויר ומרהזכיר' הכתו' אחר הדגים שהם גדלים במי' בא' להקישן לדגיה' דגים אינם צריכים שחיטה כדלפינן לעיל סימן יג' מקרא אף חגבים אינם צריכים שחיטה ועל' סימן יג' סעיף אחר :

ג אעפ"י שציר דגים טמאים אסור ציר חגב טמא מותר מפני שצירן בהן ליחלוחית שכן :

פו סימני בצים ודיניהם וכו' סעיפים :

א חכמינו זל' ברקו התבאר שיש בין בצים טמאים לטהורי' ומצאו שסימני' בצים להכיר איזה מהם טעוף טמא או מעוף טהור הם אילו אם שני ראשית כדון או חזין או שהיה חלבון מבפנים חלמון מבחוץ בידע' שחוא ביצת עוף טמא ואפילו אם יאמר המוכר שהם מעוף פלוני ואנו סבירין שאותו עוף טהור אין סומכין עלי' אבל כשראש' אחד כר' ועגול וראשו חשני' חד ועגול וחלבון מבחוץ וחלמון מבפנים אלו הם סימני טהור שיכולים להיות טהור אבל אינן סימני' מוכתקי' לסמוך עליהם לקנותם מעמ' מפני שיש קצת ביצת עוף טמא דומין לאר' אלא להכי' אהני' סימן שאם יש בחן כל חסימני' הללו שואין את' ישרא' המוכר או אפילו העמ' ממת חס אם אומר של עוף פלו' הם ואנו מכירי' אותו העוף שהוא טהור נאמן וקוצין ממנו רביון שאומ' של עוף פלו' הם חוקה הוא דאינו משקר דרא שטא יכיא ביצי' של אותו עוף וירא' שאינו דומין להדרי' ונמצא מתבוח אעפ"י דאיכא של עופות טמאי דדמי' לטהורי' אין לחוש שטא מן הטמאי' חנרמין הוא ראש' שלא יתא הפרש כל דחו' ביניהם ואכתי' מתייר' לשקר שמא יתן חקונה דעתו עליהם להשוותן זה לזה ומינברו אבל אם לא אמר אלא סתם משל עוף טהור הם ואינו מזכיר אותו העוף אין קונין ממנו דשטא משקר הוא חז' אינו מרת' שטא יכיא של עוף טהור להשוותן שאעפ"י שיכיא לו ביצי' אחר' מצנ' לא שחמו' ולומ' לא משל עוף זה אמרי' להם לא של עוף אחר' שאין את' מכירין זהו טהור במת' דברי' אמורי' שאינו מוחו' בכשרות אבל כמתחוק בכשר' קונין ממנו אפי' בסתם וכמו שנתבאר למעלה סימן פג' כביצי' דגים לפיכך אין לוקחין ביצי' מן העמ' אלא אם כן היה סביר' אותם ויש לו בהם מביע' עין שהם ביצי' עוף פלוני ואין חוששין שטא חס ביצי' טריפת

יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פז

כו

ט טריפה אינה בתעברת לפיכך עוף שחמא ספק טריפה ומטיל ביצים משוחזן אותו עד שיטיל כל ביציו שטוען כבר קודם שנטרף ואם אוחז יטעון פעם אחרת כשרה שאם היה טריפה לא היה טוען והי' יחד גרע זה אם חס מן המעונים כבר או נמנעת עכשיו מחדש אם שחרתה בין סוף לידת הראשונים לתחילת לידת האחרונים כא' יום שלימים כי כן ימי עיבורה הרי היא כשרה וגם הכיצי' מותר' והוא הדין לתרגולת שלא ילדת מעולם שנודר כח ספק טריפות אם ילדת אחר כא' יום מומן שנודר כח ספק טריפות היא והביצים מותרים :

י אין מוכרין ביצי נבילה וטריפה לעמ' שמא יחזיר ומכרם לישראל אלא כיצד יעשה יטרםם בקערה ומכרם לעמ' הילכך ל'ין לוקחים ביצים טריפות מן העמ' אפילו בזמן הזה אף על גב שאין ביצים טכאים מצויין בינינו דשמא לקחן מישראל שפכרם לו משום שחכם נבילה או של טריפה במה דברים אמורים שרואין אותה מדופה כוד שיש לחוש וודאי ישראל מכרם לו ש'הין דרך המכרים למכור ביצים טריפות אבל מותר לקנות ממנו פת שנלוש בביצים במקום שנהנין לאכול פת של עמ' כיון שאין רואין אותה טריפה בידו וה'ין חוששין גם כן משום דם שרוב ביצים אין בהם דם שהרי ג'גו ג'אכלין ביצים מגולגלין ואין אנו חוששין משום דם ויש אומרים דעכשיו שאין נוהגין בפת של עמ' אין למכור לעמ' ביצה אסורה אפילו טריפה דהייש'נן שמא יערכה עם פת ומכרנו לישראל והכי נהוג במקו' שנהנין לעמ' פת עם ביצים ונורגין חירור כפרת של עמ' לקנותו אבל בשאר מקומות אין לחוש :

הלכות בשר בחלב

פז דין באיזה בשר נזהג דין בשר בחלב וה'ין נקרא ביטול וכו' סעיפים :

א אסור לבשל בשר בחלב שנאמר לא תבשל גדי בחלב גמ' וחאי קרא נאמר ג' בתורה אסור לאיסור ביטול כראב"ד ואח' לאיסור אכילה כלומר לא תאכל גדי המבושל בחלב ואחר לאיסור הנאה כלומר לא יהא לך הנאה מביטול גדי בחלב והצינא הפסוק גם איסור אכילה ואיסור הנאה כלשון ביטול לומר לך שלא תאסרה התורה אכילת בשר בחלב והנאותו אלא אם בן נר'בשלו יחד וקבלו טעם זה מזה ע' ביטול רוקא אבל ליתנות מהם או ל'אכלם יחד צונן ואפילו לטבל חתיכות בשר בחלב ולאכולו אינו אסור מן הרעורר אלא שחכמים אסרוהו בכל עניין :

ב וכדכתב התורה גדי ג' לום' לך דגדי לאו דוקא אלא ה'ה נמי שוד שח ועו וגם רכתה התורה לכתוב ג' אמר לומר לך דהאי אמר גם כן לאו דוקא אלא לש' בחלב אמר לש' בחלב אחרת אסורה אלא שדבר הכתוב בחזות :

ג מיהו לא רכתה התורה אלא בשר בחמה טהורה בחלב בחמת טהורה דומיא דגדי ואמו שהם טהורים אבל בשר בחמת טהורה בחלב בחמה טהורה או בשר בחמה טהורה בחמת טהורה הענין יש לאיסור לבשל משום הרואה שהרואה יאמר בשר בחמת טהורה בחלב טהורה מבשל ועיין לעיל סימן ס' לענין דם ובפחורים נמי לא י'מרן דאסור מן התורה אלא בחמת אבל בשר היה ועוף אפילו בחלב בחמה טהורה אינו אסור באכילה אלא מדרבנן ומותרים בביטול וכתנאה שאינם נקראים גדי וגם משום מראית העין אין בהם דמכרי' ודגים והגבים אין בהם איסור כלל אפילו מדרבנן דלא איקרי בשר ומותר לאוכלן בחלב ומכל מקום אין לאכול דגים בחלב מפני הסכנה כמו שנתבאר בלבוש תבלת סימן קע"ג וחלב אשה אסור לבשל בה בשר מפני מראית העין אבל אין בה איסור כלל הילכך אס'גלות לתוך התבשיל אפילו של בשר מותר אפילו באכילה ואינה צריכה שיעור לביטול אלא בטלת בכל שהו רק שלא ידא נראה מראית חלב משום הרואה שיאמר חלב בחמת הוא חלב שעושים משקרים נוהגין לחניה בתוכה בשר עוף ואין חוששין משום הרואה הואיל ובשר עוף בחלב נמור הוא דרבנן לא מורי בהם אבל בשר בחמה יש ליוחר שלא להניחו בתוכה משום מראית העין כמו שנתבאר לעיל סימן ס' לענין דם :

ד ביצים הנמצאים בעופות אם הם גמורות דהיינו שיש להם תלבוש וחלמן אף על פי שיעריין אין להם קליפה ועדיין הם מעור'קצת כגידין כלומר שיש בהם שורייני סומקי אפ' קרא נבזר ומות לאכלת

או ביציו נבלה דאולין בתר רוב עופות שאינם לא נבלה ולא טריפה :
ב ועכשיו נהנין ליקח ביצים בסתם מכל אדם ואפילו מעמ' לפי שאין ביצי עוף טכא מצוי בינינו כלל לכברם שום העמ' אינם אובלים אותם ורוב הנכברים ניכרין במביעת עין שאינם לא מאוחז ותרגולים ודוקא ביצים השכיחים כגון ביצת תרגולי' או אוחז'וכירצא בתן אבל ביצים שאינן שכיחים אין לקנות מהם סהם עד שיראם בסימנים הכבוארים למעלה דשמא מעופות טכאים הם :

ג ביצת נבלה מותרת מן התורה דהא וודאי נוצרה ונגמרה מחיים שאי אפשר שתגמרה לאחר מיתה מכל מקום חכמים אסרו'כמי הנבילה עצמה כיון שבאה מן הנבילה שהיא אסורה מן התורה ואפי' נגמרה לגמרי ע'ד שכווצא בה נמכרת בשוק אסורה ואפי' נתעברת באף ביצים שלימים כולם אסורות דבריה אינה בטלה אפילו באיסור דרבנן כמו שיתבאר לקמן בסימן ק' אבל ביצת טריפה אסורה מן התורה דשמא בשעה שנטרפה התרגולת לא היתה רק בשר בלא קליפה והוא כמו ירך האם ונאסרה עמה ואחר כך נגבר קליפתה ואפי' לא נטרפה אלא סכוד לשחיטה ולא היה שהות משנטרף ע'ד שנשחט כדי לגמ'קליפתה או שנולדה מיד שנטרפה אסרינן'לה מן התור' שלא נהנו חכמים דבריהם לשיעורים אבל לא נטרפה קודם לכן אלא תוך השחיטה נתגבלה או נטרפה ועצמו בה ביצים אין איסור'לא מדרבנן בשאר ביצת נבילה וחילכך אם יש ספק אם הוא ביצת נבילה או אם היא ביצת שחיטה מותר אפילו בלא תערוב'דחוי ספיק'דרבנן ולקולא ואף על גב דכשנתערבה ביצת נבילה באחר' כולן אסור' שאני התם דאתחוק בהו איסורא אבל תכא תולין לומר שאין כאן איסור כלל וכותרת אבל ספק אם הוא של טריפה או של שחיטה אסורה דהוי ספיקא דאורייתא ולתוצרא ביצה שהמילה התרגולת ואחר כך נמצאת טריפה דין אותה ביצת כרין גבעות שנעשים מחלב בחמת ואחר כך נמצאת טריפה שנתבאר בסימן פא :

ד חבת התרגולת על זנבה והפילה ביצתה קודם שנגמרה מותר' ואין בהם משום אבר מן החי הואיל שנבלה משם מגופ' ואינה מעור'ה עוד כגידין אבל אם היתה פעורה כגידין דהיי' זה כבשר הפורש מן החי ואסורה :

ה ביצת עוף טכא וכן ביצה של נבילה ושל טריפה שנתבשלה עם אחרות אם היא בקליפתה אינה אסרת שהטעם דהוציא ממנו דרך קליפתה עיני אלא היא בעלמא שאין עיקר טעמא של הביצי'כול לתתמנות דרך קליפתה אבל אם היא קלופת ג'או נקובה ג'או טעמא ממש הולך ממנו ואסור את השאר הילכך אם אינו מכיר'חויא שלימת כבר אכרנו למעלה שאפילו הם אף אינה בטילה דבריה אינ' בטילה זאם מכירה זורק אותה וכאחרות צריך ששים ואחד ביצי של ד'יתר כנגדה לבטל טעמא והוא הדין אם טרפן אלו עם אלו שצריך ששים ואחד בחיתר כנגד האיסור הנמרף בו ואף על גב רבשאר אסודין אינ' אלא ששים חכא נבי ביצים הצריכו ס'א מפני שאין כל הביצים שור' לא אחר גדולה נאחר קמנה ושמא האיסור הוא גדול מה'אחרות לכך הצריכו אחר יותר לתשלים לחשדות מירתן אבל אם נתבשל בתבשיל אחר של היתר אין צריך אלא ששים מן התבשיל לבטלה וקליפות האיסור מצטרפין עם החיתר לבטל האיסור וכל שכן קליפות החיתר עמצא'רפיים שחרי כלל'ג'בלעיים הטעם בשוה ועיין לקמן סימן צה וסימן ק' :

ו זביצה שיש בה אפרוח או דם בין של עוף טכא בין של עוף טהור אסרת את המבשיל עמה אפילו אם אינה קלופת שה'אפרוח הוא נבילה וכן מופת הדם הוא התחלת ריקוס'האפרוח ושדי תיכל'ג' ככל הביצה הילכך הטעם היוצא ממנה הוא טעם של בשר נביל'ממש ואוסרת אפילו אינה קלופת ויא' שכל ביצים רינם שוה ואסורים אפילו אינם קלופין וכן יש לנהוג במקום שאין הפסד מרובה אבל בהפסד מרובה יש לסמוך על המקילין :

ז אף על פי שביצת נבילה וטריפה אסורה האפרוח'הנולד ממנה מותר מפני שאין האפרוח נוצר מן הביצה אלא אחר שנסרחה

ח תעשיית כעפרא בעלמא וחרי איסור'הלכה לה ואח'כ נוצר האפרוח ביצת עוף טכא שהר'חיל העוף להתרסק בה לוקין עליה משום שרץ העוף ואף על גב שעדיין ל'ג'יצא לאויר העולם ולא השריץ על גבי קרקע שרץ מיקרי ועיין לעיל סוף סימן פ"ב וביצי עוף טהור שהתחיל העוף להתרסק בה ואכלה מכין אותו מכת מרדות שאין איסור מן התורה אלא מדרבנן ואף על גב דמרבין לה בכל ה'ה שרין האורן על הארץ לרבות אפרוחים שלא נפתחו עיניהם ג'ינו אסמכתא בעלמא :

לבוש עטרת זהב הלכות בשר בחלב סימן פח פט

מתחת קרירה של עץ לפי שהם מבשלים בה פעמים חלב פעמים בשר והמתחת תחת קרירה שלהם בא ליד ביטול בשר בחלב עוד כתבו שאין לערב מים שהריחו בהם כלי בשר עם מים שהריחו בהם כלי חלב וליתן לפני בהמה דאסורה כחנאות עוד כתבו שהכלי שעושים בו מים לחפית הראש אין לשמש בו בפני שעושים אותה מאפר שעל הכירה ורגילים תוא להתערב שם בשר וחלב וכן יש לאסור גם כן להשתמש מן הקרירות של התנורים שבבית החורף משום שגורמין לפעמים עליהם בשר וחלב מן הקרירות שמבשלים בתנורים וברעבוד אין לחוש בכל זה ואף לכתחלה אין בהם אלא חומרו בעלמא והמיקל לאחפסיד:

פח פט שלא לעלות בשר וגבינה על שלחן אחד וכו' בסעיפים:

א כל הבשר שאסור לאוכלו בחלב אפילו בשר חיה ועוף שהוא מדרבנן אסור להעלותו על השולחן שאוכל עליו גבינת שלא יבא לאוכלים יחד ואין זה גזירה לגזירה שהרי בשר עוף בחלב גופא דרבנן ואגן ניקוס ונגוד שלא להעלותו על השולחן והואיל הדובר ברור ומצוי לאוכלים יחד חייב כהרא גזירה ברא בשולחן שאוכל עליו אבל בשולחן שסודר עליו התבשיל מדרד ליתן זה בצד זה אפילו בשר בהמה בצד חלב:

ב ובשולחן שאוכל עליו נמי לא אמרן שאסור להעלותה לא רוקא בשני בני אדם המכירין זה את זה שאין מתביישין זה מזה ויאכלו יחד ואו אסור אפילו מקפידין זה על זה אבל אכסנאין שאין מכירין זה את זה ומתביישין זה מזה ואינם אוכלין יחד מותר להעלות על שולחן או במכירין זה את זה נמי לא אמרן דאסור אלא שלא עשו שום היכר אבל אם עשו שום היכר כגון שכל אחד אוכל על מפה שלו או אפילו אוכלין על מפה אחת ונתנין דיניהם פת להכיר מותר אבל לא יאכלו מאותו הפת המונח ביניהם להכיר ואם אוכלין ממנו לא יהיו דיוכיכר דבלאו הכי הפת שאוכלין ממנו מונח על השולחן אבל אם נרצו ביניהם כלי ששותין ממנו שכל או הכי אין דרכן להעבידו על השולחן חייב כרוב אף על פי ששותין מן הכלי וכל שכן אם נתנו שם מנורה או שאר דברים שעל השולחן דהיי חייב והיי נהרים שלא לשתו מכלי אחרים שהמאכל נרצב בכלי וכ"ש שלא יאכלו מפת אחת וכן נהגין לייחד כלי של מלח לכל אחד בפני עצמו כי לפעמים אוכלים במלח תשארן שירי מאכל במלח ועיין בלבוש חתבלת סימן קע"ג:

פט פז שלא לאכול גבינה אחר בשר וכו' בסעיפים:

א אבל בשר לא שנא בחמה חיה ועוף לא יאכל גבינת אחריו כיד ואפילו בירך כבר ואף על גב דלדברי רוב הפוסקים צריכין לחמתין כשיעור שהוא מסעודת בקר ער סעוד ערב שהוא שש שעות עכשו נהגו עלמא כסב"ל שלא להמתין אלא שעה אחת ומברכין ברכת המזון אחר הבשר קודם שיאכלו גבינת שהיא נראה כסעודת אחרת אבל בלא ברכת המזון לא מתני המתנת שעה ואותה שעה אין חילוק אם המתין קודם ברכת המזון או אחר ברכת המזון ויש אומרים שאין לברך ברכת המזון על כנת לאכול גבינה והעולם אין נוהגין בזה והמתמיר להמתין ו' שעות תעבי מיהו אפילו המתין כשיעור אם יש בשר בין השינים צריך להסירו ולהרחיק מפי קודם שיאכל גבינת וכתוך הזמן אפילו אין בשר בין השינים אסור לפי שהבשר מרצי שומך ומרשך טעם ער זמן ארוך לפיכך אפילו לא אכלו אלא לעשות לתינוק צריך להמתין דאף ע"ג שלא אכלו כ"מ טעם הבשר נשאר לו בפיו ומרשך לו טעם השומן כאלו אבל:

ב אבל גבינה מותר לאכול אחריו בשר מיד אפילו באותו סעודה ואין צריך לעקוד שולחנו ולברך בנתי שאין ררך הגבינת ליסא בין השינים וגם אינו מרשך טעם כ"מ צריך שיעיין ידיו שלא יהא דבר מתגבנה נרצב כהן ויתערב אחר כך עם הבשר ואכלים יחד ואם הוא בלילה שאינו יכול לעיין ידיו צריך היטב להחמה בנתיים קודם שיאכל בשר מיהו נהגין לרחצם אפילו ביום לפי שפעמים שהגבינת שמינה ותרבקה בליח לחות חודים ולא ארעתיה וצריך גם כן לקנח מיו ולהדירו והקינחה הוא שילעוס פת וקנח בו פיו יפה וכן בכל דבר שירצה חוץ מקמחא ומרי וריק לפי שהם נרצקים בחניכיו ואין מקנחין יפה ואחר כך ירח מיו כיון או במים ויש נהגין לשרות פת במים או ביון ולאכולו והוא עולה להם בשביל קינוח והרהת אבל

בחלב אבל אם אין להם אלא הלחמן אסור לבשלם בחלב שכן שאין להם חלבון הרי הם נבשר מיהו אינם כבשר ממש ואם אכלים בפני עצמם מותר לאכול אחרים גבינה או חלב מיד בלא קינוח ובלא הדרת שותרי בשר עוף עצמו אינו אלא מדרבנן לכך אין להחמיר כ"כ בבצים אפילו לא נגמרו:

ה המבשל בשר בחלב בהמי טבריא והמעשן אין לוקין עליו משו' מבשל שאינו נקרא ביטול וכן האוכלו אינו לוקה מ"מ אסור כדרבנן שהרי קבלו זה טעם מזה וכן הם שבטלות בחלב אינו לוקה משום מבשל בשר בחלב וכן האוכלו שאין הרם נקרא גר:

ו וכן המבשל שליח או עור או גידין ועצמות ועיקרי מלפס וקרנים הרכים בחלב פטור וכן האיכלן פטור שכל אילו אינו נקראי גר אבל המבשל שליל בחלב חייב וכן האוכלו חייב מפני שהוא בשר ממש ונקראי גר והמבשל בשר בחלב מתה או בחלב זכר או במי חלב פטור וכן האוכלו שאין אלו נכללין בכלל חלב אם שאין נקרא חלב אם לא חלב מניקה שיצאו מדרית בחיית מיהו אסור דרבנן מיהא איבא:

ז ויש אומרים החלב זכר לא מיקרי חלב כלל והוא נפל לתוך קרירה של בשר אינו אסור אבל חלב מתרומי חלב אסורים המאכל כמו החלב עצמו ואפילו כביטול יש לאסור לכתחלה:

ח ואחרי נקרא מי חלב הם המים הנשארים אחר שבטלו החלב לא יאחר שחוציאו ממנו כל האוכל יעשו ממנה כל הנביתים ומבשלים אחרת אחר כך ער שמותר האוכל שבתוכה צף מלמעלה ולא נשאר בו אלא מים בעלמא והו הנקרא מי חלב אבל קודם שבטלות נקראת חלב ממש והוא מה שקראוהו הכמים נסיוכה דהלבא והמבשל בתוכה בשר חייב מן התורה וכן האוכל:

ט חלב הנמצא בקיבה אינו חלב אם והמבשל בה בשר אינו לוקה אפילו בצלול שבה דפירשא בעלמא הוא וכן האוכלו פטור אבל אסור מרבנן ויא דהיינו רוקא בקרוש שבה והוא שנקרש בחיי בהמה שכיון שנקרש בחיית אינו חשוב אלא כפירש אבל בצלול שבה חלב מעליא הוא ואסור מן התורה ועיין לעיל בסיומן פ"א:

י לפיכך אם מלח הקיבה בחלבה חלב הצלול שבה נאסר משום בשר בחלב דמליח חרי הוא כרותח תעשי החלב הצלול כולח חתיכת דאיסורא ואם העמיד בה גבינות אסור כל הגבינות ער ס' וכן אם עמרה בקיב יום אח' שלם מעת לעת הוי כבוש וכבוש הוא כמבטול וא"ל העמיד בה אחר כך גבינות אם יש בהן בנותן טעם אסורות ואם לא מותרת אבל הקרוש שבה אינו נקשה חתיכת דאיסור ואם העמי' בה גבינות אינו אסור אותה אף על גב שמת' קכל טעם בשר במליחת און כבבישה וחזור ובלע אותה הטעם בגבינות שמעמיד לא הוי אלא כנש בר נש כדגים שעלו בקערה שמותר לאוכלן בכותח כמו שיתבאר לקמן סימן צ"ה נ"ל מיהו לכתחלה יש להחמיר שלא להעכיר ברת דהואיל ומעמיד הגבינה הוי גרוע מדגים שעלו בקערה דהתם מותר לכתחלה אבל הבא ברעבוד יש להחמיר ועיין לקמן בסיומן צ"ה כדגים וכו': עוד הקיבה שמלחין אותה ומייבשין אותה ואחר כך ממל אין אותה חלב שנקרש בתוכה כדי להעמיד בה גבינות מותר שאין החל' בולע ממנה שכיון שנתייבש העור ולא הוי אלא כעץ בעלמא ואין בו עור משום לחלוחית בשר:

יא המעמיד גבינה בעור של קיבת נבילה וטרופה ובהמה שמארי אסורה אפילו בכל שהוא שמפני שהוא דבר המעמיד לא בטיל דרוקא שלא היה שם מעמיד אחר רק האיסור אבל אם היה שם גם כן מעמיד חיתר הוי זהו גורם ומותר אם איבא ס' כנגד האיסור אבל המעמיד בפני עצמו אפילו באלף לא בטיל ומפני זה הטע' אסרו גבינו' הע"א מפני שמעמידין אותם בעור קיבת נבילה דרוקא בקיבת נבילה וטרופה ובהמה שמארי שהם גופן של איסור והם מעמידין ארץ החלב אזלינן בתר המעמיד ולא בתר טעמא ואף על גב שאין בהם בגט רואין אותן כאילו הגבילה קיימא בעינין ונש ואינה בטילה אבל המעמיד בקעור של קיבה כשרה אם יש בה כנש שאין בה ששים בחלב כנגדה אסורת ואם אין בה כנש מותר אע"ג דמעמיד הוא שאני בשר בחלב דבטעמא תלה רחמנא שהרי כל אחד בפני עצמה מותר ואין בהם איסור אלא כשמתחברים יחד ונסתבחו בורם יחד לא אסרה תורה אלא ארוך ביטול שהוא עיקר קבלת טעמו מזה כמו שאמרנו למעלה הילכך אם אין בה כנש מותר דלאו בשר בחלב הוא אלא חיי באפיה קאי והאי באפיה קאי אף על גב דמעמיד הוא שיש ס' בחלב כנגדה בשר בחלב שהוא מדרבנן כגון שלא נאסר ע"י ביטול אלא ע"י מליחה או בביתת בצותן יש להסרנא כו' אם אסרוהו גם כן כהנאה אם לאו והבירורו כהנאה אין מוחין ביה מחמיר תעב: יא שאסור להררור דראש

יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צ

כח

סמני שמסתרכ' כח ואע"ג דבגמרא ביטולו יוצא החלב ע"י תביטול מכל מקום כיון שקודם גמר ביטולו נאסר בשביל החלב שבגומתו לא קשטורי דחיישינן שמא יאכלנו קודם גמר ביטולו ולפי שאין דוחל נאסר בחמת עצמו אלא מחמת חלב הכנוס בגומות לכך חייבנו שאר בשר לסייע להשלם שיעור ס' אבל אם בשלו בלא בשר או שלא בדעבר אפילו בלא קריעת כלל כותר דבטעם בשר החל חבבנס בחלב שבה או בטעם חלב הנכנס בבשר החל עצמו לא גזרו כח רבנן בדעבר שלא נשתנה טעמא של כולל בבליעתו: מיהו לכתחלה גם לבשלו לבדו או לצלותו בעיני קריעת קצת כדי שלא יסאר החלב בעין בבחל כמו שהיה קודם לכן ואם קריעתו מותר לצלותו או לבשלו לבדו בקדרה לכתחלה תעם בשר אסור לכתחלה ובריע' מותר ושיעור אותו הקצת יא' דאמתה קריעת שקודעו' החל לטני' בטמון עינים הרביעיות של האליה לשנים סני' גם כן לקריעת החל להתייר לצלותו או לבשלו לבדו לפי שעי' אותה קריעה יוצאת כל החלב שהיה בעין בין כ' דפנות החל ויא' דלא סני' כזה וצריך לקודע' חת' מה השיעור מיהו דוקא לכתחלה אבל כשיעבר סני' בקריעתו וכל מקום שדחל אסור בין שלא היה ששים בקריעה שאו הכל אסור ובין שהי' בקריעה שאו החל לבדו אסורה אם חזר ונפלה לקריעה אחרת רותח' אסורה אותה עד ששים כבראשונה בפני שניעשה החל בהחיה דאיסורא ולא אמרינן כיון שבבד ביטולנו בקריעה הראשונה כל איסורו כבר פלס' והלך לו ולא יאסור עוד הקריעה השני' רכיני' דשווי' דבגן חתיכת דאיסורא עומדת באיסורא לעולם מיהו לא גרע מהפעם ראשונה שהחל עצמו עולה למניין ששים שלא נעשית חתיכה דאיסורא אלא מפני מראית העין ויש מהמירין לומר שאין החל עולה למניין ס' כיון שנעשית חתיכה דאיסורא וכן עיקר' וכשמעריין בין בשנייה בין בראשונה אין מעעריין כשיעור שהיתה כשנפל אלא סבות שהועלתה כשנתבטלה ולא אמרינן שעל כרחך בטעם שנפל היה מלא מחלב וצריך ששים כנגד מה שהיתה כשהיתה נפחה מחלב ועתה נצטמקת דאמרינן כשם שנצטמקה היא כן נצטמק גם השאר שבקריעה וכש דמעעריין גם כשאר איסורי' שיבאו לפנינו ולא כמו שחיה בעת שנפל שאין דרך להצטמק כל כך ופשיטא לן שלא נצטמקו יותר מן החיות לפי ערך ששים' ותא' אמרינן שהחל עולה למנין ששים היינו דוקא לבטל טעם החלב שבו כגון שבשלו בקדרה בין לבדו בין עם בשר שבשר החי' שהי' ניכר בעין מצטרף עם שאר הבשר והתבטיל שבקריעה לבטל טעם החלב שבו אבל אם בשלו ביוצא של חלב צריך ס' דאם ולא אמרינן חלב שבבחל מצטרף עם שאר חלב שביצאה לבטל טעם בשר החל מפני שהחל שבבחל אין נכד' ונודע בעין שיצטרף לבטל

ב ולענין לצלותו בשטר עם בשר דינו כדן כפר עליו בשרא אסור אפילו קרעו שתי וערב ותחו במתל דאף על פי שקרעו שרתי תערב ותחו בכותל עריין קצת חלב בעין נטף על הבשר גרע כבשלה עם בשר בקריעה לאחר קריעת שתי וערב ושיחה חות' בשרא שרתי וכלא קריעה שתי וערב ושחה בכותל אפילו תתי' בשרא אסור מפני ששבגומות הבשר נטף על החל ואסור החלב שבו ובשפוחים שלנו שאינם תלויים אלא שוכבים בכל ענין אסור שלפעמים מרים זכב' השטר ונמצא תחתון עליון ופעמים שמשפילו ונמצא חביר עליון וכן לענין מליחה עם בשר לכתחלה אסור ובריע' כבשר ויא' שמורה לכתחלה מפני שהחלה אע"פ מפלש החלב שבו שאין טבע של בלי' להפליט אלא דס' וכל מה שאסרנו בבחל אינו אלא להיט' אבל למעשה כבר נתפשט המנהג ככל אלו המצות שלא לבשלו כלל עם בשר אפילו בקריעה שתי וערב ושיחה בכותל ואפילו אם בשלו בקריעה לבדו מצריכין קריעה שרתי וערב ושיחה בכותל ושתיה בקריעה חדשה שלא בשלו בה כבר לא בשר ולא חלב ויש מהמירין עוד שלא לבשלו כלל בקריעה אפילו לבדו ואפילו בקריעה שתי וערב ושיחה בכותל אלא לצלותו לסוד גם סה מצריכין קריעה שתי וערב ויש שקודעין אותו שתי וערב ונחין אותה בכורת ועושיין מצנו' ופשיטא דגם כזה מצריכין שלא לאפרי' אותה במחבת שלא יזוב החלב ככלי ויחזור ויבלע בבחל אלא אופיין אורו כך על קרקע התנור וגם אין אופיין אותה פשיטא בתנור אחד ולא בני התנור ופוקחו מא עסא וזכר שלא להקל בפניהם:

ג ולענין הנחתו בכלי של בשר אחר הצליה או הרתיחה בסכין כבר פשט המנהג להנחתו בכלי של בשר ולהחכו בסכין שחתכו בו בשר ואפילו החל רותח וחודין אחר כך חותכין כאותו סכין בשר אחר ולא מששו ואל' תתבא מאי טנא מקדירה שבשלין בו דחתכו

ואבל יותר טוב להיות כל אחר וא' בפני עצמו יש אומרים שלא יחליף להקדי' והדרת קודם הקינו' כי והדחה אינה מועל' כל' בעור טעם שומן הגבינה עורטו בפיו שאין הדחה מבטלת טעם שומן הגבינה לכך צריך לעשות הקינו' תחלה לקנה הפה מטעם שומן הגבינה ולבטלו ואחר כך להדק מותר פירורי הגבינה שנשארו בפיו מה שלא היה בתעלה וזוהרה בן קודם הקינו' כי קודם הקינו' הפירורים נשארים רבוקין בשומן הגבינה שפיו ויש מתירים להקדים אפי' הדחה קודם הקינו' ועיין בלבוש התכלת סימן קע"ג כרא' באוכל בשר בהמה או אפילו היה אחר הגבינה דאף על גב דבשר היה בחלב דרבנן מכל מקו' נהגו להחמיר בה כמו בהמה מפני שבשרם רומין זה לזה ויבואו לסחוף כבהמה אבל אם אוכל בשר עוף אחר גבינה אין צריך לא קינו' ולא הדחה ולא נטילה תואיל והוא דרבנן ואין בשרו דומה לבשר בהמה לא נהגו בו להחמיר כל כך: וכבר כתבתי בלבוש התכלת ס' קע"ג שכל זה הוא לפי הפוסקים המפורסמים אבל לפי דברי חוזה שזכינו ג' ליו בימינו יש לזהר שלא לאכול אפילו בשר עוף אחר גבינה בסעוד' אחת כי אם מסעודה לסעודה כמו בגבינה אחר בשר ושם בלבוש התכלת ג' ין קע"ג הכאתי הוזהר בלשונו מפרשת משפטים שהחמיר מאד בזה על פי סודות קבלתו עיין שם לפיכך יש להחמיר:

ד וכל זה לא מירי אלא כשאוכל הבשר עצמו אחר גבינה או גבינה עצמה אחר בשר ושומן של בשר דינו כבשר עצמו אבל אם אכל תבטיל של בשר מותר לאכול אחריו תבטיל של גבינה וכש איפכא ואפילו הנטילה ביניהם אינה אלא רשות אם בא לאכול גבינה עצמה אחר תבטיל של בשר או בשר עצמו אבל אחר תבטיל של גבינה חובה עליו לישול ידיו בגתים ויש מהמירין שלא לאכול גבינה אפילו אחר תבטיל של בשר רק אחר מאכל שנתבטל בקריעה של בשר בלא שום בשר כלל אוכלין אחריו גבינה והמחמיר תעב:

ה מי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר צריך לבער מעל דשולחן שיורי פת שאכל עם הגבינה רטמא יש בו פירורי גבינה נדבקי' בו או שומן מליח לחית הגבינה נשאר בו וכן אסור לאכול גבינה על כפה שאכלו בה בשר שדרך טיפי תבטיל הבשר ושופנו לפול עליו והוא הדין אפכא שאם משום שומן חלב וכל שכן שאסור להרוך גבינה אפי' צונ' בסכין שרג' לין לחתוך בה בשר מפני דשומנו של בשר קרוש עליו ונדבקו בו ועי' דוחקא דסנינא כחתיכת הגבינה יד' בגבינה ולא עוד אלא אפילו הפת שאוכלי' עם הגבינה יותר שלא לחתוך בסכין שחתכין בה בשר מהטעם שידבק השומן בפת ויבואו לאוכלו עם הגבינה כבת אחת והיא איפכא מיהו על ידי נעיצת הסכין בקרקע קשה מותר אבל כבר נהגו כל ישראל להיות לחם ב' כנינים ולרשום אחר מהם שיחא לו היכר בו מאיה מין הוא או בשר או חלב ונהגו רחל לרשום ולהרין של חלב ואין לשנו' המנהג שאם ישנה המנהג להרין פשל בשר אף על גב שהאמרינו אחרים יבאו לשעות בו לאכול בו מלב כיון שרוב ישראל הורצו וסולבת ותותנים סימן וריצי חלב:

דיני בחל וכו' ג סעיפים:

א כבר ביארנו שלא אסרה התורה לבשל בשר בחלב אלא בחלב שיצאה מדדי מניקה בחיית והיא הנקראת חלב אם אבל חלב שחיטה אינה אסורה מן התורה שאינה נקראת חלב אם אפי' נחטרת בדריעה לאחר שחיטה אלא שחכמים אסרוה כדי שלא יבואו לאכול בשר בחלב בהריא ויילך חתל בין שהוא של מניקה שיש בה חלב הרבה בין אינה של מניקה אסורה מדרבנן לבשלה שלימה לבודת בקריעה אפילו בלא בשר וכל שכן עם בשר אלא קורעו שרתי וערב ותחו בכותל להנמי' כל חלב שבו עד שלא נשאר בו לחלוחית חלב ואז מותר לבשלו ואפי' עם שאר בשר בקריעה שרתי נחטף עד שאין בת עוד טעם חלב' ואם לא קרעו כולו ובשלו עם בשר אם אין בו ס' עם החל כנגד כמות החל הכל אסור מטעם שחכש והחלב שבב' קבלו טעם זה מזה ע"י הביטול והוי בשר בחלב מדרבנן ואם יש בקריעה טעם החל כנגד כמות החל אסור חבשר מותר ואל' תתמך בין שתחל עצמו אסור היאך יצטרף עם תבשר להשלי' לשיטול לבטל שאין טעם איסורו של חל מפני שיש בו טעם חלב יותר משאר בשר שאכפני שיש בו גומ' כבחל שהחלב כנוס בתוכו ויש כאות' חלב טעם מן הבשר שנתבטל עמה בקריעה כי טעם בשר החל עצמה אינו מוסיף לה כמו שתבאר בספר שלא גזרו עליו רק מטעם חבשר תא' שנתבטל עמה גזרו עליה ואותה החלב שבגומות אי אפשר להפרישו מן הכשר ולא כהני קריעה לאחר ביטול שאין החלב יוצא ממנה אחר תביטול

לבוש עמרת זהב הלכות בשר וחלב סימן צא צב

מלחו ותוא כעין מלחות שלנו שאנו מלחין לקדחה ושהיא כרי מליח לקדחה כל זמן שלא הרתו מיקרי אינו נאכל מחמת מלחו שאינו נוח לאכול מחמת רוב מלח שבו עד שמרח ורינו כרותה לאסור כרי קליפה וקודם ששהה כרי מליחה או שחה ואינו מלוח חרבה אלא כמליחה שטולחים לצלי שחור נאכל מחמת מליחתו אינו צריך ללבוש חרבה בעלמא מיהא הציר הנוסף ממנו חי כרותה דהציר מיהא אינו נאכל מחמת מלחו היא שאף על פי שמלח מוע' אין בו כח להרתיה חבש' עד שיכליע באחר כמ' טבע המלח הוא אפי' הוא מעט למשוך דם ולהפליטו ואותו שפולט הוא ציר רותח ואוסר מה שנפול עליו ואם נפל על הכלי צריך הנעלה ואם כלי חרס צריך שביד ואם לא נפלה רק על מקו' אחד בכלי עץ וכיוצא בו קולף מקומו ודיו: וא' דלאחר ששהה בכלוח שיעור מליחה לא מיקרי אהכ רותח שכבר אבר המלח כחו ונמס ונכס הכשר מתקרב והולך ולצורך גדול כגון בתפסד מרובת והוא לצורך קעודת מצוה יש לסמוך על המקילין ואם מלחו הבשר הרב כגון עיבוד כדרך שמולחין לצורך הדרך אפי' חריתו והעביר מלחועדין חי אינו נאכל מחמת מלחו ורינו כרותה עד שישרנו אהכ הימב כמים:

צא והוא דמחלקין בין נאכל מחמת מלחו לשאינו נאכל חיינו דוק' בבשר חי אבל בצלי או אפיו ומבושל אין חילוק אלא אם נפל צלי או אפיו ומבושל רותח למליח אפי' נאכל מחמת מלחו אסור כרי קליפה מפני שהצ' הוא רך ונוח לבלוע מחר ואם יש בו בקע' או מתובל בתבלין אפי' אין בו בקע' כולו אסור מפני שהתבלין מרכיב אותו חרבת עד שבו לעיו יותר מרחה וכן בבקעים נכנס בו תבלינת מרחה:

צב אם נפל חלב לקדירה של בשר ובו טעמיפיים?

א כוית בשר שנפל לתוך יורה של חלב רותחת ויש בחלב ששים כנגד הכשר הבשר אסור והחלב מותר לא שנא קודם וסילקד קודם שתנוח היורה מרתיתה לא שנא לא סילקו קוד' שתנו להרתיה ואף על פי שהחלב שהיתה בלועה בבשר ונעשית נבלה אחר שנת היורה מרתיתה חורה ונתערבה עם שאר החלב וזהו ליה מין במינו קל מין במינו בטל ס' ואם אין בחלב ס' גם החלב אסורה אפילו סילק הכשר קודם שתנוח היורה מרתיתה ואף על גב שכל זמן שתנוח מרתיה אין הכשר יכול לפלוט החלב שנכנס בו ממ' טעם של הבשר נכנס בחלב ואוסר ואין אנו נוהגין עכשיו במעמית קפילא שיטעם אכ' יש בחלב טעם בשר אם לא אלא כל זמן שאין ששים בחלב אסורין לח ואפי' לא נאסר בתערובת גוף האיסור כגון חכא אלא אפילו באיסור חכא ע"פ בליעה שבלוע בכלי ויהא ממנו לפאכל לא נתניגן במעמית קפילא אלא בששים:

ב טפת חלב שנפלה על תחית בשר שבקדחה אפי' אותה תחית מונחת נקצתה כרוטב אם נפל הטפת על אותה מקצת שחת לרוטב צריך שיהא ס' באות תחית לברת כנגד החלב לבטל רחלב שחיא לברת קבלת טעם החלב תחילה ואם אין בה לברת ס' אוררת התחית אסורה ונעשית תחית דאיסור ואוסרת כל מה שבקדור ואם אין בכל מה שבקדחה ששים כנגד כל התחית כל הקדירה אסורה שלאחר שנכנס החלב באותה תחית חזר הטעם ויוצא מן אוררת התחית שכבר נעשית נבילה ונכנס בכל הקדירה ואפי' אם לא ניער או כיסת הקדירה אהכ כלל וכש' אם ניער או כיסת:

ג וכן הו' שנפל אותה התחית בקדירה אורת בתוך שאר תיכור' שאסר ע"י ששים ואף על פי שאפשר לסחוט החלב רבולות ביד וליחלק בשאר התחית האוררות וליבטל בהם כס' אפילו חכי אסור דקל אפשר לסחוט איסור האיל וכבר נעשית תחית דאיסורא טוב לא משתריא ואם יש בין הכל בירק ובתבלין ובמרק ובשאר התחית שבקדירה ס' כנגד אותה התחית הכל מותר ואותה התחית אסורת אם מכירה אפי' אינה ראויה להתכבד ואם אינו מכירה אפי' היא תחית דראויה להתכבד אינה במילה וכל התחיתות שבקדירה אסורים כמ' שיתבאר לקמן בהלכות התערובות סימן קא ושאר מה שבקדור' כגון הירק והתבשיל והמרק ותבלין וכיוצא מותרים דהטעם בטל כס' ואם אינה ראויה להתכבד הכל מותר כיון שאינו מכירה ברא' שלא ניער את הקדירה מיד כשנפל הטפ' או שלא כסתו מיד אבל אם ניערו מיד או כיסתו מיד אין צריך שיהא ששים בתחית לברת אלא כל מה שבקדירה מצרף לבטל הטפת בהם שכיון שניער או כיסת מיד נתפשט החלב מיד בבולה ולא קבלת אותה תחית הטעם רחלה ומסייע הכל לבטל כיון על ידי הכיסוי הרתיחה עולה משולי הקדירה לפיה ומוליך הטפה שמרפשת בכל הקדירה נמו בניער וכסוי ואם

החכירו בו משום שכא יבוא לבשלו עם בשר אה' מה שלא שייך לגו' כן בס' וכלי ודוקא שרקעו שתי וערב ושחי כותל קודם לכן האוכל כחל לא יאכל נבינה עד שישהה כשיעור שצריך לשחות בין בשר וגבינה דהכל בשר גמור תוא:

דין בשר וחלב שנתערבו ובו טעמיפיים:

א בשר וגבינה שנגעו זה בזה מתרבים דכיון רצונן בצונן הוא לא בלעי זה מזה מכל מקום צריך להדיח במקום נגיעתן שמא נשאר דבוק מעט זה מזה תלכך לא יניח אדם אותם לכתחלה זה בצד זה עד שיגע זה את זה עם שידח אותם אחר כך דשמא ישכח ויאכל אותם בלא הדחה אבל מותר לצוד אותם יחד בכשפת אחת ולא גורינגן שמא יגעו זה בזה רכולי האי לא חיישינן:

ב וכן כל מיד דבעי הדחה כגון להניח בשר היתר צונן בקער' של איסור צונן אסור לכתחל דילכא אכיל בלא הדחה ודוק בשר מבושל דלאו אורחיה בהדחה אבל מיד דאורחיה בהדחה כגון בשר חי וכיוצא בו שרי לכתחלה שהרי ודאי ירחנו קודם שיאכלנו ודוקא דבר שיש בו להלוחית קצרה אבל דבר יבש ממש מותר להניח בו ולאכול בלא הדחה כלל דהא לא בלע הכלי כלום ועל סימן קכב:

ג וכן צריך אדם ליהדר שלא יגע בשר לח אפילו צונן בלחים צונן טאם יגע בו אסור לאכול עם גבינה שאין דרך לה' להדיח וכן אם יגע בו גבינה לחה אסור לאכול עם בשר:

ד ברא' רבשר וגבינה שנגעו זה בזה סגי בהדחה דוקא בצונן אבל אם נגעו זה בזה רותחין או אה' מהם רותח רינו כדון הצלי שיתבאר לקמן סימן קת ודוקא תחית בשר שנגע לתחית גבינה או אפיכא אבל בשר וחלב רותחין ונתערבו נפלו זה לתוך זה או אפילו בשר צונן לתוך חלב רותח או חלב צונן לתוך בשר רותח הכל אסור עד ס' דקל תתא נבר כלומר התחתון שהוא חס הוא גבר על העליון ומבליעו ומפליטו ובלוע ממנו כאלו נתכשל בתובו ואסור ע"ס כרין נתבשל בשר בחלב ושיעור החס שאוסר את הגופל יתבאר סימן קה אבל חלב רותח שנפל על בשר צונן או בשר רותח שנפל לתוך חלב צונן אינו אוסר דתתא שחיא צונן גבר גם כן ומקור את העליון עד שלא יוכל לפלוט ולהבליע בתחתון וכל שכן שלא יבלע דהוא מן התחתון אבל הבשר קליפת מיתא בעי רכיון דחס הוא החל' אי אפי' דלא בלע פורתא מיד קודם שנתקדר חס ושאר הבשר מותר כולת דלא שייך בת קליפת שאף על פי שבלעת מעט נתפשט ונתכמל מעט מעט ולא הניע לכלל איסור ואפילו החלב הי' טעמת ואינו ששי' כנג' שיעור הקליפת אפילו הכי מותרת וכן בכל מקום שהכש' צריך קליפת אם לא קלפוהו ובשלוהו כך מותר בדעבר' ואם נפלו זה בדרך ורת צוננין מרח הבשר ומותר:

ה ברא' שלא נמלחו אבל נמלחו ובעודן במלחן נפלו זה בזה אסורין דמליח כרותה ולא כולו כדון כישול אלא בכרי קליפה:

ו חמ' כשנייהם כחושים אבל אם אחד מהם שמן מפעפע בבולו ואסור ע"ס ואין חילוק בין עליון לתחתון דדוקא גבי חס שייך לחלק בין עליון לתחתון מפני שהחוס מעלה תכל ומחמם את רשני אבל במליחה לא שנא אם הוא עליון או תחתון המליח מבליע כמפל ואינו בולע מכיון תילכך בשר וגבינה אם שניהם מלוחים וליהם ונגעו זה בזה שניהם צריכין קליפה במקום נגיעתן שכל אחד בלע מחבירו ומבליע את חבירו אפי' שכל אחד מלוח אין מליחתו מעכבו מלבלוע מחבירו כיון שהבירו גם כן מלוח ואם הבשר מלוח והגבינה טפלת הבשר סגי ליה בהדחה שלא בלע והגבינה צריך קליפה ואם רבשר טפל והגבינה מלוחה הבשר צריך קליפת והגבינה סגי ליה בהדחה ולא אמרינן כיון שנגעין זה בזה ממש אף על גב שהאחד אינו מלוח נעשה מלוח ע"י נגיעות המלוח ויאסור גב' את חבירו המלוח עד כרי קליפת שהמלוח שהוא במקום הנגיעה הוא דבר מעט ואין בו כח להפליט ולהבליע ויא' שהדין כן ואפילו אינו נגעין ממש אלא שעומדין בסמוך זה לזה בכרי שפליטתו של זה נוגע בשל זה דהיינו כאלו נגעו ממש וכשניהם מלוחים שניהם צריכין קליפה ובאחר מליחה האחד צריך קליפה וחשני הדחה ואנו קל דאפילו במליחה בעינן סכמו בבישול ועיין לקמן סימן קה ואם חס יכשין אפילו הן מלוחים ואוליין ולא מחמת מליחה לשניהם סגי בהדחה אפילו נגעו ממש זה בזה ותוא הדין אם האחד לח ואחד יבש שנתייבש במלחו ונגעו זה בזה דסגי בהדחה:

ז הוא רכליה חשיב כרותח חיינו דוקא בשאינו נאכל מחמת

יורה דעה הלכות בשר וחלב סימן צג

כט

חרוטב ואפילו שלא כנגד האש על ידי ששים והוא דכתיבין כשיש ששים דווקא התבשיל והבשר שבתוך הקדרה אכל הקדירה עצמה לעולם אסור לבשל בחפץ אחרת ונס עכשיו יערת ממנו את התבשיל מיד וכשיערוהו יערה מן הצד שלא כנגד הטפה בין שנפל כנגד הרוטב בין שלא כנגד הרוטב בין כנגד האש בין שלא כנגד האש דהא לא ידעינן בודאי שפעפע ונגנס כולה לפניו רשכא לא נכנס כולו בפנים ונשאר ברופן הקדירה ונאסר הקדירה ואף על גב דאמרי כנגד האש האש שורפו וכייבשו היינו שמיבשו ומונעו מליכנס הטבח לפני אבל לשורפו מכל וכל עד שלא יכנס כלל בקדירה זה לא אכרי דהא עינינו ראות שמיד שנפל הטפה עליו אי אפשר שלא נבלע קצת בקדירה וכיון שנכנס טוב אינו יוצא דכלי חרס אינו יוצא מיר דופיו לעולם אף על גב שהדברי הללו לא נאמרו בפני אלא לאותם שמצריכין ספעפי סכשום דמספקא להו אם נכנס בקדירה אם לא אבל אנו כבר אכרנו דקל שאם נפל כנגד הרוטב ודאנכנס לפניו ולכך לא בעינן אלא ס' כנגדו ממ' נל דאף לרדיון יש להחמיר בכהן שלא לחתיר את הקדרה עצמה לכתחלה ויש מתירין הקדרה עצמה כשנפל הטפה כנגד האש ואם נשפך חלב או שאר איסור רורח על גבי קרקע והעכירו עליות קדיר חמה אם מה שנשפך אינו אצל האש לא הוי רק כמו כלי שני ולכן הקדרה אסור דבולע קצת והתבשיל כותר שאינו מתפשט לפניו דהוי חס לתוך צנן ותתאה גבר וקילוח מן הקדירה רותחת שהלך על קדירה צוננת אם נפסק הקילוח מן הקדירה רותחת קודם שהגיע אל הצונן הוי נמי ככלי שני ואם לא נפסק הי בעירו והקדירה הצוננת נאסרה אם היר סולדת בקילוח הנוגע בקדירה והתבשיל שברעו כותר שאין עירו אוסר רק כדו קליפה אבל אם הקדירה היא חמה והוא כלי ראשון וכש' אם עומד אצל האש אפי' הקילוח הוא צונן הכל אסור דתתאה גבר והוי צונן לתוך חם טכולו אסור כמו שנתבאר לעיל סימן צ"א :

ח מחבת של חלב ויש בה חלב שנותנו בבירה הית קדירה של בשר ולא כיסיה הזיעה עולה ונבלע בקדרה ואוסרתה אם אין ס' בקדירה כנגד כל החלב ברא כשחקדירה קרובה כל כך למחב' עד שחיד סולדת בזיעה היוצא מכנו וכחככת ארת הקדירה אבל אם הקדירה רחוקה מן המחבת עד שאין היר סולדתו בזיעה או שהמחבת היא מכוסה מותר וכמעט זה תולין בשר לייבש על הכירה אף על פי שמבשילין קדירות של חלב לפעמי' על הכירה בפני שהבש' הוא רחוק הרבה ממנו וברחוק נמי לא אסור דמותר אלא כשאין הקדירה חם בפני עצמו אבל כשהקדירה חם בפני עצמו אפילו אין היר סולדת בזיעה הקדירה אסורה שכיון שהוא חם בפני עצמו הזיעה נכנס לתוכו וכיסי של קדירה חשיבה כולה כנגד הרוטב הילכך אם נפל טפה של חלב על איסור שעל קדירה של בשר שאצל האש הוי דינא כמו שנפלה על הקדירה כנגד הרוטב שאם יש ס' בתבשיל כנגד הטפה מותר ואין צריך ס' כנגד כל הביסוי והוא שהתחיל הקדירה להרתוח שכיון שתכל החום עולה מן התבשיל אל הכיסוי הוי כאלו נגע הכיסוי ברוטב עצמה :

ט גר של חלב הנקרא סביב הפתילה ועשו כגר של שעה נטף מכנה טפה על כלי אין צריך כי אם גרירה דהא אנו מרגישינן בחוש המישוש שאין חומתם כל כך כשאר חום שמתמת האור אבל שאר חלב מחותך הם מחמת האור שנפל על תכלי צריך הגעלה :

צג דין קדירה שבשלו בה בשר אם יבשלו בה חלב ובו סעיף אחר:

א כל מה שאסרה התורה משום נתינת טעם לא אסרה לא בגוהן טעם לשבח אבל דבר הנותן טעם לפניו שפונם את הבאכל שקבל הטעם מכנו לא אסרה תורה כמו שיתבאר טעמו ס' ק' בעה' וכל טעם הבלוע בתוך הכלי ועמד בו כך יוס' שלם מעל' ואח' יוצא ממנו ונותן טעם בא' הי טעמא לפניו ואינו אוסר כמו שיתבאר גם כן טעמא לקמן ס' ק' בעה' אבל בהוד מעל טעם הירחא כמנו הי טעם לשבח ואסור הילכך קדירה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב וכן איפכא אפילו לאחר מעל דגורו שאין בת יום אטו בת יוםא ואם בשל בה בתול מער' לער' אסור שמתכ' כלי אין במה שבהללו ס' כנגד כל חפנו ואנו ס' כנגד כל חפנו בעינן דלא ידעינן כמה היה בלוע בו יוצא ממנו ותר התבשיל אבל אם שחה בעת לעת קודם שבישל בה הוח לית נותן טעם לפניו ומותר התבשיל בדיעבד אבל הקדיר' אבוד לבשל בה אחר כך לכתחלה לא בשר ולא חלב שדרי' בלוע הוא משניחם

א אם נפל הטפת על אותה מקצת החתיכה שבתוך הרוטב וכש' אם נפל לתוך הרוטב כמש' או אפילו לא יעיר ולא כסה אם יש ששי' בכל הקדירה כנגד הטפה מותר שחרי נתפשט מיד החלב בכל הקדירה ואם כן כשיע' חבל לבטלו ואצ' שיהא בחתיכה לפרה ס' כנגד הח' לב : **ב** יא דלא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה אלא דווקא בשר בחלב והיינו מעמייהו משום שכל אחד לבדו מותר ובחיבודן נאסרו הוי כמו בריה חרשה שנוצרה באיסור והוי' כנבילה אבל בשאר איסורים כגון בשר חבלוע כוית בחלב ולא היה בו ס' לבטלו ונאסרה ואחר כך בשלה עם חתיכות אחרות אין צריך ס' אלא בכדי חכו' חלב שבו ואו אפילו אותה חתיכה עצמה חותר להיות מותרת וכן הסכימו גדולי הפוסקים אבל אנו נהגין באלו הארצות בכל איסורי' שבתורה שהחתיכה נעשית נבלח ואוסרת עד ס' בכדי כולה כמו שיתבאר טעמא בסמוך דווקא כשנאסר בנותן טעם שלא היה בחתיכה ס' לבטל האיסור שנבלע בו אבל אם לא נאסר החתיכה אלא מאיסור האוסר במשחו כגון חמץ בפסח ויון נכד ונאסר מחבת משחו שבו לא נעשית כולה נבלח ואם חורה ונפלה לקדירה אחרת בשלה ברוב א' אינו מכירה ואפילו ראויה להתכבד ואם מכירה משליכה והשאר מותר נל' פיהו יא דאפילו לרדיון שאנו נהגין דחתיכה עצמה נעשית נבילה אפילו בשאר איסורין היינו דווקא מדרבנן שגורו בשאר איסורין משו' בשר בחלב שהוא דאורייתא בטעם שאמרנו שעכשיו נעשה בריה חרשה דהוצרה באיסור וגם שלא נזרו אלא בדברי' שהם דומין לבשר בחלב כגון יבש בלח או לח ביבש או יבש ביב' ע' נתינטעם כגון שנתבשלו יחד וקבלו טע' זה מזה אבל לח בלח כגון יין של איסור' כיון של הירר או חלב של איסור בחלב של חיתר או שומן מחותך וחלב מהורוך שנתערבו יחד ולא היה בחיתר ששים כנגד האיסור וזהו כן חור התערובת הזה נפל בתוך חיתר לח אחר שיש בו ששי' כנגד האיסור שבוה חיתר לא שייך ביה לומר חתיכה נעשית נבלח ומותר הכל ואפילו חיתר הראשון מצטרף לבטל האיסור שבו בששי' כגון שהיה בתחלה שלשי' או ארבע' בכדי האיסור ואחר כך ניתוסף עליו בשונג עד ששים בכדי האיסור מותר הכל : וכן אם נתערב יבש ביבש ולא נתבשלו יחד לא אמרינן בשום איסור חתיכה נעשית נבלח : וכן כלי הנאסר מבליעת איסור לא אמרינן ביה חתיכה נעשית נבלח ולא בעינן ס' רק נגד האיסור שבלע : ועל סימן צ"ג :

ה טפת חלב שנפלה על הקדירה שאצל האש מבחן אם נפלה כנגד התבשיל בין בצד שכנגד האש בין שלא כנגד האש אין צריך אלא ס' בתבשיל כנגד הטפה מפני שהטפה מפעפע לפניו ואין חילוק בין כלי חרס או נחושת או שאר כלי מתכות שהטפה מפעפע בקולן ומיד שנכנס לפניו הוא מוצא ארת התבשיל ומתפשט בכל התבשיל בשוח וחי כאילו נפלה בתבשיל עצמו שבטל בס' : **ו** ואם נפלה כנגד הריקן שבכלי שלא כנגד האש שאו דמטפה מפעפע ברופן הקדירה ואין אנו יודעינן עד היכן מגיע פיעפועו דשמא אין בלח לחית שברופן במקור שנפלה הטפה ס' כנגד הטפ' הוי כל אותה מקום הריקן מן הקדירה נעשת חתיכה נבלח ואם יערה בתבשיל דרך אותו מקום הריקן שבקדירה חרי אוסר התבשיל ואפילו יש ששים בקדירה כנגד כל מקום הריקן לבטלו אין מבטלין איסור לכתחלה ולזה תקנתו הוא שינה' כך ולא יגע בה עד שתצטנן ואח' יערדו שאין הצנן מאלץ מכל מקום הקדירה אסורה לבשל בה פעם אחרת שנעשית חתיכה דאיסורא ויש רוצה למצוא לו עוד תקון אחר אפילו בעוד רחמי' והוא שינקב תכלי מתחת כרי שיצא הרוטב דרך אותו הנקב ולא יגע באותו מקצת כלי שנאסר אבל בקושי יש לחתיר בתיקן זה מפני שאי אפשר שלא יגענע חכלי מעט ויגע חרוט' באיתו מקצת שנאסר לכך טוב לחמתין שלא יגע בכלי עד שיצטנן אם לא משום כבוד יש ושבת כגון סמוך לחשיכה ואז להבררין וכבר נתנו העולם לאסור כשנפלת על הרופן שלא כנגד הרוטב דווקא בקדיר' ישנה שיש בה בלוע מאכל חיתר שאותו מאכל נעשה חתיכה דאיסור' אבל בקדיר' חרשה בכל עניין אין צריך ס' רק כנגד הטפה שנפל עליה שאין חקיר' במקום הריקן נעשה נבלח כדלקמן גבי כף סימן צ"ח לעיל סוף סעיף ד' דווקא כשנפלה באותו צד שאינו כנגד האש אבל אם נפל כנגד האש מותר אפילו בקדירה ישנה שראש שורפו ומייבשו דווק' כדבר טעם כגון טפה שבקל' מתייבשת ואינה נבלע ברופן הקדירה אבל אם נפלה חלב חרבה אין לחתיר אפי' נופל כנגד האש שאי אפשר שתתייבש מיד ולא תבלע אלא אם כן נפלה כנגד הרוטב ויש בה ששים שתתבטל מן והוא :

ז ויש מתירין כשעת הדחק כגון בערב שבת אפילו שלא כנגד

לבוש עטרת זהב הלכות חיה טהורה סימן פא

ברין כל כלי שאינו בן יומן דגורנין אינו ב' אמו בן יומן אבל הקדירה לא בלעה החלב אלא לאור שנתפנס שהרי לא היה הכף ב' כשנתחב הילכך הקדירה שרי והכף נשאר באיסורו וככל מקום בדיעבד אין הבליעה הראשונה אוסרת כיון שלא היתה בת יומא אבל הבליעה השנייה אוסרת כל זמן חיותה בת יומא כיצד כף חולבת שאינה ברת יומא שתחבה בקדירה של בשר אם חזר ותחבה אחר כך בקדירה של בשר אינה אוסרת כהמת בליעת החלב דהא אינה בת יומא אבל אם חזר ותחבה אחר כך בקדירה של חלב אוסרת מחמת בליעת בשר שיש בה עתה שהיא עדיין בת יומא :

ה אם בשלו מים בקדירה הרשה ותחבו בה כף חולבת ואחר כך חזרו ובשלו בה מים פעם אחרת ותחבו בה כף של בשר ושרתי הכמות היו בני יומן ובשום אהד כן הפעמים לא היו במים ס' אסור להשתמש בתחלה בקדירה לא בשר ולא חלב אבל בדיעבד כותר בין בשר בין חלב שהטעם שבו אינו אלא נט' בר נט' מן הכף במי מן המים בקדירה ושניהם לתת ואחר כך נתערב בו טעם בר טעם השני אבל שאר דברים מותר לבשל בה לכתחלה אף ע"ז דבשאר איסורים קדירה של איסור ששהת מעל בלא איסור אם הוחמו בה המין בתוך מעל השיב' כבת יומא שהרי טעם האיסור שבקדירה פלט לתוך המים ולא היה בהן ס' לבטלה שהרי בכל המסערינין ואין בסתם קדירה ס' כנגד דופנו ועשוי כל המים נבילה וחזרו לקדירה וחזר ועשה מתם בת יומא וצריכה מעל אחר חיסום המים דלגבי איסור לא אכריזין נט' בר נט' בבשר בחלב אינו כן שאם בשלו בה בשר ובתו' מעל הוהבו בת מים ואח' ששתת מעל לבישול הבשר בשלו בה חלב והוא בתוך מעל שהוהבו בה המים מותר דבהיתרא לא אמרינן חתיכה נעשית נבלת וא"ל לא הו' הטע' שיצא בעת חיבו' המים לתוך המי' וחזר לתוך הקדירה אלא נט' בר נט' להיתר ושוכ' אינו אוסר את החלב שבשלו בה והטעם שנשארו בקדירה בעת חיסום המים שלא יצא לתוך המים ואחר כך כשבשלו בה החלב יצא לתוך החלב הו' טעם פגום שהרי הוא לאחר מעל שנכנס בתוך הקדירה ואם כן החלב מותר כמנ' :

ו וכן הדין בשאר דברים כגון בצלים או ירקות אף על גב שאם היו בלועים משאר איסורים ובשלם בקדירה של היתר צריך ס' כנגד כל הצלילים ויא' סני בששים כנגד הבלועי שהרי הצליל נעשה נבילה בבשר בחלב אינו כן שאם בצלים או ירקות בלועים מבשר ובשלם בקדירה חולבת אם ידוע כמה בשר בלועי בצלים ובידקו איך צריך ס' אלא כנגד הבשר ולא כנגד כל הצלילים והידקות שאינה נעשית נבילה להצריך ס' כנגד כולם כאילו כולם הם בשר וכת' דה"ל גופה כט' ומט' זה מזה דבבליעת איסור חשבינן החתיכה הבלועת בבליעה עצמה ובהית' לא חשבינן הבלוע בבליעה עצמה י' דבבליעת איסור גזרו שיהי' הבלוע בבליעה עצמה משום בשר הבלוע בחלב שהוא נעשה נף האיסור מן חתורה ע' בליעת זגורו על שאר איסורי' בשבילו מה שלא שייך לומר כן ברב' הבלוע מן ההיתר נל' :

ז בשר רותח שחתכו בסכין חולבת צריך שיהי' א' בבשר כנגד מקצת הסכין שהתך בו הבשר ולדברי המצריכין לעיל בכף של מתכת ס' כנגד כל הכף ה' הכ' כענין ס' כנגד כל הסכין דהם מקצתו הם כולו כדא' כשהסכין יומא אבל אם אינו בת יומא או שאינו ידוע אם הוא ב' או לאו מותר דסתם כלים אינם ב' כמו שיתבאר לקמן בעה' אבל קליפה מיהי' בעי' משום שמתנית' בעין הנרכקת ברופני הסכין :

ח ודוקא בסכין צריך ס' משום דחוקא דסבינא אבל בשאר כלים כגון צלילים שהניחו בכלי חלב ב' או גבינת' חמץ ואפי' ליהדק קצת שהניחו בקער' של בשר בת יומא ואין שם רוטב להכלי' ולהפלי' א"ל אלא כרי קליפה אפילו הוא ב' וקליפה מיהא בעי' דאדמיק' בלע' פורתא וכל זה דוקא בבשר רותח בכלי ראשון ואז אם הסכין בן יומא ואין ס' בבשר כנגד הסכין הכל אסור ואף הסכין צריך הגעלה אבל אם הוא בכלי' שני' הבשר צריך קליפת' והסכין נועצה בקרקע וכך נוחגין ואפי' אין הסכין בן יומא יש לקלוף הבשר מעט משום שמתנית' הסכין :

ט דבש שבשלוהו במחב' של בשר בת יומא וחריקתו הם בקדירה של חלב ב' מותר משו' דהו' נט' בר נות' טעם להיתר מן הבשר במחבת ומן המחבת ברכש ועדיין דהיתר דהו' ואחר כך נתערב' בטעם חלב ואינו אסור : קדירה שבשלו בה ירקות אינם ויתרבו בה כף בן יומא והקדירה אינה בת יומא או איפכא או שיש בפאכל ששים הכל מותר מיהו' יש נוחגין לאכול המאכל במין הכלי שהוא בן יומא ויש מהמירין עוד שלא לאוכלו אלא בתפלין ולאסור הכלי שאינו בן יומא ואינו

משניהם ואיזה שיבשל בתוכו יקבל טעם השני אף על פי שהאח' אינו בן יומא ככל מקום לכתחלה אסור אבל שאר דברים מותר לבשל בתוכו שאין חבלי הת' דאיסורא כיון שהאחר אינו בן יומא אבל אם הוא בן יומא משניהם נעשה חתיכה דאיסור הלכך אם היא של כתבת ועלולה כדון הגעלה אחר מעת לעת של בישול כמו שיתבאר ברין הגעלה ואם היא של הרס אין לה תקנה אלא שבירה דכלי חרס אינו יוצא מירי דופיו לעולם כמו שיתבאר גם כן לקמן קדירה של חלב שבשל בה פעם ושתיים ושלש ואחר כך עמד בה חלב צונן אפילו זים שלם מעת לעת שהוא שיעור כבישה ויותר וארכ' בשלו בה בשר גוך מעל הבשר מותר וכיון שהבלוע שנכנס בכלי ע' הבישול אינו בן יומא ונט' לפגם ואין לוטר שהבלוע של חלב הצונן שעבדה ברת כשיעור כבישה הו' בן יומא ואסור שכיון שכבר בשלו בה פעמים ב' או שלשה קודם הכבישה כבר שבוע הכלי ואינו בולע ע' כבישה א' אם כסה תבשיל של בשר בכיסוי של חלב או איפכא צריך ששים כנגד כל הכיסוי אפי' אם הכיסוי נקול למעלה שיוצי' ההבל דרך שם מ' טעם שבכיסוי נכנ' לתבשיל שאפי' אין הכיסוי בן יומא אסור מפני שהחבל עולה תמיד ועושהו בן יומא אבל נל' דהכל יפנה פיהם שאין חילוי בין קדירה לכיסוי וכמו שבקדירה שאינו בן יומא מכשרין ה' בכיסוי דמט' נל' ואין דברי האוסרים בטעם שהחבל עושהו בן יומא אלא דברי נבואה להשחית מכונן של ישראל בלא טעם כספיק דלא עדיף החבל משנתבשל בתוכו לכן נל' לנהוג היתר הלכה למעשה ואם לקח כיסוי מקדירה של בשר שכתבשיל אצל האש וכסהו על קדירה חולבת או איפכא אם שניה הכיון שניהם אסורי' אם יש בקדירה נאכל בשר או חלב וה' אם הכיסוי צונן והקדירה חמה גב' שניה אסורים אם התחיל להיות תחת הכיסוי והכיסוי בן יומא דת' גבר ואם הכיסוי חם והקדירה צוננת תחת הכיסוי רק המאכל שבקדירה צריך לקולפו למעלה אם הוא דבר שאיפשר לקולפו ואם א"ל לקולפו הכל כותר ואם לא היה מאכל בקדירה הכל מותר דהו' כשני קדרות שנגעו זה בזה דשניהם מותרות :

צד דין דתוחב כף חולבת בקדירה של בשר ובוט סעיפים :

א כף חולבת בן יומא דהיינו ששמשו בו בכלי ראשון תוך מערת לעת שתחבו בקדירה של בשר חם שחיד סולדת בה או איפכ' צריך שיהי' ס' בקדירה כנגד כל מה שנתחב מן הכף בקדירה ול' סני לן בס' כנגד מה שבלוע בכף דל' ידעין כמה נפק מינה חילכך כנגד כל מה שנתחב כמנו משערינן מיהו היכ' שידוע כמה בליעת כגון שהית' חרטה ולא ניער בה אלא כוית חלב ואחר כך תחב' בקדירה של בשר או איפכא כיון שידוע שלא היתה בלוע אלא כוית אין צריך לשער ס' אלא בכוית ואין חילוק בין כף של עץ לשל מתכת דאף על גב דמתב' חם מקצתו חם כולו לא אמרינן דמוליד בליעתו או פליטתו ככולו ויש מחלקין ומצריכין בשל כתכות ס' כנגד כל הכף אפילו כנגד מה שלא נתחב כמנו משום דהם מקצתו חם כולו ופלט ככולו ונוחגין להקל כסברא ראשונה ועל סימן כה' :

ב י' אם שאם נתחב הכף בקדירה שני פעמים הו' כאלו נפלו לתוכו שני התיכור' איסור בכדי מה שנתחב מן הכף וצריך שני פעמים ס' ברא' בשלא נודע בנתיים אבל אם נודע בנתיים והיה ס' בקדירה הרי בידוע ראשון נתבטלה חתיכה הראשונה וגם האיסור הנפלט נעשה היתר וכשתוחב אחר כך פעם שניית' אין צריך אלא פעם אחת ס' ויש מקילין דאפילו בלא ידיעה בנתיים אין צריך אלא פעם אחת ס' דה"ל על כל פנים אין כאן אלא איסור אחר וכן נוחגין :

ג ואם יש ששיל' לבשל הכף הקדירה והתבשיל מותרין אבל הכף אסור בין עם בשר בין עם חלב לפי שחוא בלוע מבשר בחלב ואפילו בדיעבד אוסרת אם חזרו ותחבו בין בבשר בין בחלב כל זמן שהיא בת יומא מבליעת' זו ואם אין ששים בקדירה לבשל הכף הכל אסור כהנא אפי' הקדירה אך מותר לתת לתוכו פירות או צונן או דבר שאינו לצורך אכילה כגון לחמס' בו מים לרחוץ ראשו וכה' כיון שאינו נהמה מגוף האיסור :

ד ואם אין הכף בן יומא הקדירה והתבשיל מותרין אפי' אין בו ששים והכף אסור לכתחלה בין עם בשר בין עם חלב ואין להקשו' מט' כף מקדירה ותבשיל דמט' שרית ליה לקדירה ותבשיל משום דטעם חלב חבלוע בה טעם פגום הוא גם הכף יהא מותר עם בשר מטעם זה דל' דשאני כף שבלע החלב בשעת שבו חילכך אף לאחר שנפגם אסור

יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צה צו

ל

ד אם נתנו אפר במים המין שביורה קודם שתגידו כתוב הקדירו' אף על פי שהשומן רבוק בהם מותר שעל ידי האפר נט' לפנים: מותר להניח כלי שיש בו חלב אצל כלי שיש בו בשר בתוך תיבת ארת ולא חיישינן שמא יפול מזה לזה ולא ידע ויבא לאיכלם כד' סמפני שהבשר והחלב רבים ממש בעין ודיכל יודעין שאוסרין זה את זה מיוחד וחירי ביה אינשי וכן מותר להניח כלי שיש בו חלב אצל כלי שיש בו חומץ ספני שאף אם יפול מן החלב מעט לתוך החומץ יתערב יפה ויתבטל קודם שיתן מן החומץ לתוך בשר ויש מחמירין לכתחלה וטוב ליה' אבל אסור להניח כלי שיש בו חלב או כותח אצל כלי שיש בו מלח אם שני הכלים כגולים ספני שאין נזהרים בו מליפול מזה לזה כיון שאין אוסרים זה את זה ויש לחוש שמא יפול התיבת כותח או חלב בעין תוך המלח ולא ארעתי' ותוך שהמלח עב לא יתעבר ולא יתבטל יפה ואחר כך יבא וימלח בשר במלח זה או יתנו לתוך תבשיל של בשר מיהו גם כזה אם עבר ונתן מותר ולא חיישינן שמא נפל מן תכותח אל המלח' מלח הנרדן בקערה של בשר מותר' לירדנו בחלב או איפכא שאין מבע המלח להפליט הטעם מן הכלי ולבולעו והמחמיר גם כזה תבא עב'

צו דין מאכל חריף שנחתך בסכין של בשר וכו' ה סעיפים:

א צנן או שלקות חריפי' שחתכו בסכין של בשר כ' או שאינו מקונה אסור לאיכלם בחלב עד שיקלף בהם כמקום החריף כשיעור נטילה שהוא כעובי אצבע כמבואר בס' ואף על גב דקל' נט' בר נט' מותר שאני סכין דפעמים שהסמנוני קרוש עליו ואינו ניכר וכשחותך הצנן הוא נט' תבא מן הממש ועוד דשאני צנן ושלקות דהריפין הם ובלעו מפני מרגים ואגב דחוקא דסבינתא פליט סבינא נוף חמע' שבו ובלעו בצנן ויש אוסרין אותו כולו מטע' סמפני חריפותו נכנס טעמא בבולו ולא סגי בנטילת מקומו' ויש אוסרים עוד שאין חילוק כ' לטאינו כ' שאפי' התך בסכין שאינו כ' מקונה אסור דאגב חורפיה דצנן בחלי' ליה ומשמי ליה לשבח ולכך אסרין ליה גם כן בשחתכו בסכין של גוי אע"פ דסתם כלי אינו בן יומא'

ב וכן הדין בכל דבר שהוא חריף כגון שומין וכצלים וברישיין ותבכא שקורין קרין וכן רגים מלוחים דינן' שזה לצנן ובכל' או אם חתכן בסכין של בשר ועבר ובשול' בחלב צריך סלבטל ומיהו אין צריך סכרי כל הצנן דלא אמרין בהיתר החתיכה נעשית נבלת ואין צריך אלא סכרי תבלות בו דחיינו כרי מקום הסכין שחתך בו ונל' אפי' אם חתכן רק סגי בששים כנגד כל מקום הסכין שחתך בו דהא הם לא נעשו נבילה ואין צריך ביטול לא כנגד הטעם שיצא מן הסכין ולא יותר נל' אבל אם חתכן בסכין של גוי החתיכה נעשה נבילה וצריך ששים כנגד כל הצנן אפילו לא חתכו דק דק וככל מקום מותר לאכול הברקחות שעושיין הגנים אף ע"פ שהם דברי חריפין מפני שיש להם כלים מיוחדים:

ג תבלין שנידוכו במדוכ' של בשר כ' אסור לאיכלם בחלב שגם הם חריפין כמו צנן מיהו תבלין או פלפלין שטבו אות' תוך מאכל של חלב וכתשו את המאכל במכתש של בשר שאינו בן יומא או איפכא דבר מועט הוא ואין בכה חריפותו כב' חריפות להרוי' לטבח פליטת המכתשת' צנן או תבכא שקורין בלא קרין' שנחתך ראשו בסכין של גוים נזהגין בו איסור אמנם אם לפעמים ניכר בו שנעקר כך מן הארץ במרא וחציני' אע"פ שהוא ספק דשכא בסכין של גוים נחתך נזהגין להקל ולתלות במרא וחצינא כיון שהוא ספק דחששת חומרא גדולה' וכל זה דווקא שחתך הצנן או התבכא עצמו אבל אם חתך שעליהם אין לחוש שאין חירק חריף כב':

ד פירות חמוצים כגון תפוחי' וכינא בהן הוא דברים חריפי' כמו שומן וכצלים הילכך ליבני' של ע"א מן הדין ליה לאוסרת שחותכין אותן בסכין שלהם ואגב חורפייהו בלעי' לא ספני שחותכין אותן בסכין שלהם ואגב חורפייהו בלעי' אלא ספני שהותכין רבים בסכין אחד וממלאים בהם תביות יל' שבטל טעם הסכין בהם ובודאי ראשון ושני היה ראוי לאוסרם לא מפני שאין ניכרים הם בטלים ברוב הלכך שרו וזהו לחביות של רגים מלוחים של גוים שרוב החמיכות מבטלות טעם הסכין ומותרין ומטעם זה נזהגין גם כן בקצת מקומות לאכול הכרוב שקורין קומפ' וכט' של ע"א אף על פי שהתכוונו בסכיניה' מפני שכבר נתבטל מעם הסכין ויש מקומות שמחמירין בו ואין לשנות חבנתג':

ה וקישואין

ואינו אלא חומרא בעלמא כי כדינא הכל מותר דהא חיי טעם ריבן יוכו בשאינו בן יומא טעם בר טעם ואינו אוסר:

צה דגים וביצה שנתבשלו בקערה של בשר אם מותר לאוכלם עם גבינה או איפכא וכו' סעיפים:

א דגים בין שנצלו בין שנתבשלו בקדיר' של בשר מותר לאוכלם בחלב לא מבקיא נתבשלו שהרי יש כאן ג' נט' לחיתר הבשר בקדירה והקדירה במים ברגים ועריין חיתר הוא אלא אפי' נצלו שאין ברגים אלא נט' בר נט' הבשר בקדירה והקדירה ברגי' מותרין ברא שהקדירה היא רחוצה יפה שאין בה שום שמגנרית בעין מן הבשר אבל אם אינה רחוצה יפה אם יש בשמגנרית שעל דופני פני הקדירה יותר מאד כששים ברגים אסור לאוכלם בכוחה:

ב ביצה שנתבשלה במים בקדירה וחולבת אפילו כ' מותר לתת אותם בתוך התרנגולת אפי' לכתחלה שאין בה אלא ג' נט' בר נט' לחיתר' אבל אם נתבשלה ביצה עם בשר בקדירה ואפי' בקליפת' אסור לאוכלה בכוחה שקליפי הביצה היא מנוקבת היא ככברת ודר' שם נכנס טעם בשר עצמו' ואם תרצה לידע שכן הוא תבשל את הביצה באיזו צבע שתצ' ותמצא הביצה עצמה צבועה מאותו צבע שנתבשל בה ואם לא חיתה מנוקבת מתיכן נכנסה שם הצבע ומהט' נמי אסרו חכמים כה שנתבשל עם ביצת אפרוח בקדירה' והתירו מה שנתבשל עם ביצת אסורה בקדירה כמו שנתבאר לעיל ס' פ' מפני שזה פולטת דרך הנקבים יצר של אפרוח שהוא נבילה ממש חו אינה פולטת אלא לעת בעלמא ואם לא חיתה מנוקבת גם בביצת אפרוח לא חוץ לחו לאסור דמתיכן יצא ציר נבלת לתוך המאכל אלא ודאי מנוקבת היא ולכך אוסרת ודבר זה צריך בחינה בנסיון כי כן מצאתי בגליון ולאמר מביומי חתים עלת ויש מחמירין לאסור' בצלוי' וכישול אפילו נט' בר נט' חמנה' לאסור לכתחלה ובריעבר' מותר בכל עניין ודוקא לאכול עם חלב והבשר עצמו אבל ליתנו בכלי שלהם מותר לכתחלה' וכן אם לא נתבשלו או נצלו תחלה רק עלו בכלי של בשר מותר לאוכלן עם חלב עצמו וכן להפך' וכן אם היה הכלי שנתבשלו או נצלו בו פגום שלא היה בן יומא נזהגין חיתר לכתחלה לאוכלן עם חמין השני וכל זה כשהמאכל אינו דבר חריף אבל אם היה דבר חריף כגון שבישלו דברים חריפים בכלי של בשר אפילו אינו בן יומא או שדכו תבלין במדוך של בשר אם אכלו בחלב אסור אפילו ברעב' עד דאיכא סכנגר תבשר תבלות בהם ומכל מקום לא מקרי דמאכל דבר חריף משום כעט תבלין שבו רק אם כולו הוא דבר חריף ורובו כבולו ועל ס' צו:

ג קערה של בשר שרחצו אותה ביורה חולבת או איפכא והמים שביורה הם חמין עד שהיד נכוית בהן בין שהוא על האש בין אינה על האש אם שניחם כ' חכל אסור אם אין כאן ס' אפילו הקערות יפות שאין שום ליכלוך בשר רבוק בהן ולא דמי לדגים דלעיל דחתם נקלש תאיס' קוד' שיבא לחלב אבל הכא מיד שיצא תאיסור מן היורה במים קודם שנקלש פוגע בו מיד טעם חירצא מן הקערות ומתערבין זה בזה ונעשו חמים חתיכה דאיסורא וחורים ואוסרים הקערות והיורה ויש מתירין גם כזה מטעם נט' בר נט' ויש לחמיר ואם הקערות וחירה שניחם אינו כ' או אפילו האחת בת יומא והשנייה אינה בת יומ' שניה' מותרות שטעם האחת פגום ואינו אוסר את השני ומעם השני רחוי נתן טעם בר נט' והשיא ממש דרעוב דלעיל מן רכבשר בקערה ומן הקערה במים ומן חמים בטעם הפגום תבלות בכלי השני אבל חמים נזהגין בהן איסור לכתחלה ולשתוכן' דווקא ששניהם מקונחות יפה אבל אם האחת מלוכלכת בשוירי המאכל שנאכל בה הרי היא טעם ראשון כמים ונכנס בכלי האחר ואוסר אותו אם אין כאן ששים כנגד הליכלוך' ברא שהורדו הכלים בידך כמו שאמרנו ובכלי ראשון אבל אם הודדו זה אחר זה או בכלי שני אפי' כידך תכל מות' ואם עירה בכלי ראשון של בשר על כלי חלב או איפכא דינו בכלי ראשון ואוסר אם היה בן יומא אבל אם עירה מים רותחים שאינו של בשר ול' של חלב על כלים של בשר ושל חלב יחד ואפילו שוכן רבוק בהם דיכל מותר שאין עירוי' בכלי ראשון ממש שיעשה שתכלים שמער' עליהם יבלעו זה מזה ואם נמצא קערה חולבת בין כלי בשר או איפכא דריי ישגן כאן כמה ספיקות אם הודדו עמחן או לאו ודלולין לקולא ולא חיישינן שמא הודדו בידך באותן שטאסרים דאוקמינן לכלים אחזקת בשרותן:

לבוש עטרת זהב הלכות חיה טהורה מימן צו צח

דלא מירתת העא שיכול לומר העא לא טעמתי ברא כסתם עא אבל
 עיא אומן אפי' יודע שסוכין עליו נאמן שאינו מצמיד הזקתו הג' אם
 אין כאן ג' או שהוא מין במינו שאי אפשר לעמוד עליו בטעימו כגון
 חלב בשתן או אם החיתר הוא סכנגר האיסור שנתערבו בו מותר
 שודאי לא מודגש בו טעם האיסור שכל האיסורין בתור בטלים טעמם
 בס' כמו שיתבאר טעמא בסמו' ועכשיו אין נוהגין לסכוך אטעימת כהן
 וע' ארק משערין בכל איסורים בס' בין במין במינו בין במין בש' אינו
 כינוי והא דאמרינן כשיש בה ס' דרשי היינו בסתמא דסתמא אמרינן
 שאין אנו מרגישים בו טעם האיסור כשיש בו טעם דהכי ק' לן בר'
 מינו כאכל שאינו נותן טעם יותר מזה ואסמכיה אקרא שיתבאר
 בעה' אבל אם טעמו ומרגיש בה טעם מן האיסור אפילו יש בה מאד
 כחיתר או יותר אסור עד שיתבטל טעמו דכל זמן שנותן טעם
 לא במיל ואין חילוק בין אם נתערב האיסור בהיתר מין במינו כגון
 חלב לתוך שומן בין מין בשאינו מינו כגון חלב לתוך גריסין כגון
 משערין בס' ומיהו הם כדרכן שלא חלקו חכמים בשיעור' כרי שלא
 יבאו למעור' ונורו במינו מפני שאינו מינו כדי לחשו' חמרות שיהיו כל
 האיסורין שוין בש' כרי שלא יבאו למעות אבל מן התורה יש בתוך
 חילוק ותוא זה דמין במינו מן התורה בטל בר' ולפי' לה כיון שאמר
 התורה בכל מקום שאנו מספקים ברין מה לעשות שנלך אחר הרוב
 דכתיב אחרי רבים להטות אמרי' דהה נמי ב' איסורין במקום שאין
 יכולין לעמוד על טעמו ואין טעם האיסור מורגש באכילתו במל' דהו'
 התור' בר' אבל מין בשאינו מינו אינו בטל ברוב מן התור' דהא אמר'
 חלכה למשה מסיני דאפילו אם יש כז' בכרי אכילת פרס דלוקין עליו
 ר' שאם יש מן האיסור' כית בתבשו' שיש בו שיעור אכילת פרס שהוא
 ד' בצ' האוכל אותו תכשיל עם האיסור' לוקח עליו אעפ' שאין הכז' ר'
 איסור' נאכל בבת אהת כיון דאינו שוה באכילתו משהתחיל לאוכלו עד
 שנמרו אלא כרי אכילת פרס מצטרף באכילתו ולוקח חוהו נקרא טעמו
 וממסו של איסור אעפ' שאין האיסור אלא כית בכרי אכילת פרס
 שהו' יותר מכמה רובא שם שאינו בטל ברוב ואוקמינן ליה אשאני
 מינו דהואיל ומעמו וממסו מורגש באכילתו והוא אינו משגי' בהתרא'
 שמתרין בו לכך לוקין עליו אבל אם אין בו כית בכרי אכילת פרס
 אין לוקין עליו דלא הו' ממסו של איסור אלא טעמו של איסור כקרי'
 ואסור כל זמן שנותן טעם אפילו מן התורה כדאשכחן נבי נזיר שאסרת
 לו התורה אפילו טעמו של יין ולא ממסו דכתי' וכל משרת ענבים לא
 ישתה משמע שהוא דבר השרי עם ענבי' והוא מין בשאינו מינו כגון
 ענבים שרויין במים ולא קבלו אלא טעמן לא ישתה חמס' מיד' ד'
 השיעור של ס' אינו מפורש בתורה בפירוש אלא שכך שיעורו חכמי'
 דאפילו איסור חרף כגון בצל וקפלוט בכך הוא נ' ולא יותר ואסמכיה
 אקרא דזרע בשלה המורס כאיל נזיר ששיעורו חכמים שהוא אחר
 מס' האיל והוא אסור' לזרים ואפ' כבשילין אותה עם שאר האיל'
 ואחר כך סרימין את הזרע ונתנה לכתן והאיל מותר לבעלים אעפ'
 עפ' שקבל טעם מן הזרע ואיל דהיינו טעמא מסום רכל האיל יש ס'
 כנגד הזרע שם שאין סתם איסור נותן טעם אלא ער' ס' ואעפ' שאינו
 מוכרח שאיפשר לומר שאפי' ע' ד' או ל' אינו נותן טעם או לאיד' ג' שאם
 איפשר דאעפ' שאינו אלא אחד מס' עדיין הוא נותן טעם והא דחיתרת
 התורה משום דמין במינו כבר אמרנו דמין התורה בטל ברוב אעפ'
 שאיפשר שנותן טעם אלא שאין אנו מרגישים מ' אסמכתא דהו'
 לשאינו מינו לומר דיותר מס' סתמא אינו נ' מסתברא לן לא היתת
 התורה מתיר האיל לזרים אם חיה נותן טעם כל כך :

ח וקישואין ואכסיהים אינם הרפים חילוך אם חתכן בסכין של
 בשר מותר לאוכלן כהלכ בלא קליפה אבל כ' צריך שיגדר
 מקום וחתך והגרידה היא פחותה מן הקליפה שהקליפה צריכ' שתה'
 גסה קצת כדי שתוכל להנטל כולה כאחד מה שאין צריך כן בגרידה
 אבל לא סגי להו בהרחה שמתוך ליחותם אי אפשר להריח אותם כי
 אדרב' ע' הרחה היה נסרך יותר אבל לפת מתוק הוא ואין טעם שומן
 ניכר בו הלכך אם התך בו לפת אפי' גרידה אין צריך אלא בתחלה
 בעלמא סגי ולא עוד אלא אפילו צנן שחרף כן אחר הלפת שרי
 בהרחה כמו הלפת לפי שטע' הלפת משונ' ומבטל טעם הכשר הנפלט
 כחסכין ודוקא לפת אבל אם התך בו להם או ירק או פירי אחר אסור
 לחתוך בו אחרי כן צנן או פרי או ירק חרף הרחה לאכול עם חלב
 ואפילו בלפת י' שאין לחתור לחתוך בו צנן אחר כך אלא פעם אחת
 אבל לא הרבה פעמים מפני שחטע' שבסכין חזר וניע' מח' חריפות
 וצנן ומחליא ליה אם לא שיהתוך בו לפת בין כל חתיכו צנן לצנן :

צו שלא ללוש עיסה בחלב ובזבוב סעיפים :

א חל אסרו ללוש העיסה עם חלב שמא יבאו לאוכלה עם בשר
 ולא אדעתיה וכן איכא ואם לש כל העיסה אסורה אפי'
 לאוכלה לבדה ואם עשה בו ס' כגון שלא היה אלא דבר מעט עונת
 קטנה שאוכלים אותה מחר ולא ישכחו שנילוש בחלב או בשומנה
 או ששינה צורת חפת או סימן אחר שיתא ניכר שהוא משונה משאר
 חפת מותר שמתוך כך ישאלו מאיזה מין הוא כרי שלא יבאו לאוכלה
 עם מין האסור לו :

ב וכיצא בו אין אופין פת בתנור שטחוחו באליה או בחמאה ואם
 אפאו בו דינה בעיסה שנילוש' באחד מהם והתנור שטחוחו
 באליה או בחמאה אסור לאפות בו פת עד שייסקנו מבפנים חיטב עד
 שיתלבן ואפילו אם הוא בוכיא שהסיקו מבחוץ אין לו היתר על ידי
 הסקתו מבחוץ אלא צריך שייסקנו מבפנים עד שיתלבן ואפילו הוא של
 חרס דיו בהסק' שאין חסין עליו כמו בקרית :

ג טוב לזהר שלא לאפות פת או שלא לצלות דגים בתנור אחר
 עם בשר או עם פשטיד' ואם אפה או צלו אסור לאוכלו עם חלב
 מפני שריח הבשר נכנס בתוכו וקל כזה ריח מילתא היא והם בתנור
 קטן אבל בתנור גדול המחזיק יב' עשרונ' ופיו פתוח מתפשט בו ויצא
 לחוץ ואינו נכנס כל כך בפת או בדגים ומותר ואין חילוק בין תנורים
 שלהם שפיהם למעלה ובין תנורים שלנו שפיהם מן הצד שאפילו
 בתנורי' שלנו ההכל מתפשט ויצא לחוץ ומותר אם הוא גדול שמחזיק
 יב' עשרונ' של מצות ופיו פתוח ואם הצלי מכוסה וכן הפשטיד' כותר
 אפילו בתנור צר ועין לקמן סימן ק' כ' יחד יפה של' יזוב השומן
 חוץ לפשטיד' ויבלע בתנור ואפילו אם הפשטיד' היא כמחבת יש לחוש
 לזה ויש מקילי ומסימין הפשטיד' בפ' התנו' כי משום אין חריח נכנס כל
 כך לפני' אותן לחמי' שאנו עושין לכבוד שבת ללחם משנ' מותר לאפות
 אותם עם פשטיד' או צלי בתנור אחר משום דכבר מועט הוא וג' אבל
 מחר ואין משהין אותה עד שישכחו ויבא לאוכלו עם חלב וגם כ'ע'
 זכירים בהן שלא לאוכלו עם גבינה משום שיודעים שדרך לאפות
 אותה עם צלי ועם פשטיד' :

הלכות תערובת

צח דין איסור שנתערב בהיתר ואופן ביטולו וכו' סעיפים :

א כל דבר איסור שנתערב בהיתר ונתן בו טעם הרי אוסר גם
 את ההיתר עד שיתבטל טעמו בתוכו וכיצד הוא הביטול נתנו
 בו חול' ג' חילוקים האחד בטעמא כלומר אם נתערב חיתר בהיתר כגון
 תרומה בחולין שהיא אסורה לישראל והוא מין בש' אינו מינו שנתבטל
 לעמו' על עצמו יטעמנו כהן אם אין בו טעם תרוב' מותר כיון שנתבטל
 טעם תרומה שבו תב' אם העירוב הוא דבר אסור כגון חלב שנתערב'
 בבשר יטעמנו קפילא ע' אם אוסר שאין בו טעם חלב מותר וכן אם
 אוסר שיש בו טעם אלא שהוא טעם פגום מותר והוא שלא יהא סופו
 להשכיח והוא שלא ידע הע' שסוכין עליו אלא שהוא מסיח כן לפי
 תוכו שאם ידע הע' שסוכין עליו אסור דשמא כוונתו להכשיל בו את
 הישרא' ואעפ' שכופו לעמוד עליו ומילתא דעביד לגלוי הוא חוששין

ב וגם אם נתערב מין במינו ונשפך בעניין שאין יכולין לעמו' עליו
 לשערו אם יש בו ס' נודע בבירור שהיה כהחלה רובו היתר
 מותר דספיקא דרבנן היא ותולין לחקל ואם לא נודע בבירור שהיה
 מתחלה רובו היתר אסור דהו' ספיקא דאורייתא ולהוציא ואם נתערב'
 בשאינו מינו ונשפך עד שאין יכולין לעמוד עליו לשערו אסור דספיק'
 דאורייתא ולהוציא ואם נתערב במינו ובשאינו מינו ונשפך בעניין
 שאין יכולין לעמוד עליו לשערו ונודע בבירור שהיה במינו של היתר
 רובו רואין את שאינו מינו כאילו אינו והשאר מינו רכה עליו ומבטל'
 ומה דתלינן לקולא הם בשנשפך שאין החיתר והאיסור כולל
 לפנינו אבל אם היתר והאיסור כולו לפנינו בקדיר' לא שאינ'
 אנו בקיאים לשערו מפני שאין אנו יודעים כמה טעם נפיק מינה ואפי'
 באיסור' של דבריה כגון כהל שאין איסורו אלא סדרבנן שנפל לקדירת
 אף על פי שהתניא והו' השליכותו צריך ס' כנגד כולו דלא ידעין במדת
 נפיק מיני' שאם אתה אוסר הואיל והוא מדרבנן נזיל בו בתר אוסר'
 ריח ולבטלו באומדנא כמה נפיק מינה אם כן נתת דבריך לשיעורך
 שוה

שאינן לחסורו חיו כאלו מכירו וצריך לחסורו משם איסור שנתבטל בקדירה וחסורו משם נפל לקדירה אחרת צריך לחזור ולבטלו בס' נגר כולו וכן לעולם אבל אם נפל לקדירה הראשונה כ' פעמים אין צריך רק ששים פעם אחת כנגדו ועל ס' צד : והא לך קצת דברים : וידע נקרא בין מיניו שנאמרו שחלך בו לקולא ואיזה נקרא מין בש אינו מינו שנלך בו לחומרא כללא נקיט בידך דלעולם כתר שמה אולינו כש אם חלוקין גם כן בטעמן הילכך כבד כתרנגול כ' מינים הם ובשר עוף ובשר כחמה שני מינים הם חמר' הרתא בענכי שני מיני' הם שאור ועיסה שני מינים הם איל' ושד' ועו' ג' מינים הם וכן דגים ועופו' שחלוקת בשמן שני מינים הם אבל ביצים של עוף זה בביצים של עוף אחר מין בכינו הם דכולן ביצה סתבא מיקרי הלב ובשר שני מיני' הם שובן של חלב ושל הרקין חלב מיקרי : חלב פרה ורחל מין אחד וכן הדיון בחלב שלהם שומן של צלעות וחזה ואליה ושומן הירך ובשר שכן הוא ובשר מיקרי ולא חלב כבש ואיל מין כמינו הוא ד' איל בן וקו' איל מין מיקרי כמו שנאמר ואילי צאנך לא אכלתי הא בבשים אבל אלא איל בן יובא קרי איל :

צט דין העצמות אם מצטרפין לאיסור או להיתר וכו' סעיפים :

א בכל מה שאסר' התורה לא אסרה אלא מידי דבר אכילה הוא דבתיב לא תאכל כל נבלה וכתוב נבי מינים הטמאים את זוח האכלו ואת זה לא תאכלו אבל העצמות הן מן נבלה רחוק מן מטארי מיני הטמאות שאסרה קשים הם ולא בני אכילה ננהו חילוך חתיב' איסור שיש בה בשר ועצמות נפל לקדירה היתר עצמות האיסור לא מבעי' שאנן אוסרין לר' צריך ס' כנגדן אלא אפילו הם מצטרפין עם היתר לבטל את האיסור דאף ע' דקשים הם ואין בהם טעם לאכול כמ' ראוי' הם לבלוע וכיון שבלועי' הרי בלעו גם הם מן האיסור כבו השאר שבקדירה ולכך מסייעין לבטל ואין צריך לומר שעצמות היתר מצטרפים עם היתר לבטל אבל המוח שבעצמות האיסור מצטרפין עם האיסור לפיכך הנא לבטל איסור שנפל לקדירה יצטרף כל מה שבקדירה בין רוטב ובשר וקיספה ועצמות ואפי' העצמות של אסור ואם יש בין הכל ששים כנגד האיסור והמוח שבעצמותיו כותרי' אבל הקדירה עצמה אין מצטרפין לא עם היתר ולא עם האיסור כמו שנתבא' בס' הקודם ויתבאר מעמו בכמוך בעה :

ב ברא' שעצמות האיסור מצטרפין עם היתר קשנפלה החתיכת האסורה לקדירה היתר כשהיא חיה אבל אם נתבשלה וארכ' נפלה לקדירה היתר עצמות שבה מצטרפים עם האיסור להצריך גם ס' כנגדן לפי שבלעו מבשר הנבילה כשנתבשלה לבר' ונעשין נבלה : כבר כתבתי בס' צב דקל' חתיכת נעשי' נבילה בכל האיסורים שבתורה אם אין בה ששים נגד האיסור שנבלע בה :

ד וכשמטערינן משערין ההירר והאיסור כמו שבא לפנינו ואף עפ' שחיה בחית' יותר מתחלה ונתמעט בכישורו ונבלע בקדירה' אנו נאמר גם האיסור היה יותר ונתמעט ונבלע בקדירה ואפי' אתל' האיסור לא נתמעט ממ' לא גרע מבאלו נפל האיסור עכשיו לתוכה דבעינן ס' כנגדו כמה שחוא עכשיו בקדירה בעין הלכך אין מטערינן אלא כמו שבאים לפנינו ואין מטערינן מה שנבלע בקדירה וכיון דקל' בכל איסורין חתיכת נעשית נבלת הלכך כשהחכ' בא להיתר ולשער שום איסור שבא לפנינו צריך לחקור אם נתנו מים בקדירה אחר שנפל בתוכו האיסור שאם נתנו לתוכו מים אחר שנפל האיסור לתוכו ולא היה ס' בקדירה כנגד האיסור קוד' שניתוספו חמ' חרי' כבר נעשה הכל חתיכת דאיסורא וצריך שיהו במים שניתוספו לבר' ס' כנגד כל כת שהיה בקדירה קודם לכן ואם אין בהם ס' כנגד כל מה שחיה בתווא' תכל אסור :

ה ואם יש בהן ס' במים שניתוספו נמי לא אמרן דכוררר אלא שניתוספו בשוגג אבל במזיד אסור דקל' אין כבטלין איסור לתתלה ואם בטלו בשוגג מותר במזיד אסור דקנסי' ליה וה' לבטל עצמו אם הוא שלו דקנסינן ליה וכן למי שנתבטל בשבילו אסור' כרי שלא יהנה מאיסור הנעש' בשבילו אבל לשאר כל אדם מותר כמ' לא נמכרו לישראל אחר דהות ליה כאלו נהנה ממה שנתבטל בשבילו אלא יתנו לו בהם :

ו ואפילו באיסור דרבנן קל' שאסור לבטלו לכתתלה אע"פ דגבי עצים שנשרו מן הרקל בתוך התנור ביט' מותר להרכו' עליהם עצי

שנת ישער בבבית וחי ישער בכרה ולא השוות הקדות ולא ידעו כל האיסורין מטערינן שות בין בעלי החורארא ורצו חכמים לחשוות מדותיהם אבל כשנשפך שאינו בא לא אקראי בעלמ' לא חששו לזה : הילכך לא מבעיא בחתיכת איסור שנתערב בחיתר ונימו' כולו בתוכו שצריך ס' לבטלו כולו אלא אפילו מכירו ורצו שלום ורקו ואפילו באיסור' דרבנן צריך ס' כנגד כל האיסור שאין אנו יודעין כמה יצא ממנו לתוך החיתר לפיכך המבטל בקדירות איסור שריא' ב' או תהב' כפ' של איסור בחיתר וכן תמי' גזונא בבשר בחלב צריך ס' כנגד כל הקדירה וכנגד כל מה שתחב' מתכף שאין אנו יודעין כמה בלעו וכמה פלטו לתוך המאכל לש' של חרס או של עץ או של מתכת ודוקא שבלעו ע' חוס האש שאו' הבליעה הולכת בכל הכלי אבל ע' חוס הכליחה אינו נבלע בכלי רק כדי קליפה ואין צריך לשער רק כדי קליפה ועיין לעיל סימן סט' ויש מהמירין בכף של מתכת להצריך ס' כנגד כולו אפילו לא הכניסו כולו משום דהם מקצתו חס' כל' ופולטין האיסור מכולו אע"פ דלא תתבו כולו ונהגין כסבר' ראשונה ועיין בס' צד והיאך מטערינן שיעו עובי' חכרי' ורופניו ממלאי' כלי גדול מלא מים מלא על כל גדותיו ונותנין בתוכו אותו כלי האסור כנה' ואו' חמ' הירצא' הם שיעור רופני הקדירות וישער בחיתר כנגד אותם המים ומיהו אם ביטל איסור בקדירה היתר לא אמרינן שגוף הקדירה גם כן תצטרף לבטל האיסור שהרי גם כן יש בו טעם חיתר וכמו שאוכר בקדירות האיסור גב' יסיע לבטל בקדירות היתר דלחמיר אמרינן חבי' ולא לחקל ולא מטערינן אלא במה שבתוכה :

ה ואם ידוע כמה הוא האיסור כגון כף חדשה או ישנה ואינה ב' שניעור בחי' חלב ואח' פיוס ניער בה קדיד' של בשר אין צריך אלא ס' לבטל כחית שבלע רבכלי לא אמרינן חתיכה נעשית נבלה אפילו אם נערו בו האיסור אבל כף ישנה וכו' שניער בה כמה פעמים אין יודעים כמה בלעו ומטערינן בכלה דכל מה שבלע נעשה חתיכה נבילה ולא ידעין כמה בלע' לפיכך מטערינן בכלה ויא' דלא אמר' איסור בלוע שיעשה את החיתר בלוע חתיכה דאיסורא ואפי' ביטנה וכו' אין צריך ס' אלא כנגד כחית לחוד והסכרא הראשונ' עיקר כמו שנתבא' לעיל גבי טיפת חלב שנפלה על הקדיר' ויש שאינן מחלקין בין כף ישן להדש רק בין כלי חרס לשאר כלים ואוכרי' דרבכלי חרס שאנ' להפירי' האיסור ע' הנעלה אמרינן חכלי נעשה נבלת אבל לא בשאר כלים וטוב להזי' לחומרא ועל סימן צב :

ו אע"פ דקל' הלם שאין לוקין על שום איסור אלא כשהוא כחית ס' קל' דהצי' שיעור אסור מן התורה ומעמ' נתבא' בלבוש החור בתלכות יב' ס' חריב' סעוף ח' עש' הילכך חצי כחית של איסור שנתערב לחית צריך ס' חצי ויתם של היתר לבטלו :

ז ביצה שיש בה אפרוח או טיפת רס ונתבשלה עם ביצות אחרות צריך ס' ביצים לבטלו אע"פ דבשאר איסורים סני' בס' שאני ביצים שהאחת גדולה ואחת קטנה ושמה האיסור הוא גדולה ואם כן אין באחרת ששי' כנגדה אם אין כאן לא ששי' ביצי' לכן חוספי' ביצי' אחת להשוות חמדות אבל אם נתערבה בתבשיל במלר' בס' כמו שאר איסורים ואם נתערבו ביבש יתבאר בס' קי' בעה :

ח כול' מתבטל בחמשים ותשעה כמו שנתבאר בס' מין צ' וכל שאר איסורים בין של תורה בין של דבריהם צריכי' ס' חוץ מחמץ בפסח כמו שהוא מכואר בלבוש החור וזין נסך כאשר יתבאר לקמן בעה' חוץ מטבל וערלה ותרוחם שאין לנו עתה עסק בהן מפני שאין נהגין בינינו :

ט כל מקום שיש ס' כנגד האיסור כבטלין אותו אפילו אין הם' כולו של היתר דהא ממ' נתפשט האיסור בס' שעמו ונתבטל מעמו כיצד כגון קדירה שיש בה נט' ויתם של היתר ונפלו בה בזתים בבת אחת אחד של דם ואחת של חלב כל אחד מצטרף עם חמ' של היתר לבטל הכירו וכל א' נתבטל מעמו בס' כנגדו שיש עכו בקדירה וככ' בזתים אחר של גבינה ואחר של בשר שכל אחד מבטל הכירו וכן שלשי' זתים של היתר בקדירה אח' שנפל בהן כחית דם וכ' זתים בקדירה אחרת של היתר שנפל בהן כחית חלב ונתערבו אילו עם אילו בשוגג מותרין למאן דלית ליה חתיכה נעשית נבילה אבל לדין דקל' בכל איסורין חתיכה נעשית נבילה אפילו נתערבו בשוגג אמרינן דהא כבר שניהם נעשו חתיכה דאיסור קודם שנתערבו אבל אם נפ' בבת אחת פשיט' דכותר' כמו שאמרנו וכל איסור שמבטלי' בששי' אם כבירו צריך לחסורו משם אע"פ דכבר נתבטל מעמו בששי' ולכן אם נפל חלב לתוך התבשיל ויש בו ששים צריך ליתן שם מים צונג' ויזכע' החלב להקפ' ולזוף למעלה על המי' ויסורנו משם דמאחר

לבוש עטרת זהב הלכות תערוכות סימן ק קא

אסורין חזק מניד הנשת שאין מעמם אסור רכל אין בנידין בנט אכל שומנו אסור מדרבנן וצריך ס' כנגדו להרזיר הרוטב הילכך ירך שנתבשל עם נידו אם מכירו וזרקו וכל השאר מותר אם יש בו ששים כנגד שומנו ואם אינו מכירו כל החתיכות אסורות ואם יש בקדירה ס' כנגד שומנו או הרוטב מותר וחשאר אסור ואם לאו הכל אסור וכרית שנחתכה או ניסוח תוך הכאכל עד שאינו מכיר דינה כשאר אסורין לבטל בס' ואפי' ניד הנשה שניסוח ונחתך צריך ס' כנגד שאעפ' שהיא כעץ ואין בו טעם התורה אסרתו הילכך לא פלונו כו רבנן וצריך ס' כנגד כמו בשאר אסורים שנותנין טעם:

ג קדחה של מרק שנפל שם בריה ונאבדה הכל אסור שהרי לא נימוח אלא שנאכר בתכוע' עדיין בריה שליכה היא ואין בטלה ואם נתנו חכרם בכף או בקערה וראו שאינה שם כלל הכל כותרת שודאי נימוח ונטלה בס' אם היא מן הבריות שנט' לשבח אבל אם היא מן הבריות המאוס' אפי' אם צריכה טעם לפגם מותר כמו שיתבאר לקמן סימן ק"ד בעה:

ד ירקות שנתבשלו ואח"כ נמצאו שם ג' תולעים הירקות אסורים שכיון שישינן שם ג' תולעים הרי החווק' ירקות אלו שהם כתולעים וכיון שהוחקו בכך צריכין בריקה וכל שהם מנטלים אי אפשר לברקס אבל מי השלקות מותרים לפי שיש בהן ס' ואיפשר לסננין וכן הבשר שבתוך הקדירה איפשר לרהוץ אותו ולברקו וצותרי' תל' רווקא ירקות אבל שאר פירות ואפילו ככהין ופטריות איפשר לבודקן ואפי' אחר שנתבשלו ומותרין בבדיקה:

קא זין חתיכה הראויה להתכבד וכו' טעופים

א חתיכה הראויה להתכבד בולפני האורח' הואיל ודבר חשוב הוא עשאהו חול' כמו בריה שאפילו באלף אינה בטלה ואפילו היא אסורה בהנאה כגון חתיכת בשר הכלוע בחלב וז' אינה ראויה להתכבד עמה עכשיו בכל מקום כיון שאם תבטל תה' מותר' ותהא ראויה להתכבד חשבינן לח' ג' עכשיו ראויה להתכבד ואינה בטלה ואפי' הוא דבר שאין אסורו רק כדרכנן אינה בטל' ואם הוא ספק אם היא ראויה להתכבד אם לא אולינן לקולא אפילו היא אסור' דאוריית' דתא דלא בטיל אינו אלא מדרבנן וספיק' דרבנן לקולא ודווק' החתיכה עצמה אינה בטלה אבל טעמא כיהא בטל בס' כמו שנתבאר לעיל ברין בריה:

ב והא דחתיכה נחשב כמו בריה ואינה בטלה רווקא בחתיכת שאיסורה כחכת עצמ' כמו נבלה וכשר בחלב אבל אם נאסרה מחמת שקבלה טעם כאיסור אחר ולא היה בה ס' לבטלו אף על גב רכל שכולה נעשית חתיכה רבמילה להצריך ס' כנגד טולה לעכין חתיכה הראויה להתכבד לא חשבינן לה כולה כברייה כיון שהאיסור שבה אין בו בפני עצמו כדי להתכבד לפני אורחים ואפילו היא ראויה להתכבד בטלה בס' חתיכה שלא נמלחה ונתבשלה בטלה שאין אסור' כחכת עצמה אם מחמת דם הכלוע בה ואעפ' דחתיכה בשר בלוע' בחלב חשבינן לה כגוף האיסור ואינה בטלה שאני בשר בחלב שכל אחד בפני עצמו מותר ובחיבור' נאסרו הוי כמו גוף האיסור של נבלה וכל חתיכה שלא נאסרה רק כדי קליפה בטלה שהרי הקליפה אינה ראויה להתכבד ובחתיכה שהיא גוף האיסור נבי לא אסרין שאינה בטלה מחמת שהיא ראויה להתכבד אלא בשתיא מבושלת וכובנות לתבבד מיד לפני האורח' אבל אם היא כחוסרת מעשה כגון שענד' חיה שאינה ראויה להתכבד כך לפני האורח' בטלה היא ברוב ואפילו אם יבשלה אחר כך אינה חוזרת וניעור להורר לאיסורא:

ג וכל שכן תרנגולת נבילה שהיא כנוצתה שנתערבה בשתיים אחרות שהיא בטלה שאינה ראויה להתכבד כך כמות שהיא ושוב אינה חוזרת וניעורה אלא דווק' כשנתערבה כשהיא מבושלת או צלויה הוא דאינה בטלה כשהיא שליכה ודווקא תרנגולת או עוף אחר' חשיב' ראויה להתכבד' שכן דרך הוא לכבד את האור' בעוף שלם אבל בבשר שלם וכן חתיכה גדולה יותר כדאי שאין דרך ליתן לפני האורח כבשר שלם או חתיכה גדולה יותר כדאי אינה חשיבת ראויה להתכבד ובטיל ויש חולקים בכל זה ואומרי' וכי בשביל שראוי לחלק לחתיכות חשובות גרוע' שפי אדרבה כל שכן דחשיב' שפי וכן חתיכת חיה או תרנגולת כנוצתה כיון דראויה להקנה להתכבד בת' לא בטלה חשיבתה וכן נהגין בהתיכה היה אבל בחורנגולת כנוצת שמוסר מעשה גדול נוחגין שהיא בטלה וכן רגלים או ראש שלא נהרכו

עצים מוכנים להתיירו שאני התם רמקלי קלי איסורא כלום' שאין אנו נהנין מאותן העצי' עד לאחר שגשרף האיסור דהיינו שאופין אחר כך בתור כמו שנתבא' בהלכות י'ט בלבו' החו' הילכך הקילו בו ולא בשא' איסורים וכיון דקל אין מבטלין איסור לכתלה כל דבר קל רכיב אפי' ברב יבש שנתער' ואין בו כדי לבטלו אפי' אינו לא הו' דרבנן ואפי' אינו מוכיף עליו לבטלו אלא שעשה כעשה כדי שיתבטל בלא תוספו' חיתר עליו אסור כיצד כגון חתיכת נבלה הראויה להתכבד שנפלה לתוך חתיכות שהיוסרת דקל כדרכנן אפי' באלף לא בטיל אעפ' דכדאורייתא בטיל ברובה וכן בריה שנתערב כגון ניד הנשה ברוך שאר גידין ועמד והתכן כולן כדי לבטל חשיבותן ויתבטל ברוב ברבד יבש בשאר אסורין אם עשה כן במזיד אסור דקנסינן ליה אבל בשוגג מותר דלא קנסינן שוגג אטו מזיד וברב יבש לא שייך לומר חתיכה נעשי' נבלה שלא כבלה טעם זה מזה הלכך אם נתרב עליו כדי ביטול בשוגג או שנחתכו ונתבטלו חשיבותו בשוגג מותר לכע' ויא' דאפילו במקום דלא אמרינן חתיכה נעשי' נבלה לא מהני החיתר לבטל אאכ' ניתוסף קודם שנודע התערובת אבל אם נודע התערובת קודם לא כהני מה שניתוסף אהכ' ולפי זה היה צריך החכם הכורה לבטל איסור לחקור אם ניתוסף החית' לארר שנודע ולא נהגו כן איסור שנתבטל כגון שהיה ס' כנגדו ואהכ' נפל בו עור איסור זה וניתוסף ער שכ' שצ' צ' הראשון עם השני לא יהיה ס' כנגדו חוזר ונאסר דמצא מין אחר מינו וניער לש' מין במינו או מין בשאינו מינו בין בלח בין ביבש ונל' אפילו נודע כנת' ונתבטל אפי' הכי חוזר וניע' ולא דמי לכף שנתחב בפעמי' דאמרינן לעיל ס' צ' שכיון שנודע בנתיים מותר שאני התם דכ' חד כף הוא לכך מקילינן בו אבל הכא הא ניתוסף האיסור ונט' איסור יותר במאכל ועל סימן ק"ט:

ז אם נבלע איסור מועט לתוך כלי בשר אם דרכו של אורחו כלי להשתמש בו הית' כש' מותר להשתמש בו לכתלה כיון שהאיסור מועט ואי אפשר לבא לידי נתינת טעם לפיכך איסור כשהו שנבלע בקדירה או בתוך קנקנים וכיוצא בהן מותר להשתמש בו לכתלה ואפילו בבן יומן לפי שא' לבא לידי נתינת טעם אבל אם נבלע בכל שדרכו להשתכ' לעת' ברבד מועט בקערה וכיוצא בה אסור להשתמש בה אפילו בשפע חיתר גזיר' שמא ישתמש בה ברב' מועט כיון שדרכו בכך ובא לידי נתינת טעם ועיין סימן קכ"ב:

קא בריה אפילו באלף לא בטיל וכו' דסעיפים:

א כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהם בפחות מכוית כיון קבלנו הל' וכיון שאין לוקין עליהם אלא בכזית דהקילו חכמים ג' בביטולן שיהיו בטלין בס' אבל דבר שהיא בריה כגון נמלה או עוף טמא וניד הנשת ואבר מן החי וביצה שיש בו אפרוח וכיוצא בהם דקל דלוקין עליהם אפי' בפחות מכוית שכיון שאמרה תורה עליהם לא תאכל אותם מסתמא בין גדול בין קטן קאמר' ואפי' משהו וכיון שהחמירו התורה עליהם לענין מלקות אחשבינהו רבנן ג' והחמירו בביטולן ואמרו עליהם שלא יהיו בטלין לעולם אם נחערבו אפילו באלף שכנגדן מיהו לא אמרו כן אלא בברייה שהיא חשובה דהיינו בריה שהיה בה חיות ושחיה אסורה משעה שנוצרה וגם בעוד שכח עליה דהיינו כשהיא שלימה שקורין אותו סתם עוף טמא או ניד הנשה וכח' ועיק' גיד חנש' אינו אלא מה שעל חפ' כלבד והוא ברוב ד' אצבעות ואם זהו שלם מקרי בריה ואם יחלק אין שמו עליו כגון אילו שאמרנו שאם יחלקו חתיכת הבריה מקרי ולא בריה כגון נמלה שנחלקה אין קורין לכל חלק ממנה נמלה סתם אלא חתיכה נמל' וכן עוף טמא וניד הנשת' עוף טמא וחתיכה גיד חנש' מיקרי וכן השא' לאפקי חטה אחת של איסור כגון חטת כלאי הכרם אף על פי שהיא בריה שלימה ונוצרה כך הרי לא היה בה חיות ולאפקי עוף טמא שנתבטל או שור הנסקל אף על פי שהיה בהן חיות הרי לא נוצרו כך באיסורין ולאפקי חלב שאעפ' שנוצר כך באיסורו והיה בו חיות' ס' אם יחלק עדיין שמו עליו דחתיכת חלב סתמא חלב' איקרי כמו כל חלב ועוד שאין חלב נוצר במקום אחר ואינו כברייה שהיא מקובצת כאחד הלכך אפילו כולן שלמים ביחד לא מיקרי בריה ובטלין בס':

ב אבל בריה אפילו באלף אינה בטלה הלכך אם נתבטל הבריה עם החיות אם אינו מכירו הכל אסור אפי' הן אלף אבל הרוטב תלוי בנתינת טעם שאם יש בחיתר ס' כנגד הברי' הרוטב מותר שאעפ' שיעקרו אינו בטל טעמו בטל ואם מכירו וזרקו והאחרים והרוטב תלוי בנתינת טעם שאם יש בכל החיתר ס' כנגד הבריה מותרים ואם לאו

יורה דעה דלכות הערובות סימן קכ קב לב

נחיינו משערין אבל אם נחרכו חשבי ראיה להתכבד אפילו לא נבלו עדין ואפילו כבש שלם אינו בטל מיהו רגלי של עופו וכן רגלי בהמה דקה במדהו אלו לא חשיבו כלל ונטלי חזן מרגלי אווהו שמתכבדן בהן ואינן במלים ראש של עופות לא חשוב יבטל :

ד טעם הכנתא אינו ראוי להתכבד לפני אורחי דלא עבדי אינשי דאכלי שומן בעיניה אבל העור של אווה מיקרי ראוי להתכבד שדרך לאוכלה בבישות ובצלי ואינה בטלה :

ה וקורקן וכן שאר בני מעיים אינם ראויים להתכבד ראובלי דין לאו בני אינשי ונראה לי שאותם הכבדו מן האווה המפוססות שאובסין אותם בימים עד שנתפכה הכבד שבתוכה לחיות לבנה בחמת רוב שמענית ראוי להתכבד עם שהרי עינינו רואות שמתכבד בה שרי' ויעני ארץ ואם היא נבילה ותערב באורו אינ' נבלת נל :

ו כבד אכרנו דתא דכריתא ותיכא וראויה להתכבד ללא נמלי דוקא בעודם שלמים אבל אם נחתכו או נתרסקו עד שנגברת צורתן ושמש בטלו דתו לא חשיבו ואין חילוק בין נתערבו בפנים או שלא בפנים והבית אם נחתך קצת מנפשו ושרדתו וכ' ראשו אפילו רובו שלם נבלה חשיבתו ואפילו נתערבו בעודן שלמים ואחר כך נתרסקו או נחתכו ואפילו לאחר שנודע התערובות מתבטלין והוא שנתרסקו שלא פמתכין לנבל האיסור אבל נכחון לכך איסור לפרש עצמו אם הוא שלו ואולי שנתרסקו בשבילו דקנסין ליה אכל לאחרים מותרים :

קכ נותן טעם לפגם וז טעמים :

א כל דבר שמעמו פגם אינו אוסר תערובתו דכתיב לא תאכלו כל נבילה לנר אשר בשעריך תתנו ואכלה נבלה דראויה לנר לאכילה קרויה נבלה ושאניה ראוי לנר לאכיל אינה קרויה נבילה ואפי' אין מעמו פגם מחמת עצמו שפני עצמו הוא מטיעם ומשוכח אלא מפגם תערובתו כגון חופץ יין של איסור שגבל לתוך גריסין שהחופץ עצמו הוא טוב אלא מפגם הגריסין מותר מיהו דכתיב תחשובים כבירה או כיוצא בו אם אינן פגומין בעצמן אעפ' שפגומים התבטיל אינן במלים אפילו באלף :

ב ופגם זה אין צריך שיפגם לגבריו עד שהוא קץ לאוכלו אלא אפי' פוג' קצת אינו אוסר תערובתו ואעפ' דמנבילה גמרינן ליה ובנבילה כהג' אעפ' שנפגמה קצת אפרינן לה עד שחפגם לגמרי מאכילתה הגר' התם היינו טעמ' מפני שנאכלת בפני עצמה ולפיכך אסורה עד שתפגם לגמרי מהאכילה דעדין ראויה לנר היא שנתהזז הגר באכילתה אף על פי שנפגמה קצת אבל איסור תערובת שהולכין בו אחר הגמא נתינת טעם כל שמעמו פגם התבטיל קצת אינו נקרא נותן טעם דאודרכת פגם הוא ומצטער זה באכילתו כמו הגר' כנבלת שנפגמה לגמרי שהתורה התירה מיהו היינו דוקא שפגם יורר בקילקול טעמו ממח שמשיכה בגודל מדהו אבל אם השיכה גודל מדהו יותר במח שפוג' קילקול טעמו אס' עד שיפסול לגמרי מאכילת אדם כמו בנבילה עצמה ברא דנותן טעם לפגם מותר בשפות מתולתו ועד סופו אבל השיכה ולכסוף פתם או פוגם ולכסוף השיכה כגון חופץ בגריסין דרותחין פוגמו ונתנין משיכה אסורים ולא שנתא אם נפל לשם כשה' דרותחין חניח לצננם לט' נפל לתוכו צוננים וחרתיה אסורי' ואינן מותרין אלא נפלו לתוכו רותחין ואוכלה בעודה דרותחין וכל כיוצא בזה :

ג ואפי' אין בו כח באיסור לבד לפגם אלא על ידי דא' שמטיעין כגון שנפל איסור לקרירה שיש בו מלח ותבלין מרובין ואמלא חמלה והתבלין שבה לא היה כח באיסור לפגם אפ' מותר' יא' כשהאיסור נט' לפגם אעפ' שחמאכל הוא מותר מם הקרירה אסורה לענין זה שאם בשלו אחד כך תוך טעם לעת תבש' שהאיסור אשון נותן בו טעם לשב' נאסר התבש' השני אם לא היה בו ס' כנגד האיסור הראשון אבל אם ניערו התבשיל הראשון בכף של איסור ונתנו אחר כך הכף לתבשיל שני שהוא גם כן פוגם לא נאסר הקרירה השני היות ליה הרצה נט' בר' נט' ואינן אסורין וכן בדבר שאין בו טעם כלל כגון חיורה שמתכין בו הדבש אף על פי שיש שם רגלי הדבור' לא נאסר לא הדבש ולא חיורה וכל כיוצא בזה :

ד שמן דבש של ע'א אעפ' שהן מבושלים בכלים של ע'א ואפילו בני יסין מותרים בפני שטעם השמנונית והבשר שבבלי ואפי' היה בעין פוגם את השמן ומסריחו וכן לדבש אעפ' שמעשים בכל יום שמבשילין בשר בדבש והוא מטביחו אין הדבש גורם השבת אלא התבלין ושא' דברים שבקדירה אבל בשר עם דבש לבדו פוגמו' הלב' ובשר נבלה שנפלו לין פוגמן אותו ומות' לא התירו אלא דבר שנותן טעם לפגם אבל דבר שאינו נותן טעם לא לפגם ולא לשבח אוסר כמו נט' לשבח שאין האוכלו מצטער באכילתו אעפ' שאינו נהנת והוי דמיא רבולע שנפגמה קצת שאסורה :

ה כל קרירה שאינה בת יומא למדח חל' בכלי טבש'לו בח קרש' שהטעם

נחיינו משערין אבל אם נחרכו חשבי ראיה להתכבד אפילו לא נבלו עדין ואפילו כבש שלם אינו בטל מיהו רגלי של עופו וכן רגלי בהמה דקה במדהו אלו לא חשיבו כלל ונטלי חזן מרגלי אווהו שמתכבדן בהן ואינן במלים ראש של עופות לא חשוב יבטל :

ד טעם הכנתא אינו ראוי להתכבד לפני אורחי דלא עבדי אינשי דאכלי שומן בעיניה אבל העור של אווה מיקרי ראוי להתכבד שדרך לאוכלה בבישות ובצלי ואינה בטלה :

ה וקורקן וכן שאר בני מעיים אינם ראויים להתכבד ראובלי דין לאו בני אינשי ונראה לי שאותם הכבדו מן האווה המפוססות שאובסין אותם בימים עד שנתפכה הכבד שבתוכה לחיות לבנה בחמת רוב שמענית ראוי להתכבד עם שהרי עינינו רואות שמתכבד בה שרי' ויעני ארץ ואם היא נבילה ותערב באורו אינ' נבלת נל :

ו כבד אכרנו דתא דכריתא ותיכא וראויה להתכבד ללא נמלי דוקא בעודם שלמים אבל אם נחתכו או נתרסקו עד שנגברת צורתן ושמש בטלו דתו לא חשיבו ואין חילוק בין נתערבו בפנים או שלא בפנים והבית אם נחתך קצת מנפשו ושרדתו וכ' ראשו אפילו רובו שלם נבלה חשיבתו ואפילו נתערבו בעודן שלמים ואחר כך נתרסקו או נחתכו ואפילו לאחר שנודע התערובות מתבטלין והוא שנתרסקו שלא פמתכין לנבל האיסור אבל נכחון לכך איסור לפרש עצמו אם הוא שלו ואולי שנתרסקו בשבילו דקנסין ליה אכל לאחרים מותרים :

ז ומיהו אעפ' שנתחבה התיכה אמת מן התערוב' אין תולין לומר האיסור נחתך ומתבטל ויהיו כולן מותר' אלא אותה שנחתכה לבר היא אסורה ממז' אם היא של האיסור אף כולן מותר' ואם אינה של איסור כ' שהיא מותר' אבל השאר נשאר בספקן ואסור' ואפילו נחתכו רובן אין תולין לומר האיסור הוא תוך תרוב שנחתכו כי אודרכת אנו אסורים תרוב שהיה כאן שהוא התורה הוא שנתרסק והמיעוט שהוא האיסור הוא שנשאר שלם הליך כל הנחתכות כוונתה מכל' השליפות אסורות :

ח קורקן של תרנגולת שנמצא נקוב וחוסר מן התרנגולת ונתערבה אמתה התרנגולת בכשרו מדין שומן של הקורקן לשוכן של תרנגולת במקום חיבור הקורקן ואם חסין לגמרי סומכין עליו לחתור את האחרות :

ט וכן ראש כבש שנמצא טריפו' ולא נדע מאיזה כבש הוא וקיימו תרא' לצוארו של אחד מתבש' ונמצאו התית' דומות ומבונות יפת יש לסמוך עליו לתת' האחרות :

קכ דין דבר שיש לו מתירין וכו' ד טעמים :

א בדבר שיש לו מתירין הדימויו חל' ג' ואמרו שאינו בטל אפי' באלף שכיון שיש לו מתירין מה לנו ולביתו נמתין עד שיבא המתיר' הילכך ביצה שנולדה ב'ט' שחיה אסורה בו ביתם ולמרותו מותרת כמו שנתבאר בהלכות יט' אם נתערבה באהרן' בין שליטה בין טריפה אינה נבלה אפי' באלף ואפי' בספקא חמירה בטעם תל' עיל' כגון ספק אם נולד ב'ט' אם לא נתערבה באהרן' אסורה חל' במינה אבל בשאינה מינה בטל כ' אם נתערב בשונג אבל אם נתערב במיז' אסור' ועיין בלבוש החד' סימן תקנ' : ואם חמאכל יתקלקל אם ישנתה לא חשיב דבר שיש לו מתירין ואפי' בבינו בטל בסוכל דבר שצריך זה לזה כגון מים ומלה בעיסת חשיב מין במיז' לענין זה אם אחד כדס' אסור ויש לו מתירין נתערב בחבירו שהוא היתר אפי' נתערב אחר כך באלף לא בטל :

ב ולא נקרא דבר שיש לו מתירין אלא בדבר שחמיתו עת' ל'כא ממיל' עכ'פ' כמו ביצה שנולדה ב'ט' שבמתא י' מותר' במילא עכ'פ' כמו שאמרנו וכן אם המת' בידו בלא טורח חפס' כגבל שנתער' במיז' מעושרים ויש בידו עוד סכלי' אחרים שיכול הוא להפריש על הסבל שנתערב מן הסבל שלפניו שתיק' עת' לקנות זניותא בודה אבל דבר שאינו בידו לתקנו כלי טורח הנתא או אינו ודאי טיב' דמתיר' אינו בדין דבר שיש לו מתירין לטוב' ביצה של ספק טריפה שנתערבה באהרן' אעפ' שמתען עוד התרנגולת או שהיתה י'כ' חדש ויותר כולם שיתברר למפרע שאינה טריפה אין זה בדין דבר שיש לו מתיר' לפי שאין חמתי' בפניו ודאי אינו בידו והוי הוא כשא' איסורין וכן כלי שנאסר מכליעת איסור ונתערב באחרים ואינו נכר בטל ברוב ואינו בכלל שלם לאס' כולם על יד' ע' שיעול' כולם ואעפ' שבידו הוי' לה' וקולו' לדה' חיו' להבטיחו בין שצריך

לבוש עזרת זהב חלמות דין תערוכת סימן קד קח

שחמט תבלות כמבוא נפגם וכשיוצא מנג' ע' בשול נג' לחך הפאגל
שבתוכה חשיכה טעם לפגם ואינה אסרת ומקריא בת יוכא כל זמן
שלא שהתמעל טעם שהיא כד שעות לאחר שנתבשל בה האיסר
זובין שיקבר עליה מעל אחר שנתבשל בת האיסר נקראת אינה בת
יוכא ואם ביטל בה כשאינה בת יוכא התבטל מותר דהיינו נג' לפגם
הוא שתהי' בודדת שלא יהיה זוכן על פניה שאם לא הודתה אוסר
דרי היא כחתיבת אוסר שלא נפגמה שהשומן שעל פניה ככתוב
אינו נפגם ואם ביטל בה קודם שהדיתה צריך ששי' כנגד השומן שהי'
בעין מלוכלך בה שחול לא היה קנה והכי נהוג ויש אוסרי' שגם הליכלוך
שעל פני הכלי נפגם אחר מעל כבנימה שבלוע בתוך הכלי ואין צריך
ס' כנגדו ועיין לקמן סימן קכ"ו ונהוג כמבוא ראשונה :

קח דין אוסר שנפל לתוך היתר ובויד סעיפים:

א כל דין שנחג באיסור שנתערב בהירוד על ידי ביטול הדין
שכך דינו אפילו לא נתבשל בתוכו ממש אלא נכבש בתוכו כדכ"ל
ליופ' שלם מעל אפי' צונן אוסר דכבשו יום שלם קיסלן שהוא חשו'
כמבוא אצל פרו' מיו' שלם כיון שח' צונן כפי בחי' ברא' בכבו' שנסר'
בהכ' לח' שאינה חריף כגון כחלב או בשמן או ביין או שאר דברי לחי'
אבל כבשו בציר ובחומץ שחם חריף הוי' שיעורו באילו נתנו על האש
להרתיח ויתחיל לבשל באם שהיא שם בבדי' שיעור זה נאסר כל סת'
שבתוך הציר והחומץ ובפחות משיעור זה לא אסרו אלא כד' קליפת'
ועל סימן ע' כדון בשר שנפל לתוך ציר :

ב ומבטל נמי לא אסרו דהוקא שנתבשל בו אצל האש כדרך
שמבטלין כל מאכל אלא כל שערין הוא חס' עדי' שהי' סולדת
בו והוא בכדי שכריסו של תינוק נבחה ממנו אוסר כמו מבטול ממש
אף על פי שזכר נסתלק מן האור ברא' בכלי' ראשון שמתוך שחולץ
עצמו עמד אצל האש דהפנתיו חמין והוא חוק בתוכו ומבטל כל זמן
שהיד סולדת בו אבל כלי' שני' אף על גב דיד סולדת בו מותר שכיין
שאין דפנתיו חמין חומו חלוש וחולך ומתקדח וזינו מבטל היא רגם
כלי' שני' אף על גב שאינו מבטל מם מבלי' ומפליט ואוס' בכדי קליפת'
וראוי לתוש' לדכריסו לכתחלה אבל ריעבר בהודתו סג' ועל ס' ס' ס' ס'
וצ"ב וזה נתבאר דינו כלי' שני' וערוי :

ג קל בכל האיסור דתתאה גבר הילכך אוסר חס' שנפל לתוך
היתר חס' ככלי' ראשון או אפילו אוסר צנן לתוך היתר חס'
הכל אוסר דתתאה גבר על העליון ומחממו עד שמפליט את העליון
וכולעו ואין צריך לומר דהיתר צנן לתוך אוסר חס' שאין צריך לעשו'
פעולת פליטה שתתחתון זכר ובלע בעליון מיב ואוסר הכל אבל אם
העליון חס' והתחתון צונן אינו אוסר כולו אפילו האיסר עליו שהתחתון
גובר על העליון ומצנן אותו מיהו ארסקיר ליה בלע שורטא עד כדי
קליפת חילכך קליפת בעי' אפי' החמור חס' עליון וכל זה דקא' בהו' כלי'
ראשון כגון מיד שהסירו מן האש הצניו עם החית' אבל ככלי' שני' אפי'
התחתון חס' בג' נבטל פה כמו שנתבאר לעיל :

ד ברא' כשנתערבו דרך בשול כגון שנפל לתוך חמטביל כפינו
שהרטיב כליד' פליטת האיסר ומערכו בכל התבטיל אבל אם
נפל על הצלי' שאצל האש שאין סס' רוטב ג' חץ הפליטה מתפטר
דחילכך בין אוסר חס' בין אוסר קר אינו אוסר כולו אלא כד' נמילת
שחוא כענבי' רחוב אצבע' לשיכך ירך שצלאו בנידו או חתיכ' אוסר
שצלאה עם חתיכת היתר ונגעה בה צריך לחסיד כד' נמילה סביב
הניד ואף על גב דקל ראיין כנגדו בגט' מם שומן רדחה אוסר וכן סג'
החתיכית כקום שנגעה בחתיכת אוסר צריך להסיד כד' נמילה וכן
אם נפל אוסר על חתיכה שבקריחה שהיא כולה חץ לרוטב ולג'
גיער הקריחה ולא כיסח אותה אינה אסרת אלא כד' נמילה אבל אם
היא מקצת רוטב או אפילו כולה חץ לרוטב ונקער או כיסה הקריחה
הרוטב מפעפע טעמו ומצרכו נתבסם במלוי :

ה ברא' שאין הצלי' אוסר אלא כד' נמילה דקא' ביד עם גידו
ועינא בו שהוא הכי' כחוש שאין בו כח לפעפע בכל החתיכה
אבל גדי' שומן שצלאו כחלבו אם אין בכל הגדי' ס' כנגד כל החלב שבו
אוסר לא אבל אפי' מראש אונן שבין שהוא סמן אפי' הראש למעלה
דער החלב בהחליות לסמח מפעפע במלוי אבל אם הוא סרוש אפי'
שאין בו ס' כנגד כל החלב שבו אינו אוסר אלא כד' נמילה שחלבו של
בהמח כחושח פחוש הוא במכונ' וצ"ב יכול לפעפע כחמת כחיסריו
ואם חתיכת היתר שנצלה צמו' שמינה אעפ' שהחית' האיסור היא
כתחלה קאפעע האיסור כבולה ששמינה דהיתר כליד' שמינה האיסור
עכו

יש מי שאומר שאם שבו פלפלין בקדירה של אוסר שאינה בת
יומה תכל אוסר דחורפי' מחללא ליה ומטוי' ליה בן יומה :

ז ואם בתוך מעל שבטלו בה הסכו פה אפי' מים לכדס חשיכה
בת יוכא עד שתהיה מעל לחיסום המים לפי שבטחכמו ברה
חמים תוך מעל נעשו חמים חתיכה דאיסורא שחרי' לא הירד בהן ס'
לבטל כל הקדירה וחורו ואסרו את הקדירה לעשותה כן יוכא משעת
חיסום המים משכ' בבשר כחלב כמו שנתבאר לעיל בהלכותיו ס' צד'
בעוף הוי' דאף כשהמכו בה חמים תוך מעל לא חשיכה ג' משעת
החיסום אלא כשהמכו בה חמים קודם שעבר לינת לילה אחת אחר
שנתבשל בת האיסור אבל אם עבר לילה אחת אחר שנתבשל ברה
תאיסור כבר נפגם הטעם תבלוע בקדירה ואינו נעשה טוב כ' להאוב
בעל משעת חיסום ואף על גב דלענין אם נתבשל בה המאכל עצמו
עריין השבנן לתבן יוכא ואוסרין המאכל לענין חמימות המי' אוליין
בה לקולא דכיון ש' שגן הרבה מעלי' הוראה שאוסרים דלינת לילה
א' נורכת הצנימה ואין צריך מעל ומתירין אפי' בכאכל עצמו זמן קל'
כוותיהו בחמימות המים משום דמעמא דמסתבר הוא שאין חמים
מעוררין מעמא תאיסור שבה דאררבה חמים מקליטין טעם האיסור
שבה ויש לתקל בו חכך נל ועל סימן צב :

קד דין עכבר שנמצא ביין או בשכרונו נ סעיפים:

א דברים שנפשו של אדם קצה בהם כעכברים ונמלים חנוכיים
ומתוסין שכל אדם כהיל מהם למיאוסן אפי' נהערכו בתבטיל
ונמחה נגסן לתוכו אסתהית' דבה עליו מותרין ואינה צריכה ס' לנטלן
מפני שכולם נותנין טעם לפגם חוץ מבשכר החומץ שאינו מסופקין אם
נותנים טעם לשבת בשכר ובהימין כמו שיתבאר בסמוך ואעפ' שכבר
הם פגומין ומיאוסין מעיקרן האפה אסרתן התורה לא נימא משום דכי
גם בתערוכתו יאסרו אעפ' דגם לפגם הם הלא אסרה התורה אלא
לאוכלן כפני עצמן אבל בשנתערכו עם היתר שהולכין אחר גתינת
טעמו כיון שהוא נותן טעם לפגם כתערוכת מותר לפי שאינו קרוי
נותן טעם הוא דאררבה פוגם וסבל מקום כל שאפשר לכרוק ולהעבי'
במסגנת בודק ומסנן יפה שלא יבא לאוכלם בעין שאיסורו חתורת
אפילו בכל שהו שכיין שהתורה אכרתו אעפ' דכלאו הכי ברילי אינשו
מינייתו ואין נהגין מאכילתו שם שאין איסורן תלוי בהנאת אוכלתן
שלא יאסרו אלא כבית כמו שאר איסורים לא אפילו בכל שהוא אסרה
התורה מיהו עכברא דכרא לכע' נותן טעם לשבת הוא שהרי עולה
על שולחן מלכים ופשיטא דאוסר כשאר איסורין :

ב מעכברא רמת הדין לכל הדברים שאמרו שנפשו של אדם
קצה בהם מספק לן אם משכיחים בשכר ובחומץ או אם פוגמין
דבשאר משקין ובל שכן בשמן ויין פשיטא לן דפוגם אותם שחם
צריכים להיות מבושמים ואין צריך ס' לבטל פליטתן אבל בשכ' וחומץ
מסופקי' בהם הילכך אם נפל עכבר אחר אחר בשכר או בחומץ
בצנן והסירו שלם אם לא שהה בתוכו מעל מותר דצונן לא פליטלא
בלע אבל אם היה רות או אפי' צנן ושהה בתוכו מעל אוסר דשהיית'
מעל הוי' כבשו וכבשו הוא כמבטול הילכך בין שחסרו שלם בין
שנתחד לחתיכות דקות ויכול לסנן במסגנת של כגד' שנקביו דקים
בענין שלא יאסר בתוכו כחומץ כיון שנישח בתוכו לגמרי ונגעה כולו
מסקה ולא נשתיר ממנו טעם טעמות אפי' בכערשח חרי' הוא כשאר
איסורין שניתר ע' שיהא בחיתר ס' כנגדו ואם נתחד לחתיכו דקות
ותמו בענין שאינו יכול לסנן כגון שנתער השכר או החומץ במאכל
עכ' הכל אוסר ואין טעם ביטול דחיישינן שמא יפגע בממשו של אוסר
ולא ירגיש וזכר אפרט דממשו בעין אוסר בכל שדו מן התורה :

ג עכבר בשמן יש מחסירין ומאפרים שנט' לשכחה ואפילו אם הוא
בא נקרי' וקשה לפגמו אם שפכו מיד יום יום שומן בקדירה ויש

לבוש עמדת זהב הלכות תערובות סימן קו קח קט

התוכת אמסור שנפלה לקדירה ויש בה ס' לבטלה צריך ליוחרה
טלא יסיר שום דבר מחקירה בעוד התוכת האיסור בתוכת
דהיישין שמא האיסור ישאר בתוכה ולא יהיה ס' כנגדו לבטלו ויאסור
כל מה שיסאר בקדירה וגם לא יוציא האיסור לברו תחלה שיאסור את
חקף וגם שבא יעלה עמו תוכת אחרת של חיתר ויאסרו ומה תקנתו
ינתנה עד שתצטנן הקדירה ויסירו ויאסור מותר :

קז דין המכשל בציצית ודבר מאוס דהנמצא בתבשיל ובו בסעיפים:

א המכשל בציצית חרבה בקליפתו והם יותר משש' בציצית עם המים
לא יוציאם מן המים שנתבשלו בהם עד שיצטננו או יתן עליה'
פיס' צננים לצנננו ואחר כך יוציאם משום דהיישין שמא ימצא באחת
מהם אפרוח ואם היה מצויא מהם קודם שיצטננו שמא חיתה נשארת
אות' שיש בה אפרוח עם האפרוחות עם המים החמים וחיתה אוסרת
לפי שלא היה נשאר טעם ס' לבטלה מיהו כד עכר נל שאין להאסור
בשכיל כך דמס' הוא תרא דאמרין שמא כבת אחת עיררה אורחן מן
התבטלת לקערה ואת' לא עיררה אותן כבת אחת יש לנו לומר שהאיסור
ברוב שנתערו היה והי' בו ס' ואפי' לא היה בהן ס' באותן שנתערו שכל
לא היה או לא נגעו בהן המים חמין ואין האיסור חולך בציצית מזה לזה
פלא כיס' המין אבל נס' לכתחלה יש להושי' לוח לצננ' קודם שבוציא'
ודוקא בציצית שאין דרך לבטל כ' הדכה כיהר שיהא בהם שש' באות'
שנתערו או באותם שיסארו במהבת אבל דניס' קטנים שדרך לבטל
הדכה ביהר ולפעמים נמצא בהן דג קטן שמא שיש לנו לומר באיורה
חלק שנשאר הרג טכא חיה שם ס' מן המהורים עמו אין לחוש ואפי'
את' לא היה שם ס' באותן שנשאר עם הרג טכא ונאסרו אות' המעט
דרי' אותם בעט' הדניס' כשנתערו נתבטלו ברוב ברערוכות' ולי'
שיך לומר בהן כדירה לא כסלה אלא כבירה שנאסרה מוכת עצמת'
ולא שנאסרה מחמת בליעתה איסור אחד אף על פי שנוגעין בהן המים
לפי שאין האיסור הנבלע ואין איסור מוכת עצמו חוזר ונבלע בו בש'
פי' אם על ידי בישול ולעירוי אין לחוש דחשיב ככלי שני חילוך אין
צריך להטותן עד שיצטננו או לצנן אותן קוד' העירוי מם טוב לערותן
בבת אחת :

ב וזבוב או נפילת וכיוצא בהן מדברים המאוסים שנמשו של אדם
קצה בהם שנמצאו בתבשיל וזרקו והתבשיל מותר שטעמם
נפולאן טעם פליטת דברים הפוגמ' איסור' כמו שנתבאר לעיל סי' קד'
ב

קח שלא לאפות חיתר ואיסור בתנור אחד וכו' בסעיפים:

א אין צולין בשר שאומת עם בשר נבלה או של טמאה טמאה
בתנור אחד ואף על פי שאין נוגעין זה בזה מפני ריח' האיסור
שהולך מן הנבלה על הכשר ואם צלאו ברעב' דרי' זה מותר ואפילו
ולתה האסורה שכינה חרבה וזממ' רוח ואם התנור גדול שבו חזיק
י' עשירית וישו פתוח מותר לצלותם בו לכתחלה שחיה יוצא דרך
פיו ובלבד שלא יגעו זה בזה ואם אחד מהם סבוכה נקערה או נבצק
ויוצא בו מותר לצלותם אפילו בתנור קטן וישו טעם שהכיסוי פוגע
חליכת חרבה :

ב ברא בצלי שריו הולך לפרוץ אבל אם בא לבשול בקדירה
זה לעצמו זה לעצמו אפילו בתנור קטן וישו טעם מותר אפילו
לכתחלה ואף על פי שש' הקדירות כגולים שאין ריח' המתבטל הולך
וחיה לקדירה וישו פתוח מותר לצלותם בו לכתחלה שחיה יוצא דרך
פיו ובלבד שלא יגעו זה בזה ואם אחד מהם סבוכה נקערה או נבצק
ויוצא בו מותר לצלותם אפילו בתנור קטן וישו טעם שהכיסוי פוגע
חליכת חרבה :

קט דין יבש ביבש שנתערב וכו' בסעיפים:

א כבר אמרנו בסימן ק"א דהתוכת הראוי' להתבדד דהיינו בשר
הכמי' שלא התבטל אפילו מאלף אבל כהתוכת שאינו ראוי' להתבדד
אוקמה אראוריתא וזה דינו יבש ביבש והוא דבר שאינו נבל'
רק האיסור עומד בעצמו אלא שנתערב ואינו ככיו' אפי' חד בתרי' כשל
דכתיב אחרי רבים להטות חילוך דתיכר' שאינה ראויה להתבדד
שנתערבה באחרות יבש ביבש חד בתרי' כשל וזמ' לגמרי ואפי'
איסור דרבנן ליכא וזמ' לאר' אחד לאוכלם כולם ואין צריך להשליך
אחד מהם לאיבו לתלות בו האיסור' שגם תאסור נעשה חיתר ולא אסרי'
לתרום שנתערב צריכין להסי' אחד דתתם משום גול חתוך נגע' בשר
שעכפ' צריכין ליתן תרומה לכהן משכ' כאן ומיהו יש להחמי' לאוכלם
דקא בזה אחד זה שעל כל אחת יכול לומר בשע' אכילתו אין זה האיסור'
אבל כל שלשת' בבת אחת לא יאכלם דהא כבנ' אוכל האיסור ויש
מחמדין עוד לומר שלא יאכלם אדם אחד אפי' בזה אחד זה דהא סמ'
איסורא קאכיל אלא יאכלום שני בני אדם שכל אחד יכול לתלות
האיסור' במה שאכל חבירו וחסיד' ואנשי מעש' כחמדין עוד להשלי' את'
מהם לאיבו ולתלות בו האיסור' לומר שהוא דאי האיסור' שאם יאכילנו
לאחד ויתלה בו האיסור' ויהי יעמוד גם הוא בספק כבו הארץ ויחשב לו
לגנאי שיוסד' דבר איסור' פיתרו' הארץ יאסור אדרבה האיסור' בשלך
הוא לכך משליכין חד מהם לאיבוד לומר הוא האיסור' ודאי כדפי'
שלא לבא בפיו בשר פיגול דהשתא כהמתן של צדיקים אין חק' בבת
מזמין בפיק' דבר איסור' כחמדין דרבי פנחס צדיקים עצמן לא כלו דהרי
האיסור' חולך לומר סמ' המקל לא דהפסיד ואפי' אם תאסור איסור' חמא
בגוף המזן כפפח שנתערב בסל כרופ' מין שהוא יבש ביבש וזמ' לדברי'
דראש' באכילה ועין פל' מהו חידו' סי' תמ"ז :

ב ברא דבש ביבש חד בתרי' כשל לגמרי אפי' מרבנן הם כמין
במני' דכתיב דמאורייתא אפי' לח בלח במין במינו כשל כרוב'
עין לעיל סי' צ"א לא אהמדיבן ביבש ביב' דהא אי אפשר למית' לרי'
איסור' דאורייתא אבל כסין בשאינו מינו דכלו מאוריית' נמי אולינג'
בתר' מעמא אפילו ביבש ביבש נמי שפיר' לחתיכות דקות ואין ניכר'
בין זה לזה ללא בטל ברוב ובענין ס' כדרבנן כי היכי דאי כבשל
לזו

התוכת אמסור שנפלה לקדירה ויש בה ס' לבטלה צריך ליוחרה
טלא יסיר שום דבר מחקירה בעוד התוכת האיסור בתוכת
דהיישין שמא האיסור ישאר בתוכה ולא יהיה ס' כנגדו לבטלו ויאסור
כל מה שיסאר בקדירה וגם לא יוציא האיסור לברו תחלה שיאסור את
חקף וגם שבא יעלה עמו תוכת אחרת של חיתר ויאסרו ומה תקנתו
ינתנה עד שתצטנן הקדירה ויסירו ויאסור מותר :

קז דין המכשל בציצית ודבר מאוס דהנמצא בתבשיל ובו בסעיפים:

א המכשל בציצית חרבה בקליפתו והם יותר משש' בציצית עם המים
לא יוציאם מן המים שנתבשלו בהם עד שיצטננו או יתן עליה'
פיס' צננים לצנננו ואחר כך יוציאם משום דהיישין שמא ימצא באחת
מהם אפרוח ואם היה מצויא מהם קודם שיצטננו שמא חיתה נשארת
אות' שיש בה אפרוח עם האפרוחות עם המים החמים וחיתה אוסרת
לפי שלא היה נשאר טעם ס' לבטלה מיהו כד עכר נל שאין להאסור
בשכיל כך דמס' הוא תרא דאמרין שמא כבת אחת עיררה אורחן מן
התבטלת לקערה ואת' לא עיררה אותן כבת אחת יש לנו לומר שהאיסור
ברוב שנתערו היה והי' בו ס' ואפי' לא היה בהן ס' באותן שנתערו שכל
לא היה או לא נגעו בהן המים חמין ואין האיסור חולך בציצית מזה לזה
פלא כיס' המין אבל נס' לכתחלה יש להושי' לוח לצננ' קודם שבוציא'
ודוקא בציצית שאין דרך לבטל כ' הדכה כיהר שיהא בהם שש' באות'
שנתערו או באותם שיסארו במהבת אבל דניס' קטנים שדרך לבטל
הדכה ביהר ולפעמים נמצא בהן דג קטן שמא שיש לנו לומר באיורה
חלק שנשאר הרג טכא חיה שם ס' מן המהורים עמו אין לחוש ואפי'
את' לא היה שם ס' באותן שנשאר עם הרג טכא ונאסרו אות' המעט
דרי' אותם בעט' הדניס' כשנתערו נתבטלו ברוב ברערוכות' ולי'
שיך לומר בהן כדירה לא כסלה אלא כבירה שנאסרה מוכת עצמת'
ולא שנאסרה מחמת בליעתה איסור אחד אף על פי שנוגעין בהן המים
לפי שאין האיסור הנבלע ואין איסור מוכת עצמו חוזר ונבלע בו בש'
פי' אם על ידי בישול ולעירוי אין לחוש דחשיב ככלי שני חילוך אין
צריך להטותן עד שיצטננו או לצנן אותן קוד' העירוי מם טוב לערותן
בבת אחת :

ב וזבוב או נפילת וכיוצא בהן מדברים המאוסים שנמשו של אדם
קצה בהם שנמצאו בתבשיל וזרקו והתבשיל מותר שטעמם
נפולאן טעם פליטת דברים הפוגמ' איסור' כמו שנתבאר לעיל סי' קד'
ב

קח שלא לאפות חיתר ואיסור בתנור אחד וכו' בסעיפים:

א אין צולין בשר שאומת עם בשר נבלה או של טמאה טמאה
בתנור אחד ואף על פי שאין נוגעין זה בזה מפני ריח' האיסור
שהולך מן הנבלה על הכשר ואם צלאו ברעב' דרי' זה מותר ואפילו
ולתה האסורה שכינה חרבה וזממ' רוח ואם התנור גדול שבו חזיק
י' עשירית וישו פתוח מותר לצלותם בו לכתחלה שחיה יוצא דרך
פיו ובלבד שלא יגעו זה בזה ואם אחד מהם סבוכה נקערה או נבצק
ויוצא בו מותר לצלותם אפילו בתנור קטן וישו טעם שהכיסוי פוגע
חליכת חרבה :

ב ברא בצלי שריו הולך לפרוץ אבל אם בא לבשול בקדירה
זה לעצמו זה לעצמו אפילו בתנור קטן וישו טעם מותר אפילו
לכתחלה ואף על פי שש' הקדירות כגולים שאין ריח' המתבטל הולך
וחיה לקדירה וישו פתוח מותר לצלותם בו לכתחלה שחיה יוצא דרך
פיו ובלבד שלא יגעו זה בזה ואם אחד מהם סבוכה נקערה או נבצק
ויוצא בו מותר לצלותם אפילו בתנור קטן וישו טעם שהכיסוי פוגע
חליכת חרבה :

יורה דעה הלכות פת ושלקות עא סימן קי לד

נכר ונרש בו אבל מין שאינו במינו שטעם האיסור נרש בו כבר אמרנו חילוק רבנות בכרי אכילה פרוס לוקחין עליו ואיסור הוא עד ששים מאסכתא דקרא חרות במלה ברכתבין לעיל סימן עא סע"ג א' ואנו נחנין גם כמין במינו כמשים נידרה משום מין בשאינו מינו ובספק ספיקא נחנין חתיר בין כמין במינו בין כמין בשאינו מינו דליבא למינור מיה וכוון דמין בשאינו מינו הוא טעמא דלא במיל ברוב משום שהאיסור ניכר ונרש בו הכי נמי בדבר הקבוע אפילו כמין במינו אינו בטל ברוב ודמי במחצה על מחצה משום שהאיסור ניכר במקומו ולא דוקא לקחת כדים במקום קביעות דאיסור אלא אפי' פיר בפנינו ולא ידע' מאיזה כהן פיר' גם כן איסור בין שגולד ספק האיסור מיד במקום קביעות וכן עא' שלקה בשר מן הדגיות וראינו אותו יוצא מן המקולין אלא שלא ראינו מאיזה ספק לקח חר' גולד הספק במקום קביעות ואיסור אבל בשר הנמצא לפני החנות בשוק ולא פיר' בפנינו וכן נמצ' ביד עא' בשוק ולא לקחו בפנינו אלא שאנו יודעין בודאי שמאלו המקולין לקח אפי' התיב' הראייה להתכב' מותר בין שלא פיר' בפנינו ולא גולד הספק במקום קביעות אנו תולין אותו ברוב כמו בשאר איסורים שבטלים ברוב מן התורה ולא שייך כאן למינור שטא יקחמן הקבוע ראשון ברשיעו עסקינן שיקח מן האיסור הברור לכך כותב בשפירש שלא בפנינו מיהו כבר אמרנו במס' ס' שהחכמים אמרו כל בשר הנמצא בשוק או בד' עא' משום בשר שנתעלם מן העין אף על פי שכל המצרים וכל השודמים תב' ישראל' ועיין לעיל סימן כ"ג :

ד ואפילו בלקח בהם בידים נמי לא אמרו דאיסור אלא כשהוא בפני עצמו אבל אם נתערבה באחרות ואינה ניכרת במלה ברוב אפילו היא התיבה הראייה להתכבד משום ספק ספקא שיעל כל אחד מן התערובות נוכל לומר שטא זה הוא מן המקולין שטא אינו ואהל' הוא שטא מן הכשרות הוא :

ה וכן שאם גולד הספק שלא במקום קביעות מותר לפיכך מי שלקה בשר מן המקולין אפי' התתיבה ראיה להתכבד ואחר כך נמצאת טרפה במקולין ולא נודעו התיבות הטרפה בין שאר החתיכות והוא אינו יודע מאיזה מהם לקח כל מה שלקה מן המקולין קודם שנמצאת הטרפה כותר כיון שלא נפל בהן הספק בקבוע אלא לאחר שפירש אוליגן כתר רובא וכוון שהרוב בשר מותר וגם בכאן לא שייך למינור אטו שטא יקח מן הקבוע דלא אשכחן דאכרו רבנן משום נידרה שטא יקח מן הקבוע אלא היכא שכבר הם עומדי' בהוקת' איסור כגון חתיכה הראייה להתכבד שנתערב באחרים שאסור' בולם ואחר כך פירש אחד מהם אפי' שלא בפנינו ולא נתערב באחרים דאמרינן לאותה חתיכה שפירש ולא אמרינן פרובא קפריש וכוונת' נידרה שטא יקח מן הקבוע ראי' שרית ליה אותה שפירש אתו נמי ליקח מן הקבוע ואין שייך כאן לומר אטו ברשיעו עסקינן דכיון שאין האיסור ניכר במקומו כים אמרי' מה לי ראי' מה לי האי וכן בסמוך גבי כח שנתערבו אבל כאן שנקחה זו החתיכה קודם שנמצאת הטרפה תדעין כולם כחוקת היתר עוכרין לא שייך למינו מיהו אבל ליק' מבאן ואילך איסור ואפילו חתיכה שאינה ראייה להתכבד שאין הכל בקיאף בזה ואם מתיר להם שאינה ראייה להתכבד יכולו למעות בין ראיות להתכבד לשאינה ראייה :

ו בה שאר דברים החשובים שנתערבו בו בחתיר שאינם בטלים אפילו כאלף אם פירש אחד מהם אחר שנודעה התערבות אפילו פירש שלא בפנינו איסור ולא אמרינן פרובא קפריש ומותר נידרה שטא יקח מן הקבוע ויש אומרים דגם בזה מותר משום דאמרינן כל דפריש פרובא קפריש ולשטא יקח במזיד מן הקבוע לא הייטינן ולא אמרינן אלא אם כן הפרישו במתכוין שאו איסור אפילו בריעבר' דעין לעיל סוף סימן נ"ז והא דאיסור אם הפרישו במתכוין היינו שלא פירש כל האיסור במקומו אלא נשאר מקצת האיסור במקומו דאו יש לחוש שטא יקח מן הקבוע גם כן אבל אם נרו ממקומו בולן בידה ולא נשארו במקומו ובשעת עקירתו פירשו קצת לא נקראו פירשו מן הקבו' ואותן שפירשו או פסירין משו' כל דפרי' פרובא קפרי' ורק שנים האחרונים נשארו באיסורן דהל' פתחה על שהצתה הנגולה טריפה שנתערבה בכשרות ונמצא ביצה א' ביניהן הביצה מותרת אף על פי שהתרנגולות כולם איסור' משום שהם השוכים ולא מתבטלין לגבי ביצה אוליגן בתר רובא :

ז דבר שאינו בטל כהפסד השיעור בתבואה בעלי חיים ובריה וחתיכה הראייה להתכבד ודבר שיש לו כתיבין שנתערב באחריו ונאכל אחד בהן בשוגג בין שאכלו הוא עצמו בשוגג בין שאכלהו אחר כ

להו בחדי חרדי לא ליתי לירי טעמא דהויא אסורא דאורייתא ואפילו מין במינו שנתבטל חד בתרי יבש ביבש אין לבשלם לכתחלה בכלי אחר ואפילו לאוכלם כ' בני אדם והא אותה חתיכה אוסר הרוט' כנתן טעם זה הוא הרובט ותאסור את החתיכות אף על גב דהוה עזבו נתבטל ציד היוצא ממנו באחר אוסרת כשאר איסור לה' אבל בשני בליס מותר לבשלם שעל כל כלי יכול לומר האיסור באחר הוא ואם ירצה להוסיף עליהם עד ס' כנגד האיסור ולבשלם בכלי אחר הרשות בידו ואין כאן כבטל איסור לכתחלה כיון שכב' נתבטל והותר לגבדי מן התורה ואם עבר ובשולן בכלי אחר בלא הוספה עד ס' יא' אם נודע תעוררתו קוד' שנתבטל הכל מותר החתיכות והרובט כיון שכבר נתבטל בידע' נעשה היתר גמור ואם לא נודעה רצונו ובתו קודם שנתבטל הכל איסור וצריך ס' כמו בשאר איסור כיון שנתן טעם קודם שנודע איסורו מיהוי' להחמיר ולאסור בכל עניין אלא בהפסד מרובה ואם אחר שנתבטל האיסור יבש חד בתרי ניתוסף על האיסור עד שלא היה היתר רוב כנגד האיסור חזר האיסור חר' ואשון זמיעור וצמצמף עם האיסור השני ואוסר :

קי דין ספק שרפות שאירע בבשר ובני סעופים :

א התיבה הראייה להתכבד וכן כל דבר שהוא חשוב לאנשי אותו המקום לפי הזמן ולפי המקום כגון בה' ודברים שרובן למכור במניין וכיוצא בהן אם נתערבו בהיתר אפי' באלף אינו בטל' מדרבנן :

ב וכח' של איסור שנתערבו באחרים ונשחטו יא' רבטל חשיבותן ובטלין והוא שנשחטו בשוגג ויא' דעריין לא בטל חשיבותן מין שאיפשר לחלקן לחתיכות ראייה להתכבד אם לא שהם בז' קטני' שאינן ראויין להתכבד לאחר שחיתתן אבל חתיכה הראייה להתכבד שנתרבה בשוגג לאחר שנתערב במלה לכע' כמו שנתבאר לעיל סי' קא ע"ש וכן אם נפלה אחד מן התערובות הזה לתוך שאר חתיכו' בטל ברוב טעם ס' כמו שיתבאר בהתיב' דבסמ' סעי' ד' :

ג ומה שאמרנו שיש חילוק בין חתיכה הראייה להתכבד לשאינה ראייה להתכבד דראייה להתכבד אפי' באלף לא בטל' דשאינה ראייה חר' בתרי בטל' כמין במינו ביבש חם כשאין האיסור ניכר במקום המיוחד לו אבל אם האיסור ניכר במקומו כגון תשע' הנויות שוכרות בשר שחוטתה ואחת מוכרת בשר נבילה ולקה מאותה סדין ואינו יודע מאיזה מהן לקח אפי' חתיכה שאינה ראייה להתכבד איסור' כיון שלקהו במקום קביעותו דכל קבוע מן התורה כמחצה על מחצה דמי ותי' ספיקא דאוריית' ואינו בטל ברוב כיון שניכר איסורו במקומו ומיוחד לו היינו באותה הנחת השכרת בשר טריפה לא רצת' התיר' לבטלה וילפנין לה מקרא דכתיב גבי רצח וארכ' לוקם עליו תאו' לה' מותר' דנא' דהל' לשכתב וארכ' וקם עליו ודרשו בו לו מלוס' שיתכחין' אחרון אחד מישראל פרט לזודק אבן' לקא' פירוש שזרק אבן' לתוך חבורת אנשים שעומדים יחיריהו' סם ישראל ת' אזהרה אחד מהם שחוא שמור שדרי' כוונתו היתה גם לע' א' ופרמינן היכי דמי אילימא דאיכא תשעה ע' א' וישראל אחד ביניהם תיפוק ליה דרובא ע' א' ניתו כלום ופשיטא שהוא שמור רבטל בתר רובא ודרי' רובא ע' א' נידרה' ובודאי כוונתו להרוג ע' א' היתה ולמה לי קרא דוארכ' האדרי' דבים לחטות נפקא לן דבכל מקום גיזיל בתר רובא ואי נמי פלגא ופלגא אבתי' לא איצטרך קרא דוארכ' לו לפסוד דמחיק' תיתי' דנקטלי' דהא ספק נפשות לחקל כדילפינן מכתב' וחזילו תערה ומשמ' לא צריכא דאיכא תשעה ישראל וע' א' אחר ביניהם דתוה ליה עא' קבוע ואשמע' ויא' קרא דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי כלומר רחשבי' ליה כאילו הוא מחצה ישראלים ומחצה ע' א' והוה ספק אם היתה כמותו לדרובא ישראל או ע' א' והוה ליה ספק נפשות וספק נפשות לחקל ואע"ג דרובא ישראלים הם לא מקטלינן ליה ושם' דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי כלל ארבי' לחא נקוט' בידך בספק איסור' כמין במינו אוליגן בתר רובא מן התורה מכתב' אחרי' רבים לחטות ומינה שמעינן דהקא' כראי' רובא אבל מחצה על מחצה איסור מן התורה ושם' ספיקא דאורייתא לחיובא דכל ספק איסור ספק מותר הוא כמו מחצה על מחצה ולפיכך היכא דאיכא ספק ספיקא מותר אפילו בספיקא דאורייתא דהוי' כמו רובא דהא כחד ספק דהיינו ספק איסור ספק מותר הוי' כמו מחצה על מחצה כמחצה לאיסור וכמחצה לחיתר ואתל' שהוא מן החצי של איסור עריין יש בו צד שנוטה לחיתר צרפהו עם צד כמחצה ויתר דראשון שיט' בו והוה ליה רובא ויתר וכל זה במין במינו שאין טעם תאיסור

לבוש עגרת זהב הלכות משקן של עץ סימן קינ

אחת אל ארבעה עשר וזהו חוקיך נתינת עבש ואלא אם כן היא חרמית
 וזאת היא לחתבטל מצד עצמה ברוב כגון שאינה ראויה להתכבד או
 קוממונה ודוקא שנוגע איסורין קודם שנתערב שכבר נעשה איסור
 כאיסור נדאי אבל אם לא נודע אלא אחר שנתערב הרי שתי הספיקות
 באיסורין נפותר בספק ספיקא שבגופו אפילו חתיכת דראויה
 להתכבד כמו שנתבאר לעיל סימן נ"ז ויש אומרים חסעם בספק
 טריפה שאיסור חזאיל חסעם הוא איסור מן התורה ולא נכלל לו
 עוד ספק אחר שאין כאן היתר רק שנתערב באחרים וזה לא מיקרי
 ספק ספיקא ואסור אבל אם היה שני ספקות אם יש כאן איסור כלל או
 לא נודעו שתי הספיקות כיחד מתידין ספק ספיקא בכל מקום אפילו
 באיסור דאווייתא וגופו של איסור ואפילו אין לחוקק דיותר אלא
 הדין איסור כגון עוף חי שהוא עומד בחוק איסור אבר מן החי ונשבר
 או נסמט גפו ספק מחיים ספק לאהר שחיטה ואם תמצא לומר מחיים
 שמה לא ניקבה תריאח יש לחתור מכה ספק ספקא אף על פי שישי
 לברר על ידי בריקה הריאח אין לחוש ועיין לעיל סימן צ"ג :

ריאח טריפת שנמצאת בין ריאות כשרות ואמר הבודק שהיה
 יודע באותה סירכה וכבר דפריד ארץ הכבשים הטריפות
 להצנע לבדם אלא שראת טריפות נותנת בשונג תוך חכשות
 נאמן דער אחר נאמן כאיסור כהאי גזתא שלא איתחוק איסורו וכל
 שכן הבא דאיכא נמי חוקת הכתובות רבנות כשרות חן עומרות :

קיא דיין כלים טרפים שנתערבו בכשרים וכו' סעיפים :

א איסור שנפל למקום אחד ואין ידוע לאיזה מקום נפל יש בודק
 להקל ולהחמיר כצד שתי קדויות אחד של היתר פנון כשר
 שחומה ואחת של איסור כגון כשר נבלה ולפניהם שתי חמכות אחת
 של היתר ואחת של איסור ונפלה אלו החתיכות לתוך הקדירה אחת
 לזה ואחת לזה ואינו ידוע איזה לזה ואיזה לזה אם חתיכת האיסור
 היא מאיסור רבנן כגון שוכנו של גיד הנשה ונפל אלו לתוך אלך
 אע"ג דקדירה היתר ישנו נכ"ב בספק נפילה שהרי נפל לשם אלא שאין
 אנו יודעין מה נפל לתוכו מותרין שאנו תולין לומר האיסור נפל לתוך
 האיסור והיתר לתוך היתר ואפילו אם היתר שבקדירה אינו רב
 על האיסור שלפניה כיון דהל ספיקא רבנן פותר זכר דרין אם לא
 היה כאן אלא קדירה אחת של כשר שחומה ונפלה בת אחת מאלו
 השני חתיכות ואין ידוע איזה היא אנו תולין לומר דשך היתר נפל
 אפי' אין חתיכת רבה על האיסור וכל שכן אם לא היה כאן אלא חתיכת
 אחת מאיסור רבנן ויש כאן שתי קדירות אחת של היתר ואחת של
 איסור ואין ידוע לאיזה נפלה והרי אין כאן בספק נפילה אלא אחת מן
 הקדירות שתולין בה להקל לומר דבשל היתר לא נפל כלום אלא
 בתוך האיסור נפל :

ב דא שחלין ככל אלו להקל אפילו אין דעתך רבה על
 האיסור ה"מ כשאין האיסור נכ"ב רבה על היתר אבל אם
 האיסור רבה על היתר אין תולין כל כך להקל :

ג ואם היה האיסור של תורה אין תולין להקל לומר לתוך האיסור
 נפל ע"ד שהוא היתר רבה על האיסור כ"י שיתא במל בתוכו
 מחברי תורה וכן התורה הדי בתרי במל דכתוב אחר רבם לחומה :

ד ואם היה היתר רבה על האיסור כ"י שיתבטל בתוכו מרב
 תורה אע"פ שערין חו' אסור מרבנן אפ"ה תולין בה להקל
 כיצד שתי קדירות אחד של כשר שחומה ואחת של כשר נבלה
 נפל חתיכת נבלה לתוך אחת מהן אם היתר שבקדירות היתר
 רבה קצת על חתיכת הנבלה תולין להקל לפי שדברים תורה בין
 במעט נפל ברוב אלא שהכמים הצריכו מ' לבטל מעטו אם ירבו של
 ובין שאינו יא מרבנן מקולטנו שתי הקדירות זמן אחת והאיסור
 פמין אחר אין תולין להקל ע"ד שירב היתר ס' על האיסור מפני שאין
 כחבטל מן כשאנו מינו דבר הורה בפרות עם כמו שנתבאר
 לעיל סעיף צ"ה :

ה היבוא שתי קדירות של היתר ולפניהם חתיכות אחת של היתר
 ואחת של איסור נפלו אחת לתוך זו ואחת לתוך זו והיה חתיכת
 אחת של איסור נפל לתוך אחת מהן ואינו ידוע באיזה מהן ואפי' האיסור
 הוא מאיסור דרבנן שתיק אסורות ולא שייך כאן לומר נתלה ארץ
 האיסור באחת מהן ונתערב השני ולא אכרינן כן אלא בשתי קדירות
 שאחת של היתר ואחת של איסור שבמדה שאנו תולין את האיסור
 באיסור

בשנת או נפל מעצמו לים כענין שנאב מן העולם הותרו פלי האמה
 שאנו תולין לומר האיסור הדין לו כיון שכן התורה הוא נפל ברוב
 תולין להקל או דוקא כשאוכל הנשארות שתיים שתיים דכמה נפשך
 איכא הלא דהיתר אשכל לאכלם אחת אחת ואין צריך לומר מלכ
 בנת אחת אסור ודרא אפ"ה איסור בה"ה אכילה ואפילו לאכלם
 שתיים שתיים אסור לאדם אחד לאכול את כולם ואפ"ה לפני בני אדם
 אין לאכלם אחת אחת דהא מפל מקום איסורא קאכיל :

ח דוקא שאכל בשונג או נפל מעצמו לים אבל אם הפילו בידים
 אפי' בשונג אסור דגורין שונג אטו מזיד ולא המי לבטל
 איסור בידים כיון דלא גורין שונג אטו מזיד דהתם לכ"ה לשונג
 כיון שהאיסור עדין הוא בעין אלא שרוצץ לבטלו לא יבטלנו לכתחלה
 בכדור דהל דמע נלא ברשיעי עסקינן אבל כאן שיפיל אחת לתלות
 בו האיסור הייטבן שפא יד ודוקא לחפיל אבל כנאכל בשונג לכ"ה
 לכ"ה אטו דלא אטו ברשיעי עסקי שיאכלו בני כ"ה להתי את האדרי
 ולתלו האיסור בכת שיאכל הרי אכל דא איסור טוב היה לו שיאכלם
 בתערובת והוא הדין אם תאכיל אחת מהן לכן בריה לא גורין שונג
 אטו מזיד שלא יאכיל איסור לאחרים כדי להתיר לעצמו הנשארים
 שחרי יעבור א"כ עדין לא תתן מכשול אבל להאכילו לע"א או לכלב
 גורין שפא יאכיל פרי להתיר לעצמו את האחרים ואם הפיל אחד
 מהם לים אפילו פירס ואפילו בכזיר ונאמר מן העולם קודם שנוגע
 שנתערב עם איסור גם האחרים מותרים דלא שייך למיגור הפיל קוד'
 ידועה משום שפא יפיל אחר ידועה כמו שאמרנו לפעלה גבי חתיכת
 שולקסן המקולי קודם שנוגע שיש בהן טריפה : מיהו נכ"ב דוקא
 נאכל או נפל לים כענין שנאמר מן העולם אבל אם פירט אחד מהם
 ולא נאמר מן העולם אין להתיר בטביל זה הנשארים דכשנאמר מן
 העולם שאין אנו צריכין לרין אלא על הנשארים שייך לרין ולומר
 האיסור הלך והלך לו אבל כשלא נאמר מן העולם ושניה בפנינו ואנו
 צריכין לרין על שניהם נרין ונאמר מאי הוית שזו האחת שפירש' היא
 האסור אדרבה יש לנו לומר האיסור ברובא נשתיר ונמצא חרוע עומד
 באיסור ואותו שפירש מותר ולא ככעניא אם לא פירש אלא אחד מהם
 שנשארו האחרות באיסורן אלא אפי' פירשו מהן הרבה אין להתי
 הרוב הנשארו אלא המיעוט שפירשו מותרין שאנו תולין לומר איסורא
 ברובא איתא והרוב אסור והמיעוט מותר דא שהמיעוט שפירש מותר
 חגי מילי כשפירש קוד' שנוגע תערובתו ולא נאכל מן העולם או הרוב
 הנשארו אסור והמיעוט שפירש מותר דלא שייך למיגור ביה כל' אבל
 אם פירש לאחר שנוגע תערובתו ולא נאמר מן העולם ונסלא נתערב
 בנאורי אלא הוא לפני עצמו גם הרוב גם המיעוט אסורים גוד' סמ"ה
 יתן מן הקבוע כפי' לעיל אבל אם נתערב המיעוט שפירש באחרים
 ואפי' הם חריבה תפלו כולם לתוך אחרים התערוב' השני כהנה בספק
 ספיקא כדפירשנו לעיל ואם הרוב נפל כולו באחרים הכל אסור כיון
 שהאיסור פתח ואם נפלו משם אפי' טהציתם לתוך אחרים יש איסור
 רבם כן בתרי ואפילו לאכול אחד ארבעה עשר ס' ויש סממין ונסתו
 לדבר הכל לא יאכלם כולם כאחד ואם ליכא אחר ספיקא ואסור :

ט ודוקא שהתערוב' חרמית היא מותר מן התור כגון שנתבטל
 ברוב א תולין להקל בספק ספקא אף על גב דערין מרבנן
 באיסוריהו קיימי כגון דכריס חסדי' שאנו מתבטלין מרבנן אפילו
 באלף ככל זקוק בספק ספיקא מותרין אבל חתיכת איסור שנתערב
 בחתיכת היתר ופאלו חשנים נפל אחד מהם לתוך עשרה של היתר
 אין אומרים בזה ספק ספיקא להקל לפי שאנו רואין כל אחד מהשנים
 נגופו של איסור כל זמן שלא נתבטל האיסור ברוב ויש אומרי דברכה
 דחומה שאנו מתבטלין מרבנן אפילו באלף מרבני לתו השיבמשיע
 דלא להתבטל זמי אפי' בספק ספיקא חומה יתירה הויא דהנה ספק
 ספיקא מתי' אפי' בכל האיסור' ודפודים דראיסור דבס חסור מן
 התורה כגון ע"א ועיין סימן נ"ז מיהו דא דשרינן ספק ספיקא דוקא
 בשתי תערובות כמו שאמרנו שנוכל לתלות דראיסור במקום אחד
 שכלל איור האחד מן התערובות השני נכלל לומר שבאחד מהם שנפל
 שמה אינו ואם תמצא לומר הוא הוא שמה יה אינו האיסור שהאיסור
 נשאר בתערובת חראטון אבל ספק איסור שבגופו כגון ספק טריפת
 שנתערב באורחית ותוא חתיכה דראייה להתכבד או כ"ה או שאר
 חסרים שאינן מתבטלים שנתערבו אפי' באלף כולן אסורין אע"פ דככל
 דרא ודרא איכא נמי ספק ספיקא שנוכל לומר על כל אחד שמה אינו
 זה שנפל ואם תמצא לומר הוא הוא שמה אינו טריפת דרא ספק טריפה
 הוא בכל מקום כיון שאין יכולין לתלות האיסור בכמו' אחר לא בגופו
 נפק מותר ספק אסור לא שרינן ליה דהא בתהרה גם כן לא אשירו

בני ארץ שנוהר בפרת של ע"א ולקחין מן הנחתומין כל ג' זיני פת ואפשר שפשט היתר ותמשו שאין יכולין לקמוד בו ואין נזרין נזרין בו שאין פלסרי ישראלים מצויים בנינו ואפילו במקום שפת ישראל מצוייה נהנין היתר בטל ע"א שכיון שלא פשט האיסור במקומותינו אין צריכין למנות ולהתירו :

ד ואפילו נילוש בבצים או שכבים מוחין על פניו קנין אותו מהם ולא היישינו נמי לכיצת נבילת או מרפה או של נבמא שרוב הבצים המצויין עבש בנינו של מחורים וכשרים הם כמו שנתבאר לעיל סי' פ"ו ואף על פי שיש בבצים משו' בישולי ע"א כיון שהם מפליק לגבי הפת שהפת הוא עיקר לא היישינו בבצים משום בישולי ע"א שכמלהם אצל הפת מיהו יש מחמירין בפת הנמש' בבצ' על פניו משל שהם בעין ויש בהן משום בישולי ע"א ואינן במל' גבי פת בין שרץ באין ויש להחמיר בה אם אפשר :

ה ואפי' אותן שנוהגין איסור אין צריכין לנהוג איסור אלא בפרת שלש וערך הע"א אעפ"י שאפא לו אורז כך ישראל אבל אם לשו הע"א ולא ערבו יפה כמו שהוא צריך לאפיה לא נזרו עליו הלבך מותר לו ליקח שאו' מן הע"א לחס' בו עיסתו שהי' מתחילה לא ערבו הע"א השאור הזה יפה אלא על דעת שיחזקו ויערבנו עם העיסה ואז יערבנה יפה יפה והוי כלשו ולא ערבו ומותר להם אפילו לאורזם שנוהגין איסור בפת של ע"א ויש מתירין אפילו לשו וערבו הע"א פת יפה אם אפא ישראל ולפי זה פשיטא דשאור מותר ליקח מהם :

ו אף על פי שאנו נוהגין היתר בפת של ע"א יש לחס' שלא פשט כל כך ההיתר אלא בפת של נחתום שאין בו כל כך קרוב דעת שכיון שהו' מוכר לכל אכרינו באומנותו הוא עוסק ולא יבא על ידי כך לירי חיתון אבל פת של בעל הבית כל מי שיכול ליהו' בו יותר בו בכל כח שיוכל ותעב' שאם יאכל פתו יבא לכעו' עבה ויבא לירי חיתון וגם בפת של נחתום נמי אם יש סם נחתום ישראל טוב הוא לקנות כן הישראל ולא מן ע"א אפי' הוא נחתום :

ז ואם פת של הנחתום ע"א ערב עליו יותר כפתו של ישראל או שהוא יפה מכנו מותר לו ליקח מן הע"א כיון שהוא ערב לו יותר ואם הוסיף הנחתום ע"א את ישראל לתוך ביתו הרי פתו כפרת בעל הבית והנהגה איסור בפתו של בעל הבית ינהג בו איסור לעולם ואפילו קנאת הנחתום מכנו ואפילו שלחה לישראל לביתו וכן אפילו שלחה אותו לישראל אתר אסורה לעולם ושל פלסר כו' צריך לעולם לנהוג בו היתר אפילו קנאו בעל הבית מכנו שלא הלכו באיסור זה אחר מי שהפת בידו עכשיו אלא אחר מי שהיה בידו בשע' אפיה :

ח ובמקום שאין סם נחתום מצוי מל' אפילו פת של בעלי בתים מותר משום היי' נפש ואף על פי שיודע שאם יכתין מעט יביא פת כשר אינו צריך לחמתין כשהוא רעב ויאכל מפת של בעל הבית ע"א ויא' שאם יודע שיש פת ישראל עדי' מלין ומסין נהנין להקל' ונקרא נחתום כל מי שעושה הפת למוכרו בשוק אפילו אין אומנותו בכך אלא שעושה כן באקראי בעלמא דינו כנחתו ומותר לקנות ממנו שכיון שעשאו מתחלה למוכרו בשוק לא שייך קרוב דעת ואם עשאו מתחלה לצורך ביתו ואח' נתנו' או מכר לישראל אפילו תוא נחתום מוכחה וקבוע תרי' הוא אצל זה הפת בעל הבית היי' כבה :

ט במה דברים אמורים בפת של ע"א שאותם הנחתום בו הירצו מתירין אפילו עושה הע"א הכל הלישה והעריכה והאפירה ולא סיגע בו הישראל כלום ונהנהגים בו אוסרים אותו כשעשה הע"א הלישה העריכה אפילו אפא הישראל ותסיק התורה כי אין איסור משו' בישו' ע"א לא משום הפת עצמו שנוהר עליו שלא יהא לו עסק של קירוב הדעת עסקו משום התנות אבל בפת שהוא של ישראל ואפא הע"א חוץ בכלל איסור בישולי ע"א שהוא בכלל איסור שלקו' ובאמתו לא נהגו היתר בשום מקום אפילו במקום שנהגו היתר בפת של ע"א ואיפשר ששם שיש ברכים הגאסים בישולי ע"א עוד פשט אחר כשע' חתנו' והו' שלא יהא רגיל אצל ע"א במאכ' ובמשת' ואכלנו דבר טמא מיד שאין שייך לוטר בן גבי פת של ע"א כמו שיתבאר בסימן שאחר זה לבך מחמירין בה יותר ואין אוכלין אותה אלא אם כן עשת הישראל אחת משלשה בלאבות או שהם היסק התנור והתוית נהלים והאפיה שאמ' עשה הישראל אח' פאלו אין בו משום בישולי ע"א ואילו לא עשה בו הישראל אלא ורקען אחר בתנור או אפילו לא עשה אלא שנפח באש חרי' הוא כאלו היתה בגדלים והתמ' כל דעת שבושאין ברצ' לא להיות לנו היכר שאנו מוכרלי' מהם ומכשולם נילוש שקורין קיובלי' ד' א' פת שקורין לעקו' ד' ככלל פת ובמקום שנהגין 3 5 2 ה

זאיסור אין אנו אוסרין את האיסור יותר כבה שהיה אסור כבר אבל באן ששתיהן של היתר אם תתלה את האיסור באח' זנתיר את השני חרי' אותה אוסר את השני מהיתרו ויש לנו לחס' מה ראית להחזיר את זו ולאסור זו אימא איפכא הילכך שתייהן אסורות כרא' כשאין בשום אחת מהן כדי לבטל את האיסור אבל יש באחת מהן כדי לבטל את האיסור שתייהן מותרים שגם בכאן נוכל לתלות ולומר האיסור נפל לתוך אותה הקדרות שיש בו כדי לבטלו ונשארו שרי' הקדרות כהיתרן הראשון ואין חילוק בין אם שתי הקדרות של אדם' או משל שני בני אדם :

י חיוכאן שתי קדרות של היתר ונפל איסור לתוך אחת מהן וידוע לאיזה נפל ולא היה בו סכר' לבטלו וחרי' נאכר אותה הקדרה וחרי' אחר ונפל איסור אחר לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזה נפל בזה תולין גב' להקל ואומרים למקו' שנפל האיסור הראשון נפל גם השני כיון שנאסר כבר ואין אנו אוסרין אותו יותר בתליותינו בו גם האיסור השני אבל אם היה בקדרה כדי לבטל האיסור הראשון הרי עדיין שניהם של היתר הם כמו שהיו אז אין תולין נפילת איסור השני באחת יותר מכתברתה דמה ראית כדלעיל : ואם אין בו כדי לבטל גם האיסור השני שניהם אסורין ואם נפל האיסור הראשון לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזה נפל ואין באח' מהם כדי לבטל את האיסור ואח' נפל איסור השני לתוך אחר מהן וידוע לאיזה נפל אין אוסרים לכנסו שנפל האיסור האחרון נפל גם הראשון רכיון דבטעה שנפל הראשון לא נודע באיז' מהן נפל ונאסרו שניהם לג' תוצ' כנפילת האתונת שום אחת מהן מדוקתה ושתייהן אסורות :

יא ומה דאמרינן דבשתי קדרות של היתר ואין בהם כדי לבטל את האיסור רשתיהם אסורות הני מילי כשאין בהם לבטל האיסור אפילו כשנצרך כל מה שבשתי הקדרות אבל אם יש בשתייהן כדי לבטלו שתייהן מצטרפין לבטלו ולא עוד אלא אפילו היתה אחת בבית ואחת בעלי' ונכנסו שתייהן בספק נפילה זו מצטרפין והוא הדין אפילו למאה שכל שנכנס בספק מחמיר איסור מצטרף יחד לבטלו כמדת דברים אמורים בששתיהן של אדם אחר לפי שכל שהוא של אדם אחר עתיד להתערב לפיכך רואין אותו כאילו היה כבר מעור' ומצטרף אבל אם הם של שני אדם אין מצטרפין לבטלו ונראה לי דאפילו של אדם אחד נמי אם ידוע בבירור שאינם עתידים להתערב כגון שהיה אחד תבשיל של חלב והאחד של בשר אין מצטרפין ואפי' בשניהם של בשר ואדם אחד לא יאכלם עד שיערבם יחד שאו נתבטל האיסור בטעמו ממש מיהו יוכל לערב' לכתחלה ואין כאן מבטל איסור לכתחלה שהרי האיסור כבר נתבטל ע' צירוף ואפי' הכי אם אינו רוצ' לערב' לא יאכלם אאכ' יש באחת מהן כדי לבטל ואז תולין בו אפי' הם של ג' בני אדם כמו שנתבאר למעלה ויש מחמירין אפי' באדם אחד אכ' אין באחת כדי לבטל ובמקום הפסד מרובה ש' לחתיר לאוכלם לא יאחר שיערבם שכבר בטל מעמא :

הלכות פת ושלקות וחלב ונבילה של עובדי ע"א

קיב דיני פת של עובדי ע"א וכו' מזה סי' ע"א :

א יש דברים שאינם אסורים מן התורה כלל אלא שחכמינו הראשונים ז"ל אסרום עליו כדי להבריל אותנו מן העמים בתכלית החכמה כדי שלא נתערב ונרגיל עצמנו לעמם ועד יר' בך ומטבו הלבבות וקירוב דעתם אליו לאלו ויבאו להתחתן עמ' ויילכך לא אסרו אלא דברים הממשיכים לבנות בני אדם ומצויין ביחוד לפיכך נזרזעל פת של ע"א אפי' אין בו שום חשש זליפת געולי בליהם ואפילו אפא להם ישראל והוא לוקחו מן ע"א אסור :

ב וכן אסרו שלקו' שמשליון חמ' ואסרה גם כן לשותת במס' וכן אפילו שאר משקין שאין בהם משו' חשש יין נסך כמדי שיתבאר לפנינו בעה' ובפת לא אסרו לא פת של מיני דגן שודך בני אדם לקמ' עליו סעודתו ויבאו לסעוד עבהם ועל ידי כך יבאו לירי חיתון אבל פת של קטנית ושל אורז ודוחן מותר ואפילו אפא ע"א מפני שאין רגילין לקבוע סעודה עליהם ואין לאסור אותם משום בישולי ע"א אם הקבוח הוא של ישראל שהרי אינם עולק' על שלהן מלכים :

ג מיהו לא פשטה זאת הנזרה של פת בכל אלו הארצות ואין אחד

לבוש עמדת זהב הלבנות משקין של ענא סמן קין

החזיר ותבשלו בו חנבים וזכורו בסקים שעלין על שולחן של מלכים מותרים:

ה וכן אם חיד ראש נדי להסיר השער ונצלו ראשי האוני' שהם רכים עד שהם ראויים לאכילה מותרים כיון שלא כיון לטעם בישול אבל אם כיון לטעם בישול כגון שהסיק אחר התנד לבשל בו בשר תחלה ונצלה אעפ' שלא כיון לזה הבשר שחדי לא ידע בו אפה אסור:

ז לפיכך אם ידע הענא שהיה בו בשר בתנוד אפי' חסמ' ליבש בוכל אסור דחיישי' שמא כיון נכ לבישול כיון שידע בו:

ח ולא אסרו אלא כשנעשה כל הבישול על ידי ענא אבל אם חיד תחלתו או אמצעיתו או סופו ע"י ישראל מותר כיצד הניח הענא התבשיל על גבי האש ובא ישראל והפך בבשר או הניס בקדירה אף על פי שהיה מתבשל בלא היפוך או הנסת הישרא לא שקירב בישולו מותר וכן אם הני' ישראל וגם הענא הרי זה מותר אפילו לא היה מתבשל בלא סיוע הענא והיה הניח הענא אצל האש ובא ישראל והפך והני' ואח"כ חזר הענא והפך והניס דהשתא נעשית אמצעית ע"י ישראל שמותר:

ט וחוקא היפך בבשר או הניס הישרא בקדיר מותר אבל סגירת התנוד והדלקת האש וכל שכן חיתוי נגלי' לא מחניגי דברי' המתבשלים לא חוקא בפת שאלו הם מלאכו' מיוחדות לפת מה שאין כן בקדירה שעיקר בישולו הוא ע"י היפוך או הנסה בתוכו:

י לפיכך חרצה לבשל סחבת בתנוד של ענא צריך שיהן הישרא' המסכת לתוך התנוד למקו' הראוי להתבשל שם ואם בא אחר כך הענא והפך בבשר והניס בקדירה וקירב בישולו לית לן בה:

יא ברא' שמצאה הענא על גבי האש והניחה שם והפך או הניס אבל אם סילקה הענא מן האש חזר והניחו הרי ביטל מעשה הישרא' וכ"ש אם הניחה הישרא' על גבי האש וסילקה וב"ה הענא והחזירה שאסור לא אם כן הניע למאכל בן דרוסאי שהוא שלישי בישולו בשמלק שכל שנתבשל במאכל בן דרוסאי על ידי ישראל אפילו סלקו הישרא' מן האש ובא ענא והחזירו ונכרו אין בו משום בישול ענא דחיי' כמבטל וכן אם נתבשל על ידי ענא במאכל בן דרוסאי ונמרד ישראל יש לאסור משום דחשיב כמבטל כולו על ידי ענא אא"כ הוא ערב שבת או ערב יום או שישי הפסד בדבר יש להקל בו שלא להוסיפו כמבטל הואיל ואינו ראוי לרוב בני אדם לאוכלו כך ובישולי ענא הואיל ומרובן הוא יש להקל בו בבה"ב בשעת תרחק:

יב הניח ישראל הקדירה על גבי האש והניח ענא לשומרו ולתפך בו ואין ידוע אם סלקו ענא עד שלא הניע למאכל בן דרוסאי חזר והחזירו אם לא מותר דספק דרבנן לקולא ועוד לכת ניהוש' לזה שגוה דבר שאין לע"א תועלת בו ולמה יעשהו' והא דרורין בהניס ישראל והפך ענא חוקא ברא' עביר הענא אלא קירוב בישול דבלאו זה היה גם כן מתבשל אלא שקירב הענא בישולו אבל היכא שהניחו הישרא' בעניין ראי' לא להפך כי' הענא לא היה בישול ולא היה מניע אפילו למאכל בן דרוסאי אסור הילכך הניח הישרא' על גבי נחלים עוממות שלא היה ראוי להתבשל עליה' במאכל בן דרוסאי שהרי היו תולכים ונכבד' וכן ענא והפך בו ותבשל הרי זה אסור ומשקל' יש להחזיר כשצולין בשר בשפוד אף על פי שהניח הישרא' השפוד עם הבשר תחו' בו סמך לאש למקד' וזהו שלא ליתנו לענא להפכו כדי שיעלת אא"כ נצלה כיד ישראל במאכל בן דרוסאי שהרי אם לא היה הפכו הענא לא הי' נצלה מצד האתר בל' ועוד דאיכא למחש' ביה שמא יסלקנו הענא ויחזור ויניחנו ולא אדעת' דישראל' ולא דמי' לקדיר' שמניח ישראל להניס הענא עד שכא' תחולך לו ולא הייטי' שמא יסלק' בדרבסמך דטאני' חבא שראש השפוד עשוי להיטבט' כמסקי' שהיא פונה בו וכשהוא נשכט חזר הענא וחנידו נאסר יא' שנגס כבישול ענא מחני' אם תרליק הישרא' את האש או חיתת בנחלים דאפי' חיתת בלא כחנה מותרין ויש מקילין עוד שאפילו לא חיתת הישרא' ולא חשליך בה קיסם אלא שהענא תרליק את האש מאש של ישראל מותרין:

יג ולא אסרו אלא כבישול שעל ידי האש אבל בישול שלא על ידי האש כגון מליח וכבוש ועישון אף על פי שמליח ברורה וכוש כמבטל שרי הלמד בשר או דג' קטני' שכבש ענא או מלחן עד שראוין לאכילה וכן אפי' עשין דברי' וראוין לאכילה על ידי עישון מותרין אפילו אם חיד ובשלים אה"כ הענא אצל האש בישו' גמ' מותרין שהעישון והכביש' והמליחת' שמתהל'ל אינה אוסרתן שאינם נקראים בישול וכשכבטל אחר כך דבר שנאכל כמי' שהיה הוא מכבטל ומותר' ובי' תימא ברגים קטנים מאי איריא בשל' אור שכבשן הענא או מלחן דמותרים:

יד וכן אם חיד ראש נדי להסיר השער ונצלו ראשי האוני' שהם רכים עד שהם ראויים לאכילה מותרים כיון שלא כיון לטעם בישול אבל אם כיון לטעם בישול כגון שהסיק אחר התנד לבשל בו בשר תחלה ונצלה אעפ' שלא כיון לזה הבשר שחדי לא ידע בו אפה אסור:

טו וכן אם חיד ראש נדי להסיר השער ונצלו ראשי האוני' שהם רכים עד שהם ראויים לאכילה מותרים כיון שלא כיון לטעם בישול אבל אם כיון לטעם בישול כגון שהסיק אחר התנד לבשל בו בשר תחלה ונצלה אעפ' שלא כיון לזה הבשר שחדי לא ידע בו אפה אסור:

טז וכן אם חיד ראש נדי להסיר השער ונצלו ראשי האוני' שהם רכים עד שהם ראויים לאכילה מותרים כיון שלא כיון לטעם בישול אבל אם כיון לטעם בישול כגון שהסיק אחר התנד לבשל בו בשר תחלה ונצלה אעפ' שלא כיון לזה הבשר שחדי לא ידע בו אפה אסור:

יז וכן אם חיד ראש נדי להסיר השער ונצלו ראשי האוני' שהם רכים עד שהם ראויים לאכילה מותרים כיון שלא כיון לטעם בישול אבל אם כיון לטעם בישול כגון שהסיק אחר התנד לבשל בו בשר תחלה ונצלה אעפ' שלא כיון לזה הבשר שחדי לא ידע בו אפה אסור:

יח וכן אם חיד ראש נדי להסיר השער ונצלו ראשי האוני' שהם רכים עד שהם ראויים לאכילה מותרים כיון שלא כיון לטעם בישול אבל אם כיון לטעם בישול כגון שהסיק אחר התנד לבשל בו בשר תחלה ונצלה אעפ' שלא כיון לזה הבשר שחדי לא ידע בו אפה אסור:

יט וכן אם חיד ראש נדי להסיר השער ונצלו ראשי האוני' שהם רכים עד שהם ראויים לאכילה מותרים כיון שלא כיון לטעם בישול אבל אם כיון לטעם בישול כגון שהסיק אחר התנד לבשל בו בשר תחלה ונצלה אעפ' שלא כיון לזה הבשר שחדי לא ידע בו אפה אסור:

שנוחנין היתר בפת של ענא גם הם מותרים ולא אמרין שיש בזה משום כישולי ענא משו' התכלין שבה שכבר נתערבו ויש מיני קויכל' דקים שדרכן לאפות על כרתי' חמין כאותן יש ליותר שדרכן למשות הברזל בחלב או בחזיר:

יא פת של ישראל שאנא ענא בלא חיתוי נחלים הישרא' ובלא קיסם אסור למכרה לענא שמא יחזור הענא ומכרנה לישראל ואם פיתת הלחם לשנים מותר שאין דרך לקנות מן הענא פתיתים' לפיכך לא יקה אדם פתיתין מן הענא שמא ישראל מכרם לו וחזא פת של איסור:

יב אם אפ' בתנוד ב' או ג' פעמים ביים אחד והסיקו התנוד לכל אפית' ואפית' ותבשירו התנוד בקיסם בפעם הראשון והשני ובאחרונה לא חבשירוהו אפה חמת הנאמה באחרונה מותר ש"י אפ"ש שלא נשארו בהסקת אחרונה נחלים בעוררת מן החסיקות שראשונ' ועל ידו הכבש' התנוד כמו בוריקת תקיסם ויא' שאם הכשיר הישרא' התנוד פע אחת ולא עמד מעת לעת בלא היסק אפילו אפ"ש בו כך כמה ימים הכל מותר ע"י הכשיר הראשון ויש להקל:

יג אם אפ' הענא חפת של ישראל בלא חיתוי ובלא קיסם אפילו קרמו פני חפת בתנוד מעיל חיתוי ישראל והשליך קיסם כל זמן שהפת צריך לתנוד ומשכיה באפית' ערין ויש מי שאומר שאפי' חתמה חפת יש תקנה להחזירו לתנוד על ידי ישראל אם הוא משבית והוי גמרו ביד ישראל ומותר:

יד מי שנחזר בפת של ענא מותר לאכול בקערה עם מי שאינו נחזר כסני' אף על פי שמעם פת של ענא מתעדיב במעם פת של ישראל מותר דתחילת הנירה לא היתה אלא על הפת כשהוא בעין ולא על תערובתו וכן כותה של ענא מותר אעפ' שיש ביה תערובת פרפרות של פת ענא:

טו ישראל שאינו נחזר ספת של ענא שהיכב אצל בעל הבית הנוהר ספת של ענא וחמלה על השולחן פת של ישראל ופת של ענא שהוא יפה משל ישראל כיון שכניח הכיצוע מוסלת על הכלל בית יבצע מן היפת שכיון שתועלה בהיתר על השולחן דחיינו משום אחרו שאינו נחזר המצוה לבצוע עליו כי פת נקייה הוא קודם לפת קיבור אפילו חנקייה סמא והקיבור מותר כמו שנתבאר בלבו' התכלת ס' קסח סעי' ח' ומתוך שחזרו לו לבה לבצוע עליו הותר לפת של ענא לכל אותה המעודה דאין זה כבוד שמים שהוא יהיה מסג' אה"כ משו' תשש איסור והא כבר כצע ובירך עלי:

יז הנותר המיסב על השולחן עם שאינם נזהרים ויש בו משום איבה אפ"ה לא יאכל וכולס אוכלין מותר' לאכול עמיהם משום איבה:

קין דיני כישולי ענא ענא וכו' יז סעיפים:

א דבר שבשלו ענא אפי' כביתו של ישראל ונכלי של ישראל אסרוהו נכ' הול' הוא משום התנוה ועוד שלא יהא הישרא' רגיל אצל הענא כמאכל וכמשתה ואכלנו דבר סמא יא' ולא גורו לא כענא שאין לו שייכות כגוהה אבל כענא דאית ליה לישראל שייכות בגורח כגון אלו חשפחו הקניות לנו למלאכתן לא גורו בהן שכיון שמחזר עליה בשב' עין והתורה כמו שנתבאר בלבוש וחודסי' סוד דרי' מלאכת' קני' לו למעשה דמיו' וליתא בכלל ענא שגורו עליהם ולא דחיישי' באו משום חתנות ומשו' שפלותן בלאו ובי' לא יתרחק עמיהם ולא משום שמא יאכלנו דבר סמא שאינם רבים עליהם ויש אוסרין ונדחיק להקל בגלו' השפחות שכבית אפי' אין קניות לנו אלא משרתות אותנו מפני שאי' אפ"ש שלא יתחמק מעט אחד מבני הבית באש:

ב ולא אסרו אלא דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי וגם עוליה על שולחן מלכים לפת בו את הפת או הפרפר אבל דבר הנאכל כמו שהוא חי אפילו הוא חשוב להעלות על שולחן מלכים לא מקרי בישול ולא גורו עליו:

ג דבר שאינו עולה על שולחן מלכי אפי' אינו נאכל כמות שהוא חי לא שייך למינוד עליו דמענא באי גורו עליו כרי' שלא יתא' רגיל אצל הענא ויחיינו אצלו למעודה וכן לירי' התנו' או לירי' אכילת דבר סמא דבר שאינו עולה על שולחן מלכי' לאכול עם הפת אין אדם מוסיף את הכירו עליו:

ד ולא אסרו אלא כשמכין הענא לטעם בישול אבל אם אינו מכין לטעם בישול מותר כיצד כגון שהסיק הענא את התנוד ליבש בו כלי דהיי' בו בשר ולא ידע בו ונצלה או שהצית אור באגם כדי להעביר

יורה דעה הלכות פת ושלקות עא סימן קיד

לו

שם אפילו מן השכר כדי שלא יבא לשתות שם עם הישראלים וכן שיתנו לו יין של עא

ד וכל אלו המשקין וגם החומץ של שכר בכל מקום אם הם יקרים שם באותו מקום מרמי היין אסור לקנותו מהם שאנו חוששין שבא עירב בהן יין הרבה עד שאין שם שמים לכסולו כראש כסמוכין בחנו שאינו שוהה שם וכן רב עד שיתקלקל שנכבדו ראשון ראשון ומסתל אבל אם רואין שמוציאין אותן מן הרבית מותר ולא היישיגן שבא עירב בהן יין שאם היה מערב יין בחבית היה מתקלקל וגם בחנות אם עבר ועירב ויש בו לכסולו מותר ליקח דין במי בטל בס' אבל במקום שהיינות יקרים או אפילו הם שוין לרמי שאר משקין אפילו מן החנו מותר ליקח דכיון שאין בו תועלת לגוי לא היישיג לעירו דלהבטיל ולהרטיע לא היישיגן וגם אין לחוש למקצת שנוהגין למשוה היורות והכלים בשוים חויר בשום דבאלו הוא נותן טעם לפנים וגם הוא בטל בס' במקום שנהגו לתת דם או שאר איסור לתוך הכלה עיין לקמן סימן קל"ז

ה במקום שהיין מצוי יש ליהדר ולכרוך ולחקור בשכר ובמסקת של רבש שקושיין הגוים אם נותנין בהם אמרים של יין שכן דרכו ליתן בהן שמרי יין להחזיק טעמו ואם הוא במקום שנותנין בהם אמרים אסור לשתותו ואפשר לי לומר שאפי' יש סבבד השמרים ואפילו בסתם יינם אסור דכיון דלמעמא עכרא לא במלתגל יין רישונים במקום שמוכרין אותו לרפואה וכן כל דבר שקושיין האמרים אנרוקחים מותר ללוקחו מן התגרים אפילו מן התגו שלא כן חבט ואף עפ' שרמי יקרים מרמי היין משום דכיון דראת בית קפול חגר לא מירע נפשית

ו שכן של עא וכן דבש מותרים שלא אמרים משו' שאין בהם משו' קירוב הדעת ככ' הרוצה להחמיר על עצמו בהן חיי' זה הסדר שומח ומסר על פי כד' שנתיהו ואפילו הם מבושלים מותר' שאין בהם משום ביטולי עא שהרי נאכלין כמות שהן היין וגם אין בהם משום גיעולי עא שהבשר והשומן פונם אותם ומסרין וכן מים המין שלהם מותרין שאין עולין על שולחן מלכים וגם שותין אותן היין ואין משתגין מברית' ע' האור וגם לבלי עא אין לחוש משום גיעולי עא דשומן פונבן מלשתות

ז כל מיני כבשין כגון הקפרים והקפלים שיהיו חבוי' שלהם הכבשול וכיוצא בהם כותר' ונתא שרואת שמוציא אותן מן האוצר אבל הנמכר' ברנות אסורי' שמא יולף עליהם יין וכן נתיים שלהם הכבשונים מותרים אפילו הם רכים הרב' עד שערענתן נשכמת ולא היישי שמה' גולף עליהם יין ובלבד שלא יהיו חתוכי' כסכו' שלהם אף על פי שסתם כליהם אינן בני יומן ככין שאני כמו שנתבאר לעיל סי' צ"ו ואם נהדר בהם כמת' הסכין שלהם אפילו לא געהרו בהם מלבש' בקרד' לחקור אם היא בת יומא אם לא מותר' דסתם כליהם אינן בני עומן ולא שייך למימר אנב חרופיהו בחלי' לית למעמא שבקרית ואפילו אינן בני עומן דכיון דבשעת כבישה נותנין בהם מים בקל' חרופיהו

ח וכן הענבים שלהם אפילו מן לחין הרבה עד שמנפשות מותרים שאין הלחות אלא משלהם ולא שיולו עליהם יין במקום אחר חליות זהו אין בו משום יין נסך לאוסרו וכן כל הכבשין שאין רדך לתת לחבו יין או חומץ מותרים וכן מרית שאינה מרפת דם הגוים מחותכים שכביר בקראש ושדרת של כל אור מין שידע שחם דגים מהגרים וכן צור של דגים שיש בו כולבת שנתבאר למעלה סימן ס"ב מעיקר' שמוותרת וכן ערה של הלית כיון שאינה חריף כל כך אעפ' שנתכה בסכין שלהם שאינה ב' מותר

ט אבל קורט של הלית שהוא דבר חריף ביותר אפילו חתכו אחרו בסכין שאינה ב' אסורה דחרופיה' דהלחות מרלי' לית למעמא שוכבין והי' נט' לשכת' וטרית מרופה שאין מבי' הכאש ושרר' מהם אם הוא של דג מחור וכן סלק ודם דגים קטנים מותר' מעורב' שהרבה מינים אסורים כפני' מדגים ממאי' מהעריבין עמדם ואין יכולין לחסרין שצריכין בקאות רב שכי' אותם מפני שהם רומן' למתור' ולא מינכרו ואיכא למיחש לאור מאלף שבהם דבריה לא במלה ובכשין שרדך לפעמים שנותנין בהן יין אעפ' שאין ידע אם הם נותנין בהן יין אף על פי כן אסורין לקנותן מן' נאכרין' במכיליה' ומותרין בהנאה אבל אם ידע שהכל נותנין בהן יין אסורים אפילו בהנאה משום יין נסך המעורב בהן שהו' אסור בהנאה כמו שנתבאר לקמן כעה ואעפ' שאינו יודע בוודאי אם נתנו לתוך יין אסורין כהנאה מספק כאילו היה וודאי שנתנו גם לתוך אל' גבין ששכל דבר' לתת יין ודאי גם בלא נתנו יין ואסורין בהנאה כהן' שכל' נאכרין' לאכילת

ומתרים משום דבר שנאכל במו' שהוא חי והא' אפילו לא כבשן ומלחן ותרים כשכשולן שאינם עולין על שולחן מלכים ואדרבה כשכבשן או מורדן היו נרוע' שפי' דבשתן כבשין או כלוחים כחמת מלחן דרכן להעלותן על שולחן מלכים ואי לא טעמא משום שהם נאכל' כמות' שנא' הי' אסורין

י אבל דגים כלוחים גדולים אינם נאכלין אלא ע' הרחק לפיכך אם צלאן עא אסורים ויש נתיירין וכשר כליה אינו נאכל כלל כמו שהוא חי ואסור אם נתבשל על ידי עא

יא ביצה אף על גב דראוייה' לנוסעה היה אין זה נקרא אכילה חשוב לכיחשב כחמת זה נאכל כמות שהוא חי ואם בשלה אסורה שעולה על שולחן מלכים היא

יב תמרים מתוקי' שבשולן עא כותר' שנאכלין הכל כשרין היין והמרי' הרבה שאין נאכלין לא על ידי האור ואפילו הבינוני' שיש קצת אנשים שאוכלין אותן כשהן היין אסורין לפי שאין נאכלין ע' א' על ידי דחק גדול עירב דבר הנאכל כמו שהוא חי עם דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי ובשולם גוי רואין אם עיקר המאכל הוא מרכרים שיש בהן משו' ביטולי עא אסור ואם העיקר מרכרים שאין בהן משו' ביטולי עא מותר שהולכין אחר העיקר בין להקל אין לתמי' אפונים קלוין וכן קטנית שקורין ערבי' קלוין שקולין עא מותרין שאינן עולין על שולחן מלכים וכן נוהגין בהם היתר אם לא במקום שנהגו למשוה המחב' כחלב שאין נותנין בהן איסור אבל בלאו הכי שרו ואין לחוש לכליהם של ע' א' דסתמן אינן בני יומן כמו שיתבאר מעמ' לקמן סימן קכ"א וכל פדי' שהוא נאכל כמו שהוא חי אף על פי שבשולן אותו עא ונמחה ונעשה תבטיל ביהם שרי ועל כן נוהגין לאכול הפוכידל' שעושיין העא אינפנארא בין של עא בין של ישראל שאמא עא אסורה אפילו לכו' שנותן היתר כפת של עא אף על גב דקמחא עיקר אפה אסור משום שהשומן נאסר מיד כשהוא בעין כשמתבשל קודם שנבלע כפת משום ביטולי עא ואחר כך נבלע בפיר ולא דמי לשני דברי' המתבשלין יחד מתולכין אחר העיקרי וכן יקור' הנאכלין כמו שהן היין שבשולן עם כשר' שחור' אסורים שחטומן של רבשער נתבשל עמקתן שאסור משום ביטולי עא ונכלע בהן

יג וכן יש אסורין חכלים שבישל בהם עא לפני דברים שיש בהן משום ביטולי גוים שהרי בלעו ממנו ויש מתירין שלא חמירו כל כך בביטולי עא לאסור פלישתו ואפילו לרברי' האוסרים מקילין כבלי' לעניין זה שאפילו הוא כלי חרס דיו' בהגעלה שלטת פעמים ואין צריך חזרת בבבשונות כשאר כלי חרס האסורים בבליעת שאר איסורים הואיל ואין לאיסור זה עיקר בדאורייתא עא שבשל לחולה כשבת בותר' למוציא שבת אפילו לברי' ואין בו משום ביטולי עא וכל כהן' חכירא איכא

קיד דיני שכר ושאר משקין של עא וכו' סי' ע"פ

א שכר של עא אסורו גם כן משום התנות הלכך כל שכר אחד של תמרים או של תאנים או של סעורים או שאר תבואה וכן משקה העשוי מרכש אף עפ' שאין בהן לא משום ביטולי גוים שחרי קצתם כגון של תאנים או תמרים או רבש נאכלין כמורד' שהוא רי' וקצתם כגון של תבואה איש עולה על שולחן מלכי' ועוד דכילה היא לגבי המים שחס הרבה וגם אין בהם לא משום גיעולי גוים דסרסם כליהם אינן בני יומן ואפ' הן בני יומן כרוב הדברים הללו הו' חשומן על מאכליהם טעם לפגם אפילו חבי' אסורים משום התנות מיהו אין בהן כל כך קירוב תרעת כמו כפת ושלקו חילכך לא החמירו בהן כמו כפת ושלקות כי על הלחם לברו יתה' הארס במעוררו ובעי' הרחקה טז' חילכך במיני' משקים לא אכרום אלא כבית גוי ואף בבית הגוי לא אצרו אלא כשקבע עצבו לשתו כדרך שארס קובע בשתייה אבל אם נכנס בבית הגוי ושותה דרך עראי באקראי בעלמא מותר וכן מי שלן בבית הגוי חשיב בפוגדק כביתו וסותר' לשתות ויש מתירין כשכר של דבש ותבואה מפני שסתם שכר הנאמ' כגמר' רצה לומר שכר תמרים האוסרים שלא נרו אלא על שכר תמרים ולא על שאר משקין שאינם ח' אזכין כל כך לקרב בהן דרעות וכן נהגין במדינות אלו להקל

ב וגם במקומות שנהגין איסור' בכל' לא אסור' ג' הל' משקין המצויין ושכוחן אבל שאינן מצויין מותרין חילכך יין תפוחים ורימונים מותר' לשתותם בכל מקום כפני' שאינן מצויין

ג ובמקום שישראל נוהגין קולא בין של גוים כל בעל נפש יחזר

רבוש עזרת זהב הלכות משקין של עא פיסן קטו קיו

כה וכן תפוצת שלל אינה אוסרת שאם נתערבה בהית' הכל כותר
 כדלעיל גבי פת של עא זעל סי קיב הלב של עא שנאסרה בעודה
 הלב אין תועיל לה אם יעשו אחר כך גבינה או חמאה כמנה לום כיון
 שאין הלב טמא נקפה וראי השב עא מתהלה לעשו ככנה גבינה ולא
 עירב בה דבר טמא אלא תחלב נשאת באיסורת וכל מרה טעשה
 כמנה אפור :

ב גבינות של עא אסרום גם כן חלוי על פה כמת טעמים והמעמי'
 העיקרים השייכי בנינו הם מפני שמעמידן אותן בעור קיבת
 נבילה או מפני שמחין מניה בשומן חזיר או מפני שמעדין בה דבר
 טמא אף על פי שאין תחלב הטמא נקפה הישינון טמא ישאר מנכר
 מעט בין נקביהאף על פי שהוא דבר טעם גורו עליו מפני שהו' מצי
 וכיון שהצדק לזוהר עליה מאלו הטעמי' גורו על כל הגבינות ואפילו
 במקום שאין שייך אחר מאלו הטעמים כי היכי דלא ליררו לאתלופי
 הילכך אפילו גבינה שהעמידה העא בעשבים שהוא ידוע לנו שהוא
 כך ושאינו בה דבר טמא אלא שלא היה ישראל אצל עשיריו אסור
 והאוכל ממנה או תחלב שחלבו ואין ישראל רואהו ככין אותו מכת
 מדר' טעבר על דברי חכמים ואם דאר' עשיית הגבינות ולא ראית
 דדליבר' יש להתיר בדיעבד כי אין לחוש שכא עירב בו דבר טמא
 מאחר שאנו רואין טעמת הגבינות מזו תחלב כי דבר טמא אינו עומד
 ובוודאי לא עירב בו העא כלום הואיל והיה דעתו לעשות כמנה גבינות
 וככל מקו אסור לאכול תחלב כך הואיל וכבר נאסר כמו שכתבנו סוף
 סעי' הסמוך אף על גב שכתבנו אהיה ישראל עשי הגבינות אסור לחלו ולא
 סמכין לתר' דודאי אין בו דבר טמא היינו משו' שמצטרפין זה הטעם
 עם טעמים אחרים ולא כטעם זה לבדו אכרינן לחו' :

ג חמאה של עא לא מצינו לחכמי הנבירא שגורו עליה וגם אין
 בה טעם ברור לאוסר' שאם משו' תחלב טמא הלב טמא אינו עובר
 ואי מטום כיעוט ציהצוה הלב טמא שנשאר רבוקה בה חוי דבר טעם
 ואין לאוסרו בשביל כך ואף על גב דבגבינה אסור בהד טעם בשביל
 כך אין בחמאה כל כך נומות כמו הגבינה לכך לא גורו בחמאה אלא
 שנהנו בו איסור משום אותו מיעוט השש שאין בו ממש הילכך במקו'
 שנהגין בה היתר אף לאוסרה להם אבל במקום שנהגין בה איסור
 ואפילו לא מהנו בו כלום אלא רובם אין לשנו' סכנה גם ומיסרי'
 המקלין בה במקו' שנהגו בה איסור וכמקו' שאין נהגו ידוע כס בשלת
 עד שהלכה לה ציהצוה תחלב שדנוקה בה מותרת ואפילו לכתחלה
 מותרת בשלה כרי' שילכו לחן ציהצוה תחלב ואם בשלה עא מותרת
 דסתם כלי' עא אינן בני יומן' מי שהולך במקום שאין אוכלין אותה
 למקום שאוכלין אותה אוכל טעם עמם ואין בה משום חומרי' מקובץ
 שהולך וכוכיון שהוא איסור קל מאד אבל אסור לתביא עכו לאוכלת
 במקו' שנהגין בה איסור אבל לא שיש בה היכר שהוא בא' ממקומות
 המותרים וההולך במקו' שנהגו בה היתר למקו' שנהגו בה איסור אסור
 לו לאוכלו שם משום דברי' שארשים נהגו בהן איסור אי אתת רשאי
 להתירה בפניהם וא' דהא אם תובאת ממקום היתר למקום איסור נמי
 אסורה אפילו יש בה היכר והכי נתנו :

קיו דברים אסורים משום סגנת נפשות וכו' סעיפים:

א כתיב השמר לך ושמור נפשך וכו' ותבי' ושמרתם מאד
 לנפשותיכם שיש במשמעות אלו הלשונ' שצריך האדם
 לשמור את נפשו שלא יביא את עצמו לידי סכנה אף על גב שפשוט של
 אלו הכתובים לא מיידי בוח מכל מקום סכנה חל על מקראות הללו
 ואסור כל הדברים המביאין את האדם לידי סכנה ונל' לומר שניכר
 ללם דה' ממצות בני נח שג' להם ואת דמכם לנפשותיכם אדר' לפי'
 גורו ואסרו חכמי' סגנת מאיסורא ואפילו יאמ' אדם דריני מסכן את
 עצמי ומת לאחר' עלי' בכך אם אני איני מקפיד בכך אין מניחין אותו
 לא מסכן אותן מכת מרד' כמו בכל שאר איסורין שאסרו חכמים ו'
 הילכך משקין שעמדו מגולין אסור לשות' מהם שיש לחוש טמא שמת
 מתן נחש או שאר דחשי' שיש לחן ארס והמילוי בהן ארס מיהו האידנ'
 אין נחשי' מצויין בינינו ולא שאר חרשתי' שיש להן ארס תילכך נהגין
 להקל בכל המשקין ואפילו לכתחלה במיחין אותן מגולין ואין חוששין
 ואין בזה משום דבר שנאסר במניין שצריך מניין אחר להתירו שכוין
 שלא גורו אלא משום הנחשים וחרשתי' וזה אינן כצוין בינינו ליתא
 לגיוריה כלל בדא' בסתם משקין מגולין אבל דודאי אם ראינו נחש
 או חש ששתה מן המשקה שישא' דאסור אפילו דאינא שיש
 בהן

על יד' חין דהו' חין עיקר ויש מתיירין לזכו' אותן אפילו נתנו בהן דודאי
 יין חין כדמי' יין נסך שכתם ואף על פי שלא ידענו ככר' גרנו כרין
 או צדין כמח' הוא דרכן לערב בכי' צא באלו וימכרנו חין מדמי' אותו
 יין נסך שאנו משערין שנתנו בהם' ואם ידוע שע' אחר יש בעיר
 שאינו בעיר בו יין והשאר הם ספיקא פוה ליקח מכולן כל זמן שלא
 ידענו בודאי טעור' בו דכל כי האי גונא תלינן לקולא באיסורי' רבנן
 ואם ידוע שמקצת ע'א בודאי טעור' בו וזקצת בודאי אין נותנין בו
 יין אולינן בתר' רובא דכל דפריש' מרובא קפריש' אבל אסור לקנות
 מהם בכתי' הם דכל קבוע ככחצה על כחצה דמי' :

א חמול' שלהן אסור ופירוש חמול' הוא שנתנין מיסומלה על
 שומן הרג' וכו' צוצות שוכני' וכשבלין חמים הראשונים חזרין
 ונתנין אחרים ואם הם טעמים הרבה נותנין שלשה פעמים ויהו' ואין
 איסורו מהט' עצמו הניחוש טמא כרג' טמאים עטאווה שאין עושין
 אותו לא מדג' פתורים הילכך אין איסורו אלא במקו' שהיון מול יותר
 סמך דחיישינן שכא עירבו בו יין אבל אם דמי' חין יקר' מדמי' המוריי'
 מותר בדא' באופן שהוא יכול לתקנו פעם ארת ושתיים בלא יין אבל
 ש' שאינו אופן ואינו ידוע לתקנו אפילו בפעם ראשון בלא יין אסור
 אפילו אם חין יקר טעמו ובאומן נמי לא אכרן דמותר לא בפע' ראשון'
 ושניה' שכוין שיעדין הם טעמים אפשר לתקנו בלא יין אבל בפעם
 שנייה ואילך כבר פהש ואי אפשר לתקנו בלא יין ואפילו מן ה'
 תאומן אסור לקנות' בדא' במקום שדרכן לתרת לתוכו יין אבל
 במקו' שאין ידב' לתת לתוכו יין כות' לקנותו מהם וכן להפקידו אצלם
 ולשלחו על יד' ולא חיישינן שכא יקחו ממנו ומלאוהו ביין כיון שאין
 דרך לתת בתוכו :

ב הרשע' היה נזהר מתכרכום מפני שבכל הארץ החיא ריו'
 מולפין עליו יין חרבה וגם עושין מבשר השורים חושין חושין
 ומייבשין אותן ועושין כחוש הכרכום ופוערין אותן בתוכו :

קטו חן תחלב שחלבו עא ואין ישראל דוארו ונבינה וחמאה וכו' סעיפים:

א חלב שחלבו עא ין ישראל וראוהו אסור טמא עירב בו חלב טמא
 לש' חלבו לצורך ישראל או לצורכו אפילו הכי אסורה ולא
 אכרינן כיון שחלבו העא לצורכו לא עירב בו דבר טמא שגם הם אין
 דגילין לאכול חלב רק מכהם שחורה אפה אסורה מפני שאין נזהרין
 בה כל כך דחיישינן ואפילו לא היה לו דבר טמא בעירו חיישינן טמא
 כבר נתן בו דבר טמא כמל' כיון שלא ראוהו ישראל מתחלה תחליבה
 ואם חיה העא חולב' כנינו חסראל יושב מכהן מתחילת החליב' עד
 סופה אף ידוע שאין לו דבר טמא בעירו מותר אפילו אין חסראל יכול
 לראותו בטעה שהוא חולב' חיה לו דבר טמא בעירו וחישראל יושב
 מכהן והעא חולב' לצורך ישראל אפילו אינו יכול לראותו כשרואה
 קשב אם יכול לראותו כשהוא עובד מותר שיר' העא טמא יעמו וראוהו
 דהוא שור' שחלב טמא אסור' לישראל דאם לא כן לא ירא טמא וראוהו
 הישראל וחלו מן המהולך ומן הטמא ולא ארעתי' לישראל וכן אם העא
 חולב' לצורכו אף על פי שישא' יושב מכהן אף על פי שם דבר טמא
 בעירו תחלב אסור שכוין שחלבו חולב' לצורכו לא יירא מן הישראל
 וחולב' כדרכו מכולם כמכאים וטחורים לפיכך לכתחלה יחור שיהא
 הישראל בתחלה תחליב' ויראה בכלי' שהולבין בו שלא יחא בו דבר
 טמא ונהגו לחמשי' שלא יחלבו העא בכלי' שדרכו לתחליב' בו טמא
 נשאר בו ציהצוה הלב של עא מיהו בדיעבד אין לחוש לכל זה :

וספחות שחולבות בהמות בבית ישראל או בריר' שלהם כל מקום
 שאין בית עא מפסי' אין לחוש לדבר טמא ומותר אפילו לכתחלה להניח
 אותן לחלוב אף על פי שאין שם ישראל כלל שמאחר' שדואר' בבית
 ישראל או בשכנתן אין לחוש לדבר טמא אבל אם כיר' עא מפסיק
 צריך להיות ישראל שם כאילו היא חולבת כבי' עא ואפילו ישראל קטן
 או קטנה שני שהעא מרתת לפני' הם ואם חלבו עא מקצת בהמות ולא
 דחה שם ישראל ואחר כך בא ישראל א' האחר' עכשיו בזמן הוח שאין
 דבר טמא מצי' כלל מת' מיהו אם לא בא שם הישראל עד לאח' שחלבו
 כולם תי' בחלב שחלבו עא שאסורה אף עפ' שאין דבר טמא בעירו
 והאיל' חכמים אסרה לא פלגי רבנן' חלב של עא אוסרת כלפי'
 שנתבשר' בהן כשאר איסור אף על פי שאינו רק ספק טמא עירב
 י' בה דבר טמא' וכן גבינותיהם גם כן אסורים טעם הואיל ואסורים
 חכמים אבל חמאה שלהם אפילו במקום שנתנו בה איסור אינה אוסרת
 וכלים שנתבשר' בהם שחר' חכמים לא אסרו כשאר יתבאר בסמוך

יורה דעה הלכות דברים האסורים משום מכנה סימן קיז קיח לו

בחן סכנה ואין חילוק בין מים ושאר משקין שכיון שראינו ששתו מהו
אפי' אין דרכן לשתות אלו המשקין הא ראינו שזה שתה וזמן שחשו
אגילו לא חששו לאלו המשקין כמו שמפורש בפרק אין מעמידין
שבמה משקין לא חששו בהן משום גילוי משום שאין דרך דהנהגים
נהרשמים לשתותן הם בסתם שלא ראו ששתו מהן אבל אם ראו
ששתו מהן וראו אסורין אפילו האידנא כיון ששתו מהן חרי דמילי
בהן ארס :

ב וצריך כל אדם ליותר שלא לאכול בשר ודג ביהודי וחל לבשלן
או לצלותן ביהודי ולאכולו ואפילו אחד בפני עצמו שכבר קבל
פעם תשני ואסור מפני שקשה לצרוע ויש מחמירין ליהודי כלי לבדו :
ג והוא ארס רגיל לרחוץ ידיו בין בשר לדג וישתפת כיון או במים
ויאכלנו בנתיים כדי לרחוץ מים שלא יתערב טעם דג ובשר מפני
חסכנה ויא שאין לחוש לה לא בשמבשלים אותם יחד ואוכלן אבל
לאוכלן זה אחר זה אין לחוש לרחוץ הידים ביניהם שאין בו סכנה כל
כך וככל מקום יש לאכול דבר ביניהם ולשתות מעט דחי כמו קנינת
והרחת הפה :

ד וצריך האדם ליותר מועת האדם שכל יועת האדם הוא כסם
המות חזן מועת חפנים :

ה וצריך ליותר מליתן מעות בפני סמאיש עליהן חק יבש של
מכני שחין ולא יתן פס יד תחת שחיו שחירים עסקניות חן ויש
לחוש שמא נגע ידו במצורע או בסם רע ולא יתן ככר להסתות חשתי
מפני שידבק בו ויעת ואחכ יאכלנו והיועת הוא כסם חבורת ברעיל
ולא יתן תבשיל או משקין תחת המטה אפילו מחושה כלי בתל מפני
שרוח רעה שורה עליהם ולא ינעץ סכין בתוך אתרוג או ברך צנן
ויניחנו בתוכו שמא יפול אדם על חודת וימת . וכן יותר מכל דברים
המביאים לידי סכנה חמיר סכנתא מאיסורא ויש לחוש יותר לספק
סכנה מלספק איסור ולכן אסור לילך בכל מקום שיש בו סכנה כגון
תחת קיר נשו או יחירי בלילה וכן אסור לשתות מים מן הנהר בלילה
או להניח מים על קילוח המים ולשתות מפני הרחמים כי דברי אלו יש
בהן חשש סכנה . וכן מנהג פשוט שלא לשתות מים בשעת התקופת
שהוא סכנה וכן כתבו הקדמונים ואין לשנות ממנהגי עוד אסור בענין
חקות ואסור כמת ימים לחקו בהם פני שחיו יודעים להם שהם
סכנה מיוחדת אפי' נהרם בהן עכשיו ברבים וכבר אסרו בגמרא הנח
להם כיון דרשו בהן רבי שומר פתאים הואך בקצתן עריין אנו נהרין
בהם ואלו חן בערבי יש רכל חשנה משום שהם ימי חולשה ובערב יום
מוכ דשבועות יש בו סכנה דמק ביה וקא זמנית טבוח ואי לא קבל
ישראל את התורה היה טבח לחו לבשריהו ולדמיהו ונורו רבנן בהן
איסור משום סכנה בכל ערבי יש רשנה משום עי' רשבעו ואין לשנו'
עוד כתבו שיש לברוח מן העיר בשיש דבר בעיר ויש לצאת מן העיר
בתחלת הדבר ולא בסופו וכל אלו הדברים הם משום סכנה ושומר
נפשו ירחק מהם ואסור לסמוך על הגם או לסכן נפשו בכל כיוצא בזה
ועיין בלבוש עיר שישן סימן תפן :

ו ולא דברים המביאים לידי סכנה לבר אסור אלא אפילו דברים
שאין בהם סכנה אא שנפשו של אדם קצת בהם אסורו וסמכו
אלאו דלא תשקצו את נפשותיכם חילוך כל מאכלים שנפשו של אדם
קצת בהם כגון משקין ואוכלין שנערכו בהן קיא או צואת או ליתח
סרוחה וכיוצא בהן אסורין וכן אסור לאכול ולשתות בכלים הצואיים
שנפשו של אדם קצת בהן כגון כלים של בית חכסא וכלי זכוכית
שמקיין בהן וכיוצא בהן וכן לא יאכל בידים מוחמת ועל גבי כלים
פלוכלים שכל אלו בכלל אסכנתא זו דלא תשקצו את נפשותיכם
הם וכל העובר עליהן מכין אותו מכת מרוד כשאר איסורי דרבנן . מי
רגלי אדם אין נפשו של אדם קצת בהן כל כך חילוך אם השתין תינוק
בקדיחה ברענר מותר לאכול ונגם מותר לשתות מי רגלים לכתחלה
משום רמאות אפילו חלה שאין בו סכנה :

ז בהמת מסוכנת אף על פי שניתרת בשחיטה המדקדקים מחמירי'
על עצמם שלא לאכולה גם כן מהט שנפשו של אדם קצת בה
בראיתא לעיל סימן יז . וכן בהמת שהתירה החכם מסכנת נפשו ולא
נמצא הדין בפירוש שהיא מתרת בעל נפש לא יאכלנה :

בתו כשרצו ושקן יחיו לכם ואמרו וליחיו בחייתן יחיו כלומר לא יחיו
לך עסק עמתן אפילו בסחורה ומכאן נלמד לאסור כל דבר חמירי
לאכילה שאסור בסחורה כגון נבילות ושאר דברים תאסורים ברא
לקנות אותם לכתחלה לסחור בהם אבל צייד שנודמגרו חיה ועוף
ודגים טמאים בין שחשליך הרשת והעלה טמאים להם בין שהעלה
טמאים ותחודים יחד מותר למוכר' ובליכר שלא יתכוין לכך ודוק צייד
שאוסנתו בכך אבל שאר כל אדם אף על פי שנודמגרו לו בידיה לא
חתירותו לו ונגם כצייד לא תתירוהו לו אלא שימכרם מיר ולא ישחם
אצלו עד שיתו שמנים ברא דוקא חיה ועוף ודגים טמאים וכיוצא בהם
שאר דברים מאכלים אסורים אבל מי שנודמן לו נבלה וטרפה בתוך
ביתו יכול למוכרה לעא או ליתנה לו במתנה שכן כתוב מקרא מלא
לא תאכל כל נבילה לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה או ככל לגברי
ודוקא למוכרה לו בהתם שאינו מוכרה לו בחוקת כשרה אבל בחוקה
כשרה אסורה ליתנה לו או למכרה לו בשום נגיבת הרעת ועל לבנו'
עז סימן רכח אף משום שמא יתננה לו בפני ישראל בחוקה כשרה
וחישראל לקחה מן העא שיסבור שחיא כשרה ויאכלנה . ולא אסור
לעשות סחורה אלא ברברים שהם מיוחדו למאכל אבל בדבר שאין
מיוחדים למאכל מותר חילוך סוסים ונמלים וחמורים וכיוצא בהן
מותרים בסחורה דלמלאכתם הם עומדים וכן עופות טמאים שמגדלים
אותם בבית משום נוי או שחוק כגון אלו עופות המברכים מות לגדלים
ולמוכרם ולהשתכ' בהם שגם אלו למלאכתן עומדי' מיקרי אבל לגדל
חירים ובהמות ועופות שדרך רוב בני אדם לגדלן כרי לאוכלם וצדין
רובן עשויין לתשמישן אף על פי שהוא אין מחשבתו לגדלן לאכילה
אלא למשוח עורות בשומן או למוכרן לאחרים למשוח עורו בשומן
וכתנ' אסור לעשות בהן סחורה גיורה שמא יבא לאכול מהם אבל
ליקחם בתוכו מן העא ולמוכרן מותר מפני שהוא כמציל מידו . יא
שמותר ליקח חוירים ולתאכלם לפועליו עא ואם חותירו וכן למכור
המותר אינו מוכרו אלא ברמיו שקנאו בהם ולא יותר שלא ישריכרי
בהן : ויש אוכרין כמו שכתבתי למעלה וכסם שאסור לקנות דברים
הללו למכור אותם ולהשתכר בהם כן אסורים לקנות אותם לירונם
לעא במתנה דמתנה היא ככסר ראי לאו דקביל הנאה מן העא לצד
הזה יחייב ליה מדי וחיינו מכר יא שאסור לסוך בשרו בחלב חיי ונותנין
מעם משום דסיכה בכלל שתיה היא כראיתא בלבוש חמור בהלכו יש
עש ותמיתני דלפי זה גם בחלב בהמת סחורה היה לנו לאסור ותרי
כבר נתגנו להיתר בסיכת חלב בהמת סחורה לכך נל' דעם תאסורים
בסיכת חלב חויר לא בטעמא דסיכה בכלל שתיה היא שהרי ללא
מצינו שחייבו מלקות על הסיכה . ועל השתייה מצינו שחייב שהרי
אם הכמה חלב ושתאהו כרביעית אסור שחייב מלקות אלא נל' מעם
תאסורים בחויר משום שכיון שאמרה תורה בחלב בהמת סחורה יעשה
לכל מלאכה ונל' לא רצו לאסור בו חסי' מפני שהיא בכלל כל מלאכה
ולא יבאו למעו לביא אכילה אבל בשאר איסורין שלא חתיחה
התורה בפני כל מלאכה אסור נגם חסיכת משום האכילה דללא לירחי
לידי אכילה ואינו אלא מדרבנן מיהו נגם לפי זה לא נתנו איסור אלא
בחויר ולא בשאר בהמות טמאות ולא כשום איסורי מאכלות ואפשר
לי לומר משום דהעא רגילים בחויר לאוכלו חרב נתגנו מאד לחרחיקו
כדי דלא לית לידי אכילה משכ' בשאר איסורין נל' חש מי שמרירי
לעשות סחורה בחלב חויר ועממא כיון שלא חילק הכתוב בין חלב
סחורה למכנה ומעו' חו' בידם דהא קרא לא מיירי אלא בחלב נבילה
ושריפה שכן כתיב כל חלב נבילה חלב טריפה יעשה לכל מלאכה
ואכול לא תאכלוהו ולא שייך איסור נבלה ושריפה אלא בהמת
סחורה ועוד דהא איסור כרת דחלב אינו אלא בחלב סחורה כראיתא
לעיל סימן סד אף נגם היתר עשיית מלאכתו לא נאמרה אלא בחלב
בהמת סחורה אבל חלב חויר חו' כבשרו דרובו לאכילה עומד ואסור
לעשות בו סחורה כמו שאר מאכלים אסורים . ולא אסור לעשות
סחורה אלא במאכלים האסורים מן התורה כיון וילפי לחו מקר' אבל
מאכלים האסורים מדבריהם מותר לעשות בהן סחורה חילוך חלב
שהלכו עא ונגינת העא וכיוצא בהם מותר לעשות בהם סחורה חן
מיון נסך אפילו סתם ינגם אף על פי שהיא סגורית דבריה אסור להשתכ'
בו כלל ועיין לקמן סימן קלג בהלכותיו :

קיח דין חתימת בשר או דבר מאכל הנשלח עי'
גברו וכו' וסעיפים ;
א המסקיד או השולח ביד עא ויין או בשר או חתימת דג וכן כל
דבר

קיז שלא לעשות סחורה בדבר איסור ובחסי' אחר
כל הדברים תאסורים באכילה מן התורה אף על פי שסותרים
בהנאה אם הוא דבר חמיר לאכילה אסור לעשות בהם סחורה
או להלוות עליו ואפילו לקנותו לתאכלו לפועליו עא אסור דבריה

לבוש עטרת זהב הלכות דיני חשוד סימן קיט

שדעתו לשהות מותר ולא היישינן שמא תחליף אמילו אם היה העלם מרחיק בחליפין לא היישינן שכיון שאינו יודע מתי יבא הישרא מרתת ולא תחליף שחושש שמא עכשיו יבא ישראל פתאום ויראה מיד והוא שלא סגר הבית עליו אבל אם סגר הבית עליו או אמילו לא סגר וזו דעתו שדעתו לשהות אמור שיש לו פנאי לתחליף ואינו מתיירא מביאתו פתאום ותחליף:

יא ואם אין העלם נהג בחליפין מותר בכל עניין דלא היישינן שמא תחליף להכשילו כיון שאין לו הנאה ברב לפיכך ישרא וע"א ששפתו ב' קדרות זו אצל זו וח' בשר שחושש ח' בשר נבילה מות' ואין לחוש שמא כשתחזיר הישראל פניו תחליף העלם שחושש בנביל' אמר' אם של ישראל משוכח ואמילו פיהו מנולה מותר דבררת ולא מהלפת וגם אין לחוש שמא נתנו ניצוצים מזו לזו שאינו מצוי כן והח' בכל דברים צלויים זה אצל זה דמותר מהם:

יב ועל זה סומכין לתניח הקדרות אצל השפחות ע"א כשהולכין לבית הכנסת מיהו ירא שמים יש להחמיר שלא להניחן לכתב בבית אם לא ביוצאין ותכנסין ואם אירע קילקול שנתנה דבר אמור בקדירה לא יאכיל אותה לאותה שפחה כדי שלא ירגילת בכך:

יג ישראל שעשה גבינות בבית ע"א וחתמם בחותם רפוס של עץ ושכח ורפוס בבית העלם אין חוששין שמא חייף העלם וחרם אודים כאותו רפוס שירא העלם לחייף שירא שמא היהודי רגיל לעשו' חותמו במקום מיוחד ויכירו וכן אין לחוש שמא תחליף העלם פני חנבינות בשומן של חזיר שאין לו הנאה בדבר ולהכשיל לא היישינן אבל מכל מקום גבינות הנמצאות ביד ע"א אף על פי שהם תרומות בחותמות יהודים אמור ליקח ממנו שמא נגב רפוס של ישראל ושרח חייף כדי למכרם ביוקר אם לא שיש לו כתב יהודי שפער עליהם ועל חשבונם ואם אין יודע השבונם אמורים שמא חספי עליהם ביו"ק ובריעבר במקום הפסד אין להחמיר:

קיט דיני חשוד וכו' כ' סעיפים:

א אף על גב דקלימא לן דמן התורה כל אדם נאמן על שלו לסמוך עליו כשיאמר על שלו דבר זה כשר הו' ולפי' לה מקר' דכתיב וספרת לה לעצמה נאמנת לוטר שהיא מותרת לבעלה כדכתיב למי' לקמן בעה סימן קכ"ז סעיף א' ובהלכות נדה סימן קפ"ה מ"א אמרו חול' ח"ט סתם בני אדם אבל החשוד לאכול דברים האמורים בין אם הוא חשוד באיסור תורה בין אם הוא חשוד באיסור דרבנן אין לסמוך עליו בהן ואם נתארח אצלו לא יאכל משלו מדברים שהוא חשוד עליהם אמילו יאמר לו כשר הוא אינו נאמן:

ב ברא' בחשוד אבל בסתם כל אדם הרי הוא כרוקת כשר חובל לאכול עמו מדכתיב וספרת לה לעצמה וכן אמילו אם הוא חשוד לסבור דברים האמורים ואינו חשוד לאוכלם מפני שהוא גורר בלאו דלא תאכל ולא נזהר בלאו דלפני עור לא תתן מבשול מתארת עמו ואוכל עמו רכיון שהוא אינו חשוד לאכול חוקה מטה שהו' אוכל הוא נותן לאורחים וכן אמילו אם שולח לו לביתו מותר דחוקה מצד שהוא אוכל הוא משגר לו ברא' לתארח אצלו אבל לקנות ממנו לא יקנה יין או שאר דברים שיש לחוש בהן לאיסור כי אם ממי שמכירין אותו ומחוק בכשרות:

ג אמילו וחשוד לאכול דברים האמורים אין האיסור אלא שלא לאכול משלו כראמון אבל יכול הוא ליתן לו משלו שירקנוג או יבשילנו לו ולא היישינן שמא יגזול ותחליפנו בשלו דאע"ג דחשוד אמאכלות אמורות לא חשיד אגול ברא' בסתם כל אדם אבל אם הוא נותן לבשל או לתקן למי שחושש בתקנתו או למי שמתבייש ממנו אמור שמא יתקלקל מה שהוא נותן לו והוא יתליף התקלקל בשלג מפני הכושה כיצד הרי שנתן לחמותו הנחשדת אמור מפני שבושרה מהתנה ודרגה בתקנת בתה ומחלפת אם נתקלקל וכן הנותן לפונדק' הנחשדת פעמים שהיא כושה מן האכסנאי אם תקלקל לו המאכל ומחלפת לו טוב ברע וכן כל כיוצא בזה ברא' בנותן לתקן אבל להפקיד אצל חפזדקית או חמותו לחזירו לו בעין אינו חושש אף על פי שהו' דבר שדרכו להתקלקל כיון שאינו מתקלקל ע"י מעשה ידיו לא תחליפנו ולא תמיר אותו שאינה כושה ממנו כיון שלא נרזקלקל על ידה:

ד החשוד לדבר אחד אינו חשוד לדברים אחרים אבל כל מה שהוא צריך לאותו דבר חשוד גם עליו כגון החשוד למכור הלב במקום שותן והיה מרגיל הנערים שיבאו לקנות ממנו שונרין לר"ם אגודים:

דבר כיוצא בדברים אלו שהם אמורים מן התורה והוא דבר שאין בו סימן ארוך שצריך להתום אותו בשני חותמות דהיישינן שמא יחליפנו העלם בשלו והותם אחר לא סגי דטרה העלם ומזייף וכיון שהם אמורים כדאורייתא חששו להם יותר וסתם ייבגם כן אף על גב שהו' כדרכנו היישינן שמא מסוס היבית הניסוך טרה העלם ומזייף אבל יין מבושל שאין בו מסוס נכד אלא מסוס חשש עירוב יין נכד שיהליפנו דע"א ביון נסוך וכן יין שעירבו בו דברים אחר' כגון דבש וכן החוכן או שר וכל דבר שאמילו אם תחלפו אין איסור מן התורה אלא מדברי סופרים שהפקידו או שלחו ביד ע"א מותר בחותם אח' ויש אמרי' שאף ברברים שצריכים שני חותמות לא אמרו אלא בשולח על יד ע"א למקו' אחר שאין הוא עתיד לראות והותם דבין שאינו עתיד לראות החות' לא מרתת העלם ומזייף אם אין בו שני חותמות שסובר העלם אין להחמיר שמשלח לו כבוד החותם אבל מפקיד שעתידי לראו' חותמו כשיחזירו די בחותם אחד כי ירא העלם לייפנו ואף השולח לחבירו אם דוריע לחבירו צורת החותם וגם אמר לע"א שהודיעו לחבירו די בחותם אחד דמירת' העלם שמא ירגישו ולא יזייף ויא' דלא בעינן בחותמות אלא בישראל חשוד שהוא אינו מרתת מפני שמחזיק עצמו בכשרות וסבור שאינו חשוד בענין הבריות וטרה ומזייף אבל בע"א הכל פותר בחותם אחד דמרתת יותר ובריעבר יש לסמוך על זה:

ה וכיון שהחתימו כראוי שני חותמות בדברים שצריך שניים וא' בדברים דשרי בא' אין צריך לחזור אחריו לראותו דאוקמינן אחזקתי שלא זייף אבל אם חזר על חותמו ולא הכירו אמור אמילו עשה שני חותמות כיון שאין מכיר חותמו מוכחת כילת' דהיישינן שמא נפתח ונשתנה וכל שכן אם מצא החותם שבור דהיישינן ומירו דוקא אם הוא דבר שיש לחוש שהחליפו ונהנה בחליפין או חול' יין אמילו לא נתנה ומסוס היבית ניסוך יש לחוש שאמרו בנגיעה אבל אם רואה הדבר ששלח או הפקיד והוא טוב כמו ששלח ולא נהג' השליח אם החליפו לא היישינן ואף שהחותם מקולקל ועל סוף סימן קל':

ו אות אחת על פי הכלי חשוב חותם אחד שתיים היו בשני חותמות ודפוסים אף על גב שיש בהם כמת אותיות ל"א השיבי אלא בחותם אחד כיון שנתפסין בבת אחת ויש אמרי' במקום שיש מוסריק וע"א שיודעים לכתוב אין כתב סימן אלא למי שמכיל הכתב בשני עין: מפתח והותם הוו כשתי חותמות במקום שצריך שני חותמות אבל ברברים שדי בחותם אחד אם לא היה בו אלא מפתח לא חשיב חותם שבקל יכול לפתחו ע"י דבר אחר ושרח ומזייף וכן אם שולח דבר בשק וחתם השק לברו אמר' בחותם אח' אינו נחשב שבקל ויכל לפותחו אלא אם כן הפך התפירו' לפנים ואם חתם הדבר ששולח בעצמו וגם השק הוי כשני חותמות:

ז אם שלח ביד ע"א ידך בלא חותם אם היא התוכה כדרך שישראל חותבה אחר השיטת הגיד כשרח וכן כל חתיכה שניכר בת ניקוד הישראל כגון בגטילת חוט דירא חוט שאצל החות וכו' וצ"ע ב' סומכין עליו דברואי של ישראל הוא וכשר הוא שאם היה בה חשש איכור לא היו מנקרין אותה ושרח חתיכות שעמחן אם יש לחוש שתחלפו אמורות ודוקא בכשר או שאר איסור דאורייתא אבל אם שלח איסור דרבנן כגון גבינות שיש לחוש שמא תחליפנו העלם מכיר קצתם שלא תחלפו כולם מותרות והו' שאותן שלא תחלפו הם חיותר טובים ששלח דוראי אם תחליף היה לוקח הטובים שבהם:

ח ואם שלח ע"י ע"א בהמה או עוף שחושש בלא חותם אחד אמורין שאין סימן שחושש סימן לסמוך עליו דשמא נתנבלת בירו:

ט אם שלח ע"י ע"א בלא חותם דבר שהי' צריך חותם אם אותו המקו' שחלק בו הוא מעבר לרבים מותר שהוא ירא שמא יראנו אחר מן העוברים ויתפס עליו כנגב ויהיו לכתחלה לא ישלח ע"י ע"א בלא חותם אמילו במקום מעבר לרבים ואמילו במקום ששכנת ישראל הוא בעיר מיוחדת כרחוק אחת בפני עצמה ואין דרך הרבים מפסקת' אפ"ה אין כשל חין לכתחלה בלא סימן ע"י ע"א:

י מותר לשלוח כשר ביד אחד מעמי הארצות אף על פי שאינו מחוק בכשרות ככ' ואין חוששין שמא יחליפנו ואמילו עברי ישראל ואמורות יתם נאמנים בדבר זה דמרתתה ויא' שאם הוי' חשוד לאכול דברים שאין דרך הרבים לחקל בהם חשוד הוא אף לדיחליף: בשר חמץ ביד ע"א וכתוב עליו חותם או כשר אף על פי שאינו יודע מי כתבו כשר דמירע ידוע שהוא של ישראל והוא שלא יהיו מצויין שם ע"א או מוסרים שיכולין לכתוב:

יא המניח נכרי בביתו וכו' דברים שאם תחלפו יש בהם איכור של תורה אם הוא יוצא ונכנס או אמילו שהת וכן רב ולא הודיע

הפירות נוסל דמיו ואם אכלן אכל ואין חשוד מחזיר לו כלום אבל כל דבר שהוא איסורי הנאה אפילו מדברי סופרים מחזיר דמי שאין בו דין סבירה כלל שהרי אינו שוח כלום שאסור בהנאה :

יד המוכר בשר ואח"כ נודע שהכחם לא נברקח כהונן דינו כמוכר דברים שאסורים מדברי סופרים שהרי אינה טריפה בודאי דכן התורה כל הכחשות שנשחטו לחוקת כשרות חן עומדות ראולין בטר רובא ורובן כשרות ניתו אלא שהכמים הצריכה לברוק משום דטרפות הריאה טרפות רשעית הוא ולמיטעמא דשכיח השו לתו רבנן והצריכו לברוק כספק וכל אם כן אפילו אם הבשר קיים למדח מחזיר הדמים ונוטל הבשר הא תמי לית המוכר מחזק והלוקח המוציא ועליו הריאה רבין וכל מקום פרשי אינשי מינה אין לך מס גדול מזה והוי מקח טעות ברא שנודע שהכחם לא נברקח כהונן בטרפות הריאה שהוא דבר שרגילין לברוק אחריו אבל אם נולד אחר כך ספק טריפה אחר שאין הדרך לברוק אחריו כגון שנמצאת כחש בריאה והריאה כבר חתוכה ואין ידוע אם נקבתה דריאת אם לאו ועכשיו אי אפשר לברוק בגביהת ואסרינן לה מספק כל כי האי נוטא אפי' הבשר קיים אין צריך המוכר לחזיר הדמים שהוא מחזק בהם שהלוקח ירצה לחוציא משבו ועליהם להביא ראיה ונס כזה אם מכרה אחר שטל הספק מחזיר הדמים אף על פי שאינה דמי טריפה מל לא היה לו למוכרו לו :

טז המוכר דברים ואסרינן מעבדין אותו ומסתמן אותו ואין לו תקנת ליקח ממנו עד שילך למקום שאין ממירן אותו והחזיר אכירה ברבר חשוב או ישחוט לעצמו וימצא טריפה לעצמו טריפה חשובה שדאי עשה תשובה בלא הערמה כיון שאינו חש על כמותו :

יז טבח שמעשיו מכיחים שהיה תצת להכשיל הציבור להאכיל טריפה בנן שעקר הכיכא שלא יכירו שהיה שם סירכא ואחר כך נודע שהיה שם סירכא וכתיב ונוטא מסלקין אותו מיד ואף על פי שמטריפין הבתמה מספק ממ פטור הטבח מלשלם הבתמה לבעלים שהרי אינה אלא ספק טריפה וחכמה :

יח טבח שיצא טריפ' מתחת ידו אין לו דתנצלות לומר שונג חייתי שאם כן אין לך טבח זיכרית לסלקו האכיל טריפות לישראל וכשיודע הדיבר יאמר שונג חייתי אלא לעולם מיר שתצא טריפ' מתחת ידו מעבדין אותו כי דכפושע בהשכינן ליה שאין יראת אלהי' לנגד עיניו ואינו מרקק בטרפות מכל מקום בעונש אחר אין כענשין אותו עד שיחקרו היטב במעשיו ובעניניו אם פושע משס הוא אם לאו הכל לפי מה שהוא אדם ומאד כאר צריכים לדרקק עליו אם ראוי לסמוך עליו אם לאו :

יט טבח שיצא טריפ' מתחת ידו סתם שלא היה בקי לא מחשבנין ליה כל כך ברשע שמת טעשה לא עשה מחמת רשעו ופושעו להאכיל טריפות לישראל אלא מחמת הסתם ידועה לפיכך יש לו תקן שילמד ויתחכם עד שיחייבקי וסחזירין אותו מירכא דאסרינן שצריך לילך למקום שאין סבירין אותו לעשות תשובה היינו נשעשה בסוד או מחזק לכך אבל אם נכלל לתלות בטעותו סני ליה בקבלת הברות ויקשה תשוב לפי ראות עיני חז"ן ועל סימן סד מי שהוא חשוד ברבר דלא מסמך לאינשי שהוא עבירה לא מקרי חשוד שגם הוא היה נזהר אם היה יודע שרבות הוא אסור מיהו לאותו דבר אינו נאמן ומי שנתג אסור בחבר אסתמת סמוכר שהינא חבי הוא או מוכר חומר שחזמיר על עצמו ואחרים נהגים בו חיתר מותר לו לאכול עם אותן אחרים פנהגין בו חיתר רחמא לא יאכילוהו דבר שהוא נהג בו איסור ולא יעברו על לאו דלפני עור הכשיל והתג :

כ האומר למי שחשוד לאכול גבינה של ע'א קנה לי גבינה כשרה מן המטמח והלך ותיבא לו ואמר מן הכשרה קניתי וכן המוכחא אינו נאמן שמא משל הע'א הביא לו בית שהוא עצמו אכל משל ע'א קל וחומר שחשוד על לפני עור לא תתן מכשול אבל אם אמ' מאיש פלוני משהה קניתי נאמן ומסוך עליו חוקת דלא כיהש לו שירא שמא ילך דישראל וימצא כראי וכן אם הביא לו מנתח כשם אחר מן המוסחין נאמן דעביד לגלוי הוא שהרי זה ישאל המשלח או דבר עשו ממנה ואין חששין שמא משלו נתן לו שאין אדם עשאי לירגן מנתח משלו בשם אחר ולא חיישינן שמא כון להכשיל ולהכשיל אפילו בע'א לא חיישינן ונס אין חששין שמא תחליף שאינו חשוד אלא לאכול גבינת של ע'א ואינו חשוד להחליף כראי שאינו חשוד לגזול אבל אם הוא חשוד על הגזול כל שכן שהוא חשוד על החליפין בראי כמיסור רבנן כגון גבינה וכיצא בו אבל החשוד על איסור ראודייטא אסור לשולחו לקנות לו אותו הדבר ואפילו שלחו ובא ואמר מאיש פלתי וימסחת קניתי

אנחיס בטיבואו לקנות כרי שירגילוס אצלו קונסין אותו שלא למכור אפילו אגוזים אבל כל שאר דברים שאינם צריכים כלל לדבר שהיה חשוד עליו מותרים לקנות מבני :

כא וביהו החשוד לדבר חסור הוא חשוד גם לדבר תקל ממנו אע"פ שאין החסור חסור ממנו בענין אלא שחשוד בעיני בני אדם שנהגין בו יותר מכות כיון שהוא חשוד על דבר החסור בעיני בני אדם אע"פ שאינו חסור בעונש קו שנחשד בדבר שהוא קל בעיניהם אף על פי שענישו גדול כמו זה או יותר אבל החשוד על דבר אחר שהוא חסור בעונשו אינו חשוד בשביל זה בדבר אחר אפילו שהוא קל בעונשו כיון שבעיני הברות שניהם שוים ונהירו בשניהם שורה אינו חשוד אלא לרברזה בלבד :

כב החשוד על שני דברים חזר בו ויצא מירי חשד שניהם ויחזר כך חזר ונחשד על אחר מהם אנו חוששין שמא חזר לסורו בשניהם וחשדינן ליה על שניהם אפילו לא נחשד באחרונה אלא על הקל שבשניהם :

כג אפילו מי שהוא מקודם כחוד מן העבירות שבתורה נאמן בשא' איסורין דמוכר לדבר אחד לא היה מוכר לכל התורה כולת ולא עוד אלא אפילו על אותו דבר עצמו הוא נאמן לומר שמוחר הוא אם הוא של אחרים חזקה אין אדם חוטא ולא לו וכש' אם אינו עושה אותה עבירה אלא לתיאבון שנאמן דאפילו הוא לעצמו לא שביק דתירא ואכיל איסורא חן מן החשוד לע'א או לחלל שבתו בפרהסיא או שאינו נאמן ברברי רול הוא חשוד לכל התורה כולת ואינו נאמן על שום דבר :

כד החשוד על דבר איסור אינו נאמן עליו אפילו בשבועה שכיון שהוא חשוד על איסורו חשוד גם כן שיטבע לשקר על אודו דבר שהרי הוא טריט וקיים על דבר זה כהר סיני ואינו חושש לשבועתו ולא דמי לנטען על כמות שמשביעין אותו ולא אסרינן מתוך החשוד אסתמא חשוד אשבועתא אף ע'נ רנס על המטן מושבע ועומד הויא מחר סיני וחשדינן ליה שעובר עליה דשאני התם דנוכל לומר שמת לאשתמושי קסבין ודעתו להשיב הגולה אה' ומורה לו איזה הירר על זה באיסור המטן ועל השבועת שהוא לחוציא ספיו בפניו אסרינן או אם שר לו להורות כן לפיכך משביעין אותו אבל באן אין חילוק בין שבועתו לשבועתו וזו ואם זו היא קלה בעיניו גם על זו ישבע לשקר גל' :

כה גר שחוד לסורו מחמת יראה וכן ישראל שהטא מהמרת יראה שלא יתגדו ישראל נמוך הוא נאמן על האיסור ושהיטרו מותרת ואינו אסור יין במגעו :

כו וכן מסור אע"פ שהוא נודע ופסול לכתוב תפילין זמזומת נאמן הוא על האיסורים ואינו אסור שהיטתו ומנעתו יין ועיין לעיל סי' ב' טיש אסרינן שהיטת מסור מפני שמחשבתו רעות :

כז מסור החולך מעיר לעיר ובעיר אחת הוא נאמן באילימ' מפני הע'א ובעיר אחרת נכנס לבית ישראל ואומר שהנא יהודי אינו עושה יין נסך דאסרינן מה טעשה שם בעיר האחת עשה מפני היראה וכיון שבעיר הזאת הוא מרעתו נכנס לבית יהודים ודאי חזר מלב שלם החוקת הוא בזמן הזה שכבר פתפרסם אסתת ישראל אפילו בשי הע'א לאסתנה אמיתית וישרה ודאי כל המסיר אינו עושה אלא לתאותו ותגברת יצרו וכל עת שאט רחמים שהוא חזר לדרך יהודי ודאי עושה בלב שלם ואין דעתו לע'א ולכך אינו עושה יין נסך ומח טעשה כבר בעיר האחרת מתוך ע'א עפחו :

כח האנשים שנאנסו בשעת הנזרה ואחר כך דבקים מהם יצאו לכשרותם וקצתם שאר בארצותם אם הם מתתג' בבשרו בינם לבין עצמם ואין בידם להמלט לכסום שיוכלו לעבד ארז השי שומכין על שחיטתן ואין אסרינן יין ככנע' דמחזקין לזה עריין לאנסין כיון שלא יוכלו להמלט על נפשם חזי' הם מתגהגם בבשרו בין לבין עצמם ואין דעתם לע'א :

כט המוכר לחבירו דבר שהוא אסור באכילה אם ע'ד שלא יאכל הלוקח נודע לו הרי זה מקח טעות וחזיר לו מה שקנה ממנו והוא יחזיר לו דמי ואם משאכל נודע קונסין למוכר שצריך לחזיר ללוקח כל דמי ומה שאכל אבל אם מכרו הלוקח לע'א או שחשלוכו לכלבים הואיל ולא גרם לו המוכר איסור אין קונסין אותו כל כך אלא הלוקח ישלם לו למוכר דמי טריפה כזול המוכר יחזיר לו ללוקח חסות אף על פי שכתרו גם הוא לע'א בדמיו כיון שלא חזרעו המוכר שהיה טריפה כשכתרו לו קונסין אותו שהחזיר לו המתגרמה שהוא יתר על דמי טריפה כזול ואם לא היה תאיסור שסכר אסור מן התורה אלא מדברי סופרים לא קנסתו כל כך אלא אם היו הפירות קיימין מחזיר

לבוש עטרת זהב הלכות דיני טבילת כלים סימן קכ

קניתי אין טובין עליו :

כ יא שמי שהוא חשוד לאכול דברים שאין הרבים רגילים להקל בתם חשוד אף להחליף ואין סומכין עליו אפילו כשיאמר מאיש פלוני מוכחה קניתי שלא אמרו אין חושדין להחליף אלא במי שחשוד לאכול אחר מן הדברים האסורים שרבים רגילים להקל בהם בדמאי לעה ובכנינת של ע"א שכיון שהוא רואה שרבים מקילים באיסור זה אינו בוש לעשות גם הוא כמותם אבל להחליף אינו חשוד כיון שהוא כמו גזל ואין הרבים מקילים בו אבל אם הוא חשוד לאיסורין שגזין הרבים מקילים בהן הרי הוא רשע גמור וע"א מהשבין ליה וחוששין אף להחליף ואין מפיקין אצלו דבר איסור של תורה אלא בשני חותמות :

קכ דיני טבילת הכלים ובגדו סעיפים :

א הלוקח כלים מן הע"א בין ישנים בין חדשים אסור להשתמ' בהן עד שיטבילם טבילה הוגנת בלא הציצה במקוה של ארבעים סאה שכן נאמר בכלי מדין אך במי נדה יתחט' ודרשו ר"ל מים הראוי' לנדה שתטבל בהם דהיינו ארבעים סאה כמו שיתבאר בהלכות נדה בעזרת השם. וטבילה זו לא משום בליעת איסור שבהן נאמרת שהרי אינה מפלגת כלום אלא משום פליט' טומא' היא מציצת הכלי מטומאתו של ע"א לקדושתו של ישראל הילכך אפי' הם חדשים שלקח מן האומן צריך להטבילם יש אומרי' דטבילה זו צריכה דוקא להיו' בארבעים סאה אפי' כשיטבול במעיין ואפי' אם הכלי קטן שכולו עולה במים כל שהוא אפ"ה צריך להיות במ סאה אף על גב דמעיינן סתור בכל שהוא גם גוף הכלי עולה בו הני מילי לטור טומאה אבל בכלים הלוקחים מן הע"א צריך דוקא מ'סאה דמעט בתן דחכמא ואבר וטהר אך במי נדה ודאי וטהר מיותר הוא ובא ללמד ממנו דלמעט אתא לומר וטהר דוקא במי נדה שהם ארבעים סאה ולא טהרות אפילו טובל במעיין ויש חולקין ויש להחמיר :

ב וצריך שיחא הכלי רפוי בידו כשעת טבילה שאם היה מרדקו בידו בשעת טבילה הוי הציצה וכיהו אם לחלה ידו במים תחלה אין לחוש שכיון שלחלה ידו במים נכנסים ביניהם אף על פי שכהרדק ודוקא שלחלה ידו במי מקוה הכשרים לטבילה ולא הוציאה ידו מן המקוה עד שטבל אבל לא במים תלושין :

ג ויברך ב"א אסור אקבו על טבילת כלי ואם הם יותר מאחד יאמר על טבילת כלים. ולא חקפידה התורה בטבילה זו אלא על כלי מתכות שכן כתיב בתחלת הפר' אך את הזהב ואת הכסף ואת הנחשת' וגומר הילכך אין צריכים להטביל אלא כלי מתכות דוקא וכן לא חקפידה התורה אלא דוקא אכלים שהם צרכי סעודה שכן ברוב בפרטת כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש ואין דרך בכלים להשתמש באש אלא בכלים שהם של צרכי סעודה ושם ש"אין צריכין להטביל לא כלים של צרכי סעודה כגון כוסות וצלוחיות יורות וקוסקומין וכיוצא בהן שהן מצרכי סעודה וגם דוקא של מרחצות אבל שאר כלים כגון מספרים וכיוצא בהם או כלי צרכי סעודה ואינם של מתכות לא :

ד טריפות ששופתין עליהם הקדירה וכן כלי ברזל שבושין על הלחם לאפותו אינן צריכין טבילה כיון שאין נותנין עליהם המאכל עצמו אבל השפורין וכיוצא בהן צריכין טבילה כגון הכלים שצוללים עליהם המאכל עצמו כגון פדילות צריך טבילה :

ה סכין של שחיט' וכן סכין שמשטיין בו אף על פי שמתקן בתהום לאכילה אין זה נקרא תיקון מאכל גמור ואינו צריך טבילה יש חולקין וטוב לטבול בלא ברכה :

ו כלי זכוכית כיון שראויים להתיכה ולעשות ממנו כלי אחר הרי הן ככלי מתכות דשו וצריכין טבילה וכן כלי חרס המצופין באב' והני מילי במצופין בפנים דהשתא דמילכלי סעודה שהצופי' רוצין בפנים במקום תשמישו אבל אם אין מצופין אלא בתוך אין צריך טבילה ויש מטבילין אותו בלא ברכה אפילו כלי חרס המצופין בפנים כיון שאין כולן של מתכות מסתפקין בו ואין מברכין עליהם ולא תהוי ברכה לבטלה אלא אם כן הוא מצופה בפנים ומבתן או מברכין עליהם דהשיב כלי מתכות גמור :

ז וכן כוס של כסף שהוא מחובר בעץ כגון שעשאו עץ סביבו מבתן כדי להתחוק ולהעמידו אף על גב שחצין הוא המעמיד כיון ש שהמשקה נוגע בכסף צריך טבילה וכל שכן אם הוא קבוע ברזל של עץ שצריך טבילה אבל כלי של עץ המסובב בחוף בחשוקי כסף או חשוקי ברזל אף על פי שמעמידין את הכלי ומחזקין אותו כיון שאין

המשקה או המאכל נוגע במתכות אלא בעין אין צריך טבילה גם בכלים אלו יש מטבילין אותן בלא ברכה משום דמסתפק אי אולינן בתר הכעמיד ולא בתר עיקר הכלי ואם כן הוי חרין איפכא על כן מטבילין שניהם בלא ברכה והיינו של פלפלין שיש בתוך העין בחל קבוע שמסתחין בו הפלפלין צריך טבילה וכן המשפכות של ברזל או הברזות של ברזל ושאר כלי מתכות כולם צריכין טבילה ודוק שעיקר הכלי הוא של מתכת אבל אם עיקר הכלי הוא של עץ רק שמע' ברזל קבוע בו הואיל ואפשר להשתמש בו בלא הברזל אין צריך טבילה אבל כלי המתקן ביתירות של ברזל ובלא ביתירות לא היה אפשר להשתמש בו והם מכפנים שהמסקין נוגעין בו צריך טבילה :

ח וכיון דלא ילפינן טבילת כלים לא מבלי מדין אין חייבין להטביל אלא דומיא לכלי מדין דהיינו בכלים שהם גופן קנויין לו שהרי גם במדין קנו גם הם כל הכלים כביות המלחמה שהיו של עצמם הכי נמי אין חייבין להטביל אלא הלוקח כלים מן הע"א שקנאו לגופו אבל שואל או שוכר ממנו אין צריך להטביל אבל ישראל שלקח כלי מן הע"א וחשאי' לחבירו גם השואל אסור להשתמש בו בלא טבילה כיון שכבר נתחייב ביד הראשון יא ב"א כשלקחו חבירו המטביל מן הע"א גם כן לצורך סעודה אבל אם לא לקחו חבירו לצורך סעודה לא להתך בו קלפים וכה' דברים שאינן צורך סעודה גם השואל כמנו אין צריך להטביל אפילו אם הוא משתמש בו לצורך סעודה שהרי גוף הכלי אינו שלו וגם הכלי לא נתחייב ביד הראשון אבל הראשון אסור ל להשתמש בו צרכי סעודה בלא טבילה אפילו דרך עראי אף על פי שלקחו לצורך קלפים. וכן אם קנאו ישראל השני מן הראשון לצורך סעודה צריך טבילה גם השני וכן אם הראשון לא לקחו לצרכו אלא לקחמן הע"א לעשות בו סחורה ולחזור למכרו אם חשאי' לישראל חבירו אין צריך להטבילו שהרי לא נתחייב ביד הראשון אבל אם קנאו ישראל השני ממנו חייב להטבילו כמו קונה מן הע"א שדרי עבשיו הוא בא ליד חוב טבילה ויוציא מידי טומאה לקדושה :

ט ע"א שמסכן כלי אצל ישרא' ורוצה הישראל להשתמש בו אם נראה ברעת הע"א שרוצה לשקעו בידו צריך להטבילו ולברך עליו ואם אינו יודע דעת הע"א אם ברעתו לשקעו אם לא הרי הוא ספק קנוי לו ויטבילנו בלא ברכה או יקנה כלי אחר ויטבילנו עמו ויברך ברכה אחת על שניהם ויש אומרים אם אחר כך נשתקע אקיע וראית ביד ישראל צריך לחזור ולהטבילו בלא ברכה דכפילה ראשון עריין לא שלו היה ולא כרי לו אם מהני ליה אותה טבילה :

י ישראל שנותן כסף שלו לאומן ע"א לעשות לו מכנו כלי אפילו חדש אין צריך טבילה אפילו למאן דאמר אומן קונה בשבב כלי כיון שלא נקרא שם הע"א עליו לא הוי הטיא רכלי מדין שמי' מתחלת שלהם ממשוואתו כך קנאות ישראל על ידי מלחמה. ויש מצריכין טבילה בלא ברכה אבל אם היה הכסף של ע"א אפילו צריך לו לברך שבור לתקנו ותקנו הע"א בהתיכת כסף שלו צריך להטבילו בטביל תוספת התיכת הכסף שהוסיף הע"א משלו :

יא ישראל שמכר כלי לע"א וחזר ולקחו ממנו צריך להטבילו שהרי יתח נקרא שם הע"א עליו אבל אם משכנו בידו וחזר ופראו ממנו אין צריך להטבילו : גמחי ישראל שעשה כלי מחדש אף על פי שקנה המתכות מן הע"א צריך להטבילו שהרי כשקנה המתכות מן הע"א לא היה צריך טבילה ולא היה שם ע"א נקרא על זה הכלי בעולם אומן ישראל שעשה כלי לע"א וקנאו ממנו יטבילנו בלא ברכה אם היה כל המתכות של ע"א שהרי כשגמר הכלי עמין היה של ע"א זה קנאו ממנו : ישראל ע"א שקנאו כלי בשותפות אין צריך טבילה כיון שכיון שעריין שם הע"א עליו אינו יוצא מטומאתו בטבילה : ישראל שנגנבו או גנלו ממנו כליו והחזירו לו אין צריך לטובלם אבל שראו מוטל שאנמ' שכל ולקחו כליו וחזירם דמצריכין טבילה שכבר ודאי נתייש מהם וחזו להו נשתקעו ביד ע"א אלא שתחזירו לו כמתנ' :

יב ודי הכלים צריכין טבילה בסו הכלי עצמו דהוא לאו בפליטת איסור מלא מילתא אלא בקדושת הכלי כח לי הכלי מה לפי תורה לחזקו כל החלודה קודם שיטבילנו משום הציצ' לפיכך אסור להעבירו וטבולו אם הוא במקו' שמקפידין עליו הוי הציצ' וצריך להעבירו ולהטבילו שמת ואם שפספו ותנו בגחלים ונשארו עריין מעט הלחה שלא יכול להעבירו על ידי כך הוי מעוט שאינן מקפידין עליו ואינו חוצץ ועיין לקמן סימן רכ' דיני הציצה בטבילה :

יג וטבילה זו כיון שהיא דאורייתא אין כאמינים קטן עליה אפ' ואמרו הטבלתה אבל אם גחול עופ' על גביו כניחין לו להטבילו אף על

יורה דעה הלכות סדר הבשר בלוי סימן קכא

לט

אף על פי שאין כוונתם כוונה ואין קל רמזות צריכות כוונת כראיתא
 קלבוש התכלת סימן ס' סעיף ד' וסימן קכ"ט בו קל מצות אינן צריכים
 קוונה ומעמא משום דכפרשת ניעוליעא משמע הטבילה לא בעי
 גליחות בעלים ואפשר אם הטבילו ישראל שלא מדעת תבעלי עלתה
 לו טבילה דלא גרע מאשח שירדה לתקד שפתבנו לקמן סימן קצ"ח
 קע"ח ט"ח דלא בעי כוונה בו אם כן מכללא שמעין הכא דאין צריכה
 קוונה ואף על גב דלעיל גבי אשת מסוקין דיש להחזיר לבריהולת
 תיניו משום דכתיב ורחץ בו כמו שכתבתי שם אבל הכא לירא שיתב
 משמעות מן הפרשת העריות כוונת :

טז וכן אם הטבילו בלוי על ידי ע"א עלתה לחם טבילה אם ראוהו
 שטבלם אבל אינו נאמן על הטבילה :

יז מי ששכח ולא הטביל בלוי מערב שבת או מעיקר יתן תכלי לע"א
 במתנה ויהיו וישאילנו בפניו חזות ליה כשואלו מן הע"א וי"א
 צריך טבילה ואפילו בחול במקום שאין מקום מצוה לרמב"ל י"ח
 לעשות כן כבר אמרנו שהטבילה הזאת אינה אלא משום קדוש ולא
 משום איסור לפיכך אם נשתמש בבלוי קודם שהטבילו לא נאסר מה
 שנשתמש בו ויטבלנו עוד :

קכא דין הבשר הבלים הנקנין מן הע"א וכו' :

סעיפים :

א בלוי חבלועים מאיסור וכן הלוקח בלוי ישנים מן הע"א כדרך
 שנשתמש בהן האיסור כך הוא חכשון שכן כתיב בפרש"י
 פלדבר אשר יבא באש תעבירו באש לפיכך הלוקח מן הע"א בלוי
 ושמשי ישנים שמשמשין בהם כצונן בגון כוסות וצלחות וכוונת
 בהן משום שם כרי להסיר ולקרק האיסור שעל גבוהן ואחר כך שוטפן
 במים ומטבילין וכן מותרין שבוין שנשתמש בהן כצונן לא בלעו שום
 איסור אלא מה שעליהם מבחין :

ב לקח מהן בלוי שנשתמש בהן כצונן כגון קירות ויורה של
 סבכות שמשמשין בהן בחמין מרקן מן ה"א איסור שבתן
 ולמעילן מפני תבליעה שבתוכן ומטבילין וכן מותרין ואף הלוקח א"כ
 הם של מתנות או של ע"א או של אבן כולן אם נשתמש בהן בחמין
 דינם שוח לענין הגעלה יש מקומות שנהגו ח"ת לשום יין בבלים
 שנכרתים מרחקים בחלב משום שטבע תיין לברוח מן החלב ותחלב
 גרש ועומד במקומו ואינו נוגע כלל בין וכלי מתכות צריך להגעילן
 קודם שיטבילן שאם יטבילן קודם שיגעילן הוי בטובל ושרץ ביד
 שהרי עדין האיסור יש בהן כיהו בדיעבד אם הטבילן קודם שהגעילן
 כגעילן ומותרין והוא כבר אמרנו שהטבילה לאו כשם איסור היא רק
 משום שומאח חזר חטופה חלפת לה וגעילנו אחר כך משום האיסור
 שבו וישמחצרכין לחזור ולהטבילן שנית ואם לא ירצה להשתמש בו
 אלא צנן יכול להטביל ולהשתמש בו כצונן ובשירי אבן כדלעיל
 בו בחמין וגעילנו ויפיק לו טבילה שמתבילו כבר אפי' למאן דמצריך
 לעיל טבילה שנית שאי' הבא שפ"ה לא היה דעתו להשתמש בו
 אלא צנן ולצונן כג' ליה בטבילה וכו' שבתות טבלו שוב אין צריך
 טבילה שנית :

ג כיצד היא הגעלת יסע"ה תבלי חייב כדלעיל כל הלוח
 שבו מפני שבמקום החלודה נמצאת אש כדלעיל ולפ"ה ולפ"ה
 מקרא דכתיב אך את החלב וגומ' אך משמע מעטא כלומר הערב
 לבד שלא יחאעלין שום חלודה וכו' וכו' כתיב בתורה דבר
 אשר יבא באש תעבירו באש אפ"ה כדלעיל שכן כתיב בתורה דבר
 מגעילן בכלי תראשון וקראו כלי ראשון כל צונן שהוא רוחה אף על
 פי שהעבירו מן האש ואינו על גבי ויש אומרים אם הוא כלי שדרכו
 להשתמש בו כעוד על גבי האש צריך שתמיה גם כן הגעלת שלו
 בבלי בעד שהאש מחלך תחתיו קודם שעבירו ממנו הכבולעו כך
 פלגוהו תכלי גדול שאינו יכול לחכום כולו באחד וכי' חזו' ואחר
 כך יבנים חצי השני דרו ואם הוא אחד שם זה אינו מספיק לו מלבד
 באמצע וזהו גמלה שאינו יכול לחכום כחצית עשה לח שפת
 במים או כצנן כד' שיהיה למלאותה חשב כד' שיבא המים על כל
 שפתה או יבנים בה אור כד' ותחת כך יבא המים ועלו על כל
 שפתה כד' שיש בו מלאי אינו נותר בתעלה לפי שמה שבלע תחת
 המלאי אינו נמלט בתעלה וצריך להסיר המלאי קודם שיגעילנו
 אם בא לערות על כלי אסור מכלי ראשון להכשירו לא מכלי א"א על
 גב דקיי"א לן דעירי' בכלי ראשון היסוד לענין זה שאם נשפך איסור
 רותח על דבר הותר ממלעו כותבו ואסרו מיהו אין הבלעה חולבת

גבל החתיכה מעבר לעבר אלא נבלע האיסור בבר קליפה חכי נמו
 מהני העירו על כלי האיסור לענין זה שמפליט ממנו מעט בבר קליפ'
 אבל אין כח בעירו להפליט ממנו כל האיסור חלוע בו מעבר א' ע"פ
 לפיכך לא מהני העירו לכלי שנשתמש בו האיסור אצל האש שנבל'
 בתוכו מעבר לעבר ומהאי טעמא גם כן לא מהני קליפה בכלי אומנות
 לכלי שצריך הגעלה ועיין לעיל סימן ק"ח נבי מדה אבל כלי של
 נשתמש בו אלא על ידי עירו דילו גם כן בתכשירו על ידי עירו
 הכבולעו כך פולגו והוא הדין דמהני ליה קליפת מיהו לכתחלה י"ח
 להתמיר להגעילו וכלי שלא נשתמש בו אלא בכלי שני מגעילן בכלי
 שני דרו וכלי שמשמשין בו דבריהם תריפי' כמו מרדך שדכין בו שו' ג'
 ופלפולין עם דבר איסור אפילו לא נשתמש בו כהאי גוונא אלא כצונן
 צריכין הגעלה דאנב חורפיהו מכליעין אפילו כצונן ומהו על ידי
 הגעלה שרי שאין מכליעין על ידי חורפיהו יותר כצונן משאר איסור
 על ידי האש וכן הדין ליה לג' להשהות הכלי במי רותחין כשנגעילו
 עד שופלוט כל האיסור שבו וביותר משעור פליטת כל האיסור
 שבתוכו אסור להשהותו שיהיו הכלי ויכלעו מן המי שנאסרו מפליט'
 איסור אלא שאין אנו יודעין לשער פליטת כל כלי וכלי ויש להרצ'
 קמא ושהנו בתוכו יותר מדאי עד שיהיו ויבלעו לכן כל ירא שמים
 דרצה להגעיל כלים ישתם תחלה מעת לעת לתשמיש ויזהר הטעם
 חלוע בתוכם טעם פגום שאינו אסור ואחר כך יגעילם שאם אי' ישתם
 יותר מדאי אינם נאסרים אף אם יחזרו ויבלעו שאין הטעם צבמי' אלא
 טעם פגום ואינו אסור מיהו נהגו להכניסם ולרצואם מיד מפני שדרכן
 להפליט מיד ואם באולי נשאר בהם בלוע טעם איסור מעט אינו אסור
 מה שמשמשים בו אחר כך שהרי הוא פגום והיה לו ספקיה דרבע'
 ולקולא ומטעם זה גם כן אין רגילי ליהרר מלהגעיל יחד כלי שנשתמש
 בהם בכלי ראשון עם כלים שנשתמש בהן בכלי שני שאם על פי
 שהכלים שנשתמש בהן בכלי שני הן פולטין מהר ויש לחוש שמא
 יחזרו ויבלעו מן המים הנאסרים מפליטת כלי ראשון פ"ה כיון שגם
 הכלי ראשון אינו בן יומי כשנגעילו והטעם חיצון ממנו הוא פגום
 ואינו אסור ונתחנן לשטוף הכל במים קרים מיד אחר ההגעלה אפילו
 כשנגעילין כלי שאינו בן יומי כדלעיל אלא יחזור הכלי ויבלע מן המים
 האסורים שנשארו עליו כשהציאו מן היורה והם חמין ואקסכו אקרא
 דכתיב וטורק ושטף במים מרוב ואחר כך שטיפה מיהו בדיעבד אם
 לא שטפה מיד לא נאסר אפילו אם הגעיל כלי בן יומי אע"פ הותר וכלי
 פגום מעטים כל כך שאם אתה בא לחוש לזה לא היה תקנה לכלי
 בהגעלה כי אי אפשר לצמצם לשחרר לשפוך עליו מים קרים מיד ויחז'
 שמא מיד כשהציאו מן המים היורה חמין עם עלייתו בלוע אלא ודאי לא
 השטת התורה לזה ואם רוצה להגעיל כלי שהוא בן יומי צריך
 שיזהיר במים שמגעילין בו ששים כנגדו כדי שיתבטל הטעם שפולט
 ממנו בטשים ואם הוא חזר אחר כך ונבלע בכלי דרו נרמטל כבר
 בטשים ואם אין במים ששים לא עלתה לו הגעלה שהרי הדר ובלע מן
 המים האסורים ולא עוד אלא אפילו הכלי שהגעילו אחר כך בכתבו
 גם כן נאסר אם היה של חיתר אבל אם אין הכלי הגעיל בו בן יומי
 אפילו אם אין במים ששים כנגדו אינם נאסרים מיהו צריך שיתו' בבית
 כדי להחכמות בהן כל הכלי שהוא מגעיל ואם הגעיל שני בלוי בני
 יומן או יותר במים שלא היו בהן ששים כנגד שניתם אבל היה כדיון
 ששים כנגד אחד פתן אם הגעילם בבית אחת ודאי לא עליתה להם
 הגעלה שהרי לא היה ששים כנגד שניתם ואם הגעילם בזה אחת יק'
 אומרים שעלתה להם הגעלה שבה נבטל טעם האיסור כפי קודם
 שהגעיל השני ונשארו המים שותתים בשתגעיל השני ויש אומרים ג' ג'
 בזה משום דחזר האיסור ונעור ואיסור חמין וכן אם מגעיל כלי של
 בשר לאכול בו חלב או אימבא צריך שלא יהא בן יומי שלא יחזור
 ויבלע טעמו הראשון חזר הוא באילו לא הגעילו ואם הוא מגעיל בכלי
 של איסור צריך שיחא הוא גם כן אינו בן יומי כי אם חמין בן יומי הרי
 נאסרים המים ממנו שודאי אין בהן ששים כנגד כל הכלי שאי אפשר
 שיהא בהן ס' כנגדו רבבולו משעריגו ואין שום בלי בחזק שיעו' ששים
 כנגדו ואיחזו בן יומי כל ששהה בעת לעת כגון שנתבאר למעל סימן
 ק"ו ואם בתוך בעת לעת חמין בו אפילו במים לבנים צריך להשחרר
 בעת לעת משעת בישול המים כגון טעל יהי הבישול ג' ג' ג' ג'
 במים ונעשו המים גבילה וחזרו ואסרו הכלי כשילו בלע עכשיו תאמרו'
 עשאו בשם דברים אסורים בכלי אפילו מאיסור אבל בדיעבד חלוב
 אינו בן יומי רוצה להגעילו ששאר חלוב או אימבא אין צריך כענין
 לעת אלא משעת בישול חזר או חלוב אבל אם גשיל בגופים לכרם
 אחר בישול הכשר או חלוב וכו' להגעילם אינו צריך מערי' לערי'
 משעת

לבוש עטרת זהב הלכות דיני הכשר כלים סימן קכב

בנעיצה וגם בצונן כמה דברים אמורים שהיא חלק שאין בה נזכר אבל יש בו נזכות מלבנה או כשהוא במשחול של נפחים היטב על פני כולת עד שתסיר כל קליפתה ונעיצת אינה מועלת לה שאין הנעיצ מוציאת האיסור הנרכב בין הנזכות וכן הנעילה לא מהני אפילו לצונן כיון שיש בו נזכות שאין הנעילה מועלת לא להפליט איסור הבלוע בתוך הכבין אבל לאיסור הנרכב בין הנזכות אין הנעילה מועלת לכך צריך ללבנו או להשחיתו יפה במשחול של נפחים ולהשתמש בו בנזכות לא פהגניות השחיתו ויש אמורים דכני להו בהנעלה אם הם חלקים שאין בהם נזכות ויש אמורים שצריכין ליבון אפילו הם חלקים מפני שהעץ משתמשין בהו על ידי האור שפעמים מהפך בו העץ בשר אבל הנעיצ או מתקן בו נר של חלב ויש להחמיד ואם לא יוכל ללבנו היטב מחמת חקתא ילבנו ויגעילו אחר כך מיהו אם לבנו ולא הנעילו אפילו יש בו נזכות או אם הנעילו ולא לבנו ואין בו נזכות וחדך בו כמכל הם לא נאסר אפי' אם חספין כן יומו שכבר נקלש איסורו בתוכו ואם השחיתו במשחול היטב בכל מקום ומגעילו אחר כך מחני אפילו לכתתלה כמו אם יוכל לנקות הנזכות שבו :

קכב דין נותן טעם לפגם בכלים וכו' יב סעיפים :

א כל נותן טעם לפגם מותר עיין טעם לעיל סימן קג :
 וכל קדירה שאינה בת יומא דהיינו כל ששהה מערת לערת משנתבשל בה האיסור חשיב טעם לפגם והיתר שנתבשל בת או מותר גם זה עיין טעם לעיל סימן קג : ואף על פי כן אמרו חכמים שלא לבשל בה לכתתלה גזירה אמו בת יומא יש אמורים דבדברים דרופים לא אמרינן בהו דין נותן טעם לפגם דהורפיה מתליא לית לטעמא כמו שנתבאר לעיל סימן קכז וצנן ולכן אם ביטל בקדירות איסור שאי' בת יומא מאכל חריף כגון תבשיל שרובו חסך או תבלין או שאר דברים חריפין אסור מכל מקום לא מחשיב תרובשיל דבר חריף מחמת טעם תכלין שבו וכן נהגין : אבל אם היה האיסור שבכלי דבר חריף ואחר כך שחה הקדירה מעת לעת ובשלו בו היתר שאינו חריף מותר שאין החריפות הראשון משו לית לוח לשבח : ואין הילוך בגלל כן אם היתה בלועה מאיסור לבשל בה היתר וכן אם בלועה מחלב ונא לבשל בה בשר או איפכא אף על גב דהיתר בלע לא אמרינן כיון שנפגם שרי אלא אף על פי שנפגם הקדירה קודם שנא ליה בשר בחלב אסור לבשל בה לכתתלה האיסור שכנגד :

ב והא דחשיב פגם בשחיית יום אחר דוקא שהקדירה יפה וזכר ממנה כל שכנוגית איסור הדבק בה אבל אם לא היתה יפה שהאיסור הוא כעין אינו נפגם בשחייה מעת לעת אומותו הן האיסור הנרכב בכלי מכוון ואם ביטל באותו כלי צריך החיתו לחיות ס' כנגד אותו האיסור הנרכב שכיון שהאיסור היה כעין אף על פי שהוא דבוק בכלי אינו פוגם משום דהיינו שמתירין גם בזה ואמורים שזהו גם כן נותן טעם לפגם הוא ויש להחמיר :

ג כלי שנבלע בתוכו איסור מעט אם דרכו של אותו כלי שלא להשתמש בו בהיתר מעט כבדי שיתן זה האיסור טעם בהיתר שישתמש בו כמו קדירה גדולה או חבית וכיוצא בהן הרי זה מותר לתתמש בו לכתתלה אף על פי שהוא בן יומא לפי שאי אפשר לבטל ליה נתינת טעם לעולם שחדי אף משתמשין בו בכלי זה אלא בהיתר הרבה ולא גזרינן שמה נא ליה איסור שישתמש בו בהיתר מועט כיון שאינו מצוי להשתמש בו מועט לא נזרי חכמים בזה ולא דמי לקדירה שאינה בת יומא שחדי פת אמו בת יומא ודחתם שבית הוצא לכא ליה איסור בת יומא :

ד אבל אם הוא כלי שמשתמשין בו גם כן לפעמים בדבר מועט כמו קערה וכיוצא בו אסור להשתמש בו לכתתלה אפילו בהיתר הרבה מאד שאין כמכלין איסור לכתתלה ואפילו איסור מתקן ואפילו איסור הבלוע בדבר שמצול לבא בו ליה איסור גזירה שמה ישרמשו בו בהיתר מועט ויש אמורים שמהני אפילו בכלי גדול מסוים גזירה שמה יבא להשתמש בו בדבר מועט אף על פי שאינו מכוין :

ה סתם כלי עץ הם בחוקת שאין בני יומן לפיכך אם עבר ושתמש בהן קוד שזכשירן התבטיל שנתבשל בהן מותר שהטעם שנתבשלו הו' בחוקת פגום וטעם יתבאר בסמוך אבל אם חמם מים בכלי של עץ ללוש בהן פת אסור ללוש בהן באותן מים דלדבר זה מקרי לכתתלה ותאילו תגדיין לא התחיל הנאתו שלא ותחמו לשתייה אבל דבר שנעשה בשבילו ולא בשביל דבר אחר אף על פי שהוא של עץ וישראל קונת ממנו מותר לכתתלה שכתתלה שכתתלה נעשה ביד עץ מקרי דיעבר :

פשיעת ביטול המים שאין המים נעשין נבילה שנחשוב כאילו עכשיו בלע טעם בשר : כלי חרס שנשתמש בהו איסור בחמין אפילו שלא אצל האש לא שעירת לתוכו רותח אין לו הכשר עולמית שהרזורה העיד על כלי חרס שאינו יוצא מיר' דופיו לעולם על ידי הנעיל שנאמר וכלי חרס אשר תביטל בו ישבר כלומר ולא מהני ליה מריקה ושיטפ' חנאמרת בפסוק שלפניו ואפילו מלאו נהלים מבפנים ולבנו היטב אם חזר כלי שאין דרכו להסיקו בפנים בקדירה לא מתני ליה ואם חז' דבר שדרכו להסיקו בפנים והסיקו בפנים שפיר דמי דכבולעו כך פולטו אבל אם לבנו מכוון לא מהני ואם החזירו לכבשן עד שנתלכין אפילו קדירה שפיר דמי דלא העידה התורה על כלי חרס שאינו יוצא מיר' דקפיו לא על ידי מריקה ושיטפ' שחזרו בפסוק כמה דברים אמורים כשהחזירו לכבשן שמצרפין בו כלי חרס הרשי דכיון שמכניסו להם גדול כוח ודאי לא חייס עליה דילכא פקעי אבל לתנורים שלנו לא דאיכא למהיש דילכ' חייס עליהו דפקעי ויוצאין קודם שיתלבנו היטב ואם לא נשתמשו בו אלא בצונן מאח' שאין איסורו קשה ככ סגי ליה במריקה ושיטפ' היטב ואחר כך מותר ליתן בו אפילו דברים חריפין כחומין וכיוצא בו ועיין לעיל סימן קכא : כלים שמשתמשין בו על ידי האור כגון שפודין ואסכלאות צריך ללבנו היטב עד שיהו ניצוצו נתון הימנו ואין צריך לשופן תחלה כי האש ישרוף ויעביר הכל ולא דמי להנעלה שצריך לשופן תחלה שאין בה המים ככח האש :

ו יש אמורים כמה דברים אמורים בכלים הבלועים מאיסורא און צריכין ליבון עד שיהיו הניצוצות נתון הימנו אבל כלי הבלועי' היתר כגון מחבת של חלב שצריך ללבנה כדי לאפות תחת' פשטידא של בשר או איפכא אין צריכין ליבון כל כך גדול אלא עד שתהא היר פולרת בו מב' עבריה ובודקין אותה בנתינת קש עליה מכוון : אם נשרף הקש בתכי סגי שכיון שחקש נשרף ודאי שולט הליבון מעבר א' עבר דכיון דהיתרא בלע היה די להו בהנעלה אף על גב דרשמישן על ידי האור דדוקא היכא דבלע איסור יליפין מכלי מרין דכ' איסור כך הכשרו אבל חבלות היתר סגי בהנעלה אפילו בתשמישו ע' האו' וליבון כוח שנשרף הקש עליו הוא מפליט יותר מהנעלה :

ז הנעיל הכלי הצריך ליבון אסור להשתמש בו בחמין אפי' שלא על ידי האור שכל שתשמישו ע' האש אינו פולט הכל לא על ידי ליבון ולא ע' הנעלה וכיון שהנעילו עדיין נשאר בו עוד מן האיסור שבתוכו וכל זמן שישתמשו בו בחמין יפלוט מעט מעט אבל מותר להשתמש בו צונן אפילו לכתתלה על ידי הרהה ושפשוף היטב וכש בכלי שאין צריך אלא הנעלה שדילו בתרחת ושפשוף היטב בו צונן דדוקא בדרך עראי כגון שהוא בבית העץ או בדעבר אבל אם רוצה להשתמש בו בקבע יש מחמירין ואמורים דאפילו להשתמש בו צונן צריך הנעלה או ליבון גזירה שמה ישתמש בו בחמין וכן נזרינן אפילו בכלים שתשמישן בצונן :

ח כל כלי מתכות שחם מקצתו חם כולו לפיכך אם לא נשתמש בו איסור אלא במקצתו נאסר כולו שחולך בליעתו ככולו מירדו דוקא לענין איסור אמרינן הכי אבל לענין הכשר לא אמרינן הכי אלא אם חכשירו מקצתו לא הוכשר כולו עד שיכשי' כולו בין לענין הנעלה בין לענין ליבון ומיהו יש אמורים דלא אמרינן הכי שצריך לר' כשדירו כולו ולא סגי במקצתו אלא כשנשתמש האיסור ככולו אבל אם יודע בו שלא נשתמש האיסור אלא במקצתו נכשר נמי כשמגעיל או מלכין אותו המקצת שנשתמש בו דכבולעו כך פולטו : כלי שיש לחוש שמה חממו בו יין נסך כגון כלי כסף נוהגים להגעיל ואפילו תיבות ושולחנות הנקחין מן העץ נוהגין להגעיל שמה נשפכו עליהן חמין ודוק לכתתלה אבל דיעבר אין לחוש : ויכול להגעיל או ללבן חצי הכלי ואחר כך חציו השני ולא חיישינן שמה יחזור ויבלע חצו המלוכין מן חצו שאינו מלוכין : מחבת שמשגנין בה אף על פי של ענין חמין כפסח נזרינן שרי לה בהנעלה חצי מילי בחפץ דתתירא בלע אבל לענין שאר איסורים דאיסור בלע לא סגי בהנעלה דכיון שמשגנין בה על היסוד תדבק בה חשמונית הרבה אי אפשר לשופה יפה ואין כח בהנעלה לנקותה יפה לכך נזרינן ללבנה :

ט סבינים ישנים הנקחים מן העץ בין גדולים בין קטנים אם נא להשתמש בהן בצונן ובאקראי בעלמא נעצה עשרה פעמים בקרקע קשה ודיו שהיא מעברת השמנונית שעליה ויש אמורים ש' לשה פעמים סגי וצריך שינעץ אותה בקרקע קשה בכל נעיצה ונעיצה ולא ינעץ במקו' שנעץ בפעם ראשונה שבמקו' שנעץ כבר נעש' חקרקע רך ואינה מעב'רת השומן ואפילו לחתוך בה דבר חריף כמו צונן סגי בדבי דוקא להשתמש בו באקראי אבל להשתמש בו בקביעות לא סגי

יורה דעה הלכות יין נסך סימן קכב

מ

יין שנתנסך לע"א לחב שנסכה לח חתיב בפרשת האוינו ג' אשר חלב זכתו יאכלו ישתו יין נסכים פסוק זה קאי לפעולתו על כי ירין ה' עמו וזומר נתיאמר להם כשת ל ישראל כשירין הע"ט ישראל ביסודין על עבירות שבידם ושעברו עבוד' אילי' או יאמר להם הקב"ה לישראל אי אלהינו צור חסיו בו ר"ל איהו ע"א שלהם שחיה חיות הצור שרבו בו אשר חלב וכחימו ואלו ונסך ר"ל איתן אלקות אכלו חלב של חובתו שזכר להם ושתו יין נסכים שנסכו להם יקומו עתה ועד עולם וזומר הרי שחקיש חייך שנתנסך להם לחב שלהם מה זכת אסור בתנאח אף יין נסך אסור בהנאה ודוקא שנתנסך לה בתורת תקרבת כדרך ע עבודתם אבל בהם ינם של ע"א ומנעו שנגעו ביין שלנו אינו אסור מן התורה אבל חכמים נזדו גם אסור הנאה על סתם יינם ועל כנגעם ביין שלנו ועוקר הגמירה לא חיתה אלא משום ייחד בנותיהם שלא יבאו לייחד עמם על ידי השתייה ויבאו לנסות או להתהנות עמהן ודוקא ביין נזדו כן שיש בו קירוב הדק לבי ששותין יחד אבל כשא"י משקין ור"ל בתן אקרובי דעתא כל כך לא גזרו בהן משום בנותיהן ומן חמקס חתם לא חיו צריכין לאוסרו אלא בשתייה ולא בהנאה כ"ר ראו חכמינו ור"ל שאם לא יאסרו אותו גם בהנאה הראוי לא ידעו חמקס דכשו בנותיה ויהיו סבורים לומר דמשום נסך נאסר ויבאו לחתני נסך משום בהנאה לכך נזדו גם על סתם יינם ומנעו אסור הנאה כדי להשנות דמינויות שלחם ואם תאמר אם כן גזירת בנותיהן למח' יל' אדכבה הו"א עיקר הגזירה דמשום יין נסך להודיע לא היה נזדוין כלל היין שנתנסך לע"א הוא מיעוטא ומשום הכיעוט לא היו נזדוין ארובא אלא כיון שהתכרו לגזור על סתם יינם ומנעו משום בנותיהן חששו שמא יקעו וישוו יין נסך משום להתירו בהנאה והתכרו לגזור גם על ע"א אסור הנא' גזירה משום יין שנתנסך לע"א ו"א דהיינו דוקא בימידי' שדיו זע"א בקי"אין במיב ע"א והיו מנסכים יינם לע"א והיו צריכים לחוש לכך גזרו אסור הנאה על בולם אבל כומן דזה שאינו שכיח שהע"א מנסכי' לע"א שאינ' יודעים במיב ע"א ומשמשה ואין באן אסור אלא משום בנותיהן ל"א אסור מנע ע"א ביין שלנו בהנאה רק בשתייה וכן סתם יין שלהם אינ' אסור בהנאה אלא בשתייה לכן פותר לנכות בחובו מן הע"א שרוב יינם משום דהוי במציל מירם תזדויתק בשאר הפסד לא החמירו בו כל כך כנון אם עבר וקנה אנבס' אכל לכתח"ל אסור לקנותו ולתכרו כדי להשתבר ויש מקילין גם בזה וקוב' להחמיר' על כ"ל ק"ל :

ב אסור לעשות מרחץ אפילו בסתם יינם לחולה שאין בו סכנה דהו"ל דה"ל הרי היא כשתילי אף על פי דבשאר איסורין לא נזדו אפילו חסידה משום שתייה שהרי לא בנתנו בגמרא שישארו לסוך בחלב או בשומן חזיר מכל מקום כדבר אסור הנאה מצד שנתן גזירה דעבד' אילי' החמירו בו לעשות הרחיצה בשתייה ועל סימן קנה' וכוין שמשום צד נסוך אסור ה"ל לא אמרת אלא ביין הרחיזי לנסך ע"א מנבא אבל שאינ' דאוי לנסך לא אסרו וזון מביטל אין ראוי לנסך ונס' א"י מנסכך אותו לעבוד איל"ל לפיכך יין מבוטל שלנו שנגע בו ע"א מותר לשתו כיון שאינו דאוי לנסך ופאימתי נקרא מבוטל משחרתם על גמי האש :

ד וכן יין שמעדיבין בו ריבש או שחילין ואחר כך נע"ו ע"א נס' נשתנה מע"ו מוחצין שוב אינו נקרא יין כיון ששתנה טעמו ואינו ככלל גזיר' דמנע ע"א ודוקא שיש בו ריבש דרביה ע"א ששתנה טעמו וכתב ר"ב וכתב ר"ל אין להתיר ואפילו כשיש בו ריבש דבש טעמו שואין ראוי לנסך על גבי מנבא דכאן כל שאור וכל דבש לא תקמיר ונסך הוא דאם כן בשלה גזירה נמנע ע"א ביין שלנו שכל אדם יע"ש כן כיצד חמקס ע"א מניסור יין נסך ונמנעו שותי' תמיד עם הע"א וכתב מ"ה דכך להתיר עם בנותיהם אלא דמי לין מבוטל שהתירו דה"ל לכתב לשיחש שביטל ארס' ל"י ע"ב למהות עם דת"א דמ"ה ל"ה מלתא דמבא אדל"א יעשה אפ"ל לתת בו מנע דבש אדמס' שאור דב"ר נק"ל הוא דע"ש ס"ו ב"ר שלא יאסרו יין מנע ע"א דקוב' אף איתל' שלא נזדו אלא כיון שראוי לנסך שכל מירימ' אהש' נסוך אסמכה מאן לימ' לן דאינהו לא מנסכי' יין חמקס כ"כ שאור דבש הלא הם מקריבין בגז' שהתירו ל"א שאסרת וזדו ליתכוד דש"ל מן מבוטל או דע"א ש"אן מנסכין אה"ו נכ"ל ע"א אבל זה לא ראויים נתיבין בו :

ה תבטל שיש בו יין ונגעו כנגע' אפילו קודם שיתד"ח אין בו משום יין נסך שהיו במל' גרוב' ואין בהתבטול' סס' יין ברא בתבטול' שאין חייב גז' כד' בע"א אבל פסוקין או חז"ל שנתנו בו יין והוא בעין שד"י צ"ל למעלה יש בו משום יין נסך והו"ל שלא נשתן מע"ו כדמסת' הוא שהוא בעורב' וואס נתערב יין ביין מבוטל אם יש בו רבש לבולי' עלבא שרי דאמרין סלק את מינו בסי' שאינו ושאינו מינו רב' :

ד"ע בראשון על פי כן אסור לכתחלה לום לע"א בשל לוי ירקו בקדחתך וכן לא יאמר לו עשה לי מרקחת שכל האסור בשל לוי ירקו תואכאלו בשל בידיו ואפשר שיע' הרקחים או שאר אומנים מדרג שורך כל האוכנים מיהרים להם כלים נקיים מיוחדים למלאכתן כדי שלא ינגעו אומנותם ובעל נפש יחוש שרברים אלו מבטוין ליד מחרת זקני' וסע' שסחויקים כלי ע"א ברוקת שאינן בני יומן האמשים דה"ל ספק ספיקא ספק אם נשתמשו בו הע"א חיים אם לאו ואי אפשר בשאלת שד"י אין הע"א נאמנים לא לאיסור ולא להיתר ואפילו אם תל' נשתמש בו חיים שסא נשתמש בו בדבר הפגו' בעין או בדבר שאין נ"ל זכין שהוא ספק ספיקא תלינן לקולא אפילו באיסור דאורייתא :

ו דלפי זה הוא דין נמי כלים שלנו שיש לנו ספק בהן אם נשתמש בהן חיים אם לא ולא נכל' לברר לק"א על האמת אם נשתמש בו חיים ומה נשתמש בו שנשכח חרב' הוי נמי ספק ספיקא ותלינן לחלק' כל שנאסר בבליעת איסור ונתערב באחרים אינו נפ"ר בשל ברוב ואף על פי שאפשר לתבוע' ולהחזירו להבטוח' אין דנין אותו ע"כ כדבר שיש לו מתירין לאסור כולם ואפילו חן ג' א"ף ע"ד שיגעוילם אלא דהי' דאסור יבש שנתערב ביבש ובטל ברוב שכל דבר שאין המטירין שלו באין סאליון לא צריך לפזר סקתו ולהוציא התנאות על המתירין אינו בכלל דבר שיש לו מתירין שלא דחמיו ר"ל כ"כ ופ"ל ברוב' :

ז יש ליהדר מלהיח' בבית הע"א כלי סעודה רחיישינן שמא ישתמ' בהם ואפילו נתנו לאומן לתקן צדיק לעשות בהן סימן שלא ישתמש בהן הע"א ואסע"ר ולא עשה כן בשחזר ולקחין מן הע"א צריכין הנעלה חזקא עם שהוקפת אבל הע"א דחיינו נחצי' חיים שהיה הע"א יכול להשתמש או באותו זמן ולהזדו' ולקטרו אבל לפי סע' אין לחוש וכל זה כשדומת להשתמש בו ביום שנתנדלו ור"ל אלא א"ף ספיקא סמא נשתמש בו הע"א חיים או לא אבל אם לא לקחו מן הע"א ע"ד לאור זמן שנכל' לומר אף אם נשתמש בו הע"א כבר שמא נשת' סקת לעת זמנא ארנסתתה ביד ישראל אחר שלקחו מן הע"א מערת לעת אולין לקלא ואין חמקסין ברע"ב האם לקחו מן הע"א באותו הוי' שנתנו לו תעבר' והשתמש בו בלא הנעלה יש אחרים וזה א"ל כמו בבלי' שהוא כדאי כן יקטו ובמקום צורך יש להקל ברע"ב ולמחול' יש ליהדר בכל ענין אפילו בעברים וספיקא הע"א שבבית ישראל שלא ליהדר כלים שלנו אצלן סמא ישתמשו בהן כדברים הנסורים הע"א סימן קלו' :

ח ואם שלח קעוזה עם חמאבל שבתן לע"א וסדו עם בבית ר"ע"א אם ניכר תשאכל ששלח ישראל בתוכו נותר ולא חיישינן סמא אבל הע"א גם כן כתמאכל כזה של אסור ואם לא ניכר תשאכל אסור אם רגילין להודי' כלים בתמן דחיישינן שמא חזרה חמקס כלי של אסור שהיו פולטים באיסור בעין דאסוריותו שהרי כבר נאמרו ששאיסור חז"ר כן בעין אינו נעשה פסול :

ט כלי סעודה שהם ביד ע"א בנן שייכות סקור וסכני' מן חמקס וכתאי גזונא הוא גסיה ל"י חתמו ואוטר ודשים הם ויר"ה פוזא אמת צמו שחזא אומר שלא יכר בתן שנתמש צדיק מו"ה לקנותם מנעו אבל הנבנס באקרא לביטו של ע"א חש' שם כלים קרובים לחיים וזוהו ססיה ל"י חתמו שחמקס חן ג' א"ף לשפוך על רביו להשתמש בהן לכתחלה שלחו בסעודת חזק מנע שנתמש ביות חמקס ואין לו כלים יכול לסכוד עליו אם נראה לו שהם חיים ותל' ס' ק"ל ב"ל לא רשילתא אין ליקח כלים מן הע"א אלא אם כן ישלח לסכוד ד"ה כלים הוא קותא מנע כל' שפוך אה"מ דכל' מנסכין זה ודאי לא נשתמש בהן הע"א אלא קנאם או עשה אותם למכרם :

י יש מי שאומר שקעור תבואה מותר לשתו ויש שכתב דה"ל דיקרקת שוארסדות אסור להשתמש בהן בתמין לעולם לכתחלה מנעו שאינם ודשים שהע"א משמשים בהן ונתוך טעוירין אינו טב' :

הלכות יין נסך

כמה דינן מין נסך וכו' כו' סעיפים :

א יין שנתנסך לע"א אסור בהנאה מן התורה ר"ל לפי שהתבטול' דת' וי' אצ"ל לבעל פעור ואכלו וכו' פ"ה ח"א שחמקס חתמ' א"ב של עבדה וזה לפ"ה מה מה אסור בהנאה כפי שי' א"ב דקמן פ"י שמש' בע"א וכתב עבוד' אילי' אסורים בהנאה ואחר כך הקיש בהנאה

לבוש עטרת זהב הלכות יין נסך סימן קכג

אלא שהגת הוא כדרך ופונה החרצנים וחונים למקום אחד עד השולים
ונשאר היין לברו צלול עומד במקום אחד והוא נקרא המשכה ואם או
נגע בו הע'א נאסר כל מה שבנת אפילו לא נגע אלא בחרצנים חגי'אם
יש בהם טופח על מנת להטפוח ואסור אבל כל זמן שלא רהבדיל היין
עד שולי הגת מן החרצנים וחונים לא הוי המשכ'אך על פי שיט' הרב
יין במקום אחד מכונס בגומה אחת שבין החרצנים וחוני' שאינה כניע
עד השולים אינו נאסר במגע ע'א הילכך אם הגת סתוכה ומלאה
בעניין שאי אפשר ליין לברו לימשך בה אין בו תורת יין ליאסר במגע
ע'א ואפילו לקח הע'א בידו הרבה יין ע'א חרצנים חונים לא הוי המשכ'
ומותר להחזירם לתוכו :

יח אבל אם מלא הע'א מהגת כוס יין וכיון לשלותו מהחרצנים
וחונים הוה המשכה ונאסר אפילו כל מה שבנת וכל שכן אם
הוציא מהיין דרך הברזא דהוי המשכה ונאסר כל היין שבנת וכן אם
נתן סל לתוך הגת או לתוך ניגית שהיא דרוכה נקרא המשכה כיון
שהיין שבנתו הסל הוא צלול ונבדל מן החרצנים וחונים שדופני הסל
כפסיקים ביניה ואם נגע הע'א ביין שבנתו הסל נאסר כל הגת והניגית
יט ניגית מלאה ענבים דרוכים עוכרת בבית הע'א אסור לקנות
ממנה שטא המשיך הע'א ממנה ואפילו בהעלם העקץ שהעלי'
הישראל ענינו ממנה אסור לוקח ממנה אם לא שחתם הניגית :

כ גת שהיא סתומה וכל אה עד שאין שייך כתוב המשכ'אמכואר'
למעלה וירד ממנה יין וחרצנים ביהר לתוך הסל שלפני הגת
שהיין מסתנן בו וממנו ירד לבור אין על מה שבנת תור יין שהרי בת
שירד ממנה אינו נקרא המשכה כיון שהרצנים ירדו עם היין אלא על
מה שבסל יש בו תורת יין והוא מה שמסתנן ממנו לבור דהוא יין
צלול והוא נקרא המשכה נמורה כן הסל לפיכך אם נגע ע'א בבור
שבסל נאסר ואם החזירו לבת אחר כך נאסר מה שבנת משו תערובת
יין שבסל שנתערב בו מיהו אם יש בחרצנים חונים שבנת'ס כנגד יין
שנפל בו מהסל מותר דאמרי' סלק את מינו דהיינו היין שבנת' כמי
שאינו ושאינו מינו דהיינו החרצנים וחונים רבו עליו ומבטלו בס' אבל
היין שבנת אינו מצרף לבטל בס' דהל' מין במינו דאוס' כיון נסך במשהו
ואף על גב דקיימא לן בשאח איסורין דבטלוק בס' אפילו במין במינו
בראיתא לעיל סימן צ"ה גבי יין נסך ההמירו רבמין במינו דהיינו יין
ביין דליכא למיקם אטעמית במשהו וכשאינו מינו בס' מיהו דמין במינו
אינו אוסרן בהנאה אלא בשתייה ומוכרו לע'א חוץ כדמי' יין נסך שבג
כמו שיתבאר לקמן בעה :

כא אין דורכין עם הנכרי יין בגת או בניגית אף על פי שאין הע'א
נוגע כיון לא בידו ולא ברגלו כגון ששם עצים על הענבים
ועלה עם הע'א עליהם ונחרכו מכה שניהם עד שיצא היין אפה'אסור
דהייטיגן שטא יגע הע'א בידים ביין וינסך ומטעם זה אסרו אפילו בע'א
כפות מיהו היינו דוקא כשרדכו בגת שדרך להמשיך מטעם היין וגורניג'
קודם המשכה משום לאור המשכה אבל בעריבה שאין דרך לכשוך
משם בותר לדרוך עמו כן מותר לקנות ממנו ענבים דרוכות בעריבה
הואיל ואין דרך לכשוך בעריבות :

כב מיהו מדעבראם דרך ישראל בגת עכו ולא נגע הע'א ביין
באין אוסרו' אותו אבל אם דרך הע'א לברו על הע'א אף על
פי שהישראל עמר על גבי וראת' שלא נגע בו והישראל הכניסו
בתבית אפה'אסור בשתייה רכחול לברו חרי הוא כנגיעה כמו שיתבאר
עוד בעה :

כג חבית של יין נסך הסתת עם חביות כשרות צריך לעשות לה
אזו' ח' חומר דמין דלא ברולי' אונשו מיניה יש לחוש שטא ישראל
מ'אסור מיהו היינו דמ'אסור :

כד אסור לשתות יין חרץ בשעו'אין אותו מין נסך אף
על פי שאינה נקראת בעלמא דהיינו שכן נסך עצמו שבא
בדמיו'אסור בהנאה דהיינו שיש בו טעם יין
קונפטי' של קוליינד' מותר ליקח מן הע'א אעפ'י שגורניג'
הקוליינד' בחופץ כדי לצומתם ולתקנם מפני שהחופץ
נשרף מהם כשעו'אין וק'אם יתקן שהוא ע'א לפנים ועל ס'ק'ד =

כו אף על פי שעיקר גזירת היין לא היתה אלא משום בנור'ה'ג'
הבדאמ'ג' לעיל סעיף א' כ'לא גזר'א'א' בגן רשבי'אסור
ויש לח'ליחוד בנותיהן אבל ברבש שלה לא גזר'א'א' שכי'סכנות'
ובמדינת האלוא'א' על פי שעי'ק'ר השתייה שבו'ה'ה' הוא ברבש
כיון שתלת הגזירה לא היתה עליו נהגו בו היתר גמור ולא חששו
לכנותיהן וכל טעמא משום דכל משאנו ומתנינו הוא עמק'ה'וקש' לנו
להבדל מהם כי אדרבה רוב משא ומתן נעשה בתוך שתייה לא שייך
לכינו'ר

רבה עליו ומבטלו ואם אין בו רבש י'א רכשערי' המבטול כאלו ריה
סיס ואם לא היה בו מראה יין מותר ויש אומרים שאפילו אין במבטול
אלא חרוב כנגד היין הוי שנאסר על ידי המגע אין המגע אסור ויין
שנקרש אין בו משו' מגע ע'א וכל שכן אם נגע הע'א בחרס'הבולע מין
שכל אלו לא היו ככלל הגזירה שאינם נקראים יין :

ז חופץ לאו בר' ניסוך הוא לפיכך חופץ שלנו אינו נאסר במגע ע'א
ומאימתי הוא חופץ גמור שאינו נאסר כל שמשליכין אחרו' על
הארץ והוא מבעבע שאנו חוק מאד וסותר להניח לע'א ליגע בו
לכתחלה וכל זמן שאינו חוק כל כך נאסר במגע ע'א רשטא עדין יין
הוא וחופץ של ע'א אף על פי שהחפץ הרבה והוא חוק מאד לא
איסוריה מיניה שחרי' תחלוצ' היה יין ונאסר :

ז מצא חביות של יין שנתחמצו אכ' הוא חוק כל כך עד שמבעבע
כשכשליכין אותו על הארץ אף על פי שידע שתוך ג'ימי' שעברו
נגע בו ע'א אין לחוש למגעו שכיון שהוא חוק כל כך אמרינן דחוק'היא
שעברו עליו יותר מ'ימי' שכבר החמיץ ולא נאסר במגע ע'א שנגע
בו תוך ג'ימי' :

ח ענבים שלא נתבטלו ועדין הם חמוצים היין הירצא מהם נקרא
יין ונאסר במגע ע'א שאין אנו בקי'אין עד מתי נקראו בוסר יין
מזוג אפילו נתן בו מים הרבה כל זמן שיש בו טעם יין יש בו משום יין
נסך ויש מתירין בשיש במים ששה חלקים כנגד חין ועל סימן קלד' :

ט תמד הוא מים שנותנים על גבי החרצנים אס' נדרתו ברגל ולא
נעצרו בגלגל וקודה פעם ראשון ושני עדיין נשאר מיצוי
ולח'לחית יין בחרצנים ונאסר אותו התמד במגע ע'א אפילו לא מצא
בו אלא כדי מרת מים שנתן לתוכן דאמרינן היין שהיה כונים יצא על
ידי שרייתו וחמים נבלעו בבקומו בחרצנים ואם נעצרו בגלגל אין בו
משום יין נסך אלא אם כן נתן ג'מדות מים וכצ'א ד'דעינינו רואות שיון
יצא מן החרצנים ויש מי שאומר שאין להתיר מגע ע'א משום תמר כל
שהוא משובח לשתייה משום דמיחליף ביין גמור :

י יש להזהר שלא לחוציא החרצנים וחונים מהגתו ע'א אפילו
אחר שהוציא מהם יין ראשון ושני שעדיין יין טופח בהן ונאסר
במגע ע'א :

יא שמרים שלנו שחמרו אף על פי שלא מצא בהם א'א כדי מרתן
אפה' פעם ראשון אסורין במגע ע'א שהמים נבלעו בשמרים
דהיינן יצא ופעם שני מותר שכבר יצא יין שהיה בהם בשריית ראשונה
אבל שמרים של ע'א לעולם אסורים אפילו לא מצא אלא כדי מרתו
אפילו תמדן כמה פעמים דהא עיקרן מאיסור קאתו ויין ציטקין שהם
ענבים יבשים שנתן עליהם מים הרי זה כיון גמור ומתנסך שהרי עיקר
טעם מיצוי ענבים יש בהם אף על פי שנתתיבשו טעם יין שבהם נשאר
בהן ועכשיו על ידי שרייה יצא :

יב חבית שפנה שמריו ושכשכו במים אין לחוש אחר כך לטום
מגע לפי שהיין בטל במים ששכך בהם :

יג חרסום שבלעו יין הרבה של יין נסך עד שכששורין אותם במים
פולטיג'ינם הרי הן ממתו : ואסורים כתנאה :

יד החרצנים וחונים של ע'א וכן שמרי יין שלהם תוך י'כ' הרש
אסורים בתנאה שעדיין טעם יין יש בהן ולא י'כ' הרש מותרין
אפילו באכילה שכבר יבשו מאד ובעץ או עפרא בעלמא דמין מידו
גם לאחר י'כ' הרש לא רצו להתירם בעין עד שתמדן תחלה במים דהיינו
תרת' לטיבות אבל אם לא תמדן אפריהם לעולם אפילו יבשם כתנוד
וכל זה לא מיהו אלא בחרצנים שתו'תוך יין נסך אבל אם שלח הע'א
החרצנים מן הגת קודם שהמשיך היין שאו עדיין לא נאסר בס'
שיתבאר בעה'א אין אסורין וכן אלו שדורכין הענבים בתבית אף על פי
שהיין צף עליהם למעלה מותרים כמו שיתבאר ברין משיכת יין בע'ה' :

טו המחמין עיסתו בשמרי יין של ע'א תוך זמן איסורם הרי הוא
כמתום וכל העיסה אסור בהנאה רמילת'א דעבידה למעשה
אפילו כאלף לא בטיל ובמקום שהחף הע'א לחמן בהם על פי ק'ד אם
מותר ליקח מהם :

יז יש מי שאומר שתמצית היין הנקרש על דופני חבית חוקקטום
נהגו בו חתור שמשתמשין בכלי ע'א לאחר י'כ' הרש וכל אחר
מילוי ועירוי ג'ישים כיון עירוי ואין מקלפין התמצית הנק'ר' עליו וס'א
שהוא נתייבש הרבה וזיון שנתייבש כל כך עד שאפול'שודין אורזין
במים אינו חודר לליחתו שהרי לא נפל מן המלוי והעירוי דהיינו צבר
כלה כל לח'לחית יין שבו וכעפר בעלמא הוא :

יח מאימתי נקרא יין ליאסר במגע ע'א משתחיל לימשך דהיינו
בשנמשך כנת עצמה אף על פי שעדיין לא ירד וקלח ממנו לחץ כלום

יורה דעה הלכות יין נסך סימן קכד

כא

דחיי כנוגע בכולו כמ' כלי שיש לו חושמין כמו שוש' לצלי שנוטלין
 פכנו לידים ויש בו אין יכול ושראל' לנצחן כחוסס וז' ע'א כחוסס וז'
 כאחר וכלבר שיפסק הישראל קודם שיפסק הע'א שאם יפסק הע'א
 קודם שת שנגע כפי הע'א החר ופתעיק עם היין ואסור בטהיה ואין
 להקשות דהא במצחן במינקת מן התבית והעלהו לפיו אסורין שכל
 היין אסור בהנאה דהיי' כנוגע בכולו ואם הוא כנוגע בכולו חכא אפי'
 אס' ופסי' הישראל קודם הוה לו לאסורו דהא הל' כנוגע הע'א פ'ין בשע'
 ש'זא מוצין עם הישראל דיש לומר דשאני התם כשהע'א פ'ין פ'יניק'
 מן דה' זבית הוא מעלה היין לפיו ונוגע ל'ין שכהבית שאין כל היין ה'
 התחומן ג' ע'טח כפי' לעליון הילכך הל' כנוגע בכולו אבל בכלי זה של
 חוסמין הוא ג' ע'טח מן הצד ואין היין שכלי' כפי' למה שנוגע כפי'
 הע'א לפיכך אינו אסור היין שכלי' ע'ד שיפסק הע'א מלמדין ש'זא
 ח'ז' מה שנגע כפי' הע'א לכלי ומתערב עם היין ואסור בשתייה וכל
 הע'א סימן קכד למה לא אסורין ליה משום נצוק ח'בור :

כ הע'א שנכנס לבית או להצ'ת ישראל ושאל יש כאן יין והוא
 כ'פ'ש ומט' ידו כשהוא כ'פ'ש ונגע פ'ין ושכ'כו הרי זה ח'ס'
 כ'פ'שך כהנאה ואסור היין בהנאה א'א אחר כך נתערב היין מ'ת
 הכלי ב'ין אחר ד'מ' היין המ'וכ'שך שבו אסור בהנאה והשאר כותר
 כ'הנאה ואסור בשתייה לפיכך מוכ'ר לע'א ה'ן ד'ר'ט'ין נסך דחיינו י'ן
 הפ'ש'ש' שבו אבל אם ח'ש'ט' ידו להכות כס'כ'ר שהוא של ש'מן
 ומצאת של יין מותר בהנאה דהל' נגע שלא בכוונה :

כ ואם פ'ש'ט' הע'א ידו להכות של יין שלא כפתות כגע'א מ'ר'ר'
 כ'ר'מ' אחר כנון ליטול ט'ס'ס דבר שנפל לו ש'ק'ר'א נאס' בהנאה
 אפ'י'ע' וי'ע' שהוא ו'ן שאינו כ'כ'ון אלא ליטול את שלו א'ל' בהנאה
 י'ר'י'ש'כ'שך ויאסור בהנאה כיצ'ר יע'ש'ה י'פ'ש'נו כ'ר'ו קודם ש'נ'צ'א ב'ר'
 שלא י'ג'ר'ה ויאס'ר ככונה וי'פ'ת'חו נקב בתבית מלכ'ט ע'ד שיצ'א הי'ך
 וי'ר'ד לכ'ט'ה מ'ר'ו וא' הוא מותר בהנאה דהא לא שכ'שך :

כ הכית שניטלה ממנו חכ'ר'זא וחכ'ניס בה הע'א אצבעו ע'ד שנגע
 ב'ין שמכ'פ'ניס ה'ו נוגע בכולו וכל היין שכהבית אסור בהנאה
 ופ'ן אם חוצ'א כ'ר'זא התחוכה כנקב הנינעת ע'ד היין שכ'כ'פ'ניס א'פ'ש'
 שלא שכ'שך כ'ר'זא חכ'ר'זא וכל היין אסור ודוקא שידע הע'א שחכ'ר'זא
 ע'כ'ר כל השול'ים אכל א'ם לא ידע ח'ז' ליה כנוגע ע'א שלא ככוונה ע'י'
 דבר אחר וכותר אפילו בשתייה כ'בו ש'פ'ב'אר ע'וד כ'ע'ח כ'ע'ק' כ'ר' ואם
 אין חכ'ר'זא ע'וברת כל ע'וכי השול'ים בע'ג'ן שא' אפשר לו לשכ'שך
 ב'ין שכ'פ'ניס כשמוציאו אלא כמעט הי'ן שכ'פי הג'קב ח'י במ'כ'חו ומ'ח
 שיצ'א אסור בשתייה ומה ש'נ'ש'אר כהבית מותר אפילו בשתייה דלא
 אחסור הכ'א לאסור משום נצוק ואם חוצ'או שלא ככוונה א'ם מה שיצ'א
 לח'ז' מותר בשתייה רכ'ו של ע'א שלא ככוונה לא ג'ר'ו בו ומותר כ'ט'
 שיתכ'אר לק'מן סיכ'ן כ'כ'ה ואם היה ג'ר'זא ארוך שנכ'ס' תוך החכ'י והוא
 כמו קנה הלול ופתוך אותו החלל יש בו כ'ר'זא ק'מן לסתום אותו שלא
 יצ'א היין ולא הרצי'א הע'א רק אותו חכ'ר'זא הקטן ה'ו דינו ככ'ר'זא שאינו
 ע'וכ'ר ע'וכי השול'ים דהא לא שכ'שך הע'א בהוצאתו ב'ין שמכ'פ'ניס :

כ ע'א שוטה נגיעתו חשוב נגיעה שלא ככוונה דהא לא כן דעת
 הוא לפיכך אם נכנס לבית שיש בו תבית של יין ונכנס ישראל
 אחריו ומצ'א היין ויצ'א דרך הנקב שהכ'ר'זא תחוכה בו מותר אפילו
 בשתייה דכ'ון שהוא שוטה ואינו יודע בטיב ניסוך תלי'ן לקולא לומר
 זרק כלים בשטותו בכ'ר'זא ובתוך כך נתגר'ד ויצ'א היין ומעול'ם לא
 נגע ב'ין ע'צ'מו ולא שכ'שך ככ'ר'זא ע'צ'מו :

כ ע'א שגר'ד ככ'ר'זא ולא יצ'א מן היין לח'ז' והכ'ר'זא יצ'ופח
 שעברה ע'וכי הרופן ונכ'נ'בה בתוך היין שמכ'פ'ניס א'ם הכ'ר'זא
 היא ר'מ'ויה נאס'ר היין כ'ר'ג'ר'ד זה דהא שכ'שך אבל אם היה כ'הודקת
 בחוקה מותר :

כ יש מי שאומר שאם ארז ע'א ככלי פתוח של יין ושכ'כו אף על
 פי שלא הגביהו ולא נגע ב'ין ג'אס'ר היין ב'ין שהכלי פ'רות
 ושכ'כו הל' דרך ניסוך כ'ך - ו'א אף על פי ששכ'שך בנפ'ו של כלי
 בלא הגבהה לא יק'רי שכ'שך ובכ'ק'ס פ'ס'ר'ה יש להק'ל :

כ נטל ע'א כלי של יין והגביהו ויצק היין לכלי אחר אף על פי
 שלא נגע ולא שכ'שך נאס'ר ה'ו היין ככ'רו ואם לא הגביהו
 ויצק ממנו על ידי שהט'ו על צ'רו וטר'ק היין לכלי אחר ולא נגע בו אין
 הגביה הכלי ולא שכ'שך ולא נגע מותר שאין דרך ניסוך כ'ך וכל
 שכן שנגיעת כלי להוד אינו אסור :

כ כור מלאה יין וכרד ע'א את היין שבבו לידע כמה הוא על ידי
 קנה או שחיה מט'ח בידו על פי הכית הכ'ר'זא כ'ר' שח'נ'ח
 חרת'ה אף על פי שכלי אלו יש ח'וכ'ה שלא כ'ון לנסך רק לכלי א'ת'ע'
 ק'כ'ר'ן

נ'ס'ר עליו דהל' ג'ר'ה שאין ח'כ'ר'זא יכולים לעכ'ר'זא כ'ן ונס' ח'ת'נו אין
 ש'יך כלל כוונתו שהם מ'ר'יקין אותו מאד כמו א'ת'נו מהם ע'ב אין
 ש'יך לג'ר' בו ע'א שכ'ין כ'ון שכ'ר' ג'רו עליו ככ'נין אף על פי שהע'א
 כוונתו אין יודעים בטיב ע'א ואין כאן ג'ר'ה ד'ין נסך ג'ר'זא אלא משום
 ג'נותיהם מכל מקום אנפ'ש'ר לנו להתירו שצ'ר'ך כ'נין אחר להתירו
 וזהו דבר שאינו נמצ'א מי שט'ת'ה יין נסך בשונג יש אומר שיתע'נת
 ב'י'ם נגד הפ'ע'מים נפ'ן שכתורה ויתכ'ר'ר ל' :

קכד מן הוא העושה יין נסך ודיני נגיעת הע'א בחבית וכו' סעיפים :

א לא נגע של כל הע'א אסור בהנאה אלא דוקא בג'ר'זא ש'ז'ת'
 כ'טיב ע'א ומשמשה רחיינו כל ש'ז'פ' ומזכ'ר כפ'יו ע'א ומשמשה
 אכל ק'מן של ע'א הניע לכלל זה אינו אסור כנוגע אלא בשתייה אלא
 בהנאה :

ב ג'ר' תוסב רחיינו שקבל עליו שבע מצ' בני נח ופ'ן ג'ר' ש'פ'ר'זא
 טבל מ'נע אסור בשתייה וכל מ'ן שלא טבל מ'ן טבל כ'ר'זא וכו'ר'ן
 טבילתו מ'ר'ר לא טבל ויש מ'פ'ל'ן כ'מנע' אבל י'ן שלחן וק'ב'אסורין
 חק'נה ע'ברים מ'ן הע'א ומלו וטבלו שוב אין אסורין י'ן כ'מנע'
 ומותר בשתייה וק'ב'אף על פי ש'ע'ר'ין לא נה'נו ברת' ישראל ולא פ'ס'ק'
 ק'מות ע'ז מ'פ'י'ת' כ'ון טבלו וטבלו :

ד בני השפ'רות הג'יות שטל'ר'זא ב'ר'ש'ת' ישראל ע'א זמלו וק'ר'ן לא
 טבלו הג'ר'זא אסורין כ'מנע' הי'ן בשתייה ב'ין שלא טבלו
 אבל מ'נע חק'נים מותר אפילו בשתייה כ'ון שכל'ר'זא ע'ל פי ש'ע'ר'ין
 לא טבלו כ'ן פ'ן שלא טבלו ה'ו ה'ן ע'א ג'ר'זא אף על פי שטל'ר'זא
 בבית ישראל ב'ן ג'ר'זא ב'ין חק'נים דהא א'מן ג'רות ה'ן :

ה ואם ח'פ'ת'ה טבלה לט'ס ע'כ'ר'ת יש מי שאומר שאין כ'נה אסור
 הי'ן כ'מנע' אפילו ע'כ'ר' רבו ולא טל אותו מ'ן ג'ר'זא כ'ון ק'ט'ן ח'כ'ון
 שאינו טבלה ח'רי הוא כע'כ'ר שכל וטבל אלא שרבו ע'וכ'ר על מ'ר'ר'ו
 שכ'צ'וח עליו למולו :

ו כל ע'א שאינו ע'וכ'ר ע'א ב'ן ח'שמע'אלי'ם שאין להם פ'ס'ל'ים
 וע'א י'נו אסור בשתייה משום ב'נותיהם אבל כותר בהנאה דלא
 ש'יך כ'אן ג'ר'ה דמשום ח'ש'ש ניסוך ומנע' ב'ין שלנו שו'ה ל'ונג'
 שאסור בשתייה :

ז יש מי שאומר שכל מקום שאסרו ב'ין שלנו שז'זא מותר בהנאה
 ואסור בשתייה מפני צ'ר נגיעה שנגע בו הע'א וכ'שמע' אפילו ל'ע'
 בו הע'א שלא ככוונה חיינו כע'א ע'וכ'ר ע'א דש'יך בית ג'ר'ה דניסוך
 אבל כע'א שאינו ע'וכ'ר ע'א ונגע ב'ין שלנו שלא ככוונה או במ'ח' על
 פי תבית ח'רי זה מותר אפילו בשתייה וכן כל כ'ר'זא ב'ת' :

ח ישראל משוך בערלתו אינו עושה יין נסך שאין הניסוך ר'ל'ו
 כמילת אלא ככוונה הלב וז' אף על פי שהוא משוך בערלתו
 לכו לשמים אבל מ'ר'ר לע'א אף על פי שהוא מחול' מנע' אסור כ'בו
 בשל ע'א דלכו לע'א מ'ת'ן נא'מן לומר שיש כ'ת'שובת' :

ט האנוסים אפילו חסוכים שבהם כל זמן שהם ב'ן הע'א בא'נ'ם
 אינם יכולין ל'וחר מ'נע' ע'א וכ'ון שהם חשודים על'ו אי'נ'ם
 נא'מ'נים על שלהם אפילו בשבועה אבל נא'מ'נים על של אחרים ואין
 אסורין י'ן כ'מנע' דהא אנוסים חס'א'ין לב'ם לע'א ודק'א - אותן שר'ר'ן
 ע'ר'ין כ'ן הע'א ומה שע'ו'ש'ן ע'וש'ן כ'פ'ר'ח'ס'א' מתוך אונסם וכ'צ'נעת הם
 נ'ה'ר'ים מע'ב'רות ואף על פי שאפשר להם לבר'ח ואינם מ'ר'דים מ'נע'
 ח'פ'ס'ר מ'מ'ני'חם שלא יוכלו להצילו וכ'צ'א בו אנוסים מ'ק'ר'ן אבל אם
 ע'וכ'ר'ם ע'ב'רות נ'ס כ'צ'נעת ח'רי הם מ'ר'דים וכע'א נ'ח'ט'בו אף על פי
 שת'ח'ל'ת'ן ע'י אונס הי'ן ע'כ'ש'ו מ'ר'ר'ן ח'ס' :

י לא כל מנעת הע'א שוה לאסור שיש שאסור אפילו בהנאה ויש
 מותר בהנאה ואסור בשתייה ויש שמת'ר אפילו בשתייה כמו
 שיתכ'אר הכל לפ'ני'ו כע'ה - ומנע' ע'א לאסור בהנאה צ'ר'ך נ'ת'נ'ים
 א'ח' ש'י'כ'ין ל'נע' לאפוקי תיעוק שנגע דלאו כ'ר' כ'ז'ת'ה הוא וכן לאפוקי
 ג'פל לכו'ר וע'ל'ת מ'ת' - שני ש'ר'ע' שהיא י'ן ש'ל'יש'י שלא יח'א ע'וס כ'ר'כ'ר'
 אחר כ'ון מ'כ'ון למוד'רו או להצ'יא פ'רו וכו'ה' כמו שיתכ'אר ע'וד כע'ה :

יא תי'צ'ד ת'א ח'צ'נע'ה ח'א'ס'ר'ת הי'ן כ'ת'נ'א א'ם נגע הע'א ב'ין
 ע'צ'מו ככוונה ב'ן כ'ר'ו ב'ן כ'ר'לו ח'ר'וה אסור בהנאה ו'א
 דא'ם נגע כ'ר'לו אינו אסור בהנאה שאין דרך ניסוך כ'ך דת'ל' דרך
 כ'ון אבל כ'ר'זא א'י'ט' נוגע ב'ידו מ'ט'ט' לא על ידו דבר אחר ש'כ'ר'ו
 וישכ'שך בו אף על פי שלא יצק ממנו כלום או אפילו ב'פ'ו כ'ון שט'ת'ה
 כ'מ'נו או ש'מ'צ'ן כ'פ'י'נקת מן התבית והע'ל'תו לפ'ו כל הי'ן אסור בהנאה

לבוש עטרת זהב הלכות יין נסך סימן קכה

לעיל גבי חבית שנסדקה וכו' ע"א וזכרנו או חבקה כו' שיש בו אימנות לעשותו אפילו יש כאן ישראל וקדם הע"א לא אסרו בחכא דנ"א אמרין לנסך קטיון כיון שקדם אלא אמרין שהוא סמך על אומנותו וחשיב שסמך ישראל לא יוכל להעילו כל במתרת עד שיספך היין והע"א להנ"א שברו או למצחן קמכוין ולא לניסוך חרי הוא טרוד במלאכתו ואין כאן כונת מנע ולא אסרו בהנאה וכל זה לא מיירי אלא שחניח ידו על הנקב מבחוץ או שתחב שם ברוא ואינה עוברת עוכי השולים אבל אם חכנים אצבעו לפניו או כרוא ארוכה שכנעת לפניו ונ"א אפטר שלא יטשכך בין שבכפנים ככר נתכאר וכו' אסרו בתנא אפילו מה שלמטה מן הנקב וכן אם הוא בענין שאילו לא חננה הע"א ידו על הנקב היה יוצא כל היין כגון שיעשוין מינקת בפוס' שמני ראשת האחדל וכו' ויניי שכתבתי הוראש האחר חוץ לחבית ומצוץ היין ועל ידו כן יוצא כל היין שכתבתי בהנאה שהרי הכל יוצא ונגרר לחוץ לולי הנח ידו ונמצא הכל ככא מכחו ונגע היד ככולו ואם לא נגע הע"א אלא בקולח היין שבמרום אסרו כשום נזק ושאר כל היין שכתבתי החבית הי נעוק צר נשק ומותר אף בשתייה :

כד מנע ע"א ביין על ידי דבר אחר שלא בכונה מנע כגון שמתקל וסמך כדו ואנב חילוכו נגע ביין כראש הפקל שלא כמותר אי שתייה מאלף נגע ביין בכנה בצדו שלא בכונה אף שיש לו כוננת מנע על ידי דבר אחר אלא שאינו נוגע שהוא אין מותר אפילו בשתייה והוא אסור חכנים ברוא לחבית או חניאו שלא בכונה וכו' שכתבתי וכו' וזכרנו חתולקל הע"א לאו עובר ע"א הם כל נגיעתן מיקרי שלא ככונה ולכן אם נגע ע"א בזמן החי כיון על ידי דבר אחר אף על פי שידו שהוא יין וכעין ליגע בו מותר אפילו בשתייה ומיקרי כנע על ידי דבר אחר שלא בכונה : והוא אם נגע אפילו בידי בלא אכונה מנעאו ככונה מנע ולא ידע שזהו מותר אפילו בשתייה ואין לפרסם הדבר כפני עמי הארץ שלא יבאו להקל יותר : יד שחיה מונח ברשות הרבים וכו' ע"א דקדו שכתבין : הוציא יין מה שיצא לחוץ שכא מכחו אסור ומת שבכפנים שרי דכיון דלא כיון הע"א רק לנקוב החבית ולא כיון ליגע ביין אפילו נגע ביין ה"ל מנע ע"א על ידי דבר אחר שלא בכונה ומותר ועל סימן קכ"ט סעיף י"א :

כה נוד שיש בו יין ומיו סתום ונגע ע"א כנוד מבחוץ אפילו הוא חסר ונרדו עד שהיין בתוכו סקרקש ומתנדר : או רגיע דפנותיו ע"ס וזו מותר אפילו בשתייה שאין דרך ניסוך בכך :

כו וכן כרוא שחיה דפויה בחבית או מנחה שחיה רפוח וכו' ע"א ומדקה כותר אפי' בשתייה שאין דרך ניסוך בכך ועוד שאין הע"א עושה לא מעשה לבינה בעלמא כמו בחבית שנסדק לרהב שכתבנו בסעיף כ"ב דה"ל לא היה הכרוא נפל מן החבית אלא שהיתה רפוח והיין מספסוף מעט דהוא סבביד בו ומחויקין ואין זה כחייבין :

כז וכן חבית של עץ שאין שוליה מתדקין והיין מספסוף או שותת יקח הישראל נקודת בידו וניחמה בנגד הנקב עד שימנע היין קצרה מלצאת אף על פי שערין מספסוף מעט ואו יכא ע"א אוסין ויחדק כסכין בנקב עד שיסתום היסב דלא הוה אלא מעשה לבינה בעלמא כיון שאינו מספסוף אלא מעט ואיך דחוק את היין מכחו ואין דרך ניסוך בכך מיהו אם היין שותת הדכה או צריך ליהור ביותר שלא יגע הע"א ביין בידו אבל אם אינו נוגע אלא בסכין מותר אפילו מספסוף דרכו שאינו מסדק לתתם חבלי ולא ליגע ביין זהו כמו נגע על ידי דבר אחר שלא בכונה מנע ודדדנה לעשות מן המוכר ויחדק החבית בתל עד שפסוק שתיית היין ואח"כ יתקנו הע"א ינגע ביין של ישרא להכעיס ב"י לאסרו עליו ואפילו אין ידעים כדאי שעשה להכעיס אלא באומנות המוכר או מידת שדעתו להכעיס היה או וראי לא ביה לנסך ומותר היין אפילו בשתייה אף על פי שנגע בו בכוננת מנע ביה שלא היה דעתו לא להכעיס ה"ל כנגע בו בלא כונה מנע דאמרין לעיל סעיף כ"ב רבנן הוה מותר אפילו בשתייה ה"ל חכא דש לשותתו מיד בפני הע"א כד שיע ע"א משעשין בו לאסרו ולא ידעו ע"א לעשות כך דכדאי גתא לא גודו רבנן :

קכה דין יין הבא מבח ע"א וכן כחיובו יא סעיפים

א כח של ע"א גודו עליו כשום מנע דלפיכך ע"א שנתל כלי של יין והגביהו והטחו עד שיצא היין אף על פי שלא שכשך נאם היין שיצא בשתייה שהרי נא מכחו ומה שישאר בכלי היא גם כן אסור כשום נזק דהו חיבור שהיין שבבלי הוא נגע על ידי חיבור בין שיצא מכחו :

קמכוין הוה ליה כמו כנע ע"א שלא ככונה אפילו חכי אסור בשתייה דכיון שמתקס בו כל כך היינין טמא נגע כמ"ש או שכשך אבל בכל מקום לא אסרוהו בהנאה אבל אם כוד ביד אסור אפילו בהנאה אף על פי שטרוד כדרידה אי אפטר שלא נגע בכונה שלא לצורך המריחה ויש מתדין בהנאה אפילו כוד ביד הואיל ובמלאכתו הוא עוסק ויש לתקל במקום הפסד כרובה וכן במטעם בירוד על פי החבית המרותחת כדו שתנו חרתיה אף על פי שנגע בידו ברתיח והנגע ברתיחה שעל היין הוא כנגע כיון ע"א כמ"כיון שדעתו היה לרנחיה חרתיה הוה כמו עוסק במלאכתו ואינו אסור אלא בשתייה ולא בהנ"א וכן אם רדף היין ברגלו וראה ישראל שלא נגע בו בידו אין היין נאם בהנאה רק בשתייה אפילו למד"ש דרך ניסוך ברגלים לא נאסר חכא פחנאה דהא במלאכתו הוא עוסק ואינו מנסך ברגליו אלא אם כן נגע בו בכוננת מנע ועל סימן קכ"ג אבל אם לא ראה ישראל שלא נגע אסור בהנאה ודאי חכית ניסוך עליו וכן אם חכנים ידו לתוך חבית ואינו יודע שיש שם יין אינו אסור בהנ"א ואפילו אם נודע לו שהוא אף אם חוציאת מיד שטרוד לו ולא שכשך מותר בהנאה הואיל וכשחכניה לא ידע שהוא יין ואין לדכות מילתא למילתא כדברים אלו כ"כ ברב קל ובמדידת קלה משתנה כוננת המנע וע"י כך כשתנה חדק לפיכך אין לר כו' אלא מה שאמרו חכמים ול שהוא מירדא או אינה מירדא כ"כ ברחוב דעתם ועוסק תבונתם ידו לחרי בנן ע"א שנתותיהם וכו' וכו' בניסוך דרכם :

כ ע"א שפל לבור של יין אף על פי שראה עצמו נפל לתוך היין ומת שם לא אסרו רק בשתייה דכיון שע"י אינס בא לשם והיה באונסו מתתלה ועד סוף שתייה מת שם לא היה לו דעת לנסך דטרוד היה וה"ל אם נתקל ונפל ליה ונתלגל בתוך היין עד שנתלגל ג"כ לחוץ שהיה באונסו מתתל ועד סוף לכשיצא מן היין לא אסרו בהנאה רק בשתייה אבל אם נפל לבור ועלה חו אסור בהנאה ודאי נסכיה במליתו שהודה לע"א שלו על שניצל ולא אמרין בחול היה ולא אסיק אדעתיה לנסכו דארב רבמי אנפשי שניצל והודה לע"א וניסך :

כא ישראל שנפל לבור של יין ושלא ע"א ידו ואחז בו ורחצאו ישראל אחר היה שם ששמר וראה שלא נגע ביין היין מותר אפי' בשתייה שאין כאן מנע ע"א אפילו על ידי דבר אחר שמה שהוא נוגע בישראל זה שנפל וחישראל יגע ביין אין זה נקר נגיע על ידי חכו' דבר אחר כיון שהו אדם ככותו ואפי' יתכוין הע"א לנסך בדרך זה ואומר בפירוש שהוא מנסכו אין בבריו כלום שאין זה דרך ניסוך כלל :

כב חבית של חרס שנסדקה לארבה והיין יוצא וכו' ע"א וזכרנו או חבקה כרועיתו והכרה בכחו ונגע שלא יצא היין ה"ל כנגע ביין על ידי דבר אחר דהיינו ע"י חצאי החבית שחיו מתפרדים ונפלו והיין היה נשפך לנכרי אם לא היה הע"א חובקה לפיכך אסור בשתייה אבל לא בהנאה דהא לא שכשך ה"ל מנע על ידי דבר אחר שלא בכוננת ניסוך שהרי להציל היין נתכוין ודוקא נסדקה לארבה כדאמרן אבל נסדקה לרחב והיין כטפטף לצאת וכו' ע"א ונתן ידו עליה והכביר עליה עד שהרקה שלא יצא היין שמכעיל לו חוץ לסדק מותר אפילו בשתייה כשום דלא הו נוגע ודחוק יין שכתבתי ה"ל מעשה לבינה בעלמא קעביר שהרי לא היו חלקים נופלים ומתפרדי' זו מזו שחצי העליון יושב על התחתון לא שהיין יוצא כעט כעט והע"א חכבדין זו לזו ולא חו' א"ל כלבינת הנתונה על פי החבית ומכבירתה וכתביות שלנו שהם של עץ ויש להם חסוקים שקורין בל"א רח"ף גם כן שנסדק לארבה אין הרבנות נופלות שהרי חסוקי מתקין בהן ולא היה חיון יכול לזוב רק מעט לפיכך אם בא הע"א וחבקה או כרכה מותרת אפילו בשתייה :

כג חבית שחיה נקב כצדה וסתמו תשטם הפקק מן הנקב וחניח הע"א ידו במקום הנקב כרי שלא יצא היין ומנעו מלצאת כל היין שטראש החבית עד הנקב אסור בהנאה שהרי אם לא הניח הע"א ידו היה נעקר תשפך כולו ונסאר על ידי כחו של נגיעת הע"א ואסור וטמן הנקב ולכסה אין לו ענין לבחו של ע"א לפיכך מותר בהנאה אבל בכל מקום אסור בשתייה מכה היין העליון שמתערב בו כיצד יעשה יסברנו חכל לע"א חוץ מדמי היין העליון שבו שהוא אסור כחנא ודוק' שחית שם ישראל שהיה יכול להציל וקדם הע"א והציל : או היינין טמא לנסך איכוין אבל אם לא היה כאן ישראל להציל וכו' ע"א והצילו אז גם העליון לא נאסר בהנאה אלא בשתייה דע"א לאו לנסך קמכוין דהא במלאכתו הוא טרוד ועוסק ודוקא ככהאי גוונא גבי נקב שאין כאן אומנות להניח ידו על הנקב וחישראל היה יכול לעשותו כמו הע"א או אמרין הכי שיש חילוק בין יש כאן ישראל לאין כאן ישראל אבל

יורה דעה הלכות יין נסך סימן קכו

מב

א ע"א הנשוא נוד של יין של ישראל ממקום למקום ופיו סתום ואוחזי הנוד בידו שלא ישכשך היין מצדו ויגע בו בין שיהיה הנוד מלא בין שיהיה חסר מותר בשתיית ואף על פי שהיין מקרקש וכתנודתו הנוד מכה הע"א כשהוא חסר אין דרך ניסוך בכך ולא שייך למיזג ביה :

ב ואם היה נושא כלי פתוח ובו יין וישראל הולך אחריו לשומרו שלא יגע ביין אם הוא חסר ולא שבשכו מותר בשרתייה ויש אומרים אפילו שבשכו בכלי שריו וכן עיקר כיון שהכלי חס'ואי אפשר לו ליגע ביין שבו והע"א טרוד במלאכתו הל' כחו שלא בכונה ולשמא הטה בכונה ונגע לא חיישינן דהא א"ל ישראל אחריו וז"ל ליה ואיחו נמי מסתמי דילמא חזי ליה בהטותו ויתפ' בו בכך כנגב ואם הוא מלא אסור בהנאה שטא בכונה גע' בו ולא ראה כיון שרעולך אחריו ואם הישראל חולך ממש בצדו ונטר ליה אפילו מלא מותר שא"ל לו ליגע שלא יראנו : ואם היה נושא הכלי כמות בשני אפילו הכלי הוא מלא והישראל הולך אחריו מותר שכיון שנושא במוט הכלי דחוי' מסבג' ולא בקל יוכל ליגע בה שלא יראנו הישראל : והנה לנושא דלי דרך טבעת ובלבד שהישראל סייעו כשהכניס המוט בטבעת של בלי שלא יגע הע"א ביין או שראה כשהכניסו הע"א שלא נגע :

ג ע"א הנשוא חכית אפי' על כתפו וכלכתו יצא היין לחץ שלא בכונה מותר בשתייה אפילו כה שיצא לחץ דבתו שלא בכונה לא נזרו ביה :

קכו דין יין שנת ערב ביין נסך ודין אם נצוק חיבור וכו' סי'פים :

א עוד החמירו חול' משום חומרת דין נסך ואסרו ואפילו יין כשר המחובר ליין נסך ע"י נצוק כיצד המערה מכלי שיש בו יין של היתר לתוך כלי שיש בו יין של ע"א שאסור בהנאה חרי זה הנצוק מחבר בין היין שבכלי העליון ובין היין שבכלי תחתון ורואין באילו היין של האיסור מעורב בשל היתר ואיסרו ודוק' בבהאי גזונא שקילוח של הנצוק נוגע בשני היינות ביחד אבל אם עירה וקיסף שקודם שירגיע הקילוח מן העליון למטה בשל האיסור תפסיק קילוח היורר מהיין של היתר מותר ואין להקשות כיון דקל' דנצוק חוי היבוא כאי שרינן לעיל סימן קכ"ד סעיף י"א לשמות ישראל עם הע"א מכלי שיש לו חוטמין ע"א מחוטם זה וישראל מחוטם זה והרי הכלי מחבר היין שבפי הע"א עם היין שבפי הישראל ולא יהא נרע כנצוק כבר תירצו דכי נזרד כנצוק דליהוי חיבור המ"א דאתי בחהו' פיתח'או בההו' כרוא אבל בהאי כלי דחוטמין מאי דאתי בכרו' דישד'ל לא אתי בכרו' דע"א וז"ל לא חוי חיבור' :

ב ונכ' כמאי דאתי בתהו' כרוא לא אסרו אלא כהפס' מועט אבל בתפסר מרובה כגון שהוציא יין מחבית לכלי שיש בו יין נסך לא אסרו היין שבחבית ואין חילוק בין אם היה תרכה יין בחבית או לא רכולה תפסר מרובה חשבין ליה משום לא פלוג ואע"פ שאפשר למכרו לע"א מעט פחות משווי' ממ' ביין נסך בזמן הזה דאקילו בירע בכמה דוכתי לא דייקנין כולי האי להחמיר ודוקא ביין נסך בזמן הזה דאקילו גביה בכמה דוכתי ותו דלא שייך הכא ככ' למיחשבי' תפסר מועט משום טעמא דאפשר למכור לע"א וגימא דמשום חכי נחמיר לשווייה יין נסך ולמכרו לע"א דהוי תומרא דאתי ליה קול' דכמה דברכת סברי שאסור למכור יין הנאס' במגע ע"א לע"א ואנן אין ניקום ונאסרנו משום טעם זה דהוי תפסר מועט כיון שנוכל למכרו לע"א לפיכך לא נאמ' ליה למכרו לע"א והוי תפסר מרובה ומתירין לו אבל בשאר איסורין אם יכול למכרו לע"א בלא תפסר מרובה אין מריהו' ויכברנו לע"א ובין נסך גב' כל מה שהוא כקנקן או כבוס מיקרי תפסר מועט ואסורין אותו וישפכנו מיהו לא ימכרו לע"א כיון דבהפס' מרוב' ממעט זה מתירין לו כרבת' וכנא נל' דהל' כסותרין :

ג ונצוק בר נצוק לכע' שרי כיצד כגון שיצק הישראל כדוקנקן לצלוחית של ע"א שנאסר מה שכקנקן משום נצוק ואם אתר כך חזר ישראל ויצק יין מכלי אחר לכה שבקנקן מותר :

ד ונצוק חוי חיבור על ידי מגע ע"א ואסור היין הכשר אפילו אם היין תאסור הולך לאיבוד כגון ששופכין יין על גבי קרקע ונגע ע"א כאותו קילוח נאסר הקילוח מן הנגיעה ונאסר מה שבפנים על ידי הנצוק אף על גב' דהולך לאיבוד משום דלפעמים מולפין יין על גבי קרקע לפני עבוד' א"ל' שלהם ועל' סיקבא סעיף א' אבל אם ע"א מערר יין של ישראל מכלי לטיט או לא שפה או לבקום לבלוך אין דרך ניסוך בכך והכל מותר בין מה שיצא לחץ בין מה שבפנים ואפילו א"ל

נכחו ויש אומרים רלא נזרו על נצוק להיות חיבור אלא שהניצוק הוא בכגע ע"א כגון שיוצקו לכלי שיש בו יין שנגע בו ע"א או שנגע ע"א בקילוח היוצא אף על פי שמה שיוצא הולך לאיבוד מכל מקו' הא נגע ב' ע"א ואסור היין שבכלי אבר ביין הבא מכה ע"א לא נזרו משום נצוק דהוא גופא נזירה ומכל מקום יש לרהמיר אם לא ברהפסד ברוכה בר לקכן סימן קכו וכל זה דוקא שנטל הע"א הכלי בכונה וידע שיש בו יין אבל אם הנביהו שלא בכונה שלא ידע הע"א שהוא יין או שלא הנביה הכלי אף על פי שידע שהוא יין הכל מותר אפילו בשתייה :

ה כה כחו נכחו דמי כיצד כשכניחין נסרים על גבי ענבים והע"א עולה על הנסרים ומכבירם עד שנפחטים הרי זה נקרא כחו שחיין נמשך מכתו ובמקו' שכוהטין בקורה על ידי גלגל שהע"א מגלגל בגלגל והגלגל מפיל הקור' על הענבים והקורה סוחט הענבים בלא הנחת דפיס באמצע הרי זה נקרא כה כחו ואסור גם כן בשתייה אבל בשכניחין דפין בין הקורה והענבים הרי יש כאן ג' כחות דהוי' כה כה כחו הגלגל והקורה וחרפין חרי זה מותר ברעבד אפילו בשתי' אבל לכתחלה מיהא אסור אפילו בעשרת כחות :

ו אם כה ישראל וכח ע"א מעורבין יחד כגון ששניה עירו ביחד לא נזרו עליו ומותר ברעבד אבל לכתחלה מיהא אסור דחיישינן שבא יסכוד הישראל על הע"א לברו' ויהיה הכל ככהו אבל ברעבד אפילו אם היה הע"א יכול לברו' לערות בלא סיוע ישראל מתירין דכיון שהוא מדבריהם הולכין להקל לומר הישראל עשה העיקר ולא הע"א והוא שיהיה הישראל המסייע גדול שנוכל לתלות הכל בו אבל אם היה נער קטן אסור משום דהוי' מסייע שאין בו ממש :

ז אם היין מקלח מהחכית שבקורה לתוך הכובע והע"א מגבי' את העגלה כהי' שיקלח היין יפה יפה הרי זה מותר דהא בלאו הכי היה מקלח ולא חועיל מעשה הע"א שיקלח יותר יפה הרי זה מסייע שאין בו ממש ואינו אסור אבל אם לא היה מקלח בלא הנבחה ע"א הרי הכל בא מכחו ואסור וכן אם הישראל מריק יין מכלי אל כלי ובא ע"א ומנגע ידו של ישראל אם היין מקלח בלאו הכי שרי ואם לאו אסור וע"א הבא לפרוק חבית של יין מעל העגלה ויצא סכחו יין לחץ דהוי' ליה כחו שלא בכונה דהא הע"א במלאכתו הוא טרוד ואפילו נח שיצא לחץ מותר בשתייה :

ח זרק אבן או חפץ לתוך היין מותר אפילו בשתייה דנרע מכה כחו אבל אם החפץ מתגלגל והוא דוחה ער שנופל לתוך היין אסור אפילו בהנאה דהל' מגע בכונה על ידי דבר אחר ואם עשה כן בחמתו אף על פי שמגלגלו ודוחהו לתוך היין מותר אפילו בשתייה דהל' כנגע ע"י דבר שלא בכונה כלל דטרוד הוא בחמתו ואין לו מחשבה לנסך :

ט לפיכך ע"א שהכניא ענבים במלים או בניית קטנות וזרקן לגת שיש בו יין דרוך מותר דהוי' כזרק אבן לגת ומכל מקו' לכתחלה אסור לעשותו שמא יגע ביין שבגת שכבר נמשך וכדיעבד מותר אף על פי שיש בניית למטה יין שוב כן הענבים שבו ונמצא הע"א שופך יין צלול לגת מכהו אפילו הכי מותר ברעבד מפני ששייך לא נזרכו הענבים ולא נמשך יינו ועוד שאין סכיון לשפיכת היין אלא לשפיכת הענבים והוי' שפיכת היין הצלול כחו שלא בכונה :

י ע"א חוזק מים לתוך היין לא חוי אלא בזרק אבן : וטותר אפילו בשתייה ואפילו אם קילוח המים יורד מיר הע"א לתוך היין מותר דאפילו למאן דאית ליה נצוק חיבור כמו שיתבאר בעת המ' יין ליין נזרו כנצוק להיות חיבור אבל במים ליין לא נזרו על הנצוק כמה דברים אומרים שאינו סכיון למחנה כגון זורק מים לתוך הכוס ולא ידע שהוא יין שידע שאינו סכיון למינה והוי' כחו שלא בכונה שאינו אסור אבל אם כיון למינה אסור בשתייה נזרו בו שאם יניח הישרד' לע"א למזוג יינו יתא רגיל אצלו כששותה יין ואתי למיגע ביה לפיכך אם ידע שתוא יין וזרקו לכוס בין שפך בו הרבה בין שפך בו מעט מים אסור שרעת בני אדם הלוק במינה ובין מעט בין הרבה מינה מיקרי ואם זורקן לתוך חבית גדול אפילו נתן בה מים כרי' שיעור מינה שריא לפי שאין דרך למיזוג חבית כבת אחת ומילתא דלא שכיחא חויא ולא שייך למיזוג ביה שלא יתא רגיל אצלו כזה ואם אין ידוע אם כיון למינה אם לאו אין אסורין אותו מספק דהוי' ספיקא דרבנן וספיקא דרבנן לקולא :

יא ע"א שמערת מכלי שבידו לכלי שבידו ישראל שמערת הכלי שבידו לכלי שביד ע"א מותר אפילו בשתייה כדא' שלא נזרד הע"א דרבלי שבידו אבל אם נזרד הע"א הכלי שבידו הרי נזרד גם היין שבו מכהו בכונה ונאסר היין :

לבוש עמרת זהב הלכות יין נסך סימן קכו

בענין אחר לא היו שתיקה כהודאה ואפילו היכי דהוי שתיק כהודא
אם שתק תהיה ואחר כך כחשישו ואמר כח ששתקתי מתחלה לא
שתקתי בשביל שחודיתי אלא לחתייטב ולחשב בלבי לזכור אם הוא
אמת נאמן וכן זה שבא לאסור בשתיקה בידו שאכרנו שאם לא
לו בפעם הראשון שראו ואחר כך ראו ואם לו אינו נאמן אם בפעם
שנית אמר לו נתן אמתלא לדבריו לכת לא אמר לו בראשונה יש
לחוש לרברבי: ואם הבעל אמר איני מאמינך אף על פי שלבו נקפו
ומאמין לו כבי תרי אין צריך להחמיר ולחוש לדבריו שהרודה לא
האמינה עד אחד לאישר אלא להחמיר מוספדה לה מיהו אמרו על
דוקא ביין נסך בזמן חזק שאין צריכין לדקדק בו כל כך אבל בשאר
איסורים אם אמר איני מאמינך ובלבו מאמין יש לו
להחמיר:

ב במה דברים אמורים שאין העד תאחד נאמן לומר נתנסך יינך
על פי הדרכים שאמרתו חם בפועל טעושה עמו בחנם או אפי'
בשכר והוא בענין שעל ידי עדותו לא יפסיד משכירותיה כגון שאומ'
נתנסך יינך מצלי באונס או ששכרו דבר טועט שאינו מקפ'
בתפסוד ואמר כן כדי להקניטו אבל אם שכרו הרבה והוא בענין שעל ידי
עדותו תפסוד כל שכרו כגון שאומר נתנסך יינך בפשיעתו נאמן אפי'
אינו עתה בידו וגם לא אמר לו בפעם ראשון שמצאו שכין שרונה
באמירתו זו תפסוד שכרו ודאי קושטא קאבר ודוקא שאומר שנתנסך
היין באופן שהוא פשוט לכל שחוא מפסיד שכרו גם כן על ידי כך כגון
שאומר בפירוש פשיעתו בכל אבל אם אמרו בדרך שאפסיד לום טענת
ואמר שלא יפסיד שכרו ואף על פי שפסיד היין אף על גב שסוף יצא
דינו שנתנסך היין וגם שכרו נפסד אינו נאמן דאמרינן כיון שצד ובקש
עילה ותחבולה שלא להפסיד שכרו טען ואמר שכין לא יפסיד
שכרו: ולחקיט אכר כן:

ג אף על גב דהא דילפינן מוספדה לה דעד אחר נאמן באיסורים
להחמיר אבל לא לאיסור בכל מקום אמרו חול דבר דאיכא
לברורי כגון שאומר לו אחד בא ואראך ע'א מנסך יינך צריך לחוש
לדבריו ולראות אם כן הוא כיון שאפשר לו לברר:

ד וכל היכא דאמרינן דעד אחר נאמן על דבר אם באו שני עדים
והבחיטוהו אף על פי שהוא דבר שיש לו סמך כגון שהיה בידו
היה נאמן לאוסרו בענין שלא היו העדים מבחיטין אותו אינו נאמן
לאסור מטעם שגו דמנו במקום עדים לא אמרינן אבל סקולדידי
אסור דהא שווייה אנפשיה חתיכה דאיסורא אחר אוכר לשני שותפים
נתנסך יינכם ואח' שותק והשני מבחיטו לאותו שכתבנו ולכל העול'
שרי ולאותו ששתק אסור דהא שתיקה כהודאה דמיא ושויי אנפשיה
חתיכה דאיסורא: טבח טעשה סימן כבדמה כדרך שעושין בתמורת
טרפות ואמר עליה שחיא טריפה ואחר כך חזר ואמר שחיא כשרה
ומה שאמר תהלה שחיא טריפה נתן אמתלא לדבריו ואומר שאומר
כן כדי שתישאר לו ליקח ממנה יפה יש מי שאומר מאיר שגורדן
אמתלא לדבריו נאמן ועל מקו'א: שני אחים אינם אלא כער אחד
לענין איסורין שהתורה פסלתן להעיד יחד וכל הפסול עדות לסמך
נאמנים לענין איסורין דלאיסורים אינם חשודים הן מן הקטן כיון
שאינו יודע במיכ איסור דהיתר ואינו נאמן אפילו בדבר דלא איתחיק
בו לא איסור ולא היתר לא להתירו ולא לאוסרו ודבר שאין בו חזקת
איסור אלא חששא שמא יחליט הע'א או ביין שבא יע' בו יש מי
שאומר שסמכין על הקטן מבין שבא לכלל דעת שבידו וה'א
הוא חרף ובקי בדבר ואיכא רגלים לדבריו יש להחמיר אם מעיד על
דבר איסור ואם מעיד על דבר איסור דרבנן לחקל ולא איתרו איסור'
כגון בריקת חמץ נאמן דחיטוהו רבנן ברבנן אבל אם אירחוק
איסורא אינו נאמן כלל אפילו בדבר שהוא ברבנן כל דבר שלא
איתחיק לא לאיסור ולא להיתר עד אחד נאמן עליו הן לאוסרו
הן להתירו שאין זה נקרא עדות אלא גילוי מילתא ואם היו בבאן שתי
חתיכות אחת של איסור ואחת של היתר נאמן עד אחד לומר ודיו של
איסור ודיו של היתר דהא רחומיהו כלא אירחוק דמו וכל היכא
דאיתחיק דבר באיסור כגון טבל או חתיכה בשר שאינו מנוקד שהוא
איסור דארויחא יש אומרים אין דיעד נאמן עליו להתירו בדבר
שאינו שלו אלא אם כן יש בידו לרזקנו ואפילו אשה נאמרת לומר
בדבר איסור שיש בידה לחקן תקנתיו ודוקא בודאי אסור כגון ניקוד
בשר וכדומה אבל בספק אם יש כאן איסור או אין כאן איסור
כגון שצריכה לברר דגים טמאים מתוך טהורים או איסור שיש בו
צדדים לרהקל אינה נאמנת רשעים עצלניוורת הן ודעתן קלוות
לחקל: ועל שלו כל אדם נאמן אפילו היכא דאיתחיק איסורא
דהא

נגע זה הע'א הכערה בקילוח היין אינו נאס' שכיון שה' בעצמו שופכו
לטיט או למקום ליכלוך הרי בטליה מחשבותיה ושוייה כמיא בעלמא
ואין כאן מחשבת ניסוך כלל והכל כוהר אפי' אותו שברוץ אף על גב
שנגע בו וכש' מה שבפנים דמהיכן יאסר הא אין כאן נצוק דמתברר
שאסור אבל אם היה ישראל או ע'א מערה לטיט או לאשפה ובא ע'א
אחר ונגע בקילוח הכל אסור אפילו מה שבפנים משום נצוק דחיי
חיבור לסגע ע'א עצמו דהא ע'א בתרא לא בטליה מחשבותיה וקא
מנסך לית:

ה המערה יין לתוך כלי של ע'א שלא הודתה ואין בו משקח מופח
ע'מ להטפיה את שיערה בו אסור בשתייה שנתערב עם אותו
היין שהיה נדבק בכלי שלא הודתה שיערה מכנו מותר אפילו
בשתייה ולא נאסר מטעם נצוק דע'יין טעם שהיה נדבק בדפוני הכלי
שלא הודת לא אמרינן כיון נצוק חיבור מפני מיעוטו אבל אם יש בו
פופח כדי להטפיה אסור בנצוק מיהו אינו אסור יותר מאילו היה כולו
מערוב ביין העליון דלא גרע חיבור דנצוק מתערובת ממש לפיכך אם
הוא סתם יינ' ויש ס' בעליון לבטלו מבטלינן לית בס' ומותר כמו
שיתבאר לקמן סימן קלד בע'א:

ו קנקן יין שיש בו קיתון מיס תערה ממנו לתוך צלוחית שיש בו יין
של ע'א אם יש בבית שבקנקן ששים כנגד היין שבצלוחית לא
נאסר היין שבקנקן משום נצוק דאמרינן על היין שבצלוחית רואין כאו
הוא בקנקן ואם היה בקנקן הוה אמרינן סלק את היין שבקנקן כבו
שאינו מפני שהוא מינו וכיין נסך כבר אמרנו לעיל דמינו במינו לא
בטל חמ' שבקנקן שהם אינן מינו מבטלין את היין שבצלוחית בששים
ואינו אסור את היין שבקנקן:

ז וכן הדין בגת שהיין יורד ממנו לגור ונגע ע'א בקילוח דהיורד
ונאסר הקילוח אמרינן על יין שבקילוח רואין כאילו הוא בגת
ואם היה בגת הוה אמרינן סלק את היין שבגת כמו שאינו מפני שהוא
מינו והחרצנים והזנים והענבים שבגת שהם אינן מינו באין ומבטלין
את היין היורד בקילוח יצאסר בשש' ואינו אסור את היין שבגת משו'
נצוק: וכן הני תמיד שלט לא יאסרו בנצוק דכל היכא דאיכא מא
אמרינן סלק את מינו במי שאינו כולה: ושכרי יין שלא נתברר ולא
עברו עליהם יכ' חדש סיקרו יין והוה עם יין מין במינו אף על גב דקכו
נר אחד ואינם כתכלבלין עם היין ואינם דומין ליון כמ' שםם עליהם
ושכרי יין מקרו ובאלו לא נשתנה שםם דמי:

קכו אם נאמן האדם לאסור אינו של תבירו וכו' טעופים:

א מן התורה סומכין על כל אדם כשיאמר על שלו שדבר זה כשר
הוא וכו' ולאכול וילפינן לה מקרא דכתיב וספר' לה לעצמה
כלומר שהיא נאמנת על עצמה לומר שחיא טריורה לבעלה והיא
לשאר איסורין כל אדם נאמן על שלו ועל עצמו ועל סימן פה לפיכך
אם בא אחד ואמר לחבירו נתנסך יינך והבעל כבחיטו הבעל נאמן על
שלו במה דברים אמורים שהיין מעולם ביד הבעל ולא היה ביד
זה שבא לאיסורו אבל אם בא ליד זה הבא לאוסרו כגון שנתנו לו
לשומר אם הוא עודנו בידו פשיטא שנאמן שחיי יש בידו לאוסרו
אלא אפילו אינו עתה בידו שכבר החזירו לבעלים אם בפעם הראשון
שמצאו אם לו נתנסך יינך נאמן אפילו הבעל מבחיטו דהא היה בידו
פעם אחת לברו והוא ידע כבירור שנתנסך אבל אם לא היה בידו אז
שלא אמר לו כן בפעם הראשון שראו ועכשיו כשרואוהו פעם שנית
אומר לו אינו נאמן דאי קושטא קאמר למה לא אמר לו בפעם הראשון
לא ודאי עכשיו משקר ולהקניטו אומר כן כד'א שתקעל מבחיטו תוך
כדי ריבור או אמר לו איני יודע ואיני מאמינך אבל אם שתק שתיקה
כהודאה דמיא ומלדין אותו לכתחלה שיאמר איני מאמינך שכל
בעל נאמן על שלו מדכתיב וספדה לה כראמין ואם הבעל שותק וכא
אחר ומבחיטו אינו הכחשה כיון שהבעל שם ושותק הודאת בעל דין
כמאה עדים דמי אבל אם אין הבעל שם ומבחיטו אחר הוה הכחשה יש
מי שאומר דעד אחד בהכחשה אינו בלום ומאמינים לאותו שאומר
נתנסך שכין שאמרו לו עד אחד בלא הכחשה נאמן באיסורים דהיינו
כשיאמר שנתנסך ואין כאן שום הכחשה צריכין אנו להאמין לו דהיינו
עדותו כבי תרי ואוסרין אותו על פי ג' בשיבא עד אחר ומבחיטו
הוה זה העד כעד אחר נגד שנים ואין בדבריו של הג'אחר כלום נגד
שנים והוא דשתיקה כהודאה דמיא דוקא כשאמר לו נתנסך בפניך או
שאמר לו אתה יודע רגלים לדבר והוא שותק או חיי כהודאה אבל

יורה דעה הלכות יין נסך סימן קכח קבט

מן

חיישנין ואסור בשתייה:

ה חביות יין של ישראל כונתו בשוק ונמצא ע"א עומד ביניהם אם הוא ע"א הלש שאימת שופמי העיר עליו טאם ימצאונו נג' נתפש כנגב לעשות כו דין על הגניעה כנגב חיינ מותר בשתייה ואם לאו אסור כהנאה ועל ברין הסמוך עוד כדני אלו:

דחא כתיב וספרה לה וגומר וז"ל כבר הוזקה טמאה אם לא שחשוד לאותו דבר ועל סימן ק"א ברין חשוד ודין מי שאומר חכם פלוני הכשור לי זה והחכם מכחישו עיין לקמן סימן קפ"ח ואם אמרינן לגבי עדות הגת שאסר הוא חפה שהתיר עיין בלבוש הבן וארנמן סימן קצ"ב:

קבט דין המניח יין בידעא וישראל יוצא ונכנס וכו' כ סעיפים:

קכח דין מקום שיש בו יין ונתייחד שמה ע"א וכו' סעיפים:

א כל מקום שהיין כהוקת משתמר דאיכא למתלי שלא נגע בו חע"א מותר אפילו בלא חותם כיצד המניח נכרי בחנותו ויצא או שהיה לו יין בספינה או בקרון והניחו עם הנברי והלך לו לבני הכס' או לבית המרחץ או שהיה ע"א מעביר לו חביות יין ממקום למקום והניחו לברזעם חיינ ויצא אף על פי שבכל אלו יש לנברי שיוכות כיינ דאית ליה לאשתמוטי שהרי ברשות עומד שם שהישראל הניחו שם מותר מיהו לכתחלה לא יעשה אדם כן שיניח ע"א לברזע בבית עם יין אבל כדעבד מותר אפילו אם שהה זמן רב מפני שהוא ירא בכל פעם עתה יבא ויראני ואינו נוגע אלא אם כן נודע ססגר הע"א החגורת או שהרחיק הקרון והספינה בענין שאין יכולין לראותו או היין אסור אבל כל זמן שלא נודע מספק אין חוששין שמה סגר תחנות או חרהי הקרון והספינה דגם כזה מרתת הע"א שלא לעשותו ואפילו אם סגר החנות נמי אם יש שם סרק או חור שיכולין לראותו בתוכו חשוב בפתוח כרא' שיש דרך עקלתון שיוכל לבא עליו פתאום שלא יראנו וכן כשהלך לבית המרחץ הלך דרך עקלתון בענין שלא ידע הע"א שהלך לבית המרחץ ועל ידי כן ירא הע"א בכל פעם שמה יבא עתה אבל אם ראת הע"א שהלך לבית המרחץ וידע שלא יבחר לבא ואינו ירא וכן אם הציה ע"א בהנלו לא יאמ' לו שמה אמ' לו שמור לייודע שנסתלק משמירתו ואינו ירא שיבא פתאום וכן בע"א המעביר לו חביות יין במקום לבקום לא יאמר לו אני אבא אחר כך שזה חלשון משמע שרוצ' לשהי אחריו וכש' שלא יאמר לו שהוא מפליג בהניחו בחנות או במעביר יין אבל אם אמר לו שוב אינו ירא שמה יבא פתאום או דרך עקלתון דלשונות אלו משמעות שבוה הדרך יבא ואז הו' דינא הכי אם החביו' פתוחות מיד שנעלמו מעיניו אסורו' שהע"א סוסך על דבריו שלא יבא פתאום ונגע ואם הם סתומות אם יש בהפלטנו שיעור כרי שיוכל להסיר מנפת החבית כולח בין שהיא של טיט בין שהיא של סיד ולהחיות לטוהה מחדש ותינגב אסור אבל אם אמר לו להפליג פחות מזה השיעור אפילו יש בו כרי שיעור שניקוב חור בחבית או במנופת וסתמנו מותר דלא חיישנין לפתיחת הנקב וגם ליוף החורים לא חיישנין דמרתת שמה ירגיש הישראל ויש אומרים שאם הם סתומות שרי בכל ענין דע"א לא טרח לפותח ולהחור לתקנו ויש לבסוך על זה בהפסד מרוכב ועל סימן קל:

א ע"א העובר ע"א ודרכו לנסך אין כיהדין אותו עם יין אפילו שעה מתעטת ואפילו הוא ברשותינו ואם ייחדו אצלו אסור כהנאה דחיבת נסך עליו ובודאי נכסו אבל ע"א שנודע לנו שאינו עובר ע"א ואינו מנסך אלא שאוסרו בגניעה בשתייה מותר לייחד אצלו יין ברשותינו לזמן מעט ולא חיישנין שמה יגע דמרת' שמה יבא הישראל ויראה ודוקא לזמן מעט כגון כרי שילך מיל או יותר מעט אפי' בעיר שכולה ע"א ואפילו חודיעו שהוא מפליג אבל לזמן מרוכב אפי' בכתינו או להפקיד יין אצלו בכיתו אפילו לזמן מעט אסור ואם עבר והפקיד אסור בשתייה שמה נגע' וע"א שבחצה לארץ אף על פי שאינם עוברים ע"א ואינם יודעים במיב ניסוך מכל מקום מנחג אבותיה' כידיה' לעשות כמעשה ניסוך ואין מייחדין יין אצלם אפילו לזמן מעט ואם עבר אסור בשתייה:

ב והא דשריען כשיש דרך עקלתון דוקא כשהע"א לפרו אבל אם הם שנים או יותר אסור שאפשר לאחר מהם לשמור דהדרך העקלתון והאחר יגע:

ג והא דשרינן כשהחביות פתוחות לגמרי בלא פקק ל"א אסורין אלא בספינה או בחנות שאין מלאכתו של ע"א מיוחד' שם שיגע בחבית עצמה אלא לשמרו או להולך הספינה אבל במעב' החביות ממקום למקום שצריך הע"א לאחז בחבית עצמה לא התירו בחביר' פתוחה דבכל הוא נוגע ולא יראנו הישראל והע"א אינו מרתת מליגע שיכול לאישתמוטי ולומר לתחוק בחבית נתכונתי שלא תפול ואפילו היא חסרה שאינו נוגע כל כך בקל אפילו הכי כיון שיכול לאשתמוטי נוגע ולא מרתת ומהו דוקא שאינה חסרה כל כך שאם הרכינ' בעודת על כתיפו יכול ליגע ביין אבל אם היא חסרה כל כך עד שגזין יכול ליגע ביין אלא אם כן חודיעה מכתפו לא חיישנין בכולי האי מרתת ולא יכול לאישתמוטי:

ב ישמעאלים לאו עוברי ע"א הן ומותר לייחד אצלו אבל לא לתפקיד ושאר כל הע"א כנסכין ואין מפקדין ולא מייחדין אצלם ולא מבעיא שאסור לייחד אצלם אלא אפילו בלא ייחוד כל חיכא דאיכא למיחש שמה נגע בו אסור כגון ע"א שנמצא עומד בבית שיש בו יין של ישראל אם יש לו מלוח על אותו יין כגון שעשאו לו אפזותיקי או משכנו לו אסור דחיישנין שמה נגע רכבהג' לא מרתת ליגע ואפילו אם היה חיינ כהותם אחר' אבל אם אין לו מלוח על חיינ אף על פי שיש לו מלוח על הישראל בעל חיינ והגיע זמן פרעון המלוח אפ"ה מותר דמרתת ליגע רמח לו וליק' שמה הישראל יפרע לו מעותיו ואפילו היה עומד כצד חיינ סוסך לו ממש בכדי פישו' הידים ואילו אין ביין שום חותם לא חיישנין שמה נגע שמה אחר' שחוא יודע שיפסיד הישראל יינו אם יגע בו ירא הוא ליגע ואפילו נמצא בידו קצף שרגיל לעלות על פי חיינ מותר שאנו תולין לומר מדופני החבית לקחו ולא נפיו אבל אם נמצא בידו דברים שאינם נבצאים רק על פי החבית אף על פי שהע"א נתפש עליו כנגב אסור דהא כ"מ מפי החבית בא' וכן אם מצא שהע"א תופש הברזא כידו חיינ אסור ולא אמרינן שהברזא מנפשיה נפיל חע"א חנביחה דלעולם תלינן כדבר הרגיל להיות ואין דרך הברזא ליפול מעצמו וכדראי הע"א חוציאנו ונגע ביין:

ד והא דאסרינן בהודיעו שהוא מפליג אם החבית פקוקה דוקא במקום שיש לחוש שמה נגב ושתה זנתן מים במקומו או החליף טוב ברע אבל במקום שאין לחוש שמה נגב ממנו כגון בין תגיתות שרבים עוברים שם מותר מפני שהוא מתיירא מעוברי דרכים אפילו הם ע"א:

ג בית שיש לישראל ע"א יין בתוכו ונכנס הע"א לראוה יינו וסגר הדלת אחריו במנעול מבפנים עד שאם בא ישראל ליכנס שלא מרעת הע"א לא היה יכול היין של ישראל אסור שחרי אין הע"א נתפ' כנגב על סגירתו דהא יש לו רשות לעשות כן ואם היו נקבים ברלת שחיישנין יכול לחסתכל ולראות משם כל החבית מותרת אפי' בשתיי' ואפילו הם פתוחות דמרתת הע"א מליגע מפני הנקבים ואם לא יוכל הישראל לראות דרך הנקבים כל החביות של דק קצתם את שיוכל לראות דרך שם מותר בשתייה והשאר אסור בהנאה שמה ניסוך ואפי' החביות סתומות אם טחה שם הע"א כרי שיפחה ויגוף ותגוב המנופה ואפילו היה ישראל דר באותו בית אסור ואף על פי שאין הע"א יכול למנע לישראל מליכנס וצריך לפתוח לו כשיבא פתאום וידפוק אפי' הכי אינו מתיירא שהרי יכול לשמוט ולומר ישן הייתי ולא שמעתי אלכך לא פתחתי לך אבל אם לא סגר במנעול מותר בשתי' דמתירא הע"א שמה יכנס הישראל עליז פתאום:

ה המוסר כפתח חנותו לע"א חיינ שבו מותר אפילו חודיעו שהוא מפליג ואפילו הלך וייחודי לעיר אחרת לחוג שם חג הסוכות ולא נשאר שום יהודי בעיר והניח חיינ במרתפו וסגר הספתח ביד הע"א

ד והא אין בבית א"י יינו של ישראל לברז נמצא ע"א ברזוכו אם אין הרלת נעול היין מותר בשתייה דמרת' הע"א שמה יבא הישראל פתאום ואם הוא נעול כמפתח מבפנים אם אין הע"א נתפש כנגב על הכניסה כגון שיכול לישמש ולומר מעם למה נכנס אף על גב שנתפש כנגב על חניעה לא מרתת כיון שהוא נעול וחיבת ניסוך עליו ונוגע בו מותרת קודם שיבא הישראל והיין אסור בהנאה דשמה ניסוך ואם הוא נתפש כנגב על הכניסה מותר בשתייה דודאי מרתת ליגע ויש איברים רבוצן חוז שאין הע"א מנסכין אפילו אינו נרפש כנגב על הכניסה שרי דיהאי לא נגעו כיון דאין חיבת ניסוך עליו אלא אם כן יש לחוש שנגעו לשתות מבנו או לחנאה אחרת כיהו אם פי החבירת והב או שהוא בקנקן שיש לחוש שמה נגע בו כדרך מרעקק

לבוש עמרת זהב הלכות יין נסך סימן קכט

העיר ע"א אסור ואם רוב נבגי העיר ישראלים מותר רתלינן בהו ו...
 רובן ישבעאלים אסור בשתייה ומותר בהנאה דישמעאלים אינן מנסכי
 כדלעיל סימן קכ"ו ואם יש ליהודים שכונה לברם שאין דרך הע"א
 מפסיקתה ואפילו מעט ע"א דרים גם כן בשכונתם הולכים אצל רוב
 בני השכונה אף על פי שרוב בני העיר ע"א היין מותר ובמקום שרוב
 לחצניע מכותם בחביות ומניחין אותם בין החביות של יין כדי להציל
 מכותם שיחשבו הנבגים שגם חביות זו היא של יין ולפעמים יודעים
 הנבגים שבני אדם עושין תחבולה או נבאין ופותחין חביות לראות
 אם ימצאו שם ממון אפילו רוב נבגי העיר ע"א היין מותר רבין דפתח
 לשם ממונא וחזו רחוא חמרא פרשי רבגיבותיהו טרידי ולא מנסכו
 ואין לומר שמא ננעי וליחשר בשתייה רחל כמו ס"ס שמא לא פתחוהו
 ואתל פתחוהו שמא מתוך רחזו טרידי רבגיבותיהו פרשי ואפילו לא
 ננעו וכן נבגים ע"א שדקרו חבית בסכין ובידם קדירה ומשכו יין
 לתוכה י"א היין שחבית יש להתיר מטעם ס"ס שמא מתוך שהוא בחול
 בקדירה זו לא נגע ביין אלא מיד כשעבר הסכין את עובי השוליים יצא
 היין ולא נגע בו בסכין ואתל נגע בסכין כיון שלא נתכוון הנגב אלא
 לנקוב כדי שיצא היין ולא חשש למגעו הל כתי שלא בכומד ושרי
 יש לחקל כומן הזה שאיננו מנסכים אבל יין שנקדרה ור"א
 אסור ושל סימן קכ"ד סעיף כ"ד ואם יש הרבה חביות קצתם
 סתומות בלא ברוא ובקצתם יש ברוא ומצאו שעשו הנבגים ברוא
 לחבית שלא היתה מכורות מתחלה וחוציא ממנה יין אותו החבית
 אסור והאחרות אפילו אותה שיש בהן ברוא מותרים ולא צרינן
 כיון שעשו ברוא באחד ולקחו ממנו כל שכן שמשכו כן המבורחת
 דאחזקי איסורא לא מחזקינן :

יב חיל שבא לעיר ונכנס לבית ישראל בשעת שלום חביו פתחו
 או אפילו הן פקוקות בעין אסורות ור"א פתחו ונגעו וחזרו
 ופקקום כיון שאין טורח בפיקה אורחא הוא לפתוח ולהחזיר ולפקוק
 אבל אם הם סתומות במגופות של טיט מותר ור"א לא פתחום שאם
 פתחום לא היו חוזרים וסותמים שהרי אין אימת שום אדם עליה ולמה
 יטריחו עצמם לחזר ולסותמ אבל בשעת מלחמה אלו ואלו מותרות
 דבהוליס ושרדים הם ואין להם פנאי ליגע וכ"ל לנסך ודוקא שריגי
 פתוחות מתחלתן ולא מינברא אסנגעו תלינן לקולא לומר מחמת
 מיררא לא נגעו אבל סתומות שנפתחו ור"א אסורות דתא חזינן דלא
 איכפת להו כשרדיהו ופתחו ור"א נגעו גם כן :

יג ע"א שנמצא עומד אצל חנות אסור יש בו טופח על מנת להסמיכת
 צריך הרהר וניגוב ולא סגי בהרהר דחיישינן שבא נגע ואף על
 גב דלעיל גבי נמצא בכור אמרינן דמירת ולא נגע חבא אמרינן דלא
 מירת לסיגע שחא סבור שאינו בפסידו כיון שאין בו יין לפיכך אם יש
 בו טופח ע"מ להסמיכה הוי חיבור למה שכלות בנת וצריך ניגוב אבל
 בשאין בו ליחות יין כל כך שמסמיכה אף על גב שהיא טופח אינו חיבור
 למה שכלות בנת וסגי בהרהר ואין צריך ניגוב אבל הודעת מתא בעי
 לתריח הטופח שהוא נאסר במגעו :

יד וזה ע"א בסמיכת ישראל היין מותר שאיננו מניחין אורת
 לנסך ראף על גב דתבפיייהו יצא דעבידה לזנות לא דחיקף
 יצא ליין נסך אבל וזהו ישראלית בסמיכת ע"א אף יינת של חזת אסור
 דהואיל וילא עלייהו בתרייהו נירא ושבתה להו לנסך יינת :

טו ישראל הניח יין בביתו בחלון שהוא פתוח ונא ע"א וחבני שם
 ונתה וסג' חללת אחריו ואחר כך בא הישראל ומצא ארת יינ'ו
 כמו שתניח ואינו מרגיש בו שנגעו היין מית' ראמרינן הע"א בעבדתי
 טריד ולא היה לו פנאי לנסך :

יז חצר שחלקה בראשי יתירות בין ישראל לע"א אף על פי שהבני
 פתוחות עובדות סמוך לחלקי של ע"א תוך פישוט ידיו מותרות
 דמרתת הע"א לפשוט ידו וליגע וכן אם היה גגו של ישראל למעלת
 מנגנו של ע"א וחלקים ביתירות מניה ישראל שם יינא אע"פ שידו של
 ע"א כגעת סם דמרתת :

יח חבית של יין שצפה בנהר ונמצאת כנגד עיר שרובה ישראל
 אם יש בנהר כבשולת וסכר אנמי מים שהיו מעמידים אורת
 אילו באה ממקום אחר מותרת שאין לתלותה אלא בעיר שנמצאת
 כנגדה והוא רוב ישראל ואם אין בנהר סכר אנמי מים אסורה שאנו
 תולין אותה ברוב הסמיכות שהם ע"א שכל במקום שיש רוב וקרוב
 הולכין אחר הרוב ורובא עריפא דהתורה אחשבה אחר רבים לחסו
 ואם נמצאת כנגד עיר שרובה ע"א אם רוב הסמיכות ישראל ויכולת
 לכא שם רדך יסדה שלא תסכע מותרת אפילו קרובה הרבה לעיר
 של ע"א ער שמכוח קרובתה שהיא של ע"א כניהן הקרוב
 והולכין

מותר שלא מסר לו אשם מרתת הפתח ולא ליכנס הרשותו חווא ירא
 ליכנס בו אפילו מפני הע"א שבעיר שיגידוהו לירודי כשיבא יסוד
 נאמנותיה ו"א שלא התירו לא כשאינו יודע שה' מפליג ואו מת' אפי'
 מצאו שנכנס שכין שלא היה לו רשות ליכנס וזית נתפש על הכניסת
 ור"א היה בחול בעוד שם ולא נגע שחית צריך לתתירא בכל פעם
 עתה יבא שהרי לא הודיעו שהו מפליג ולצורך דבר אה' נכנס שה' לו
 לאשתמוטי בו ולא ליגע ביין אבל אם הודיעו שהוא מפליג אפי' נתפש
 כנגב על הכניסת אסור דהא לא מרתת מן הע"א או אחרים שראוין
 שנכנס שיגידו ליהודי שהרי נכנס וכיון שיודע שהפליג לא מרתת גם
 כן כל כך ליגע ומסיקל כסברא ראשונה לא תפסיד אס' עבר הע"א
 הנג' שם אס' נתכש כנגב שרי ואם אינו נתפש כנגב שיש לו התגצלו'
 לאשתמוטי לכת נכנס אסור ודוקא כשסגר תולת במגעול כפנים ואין
 סדק בחזר שיכולין לראות משם אבל אם יש סדק וכל שכן אם הניח
 הרלרת פתוח היין מותר אפילו היה לו רשות בפירוש ליכנס שם ולא
 אסור לו שפליג ויכול לבא בכל עת דמרת' ואם הוא ע"א שאינו מרתת
 כגון עברי המושל המתפשט בבתי יהודים בכל עניין אסור אם לא
 שיש לו סימן שיודע בו שלא נגעו ביין :

יט ישראל וע"א שהיו בספינה ובח יין של ישראל ושבע ישראל קול
 תקיעת שופר שתוקעין לשבו ונכנס לעיר וחניח היין שבספינה
 עם הע"א אם יש דרך עקלתון שיכול לבא עליו פתאום ואין שם ע"א לא
 אחר היין מותר דמרתת הע"א שמא יבא פתאום ולא נגע ואפילו אם יש
 בינו ליון יותר מאפים אמה חת כפורסם אפילו לע"א שאין הישראל יכול
 ללכת בשבת יותר מאפים אמה אפ"ה היין מותר דמרתת מפני שאין
 אנו בעיניהם בחוק שומרי שבת כראוי ויאמר הע"א היתורי יהלל שבת
 בשביל היין ויבא :

כ היו יושבים ישראל וע"א לשתות כל אח' מינו ושבע ישראל שקורין
 לבת' וחלך שם להתפלל וחניח יינו אם יש דרך עקלתון שיכול
 לבא עליו פתאום היין מותר דמרתת ולא נגע כרא' כשכל אחד שותת
 פיינו ואין לע"א רשות לשת' מינו של ישראל אבל אם היו שותין ביחד
 פיינו אחד שהישראל מוג' לע"א כשירצה לשתות היין לפניה על השולחן
 היין אחר הן השולחן וחניח הע"א לברו את שעל השולחן אס' שאיכר
 הע"א הרי הישראל ומנני לאכול ולשתות וברשות נגע ואת שהן
 לשלחן סח שהוא בתוך פישוט ידיו אסור שהע"א מוג' לו ממנו ומרת
 שהן לפישוט ידיו מותר דלאו אורח ארעא של אורח לעמוד ולמוג'
 מסח שאינו על השולחן ולא הוכן לסעודה זו אבל אם אמר לו הישראל
 חוי מחנ' ושות' אף מה שהן לפישוט ידיו אפילו בכל הבית אסור דסמכ'
 דעתיה רע"א שהוק' ידו לשתות מן הכל אפי' לא הודיעו שמפליג שהרי
 ארשתו לשתות סכל אס' יבחר חלכך כל החביות הפתוחות אסורות
 וחסותמות מותרו אם לא שישתא כרי שיסיר המגופה והחירג' ותנגוב
 שהרי היה לע"א רשות לעשות זה ולא היה צריך לכירתת שמא יבא
 בעת שיסור אותו וכיון ששהא כל כך חיישינן שמא הע"א עשאו ועל
 שאלתו ליכא למיכמך :

כא ישראל ששכר בית בחצר הע"א וחניח בו יין וסגר החלת והכניס
 חבירה במכעת ושכח ולא סגר במפתח והפליג ולסוף ימיכ
 הרגיש הע"א שלא היה פגור והודיע הדבר ליהודי היין מותר ולא
 חיישינן שמא נכנס הע"א וחזר והכניס חבירה דתא לא ידע שהישראל
 הפליג ומרת' דמיטר אסור ע"א השתא מוכר ישראל שלא סגר במפתח
 ואתי לפיכך ור"א לא פתח ולא נכנס :

כב בית שיש בו יין לישראל וע"א דר' למטה ישראל בעלייה ואורח
 מעלייה לבית לראות משם היין ויצאו שניהם בבחלת מן חבית
 לראות חתן או הסגור וחזר הע"א קודם שהזר הישראל וסגר הפת' אחריו
 ואח"כ בא הישראל אף על פי שאין לישראל מעבר לא דרך חבית ואי
 אפשר לו לעבור שלא יראנו הע"א אפילו הכי היין מותר ראמרינן
 כשסגר הע"א לא סגר כדי ליגע ביין לא היה סבור שהישראל כבר
 נכנס לביתו והוא בעלייתו ושםא יראנו ולא נגע ואפילו היה היין פתו'
 מותר דמרתת ליגע ודוקא שיצאו בבחלת וחזרו ואפשר לומר מתוך
 בחלתו חזר ולא דקדק יפה בכניסת ישראל אבל שלא בבחלת היין
 אסור דשמו דקיק הע"א וידע שעדיין לא נכנס הישראל וסגר ונגע
 קודם שיבא הישראל :

כג ע"א ששמע קול שאנת אריה וספורו נכנס לבין החבית של יין
 וסגר הדלת אחריו אפילו הכי היין מותר ואפילו הן פתוחות אף
 על פי שאינו נתפש כנגב על הכניסת שהרי להציל עצמו נכנס מ"מ
 הוא ירא שמא גם אחרים נחבאו שם ויראו אותו כשנגע :

כד נבגים שנכנסו למרתת ופתחו חביות של יין אם רוב נבגי

יורה דעה הלכות יין נסך סימן קל

מד

הנאר כשק שאין בו תבירה מכוהין ויחתם פי חשק שאכיש בו תפירה מכוהין יש לחוש גם כן שמא יתיר התפירה ויהיו ויתפרגו ולא ירגישנו ויש מתירין אפילו בחביל של עץ ואין חוששין שמא יוציא יין בין הנסר' דמריא להו מילתא וכן נוהגין וכלבר שיוהר שיהא חבנופה נסתם כראי וכן שלא יהיה שם כרזא שלא יצא דרך הכרזא רק יתרוק כל חבנות וישים עור על המנופה וחבנות ויקבענ' במסמרו ויכתו עליהן אותיות חציין על העור חציין על דופני החבית או על הכרז' או הכנופ' שאם יבניה הע'א העור לא ידע לחזור ולכוין האותיות שעל העור אם חציין שהוצה לה בכתלה וגם יעשה חשוק אחד שקורין צירקלא סביב השוליים במקום שמתוברין דופני החבית ולקבע שם במסמרות כפני שפעמים נעורת תחובה שם סביב יש לחוש שמא יוציא הע'א להוציא היין דרך שם ולתחובה אה' כך אל מקומו הראשון שזה נקל לו לעשות ואם מצא סכין בחבית שהוציא יין סכין הנסרים עין לעיל סי' קכד וסימן קכט סעיף י"א :

ב אם הפקיד יין ביד ע'א כחותם אחד יש אוכרים שאסור בשתיית מספק שמא טרח וזיף ומותר בתנאה ויש אוכרים דבריעכר יש להתיר אפילו כחותם אחד אפילו בשתי' ואין צריך להכיר חותמו אלא אם כן אסר רואה שחותמו מקולקל או אסור אבל אין צריך לכרז' אחריו וכן נוהגין להקל ויענין לעיל סימן קי"ח מיהו טוב ונכון הוא לכתלהל כששולח לחבירו יין אפילו בשני חותמות יכתולו אגרת ויודיעו באיזה צורת חותם חתמו כרי שיכירו וגם יודיע לע'א שהודיעו לחבירו ארז החותם דא: מירתת הע'א יותר ולא יפתחנו וכדיעבר אפי' כחותם אחד בכהאי גוונא שרי' בעל הבית השולח שפחתו או עכר ע'א לאוצ' של יין סני לית כששולח עכו אפילו נער קמן לשוכרו שלא יע'כו ש'אין דבר זה תלוי בעדות הקמן שיעיד שלא נגע אלא שהע'א מרתת ממנו שאם יגע משאלוהו יגלה הדבר :

ג אף על גב שכבר נתבאר לעיל סימן קכ"ג שייך מבושל או חמין חוק אין בהם משום ניסוך וכן יין שעירבו עם דברים אחרים כגון שמן ודבש והוא שקורין יינומלין ואלונגות ככל מקום לא יפקיד ביד ע'א אם לא כחותם דחיישינן שמא יחליפנו שישתה בזה וישפוך אחר לתוכו מיהו כחותם אח'סני דלא טרח הע'א ומזיף כרי לאחלופי ואפי' יש נקב קמן כאותו כלי והוא קמן כל כך עד שאין יכולין להרי' בתוכו יין מותר להפקידו אצלו דאף על גב דאפשר שימוצץ וישחה ממנו מה ככך דתאלא מנסך ולחזור ולהריק בתוכו אחר י'אנו יכול לפיכך מותר :

ד חותם בתוך חותם היכי רמי סתם החבית בכלי שאינו מרודק כדרך שמותמין כל אדם כרי שלא יזוב היין וסחו בטיט הרי זה חותם אחר דבכל יכול לזייפו היה הכלי מהודק יפה הרי זה חות' בתוך חותם ולא טרח לזייפו וכן אם צר פי הנוד הרי זה חות' אחר ואם הפך פי הנוד לתוכו וצר עליו הרי זה חותם בתוך חותם וכן כל שינוי שמשתנות מבררים שאינו מדרך כל אדם הרי זה כחותם אחר והמיתח או הקשיר' הוי חותם שני :

ה שני קשרים משונים זה מזה הוו בשני חותמות : שתי אותיות הוי בשני חותמות והרפוסים שכרפיסין בו אותיות אפילו יש בהן כמה אותיות לא חשיבי אלא כחותם אחר שררי' בבת אחת הם נדפסים ובקל יכול לזייפו וכמקום שמצויים מומרים וע'א שיוודעים לכתוב אין אותיות ס'אכ' מכיר כתיבת ידי הכותב :

ו מפתח ביד ישראל וחותם הוי בשני חותמות : חתמו בשני חותמו וחזר על חותמו ולא הכירו או שמצאו סתור הרי זה אסור דוודאי הע'א זייפו ודוקא אם רואין בו שנסתר בבזונה על ידי אדם אבל במקום שיכולין לתלות שנסתר ונתקלקל מעצמו על ידי מילטול או על ידי בחמה או תינוקו שעשו שלא בכוננת תולין להקל דספקא דרבנן לקולא ואפילו אם רואה שנתקלקל בבית' אם ישראל יוצא ונכנס תמיד מותר דמרתת ולא נגע כמת דברי אמורים שהזר וראוהו כראמון אבל לכתלהל אין צריך לחזור עליו ולחקור אם הוא מקלקל דאוקינן ליה אהוקתא שהוא חותם אלא אם הודיע המשלח לאותו ישראל שנשלח לו שהוא שולח לו יין חותם כחותם בתוך חותם אף על פי שלא הודיעו ענין המיתותו היאך הם כיון שמצאו הישרא' השני חותם בשני חותמו מותר וסבל מקום נכון הדבר להודיעו בכתב צורת החותם כרי שיהוויר עליו מיהו אם כתב עליו אותו אין צריך להודיעו צורתם דסתם ע'א אינו בקי לכתו אותו ואם הע'א אומר שהחבית הירד' פמפטף והוא חרוקו ונגע כיון אינו צריך להאמינו לאוסרו שאין הע'א נאמן ואפילו ניכר עריין קצת יין מכוהין ויש אומדנא שהוא כדבריו אינו צריך להאמינו רק לתלותו בריב' אה' :

זהו לכוין אחר הרוב דרובא עדיף מקרי' ואם לאו שאינה יכולת לכ' מהכביבות היין אסור בהנאה והחבית מותרת בהנאה למוצאיה ממנו שאם הוא של ישראל גם היין היה מותר בשתייה ואפילו אם הוא של ע'א אף על פי שהיין אסור בהנאה ככל מקום החבית מותר בתנא' ואם בא ישראל ונתן בה סימן הרי יצאה מהוקת יין נסך וכותרת בשתיית אבל אין צריך להחזירה לו והיא של מוצאה דכיון דרובא ע'א ודאי צתי'אשו הבעלים ודוקא שהיא סתומה או אפילו פקוקה בעץ שאם יצאוה ע'א ופתחוה למה להו לחזור ולפקוקה שהרי הניחות ללכת לאיבוד ולא היה להם להתירא משום אדם דהא מצאוה על הנה' אבל אם היא פתוחה לגמרי חיישינן שמא מצאוה ע'א ונגעו בה ואחר כך הניקזה ולא רצו ליטלה ואכורה :

ז חבית של יין שנמצאת בכרמו של ישראל ויש כרמים אחרים של ישראל ככוכים וכרמים רבים מהם של ע'א סביבותיהם אף על פי שרחוקים משל ישראל החבית אסור דאולינן בתר רובא אף על גב דאיכא קורבא דמוכח דשל ישראל היתה ואין צריך לומ'כשאין שם כרם אחר של ישראל אלא זה דודאי לא ככרם זה הוא דאין דרך לגנוב מכרם זה ולהצניע בתוכו וה' להקל אכרינן הכי כגון שנמצא בכרמו של ע'א אף על פי שיש כרמים אחרים של ע'א איכא כרמים של ישראל רבים מהם אפילו הם רחוקים מהם הולכין להקל ודוודא שיושבת בין ההרים שאינה מעבר לעוברי דרכים הא לאו הכי אסורה שדוכ עוברי דרכים ע'א הם וחיישינן שמא מהם נפל דהא אולינן בתר רובא כרא' בבקבוק שדרך עוברי דרכים להוליך כיוצא בו אבל חבית שאין דרך עוברי דרכים להוליך כיוצא בו אין תולין אורו בעוברי דרכים חודאי לאו כהם נפל שאין מוליכין בכיוצא כזה :

ח נודת יין שנמצאו מושלכים בדרך אם רוב שופכי יין בנודות ישראל הם מותר'אם הם נודות גדולי' שאין דרך עוברי דרכים להוליך כיוצא בהם אבל אם הם קטנים שדרך עוברי דרכים להוליך כיוצא בהם אסורים שאנו תולין בהן שרובם ע'א ואם היו גדולי' וקטני' כולם מותרים שהגדולים מוכיחים על הקטנים שהם משופכי יין והרי רובם ישראל והקטני' להכריע המשא ולשוותו בא שכן דרך כוליבי היין כשיש לחם שתי נודות זה גדול מזה קעט ומכביד המשא לצר אה' מניחין נוד קטן אצלו להשוות המשא :

ט ישראל שיש לו יין באוצר שלו ופתח האוצר סגור כמפתח אחד וכצא הפתח פתוח וע'א ארד מודה שהוא פתחו לשאוב מי' מכור שבאוצר שהיה צריך לבניין ביתו וכי האי גונא היין מותר מתרי פעמים הריא שאין צריכין להאמין לו שנכנס לא הוא ול'א ע'א אחר ואתל נכנס שהרי היה נתפש כנגב על הכניסה ואמרי' ד'א דלה מי' יוצא ולא נגע דמרתת הוה בעל הבית שאם' לשפחתו להכין השולחן והשפחה לא היתה בקיאה ברת י'הודית וכו' בעל בית וכצ'א יין על שולחנו ושפחתו הע'א אומרת שלקחה היא היין ממרתתו שבו יין הרבת כל היין שכמרתת מותר דאין הע'א נאמנת ל'אסרו ו'אצא ממקום אחר לקחה אבל שעל השולחן וודאי אסור דהא ה'א חבי'ארו' וכן ב'יהודית ששטמה המפתח הכרדף ול'א מצאו במקומו ומצאו אה'כ כרי יין ממנו בבית ואמרת שפחתה הע'א שהי'א לקחה היין מהחבית שמכרתה אינה נאמנ' לאסור היין שכמרתה ואומ' ממקום אחר לקחה אבל נכבים שנכנסו למרתת ומשכו יין והניחו ברו' פתחות ונמצא אה'כ חבנוא סתום ואמרת שפחה ע'א שהיא סתומתן כיון שנתייחרה הע'א כוודאי עם היין ואינה נתפשת כנגב על הכניסה דאית לה אמתלא שנכנסה להציל היין ואיכא רגלים לדבר שהיא סתמתן היין אסור מיהו בזמן הח שאין הע'א מנסכין שרי' כמו שנתב'א לעיל סימן קכ"ה :

קל דיני התיבת היין ובו י' סעיפים :

א מה שאין מיחדין ולא מפקדין יין ביד ע'א דוקא כשאינו חתום אבל אם הוא חתום מפקדין ושולחין על ידו דמרתת הוה לפנותו ושמא ירגיש הישראל וכלבר שלא יהא חבניות שום נקב בנקב שמניחין בו שצא משם הרוח וחותם שאמרו צריך להיות חותם בתוך חותם ככו שנתבאר בסעיף ד'או מפתח חותם דבחורום אחד דיישינן דילכא טרח חייף אבל בשתי חותמו טריהאמילתא לדיף ולא טרח והני מילי בחבית של חרס שטורח לעשות בו נקב ולסותמו אבל בחבית של עץ אפילו חותם בתוך חותם לא מהני מפני שיכולין להוצי' ין כיון הנכרים ולא י' גישוכול שלכן בנודות שבקל יכולין להוציא יין ככין התפירות ואין להם תקנה צ'א שיכני' כל החבית של עץ 'או כל

לבוש עגרת זהב הלכות יין נסך סימן קלא קלב

היון פתוח לרשות הרבים חשיב כפתוח לרשות הרבים שהרי יכול לראתו משם מיהו ככר כתבנו לעיל בסוף סי' קל' דהלון פתוח לא מהניו רק ביום ולא בלילה וכן אם יש דקל לישראל כנג' פתח הבית חשו' כפתו' לרשות הרבי' שמתירא הע'א שכא יעלה חישראל עליו וראנו משם ולא זכע'א אם יש בו פירות שירא הע'א כו' שכא יעלה עליו ללקו פירותיו אלא אפילו אין עליו פירו' הוא ירא שכא עתה יעלה עליו לצור' תשמ' אחר ויראנו משם ואם כתב הע'א לישראל התקבלתי דמי היין אף על פי שלא פרעו א'א שוקפו עליו במלות בשט' אחר שאין המלוה דוקא על היין אם כשיבא הישראל הוציאו מביתו בלא מעות אינו מעבב עליו בין שכבר זקפו עליו במלות בשטר אחר הרי הוא כיינו של ישראל שברשות ע'א ומותר במפתח וחותר וכד' עכד אפילו בחותרם אחר אפי' בעיר שכולה ע'א ואם כשיבא הישראל להוציאו אינו מניחו עד שיתן לו מעותיו אף על פי שכתב לו התקבלתי הוי דינו כאלו לא כתב התקבלתי דהא לא אתני ליה כתי' בתו' ומת' שכתב לו התקבלתי לא היה אלא בתעוררה להתיר יינו באופני' ההיתר של התקבלתי אבל אינו מועיל דהע'א לא מרתת יש מי שאומר שחותרם כתוך חותרם מתני בכל עניין אפילו בינו של ע'א וחותרם ברשותו ובעיר שכולה ע'א דלא טרח ומזיף חש לסמוך עליו לחתירו בהנאה אבל לא בשתייה :

ב ישראל וע'א שמתיר יינו של ע'א אחר שותפו כד' לכוכרו לישראל ומפתח ביד ישראל אם יש על היין עוד חותרם אחר הוי חותרם בתוך חותרם כמו שנתבאר לעיל סימן קל' ולא היינו לישותפות הע'א דכיון דאית ליה לישראל שותפו בגויה מירת' דנתפש עליו כנגב ע'א שקונים יין מישראל ומחזיקין אותם חותרם בתוך חותרם ומזליכין אותן כמה ימים בספינה לברם מותר ואף על גב דבניין של ע'א שמתיר ישראל אכרינן שכתחוא בעיר שכולה ע'א ולא כתב לו דהתקבלתי אסור עד שירא ישראל יושב ומשמ' לא אמרו כן א'א במפתח יינו של גברי' שגדל בכרמיו שלא טרח בו הרבה ולא הוצי' עליו הוצאו שאינו חושש כ'אם ירגיש חישראל שיויף אבל כשמוליך יין למרחו' למוכרו לישראל שתוא בא לו במרחו גדול והוצאה מרובה שקנה אותו היי' למרחו ולהתאצרו ולא יזיף דמתירא שמא לא יקנהו ישראל כשירגישו :

קלב שלא ליהנות מיין נסך ובו סעיפים:

א אף על גב דקיימא לן בע'א ע'א שדרכו לנסך שאם נגע בייך שלנו אסרו בהנאה דדילמא נסכיה מכל מקום מותר חישראל ליקח דמיו מאותו הע'א דהא הוא חזיקו בידים כאילו שפכו ומדין הייב לטלם לו ומה לנו אם הע'א יקח היין ויהן לישראל המעות דחישראל אינו מקבל המעות בתורת דמי מכירת היין רק בעד חזיקו שדחיקו ורמי יין כשר ליקח ואפילו אם אותו ע'א לוקח היין תתלה ומכרו ואחר כך נותן לישראל המעות מותר דע'א בדידי' קצרה ומכר ומשל לישראל חזיקו אבל חישראל אסור למכרו לע'א אחד וליהנות ממנו ואם מכר חישראל לע'א אחר אם הע'א נתן לו המעות קודם שיתן לו הישראל היין המעות אפזרים בהנאה שאין המעות נקבין לישראל עד שימוש הע'א היין שדחי על בנת כן נתנו לו ומד' בשימוש הע'א היין נקבין המעות לישראל בעד היין וחייסוד שעל היין תופש הדמים ואסורין בהנאה אי גמי משום דרוב פוסקים סבירא דתו' שהע'א קנה בכסף דחרי' נאסרו המעות מיד שקבלם בעד הי' שנקאו הע'א בעד המעות תאלו ורזומט דמיו ואסורין בהנאה אבל אם לקח הע'א היין תתלה בישראל ואחר כך נתן המעות מותרין כיון שאחר שקנה הע'א היין במשיכה נתן הדמים ולא היה היין בשעת נתינת הדמים של ישראל אין חייסוד שעל היין תופש הדמים ומותרין בהנאה מהו דיקא לאחרים מותרין אבל לבעל היין שמכרו קנשו הדמים ואסורם לו לעולם בהנאה שלא יחנת

בד' ח' נסך

ב לפיכך ישראל שמוכ' יינו לע'א צריך ליהו' שלא יאסר היין בעודו ברשותו ביצר יעשה יפסד עמו כרמים קודם שימוש הע'א היין שכוין שפסק עמו על הדמים כשימוש הע'א אחר כך בשימורו לישראל סבכה דעתיה במשיכה זו לקבוחו דע'א קתה במשיכה ייין נסך אינה נעשה עד שידע בו נמצא בטעם שגעשת גמר הקניין שדחוא שערף המשיכה החוץ היין מותר ודמי יין כשר קשקיל הישראל וכתרין אבל אם מרד לו ומשך הע'א היין עד שלא פסק דמיו המעות אסורים שהרי בשעת משיכה לא נגמר המסך ולא סבכה דעתי' דע'א כיון שלא פסק דשמי' יתבע ממנו דמים מרובים ויהוור בו אף על פי שמסך ומאחר טבא לרשות ע'א אין חישראל נזהר בו שלא יעו'יש לחוש שמא נגע וגבצא שכשנע עדיין לא סבכה דעתיה ליקח והרי היין עדיין ברשותו

ב ישראל ששכר או קנה בית בחצרו של ע'א ומלאהו יין אם ישראל דר שם אף על פי שהניח היין בחצר ואין עליו לא חותרם ולא מפתח מותר אפי' היה גם הנכרי דר בחצר דמירתת מליגע שמא יבא פתחו הישראל אבל אם לא היה הישראל דר באותו חצר אם היה המפתח ביד ישראל וחותרם מותר ואין צ'ל ב' חותרם רעדיפי חס' ממפתח וחותרם המפתח נקל הוא לפותחו ע'ימפתח אחר וכיצא בו ואפי' מותר אפילו בעיר שכולה ע'א ואם לא אף על פי שחזין הוא באותו בית שקנה יאו שכר הישראל אסור אם הנכרי דר בחצרו שכוין ששכרו או קנאו מכנו וש לו שייכות ליבנם לכל המקומות שבבית שכן דרך לראות מת מכר או מה ששכרו ואינו נתפס כנגב' ואם אינו דר בחצר מותר שהרי אין לו שייכות לבא לכאן ואינו אסור אלא אם כן נמצא עוכד כצד דהיין אף על פי דכן הרי אין לו שייכות לבא לכאן מכל מקום כיון דחזינן שנבנס וחושב עצמו שיש לו שייכות כאן הואיל ושכרו או קנאו ממנו וגם נמצא בעד היין יש לחוש שנגע דהא חזינן דלא מרתת בלכא נג' לא מרתת מליגע אבל אם נמצא עומד בחצר שלא בצד היין לא חיישינן :

ג ברא' בשוכר או לוקח בית בחצרו של ע'א שיש לו קצת שייכות ליבנם טס כדאמרן אבל בחצרו של ישראל משם שלא לקחו ולא שכרו מע'א אפילו היה ע'א דר באותו חצר ואין ישראל דר בו מותר ואפילו אין מפתח וחותרם ביד ישראל לפי שאין לו בה שום שייכות ואפילו נמצא עומד בעד היין מרתת שהרי מכל מקום נרמש עליו כנגב והם ביחס אבל כלילה אסור שאינו ירא שמא יבא הישראל פתחו בלילה ודוקא כבי האי גוונא י' לאוסרו בלילה אבל בשאר מקומות דאסרי לעיל סימן קכ' וקבט' דהע'א מרתת אין חילוק בין יום ללילה השאני הבא שהע'א יש לו שייכות בחצר זה ומסתמא נועלו בלילה הואיל והוא לברו דר שם ואין הישראל עמו בבית וי'אין מרתת קולו האי ולכן אפי' ביום אם נעל ואין שם חור או סדק שיכולין לראות בו היין אסור דכיון שהוא לברו דר בו יש לו לאשתמוטי על נעלרו אבל אם יש חור או סדק שיכולין לראו' משם היין מותר ביום אפילו נעל בודאי וכלילה אסור אפילו מסתמא דלא ידעינן אם נעל אם לא אפילו הכי אסור דחודאי נעל הוא כלילה ואפילו אינו נועל י'אין מתיירא שיבא הישראל פתחו בלילה :

קלא דין יין כשר שנעשה ברשות הע'א ובו סעיפים:

א ישראל שעשה יינו של ע'א כהכשר כדי שיחא מותר לישראל לשתות ממנו בין שמכרו הע'א לישראל ועדיין לא פרע לו המעות בין שלא מכרו לו אלא שהו עושיחו בהכשר כדי לכוכרו על יד לישראלים אם נתנו הישראל בחצרו של אותו ע'א בעצמו והישראל דר בחצר מותר אפי' בלא חותרם אפי' אם נס הע'א דר שם דכיון שהני' לע'א בהכשר ורעתו למוכרו ודאי מרתת מהאי ישראל שדר בב'י שלא יגלה הדבר והוא עצמו נזהר כשמירתו כדי למכרו ביקר לישראל ואם אין לישראל דר באותו חצר אם דר ישראל באותו העיר והבית שחייך בתוכו הוא פתוח לרשות הרבים מותר אם יש לישראל מפתח וחותרם וכד' עכד אפילו בחותרם אחר סני' כמו שנתבאר לעיל סי' קל' סעיף ב' דכיון שהתא פתוח לרה' הוא מתירא מן העוברים ותשבי' ואם אין הבל' פתוח לרשות הרבים אף על פי שישראל דר בעיר או בעיר שאין שום ישראל דר שם אפילו הבית פתוח לרשות הרבים היין אסור אפי' בחותרם כתוך חותרם עד שיהא ישראל יושב ומשמר דכיון שהיין שלו אף על פי שדחינו לעשותו כהכשר צמי' בחיירא ליגע בו אם אין שם ישראל השומרו ואם ישראל יוצא ונבנס ואפי' אם לעמים מפליג כל זמן שלא חודיעו שהוא מפליג הרי הוא כיושב ומשמר דמתירא שמא יבא פתחו כמה דברי' אמורים כשהיין בבית הע'א בעליו אבל אם נתנו בבית ע'א אחר מותר במפתח וחותרם דאותו הע'א ודאי לא טרח וזיף דמדתת ולשמא וגיחור' ע'א בעליו ליבנס טס לא חיישינן דלמח' יעשה כן והגמלין לא חיישינן דהא שלא יהא הע'א אחר כך במקו' תחת יד הע'א בעל היין שאם הוא כפוף תחתיו בענין שאם יבא ליגע ביין אינורשאי למחוח בו הוי כאילו הוא ברשות בעל היין ואם חכלין ישראלים רגלין לבא לעיר ואין לה חומה דלתים וכריח לעיר בענין שיכולין לבא שם בכל שעה שירצו השיב כמו ישראל דרין טס דמדתת מיניחה שמא יבאו פתחו ופותח במפתח וחותרם ובריעכד אפילו בחותרם אחר' ואפי' הבית פתוח לא שפה חשוך כפתוח לרשות הרבים שמתירא הע'א שמא יבא הישראל לישב על האשפה ויראנו וכן אם יש בחצר בנדר פתח הבית

יורה דעה הלכות יין נסך סימן קל"ג

מה

לא נקנה לו חיון נסך מעולם אלא שמשלם בעד הפועלים אבל אם הקדים לו דינר לחנווני שיתן להם לאכול ולשתות אסור שכיר נקנה לו חיון שכיר החנווני דמעותיו קונות לו ומשלו הוא משקה אות' יין נסך וחרי מתחנה כיניה ויש אומרים אפי' אם הקדים הדינר אינו אסור לא אם כן אסור לו לחנווני והא' הדינר זה בידך עד שתשקה לפועלים ואני אחשוב עמך באחרונה שאו לא קנה החנווני הדינר מיד עד שישקוף אותם וביון שהדינר הוא בעין בשעה שמשקה אות' נקנה היין לישראל בעד הדינר ומשלו הוא משקה אותם אבל אם נתן לו הדינר לחרוצאו עכשיו על מנת שאם יצטרך לו יין לפועליו שיתן להם יין אין כאן אסור' שבשעה שנתן לו הדינר עדיין לא קנה היין והיו כמו מספק שכא יקח היין שכא לא יקח ואם יקח כמדי יקח שאינו יודע כמדי יין יקחו הפועלים עליו ואין זה קניין גמור עד שישקף הפועל ליו בשעה שמשקה אותם ליתיה הדינר בעין דהא על מנת לחרוצאו מיד נדרתו לו ולא דמי יין נסך הוא מי שמזבין אותה וי' ע' לשתות רשאי לומר לעכור או לשתותה הא לך מעות ולכו וקני' יין לאלה הע' א' שכיון שהוא אסור לקנות בעבורם נמצא שהיין אינו שלו בשעה שקנאו אותו:

ה במקום שהמנהג הוא שישראל שיש לו יין צרי' ליתן לבגדו חלק יודע למלך יכול לומר לע' א' פייס למלך בשבילי אף על פי שהע' א' נותן למלך יין נסך והוא חוזר ונותן לו דמים חובו והוא פורע לו דהא לא התנה עמו שיתן למלך יין נסך אלא סלקו במת שרזוכל קאל' ואפי' הוא בעניין שאין הישראל היה יכול ליפטר מן המלך אלא בין אפילו הכי מותר כיון שלא פירש לע' א' בפ' שיתן למלך יין נסך אבל אם אמר לו היה במקומו ליתן למלך אסור דהיו כאילו אמר לו היה במקומו לתת לו יין שיש עלי ליתן וחיי כאילו קני' היין מן הע' א' ובמצותו נותנו הע' א' לאוצר וחיי פורע חבו כיון נסך וחיי ליתן הנאת מיין נסך:

ו מלך שיש לו חק על בני מדינתו שבשיש לו יין שהוא מחלקו עליהם פלוני יקנה כך וכך ופלוני כך וכך אם כתבו גם על ישראל חלק ידוע והישראל אומר לע' א' הא לך דין ומלמני מאוצר המלך מותר לפי שזה חולף וקונה לעצמו חיון מן המלך כדי שלא יכופ את הישראל לקנות אבל אם אומר הישראל לע' א' חכנס במקומו וקח מאוצר המלך אסור דהיו כאילו אמר קבל אותה בשבילי ואני מתכוון לך ויש אומרים שאם כתבו כבר על הישראל חלקו אסור בכל לשון שיאמר לו ואין בו היתר אלא כל זמן שלא כתבו עליו שמותר לומר לע' א' פייס בשבילי שלא יכתבו עלי' שמיד שכתבו לו קנאו מדינתו דמלכותא והוא שלו ואסור לו למכרו:

ז הא דרמי' ע' א' ויין נסך אסור בהנאה דווקא בשל ישראל דכתי' חייית חרם כמותו ודרשינן כל שאתה מחוה ממנו דריד' והוא במתו אבל בשל ע' א' מותר וה' ד' א' מר' רמי' ע' א' ביד ע' א' אסורין חיינו דווקא שמכר הע' א' שלו כדי לקנות ברמיה צרכי ע' א' או ע' א' אחרת שאו נשאר דרמי' באיסורין אבל כשמכור לצרכי מותרין לפיכך ישראל שהיה נוטה בע' א' מנה והלך הע' א' ומכר ע' א' שלו אין נסך וחביא לו דמיהם כפרעון חובו מותר ואם אמר לו הע' א' קודם שימכרו המתן לי עד שאמכור ע' א' שלי או יין נסך או אפי' סתם יינב' שיש לי ואביא לך ומכר וחביא לו אעפ' שלא הקנה הע' א' או חיון נסך לישראל דריד' אסור בפני שהישראל רוצה בקיפו של איסור כדי שיפרע ממנו ארת חובו וכן שאנו מצווין לבטל ע' א' אין אנו רשאים לרצות בקיפומ' ויש אומרים שאין זה נקרא רוצה בקיפו של איסור אלא דוקא אם אינו יכול ליפרע ממקום אחר אבל אם יוכל ליפרע ממקום אחר וכל שכן אם יש לו ערב בעדו שמותר דחה לו ולקיימ' האיסור כיון שיכול להפרע ממקו אחר או מן הערב אין זה לכ' הנא מדכ' האיסור מיהו בזמן החזק שאין הע' א' מנסכין אין להחמי' כסתם יינב' ובכל עניין שאמר המתן עד שאביא לך שר' ועל' ל' ס' קכ"ו:

קל"ג

שלא להשתכר ביין נסך ול' לעשות ממנו סחורה וכו' ז סעיפים

א בשם שאסור מדרבנן לכוור סתם יינב' ולא חזרתי בו כך אסור להשתכר בו לפיכך ישראל שנסכר לע' א' לעשות לו מלאכה אפילו בסת' יינב' או ששכר לו חמור או סניגור לחזיר' בו אפי' סתם יינב' או מרתפו להניחו בו שכרו אסור בהנאה ואם עבר תמל' ממנו מעות בשכרו שחזק חזרה לרוח או ממיל' לים ואם נתן לו פירות יליכס' לים המלח או ישרפס ויקבד העפר בבית הקבר' כדי שלא יבא שום אדם ליהנות ממנו דבלאו הכי אין נהנין מבית הקברות כמו שיתבאר בעת ולא

ברשותו של ישראל וכבר נאסר היין בנגיעתו של ע' א' ואם ארז' יפסק עמו בדמים ויקנה הע' א' ויתן לו הדמים נכצא בכוב' סתם יינב' שאסור גבה דברים אמורי' כשמרד הישראל לכליו של ע' א' שאין בו עכבת יין ומשכו הע' א' דמיר' שמשכו קנייה ויין נסך לא חזי' עד שינע' בו דמי' ויין כשר הוא נטיל' אבל אם מרד לבלי הע' א' שיש בו עכבת יין שנאסר יינב' של הישראל המוכר מיד כשיבא לכליו של הע' א' סתם שמתערב עם עכבת יין שבכלי של ע' א' וכן אפילו אם מרד לכליו של ישראל וזע' א' בחזיקו בידו וצנר' הכלי ומנסך היין בשכשוך נגרודו ביי' שהכלי עומד על הקרקע אלא שחע' א' נגרודו או שהע' א' אהו' בו באויר שאו על ברחו כנגרודו או צריך ליקח הדמים מן הע' א' קודם שיכרודו ואחר כך ימרו לו שאו מיד כשימרו לו יקנה הע' א' היין והיו המעות נקנים לו כעוד היין כשר קודם שינע' בו הע' א' אבל אם ימרו לו קודם שיקח הדמים אף על פי שפסק עמו כבר מכל מקום כבר נאסר היין דוד' א' יגע בו הע' א' כשימרו לו ואם יקח אחר כך דמי' דמי' סתם יינב' הוא נטיל' שאסור לו בהנאה ומיהו ברעבר' אם מרד בכלי של ע' א' שיש בו עכבת יין שאינו נאסר אלא משום תערוב' מעט היין שהיה בכלי' כל זמן שלא ננע' בו הע' א' ולא נגרודו מותר לקבל הדמים שכולן מותרין בהנאה חוץ מדמי' מעט היין שהיה בכלי' דהא קיימ' לן ויין שלנו שנתערב בסתם יינב' מוכרו לע' א' חוץ מדמי' יין נסך שבו וגם לכתחלה לא אסור' שאסור כשיש בו עכבת יין אלא כשזה מעט היין הוא בפי הכלי של הע' א' שנאסר יינב' של ישראל המוכר מיד כשכא בפי הכלי אבל אם היה זה העכבת יין בשולי הכלי והכלי של הע' א' היה עומד בחצרו של הע' א' או אפי' אינו בחצרו של ע' א' אלא בחצרו של מוכר אלא שהע' א' תופשו הכלי בידו או עומד ברשו' המוכר על דוקקקע ואל' יקנה לך כליך מותר שמיד שכא זה היין לאויר הכלי קנאו ולא נאסר עד שנגע' בעכבת יין שבשולי הכלי ודמי' יין כשר הוא נטיל' אבל אם לא אמר לו המוכר יקנה לך כליך אין כליו של ע' א' קונה לו דקיים' לן כליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה לוקח כמו שיתבאר בלבוש עיר שושן ס' ר' בע' א' ולא קנה הע' א' עד שימשוך וחרי' היין כבר נאסר בעד היותו ברשות ישראל המוכר כשיש בו עכבת יין בכלי' ואסור לכתחלה:

ואם הע' א' מורד היין לעצמו אם הנביה הכלי כדי לקנות היין שכתבו אף על פי שמרד לעצמו דמיו מותרין דכל שפוסק דמים גומר רע' א' ברעתו לקנות וכשתנבי' קנאו הכל ויין נסך לא חזי' עד שיערה למרוד מטעם נגרודו בכחו של ע' א' כמאי דנפיק לבראי' כדאיתא לעיל ס' קכ"ה וכשעירה ונעשה יין נסך לא של ישראל הוא אלא של ע' א' והישראל דמי' יין כשר קשקיל' ואם לא הנביחו לקנותו ומרד אף ע' א' שר' נגידו כשהוא מורד לא קנאו שאין רעתו לקנייה אלא למדידת דיינו כשאר יין תבא מכה ע' א' כמו שיתבאר לעיל סימן קכ"ה ואין לחקשות אה' א' דאמרי' אם מסך הע' א' היין עד שלא פסק דמי' המעות אסורין בו מפני שכבר נאסר היין בנגיעתו של ע' א' וכו' אכא' אסורין הא כיון ש' אינו מכרו אלא לאיתו ע' א' שגסכו מותרין כד' אמרי' נן כריש' סימן ד' דמאותו ע' א' מותר ליקח הדמים דהא חזיקו נל' ר' א' דמי' דהתם ננע' בית הע' א' שלא מרעת הישראל ואף על גב' דננע' ביה של' א' במתכוון חייב לשלומי' דהא קליית' ואר' מעד' לעולם אבל הכא מרערתו ומרצתו נונע' שחרי' נג' הישראל שנתנו לו למשוך קודם פיסוק דמים ידע דמסתמא יגע בו ואף על פי כן נתנו לו חל' באוסר' להכיר' קח כלי זה ושכרו בנר זה וקרעו ועשה כן שהוא פסור אף על פי שלא אמר לו על מנת לפסוד כדאיתא בלבוש עיר שושן סימן ש' ואם כן כשנמל' אחר כך ממנו דמים דמי' י' הוא נטיל' ולא דמי' חזיקו נל' חל' דה' לא' מיירי' אלא בע' א' ע' א' כגון בימיה שהיו הע' א' מנסכין ואסורין בהנאה כמנען אבל בזמן חזר' שאין הע' א' מנסכין ואין אסורין כמנען רק כשתיי' בכל עניין מותר בהנאה וכן המנהג פשוט למכרו יין לע' א' ואין מקפידין לרדקם בכל אלו חרינים:

ב פועלים ישראלים שעשו מלאכה אצל גוי ע' א' ושלה להם יין בשכרם אם קוד' שזכו בו אמרו לו תן לנו דמיו מותרין דהא הע' א' לא נתחייב להן אלא מעו' ולא דמי' חיון תמה נטילין א' דמי' שכירותן אבל אם לאו' שזכו בו וקבלו דמי' שכירותן אמרו לו תן לנו דמי' אסורי' שחרי' הע' א' כבר נפסד מהם משכירות' וחיי כאילו מותרין את' חזיקו דמי' יין נסך תמה נטילין ובזמן החזק אף משקבלו מותר ועל' סימן קכ"ו:

ג מי ששכר פועלים ע' א' ע' א' ופסק להם מזונות אסור להשקותם יין נסך דהא יש לו הנא' ממנו שמוסר עצמו בו משכירותו ואם אבד להם צאי' ושתו מחנווני פלוני ע' א' ואני פורע' אם לא הקד' לו דינר לחנווני מותר אף ע' א' שיחד לו הדינר והוא בעין ביד הבעל בית דהא

לבוש עטרת זהב הלכות יין נסך סימן קלד

זמן שיש ששים כהיתר לבטל ואם עירה מחבירת יין לין לשעירה כהמותר לאסור או מהאסור לכותר הכל אסור מפני שעמוד הקילוח חיוור בבת אחת מפי החבית הוא גדול ואינו כתבטל אפי' יש ששים בהיתר לבטל משום חוכרא דין נסך:

ב סתם יין של ע"א אף ע"פ שאכו' בהנאה לא החמירו בתערובתו כמו ביין נסך נכור ואינו אוסר תערובתו במשהו לא בשתייה ולא בהנאה וכו' כולו לע"א וליקח רבי היין האסור שבו ומשליכו לים המלח ויהנה בשאר המעות וכן אם נתערבה חבירת של יין נסך בין חביות כשרים ואינו מכירו כולם אסורים בשתייה ומותרים בהנאה והואיל ולא נתערב גוף היין בין נסך לא החמירו בו כל כך **ג** הלא מוכרין כולן לע"א וכוליך דמי אותה חבית לים המלח וכן הדין בהבית של סתם יינם והא דחבית של יין נסך אוסר כל החביות שנתערבו בהן היינו דווקא בחביות גדולות שחשובות ואינן בטלות אבל אם הם קטנים ואינם חשובים חד בתרי בטל כמו בשאר איסורי רביש בבטל' ברוב ואפילו בגדולות נמי אם נפל אחד מן התערובות לים או נשרף הותרו כל האחרים דתלינן האיסור בזה שנפל או נשרף ועל סימן ק"י וכל יין שאינו אפור אלא בשתייה אינו אוסר תערובתו אלא בששים ויש אומרים דבזמן הזה כל סתם יינם בטל בששים וכן נוהגין להקל ויין שנאסר על ידי נצוק חיבור כדלעיל סימן קכ"ו אם יש בכלי התערובת ששים היתר כנגד האיסור שניהם בותרין ואם אין בתחתון ששים אלא עם מה שבעליון העליון מותר והתחתון אסור שבה שבתחתון מצרף עם העליון להיתר ושבאיסורו כך ה' תרו שגם איסורו מן חיבו' התחתון יבא לו אבל מה שבעליון אין מצר' עם התחתון לבטל האיסור שבתוכו להיתרו דהוי ליה קולא יתירא:

ד מים אסורים כגון שנתנסכו לע"א או שנעכרו שנתערבו ביין של היתר או יין נסך שנתערב במים לא החמירו בו לאסור במשהו מפני שחם מין בשאינו מינו ואינו אוסרין אלא בנותן טעם כמו שיתבאר בכסוף בסעף ה' בין שנפל המשקה הכורר לתוך המשקה האסור ונתרבה היתר עד שאין באיסור כג' בו בין שנפל המשקה האסור לתוך משקה המותר ואין בו בנותן טעם מותר ואם נתרבה אחר כך המשקה האסור עד שיש בו בנותן טעם חוזר לאסור ויא' כשיורק האיסור מצרצוקטן שהיה מריק מעט מעט חיוור ראשון ראשון בטל לגמרי ואינו חוזר לאיסור אפילו נתרבה ונותן טעם ויש לחזמיר:

ה בור של יין היתר שנפל לתוכו קיתון של מים תחלה ואחר כך נפל לתוכו יין נסך רואין את היין של היתר כמי שאינו חמים שנפלו בו משערין אם יש בהן כדי לבטל טעם של אותו יין נסך שנפל בו והרי המים רבי' עליו ומבטלין אותו ויהי' הכל מותר ודווקא שנפל המים תחלה כדאמרן אבל אם נפל בו היין נסך תחלה ואחר כך נפל בו המים אין המים מבטלין שהיין היתר כבר נאסר ונעשה נבילה ושוב אינו חוזר להיתרו במה דברי' אמורי' ביין נסך ודאי אבל סתם יינ' שנפל לתוך יין של היתר לא החמירו בו כב' אלא אפי' לא נפל לתוכו קיתון של מים אלא לבסוף אם יש בהן כדי לבטל את טעם היין האסור מותר מיהו דווקא שנפלו המים אחר כך כשונג אבל הפילו' במיד אסור שאין מבטלין איסור לכתחלה:

ו כמה יתא במים שיהא בהם כדי לבטל טעם היין אם יש במים ששה חלקי' כנגד היין מותר אפי' בשתייה שמעם היין בטל לגמרי בששה ואם אין במים כשיעור הזה מוכר הכל לע"א חוץ כדמי' יין נסך שבו מיהו לא ימכרו לחם הרבה ביחד שמא יחזור וימכרו המים לישראלים וכן הדין בכל דבר הנאסר במשהו שניקה מן הע"א ואם נתן מים או יין בכלים האסורים מדימת יין נסך עיין לקמן סי' קל"ה כיצור משערים לבטלו:

ז חומץ של ע"א שנפל לתוך יין של חיתר או יין של ע"א שנפל לתוך חומץ של חית' שניהם חשובי' מין בשאינו מינו ואינו אוסרין אלא בנותן טעם ואין להקשות בחומץ לתוך יין אפילו כג' לישתרו' והא' תל' נט' לפגם דאין זה נקרא נט' לפגם דאיכא דניהא ליה בחלא' ואיכא דניהא ליה בחטרא:

ח חומץ של יין של ע"א שנפל לתוך חומץ של שוכר אוסר בכל' מפני שהוא מינו ששניהם חומץ הם דבחר שפא' אולינן:

ט יין של ע"א בין חדש בין ישן שנפל על ענבים אם הם שלימות יריהם והם מותרו' אפילו באכילה דלא בלעי דרך קליפתן ואם הן מבוקעות או שניטל עוקצן שאו חשובים כמבוקעות זבלעי' טעם היין דרך שם אם יש בו בנותן טעם אסורות באכילה מעצם וימכרום לע"א חוץ כדמי' יין נסך שבהן אבל לא ימכרום ככו' שחן שמא יחזור הע"א וימכרום לישראל' ואם אין בו כדי ליתן טעם כיתרין באכילה אע"פ

הלא סגי שיפור אות' בכית הקברות בלא קבורה דיש לחוש שמא יבא אחר ויטול אותה האפר לזבל בה כמקו' אדר אבל כשהיא מכוס' בעפר דלא הוי לזבולי לא כסקי ארעתייהו שיש תחתיו אפר לזבל בה ואפילו אם יפגעו בו בהפכס אינו קבר כיון שרואין אותו קבור ידעו דכאיסורי הנאה הוא דאפר אינו השוב' לומר בו איניש נגב וקבר הכא כדאמר' בהטין גופייהו ואפילו לקח קרקע בשכרו או בחמת דבר שאינו נאסר בהשתחוה להן ועברן אפילו הכי אם קבלן בשכרו החמירו לאוסרם בהנאה ועל סי' קכ"ג: דבזמן הזה מקילין לעניין היתר הנאה מסתם יינם ולכן אין להחמיר באלו הדינים רק ב'נ' גמור:

י השכיר לו הכורו לרכוב עליו אף על פי שהניח גם לגינו של יין נסך עליו או שהשכיר לו ספינתו להוליך בה סחורתו אף על פי שנותן בה גם כאכליו וכשקיו שכרו מותר כיון שעיקר השכירות לא היה בשביל היין נסך ואם לא היה מניח עליו היין נסך לא היה מנכה לו משכרו כלום הרי לא נהנה כלום מן היין נסך:

יא ע"א ששכר פועל ישראל ואמר לו העבר לי בארה חביות של שכר בטאה פרוטות הרי זה נקרא קבלנות שקבל עליו להעביר כולם בטאה פרוטות שלא פרט כל חבית וחבית בפרוטה לפיכך אם נמצא בהן חבית אחת של יין שכרו כולו אסור שכיון שהכל קבלנות היא הוי דינא שאילו לא העביר לו גם אותו חבית לא היה צריך ליתן לו שום דבר משכירותו עד שיעביר גם זו והרי אותה פרוטה מעורבת בכל השכר וכולו אסור דאכל הדא וחדא יהיב ליה כוליה אגרא ואין לו תקנה אפילו בדעיכר ע'י הולכת ההנאה כחבית אחת לים המלח ביהו דווקא כגון זו שגיע שכר אותה חבית בכדי פרוטה שהרי נורין לו טאה פרוטות בעד טאה חביות הרי מגיע פרוטה לחבית אבל אם לא יגיע פרוטה על חבית אחת כגון ששכרו להעביר טאה חביות כב' פרוטות והיתה אחת מהן יין נסך כל שכרו מותר אף על פי שיש בה חצי פרוטה של יין נסך ואף על פי ששכרו בקבלנות כיון שאין עיקר האיסור שזה אלא פחות משות פרוטה לאו כלום היא הפחות משות פרוטה לא הקפידה עליו התורה בכל מקום מיהו דווקא בדעיכר אבל לכתחלה מיהא אסור ואם אמר לו העבר לי בארה חביות כל חבית וחבית בפרוטה נמצא שכר כל חבית וחבית בפני עצמו קאי שאין זה קבלנות ואין באן איסור אלא של חבית אחת אף על פי ששכרו שות פרוטה אינו אוסר האתרי' ומוליך פרוטה אחת לים המלח וחסא' מותר מיהו גם זה לכתחלה אסור לעשותו:

יב ואפילו בחנב אסור לעשות עמו ביין נסך ואם עשה עמו בחנם ביין ממשכנים אותו כנכסיו כנגד שכרו דאי לאו דאהנהו הע"א כנגרו ודאי לא היה עושה עמו והרי נהנת מין נסך:

יג לפיכך לא יהא ישראל משמש ומחז' לע"א ביין נסך וכן אסור להיות תורגמן לע"א למכו' יין נסך וכן אסור ליתן יין בכלי ליד ע"א המכריזו להטעימו לאחרי' שיקנו ממנו שכיון שגיע בו הע"א נעשה היין נסך וכשמכרו וצראו לאחרי' נהנה הישראל' מיין נסך ועוד שרצה בקיומו עד שישלים להכריזו בכל העיר ורצה בקיומו כבר אמרנו סימן קל"ב סעיף ז' שהוא אסור:

יד אפי' אמר לו הע"א שמור לי בהנם חבית זו של יין נסך ואם תשכר או תיאבד תיפטר אפי' הבי אסור דמכל מקו' מיצר הוא אם תישכר או תיאבד מתוך שמירתו והוי רצה בקיומו של איסור שאסור:

טו ישראל ששכרו ע"א לשכר לו חביות של יין נסך ולאכרם אע"פ שרצה בקיומם שלא ישתכרו כאליהם עד שישכרום הוא ויטול שכרם שכרו מותר שאין רצה בקיומו של איסור אלא כשירצה בקיומו כדי לחשיכו לבעליו או עד שימכרו אבל להכא הוא רצה בקיומו כדי שיאבדנו בידיו אדרבה תעב שרצה למעט התפלה והאיסור מן העולם:

קלד

דין יין שנתנסך ונתערב וכו' יג סעיפים:

א יין שנתנסך לע"א ונתערב ביין של היתר אפילו כל' שהו כלו אסור בהנאה והואיל ואייר' ביר' דע"א החמירו בו לאסור בהנאה במשהו כמה דברים אמורים כשהורק היין המותר על טפרו של יין נסך שכל טפרו ושפה מן המותר נאסר מיד ואינו חוזר וניעור להיתרו אף על פי שמתרב' אחר כך עד שיש כהיתר ששי' נגד האיסור אפילו הכי אסור אף על גב דבשאר איסורין כי האי גזירה היה חוזר וניעור להיתר ביין נסך החמירו לאסור הכל אבל אם עירה יין נסך מצרצור קטן לתוך בור של יין אפי' עירה כל היום כלו ראשון ראשון בטל ומותר אפילו בשתייה ואינו חוזר וניעור לאסור בשמירתו כל

יורה דעה הלכות בלי היין סימן קלח

הזפת או עירוי ג' ימים הכלי שנתפך לא תחמיל בו משום בלועת הזפת שהוא בולע טפי אלא משום רסתם מופף עשו לתכנים בו יין לקיום וכל שעשו לתכנים לקיום תחמירו בו אפילו לא נשתמש בו יין נכד אלא לפי שעה כמו שיתבאר בסעיף ובעה אבל בלי שניק וסתמו בזפת סגי בשכשוך לפיכך כשפך שהוא כופף מעט סביב הברזל דינו ככלי נת שיתבאר לקמן בעה סימן קלח וסגי בנינוב :

כלי שהו שוע בשעוה אין דינו כמזופף דשעוה לא בלעה אף על פי שמכניסין בו לקיום :

וכלי חרש מפני שורכן לבלוע הרב כסכען אפילו בצונן ואפילו אין מכניסו בו לקיום לפיכך משתנה דינם כשאר כלים כיצד אם נשתמש בהן העא כל זמן שלא שבעו לבלוע שעדיין הם בולעים צריכין מילוי ועירוי ג' ימים אפי' אינם זפוחים ומאימתי שבעו פעם שני' ואילך לפיכך אם נשתמש בהן העא יין פעם ראשונה ושנייה לבע צריך מילוי ועירוי ואף ע"ז דלענין הנעלה קלישין הנעלה לכלי חרש שאינו יוצא מירי רופיו לעולם שאינו רבני גבי ריבשירו מין נכד שתשישו ע' צונן עירוי המים פקלישין מעט היין שבו עד שאין בו עוד טעם יין אלא טעם מים ואינו יאוסר עוד היין שמסתמשין בו שאינו נותן בו טעם כלל ואם נתן בהם תהלה מים ג' פעמים ואחר כך נתן בו יין ונגע בו עא סגי בשכשוך דשוב לא בלע בו היין לא משכש' מסנו מה שדרכו בו כהין אבל אם לא נתן בהם מים אלא ב' פעמים ואחר כך נתן בהם יין ונגע בו העא יש איסורים שצריך עירוי שעדיין לא שבע כל צרכו ובלע מעט גם בפעם ג' ואם נתן בהם מים פעם אחת ושהו בהם שעה גדולה בכמו רביעי היום הרי בלע הרבה מים והיה כמו נתן בהם מים ג' פעמים ואם הם זפוחים אפילו נשתכש בהם העא הרב פעמים במים ואחר כך נשתמש בהן ביי צריך לקלף הזבת או מילוי ועירוי מפני שעל ידי חזיתא הוא בולע לעולם כיון דשל חרש הוא עלול לבלוע יותר ואפילו בשלנו שנגע בהן העא בעוד משקה היין טופח עליהם הוי דינא הכי לכתחלה כיהו ברעכר שנחן בהן יין אחר שכשוך בלא עירוי דינו ככלי אבן ועץ כמו שנתבאר למעלה בסעיף א' :

כלי נתר והם העשוי' כמחפורת של צריף שקורין אלזין טבעו הוא לבלוע הרבה יותר ככלי חרש ואין להם מהרה עולמיר אפילו בישן יב הרש כדבעי למיטר לקמן גבי נת תוליה ואפילו בלי מניסין לתוכו לקיום ואפי' היה תהלת תשישו ביד ישראל אין אוסר' כבר שאבו וטבעו רלעולם אינן שבעין ובלועין בכל עת :

וכלי חרש המצופים באבן או בתותי וזכוכית אם הם ירוקי דינם ככלי נתר מפני שיש בו גב קרקע ממחפורת צריף אבל לבנים והחור' אם הם חלקים שאין בהם בקעים דינם ככלי בתבור' ואם יש בהם בקעים דינם כשאר כלי חרש שאינם טועים מפני שהיין נכנס בהן דרך הבקעים וכבר אמרנו דהא דמהני עירוי לכלי חרש היינו דווקא שלא נשתמשו יין נכד רק בצונן אבל אם נשתמשו בו יין בהמין דינו שזה לשאר איסורין דהיינו בשאר כלים ע' הנעלה וככלי חרש אין לו תקנה שאינו יוצא מירי רופיו לעולם :

וכלי שמכניסין בהן יין לקוי בלעי טפי מפני שנשתתה בהן היין הרבה לפיכך צריכין מילוי ועירוי ג' ימים כעת לעת בין שלקח יסני' בן העא בין שהם שלנו ונשתמש בהם העא אפילו לא נשתמש בהן העא אלא לפי שעה שכיון שהוא כלי שדרך להשתמש בו לקיום לא פלוג רבנן ונודו בו אפילו לא נשתמש בהן העא אלא זמן מעט ומהו מילוי ועירוי סגי להם אפילו הם זפוחים ואין צריך לקלף הזפת תהלה קודם העירוי :

יש מי שאומ' שלא תחמירו בשביל שמכניסו לקיום אלא ככלי חרש בלבד ויש מוסיפין גם של עץ ושל עור ויש שמוסיף גם של אבן ושל מתכת וכן ראוי לנהוג לחמיר אבל בשל זכוכית לרברי הכל אין מחמירין מחמת שמכניסין בהן לקיום מפני דשועי וקשין חן ובלועתן מעוטת מכל הכלים וכל בלי שדרך לחניה לעמוד היין בו ג' ימים מיקרי מכניסין בו לקיום ולכן נתנו בו שיעור העירוי גב שלשת ימים הכל תיקון רבגן כעין דאורייתא תקון גבי הנעלה דאורייתא ככלי מדין מצינו בכל הכלי באיסורו כך הכשרו דכבולעו כך פולטו דכתיב כל אשר יבא באש תעבירו באש ונוסר ה' גבי עירוי אסורו כיון שהיין נבלע בו ג' ימים זה אחר זה ה' יהיה היתרו דמיקלש טעמו ע' המי' בג' ימים ע' שנפסד הטעם מן הכלי מיהו אפילו אם עמד בו היין יותר מ' ימים אין צריך בעירוי יותר מ' ימים דקים ליה להכמיס' ול' כמח' שבלע בג' ימים שבע ושוב אינו בולע יותר :

נדוה שאינן זפוחין אין חשובין מכניסין לקיום ואינם צריכין עירוי שאינם עשויים להכנס בהם יין לקיום אלא להוליד בהן יין

דין הרש בענבים חזקו מין מכניסו דוד טעם' אית לחו לא אסרין להו במשחו דאוליגן בטר שמה וחמי שמה לחוד והאי שמה לחוד הול מן בשאינו מינו :

יין של עא שנפל על גבי פאני' מותר' באכילה מפני שהיין פוגם בטעם התאנים :

ואם נפל על ערשים ושעורים וכיוצא בהן שאינן מבוקעין ירחם חם מותרין ורוקא שהרחיק מיר או בזמן מעט אבל אם עמד עליהן זמן רב ודאי בלעי ואין להם היתר בהרחת ומשערין אותן בנותן טעם :

ואם נפל על המין אין להם היתר בהרחת מפני שמתוך שיש בהן סדק היין נבלע בהן לפיכך אם יש ביין כדי ליתן טעם אסורות באכילה ולא ימכרם לעא שמא יחזור ומכרם לישראל אלא כיצד יעשה אם הוא במקו' שאין נהנין לאכול פת של עא מחוץ אותם ועושה מהם פת וזכרם לעא שלא בפני ישראל שאם ימכרנה בפני ישראל שמא יקנהו אותו הישראל מן העא שיראה שקנה מישראל : ואם הוא במקום שנתנו לאכול פת של עא אין להם תקנה למכרת לעא אלא בפרוסת שאסור לקנות פרוסת מעא בכל מקום כדלעיל סימן קיב :

חומץ של עא שנפל תוך גרסין רותחין פוגמן ומותר' אבל לתוך צוננין משכין ואסורין אפי' דרתחין אר' וחור' להיות טעם לפגם הכל שתלתו לשכח הירי כבר נאסר ואפי' אם אחר כך פוגמו אינו חוזר לחתירו ובשמים תבלועים מין נכד ונתנם בתבשיל אם יש שמים כנגד היין הבלוע בהן יחבל שרי' אף על גב דבשמים למעמא עבידי ולא בטל חואיל ואין האיסור מחמת עצמן במילי דאע"ז דטעם דבשמים ניכר בתבשיל טעם היין הוא בטל ובשכשורין משערין בכמות כל התבלין ולא כשיעור היין תבלוע רלא ידעי' כמה הוא ואם היין נותן בהם טעם לפגם אפילו שמים לא צריך :

כל המשקים של עא שורכן לערב בתוכן יין או חומץ אסורין ועל ס' קיד' כרא' במשקין שהיין וחומץ הוא בהן לשכח או שאינו פוגם אבל אם הוא פוגם בהן כגון צבע שנתנין בהן חומץ או פלח שמכשלים עא ונתנין בו יין או דם ללכנו אודיו של עא מותר דכל זה וכו' וצא בו הי טעם לפגם ויש מחמירין בריו של עא מפני שלפעמי' נותנין קולמוסו לתוך פיו וחור' עליו אבל נהנין לחית דהא ממ טעם לפגם הוא ועל סימן קכב :

הלכות בלי היין

קלח

באיזה כלים יש לחוש משום יין נסך וכו' יו סעיפים :

א ברור ודוע הוא שהכלים שמשתמשין בהן יין אין משתמשין בהן יין אלא בצונן וכבר ידעת דצונן אינו בולע לפיכך כל הכלים בין שהם של עור בין שהם של עץ ושל זכוכית ושל אבן ושל מתכת שנתמש בהן יין נכד אם לא הכניסוהו שם לקיום אלא משתמשין בהן לשעות סני' ליהו בשכשוך שמכשכן היטב במ' להסי' היין נכד תרובק עליהם מבחין ומותרין שדרי' לא בלע לתוכן יין בין שהיה תהלת תשישו ביד עא בין היה ביד ישראל ונגע בהן עא צריך שכשוך היטב כרא' כשאין זפוחין אבל אם הם זפוחין אפילו תלוש אותן ודישים מן העא אם דרכן לתת בהן יין בשעת זפוחת כרי' למתק מירוחו של ופת לא סגי בשכשו' שעל ידי חזיתא בלע היין בכלי מעט וצריך לקלף הזפת ולשכשכו הוא וצריך בכלים זפוחים שלנו שנגע בהן העא בעוד היין מוח' עליהם שהיין נבלע בזפת וצריך לקולמו ולשכשכו וכל שכן אם הם ישנים שנתיישו ביד עא בתשישו יין שקולף את הזפת ומשכשכן ואם אינו רוצה לקלף ממלאן מ' ושורן בהם יום שלם ומערין ועש' כן ג' ימים אחר זה ומותרין שהם בשריותן שקלישין בהם מעט היין ע' שנפסד ויש אומרים דבכלים שלנו שהיה משקה היין מוח' עליהם ונגע בהן עא אם הם של עץ ואבן או מתכת ושכשכן אפילו הם זפוחים ועבר נתן בהם יין בלא קליש' ובלא עירוי שלשה ימים אין לאסור ברעכר כיון ששכשכן וברפסד מרוכזת יש לחקל כמה דברים אסורים בשל עץ ואבן ומתכת שהם קשיים והיין הזפת מבלע לתוכן אבל של עור זפוחים צריכין עירוי ג' ימים ולי' סגי בשכשוך אפילו ברעכר לפי שהן רכין הזפת מבלע היין בהן טפי לפיכך צריכין עירוי :

ב כלי שניקב וסתמו כותף אינו נדון ככלי מזופף להצריכו קליפת

לבוש עטרת זהב הלכות בלי היין סימן קלו קלו

יין לקיום בין לכרי עץ בין לכלי עור ואפילו לכלי חרס ואע"פ דבשאר איכורין אין הגעלה מתני לכלי חרס ביין נסך שתשכישו בצונן כדני להו הגעלת רותחין בכלי ראשון דבקי הוא פולט כה שנבלע בצונן ויש מתירין אפילו על ידי עירוי רותחין שכערה בהן רותחין ונגלגל החבית עד שיעברו המים רותחין על פני כולרה ויש לכמוך על זרה ברעבר ואפילו לפתחה נהגין ליתן אבנים קטנים מלובנים תוך החבית או אפילו אבנים גדולים כנהגין על הכיטוף על פי החבית ושופך עליהם רותחין וירדן לתוך החביות ואח"כ כנגלגל החבית שיעברו המים על פני כולה וכחשבין זה לכלי ראשון להתירו:

י כל הכלי שיישגן יב' חדש שריו שודאי כלה כל הלוחין היין שהל בהן ואפילו נתן בהם מים הוד' יב' חדש לא אמרינן כיון שחור ונתלהל הכלי אין הלוחין כלה עד שיעברו יב' חדש משע' שנתלחלח במים אלא מונין חגי' חדש משעה שהיה בו היין כי המים אדרב' כפינין הם טעם היין ואין זה הלוח האוסר:

קלו השולח כלי יין ביד ע"א צריך לחתמו וכו' סעיף אחד:

א השולח ביד ע"א כלי המיוחד ליין צריך להחתימו כחותם אחד כד' שיהא ניכר אם הכניס בו הע"א יין אם לא ויש מי שמצריח חות' בתוך חותמו ואם עבר ושלחו בלא חותם צריך להכשירו ככל ענין ההכשר כמו אם היה של ע"א ונתיישן בבית הע"א וקטנו ממנו וכל אם עבר והשתמש בו בלא הכשר אין לאסור אותו והדבר ברעבר ועל ס' קנב וחביות גדולות כותר להשהותן בבית ע"א אומן יום או יומים לתקנם דכלי גדול כזה אין רגילין להשתמש בו לפי שעה וכדאי לא שתמש בו הע"א כלום:

קלו דין יין כשר שהושם לתוך כלי שלא נכשר וכו' וסעיפים:

א כל הכלים האסורים מחבת יין של ע"א והכניס בהן ישראל יין קודם שהכשירו אסור בשתי' אפילו הוא יבש ואע"פ שיש ביין זה שהכניס ששים כנגד קליפת הכלי מין במינו לא בטל כיון שיש בו טעם יין אסור כל זמן שלא עבר עליו יב' חדש וטמ' מותר בהנאה ואם הוא כלי שמכניסין בו יין לקיום גורו עליו לאסור היין שהכניס בו מיד שהכניס בו אע"פ שבדאי עדיין לא קבל טעם יין אסור החמירו בו שלא יבא לדרכים בו לקיום אבל אם הוא כלי שאין מכניסין בו יין לקיום והוא יבש לא החמירו בו כל כך דהא צנן הוא ולא בלע ולא אסרו היין אלא אם כן עמד בו יינו של ישראל ב' שעות דמעת לע"א בולע אפילו צנן דכבוש הרי הוא כמכוסל ואם היה ביין שתכניס בו בעורב קיתון של מים אם יש במים ששה כנגד קליפת הקנקן מוררר אפילו בשתייה דאמרינן סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רברב עליו ומכסלו וכבר כתבנו סימן קלד' שטעם היין בטל בששה פעמים כנגדו ומיחו צדק ופעמים כנגד כל קליפת הכלי ול' סני כנגד חניק' שבלע דלא ידענין כמה בלע לא שח ברור לן שלא נכנס בו יין בצנן יתר מכרי קליפה ו' א' שאפילו אין בו מים בטל בששים ביין כסריס יינם ועל סימן קלד' ובבלים האסורים משוין נסך אין חילוק ביין אם הם בני יומן או אינן בני יומן דביין נסך לא אמרי' טעמו פגום בכלי שאינו בן יומן דכל טעם יין נסך אסור אפילו הוא פגום דבט' טעם יין הוא שאין כל היינות טעמן יין כסוכת הוא ואע"פ כן אסרו הכמים ואינן לו היתר עד שנתיישן הכלי יב' חדש שאז הוא נתיבש כל לחור' יין שזאה בו:

ב אם רדך ענבים בנת של ע"א שלא הכשירו מותר שחרי החרצני' וחוגים שאינם מין יין אם יש בהן ששים כנגד קליפת הנת אבל אסור לחוציא היין רדך הנק' שהיין של ע"א יורד בו שחנקב אסור מחבת בליעת יין נסך והיין יצא משם צלול מבלי תערובת חרצנים ונאסר ואין כאן שאינו מינו שמכסלו ודוקא בדרך ענבים בנת כן הוא הדין אבל אם יש בו קיתון של מים מותר לחוציא גם רדך הנקב דהא כל יין שיתא יצאין גם עמו המים הכעורבין ומכמלים איסור הכלו בנקב הברול ואם עבר החוציא רדך הנקב גם בדרך ענבים לפי מה דאמרינן בס' קלד' דסתם יינם בטל בששים גם כן הכל מותר ולא אמרינן ראשון ראשון נאסר כיון דצנן הוא ועל סימן צ"ג:

ג יין שניתן לקנקנים של ע"א שלא הכשירו שנאכר במשהו לפי מה דאמרינן מין כמינו ביין כמשהו ואחר כך הריק אורזו היין וערבו

יין מהנת לחבית אבל חמת של סוחרים שכוליכין עמחן הולכי דרכי מלאים יין לשותותו בדרך אף על פי שאין מכניסין בו יין לקיום ג'מים דלפעמים שותים ומערים אותם ביום אחד או פחות ככל מקום כיון שהיין שזאה בהן קצת ונתון בהם תמיד שמיר שכערין זה חוזרין וכבלאים אותו יין אחר דינו כמכניסו לקיום שעל ידי כך בולעין הדב' אבל כוסות אף על פי ששותין בהן תדיר ככל מקום אין היין שזאה בהן תמיד שהרי רכבו להתרוקן בין הסעודות ובסעודה ממלאו לפי שעה ושותהו וחרו ומבלאו ושותהו הילכ' אין להם דין מכניסין לקיו':

ד כלי עור שצריך מילוי ועירוי צריך שיוסיף חתיכת עור וכיצא בו על פיו כבי' בעין גרפא כדי שיעלו המים על כל שפתיו סביב או יעשה כן לאחר שעירה אותו שלשה ימים יניחנו בתוך כלי אחר של מים ויהפכנו על פיו בתוך אותו כלי ג'מים אחרים:

ה כל מקום שאכרנו שצריך שכשוך צריך להרחיחו שלשה פעמי' וחרחה זו אם צריכה להיות דוקא במים או אפי' ביין כשר יתבאר בסעיף הסמוך בע"ה ברין העירוי:

ו בכל מקום שאמרו שצריך עירוי כח משפטו שימלאנו מים על כל גדולתו ויניחם בו כד שעות מעל ולסוף כד' שעו' ישפכם מיהו המים בעצמם מותרין שטעם היין שנכנס בהן בצונן דבר מועט הוא ובטל ואין זה מבטל איסור לכתחלה שאין כוונתו לבטל האיסור אלא להכשיר הכלי ויש אוסרין אותן המ' ואחר כך נותן בו מים שני' ויניח בו נכ' כד שעות ועיר' וכן יעשה פעם של ישית אף על גב דבכליע' היין היתה הבליעה בג'מים מין אחד זה אחר זה ככל מקום בהכשירן צריכין להיות מים חדשים בכל יום דקים להו להכמים ול' במים שאחר טעמדי יום שלם בכלי שזכ' אינם פועלים עור פעולתם כשריית ביטול טעם היין ואלו ח'מים אין צריכין להיות רצופים שאפילו לכתחלה יכול לעשותן שלשה ימים מפחרים ואם עמדו בו המים כמה ימים ולא שפכם לא עלו לו אלא ליום אחד מכל מקום ליום אחד עלו אע"פ שלא שפכם מיד אחר כ' שעות אין בכך כלום ול' אמרינן אחר ששירו שלשה ימים החזרין ובלועין הרא דהא אמרינן שהמים עצמן מוררין ואם כן אפילו אם תמצא לומ' בולעין מה בכך ועוד אפילו למאן דאסר לא אמרינן נעשה נבלה לאסור דהא קליש איסוריהו ואם שפך המים קודם שעכדו בו כד שעות לא עלו לו אותן המ' שכל שיעוריהם כמ' כך חס מריוקין כדוקא מיהו הא דלא עלו לו היינו לומר דלא עלו ליום שלם אבל אותן שעות שעמדו בו עלו לו שאם ירצת להשלי' עליהם ביו' שני מים חדש' כל כך שעות כשיעור שחסרו מאותו היו' ועולין ליום אחד וכו' השכשוך וכו' העירוי שאמרו צריכין להיות דוקא במ' והוא הדין בשאר משקין אבל ביין כשר יא' שאין יין מבטל טעם יין ואפילו רצת לאסור אותו היין שמריח או מערה בו ויש מתירין לשכשך וכו' לערות אפילו ביין כשר אלא שאוסרין אותו היין אבל הכלי הוכשר בכך ויש להקל ברעב' להתיר הכלי על ידי שכשוך או עירוי ביין כשר אבל היין עצמו יש להחמיר לאוסרו וציר או מוריים שורפין ומבטלין טעם היין לפיכך אם הכניס ציר או מוריים בכלי שצריך עירוי הוררר הכלי ובל' כד שישא שם מעת לעת וכן הדין כמי מלח חוקי' שיש בהן שלישי מלח וכו' שלישי מים מועילין במעת לעת כמו עירוי מים פשוטי' בשלשה ימי' ודוקא חוקי' אבל לא כאותם שלוקח' מלח מלא קמצם ומעריבין אותו במים ומשפשיפין בו והרי כאילו לא עשו כלום ועוברי' על דברי הכמים:

ז קים להו לחבמי' שהיין הואיל ותשמשו בצונן אינו נבלע אפילו בכלי שמכניסין בתוכו לקיום יותר מכרי קליפה לפיכך אם העביר על תוך הכלי מלקט ורחיטני או קלפוס בקרדום הוכשרו ואין צריכין עירוי אבל כלי המסופתים אין קליפת הזפת לבד מרגי' להו בכלים שמכניסין בהן לקיו' דודאי הלך טעם היין רדך הזפת תוך דפני הכלי וצריך עירוי או קליפה מנוף דפני הכלי אף על פי שקלף הזפת מיהו עירוי לברו מעיל אפילו לא קלף הזפת דבולעו רדך הזפת כך פולטו רדך הזפת:

ח בלי חרס שהסיק מבחוץ שהחזירם לכבשן ונתלכנו אפילו לא השם בתוכו עד שנשר הזפת לא שנרפה שרי דכיון שהסיק כ' מבחוץ עד שנרפה ונתן מבפנים חרי' ודאי נתלבן כל החרס ונשרף טעם היין שבו אבל אם הדליק אש בתוך הכלי אפילו נתחמ' עד שנשר הזפת לא מתני דהא אפשר הזפת להיכנס וחרס עדיין לא נתחמס' לא אם כן הסיקו כל כך עד שעבר חומס לצד חוץ עד שהיד סולדת בו:

ט לפיכך חביות של עץ בין מופתין בין שאינן אע"פ שמכני' בהן שלחבת לא מהני וצריכין עירוי או הגעלה והגעלה ברותחין בכלי ראשון מהני ביין נסך לבל הכלים ואפילו בכלים שמכניסו בהן

יורה דעה הלכות בלי היין סימן קלח קלט

מז

בהן כשודרד בהן העא וצריכות ניגוב הני מילי לשחלה תשמישתן על ידי עא דבפעראשון בלע יותר אבל אם תחלה תשמישתן על ידי ישראל ונאסרו על ידי דריכת עא סני לחו בהחיה דבפעם שנית אינו בולע הרבובשל חרס שאינו זפותה ודרך כח עא אם תחלה תשמישת על ידי עא צריכת עירוי שלשה ימים ולא סני לה בניגוב מפני שהרר בולע בפעם ראשון שהוא עירוי ורפת הרבה מאד עד שלא מתעיל לו ניגוב אלא עירוי ואם תחלה תשמישתן עי ישראל ודרך בהעא אינה צריכת לא ניגוב דכבר שבעה מכליעת יין כשר של ישראל ולא בלע חרבה משל עא :

ב גת הבניה בלכנים או סיר או גפסית דינה כשל חרס :
גת וכליו הצריכים ניגוב גיתרים בהגעלה עי עירוי שמעורר עליהם מים רותחים מכלי ראשון שאין הגעלה זו פחות מניגוב כמו שיתבאר בסמוך :

ד גיגית גדולה שדורכין בה והמשפך וכלי הכרה והמחן והוא כלי שרולין בו היין כן הכור להכית כולם דינם כנת עצמה כל אחד לפי מה שהוא אם אבן אבן ואם עץ עץ ואם חרס חרס שגם אות' משהן עם היין כל ימות הגתות וחוי כמו ככניסו לקיום :

ה הקורה שעוצרין בה הענבים והרפים שמשמימן על העביט סני לחו בהחיה שאינם משתמשים ביין ככ ככו שאר כלי הגת :

ו העקלים שכורכים סביב העביט העשויים כדירות של דקל ושל קנבוס מנגבן ושל שיפא ושל גמי בולעין יותר וצריך ליישן סני עשר חדש וכן הרין בשל קנים ואם רצה לטהרן מיד מגעילן ברותחין או חולטן במי זיתים או מניחן תחת צינור שמימי מקלחין או במעיין שמימי רודפין יב שעו ואחר כך יותרו :

ז משמרת של יין של עא אם היא של סער ריה בהחיה רשעך אינו בולע ואם היא של צמר צריכת ניגוב ואם היא של פשתן בולע יותר וצריכת יישון יב חרש :

ח כלי של חצין וכיוצא בו מכפופות שכסננין כהן היין אם הם תפורין בתכלים נדיהן דרפויים הם והמים נכנסין בין התכלים ואם הם ארוחות זו בזו בחיבור קשה אין המים נכנסין בין החיבורים וצריכין ניגוב ואם הם תפורות בפשתן היישינן משום חפשתן שבלע הרבה ומפנות שלנו שנפל עליהם יין של עא סני לחו בהחיה אפילו נפל עליהם יין רותח ראונין מחומין דקין חן ובקל יוצא מהם היין בהחיה לכה :

ט כל בקום שאמרו שצריך ניגוב צריך להתיר הקשרים תחלה שאם לא יתירם תחלה שמא לא יספיק הניגוב לכלות לה' לה' היין המובלע בקשרים אבל בהכשר מילוי ועירוי או ביישן שנים עשר חדש אין צריך לחתיר הקשרים שכל היין יוצא על ידי מילוי ועירוי או מתיבש הכל ביישון שנים עשר חדש :

י וכיצד הוא חנינו אם הם לחין אפילו מיין מקנתן היטב באפר ער שתתא נגובה ואחר כך מדיחן במים להעביר האפר ואחר כך חוזר ומקנתן באפר פעם שנייה וחוזר ומדיחן במים שנית וצ"ל דים יבשים מקרי תחלה מים ואח"כ מקנתן באפר דקינח באפר בכלי יבש אינו מתעיל לכך צריך ללחלוהו חלה במים ואח"כ לקנחו באפר ואח"כ מדיח את האפר במים וחוזר ומקנתו באפר פעם שנייה ואחר כך חוזר ומדיחן במים :

יא גת שודך בה העא כשבא ישראל לנגבה מנגרה כדרכו ואין מחייבין אותו ללקוט רחוצנים שאף אם ישארו ברב בעט חרצנים לית לן בה דיתבטלו ברוב ואין זה מבטל איסור לכתחלה שאין כוונתו לבטל :

קלט הלכות עא ותקרותיה ומשמישה וביטולן ובו טו סעיפים :

א עא אסורה בהנאה היא ותשמישה וניה ותקרותיה בין של עא בין של ישראל דתיב לא תביא תועבה אל ביתך ודריב לא ידבק בידך מאומה מן החר' כלום אמילו כל שחו והיינו שלא יהנה ממנה אלא רשל עא אסורה מיד ושל ישראל אינה אסור עד שתיעבר ותשמישה וניזר בין של עא בין של ישראל אינן אסורין עד שישתמשו בהן ותקרות כשהביאה לפניו ועשה סכנו תקרוב נאסר וכל זה ילמינן מקראי והבי ילמינן לח רשל עא אסורה מיד דבתלפסולי אלהיה תשרפון באשלא תרמודו כפף זה סדקאמקרא פסילי אלהיה ונוטר ולא כתיב אלהיהם תשרפון באש שבע מינה דהכי קאמר קרא מיד שפסלו לאלוה בלוטר ששיפה לשם אלוה נעשה אלוה ולא תרבת סכני

וערבו עם יין אחד כשר שהיה לו בקנקנים אחרים חרי היין הראשון אף על פי שכבר נאסר ממ' אם יש ביין השני שמים כנגד יין הראשון הכל כותר לכולי עלמא אפי' בשתייה אפי' למאן ראמר מין במינו לא בטל שכין שהיין הראשון לא נאסר כי אם בשתיי' אינו נאסר במשהו אלא בגט ואם אין בו שמים ביין השני כנגד היין הראשון אם יש ביין השני מים ששה חלקים כנגד היין הראשון שנפל בו או כנגד קליפות חקנקנים האסורים נכ הכל מותר אפי' בשתייה ואעפ' שלא היה מים ביין הראשון דאמרינן ביין השני סלק את מינו כו' :

ב כלים האסורים מחמת יין של עא אעפ' שאסור ליתן בתוכן יין כדכתבין מכל סקו מותר ליתן בתוכן בין מים בין שכר ושאר כל מיני משקין אעפ' שרוצה לשתותן לפי שהיין פוגם אות' ולא גורמן בהו משום שמא יתן בתן יין ואין זה מבטלין איסור לכתחלה כיון שפלישתן מועטת ואי אפשר לבא לדי' נתינת טעם במשקין ובלבד שיריה בתחלה ליכלובי היין שעל פני הכלים דכולי רמי' אין להקל לבטל האיסור כענין לכתחלה אעפ' שהוא רבר מועט וכל שכן שמותר למלוח בשר באותו כלי שנאסר מחמת יין אף על פי שהכניסו בו לקיו' וראו שאין מלח מפליט כלי ועוד שאי אפשר לבא לדי' נתינת טעם ועוד דאיירי דטרוד לפלוטרבא לא בלע :

ג אם נתן יין כשר בכלי האסור מחמת יין לדברי המתירין סתם יינם כששים מותר לתת אחר כך בתוכו יין שכבר יצא טעם יין שבו ותבטל ביין הראשון תראה לי דמייירי והוא רעביד ליה מין זה כדנו או בשכשך או בעירוי שדבר פשוט הוא שיוורר יצא ונפלט בליעת חקנקן ונתערב בחיור ונתבטל וחוזר ונבלע בתוכו מן החיתר מכה שחיה מתיבש על ידי יישון שנים עשר חדש ולדברי דאמרינן במשהו לא נתייר לתת בו יין פעם אחרת עד שיכשירו כיון שהיין הראשון גם כן אסור היה לא הכשי' הכלי אף על נכ דעביד ביה כדנו שכשך או עירוי שאין יין מבטל טעם יין וכבר כתבתי בסיומן קלח סעי' יב דבריעבר יש להתיר עש' :

ד עא ססיה לפי תמו ואומר על כלי יין שנתיישנו וכתאי גוונא אינו נאמן ולא האמינו עא מלת אלא לערות אשה מן הטעם שנתבאר שם בבקומו בעה ולא כשאר איסורים אפילו הם דרבנן ועל סימן ככ סעיף יא :

קלח דיני הכשר בלי היין בנת ובו יא סעיפים

א גת של אבן שזיפתה עא נתן בה יין בשעת זפיתה כדי לעבורי קוטרא דזיפתא או שזפתה ישראל ונתן בה יין ונגע בר עא בעוד משקה טופח עליה חרי נאסר היין שבת בניעתו וצריכת ניגוב כדי לחוצא כל טעם היין נסך הכלוע שבתוך חופת ודין הניגוב יתבאר לקמן סעיף יבעה וכן חרין אם דרך עא בנת של אבן אפילו טעם אמת ואפילו שאינה זפותה צריכת ניגוב ולא סני בהחיה דבנת שודך בת דחמירו טפי אמיל' לפי טעה מפני שמשחין אותה ביין כל ימות התורה דהיינו ככניסו לקיום וניהו בניגוב סני כיון שאינה זפותה אבל אם דרך בזפותה לא סני לה בניגוב עם חופת משום דעיל חמרא כמילי דזיפתא אלא יקלף חופת ואחר כך ינגב מפני שהיין נכנס ברופני הגת דרך חופת ואם ירצה לעשות לה עירוי ג' ימים סני לא ואין צריך לקולפת רעירוי מפליט כל הכלוע בנת וכן אם רוצה ליישנה שנים עשר חדש כס' כן אינו צריך לקולפת שעל ידי היישון נתיבש בתוכה כל טעם היין ושל עץ אינו קשה כל כך כמו אבן וכענין זפת טובא יותר משל אבן ובלעה חמרא טפי לפיכך אם דרך בה עא בשאינה זפותה ינגב ואם זפתה עא ונתן יין בה בשעת זפיתה למתק טרירות חופת אמילו לא דרך בה או שזפתה ודרך בה אחר או שזפתה ישראל ונתן בה יין ונגע בה עא בעוד משקה טופח עליה רין אחד לחם שצריכת קליפה וניגוב או עירוי בלא קליפה ואם יש נעורת של פשתן או בלאי בגדים בין גסר לנסר כמו שעושיין כדי לרדק כדי שלא יספסף היין מטעם לא סני ליה בניגוב שאין הניגוב מתעיל לנעורת ולבלאי החיובי' בין הנסרים אלא צריכת מילוי ועירוי שלשה ימים או הגעלה שחמים נכנסים בכל מקום ומפליטין ושל חרס שהוא רך ביותר ובלוע טפי אם זפתה העא ונתן בה יין בשעת זפיתה אפילו לא דרך בה או שזפתה ישראל ונתן בה יין ונגע בה עא בעוד משקה טופח עליה אינה ניתרת בקליפה וניגוב דיניגוב אינו מפליט בכלי חרס אלא במילוי ועירוי שלשה ימים ואין צריך קליפה אבל אם זפתה העא ודרך בה צריכת קליפה ומילוי ועירוי או הגעלה בלא קליפה או יישון שנים עשר חדש או להסיקה בככשן ער שרפה חופת ובשל אבן ושל עץ שאינן זפותים שאכרנו שהחבירו

לבוש עטרת זהב הלכות תקרובת עא סימן קלט

שאינו דרך לעובדה בזה העניין היו נמי בכלל תקרובת כיון שהו' כעין עבודת פנים כיצד ע"א שעובדין אורתה בכלל כגון שדרך לקשקש בפניה במקל או עובדין אותה במקל בעניין אחר הו' דמקל לגבי דידה כיון שרגילה בו כמו בהמה לגבי פני' שרגילה בה לפיכך אם שבר המקל לפניה הו' שבירת המקל לגבי דידה כמו זביחת בהמה בפנים חייב מטום שעברה ואע"פ שאין דרך לעובדה בשבירת מקל אלא בקשקוש מקל וכהאי גוונא ולא בשבירה כמ"ל פ"ג כ"ד ר"ב וז"ל כ"ד ר"ב לאלקים יחרם שחוא מיותר דהא זביחה בכלל לא תעבד הוא ואם כן זוכה לאלהים ידרם למה לי אלא לרבות כל הזוכה לכל ע"א אע"פ שאין דרכה בכך חייב מפני שהיא עבודת פני' ואמרינן הרי זה בנה אב מה זביחתה היא עבודת פנים וחייבים עליה בכל ע"א אע"פ שאין דרכה בכך והוא הרין שאר עבודות שהן כעין פנים אע"פ שאין דרכה בכך חייב ראי בכדרכה בכך טאיכה יעבדו נפקא דאפילו אינה כעין פנים דחייב ושבירת המקל דומה לזביחה ששובר צואר בהמה לפיכך חייב משום עובדה אפילו אין עבודתה בכך וגם המקל נאסר משום תקרוב' דהו' בכלל זביח' מתים ואמרינן נמי כשהוא דבר שאין מקריבין בכנו בפנים שחייב חיינו רווקא דבר שדרך לעובדה בו חייב אזובח וכיוצ' בו כשעובדה בעניין שהוא כעין עבודת פנים אפי' הו' דבר שאין מקריבין ממנו בפנים אבל אם הוא דבר שאין דרך לעובדה בו כלל ועשה בפניה עכו אפילו דבר שהוא כעין עבודת פני' אינו חייב בעבודת' ולא נאסראותו דבר כיצד כגון שאין עובדין אותה במקל כלל ושיבר מקל בפניה אינו חייב משום עבודתה וגם המקל לא נאסר חת לא שייכא בפני' וגם היא אינה רגילה בזה לעבודתה ואין כאן איסור יעבדו ואם עבד' במקל בקשקוש שהו' דרך עבודתה חייב משום עבודתה דאיכה יעבדו כתיב לומר כשעובד לה כמו שהן עובדין חייב אבל אין המקל נאסר משום תקרובת שאין זה דרך פנים ולענין איסור תקרובת כעין פנים תליא מילתא דחלב וזביחו ושרו ויין נסיכ' כתיב וכן בכל דבר שעובדה כדרך עבודתה בין שהוא דרך כבוד או דרך ביזיון ואינו כעין פנים חייב על עבודתו משום איכה יעבדו ולא נאסר אותו הדבר משום תקרובת דהא אינו כעין פנים לפיכך אם זרק מקל בפניה אם דרך עבודתה במקל כוריקת חייב על עבודתה משום איכה יעבדו ואין המקל נאסר שאין כאן זריקת דמים לא ריקת דמים לזריקת מקל זריקת דמים חו' זריקת המשתברת שנופל טיפוס טיפי' ואינה מחוברת זריקת מקל אינה זריקת משתברת אלא מחוברת ואם אין דרך עבודת' בזריקת מקל זורק מקל בפניה אף על גב שזכותו לעובדה בכך אינו חייב שאין כאן איכ' יעבדו כל שכן שאין המקל נאסר שאין כאן זריקת המשתברת וכן כל כיוצא בזה

ד ואם שחט לפניה חלב חייב נאסר משום תקרובת דכיון דצואר של חלב דומה לצואר בהמה הו' שחיטתו שחיטתו משום כשר שחיטת בהמה ואפילו אין דרך לעובדה בחלב כלל חייב משום עובר ונאסר משום תקרובת כאלו שחט לפניה בהמה דחויא עבודת פנים

ה כל דבר שזביח בו קרב לפנים אם מצא אותו לפני ע"א או שזביח אותו לפני משחיתו הפרוכה לפניה אסור משום תקרובת שאנו הולין לומר שהכניסו שם לשם תקרובת ואפילו מים ומלח שאינו דרך כבוד כיון שזרכן ליקרב לפנים יש בו משום תקרובת ע"א וכל שזביח חוץ מהמחיצה אם הוא דרך כבוד אסור משום נזי' אבל אין בו משום תקרובת אפי' הוא כעין פנים שאין דרכו לחביא תקרובת אלא לפנים מן המחיצה ונאסר שיכול ע"א לבטלו ואם אינו מונח דרך כבוד גם משום נזי' אין בו וכותר לגמרי ופעור ומרקולס כל כה שהו' מוצי' עמה אפילו דרך ביזיון בחוץ הכל אסור דהא עיקר עבודת' אינו אלא דרך ביזיון דפוערין לפעור חורקין לזריקתם ולכך אין דרך ביזיון לגבי דידהו סימן שאינו נזי' דכיוויח הוא נזי' :

ו כל מה שרואין שהע"א מכניס אותו לע"א ועדיין לא נכנס מותר בהנאה שעדיין לא נעשה תקרובת ואינו אסור משום הקצאת שהקצת אותו לע"א שאין הקצאת' והקדש לע"א לגבי הריט דנבי' הקצאת' הקדש ע"א כתיב אדם כי יקריב כבש וגומר והתם כרבה הקצאת' ישראל לע"א לאיסור' לגבות משמע דלהריט שרי ואפי' הבשר כששהטו ישראל וכמילא שם דגם כששהטו הע"א מותר בהנאה ולא אמרינן שמה שחט לעבוד לילי' דכתם ע"א אין מהשבתו בשחיטתו לע"א ועל סימן ב' :

ז מצא בראשה מעות כסות וכלי אם מצא דרך כבוד אסורין משו' נזי' דכתיב לא תחמוד כסף וזהב עליהם ואם הם דרך ביזיון כגון כים הלוי בצוארו וכנגד מקופלת על כתפו וכלי כפוי על ראשו מותרין שאין זה נזי' :

ממנו אלא תשרפנו באש ושל ישראל אינה אסורה עד שתיעבד כתיב ארור האיש אשר יעשה כסל ונסכה תועבת ה' מעשה ירי חרש ושם בסתר וגומר הרי לא חייבו הכתוב אלא עד שיעשה לה דברי' שבסת' דהיינו שעובדה ישראל העובר ע"א סתמא דרכו לעשו' בסתר שלא ישמעו בית דין ויסקלוהו ותשמישה ונזי' בין של ע"א בין של ישראל אינו אסורין עד שישתמשו בהן דכתיב אמר האבדון את כל המקומו' אשר עבדו שם הע"א וגומר כלום האבדון אותם ולא תהנו כהם ואמרו חכמים זל דהאי מקומו' על כרחך פירושו דכלים שנתשתמשו בה לעז' הכתוב מדבר דאי במקומות שעבדו שם כמש"א לא מתסרי דכתיב בספא דהאי קרא אלקיהם על הריים וגומר שפירושו תאבדון את אלקיהם שעל הריים ולא ההרי' עצמן שהם המקומו' שעבדו שם ואם כן על כרחך באי דקאמר ברישא דקרא אבד את כל המקומו' וגמ' בכלי' שנתשתמשו בהן לעבוד' אלי' הכתוב כדכ' שהם גב' בכלל' במקומות אשר עבדו שם וגומר שהרי בחם עובדין לה ומדסיים אשר עבדו ולא בתי' אשר עשו לה שם שאין חייב לאבדון כלום שאין אסורין בהנאה אלא עד שיעבדו בהן לע"א ופסוק זה במשמי' ע"א של ע"א נאמר הרי הדברים קל וחומר ומח ע"א של ע"א שהיא עצמה אסורה מיד כדלפי' בקרא ואפי' הכי לא אסר משמשיה אלא עד שיעבדו בהן ע"א של ישראל שהיא עצמה אינה אסורה אלא ע"ד שתיעבד משמשיה מבעיא ולא עדיפי כע"א עצמה וכיון דמשמשיה דהיינו הכלים שמשמשין לה בהן אינו אסורין עד שיעבדו כל שכן נזי' שאינו אסורין עד שיעבדו ונזי' דאסורה גם כן בפירוש בקרא לא תחמוד כסף וזהב עליה כלומר כסף וזהב שעליהם דהיינו דבר של נזי' שלהן לא תחמוד אלא תשרפנו גם כן רעל תשרפנו באש דלקמי' קאי' ותקרובתם דאסורה ילפינן נמי בקרא דכתיב אשר חלב וזביחו יאכלו ישתו ויין נסיכם מה זה אסור בהנאה אף יין שנתנסך לעז' נמי אסור בהנאה ויין היינו תקרוב' והוא הרין שאר תקרובות כגון שכנים וסלתות ומים ומלח שדרך להקריבין בפנים הו' כמו יין שכן דרכו לנסכו בפנים זביח גופי' מנל דאסור בהנאה דכתיב ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זביחי מתים הקישו למתים כה מרת אסור בהנאה אף זביח נמי אסור בהנאה ומת גופי' כנלן אתיא שם שם מעגלה ערופה כתיב חכא ותמת שם מרים וכתי' התם וערפו שם ארת העגלה בנחל מה להלן אסור בהנאה אף כאן נמי אסור בהנאה והתם גופיה מנלן בפרה כתיב ביה כפר לעמך ישראל וחרו הו' בקרשים שכפפים הילכך הוא אסור בהנאה גם כן בקרשים ובקרשים כהרי"א כתיב בכמה מקומות שאסורים בהנאה והנחתה בהן מעל וזה הו' צריך פנים :

ב ע"א של ישראל אינה במילת עולמית דכתי' לא תטע לך אשרה כל ע"א אצל זוכה וגומר הוקש אשרה למזכה מה בזבח טעון גניוח בקרקע שהרי אסור בהנאה אף אשרה טעונה גניחה שגונדה בקרקע כשהיא שליכה ואין כוונת לה שום ביטול אלא של ע"א יש לה ביטול דכתיב פסילי אלקיהם תשרפון באש לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך והאי ולקחת מיותר הוא דבלא תחמוד סגי דמשפ' לא תחמוד כסף וזהב שעליהם אלא תשרפון באש אלא על כרחך לא קאי ולקחת אלא תחמוד אלא מילתא באפיה נפשיה הוא שהתירה התורה לקחתה ורמינן קראי אהרדי כתיב לא תחמוד וכתיב ולקחת לך ומשנינן דהא ולקחת לך קאי למעלה אפסילי אלקיהם דתשרפון באש והק' קרא מיד שפסלו לאלקים כלומר ששיפה לחיות ע"א ללא תחמוד אלא תשרפנו ואם פסלו מאלוק כלומר שבטלו והוא מלשון פסולת ולקחת לך דפסילי דרישא דקרא תרי' נזי' משמע ודרשי' ליה אאיסור ואהיה דקרא אתשרפון ואולקחת וכיצד הוא הביטול יתבאר לקבן סימן קמ"ו בעה' וכיון דע"א של ע"א עצמה יש לה ביטול כל שכן כלי תשמישית נזי' שיש להן ביטול אבל תקרובתם גרוע יותר ואין לה ביטול עולמית אפילו בשל ע"א דהואיל והוקשה תקרובתה למצ' שקראו זביח מתים הוקש לגמרי למת מת אין לו ביטול עולמי' אף תקרובת ע"א אין לה ביטול עולמית :

ג היכי דמי נזי' והיכי דמי תקרובת נזי' כגון שמדליק לפניה נרות או שטח לפניה כגדים וכלים נאים לגבי ותקרובת כל שזביח' בו קרב על גבי המזבח דומיא דיון כמו כל מיני מאכל כגון בשר וינות שכנים וסלתות מים ומלח אם הניחו לפניה לשם תקרובת נאסר מיד אפילו לא עשה עמו כעין עבודת פנים וגם לא הקטירו ממנו כלום לא נתנו לפניה לתקרובת כיון שהוא דבר שדרך להקריבו בפנים הו' כמו יין שנתנסך לע"א ואסור מיד שהניחו שם ואם הוא דבר שאין מקריבין בכנו בפנים אלא שדרך לעבוד לע"א זו באותו דבר אם עבד לה באותו דבר כעין עבודת פנים כגון כעין זביחה או כעין זריקת המשתבר' אע"פ

יורה דעה הלכות הקהבת ע"א סימן קמ קמא

נפל לתוך שנים אחרים עריון חיי בספק אחד וכולן אסורות מדרבנן כיון דכן התורה התעורבת הראשון כולו ואסור ואינו בטל ברוב נעשה כל אחד כחם בגוף איסור וכשנופל אחד כך להשנים אחרים י"א על גב דמן התורה בטל ברוב כמו בשאר איסורים כיון שאינו ודאי ע"א מכל מקום אין כאן אלא ספק אחד ואסור מדרבנן אבל אם אחד כך נפל אחד מן התעורבות השני לתוך שנים אחרים חיי אלו האחרים כולם מתירים מטעם סט שעל כל התיכ"מ הם נאמר שמא זה הוא שנפל לכאן שמא אינו ואתל' והו' שנפל לכאן שמא אינו אתרשנפל לתעורב' השני מן התעורבות הראשון אבל גבי התעורבות השני'אן ע"א על' לום' בן כיון שכל התעורבות הראשון נעשה בגוף האיסור כמו שנתבאר מעטא ועל' סימן ק' וכן אם אחד מן התעורבות הראשון נפל לים או נשרף בעניין שנאמר מן העולם כל הנשארם מתירים ליתנות בהם האמרינן תאיסור הוא שנפל ונאמר דחוקא משנים שנתבאר ידוע ליתנו דמטה נפשו איכ' הוא דהתיב' אבל לא מאחד לבד דשם הוא תאיסור ובלבד שלא יהנה אדם אחד מכולם דנתב' ודאי מספק איסור אבל אם נתנו שנים מהם כל אחד יכול לומר דיון דהתיר הוא ויש מי שאוסר לא אם כן נמלו שני לים סגור או נשרפים וכן דוקא מאכא' מן העולם כמו שנתבאר מעטא ועל' סימן ק' סעיף ח' ע"א

הפירות שנותנים לעובר אע"פ שביטולו כו קרב לשנים שהרי היו מביאין לפני' מנת מאפה הנור אפה כותפין שאין מביאין אותן דרך תקרובת אלא חק לכתנים שלים הוא כי מה שהיו מקריבין להם לע"א ביטול הראשונים חיי' באבילין לע"א עצמה ואין כן דרך' כוסן הוח'

ב נרות של טענה שמרליקין בפני' לקלוגה יש להסתפק בדין אם הם בכלל תקרובת או בכלל נוי שאם היו בכלל תקרובת היו מותרין בלא ביטול שאין זה תקרובת של פנים שלא היו מרליקין ומקריבין טענה לפנים אלא טען ואין טענה דומה לשמן דשעו' נקדש במתקשה עד שמתברר ואין ודאי דרכו של שמן לפיכך יאמרו חסרת לתקרובת פנים אבל אם בכלל ניהו הן אסורין לפיכך אוליכין לחומר'א ואמרינן שמא בכלל ניהו הן ואסורים ואם משכנן העתה יאמר מכרין לישראל מתירין דכיון שמכרן או משכנן לישראל אמרינן בטולי' במליה ואפילו נכבד בעצמן מותרין דמי' בביטול הסמירה או התשכנ' בין שאינו ע"א עצמה כמו שיתבאר לקמן סימן קמ' אבל אם נפל מיד העובר ומצא ישראל או אפילו נתנו לישראל בלא מסר דמסכין י"א ידעו שכיבן הע"א אפילו כיון על דעת לחזור ולהתלבט דהרי יאמר מותרין דביבוי הוי' ביטול ואין מחשבתו לחזור ולהתלבט סוף דאין נקדש לע"א כדלעיל אבל אם כבו מעצמן אסורין עד שיבטלם הע"א על ידי מעשה בנן חותך או על ידי מבירה או משכין' ותמיכות של טענות שנותנים לפני' מותרת דלאו ניהו הן וגם תקרובת לא היו שאינן כעין פנים'

קמא דין העלמים והעדרות ובהתעפופים

א וכיון דספק ע"א אסורה כל העלמים הנמצאים בספרים אסורין בהנאה דסתמא לשם ע"א נעשו שאין דרך הכפריים לעשות צלמים לנזי' אבל הנמצאים בכרכים מותרים בהנאה דודאי לשם נוי נעשו אלא אם כן עומדים על פתח הכרמית והיה ביד תצורה צורת' מקל או צפור או כרוז או סיף או עמדת וטבעת דאלו ודאי לשם ע"א נעשו ואותן צלמים שעושין עכשיו ע"א ריב' כדן שאר צלמים ואסורים בהנאה דסתמא משתחוו להם אבל אותן שתלחין כצוארות' לזכרון עבדי שבאו ממקומות שעותיהם ולא מחברין בתי' וישראל שוקף לבית' להשתחוות לה והשתחוה לו ע"א נאסרת ואע"פ נאסרת מיד בנזיפת ע"א של ישראל אינה אסורה עד שתעבר' כמו שנתבאר לעיל סימן קל"ט סעיף א' מידו בהשתחוה לה ע"א נאסרת אף על גב שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו שאני הכא גבי ע"א דאמרינן כיון דהוינן דישאל זה נהא ליה בע"א ע"אזה שליחותיך וישאל קעביר וילפינן לח' מקרא דכתיב גבי מלחמת ירושע בארץ ישראל ואסוריהם חשרפה באש ופרכינן מכרי' הארץ וכל המחזיר לת' ירושה היא מאבותיהם שהרי נאמר לאברהם לב' אסננה ונומר וע"א שבאו אחרי' בן היאך יכלו לאוסרן בהשתחוה ואי משום אשירות דמעיקר' כלום' שהיו קודם שנתנו לאברהם ולא ידעו כי היא ניהו מכרי' ע"א של ע"א בביטול' שג' לח' וקל נכרי' מבט' ע"א בעל כרחו ליכפינה' לע"א דליבטלניהו אלא ע"א ע"א הוא מדפלוהו ישראל לעגל גלי' ארעתייהו דניה' לת' בע"א וכי אתו ע"א דא' ופלוהו לאשרור' שכה שליחותם דידהו עבדי לפיכך נאסרו והבי' נמי ישראל שוקף לבית' גל' דעתיה דניהא ליה בע"א וכי אתא ע"א ופלוהו לה שליחותא דידהו קעביר ואסורה'

יא מלכודים שלוכדים העובדים בסממנים לביטול ע"א שחרין הן שמתנאין בנגד חבירות בחן ולא נוי של ע"א ואפילו ביטול אינם צריכין אבל מ"ה שלוכסין לע"א עצמה ויש נוי של ע"א וצריך ביטול ויש מצריכין ביטול אפי' למלכודי העובדין'

יב כל הכלים שאוחזו דהעובר בידו ומקטיר בהם בכלל סממניהם חס' וצריכין ביטול ואם מכרן הע"א או משכנן לישראל זה הוא ביטול' ו"א שאין זה ביטול' אלא צריכין ביטול' אחר הן מן הסמירה או התשכנ' כמו בע"א עצמה דלקמן סימן קמ' ונראה לי דאפילו לפי' היש' אמרי' הללו דלא בחזני מבירה או משכין דביטול גבי' משמשי' וניהו כמו גבי' ע"א עצמה גבי' נרות של טענה דלעיל מודה דמתני' מבירה או משכין כיון שאין א"א ספק ג' דהא דומה לתקרובת ותקרובת כו' אין צריך ביטול נראה לי'

יג מיתו לדבר מצוח כגון נר של טענה לעשות מבגוד של שבת או של הנזכה או לבית חכנסת ודאי אסור דמאיסור לגב' שבאו במקום טינפות ע"א וראייה ממוקצה לע"א שאסר' לתור' לקרבן כדלעיל סעיף ו' וכן תכשיטי' העובדים כגון המעילים של נבשים בשעת עבודתם לא יתקן מהם שליותות ולא שום דבר מצות מש' דמאיס' לגב' ותיון לעיל בלבוש התכלת סימן קנ"ד'

יד וכן לא יכתוב ישראל על ספרים של ע"א אלא אם כן מתקן עד שלא יזיח רישומן ניכר ויש מי' שאומ' דאפילו הכי לא יכתוב עליהם דברי תפלות ותחנונים שאין קטיגור נעשה סניגור'

טו ספרי עממין שחשבינו גבי' ישראל יז' שתקעו יש מי' שמרדי' למזכרם שאין הספר נקרא תשמי' ע"א ויש אוסרי' אם הם ספרי' שמצרינן בהן לע"א אסורין למכרן לע"א משום לפגי' עור דגוסר' שגם בני' נח מצוין על ע"א ו"א דוקא לכתניהם אסורין למכור דודאי יזכרו בהן לע"א אבל לשאר ע"א מותר שאין דרך סתם ע"א לזכר' לע"א ותסמיל' הע"ב ויש מחמירין לאסור אפילו למכור להם קלפים ודיו לכתוב בהן אפילו ספרי' דתן שאין בהן זכר' לע"א אפה' מרמזין דסתם הכל עושין לשם ע"א שלהן ויש מי' שאוסר' לחלוח' מעות לצורך בנין ע"א דהודו' משיע' ויזכר משום לפגי' עור ונומר וכן לצורך כסממניה או תכשימיה אסור ובט' למכור לת' תשמישין כגון מתח' וחמטנע' כצליח ואין לקשור להם ספרי' הן מספר' רייניהם וסופריהם ואם חושש משום איבה ישמ' בכל' מה שיכול ועל' סימן קמ' א'

ב המוצא שכרי' צלמים מושלבים בארץ או שצנאן בתוך שבר' נחשת או אפילו שברי' ע"א עצמה שראינו שעבדוה כשהיתה שלימה אפה' מותרים שכיון שגשברה שוב אין עוברין אותה ואמרינן הע"א רתח עליה וברצונו שברה וכו' בנזי' ונשברה מאליה ולא חיישינן דסתמא ע"א אינה משתברת מאליה דהע"א כנשר' לה' אבל אם כצא תבנית יד או רגל והוא עומד על כסיסו בלומר שישלחם בית' מושב רחב שיושבים עליו לברם הרי זה אסור בהנאה שכוח ניכר שתחלתו נעשה כך לעובר' ואין זה שבר' ולא נהבשל' שכן דרכן לפעמים לעבוד ולהשתחוה ליד או לרגל בפני' עצמו'

ג המוצא כלים ועליהם צורת' חכה או לפנת או ברקן והוא דומה לנחש ויש כמין ספירין בין פרק חוליות שכצוארו' אם חכלים מכובדים אסורים שודאי נעשו לשם ע"א ואם הם ככחים מותרים שלא נעשו לשם לעבוד כככחים וכדאי' לנזי' עשאוהו חזאי' צורת' חכה או לבנה כתב מורי' כתרמאי' ול' לא' דחוקא צורת' חמה כמש' או צורת' לבנה כמש' אלה' אפי' צורות שעושין לשמן כמו שעושין בעלי' המלסמאות צורות לכבבי' לעשות בהן מלאכתן כגון בצור' חמתיהסת' לשמש' בצריהן מלך מעומר יושב על עגלתו וכן ללבנה יש' לה צורת' מיוחדת שעושין לסמה וכל' אלו הם אסורות ע"א כן' והיכי דמי' מכחים והיכי דמי' פכוכדים שעל' השירים ינומים וטבעת הרי' אלו' מכוכבים ושעל' המטבעות ויורות וקוסקוסין וחסי' חסי' וכדומ' עשותין בהן

קמ דין תקרובת ע"א שנתערבו בו סעיף אחר

א וכיון דע"א ומשמשי' וניהו ותקרובתה אסורין בהנאה כדלפינן לעיל מקראי' אסורין תערוכתן אפילו בכל' שהוא רבכל' שהוא נשי' הנאה איכא לפיכך כוס או שכערי' או צורה של ע"א שנתערבו אפילו באלף כולן אסורות מן התור' ואינן בטל' ברוב כמו שאר איסורין אבל ס' מות' כמו בשאר איסורין ביצר' אם אחד מן התעורב' הראשון

לבוש עטרת זהב הלכות תקרובת עא סימן קמב

כשעשה ואם הצורה שיקעט מותר להניחה ואסור להניחה כגון שתהיה תעשה הצורה כוללת ואפילו חתם לו עא אסור לו להשתוות זכן מדין בשאר הצורות האסורות :

א צורת בהמות חמה ועופות ודגים וצורות אילנות ודמויות וימים ונהרות והרים ונבעות פתור לעשותם ולהשתוות ואפילו חיתות הצורה כוללת שאין כאלו לא משום לא תעשון אתי שאינם שבטים לא במצורת העליונה ולא במדור התחתון וגם אין דרך לעשותן לעא ידעו שיש שאלו אסור בצורות אדמדוקן לא חקא בצורה של תבנית ככל איכרת אבל צורת ראש כלא גוף או גוף בלא ראש אין כח שום אסור לא במצורה ולא בעושה שאין כאן דמות אותי או שמשום אסורין דרך לעשו לעא כך וכן נהגין להתיר :

ב כבר אמרנו שגם דמות שמשין שבמקדש אסרה תורה מידר לא אסרה לא דמותן קמט לפיכך לא יעשה אדם תבנית היכל כשעור גופו וצורתו ודבריו או אבסורה תבנית אולם חצר תבנית עורה שולחן תבנית שולחן סמיה תבנית כנורה אבל עושה סוגיות של חמשה קנים או ששה קנים או שמונה קנים שאין לו דוגמת כנורה שבמקדש שהיה לה שבעה קנים לפיכך של שבעה לא יעשה אפילו משאר מיני מתכות אף על גב דשל מקדש חיתה של וחכ כבד למדו רב פסלול פרט וכלל כפרק הקומץ רבה שנים שאר מיני כתבות חיתה כשחת במקדש אם היה צריכין לה אלא דשל וחכ קרבה משום גוי וכן אפילו בלא גביעין וכתותיו ופרחים או אפילו אינה גבוהה לח טפחים חיתה כשרה ואסורה לעשות כמתכו אבל של עץ שרי שאינה בראש הכלל במקדש ואין זה דמות שמשין שבמקדש :

קמב שהעא ותשמישיה אסורין בהנארה וזבן מן סעיפים :

א בשם שהעא עצמה אסורה בהנאה כראיתא לעיל בבמת מקבול כך כל הנאות הנאות כמנה אסורות דכתיב והיירד חרס כמנהו שפירשונו בל שאתה כהיה רצה לומר פחותה בלומר בל שאת נחנה בבט רצה לומר מן העא הרי הוא חרס כמנהו וכן ידעת כתיב לא ידבק בידך כנאמה מן הדבס ואפילו אם שרפה אסוליהנות בגחלתה ואפנה אבל משלהבת מותר ליהנות דדבר שאין בו כמס חוא :

ב סמין של עא שמשמשין בה בקרינות לעא אם הוא חרש או ישן ולכט באור באישר שבו מותר לשהות בו אפילו לכתחילה בתמה בראיה שאין זה נקרא הנאה מה שנתנה בכסין זה ששהט בו דארוב בקלקל הוא שקלקל את הבהמה דבעודה חיה היא עומד בין לצברה בין לעברה בין לאכילה והשתא לאחר ששהטה אינה עומד אלא לאכילה וחרי קלקלה אבל בתמה מסיכא אסור לשהות בו מפני שהוא מתקן והרי יש לו הנא כמשמשו עא ואם שהט בה הריה אסור עד שיוליך תנאת הסכין לים המלח וכן אסור לחתוך בו בשר לחתיכי הראויה לחרוך מפני שהוא מתקן ואם חתך יוליך הנאה לים המלח אבל אם חתך דרך הפסד והשתחה כגון שחתך חתיכה הראוי לחרוך לנתחים קטנים מותר ואם אין הסכין חרש וגם לא לכנו אסור לשהות בה אפילו בתמה בראיה משום שמטני' שבו שנבלע כבשר ואם שהט יקלף בית השחיטה :

ג נפל כרכר כן אשירה וארנו בו את הכנר הכנר אסור בהנאה ואם נתערב אותו הכנר בכנרים אחרים יוליך דמי אותו הכנר לים המלח ושאר כל הכנרים מותרים אבל על הכנר הראשון לא אסרין יוליך דמי הכנר לים המלח ויהיה כל הכנר הראשון כורעו כיון שכולו נעשה באיסור ולא דמי לשהט בו בתמה מסוכנת דאמרי' יוליך הנאת הסכין לים המלח וכל הבהמה מותרת דהתם הבהמה כבר גדלה ולא הימה חסרה כי אם להכשירה לאכילה עי' שחיטה לכך סני בתולת הנאת הסכין לים המלח אבל הכא הכנר כולו נעשה ונגמר באיסור לפיכך אין לו היתר כלל על ידי תולת הנאה הכרכר לים המלח :

ד וכן אם נטל מבנה עצים אסורים בהנאה הסיק בתם את התנוח בין חרש בין ישן לא יאפה בו פת עד שיוצן ואחר כך יחזור ויהם אותו בעצי חיתור ויאפה בו ואף על גב דגבי ישן הוי ליה זה חרש גורמ תנור דהתיירא ועצים ראיסורא וכוה זה גורם קייכא לן דמות ברעב' ודמי נמי הוי ריעבר דהא כיון שצריך לצננו ולהו ולהמכו הוא מפסיד דמי עצים הראשונים כמ' כיון שאין כאן אלא הפסד מועט דמי עצים לא תשזו הכמים וכרונם לברכה להפסד כועט ולא התירו אלא כצננו ובתנור

בתן בין אם חס נעשו לכסח מן חמס או למעלה מן המים ואפילו על אוגני הכלהרי אלו מבחים ומותרים כיון שמשמשין למאכל ומסת' ודיא אינם עוברים אותם וכל זה בסתם שאין אנו יודעין שנעברו הכל' הללו אם לא אבל אם בירו' שלא נעברו כל' הללו אפי' שעל המבוכה' נק' מותרין וכן אם ידוע שנעברו הכלים הללו אפילו ככחיים אסורי' ולא אסרין כיון שהם מבחין אין עבודתן עבודה חשמי שאום' שכל צורה שרובה ליעברת בראי אפי' על המכחיים אסורים אף על פי שאין אנו יודעים אם הכלים הללו נעברו אם לא כיון שרובה ליעבר חיישינן שמא נעבר ואסורה ולפי זה בוסן הזה שמתקקים חקק ככלים ומציינים בתן וכו' המצנא אותן כלים אסורים אבל אין נהגין להחמיר כזה משום דקל' דגוים בזכין הזה אינם ארוקין בעא הן ואין עוברים גם לצורות אלו ומותרין בתנאה אם מצנן שאינם נעשים אלא לגב מיהו אין להשתוות משום חסד ויש מחמירין בכל צורה שלא להשתוות משום חסד אפילו בזמן הזה :

ד וצורת שאר כל המלות ושאר צורות המצנא אות' מותר' בהנא' שאין דרך לעשותם אלא לגבי ולא לעא אם לא שיש חוכמה שנעשה לעא כמו שנתבאר בריש הסימן ברא במצנא אבל לעשותם כולם אסורים אפילו לגבי בעלמא דכתיב לא תעשון אתי גאלקי כסף ואלקי ותב לא תעשו לכם ואמרו ול רחאי לא תעשון אתי בגאפיה נפשיה קמי ואינו דבוק עם אלקי כסף וגומ' דחא חור וכת' כסוף הפסוק לא תעשו לכם והוא קמי אלקי כסף ואלקי ותב ואם כן לא תעשון אתי לפת לי ודרשו ביה שפירשו לא תעשו כאתי פי' דמות אותן שאתי כלומר דמות שמשין שמשמשין אתי במדור וה' רבו שמשין שמשמשין עמיהו בפני במקדש לפיכך אסור שאסור לאדם לעשותן ליש צוד' אות' שבמדור השכינה כגון ד' פנים להרי הדרי ולא שנה אותם שבמדור העליון כגון חות שרשים ואופנים ומלאכי השרת ולש אותם שבמדור התחתון כגון המת ולבנה ככבים ומלות ליש דמות אדם לבד שכות גב נלמד ממלת אתי דדרוש ביה נמי אתי לא תעשו כאותי כלומר דמות שאני מתרא' בגלגלי' והיינו צורת אדם ונל' דכולהו משתמעין פתאי קרא על זה הדרך מרלא כתיב לא תעשון שאתי שהיה פירשו כאותם שאתי שם שפירשו לא תעשו כאותי ומרלא כתיב אותי שם שגב פירשו אותם שאתי והיינו דמות שמשין וכן נמי שמשין שבמקד' הם ככלל שאסור לעשותן מיהו בשמשין שבמקדש ביי' שאפשי' לעשותן ממש כמותן אסרין לא אסרה אלא דוגמתן ממש ואם שינה כל שהו לא אסרה התורה כמו שיתבאר בעה' כסעף ה' אבל בהמות שבמדורות העליונים שאי אפשר לומר שדוגמתן ממש אסרה תורה שאין כבה האדם לעשותן לפיכך כולם אסורים ככל אופן מיהו גם כאלו ככל מה שנוכל לומר שהוא דוגמתן ממש אסרין שכמותן עניין אסרה התורה ולא באופן אחר לפיכך אסרו שבר' פנים וכן צורת חיות שרפים ואופנים ומלאכי השרת אינם אסורים אלא בבולמות שכן כשמראין עצמן לגביאם במראה הנבאה אם מראין עצמן בצורות בולמות אבל בשוקקות כמותם שאורגים בבגד ושמציינים כמחל' בכסנים מותר לעשותן שאין זה דוגמתן כשמראין עצמן לגביאם במראה הנבאה ודוקא אלו שאין אסורין אלא בעשייה משום לא תעשון אתי ובמצנאיהם מותרין מפני שאין דרך לעשות לעא אינם אסורין בעשייה אלא בבולמות אבל חסד ולבנה שדרך לעוברן אסורין בין בעשי' בין במצנא בין בבולט בין בשוקק דהא במצנא אסורין משו' שכא נעברו וכיון שאנו חוששין לשמא נעשית לעא אף בשוקק נמי איכא למיחש ובעשייה אף על גב שאין אסורין משום לא תעשו אתי אלא בבולט שכן חס נראין ברקיע כבולטין מכל מקום אסור לעשותן אפילו שוקקות משום חסדא דעא וככל אלו שאמרו שאסור לעשותן משום לא תעשו אתי אסור לעשותן אפילו לגבי דהא סתמא כתי' לא תעשו אתי ולא כתי' לא תעשו לכם משמע רבכל גונא קאסר עשי' אפילו לגבי וכן מתאי שקבא אין חילוק בתן בין מכובדן ומבוזין דכיון דאיסורא דיהו משום לא תעשו ככולו אסרה תורה דהא סתמא כתיב לא תעשו ונומר' ואם עא עשאם לו אסור לישראל להשהותם וכן אם מצנא אותם אף על גב שמיתרין בהנאה לא ישום משום חסד שיאסרו הוא עשאן וכל חיכא דאיכא משום חסד אינם אסורים אלא ביהוד אבל בשל רבי' מותרין שאין חסדא לרבי' וכן העשויין להתלמד לתבין ולהורות בתן כולן מותרין אפילו בולמות ולהבין ולהורות לא אסרה תורה ללמד אפילו דרכי' עא דכתיב לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין :

ה טבעת שיש עליה חותם שרוא צורת אדם אם חיתה הצורה בולטת אסור לה ניהו ומותר לחתום בה שהצורה נשקעת

יורה דעה הלכות עא סימן קמב

מט

א ובהנה' הרש' שחוסק באיסור הנאה אף על פי שהוא עצמו איסור שנגמר באיסור דאמרינן חסוקו והו' נכרו ככל מקום כיון שחחר וסמכו בעצי היתר ואופח בו הו' ליה חז' והו' גורס התנור האסור והעצים המותרים זקי' במא' לן זה חז' גורס מותר ברעבך והבי' נמי הו' כמו ריעבך שאין זה לכתלה למת שיאפה בו דהוא איזהו אסרינן לאפות בו דהיינו צריכין למיטר יותין ואי אסרינן יותין נמצא התנור מופסד לכך השיב דיעבך ואם לא צננו את התנור ואפו בו את הפס באותו חוסק כיון כותר דהא הוי ליה זה חז' גורס דמותר ברעבך ובחדש אסור שאין כאן גורס דהיתרא כלל במת דברים אמורים שאין אבוקה כנגד אבל אם אפה בלא צינון ובעוד שהאבוקה כנגד אפילו כיון דהפת אסור כהנאה שנהנה מנוף עצי איסור דיש שבה עצי איסור כפת ואם נתק' אותו הפת באחרות יוליך דמי אותו הפת לים המלח ושאר דבכרות מותרים והא דאמרינן יש שבה עצים כפת היינו כדבר שאיסורו איסור הנאה אבל אם אפה או בישל אצל חבר שאין בו אלא משום איסור אכילה אפילו אבוקה כנגדו מותר אפי' הפת הנאפה מקבל מעט האיסור אלא שאנאפה וקדם ממנו זה אינו טעם אלא הנאה עצים כפת אחרת והרי זה לא נאסר כהנאה:

ב כהאילן שע' א' תחתיה נקרא אשירה אפי' אינם עתרין אלא האילן כלש' אם עוברין אותו בעצמן וכל אילן שטומדין פירותיו לעשות פתח שבו לשתו ביום אידם אסור בידע' שע' ע' א' וכן מצניעין פירותיו עד יום אידם:

ג ואילני סרק שרגלין לישע בפני אלילי לא גרע מנוי ע' א' ואסור: מרחץ שע' א' עומדת בחצרה וכ' שיש ע' א' בתוכה כותל לרחוץ בה פאק' המרחץ לעשות לנו בשבילה לא היא נעש' לכתחלה לנו ולא לעוברת שחריותה הוא ביונה שמכין אותה שתולכים בפניה ערום והעם משתת' בפניה והתורה אמרת איהם כוסין שנחננין בה מנהג אלקים בלא כוסין שמכין אותה כיהו גם כן ואם דהתירך עבודתך ככך ודא' אסור כמו פוער לפעור וכתוב איכה עבדך דור:

ד פת או קריה אפי' גזלה על נבי' נהלים של עצי ע' א' מותרת מכיון שנעשו נהלים לך איסורו אף ע' א' ע' א' הן כוערות ומה שאסרו בעצמם שנתת אסורה היינו לכתלה אבל ברעב מותר: קריה שבה שלק' בעצי ע' א' ובעצי היתר התבטל אסור ואף על גב דאסרינן לעל' והוא גורס מותר ברעבך היינו בתנור שחוסק ששני הגורמים עושין פעולת' יהו' בכת אחת אבל חכא' יש לחוש שמא תקרירה נתבטל ראשונה מחוסן של עצי האיסור ואסור בעיה שעדיין לא בא חוסן של עצי היתר ואף על גב שאחר כך נגמר הביטול גב' כן על ידי עצי היתר לא חותר בכך דכיון שנאסר נאסר שוב אף לו היתר:

ה אפרוחים שקניו באשירה ואינם צריכי' לאמן מותרין ואינן בטלוי' אגב אשירה לאסור עמה אבל בני' שעליה או אפי' אפרוחי' שעדיין צריכין לאמן הואיל ולא יוכל ליקחם אלא אם כן נתנה מן האשירה לעלות עליה או לסמוך בה נחשבים כגידולי אשירה ואסורין כהנא כדברינו אבל גופן אינו נאסר כהנאה דליתסר אפילו בשני גדולות לא אמרינן דהא ממקום אחר באזכר חקן עצמו מותרת משני שהעוף מביא עצמו ממקום אחר מית' אפילו באפרוחין שאין צריכין לאמן וכן חקן עצמו דאמרינן שמתרין חיינו דוקא שמורדן על ידי קנה שיתק' בהן ער' שפלו ויקח' ולא גורי' שמא יעלה על האילן אבל לעלות על האשירה ללקחם אסור דהל' נהנה באשירה שועלה עליו:

קמב שלא לבנות ביתו סמוך לבית ע' א' ובשאות אופן מותר ליהנות מע' א' זכו ו סעיפים:

א בשם שאסור ליהנות מע' א' משום לא ידבק בידך מאומה וגו' כך אסור ליהנותה רכל מהנת נהנה לפיכך מי שחיה ביתו סמוך לבית ע' א' ונפל אסור לחזור ולבנותו מפני שמהנה' לה לבנות לה כותל כיצד יעשה כונס לתוך שלו אד' בע' אמות וכונה כותל ואותם ר' אבות לא יניחם פניו דאם כן הוי מרחיב אהל הע' א' ואין לך מהנה גדול מזה אלא ממלא איתו הריוח קוצ' או צמח שלא יהנו ממנה עוברים לה ואם היה בנין וכתול ותמקום שמוא בניו עליו משותף בניו: שהחזי הוא שלו וחזי של ע' א' וחזי מקו הכותל שהוא שלו עולה לו לחרחק' הד' אמות וחלקו מן העצי' וכן האבני' אם מכין מותרין ואם אפרוחי' הכל אסור כהנאה בין עצי' בין אבני' בין עפרו מית' מותר למכור לחם חלקו בכל מקום שהוא:

ב מותר לבנות לע' א' טרקלין או בתי' או חצרות אף על פי שרצין להקמי' ע' א' ככותלי' מפני שהם אינם אלא תשמיש דתשמישי ע' א' אבל הכיפה שמעבירין בה הע' א' אסור לבנוהה עמהם ואם עבר וכת' אפילו ע' א' עצמה כל שכרו מותר מפני שאינה נעש' ע' א' אלא כשגמר' ואין תמלא' במכוש האחרון וקל' ישנה לשכירו' מתהלה וער' סוף ואכ' בכל פורת ופורת' שעושה בה הוא קונה חלק בשכירותו והיא עדיין אינה נאסר' שעדיין אינה נעש' ע' א' אלא כשעושה מכוש האחרון ומכוש האחרון אינו אסור שאין בו שוה פרטה ועל' סיקל' סעיף ג':

ג ע' א' שיש לה גינה או פרחן והמזכה ר' ל' השכר היוצא מהם היא של כהנים שלה מותר ליתנות מהם בהנם שאינם בעלה לחם שכר שאינו נהנה כן הע' א' אלא מן הבהני' דהא השכר שלהם הוא אבל אסור ליתנות מהם בשב' מפני שהבהני' כתקפיקי' בצרכי הע' א' ומצאיין גם זה השכר לצורך הע' א' כשצריכים לו ואפילו אם יש לאחרים חלק עם הבהנים באותה הטיבה אסור דמכל מקום חלק הבהני' לכתני' מציני' לצורך הע' א' ואם אין הטובה היוצאת מהם לכתני' אלא לעוברי' ר' ל' א' 7 I ר' ל'

ד ודוקא אשירה אסור לעביר ככל צילה מפני שסת' אשירה עשויה לצל בין לתחתיו בין להוצה' לה אבל בית של ע' א' סתם בית אינו עשוי לצל שחוצ' לו לא לתוכו הוא עשוי לפי' תוכו ונגד פתחו דאמת שלו אסור אבל צל של אחריו מותר ואפי' תוכו אס' נחל ארת הרביב שקדם לו הדרך וארכ' כנה שם בית ע' א' מותר לעבור דרך שם אבל אם קדם הבית לדרך אסור ויש אומרי' ככל גי' ונא' בשום הוכר' אד' א':

לבוש עטרת זהב הלכות עבודת אלילים סימן קמ"ה

תשרפון אלא כאן בעץ שנמנעו מתחלה לטעם ע"א וכאן בעץ שלא נמנעו מתחלה לטעם ע"א לא שאחר כך השתתחו לו שאינו נאסר מכל מקום אף על גב שלא נאסר גוף האילן כששתתחו לו כל הפירו והשריני והעליון שיוצאין במנו אחר כך כל זמן שהוא נעבר גאסורין בחטאת איבעית אינא סברא ואיבעית אינא קרא איבעית אינא סברא שכל מה שיוצא ממנו אחר השתתחותו חייבנו אשרה שנמנע מתחלה לכך ואבא קרא מדכתיב ואשריהם רגזו עון משמע שהגידו ע"א אסור ולא עיקר האילן ואיזה זה אילן שנמנעו שלא לטעם ע"א ואחר כך נעבר שהוא עצמו כותר וסח שיוצא ממנו אחר כך הנדע והגידו ע"א אסור :
ב ואף על פי שמחבר אינו נאסר משום ע"א כראסור אבל ציפוי נאסר בהנאה דכתיב לא תחמד כסף חזב עליהם ולקחת לך תנמזכר אמרנו למעלה סימן קל"ט דמשמשי הרי הוא כציפוי ואסור בהנאה אבל תקרובתו אפילו שחטלו בהמה אינו נאסר בהנאה דכיון שחוא עצמו אינו נחשב ע"א שהתורה התירתו בהנאה גם תקרובתו אינו נקרא תקרובת ע"א ומיהו באכילה ודאי אסורין טאן שחיסת גרועה כמו מתירתה לאכילה לפיכך אפי' אינר שלו גאסור טאף על שאין אדם אסור דבר שאינו שלו הבא מעולם לא תגדע בשחיסתו זה זמח שהציפוי נאסר בהנאה גזירת הכתוב הוא שאסור לא תחמד כסף וכו' :

ג אף על גב שאמרנו גבי עץ שהיה רחוש ונמנעו שאינו נאסר היינו משום שחור תשרש בקרקע חשיב כמדוכר אבל טאף הלוש ולבטוף חבור חשיב כחלש לפיכך הבנו בית לע"א שיהא חבית עצמו נעבר אף על פי שעדיין לא השתתחו לו או המשתתחו לבי בניו נאסר בהנאה אבל אם לא כנאו לעוברו אלא לחעמיד בו ע"א חרי זה משמשי ע"א ואינו נאסר עד שישתמש בו ואם היה חבית של ע"א בניו ופירו וכיירו הע"א לטעם ע"א לעוברו אם בא ישראל לבטלו נוטל מה שחריש והחידוש אסור בהנאה מפני שעשאו לעוברו ושאר הבי הורח להתירו והוא שעדיין לא נעבר חבית אבל אם השתתחו לו הע"א נאסר כל חבית ובעי ע"א לבטלו ובשל ישראל אין לו בטלה עולמית כמו שיתבאר בעה הכנים ע"א לתוך חבית כל זמן שהיא שם חבית אסור בהנאה מפני שחוא משמשי ע"א וכשמציאה הותר מיד והוא שלל הקצוזה לע"א לא לפי שעה לפיכך מועיל התנאה לפי שעה אפי' דעתו לתחזיר או אפי' הוציאה ישראל מותר כיון שלא הוקצה לכך אינו משמשי ע"א כן התור כלל ואין צריך ביטול אבל אם הקצוזה למשמשי ע"א אינו מותר אלא אם הוציאה משם דרך ביטול דהיינו שהוציא ע"א על מנת שלא להכניסה עוד שם חזב אינו מועיל ע"י ישראל אלא ע"י ע"א שבישראל לא מהני ביטול ע"י סימן קל"ט :

ד שלשה אבניהם לענין ביטול ע"א ואין אבן שחצבה ע"א מן הוד תחלה לשם לעבוד את האבן כע"א תריז אסורה מיד ואפילו לא העמיד עליה הצלם דהא פסלה לע"א וצריך הע"א לבטלה דהיינו לחסר ממנה מעט עד שתפג ואם ישראל הצבה לעבוד עליה ע"א ועברה אסורה עולמי היתה הצובה כבר וסיידה ופידה הישראל לע"א תכבד אפי' מיד וכיור דב"מ כגוף האבן כגון שחקק בה צורה בביתל נוטל מה שחריש חורח לרוח האבן עצמו מותר שלא נעשה ע"א אלא תחידוש ובע"א דמתני ביטול אפילו לא נטל משם כל הצורך רק בטלג ששגמו מותר :

ה העמיד עליה ע"א לפי שעה ולא הקצה לכך אפי' בישראל ואצ"ל דבע"א שני בסלוק ואין צריך ביטול רק סלוק :

ו שלש אשרות הן אילן שנמנעו מתחלה לטעם שיהא נעבר אסור בהנאה חזו סחם אשרה שנאסרה בתורה כמו שנתבאר לעיל היה האילן כבר נמנע שלא לטעם ע"א וגרעו ופסלו להיות הגידול משם ואילך ע"א אפילו הכריך והרכיב בגופו של אילן אין האילן נאסר לא כל מה שהוציא אחר כך שריגין ועל פירות הוא אסור בהנא וכורת אגתם ושורפם ושאר האילן מותר ואילן שמעמידין תחתיו אלילים כל זמן שהותחתיו הרי הוא משמשי ע"א ואסור בהנא נטלה מתחתיו דוד להתירו מפני שאין האילן עצמו הוא הנעבר וכמו שנתבאר חבל מתוך פסוקי התורה בדברינו למעלה :

ז וקרקע עולם וכל שכן אילן אף על פי שאינו נאסר מפני שהם מחוכרים וכתיב על החרים אלקיהם ולא החרים אלקיהם היינו שלא עשה מעשה בגוף הקרקע אבל אם עשה בהן מעשה כגון שחפר בה שיחין בורות ובערו זבי האי גוונא להיותם הם עצמם ע"א נאסרים כדרכנו וכמו שיתבאר ככמוך גבי ב"ה :

ח לא אסרה תורה לישראל דבר הנעשה לע"א אלא דברים שהם פגריכתי ופסלם או עשא לאלוהו כמו שנתבאר בדברינו אבל בעלי

הל' לפשרתים שבגינת או שכמרחן מותר ליחנות מהם אפילו בעטר שחרי אין נהגין מן השכר אלא המשרתים שם ואעפ' שגוף הגינת או הכרדן היא לע"א עצמה ויא טאין אסור ליהנו מהם אפילו אם חטוב באה לכתנים לברס אלא כשתגינת או החצר עומדים בחצר הע"א עצמה אבל כשאין עומדים בפניה אעפ' שהמזבח היתנה סחם היא לכתנים לברס מותר ליהנו מהם דסתמא כשאין תגינת והחצר עומדים בבית הע"א אין מוציאין השכר לצורך הע"א אלא חק תאלתת לחם שיוציאו לצורך עצמם ויש לסמוך על זה לחקל דרוב דרוב כן הוציא שהוא להנאות ואין מוציאין לצורך ע"א לכך מותר לקנות גלסכור מן העובר עם לא שידעין שהמזבח היתנאה כהם היא לע"א עצמה :

ט הלילים של ע"א אסור לספור בתן בין בתנם בין בשכר :
י ובן העניות של ע"א אסור לסכור בדין בין בתנם בין לשכור טיטם במשה דברים אמורים בשבני העיר נוטלין השטר וביהרין אהנו לקנות בוציבי הע"א אבל אם בני המרטה נוטלין השטר לעצמ' אלא שהם מספיקים בעבור זה צרכי הע"א כשתצטרף לה דבר דבר זה מותר ביון טאין זה שכר מיוחד לע"א :

יא זכן נכאין שגובין מהם לע"א אסור ליתן להם מסם זהו מירר דוק שגובין הסכס מביהרין אותו לע"א אבל אם בני המרינה לקחין זה חכסם לעצמן והם מספיקין בשביל זה צרכי הע"א מותר שכיין שהם לוקחין אלו המעות לעצמן הרי הוא שלהן ומה שנותנין אורב לע"א נותנין מביסן :

קמ"ה דמי ע"א מה דינם וכו' ב סעיפים :

א כסם שע"א ותקרובת אסורין כך דמיהן אסורין שכן כתי' היית חרס ככהו כל מה שאתה מזהה ממנו יהיה חרס כמזהו ואסור בהנאה לפיכך ישראל שמכר ע"א רכיה אסורין אבל ע"א שמכר ע"א שלו אף על שסכר כרי שיעברו הלוך הדמי מותרין שלא אמרה תורה דמיה חרס ונמוכל מה שאתה מזהה ממנו יהיה חרס אלא גבי ישראל ולא גבי ע"א ורוקא שהדבר ידוע שמוכרה לעשו צרכיו בדמיה כגון לפרוע חובותיו או שאר צרכיו אבל אם אין ידוע יש לחוש שמא מכר לקנות בדמיה ע"א אחרת והרי המעות מוקצין לע"א ואסורין ועל סוף סימן קלב :

ב יש אומרים ישראל שהיו בידו יין נסך וע"א וכיוצא בהם דברים האסורים בהנאה וככרס לע"א בחקפה והור הע"א וככר לאחר קודם שפרע לזה הישראל הקפתו ובא הע"א ופרע לישראל הדמים מותרים בריעבר שכיין שבטעת הפרעון שפרוע הע"א לישראל אלא דמי ע"א שלקח ממנו אין הע"א ברשות הע"א אין אלו המעות שנוהרין נקראין הלפי ע"א ומותרין בריעבר ביהו לכתחלה אסרות בסמכוי דרבר :

קמ"ה איזו ע"א מותרת בהנאה וכו' ב סעיפים :

א לא אסרה התורה בע"א אלא ע"א המיטלמל יש בה תפישי' אדם אבל דבר המוכר לקרקע לא אסרה אפי' עשאו ע"א ועברה דכתיב אלקיהם על ההרים כלומר צלפיהם ופסוליהם שעל חזרים אסרת לך לא החרים עצמן אף על ששאו גאלוה לפיכך השתתחו לזה לא נאסר הדר ואפילו אבני הדר שגדלרלז געקרו מאלוה והשתתחו להם אם עדיין הם במקום ועברם שם אינם נאסרין ביון שמעולם לא היה בתן תפישת יד אדם רק כליהן נעקרו וכן נהרו ומעיינות של רבים חשיבי כמחוכרין ואינן גאסורין כן כרוב בשלהן ערוך ונל דהה של היור דכיון דשקמא משום שהם מחוכרים חזמי' דהרים מש של רבים מש של יחיד אלא אשגרת ליטנ' דגמר נקטיה דאיתא שם בגמר' בהך סוגיא אמר רבי יוחנן משום שמעון ז'בן יהוצק פים של רבים אינם נאסרים אבל המעיין שם בגמרא ימצא דלא כיי' ד'ש דוקא במחוכרים אלא אפילו במים שהם תלושין ומקוהין בקרקע ואשמעינן דכיון שהם של רבים אינם נאסרין אבל מים של מעיין שהם עדיין כחוכרים ולא נתלוש מעולם דמירי שם אפילו של יחיד אינם נאסרין להדיוס מהמת שנעברו כמחוכרין חשיבי חס כמו התרי' שאינן נאסרים לא כגמרא בעי מה הם לנכסים נל ואילנות שלא נמנעו לטעם ע"א ואחר כך נעברו אינם נאסרים אף על פי שכבר היו תלושין והיור בתן תפישת יד והואילן נמנעו ונשרשו בקרקע כקרקע נחשבים וילפינן לה מדכתיב וחתת כל עץ רענן משבע ע"א שחתה העץ נאכרת ולי' העץ עצמו נאסר אפילו עשאו אלוה ורבינן עליה והכתיב ואשיריהם

יורה דעה הלכות ע"א סימן קמו

נ

בעלי חיים אינם נאסרים משו' עשותן ע"א שאפי' השתחוות לבתמה שלו לא נאסרה וילפינן לה סקרא מדמעט' חרורת לבנה דכתיב מן הבהמה מן הבקר מן הצאן ומייתורא דמן מן ממעמינן מוקצת ונעבד שלא להקריב לשם קרבן שם הלהיות שרי אפילו באכילה כלומר דהקא לאכילת מזבח אסרה דשל קרבן מקרי להם אלוה הא לאכילת אדם שרי מעוה היינו דוקא כשלא עשה כהן מעשה אבל אם עשה בהן מעשה כגון ששהטח להיותת ע"א אפילו לא שהט כה אלא סימן אחד אסרה ואפילו אינה שלו וקל שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו כדלפינן מאיש כי יקריש את ביתו קדש מה ביתו שלו וברשותו כו' חגי מילי שלא עשה בו מעשה אבל עשה בו מעשה אסר כדרכן שכן מצינו באבני מזבח שנגזזו מלכי בית השמונאי משום דשיקצו מלכי און לע"א ואף על נב רשל הקדש היו ולא שלחן תו אפילו כי קדש דעבו בהו מעשה אפריהו רבנן ודוקא ע"א מעושה מעשה בבהמת ישראל לשם ע"א אסרה אף על פי שאינה שלו דאמרינן ודאי מחשבתו לשם ע"א אבל ישראל שעשה מעשה לשם ע"א בבהמת חבירו לא אסרה דאמרי' ודאי אין מחשבתו לע"א אלא לצעורי חבירו קמבין כמרה דברי אמור' שאין לו חלק בנזוה אבל אם יש לו חלק כגון אסר דוודאי דעתו לע"א בחלק שלו דליכא למי' לצעורי עצמו קמבין ויש אמרי' דאפילו יש לו חלק כגוה לא אסרה דלצעורי חבירו קמבין ויש אמרי' ישראל מומר הוא או שתתרו בו וקבל החתרא הרי זה ודאי מחשבתו ולבו לע"א הוא שהרי הוא מוסר עצמו למיתה בשבילה ואוסר ועל פי ד' תקרובת בה' וכו' שמייה אף על פי שבקרקע אינם נאסרים בהנאה כדאיתא לעיל סי' ב' כגון נאסרי כהנא דכיון דהם עצמם יכולין להני' קדשים ובה' פתים ונאסרים מחמת תקרובת כשקריבים אותם לע"א גם תקרובתם שמקריבים להם נאסרים :

אף על פי שבעלי חיים אינם נאסרים בהכרת שנעשו ע"א אם החליף בעלי חיי' בע"א שהיתה לו ע"א והחליפה לע"א בבהמות נאסרה מה' בג' דהכל מע"א אבל חליפי' חליפין כגון שתחליף בה' בחליפי' ע"א מותר ודברי' תאי לא גזרו רבנן ויש אמרינן גם בזה משום חומר דע"א :

ט אף על פי שבעלי חיים אינם נאסרים בהכרת שנעשו ע"א אם החליף בעלי חיי' בע"א שהיתה לו ע"א והחליפה לע"א בבהמות נאסרה מה' בג' דהכל מע"א אבל חליפי' חליפין כגון שתחליף בה' בחליפי' ע"א מותר ודברי' תאי לא גזרו רבנן ויש אמרינן גם בזה משום חומר דע"א :

קמו אינו ע"א יש לה ביטול ואינו אין לה ביטול ובו טו סעיפים:

א כיצד מבטלה נטל מקל מן דאשיר או אפילו קלה אחר שנטל מבנה לצורכו נתבטלה דהוא אינו מחזיק ע"א לאלו כיון שנטל משנה לצרכו ובין האשירה עצמה ובין השפאים שנטל מצנה מותרים ואם נטל השפאים לצרכה רל' לייפות לא נתבטלה והיא אסורה אבל השפאים מותרים דמיוק דויק ליה ולא פלח ליה :

ב היתה של צורה וקטע ראש אונה או ראש חוטם אגראש או צבעת וכו' צמא בו מקום שנהשב לה לנגאי ולמוס או שמיעשה בפניה אפילו לא חסרה בטלה שזה בנה אותה מעשה שלא בפניה ולא חסרה או שרקק או השתיך בפניה או גררה חרק בהצמחה לא בטלה כיון שלא עשה מעשה בגופה ויש אמרי' דאפילו בטלה נאמירדת בעלמא הוי ביטול מיהו אם בטלה כאונס כאמירה אינה מבטלת ע"א שיעשה בה מעשה כגופה כמו שנתבאר :

ג מברה אפילו לצורף ישראל לא בטלה דמישר אמרי' דהשירא יחזור ומכרנה כיוקף לצורף ע"א וכש' אם משכנה שלא בטלה שדעתו עליה לפדות ואין צריך לומר אם מכרה לצורף ע"א או לישראל אחר שאינו צורף שלא בטל מן הטע' שכתבנו ולא אמרינן אדרג' אפ"כ' מסתברא דלצורף ישראל לא בטלה משו' שהושב הע"א אף כשישברנו לא איכפת לה בו שאין הישראל יודע מה היא וחיא מכהה עתה כחת או ואינה בטלה אבל לצורף ע"א נימא הוא תלה דעתו פאורו צורף וחושב הרי הוא יודע מה היא כמוני ואם ישברנה והוא אין בה' משות וכתלה וכן גבי ישראל אחר לא אמרינן אדרג' היא בטלה יותר מפני שכשמוכר לצורף ישראל הוא חושב שהצורף יתקנה ויפג' ומכרנה עם כלים חדשים לע"א לכך לא בטלה אבל לישראל אחר דליב' למי' הכי שאין דרכו לטבור בליים חדשי' ובודאי ישברנה לפיכך בטלה דלא אמרינן הכי דסברות רחוקות הן אלו ויש מתירין במכרה לצורף ישראל דזבאי' פתיאש' מסנה ויאמר שהצורף יתוכה לעשות ממנה כל' אחת ואין לך ביטול גדול מזה ומשמשו ע"א דלא חסרי כל כך לפיכך אם משכנן או מכרן תלינן לקולא ולומר ודאי בטלן כשמשכנן או מכרן :

ד נפלה עליה מפולת אף על גב' שלא פיתוה מצנה וכן נגבות לסטים ולא תבעוה מהם לא אמרינן משום דבטלה היא לא אמרינן דעתו עדיין לפנות מעסקיו ותובעה מן הלסטים ואסורה :

ה הניחה עובדיה והלכו להם בשערי' שלום מורר' והואיל ויצאו לדעת ולא נטלוה ודאי בטלה ואמרו שאין בה' משורת ולכך הניחה בשעת מלחמה אסורה שעל כרחם הניחה ולא בטלה והוא שאינם יכולים לחזור לה אבל אם היו יכולין לחזור לה ולא חזרו ודאי בטלה ומותרת ולא רמי לנפלה עליה טפול ולגנבו לבטי' דאסרי' לה רשמא לא בטלה היינו משום דחתם אמרי' הא מנח' חתה' המפול' מי יקנהה כשיחיה לנו פנאי נפנה ונקנהה וכן נבנות לסטים אמרי' אורג' שנגבה לא נגבה אלא שהושק כח או לעובדה או לפיכך ביעק' וקד' היא ככבוד ומה לנו להרר אחרית אבל הכא היה להם להשגי' שמא יבזוה ומדלא כהדרי' אחריה בטלה ומותרת :

ו ע"א שנשברה מאלוה כל שכריה אסורי' בהנאה ע"א שיבטלה ע"א לפיכך חמוצא שברי' ע"א דרי' אלו אסורים בהנאה דשמי' לא בטלן בע"א ואם היתה של פרקי' נפל מבנה פרק' או פרקי' והדימו יכול להחזיר צריך לבטל כל פרק' ופרק' כפרקי' דכיון דדרי' ויש יכול להחזיר הפרק' שנפל בביטול האבר אינו מבטל הסותר דכוונתו להחזיר אותם ולתקן במעשה הדיוט אבל אם אין הדיוט יכול להחזיר כיון שממל' אבר אחד שנפל ממנה בטל כל השברי' דכיון שאין יכול להחזיר אלא במעשה אומן כשיבטל אבר אחד אמרינן משום שאינו יכול להחזירו הוא מבטלו וכדאי דעתו כן אכלוהו שיהיו בטלי' מתאי' מעמא שלא יוכל לתקן במעשה הדיוט :

ז מוכה של ע"א שנפגם עדיין הוא אסור ע"א שינתן רובו דעדיין עם מוכה עליו כל זמן שלא ינתן רובו דכתיב בשומרו כל אבני' מבנה כאבני' גיר מנוצצו לא יקובצו אשירים וחסנים אימתי אשירים וחסנים

א כתיב פסילי אלקיהם תשרפון באש וזכר דדשינן פסלו מאוקי כלומר שבטלו ולקחת לך וכו' כדאיתא לעיל סימן קל"ט סעיף ב' לפיכך ע"א יכול לבטל ע"א שלו ושל חבירו ע"א אבל ישראל אינו יכול לבטל ע"א של ע"א דהא פסילי אלקיהם כתיב משמע שהם עצמו פסלו אלקיהם מחיות עור אלוה להם ולא שפסלו ישראל וכש' שאין ישראל יכול לבטל ע"א של ישראל דע"א ישראל אינה בטלה עולמית כמו שכתבנו גם כן לעיל סימן קל"ט סעיף ב' לא ע"א ישראל ולא על ידי ע"א ואפילו אם יש לע"א שותפו בה עמו אין ביטול הע"א מתעיל לחלקו אלא ישראל דישא אדעתא דנפשיה קפלה ואין נכרי' יכול לבטל חלק הישראל :

ב ואפילו ע"א של ע"א בשבאח ליד ישראל וכתב בה הישראל הוי נעשית כבו ע"א של ישראל ושוב אין לה ביטול עולמי' כדרכן דנזרו בה חכמים אטו ע"א של ישראל עצמו המ' ע"א עצמה אבל משקט' ע"א וניהי אס' כונו לדי' ישראל ואחר כך ביטלה ע"א מותרת ולא החמירו בהן כמו בע"א עצמה :

ג לפיכך הלוקח גרומאות פירוש שכרי' כסף מן הע"א וצמא בהם ע"א אם לא משך אף על פי שנתן המעות יחזירם לו שדריין לא קנו לו שאין ישראל קונה מן הע"א במעות אלא במשיכה כמו שיתבאר בע"א בלבוש ע"א שמשך מהו אפילו אם משך כל זמן שלא נתן מעורת יכול גם כן לתחזירם לו אף על פי שמיכה קונה לישראל מן הע"א אבל מקום הוי במשיכה במעות דלאו אדעתא דע"א משך וחזר המקח אבל אם נתן המעות ומשך תרי' זה קניין גמור ואם יחזירנה ויטול מיהו כמכור ע"א לע"א לפיכך צריך לקיים מקחו ואף על פי שהוא מקח טעות לא יחזירנה ואסורה בהנאה ואין להם ביטול עולמית אלא יגליכום ליום המלח :

ד גר וע"א שירשו את אביהם ע"א ויש ע"א בירשתם כל זמן שלא חלקו יכול הגד' לומר לע"א טול אתה ע"א ואני אטול מעות אבל שחלקו ובאת הע"א לרשות גר שזכה בה אסור אחר כך להחליפה ע"א אחי' ע"א ליטול כמות כנגדה דדמי' ע"א הוא נוטל :

ה ע"א כבטל ע"א אף על פי שאינה שלו דסתמא קאמר רובנא

לבוש עמרת זהב הלכות עבודת אלילים סימן קמו קנה

להלוחות בריבית מותר מפני שהוא מצער שצריך ליתן לו ריבוי ואמר
לפרוע לו חובו בין בשטר בין בלא שטר דמרתהני חע"א
ושמח שנפרע חובו אף על פי שהיה לו שטר עליו וכן אסור ליזרע מהן
מלוה בשטר או על המשכון כפני שטמח הע"א שנפטר מדביו ואויל
ומודה אבל מלוה על פה מותר לפרע ממנו אפילו ביום איד שלו מפני
שחוא כמציל מידו ותאירנא שידם תקיפה עלינו אפילו מלוה בשטר
מותר לפרע מהם החשוב כמציל מידם וכן אפי מלוה בריבית שחע"א
נותן לו ריבית לישראל ואפילו יש לו משכון בידו מותר לפרע מהם
שכפני שידם תקיפה עלינו בקל הם מעלילים עלינו וכפקיעים אפילו
מלוה בשטר ואפילו משכון ביד הם מפקיעים ומוציאים מידנו והיה
הכל כמציל מידם מיהו י"א הם במשכון שהלוחה עליו בריבית דרם
כעלילין להצואו אבל משכון בלא ריבית אין נפרעין אפי' האידינא
שאין מעלילין כל כך להפקיעו ואדרבה שכת ואויל ומור' שפרע חובו
וחזר לו משכונו :

ב עבר ונשא ונתן עמהם מה שנשא ונתן עמהם ביום הגם אסרו
בחנאחזמה שנשא ונתן עמהם בשלש שנים ימים לפני הגם ללא
אסרו בחנאח :

ג כבר כתבנו דשלש שנים שאמרו הם מלכד יום האיד לפיכך אפי'
חית הגם של אותן הע"א ג' ארד ימים כל אותם הימים הם כיום
אחד וכל אותן הימים אסורים עם ג' ימים שלפניהם :

ד כמה דברים אמורים דשלש שנים שלפני אידהם אסורי בארץ
ישראל שארוקין הם מאד בע"א אבל בשאר ארצות אינו אסור
אלא יום הגם בלבד ש"א שכל אינו עובדי ע"א הם שאין ארוקין בת
כך לפיכך הקילו בחוץ ולא רצו להחמיר מפני שאין אנו יכולין להעמי'
עצמנו מלישא וליתן עמהם שביניהם אנו יושבים ופרנסתנו מהם ועוד
משום וראת האיבה שיהיה להם עלינו מחמת זה שאנו מרחיקין
מהם כל כך :

ה אסור לשלוח דורון לע"א ביום הגו דאויל ומודה אלא אם כן
נודע לו שאינו מודה בע"א ואינו עובר וכן ע"א עובד ע"א ששלח
ביום הגו דורון לישראל לא יקבלו ממנו שחע"א מתהני בו שקבלו ממנו
ואויל ומודה ואם חושש לאיבה קבלנו וזרקנו בפניו לכוד או למקום
האבד בלא אחר יד שלא ירגיש הע"א שברעתו השלכו והיה לו איבה
ומכל מקו יעשה זה בפני שירא הע"א שאב ממנו ולא ישמח בקבלתו
שחרי רואה שלא נהנה בו :

ו אין נקרא יום איד ליאסר שלש שנים לפנינו בארץ ישראל וכל
יום הגם לכוד אלא יום שהוא קבוע לכל המדינה העובדים
אותה ע"א ועושיין אנתו בכל שנה ושנה ומיהו אם הוא יום קבוע אסור
אפילו אינו עיקר החג שהחזיקו על שם אלוה שלה לא הוא והיו שאר
דאירי שהחזיקו בחוץ על שם שאר הקרישים ואפילו יום סמכתנסין בו
להעמיד להם מלך ומקריבים ומקלסים לאלקיהם יום הגם נקרא והרי
הוא כשאר תגיהם דבכלתו אלו ומודו לע"א :

ז וע"א שעושה חג לעצמו ביום שסולד בו ויום תגלה זקנו וכלוריתו
יום שעלה בו מן חים ויום שיצא בו סכית האסורין ויום שעשרת
משתה לבנו וכיוצא באלו שהוא לכוד או הו"א וסיערתו אולי ומודו
וסקלם לע"א על הדברי חללו שאירעו לו אינו אסור אלא אותו האיש
בלבד ואין אחרים נאסרו עמו ואותו היום בלבד אפילו באי' :

ח ואפילו ביום הקבוע לכלם ובא משנת לשנה אין יום החג אסור
אלא לאותן הע"א העובדים בו ביום לאותה ע"א בלבד אבל
שאר ע"א שאין עובדים לאותה ע"א לא ששחמי' עמהם ואוכלו' ושוחין
ומסמרי' אותה גם כן או מפני מנהג או מפני כבוד המלך ישמשו עברי'
לו ומשום כבודו הם חונים עמו ביום אידו אבל הם אינם מודים בו הרי
אלו מותרים לשאת ולתת עמהם שהרי הם אינם מודים לע"א :

ט אסור ליכנס בבית הגוי עובד ע"א ביום הגו ליתן לו שלו מפני
שהע"א נהנה ושמח כזה והושב שלכבו יום הגו עושה כן ואויל
ומודה ואם מצאו בחוץ מותר רק לא יראה לו פני כבוד ביותר אלא
יאמר לו בשפה רפה ובכבוד ראש :

י מן הדיון היה אסור ליתן שלום לע"א מפני שהשלום שבו של
תבוה ולא יסיל שם שמים על הע"א אבל אהול מותר לשאול
בשלומן מפני דרכי שלום אבל אמרו דסני בפעם אחת ואסור לכפול
לו שלום לעולם כדי שלא להחזיר עליו שם שמים שתי פעמים לפיכך
טוב להקרי' לו שלו כדי שלא יתחיל הע"א ויצטרך לבפול לו שכשישא
הגוי בשלומו יצטרך להשיב לו שלום וזהו כן יצטרך חו"א לחזור
ולשאול בשלום ע"א גם כן לומר שלום עליך שכן הוא מנהג העולם
בדרך ארץ :

החמנים לא יקומן בשכל אבני מנפצו' כאבני גיר זרובו
ככולו ואם לאו שלא ינפצו כולם או רובם יקומן כלומר ואינם במלים
אבל כימוס מיר שנפגם נפסל ומותר וחוא שינתן או יפגם על ידי ע"א
אבל ניתן או נפגם במאליה לא חותר בכך ואיזהו כימוס ואיזהו מנפצו'
כימוס אכן אחר מנפצו אבנים חרבת :

י המבטל ע"א נתבטלו משמשות ואפילו המשמשין ביד ישראל
וחע"א ביד ע"א וביטל הע"א הע"א שכירו נרמטלו המשמשין
שכיר ישראל שחם טפלין אצל אבל ביטל משמשי' לא נתבטלה הע"א
יד מצות עשת על כל המוצא ע"א או משמשיה וכל הנעשה
בשכילה שיבערנה ויאברנה מן העולם אנאמר אבד תאבדון
את כל המקומות אשר עבדו שם וגו' וכיצד מאבדת שוחק חזרת
לרוח או מטיל לים :

כו תצריך לשרש אחרים דכתיב אבד תאבדון וגומר כלום אבד
והורהו תאבד וזהו רחינו שירוש וצריך לכוונת לת שם
לגנאי דכתיב ואבדתם את שם מן המקום שהוא כלומר שישינה את
שמה בכינוי אחר כדי שימתקע ולא יזכר עוד ולא עוד אלא שצריך
לחיות זה הכינוי כני של גנאי דכתיב שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו
כי היום הוא מא ביצד אם הם היו קורין לה בית גלות שהו לשון גובה
תקרא לה אמת בית כריא שהוא לשון הפירה ושלפולת פני מלך פני
כלב עץ כל עין קח וכל ביתא בזה :

קמו דין השבעה בשם ע"א ודיני הזכרת שמרה זכוה סעיפים :

א אסור להחזיר שם ע"א בין לצורך בין שלא לצורך דכתיב ושם
אלקים אחרים לא תזכירו והנאדר או נשבע בשם ע"א הרי זה
לוקה דכתיב לא ישמע על פיך וגו' :

ב ודקא י"ס ע"א ענבת אסור אבל החנים שלהם סקורין בשמות
בני אדם אין השיש להזכירם ובלבד שלא יקרא אותם בלשון
חשיכות כמו סקורין אותם בלשונותם בלשון חשיבות :

ג ואסור לגרום אפילו לע"א שירוד או שישבע בשם ע"א דכתיב
לא ישמע בקמץ תחת חשין שהוא מבנין נפעל כלומר לא יחא
נשמע אפילו מאחרים על פיך בגרמה שלך ועל בלבוש התכלת
סימן ק"ו :

ד ושם ע"א הכתובה בתורה מותר להחזיר כמו ברע כל קרע נבו
העורכים לגר שולח וכה"ג כיון שהתורה הזכירה אנונימי נכל
להזכירם :

ה ומותר להתלוצץ בשם ע"א כגון שיגמר לו שקול ע"א וזאת
בשם שלך פי' בתחת שלך מלשון חשופי שת וכן מותר לומר
לע"א אלקין יהיה בעורך או יצליח מעשיך שאין זה אלא ארד
תתלוצצות בעלמא :

קמה דיני חגי הע"א וזביב סעיפים :

א כבר כתבנו בלבוש התכלת סימן ק"ו שמן הדיון היה לנו ליהור
שלא להשתתף ולהתעסק עם הע"א דשמה יתחייב לו הע"א
שמעיה וישבע בשם אלקיו והרי זה עובר משום לא ישמע על פיך אלא
שאין העולם נזהר בזה מפני שהו דבר שאי אפשר לעמו' בו כל אהול
שלש שנים ימים לפני הגם מלבד יום חנוכה אסור לשאת ולתת עמהם
שמה יתחנה או ירויה הע"א במשאו ומתנו עמו וכיון שהו' כל כך סמוך
ליום חג שלו אויל ומודה ומשנה לע"א על זה ביום החג שב"א לפני
הרי זה הישראל שנשא ונתן עמו גרם לייקר שם ע"א ועובר משום
לא ישמע על פיך לפיכך אמרו שלש שנים לפני חגי החגים וז"א
עובדי ע"א אסור בין ליקח בין למכור להם דבר המתקיים מפני שהע"א
שמח בו בכרך המתקיים בין בככירה בין בקנייה בקנייה חו"א שמח
על החפץ שכירו וכמכירה הוא שמח על המעות שכירו ואויל ומודה
לע"א ביום איד שלו הסמוך ודבר שאינו מתקיים כגון יפקות ותבטיל
מות למכור להם עד יום איד שאין הע"א שמח בו כל כך כיון שלא יתקין
בידו שהחף לאיבוד ולא אויל ומודה אבל לקנותו מהם וראי' אסור
דאויל ומודה שמכרו ולא הופסד בידו וגם המעות הם בידו וכן אסור
להשאיל לוכליו ולהלוותו מעות בלא ריבית דאית ליה הנאה וכוונת
מה גם לשאול ממנו וללות ממנו בין בריבית בין בלא ריבית אסור
דחשיבא ליה מילתא שהישראל צריך לדומתהני ביה ואויל ומודה אבל

יורה דעה הלכות עא סימן קמט קג קנא נא

אמורים בלוקח מעל הבית שאינו נותן מכם אבל הלוקח שם
התגר אסור מפני שהוא נותן מכם והמכס ע"א והרי מהנה לע"א וק
אם יניחו לו המכס אסור דהוי מהנה מע"א ואם עבר ולקח חרי זה אסור
בתנאה ביצר יעשה אם היא בתמה נוסף פרסותיה מהארכוב ולמטה
שלא תוכל ללכת ותמות מאליה ואם לקח בסות וכלים ירקבו לקח
מעות וכלי מתכות שלא ירקבו יוליכס לים המלח ובכל אינר לא
המריחותו לחוליכס לים המלח בין שיובל להפסידם במקום ו
לקח עבר לא מעלין אותו מן הבור לתצילו ולא מודיעין אותו לבגר
להמיתו ביריס אלא מניחין אותו ואין נתנה מצבו:

ד ואם המכס הוא לכהנים ואוכלין ושותין ממנו ואין קנין ממנו
לא תקרובת ע"א לא ניה מותר ובסוף הדף שם כל הירידין
מותרין דסתמן המכס לאו לע"א הוא ובמקו' שדרך הע"א לומר ככך וכך
אני נותן לך ועוד פשוט לאלוק מותר לקח ממנו דאפשר לאלוק
דקאמ' שיתננו לעניי ע"א דאשגרת לישנא כן הוא כשרוצין ליתן
לעניים אמורים נותנו לאלוק אבל אם מפרש בהדיא שאורזו פשוט
הוא רוצה לע"א שלו או שידוע שבא לע"א או שאומ' לקדש פלוני אסו'
לקנות ממנו דהא מהנה לע"א:

ה החולך ליריד שמוכרין שם ע"א וצרכיה מות' לשאת ולתת עמו
בין בהליכה בין בחור דאמרינן שהלך שם למכור גלים או חמר'
ואפילו אם תמצא לומר ע"א זכין האמרינן לעיל דמי ע"א בעד ע"א מותר
אבל ישראל שהולך לשם בהליכתו מותר לישא וליתן עמו בחוררנו
אסור שאנו אמורים ודאי ע"א כבר שסודמי ע"א ביר ישראל אסו' דאי
גלימא זכין או חכרא זכין כאן היה מוכרן מה לו ללכת לשם אם לא
בע"א כבוד:

קג התרחק מדרך ע"א ושלא לשחות בפניה וכו' ג סעיפים:

א מצות להתרחק מדרך ע"א איבע אמרנו כדי שלא יחשדוהו
וכתיב חרחק מפתח ביתה וגומר:

ב ישב לו קח ברגלו בפני ע"א או נתפורו לו מעות בפניה לא ישוח
להס' הקחן ולישול המעות מפני שנראה כמסתחווה לה ואם
אינו נראה כמסתחווה לה כגון שמצד עצמו ופונה מן ע"א מותר
מעיי' המסך מים בפני ע"א לא ישחה וישתה אפילו אי מאית אלא
שתי דנראה כמסתחווה לע"א:

ג פרצופות המקלחות מים בברכים אף על פי שדרכם לעשות
לנוי לא יניח פיו על פיה וישתה מפני שנראה כמנסק לע"א ויש
אמורים דכל שאינו אסור אלא מפני מראית העין כגון ברנים הללו
אם יש סכנה בדבר כגון אם לא ישתה ימות התירו לשתות ואין בזה
משום והרג ואל יעבו כיון שאין איסורן אלא משום מראית העין שר'
או כהנים שיש להם ע"א בכבדיהם או שנושאים צלם בפניהם
בדרך הגדולים אסור להשתחווה להם או להסיר הכובע לפניהם רק
בדרך שאינו נראה כמו שאמרנו גבי נתפורו לו מעות כולי או יקום
לפניהם קודם ובין יסיר הכובע וישתחווה קודם כואם מש מקילין כרב'
ונתנים טעם לדבריהם הואיל וידוע שגם הע"א אינן מסירים הכובע
או משתחווים לצלם רק לחשר ומב' להחמיר לעשות ככבר ראשונ'

קנא דברים הצריכים לע"א אסור לישראל למוכרם וכו' יד סעיפים:

א דברים שהם מיוחדים למין ממני ע"א שבאותו מקום אסור
למוכרם לעוברי אותה ע"א שבאותה מקום משום לפני
עוד לא תתן כששול דאף בני נח מחהרים על ע"א ואם קונה הרבה
ביחד שניכר הדבר שהוא קונה אותם לכחורה מותר וכן אם אומר
שצריך אותם לדברים אחרים והישראל יודע שכדרכו כן הוא מותר
למכור להם אפילו אינו קונה הרבה ביחד ולא נודו בזה משום מראית
העין שאין הכל יכולין לעמוד בה שצריכים לישא וליתן עמהם וגם
בקונה הרבה ביחד אין לאסור משום דילמא אויל חבן לאחרים
לצורך ע"א דאלפני עיר לא תתן מכשול מפקדינן אלפני דלפני לא
מפקדינן ודברים שאינם מיוחדים לע"א מוכרים אותם להם סתם ואם
פירש הע"א שהוא קונה אותו לע"א אסור למוכרו לו אלא אם כן פסלן
מלהקריבן לע"א שרבה' שפסלו ופנמו ודאי לא יקריבוהו לע"א
היו כעורבים דברים המיוחדים עם דברים שאינם מיוחדים כגון
לבנות 3 7 1

א ע"א חולכים להגם למרחוק בהליכת אסור לשאת ולתת
עמם משום דאזיל שם וכורה ובהורות מותר דמאי
דחתה הוה הוא שלא יהיו נקשרים וקבוצי' חבורו חבורות יחד אבל
אם הם בחורה קשורים וקבוצות חבורות חבורות אף בחורה אסור
לשאת ולתת עמם שמתוך שהם עריין קשורים וקבוצים יחד ניכר
דדבר שרעתם לחזור שמשכן דרכם ובהורות יודו להם וישריכל
ד חולך עמם להגם בהליכה מותר לשאת ולתת עמו דאף על פי
דודאי לא שפיר עבדי שהולך עמ' אמרינן דילמ' הדר ביה בדרך ולא
אויל ומורה ובהורה אסור דכין דאביק ביה מיבק כלום כיון שהרגיל
עצמו לתת חבר כה ודאי דעתו לחזור וללכת שם ובהורות יורה לה
גאם ישראל מומר הוא אסור בין בהליכה בין בחורה דאמיק בה יותר
ג' כע"א דאזיל ומודה לה בהליכתו וגם בחורתו וכו' דאי דעתו לחזור
ויורה בחורתו:

ב יש אמורים שאין כל הרברים האלו הנאמרים בסי' זה אמורים
אלא בזמניהם שהיו הע"א ארוקים בע"א והיו יודעים בטיב ע"א
לעובדה אבל גוי שבזמן הזה לאו ע"א הם ואינם יודעים בטיב ע"א
לפיכך מותר לשאת ולתת עמם אפילו כיו הגם ולחלוותם וכל שאר
דברים מותרים ואפילו נותנן המעות לכהנים מותר שאין עושין מן
תקרובת לע"א או גוי לע"א אלא חכתיים עצמם אוכלין ושותין בו
ועוד דאית בזה משום איבה אם נפריש עצמנו מהם ביום הגם ויגנו
שריים כעניהם ועיקר פרנסתנו מהם שאנו נושאים ונותנים עמם כל
ימות השנה ואם חיינו פורשין מהם ביום הגם היה לנו איבה גדולה
מהם עד שלא חיינו יכולין לעמוד לפיכך אם נכנס לעיר ביום הגם
ומצאן שמחים שמח עמם שאינו אלא כמתניף להם שלא ישילו עליו
איב' ומכל מקום בעל נפש ירחיק עצמו מלשמה עמחן אם יוכל לעשו'
שלא יהא לו איבה בדבר וכן אם שולח דורון לע"א בזמן חזת ביום ה'
שאמר הגם שקדין בלשון אשכנו נייא יאר והם יקחו להם
לסימן טוב כשישלחו לו דורון ביום זה ושמי' בו אם אפשר לו לישרא'
לשלוח הדורון מבערב קודם שתתחיל החנה והשג' החרשה יעשה כי
יהיה בטל סימנו מכל מקום אם אי אפשר לשלוח לו מבערב ישלח לו
בהנה משום איבה:

קמט דיני ירדים מעבודה ע"א וכו' ה סעיפים:

א עיר שיש בה יריד ביום הגם והע"א מתקבצים שם ממנה מקומ'
והולכים שם לכבוד הע"א אסור לישראל ליכנס בתוכה ומורדו
לילך חוצה לה שאין עוברים לע"א או אלא בתוכה ואם חיריד חוצה לה
מותר ליכנס בתוכה:

ב ההולך ממקום למקום לא יעבור בדרך המיוחד לעיר שיש בה
יריד לע"א כדי שלא יחשדוהו שהולך לשם של ע"א במה דבר'
אמורים באכסנאי שאינו דר שם ויש בו משום חשר אבל כן עיר הדר
שם מותר שאין חושדין אותו שהולך לשם של ע"א אלא מפני שדר
שם והולך לביתו שיירא מותר שכן דרך שיירא לילך ככל מקו' שאין
רבים נחשר' וחצר של ע"א יש אמרי' דינו כעיר של ע"א ובזמן שאין
הע"א מתקבצים לשם לתלפותם כמו ליריד לחיות שם מותר ליכנס
שם ויש אמורים דבבל עניין אסור ליכנס לאותו התצר אם אין הדרך
עובר בו למקום אחר אבל כשהדרך עובר בו למקום אחר מותר וכן
משנה פשוט לעבור דרך אותו הצר למקום אחר ומכל מקום מדרת
חסידות הוא להתרחק מלילך בו אם יש לו דרך אחרת קצר כמותו
ועל סימן קמב:

ג חולכים לירידים אפילו הם ביום הגם של ע"א ולוקחים מהם
בהמה עברים ושפחות ובתים ושרות וכו' מפני שדברים א'
אין אדם בוחר אותם אלא מפני חסרון כים חילכך מותר לקנות מהם
אפילו בירי' שביניהם מפני שהם יישו' ללוקח ומיעוש למוכר' וצער הוא
להם שצריכים לכך ועוד דילמא לא משכה לקנותם אא ביריד הוה
ליה לגבי דעיר דבר האבר וגי' רידהו ליכא רוחא דביריד וול תרעי
טפי שהרבה מוכרים יש שם יותר משאר וכנים לפיכך קונדי אותה
מהם ומעלה אותה בערכאות שלהם מפני שהוא כמציל מידם כלום
כותב שטרותיו עליהם ומעלה אותה שם לפני גדוליהם ושופטיהם
להתום ואף על פי שכבוד ותפאר' הוא להם ואיכא למי' דאויל ומור'
מפני שהוא כמציל מידם שמתוך כך יהיו לו עדים וכסיעים להצילו מן
העורדין כיהו כי שרינן משום דבר האבר היינו רווקא ברברים שהוא
קונה אותם לעצמו אבל להשתכר בהם לא רהנאת ריוח ודאי אסור
מכו כשאר סחורות דבאי שגא אלו משאר בהורות במה דברים

לבוש עמרת זהב הלכות עבודת אלילים מימין קנא

המחבר לקרקע כגון אילן וקמה רחל תני אבל אמרו שמותר לכבוש
לחם על תנאי שיקון וקרבן מיד :

ח וכיון דקיימא לן שאילן וקמת אסורין בארץ ישראל למכור כל
שכן דבתים ושדות אסורים למכור להם בארץ ישראל חזרת
לית הנייה גמורה בקרקע אבל להשכיר להם התירו בבתי ולא בשדות
דבתים ליכא במכירתם אלא חד איסורא משום חנייה ואם היינו
אסורים להשכיר לא היה לן טעמא לאסור אלא משום גזירה דמכירת
ומשום הך גזירה לכרה לא רצו לאסור ולא שכיתא כולי דאמי אבל
בשרות ראיות במכירתן תרתי לאיסורא הוה שנותן לחם תני ועובר
על לא תחנם ועוד דמפקיע הך שדה מכעשר שעמ לא יתן ממנו מעש
וגזול את השבט והעניים גזרו שכמות אמו מכירה ובסוריא שהיא
אום סמוכה לארץ ישראל ודוד כבשם ביהודות בלא ששים רכוא
והברה לקדושת ארץ ישראל שלא על פי הדיבר אין קדושתה כמי
קדושת ארץ ישראל לא תחמירו כלמך אלא אמרו מותר למכור להם
שם בתים דלאו ולא תחנם לא נאמר אלא על עיקר ארץ ישראל ולא
על סוריא ולא רצו לגזור אמו מכירה דארץ ישראל אבל שדות דאיכא
בארץ ישראל תרתי לאיסורא גזרו בסוריא למכור אמו ארץ ישראל
אבל להשכיר לא אמרו דהוה ליה גזירה לגזירה אבל כחצנה לארץ
שהיא רחוקה מארץ ישראל לא גזרו כלום והתירו הכל בין להשכיר בין
למכור בין שדות בין בתים :

ט מיתו אף בחצנה לארץ אמרו חכמים ול שלא ימכור ולא ישכיר
בתים לשלש עמ ביהוד בשכנות היהודי כרי שלא יעשו אגוד
וקטני ביהוד לחייק את היהודים ועובר הישרא משום לפני עור וגומר
אבל לאחד או לשנים לא אסור למכור או להשכיר כל מה שירצה
אפי' הרבה ולא היישי' שמא ימכור הוא או ישכיר עוד לשנים אחר'
דאלפני מקפדינן ואלפני דלפני לא מקפדינן :

י בכל מקום שאמרו מותר להשכיר לא התירו אלא לאוצר או
לשאר תשמיש חזק מלריר אבל לרירה אסור להשכיר מפני
שהעמ מכנים בו עמ ועובר הישראל משום לא תביא תועבה אל
ביתך אבל במקום שאמרו מותר למכור אמילו לרירה שכיון
שקנאו העמ ואין לישראל זכות בו אף על פי שמכנים בו העמ לית
לן בת ולא דמי לשוכר שאף על פי שהוא ברשות העמ כיון דעיקר
הכית לישראל אית כיה משום לא תביא תועבה וגומר ככל
מקום עיקר חלאו דלא תביא לא נאמר אלא לישראל עצמו אבל
כשיגרום הישראל שהעמ מביא כגון במשכיר אינו אסור אלא
מרבנן ורבנן לא אסרו אלא בזמניהם שהיו רגילין להביא עמ
לבתיהם בקבע תמיד אבל בזמן שאין העמ מכניסין עמ לבתיהם
אלא באקראי בעלמא ולא בקבע לא אסרו לפיכך נהגו להשכיר
האידינא אמילו לבית רירה שגם העמ עכשיו אין נהגין להביא
עמ לבתיהם בקבע ישראל חסור בית מן העמ יש לו להחמיר שלא
לחניח עמ של עמ בביתו :

יא עוד דרשו חכמים ול בלשון לא תחנם שהוא לשון חנם כלום
לא תתן לחם מתנת חנם לפיכך אמרו שלא ליתן לעמ מתנת
חנם כמה דברים אמורי' כשאינו מכירו אבל אם מכירו או שכנו מותר
שאינו אלא כמכורו לו שכיון שמכירין זה את זה גם העמ יהודי ויתן
לו מתנת כון פעם אחרת כנגדה או יחייק לו טובת כעדה והנהגה
ממקום אחר :

יב וכן מותר לפרנס עניים ולכפר חליהם ולבקר מתיהם
ולחמירם ולגנם אבליהם משום דרכי שלום :

יג וכן אין מוחזין ביד עני עמ מליטול לקט שכחה ופאת משום
דרכי שלום :

יד עוד דרשו בלשון לא תחנם שהוא מלשון חן כלומר לא תתן
לחם חן לפיכך אמרו שלא לספר בשבחו אמילו לומר כמות
נאת עמ זה בצורתו קל וחומר שיספר בשבח מעשיו או שיחבב דבר
מכריזו אבל אם מכיון בשבחו להודות להקדוש ברוך הוא שברש
בריה נאת כוונתו מותר : ומה שדרשו שלשה דרשות מפסוק לא תחנם
דניסא שמא לא בא ללמדנו אלא חד מיניהו כבר תרצו בגמרא דאין
ללא תתן להם חן להודיה אתא ליסא קרא לא תחנם מלא בקריאתו
דחיה משמע לשון חנינה וחוא חן מאי לא תחנם חסר אלא קרי
ביח לא תחנם כלומר לא תתן להם מתנת חנם ואי למתנת
חנם להודיה אם כן לימא קרא לא תחנם ביד בין הודיה ותנוף
אלא קרי ביה לא תחנם בפתח תחת התי' שהוא לשון חניית קרקע
וכריא קרינן לא תחנם בפתח שמע מינה כולהו רישא למקרא ויש
אכ למסור' הוי דכל אחר ענין בפני עצמו ולא סתרי' אהר' כגון הכא :

קנא שלא

לבוש זה ככלל לכוונה שחורה מוכר לחם הכל בסתם ואין חוששין
שלא ילקט חכמה לברכה לעמ וכן כל כיוצא בזה אבל לכוונה זכה לבר
ודאי אין מוכרין להם ודוקא לכתן או לעמ שהקתו שיקמירנה לעמ
אכל לסתם עמ שרי שקונה אותה לתריח ולא להקמירה לעמ אסור
למכור מים לעובר כשיודע או מרגי' שרוצה לעשו מתם מים לחטבילי :
ב אם העמ מוכר אחר דברים חמיוחדים ומערים לכלול דברים
אחרים עמם כרי שלא יבינו שקוני' אותם לצורך עמ ולא ידעו
למכרם לו אסור למכרם לו :

ג אסור למכור שעוה לעמ ביס חנם או ביו' שלפניה מפני שרובן
לעשות גרות לעמ ביום חנם אבל בשאר ימים שרי ועיין לעיל
סימן קל"ט יש אומרים דחא דאסור למכור להם דברים חשייכים
לעבודתם היינו דוקא אין לאחרים למכור כיוצא בו או שלא יוכלו
לקנות במקום אחר שאז זה הוא המסייע עובר אלפני עור וגומר אבל
אם יכולין לקנות במקום אחר מותר למכור להם כל דבר שאין בו
משום לפני עור לא תתן מכשול כיון שהוא כעצמו יכול להכשיל את
עצמו וליטלו במקום אחר אין זה המוכר לו מכשילו בכלום ומותר ונתנו
תרבת לחקל בדבר זה אבל כל בעל נפש יש לו להחמיר לעשות
כרעת הראשון :

ד בקצת מקומות נהגו שלא למכור בחמה דקת לעמ ומעמם היא
משום דישראל מצווין על שכיתת הכחמות שלהם בשכ' רכתי'
לא תעשה כל מלאכה וגומר אותה ובחמתך וגומר והיו חוששין שאם
ישכרו בחמה לעמ והעמ יעשה בה מלאכה בשבת לפעמים ישאילו או
ישכירו אותה לחם ויעשה בה גם כן העמ מלאכה כשב' ועכו' הישרא
בלאו דלא תעשה כל מלאכה וגומר ובחמתך דעייין בחמה חייב
שלו שלא קנאה העמ בשאלה ובשכירות אי נמי משום נסיונו פירש
הזמנן והבנה ניתלה במעלי שבת סבך לטקיעת הרמה ואמר לירד
תא נסמיה ניתלי ושבעת לקליה ואליה מחמתית וניתא ליה והוח מתמ'
אחר בחמתו בשבת ומחמר דאורייתא לפיכך גזרו באותן מקומות שלא
למכור שום חמה לעמ גזירה בחמה דקא אמו בחמה גסה ובקצת
מקומות לא חשו לגזירות אלו וכברו בחמות לעמ וגם חכמיהם זל שם
לא מיתו בידם ולא רצו לגזור להם כי היה נראה כעניניהם גזירה דהוקו'
לגזור בבחמה דקא שאינה מיוחדת למלאכה אמו בחמה גסה לפיכך
אזל מקום שנהגו למכור לחם בחמה דקא מכרין ובמקום שנהגו
שלא למכור אין מוכרין אבל בחמה גסה ככל מקום אין מוכרין להם
מפני שהיא מיוחדת למלאכה יותר וגזרו בה ואסרו למכרה אמילו
לישראל החשוד למכור לעמ תל ידי סרסור שרי אמילו עמ דאי משו'
נסינוי תא לא ידעה רקליה דאולא מחמתיה ואי משום שאלה ושכיר'
סרסור כיון דלאו דרירה הוא לא מושיל ולא מוגד ועוד משום דלא
ליגילי סמא שהסרסור מקפיד כזה יותר מן הכעל בית משום רוחא
דירה וכן אם ידע שהעמ קונה אותה להשימה מותר ועכשיו נרצו
חיתר ככל חמטעם לפי שביניהם היו דרים הרבה יהודים ביהוד והיו
יכולין לעמוד בגזירה זו שהיו יכולי' למכור זה לזה אבל האית שמעט
יהודים דרים במקום אחר ואי לא אובני' לעמ איכא פסידא חוה ליה
גזירה שאין רוב החבור יכולין לעמוד בה וכבר חיסבם מפי חכמים ול'
שאין גזרים גזירה על הציבור שאין רוב הציבו יכולין לעמוד בה ולא
כבעי' אם יש לישראל בחמה שמותר למכרה אלא אמילו לכתחלה
לקנותה על מנת למכרה או להשכיר לעמ ולהרויח בה נהגו הירר
משום דאיכא פסידא דרוחא פרנסתו ומחיתו אם לא יתירו לו :

ה אין מוכרין לעמ ולא לישראל החשוד למכור לחם ולא לישראל
ליסמים דבר שיש בו נזק לרבים כגון דובים ואריות ולא שום
כלי זיק ולא סך שקורין שט' אק בלשון אשכנז ועושין אותו לתפוש
בו החיובים ולא כבלים וקולרין ושלשלאות של ברזל ואמילו עשרת
של ברזל שראוי לעשות ממנו כלי זיון אין מוכרין להם ולא משהויים
להם כלי זיון ולא בונים להם מקום שדנים בו בני אדם וכל אלו אסורי'
משום שלא יסייעו לדבר עבירה שיבא לחייק בהם לישראל וללסמים
ישראל אסור למכור אמילו אין דרכו להרוג בהן ממ' כיון שע' ריויין
הוא עומד על נפשו שלא יוכלו לעבוד כנגדו ומלסמם תבריות אסור :
ו והאידינא שאנו דרין ביניהם ודרכן לברות עמנו ברית מוכרין
לחן כל כלי זיון לעברי' המלך ונייסותיו מפני שעושין עמיהם
מלחמה עם שונאי המדינת ההצלה ונמצא חם מנינים גם כן עלינו
שאנו שרויין ביניהם :

ז כתיב בתורה לא תחנם ופירשו חכמים ול שהוא לשון חנייה
כלומר לא תתן להם חנייה בקרקע וסתם חניית ישראל הוה
בארץ ישראל לפיכך אמרו שאין מוכרין לחן בארץ ישראל כל דבר

יורה דעה הלכות ע"א סימן קנב קנ"ג קנ"ד קנ"ה נב

קנב

שלא יאכל הישראל עם הע"א. פ"ג על פי שאוכל משלו ובו בסיעופים

ד אשה ישראלית לא תתייחד עם ע"א אפילו הם רבים ונשותיהם עמה אף על גב דככהו נבי ישראל שרי אפילו כאיש אחוה אשתו עמו מפני שאשתו משבתתו כדאית בלבוש הבדן וארגמן סימן כ"ב נבי ע"א אסור אפילו הם רבים משום דפריצו בעריות ואינם נושבים אפילו בנשותיהם אבל עם הע"א מותרת ישראלית להתיחד דאין לאסור משום שפיכות דמים דמרתה עליה כיון שאינה בת מלחמה ומשום שהע"א מצויין אצל נשי דביריות גב אין לאסור כמו בבגדמה דאשה גב דעת היא ובשטר"א שיבא תק"א תצ"א מ"ד

קנ"ד ריני מילדת נכרית וישראלית ובו בסיעופים

נכרית לא תיילד לישראלית בינה לביתה ואפילו היא מבחית בפני שהשודה על שפיכות דמים וחיישין שפ"א תמית ד"גולד וליכא למימר כיון שהיא מוכחשת לא מרעא לנפשיה כדאכרינן גבי דמ"א ע"א דסאני הכא שיכולה לומר כך נולד ולא היה חי כעולם ולא מרעא נפשה בזה אפילו אחרות עוסדות על גבה אסור שאינן יכולין להרניש א"א תמיתו שהיא יכולה להמיתו בהשטת ידה לפניו ואין ראות וכן לא תניק נכרית לבן ישראל ואפילו אחרים עוסדי על גבה שבקל תוכל להמיתו בעת החנקה ברא שאסורה בבית המילדת או בבית המינק ע"א אבל בביתו של ישראל מותר לילד בין להניק אם אחרים עומדים על גבה או יוצאים ונכנסים שם דמרתתא ולא תעשה דמ"א שלא תצדיקו עמה לכרה בלילה להניק אפי' בבית ישראל דכלילת לא מירתתא

קנ"ה ישראלית לא תניק בן ע"א אפילו בשכר מפני שמגדלת בן לע"א זליכא למיחש משום איבה דאי מפגודה היא אמרת

בעינא לאיניסרין ואין דרך לישא כינקת דמאיכא עליו ואי אשת איש היא אמרה לא קא מודהימנא כאמי גבראי ואשה שיש לה חלב הרבה ותצערת אותה מותרת להניק בן ע"א דלא צולי נפשא מצערא קעברא וצרי ולא תיילד ישראלית את הע"א שמילדת בן לע"א ויכולה לשמט ולומר איני בקיאה בכך אלא אם כן היא ידועה לכיילדת שאז מותר משום איבה מיהודיוקא בשכר אבל לא בחנם ודוקא כחול אבל לא בשבת אפילו בשכר שיכולה לומר לא אחלל שבת בעבורך ואף על גב דהוה דמילדן נשי דידן בשבת ליכא איבה בזה דיכולה למימר דידן דמנטי שבתא כהלליון עליהו וידכו דלא מנטי שבתא לא כהלליון עליכו ואסור ללכד אומנות לע"א שמלכדו להחיות עצמו ודרי מדיח בן לע"א

קנ"ה אם מותר להתרפאות מע"א ובו בסיעופים

כל מכה וכל חולי שיש בהן סכנהם שמחללין עליה את חשב' אין מתרפאין מן הע"א שאינם מוסחים להבי מפני שהשורין על שפיכות דמים ודאי יהרגו ולא יחוש שיאמרו עליו שהוא הרגו ואינו פקי ברפואות שיש לו טענה לומר מוסכן היה למתולא משום הסרון בקיאותו ואפילו הוא ספק חי ספק מת אין מתרפאין ממנו שודאי ימיתו כיון שיוכל ליטמט בטענה זו אבל אם ודאי ימות אלא שרוצין לפקוד להיטעה מתרפאין ממנו דלשמה יקרב מיתתו לא חיישין ואם אכרי סס פלוגי יפה לו וסס פלוגי רע לו יכול לסמוך עליו שירא שמא ישאל גם לאחרים וחיישין שמא ימצא שקרין מיהו לא יקחנו ממנו בסעות דכרי למכו' מקחו לא חיישין לשמא ימצא שקרין וחולי שאין בו סכנה אף על פי שצריך אוכנ' מתרפאין מהן שלא יחוש לרפאותו כיון שלא יוכל להמיתו שאם ימיתו יאמרו בידים המיתו ולא יחיה לו טענה על מיתתו וחלי דמי לא עניד במת דברים אמורים כשאינו מוסח לרבים אבל אם הוא מוסח לרבים מתרפאין ממנו בכל דבר דלא מרע לנפשיה וכשאינו מוסח לרבים נפשי לא אמרו דאסור לא בחנם אבל בשכ' הכל מותר דחיישין לפסידא דאפשיה וכן נהגו להקל וכל חסיד קל שהם מוסחי לענין חקוק דין ומותרין לחקוי ממנו וכל מה שאמרו חיישי' כשכ"א הע"א לרפאותו בספי' אבל אם בא לרפאותו בלחש כאתר' מהכל שאין סכנה בלחש בבה דברי' אמורי' בסתם שאינו יודע אם מוכיר סס ע"א אבל אם יודע שמוכיר סס ע"א אסור אפילו אם יודע שמוכיר סס שלא יאמרו מן הע"א נתרפא דבע"א אמרו יהרגו ואי יעבור כמו שיתבאר סי' קנ"ז והא דבסתם לחש מותר נמי לא אמרו לא בסתם ע"א שאינו מין אבל מין אפילו סתם לחש נמי אסור שודאי מוכיר סס ע"א וכן אסור ללמוד ממנו לחש ומיהו להתרפאין ממנו ע"י סס אפילו מין דינו כשאר ע"א דעלמא לכל דבר

א ע"א העושה משה לחופת בנו או בתו אסור לישראל לאכול

בה אפילו אוכל משלו ושכש שלו עומד עליו ומשמשו והאכל או שותה שם כעלה עליו הכתוב כאילו אוכל מזבחי מתי' שני' אסור וקרא לך ואבלת נאכחו וכדכתיב וקרא לך ולא כתיב סתם ואכלת מוכחו שמע מינה דהכי קאמר קרא כשיקרא לך ואתה רחמל סתם אפילו אתה אוכל משלך על ידי קריאתו אותך סתם מעלה אני עליך צאילו אבלת מוכחו שהוא זכאי מתי' וסתם קריאה משמע כשיקרא אותך לסעודת משה של שמה כמזן החנות בנו ובתו אבל שצ"ד כעודות של דרכי' עלום מותר ובסעודה משה של שמה מאימרי' אסור קד' תחופה משנתחיל להכיר דרכי' הסעוד וכן לאחר ימי המסת' כל שלשים יום חבל חנא לצורך הסעודה ואסור במה דברי' אמודי' בסת' אבל אם אמר הע"א בפירוש שממינו בשביל החופה אפילו עד שנים עשר חדש אסור ולאחר שנים עשר חדש מותר אפילו אומר בשביל החופה שאין כאן עוד שום שבתה בזה השן דדש רש ואר' השו' אפילו אחר שני' עשר חדש אסור שהע"א בשטח בגואיל ומודה לע"א שהישראל' כבוד וזמא שח"א מכירו ומכברו ביותר בשביל השיבותו

ב ודוקא כשהולך לבית הע"א על ידי הקריאה ואוכל סתם אסור אבל אם ע"א ששוחט חופה מולה לישראל לביתו עופות חיים או דגים או אפילו בשר שחוט כדרכו מותר לאוכלו בביתו שאין כאן וקרא לך וגומר דמ"א שלה לביתו

קנ"ו ריני ייחוד ישראל וישראלית עם הע"א ובו בסיעופים

א אין מעמידין בהמות בפונדקאו' של ע"א מפני שהשורין על הרביעה וחייא אחת משבע מצות בני נח שנאסרו בה ויש כאן כשם לפני עור לא תתן מכשול ואסור אפילו זכרים אצל זכרים וגם בזכרי' שייך רביעה ואפילו נקבות אצל נקבות גב אסורים מפני שהע"א מצויק אצל נשי חביריהן ומצא זו בהמה וירביענה זו יולדך אסור אפילו נקבות אצל נקבות ואין צריך לומר נקבות אצל זכרי' או זכרים אצל נקבו' ולא אמרינן דוקא נקבו' אצל נקבות אסורים משום שהע"א מצויין אצל נשי חביריה' ואם יבא אחד לינו' עם הגוי ע"א ולא ימצאנה או לא תתרגנה לו תקיף יצרו עליה ומרכיע את הכתמה אבל נקבות אצל זכרים לא קתקיף כל כך ומותר לא אמרינן חכי' אם הכל אסור דחשידו אכולה וכן אין מוסרין בהמה לרועה שלהן שמא ירביענה במה דברים אמורים בוסן ובמקום שהם השודים על הרביעה אבל במקומות הללו ובזמן הזה אינם השודי' ואדרבה הם מבי' ועונשין עליה לפיכך הכל מותר

ב אין מוסרין לחם תינוק ללמוד ספר או אומנות שלא ימטנו למאנות ולא יתייחד ישראל עם ע"א מפני שהשורין על שפיכות דמים

ג אם נגדמן לז' ע"א בדרך אם הוא הנוד סוף טופלו לימינו ואם היה לע"א מקל ביד טופלו לשמאלו מפני שדרך דמיין לחונדו בשמאלו ומצא שנשאל הישראל את הע"א לימינו הסיף סמוך ליד ימין של ישראל ואם ירצה הע"א להודנו ישלח הישראל יד ימינו בסיף שהוא סמוך לה ויאות בה שלא יחננו אבל המקל דרך לחביאו ביד ימין לפיכך טופלו הישראל לע"א לשמאלו כדי שתהא יד ימין הע"א שומקל בה סמוכה לישראל שאם ירצה הע"א לרבותו במקל יחיק הישראל במקל שהוא סמוך לו ואי טופלו לימינו חת המקל רחוק מיד של ישראל ולא היה יכול להחיק בו מיד כשירצה הע"א לתכותו דהו' עתים בעלמיה או יורדים בירידה לא יהא הישראל למטה דהע"א לכעלה אלא יהא לעולם שיהא הישראל למעלה כגון בירידה יהא ישראל אחרון ובעלמיה יהא ראשון ובלבד שיהא טופלו לימינו גם כן שלא יהא הע"א ממש אחריו דכ"א חיי' גזנא וכול' יותר להחר' ממנו שלא יכנו' ולא ישהה לפניו לעולם שלא ידון את גולגולתו ואם ישא לו הע"א להיכן אתה הולך ירה' לו הדרך שאם צריך לילך פרסת יאמר שתי פרסאות אני הולך שמא ימתי' הע"א מלהכותו עד פרסת שנייה והוא יפריש ממנו קודם לבן

לבוש עטרת זהב הלכות עבודת אלילים סימן קנו קנו

על איזו עבודת דרגואל יעבוד וכו' ג
סעיפים :

קנו

א נבנו ונבררנו שכל כל עבירו שבחורה חזק מעט וגילו עריות וטפירות דמים אם אומרים לו שיעבור עליהם או יתרגו אם הוא בצנע' אם ירצה יכול לעבור עליהם ואל יתרגו בהם אמרה רחמנ' ולא טימות כזן מיהו אם ירצה להתמיר על עצמו וליהרג רשאי ולא אמרי שמתחייב בגופו חזק כיון שכוונתו לשם שמים שהקט' מכוין להעבירו על הדין והוא מוסר עצמו לשמים תרי הו' בכלל חסדי ישראל ומקדשי שמו ית וכל שכן אם הוא אדם גדול חסד וירא שמים ורואה שדודו פרוץ בכך שרשאו לקדש את הססולתו עצמו אפילו על מצות קלה כרי שלמדו העם ליראה את הססולתו ככל לבנם וככל נפשם ואם אינו רוצה להתמיר על עצמו ליהרג ויוכל להי' עצמו בפסוק חייב לתת כל אשר לו ולא יעבור דוחי בהם אמרה תורה כלום סמינו חייב למסור חיותו בשביל המצוה אבל סמונו חייב למסור כל אשר לו ולא יעבור אפילו מצות קלה שבחורה אם יכול להציל עצמו במסע מיתר ממקום שאמרול כל מקום שיש מידו לסוד' ואינו מודיע הוא נתפס באותו עון לא הטילו עליו לפחות אלא כשיכול לסוד' ולא יבא לו מצוה חזק ממנו מזה אבל יש חשש היקף התנאות ממנו בתוך התפארת אין צריך לפחות ואין צריך להוסיף סמונו על זה ושעמ' דמספר הוא שאם הוא יתן כל אשר לו כדי שיכחה ביד אחרים היום או לפחד יחזרו לפחדם ומה תועיל הפחדתו והוא ראמרינו בכל ש' העבירות שיעבור ואל יתרגו בצנעה וכמו שאמרנו דליכא קידוש השם בכך אבל בפרהסיא דאיכא קידוש השם יתרגו ולא יעבור אפ' במצוה קלה כגון שהקט' ירצה לכפר לששת ערקת' הסמנ' להעבירו על הדין בכך יקדש השם ויתרגו ואל יעבור דכתיב לא תחללו את שם קדשי ונא ונקדשתי בתוך בני ישראל ואין פרהסיא בפחות מעשר בני יסדא דילפינ' תוך תוך לג' פתי' הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל וכתיב התם גבי כרגלים הכרלו בתוך העדה הזאת מה להלן גבי כרגלים היו עשרה דיהוטיע וכלב ל' היו עמרו' בכלל והיו כול' בני ישראל אפ' כן ונקדשתי בתוך בני ישראל וקא כמיש עשרה' וכול' בני ישראל אבל אם יש פחות מי' בני ישראל אפ' יש שם הרבת קא ותשעת יהודים אינו צריך ליהרג בשביל קידוש השם אלא יעבור ואל יתרגו אם ירצה וכל חכמי דאמרינו יתרגו ואל יעבור ברא' שהקט' סבין להעבירו על דת אבל אם אין הקט' מכוין אל' לר' נאמ' כגון שיאמר לו בשל לי קדרה כשבת דלהנאת אבילתו הוא עושה וניצנא מיה טורח אפילו בפרהסיא ואפילו לר' חסיד על עצמו אינו רשאי דכחובל בגופו הוא שאין קידוש השם בזה אם יתרגו ואם התא' שערש הגורה על ישראל לבר' רחמנא לילצן אפ' לשנת ערקתא הסמנ' שאינו אלא מנהג יחרות בעלמא ואפילו מראה דלהנאתו עשה יתרגו ואל יעבור דכיון דאיתו פקעם שעת נזירה הוא גמ' ואי כל מעו שעושי' אין כוונתם אלא להעביר על דת וכרי שלא ידגילו הקט' הד' לר' ד' הלבבו ולתפר התורה ולבטלה יתרגו ואל יעבור וכל זה דקא' אם רוצים להעבירו על מצות לא תעשה שאם יעבור עליו ועש' מעשות עבירה בידו יעבור על התורה אבל אם נזרו גזרה שלא לקיים מצוה עשה אין צריך לקיימה ושיהרגו שבין שכיוס דנזורה אינו עובר על התורה בידים אלא בשב' וא' תעשה יכול לישב בטל לקיים נזירתם ושלא לעשות המצוה ועוד שודי חסידי' לכמלתא מצוה בעל כרחי' כגון שניצחו במשפט שלא יוכל לעשו' שם מצוה או שיקחו ממנו ציצית ותפילין ותבטל המצוה מליה חילתך תבטל וא' יתרגו מיהו גם כן אם ירצה להתמיר לקיימה אפ' על פי שידע שיתרגו חרשו' כעד ואינו נקרא חובל בגופו כי דאי גפ' חסידו ויראת שמי וקדו' השם הוא וכל זה גשאר עבירו אבל בעא תע' וסד' אמילו בצנע' ואפילו שלא פשע' תערה ואפילו אין הקט' מכוין אל' להנאתו יתרגו ואל יעבור וכל זה ילאן מקראי ע'א דכתיב ואתבת את' מ' מליקד ונמר פירש שלא חמירי בעא' בכל לבקד ובכל נשקד ובכל סודד ומקשינו' אם נאמר בגל' גאסד למה נאמר בגל' סאסד ואם נאמר בגל' סאסד למה נאמר בכל נפשך לכתוב הססבר טפילתי האידך בקי' אלא אומרינו אם יש לך אדם שגופו חביב עליו ומסמונו לך נאמר בכל נפשך ואם יש לך אדם שסמונו חביב עליו כגופו לך נאמר בכל נפשך פליתר תנא איתבו חביבה עליך יותר בכל החביב לך הרי ע'א נע' דס' דכתיב כי נאמר יקום אש על רעהו ורעהו נפש מן חרבו דהיה וכי מה למנו פרעה כלומר מה למנו פרעה כן למנו אר' האצט דקאמר לך קרא אין לנצ'ר חטא מפשע מצו' כי כאשר יקום

ב זע'א סתם שמונו מין שכח לרפואה את ישראל ואל קח ממים אלו או כאלו זה שהוא של ע'א אסור להתרפאות ממנו מפני שתולת רפואתו בע'א ודוקא שאמר לו שאין לו רפואה אלא במים אלו ואילו זה שהן של ע'א שאו נראה כאלו הישראל נותן מסמור בע'א ובכשיך אפתח אבל אם אמר לו קח ממים אלו או כאלו זה ולא הזכיר לו שם ע'א אף על פי שאין אותו מים ואותו אילו מצוין לא של הע'א מותר כיון שלא הלה הרפואה במה שהם של ע'א לא מכשך אבתרה ויש אסורין גם כן ואפילו אכר לו סתם הבא לי עלים כאלו והביא לו עלים מעצי אסורה אסור אפי' אם ימות משו' דלא ידבק ביד קאוסה מן חרסו כתיב ואף על גב דליקד ל' דע'א מס' ובשאר אסורין לא אמרינו יתרגו ואל יעבור סל' לאוין הנוגעין בע'א אף על פי שאינו מסוס ע'א כמש קל' פ' יתרגו ואל יעבור :

ג הדוקא מפנינו ע'א קל' יתרגו ואל יעבור כמו שיתבאר טעמא סל' קנ' בעה' אבל בשאר אסורין אפי' אסורין תנאה מתרפואן כהן במקום סכנה אפילו דרך הנאתו דחי בהם אמר רחמנ' ולא שימרת כהן ושלא במקום סכנה כדרך הנאתו אסור ושלא כדרך הנאתו כגון קניה חלב של שור הנסקל על גבי מכתו שאין דרך הנאתו לאבא' וכן בשאר אסורין מותר רקל כל האסורין שאסרה תורה לא אפתח אלא כדרך הנאתו דבכלתו לשון אכילה כתיב בחורחיינו דרך הנאתו ורבנן הוא שאסרום בהנא אפילו שלא כדרך הנאתו ונפקוס אפר אף על פי שאין בו סכנה לא נזרו חזן סכלאי הכרס ובשר בחלב שאסורין אפילו מן התורה שלא כדרך הנאתו שבשנים אלו לא כתיב לשון אכילה רגבי כלאי כרס כתיב פן תקדש וכל הנאות במשבע גבי כשר בחלב נ'עפיים לא תבשל כתיב חר' מיניחו אסור לאיסו' הנאת' לפיכך אין מתרפא' כהן אפילו שלא כדרך הנאתו אלא במקום סכנה כמקום וחי כתב ושלא במקום סכנה אסורין אפי' שלא כדרך הנאתו וכל אסורין הנאת דרבנן מתרפאין כהן אפילו חולה שאין בו סכנה ואפילו יין נסך כוסן חזק מתרפאין בו ועל סימן קנ' ומותר לעשות ממנו כרחן אעפ' שהוא נבי' דרך הנאתו בכך שרגילין לעשו' ממנו כרחן לפעמים אפי' הבי בחולה לא נזרו אעפ' שאין בו סכנה וכל שכן שמתר לוף יין נסך כוסן חזק על גבי אש דריחא לא כילתא היא חר' אפי' לכריא מותר ודוקא כבי' האי גזנא התירו לחולת שאין בו סכנה אבל לאכול או לשחות תאיסו אעפ' שהוא מדרבנן לא התירו כיון שאין בו סכנה אכל לשרוף שרין או שאר דבר אסור לאוכלו לרפואה מות' אעפ' שאין בו סכנה ואעפ' שהוא אסור דאורייתא דכיון שגשרף אלא ליה אסור הדעשה כ'רשא בעלמא חזן סכנע' ע'א שאעפ' שגשרף אפרו אסור בתנא מסוס לא ירבך ונזרו וכל חולה שמאכילין אורע' תאיסור צריכין שתתא חרפואת ידעה אף על פי מוכחה דמסקא לא מתירין ליה אכילה אסור ואין מאכילין שום דבר אסור לחולה אם יכולין לעשות הרפואה פ' חר' כמו באיסור ואעפ' שצריך לשחוק קת' קודם שיצא מתחתיו כיון שאין סכנה בשתייה :

קנו עם מותר להסתפר מגוי עובד ע'א וכו' ג סעיפים :

א וכיון שהתירין על שפיכות דמים אין מסתפרין מן הע'א שמתא יתרגו לפיכך ברשות הרבים שחבל עכריס ושנים שם מותר דשירת מן העובדים ושפים וכן אם הוא מסתכל במראה מותר אפי' כבית הע'א מפני שע'א חושב כיון שהישראל הזה חרגיל עצמו לראות במראה אדם חשוב הוא וירא לעשות לו רעה :

ב ולא התירו לראות במראה אלא במסתמ' מן הע'א ובמי שאמרנו והה' כיתנא בו להציל עצמו מחזק או צער כגון שאמר אר' עצמו מזה לא יוכל לעשותו כתיב וקונו אם לא יראה במראה או שחושש בעצמו ורואה כשיאמ' מסוס רפואה אבל בלאו הכי אסור לראות במראה מסוס לא לבש גבר שמלת אש' ד'א הוא דאסור לראות במראה היינו דוקא במקום שאין דרך לראות במראה אלא הנשיב שאו יש בו משום לא ילבש גבר ויחז' אבל במקום שגם דרך הנאשים לראות בו מותר ואפילו במקום שנתנו להתמיר אם עושה לרפואה כגון להמיר עניו אף על פי שאינו חושש בעצמו אלא שמא יתן גזרת או שעושה להסיר הקסמים מפניו או נזנח מראשו שרי' וכן נזנח ועל' סימן קנ' :

ג וישראל הסספר את הע'א כיון שהגיע סמוך לכלותו כג' אצבע' שוכט את ידיו וכן תקרהה שעושים אסור לעשות להם שעושי' כן לשם ע'א ואסור לישראל לעשות :

יורה דעה הלכות עבודת אלילים סימן קנח

ובמקום יסמא בלילה יסמא אחת מישראל ואם יסמא חוץ
 כרע ללוי בראש לילה ולמחר בראית לילה כל סקסם שאמר יתג
 ואל יעבור ועבר ולא נהרג אף על גב שחלל את האם ועבר על לילה
 ולא תחלו וכו' על עשה דחוקדשותי נג' אף עונשין אותו לל
 במלקות ולא בשום עונש אחר דאנוס יחשב ופסוק כהכל דאנוס
 החמא פטירה דכתיב ולקחנה לאתעשה דבר פרא שלא חידה יכול
 למלט נפשו אבל אם היה יכול למלט נפשו ולפרוח מתחת יד היכלך
 הרשע ואיש עושה חרי זה נקרא עופר ע"א במיד ונמרר מן העול הנבא
 ויורר למדרגת התחתונה שבחנם :

ב אסור לאדם לומר שחזא ע"א כרי שלא יהרגו סקין שחזא
 שחזא ע"א חרי מדה לדתם וכו' בעיקר אבל אם כרי שלם
 וכיריהו שחזא יחרי משנה מלכושו בשעת הסגנת מתר קין שמיט
 אסור בפירוש שחזא ע"א הוא אנו עושה שום תרואה באלקות אלא
 שום משעם נפשו ואינו מכירם אותו ואפילו בלאים מותר ללכוש
 כרי להציל עצמו : ואף על פי שאסור לומר שחזא ע"א בכל מקום וכל
 לומר להם לטון דמשתמע לתרי אנשי שחזא ע"א יבני שחזא אדם שחזא
 ע"א וחזא כותנו לומר אחר ואינו דמסעי נפשיהו וכן כל כירוא כות
 שיוכל להקעותם שחזא יסכרו שחזא ע"א מות דאיננו אסעי אנפשיהו
 וכן בדרך זו בעצמות מי שלכו העלה סינא וחזק בנאמת איש אדם
 תכל אשתו לכא אליו לחטעותו באופן שיספור שבע על הערוח שרי
 וכל זה דוקא במקום שיש בו סכנה אבל שלא בסכנה כגון שילב
 בגדי ע"א כרי שלא יכרחו שחזא יחודי ועבור תכסם או כדומה לזה
 אסור לעשותו שסציל מכאז בע"א וזה לא התירית התורה :

ג במקומות שחזא נחנים קלון בפת ע"א שלהם שכל צי שיפוח
 לשם אפילו חזא חייב מתה נחיל ואין מביטין אותו פת לישראל
 לכרוח לשם להציל עצמו שאין זה נחנה כע"א בחמת סמדי שיש בה
 ממשות רק שחם כמעותם ושקרונם אינה רוצים להביטו משום כבוד
 והוא אינו עושה כלום חודאה בה מידו בשעת הגרה י"א שחזא אסור
 כיון ששעת הגירה הוא חסדו יאמריו מפני שבוזה בה נסקים נזיריהו
 יגיהו חרי בעיבור על דת שעושה רגנעם על סימקין :

קנה עובדי ע"א אסור להציל במדברות וכו' סעיפים

א הע"א עופר ע"א שאין בנינו וכו' מלחמה אין מספיק להם
 המיתה שחרי ותערה אמרה בתם והיו לך לטם ועכרין ולא
 צנתת להמיתם אבל אם נפג לבות כגון שרואין אחר מום שנפל לים
 אינו מעלהו שחרי אמרה תורה לא תעמוד על דם רעך אבל על דם
 ע"א מותר לעמוד שלא להצילו ואסור חכמים אפילו בשב לפיכך אסור
 לרשאותו אפילו בשכר אם לא חכא דאיבא מסום איבה שאינו יכול
 לחסמם מכאז שאו אפילו בתם מתר מסום איבה ומותר לנשו רשות
 בע"א אם תועיל כדי להתחכם ברפואות וכן הרין בישראלים תרועים
 בחמה דקם שלחן בארץ ישראל בזמן שהיו רוב שוחת של ישראל
 דסתמן רשעי היו שרעין התבמות בשדות ארצות גמולין אמתן וכן כל
 כירוא בהן כ"ד בישראל בעל עבירות והעובד ברשעו חסיד ושות
 בה כגון כרועי בחמה דקם שאסרנו שפקר בגנל והולכים רוסף
 באותה החמיר עליהם חכמים ול כדי שיתנו לכ לשוב אבל ישראל
 בעל עבירות שאינו עומד ברשעו חסיד אלא עושה עבירות להנאת
 עצמו כגון אוכל נבילות לתיאצק וכדומה כחם דהיינו כמאין להם
 היתירא אוכלים איסורא להתנאות וכפיש לשניהם היסודא ושיפורא
 לא שבקי היתירא ואכלי איסורא הריזה מצוה להצילו ואסור לעמוד
 על דכו כחרי שישראל חכמים ועל העבור שהוא מוחק בה שעושה
 להתנאות ובעל הנמול השלם ושלם לו נמולו ועדו בבא עתו

ב אבל המאנים והם כסודי ע"א כן ע"א בין ישראלים או ישראלים
 העושים עבירות להכעיס הדינו שיש לפנינוס היתירא ואסור
 וספקי היתירא ואכלי איסורא אפילו אבל נבלת או לבש שקטנו
 להכעיס הרי זה כמין והמסורים ממין ישראל לע"א והאשקורוסים והם
 ישראלים המבנים בתורה ובמבואה כל אלו מצוה לתורנם לבער הרע
 מן העולם ואינו כדומה לתורנם כפיף תורנ אודים ואם לאו יבא
 עליהם בעלילת ער שיסבב הרגתו כינר דאח אחד סהם שנפל לבא
 ויש סולם בבאר יקדים ויסול הסולם כדי שלא יעלה ויש בירר להקטם
 ולומר חריני מחר להודיד את כפי מן הגג ואחרינו לך וכיוצ' בפרקים
 אלו ער שבין כך ימות שם מוכדי לע"א נזמן הוה שסכסר לעצם וכסכאין
 בין הע"א לעבוד ע"א כמותם הרי חם כפי בוכר להכעיס וכו' וידין אותן
 ולא

איש גורמסמע כי תיכו דחתם אנתפסור חנ' היא פטירה וזה נלמד
 מהתם כיון דכתיב במירוש און לטרת חמא משמט מות אכ כי כאשר
 יקום למה לי מעתה הרי זה בא ללמד ובמזא אף למר כלומר תרועיהו
 חוקסו להדי-סקיש רוצה לנערה המפורסת מה נערה המפורסת ניתן
 להצילה בנפשו-דכתיב ואין טסיע לה מכלל הא יש משיע בכל מה
 שיוכל להושיע לה וישע לה אף רוצה ניתן להצילו . במסור וסקיש
 נערה המפורסת לרתנה מה רוצה יתיר וז' עבוד שום אומרים לו חרי
 רוצה וחרוג את חנפס ואם לא חריני חריני יתיר וז' עבוד אף נערה
 המפורסת היתיר וז' תעבור חרי גע' מרדח נלמד נערה המפורסת
 בכלל גע' תואכות רוצה נפיה מכל סברא הוא דמי יומר דחמא דירך
 סומק טפי דלמא דמא דהחזא גברא סומק טפי פי' סברא הוא שום
 אומרים לו חרוג את הנפש ואם לא חריני חריני אומרי' חריני וז' אל
 תעבור דמי יודע שיהא דמא דירך חביב ונראה ליוצרך יודע דמס
 חריני דחריני אסור רחמנא לעבור על המצות משום וחי כחם הינו
 משום דיקרה בעיני גטמה של ישראל וחמא נבי רוצה כיון בסף סוף
 איבא איבור נשכח ישראל למה יהא מותר לעבור מי יודע שנפשו
 תביבתי ליתרו יתיר בנפש חבירו לכך אומרים לו תיהרג ואל תעבור
 שאם אתה תהרג את חבירך איבא תרתי לרועות איבוד נשכח בירך
 שחזא יקרה בעיני חסי כשלך וגם אתה תהרה מצות קונר שאסור לא
 גרעה אבל אם תיהרג אמה ליכא אלא חריא רועות איבוד נשכח
 ותיאלא יעבור על מצות קונר בזה שהוא לא יעשה לך כלום לפיכך
 תיהרג אמה ולא תעבור מצות בראיך דעל זה לא נאמר חרי כחם ולא
 גימות בהם וכו' חנ' אין להלך בין שעת הגרה לשלא בשעת הגרה
 ובין בגנעם לפרחסיא ובין להנאת עצמן לשלא להנאת עצמן דאלו
 הג' אונ משום חילול השם אסרי אלא משום חוסר עצמן חילוך בכל
 ענין אסרי וכל זה דוקא בשאסורי לו לעשות מעשה כנגד התורה
 יתיר ואל יעבור אבל אם אין אומרים לו לעשות מעשה כגון שאמין
 את האשה לבא עליה שהיא אינה עושה מעשה דרקקע עולם חיה
 אינה חייבת לתת עצמה להורג אלא היא תהא שושכבת והכעל
 יעשה מעשה וכן באיש שהוא כבר מקשה ונפשו ורצוים לתקוע אותו
 בערותו אינו חייב ליהרג וכן אם אומרים לו רצה להשליך עצמו על
 התינוק הממער התינוק והורג אינו צריך ליהרג שהוא אינו עש' כלום
 אבל לעשות מעשה כגון שאומרים לאשח תביא ערוה עליך תיהרג
 ואל תעבור וכן האיש שאינו מקשה ואומרים לו רצה לתקוע אותך
 בערות יתיר ואל יעבור ולא מצי למישר לא עבידנא מעשה שאין
 קיטוי אלא לדעת ומה שחזא מתקשה חרי מעשה וכל אסורי' הנוגעים
 בע"א וכו' אף על פי שאין בהן מיתה אלא לאוין בעלמא כולם
 בכלל הג' חם חריני ליהרג ולא לעבור בתם חרן מלאו הלפני עוד ללא
 שתן מכשיל דאף על גב שהוא נוגע בהן מ' חו' כולל כל העבירות ואין
 אומרים כתיבתו ואל יעבור אלא כמו שאר עבירות הוא העבור ואל
 יתיר אפילו בדבר הנוגע באלו חג' עבירות דמנו דחי בהן קאי עליו
 בשאר עבירות קאי נמי עליו בתרן ע"א חמא על בת ישראל לא בכלל
 עריות הוא דאי בנייה וכו' גירות כות רין של שם הוא וז' דרך התנות
 בלא תתחן בהם נקמא דמסאר עבירות הוא ולא מכלל גע' אכ' דחא
 ששטת איש חיה ככלל גע' כמו בישראל וכן ישראל חמא על הע"א בכלל
 גע' הוא דחמא מדייבי מיתות הוא דחמא קנא' חוגע' בו וסחיבי כד' תות
 גמי קחשיב ליה קרא דכתיב יכרת הלאיש אשר יעשנה נג' ע"א
 שאסורי' ישראלים תנו לנו אחד מכם ותרנו וזה האם לא התנו נרדום
 כולכם ויהרגו כלם ולא יתנו שום אחר מתם ולא כל בנינו לכוהר
 אנו' סחם שירנו אבל אם יחדו הע"א אחר סחם ואסרו תנו לנו את זה
 ותהרגנו או נחרנו אתכם י"א יתנהו ולא יתנו כולם וראיה משבע כן
 גברי שססריו בני העיר להציל כלם ואפילו אינם לא ג' יתנהו הע"א
 אחד מתם מוטב שיהרג אחד ולא יתנו רבים או אפילו שנים ואולי
 אפילו אינם אלא שנים ואסרו לאחד מסור ל' חבירך או אחרך ג' אם
 תוא גבור מכאז יכול למסור ולאדם לאומרים לו חרוג חבירך ג' או
 אחרך דאמרין יתיר ואל יעבור דחתם הוא צריך לעשות מעשה
 חריניו ולעבור על מצות קונר שאסור ל'א תרעה ואמרין מא חריני
 דרסק סומק טפי בו וכדפרישי' לעיל אבל חמא אינו עושה מעשה חריני'
 אלא המסירה לידו ח' א' אפילו כפי חאי נחא ואפילו רבי' אינם רשאים
 למסרו ואף על פי שיהרגו לומר תנו לנו את זה ויהרגו ואל יסריו
 וסעשה דשבע בן גברי שאני דשבע בן בכרי חייב מיתה מד' ג' חות
 דמורד במלכות בית דוד הוה ולפי זה הוה ח' א' חיה זה שתבעו חיי מיתה
 למלכות מסרין אותו להם אלא שאין מרין לתן לעשות כן שמינו
 פרה חסירות וכן הרין בגשים שאסרו להם ע"א תנו לנו אחר' מכם

לבוש עטרת ורב הלכות ריבית סימן קנט קס

שנשבח לבין העמ' ואסור להלוות לו ברביעית ואצל שאסור ללוות
ממנו ברביעית

ולא בעליו וממ' אם בא לשוכ' אין מחסרין עליו שקשה לו לפרוט. מן
העמ' והיישגן שלא יחזור לסרו ועל בלבוש עיר שושן סימן תפת:

קס גודל איסור הריבית וכו' סעיפים:

ריבית הואיל ואתא לקח ממא' בית סילת' מאר מאר צריך אדם
ליזדר באיסור ריבית שסבה לאינן נאמרו בו ואפילו הל' ונותנו
עובר בלא הלאהוד לא תשך מרלא כתיב לא תשוך פשעך רללוות
צותה התור' שלא יגרסו שאחיו ישוך אותו כלומר לא ילוה ממנו לתת
לו ריבית מה שלא מציעו כן ככל שאר דיני ממונות שאם אדם רוצה
ליזוך בממנו ונתתם לחבירו אין סוחים בידו וכאן אסרה לו לתת
לחבירו מללא הודף ריבית:

ב וקטשור מהכתב מאד בפני שחוא ככופר ביציאת מצרים ובאלהי
ישראל שאין לו חלק לעם ונכסיו מתמוטטים כמו שהסמיכו כל
זה אקראי ולא עמד אלא אמילו והערב והקדים וכל המתעסקין לסייע
להבריקם בלא דלא תשימך עליו נשך שכן הוא משמעות לא
תשימך לשוך רבים ומשום לפני עור לא תתן מכשול ואין חילוק בין
עשיר לעני בעניין ריבית דהא הלאוין סתמא נאמרו:

ג המלות מעותיו לתור' שחום של עמ' וכלוה אותם לשרא' ברביעית
ואין לה' הודף מה רינו מסודי לחוקר לבבו ליפרע ממנו שפני
זה כתבת התורה בני ריבית אני הלא הויכס אשר התנאתי אתכם בארץ
מצרים תוודקדקו חול' מה עניין יציאת מצרים בני ריבית לומר לך
אוסר השי' אני הוא שחכחתי במצרים בין טפה של כבוד לספ' שאינ'
של כבוד אני הוא שעתיד ליפרע מפי שתולת' מעותיו בעמ' ומלו' אותם
לישראל ברביעית:

ד ועיקר איסור הריבית שתקפידה עליו התורה אינו אלא כחלוא'
שכן מטמע בספך לא תתן בנשך הלואה מטמע שכן אמ' שלם'
מרב' הונן כנשך וגומר ודוקא כשקפדן עמו בשעת ההלואה מרבתיב
לא תתן מטמע אשעת נתינת הכסף קפיד רחמנא אבל משום חומרת
איסור הריבית אמרו חול' שאפילו אם בשעת הפרעון נותן לו יות' מכות
שהלוה לו ולא התנה עמו מעולם ואינו אוטר לו שנתנו לו בסביל
ריבית אסור דמהו ברביעית ורחמנא לכא בעי ודוקא שכאו לידי המעו'
מתחלה דרך הלואה נרבתיבנא אבל אם ררך מקח ונכמר כאו לירד
ואחד כך חוסף לו בהרת המעו' לא אסרוהו דהל' כחאר וקונה כמנו:
ה אפילו אם אמר לו לווה למלוח בשעת נתינת הריבית אני מוחלו
אותו לך ונתנו לו פסתנה גמור' אסור לקבלו ממנו שכל ריבית
שבעולם מחילה היא אבל התורה לא מחלה ואכרה מחילה זו לפיכך
אין תמחלה בעלת כל' וס' ואסור לקבלו ממנו ואפילו מתנה על מנת
להחזיר אסור לקבלה ממנו ברביעית ואפילו ברביעית של דבריהם מיהו
אם קבלו ממנו ואפילו ריבית דאוריית' דהו' רינא שיתא' ברמיני' וצריך
להחזיר לו בעלת לו מחילה לפוטרו אחר כך שקבלו' כמו בכל גזל
שנכח למחול לו אחר שגולו שזהו השבתו:

ו ולא ריבית בשעת הלואה כל זמן שתמעות בידו לבד' אסרו אלא
אפילו ריבית מוקדמת וריבית מאוחרת נמי אסרו וחיבי דמי
מוקדמת כגון שנתן ענינו ללוות ממנו וחי' שולח לו דרוון ופיר' ואסור
בשביל מעותך שתלויני אני משגך לך זהו ריבית מוקדמת ודוקא
במתנה מועטת או אינו אסור אלא אם כן פירש אבל במתנה מרובת
אפילו לא שולח לו לא פתח ולא פירש הוי כאלו פירש ואסור שאין
דרך לשלוח מתנה מרבית לא אם כן רצה ליהנות ממנו שילו' ותר
זה ריבית' מאוחרת ה' כגון לאחר שהחזיר לו מעותיו שולח לו דרוון
מועט ופירש בשביל מעותיך שהיו בטלות אצלי או מתנה מרובת אפילו
לא פירש זהו ריבית מאוחרת ואסור אבל במתנה מועטת ונסתם שלא
פירש מתר' מיהו גם בפירוש אם עבר וקבל ממנו לא נקרא אלא אבק
ריבית ואינו יוצא ברמינין הואיל זלא קצין בשעת הלואה כמו שיתבאר
ברמיני' אבק ריבית בעה':

ז צריך המלוח להחזיר שלא ליגנו' מהלו' שום דבר כל זמן שמעותיו
בידו אפילו כדבר שהיה עושה לו אף אם לא הלוהו והם שהמלו'
נתנה מתלה בלא דעתו שכיון שנהנה ממנו בלא רשותו נרא' שסומך
עליו שבשביל מעותי' שיש לו בידו יכבול לו אבל אם נתנה ככנו
ברשותו מתר' כדבר שהיה עושה לו אף אם לא הלוהו ובלבד שלא
יהא דבר של פרהסיא כגון לדור בחצרו חנם ולהשתמש בעבדיו שזה
הוא אסור בכל עניין כדלקמן ואפילו ללכווד הלוח' עם המלוה תורת
בהגם ארעם בנו של המלוח שכנהגנו שהאב משלם שכר ללמוד עם
בנו לא ילמוד הלוח' עמו ב' יום אם לא היה רגיל בזה ללמוד עמו בהנ'
קודם שגלוהו:

הלכות ריבית

קנט שמותיה להלוות לעמ' למומריהם ברביעית וכו' סעיפים:

א דבר תורה מתר' להלוות לעמ' ברבי' ושעמא לא כדכתי' לנכרי
תשיך עליון לה דאנ' לנכרי תשוך סבעי ליה דאו הוה משמע
תשוך אותו כלומר תקח ממנו ריבית אבל מרבתיב תשיך לשוך מפעיל
הוא ומשמעו תגרסו לו שישך אותו כלומר יכול אתה ליתן לו ריבית
גלא שתקח ממנו ריבית אלא כיון שנתנה התורה השעם גבי ריבית
הוי אחיד עמך ועמ' און אנו מצווין להחיותו דאחיד כתיב שמעונו פיניה
שמתר' להלוות לעמ' ברביעית אבל חכמים אסרוהו גזירה שמה ילמד
גמעיניו כלומר שמתקן שילוחו מהיה לו משא ומתן עמו תמיד ילמד
במעשי' מיהו כתי' שאין לחוש להלא אסרוהו וגם כשאר כל אדם
לא אסרו אלא ריבית דאורייתא אבל ריבית ררבגן שרי וגם ברביעית
דאורייתא לא אסרו אלא כיתור סכדי חיי וגם זה דוקא כימיהם שהיו
דוב' והחיים דרישית' היו נושאין ונותנין זה עם זה והיו יכולין ליזדר
למשא ומתן עם העמ' אבל האיבנא שאינו אשור לנו להשתבר בשום
משא ומתן אם לא שנשא ותן עמכם אם כן לא שייך ברביעית שמה
ילמד ממעשיו שפי' משאר משא ומתן לפיכך נתנו כל אדם היתר
להלוות ברביעית לעמ' אפילו אינו תלמיד חכם ובכל מיני ריבית וזאת
להקשות גם בוניהם מ' שגורו על הלואה הריבית לעמ' משום שמה
ולמד ממעשיו יותר מבשאר משא ומתן שהרי לא מצינו בשום מקום
שגורו על שום משא ומתן עם העמ' משום שמה ילמד ממעשיו רק גבי
הלואה לתם ברביעית דכל' דאין זה קושיא רבימיחם שחיי חרבי' שדל'
גדים יחד היו יכולים לישא וליתן זה עם זה לא חשו חול' לגזור שלא
ישאו ויתנו עם עמ' משום שמה ילמד כו' דלמה ישא ויתן תמיד עם עמ'
ולא עם ישראל הבדיו וארובה כל ישראל בחזקת כשרים הם אצלם
גלא יעברו על סכך הדרש שדרשו ול' פפ' וכי תמכרו ממכר לעמיתך
או קנה מיד עמיתך שדרשו בו מנין כשאתה מוכר מכו' לישא חבירך
תל' וכי תמכרו ממכר לעמיתך כבוד ומנין שאם באת לקנות קנה
מישראל חבירך תל' או קנה מיד עמיתך לפיכך לא התברר למוד על'
שאר משא ומתן וגם לא אסרוהו מדרש דפסוק וכי תמכרו ממכ' וגומר
שאינו אלא אסמכתא דעיקר קרא לאו להכי הוא דאתא כדפרשי' שם
תעור גם תאסכתא לא נאמרה אלא להקדים הישרא' לעמ' ולא לאסר'
המשא והמתן עמכם אבל משא ומתן דהלואה ריבית דאיכבא הוא
שהוא נאסר לגבי ישראל תביר' ועוד שח' משא ומתן שלבו של אדם
גמטך אחריו מפני שחוא משא ומתן שאין בו טורח וריח בנקל הוה
הששוול שכל מי שיהיה לו בעות דרבתי' יעביר כל משאו ומתנו על
הריבית להלוות לעמ' והיה עסקו עמכם ולא יהיה לו שום עסק עם
ישראל המצוי לפיכך גזרו עליו שלא ילמד ממעשיו זה דוקא כימיהם
שהיו יכולין רוב הצבור לעמוד בו אבל בזמן הזה שאין יכולין לעמוד
וכראמך לא גזרו בו ככל שעמא:

ב מותר מתר' להלוותו ברביעית כיון שאין אנו מצווין להחיותו
ואסור ללוות חימנו ברביעית דאף על פי שחמא ישראל רוב'
ועובר משום כספך לא תתן לו בנשך כשהוא מלוה לישראל ברביעית
הגזנתו לו עובר משום גלא תשיך וגם משו' לפני עור לא תתן מכשול
ואין להקשות אם כן גם כשישראל מלוה לו ברביעית אית בידה משום
לפני עור וגזרה מכשילו למותר שיעבור על לא תשיך שאין זו קושי'
הכל תשיך גבי ישראל לוח לא נאסר לא במקום שהוא גם כן גזר למלו'
שלו שיעבור על לא תקח מאתו נשך אבל גבי מומר אין מלו' שלו עובר
על כל תק' הא מתר' ללוות לו כראמך ואם כן גם הוא גאינו עובר
משום כל תשיך ואין כאן למלוה גם כן משום לפני עור וגז' מיהו יש
מחמירין גם להלוותו וטוב להחמיר אם אפשר לישכח ממנו:

ג הכותיים יש להם דין מומרים כיון שהם מתחלה מעצמם חזרו
לסורם חזרו גם בנייהם להיחזק כמותם דהו' כמו עמ' שנתגיר חו'
לסורו אבל הקראים הם קצת אנוסים היו מתחלה שטעו בקבלתם
לפיכך אין להם דין מומרים ואסור להלוותם ברביעית ואין צריך לומר
שאסור ללוות מהם ברביעית וכן תינע שנשבה בין העמ' בינקותו דינו
כקראים ואסור להלוות לו ברביעית רכיון שמגודל הוא בכך הוי' כמו
אנוס וכן מותרת שילדהו מן חבירי' וקל שהבן הו' כמדין' הל' כתינוק

זוה דעה הלכות ריבית סימן קנח

נד

הסעות בעצמו מיד המלוה רק שולח לו הריבית על ידי שליח זה ודאי אסור דהוי כמו בא מיד לזה ליד מלוה כיון שקבל חקן מידו וכן אם שליח המלוה הלוח ללוח ריבית אף על פי שהלוחו שלח כדעת משלחו תעשה חשטר על שם המלוה כאלו הלוח לו תמלו עצמו ואסור דחשטר עבד ליה עיקר החלואה ודאי הוא נכתב על שם המלוה וגם הריבית יבא לידו והוי ריבית חבא מיד לזה ליד מלוה כך כתבנו בשם רש"י וגם פליגי מהרמב"ם ז"ל מביאו בהנהגותיו בשולחן ערוכות מהני מאד על מורי ז"ל אחרי ראותו דברי רבינו בית יוסף שכתב על זה וז"ל והוי יודע שאין דעת שום אחד מהפוסקים שזה לדעת רש"י בזה והוכיח בן מדברי הפוסקים ומדברי רבינו בעל המורים ז"ל וסיים בדבריו שלא תתיר רש"י דבר זה מעולם אלא איזה תלמיד טעות כתבו ותלמידי עצמו באילן גדול עכ"ל: על כן תמהתי על מורי ז"ל איך מה קדוש יאמר בן ולמה יקל מורי בזה להתיר על ידי שליח כי היה נל דאיסור גמור הוא מדאורייתא מטעם דהא טעמא דאין שליח לדבר עבירה אינו אלא משום דברי הרב דברי התלמיד דברי מי שזומעין כלומר ואין למשל עבירה במקשה זה שהיה לו שליח לחשטט ושלא לעשותו ולכך פטו המשלח אבל הייב השליח דהא בכל מקום נעשית העבירה כגון האומל לשלוחו צא ואכול חזיר וכה"ג והלך השליח ואכל אין המשלח נענש משום דברי התלמיד ודברי הרב כו' כשידע השליח ואם לא ידע השליח והאכל בלא ידיעה הרי עבר המשלח על לאו דלפני עור לא דתתן ככשול ומטעם במיד נעברה העבירה ה"נ נימא טעם נשכחה עבירה במי' אם ידע השליח דריבית הוא חבי נורם לבטל הלאוין דנשך ודלא תשיך ודאי כאילו אבל החזיר דהא מטעם נעברה העבירה ואי לא ידע השליח מן הריבית בשעת שהפיו אף על גב שלא בא מיד הלוח ליד מלוה מטעם הא עבר המשלח משום לפני עור וגומר נאכתי אומר אני אם הית' בן דעת התורה במה שלא אסרה אלא ריבית חבא מיד לזה ליד מלוה להתיר הריבית באופן זה היה כחובא ואיטלולא בעיני החמון ושכ' היה שלא לאסור הריבית כלל מלאוסרו ולהתירו בכ"ה שכל אחר מישראל יכול לעבור עליו ככל עת ושלא לקיים לאו דריבית כלל ולמה לו לכותבו אטו דנתינת הריבית בעלמא לברו מיד לזה ליד מלוה אסרה תורה וזוה הוא האיסור אף על פי שיבא לו החסדק כים מצד אחר ללוח וההנאה למלוה חלילה דהא לא אסרה הריבית אלא משום דהוי אחיך עמך ואי הותר באופן זה איך יתקיים דהוי אחיך עמך כל אחד חלוח או המלוה יעשו בן לעולם ולוח ריבית וכי קשה למצא שליח ישראל ואף על פי שסיימו בה כשה' רש"י ואסור לפרס' בפני עמי הארץ התורה לא צותה להעליב אם היה זה ההיתר מן התורה והתורה כפומבי ניתנה לכל ישראל לקטנים ולגדולים להכבדים ולעמי הארץ ומת שהתירה התורה ריבית שאינו בא מיד לזה ליד מלוה לא זו הדרך ולא זו העיר כי לא התירה התורה אלא באופן שבאותו ריבית יתקיים גם כן דהוי אחיך עמך ועל הצדדין שכתבנו שתנורנו אין לו מעורת להלוותו וכוונתו הוא להתחסד עם הלוח שיהיה לו מעות להחזירו ויש בזה ג"ל ללוח שמקיים בו גם כן דהוי אחיך עמך אבל בכ"ה שיאמר חס והלילה על כן אני אומר באמת א: כדנא דרבי ואישר חילי הייתי: מצות ומחרי' למהוקו בכל הספרים כיראתי קלי הדעת ועמי הארץ במעשיהם שקורין אותו ומתירין אותו להם לכתחלה והרי עי' ידי הרפום נתפרסם לכל תכרו גם על דברי רש"י לפי דעתם ודיני הריבית בעיניהם כחבא ואיטלולא אוי להם ולמזכ' כי יתמוטטו מנכסיהם ורעה תהיה אחריהם הגל' עך כתבתי: והנני כמבאר דבריו של ח"מי ז"ל שאמר כי איך יעלה על הדעת שרש"י התיר דבר זה ע"י שליח ישראל שיש בו כמה איסורים משום דברי הרב דברי התלמי' דברי מי שזומעין ולא דלפני עור לא תתן מכשול וכמה לאוין שיתבאר בסמוך יעברו ע"י שליחות ישראל ולקמן בסימן קס"ט כתב רבינו בעל המורים דהעיר בשם רש"י גם תראש וכל הפוסקים בשמו: אפ"ל גבי שליח ע"א דרדעת רש"י שיש שליחות לע"א לחזרא הרי הוא שלוחו של ישראל ואיסור' והיתר אין כאן לא משום דברי הרב כו' ולא משום לפני עור כולי' וז"ל העירו בשם רש"י שאסור ק' דהבא אסור ואיך יעלה על הדעת שיתיר רש"י אפילו ע"י ישראל שיש בו כמה איסורים כמו שנתבא' בסמוך לא ודאי צדקו דברי רבינו ח"מי שלא יצא זה מעולם מפ"י רש"י ושום תלמיד טעות כתבו ותלה עצמו באילן גדול ונתקן דודאי בכגון זה שלוחו של אדם כמותו לרעתו ולחובתו להאשימו בכל עונשים תנאמיים גבי ריבית ג'ל:

וואסר לאדם ללוח בריבית אפילו מבניו ומבני ביתו אף על פי שאינו מקפיד עליהם ובודאי נותנו להם במתנה גמורה אפ"ה אסור כרי שלא להגדילם ברב:

אף על גב דנשך האכור בתורה בפירוש לא נאמר אלא בכסף ואוכל דכתיב את כסףך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא דתתן אכלך וגומר דמשמע שממונו מתרבת בכך דכתיב מרבה הונו בנשך וגומר: מכל מקום רבתה התורה וכתבת נשך כל דבר אשר ישך לרבות כל מיני נשך שאסורין ולא לבר בכסף ואוכל אלא אפילו בכל דבר: לפיכך לא יאמר לחברו עשה עמי מלאכה עכשיו על מנת שגם אנכי אעשה עמך מלאכה אחרת שהיא כבדה מזו שאתה עושה עמי שזהו גם כן נשך וריבית שנושך אותו אחר כך כשיעשה עמו מלאכה חבברה וגם זה היה צריך להרבות בשכר לפועלים והרי נשך וריבית נתן לו בשכר שהמתין לו מלפודעו שכר עבודתו עך שיעשה דהוי עמו גם כן מלאכה חבברה אחר כך ואפילו באותה מלאכה עצמ' שייך בת ריבית כשיעשה זה עמו חיוס והוא יעשנה עמו אותה מלאכה בזמן אחר שהזמן יותר קשה עליו לעשות מחיוס כגון שיאמר לחבירו נכש עמי בגרד ואני מבכש עמך ברביעה שישי רביעה קשים למלאכה שכשתחא אבל באותה מלאכה וכוסן שזה לזה כגון שיאמר לו נכש עמי חיוס ואני מבכש עמך למחר מותר:

וכתאי טעמא יש אומר' גם כן שמותר לאדם לום לחבירו הלויני מאת והובים לחדש ימים ואחר כך גם אנכי אלוה אורחך מאת הובים לחדש אחר ויש אומרים שזה אסור' ולא רמי לנכש עמרי חיוס ומבכש עמך למחר תהאיל ועי' הלאות ממון באת לו הרי נוטל ממנו שכר אגר נמר בתריא כשכיל מצותיו שהיו כמלות אצלו וכוז' יש בו לתדמיר יותר תהאיל והתורה אסרה דרך הלאה בפירוש ועו"ל שגם בזה יש בו ענין כמו עשה עמי מלאכה קלה ואני אעשה עמך מלאכה כבדה שלפעמים שחדש אחר יותר טוב המשא ומתן אסרה דהוי כגון שבת החדש ישנן שייחות מציות או סחורה מצויה כגון במקומות שישנן ירדיו וכה"ג וחל כמו ריבית נמר ויש להחמיר ועין לקמן סימן קע"ו:

ואפילו ריבית דברים אסור דכתיב כל דבר אשר ישך משמע אפילו דיבור ישך לפיכך אם לא היה רגיל ח"ה להקדים שלום למלוה לא יקדים לו שלום כשכיל חלואתו:

וכן המלוה לא יאסר ללוח חודעני אם יבא איש פלוני ממקום פלוני כלומר לכשיבא פלוני ממקום פלוני חודעני דדבר בפני שצריך אני לו כי זה ריבית שהושב המלוה בפני שמעתי בידו של זה הוא צריך לעשות לו טובת הנאה זו וכיוצא בה אבל הוא אסור על כן מאד צריך לזהר בענין ריבית שלא לבקש שום צד היתר כי הוא רב המוסך לאדם ואם חיוס יפתח לו כחורה של מחס יוסף מיד יוס יום עך שיפתח לו כפתחו של אולם:

כל הפוסקים תנאמיים אצל ריבית אין משמעותם אלא שלח יקבל המלוה הריבית מן הלוח עצמו שכן כתיב גבי מלוה את כסףך לא תתן לו בנשך לו משמע ללוח וכן כתיב לוח כתיב לאוהך לא תשיך וגומר משמע לא החזירו אלא מלתת למלוה עצמו אבל ריבית שאינו בא מיד לזה ליד מלוה לא אסרתו התורה לפיכך מותר לאדם לומר לחברו חילך זה חלוח עשרה רגלין לפלוני ותו"ל שלא יחזור ויקחנה מחלוח וגם לא יאסר הלוח למלוה אפילו לאוהך אפ"ל פלוני יתן לך כשכילי אף על פי שאותו פלוני יתננו מכיסו והוא לא יחזירו לו מכל מקום נרא' כשלוחו ויא' שצריך גם כן שלא יפייסנו חלוח לאותו פלוני שיתן למלוה כשכיל שילוחו רק אם הוא מעצמו בלי ידיעת הלוח יאמר לחבירו אני אתן לך זה חלוח עשר רגלין לפלוני או הוא מותר ויש מתירין אפילו אם יפייסנו הלוח ליתן למלוה כשכילו רביון זה משלו הוא נותן ואין הלוח משלם לו מה לי פייסו מה לי לא פייסו ודאיך נעשה שלוחו אם משלו הוא נותן אפ"ל ודאי אפ"ה שרי: ויש מקילין עוד ואומרים שמותר לישראל לומר לחבירו ישראל לך ולוח לי מעות מפלוני ישראל בריב' ומותר לתת אחר כך הריבית לזה השליח להביאו לו משום שלא אסרה תורה אלא ריבית חבא מיד לזה ליד מלוה והשליח אינו עושה שום איסור דהוי ריבית לזה ריבית הוא ואי משום ששלוחו של אדם כמותו לרע דברי רש"י ודאי משום ששלוחו של אדם כמותו אלא כדבר היתר אבל ברבך האיסור אינו נעשה שלוחו מותר וסיימו דבריהם ואסרו אבל אין לפרסם הדבר בפני עמי הארץ שלא יבאו לחקל בעיקר הריבית ועוד אמרו ואף על גב שיש כפפקין ואוכרין יש לסמוך על זה בשעת הצורך ומכל מקום אם רלוח קבל

אסור לומר לחבירו אני אלוה אותך מנה ע"מ שתתן זה להקדש או לפלוני אפילו אותו פלוני הוא ע"א ואף על פי שאינו חייב לו כלום אסור והוי ריב' קצותה שכוין שבשליחותו הוא נותנו לו חו' כאלו

לבוש עטרת זהב הלכות ריבית סימן קכא

לא הלווהו ולא שלחהו ולא קצצו עמו כלום זנס האפטרופוס פטור
מלשלם שהלוה לא לאפטרופוס הוא נותן על דעת שיעקב לעצמו לא
כדי שיתן ליתומים והרי האפטרופוס אינו אלא סרסורא דהטאה הוא
ואין בו תורת השבן שאינו גולן עצמו וכן הדין במעות של הקר' עניים
אותו כו' :

כא האפטרופוס שיש בידו מעות של יתומים ושלחה ל' ישראלים
בריבית קצוצה וכשתובעין אותו להחזירו לאוכל כמינית
לומר מעות של יתומים או של הקרש היו וכבר נתתים להם והאכלתם
כבר אם לא בראיה ברורה שאותם המעות של יתומים היו ואם אין לו
ראיה ברורה מוציאין מידו ללות רכין דריבית קצוצה יוצא בריינין מן
התורה כמו שיתבאר בסימן קכ"א סעיף א' ה' האפטרופוס כמוציא מן
הלות ליתומים וזה לא כל במיניה אבל לנבי יתומים והקדש מיהא
נאמן לומר בשבועה שמה שחוציא מכנו היה מריבית שלהם אם
עדיין הוא מחזק במעות של יתומים ואם כבר נתן להם דהכל אינו
יכול להוציא מהם בלא ראיה והרי אין לו ראיה שאם יחזיק לו ראיה
גם ללוה לא היה צריך להחזיר ותפסד :

כב מותר ללות בריבית לפיקוח נפש כגון להציל נפש אחרת
מישראל שאין דבר עומד בפני פיקוח נפש וכן מצונו בעובדיה
שלוח בריבית מיוחדים בן אחאב לפרנס הנביאים במערה אבל קהל
הצרכים למעות מפני דוחק המסור אסור ללות בריבית מישראל לצורך
זה אפי' בריבית שאינו קצוצה שאין זה נקרא פיקוח נפש כי אין צרכי
הקהל סתם פיקוח נפש אם לא היה הצורך והדוחק גדול באר :

כג המלוה מעות לחבירו עם שכל מלאכה שתבא לדויתן אותה
לעשותה למלוה אעפ' שאין עושה עמו בזה אלא טובת הנאות
הרי זה ריבית דרבנן ואסור ולמד טובת הנאה מכון הוא חי ריבית
קצוצה והחזיק טובת הנאה כיוצא בזה שאסורה אבל דבר שאין בו
אין מחזיק טובת זה לזה ולפעמים לכשיודעין ועשנה המלו' ללו' ולפעמים
הלוה למלוה במידי שהוא שכיח ומצי' הרי זה מותר לעשות הלות
למלוה אפילו בעוד מעורטיו בידו :

קכא דין איזה אבק ריבית או ריבית דאורייתא וכו' יב סעיפים :

א בכל דבר שהוא מוסיף לו בפרעונו מהמת שהלו' לויש בו משום
ריבית דאוריית' בין כסף בכסף בין אוכל באוכל בין אכל באכל כבכסף
בין כסף באוכל בין שאר דברים בכסף אוכל בין כסף ואוכל בשאר
דברים בין שאר דברים זה כזה אף על גב דכתיב נשך כסף נשך אוכל
הא מרבנין מדכתיב כל דבר אשר ישך לרכות שכל דבר של הלוואה
יש בו משום איסור ריבית אפי' פחות משהו פרוטה יש בו איסור ריבית
דאורייתא לא שאין מציאין אותו בריינין מפני שאין ריינין נוקקין
לפחות משהו פרוטה כראיתא בהלכות דיינים בלבוש עיר שדן אבל
שאר ריבית קצוצה יוצאה בריינין דכתיב גבי ריבית וחי אחיך עמך
משמע לא תקח מאתו וגו' ואם לקחת אתה לית כי היכי דנחיה :

ב דוחק ריבית דאורייתא יוצאה ברייני' אבל ריבית דרבנן אינה
יוצאה בריינים שלא החמירו כל כך ואיזה ריבית דאורייתא
כך אמרו חול כללא דמילתא כל אגר נטר לו אסור פירוש שבשביב
חמתנת מעותיו הוא נותן לו שכר בין שבא לו החוב דרך הלוואה בין
דרך מקח וממכר או דרך שבירות כמו שיתבאר בע"ה והוא נותן לר'
יותר מחמת שממתין לו חרי זה ריבית ואסור אבל אין ריבית מן התורה
לא אגר נטר שנותן לו חמת הלו' שכן משמע לשון נשך כסף וגומר
מדכתיב מרבית חונו בנשך ותרבית וגו' וכן בהלוואה על הצדו ואל ע"כ
שידו' בו תנע או ישכירחו לו בפחות אבל אגר נטר שהוא נותן לו דרך
מקח וממכר ושבירות זהו הנקרא אבק ריבית ואינו אסור אלא מדרבנן
ואינו יוצא בריינין וזהו כל אבק ריבית שיתבאר לפנינו בע"ה אינה
יוצאה בריינין ואם בא לצאת ירי שמים חייב להחזיר בכל אבק
ריבית חוץ מריבית מאוחרת ומקורכת שהוא קל ואפילו לצאת ירי
שמים אינו חייב להחזיר :

ג לוח שנתן למלוה אבק ריבית וחזר ותפס ממנו לוח' שאינו רוצה
לתת ריבית אין תפישתו כלום ומפקינן ליה מיניה שכין שכבר
נתנו למלוה הרי הוא שלו :

ד הוא דאבק ריבית אינו יוצא בריינין דוקא כשקבלו המלו' מעות
הלוה שנתנו לו אבל אם קודם שקבלו טעו עליו הלוה שלא
יתנו לו ותמלוה הוציאו ממנו בעל כרחו ברייני' האוס' או ברייני' ישראל
שטעה והכריחו לשלם יוצא בריינין :

כאלו נתנו למלוה עצמו אין חילוק בין יאמר המלוה כך בין שאמר לו
הלוה מעצמו בך הלוויני ואני אתן לפלוני עכורך זה שזה הוי מיד לזה
ליר מלוה כיון שבעבורי ולהנאתו הוא נותן לזה :

מז וכן במעט זה יא' גם כן שאסור לומר לחבירו תן ד' דני' לפלו'
ואני אלוה לו מנה או שיא' בן ללוה עצמו אמור לפלו' שיתן
לך ד' דני' ואני אלוה לך בנה אסור שכיון שהוא אינו רוצה להלו' לו
ער שחבירו יתן לו גם כן הר דני' אס' כן יש לו הנאה במה שהלוה
יקבל אותם הר דני' במתנה מזה וע' שיקבל אותה הנאה דהוא
משעבר עצמו להלוות לזה המנה הוי ליה אותה הנאה ריבית' הלוה
למלוה בעד ההלוואה כמו גבי' אני אודך מנה עם שנתן וזו להקדש או
לפלו' כו' שאף על פי שאינו חייב לו כלום אלא הנא' שיש לו במה שזה
יקבל הוה על ידו הוא הריבית הנ' הבא :

יז ומינה שמענין שאם אין המלוה אומ' כלום אלא אח' מתחיל ואומ'
אני אתן לפלוני ד' דני' עם שאותה תלוה לו מאה מנה שזה
ודאי הוא מותר אעפ' שנהנת המלוה במה שזה נותן ללוה הר' זה אין
זה ריבית דהוי כמו האומר לפלוני חילך זה והלוה עשר דני' לפלו'
האמרינן לעיל שהוא מותר ובש' שמותר לאדם שיאמר לחבירו
חילך זה ואמור לפלוני שילויני מעות שאין זה ריבית כלל אלא שבר
אמירתו הוא נוטל ואפי' לכן המלוה מותר לומר כן והוא שיהא גדול
ואינו סומך על שלחן אביו אבל אם הוא סומך על שלחן אביו אסור
דכאילו נותנו ליר המלוה דמי' ויא' שאסור למלוה ליקח זה הוה מזה
המקבל שלא יבא להערים :

יח תח' מותרים להלוות זה לזה בריבית לפי שיוצאין שחונ' אסור
ונותנין אותה במתנה גמורה ודקא בדבר מועט שאדם רגיל
ליתן לחבירו במתנה דחיינו ער חומש ההלוואה ודקא בדברים של
מאכל שזהו דרך כבוד לשלוח זה לזה ונותנים במתנה אבל שלא
בדברי מאכל או אפי' בדברי מאכל ויותר מכדי חומש אסור אפי' לתת
יא' היכא דשרי' לתת שרי' אפי' בהתנו מתחלה על זה בדבר מועט מ'ם
לא ירגילו ת' עצמם בכך מפני שהמון עם שלא ילמדו מהם ויתירו
ריבית בחריא :

יח מעות של יתומים מותר להלוותן בכל ריבית דרבנן והיה מעות
של הקרש שהוקדשו לעניים או לתת או לצורך כה' אבל
בריבית דאורייתא אסור להלוותן אף על גב דהקדש גמול כגון שהוקד'
לבדק הבית מותר להלוותו אפי' בריבית דאורייתא שאני הקדש גמור
ששם הקדש חל על המעות עצמן שהם קדושים ער שיצאו לחולין
וגבי ריבית אחיך כתיב ולא של הקדש אבל או שהקדשים לעניים או
לתת כו' אין שם הקדש חל על המעות אלא שצרכים לקיים הנר' לתתם
לעניים או לתת לכך מיקרו של אחיך ואסור להלוותן בריבית דאוריית'
מדרבנן דאי מדאורייתא לא אתי מיד לזה ליר המלוה דניכר לאו
מלוה הוא וגם העניים לא עשאוהו שלי' להלוותם בריבית אבל ריבית
דרבנן לא גזרו עליהם ומתרי' להלוותם בריבית דרבנן לפי מקומות
שנהנין שהאפטרופוסין מלוק מעות של יתומים בריבית קצוצה מעות
גמור הוא דלא עריפי' מחקרש עניים כו' וכל אפטרופוס שעושה כן
מפקינן מיני' ועיין בלבוש עיר עושן סימן ל' אי פסלינן ליה ככך אבל
מריבית דרבנן שרי' להלוות מעות יתומים כל זמן שלא הגדיל חיתום
שיוכל לעסוק במעותיו כדרך שאר אנשים אף על פי שכבר הוא בן יב'
שנה ויותר אלא שלא הגיע לכלל דעת משא ומתן מיקרי יתום
לענין זה :

יט מי שחייב ליתומים וכשבא לפרע טוען שנתן להם ריבית ורוצה
לנכות הריבית כמעט או שחייב להם וחיתום טוען שלא קבל
שום ריבית של איסור היתום נאמן בלא שבוע' דאחזקי אינשי ברשיעי'
לא מחזקינן וכדאי' כל מה שקבל בדרך היתר קבל אפטרופוס שהלו'
מעות חיתומים בריבית קצוצה אם הריח הלוה במעות הללו כל כך עד
שכשיתן ליתומים חריבית שקצץ ישאר לו גם כן ריח לחלקו בכבו
שהעלה הריבית שיתן להם או חייב ליתן להם כל הריבית שקצץ רמשו'
טובת היתום מפקיעינן ליה במשם ריבית קצוצה ונאמר שקבל המעות
למחצית שברח תל' דהא אם ישאר לו ריח יותר מכדי מה שיתן להם
הריבית קצוצה שקצץ שאין צריך לתת ליתומים רק הריבית שקצץ
האפטרופוס ומהמותר יקח לו הכל ומשוינן ליה כאילו התנה לתת לו
שליש או רביע ואם לא עלה הריח בכדי שישאר לו כנגד הריבית
אין צריך ליתן ליתומים רק חצי הריח שעלת דאעפ' שלא חרנו כן
למחצית שכר ככאן דאתני רמי' מבח תנאי' בר' משום תקנת היתום :
כ אפטרופוס שעבר והלוה מעות של יתומים בריבית קצוצה והאכיל
אותו את היתומים פטורים מלשלם אפי' לכשיגדלו שהרי הם

יורה דעה הלכות ריבית סימן קסב

נה

הוי ריבית גמור שחרי מיד אחרי החופה נעשה ע ליו הנדוניא כמל' ונס
קודם החופה אם יכתבוהו סתם כלשון חלואת וכתבו בו ריבית ל' א'
יהיה הפרש בין שטר זה לשטר שכתבו בו ריבית ולא יגבו רק את הקרן
וכיחו כדי ליותר מדין טועת שירצה לדמות גם דבר זה לשטר שכתבו
בו קרן וריבית ולא ירצה לנכו הקרן טוב הוא לעשו' הכל קרן וכתבו
בשטר שאבי הכלה חייב ליתן לחתן כך וכך בשנה הראשונה וחכונ'
לסך המגיע לריבית בשנה הראשונה וכך וכך בשנה שנייה ובשטר
השלישית יתן לו כך כל הנדוניא כמו שהיא או יעשו שני שטרות אחד
על הנדוניא בפני עצמה לזון חקצוב ואחד סתם על סך הריב' לזמנים
המגובלים לריבית וכיצא בזה יכולין לעשות ככל חוכות המתנו וחוא
היותר גמור שאינו אלא תוספת המתנה י ועל סימן קע' סעיף ו' :

ה והא דאמר' שריב' דאוריית' וצא כריינין היינו שכופתין אותו
וככין אותו עד שתצא נפשו עד שיקים מצות עשה רוחי אחיך
אבל אין ב' יורדין לנכסיו להגבותו לזה אם אינו בפנינו רכוח ערין
אינו כתיקים וחי אחיך וגו' כיון שאין כאן הוא בעצמו לכופו לקיים
העשה :

לפיכך אין ריבית קצוצה יוצאה כריינין אלא כל זמן שהמלו' קיי'
אבל אם מת אין הנגים צריכין להחזיר אף על פי שהריבית וועל
כיצא בזה אמר הכתוב יכין רשע וצדיק ילבש כלום חאב שהיה רשע
הבינו ונכנו שהוא צדיק ילבשו ואינו צריך להחזיר אבל אם הריב' הוא
דבר מסויים כגון שנטל אביהם שליח או פרה כריבית צריכין להחזיר
משום כבוד אביהם ודוקא טעשה אביהם תשובה בחייו על לקיחתו
דריב' וזה לא שלא הסמי' להחזירו עד שמת אבל אם לא עשה תשוב'
אין צריכין להחזירו משום כבודו שאין חייב בכבודו כיון שלא עשה
תשובה וסת' לא עושה מעשה עמך הוא ואין חייבין בכבודו שם אדם
שמי' כאביו לא כשעושה מעשה עמך כלום שהו' צדיק וחולד' בדר' היש'
דכתיב ונשיא בעמך לא תאמר והאי עמך מית' הוא לדרו' כמנו בעושה
מעשה עמך וזה לכל אדם אפילו אביו ודוקא בעושה מעשה עמך :

קסב שלא להלוות סאה בסאה וכו' ה סעיפים :

אסור ללוות סאה בסאה בין קצב לו זמן לפרעון בין לא קצב לו
זמן רשמי יתיקרו ומצא שנותן לו יותר משהלוהו אם לא
שיעשה דמים שאם יתיקרו או יחלו עיתן לו כך וכך דמים ואם לא
עשאוה דמים ונתיקרו נותן לו הדמים שהיו שוים בשעת הלואה ואם
החלו נותן לו חמין והה' כל דבר אסור לו ללוות זה בזה מהאי טעמ'
שמה יתיקרו חין כמטבע כסף היוצא או בהוצאת שאין שייך בה יוקר
או זול אלא בפירות אי דברים שלוקחים בערת המטבע כרק' קאי
ודוקא של כסף אבל דינר זהב יש לו דין פרי שאסור ללוות דינר זהב
בדינר זהב מפני שדרכו להחיל ולהוקיר כמו פרי ושכא אורזו ששוח'
בשעת הלואה כד' דינרי כסף יהיה שוה בשעת פרעון כה' אבל מטבע
של כסף היוצא בהוצאה מותר ואם אינה יוצא בהוצאה שגפסל' יהיו
כשאר פרי ואסור ללוות זה בזה ומטבע של נחשת כגון פרוטות לעולם
נקראו פרי אפי' יוצאות בהוצאה לפיכך אי אויף פרוטות ק' בקד' כגון
דמיקרא בשעת הלואה היו ק' ברנקה והוא הלוח לו ולכסוף בשעת
תשלומין היו ק' ברנקה וחוא כחזיר לו ק' פרוטות או דנקא' אסור
מדאורייתא דביתר מעיקרא אוליג' וחרי לא הלוחו אלא מאה ואותם
מאה היו שוין דנקא ועכשיו אם מחזיר לו מאה ועשרים או דנקא ששוה
עכשיו ק' הרי איכא נשך ואיכא תרביית ואסורות מדאורייתא אלא
אינו נותן לו לא ק' פרוטות אף על פי שהחלו הפרוטות ואם נתן לו ק'
פרוטות או דנקא יוצא כריינין אבל אם הלוח לו כאח פרוטות שהיו
חולכין בדנקא בשעת הלואה ועכשיו בשעת תשלומין הוקרו הפרוטות'
וחולכין שמינים בדנקא אם הוא נותן לו מאה פרוטות כמו שהלוחו
הם שוים יותר מדנקא והוא אסור דחיא ריב' דרבנן דאע' דליכ' תרבי'
איכא נשך ואין צריך ליתן לו רק שהינים פרוטות או דנקא ואם נתן
לו כאח אין מציאין בידו יש מי שכות' שבוסן הזה מטבע של זהב דינר
במטבע של כסף ולחן זהב בזהב שאם שהוא חריף היוצא בהוצא' כוכינ'
חריףא כמו במטבע של כסף וכן נהגין ואין למחורר בידם וכן יש מי
שאומר שמות ללוות כבר להם בכך להם כמטבע של כסף מפני שהוא
מצוי מאד ואף על פי שאין לזה יש לזה ועוד שהוא דבר מועט ואין
מקפדין על הפרש דבר מועט שכן זה לוח וכן נוחגין להקל :

מלוח ריבית שבא מעצמו לעשות תשובה ולהחזיר הריב' שקבל
אם הוא דבר מסויים מקבלין הימנו שכיון שהוא דבר מסויים אין
כבודו שיונת הריבית בידו והוא יעשה תשובה שכל מי שיראהו אצלו
יאמר דבר זה לקחו הוא כריב' ונגאי הוא לו אבל אם אין הריב' שלקח
דבר מסויים אף על פי שערין הוא בעין אין מקבלין ממנו והמקבלו
צמנו אין רוח חכמים נוחה הימנו ודוק כבא לעשו' תשוב' מעצמו או אין
מקבלין ממנו כדי שלא לנעול דלת בפני בעלי תשובה שיאמרו הואיל
זאין תשובתי תשובה עד שאחזי' הריבית לא אשוב בתשובה אבל
העומד במדרו' מציאין ממנו בעל כרחו ואפילו כבא לעשות תשובה
מעצמו נמי לא אמרן שאין מקבלין לא כמי שרוב עסקו ומחיתו היה
בריבית לפי שתשובתו קשה שהיה צריך להחזיר כל ממנו ולא ישאר
לו כלום אבל במי שעשה באקראי אפי' עשה תשובה מעצמו מקבלין
ממנו ומציאין ממנו בעל כרחו :

ב והרצת ללוות סאה בסאה ושייתחייב לו חמין אף אם יתיקרו או
אם יש לו ללוה אפי' סאה אהת או אפי' פחות בביתו אפי' אינה
מצויה עתה בידו כגון שאין בידו עתה הספתה או עד שיכא בנו שאז
תחא הסאה בידו לוח עליה כמה שאין אפי' כלן ביחד ואין צריך לומר
קני בין כל אחת ואחת דבשכיל כל סאה שלוחה אנו רואין חסאה שלו'
כאילו היא נחלת מיד למלח ואם תתייקר ברשותו תתייקר ואז אף
אם בשעת הפרעון יתיקרו חייב לתת לו חמין דברשותו אריי' יקיר
דכיון דסאה בסאה אינה אלא כדרכן דמן התורה אין כהן אסור
ראף על גב דאיכא נשך ליכא תרביית סת' הקילו בה ואפי' אם אין לו
ללוה כלום באותו המין שרצה ללוות התירו למלוח שירתן לו מעט
מאותו המין או יקנהו לו ואח' כך ילוה לו עליו כה' שירצה ואם יש ללוות
מעט מאותו המין מקרון ביד אח' הרי זה כאילו חי' בידו רכל חי' דאית'
ברשותו איתא אבל אם אחרים חייב' לו לא מקרי יש לו דהא מחסור'
גוכיינא' וכן אם יש ללוות במקום אח' ואין לבלו' דרך לשם לא מקרי
יש לו ואין לוח עליו' ואם הלוח אומר שיש לו מעט מה המין אף על
פי שאין המלוח רואהו יוכל לתאמין ללוה ואין צריך ראיה לדבריו'
דמוקמינן ליה אחזקה כשרות והא דאמרינן שפותר לחלות לו כשיש
לו מאותו המין חיינו בסתם אבל אם התנה עכו שאם יתיקרו דיהמין
ישלם לו חמין ואם יחלו יתן לו מעות דמי שווים כשער על עכשיו הרי
זה אסור דחיי ליה קרוב לשכר גרוק להפסד :

ה מי שהיה לו ליתן להכירו דינר של ריבית ונתן לו בשכילו ה'
סדות של חמין והיו נמכרין ארבע דינר כשבא מלוח להחזירו
לו צריך להחזיר לו ח' סדות ולא אמרינן אחולי הוא דקמחלו גביר'
ונתן לו ח' סדות בדינר וכי יחייב ליה דינר מני אלא צריך להחזיר לו כל
מה שנתן לו ומהו אם רצה להחזיר לו דמיהם דינר ורביע רשמי'
שהמקח קיים אף על פי שנעשה באיסור ועל סימן קע' :

ו היה חייב לו דינר של ריבית ונתן לו כגולמא אכולי צריך
להחזיר לו מפני שהוא דבר מסויים ולא לימרו אינשי גולמא'
דמכסי וקאי גלמא דריבית הוא :

ז ואם המלוח שכר מהלוח חמין באותו דינר של הריבית ול' היה
דאוי לשכרו אלא כהני דינר כשמצויאין ממנו לתחזירו מציאין
ממנו כל הדינר משלם אף על פי שהוא לא קבל ממנו אלא שורת חני'
דינר ולא מצי' למיטר כי אגרות חבי' משום דבריות אתא ליה אבל
השתא דלאו בריות אתא ליה כדאגרי' כולי' עלמא הוא דאגרנן משום
דאמר ליה סכרת וקבילת' :

יא שטר שיש בו ריבית בין של תורה בין של רביות גובה את
הקרן ואין קונסין אותו בעד הקרן בשכיל ריבית והוא שיהא
צריך שתוך השטר שזה הוא הקרן וזהו הריבית כגון שר' וצ' מפורש
בשטר הקרן בפני עצמו וריבית בפני עצמו והעדים לא נפסלו אלא
חוא ריבית דרבנן אי נמי אפי' כריבית דאורייתא ולא תשימון לאנשי
במלוח ולוח משמע לחו ולא בעדים אי נמי שבאו עדים אחרים והעידו
על אלו העדים דאנוסים מחמת נפשות היו או שלא נכתב בשטר רק
חקרן ועדים מעידים על הריבית בעל פה אבל אם אינו ניכר מדרך
השטר לא שכלל הקרן עם הריבית קונסין אותו ואינו גובה בו אפילו
הקרן וכל מי שיכא לידו שטר זה בין בר' זה בין בר' אחר יקרענו בדי
שלא יכאו לגבות בו : ועיין בלבוש על סימן ג' :

יב חפוסק סך מעות לתת לבתו לנדוניא ובעת הנישואין גררצו
שיתן לו אבי הכלה לכתו סך הנדוניא חפוסק' לטנ' או שנתים
יתן לו ריבית קצוצה לכל שנת כך וכך סך קצוב הרי זה הירר גמור
כיון שנתנו כן קודם הנישואין שעדיק לא היה שום חוב על אבי הכלה
רק תנאי הנדוניא ואם לא יתן לו נדוניתו לא ישא זה את בתו ואין זה
אגור נמר אלא תוספת על הנדוניא ומותר לעשות כן לכתה' וכלבד'
שיכתבו בתוך השטר מאין בא החוב הזה ומקורו שהוא מעות של
נדוניא ושנכתב שטר זה קודם החופה שאם נתפשרו כן אחר החופה :

לבוש עטרת זהב הלכות ריבית סימן קכנ קסד

עכרו חטין ברשות ולקחתים לעצמי בפרעון חובי ואיני חייב לחשו
עסק כי אם בשעת הוול דרין עם המלוה שלעולם יש לו להווי הטיו
אף אם חוקרו אלא שהוא נאמן על העשרה דרין ים בשבוע ב טענ מנו
דפרעתי וזה גובה חטיו זה גובה מעותיו ואף אם יורה לו ראובן שחייב
לו העשרה דרנים זה גובה זה גובה שהרי לא נתן לו החטין בתורת
פרעון העשרה זהובים וכל זמן שלא החזיר לו חטיו ברשות מלוה
אתיקרו ולא כל כמיניה דלוח לאתפושנהו עד שיחפישו אותו הכר

קכנ דין הפוסק חטין לחיובו בשער של עכשיו וכו' סעיפים:

א מי שהתחיל נטח בחבירו טעות וכא ואל תן לי מעותי שאני רוצה
ליקח בתן חטין אל אין לי מעות אלא צא מחשוב כמה יבא לך
חטין בעד מעותך בשער על עכשיו ועשה עלי בשער של עכשיו ויהיו
לך אצלי חטין בתלוואה אימתי שתרצה אתן לך חטין אם יש לו חטין
כשיעור מעותיו שחייב לו פותר אפילו לא יצא השער משום רכיבי בה
מהשתא ואף על גב דלא משיך כי מוקרי ברשות מוקרי ולא הוי לית
ריבית הואיל ואם בא לחזור קאי עליהו במי שפרע ואם אין לו חטין
אסור אפילו יצא השער רכין שאינו נתן לו עכשיו מעות שיוכל לקנו
חטין מיד בשוק במעות אם ירצה שמה אחר כך יתיקרו בשער הפרעון
ותוי ריבית ונאמן המוכר לומר שיש לו חטין ואין צריך ראיה לדבר
כדלעיל בסימן שקודם זה סעיף ב:

ב וכן דרין אם מתחלה כשבא ואמר ליה תן לי מעותי כו' ואל תת
יתן לך חטין אצלי בהלוואה וחיו לו חטין ועשה הלוואתו עליו
כשער של עכשיו וכא אחר זמן ואמר ליה תן לי חטיו שאני רוצה למוכר
וליקח ברמייהו יין ואל יצא ועשה אותם עלי יין כשע על עכשיו שבשוק
על היין אם יש לו יין הרי זה מותר רכיבו מעכשיו בעד חטיו אף על פי
שלא משך ואם אין לו יין אסור כיון שאינו נורע לו מעות מומנים
עכשיו שחייב יכולין לומר החי וכול לקנות יין עכשיו בשוק

ג אם לחבירו חלויני מנה ואל מנה אין לי חטין במנה יש לי שאני
נתן לך נתן לו חטין במנה כמו שהוא השער בשוק זה מפרע
שהיה חוקק למעו ולא יכול להמתין עד יומא דשוקא אמיל לגביה זה
המלוה שחלחלו וחזר ומכרו לו בעד תשעים אף על פי שעדין הם שויים
מאה והחוב של החטין יסאר עליו לשלם לו מאה הרי זה אסור לעשו
כן אם לא שיתנו בנייהם כשיפרע לו יאחר כך המלוה שחייב לו בעד
החטין שיפרע לו בפירות אבל במעו אסור להתנות דמיהו כהערם
ריבית שלא קבל הלוח שח המלוה רק תשעים ומתנה עמו שיפרע לו
מאה אף על גב דאחיל הפירות גביה והוא לקח ממנו פירות בעד מאה
ממ מיהו כר' בית דרוקא שאמר ליה מתחלה חלויני כנה דנראה שבא
הכל דרך הלוואת מעות אבל אם אמר לו חלויני כך וכך סאים חטין
אף על גב שחור ואחיל גביה ומכרו לו כוול מותר להתנות לדרת לך
בפרעון מעות כל דמי החטין ואם עבר ועשה כן ואמר לו חלויני מנה
כו' זה התנה עמו לתת לו מאה במעות יא שמוציא ממנו ק' בדין שאף
על פי שהכמים אסרוהו לא אסרוהו אלא משום הערעם ריבית אבל
אפילו אבק ריבית אין כאן ויא דאבק ריבית מיהא הוי ואסור ויאין
מוציאין לא מלוה למלוה ולא ממלוה ללוה ממ אם רוצה זה לפרוע לך
חטין בעד מאה אף על פי שחתנה מעות הרי זה מותר לא שאין כופין
אותו לפרוע חטין להוציא מידו אבל מעות אסור לו ליתן אפי' מעצמו
משום אבק ריבית וכל זה לא מיירי אלא כשלא התנו מתחלה שיהחזיר
וימכור לו הפירות כוול אבל אם התנו כן מתחלה תרי ותר' ריבית גמורת
אפילו פרע לו פירות:

קסד הממשכן שידה לא יחזירו וכו' ארבע סעיפים:

א המלוה לחבירו על שדחו אסור לחזור ולהשכירה לו כדבר
קצוב לשנה שזה חוי ריבית גמור שחיי חסדה תנא לא קנת
ואין לו עליו אלא הלוואה וכל מה שנתן בשכירות קצוב הוי כמו ריבית
קצוצה ויש מי שמתיר לעשות כן במשכנתא דמורא כדכד כגון שכתב
לו במשלים שניא אילין תיפוק ארעא דא בלא כנסתא נראה כהילך
מכר או השכיר לו הקרקע עד אותו הזמן גבתך אותו הזמן יכול ליהנו
ממנו כה שירצה דשכירות קונה ככוכר וכלבד שלא התנו כן מ
מתחלה שאם התנו הרי היתה הלוואה וזכמם על דעת ריבית תס
צריך שכבר החזיר המלוה השדה לו שדחא נראה לכל שחשדה הוי
שלו

ג ואם יצא לאותו חטין שער קבוע ועל סימן קעה איזה נקרא שער
קבוע וידוע בשוק יכול ללות לו סאה בסאה אף על פי שאין ללו
כלום במין זה בביתו שכיון שיצא השע בשוק ויכול הלוח לקנו לפחות
סאה ארת או אפי' פחות ככל עת שירצה הוי כאילו חית לו במיתו ולו
עליה ותא דאמרינן שיכול ללות על שער שבשוק חיינו שתלות יכול
לפרו לו אימתי שירצין חזלו בון חוקרו יתן לו בכ סאה כמו שחלוחו
אבל אם התנעמו שלא יקבל הפרעון עד טעת חוקר ולא כשיחלו תרי
זה אסור דחוי קרוב לשכר ורוחק להפסד:

ד מי שיש לו ארס מנה לו ללות לו סאה בסאה כרי לזרע בשדה
דהוי כאילו התנו שיקח בעל הכית סאה אחת תחלה מהוצא
בשדה ויחלקו המות ואין כאן הלוואה לש קודם שידר חארי לתו' השר'
לש אח' שירד בדא בכמקום שנהנו שיתן הארס הורע ואם לא יתן
מאריס הורע ויכול תבעל הבית להעבירו שכיון שבעל בית יכול
לסלקו אם לא יתן הורע אפי' אח' שירד לתוך השדה וכבר חרש כחמת
שאין לו זרע לזרע או כשלות ממנו חרע וכשיקרו חטין אין זו הלוואה
לא מתחלה לבצי מהכא נחית לתע השדה חר' הוא כיווד לתוכה
מעכשיו על מנת שיטול תבעל הבית הורע תחלה מחלק חסניע לארס
ותאריס יטול השאר בשכ' מדרחאף על פי שתוא פחות משאר ארסות
כשיעור הורע הואיל ועם כן ירד הורע אין כאן שום תלווא' אבל במקום
שררך בעל הקרקע ליתן הורע והארס נתרצה ליתנה הוא יאז אין
בה יכול ללות לו סאה בסאה לזרעה אלא אם כן הלוהו מיד בשעה
שירד לתוך השדה או קודם לכן אבל אם כבר ירד לתוך השדה אסור
שכיון שדרך בה ליתן הורע והארס הוה נתרצה ליתנה משלו אמרינן
דאי מטום שידוע הארס שקרקע זו יפה משאר קרקעות לכך שינר
חוא ממנה שאר ארסו העיר לקבל עליו הורע הלכך אם פסק עמו
מתחלתו וקודם שירד שערדין יכול בה לסלקו כי נחית לבציר מחבי
נחית ואין זו הלוואה אבל אחר שירד ומתחלתו לא פסק עמו שיהא
הורע שלו לא שאח' כך נתרצה עליו עי' קבלת דמים או מתנה אין
ידידתו עכשיו לתוכה רניסא לבציר מהבי נחית והלוואה הוי גבית
ואסור והא דאמרינן ללות לארס סאה בסאה חיינו דוקא כשאין לו
לארס כלום בביתו ממיזקה וגם אין שער בשוק במקום ההוא אבל אי
איכא חרא מתוך פשיטא שמת ללוותו כמו לשאר כל ארס:

ה המוציא שטר על חבירו שהלוה לו סאה בסאה כך וכך סאין
ותובעו שיתן לו חטין עכשיו אף על פי שתוא טעת הויקר וטוען
שהלוה לו בצר החיתר כגון שיצא השע או שהיה לו ללוה סאה בביתו
וכהג באחד מצדדי ההיתרים הנאמרים והלו טוען שהלוה לו סתם ולא
היה בו צד הית ואינו חייב לתת לו לא דמי חטין כוול כמו שהיו בשעת
ההלוואה אם יברר המלוה שיצא השער בשעת הלוואה או שהיה לו
ללוה מעט בביתו מאותו חטין בשעת הלווא' ודאי שצריך ליתן לו חטין
אף אם חוקרו ודאי חלוהו בהיתר דכחוקת כשרות הוא אבל אם לא
יכול לברר ישבע הלוח שלא יצא השע כשהלוהו ושלא היה לו כלום
מאותו חטין ולא יפרע לו לא דמים שהיו שוין בשעת ההלוואה ואין
המלוה יכול לומר הקניתי לו מעט כשלי עי' אח' שזה לא מהני בלא
דעת הלוח שאין חבין לארס שלא בפניו וזה חוב הוא לנואין לומר גם
כן נוקי לתרווייהו אחוקת יהיו דכשרות וכדאי בצד ההית' עשו שאין
כאן איסור' נמא כך היה דעתו מתחלה לעשות עמו טובת הנאה
ולכשיתיקרו יקבל ממנו דמים של עכשיו ואם יברר המלוה או הלוח
לא ירצה לישבע ויחייב לו חטין וההלוואה היתה במקום אח' והתביעה
במקום אח' והחטין יקריס במקום התביעה יותר כמקום ההלוואה לא
ישלם לו אלא בשוויין במקום ההלוואה לא התירו ללוות סאם
בסאה באחד מצדדי החיתרים הנאמרים אלא כשיש לו ללוה מאותו
חטין כגון חלוהו חטין ויש לו מעט חטין אבל להלוות לו חטין ויש
ללוה דוחן אף על פי שהן בשער אחד ויצא השער משניהן אסור
ואף על גב דביצא השער של חטין לברו אמרינן לעיל סעיף ג' שמתור
ללות סאה בסאה הבא שמלוהו על הדוחן גרע טפי שהדוחן לא נקנת
לו במקום החטין שאינו מינו ועל החטין שיצא עליו השער בשוק לא
היה דעתו לחלוו' עליו ואם כן הל' כאילו הלוהו סאה בסאה סתם בלא
חטין בביתו ובלא שער שבשוק נראה לי: ראובן הלוח שמעון כמדי
סאין ברין סאה בסאה בכל צד החיתרים חסור כך תבע המלו' ללות
תן לי חטין אמר לו תן לי דרנין שאנת חייב לי ואני אתן לך חטין
ושתק המלוה והלך לו אחר כך חוקדי החטים עתר וחזר המלו' לתובע
החטין ואמר אם אני חייב לך איזה דבר אשלם לך גם כן השיב דלוח
היון שהיית חייב לי בשעת הוול ודינך כרי דמי החטין והידי' בידי
לזעון על החטין עד כרי רמייהם ואסי נאמן בטעת מנו מאותה השעה

ואתו המעט תנבה לי כי בלאו הכי לא היה רצוני לעשו' לי כלי כסף כי יוכל הלוח לחשיב ולח' סוף סוף אם היירד עושה כלי מסמכע שלך היירד גם כן צריך ליתן שכר הצורך ומסחר החתבה לפיכך מנכה לו החוספת וכן הדין אם הלוח לו סכום מסמכע ופחתו ממנו שגם לא החלו הפירות בשביל החסרון שאין נתנין כל כך הרבה פירות בעד המסמכע החדש כמו שהיו נתנין בעד הישן צריך להשלים למלוח לפי השבון הראשון ואם החלו הפירות שנותנין כל כך הרבה פירות החדש כמו שהיו נתנין בישן ואין כאן תוספת למלוח אלא בהתבונה או אם לא פחתו רק עד חמש שחמש מן החד' אינם שוקלין רק כמו שהיו שוקלין ארבע מן הישן אינו צריך לשלם לו רק ארבע מן החדש בשביל ארבע מן הישן שיאמר לו הלוח הציאם בהוצאתו ולא תפסיד כלום כי גם בטבע קמא תי וזו רקילי מפי עד חומש ושנא שלך היו כן ואם נתן לך חמש מן החדש בעד מסמכע ארבע של הישן תרצה בפירות וחדש כאן ריבית אבל אם פחתו יותר מחומש צריך לשלם מסמכע וחדש כפי מסמכע הראשון ולא לפי המניין אף על פי שהחלו הפירות ונתנין בהחדש כמו שהיה נתנין בישן ככל בקום למת יפסיד התלוידי מסמכע חכמך שחלחלו וכת' הרי יריבה בפירות מכל מקום יפסיד בהתבונה ואמר המלוח פירי הוא דול החור לי מסמכע מטבע שהלוחיתך דשנא אימלך ואעשה ממנה כלי ולא יוכל לומר הלוח אם כן אתן לך נסמא במסמכע המסמכע הישן או אחויר לך המסמכע שהלוחית לי אף על פי שנפסלה שיוכל המלוח לומר שנא אימלך ואקנה פירות ובעד סד' שתתן לי לא אוכל לקנות פירות ואני בעת שהלוחיתך הלוחיתך כסף שהייתי יכול לקנות בעדו פירות לפיכך יד המלוח על העלוינה ועיין בעש סימן עד ואם לא פחתו ולא הוסיפו לא שנפסד הראשון ועשו חדש במסמכע האכזר אחרת משלם לו מסמכע היוצא אף על פי שהחלו הפירות שנותנין יותר בהחדש ממנו שהיו נותנין בישן ראשון פירי הוא דהיילי וגם אם עדיין היה הישן יוצא בהוצאתו הודוילי פירי והוא מסמכע היוצא הלוח הצריך לחזור לו מסמכע היוצא ומח' לנו לשינוי צורתו וחיוב' ששינוי את המסמכע ולא ידענו אם הוסיפו או פחתו בחוכש ולא יכלינן לטאול מי שיודע בכך רק האומנים העל' הבקשים בכך מסמכע עליהם במסמכע לפי תומן או בערכאות המסמכע על כך ואם נזר המלך שכל מי שיפרע לא יפרע אלא מסמכע החדש הולכין אח' גזירת המלך בין פחתו בין הוסיפו ואין כאן נזל בפחתו ולא ריבית בחוספיו הואיל וגזרת המלך הוא ועל כרחו יתנן הלוח ומקבלנו המלוח דדינא דמלכותא דינא ואם אין כאן גזירת המלך והיה החוספת בענין שינוי או יותר מחומש או שתחלו הפירות מחמת המסמכע ועבר וקבלו יא שהוא ריבית קצוצה יוצאה בריינים ויא שאינו אלא אבק ריבית ואינה יוצאה הנאיל ולא התנה כן בשעת הלאה:

אלו וקנאה במשכנתא דסורא שהיא מותרת כמו שיתבאר בעד ס' קעב זאחב השכירות ללוח עצמו על אותו תנאי אבל בלאו הכי לבע אסור ואם היתה במשכנתא דסורא ולא החזיק בה המלוח לא השבי' אותה המלוח מיד לאחר ואותו האחד השכיר אותה לבעל החדש הרי זה מותר כיון דאפסקיה אחר שאינו מלוח ולא ארצני כן מתחלה לא מיהו כריבית שאינה באה מיד לוח ליד מלוח ויש מי שאומר:

אבל רדך מכירת הלואין מותר כיצד מותר למכור שדה או בית לאחר בתורת ככר נמור להלוין לעולם וחרו ומכור ממנו אף על פי שיתנה עמו שיהיבנו לו אחר כך מותר דבתורת ככר נמור אין שייך בו ריבית שאין ריבית אלא הבא בדרך וקנאה: הלוח על שדה בתנאי שאמר לו אם לא תתן לי מקחתי מכאן עד שלש שנים הרי השדה קניתי לידהלוין הלא אף מעכשיו בענין שאין המסמכע מקח משום שהוא אסמכתא ואסמכתא לא קנינה כמו שיתבאר בלבוש עיר ששמן בעד סימן ר' ואם כן לא הוזה אלא גלגלות מעות בלא קנין כשהיה לפיכך תוך אותו השלש שנה לא יאכל הפירות הרי ריבית קצוצה ואם אכלם יוצאת בריינים יא שמה שאכל תוך השלש שנים אינו אלא אבק ריבית ולא היה אלא במשכנתא בלא נבייתא כמו שיתבאר בסימן קעב בעד דהאמב' מקום על שדהו הלוח ואין הפירות באין לו אלא מן השדה ואין זה אלא אבק ריבית לפיכך אם שתק זה ותניחה בירו' אחר השלש שנים לפני שדה סבור שנחלטה לז' אכל הפירות גם אחר השנים ואחר כך נודע ללוח שבטעות הגיחה בירו' דאסמכתא אינה קונה ומחילתא אינה לא מחילה בטעות כשנא בהוצאתו מדר צריך להחזיר לו גם הפירות שאכל אחר השנים ומחילה בטעות אינה קונה אבל הפירות שאכל תוך השנים היו משום אבק ריבית ואבק ריבית אינה יוצאת בריינים ועוד דתוך השנים אמר האויל חזית בירו' לפדות ולא פדה הרי מחל הפירו' ואין כאן מחילה בטעות כמו שהוא לאחר השנים שתינה סבור שזה לא יצטרך לתת לו לפדותו:

קסה

דין המלוה על המטבע והוסיפו עליו וכו' סעיף אחר:

המלות לחבירו סכום מסמכע ונפסל ועשה מסמכע חדש והוסיפו עליו במסמכע עד שהיה יותר גדול וכבר מן הראשון אם החלו הפירות בשביל החוספת שנותנין יותר פירות במסמכע החדש ממת שהיו נתנין בישן מחמת שהכל יודעין שהוא כפר יותר מן הראשון לא יפרע לו אלא לפי השבון הראשון אפילו לא חוספו עליו אלא כל שהוא וזו היא נשך ותרביית' במש' בברי' ובכסף לא שהמטב' ראשונה הוא שנפסלה ואם לא החלו הפירות מחמת החוספת אינו מנכה לו כלום אלא נתן לו המסמכע היוצא באותה שעה שאם הלוח לו המסמכע מן הישן משלם המסמכע מן החדש אף על פי שהיה שות' יותר להתייבב במת דברים אמורים כשאין ביניהם אלא החמש שארבע מן החדש שוקלין כמו שהיו שוקלין המסמכע מן הראשון שאו אין שבה כשקל החוספת נתשבת לנשך ותרביית' של כסף משום דקיים לתו' לחבמי' שאם מתייבין אותו לנסכת לעשות ממנו תבשיט יפירות אותו החומש על ידי החתבה ושכר הצורך וזו אין כאן שבה ריבית לא במסמכע שהרי לא החלו הפירות בשביל החוספת ולא ננסכה שהרי יחסר בהתב' ובשכ' הצורך ואין לומר שהרי גם אם היה המלו' רוצ' לעשות תבשיט מסמכע קיישן היתה מתחסרת בהתב' כי יכול המלו' לומר אין רצוני לעשות לי תבשיט רק להוציא בהוצאתו וליקח פירות ואין לו שום תרביית' שדרי' לא החלו הפירו' ואין לומר שהוא מכל מקום יריחה עכשיו ככלי שיעשה שכר הצורך וחסרון החתבה אם ירצה לעשותו לא קפדינן על זה דקיים לזה לרבנן דגם כשיבעא קמא איכאזוזי דתקילו מפי עד חומש חזירי' יכול לברור מטיבע קמא גם כן הכבד' ולעשו' מהם כלי כזה ואין כהן ריבית כלל אבל אם הוסיפו עליו יותר מהחומש הרי יש כאן תוספת כסף בהתב' ויש בו ריבית ואסור לפיכך כשיפרע לו אם החלו הפירות מנכה לו כל מה שהחלו הפירות ואם לא החלו הפירות אין לו תוספת בפירות כשיציאנה בהוצאתו אלא תוספת כסף כשיתייבב ולא יכול המלו' לומר אין רצוני להתניבן לעשות כלי דחודאי כרי לחזיח אוררו התוספת יעשה ממנו כלי לפיכך לא יפרע לו מסמכע החדש אלא כפי מסמכע הראשון ולא לפי המניין והוא יש בו תוספת כסף ולא יוכל המלו' לומר אף אם אעשה ממנו כלי הרי יצטרך ליתן שכר הצורך ואחר החתבה ולא יהיה לי תוספת כסף על המסמכע שלי רק מעט

קסו המלוה לחבירו לא יעשה מלאכה בעבדו ולא ידור בהצרו וביג סעיפים:

המלוה מעות לחבירו אעפ' שהלוחו סתמלא חתנה עמו כלום לא ידור בהצרו הנס ולא ישכור ממנו בפחור ולא יעשה מלאכה בעבדו אפילו אם הוא תלך בטל שבשביל מקותיו הבטלות אצלו הוא עושה דומה לריבית ואפילו בהצד' לא קיימא לאגרא ונברא ולא עבד למינר אלא שבא לדור כותנם אחר שחלוהו אסור וצריך ליתן לו שכר ואם עבר ודד בו כיון דהצד' לא קיימא לאגרא אין צריך לשלם לו שכר אפילו לצאת ידי שמים ואפילו אם דרו' נברא דעבד למינר דהח' נתנה ח' לא חסר הוא ואין כאן נשך אעפ' דאיכא תרביית' דהא נתנה אפילו הכי אין צריך להחזיר ויא דאבק ריבית מהא ח' וצריך להחזיר אם בא לצאת ידי שמים ואפילו כנברא דלא עבד למינר וצד' לא קיימא לאגרא וצד' דקיימא לאגרא הוא ריבית לכו' הוא מסונא חסרית וצריך להעלות לו שכר ואם אמר לו מתחיל' הלהני ידור בהצרי' משמעו יכולין לפרשו כאלו נתנה ויא קיימא לאגרא ח' ריבית קצוצה ויתצאה בריינים ויא לא קיימא לאגרא ח' אבק ריבית ואינה יוצאה בריינים ודקמא שאמר לו כזה הלשון שזה הלשון יכולנא נמי לפרושי דתרי' מילי נינהו ומילי מילי קאמר דהק' במטו מינך הלויני' מסות תעוד אני אושר לך דור בהצרי' הנם אם תרצה ואעפ' שלא תלויני' ולכך מקילינן ביה בלא קיימא לאגרא לומר שאינו אלא אבק ריבית אבל אם אמר לו כפי' הלהני ידור בהצרי' בשכר הלאותך אפילו לא קיימא לאגרא ח' ריבית קצוצה ויתצאה בריינים והואיל ואמ'לו בשכר הלאותך הרי עכשיו שווי' קיימא לאגרא והשכירו לו עכשיו אעפ' שמעל' לא הי' דרכו להשכיר עכשיו השכירו: ב וכל

לבוש עטרת זהב הלכות ריבית סימן קמז

שיעור שירעו חס שהפסיד ושלל הרווח בו וכל זמן שלא יהיו לרעהם
 באלו יכול המלוה לומר אני יודע שלא הפסדת ושחזרתי כל דבר
 וצריך אתה לשלם לי כך בבלות השנה חקרו וגם הרווח שקצבת לי
 דמינו שני מניס ערכאן התכולה שהמציא הבורה ועתה ראת
 הטעו צנזול מזה המורה יבא להתיר ריבית גמור כי טעותו בפורכמ
 שאין זה דומה כלל לתקנת הגאון בעל תרומת הרשן ול שהוא ול לא
 המציא תקנת זו והיקל קצת רק כדי לתת טחית לבני ברי שאין בקיאי
 במשא ומפלט כדי שיהיו לפחות בטוחים על הקרן שלהם ואמר באחד
 דמכל מקום ישבוח קצת אחריו הפסיד על המלוה דשטא שדמן שאותן
 שגם האנשים שבידו ידעו בהפסד פתו והפסד על חבלתו והל בצי
 מה קרוב להפסד ולשבר מזה חנא דכר שאינו נמנע דאיהו דכר מצוי
 הוא דהפסד בריב פקטום מילתא דעבידא לנלוז הוא תגור שיש בולת
 שפנת שדלה כמו שיתבאר במסקנה אבל לעשות כזה נשחן על
 הריבית הלילה חלילה שיעלה על לב הגאון להתיר דוואו דבר וזה
 נמנע הוא שיהיו עדים מצויים על זה שאין תוך בני אדם ליעד בריית
 של המצוי כמסא ובמתנו ועוד כאן אין שידק טענת מחלל כמדינתבא
 גם כן כמסקד בעה ואם היה על גדות שאפשר לעשות פסחון
 על הרבים וזו המרכמים הזו יותר פמשתרבינו עה ותורתו חלילה
 דדאי לא חזתם התורה אוסרת את הריבית אם היה אפשר לרדקן
 לפצא בו היתה נקל כוח שהם עושים עינים לנבואים בתחל חלואה
 שיאמרו כבוד לגשת דיהי כד וכך שחך אלו השנים חדשי אראונו
 חמונבלים למלוח ולכך תכתוב מעבשית שתשל לי סך קצוב כזה לזמן
 כך האם לא כן בכלות אותו הומון שקצב אם יאמר הלוח לא תרווחתי
 ולא יחית לו עזות ופי וכל המלך לומר בריא לי שהרווחת כך וכך וסך
 כך וכך יש לי בידך ובשלבא הקטת הגאון בעל תרומת הרשן ול שהי
 אינה לא על הקרן שהלוח לו כשיגיע הזמן אם יאמר הלוח הפסדתי
 מן הקרן ואם המלוה ברי לי שסך כך וכך יש לי בידך ואת ככר הפסדתי
 פסלת עצמך שלא תחאגאמן אפילו כשכתבה שהפסדת גם פסלת כל
 העולם מהיות עדים על כך חזן מפלוגי ופלוגי לכן אוהבא לי אותם
 הערים או תן לי מעותי שאני טוען בריא שהם לי בידך ואך אם תמצא
 לומר שאמת הוא צמד שתאמר שהפסדת כבר סמלה לי ההפסד
 והכחשתני לתת לי מעותי הנפסדים בדרך מתנת אם לא יהיו לך עדים
 פלוגי ופלוגי על ההפסד ומתנת כזו לא מצינו שאסרה התורה אבל
 על הריבית אין יעלה על לב שום פר דעת שיטען המלוה כן שאף אם
 המלוה פסל את עצמו משבתה על זה וגם פכל כל העדים שבעול חזן
 מפלוגי ופלוגי מכל מקום המלוה לא יוכל לטעון בריא לי שהרווחת כך
 וכך רק שמה חרווחתאף על פי ששעש עצמו בתחלת החלואה לנבוא
 נביא שקר הוא מתת אם האמת הוא שלא הרווח הלוח חרי דלוח
 והמלוה שניהם עוברים איסור דאורייתא הלוח עובר ודאי איסור
 דאורייתא והמלוה ספק איסור דאורייתא שהלוח יודע בדאי של
 הרווח וכשנותן חבל עוב ודאי על לאו דלא תשיך לא שהכר מבחיין
 אותו לעבור עליו לישלם והמלוה נכנס במסק ריבית דאורייתא דשכא
 לא תרווח הלוח הצא מקבל ריבית קצובה ולא עוד אלא שמכשיל גם
 הריינים שצריכים לפסוק לו שישלם לו על פי השטר ועובר דגא וזהם
 על לפני עור ונומר מאי אית לך למימר יאמר המלוה אקאם לא הרווח
 כבר מחל לי הלוח והבטיחתי לתת לי במתנה אפילו לא ירווח זה
 עיקר הריבית שאסרה התורה מתנת ומחילה כזו על כן אני אומר
 שהשטרות הנזכרים הם המכשילים את הרבים לעבור על כמה לאוי
 הלוח והמלוה והערב והעדים והרייני ראה טעות המכשול הגדול היצ
 מחכי כן שמעתי מבמה מלוח באלו השטרות שאפילו המלוה בעצמו יודע
 בכידור לפי אומר דעתו שלא הרווח הלוח כלום הוא נוטל הריבית
 וקורא לו ריח כי הוא חושב כתבעת השטר גודם לו היתר לקחת ריבית
 גמור המכונה בשטר ריח ואני מתעל אלו המשובשים לפי דעתם
 המשובשת ודברי נביאותם מה לתלנתאריך בשטרותיה המשובשים
 ולשבש אותם באריכות דברים אם נביאים הם לא היה להם לכתוב
 רק שטר קצר ונתנו כך פלוגי קבל מפלוגי מאה וחובים לשנ' למחצני
 שכר ותתנח עמו שיריח בשנתו מאתים וחובים והמלוה קבל עלי
 אריות החצי נ' ובבלות השנה ישלם לו הלוח מאת של הקרן ומאת
 של הריבית המכונה חצי ריח ולא יהיה שום אדם נאמן לומר שלא
 חריח כן רק פלוגי ופלוגי שהם אחר בסוף העולם במורה וחשני בסוף
 העולם במערכ כאשר חס נהוגי לכתו שני עדים שידוע הוא שדכ' נמנע
 הוא שירעו חס בהפסד ולא בריח רק יסמכו על נביאותם ואמרו ודאי
 תרווח ומתירין לעבור על כמה לאוי כמו שכתבתי סוף דב הכל הולך
 אחר החיתו ועינינו ראות שכולם נכסיהם מתמוטטים באריותם על

וכל זה שאמר לו כן בשעת הלואה שיעקר איסור הריבית אינו
 אלא בשקיצו עמו בשעת הלואה שכן כתיב בספק לא תתן לו
 בנטך בשעת מתינת הכסף שהוא שעת הלואה משמע אבל אם חלוהו
 סתם ואחר זמן תבע חובו ואמר לו הלוח דוד בחצרי עך שאפרע לך
 חובך יש אומרים שאינה אלא אבק ריבית ויש אומרים שהיא ריבית
 קצובה והוא שיאם לו כן בשעה שמרווח לו הזמן והיו כמו שעת הלואה
 אבל אם כבר הרוי לו הזמן ובא לו אחכ בתוך הזמן ואם לו דוד כהצרי
 בשביל מעותך שהן בשלות אצלי לא מחוייב כריבית קצובה ולא היה
 לא אבק ריבית והיה בכל ריבית כיוצא בזה שאינו בא לאדע' שקיצו
 עמו תחלה בשעת הלואה או בשעת הרחבת זמן יא שאינו אלא אבק
 ריבית ויא שתמא ריבית קצובה דלא ררשו לא תתן רוקא אשעת נתיני
 חכפא אלא אכל זמן שמעותיו כידו :

וכל היבא דאמרין דהוי אבק ריבית כד בהצרו לא מבעינאם
 פרעו הלוח כבר ואחר כך תובע ממנו שכר היתר דלא מפיקו
 סתיה דמלוח שכר חרירה שרר בביתו שכיון שפרעו ולא נבת לו חרי
 סאילו נתן לו בתורת ריבית הרמים שהיה לו לנכות וכיון דבשעתו
 פרעו תרוב הוא ריחוב ליה חל ריבי מאחרת ושוב אינו יכול לתובעו
 לא משום גזל ולא משום ריבית לא משום גזל דהא מדעתיה הייב ליה
 ולא משום ריבית דהויא ריבית מאחרת לא אפי' לא פרעו הלוח עדיין
 ושואל הלוח שינבא לו סחיכו שיעור השכירות שראוי ליעד לו ועל
 שרר בחצרו לא מנכינן לי' תואיל וכבר דר חזי ליה אבק ריבית שכבר
 קבלו ואינה יוצאת והוא צריך לפרוע לו כל תרוב משלם חיש חולקין
 ואומרים דמנכינן ליה שכיון שלא חורירו הלוח לומר ששלא חזי כתפיש
 למלוח ומנכינן ליה וכן עיקר מי שקיבל מעות כתלוא באחר וגם לומ'
 עם בנו והתנה עמו שיתן לו בשביל זה מונות על שולחנא אהע' שהיה
 נותן לו המונות מחמת שילמד עם בנו אפילו בלא דהחלואה אסור
 דהואיל והיה התנאי יחד בעת אחד מחיי כנותן לוח מונ' משום לימי
 בנו ומשום החלואה אבל אם הלוח לו סתם ואחר כך שכר אותו ללמוד
 עם בנו ולתת לו מונות בעד שכירות הלימוד גל דהיתר גמור הוא
 שכן הוא דרך לתחנות את המלמד בנו תורה ואינו מתנהו בשביל
 הלואה המעות שהרי מתחילה לא קצו עמו כן אדרבה הוא עש' עמו
 שוכח שילמוד עם בנו : לוח שאינו לוח המעות לא בשביל להחזיק את
 המלוח כגון ראוין שהיה לו חורבת הוא אין צריך לה לבנותה ואין
 רצונו לבנותה עכשיו ואומר לו לשמעון בנה לי חורבתי שהי' שלי ודו'
 בה ושוב כל הוצאתך והעליתו לחשבן עלי' וכשרובעם ממני
 אחזירם לך ולא אקח ממך שכירות חרי זה מותר ולא רמי להלוגי חד'
 בהצרי תנן כיון שמעולם לא באו המעות ליה ראוין בתורת הלואה
 לחוציאם לטובתו רק תחלת הוצאתם היא לטובת שמעון להיורר לו
 בית לדור בתוכו וחיררו גמור הוא דשמעון בשלולו לטובת עצמו
 הוא טורח :

קסז באיזה אופן מותר להלות מעות בתנאי שיתעסק בו לריוח וכו' סעיף אחד :

מלוח אדם לחבירו מנה על תנאי שיתעסק לו לריוח המלוה ער
 שיתא שני מניס וכל הזמן שהוא יהיה באחריו חמלו ולכשיהיו
 שני מניס יחזרו שניהם למלו לקרן וספסם ואילך ירעסק בו עוד
 הלוח לטובתו שיהיה כל חריח של הלוח ויהיו או המעות באחריותו
 ובלבד שיתן לו הכלו שכר עמלו עד שיהיו שני מניס שלא יהיה ריבית
 מוקדמת ואם התנה עמו שכרו בתחלת אפילו בכל שהו שיתן לו שכר
 עמלו סגי אבל אם לא התנה עמו כן מתחל לא סגי בכל שהו רק צריך
 לתת לו שכר כפועל במל בכל יום ויום כמו שתבאר בסימן קעו בעת
 כן הוא מסקנת הפוסקים וראיתי אחד מן המורים שלמד המלו לעשו'
 כן ורצה למצו תחבול' שיה' המלו בטוח שיריח הלוח בכירו עד שיעל'
 וריח לשני מניס בזמן מעט וקצוב שקצבו המלוה להיורר המעות
 באחריות וסדר ותוקף לכתוב בשטר על זה הדרך שכשהתנ' שיתעסק
 הלוח במעות לריוח חמלו ובאחריותו עד שיהיו שני מניס יגבילו לו
 זמן ללוח לאותו ריח ואמרו בתוך זה הזמן כגון בחרש או בשנים
 תרווח סך קצוב עד שני מניס ואח' כך יהיו בידך על אחריותך עד כלות
 חצי שנת או שנה ואחר כך תשלם לי חקרו עם הריח הראשון דהיינו
 סה' שני מניס ואחר כך צוה להתנ' בתוך השטר צד ההיתר של בעל
 תרומת הרשן בסימן שב' עש' ואמר שכתוך השנים חדשים הראשונים
 שהם באחריות חמלו ועל חריח שלו לא יהיה שום אדם נאמן לומר
 שהפסיד הלוח או שלא תרווח ככ' רק פלוגי ופלוגי כגון חרב' והשן

יורה דעה הלכות ריבית סימן קסח קסט

נו

חריבית וליתנו לעא שבשביל העא הוא מקבלו כדלעיל יש אומרים
אם אומר העא ליתנם לישראל השני דרך פקדון ואחר כך יהיו ביד
בתורת הלואה דשרי דהואיל ולא באו מיד ישראל ראשון ליד ישראל
שני בתורת הלואה לא מיתוי כריבית ואם הישראל השני לא עשה
שום תנאי ותלוות עם הישראל הראשון רק עם העא ואל העא לישראל
שני לך וקבל אותם מישראל ראשון הרי זה סתם שאין הישראל ראשון
רק כשלוהו של עא ואפי' נתן הישראל השני חריבית לישראל הראשון
שרי נסב :

ד תעא שלוח מעות מישראל כריבי וביקש לתחיר לו ומצאו ישראל
ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו כדרך
ואפי' אל אני אעלה לו כדרך שאתה מעלה לו מותר שהרי המענה ענה
באחריו העא ובשביל העא הוא נתנו לו ואם העמירו אצל הישראל ואם
הישראל הראשון לעא ליתנם לשני אעפי' שנתן העא המעות מידו ליד
ישראל השני והו' עורגו הלך לגבי ישראל הראשון אפי' הבי אסו דהואיל
ומדעת הישראל נתן הוה ליה בשלוהו של ישראל ואסו ואף על גב דאין
שליחות לעא דאמרינן מה אתם בני ברית אף שלחכם בני ברית לגבי
ריבית החמירו יש מקילין ומתירין בכגון זה שהעא נתן המעות מיד
לישראל השני מצעם דאין שליחות לעא ממי יש לתחמיר ובמקו שנתנו
לחקל אין מחזין בידם :

ה וכש עא שמלומעיתיו לישראל כריבי על כנת שיתן הריבוי לישראל
אחר פשיטא שמתר ולא אמרינן העא שלוחו של ישראל הוא :

ו עא שלוח מישראל כריבית והלך מידו להלוה אותן לישראל אחר
כריבית אסור לישראל הראשון לקבל חריבית מן העא דנראה
כהערמת ריבית כאלו הלוה לו הישראל הראשון לעא כדי שבשליחותו
ילך וילוח אותם לישראל שני אעפ' שאין שליחות לעא הא אמרינן לעיל
דהחומרא אמרינן יש שליחות לעא ולא דמי לכה שאמרינן בסמוך עא
שלוח מעות מישראל כריבית ובקש להחמירו בו שמתר דהתם נראה
לכל שחעא לצורכו הלוה אותם שהרי רצה להחיר אחר שעתה בהם
מה שהיה צריך יודעים דלא בשליחות הישראל הראשון הוא נרמס
לישראל השני אבל הכא נראה שחעא מעולם לא לצרכו לוח אלא
להערפתו וז' אעפי' שהמלוה הראשון לא היה רעתו לכך אסור משום
הערמת ריבית דהו' כחעמירו אצל הישראל כו' :

ז ישראל שאמר לעא לוח לי מעות מישראל כריבית בשטר שנתן
לו עליך או באשראי ומאי דיהבת לי קרנא וזוהא עלי דענא
והמלוה לא ידע שבשביל ישראל לקח אותה ולבסוף גודע הלוה ודא
עביד איסורא דהא אמרינן דקל יש שליחות לעא לחומרא וריבית
נתרבו בו הדעות יש אומר לקבל חריבית ויש מתיר ונל' שדינו חלוק
אם יש לו שטר על העא יכול להפוך לשלם לוקרן וריבית דהא על כל
פניס אינו לא אבק ריבית ושטר העומד לבנות כגבוי רמי ואמרינן כל
סלוקי בלא זוי אפוקי הוא ולא רמי לתא דאמרי' לעיל גבי דר בהצורה
דקל דמנכין לית שאני חתם דמס' יש לו עסק עם הישראל והו' כמקבל
סמנו אבק ריבית לכתחלה אם לא ינכה לו אבל הכא שטקסו עם העא
יכול לקבלו ממנו הואיל ובתחלה לא ידע ואף על גב שחעא יחזור על
הישראל יש לסמוך אתרי קולא דאיכא לכד אין שליחות לעא ויש
פקיכות שנוחגין כן וגם אין זה ריבית חבא מיד לוח ליר מלו' שחתירו
רשי לפי דברי קצת אפי' בשליח ישראל ואעפ' דכבר כתבין שאינה הלכת
הכא דשליח הוא עא ואין פאן לא משום לפני עוד לא תתן וגו' ולא
משום דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ואפשר לומר שהרי
לכע מותר אפי' יש שליחות לעא יש לצרף מעמי דתרי קולי כיון דלא
סתרי אחרדי ולסמוך עליהם ואעפ' שכל אחד בפני עצמם אינה איכא
דהילכתא יש לצרפם יחד וכל שכן הכא שיש עוד טעם שלישי לחית'
שהמלוה לא ידע ובת' עביד ואם הלוהו באשראי כעלמא והאמין
לעא בזה נראה לי יש לתחמיר למלוה אפי' לכד אין שליחו לעא שלא
לקבל חריבית לכתחלה כיון שהמלוה תובע לעא והעא את ישראל
פיתוי בפאן דשקיל מיניה חריבית ואם עבר וקבלו אין צריך להחמיר
כן נל' בהרעה דרך מיעוץ וקרוכ דרין :

ח ישראל שאמר לעא לוח לי חריבית מן העא והלך העא לוח
מישראל כריבית וזרי זה מותר לקבל חריבית מן העא כיון שנתן
בשליחותו הרי אינו שליח לישראל אלא לגבי לוח והייב לשל חריבית
לישראל המלוה אף על גב שיהיו ויגבנו מן הישראל המלוה אין בכך
בלום שהרי אינו שלוחו אא הוא בעצמו הלוהו מסלו כריבי' שהמעות
שהלוה הוא הוא קנאם לעצמו הואיל ושנה בשליחותיה :

ט וכל זה בישראל ששלח את העא ללוות כריבית בלא משכון
אבל ישראל שנתן משכון ביד עא ללוות עליו כריבית מישראל
והלוה

כן אני אומר שאי אפשר לשום אדם לתקן הלוה לישראל כריח אם לא
יקבל עליו המלוה קצת אחריות אשר עוד יתבארו לפנינו בעורת השם
ושיאמין המלוה ללוות על הריח אם הריח אם לא ועיין לקמן סימן
קע"ו סעיף אחר דהיכא דקל לכא לידו ביטול תורת ריבית החמירו בו
ע"ט ולי נראה למצא תקנה לכלוין על חששות ולכתוב כך שחייב לו
הלוה למלוה סחורה שיש לו עכשיו בכיתו ומוכרה לו בזה שדרי כל
אדם יש לו רשות למכור סחורתו בזה אפי' שזה מאתיים בעד מנח
ושיעמידנה למלוה בזה פלוגי ואם יעבור הזמן ולא יעמידנה לו לזמן
שקבע חייב לשלם לו בעד זו הסחורה אם ירצה אפי' יותר מכפל מה
שנתן לו שזה היתר גמור וחו' שידע המלוה שהאמת כן הוא שיש ללו'
אותה הסחורה בכיתו באותו פקע כמו שיתבאר לקמן סימן קע"ו סעיף
יח ויקנה לו זו הסחורה מיד בקיבול קניין שיעשה על החוב ואם לא
יעמידנה לו לזמן שקבע חרי הוא חייב לוחוב גמ' לשלם לו בכל שו'ל
שהיה יכול המלוה למוכרה בשער חיוני יותר ויקר שאפשר אבל אם אין
לו הסחורה בכיתו ודאי ריבית גמור הוא ואסור ואם אין ללוה שום
סחורה בכיתו יש לו גם כן תיקון שיכתולו שחייב לו סחור' דרוע שכבר
יצא השער ושחייב לו להעמידנה לו לזמן פלוגי בעד אותה השע' ואם
לא יעמידנה לו לאותו זמן שחייב לו בעדה כך בשער היוקר שאפשר
להיות כמו שירצה וצריך המלוה לתאמין ללוה שלא יעמיד לו אותה
הסחורה לזמן שקבע אם אינו הוצה בה רק יכניס עצמו לשלם כל החוב
שהתנת עמו בעדה אבל וולת זה שלא יאמין המלוה ללוה שום האמין
אי אפשר ונמנע הוא לרעתו למצא היתר למשא ומתן כריח נראה
לי ונחזור לדברינו וזה שמתר לעשות התנאי איפכא כגון שמלוה לו
מנח שיתקסק בהם הלוה לזמן על אחריותו תחלה וכשיעלה כך וכך
או אפילו לא יעלה כלום או יעלה יותר או יפסיד יחוייב בכלורת הזמן
להתקסק עוד עם המעות אחר כך זמן מונבל לריח המלוה וכלכד שיתן
לו מעט בשכרו כדי שלא יתא ריבית מאחרת דמשום ריבית מוקדמת
או כאחרת שאינה לא מדרבנן הקילו ככהג' וגם בכאן צריך שיאמין
המלוה ללוה אם ירויח אם לא ירויח וסח שיריח ולא יעשה עמו כך
קצוב להרויח כתוך אותו הזמן ולפסול כל העדים אם לא פלוגי ופלוגי
כו' כמו שהורה המורה דהו' ודאי ריבית נל' :

קסח קסט כמה דיני ריבית דהגעשים באמצעות וכו' כו' סעיפים :

א ישראל שלוח מעות מעא כריבית וביקש להחזירם לו ומצאו
ישראל חבירו ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך כדרך שארתה
בעלת תרי זה פשיטא דאסור דהא הישראל באחריות והמעות דהללו
שלו חס ומשלו ילוהו כריבית וריבית קצוצה היא לא אפי' אום הישראל
השני תנם לי ואני אעלה לעא כדרך שאתה מעלה לו אסור ואפי' כתב
ישראל שני שטר בשמו לעא ונתן משכנות וגם חריבית לעא דהרי זה
אסור וריבית קצוצה היא וכל מה שנתן לעא חזר ומצאו מישראל
ראשון שבשליחותו הוא נתן לעא מה שנתן והוא למי שאוב לחבירו
אני אה לך על כנת שנתן חריבית לעא שהוא אסור וריבית קצוצה
היא כמו שיתבאר בסמוך לא מבעיא אם המלוה שהוה ישראל הראשון
חייב המעות לעא וישראל השני הלוה נרמס לעא בשבילו כי הכא
דאסור דהא הוא פוסר אומן מן הריב' מן העא והרי הוא כאילו נתנו
לו חריבית והוא הדין אם הישראל הראשון היה חייב מעות לעא בלא
ריבית שיש לו דין זה כיון שבשעת שנתן לוח המעו' היו אחריו המעות
עודם עליו גב העא והו' לגמרי כאילו הלוה לו מעותיו אא אפילו אין
המלוה חייב לעא כלום כיון דבשכר תהלוהא נתן לעא חריבית על
פי המלוה הו' ריבית קצוצה וכשחייב לו נמי אפילו העמירו אצל העא
ואמר לו העא תנם לישראל זה ותפטר ממני ואני אתנה עמו שיתן לו
קרן וריבית הרי זה אסור שכיון שמקבל זה המעות מיד ישראל חבירו
נראה כנתן חריבית בשליחותו :

ב אבל אם קבל העא המעות מיד הישראל הראשון וזרין לשני
מותר אפי' לא פירש בפירוש שפטר הראשון דמסתמא אמרינן
שפטרו ונתחייב לו השני ומותר אפילו אם נתן חריבית ליד ישראל
הראשון שבשביל העא הוא מקבל אותם ודומה לעא שמלו' לישראל
כריבית עם שיתן חריבית לישראל דשרי :

ג וכן אם העמירו אצל העא ואמר העא לישראל הראשון הניחם על
קרקע וכן עשה ונסת' ואחכ לקחם השני משם מותר שהראשון
גפטר לגמרי מן העא כהניחם על גבי קרקע בצונו וז' משם ואילך הבעו'
ועמידם באחריות העא ויותר הישראל הראשון גם כן לקבל

לבוש עטרת זהב הלכות ריבית סימן קסט

והחירונו לז' צריך ישראל המלוה גם כן לתת המסכון לפירו' לישראל בעל המסכון ולא יוכל לומר לו לאו בעל דברים וירי את דלא עדיף הדי' ע"א גם כן מגולן העלמא אבל צריך לתת לו הקרן והריבוי שיכול לומר המלוה גבי דירך הוא גולן ולא נבי דדי' שלי היה צריך ליתן לי הע"א הקרן והריבית אבל אם אינו אס' כלל ויכול בעל המסכון לכופו שיגד' את המסכון שלו ובא הישראל בעל המסכון עצמו ורוצה לפדותו יכול הכלו לחס' לו לאו בעל דברי וירי את ואין לי עסק עכ"פ ואין צרי' ליתנו לו אם ירצה וכ"ש שאם ירצה לתת לו שיכול לקחת כסנו ארת הקרן ואת הריבית שאין זה פודע לא בשביל הע"א הוא אקני' משכנו לע"א כשהשאילו לו וכשמשאיל הישראל כליו לע"א להשכנו לישראל בריב' יתגהו לידו שיקנהו במשיב' אבל לחבו' לו על ידי אהל לא פני ראיין קניית חכיית לע"א לא במשיכת כמו שיתבאר בע"פ בלבוש עיר שושן :

יב ע"א שאומר לישראל לח לימעות מישראל בריב' והבא לי המעו' ואני אתן לך את משכנו מותר המלוה ליקח הריבית כיד ישראל השליח ולא משום דאמרין דהישראל השליח הוא שלוהו של ע"א והא לכע' אין שליחות לע"א לקולא לא אמרי' שחישראל השליח נעש' שליחו של המלוה לחביא לו המעות לע"א ולחבי' לו המסכון אח"כ ואפי' אם פדאו שליח אחר כך במעותיו ונתן למלו' קרן וריב' כותר שלא אסרת תורת לא ריבית הבא מיד לוח ליד מלות וזה לאו לחו' הוא אלא שליח בעלמא וקנה המלוה המסכון של הע"א במעות שהלוה עליו והוי כאל' מוכרו עתה לוח הישראל שפדאוהו : וצריך שיאמר לו המלו' לשלי' אתה תהיה שליחי להבי' לי המסכון מיד הע"א באחריותי ולהלו' לו המעו' גם כן על אחריותי כרי שלא יתא' שום אחריות על ישראל השליח שאם היה שום אחריות על ישראל השליח היה כאילו הוא הלוה והיה אסור אחר כך ליקח ריבית ממנו : ואם נתן הע"א המסכון לישראל המלו' קוד' ששילח את זה אחר המעות או שהביא השליח המסכון עמו לכלות לו וזה עליו לע"א אף על פי שהי' אחריו המסכון על ישראל השליח. נגד הע"א ע"ד שיבי' לו המעות מותר רק שיהיה אחריו הבאת המעות ליד הע"א על ישראל המלוה נגד השליח וכן בשעת פדויה צריך שיאמר לו תתא' שליחי להביא לי מעותי כן הע"א ויהי באחריותי כיד כשיצאר מיד הע"א וכן תהיה שליחי להחזיר לו המסכון על אחריותי ואם אינו מאמינו יאמר כך בלבו ואין צריך להודיעו או יתנה עמו שלא יהי' נאמן לומר נאנס או נאבד לא בעדים ואם עשה כן ובשעת פדו' אומר השליח לא אסרת : לך אמת תתלה לא שלי הוא המסכון ואם המלוה איני כאמינך לא לרברך הראשונים אני כאמין שאיני רוצ' להתוידק ברשע שאתה תעבוד ע"ל לאו דלא תשק' כי אין אתה חשוד בעיני כן אבל ממ' אני חשש' לרברך ואיני רוצה לקבל מסך המעות וכשיביא הע"א ויתן לי המעות אתן לו משכנו ואפי' אם ירצה ליטבע על זה אף צריך להתאמתו ואפי' עדים מעיר' שהוא של ישראל לא כהני כיון שהוד' תחלה שאינו שלו והודאת בעל דין כמאה עדים רמי ואם הוא נופר' שלא אמר כן כשתחלה ישבע ויפטר ולא יחזור לו המסכון לעולם ע"ד שיבא הע"א ויפדנו ואם לא יבא הע"א ימכרנו והוא שלו אפי' שהיה הרב' מיחו' אס' נודע הדבר בבירור שכן הוא האמת שהמסכון הוא של ישראל ע"ד שלם המלוה גם כן מאמינו אסור לקבל ממנו הריב' וחלו' שהערי' ועשה כן וירי הוא נקרא רשע נמזר ועבר על כמה לאוין : לא תשימנ' ולא תשיך כו' ולפני עור כו' :

יג והא דאמרין ואפי' אם ירצה ליטבע על זה אין צריך להתאמתו היינו משום שהמלוה הוא תפוס במסכון ואין נשבע להתניא - וכל ישראל הנותן מעות להבירו להלחם לע"א על פשטנות בריבית אחר כך אסור מקבל המעות לא להלוותם לע"א אבל לקחתים לצורך עצמי נאמן לומר שלצורך עצמו לקדם ואם חרשוו שהוא משק' יהיה עליו שברבו כן הוא האמת וכן המלו' כרי' שהו' יודע שהלו' אותם לע"א בריבית ישבע והמקבל שבעת חיסת שלא הלוה אותם בריבית רק לקדם לצרכו ויחזיר לו הקרן מכל מקום העושה כן נקרא רשע :

יד ישראל שליח מישראל בריבית לצורך ע"א על משכנו של ע"א לזמן והביא המסכון עמו בשעת ההלו' ואחר זמן ורצה המלוה למכרו והשליח אומר א תבשרנו כי הע"א אלוס' את המלו' צריך לחוש לרבינו כי אין למלו' ע"ש הע"א כל' כסו שאמרנו למע' שמתחלה היו אחריות המסכון לע"א על ישראל השליח ונכשיו אקנ' שהמלוה הלוה עליו לא קבל אחריו נגד הע"א כל' וזאת השליח ירא ממנו יציל עצמו ופדת המסכון או יוסף משכנו למלוה כרי' שלא יפסיד בתמנ' ונל דוקא בבית שהביא השליח המסכון עמו בשע' ההלו' וכדאמרן אבל אם לא הביא המסכון עמו בשעת ההלו' אז לא ששלה הע"א להביא המעות ואחר כך יהי' לו משכנו דאו' לא היה אחריות המסכון

שלאה עליו מישראל ולא ידע שהוא של ישראל אף על פי שבשעת פדוית המסכון בא הישראל ואמר שלי הוא המסכון אין צריך המלוה להתאמתו ואפילו אם יביא עדים שהוא שלו יוכל המלוה לומר אותם המעות שנתתי לו לע"א עכ"פ הע"א לעצמו וממעו' שהלו' לך היו משלו לפי טעם זה אם המלוה ידע מתחלה שהמסכון הוא של ישראל אסור להלוות עליו ואף אם הוא מסופק אם הוא של ישראל או לא כגון שהוא מלבוש או דבר שאין לע"א רגילין בו מכוונ' הדבר להלו' עליו בריב' או ליקח ריבית כגון והויש מקילין עוד ואמרי' אפי' יודע שהוא של ישראל מותר לו ליקח הריבית אפי' חלף הע"א למרחקים ובא הישראל לפדותו יכול הישראל המלוה ליקח ממנו הקרן והריבית שיכול לומר לו מסתמא לא שבקת התירא ואב' אסור כי מחזק אתה בעיני לאיש ירא אלהים שהרי נהגה מזהר על הריב' וכו' ואי אקניית המסכון נח' ליה לע"א וע"א קניית במשיכת והרי המעות הראשונ' היו של הע"א בע' צמו וכל מה שאתה נותן לי בשביל הע"א אתה נותן לי וכל זה אפי' לפי דעם המהמיר ואומר דקל' יש שליחות לע"א להחזיר לא שיעלוה אסרו מיהו משום הרחק מן הבע"ד יש לכל אדם לזוהר מה אפי' בלא ידע וכ"ש לבעל נפש אבל לדעת האומר שאין שליחות לע"א אפילו להחזיר אסרו שמותר בכל עניין לקחת הריב' ואמרו עוד שמות אפי' לכתלה לתת משכנו כיד ע"א ואפי' לעכרו ושפתו ומקנהו לו ברי' להשכנו אצל ישראל אפי' הם ספריו וכלה מכיין ומות' למלו' לחזו' ולתשאילם או לתפקד' ביד ישראל הלוה להחזירם לו לכשרצ' או אפי' ימכר' יתן לו הקרן והריבית הואיל ויד ע"א באמצע ואפי' אם חלף הע"א לדרבו ישראל פודה המסכון שרי וכבר אמרנו שאין למלו' ביד הנוהגין דתירו' ואמרו עוד הואיל ואין שליחות לע"א אם ירצה המלוה שלא ליתן המסכון לפדות לישראל חרשות בידו כי אין לו עסק רק עם הע"א וישראל הזה ששלחו לא בעל דברים רדיה הוא לפיכך אי פיקח רואה המלו' יהיה בתחל' שלא ילוה על המסכון בכרי' שחיו לא יהא שוח' יות' בכרי' הקרן והריבית כרי' שלא יצטרך להיות לו שום עסק עם הישראל תלוה אפי' ירצה וגם אם אבד המסכון אין לו דין ודברים עם המלוה : ישראל שיהיה חייב לע"א ומשכן הע"א את הישר' ולקח ממנו מסכון בשביל חובו וזהו הע"א ומשכן אותו המסכון אצל ישראל בריבית אם הישראל המסכון עצמו פודה מיד הישראל המלוה הזה אסור ליקח ממנו הריבית שהרי המסכון הוא שלו ולא הקנהו לע"א מעולם כיון שבעל כרחו משכנו והוי כאילו לוקח הריבית ממנו בשביל עצמו אבל אם הע"א עצמו פודהו אפ' שחזא' הישראל יתן לו הריב' מות' לקחתו מיד הע"א ואם אחריות החוב והריבית אינו על המסכון לבר' אלא גם הע"א שיעבד עצמו על זה ויכולו עליו מותר ליקח הריב' אפי' מישראל זה שאינו נותן לו שלא בשליחותו של הע"א וכן אם הישראל המסכון לא ידע שהע"א הכמסכן רוצה למשכנו ביד ישראל הרי ודאי היה דעת הישראל להקנותו לע"א וזה המלוה לא הלוה לא לע"א המורד ליקח הקרן והריבית מיד ישראל המסכון :

טו ישראל שהלוה לע"א בריבית על משכנו ואח"כ אמר ליה הע"א הן המסכון לראובן והוא ימכרנו ויתן לך מעותיך וכן עשה מן המסכון לראובן ולמכרו וראובן עיכב המעות בידו אחר מכירת המסכון והמלוה תובע ריבית ע"ד זמן שיביא המעות לידו והע"א אינו רוצה ליתן יותר מעד' שעת הצבירה בעניין שיכופ' הע"א ארת' ראובן ליתן המותר משלו : יכול המלוה ליטול כל הריב' מהע"א שכיון שהע"א היה פטוע' הלוות המעות אין למלוה עסק עם ראובן כלום ולמה לא יטול המלוה הריבית מן הע"א ואם הע"א יכופ' את ראובן לפדו' הריבית בשביל שיעיכב לו המעות מאי נפקא לה מינה למלוה בזה חזו' אין לו עסק עם ראובן כלל :

טז ישראל שהשאיל משכנו לע"א לחזו' עליו בריב' לעצמו ומשכנו הע"א אצל ישראל מותר לישראל להלוות עליו לע"א בריב' ואפי' אם חלף לו הע"א ופודע הישראל בעל המסכון קרן וריבית מותר לא אמרי' כיון שאין המסכון הזה לא שאל ביד ע"א חל' כאילו חלחה ישראל המלוה לישראל לבעל המסכון על משכנו וחזר ישראל זה וחלחה המעות לע"א וחל' הריבית כאלו בא מיד ישראל בעל המסכון ליד ישראל המלוה וזה אקנייה לע"א וקנייה במשיכת ואין זה פודע אלא בשביל הע"א ואם הע"א אס' שאילו היה בא הוא בעצמו לפדותו היו צריכין לתת לו המסכון בלא ריבית כגון שהוא מחזק בכך צריך המלוה גם כן ליתן המסכון לפדותו לבעל המסכון בלא ריבית והוי כגולן שחשכו' הנוהג או מביא' שצריכין להחזירה לנגול כמו שקנאה ואם אין הע"א אס' כל כך שהיו צריכין לתת לו המסכון אפי' ריב' אבל כהא מיהא אס' הוא שאין בעל המסכון יוכל לכופו שיפדה ארת' המסכון

יורה דעה הלכות ריבית סימן קסט

נח

ביוקר הישראל לזנו כול ומה שנותן לו הראשון לשני יורר ממנו
 שיגיע בערך ריבית של הישראל על מה שחלוה הוא לע"א הוא ריבית
 על מה שחלוה לעצמו לא אמרינן מכר כל המשכון לשני וחשני נוסף
 כל הריבית מהע"א ומה שחלוה לו יותר חלוה לו בחנם בלא ריבית
 גל. ואם לאחר זמן רצה השני לחזור ולשול מהראשון קרן
 ריבית ולהחזיר לו משכנו אף על פי שאין הע"א פודה עדין מורר
 מפני שהוא כאלו חזר ומכרו לו. ויא שאפילו לא אמר לו כן
 שימכרו לו בפ"א לא משכנו אצלו סתם סאל משכון ודי עומד
 אצלי מהע"א כך וכך תלו לי עליו כך וכך ותקבל הריבית מהיום והלא
 שרי דודאי נתכוין להתירא וכאמר ליה דמי ואם בא הראשון לפרוע
 המשכון ואין השני רוצה להחזירו לו תרשכירו והא מכרו לו רכאלו
 מכרו לו בתירא דמי דהא בלא הכי הוו עבדו איסורא ובירא להתיר
 כוונתו ואין צריך ליתנו לו ער שיבא הע"א לפרועו ואם התנו מרחוק
 שיחייב להחזירו לו כשיבא לפרועו הכל לפי תנאים שגם בפ"א יוכל
 להתנו כך והמנהג עכשיו להתחייב לפרועו אע"פ שלא התנו דחייב
 אפ"ל לא התנו כאן התנו דמיא: ומותר ללוה לקצוב עם ישראל רשני
 בפחות ממה שנותן לו הע"א דע"ל מצת כן מוכרו לו וכן יכול לומר לו
 אני אקח חלק מן הריבית שיבא עוד מן הע"א ככל שבעל הבה"א דלא
 גרע הוא מן הסרסור שיכול להתנו כך בשכרו. גם אם יתרוצו הראשון
 והשני שלא ליקח המלוה השני המשכון לידו רק יניחנו ביד המלוה
 הראשון שחלוה לע"א עליו שרי אבל צריך שיקנהו לו ושיחייב המשכון
 מכאן ואילך באחריו המלוה השני שחייב תוא שלו ולקחו ממנו בתורת
 מקח וכיד הראשון הוא בתורת פקדון. ומיחו אם תרצו זה עם זה
 שתמלוה הראשון שחלוה עליו לע"א יתחייב באחריותו הרושות בידם
 שהוא אינו כלוה נגד המלוה השני אלא כשומר ונפקד וקל המרתת
 שח להיות כשואל. ה"א ראפילו לחקנות המלוה הראשון למלוה
 השני את המשכון אינו צריך לא מיד שהמלוה השני נתן מעו החלוא'
 למלוה הראשון מיד קני לו המשכון בכל מקום שהוא דקל דבר תורת
 מעות קנות ואע"פ דמרבנן בעי משיכת ממ' כה"ג שאינו אלא לתיקון
 האיסור ולא לקנין הלשין אוקמינן אראורייתא ועוד שלא תקנו
 משיב לא בדבר חצוני כמו שיתבאר בע"ה בלבוש ע"ש כו' קצ"ט וזה
 דבר שאינו מצוי הוא מיהו טוב שיקנהו לו וכו' אחר לרווחת דמלתא
 ונאמן הלוח שהוא המלוה הראשון לומר למלוה השני שיש לו משכנ'
 הע"א והוא מקנה אותם לו כדי שילוחו ואין צורך להביא ראיה על
 דבריו ויכול המלוה השני לחלוה לו על פיו דאחזקי אינשי ברשיעי לא
 מחוקינן שחייב גם הלוח מחזר שלא ליתן ריבית אם לא שאינו מחזק
 בכך שאו דמיא מסקר כך שטת המנהג דינים אלו ואין לפחות ביד
 העושי' בן דנו לחזר ריני ניהו וכל זה לא מיירי אלא כשחשכין הע"א
 תפסכו אצל המלוה הראשון בריבית קצוב לכל שבת ושבת כנהוג
 ולא זקף לו הקרן עם הריבית אבל אם זקף המלוה הראשון עם הע"א
 חקרן עם הריבית ביחד בנזן שהשכינו אצלו לזמן קצוב וחשב עמו
 חריבית שיעלה עד אותו הזמן ונתחייב לו סתם סך קצוב כך וכך ה"ה
 חבל באילו הוא קרן של ישראל הראשון בין שחלוה לע"א על המשכון
 בין שחלוה לו בלא משכון ואסור ללוות על זה ישראל תבירו כד
 שיעלה לו הריבית מהיום והלאה כל זמן היות החלוא' או המשכון אצלו
 שזה הוי כאו נותן הריבית מכיון שבקופה הראשונה שיש לו אצל
 הע"א נעשית חבל קרן שלו. אך יכול למכרו לו סתם בלי שום תנאי
 בזול בפחות ממה שיש לו עליו ויאמן לחבירו שכשיחזיר רצה לקנותו
 מסנו יחזור וימכרו לו במעט יותר ממה שמכרו לו כפי ערך הריבית
 שהיה להעלות עליו אף על פי שיוכיר לו כך וכך סך קצוב יותר מעט
 דרך דיבור בעלמא אבל להתנות עמו כך כתנאי גמור הרי זה אסור
 דקברי לתקן שחייב המלוה הראשון כשהוא מוח שיחזירו לו יכול הלוק'
 השני לחבשיתו ברברים אמתיים על אמונתו שכשיחייב לו מעות שיחזרו
 המכרו לו בדרך הנזכר במעט יותר אינמי אם ארצה אחזירו לך
 ויאחשב כדאי אם לא אחזירו לך ולא תצטרך לתובעני לדין בטביל
 פ"ב על פי הדין לא אתחייב ליתן לך שהדין לא יפסק לי ריבית
 ולא יפגני לחזירי המשכון שהוא אצלי במקח גמור. ובחוב של
 אשכנזי שיש לו על הע"א אין אדם יכול לחקנות לחבירו בשום
 אחד מחקנינים אפילו בקניין ואנב קרקע ומעמד שלשתם כולם אין
 פועלים בע"א שאין הע"א משתעבד בכך כיצד יעשה אם רוצה למכרו
 לישראל תבירו צריך לסלק עצמו מן החוב ככל וכל יסמול המוכר
 ללוקח את הכל וכך יאמר לו כשתתן לי סך כך וכך אני מוחל
 ופותר לך את הע"א מכל וכל ולא יהיה לי עוד עסק עם הע"א בחוב זה
 ובכך יבבך יהא לך קנין וכל מה שתוכל להוציא מיד הע"א תרי

המשכון בעולם על השליח רק השליח היה שלוחו של ישראל כמו
 שכתבנו לעיל ריש סעיף י"ג יכול השליח לומר א' תמכרוהו פן תזיקני כי
 הע"א אם כו' ואם מכרו ובא השליח ליהי חזק מה חייב המלוה לפצותו
 נראה לו:
י"ג ישראל שאמר לחבירו טול מעות הללו וחלוה אותם לע"א בריבית
 אם אחריות המעות על השליח בהולכת או בתובאה אסור
 למלוה ליקח הריבית מיד השליח או מיד שלוחו של שליח ואפילו ער
 מאת רבין שקבל עליו השליח אחריות המעות בהיה הנאה שקבל
 עליו אחריות יותר מרצו היה הרשות בידו להוציאם לצורכו ואם כן
 הוח ליה כאלו חלוה לו בריבית ואם אין האחריות עליו אלא כשאר
 שלוחים אם שומר חנם שומר חנם אם שומר שכר שומר שכר אינו
 נקרא לוח אלא נפקד ומותר ליקח ממנו הריבית. ישראל שלוח
 שתבירו לצורך הע"א וקצב עם הע"א על הריבית ביוקר ועם ישראל
 דמלוה קצב בפחות וזה הלוח כמה שקצב עם הע"א יותר כמה שקצב
 עם הישראל המלוה וכשבא הע"א לפרוע המשכון ונתן כל הריבית
 מיב המלוה להחזיר הערבון במה שקצב עמו והכותר זכת הסרסור
 בסרסורו מן הע"א אבל אם קצב עם המלוה ביוקר הע"א אם ואינו
 רוצה לפרוע כל הריבית לא יפרע הלוח מכיון שחייב על רעת ע"א
 הלוחו שאם יתחייב ישראל הוח ליה ריבית קצובה כאילו לוח ישראל
 זה מישאל בריבית וחור הוא ותלוה לע"א בריבית וזה איסור גמור
 הוא לפיכך אסור להתנות מתלה עם השליח שיחייב הוא בקרן
 זריב' שהרי הוא אינו הלוח ואם היה מתנהגות הוא הלוח כאו הלוחו
 בריבית ומחאי מעמא גם כן שאין למלוה עסק לא עם הע"א אם בא
 הישראל השליח לפרועו לו לעצמו במעותיו אף על פי שישאל מותר
 ליקח ממנו קרן וריבית כמו שכתבנו למעלה הינרדקא אם יעשה זה
 המלוה כרצונו אבל מכל מקום זה הוא רמאות מן השליח שזה לא
 הלוח מתחלה לא עם שיהא המשכון בידו עד שיפדהו הע"א ואם היה
 רוצה המלוה שיפרעו השליח לא היה יכול לכופו ממנו זה כמו שיתבאר
 בסוף סי' זה לפי גם כן אם ירצה המלוה שלא ליתנו לפרועו זה השליח
 ער שיבא הע"א הרושות בידו:
י"ד ישראל שאומר לחבירו לוח לי מעות מהע"א אם נתן לו משכון
 ללוות עליו מהע"א מותר שהע"א סימך על משכנו ומותר לשליח
 ליקח הריבית וליתנו לע"א לפי שהוא שלוחו של ישראל וכל מה שלוקח
 נתון אינו עושה לא בשליחותו של זה ואינו לא לוח ולא ערב ואם
 לא נתן לו משכון אסור שהע"א אין לו עסק לא עם הישראל שחלוה לו
 והוא חזר ומלוה לישראל ששלחו ומקבל ממנו ריב' ואם אמר לחבירו
 לזה לי מעות מהע"א על שמי מותר והוא שיאמינו הע"א ואינו סומך לא
 על הלוח עצמו ויקבל עליו שאין לו שום תביעה על השליח לא משום
 לוח ולא משום ערב ולא עוד אלא אפ"ל כשנותן לו משכון וצריך שיקבל
 הע"א כל אחריותו על המשכון ולא יהיה לו שום תביעה על השליח
 וכלאו הכי אסור שאב הוח לית השליח בחלוה מן הע"א וחור והלוח
 לישראל בריבית וכשקבל עליו הע"א כל האחריו בין במשכון בין בלא
 משכון או מותר אפ"ל שליח זה לקחת חריב' מיד הישראל הלוח לתביאו
 לע"א שאינו אלא שליח בעלמא. ודין ערב יתבאר כפי שאתה ע"ה י"א
 שמתיר למנהגי הקהל ללוות מע"א בריב' לצורך הקבל אע"פ שאינם
 נתנים משכונות ואין אחריות הע"א אלא עליהם והרי הם לווים מן הע"א
 וחזורים וטל לווים בריבית לקהל שרי דהוו כאפוסרושו של ירו' שהורג'
 ככה"ג אם הם עושין כן לטובת היתומי' וכן נתנו אע"פ שאין באן כל כך
 היתר ברור שחייב הם עוברים על לא תשיך נגד הקהל והקהל עוברים
 לא תשיך נגדם כי מה להם לקהל שום נותנים ריבית לע"א אלא שנתנו
 ק' אבל כמ' אסור ארכ ליקח מקצת חפרעון ממקצת הקהל שילוח לצורך
 הקהל במקום אחר ולנכות לתם ארכ כגון גביית דוב זה ערך הריבית
 במה שחלוא' כאן כי אותו הריבית עולה על האחרים וחורו לחזר באו לזו
 זה מה בריבית קצובה לצורך האחרים:
י"ה משכנו של ע"א ביד ישראל תביאו לישראל תבירו שילוחו לו
 עליו ולכשיבא הע"א לפרועו שיקח הוא הריבית שעלה עליו
 עד אותו היום והשני יקח הריבית שיעלה עליו מאותו היום והלא מותר
 וכל מה שישאלו הריב' מוכ' לך כל מה הוח ושיעבד שיש לי על המשכון
 זה ואין לי עסק עמך ולא לך עמי שאם לא יאמר בן ישראל המשכון
 בכת המלוה הראשון והשני הוח מלוה מעורריו לראשון בריבית
 מהיום והלאה אבל ככה"ג הוי מכר ואין כאן ריבית ומעט זה שתקא
 בטוברו לנגל שבותר לישראל לחשכין משכון של ע"א אצל ישראל
 אחר אפילו ביותר ממה שהוא ממשכון אצלו והריבית לא יהיה יורה
 רק מה שהע"א נדרין לו ולא יאמר רחל כמו שקצב עמו ו ע"א

לבוש עטרת זהב הלכות ריבית סימן קע

לקחתיו וזה טעם באשר לקחת מהמניין ליה בלא שבע דאוקמינן ליה אחוקה דלא שביק התירא ואכיל איסורא וכדאי בחיתר עשת כל פה שהיה יכול לעשות אבל אסתען לא היו דברים מעולם או אינו יודע אם נתת לריבית מעולם צריך לישבע דלא היו דברים מעולם או שאינו יודע דאין שייך באן לפטור בלא שבע דכאי שנת שנת זו בכל טענות שבעולם שאר בוסר בה או טעם אינו יודע שצריך לישבע דאמדינן דכי חיכי שזה אינו מחוק לגזול גסוה אינו מחוק להעיר לפעון שלא הדים בצירוף שכל אדם להט אחר תממן לא היה יכול להחיותו באופן אחר ולכן משילין עליו שכונת אולי יודה דהשוד ארס אסטנא או אשאר עבירות כגון גולה או גביה ולא חשיר אשכונתא דשכונת המירי בעיני כל אבל כשהוא מודה לעיקר חתביעה לא שות טוען באיסור לקחת ממני זה אוכר בחיתר וקחתא אמרינן כיון שהיה בידו לחרוץ זה חסמן על ידי החיתר כמו שהיה בריותו על ידי האיסור אוקמינן ליה אחוקה דכחיתר עשת דלא שביק התירא כו' ואין צריך לישבע ועיין לקמן סימן קע"ז סעיף י"א ואין לתקנות כי גמי אוכר לחים או אינו יודע להימני בלא שבעה במינו דאי בעי אמאי לקחתיו ובחיתר לקחתיו דמינו לפטורו שכל וכל לאפמורי אפילו משבע לא אמרינן כמו שיתבאר בעה בלבוש עיר שושן והקא כשהלו באלהוצי' מן המלח כגון שיש לו משכון או שכבר פרע לו אבל אם הכלוה בא לחוציא מן הלח וטוען שחייב לו ריבית על ידי מעשה הירג' והלוח טוען באיסור קצצו נשבע חלזה ונפטר אף על גב דפשו נפשיה ונפשיה דבלוח רשיעי חוקה רכונתא עדיפא ללכת אחריו על ידי שכונת ואם יש שער ביד המלוח נשבע ונטל על ידי השטר' ועיין לעיל סימן קע' הלקמן סימן קע"ז:

כז משכון שביד ישראל מישראל חבירו שהשכין אצלו בלא ריבית ואחר כך אמר ליה לך והשכינו אצל ע"א בריבית ועל לפרוע קק וריבית תרי זה מותר והייב הוא לפרות המשכון ולפרוע חקן וריבית ולא אמרינן שהמלוח הראשון לוח מע"א בריבית וחייב המלוח לפרוע זה בריבית מכאן ואילך שאין זה לא שלחו לחפרע חובו כמעט הללו וכל היכא שימצא זה משכנו יפרנו אבל אם הלך זה ושינה בשליחתו והשכינו אצל ישראל אח בריבית ואמר ליה שהוא משכון של ע"א איסור הוא שינה בשליחתו ולא נעשה שלוחו בנת ואפי' אם לוח סתם לך והשכינו בריבית זה הלך אצל ישראל והשכינו בריבית באמרו של ע"א הוא אין זה שלוחו דאין שליח לדבר עבירה ואין הלוח הראשון צריך ליתן את הריבית דזוואני לא חיתה דערתו כשהרשתו להשכין בריבית שיעשה הדבר בצד איסור אלא בצד היתר והייב המלוח הראשון להחזיר המשכון ללוח בלא ריבית והוא יחארינו עם המלוח שלו ואם יכרר דברים בכירוד שכן היה גם המלוח השני חייב להחזירו בלא ריבית כמו שכתבנו למעלה חסם לא יכרר דברים מאימין על המלוח השני אם אין לו גומה לדברים שהם אמת לומר לו דברי נבוסים כגון פשני זה נאמר גבי ריבית דרא' מאליהך וכיצא ממם לא ישניה בהו דרי אין בית דין יכולין לכוף כמו שכתבנו למעלה שהאויב לומר לדברין הראשונים אני מאמין ואתם עושים עלי קנאות לחוציא ממני בלא ריבית ואי יתן לו המלוח הראשון את הריבית בביטוי החזיר המשכון ללוח ראשון בלא ריבית נל:

כח האופן שחשכון משכונות של ע"א אצל שמעון בריבית בששת ג' חסמים תבע שמעון את ראובן שיפדו אותם המסכנות אין ראובן חייב לפרות אותם שאין ראובן לא שלוחו של שמעון ולא חייב שמעון לפרות אותם לריבית כמו שכתבנו למעלה וכן שכן אין לשמעון על ראובן הכרח לפרות המשכון ולא לספר לא כדרך שהענין נפסדן זה אם היה הע"א עצמו במשכון אותו אצל שמעון אבל כגון מקצתו י"ב ראובן לחסמי את שמעון אצל הע"א ולחראות לו אחרת ג' שיהיו דבריו של שמעון עם הע"א לכוף מדינה כמו שיתבאר החלל ראובן שלוחו של שמעון הוא לחזיר משכונתו לע"א ח:

קע של איכר ישראל להחזיר ערב לישראל שלוח מן הע"א בריבית וכו' ב סעיפים:

א ישראל שלוח פלות מע"א בריבית איסור לישראל אחר להיות ערב בשבילו כיון שבריתו היתה ערבה אולי החילה נמצא הערב כאילו הוא לוח מן הע"א והוא הוא והלוח לישראל שהרי הוא והחייב תולה לפרוע לע"א ואחר כך תבע הוא את הלוח לפיכך

טעם שלך ואני מחל לך שאוכל כח שזה יוציא מן הע"א לך ויכל המוכר להחזיר להוציא ממנו שכבר מחלו לו חבל ואם ירצה הלוקח צריך המוכר ללכת עם אל הע"א הבעל חוב וערביו ויאמר להם החוב שאתם חייבים לי תרדו לחברי ותוכשתדרו לו תיפטרו ממני וסגאו ותלאה לא יתא שום אחריות על המוכר אפילו על חקרן לברו שודי מזה קרוב לשכר ודחוק להפסד ואם לא עשה כן איסור לקחת הריבית רק ישאר הריבית למוכר:

קע ישראל חכא לחבירו ואמר לית חלויני מעות על משכונת אלו שהם של ע"א וחלות לו בריבית והמעות הם לצורך ישראל והוא מעלה לו ריבית משלו או שאמר לחבירו חלויני מעות בריבית ואני אשלח לך פסבון על ידי ע"א והביא הע"א המשכון למלוח וחולך המעות ללוח התמלוח רשעים היא זו ולא יטול ריבית כלל כשיוד' לו קביווד ואף על פי שבשעת תלואת לא ידעו בחיתר הלוח דרי נדע לו עכשיו שמאכילו איסור ואין יטלנו:

קכ פשכנו של ישראל ביד ע"א בער ריבית והוצרך הע"א למעורת ומשכנו ביד ישראל אחר בריבית תרי זה מותר להלוח לך ויקח ממנו חריבית שהרי הע"א לעצמו הוא לוח ואפילו אם נתן הישרא' הראשון את הריבית שחזא חייב לע"א ליד ישראל השני בשכיל הע"א נותר דמה שחייב ישראל ראשון לע"א הוא נתן לישראל השני מדמת הע"א ואין עסק לישראל שני עם ישראל ראשון כלל ואף על גב דע"א אינו קונה משכון אף בכך כלום דלא יהא אלא שגמל ע"א כליו של ישראל שלא כרעת ישראל ומשכנו אצל ישראל אחר בריבית וישראל זה חייב לע"א ואמר ליה הע"א לפרוע לישראל חבירו קרן וריבית מכה שחזא חייב לו איזה איסור יש בזה ולא אסרה חתורה אלא ריבית חכא מיד לוח למלוח:

קכא מעותיו של ישראל מופקדים ביד ע"א לשומר אותם בתורת פקדון הע"א חלוח אותם לישראל אחר בריבית ורוצ' ליתן חריבית לישראל המפק' אם היו המע' באחריו הע"א מות לישראל המפקיד ליקח הריבית מהם שכיון שהם באחריו הע"א השוכן בשלו וסח שנותן חריבית לבעל המעות אינו אלא כמטנה בעלמא ואם היו באחריות ח"ישראל אסור ליקח חריבית ואם חלוח אותם שלא מדעת הישראל' מסתמא באחריות הע"א הם ושרי:

קכב וכן אם מעותיו של ע"א מופקדי ביד ישראל אם הם באחריות הישראל אסור להלוחם לישראל אחר בריבית ואם באחריות הע"א מותר אבל אסור לעשות כן מפני מראית העין מיהו אם חרבו שפורסם לרבים שהם באחריות הע"א אין כאן מראית העין וסותר:

קכג ישראל שאמר לע"א הילך שךך או פליגנא לך בריח ותלו' מעותי בריבית אסור שהם באחריות ישראל וע"א שאמר לישראל הילך שךך ותלות מעותי בריבית מותר אבל אסור לעשות כן מפני מראית העין ואם חרבים שפורסם לרבים מותר:

קכד וכן ע"א שפדו לישראל אפמורפוס על נכסיו מותר ללוות ממנו בריבית וישראל שיעשה לע"א אפמורפוס על נכסיו אסור ללוות ממנו בריבית וס' זה תלוי במי שאחריות עליו ואין שייך כאן איסור מפני מראית העין שזה דבר גלוי ומפורסם שאין תכששם שר': ע"א שיש לו חוב על ישראל תשע עמו שיעבדו ליה לית לו כל שפדו וסנה כך וכך ריבית או שאכל מידות פסדהו אם אין צד חלוח לטלח את הע"א אסתו שר' דריק כסן הקצוב בתיבה תבי ותה הע"א בסח שנתעייב לו חלוח לפרות כגל טע' ער אותו דיומן הקצוב ביניהם ומותר לישראל אחר לקנותו ממנו וליקח הפירות או חריבית בכל שנה מיד וישראל חלוח ואין כאן ריבית לישראל הקונה רק כל מה שלוקח ממנו במה תע"א ובשליחתו לקוח ממנו אבל אם יש קצא ביניהם שיתכל חלוח לחזיר לע"א מעותיו כל זמן שירצה איסור לישראל אחר לקנותו ממנו והקונה כסנו חריזה ריבית קנאוי' שכוין שתלוח חלוחי כול לחזיר לרבעותיו לא יאסר הע"א עדין בפירות או בריבית לא כל זמן שהלוח לא יחזיר לו מעותיו ובהקנה לישראל חרי קס הישראל תהיה רשון לע"א עדין שום זכות בשעבדו חרי דריח כאלו חקמה לרקין החוב ושיתן לו הישראל חלוח הריבית בדרך שו' סתן: לו ומצא שאצל הישראל מה שנתן חריבית כל זמן שאין רחלוחי סחזיר מעותיו:

קכה ראובן תבע את שמעון חסמי לקחת ממנו ריבית קצצוהו פ"ד ליה החזרה גלי ושמעון טען לא לקחתי אלא על ידי ע"א כגון שמעון בלא רכשתי דאחוקי אינשי ברשיעי לא כחוקינן וכיון שכונתו שלקח ממנו מה שתבע ע"א שבער הדות לקוח מהמניין ליה הוא חרין בכל פקעה כביתא בזה בין לוח לפלות שזה טען בהירג'

יורה דעה הלכות ריבית סימן קעא קעב

נט

על פי שזקפו עליו אחר שנתגיר נוכח קרן וריבית שלא יאמרו בשביל שנתגיר ונתגיר זה מיהו אחר שנתגיר אינו נוכח ממנו אלא הריבית שעלה עליו בעוד שזיה עא אבל ריבית שעלה אחר שנתגיר אינו צריך ליתן שחרי ישראל הוא ואסור לקבלו ממנו ולא דוק וקפו עליו במלות אלא אפילו בלא זקיפה נמי דינא הכי הוא נבי עא שלוח מישראל בריבית אבל ישראל שלוח מעא דוקא בזקיפה הוא דינא כמו שכתבנו אבל בלא זקיפה יכול לגבות אחר שנתגיר הריבית שעלתה קודם שנתגיר ער שנתגיר אלא שבזקיפה אח' שנתגיר החמירו עליו מדרכנו ואפשר לומר דגם בלא זקיפה לא ינכה אפי' הריבית שעל קודם שנתגיר שאסרו לו חכמים ולא משום חומרא אלא משום כבודו כד' שלא יזכרו לו שם דניות בגירות ויש לו לחוש לכבודו :

קעב חממשכן בית או שדה על מנת שיאכלו פירות וכו' סעיפים:

א אף על פי שאמרו המלות לתבירו לא ידור בתגירו הנס ולא ישכור ממנו בפחו' היינו משום דהוי תלואה מסד דקאי המלות קרוב לשכר ורחוק להפסד ויש לפעמים בו משום ריב' קצוצ' ולפעמים משום אבק ריבית כמו שנתבאר הכל בבידור רוב בסמן קפו אבל היכא דקאי המלות קרוב לשכר ולהפסד או באופן שאינו נקר' תלואה אלא שכירות או מכר אין בו משום ריבית ומת' לפיכך אמרו משנתא שרא' ותיכי רמי כנון תבלוה את חבירו ויטכנו לו בית או שדה לשנים ידועות על מנת שידור בבית ויאכל פירות השדה כל עמי המשכורת וכותב' לנבמשלם שניא אילין תיפוק ארעא דא בלא כסף וכשיעשר' באופן זה או אפילו מרחיב הזמן הרבה שאין מגיע לכל שנה אלא דבר מועט כנון שהלוח מנה וחתנה עמו שאחר עשר שנים תחולקרקע זו לבעליו חנם אף על פי שלפי חשבון זה לא יגיע לשנה רק עשרה דינרים והיה שכר אותה קרקע שוח אלא דינרים לשנה מותר שאין זה תלואה אלא כמי ששכר בפחות ואף על פי שאמרו לא ישכור ממנו בפחות היינו שהלוחו תחלה מעות ואחר כך שכר היכנו את ריבית בפחות ואפילו נבית מחמת ההנאה שהלוחו כבר או שהלוחו על מנת זה שישכור לו הבית בפחות וישאירו אלו המעות בתורת הלוא' נבית וחרי זה ריבית נמור שאסרה התורה אבל הכא כל אלו המעות אינו נתן לו בתורת תלואה אלא בתורת שכירות אלא שמשכיר לו בוו' לכמה שנים קצרות וזה יכול כל מי שיש לו קרקע לעשור לתשכ' בתיו ושדותיו בוו' כי מי ימחה בידו ואם חתנו בניניהם שאין אחד מהם יוכל לכופ' את חבירו לפירות תוך הזמן שקבעו ובכלות הזמן תחזור הקרקע לבעלה בתנאי אין כאן חשש איסור בעולם אף על גב דאחיל נבית משום שהיה צריך למעות כן הוא דרך המשא והמתן בעולם שמי שצריך למעות הוא מוכר קרקעותיו בוו' ושכירות לוימי' מסב הוא חת נס כן מפני שהיה צריך למעות השכירה בוו' ואין כאן איסור ואין להקשות אם כן מאי נפקא מיניה שכותב לו כך שנים קצרות ינכה לו כל שנה ושנה בפני עצמו שבספר שכן לא מיהו כתלואה אלא כלוקח ממנו הפירות של כל השנים הללו או כשוכר הקרקע לכל השנים הללו ברמים אלו אבל כשאינו כותב לו כך אלא מנכה שנה ושנה בפני עצמו נראה כאילו מחיל נבית פירות אותה שנה בשכר מותר המלות והזמן לא ישכור בפחות ולא דוקא אם שניהם אין יכולין לחזור בהן תוך הזמן שחאחד לא ברצון חבירו אלא הוא הדין אם התנו שכל זמן שירצח תלוח לסלקי הרשות בידו ויביא לו מעות ויחשוב לו עשר ככל שנת וינכס לו ויפסקו מן המותר במעורת מן השדה או מן הבית חרי זה מותר שמאחר שאין כח ביד המלוה לגבות מחובו כלום כל ימי המשכנתא ולהחזיר לו הקרקע ללוח אינו תלואה אלא שכירות ששכר ממנו הקרקע לשנים הללו ולא יוכל לחזור בו המשכיר יכול לחזור בו אם ירצה ואין שייך בו ריבית והנה הקרא משכנתא דסורא משום שבסורא היו נוחנין כן זה דומה למזכר שדחו בזמן שהיוכל נוחג שתתירח התורה ללוח לגואלו לפי חשבון חדמים ואין זה דומה לשאר תלואה דהתם כל אחריהם המעות על תלוח ואין למלוה שום חשש חפסד אבל הכא אין אחריהם תלואה על תלוח רק על המלות שאם שטפה נהר או נשרף חבית אינו נוטל כלום אלא פירות כפי כח שהן ואינו יכול לכופו לפרוע לו חובו לא מן ולא משאר נכסיהם חרי המלות קאי קרוב לשכר ולהפסד ויש אומרים שאפילו אם לא כתב לו במשלה שניא אילין תיפוק ארעא דא בלא כסף כנון שמלוח לו מעות הדוכה והיה צריך לפרוע לפי ערך הכעות קצאר שנים הרבה תיפוק בלא כסף ואין המלות רוצח להלוות

אם קבל עליו העא שלא לתבוע לערב תחילה אם יחיה שם ולא יבחר הרי זה מותר ויש אומרים שאינו אסור אלא בערב שלוח דין דחייט שאין דין המלות עם תלוח כלל ואפ' אם יתבע את תלוח ויכול הוסיף לדחותו אצל הערב זה ודאי אסור אבל בסתם ערב ואפ' בערב קבלן שיכול לתבוע מאיזה מהם שירצח חרי זה מותר כיון דאי בעי עא אחיל אצל לוח תחלה ונוכה ממנו ריבית זה ער' תלוח נתרבה והערב כשהו' פורעמה שנתרבה על תלוח הוא פורע ואם עבר תעש ערב בעדו אפ' ערב שלוח דין צריך לשלם לו כל ההפסד חמניע לו על ידו אבל חריב' אינו צריך לתחיל' שאין אומרים לוח שיתן ריבית מיחוא' בכר' פדע' לו הריבית לא ערוף מאכר ריבית ואין מציאין ממנו :

ב וכן עא שלוח מישראל בריבית אסור לישר' אל אחר להיות לו ערב לישראל זה אלא אם כן מתנה ע' חעא שכל זמן שהיא לו לפרוע לא ידחו אצל הערב ואם קבל עליו בן או מותר לישראל להיות ערב בעדו אף על גב דכי לית שקיל המלות קרן וריבית מיטפאל זה מותר לוח לקבל הריבית ממנו שאינו משלם אלא בעד העא אבל אם לא קבל עליו כן הנה ליה כאילו תלוח ישראל זה לישראל הערב ואסור לקבל ממנו או הריבית ואם הישראל הערב לא ערב אלא בעד הקרן לכו' ולא בעד הריבית אלא שהישראל המלות יקח הריבית מן העא עצמו או איפבא שערב לו בעד הריבית ולא בעד הקרן זה בכל אופן מותר מסך שגאם לא ערב אלא בעד הקרן אפילו אם תיסבא לוכר שהוא תלוח חרי אינו לוח אלא קרן בלא ריבית וחעא יתן ריבית בעדו חת אפילו נבי ישראל מותר כראמרינו לעיל יכול אדם לומר לתבירו חילך זה והלוח עשר דינרון לפלגי כיון שאין הריבית בא מיד לוח ליד מלוח ואם לא ערב לא בעד הריבית וחעא הוא הנקרא תלוח למה לא יתן הישראל הריבית בעדו אין כאן איסור כלל אפילו נבי ישראל וכל שכן שיהו ויחפנו מן העא אף על פי שזה היה אסור לגבי ישראל ורווחא שהעא נטל חכעות מיד המלות אבל אם ישראל הערב נטל המעות מיד המלות אסור להית ערב אפילו בעד הריבית לכו' שכיון שהוא נטל המעות מיד המלות אף על פי שנתנו לו לעא מיחוי כאילו היה תוא תלוח ואין יתן אחר כך הריבית וכשנטל הישראל הערב המעות מיד המלות נמי לא אמרן דאסור אלא כשהיתת התלואה בלא משכח אבל אם תלת על המשכון אף על פי שנטל הישראל הערב המעות מן המלות ונתן לעא מות' להיות ערב בעד הריבית שאין אחריהם הקרן למלות אלא על המשכון ויש אומרים דכלא משכח אפ' נטל העא המעות מיד המלות ואפילו לא ערב הישראל אלא בעד הריבית לכו' אסור לישראל להית ערב קבלן בעד העא שכיון שאומר לו הישראל כל זמן שמעתי ביד עא אתה נתת לו דינר בתרש חרי בל זמן שאין העא פורע רחוא חייב ליתן לו ריבית נמצא אחריות הקרן גם כן עליו ער' שיפרענו והרי זה כלוח מעות מישראל ואמר לוח בל זמן שאני נותן לך דינר ריבית בתרש לא יתא לך רשות לבפוגי לפרוע לך הקרן ואם תח לישראל משכון מעא או ערב עא וכו' וישראל ואמר לוח למלוח שיחזור לעא את המשכון או שיפטר את הערב עא ותוא ערב לו צריך לשלם לו כל תקן הריבית שעלה עליו ער' אומ' חיוס אבל לא חריב' שיעלה עליו מכאן ואילך שכל מה שעלה עליו ער' אותו חיוס נעשרת חכל קרן ואינו נקרא ערב אלא בעד הקרן אבל מה שיתרבה מכאן ואילך עליה דידה יתרבה אם לא שחמשכון היה שות עתה שצא צריך להקלות לו גם הריבית שיעלה עליו ככאן ואילך ער' כרי רמיו שלא משכח או נחזיר לו המשכון שחרי על פינ נתנו לעא ודקא ערב בעד כל המשכון ואם זקף העא מתחלה הקרן עם הריבית או אפ' כה שיעלה אחר כך הוי כקן עה כרי חוקים וצריך לשלם לו הכל ער' כרי חוקים בין היה לומשכח על חכל בין לא תח לו משכון על חכל אלא פטור הערב העא ער' דיבורו שכיון שזקף עליו הכל הוי חכל כקן וחרי לא נעשה הוא ערב אלא בעד קרן ואין כאן ריבית :

קעא דין עא שהלוח בריבית ונתגיר וכו' סעיף אחד:

א ישראל שלוח מעות מעא בריבית חקפו עליו במלות ונתגיר אסור שלא נתגיר וקפו עליו במלות נוכח גארת הקרן וארת הריבית והואיל שזקפו עליו במלות קודם שנתגיר נעשה כולו קרן משעת זקיפה וחשוב כגבו ואם לאחר שנתגיר וקפו עליו במלות נוכח את הקרן ולא את הריבית ואפילו הריבית שעלו קודם שנתגיר אסור ליקח והואיל חקפו אחר שנתגיר תנא שלוח מישראל בריבית ונתגיר אף

לבוש עמרת זהב הלכות ריבית סימן קעג

לו רמצי למימר הוא נח לי ללוות מבני שירחיב לי הזמן או לא יגוש אותי אכנס דבר זה תלוי בראיית תריניס אם רואין שיט ערכה כדב' בגין שלא נמשך זמן המכר אחר תהלוואה או שגא'ינו רגיל ללוות וביצא בזה אינה דעת המצדן ועיין בעש סימן קע"ה משכן לו בית או שדה בפתות משומו ובעל הקרקע אוכל הפירות ואמר לו המלווה על תנאי זה אני מלוה לך שכשתרצה למכרה לא תמכרה אלא לי ברמס הללו או שסיפ' לו בו מעט אלא שמכל מקום הוא שורר יותר הרי זה אסור שכשכר תבנת המעות הוא אחיל גבית אחר כך אבל אם אמר לא תמכרה אלא לי בשווייה ואפילו אמר עם כן אני מלוה אותך אפה מותר כיון דלא מויל גבית מיתו תלוואה זו נל שאני' דוחה את המצדן דאם לא כן הל' הנאת היית המצדן ריבית גב' רתא אין לו שום קניין בקרקע זו נל:

ה ע"א שמסכן בית או שדה לישראל והישראל המלוה דר בו ארבע פירות ואחר כך הלך הע"א ומכרה לישראל אחר ה"א הישראל וה"א שון צריך להעלות שכר לישראל השני שקנאה מהע"א אלא דר בתוכו בתנע ע"ד שיתן לו הע"א מעותיו ואין זו ריבית שדר בבית זה שחלות עליו תנע והוא של ישראל שהרי אין הישראל חיי לכולום אלא הע"א ואם הישרא תקונ' מסתין לע"א ואינו כותה את הע"א לפדותו כמי איכפת לו לישראל המלוה בזה אין הישראל בעל חוב שלו ואפי' זה מוטל על הישראל הקונה לפדות הבית אינו צריך להעלות לו שכר רכיון שבא מכה הע"א וברנייהם הרי הוא כמכור לו ע"ד שירא' נפרע לא יפה כח מכה הע"א וכשפודה אותו הרי המלוה כחור ומכור לו וכן הדין במסכן מסל'י שמסכן ע"א אצל ראובן ואחר כך מכרה הע"א לשמעון ולאח' זמן בא שמעון לפדות המסכן מיד ראובן מותר לראובן ליקח הריבית שעלה בו אה' שקנא שמעון אף על פי שמסכון נתנו משלו שהרי שמעון אינו לא לזה ולא ערב ומה שנתן נתן בעד קניין שגם באלו המעות קנהו. המסכן קרקע שלו לישראל על הדרך שהוא מותר אף על פי שהמלוה אוכל פירות מותר ללוה לפרוע הסם מן הקרקע שאין המסדה מוטל על המעות שלו אלא על ה"א הקרקע של לוח אבל אם הכס הוא בפירות כגון שנטל הארז עיסוד בתבואה וכיוצא בזה אסור משום דהני פירות דארוז גינתו ואין כת לבעל הקרקע למכור חלק הארוז ולא למסכנו וכי יפרע לוח לארוז ריבית הוא דקויב ליה למלוה:

ו מי שיש לו חורבה ורוצה לבנותה ואומר לחבירו בנת חורברתי וחור בה ונתת לי ככל שנת דבר קצוב ע"ד שיכיל רמי החורבה אפילו אם שה' ג' דהובים לשנת הוא אינו חושב אלא חוב א' מות' שנת דמת למסכנתא דסוריא. ראובן השכח ביתו על שמעון אצל לוח ושמעון שתק ולי דר בבית זה כמה שנים מפני שהיה חושב שהו' ביתו של ראובן ודר בה בגבייתא ובא' מרדכי תחיתר שכתבנו ואח' רבע שמעון את לי והוציא הבית מיד לי והוצד לי לשלם לו גם השכיר' מכל הזמן שדר בו מפני שהיה קיימא לאגרא תברא רעיל' למי' ותב' צ"ד ראובן לשלם לו ללוי כל הקרן וגם כל שכירות הבית שנתן לשמעון ואין בו משום ריבית שמה שמסוף לו אינו מסוף מות' המסנה תהלוואה רק בעד השכירות שנתן הוא נתן לו מסת' שמכר לו דירת הבית ללוח בתוכו בעד הגבייתא שמנבת לו תמנא עכשיו שאין דירת הבית שלו והמכר דבר שאינו שלו הרי הוא חייב באחריותו וה"א כי אויל גבי תמי' כאלו קיבל עליו אחריות המסך בכל מה ששדה

קעג הרבה פרטי דיני ריבית וכו' יט' סעיפים :

א אף על גב שלא אסרה התורה אלא ריבית הכא ע"י תהלוואה שנתן לו דבר קצוב בעד המסת' והלשנת המעות ממ' אסרו חול' כל אגר נמר ליה אפילו הבא על ידי מכר כיצד מכר לו דבר ששהי' זהובים כי' בשביל שמסתין לו המעות ואפי' היה אותו הדב' שעכשיו הוא שוח' וכו' שקבע לו ידענו שיהיה שוח' יב' כגון יינות ושכר תמרים דבתשרי הם נמכרים בגול ובניסין יתיקרו והוא מכר בתשרי בשער שבניסין הרי זה אסור שהאמר נמר ליה הוא בשביל שמסתין לו מעותיו ע"ד ניסין ואפי' אם תמכר עשיר ואינו צריך למעות וגם הסחורות היא טובה ולא חיתה נפסדת אצלו ואמר המוכר' לא יתן לי כשיקרו' היות' אחזיקה בעצמי ע"ד אותו הזמן וה"א לי טוב תנאה ודיוח מורה אפה אסור דמאי חיה דאולת בתר המוכר ויל' בתר לוקח' ונבי' דידחו ודאי אגר נמר יהבו ליה דאלו הוו להו זוחי חוח שכח' להו הרב' לקנות כשער של עכשיו והרי איכא גבי דידחו נשך ותרבית ברא' כדבר שיש לו שער ידוע כגון יינות ושכר תמרים שאבגנו והה' גמי דבר ששוכחו

לו הלוות לזמן ארוך כל כך כול להלוות לו כמו שירצת ויכרע לו בתוך כך וכך שנים אגב לך כך וכך לכל שנה ובכלות אותם השנים תחויי' לו מותר המעות בעד הקרקע וגם בתוך אותם השנים רתחית הכריר' ביד הלוח לסלקו ולנכות לו לכל שנה ערך חמני' רק שהמלוה לא יוכל לכופ' הלוח תוך הזמן תהא לפדותו וחו' גם כן מותר אפילו אינו מנכה לשנת אלא דבר מעט שכיון שהמלוה לא יוכל לחזור בו תוך אותו הזמן ובתוך אותו הזמן קאי המלוה קרוב לשכר ולחפסר כגון שמה ישמוף השדה וישרוף הבית ולא יחיו בו הפירות הרב' הוי כמכר או כשכירות ומותר לנהיג' במדינות אלו ודוקא בית או שדה אבל מסל'י שעתקלקלן הרבה ונפתתים וכלייה קרנא אם ישתמש בהם אפילו בגבייתא מיהו יותר כריבית האסור ויש מקילין במקומות בבית הכנסת ואפילו בספרים תואיל וצורך מצוח ללות עליהן אפילו בלא גבייתא ואינם דברים של טעם בקושי תתירו בספרים אפילו בגבייתא מפני שאין רוד' להשכיר ספרים כך ויכר שהיא מלוה וכבר ידעת שכל זה לא מיייר' אלא כשהאחריות המשכנת על המלוה אבל אם האחריות על הלוח אסור החוח ליה מלוה קרוב לשכר ודרוק לתפסר ואסור ובכל מקום דהוי אבק ריבית במשכנתא אם בא הלוח לחזור בו ואמר לנכות למלוה הפירות שאכל מפני שהם ריבית לא כנכיון ליה דהואיל והמשכנתא כרשות מלוה היא אם היינו מנכין לו היינו מציאין האבק ריבי' בדנינין וכל דסליקי בלא זוחי אפוקי הוא כמו שכתבתיו פעמים ופעמים משום דאמרינן סתמ' מהלם לו אבל אם התרה בו הלוח במלוה ואמר לא בעינא דתיכול עוד פירות דריבית הוא והוא עבר ואכל אח' ואח' תובעו הלוח מנכיון לו הפירות שאכל אחר התראה שהרי ידענו שלא מהלם לו דתא צוח' כי כרוכא ולא אשנה ביה :

ב משכנתא זו שאמרנו כשכנתא ליד מלוה י'א שאסור לחזור ולהשכיר' ללוה בדבר קצוב לשנת דהוי כמו ריבית הכא מיד לוח ליד מלוה דאם לא אתני בשעת תהלוואה מיהו כריבית קצוצ' והוי אבק ריבית לפדות האם אתני הוי ריבית קצוצה מס' ויש מתירין אם לא התנה בשעת תהלוואה כיון דלא אתני וגם אם יפול הבית או ישרף יפסד שמעון מעותיו וחל קרוב לשכר' ולחפסר' אבל אם ארס אחר שכרה שהמלוה כגון ראובן מסכן ביתו לשמעון ולי' שכרו שמעון ונשאר ראובן בבית ופורע השכיר' ללוי ולי' פורע שכירותו לשמעון הרי זה מותר דהיל' לוי גבי שמעון כאום חילך רוחי ואחזיקה מנח לראובן שלא בא מיד לוח ליד מלוה ואע"ג דהתם אמרינן לעיל סי' קס' שצריך שלא יפייסנו הלוח משלו תם גבי ריבית קצוצה אבל משכנתא כי הך דהוי כמו מסך או שכיר' קרקע וליכא אא אבק ריבית לית לן בה מיהו גם בזה נל שצריך שלא יתנו בכך מתחלה בשעת תהלוואה ועיין לעיל בסימן קס' :

ג במשכנתא זו אם נתן המלוה ללוה דבר מעט ככל שנת בשביל שיקבל עליו הלוח כל אחריות הקרקע אפילו מנפלה או שריפת י'א שהאסור דהוי ליכא קרוב לחפסר' כלל למלוה כהא משכנתא וכשביל אותו דבר מעט לא מיקרי קרוב לחפסר' אבל אם התנה עמו לתת לו דבר מעט לשנת בשביל איהו תיקן קל שיצטרך בבית כגון שכירת קורה וכיוצא בזה שרי' דאכתי נשאר על המלוה אחריו נפילת או שריפה ומשכנתא זו נפדית לחצאין שאם בא הלוח להחזיר לו קצת מעותיו תוך הזמן צריך לקבל במקצת פרעון מיהו אף על גב' שכתבנו לו קצת המעות המלוה אוכל כל הפירות עד שיתן מותר המעות דכול' משכנתא אשתעבידא ליה לכל' מלוה ואנו רואין המען שנתן כאילו הם פקדון בידו ע"ד שפרע חבל' : והא דאמרינן תירא דמשכנתא דוקא כשהשכין לו השדה בשעת שנתן לו המעות דהוי כמכר וקונח המלוה השדה במעותיו דקרקע נקנית בבכס' אבל אם הלוח היה חייב לו מעורת' למלוה כבר ועכשיו הוא נתן לו שדה זו במשכנתא הרי זה אסור שאין הקרקע נקנית לו למלוה דבמאי קנייה פרימי' ה"א כגון נסכא אן כאן והוי אכילת פירות ריבית שאין כאן אלא תהלוואה ולא מכר ולא שכירות בקרקע' ומשכנתא שנועשית סתם ולא התנה דר עם זה כלום חלכין אחר מנהג אותו העיר וכן בעניין אם יוכל לסלקן או לא וכל כמנהג העיר :

ד משכנתא זו כיון דכמו ממכר השיבא דשכירא לוימיה מסכ' הוא כמו שאמרנו לעיל סוף א' לפיכך אם בא הלוח למכרה אותו שהיא ממשכנ' בידו קרוב לקנות יות' מבעל המצר ואפי' אם קנאה כבר בעל המצר בעל המשכנתא כסלקו ממנה כיון שכב' היא קנה' לו לוימיה ואם בתהלת המשכנתא בא בעל המצר ואמ' אני אוח' לך כי אתה מערים למשכנתא לאחר בשביל שאתה רוצה למכרה לו אחר כך אין שזכעין

יורה דעה הלכות ריבית סימן קע"ג

ס

ודוקא ריבית במעות שזהו דרך מקח וממכר כמו פירו' במטבע אבל מעות במעות היו הלואה נטר' ואפי' יש לו הכל בכיתו אסולתת לו יות עכל' ודבריו תמוהים מאד כיון שאמר דינר במעות הח' כמו פירות במטבע אם כן לכת אמר ברישא שאפי' אין לו בכיתו לא מעט מן המעות שאינן שכוונת פותר דהא כען דתו' כמו מטבע כפירות אינו יכול להחיל נכיה אלא סה' שיש לו בכיתו אם לא שיצא השער בשוק ואפי' אין לו כלום בכיתו מותר ואי' מרמי ליה ליצא השער אם כן למה אמ' אפילו אין לו לא מעט אפי' אין לו כלום סבגו ליה ועל סימן קע"ג ועל כל פנים יותר משנה דינר ליתן וצ"ע :

ז וכספ' שאסור למכור ביוקר בשביל תמורת המעות כך אסור ליקח כוול בשביל המתנת המעות כיצד הוא קונה ממנו דבר שיש בו כעשרה בשביל שמקדים לו מעורו והמכור אין לו אותו הדבר ככונתו הרי אין אלו המעות אלא הלואה ומה שפיל גביה הוה משום הקדמת המעות ואסור דמיא לאנר נטר' ואפילו אם יש לו באותן המין בהקפה בעד אחרים והם יתנוה לו אפה אסור דח' עדין סהסור גובינא הוא אבל אם ישנו אותו הדבר בכיתו אלא שאינו מצוי לו עכשיו עד שיבא בנו או עד שימצא הפתח מות שבין שיש לו בכיתו הרי מיד שמקבל זה המעות נקנה לו אותו דבר דדבר תורה מעות קונות גבי ענין זה שדא אי' דרבנן אוקמה אראורית' לקננה בלא משיכה ואין כאן הקדמה אלא דאזיל גביה וכל יכול להחיל את שלו כמו שרצה ואין זו הלואה ונאמן המוכר לומר שדבר יש לו בכיתו ואין צריך להביא ראיה דאחוקי אינשי כרשיע לא מחוקינן ודוקא שמכ' לו סתם אבל אם מפרט לו לומר אם אקדים לך המעות אתן לך די ואם תרצה יב' לא אתן לך עד שתתן לי והפך הרי זה אסור אפילו יש לו למכ' בכיתו וכל זה גר' שיצא השער או שומתו ידועת אבל אם אין שומתו ידוע אפילו אין לו שרי ובלבר בסתם אבל לא בפירוש :

ח מותר להקדים מעות לנגיאה שיתן לו לזמן פלו' דילתעין שיהי' גבי אמה כוח אף על פי שעתה אין שוין אלא בני זרת כוול ואף על פי שאין לו עתה כני אמה שעדין לא גדלו אמה ואינן אלא בני זרת חשבינן להו' באו הנו כידו כיון דממילא קא רבוונם כבר התחילו לגדל קצת שישנן בעולם קנאן ודוקא שנותן לו מאותן שהיו גדלי' קצת בשעת פיסוק הדמים דהל' כהקנה אותם לו מעכשיו וחשאל לו קרקעו עד שיתגדלו ויתכשלו אבל לתת לו בני אמה מדלועין אחרים אסור דכמו אנר נטר' הוא :

ט אבל ההולך לגונו צאניו ולחלוב דתלוי ולרדות כוורתו וצומו' לחבירו מח' שעני' חולבני' וצווחות ומה שכורתו יורה אני כוכר לך הסדה בכך וכחיל' נכיה בשביל הקדמת המעות אסור דלא דמי לדלועין ולחוב בין כשטר בין בעל פה אף על גב דלא ממא זמנית דהתם גבי חוב ודלועין כל מה שניתוסף מבח' הקטנות בא דהא אי שקלת לחאי בוצינא וזטרא לא אתי אחרני' כדזכת' וא"כ כיון שהקטנ' היו בענין כשעת המכ' מידה משבח ואזיל וכן שיעבוד החוב קאי ועמד כוליה עד דהפסד אבל גיזה וחלוב גדולים אח"כ אינו גדל ככהמה שהיה בכמהה בשעת המקח דהא כי שקלת להאי כוליה לגמרי אתי אחרני' ואין זה תלוי בזה ה' להך מה שניתוסף לאו כידו חשבינן ליה אבל אם אמר לו כל מה שעני' גזווחות והולכות וכוורתו יורה הן רב הן מעט מכו' לך בכך וכך מותר שדא קרוב להפסד כמו לשכר :

י ובכרס בני האי גוונא אסור למכרו ולקנות פרי' תפרדס קודם שיגמרו ויתבשל כדבר ידוע כרי' שיקדים המעות ואפי' נעשו כבר סטרא או כוכר אסור ואף על גב דקאי גם כן בקרוב להפסד כמו לשכר כגון באחריו כרד או קרח ארנשמים שמפסדין אסו' ולא דמי לדלועין אף על גב דהכא גם כן ממילא קא רבו ולא לגז' וחולב דהלורתי או יורה כוורתו גם כן דגבי דלועין הוא מצוי למכור כך משום דלא קפדי אינשי כל כך שאין הלוק' גדול ברמים בין בני זרת לבני אמה אבל בכרס יש קפידא רבה שמה שמוכר עכשיו בעודו סטרא או כוכר בעד עשרת יהיה שוה בעת הצציר עשרים וגיכר התוספת ונכנא סתיה גל' התוספת בשביל ההקפה אף על פי דממילא קא רבו וכמעט זה גם כן מצוי כל כך למכור פירות הכרס כך כמו דלועין ומטעם זה גם כן אינו דומה לגז' וחולב ורודה דהתם אין התוספת ניכר כל כך ברמים מועטין ולכך כיון דקאי בקרוב להפסד לא מיהי' כריבית פל' כך אבל הכא אף על גב שמקבל עליו אחריות דכרד וקרח ונשמים הואיל וגיכר התוספת הרבה ברמים מרובים מיהי' כריבית ועוד דהתם אין דגילות לולל בשביל המתנת שאינם אלא יום או יומים לכן כורר' בשמקבל עליו שכר והפסד שכך יכול להפסדו כמ' :

שש בתו ידוע כמו פלפל או שענה אכל דבר שאין לו שער ידוע ואין עזבתו ידוע כגון טלית ופרה וכיוצא מהן מותר למכרו ביוקר לפרוע לו לכן פלו' ובלבר שלא יאמר לו כפי' אם תתן לי מעו' מיד הרי הוא יב' זהובי ואם לזכר פלו' הרי הוא לך ביב' שזה הוא משמע ממש אנר נטר' ויש מי שאוס' שאפי' אם אינו מפרש בהדי' אין היתר לא במעלהו מעט אבל אם מעלהו הרבה עד שניכר לכל שבשביל המתנת המעות הוא מעלהו הוה ליה כמפר' ואסור וכל זה דוקא שקצין לו כך קצנ' לפרוען לזמן שקבע לו אבל אם מוכר לו בלא קצב לפרוען אלא שאמר לו כך וכך חביות אני מוכר לך ותשלם לי בזמן פלו' כמו שיהי' השער באותו הזמן שרי אף על גב שיצא השער ואף על גב דמסתמא יפ' יקר ועכשו אינו שוה כל כך לא מיהי' כאנר נטר' הואיל ולא חזקה שום כך קצוב ובלבר שגם לא יאמר לו אם תתן לי המעות עכשיו רחן לי כך וכך אותן לי בשער ש' עכשיו :

י דיו' לו פירו' ואם היה המוכ' צריך למכור טחמת שהי' צריך למעו' והיה מוציאם לשוק ליקח דמיהם מיד לא היו קונים ממנו רק בעשר ממנו שיודע' בזה שצריך למעות לכך רוצי' ממנו כוול ואם היה ממתין זה עד שיבא לוקח לכיתו לקנותה ממנו היו לוקחי' בעצ' ביב' וזם היה נותן המעות מיד יכול לומר לאחד אם תרצה לתת לי מעשר מיד הרי לך אותה בעד עשרה ואם לא תתן לי מעות רק לזמן פלוגי' לא יאמן לך רק ביב' שהרי גם אם היה בא לוקח לביתו היה לוקח ד' בעד יב' גנותן למעות מיד וכן דבר הנמכר בי' ולפעמים באים שרים לעיר וקונים ביוקר שוה עכשיו עשרה קונים בעד יב' אם הדב' טבוח שחטרי' יבאו לעיר ואין להם חוקא זמן מוגבל רק כל הימים שוין לוח' כשירצו לבא מותר למכרו לישאל גם כן ביב' לזמן שהרי טבוח שיבאו שרים גם היום ויקנו ממנו ביב' :

יא וכשמכר הבר' לחבירו בעד יב' לזמן פלוגי' וכריך החתור שכתבנו יכול לומר לו אחר כך תן לי מעות כדי ואקח מכך עשרה שוה אין בו משום ריבית אלא דנאזיל גביה פקח החוב שיש לו שכמו שהיה יכול למכור החוב לאחר כוול כמו שירצה כמו שיתכאר בסמוך בעת יכול למכור גם כן ללוה עצמו דמש' מה לי הוא מה לי אחר' והקנה שכבר נגמר המקח וקנה הלוקח במקחו אבל אם קודם שנגמר המקח אמר לו בעד יב' ואל' אחר כך אם תתן לי המעות עכשיו אקח י' אסור לו אחר כך ליקח ממנו יב' לזמן אחר' :

יב מי שיש לו שטר חוב על הבירו או מלוה על פה מותר לג' למכור' לאחר בפחות ואפילו לא הגיע זמן הפרעון והלוקח עדין צריך להמתין מלהשתלם עד דהפסד החוזא אין בו משום ריב' שזה ממיל' גביה טחמת שצריך למעות ואין זה אנר נטר' ובלבר שיחא אחריות של השטר והמלוה על הלוקח כגון אפי' עני' חלות שלא יהיה לו במדי' לפרוע שלא יהוור על המוכר שאם קבל עליו המוכר אחריות השטר אין זה מכר לא הלואה שהלוקח הלוח לו מעות ואח"כ מקבל הלוקח יותר בעדו וחרי' ריבית אבל אחריות שכא' מהמת המוכר כגון שנמצא פהוע או שטרפו בעל חוב כווקדם אין צריך שיחיה על הלוקח ואם יש כיד המוכר משפן של חלות מותר למסרו ללוקח וכן חלוה עצמו יכול להבטיח לזה בערבות או כמסכנות כמו שירצה שאין זה הלוח לוח שלו כמת שיפרע לו שהרי כבר הוא נתחייב מעות חללו למוכר ואם עבר וקבל עליו בצוב כל אחריו תנאי קיים דלא גרע מצד שטר' טוב מטוב שאר דבר שהייב באחריותו מיהו' אם לא יוכל לגבות ויהי' הוא על המוכ' אין צריך המוכ' לחזוי' לדרך המעות שקבל מבני' לא כל דהו' שזה דמיא הוי ריבית לא חחר המקח ויהי' לו מעות שנתן ואם א"כ עכנו המוכר אפילו כל החוב הרי הוא שלו ואין ללוקח עליו כלום :

יג קהל הצריך למעות יכולין למכור עור חיין או הבשר לשנים או גמיהדי' הקהל לפרוע חסד לזכנים ידועים והקונים יתחייבו לקהל בשטר ואחר כך ימכרו הקהל החוב ההוא כוול למי שיתן להם המעות מיד :

יד מי שחבריו ופועליו תובעים אותו בשוק ואמר לשולחני' הן לי דינר טבע לפרעם ואני אתן לך מעות שאינם טבועות שיש לי בבית שיהיו שוים יותר משווי' של דינר חרי' זה מותר דמעות שאינם טבועות אינם אלא פירי' והוא מכרו לו מחיל אותו גביה בשביל לחקל טורחו שלא יהא צריך ללכת לביתו ולהתליפס במטבע כרי' לשלם לחבריו ופועליו והוא שיש לו כל דמי' דינר' בביתו דהל' מחיל גבי כרי' להקל טורחו שא"כ הוה המותר שנתן לו כמו שכל' המתנה שיומדי' לו עד שיהיו לו מעות וכתב מורי' מהרמב"ם דגל' שאפי' אין לו כביתו לא מעט מן המעות שאינן טבועות מותר דלא גרע זה מהלואה סאה גכאה דמי' קמב' שאפילו יש לו מעט מלוה עליו כמה שאין זה דהכא :

לבוש עטרת זהב הלכות ריבית סימן קעד

המתנת המעות הוא ואם האחריות על המוכר מותר שאין כאן חילוק
עד שתימכר וכל מה שתימכר בתיקון ברשות בעלים ראשונים הוא
הוא שנותן לו שכר טרחה על חבאתה למקום היוקר דאלכ היה ליה
שרחו ריבית מוקדמת ואם המוכר אדם חשוב שפוטרין ללוקח המכס
בשכיל ומותר אפילו אינונותן לו שכר טרחה שהמכס שהוא היה צריך
ליתן הוא שכר טרחה :

יג החמרים שדרכן להוליך תבואה במקום הוול למקום היוקר
מותר להן לקבל המעות מבעלי בתים במקום היוקר להתעסק
בהן זמן קבוע על מנת ליתן להם לזמן פלו' תבואה כשער המקום הוול
אפי' אין נותנין להם שכר טרחה בהבאה ואפי' אין נותנין המעות אדם
חשוב שיפטרנו המכס בשכיל ואין כאן טורח ההבאה שכבר המתנת
המעות עד אותו הזמן שקבע דלא משום המתנת המעות הוא נטריח
לחביאם למקום היוקר אלא משום דניחא ליה להמרי' לטרחה בהבאת
התבואה לזה בשכיל דמגלין ליה תרעא פי' שיחזיקו אותו לתגר גדול
כשרואין אצלו מעות הרבה לקנות בהם ומכירים אותו בעלי בתים
שבמקום הוול ינותנין לו בהקפה ומשתכרים וזלם אף רמזי' נבייתו
פירוש בני מקום הוול כששומעין שאין אלו משתכרין עכשיו מתלש
גביהו בפעם אחרת כדי שלא ימשכו ידיהם מלהרגיל אצלם לפי' נוח
לתם לטרחה ולתיות שלוחים להביא התבואה במקום הוול למקו' היוקר
ובלבר שיהיו אחריות הדרך בהבאה על נותני המעות שאו בשע' שתוא
לוקח התבואה במקום הוול לטעם נותן המעות היו כפורעו או ותי' אין
כאן שום ריבית וחוספה לנותן המעות ומה שהיו אחריות המעות עד
הנה על החמרים היינו משום שהיה חלואת אצלו להתעסק בהם ומכאן
נשילך במחיל זמן הפירעון בלי שום חוספה ואחריות על המלוה אבל
אם היו גם אחריות התבאה על החמרים היו גם התבואה ברשותם ולא
היה כאן פירעון ער' חבאת התבואה למקום היוקר והוא נותן לו כשע'
הוול זה היה וראי' אסור ויש מתיירין אפי' אחריו הדרך על חתג' המבי'
ובלבר שיתן לו ב' שכר טרחה תמלו' שאו מתחיל גם כן ר' פרעון
בשעת לקיחת התבואה במקום הוול שהרי מיד מתחיל שכר טרחה
דוקא בתבואה ובחמרי' הרגילין להוליכה התיירו לעשות כן משום
דתבואה מיר' דשכיח תוא דאולי' ואתי' כל שע'תא אמרינן ניהו לרע'
דמגלין ליה תרעא אף רמזי' נבייתו אבל כסחורה אחרת לא התירו
דליכא גילוי תרעא ולא מתלש גביהו כשאר סחורה דמי' שמוכר לו
עכשיו אינו מוכר לו למחר ופרקמטיא שלקחו חיוס אינו לוקח למחר
ולאדם חשוב שצריך לרקק במעשי' אפילו בתבואה אסור לעשו' כן
שמא ילמדו ממנו לחקל בריבית כי יחשבוהו לריבית ואפי' שמועין
יבאו לחקל בריבית נמור ויתלו עצמן בזה :

יד שומרי השרות שהם שומרי הקמה עד הקציר ובעלי השרה
הייכים ליתן שכירותן מיד אחר הקציר אסור להוסיף להם
בשכרם כדי שימתינו אחר הרישה ומירוח דחוי אגר נטר לא אם כן
יסיעו גם כן להרש ולחבר שאו מושכת פעולת שכירות' עד כלו הגורן
ואין שכירו' משתלמת לא לבסוף לכך מן הדין אין צריכי' לתת להם
גם שכר השמירה עד לבסוף ואין כאן שכר המתנה :

יז מותר להקדים מעות על יין בשעת הבציר על מנת שיתן לו יין
טוב בניסן ולא חשיב ריבית מה שהמוכר מקבל עליו האחריות
וז' לא או דחמרא שהוא יעמי' לו יין טוב ואם יחמין ע'תא באחריותו זה
מקבל עליו בשכיל הקרמת המעות ומעמא משום דקים ליה לרבנן
שכל יין שסמו טוב גם תלתו' היה יין וכל שמחמין לבסוף גם מתלת'
עשיתו היה חוכין והיתה קלקולו בתוכו אלא שלא יהודגש בעוד
תירוש מחמת פתיקותו זה לא היה יכול לברור הטובי' מן הרע' ועכשיו
שנתגלה הוא בודד לו יינו שקנה אם ימצאנו טוב מקחו קיים ואם
ימצאנו רע אין זה מקחו שקנה כי הוא לא נרמן בעות רק איין לא
אחוכין ואם כן כשהחמין בסוף נודע למפרע שמקח מעות היה חייב
זה לחזור לו מעותיו או להעמיד לו יין טוב כמו שהתנה ומטעם זה
מותר להקדים גם כן מעות אפילו על חבית ידוע של יין ולהתנות עם
המוכר שאם יוול או יתיקר עד זמן נכירת היין יהיה ברשות הלוקח
ואם יחמין יהיה באחריות המוכר לש' משכו הלוקח לרשותו לש' לא
משכו לא הניחו ברשות המוכר שמח שמקבל עליו המוכר אחריות
החוכין אין זה משום הקרמת המעות אלא משום תנאו' וכיין שהחמין
נתגלה למפרע שחבית זה היה חוכין מעיקרו אלא שלא יהודגש עד
עכשיו ובמה שקבל עליו הלוקח אחריות הוול הרי קאי קרו' לר' פסד
במלו' שב' אבל אם לא קבל עליו הלוקח אחריות הוול חרי' זה אסור
אפי' משכו הלוקח לרשותו שבשכיל הקרמת המעות קבל עליו המוכר
אחריות הוול והלוקח קאי קרוב לשכר ורחוק להפטר :

יח חבית של יין שהיא שוח עתה דינר אחד ומכרה לו בשתיים
שיפרענה בו בזמן הקצין על מנת שאם תארע מה תקלה דרי'
היא ברשות המוכר עד שיכבנה הלוקח חרי' זה מותר דלא משום
המתנת המעות אוקיר גביה אלא משום שאם אכרה או נשכרה לא
ישלם לו כלום ואם לא ימצא למיכרה ולחריכה בה יחרינה לו ואם
מכרה זה ולא החריכה בה או אפי' הפסיד בה איחור דאפסיד אנפשי' דלמח
מכרה חרי' ליה לחחירה תצריך לשלם לו כל השנים דינרין וכן אם
מכרה לו בשתיים ואמר לו חתור על חשתי' יתיה לך בשכרך בשכיל
שאתה מיטפל בה למכרה ואם לא תמצא למכרה כמו שתרצה
וחחירה לי חרי' זה מותר אף עלפי' שאם אכרה או נגנבה או החמיצה
החיה ברשו' לוקח שאין זה אלא כשש' ויכול השש' לקבל עליו אונסים
דחמיצה :

יט מי שיש לו סחורה שנמכרת כאן בול ובמקום אחר ביוקר ואי'
הבידו במקום הוול תנה לי כאן ואוליכנה למקו' היוקר ואמכרנ'
שם ואעשה צרכי' במעות עד זמן פלוני ואפרענה לך כפי' מה ששוח שם
כדי שתמתין לי המעות אם האחריות בחליכה על הלוקח אסור שכין
שקבל עליו הלוקח אחריות נעשית עליו הלואה מיד במקום הוול
כפי' מה ששוח שם ומה שמוסיף לו לפורעה בבאקום היוקר בשכיל
ואפילו :

כ מבי' שדה לתבירו ואמר לו לבשיחא לי המעו' תחוד לי השרה
אסור ללוקח לאכול הפירות שאין כאן מכר אלא הלואה כיון
שצריך לחחורו לבשירצה המוכר ונמצא ש' וכל הפירות בשכר
המתנת המעות ואפילו אם עבר ואכל הו' ריבית קצוצה ורצא' בריינים
ואפילו :

קעד דין המוכר לתבירו על מנת לר' חחירה וכו' ה סעיפים :

א מבי' שדה לתבירו ואמר לו לבשיחא לי המעו' תחוד לי השרה
אסור ללוקח לאכול הפירות שאין כאן מכר אלא הלואה כיון
שצריך לחחורו לבשירצה המוכר ונמצא ש' וכל הפירות בשכר
המתנת המעות ואפילו אם עבר ואכל הו' ריבית קצוצה ורצא' בריינים
ואפילו :

משווי הוא אמר דבשכירות שרי לפיכך מותר ואע"פ שהוא כל אחריו
הקרע מנפילה או שריפת על בעל הקרקע שכן דין שכירות קרקע
מח שאין בן במשכנתא שהוא דרך הלואה

קעח דין הפוסק על הפירות כפי השעור וכו' סעיפים :

א אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער פירוש הדין לחקרים
מעות לתבירו על חטים או שאר פירות כד' שיתן לו אותן פירות
במקוה כל השנה כשיעור מעותיו שנתן לו עכשיו אינו פוסק עמו
אלא אם כן יצא השער בשוק שכל זמן שלא יצא השער יאסור שות
והוא מחיל גביה בשביל חקרים המעות ומקבל עליו שאם אם יתיקרו
יתן לו כולו כמו שהם שוח עכשיו בשביל חקרים מעותיו ודין זה
ריבית אבל משיצא השער פוסקין שאף על פי שאין לוח יש לוח כלום
שכיון שיצא השער בשוק של עירות וזה נותן לו מעות לתת לו כל
השנה המין בפקח הוא אין כאן ריבית אפי' אם יתיקרו שיוכל הפוסק
לומר למוכר שקול שיבדוק ושריית אחיורי מאי אהנית לי אם יתנו וזה
אלת בירי אוכל לקנות בעד המעו' הללו המין בשוקי' שבעירות בשער
של עכשיו שיכפיקו לו לכל השנה וחשבינן מפני זה כשנתן הפוסק
המעות הללו ליד המוכר אף על פי שאין למוכר פירות בביתו חייב
קנה המוכר ברמיס הללו תבואה בכל חרמי' וחקנה אותם ללוקח חכה
בתן הלוקח וכו' שנתתיקרו אחר כך ברשותו נתיקרו רביון שאינו דרך
הלואה אלא דרך מקח שאינו ריבית של תורת לא יאסור בה רבנו
במת דברים אכורי' שאין פוסקין עד שיצא השער חם כשאין לו למוכר
פירות בביתו וצריך לקנותו בשוק לכך אין פוסקין עד שיצא השער
אבל אם יש למוכר פירות או חטין יכול לפסוק עמו אפילו כולו עד
כדי כל החטין והפירות שיש לו אפי' לא יצא השער רביון שיש לו
יכול לתלחמיל גביה כמו שירצה שכל אד' יכול למכור פירותיו כולו
ומימחה בירו :

ב והפוסק על שער שבשוק אם היו חרשי' בשעת פסקת ארבע
סאין בסלע והישנות שהם טובות יותר שלשה סאין בסלע אין
פוסקין עד שיצא השער שות לחרש ולישן שכל זמן שיש חילוק בשער
בין חרש לישן אינו נקרא שער קבוע ואינו יכול לפסוק עמו שיתן לו
אפילו מן החרשות ד' בסלע עד שיצא השער לחרשות וישנו בשו' שכל
זמן שאין השער בשוה אין השער נמשך זמן רב וכל זמן שאין השער
נמשך היאך יוכלו לפסוק אין דעת המוכר ולא הקונה יכולין לסמוך
עליו שהיום או מחר ישתנה השער אבל אם השער בשוה דרכו לימשך
ופוסקין עליו :

ג זמן אם היו של לקיטור סאין בסלע שהן מעורבין בכמה שדות
ואינן טובו' שמעורבין גם כן שיכולים שיפון עם שבולי המין של
בעל הבית מג' בסלע מפני שהם טובות יותר אינו יכול לפסוק עם בה
שיתן לו אפילו משל לקוט' בסלע עד שיצא השער לכל בשוה במת
דברי אמרים כשפוסק עם בעל הב' או חגר שבשוק על פירו' חלקוט'
מצויין לו תמיד לקנו אבל אם פוסק עם חלקוט עצמו על פירותיו יכול
לפסוק עמו מד' בסלע מתבואתו משיצא השער ד' של לקוט' אבל אם
כה לא יפסוק כלל אפילו על תבואה של לקוט' עד שיצא השער קבוע
לתבואה של בה רסתם מאן דחייב אמרי' לבה אמרי' שפירי יהיב ונס
זול בית מלתא לבה למכור של לקיטות וכו' דאי יתן טובות שאין
נמצאין לו תמיד לקנות מלקטות :

ד אם היו לו פירות למוכר דאמרינן שיכול לפסוק אף על פי שלא
יצא השער יכול לפסוק עמו כדי כל השיעור שיש לו אף ע"פ
שעדיין לא נגמרה מלאכתו והוא שלא יתא מחסר אלא מלאכה אחת
או שתיים אבל מחסרין שלשה מלאכות אסור לפסוק עליהם רבמי
שאין לו רמין חואיל ומחסרין כ"כ מלאכות :

ה הפוסק על השער צריך שלא ירויח בדבר כלום כגון אם המנת'
שהלוקח נתן סבר המסור צריך שיתנו גם כן הפוסק וצריך
שינכה למוכר החסרון שראוי' הפירות לתתחד לפי חכמת כגון אם
הם חרשות יתייבשו עד זמן הפרעון ולא יהיו מעשרי' של עכשיו בכלם
י' בשעת הפרעון וכי האי גוונא שדרך לחתמעט על ידי עכברים
שיאכלום שאם לא כן היו ריבית שברויה' בה שביל חקריה' המעות :

ו הפוסק על הפירות ונתתיקרו בשעת הפרעון חייב לו פירות
ורוצה ליתן לו מעות כמו שבוכרין הפירות בשוק יכול לשים
הפירות שנפסק עליהם כמה מעות יכא בעד' עכשיו בעד' ככ' סאין
שהייב לו ויתן לו פירות אחרות כמו שהם יוצאים בשער בעת הפרעון
אבל

ואפילו אם לא חתנו כדאלא חלוחו פתם ומנתה הוא בן בעיר שכל כי
שמכר צריך הקונה לתחזור למוכר כשיחזו לו בעזרת אסור ללוקח
לאכול הפירות וכל המוכר ארבעה עשרה עשרה רחוק מוכר חרה
קונה ארבעת רחבי אבל אם במקום שאין רמנה' בן אסור הלוקח
מדיעתו כשיחזו לו מעות אפי' אחר לך הקרקע אינו תנאי אלא פטמי
פילו רתנאו כוח על המוכר לתנות ולא על הלוקח ומקח קיים לפיכך
הלוקח אוכל פירות ואם כשאמר בן הלוקח הלכו המוכר ורחוק
דבריה' הוא תנאי אבל כל שעטאנו הלוקח ואפילו בתוך המוכר
גשתק המוכר ולא חוקו אין זה תנאי אלא פטמי מילי והמכר כבר
הואיל שלא יצא המוכר שחה לו לעשותו מפני שחוקו מוכרו ואם
סבר לו קרקע מעכשיו וחסותן לו המעות לזמן כל זמן שלא נתן המעו'
הלוקח מותר לאכול הפירות המוכר אסור דבשכר המתנת מעותיו
הוא קאביל :

ז מבר לו שדה במנה ובאותו יום עשה לו הלוקח שטר שאם
יחזיר לו מעותיו יחזיר לו שטר המכר אם נעשה תנאי זה קודם
המכר או בשעת המכר אין לו דין מבר שהרי לא חל המכר מעולם לא
דין הלואה יש לבה הלוקח חייב להחזיר כל מה שאכל אפילו קודם
שיחזיר לו זה מעותיו אבל אם נעשה השטר לאחר המקח אפילו שעת
אותה הרי חל המקח והרי זה מבר גמור ואוכל הפירות ואפילו עשה לו
שטר על זה בקמין ובכל מיני דחוקים המד הוא שרוצה להתחסר עמו
להחזיר להם חובו זמן שלא יחזיר לו מעותיו המקח קי' אוכל הפירו' :

ח המוכר לזכור קנה לה שדה מפלוני ואמר המוכר לשליח אני
מוכר לך על תנאי שחזיתו לי כשיחזיר לי מעות והשיב השליח
אתה הלוקח חברים ותתפסרו במכר לא יאסור לו אלא על זה התנאי
וצריך הלוקח להחזיר ומצאנים ממנו גם הפירות שאכל מסו' ריבית :

ט מבר לו שדה ונתן לו קצת המעות ואמר לו לכשתבי' לי המות'
קנה לך השדה מעכשיו ונמצא המוכר תלמי' ועומר אם ישלים
לו המעות נקנה לו השדה למפרע והשלים המעות היו אצלו בהלואה
ואם לא ישלים יתבטל המקח ומה שחזו מהם ביד המוכר היו הלואה
בידו הלכך אין שום אחד מהם רשאי לאכול הפירות מוצר לא יאכלם
קמא ישלי' הלוקח המעות ונמצא קנה השדה למפרע והרי ש' אכל
המוכר הפירו' בשביל המעו' שנשארו לו ביד הלוקח בתורת הלואה והיו
ריבית והלוקח לא יאכלם שמאלא ישלים המעות ולא יצא החרד
ברשות המוכר מעולם ונמצא ש' אכל בשביל המעות שהיו לו ביד
המוכר בתלואה נמרה והרי עינת אלא יחיי' הפירות מונח' ביד שליח
אם יגמר המקח יתנם למוכר והוא יחזיר המעות שקבל ואפילו אם
יאמר הלוקח אני אוכלים ואם לא אמר המקח כשיחזיר לו המעות
שנתת לי לא אשלים לו הפירות אסור דסוף סוף ריב' קאביל לא שמחזיר
ריבית על מנת להחזיר אסור אבל דאי אם יאמר הלוקח אוכלים אני
ואם לא יגמר המקח כשיבא המוכר להחזיר לי מעותי' אעשר עמו
חשבון ואנכה לו דמי הפירות מותר שלא יחא כאן עד ריבית' וזה אם
המוכר אסור בן :

י ואם כשנתן לו מקנת המעו' אסור לו קנה כשיעור מעותך כל
אחר אוכל פירות כפי מעותי' :

יא ואם אסור לו כשתבי' אתה המעות קנה ולא אסר מעכשיו לוקח
אסור שאין כאן מקח כלל עד שיבא מותר המעו' ואם היה אוכל
נמצא שבשכר מעותיו הוא אוכל ומותר רשלו הו' אוכל ואם
אסר קני מעכשיו יחיי' ליה הלואה נכד או אפי' קנה סתם בלא תנאי
הלוקח מותר שמי' נקנית לו אפילו כשתמא' ושליו הוא אוכל ומוכר
אסור דבשכר המתנת המעות הוא אוכל :

יב זמן ולא אצטריכו ליה חזי דאמרינן דהררי זבינו וכן בזמן ארעא
ארעא למיסק לארעא דישראל ולא שליח או לא אתררי ליה
דאמרינן נמי דהררי זביני כדבעי' למיכר' לקמן בעה' בלבוש עש'
אסור ללוקח למכר פירות אפילו בתנאי' עד דידע דליקום זביני מיהו
כל דאי אביל ליה נמי ארעא רבנבי' לי מרמי הררי זביני שמת' שאין
זה דומה למת שאמר לו עיל סעיף ד' דהכא ספקא ריבית הוא :

יג המוכר מתבירו בית או שדה בדבר מעט לשנה כדי שיקרי' לו
שכר עשרים שנה שזה גבי שכירות מותר כמו שיתבא' בסימן
קע"ו בעה' חקרים לו שכר עשרים שנה והתנו שאחר שנה או שנתיים
אם ירצה המוכר להחזיר לא ינבו שכר הזמן שהיה הקרקע תחת ידו
כמו שפסקו ויחזיר לו זה קרקעו מותר שזה לא דמי' למכר שדה לתבירו
ואל כשיחזו לי המעות תחזירתי לי שאסור דהכא שאני שהוא מנכה
שכר הזמן שהיה הקרקע תחת ידו וכל זמן שהיא מוכרת לו ריב'
קנייה לו דשבירו ממכר לזמניה הוא אף על פי שהוא מוכר בפהורת

לבוש עטרת זהב הלכות ריבית סימן קעו

אבל מעות אסור ליתן לישנה טיהור כניבת שמה לא נזק לנפש מעות
 זה יצטרך לתת מעות יחד ויא שאפילו מעות מותר לתת להן דעת לי
 הן מה לי דמיה שהרי זה הוא חיבאלתת לו מסין וההטון ש לו ככ שע'
 בשוק עכשיו ואם היה נותן לו הטון היה יכול למוכרו מיד בשוק בעד
 או הבעו ולמה נזרי הכוכר לעשו שוכא ולקח פירות אחרות וק' יתן
 ויכבוד גם הפירות האחרו בעד אלן הרמים מה לנו לכל ר' שפיר
 הללו הואיל ולא עי' הלואה באורק עי' מכר הקילו בהן מטעמ' רמה לי
 בן מה לי דמיה ויכול גם כן בשע' הפועלן לפסוק עמו על פורו אחר
 בשער שלחם שבשוק באותו זמן אבל בשפסק על פירו אחרו לא ישי'
 את אלו בדמים שיאמר כך וכך הם דמי הטון שאתה חיב לי תן לה
 בהנין זה אמור דהא פליטה שאנו מתירין לפסוק אין אנו מתירין לא
 ממעבא שיכול זה לקנות פירות אלו שפסק עליהם בשוק מיד בעד
 אלו הפעות שזה נותן לו וכאן פרוטי אין כאן נכבא אין כ' און כ' און
 בהלואה דלעיל סימן קצ"א אלא כך יאמ' כך וכך סאן הטון ושל אצלך
 הן לי בעדו כך וכך חבוות ין או שאר פירו שזה גם כן מצוי שמחליפ'
 פירות בפירות :

ז הפוסק על חשע' צריך לפרש כשעת הפסיקה טאם יוללו מח
 הסכום שפסק שיתנם לו בשער ראול בנין שעכשיו היו ארבע
 בסלע ובשעת הפרעון יהיו ששה בסלע צריך ליתן לו ששה כבשער
 הפרעון ואם לא פי' כך וחולו ורצו הלוקח לחזו בו לאחר שטרוללו
 צריך לקבל עליו מי שפרע זה מחמה לו מעותיו דהא מעות אינן קונו'
 אלא למי שפרע כמו שיהבאר בע"ש סימן קצ"ה וז' אם פירש כך
 והחלו המוכר חזר בו ואינו רוצה ליתן לו כפי החול צריך המוכר לקבל
 עליו מי שפרע ומחזיר לו מעותיו ואם עשה שליח לפסוק והשליח לא
 פירש ליתן לו בשער החול והמשלח רוצה לחזור בו אינו עובר כמי
 שפרע שיכול לומר השליח היה לו לפרש זכיון שלא פירש לא שלחתי
 לעותי ונתבטל שליחותי וגם השליח אינו עומד כמי שפרע דמה לו
 ולוה מה לי לעשות שזה אינו רוצה ליקח שבה יקללו אהתי :

ח מקח שנעשה באיסור כגון שתוסף במקח משום אגר או שפסק
 קודם שיצא השער ולא היה לו למוכר פירות המקח קיים ויתן
 בשער של היתר באופן שלא יהיה בו ריבית ואין אחר מהם יכול לומר
 המקח בטלה הואיל ונעשה באיסור דאכ' הל' חומא נשכר דתא שמה
 חטאו הלוח והמלוה ואם היה בו באופן שבא ריבית ליד המוכר אין
 מוציאן מידו והיו אבק ריבית והוא שנעשה דמקח ב' אחר מדרבי
 התקנאות אבל אם לא נעשה המקח לא באופן שאין בו אלא מי שפר'
 המקח בטל לגמרי ואין אחר מהם החוז בו צריך לקבל מי שפר' והוא
 יקבל מי שפרע לקלל אותו ותוא רוצה לשוב מעכירה שיעשה :

קעו

וזהו הסיפור וזהו אסור
 ובו הסיפורים :

א מעות אסור להשכיר אפילו בלשון שכירות שיאמר לו אשכיר
 לך דינרין בדינר לחדש כמה דברים אמורים כשהשוכר צריך
 להוציאם והיו מלוה שניתנה להוצאה ויש בו ריבית קצתה אבל אם
 שוכרם כדי להתלמד בהם או ליראות בהם מפי חבריו שיהוקדו
 בעשיר ויחזירו לו כעין אותם הדמים שיש שלקח אין זה דומה להלואה
 וכותר ובלבד שלא יהיב עצמו בהן אלא כשאר שוכר שיהיב חיוב
 כגנבה ואברה ופשוט מאונסין אבל אם קבל עליו כל אחריו אפי' אונסין
 אסור שזה יצא מכלל שוכר ונעשה לח' ואם קבל עליו המשכיר כל
 האחריות בין דגניבת ואכילה בין דאונסין יש מתירין אפילו השוכר לה'
 להוציא שזה אינו תור' הלואה אלא תורת השכרה כדלקמן בסמן
 קע"ז אבל אם לא קבל עליו המשכיר רק גניבת ואברה ולא אונסין או
 אונסין ולא גנבה ואברה אסור להשכיר להוצאה דלא יצא בזה מכלל
 מלוה ולוה מדרבנן דאטו משום דשינוי שמו מהלואה להשכר יתירו לו
 חריבית שדאי קרוב לראגרייתא דאכ' בקל תבא לבטל תורת ריבית
 האסור בתורה שהקפידה התורה בכל מלוה הניתנה להוצאה שלא
 שוך איש את רעהו מיהו זה לא הוי אלא אבק ריבית ואינו ריבית קצתה
 אלא לא קבל עליו המשכיר שום אחרות :

ב ובלים כותר להשכיר אפילו נותן לו רשות למוכרו ולעשות
 בו כל הפעולות רק שלבסוף יחזיר לו בלי אחר כזה שאין זה נקרא
 הלואה :

ג כותר להשכיר כלי ולקצוב דמים מיד ולהתנועם כן אני משכיר
 טאם ישכר באונס שישלם לו דמיו אף על פי שמן הדין השוכר
 פטור כאונסים אלא שהו' מרצונו נתרצ' לזה שכותר לשוכר להתנות

להיות כשואל לעמוד בכל אדרי' האנסין ואם כן היה לך לשכר מין
 ששם אותו ברמי' ומתחייב באונס' הרי הרמים בהלואה אצלו והשכר
 שנותן לו ביהי' כריבית אפילו הכי שרי' בין שאינו כותהיב בדמיו לא
 אם כך ישכר ובל' זמן שהוא מעת' הוא מחזירו כבו שרי' וק' ועד שער'
 שבזה' הוא ברשות בעלים לענין עקרא חולא וגם הוא נפתח על ידי
 שמשמטמו' בו ואם זה מחזירו בעין חרי' מפסיד בעל הכלי אותו הפחת
 שנפחת' נמצא שער' אות' טעם הוא אצלו בשכירות וכתורת שכירו'
 הוא נותן' פת שנותן בשכרו ואם גשכר אחר כך באותו הפעם נעשה
 עליו כהלואה והייב לשלמו' משכירות עד אותו העת נתחייב קודם
 שגש' מתחלפת חילוך לכשישכר אינו מחייב אלא ברמים שהיה
 שוח' בשעת שכירות מה שנפחת משעת החשכרה עד השכירה מנכה
 לזמן קצבת הראשונה וכן אם נורלול מטובא הראשונה מכל' לו ואם
 נת' יקר מוסף לו דברשות בעלים יהא אשנים נתייקר ונורלול וכאן
 ואילך גע' ע' עליו הרמים בהלואה ומשלם לו ולא מבעי' כלי שאינו
 נפתח מיד ע' תשמיש ואין התלואה נעשו' מיד דשרי' לא אפילו יורה
 שמתחלת לישת' פיר' על ידי שריפת' האש מתחתי' מותר' לשוכרה' :
 ליקחה' במשקל ולתחזרה' במשקל והוא ישלם פחת' דמשקל' אע"פ
 שהפלאה' מתחלת כיד בשעת שכירות וכיון שנפחת' מיד נעשה
 אותו הפחת עליו כהלואה אפ' שר' בין שערין הוא ברשות בשכירה
 לענין יוקרא חולא ולענין קילקול הנחשת' שאף דמשקל' שכתורה'
 לו הוא שוח' פחות גמ' שהיה שוח' בשנלים לפי שטרף באש' :
ד וכן מותר לשכור פרה ולשומה' ברמים כגון שיאמר הרי פרה
 עשויה עלי' בשלי' דינר אם תמות וכל זמן שהיא אצלי אעלה
 לך סלע בשכירה לפי שחייב ברשות בעלי' לענין יוקרא חולא ע' שעתה
 מיתה' נכחשת ובלבד שישמו' אותם גם כן בשעת מיתה' מה שהי'
 שוח' בשעת מיתה' ואם חוכחשה' או תולה יב' לו ראם לכ' הם וקופ'
 עליו במלוה משעת השכרה ותנה' השכירות אבק ריבית :
ה השוכר שזה מחזירו ב' בורין' לשנה יכול לומר' לו תלוני מאת
 דינרין שאוציא עליה' לחרוש ולבבש ואני אעלה לך יב' בורין'
 לשנה גע' שהטאה' שלוקח בכמו' בתורת הלואה לקוח אותם שהרי
 מחזיר לו בסוף זמנא' שמוסף לו שג' טרין' בשכ' הלואה הכא' דערק'
 אפ' מותר בין שמוציא אותם בגוף' נשאה' חוז לרה' ככותב שורה'
 משוכרה' ומעלה' השני בורין' בתבירה' שדה שכתב מאה' זוז וזהו
 טובה' מאת זוז יותר משדה רעה' : וכן אם שכר לו דגת' או ספיט' בלי'
 דינרין יב' לומר' לו הלוני' מאה' דינרין שאבנה' בהן החנות דאצטרך'
 ואכירה' או אחר' בהן חספונה' זבלה' ואני אעלה לך בספינה' זבתנני'
 יב' דינרין בין שמוציא ומשביח' בהן הפינה' והחנות דהו' הוא שוכר
 חנות' נאח' וספינה' מתוקנ' ככל צרכי' בעד' ב' דינרי' והוא אכל' אס' לומר'
 לו הלוני' מאת דינרין' להתעסק' בחנות' או לקנות' בהם סחור' : לחולק'
 בספינה' ואני אסיף לך בשכירה' שוח' חז' ריבית' ממש' בעד' ההלואה :
ו מותר להרבות בשכירות קרקע' כיצד שמשכיר' לו שדה' ואומר'
 אם עכשיו תפרע' השכירות' חרי' הוא לך כי' סלעי' לשנה' ואם
 לא תפרע' ליה שכירות' עכשיו' אלא ככל' חדש' וחדש' או בסוף' השנת'
 הרי הוא לך ביב' סלעים' סלע' לכל' חדש' מותר' היה בכי' זנא' בזה' בשכר'
 אדם' גם כן כותר' ומעמא' משום' שאין' זה משום' ריבית' אלא הוא' שוכר'
 לו בשווי' ביב' סלעים' לשנה' זמן' חרין' אין' שכירו' משתלמת' אלא לבסוף'
 כדלפי' מקרא' דכתיב' כשכיר' שנה' בשנה' שכירות' של' שנה' צ' אצת'
 משתלמת' אלא בשנה' אחרת' כלומר' בתחלת' השנה' האחרת' החייב'
 בסוף' שנה' זו' העלך' כי' שקל' מיניה' סלע' בחדש' יב' סלעים' לשנת' איך'
 זה שכר' המתנת' המעות' שהרי' לא' נתחייב' לו לשלם' השכירות' עד'
 סוף' החדש' או סוף' השנה' והאי' דאמר' ליה' אם עכשיו' תתן' לי חרי' היצ'
 לך כי' סלעים' אי' הוה' פקד' לית' חז' מחיל' ליה' מרמי' השכירו' ומוגיר'
 ליה' בפחות' משווי' ולא' דיש' למכר' דאמרין' דאסור' לומר' אם' תתן'
 לי הרמים' עכשיו' הרי' לך' בעד' עשרה' זהובים' ואם' לומר' פלוני' בעד' יב'
 דהתם' מיד' כשמוסף' המקח' היט' ליתן' המעות' ובי' אל' אם מעכשיו' תתן'
 לי עשרה' הרי' לך' ביה' הן' כמיה' ובי' מוס' ליה' לומר' שכר' המתנת' המעו'
 הוא' דמוסף' ליה' לפי' אסור' : וכן' בשכירות' ככה' גם' משכנת' ליה'
 דאסור' כגון' אם השכיר' לו חצירו' מעכשיו' כי' סלעים' והחוקק' בה' ואחר'
 כך' אמר' ליה' אם תתן' לי' בכל' חדש' סלע' אכתין' לך' הפעות' חז' כמב'
 סכר' דהא' אינו' שוח' יותר' מי' סלעים' שכבר' החוקק' בה' כ' והה' הכ'
 דינרין' אגר' נטר' ואסור' : מותר' להרבות' בנרותיה' התנים' ביצד' כנר'
 שנדר' ברזני' לבתו' והתנה' עם' חתנו' שכל' שנה' שיניח' לו הנדוניא'
 אצלו' יתן' לו' כך' וכך' לשנה' מותר' חרי' זמן' שאין' זה' אלא' כמוכיף' לך'
 הנדוניא' והנשא' שהתנו' כן' קודם' הנשואין' שעדיין' לא' הל' המלו' אכל'
 אדר' :

הנאמר הרי המקבל עליו כשומר שכר לתתו בנגיבת וריבית ולא באונסין :

במה דברים אמורים בשלא פסק עמו בתחלת העסק אלא נרין לו המעות סתם למחצית שכר אבל אם פסק עמו בתחלת העסק שכר טרדו ברבר ידוע ואפילו בדינר אחד ואפילו אין לו עסק אחר אלא זה מותר וכל זה לא אסורן אלא כשאחר נותן המעות חשני מתעסק בהם לטובת שניה אבל אם כל אחד נותן מעות אלא שתאחר מתעסק בתן אין כאן עסקא אלא בשותפות בעלמא ושניהם שוין בהפסד ובריוח ואין צורך ליתן שכר כלל להתעסק אם לא שחתנו בתחלה תנותן מעות לחבירו סתם להתעסק בו ולא פסק עמו בתחלת העסק דבר לשכ טרדו וכשבאו להשבת אין תנותן רוצה ליתן למתעסק כלום לא שכרו של כל יום מימי השותפות באין לו עסק אחר ולא דינר אחד לכל ימי השותפות כאם היה לו עסק אחר ובאין לדון תקנת חכמים הוא שיהיה למתעסק בשכרו שליש הריוח בחצי הפקדון דהיינו תרי תלתא באגר בכל הריוח ויהיה לו שתות הריוח בכל הריוח בשכרו לפיכך אם הריוח ימול המתעסק שני שלישי הריוח דהיינו חצי הריוח שלו מחצי המעות שהיו מלוה עליו ושתורת הריוח בשכר שנתעסק במעו הפקדון נמצא שני שלישי הריוח של המתעסק ושליש הריוח לבעל המעו ואם פתחו שיפסיד המתעסק שלישי חסרת שדרי הוא הייב מדין בחצי הפחת מפני שחצי המעות היו מלוה עליו אלא שמונב לו שתות מן החפס בשכרו בחצי של פקדון ונמצא נשאר עליו מחפחה שלישי ובעל המעות יפסיד שני שלישי הפחת :

מותר לתת עסקא למחצית שכר ולהתנות שלא להתעסק אלא ברבר פלוני ואם ישנה שוחא כל האחריות על המקבל וכן בלי תנאי שירצה כגון שיתנה שלא ישמור הכספים אלא תחת הקרקע ואם שינה ותפסיד כל החפסד למקבל ואם הריוח הוא לאמצע אעפ"י שעתה הוא קרוב לשכר ורחוק להפסד לא השיב ריבית כיון שאם לא שינת היה קרוב לשכר ולהפסד וצות' למקבל לשנות לתחלה ולא אמרינן דהוי כגולן בכך אעפ"י דקיימא לן כל המשתנה מרעת בעלים נקרא גולן שאני הכא דוראי אין הבעלים מקפידין אדרבתי כיון שחתנה עמו כך גלה ברעתו דניה ליה שיטתה הואיל ותל ידו זה יחית הוא קרוב לשכר ורחוק להפסד לפיכך אם ישנה ואמר לעצמי אני עושה ולא בתורת עסק הרי ודאי גולן הוא דהא רעתו לגולן הבעל המעות ולקחת הכל לעצמו מיהו אם עשה כן אף על גב שהוא גולן מה שעשה עשוי והכל לעצמו אף על גב דהייב בהשבת כל הגולנים אינם משלמין לא כשת' הגוילה דהשיב את הגוילה כתיב בעין שגול על כן יתן תנותן תחלה שאם יודען שהמקבל ישול לפעמים קצת מן העסק לצרכו שלא יהא מקרי שולח יד בפקדון בכך דאו הוי גולן והיה מלוה על גב המעות כדן שולח יד בפקדון וכל הריוח היה שלו והיה אסור לנותן ליטול אצד כך הריוח דהוי ריבית משום פלגא מלוה שלו ואם נתנו שלא לחקפיד בכך מסתמא כאילו התנו דמי ועל סימן קס"ח ולקמן בסמ"ק זה בספר :

ולא התירו חז"ל אלא עסקא למחצית שכר כמו שאמרנו שאינו נותן לו אלא כפי מה שיעלה הריוח ואם יפסיד יפסיד שנים ונותן קאי בספק להפסד כמו לריוח אבל אם קוצץ הנותן דבר ידוע שיותן לו המתעסק כך וכך ריוח קצון אפי' אם מחיל גביה מאד ואפ"י אם מקבל עליו תנותן כל האחריות בין דנגיבת ואבידה בין דאונסין אסור שח נראה כריבית קצוצה וכמו להלוות זה לח סתם כריבית קצוצה בלא קבלת אחריות ויא' שאם תנותן בקבל עליו כל האחריו מותר כריבית דרבנן כגון עסק דסחורה או שאר ריבית דרבנן דהוי תרתי דרבנן עיקר חריבית דרבנן אפילו אם היה תלויה ונתן קבלת האחריו אין בו איסור אלא דרבנן וכיון דאיכא תרתי אולין לקולא ושדינן אבל כריבית קצוצה כגון בחלואות מעות מסש אפילו מקבל עליו החלואה כל האחריות אסור או כריבית דרבנן ואינו מקבל עליו אלא מקצת כגון דנגיבה ואבידה ולא דאונסין או דאונסין ולא דנגיבת ואבידה הרי זה אסור עד שיהיו תרתי לקולא דכתב' או יש לחלק :

תנותן מעות לחבירו למחצית שכר לשתי ושלש שני ושולש כלכו ועשו קצבה ביניהם לתת לו כך וכך לשנה אב"ה המקבל פסק מלישא וליתן משעה שעשו הקצבה ואולך ולקח המעות לצורכו וליציאותיו ונתן לנותן הריוח שקצין הוי ריבית אבל אם היה מתעסק והולך כבראשון ופרע הקצב מן הריוח שהריחו המעו כיון דמעיקרא לאו בתור' איסור אתו לידח סמכינן אנאמנתו ואם אסר שכר עלת הריוח שחרויהו הכעו' שנתן לו מות אבל אם בתחלת העסק קצצו בן אעפ"י שתמקבל אומר שכך וכך היה הריוח אסור לקבלו ככנו שורה

אחר כך אסור דהוי אגר נטר ועל סימן קס"א עסקי' יב :
ואסור להרבות בשכ' ארס ביצר כגון שיאסלו עשה עמי מלאכת היום ששוח דבר ואני אעשה עמך לטובת אחרת ששוח שתיים :
וכן חשיבך את הפועל כימות החורף לעשות עמו כימות הקיץ בעד דינר ליום וכקדים לו שכרו מעתה ושכרו שוח בימו' הקיץ סלע ליום אסור מפני שנראה כאלו מלוה לו מעות מחו' כדי שיודלו בשכרו ולא דמי למקדים שכרו ולעיל בקרקע שאומר אם מעכשיו יתן לי מעות בעד' וככל הדש סלע דהתם הוא וזכה בקרקע מיד וכי' גמורה אפילו אינו רוצה לרור בה מיד וקנה בשכירות הקרקע כולל אבל הכא כמאי זכה אינו אלא בחלואת ומחיל גביה משום הקדמת ההלואה מיהו חכא גם כן אם אומר לו עשה עמי מלאכה מהיום עד יום פלוני בדינר ליום מותר כיון שמתחיל לעשות עמו מלאכה מעתה ונמשכת עד אותו היום הכל מלאכה אחת הוי מעתה ואינו נראה כ' וטל שכר מעותיו שמקדים לו אלא הוי כשאר שכירות שאינה משתלמת אלא לכסף ומותר להודלו בהקדמתו :

דיני מקבל צאן ברזל מישראל וכמה דיני משא ומתן האסורים משום ריבית וכו' סעיפים :

אין מקבלין צאן ברזל מישראל כיצד כגון שמקבל מתבירו מאת צאן ויחיו הגויות והולדות והחלב לאמצע או לשליש או לרבי' עד שנה או עד שתיים כמו שהתנו ביניהם ושם הצאן ברמי' שאם ימותו ישלם המקבל רמי'ם הרי זה אסור שדרי בעל הצאן הוא קרוב לשכר ורחוק להפסד ומיד ששם אות' ברמי'ם נעשו עליו כמלות ונמצא הריוח שנותן לו הוא ריבית לפיכך אם קבל עליו בעל הצאן שאם יוקרו או יחלו או ישרפו יהיו ברשותו הרי זה מותר וכן כל כיוצא בזה וכן הדין במקבל עליו סחורה בעניין זה ששם אותה ברמי' וכל זה רחוקא כשיש למקבל ריוח בגוף הצאן או בסחורה שאו הוי כשיעור חלקו לגבירת החלואה להשתכר בו ובתלאת החלואה הוא מתעסק הנם בחלק בעל הצאן וקבל עליו אחריו אבל אם אין למקבל ריוח כלל במה שמקבל אין כאן חלואה כלל ואפילו אם קבל עליו כל האחריות שרי דהיינו מותר לטומר הנם לקבל עליו להיות כשואל :

ולא אמצע יאזח שקבל עליו המקבל כל האחריו שאם לא אפילו נתן לו סחורה או מעו' או דבר אחר בתורת עסק דהיינו שחצי האחריות על הנותן וחצי על המקבל אפי' הכי אסור שכל הנותן מעות לחבירו בתורת עסק שחצי אחריות על הנותן וחצי על המקבל רמי' פלגא מלוה ופלגא פקדון שחצי שלוקח הוא מכנו את הריוח הוי מלוה וחצי האחר הוא פקדון גבי' ונמצא שסורה בחלק הפקדון בשביל חלק המלוה לפיכך צריך לתת לו שכר טרדו שבכל חסדיו ולי' כל שכרו אלא כפועל כמל של אותה מלאכה שבמל מכנו כלומר אסור שלא כה שחצי רגיל לעשות כמה רוצה ליטול ויתא במל מצתה : במה דברים אמורים שצריך לתתן לו בכל יום ויום כפועל במל כשאין לו למתעסק שום עסק אחר עם העסקא חוץ כגון שהשיבו בתורת שצריך זה לישב בחנות כל היום ואינו יכול להתעסק בשום אומנות אחר שהמשיב תבירו בתנות אסור לעסק באומנתו לפי שאין ענינו על חנות בשעה שהוא עוסק באומנתו דהל' גביה בשכיר יום בעד חלואתו וצריך לתת לו שכירות הרבה שלא יהא מקו' כריבית מחמת העסקא אבל אם יכול המתעסק לעסק בעסק אחר עם העסקא של זה כגון רעת שיש לו בתמות בפני עצמו ולקוח אחרות בעסקא שאין צריך לטרוח יותר הרבה בשביל העסקא דגביל לתוך גביל לתוראי אבל כיוצא בזה שאינו ככ' כמשועבד לנותן העסקא אינו צריך להעלו' לו שכר של כל יסויוס אלא אפילו העלה לו דינר אחד בכל ימי השותפות דיו ואו אם פתחו המעות או חתירו הכל הוא לאמצע בשו' וכן אם אמר ליה מכל הריוח יהיה לך שלישיתו או עשיריתו מקודם בשכרך והמותר נתלוק בשוח אף על גב שהוסק אתי ספק לא אתי דיו ומותר הואיל ויש לו עסק אחר עם זה העסקא ואם תפסיד יפסיד פחצת ואם היה המתעסק אריסו והיה לו עסק אחר אצל אריסות אינו צריך להעלו' לו שכר אחר כלל שהאריס הוא משועבד לבעל השדה לכל צרכו והוא דאמרינן דפלגא הוה פקדון היינו כשאין המתעסק עליו אלא כשח' ואין לו עליו שום אחריו על המקבל בחלק הפקדון רק בשח' דהיינו על הפשיע' אבל שאר אחריות של הפקדון בין דאונסין בין דנגיבת ואבידה יהיה וכל על הנותן ואם נותן לו עליו שכר בדינר

לבוש עטרת זהב הלכות ריבית סימן קעז

מחם ופשישים לכל חדש מותר שזה אינו דומה אלא לנורון שתנתן לחבירו ואומר לו אני נותן לך כך וכך מתנה לזמן פלוני ואם לא ארזן לך לזמן פלוני אני מוסף לך עוד כך וכך שהוא מותר הנ הכא וכבר כתבתי בס' קע"ו ושהו רוקא קודם הנישואין אבל לאחר הנישואין שכבר נתחייב לו הגדונוייה הרי זה אסור :

יז וכן אם נתחייב עצמו בחלואה לתת לו כך וכך ככל שכתב אם לא יתן לו לזמן פלוני הרי זה ריבית קצוצה ואף ע"פ שאם היתה פורע כמנהג לא היה כאן ריבית כלל כמ' הואיל וכרזב לו קצב לכל שבעת אם לא יתן לו הוי ריבית גמור :

יח המוכר סחורה לחבירו בעד ששים והובים וקבל ממנו הבעות מיד והתנה עמו לתת לו הסחורה לחצי שנה ושנים ועבור על אותו הזמן ולא יעמידנה לו יתן לו בעבורה מאה הובים וקנו מידו בעכשיו או שנשבע לו כמאן שאינו אסמכתא והגיע הזמן ולא נתן לו הסחורה חייב לתת לו המאה והובים ואין כאן ריבית כלל אלא דרך מקח וממכר הוא ומותר לכתחלה לעשות כן והוא שהיתה הפסיקת שעשה על הסחור כתייתר כגון שיצא השער על אותה הסחורה בעד הפסיקה אע"פ שלא היתה לו הסחורה או בביתו או שהיתה לו הסחור היתה בביתו אף על פי שלא יצא השער כמו שנתבאר בס' סימן קע"ה :

יט המפקיד בעות אצל חבירו והנפקד הלום לגוים כריבית הרי שלח ידו בפקדון ואינו עליהם כלום אלא כגולן לפיכך אין צריך לתת למפקיד חריבית שאין כל הגולנין משלמין אלא כשעת הגזילה מיהו אם רוצה הנפקד לתת למפקיד קצתו או כולו הרי זה מותר ואין בו מטר' ריבית הואיל ולא היה מתחילתו לא פקדון ולא הלואה יענין בע"ש ס' רצ"ב :

כ המתעסק בשל חבירו ונתן לו הרווח בכל שנה ולבסוף כשבאר לחשבון אומר שלא היה שם רווח ורוצה לנכות לו בקרן מה שנתן לו כבר בעד חריה אינו נאמן הואיל וכבר הודה שזה היה רווח מה שנתן לו הודאת בעל דין כמא' ע"ה"ס דמי וענין בע"ש ס' פ"א :

כא הנותן בעות לחבירו לכחצית שכר ויש לו למקבל סחורת שקנאה בזמן הוול לא יאמר אקח חסעות לעצמי ואתן סחורה שלי לעסקא בשער הוול כמו שקנתי'ה שזה הוי ריבית בחצי חלק הלואה שלו שמחיל סחורתו כוול בשביל הלואה שמלוה לו הצי העסקא אלא ישום את הסחור שלו בשער של עכשיו וכך יתנה לתוך שהתפות העסקא :

כב ואם הנותן נתן סחורה בעסק למחצית שכר לא יקבל חמקב' גם כן עליו לעשות מה שאינו צריך שזה הוי ריבית כגון אם המנהג בעיר שהקבל סחורה מבי' הסחורה לביתו יבואה הוא גם כן כמנהג העיר ואין צריך ליתן לו שכר כתף אבל אם המנהג בעיר לשכר כתף להוליכה לשוק או לבית יעשה הוא גם כן כמנהג העיר ולא יאמ' לו הנותן כיון שאני נותן לך שכר סחור שבכל יום ויום אם אין לו עסק אחר או דינר אם יש לו עסק אחר אתה תתן שכר הכתף לא יאמר לו כן שאין זה בכלל שכר סחורה נאמר אלא יתנו הנותן מיהו יכול לשד אותו בכלל חקרן להעלות אותו שכר הכתף למקבל בכלל חקרן שהרי גם זה הוא כרצונו בעד הסחורה וכאילו קנאה כך בעד סך הוצא במסק' עם חקרן שנתן בעדה וזה יחיה גם כן בכלל פלגא מלוה ופלגא פקדון ואפילו אם היתה העסקא בבית המקבל כגון שחפיקד' הנותן אצלו כבר לא נאמר הואיל והיא כבר בביתו אחשוב אותה כאילו הוצאתיה ועלה אותה על הסחורה בקרן למקבל אלא שמי' הסחור' בשער שבשוק ומה שחי' צריך ליתן לכתף זה יתן לו גם הנותן למקבל בתורת קרן כמעות מוחכנים כדי להתעס' כהן גם כן עד הזמן יהיו גם הרווח ממנו לאמצע ואם לא כן הוה ליה השכר כתף שמעלה בו הסחורה ריבית :

כג הנותן לחבירו בהמות בעסקא שיהלכו בגיזה ובולדות שיערר החמס'ם ול שאם נותן לו אתונות על דרך זה חייב המקבל לשלם בה יב' חדש ובדקה כ' חדש וכתוך זה הזמן כל אחד מעכב על חבירו שכל אחד יאמר לחבירו אני רוצה לגדל חלקי בולד או בגיזה תאם עד שיהא ראוי למח שאני צריך לו וקודם הזמן יכול לומר שמא יחלש חכו' ומט' בחילוק הוולדו תלוי כמנהג' במקום שנתנו לחלק מיד חולקים ובמקום שאין מנהג' יגדלם המקבל בדקה שלשים יום וכנסת חמס'ים יום ומשם זאילך הרי הם כמחולקי' ואם יניחם הנותן ביד המקבל אפ' יסתם נוטל המקבל הצי השבח שהוא בתלקו וגם מחלק השני של הנותן הוא נוטל החצי בשכ' טרוח אבל אינו צריך הנותן ליתן לו שכר טרוח מחלקו יותר על זה כיון שבלאו הכי צריך לטרוח בו בשביל חלקו ואם בא המקבל לחלק בסוף שלשים יום לרקה ובסוף חמס'ים יום

שהו ריבית גמורה הואיל וקצצו כך :

ח הכלוה מנה לחבירו לבל תנאותיו אלא שחתנה עמו שישלך מעליו מעל אותה המנה מנת המלך המגיע עליו אסור שכיון שלבסוף צריך להחזיר לו המנה לא היה זה חייב לתת למלך כלום ואין המלך בשל מם על ההלואות והרי אין זה אלא ריבית אבל אם יאמר לו אלוה לך מנה ואם תרוח בהם תפרע' תחלה מהיהוה מטר' המלך והמותר ידעה שלך ואם לא יחזמן בחן ריח אפרע מנת המלך משלי הרי זה מותר שאין זה טורח במנהג' ע' שירא' מנר' המלך בשביל הכלוה אלא בשביל המלך שיש לו שיעבודו על המנהג' והח' וכא' ונתא רמלמ' פונח :

ט האומ' לחבירו הילך ר'זו מעכשיו שיפול תחתיו לאומנו המלך המוטל על כל אחד או לפדות עצמו בש'זו ומשום דפקדו' ליה פרע במקומו יותר ח'זי זה ריבית מקומות ואסור אבל אם אמר ליה הילך ר'זו והמליטני בתשתדלו' שלא אצטרף ללכת לאומנות חרי זה מותר דשמא וחי'כל ל'פייס' בר' או בפחות כבאן ודוקא באומנו המלך וכח' שררכן להתפייס בפחות אבל באר' אחר כגון ראיובן משכן ביתו לשבעין באלף הובים לחמש שני' ונתן ללו' תק'זו וקבל עליו לשחרר חבית מיד שמעון כבאן ועד זמן המשכונא חרי זה אסור ולא' שרינן מטעם דשמא יפיי את שמעון בפחות שאין דרך רוב בני אדם לחתפיי' בפחות וריבית הוא שחוסף מדיליה :

י לזה שהלוה מעות מן האפטרופוס וקבל עליו בשעת הלואה לפרנס היתום וכשבא היתום לתבוע חובו טען הלוה שינכר' פה שנתן לו מזונות וחיתום טוען שלא קבל ממנו דבר חיתום נאמן ואפילו אמר ליה האי אשתבע לי אין צריך לישבע שכיון שירוע שזאת חייב לו כך וכך כמון צריך לשלם לו ומענתו שהאכילו אינו מענה לזה החוב דלאו בעל דברים רדיה הוא על זה ואם בלאו הכי פרנסו וזו שמא למצו' קא מכזין או שמא האפטרופי' פרעו לו וכה'ג' שמא לא היה אלא דרך אבק ריבית וכיצא בו ואין היתום צריך להשיב לו על זה :

יא אבל אחר האוכר לחבירו מנה לי בידך מריבית קצוצה שגבי' ממני וחלה אומר להדם משביעין אותו שבע' היסת אע"פ שאם היה טוען אין לקחתיו ובחיתר לקחתיו היה נאמן בלא שבעיה בעסקא דאחזקיי אינשי כרשיעין לא' מחזקינן מכל מקום בלה'ים משביעין אותו ואינו נאמן במיגו דלא עדיף מכל נתב' הכופ' רמשיעין אותו שבעיה דאורייתא במודה מקצת ושבעת היסת בכופר בכל אף על גב דלפי דברי התובע חיי גולן אפילו הכי משביעין אותו מטעמא דחדש אממנא לא חשיד אשבעתא חכי נמי הכא ועיין לעיל ס' קס"ח סעיף כ"ז ועוד כשטוען בהיתר לקחתיו לא שייך להשביעו דאי חשוינא ליה לעבור על לאו דריבית היאך נשביענו שמא גם כן ישבע לשקר דמאי אולמילאו דשבעיה מלאו דריבית אבל בטוען להדם שאין כאן חשש' לא לאו דגול דהוה רבנן דהוא קיל להו לאינשי תקנו עליו שבע' היסת ולא אשאר לאוין :

יב הטוען את חבירו שקבל מעות ממנו למחצית שכר והלו' מורה שחייב לו אלא שאומר שבתורת ריבית הלוהו ומה שתובע' ממנו יותר על חקרן משום ריבית הוא אף ע"פ דאי בעי הוה פטר נפשית ואמ' פרעתי או לה'ים והוה נשבע ונפטר כאן אינו נאמן אפ' בשבע' וחייב לשלם לו מה שחור' שחייב לו דמה שאומ' ריב' הוא לא מהמנין ליה שהרי במה שאומר שהלוה בריב' הו' עושה עצמו רשע שחרי גם הלוה מזהר שלא ללוות כריבית ואין אדם משים עצמו רשע דאדם קרוב אצל עצמו וקרוב פכול לעדות :

יג המלוה מעות לבעל הבית וחתנה עמו שיתן לו החוצאה והוא יחזור גכ' עם בנו ההלכ' בכל יום אף על פי שאנו משערין שאפ' אם לא היה מלוה לו המעות היה נותן לו החוצאה בשביל שיחזור עם בנו אפ' מאחר שחתנו כן מתחילה בשעת חלואת המעות ה' ריבית ואסור מיהו אם הוא נותן לו מעותיו כמתנה גמורה שאם ירצה הבעל בית לעכבם הרשות בידו אף ע"פ דזה מחיי הערמת ריבית שסומך על זה שהבעל בית ודאי לא יעכב' ויחזיר אפ' מותר תל' ס' קס"ו :

יד המחייב עצמו לחבירו שאם לא יפרענו הלואה לזמן פלוני יתחייב לו מעכשיו ולזמן חלואתו כך וכך דינרין יתר על חלואתו חרי זה אסור מפני הערמת ריבית :

טו והוא הדין המלוה לחבירו על המשכון ואמר לו אם לא אפרנו עד זמן פלוני יהיה שלך כל מה ששוח המשכון יתר על החוב' יש אומרים שאסור משום הערמת ריבית ועיין בע"ש סימן ע"ב וע' :

יז אבל המחייב עצמו לחתנו בגדונוייתא לפרוע לזמן פלוני ואם יעכב' מלפרוע יוסף לו על סך הגדונוייתא על כל עשרים דינר'

יוכלגפה דהך להדיע לנותן כדי שילע נס כן לעשו בשלום מה שצד
או ישיק אותם בפני ג' להודיעם שאינו רוצה למרות בשל חבירו אם
לא בתנאי כך וכך ואם לא עשה כן לא עשה בל' ואינו נוטל מתקן
הבירו רק תצית השכר ככראשונה כי כל זה הוא תקנת חכמים ול'
כד הנותן עסקא לחבירו לא יצרף הריח עם תקן ויעשה ממנו
כולו קרן ויעשה עליו שטר מזה דשמה ליה יהיד כל כך
בריוח ונמצא נוטל ממנו ריבית ועוד שמה יפול השטר לפני יורש
ויגבה הכל אמילו לא יחיה שם ריוח שלא ידע דשטר עסקא הוא וכן
לא יכתוב עליו שטר הוב אמילו על הקרן לברו שכיון שישנו מפורש
בשטר שהוא עסקא נעשה כל החו מלוה על המקבל ותו הנותן קרוב
לשטר ורחוק לתפטר ואמילו התנו ביניהם בעל פה שחלקו הריח
ביניהם אין התנאי כלום דכתיב שטרא אולגן וזה ליה כולו מלוה
נאסור ליקח ממנו אחר כך שום ריוח דמות ריב' ועוד שמה ימות הימיל
קשטר לפני יורש ואמילו אם יחיה בו הפסד מן הקרן עב' כו הכל שלא
כרין כי לא ידע ולא יאמין למקבל:

כה ואם היה כתוב בשטר פלגא באגר ובחפסד אסור המשמעות
לשון זה הוא שנעשה באיסור דהא משמע שיהיה המקבל
שזה להפסד כמו לשטר ולא יהיה לו שכר שרצו מכל מקום אם המקבל
או הנותן אדם גדול ורוע שלא היה עושה איש' ריב' דנין אותו לום'
ודאי נעשה בחיתור והפ' שבא לום' אם ישל חצי הרינו יקבל עליו שני
חלקים באחריות החפסד ואם לא יקבל עליו אה' חצי אחריות החפסד
לא ישול אלא שלישי הריח אבל באנשי אחרים איתחוק בחכי רינין
לשטרא כמשמיה והוי ליה שטר שיש בו ריבית ואפ' שום הפסד יפסיד
הנותן תחצי פה תנאי ואם יש בו ריח לא יקבל כלום ורק הקרן שפ'ל
פת שיתן לו יתר על הקרן יהיה ריב' דהא ה' החצי הלא גבו המקבל
והוא חרין בכל עסקא שנעשה באיסור שיה' הנותן על'
התרתנה:

כו וחיבא שיש אדם גדול שדנין לחיתור ואם יש בו ריח ברוך
חומן ואמר הנותן אני אטול תחצי מיד ואת יחיד' בו הפסד
לקבל אחריות החפסד שני חלקים או אם יש בו הפסד תוך היום ואם'
אני מקבל אלא חצי החפסד ולכ' שיהיה ריח לא יקבל בו אלא השליש
והמקבל אמר בתוך אפ' שיש בו ריח ישול תוא מיד שני חלקים ואם
יהיה בו הפסד יקבל עליו חצי האחריות החפסד או אם יש בו הפסד
אומר שאני מקבל אלא השליש וכו' וזהו ריח לא יקח ממנו אלא
תחצי או רינין ליה לפי' ליטנא דשטרא אם כתוב בשטר ריח כרי
עסקא למקבל פלגא באגר ובחפסד משמע דמילתא במרי עסק' קיים'
ובידיה תליא מילתא למיתב למקבל מאי דניחא ליה למרי עסקא ואי
כתיב ביה למקבל פלגא באגר ובחפסד משמע דהמקבל תליא מילתא
למשקל מאי דבע' ואו בת' משמע או פלגא באגר ותילת בחפסד אית' לת'
בחפסד תרי תילתא באגר על סדקתא לישנא אסד כלקא וכו' אמילו ליה
חתמו וידע על חלוקת החוזה והוא ממקאמסי שריוחיה כול' לומר אקח
שני חלקים שאם היה החפסד הייתי מקבל עליו החצי ואם יש הפסד יקבל
לומר לא יקבל אלא שלישי החפסד שאם היה ריח לא יהיה לומר לומר
אלא תחצי ואם כתוב בים פלגא באגר ולא חפסד החפסד יטול מלוה
חצי הריח ואם היה החפסד יקבל שני חלקים וכן אם כתוב בית' פלגא
בחפסד ולא חבירו הריח יקבל עליו חצי החפסד ואם יהיה בו ריח לא
יקח אלא השליש ואין בחזקתו חלקים וכו' וזהו ריב' לא ישיג אחרים וזהו'
לישנא דשטרא אולגן:

כז וכן הדין בפי ערף והוא לא נתן לו חפסד' למחצית שטר
דחפסד אלא ג' שלישי או לריב' או לחלק אחר והתנו על'
חלקת דהיינו חלק דהיינו חלקת החפסד או אפ' שאם חתנו חלקת
הריח ולא חבירו חלקת החפסד והיה שם חפסד ימסר המתעסק
שני שלישי חלקי שחיה מריח ואם חתנו על חלקת החפסד ולא
חבירו חלקת חסידות חסידת שם ריח יטול כפי' חלקי שחיה משפטי'
החפסד שלישי של חלק חבירו כישר אם חתנו שיטול המתעסק רביעי'
השטר ולא חתנו על החפסד והיה שם חפסד הריח מלאים שחיה
והחפסד שהחפסד שלישי חרביע שחיה ל' לחזקתו אם חתנו שפ'רית
תן אם חתנו ששסתי החפסד רביעי בחפסד ולא חתנו על חסידת
והריח יטול המתעסק חצי הריח והיינו חלק כפי' אותו
חלק שחיה לו החפסד שהוא רביעי ועוד רביעי של כל חזיון שחיה
שלישי חלק חסידות חסידות על חזיון לשכבר אמר' בתר מלוה שחיה
טרח בחלק שחיה יותר חרבה בחסד המתעסק:

כח ואם לא היה שם לא ריח ולא חפסד והמתעסק תובע שכרו
או תוה דינא הכי אם חתנו מתחלה שדגורין ימסר שני

חלקים עם יהיה שם חפסד ואם יהיה שם ריח לא יטול אלא חלק אחד
דהיינו השליש עכשיו שאין כאן לא חפסד ולא ריח לא יטול המתעסק
כלום בשכרו בין דמס' היה לו שכר בין אם היה ריח בין אם היה שם
חפסד לפיכך אם אין שם לא ריח ולא חפסד מלית גרמא ואינו נוטל
שום שכר אבל אם לא התנו רק באופן שלא היה מניע שכר לכתעסק
אלא בצד אחד או בריוח או בחפסד וכל שכן אם חתנו למחצה שכר
ולמחצה חפסד שאין כאן שום שכר מפורש ולא היה שם לא ריח ולא
חפסד שנוטל המתעסק שכרו מן הקרן:

כט החיובי חבירו בתורתו להתעסק ויחלקו הריח חרו וד'
נשתעבר לבעל החנות ואין לו רשות להתעסק כעסק אחר
שכן דרך בעלי החנות שלא לחתבטל מן החנות אמילו שעה יחיה
שמי יודע איזה שעה יבאו חקונים לפיכך לא יהיה לוקח ומכר דברים
אחרים ממעותיו ואם לקח ומכר ממעות של עצמו צריך ליתן חצי הריח
לבעל החנות כאילו התעסק במעות בעל החנות:
ל הנותן פעות לחבירו להתעסק אף על פי שחציו ל' דין מלוה
אינו יכול לחוציאם לצרכו ולהתעסק למלוה בחצי תנאי שלא
על דעת כן חלוהו אלא צריך להתעסק בכולו שיתר טוב חוזה
כשמתעסק בהרבת מעות ממעות והחלק האחר הוא משכית את
האחר וכן מטעם זה אין חלוק יכול לומר אתעסק בחצי שלי ואני
החצי של פקדון ביד בית דין:

לא מתעסק שמת ויש עדים שמעות אלו או מטלמלין אלו הם
מזה העסק נוטלין בעל חכמון בלא שכוונת ואון בעל חוב
ולא האשה נוטלי' מהם לא מחקרין ולא מחלק הריח של הנותן ומעט'
שעוסקא בכל מקום שהוא הוא של בעל' חמעות ואינו משאר בעל'
חיים שאין להם על חלוה שלהם אלא שיעבוד וכמו שח' משועבר לו
כן הוא משועבר לאשתו ממתבוחחולשאר בעלי חובים ואיכא דינא
מינייהו איזה מהם קורס ושאר חילוקים המבוארים במקום פותחיה' כלכו
הבן וארגמן וכלכו שיער שושן אבל תנא אע' דפלגא מלוה הוא נכח
המתעסק היינו לענין אונסין ודיני ריבית המבוארים אבל כפי' מיקרי
עסקא לומר שחם של חב'עלים בכל מקום שחם לכי' נוטלים בלא
שכונה ואין שום שיעבוד של אחרים שעל המתעסק דין ודמרי' עליהם
ויכול הנותן ליקח את שלו מיד אע' שעדיין לא כלה חובו של העסק'
שיוכל לומר לירשאים לאפ'יכם ואמנתי וממנתי עליו על כשא ומתן
שלו ולא עליכם כמבואר בעיר שרשן סימן קעו רק חלק הריח המניע
על המתעסק שמת אותו חלק הוא משועבר לאשתו ולקח כשאר
בכסיו:

לב ואם אמנתן המתעסק מתנה לאח' מחמתלמלין של חפסד
או אפי' מחמעות וישל בעל חכמון ערות או ראינה ברורות
שחם מזה העסק כשיאם פידס ואפי' אם שניה אותם מקבל תמתנה או
מכרם או נתנם לאחרים או חפסד חיים לשלם כפי' שפי' אינו שכל'
מקום שחם הם שלו והכל פהאמה פהודת וסמקוס שנתנו לתת מעשר
מריח החמעות אין המקבל יכול ליתן חפסד מתקן הנותן אלא יתנו
חציו לנותן והוא נותנו לסי' שירצת דמוכת הנאת שלו היא:

לד מי שמתן לחבירו עסקא אחרת מתב עליה פ' שטרות אין שטר
אחר משועבר לחבירו לומר שאם היה כא' ריח ובכני' חפסד
שימלאו הקרן ואחר כך יחלקו הריח לא יחלקו כל שטר לפי' תנאים
שכל אחד עסקא בפני עצמו הוא ויש נפקותא סדר כתי' שחתנה
ביניהם שיקח המתעסק תרי תילתי באגר ופלגא בחפסד וחילוף בין
החיי שטרי' נתיב כפי' דהיינו שטרות משלם בעל חמעות פלגא
וכוונתו אידך שטרא לא שקיל אלא תילתא ואילו חוזה שטר'
חזו עייל רוחא לא שלומי' מרואנאם חיה קשאר היה מבולא או היה
כשול המקבל תרי תילתי אי נמי שלא חתנו כלתו און בעל חמעות
החיי לית כלום דאפ'ינג ליעל ליד המתעסק על העליון ואם כן בשטר'
שיש בו ריח ת' יטול המתעסק תרי תילתא ובשטר החפסד לא ישלם
אלא תילתא ואם כתי' לו שח' עסקתו שני' קמסוס וכתבס' בשטר'
או תריות בא' חפסד באנייה כל אחד משועבר לחבירו וימלאו הקרן
ואח' יחלקו חמעות:

לז המקבל עסקא ממנו חפסד ולא חזיון או חזיון חתנו
במחצ' חריח וימלא את הקרן חרא שון אין המתעסק יכול
לומר לוכבר החפסד ואתה תפטר חלקך מן אותו החפסד שחיה כפי'
ואחר כך תחלק כן חריח האחרון כמו חתנאים שפינינו אלא יתמלא
הקרן בחריח ואם יש חלקותו יא' לפי' תנאים דרווח לקרני'
משועבר במה דברים אמורים שלא חזיון אלא אפ' חזיון ראשונה
שהפס' ואמר ליה לא אעסק עור אם לא שנתלוק בריוח מכאן והלא
לפי'

לבוש עטרת זהב הלכות ריבית סימן קעח קעט

של עז כד שיכנסו בהם רבים כמו שהם עושים שכל אלו הם דברים שהם עושי בלא מעט או דרך גאו והישרא היא מובדל מהם בכלבושי ובשאר מעשיו כמו שהוא מובדל מהם בכדעו וברעותיו בדברים שיש בהם משום הק בעלמא או משום פריצות כגון מלבושים אדומי שנהנו בו משום גאוה ומשום פריצות אבל דבר שנהנו לתועלת כגון שדרכן שכל מי שהוא רופא מנמחה יש לו מלבוש טיח שהוא ניכר בו שהוא דתפא אומן מותר לרופא ישראל גם כן ללבושו וכן מה שעושין משום כבוד או מעט אחר ההגון מותר ולכן אמרו שורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי :

ב מי שהוא קרוב למלכות וצריך ללבוש בכלבושיהם ולרמות להם שהיה לו גנאי אם לא ידכה להם התירו לו החכמים הכל כדי שיהא מכוון בעיניהם ואין לתמוה כיון שדברים אלו מדאורייתא אסדין ומילקי נמי לקי עלייהו היאך היה ביד חכמי להתיר איסורות לקרובי המלכות שכיון שיש בהם משום הצלת נפשות מישראל שכשיש ישראלים קרובי למלכות עומדים בפרץ לבטל הגזירות לכך יש להם לחכמים כח לחתירם להם : ועוד שהתורה לא פרשה דבר אלא סתמא וכתבת ובחוקותיהם לא תלכו ומסרה הדבר לחכמים והם אסרו דברי אלו לשאר בני אדם ולא ראו לאסר לקרובי המלכו וקר רבוחותיהם לא תלכו יתקיים בקרובי המלכות בדברים שאינם מעלי ולא כוודיך לענין קורכתם למלכות :

ג אחול כל מי שאינו משייר פת על שולחנו אינו רואה סי' ברכת לעולם ואסמכות אקרא שנאמר אין שריד לאוכליו על כן לא יחיל טובו ועיקר הטעם הוא כדי שיהא מזומן לעני הבגד לפיכך לא אמרו לשייר אא פתיחין אבל לא יביא שלימח ויניח על השולחן אחר שאכל שזה מתק עא הוא שנאמר העורכים לגד שולחן הכמלאי לפני כמסך לפיכך יש למחות ביד הנהגים לערוך את השולחן ולשום עליו כל מיני מאכל כלילה שלמחר ימולו את התינוק שיש בזה משום עורכי לגד שולחן : ונל רחם שיש למחות ביד הנהגין כן לערו השולחן כליל שבת בפת שלם ומניחין אותו שם כל הלילה ושמעתי מקצת מהם שאומרים שעושין כן ובר למן שהיה מנח בקופסא כל הלילה ולכך מבסין גב אותו הלחם במפה כל הלילה אבל גם זה נל טעו שהר הפן לא היה פונח כן בכל הלילה אלא בבקר נפל המן דתיב ובבקר חיתת שכבת המל וגומר לכך נל שיש למחות חזאי לא נתפשט וזה המנהג אלא בחק עז שג' עליה העורכים לגד שולחן וגומר נל :

קעט שלא לכשף ולעונן ולנחש וכו' יט סעיפים

א איזה קוסם זהו שעושה מעשה ער שיסום ותפנה מהשבתו מכל הדברים עד שאומר דברים העתידים לחיות ויש שמשמשין בחול או באפנים ויש שגומר לארץ וצחק ויש שמתכחל במראה של ברזל או של עששית ומרמין ואמרתו יש שאוהב בקל בידו ונשען עליו וסכה בו ער שתפנה מהשבתו וסדר ויש כשיצאם לדרך בודקים בקסמי קודם צאתם ולוקחים קסמים בעץ ומקלפים אותם מצד אחד וצד השני מניח הקליפה ולוקח הקיס חורק מידו אם כשנפל נמצאת הקליפה למעלה אום זהו איש ואותו ודק קיסמאמר אם מהשף הלכן עולה למעלה אומר זהו אשה וזה איש ואחר כך אשה יאמר זהו סימן טוב והלך לדרכו או עושה המעשה שהפך לעשות האם לא יבא כך נסע והוא שאומר הנביא עמי בעצו ישא ומקלו יגיד לו כל או אסור משום קוסם אחר הקוסם ואחר חסנאל אלא שחוקסם לוקח שעיקר חלאו נאמר עליו וחסנאלו אינו לוקח שהלאו לא נאמר עליו כמר שנאמר ושואל אוב ודעותי דחייבהו שאל את האוב וידעוני עצמן ולא חסנאל לשואל האוב לפיכך כל הנזכרין בפסק זה והעושה המעשה חייב זה שואל בהם אינו חייב אותו העושה הנזכר בפסק זה אבל מכין אותו מכת מדידת מדינתו וצנין זה האותו את העינים שמרפת כאילך עושה מעשה ואינו עושה כלום וזלכך אין בו אלא איסור ואינו לוקחם וכל אלו הם דברי שוא וחבל ואין בהם ממשות כלל ולכך אסרתם וצנין בלאין וענינים גדולים שלא יעניו בהם אבל תשאל בחיים : בבפנים או בגזרות אף על פי שלפעמים אומרים אמת וחכמה גזרות היא וצנין שגור הקבת שששת ימי בראשית לחנניז על מלכך מכל מקום אמרו דול : שאמר לשואל בהם ששום חמס תחיל עשה אל קיד : כלומר שיתלה אדם עצמו בפני שואמר וזאת העולם תחיל בראשיתו וצנין עבריז מפני ערעול סעיף טו' בסימן זה :

ב זמה שנהנו העולם שאין בו שאין נשים אלא במלוי חלבנה און שאין כתחילין ללמוד אלא ברה אין זה משום נחישו אלא סימן טוב

לפי התנאים הרשות בידו ואפי' אם הוא עדין חוד ומן העסקא יכול לחזור בו שאינו אלא פועל ופועל חוזר בו אפי' בחצי היום :
לה יהיה המקבל עסקא לזמן קצוב המקבל יכול לחזור בו אימתי שירצה כדין פועל שהחזר בו בחצי היום ולוקח חלקו שעלה בריוח ובעל המעות אינו יכול לחזור בו :

לו אבל שנים שקבלו עסקא מאחד לזמן ואמר אחד לחבירו קודם הזמן נחלק העסק ואתעסק אני בחצי ואתה בחציך אין שומעין לו ואפי' אם יאמ' אני אקבל עלי האחריות בחצי שלך שאם תפסי' אני אפרענו לבעל המעו אפה אין שומעין לו ואפי' אם יאמ' ישאר חקרן בין שנינו ולא נחלק רק הריח אין שומעין לו ויוכלו שניה למהו בידו הנותן וחבירו המקבל עמו שיוכלו לומר מלא דבי תרי ערי' ויכול להרוח יותר בשותפות מכל אחד לבדו וגם בריוח שעלה עד הנה יעלה עליו עוד ריוח גב עד שן שקבענו שזה אינו חח ממלאכתו שקבל אלא רוצה לעשות חלק מלאכתו לבדו בלא שותפות מיהו גם בשנים כל אחד יכול לחזור בו שלא להתעסק עוד אימתי שירצ' וליטול חלקו מן הריח המגיע עליו עד החזרה : ויא' שגם הריח שהגיע עד הנה אין צריכין לתרת לו עד תשלום הזמן שקבעו משום שאוררו הריח משועבר לרווחה שיעלה עליו עד הזמן שקבעו ויש כאן אורז שרוצה להתעסק בו להרויח ובתחלה קבל עליה כך מה שאין כן באחד שהחזר בו ובכלות הזמן יתנו לו הריח הזה שהג' לו עד הנה הואיל ואין כאן בתעסק במעות למחצי והא דאמרין דחוקא כשקבעו זמן לעסק אבל לא קבעו זמן יכול כל אחד לחזור בו ולחלוק בו אימת שירצה היינו בסתם סחורה אבל בסחורה הירועה שאם ימתין מלמכרה עד זמן עלוני יתוסף בה ריוח אפילו לא קבעו זמן קבעו דמיא וכל אחד מעב' על הכירו עד אותו הזמן :

לז חלוקה מעות מחבירו ליקח בהן פירות למחצית שכר לא יהיה לוקח בהלקו חסין ובטל חבירו שעורים אלא הכל חסין או הכל שעורין כדי שיהא מעות שניהם שזה בקבלת הריח ואחריותם ולא יתא לחבירו תרעומת אם לא יהיה תריוח שזה :

לח חלוקה מעות מחבירו ליקח בהן פירות למחצית שכר יכול ליקח בהן כל מה שירצה אפי' בעלי חיי שגם בעלי חיי איקרי פירות דכתיב פרי בהמתך וגו' וכלכך שלא יקה בהן לא כסות ולא כלים דלא מקרי פירות :

לט חלוקה מעות מחבירו ליקח בהן פירות למחצי שכר רשאי לקנו גם לעצמו ממעותיו מאותו המין וכש ממין אחד וכלכך שלא ימכרם ביחד אלא אלו בפני עצמן ואלו בפני עצמן וכל זה כדי להיות נקי מאלקים ואדם שבכל כיתא בודה יש בו חסד ותרעומ' לגנות שיאמ' שישתדל בשל עצמו יותר מבשל השותפות אעפי' שהוא נושא ונותן באמנותו יש בו חסד וראוי להרחיק ממנו :

מ חלוקה מעות מחבירו ליקח בהן פירות למחצית שכר ואם לא לקחתי אין לו לחבירו עליו אלא תרעומת ואם יש עדים שלקח לשמו במעותיו ומכרן כותאין ממנו בעל כרחו שכבר זכת בהן חבירו הואיל ובעד מעותיו קנה ואם שלח בהן יד בפני עדים או בשעל לקחתו חוזר בפניהם משליחותו אעפ' שקנה באלו המעות הרי זה קנא' לעצמו אלא שנקרא גזול : ועיין בעש סימן קפג :

קעח שלא ללבוש בלבוש עא וכו' ג סעיפים :

א אסור ללכת בחקות עא ואין צריך לומר שלא לקסום ולנחש ולעונן שכל אלו מפורשין בתורה דכתיב לא תלמד לעשות כתועבת הגוים לא ימצא כך מעביר בנו ובתו באש קוסם קסבי' מעונן ומנחש ומכשף וחוב' חבר ושואל אוב וידעתי ודורש אל המת' ואפילו מנהג בעלמא שנהגו בו לחק אסור לילך בו שנאמר ובחוקותיהם לא תלכו ולטון חק הוא אחר משני דברי האחר שהוא עושה דבר משונה אשר אין בו טעם נגלה אלא שהם נוהגים כן לפיכך ישראל העושה אותו המנהג נראה דראי כנמשך אחרים ומורה להם דאלכ למדי יעשה כדבריהם התמוהים ההם וענין השני הוא דבר שיש בו פריצות גדר דרך הצניעות והענות ונחגו בו חעא כי לא כאלה חלקי יעקב אלא דברי ישראל ודרכם להיות צנועים וענוים ירשו ארץ חלא לפנות אל רבבים לפיכך לא ילך אדם בחקות העא ולא ידמה להם ולא ילבש מלבוש המיוחד להם רהיינו מלבוש שפירשו הישראלים ממנו מחמת צניעותן ויהדותן ולא יגדל ציצת ראשו כמו ציצת ראש' והיינו שלא יגלה הצדק ויניח השער באכצע כמו שהם עושין ולא יגלה השער כבגד פניו מאחן לאוון ויניח הפרע' ולא יבנה בקומות כבנין היכל' :

שנבזבז' וד' נמי אין מתחילין משום הכובבין הצנוחין בחשישות קשים
 ומה שארם יודע שהוא פגור חמול לא יעשה כי לא יסמוך על הנס' לא
 שלכתחלה לא יחקור אחר זה משום תפוסת הית' ונתנו כמו שנתבאר
 שלא ישאל ויחקור באיזה יום או באיזה שנה ישלח הכובב הטוב או
 תרע אבל בימים אלו שיודעים בטוב שלהם בלא חקירה ישם מלעשות
 כנגדם ולא יסמוך על חסם :

ג אזהרו מנחש האומר פתי נפלה פני או מקלי מירי או בני קורא
 לי' אחריו או שצבי הפסיק בדרך או שעב' נחש ממני או שועל
 פושטאו כל מי שאירע לו אחד מאלו דברים מנשו' ניהוש שלא לצאת
 אחריו לדרך או שלא להתחיל במלאכה כי לדעתו לא יצליח וכן אלו
 המנחשים בחלודה ובעופות ששומעין צפצוף העופות וקול החלודה
 האוירים דבר זה יהיה או לא יהיה וכן האומר אל תתחיל כי לבגד
 פכני חובי שתיית הוא פוצני שכת הוא מצאיר' הוא שאינו רוצה
 שיהיה תולת עסקו ביום או בשבעה או בחדש בנתינת דבר מתוך
 ידו וכן האומר שחש תרגול זה שקרא בערב' ותרגולת זו שקראת
 בתרגול כל או בכלל מנחש הם ואסורין ויא' שאין ניהוש בתרגולת
 שקראת בתרגול אלא בשאומר בפירוש שחשו את התרגולת מסול
 ושקראת בתרגול אבל אם אומר לתתם שחשו תרגולת זו ולא יותר
 אף על גב שהאמת שקראת בתרגול וחשו שזאת משום זה יא' ויא'
 ניהוש וכן הסתג :

ד וכל דבר שעושה לסימן שאומר אם יארעך אעשה דבר פלו'
 ואם לא יארע ל' אעשה וסמוך עליו לעשו' כמו שעשה
 אליעזר עבר אברה וינתן בן שאול חרו זה ניהוש האסור' ויתר
 פאליעזר למה עשו אליעזר יש לושר שעשה כפי שכתוב בפרש' שניית
 ששא' תתלה ואח' כך נתן לה הסתג' ויתתן לוד נערו אמ' כן אבל הוא
 בלאו הכי גם כן היה חולך אליהם ויא' שחית' נשיר לעשות כמו שעשו
 שאין זה לא סימן בעלמ' ולא ניהוש ויש להחמיר והחולך בתום חסד
 יסובבנו ובי' תינוק ואשה לכו'י עלמא אינו ניהוש אלא סימן בעלמ'
 בגון שכנה או קנה ב' או נולד לו בן או שנשא אשה ופצליח אחר כך
 בסחורת או בדברים אחרים יכול לסמוך עליו לומר שיצליח עוד והוא
 שהצליח ג' פעמים אחר שבג' או קנה בית או נשא אשה או נולד לו בן
 ואם לא יצליח ג' פעמים אחר אלו חמשי' לא ירגיל לצאת יותר מרא'
 שמה לא יצליח עוד ואסמכוה אדברי' יעקב אבינו ע'ה שאם יוסף אינו
 ושמעון אינו ואת בנימן תקחו עליהו כולנה כלום אמר כיון שאירע
 לי צרה זו ג' אין לך צרה שלא תעבור עליו וכן מותר לשאול בתינוק
 שאומר לו הגד לי איזה פסוק אתה לומר אם אומר לו פסוק מן הכרכ'
 ישמח ויאמר זה סי' טוב שאין זה לא כעין נבואה דאמרינו מיום שנתי'
 הבית נישלה הנבואה מן הנביאים ונתנה לתינוקות :

ה והוצר הכר וחו' שעי' לחש מקבץ חיות בין גדולים בין קטנים
 ואפילו נחשים ועקרבים יתושין ופרעושים ואפ' יא' עושה
 אלא כרי שלא יזקק אסור שהתורה אסרה :

ו ומי שנשכו נחש ועקרב מותר ללחוש עליו ואפ' בשב' התיירות
 אף על פי שאין מדברין דברים יתירים בשבת מדברתי' ודמי'
 דבר כראיתא לעיל בלבוש תהור סימן ש' אע"פ כן רתיירותו ולא
 מצטעם שיש בו תועלת התיירותו שאין בו תועלת שאינו מועיל כלום
 אלא משום רמסו' הוא התיירו כרי שלא תמרג' דעתו עליו שהו' א'
 חושב שיש בו תועלת :

ז אבל מי שרודפין אחריו נחש או עקרב מותר להכר כרי שלא
 יושקחו שזה לא אסרה התורה שאין דבר עומ' בפני פיקוח נפש
 הו' מעו' ונ' עו' ומה שאמרנו למעלה שאפ' עושה כרי שלא יזקקו
 אסור תיינו כשאין רודפין אחריו :

ח תלחש על המכת או על החולה ורוקק ואחר כך קורא פסוק מן
 התורה אין לו חלק לעולם הבא מפני שנראה כרוקק על פסוקי
 התורה מיהו גם אם אינו רוקק אסור מיהו איכא ללחוש לפסוקי התורה
 על המכת לרפואת אפילו אין בו שם בפני שעושה דברי תור' רפואת
 חגוף וחקידש ברוך הוא לא נתנה אלא לרפואת הנפש אם לא שיש
 בו סכנה שאז הכל מותר שאין דבר עומד בפני פיקוח נפש בו יש
 אומרים דהיינו רוקא כשקורא הפסוק בלשון הקדש כמו שניתן מסיני
 אבל אם אומר בלשון לעז מותר אפילו אין בו סכנה אך ברוקק יש
 ליתור' בכל לשון כפרט אם מזכירין את השם שאז אין לו חלק לעולם
 הבא אם רקק ואמר במקום שאין בו סכנה :

ט וכיון שאסור ללחוש פסוקי התורה על המכה היה שאסו' לקרות
 פסוק או להניח ס' או תפילין על תינוק שנפגע ולא יוכל לישן
 כרי שיישן שאין זה דבר סכנה :

א אבל כריא מותר לו לקרות פסוקים כרי שנתן עליו חסות קריאת'
 שינצל מצרות ומגופו :

יא ומותר למדוד האויר וללחוש עליו אפילו בשבת והו' שו' א'
 לחשים ועל' בלבוש רחוד סימן שא' ושו' אזהר לחש וקמיע'
 אסור או מותר :

יב ומותר להתרפאות בקמיע אפ' יש בהן שמות וכן מותר לישא'
 קמיעין אע"פ שיש בהן פסוקים ורוקא לחנ' עליו כלומר שינן
 עליו וזכרם שלא יחלה אבל אם חלה כבר אסור להתרפאו'
 בהן כמו שכתבתי לעיל שאין תרור' ניתנה לרפואת חגוף לפיכך
 לכתחילה אסור לכתוב פסוקים בקמיעי' כלל שמכשיל תבריות שיבאו
 להתרפאות בהן :

יג אוב זה המעלה חמת כבשפ' ידעונו זה חמנה עצם היה שטמה
 יודע בתוך פיו והוא מרבר מאליו דורש אל חמתי' זה שמרעוב
 עצמו ולן בבית הקברות כרי שתשרה עליו רוח הטומאה :

יד אבל המטבית את החולה בחיי' לשוב אלו לאתר מיתת' להניד'
 לו את אשר ישאל אותו אין זה דורש אל המדוי' שחר'
 בטעת דרישה עודנו חי הוא ומותר' ויש מתירין בחשבעת אפילו
 לאתרמותו אם אינו משביע את חגוף שמת שיבא רק את הרחש שאין
 אסור דורש אל המתים נאמר לא על חגוף שהוא מת אבל דוחו חי
 הוא ולא מת' ומה שחקשה על זה המטבית' ול' אמר זה לשונו חילוק
 זה הוא מנוסגס דאי דורש לגוף חמת ממש בלא רוח אמו גוף לחודית
 מיד ממשא אית ביה עכל' נל' שאינו גמגום ובעיני' אין תמיה כלל כי
 כבר שגור בפי כל חכמי' הקבלה וביותר הוא בכמת מקומות שצורר'
 גוף האדם שכת' ופרחה ממנו נשמתו ורוחו שמיד חושקין אלו כל כהו'
 רצונות הטומאה ומתרכקין בו וחושקין ליכנס בתוכו וכוונתם רוא'
 להתרמות לנשמת הטהורה שהיתה בו כבר כי הם נבראים צורות
 טמאו' בלא גופים וחושקים להיות בגוף שהיה בו צורת אדם וזה הוא
 עיקר טעם אסור לינת חמת וטעם שגוף אדם חמת טמא באהל וגוף
 של בהמה מטה אינה מטמאת באהל ולא עוד אלא אפילו פגרי מתים
 הע' א' אינו כטמאין באהל אלא דווקא מת ישראל מפני שישרא קריו'ם
 אדם ואין אומות ע' א' קריו'ין אדם ואין כחות הטומאה שהם השרין
 ורוחין וליין חושקין להתרמות כנשמתיהן שהיו בהן בחייהם כי גם
 בחייהם טמאים הם ויודעים הצורות הטמאות שלא יהיה להם מעלה
 כשיתרמו בנשמות הע' א' הטמאים ואין להם שום חשק ותאות ליכנס
 לגופם רק כגופי ישראל שהיו בחס' נשמות שחורות חפצים להתרמות
 כי חושקין יגיעו כוח למעלה גדולה ממה שתכ' כבר ולפיכך תודרש
 א לגוף מת של ישראל ווראי יתרכב עם אותם כהו' הטומאה שהשקו
 להתרכב באותו גוף ומטמא את עצמו ויש בו ממש על ידי אותם
 כחות הטומאה ולפי זה עיקר לאו דרורש' א' חמת' לא נאמר לא כנוסן
 של מתים ישראל א' במתי ע' א' וכרוחם שהם גם בחייהם נקרא' מתים
 אבל הדורש' א' גופי מתי ע' א' אינה נקרא דרישה שאין בהם ממש כלל
 והחדש' א' רוחו של ישראל ג' אינו נקרא דורש' א' חמתים שהרי רוא'
 חי נל מיהו גם זה אינו מות' א' רוקא כתשבעת שאינו עושה מעשה
 אבל העושה מעשה כגון אותם שלובשים מלבושים יודעים ואומרים
 דברים ובקטרים קטורת ידע' וישנ' לברס כרי שיבא מת פלוני ויספר
 עמו בחלום גם זה וכינא בו הוא בכלל דורש' א' חמתים ולוקח עליו :

טו מכשף יש בו שלשה חלקים העושה מעשה ע' כשפים חייב
 סקילה ואם אינו עושה מעשה כמו אוחז עינים פמור אבל אסור
 ועל ידי ספר יצירה מותר לעשות כן לכתחלה אפילו לעשות מעשה
 דשמו הקדש הם וחש' נתן בתם כח שיוכלו לפעול על יריה' החסיד'
 והנביאים והפעול בתם מראת גדולתו ונבודדת של הבה אך שיתעסקו
 בהם בקדושה ובמותר' ולצורך קדוש חשם או לצורך מצוה רבה אשר
 זה לא נמצא ברורות הללו בעוה' ואפילו כוונתם מצו' שנעו' ישעיות
 על זה וכל שכן בומן חתה שאי אפשר לנחוג במהרה ובקדוש ורחבנ'
 לבא בעי' וחל' הולך אחר החימום אם יחתם בטוב אשרי לו :

טז מעשה שרים הוא בכלל מעשה כשפים ואסור ויש מי שכתיר
 לישא' בהם על הגניבת בות ממה שעבר מפני שאינו עושה
 שום מעשה לא שכופה אותם ע' ההשבעה שהיא אומר שיעשו רצוני
 ויניחו לו בעל כרחם מה שהוא שוא' אותם ואולי אותם השמות שמות
 קדש הם שהם כפופים מפניהם ומזכרתי' לעשות רצון השיא' בעל
 כרחם וכראשכתן בכניהו שעשה במצו' שלמה וספה את אשכראי ע' י'
 שם שאמר לי' שמא רמך עלך ואפ' אתה רשמות הטומאה הם אין ור'
 דומה למעשה כשפים אלא השבעה וכפיי'ת בעלמ' הוא ע' אלו השמו'
 ואינו דומה לשואל אוב וידעונו שעושה כעושה ואין לתבינה מ'ש דנכ'
 שואל

לבוש עטרת זהב הלכות מכשף סימן קפ

דחא סתם כתיב למת או לנפש בין בפניו בין שלא בפניו אבל השחי על שאר צער כגון על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה כים שרי דלא אסרוהו התור וגם חכמי' לא רצו לגזור בה שאין אדם נחמשי על צערו אלא רבני מת גזירת הכתוב הוא :

ז ויש מי שאומר עוד שגם על מת אינו אומר אלא דווקא בשריטה אבל אם סכה בידו על כשרו בשביל מת עד שרבו טותת לארץ בותר ויש מי שאומר בזה כיון שהתורה אסרה בין ביד בין בכלי ההכאה לא גרע מחד מיניהו דרמי או ליד או לכלי :

ח וכיון דקיימא לן דגרידה ושריטה אחת היא כלומר פירוש של שניה הוא בין ביד בין בכלי אם כן פסוק של ושרט לנפש לא תתנו כולו מיות' הוא דשרט בכלל גרידה הוא ולנפש מדכתיב למת ולפינן דדווקא על מת הקפידה התורה ולא על צער אחר כגון בירגו שנפל או ספינתו שטבעה כים הקשו בגמרא ואם כן ושרט לנפש למת לי ודמי' דשרט בא ללמד שאם שרט ה שריטות על מת אחר שהי' חמשה מלקיות על כל שרט שרש מלקות אחר ומכתי' לנפש אמרו שבא ללמד שאם שרט שריטה אחת על המתים הי' גם כן המלקיות על כל נפש נפש מלקות אחד אף על פי שלא שרט לא שריטה אחת ואין להקשות אם כן היאך ילפינן לעיל דגרידה לעא אינה אלא בכלל מדכתיב לא תתגודרו בעא והא דקיימא לן דתתגודרו סופל פירוש שניהם בין ביד בין בכלי ואי מדכתיב כאן ושרט לנפש וגומר דהא לגביה איצטרך לחייב על כל שרט ושרט ואפילו ה שריטות על מת אתראן זה קרי' דאכתי' אם לא היתה כוונת התורה אלא לחייב בהמשה שריטות על מת אחד היה לו לומר בפסוק זה גם כן גרידת לנפש לא תתנו והי' צדק כן מדין זה מהינה כמו בשרט לנפש מכת דמיות' דהא אלא שריטת התורה ובתכר' כאן לשון ושרט שעיקר שירשו הוא ביד לומר דלא תתגודרו דכתיב על עא אינו הי' אלא בבלי דאי רל במת דווקא בכלי הא תרוייהו לשונות גרידה ושריטה במת כתיבי שלא תוכל לפרש בכת בעא אלא בשניהם בין ביד בין בכלי ומה ששית' לשונה בכאן לומר ושרט שבא לגלות על לא תתגודרו דכתיב בפסוק אחר שאינו אלא בכלי על גרידה של עא בא ללמד שאינו אלא בכלי ואין לומר דילמא בוליה להבי הוא דאורזא ושרט ה שריטות על מת אחר מניין שחייב הדאכ לא רשורטו לנפש מבני ליה למימר כמו שאמר כאן לא תתגודרו מש דכחב ושרט וגו' אלא שם תרתי נלי :

ט קרחה הוא שתולש משער ראשו על המת בכל מקום כראש שיקרה חייב אף על גב דבין עיניכם כתיב דמשמע דווקא בין העינים בלבד מניין לרבות כל הראש תל גבי כתיב לא יקרחו קרחה בראשם וילפינן ישראל מכתני' מה התם כל הראש אף כאן כל הראש דשמא תאמר דווקא בכתנים שריב' כחן הכתומצות יתירות הי' כל הראש אבל ישראל מניין ולפינן לה בגש נאמ' כאן קרחה ונאמ' להלך גבי כתיב קרחה מה להלן כל הראש אף כאן כל הראש ומת כאן למת דווקא אף לתלן אפילו הכתנים אינם חייבים אא על מת דווק' זהקורת חייב בין ביד בין בסם שלא הקפידה התורה אלא על הקרחה ואין חילוק מה שתבא מן היד או מן הכלי לעולם חייב ובשיעור נתלקו בד רחל יא כרי שיראה מראשו פנוי בגדים בלא שער ויא אפילו כשרתי שערות חייב ואף על גב דקיימא לן דכל שיעורין הלם ריב' כל אחר יאמר מה שקבל מרבו בשם הלם לעניין מלקות אבל איסורא אפילו בשער א איכא :

י קרחה אחת על המתים אינו הי' אא אחת שאין כאן ריבוב בקרא לרבות שיעא חייב הכמו גבי שריטה אבל אם קרה ה' קרחות על מת אחד חייב על כל אחרת ואחת דכתיב גבי כתיבם לא יקרחו קרחה ומת' קרחה מותר הוא דכל א יקרחו סגי קרחה לכת לפי אלא לרבות שיהא חייב על כל קרחה וקרחה הה נאמר גבי כתיבם וחדר ילפינן ישראל מכתני' בגש דלעיל נאמר כאן קרחה כו' דאין גש למחצה והכל ילפינן כמנה :

יא הקורה כראשו של חבירו והמשרט בכשר חבירו וחבירי' מסייע אם שניהם מודין שניהם לוקין דלא יקרחו כרביב שניהם במשמע ואם אחד שונג ואחר שיד המייד לוקה השונג פסוד ג אחד אנשים ואחד נשים כחזרות בכל ישראל ובכל יקרחו דכל מצות לא תעשה שכתורה הנשים מזהרות עליהם כמז האנשים דהוקשו נשים לאנשים לכל עונשים שבתור' חוץ מכל תקיף וכל תשחית וכל תטמא למת' ואפילו בלא היקש כתוב בפ' באלד חשני לאוין שריטה וקרחה כי עם קרוי' אתה לוי אלקיך וה' שים גב ככלל עם קרוי' הם לפיכך יש להזהר דנשים געונות על הכתי' שלא

שואל כחיים בכבד' וזולות אמרי' לעיל סעיף א' שאסור לטאול בהם משום תמים תחיה עם י' אלקיך והכא גבי שאלת שדים מסקינן דשרי דנל ראינן דומין כלל דהתם גבי שואל וחיים בכבדים אינו שוא' מהם אא מת שיהיה בעולם ע' מצב ומבט הככבים כרי שיוכל לידע וליוהר מככה פנע'ם הבאים לעולם ועל זה נופל לומר תמים תחיה עם י' אלקיך ללכת בתום ובושר והוא כרחמי' יציל עבדיו מכל פנע' כי הלך בתו' ילך כשח' וחסד יסוכבנו אבל הכא גבי שאלת שדים על הגמבה או כיוצא בזה לידע ממת שעבר לא שייך לומר עליו תמים תחיה וגומ' לפיכך מותר גל וחו' לפי הדין אבל מכל מקום ראינו שרוב הנספלים להם אינם יוצאים בשלום מתחת ידם ולכן שומר נפשו ירחק מתם ותמים תחיה עם י' אלקיך גם כזה :

יב דווקא ע' השבעה מותר לכוף את חשד כמו שאמרנו אבל המקטר לו שיעשה רצונו הרי זה הי' משום עובר עא שקייטור חוזה הוא עבודתו וע' שזה עובר לו הוא עושה רצונו אהל' הלומר מן האמנושי אפילו דברי תורה חייב מיתה ואמנושי יא שהוא מכשף ויא שהוא מין ארוק בעבוד' אילי' ודרכו להסית ולקרב בני אדם לאמונתו הרעה לפיכך יש לזהר משניהם :

יג הנחנים לערוך שולחן עם מיני מאכל ליליל המילה ואמרי' שהוא למול התינוק כבר כתבנו לעיל סי' קע"ח סעיף ג' שהוא אסור משום העורבין לגר שולחן אבל העורב' משה ומציע' אותו למול הבי' אין בו איסור שלא היה זה מעולם עבודה לע' דבפי' אומר קרא עורבים לגר שולחן ולא משה :

יד נשים המקטרות הבית בעטב שיש לו ריה טוב יא שהו' אסור מפני שגראה במקטרות לשרים אאכ' יש שם ריה רע ועושי' כן כדי להסיר הריח רע מותר :

קפ איסור כתובת קעקע וקרחה על מת וכו' יג סעיפים :

א כתוב' קעקע מחוקי העא הוא והוא שכותב על כשרו בשריטה ומלא מקום השריטה כחול או דיו או שאר צבעונים הרושמן ובכל מקום שיעשה כן על כשרו חייב בכל מה שיכתוב אפילו אינו כותב שם ע' דחק העא הוא והתורה אסרתו :

ב דווקא העושה כן על כשרו בין של עצמו בין שמניח אחרים לעשותו כו' והוא מסייע ברבר דכתיב לא תתנו בכשרכם ואם עושה כן בכשר חבירו אותו שנעשה לו פטור אאכ' סייע ברב' והעושה חייב כמו ברין הקפה שיתבאר בס' שאחר ודי' בעה גבי הקפה דה' כתיב לא תתנו שניהם במשם הכותב והנכת' אם מסייע חו' לאו שאין בו מעשה שפטור כדאמרינן לקמן גבי הקפה סעיף ד' :

ג ומותר ליתן אפר מקלח על גבי מכתו דמכתו מוכיח עליו שאינ' עושה כן משום חוקותיהם אלא לרפאות המכה :

ד וחרושם על עברו לעשות כו' זה לסימן שלא יברח פטור שדרי' לא משום חוקת העא הוא עושה ממ' לכתחילה אסור לעשות כן מדין אפי' בעברו :

ה גרידה וקרחה גם הוא מחוקת העא דכתיב בניס אתם לוי' אקיב' לא תתגודרו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת כלומר אמר חסם יתברך לישראל שאר אומרת עושין כן שגודדין וקורחין עצמן והיה זה לחוק להם לעבוד' אלילים שלהם אבל אתם בניס אתם לוי' אלקיכם לפיכך לא תתגודרו וגומר כלומר משום חוקותיהם ועוד אני מצוה אתכם לא תתגודרו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת אפילו בלא משום חוקותיהם וחר' כאן שתי צוויים בלא עליהם חד משום חוקת הגוים וחד על מת ועוד כתיב גבי מת ושרט לנפש לא רורנו בכשרכם וקיימא לן שגרידה ושריטה אחת היא והוא ששורט בבשר ער שעושה בו חבורה בין ביד בין בכלי אלא שעיקר פי' גרידה בכלי ועיקר פי' שריטה ביד לפיכך ששורט בכשרו אינו חייב אאכ' עשה כן על מתו או לע' אלא שעל מתו חייב בין ביד בין בכלי דהא תרווייהו גרידה ושריטה גבי כתיב דכתיב לא תתגודרו למת וכתיב ושרט לנפש וגו' שפירשו גב' שרט בשביל נפש המת לא תתנו בכשרכם ולעא אינו חייב אא בכלי דגבי עא לא כתיב אא לא תתגודרו שעוק' פירושו הוא שריטה בכלי ואע' דרווייהו סובלים פירושם בין ביד בין בכלי אא שעיקר פי' גרידה בכלי ועיקר פי' שריטה ביד כמ' מדהקפידה התורה לכתוב גרידה בפסוק זה שהוכירה בו עא ולא איפכא שם דלא חייב על עא אלא בכלי שהוא עיקר פי' של גרידה :

ו דווקא לחק עא או על מת אסרה התורה אפילו שלא בפני המת :

שלא יתלו בשעריהן עם שלא יבאו לירי שריטה וקרחיה

קפא איסור גילוח הפאות וכו' סעיפים :

א בתיב לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחי את פאת וקנך יא שהטע' שאסור הכתוב הוא גם כן בפני שעושיין כן עובר ע"א ועובריה אכל אין זה מפור' בפסוק ואין אנו צריכי' לוח שאין אנו צריכי' לבקש טעם למצו' כי מצות המלך הם עלינו אף אם לא נרע מעמם וכו' שכתבנו גבי גיר' ושריטה וכתוב קעקע שהם ממעם חוקת הע"א היינו משום דהתם מפורש בקראי' שהם משום חוקת הע"א דגבי גיריה בתיב בניס אתם לוי' להי' וגו' כלום משום דבני' אתם לוי' א תלכו בחוקותי שאר האומ' ע"א דלאו בני' ה' נינהו אלא בני' הע"א וגם כן הכא גבי שרש' לנפש וכתוב קעקע בתיב בני' ה' כלומר מה טעם שרש' וכתובת קעקע לא תתנו בבשרכם מפני שאני' ה' וכתובת קעקע הוא חוקת ע"א אכל הכא פתם בתיב לא תקיפו פאת ראשכם בלי שום טעם אלא מגזירת המלך ית' ופאת הראש הם שמים סוף הראש הוא מקום חיבורו ללחי מימין ומשמאל אצל האוזן :

ב ואין חילוק בין אם מגלח הפאות בלכד ומניח שאר השיער שבראש או שמגלח כל הראש עם הפאות ככל עניין חייב דכולה נקרא הקפה :

ג יא שאין חייבין על הקפתה א בתער אכל במספרי' אפילו כעין תער מותר וילפינן לה כדכתיב גבי פאת הזקן פאת זקנים לא יגלחו זכתי' הכא לא תשחי' פאת זקנך משמע שאינו חייב לא בגילוח שיש בו השחתה והיינו על ידי תער אכל במספרי' אינו נקר' השחתה וילפינן פאות הראש מפאת חזקן דלא מחיי' אתקפה אלא בתער ויש אוסרין אפי' במספרי' כעין תער כיון דלא החזירה השחתה בראש לא בוקן שם דבוקן אפילו במספרים כעין תער אסור ויש לחוש לדכריהם :

ד ואחד המקיף ואחד הניקף חיי' דכתיב לא תקיפו לטון רבי' ששמע דלשנים אזהר רחמנא למקיף ולניקף והוא דקעבי' הניקף מעט' שמסייע כדכר כגון שממין לו השער' שמתח עצמו איו לחקיפו ואם אינו מסייע אף על גב דאינו לוקח היינו משום דהוי' לאו שאין בו מעש' ואין לוקין עליו אכל איסור מיהו איכ' אף על פי שלא סייע לפיכך אסור' להי' ניקף אפי' ע"א אע"ג דהמקי' לאו בר חיוב דהא לדידי' לא אזהר רחמנ' יהיה המקי' מי שיחי' וקטן מות להי' ניקף מע"א דהקטן אינו מוח' : ה והמקיף את הקטן חייב אע"ג דהקטן לאו בר חיובא הוא למקיף אסור רחמנא אבל להקיף את הע"א מות ולא דמי לקטן דשאני קטן דאתי לכלל חיובא ופאת ראשכם קרינן בית אבל ע"א לאו פאת ראשכם הוא והוא הרין שיותר להקיף את האשה כיון שחיי' אינר' מוזהרת עליה כמו שיתבאר בסמוך :

ו אשה אינה במצות הקפה כלל דפאו' הראש ופאות הזקן חזקשו להרדי' וכיון שאינה בכלל כל תשחית פאת הזקן שהרי אין לה זקן אינה גם כן בכלל הקפת הראש לא שלא להקיף אחרים ולא שלא להיות ניקפת ויש אומרי' אע"ג שמתרת להקיף פאת ראשה אסורה להקיף פאת ראש האיש ואפי' הוא קטן דהוה כמאכילתו איסור' ביה' :

ז עברים אע"ג דחוקשו לגשים ואינם חייבי' במצו' אלא במה שהנשים חייבות מג' דלה' לת מאשה ממ' בלאוי' דכל תקיף ובל' תשחית אע"ג שי' פטורים העברי' חייבים וטעמא דהא לא נפטרו הנשים א לא משום שאין להם זקן והעברים הא' יש להם זקן לפיכך חייבים בכל תקיף ובל' תשחית הנשים מישראל :

ח שומטום ואנרדונום אסורים בהקפת מספק שהם ספק זכרים ספק נקבות :

ט שיעור פאת הראש יש בהם כמה דיעות ער היכן היא מנעת וכיון דספיקא דאורייתא הוא יש לזוהר' מלגלח הצדדים לא בתער ולא במספרי' כעין תער מכנגד שער שבפדחתו וער למטה מן האוזן מקום שחלחי' תחתון יוצא ומתפרד שם וכל אורך המקום הזה עם הרחב הוא בכלל ספק פאת הראש ולא תגע בו יד :

י על השחת' פאת הזקן אינו חייב אלא כשמגלח בתער שזהו נקרא השחתה אכל במספרי' אפילו כעין תער מותר ומיהו המדקדקי' נוהרים כשמספרים במספרים שאין עושיין בזה תחתון כלום אלא בעליון כי חוששין שמא יעשה כל הגילוח בתחתון דשמג' פי הונג בעליון לא יתווד' והוי' כעין תער ממש מיהו תחת הגרו' אין לחוש לזה שאין שם עיקר מקום הפאות :

יא פאות הזקן אמרו' ל שרש' המשה ורכבו בהם הרערת לפיכך ירא' שמים יצא אר' כולם ולא יעבור תער על כל זקנו כלל

ואפילו תחת הגרון שבא יבא ליגע באחת ממקושות שיש הפאות : יב אשה אינה בכלל השחת' זקן כלל שהרי רובן רובן רובן אין להם זקן ואפילו תזדמן אחת שיש לה זקן מתרת להשחיתו דבמלה היא אצל שאר כל הנשי' שכולן אינן בכלל הלאו והיא כמותן ובהשחת' זקן האיש הוי' דינה כדינה שכתבנו בהקפת הראש סעיף ו' :

קפב דברים האסורים משום לא ילבש גבר שמלת אשה וכו' סעיפים :

א בתיב לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה בי תועב' האקד' כל עושה אה פשוטו של מקר' וזה אינו רל' שלא ילבש איש שמלת אשה ואשה שמלת איש ושאינן כוונתו לא ללבישת בעלמא דמה תועב' יש כרכוז' אלא רל' שלא ילבש איש שמלת אשה באופן שלא יכרו אותו וילך וישב בין האנשי' לניאוף וכן אשה שמלת איש ותשב בין האנשי' לניאוף שזה ודאי תועבת גרולה ואין מקר' יצא מיר' פשוט דמאן דעביד בכה' דלוקה אכל אחול' דלאו דוקא בלביש' גבר שמלת אשה לברח אסרה התורה לא רל' הוה כשאר דברי' שלא יתקן האיש עצמו להתנאות בתיקון וקישוט גופו כאשר ונראה ל' שדקדקו זה מרכיב' גבי אשה לא יהיה כלי גבר וגומר משמע שום חיות ולא דוקא בלבישה והוא הרין לא ילבש גבר וגו' לאו דוקא בלבישה קפיד רחמנא אלא כל חיות דאשה לא יעשה האיש מפני שכתבי' לירי' תועבת לפיכך אמרו חכמים' זל המעביר שער בית השחי ובית הערות בתער הרין זה לוקה ובמספרים כעין תער מכין אותו מכת מרדות כמה דברים אמורים במקום שאין דר' להעבי' אות' שם לא הנשי' דהוי' בכלל שמל' אשה אכל בבקור' שכעבירי' אותו גם האנשי' מות' לכתלה לעשו' כן ואפי' משו פרישו' אין בו ועל סיק' ושיע' דשא אכרי' אפי' כעין תער מותר להעבי' בכל מקו' שאין בהם משום שמלת אשה וכן אפילו בית השחי ובית הערו' שלא כעין תער מותר דככה' לא הוי' תקון אשה : ב ומי שמגלח כל שער שבו מראשו ועד גולו מתר' לו לגלח גם של בית השחי ובית הערות דכיון דמגלח כל גופו אין זה יפוי וקישוט דאדרב' ניוול הוא והכל יודעין שאינו עושה לא לשם רפואה : ג אסור להכך בידו בשיער בית השחי ובית הערות כדי להשירן אכל מורר' להככו כבגדו לחשירו דהוי' שינוי גדול ואינו מתקן ככ' :

ד ובי שיש לו חטמין בבית השחי ובית הערות ומצטער מחמת השיער ששם מותר להעבירו :

ה ושמלת האשה ממש שאסרה התורה היינו מלכזים המיוחד' לאשה דלא יערה איש ערי אשה כגון שילבש בגדי צבעונין וחלי' וזב במקום שאין לובשין אותן הכלים ואין משימין אותו החלי' אלא הנשים וכן לא יהיה כלי גבר על אשה פירושו דלא תערה אשה ערי האיש כגון שתשים בראשה מצנפת או כובע או תלבש שריון וכיוצא בו ממלכזי' האיש לפי מנהג המקום שהוא או שתגלח אר' ראשה באיש ובגדים שאמרו' שאסורים אפילו בלבישת אחד מן הנכרים אסור בין האיש בין האשה אף על פי שנכרים הם כשאר בגדיהם שהוא איש או אשה :

ו איש אסור ללקט לו אפי' שער לבן מתוך השחורות שזהו ערי אשה שעושות כן להראות שהיא כחורה ועובר משו לא ילבש גבר שמלת אשה וכן אסור לאיש לצבוע שערו' לבגור' שבו כדי שיחיו שחורו' להראו' שהוא כחור שזה גם כן ערי אשה ואפילו שערות אצת אסור לצבוע וכן אסור לאיש להסתכל כמרא' לפי שהוא תכשיט לגשים אם לא לצורך כפי' לעיל סימן קנ"ו :

הלכות גדה

קפג אשה שדואה מפת דם וכו' סעיף אחר :

א בתיב בפרשת מצורע ואשה כי תהיה ובה דם יהיה וזכה בבשר שבעת ימים תהיה בנדתה ונ' ודרשו' הול' שלא ככל מקום שיוזב ממנה דם תהיה טמאה אלא דוקא דם הבא מן המקור דכל' ב בפרשת קדושים גבי הכא על הנדה היא גלתה את מקור דמיה שם שלא הקפידה התורה אלא על הדם הבא מן המקור וגם במקור אין כל הרמים טמאים אלא המשה מינים כאשר יתבאר בעה' בסיון קפ"ה ואף באלו ה' מינים אינה טמאה ער שהרגיש ביציאתו דכתיב דם יהיה

לבוש עמרת זהב הלכות גדה סימן קפר

למענת כגון שהיתה זכה גדולה שראתה ג' ימי רצונ' וספור' ונקי' ואם רואה טפת דם אפילו כתרדל תוך ימי הנקי' ואפילו בס' וסותר' כולם וצריכה לחזור ולספור ונקי' אהר' שלמי' וחיה תחשוב שאינה אלא כרואה יום אחד שאין רינה אלא לשמור יום כנגד יום ותטבול למחר ובי האי גזא מעניות רבות עצמו מספר לפיכך השוה חל מרת' וחוספני עוד חסרות על חסרות עד שאמרו שאפילו אם לא תראה אשה אלא טפת דם כתרדל או אפילו פרו' מה ואפילו פעם אחת תשב עליו ונקי' כזכה גדולה שלא לחלוק לה ימי מהרתה וטבילה בשום בראת דם בעולם תארכתי קצת בסימן זה יען כי הוא מקור ויסוד שעליו נבנו כל דיני הלכו' גדה הנחונים בזמן הזה כמו שיתבאר לפנינו בעת :

יהיה זוכה בבשרה משמ' ער שתרגיש זיבת תרם בבשרה מיהו מרכתי בבשרה ולא כתיב בבשר בלא ה' אמרו חול' המטעם כינודת עוד דין אחר והוא זה שכל מח שתרגי' הרב בבשרה אע"פ שלא יצא לחץ לא שהרגישה שנעקר תרם ממקומה ויצא לבית החיצון ממאת זח משפעת מן התורה כל אשה בין פנויה בין נשואה רחא סתם אשה בתי' משמע כל אשה שיצא דם ממקורה בין ברצון בין באונס כגון שקפצה ממסוס למסוס או ראתה בהמה או היה או עוף מתעסקין בתשמי' חמדי' וראת' ואפילו לא ראתה אלא טפת דם כתרדל או פחות מזה הרי זו טמאה דחא כמ' מראת דם איכא ואפילו לא ראתה אלא פעם אחת הרי זו טמאה שבעת ימים ומנה' וימי' עם יום ראית' רחא סתמו' ימים תהיה בנדה כתי' עם יום ראית' משמע וטובלת בערב בלילה האפילו היתה שופעת דם כל ה' וכן הוא רינה רק שתפסיק כשהרה ביום ו' קודם בין השמשו' שאם תראה דם גם בין השמשו' של לילה אין סברא שתטבול ותטהר בלילה ה' שהוא ספק יום ראית' וכל זה הוא דין הנדמן התורה ומרכבתה תתורה כפר' שאחר זה ואשה כי יזכ' זכ' דמה ימים רבים בלא עת נרתה ונוטר שם שישי אשה שרואה דם ואיני' נקראת גדה לא זכה וקבלו חול' הלכה למשה מסיני' שי' א יום יש אחר שבעת ימי הגדה ואם ראתה באותן הימים היא נקראת זכה ואחר כך חזרת להקרו' גדה וכן לעולם שבעת גדה ויא' ימי זיבה וחס' שהכמי' קוראים אותם י' יום שבין גדה לגדה וזה משפעת של זיבה מן התורה אם ראת' בתוך אלו הימים יום אל' בין שתראה בתחלת הלילה או בסוף היום רק שתפסק בטרה משמר' כל הלילה שאח' אם לא תראה תשכי' למחר ותטבול מיד לאחר הנן החמה אם תרצה ומ' אסורה לטמש כל היום טמא תחזור ותראה בו ביום אחר התשמיש ותסתור ותהיה טמאה למפרע ותהיה היא ובעלה חייבי' ברת שהרי בעל זכה למפרע וזו היא שנקראת שומרת יום כנגד יו' ראתה גם ביום השני ופסקת בו משכמי' גיו' הנ' וטובלת אם תרצה ולא תשמש כל ה' מטע' שפירש' וגם זו היא בכלל שומרת יום כנגד יום וזו היא שנקראת זכה קטנה וכל זה למדו רז"ל מקראי' ומפני שאין הטבילות רהלו' נוהגין עכשיו כינינו כמו שיתבאר לא תארכתי בהם טאין יצא להם ול זה ואם ראתה גם ביו' הנ' נעשית זכה גדולה ולא תטהר עד שיהיו לה ימי' נקיים וח' מיו' שפוסק' בו וטובלת ביום שביעי' לאחר הנן החמה מיד אם תרצה שכן כתיב וספר' לה ז' וז' ואחר תטהר ודרשו חול' דחאי' ואחר מיותר הוא רוספר' לה שבעת ימים ותטהר מבעי' לי' מאי' ואחר לפיכך אכרו שפירשו אה' מעשה תטהר כלומר אחר מעשה שנא בטמאים במקום אחר שהיא הטבילה כמו שיתבאר בעת תטהר וז' שאם טבלה ביום השביעי' אף על פי שלא ספרה אלא מקצת יום השביעי' מקצת היום ככולו ותטבול וטהר ונל' דהכי רייק לה שעל כרחק אין לפרשו אחר מעשה הטבילה שבעת הימים תטהר ואתא לאשמועינן דאפי' אחר ספירת שבעת הנקיים שלימים אינה עולה מטומאתה עד שתטבול דה' מתהיה בגירתה דכתי' גבי גדה נפקא וק' לזכה אנ' כורה צו' במי' נפקא דאמר' זה כגון אכל לכל הטמאים שאינם עולי' מטומאתן עד שיטבול כרביעין ג' למי' לקמן ריש סי' קצו' ואם כן ואחר תטהר למה לי אלא לרבות' שרת שאע"פ שלא ספרה אלא מקצת יום השביעי' תטהר מיהו אה"ל גם היא אסורה לשמש בו ביום טמא תחזור ותראה בו ביום ותסתור ספירת' למפרע וה' בעל זכה למפרע ואם עברו כל הימים שבין גדה לגדה ולא ראתה בהן חזרת לתחלת ימי הגדות שאם שוב תרא' תוך הימים יש לה דין גדה שכתבנו בתחלת חסי' ואם ראתה בתוך הימים ימי' רצופי' ונעשי' זכה גדולה אינה חזרת לימי הגדות עד שיהיו לה ימי' נקיים ואז יתחילו ימי הגדה ואחריו ימי חובות וכן לעולם כל ימי' וכל זה כדיון תורה ומתוך הלכתא למשה מסיני' כאשר פירשנו אבל עכשיו משרבו הגליות ותבפו הצרות ונסתתמו מעייני' החכמי' ואין אנו בקי' במראה הדמים להבין בין דם טהור לדם טמא השוהול' שמא יבאו למעות באיסור ברת כגון שראתה האשה בימי נדה ו' ימים ויהיה הכל דם טהור ובשביעי' שמא תראה דם טמא ותפסק והיה צריכה שבעת ימי' מיו' שביעי' ואילך והיא תתא סבורה שהיה הכל דם טמא ותספור השבעת ימי' מתחלת ראית' ותטבול בלילה שמיני' ועדין היא טמאה גדה סראיית' שביעי' שהוא היה תחלת ימי ראית' גדות ועוד אפילו ברבים שכלם טמאי' יבאו למעו' בין ימי גדה לימי זיבה ותבא לשמור יום א' כשתראה פעם ושתי' כימי גדותה כי תאמ' ימי זיבה הם אנ' תראה שלשה ימי' רצופי' כימי זיבתה ותצטרך שבעה נקיי' והיא סבורה לזכר שעכשיו הם ימי גדות ולא רצו' רק שבעת ימי' מתחלת ראית' עם ימי הראייה והטבול' בסוף ומתחלת ראית' והרי עדין זכה גדולה היא עד שיהיו לה ימי' נקיים שלמי' ועוד דאפילו בימי זיבה עצמה רחוב'.

קפר

שצריך לפרוש מראשה עונה קודם לוסתה ובו יבטיעו ימים:

א רוב הנשים יש להן וסתות לראות בזמן ידוע כל אחת לפי זמנה כגון מעשרים לעשרים יום או מכה לכה או כל לל מיהו רובת ריובה סתם וסתה הוא גל' לל' וח' נקרא עונה בינונית וכל אשה שישי לח וסת קבוע מותר לבעלה לסמך עליו ולבא עליה שלא בשעת זסתה בכל עת שירצה ואינה צריכה בדיקה ואדרבה האשה אין לה לברוק לא לפני תשמי' ולא לאחר תשמיש שלא יתא לבו נוספו לומר אי לאו דתרגישה דם לא היתה בודקת ויפרוש ממנה אבל שלא בשעת תשמיש כל אשה תמכת לברוק שלא תבא לידי איסור הרי זו משוכחת :

ב ובשעת וסתה צריך לפרוש ממנה עונה אחת סמוך לוסת' שמא תראה בשעת תשמיש אי שמא נעקר הדם והיא טמאה י' א דאורייתא וחלפי לח מריבוי דקר' דכתי' והורת את בני ישראל מטומאתן וסמך ליה והרוח בנדה וגו' ה' דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא והכי קל וכמה שיעו' עונה אס דרך וסתה לבא ביו' פוד' ממנה אותו היום כולו אפילו אם דרך הוסת לבא בסופו וסות מיד בלילה שלאחריו וכן אם היא בתחלתו פורש ממנה כל הי' וסות' כל הלילה שלפניו וכן הדין אם הוא בלילה פורש כל הלילה וסות' ביו' שלפניו ולאחריו כין שקבע וסת כג' פעמי' או בפעם אחת וכל זה דוקא בוסת התלוי' בימי' אבל בוס' התלוי' בשיני' הגוף אין פרישות עונה זו שייך בה כמו שיתבאר לקמן סי' קפ"ט בעת ואשה שדרכה לשנות וסתה לדקדקי' או לאחר ב' או ג' ימי' מומנה הקבוע צריך לפרוש ממנה בעונה ב' או ג' ימים קודם לכן או אחריו כן ועל סי' קפ"ט וכל פרישות הללו אינם אלא בתשמיש המטת ולא משאר קריבות משום דבר :

ג ברא בגדולת אבל בקטנות שלא הגי' לימי הנעור' ולא הביא סימני' עדין אין דמי' מצויין כל כך ואין צריך לפרוש הימנ' סמוך לוסת' כל זמן שלא קבעתו ג' פעמים וכן הדין בזקנה שכבר נסתלק דמיה' אשה שרגילה לראות בהנן החמה ולא קים לה שאי' אי קודם הנן החמה או אחריו הל' ספיקא דרבנן דהא קל' שתוא דרבנן כדלעיל' סעי' ב' ואינו פורש ממנה לא ביום שהוא ודאי ימי נדה דהא אף אם היתה ראיית' קודם הנן היתה גם כן אסורה ביום ואין צריך לפרוש ממנה בלילה שקודם לכן דספיקא דרבנן לקולא :

ד ואם רגילה לראות ראייה מרכבת מקודם הנן החמה עד אחר הנן החמה לא אוליגן לא בתר תחלת וסתה ולא מיתסרא לא בלילת מיהו גם ביו' צריך לפרוש כל כך שיעוד משך זמן שדרך לשפור' וסתה על היום ואחר כך מותרת מיד :

ה ואם וסתה נמשך ב' או ג' ימי' שדרכה ששופעת או ממלחה ב' או ג' ימי' אינה צריכה לפרוש לא עונה הראשונה של חוסת דבת' תחלת זסת' אוליגן וכיון שעברה עונה ולא ראתה מותרת ואף על גב דכענין דבסמך אמרי' שצריכ' לפרוש גם כל משך זמן שדרך וסתה למשו' שאני התם שדרך היסת קל' אשה למשוך כך אבל הכא במלפת או ששופעת כל כך אין זה דרך וסת' לא אמרי' אורח בוגשו בא הדמים שהיא רואה אחר כך דמים יתרים הן דאיתוספו בה הילכך עכשיו כשיגיע זמן עיקר התחלת וסתה ולא ראתה אינה צריכה לחוש עוד לדמים חיתרי' שאם עיקר דמי וסת' נסתלקו ב' שדמים היתרים נסתלקו כן משם מעמ' בה ראש סוף פרק תאשה ששופעת צריכה על גל' :

ו אם הגיע וסתה בימי עיבורה אין צריך לפרוש ממנה סמוך לוסת' ואפילו בתוך וסתה מותר' אפילו בלא בדיק' וכל שכן אחר הוסת מפני שמעובר' דמיה מסולקים והוא שהוכר עובר' אבל קודם לכן לא יאיעור הכר' העובר יתבאר לקמן סי' קנ"ט בעה וכן מינק' בימי מניקת' שח' כל כך חדש אחר שנולד הילד בין מניקתו בין אינה בניקתו

יורה דעה הלכות נדה סימן קפח

בזולה לספור ולטבול בא עליה בלא שאלה הם בפסקא אחת ספק לא ראת אבל אש' שהיא בחוק טמאה שוראי ראתה אף על פי ששרי' שיעור שתוכל לספור ולטבול אסור לו לבא עליה עד שתאמר לו מבלתי וכמ' בשאומר לו טבלתי נאמנה הוא שעברה לה ימי שאפשר לה לספור ולטבול ואפילו רואה בגדיה מלוכלכ' ביום נאמנת לומר בשוק טבחים עברתי או בצפור נתעסקתי וכדומה לזה שחיתות תאמינת דבתי בוספרה לה לעצמה כלומר נאמנת לומר שספרה לת וטהורה :

ב והאי הוהוקה לא לחומר דוקא שאברה לו טמאה אני אלא אפילו הוהוקה נדה בשכנגותיה בגן שראוה לוכשת בגדים המיוחדים לה בימי נדתה השוכנת כוראי טמאה ואסור לו עד שתאמר לו טבלתי כדלעיל :

ג אברה לבעלה טמאה אני ואחר כך אמרה טהורה אני ועדיין לא עברו ימים שאפשר לה לספור ולטבול לא אומרת מה שאמרת טמאה אני לא היה אמת ומה שאמרת לא אברה לא אלא דרך טחוק והיתול ומשטה דית' כך אינה נאמנת דשוויה גמשה התיבת דאישור והתורה לא האמינתה אלא על הספירה דבתי וספרה לר' ולא על התורה שתורת מדינתה ותוא טהורה כדבורה אחר כדיבור אגל הן כד' דיבור כד' כד' רמי וכאלו לא אמרה כעולם טמאה אני דמי ולאחר כד' דיבור נמי לא אמרינן שאינה נאמנת אלא שאינה נותנת אמתלא לדבריה לומר טעמא לכה אמרה מתחלה טמאה אני אבל אם נותנת אמתלא לדבריה כגון שאמרת שלא אמרה בן מתחלה אלא מפני שלא היה לה כח לסבול התשמיש או מענת אחרת כיוצא בזה בגן שתבעה בעלה ואחותו או אמו היו בחצר ואמרה לו טמאה אני ואחר כך חזרה ואמרה טהורה אני ולא אמרת לך טמאה אני אלא מפני אחותך ואמך שנתבנישתי טמא יראו אותנו הרינו נאמנ' וסבל טקום מי שרוצה להתמי' על עצבו ולא להאכיל לה עד שתטבול כדת חסידו הוא אבל כד' נאמנת אפילו בשתיקה אחר כך כגון שהיא באה וטובבת אצלו והוא יודע ומבין שמה שאמרה מתחלה טמאה אני לא עשתה אלא משום קטט שהיה לר' עכו וכיוצא בזה הרינו מותרת לו במה דברים אמורים שאמרה לו באמירה בעלמא טמאה אני אבל אם הוהוקה נדה בשכנגותיה שראוה לוכשת בגדי רמיית' לימי נדתה ואחר כך אומרת טהורה אני אף על פי שנותנת אמתלא לדבריה כגון שאמרת לא לבשתי בגדים אלו אלא שלא תסרידני עכשיו כי לא הייתי בריאה וכהאי גוונא אינה נאמנת שורה עדיף מכשאמרת לו טמאה אני ואחר כך אומרת לו טהורה אני ונדרגת אמתלא דנאמנת דהתם לא עשתה אלא אכירה בעלמא שוח דרך בני אדם לומר דבר שקר משום כושת או אונס אבל לעשות מעשה כולי האי ללבוש בגדי נדה כד' שלא יסרידה וכתאי גוונא לא עביד איניש אלא כשאוכרת אחר כך לא נטמאתי כמי שמכחש עצמה דמי וכמו שאמרת טמאה אני ואחר כך אחר כד' דיבור אמרה טהורה אני דמי שאינה נאמנת וכן אם היא מכחשת אחרים כגון שאמרה פלוני מכס טהור לי כתם זה והכנה אומר שהיא משקר התכנס גאמן וטמאה היא שלא האמינה התור' על עצמה בלא אמתלא על הספירה דבתי וספרה לה ומה שהאמינה על אמתלאו שאמרנו לא מוספרה לת ילפנ' לחו אלא סברת וקבלת חכמים הוא כן שכל בני ישראל בתקנת כשרות הם להאמינה על אמתלאו מוכחות :

ד היה משמש עם הטהורה וכשעת תשמיש פירשה נדה והרגיש' ואמרה לו נטמאתי לא יפירוש ממנה מיד באבר חי ואם פירש מיד והוא בקישווי חייב כרת שיציאתו הנאה לו בבזאתו וזות לירד בעל נדה כיצד יעשה יענין צפרני רגליו במרקע הבטה ושונה בלא דישא ולא יזה במקומו עד שימות האבר ושומט ממנה ופירוש כאמר מת וכל עוד שלא פירש ימלא לבו בפרד ורתת על העבירה שבא לירו ולא יסמוך עליה רק יסמוך על רגליו וידע כד' שלא יתעב מנופה ואם פירש ממנה בקישווי בשוגג שלא ידע שאסור לפירוש ממנה בקישווי יתענה על שגגתו ארבעים יום כנגד קרבן החטאת שחיה חייב להביא כזמן המקדש מיהו אינו צריקין להיות רצופין רק כל שבוע שגן ימים כגון שני וחמישי וכליל התעני' אסור' ביין ובשר ואם לא יוכל להתענה יוכל לפדות עצמו בממון שיתן לצדקה דהיינו שיתן בכל יום שיט לו להתענות בפי ערך כמון שיט לו שעשית' יותר מעני' ויש להחמיג בתשובתו וכל המרבה בתשובה זכות הוא לו והאשה אינה צריכה כפרה דגבי דידה אונס נכור הוא דראייתה אונס הוא ואונס רהמנא פטריה מולגעה לא תעשה דבר נגו' ונס הוא היה פטור טעמ' זה וזכה טבחיבין אותו היינו משום כניעה הוצאת האבר שגישה אחר כך

בציקתו כגון שמת הולד או שנמלתו אינו צריך לפרוש סבנה סמוך לוכתה ואפילו בתוך וסתה מפני שכל כד' חדש יצאה הלידה דמידה בסולקים מתמת שאברה מתפרקים מעני' הלידה ועי' כך מכת' לקי' דגיה ואינו הוזר' עד כד' חדש :

ה אשה שהיתה נחבית במחבא מפני פחד והגיע שעת וכתה אינה חוששת לו מפני שתרדה מסלקת הרמים ויא' דסילוק דמים דמתכוא אינו כל כך כמו סילוק דמים דמעוברת וימניקה דמעוברת דמניקה עינינו רואות שכולן מסולקות דמים אבל נחבא במחבו עינינו רואות הרבה מהן שלא ישנו את תפקידם לפיכך אכרינן דמריסורין שלא נסמוך אמילוק דמים דהורה אלא כד' עכד ולכתחלה מיהא חוששת לו וצריכה לברוק עצמה כשעת וסנהאך כד' עכד אם עבר יום הוסת ולא בדקה ולא הרגיש' בלוס סמכינן אהוקה דהרד מסלקת דמים וטהורה טמאן ואילך בלא כד'יקה :

ו ושאר כל הנשים צריכות בדיקה כשיגיע וסתן עבר ווסת ולא בדקה ולא הרגישה טהורה בלא בדיק' דאף על גב דאורח בזמנו בא ממ' כיון שדרך רובם להרגיש חו' לא הרגיש סמכינן ארובא ויא' שאסורה עד שתברוק דחוקת אורה בזמנו בא עדיפא ומיהו אם בדיקה ומציאה עצמה טהורה טהורה וכל זמן שלא בדיק אסורה והוא שיש לה וסת קבוע בג' פעמים או שהוא יוס' אף על פי שאינו קבוע דיום לעונה בינונית הוא כד' אמרינן לעיל סעיף א' והכי נוהגים דכיון דיש לה וסת קבוע אמרינן אורה בזמנו בא ואסורה עד שתברוק וכשברוק ומציאה טהורה מותרת אבל כשי' לה וסת שאינו קבול אמרי' אורה בזמנו בא וכל זמן שלא הרגישה היא מותרת אף על פי שלא בדקה בשעת וסת דכיון דעונת פרישו' אינה אלא מדרבנן אולינן בה לקולא על סי' קפט' :

ז ואף על פי שאחול שצריך אדם לפרוש מאשתו עונה סמוך לוסת' כד' אמרן לעיל סעיף ב' כמ' בשרוצה לצאת לדרך שאו חייב לבא עליה מפני שחיה משתוקקת לו ביותר כד' לשינן לה מוכרתיב ואל אישך תשוקתך שפירשוהו ול' דמיידי כשרוצה לצאת לדרך אול' שאו חייב לפוקדה אפילו תוך עונת הסמוכה לוסת ואפילו בתשמי' ואסמכו' אקרא דבתיב וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוד' ולא תחטא ופירשן לקראי וצא לדרך והק' כשתפקוד נוד' שהיא אשתך ביציאתך לדרך או יהיה שלום באהלך שלא תזנה עליך אשתך מחמת רוב תשוקתה וגם אתה לא תחטא ע' הרהורים רעים שכיון שיש בזה מצוה לא גורו בו דכנן לפרוש מיהו יא' החמיר שלא לפוקד ע' תשמיש רק ברברי דיצוי וכשאר כל מיני קרובות חרן מתשמיש כמו בשאר כל אדם תעב יא' כשאר' רוצה לצאת לדרך כשאשתו נדה ויודע שתטבול תוך עונת אחת צריך לתכתיב עד שתטבול ואסמכוה נס' כן אהאי קרא וידעת כי שלו' אהלך וגו' מיהו כל זה לא מיידי אלא כשהולך לדבר הרשות אבל אם הולך לדבר מצוה אין צדין לפוקדת בש' שלא ימתין שמא יסדר מן המצוה :

ח אשה שיש לה וסת לימים לכד' והגיע עת וסתה אסור לו לבא עליה עד שיטאלנה אף על גב דקיימ' לן וסתור' דרבנן כיון דרוב פעמים אורה בזמנו בא חושש טמא ראת ועדיין לא טבלה כד' אלא שחתה אחר הוסת שיעור שהיתה יכולה לספור ולטבול אבל אם שהת אחר עת הוסת שיעור שריית' יכולה לספור ולטבול בא עליה בין אם היא עירה בין אם היא ישינה אין בה משו' השטני' בין גדולה בין קטנה ואין צריך לשאול דהל' ספק סמיך טמא לא ראתה ואתל' ראתה אינו טבול אף על גב דקמנ' לפעמי' היא בושת לטבול בלא תביעת הבעל ממ' כיון שיש כאן גם כן ספקא דטמא לא ראתה אולינן לקולא ואמרי' אתל' ראת' טמא טבלה וזהו אם אין לר' וסת קבוע ועברו לו יום בזמן ראייתה כך הוא דינת כיון דלי' יום הם עונ' בינונית לרוב נשים הוו לגבי דידה כווסת קבוע לה וחוששת :

ט במה דברים אמורים שיש להוסת לימים חוזר ראו שייך לומר אורה בזמנו בא אבל אם היה לה וסת הימים עם וסת' מוסת' הנוף כגון קפיצה וכיוצא בה כמו שיתבאר בע' כיון שוסרת רלו' במעשה איסור לא קפצח ולא ראתה דאין שייך כאן לומר אורה בזמנו בא שהרי אינו בא בלא מעשה מיהו לעונה בינוני' שהיא לי' חושש' כיון שהיא וסת של רוב נשים :

קפה

דינא אשה שאמרה טמאה אני ואחר כך אמרה טהורה אני וכו' ד סעיפים :

מה שאמרנו למע' בששה' אחר עת הוסת שיעור שהיתה

לבוש עמרת זהב הלכות נדה סימן קפו קפו

עמו פעם ראשונה שנייה ושלשית אם כבולין תראה דם חרי נאסרה לו גם כן ותתגרש ותנשא לשלישי נשאת לשלישי וראתה גם כן מחמת תשמישו משמשת גם כן עמו פעם ראשונה שנייה ושלשית אם גם כבולין תראה דם חרי נאסרה לו גם כן והחזקה זאת הנה שתראה דם מתשמיש של כל האנשים שבעולם אבל מאיש אחר נ' פעמים לא נאסרה על כל העולם שאין כל הכחות שוות ואין כל האצבעות שוות לפיכך לא נאסרה אלא בשלשה אנשים שאו החזקה לראות דם מתשמיש של כל האנשים אלא שעדיין אינה יודעת מן שבו של זה חרם מאין יבא אם הוא באמן המקור והיא טמאה ואז מן הצדדין והיא טהורה לפיכך לא תנשא שוב לאחר אלא אסורה לכל עד שתברוק עצמה ותראה מאין יבא לה זה הדרס כמו שיתבאר אופן תבריקה בסמוך בעורת הצור. ודווקא שתראה הדרס בעד שלו או מיד אחר התשמיש בכרי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסת ותטול עד לברוק בו ותקנה עצמה דחשתא חיוני ודאי שזה הדרס מבח תשמיש אתי אבל אם לאחר שיעור זה בחמת קילקול וסתה הוא שבא ואינה נאסרה מפילו בפעמים רבות אלא מותרת לו לאחר שבע' נקיפ' יש אוכרס שאין אנו בקיאים איזה מיקרי מחמת תשמיש שאין אנו בקיאים בשיעור הנזכר ולכן כל שרואה דם שלשה פעמים סמוך לתשמיש מיקרי לחדן מחמת תשמיש ונאסרה לבעל ואם אינו סמוך לתשמיש לא נאסרה על בעלה אלא מותרת לו לאחר שהרתת כרין אשה שאין לה וכת גם בסמוך לתשמיש אינה נקרא חזקה שתראה בחמת תשמיש אלא כשתראה שלשה פעמים רצופים בשלשה תשמישין זה אחר זה כמו שמצינו בשור המועד שלא קראו התורה מועד אלא בשלשה פעמים רצופים אבל אם לא היו רצופים לא נאסרה על בעלה ואין חילוק לעניין איסור לבעלה בין אם ראתה השלשה פעמים מיד שנשאה מן הביא ראשונה ואילך ובין נתקלקלה אחר כך וראתה ג' פעמים לעולם נאסרה עליו שאין חילוק בזה אלא לעניין הכתובה כמו שיתבאר בלבוש הבין וארגמן כסימן קי"ז בעה:

ב ביצר בודקת לידע באין יבא לה זה הדרס נוטלת שפופרת של אבר שפיה רצוף לתוכה אבל לא תקח שפופרת של עץ או של קנה מפני שהם אינם הלקים וכסרטיין ומציאין דם ואפי' בשל אבר נכ' אם אין פיה רצוף לתוכה כסרס אבל פיו רצוף לתוכה היא חלק ואינה מסרסת ונתנת בתוכ' מכחול וכראשו מוך ומכנסת אוחז כאותו מקור ערמקו שחשם' דש ואז אם נבצא דם על ראשו בירוע שחז' מן המקור ואסורה לכל אדם ואם לאו בירוע שהרס שראת' כבר חיה מן הצדדין ומותרת וסומכין על בריקה זו אפי' בזמן הזה אעפ' שאין אנו בקיאים בשאר בדיקות כדניקה זאת קלה היא אבל במכחול בלא שפופרת אין מועיל בדיקה שעדיין לא נרע אם היה מלוכלך ברס מאין יבא הדרס אם מן המקור אם מן הצדדין אבל בשחוא תוך השפופרת השפופרת מפסקת בין המכחול והצדדין וכשיחיה דם בו על כרח' מן המקור בא וטכאה ובלא מוך גם כן אין חבדיקה בלום מפני שדם כל שהוא אינו ניכר בעין כמו במוך וכן אם אינה מכנסת את המכחול עד מקום שחשם' דש לא נוכל לומר כשלא נמצא דם בראש המוך שח' שרגילה לרא' בשעת תשמיש מן הצדדין הוא בא ולא מן המקור דהא איבא למימר שאם היתה מכניסתו עד מקום שחשם' דש היתה נמצא דם על ראשו חילכך על ברהו' לומר שער בקום שחשם' דש היא צריכת לתבניסו:

ג ואם רוצה לברוק עצמה בעודה תחת הראשון אחר ששמשת שלשה פעמים ומצאה דם חרשות בידה ואם לא תמצא דם בראש המכחול תעמוד תחתיו ואם תמצא תיאסר מיד אכולי עלמא כמו שיתבאר טעמא בסמוך ולא אמרו שתגרש מן הראשון אלא להקל עליה להתיר' לשני ולשלישי לכל אחד שלשה פעמים בלא בדיקה ואם חיתה בדיקת תחת הראשון ומצא דם בראש המכחול לא היה מתיר' אות' לשני ולשלישי כלל כיון שהיה מתכרר שח' דראי מן המקור בא אף על פי שחיה אפשר לומר אין כל הכחות או האצבעות שוות לא חיינו מתירין זה בספק אחד אבל עכשיו בלא בדיקת תחת הראשון היה ליה ספק סמיאספק מן הצדדין ספק מן המקור ואם תימצ' לומר מן המקור אין כל זכרו' או האצבעות שוות ה'א כיון שהחזקה לרא' דם מתשמיש בעלה זה נאסרה לו לעולם ואינה ניתרת לו מפילו תברוק עצמה תחתיו ותמצא שאינו מן המקור שלא חתירוחו על ידי כריקה אלא בשאין לה תקנה עוד דחייב משלישי ואילך כדי שלא תשב עגונה. אבל יש לסמוך על סכרא ראשונה להקל ואם חרגישה צער וכאב בשעת תשמיש לבולי עלמא יש לסמוך אבדיקה בבעל הראשון שיש רגלים לומר שכן

שיש לו חמא על ידי מעשה מעבירה אבל היא אף על פי שיש לה חמא גם כן מזה היא לא עשת' כל' שאש' קרקע עלם היא ואינ' עושה מעשה אף על פי שנהנית גם ההוצאה לגבי דירה אותם הוא אבל לגבי דירה אינו אונס שהיה יכול להתאפק ולנעוץ רגליו בקרקע אם ידע ואם לא ידע הרי שנג' בעבירה על ידי מעשה וחייב הטאת ואם שמשו שלא בשעת וסתה ומצאה דם אחר התשמיש מפילו נמצא על ער' שלו מיקרי אונס מפילו שלא ברקה תחלה שהרי בדיקה אינה צריכת כיון דשלא בשעת וסתה חיתה ושניהם אינן צריכין כפרה לה' היא ולא הוא דכמה היה להם לעשות דהא בדיקה לא היתה צריכת קודם תשמיש ומימור אחר נמר ביאתה ראתה אבל אם שמשו בשעת אונס וסתה מפילו שנמצא הדרס אחר התשמיש שניהם צריכין כפרה והוא קרבן אשם שלא היה להם לשמש בעת וסתה כראמרינן לעיל שחייב אדם לפרוש באשתו סמוך לענתה:

קפו דיני בדיקת האשה בין לפני תשמיש בין לאחר תשמיש וכו' ה' סעיפים:

א אשה שיש לה וסת קבוע סומכת אחזקה זו שאין אורח ב'א אלא בזמנו ואינה צריכה בדיקה כלל שלא בשעת וסתה ל' לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש ואדרבה אין לה לברוק בפני בעלה בשעת תשמיש כדי שלא יבא נוקפה ונמצא בטל מפרה ורכי' והרכב' ול' מצריך לה בדיקה אחר תשמיש היא בעד אחר והוא בעד אחר לראות בהם סמא ראתה דם בשעת תשמיש ולדעתו החנעיות בודקות עצמן מפילו קודם תשמיש אבל אנו נחגיגין לקולא בסכרא ראשונה:

ב ואם אין לה וסת קבוע צריכה בדיקה ג' פעמים הראשונה קודם תשמיש ואחר תשמיש שכיון שאין לאשה זו וסת חיישי' הואיל ודאייתה לא יבאו לה מעצמן ודאי יבאו לה ע' מקרי כגון ע' קפיצ' או על ידי אכילות וכיוצא בהן ויש לחוש לה גם כן שמא יבאו לה על ידי תשמיש משוחכי בעינין בדיקה בג' פעמים הראשונים קודם תשמיש שחרע שהיא ודאי טהורה ואחר תשמיש תברוק היא בעד שלה והוא בעד שלו כדי לראות אם ראתה מחמת תשמיש ואם תמצ' דם שלשה פעמים זה אחר זה תחיה מוחזקת לרא' מחמת תשמיש מבעל זה ותיאס' עליו לעולם כמו שיתבאר דינה עוד בעה בסמן שאחר זה ואם לא תראה דם כלל אחר התשמיש לא בעד שלו ולא בעד שלה שלשה פעמים הראשונים תהיה מוחזקת שאינה רואה דם מחמת תשמיש ושוב תחיה באשה שיש לה וסת קבוע ולא תצטרך בדיקה כלל לעולם לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש ולחרמבם והראש' זל כל זמן שאין לה וסת צריכה היא בדיקה לעולם בין קודם תשמיש בין אחר התשמיש ולעולם יש לה לחוש שמא תראה דם מחמת תשמיש הואיל ואין לה וסת מעצמה ולהראש' לא אחמור לה אלא שהיא תברוק בעד שלה ולא בעד שלו ולהרכב' צריכה שאפילו גם תבעל יברוק בעד שלו אחר התשמיש לעולם מיהו אין צריכין לברוק אחר כל תשמיש התשמיש שעושי' בלילה אלא מקנהין עצמן כל הלילה בעד ולמחר בודקין אותו אם תמצ' דם טמאה ואפקנחת עצמה בעד ואברה ול' ברקה אותו לא תשמש עד שתברוק עצמה דטמא היה דם על דהער שאבר הואיל ואין לה וסת:

ג יכול לאדם להניח את אשתו שתברוק בעד שלו רבנו רנאכנ' על שלה נאמנת גם על שלו:

ד אשה שאינה רואה אחר מכילתה לעולם כפחות מארבע עשר יום אבל לאחר יד' יום אין לה קבע באיזה יום תראה עד ארבע עשר יודינה כרין אשה שיש לה וסת ומסס ואילך עד שתחזור ותראה דינה כדן אשה שאין לה וסת:

ה אשה שראתה דם מחמת תשמיש ג' פעמים רצופים אסורה לשמש לעולם עם אותו בעל ויתבאר עוד מזה בס' שאחר זה בעה:

קפו דיני אשה הרואה דם מחמת תשמיש וכו' יד' סעיפים:

א אשה שראתה דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה ושנייה ושלשית עם בעל זה אם כבולין תראה דם וכל שכן אם תמצ' דם על ער' שלו לא תשמש עוד עם בעל זה תאסרה עליו שכבר החזקה שלעולם תראה דם מתשמישו של בעל זה אא תתגרש ותנשא לאחר נשאת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש או בעד שלו משמשת גם כן

עברה והמשה בין לידות תראשונות וחלוקת ביאורה של היריד
אחר ביאה של איסור אבל לכתחלה אם ראתה מליטה פעמים רצופין
אפילו אחר לידה לא תליגן מיד בלידה אלא צריכות בדיקה ששפורת
והוא הרין בכל מקום שצריך בדיקה אם עבר. והמשה ולא ראתה
באחד מהשנים זה שלא ראתה בו ערף מכדיק תשפורת בן פסק טובה
מחזקתא זל

יא אשה שראתה מכות תשמיש ולאחר תני השנה הרב וראתה
מכות תשמיש מותרת לבעלה שהרי לא קבעת בשלש וסתות
ושנים וגם לא בריוג מיהו חוששת לאחרון פעם אחת דהיינו כשיגיע
הצי שנה מיום ראותה דה האחרון תפרוש מבעלה אותה עונה זאת
קבעה וסת לראיית דם ממתם תשמיש של שני וסת שות מתוררת
לשמש בין וסת לבנת אך ימי תוספת פורשת מבעלה עד שיעקר
שלש פעמים

יב תרואה מכות תשמיש שלש פעמים תגברש לאלתר ואסור
לחשתותה אצלו אפי' אינו רוצה לבא עליה דהיינו שמא יפגם
עליה שכיין שאסורה לו עולמית חוששין שמא לא יתאפק ויבא עליה
דהיינו שגן לוח אפילו באיסור דאורייתא כל שכן חכא שאינו איסור אלא
דרבנן דקיימא לו וסתות ורבנן דקילא בעיניו ועבוד דבא עליה סתו
אם רוצה לחשתותה ע"י שלישי שלא ילך עליה אלא בעדים מותר
לחשתותה

יג הבעל את הבתולה אפילו כמה פעמים יראתה דם בכל פעם
מכות תשמיש מחזיקין ליה לעולם לרש בתולים ומתורת
עד שתשמש פעם אח' ולא תהא אורח. מכות תשמיש שאנו רואין
שכלו בתוליה כיון שפסק ממנה דם בתולים ואם אחר כך תראה שלש
פעמים מכות תשמיש החזקה להיות רואה מכות תשמיש ונאסרתו
ואפילו אם לא תפסק פעם אחת מלראות לא שלא מרגיש עוד צער
בלב בשעת תשמיש חיי היא בכל הנשים ולא תליגן ברם בתולים י
מי שיוצא ממנו דשרדך פי האמה ושמש האשה תולה בו תולת
סיסון קין

יד אשה שיש לה מכות ופאנים שהמים קרים מוקים להאוסר
יכולה למבול תצא מתחת בעלה כדי שלא יבטל בפריה
הבית

קפח

דני מצאות הדם וכו' סעיפים :

א כבר ידעת מזה שכתבתי בסימן קפז שלא סמאתה התורה
לא מראת הדם מכות מן המקור וסתם דם ארום הוא דכתיב
פראו מאכ את המים ארמים כדם שבע מינה דדם ארום הוא ודרש
הכמים על שם מן המקור לא סמאתה התורה כל מה שוב מן המקור
אלא המשה מיני מראה דמים שדם כולם אן ארומים ממש או נמיכש
לארמים ודם או הארום שהחנך וקצרן כרפוס וכמימי ארמה וכמווב
ודרשוהו בכתוב שני פעמי' בתורה נבי נדה דכתיב רכתי ויהי גלחת
מקור דכיה וכתוב וטחרת ממקור דמיה ורמיזהווא לשון רבי ושעוש
דמים שניס תרי כאן ארבע מיני דמים כלומר ארבע מדגני' של ארום
זה לבעלה מזה שמכאיים בה וזה שאמרו חכמה משום דשחור הארום
זדא הוא רתאי שחור ארום הוא אלא שלקה לפיכך אמרו חול דבר
פורה חמ' דמי' שמאי' בא שותו לאוחם אלו שותכתי שכלם נמי'
לאדמי' של דם ומראה אדמי' שהוא למטה מאלו אינו נקרא דם
לפי דהאידנא אין אנו בקיין במראות אלו לא אאריך בפירושו כי
עבשיל למיעוש הבנתנו במראו' אנו במסמאין כל מראה ארום בין אם
הוא מוח הרבה או עמוק הרבה וכן כל מראה שחור אנו במסמאין ואין
מטחרין לא מראה לבן או מראה ירוק אפילו חירוק בשערה או מוחב
שחם נומים קצת לאורם וכל שכן חירוק בכרתי או בעצבים שאינם
משמיס כלל לארומים וכן מראה שקורין בלשון אשכנז כל צבבלל
דוקת' נמתור הוא ואפילו יש בו כמכות דם והוא עכ' תרבה ואפי' זול
ידאי מן המקור כגון שהרגישת שנפתח מקורה וברך פיד ומצאו מראו'
חללו שחורת שחורתה שחורתו ואם הרגישה שנפתח מקורה וסדקת
מיד ולא מצאה כלום על סימן קין

ב אשה שכאח לפניו והראתה לנו מראה דם שאינו מן המקור
כזה ראייתו ואברתיו נאכז ואפוא לבן או ירוק מטחרין אותם
שארין מחזיקין אותה כמשקרת כיון שחותרה תאמינתה שנאמר
וספרה לה ונומי' ולטועה ברמינה לומר שמא רודת לא תליה ממש
כזה מחזיקין אותה מן הדתם אבל אם הביאה לפנינו ודחוקנהו
בטמא או אפילו נסתפקו אכז הוא טמא או טהור והיא אומרת
דבם

סמן הצדדין על ידי מכה בא דאי מן המקור לא היה לה כאב מתשמי'
הדף המקור בא בלא מכה דק היא גולד וגדל שם כסבעת נפתי
באילן או כמעין הטבע ולכך נקרא מקור וממנו נוצר הולד והמותר
שאין ולר נוצר ממנו מתבשל ויוצא וכשחוא מתכשל הוא נקער משם
גיוצא כפרי הגעקר מן האילן ואז האשה מרגשת בו ויוצא גופיה
ואיכרית מכדין עליה באותו פעם אבל העקירה אינה מאכז לה וגם
התשמיש אינה בעצרה וכשהשם מניע שם ברישו לפעמים מתלכך
תרו הרואה דם מכות תשמיש

ד אם שמשו סמוך לוסתה וראתה דם אנו תולין דאיתת משום
וקמה ולא חשבינן לה רואה מכות תשמיש

ה אם יש לה מכה באותו המקום תולין ברם מכות ואסורס מכות
משוג' ברם ראייתת חרי' אנו רואין שאין זה ברם מכות ואין
תולין בו וכל זה באשה שיש לה וסת קבוע ואו שילה לתלות שלא
בשעת ופתה ברם פכתת אף על פי שאינה יודעת מראי שמכתה
בניצא דסוכן אם הוא ספק אם תרם באופן המקור אנו הצדדין תליגן
במכה כיון שאינה שעת וסתה מכה ספק ספיק ספק מן הצדדין או מן
המקור ואם תימצא לומר מן המקור שטמא הוא מכה חכמת שמונעת עד
המקור אבל אם הוא ידוע שטמא מן המקור אף על פי שיש לה מכה
במקור אינה תולה במכה אפילו אינו שעת וסתה אלא אם כן יודעת
בדוא שמכתה מוציא דם וטבל מקום בשעת וסתה באשה שיש לה
וסת או משלשים אם לשלשים זם באשם שאין לה וסת ואין תולין
בלוף במכתה דאם לא כן לא תמא לעולם אבל כתמים שהן דרבנן
כמו שנתבאר בענין תולין במכה בכל ענין דסיקא רבנן לקלא

ו נאמנת אשה לומר מכה יש לי באותו מקום שחרם יוצא ממנו
אין אם אפגרת כריא לי שאין דם זה פא מן המקור נאמנת
וטורה שורה התורה תאמינתה על ראייתת ועל פמיתת תבשחוא

ז אם כל זמן שהיא בודקת בכל החורים והסדקים אינה מוצאת
כתמי' בי אם במקום אחר בצדדין יש לתלות שמכתה שכאוחו
צד בא וכל שכן אם מרגשת בשעת בדיקה כשנונעת בצד המקור ההוא
כואב לה קצת ובשאר חורין וסדקין אינה מרגשת כלל שתולה שיש
לה מכה בצד ההוא ותולה בה דמיה

ח אשה שראתה דם מכות תשמיש ונתברר שטמא מן המקור ורצתה
לחשתו צריך שתתמא קודם שתתחזק אבל לומר שתתול
יש מסתפקים אם מותר לסכוד על תרפואה לשמש אחר כך עסת ויש
מי שמסתי' אם הרפואה הוא רפואה ישראל ואומר לו שנתרפאת דהיא
קיימא לו עד אחר נאמן באיסורין אבל על רפואה עא' אין לסמוך אפילו
מזוק לרפואה מוסחה דסתמא לא מרע נפשית אין מוסכך עליו מידו
אם תרואת האשה בעצמה שפסק דם וסתה וראייה על ידי כפאורו
תיכר שחוקי' ליש לסמוך אף על השא

ט תפחידוח פתאו ופול ממנה חירות דם נתפאתה תפורת מפני
שאוחו תרם נובע וגול לתמאר כמעייגת עד שיהי' מקובץ לה
במקורה והוא אשר ראתה בשעת תשמיש מחבר' שבע' מהשמש
בשעת תשמיש והוא טמא עכש' כמנת כולו בכת וסת ואם חוריה
הראתה מכות תשמיש אפילו בפעם אחת בידוע שלא צמחמות יכולת
פערין יש לה דם הרבה במקצתה וטרח ונאמחה מיה על בעל'ה אפילו
בפעם החמשין שראתה מכות תשמיש חור' איל וכבר התנה מחוקרי
פוינו אלא שחיתת סבורה שנתרפאת ובוטן חז' אכז צדדין אחרת
לסתחלה על ידי רפואתו וסתו אין מוציאן אותם מבע'ת אחר
רפואתו עד שתיפעל ותחזור לקלולה

י אשה שראתה דם בשעת תשמיש פעם ראשונה דמי' מותרת
לשמש כשתמחר פעם שנית מיהו מיהו מיהו הישארה וזימא אחר
דאייתת בוצר בגון אם ראתה פעם אחת או פעמים כלל דאשון של
מכילתה בשתגיע מבילת אירח דרפוש מבעלה ליל ראשון של
מכילתה אבל אינה צריכה לפרוש עוד ליל ראשון של מבילת שלישי
אחר ראייתת הכל מידו ולא קבעה וסת לא דיישי ליה לא הרואים מנא
אם ראתה שלשה פעמים כל פעם בבאת ראשונה שאחז מבילתה
אמורה לבעלה באילו ראתה שלשה פעמים רצופים שהרי אי אפשר
לה לסבול ולשמש עמו עוד שחרי' הוא החזקה רואת כל פעם ראשון
אחר מבילת אבל אם אירע לה שראתה שלשה פעמים בבוא ראשונה
שאחר לידתה או אפילו שראתה אחר כל לידת שלשה פעמים ובנתיים
לאראתה יש שכתבו להקל לחתירת לבעלה כי תליגן הראוי' בחולש'
שמכות לידת שחוכו הצדדיים מכה הלידה לכן היא בואה סמוך
ללידה ולא אחר כך ותליגן פליד כסו שתליגן במכה וכל זה שכבר

לבוש עמדת צהב הלכות נדה מימן קפט

קפט ודיני אשה שיש לה זכות קבוע ושואן לדה זכות קבוע וכו' לד' סעיפים:

א כבר ידעת וזכרתי יצירת האשה שנבראת לצורך קיום המין ומצדכמיני לא טוב דהיא דאמר 'למה וכו' שלח בלי ח' נבראת בראה הסי' באופן שתהא זאמי' לחי' חולד' נוצר בגופה וראת' חכמה יתברך שהומר האדם טבעו להיות נוצר מן הרוח לכך נרא' יתברך בגוף האשה נפוס אשר משם נובע אותו הרוח בלי שום מכה רק מקום יש בה שתהא נפול' עם כמעין והוא הנקרא עיקר אשר עם יתקבץ דהם זכר' עפע פעם כמו זאמים נמצאין וכן אמרו לכתוב וכוונתם לברכה כל אשה שדמה מרובק בניה מרובין וזכו הפרי הגדל באילן וכמו שבאילן העושה פירות ישנו בו בשכניו חרבה ליהיות פותרו' שממם גדלים העלים והקטנות והפרחים והקליפים ואחר כך יפלו מצנו ואחר כך יצאו חמרי' כן יש באשה פתחי' רבים וחרבה שאין דאי' להיות חלד נוצר מצנו ופתח אשה יש לה זמן קבוע ער שיתבשל אותו הרוח בתוכו כמו שיט' לאילן זמן כשיתבשל הפרח בענפיו ואחר כך נפול פמנה וכמו שהפירות באילנות נפלות מפניו כשיתבשל בן הוא טבע דהם הרוח נפל ממקור האשה כשהגיע זמנו להתבשל ויוצא מצנה והוא שקראו לו חכמים ול' ופת שפירש זמן ועודן וכמו שבאילן לפעמים יתקעפו ליהיות ולא יתבשלו בזמניהם ויהארו זמן רב ער שיפלו או ימתדו ליפול כן היא וסת האשה לפעמים עוקרת וסרת ותמתי או תאמר נלדאית שלא בשעת זמנה וכמו שבאילן אין זמן נפלת פריהם שיהו כן הנשים אין ופתח טוח אלא שסתם נשי' דרך אהו הרוח להתבשל בתוכם בשלשים יום לפיכך אלא כל אשה שאין לה זכות קבוע חוששת יום שלשים לראיתה מפני שאיך ענה בינוניות לסתם נשים ואם יש לה זכות קבוע לזמן ידוע מכל' או מכה לכה או לזמנים אחרים חוששת לזמן הידוע לה שאמורים לשמש כל עונה אהו חוסת ולאחר הזכות ער שתכזק וחכמה מודה ברפוישי' לעיל סימן קפט:

ב ובינה קבעתו שתראה ר' פעמים וביניהם ג' ימים שוים דמפוז' מזה אי אפשר שהפעם הראשון לא שיק' למיחשב כמו שיתבאר כיצד כשתראה תיג' ולסוף עשר' יום פעם אחרת ועוד לסוף ג' ימים ל' יום זה נקרא וסת דהפלו' כלומר שנועד לנו שדמה מצבשלין בתוכה להיות מבוטלין לצאת ממנה בעשרים יום מפולגין זה המועד ולא פחות ולכך צריכה ארבע ראיות שראייה ראשונה אינה מן הכנין לפי שאינה בתפולג' מיהו אמילו קדם שקבעתו ג' פעמים חוששת לו שמיד אחר שראתה פעם אחת לסוף עשר' חוששת מכל' האילך כשיגיע יום עשרים וכן בראיית הימים שחא' לימים יודעת להרש' מיד אחר שראתה פעם אחת ליום ידוע לחוש בנגן כל' או כל' בג' חוששת לפעם אחרת לה' הימים ואסרת לשמש כל אהוה חזקתה והל' לשאר מיני וסת שיתבאר עוד בסמך זה צריכה לחוש להם כן מפעם ראשון ואילך מן מוסת הרילוג וכמו שיתבאר בס' ארבעה חלק אחרון שצריך לקבוע שלשה פעמים לא לענין עקרה שכיון שקבעתה ג' פעמים אצדנעק' מצנה בפחות מצ' פעמים סבל זמן שלא עקרה ג' פעמים צריכה לחוש לו אבל לאסר אמילו בפעם ראשונה חוששת לו בעתם שנית ומזהו איך על פי שחוששת לו נעקד בעתם אהו אמיל' קבעתו ג' פעמים שאם ראיתה שני פעמים בזמן ידוע ולשלישית לא ראתה כן ביום איכה חוששת לה וזוהו עוד כיון שנעקד מצנה פעם אחת:

ג ואם קבעתו וסת לשעת יודעת ולא לימים אין זה וסת' חולד' וקבעו ואינה חוששת אלא לשעתה בלבד וסת' ורת נעקד מצנה בשעה אחת ואמילו בלא ביישקו שאם עברה אהוה חשקה וזוהו ראתה והיא נעקד מצמה זה וסת' כיון שאין זה וסת' חולד' חולד' ל' כל' פ:

ד עוד יש חילוק בין קבעתו ג' פעמים ללא קבעתו שלשה פעמים שהקבוע הוא חסוד משאנו קבוע והוא זה שאם קל פי שקבעת ענתו ולא חרנישת אסורה לשמש ער שיתברק וזמנה מרובה ושלש קבעתו ג' פעמים אם חניע' זמן חסוד ולא בודק ולא ראות כיון שקבעת ענתו ולא חרנישת דם אוקמין לה אהוקה שלא ראות ואינה צריכה לבדוק וזאתה נרא' בוסת שאינו קבוע וזוהו ל' בפחות מעונה בינונית אבל עונה בינונית שחא' לשלשים יום וזוהו הוא ל' בוסת קבוע שאעפ' שלא חרנישת בוסת אסורה ער שתברק ותמצא טהורה:

הם פלוגי טהור לכיוצא מזה אין סממן עליה לא משום החוקים אהוה כמסקנת אלא כיון שבעינינו הוא סממן או מסתק אמרין גם דזוהו טעם' ברסיה ווסת שפירי' לה אהוה פלוגי חרבה לראותה טהרה נפש כה אלא יותר לבן או ירוק פה:

ה חכמים שפותרת שהוא קנה הלל נשאו פקוס נפשו אכתונו דם טהורה שלא טמאתה הטהרה אלא נדם היותא כדרך יציאתו מרוב חנשים דהיינו דם שיוצא דרך בנהל צינ' הרחם דהתי' רסיהוה חמתבבשרה והיינו שיהיה זה הדרך בשדה בבחולי בית הרחם מתיכו בסתם ג' שישתכא הא לא יצא בדרך שיוצא בורוח נשים שאין רתה של אשה לראות דם בשפותרת וכן אם ראתה דם בזה הדרך אמילו היא שבתקעת והרסה הוא בבקשים איך על פי שהוא בענין שננוע שם בבשרה אמילו הכי טהורה כיון שאין דרך נשים לראות כך שאין דרך רוב נשים לראות דם בזה הדרך וכן אשה שנעקד שקור' שלה חנופלים מסתכין חתיכות בשר בבית החיצון אמילו ראתה דם כל זמן שהחתיכות בבית החיצון שלה טהורה שחרם גמטך מן החתיכות הללו ואין דרך אשה לחיות רואה כך כי אסתחם דהמשך מן המקור והוא שהגיל החתיכות בבית פוטרין ולא ניכחו שאהם בשר המקור ואין דרך ראייה בכך אבל אם ניסח מוכה שהם עצמן הם אלא שנקפת וקדש והיה זה דרך ראייתה נפש' וחוקה חתיכות קטנות שאין חקבר' נפתח על ידם דומיא דשפותרת אבל קרוביכו גדלה שאינו יכול לצאת בלא פתיחת קבר מסתא אמילו לא ראתה כלום לפי שאי אפשר לפתית חקבר' בלא דם של המקור ואמילו בפל' שלא נגברה טהרה ואמרין חכא נמי הזה דם ונאכר:

ו בל דם היוצא מן האשה בין לה בין יכש טמא ולא עוד אלא אמילו אם יצא מצנה צורת כריה כמין קליפות או כמין שקעות או כמין יבחושים אחרים אם הם נימוחי' על ידי שרייה ששורין אותם במים פוטרין טעם' לעת טמא מפני שעל ידי השרייה נתגלה הדבר שאינם אלא דם קפוי וקרוש על חתיכות בשר ואם אינם נימוחים טהורה שאינם דם אלא חתיכות בשר והוא כריה בפני עצמו ול' מתולדות דהם שבמקורם בא אלא מחמת מכה שיש לה בתוך מעיה וכששורין אותם במים פוטרין לבדוק מה הם צריך שיהיו חמים פוטרין כל משך טעם' לעת שהן בתוכו ושיעור החימום צריך שיהיו כמו מים שלשונים בקין לחולד' או כהמעין תמטד' מעט בבית שחוש' תבית מחמתן וכחומם של אלו כך הוא שיעור פוטרין לכות החורף הוא כשיעור חמיכו' הדוק כשיוצא מן הפה ואם הם ניכחו בפוטרין באלו בתוך טעם' לעת וזוהו דם נמור וטמאה ואם הם קשים כל פך שאינם נימוחים בתוך טעם' לעת בשריית חמים טהורה היא אמילו אם הם נימוחים על ידי כיעוד טמא אחר כך בנימוחיו אינו דם וטהורה ואם מיעכן בצפורן קדם שרייה ולא נימוחו וזוהו טהורה היא לכלי' עלכא דבירוע שאינם רבם ואין צריך לבדוק על ידי שרייה דמיעד ציפורן הוא עדיף משריית וביה שלא ניכחו במיעד כל' שכן שלא יכחו על ידי שרייה ואם מיעכן על ידי ציפורן ונימוחו לא עשה כלום רשע על ידי שרייה לא היו נימוחין והיא טהורה וחבל להיות שנסעל ידי שרייה חיו נימוחין וטמאה לפיכך טמאה מסק:

ז בכה דברים אמורים שאם לא נימוחו שהיא טהורה בזמן שהם יבשים נמוחים שאין עכחם דם כלל אבל אם יש עליהם שום לילה ודם טמאה מחמת אותו הליהוה רבם דהיא אמילו שפיה במשתו טמאה והוא הדין אם נימוחו קצתן וקצתן לא נימוחו דמסא' מסת' אותן שנימוחו וכתב מורי מהרמא' וכו' לברכה דנראה לו אם ברקה שלשה פעמים כל מה שראתה ולא נימוחו כלל טוב אינה צריכה לבדוק מה שהיא רואה אחר כך בדרך וזוהו החוקה שדברים אלו לגבי רידה אינם דם רק נאים מכה שבנופה וחוקה צבא' שיש לה זכות וטל' בשעת וסתה כמו שנתבאר לעיל גבי מכה סימן קפ' עכ':

ח והא דאמרין שצריכה בריקה דוקא במשלת כמין קליפות ושערות שאותן צורת יכול להיות שאינו דם שודך כן הוא אבל חתיכה חגיבית שחא' דם איך על פי שקשה ואינה נימוחו כלל טמאה מכל' פקוס דם ראותה בדרך אשה רואה חיים אחרים טעם' בזה צריך בריקה בשרייה לבדוק מה הוא והוא שיהא חתיכה קטנה ודקה כשיעור שפותרת של קטנה דקה שברקות שאם היא גדולה הא קיימא לן דאי אפשר לפתיות חקבר' בלא דם ודאי טמאה היא בלא בריקה כדאמרין לעיל סעיף ג':

יורה דעה הלכות נדה סימן קפ"ט

ס"ח

אפילו בפעם אחת לפיכך אם ראתה ברה"ט וכן תחשבת לרה"ט ואם לא ראתה ברה"ט אייר וראתה ברה"ט סיון תחשבת לרה"ט חב"ח הסמוך לו ואם לא ראתה ברה"ט חב"ח חרי געקר יורה ואינה חוששת לרה"ט אב-וה היא הנקראת וסת הסירוג לטון סירוגין כלומר שהחרישים נסגרים זה בזה בראייתו בו ואף על פי שהם הפלגת כ' חרישים ברה"ט סיון ר"ח אב"קעין הפלגת הראשונה שהיתה מרה"ט סיון עד ראש חודש סיון אפילו הכי אינה חוששת לו כפני שהפסקת ר"ח אייר בשלה ראית ר"ח הראשון וראית חודש השלישי שהוא סיון הינה התחלת וסת ודחה חששה לרה"ט חב"ח ולא ראתה ודרי געקר ממנה לרה"ט פעם שנית ואינה צריכה לחשוש לו עוד:

נ"ז אין אשה קובעת לה וסת אפילו ראתה שלשה חרשים ודחה אחר זה אלא אם כן יהיו כולם בעצמה אחת בעים או בלילה אם ראתה פעמים ביום ופעמים בלילה שלא על הסדר ביום הראשונה ביום השנייה בלילה והשלישית ביום לא קבעה לה וסת ואם ראתה ג' פעמים בעים והרביעי בלילה הרי הקבעה לה היום וראית הלילה צריכה לחשוש לו בפעם אחת ככתבין לעיל והריגו חוששם כיום וכליל' במס' וסתה וכן הדין בראתה ג' פעמים בלילה נפגם אותה ביום ואם ראתה הראשונה ביום ושלושה אחרונות בלילה או הראשונה בלילה ונ' אחרונות ביום או ג' בזה ונ' בזה חרי כבר נעקרו הראשונות ואינה חוששת אלא לאחרונה בלבד כבר ידעת במס' שאמרנו שאשה שראתה חוששת לו וסת החדש ולו וסת התפלגה עד שתקבע וסת רה"ט וסת החדש היא קובעת בג' פעמים וסת התפלגה היא קובעת בר' פעמים ולו וסת החדש היא חוששת בפעם אחת ולו וסת התפלגה אי אפשר לה לחוש עד שתראה פעם שנייה שהרי בראשונה אינה יודעת לאיזה יום היא ספוגת נמצאת אומר שהראתה בראש חודש ניסן חוששת לרה"ט אייר ראתה בו חוששת לרה"ט סיון ראתה בו חוקבע לה וסתה לראשי חרשים לא ראתה לרה"ט סיון נעקר לה וסת של ראשי חרשים דהא וסת שאינו קבוע נעקר בפעם אחת ואינה חוששת לו עוד משום ר"ח אף על פי שצריכה לחוש לאותו יום משום שהוא יום ל' לראייתו שהיא עונה בינונית ואשה שאין לה וסת צריכה לחוש לעונה בינונית כמו שאמרנו פעמים ככל מקום אינה חוששת לו משום ראיית יום ראש חודש אלא משום עונה בינונית ונגקא מינה שאינה צריכה לחשוש עוד לראש חודש רבא ביון שנעקר עכשיו אבל משום עונה בינונית צריכה לחשוש עוד ביס ל' תבא אף על פי שלא תראה היום ויום ל' אינה נעקר בפעם אחת באשה שאין לה וסת כמו וסת קבוע באשה שיש לה וסת כמו שיתבאר עוד בע"ה ואם לא ראתה היום חוששת גכ' כן לב' בסיון דשנא תקבע להפלגת מלא ללא שהרי מרה"ט ניסן עד ראש חודש אייר הוא ל' יום תינסן הוא מלא ומרה"ט אייר עד כ' בסיון הוא גם כן ל' יום ראייר לעולם הוא חסר' לפיכך חוששת לב' בסיון דשנא תקבע מלא ללא וחששות הללו דו וסת החדש והתפלג' חוששת עד שתקבע אחד מהם שלשה פעמים כרינו או עד שיעקר אחד מהם כיצד ראתה באחד בניסן ועשרים בו הדי נפלה לשלש חששות אביון שעכשיו ראתה ברה"ט שמו תקבע לה וסת בכל ר"ח וביון שראתה אחר כך בעשרים בו צריכה לחשוש שמו תקבע בתפלגות בכל פעם מעשרים יום לעשרים יום כמו שראתה עכשיו מרה"ט עד עשרים יום או שמו תראה בכל פעם בעשרים חודש כמו שראתה עכשיו בעשרים בחודש ניסן לפיכך כשיבא ראש חודש אייר חוששת לו משום ראיית ר"ח ניסן ואם לא ראתה בו יא אפילו ראתה בו חוששת גכ' לט' באייר משום וסת התפלגות של עשרים שהוא יום עשרי מראית יום עשרים בניסן ואם לא ראתה בט' באייר או אפילו ראתה חזרת וחוששת בעשרים באייר דשנא תקבע וסת בימי החדש והיא כבר ראתה בעשרים בניסן ושנא גם כן עכשיו תראה בעשרים באייר וכן היא חוששת בכל פעם לשלשתן עד שתקבע וסת אחד כרינו והיינו וסת התפלגות בר' ראיות או וסת חודש יומי החדש בג' ראיות דשוב אינו חוששת לשני שלא נקבע שעי' קביעותו של זה נעקר חשני או עד שיעקר אחד מהם בעקיר' פעם אחת שאם אינה חוששת לו אף על פי שהשני לא נקבע ראתה טו בניסן וחוששת ראיית ר' ימים וביס' י' באייר דחה וסתה וחוששת ראיית ג' ימים ובסיון התחילה לראות כיו' ב' יא שחוששת מכאן ואילך לו וסת להילוג דהיינו לים בתמו ויט' באב וכן לעולם ולו וסת השנה דהיינו ליום י' לחדש שראתה בו ג' פעמים זה אחד זה עד שתעקר אחד מהם או שני יא שאין כאן וסת שיהיה כלל דהולכין תמיד אחר תחלת הראייה וכן עיקר תעל כיון קב' סעף י'

ה' ופעמים שתהי' הפלגת שקבע' בתם הוסת כדילוג כגון שראת' היום וראתה שנית לסוף ל' ושלישית לל' א ורביעית לל' הרי זה קבעה וסת להילוג של הפלגות כון שחודש' דילוג' דהיכר כגון שראתה שנית לסוף שלשי' ושלישית לל' ורביעי' לל' ה' בין שלא הרחיקה אלא יום א' וכן שאמרנו ראשונה לעולם קבעה וסת להילוג חששה שבכל עניין שתהא משה ראייתה קבעה לה וסתה:

י' וכשם שקבעה וסת בחפלה שמים שמים ושאין שום כך קובעת כימי החדש ובימי השבוע שיון ושאין שיון כיצד ראתה ג' פעמים באחד בשב' או בה' בשבת או באחד בניסן ובאחד באייר ובאחד בסיון או בה' בניסן ובה' באייר ובה' בסיון הרי זו קבעה לה וסת באחד בשבת או בה' בו ובאחד בניסן או בה' בו אע"פ שאחד מלא ואחד חסר ואין הימ' שבין ראייה לראייה שום מ"ם קביעות החדש גודם וכוסתו' חללו היא קובעת בג' ראיות אף על גב' דלעיל סעף ב' אמרנו שצריכה ד' ראיות לקביעות חיינו דאקא בוסת התפלגה דמירינן בה לעיל שאינה תל' לא בימי החדש ולא בימי השבוע אלא בחפלה לפיכך אי אתה יכול לומר בחפלה כך ימים היא רואה שראתה עד פעם שנייה שהרי יאן הפלגה הראשונה נודעת לא על ידי זמן שבין ראשונה לשנייה ואח"כ צריכה שלשה פעמים לקביעה הפלגה והרי עכ' צריכה ד' ראיות אבל הכא בוסת רתלוי בימים השו' בימי השבוע או בימי החדש בראייה ראשונה נמי איכא קביעות שהרי אתה אומר שהיא רואה בא' בשבת או בה' בשבת וכן בא' בחודש או בה' לפיכך סגי לה לקביעות בג' ראיות: ודוקא בקובעת בחדש בימים השוים כמו שאמרנו קובעת כג' פעמים שום אבל הקובעת כימי החדש כדילוג אינה קובעת גכ' אלא בר' ראיות כיצד כגון שראתה כטו' בניסן וי' באייר וי' בסיון עדיין לא קבעה וסת להילוג עד שתרא' ביה לתמו שאין ראי' ראשונה פצטרפת בין שאין ההפלגות שוות שהרי מראי' ראשונה שחיא טו' בניסן עד ראייה שנייה שהיא י' באייר יש הפלגות לב' יום דניסן מלא וטו' באייר עד י' בסיון אין כאן הפלגה מראייה לראייה אלא ל' יום וחרי אין כאן הפלגה שוות וגם כדלוגי החדש לא דילגה רק כדילוגים לפיכך אינה קובעת וסת עד שתחזור ותראה ביה בתמו שאו אף על פי שהיו מראי' כיו' בסיון עד ראייה בתמו לב' יום ולא יהיו ההפלגות תללו שוות מ"ם כיון שהם שווין בימי החדש כדילוג שדילגה ג' פעמים שום לימות החדש קבעה וסתה להילוג דהיינו שחוששת כשם ואילך ליש' באב ול' באלול וכן לעולם ויא' שגם בוסת זה אף על פי שלא ראתה אלא בג' בניסן וי' באייר וי' בסיון חיי רינה כמו ראתה בימי שוים כהד' לקבע בג' ראיות וחוששת הכא ליה בתמו ויט' באב וכן לעולם ויש לחוש לדבריה ולהחמיר מיהו גם סברא הראשונה מודת' אם היה לה וסת קבוע קוד' שהתחילה ראייה הללו ועכשיו שינת וראת' ג' פעמים כדילוג מוסתה הראשון קבעה וסתה בג' ראיות לפי שאף הראשונה כדילוג היתה שהרי דילגה מוסתה הקבוע לה ליום אחר:

י"ב ראתה ג' פעמים בג' חרשים כדילוג וחזרה וראתה באות דילוגי' בעצמן אם נתנה כן ג' חרי וסת קבוע להילוג חלילה כיצד ראתה טו' בניסן וי' באייר וי' בסיון וחזרה חלילה וראתה טו' בתמו וי' באב וי' באלול ועוד חזרה וראתה טו' בתשרי וי' במרחשון וי' בכסליו קבעה לה וסת להילוג חלילה וחוששת לעולם טו' לחדש ודח' וי' לחדש זה וי' לחדש זה:

י"ג ראתה באחד בניסן ובאחד בסיון ובאחד באב קבע' וסת לראשי חרשים כדילוגים אבל אם ראתה אחד בניסן ואחד באייר ואחד בתמו ובאחד בסיון לא ראתה לא קבעה לה וסת שאף על פי שראתה שלשה פעמים ברה"ט סיון אין הראיות שוות לא בתפלגות ולא כדילוגי' וגם בראש חודש חפסיקה ר"ח אחד והל' עקירה בפעם אחת כיון שלא דוקבע וכן ראתה בטו' בניסן וי' באייר וי' בסיון לא קבעה לה וסת לכו' אפילו לפי הי' דלעיל סעף ג' שהרי דילוג פעם חשלישית יאנו דומה להילוג הראשון שזה היה יום אחת בימים לפיכך אינו מצטרפין:

לבוש עמרת זהב הלכות נדת סימן קפט

הוא בקפיצה תליא וסתח שחרי ראתה בשלישית בלא קפיצה כלל
אלא אפילו אם אחר שראתה ב' פעמים באחד בשבת ע' קפיצה כמו
שאמרנו ולאחר ו' ימים קפצה ביום חשבת ולא ראתה דב' ולבחר
באחד בשבת חזרה וראתה דם בלא קפיצה נקצב לה וסתה כל אחד
בשבת שאחר עשרים ולא אמרנו מה שראתה באחד בשבת השלישי
לא דעתה אלא כחכמת הקפיצ' שקפצה בשבת ובה שלא ראתה בשבת
כשקפצה מפני שעריו לא וזניע ומנה של קפיצה לא אמרנו דהכי
אלא אמרנו בין שקפצה כ' שבלא ראתה ואחר כך ביום אחד ראתה
בלא קפיצה איגלאי כילתא שחזר גורם לה ולא הקפיצה והרי ראתה
ביום זה ג' פעמים ונקבע לה וסתה וכן כל

כיצד אבות:

ק ודוקא וסת הנקבע נחמת אונס אינו וסת אבל וסת המורכב
מאונס ויסים חרי זה וסת כיצד קפצה ביום ידוע כגון כ' ראש
חדש או באחד בשבת וראתה ב' ואירע כן בג' ראשי חדשים או בג'
אחד בשבת קבעה לה וסת זו וזו שבת לכל פעם שתקפזין ביום כוח כגון
בראש חדש או באחד בשבת הגיע אחד בשב' ולא קפצה או שני בשב'
וקפצה אינה חוששת להם שחרי לא קבעה אלא לקפיצת של אחד
בשבת וכן כרח' וכיצד בו:

י יש אשה שקובעת וסת על ידי מקרה שיאירע בנופה שאין זה
נקרא וואח מחמת אונס המקרה שאירע טבע זו האשה
כן הוא שבקנינין וכן וסתה חוכת הוא בעוד כחות ואבריו ואת האש'
מחמת כובד צער חוסת שיאירע לה אלו המקרים וסת חס המקרים
כגון שפסקת דמינו בארס שמוטט ורועותיו כחבת מוכר או כארס
שפסקת מיו מחמת כובד או שמוצי' קול דרך הגרן מתוך כאכל שאכל
והוא שקורין בלשון אשכנז קרעפצין וכל אלו נכללו בלשון מפקת
וכן אם פעסקת דרך מטה או חישת מפי כריס דחיינו נגר שיכורת
ובטיפולי פיעית חיינו בכית הרח' או שאחז צירי הקדחת או שראתה
ואיכריה כבדים עליה בכל אחד מאלו אם יאירע לה שלשה פעמים
וראתה קבעה לה וסת שבכל פעם שחייא חוששת מחס אסורה לשמש
ומיזה בפתוק או עיטוש של פעם אחד אין חוסת נקבע אפילו בשלשה
פעמים שזה דרך כל האדם אלא כשעושה כן הרבה פעמים זה
זה ואם אירע לה שלשה פעמים שבכל פעם עשתה כן הרבה פעמים
זה הוא מוכיח שמחמת צער חוסת שחניע לה מתעוררין בכך כחות
גופה לעשות כן וכשרואה על ידי כך שלשה פעמים זה אחד זה
קבעה לה וסת וצריכה לחוש לו בכל פעם שעושה כן אסורה לשמש
וכל אלו חקטות שבגופה אין להם זמן ידוע אלא בכל פעם שיקרר
לה זה המקרה הוא זמן וסתה שצריכה לחוש לו ואם בא וסת
סקרה הגוף לזמן ידוע כגון מרה' לרח' או מכ' יום לב' יום קבעה לה
וסת לזמן ולמחוש חוסת ואינה חוששת אלא לשניהם ביחד ואם
הגיע העת ולא בא המחוש או שבא המחוש בלא עתו אינה חוששת
והוא שקבעה וסת לשניהם ביחד אבל מתחלה כל זמן שלא קבעה
וסת לשניהם ביחד צריכה לחוש לכל אחד בפני עצמו לימים לברן
ולמח' לברן שחרי ערין אינה ידוע' לאיזה מהן תקבע וכמו שנתבאר
לעיל גבי וסת הפלגה ויסים וכן יתבאר עוד בעה':

כ פיתקה שני פעמים ברח' וראתה ואחר כך פיתקה שלשה
בראש חדש וראתה וצבר הדבר שאין רח' גורם אלא
הפיתוק קבע' וסת לפיתוק לברן וכן אם בפעם השלישית ראתה
ברח' בלא פיתוק הובר הדבר שאין הפיתוק גורם אלא הרח' וקבעת
וסת לרח' לביס אבל אם פיתקה שני פעמים ברח' ובפעם השלישית
פיתקה בברח' לחדש ולא ראתה ובראש חדש ראתה בלא פיתוק
קבעה לה וסת לפיתוק של רח' שפיתוק של אתמול גרם לראייה של
רח' ובה שלא ראתה אתמול מפני שבא הפיתוק קודם ומנו אף על גב'
דגבי קפיצה לא אמרנו הכי כדכתבין לעיל סעיף י' ש' קפיצת
שאינה בא אלא על דרך בחירת פעושה ועל ידי אותו המעשה בא
לה הראייה או הרעת נותן לומר שאם הקפיצה גורם הראייה כלומר
שעל ידי הקפיצה נעקר דמה' בפקוד היה לה לראות מיד אחר הקפיצ'
וכיון שלא ראתה אתמול מיד וראתה היום אמרנו חוסת לברן גורם
ולא הקפיצה אבל הפיתוק שבא מעצמו וצבר הדי' דרכה לראות
שני פעמים על ידי הפיתוק ובפיתוק כבר אמרנו שאין הפיתוק
גורם הראייה כי אדרבה קיבון דמה' בפקודת הוא הגורם הפיתוק
לפיכך הרעת נותן שעל ידי שנתקבץ דמה' בפקודת כדי לעקר
ולצאת געשו אכריה ככרין עליה ומהו כן פיתקה קודם לכן בשני
פעמים הראשונים גם עכשיו מתוך שנתקבץ דמה' בפקודת לעקר
מתמול בא לה הפיתוק גם כן מתמול לא שהדם שבתוכי ערין לא
נת בשל

ק היה רגילה לראות יום עשרים ויש לה בו וסת קבע ושינתה
ליובל חוששת לשניהם שכשיגיע יום עשרים לראי' שלשים
אסורה משום וסת הראשון שהיה לה מעשרים יום לעשרים יום וסת
גם עכשו הראה מעשרים לעשרים ואם לא הראה בו חוששת ליום ל'
שינתה פעמים ליום שלשים ערין זה זה אסורים ריוס עשרים ש' אחר
חראייה חשנייה בין שהיה כבר לה לוסה קבע לעשרים יום לא נעקר
בכ' ראיות אחרות וחוששת לו ער שיעקר נ' פעמי' יום שלשי' השלישי
חוששת לו גם כן דשכא הקבע וסת שלשים לשלישי שינתה שלשה
פעמים ליום ל' הותר יום עשרים שכבר נעקר ג' פעמים והקבע יום ל'
לוסתה ואם לאחר שינתה פעם או פעמים ליום ל' חזרה וראתה ליום
עשרים חזר וסת של עשרי' לבקומו ונקבע באותו פעם האחת דמיון
דאורה בזמנו בא הותר יום שלשים אף על פי שראתה בו פעם
או פעמים:

ט שינתה ראיותיה ולא השוות אותם כגון שינתה פעם אחד
ליום ל' וחשני לל' ב' והשלישי לל' הרי היא כאשה שאין לה
וסת ואינה חוששת אלא לעונה בינונית שהיא מל' ל'. שחרי חוסת
ודראשון שהיה קבע לה כבר נעקר בסנת בג' ראיות משנות וסת
חדילון ערין לא נקבע עד שתחזור וראתה פעם רביעית לל' וכבר
אמרנו פעמים דלוסת הדילון אינה חוששת עד שתקבענו כחך כח
שאמרנו תמצא שיש הפרש בין עקירת וסת קבע לעקירת וסת שאינו
קבע שהוסת שאינו קבע כיון שעבר אותו היום ולא ראתה נעקר
לגמרי בפעם אחת ואף על פי שלא שינתה וסתה אבל וסת שחייא
קבע אפילו עברו עליה שלשה עונות כמותן ולא ראתה אם חזרה
וראתה בו ביום חזרה לקביעות הראשון וחוששת לו כיון שלא שינת'
ליום אחר ונתי ראייה חוששת לאותו יום עד שתחזור ותראה בו אם
חזרה וראתה בו ביום אפילו אחר כמה הפסקות חזר חוסת הראשון
למקומו וחוששת לו תמיד צריכה ע' ג' פעמים לעקר מט' דאמרינו
אורה בזמנו בא' ודוקא שלא שינתה לוסת אחר אבל אם שינתה
לוסת אחר כבר נעקר הראשון לגמרי ואם תחזור עוד לראות בו הרי
הוא לתכתלת וסת וכאשה שהיא משנת וסתה לוסת אחר דבעין ג'
פעמים לעקירת חוסת הראשון ולקביעות השני והא נעשה שני והשני
מעשה אחר עוד יש הפר' בוסת והוא זה כבר אמרנו שאשה שחפסיק'
פעונות ולא ראתה ולכוף הנעונות ראתה שחזרה לוסתה הראשון
חוששת מעונה לעונה כמו שהיתה רגילה לחשוש בעת קביעו וסתה
משום דאורה בזמנו בא כמו שאמרנו ואם הפסיקה עוד ג' עונות אחר'
ולבסוף ראתה חוששת גם כן מעונה לעונה שערין חוסת בבקומו
עובר ולא חשיב נעקר אלא שני פעמים כיון שלא ראתה בנתיים אבל
אם הפסיקה עוד ג' עונות אחרות ולבסוף ראתה שוב אינו חוששת עוד
בעתה לעונה שכבר עקרה חוסת האחד שהיה קבע לה בעונו וקבע'
לה וסת אחר בהפלגת ג' עונות בנתי' וכל אשה שקבעה לה וסת באיזה
ענין שתקבע אותו או קרוב או רחוק אינה חוששת אלא לאותו וסת
בלבד זה חוסת יש בוסת שאינו קבע מן הקבע ראילו וסת שאינו
קבעת חוששת בתהלת וסתה לב' חששו אל ימים תחדש ואחד לשיעור'
החפלה מה שאין כן בקבע שאינה חוששת אפילו בפעם הראשון
כשיחזור לה אלא לעונות הראשונות שהיתה רגילה לחשוש להן כמו
שאמרנו:

י בעקרת וסת הפלגות כן עקירת וסת החדש אלא שחוששת
ליובל של הפלגה ואין לה עסק בבספר החדש זה הוא חושש'
לרח' כיצד היתה רגילה לראות ברח' ועבר עליה רח' ולא ראתה חושש'
לכל רח' עד שיעברו עליה ג' רח' עבר עליה שלשה רח' ולא ראתה אינה
חוששת להם עוד חזרה וראתה ברח' אפילו אחר כמה רח' חזר חוסת
הראשון לבקומו בפעם אחת והוא הרין אם שנתה לראות ביום אחר
בראיות שאינם שוות שלא קבעה לו וסת ואחר כך חזרה וראתה ברח'
שחזר חוסת הראשון למקומו

י כל וסת שאינו נקבע אלא כחמת אונס כגון שקפצה וראתה ע'
קפיצה אפילו ראתה כמה פעמים ע' קפיצה אם לא קבע אותה
לימים כמו שיתבאר בסוף אינו וסת כיון שמפני אונס ראת דהכי יחב
זוב דמה אמרה חזרה ובה דמאליה משמע ולא מחס אונס מהואמר
שראתה כן ג' פעמים אף על פי שהיא ע' אונס חוששת לו מדרכה כמו
שחוששת לוסת שאינו קבע ואם היתה הקפיצה בימים ידועי' שקפצה
בהם וראתה אף על פי שראתה אחר הקפיצת קבעה לה וסת לימים
בלא קפיצות כיצד לא מכעיא אם קפצה בא' בשבת וראתה ב'
יום ולאחר עשרים יום חזרה וקפצה בא' בשבת וראתה דם ולאחר כ'
יום בא' בשבת ראתה בלא קפיצה וקבעה וסת לימים דהא הובר

בז תינקות שלא הגיע זמנה לראות קמנה שלא הגיעה לימי הנעורים דהיינו בעולם פחות מלב טנים אפי' הביא שתי סעור אינם לא שומא וחוא הדיון אם הגיעה לימי הנעורים שהיא בת ימי שניסוב דקמנה ולא הביא שתי סעורות עדיין בכלל לא הגיע זמנה לראות היא ואם ראתה פעם ושתיים אינה חוששת לאותו וסת כלל כיון שלא הגיע זמנה לראות מכל מקום אם ראתה שלשה פעמים קובעת וסת כשאף הנשים דהיינו בשלש ראיות כשאף הוסתות וכו' ראיות בוסת החפלות דכבציר טהכי לא משכחת לה כדפרשנין לעיל סעיף ב' בכל מקום ושהפרט בינה להחליה במש מפני שאין דמים מצויין בה והוא זה שאף על פי שהחוק הוא וקבע לה וסת בג' פעמים אם אחר כך פסקה פלראות של שיענות בניגנית שהם תשעים יום שלא דאתת בהן ואחר כך חזרה וראתה אינה חוששת לוסת הראשון כלל וחזר לקדמות כמו שהיה קודם ראיות הראשונות שהיא בחוקת מסולקת דמי כמו שהיה קודם לכן וגם אחר כך חזרה לראות אפי' באותן עונות ממש שהיתה לומר לראות בתן כבר אף על גב דבגדול אמרינן לעיל סעי' ט' רבכתא גונא חור מיר לקביעות הראשון הכא בתינקות אינ' חוששת לו כלל עד שתחזור וקבענו שלשה פעמים דהיינו ב' שלש רא' וכשא' הוסתות וכו' ראיות בוסת החפלות לפי שאינ' בת דמים ונתגלה במה שפסקה לראות שלשה עונות שליכות מרמים הראשונים מקד' היה לה בחסות דמים יתירים שהיו לה ואם אחר שפסקה לראות הג' עונות בניגונות חזר וראת' שלש ראיו' בג' עונות לג' עונות ככונן שלא פתח ולא הותר רוח נתגל' שרילוג הראשון לא היה סילוק דמים לא שינוי וסת לפיכך ראיות ראשונות שפסקה התחילה לרלג כצטרפת לשלש ראיו' אחרונה ונמצא ארבע ראיות ושלשה הפלות בניגון מציוס לציוס וקבע וסת להפלות מצ' לג' אבל אם פתחת או חותיר' שלא היו הראיות ככוננו אי אפשר לראשונה לצטרף ועד שתראה ארבע ראיות ככוננו אינה קובעת וסת לחפלות

כח וכן זקנה שעברו עליה שלשה עונות משהוקמה היא דאתת הריון מסולקת מרמים ואינה חוששת לוסתה הראשון ונכס אינה חושש בכלל עוד לוסת שאינו קבוע כמו שכתבנו לעיל גבי קטנ' זמנו היא זקנ' כל שחיא זקנ' כל כך שראוי להקרו לה אימא בפנייה סחמת זקנות ואינה מקפד כלום שאין ראוי שתקפיד מפני שחכל יודעין שהיא זקנ' כחלסת ואף על פי שהיא מקפד כשקורין לה כך לאו ברירה תליא גילתא

ל ואם חזרה וראת אחר חג' עונות דינה כרין תינקות שלא הגיע זמנה לראות וראתה ופסקה שלש עונות והזרה וראתה כמו שכתבנו בסעיף כ"ז

לא ואם חזרה לראות בעונות קטנות כמו שהיה רגיל לראו' קוד' שפסק הג' עונות חזרת ביד לקביעות הראשון דהיינו אם חזרה לראות בוסת החפלות אם תהי' החפלות כב' ראיות כמו שהיתה רגיל כבר חזר לקדמותא בהפניו הראשון ואם כשאף וסתו אפי' בפעם אחת חזרה לקדמותא שעכשיו נתגלה שרילוג הראשון שרילוג ג' עונות לא דאתת חזר חוסת סילוק דמי' כי וסת הראשון לא נעק' מסקובו לא מקד' היה לה ועכשיו חזר חוסת למקומו ומהחבור דין הזקנ' סדין הקטנ' שלא הגיע זמנה לראות וסתא דמסתבר הוא דכקטנ' לא שייך לוסת חוסת הראשון לא נעקר מסקובו ועכשיו חזר שתי עדיין לא היו לה רגלים מעולם מח שאין כן גבי זקנה שהיה לה סקוד דמיכ' פל ימיה

לב כבר ידעת שני מיני מעייני' ישנן באישה אחד שקראו התור' נדה ואחד שקראו זבת וסדחלק התור' ברניגות ונס רחל' אן בימים מיוחדים לחי' ימים בפני עצמם ולזה ימים בפני עצמם כמו שנתבאר קצת מדיניהם בסוכן קפ"ג שפע מינה שאין טבע סעיין' זה בטבע מעיין' זה ואחר שופע יותר ארפתו מהכירו וסן הדיון גם בוסתות היה לנו לחלק אף על פי שהם מדרבנן ולא יהיה וסת של זה כוסת של זה או שלא יצטרפו הוסתות של שניהם יחד כיון שאין שפערין' שות וכן אשכחן דחילוק בניגוח חרכת בימי חכמי הגמרא כדאית' בגמרא אבל עכשיו שכבר החמירו בנות ישראל על עצמן במרובה הוסתו כרי שלא הבאנה ליד טעות אם אתה מחלק בין ימי נדה לפי זכ' נמצאת אתה מצויין לומר גם עכשיו פתחי' נדה וימאזכה ויבאו לשי' פעונות חילק' נוחזק עכשיו שכל ראוי' שהיא רוא' שלש פעמים בין בימי זיבת בין בימי נדה חוששת להן וקובעת אותם בק' שיבא לה מסעיין' סתום בק' שיבא לה במעיין' פתוח ואינה נקרא במעיין' פתוח כגון שראתה באחד בהרש וחזרה וראתה כתמשה בו והו' שנקרא מעיין' פתוח מפני שהוא תוך שבעת ימי נדה לראית ראשונה ואם ראתה עוד אחר כך שתי

נהבשל לגמרי לצאת עד היום וחיוס כשנתבשל יוצא אבל מכל מקום הפיחוק של אשתו חזרה עליו והצברר חזרר שאינה קובעת באי' יד' של היום לכדה בלא פיחוק נל'

כא פהחוק בראש חדש וראתה וחזרה ופיהקת בתוך ימי החמש חוששת לאותו הפיחוק ואסורה לשמש עד שתברזק שכל וסת בין של ימים בין של מקרה חמף חוששת לו בפעם אחרת ויש לחוש שפא תקבע וסת לפיחוק בלא זמנ' ידוע ואם כדקת נמצאתה שלא ראתה אינה חוששת עוד לפיחוק גרידא ולא עוד אלא שפיל' בדיקה ומצאח ואמר כך חזרה ופיהקת פעם ג' ולא ראתה אינה חוששת עוד לפיחוק גרידא כמו שכתב' כתבנו פעמים סוכרת שג'נו קבוע נעקר בפעם אחת אבל חוששת לרח' שפא תקבע לרח' כיון שכבד' דאת' בראש חדש מעג' שאחר הפיחוק ראתה שפא הפיחוק מקרה בעולם א' קרה לה ויחיוס גרס חראייתו וצריכה לחוש לו עד שיעקר :

כב וכן הרין בימים אם פיהקת היום וראתה חזרה ופיהקת לסוף שלשים וראתה אם תפחוק אד' כך אפילו שלא ביום ל' חוששת לאותו פיחוק שפא תקבע לפיחוק גרידא פיהקת בתוך ל' זלא ראתה אינה צריכה לחוש עוד לפיחוק גרידא אבל צריכה לחוש לסוף ל' וכן צריכה לחוש ליום הקבוע כחדש שפיהקת בו שפא תקבע וס' ל' לימים נמצאת אומר שכל אשה שרואה תולח על ידי מקד' חמף כמין פיחוק וכהאי גוונא צריכה לחוש לג' מיני וסתות לפיחוקים אלו וקבוע כחדש ולהפלות לפיחוקים שבפעם הראשון שתפחה חוששת שפא בראת ליום הקבוע בחדש שאם ראתה בראש חדש חוששת ביום ראש חדש הראשון שאחריו ואם בטו' לחדש ראתה חוששת ליום טו' לחדש הראשון להפלות שאם חזרה וראתה לסוף עשרים עשרים לחוש לסוף עשרים לראיית עניינה ואם חתחה ראיית שנייה לסוף ל' צריכה לחוש לסוף ל' לאותה ראיית וכן כל כיוצא בזה :

כג כל או הוסתות שנקבעין ע' פיהקת חמף אין אחד קובע עם חבירו לא כל אחד בפני עצמו כיצד פיהקת שלשה פעמים וראתה קבעה וסת לפיהקת נתעטשה ג' פעמים וראתה קבעה וסת לעיטוש אבל אם פיהקת פעם אחת וראתה ונתעטשה שני פעמים וראת' או איפכא אין מצטרפין לקובעת ואם אכלה שוס וראתה אכלה בצל וראתה אכלה פלפלין וראתה רחי' שהחוק לראות בכל פעם שאוכלת דברים חמים ויש אוכזים שדינו כוסת שהראה על ידי מקרה שכגופה וקבעה לה וסת לראות על ידי כל אמילות דברי' חמף וקובע' אותו אפי' בלא ימים טיים ויא' כיון שאינו בא להזח חוסת לא על ידי בחירות קעשיה דהיינו כשאתאכל דברים חמים חוי ריגח כמו שתרואה על ידי קפיצתו שאר מעטת שהיא עושה דמקרי ראייה על ידי אונס ואינה קובעת וכס' לא בהרכבה עם דמים כמו שכתבנו לעיל גבי קפיצת סעיף י' ד' :

כד ואלי' הוסתות של ע' מקרה חמף אם קבעה לה וסת שלשה פעמים לפיחוק או לעיטוש לחודיהו אינה צריכה לפרוש לא לשעתו כיצד היתה רגילה לראות עם התחלת חוסת כלומר מיה שהיא בתחלת לפיחוק או לעיטוש אסורה לשמש כל זמן חמשב' הוסת שאף על פי שעכשיו לא ראתה בתחלת חוסת צריכה לחוש שפא תרא' לאמצעו או בסופו ואם היתה רגילה לראות בסופו אינה חוששת אלא בסופו במה דברים אמורים בזמן שכל הראייה רגילה לחיות מובלעת תוך הוסת כלומר שאין דרכה לראות לא כל זמן שפיהקת או מעט' אבל אם אין כל הראייה מובלעת בתוך חוסת אלא נמשכת גם אחר הפיהקת או העיטוש או שדרכה לראות הכל אחר הפיהקת או העיטוש או בקרוב לה טעה אחת או שתיים אסורה לשמש מתחלת חוסת עד סוף עונת אחת ועל סימן קפ"ד סעיף ו' :

כה ואם הוקבעו לה שלשה פעמים בהרכבה עם הימים לימים ידועים או כשיגיע אותו היום של הפיהקת או העיטוש צריכה לקרוש מבעלה כל העונה כרין וסת לימים לחודיהו :

כו כשם שהחוששת לוסת הימים בפעם אחת כן חוששת לוסת חמף בפע' אחת כיצד הית' מספק פעם אחת וראת' לכשתפחה בפעם אחרת חוששת לו וכשם שוסת הימים שאינו קבוע נעקר בפעם אחת שאפי' אם ראתה שני פעמים לזמן ידוע אם הגיעה הזמן חשלישי לא ראתה בו נעקר לגמרי כן הוא וסת חמף וכשם שוסת הימים הקבוע בג' פעמים צריך עקירה שלשה פעמים ובריקה כן חוץ וסת הקבוע בגוף ומאומתי עקירתו משיקרה לה מקרה זה רוצה לומר פיהקת או עיטוש ולא תראה היה המקד' לזמן ידוע אינו נעקר לא אם כן במה המקרה שלשה פעמים באותו זמן ולא ראתה אבל במקד' לכו' בלא זמנו או זמנו בלא מקרה שלא ראתה בתן לא נעקר :

לבוש עטרת זהב הלכות גדה סימן קצ

דיני כתמים ובריקת האשה וכו' נד סעיפים:

קצ

א כבר ידעת ממה שכתבנו שאח"ל ודאמרת התורה רם יהיה זוכה כבשרה שהוא מותר לומר שלא טמאה התורה ודם אפי' היוצא מן הסקור עד שתרגיש היציאה בבשרה לאפוקי כתם הנמצא בגופה או בבגדיה ולא הרגישה בו שהוא טהור מן התורה אבל הכבי' גזרו על כתם שנמצא בגופה או בבגדיה שהיא טמאה ואסורה לבעלה ואפי' לא הרגישה ואפי' בדיקת עצמה ומצאה טהורה אפה אכור לבעלה מצריכה תפסק נהרה דהיינו שתבדוק עצמה ותמצא טהור וכזמן היות הצריכה עור שתמנה ז' נקיים קודם שתמבול חוץ מיום המציאה כמו בגדה ודאי מצריכה ז' נקיים מטעמא שנתבאר לעיל סימן קצ"ג ויתבאר עוד כסימן קצ"ד בענין ואם הרגישה שנפתח מקורה להוציא דם וברקת אחר כך ולא מצאה בלוס יש מי שאומר שהיא טמאה שכיון שהרגישה אמרינן ודאי יצא טפת דם כתרדל ונתקנה או נימוק וכו' יש להחמיר אפי' בספקו דהרגשה דאורייתא היא דררשינן בבשרה שתרגיש חרס בכשרה אף על פי שלא מצאה אורה :

ב לא גזרו בתינוקות שלא הגיעו זמנה לראות כיון שאין דמים מצויין בה דהיינו בעוד שהיא פחות מיכ' שנים ואפי' הביאה שתי שערות והיא אם היא יותר מיכ' שנים וברקיה ולא הביאה שתי שערות בין שהיא בתולה בין שהיא בעולה שאפילו סדינה מלוכלך בדם ולא ידעה מאין בא בגופה או לא ואפילו אין לה כמה לתלות כגון שלא עברה בשוק של טבחים אמרינן עברה ולא ארעתא וזיון דכתמים אפילו היו בגופה היו דרבנן כוז שאין דמים מצויין בה תלינן לקולא ואינה חוששת ואפילו אם ראתה כבר בפעמים אבל לאחר שראת ג' פ' הרי היא כשאר נשים וגזרו על כתמה : וכת' יב' שנים סתמא שלא בדקה אפי' לה ב' שערות אם לא אף על פי שלא ראתה דם בעולם גזרו על כתמה דסתמא כיון שהגיעה ליב' שנים בחוקת הביא' סימנים היא ער שיברקה ומצאו שאין לה סימנים ולא חיישינן שמא היו לה ונשרו דדוקא גבי מאן חיישינן לה שהיא ספקא דאורייתא אבל הכא גבי כתמים שהם דרבנן אולינן לקולא ולא חיישינן לנשרו ובפחו' מיכ' אפילו ברקיה ומצאו לה סימנים אינו בלוס שאינה לא שומא ולא גזרו בה :

ג חיתה שזופעת כמה ימים או שהיתה מולפת טיף אחר טיף בלא הפסק אינה אלא כראייה אחת עד שתפסק אבל אם פסקה מעצ' וחזרה וראתה ופסקה וראתה כן נ' פעמים אפילו ביום אחד הרי זו מחזקת בדמים וכתמה טמא ויש מי שאומר שאין כתמה טמא אלא ראתה ג' וסתות אבל יש להחמיר כשברא ראשונה :

ד תינוקת שלא הגיעו זמנה לראות וראתה ג' ואחר כך פסקה מלראות שיעור ג' עונות שהם תשעים יום חוזרת לקדמותה וכתמה טהור עד שתחזור ותראה ג' פעמים :

ה לא גזרו על הכתם אם איש יש בו כגרים ועוד ושיעור הנר' הוא כש' ערשים במרובע דהיינו ג' על ג' ושיעור ערשה אחת היא כר' שערות נמצאת אומר דשיעור גרים הוא לו' שערות כמו שהן קבועין בגופו של אדם וכל זמן שאין בו כוח השיעור אנו תולין להקל ולומר דם בנה שהרגה הוא אף על פי שאינה יודעת כודאי שהרגה כנה אמרינן הרגה ולא ארעתא אבל משיש בו כוח השיעור אין יכולין לתלו' בגדת שאין דם כנת אחת גדול מה דלעולם לא תלינן לא בבנה אחת שאם אתה אומר לתלות ביותר מאחת אין לדבר סוף ותיבטל גזירת הכמים בכתמים סבל וכל ואין חילוק בכתם אם הוא מרובע או עגול או ארוך בכל אותן אם הוא פחות מכגרים ועוד תולין בבנה ואם הוא מצטרף לכגרים ועוד אין יכולין לתלות בבנה שאין גדולה כל כך ואם גודלן לה גרים יותר גדול מזה השיעור לטעור בה הכתם מקילינן ומשערין כן ותולין אותה בבנה עד שיהא בו מעט יותר מכגרים הגדול הזה :

ו הא דבעינן בכתם שיעור כגרים ועוד יא' דכשערין כן בין בכרסם הנמצא על הלוקח בין בכתם הנמצא על כשרה היא שלא אמר שיעור לא לכתם הנמצא על הלוקח או על סדינה אבל כתם הנמצא על כשרה במקומות שהושטין להו כמו שיתבאר אין לו שיעור שאין דרך דם כינה לירבק בבשר גופה ומסתמאין לה אפילו בכל שהוא בראש כשנמצא על גופה בלבד אבל אם נמצא על כשרה ועל בגדיה כאחד תולין בכל מה שיש לתלות כמו בבגדיה לכהן :

ז אם הרגה פשפש שקורין כ"א וואנץ או הריחה ריחו תולין בו עד כתורטום אבל אם לא הרגתו ולא הריחה ריחו אין תולין בו משה' דלא שכיחא הריגת פשפש כחריגת כנה וכן אם הרגתו ומצאה יותר מכתורטום :

שתי פעמים בחמש' בחדש לא אמרינן דלא קבעה וסת לה כחדש מפני שראייה ראשונה מאלו השלשה ראייות היתה מסעיין פתוחה וחיבת חשוכה ראייה לצרפה לשתיים ראייות האחרונות שעל ידה תקב' וסת מפני שהיא עלולה לראות בימי נדתה לא אולי' לחסרה ואמרינן שמא קעיין אחר הוא וקבעה לה וסת וכל שכן אם היתה ראייה הראשונה מסעיין סתום כגון שראתה ב' בראש חרש ובפעם השלישי ראתה בכה בחדש ואחר כך חזרה וראתה בראש חרש שאף על פי שראייה השלישית של ראש' חרש היתה מסעיין פתוחה שהיא תוך ימי נדות של ראיית כה בחדש ככל מקום כיון שראייה הראשונה מנ' ראייות הללו שהם ראייו' ראשי חרשים היתה מסעיין סתום אמרינן ודאי קבע' לה וסת בראש חרש ומה שראתה בכה לחדש גם הוא מסעיין זה הוא לא שמירה לתפתח בחבת ריבוי דמים שנקבצו בה אבל ראיית ראש חרש היא עיקר חראייה כיון שכבר ראתה פעם ושתיים בראש חרש זה היא תצקראת קובעת כימי נדתה : בימי זיבה כיצר כגון שראת' בראש חרש וחזרה וראתה כמו כן שהיא עומדת בימים שהיא ראויה לזיבה דהיינו בי' יום שבין נדת לנדה וחזרה וראתה בראש חרש ובט' בו וחזרה וראתה בט' לחדש ולא ראתה בראש חרש שלפניו חרי' זו קבע' לה וסת לטו' בחדש שמצטרפן תרתי ראייות דימי זיבה להך ראי' לימי קביעות חוסת ולפעמים אשה קובעת לה וסת בתוך וסת בלוסר אף על פי שכבר קבעה לה וסת אחר אפי' הכי יכול להיות שיבא לה עוד וסת אחר עם זה צריכ' לקבוע גם אותו ותחוש לשתי הוסתות הקבוע' הללו עד שתעקרנו בשלש פעמים כיצר כגון שראתה שלשה פעמים בראש חרש והרי קבעה לה וסת לרח' ואחכ ברביעית ראתה בפעמים לחדש וגם בראש חרש שאחרי' וכן בחמישי וכן בששי חרי' זו קבעה לה ב' וסתות ברה' ובעשרים לחדש :

ח מעוברת לאחר שלשה חרשים לעיבורה ומניקה כל כך חרש אחר לידת חולד אינה קובעת וסת אפילו ראתה כמה פעמים ואפילו מת חולד או גמלתו דקים להו לחכמים וזכרונם לברכה שרמים מסולקין מהן מחמת צער ההריון וצער הלידה כל זמן עיבורה מעת שהוכר חולד דהיינו משלשה חרשים לעיבורה עד כך חרש אחר הלידה ואם תראה אינה אלא מקרה ומכל מקום אם תראה חוששת לאותה ראייה בדרך שחוששת לוסת שאינו קבוע שלא דמי' לתינוקת שלא הגיע לראות ולקנה דאמרינן לעיל סעיף כ' שאם ראתה בזמן סילוק דמי' שמי' חוששת לוסתן כלל דמעובר' ומניק' שאני מטעמ' שיתבאר בסמוך בסעיף לד' בעה' :

ט מעוברת משהוכר עוברת ומניקה כל כך חרש אינה חוששת לוסתה הראשון אפי' היה לה כבר וסתה קבוע והגיע הוסת תוך הזמן הזה אינה צריכה בריקה אם ראתה וסתות לבעליהם מפני דסתמן רמיהן מסולקות ואפי' אם לפעמים יקרה להן ששופעות וראות דם כאותן עונות שהן לסידות לראות בהן אינה צריכה לחוש לו עוד אחר כך לאותה עונה שמה שראתה כבר לא היתה לה אלא מקרה מבוטרי' דם שנקבץ בתוכה לפי שעה : עברו ימי העיבור והתינוקת חזרה להרש' לו' את הראשון כיצר היתה וסת לימים אם חזרה לוסת לראות בראשי חרשים חוששת לראש חרש הראשון ששופעת בו אחרי כלות כך חרש אחר הלידה ואינה עוקרתה אם לא תראה בו עוד שתעקרט שלשה פעמים וכן כל כיוצא בזה וכן חרין אם היתה לה וסת הגוף כגון פיהוק או עישוש בלא ימים ידעו חוששת להם בכל פעם שאירע בה אותו מקרה ואם בא בזמן ידוע חוששת לו אם יבא לזמן חרש : אבל אם היתה וסתה וסת החפלה ולא לימים אי אפשר לה לחוש לו עד שתחזור לראות פעם אחת דאם לא כן מחינן רוחה לוסת הגוף והחפלה ומיד שחזרה לראות אפי' פעם אחת חוששת ליום החפלה שהיתה לסודה כבר לחפלי' : ואף על גב דגבי זקני' ותינוקות אמרינן דכיון דחוקת דמי' מסולקות כשפסקו מלראות שלש עונות שליכות שאינן חוזרין לוסתן עד שיתחזקו בשלשה פעמים מעוברת ומניקה לא רמיין לזקנה ותינוקת דחתם גבי זקנה כל שפסק שלשה עונות מוכתא מילתא דהיא גופה מסולקת מדמים ולבשר ודעולם ובני תצוקת כיון שלא הגיעו זמנה לראות היא גופה מסולקת מדמים מטבעת ואיך אף על פי שהתרות וראות אחר שהפסקו לא חזרו לוסתן עד שיתחזקו בג' ראייות בשאר נשים שיעדין בחוקת מסולקות דמי' עומדות אבל תכא גבי עוברת ומניקה מטבע גופן הן עצמן ראייות לראות הן ואורח כוונתן היתה בא אפי' בימי עיבורן ומניקתן לא שיעיבו הנוד' שחם כחולו שראשון ואכריהן כבדין עליהן ואברי' יולד מתפרקי' ואין נפשת חזר עלי' עד כך חרש ומתו כך דמי' מסולק' מהן מדם חרד גופן ועכשו' שנסתלק הגורם אמרינן דחזר האורה לבקיומו ואורה בזמנו בא :

החורים הנה והנה מה שבצר חוץ לצד פנים ומתכלין ומתכלין ואם עברה בשוק של טבחים או נתעסק בכתמים תלינן בהם וטהורה אפי' נמצא לצד פנים של הלוקה וגם על בשרה דאמרינן מעלמא לאתא ואפשר שניתו מבין רגליה דאי מגופה על בשרה לחוד איבעי ליה לאשתכחי ואם נמצא על בשרה לבדה טמאה אפילו עברה בשוק של טבחים דודאי בגופא אתא וכל שבגופה לא תלינן להקל כדלעיל ואם נמצא על הלוקה לבד מהחנורה ולמעלה טהורה אפילו נודקר והנביל רגליה ואפילו לא עברה בשוק של טבחי דודאי מעלמא אתא שאילו בא מן המקור היה נמצא גם על בשרה ואם יודעת שנודקרה ולא עברה בשוק של טבחים אם נמצא על בשרה אף על גב שבמצ' גם על הלוקה טמאה שכיון שלא עברה בשוק של טבחים ולא נתעסקה בכתמים וגם נודקרה אמרינן קרוב לודאי רבנן דאמרינן אף על פי שנמצא גם על הלוקה דמחייבן יבא לה :

יג אם נמצא הכתם על בית יד של הלוקה אם המקום שנמצא בו הדם בבית היד מגיע עד תורפה טמאה אפילו אינה יכול להניע שם אלא אם בן תשחה הרכה דשכח שחתה ונגעה ואם אינה יכולת ליגע שם כלל טהורה :

יד היתה פושטתו וכתם בו בלילה בכל מקו' שימצ' בו טמא מפני שהוא חוזר אילך ואילך ושכח בא כנגד בית תורפה וכן הרין אם נמצא הכתם במקו' ששכח בו ראש או שחוגר בו ואם קשרת בו ראש היטב וכשניעורה מצאתו גם כן קשור יפה ונמצא בו כרס אינה חוששת דודאי מעלמא אתא דהא חייבן שלא נתהפך ולא חזר אילך ואילך :

טו שתי נשים שכיסו ראשן בחלוק אחד בלילה ונמצא בו כרס שתייהן טמאות דהא דדאי במקור של אחת מהן בא וכל אחת עומדת במקו' דאוריית' טמא ממנה הוא ואם אחת כיסתה בו והאחרת לא כסתה בו אף על פי ששתיהן לבשו החלוק אם נמצא הכתם למעלה מהחנור אות שכתת בו ראשה טמאה שהי' תחתיה חזר אילך ואילך ובא לה כנגד בית תורפה וקרוב להיות שכתתה בא והאחרת שלא כסתה בו אלא לבשה בו טהורה כיון שהוא לה למעלה מהחנור רחוק מבית תורפה ויכול לתלותו באחרת הוי כמו עברה בשוק של טבחים ותולה בה :

יז אם יש לה מפה בצוארה ונמצא הכתם בחלוק אפי' למס' מהחנור' שאי אפשר ליגע שם המכ' אם פוזאטו ומתכסת בו בלילה תול' במכתה שאני אומר נתהפך וכו' לשם :

יח נמצא בחלוקה כתם א' למעלה מהחנור וכתם אחר למטה ממנו ושניהם ממין צבע אחר ויודע שלא נודקרה טהור שאני אומר בבת אחת נתלכלכו וכמו שהעלין בא בעלמא כך בא התחתון עמו מעלמא ברא שיש בעליון כגרים ועוד או יותר שודאי בא מעלמא שהי' אי אפשר לתלותו בכנה וגם היא יודעת שלא נודקרה ואי אפשר שבא מגופה לכאן אבל אם אין בעליון כגרי ועוד שאין תולין אותו דמעלמ' אתא רק תולין אותו בכנה והתחתון שיש בו כגרים ועוד אי אפשר לתלותו בכנה הרי היא טמאה כמו בכל הכתמים וכן אם יש בעליון כגרים ועוד ואינה יודעת שלא נודקרה טמאה היא דחוששין שמה נודקרה ושני הכתמים הללו באו מגופה ואף על גב דלעיל סעיף יא אמרינן שאינה חוששת שמה נודקרה שאני הכא שיש בה עוד ריעות' אחרת בכתם התחתון ואם היינו תולין לומר לא נודקרה ומעלמא אתא ואחר כך נתלה גם הכתם התחתון כזה לומר כשם שזה בא מ מעלמא כך האחר בא מעלמא וכתת אחת נתלכלכו הוי להו שתי תלייות לקולא וכולי האי לא מקילין וכל זה דוקא ששני הכתמים ממין צבע אחר ראית לן למיסר בבת אחת נתלכלכו ובעת שנתלכלך העליון מעלמא נתלכלך גם כן התחתון מעלמא אבל אם הם משני מיני צבעים אפילו העליון יותר מכגרים ועוד ואפילו היא יודעת שלא נודקרה אין תולין בו דנימא כשם שהעליון על כרחך בא מעלמא על ידי עסק מה שנתעסקה ולא ארעתה כן בא התחתון מעלמא על ידי עסק אחר שנתעסקה ולא ארעתה זה לא אמרינן שאם אתה אומ' כן ביטל כל גזירת הכתמים שכל אשה שתמצא שום כלוך על הלוקה לא יטמא בה שום כתם דנימא כי היכי דבא עליה לכלוך זה בלא רעתה הכא נמי בא עליה הכתם מעלמא בלא ידיעתה חזאין ספק שאי אפשר לחלוק בלא שום ליכלוך ותתבטל כל גזירת הכתמי' אלא מהוראת' דבשני כתמים שהם ממין צבע אחד קמיידינן :

יט וכיון דכתמים רובנן כמו שאמרנו לפיכך מקילין בהן ותולת אותן בכל דבר שיכול לתלות כיצר שחתתה או עוף או נתעסקה בכתמים או ישבה בצד המתעסקין בהן או שעבר בשוק של טבחה

בכתמים אף תולין בה שאין לך פשוט שיש בו דם יותר מכתמים לפיכך אמרינן בראי' דס' נדה ח"א :

כ אם אין בכתם במקום אחד כגרים ועוד אף על פי שיש שם סימין הרבה טמאים הו' ליה ער שאם נצרפם יחד יש בהם יות מכגרי טהורה שאנו תולין כל טפה וטפה בכינה מפני עצמה ער שידענו בו כגרים ועוד במקום אחד דלכיועך לומר שנתמעך יותר מאחת במקום אחד לא היישינן אף על גב דהכא תלינן בלאו הכי להרבה ויא' דהם פשטנמא על הלוקה אבל אם נמצאו על בשרה כולן מצטרפין לכגרים ועוד וכל אפילו לפי הסברה הראשונה דכתבינן סעיף ו' דלא מחליקין בשיעור כגרים ועוד בין כתם שנמצא על הלוקה לנמצא על בשרה תשנייהם שיעורן כגרים ועוד ובפחות מכאן תלינן בכנה הכתם מורח דלא תלינן כל טפה בכנה וגל טעמא משום דהלוקה וסדינה עלולים הם לבגים שדרך לכער שם הרכה כניס' ולכך כל טפה וטפה דתולין בכנה מפני עצמה אבל הגוף כרוק הוא אצל הרכה מאכלות ול שאין צורך למער' פנים הרבה על בשר הגוף ואף על גב דסל רבטף חד שהוא כגרים או פחות דתלינן בכנה אפילו בגוף כהרבה כניס' בגוף לתלות כל טפה וטפה בכנה מפני עצמה מזהו דלא תלינן רוח לא שכיח גל' תשימ' דהלו אפילו אינם עומדים בסדר זה אצל זה אלא עומדים בשניו כגון שחן מעורבבים או עשויין שורות שור' או עומדין שזוכה או בעיגול או שארכן לרוחב הירך או שחית נראה כאלו היו פשוטים ממנה למעלה אין אומרים אי' נפלי מאותו מקום לא החו נפלי פה אלא כל שהוא כנגד בית התורפ' מיקרי נפיל ובכל ענין טמאה :

כתם שנמצא על דבר שאינו מקבל טמא לא גזרו עליו ואסמכות אקרא דכתביב ונקתה לארץ תשב פי' דכיון שיושבה לארץ ונקתה וסתם ארץ אינה מקבל טמאה לפיכך אמרו ול כל דבר שאינו מקבל טמאה אינו מטמא בכתם כיצר ברקת קרקע עולם או אצטבא שכתתה או שבבית הכסא וכל דבר שאינו מקבל טמאה ולא כצוארת כו' כלום זמאכ' ישבה עליו ונמצא בו כתם טהורה וכן לא גזרו משום פתם שנמצא על גזר צבוע כי מפני שאין הכת' ניכר בו כל כך הקילו בו לפיכך תלכש האשה בגזר צבועין כדי להצילה מכתמים :

כא וגם בשאר כל המקומות שנמצאו כתמים לא גזרו עליהם בכל מקום שימצא שם כתם אלא במקום שאפשר שבא לשם מן המקור כיצ' נמצא על עקיבה טמא דשמה נגע באותו מקום בשיבת' וכן אם נמצא על מל אורך שוקה ופרסותיה מבגנים חס דמקומות הטרבקים זה בזה בעת שתעמדה ותדבק רגל כרגל ושוק בשוק וכן אם נמצא על ראש גזר רגליה וכש' על רגליה ממש דפעמים דטרומי בשעת הליכה דהתא אותו המקום ונתפ' עליו וכן אם נמצא על ידה אפילו על קשרי אצבעותיה מכתח' שחורים עסקניות הן ושמה נגעו באתו מקום אצל אם נמצא על שוקיה ועל פרסותיה לצד חוץ או אפי' מן הצדדין ואין צורך לומר למעלה מאותו מקום טהורה ולא היישינן שמה הכיאתו שם בידה דטמאה ממקום למקום לא מחוקינן ואם יודעת שנודקרה והכביה רגליה למעלה טמאה בכל מקום שתמצאנה בנושה אפילו למעלה מן החגור בין מלפניה בין מאחריה כי עי' שנודקרה חרס' מיהו מגופה אפילו ממטה למעלה ואפילו עברה בשוק של טבחים או נתעסקה בכתמים לא תלינן בהן דכל שנמצא בנושה אין תולין להקל דדוקא שידע שנודקרה אבל מן הכתם אינה חוששת שמה נודקרה דדוקא שנמצא על בשרה לבד דאו דהוי מגופה אלא דאי מעלמא אתא אף על הלוקה מפני ליה לאשתכחי אבל אם נמצא על הלוקה לבד ארעל בשרה וגם על הלוקה אם עבר בשוק של טבחי' או נתעסקה בכתמים תולה בו בין שנמצא למטה מהחנור או שנודקרה והכביה רגליה ונמצא למעלה מהחנור וכשנמצא הכתם על בשרה בלבד נמי לא אמרינן שאינה תולה בה כשאין לה לתלות אלא בשוק של טבחים או בעסק הכתמים ואין לה טבחה בנושה לתלות בה תולין בשוק של טבחים או בעסק הכתמים אבל אם יש טבחה בנושה שכתתה לתלות בה שאפשר שיבא חרס' ממנה תולה בה וטהור' אפי' נמצא על בשרה ואם חשבה בכתמה וכתם על יריכה במקום שאי אפשר לבא מן המטה לשם טמאה ולא אמרינן שמה נגע ירה במטה ואפ' כן נגעה כאן בידה רגליה האי לא מקילין :

כב ואם אינה יודעת שנודקרה ונמצא הכתם על הלוקה למטה מהחנור או אפילו במקום החנור עצמו אם לא עבר בשוק של טבחים טמאה שפעמים שהיא שוחה מטה וכו' לה בגיהה של מטה מן החנור או אפילו מן החנור עצמו כנגד בית התורפה ונתפ' עליו חרס' ואפילו נמצא חרס' על הלוקה לבד ואפילו לצד חוץ של תולוק בין מלפניה בין מאחריה בין מן הצדדי' לעולם היא טמאה מפני שכתתה

לבוש עטרת וזב-הלכות נדה סימן קצ

במילתא בלא שכיח דמתרמי חכי אבל הכא דרם מועט הוא מעט יותר משיעור דם מאכולת אחת הקילו לתלות אפילו במילתא דלא שכיח כולי האי בצירוף שני מאכולת גדולה היתה כאן וכולו דם מאכולת הוא והיה ליה כמו תרי ספיקי כן גל טעמא לפי כבא זו אבל זש מחמירין גס בזה ביהוה אם נתעסקה בדם סתם ואינה יודעת בכמה לבעי אוליגין לקולא ותליגין ביה כל כתם שנמצא דתולין לומר שהיה שנתעסקה בו היה כשיעור כל הכתם :

כח אשה שמצאה על חלוקה כשני גריסין וכינה מעוכרה בו טהורה שהגריס האחד ודאי מבינה הפעוכה בו הוא וכגריס השני תולין אותו בכינה אחרת כיון שאין בו כגריס ועוד ותיבא שהרנה פשפש שאמרו שתולין בו עד כחורמוס חור שיעור כחורמוס לשיעור הגריס לכל הדינן שאמרנו :

כט כשתולין הכתם בדבר אין אנו צריכין להקיף הכת לאותו דבר שהוא תולה בו ולראות אם הם דומין זה לזה אלא לעול תולין עד שתדע שאינו דומה לו כלל כגון שבורר לה שנתעסקת בשחי' וזה ארום או איפכא אבל מן הכתם תולין :

לא אשה שמצאה כתם ואין לה במה לתלות והדבר מסופק אם הוא דם או צבע מעכרת עליו ודמניס אם עמד בעינו חריז צבע וטהורה ואם עבר או כהה עינו הרי זה דם וטמאה וכל זמן שאינה מעכרת עליו הסמנים טמאה מספק ושבעה הסמנים החם סבוארין בגמרא ועכשיו אין אנו בקיאים בקצת משמול אותן הסמנים ואין אנו יכולין להעביר לפיכך מטמאין כל כתם שמספקין בו שהוא דם ואף על גב דכתמים דרבנן וברבנן הא אוליגין בספיקא לקולא שאני הכא דהאי ספיק' יכולין לברר אמתו על ידי בריק' הסמני וכל ספק שאפשר לברר אמתו לא אוליגין ביה לקולא אפילו ברבנן שטמא יתכרר היפוכו והיה כוח זילותא דרבנן והא דמטמאין לעיל סעיף בה שתי הנשו' שנתעסקו בצפור אחד כו' מספק אף על גב דאי אפשר לברר שאני החם דאיכא כאן ודאי טומא באחת מהן ואי אפשר לטח' שתייהן על כן צריכין לטמא שתיהן דאיהן מהן נשתרת שטמא נטח' דזודאט טמאה :

לב האשה שהיתה עוסקת במלאכת ונמצא דם בבקו שעבר עלי' דבר שהוא מקבל טומאה והוא היה ברוק לה מתחלה תחור ותתעסק כמו שעשתה כבר אם יודמן לה שתעבור על המקו' שנמצא בה דם טמאה ואם לאו טהורה דאימא כמו שעכשיו לא עברה כהן גסו כבר לא עברה כאן ואין זה הדם בסנה :

לג אשה שברקה עצמה בעד הברוק לה וברקתו מיר ונמצא עליו טפת דם אפילו כחרדל בין עגול בין משוך טמאה היא ודאי מנופה הוא כיון שהעד ברוק לה ולא היה בו דם קודם בריקה ולא עוד אלא אפילו נמצא על הכתם מאכול מעוכה טמאה ולא אמרינן דם וזה מאכולת מעוכה זו היה ועד זה מעוכה דקל' שאותו המקום ברוק הוא אצל מאכולת טלכא שם לפיכך אמרינן רגלי' לדברי שהדם מנוף הוא והמאכול' היתה כבר על העד כך כמו שהיא מעוכה בלא דם וכן הריק' כשברקה עצמה בו ולא ברקה העד מיד אלא הניחתו מיד בקופס' ואחר שעת ברקה אותו ומצאה בו דם כל שהוא בין עגול בין משוך טמאה דליכא לביתלי' שהדם בא על העד ממקו' אחר אחר שברקה עצמה בו דהא הנחתו מיד בקופסא ולא אמרינן בין הברקה והנחה כהן עלי' דהם מיד רכולי האי לא מקוליגין ואפילו מאכולת מעוכה בר ומטמאין לה :

לד ברקה עצמה בעד הברוק לה והניחתו תחת הכר או רחור' חכמת ולמחר נמצא עליו דם דהשתא איכא למרולי' בדם כנה שנתמעכ' תחת הכר או חכמת הילכך אם הוא עגול טהור טמאי אינו מרם הקינח אלא במאכולת שנהרגה תחת הכר שאם הידה מרם הקינח היה משוך וכיון שעגול הוא טהורה היא והוא שאין בו כגריס ועוד שאם יש בו כגריס ועוד אפי' הוא עגול טמאה דהא לאו דם מאכול' הוא כיון שיש בו כגריס ועוד והוא שלא נוכל לתלותו במקום אחר אבל אם יש במקום לתלותו בו מאחד מן הדברים המכוואר' לעיל שתולין בו גם הכא תליגין אבל כיון שלא הריג' שח ביציאת הדם מנוף אם הוא משוך אפילו פחות מכגריס טמאה דודאי מן הכינות בא וזה חומר בעד מבחלוק שהכתם הנמצא בחלוק אף על פי שהוא ברוק בין עגול בין משוך תולין אותו להקל במאכולת עד שיהא בו כגריס ועוד ובעד שקנחה בו לא מקוליגין כל כך :

לה זכר אם ברקה עצמה בעד הברוק לה וטהרה ביריכת ונמצא עליו דם הנ איכא למתלי' בכנה שנתמעכה ביריכת לפיכך אם הוא עגול טהורה אם אין בו כגריס ועוד דתליגין בכנה ואם הוא כשוך

מ' כחיס ונמצא דם כבגדיה תולה בה וטהורה אפילו לובש' שלש חלוקי זה על זה ונמצא בתם אפילו במתנן טהורה דאמרין מבין רגלי' נותו לשם או שנקפלו בגדיה וניתו על תחתון אבל אם נמצא על כשרה אינה תולה באלו אלא אם כן יש לה מכה בגופה או תולה בה אפי' אם נמצא הכתם על בשרה אם הוא במקו' שאפשר לרם לנטף משם ואפי' נתרפאה המכה אם אפשר עוד להתגלע ולחוצא דם על ידי הכך חולה בה ואף על פי שעכשיו עליה עלתה קרו ואינו מטמא דאמרי' שטמא גלעה שלא טרע' וכן אם נתעסק' בידי' במש' בכתמי ונמצאו בגמתי על ידיה תולה בתן כמו במכה :

יט בשם שתולה בה כך תולה בבנה ובבעלה אפנתעסקין בכתמי או אם יש בהם מכה לפי שדרכן ליגע בה ומהם כא' לה אבל אם היו עסקים בהם ובה עצמ' לא נמצא דם אינה תולה בהם דחייבין לתולה בהם מהמת שנענו בה ובהם עצמם אין כהם דם מיהו אם היו עסקים בקרבך שדרכו לינתו בגון שח' שהו וביצא כוח תולה בהם אם היו על פן שכה' אינה נמצא תולה שמה ניתן וכן אם שככה כמטה עם נשי' שיש להם מכות בגופן תולה בהן כמו בבנה ובבעלה :

כ מי שרגל לצאת ממנו דם דרך פי האמה וכשעת תשימי נמצא דם בעד האישי או תאשה תולה בבעלה :

כא היכא דאשתבה בהם כשיפולהא מאחוריה ומכה אירתי' מקמת תליא בת ראפשר אדיתכא הך דבתר' אתא לקמה ונטפה בה מהוא מכה :

כב ספק אם עברה כשוק של טבחי' או אם ישב מצד המתעסקים בכתמים אינה תולה בהם מספק לומר שטמא עברה במה דברי אמורי' בעיר שהמכה' או המתעסקי' בכתמי' ושב' במקו' ידוע בעל' חידך לידע אם עברה שם אבל אם דרבה להתעסק כאן וכאן בהרבה רחוקות מן העיר תולין אפילו מספק שטמא עברה ונתעסקה במקו' אחר מהם ולא ארעתה אמרו בגמ' עיר שהזיר' מצויין בה אין חוששין לכתמי' ותאידנא אין אותה רין נהוג בינינו מפני שבימיחם היה מצוי ששרצים ונבילות היו מוטלין ברהובי' ובשוקין באשפות והיו החזירי' באין ונחזירין בהן ומתיווין דם למרחוק לפיכך היתה כל אשה יכולה לתלות כתמיה בחזירי' שנתנו עליה אבל תאידנא הרבה ידוע שאין נבלות ושרצים מצויין באשפות שברחובות ושכשווקין ואין החזירי' באין ומתיווין דם לפיכך חוששין לכתמים אפילו בעיר שהזירי' מצויין בה ואין תולין בחזירי' :

כג נתעסקה בדבר ארום ונמצא עליה כתם שחור או איפכא אין תולין בו במה דברים אמורים ארום בשחור או שחור בארום אבל ארז' בארז' וטהור בשחור אפי' אינו ניכר שדומה לו ממש תולה בו כגון שנתעסקה במי תלתן או במי בשר או בקילור ארום קצת תולות בו כל הארז' שכן דרך להיות טמפה אחת מזה תמין עצמו הוא יורר ארום מחבירי' :

כד ואם נתעסקה בתרנגול' תולה בה ארום ושחור וכרכומי' לפי שדם שחויטתה ארז' ודם אבריה שחור ודם בני מעיה כרכומי' לכה יכולה לתלות בכל אחת מאלה :

כה שתי נשים שנתעסקו בצפור אחד שאין בו דם אלא כסלע ונמצא על כל אחת כסלע שתיתן טמאות בין דעל כרדך אחד מהם לא מן הצפור הוא שהרי לא היה בו יותר כסלע אחד ואין לך לתלות השני אלא שטמא מנופה ואין אנו יודעין איזה מהן לכה שתיהן טמאות מספק :

כו נתעסקה בדם מועט שאי אפשר שיחיה ממנו כתם לא כגריס ונמצא עליה כגריס ועוד ער' כגריסין תרי' זו תולה כגריס בדם שנתעסקה בו וחמותר ער' כגריס שני תולה במאכולת וטהור אבל אם נמצא הכתם יותר מכשני גריסין טמאה שאף אם תלת כגריס בדם שנתעסקה בו לא תוכל לתלות חמותר בכנה שדרי' הוא כגריס ועוד אלא מנופה קאתא :

כז נתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה כגריס ועוד טהור שאני אומר כתם זה מקצתו הוא מן הדם שנתעסק בו וחמותר הוא דם מאכולת שהיה שם כבר וכן אם נתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה כשני גריסין טהורה אף על גב דכשנתלה מקצתו פחות מכגריס שנתעסקה בו ויחיה חמותר כגריס ועוד שלא נוכל לתלות במאכולת מכל מקום תליגין לקולא ותולין לומר חך פחות מכגריס שנתעסקה בו הוא נודמן באמצע וחמותר שבשני הצדדין כל אחד הוא מעט ותולין כל אחד במאכולת בפני עצמו אף על גב דבסעיף שקוד' זה בשנתעסק כגריס ומצאה כשני גריס' ועוד לא אמרינן הכי ומטמינן לה דהתם דאיכא הרבה דם יותר משיעור מאכולת בפנינו לא רצו להקל בכך

יורה דעה הלכות נדה סימן קצ

ע

משוך ואינן תקיפה באיש אומרים דתבא אף עגול סמא בכל שחו' דכיון שאין יבולק לתלות אלא ביריבה שהוא נופח חוי כמו נמצא על מטה ובכל ענין טמא אפילו בכל שהוא ואפילו לפי חיש אומרים שכתבתי לעיל סעיף ו' שאין חילוק בשיעור בתם בין נמצא על חלוקת או על בשרה דבתרוויחו אינה טמאה אלא כבגדים ועוד הכא מסתבר בין שגם קטנה עצמה בעד זה באותו מקום והיה ברזק לה שלא היה בו דם קודם שקטחה יש לחמיר יותר :

לו ברקה עצמה בעד שאינו ברזק לה אפי' הניחתו שמו' בתבחה ולמד ממצא עליו דם בין עגול בין משוך אינה טמאה אלא אם כן יש בו בגדים ועוד ובפחות מכאן תלינן במאכלות וטהור' כיון שלא היה ברזק לה מקודם לכן :

לז ברקה עצמה בעד שאינו ברזק לה וטחתו ביריבה ואחר כך נמצא עליו דם אפילו בגדים ועוד טהור רחוק לידה ספק ספקא שמא מן הירך שמא אינו מן הירך ואתל אינו מן הירך שמא מקודם לכן היה עליו חרס כיון שאינו ברזק לה מקודם לכן וכל שכן אם הניחתו אחר הברקה במקום שיש לתלות הכתם שטהו' הוא אפי' ביותר מבגדים ועוד אבל אם הניחתו במקום שאין שכיח דם אם הוה יותר מבגדים טמאה דליכא במאי לתלות :

לה איזה ער חכרוק לה כל שברקתו בין היא בין חברתה ולא נודע שנכתם בו כתם מצד אחר ולא העבירתי בשוק של שמה' ולא בצד המתעסקים בכתמים הרי זה כחוקת ברזק אכל ער בינוני שאינו בחוקת ברזק וגם אינו בחוקת שאינו ברזק כגון שנמלתו מבקום מצנע שדרכו של נשים להצניע ולהכין לחן סם עריהם ואינן כוליות אותן לשוק ולא מתעסקין בהם בכתמים על הרוב והיו הנקרא ער שאינו ברזק שנתבאר דינו בסעיף ל' ולו אכל אם לקחה חלק מן השוק ואינה יודעת ממי לקחתה או מן הנכרית או מן הישראלית או יודעת שמישראלית לקחתה ויאונה יודעת אם היא נדה או טהורה או ביוצא בזה או שקטחה בעד המזדמן לה בבית ומצאה עליו דם אפילו ביותר מבגדים ועוד תולה בו וטוהרה :

לט אין האשה טמאה משום כתם שמצאה בחלוקה אלא אם כן היה ברזק לה קודם שלבשתה אבל אם לקחה חלוק מן השוק אפילו יודעת ממי לקחתה ולבשתה בלא ברקה ומצאה בו כתם אפילו ביותר מבגדים ועוד אינה צריכה לשאול אות' שלקחתה ממנה אם היה בו דם או לא אלא מסתמא היא טהורה שאני אומר כבר היה כתם זה בחלוק זה כמו שכבר ידעת שהכתמים מדבריהם והולכין בהן לחקל :

מ אשה שברקה חלוק ופשטתו ומצאה טהור והשאלית' לחברתה ולבשה אותו ומצאה בו כתם הראשונה טהורה ורשנייה טמאה דבריקת חברתה כבריקת עצמה וצריכה היא לסמוך עליה לחיובא לשמאות את עצמה דכהלוק חברוק לה הוא :

מא לבשה חלוקת חברוק לה ופשטתו ולא ברקתו והשאלית' לישראלית נדה והחזירתה לה ומצאה בו כתם רחולה כה אכל לישראלית שאינה נדה אף על פי שגם היא לא ברקתו והחזירתה לה ומצאה בו כתם אינה יכולה לתלות בה כי חברתה האמר אדרבה הוא מסך מכל מקום ישארו שתיהן בספק ושתייהן חוששין לו כמו שיתבאר עוד סעיף מג' וכן אם השאלית' לע' שהגיע זמנה לראות וראתה פעם אחת אף על פי שעכשיו בימי המעלות החלוק לא ראתה והחזירתה לה ונמצא בו כתם תולה בה והיא טהורה אע"י דחשת בימי שאה לא ראתה תולין לומר מדמים ראשונים נתלכלכו בשרה ובגדיה ולכלכו חלוק זה מה שאין כן בישראלית רבנות ישראל רגילין לנקות בשרן ובגדיהם מדמים וכתמים אפילו אין ברעתן למכול והוא הדיון אם ברקתו והשאלית' להן ואחר כך לבשתה היא ומצאה בו כתם שתולת בהן ואפילו היא בספירת ז' נקיים שלה ולקמן בסיומן קצו יתבאר דב' ימים הראשונים של ז' נקיים אין מקלין בכתמים לתלות בדבר אחר ע"ש סעיף י' ובגדיה שלא ראתה מעולם אף על פי שהגיע זמנה לראות או שלא הגיע זמנה לראות וראתה פעם או שתיים אינה תולה בה בלום שחרי אין דמים מצויין בה :

מב השאלית' לקטנה שלא ראתה מעולם ולבשתה קטנה זו לאחר שנבעלה קודם שהיית' חמכה או שהשאלית' לנערה שלא ראתה מעולם ולבשתה בתוך ד' לילות לבעלתה תולה בהן וטהורה אפילו בזמן החוץ שאין נותנין לבתולה לא בעלת מצוה בלב' והרי היא מקלקלה בתלייתה בה אפילו חכי תולה בה לפי שעכשיו דמים מצויין בה וכן אם השאלית' ליושבת על דם טהור פירוש שהוא בימי דם טהור שלה אף על פי שעכשיו אינה שופעת דם תולה בה לא

מג השאלית' לאשה הטמאה משום כתם אינה תולה בה בין שחיא יושבת כבר על הכתם קודם שאלה בין שראתה כתם בחלוק אחר לאחר ששאלה את זה אין תולות זו בזו ולא זו בזו לפי שאין ידוע כבידור לבעלת הכתם שהכתם יצא ממנה ושתייהן צריכו' לחוש לזה הכת' וכל שכן אם השאלית' לטהור' חזור ולבשתו ששתייהן צריכות לחוש לו :

מד פעמים שהיא תולה בעצמה כעיר כגון שלבשה חלוק בימי נדותה ופשטתו ולא ברקתו ואחר כך חזרה ולבשה אורתי בימי מהרתה ונמצא בו כתם תולה שבימי נדותה היא :

מה לבשה חלוק קודם שהייתה מעובר' ופשטתו ולא ברקתו ואח' שנתעברה חזרה ולבשתה בלא ברקה ומצאה עליו כתם תולה בלבישת הימים שלא הייתה עוברת שאו היו הדמים מצויין בה ועכשיו היא מסולקת דמים וכן המנקה תולה בעצמה בימי הליד' וימי טוהר כמו שתולה בחברתה וכן וקנה תולה בעצמה בימים שלא הייתה זקנה :

מו חלוק שלבשתו בימי נירתה ונתכבס וחזרה ולבשרו בזמן שהיא טהורה בלא ברקה ומצאה בו כתם אם נתכבס על ידי ישראלית ואינה בפנינו לשאול אותה אם ברקתו בשעת כיבוס אינה תולה בעצמה לומר שמימי נירותה היא דחוקה הכובסת ברקתו בשע' בביסה דסתם ישראלית בודקות חלוקין וסרינין בשעת כביסה אפילו אינן שלהן ואם היה בו כתם הייתה כובסתו ער שעבר ובודאי עכשיו הוא טמא ממנה ואם היא בפנינו ואומרת שלא ברקתו רחולה לומר שמתלה חיה ולא עבר על ידי הכיבוס ואם נתכבס על ידי שפחה או נכרית אפילו אינה לפנינו תולה לומר שמתלה חיה שאין דרך עפתי' ונכרית לראות אם יש שם כתם לכבסו ביותר ער שיעבדו ואם אפשר לעמוד על תבירור כגון שמכרת במראיתו אם מקריר דחיינו שנכנס לתוך חבנד בידוע שקודם כיבוס היה ואם מגליד דחיינו שאינו נכנס לתוך חבנד בידוע שאחר הכיבוס בא הכתם ואם אינה בקיאה בכך חוששת לחמיר וממאה דאף על פי שהוא דרבנן לא שייך לרחוץ לקולא ולטהר בספק כשאר ספיקא דרבנן . דכל ספק הנא כמיעוט חכרה אינו ספק שאם אין זה בקי ומכיר שמא יבא אחר ויכיר ויחברר דשלא ברין מיהרה ויהיה בה זילות דרבנן לכך לא מטהרין וצריכין לחשוש לחמרא :

מז לבשה חלוק חברוק לה ופשטתו וכבסתו והשאלית' לחברת' ונמצא עליו כתם אם מגליד כידוע שאחר הכיבול'א ומחשני' הוא והיא טמאה והראשונה טהורה ואם הוא מקריר בידוע שקודם הכיבוס היה ובהראשונה הוא והיא טהורה והראשונה טמאה ואם אינן יכולין לעמוד על הדבר שתיהן חוששות וממאות מספק ולא שייך כאן למיזל לקולא ממעמא דלעיל :

מח שתי נשים שלבשו חלוק אחד ונמצא בו כתם אם הוא מתחנור ולמטה לשתייהן שתייהן טמאות מספק ולא ידעין מאיזה מהן הוא ואם הוא למעלה מתחנור לשתייהן שתייהן טהורות ודיא מעלמא אתא היתה אחת ארוכה ואחת קצרה אם הוא מתחנור ולמטה לארוכה כל שכן שהוא מן החנור ולמטה לקצרה ושתייהן טמאות

משוך ואינן תקיפה באיש אומרים דתבא אף עגול סמא בכל שחו' דכיון שאין יבולק לתלות אלא ביריבה שהוא נופח חוי כמו נמצא על מטה ובכל ענין טמא אפילו בכל שהוא ואפילו לפי חיש אומרים שכתבתי לעיל סעיף ו' שאין חילוק בשיעור בתם בין נמצא על חלוקת או על בשרה דבתרוויחו אינה טמאה אלא כבגדים ועוד הכא מסתבר בין שגם קטנה עצמה בעד זה באותו מקום והיה ברזק לה שלא היה בו דם קודם שקטחה יש לחמיר יותר :

לו ברקה עצמה בעד שאינו ברזק לה אפי' הניחתו שמו' בתבחה ולמד ממצא עליו דם בין עגול בין משוך אינה טמאה אלא אם כן יש בו בגדים ועוד ובפחות מכאן תלינן במאכלות וטהור' כיון שלא היה ברזק לה מקודם לכן :

לז ברקה עצמה בעד שאינו ברזק לה וטחתו ביריבה ואחר כך נמצא עליו דם אפילו בגדים ועוד טהור רחוק לידה ספק ספקא שמא מן הירך שמא אינו מן הירך ואתל אינו מן הירך שמא מקודם לכן היה עליו חרס כיון שאינו ברזק לה מקודם לכן וכל שכן אם הניחתו אחר הברקה במקום שיש לתלות הכתם שטהו' הוא אפי' ביותר מבגדים ועוד אבל אם הניחתו במקום שאין שכיח דם אם הוה יותר מבגדים טמאה דליכא במאי לתלות :

לה איזה ער חכרוק לה כל שברקתו בין היא בין חברתה ולא נודע שנכתם בו כתם מצד אחר ולא העבירתי בשוק של שמה' ולא בצד המתעסקים בכתמים הרי זה כחוקת ברזק אכל ער בינוני שאינו בחוקת ברזק וגם אינו בחוקת שאינו ברזק כגון שנמלתו מבקום מצנע שדרכו של נשים להצניע ולהכין לחן סם עריהם ואינן כוליות אותן לשוק ולא מתעסקין בהם בכתמים על הרוב והיו הנקרא ער שאינו ברזק שנתבאר דינו בסעיף ל' ולו אכל אם לקחה חלק מן השוק ואינה יודעת ממי לקחתה או מן הנכרית או מן הישראלית או יודעת שמישראלית לקחתה ויאונה יודעת אם היא נדה או טהורה או ביוצא בזה או שקטחה בעד המזדמן לה בבית ומצאה עליו דם אפילו ביותר מבגדים ועוד תולה בו וטוהרה :

לט אין האשה טמאה משום כתם שמצאה בחלוקה אלא אם כן היה ברזק לה קודם שלבשתה אבל אם לקחה חלוק מן השוק אפילו יודעת ממי לקחתה ולבשתה בלא ברקה ומצאה בו כתם אפילו ביותר מבגדים ועוד אינה צריכה לשאול אות' שלקחתה ממנה אם היה בו דם או לא אלא מסתמא היא טהורה שאני אומר כבר היה כתם זה בחלוק זה כמו שכבר ידעת שהכתמים מדבריהם והולכין בהן לחקל :

מ אשה שברקה חלוק ופשטתו ומצאה טהור והשאלית' לחברתה ולבשה אותו ומצאה בו כתם הראשונה טהורה ורשנייה טמאה דבריקת חברתה כבריקת עצמה וצריכה היא לסמוך עליה לחיובא לשמאות את עצמה דכהלוק חברוק לה הוא :

מא לבשה חלוקת חברוק לה ופשטתו ולא ברקתו והשאלית' לישראלית נדה והחזירתה לה ומצאה בו כתם רחולה כה אכל לישראלית שאינה נדה אף על פי שגם היא לא ברקתו והחזירתה לה ומצאה בו כתם אינה יכולה לתלות בה כי חברתה האמר אדרבה הוא מסך מכל מקום ישארו שתיהן בספק ושתייהן חוששין לו כמו שיתבאר עוד סעיף מג' וכן אם השאלית' לע' שהגיע זמנה לראות וראתה פעם אחת אף על פי שעכשיו בימי המעלות החלוק לא ראתה והחזירתה לה ונמצא בו כתם תולה בה והיא טהורה אע"י דחשת בימי שאה לא ראתה תולין לומר מדמים ראשונים נתלכלכו בשרה ובגדיה ולכלכו חלוק זה מה שאין כן בישראלית רבנות ישראל רגילין לנקות בשרן ובגדיהם מדמים וכתמים אפילו אין ברעתן למכול והוא הדיון אם ברקתו והשאלית' להן ואחר כך לבשתה היא ומצאה בו כתם שתולת בהן ואפילו היא בספירת ז' נקיים שלה ולקמן בסיומן קצו יתבאר דב' ימים הראשונים של ז' נקיים אין מקלין בכתמים לתלות בדבר אחר ע"ש סעיף י' ובגדיה שלא ראתה מעולם אף על פי שהגיע זמנה לראות או שלא הגיע זמנה לראות וראתה פעם או שתיים אינה תולה בה בלום שחרי אין דמים מצויין בה :

מב השאלית' לקטנה שלא ראתה מעולם ולבשתה קטנה זו לאחר שנבעלה קודם שהיית' חמכה או שהשאלית' לנערה שלא ראתה מעולם ולבשתה בתוך ד' לילות לבעלתה תולה בהן וטהורה אפילו בזמן החוץ שאין נותנין לבתולה לא בעלת מצוה בלב' והרי היא מקלקלה בתלייתה בה אפילו חכי תולה בה לפי שעכשיו דמים מצויין בה וכן אם השאלית' ליושבת על דם טהור פירוש שהוא בימי דם טהור שלה אף על פי שעכשיו אינה שופעת דם תולה בה לא

לבוש עטרת זהב הלכות נדה סימן קצא

שלא היתה עופרה וכן מניקה וקנתה וטהורה ואם היו כולן שוות מניקו או זקנות או אחת זקנה ואחת מניק' און תולות זו בזו היו שלשתן ערות ושוכבו על הכמה או יושבות על הספסל כאחת ונמצא דם תחת אחת מהן אפילו תחת האמצעית היא טמאה והאחרו כיון שכל אחת מכות מקומה אותה שתאמ' בריא לי שלא באתי למקום שנמצא הדם טהור ואם נמצא ביניהן השתים שנמצא ביניהן טמאות והאחרו טהורות ואם עלו דרך החיצונה ונמצא תחת החיצונה כולן טמאות דשכב' דרך עלייתן נטף מהן והרי כולן עלו דרך כן תחת האמצעית אמצעית ופנימית טמאו והחיצונה טהור שהרי לא עברה שם תחת הפנימי היא לברה טמאה ושתיים החיצונות טהורות ואם היה להן עסק לצד פנים שררכן לקרב לצד הפנימי כגון שהן טוחנות בריחי' אף על פי שנמצא דם תחת הפנימית כולן טמאו שכולן דוהקות ליכנס להתקרב למעמד הפנימית להתקרב לריחים ולא ידעין מהי מנייהו נפל' ואם נמצא תחת החיצונה היא טמאה ופנימית טהורה שאין פנימי דוחק' לבא לצד החיצונה נמצא ביניהם השתים שנמצא ביניהן טמאות :

נב

הא דאמרינן נמצא דם בחלוק או במטת או בספסל שכולן טמאו אם נתעסקה אחת בכתמים כולן טהורות שהאחרות תולת' כה והיא תולה בכתמים :

נב

אין בכתמים משום וכת כיצד נמצא כתם ברה' אפילו ג' פעמים לא אמרינן משום זה שכן נמצא כתם בכל רה' רה' דה' ל' שייך ולא קבעו ולא עוקרתו חוץ מכתמי ער הכרוק לה שהיא מקנחת בז' גופה והם מטמאים בכל שהו כמו בראיית עצמה והות ליה בראיית לכל דבר שהרי אנו רואין שביום זה יצא דם מגופה ג' פעמים וזה הוא וסרה :

קצא

דין אשה שמצאה כתם נדה שתורה זכו סעיף אחר :

א

אשה שחשתינה מים ויצא ממנה דם בתוך החשתנה עם מי הרגלים בין שהשתינה והיא עומדת בין שהשתינה והיא יושבת הרי זו טהורה ואפילו הרגישת בגופה ונדעוזה אינה חושש' שהרגיש' זו הרגשת מי רגליה היא ואין מי רגלים באין מן המקור למיכר' ודאי גם הדם אינו בא מן המקור לא במקום שיוצאין משם המי רגלים ומכה יש לה שם במקום יציאת המי רגלים ומשם יוצא הדם מן ההלחולית אצ' מן הכוליא' ויא' שאין להתיר אלא ביושבת ומשתנת ש' יש למי רגלי' פתח פתוח לצאת בריחה ואינם חוזרים לצד המקור שיבא משם הדם ובודאי הדם הזה במקום מי הרגלים בא וכמו שאמרנו אבל אם היא עומד ומשתנת או אם הקשת' היא מקלה לתוך הספל ונמצא שם דם בספל טהורה שכיון שהיא מקלחת הרי ודאי היה רחמה פרוצה לרווחת ויהיה מקום ריח למי הרגלים לצא ולא חזרו לצד המקור ובודאי הדם הזה גם הוא במקום מי הרגלי' יצא ממכה שיש לה שם ז' היא שותתת שאין חמי רגלי' שותתין אלא על שפת הספל ונמצא שם דם טמאה רכיון שהיא שותתת הרי' לא נפתח רחמה ומתוך שכינת הרחם צר לא יוכלו המי רגלים לצאת בריחה וחוזרין ודוחקים לצד המקור ומביאין משם דם אבל ביושבת אפילו בשותתת טהורה דכיון שהיא יושבת ודאי נפתח רחמה ויצאו המי רגלים בריחה ומה ששותתת אינו אלא מפני שאינה משתנת בגבורה ולא באו המי רגלים למקור והדם מן המכה יצא' ויא' דבשותתת בכל ענין אפילו ביושבת וכן בעובד' בכל ענין טמאה אפילו במקלחת שכיון שהיא עומדת ודאי רחמה צר ומתוך שיוצאין המי רגלים בקילו' אינו אלא מפני שהיא משתנת ככה וגבורת אבל אף על פי כן מתוך שרחמה צר חזרו המי רגלים למקור והביאו משם הדם והרי אין כאן היתר אלא ביושבת ומקלחת דאיכא דררת' לשיכותא וגם בזה לא התירו אלא כשנמצא הדם רחוק הספל שאם ודאי ינא הדם עם קילוח מי הרגלים ומקום מי הרגלים בא אבל אם נמצא הדם על שפת הספל הרי היא טמאה אף על פי שישיב ויצאו המי רגלים בקילוח חיישינן שמה אחר שפסק הקילוח יצא הדם מן המקור ונטף על שפת הספל שאם בתוך הקילוח יצא היה לו להיות בתוך הספל ולכך היא טמאה והכי נהוג להקרא כלישנא בתרא וכל זה מירוש' דוקא בספל שהיא לברה משתנת לטם שירדע שהדם כמנה הוא לא דמספקינן בו אם מן המקור אם מצ' שבמקום מי רגלי' אבל אם נמצא בספל שהאיש והאשה שניהם הטיל' שם מים בכל ענין היא טהורה דט' הוא ספק' האיש ספק' האשה ואם תימצי לומר כן האשה שבה לא מן המקור באו אלא ממכה שיש לה במקום מי הרגלי' לפיכך טהורה בכל ענין וכן אשה שרגילה לראות דם בפי רגליה ומרגשת

טמאות ואם הוא מתחזק ולמטה לקצרה ולארובה הוא למעלה מן החגור קצרה טמאה וארובה טהורה במה דברים אמורי' בשלא פשטו אותו כלילה לכסות בו אבל אם פשטוהו וכסו בו את ראשו שרתיהן טמאות שכלילה מתגרנד ובא תחתיהן כסתה אחת מהן כן את ראשה ולא תשנייה אותה שכיסתה בו את ראשה טמאה וחכרתה טהור' אף על פי שהיא לשתיהן למטח מן החגור תלינן יותר בראיית לילה בבראיית יום מפני שאם היתה רואה ביום היתה מדגשת לפיכך תלינן באותה שכסתה בו כלילה דאמרינן שהיא ראתה בשינה ולא הרגיש :

מ

שלוש נשים שלבשו חלוק אחד או אחד או אחד כן נמצא עליו כתם או שישיבו על ספסל אחד או אחד כן נמצא עליו כתם כולן טמאות והוא הספסל מדבר שמקבל טמאה שאם אינו מקבל טמאה כבר אמרנו שאינה מטמא בכתמים במה דברים אמורי' בזמן שכולן שוות לראייה אבל אם היתה אחת מהן ראויה לראוי יותר מחברתה כגון שהיא ילדה וראתה כבר ואינה מעוברת או מניקה וחברתה היא זקנה או מעוברת או מניקה או שלא ראתה דם מימי אף על פי שבשואת היא אותה שאינה ראויה לראות תולה בראייה :

נ

שלוש נשים שישנות במטת אחת ומשילכות שרגליהן מעורות זו בזו ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות ואם אינן בשולכות זו בזו ונמצא דם תחת האמצעית כולן טמאות שכן דרך במגד' כשהם ישנות שהם דוחקות זו את זו בשינה ונכנסת האחת למקומה של חברתה ואין ידוע מאיזה מהן בא הדם במה דברים אמורים כשהן ישנות אבל אם הם נעורות אם אחת מהן אמר' בריא לי שלא באתי למקום הדם נאמנת וטהורה וכשהן ישנות ואין רגליהן משולבות נכב' ודם תחת הפנימית היא והאמצעית טמאה והחיצונה טהורה דלדוחק' האחת במקו' אחרת הסמוכה לה חיישינן אבל לדוחקא החיצונה למקום הפנימית דרך שתי מקומות כולי האי לא חיישינן אף על פי שכשהיא יצאה לברה כמטה בכל מקום שימצא דם היא טמאה אפילו כמטה גדולה מאד היינו כשאין שם אחרת עמה המונעת מהתנדוד הנה והנ' בשינה אבל הכא האחת מונעת את האחרת שלא רתוכל לדחוק דרך שתי מקומות וכן אם נמצא דם תחת החיצונה היא והאמצעית טמאה ותפנימית טהורה ברא' שתפנימית טהורה כשעלו דרך מרגלות המטה שלא עברה הפנימית על מקום מציאות הדם שתחת החיצונה אבל אם עלו כולן דרך החיצונה כולן טמאות אף הפנימית דשמא דרך עברתה נטף ממנו ונפל שם וזכני מילי שלא נמצא הדם על סרין העליון שמכסות בו אבל אם עלו על סרין העליון בין כך ובין כך כולן טמאות מפני שחוא עשו' לתת' צד אילך ואילך ואין ידוע מאי' מהן בא הדם :

נא

וכל מה שכתבנו בשני הסעיפים הסמוכים מיירי שלא ברקה שום אחת מהן או שברקו שלשתן ונמצאו טהורות דחששו' כולתו שוח ואין אחת מהן תוכל לתלות בחברתה אבל אם ברק אחת או שתיים ומצאו טהור הן טהורות והאחרת שלא ברקה טמאה שכולן תולות בה ואם אחר כך מיר ברקה גם השלישי ומצאה גם היא טהורה חזרו להיות כולן טמאות ואם מתחל' ברקה אחת ומצאו טמאה והאחרות לא ברקו האחרות שלא ברקו תולות בזו והן טהור' ואין צרכו לברו' שתולות בזו שמצאה טמאה וכל שכן אם ברקו שתיים ומצאו טמאה שהן טמאות והשלישית טהורה ואינה צריכה ברקה שהרי יש לה לתלות בשתיים שמצאו טמאה והא דתלינן באותה שמצאה טמאה למהר האחרות וכן הא דמשהרי' לאות' שמצאו טהורה דוקא שקנחה עצמ' בעד שבידה תכף לכציאת הדם אבל אם שהתה כרי' שיעוד בריקה דחיינו כרי' שתקנה בחורין ובסרקיין אין הבריק' מועלת לטמא למהר האחרות ולא לטהורה למהר עצמה דבטמאה למהר האחרות חיישינן שמא עכשיו הוא שראתה והדם הראשון מאחרת הוא ובטהור' למהר עצמה שמא ראתה ופסקה מלראות ונתקנה הליכוד בתוכה :

נב

במה דברים אמורים בשכולן שוות כגון כולן זקנות או שאר המסולקי' מדמים כגון עוברות ומניקות כו' כמו שיתבאר אצ' כולן ילדות אף על פי שאחת הניע וסתה ואחת לא הניע וסתה קרויין שוות ואין תולות זו בזו אבל אם אחת ראויה לראות יותר מחברתה שאינה ראויה תולה בראייה כיצד אחת זקנה שיעברו עליה שלשה ענות ולא באתה ואחת ילדה זקנה טהורה וילדה טמאה אחת מעובר' שהוכר עוברת ואחת שאינה מעוברת טהורה ושאינה מעוברת טמאה אחת בתולה רמים שלא ראתה מעולם ואחת שראתה שלא ראתה טהורה אפילו היא נשואת ושראתה טמאה אחת מניקה ואח' שאינה מניקה מניקה טהורה ושאינה מניקה טמאה וכשם שתולה בחברתה תולה בעצמה כיצד שאם לבשת חלוק בזמן שאינה עוברת ואחר כך לבשתו בזמן שהיא עוברת ונמצא עליו דם תולה ביימים הראשונים

בעילת מצוה ודוקא לכתחילה אבל בריעבד אין להחמיר אם נדק פעם אחת בתוך יומים וכל חתן ישאל לבלה קודם שיגענה אם שמרת ז' נקיים :

ג ואם קבעו יום סגובל לחופה וחכינו הכל לחופ' ונדמן שנרחת הנשואין אף על פי שכבר ישבה וספר ז' נקיים כהלכתן כשיחזור ויתפשרו לחזור ולתכין לחופ' יום אחד מוגבל צריכ' לחזו' ולישב ז' נקיי' אחרי' סמוך לזמן האחר אף על פי שברק' תמיד עצמה בימים שבנתיים לא מהני לעשות החופ' פתאום ולהבעל עד שתחזור ותספור ז' נקיים כהלכתן בראשונים כמו שכתבתי למעלה וגל' אפילו אם טרחלה כשהיה החופה מיום הראשון אחר שכתבנו לה ותתנו מיד וקבעו ליו' אחר מיוחד ומוגבל אפילו לא תרחיק' רקיום או יומים וכל שכן יותר אפילו הכי צריכת לחזור ולישב ז' נקיים אחרים שכיון שהסמיחה דעתה מצד הראשון חזר החיבור להתעורר פעם שנית סמוך לזמן האחרון ועוד גל' אפילו לא נרחח הזמן אלא נתחלף החתן וכמעשה שהיה שהעמידו את החופה וסירב החתן ולא רצה ללכת לחופה נחמת שלא השלימו לו נדונייתא ובאו מתוך כך לריב וקטט ובתוך כך אמרו לאח' שיחק הוא הנדוני' וילך תחת החופ' מיד ונתרצ' האח' ואמרו הרב לבלת ונתרצ' גם היא ומי' באות' שעת חולכי' לחופ' והכניסו לאות' החופ' המוכנ' ועובר הית' והכל כב' היא ישיב ז' נקיי' והית' מוכנ' לטובל באות' ליל' לחתן הראשון ואמרת' שיצריכ' לחזו' ולישב ז' נקיי' אחרים לחתן זה כי אמרת' נתחדש החתן נתחדש החמור והימים הראשונים יפלו ואין לתם עסק לזה החתן צריכ' שכעה נקיים מחדש נראה לי :

ד עבר וכנס תוך ז' הנקיי' אף על פי שאינ' אסור' לא משו' חשש שמא ראתה נחמת חיבור אפילו הכי אסור לו להתייחד עמה רכיון שלא בא על אשה זו מעול' חיישינן שמא יצרו תוקפו ויב' עלי' בטומאת' לא הוא ישן עם אנשי' והיא ישנ' עם נשים ואין חילוק בזה בין תח' לאח' ולא אמרינן דוקא באחד גזרו שאינו יודע מעמא דגזירה דשמא ראת' נחמת חיבור כו' יש לחוש אם נגלה לו הגזיר' לא תכנס באונו כי יאמר הא היא יודעת שלא ראת' ויקבל בגזירתנו אבל בתח' שידוע טעמא דגזיר' דשמא נחמת חיבור ראת' לא גזרו בית שלא להתייח' עמה שוראי ירחיק עצמו ממנ' משום האי טעמא וכן הוא דעת הרמבם לפי דברי מקצת מפרשי דבריו אבל אנו לא קל' הילכת' כזו'ת' בזה לא אפי' בתח' יש לחוש שמא יצרו תוקפו ואפי' בחתן שכנ' כלה מתור' ופרס' הכל' נרח' ממש קודם שבא עלי' ביא' ראשית גזרו שלא להתייחד עמה כיון שהיא וודאי נדה וקרוי' לבא ליד' היוב' ברת נחמת שיצרו תוקפו ואח' שבא עליה אפילו פעם אחת שוכ' היא כשאר נשים ומותר לו להתייח' עמה אפילו היא נדה ממש שאו אין יצרו תוקפו כיון שיש היתר' לאיסור' והוא כבר בא עלי' פעם אחת כבר נתקרה דעתו ויש אומרים כשנשאת' טהור' ולא בא עליה ופירס' נדה אינ' צריכ' שימור עוד כיון שכב' נתייחד עמה בעודה טהור' ולא בא עלי' הרי החגן דלא תקיף יצרו באש' זו לפי' לא חיישינן ליחוד דידי' דוודאי לא יעבור דחא לא תקיף יצרי' עלת' מכל מקום המחמיר בזה תבא עלי' ברכ' ואין חילו' בזה בין בחור' לאלמן או בתול' לאלמנ' וכל היכא דאמרינן שאסור' להתייחד עמו אסור' לתתייחד עמו ביום כמו בליל' דבתרווייהו איכא למיח' ומה שאמרו הוא ישן בין האנשים והיא ישנ' בין הנשים אין הכוונ' לומר שצריכין שניהם לא או קאמר או הוא ישן עם אנשים או היא ישנ' עם נשים אבל שני שמירות אינם צריכין ונחגין להשכיב קטן עם החתן וקטנ' עם הכלה וגם ביום אין מתייחדין בלא קטן או קטנ' כל זמן שלא בעל ואם אינם ישני' בחדר אחר אינם צריכין שימור כלל דלייחוד בחדר שאינו מיוחד לשניהם לא חיישינן :

ה מחזיר גרושתו צריכת לישב שבעה נקיים שאף על פי שבא עליה כבר כיון שנתגרש' והסיה' דעתה ממנו יש לחוש לחיבור חדש :

קצנ חזים בתולים ובו סעיף אחר :

א כבר ידעת שלא טמאה התורה דמים באשה אלא דם חבא מן המקור ולא שאר דמים וגם ידוע שכל אשה הנבעלת כבתולית יצא ממנה דם בתולים ואותו הדם אינו בא מן המקור רק מכה השרת בתולית וכן התורה טהור הוא אבל חכמים אסרוהו משום דואת דם נדה ממש אי נמי משום שמא נתערב בו דם מן המקור ואף על גב דגבי רואה דם נחמת תשמיש כשיש לה מכה באותו מקום תולה כמכ' ולא חיישינן שמא דם מן המקור נתערב בה וחכא הא אין לך מכה גדולה מזו הבא התמירו יותר מפני שאינו אלא לשעה ופעם אחת אבל גבי רואה

כאב כשעת שהיא מטלת מים בגזן בחגלי שקורין הדין וז' נדכת מור הרגלי' ויש להתיר בכל ענין דהא איכא ידים מוכחות שיש לה מכה המכאיב אות' כהטלת מי הרגלי' ומטת הדם יצא ואם מצאה הדם אח' הטלת מי רגליה כשמוקנת עצמה טהורה היא ולא אמרינן אם מן המכה בא היה לו לצאת בעת החטלה עם מי רגליה בשעת שהכאיב לה רכיון שמרגשת באב אמרינן ודאי באותו הפעם נתעורר תודעו' על ידי החטלה ולא פירש ממנ' לגמרי מיד ופסקו המים ונשא' בתוכה אך יש מחמירין שלא להתיר רק באשה שיש לה וסת' וזה נמצא שלא בשעת וסת' ומצריכין לה עוד בריק' דהיינו קודם שתשתין תברו' עצמ' הישב בחורין ובסקרין ואם לא תמצא דם תבנים אחר כך סוף נקי על המקור בפנים ותשתין ותקנה עצמה יפה יפה ממי רגליה ותצא המקור נקיית היא הוכחה גדולה שאין זה הדם מן המקור והכי נהוג ואם נדק' עצמה ג' פעמים בכי האי גוונא ומצאה המקור נקי מותרת אחר כך לבעל' בלא בדיקה שלא בשעת וסת' רחוקה דדם מכה הוא מאחר של' מצאה אותו רק אחר שהשתינה וכל זה דוקא שמרגשת כאב עם יציא' מי רגליה אבל אם אינה מרגשת כאב ובדקת עצמה אחר הטלתה מי רגליה ומצאה דם וראי' טמאה כיון שלא מצאה דם בתוך מי רגליה אבל אם מצאה דם תוך מי רגליה וגם על העד שברקה עצמה בו יש אוכרים שהיא טמאה שלא התירו רק דם שנמצא תוך מי רגליה שיצא עמהם שאותו ודאי מסקום מי הרגלים בא ולא מן המקור ועל הדרכי' שכתבתי למעלה אבל מה שנמצא על העד הוא בא מן המקור ושמא ייש' אומרים שגם בזה היא טהורה שמה שנמצא על העד אינו רק מה שנשא' מתמצית הדם שיצא עם המי רגלי' ויש להחמיר מיהו אינ' צריכ' לברוק אחר זה ואפילו אם חיתה רגליה לראות אם ברקה עצמה ג' פעמים ומצאה טהורה שוב אינה צריכת בדיקה ואם אינה רגילה לראות רק לפרקים אם הוא רך קבוע קובעת לה וסת' כשאר אשה הרואה בוכת בין וסת' שוה בין וסת' דילוגין ואם אינה מצאה דם אחר כך כשבודקת עצמה רק מצאה קרשין קרשין כמו חול וחצץ ארום ונמצא כוח גס כן כמי רגליה ובשעת וסת' או לפעמים אחר רואה דם ממש כשאר נשי' ואינה מצאה אותו החול ברם ראייתך רק אחר הטלת מי רגליה הרי זו טהורה וודאי אין זה דם ראייה אלא כמו חול ואבנים קטנים שדרך לתחור' כבוליא נחמת שום חולי או מכה עב' :

קצב דיני כלה הנכנסת לחופה ובו הסעיפים :

א אמרו חז"ל שכל אשה קטנה שתוכעים אותה להנשא היא רואה מעט דם נחמת תאות החמור ואינה מרגש' לפיכך אמרו כל אשה הנתבעת להנשא ותתפייסה צריכת לישב שבע' נקיים בין גדולה בין קטנה ואפילו ברקה עצמה בשעת תביעה ומצאה עצמה פתורה חיישינן שמא נחמת חיבור ראתה טפת דם כתרדל שלא חרגישה בו וגאבד ומנה חז' נקיים ממחרת יום תרביעה שאין יום ותביעה מן המגין שהרי מחזקינן לה בראות היום והיא צריכת שבעת ימים שלימים נקיים כמו שנתבאר טעמא לעיל שנהגין הנשי' עכשיו לחוש לתומרא דרכי' וירא לתחזיקם בולן כרוי' ובה גדולה ואם היו יום תביעה מן המגין לא היו שלמין ומיהו הקילו בזה כיון שאינה ודאי רואה ממש ואמרו שאינ' צריכ' הפסק במחר' שאף על פי של' ברקה ביום התביעה להפסיק במחרת אמרינן ודאי תפסיקה כי לא ראתה רק מעט ומנה מיום המחרת שבעה נקיים אבל בדיקה בתוך השבעה צריכת בכל יום רבכל יום חיישינן שמא תראה שכל שחדי' יות' קרובת לזמן החופ' לכת יותר תומת ומסתאות תדיר חיישינן שמא רגליה נחמת חיבור מיהו בריעבד אם לא ברקה עצמה רק פעם אחת תוך חז' סגו' וטובלת בליל שמיני וטהורה :

ב ושבעת ימים נקיים חללו שאמרו מעת שתבעה לינשא אין הכוונ' לומר משעה הראשונה שנעשו השידוכין לא אפילו הקידושין ולא נשאת לחופה אף על פי שהוא רחוק מזמן תניסו' אין שאין די לה בכך אלא כל שמתקרב לזמן החופה לבה יותר תומת לשיכך צריכין לחיות אלו ז' נקיים משעה שהיא סגבה ברעת' שתינשא בוודאי ומכני' עצמ' לחופ' שאו הוא מתחיל החיבור אף על פי של' נתקדשה עדין אך יש לסמוך הטבילה סמוך לבעילת מצוה בכל מה שיכול שלא תראה נחמת חיבור בין הטבילה והבעילה ומנהגנו עכשיו לטובל הכלה בליל ד' אף על פי שלא תיבעל קודם מצואי שבת שכיון שבימי' שבנתי' מתעסקין עמה בחתנות' לא חיישינן לתאז' חיבור' באלו הימים אבל מכל מקום אין להרחיק הטבילה מן הבעילה יורר' מזה ואם לא תיבעל במצואי שבת יש לה לברוק עצמה בכל יום עד

לבוש עטרת זהב הלכות נדה סימן קצד

ס' ולאחר ס' דמעין אחד הוא אפ' הכי טמא שתתור שיהרתו והתור
 טמאתו כו' בדלעיל וצריך לפרוש מבעלה ליל פ'א אפילו אם אינ' רואת
 כרבת בנין טעמא לעיל כליל כ'א דוכר וכל זה הוא מן התור דין הולד'
 שלא בעת ספירת טהרת ימי הויכת אבל אשה שהיה זכה גדול ופסק'
 זיבתה והתחילה לספור שבעה ימי נקיים וילדה בתוך אותן שבעה ימי
 הנקיים דין אחר יש לה מן התור וה'זה כבר ידעת שהוב' צריך לספור
 בעת הפסקת זבת ז'ימים רצופ' שהם נקיים משום ראיות דם ביניהם וזו
 שילד' תוך ז'ימי הספיר' אם ראת' דם בליד' הרי סתרה ז'ימי ספירת ואינ'
 יכולה להיטהר מויכת' עד שתחזור ותספור ז'נקיים משום דם א' הליד'
 ואפילו דם חטוהר סותר שכן דרשו רול' כרבת' כ' דותה תמא שהיא
 מיותר דהוי ליה למכתב כימי נדה ולשתוק כאי דותה אלא לרבות
 כל זמן שהיא רוה פירש שרם זב ממנ' אפילו הוא דם טהור רוממ'
 לומר שאינו עולה לז'ימי נקיים של זכה כגון שאחר שבעה ימי הלידה
 ליכר או יד' לנקיבה חורה וראתה דם אף על פי שאותו הדם הוא דם
 טהור ומחבת אותו הדם לא היתה אסורה לבעלה כמו שאמרנו מפל'
 מקום ערין לא נקתה מרם זיבתה שראת' קודם הליד' שהרי ערין לא
 ספר' שבע' נקיי' רצופ' ואינ' יכול' לטבול עד שיפסקו כל דמיה ויהיה לת'
 ז'ימי רצופים נקיים מכל דם ואז תטהר ותטבול לבעלה מיהו אם לא
 ראתה דם בלידה אף על פי שנטמא טומא' שבע' לזכר ושבע' לנקיבת'
 מחמת הלידה כל זמן שלא תראה דם עולין לה אות' ח'ימים לספירת'
 שבעה ימי נקיים של הויכה וטובלת כליל ה' שאחר הליד' לזכ' ובליד'
 ט' שאחר הליד' לנקב' כמו שאר יולדת דהרי היו לה שבע' ימים נקיים
 מרם אח' הפסקת חויב' אף על פי שהם ימי טומא' מחמת עצמן שהרי הם
 ימי לידה אפילו הכי עולין לספירת הנקיי' מרבתי מזב' וספר' לה וגומר'
 ודרשו בו מזב' וספר' ולא מלידת' כלומר כיון שמהר מזב' סופרת' מיד'
 ואינ' צריך להמתין עד שיעברו ימי לידת' לא ימי לידה שאינ' רוא' בהן
 עולין לה לימי ספירת' של חויב' אף על פי שהי' טמא' משום הלידה והו'
 דין יולדת בזב' מן התור והאידינא נשי רידן שהרמירו עליהן שאפילו
 רואות טפת דם כחרדל יושבות עליו שבעה נקיים כזכות גדולות ואינן
 מחלקות בין ימי נדה לימי זיבה כרי' שלא יבאו לטעות כמו שכתבנו
 למעל' וגם אנן קיימא לן כמאן דאמר שאי אפשר פתיחת הקבר בלא
 דם כלומר מסתמא כל היולדות רואות דם ואפילו לא ראינהו אמרינן
 שהיה דם ונאמר כל היולדות חשבוה יולדות בזב' וצריכות לספור
 שבעה נקיים נמצאת אומר שיוולדת זכר יושבת שבעה ימים לליד' וגם
 צריב' ז'נקיים לזיבת' והיולדת נקב' יושבת שבע' לליד' ושבעה נקיים
 לזיבת' ואלו ז'ימי הליד' לזכר וחיד' לנקיב' אם לא ראתה בהן עולין גם
 לספירת ז'נקיים של ספירת חויב' ואם שלמו הז'נקיי בתוך הי' ימים של
 לידת הנקיב' הרי זו אסור' עד ליל ט' ואם טבלה קודם לכן לא עלתה
 לה טביל' שאף על פי שנקת' מן חויב' ערין היא טמאה לידה ול' אחר
 שכלו ז' לזכר ויד' לנקיב' עם השבע' נקיים טובלת ומותרת לבעל' כל זמן
 שלא תראה זאם אחר כך תחזור ותראה אפ' טפת דם כחרדל הרי זו
 טמא' אפ' תוך ל' יום של ימי טהור לזכר או תוך ס' יום של ימי טהור
 לנקב' שאותו הדם הוא טהור מן התור ואינו נהנין לאסור שכן פ'טש
 המנהג כבר בכל ישראל שאין כותלין על דם טהור ודינו כשאר דם
 לכל דבר ותשב עליו שבעה הנקיי' כרי' שלא יבאו הנשי' לטעו' ולהקל'
 גם ברם נידות ויש מקומות שנהגות הנשים שאין מטבלות כלל תוך
 ארבעים לזכר ושבע' לנקיב' כי מפני שהוא כל כך קרוב ללידת הדמים
 מצוי' בהן וחוששו טמא יראו ולא ירנישו וחששא רחוקה היא זו דהא
 אפילו אם יראו ולא ירנישו מה בכך דם טהור הוא מן התורה מידה
 במקום שנהגו להחמיר נהגו אין לחתיד להם שלא יבאו להקל כנדרות
 כיון שכבר חודגלו להחמיר ואתה בא לחקל להם יקולו ויורגו אבל
 במקום שאין מנהג אין להחמיר כלל רק מיד שתפסקו מראות אפילו
 בתוך שבעה לזכר תספור שבעה נקיים ותטבול ולנקיב' אם תפסו תוך
 היד' וגם תספור שבע' נקיים ושלמו קודם כלות היד' תסתין עד ליל ט'
 ותטבול ומותר לבעלה ואם לא שלמו חשבעה נקיים עד אחר היד'
 תטבול ככר' שבע' ימים הנקיים ותטבול :

ב אין חאשה טמאה לידה עד שינמר צורת חולד דכתיב וילדה
 ואין נקרא וילדה אלא כשתלד צורת ולר' נמר וקיים לה לחול'
 שאין צורת חולד נגברת בבטן כפחות מבא' יום בין לזכר בין לנקבת'
 לפיכך אשת המפלת אם יודעת בכירור שהפילת תוך הזמן הזה הרי
 היא טהורה מטומאת לידה אבל טמאה היא טמאה נדה אפילו ל'
 ראתה דם מפני שאי אפשר לפתיחת קבר בלא דם זכ' כאי נפקות'
 יש בדבר לרידן שאנו נוהגין לעולם חומרא דר' זירא שצריכה שבעה
 נקיים מה הפרש יש בין אם היא טמאה משום לידה לטמא' משום נדת
 הפרש

ב אין חאשה טמאה לידה עד שינמר צורת חולד דכתיב וילדה
 ואין נקרא וילדה אלא כשתלד צורת ולר' נמר וקיים לה לחול'
 שאין צורת חולד נגברת בבטן כפחות מבא' יום בין לזכר בין לנקבת'
 לפיכך אשת המפלת אם יודעת בכירור שהפילת תוך הזמן הזה הרי
 היא טהורה מטומאת לידה אבל טמאה היא טמאה נדה אפילו ל'
 ראתה דם מפני שאי אפשר לפתיחת קבר בלא דם זכ' כאי נפקות'
 יש בדבר לרידן שאנו נוהגין לעולם חומרא דר' זירא שצריכה שבעה
 נקיים מה הפרש יש בין אם היא טמאה משום לידה לטמא' משום נדת
 הפרש

רואה דם מחמת תשמיש ויש לה מכה היה אפשר לכא שתיאם לעולם
 על בעלה ותתענן אם היו חוששין לעירור דם מן המקול' לא רצו להתמיר
 שם כל כך לפיכך אמרו הכונס את הכתולה בין קטנה בין בוגר' בועל'
 בעילת מצוה ופורש ממנה מיד מיהו אותה בעילה גומר כדרכו ואפילו
 היה דם שותת ויורד כתחלת הבעילה אינו צריך לפרוש ממנו ואף על
 פי שהשיר התוליס וגם אינו צריך לנעק צפורניו בקרקע עד שימדת'
 והאכר כמו שאמרנו נבי משמש עם תתורה ואמרה נטמאתי דהתם
 הרם הוא דם נדת דאורייתא אבל הכא דם בתולי הוא וטהור הוג' מן
 התורה לפיכך גומר בעילתו כדרכו ופורש מיד אחר גמר כל הבעילה
 מן הכטה ואפילו היא קטנה שלא הגיע זמנה לראות ול' ראתה
 מעולם אפילו הכי צריך לפרוש הימנה משם ואילך כמו מן הנד' שהרי
 וודאי ראתה דם בתולי' על ידי הבעילה שאי אפשר להכורה בלא דם
 ואפילו בדקה עצמה ולא מצאה דם טמאה ואפילו בוגרת שכבר בלו
 בתולי' זכר' ולא מצאה דם אפילו הכי טמאה דחיישינן שמא ראתה
 טיפת דם כחרדל וחפהו שכבת זרע במת דברים אמורים שבא עליה
 ביאה גמור' או צריך לפרוש הימנה כמו מנידת גמור' שיתבאר לקמן
 בעה אפילו לא ראתה דם בתולי' דשמא חיפהו שכב' זרע אבל אם לא
 בא עליה ביאה נכור' לא הערה בת ולא ראתה דם נוהגין להקל ואין
 פורשין ממנה ולא חיישינן כזה שמא ראתה מיהו כל בעל נפש יחוש
 לעצמו שלא לשחוק בתינוקות ואחר שבעל ביאה גמור' חרי' היא כנר'
 גמור' וצריך לנהוג עצמה כנדה גמור' דחיינו שצריכ' להפסיק בטהרת
 ותברוק עצמה כל שבעה בכל יום ולא תתחיל למנות שבעה נקיים עד
 יום חמשה לשימושה כמו שיתבא' טעמא לקמן בסימן קצו בעה' ונהג'
 עמה בכל דיני נדה לענין הרחקה אלא שגדה גמור' אסרו לו לישן על
 מטתה אפילו כשהיא אינה במטת כרי' שלא יבא לידה הרגל עכיר' כמו
 שיתבאר בעה' וכוז' כיון שאינ' אסור' מן התור הקילו בה וחתירו לו לישן
 כאות' מטת לאחר שעמדה כאצלו ואפילו בסדין שהם עורנו עליו :

קצד דיני יולדת ומפלת ובו יד סעיפים:

א יולדת טמאה כנדה אפילו לא ראתה דם דכתיב אשת כי תוריע
 וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה תמט' שפירשו
 כסדר כל טומאה האמור' בנדר' מטמא לידה ואפילו נפתח הקבר
 בלא דם ראי דוקא כנפתח הקבר כדם כלומר שראתה דם כלילה אם
 כן וטמא' שבע' ימים למח' ל' כיון דכת' כימי נדת דותה וגומ' שפירשו
 כסדר' טמא' האמור' בנדר' כו' ממיל' הוה ידעינן דטמא' שבע' ימי' כנר' שכב'
 כתי' בנדה שראתה דם שטמא' שבעת ימי ואכ' וטמא' שבע' ימי רחב' למח'
 ל' אלא לומר לך כיון שילדה צורת ולד אף על גב שלא ראת' דם חרי'
 היא טמאה שבעת ימים בין יולדת ולד חי או ולד מת ואפילו נפל דבלידת'
 תלה רחמנא וכל שתלד צורת ולד וילד' קרינן בה וטמא' שבעת ימים
 וטובלה כליל שמנה אפילו היא שופעת דם כל שבעה ומתוך שבעה
 לאחר שבעה שחכל דם אחר הוא וממעין אחר בא אפילו הכי טובלת
 כליל שמנה אפילו בעודה שופעת וטהורה וכל ל' ימים שאח' השבעה
 של הלידה מותרת מן התור לטמש עם בעלה אף על פי שרוא' בהן דם
 שכן אמרה התור בפירוש ושלש' יום ושלשת ימים תשב כרמי טהרה
 שפירשו אף על פי שרוא' דם טהור היא ולאח' שלשת ושלש' ימי' אסור'
 לטמש אם עורה שופעת דם ואפילו אם שופעת מתוך ל' לאחר ל' שחכל
 דם אחר הוא וממעין אחר בא אפילו הכי טמאה ואסור' לטמש
 דחורה לאיסור' כשאר נשי' דמעין אחד התורה שיהרתו ותתור' טמאתו
 שבעה תראשוני לליד' טמאתו ולאח' כל שלשה ושלשים מיהרתו וכן
 בתוך שלשה ושלשים מיהרתו ולאחר ל' חזרה להיות כשאר נשיים
 וטמאה אם רואה ליל מא' מיום הליד' צריכ' לפרוש מבעל' בין רואה בין
 אינה רוא' רכשתיא רואה אסור' לטמש מן התור שהרי חור' להיו' כשא'
 נשים ואם אינה רוא' צריכ' לפרוש מרובגן דמתוך שחורגל' לטמש כל
 ימי הטוהר ואפי' ראת' חיישינן שמא גם עתה תרא' ולא ארעית' וטמא'
 לכן יודענה בעלת שהוא פורש ממנה לילה זו בשביל שכלו ימי טהור'
 שלח' ותרע לזוה' מבאן ואילך' והיולדו נקבה טמאה יד' ואפילו נפתח
 הקבר בלא דם שכן כתיב בפ' ואם נקבה תלד וטמאה שבעים כנדה'
 וסברא הוא דמסמעותי דהאי וטמא' שבע' ימים נקיב' משמעותו הוא כמו
 וטמא' שבעת ימים דוכר וזוכר כבר הוכחנו דאפילו נפתח הקבר בלא
 דם מיירי ה' שבעים. דנקב' אפילו לא ראתה דם טמא' יד' וטובלת ליל ט'
 ומותרת כל כ' יום שאחריהם אפילו היא שופעת מתוך יד' לאחר יד'
 דכתיב ושישים יום ושישת ימים תשב על דמי טהור' כלומר אעפי' שרוא'
 בהם טהור' היא ולאחר ס' יום אסור' לטמש אפילו היא שופעת מתוך

יורה דעה הלכות נדה סימן קצח

ענ

לולד אחד דכעין שהיא קשורה בה ודאי בתוכה היתה מונחת ולכך דברמות בתמה היה ועוף אם חצי צורת פניו דוכת לאיס בשחי' וזכר אינה יושבת אלא לזכר הכי נמי אינה יושבת לא לזכר ואם איש קשור בו חוששין לולד אחר ואף על פי שיצא היא והרמו ככת אחת והואיל ואינה מתח בתוכה אמרינן כעין שאין דרך נשים ללדת דמות ברמת הית ועוף אלא צורת אדם ממש היישינן שמה בשליא זו ולד אחר של צורת אדם תיה ואף על פי שהנרמה היתה וזכר צריכה לבנות ימי טומאת של נקבה מספק בשביל השליא אפילו למאן דאמר דלרמו' בהמלכות ועוף זכר בחצי צורת פניו דומה לאדם אע"פ יושבת אלא לזכר אבל כבר כתבתי בסעיף ג' דאנו נוהגין דלעולם נותנין לה ימי טומאת של נקבה אפילו בדמות בהמה הית ועוף לברת :

ה תולדת טומטום ואטרורוניטס ככל דר מיניתי מספקין לה זכר אי נקבה ונותנין לה ימי טומאה של נקבה לחזקא :
ט הרגישה שהפילה ואינה יודעת מה כגון שעברה כנהר והפילה במים אפילו לא היתה כחוקת מעוברת הרי זה מטה לידת החוששת שכא נקבה היתה :

י מדרבנן האשה טמאה לידה מיד שיצא אבר אחד ואע"פ דבלא חכי היא טמאה נדה מן התורה דהא קיימא לן דאין אפש' לפתיה' קבר בלא דס אפילו לאבר אחד ממ' נס היא טמאה לידה וכי תימא אכ' מנ' שהיא טמאה לידה מדרבנן הנפקותא תתבא' כסעיף הספק בעת ומאימתי מונק לה ימי טומאת לידה מן התורה אם יצא הולד בדרבו דהיינו דרך ראשו כיד שתצא מדהתו בין הוא חי בין מת חשיב כילוד ואמו טמאה לידה מן התורה ואפי' נחתך אחר כך ויצא התכו' לתוכו' כבר הוא כילוד וטמאה לידה ואם יצא מחופך כגון שיצא דרך מרגליותיו אע"פ חשבו כילוד עד שיצא רוב הולד בין אם חי או מת ואם התרבו לחתכו ונחתך במיעוה יצא אבר אבר בין שיצא על סדר האבר' כגון שיצא תחלה הרגל ואחר כך השוק ואחר כך היד בין שיצא שלא על הסדר אינ' טמאה לידה עד שיצא רובו ואם יצא ראשו כולו כאחד אף על פי שהתחיל לצאת מחופך הרי זה כרובו ולא דוקא' שצריך שיצא לחץ מס' אלא משיצא חוץ לפרתדור החשוב כיצא לחץ לנמרי :

יא הוציא העובר את ידו וחתיר' הרי הוא כילוד ואינו טמאה לידה מדרבנן ואמכ' אקרא דכתיב ויהי בלדת' ותן יד אמה לידת יד קרומית לידה ולא דוקא יד אלא ה' רגל או שאר אבר היא טמאה מדרבנן וכת' במ' לדין דהיא טמאה לידה מדרבנן תואיל והיא טמאה נדה אפילו מן התורה דהא קיימא לן שאין פתיח' הקבר בלא דס אפי' לאברים איכא נפקותא כגון היבא שהוציא ידו או אבר או החזיר ולא ילדה עד אחר שבועים דאי משום נדה ריה שבועה והשתא מטמאין לה שבועיים משום לידה ומשום ספק נקבתה ואם שלמו לה ז' קו' תוך חיד' יום צריכה להסתין לטבילה עד ליל ט' ליציאת האכה :

יב היתה מקשת לילד ושבעו קולו של ולד חשוב כילוד שכיין שנסמע קולו אי אפשר שלא הוציא ראשו חוץ לפרתדור דבעודו בפנים כהוך מעי אבו או אפשר להשמע קולו :

יג הולדה תאומים ושתה ולד אחר חבירו כגון שיצא האם קודם שקיערת החמת והא אחר שקיערת החמת משיצא הראשון טמאה לידה אבל אין מונין ימי טומאה אלא משיצא האחרון ואם הראשון ניכר שהוא זכר והשני ניכר שהוא נקבה או שאינו ניכר השני הוח אס חזא זכר או נקבה מונה ימי טומאה לנקב' מספק משיצא השני דשמה נקבת היתה :

יד תלד' היצא דרך רופן אלא יצא דם לא דרך רופן אמו מחזרת מבל'ס כל יורה ומצרה ומנכה' טהורה מלידה דכתיב אשה כי תוריע וילדה ונומר הרי לא טמאת תהורה אלא עד שתלד במקום שמורתה ומנ' ומינכה דכתיב ואיש כי ישכב את אשת דת' ותלה אר' ערותה את מקרה הערת ונומר מלמד שאין אשת טמאה משום דות עד שיצא מציה דרך ערות ומלת דוח כולל נרס חכת שאין פורושו לא לשון דבר חזק מנופה וכל אס כן הקישא דתוריע וילדה למת לי דלד' גם כן בכלל דוח היא דתא כתיב ג' כימי נדה דתחת' חס' לא נצרכ' אלא ללידת יבישתא נל :

קצח דברים האסורים בזמן נדתה ובגין סעיפים :

א כל זמן שלא טבלה אשה מנדותה אין על פי שכתב ספרה אפילו שבעה נקיים עורפת בטומאתה כבו נדה גכורה כמו שיתבאר טעמא לקמן בעת סימן קצ"ל סיכך הייב כל אדם לפרוש מאשתו כל ימי

הפרש גדול יש ברבר אפילו לדין שאם היא טמאה משום לידה אס' לידה נקבה אפילו ספרה ז' נקיים צריכה להסתין מלמבול עד ליל ג' וכו' שאמרנו למעלה בסעיף א' ואם היא טמאה משום נדה כל ספורה שבעה נקיים טובלת מיד ואינה צריכה להסתין כלל :

ב אין האשה טמאה לידה אלא כשילדה צורת ולד אדם שכן הוא משמעות וילדה דסתם אשה הילדה וילדה צורת אדם לפיכך לא מבעיא הספלת כמין דגים ושרצים שאינה טמאה לידה מן התורה שאין אלו צורת שם ולד כלל שאפילו כמינם אין שייך לומו' עליהם לשון לידה אלא לשון שרצה אלא אפילו מפלת כמין בהקרה הית ועוף שבמינם נקראו ולדות האשה אינה טמאה בהם טומאה לידה שאין זה נקרא ולד לגבי אשה עד שיהא לפחות חצי צורת פניו דומה לאדם כגון תמצה ונבין אחר ועין אחד גלסת אחר ונבת חזק וכשהצי דפרצוף דומה לאדם אפילו כל שאר הגוף דומה לבהמה הרי ה' היא טמאה לידה לפי מה שהוא אס וזכר אס נקבה נקבה ואם הפנים הוא צורת אדם אף על פי שהמה המזונים דומין כשל בהמה הרי זה גלד וטמאה לידה ואם אין פניו כצורת פני אדם אף על פי שאר הגוף גוף אדם שלם וריו ורגליו ידי אדם ורגליו אדם אין זה ולד ואין אמו טמאה לידה והמפלת דמות נחיש יש אומרים אמו טמאה לידה מפני שגלגל עיניו ועגול כשל אדם ויש אומרים שאינה טמאה לידה דמת לי אס עיניו דומין לשל אדם וכל שאר האברים אינם דומין לשל אדם וכל זה מרין התורה אבל האידנא שאין אנו בקי' אין בצורת הולד בבולן חוששת לולד וטמאות לידה מספק ואפילו אם הוא גרסה לנו לודאי זכר לא מסכינן עלה וטמאינן לה טומאת נקבה וטמאה יד ונפקא מינה בזמן הוח כמו שאמרנו למעלה שאם כלו שבעה נקיים בתוך חיד' יום צריכה להסתין מלמבול עד ליל המשה עשר ללידתה ואם טבלה קודם ליל המשה עשר לא עלת לה טבילה וכן הדין ביולדות ספק צורת ולד שושטו אמוס דלאו ולד הוא הואיל ונבר' כענין שאינו ראוי לכריית גשמה כיון שושטו נברא סתום או שילדה בכה' שיש לה ב' גבין וכ' שדראות או חתכה וקרעוה' חיש בה עצם או יד או רגל או סנדל או שפי' או שליא בכלהו חוששין לולד ואף על פי שהיא לידה יבישתא בלא דס טמאה לידה מספק וצריכה להסתין בטבילה אחר שספרה שבעה ימי נקיים תוך יד' של נקבה עד ליל ט' מכת ספק טמא נקבה היא אבל לשאר ענייני טומאה ודס טהור אין נפקותא בזמן הוח שהרי אין אנו בתולין על דס טהור וכל אשה שרואת טפת דס אפילו בתרדל מצרכינן לה שבעה נקיים וקיימא לן בכל אלו שאין אפשר לפתיחת הקבר בלא דס :

ג ילדה ולד' ואחר כך הפילה שליא אין חוששין ממ' לולד אח' ואם היתה הראשון זכר אין מספקין בשליא זו לומו' שמה ולד אחר יש בה היתא נקבה ותמתין עד ליל ט' אלא תולין השליא בולד דחי שיצא ראשונה עד כ' יום שאפילו תפיל השליא אחר לידת הולד אפילו כ' יום תולין אותו בולד זה דחכי קים להו לחול שרדך השליא לשהות מלצאת אחר הולד אפילו עד כ' ימים ברא' בשילדה ולד של קיימ' תחלה דאז אפרינן הולד מתוך שהיה חי נגדו ונתרוצץ כבטרת וקרע את השליא שהיה מונח בתוכו ויצא תחלה וחש' ל' גשת' בתוכה ואפי' עד כ' יום יכולת לשהות אבל אם הפילה נפל תחלה אין תולין בו השליא שהפילה אחר כך דאמרינן אס היה הנפל שיצ' תחיל' מנתת בו השליא למת לא יצא השליא עמו מי קרע אותה הנפל אין בו כח לקרועה' לפי חוששין שמה ולד אחר הית בשליא זו ונימח ושמ' נקבת היתה ונותנין לה מספק ימי טומאה של נקבה מעת יציאת השליא :

ד ואם יצאה השליא תחילה אין תולין אותה בולד שתלד אחר כך שאם לומו' היתה זכר ניתן לה ימי טומאה חזר לא אמרינן דכי אפי' היתה תולד שילדה אחר כך חי ובריא שאין שייך לומו' שהוא היה מונח בשליא זו וקרעה' שאם כן הו' יוצא תחיל' כיון שנקרע וקרע השליא לא חושש' לשליא שמה הית בה נקבה ונותנין לה ימי טומאה של נקבה מעת יציאת השליא אף על פי שהולד שאחר כך הוא זכר יצתה מקצת שליא ביום א' ולא ננבר' יציאתה עד יום שני חוששת ללידה מיוס ראשון דחיישינן שמה לוב מיתוי הולד הית באורו מקצת שיצא ביום ראשון וחרי הוא כילוד וטמא משום לידה אפי' הית לידה יבישת דקיימא לן אין שליא בלא מקצת ולד אבל סימני חיד' יום של ספק נקבה אינה מונה אלא מיום שני דאיכא למיחש נמי דאיכא דשמה ביום ראשון לא יצא מן הולד אלא תמיעוט וחרכ' ביום שני יצא והיתה עיקר הלידה ביום שני לפיכך מונה ליום שני :

ה המפלת דמות בהמה הית ועוף באופן שהיתה טמאה לידה כגון אשת חצי צורת פניו דומה לאדם ושליא קשורה בה אין תוששין

לבוש עמרת זהב הלכות נדה סימן קצו

כבר על ידי אדם אחר או על ידה ושלא בפניו שכל זה דרך חבה הוא ויבאו לידי הרגל דבר אלא אם כן תעשה שום חיבר שעל ידי כך יהיו שניהם זוכרים כגון שתניחנו לפניו על השולחן ביד שמאל או תניחנו על הכר או חכמת ואפילו בימינה :

יא ואסורה להציע לו סתו בפניו ודוקא פריסת סדין והמכסת שהיא דרך חבה אבל הצעת הכרים והכסות שיש בו טורח אינה דרך חבה ושליא בפניו הכל מותר אפילו הוא יודע שהיא מצע' אותו שכל שלא בפניו אינו דרך חבה ואינו מבי' לידי הרגל דבר ואסורה ליצוק לו מים לרחוץ לו פניו ידיו ורגליו ואפילו יצונו נגעת בו ואפילו הם מים צוננים אפ' אסור :

יב וכשם שהיא אסורה למונ' לו כך הוא אסור למונ' לה ולא עוד אלא אפילו לשלוח לח' כוס של יין אסור משום דעי' כך נורוץ לכו ע' ל' כוס של ברכה ל' כוס של אחר אם הוא מיוחד לה אבל אם כולם שותים מכוס זה שתיא אינה אבתריהו ולית לן בה :

יג וכל אלו התחוקות צריך להרחיק בין בימי נידוהה ממש בין בימי ליבונה שהן כל ימי ספירת ואין חילוק בבלאול בין ראות ממש למדנאת כחם יש מקילין בימי ליבונה בענין אסור אכילת בקעה וראוי לחמיר :

יד אם הוא חולה ואשתו נדה מותר' לשמש לו אפ' למונ' לו אחר הכוס ולהשיטו לידו רק שתזה' ביותר בכל מה שתוכל' להח' מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת חכמת בפניו ואם אי אפשר לה לחזור בכך מותרת גם כאלו השתי מלאכות שכיח שהוא חולה ותשש' כזה ואין לחוש כל כך שיבאו לידי הרגל דבר התירו לה :

טו אבל אם היא חולה והיא נדה לפי מה שכתבתי סעיף ב' דנגיעת דאורייתא היא אפילו אין לו מי שימשנה אסור בעלה ליגע בה כדי לשבש' לה כגון לחקמה ולהשיכה לסמכה שמא יפייסנה ויבא עליה : ויא' דקל נגיעת דרבנן וקרא אסכתא בעלמא לפיכך אמרו שאם אין לה מי שימשנה וזולתו מותר בכל זמן נהגין אם צריכ' הרבה לכך :

טז ואם בעלה רופא אסור למשש' לה הרפק ולפי' היא דכסמך שמתירין לו שימשש' לה אם אין לה מי שימשנה וכן אנן נהגין אם צריכה הרבה לכך הנ' אם אין רופא אחר מותר לו למשש' לה הרפק כשרואין שיש סכנה בתוליה וכי' תים' אם רואין שיש סכנ' בחוליה' אפילו למאן דאמר נגיעת דאורייתא היא מותר משום פיקוח נפש לאור קושיא היא דהא אסור נדה היא באיסור אחת מן הערוב' בניה עריות הא אמרינן יהרג ואל יעבור אבל נהגין לחקל במקום שיש סכנת בלבוש התבלת בסימן פה כתבתי אם מותר לאשה נדה ליכנס לבית חכמת ולהתגלל :

קצו דין לבישת הליכה ובריכתה וכו' וג' סעיפים :

א אף על גב דקיימא לן בשאר שלי' דאפילו בסוף יום אמרינן מקצת היום ככולו לגבי זבתי' מילין מקרא ולא אמרינן בסוף היום מקצת היום ככולו כגון שפסקה מלרא' באמצע היום לא אמרינן שתספור אותו מקצת של סוף היום עד חלילה ליום אחד מן השבעות ימים נקיים ואחר כך תשלים עליו עוד ששה ימים לרשות ספירת הז' נקיים ותמכיל בליל שביעית לא אמרינן חכי' אלא אינה סופרת ז' נקיים רק מספרת יום שפסקה בו הלפינן לה מקרא חכי' הכי' וספרת לה שבעת ימים ואחר תמור והיא וספרת לה ספיר' אחת משמע כלום ספירה אחת של שבעה ימים נקיים צריכה אחר כל הזיכות ולא תהא שום שנתא זיבת ספסקת בין אלו השבעה ימים למכיל' לרצה רק יחיד כולם רצופי' נקיים מיכה אבל אם חיתה זיבת ספסקתך או השבעות ימים סותרת ספירת צריכה לספור שבעה נקיים אחרי' ונבי' זכ' אמרינן בגמרא כשם שזיבת סותרת ספירת' שבעה זכ' חובה דין אחד להם כך שכבת זרע סותרת השבעה ימים שאם ראה חוב קרי' תוך אלו השבעות ימים מותר גם כן ספירת הז' נקיים וילפינן לה גם כן מקרא מידוקש' חכתוב שכבת זרע ליבת דכתיב ואת תורת חוב ואשר רוצא ממנ' שכבת זרע ונוצר מה זיבת סותרת כראמין אף שכב' זרע סותר ומסיק בגמרא שאין סותרת השכבת זרע דומה לסותרת חובה דסתיד חייבת סותרת כל השבעה שאם חזר וראה זיבת תוך השבעה נקיי' כל הימים זראשונים שהיו נקיים יפלו וצריך לספור שבעת ימים נקיים אחרים דספירה אחת לכולם בעינן כראמין וסותרת השכבת זרע אע"פ סותרת רק יום אח' שאם ראה קרי' ביום השביעי אין צריך לספור עוד אלא יום אחד כנגד אותו היום וילפינן לה מקרא מדכתי' לספואה בה אין לך בה אלא

מי פוסקת' עד שתספור ותמכיל ואפילו שחתה זמן ארוך ולא שכלת' היא נשאת' בנדה עד שתמכיל ולא מתשמיש' לכה אסורה דפשיט' שהיו דבר שאסרה התורה בפירוש אלא בשום דבר לא יתקרב אליה אפילו ברכים אפ' מרגלים לעבירה כגון דברי שחוק וקלות ראש לא ידבר בהן עמ' וזו מדרבנן :

ב אבל ליגע בה אמור כן התורה דכתיב' ואשה כנרת טומאתה לא תקרב שהוא מיותר וכא' למד שלא יגיע בהן' ויש אומרי' דנגיעה נמי דרבנן וקרא אסכתא הוא לפיכך צריך אדם ליותר שלא יתקרב ולא ינשקנה ואפילו ברכים דברי' קלות ראש המביאי' לידי הרגל עבירה וקירוב הרעת לא יקרב אליה אבל מותר להתייחד עמ' דכיון שבא על' אשה זו אפילו פעם אחת יודע שעתידה לחזור להתירה לא תקיף ליה יצריה לכא' עליה בימי טומאתה ונגיעה בה אפילו באצבע קטנה אסורה ולא יושיט' מידו לידה שום דבר ולא יקבלנה מידה שבא יגע בשרה ואפילו על ידי זריקה מידו לידה או איפכא אסור :

ג ולא יאכל עכה על שולחן אחר אלא אם כן יש שום שינוי שזיכרנו שיהא פרוש מבנה כגון שיהא שום דבר מפסיק בין קערה שלו לקערה שלה להם או קנקן או שפירסו לה' או לו מפה בפני' עצמה שיאכל עליה וכל בי' כתיב' גזונ' ויא' הא דצריכין תפסק בין קערה שלו לקערה שלה היינו דוקא שגם בהירחה טהורה ואכלת' היא בקערה בפני' עצמה שאין כאן חיבר בימי טומאתה אלא על ידי תפסקת אבל אם כשהיא טהורה אוכלין בקערה אחת סגי עכשיו אם אכלת בקערה בפני' עצמה שיש חיבר גדול כזה ואינה צריכה דחיבר אחר וכן נהגין :

ד ולא ישתה הוא משידי' כוס ששתתה היא ממנה כדי שלא יבא ליתן לכו עליה ויבא לידי הרגל דבר ואם מפסיק ביניהם אדם אחר לשתות ממנה או שהורק אותו המשקה מכוס זה אל כוס אחר אפילו חוחר אחר כך לכוס ראשון לית לן בתכיון שנשתנה בהרקה אחרי' שתיית' ויש אומרים שאפילו לאכול משיורי' מאכל שלה אסור כמו שאסרו לשתות משיורי' כוס שלה רב' : ואם שתה היא והוא אינו יודע ובא הוא ורוצה לשתות מכוס שלה אינה צריכה לחגיד לו ולמונעו שלא ישתה שכיח שאינו יודע אינו נותן לכו עלי' ואם שתתה הוא מן הכוס והלכה לה אף על פי שהוא יודע שאת' ממנה יא' שמות' לו לשתות המותר דמאח' שכבר הלכה לה אין כאן הבה וכל זה דוקא שלא ישתה הוא אחריה כדי שלא יבא ליתן לכו עליה ויבא לידי הרגל דבר כמו שאמרנו אבל לשתות היא אחריו לית לן בה דאיתי' לא' סרגלא ליה :

ה ולא ישכ' במטה המיוחדת לה אפילו שלא בפניה משו' דהתור' איכא אפילו שלא בפניה ומצד ההרחק' יבא לידי הרגל עביר' :

ו ואין צריך לחבר' שלא יישן עמה במטה אפ' כל אחד בכבודו ואין נגעין זה בזה ואפילו יש לכל אחד מצע בפני' עצמו ואפילו אם שוכבים בב' מכות והמכות נוגעות זו בזו אסור ואסורין עד אפ' ליטב יתר על ספסל אחד שמתנררת ואינה מחוברת לכורחל סמוך קמתנררת יבאו לידי הרגל דבר ויש מתירין כשאדם יאחד יושב' ותפסיק ביניהם' וכן לא ילך עמה בעגלה אחת ובספי' אחת שמבי' גם כן לידי חבה במה דברים אמורים בשתולך עמה דרך שיגל כגון לנגות ופרדסים וכי' נאבא אכל חולך עמה מעיר לעיר לצרכיו מותר אף על פי שהוא ואשתו לברך על העגלה או על הספינה שאין זה דרך כשתולך ל' לצרכים שהיו אפילו בני' אדם נבריים דרכן להתקבץ ולשכור עגלה לילך בה מעיר לעיר לצרכם וזה איש ואשתו אפילו נדה וכלבד' שישבו בדרך שלא יגעו זה בזה :

ז ולא יסתכל אפילו בעקיבה ולא בכל המקומות שרגילין לחיות' כסוכן בה פני' שאלו המקומות מביאין אותו לידי הרחוק ביותר' ושם יבא לידי הרגל דבר אבל מותר לו להסתכל במקומות הגלויים שכח אף על פי שנחנה בראיית' אף על פי דכשאר אשה שהיא עליו קרה אפילו זה אסור שאנו אשתו דיצרי' לא תקיף עליה' ככ' דאפילו יודע שתתא מותרת לו לאחרי' זמן ולא יבא לידי עבירה :

ח וראוי לכל אשה שתתייחד לה בנשים מיוחד' לימי נידוה' שיהיו שניהם זוכרים תמיד שהיא נדה :

ט ובקשי' התירו להתקטט בימי נידוה' אלא כדי שלא תתנגח על בעלה :

י כל מלאכות שהאשה עשה לבעלה והנדה עושה לבעלה חזן ממינות' חכום שאסורה למונ' בפניו אבל שלא בפניו מותרת למחנת לו וכן אסורה להגיע לפניו על השולחן אפילו הוא כותב

יורה דעה הלכות נדה סימן קצו

עד

ברעבד אם כדק עצמה סמוך לבין השמשות ומצאה מחורח אף על פי שלא היתה תכונן אצלה כל בין השמשות סני ברעבד וכולה להחליל ספירה שבעה נקיים מיום המחרת:

ב זכיוס שפסקה מלראות ראמרינן שצריכה לבדק עצמה וכו' שאמרנו תלכש גם כן הלוק הכרוק לה שאין שום חסם כלל כדי שאם תמצא אחר כך בו חסם בידוע שכתבנו בא לה אחר ברקרת ומספור ספירתה כמו שיהבאר עוד וכן כלילה שאחר תבריקת תשיב סרינים נקיים וברוקים מכל כתמים וזכיוס המחרת תתחיל לספור שבעה נקיים ומנהג כשר הוא כשהיא פוסקת במחרת שתרחיק חליל לבגים אמנם אם לא רחצה חק פנים של מטה רי בכך וכן נתחנן ואין לספור רק בשעת הדחק כגון אשה התולכת כדרך ואין לה בגדים אחר תאכל לספור שבעה נקיים בלא רחיצה כלל רק בבדיקה ותחלוק ויהיה נקי וברוק מכל דם:

ד וככל יום משבעת ימי הספירה צריכה להיות בודקת לכתחילה פעמים בכל יום אחת שחדיית ואחת סמוך לבין השמשות מידו אפי' אם לא בדיקה בכל השבעה אלא פעם אחת לש בדיקה בני ראשון מן השבעה או בני השביעי או באחד מן האמצעיים מאחר שכדק בתוך זה מספרתם לנקי ולא הרגישה דם וספרה לה שבעת ימים קרינן בה ואוקמינן לה אחיקת נקיות ועלו לה כל השבעה לספור נקיים ותוכל לה ליל ח' הדהא מכל מקום קיימת וספרת לה וגומר תוך השבעה אבל אם לא בדיקה בכל השבעה רק בדיקה ביום שפסקה ולמחרתו מתחילת לספור לא בדיקה בכל שבעת ימי הספירה ואח"כ ביום השמיני לספירת חזרה ובדיקה ומצאה מחורח אין לה לא יום שמיני בלבד ומשלמת עליו שזו לא קיימה מצות ספירה שאין ספירה אלא ע"י בדיקה בתוך ימי הספירה ויש אומרים שצריכה שתברוק ביום ראשון מהשבעה וזכיוס השביעי ואין לחלק ובדיקה תהיה לאור היום ולא לאור חר' שאין חסם ניכר כל כך לאור חר' מיהו ברעבד אפילו אור חר' סני:

ה ואם בדיקה עצמה ביום שפסקה מלראות ומצא סמא או אפי' לא בדיקה כלל ביום שפסקה מלראות ובדיקה עצמה לאח שלשת או ארבע ימים ומצאה מחורח וזו בחוקת סמא ער עכשיו שברקרת ופסקה בבדיקה במחרת ואינה סופרת ולא ממחרת בדיקה זו ודלעולם אינה סופרת עד שתברוק אם פסקה ואז מונה למחרתו:

ו כל בדיקת אלו בין בדיקה הפסקה מחרת בין בדיקת כל שבעת לא תברוק לא בבגד שחור ולא כאחוס שאין חסם ניכר בהן והנהג כשאר צבעותן אין חסם ניכר בהן ואינה בודקת בהן לא בלבן בכל מקום לא תברוק בבגד פשתן חדש אפילו שהוא נקי ולכן מפני שהוא קשה ואינה מקנה יפה אלא צריך לחיות כגד פשתן לכן ישן שהוא נקי ורך או בצמר גפן או בצמר לבן נקי ורך ותבטינו באותו מקום בעומק לחדק ולסדק עד מקום שאכר התשמיש מנוע ותראה איש בו דם או שום מראה ארסימות אם לא אם יקשה בעינית מאד לתבניס כל כך בעומק בכל פעם לכל הפחות בדיקה של יום הפסקה מחרת ובדיקה של יום ראשון מהשבעה תחיינה באותו עומק עד מקום שאכר ותתשמיש מנוע ואם לא עשתה כן בבדיקת יום ראשון תעשה כן פעם אחת בבדיקת שאר הימים מיום ברעבד אם לא עשתה כן כלל רק שכתקת עצמה יפה בחורין ובסדקין בעומק כשיש בהן אף על פי שלא היתה למקום שהשמש רש סני לה אבל בקניוח בעלמא לא סני רק כמו שאמרנו בחורין ובסדקין היעבדו:

ז הסומא בודקת עצמה ומראת אותה לחיבתה:

ח החרשת בין שובעת האינה מדברת בגן מדברת ואינה שובעת וי' חרי היא בפקתה אבל אם אצת שימעת ואינה מדברת בן השמש או שגמרפה רעהה צריכה תול צריכות פקתה לבדוק אתה ולקבוע להן וסתות כרי שמוציאת סתותן לבעלתן וקבע להן וסתות חרי חן כשאר כל הנשים ואם לא תקבע להן וסתות חרות מכלל שנים יום של ששים עם שזו היא ענת ראייה לרוב הנשים האחר כך בודקת על ידי פקתה:

ט האשה שסרפת לבדוק בין ימים ספירתה מן ימים שלא באה בתוך חרי וזו משאכמת שת שנים יראת אלוים לבגדי פניה ומתשמש שלא תבא ליה ביאתה אף על פי שיש לה וסת קבוע אפס' שיבא לה דם אפילו שלא בשעת וסתה מיהו אם ישבה ולא בדיקה מין באותו בין צרצור חרי וזו בחוקת מחורח חר' מכשחא לרצאיה וסת חקבוע לת שחיא אסורת עד שמכרוק כמו שנתבאר לעיל סי' קכ"ד:

י צברה יוערת דילפינן מקרא שספירת כל השבעה נקיים צריכים שימור צופים ושלא תראה שום דם בתן שאם ראתה דם אפילו במקומו השביעי כפרה כל מימיה תראתה צריכה לפסק ממצאה ולחור

אלא מה שאמר בה כלומר מה שאמר בה בטומאת שכבת זרע כן סומר בספירתו פירוש מה שזמאתו אינו מטמא אלא יום אחד דרכי כתי' בפירו' בקרא שאינו טמא לא עד הערב כן הוא דין ספירתו שאינו סותר אלא יום אחד והשתא לנרון דרוך ילפינן אי אמרת בשלמא דיום שפוסקת בו אינו מן המצין רק מתחלת ספירת יום שפסקה בו היינו שאמר תורה דשכבת זרע יספור יום אחד מספור לכחירתו יום אחד כנגד זה היום אלא אי אמרת מקצת היום ככולו ויעלה לה יום שפוסקת בו למצין השבעה שכבת זרע דסותר יום אחד היכי פושכח לה והא מקצת היום ככולו ואם ראה קרי באמצע היום חרי יש עוד מקצת היום עד חלילה ואותו מקצת היום ישלים מצין והנקיים זה אין סבר כלל לומר דילכא קרא איירי כגון שראה קרי סמוך לשקיעת החמה דליכא אפי' מקצת היום אחר ראיית חקרי דלא איכפול כל הכתובים לרע' אחר ואמרין וזר' אימירי הכתוב בכל היום אימתי שראה קרי בו ביו יספור הספירה יום אחד ושמע מיניה דלא אמרי' נביז וכה סוף מקצת היום ככולו ולפיכך אמר גם כן דאפילו ראה זיכה ביום השביעי עצמו סותר דצריך שבעה נקיים אחר רצופים וכבר ידעת דנרות דרוך כולן רואות טוב וספק זכות הן ורוך זכות יש להן כמו שאמרנו כמה פעמים לפיכך קל שהשבעה ימים שהן סופרות אינן מתחילין אלא ממחרת יום שפסקה בו וכה משפטה אם תראה שני ימים או שלשה ימים ופסקה מלראות בודקת עצמה ביום שפסקה כדי שתמסק בטחור' שאף על גב שהרגישה שפסקו דמים פמ' צריכה לברוק כדי שתדע כודאי שלמסתם שעיינתה ותיא מהורה ובדיקה זו לכתחלה צריכה שתתיה סמוך לבין השמשות וכן נהגין לחובר' דאם תברוק קודם לכן שטא עדיין תראה עד התחלת בין השמשות שהוא ספק לילה של יום המחרת ואם תתחיל לספור ביום המחרת חרי מספור יום שפסקה בו בתוך ח' זאנו כבר אמרנו דיום שפסקה בו אינה מכלל השבעה וכל שכן אם תברוק לאחר התחלת בין השמשות שי' לחוש שטא ראתה בהתחלת בין השמשות וזהו ליה יום זה היום שפסקה כולפיכך לא תברוק עד סמוך לבין השמשות שתדע כודאי שפסקה בהתחלה ותתחיל לספור מיד בהכנסת בין השמשות שהוא ספק לילה יום המחרת והו' לכתחילה לחומר אבל ברעבד אפילו לא בדיקה עצמה רק בשחרית ומצאה עצמה סחורה ותתחיל לספור ביום המחרת סני בכך דכיון שמצאה מהורה בשחר' ולא הרגישה עוד אוקמינן לה אחיקת מיהו לעולם לימר אדם לתוך ביתו להחמי' לכתחלה ושתתא בודקת ביום הפסקה מחרת' בסוף דרוך למצוה מקום ושיחא שם כל בין השמשות ואח"כ תבטינו ומבד' בסוף וזו המצאה סחורה זו היא בדיקה המצויה בכל הספק שתר' כבירור שפסקו דמים מכל וכל שאפילו בין השמשות עצמה לא ראיתה יום אחרים שאם התחילו הקהל ערביית אף על פי שעוד היום צר' אצת יכולה שוב לברוק או ללבוש לבגים ולהתחיל למצת מים דמחרת דכיון שהתחילו הקהל להתחיל ערביית כבר עשר אותה שעת לילה והשביעין ליה כאילו הוא יום המחרת והוה ליה יום המחרת עם שפוסקת בו ואינו עולה לה ממנין השבעה ויש אומרים שמתר' ואפילו בדיקה שבת וחקל קבלו עליהם שבת אפילו כתי' מותרת שאף על פי שהקהל לא צוה שבת תא עינינו רואת דעדין יום הוא חרי' שיש והיא תתחיל לבדוק משם משבת לכתחלה נתחנן לחזור להסרא וברעבד אין לחוש בהצנת מקצת נשים שאם פסקה קודם ברכו מלראות האבצור' לראות חסם אדם חרי' יום ספירתה שכבד אמרנו שדבר זה סמך שפסקת אם בא הקהל אחר ברכו רק שחזר ער' יום ופסקת פוסקת בו ביום שפסקה שבודקת עצמה אפילו לכתחלה לאחר בדיקה ושתחלת לספור ממחרת שאומרת לא נעזרה מהעבד ראמרינן אין לחוש וכו' נמלא שנה וסת כדורי סדרטא ולי' שיקל שחזר ביה הנהג' כגון בבדיקה תורה למס' בן זקן אחר ואין לחלוק עליו דמנוח ותקין דזא עכ"ל:

ב מה שאמרנו שאם בדיקה עצמה שחרית ומצאה מחורח לא חרות ובדיקה סמוך לבין השמשות ותתחיל לספור שבעה נקיים וסני בצדף היינו דוקא כשמשכת ראיית הכבד שם ימים אכיל ששים ימים או סמקין לה אחיקת מחרת בבדיקת שחרית של יום שפסקת בו שחוק דזא כיון שכבר ראתה כל כך וראיתם מעט שאין צריך דובגשים לראות ויחור' מזה אבל אם לא ראתה אלא יום אחד בלבד ופסקת בו ביום ובדיקה עצמה מיד שחרית אחר חרי' איך אכיל חזון סת' למצאת סחורה ואח"כ בין השמשות לא בדיקה לא מחני ואינה סת' מלכתחלה ביום המחרת דכיון שזו זה הוא יום ראשון לפתיחת מעינה צנן דרכו שלמסתם מיד רק דרכו להיות נוכח ופתח כל העם שימור חזר' וכל אותו היום לפיכך צריכה לבדוק עצמה סמוך לבין השמשות וכמוך דרוך שזאת שם כל בין השמשות סן חקעם שכתבת' למעלה בסעי' א' מיהו

לבוש עמרת זהב הלכות טבילה סימן קצו

יום חמישי תברוק ותפסוק כבוד ולמחרתו ביום ששה תתחיל לסוּף
שבעה נקיים וכן נהגין במדינת אלו ואין לשנות ישישנים שנהגו
להחמיר עוד להמתין עד יום ולראייתו שהם ימי נדה שריטת כן
התורה אפילו רוחם כל ז' שטובלת בליל ה' ואחר כך סופר עוד שבעת
נקיים לזיבתה ואין מעמ קרבר זה דמסח נפשוך אם נדה היא כבר תגיע
זמנה לטבול בליל ה' ואם זכתה היא לפת לא תטבול בליל ה' מ'י' שפסק
מלראות ואחר ששה עונות שכתבנו והחמיר יחביר והפקיל ור'י
ונשכר לחקרים עצמו ולדבר פצוח :

יב אם טענה בניין יום אחד כגון שטבלה בליל שביעי ושמשח
בו בלילה צריכה להמתין ששה עונות שלימי אחר התשמיש
מעט לעת דחינו ארבע ימי'עם היום שטבלה בו מטום פליטת טבכת
זרע ואחר כך תבנה יום אחד נקי כגוד היום שהקדמת טבילה כמד
שכבר ידעת שאין פליטת ז' וסותר אלא יום אחד ואחכ תטבול ואף
על גב דעבשו לא היו הוי'ימים נקיים רצופי' לא אמרינן דבעינן רצופי'ן
אלא שלא תהא טומאת זיבה מפסיק ביניהם אבל טומאת קרי אינה
מבטלת ה' רצופים לא יום אחד ולפינן לה מכתובי' לפי'מארה ב'ר
כרכתבתי לעיל קעניף אחד אבל סתירה של אחר ספירת השבע' כגון
שטבלה בליל שמיני לא שלא טבלה בראוי ושמשח אין כאן סתירה
ספירה כלל שכבר ספרה שבעה נקיים אלא שלא טבלה בראוי לפיכ'
טובלת ככל עת שתרצה אפילו מיד אחר התשמיש :

יג יש אויבים האשה ששמשח ממנה וראתה אחכ ופסקה ור'ת
לספור מיום סחרת ראייתה יכולת לקנח עצמה יפה יפה כאחר
מקום במקו או בגדר רך להפליט כל הזרע או תרחוץ במים תמינין וחס'
יפליטו כל הזרע ותתחיל לספור מיד לסחרתו ויש אויבים שאין אג'
בקי'אין בזמן הזה בקינח יפה ולא בחמין לפיכך אין לסמוך כלל לא
על הקינח ולא על החמין רק תמתין וכמו שאבאר שתי' כב' נתבאר
שאנו נהגין להמתין אפי' לא שמשח כלל כרי שלא להלק בין ספירת
לספירה כל שכן ככתאי נוזא וכל הפוזין גדר בדברים אלו בפקוסות
שנתנו להחמיר ישכנו נהש :

הלכות טבילה

קצו שלא תטבול ראשה ביום טובה סעיפים :

א אין רגלה וחובת וחילדת עלות מטומאתן מיד אחר רימי'ם
חבטבים בתורה שהיא טמאה בהם בלא מעשה אחר וכתוב
גמי נדה שפעת ימים תהיה כנדרתה והיא תהיה יתירה הוא ודרשו בו
אף על פי שכלו השבעה ימים עריין תהיה כנדה כלומר תהא בחושי'ת
טומאתה עד שתעשה מעשה אחר וזהו המציל לה הנאמר ב'שאר'
הטמאי' שנ' פתח ודחצו במים אול' זה כנה אבל כל טמא שז' בטומאתו
עד שיטבול במים ועוד ק' הוא ממנה שנאמר והנוגע במשכבת ירחין
במים קל וחומר היא עצמה ועוד כמי' כבלי' פרוץ אף במי' נדה יתחמא
ולירשו בו במים שהנדה טובלת בהם יתחמא ככל הל'ן שמעינך
שצריכה לטבול וזהו חילודה וזה אין ליש' שאם טבול אפילו בתוך ה'
ימים של טומאתה שתהא סחורה רכין שחורה קראת' פמא' באותו
המים רכתיב ג' ילדת וטמאת עובעת ימים בימי נדה רוחה תומר
היאך תשרי' בטבילה היא מטובלת שרץ בית אלא אחר שבעת ימי
טומאתה קאמר רחמנא שהטבול וליפול למים יל' ק' וטובת טבול'
אפילו ביום השמיני של ימי טבירתה בראי'תא לעיל סימן קפ"ג ודר'ים
ימי טבירתה מוקרי' לא ימי טומאתה שיהי' בין נדה בין זיבה שלא טבלה
בליל הא' ביום ג' בל' וכן שלא שלא שפלתו חן טומאתו וחב' עליות
בלא טבילה אפילו אחר כמה שנים חייב כרת אלא אם כן טבלה
בראיו' ומסקנא דראוי' כמו שיתבאר לפנינו בעת :

ב והאיד' האשה שטמול מיד בבלי' ימי ספירת' אם בעלה בעיר
בב' שלא תטבול אלא בעלת המדינה ודבי'ת ואם לא טבול מיד
לשבעת בעיר עבדה ד' מידה שטבולת אחר מפרי' ורבי' שכן מצינו
פירוש' שש' שנקטש על גבי'טל' ישרא' מפרה וזיבה לילה אחת ולפיכך
מתור' לטבול בליל שבת : אם אחר עריל' שפילתה בשבת ולא יכולת
לטבול קודם לכן : והקטנא' בעלה בעיר אבל בלא חבי' נהגין איסור
אע"ג דכרי'א מתור' לטבול בשבת כשאין בעלה בעיר נהגין להחמיר
שלא לטבול ואם היה אפשר לה לטבול קוד' לכן כגון אהל' ידה שנתור'
לאח' טבילתה או שלא היה בעלה בעיר ובא בערב שבת יש אומרים
שאסור לטבול כיון שהתת' יכולת לטבול קודם לכן וכן נהגו במקצת
מקומות להחמיר בעל'טא אבל במק' שאין מנהג אין להחמיר ומסקנא
שנהגו

ולחזור לפנות שבעת ימים נקיים רצופים אחרים : ויא' רבשלשת
ימים הראשונים של ימי חספיה אפילו מצאה כתם אין רחלין
אותו להקל כמו שהוא רין בשאר כתמים שתולין אותו להקל כמו
שנתבאר לעיל סימן ק'ז הנא בתוך השלשה ימים הראשונים אין תולין
מפני שעריין היא פרהוקת רואה מחבת פתיחת מעיניה וסמא' עדיין
לא נסתם לגמרי אבל לאחר השלשה ימים דינו כשאר כתם לתלורו
להקל וכן נהגין דקא' כשנמצא כתם שהוא יותר מכגרי'ס אע"ד שאין
יכולין לתלותו במאכלת אלא בדבר אחר כגון בחבורה או מכה כו'
כמו שנתבאר לעיל הנא לא תלינן דכתם גדול מזה לא שכיח ויכולת
אפיה לזהר בו לפיכך לא תלינן אותו בדבר אחר תוך השלשה ימים
הראשונים אלא מבנה הוא וטמאה אבל פחות מכגרי'ס ועוד שיכולין
לתלותו גם בכינה שהיא שכיח במטות ובהלוקים תולין אפי' בשלשה
ימים ראשונים והוא הרין אם ידוע שיש לה מכה בגופ' וידוע שכרציאת
דס' תילת בה אפילו בתוך שלשה ימים הראשונים אפילו ביום 'מכגרי'
ועוד דחשת' לגבה דידה הוי נמי שכיח לא במכה שאין ידוע שמוציאת
דס' או בשאר דברים שתלינן בהם כתם מצד אחר כמו שנתבאר לעיל
סימן ק'ז הנא תוך שלשה ימים ראשונים אין מקילין לתלות בהן משום
דלא שכיח וגבי דידה עדיין דמים שכיחי :

י אמרו חכמי האמת שטעם טו' את הטבכת זרע כמעט טומאת
חמט וסגר שניהם הוא שבמקום שחיתה שם נשמה טהור כגון
גוף חמט או דבר המוכן להיות נוצר ממנו צורה שתחול עליו נשמה
טהורה והוא הטבכת זרע המוכן להיות ולד נוצר ממנו שם תפוצים
והדוקי' כתות הטומאה להתרבה ביותר והוא סוד הטומאות האלו כפי
המקובלים וקיים להו' להכניס ול' טבחה שלשה ימים ראשונים אחר
הביאה עדיין הזרע הוא מוכן וראוי להיות ולד נוצר ממנו ולאח' שלש'
ימים אחר הביאה הוא נסרה במעי' האשה ואינו ראוי עוד להחזיר ולד'
נצר ממנו וכל אשה שאינה קולטת הזרע שתתעבר' ממנו תוך שלשה
ימים אחר הביאה טוב אינה מתעבר' מזה הזרע וכל זרע שאין האשה
מתעברת ממנו אינו נשאר בתוכה אלא פולטתו לפעמי' פולטתו תוך
שלשה ימים לשימושה ולפעמים אחר שלשה ימים לשימושה לפיכך
אמרין הול' הפולטת שכבת זרע תוך שלשה ימים לשימושה חוה כאלו
היא עצמה ראתה קרי' וטמאה יום אחד כאיש הרואה קרי' ואם פולטת
אותו לארץ שלשה ימים לשימושה אינה טמאה שכבר נסרה הזרע
במעיה ואינו אלא כפירש' בעלמא וכבר ידעת כמה שכתבתי בס' זה
סעיף א' רוב הרואה קרי' תוך השבעה ימים של ספירת' נקיים סותר ג'כ'
מרהקש שכבת זרע לזיבה וגם ידעת : כמה שכתבנו פעמי' רש' ריין
כולן ראו' כוונתו ודינם כז' לפיכך אמרו אשה הפולטת שכתב זרע
בימי ספירתה אם הוא תוך ששה עונות לשימושה דחינו תוך שלשה
ימים העונה אחת היא שנים עשר טעות ספירתה הילכך אשה
הכשומשת ממנה ואחר כך ראתה דם ופסקה אינה מתחלת לספור ז'
נקיים עד שיעבר' עליה ששה עונות שלימות דחוישינן שמ' תפלוס'
שכבת זרע אף שהתחילה לספור והיא לא תרגיש לפיכך אינה מתחלת
לספור עד יום ה' לשימושה כגון אם שמשח בליל מוצאי שבת אינ' י'
כתחלת לספור עד יום ה' וטעמא דהא' אמרינן שאין הטבכת זרע
מסרי'ת ער' שיקברו על' ששה עונות שלמות מעט לעת ואם שמשחת
בליל מוצאי שבת אין הששה עונות שלמות כלן אלא ער' ליל הפעמי'
ואם היא שמשח בליל מוצאי שבת שקת אחת תוך הלילה תולט' בליל
ד' קודם עת שימושה בליל מוצאי שבת עדיין היא עומדת תוך עונות
ששית לשימושה וסותרת אם היתה מתחלת לספור קודם ר'כ' לפיכך
היא חושבת כל יום ד' ליום שפסקתו בדקת עצמה ביום ד' לעת ערב
נפסק במחורה לימחצתו כיוס' מתחלת לספור ויהיה יום ה' ראשון
לספירתה כי הוא עולה ל' למניח' נקיים ויש שחזרין עוד וכתבו שיש
לחמתן עוד יום אחד דחינו שלא התחיל לזכות עד יום ששה וחזרי'
דחה יום ראשון לספירתה וטעמא דהא' דחוישינן טמא תשמש בו'
ראשון בין השמשו שהוא ספק ליל ב' והיא תסבור שהוא י' ועדיין יום
א' הוא אדרי' אסור שהוא לילה ואם התחיל לזכות מיום ה' ידוע עדיין
תוך ששה עונות לשימושה על כן יאמרו שיש לחוסף עוד יום אחד
שמשח או אפשר לבא ליד' טעות וכן נהגין במדינות אלו ואף לשנ'
במצר' עוד סוף על פי שיעקר טעמא של חומרות אלו הוא משו' אשה
שמשח וראתה שכיח' כיה' וזכתה כנא אקני' כן אין לחלק בין
שמשח ללא שמשח וכל ד' רגין שזה כוסף ששה עונות שכתבנו דגורין
לש' שמשח אפ' שמשח כז' שלא תמעה ותבא ליד' ביאת איסור כרת'
לפיכך שמשח אשה שראתה אפילו כתם כחודל בין שמשח בין
ל' שמשח וזהו המציל לה שלא תטבול אלא ביום שמשח בין

זורה דעה הלבות מבילה סימן קצח

עה

דברים החוצצים ואין זו גזירה לגזירה דהלכתא ברעבר נאמרה וכוין
 החציצת רובו אינו מקפיד גורו אפילו ברעבר גורו לכתחלה אפילו
 ברברים שאינם חוצצים ואין זו אלא דרא גזירה גל :

ב ואלו הן הדברים שדרך בני האדם להקפיד עליהם החוצצין חוש
 צמר וחטי פשתן ורצועות שבורכות כהן השער כרמלית
 המבול כהן עד שתרפס מפני שמקפדת עליהם להסירן בשעת השמחה
 מפני שאין המים נכנסין בהן וכוין דאיכא דמקפדת אף על גב
 דעבשיו אינה מקפדת החוצצין ודוקא שהם כרובים על השער אבל אם
 הם בתוך קליעת שיערה אפילו רפין אינו מעול בהם שגזין רובים
 נכנסין בתוך הקליעה עד שתסתור אותה לגמרי ואם הם כרובים בצואר
 מקומות בגוף לא תמכול בהם עד שתרפס החוץ באם הם כרובים בצואר
 שאינם חוצצין לפי שאין דרך להדקן שם שאין אשתחנת את עצמות
 וכדאי מרופים הם אבל קטלא שהיא רצועת הלכת והחבה שבוברת
 פכיב צוארת חוצצת מפני שהעקבת עכבה זו בהקפידו שישתת
 בשעה נולדת ותרמה בעלת בשר וזמון שהרצועה תלקה ותרמה אינה
 מיקתה :

ג והא דחומי צמר ופשתן חוצצין הם בשתם עשאים מקפדת גרמלא
 אפילו ארוגים מפני שהן מחורקין ולא עיולי בגז מייא החוצצין
 אבל אם הם חלולים עשוין מעשה רשת אינן חוצצין ררפיק וק עיולי
 כהו מיא : הא שאם היו מחהכות חוצצין ואף על גב דעיולי פשו מיא
 כיון שמקפדת עליהם שלא יטנפוס המים והיות ניהא לרר שלא יבא
 שמה המים פוסלת כמבילה בחוצצה דלא עיילו בהו מיא : וכן אם היו
 מסונפין מתהלה קודם שטבלה בהן חוצצין מפני שמקפדת שלא יבאו
 שמה המים מפני שהמים מסחין את המצא ומכלוך בשרן בעלייתן כן
 המבילה והכי נמי כיון דהוה ניהא לה שלא יבאו שמה המים חוץ
 בחוצצה דלא עיילי בהו מיא ופוסלת המביל יש אומרי השק דבמהבו
 ומטונפות דחוצצין הוה הגימסום דלא עיילי בהו מיא דכשהם מוזהבו
 או מלכלכות על ידי חוזה או הלכלוך הם מתהדקות טובא עד דלא
 עיילי שם מיא ולכך חוצצין אבל דבר הרפה דעיילי שם מיא לעול אינו
 חוצץ אפילו דרכו להקפיד עליו לפעמים להסירו :

ד חומין של שער אינן חוצצין מפני שהם במים בהן ומתחתיהן :
ה בשערו שבגופו אם הם קשורין ביחור או יותר אינן חוצצין מפני
 שאינם מתקשרין ומתהדקות יפה ויכלין המים לבא בהן ואין
 הילוק בין אם קשר ב' שערות עם שני שערו או שקשר ב' שערות בפני
 עצמן אבל שער אחת שנקשרת מתהדקת יפה החוצצת שאין המים באין
 שם כרא שחוצצת כשהיא מקפדת עליה אבל אם אינה מקפדת עלית
 עלתה לה טבילה עד שיהא רוב שערות קשורין יכאמיא בפני עצמ'
 שאז אעפ"י שאינה מקפדת חוצצין ואע"פ דכי השבינן השערות עם כל
 הצוף הוה להו אפילו רוב השערות מיעוס לגבי כל הצוף ומיעוס שאינה
 מקפדת לכולי עלמא אינו חוצץ שערד שאני דכיון דאמרו באנל לטבילה
 בפסוק בפני עצמו מאת הטפל לבשרו כראמרו לעיל מעוף א' ניהוין
 טבילה השערות לענין זה לעצמן וכיון דאיכא חציצת כרוכין בפני
 עצמן אף על גב דאינה מקפדת ואין על הבשר שום חציצת חוצצין
 דאורייתא דתייב דב של שערות ומקפיד עליו דחוצץ מחלמ' :

ו שער שכנגד הלב ושמוקן ונרכב ות-פוח פוחת זיעה חוצץ
 שדרך בני האדם להקפיד עליו ולתפידם ושכראש ושבביר
 השחי אינו חוצץ שאין דרך להקפיד על זה ושכראתו מקום באיש אינו
 חוצץ שאינו מקפיד עליו ושכראתו נשואת חוצץ מפני שמקפדת עליו
 שלא להתנגות על בעלה אבל כפניה אינו חוצץ שאינה מקפדת
 עליו ואותן שיש להן שערות דבקות וזכוכימין קליעות שנעשים
 כלילח עי' שד וקדוין להן כלא מוליק שסכנה הוה להסירם והוא
 מתיאש שיתועיליו עד שיפלו מאליתן ואינו מקפיד עליהם להסירן
 לפיכך אינן חוצצין :

ז לפלוף שהם לעין חוצץ אפילו הוא לה שדרך להקפיד עליו לקנחו
 ושבתך העין אינו חוצץ שאין מקפדין עליו כשהו לה אבל
 כשהוא יבש חוצץ בשניהם בחוץ ובפנים שבשניהם מקפדיים להסירן
 ואייתי נקרא יבש כשמתחיל להרויק :

ח כחול שבעין אינו חוצץ דליה העין מעברתו תמיד ומת שנסא'
 בו אין ממש ואין דרך להקפיד עליו ושהו לעין חוצץ מפני
 שנעשה עב ויש בו ממש ודרך להקפידו ואם היתה פורתת תועבת
 עיניו תירד אף שהו לעין אינו חוצץ לפי שפתיחת העין ועצמתו תרד'
 מעבירתו שאינו עב על גבי העין ואין בו ממש :

ט דם יבש שעל גב הכתב חוצץ וריר שברכות אינו חוצץ דלח
 תוא תמיד ויצא תריר מתובת כל מצד ג' מים הראקוניים עדין
 לח

שנתנו להחמיר נמצאנו שבת לא תמכול שמאורי שהיה גאמשר
 לה לטכול קודם לכן לא תרדיק המבילה מן העופים שהיה צריך להיו'
 בערב שבת אם היתה טובלת במוצאי שבת וכן אמנה שאסורה לטכול
 טבילה ראשונה כליל שבת משום שאסור לבא עליה ביאת ראשונה
 בשבת כמו שיתבאר בעה כלבו חכון וארנמן אסורה גם כן לטכול
 במוצאי שבת מקילין ומתירין להן לטכול במש' דחואיל דמה של
 טבילה כליל שבת היה משום חשש איסור הוה לה כלא אפשר לטכול
 ולא אסרו חכמים להרדיק המבילה מן החפופה אלא כשהיה אפשר
 לטכול סמוך לחפופה אבל אם לא היה אפשר לה להסמך המבילה
 לחפופה כו' שצריכה לחפוף בערב שבת אם תרצה לטכול במוצאי
 שבת לא אסרו דק שתורה בשבת מן החציצות כמו שיתבאר טעמא
 עוד לפנינו בעה :

א כבר כתבנו למעלה בסימן קצח שגזירה אינה טובלת ביום ז' אלא
 כליל ח' מדרת יב שבעת ימים פשוה בגדה משם שבועי' מ' שלמים
 היא בגדתה עד הלילה והחובה יכולה לטכול ביום ז' של פסחה אפילו
 בבקר מדרת יאורי תסור אלא שחכמים גזרו שלא תמכול ביום
 דבעלת כדי שלא תבא לירי תשמיש ביום דשמא תחזור ותראת אחרי
 בין זמסתוד פסירתה תמצא שנבעלת זכח למפרע לפיכך נשים דירן
 אף על גב דביבות השוכות כדכתבין פעמים וראוי לטכול ביום שביעי
 אפילו הכי לא תמכול ביום ז' עד הלילה משום גזירה כדכתבין ואפי'
 אסמכתנת לטכול עד יום ה' או יום תשעה לספירת' שאז לא חסרו
 אפילו אם תראת אחרי תשמיש אפ"ה אסרו לה לטכול ביום משום סרך
 בתה פ' טסכורה בתה שאמה טבלה ביום שביעי ותעשה כן נס ריז'
 חף על פי שהרבה גזירות לגזירות יש כאן שמא תשמש מיד לחד
 טבילה ושמה תראה ושמה תסרך כח בתה מכל מקום משום חסור'
 דברת וזרנל עבירה החמירו בה חכמים מיהו הכלות הטובלות קודם
 תתחיל יכולות לטכול ביום דליכא למיחש שמה תשמש בו דהיא לא
 באין אצל התתן עד הלילה אבל מיד אחר החופה רגן כשאר נשים :
ב והיכא דאיכא אתם כגון שיראה לטכול כלילח מחמת צנח או
 פחד נגבים וכיוצא בו או שסוגרין שערי העיר וכו' המבילה
 הוא מחוץ לעיר יכולה לטכול בשמיני מבעוד יום דכיון ראיין כאן לא
 משום סרך בתה הכא לא גזרו אבל כשביעי לא תמכול מבעוד יום אף
 על גב דאיכא אותם כיון דבגדה דאורייתא אסורה לטכול ביום שביעי
 אפילו מן התורה לא רצו להקל בגש דירן אפילו במקום אונס אלא
 תמכול למחר ביום שאם יש אונס כשלא תוכל לטכול ברילה :
ג מיהו ברעבר בגשי דירן שספרו ונקיים וטבלה אפי' ביום ז' ואפי'
 בלא אונס עלתה לה טבילה ממז' שאם זכה היא חרי ברין טבל'
 שמה טבילת ביום מן התורה כראמרו ואם נדה היא חרי הוא ל' יום
 שביעי או יותר שהיא לא הית צריכה לספור לא שבעת ימי בין שמיא
 בין שחורים והיא ספרת שבעה טהורים מלבד השמיא מכל מקום לא
 תשמש אפילו בשמיני עד הלילה ותסתיר טבילה מבעל' עד הלילה
 שלא יכפנו יצרו לשמש עמה ביום :

קצח דיני טבילה וחציצות ובו מה סעיפים:

א צריכה שתמכול כל גופה ערומה בפעם א' וליפנין לה מדרת יב
 כי אם רחץ בשרו במים וכא השמש וטהר הוקשו החיצת המים
 וטהרת ביאת השמש להרדי מח מתרתה שעי' ביאת השמש כול' באח
 בבת אחת דהיינו בעת סוף השקיעה אף טהרת רחיצת' במים רהיט'
 כלה כבת אחת ואם היא בעלת שער תמכול כל גופה עם כל שער
 ראשה בבת אחת דשערות ראשה הם כגופה וליפנין לה מדרת יאורי
 את כל בשרו את הטפל לבשרו והיינו השער וכיון שצריכה לטכול
 כל גופה בפעם אחת צריך שלא יהא עליה שום דבר חוצץ שאם יש
 עליה דבר חוצץ אף על פי שתסירנו אחר המבילה ותחזור ותמכול אותו
 ומקום שהיה שם דבר חוצץ לא הוה לה טבילה כל גופה בפעם
 אחת אלא צריכה להסיר אותו דבר חוצץ ולחזור לטכול כל גופה
 שנית בפעם א' שטבילה ראשונה בעוד היה דבר חוצץ עליה לא
 עלתה לה כלל דהלכה למשה מסיני הוא החציצת כרוכ גופו פוסלת
 המבילה ורכנן גורו אפילו בחציצת כל שתוא משו' חציצת כרוכו כרא'
 כשהחציצת הוא דבר שדרך בני אדם להקפיד עליו ואפילו אם היא
 אינה מקפדת עליו עתה או אפילו אינה מקפדת עליו לעול כיון שדרך
 רוב בני אדם להקפיד בכך חוצץ דעתם בטלה אצל כל אדם ואם הוא
 דומה רוב חנוף אפילו אין דרך בני האדם להקפיד בכך גזרו בו שחוצץ
 מיהו לכתחלה לא תמכול אפילו ברברים שאינם חוצצים גזירה משום

לבוש עמרת זתב הלכות טבילה מימן קצח

שתחת הצפורן שלא כנגד הבשר הוצן לפי שדרך הנשים הנשואות כן הוא כשהולכות לבית המרחץ מקפירות שלא יהא לה שום צנזת תחת הצפורן שלא כנגד הבשר כדי שלא יתגנו לבעליהן באומר לתן שמצואתן לא רחצו אפילו במקומות הגלויי' דהיינו שלא כנגד הכשר חילוך חיישינן לעולם ואפילו אם זו אינה מקפדת במלה רעתה כמו שנתבאר לעיל אבל כנגד הכשר גם אין דרך הבעל להקפיד עלית ולגנותה בכך כיון שאיט במקום גלוי כל כך אבל כבצק שתחת הצפורן אפילו כנגד הבשר היא מתגנת בכך על בעלה משום דכל מקום שימצא בצק תחת צפרניה יאמר בעלה שמאכילתו וזממת ציפורנית שבשעת לישה מטלת זוהמתה בעיטה ועל כן נכנס הצק בציפורנית ולפי' דרכן להקפיד ולהסיר כל בצק בציפורנית חילוך הוצן בטבילה ואף על פי שזו אינה מקפדת במלה רעתה עכ' ואפשר לומר שזה המעם מה שאין העולם נותרים ברין זה בגטילת ידים אף על פי שאמרנו כל דבר הוצן בטבילה הנוף הוצן בטבילה או בגטילת הידי' היינו משום דעיקר דין גטילת ידים שנזרר רבנן לא נזרר לא על האנשי' משום סדך תרומה כמו שנתבאר בלבוש התכלת והאנשים אין דכל' להקפיד בכל זה לפיכך לא נותרו בזה בגטילתן כמו שכבר ידעת מה שאין מקפידין עליו אינו הוצן וכיון שהאנשים שעיקר הנזירה של גטילת ידים לא היתה אלא עליהם אף על גב שגם הנשים נזהרין בגטילת ידים ודרך הנשים להקפיד על זה אינן נזהרין בכל זה גם כן בגטילתן אף על פי שגם בגטילה שייך חשש שלא תתגנעל בעלה לא עדיפי מאנשי' כיון שעליהם לא היתה הנזירה מה שאין כן בטבילה שהיא חייבת לטבול מן התורה או נבי' גבי גטילת ידים אין כאן חשש שלא תתגנעל כלל שאין דרך הבעל להקפיד על אשתו בכך זה אלא כשהולכות למרחץ להתנקות ולחיותה טהורה ונקייה לבעלה אבל בני' אינו משגיח כל כך כן נל' טעמא לפי' מה שמקילין העולם אבל מדינא ודאי נפ' לאנשים יש לזהר בכך ואפילו בגטילת ידים שהוא רבנן זממו שכתבו מעמא לעיל בלבוש התכלת מימן קצח סעיף א' :

י אשה שיש לה נפח על מקום הצפורן ואינה יכולה לא לחתכו ולא לתטמו מן הצוא' הוא אם נפוח כל כך שאין הטיט שתחת הצפורן נראה אינו הוצן :

כ ודוקא בצק שתחת הצפורן הוצן או הצואה שלא כנגד הבשר אבל הצפורן עצמה אינה תוצנת ואפי' אם היתה גזול' ועודפת ורצה על הבשר ופורחת ועוברת מכנגד הבשר ועומד' להיקצן אינה תוצנת דהא מנופה הוא וכגופה דמיא כמו השער ואפשר דמתרבי גם כן מאת תטפל לבשרו רק שלא יהא צואה או בצק תחתיו מידו ככר נחגו ליטול הצפורנים ואפי' צפורן אחת שנשארו בידה וטבל מצריכין אותה טבילה אחרת ואפי' אין רואין לו שום צואה ולא בצק מתחתיה ודאי משום דחיישינן שמא היתה שם צואה או בצק בשעת טבילה ונפל לפיכך אין לשנות הטענה דכבר חזרו וקפסו :

כא ציפורן המרדלת שפירשה מיעושה הוצן פירש' רובת אינה תוצנת בטעם דין זה כתב רבינו בעל תבית יוסף ול' שני פירושים ומעמים באתר הניח פ' הוצנת כפשוטו ואמר בה טעמא דהוא זה דהמזב מקום חיכוך במקושת צריך לכא שם מים והרי אין מים יכולין לכא שם כזממת שחיכוכו מונע המים מלכ' שם והל' כבי' הסתרים שיש שם דבר הוצן שמעכב בטבילה רדאי' לביאת מים בצונן אבל הוא בעיני טעם הל' ושדוק מאד עיין ברבריו ובפירוש השני שינת לשון הוצנת ואמר הוצנת פירושו אם יש עליו דבר אחר הוצן בג' אם פירשה הציפורן במיעושה שייך בו הצינת ואם פירשה כרובת לא שייך בו הצינת ברבר' הוצן המנוח עליו . והאריך ברבריו לייפורם וכתב עליהם שהוא חנכו בעינו וכאמת בעיני הוא דהוק מאד יות' סך הראשון לשנות פירוש לשון הוצנת השני במשנה בבאן מבל שאר הוצן השני שם על כן אענה חלקי גם אני את אשר מן השמים יורוני וזמור ודאי' לישנא הוצנת דהכא פירושו ככל תוצנת הנאמרים דחיינו שהציפורן עצמה המרדלת אם פירשה תוצנ' לבשר שתחתיה וטעמא כמלת שבוין שפירשה אותו המקצ' שפירש אף על פי שלא פירש אלא מיעושה און רבנו לחזור ולתירבב בבש' שתחתית בבראשונה רק דרך הצפורן לילך מהתנוגע' עד שפירש גזול' ואחר כך יגדל ציפורן אחר מדרש במקומו ואפילו אם אינה חליך ומתנוגע מכל מקום איתו המקצת אינו חוזר ומתרכק רק צריכין להתכוו' וכיון שכן מה שפיר' ממנו כיון שעומ' לחתך הרי הוא כפתוך דמי ואנ' אותו הבשר שתחתית נחשב עכשיו מיד כבשר העור הצינן של כל הנוף דצריך לכא במי' בטבילה כמו בשר הצינן של כל הנוף לפי' כשפירש' מיעושה הוצנת מפני שאין תירדולו מתרווח ונפתח הרבה ונשא' הציפורן

לח הוא ואינו הוצן לאחר מכאן יבש הוא והוצן שתי מקפדת עליהם להסירה לפיכך אשה בעל' חטטין צריכה להוף במים חמין עד שיתרכבו :

י רטייה שעל המכה תוצנת רדאי' אין המים באים תחת' וגם תבל מקפידין עליו להסירו :

יא חן או קוף התחוכ כבשר אם נראה מבחוץ הוצן ואם אינו נראה אינו הוצן עכל השולחן ערוך ואחרי עינוי בבית יוסף נל' דהף חן או קוף שהוא תחוכ כבשר אם נראה מבחוץ כלומר שהוא בולט קצת או שהוא שוח לבשר כיון שאינו משוקע בבשר הוצן מפני שאי אפשר שלא יהא מקצת רמונה על בשר העור שמבחוץ הוצן בין המים ואותו מיעוט הבשר והחל' ליה מיעוט שמקפיד עליו להסירו שחוצן ואם אינו נראה מבחוץ לא שאינו נר' כלל אלא שהוא משוקע בבשר שכבר עבר מן בשר העור ולפנים אף על פי שעדיין נראה מנה על הבשר הפנימי אינו הוצן שלא נאמרה בטבילה ורחן בשרו במים אלא על בשר העור החצוני ולא על הפנימי שאפילו ראי' לביאת מים לא בעינן גבית רק בבית הסתרים כמו שיתבאר בעף :

יב לבלובי צואה שעל הבש' סתמת זיעה אינן הוצצין ואם נתייבש תגלד כגלד הוצן שמקפידין עליו :

יג וכן מלומלין שעל הבשר הוצצין פידו' כשאר לש' עיס' או מנבל טיט ומטפס ידיו זו כזו נפל' בתן כמו חוטין אם טפלין על בשרו תוצצין :

יד טיט חיון וטיט הוצצין וטיט של דרכים שנמצא סבך רומד אפילו בימות הרמח כל אלו אפילו עודם לחים הוצצין מפני שהם מדובקים מאד שאף עי' טפשוף המים אינם עוכרי' עד שיטפשוףם הרבה אבל שאר מימן כשתן לחן אינן הוצצין מפני שהם נמחי' במים מיד ואין דרך להקפיד עליהם וכשתם יבשים הוצצין שאינם נפלי' מיד מיהו אם היא מקפדת אפילו ברבר' לח הוצן :

טו הריו החלב והדבש שרף התאנה ושרף תתות ושרף דחרוב ושרף השקמה הנחשפות מתאילין על בשר האדם יבשי' הוצצין לחים אינם הוצצין שאין מקפידין עליה' בלחות' אבל שאר כל השרפים אפילו לחים הוצצין מפני שהן שסוף לבלובי פירות ודרך בני האדם להקפיד עליהם :

טז דם שנסרך בבשר אפי' הוא לח הוצן שדרך בני האדם להקפיד עליו הרבה :

יז צבע שצובעות הנשים על פניהם ויריהן ושער ראשן אינו הוצן שאין בו ממש אלא הוותא בעלמא ועוד שהרי עטאותו גמבתוין לגמי להם ואינן מקפידות להסירו ואדרבה שהרי הוודות ומתחרשות אותו תמיד לגמי ואף על פי שצבע זו נתפשט בכל השער או ברוכה וכבר אמרנו דברובת אעפי' שאינ' מקפד' נזרו כשורוב המקפיד שאני צבע כיון שהוא רוצה בה היא כגופה ועריף מאינה מקפדת רחי' כבג' צבוע שאין הצבע נחשב לדבר נוסף שחוצץ לא בעקרו של כגד ואיש הוצן שהרי מצינו טבילה לפרוכת אענ' שהיו בו צבעים תכלת' שארנמן ותולעת שני ואינו רומח לכוהל שבעין והדיו ראמרין הוצצין יבשים דשאני' תתם שחכחל' והדיו יש בתן ממש וממש הריו דרוח' אמשחרי' חתם אבל הכא אין כאן אלא המראה והוות' בעלמ' הוא לפי' גם הנשים שמלאכתן לצבוע אין אותו צבע שעל ידית הוצנת שאין כאן ממשות של צבע אלא הוותא וכת' מכל מקום כיון שאין כותהו לגמי של עצמה מקפדת עליו שכל שמלאכתו בכך אין דרך להקפיד וכבר אמרנו דמיעוטו שאינו מקפיד לא נזרו ואף על גב דשאני' נשים שאונן צובעות דרכן להקפיד וכבר אמרנו שכל שדרך רוב רועלים להקפיד אף על פי שזו אינה מקפדת הוצן שאני' הכא שגם שאר נשים שהן בני' אותם אומנות אינן מקפידות וכן הדין בשאר אומנות כגון מי שאומנותו להיות שוחט או קצב וידיו מלוכלכות תמיד כרס אין תרם הוצן לגבי רידו אף על גב דלשאני' בני' אדם הוצן ככתבנו בסעיף הקודם שאני' הכא כיון שרוב בני' אומנות זו אינן מקפידין אינו הוצן לגביהו :

יח צואה שתחת הצפורן שלא כנגד הבשר מקפידין עליו הוצן כנגד הבשר אין דרך להקפיד עליו ואיש הוצן ובצק שרתת הציפורן אפילו כנגד הבשר דרך להקפיד עליו הוצן ואינה שלא כנגד הבשר זה שהצפורן עורף על הבשר ולפי' שאינן יכולות לכוין מרי' נקרא כנגד הבשר או שלא כנגדו נהגו הנשים ליטול ציפורנית בשעת טבילתן . יש אומרים שדין זה לא נאמר אלא על הנשים הטובלות שדרכן תמיד להקפיד וליחזר כדברים הרבה שאין האיש מקפיד עליו והן מקפידין כח' שלא יתגנו על בעליהן לפיכך אמרו' דבצואה

עלמה לה טבילה אבל אם נתנה מעות או דבר אחר במיה וסגרה פיה
בסגירה בעלמא שלא יפול מפני עלתה לה טבילה שחרי המעט
או הדא אינו כהווייתו בה וראוי לכיאת מים היו וסגירת הפה בעלמא
שלא יפול אותו הדבר מתוכו לא חשיב כמו קריאת שפתים דקריאת
שפתותיה פירושו שחריקין ודחקתן זו על זו ביות אבל חריבו בעלמא
אינה פוסלת טבילתה :

כח

לא תאחה בה חכירתה בידיה בשעת טבילה לפי שאין המים
במים במקום אחיות ידית ואפי' רפתה ידית כדי שיבאו המים
במקרא אחיות ידית עלתה לה טבילה ואם חריתה חכירתה ידית תחלת
במים שפי' לפי שמסקת מופה שעל ידית מתחבר למקוה והוי בבוא
ואין כאן חציצה אף על פי שלא רפתה ידית :

כט

שיעור מקוה יתבאר לקמן סימן רא' שהוא מ' סאתולא פחות
לפיכך הטובל במקוה שאין בו אלא ארבעי' סאה מצומצמן
אם אמר להכבירו כבוש עלי ידך במקוה חרי זה מנתה שכשח מכניס
ידו במקוה לכבוש עליו חיישינן שמא יציאנה קודם שיטבל זה ונמצ'
טובל במקוה חרי חסרו ממנו המים שפלו בידו של זה שחבניס
לכבוש עליו :

ל

אינה צריכה להנביה ונליה בשעת טבילה אם אין שם מים
שאף על פי שדורסת על הרצפה אין כאן חציצה בין טקטמו
המים לרגליה קודם שהגיע לרצפה ונתלחלו הגלים מן המים אותם
המים הוו חיבור למקוה בעת טבילה כל גופה ואין כאן חציצה :

לא

בס' ט' רא' סעיף א' יתבאר בעה שאין מוכלין אלא במקוה
שבתוך קרקע ולא כבלי' שלא אמרה תורה לא מעין ומקוה
ודרשינן מקוה דומיא דמעין סת' מעין בקרקע אף מקוה בקרקע לפיכך
אם היה מים במקוה שטובלת ולא תוכל לטבול שם מחמת יד אחת
שחטבע בתוך המים או שלא יעלה המים על רגלי' ויחזקו כמו שיתבאר
בסמוך סעיף ל' וצריכה לעמוד על דבר המונח שם שלא תטבע לה
תעמוד על גבי כלי עץ שמקבל מומא מגבו ולא על גבי נסרי' הראויין
למדרסו ולא על גבי שום כלי הראוי' למדרסו וטבול גיורה שלא חבנה
למבול כמרחצאות של כלים ואפי' אם עברה וטבלה על גבי אלו כיון
דאיכא חשש שמא תבא לידי איסור דאוריית' לתחיל גזרו דלא עלת'
לה טביל' אבל נותנ' חבלי' ומורו' תחת רגלי' מפני המים ולא תעמוד
גם כן על גבי כלי חרס ולא על גבי בקעת של עץ ותטבול ואף על פי
שאין כלי חרס מטמא מגבו ואינו ראוי למדרסו וכן הכקעת אינו מקבל
מומא חשש חכמי' הוא שמא תפחה שלא תפול ולא תטבול בראוי זמם
אלו כיון שאין החשש אלא שמא צריעבר לא תטבול יפה לא גזרו בהן
אלא לכתלה אבל אם עברה וטבלה על נכ' עלתה לה טבילה וכבלי'
עץ כיון שנורו בהן משום צדיות מרחצאות של כלים גזרו אפילו עץ
קטומי' כלי עץ אף על גב שגם כן אינה מקבלת טמאת טבול מקו' איכ'
למנוה' כיון משום טענת גזירה מרחצאות של כלים טענת' לומר מש'
וחמשה כיון דלאו משום קבלת טמאת' גזרו בהן לפיכך מקוה שיש בו
שלימות שיע' אף על פי שישם מחבורים למתלי' המקוה לא תעמוד
עליהם והטבול והעברה והטבול על גביהן לא עלתה לה
טבילה דפשוט' כלי עץ מקוה צריך לעשות במקוה מדרג' של אבנים
וחזקה המדרגה רחבה ר' במקוה הנחת הרגל שתעמוד עלי' כדי שיהא
בה שיעור מקוה לכל תפוד ליומא מפני שפתך שתחיה בחולה לא
תטבול יפה אמר המעמידו בה הוא טכנת' וזב' תפוסקים ומעכשין
תפסחני' סוף מה שראיתי נודעין במקצת קהלות שיעושו במקוה
מסירה למטה לענין עליהם בשעת טבילה והאני' אלא עושו סדרנות
פולמות רחבת' מפסרים ועושהו הפסים על אורן מדרגו של נסרי' עץ
והא' מסקינן חכמי' דאפי' על שליכות של עץ אף על פי שיש מחבורים
לכונתלי המקוה לא תעמוד עליהם ותטבול ואם עברה ועמדה עליהם
טבילה על גביהן לא עלתה לה טבילה אף על גב דפשוט' כלי עץ הפ'
כל שכן נסרי' רחבי' הראויין למדרג' וית' תמהות יפה קק' לזבלין שעושי'
חלפים כמו הדרי' מנסרי' תוך הצריכה ועושי' נסרי' חבובים מתחת תוך
הפיים באמצע הנזכר נבחה מן הקרקע לעמוד עליהם ולטבול והרי אז
דפיון מטמא למרחצאות של כלים והיה נראה ל' שישו' למיגור כאלו
פסחים גזירה מרחצאות של כלים יותר מכלי' הכלים שבתבנו למעלה
ואילו בויעבד לא עלתה לה טבילה והוא על גב' שהם קבועי' במסמרי'
עדיין הם מקבלים טמאת' מדרס' שכן כתב ח' מטמא ב' וכתבנו כלים
הל' כלי עץ הראוי למדרס' שקבעו פבולת בתוך חבנין קבעו בכורחל
ולא יבנה על גבי' ולא יבנה על גבי' ולא קבעו עדיין מסמ' כסדר' כשחיה
קבעו במסמרי' וכנה עליו טהור עכל' הרי' טמא' כפירוש שג' אינו
טהור עץ שיקבעו במסמרי' ויבנה עליו דתורת' בענין מטמאים

הענין טמא על הכשר שתחתיה ולא יוכלו המים לכא' תחתיה על
אחת הכשר שהוא נחשב עכשיו כעוד חציצה של כל הגוף ואין לך
חציצה גדולה יותר מזה ובחז'א' שחיא מקפרת עליו ורצת לחותכו לא
שאין דרך לחותכו כיד ער שיראו אם יתנוג להתרדלל יותר אם לא
אבל אם פירש רובת ויראי מתרווח ונפת מקום חפרישת הרבת זיבאו
המים תחתיה לפיכך אינה חוצצת חה נל נכון כאר'

ככ

האבר ובשר המדולדלים חוצצין אפילו פירושו אכן גסכות
אוויל רבינו יוסף לשיטתו בטעמים חרוקים כמו שאמרתי
ונמצאני אלוך בוח לרדכי ופירושי' דלעיל דאבר ובשר המדולדלים אף
על פי שפירשו רובן אין דרכן להפתח ולחזרוח ממקומו שמדולדלין
מסס ואין המים יכולין לכא' שם מתחתיהן וכיון שהם מתרדללין אין
דרכן לחזור ולהתפאות ולהתקשר רק הם כמחותכו דמי ואח' שפיר'
לא יבא צמ' ב' בשר או אבר אחר תחתיה רק יסאר גומא וצלק' במקום'
לפיכך נחשב הכשר שתחתיהן ככשר העו' החיצון של כל הגוף וצריך
לכא' במים בטבילה והם חוצצין אפילו פירושו רובן כמו שפירשתי נל
ובכלת או יותר שאינן מתרדללין אינן חוצצין רכנופה חשיבי :

כג

השירים והגומים והטבעת והקטלאות אם הם רפויים אינם
חוצצין שדרי' ויכולו המים לכא' תחתיה ואם הם דחוקי' ומהורקין
חוצצין אף ענ' רהוג מעוט שאינה מקפרת עליהם דאררבת נוי הוא לת'
ודוצת אשת בתכשים טבול מקום פעמי' יש שמקפר' להסירן כגון כשע'
לישה וכינצא בו' כיון שמקפרת בשום פעם אף על פי שאינה מקפרת
עכשיו בשעת טבילה הוי חציצה ועל סעיף ב' זכר הדיון ב' אבר שעל
המכה וקשקשית שעל גבי חשבר סהורקין חוצצין רפויים אינם חוצצין
אף על פי שמקפר' עליהם להסירן הא' יכולין המים לכא' תחתיהן :

כד

אף על גב דלא בעינן שיבאו בית הסתרים במים רחבי' כתוב
זרחן בשורבמי' ודרשינן מה בשר מאבראי אף כל מאבראי
לאפוקי בית הסתרים שאין צריכין רחיצה במים ממ' ראויין לכיאת מים
מענין בקרל' גבי בלי' הסולת כל הראוי לביילה אין בילח מעכבת בו
תכל שאינו ראוי לביילה הכילה מעכבת בו חכי' נמי כל הראוי לכיאת
מים אין כיאת מים מעכבת וכל שאינו ראוי לכיאת מים ביאר' מים
מעכבת בו לפיכך צריכה לחצות שיניה שלא יהא שום דבר משורוי
המאכלים דבך ביניהם ואם טבלה ונמצא שום דבר דבך ביניהם לא
עלתה לה טבילה שחרי' אותו הדבר היה חוצץ בין השינים שהם בית
המאכלים וכלל' ולא היו ראויין לכיאת מים בשעת טבילה וכל דבר הרבך
בין השינים דרך להקפיד עליו להסירו והוי חציצה שמקפרין עליו ולא
עלתה לה טבילה ונחונות חנשים שלא לאכול בשר כיום לכתן לבית
הטבילה מפני שהיא נכנס' בין השיניים יותר ממאכל אח' ואף ענ' שדרכן
לבדוק בין השיניים קודם הטבילה ממ' חוששות רילכא משתייה מינרה
היא אורעה ומנה' יפה הוא וכן נהגות שלא לאכול ב' בין החוצ'
לשכילה שלא יהא אבר חוצץ בין שיני' וגם כן מנהג יפה הוא ואין לת'
לעסוק כל המים אפילו קודם חריצה לא בכצק ולא בנרות של שעות
מפני שנרבקין בה ביותר וכן נהגו :

כה

האם לא הריחת בית הסתרים ובית הקמטים שלה ונמצ' כחם
דבר חוצץ לא עלתה להם טבילה רחא' אתגליל' למפרע ולא
דוראוי' לכיאת מים בשעת טבילה והוא לא נמצא עליה דבר חוצץ
אף על פי' לא ברקה קודם טבילה עלתה לה טבילה ולא דמי לבריקת'
הגוף ח' יפה הראש דאם לא עשת לא עלתה לה טבילה כמו שיתבאר
בעה דה' חיישינן אם היה שם דבר החוצץ שמא אח' טבילה בעת'
עליה מן הטבילה נפלו ממנה על ירי המים ובעת' טבילה חוצצו'
אבל בית הסתרים אם היה שם דבר החוצץ אמר' וראי נפל קודם נמר'
לכנייה' האם לא נפל קוד' נמר' טבילה אינו מצוי שיפול אחר גמ'
שכילה דאוריית' כיון שכך יצא מן המים ולא נפל ע' עתה צ' סתרות
בעת הטבילה למה יפול אחר הטבילה אדרבה שם יש למקו' להשא'
ולתדבק שם בבית קמטיה וכיון שלא נמצא דבר' וראי לא היה שם
אנפל קודם נמר' טבילתה :

כו

זאם לא ברקה קודם טבילה בין שיניה ולא שאר' בית הסתרים
שלה ואחר טבילה נמי לא ברקה ער שנתעסקת ב' כ' ר' מים
ונתבשלין ואחר כך ברקה ומצא עץ בין שיניה או דבר חוצץ בין
סתרות ח' ואולי יאקולה בה רחמנא בבית הסתרים שאין צריכין בארית
מים אפילו לכתחילה רק ראויין לכיאת מים תלינן הנ' לקולא דאמרינן
ממ' שנתעסקת בתר טבילה עייל' לה :

כז

נתנת שיערה במיה לא עלתה לה טבילה רחא' לא כאו המים
באותו שער וכבר אמרנו שהשער צריכות טבילה ול' עוד
אלא אבי' קיינת שפתותי' או קפצת יד' בענין שלא באו הפי' כ' פ' לא

לבוש עזרת ותפ' חלכות טבילה סימן קצ"ח

ובגין אכל מסומם ומבנינו אינו ממעל והיה נל' דלא שפיר עזרי
 ואין טבולתן עולה לתן ח' וכמה פעמים הייתי מתבונן על זה וראיתי
 עליו כי לא מלא אגילי לפסול אותה עליהם לחיותה עיר ואם בישראל
 כבמה שנים שנמי שבה הקחלה יצו אשר שם ישבו כסאות למשפט
 כסאות לגאונני עולם אשר בימי אני זכר שהי' סם הנאון הגדול מהרר
 שכנא ול' גאוננו ודיכני מהרר שלמה לוריא ול' מהרר נתן ול' שאר
 רבנים גדולים ול' טבעיה וכולם ראים ולא מיהו בידם ואיך אנכי הפעו'
 מעוכר אחריהם לפסול אותה כי בדבר כזה לא שייך לומר הניחו לי
 מקום להתגדר בו חלילה להם דאדרכא ח' זה הוא דבר המצוי לעו'
 על הראשונים לומר שהיו כולם בכלל בעלי נדות מדרבנן כיון
 שטבילת נשיהו לא עלתה להם מדרבנן חלילה חלילה להעלות על
 לב אדם דבר ויש שהיו רוצים לתקן זה ונאמרו לעשות נקבים
 בנסרים שכתתת שעומדים עליהם כי נאמרו שעל ידי הנקבים נחשבו
 הנסרים ככלים שטורים שאינם מקבלין ונתבטל תורת כלי מעליהם
 כמו שיתבאר לקמן סימן רא' סעיף ז' ולכך נאמרו שיותר לעמו עליהם
 אבל אין האמת אהם וטעות הוא בידם כי לא היתה הגזירה משום
 קיכול טומאה רק משום דומיא דמרחצאות של כלים דהא מסקינן
 שגורו אפילו על פשוט כלי עץ ואפילו על שלכות של עץ משום
 דשייך בהו גזירת מרחצאות כל שכן כאלו המקוואו שהם דומין משם
 למרחצאות של כלים שנגזרו בהן ולא יועיל להן אלו הנקבים כי במת
 ירעו שמרחצאות של כלים פסולים אי' פשוט שינוי הנקבי' אמרו דלא
 בני למרחו אדרכה ואמרו שנעשו הנקבי כד' שיכנסו בהם המי כשפע
 ולא כשום סימן וחזיר שינוי למרחצאות ולא דמי לכלי דלקמן סימן
 הא' סעיף ז' והתם לא נעשה מתחלה לכך לפיכך כשנקבו למטה אפי'
 כל שהוא שלא יוכלו עוד חמיי' לי שאר שם נתבטל שם כלו מבטו מה
 שאין כן כאן ועוד פשוט כלי עץ דכל או הכי אין לו בית קיבול לקבל
 חמים מת יועילו לו הנקבים לבטלו מתורת פשוט כלי עץ נרא' לי וכי'
 פעמי' נשאתי ונתתי מה עס חכמי הדור יצו ולא השיבו לי דבר נכון
 רק קצתם אמרו לי כיון שהנאונים רבותינו ול' מהרר שכנא ומהרר
 שלמה לוריא ול' לא מיהו גם אתה שכחאל תעשה כלום כי ודאי
 מעמם ונימוקם נכונים וברורים היו עמם אשר הם נעלמים ממנו
 הצעירי' וישב ואל תעשה ערף אבל לבי היה חלל בקרבי מאד כאמרו
 אז לי מיערתי אי' לי מיערתי כי לא ידעתי מעם לרבר עד עיינתי בעניות
 דעתי בעומק דברי רבינו יוסף קארו וזכרנו לברכה ומצאתי און לי
 ואמרתיו אולי ואת היתה גם כן טונת הנאונים ול' שלא מיהו כי ראוי
 שנקום ועת הודק הוא פת לובלין שאי' אפשר לתקן מקום מרחצאות
 אבנים כי כן בעיני חמם הם יושבי' ומסב' על ישוב ותירון אחר כעין
 שתירץ רבי יוסף קארו וזכרנו לברכה דברי הרמבם ול' ואף על פי שהם
 ה' לא ראוי דברי הענין וקפול כי לא היה בימיה' תלא גם להם היה לב
 כפונתו וכולם מרועה אחר נתנו רבינו יוסף ול' בתירון קדשו א' שהקט'
 על הרמבם ה' אשה אם חל' ויש לומר דמתניתין מיירי בשכל מי
 במעין עזרים על הספסל ור' המשנה במה דמסב' מקוואות שאמרת
 מעיין שהעבירו על גבי כלים או על ג' ספסל תרי' הוא כמו שהי' דברי
 דבי יחודה רבי יוני' אמר הרי הוא פסקה ובלבד שלא יטבול על גב
 ספסל ותלבה כבקי יוני' ועל זה אמר רבינו יוסף מה שאמר במשנה שלא
 יטבול על גב ספסל מיירי בשכל מי חמין אינם עזרי' לא על הספסל
 הוצתה לו מן הצדדין אין מי המעיין כלל יאזו אילו היה כלי שיש לו
 בית קיבול דהו נקבלין מלמבול אפילו במים שנמשכין כן הכלי והיה
 נבדלתן מעיין שהעבירו על גב השוקת פסול העמא משום דהו מי
 שאבנים והשתא טבלי' זה אין לו בית קיבול אינו נפסל ומכל מקום
 גזור רבנן שלא יטבילו על הכלי עצמו אף על פי שאין לו בית קיבול
 גזירת אסו' כלי שיש לו בית קיבול כו' אבל אם לא היו מי המעיין
 עזרי' על הספסל הוצתה לו מן הצדדין ליכא למיגור כלל דהא אפילו
 היה כלי שיש לו בית קיבול כיון שקצת חמים יוצאין הוצתה לפסול
 מן הצדדין לא נתבטל דין מעיין חמיי' הנמשכין מן הכלים והיה מנני
 שהם מטהרים למעיין כשר מן הצד וזכרנו גבי מעיין שהעבירו על
 גבי השוקת העכו' על גבי ששה כל שחזר כשר חילוק כשהוא גם בלי
 שאין לו בית קיבול כפסול וכיחא בו אי' נשי בלי שיש לו בית קיבול
 אלא שאין חמיי' עזרי' מיהו כי אם מטהריו מנן שהוא כפוי על פי
 קובץ לשכל אפילו על גבי עכל חמיי' אף אמר שגאונני שהיו פת
 נקבלין וכשי' קהלת סבכו על עזיין דומה לת' אמרו הואיל חמיי'ם
 קובב' כה פוב' וסקיפין אלו המקוואות ככל צד מסביב וידים
 מכהוצתה ומבנינים ומתחתיהם לא נתבטל דין מעיין ומקום מן מימי כל
 מסקינן א' תהי' בה וצאת למבול אפילו על גב אלו הנסרים ואף על

זב דמיהו זה לא נאמר אלא כי נאמר ומהררם ומהררם לא של' מעמא
 דגזירת מרחצאות כמו שמבאר היטב בדברי רבינו הבית יוסף ול'
 אבל לפי טעם גזירת המרחצאות שכתבנו דקיימא לן דהכי תלכת לא
 נאמר תירון זה ומשמע מכל דבריהם שאין שייך לומר תירון כזה לפי
 קברת גזירה דמרחצאות אומר אני דרבנן זה יש לומר אפילו לפי
 טעם גזירת מרחצאות כגל' דלא שייך למיגור משו' גזירת מרחצאות
 אלא בשל יבות וכיחא בו שהולכת השלי' סכותל לכותל בפני' וכמו
 שכתבו כן בפירוש אף על פי שהן מחוכרין לכותלי המקוה כו' ומשמע
 שהולכת השליכו' ככותל לכותל בפני' זה הוא באמת דומי' דמרחצאות
 של כלים שלהם שחיו לתן אצטבאות ודרך האצטבאות לחיו' מכותל
 לכותל בפני' ואין מים חוצה להם וגזרו כאלו משום אלו' אבל כ'
 במקוואות שעושין כקחלות וכל שכן כאלו שעושין פת לובלין שחמיי'
 מסיפין אותן מכל צדדיהן סביבותיהן מבפנים ומבחוץ ומתחתיהן אינך
 דומין כל כך למרחצאות וליכא למיגור בהן משום מרחצאות של
 כלים שאין מים אלא מבפנים עכ' נדחקתי ליישב המנהג ואמרתי
 אולי כוונתי כזה דעת רבותי הנאונים ול' ואם הוא טעם אחר הוא נעלם
 ממני אך כזה אני אומר כי ערין כבנון זה הניחו לי רבותי מקום ל'
 להתגדר בו ואין כזה ח' שום הוצאת לעו' על הראשונים רק מצד
 מן המוכרח לתקן העניין בדבר מוכרח מהו זה והוא זה שיניחו אבנים
 רחבי' על אלו הנסרי' לעמוד עליהם ואף על פי שכתב הרמבם פ' ש'
 מהלכות מטמאי משכב חל' כלי העשו' למשכב או למושב או למרכב
 אפילו היה תחת האבן אם עמד אחד ממטמאי המשכב על האבן א'
 ישב עליה או שכב עליה או נשען עליה או נתלה בה הואיל ונתנש'
 על הכלי הזה מכל מקום נטמא ונעשה בה הטומאה וכל אחד ממשטח
 דרכים אלו הוא הנקרא מדרס מכל מקום עכל' ושמ' שאין הפסק האבן
 כועיל תא כבר אמרנו שלא היתה הגזירה דהכא משו' קבלת טומאה
 רק משום דומיא דמרחצאות של כלים לפיכך אם יניחו אבן על הנסרי'
 אף על גב שאינו מתעיל לענין טומאה מכל מקום יש כזה חכיר שאינו
 דומה למרחצאות של כלים שיטאלו אבנים אלו למת ואמרו לדם
 מפני שאסור לטבול על גבי כלים של עץ כנון במרחצאות של כלים
 וזה אין לחוש שמא מתוך תיקון זה יפלו בטעות אחר שיכנאו לומר
 שמוררר לעשות כן גם במרחצאות של כלים להניח אבנים על
 האצטבאות ויטבלו שם רכילי האי' לא חיישינן שכיון שראו חשינו
 וישאו ויחקרו מתוך זה אחר טעם העניין תבא לומר להם הטעם יאמרו
 להם כל הדין במירוש נל' :

לב וסילין של עץ המחובר בקרקעית המקוה שהם עזרים דרך
 שם למקוה אחר גאון לו לזבוזין מותר לעמוד עליו ולטבול
 דלא שייך למיגור בית משו' גזירת מרחצאות כמו בשאר כלי עץ רכיון
 שהוא מחובר לקרקע אינו נקר' כלי' וגם משום שיש שאינן לית כיה כיון
 שאין לו לזבוזין שערצין חמיי' כמו שיתבאר עוד בסימן רא' בעוף וגם
 משום בעיותה שאם תפוד שתפול ליכא כיון שהיא קבוע בקרקע כ'
 לא תטבול במקום שיש בקרקעיהו שיש משום שעולת
 המיט' ורוצץ כרגליה אלא אם תתן סם חבילי' ומורות וכיחא
 בהם דבר שאין מקבל טומאה כמו שכתבנו כסעיף לא ואם טבלה ולא
 הניחה שם שום דבר יש אומרי' שלא עלתה לה טבילה משום חציצה
 המיט' בעת הטבילה ואף על פי שעכשו אין רואין שום מיט' כרגלית
 אמרינן כששכב רגליה במים באחתה נפל ממנה ואף על פי שאמרנו
 למעלה סעיף ז' דהמיט' לה אינו חוצץ פל' להיא דהב' שחמיט' בקרקעיתו
 גבנם לה המיט' בין אצבעות רגליה שהוא מקום דרוק ונדבק שם הוא
 חוצץ ויש לחוש לדבריהם :

לד ולא תטבול במקו' שיש חשש שיראות בני אדם מפני שמתוך
 כך ממחרת למבול שלא יראוה בני אדם ותתבייש ואינך
 מדקדקת למבול כראוי מיהו בדועבר שהיא יודעת שמתלד כראוי
 סוככת על עצמה ועלתה לה טבילה ולא אמרינן דילמא אנב בעיות'
 לא טבלה שפיר ולא אדעתה שבקל תוכל למבול עצמ' כראוי וזכרתי
 שפור' טבלה אלא דלכתחלה חוישינן לחומרא :

לה תטבול בקומה זקופה מפני שיש מקומות שמסתתרין בהן
 בהיותה בקומה זקופה ואין המים יכולין לבא שם לפיכך
 תשהה כרי' שיבאו המים שם באותן המקומות מיהו לא תשהה חרכת
 עד שירכבו סתריה זה בזה אלא שיהיה מעט עד שיהיה סתרי' ביד
 הערוה נראין כדרך שגראין בשעה שהיא עורכת את הפת שמפסקר
 רגלי' קצת ויהיה תחת דריה נראה כדרך שגרי' בשעה שמניק' את בנת
 ויהיה תחת בית השחי' נראה כדרך שגרא' כשאורג' במעוק' שמנבתה
 ויהי קצת ימני' יותר מן השבאלית ואינה צריכה להרחיב ויכתיבה

חמים כמו שהיה עריכה מטבילה אלא שלחנתמה לטמ
טבילה או אפילו שנפלה לתוך חמים ולא היתה כוונתה כלל מטבילה
לכא במים הרי זו מותרת לבעלה דהא מכל מקום נרחץ כל כשרה
במים ויש שהמריץ ומצריכין אותה טבילה אחרת דהיינו ורחץ כרוב
משמע מרעו ויש לחסיד לכתחלה יש שכתבו שיש לאשה להיות
צנועה כליל טבילה שלא להודיע עת טבילה וכן נהגו הנשלהבתי
ליל טבילתן שלא לילך במחומה או בפני הכריות שלא יראוהו בהן
בני אדם וכן שאינה עושה כן על יד נאמר ארור שוכב עם בהמה ויש
ליחזר כשיצאת מן הטבילה שיפגעו בה חברותי כדי שלא יפגע בה
תחילה דבר טמא או עץ ואם פגעו בה דברים אלו אם היא זראת שמים
תחזור ותטבול מפני שפגיעת דברים אלו מעלין לה מחשבות רעות
ופוגמין את חולד אם תתעבר בלילה זו אם פתור להטיל המין למקוח
או אם פתור לחזור ולרחץ אחר הטבילה על סירא

קצט שיצריכה האשה לברוק בית סתירה ודיני חפיפה בשבת וכו' וי' סעיפים:

א וכוין רבית הסתרים צריכין להיות ראויין לביאה מים שלא יהא
שום דבר חוצץ צריכה כל אשה סמוך לטבילה להירח בירת
השחי וכל בית סתריה במי' ולא בשאר כשקין דשאר משקין אין
מעבירי הכלוכין ואדרבה הם עצבן כלכלכין במקומן וישארו שום
כתמי וצריכה שתסרוק שיער ראשה יפה במסרק שלא יהיו שערוותיה
נרקקין זה בזה וכן צריכה לעיין בעצבן ובבשר וכוונתה כל גופה סמוך
לטבילה שלא יתא עליה דבר מיאוס שחוצץ ואחר כך תחוף כל גופה
ותטוף במים חמים בשעת חפיפתה גופה ושערות:

ב חפיפה שבמקום שיער לא תהיה במים קרים מפני שמטבילי את
השער אלא במי חמים ומיהו אפי' חמים שהחזמו בדם סג' ולא
תחוף בנתר הנקרא בלא קרוא לפי שמחת את השער וחזר וכתבך
זלא באהל לפי שמסבך את השער ולא ככל דברים המסבכין השיער
וכל זה דווקא לכתחלה אבל אם חפפה בנתר וכדא כדאחא בעצמה
שאין שערות שלה קשורים ומסובכים ועשתה כן באו ג' פעמים ואין
שערותיה קשורים הריאנו רואים שאין שערותיה מסבכין שיער דשאר
גשים שכן דרך הרבה ענייני טבען של בני אדם הולקין לפיכך אשה
זו חפפת בנתר ובאהל ואין מוחין בירה החמינו ול לא דברו לא
ברוב נשים ואשה שצו לה החפאי' שלא תחוף ראשה במי' רק כיון
יש לשאול לרפוא' אם היין מסבך בשערות ואם אכזר' שאינו מסבכין
יכולין לסמוך על הרופאים אפי' הם ע'א כיון דמילתא דעבידא לגלוי
היא ואם אין רופאים בקיין ברבר מנסה האשה את עצמה תחלה
ב'א ג' פעמים אם היין מסבך שערותיה אם אינו מסבך ותוכל לסמוך
על המסין:

ג חפיפה זו צריכה שתהיה סמוך לטבילה כדי שלא יחזרו השערות
והסתבכו בין החפיפה והטבילה וכבר דעת' שמטבילת נדה אינה
אלא כלילת ואם תחוף בעוד יומתהח הטבילה רחוקה מן החפיפה ואם
תחוף כלילה עצמה כדי שתטמל מיר אדירה יש לחוש שבא רחוק
מחומת לביתה תתיר למטבילה לא תחוף יפה וכיצי תעשה המנהג
הכשר הוא שתחיל לחוף בעוד יום ועסקת בחפיפה ער שרחהשך
ואן תטבול וכן גם כן מנהג כשר שאף על פי שהחפפה בבית' תשא
עמה מסרק לבית הטבילה ותחזור ותסרוק עצמה שם ובשעת הרחץ
שיצריכה לחוף ביו' כגון בערב שכתאו איפכא שאין יכולת לחוף כלל
ביו' כגון במש' יתבאר בסמוך:

ד ואם הל מטבילה במש' שא' אפשר לה לחוף סמוך יום ער
שתחזק רי' לה שתחוף כליל טבילה וס' כ'א שלא תסרוק
שתהא מחומת לביתה ולא תחוף יפה מזה הוא שתרחץ היטב בע'ש
וכמש' תחזור ותחוף מעט במים חמים ותסרק ואם לא תצטרך
לחפיפה הדיסה וסתם לא תסרוק דמסתמיהתה נחזיק כל יום השבת
בלתעסק בחציצות ומקשרת שערותיה ואינה צריכה חפיפה
וסריקה הרבה:

ה אם נדמנה מטבילה כליל שכת שאי אפשר לה לחוף ער
שתחזק אלא ער קודם כן השמטות שערותיה וראי' יום הוא

ו ר' לה בחשיפת היום סמוך לבק השמטות וטבילה כשתחזק
ואם הל ליל טבילה כמל' שהיא שאי אפשר לחוף כליל
מטבילה ולא ביום שלפני טבילה ונס' לא רצו רבבי להפסיד
עונתה לפיכך תתירו לה או שתחוף בעש' וכן אם הל' כ'מים טובי' כיו'
ה' וזהל מטבילה כליל שבת או ביום א' וזהל מטבילה כליל ב' התירו
לה

זו סו' יותר מדאי וגם לא להחיק ורועתיה מן הגוף יותר מדאי אלא
כדרך שהם מרוחקין בעת הילוכה דככל אלו שיערו חול' כשעושה כן
יכולין המים לכא ככל מקומו גופה הגלויין הצריכין ביאת מים ושאר
הבקובות נקראו בית הסתרים שאין צריכין ביאת מים לכא ואף על פי
שלא באו שם המים כמ' היו ראויין לביאת מים ואם שינתה כגון
ששתתה ביותר או זקפה ביותר לא שעלתה לה טבילה ויא' שלא
עלתה לה:

ז וכוין שצרי' שלא תשהה יותר מדאי כמו שאמרנו צריך שיהיו
מי המקוח גבוהי' מעל לטיבורה לפחותית שאם אין גבוה
כ' צריכה לשהות הרבה ער שנעשו קמטי' קמטים בבטנה שלא יבאו
שם המים ולא היו טבילה מטבילה:

ח מיהו יש מי שאומר שאם אין בגובה המקוח כ' ואפילו חמים
הם מרודדין ושטחין ער שאין יכולה להעלות בהן כל גובה
בבת אחת אלא אם פניה וגופה כבושים בקרקע שפיר דמי ועל
בסימן רא':

ט אינה צריכה לפתוח פיה כדי שיכנסו בה חמים כמו שכתבנו
מעמא למעלה רבית הסתרים אינן צריכין ביאת מים ונס' לא
תלפזן אותו יותר מדאי ואם קפצה פיה לא עלתה לרה כמו שכתבנו
ג' מעמא למעלה סעיף' כ' דק' תשיק שפתיה וכו' ריבוק כיונו
כדרכה:

י וכן לא תעצים עיניה ביותר ולא תפתחם ביות' שאם פתחה
אותם ביותר הוי חציצה למעלה ואם עצמה ביותר דהי
חציצה למטה ואם עשת' כן יש אומרים שלא עלתה לה טבילה:

יא ובשחיא טבולת בשעת טבולת צריכה שתעמיד על גבה אשה
יתודת' שהיא גדולה לפחות יג' שנים ויום אחר שתראה שלא
ישאר משער ראשה צף על פני חמים אבל ע'א אינה נאמרת הואיל
ואתרוק איסור ואם אין לה מי שתעמוד על גבה או שחוא כלילתה לא
תוכל האשה העומדת על גבה לראות אם ישארו השערות צפין תכרך
שערה על ראשה בחומי' צמר או ברצועה שבראשה ראוברה יכנסו
השערות גם כן במים ובלבד שתרגע ער שיכולו המים ליכנס בתוכם
או תקשרם בשרשרות של חומין הלולו' שאינן חוצצין כמו שנתבאר
למעלה סעיף' ג' או קושרת בגר רמי' על שערותיה:

יב המטבילת בנה לאחוריה כשהיא ערוסה וטבילה לא עלתה
לה טבילה דשטמא חיה מי' כרגלי' חתינוק' לאו כירו' ונרבק
כאמו וחזן כשעת טבילה ואחר שעלתה נפל לכך לא חוינן ליה:

יג צדורות וקמטין שנכנסו בסדקי' הרגלים מלמטה תרי' חם
חוצצין:

יד וכן אספלינית מלוגמח' ורטייה מעל בית הסתרי' חוצצין כמו
שכתבנו כתבנו רבית הסתרים אף על ג' רביא' מים לא בעינן
ראויין לביאת מים כענין' י'א שהאשה צריכה לברוק עצמתה בגדולי'
ובקטנים קודם טבילה כדי שלא תהא צריכה לעצור עצמת' שאם
תעצור עצמה הוי כמו עצמה עיניה ביותר קפצה פיה ביותר שלא היו
ראויים לביאת מים ולא היא טבילה לפיכך תברוק עצמה מקודם
אם היא צריכה לכך וצריך גם כן להפיר צואת החושם קודם הטבילה
שלא יחזן:

טו היתה שערות אחת או שת' חזן למכתה ואין מורבק למכה
או שהיו ראשי' שתי' שערות מרבק במים או בצואה או
שהיו שתי' שערות ברישי' עיניה מלפניה וקמו ויצאו ברישי' עיניה
מלמעלה וכן אם היו ב' שערות של מטה מורבקין ברישי' עיניה של
קעלת חרי' אלו חוצצין:

טז לא תטבול באבק שעל רגליה ואם מטבילה יש מי שאומר שאין
חוצץ מפני שהמים משפשיין אותו ויש מי שאומר שחוצץ
לא עלתה לה טבילה מפני שכשיורד למים כך עם האבק שעל רגליה
נעשה האבק כמו מים כרגלו' ונרבק בו חוצץ אא'כ' שש' רגליו במי'
נקוד' לבן וא'כ' יטבול ואם טבול בחמין לכלי' עלמא אפילו לא שפשוף
אין חוצץ מפני שהחמין מעבירין הכלוך כאילו שפשוף:

יז כל המטבילין שנמבלו בגדיהם עלמס' להם טבילה מפני שהמים
באין בהם ואינם חוצצין וכן הנהג' שמטבילה בגדיה מותרת
למעלה:

יח מין כנים יש שרבוקים בבשר הרבה ונחשים כעור במקום
שיער ונרבקים בחוץ בבשר הם שקורין בלשון ג'אשכנו
מילין ליו' צריך לחסרן על ידי חמין ולגוררן בציפורן ואם ג'אנו יכול
לחסרן אינן חוצצין דהוי ליה מעוט שאינו כקפיד עליה:

יט נדה מטבילה בלא כות' כגון שירד' להקר ובאה כולה בתוך

לבוש עטרת זהב הלכות טבילה סימן ר דא

ההוציא או שנתנה לבנה תבשיל הראוי לירדקבה לא עלתה לה טבילה אפי' אם ברקה כיד אחר טבילה ולא מצאה שום דבר הוציא שאני אומר בעלייתה מן המי נפל מכנה וצריכה טבילה אחרת כיון אם ברקה עצמה קודם טבילה וראתה שלא נרדק בה דבר סגי ואינה צריכה הפיפה אחרת וטבילה כיון שכבר הפיפה ולא נתעסקה ולא בה וכו' וכו' ללבוש בגדיה בין הפיפה לטבילה ואין הלבוישה חשיבה הרהקה בין הפיפה לטבילה דניהוש עבא בין כך ובין כך נרדק, דבר זהוהו שלא תקחתינוק אצלה אחר הפיפה שכא' לכלך אות' ולא ארעתא ועל סימן קצת:

אימתי תעשה ברכת הטבילה וכו' סעיף א:

וכיון שטבילה זו מצוה היא צריכ' לברך עליה כמו על כל שאר המצוות ואימתי מברך כשפושט מלבושיה ועומדת בחלוק' שהיא התהלכת עשיתה המצוה תברך ברוך אתה יי אלה אקב' על הטבילה כשרכב ידעת שעל כל המצוות מברכין עובר לעשייתן ולא רכב אחר שפושטת הלוקה שאסורה להוכיר השפס כשהיא עומדת ולברך דמא' את הקרוה ואם שכחה ולא ברכת קודם שתפשוט חלוקה תכנס במים עד צוארה ואז מברך כשהמים מכסין אותה שאין לבה רואה את הערוה ואם הכיס צלולין עוברתן כרגילה כדי שלא תדא' לבה רואה את הערוה ומברכת ומה שכבר בעל ולא כלמד לטבול שהיא אומרת בברכות שקודם המצוה חיינו מפני שלא רצו להתקין לה' מטבעות וכיון שכטבילת גר צריך לברך בעל כמו שיתבאר בסוף אף בשאר הטובלי שכתבין לפני הטבילה קבועה בעל שהוא לשון החלול עבר ועתה שפושטתה ובינתיה ש' אומרים אף על גב דככל המצוה מברכין עובר לעשייתן בטבילה לא מברך עד אחר הטבילה דכיון דאיכ' טבילת גר שלא יוכל לברך עד אחר הטבילה דקודם לכן אינו יכול לומר אשר קדשנו בכבודו וצונו שעריצין לא נצטוו דעריצין עא' אף על גב דמל' קיים לך מל' לא טבול כאילו לא מל' ובין דגר אינו יכול לברך עד אחר הטבילה תקנו בכל הטובלי שלא יברכו על הטבילה עד אחר הטבילה וכן נוהגין שלא אחר הטבילה מיד בעודה עומדת לתוך המים פס' עצמת כנגדה או בחלוקה וכבר על הטבילה לפני פתח זה מוטב שפי' סת' שכבר כן בעל ולא כלכד לטבול שאין לשון הלכך נפל אלא להכין

הלכות מעיין ומקוה

דיני מקוה ומימיו וכו' עה סעיפים:

אף על גב דכתיב בכל הטכאים ורוחץ במים אין הכוונת שהיו עולין במימיהו כרחיצה כל רחץ בעלמא שאפילו עליו עליהם כל מימיהו שבעולם עינין דם בטמאת' וכן אשה נדה אפילו עליו עליה כל מימיהו שבעולם עינין דם בטמאת' לבעלה והיינו עליה כה' כב' אשה שנה כרית' נמצא לעיל סימן קצו סעיף א' אלא צריכ' שתפסול כל גופה כבת א' פמי מקוה או במעי' דכתי' אך מעיין דכתי' מקוה מים יהי טהור שפירושו הטובל בהן מטוכתאו יהיה טהור דאילו הם עצמם שטמא שחם טהורים אמ' נפל בהן דבר טמא' טהרי' מהבדין לקרקע ואינם מקבלי טומאה ועוד יהי טהורי' מבעי ליה אי אסעיין ומקוה וחת קאי ומקוה פירושו מים מכלסין ועומדין באשבורן במקום אחד והפולו ואינם מיס' אהייס ולא כהיים מיס' היים ברחיצת שום אחר מן הטכאים אלא כזב' חוקא' ולא שאר טמאים והפולו נכת' אינו צריכ' דחוקא' מיס' היים אלא אפילו מקוה מסודרי' אותו שיעקר דהך מקוה הוא כבד' שתוכל לטבול בו כל גופה בבת אחת דכתיב ורחצו את כל בשרו במים ודרשינן פמי' מליה מליה מליה כתיב במים היים כל בשרו מים שכל גופו עולה בהם וכתב אהרן דרשו' קס' מן מקוה טהרת הציצת הכשר לטהרת ביאת השמש וכתב כל' אם רחץ בשרו במים וזב' השמש וטהר מת טהרת ביאת השמש בכת' אחת אף טהרת דהציצת הכשר בבת אחת כפי' טהרת' לעיל בה' סי' קצו' ויש ער' חכמים דבורטל' מים שפלי' גופו של אדם פי' עולת בהם בבת אחת צריכה להיות לפחות אמה על אמה כרום שלש אמות והדא דתקראת מקוה מן התורה ושיערוהו ז' טה' מ' אמה מים מהם שיעור מקוה ואפילו אשה קטנה טבול גופה עולה בבת אחת אפילו בפסות בארבעים כאה צריכה לטבול כמקוה של ארבע' טאה ואפילו אם טובל בה כלי קטן צריך להיות בה ארבעים כאה אכת' נבי' בלי בדין אך במי נדה יתהמא ודרשינן במים שהנדה טבול' אשתה יתהמא

לה שתחוף בע' ש' או בית' רבטבת ותקשור שערותיה שלא יכתבו ו' תבלכלו וגם תזהר כימי' שבו' החפיפה לטבילה ככל טינפת' ושל' רבק' בה שום דבר גם כנגיעת' תבשילין או מנתניתן לבניה הקטנים אם אפשר לה להזהר אם הם דברים הנדבקים ואם אי' אפשר לה ליהרר כגון שאין לה מי שיעשה זה במקומה או שצריכה ליגע בדה' בשעת אכילה אין לחוש ובלבד שתרחין ידיה ככל פעם שלא תכא' ליד' חציצה וכטעת' טבילה תחזור ותעיין ורחברוק דהיטב כל גופה ושערות ראשה שלא יהא בה דבר הוצץ ותדיח בית הסתרי' במי' הטין שהוחבו אפילו ביש' וכן תחצוץ שיניה בטוב בשערות הטבילה שלא ישארו ביניהן לאפיריהן ולא בשר ולא עצם ממה שאכל מן החפיפה עד הנה ואם לא הל טבילתה בכש' או במוצאי יט' אכ' רחובל לטבול במוצאי שבת או במוצאי יט' על סי' קצו':

במקום שיראות לטבול בלילה וחלה ליל טבילתה בליל שבת אין להתיר להוף בערב שבת ולטבול ביו' שבת שהוא יום שמיני דתרי קולו בהרי' הדרי לא מקילינן קולא דכרך בתה וקולא דהרחקת החפיפה מטבילה:

קל דעיון כל גופה ואפילו שערותיה הוא מן התורה וכיון דהציצ' היא מן הל'ם שהוא כמו דאורייתא אי נמי מדרבנן ורחין אר' בשרו במים ודרשינן בשרו שלא יהא שום דבר הוצץ בין בשרו למים ודרשינן נמי את בשרו את הטפל לבשרו וכא' ניהו שער' ממיל' שמעינן שהייב' קודם הטבילה לעיין ולברוק ככל גופ' שלא יהא עליו דבר הוצץ והו' הרין שצריכה לעיין ולברוק בשערותיה שלא יהיו קשורו' בזה אבל חפיפה לא שמעינן לא מתוך ההלכה למ' ולא מקרא' אלא הי' בתקנת עזרא לפיכך כשתל טבילתה בחול וכש' בליל שבת ויום טוב אכ' חפפת ועיין עצם ביו' וטבילה בלילה או אפילו בליל יום של סהרהו עלתה לת טבילה כדיעבד אף על פי שלא היו חפיפה ובריקה סמוך לטבילה אבל אם לא חפפת כלל לא עלתה לטבילה אף על פי שעיינ' בעצמה כגופה ואפילו חפפה מיד אחר הטבילה וסרקה במסרק ולא כצאח שום מיכא' קשורה אפילו חכי' לא עלתה לטבילה שאמי' אומר בשעת טבילה היה קשור ועכשיו ניהו' או משר' עם המסרק ואין צריך לומר אכ' חפפת במקום שער' ולא עינת' בשאר גופה שלא עלתה לת טבילה שעיון הגוף הוא דבר תורה כמו שאמרנו ואפילו אם ברקה את גופה אחר הטבילה ולא מצאה שום דבר הוצץ אינו מועיל דשכא' היח' עליה דבר הוצץ ובעלייתה מן המים נפל ממנה:

כדא' בשאר כל הגוף אבל בבית הסתרים כיון שאין צריכין לביאת מים אם לא עיניה אותם קוד' לכן וארכ' עיניה אות' ולא מצאה בהם שום דבר עלתה לה טבילה וכן אם לא עיניה אותם קודם טבילה ואחר טבילה גב' לא עיניה אותם עד שנתעסקה כתבשיל זמנא עלי' מאותו תבשיל תולין להקל אעפ' שבשאר הגוף אין תולין להקל ככהאי' נוונא הכא' בבית הסתרים כיון ראפילו' לכתחלה אין צריכין ביאת מים סמס' תולין בהקל ועל' סי' קצו' סעי' ב': חפפה ועיניה גופה ושערות טבילה ובעלייתה נמצא עליה דבר הוצץ אם סמוך לחפיפה ועיני' טבילה אינה צריכה טבילה אחר' ואם לא צריכה טבילה אחרת ומק' טבילה אפילו שיעור חבטל זל' שאם בתוך עונת אחת חפפה דעיניה וטבילה תמצ' עליה דבר הוצץ אינה צריכה טבילה אחרת ודאי' אחר הטבילה בא עליה אותו דבר הוצץ ואם לאו צריכה טבילה אחרת ואף על פי שהייתה החפיפה והעיון סמוך לטבילת כגון שחפפה במים סמוך לערב וטבילה בתחלת הלילה לא עלתה לת טבילה חזא' והחפיפה והעיון היו בשתי עונות עם הטבילה ולחרטום בין כך ובין כך צריכה טבילה אחרת כיון שנמצ' עליה דבר הוצץ אא' שזו שחפפה וטבילה בתוך עונה אחת אינה צריכה לחזור ולחוף ולעיין גופה ולטבול לטבילה אחרת:

במה דברים אמרי' כשלא נתעסקה באותו חמין אחר הטבילה אבל אם נתעסקה בו אחר הטבילה בין טבילה למדיקה אינה צריכה טבילה אחרת שכן שכבר טבילה ועיניה חפפה אף עפ' שהיו מרחקין תולין להקל באותו חמין שנתעסקה בו אחר הטבילה אבל אם לא חפפת קודם הטבילה אין תולין בו אעפ' שנתעסקה בו אחר הטבילה:

כמה דברים אמורים בשאר כל הגוף אבל בבית הסתרים אפילו אם לא עיניה אותה קודם טבילה ואחר הטבילה גם כן לא עיניה עד שנתעסק' בדבר הוצץ ואר' כך נמצא עליה באותו חמין תולין להקל וכמו שכתבתי מעמא כמסוד' סעיף ט': חפפה קודם טבילת ובין חפיפה לטבילה נתעסקה בדברים

בחס גס כן הכלי והיינו מ' טאה שסתם נדה שכלת בהם ומשמע
 אפילו כלי קטן יתחמא במי נדה שהם ארבעים טאה ואם חסר אפילו
 כל שהוא פסול מיהו לא אמרו זה אלא מדרבנן וקרא אסמכת בעלמא
 הוא אבלמן התורה בין אדם בק כלי מתחמא כפחות מארבעים טאה
 רק שכולו עולה בה בבת אחת כדלפינן לעיל מחקישא ומעין גס כן
 אף על פי דמטהר בכל שחו דמעין כל שחו נמי נקר מעין היינו הווק
 בשטובלין בו כלי קטן אבל בשטובל בו אדם אפילו הווק קטן שכל
 גופו מתכס כפחות כמ' טאה אין טבילה עולה בו אא"כ יהא מ' טאה וחי
 גס כן מדרבנן אבל דאורייתא סני בכל שחו אמילו בגד' אם כל גופו
 מתכס בו ודך אכה על אמה ברס ג' אמו' שאמרנו היינו אמה על אמה
 במדובע ברס ג' אמות כולן במדובע ולא בעגול ואמה שאמרנו צריכ'
 להיות אמה שחוק' דהיינו אמה בת' שפתי' חצי אצבע אף ע' ג' רסתם
 אמה דא' ו' שפתיים אמה דחכא' שיעורו שצריכה להיות אמה שחוקת
 דאמה שחוק' יתידה על המצומצמ' חצי אצבע נמצ' שיעלה כתשבור'
 פד' אף אצבעו וקיה אצבעות בגודל ועוד חצי אצבע ואריך שיהיה
 דבאר שבו חמים מכנסין גדול יותר משיעור דה' כרי שכשיכנס בה
 דמגבל ויתפדה חמים שישארו כל חמים שהם ארבעים' טאה תוך המקו'
 כשיתפדה על ידי בניית הטובל ולא יצאו חן לבד וחסרו חמים שלא
 ישארו בתן מ' טאה בעת הטבילה ומפני שאין אנו מצריכין שיעור דמ'
 טאה רק כרי שיעלה כל גופה במי' בבת אחת לפיכך אין צריך שתתא
 חמקה דוקא גבוה ברס ג' אמות אלא כל שחו גבוה ממעל לשיכורה
 דהת כמו שכתבנו למעלה בסמך קצח סעיף ר' שחוא שיעור שתוכל
 להתפסות כל גופה בבת אחת ואינן צריכה לשוחות הרבה אם המקו'
 דהא רחבה עד שיש בה כרוחב ובגופה שיעור השכוח האצבעות הנל'
 תרי זה מקוה בשר לשכול כתוכו :

ב כבר ידעת דסת' מעין דרכו בחילה וסת' פרי מקוה מיס פירושו
 שהם מכנסים ועומדים ואינם וחלים כענין שנאמר יקו חמים
 אל מקום אחד לפיכך מי מעין מטתו אף כשהם וחלין וכלש כשהם
 שכותמים במקום אחד ובלבד שיכול לשכול כל גופו בהם בריוח שגם
 שם מעין עליו כן שכן דרך הדינה מעינות שיעמדו במקום אחד אבל
 מי המקוה אינם מטתו אלא באשבורן כלומר כשהם מכנסין ועומדי'
 במקום אחד כדרכן ולא בחילה ולא אמרין מרחוקה להודי נאמר
 כמו שחמעיין מטתו בוהלין אף מקוה מטתו בוהלין שכן אמרו חכמי'
 לא אי מה מעיין מטתו בוהלין יכול אף מקוה מטתו בוהלין תל' אף
 מעינות הוא מעיין מטתו בוהלין ומקוה אינו מטתו בוהלין אלא
 באשבורן שם טאה תם וחלין פסולין מן התורה ומי המקוה חלין צריכין
 שיהיו מכנסין בידי שמים כגון מי גשמים או חפשו' שלגי' ולא שנגעו
 בידי אדם שכן דרשו חכמי' ול' מרחוקשו בוד מקוה מיס ומעין להדרי
 לפינן מתבטין בידי שמים אף מקוה בידי שמים לאפוקי אם מלא מיס
 על כתפו תעשה מקוה שחיא פסולה ועוד אמרו אי מה מעיין מטתו
 בכל שחוא דמעין כל שחוא נקרא מעיין יכול אף מקוה מטתו בכל שחו
 תלמוד לומר אף מעיין כלומר אף מעינות הוא מעיין מטתו בכל שחוא
 ומקוה אינו מטתו בכל שחוא אלא בשיעור מ' טאה כמו שאמרנו מיהו
 יא דרך שיעורא דמקוה כמ' טאה אינו אלא אסמכתא בעלמא דכיון
 שאין בו טעמא אלא כרי שיתא כל גוף הנטבל בו בבת אחת אמרו חל'
 שאין שיעור זה מן התורה בכל דבר הנטבל אלא כל דבר שכל גופו
 עולה במים בבת אחת סני לו באותן חמים וכלים קטנים כגון סחטין
 וצינורות סני ליה בכל שחו בק' במעין בין במקוה כל שחו מן התורה
 אבל רבנן במלו טבילת מקוה כל שחוא תואיל ואין שחרתת ג' אלא
 כמבוגסים אפילו בכלים קטנים ואסמכתא אקרא דאך במי נדה יתחמא
 שאפילו ברים קטנים צריכין מ' טאה במקוה כמו בנדה ובמו שאמרנו
 למעל' אבל במעין שחותרו בין במכת' בין בחילה אוקמו אראוריית'
 ואמרו בק' אדם בין כלים יכולין לטבול אפילו במעין כל שחו ובלבד
 שיתא כל גופו של אותו הנטבל עולה בו בבת אחת לפי מה שח' הגד'
 לפי גדלו וחקטן לפי קטנו ויא דהא דמעין מטתו בכל שחו היינו בכל'
 אבל לטבילת אדם לעולם כענין מ' טאה בק' במקוה בין במעין בין
 באדם גדול בין באדם קטן שאפילו כל גופו עולה כפחות מכאן צריך
 מ' טאה שלא חילקת התורה בשיעור גבי אדם בין גדול לקטן וכיון
 דבאשה נדה יש בה איסור כרת יש להתמיר דאפילו בדעיבר' לא
 עלתה לה טבילה אפי' במעין אם אין בו מ' טאה שלמים כחשבת
 האצבעות הנזכרים ואם היו מי חמעיין הוחלין מתערכים עם חמים
 שנוטפי' שהם מי גשמי' נחשב הכל כמעין לכל דבר ומטה אפי' בוהלין
 ואם רבו הנוטפי' על הוחלין וכן אם רבו מי הגשמי' על מי הנדה אוליגן
 בתר רובא ונחשבים כולן למי גשמיים ואינם מטתו בוהלין אלא

באשבורן לפיכך נחרות בזמן שחם מעורבין עם חריבת מי גשמיים יש
 להקיף ספך וכינתו בו עד שיקו חמים למקו' או יטבול בהם ויש מקילין
 ומתירין לטבול בנהרו' כל השנ' אף בשע' הגשמי' חפשו' השלגי' שרבו
 הנוטפי' על הוחלין אפיה טובלין בהן בוהילה ויחבו טעם' ספני רעיקר
 הנתר מן המקור קא רבו ואין לך טעם יורד מלמעלה שאין תרו' עולת
 לקראתו טפתיים ונמצא דלעולם וזוהי רבים על הנוטפים דתא
 לשפח גשמיים איכא טפתי' דמעין ואף על גב טאנו רואין דרוב פעמי'
 אין הנחרות מתרכין אלא כשגשמיים יורדין המת אומרים כסברתם
 לא שמתרכין מן הגשמיים אלא בשום דבזמן שהגשמיים יורדין ואויר
 העולם מתלחח ונעשה רטוב ואז גם מקור הנדה מימיו מקבלין שפע'
 מלחלוהית האויר ומציאין פיס בשפע והנהר מתגבר וחולך מעצמו
 וכן נהנו ברוב המקומות במקום שאין מקוה לטבול בנהרו' ואין למתו'
 בהן כי יש לחן על מי שישמכו מיהו יש ליוהר מלטבול בנהר המתו'
 לגפרי עי' גשמיים וכשאין גשמיים הוא פוסק לגפרי אף על פי שטאר
 נחרות המעינים שופכין לתוכו בעת הגשמים כחמת שגם הם מתרבי'
 בין הגשמי' ועולין על שפתי' נדוהים וחוצת להסער ששופכין בתוך זה
 הנדה ומתהווה תוא על ידן מ' הואיל והוא פוסק לגפרי בשעה שאין
 חרבה גשמיים יורדין אינו נק' מעיין אלא מן הנוטפים דתוא גדול וכמו
 מקוה תוא ואסור לטבול בו דרך וחילתו עד שיקו חמים בתוכו למקו'
 או תעומדי' שם אבל בנהר שאינו פוסק אעפ' שבשעת הגשמים מתרחב
 ומתפשט על כל גדותיו מותר לטבול בו בכל מקום דככל מקום מי
 הנדה הכאים מן המקוה רבים על מי הגשמיים כמעט' דאין לך טעם
 חיורר מלמעלה כו' חם אפילו במקום שנתרבה לפי דעת אלו המקילין
 והעולם נהנו להקל בזה כדעת' מיהו עיקר הטעם שנתפשט המנהר
 להקל ושלא מיהו בו הקדמונים לא נתפשטו כן אלא משום דחשו
 לכמה עיירות שנתפורו סם היהודי' לאחר א' ל' א' ל' ואין ספק בידם
 להפור לחם מקואות ואי חיי אסרי' להו לשפול בגדרות אותו ללוחלי
 בטבילה לגמרי ויבאו לידי איסור כרת לכך לא מיהו בידם וסתוך כך
 נתפשט המנהר להקל ברוב המקומו' אבל החסמי' שלא לטבול בנהר
 אלא בזמן שהיא קטנה מאד שרואין בה שלא רבו מי הגשמיים כלל
 דהיו מ' מצות מן הטובה ותעכ' או יטבול במקוה נמורה עשויה כחללת'
 כמו שיתבאר עוד בעה' : זאותן בארות העשוין בידי אדם שחפרין
 בארץ לעוסק עד שחמים נובעים מהם אף על פי שדרכן דקו וקייב
 ואין יצאין לחוץ דין מעיין וחלין נמור יש לו ואף ע' דאמר' מה מעיין
 בידי שמים אף מקוה בידי שמים וחגי בארות חם עשוין בידי אדם האני
 בידי אדם הפסול לאו למימר' שלא יחיו חפורין בידי' אלא לאפוקי
 שחמים לא יבאו תנה על ידי אדם כגון מ' בכתף וכה' אבל מיס
 דחכא נהוו כן בידי שמים ית' חמביע אותם כשם אא שחיו מכוסין
 מחמת שהמעין ששם חית סתום מן העפר ותאר' לא עשה אא שחסד
 העפר ששם ער שנתגלו חמים ובגוף חמים לא עשה כלום :

ב בור מקוה זו מן התורה צריכה להיות בידי שמים כדלפינן לרש'
 לעיל מרחקיש בור מקוה למעין מה מעיין בידי שמי' אף בור
 מקוה בידי שמים וצריכה שיחיו חמים נסוין ועומדין במקו' אח' כדלפי'
 לעיל מדכתי' אף מעינות לומר מעיין מטתו בוהלין ואין המקוה מטתו'
 בוהלין אלא באשבורן לפיכך צריכין כל חם טאה של המקוה שלא
 יחיו שאובין בידי אדם אלא שיתקבצו מי גשמיים ותוכדין בנוטא אמת
 אבל אם נשאבו או אפילו לא נשאבו ותקבצו בידי שמים ואינן עומדין
 במקום אחד אלא וחלין על הארץ פסולה מיהו שאוב אינו פסול מן
 התורה אלא כשהו' טלו שאוב או רובו אבל אם רובו נעשה בידי שמי'
 ומיעוטו שאוב בידי אדם מקוה הוא ואינו פסול מן התורה אלא מדרבנן
 גזירה מיעוט אטו כולו או רובו חילכך כל ספיק' שיארע בו קוד' שיחיה
 רוב חמים מקובצים שם חיו ספיק' דאורייתא ואוליגן ביה לחומר' אבל
 אם נולד בו ספק אחר שנעשה תרוב כחכשר דהי ספיק' דרבנן ולקולא
 כיצד מקוה שחיתה חסרה בפנינו וכא' ומצא' מלא ולא ידענו היאך
 ומי מלאו אותה ושמה בשאיבה מלא אותה אם חיתה כבר רובת'
 בחכשר דהיינו שחיו בה כ' טאין בלא שאיב' אוליגן לקול' ותולין לוס'
 ודאי ישראל מלא אות' וכחכש' מלא אותה בלא שאיב' : ואם לא
 חיתה כבר רובא בחכשר דעכשו' איכ' ספיק' דאורייתא אם יש
 לחוש שע' מלאוה ושאו' חמים לתוכה כרי לרחוץ בה וכה' פסולת'
 ואם לאו כגון דירעינן ודאי ד' ישראל מלא אותה כדי לטבול בה אלא
 דלא ירעינן היאך מלא אותה אם בשאובה או כמשיכת' וחז' אינו
 בפנינו לטאל אותה כשרת דרוב המצוין יצול מקוה ועושיין כרי
 להכשירה בקיאין הן ובוראי בחכשר מלא אותה וכש' אם הישר' אל
 בפנינו ואומר שבתכשר מלא אותה דגאמן מטתו שחיה בידי לתקנת
 וקל'

לבוש עטרת זהב הלכות מקוה סימן רא

ח במיד ונפסים היו סתימה מעלייתא חזר ונחשב כלי ופסול :
 כרין זה שאמרנו שצריך שלא יהו הארבעים כאח ככלי שיהו
 מעיין למקוה שאמילו מעיין הנמשך ומקלח בתוך כלי אסור
 לטבול בתוך הכלי מן המעם שאמרנו במקוה דסתם לעיין על הקרקע
 הוא ואם מקלח המעיין לתוך הכלי ויוצאין המים ממנו ולחץ פסולין
 לטבול בחן בין בתוך הכלי בין לאחר שיצאו בתוך הכלי דכיון שעבר
 דרך הכלי כבר נפסלו אלו חמים שנעשו כבש שאובין וטוב אינן חוזרין
 לתכשרן ביציאתן ממנו ואם המעיין מקלח על שפת הכלי ולתבו שהיו
 מי המעיין מקצתן נופלין על שפת הכלי ומקצתן לתוך הכלי תוך הכלי
 אסור לטבול חוץ לכלי כותר לפי שהמי הנפולים על שפת הכלי אינם
 נאסרין משום שאובין שאין שם בית קיבול וזה מותרין גם תמי שהיו
 בכלי ויצאו ממנו אף על פי שהמים שהיו בתוך הכלי מרובין בן המים
 שעברו על שפת הכלי מכל מקום כיון שאותן המי המעמין עדיין
 מחוברין למעיין ולא נפסלו הם כחברין עמם כל המים שהיו ברוב
 הכלי ונותרין גם הם על ידיהם אף על פי שכבר נפסלו בשאיבת
 כשעברו תוך הכלי עכשיו חזרו להיות מחוברין למעיין על ידי המי
 המעמין ונותרין לטבול בהם דשם מעיין גם עליהם על ידי חיבורם
 למים המעמין שעברו על שפת הכלי :

ט חכמים כלי טמא לתוך כלי אחר לטבולו במקוה או במעיין :
 הכלי החיצון הוא טהור צריך שיהא כפי החיצון לפחו כשפתו
 הנודר כרי שיכולו המכלבא שם בשפע בשעת טבילה ואו נמחר הפנימי
 ואם אין כפי החיצון כשפוסרת הנודר לא עלתה לו טבילה לפנימי ואם
 גם החיצון טמא או אין צורך שיה' כפי החיצון כשפוסרת הנודר לא אפי'
 פיו צר מאד רק שראוי לביאת מים עלתה לה טבילה לשטתה המנו
 דעלתה הטבילה לכלי נופית דהצנן בק מבפניו בין מבחוץ שהרי הית
 ראוי לביאת מים בפניו וכאן שם מעט מים והיו כמו דרך השקה שהיא
 דאורייתא ועלתה הטבילה גם כן לפנימי ברא דסני להיצנן הטמא
 אמילו פיו צר הני כלי כשהנית פיו למעלה כשע' הטבילה שהית עיקר
 כוונת טהרתו שיטחר על ידי חיבור המים דרך השק' למעלה שיכנסו
 שמה מעט ויטחר הכלי כמעט שראוי לביא' מים אבל אם הגהו על
 צדו והטבילה לא עלתה להם טבילה לשניהם ער שיה' פיו של החיצון
 רחב כשפוסרת הנודר שכיון שהטהו על צדו נלח דעתו דאין כוונתו
 לטהר אותם אלא ע' שפעת המים שיכאו שמת מן הצד ושפעת מים
 אי אפשר אם לא יהא פיו רחב כשפוסרת הנודר מיהו מותר לטבול פליס
 בכל או בשק בין טמאים בין טהורים שכיון שאינם כחוקים מים בלל
 השיכו בניקבו חרבה יותר משפוסרת הנודר דקבל נכנסו שמת שפעת
 מים חרבה :

י כבר אמרנו דמעיין מטהר בחתולין וכש במכונסין ועטרין לשיכ'
 מעיין שחששיכו לכריכת מים שחם נקוין עוכרין שפישלה כל
 דין מעיין ואם הפסק דאש הקילוח וטאינו מחובר ע'ד למעיין אף על
 פי שלא היו שם מים אחרים כבריכת מטהלה אלא היה בריכה ריקה
 אפ' חזר להיות לו דין מקוה שאינו מטהר אלא במ' סארי ונאשבור
 ואם חזר והמשך קילוח דמעיין לתוכה חזר לדין מעיין למטהר
 בווחלין ובמשהו ואפי' היו שם מי נשמים מטהלה דהא מעיין מטהר
 בכל שחו :

יא וכיון דמעיין מטהר בכל שחו כמו שאמרנו פעמי' לפיכך מקוה
 מים שאובי' שהמשיכו עליו מי מעיין אמילו מי המעיין מועטין
 המעוטין של מעיין מטהרין את השאובין המרובים בין קדמו מי מעיין
 לשאובין בין קדמו השאובין למעיין וטבל מקו' אין לטבול בו אלא
 באשבורן ולא עדיף מטהרות שרבו הנטמין על הווחלין ואין חילוק
 בין קדמו מי מעיין לנטמין או שאובין בין קדמו נטמין או שאובין
 למעיין לעולם המעיין מטהר בכל שחו ויתבאר עוד לקמן בעה' :

יב מעיין שחעבדו על גבי אחרים בליים והמשיכו לסקו אחר אע"כ
 דאחרת הכלים אין להם בית קבול אפי' הכי נפסלו מדין מעיין
 מדרבנן ואינ' מטהרין עוד בווחלין ובמשהו אלא כרין מקו' דחיינו לטהר
 באשבורן ובמ' טמא וכלבר שלא יטבל על גבי אחרים הכלים ממש
 גיירה טמא יבא לטבול תוך הכלי :

יג מעיין שיוצד מן ההר ומימיו נופלין טיפין בשיפולי התיך בהפסק
 אף על פי שאותן טיפין יורדות במרוצת רובף זו אחר זו כיון
 שאינו וזחל לא יורדן בהפסק הוי להו' כמי נשמים הנטמין ויש להן דין
 מקוה ובעו מ' טמא ואינם מטהרין בווחלין וחזרו ואם ירדו בקילוח בלא
 הפסק חזרו להיות לחן דין מעיין :

יד נטמין שעשאן ווחלין כגון שסכך למקום המנטף טבלא חלקת
 של תרס שאינו מקבל טומא' הרי המים ווחליים ויורדים עלית
 הרי הם

וקל רבכהג ער אחד נאמן באיסורין כרכתיבנא לעיל מי' קכ' סעף ג'
 ועוד כמה דיני ספק שאובין עיין לקמן סוף סימן זה :
ד מקוה שחיא של ע'א שמשכירת לישראל שיתן לו כל הטובל
 כודבר ידוע ככל פעם אין להאמין הע'א עליו דשמת יחסד
 וימלאנו הע'א בשאובין ואף על גב דדאי עדיין יש בו רוב המים מכל
 מקום לכתחלה יש לחוש דדאי יעשה כל מה שיכול לייפות ולהגדיל
 המים כרי שלא יפסיד שכר :

ה כל הימים יש להם דין מעיין לטהר בין האשבורן בין בחתולה
 כלומר שטובלין אמילו בלשונות הימים הנגדרי ונמטכו מהם
 ואף על גב דכתיב ולמקוה חמים קרא ימים שמע מיני דמי ימים מקוה
 איקרי ומקוה אינו מטהר בווחלין הכי פירושו ולמקום שכל הנהרות
 נקוין ווחלין שם דהיינו הים הגדול דכתיב כל הנחלים חלכים אלא
 חים ונוכר אותו המקום קרא לו ימים וכבר ידעת שלשון ים היא לשון
 הפירת גומ' כמו שפירשי בפירוש החומש לכך קרא אותו המקום שכל
 הנחלים חלכים שם ימים כלומר הפירות ונומות הרבת יש שכל אחד
 הוא מין ים בפני עצמו אשר משום זה אמרו אינו דומה מעם דג העולה
 בעכו למעם דג העולה באספמ'א אבל המים שבימים אף על פי שאינם
 מים חיים שאינם נובעין מכל מקום דומין הם למי המעינות שהרי אינו
 נקוין מן הנשמים אלא שכך נבראו ומאי דאפקיה רחמנא כלשון מקוה
 חיינו משום שאינם נובעין שם במים חיים אבל אין רכי נמי במקום
 שצריכין מים חיים כגון מוב ומצורע וקידוש אפר פרה אדום שנאמרת
 בת מים חיים אל כלי מי הימים פסולין אבל לטבילה דשאר טמאי' דין
 מעיין יש להם ומטהרין בין באשבורן בין בחתולה כמעיינות לפיכך גל
 שנתלש מהים ובו מ' טמא ונפל על האדס או על הכלים עלתה להם
 טבילה דכיון שחם עומדים על הארץ והגל נתלש ועובר עליהם דרך
 פמילתו על הארץ הוי הטבילה המחובר לקרקע כטובל במים הנגדרי'
 ותמשכין על הארץ כמעיין וטבילה מעלייתא היא וטהורים אף על גב
 שכפתאוס נפל עליה בלא כוונת שלא נתכוון עכשיו לטבול קל הטובל
 אין צריך כוונת דהא מכל מקום בא במים ונטהר לחולין ודווקא שנפל
 עליו בשתוא עומד על הארץ דהוי דומא וחולין כדאמרו אבל אדם
 טבל בו בעורנו באויד קודם שיפול על הארץ אף על פי שיש בו מ' טמא
 לא עלתה לו טבילה שאין טובלין באויר דדומי' דמעיין וכור מקו' מים
 בעיני' והנך אין דרכן להיות באויד אלא מחוברין לקרקע ואפילו אם
 היו בראשי הגל נוגעין בארץ ובאמצעי עשה כביפה ואינו נוגע בארץ
 חורק כלי לאמצעי הגל וטבלו לא עלתה לו טבילה דהוי טבילה באויר
 אבל בראשי הגל כמקו' שחם נוגעין בארץ טובלין אע"כ שעדיין אינו
 בלוי בארץ מ' מחובר לקרקע מיקרי כיון שהגטבל עומד על הקרקע
 אין טובלין בכלים כמו שאין טובלין במים שאובין דכולהו חד
 מעם אית בתו והוא מפני שכבר אמרנו פעמים דכל הטבילות
 בעינן ברבר הדומה למעיין ובור מקוה מים לפיכך צריך נכ' שלא יהו
 חמ' טמאין הללו בתוך כלי דמה מי מעיין ובור מקוה מים הנאים מ' טמא'
 הנשמים סתמן אינם לא על הקרקע כד מים המחוברין לקרקע לאפוקי
 מים שבתוך הכלים שפסולין אמילו אינם שאובין לפיכך גיני' הקבועת
 בארץ אע"כ שחברה שם ונתמלאה ממי נשמים אין טובלין בה כיון
 שהי' שם כלי עליה קודם שקבעו אבל אם לא היה שם כלי עליה קודם
 שקבעו כגון שקבעו אבן בקרקע וחברו שם בסיד ופת ואחר כך הקקו
 והמשיך שמת את המים אינו פסול למקוה שאין זה כלי אלא הפירדו
 בקרקע הוא וכן מותר לעשותו אמילו על הגג שקבעו שם אבן אחד
 וחברנו חשב בסיד תפסוס ולהקקו אחר כך ולתמשיך שם מים אבל
 לחקקו ואחר כך לקבוע בהוסח פשיטא שאסור לעשותו מקוה וחיכו'
 אבנים חרבה בסיד לעשותו כמו גומא לקבל מים אינו נקרא כלי כלל
 שאין דרך לעשות כלים כן :

ו ואם היה עליו שם כלי מתחלה כגון הבית או גניית או עריב'
 גדולה ונקבו בשולי הכלי או מצד' סמוך לשוליים ע'ד שלא
 יוכלו מים כל שחו ליטאר בתוכה נקב חמ' טמא מירי טומאה כלומר
 שהנקב הוא כל כך גדול עד שלא נשאר שם כלי עליו שאינו מקבל
 עוד טומאה מפני שהוא טבר כלי' ויא' שצריך שיח' הנקב גדול
 כשפוסרת הנודר וכמה נקב כשפוסרת הנודר כל שבתחלה ב' אצבעות
 חזרות למקומו וכן יש לתמיר ואם נקבה נקב כזה ואחר כך קבעו
 בקרקע ועשא מקוה הרי זה מקוה כשר שכבר נתבטל שם כלי מעליו
 וגם לא יוכלו מים כל שחו ליטאר בתוכו ואפילו פקק את הנקב בסיד
 בבניין שהביא סיד וצחורות ופקקו או שהושיבו בתחתיתו על הארץ
 כרי שלא יצאו המים או שמירה הנקב במיט מן הצדך כל אלו אינם
 חשבים סתימה ועדיין טבר בלי' הוא וכשר למקוה אבל אם כתמורה

יורה דעה הלכות מקוה סימן רא

עט

הרי הם כשרים וכל רבר שמקבל טומאה אפילו מדברי סופרים אין כוחו לזו אעפ"י שהוא טהור וליפנין לה מקרא דסתוב מקוה מים יהי טהור שיחו חיותו ע"י טהרה כלומר ע"י רבר שהוא טהור שאינו מקבל טומאה כלל לאפוקי רבר שמקבל טומאה אף על פי שעכשו הוא טהור שאין כוחו לזו ואם קלחן ועשאן וזולתן ע"י עלי אגוז לחיים כשרים שאין עליהם אגוז חלח שהוא צבוע חסוד כבלי כיון שעומד לצבוע בו:

מ מקוה שהוא כשרה דהיינו שיש בה מ' סאה או מעיין אפילו אין בו אלא כל שהוא וכבר אמרנו דמעין פלטר ככל שהוא אבל לשאוב אפילו לכתחלה מים שאובין ולתת לתוכן כל מה שירצה והם נשארים בבשרותן זה באשבורנותו זה בוחילתו ואעפ"י שהמים שהוא שובב ומסוף עליהם הם כתרובין ורבים על המים שחיו בהם תחלה אינן פוסלין אותן דעדין שם הראשון עליהם וטובל בהם בכל מקום שירצה אפי' במקום שנתחבבו המים ויש אומרים שדלים חלוקי' יש בהן דמקוה ככל מקום בין במקום שחיו בו מים מתחלה בין במקום שנתחבבו ע"י השאובין אינן מסחרין אלא באשבורן ובמעין מקוהות יש בו דהיינו במקום שחיה וזולת מתחלה קודם שחוסף עליו גם עכשו מסחרין בין באשבורן בין בוחילת' כיון בעינין ובמקוה שנתרח' על ידי חוסף השאובין דינו כמקוה ואינו מסחר בוחילת' אלא באשבורן ופארבעים סאת ואין חילוק בין קדם המעיין לשאובין או לא ועל סעוף מ' דיש חולקין אבל כל זמן שאין במקוה ארבעים סאה אפילו אם אינו יחסר אלא כל שהוא אם נפל לתוכו שלשה לוגין מים שאובי' פסלוהו ארכנן לא שנא שאובין כבלי לא שנא סחט כסותה לתוכה ואף על פי שלא נשרה אלא כוז המקוה שחיו בתוכה ארבעים סאה מכוונין זשרת בסותה עד שבלע שלשה לוגין מים ותגביתו ועקרו מן המים וחסרת המקוה ואחר כך חזר וסחט ותגביתו חסרו' לתוך המקוה פסלה דחשי' דמי הבלעים בכסות שאובין מיד כשעקרו אבל כל זמן שהכסו עדיין בוגע מקצתו במקוה אף על פי שחם בלעים בתוכו לא חשיבו שאובי' יש אומרים דוקא כשזבין מעצמן מתוך חכסות למקוה לא מיקרו שאובין אבל אם סחטו בידו אף על פי שהכסו עדיין מקצתו בתוך המקוה הי' שאובין ופסלו וכשעקרו אף על גב שהמים באין חזין מן חכסות בין על ידי חסיפה בין על ידי דבת מעצמן ממקומות הלכה וכן המערה שחצרו' ומטיל ממקומות הרבה לתוכו או שורקס בחפניו דאפילו נפל בו משני כלים או משלשה מזה מעט ומזה מעט מצטרפין לשלשה לוגין שאובין ופסלו במה דבריהם אמורים שמתחיל לערוח מבלי חשני עד שלא חפסי' הקילו מבלי הראשון אבל אם פסק הקילוח מבלי הראשון קודם שנתחיל לערות מחשני אין מצטרפין דקמא קמא במיל' ואפילו התחיל לערות מן השני עד שלא חפסי' הקילוח מן הראשון נמי לא אמרו דמצטרפין אלא דוקא שנפלו השלשה לוגין בסלסלה כלים אבל מארבע כלים שלא יגיעו לפחות לוג וכל כלי לא חשיבו ואין מצטרפין במה דברי' אמורים שוארכ' כלים אין מצטרפין שלא היה רעתו מתחלה ליתן כל ג' הלוגין דאז אמרינן הואיל ולי' חשיבו קמא קמא במי' אבל אם מתחיל היה דעתו ליתן כל השלש לוגין כשחבתו מצטרפין ואפילו לא נתן אלא מעט מעט נכסר כלים ע"י שחללים לשלשה לוגין פסלו' והם העביר בו שלשה לוגין בידיו על גבי הקרקע והו' הנקרא חמשה שסערה חמי' על הקרקע הו' למקוה והם נמשכים למקו' שזחאני דומה לשאוב' שסערה חמים מיד לתוך המקוה לפיכך כשר וכן כשנתו בו מבלי רגלי' בחמט נמי כשר דרגלי' בתפא חשיבו כחמשה חזאיל ולא באו חמים סכח אדם זאפ' לתקבצו כל הארבעים סאה בכתאי נזמא על ידי רגלי' בהמה כשר ויש אומרי' דרגלי' בהמה חיי רגל' רגלי' אדם ובשניהם אינו כשר אלא בהעביר על גב קרקע דחיי בהמשכה אבל לא בנתו ועיין לקמן בסימן זה סעי' ל' וכל זמן שלא יפלו במקוה חסר ג' לוגין שאובין נשאר המקוה כמו שחיה ולבשיתלים אותו למ' סאה פני גשמים כשר :

י שני מקוואות שאין בשום אחת מהן ארבעים סאה ונפל לוג וחצו' לזו ולוג וחצו' לזה ונתערבו אלו ב' המקווא' הרי אלו כשרים מפני שמעולם לא נקרא על שום אחד מהם שום פיסול אבל מקוה אחד שלא היו בו מ' סאה ונפלו לתוכו ג' לוגין מים שאובין ואחר כך נחלק לב' וריבה עליהם מים כשרים על כל אחד מהם והשלים למ' סאת לכל אחד מהם אפילו הכי פסולים מפני שכל מקוה שנפסל כחמת מים שאובין חשבו כולו מים שאובין וכאלו כל מימיו שבו נשאבו לתוכו בכלי' :

כ בור שהוא מלא מים שאובים ואמה של מי גשמים נכנסת לו וחדד ויצאה ממנו לעולם הוא כפיסולו עד שיתחשב שלש נשארו בו מהשאובים שחיו בבור שלשה לוגין ודוקא אמה של מי גשמים כמו שאמרנו אבל אם היתה אמה של מים הנובעים אפילו לא היתה אלא כל שהו היא מסחרת כל המים השאובים שצבור דמעין מסחר בכל שהוא :

כא ובור שהיו בתוכו מים כשרים ואינם ארבעים סאה ונפלו לתוכו מים שאובין ונפסל ואחר כך ריבה עליהם מים כשרים עד שנמצאו כל הכשרים הראשונים ואלו שריבה עליהם למ' סאה וכב' אמרנו דקל כל מקוה שנפסל מחמת שנפלו בתוכו מים שאובי' חשיבו כולו מים שאובים לפיכך מקוה זה הוא כפיסולו עד שיצאו כל המים שחיו בתוכו מתחלה ויותר כרי' שיפחתו גם מן השאובין שנפלו לתוכו עד שלא ישארו בו ג' לוגין שאובין כיצד מקוה שיש בו ב' סאה מי גשמים ונפל לתוכו סאה מים שאובין שחם ששה קבין שאובין ואחר כך תרבה עליו מים כשרי' הרי זה כפיסולו עד שירע שיצאו ממנו ב' סאה הראשונים שהיו בו ונסחמשת קבין מן הששה קבין שאובין שנפלו בתוכו ועוד רביע הקב שהוא לוג כי הקב הוא לוגין ועוד יותר מעט מרביע הקב ואז לא ישאר מן כל שנפסל רק פחות משלשה לוגין וכן אם עשה מקוה כשרה שיש בה ארבעים סאה מים כשרי' אצל מקוה זה ועירבו עם המקוה הזה הפסול טהור אלו את אלו והוא הדין אם חמשה ל' למקו' זה שנפסל מעיין כל שהו נטהרו כמו שנתבאר פעמי' דמעין מסה' בכל שחו ואם תאמר ומש' הכא כיון זה דאמרינן שיצאו ממנו כל המים שחיו בתוכו מתחיל שפירשו דחשבין חמי' הראשונ' שיצאו שהם כולם אותן המים שחיו תחלה ולא אמרינן ונתערבו בו שחיו בו תוכשר המתור ולעיל בסעיף שקדם זה אמרינן לעולם הוא כפיסולו עד שיתחשב שלא נשארו בו מים שאובים שחיו בבור שלש' לוגין ולשון' שירחשב פירושו דחשבינן לפי ערך החשבון כלומר שהמים שיצאו לא נחשב אותם כולם מן הראשונים אלא לפי חשבון יחד המים שחיו תחלה בבור וערך המים של האמה הנכנסת ולא אמרינן שכל המים דחיותאים הם חמים שחיו בו בתחלה אלא אמרינן שהם יצאין מעורבין אין זו קושיא דתבא כל המים כשרים אלא שנפסלו מחמת נפילת חמים ושאובים שנפלו בו לכך כקיל' בזה ותולין לקולא לז' שכל המים שיצאו הם ראשונים אבל לעיל כולתו פסולין ואנו באין להכשיר מלתו על ידי האמה לכך אולינן לחוסרם לז' שאינן נכשדין אלא לפי ערך החשבון כמו שאמרנו :

כב חיה המקוה חסר שלשה לוגין ונפלו לו שלשה לוגין מים שאובים לעולם הוא כפיסולו עד שירבו עליו מי גשמי' או שיטפו עליו מים כשרי' עד כרי' שנשער שנפלו עליו כמילואן הראשון ועוד מעט יותר שהמים תבאים עליו דחזין את המים שבתוכו ומציאין אותן ואלו ישארו תחתיהן' היה המקוה חסר אפילו קורטוב שהוא דבר מוקט ונפלו עליו מים שאובין פחות משלשה לוגין והשלימה לא חכשירוהו :

כג חיה המקוה חסר שלשה לוגין ונפלו לו שלשה לוגין מים שאובים לעולם הוא כפיסולו עד שירבו עליו מי גשמי' או שיטפו עליו מים כשרי' עד כרי' שנשער שנפלו עליו כמילואן הראשון ועוד מעט יותר שהמים תבאים עליו דחזין את המים שבתוכו ומציאין אותן ואלו ישארו תחתיהן' היה המקוה חסר אפילו קורטוב שהוא דבר מוקט ונפלו עליו מים שאובין פחות משלשה לוגין והשלימה לא חכשירוהו :

כד חיה המקוה חסר שלשה לוגין ונפלו לו שלשה לוגין מים שאובים לעולם הוא כפיסולו עד שירבו עליו מי גשמי' או שיטפו עליו מים כשרי' עד כרי' שנשער שנפלו עליו כמילואן הראשון ועוד מעט יותר שהמים תבאים עליו דחזין את המים שבתוכו ומציאין אותן ואלו ישארו תחתיהן' היה המקוה חסר אפילו קורטוב שהוא דבר מוקט ונפלו עליו מים שאובין פחות משלשה לוגין והשלימה לא חכשירוהו :

כה חיה המקוה חסר שלשה לוגין ונפלו לו שלשה לוגין מים שאובים לעולם הוא כפיסולו עד שירבו עליו מי גשמי' או שיטפו עליו מים כשרי' עד כרי' שנשער שנפלו עליו כמילואן הראשון ועוד מעט יותר שהמים תבאים עליו דחזין את המים שבתוכו ומציאין אותן ואלו ישארו תחתיהן' היה המקוה חסר אפילו קורטוב שהוא דבר מוקט ונפלו עליו מים שאובין פחות משלשה לוגין והשלימה לא חכשירוהו :

כו חיה המקוה חסר שלשה לוגין ונפלו לו שלשה לוגין מים שאובים לעולם הוא כפיסולו עד שירבו עליו מי גשמי' או שיטפו עליו מים כשרי' עד כרי' שנשער שנפלו עליו כמילואן הראשון ועוד מעט יותר שהמים תבאים עליו דחזין את המים שבתוכו ומציאין אותן ואלו ישארו תחתיהן' היה המקוה חסר אפילו קורטוב שהוא דבר מוקט ונפלו עליו מים שאובין פחות משלשה לוגין והשלימה לא חכשירוהו :

לבוש עטרת זהב הלכות מקוה סימן רא

כה כשר שהרי כולו אינו אלא מים תרדף ממי צבע דכשרינין
אין שינוי מראה פוסל אלא כמי גשמי שנעשו מקוה דכקה
כיס כתיב אבל מעיין אין שינוי מראה פוסל בו דמעיין לא
כתיב מעיין מים אלא מעיין כחם ולא קפיד רהבני על כדאיהו ולא עמד
אלא אפילו המקוה שנפסל ע"י מראה והכשיך עליו מי מעיין ממנה
איתו אפילו לא הרו למראיהו דכעין מטהר בכל שהו

כט מקוה שנפלו לתוכו ג' לוגין ויין ולא שינוי מראהו אפי' במקו'
שנפל היין הרי הוא כאילו לא נפל ומת' לטבול בין במקו'
היין בין במקום המים היה שאוב וחיו בו שיעור כ' או ג' מקואות
והשיקו למקוה אחר הכשר כדי להכשירו לטבילה חשיקו במקו' היין
זה חזק לא טהר ואף על פי שיש במקום המים שיעור מקוה דשאובין
נינהו ולא סלקא לחו חשקה שבמקום היין ואם השיק במקום המים
מקום המיטהור מקום היין לא טהר ומקוה חסר שנפל שם ויין ונשתנת
מראיו למראה ויין הרי הוא כולו ויין ונפקא מינה שאם נפלו שם אר'
שלש לוגין מים שאובין אינן פוסלין אותו שלא גזרו חכמי' על שלשת
לוגין שיפסלו אלא במים ולא ביין לפיכך כשהחזר אחר כך ומשלים
המקוה במים כשרים עד שחזר למראה מים חזר כל המקוה להכשירו
אפילו המים הראשונים שהיו בו קודם שנפלו בו השלשה לוגין מים
שאובין :

ל כבר ידעת שלא גזרו חכמים על השאיבה אלא במים אבל
בתולדות חמים כגון השלג והכרד והכפור והמלח והטיט
שהוא עב קצת אפילו יש בו רכות שיכולין להריקו מכלו אל כלי אין
שאיב פוסלת בהן שאם שאב מאלו ונתנה למקוה החסר לא פסלהו
שאין שאיבתה נקרא שאיבה ולא עוד אלא אפילו משלימין לארבעה
סאה ואפילו עשה כל המקוה משלג או כפור או ברד שהניאו ככל
ועשה מהן מקוה כשר לטבול בו אפילו בלא הוכשרו רתולדות המים
הם וכולם נקראו מים אלא שנעשו כך כדי שמי' וכל מים שנעשו בידן
שמים כשרים למקוה דמקוה מים הוקש למעין מח מעיין נעשה כך
בידי שמים אף מקוה כדאי שמים ואין שינוי מראהו פוסל בהן כמד'
במעין שאין שינוי מראה פוסל בו וכיון רשינו מראה אינו פוסל בהם
שאיבה נבי לא פסל בהו וכשמשער שיעור המקוה בשלגי לא ישערנו
כמו שהו עכשיו תפוח חלול אלא ימעך חללו תהלה ואו מות' לטבול
בו כמח' שהו רש מחמירין ואוסרין לטבול בכל אלה עד שניכחדו
ונעשו מים טובו להחמיר לכתחלה ועיין בלבוש התכלת סימן קס'
סעף י"א :

לא ולא עוד אלא אפילו מקוה שהיה שאוב והיה פסול מחמ' צ'
שאיבה ותגלד פירוש שהקרישו מימיו ממת הקור נטהר
משום מים שאובים וכשנימח אחר כך כשר למקו' כיון שחזרו למי
שלא על ידי שאיבהו כמי גשמים :

לב מקוה שיש בו כ' סאה מים ומטר עד שהפחה שוחה ושוחתה
ממנו אם המים צפין על גבי המים יכול לטבול אפילו בטיט
שכיון שהוא רך כל כך שפתערב עם המים נחשב כמים עכורים ואם
אין המים צפין על גבי המים אינו מובלין במקו' המים אבל כמי שאצלו
טובלין אפילו אין בת' ס' סאה אלא על ידי צרף המים משלים הוא
למ' סאה :

לג כל שתלרר כרייתה הוא כן המים כגון יבשושין תארומים
מרוסקים חשוכים כמים ומטבלין בזמן בשומן דנימוק
באר עינו של ר' גדול השוכ כמי' ומטבלין בו :

לד אין תכלי חשוכ' כלי לפסול המים שבו משום שאיבה לא אם
בן היח ראוי לקבל קודם שיבקעו בקרקע ושיתמלא לדעת
כמו שיתבאר בסעף מא' בעה זבטיחיה כל זה אף פוסל המי' שבו משום
שאיב' בין תוא גדול עד שמזיק מ' סאה בלה שחם כדרי' כיבש בין הוא
כלי קטן ביותר ואפילו חם כלי גללים כלי אבנים כלי ארמה דלענין
טומאה כל אלו אינם נקראים כלי לקבל טומאה הכא לענין
שאיבת השיבו כלים :

לה לפיכך הפניה מכלא תחת הצנ' שכשר כגון שקבעו ולבסוף
חקקו מניה שם את המכלא אצל המקוה כדי שיפלו חמים
ממנה למקוה אם יש לה ר' שפות עד שהאידה לקבל המים פוסלת
משום שאיבה ואם לא אינה פוסלת וקפה על צדה לידוח אפילו יש
לה שפות אינה פוסלת ביין שאיבה עומדת בעינין שדאוי לקבל וכגון
שקמים ראויין לבא למקוה וזלחה אבל אם אין המיראין לבא למקוה
וזלחה אפילו וקפה על צדה או כפא' על פייה פוסלת ולא בטע' רשאיב'
דהא אין חשים עוכרים במקום שיש בית קיבול אלא משום דכע' הויה
על ידי דבר טהור שאינו בקבל טומא' דיהיה טהור כתי' כגון שנתבאר
לעיל :

הכשירוהו ולא פסלהו כיצ' הרי הוא כפיסולו עד שירדו עליו מי גשמי'
או שיטפו עליו מי' כשיעור המי' היה חסר נפלו עליו מי גשמי' כשיעורן
הרי זה כשר היה חסר אפי' קורטוב ונפלו לתוכו ג' לוגין מים שאובים
פסלהו והרי הוא כפיסולו עד שיצא ממנו מילואו ועוד . . . והוקש
כשהמקוה כולה כשר ונפסלה ע"י ג' לוגין מים שאובים שנפלו בתוכ'
הוא דמקלינן ומכשרינן ככה' שתולין לומר המי' הראשונים יצאו מולם
ראשונה אבל אם היתה כולה שאובה לא מקלינן כל כך לא אפילו
נתן עליה מים כשרים עד שיצאו כרי מילוא' הראשון ועוד יותר הרבה
לא מהני אלא כחשבון המים היוצא' לפי ערך חכשרי' והפסולים וכמו
שכתבנו בסעף שקודם זה :

כו לא גזרו חכמי' על שלשה לוגים שאובין שיפסלו את המקוה
אלא אכ"כ יהיו כל הג' לוגין שלימות ויהיה מראהו מים
דגבי מקוה דווקא מים כתיב ומקוה מים לפיכך לא גזרו אלא במים
דמיא דעיקר המקוה של תורה לפיכך שלשה לוגין שלימי' מים שנפל
לתוכו ויין עד שחזרו למראיו ונפלו למקוה חסר אף על גב שיש כאן
שלשה לוגין שלימי' מים לא פסלהו כיון שאין מראיהו מים וכן ג' לוגין
הכרים כל שהו שנפל לתוכו מעט חלב והשלימותו לג' לוגין ונפלו
למקוה חסר אף על גב שיש כאן הכל כרא' מים לא פסלהו כיון שאין
כאן ג' לוגין שלימי' מים דתרתני בעינן שיעור מים ומראה מ' והוא
דאמרי' בג' לוגין מי' שנפל לתוכו ויין עד שחזרו למראיו דלא פסלהו
היינו דווקא כשלא שינוי מראה המקוה אבל אם שינוי גם במראה
המקוה פסלהו :

כז וכשהן שלימי' מים וגם מראיהו מים פוסלין אפילו הם
מי כבשי' וכי שלקות ותכרד שלא החמין וכן מי צבע פוסלין
את המקוה בג' לוגין שכולם מים כמו שיתבאר בסעף הסמוך אבל כל
שאר חמסקין ומי פירות ומורי' ותמר נטשהכיין כל אלו אינם נקראי'
מים ואין פוסלין מקוה החסר בג' לוגין וגם אין משלימין אותו להכשירו
שאם היו בו לט' סאין נפל לתוכו סאה אחת מאלו אין משלימין אותו
שחיי אינם מים והתורה מקוה מים אמרה אבל אם יש בו מ' סאה נפלו
לתוכו סאה אחת מאלו אעפ' שנפל מתוכו סאה אחרת כנגדו כשר
דכבר נתבטל כמ' סאה מים שבו ונעשו גם הם מים אפילו עשה כן עד
יש פעמים דעיינן נשארו בתוכו כמ' סאין מים נקיים דחוו רובו כשר
ושפי' לא אבל במים שאובין כיון דכמ' מים הן לא החמירו בו ככ' אלא
אפילו עשה כן עד עולם כגון שנפלו סאה מים שאובין למקוה שיש
בו מ' סאה כשרין ונטל מתוכו סאה אחר' כנגדו וחזר ונפל לתוכו סאה
שאובין ונטל מתוכו סאה אחרת מים כשרי' אפילו עשה כן עד עולם
כשר כיון דכמ' מים הן ושאובין דרכנן אמרינן קמא קמא במיל' ולא
עוד אלא שהוכשר עד שחזר ומבטל אם ישאר בתוכו :

כח מי צבע יש להן דין מים בכל דבר דצבעא לית בה מששא
ולא דמי' למים שנשתנו מראיהו ע"י ויין דחתם חמרא מוגא
סקרי' והכא מיא דצבעא מקרו לפיכך יש להן כל דין מים לפסול את
המקוה החסר בשלשה לוגין אף על פי שמשונים מראהם ממראה
המי' ומקוה השלם אעפ' שנפלו בו מי צבע ושינוי מראיו לא נפסל בכ'
במים פשוטים וכן אם הדיחו בו כלי' ונשתנו מראיו או ששרת בו סמני'
או אוכלין ונשתנו מראיו לא נפסל שאין שינוי מראה פוסל עד שיתער'
בו גוף הדבר המשתנה שאינו נקרא מים אלא מוגא אבל היכא דלא
נתערב בו גוף הדבר המשתנה אלא המראה כל כך . . . שנטרה
כתוכו עדיין מים ממשהו ולא נפסל ואם נתערבו בו דבר המשתנה
אפילו לא נתערב בו אלא לוג אחד ומשתנה מראהו מאותו חמקט נפסל
לפיכך אם נפל לתוכו ויין או פוחל ושינוי מראיו ממנו שהי' נפסל מיהו
יש לשינוי מראה תקנה כיצד אם חמקו חסר ימתין לו עד שירדו גשמי'
ויתמלא ויחזרו מראיו למראה מים יש בו מ' סאה שאינו נפסל עוד
כשאיבה ימלאנו בבתף ויתן לתוכו מים שאובין עד שיתחדו מראיו
למראה מים ושינוי מראה שפוסל אין לו שיעור אלא כל שנשתנה
מבמות שהיה מים דמקוה מים כתיב ושינוי מראה פוסל אפי' שלא
בשאובין כגון שנמשך לתוכו ויין סתנת ומחל כבית חבד שלא סתוך
כלים פסול רלפינן פסול רשינו מראה מקרא דמקוה מים ולא מקוה
דכל שאר משקין דייקנין מינה מקוה רכל שאר משקין הפוסלין דמי'
דמקוה מים המטויר מה מקוה מים המטויר דווקא שלא בשאובין אפי'
מקוה שאר משקין הפוסלין פוסלין אפילו שלא בשאובין :

כט היו בו מ' סאה ונפל לתוכו ויין ונשתנה מראיו של חזיו הטובל
במקוה זו אפילו במקום שלא נשתנה מראיו לא עלת טבילה
אלא אכ"כ היו בו מ' סאה במקום שיש בו מראה מים :

ל מקוה שנשתנה מראה מימיו מחבת עזמו' לא נפל דבר לתוכו

יורה דעה הלכות מקוה סימן רא

פ

לעיל והתאמר עוד בסמוך בענין וזכא המבלא שיש לה שפות הרי יש לה בית קיבול ואינה פשוט כלי עץ ומקבלת מומאה לפיכך פוסלת תמים שעוברים עליה למקוה :

ל צינור שאין לו ר' שפות אינו חשוב כלי שחרי אין תמי' נשאר' בתוכו אלא מקלחין לחץ לפיכך ראוי להביא על ידו מים למקוה ואינם נקראים שאובים ואם חקק בו גומא אחת קטנה קודם שקבעוהו בקרקע אם הוא של עץ אפילו אין הגומא מחזקת אלא כל שהוא נעשה הצינור כולה כלי על ידי גומ' זו שכן דרך כלי עץ לעשותו וכל המים שעוברים עליו חשובין שאובים ואם הוא של חרס אין החקיקה פוסלתו אלא אם כן הגומא מחזקת רביעית שאין השחב כלי פחות מרביעית והוא דכצינור של עץ אמרי' שהגומא כלי אפילו אין הגומא מחזקת אלא כל שחיינו משום רבן דרבו של כלי עץ בשמשתמש בו ע' קילוח מים שמתחלחל על ידי המים ונעשין בו גומות לפיכך מיד שנעשה בו גומא כל שהוא חשיב ככלי הודאי יתחלחל על ידי המים ויתרחב מחר ע' שיקבל רביעית מדי שאין כן ככלי חרס שאם אין עושין בו גומא לא יתחלחל כלום על ידי המים כי אדרבא הוא מחליק ע' המים וכי תימא אם כן בכלי עץ אפילו לא חקקה בו גומא כלל יחשב כלי דהא דרבי יוחנן לחל על ידי המים וירקב ע' שחיו' בו גומא לקבל רביעית אין זה קושיא שאפילו יש גומא המחזק רביעית בצינור לא חשיב כלי אלא אם כן גלה דעתו ע' בעשה דניח ליה בגומות זו ועושה אות' לשם כלי לפיכך כשחקק בו גומא כל שחז' גלה דעתו דניחא ליה שיהיה לה בית קיבול לצינור זו שיתעכבו שם הצורות והעפר ותוא יודע שחמי' יתחלחלו בו עוד עד שיתרחב לקבל רביעית לפיכך חשיב כלי מיר אבל אם לא חקק בו מתחלה כלל אפילו ניהא ליה אחר כך כשיתחלחל ממלא לא חשי' כלי וכשחקק מתחלה ועשאה כלי ואפילו אם נפלו צורות או עפר בגומא אינו חשיב סתימ' לבטלו מתורת קבלת אלא אם כן יתי' מתחזקים לתוכה' וזכין שאין נעשה כלי אלא כשנעשה הגומות כבונת על ידי חקיקת ארס אבל נעשו מעצמן אינם חשובין בית קיבול לפיכך מתר' לעשות מקוואות על ידי צינור' וסילוני' של עץ שמביאין ומליכין המי' מן הנה או משאר פניני' למקוה וכן על ידי סרובות שעל הגג' שמקלחין מי הגשמים היורדים ולא הישיגין שמא נעשה בהן הגומא המקבלת מכה לחלחלי' ונמיתה המים דאף אם היה שם גומא לא מקרי בית קיבול הואיל ולא נעשית על ידי ארס כבונת כמו שאמרנו וכן סילון שהגומא צר מכאן ומכאן ורחב באמצ' אינו חשי' קבלת למסל' בו מקוה מפני שלא חיתה הזכות לעשותו באופן זה שיהיה החלל הרחב בית קיבול למים אלא הזכות בעשייתו כך כרי שיצאו המים מן המקום הצר שבפיו בחוק המים באין אל הצינור על ידי כלים הקטנים בגלגל וחס נקובים צורך ולא מקרו כלי וכן הצינור באין אל המקוה מתר' למסל' כה אם יש שם במקוה מ' סאה אבל אין בה מ' סאה אין למסל' במקוה ולא מקרי חיבור לתר' על ידי זה ועיין בלבוש התב' סימן קמ"ט סעיף ו' :

מ צינור שאין לו ר' שפות אינו חשוב כלי שחרי אין תמי' נשאר' בתוכו אלא מקלחין לחץ לפיכך ראוי להביא על ידו מים למקוה ואינם נקראים שאובים ואם חקק בו גומא אחת קטנה קודם שקבעוהו בקרקע אם הוא של עץ אפילו אין הגומא מחזקת אלא כל שהוא נעשה הצינור כולה כלי על ידי גומ' זו שכן דרך כלי עץ לעשותו וכל המים שעוברים עליו חשובין שאובים ואם הוא של חרס אין החקיקה פוסלתו אלא אם כן הגומא מחזקת רביעית שאין השחב כלי פחות מרביעית והוא דכצינור של עץ אמרי' שהגומא כלי אפילו אין הגומא מחזקת אלא כל שחיינו משום רבן דרבו של כלי עץ בשמשתמש בו ע' קילוח מים שמתחלחל על ידי המים ונעשין בו גומות לפיכך מיד שנעשה בו גומא כל שהוא חשיב ככלי הודאי יתחלחל על ידי המים ויתרחב מחר ע' שיקבל רביעית מדי שאין כן ככלי חרס שאם אין עושין בו גומא לא יתחלחל כלום על ידי המים כי אדרבא הוא מחליק ע' המים וכי תימא אם כן בכלי עץ אפילו לא חקקה בו גומא כלל יחשב כלי דהא דרבי יוחנן לחל על ידי המים וירקב ע' שחיו' בו גומא לקבל רביעית אין זה קושיא שאפילו יש גומא המחזק רביעית בצינור לא חשיב כלי אלא אם כן גלה דעתו ע' בעשה דניח ליה בגומות זו ועושה אות' לשם כלי לפיכך כשחקק בו גומא כל שחז' גלה דעתו דניחא ליה שיהיה לה בית קיבול לצינור זו שיתעכבו שם הצורות והעפר ותוא יודע שחמי' יתחלחלו בו עוד עד שיתרחב לקבל רביעית לפיכך חשיב כלי מיר אבל אם לא חקק בו מתחלה כלל אפילו ניהא ליה אחר כך כשיתחלחל ממלא לא חשי' כלי וכשחקק מתחלה ועשאה כלי ואפילו אם נפלו צורות או עפר בגומא אינו חשיב סתימ' לבטלו מתורת קבלת אלא אם כן יתי' מתחזקים לתוכה' וזכין שאין נעשה כלי אלא כשנעשה הגומות כבונת על ידי חקיקת ארס אבל נעשו מעצמן אינם חשובין בית קיבול לפיכך מתר' לעשות מקוואות על ידי צינור' וסילוני' של עץ שמביאין ומליכין המי' מן הנה או משאר פניני' למקוה וכן על ידי סרובות שעל הגג' שמקלחין מי הגשמים היורדים ולא הישיגין שמא נעשה בהן הגומא המקבלת מכה לחלחלי' ונמיתה המים דאף אם היה שם גומא לא מקרי בית קיבול הואיל ולא נעשית על ידי ארס כבונת כמו שאמרנו וכן סילון שהגומא צר מכאן ומכאן ורחב באמצ' אינו חשי' קבלת למסל' בו מקוה מפני שלא חיתה הזכות לעשותו באופן זה שיהיה החלל הרחב בית קיבול למים אלא הזכות בעשייתו כך כרי שיצאו המים מן המקום הצר שבפיו בחוק המים באין אל הצינור על ידי כלים הקטנים בגלגל וחס נקובים צורך ולא מקרו כלי וכן הצינור באין אל המקוה מתר' למסל' כה אם יש שם במקוה מ' סאה אבל אין בה מ' סאה אין למסל' במקוה ולא מקרי חיבור לתר' על ידי זה ועיין בלבוש התב' סימן קמ"ט סעיף ו' :

לז רעפים שמכסים בהן הגנות והעביר בהן המים למקוה אע"פ שיש בהן גומות וחקקים אינם פוסלי' המקוה לפי שלא נעשה הגומות לקבל בהן :

לח המצוי שק או קופה תחת הצינור והמים נחלין מן הצינור דרך חשק או הקופה למקוה אין המים הנבשכין מרס' פוסלין את המקוה אף על פי שאין בהם נקב אחד כשפותחתו כיון שיש בהן נקבים הרבה ואין מחזיקין מים לא חשיבי בית קיבול ליהשב כשאובין :

לט זה שאמרנו פעמים שכל שאין עשוי לקבל את המים אינו פוסל את המקוה לא אמרו אלא כשנפל מתוכו למקוה מעצמן אבל אם נתג' ארס כשם למקוה הרי זה פוסל שכל על ידי ארס אפילו חלף בידי וברגליו ואפילו עובר במים תודלפו מאליהם ברגליו למקוה פסלוהו למקוה ביד שמים בעינין חסא דמעין במר' דברים אמרי' כשידלפו בידי או ברגליו אבל אם היה חשב על גבי פתחו תודלפו מים ברגליו בחמה לא פסלוהו דכל שעל בחסרו חייב באו פועלים כיון שאין לבחמה שום רעת וזונה ואף על פי שעל ידי החכמת שהוא רחב עלית באו אין זה כמאלף ברגליו וכבר כתבתי לעיל סעיף מ' ודי' חולקין ע"ש :

מ כלי שניקב בשוליו אפילו כל שהוא אינו חשוב עוד כלי לפסול המסות ומכל מקום אין לחקל לעשות מקוה לתחלה ולחבי' מים בכלי פנוקב מזה ואם הנקב בצדדן אינו במל' מתורת כלי ע' שיהא ברחב הנקב כשפורת הנוד רחיינו בשתי אצבעות ראשונים מיד שבפס היר' ומתקפכות בתלל הנקב בריח בין שהוא כדובע בין שתיעצת

שחאו עגול והוא הנקב תחת סמוך לשוליו שאינו יכול לקבל שום מים ממנו ולמטה אבל מקבל שום מים למטה ממנו לא נתכשל מתור' כלי מן הנקב ולמטה שמקבל שם מים' ואם עירב סיר וצורות וסתם כחם הנקב לא חשיב סתימ' לחחיורו לתורת כלי או אם תשיבו על גבי הארץ ואפילו על גבי סיר ונפסים לא חשוב סתימ' חילוך הרתח לחצי' המים מן המקוה לנקותו ורא' שמא יחזרו מן הכלי שמצוי' אין בו המים ג' לוי' למקוה אחר שיחסר ממ' סאה ופסלוהו יקוב הכלי בשוליו כל שהוא ואו לא יחשבו המים שבו שאובין ואם יחזרו למקוה לא יפסלוהו ואם דמי' שבמקו' מים נובעי' אין צריך לכך כי המעיין אינו נפסל בשאיבו ויכול לנקותו בכל כלי שירצ' ואפי' בלתי נקוב' ואם יהודי המים מן הכלי ויפלו בתוכו אחר שיחסר ממ' סאה מה בכך הלא מעיין מטה בכל שהוא ואינו נפסל בכל מים שאובין שבעול ואפילו לכתח' ממלאנו בבת' ומובל בו ומכל מקום נתנו לחסיד' גם במעיין כי יש חולקין אפילו במעיין ואומרים רשאיבה פוסלת בו ולכן לכתחלה יש לתחמי' ולנקב הכלי ששואבין בו כשמנקבין אותו אף במעיין ואם לא עשה כן ושאובו בכלי שלם תפלו שם שלשה לוי'ן שאובים ונפסלת המקוה ורוצים לחזור ולנקותה ולהכשירה אם אפשר רפוק נקבי הנביעה בקלות ושלא יתעכבו בנור' ישראל מטבילתו ע"י זה יש לתחמיר ולעשות כן אבל אם יש טורח גדול או שיתעכבו ע"י זה בנות ישראל מטבילתו ויתבטלו מפרדי' ורביד' על ידי כך יש לסמוך על המקליון שפוברין שאין שאיבה פוסלת במעיין כי כן עיקר ואפילו במקוה שאין בה מעיין אם אין הכלי גדול כל כך עד שבראי' יפלו שם שלשה לוי'ן שיש' חשש בעל' לום שמא נטלו מזה אחר זה וכיוצא בזה אוליגן לקולא דכין דספיקא דשלשה שאובין אינה אלא דרבנן כבר אמרנו פעמים דספיקא דרבנן אוליגן לקולא ואין חוששין לר' ברע"ב :

לבוש עטרת זהב הלכות מקוה סימן לא

עשרים סאה ומשהו מים כשרים היה ממלא ושואב חוץ למקו' והמים נמשכים ויורדו למקו' בין שחיו נמשכין על גבי קרקע או בתוך הסילון וכיוצא בו מרבדים שאינם פוסלין את המקוה הרי הוא כשר ואפילו השלימו לאלף סאין כך בשאיבת המסב' כשר לזון שחיו שם מתחלת רוב של מסאת שהוא שיעור מקוה הכשרי ואפילו נפלו השאובין לתוך חב' סאה ומשהו על ידי שאינ' כמשכין רבלי בלא המטב' ואחכ' המשיכות כולת למקום אחר כגון גג שהיה בראשו עשרי סאה ובשחתו מי גשמים ומלא בכתפיו ונתן לתוכו פחות מעשרים שאענ' שנמצא חבל פסול שהרי יש בו כ' סאין פחות משהו שאובין אם פתח אחר כך הצינור ונמשכו הכל למקום אחר הרי זה מקוה כשר שהשאיבת כזו שהמשיכות כולת נעשית כשרת הואיל והיה שם רוב מחשור קודם שהמשיכה ודוקא שחיה בתחלת הרוב מי גשמים ואחכ' באו לשם השאובים על ידי המטב' וכן בנג שהיו הכשרים בתחלת ואחכ' באו השאובין לתוכו ואחר כך נמשכו אבל אם המשיך תחלה מים פסולים ואחר כך הביא עליהם רוב מים כשרים או שהיו בראש חגג רחוקים עשרים סאין פחות משהו שאובין ואחר כך באו שם חמי גשמים כ' סאין ומשהו המשיכין אחכ' למקום אחר לא מהני :

מה וכשמכשירין המקוה ע"י המטב' לא ימשוך רמים פהורין משלשה טפחי' דכל פחות משלשה טפחי' לא נחשב לכלום וכאילו לא המשיכם :

מו ולא התירו חז"ל המטב' אלא על גבי קרקע או על גבי צנור שלא היה עליו שם כלי בתלוש אבל אם המשיך על גבי כלי' אפילו כלי גללי וכיוצא בהן לא מהני דשב' יחפוך בית כיכול למעלת והיו שאובין . ולא עוד דאפילו על גבי קרקע לא התירו אלא דוקא על גבי קרקע הראויה לבלוע בה חמי' שאו המים נתבטלו אנב קרקע וכשזחלת לגומ' נעש' כאילו באו מתמצית הקרקע ונתבטלו מהם שם שאובים אבל אם המשיכו על גב רצפת אבנים או נמרים שאינם ראוי' להבלע הו' כמו שמונחים בכלי' ולא מבטל שם שאובי' מינייהו שהרי אינו יכול לדונם כאילו באו מתמצית הקרקע קודם שהמשיכו עליו שהרי אינם ראויים לבלוע ולהתמצות וטוב להחמי' לכתחלה :

מו מקוה הנטבע ונתייבש כולו בקיץ והיה בור רחוק ממנו קצת ומלאוהו מים שאובי' ותמלא המקוה מתחת לקרקע מאותם מים השאובים אעפ"י שלא נשאר שום מים במקוה חוכשרת כולת כאן חמי' אענ' דקל המשיכה כולת לא כבשרינן הכא מבשרינן דעריף ות מהמטב' דתיא דמיא דנובע :

מה כבר אמרנו פעמי' שהוויית הנקוה צריך שיחיה על ידי דבר מהור ולא על ידי דבר המקבל טומאת דתיב מקוה' מים יהיה שתור שיחיה הוירעו על ידי מהרהר לפיכך הכא להמשיך מים למקוה צריך שלא יהא המטב' ברב המקבל טומאת כיצד כגון שרצת להמשיך מי גשמים למקום אחר לעשותו מקוה לא יאחו דף בידו ועקב' עליו אלא יניח דף בקרקע ויסיר ידו משם בטרם יעברו המים עליו שהרי יהיו מקבלים טומא' והדף אינו מקבל טומאת דפשוטל כלי עץ הוא וכן סילון של אבר או של מתכת שהן מקבלים טומאת אפילו אין להן בית קיבול אסור להמשיך בהן המים למקוה ותו' שיהיו המים נפולי' לחרא מרב' המקבל טומא' לתוך המקוה אבל אם נפלג' על שפתו בהן ונמשכין לתוכו על גבי קרקע או שמתבר לפי הסילון של אבר או על מתכת צינור קטן של עץ או של חרס' שהמים מקלהוין ממנו למקוה כשר דהו' הווייתו ע"י מהרהר ואם הסילון של אבר או של מתכת מחובר לקרקע אפילו מקלהוין המים מבנו לחרא לתוך המקוה כשר שהרי אינו מקבל טומאת לפי שהוא במל' אנב קרקע ואין חילוק בין אם הוא ממנו תחת הקרקע או לא .

מח ברא' בממשיך מי גשמים בעלמא אבל אם ממשיך מים ממעיין או ממקוה חז' למקוה אחר אפילו ממשיך על ידי דבר המקבל טומא' כשר דהטב' לזה המקו' שבמשיך המים לתוכו כאילו הוא מחובר למעיין או למקוה שבמשיך המים משם ונסחר על ידי השקרה דהו' תי' השקרה ואענ' דגבי ממשיך מים מן המעיין לכלי' אמרינן לעי' דנפסלו חמי' בכלי' אפילו כשיצאין מן הכלי' עדיין פכולין הן ולא כהני' לתו' היבד' למעיין לא דמי לוח' רשאני' התם דהו' בלי' שיש לו בית קיבול ונפסלו מים שאובין וכיון שנפסלו מים שאובין אין שייך להם שוב חזרין להכשר' ליהשב אינן שאובין על ידי חיבורן למקוה דמה עניין זה לזה היאך יעשו המים שאינן שאובין שבמקוה אחר השאובין לשאינן שאובין אבל הכא מירי' בכלי' שאין לו ביר' קיבול אלא שהרי כלי' המקבל טומאת ואין בו אלא בשו' שיהא הווייתו על ידי מהרהר וכיון שהן מהוברין למקוה אמרינן דנשארו טהורים על ידי

שתועשה המקו' כלי' שום סיוע ע"י מעשה ידי אדם יצאו כגון זה ששיב' הכלים או הפכן וכפאן תפלו לבקוה דנעשית מקוה זו קצת ע"י תפיסת ידי אדם תל' בור כלומר דסתם בור נעשית על ידי אדם והמי' באו שם על ידי מעשה ידי אדם שם שאין מקו' נפסלת אפילו יש בה סיוע תפיס' מעשה ידי אדם כגון הבא ששיב' או נפת הכלים ונפלו חמי' על ידי זה למקוה ואפילו עשה כל המקוה כך ואפילו שלח כחם יד לשב' או לכפותם כשר ובלבד שלא יגביהם לערותן דאו הו' שאובין כמש' :

מב לכן המניח קנקנים בראש חגג לנגבם וירדו עליהם גשמים ותמלאו מים אעפ"י שהניחם בשע' קישור עבים ולא נתפורו וירדו גשמים הרי זה ישובר הקנקנים או יכפס שיולו למקוה והמים שהיו בקנקנים כשרי' לטבול בהם ואפילו נעשית כל המקוה מהמי' הללו והיה בהן קצת תפיסת ידי אדם ששברם או כפאן כשרים שהרי' לא מילאן בידו ואינם פסולים אאכ' הנביח הכלים ועירם דאו הו' שאובין והא' דמכשרינן הכא אפילו הניחם בשעת קישור עבים וירדו גשמים ולעיל גבי מניח תחת הצינור אמרינן כשהניחם בשעת קישור עבים וירדו גשמים פוסלין דלא דמיין דהתם הניחם ע"י שיקבלו המים והו' שאובין כמש' והכא הא לא הניחן בראש חגג אלא לנגבן ולא לקבל המים ואינן דוכין לשאובין :

מג וכן הסייד שכר את הבור במיט והביא המיט בעציץ ושכח העציץ בבור ונתמלא העציץ כי' ממי' הנשכים אם נשארו כבר קצת מים כשרים בבור אעפ"י שחם מועטין ובעציץ יש בו הרבה מים עד שיהיו רוב המקוה הרי זה ישובר את העציץ במקומו ותמצא המקוה כולת כשר והא' דהכא לא התירו לכפות את העציץ לא דוקא שביירה וגם לא התירו אלא כשיש מעט מים כשרים בבור כדי שיתחב' או חמי' אעפ"י אותן חמי' אבל אם אין שם שום מים בבור לא התירו ולעיל גבי מניח קנקנים בראש חגג התירו אפילו בפיית הכלים ואפילו אין שום מים בבור אלא כולו מאלו המים הכשירו היינו טעמא משום דהכא יש בו תפיסת ידי אדם בעציץ יותר מבמניח קנקנים בראש חגג דהתם לא הניח הקנקני' על חגג אלא לנגבן ולא היתה מחשבתו כלל שיקבלו שום דבר לכך הקילו בו והתירו אפילו אעפ"י שיש בכפיית קצת תפיסת ידי אדם והתירו אפילו אין שום מים בבור אבל הכא גבי עציץ יש בה מתחלה תפיסת ידי יותר שהרי הסייד הכניסו מתחלה על דעת קבלה שהרי היה בו המיט הילכך לא התירו לא כשיש שם כבר מעט מים בבור שיתברו אלו עמהם וגם לא התירו אלא שביירת כלי' ול' כפיית כלי' שיש בו תפיסת ידי יותר וכן המסדר קנקנים בתוך המקוה לחסמן פירוש שמניח קנקנים של עץ או של חרס לתוך המקוה שהיא מלאה מים כדי שיבלעו המים בתוך דופני' הקנקנים שיהיו חרופנות בלועים מלאים מים ולא יוכלו אחכ' לבלוע חיון שינתן לתוכן והניחם שם עד שנתמלאו דופני' הקנקנים מים בלועים וגם באו מים לתוך חלל הכלים אפילו נכנסו כל המים שבבור לתוך חלל הכלים ולא נשאר שם מים כלל בבור אלא חמי' שבתוך חללי' הקנקנים הרי זה ישובר את הקנקנים והמים הנקוים מהם לא השיבו שאובי' והמקוה כשר שהרי לא כיון שיכנסו המים לתוך חללן אלא שיבלעו לתוך דופנתם ותכא גבי קנקנים התירו גב' אעפ"י שלא נשאר שום מים בבור מה שלא התירו כן גבי עציץ דסייד היינו טעמ' שכתבנו דהסייד הכניס העציץ מתחלה על דעת שתקבל המיט ומסדר הקנקנים ל' הכניסו כלל על דעת שיקבלו מים לתוך חללן רק יבלעו בלועותיהן מיהו הכא גבי הסייד קנקנים במקוה גרע קצת ממניח קנקנים בראש חגג דהתם לא הניחן אלא לנגבן ולא היתה שם דעת שאיב' כלל אבל מסדר קנקנים בתוך המקוה היתה שם דעת שאיב' קצת שהרי מתחלה כשסדרן למקוה לדעת שישאבו ויבלעו ממי' המקו' סדרן לפי' הקילו גבי מניח קנקנים בראש חגג שפי' והתירו אפילו כפיית הכלים ביד והכא גבי מסדר קנקנים בבור לא התירו אלא שבירת כלי' ולא כפיית הכלי' ביד דהו' תפיסת היד טפי' ואף על גב דלעיל סעי' מא' גבי מניח כלים תחת הצינור בשעת קישור עבים ונתפורו וחרו ונתקשרו שרינן אפילו כפיית כלי' ביד אענ' דעל דעת שיקבלו מן הצינור הניחם שם דשאני' התם דבשעה שנתפורו העבי' בטלה לה המחשב' קמיית' לנמרי' ואין כאן לדעת כלל וכש' בהניחם בשעת פזיור עבי' דמכתב' מילת' שלא היתה שם מחשבה כלל הילכך שרי' אפילו לכפות :

מד לא נזרו חז"ל במים שאובים שיפסלו את המקוה אלא כשפלו ג' לוגין שאובין מן הכלי' לתוך המקוה אבל אם נגררו המים השאובין חוץ למקוה על גבי קרקע או על גבי סילון ונמשכו וירדו למקוה אינם פוסלין את המקוה כג' לוגין ע"י שיתו מחצה על מחצה אבל אם היו הרוב מהכשרים המקוה כשר : כיצד בקוה שיש כג'

יורה דעה הלכות מקוה סימן רא

פא

נד פיסול שאיב' רבנן ויש חולקין וכן ראוי לתרות להחמיר :
 ב' מקואות סמוכים זה אצל זה שיש בהן מיסכשרים לא שהם
 חסרי ואין בכל אחד מסאה וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 אם נסדקו ברוחב כל הבתול מצד זה לצד זה וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 רק שהמי' מחלחלין וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 המקואה לחכשירן למכול בכל אחד מהן שכל אחד משלי' את הבירז
 להשלי' חשיעור של מ'סאה שכיין שהסדק הולך ברוחב הוי' חיבו' שמי
 ואם נסדק חכותל בלמעלה למטה אינו מצטרף עד שיחא בסדק נקב
 שהוא כשפופרת הנאר במקום אחד ואם נפרץ הכורזל למעלה עד
 שהולכין תמי' מעט מזה לזה למעלה על עובי הכורזל אם יש ברוחב
 הפרצה כשפופרת הנאר ומתחברים המים כרוחב שפופרת הנאר וכו'
 בקליפת השום מצטרפין וכשרים שכיין שהיבור המים הוא למעלה
 רואה את האויר ותכל רואין המים שהם מחוברין בני' בוח ומצטרפין
 זה זה אם היה גל של עפר בין ב' המקואה וניטל מן הגל מעט עד שהמי'
 מקלחין זה לזה למעלה ברוחב כשפופרת הנאר וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 בני' כיון שהיבור המים הוא למעלה רואה את האויר ותכל רואין אותו
 ולא אמרו שצריך היבור כשפופרת הנאר בכל מביבותיו כרוז' וכו' וכו'
 לא כשמתכרין המקואה ע' נקב שבאמצע הכותל כמו שאמרנו למעלה
 פעמים :

נה ג' מקואות שיש בשנים מהם בכל אחד עשרי' סאה כשרי'
 ובאחד מהם עשרי' סאה כים שאובים ועומדי' זה בצד זה אם
 השאוב מן הצד וירדו בהם שלשה בני' אדם כבת אחת וסבלו בהם
 בכל אחת אחד מהם טהורי' כל שלשת' שכיין שירדו בבת אחת ומתוך
 כך נתמלאו ויוצאו על שפתם ונתערבו יחד הוכשרו שלשתם בפעם
 אחת כיון שחיו מחוברים ביחד השנים מקואות שיש בהם מ' סאה מים
 כשרים וחבשר השאוב בהשקה שנתחבר עמהם ואפילו אם נתחבר
 האמצע לשאוב שאצלו קודם שנתחבר לכשר לא נפסל בכך שרדי'
 בבת אחת ירדו ונתחבר גם לכשר קודם שירדו השאובין לתוכו ונס'
 שירדו השאובים לתוכו על ידי תערובת המשכת ירדו לתוכו שרדי'
 לא נפלו מן הכלי לתוכו אלא כן הכלי ליור ומן הבג' נמשכו לבו' מקוה
 זה ואין כאן אלא חשש דרבנן ולקול ואם השאוב באמצע שאין שנים
 חכשרי' יכולין להתערב אלא על ידו לא הוכשרו אלא גשאו' כמו
 שהיו תחלה ואותם שטבלו בהם לא נטהרו :

נו שני מקואות של עשרים עשרים סאה אחד שאוב ואחד כשר
 וירדו שנים בבת אחת לשניהם ועלו המים עד שחושקו וסבלו
 בהם אפילו היו המים של הכשר אדומים ושל השאוב לבני' או איפכא'
 זה ולכין האדום בין הלבן והאדום הלבן מן האדום לא עלתה להם
 טבילה בין שהכשר אינו שלם וגם המקואות הם כמות שהיו בלומד'
 שהכשר כשר להקו' עליו רל' לתוסף עליו מים כשרים להשלימו למ'
 ולחכשירו ואף עפ' שראינו שנתערבו מי שאובין לתוכו כבר נתבטל
 ברוב הכשרים קודם שנעשית המקוה כשר ולא אמרו' אדרבה נפסל
 מן השאובין דוראי' נפלו לה' ג' לוגין כיון דכס' דרך הכשכ' נפלו כמו
 שכתבתי בסמוך לא נפסלה :

נז כל המעורב למקוה חרי' הוא כמקוה ומטבילין בו לפיכך גומות
 חסמוכות לפי המקוה וכן מקומות שרורסן שם הבהכורז עד
 שנעשין גומות והיו בהן מים מעורבין עם מי המקוה כשפופרת הנאר
 מטבילין בהן וכן כלי' המונח בצד המקוה ורוצה לטובלו שם בכקומו
 מענענע בידו בתוך המקוה כדי שיעשה גל במים ועבור הגל על הכלי
 ועולה לו הטבילה לכלי' ובלבד שלא יעקור הגל ממקומו בטעו' על
 הכלי אלא ישאר מחובר למקוה :

נח חורי' המער' וסדקי' המער' פ' למערה הו' מקוה ומפני' שהיו עיקר
 המקואה שלה בתוך המער' וקרא המקו' בלשון מער' ודרך' להיורז' בת'
 חורין וסדקין שהם מלא' מים מטבילין בהם אף עפ' שאין המים שבת'
 מעורבין עם הנקו' שבכער' לא בכל' שהו' מפני' שבכלל' המקוה שבין
 ועוקח שבתוך המקוה פ' הפירה שעושין תחת שטח המקוה
 אם היה הקרקע הפכרלת בין העוקח וכן המקוה שעליה'
 בריאת ויכולה להעמיד את עצמה שאינה נפלה כשטבילין במקוה
 שעליה חריו' העוקח נומא' בפני' עצמה היא ואינה בכלל המקוה
 לפיכך אין מטבילין בתוכה עד שיהיו מימיה מעורבין עם מימי המקוה
 כשפופרת הנאר ואם אינה יכולה להעמיד את עצמה עד שאילו סבל
 בעלי' אינה נפל ויתחברו המים במים הנה הוא יחשב בכלל המקוה ואפי'
 אינם מעורבים אלא בכל' שהוא ומטבילין בהם :

ס נחל שיש בה' ג' גומות החתומות והעליונה של כ' ס' סאה'
 והאמצעית של סאה ושטף של ג' ס' ס' עובר בהן דנהל אף על ג'
 יא א יי I שהוא

ורי השקת' דטהר' החשקה ולפי' לזה בתב' בקרא' לענין טבילת'
 משקין' הנ' מועלת החשקה שישארו חסמי' היוצאי' במזרתן ולא ניפא'
 שחיתת' חיותו ע' מוטאח גל' :

נב כבר ידעת שאין המקוה מטוהר בווחלין אלא באשבורן לפיכך
 מקוה של מי' נשמי' שנסדק אחד ככותליו וחמי' יוצאין דרך הסדק
 וא' שעל ית' אותה היוצאה חשיכי' כל המים שבמקוה וחלין ואין
 טובלין בה אפילו יש בה כמרה סאין וג' אפילו יש בו מן הסדק ולמטה
 שיעור מקוה שאף על פי שכשיצאו כל המים עד הסדק ישארו בתוכה
 מ'סאה מן הסדק ולמטה אין טובלין באותו מקוה עד שיסתובב הסדק
 והיה כל המי' נקוין ועומדין במקומו כדון מקוה ואם טובלין בו ויא' שאם
 ישארו מ'סאה במקוה אחר שיצאו העליונים עד הסדק המקוה כשר
 וטובלין בו אלא אם הסדק הוא למטה ולא ישארו בו מ' סאה אחר
 שיצאו עד הסדק דהו' וחלין מש להחמיר בסברא ראשונה שלא
 לטבול בו לכתלה אפילו יש בו כמה סאין עד שיסתובב וכשב' לסתום
 הסדק לא שלא יסתום אותו בירו' ולא בכל' דבר המקבל טומאה דהו'
 כמו דהיינו על ידי דבר המקבל טומאה שאסור ויש מתידין לסתום
 בידו בכל' דבר המקבל טומאה שלא אמרה תור' אלא יחידה מרוד'
 דהיינו המקוה והיה על ידי' הטהרה אבל הכא אין זה חזירת המקוה
 אשכר נתי' כהכשר אלא שרוצה למנוע המי' שלא יצאו חוץ לא נקר'
 הוי' הלא מצינו שאסרה תורה למנוע יציאת המים ע' דבר המקבל
 טומאה סאין המקוה נפסלה להיות נקראת וחלין ע' שיצאו המי' ממנה
 אלא כשיצאו ממנה המים ואינן חוזרין לתוכה אבל אם יש מקוה
 ג' יוצאין ממנו וחוזרין למקוה אין זה נקרא וחילה ולא נפסל בכך וכל
 זה במקוה המכונן כמי' נשמים ואין לו מעיין אבל בקוה הנעשה כמי'
 דבעיני' אף על פי שהנדרוהו למקום אשבורן שיהיו המי' מקווי' ועומדין
 גם לא נפסל משהו וחילה אם נסדק עד שהמי' וחלין ויוצאין משם
 דהוא מקוה מן המעיין הוא בא ומעיין כהטר' בווחלין כמו שאמרנו
 פעמים :

נג כמה דברים אמרו' שנפסל המקוה על ידי שיוצאין ממנו המי'
 דרך סדק המ' כסדק גדול שיוצאין המים כוחילה אבל אם לא
 נקבה המקוה לא מעט שמימי' נשפון מעט מעט או נבלעו' בקרקע מעט
 מעט שאין וחילתן גיברת דהי' זה מקוה כשר שאין וחילה :

נד הבא לערב מקוה פסול או הסדק עם מקוה כשר להכשירו או
 ששניהם חסרים וכו' לערובם להכשירם צריך שיהא הנקב
 שבניהם כשפופרת הנאר והיינו שהיא רחב שני אנצקות ראשונים
 מהר' שפסל מיד ומתחככות בחלל הנקב בריוח בין שהוא מרובע בין
 גזרה עגול' וצריך שיהא קילוח המים בשפע ברוחב הנקב ולא יאחר
 שנתערב הפסול עם הכשר אפילו רגע אחד כהלכתו הוכשר ונשארו
 לעולם בתכשרו אפי' נסתם הנקב אחר כך ואם ספק אם הנקב הו'
 כשפופרת הנאר אם לא פסולה כיון שטבילה עיקרת מראורייתא אין
 ספק' מטוהר' וכל דבר שעומד בנקב ובמעטו משפופרת הנאר אפילו הוא
 דבר הבא מבריית המי' לא נחשב במים וחוי' מיעוט ואם יש שם נקבים
 דקים חרבת מצטרפין לכשפופרת הנאר כדא' כשהיתח המקוה האחד
 :שלם והאחר שאין צריך לא לחבו' החסר עם השלם להכשירו להיות
 כהשכב במקוה אחד עם השלם או בני' בהצטרפות נקבי' דקי' לכשפופרת'
 הנאר והוכשר החסר ע' השלם אבל אם שניהם חסרי' ורוצת להתכרם
 יחד שיהיו שניה' שוי' למקוה אחד וכל אחד ישלים את חבירו או צריך
 דאבו' יפתולא סגי בנקבי' דקי' שיוצארו רק צריכין שיה' הנקב כשפופרת'
 הנאר במקו' אחד והוא אם יש כאן מקו' שלם שיש בו מ' סאין או יותר
 וחלק אותו בסל' או בשק' ולא נשארה שיעור מקוה כצד אחד נפסלים
 שניהם ואינם מצטרפין לשיעור ע' הנקבי' דקים שבסל' או בשק' ומותר
 לחפור מקוה בצד נהר ולטבול בו אף על פי שאין בו מ' סאה שזה הוי'
 כמקוה חסר שכבוד מקוה שלם דאמרינן דסגי' שם בהצטרפות נקביים
 דקים לכשפופרת הנאר הו' הנהר מקוה שלם וסתם ארעא לחולי'
 מחלחלא כלומ' שבת גידין חלחלין בתוך הקרקע שדרך שם מבצבצין
 המים מן הגחד לתוך תחומות הסמוכים אליה והם נחשבי' כמו נקבי'
 דקים ותחולכום מן הגחד אל הפירת המקוה ומחברים אותה לנהר
 ליחשב מקוה בשר :

נז יא' הוא דאמרינן דבעינן נקב כשפופרת הנור להבשי' המקואה'
 היינו דקא' כטיש סס פיסול דאורייתא כגון כשרוצין להכשי'
 הסד' מן השלם או שניהם חסרי' וכיוצא בזה אבל הבא להכשי' מקוה
 שפיסולו משום שאיב' רבנן כמקו' שלם שאין בו שום פיסול אינו צרי'
 הכשר ככ' כנקב גדול כשפופרת הנאר לא כשהובשיקו אפי' כשערה
 ציד' ואפי' אין מי' ההשקת רואין את האויר בני' כיון שאין כאן אלא

לבוש עמרת זהב הלכות מקוה סימן רא

ראמרינו לעיל סעי' נב שתוא פסול • דיוקא באבני או חבילי עציים
וכתב דברי שאינן מקבלי טומאה אבל על ידי בלי או דברי המקבליים
טומאה לאיתקן דהל' הווייתו בטומאה דפסול ובשיתקנו שיחא עמוק
יעשנו עמוק לפתו עד שיכבוד ולמעלה ממנו ורת כראמרי' לעיל סימן
קצ"ח דאלכ לא תוכל לטבול יפה מיהו אם אין מקו אחר ואי אפשר לתקן
גם את זה אפי' צריכ' להשתטח על פניה כחמת שאין המיסעצמוקים אפי'
סתבט מהם כל גופה כדרך זה בפע' אחר טובלת שם ועל' סי' קצ"ח :

פ כגון שאובין דפסולי מדרבנן כפסול לקולא כיצד מקוה חסר
שסתפק אם נפלו לומים שאובי' אם לא נפלו או שנפלו בו
מים שאובים בודאי אלא שספק לו אם יש בהן ג' לוגין או שידע בודאי
שנפלו בו ג' לוגין מים שאובים אלא שספק לו אם היה במקוה מ' סאה
אם לא התבט מ' סאה בכל אלו אולינן לקולא וכבשרינן שאינן אלא
מדרבנן וספיקא דרבנן לקולא :

ס שני מקואות אחר יש בו מ' סאה ואחר אין בו מ' סאה ונפלו
שלושה לוגין מים שאובין לאח' מהן ואינו יודע לאיזה מהם
נפל ספק מהו כיון שיכולין לתלות ולהז' לשלם נפלו ואעפ' שתולין
בו לא מספיק ליה במה שתולין בו אבל אם היו שניהם פחותים ממ'
סאה שאינן בשום אחר מהם מ' סאה ונפלו ג' לוגין שאובין לאחר מדין
ואין יודע לאיזה מהם כל אחד משניה פסול שאין לנו במה לתלו' שלא
נפסלו שם לזה נפלו פסול ואם לזה נפלו פסול לפיכך צריכין אנו
לפסול שצדדים שאם נכשיר אחד מהם ונפסול האחר נאמר מאי הוית
לפסול את זה ולהבשיר את זה אימא איפכא לפיכך פוסלין שניהם :

ס מקוה שחנניהו ריקן וכאן ומצאו מלא ואיני יודע מי מילא
אותו או היאך מילא אותו על סעיף ג' :

ע צינורת שבקלח' מים למטו' והמכתשת וחוא בלי כצדו ספק אם
קלחו המים מן הצינור למקוה וכשר ספק מן המכתשת למקוה
ופסול הרי זה פסול מפני שהפסול מוכי' עליו ואם נש' במקוה רובו מים
כשרים הרי זה כשר כיון שיש שם מקוה כשר קבוע כן כתב בש"ע ונל'
שכתב ב' לפי סברת הרבכ"ס דכביא ליה אפילו כולו שאוב דרבנן
לכך מיקל אפי' יש בו רובו מים כשרים אבל אנו שכבר כתבנו בסעיף
שלישי דקימא לן דכולו שאוב דאורייתא אפילו ברוב מים כשרים
פסלינן בהו' שהפסול מוכיח עליו נל' :

ע מלא שירד למקוה לטבול ספק טבל ספק לא טבל ששכח או
ידע בודאי שטבל אלא שסתפק אם היה בו מ' סאה במקוה
או לא היה בה מ' סאה או שיש כאן ב' מקואו' אחד יש בה מ' סאה ואחר
אין בה מ' סאה וידע שטבל באחד מאלו השני ואינו יודע באי' מהם
הרי זה בטל לפי שהממא בחוקתו עד שידע שטבל כראוי • וכן מקוה
שנמדד ונמצא חסר בין שהיה המקוה ברשות הרבים כין שהיה ברשות
היחיד כל המהו' שנעשו על גביו למדע טמאות שהרי המקוה חסר
לפניו עד שידע הזמן שנמדד בו והיה שלם ולא דמי לספ' הלעי' בסעי'
סה' דמשהרינן דהתם אין המקוה עכשיו חסר לפניו אלא דידעינן שזוה'
המקוה דרכו לפעמים לעלות ולפעמי' להתמעט ועכשיו יש בו מ' סאה
אלא דהרששו כין שדרכו לפעמים להתמעט שטמא בשעת טבילה
היה בתמעט לפחות ממ' סאה אעפ' שעכשיו הוא שלם התם אמרינן
דלא הישינן לתבי' כיון שאין דרכו להתמעט לפחות ממ' סאה ונב'
עכשיו אינו חסר לפניו נל' :

ע שני מקואו' שאין בכל א' מהם מ' סאה ונפלו ג' לוגין מים שאובין
לתוך א' מהם וידע לאיזה מהם נפלו ואחר כך נפלו שני' ואינן
יודע לאיזה מהם נפלו תולין השניים בראשונים לומר במקום שנפלו
הראשונים נפלו גם השניים שחרי' לא פסלינן בתליית זו בלום שאורח
המקוה שנפלו שם הראשונים כבר היא נפסלה מהם אבל אם בראשונים'
לא נודע לאיזה מהם נפלו ובשניים' נודע לאיזה מהם נפלו אין תולין
הראשונים' בשני' לומר כמקו' שנפלו השניים' נפלו גם הראשונים' שאין שייך
לתלות במה שנעש' אהב הואיל ובעת נפילת הראשונים' היינו צריכין
לפסול שניהם כדלעיל סעי' ס"ג • אחד יש בו מ' סאה ואחר אין בו מ'
סאה הריני אומר לתוך של מ' נפלו וכן אחד שאוב ואחד שאינו שאוב
הריני אומר לתוך של שאוב נפלו שחרי' אין פוסלין כלום בתליית זו :

ע שני מקואות שאין בכל אחד מהם מ' סאה ונפלו ג' לוגין לתוך
אחד מהם ואין ידוע לאי' מהם נפלו ואחז' ירדו גשמי' ונתמלאו
לכ' סאה לא יטבול בשו' אחד מהם לכתהלה שהרי שניה' חיו בספק
פסול שנפסל כולו כחם' שאובין ולא נכשר על ידי הגשמי' אלא את'
מהם אותו שלא נפלו בו ולא ידע' איז' כחם' מיהו אם טבל באחד מהם
עלתה לו טבילה בדיעב' ואעפ' דלעי' סעי' ס"ג מכשרי' הספק שאובי' אפילו
לכתהלה שאני התם שאין ודאי פסול תוך הספק אבל חבא אחר מהם

שהוא נבטל להז' דודאמתוכן אין זה עירוב ואין מטבילין אלא
באמצעות שאין המים הנוחלים מערבין אאכ עמדו :

ס מי שכופת ידיו ורגליו וישב לו באמת המים אם נבטלו ועברו
המים על כולו עלתה לו טבילה :

ס מקוה שיש בו מ' סאה מצומצמת האדם הטובל בתוכו לא
יקפח לתוכו שלא יחסרו המים מעט ע' קפיצתו בתוכו ולא
תעלה לו טבילתו ולא יטבול בו פעמיים זה אחר זה דשמא בראשונה
לא טבל שספך טבילתו השנייה שהיה בדעתו לטבול שנית ובשנייה
יש לחוש שמא חסרו המי' בטבילה הראשונה אבל כשאני טובל לא
פעם אחת נזהר לטבול בהונן טרם יחסרו המים ואם טבלו בו שני' זה
אחר זה הראשון עלתה לו טבילה והשני לא עלתה טבילה ואף על פי
שרגליו של ראשון עדיין נוגעת במים של מקוה כשטובל רשני' וכל
המים שעליו מחוברים למקוה חס אפה' לא עלתה לו טבילה שחרי'
עינינו הרואות שהחסרה המקוה מארבעי' סאה באות' המי' שטופחין על
גופו של ראשון ולא אכרינן כיון שכל המים שחסרו הם על גופו של
ראשון והראשון עורנו עומ' ברגליו במקוה וחרי' כל המי' שבגופו עדיין
מחוברים למקוה הם ומשלימין לארבעים סאה ונימא גוד אחיית ליה
אמרינן הכי שחרי' אין המים שעל הגוף אלא טופח עמ' להטפיה וקל'
טופח עמ' להטפיה אינו תיבור לטבילה ולא דמי למח שאמר למעלה
סעיף טו' וכדבעינן למיכר נמי בסעיף הסמוך שאם שרה כמות במקוה
מצומצמו' כל זמן שעדיין נוגע הכסת במקוה אעפ' שהם בלועין בכסו'
מתחברים עם המקוה להשלימו ומש' הכא בעוד שרגליו של ראשון
נוגע' במים לא דמי שאין הכסת דומה לאדם שהאדם אין המי' בלועין
בעצם חלקו אלא בשטח גופו ואינו לא טופח להטפיה זה אינו תיבור
חרי' נחסרו המים אבל הכסת תומ' בלוע הרבה מן המים לפיכך
כשקצתו עורנו במים הרי הוא כאילו כל המים תבלתיים בכנר בקצתו
של מעלה נוגעים במי' שנקצתו שכתוך המים והרי כל המים מעורבין
למקוה :

ס הטביל בו במקוה המצומצם כנר ענה שהמים נבלעים בתוכו
כל זמן שתכנר נוגע במקוה הוא כשר וטובלין בו שעדיין
מלא בשיעורו הוא אעפ' שזבין ממנו אפילו ג' לוגין למקוה שאין זה
נקרא שאובין כראמרי' בסעיף טו' העלתו ממנו פסול שנחסרו המים
משיעורם ועוד שנעשת שאוב מן המים שיררין כתכנר לתוכו ואם
מטביל בו יודע או שאר כלים מורדין לתוכו דרך פיהו שלא יגרונו
המים כשמבניסין לתוכו ונמצא שהו' חסר ולא יעלה לרדם
טבילה וכשבעלין מעלן דרך שוליהם כדי שלא ישארו בהן מן המים
ויחסרו המקוה כל המים שבבלי' ועוד שהמים שבכלים יהיו שאובים
ואם יפלו אחז' למקוה יפסלו אותו מאחר שלא נשארו בתוכו מ' סאה
כשיעור מקוה :

ס המצביל כר או כסת במקוה שיש בו ארבעים סאה מצומצמי'
כיון שמבנייה שפתותיהם מהמים נמצאו המים שברזוסן
שאוובין כצד יעשה מטבילין ומעלן כדרך והן טרורין וסורין מיד
כעל המקוה שלא יולו המים לתוך המקוה ויפסלוהו ואחז' יתקן המקו'
במים משוכין או כשאר תקונים שנתכארו בעל' :

ס מקוה שמלאוהו בארבעים סאה ויותר הוא מוחק לפעמים
להתמעט ולפעמים להתמלאות ולעלות וגם הוא מוחק
להיות מימיו מתמעטין ולעמוד לפעמי' על פחות מארבעי' סאה וטבולת
בו ולא כדוהו קודם הטבילה צריכ' לחזור ולטבול כל זמן שלא ידענו
בודאי שבשעת טבילה בו היו בו מ' סאה כיון שמוחק להתמעט לפחו'
ממ' סאה ואף על פי שעכשיו אינו חסר לפניו שטמא בשעת טבילה
היה חסר בארבעים סאה אבל אם לא חווק לחיו' מימי' מתמעטין כל
כך שיעמדו על פחות מארבעים סאה אף על פי שפעמים מימיו עולין
ופעמים מתמעטין במה שהיה אינה צריכת לחזור ולטבול ולא חיישי'
שטמא עכשיו בשעת טבילה היה נתמעט לפחות ממ' סאה כיון שאינו
מוחק בכך אוקמינן ליה למקוה אחזקתו שהיה בו מ' סאה ואעפ' שיש
חזקת האמת כנגדו שהי' בחזקת טמא ממ' כיון דידעי' בודאי שהמקו'
היה מלא הוי' כבו ספ' ספק שטמא לא נתמעט כלל ואחז' נתמעט שטמא
לא נתמעט לפחות ממ' סאה לפיכך טהור כמ' כין שדרכו להתמעט טוב
וכשר הדבר לעיין קודם טבילה אם יש בו מ' סאה :

ס מקוה שיש בה מ' סאה לא שאינה עמוקה והמים מתפשטין
ברוחב עד שאינו יכול לכסות בהם כל גופו כסת אחת נותן
בו כצד אחד אכני' או הבילי' עצי' כדי שיתקבצו מימיו אל מקום אחד
ויעלו בעניין שיובל להכסות בו ובלבד שלא יהלרי' כל המקו' לשני'
על ידי אלו האבנים והבילי' עצי' דאכ' הל' כמקוה שול' ין בסל וגרונה

יורה דעה הלכות גדרים סימן רב רנ

פכ

וחי הציצה דבבית הסתרים וכלים לא הוסיפו כלל להציצה שאין רוד להקפיד שם :

הלכות גדרים

רנ אזהורים משוכות בנדרים ואזהרה מגונים וכו' סעיפים :

א כל הנודר ואינו מקיימו עובר בלאו ועשה דכתיב איש כי עיור נדר לח' או חשבוע שבועה לאסור איש על גופו לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה וכתיב מוצא שפתיו חסמו ונוצר לפיכך לא והא אדם רגיל בנדרים שלא יבא למעול בהם ולא עוד ג' אלא אמילו הנודר ומקיימו נקרא רשע ונקרא חוטא נקרא רשע רילי' בנדר שחם הדלה חרלה כתי הכא וכי תחדל לגדול לא יד' בך חטא וכת' החם שם רשעי חרלו רונג מה חרלה דחתם ברשעי' מיירי אף חרלה דהכ' כלת' שלא תחדל לגדור אלא תדור הוא נקרא רשע מיד שנודר אף על פי שמקיימו נקרא חוטא דמכת' וכי תחדל לגדור לא יחיה בך חטא משמע הא לא חרלה אלא נדרת יהיה בך חטא :

ב וכל הנודר ומאחר את נדרו פנקסו נפתחת בלומר מורהו לו למעלה פנקס של מעשו ומקדקין אחריו דהכי כתיב מוקש אדם ילע קדש ואחר נדרים לבקר פירוש המאחר נדריו מבקרי' אחריו פנקסו לרע מעשו כיון שהוא מרשע לידור אי נמי ביון שהוא מחוייב עצמו צדיק ובוטח שיוכל לקיים נדרו ולא יבשל בקדקין במעשו אם הוא כן :

ג אמרו חכמים ז"ל כל הנודר הרי הוא כאלו בנה במה בשעת איסור חבמות ומקיימו הרי הוא כאלו הקריב עליה קרבן ומעמ' דמילתא שחמטילו שניהם זה לזה הוא מפני שהם רומין שהנודר מעלת על דעתו דמצוה קעביד שהושב כדעתו כיון שמצינו בחז"ח שאסרת על נד' הרבה דברי' שמע מינה דניחא ליה לקדשא ברך היא שיאסר' האדם על גופו כמת דברים ואומר אם כן כל המרבה לאסור על עצמו אפילו דברים חמורים הרי זה משוכה ולכך הוא נודר דאסור דבר על עצמו וכן הבנת במה בחון להקריב עליה קרבן הושב בדעתו דמצוה קעביד שכיון שצוה הקדוש ברוך הוא להקריב קרבנות בפנים הוא רוצה להוסיף עליהם להקריב קרבנות אפילו בחון לכך אמרו ז"ל שזה מצוה הוא דחא חוינן שחתורה צותת עלינו הרכה מצוה להביא כמה קרבנות בפנים ואף על פי כן אסרת עלינו לבנות במה להקריב עליה קרבן בחון הכא נמי נר' דרחמנא אסרת עלינו כמה דברים כי מוסיף איהו לאסור על עצמו יותר ממה שאסרה התור' ועל דרך אמרו ז"ל גם כן במקום אחר לא ריך במה שאסרה התורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים ומקיימו כלום שאינו נשאל עליה חרי הוא כאילו הקריב על אותה כמה קרבן וחייב משום שחמי חרין חכי נמי אין קיום נדרו רצוי לפניו יתברך לא טוב לו יותר שישא עליו שמה לא יוכל לקיימו כראוי ויבא לידי כבשול במה דברים אמורים בשאר נדרים אבל נדר' הקדש וצדקה מצוה לקיימו וכן אמר רוד עליו השלום נדר' לה' אשלים ולא ישאל עליהם אלא מרחק וכן שבועות שנשבוע על אזהרה דבר מצוה היא שלא ישאל עליה לא מרחק דשבוע' חמורה היא דכתיב בת' לא ינקח

ד מיהו יתא אדם נוהר שלא ידור שום דבר ואפילו לצדקה אלא אם ישנו בידו אותו דבר יתנו מיד ומת לו לנדר ואם אינו בידו עכשו לא ידור עד שיחיה לו ואם פוסקין צדקה כרבים והוא צריך ל' לפסק עמהם יאמר בלא נדר :

ה ובעת צרה מותר לנדר שעי' אותו חזכות ינצל מן הצרה שכן מצינו ביעקב אבינו עליו השלום שנדר בעת צרה דכתיב וידר יעקב נדר לאמר ואמרו רבותינו וכוונתם לברכה מאי לאמר אלא לאמר לדורות שיהיו נודרים בעת צרה :

ו ושרי ליה לאינש למינדר כדי לזרזי נפשי' לדבר מצוה שכן אמר רוד עליו השלום נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדק כיצד כגון שיש לו לשנות פרק אחד וירא שמה יתרשל בדבר מותר לידור או לישבע שישינה וכן אם ירא שיתכפנו יצרו לעבור על אזהרה מצוה לא תעשה או יתרשל מקיים מצוה עשה מצוה לישבע ולנדר כדי לזרז עצמו למצוה :

ז מי שנודר נדרים כדי לכתוב דעותיו ולתקן מעשיו הרי זה זרין ומשוכח כיצד מי שחיה זולל ואסר עליו הכשר שנת או שנת' או שחיה שונת בין ואסר היין על עצמו וכן מרובה או אסר השכרות לעולם

מן הספקות הוא וראי פסול לפנינו אלא שאין אנו יודעים איהו לפיכך לא ישובל בתן לכתחלה שמה הודאי פסול יתירמי ליה אבל ברע' תולין להקל לומר בכשר טבל הואיל ושאובין אלו דרבנן :

עו

כל המקוא' הנמצא' בזמן הזה פסולין שחוקת' שאובין : יש מי שאסר לחטיל יורה מלאה מים המין לתוך דמקוה לחממו ואע"פ שהמקוה שלימה ואין כאן משום פסול שאובין שם אמרו משום גזירת מרחצואו וכן למלאות מקוה מים המין להכרו לנהר בשפופרת הנוד להכשירו ע' ויחבורו לנהר אוסרין לטבול ג' משום גזירת מרחצאות ויש מקילין ומתירין לחטיל המין למקוה כדי לחממה דלא שייך בזה גזירת מרחצאות כב' כיון דסוף סוף במקוה כשר' עצמה הוא טבל ומי יש לחממיר אם לא במקום שנהגו להקל או אין למחות בשין ובתמי טבריה מותר לבע' דלא שייך ביה גזירת מרחצאו כלל שהכל יורעים דמעין הו' ואחר שטבלה במים צוגנים כשרים מותרת לכ' ליכנס למרחץ כדי שתהמם עצמה אבל לחזור ולרחץ אחר יש אוסר' כדי שלא יאמרו גסיה המרחץ הוא מטח כמו המכילת ונאו אור' לומר המרחץ לחוריה מטוהר כמו המקוה וכן נהגו לאסר' :

רב דברים החוצצים במבילה ובוט סעיפים :

א צבר אמרו בני קצה דהציצה במבילה תלמ' ל' בארול'ש בכלים ועיקר הציצה הוא דבר' שמקפידין עליה לפיכך אמרו ז"ל או דברים חוצצין בכלים חפות חמור בכלי זכובי' בין מבפני בין מבחוץ ודוקא אלו חוצצין בכלי זכובית מפני שכלי זכובית הם חלקים ושא' דברים הנדבקי בהם אין אדם מקפד עליהם מפני שפולי' שמינו מעצמן מוחט חלקיותו אבל הני ופת ומור מרכקי טובא ואינם נופלים מתוך ודרך האדם להקפיד עליהם לפיכך חוצצין אבל בשאר כלים כל דבר הנדבק בהן חוצץ דמקפידין עליו חוץ מן השחרוריות שבהפני חירות והמחבות ככחון שאינו חוצץ מפני שהוא כרופן הכלי עצמו שדרכו בכך ואינו חוצץ :

ב כללא דמילתא כל דבר שדרך להקפיד עליו חוצץ ואם לאו אינו חוצץ אלא חופה את רוכו שאו חוצץ אפי' אין מקפידין עליו כמו שנתבאר לעיל סימן קצה דגורין ברובו ואינו מקפיד משום רוכו ומקפיד :

ג ידות הכלים שאינם עומדי' לתיות קבועי' שם כגון שהכניסן שלא כדרכן או שלא חכניסן כולם חוצצין וכן שהכניסן כולם ונשברו שאו ודאי יוצאים ויעשה אחרים חוצצין שאין זה מקובן :

ד יד המגל ויד הסכין שנשבתו אדם משתמשין מעין מלאכה ר' ראשונות הרי הם קבועי' במקום שיארו שם ואין חוצצין ואם לאו חוצצין שאין זה מקובן שודאי לא יניחום שם :

ה מגל שנשברת ידו מן השפה ולפנים אינה חוצצת מפני שהיא בבית הסתרי' מן השפה ולחון אם משמשה מעין מלאכה והראשונה אינה חוצצת שזהו מקום שיאמר קבוע שם ואם לאו חוצצת כמו שאמרו שעמא בסמוך ואם סירגה בגמי או כבשיח חרי זו חוצצת שאין זה תיקון יפה אלא תיקון עראי הוא וכוראי אין דעתו להניחו שם אבל אם דבקה בשרף שהוא ריבוק ותיקון טוב ועל דעת להניחו שם תקנה לפיכך אינה חוצצת :

ו כל שחמכילו דרך פיו פירו' שכתה פיו למטה ותכניסו כך למים אם פיו צר קצת אין המים יכולים ליכנס בתוכו לעולם אפילו מכניסו כולו ולא עלתה לו מבילה אם כן יתפוך פיו למעלה כשהו' בתוך המי' אבל אם פיו רחב עלתה לו מבילה אפילו לא הפכו למעלה שיכולין המים לבא עד שוליו במים ומותר לטבול כלי בתוך כלי אם יש בפי' החיצון כשפופרת הנוד ויותר שכלי הפנימי יהא רפוי כרוד כלי החיצון שיוכלו המי' לבא בניניהם דכן כשטובל סביני' לא יתחבם בתוך הדלי' וישאלם כי לא תעלה טבילה בראשם וכן אם חכלי הפנימי הוא כבר ומתח' ככבדיתו על שוליו החיצון אין המי' יכולין לבא בניניהם ולא תעלה הטבילה במקום שמתח' ועיקר לעיל סימן רא' סעיף ט' :

ז כלי שצר מבאן ומבאן ורחב באמצע אין המים באין לו לכל צד עד שימחו על צדו :

ח כל כלי שפיו צר יותר משפופרת הנוד צריך לחשותו במים עד שיתמלא או ימלאנו קודם שיכניסנו למקוה אף ע"פ שהמים שיהיו בתוכו יהיו נשאבים הלא יושקו אור' במי המקוה בעת הטבילה ותעלה לו הטבילה :

ט ידות הכלים שהם ארוכים ועתיד לקוצצן מטביל ער מקום שעתידי לקצצן ודינך העיסר לקון בקצו דמי ומקום החתוך לא

לבוש עמרת זהב חלכות נדרים סימן דה רו

לעולם וכן מי שהיה הודף שלמוני ונבחר לתן ואמר על עצמו חבתני או חניית אנשי מדינת זו וכן מי שהיה מתנאח ביופיו ונדר בניו וכיוצא בנדרים כאלה הם כולם דרך עבודה לשם יתברך ובנדרים או וכיוצא בהם אמרו חכמים נדרים סייג לפרישות מוחו אף על פי שהם עבוד לא ירבה אדם בנדריו איסור ולא ירגיל עצמו בהם אלא יפרוש עצמו מדרבים שראוי לפרוש מהם בלא נדרים:

דין המתפיש בנדר וכו' דסעיפים:

א עיקר לשון נדר האמור בתורה הוא שיתפיש ברבר הנדרו כגון שאומ' כבר זה עלי בקרבן או שאומ' אם עלי כבר זה או שאומ' כבר זה עלי איסור כל אלו הלשונות וכיוצא בהם הם בכלל לשון נדר האמור בתורה אף על פי שאין שם הוכר שם ולא בינו ואם תלאו ברבר הנדרו עליו כבר כגון שאמר עליו כבר אחד ואמר אחר כך על כבר אחד או דבר אחר זה יהא כזה הרי זה גם כן איסור שזהו לשון איסור הנאמר בתורה כלשון אסרו חג ונומ' כלום שקוש' ואוס' זה בוח דאפילו עד כאח' כולם אפירי וכן אם נדר על יום אחד להתענות שלא לאכול בשר ואמר אחר כך על יום אחר יהא כוח אסור:

ב ולא דווקא מתפיש בקרבן אלא הו' מתפיש בכל דבר הקרוש בקדושת הפה כגון שאומ' כבר זה נאימרא שפי' כשת ומשמעו כשת הידוע ואמרין דהאי כשת של קרבן קאמר דסתם נדר' להתמיר נאסור וכן אם אמר כבר זה כדירים ומפרשים ליה כדיר של קרבנות קאמר וכן אם אמר ככובת כהיכל כירושלים או כאחד מכל משמעי המזבח כל אלו בכלל נדר חס' שתילה ברבר הנדרו ואסור ואם אמר בשלחן שבמקדש הרי זה נדר אבל אם אמר בשלחן סתם ולא הוכר המקדש אין זה כלום שהרבה שולחנות של חולין הם שכיח' ובה' נדר מכל מקום בעם הארץ יש להו' שיטאל' עליו שלא יהא פרוץ בנדריו:

אמר הקרבן שאוכל לך בפתח או שאמר העולה החמאה התורח השלמים שאוכל לך כולן בפתח הא הידיעה חרי זה אסור שמשמעו דאי ליהי' בקרבן קאמר בלוכר טמה שיאכל משלו יחיד אסור עליו בקרבן: וכן אם אמר לקרבן לא אוכל בשבא תחת הלמד אסור' שכן פירושו לקרבן יהא אם אוכל לך לפיכך לא אוכל משלך: אבל אם אמר לקרבן לא אוכל לך בפתח הרי זה מותר דלא אמר כלום דהכי משמע לשונו לא קרבן יהא מה שלא אוכל עמך ועל מה שאוכל לא אמר כלום לא התיר ולא איסור ולא אמרין אדרבה ונימא מדקאמר על מה שלא יאכל לא יהא קרבן ממילא שמעינן הא מה שיאכל יהא קרבן זה לא אמרין שכן דרך לשון בני אדם מה שלא אוכל יהא לי אסור ודעה לוכר אבל מה שאוכל יהא מותר וכן אם אמר קרבן לא אוכל לך מותר דהכי קאמר קרבן יהא מה שלא אוכל משלך ומת שיאכל יהא מותר וכן אם אמר הקרבן העולה חמנה החמא השלמי' שאוכל לך בצירי' תחת ההא הרי זה גם כן מותר שזה לא אמר כלום על מה שיאכל אלא הוא כנסבע כחי' הקרבן שיאכל עמו ודחיליף דהיי' בהא כאילו אמר חי' הקרבן חי' העולה עו' שאוכל משלך ולא אמר כלום הוא: אמר לא חולין שאוכל לך אסור דהכי קאמר לא חולין יהא מה שאוכל לך אלא קרבן יהא וכן נמי אם אמר לחולין שאוכל לך בפתח שפירושו לא חולין וכן נמי אם אמר לא כשר לא כשר לא כשר לא כשר מ' שאוכל לך או לבשר לשהור' לרכי' בפתח שאוכל לך אסור שכולן משמען לא יהא כשר לא יהא טהור לא יהא רכי' מה שאוכל לך ואסור וכשאומר לא כשר לא מפרשינן ליה לא כשר אלא טריפה או גבילת דה לא הוי מתפיש ברבר הנדרו דטריפה ונבילה בעצמו הוא וברר אמרנו שאין מתפישין אלא ברבר הנדרו וכמו שירחבאר טעמא עוד לפנינו אלא מפרשינן ליה לא כשר אלא פסול וחיינו קדשים דשייך בהו' כשרות ופסלות וחוי ברבר הנדרו וכי תימא מאי חיות דלמא לא כשר אלא נבילה קאמר כבר אמרו חכמים זכרונם לברכה סתם נדר' להתמיר דכיון דדעתו להתפישו בנדר אמרין לרבר הנדרו נרבוון וכן כשאומ' לא טהור אלא טמא טומאה השייך בקדשי' קאמ' וכן לרבר פירושו אינו מותר אלא אסור בקדשים מפרשינן ליה דקאמר: אכר פסא או נותר או פיגול מה שאוכל לך אסור דטומאת קדשים קאמר וכן נותר ופיגול דקדשי' קאמר אסור לא חולין לא אוכל לך או לחולין בפתח לא אוכל לך אסור דהכי קאמר' לא חולין יהא אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך ואם אמר חולין וחולין כחולין שאוכל לך כותר' לרברי' חכל אבל אם אמר חולין החולין כחולין שלא אוכל לך או לחולין לא אוכל לך בשכ' יש אופרין דבחולין החולין כחולין שלא אוכל לך הכי קאמר מה שלא אוכל הוא בחולין הא מה שאוכל הוא בקרבן דבכלל

ג המתפיש בנדר הרי זה גם כן נדר ברבר הנדרו כיצד שמע חבירו שנדר ואם הוא בתוך כדי דיבור ואני כמותך הרי זה אסור כמתפיש שנאמר בו חבירו שמע שלישי זה שאמר ואני ואם גם הוא ואני אפילו היו נאח' וכל אחד אמר ואני בתוך כדי דיבורו של חבירו הרי כולם אסורים:

ד לשון הנדר משמעו שאוסר על עצמו דבר מה לפיכך אוסר אדם על עצמו אפילו דבר שלא בא לעולם לכשיב' לעולם שיתא אסור עליו שתיאסור הל עליו:

דין האוסר עליו דבר באיסור התורה וכו' דסעיפים:

א מכתוב איש כי ידור נדר לה' תומר ולא כתיב איש כי ידור או השבע שבועה ונזכר דקדקו חול' שאין מתפיש בנדר הל אלא כשיתלה נדרו ברבר הנדרו לה' כלום שאוסר דבר זה יהא אסור עליו ברבר זה האסור ואחר דבר שתלה בו גם כן הוא לא נאסר אלא על ידי נדר לה' כגון שתולה נדרו בקרבן שאמר דבר זה עלי בקרבן וקרבן כבר נאסר בהנאה על ידי שנדר או נז' לה' תעשה ברמז של חול' לקרבן וחוי משמעות לישנ' דידור נדר לה' אבל תאומ' פירות אלו עליו או מין פלוני עליו או מה שאוכל עם פלוני עליו כבשר חזיר או כעבודת אל או כנבילות וטריפות וכיוצא באלו: וכן האומ' לאשתו הרי את עלי כאני או באחותי או כערלה או ככלאי הכרם הרי או מותרים ואין כאן נדר שאין דברים אלו נאסרים על ידי נדר לה' אלא אסורין וקיימין דין ואפילו שאלה אינו צריך מן הדין מוחו אמרו חכמים ול' אם היה תאומ' חוה עם הארץ צריך שאלה לחכם ומראין בפניו שאשתו אסורה עליו ושאותם פירות אסורי' עליו ותמירין עליו לוכלו שאין די לו בהרמת לכדו לא צריך לפתוח לו פתח ממקום אחר ואו מתירין לו נדרו כדי שלא ינתנו קלות ראש בנדרים יש אומרים דבזמן הזה לכולי עלמא דינין ליה כדן עם הארץ לפי שרובן אינן בני תורה מיהו יש אומרים דאפילו בעם הארץ אין צריך להתמ' כל כך בשאלתן אלא באוסרן עליו אשתו אבל בשאר נדרים אינו צריך:

ב תאומ' שיתא יינו יין נסך ותתופת כתי' לא נאסר יינו בכך שהרי לא נדר ברבר הנדרו אבל אם אמרו ברך קנס כגון שאמר אם אעשה כך וכך או אעבור על כך יחית פתי פרחי כרתי ויני יין נסך ועבר יש אסורין ולא משום התפסת נדר' אלא כמו שב' יכולין לענות ולהחמיר לפעמים על אחד יותר מדינו כפי צורך השעת כמו שכרוב כל רבושו יחרס והוא יוכל מקהל הגולה כן כל אדם יכול לקבלו על עצמו כל החומרות ויש מתירין מיהו בעם הארץ יש לשאלו עליו שלא יהא פרוץ בנדרים ודוקא יחיד שקבל עליו כן אבל רבים כולי עלמא מודו שיכולין לרדות חמורים ותפושעים ולעשות יינם יין נסך ותתן פת כותי וכל מה שגזרין עליו שיתא קיים כדכרתיב יחרס כל רבושו וגומר ועל סימן רבתי:

דיני ידות נדרים וכו' דסעיפים:

א עיקר הנדר אינו תלוי אלא בלשון דכתי' כל חיותא מפיו יעשה וכמו שיתבאר עוד לפיכך ידות הנדרים הדי' הם בנדרים כלום' שתתחיל בלשון שמשמעו נדר ולא נמר הדיבור אף על כן הוא נאסר עליו כאלו נמר כל הריבור והו' דומה לאדם שאוהו ביד הכלי ועל ידי כך משתמש בכלי' כאילו אוהו בו בעצמו והוא שיהו מוכיחות קצת על הנדר כיצד האומר לחבירו מודני ממך שאיני אוכל לך או מפרשני ממך שאיני אוכל לך או מרוחקני ממך שאיני אוכל לך אסור לאכול עמו שכיח' שהתחיל לומר בלשון מודני ולא מיים אותם לומר בקרבן לא חוי נדר שלם אלא יד במי יד הכלי יש אומרים דאפי' אם אומ' שאני אוכל לך עם או הלשונות גם כן אסור לאכול עמו אבל אם אמר שאיני אוכל לך לבר בלא מודני ממך לא חוי יד ואינו אסור עמו בכלום ואם אמר מודני ממך או מפרשני ממך או מרוחקני ממך ולא מיים דבריו שאיני אוכל או שאני אוכל לך גם כן אינו נאסר לאכול עמו

יורה דעה הלכות גדרים סימן רז רח רט

פנ

מליח ויין נסך לעבודת זרה וזה אינו נדר שהרי מתפיש ברכה האסור אנו תולין אותו להחמי כמה דברים אסורים שהוא עצמו לא מליח ריח בלבו אלא אם כן גדרתי בננו שפירשנו החכמים או אנו כפרשים אמתו לחומר אבל אם הוא אומ' שרעתו היה בכשר מליח ויין נסך של עבודת אלילים נאמן ואין צרי' שאלה ואפילו עם הארץ ואם רוב אנשי המקור קורין לבשר מליח של קדשים בשר מליח סתם ולוין נסך לשמי' יין נסך סתם אינו נאמן דהוה לפרש כיון דרו אנשי מקומי לא הבינוהו כפירושו :

ב גדר בחרם ואם לא גדרתי לא בחרמו של ים : בקרבן ואמר לא גדרתי אלא בקרבנות של מלכים הרי עצמי קרבן ומשמע שהקדיש את עצמו ואם לא גדרתי אלא בעצם שהנחתה להיות נודר בו קונם אשתי נתנית לי ואם לא גדרתי לא מאשתי ראשונה שגרשתי אם הוא תלמיד חכם נאמן ואין צריך התרתו ואם הוא עם הארץ צריך שאלה שלא ינהגו קלות ראש בגדרים ומי שמורה לו שאינו צריך שאלה משמתנין ליה ומיהו בחרמיה טני ואין צריך לפתוח לו פתח מכקום אחר ואם עבר על הגדר אין קונסין אותו לנהוג בו איסור בימים שעבר על הגדר ונהוג בו היתר ומת שהחמירו באלו בעם הארץ היתר מכראשונות הנאמרים בסעיף שקודם זה בשר מלוח ויין נסך בו היינו מעמא מסו' שבאלו בגלה רעתו שנתכוון לחער' ולהצדי' דבריו בלשון שטעו השומע' ולפיכ' מתמירין עליו ומניחי' כוונתו כמו שכיון להטעול השומעים ועוד דעתם לשונות לפי פירושו לשון משוגח הוא ורוב אין מדברים כזה הלשון על בונת כוז אבל כראשונה הלשון כולל זה כמו זה ואינו משוגח כל כך בפני הכריות אפילו בפני עמי הארץ לכך תקילו עליו ומת שהקילו באלו שלא לקונסו לנהוג בו איסור בימים שעבר כולל הקילו לא דווקא בגדר' כאלו שאינן אלא דרבנן אבל הנודר גדר גמור שהוא דאורייתא ועבר עליו במיד קונסין אותו ואין מתירין לו אלא אם כן יהוור ויתחונ איסור כימים שעבר עליו ונהג בו היתר כראשכתן גבי נזיר הימים הראשונים : פלו ואם יש בכשול בדבר כגון שנדר ברכ' שאינו יכול ליוחר בו בגון שאסר עליו כל הפירות שבעול חזן כדגן שזהו דבר שאינו יכול לעמוד בו ועבר עליו במיד מתירין לו מיד ואין קונסין אותו לנהוג איסור כימים שעבר עליו כרי' שלא יכנס לעיר בכשול ויש מי שאומ' שמכל מקום יש להחמי' עליו שלא להתיר בחרטה לא בפתח מכקום אחר ומה נלמד למי שאסר על עצמו בשר ויין ועבר ובא להתיר גדרו שמתירין בו מיד ואינו צריך לנהוג איסור כימים שנהג בהם היתר כיון שיש חשש מכשול בדבר מידו יש אומר' אם נראת לחכם שיעכל לעמוד על עצמו ולא יעבור עוד אין מתירין לו עוד שינהג איסור כימים שנהג בהם היתר :

ג במת דברים אמורי שצריך לנהוג איסור כימים שנהג בהם היתר כימים מועטים אבל במרובים ריו שלשים יום :

ד מי שעבר על גידד אין צריך לנהוג איסור בימים שנהג בהן היתר מפני שנידוי דרבנן :

ה נשבע שלא ישא אשה תוך שלש שנים תנן ג' שאם אמר לשון שמשמעו שלא יעשה עמה נישואין הוי כנשבע על הכבר ועבר ואכל דגשאל עליו ומתירין לו ונעקר הגדר מעיקרו כאלו לא היה נדור אבל אם אמר לשון שמשמעו שלא תהיה אשתו אין מתירין לו עד שיגרשנה כימים שנהג בהם קלות ראש בגדרו ואם הם ימים מרובים כבר נתבאר דכשולשים יום סגי עכל השע' : ונראה לי תנא דברייתא אין קונסין אותו ובסיפ קונסין אותו היינו טעמא דברייתא לא שייך לומר דליקנסיה שגרשנה דלמה יגרשנה שהרי אענה אסורה עליו מבאן ואילך ואין צריך תקון אלא על מה שעבר ונשא שהוא מעור' שלא יוכל לתקן כמו גבי אבילת הככר' כדי להצילו מן העונש אשכחו ליה תקון זה שיטאל על גדרו לעקור את השבעת או הנדר מעיקרו שהוא טעם התרת הגדר כמו שיתבאר עוד לפנינו בע"ה והוי ליה לכפרת כאלו לא עבר על הגדר אבל בספ' שאם לשון שמשמעו שלא תהיה אשתו בו שנת הלשון משמע שאפילו אם ישאנה תורה אסורה עליו והייב לגרשה ועודה אסורה עליו מבא גדרו ואם תירד לו השבעת מיד לעקור השבעת מעיקרא כדי להצילו מעונש על ברכ' שעבר תהיה מסילא כותרת גם להבא והיה תוסט נשבר גם לתבא ע' התרתו לפיכך קנסוהו שיגרשנה לפחות כמי' שהמא ונתג בהם קלות ראש בגדרו נל' :

ט השומע שתכירו נודר ואמר אמן וכו' סעיף אחר

א אחד הנדר מעצמו או שהדירו הכירו ואם אמן או דבר שעניינו יא 11 3 כעניית

עמו אלא במאי דמשמע הלשון כגון מודרני ממך משמע שלא ידבר עמו בפורשני ממך משמע שלא ישא ויתן עמו מרוחקי ממך משמע שלא יעמוד בר' אמותיו :

ב האומר לחבירו מודר אני לך מאכילה או מחנאה שניה אסורים לאכול או ליתנות זה כוח שכך הוא משמעו דלך שלי אסור לך ומשמע גם כן מודר אני משלך אבל אם יאמר מודר אני כמך או מאכילה או מחנאה אין משמעותו אלא שהוא יאסור בהבירו ואכל חבירו מותר בו ואם לא הוכי' לא אכילה ולא חנאה אלא סתם מודר אני לך או ממך לא הוי נדר כלל שאין בלשון זה מוכיח כמי קאמר :

ג אמר מנודה אני לך או משמתני' מינך אם סיים דבריו ואם שאני או שאני אוכל לך לא אמר כלום ומת' ככל דמנודה הוא לשון שמת' ואין לשון שמתא שייך לעניין אכילה ואפילו יד אינו ואם סיים דבריו אסור לו לעמוד עמו בר' אמותיו : אבל אם אמר נדנא ממך וסיים בדבריו שאני או שאני אוכל לך אסור להאכול עמו דלישנא דגרינא אינו לשון שמת' דווקא אלא גם כן לשון ריחוק כמו מרוחקי ממך ואם לא סיים דבריו שאני או בשאני אוכל לך יש אומרים הלשון גם כן משמע שמתא שאסור אפילו ליתנות כמנו כמנודה ויא שאינו כלום :

ד האומר בגדרי רשעים עלי חייב בקרבן שכן דרך רשע החוטא להביא קרבן על חטאו וכן בגדרי רשעים כבר זה עלי אסור בו דהוי כאומר כבר זה עלי בקרבן דסתם רשע חייב בקרבן : ואם אמר בגדרי כשרים עלי או בגדרי כשרים כבר זה עלי אינו כלום שאין דרך כשרים להביא קרבנות שאינם צריכים להם ואפילו בגדרי כשרי' כבר זה עלי קונם אינו כלום כיון שאמר כשרים כבטל לישנא דקונם שאין דרך כשרים להקדיש קרבן אפילו בגדר אבל אם אמר כנרבת כשרים עלי או כנרבת כשרים כבר זה עלי הוי נדר שכן דרך כשרים לנרוב ולא אתו בחו לירי תקלת כל תאחר דנרבת היינו שאומר הרי זו אבל גדר דאמר הרי עלי אתי לירי תקלת כל תאחר ואין אדם בשר נודר שלא יבא לירי תקלת כל תאחר :

ה האומר לחבירו אני נוד' שלא אוכל עמך או שאוכל עמך אפילו יד לא הוי ואינו נדר כלל שהרי לא אסר האכילה על עצמו לא נדר על גופו שיאכל או שלא יאכל ואין זה לשון נדר לא לשון שבע' כלומר בשבועת צריך שיאמר כחמי' לישנא שיאסור עצמו על רחמץ ואומר נשבע אני שלא אוכל עמך או שאוכל עמך אבל כלשון נדר צריך לאסור רחמץ על עצמו ולא דמי לאומר מודרני ממך רחתם אסור על עצמו חנאת חבירו ואין על פי שלא התפיש ברכ' הנדרור שלא סיים דבריו יד מתא הוי אבל לשון זה אפילו יד לא הוי אם לא שנה לעשות מצות בדילפינן מבפיד וז צדקה שאם אמר אני נוד' צדקה צריך לקיימו ומיהו כיון דחאידנא מרגלא כפומיהו דאיתשי למגד' כי האי לישנא אין להקל וצריך התרח' כרי' שלא ינהג קלות ראש בגדרים ויש' מי שאומר נדר שאסורו כלשון שבעת או שבע' בלשון נדר מתני' ולא גרע מידות גדרים וגו' וזהו שרצונו בלשון שבעת לדברי תכל אסור :

רז דין כיני גדרים וכו' סעיף אחר :

א ומשמע שאמרו שאין תלוי לא בלשון חזן שכיני גדרים ראויים להיות בגדרים כיון שהוא מרב' באומת הלשון ומכיר בו שבלשון זה הוא אומר רחמץ עליו כדור קיים כיצד אומר החל' שבלשון קונם או קנתה או קונם חס כיניני גדרים כלום שאם אמר קונם או קנתה או קונ' כבר זה עלי הרי נדר ואסור בו ככב' חזן בן בכל מק' שתולין אחר הלשון שרגליו בו שאם יש לתם כינוי' לנדר נדר בו הרי זה נדר ומי שאינו מבי' באותו לשון ונדר בו אינו נדר ואפילו ג' לשוני' לו שדבר בהם חכמים מי שנדר בהם ואינו מכיר אותם נדרו אינו נדר שהרי אינו יודע מה שמדבר אבל כינויי' כינויים דהיינו לשון שדחוק תרבת מלשון נדר באותו זמן ובאותו מקום אינו בגדר :

רח דיני סתם גדרים ותעוד בהם וכו' סעיפים

א סתם גדרים להחמי' שאם אמר לשון שהוא משמעו להרי אפי לקולא ולחומר אולינן בו לחומר כיצד אמר הרי פירות או עלי בבשר מלוח או כיון נסך שיש במשמעו מליח של קדשים דכתיב בהו על כל קרבנך תקרי' מלוחו כיון נסך יש במשמעו יין נסך לשמי' שהוא נדר שהרי הוא מתפיש ברכ' הנדרור לחויש עוד במשמעו בשר

לבוש עמרת זהב הלכות נדרים סימן ריא ריב

דהכא ליכא למימר כיון שזוכר שכבר התנה לבטל נדר למה נדר לא ודאי במליה לתנאו דאיכא למימר שתוא נדר עמ לכשיזכור לתנאו שירא נדר החל על המותר ואם לא אמר על דעת ראשונה אני נודר התנאי בטל והנדר קיים שחרי הוא זוכר בשעת הנדר שכבר התנה על ביטול איזה דבר והוא נודר סתם אמרינן דאי בטל תנאו וקיי נדרו אבל אם היה זוכר כל תנאו בשעה שנדר דאפי' אכר בפיו על דעת וראשונה אני עושה במליה לתנאו וקיימיה לנדרו דאלכ למה נדר : אין דברים הללו אמורים אלא בשבועה או נדר שנשבע ונדר לעצמו אבל מי שהשיבוע חבירו או הדרו אין ביטול זה מעיל לו כלום שהרי על דעת חבירו נשבע ונודר וכמו שמבטל תנאו לגמרי דמי ועיין לעיל בלבוש התכלת סימן תריט :

בעניית אמן שהוא קבלת דבר הרי זה אסור כבוד עצמו דכתיב ואמרת האטה אמן אבל כשהבירו מרירו משלו אין צריך לקבל דבריו שאפי' לא קבלם אסור לו שחרי זה על כל פנים יכול לאסור לו נכסיו עליו בעל כרחו :

רי שצריך לפרט הנודר בשפתיו וכו' סעיפים :

א אין הנדר חל ער שיתצאו בשפתיו ויהיה פיו ולבו שוין דכתיב גבי שבועה לבטא בשפתים שיתצו בשפתיו כח שמחשב בלבו והחל לנדרים רשוין הן כן פסיק בגמרא פ' רשבועות ומת שלא למרו זה לנדרים דכתיב כתיב בחו בכל הוצא מפיו יעשה נל משום דכבר אפקיה פ' קדנדרים לידר נדרים וכינייהו כלוסר בכל מה שדרך בני האדם להוציא מפיהם בלשון כרכתיב לעיל סימן ר' ואי לאו לבטא בשפתיה לא כשגמ' בלבו להוציא מה שדרך בני האדם להוציא בלשון לפי המקום ולפי הזמן אף על פי שלא הוציא לכך נאמר לבטא בשפתים ושבועת נדרו שוין הן דגבי חרדי כתיב כי ידור נדר או השבע שבוע' נגמר נל לפיכך אם היה בלבו לידור מפת חטין והוציא בשפתיו פת שיעור' מותר בשניהם בחטין מותר דהא לא הוציא בשפתיו ובשעור' גם כן מותר דהא לא נתכוון לומר שעורים ולא עלת על דעתו לאוסרו עליו אבל אם היה בלבו פת חטין או פת שעורים והוציא בשפתיו פת סתם אסור באותו פת שהיה בלבו בפת חטין בלבד או בפת שעורים לכך אף ע"פ שהוציא בשפתיו פת סתם שהוא כולל כל מיני פת כיון שלא היה רעתו אלא אחד מהם ואותו האחד כלול גם כן במלת פת שהוציא בשפתיו הטיב גם כן פיו ולבו שוין אף על פי שאין שוין לגמרי הלפינן ליה מריבויא דלכל אשר יבטא האדם ואם נדר על דעת אחרים אינו תלח בלבו אלא כפי מה שיאמרו האחרים שהיה דעתם כך יחול הנדר :

ריב דין הנודר בתורה וכו' סעיף אהו :

א הנודר בתורה והיא מונחת לפני שאינה בידו ואמר פידוח אלז עלי כזו ולא אמר כמה שכתוב בה לא אכר כלום שלי כיון אלא על הגוילים ואין הגוילים כמנה אסורים עליו לפיכך אם תו' הוא אין צריך התרת דודאי לא כיון אלא על הגוילים אבל אם הוציא עם הארץ צרי התרה כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים ויבא להקל אפילו כשי'אם בפירוש כמה שכתוב בה שאם אמר כמה שכתוב בה אפילו תח אסור שחרי כתוב בה אסור ואם נטלה בידו ונדר בה אף על פי שלא אמר כמה שכתוב בה כמי שנדר כמה שכתוב בה דמי ואסור ודוקא בנדר אבל הנשבע בתורה בכל עניין צריך התרה בין אווחת בידו בין לא אחת בידו בין אם כה בין אם כמה שכתוב בה בין ת"ח בין ע"ח ואפילו אינה מונחת לפניו שלא נשבע אלא בשמות הכתובים בה ועל סימן רל"ו :

ב הנודר בלאום אינו כלום שהרי לא שיק לומר שחיו פיו ולבו שוין שאין כאן לא לכוף פה ויש אומרים אדרבה כיון דמן השמים תדירוהו לא סגי בהתרת כוונת אלא צריך שיתירוהו לו עשר בני אדם רידעי' לקרייתתירו לו בהרשע כאלו נדר בהקין ויש לחוש לדבריהם מיהו אי לית בקלות י' בני אדם רידעי' למקרי אין צריך למרו' חרבה ויתירוהו לו שלשה בשאר נדר :

ריג שאין הנדרים חלים על דבר שאין בו ממש וכו' סעיפים :

א כבר ידעת דעיקר לשון הנדר הוא שאוסר דבר מה עליו כגון שאוסר הרי זה אסור עלי כזה האסור וכיון שהוא כן הדעת נותן שצריך להיות אותו דבר הנאסר דבר שיש בו ממש שיחול עליו הנדר אבל אם אין בו ממש אין כאן דבר שיחול עליו הנדר ואין הנדר כלום כיצד האומר קונם שאיני מרכ' עמך שאיני עושה לך שאיני מתלך לך שאיני ישן עמך אינו נדר שלא אכר אלא הריבור לא העשייה לא החילוק או השינה ואלו הם דברים שאין בהם ממש וכש' אם בפירוש דבורי או עשייתי או חליכתי אסורים עליך או שאמר שינת אסורה עלי שאיני נדר ומיהו כל יחל דברו ורבנן איכא כאן וצריך שאלת מדרבנן לפיכך אסורה עליו שמיעת תפלת שמעון אף על פי שלא נדר אלא שמיעת קולו שהוא דבר שאין בו ממש צריך שאלת מדרבנן אבל אם אמר קונם פי מלדבר עמך קונם ידי עושות לך קונם רגלי מחלכות לך קונם עיני בשינת תרי זה נדר נמור מן התורה שחרי פיו וידיו ורגליו ועיניו יש בהם ממש ועליהם חל אסור הנדר וכש' אם יאמר אסור פי עליך לדבורי וידי לעשייתי ורגליו לחילוכי שחל עליהם הנדר ו' א' רהו' אם אמר ריבור פי עליך או נטילת אבן עלי דהוי נדר דאיל וחזקיד הפת והאבן בנדרו שהם דברים שיש בהם ממש :

ב הנודר וחזר בו תוך כדי ריבור או שמיחו בו אחרים הדין כד' דיבור וקבל דבריהם תוך כדי ריבור לנדרו לא הוי נדר והוא שאם כך בפיו דלא ערף חזרתו מקבלתו שצריכה להיות בשפתיו ואם אכר חזרתו בלבי אינו כלום :

ריא המתנה שנדרו לא יהיו נדרים וכו' סעיפים :

א האומר נדר שאני רוצה לידור לא יתא נדר ואחר כך נדר אינו נדר כמה דברים אמורים שהוציא תחלה בשפתיו לומר שלא יתא נדר אבל אם חשב כך בלבו מה שידור לא יתא נדר ונדר נדר דברים שבלב אינם כבטליו נדר שהוציא בשפתיו ו' אפילו אכר כן בלחש שלא יתא נדר ואחר כך השמיע קולו ונדר ששמעוהו דמי ריבור הלחש כמו דברים שבלב ואינן מבטלין הנדר שהשמי' בשפתיו ועכשיו שאנו נוהגין לומר כל נדרי ביום הכיפורי הוי תנאי לכל נדריו של כל השנה ומכל מקום לא סמכין על זה להתיר בלא שאלת לחכם כי אם לצורך גדול :

ב האומר אשכח פרק זה אף על גב שאין זה לשון נדר ממש שחרי לא התפיש נדרו בדבר הנודר מכל מקום דין דנדר גמור יש עליו כיון שנדר לדבר מצוה והוי כאילו נדר לתת צדקה דילפינן מבפניך לעשותו שחייב לקיים והחל לנדר לעשות שאר מצוה והוי נדר נדרו קיים :

ב מי שהתנה ואומר כל נדרי שארזר ער זמן פלוני יהיו בטלים ונדר בתוך הזמן אם הוא זוכר לתנאו בשעת הנדר נדרו קיים שהרי מבטל תנאו בשעה שנודר דאם לא כן למה נודר ואם אינו זוכר לתנאו בשעת הנדר התנאי קיים והנדר בטל ויש אומרי' שאין התנאי מעיל לבטל הנדר אלא אם כן יזכור לתנאו רחוק כדי ריבור לנדר שכיון שזוכר לתנאו תוך כדי ריבור אף על פי שאינו מציאו בשפתי עכשיו רק שחושב בלבו שהוא סומך על התנאי סגי והוי כאילו בטל נדרו תוך כדי ריבור כיון שכבר הוציא התנאי בשפתיו קודם שנדר אבל אם אינו זוכר לתנאי תוך כדי ריבור לנדרו נדרו קיים ויש לחוש לדבריהם :

ב האומר קונם עיני בשינת היום אם אישן למחר לא יישן חיו' שמא למחר ישכח תנאו ויישן ונמצא שעכר למפרע בכל יחל דברו אבל אם אומר קונם עיני בשינת למחר אם אישן חזק יכול לישן היום ולא היישינן שמא למחר ישכח נדרו ויישן דכיון דיום של כתר הוציא עיקר הנדר שאסור בו לישן משום נדרו שידע שישן אתמול ואם יישן היום ילקח משום שינת דהיום לכך נזהר בידו מפני דלא לעבור בכל יחל דברו ביום זה אבל ברישא שיום של מחר אינו אסור בשינת סתם נדרו אלא שהוא תנאי לשינת של אתמול שאם יישן היום ילקח ע"ל שינה דאתמול ולא משום שינת דהיום כוח אין אדם נזהר בו כל כך כיון שעכשיו אינו עושה שום אסור לפיכך לא יישן ביום נדרו שמא למחר לא יודר בתנאי וישכח ויישן :

ב התנה על קצת דברים שידור שבזמן פלוני יהיו בטלים ואינו זוכר על איזה מהם התנה אם על אבילת בשר או שתיות יין ונדר אחר כך משניהם אם אום בפיו בשעת הנדר על דעת ראשונה אני נודר שאם אזכור על מה שהתנתי שאלך אחר התנאי ונאחר כך נזכר על כח התנה התנאי קיים והנדר בטל שחרי לא נדר אא על דעת הראשון

ריד לעבור

דאורייתא הנכחה ונדרים מפריה ודבנן הלא כל במעודה להפקיע עצמו ועיין בלבוש וחדר סימן ח"ה ובספן תקע

ד כבר אמרנו בכעף כ' שהמקבל עליו בלשון נדר לצום בשבת וגם שחל הנדר וכן הנדר לצום יום אחד בשבת או ב' בשב' כל ימי ופגע בהם יט או ערב יכ שחייב לצום מפני שכל א' איסור תענית הוא דאורייתא וליכא למיחש בהם שיבאו לולל בהם לפיכך צריך לקיי נדרו עד שיתירו לו בתורת נדרי כיון שהנדר חל על דבר מצוה ואין צריך לומר אם פגע בהם ר' שאין איסור תעניתו בן התורה אלא מאסכתא כמו שנתבאר בלבוש וחדר סימן ר"ח שצדקה חל וחייב לצום וליכא למיחש אכ' שיבאו לולל בו דמסתמו הוא בענינה כיון שיש לו אסכתא מפסק שמן התורה כמו שנתבאר בלבוש פתח סי' ת"ח אבל אם פגע בהם הנכחה ופיר' אף על פי שאינם בן התורה אלא מדבריהם עשה חל חיוב לדבריהם ואסרו ול שנדרו במל פגע נדרתו שלא יבאו לולל בהם ועיין בלבוש וחדר סימן תקע

ה כן המעם שאמרנו שהנדר חל על דבר מצוה כתבאמא דנדריל הלוי על דבר מצוה היינו דוקא במצוה עשה בן שיש בו עשה נהיה בין שיש בהם עשה בקימה ולא תעשה בביטולה ואין הפרש בה בין איסור הנא מאין לאיסור הבא על ידי עצמו אבל על מצוה לא תעשה אינו חל בין בביטול בין בקימו שאינן נכנסים בפע' מאסרת' שחנרף חל על דבר מצוה כיצד הרי שאם אכילת נבילה עליה אין הנדר חל עליו שיתחייב עליה שנים משום נבילה ומשום כל יחל שחייב ואין לשון הנדר אלא משום החפץ עליו מהיתרו בו כבר היא אסורה עליו וקיימא וזה לאיסור הנא על עצמו כגון שאמר שבועה שלא אוכל כבד דבר והור ואמר כבודי עלי איגדתיב לא אדתינו משום כל יחל דשבועה וכן אם אמר שבועה שלא אשתה יין והור ואמר הריני נזיר ושתה יין אינו חייב אלא אשתה דתינו כל יחל דשבועה אבל לא דנדר' אלא אם כן נשא על השבוע' שאו חל חכף הנוכחות עליו כיון שפקע מצד איסור השבוע' וכי שנשבע שישן או שישתה כבר יצתה שבועה זו חל על ו לקיימה ואחר כך נדר ואמר קונם עיני בשינה או שתית יין עלי כנדר או קונם פי בשתית הנדר חל עליו ואסור בשינה ובשתית אף על פי שיקום בקיום נדרו לא תעשה דכל יחל דשבועה מס' דרי הוא נכנס במעם שאמרנו שהנדר חל על דבר מצוה שזה רוכח כמס' לנדר על דבר מצוה כגון שאמר הכוזה עליו והוא כבר מושבע ונכנס מסי' ליטב במכ' ואף על פי כן חייב לקיים נדרו חז' הוא מושבע על ידי שבועתו שישן ושתה יין תכשיו הוא אסור השינה והדין עליו והוא חייב לקיים נדרו

ו יא כיון דקל נדרים חלוי על דבר מצוה אין חילוק בין מצוה עשה למצוה לא תעשה לפיכך אמרו שאם נדר בדבריהם האסורים כגון נבילות ושריפות חל עליהם הנדר גם כן ואם אוכל מהם חייב שתיים אשת משום לאו דנבילה ואשת משום כל יחל דברו אבל אם התפשט בהם אחר כך דבר אחר שאמר עליו הרי זה כוון אינו נתפ' בה שאף על גב' שיש נבילה זו גם כן איסור נדר לא אמרינן הא נדר בדבר הנדר אלא אמרינן אין דעתו אלא אעיקר האיסור והל' מתפיש בדבר האסור ולא בדבר הנדר ואינו נדר אבל דבר שהוא אסור מדבנן והוא אסור עליו גם כן כלשון נדר והתפיש בו דבר אחר כיון שאין עיקר איסורו אלא מדבנן לא אמרינן שיהיה דעתו אעיקר איסורו אלא אמרינן נדרו שעליו שהוא המור יותר והל' מתפיש בדבר הנדר מאסור הנדר או הנשבע שלא לאכול מצוה בליל מסה אין מצוה עשירה אסורה עליו דודאי חיתה עיקר דעתו אמצת עניי' שאין אכילת בלילת זו מתבטא אלא מצוה ענייה לחם עוני אכרה דדמנא אבל אם נדר אז נשבע שלא לאכול מצוה כל השנה אסור גם במצוה עשירה דלפעמים אוכלין עשירה ולפעמים ענייה והוא היה דעתו על שניהם ועיין בלבוש התכלת ס' תפח

ז חילוק בין האומר פירות אלו או לאומר אלו הדין הנודד מהפכו של וכיצד הולכין בנדרים אחר לשון תורה וכו' סעיפים

א כל הנדרים הולכין אחר הלשון אם הוא לשון תורה כפי מדר שיצא ממסעותיו ואם לשון בני אדם כפי מדר שידברו אנשי המקום שהוא נוכח ההוא ואחר כוונת הנדרים כמו שיתבאר הכל לפנינו בעה' וכדלפינן הכל בקראי דכל היוצא מפינו עשה וקר' דלכמא בשפתים לעיל כיון ר' וסימן ר' לשון תורה ביצא אסור קונם פירות אלו

ר"ק לעבוד על מנהג צריך התרה וכו' ב' סעי'

א דברים המותרים והידועים בהם שהם מותרים נהגו בהן איסור חו' כאלו קבלום עליהם כנדר אחרים התרה כיון התרת נדרים חלכך מי שרגל להתענות תעניות שלפני רה ושכין רה ליום הכיפורי ומי שרגל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין פרה אכ' אד' מי' בחמו עבט' באב ורדת לתור בו מחכת שאינו בריא צריך ג' שיתירו לו אם בשעה שחתה' לנחוג היה דעתו לנחוג כן לעל' ונתג' כן אפילו פעם אחת צריך התרה ופתח בהרטה שמתהרס שנתג' כן לשם נדר לפיכך הרחצה לנחוג בקצת דברים המותרים לשיע' ופרישות יאמ' בתחלת הנהגתו שאינו מקבל עליו כן כנדר' וגם יאמ' שאין ברעתו לנחוג כן אלא בפעם אחת או בפעמים שירצה ולא לעולם כן כמ"כ דבינו בשולחן ערוך אבל גל דהאי וגם יאמ' כנשאין צריך לאומרו לא לפי רעת היש מי שאומר שאכתוב כסמך בעה' רמז' ספי אבל לפי הסברה הזאת ראוי קיימן בה עכשיו כגו' כשאומר שאינו מקבל עליו כנדר גל' והנהגים איסור בדברים המותרים מהמת' שסוברים שריים אסורי' לא חל באו קבלו כנדר ומותר לומר להם מותר' אתם בלא שום התרת נדר לא יאמר להם סועי' אתם כיון וסותר' אתם ויש מי שאומ' שאם טועה נהגו איסור כדבר המותר נשא ומתירים לו בשלשה כיון התרת נדר' ואם יודע שהוא מותר ונחג בו איסור אין מתירין לו אפילו בעין התרת נדרים רחמי' כאלו קבלו על עצמו באיסורין שאסותק תר' שאין לחן היתר לעולם והנהגו כסברה ראשונה

ב קבלת הרבים חלח עליהם ועל דויעם אחרים ואפילו בדברים שלא קבלו עליהם כגו' העיר בתפסמא לא שנתג' בו מעמס לעשות נדר וסיג' לתורה וכן תבאים מהן לעיר לרור שם הרי רבים באנשי העיר וחייבין לעשות בתקנתן ואף בדבריהם שחיו אסורי' בהם בעירם נשני מנתפס ואין מנתפס העיר שכאן לרור ברה לאסור הותר בהם אם אין דעתם לחזור

רטו שהנדרים חלים על דבר מצוה וכו' סעי'

א נדרים חלים אפילו על דבר מצוה כלומר שאם נדר נדר שעל ידי כך יבא למל' מצוה נדרים ומקבל אר' המצוה אבל שבו' אינה חלה על דבר מצוה שאם נשבע לבטל את המצו' שבועתו במלח' ולקח' עליה וצריך לקיי' המצוה ודבר זה יש בו סוד אבל כנגלת גם טעמא דמסתבר יש בו שחייב כבר אמרנו פעמי' דעיקר לשון הנדר הוא שאומר החפץ על עצמו לפיכך כשהנדר ואומר על עצמו דבר של מצוה אף על פי שנדרו סבת בשל' המצוה אינו כנדר' לבטל אר' מצוה שחייב לא קבל על עצמו בלום אלא אסור את החפץ עליו ואין מאכילין לאדם דבר האסור לו שחייב אפטר לקיים המצוה ע' דא' כיוצא באלו' אבל שבועתו הוא אסור עצמו מל' עשות דבר וכיון שהוא עצמו מחייב לעשות המצוה משום דמנשבע ועומד הוא עליה מדר' סיני לאו כל כמיני' להפקיע עצמו מחיי' המצו' ולקיי' שבועתו דשבועה דהר' סיני קדמה וחמירא כיצד אמר קונם סוכה שאני יושב לולב שאני נטל תפילין שאני מציה אף על פי שאין לו סוכה אחר' או לולב אחר או תפילין אחר' וצריך לבטל המצוה אם קיי' נדרו אף על פי כן אסור לו לישב בסוכה זו לישול לולב זה או לחניה תפילין או עד שיתירו לו את נדרו דלאו דוקא על אלו הוא מושבע ועומד מחר סיני אבל אם נשבע שלא לישב בסוכה ושלא לישול את הלולב או לברך תפילין שהוא איסור שחל על נפשו הרי זה שבועתו הוא ובטלה מתמת שבועת הר' סיני ולקוח' על שבועתו שרא וצריך לקיים המצוה

ב וכן אם נדר להתענו' זמן יודע ואירעו בו שבתו ויט' וזה חל הנדר גם על' שזה רומח לאופר החפץ עליו ומס' לא יצת' בהם אלא שניתחן לנבחהם שאומרי' לו לא סמת ללכך שיפגעו בתוך חוסן אלו חיימי' כלום היית נודר ומתירין לו וחתר כל הנדר דטר שחת' פקעו וחתר כולו כמו שיתבאר טעמא בעה' כסימן רכט

ג במה דברי אמרו שצריך התרה כשקבלו בלשון נדר כמס' כגון שאמ' קונ' אכילת ימ' וכך עלי' אבל אם לא הוציאו לא בלשון קבלת תעני' שאמר הריני בתעני' כימי' או אינו דוחה לא שבת ולא יט' ולא רח' ולא תנוכה ולא פורים ואינו צריך התרה והוא שלא קבל עליו להתענות אלא בשכ' ויום טוב כלבר שאו נעקר כל הנדר ואין צריך להתענו' כלל שלשון זה משכע כמו לשון שבו' שהיא מקבל על עצמו שיתענה והוא כבר מנחה על עניג שבת ויום טוב ועי' ור' בקראי

לבוש עטרת זהב הלכות סדרים סימן ר"ז

ונגלו בידושה או שמכרה או נתן כמתנה לאחד ואותו האחר נתן או
בצדקה לחתונה לישל אסור אלא בצדקה או בתי תחת אינה של
ואם אמר לו ככרי זה או בתי זה הווי דינו כמו בני האומר בלתי זה
שכתבנו בסעיף ושתחסינו בהצטרות שתי הלשונות כל האומר לבנו
חרי אתה אסור בתניתי ארבעה טעמים שלא יתבה בראם סת יירשנו את
על פי ראשונין לעיל בסעיף זה מדאמר דבר בעוד שזה של אסור
שיצא מרשותו שריון הוא באיסורו עומד חם באומר בית זה אסור עליך
שכל תאפור על הבית או על דבר הנאמר ולא שקע ממנו אף על פי
שיצא מרשותו אבל לשון זה שאמר אתה אסור בתניתי או שלא יתבה
בו דומה כמי שאמר בתי אסור עליך שאינו אסור אלא בחייו או כל
זמן שלא מכרו אבל אם פירש בחייו ובמותו שאמר אתה בתניתי
כחי ובמותי אסור לא ירשנו שזה באומר נכסי אלו עליך אסורים או
קונסי בתי זה שאחיה נכסי בו שאסור עליו לעולם אף על פי שמת או
מכרו לאחר מי שנשבע לאשתו המשוכרת לו שלא ישא אשה על ח
וקורם שנתפס נפלה לו יבמה מתוך ליבמה רלושן עלת אין משמע
אלא לאור נישואית לא ישא אחרת אבל זו מן הסמים נפלה לו קודם
שנשאה ובמסות ליבמה שחיה לכתחלה לא יכנס המשוכרת אלא אם
כן יתיר לו שכתתו רשמה לא תתא שום אשה נשאה לו אחר

נישואיה קאמר ותחת יבמתו אסורה עליו:

א אסור קונס בשר וזין עליו מותר בתבשיל שיש בו בשר וזין אסור
שנתבין בו מעט טהה לא אסור עליו אלא בשר וזין גסור ולא
תערובת ואם אסור קונס בשר וזין שאני אסור או שאני אסור
בשרוה ארזין זה על אסור אף בתבשיל שיש בו מעט אחר או טעם
אחר זין שבוך שאמר זה שחיה עליה תהי בשר ותהא יתחייב דאיסור
ואסור עליו כפי כשאר איסורין שכתור אבל כשלא אמר זה לא אסור
עליו אלא דבר הנקרא בשר או זין:

ב נתערב זין זה שאסור על עצמו בין אחר אפילו טהה אחר
בתבשיל נאסר הכל כפי שיש לו להשאל על נדרו נקטת
כדבר שיש לו מתירין שאפילו כדף אינו בטל במינו וכשאינו מינג
בס'על סימן קכ סעיף א:

ג תאפור על עצמו חט של פלוני או זין של מקום פלוני דינו
כדין האוסר על עצמו זין זה שאסור בתבשילו שנפל בו
ויש בו מעט דינו שאין בו ס'התאסר אותו זין נעשה חומץ אחר הנדר
שתוא אסור עליו דעיינו זין זה הוא אבל מה שהיה חומץ בשעת הנדר
מותר זין אסור עליו ולא חומץ:

ד אסור קונס חטים ועמבים עליו מותר בשמן וזין חיתא מזהב
אפילו חיתא ושאר שערין לא נשתנה טעמן והרבה מעמב
תני ועמבי אפה מותר בהן של שונן לא שמש איסור לא בתני ועמבי
עמבן זהם אסור קונס חטים ועמבי שמי טעמן או שאם קונס חטים אלו
על אסור אף במעמבם חיתא מותר בתבשיל שנתנוק בהם טעמן:

ה דין הגורד מרובע ושל פהגולית ממעשרות
קודה חזקה וכו' וכו' הולכין בנדרים אתה
לשון בני אדם וכו' מה סעיפים:

א אסור לשון בני אדם כיצד הנשכ' או נודד מן המבטל אם נודד
אחר וכו' באחד הלשון ובאחד זמן שקוראין מבטל אפילו
לצד ולשוק חרי זה אסור בכל ואם אין דרך לקדו מבטל לא לבשר
שנתבשל בו ובתבלין חרי זה מותר בצד ובשלו וכן המעשר והמטות
והמבטל בו חייבי טביה בעצמו בהם המלכין בו אחר לשון בני אדם כ

ב הנודד ממעטת קדשה ישנו אסור לא כד' שנגמ' ונרתח בקדשה
כנדרתו חייביות וכו' וכו' וזמן אסור להודד לחוד קדשה
על אסור בכל המבטלין בקדשה אפילו אינו נגמ' בחובה אלא
באלפס או בכלי אחר נדר מהודד לחוד קדשה אסור כיווד לתוך
האלפס שבער יד לתוך הקדשה קדש שירד לתוך האילפס שכן
הדרך שמבטלין אותו ג'התהלה ואחר כך ממנו אותו באילפס נדר
מהודד לחוד האילפס מותר ביווד לחוד הקדשה שאין כל מה שיווד
לחוד הקדשה נודד לתוך האילפס ויהא נותר צמם שיווד לתוך
הקדשה אפילו הוא נדר שנתנים אותו אחר כך לתוך האילפס שכן
שאמר והודד לתוך האילפס שבער דבר שתהלה לירדה לאילפס
נדר מהודד בקדשה מותר בנגמ' באילפס מהודד באילפס מותר
בנגמ' בקדשה מהודד לחוד התנוד אינו אסור אלא כפת ואם אסור
כל כעשה התנוד עליו אסור בכל המעשה בתנוד:

אלו עלי ביהן שאמר אלו אסור בחילופיהם ובגירוליהם וכן חזק
לומר במסקין היוצאין מהן וכן אסור בגירוליהם שחל ככלל
אלו הוא אבל חילופי חליפין מותרין דהלופיהן חיי כמו דמי הקדוש
ותופש דמו חיי כמו אלו ולא בחליפי דלפין וכן בגירוליהם גירולין אם
הוא דבר שזרעו כלה גירוליהם גירוליהם מותרין שמינם ככלל או דבר חזון
אם לא אמר האלו אלא היו מותרים לפניו ואמר קונס חס עלי וכן אם
אמר פירות של מן פלתי או מקום פלוני או פירותיו של פלוני קונס
עלי חיי כאלו אמר פירות אלו:

ב ואם אמר קונס מה ששמי אוכל או טעם מהם לא אסור עליו כזה
חלשון אלא מעמיה לפיכך אם הוא דבר שזרעו כלה כגון חמין
וכיוצא ביהן כחילופיהן ובגירוליהן והנה פירות דאסור עליו ככר
אולי להוציאן אחריו נענו ואם הוא דבר שאין זרעו כלה כשזרעו
אולי נגד שום וצאלים אפילו גירוליהם גירולין אסורין שטעמם עורר
קיים ואף אחרים יבטל עיקר טעם תאסור בגירולין שרבו עליו שהרי
זה דבר שיש לו חיתוהו וכו' דעת רמב"ם דבר שיש לו מתירין אפילו
לארץ לא בטל וכן מסקין היוצאין מהן אסורים וכן אם אמר אחר
מש לו פירות קונס פירות האלו על פלוני אסור בחילופיהם ובגירוליהם
ובמסקין היוצאין מהן:

ג אסור לאשתו קונס מעשה ידיך עלי בזה הלשון משמע שהיא
אסורה עליו כל מה שהיא עושה ומכיון לו לאכול לפיכך אם
נשתתף אילו אסור בגירולין ובחילופיהן ויא אם נתנו לה פירות כשכר
במעשה ידיו אסור בחילופיהן ובגירוליהן ואין פירושו ששומר כן קודם
שעשתה נשעיתה או מלאכתה שהיא חיי כמו נודד בדבר שאין בו טעם
אלא לאחר שעשתה או נמעה הוא אסור כן לפיכך אסור בגירוליהן
ובחילופיהן ואם אמר קונס שאני אוכל או שאני טעם ממעשה ידיך
לא אסור בזה הלשון אלא הנמיעה כעצמה לא אחריו דבר או מה
שקבלה בעברה ומותר בחילופיהן ובגירוליהן כדבר שזרעו כלה אבל
כדבר שאין זרעו כלה אפילו גירולין אסורין וכו' שנתבנו
טעמא בסעיף שקודם זה:

ד אסור לחבירו קונס אני לביתך שאני נכנס שדך שאני לוקח לא
אסור עליו חבית ההאזהרה הזה אלא כל זמן שתהיה של
חבירו זה אבל אם מת או מכר או נתן לאחר מת אבל כל זמן שהיא
ברשותו של חבירו זה אפילו מכרו וחזר וקנאו או שנפל חבירתו חזר
ובנאו אפילו לא בנאו במקומו הראשון אסור לו ליכנס בתוכו שאלו
האבנים והעצים הם שאסור עליו כל זמן שהם של חבירו זה:

ה אסור קונס לביתו זה שאני נכנס אסור בו לעולם בין סמרת או
מכרו או נתנו לאחר דמכל מקום בית זה הוא דאסור על נשף
ואם נפל וחזר ובנאו אפילו במקומו הראשון ובמדרו הראשונה מותר
דבית אחר הוא ביהן שנפל:

ו ואם אמר ב' הלשונות יחד ביתך זה שאמר קונס לביתך אר
שאני נכנס יא שתחסינו בו חזרת של שני הלשונות שכן
שאמר ביתך אסור בו פלגמן שהיא של חבירו זה ואפילו נפל וחזר
לבנאו או שכרו וחזר וקנאו אסור בו דהוא מם ביתך הוא וכו' שאמר
זה אסור בו לעולם אפילו מת או מכרו או נתנו לאחר דהא מם בית
זה הוא ויש מי שאומר תפוש לשון ראשון וכלו אסור ביהן לחוד
דמי ומתיר במת או מכרו או נתנו לאחר ואסור מנפל וכו' ויש מי
שאומר תפוש לשון אחרון וכמי שאמר בית זה דמי ומתיר בנפל ובנאו
ואסור במת או מכרו או נתנו לאחר ויש לתפוס חוכרות שתי הלשונות
דמיקא דאורייתא היא ולחזרה האומר לחבירו קונס בית אבך
שאני נכנס בו אף על פי שמת האב אסור וכל חיתא חליץ קדוהין
ביתו של אב:

ז אסור ראוהו לשמעון קונס בית זה שאמר נכנסו או שמכרו לא
אסור שהאוסר דבר בעוד שהוא של אף על פי שיצא מרשותו עיינו
הוא באיסורו עומד ולא פקע איסורו מיניה אבל אם אמר לביתי שאת
נכנס אם מת או מכרו או נתנו לאחר מותר דהא לביתי קאמר כל
זמן שהוא ביתו משמע:

ח אסור לחבירו ככרי אסור עליך והה קונס בתי שארחה נכנס
אפילו נתנה לו במתנה או שברה לו אסור לו דאף על נב ראם'
ככרי ובתי ועכשיו אינם שלו מם עיקר כוונת לשון נדרו לא משם לא
כן ככרי ובתי לכשיכא ליה צמני והוא אסור עליך אף על פי שהיו
שלך והיה לך לאוכלו או ליכנס בו בחייתו כעכשיו אני איסורו עליך
דאם לא כן תיפוק ליה שאסורים לזה שחמרת נול מה צריך לאסורו
פשיטא שלא ינולנו ויאכלנו אלא הק' לכשיכא ליה צמני וברצוני
אפילו במכירתו לא במתנה יהיו אסורים עליך אבל אם כרת

זורה דעה הלכות נדרים סימן ריא

פה

התמי' עליו שנקרא רב' ש' המל' לא תמי' לקט' ו' ל' לפי' היא דסעף
יא דתם איכא תרת' דרא ערין שבו עליו ועוד שלא נשתנה כל כך
מצורה לצורה דמעיקרא נמי בשחיה מעורב בחלב באורז' וזוה
עצמ' אחת אלא שהיה מעורב אבל הכא נשתנה צורת' לנמרי' לכך
אינו במל' נדרו ועוד דמה שנקרא רבש תמרים אינו אלא להבדילו
משאר רבש שאינו מתמרים מה שאין בן נקובא דחלבה שמה שקורין
אותה קומא דחלבה הוא מפני שעדין תורת' וחלב עליו קרו ליה הכי
ולא לחפרי' בין קום זה לקום אחר שאין נקרא קום אלא זה לכך הוא
כולל לשון חלב שנדר והנודד מרבש תמרים מותר בתמרים משתוונו'
פ' ירוש' סופי תמרים שאין בתבשלות אלא בסתיו מותר בחומץ חיוצא
מחס אע"ג דחומץ סתוניות מקרי ועדין שמו עליתם אפ"ה מודר' מן
המעמם שפירשתי גבי רבש תמרים דתרוייהו שייכי ביה

יד הנדר מרבש סתם מותר ברבש תמרים דסתם רבש אינו אלא
רבש דבורים מן החומץ סתם מותר בחומץ סתוניות דסרתם
חומץ אינו אלא חומץ שכר או יין :

טו הנודד מן היין אסור גם בין מבושל דשמו ערין עליו ומותר'
בקונדיטון שהוא יין מבושל במיני בשמים דשמיא אחרינ' א'
הוא ויש מי שאוס' גם בקונדיטון דהא בכל מקו"ן הוא אבל מות' ביין
תפוחי דאע"ג דרש"י יין עליו ס' מינא אחרינ' הוא כדאמרינן לעיל סע' ז'
גבי ירק השרה ודין החומץ ממנו עיין לקמן סוף סימן :

זן הנודד מן התיירוש בזמן הזה בלשון הקדש אינו אוס' אלא בין
ומותר בכל מיני מתיקה שעכשיו שקיקר לשוננו בלשון לע"ג
אין אנו קורין תירו' בל"ה אלא ליק בלשון שקראו התורה שכן קכלו
הול' תירושך זה יין אע"ג דבימיה' בשחיה עיקר לשונם לשון הקדש חז'
קרוין תירוש לכל מיני מתיקה כבר ידעת דאין הולכין בנדרים אלא
אחר לשון בני אדם באותו זמן ובאותו מקום :

זי הנודד מהשמן אם הוא במקום שכתבתינו בשמן וית ודאי ל'
היתח רעתו אלא על מה שכתבתינו בשמן ואינו אסור אלא
בשמן וית ומותר בשמן שות' שמין ואם סתתפקין בשמן שות' שמין אינו
אסור אלא בשמן שות' שמין ומותר בשמן וית ואם סתתפקין בשני נדרים
אסור בשניה אע"פ שרוב סיפוקן מאחד מהם כמ' איכא לס'וקי שמא זה
אף למיעוטא נתבטל דספק נדרים להחמיר :

ח הנודד מתבואה אינו אסור אלא בהספת המינין וכן אמר פן
עללתה שהוא לשון תרבות פירושו ח' מינין שכן תרגו' תבואה
עללתה והת' מן הדגן גמין אינו כולל אלא החמשת מינין :

ט הנודד סתם אינו אסור אלא בפת חמין ושעורין ובמקום
שנתבין לעשות פת בכל דבר ונדר מהפת או מחמון אינו
אסור אלא בהמשת המינין דחמון משמע דבר חמין ומתוך את חלב וכל
המשת המינין שהם מיני דגן סעוד דליבא הם אבל אם אסור כל חזן על
אסור בכל דין מים ומסלת דכל חזן משמע כל דבר ומשביע אף על
גב שאינו סעוד חלב ומים ומלח לא זיין ולא משביעין :

כ הנודד מן החמין אסור בתוך בין חמין בין מבושלין דתמי' שאני
מועם אסור באפוח ומותר לכוס המה היה חמים שאני מועם
אסור בתוך בין קפת בין פת בין כאפרי בין חי בין מבושל האומר פרי
חמין ושעורים ובתמין עליו אינו אסור אלא בפת חמין ופת שעורים ופת
כוסמין ופת דקאסור קאי על כולם ח'ש מתמירין לאסור אף בשעורין
וכוסמין לגמרי שכיון שהחביר פת כראשונה קאי על כולם וכיון שלא
החביר פת בבולין אסור עליו האחרים אפילו שאינה פת לא אם כן אסור
שלא היתח כוונתו רק אפת שארנאמן או שירע שלשה בני אדם
שכאנתו העיר כן הוא שאו חלכין אודר לשון בני אדם :

כא גרים שאני מועם אסור לאכול מבושלים ומותר לאוכלם
חמין גריסין שאני מועם אסור לאוכלם חיים ומותר לאוכלם
מבושלין גרים גריסין שאני מועם אסור לאוכלם חיים ומבושלים :

כב הנודד מפירות השנה אסור בכל פירות השנה ומת' בבידים
ופלאים בחלב ובבציל בגחלול של שנתו שלא אסור עליו לא
פירות אבל אם אסור גידולי חשנה עליו טולם בכלל האסור בכל' ועיין
לקמן סימן ר"ב סעף ה' :

כג הנודד מפירות הארץ אסור בכל פירות הארץ גם בפרי העץ
שגמ' הם בכלל פרי הארמה ומותר בכסתין ופסדיות שאינם
בקרמץ פירות רק במתרי' לירות הארץ הם גדלי' ואסאם' גדולי' קרקע
עלי גם במצוין ופסדיות בכלל האסור בכלים :

כד הנודד מחמין אינו אסור אלא כתאנים שקורין אותם כך :
כה הנודד ממים תנמשיכים ממעין פלוני אסור בכל הנהדויות
חיותקות ממנו ואין צריך לדבר מהגמשיכים ממנו אף על פי
שנשתנה

ג נדר אונשבע מן השלוח אסור גם במקומו לקרות מליה לכל
השלוחים דהי' זה אסור בכל השלוחים אפילו אינו מלוח אלא
להתקיים לשעה ואסור דדמם לקרן מליה אלא לר' מליה בלב' אינו
אסור אלא בת' מליה נדרו סמעתין חכבוש אם זרעם לקריות
כבוש לכל הבבושים דהי' זה אסור בכל ואסור דרובם לקרות כבוש
אלא לירק כבוש בלבד אינו אסור אלא כבוש של ירק וכן כיוצא בזה
היו סקצת בני המקום קורין לו כך ומקצתן אין קורין לא שייך לומר כזה
גידול בתר רובא כיון דאיכא לספוקי שמא זה אף למיעוט נתבטל והי'
ליה ספוקא נדרים וכבר אמרנו פעמים וקל דספק נדרים להחמיר :

ד אומר קונם ירק עליו אינו אסור אלא כנאכלין חיים ואם אמר
ירק קודר עליו אסור אף בכבושם בה ואם אמר ירק המתבשל
בקרד עליו אינו אסור לא במתבשל בה ומיתו אסור בכל המתבשל
בה אף ברילועין שכל דבר שהשלוח נמלך עליו הוא בכלל המת' הת'
ואם אסור אדם לשלוחו קח לו ירק ואינו מוצא אלא דילועים הוא בא
תמלך בו אם תרצה דילועים מזה נראה שדרך לקרא גם דהי' לועין ירק
אבל אם נדר מהדילועין מותר בירק :

ה הנודד מן חירק אסור אפילו ביכש מאד שאין לו גורן כולם
סתם ירק בקרי ומותר בפולא תמישים מאד שיש לו גורן ואין
נקראים ירק אלא הלחין :

ו הנודד מן חירק נסתפק בירושלמי אם הוא אסור בקולאס :
ז הנודד מן הכשר מותר במרזן פן הגידין מודר' בכשר דשני
מונין הן :

ח מקום שדרבם אם ישלח אדם שלוח לקנות לו בשר וחלב ולי'
מינא תבא ואומר לאמנאמי אלא דגים אם נשבע או נדר במקו'
חיות מן הכשר נאסר אף בכשר דגים ומדמלך השלוח ס' דבמקום
זה בשר דגים בכלל סתם בשר הוא וכן כל כיוצא בזה : אבל מקום
הנודד מחכשור אסור אף בבשר עופות ובקרב' ובראש וברגל' בקנה
ובלב ומותר בחגבים שאינם נקראים בשר כלל ואם פירא' חרכרי' בעת
שנדר שלא נתכוון אלא בבשר כהמה בלבד אינו אסור אלא בכשר
שחמץ ומותר בכשר עופות ובבשר דגים ואפילו במקום שהשלוח
נמלך עליהם :

ט הנודד מחקיה מותר בחושב מחזיתב פתחי בקיפה ופי' קיפה
י' שחזיתב פתחי שחזיתב דקדק של הכשר הנקפין בשולי'
דקדרה ויש מפרשים שחם בתבלין שבתבאבל ופיר' דחשב הוא המרק
והנודד מן הכשר מותר בשנייהם אם לא שאוס' קת' כשר שאני מע' או
שאני אוכל שאנודד גם מן המעם :

י הנודד מן הנריסין אסור במקפ' של גריסין שהוא תבשיל העב של
גריסין ופך על גב דגבי הנודד מן הכשר הוא סתור במקפה ל'
דמי התם סתם מקפה קרו ליה ותכאמק' דגריסין ליה קרו וכיון דרשם
גריסין עמינבלל גם כן בלשון גריסין אבל אם אסור מקפת של גריסין
אינו אסור אלא במקפת ולא בגריסין הנודד מן המקפת אסור בטום
דלשון מקפה כולל כל דבר קמו ועבה ושום נפי קפה הוא שסמחין
איתו פסעני מיזנאכל בכך מהשום מותר במקפת : מתבלין אסור
בחמין ומותר במבושלין ואם אסור קונם תבלין שאני מעם אסור בחיים
ומבושלים ודע שכל דבר חבא ליתן מעם בקדירה כמין שוכין ובציל'
וכיוצא בהם חבא נכלל בשם תבלין ותבני הוא רשיך לפלתי בין חיים
ומבושלין אבל בפלסלין וכיוצא בתן אין שייך לחלק בהם בין חיים
למבושלין כהכרח מותר באסור גים מהאסור גים ומותר במרוב דשני
מינין הן מחכרי' שין מותר בקפולמה בחידק אינו אסור אלא בירקוד
תגרלי' כנגת אבל מותר בירקות השדה מפני שהוא שם לוח' כלומר
דסתם לשון בני אדם הוא כן שקודין לירקות הגינה סתם ירק ולידקות
חשדה קורין ירק חשדה ואף על גב דרשם ירק קרוי עליו בכל מקום מין
שדרי' וזא' ולא דמי ליהן מבושל דאסרינן סעף ט' : משום דרשם יין
קרוי עליו דהתם מין זה הוא אלא שנתבשל וכל שכן דלא דמי לקומא
החלבא לפי' היא דהתם סתמין אותו אחר דחלב וכאלו עדין חלב
ממס' הוא :

יא תסוד מהחלב מותר בקום מתק' מותר בחלב דשני מינים הם
תפירוש קום הם מי חלב הנמלין ממנו ולא ב' אחר' שקובין
לקום על שם תחלב כגון שקורין אותה קומא דחלבא הנודד מהחלב
אסור גם בקום אבל הנודד מתק' אף על גב דקרוי ליה קומא דחלב' וכל
אפילו חכי' מותר בחלב דהא קומא אסור מהחלב מותר בגביני' מתבני'
מתגר' בחלב תבניה אסור בין לחו ובין יכשה טפלה ופלוחה :

יב הנודד מן חרנים מותר בציר ובזרים של דגים :
יג הנודד מן התמרי' מותר ברבש תמרים אף על גב דעדין שם

לבוש עטרת זהב הלכות נדרים סימן ריח

אותו והכותי נרים הם ומצוין גם הם על השבת והעל חמסמרי אותן אינם מצוין והנדר מאוכלי שום אינו אסור אלא בישראל שדרכן לאכול שום בעש ממקנת עזרא :

לט נדר מעולי ירושלים אסור בישראל ומותר בכורזיים שלא נתכוון זה אלא למצוין לעלות להגל ומקיימן והכותיים אף על פי שמצוין הם לעלות להגל שהרי נרים הם אבל לא קיימתו שעלו להר נרזים :

מ הנדר מבני נח אסור באומות העולם ומותר בישראל דאף על גב שגם הם מבני נח הם נתייחדו בשמם המיוחד ישראל והנדר מוע אברהם אסור בישראל ובנרים שכל הנרי נקראים זרע אברהם כדכתיב אב חסון עא וגומר ומותר באומות העול אפילו בבניי שמעא ועשו דכתיב כי ביצחק ולא בישמעא ביצחק ולא כל יצח לאפוקי עשו הנדר מערלים אסור אפילו בבטלי אומות העולם היינו שלא ניטלו אלא לתפואה וכיצא בה שאף על פי שניטלו ערלי נקראו דכתיב כל הנוי ערלי וגומר וכזה כמה פסוקים ומותר בנרים שנתגיירו לשמי ומותר בישראל אפילו בערלים שבהם כגון שמרע אחיו מחמת מילה וכל ישראל מולים נקראו :

מב נדר מערלים אסור אפילו בערלי ישראל ומותר במטלי אומות העולם כדכתיבנא מעמא בסעיף חסמוך :

מג נדר מישראל אסור גם בנרים שגם הם נקראו ישראל אבל נדר מהנרים מותר בישראל :

מד נדר מישראל אסור גם בכתנים ולהי שגם הם ישראל מכתנים ולויים מותר בישראל :

מה נדר מתכתנים מותר בלוי בלויי מות כבתני שכן בלשון בני אדם נקרא כל אחד בשמו המיוחד אף על גב שבינינו בפסוקי לפעמי שהכתני נקראו לויי כבר דעת רבנדרים תולכין אתר לישן בני אדם :

מו נדר מתכתנים מותר בכני בנים אף על גב דבני בנים הרי הם כבנים בנדרים תולכין אתר לישן בני אדם :

מז מי שנדר או נשבע על דבר הנדב ממערי ימי טובי יש להסתפק אם הנזכה ופורים בכלל רשמה לא כיון אלא על ים האסור במלאכת ואלו הם מתרים במלאכה או שמא כיון על ים שיש בו תוספת שמה ומשתח שמצני בלישן דרבנן ובפסוק שדים גם כן נקראו ים בלישן דרבנן עבידנא יומא מכא לרבנן ובפסוק כיעל יש כאנו לפיכך אין לנו לסמוך אלא על דעת הנדר או הנשבע כמו שפירשנו אם אסור שברעתו היה להוציא גם הנזכה ופורים מרובל נאמן שדבר זה אין לא הכרע מן הלשון אם לא בכונת הנדר ואם נדר סתם ולא העלה על דעתו לאלו תליין להחמיר ואסור גם בדים ועל כלבוש חזרו סימן קעט :

מח מי שנדר או נשבע שלא יצחק שום צחוק אין כותמו אלא בשחוק המביא לירי חסור ממון לפיכך אסור בכל שחוק המביא לירי חסור ממון אפילו להטיל גדלות כגון מנה גדולה כנגד קטנה או לחמיר עם הכירו שקורין אפוסטאר בלעז וכלא וטען וכך שום אדם לא יעשה שום שחוק בשבילו וכל הדינים הנזכרים במזמן זה אין הילוק בין נדר לנשבע קהל שגזרו חרם שלא להתפלל במניין משום איזה דבר אסורים לקרות בתורה שכל דבר שבקדושה נקרא תפלה בלשון בני אדם מי שנדר שלא לקבל פקדון אסור לו להתוות לישראל על משכון שגם המשכון הוא פקדון לגביה ועל סימן רלה מי שנדר להתענות קדימים ואירע בתם תענית חובת עולה לו למניין הימים וכן מי שנדר לילך לבורה רבקה או למקום אחר ואירע לו שחלק לטעם קעק אחר יצא כוח יד נדרו ועל סילט עוד מה =

ריח כיצד תולכין אתר כוונת הנדר וכו' גמיעים:

א אתר כוונת הנדר כיצד כל הנדר או נשבע רואין דברים שבגלל נדר או נשבע ולומדים מהם לאיזה נתכוון תולכין בר אחר אותו העניין לא אחר משמעות הדיבור כיצד היה מעשה משאשלא צמר או של פשתן והזיעתו היה קשה עליה ונדר או נשבע שלא יעלה עליו צמר או פשתן לעולם מותר לרכוס וללבוש בהן ואינו אסור אלא להפשיילן לאחוריו ובמעש שהיה לו היה לבוש בגדי צמר ונצמער בלבישתו ונשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר לעולם אסור לו ללבוש ומותר לטען עליו ולהפשיילן לאחוריו ומותר להתבסרת בגדיו צמר שלא נתכוון זה אלא לבגד צמר וכל כיוצא בזה וכל זה דוקא בנדר בינו לבין עצמו שאין תבירו כדירו אבל בנדר לחבירו המדירו

שנשתנה שמו ואין קורין אותו אלא נדר פלוגי ומעין פלוגי ואם אמר סנהר פלוגי או כמעין פלוגי אינו אסור אלא בנקראים על שמו הנדר הנאה ממעין טובל בו שביל של מצוה בימות הגשמים שאין לו הנאה ממנו לא המכילה של מצוה ומצוה לאו ליהנו נתנו אבל לא יטבול בו בימות החמה דאיכא גם כן הנאת רהנף דמיקר ביה :

בז הנדר מהכסות מותר בסק ובירעה וחמיל והם מיני בגדים גמים :

כח הנדר מהבית אסור בעלייה שהכל בכלל בית בעלייה מותר בבית :

כט הנדר מהעיר אסור ליכנס לעבודה דהיינו רחוק שבעים אמה ושיריים :

ל הנדר מהבית אינו אסור אלא מהאנף ולפנים דהיינו מסתמת הדלת ולפנים אבל מסתמת הדלת ולחץ על עוכי המפתח מותר :

לא והנדר או נשבע שיעמו בבית ולא יצא לחץ אסור לצאת כן האנף ולחץ דהיינו אפילו על עוכי המפתח אסור והנדר לרוד בשכונת היהודים צריך לרוד בשכונה גדולה כרחוב הגדול שלהם ולא אמרין כאן דסני בג בתים ומקרי שבת לענין שאר דיני דבנדר הולכין אחר לשון בני אדם ולשון בני אדם כן הוא שאין קורין שכונת היהודים אלא רחוב הגדול שלהם קהל שגזרו שלא לקנות בתים פעא אסורים להתליף עמהם דהליף נמי מקרי קניית ומכירתו בלשון בני אדם :

לב נדר מיושבי העיר אסור במי שישב שם ליום מבני העיר אינו אסור אלא במי שישב שם יב חרש ואם אמר ממי שדר שם אפילו רירת עראי מקרי דירה ואסור אפילו בדר שם יום אחד או שנים שאין דירה אלא לשון גירות שלשון דר הוא הרגו של גר מיהו סתם לשון בני אדם הוא שאינו נקרא דירה לא דרר שם עם בני ביתו דרך קבוע אף על פי שהיא פחות מליום אך אם ירדע שדרך לשון אהנו המקום בלשון אתר תולכין אחר לשון המקום וכוונת הנדר :

לג נדר מיורדי תים אסור בכל יורדי תים אפילו באותם שחוק תולכים אלא אפילו מעכו ליפו אפילו באותם שיורדים למייל ומותר ביושבי יבשה שאין דרכם לירד לים באניות :

לד אבל אם נדר מיושבי יבשה אסור גם כיוודי תים ונאפילו באותם שמפליגין בו הרבה והם עכשו בים שדרי סופם לירד ליבשה :

לה ואם אמר יורדי תים אחר ליום עלי מי שהוא בשעת הנדר מיורדי תים אסור בו אחר ליום אף על פי שלאחר ליום כשחל הנדר כבר עלה ליבשה ונעשה מיושבי יבשה ומי שאינו מיורדי תים בשעת הנדר מותר בו אף על פי שלאחר ליום כשחל הנדר הוא מיורדי תים :

לו נדר מרואי חמה אסור אף בסומין שלא נתכוון זה אלא לכי שהחמה רואה אותו לאפוקי עוכרים ודינים שבמי שאין החמה רואה אותם ומותר בכל דבר שאינו כה אף על פי שהחמה רואה אותם שכיין שהחמה רואה החמה משמע בה שעשוין לראות החמה והחמה רואה אותן ואפילו הוא אסור לא נתבונתי לכך לא צייטנין ליה דלא נדר אינש ארעת דנפשיה היכא דאיכא שינוי בלישני ואם אמר רואים החמה מותר בסומין הנדר מכל דבר שהוא ארום אסור לראות בתחת שגם היא ארומה :

לז נדר משחורי הראש אסור בכל האנשים אפילו בבעלי שיבה או למי ששערותיו לבנים דסתם אנשים יש להם שחורי הראש ובעלי שיבות כבר היו להן שערות שחורות ומי ששערותיו לבני סופן משחירין וגם אסור בקרחים מדלא קאמר בעלי שער ומותר בנשים ובקטנים שאין סתמן שחורי ראש ואם דרכן לקרות שחורי ראש לכל פולם אסורים שהכל הולך אוד לשון בני אדם הנדר מן הילדים או מן הנזרים אסור בין באותן שגזרו כבד בין באותן שילדו אחר כך דתרווייהו תרווייהו משמע שכן מצונו לשונות אלו בפסוקים לטעבר הלקתיר גדלים כתיב שני בניך הנזרים לך לטעבר וכתיב הגד כן פולד לבית רוד לתבא ילודים גם כן כתיב כל העם הילודים במדבר לטעבר וכתיב כל תכן הילוד לתבא לפיכך לא כיון זה אלא ממין שדרכו להוולד ואינו מותר אלא בעופות ודיגים שגזרין מן הבציי ואין דרכן להחלד :

לח הנדר משובתי שבת אסור בכותיים וכותר בעא המספרים את השבת שלא כיוון זה אלא למצוין על השבת ומקיימן

בלילה אפילו באומר יום אחד ואף על גב דבני תענית יחיד דלא הוי אלא מצפרא ועד פניא נהנינן כשתחשך שריא ליה לאכול בלילה שאלה ולא נזרינן משום יום אחד היינו משום שתרכיב ידוע שרינו של תענית כך הוא שאין איסורו כשאר נדרים שכבר קבעו לו חכמי זמן חילוך אפילו שרית ליה לבשתחשך בלא שאלה לא אתי לאיחלושי בנודר יום א' שריני תענית ונדרים חלוקים ולא אתי לאיחלושי אבל חכא איכא למיחש דלמא אתי לאיחלושי ביום אח' צריך התרת ל לבשתחשך ויש אומרי' עוד טעם אח' דבחיו' רחכ' צריך שאלה לבשתחשך ולא בתענית יחיד משו' דלא דמי רחכא בחי' מות' לו יום זה מתחלתו עד שנה דרומה בזה ליום א' שאינו נאסר מעת לעת אלא משעת הנדר וכין דמיין להרדי אתי לאיחלושי אבל תענית דמתסר מתחלת תי' לא דמי ליום אח' ולא אתי לאיחלושי דמי' אמל' חכי שריני לבשתחשך לפי שאסרתי מתחלת היום אבל ביום אחד שלא הל איסורו מתחלתו אינו כדן שהוא מותר לבשתחשך ואין לרחות ולומר דבחיים דחכא נמי מי לא עסיקין דקאי בשעת הנדר קודם שעלה עכו השתר שנאס' אותו היום מתחילתו כל היום עד תלילה בתענית יחיד ואפילו רבני הצריכוהו שאלה חכם לבשתחשך ואם כן גבי תענית יחיד נמי נצריכו שאלה חכם לבשתחשך דאין זה קושיא דאף על גב דאין חכי נמי רבני תי' דין אפילו אי קאי בשעת הנדר קודם שעלה עמוד השתר צריך שאלה לבשתחשך לא דמי לתענית יחיד דהתם בחיים כיון דכי קאי בשעת הנדר באמצע חיים דמי ליום אחד שוחתר לו מקצת רי' הוצרכו להצריכו שאלה אף כקאי בשעת הנדר קודם שעלה עמוד השתר הצריכוהו שאלה ולא פלוג רבנן במלתיהו אבל בתעני' דלא מאכנת ביה כלל שמקצת תלת היום יחא מותר ליכא לאיחלושי באומר יום אחד לפיכך לכולי עלמא חכא בהיו' צריך שאלה לבשתחשך מיהו יש אומרי' אם היה הנדר של מצוה כגון ללמוד או לקיי' שום מצו' אחרת כגון שאמר אלמוד תי' אינו צריך ללמוד סבה נדרו אלא עד תלילה ואינו צריך התרה לבשתחשך דאף על גב דהך גזירה נמי שייך חכא מכל מקום משו' גזיר' לו לחוד לא הוי מצרכי שאלה לא משו' דככל נדר איכא בלאו חכי קצת נירנד עכירה כראמרינן לעיל כל הנודר כאלו בנה במה כו' לפיכך חכא דשויכא בחדיה גם כן הך גזירה קנסות וגזרו שלא ישתה עד שי' שאל עליו לחכם אבל בנדר של מצוה כיון דלא שייך קנסא דשפי' עבר דנדר בטלו גם כן גזירתם ולא הצריכוהו שאלה :

ב אמר ביום שאעשה דבר פלוני לא אוכל אותו היום דינו כחיים שמתר בלילה ואם אמר אותו היום ולמחרתו גם לילה שבנתי' אסור שכיון שתתחיל נדרו לא פקע עד עבור זמנו ולילה ש' אחר הכהרת מותר :

ג היה עומד באמצע השבוע או קודם לו ואמר קונם יין שאני טעם שבת זו או שבת זו אסור עד תשלום כל השבוע ויום שבת הבא אסור ג' ואח' מותר אפילו בלא שאלת חכם דלא שייך חכא שום גזירה דתכל' בקיאי' בהכי ואם אמר שבת א' או שבת סתם אסור מעת לעת :

ד היה עומד באמצע החדש או קודם לו ואמר חדש זה אסור עד תשלום החדש ומותר ביום ראש החדש חכא אפילו ר' חכא שני ימים שיום ראשון של ראש חדש הוא לתשל' החדש זה אה מותר כיון שכלשון בני אדם קורין אותו ר' וכל שכן אם נדר לעשות דבר קודם ר' שצריך לקיימו קודם יום ראשון :

ה אמר חדש א' או חדש סתם אסור מי' ליום : היה עומד באמצע השנה או קודם לו ואמר שנה זו אסור עד תשלום השנה ומותר ביום ראש השנה ושנה זו מונין מתשרי עד תשרי שאפילו אם עומד בב' כאלול ואמר שנה זו כיון שתחשך חגי' תשרי מותר ואין אמרי' שמא כיון עד ניסן עתה גם כן ר' לבשת עניינים דבנדרים הולכין אחר לשון בני אדם :

ו אמר שנה אחת או שנה סתם אסור קצת לעת היה עומד בראש השנה או אחר כך קודם אדר ולא ידע שתתעבר השנה ויאמר שנה אחת או שנה סתם ואחר כך נודע שנתעברת השנה אסור י' חרשים מי' ליום ולא אמרינן לא תיתח דעתו על שנת מעוברת אלא בסתם תשנים שהם שנים עשר חדש דבנדרים הלך אחר לשון בני אדם וכלשון בני אדם בין פשוטה בין מעוברת קרויה שנה וזה נמי כיון שאמר שנה כוונתו היה לשנה תמימה כמו שיהיה הן פשוטה הן מעוברת וכן אסעמר בחורף ואמר שנה זו והיא מעוברת אף עלפי שלא ידע שהיא מעוברת אסור עד תשרי ולא אמרינן שאדר שני יעלה לו במקום אלול :

ח אמר

המירו אין חילוך אחר פונת הנודר אלא כל שלשון הנדר כולל חילוך אחריו שהרי על דעת חבירו הוא נודר אם לא באומרתו דמוכה :

ב מי שהעלילו עליו מפני שמכר יין לישמעאליים תשבע מפני כך שלא יעשה יין לכבוד והיה לו יין עשוי מקוד' אסור למוכרו אף על פי שלא נשבע אלא שלא יעשה יין למכור'ה כבר היה עשוי אולינן כתר דעת הנודר ואין ספק שזה היה כוונתו שלא ימכור עוד שום יין כדי שלא יעלילו עליו עוד ואין חילוק בין יין שיעשה ובין יין העשוי כבר שלא ימכרו וכ' קהל שעשו תקנה כיוצא בזה שאסורין למכור אפילו מה שהיה להם קודם לכן וכן כל כיוצא בזה :

ג היו מצעירין בו שי'א בת אצותו ואמר קונם שהיא נחנית לי לעולם וכן המגרש את אשתו ואמר קונם שהיא נחנית לי לעול' חרי' אלו בותרות ליתנות לו שהענין מוכיח שלא נתכוון זה אלא לטם אישורה :

ד היה הכיור מפציר בו שי'אכל אצלו ומי'אן ואמר קונם לביתך שאני נבגם ומיפת צונן שאני טעם עמך מותר ליכנס לבי'תו ולשתות עמו טפת צונן שלא נתכוון זה אלא שלא יאכל ולא ישרת עמו בסעודה זו וכן כל כיוצא בזה מי' שגדר צדקה או שאר נדר מחמת חולי ומת על סימן ר' :

ה אמר להכירי השאילני פרתך אמר לו אינה פנויה כלום מראה לו שאינו רוצה להשאיל'ה לו ונבעס השואל בנגר המשאיל על זה ואמר קונם שאיני הורש בה לעול' אם היה דרכו של ד' החשואל להרוש שדהו בעצמו וראי' לא היה דעתו אלא שהוא לא יחרש בה ויהא לא יחרש בעצמו אלא ארסין חורשין לו הוא וכל אדם אסורים להרוש לו בה דלא לחרישתו נתכוון אלא שלא יחנה בחרישתו קאמר בין חורש הוא בין חורשים אחרים לו :

ו הסכמת נהרם שעשו הקהל רוצה תשר לבטל מקצתה א'ין כל החכמה בטלה מפני צויו שנאמר נדר שחותר מקצתו הותר כולו כמו שיתבאר לקמן סימן רכ'א בע' דלא אמרינן כן אלא היכא שחותר מקצת הנדר על ידי דין התרת נדרים דאמרינן שהותר הנדר מעיקרו וממילא הותר כולו כאילו לא נדר כלל אבל חכא לא תורר הנדר מעיקרו אלא חשר יצוה שלא יקיימוהו עוד מה שיצוה יצוה על פי גזירת השר התיירו אותו מקצת ואונם הוא אבל הנדר עודנו קיים קהל שהחרימו על אצד שלא ידור עמם ואחר כך רוצה לישב שם בתנת דנין כפי הענין שנדרו עליו מחמת איזה דבר נדרו עליו ואם יראוה הענין שלא נדרו אלא על הירת קבע עם אשתו ובניו תנת שרי ואם לאו הכל אסור :

רי"ט הנודר בלא קביעות זמן וכו' שלשה סעיפים :

א מי שנדר או נשבע לישא אשה או לקנות בית וכיוצא בו ולא קבע לו זמן אין מחייבין אותו לישא אשה או לקנות בית עד שימצא תראוי לו שלא כיון זה לא להגן לו :

ב הנוד' או נשבע לשבו' מלמ' לבנו עד עשר לישרין כל זמן שי'שכו' מלמד תגון הוא פטור ולא נאמר שנשבע או נדר לשכו' מלמד חיותר תכם שכיון שכל הנדרי' הולכים אחר כוונת הלב וזה דבר ידוע שכתחלת לימוד הנע' כל כך ראוי והגון אפי' מלמ' שלא הגיע למדרגת ערבות כמו אח' מגדולי חרבי' לפיכך אמרינן לא נתכוון זה אלא למלמד שחגון הנער זה וזבל' שישכור מלמד ראשון התגון שבא לו שוואי כוונתו היה שלא יתבטל הנער וכל זמן שיעכב חוי פסידא דלא תור' לנער ולא יאשלח המלמד הראשון שי'ש לו עד שיכיא השני :

ג מי שאמר עליו דבר אחד בלא זמן אסור בו לעולם ראי' וזמן תתן לו והחל'א מסתבר ליתן לו זמן המועט שנוכל דחיינו רגע אחד שאין דרך העולם לנודר כך :

רי"ז חילוק שבין קונם יין להיום או לזמן לדין הנודר על דבר שאינו קבוע וכו' כג סעיפים :

א אמר קונם שאני טעם יום אחד או קונם יין שאני טעם יום אסור בו מעת לעת : ואם אמר קונם יין שאני טעם היום אינו אסור אלא ע' ש' שתחשך בין עומד בתחילת היום או בכופו מיהו כשרתחשך צריך שאלה לחכם קודם שי'שתה יין גזירה שכא פעם אחרת י'אסור על' קים אחד ולא ידע להפריש בין היום ליום אחד ויבא לשרת'ת

לבוש עטרת זהב הלכות נדרים סימן רכא

יחד מסמעינמי אפילו אם לא יגיע רקומן גשם ראשון שהוא שבעה עשר במרחשון ובלבד שירד בו הגשם דהכי חשיב רביעיה ראשונה וירדו כמו רביעיה שלישית ולא ירדו לפיכך אמרינן ודאי דעתו של זה חנוך היה לשניה לאיזה מהם שיחיר ראשונה עד אותו זמן ימסוך נדרים ומשם ואילך יפסו נדרו ויחוי' להתירו ואם אכ' עד הגשם הרי זה אסור' עד שירדו הגשמי' ממט' שכן הוא משמעו' לשון של גשמי' והוא שירד מזמן רביעיה שנייה שהוא בארץ ישראל ומקומות הסמוכות לה מב' במרחשון ואילך ובגולה משבעה יום אחר התקופה שכיון שאמ' נשכים לשון רבים משמעו' גב' שיעבורו שני גשמי' דהיינו רביעי' ראשונה שהיא בארץ ישראל שבעה עשר במרחשון ובגולה ששים יום לתקופה ושניית שהיא בארץ ישראל כ' במרחשון ובגולה ע' יום לתקופה וחכל הולך לפי מקום נדרו כמו שנתבאר בסעיף ג' :

יז אמר עד שיפסקו הגשמי' אסור' עד שיעבו הפסח ונר' לי אף על פי שאנו מפסיקין מלומ' משיב הרוח ותן מל ומס' מיום ראשון של פסח היינו משודקל' גשמי' בחג ס' קללה ואין מתפללין על דבר שהוא קללה אף על פי שזמנ' הטבעי עדיין עד שיעבו הפסח אבל בנדר' ה'לך אחר לשון בני אדם ולשון בני אדם כן הוא שזמן הפסקת הגשמי' הוא משיעבור הפסח ג' :

כ קונם יין שאני מועם בחג אסור כל ימי חג הסוכות וגם כיום טוב האחרון דאף על פי דיו' טוב האחרון של חג שח' שמיני עזרת רגל בפני עצמו הו' כמו שכתבנו בלבוש החור סימן תרס"ח בלשון כני אדם בכלל החג היא ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם :

כא האומר לאשתו מה שאת עושה קונם שאני נחנה כמנו עד הפסח ממה שעשתה לפני הפסח מותר ליהנות ממנו אחר הפסח שלא אס' עצמו מזה אלא עד הפסח ואם אסר ממה שאת עושה עד הפסח קונם שאני נחנה ממנו אסור ליהנות לו לעול' במה שעשתת לפני הפסח :

כב היה עובר קודם הפסח כגון במרחשון או לאחר כך ולאשתו קונ' שאת נהנית לי מהיו' עד הפסח אם תלכי לבית אביך עד החג חלכת לפני הפסח אסורה ליהנות ממנו מיד שהלכת עד הפסח מן התורה ואם נהנית משעת הליכה לוקח ולא עוד לא אפילו לא חלכת כלל לפני הפסח אסורה ליהנו' ממנו מיד משעת הנר' עד הפסח מחשש שמא תלך אחר כך ותעבור למפרע :

כג אמר לה קונם שאת נהנית לי עד החג אם תלכי לבית אביך עד הפסח אסורה ליהנות ממנו מיד שכא תלך ותעבו למפרע ואם הלכת לפני הפסח ונמצאו מהנה אותה תרי' זה לוקח' וזה מותר' בהנתיח עד החג ומותרת לילך לבית אביה משחגיגת הפסח :

רכא דיני הנאה מחבירו וביד סעיפים:

א ראובן שאסר נכסיו על שמעון או שאסר עצמו מנכסיו שמעון הנאסר אסור אפילו לעבו' על שדה הארץ ואפילו בדבר שדרך לוות' אחד לחבירו ואינו מקפיד עליו כגון לעבו' בבקעה שלו בימות החמה שאין בני אדם מקפידין על דריסת רגל טבח אסור' ואסור' לשאול ממנו כל כלים שבעולם' ואם לא נדר ממנו אלא מאכל אינו אסור לא לאכול משלו' ואם אם הנאת מאכלך עלי אסור' לאכול משלך ואסור' גם כן ללעוס חמין ליתן על גבי סתור' דלישנא דהנא מאכלך הכי משמע שלא יהנה מגוף המאכל אפילו בלא אכילה וכן אסור' להט' ירד' בככרו אבל לשאול ממנו נפה וכברה אף על גב שהם כלי רשמי' המאכל מות' שלא אסר' עליו אלא הנאת גוף המאכל ואם אמר הנאת חסביא לירי' מאכל עלי אסור' לאכול משלו' ומותר' ללעוס חמין ולתת על גבי' מבתו שאין זה הנאה תבאה לירי' מאכל אבל אסור' ליהנות ממנו כל דבר שמשכירין כיוצא בו שכין שדרך להשכי' כיוצא בו והוא מוחל' על השכירות הרי באות' הרמי' הוא יכול לקנו' אוכל נפש והוא ליה הנאת המביאה לירי' מאכל והוא הרירו מהנאה המביאה לירי' מאכל ומד' שאין משכירין כיוצא בו מות' ככה דברי אמורי' שאין בו שייכו' מאכל אבל אם יש בו שייכות מאכל כגון נפה וכברה אסור' שהרי מרחק' בו המאכל עצמו ואפילו שק' לחביא בו פירות וחמ' לחביא עליו פירו' נבל' אסור' והוא נמי בכלל דבר המביא לירי' מאכל שמקרב ליו המאכל עצמו ואפילו סוס לרכוב עליו לבית המשתה וטבעת להראות בו בבני' המשתה אסור' שכיון שרואין אותו שבא לסקודה והוא רוכב על סוס או טבעת בידו יראה כאדם חשוב ונותנין לו כמנה יפה והוא ליה גם כן הנאה המביאה לירי' מאכל ולעבו' דרך שדהו לבית המשתה אף על פי שאין משכירין כיוצא בו אסור' שכיון שעוב' דרך השד' לקצ' הדרך שיבא בהרה

ב אמר עד ראש חדש ארר עד ראש חדש ארר עד ראש חדש ארר עד סוף אדר עד סוף אדר שני דשני אררי במעוברת לא נחשבו אלא לחדש אחד והרמב"ם חולק ואמר כבת דברים אמורים דעד ראש חדש ארר ראשון שאינו יודע שהשנה מעוברת שכיון שאינו יודע שהשנה מעוברת ודאי כשאמ' עד ראש חדש ארר לארר הסמוך לשבט נתבין אבל אם יודע שהיא מעוברת ואומ' עד ראש חדש ארר כותנתו לראש חדש ארר שני דסביר' ליה דבלשון בני אדם אדר ראשון נקרא אדר ראשון ואדר שני נקרא אדר סתם וסביר' ליה שכן גם כן כותבין כגשמי' וכתבין אדר ראשון כותבין אדר ראשון ואדר שני נקרא אדר סתם :

ג היה עומד באמצע השמיטה או קודם לה ואמ' שמיט' זו אסור' עד סוף השמיטה והשנה השביעי' עצמה גם כן אסור' דרין שמיטה ורין שבת שיהיו :

ד אמ' שמיטה אחת או שמיטה סתם אסור' שבעה שנים מעת לעת כמו בשבוע אחר :

ה האוס' עצמו על דבר אחד עד הפסח או שאומ' עד פני הפסח אינו אסור' לא עד שיגיע פסח בלבד ואם אמ' עד שיהיה הפסח הרי זה אסור' עד שיצא הפסח ויש אומרי' דעד פני הפסח גם כן אסור' עד שיצא דסבירא ליה דתאי' לישנא דפני יש במשמעותו שלשה ענינים איכא למימר עד פני ימי הראשונים דהיינו עד שיגיע שכן הוא דעת הסברא' הראשונה ואיכא למימ' נמי עד פני ימי האחרונים ואיכא למימ' שהוא לשון פנייה עד דפני הפסח כלומר עד דמתפני ימי הפסח דהיינו עד שיצא ואולי' להומרא :

ו אם ע' הקצי' או עד חבצ' או שא' עד שיהא הקצי' או חבצ' אינו אסור' לא עד שיגיע שכל דבר שאין זמנו יודע וקבוע ליו' מוגבל בכל לשון שיאמר אינו אסור' אלא עד שיגיע :

ז ובכל מקו' זמן הנר' לפי מה שמסמרי' או מאררין לקצור בו ואנו הולכין אחר מקו' שעומד בו חנוך' כשע' הנר' אפילו אם הלך הנודד אחר כך אל מקו' אחר כגון שהלך למקום שמאחרין הקצי' בין להקל כגון שהלך למקום שמסמרי' אותו :

ח קצי' סתם הוא קצי' חטים ואם המקו' שנר' בו רוב קציר שעורים הולכין אחריו ולא דמי' לספק דלעיל הסימן רי"ז סעיף ג' וסעיף ז' ודחתם מספקי' במה הית' נחשבתו אם לרוב לשון של העי' או לרוב סיפוק העיר ואולי' להומרא אבל חכא ודאי דאחשיב הוא לאנשי עירו וקורא סתם קציר' למה שהוא חרוך בעירו :

ט אם היה לו זמן קבוע למשת' כגון נר' עד זמן משתה בנו מספק' לן אם חשוב זמנו קבוע או לא דנימא כיון שזמנו קבוע ליום מוגבל הוי' דינא כמו חנוך' עד הפסח וכהאי גוונא או נאמ' כיון שבידו להקדימו או לאחרו הוי' דינו כמו עד הקצי' ולא אפשיט' לפיכך הולכין בו לחתמי' ואפילו אם מת' חבן קוד' שיגיע משתה שלו צריך להמתין עד אותו הזמן וכן תרין אם נדר' לעשות דבר מה עד שיהיה חבן בר מצוה ומת' חבן קוד' שהגיע לשלש עשרה שני' צריך לקיימו עד זמן שהיה בו ראוי להיות בר מצוה אם היה חי ועיני' בלבוש התכלת ס' תקסט' יחיד או רבי' ששקלו עליה תקנית סתם אחת צרה ועבר' אם צריכי' להשל' תקנית' והוא תרין בנדר' נדר' לעשות צדקה או שאר נדרי' וכתיב מורי' מהרמאי ול' זה לשונו ונדא' לי דכל זה מירי' בקבלו עליה סתם אבל אם שרש דבריו כגון מי שנר' ואם אם יחיה פלוני וחולה אתעטרה כך וכך או אתן כך וכך לצדקה אם מת' אותו פלוני פסול מנדרו דהא התנה כן בפירושו ולא בענין תנאי כפול' כנדרים דלא נרע דבורו מכוונת' חנוך' כדלעיל סימן רי"ח וכן יתבאר לקמן סימן רל"ב וכל שכן האומ' סלע לצדקה כרי' שיהיה בני' ואם לא יחיה לא אתן אף על גב דעוב' על מנת לקבל פרס ולא שפי' עבידי' בכל מקום פשו' אם לא יחיה : עכ' :

י חנוך' עד הקצ' זמנו עדי' שיקרנו ורבי' שמכניסין התאני' בכלכלות לא בעד' שיקרנו עראי :

יא עד שיעבו הקצ' עד שישמרו הסביני' טקוצין כחן התאני' להצניע כרי' לקצ' בהם לשנה הבאה דהיינו שבב' עבר כל זמן קצינתן בשנה זו :

יב האוס' עצמו בדבר' עד הגשם תרי' זה אסור' עד זמן הגשמים דהיינו רביעית שלישית שהוא בארץ ישראל עד ראש חדש כסליו הגיע זמן הגשמי' והי' זה מות' בין ירדו גשמי' בין לא ירדו ואם ירדו גשמי' רביעיה ראשונה דהיינו בארץ ישראל בשבעה עשר במרחשון ובגולה ששים יום לתקופה דהיינו כשבתחילתן השאלה הרי זה מותר' מיד דלשון של עד הגשם תרתי' משמע אג' שיחיה זמן של עיקר הגשם שהוא זמן האהרן דהיינו רביעיה שלישית אף על פי שלא ירדו גשמים וכיון שהוא לשון

מהרה לבית המשתה הוה ליה גם כן הנאה המביאה לירי מאכל וכן אסור להשאיל לו קרדום שמבקעין בו עצים לבשל בו מאכל שהרי זה מקרי הנאה המביאה לירי מאכל אבל קרדו לנכש בו מתיר להשאיל לו ואסור גם כן לקנות לו צרכים עושה שהוא ממש דבר המביא לירי מאכל :

ב חמור הנאה מחבירו יכול המוד לפרוע חובו עכורו ואפילו אין כוונתו שהנאס יהווה ויחלם לו אלא נתנו לו במתנה ואפילו היה לו משכון ביד המלוה ופרע זה כשכילו וגם המשכון מן המלות צריך להחזירו ללוה הנאס שאין זה מהנתו רכיון דאילו פרעיה לשם הלואה זה לא היה מבקשו ממנו שילוונו לאו תלואה היא שזה אין צריך לפרו' לו כדבעינן למיכתב מעמא בלבוש עש סימן קכח בעורת דרשם כי פרעיה נמי לשם מחילה לאו מירי יהיב ליה ולא אהנתו כלום אף על גב שמונע ממנו חתביעה של המלות שלא יתביע עוד אין זה נקרא הנאה שיש בה ממש אלא הנאה של דברים כיון דאמרין שחירה זה יכול לפרו' עש כדברים עד שיפטרנו מכל וכל כמו שיתבאר מעמא בלבוש עש סימן קכח ויכול לזון את אשתו ובניו אף על פי שהו' חייבמונותו אינו אלא כפורע חובו דהכי נמי היה יכול הנאס להשמש מחס יחם יצמצו ויפוטרו עצמן וכן יכול לזון עבדיו לא מבעיא העברים העברי' דמצוה קעביר ואין זה מהנתו אלא אפילו עבדי הכנענים דלאו מצוה קעבירי מכל מקום תיה זה יכול לישכט ממנו ולום לו החו' על הפתחים ופרנס עצמו ואינו מהנתו כזה אבל אסור לזון בחמתו בין ממארה בין שהורה שחרי ספספת ומעלה ברמי' וזהו ליה הנאה גמור ואסור ללמד מקרא כיון שמת ליטול שבר עליה והוא מלמדו חנם נמצא שמהנתו בשכרו אבל מלמדו מדרש הלכות ואגדה פירוש מדרש ספספת וספרי שהוא מדרש הפסוקים הלכות הלכה למשה מסיני אגדות שהסמיכות על הפסוקים והוא שלא יאמ' הנאס לאוס שילמדנו דאזוהי בשלוחו ואין לך מתנתו גדול מזה שעושה שליחותו אלא כשהוא בא ומלמד מעצמו מות' חולקין ומתירין אפילו אמ' לו שילמדנו והוא חרין בכל דבר של מצוה אין נקרא הנאה במה שזה עושה שליחותו כיון דמצוה לאו ליהנות ניתנו וכן הלימוד עצמו אינו הנאה דמצוה קעביר ומצוה לאו ליהנות נתנו והוא דמותר ליטול שבר על המקרא היינו שמלמדו פיסוק טעמים לצנן המקראית כהלכתו וכן תרגום שאותו חלימו' אינו דאורייתא כלומר אינה מצוה מן התורה ללמדו עמו לכך מותר ליטול עליה שבר אבל שאר לימוד שהוא מצוה ללמדו עמו כן התורה אסור ליטול עליה שבר דילפינן מקרא דכתיב ואותי צוה ה' בעת דרדיו ללמד אתכם הקים ומשפט' וגו' כמש' צונוי ה' אלהי מה כאשר צונוי וגו' לא מה אני בתנן למד השם ית' עמדי אף אני עמכם חייב ללמד בתנן והוא חרין כל מי שילמד עם אחרי מחיו והלאה צריך ללמדו עמו בתנן ודוקא הקים ומשפט' בתנן אבל פיסוק טעמים ותרגו' אינך מצוה בתנן והאידנא רקימא לן דמותר ליטול שבר אף על המדרש ושאר לימודים רשנ' במלה הוא נוטל הכל אסור ללמדו בתנן דמתנתו במה שאינו נוטל ממנו שבר ולפי מאי דבעינן למכתב בסעיף הסמוך גבי השבת אבידה בשכר הכא גם כן אפילו בשכר אסור דשכ' במלה גם כן הנאה היא נראה לי אבל ללמד את בנו אפ' פיסוק טעמים מותר ואף על גב שתאב חייב ללמד את בנו תורה מצוה הוא וכך אמרנו דמצוה לאו ליהנות ניתנו ופיסוק טעמים גם האב אינו מצוה ללמד לבנו ואינו מהנתו לאב אלא לבן ועוד שהרי כל אדם חייב ללמד תורה עם בן חבירו כמו שיתבאר לקמן סי' רכח ואין זה מהנתו הנאס אלא מקיים המצוה המוטלת עליו וכו' לשמשו בכוס של בית האב ובכוס של בית המרחץ פירוש שאם אירע בו אכלות כנאס שמברין אותו בכוס של תנחומין יכול המדי' לשמשו עם אותו חכוס להשקהו והוא שיה' חכוס משל הנאס דאם לא כן הוי מהנתו אבל הנאה שימשו השקאה אינה אלא מצוה וכוס של בית המרחץ הוא כשיוצאין מבית המרחץ דהיינו דרכן לשתות כוס של חמין לרפואה כותר גם כן לשמשו בו כשדוא של הנאס והוא אינו עושה לא שימשו השקאה ומצוה קעביר שיש בו חיי נפש :

בין שנכסי מחזיר אסורין לבעל האבירה שאם נכסי בעל אביר אסורין למחזיר פשיטא דשפי' קמחר ליה שהרי תבעל אביר לא נאס מליהנו' מן המחזיר מאי אית לך ל' מים חריגים המחזיר נהנה בחשבתו האביר שעושה מצות מצות לאו ליחזרו' ניתנו ואי' משו' פרוטה דרב יוסף דאם נודרין לו עני באותו פעם שכו' שירה נהנה המחזיר שפסוד מלתת לו פרוטה לעני דעוסק במצו' פטו' מן המצוה זהו דבר שלא שכיח שיו' מן לו עני באותו עת שמחזיר ולא חשיב הנא' כלל ואם נכסי מחזיר אסורין על בעל האביר גבי שפי' קמחר ליה דחא דירי' קמחר ליה ואין תבעל אביר נתנ' משלו כלום ובמקו' שנוטלין שבר במלה על החזרת אבירה אם נכסי דבעל אבירה אסורין למחזיר אסורין לקבלו דאף על גב דשכ' במלת הוא נוטל מכל מקום הנאה היא לפיכך יחזירנה לו חנם דחא נכסי אינם אסורים על בעל האבירה ואם נכסי מחזיר אסורין על בעל האבירה אינו רשאי להחזירו בחנם אלא צריך לקבל השכר דאם לא כן הוה ליה דבעל אבירה נהנה ממנו ואם נכסי שניה אסורין זה על זה אין לו תקן בחזרו' אלא שיחזירנה לקיים מצוה חשבת ויפול השכ' להקדש שהחזיר אינו רשאי לקבל השכ' שאם כן הוה נהנה ולא יניחנו כידו שאם כן הו' מתנ' אלא יחזירנה ויפול השכר להקדש :

ד ראובן שאסר הנאתו על שמעון וחלה שמעון יכול ראובן ליכנס לו לבקר בין עומר בין יושב אף על גב ששמעון נתנ' מי שיכתל ביותר דאית ליה צוותא כשות יושב אצלו ומתהני ביה מכל מקום כיון שראובן מצוה קעביר בביקור זה שרי ליה ל' שבעון למתהני מיני' הנאה זו ולא יתבטל זה ממצותו ובמקו' שנותנין שבר למי שיוש' אצל חחולה להיות לו לצוותא לא ישב אצלו דח מתהני ביניה שכרו ואפ' שר' ל' לום אפילו נתן לו שכרו לא ישב אצלו דמכל מקום מתהני זה מיני' אף על פי שנותן לו שכרו ואין כאן מצוה ביקור לזה בין שבשכיל שכרו הוא עושה נראה לי אלא מבקרו בעי' שאין כאן אלא מצוה ביקור שהרי אין דרך לקבל שכר ואם ראובן הוא רופא אם אין דרך ליתן שכר לרופא יכול לרפאותו אפילו בידים אפ' איש רופא אחר שיפאנו דזה מצוה קעביר דלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות ואם דרך ליתן שכר לרופא לא ירפאו בחנם דזה מתהני מניה שכרו מהו נראה לי בשכ' יכול לרפאותו אפ' איש רופא אחר מטעמא דלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות והיי' מצוה אפ' בנשילת שכר נראה לי ולא ירפא לבחנתו אפילו אין דרך ליתן שכר לרופא דהא מכל מקו' מהנתו ברפואה בחמתו ולא מצוה קעביר אבל יכול לומר סספלוני יפה לה זהו לא יעשנה אלא אחר ומת' שתתפא על ירי' שנלה חסס' אין זה הנאה דהנאה ממילא אתיא ואם אין אחר יכול לעשות הרפואה בסס' שנלה והבסה תמות אם לא יעשנה מותר המדי' לעשות דהוה ליה כמחזיר אבירה ומצוה קעביר' שאם אין שם אחר שיכול לרפאותו אפ' אינה כספק שתמות מות' לזה לרפאותו דזה גם כן הוי בכלל מחזיר אבירה ומצוה קעביר ואם מת שמעון המוד' יכול המדי' להביא ארון ותברי' בין שאין הנאה למתים ואם חלה כן שמעון יכול ראובן ליכנס לו ולבקר אפ' מי' יושב ואפ' במקום שנוטלין שבר על חשיבת דחא לא אסר ראובן הנאתו לא על שמעון ולא על הכן וכישיבת זו אף על פי שהיה יכול ליטול עליה שבר והוא עושה בתנן אינו מהנתו אלא ארץ חבן והנאה האב ממילא אתיא ואינה אסורה ואם נכסי שמעון אסורין על ראובן שהדירו שמעון מנכסיו וחלה שמעון נכנס ראובן לביתו לבקר דאף על גב שאסר זה נכסיו עליו ואפילו דריסת הרגל בביתו אסור לו ומשום מצוה לית לן לאתהני מאיסורא מכל מקום אמרין מסתמא מחיותיה לא אדריח כלומר מסתמא כי אדריח חול זה לכבד לא אדריח במילתא דצריכא ליה כי הכא שהחולה נהנה מביקורו מיהו גם זה לא שרינן בית לא כעומר אבל לא כמיושב דכולי האי לא שרינן ליה למתנות מניה במה דברים אמורים שהחולה הדיר נכסיו על המבקר ואסורין דעתי' דמחיותיה לא אדריח אבל היכא שהמבקר אסר עצמו על נכסיו של החולה לא יכנס לביתו כלל דככתא' גוונא' ליכא אוכרנא ואם חלה בנו של שמעון בין שראובן חמק' אסר עצמו על נכסיו של שמעון בין ששמעון הדירו כנכסיו אינו נכנס כלל לביתו לבקר דחא דריסת רגלו אסור עליו אלא שואל עליו בשוק דאף על גב דמחיותיה לא אדריח אפ' דאפילו מצותיה דבריה אדריח ושמעון הנאסר שלא ליחנות מראובן יכול ראובן להעיד לו בין עזת ממון בין עדות נפשות בין הדירו ראובן מהנאתו בין אסר שמעון על עצמו הנאה ראובן על כל פנים מצוה שלא לכבוש ערותו כואם ל' יגיד וגומר ואין נדרים לבטל לאוין כראיתא לקמן סימן רל"ט :

ה ראובן שאסר הנאתו על שמעון יכול לישן עמו במטה אחרת בימות החמה שאין נוף נהנה מן הנוף אבל לא בימות החשכים

מפני

לבוש עמרת זהב הלכות נדרים סימן רכב רבנ

הכי אסור כיון שניכר הדבר שכיין לכך ולא עוד לא אפיונותו לו סתם ודור ואכר לו רצונכם שיבא פלוני ויאכל עמכם אם חוביח סופו על תחלתו שלא נתן לו אלא על מנת שיבא פלוני ויאכל אסור כיצד כגון שהיתח עליו לעשות סעודה גדולה והוא רוצה שיבא אביו או רבו וכיוצא בהם וידוע שהם מודים ממנו לאכול מסעודתו והרי סעודתו מוכחת שלא גמרה להקנותם אלא כדי שיבאו אלו וכן כל כיוצא בזה אסור :

י מי שנשבע או נדר שלא לדבר עם חבירו יכול לכתוב לו כתב שאין כתב דיבור ולא עוד לא אפיו יכול לדבר עם אחר בפניו כח שצריך לדבר עמו והוא שומע מיהו צריך השליח שביניהם לדבר אל שבען מה שאמר ראובן ולא יסבך על שמיעת דבריו דבר כמרב' עמוד **יא** מי שאסר ספרו על חבירו אסור לנאם ללמוד בו ולא אמרינן שלא יאסר עליו משום מצות קריאה שיש לו הנאה מן הראוי בו חוץ מן הקריאה :

יב הנודר הנאה מחבירו אסור בהחלתו שיש בו ממש אבל מותר בשלהבתו כלומר מותר לו להדליק נר בשלהבת חבירו דשלהבת אין בה ממש ומותר המדיר לשחוט לו בהמה למודר. דמקלקלת ואיני כהנהו ודוקא בהמת בריאה אבל לא מסיכנת דכתקנה שלא תמות ובהנהו וכותר לתקוע לו תקיעה של מצוה דמצות לאו ליתנות ניתנו וכן המודר הנאה משופר מותר ליצאת בו ידי תקיעה של מצות ועיין בלבוש ההור סימן תקס"ו סעיף ה' וכן המודר הנאה במעיין טובל בה טבילת מצוה בימות הגשמים אבל לא בימות החמה דמיקר **יד** הנודר הנאה מחבירו ונותן לו לולב ליצאת בו כיום שני יצא דמצות לאו ליתנות נתנו אבל כיום ראשון לא יצא דבעינן ולקחתם לכם משלכם ולא משל איסורי הנאה :

רכב. מי שחתנו מודר הנאה ממנו ורוצה ליתן מעות לבתו וכו' סעיף אחד :

א בלבוש הבין וארנמן יתבאר בעה כל מה שקנתה אשה קנה לבעלה לפירותיהן ומי שנותן מתנה לאשה הרי היא של בעל לפיכך מי שחתנו מודר הנאה ממנו והוא רוצה לתת לבתו כעו' שתהא נהנית מהם ותוציאם אותה בחפצים ותכשיטי' היאך יעשה באופן שלא יהי נקנין לבעל לפירותיהן ושלא יהנה הבעל מסתנתו צריך שיאמ' לה הרי הכעות האלו נתונים לך בכתנתה ובלבר שלא יהא לבעליך רשות בהן אלא יהיו למה שאת נותנת לתוך פיך או למה שרל' לבטי וכיוצא בזה וכשיאמר כן או כיוצא בזה קונה היא המתנה לבעל שות בה מה שתרצה ואין לבעל רשות בה ואף על פי שהתנו נתנה מהם שון את אשתו כבר אסרנו המודר הנאה מחבירו ון את אשתו כבר שנתבאר טעמא לעיל סימן רכ"ב סעיף ב' ואם לא אמר כן יוצא הבעל כפירותיהן ונתנה ואסור ואפילו אמר על מנת שאין לבעליך רשות בהם אלא מה שתרצי עשי בהם לא קנה הבעל ומה שתרצה דהיינו תעשה בהם אבל אם נתן לה ואמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בהם ולא פירש שתהא המתנה הזאת לכך ולכך או למה שתרצה תעשה בהם הרי זה יקנה אותה הבעל לאכול פירותיו ודבר זה אסור שהרי הוא אסור בהנניית חותנו ויש אומרים דאפילו באומר לה על מנת שאין לבעליך רשות בהן ומה שתרצי תעשי בהם קנה הבעל ואסור בהם וטעמא דמילתא דדוקא כשאמר לה ובלבר שלא ירה לבעל רשות בהן או למה שאת נותנת לפיך וכיוצא הרי פירש שמה שאומר בתחלה המעות הללו נתונים לך בכתנתה דאפילו לגבי דידת לא היה מתנה לכל דבר אלא למה שפירש הלכך אחי נמי מה שאומר על מנת שאין לבעליך רשות בזה אבל אם אמר מה שתרצי עשי וכל שכן אם לא אמר לא על מנת שאין לבעליך רשות בהם כיון דהוי לגבי דידת כותנה לכל דבר מיד קני יתהון בעלה ותול לא ארני מה שאומר על מנת שאין לבעליך רשות בהן ודוקא כשרוצה לדרת לת מעות או דבר אחר שאינו מין מוזן צריך שיאמר כן אבל אי יחייב לר' מיני מוונות אין צריך לומר לה כלום דבלאו אמירה אין לבעל זכיות בהם דתא תנן המודר הנאה מחבירו ון את אשתו מ' כדלעיל סי' רכ"ב סעיף ב' :

רכב. דין המדיר בנו לתלמוד תורה וכו' סעיפים :

א המדיר עצמו שלא יהנה ממנו ועושה כן כדי שלא יתבטל בנו כלמודו בשבילו מותר הן למלאו לו חבית של סיס ולהדליק לו

כפני שהוא מהנחו ובגדולה מותר בין בימות החמה בין בימי הגשמים ורחוק עמו באסמטי גדול אבל לא בקטנה מפני שמהנהו כמה שמגבי' עליו הכיים וכיוצא עמו אף בקטנה דכיוצא בעלמא ליכא תוספת חוס אפי' בקטנה ומיסב עמו במטה אפילו בכמה קטנה ולא חיישינן שמא ישן אצלו ואוכל עמו על השולחן ולא חיישינן שמא יאכל עמו דכיון שהדירו מכתבא שונאין זה את זה ואין אוכלין יחד אבל לא יאכלו בקערה שמא יאכל מחלקו ואם דרך שבעל הבית חוזר ומלא הקערה לאחר שאכלו כל מה שהיה בו עד שכולם יאכלו כל שבעם מות' דאין שייך לומר שמא זה יאכל חלקו של זה דהא כולם יאכלו כל שבעם וכן אם היה תחלת הרבה בקערה עד שודאי לא יאכלו הכל כי יאכלו וישבעו ויתירו זה נמי מותר ואם היו שניהם חופרים בכרם ביחד לא יחפור בשורה חקובה לו מפני שמהנהו שמרפה הקרקע לפניו אבל ברחוק ממנו מותר ולא ישאילנו ולא ילונו ולא ישאל ממנו נזיר' שכא ישאילנו וכן לא ילוה ממנו נזיר' שכא ילונו ולא יסכור לו שכא יחיל לו ויהנהו וכן לא יקח ממנו שמא יקח ביוקר ויהנהו :

ב ראובן שאסר נכסיו על שמעון ויש לראובן מרחץ או בית הבר משכרין בעיר אם נשאר לראובן בו תפיסת יד כגון שהשאריר לעצמו כל שהוא ממנו שלא השכירו כולו כגון שהשאריר לעצמו אמבני אחת במרחץ או עקל אחד בבית הבר אסור שמעון ליכנס בו באותו מרחץ ולא לדרוך באותו גת שעדיין ככלל נכסיו הם ואם לא הניח לעצמו כלום לא השכיר הכל הרי זה מותר שאינם עכשיו בכלל נכסיו ולא הית דעתו עליהם כשאסר נכסיו עליו אבל אם אסרו עליו בפירו' חל איסור גם עליו שחרי גופן עדיין שלו הן ולא השכיר אלא חפירות: **ג** וכן המשכיר בית לחבירו ואחר כך הדיר את השוכר מנכסיו לא חל האיסור על הבית הזה שהשכיר דמסתמ' לא היה דעתו עליו כיון שהשכירו מקודם לכן אבל אם פירש הבית בפירוש חל האיסור גם עליו ויש אומרים אפילו אם פירשו בפירוש אין המשכיר יכול לאסור מה שהשכיר על שום אדם דאומי אמה רבנן שיעבדיה דשוכר עד שאין המשכיר יכול לאוסרו כלל בלשון קונם אם לא שיקדישנו בלשון הקדש ממש דהקדש חל על גוף הקרקע ומפקיע מידי שיעבוד כת שאין כן בקונם שאינו חל לא על והנאה שיש לו בה וההנאה כבר מכרה רשכירות לוימי ממכר הוא ולא יכול לאוסרו על שום אדם אבל השוכר יכול לאוסרו על מי שירצה דהא פירות חבית שלו הם שהוא קנאם וכמשכן דינו כמשכיר ובעל משכונא דינו כשוכר ון המשאיל בית לחבירו אין יכול לאוסרו כל ימי שאתו דהא השאיל ון הנאתו לזמן והשו' יכול לאוסרו על אחרים רכל ימי שאתו כרדידה הוא הנותן טבלא לאובן לציר ואסרה על בעלה אחר שציינה קודם שפרעו אינה אסורה דהא קיימא לן אין אובן קונה בשבח בלי וחרי אין לו בגוף הכלי כלום ואין לו כח לאוסרה ועוד אפילו אם הית אובן קונה בשבח כלי היינו בדבר שיש בו ממשות בשבח כגון שנתן לו עצים ותקן מהם כלי אבל הכא לא עשה האובן כלום אלא צייר בכמנים ואין בהן ממש :

ד ראובן שאסר נכסיו על שמעון ואין לו לשמעון מה יאכל יכול ראובן לומר להנזוני שמעון מודר הנאה ממני ואיני יודע מה יעשה לי והנזוני יכול ליתן לו חזיר ונטל מראובן אם ירצה ליתן לו דל' דהי ראובן לא כפורע חובו שכבר אמרנו לעיל סעיף ב' שמותר המדיר לפרוע חובו של המודר אבל אינו חייב לפרועו בשביל מה שאמר לו כן דאם כן הות לית זה התנאי שלוחו והיה שכעון אסור בו ולאו דוקא שאין לשבעון מה יאכל אלא אפילו יש לו הרבה לאכול דינא הכי הוא וכן הדין אם היה לשמעון בית לבנות או נדר לגדור וסדה לקצור ויכול לומר לפועלים שמעון מודר הנאה ממני ואיני יודע מה אעשה לו והם עושים עמו וחוזרים ונטלים שכרם מראובן אם ירצה לפרעם וכן מותר לומר כל הון לפלוני או עושה עמו אינו מפסיד אבל אסור לומר כל השומע קולי יזון לפלוני דכיון שהוא לשון צווי הוי כשלוחו ואסור וכן אסור לומר לחבירו בלשון יחיד אם תזון לפלוני לא תפסיד דכיון שאומר בן יחיד נראה יותר כשלוחו ודוקא כשאומר כל הון לרבים אינו מיוחד שום אדם להיות שלוחו לפיכך מותר :

ה היו מהלכין בדרך ואין לו מה יאכל נתן לאחר לשם מתן וחלת מותר בה ואם אין עמם אחר מניחו על הסלע ואומר הרי הוא כופקר לכל מי שירצה וחלה נטל ואוכל ודוקא ככהאי גוונא הררירו שנותן לאחר בסתם אבל היכא שניכר שיש ערמה בדבר כגון שאמר להבירו הרי חסעודה כולה נתונה לך בכתנתה ויבא פלוני שהוא אסור בהנאתי ויאכל עמכם בסעודה הרי זה אסור אף על פי שלא התנה ואמר כדי שיבא פלוני ויאכל אף ויבא ויאכל דמשמעו אם תרצה אפי'

יורה דעה הלכות נדרים סימן רכה רכז פח

לפי את חנה ולצלות לידן קמן ולא ביון והיא שלא ליחננה מבני
 פטרות גדולות שלא יסרחו עבודו ולא יתבטל מלימודו אבל מלין
 צלו מילי וזוהי נתינתו ואין מבטלין אותו הרבה ועל דעת כן לא ארז
 וכן כותר לקנו לו מן השוק מת שצריך אם הוא אדם שאין דרכו לקנו
 בעצמו וכן הדין באשה שחירתה את בנה דודאי אדערתא דהכי לא
 אדרה :

ב האומר לבנו הרי אתה אסור בהנאתי או שנשבע שלא יזנה
 ממנו אין כוונתו אלא בחייו לפיכך אם מת יירשנו אבל אם אמ'
 הנאתי עליך ופירש בין בחייו בין במתו אסור לא יירשנו ועיין לעיל
 סימן ר"ו :

ג אסור בנו בהנאתו ואסור אם יהיה בן בניו תלמיד חכם יקנה
 בנו זה נכסי כרי להקנותם לבנו הרי הבן הזה אסור בנכסי האב
 וכן הבן מותר בהם אם יהיה תלם כמו שחתנת :

ד היה הבן האסור בירושת אביו אם נתן ירושת אביו לאחיו או
 לבנו הרי זה מותר וכן אם פרעה בחובו או בכתוב אשתו מותר
 ובלבד שצריך להודיעם אלו הן נכסי אביו שאסורן עליו ועמק דמילת'
 שצריך להודיעם כן משום דכי אמרינן לעיל אם מת לא יירשנו לאו
 למימר דכיון דנכסם אלו אסורין לו בהנאה לא יזכה בהם דאם כן
 יירושתו להיבא אלא לא ודאי נכסי דידי ניתו מכי ירושתו שהתורה
 אכתת לו לא שאינו רשאי ליחנות בהם מכה נדרו של האב לפי בעל
 חוב וכתובת האשה שפיר נפרעין מהן אף על גב דאסורין עליו בהנא'
 אפאי איכפת להו כהכי הם נפרעין בעל כרחו רבית דין מבנין להן דאף
 על גב דאיהו ממילא מתהני לא איכפת להן אבל כשנותנן לאחיו או
 לבנו ודאי ליתגס להם בהריא במתנה אסור דטובת הנאה שיתגס
 למי שירצה ודאי תנאה היא ואסורה לו לא כיצד יעשה מראת להם
 מקום ואומר להם נכסי אלו אסור עלי אבא ואיני יודע מה אעשה בהם
 פלו לעצמכם ועשו בהם מה שתרצו דבי האי גזנא לאו מתנה הוה
 אלא גזנא דתפקר תוא ולפי זה אפילו לבעל חובו ולאשתו בכתובתה
 שותר לעשות כן ואינה צריכה להטריחן לבית דין דדרך דתפקר הוא
 אלא דרך תשלומין ויש אומרים דדוקא לאחיו ולבנו צריך לעשות כן
 דכיון דלירדוהו יש נמי שייכות במסוה הילכך אין לו עליהם טובת
 הנאה כשיעשה כן אבל לבעל חובו לא יעשה בן רחמי כאלו פרעם
 גמט והל הנאה גמט אלא בר מבנין אותן בעל כרחו וכראמין :

הלוקה הל חרד ואסורין ליכנס בו כל זמן שלא חלקו דהא אסור לפל
 אחד לדרוס על חלק חבירו שאסרו עליו וכל זמן שלא חלקו בכל מקו'
 שידרום כף רגלו שמת על חלק חבירו הוא דרוס ואף על גב שדרך
 העולם לוותר על זה במודר הנאה אסור דודאי קפיד ולאחר שחלקו
 מיחא מותרין כל אחד ליכנס בחלקו שיפול בגורלו אף על גב דקיימא
 לו דבראורייתא אין ברירה ואם כן אף על גב שחלקו מאין חוברד לנו
 למפרע שזחו חלקו שמת בשעה שקנו זה החצר אם חלקוהו מקוד הית
 זה נופל לחלק חבירו וחבירו הא אמר חצרי אסור עליך וכי תימא ל'
 גרעות מלוקח דאפילו אם תמצא לומר זה היה חלקו של חבירו הרי
 החליף עמו ונתן הוא לו חלקו בעדן וחיו כלוקח הא אמר' לעיל דהאסור'
 נכסי עליך אם קנאו הכוד' עצמו אסור בו אאכ ימכרנה חמדיר לאחר
 ואותו האח' מוכרו למודר הנאה אפילו הכי תבא בשותפין מות דאמרי'
 אנון שהדי דמתחלה כשנשתתפו על מנת כן נשתתפו שלא יוכל אחד
 בהם לאוסרה על חבירו כל כך עד שתתא נאסרת עליו אפי' אה' הלוק'
 דאם בן יאסור על עצמו נכסי דידי וכולי חאי לא עברו אינש וחלוקת
 תהא בידם לחלוק בכל עת שירצו כך הית דעתם מתחלה ועל מנת כן
 לקנות : וכל שכן אם אחד מהם חרד לאחר מן השוק מנכסיו שאסור
 ליכנס בו אותו הנאסר לחצרו כל זמן שלא חלקו דשמת על חלק
 חמדיר הוא דרוס ואפילו אם רוצה ליכנס לצורך השותף שיהא צריך
 לשותף או השותף צריך לו אסור כיון שיש בו דין חלקו דאפי' לשותף
 עצמו יכול לאסור כל שכן לו ולאחר שחלקו מותר ליכנס בחלק של
 שותף השני שלא הרירו ואם אין בחצר זה דין חלוקה לא הל הנדר
 מעיקרו ומותרין ליכנס בו בין הרירו זה או שהריר אחד מהם
 לאחר מן השוק מנכסיו שכיון שאין בחצר זה דין חלוקה ואי אפשר
 לאחר כן השותפין לעכב על חבירו מלהשתמש בו לעולם ולא לכופו
 לחלק אמרינן ודאי מתחלה בשקנאוהו על מנת כן קנאוהו שיהא נופת
 קנויה למכרו לכל אחד לתשמיש כשעת תשמישו וששתמש בו
 אמרינן הוברר הרבר למפרע שמתחלה היתה קנויה לו לשעה זו ואף
 על גב דבעלמא קיימא לו דאין ברירה הכא יש ברירה לפי שצריך
 דקנייה לתבררה משעת ראשונה וכי תימא אם כן כיש בו דין חלוקה
 נמי יחא מותר אפילו קודם שחלקו מטעמא דחוברד למפרע דעל מנת
 כן קנאוהו לא דמי דהתם כיון שיש בו דין חלוקה אי אפשר לו דמתחלה
 בשקנאוהו קנאוהו כולה כל אחד לתשמישו דשמת האחר יכוף ארס
 חבירו לחלק לפיכך אסור כל זמן שלא חלקו והא אמרינן בגמ' כי
 דין חלוקה כשהריר אחד מהן לאחר מן השוק דלא הל הנדר ומותר
 אותו דמן השוק ליכנס בו היינו כשנכנס לצורך השותף השני בין
 שחשותף צריך לו בין שהוא צריך לשותף אבל ליכנס בו שלא לצורך
 חשותף הל הנדר ואסור אותו דמן השוק הנאסר ליכנס בו לפי שחתנה
 קנוי לכל אחד מהם ולכל מי שצריך להם וכן הדין בשנים שחית להם
 מקום בבית הכנסת ביתר דלא הל הנדר דהא פתם מקום נבי' הכנסת
 אין בו דין חלוקה ואם הוא מקום גדול שיש בו דין חלוקה אם אסר
 חלקי יהא לך הקדש ודאי כונתו לאוסרו עליו כהקדש ואסורה אבל
 אם אסר תחא הקדש ולא אמר לך לא קאמר לא שתתא הקד' לעניים
 ומותר חבירו ליהנות ולישב עליה שלא הקדיש ות לא שכו' שיתגנו
 לעניים והוא הדין בכל כיוצא בזה וכן אם היו שותפין בדב' הממלטל
 אם יש בו דין חלוקה ונדרוהו מה אסורין בו ואם אין בו דין חלוקה
 מותרין בו :

כ ובהרירו שניהם זה את זה אפי' באין בו דין חלוקה אף על פי
 שמתרים בדריסת הרגל ומותרין ליכנס בו ומס' אסור' להעמ' :
 בו תנור וכירים וריחים ותרגלים אף על גב דשאר שותפות קיימא
 לו דרך הוא שאינן מקפידין זה על זה להעמיד דברי' אלו בחצ' שהם
 צרכי הבית כיון דגם בשאר שותפין דאי קפדי יכולין למחות ברין הבא
 גבי מודרי' תנאה ודאי קפדי ואסורים אפי' באין בו דין חלוקה הית אחד
 מהם מודר הנאה מחבירו הו' אסור בהעמדת תנור וריחי' ותרגולים
 אפי' אין בו דין חלוקה ואסור ליכנס בו אם יש בו דין חלוקה חבירו מותר
 בכל אבל כופין את הנודר למכו חלקו בין שהר' את עצמו מחל חבירו
 בין שהריר חבירו מחלקו ומעבא דכפיהו הו' הואכרי' שלא יבא הבודר
 לידו מכשול בהעמדת תנור וריחים כו' ואין כאן דין כפיהו לכבו' אלא
 כשאחד מהם מודר והשני מותר דכיון דאיהו אסור וחבירו מותר חיישינן
 שמא יתקנא בחבירו וישתמש בת אף החלופיכך כרי' שלא יכשל כופין
 אותו לכבו' אבל כשישניהם נדרו הנאה זה מה דשניהם אסורין ל'
 חיישינן וכל חד וחד מדרה' באיסוריה וכן כאוסר נכסו על עצמו מהאי
 טעמא נופיה אין גופין אותו למכו דהוק' ה' דודאי יודר באיסורא שאין
 לו בכי להתקנא אבל בשאחר אצרי והשני מותר יש באן קנאה ואת
 לירי

רכז מי שאומר נכסיך עליהם וכו' סעיף אחר:

א ראובן שאומר לשמעון הרי אתה אסור בהנאתי וכן אם אמר
 הריני עליך חרם פירושו גם כן שתתא הנאתו עליו אסור כחרמי
 ברוך הבית הרי ראובן מותר בהנאת שמעון ושמעון אסור בהנא' ראובן
 ואם נחנה אינו לוקה שחיי אינו עובר בבל יחל שהוא לא אמר כלום
 ואם אמר ראובן לשמעון הרי אתה עלי חרם ראובן אסור בהנא' ראובן
 שמעון ואם נחנה לוקה שעובר בכל יחל דברו ושמעון מותר בהנאת
 ראובן ואם אמר חריני עליך חרם ואתה עלי שניהם אסורין ליחנות זה
 קשה ומותרין בדברים שהם בשותפות לכל ישראל כמו דרך חבירת
 העצרות ואסורין בדברים שהם בשותפו' לבני אותה העיר שהם דרים
 בה כמו בית הכנסת וחתיבת והספרים בפני שאין לאנשי עיר אחרת
 דלק בהם שהרי שבעת טובי העיר יכולין למכרם במעמד אנשי העיר
 והל' לית כשותפין שאסורין זה על זה ומה תקנת' יקנו חלקם שיש להם
 בו לאח' להם מתנת ויהי מסולקין לגמרי תמצא כשנהנין אחר כך
 טאותן חרבים שאין אחד מהם נחנה משל חבירו ויש אומרים שהם
 מותרים בכל דבר שאין בו דין חלוק' יש בתקנ' רבי' ג' שו' מי שתשאל
 ביתו לבית הכנסת אינו רשאי לאוסרה על אחד מבני הקהל אלא אם
 כן יאסרה על כולם ומילתא דמסתבר הוא ומעמא רבא אצרת ביד
 שמרבה מחלוקות גדולות אם יאסרה על אחד או שנים מהם אלא אם
 ירצה יאסרנה על כולם או לא יאסרנה על שום אחד מהם :

רכה וכו' סעיף אחר:

א ראובן שאומר לשמעון הרי פירותי של פלתי אסורין עליך אינו
 כלום שאין אדם אוס' דבר שאינו שלו וליפנין ליה מקראי איש
 כי יקדיש ביתו וגו' מיהו אם יענה הנאסר ואמר אמר הרי קבלו על עצמו
 ואסור בהן :

רכו שותפין שהרירו זה את זה וכו' סעיפים:

א שנים שהם שותפין בחצר ונדרו תנאה זה מזה אם יש בו דין

לבוש עטרת זהב הלכות נדרים סימן רכז רכח

עליו לומר לא יחלל דברו לומר שלא יחלל דבריו כמו שנוהגין החולין שאינו חושש בשמירתן מן הטומאה אם יהיו נחשבים לו הקדש שחושש בשמירתן מכל מקום אמרו רז"ל מרלא כתיב לא יהלל וכתוב יחל הוא מלשון מחילה ואמרו לא יחל דברו הוא אינו מחל אבל אחרים מחלים לו כלומר מתירין לו שאומרים לו מוררר לך כחול לך וכמו שיתבאר ולמחילה נרדא ליבא למימר דאכ"ל לא יחולל מבדע ליה דשמע מינה תרתין חידושים וילפינן מקרא כמו שפירש רש"י בפירושו החומש מדכתב רחמנא ראשי הכטות בפרשת נדרים ולא באחת משאר פרשיות שבתורה דהא כל התורה כולה כך לפרות מפי משה תחלה לנשיאים ואח"כ לכל בני ישראל ולכה כתב פאן ראשי הכטות ויתר מבבל הפרשיות שבתורה לא ללכוד שהפרת נדרי יהיו ביחוד צומחה כלומר כדמשהו ראשי הכטות שחם הנשיאים שהיו הגדולים והמסחין בדרום כן יתיה הכתי' הגדולים יחיד' מסח' שבדרום ואף על גב דכתיב ראשי לשון רבים ראשי דעלמא קאמר כמו ערב פסחים זאין לומר דשמא דוקא רבים מסחין בעינן כדמשמע לשון ראשי האם בן עכ' תינו צריכין שלשה דאי שנים מסחין מטום דמיעוב רבים שני' לא הוה בית דין שקול והיינו צריכין להוסיף עוד אחר שחזי בית דין שקול והיינו שלשה ואם כן מה הפרש היה בין יחידים מוסחין ובין הדיוטות המתירין דעל כרחוק הדיוטות יכולין גם כן לתת דילפינן בגמרא שזה רוח הדב' כמו שפירש רש"י גם כן נאמר כאן וזה הרב' זאם בשחוט' חז' זה הרב' מה להלן נאמר להאריך ולכניו ולכל בני ישראל ש' ששם בשחוט' חז' רב' א' אהרן ו' בניו ו' כל בני ישראל ו' אף זו נאמרה לבגול ופרכינן בגמרא דף ג' ע"א למאי אתי' א"ל לסדר תלימוד תחלה לאהרן כותא כל התורה כולה הכי חז' סדר לימוד מפי משה רבינו ע"ה לא לתקיש כל בני ישראל שחם הדיוטות לאהרן ולבניו לענין תת נדרים ואם כן סתרי אהרן ראשי המטות משמע דוקא יחיד' מוסחין וז' זה הרב' משמע אפי' חרומים מניין מוסחין אפי' יחיד' מוסחין סני וראשי לראשי דעלמא כדאמין והדיוטות ג' כמו כדני' מכוונות ולכ' שאם אין יחיד מוסחין יתירו ג' הדיוטות דאין לומר שנים ולא הוה בית דין שקול ועוד פירש רש"י בגמרא נדרים פר' נערה המאורסה דג' ילפינן מהכא אהרן הר' ובניו הר' וכל ישראל הר' הרי תלתא ומכתיב בהן ישראל שבע מינה הדיוטות עכ"ל לפיכך מי שק' ונתהדר אפי' נדר באהי ישראל ילך אצל יחיד מוסחין ויתירנו לו והאידיך בזמן הזה שאין יחיד מוסחין נמצא שיהא ראוי להתייר ביחיד רבעינן סמוכים או רב' בוכחק ומוסחה בכל התורה כמו שהיה הנשיאים ילך אצל ג' אפילו הם הדיוטות בלום שאינם מוסחים אבל מכל מקום יחיד' דגמיר להו וסברי קצת כרי שידעו מה יתירו וגם שישתעב לפתוח לו פתח כמו שיתבאר לפנינו בעה' :

ב זכין שחלקת התורה כבוד למסחה בהיתר נדרי' לפי' כתיבתה לא יתיר אדם נדר במקדשו ולא במקום שיש גדול ממנו כדפי' שחלוקתו כבוד אא אכ' כן נתן לו רשות ומיהו בדעבר שהתירו אפי' ג' הדיוטות דעלמא הותר הנדר :

ג כיצד היא ההתרה ואמר לו ג' פעמים מותר לך או שריו לך או בתול' לך דלשונות אלו וכו' וצא בהן כל לשון שיאמרה משכען הוא כאדם המתיר את הקשר וחזר העניין כאילו לא היה כלומר כאדם שמצא חבל קשור והתירו כאילו לא היה קשור הני' עיקר הגדר' מעיקרו כאילו לא נדר מעולם ומחול לך שהוא לשון מחילה גם כן הוא כמו שעשה את החוב' או החטא כאילו לא היה והיו סכסכין אלשון לא יחל אבל אחרים מחלין מה שאין כן בלשון הפרה שהיא בדבר שישנו לא שיש כאן מעכב מלהשלימו כמו מפר' מחשבו' ערומי' להפר ברית ולפיכך אמרו דבעל סני' נישוחב עיקר הנדר מעיקרו ואמרו גם כן חכם שאמר בלשון בעל ובעל שאם בלשון חכם לא אמ' כלום וילפינן לה מקרא דזה הרב' מיעוטא כמו שיתבאר עוד לפנינו בעה' סימן רל"ד סעיף ל' וכולין להתיר ב' או ג' נדרים ביחד לומר לך מותרים לך כו' וכן יכולים להתיר לב' או ג' אנשים ביחד לומר מותר לכם ועל סעיף מ' ומה שמתירין לומר ג' פעמים מותר לך לאו דוקא דבחד גם כן סני' אלא שעושין כן לחוק העניין וכולין להתיר אפילו מעובד ובקרובים ובליה ובשבת אפי' היה אפשר לו באתמול לשאול עליו אף על פי דכריני שצריכין ב' אין דנין מעופד אלא כיושב ושלם יהיו קרובים ואין דנין בלילה אלא ביום ואין דנין בשבת כמו שיתבאר כל זה בעה' כהתרת נדרים כוליהו מותרין דלאו דין הוא מהו בשמתירין בשבת לא יתירו אלא שיהיה לצורך שבת כגון שנד' שלא לאכול או לבטל מעונג שבת אבל לצורך דול' למה יתירו בשבת הל' מסצא ת' צ' ואכור מיהו חם שאין מתירין לצורך תול' נדרי' יחיד' אבל הרמ' :

לדי' מבשול לפי' לא מבקיא כשהוא עצמו הנדר ואסר על עצמו הנאת חבירו הרי הו' הגורם לעצמו חשש דאתי לדי' מבשול וראי' מעמ' דמסתבר דדינא הוא שנכוף אותו למכו' דמי חכריו שיאסו' על עצמו נכסי חבירו במק' שיש חשש שיביל' את עצמו לדי' מבשול לכך קנסתו שימכור חלקו ולא יבא לדי' מבשול אא אפי' הרי' הוא את חבירו שלא יהנה מנכסיו אף על גב דודאי יש לו קצת אמתלא שחטא כנגדו מכל מקום חשיב פשיעה וזכפינן ליה למכו' את חלקו כדי שלא יבא חבירו לדי' מבשול על ידו ואין להקשות ט' אמאי כפינן את הנדר למכו' כיון שתנאסר מותר בדיסת הגל' אי מטום שיבא לדי' מבשול שיתקנא בתבירו שמשמש בו כהעמדת תנור וריחיים כו' ליעכב עליו ולא יעמיד גס דתא דתא אמרינן לעיל דכדינא בל השותפין אי קפרי' על זה יכולין למחנת דיש לומר כיון דשאר שותפין דרוכ' דעל' כהאי גוונ' לא קפרי' ולא ביה מילתא לעכו' ואפי' בהרירו חבירו שפסע כנגדו אפילו חכו' דיישינן שטא הוא יאמר כסיפ' לי מילתא לעכו' ומתוך שיראה חבירו מעמיד תנור וריחיים יתקנא בו לומר אעשה כן גם אני והא דכפינן לבטריבמת דברים אמורים כשנאסר בלשון הצדק עליו או חצרי' עליו שבת הלשון מתני' כפי' חכמי' שיוחזר להתירו כשימכרונו חנו' כדכתיב לעיל סי' ר' ו' אבל אם אמר חצר זו לא מחניא כפי' דת המכירה שחרי' אסור בו אפילו לאהר' שימכור כדכתיבנא גם כן לעיל סימן ר"ן :

ד מי שאסר הנאתו על אחרים אסורים ליכנס גם בנכסי מלוג של אשתו אפילו לצורך אשתו דאינו דומת לשותף שהדיר את אחד מן השוק בשאין בו דין הלוקה שמתיר ליכנס לצורך השותף דהתם טעמא מטום כדירא כדכתיבנא בסעיף א' וכדירא זו לא שייכא בנכסי מלוג דה' פשוט :

רכז דין מי שאסר עצמו מכל ישראל וכו' ג סעיפים :

א מי שאסר עצמו מכל ישראל אסור לקנות מהם ולמכו' להם וכו' מבטעא שוה בשוה דאית ביה הנאה ללוקה ולמכור אא לוקח ביותר ומכור כ' בפחות ואם אסר הנאתו עליהם לוקח מהם בפחו' וכו' להם ביותר אם ישמעו לו וכו' ונא חריפא הוא הנאת הלוקה ולא חסוב הילכך אם אסר עצמו מהם יקננו מהם ביותר ומוכ' להם שוה בשוה ואם אסרם עליו ומכרו להם ביותר אם שמעו לו ויקננו מהם שוה בשוה חבינא דרמי ליה באפויה הוי הנאת המוכר ולא הנאת הלוקה הילכך אם אסר עצמו מהם ימכרו להם בפחות ויקננו מהם שוה בשוה ואם אסרם עליו יקננו מהם בפחות אם ישמעו לו וימכרו להם שוה בשוה ולא נדינן חבא לוקח מהם אטו למכור להם או איפכ' כי היכי דגורין באוס' עצמו מאיש אחר שאסר עמו בכל משא ומתן דחתם אם לא ישא ויתן עם זה ישא ויתן עם איש אחר אבל הנא אי אפשר לו לפיכך לא נדינן :

ב ולענין שאם חלואה אם אסר הנייתן עליו כשאלין ומלו' אותן אבל הוא לא ישא ולא ילוה מהם ואם אסר הנייתן עליו וחתמתן עליו לא ישא ויתן עמהם והם לא ישאו ויתנו עמו ולא ישאל ולא ילוה להם ולא הם פמנו :

ג מי שאסר הנאתו על הכתנים ועל הלויים אסור ליתן תרומותיו ומעשרותיו לאיזה כהן או לוי' שהוא רוצה דהוי ליה הנא' מסובת הנאה שבת אלא חם כאים ונטולין ממנו בעל כרחו ואם אמר כתנים אלו ולויים אלו יתן לכהני' ולויי' אחריו כן הרין כמתנות עניים לעניים וכן הרין בצדקה חכא רכופין על הצדקה אף על פי שאסר הנאתו על העניים סתם כופין אותו בעל כרחו לתת צדקה ונותנין אותה לעניים ואם אמר עניים אלו נותנין אותה לעניים אחרים :

רכח דיני התרת נדרים וההבול שבין פתח להרמ' והיאך נקרא על דעת רבים וכו' נא סעיפים :

א קבלו תכמים זל שמו שגדר תתחרט יש לו תקנת על ידי הרמ' ומה היא תקנתו שילך אצל יחיד מוסח' והוא חכם דגמיר וסביר ויתירו לו כמו שיתבאר בעזרת חשם ואם אין יחיד מוכחה ילך אצל שלשה הדיוטות ויתירו לו ודבר זה ילפינן מקרא דכתיב לא יחל דברו ואינו דעיקר' ישנא ולא יחל הוא מלשון חלל שפירושו לא יחלל דברו כלום לא יעשה אותן חולין אא יקיימן בהקדשן כמו שאמרנו פעמים שעיקר' לזון נדר הוא שאוסר דהי' עליו ועשהו כהקדש וכך נופל

יורה דעה הלכות גדרים סימן רכח

פט

הרמ"ב סנה' להחיר בשבת אף על פי שאינם לצורך שבת מפני שבשבת כולם מקובצים ואם לא יתירו או לא יוכלו להחירו: במה דברים אמרו? שגאלין מעומד כשמתירין ע' חרטה בלא פתח שזה אין צריך עיון רב ולכך מותר במעומד שאין צריכין ישוב הרעת אבל מי שאינו מתחרט מעיקרו וצריך למצוא לו פתח הוא דבר שצריך להתיישב בו וצריך עיון גדול דמה שאינו מתחרט מעיקרו חיינו מפני שה' לו תועלת בגדר כגון שחיו אזהבים רוצין להעבירו על דעתו כגון שיאכל עמם או שישיא בנו או בתו לפי דעתם וכיוצא בזה ובשביל הנדר נמלט מהם ולא היה רוצה עריין שלא נדר חילוך צריך למצוא פתח שאילו היה יודע שיכא לירי כך היה נמנע מלידור אף על פי שהיה צריך לשמוע לקול אזהבו ולעבור על דעתו וכל כיוצא בזה ואם הוא משקר לחכם או להדיוטות המתירים אין התרתו כלום וכיון שצריך ישוב הרעת צריך שיהיה במיושב:

ה אסור על עצמו הנאת בני עירו שלא יהנה מהם וחרי גם החכם אשר שם בכלל שלא יהנה ממנו לפיכך אסור להשא על נדרו לחכם מבני אות' העיר שאם כן הוא נהנה מבני אותה העיר דהיינו מן החכם שבעיר שיתיר לו נדרו מיהו אם נשא לו והתירו נדרו מות' דאף על גב שצריך על נדרו ונתנה מבני העיר בהתרה זו מכל מקום התרתו חתרה ואם אסור הנאתו על בני העיר שהם לא יהנו ממנו נשאל לחכ' אשר שם אף על פי שעל ידו כן יהיה מתיר להם ליהנות ממנו אחכ' מה בכך הם לא אסרו הנאה ממש הו' אסור עליהם ולמה לא יתירו לו אף על פי שיש להם הנאה ותועלת בחיתרו:

ו נשבע שלא יחיה גבאי או נאמן שהעיר אינו נשאל לחכם שבעיר כן כתב רבינו יוסף בשלהן ערוך ונל' לפרשו דלטעמיהו גזיל' וסברתו שכתבנו בסעיף הסמוך שקודם זה גבי אסור על עצמו הנאת בני עירו כו' שהוא סברת עצמו כמו שיראה מי שיעיין בפנים בבית יוסף ה' ח' טעמו בזה מפני שהנשבע בן שלא יהיה גבאי כו' הו' כנשבע שלא יהנה משררות וזו שיתנו לו בני אותה העיר ואם נשאל לחכם ששם הרי נהנה משררותיו שיתנו לו בני אותה העיר שהוא החכם שבעיר שעל ידו שיתיר לו נדרו ויכל להמנו גבאי או נאמן והרי נהנה כשררות וזו העיר מן החכם שהוא גם כן מבני אותה העיר כן גל' סברתו זל' כזה:

ז כבר ידעת שעיקר טעם התרת הנדר אינו אלא שיהא הנד' נעקר מעיקרו כמי שמת' את הקשר שהוא כאילו לא היה קשור מעולם ה' צריך שיהא הנדר כאילו לא היה נדר מעיקרו לפיכך מי שנתחרט בעיקר הנדר דיו ואינו צריך למצוא פתח אלא שישראלנו החכם הפץ אתה פנדר זה והוא אומר איני הפץ בו ומתחרט אני שנדרתי מעיקרא והייתי רוצה שלא הייתי נדר מעולם וכתיר לו ומיהו צריך שירחרט בעיקר הנדר שהיה רוצה שלא נדר מעולם שזהו פירושו של ל' יחל אבל אחרים מוחלים אבל אם אמר עתה הוא מתחרט בו סכאן ואילך אבל מה שחיה עך עתה הוא הפץ במה שנדר לא היה חרטה ויהי' הנדר מאד שלא יאמר לפני החכם כעת שמתירו שמתחרט מעיקרו אלא אם כן הוא ברור לו שהיה רוצה שלא נדר מעולם שאם לא כן אין בהתרה התרתו והוא באיסור נדר כל ימיו ואם אינו מתחרט מעיקרו צריך לבקש לו פתח לומר לו אילו הייתי יודע דבר זה לא הייתי נודר ונמצא הנדר נעקר מעיקרו ע' הפתח וכן מצונו שהשי' בעצמו כביכול מצא פתח למשה שיתיר את נדרו שנדר ליתרו שלא לשוב למצרים ואמ' לו ית' לך שוב מצרים כי מתו כל האנשים ונותר וכמו שיתבאר לקמן בעה' סעיף י' וכיצד הוא הפתח כגון שנדר על דבר אחד ומפצין בו הרבה שישא' עליו אוכרי' לו אילו ידעת שיפצירו בך כל כך ולא תוכל לחשיב פניהם' לא היית נודר והוא אומר כן אז מתירין לו שבוה נעקר גם כן הנדר מעיקרו ואע"ג שזה שאומרים לו אילו ידעת שיפצירו בך כו' הוא דבר שנולד אחר הנד' ולקמן יתבאר בעור' השם שאין פותחין בגולד נולד כי האי שחוא דבר מצוי ושכיח דרכו מצוי הוא שקרוביו ואזהבו של אדם יקפידו על מה שנודר לא חשיב נולד שדרך בני אדם לאסוקי מילתא כי האי ארעתי' אלא שח' מתוך מהירותו לא אסיק ארעתי' לפיכך פותחין לו בזה אילו ידעת כו' דרב' רגיל' ושכיח הוא לחי' כן הא' דמ' אה' שמצאו לו פתח חוזרין ושואלין לו אם מתחרט והוא יאמר כן ואחכ' כתידין לו וכי תיכא מאי אולמיה דפתח מתחרטה דודאי פרתח אימא היא שכל נדר שהוא נותר כפתח כמו שאמרנו הרי הנודר אומר בפירושו שאפילו כפתח לא כשנ' אילו היה נותן אל לבו אותו פתח לא היה נודר ונמצא נדרו כמו טעות אבל נדר שהוא נותר בחרטה אינו מוצא עם עצמו שום ענין שאילו היה נותן אל לבו מעיקרא שלא היה נוד' לא שהוא אומר עכשיו סתם בלי שום אפתלא מתוך הכעס או מתוך

ח החם אינו צריך לא פתח ולא מתחרט שאין צריכין לעקרו מעיקרא אלא מבטלין ומתירין אותו סכאן ואילך:

ט יפוחחין לאדם בכבוד עצמו כגון שנד' לגרש את אשתו פוחחין לו אילו ידעת שלמחר יהיו אומרים עלך מה ראה פלוני לגרש את אשתו אלא שמצא עליה שם רע וגמצאת פומם בנך או שאמ' אילו ידעת שאתה צריך לפרוע לה כתובה לא היית נודר והוא אומר כן ומתירין לו:

י נדר שלא להשאיל כליו לחבירו או שלא לשאול בשלומו פוחחין לו אילו ידעת שאתה עובר על לא תקום או על לא תשנא ארס' אחיך בלבבך לא היית נודר אבל אין פוחחין בכבוד המקום לומר אילו היית יודע שהיית מיקל בכבוד המקום שהנדר הוא כבוד בחי המלך או שיאמר לו אילו היית יודע שהנודר רע בעיני המקום שאין אדם חצוף לומר שלא היה נמנע בשביל כך והוא אומר שהיה נמנע אפילו אינו אמת ונמצא שאין הנדר נעקר מעיקרו ודוק' כאלו אמרינן שאין אדם חצוף לבד' בו' מפני שאילו הם עבירות גדולות ואין לך רשע וחצוף בישראל שלא יתבייש לומר לא הייתי נמנע בשביל כך אבל בפרת דלא תקום או לא תשנא אף על פי שהם גם כן עבירות שעושה כנדר רצון השי' שהחזיר עליה' כמ' כיון דאוח' הלאוין לא חמירי לחו לאינשי כולי תאי ואי באמת אפי' ארעתא רחכי היה נודר לא ישקר לומר אילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר שיאמר אף על פי שידעתי ולא שפור עבדנא אפילו הכי נדרתי יתן אמתלא לדבריו קצת מה שאין שייך לומר כן כשמזכירין לו כבוד המקום בסתם ומטעם זה גם כן אין פוחחין בחתאי דאילו ידעת דפותחין פנקסך ומשטבין בעובדך לא היית נודר ולא בחתאי דכל הנודר ראוי לרקור בחרב דכתיבי' יש בוטה במדקרת חרב ולא כחתאי דכל הנודר כאילו בנה במה וכל המקיימו כאלו הקריב עליו קרבן משום שכל אלו גם כן עבירות גדולות הן ולא חצוף אינשי לומר אפילו על דעת כן נדרתי וישקר לא יאמר האמת:

יא ואין פוחחין בכבוד אביו ואמו לומר אילו ידעת שיאמרו לאבך ולאמך ראוי גדולים שגדלתם כמה בנפסקל בגדלים ונמצא מולד בכבוד אבך ואמך כהאי טעמא גמי שאינו חצוף לומר שלא היה נמנע בשביל כך שכבר הוקש כבודם לכבוד הנקום וסדר' טעמא גמי אין פוחחין לו בכבוד רבו אבל פוחחין לו ברברים שבינו ר' חביו ואמו כגון אם הדירו בנכסו שפותחין לו לומר אילו ידעת שאתה חייב במצותי' לא היית נודר שבוה חצוף אינשי לומר מעפכ' ידעתי ונדרתי ואינו יתבייש לומר אמתלא לנדרו:

יב אין פוחחין אלא ברבר ההוה רגיל' ושכיח טובא שנא לו אילו היית יודע שיארע דבר זה לא היית נודר דכיון דאותו נולד שכח טובא אמר' דעתיה שאילו היה מעלה בלבו נולד זה היה נמנע מלידור וכיון שלא נדר אלא מפני שלא חתלה דבר זה באותה שעה על לבו היה כנדר טעות אבל אין פוחחין בדבר דלא שכיח טובא אלא נעשה נולד לעת' רחוק' כיצד כגון אסר קנים שאני נהנה לפלוני ואו שאני נכנס לבית פלוני ונעשה אותו מלונ' תלמיד חכם שהכל צריכין

לבוש עמרת זהב הלכות נדרים סימן רכח

דהא דאורייתא הוא שלא יתירנו קודם שיחול הנדר ומה למי למבטל הנודר וכש שאם נדר על תנאי כגון שאמר כבר זה עלי קונם אם לא אעשה דבר פלוני לזמן פלוני שאין לו החר' עד שיבא הזמן ויחול הנדר' דהכא דכיון שתלאו בתנאי אם לא יעשה דבר פלוני כו' יכול להיות שלא יחול הנדר לעולם דשמא משיגיע לזמן פלוני יעשה אותו הדבר ולא יאסר עליו הכבד לפיכך כל שכן הוא שאין לו החרתה עד שיחול וחוא חרין למנוד על תנאי שאין מתירין עד שיחול הנדריו אבל בהפ' הבעל אינו צריך שיחול נדר של אשתו דכתיב מפר מחשבות ערומים כלומר דבר התלוי בהפ' כגון הבעל בנדריו אשתו יכול להפ' אפי' מחשבה בעלמא שעדיין לא חל המעשה וכן חרמי ציבו יכולין לבטל אפילו קודם שיחולו דחמי ציבור אינם צריכין התרה דנדרים אלא ביטול בעלמא סני בהסכמתם שיסכימו לבטלן :

יח מי שנשבע או נדר שאם לא יפרענו חמיו קודם הפסח שלא יהיה חג העצרת בעיר וחגיגת הפסח ולא פרעו ונתחרט אין מתירין נדרו עד העצרת והיינו כשיחול וכתב רבינו יוסף בשולחן ערוך דנראה לו ששוב שיתירו לו שני פעמים אחת אחר הפסח ואחת אחר העצרת וכן הוא משום דמספקא לן בהאי ליטנא שאמר אם לא יפרענו חמיו כו' שלא יחול נדר עקירתו כן העיר עד העצ' וכדאמרן או דילמא הכי קאמר אם לא יפרענו קודם הפסח יחול נדרו מיד אחר הפסח שיצא מן העיר מאן ער העצרת באופן שלא יהא חג העצרת בתוך העיר ואם כן הוה לית חל הנדר מיד אחר הפסח לפיכך צריך להתירו מיד אחר הפסח דשמא חל וראוי להתירו ולא הפסח הראשון כמש' שעדיין לא חל הנדר וצריך עכשיו להתירו שנית דוראנהל עכשיו :

יט מי שנשבע או נדר שיעשה דבר פלוני תוך שנת חרי חלו עליו מיד ויכולין מיד להתירו לו דעכשיו נמי תוך שנה מיקרי דתוי לית כמש' מכאן ועד זמן פלוני יעשה דבר זה ואם לא יעשה עד יעבור הזמן או יהא חייב לפיכך מתירין לו מיד ואין ממתנין לו עד שיעבור נדר על דעת חבירו אין מתירין לו אאכ' הודיעו לאותו שנדר על דעתו שכן מציינו כמשה רבינו עה שאם לית הבח במדן נדרת' לך והתר נדרך כמדון דכתיב ויאמ' ה' אל משה במדן לך שוב מצרימת מאי במדן לך אלא הכי קאמ' במדן נדר' בפני יתרו שהדירו יתרו את משה שלא ישוב למצרים בפני האנשים המבקשים לתורנו ואמר ל' ה' למשה לך והתר נדרך בפני יתרו ושוב מצרימת ונמר' שאין מתירין אלא בפניו כלום שיודענו שית' נדרו וכת' היכן מציינו שנדר ליתרו דכתיב ויואל משה לשבת את האיש ואין אלה אלא שבת' דכתיב ויבא אותו באלה' ויש אומרים דאפילו חודיעו אין מתירין לו אלא מדעתו ורצונו שנס' הוא יתרצה להתיר לו וכן עיקר דדוקא שנדר או נשבע על דעתו של חבירו שהדירו או השביעו בשביל שום טובת שעשה לו כלום שהוא עושה לו נדרו שהוא נב' לטובת המדיר שהדירו שיהויק לו טובה על הטובה שעשה עמו כמו נבי משה שנדר ליתרו בשביל שהשיא לו בתו וחור יתרו והדירו לעשו לו נב' טובת זו עמו שלא ישוב למצרים ולא ירחיק את בתו ממנו מחט הטובה שעשה יתרו עמו וחשיא לו בתו אבל אם מעצמו נדר על דעת חבירו כלומר שתלת נדרו על דעת חבירו והדירו אף על פי שהקדים עמו טובת יכולין להתירו בלא דעתו ויש אומרים דסבל מקום צריך שיודענו שחתיר נדרו כו' שלא יחשוד אותו שעב' על נדרו ואם כבר מת חבירו דשוב ליכא חשדא מתירין לו מדי ואפילו אם נדר על דעתו שהדירו בשביל טובת שעשה לו אם ברעב' התירו לו בלא דעתו הויא דתרה הוא שפרט הנדר וידע החכם שהנדר נעשה לתועלת חבירו ואף על פי כן התירו חויה דתרה ברעב' ומיהו הבית דין שנוקל לכך ראוי לייסרו ולהוכיחו שכן היה מעשה בצדקיה כשמרד בנבוכד נצר דכתיב ונס במלך נבוכד נצר מרד אשר השביעו באלה' ואמרין מאי מרדתי' אשכחיה צדקיה לנבוכד נצר דהוה קאכיל ארבת חייא אמר ליה אשתבע לו דלא כגלית עלי ולא תיפוק מלת' אשתבע לסוף הוה קא מצטע' צדקיה בגופיה פירש שהיה רוצה לללות הרב' שיהו מבין ארתו בני העולם אתשיל אשבעתיא ואמר' שמע נבוכד נצר דהוה מבין יתיה שלח ואייתי סנהדרין וצדקיה אמר היתן מה עבדי צדקיה אמרד ליה אתשיל אשבעתיא אמר להו בפניו או שלא בפניו אמרו ליה בפניו אמ' להו ואתון מאי טעמא עכדיהו מאי טעמא לא אמריתון לצדקיה מיד יטבו לארץ ידכו וקטו בת ציון אמר ר' ירמיה ששכמו ברים מתחתיהם שמע מינה דאף עג' דהוה הנדר צדקיה צדי נמו' דהוה חל לאו דהוה לא הוה עפ' ומנהרין שהתירו לו נענשו משו' ולא נאמר עבדו להתירו לכתת' ואף על פי שהוצרכו לעשות כגני' אבות המלך אף על

לו או אותו בית הכנסת אין פותחין לו לומר אילו ידעת שיעשה פלוני זה תלמיד חכם או אותו בית הכנסת לא היית נודר שעל ידי הפתח נעקר הנדר מעיקרו כדפירשנו ופתח כוח אינו עוקרו שאף אם היה מעלה אותו על לבו לא היה נכנע בשבילו מלידור כיון דלא שכיח טובא כי היה סבור שלא יחיה זה לעולם ואפילו תוא אומר אילו הייתי יודע לא הייתי נודר אין בכך כלום דאנן מהדי שאינו אמת וחני מילי כשאנו פותחין לו בהאי נולד אז אין סאמינין לו אבל כשיב' לפנינו סתם ואמר מתחרט אני אף על פי שאפשר שעיקר החרטה באת לו מכה הנולד הוה חיי חרטה ומתירין לו כיון שהוא יאמ' מתחרט אני מעיקרו ומיתת לא השיב נולד שכיח שנאמר אלו היית מעלה על לבך שימת זה לא היית נודר כך וכך אלא השבינן לה לגולד דלא שכיח טובא ואין פותחין בה ואף על גב דחוינן דמיתת מצויה בכל יום ואין לך מילת' דשכיח טפי מינת סמ' שימות שונאו בחייו וכתאי נזנא לא שכיח שתרי דוד המלך עומד רצווח ואויבי חיים עצמו אינמי שכיח כב' שימות זה בחייו של זה כמו איפכא אעפ' שזח בחור זה וכן כדאמר ר' יאשי' כמה גמלי סבי טעני ממשיך דהונני וכיון דשקולים לא השבינן מית' דאיך בחיי זה שכיח ולא פתחין בה אף על גב שמציינו שפרת' לו הקל' למשה במיתה שאמר לו כי מתו כל האנשים המבקשים א' נפשך פ' שנדר משה ליתרו שלא לשוב מצרים בשביל אותם האנשים המבקשים את נפשו שנאמר ויואל משה שפי' נשבע לו ופתח לו חמקו' בכך לך שוב מצרים ומותר לך כיון שבשביל אותם שנדר כבר מתים הם כבר פירשו בנמרא דהאי מתו לאו מיתה מס' היא דהא דרין נאביהם היו והם עדיין חיים היו וקרא להם מתים לפי שירדו מנכסיהם ונעשו עניים ולא היה להם עוד יד במלכות ולפי אמרו שפותחין בעניו' דעניות השיב שכיח טפי ממיתה וכן חרין אשה מקרי שכיח ולא השי' נולד ואם תאמר כיון דמעמא פותחין בנולד דשכיח היינו משום דהוה כנדר טעות אכ' לא ליצרכיה לישאל להם עליו דהא חד מד' נדרים שחתירו חכמים הוא נדר שנגות כמו שיתבאר בעה' בס' רלב' יל' דנר' טעות הוה אבל לא נדר טעות ממש דהתם מיירי שיש בעיקר הנדר טעו' נמור כמו שיתבאר בעה' אבל הכא אין בעיקר הנדר שום שנגת משום אותם אלא שנדר משו' חלב אלא שיש לו פתח של טעות או אונ' הרי זה חל הנדר והאונס או חטעות חמביאו לכך שיתחרט הוא מסייע לוח שיחא לו התרה בקל :

יז ואף על פי שאין פותחין בנולד פותחין בתנאי נולד כיצד כגון נדר להיות נזיר קודם שחרב תבית ואחכ חרב אין פותחין לו לומר אילו ידעת שיהרב תבית כלום היית נודר אבל פותחין לומר אילו כא אדם והוה מספק לך ואומר שכמותה שעה חרב תבית כלום היית נודר וכן כל כיוצא בזה :

יח אוחל שקודם שיתירו לו צריך שיפרט להם הנדר כדי לזיה' מן הרמאין שמא ירדו דברים שאין מתירין כגון שנדר לתרדק מן האיסור או מן הגזל וכהנ' שיתבאר שאין מתירין לפיכך יפרט להם הנדר והסבה שבשבילה נדר ואם לא פרט אין התרתן התרה כדרכנן שגורו כן מיהו כשפרט לאחר מן המתירין סני כין שיאמר להם אורנו תאחד הפרט בין שיאמר להם סתם שחוא יודע שנדר זה מן הנדרים הנתרים הוא סומכין עליו אף על פי שהשנים האחרים אינם יודעים לא הנדר ולא הסבה שנדר עבודה :

יט נדר להתרחק מדרך איסור אין מתירין לו אפילו אינו אלא איסור דרבנן כגון נדר שלא לשחוק וכהנ' אין מתירין לו כדי שישחוק ואפילו אם חתירו יא' שאינו מותר ויש מתירין מיהו אם נראה למתירין שיש מכשול בנדר זה כגון שיש לחוש שיעבור בלא התרה מתירין לו לכתת' וכן מי שנדר שלא לשחוק ונשתטח ולפעמים כששחוק ירוחו לו מתירין לו ועל סוף סימן ריז :

יז אין מתירין הנדר אלא בפני הנודר כדי לפינן מעובר' דבת יפתח עם פנחס לפיכך צריך הנודר לבא לפני המתירין כשיתירו לו ולא יעשה שליח לשאל על נדרו ומיהו אם הנודר לפניהם מרירין אפי' כשעושה תורגמן לפניהם דהא סמ' הוא תמן קאי :

יז אין מתירין את הנדר עד שיחול דכתיב לא יחל את דברו בכל היוצא מפיו יעשה דמשמע כשהל הנדר וכו' לכלל עשיית' שיקים את נדרו ואם אינו עושה או הוא עובר בלא יחל ומיני' ילפינן אבל אחרים מוחלין ממילא שם אמת' אחרים מוחלים כשהגיע הזמן שאם יעשהו הנודר הוה עובר בכל יחל והיינו כשהל הנדר וקוד' לכן נכ' אחרים אינן מוחלין לפימי' שעומד בניסן ונשבע שלא יאכל כשר מר' אייר ואילך עד זמן פלוני וניחם אין מתירין לו עד שיכנס אייר ואפילו במקום שיש לחוש למכשול הנודר אין מתירין לו עד שיחול

יורה דעה הלכות נדרים סימן רכז

על פי כן נענישו שבע מינה שהבית דין שנוקק להתיר ראוי לייסרו ויש
 אומרים רגם חנדר לא הותר וצדקיה גם כן לאו שפיר עבד אף על גב
 דצדיק נמור היה שפון שנשבע לנכור נצר מחמת חטובה שעשה עמו
 שלא הרגו שהיה מסור בידו לתורגו כרינא דמלכותא כדי שלא יתגל
 קלונו ועי' השבועה הנחיה לפיכך אפי' אם התירוהו לו לא חות' אבל מי
 שנשבע לחבירו לעשות לו איזה דבר ולא מחמת טובה שעשה עמו אף
 על פי שאין ראוי להתירו לו שלא מדעת חבירו מכל מקום ברעב' אם
 התירו לו היא התרה ויש אומרים שאין חילוק בין עשה לו טובה
 ללא עשה לו טובה לעולם אין מתירין אלא כיריעת חבירו ואם מת
 אותו שנדר על דעתו לעולם יכולין להתירו לו בין נדר לו על ידי טובה
 או שלא על ידי טובה מיהו אם השבועה היתה לתועלת חבירו כגון
 שנשבע לתת לו איזה דבר או שלא לעסוק בסחורה בלתי רשותו והי'
 זה לתועלת חבירו כגון שנתעסק כמעט חבירו או שהיה לו שותפות
 עמו אף על פי שמת יורשיו באי כחותם במקומו: מי שנשבע לחבירו
 שלא יזו בעיר פלוני וכיצא בו ועבר זה ויצא מתירין לו אפילו שלא
 מדעתו אפילו הרירו כשביל שום טובה שעשה עמו כיון שאין שום
 הנאה למשביע שכבר עבר מותר שיתירו לו לעקר הנדר מעיקרו וינצל
 זה מן העונש כל מקום שהנשבע קבל טובה מן המשביע אף על פי
 שהמשביע קבל יותר טובה כן הנשבע ממה שקבל ממנו אפילו הכי
 מיקרי הטבח שהרי יתרו קבל יותר טובה ממשה ממה שקבל משה
 ממנו כהשיאו לו את בתו ואפילו הכי חשיב ליה הטבח גבי משה ויש
 אומרים דלצורך מצוה מתירין נדר שנשבע על דעת חבירו אפי' בלא
 דעת חבירו ומשמע דרונה לומר אפי' כשהנשבע קבל טובה מן המשביע
 ומשביעו השביעו כשביל זה אבל קשה לי דאם כן למח אמר חשית
 למטה במדון לך והתר נדרך בפני יתרו שנשבעת לו והא היה צריך
 משה באותו פעם ללכת בשליחות לנאול את ישראל ואין מצו' גדולה
 מזו ולמה תצרך להתירו בפני יתרו וצריך עיון איש ואשה שקבלו
 שרם או שנשבעו זה לזה לישא זה את זה וזו את זה אין מתירין להאחד
 בלא דעת חבירו שזה נקרא הטבח שכל אח' הכטיח את חבירו שישאנו
 ונשבעו משום כך זה לזה אבל אם האשה אומרת שישא אותה ונתנת
 אמתלא הגונה לדבריה מתירין לה שלא מדעתה והא אפילו אם כבר
 נישאה ואומר פאים עלי חייב להוציא קל והומר שלא נכניסנה לו בעל
 זרחה ועל סימן קל'ג דין מי שנשבע שלא לישא אשה על אשתו :

כב ונדר שהות על דעת רבים אפי' מעצמו שלא הירצהו חרבים
 אמרו ז"ל איס' שפני' מנר' על דעת חבירו מעצמו ואין לו התרה
 בלא דעתם אלא אם כן יש מצוה בהתרתו דכיון שיש מצוה בהתרהו
 סבכין דמסתמא הם מסכימין להתרה לפיכך מתירין לו בלא דעתם
 אבל לדבר הרשות צריכין דעתם ולכשיסכימו להתרה מיהא מתירין
 אפילו לדבר תרשו' ויש מפרשי' לרב' מצוה אין צריך דעת' כמו שאמרנו
 המסתמי' יסכימו לדעת אחת ולדבר הרשות אפילו רעתם אינו מועיל
 האפילו יסכימו חרבים שיתירו לו לא יהא נית' דבין שת' נדר' ברעת
 רבים אמרינן ודאי תהא דעתו שלא יהא נדר זה נית' ער שישא לו פתח
 פני' מרבם האלו זקים להו לרבנן דנר' כות' אין לו התרה עולמי' משו'
 גזית' כוח שעל ידי חכם אינו נית' אלא על ידי פתחים ועל דעת רבים
 אין להפתח משום דפתחו של זה אינו כפתחו של זה שזת מת' חר'ט
 כמעט זה זה אינו מתחרט באמתו המעט אלא כמעט אחר ודאי אפשר
 לתשובה דעתם בפמחי' חרשתם לפיכך לא יבא ליד התרה לעול' אבל
 לרב' מצוה כולם מסכימים ונחתיים ברעת אחת מיהו אם אותם חרבים
 פנר' על דעתם אומרים שאינם מסכימים בהתרה אפילו לרב' מצו' אין
 מתירין לו מי שנשבע או נדר על דעת רבים שלא יבס חבירו
 לכיתו ויש בית הכנסת בביתו הריוה נקרא דבר מצוה ומתירין לו ברי'
 שיבא חבירו להתפלל ברבים ואפילו אין להם מניין אפי' עמו לפרקים
 מצוה הוא שישמפנ' לתפלה ובית אלהים יתלכו ברנש' כיון שבהם
 קבעו כאן מקום לתפלתן וכן לעשות שלום בין איש לאשתו או משום
 צרכי רבים מקרי מצוה להת' כשבולם נדר שהות' על דעת רבי' ודקא
 קאי אפשר לקיים המצוה בלא התרת הנדר' אבל אם אפשר לקיי' המצוה
 ונשנה כגון שנדר עזר שלא יישא זר עד שיתפיים פלוני ואחריו הפלוני
 אינו מסכים לא יאמר גת' נדרו לרב' מצוה שישאנה אף על פני' שפלוני
 לא יפתים שחיו זה יכול לקיים נדרו ויפיים את זה במה שיוכל כגון זה
 שפייסוהו לא יתירו לו נדרו רמי' ימר שהרבים יסכימו בהתרה וז' צי'ן
 שיוכל לפייסו ולחת' נדר שעל דעת רבים לצורך פרנסתו כגון שנדר
 על דעת רבים שלא יהא מוכ' ויין וכהאי גוונא מתירין לו ההו נמי לרב'
 מצוה מי שנדר על דעת רבים שלא ינה מ' אביו ומתחרט מר' עי'ן
 לו דהו נמי דבר מצוה דהו צפ' ופ'תא רבתא לנדר' נדר כוח שלא יהנה

כג ונדר' שחוד' ברבים ולא אמ' על דעת רבים יש לו התרה שחרי'
 לא תלה כלום ברעתם אלא נדר בפניהם :

כד והא דנר' שחוד' על דעת רבים אין לו התרה היינו שאין חכמ'
 מתירו כל שאינו לדבר מצוה אבל בעל ספר נדר שהדירה
 אשתו אפילו על דעת רבים ואפילו לדבר הרשות ומעמא משום דכיון
 צאנו תלמי' ברעתו שחרי' חבעל ספר אפילו בלא תרטה דידה' כשם
 שאין דעתה מעכבת בעלת' מלמפר כף דעת רבים אינו מעכבתו ועי'ן
 לקמן סימן רל' :

כה ונדרים וחרמים שמטילין הקהל לא מיקרי על דעת רבים אף
 על פי שאמרו על דעת המקום ועל דעת הקהל ויש לדחם
 התרה בלא פתח וחרט' ואין צריך לא יחיד כומחה ולא ג' הריטו שאיני'
 אלא כעין תרה ונדרו על כל מי שיעבדו על גזירת' חילוך נדרו' וכתירין
 הם כעצמם אפילו הזכירו שבועה עם החרם שמה שהזכירו על דעת
 המקום ושבועת' לא הזכירו אלא כדי שיתנהו בהם חומר יותר ולא יס'
 עליהם שלא יתנהו בהן קלות ראש אבל הלוי הפל' ברעת' הקהל כמו
 שיוסכמו כולם או רובם וזהו שהזכירו על דעת הקהל לא משום שיהא
 בעל דעת רבים וכן מצונו בשבטים שהתירו עינכם הרם מכירת'
 יוסף כשמצאוהו שגלו לאכירם ולא מצונו שגאלו עלינו ואם

על פי כן נענישו שבע מינה שהבית דין שנוקק להתיר ראוי לייסרו ויש
 אומרים רגם חנדר לא הותר וצדקיה גם כן לאו שפיר עבד אף על גב
 דצדיק נמור היה שפון שנשבע לנכור נצר מחמת חטובה שעשה עמו
 שלא הרגו שהיה מסור בידו לתורגו כרינא דמלכותא כדי שלא יתגל
 קלונו ועי' השבועה הנחיה לפיכך אפי' אם התירוהו לו לא חות' אבל מי
 שנשבע לחבירו לעשות לו איזה דבר ולא מחמת טובה שעשה עמו אף
 על פי שאין ראוי להתירו לו שלא מדעת חבירו מכל מקום ברעב' אם
 התירו לו היא התרה ויש אומרים שאין חילוק בין עשה לו טובה
 ללא עשה לו טובה לעולם אין מתירין אלא כיריעת חבירו ואם מת
 אותו שנדר על דעתו לעולם יכולין להתירו לו בין נדר לו על ידי טובה
 או שלא על ידי טובה מיהו אם השבועה היתה לתועלת חבירו כגון
 שנשבע לתת לו איזה דבר או שלא לעסוק בסחורה בלתי רשותו והי'
 זה לתועלת חבירו כגון שנתעסק כמעט חבירו או שהיה לו שותפות
 עמו אף על פי שמת יורשיו באי כחותם במקומו: מי שנשבע לחבירו
 שלא יזו בעיר פלוני וכיצא בו ועבר זה ויצא מתירין לו אפילו שלא
 מדעתו אפילו הרירו כשביל שום טובה שעשה עמו כיון שאין שום
 הנאה למשביע שכבר עבר מותר שיתירו לו לעקר הנדר מעיקרו וינצל
 זה מן העונש כל מקום שהנשבע קבל טובה מן המשביע אף על פי
 שהמשביע קבל יותר טובה כן הנשבע ממה שקבל ממנו אפילו הכי
 מיקרי הטבח שהרי יתרו קבל יותר טובה ממשה ממה שקבל משה
 ממנו כהשיאו לו את בתו ואפילו הכי חשיב ליה הטבח גבי משה ויש
 אומרים דלצורך מצוה מתירין נדר שנשבע על דעת חבירו אפי' בלא
 דעת חבירו ומשמע דרונה לומר אפי' כשהנשבע קבל טובה מן המשביע
 ומשביעו השביעו כשביל זה אבל קשה לי דאם כן למח אמר חשית
 למטה במדון לך והתר נדרך בפני יתרו שנשבעת לו והא היה צריך
 משה באותו פעם ללכת בשליחות לנאול את ישראל ואין מצו' גדולה
 מזו ולמה תצרך להתירו בפני יתרו וצריך עיון איש ואשה שקבלו
 שרם או שנשבעו זה לזה לישא זה את זה וזו את זה אין מתירין להאחד
 בלא דעת חבירו שזה נקרא הטבח שכל אח' הכטיח את חבירו שישאנו
 ונשבעו משום כך זה לזה אבל אם האשה אומרת שישא אותה ונתנת
 אמתלא הגונה לדבריה מתירין לה שלא מדעתה והא אפילו אם כבר
 נישאה ואומר פאים עלי חייב להוציא קל והומר שלא נכניסנה לו בעל
 זרחה ועל סימן קל'ג דין מי שנשבע שלא לישא אשה על אשתו :

כז ונדר שהות על דעת רבים אפי' מעצמו שלא הירצהו חרבים
 אמרו ז"ל איס' שפני' מנר' על דעת חבירו מעצמו ואין לו התרה
 בלא דעתם אלא אם כן יש מצוה בהתרתו דכיון שיש מצוה בהתרהו
 סבכין דמסתמא הם מסכימין להתרה לפיכך מתירין לו בלא דעתם
 אבל לדבר הרשות צריכין דעתם ולכשיסכימו להתרה מיהא מתירין
 אפילו לדבר תרשו' ויש מפרשי' לרב' מצוה אין צריך דעת' כמו שאמרנו
 המסתמי' יסכימו לדעת אחת ולדבר הרשות אפילו רעתם אינו מועיל
 האפילו יסכימו חרבים שיתירו לו לא יהא נית' דבין שת' נדר' ברעת
 רבים אמרינן ודאי תהא דעתו שלא יהא נדר זה נית' ער שישא לו פתח
 פני' מרבם האלו זקים להו לרבנן דנר' כות' אין לו התרה עולמי' משו'
 גזית' כוח שעל ידי חכם אינו נית' אלא על ידי פתחים ועל דעת רבים
 אין להפתח משום דפתחו של זה אינו כפתחו של זה שזת מת' חר'ט
 כמעט זה זה אינו מתחרט באמתו המעט אלא כמעט אחר ודאי אפשר
 לתשובה דעתם בפמחי' חרשתם לפיכך לא יבא ליד התרה לעול' אבל
 לרב' מצוה כולם מסכימים ונחתיים ברעת אחת מיהו אם אותם חרבים
 פנר' על דעתם אומרים שאינם מסכימים בהתרה אפילו לרב' מצו' אין
 מתירין לו מי שנשבע או נדר על דעת רבים שלא יבס חבירו
 לכיתו ויש בית הכנסת בביתו הריוה נקרא דבר מצוה ומתירין לו ברי'
 שיבא חבירו להתפלל ברבים ואפילו אין להם מניין אפי' עמו לפרקים
 מצוה הוא שישמפנ' לתפלה ובית אלהים יתלכו ברנש' כיון שבהם
 קבעו כאן מקום לתפלתן וכן לעשות שלום בין איש לאשתו או משום
 צרכי רבים מקרי מצוה להת' כשבולם נדר שהות' על דעת רבי' ודקא
 קאי אפשר לקיים המצוה בלא התרת הנדר' אבל אם אפשר לקיי' המצוה
 ונשנה כגון שנדר עזר שלא יישא זר עד שיתפיים פלוני ואחריו הפלוני
 אינו מסכים לא יאמר גת' נדרו לרב' מצוה שישאנה אף על פני' שפלוני
 לא יפתים שחיו זה יכול לקיים נדרו ויפיים את זה במה שיוכל כגון זה
 שפייסוהו לא יתירו לו נדרו רמי' ימר שהרבים יסכימו בהתרה וז' צי'ן
 שיוכל לפייסו ולחת' נדר שעל דעת רבים לצורך פרנסתו כגון שנדר
 על דעת רבים שלא יהא מוכ' ויין וכהאי גוונא מתירין לו ההו נמי לרב'
 מצוה מי שנדר על דעת רבים שלא ינה מ' אביו ומתחרט מר' עי'ן
 לו דהו נמי דבר מצוה דהו צפ' ופ'תא רבתא לנדר' נדר כוח שלא יהנה

כח ונדר' שחוד' ברבים ולא אמ' על דעת רבים יש לו התרה שחרי'
 לא תלה כלום ברעתם אלא נדר בפניהם :

כט והא דנר' שחוד' על דעת רבים אין לו התרה היינו שאין חכמ'
 מתירו כל שאינו לדבר מצוה אבל בעל ספר נדר שהדירה
 אשתו אפילו על דעת רבים ואפילו לדבר הרשות ומעמא משום דכיון
 צאנו תלמי' ברעתו שחרי' חבעל ספר אפילו בלא תרטה דידה' כשם
 שאין דעתה מעכבת בעלת' מלמפר כף דעת רבים אינו מעכבתו ועי'ן
 לקמן סימן רל' :

כ ונדרים וחרמים שמטילין הקהל לא מיקרי על דעת רבים אף
 על פי שאמרו על דעת המקום ועל דעת הקהל ויש לדחם
 התרה בלא פתח וחרט' ואין צריך לא יחיד כומחה ולא ג' הריטו שאיני'
 אלא כעין תרה ונדרו על כל מי שיעבדו על גזירת' חילוך נדרו' וכתירין
 הם כעצמם אפילו הזכירו שבועה עם החרם שמה שהזכירו על דעת
 המקום ושבועת' לא הזכירו אלא כדי שיתנהו בהם חומר יותר ולא יס'
 עליהם שלא יתנהו בהן קלות ראש אבל הלוי הפל' ברעת' הקהל כמו
 שיוסכמו כולם או רובם וזהו שהזכירו על דעת הקהל לא משום שיהא
 בעל דעת רבים וכן מצונו בשבטים שהתירו עינכם הרם מכירת'
 יוסף כשמצאוהו שגלו לאכירם ולא מצונו שגאלו עלינו ואם

לבוש עמרת זהב הלכות נדרים סימן רכח

כי אעפ"י שלא שמעו כלל אפ"ה חל הרמ"ה צ"ע על כל אדם וצ"ב שנוהג
חרם על כל בני עירם כולם בכלל אפילו אצלם ש"י ונתנו סמס
ואסור לעבד על הרמי תמקום כל זמן שהוא בתחום העיר ועל סימן
שלד :

לד אם מקצת הקהל מסכימי לעשות דבר מתחום הרוב אעפ"י
שהשאר שחם המיעוט מוחין אין המתאחד מעלת כלום :

לה קהל שמטילין חרם ומשביעין על דבר שלא לעשות ומי
שיעבור עליו יחרם ועינשו על שיעבר כגון פילגש בגבעה
שחשביעו שלא לתת נש"ל לטבת בנימין וכן שבת שאול ושבועת יחוש'
שלא היה אלא כל מי שיעבור על גזירתם היא בנידוי בבגד או אי אפ"ש
להשביע הגולדי אחזמן אבל אם חחרמו נידוי וחרם מעכשיו על כל
מי שיעבור הוא חל מעכשיו אפילו על כל הדורות הבאים :

לו מי שנדר לעלות לאי יש לו היתר כשא נדרי שאין כאן נדנוד
עבירה כשאינו עולה :

לז הנשבע מעצמו על דעת חבירו כבר אמרנו כסעף כב שיכול
להתירו שלא מרעתו לפיכך אם נשבע בעצמו על דעת חבירו
שלא לעשות דבר פלוני אף על פי שנתן לו חבירו זרשות לעשותו
אין הנד"ת בכך וצ"ב אחר שיתירו לו שחרי אין איסורו ולא היתר
תלוי בחבירו אלא אומ' שרעתו היה כשנשבע כשיתן לו אותו חבירו
רשות לעשותו שיעשו שאו הוא נאמן ועל סימן רלא :

לח ואם נשבע בלשון זה שלא אעשה דבר פלוני שלא ברשות
פלוני הרי זה משמעותו שאם יתן לו אותו פלוני שיעשו
לפיכך כיון שנתן לו אותו פלוני רשות הוה ואין צריך התרה אחרת :

לט הנשבע לחבירו לפרתו לו ממונו לזמן פלוני יכול להתיר נדר
שלא על פי חכם רק שיאמר הריני כאילו התקבלתי אבל
לחאריך לזמנו ושיעמוד בחיובו לאו כל כמיניה אלא אם כן התנו כך
בשעת השבועה ותיקון דבר זה שיאמ' לו הריני כאילו התקבלתי ואח'
כן ישבע שיפרענו לזמן הא' שחשביעו בנייהם ואם חסרו חושש שגמא
אח' שיאמ' הריני כאילו התקבלתי וישחק בו הלוח ולא ירצה לישבע
לפרתו לו לאותו זמן האח' אין לו תיקון אח' לא שיאמ' לו הריני כאילו
התקבלתי על מנת שתשבע לפרעני לזמן פלוני שאו אם לא ישבע
גם כאילו התקבלתי רקאמ' תמלוח אינו כלום והייב זה לפרועו לזמן
הראשון אבל אין לתקן בזה שזו ישבע לו שיפר' לו לזמן הא' שיכביע
קודם שיאמ' זה הריני כאילו התקבלתי זה היה שבעת שזו דהיאך
ישבע זה שיפרענו לזמן הא' ועדיין שבעתו תראשונה קיימת שהיא
מושבע בה ועומד שיפרענו לזמן הראשון לפיכך אין כאן תיקון אחר
אלא בע"כ כמו שאמרנו ועל סימן רלב :

מ אב שחשביע את בנו שלא ילוח ממונו לשום אדם כי אם
ברשות שמעון ולוי מות' להלות ברשות אחד מהם דאביו או
שמעון או לוי קאמ' ולא דוקא שניה ביחד דהא קל בכל התור' דתיכא
דתיב שח' או זה או זה משמע ע"י שיפרט לזמ' יחריו כמו שאמרנו
תורה לא תחרוש בשו' ובחמו יחריו משמע דאי לא בתי יחריו תי נמי
או זה או זה משמע הג' משמע או ברשות שניהם או ברשות אחד מהם
איוה שתרצת :

מא מי שחייב לעשות ולקיים דבר מה וצ"ב להחזיק רעניין
נשבע לקיימו תוך זמן פלוני כשעבר אותו הזמן ולא קיימו
הרי עבר על שבעתו וגם מכאן ואילך כל זמן שאינו מקיימו הוא
עוב' בכל יום על שבעתו כיון שעל כל פנים חייב לעשות דבר זה אפ"י
בלא שבעתו נמשכ' חומר שבעתו עמו עד שיקיימו כיצד כגון מי
שחייב לחבירו מנה לזמן דהי' על כל פנים חייב לשלמו או ששירד
לחשיא בתו לזמן ואח' כך נשבע גם בן לשלם לאותו זמן או לחשיא
בזמנה ועב' הזמן הרי עוב' בכל יום על שבעתו אבל נשבע לעשו דבר
ביום פלוני והוא ענין שאינו חייב לעשות בלא שבעתו ועבר אותה
היום לוקח על מה שעב' אבל מכאן ואילך אינו חייב לעשות עוד אותה
וענין מכה השבעתו אינו עוב' כלום אם לא יעשו רעב' וצ"ב במל קרבנו
ומעו' לא יוכל לתקן הוא ויש מי שחול' ואמ' גם כזה עדי' חומר השבעת'
עליו וצריך לעשות עוד מכה שבעתו ואם לא יעשו עובר עליו מהם
שבעתו גם מכאן ואילך וצ"ב מנדין אותו עד שיעשו ויקיים שבעתו
ועיין בלבוש ע"ש סימן עג :

מב מי שנדר להתענות או לתת דבר לצדקה יש לו תורה ע"י
פתח חרטה שמתיירם לו ואין צריך להתענות ולא לתת
צדקה אפילו נדר כרבים אלא שלא נדר על דעת רבים והוא
שלא באת הצדקה ליד הגבאי ואפילו נתן קצת ממת שגרה יכול
לישאל על השאר :

ואם התנו בפירוש שלא יוכלו להתירו או שאכרו על דעת הקהלות
הירקות וכיצא בזה שמחשבת ניכ' שהם מוציאין אותו מכלל מנהגם
זכ' אם הוסיפו בחרם זה על מנהגם הראשון כגון התרעות או נודות
נפוחים או כיבוי נרות וכיצא כאלו נלו' אדעתיותו דלחחביר באו
זאינו נותר כשאר חרמות אלא על דרך שאלה התרת שאר נדרים
זאם הוחרם או הודר על דעת רבים אין לו התרה ויש אומרים דאפילו
התנו בפירוש שלא יתא' לו התרה אפ"י חבי יכולין לחול' ולהתירו דכל
מעשה צ"ב הוי כאילו התנו כך מתחלה ואם חחרמו שלא להתירו
מתירין חכם האחרון תלה ברי שלא יעברו עליו בהתר' חרם הראשון
ואחר כך מתירין חרם הראשון ועל סימן רכט :

כז וכיון שחרמי ציבור אינן תלויין אלא בדעתן כשירצו להתירן
ואינן נעקרין מקיקן כשא נדרים לפיכך אין נדרי ציבור נותרין
אלא מכאן ולהבא ולא על מה שעב' ומי שעב' עונשין אותו אף על פי
שעכשוו התירו וצ"ב הרי הוא כבר עבר :

כז ויכולין הציבור להתיר חרמיהם אפ"י אלא במלח הסבת שבשכילת
תקנו וחתרימו ואפילו בתוך הזמן שקבעו להמשך הירקנות
ואפילו לא בא זמן הנדר ולא חל הנדר כמו הפרת הבטל לאשרנו
ויכולין להתקצתו ולחני' קצתו בכל אשר יסכימו כול' או רוב במעמד
כולם כמו שהדין בן בדינים דעלמא :

כח ואם חיתת החסכת נדר לרבים או סייג לתורה ולדב' מצות
אינם רשאים להתיר אפילו יסכימו כולם וכן בנדר של שחוק
שחשביעו וחרמו שלא לשחוק ואח' כך רצו להתיר אפ"י כולם מסכימי'
להתיר אינם יכולים להתיר דשחוק עבירה ואין מתירין
לעשות עבירה :

כט יש מי שאומ' שאם קהל ארעשו הסכת בחרם לבגד מילתא
ותלכו קצתם לעי' אחרת לרו' ואין דעתם לחול' אם הפרצת
חתיא כצויה גם שם חייבין להתנתג בנדר שקבלו בעירם הראשון ואם
עברו הרי הם עבריינים : ומטעם זה מי שיצא במקום שנוהג חרם
רבינו נרשום שלא לישא שתי נשים לבקום שאין נוהג שם אורחה
התקנה אסור לו לישא גם שם שתי נשים שמה שהתיר רבינו נרשום
במקומות עליהם ועל זרעם אחרים חתרי' ובשביל שיצא זה ממקומו
אינו מסולק בשביל זה כן החרם שאין המקו' גורם אותו לא אקרקפת'
דנברי מונח בכל מקום שהם כיון שהם מבני בנייהם של המקבלי'
החרם וזוהי חרם חל עליו בעודו היה במקומו שנוהגין שם דהחרם
וכל שכן אם נשא פה אשה שכבר קבל עליו חרם ונשא אשה זו
על דעת החרם הזה והלך אח' כך למקום שאין נוהגין זה חרם שאסור
לו לישא שם אשה על אשתו שיש לופה עמנו :

ל צבור שהסכימו על ענין אה' ונשבע כל איש מהם עליו ואחר כך
רצו להתיר אין להם תקנה עד שיתחרשו כולם וימצאו פרוח
לשבעתם כשאר שבוע דעלמא ויתירו להם ג' אנשים שאינם מבני העי'
דבני העי' הם כולם בשבעתו זו ואין אדם מתי' נדרי עצמו או שבעות
עצמו דלא יחל כתיב הוא אינו מוחל אלא אחרים מוחלין ואם פתחם
וחרטתם שזו אחת לכולם יכולים המתירין להתיר לכולם יחד ואם לאו
מתירין לכל א' אחר כפי פתחו ותרשתו ואף על גב דכב' כתבנו סעף
בא דאפילו ארבע שנשבעו יחד הוי שבעתם על דעת רבים נל' דצ"ב
שאני ובצבו מקלין בהתרתם יותר מבני רכל מעשה צ"ב כאלו התנו
ואף על פי שחתמירו ממנהגם כב' לא חתמירו שיהא כעל דעת רבים
אלא כשבעתו דיהידי דעלמא נל' :

לא קהל שחשביעו בחרם על דבר מה ורוצים להתירו ויש בקהל
קצת שמחיים מלהתירו הולכי אח' הרוב ואם הרוב מסכימין
להתיר מתירין ומי שלא הסכים בהתרה לרדיה לא הותר ואם נתנו
רשות לשוכי העי' חס' עומדים במקום כל הקהל וגם בנידוי דעלמים
אחר הרוב שפרם :

לב במקום שלא נהנו לנהוג עם העובר על הסכמת הקהל כרין
מוחרם עד שיכריזו עליו אנו אומרי' כן בכל התקנות שהם
מתקני' שם שמי שיעבו עליה אין צריכין לנהוג בו מנהג מחרם עד
שיכריזו עליו אם לא שהתנו בפירוש שכל מי שיעבו יהא כחור' ומנוחה
מעצמו בלי שום הכרח שאו חייב אפילו בעצמו לנהוג בעצמו דין
מוחרם שיתבאר בע"ה :

לג הנשבע שלא ליכנס בתקנת הקהל הרי זה שבעתו שוא'
דדעתו במלח אצל הקהל וחרם התקנה חל עליו בעל כרחו
ואם אינו נוחג כמותם נכשל בחרם תקנתם ולוקח על שבעתו וצריך
ל שאל עליה אפ"י אם נשבע על איוה דבר שלא לגלותו ואח' נתנו
עליו חרם כינידוי הוי להתיר ולא יוכל שום אדם לומר לא שבעתי חתרי'

יורה דעה הלכות נדרים סימן רכט

צא

מנ מי שנשבע לתת כתו לאשה לפלוני לזמן פלוני ובתוך הזמן נתקלקל המשוך במעשיו פטור הלה משבועתו והיא אם המירה אחות המשוך וכהג' שלא נתכוון זה אלא להגון לה ואפילו התרה אינו צריך ולא דמי זה לנולד דאמרין שאין פותחין בגול דלא שכיח ואפילו התרה אינה מעילה בו ובנולד רשמי התרה מהיא בעי זה גם כן דבר דלא שכיח הוא דשאני הכא דאנן סהרי שלא כיון דהו' אלא להגון לה ופשיטא לן שחנדר או השבועה לא הלה מעיקרא על דבר כזה וליפוך אפילו התרה אינה צריכה אבל שאר נולדים ככד אמרנו שהם דברים שאפשר לומר בהם דאפילו ארעתי דהכי נדר' אלא שעכשיו מתחרט למפרע לפיכך בלא שכיחי התרה אינה כועלת ובשכיחי התרה מיחא בעי וא' חזק שבא זה לבד בעודו בקלקול ולא היה אפשר להנשא לו כגון שהמיר שהיה פטור משבועתו מחמת אונס שלא היה יכול להנשא לו אפי' רצה ולא שייך בזה התרה וכיון שהתורה שבעותו טוב לא יצא מחיתרו אפי' אם אחכ יחזו זה בתשוב' ובש' שפטו מן חקנם אבל אם לא בא זה לבד עד שהור זה בראשונה ואחכ בא הנשבע לבד אף על פי דודאי פטור מן הקנס ששיעבר עצמו בתנאים מכל מקום צריך התרה לשבועתו :

רכט דין נדר שהותר מקצתו או מי שנדר על דבר אחד בפעמים ובוט סעיפים:

א נדר שחות' מקצתו הותר כולו אי בעית אימא סבר' אי בעית אימא קרא אי בעית אימא סברא דכיון שעיקר התרה הו' הוא שעוקרו מעיקרו כמי שמת' את הקש' כמו שכתבנו במלא יחל וסתם קשר שנית' קצת הוא נפתח כולו ואי בעית אימא קרא דכתי' בכל היוצ' מפיו יעשת אם ירצה לקיימו כולו ככל שיוצא מפיו ועשתו ויקיימו ואם אינו רוצה לקיימו כולו לא להתירו במקצ' אינו צריך לקיים בלום כגנו בניד' נדר להתענות או שלא לאכול בשר זמן ידוע ואירעו בו שבתות ויט' וכבר ידעת' שהנדר' חל אפי' ער דבר מצוה לא שעכשיו מתחרט אומר' לו אל' נהת' ל לבד שיארעו בו שבתות ויט' כלום היית נודר ומתירין לו וכיון ששבתות ויט' הותרו הותרו כולו וכן אם אמ' להכור' אנש' קונ' שאני נהנת' לכולכם או שאמ' קונם שאני נהנת' לך לך ש' שאמ' קונם אח' לכולכם הו' כלל ואם הותר' אחד בהם הותרו כולם אבל אם אמ' קונם לכל אחד' שאמ' קונם שאני נהנת' לך קונם שאני נהנת' לך הו' כל אחד נדר בפני עצמו ואם הותר' אחד לא הותרו כולם : ולהרמב"ם אפי' לא אמ' קונם ב' כל אחד אלא אמ' קונם לך לך בלא ויין הו' כל אח' נדר בפני עצמו ואם הותר' אחד לא הותרו כולם עד שיאמ' קונם שאני נהנת' ולוח ולוח עם ויין בנתי' או הו' נדר אח' אונס בזה לא אמרין הותר' אח' הותרו כולם אלא בשעות הראשון או ממילא הותרו כולם כמו קשר שהותר' מעיקרו אבל אם הותר' האחרון האחרון מות' וכול' אסירי' כמו קשר שהותר' עליו ונדר ועדין תחתונ' קיים יא' דאפי' ככולל לא אכרי' הותר' מקצתו הותר' כולו אלא בשנית' על ידי פתח דכפתח שהוא כמו נדר של טעות שייך לומר נעק' מעיקרו אבל אם הותר' ע' הותר' לא שייך לו הותר' מקצתו הותר' כולו דבמה שנתחרט נתחרט ובמה שלא נתחרט למח נעקרו ויא' דלא שגא פתח ולא שגא הרטה כיון שלא נעק' לא על ידי החכם המתירו או הנ' מתירין הו' עקירה החכם עקירה מעיקרו והותרו כולו ואין דברים אלו אמורים אלא כנוד' לעצמו אבל אם נדר או נשבע לחבירו לפרוע או לעשות לו מלאכ' והתירו חבירו מקצתו לא שייך לומר הותר' כולו דמת' שמחל מחל ומה שלא מחל עורנו עומד בחיובו וכן אם היו שנים והותר' האחד האחר הותר' ולא השני :

ב אשה שנדרה והיפלה בעלה במקצת לא הותר' כולו שאין הפרת' הבעל עיק' הנדר מעיקרו דמינו ניין וכן אם החרימו או נדו עשרת בני אדם והתירו אחד מהם הוא מותר וכולם אסורי' שאין בהתרת הרס עקירה מעיקרו :

ג מי שנדר מאחד ואמר על אחר יחא כפלוני כולם אסורים אפילו עד מאת הותר' הראשון הותרו כולם דכולם מכחו באו וכיון שהותר' הוא ממילא פקע תאיסור' ככולהו הותר' האחרון הוא הותר' וכולם אסורים הותר' האמצעי כר' שקודם לו אסורים והוא וכל של ארצו מותרים וכן מי שנדר ושמע חבירו ואמ' תוך כרי דיכו ואני ושמע ג' ואמר ואני ונשאל הראשון על נדרו והותר' הותרה כולם נשאל האחרון והותר' האחרון מותר וכולן אסורים נשא השני והותר' השני והאחרון מותרים והראשון אסור והוא הדין לנודר מבשר וחתיפיש אחר כך פת' בבשר ואחר כך חתיפיש רבש בפת מי שאסר עליו בכר' אחר בפעמים או שנשבע עליו ב' פעמים אף על פי שנשבע עליו והתירו לו פעם ג' אחרת עורנו באיסורו עד שיטאל עליו פעם שנית' שבין שנשבע עליו שני פעמים דאיסור' האחרון לא חל על האיסור הראשון שלא היה לו מקום לתול' וכשתתירו לו פעם אחת פקע דאיסור' הראשון

מנ מי שנשבע לתת כתו לאשה לפלוני לזמן פלוני ובתוך הזמן נתקלקל המשוך במעשיו פטור הלה משבועתו והיא אם המירה אחות המשוך וכהג' שלא נתכוון זה אלא להגון לה ואפילו התרה אינו צריך ולא דמי זה לנולד דאמרין שאין פותחין בגול דלא שכיח ואפילו התרה אינה מעילה בו ובנולד רשמי התרה מהיא בעי זה גם כן דבר דלא שכיח הוא דשאני הכא דאנן סהרי שלא כיון דהו' אלא להגון לה ופשיטא לן שחנדר או השבועה לא הלה מעיקרא על דבר כזה וליפוך אפילו התרה אינה צריכה אבל שאר נולדים ככד אמרנו שהם דברים שאפשר לומר בהם דאפילו ארעתי דהכי נדר' אלא שעכשיו מתחרט למפרע לפיכך בלא שכיחי התרה אינה כועלת ובשכיחי התרה מיחא בעי וא' חזק שבא זה לבד בעודו בקלקול ולא היה אפשר להנשא לו כגון שהמיר שהיה פטור משבועתו מחמת אונס שלא היה יכול להנשא לו אפי' רצה ולא שייך בזה התרה וכיון שהתורה שבעותו טוב לא יצא מחיתרו אפי' אם אחכ יחזו זה בתשוב' ובש' שפטו מן חקנם אבל אם לא בא זה לבד עד שהור זה בראשונה ואחכ בא הנשבע לבד אף על פי דודאי פטור מן הקנס ששיעבר עצמו בתנאים מכל מקום צריך התרה לשבועתו :

מד שנים שנדרו ללכת יחד לאי תוך שתי שנים ותחת' מתעכב הן מתעכב כדיון מחמת שום אמתלא או מתעכב שלא כדיון השני פטור' הוא מנדרו שלא נדר אלא על דעת החכמה ופטור' אפי' בלא התרה ועל סוף סימן רלו :

מה נדריו של עולם חכא כגון חמירה עצמו ואומר אם יעשה או אם לא יעשה כך וכך יהא מנורה בעולם הכא יש כי ש' אומר שיש לו התרה וכת' אם כן עצמותיו של יהודה למה חיו מגולגלות ב' ארון מפני שהיה היה טועה שחיה סכור נדריו על תנאי אם נתקיי' חתנאי' אין צריך הפרה ועל כן לא שאל בחייו על נדריו האם היה שוא' עליו בחייו היה מופר' ויא' ר' יהודה לא היה טועה ונשאל' עליו בחייו ואף על פי כן היו עצמותיו מגולגלות בארון משום נדריו מעתה אין לו התרה כלל בעולם הזה אף על גב דחל חננו מיד בעולם הזה אין מי שיוכל להתירו אלא השם ית' כביכול בעצמו כמו בני יהודה דשרייה רחמנא ע' : תפלת משה שלא מסר חסם ית' ההתרה בידי אדם אלא נדריו חבירות' שבעולם הזה ולא בנידויו של ע' לפיכך יש ליהוה שלא לנדר' עצמו בעולם הכא על שום דבר ואם כבר נדר כך אין להתירו אלא במקום מצוה כדיון נדר שהותר' על דעת רבים וכן נדר שנדר בשע' צרה אין להתיר אלא לצורך מצוה או לצורך גזול כמו נדר שעל דעת רבי' שכן מצונו ביעקב אע"ה שנדר בעת צרת' וסבל אחכ כמה סכנות כדרך כרי לקיימו ולא נשאל עליו ומיהו אם התירוהו בדיעבד מותר' כמו בנדר שעל דעת רבים :

מו בהתרה אחת יכולין להתיר לכמה אנשים נדריהם אפילו אין נדרים שוין בעניין אחד דעל כולם נופל לומר לשון אח' שהו' מותר' לכם או מחול לכם והו' לאיש א' מתירי' כמה נדרים בהיתר' אחד שאומר' לו מותר' לך מיהו לאיש א' אין יכולין להתיר' בבת א' אלא חרב' נדרים מחולפים שכולם כבר חלו אבל לאיש אח' שנשכ' פעמי' ושלש על דבר אחד אי אפשר להתיר' כול' בבת אחת דהא אין נדר חל על נדר ואין הנדר חבול על הנדר הראשון עד שיוותר' נדר הראשון ואו חל השני במקומו וכב' אמרנו שאין חכם יכול להתיר' הנדר' עד שיחול לפיכך צריך שיתירו לו בתלת' הנדר' הראשון שעל זה הדבר ואו יחול השני ואחכ מתירין לו גם השני וכן השלישי וכן לעולם :

מז אם צוה המלך שלא יחרימו שום חרס כי אם כהסכמת ראו'ן ואם יחרימו שלא בחסכמתו שיה' מבוטל ואחכ החרימו הקהל שלא בחסכמת ראו'ן חרס חל שאין כח ביד שום אדם לבטל חרס של אחרים וזלתי איש לאשתו ואב לבתו ואם מוכרחים לעבור מכה גזירת המלך אין איסור' ברבר דאונס רחמנא פטרי' מ' חרס ר' בתקופו עומד ואם תעבור גזיר המלך חייבי' לקיימו ויש להם להשתרל בכל מאמצו בהם לבטל הציווי ועל סוף סימן שלר' :

מח הנשבע לפרוע לחבירו מנה כ' או ארר או אייר וכהג' חרש שעושי' שני ימים ר' חייב לפרוע ביום ראשון של ר' אף על פי שה' נחשב למספ' ימי חרש שעכ' כבר ידעת' בשבועות ונדרים חולכין אח' לשון בני אדם וכולי' עלמא יוס' ראשון ר' קרוליה :

מט קהל שיש להם חובות אצל ע' בריבי' והסכימו שיגבו אותו הריבית מן הע' ויפרעו מן אותו הריבית החובו שהם חייבים ואם יבנו ממנו בית חכנסת ועכשיו כגבו הריבית מן הע' אין בו כדי לפרוע וחובותיהם אינם רשאים ליקח מאלו המעיות לפרעון חובותיהם אלא מהצד המעיות ומחצת השני יקחו לכה שכיון שפרטו מהחלק

לבוש עטרת זהב הלכות נדרים סימן רל רלא רלב

גשאל על קיומו אינו מעיל דמיד בשקיימו תאחר הל עליו הנד וצריך
חכס או ג' הדיומות לתתו אבל אם לא קיימו תאחר לא כד ששמעו
אמר שלא יהיה נדר אין כאן נדר כלל וכש' אם התרה בפירו' שחבירו
יוכל לבטלו שיוכל לבטלו מיד שישמענו כל זמן שלא הל הנד ועל מי
רכח סעף ל' ז' ולח' ואם נדר לזמן אין צריך תתרה אלא לכשיגיע הזמן
הנדר בטל ממילא :

רלב

דין נדרי זירחין והנאי ושגגת זירחין
ובו כסעיפים:

א ישרכב שאין צריכין התרת חכס כגון נדרי זירחין ונדרי הנאי
ונדרי שגגת ונדרי אונסין והתולת ברבר ולא נתקיים וכולם
יתבארו לפנינו בעה' בסימן זה :

ב נדרי זירחין כיצד היה מוכר הפין לתבירו ואמר קונם עלי כבר
זה אם אפחות מסלע ואמר הלוקח קונם עלי כבר זה אם אוסף
על שקל ואחר כך נתרצו שניהם בג' דינרים או כפחות מעט או ביותר
מעט לא נאמר אחר מחס' שכן דרך התנאים לידואו ליטבע כדי לזרז
חבירו ואין בלבו לשום נדר ואנן כנדר פיו ולכו שוין בענין אף על גב
דקיימא לן דדברים שבלב אינן דברים הכא כיון דדרך התנאים ככך
עריפי משאר דברים שבלב דאנן סתדי בכך שלא היה כונתו לנר' מכל
מקום יא אף על גב דאמרין לזרזי נתכווננו כמ' לא יוכל המוכר ליתנו
כשקל ולא יוכל הלוקח לקנותו בסלע שכיון שזה אמר בסלע וזה אמר
בשקל ועל הדברים הללו נדרו אמרינן ודאי היה דעת שניהם לפחות
לנדר זה שלא ימלא אחר מהם דברי חבירו אלא זה יפחות מעט וזה
יוסף מעט ויש מקילין ודוקא כשאין מעמדין דבריהם לא מיד באותו
מעמד נתרצו שניהם בג' דינרין אבל אם לא נתרצו אלא זה בסלע וזה
בשקל ונתכשל המקח ונתפרדו זה מה ודאי לנר' נמו' נתכיון חל הנד'
וכל מי שיעבור אחר כך על נדרו הרי זה חלל דבריו ואם האחר העמי'
דבריו והשני לא העמיד אלא נתרצה בג' דינרים מרוך שנתבטל
לאחד נתבטל גם לשני ומותרין שניהם לקיים המקח בג' דינרים וכל
זה מידי בסתם אבל אם אמר שלנר' נמו' נתכווננו הוי נדר ואם המוכר
אומר קונם אם אפחות ביותר מסלע או שאמר הלוקח קונם אם אוסף
לך על המעט פחות משקל הרי זה נדר שאין דרך לזרוק כשמפליגין
בל כך ולנדר גמור נתכווננו ואם נתרצו אחר כך בשלשה דינרי' שנית'
חללו דבריהם נדר לשנים שרוצים לקנות כסנו ואמר איני פוחד
מסלע ואמר אחר כך לאחד מהם לנדר גמור כוונתי ולאחר לזרזי
נתכוון כיון שחנר' בטל לגבי אה' בטל גם לגבי השני האויל ונדר אחר
זה אין שייך לומר לחיהא נדר ולזה לא יתא נדר וכראמרינן הותר
כקצתו הותר כולו :

ג חסומין את חבירו שיאכל עמו ומסרב זה מדרו אם אינו אוכל
עמו או שאומ' לו קונם שאני נהנה לך אם אין אתה מתארח עמי
ואוכל פת חמה ושותה כוס של צונן חם מסרב ואינו מתארח הצל
הרי זה נדר של זרז ואינו נדר אבל אם חסן ראוכלן לשמעון לצל
עמו והיו מוסינים אותו גם כן במקום אחר וחפץ לאכול יות' עמר אוכלן
ואמר לו חירני מנכסך אם לא אוכל עמך כדי שלא יפצירו כי במקד'
אחר הרי זה נדר גמור אם לא יאכל עמי חרי אלו נדרי זירחין מדין
הגמ' ואנו אין לנו כח ללמוד למקום אחר לדמות לאלו שאין לך
בהם אלא מה שאמרו חכמים :

ד נדרי הנאי פ' גזמא ושפת יתר שמוכיף לומר יתר ממח שראת
הוא בעצמו יודע שלא היה כל כך כמו שאמר אלא שדרך בני
אדם להוסיף על מה שראת ולא היה דעתו לנדר כיצד כגון שאומר
קונם ככרזה עלי אם לא ראיתי בדרך זה כיתא מצרים או אם לא
ראיתי נחש כקורת בית הבר או חומה גבוה לשמים הרי זה נדר של
הנאי ואינו נדר שכן דרך העולם להפליג ולא כיון לשם נדר והוא
שאם שראת עסרב או ראה נחש או חומה לא שתפליג דבריו אבל
אם לא ראה כלל ואמ' כן הרי זה כיון לנר' ואם ראה ומעמיד
דבריו שאומר בדוקא אמרתי וכוונתי לנדר הרי זה נדר :

ה האומר כל פירות שבעולם עלי אינו נדר דכיון שאדם יודע שאין
אפשר לחיות בלא כל הפירות הרי לשא נדר ודאי לא לנדר
איכיון ואינו אסור כבלום וכן אם אמר כל פירות שבעולם עלי אם
לא עשיתי דבר פלוני אף על גב שלא עשהו אינו נדר ואף על גב
דלעיל סימן ר"ז סעיף כ"ב אמרינן דהנוד' מן הפירות מותר בגדיים
וזמלאים כוליה' מן הפירות סתם אבל כל פירות שבעולם מלל כל
מידי שבעולם שחל מקרי פירות שבעולם ודוקא בלאזן עבר
אבל

ותכף חל עליו האיסור השני לפיכך צריך שיתירו לו פעם שנית :
ד גשבע על דבר אחר ואחר כך גשבע שלא ישאל על שבתותיו
נשא תחלה על האחרונה שנשבע שלא יתירו לו ואח' כך ישא
על הראשונה וכן אם גשבע או נדר שלא לע' שו' רכב פלוני בלא התר'
וכלא הפרת נשא תחלה על מה שאמר בלא התרה וכלא הפרת ואחר
כך נשא על עיקר הנד' וכן ציכו שהטילו חרם והתנו שלא יעשו התרת
ולא תתרה לתר' עד סוף העולם יתירו תחלה חרם האחרון שהחרימו
שלא לתת' ואח' כך יתירו הראשון מי שנשבע על דבר אחר ואם שאם
ישאל על נדרו אינו יחוד' זה הלשון משמע אם ישא לא יעשה כעשה
יהודי לפיכך אסור לשאול על נדרו שעשה עצמו לכופר ואפילו אם
גשאל עליו כדעכר יש להוכיחו ולייסרו שתלת אמנותו בנדרו וצריך
כפרה וסליחה ודוקא בכה' אין להתיר לו אבל אם אע' שדבר פלו'
לא אחיה יחודי אפילו היה אינו צריך שזה הלשון משמע אם יע' שדבר
פלוני שאינו יחודי בעצמותו והיכי ישנה את הירדע שהרי אנן ידענן
שהוא יחודי מ' יש להוכיחו גם על זה טעם כל פנים לישנא רחציפות
הוא בנגד אמנותו ולא שפיר עכיד :

ה אסר על עצמו מין מאכל אם יעשה דבר פלוני ואמר אחר כך
בכל פעם ופעם שישאל עליו יתא כאיסורו יותר מתאיסור שחל
עליו כבר וכן לעולם יתירו לו פעמים רבות כמו שיעארו כמה פעמים
אמר וכן בכל פעם ופעם כ' ואחר כך יתירו לו עוד על מה שאמר
הן לעולם דאף על פי הלשון וכן לעולם משמע אפילו כמה פעמי' בלי
שיעור מכל מקום אינו אלא נדר אחר וכמו שנדרו בפעם אח' הותר
בפעם אחר :

ו מי שנשבע על דבר אחר והתנה שלא יוכל להתיר לו שום אדם
רק פלוני ופלוני שהם באר' מרחקים ונתחרט ונתחרט על התנאי
ראשונה ויתירו לו אחרים אותו התנאי ואח' יתירו לו הרבר שנשבע
עליו :

ז אם התנת בשעת שבתותו שלא תהא ניתרת לעולם אין כאן
אלא דברים שאין כאן דבר שיהא חל עליו התנאי דעל מה יחול
ועוד היאך יוכל לומר שלא תהא ניתרת שאם ישאל עליה על כרז
תהא ניתרת לפיכך אין בתנאי כלום עד שיאמר שלא ישאל על
שבתותו שהוא נדר שיחול על עצמו ואו מתירין לו תחלה השני ואחר
כך הראשונה כאסור :

ח קבל עליו ח' צנידיו לעשות דבר פלוני בלי שום פתח חרטה
מתירין לו שאין חרם צריך לא פתח ולא חרטה שאינו נדר לא
מאילו אמר שאם לא יעשה דבר פלוני יחול עליו עונש חרם והנידוי
מיהו אם אמר בלי שום פתח הותר וחרטה יש לחוש למילת חית' שאם'
דמשמע שלא יתירו לו תחר' לפיכך מתירין לו תחלה השנייה ואחר כך
הראשונה :

ט נשבע שלא ידבר עם פלוני צ' כך נשבע שאם ידב' עמו שאם'
בבשר נשא על הראשונה תח' ואח' כך על השני' שהרי השנייה
לא חלה עד שנשא על הראשונה וכבר אמרנו פעמי' שאין מתירין לא
גדר ולא שבתה כל זמן שלא חלו וכן אם נשבע שלא יחנה לפלוני או
לחכם שישא לו על השבתה נשא תחלה על הראשונה ואחר כך על
השני' של החכם וכן אם נשבע שלא יתנה לפלוני ואח' כך נשב' שיהא
נדר אם ישא על שבועתו נשא על שבתותו תח' ואו תחול עליו נידו'
ואחר כך ישאל על גזירותו וכן כל כיוצא בזה :

רל

ובו סעיף אחר :

א מן חרין מתירין שבתות ונדרין אפילו נשבע בהזכרת השם
מכל מקום לא ישאל אדם על נדרו לא מרחק דהרבה צריכין
לדקדק בו וכש' בנדר שיש בו נדנו עבירה שאין להתירו יש מי שאומ'
שמי' שנשבע שלא לעשות איזה דבר כגון שנשבע שלא למכור הפין
פלוני ועבר ומכרו אין המכירה מכירה הואיל ועבר בת על שבועתו :

רלא

הנודד על תנאי או שתולה נדרו בודעת
אחרים ובו סעיף אחר :

א לא התירה התורה להתיר נדרו לעוקרו אלא ע' חכס מוסחח
או ג' הדיומות כמו שנתבא' לעיל ריש סימן רכח ואפילו אם
פירש והתנה בשעת הנדר אימתי שארצ' אבטלנו מעיקרו או שתלאו
באחר שיבטלנו אימתי שירצה אינו כלום ומיד כשהל הנדר אין לו
תתרה אלא על ידי חכס ואפילו אם תלאו ברעת אחר וקיימו ושוב

יורה דעה הלכות נדרים סימן רלב

צב

היתה בטעות :

יא מי שאמר לחבירו שחשך כלל אותו במשך שלו ולי כך נשבע לו לתת לו כך וכך פקעה ואיגלאי מילתא ששקר הית שחשך פטרו לוח אין ממש באותה שבועה כיון שחשכו ונרוע הית מתאם בשבועה דרדשינן פרט לאונס שאין לך אונס גדול מזה מזה כחש לו וארעת דהכי לא נשבע :

יב נדרי אונסין כיצד כגון שזמן ראובן לשמעון והריו אס לא יאכל עמו וארעו אונס כגון שחלה חווא או בנו או אונס אחר לא נאסר וכל כיוצא בזה וסיירי תבא כראובן שזמן לשמעון וזוסינו לשמעון גם כן למקום אחי ופקש שמעון את ראובן שירדנו כרי שלא יפצירו בו במקום אחי הוא הפך בו וית דהיי זה נדר נמו ברתה כנגד לעיל סעיף ג' אלא שעי' האונס אין הנד נדר דלאו חכי אמילו בלא אונס אינו נדר דהיי נדרי זרחון כמו שכתבנו סעיף ג' ומעמא דנדר אונסין פטורין מטום דמעיקרא לא הית ברעו שיהיה הנדר ואין בוח מטום דברים שבלב דקל ולא הוי רכרי דרכה שבלב כי הני דמוכות ורעיו לכל תויין דברים ואונס שאי אפשר לסלקו אלא ע' במסך הרמת יותמן הראוי הוי גם כן אונס שוח לא עלה על רעתו וכן אם צוח עליו חשר שלא לקיים שבועתו ונדרו אמילו לא צוח רק בקנס ממון מקרי אונס מכל מקום אם בקל יוכל להסתדר לא מקרי אונס ועל סי' רבת סעיף ט"ח ברין חרס שגח המושל לעכו עליוימי שנשבע או נדר לעשות דבר כיס פלוני ונאנס כגון שנשבע לשלם וכשתניע המון אין לו לשלם פטור משבועתו ואם יכול לקיימה אחר כך דינו במילוי עכר על שבועתו במיד שכבר נתבאר דינו לעיל סימן רכה סעיף מב' :

ואם כשהניע חזון לפרוע תבריה המלך או השר למלה להרחיב חזון ללוח או שפטרו לגמרי השבועה קיימת ולכך צריך לפרוע אתה ועל בעש סימן ע"ג רעים אלו קהל טעשו חרס על ח' שנים וקבעו זמן לכשתחל חרס ובאותו חזון חיו אנוסים או שוננים ולא דרדחילו לקיים הנדר אינו בטל מטום זה וצריכין לקיימו אחר כך מי שנשבע או נדר לעשות דבר תוך שנת או כיום פלוני שיש לו לעשותו מיד או בשחרית כשיגיע אותו היום וזוין מקרימין למצור דטמא ישנה אחר כך ולא יעשו ויעבור על נדרו ושבועתו ואם לא עשהו מיד שאמר עיני יס לי פנאי לעשותו ואחר כך טמא או נאנס ולא עשאו יש אומרים דמקרי אונס ויש אומרים דפושעתא ולא אונס דחוח ליה לעשותו מיד או בשחרית ולא מקרי אונס בשבועה אלא אם כן הית פגיע לו איזה רעה אם לא הית נשבע ונאנס מחמת זה שחוצרך לישבע וכשנאנס אחר כך שלא יוכל לקיים שבועתו זה הוי אונס אבל אם לא הית פגיע לו טובה ונשבע מרצונו המוכר כי שיהא לו טובה מזה ונאנס שלא יוכל לקיי שבועתו לא מקרי אונס בשבועת דמי הכרוח לעשות שבועה זו מתחלה יניח הטובה ולא ישבע כיצד כגון ראובן שנשבע לאביו שלא ישא אשה בלי רשותו וקודם שנשבע ססר מדעתו בפני עדים לבטל שבועתו באומר שחיה ירא פן לא ירצת אביו ללכת בעבורו למקום פלו' ואמן מלישבע לו על דבר זה אין כח במדעתו זו לבטל השבועה דלא חשוכ אונס כיון שאינו עושה לה דבר רע אם לא ישבע אלא שנמנע מלהשיב לו כל שהוא אנו בשבועת אף על פי שאמר על דעת רבי' או על דעת המקום אינו כלום דהא סמך אונס הוא והאדם בשבועה אין כאן נאמן אדם לומר ששבועתו זו היתה באונס או על תנאי כך וכך רכל אדם בחוקת כשרות הוא עומד ואינו נחמד שישקר בשבועתו הם קודם שעבר על שבועתו אבל אם כבר עבר אינו נאמן לפטור עצמו מעניש או מלקות דלאו כל כמיניה דאם כן לאו דמלקות בשבועה למת לי כל ארץ יפטור עצמו וכן מי שהודה ברבים או כתב עליה הודה כי שנשבע ואומר אחר כך שלא נשבע ונתן טעם ואכתלא למת אמר שנשבע נאמן וכל שכן אם תאמת הוא שלא נשבע אלא שכך הודה בשטר שנשבע ולא נשבע אין עליו איסור שבועה מטום הודאתו :

יג ואע"ג דנדרים אלו שאמרנו אינם צריכין התרת אסור לגרוה כהם לכתחלה אסלא שרוצה לקיים דבריו ואסמכות אקרא דכתוב לא יתל דבריו לא יעשה דבריו חולין כלומר שלא לרד' בתחלה דבריו כדכר בחולין על חנם אמילו שלא לעשותן :

יד תורה או הנשבע לאנס לא הוי נדר ולא שבועה לפיכך נודרין להרגים ולטובכים אם הוא מוכס העומד בלא צווי המלך או אמילו טובס עומד בצווי המלך ורוצה לוקח ממנו יותר מקצבתו יכול ליהוד או לישבע כרי שיפטר ממנו כיצד אומר לו יאסרו עלי כל פירות שבעולם אם אני מבית המלך ליפטרמן ההרג אין אם אין מת שאני מביא מבי המלך כרי ליפטמן המכס והושב בלבו יאסרו עלי רק היום

אבל אם אמר בלשון עתיד יאסרו כל פירות שבעולם עלי אם אעשה דבר פלוני יא דאסור שכיון שאפשר שיחזר ולא יעשה אותו דבר ולא יאסרו עליו כל הפירות והי נדר נמו' וכן אם אמר כל פיר' שבעול' עלי חוץ מהטין יא דהוי נדר דהא אפשר לחיות בחטין ויש חולקין :

יז נדרי שנגזר כיצד אמר קונם עלי ככר זה אם אכלתי ושריירי ונזכר שאכל ושתה או אם אוכל ואשתה ושכח ואכל ושריירי אינו נדר ומעמא כהם אכלתי כולי כיון שהוא שונג בשעת התגארת הנד' מפני שבשעת הנד' הית סבו' שלא אכל ושלא שתה ולא הית רעתו לנדר' כלל קלא חיו פיו ולבו שוין חלכך לא הית נדר וכאם אוכל ואשת' כראף על פי שבשעת שיצא הנד' מפיו לא הית שונג שהרי אמר קונם הכר זה עלי אם אני אוכל ואם אני שותה ופשיטא דכפי כן הויה לבו אלא שאחר כך שכח ואכל ושתה מכל מקום כיון דנדרו באכילה קמיית חייל והתא' שעתא היל' שונג כלומר שלא נזכר שיהא רתלי באותה אכילה שום נדר לא חייל נדריה כלל חלפינן ליה משבועות דכתוב גבי שבועות לכל אשר יכטא האדם בשבועה ודרשינן שצריך שיהא האדם אדם בשעת שתחל השבועה כלומר שיהא זכור אדם השבועה או הוא חייב על שבועת ביטוי ולא שירד' כבהמת בשעת שחלה השבועה כלומר ששכח ולא נזכר שבועתו בשעת שחלה השבועה או אינו חייב משום שבועת ביטוי' ה' גבי נדר וכן אם אמר קונם אשת' נהנית לי שננכה כיסי או שהכתה בני ונמצא שלא אנכה ושלא הכתה וכן האומר אם הית פלוני אצל זה הדבר אתן אלהי' זו לצדקה ונודע שחיה שם פטור דהוי נדר בשונג וכן אם אמר קונם לי שאני נושא פלונית שהיא בעורה והיתה יפה בשעת הנד' טאם הית יודע שהיא נאה לא הית נודר אבל אם היתה בעורה ויפוח דהוי הל' הנדר' וגל דאפילו פתח אינו להתי' תעיל ידי פתח זו דייפות דגולד' דלא שכיח הוא כמו שיתבאר לקמן :

יח וכן אם ראה מרחוק אנשים שאוכלין פירותיו ולא הכירם ואומר הרי הם עליכם קרובין וכשקרוב אליהם רואה שהם אביו ונאחו שלא הית רצנה לאוסרם עליהם אינו נדר אף על פי שלא פירש כיון שהרכ' מוכח שאין אדם אוסר פירותיו על אביו ועל אחיו ואפילו נכצא עמהם וזים כולם מותרין דכיון שבטל הנדר אצל אביו ואחיו בטל גם אצל האחרים משום נדר שחותר מקצתו חותר כולו :

יט כדא שהותרו כולם כשהחליף לשון הנדר שאמ' תחלה בלשון כלל כולכם אסורים ולבסוף אמר אילו היירתי יודע שאבא בניכם הייתי אום פלוני ופלוני אסורים ואבא מותר שבורה הלשון מודע בת הנדר כיון שהחליף לשונו טכיל לפרט ולא פרט כל מה שהיה בכלל אמרין החול והותר מקצתו חותר כולו' דהית כשאומר בתחלה כשראם מרחוק ולא הכירם יהא אסורין לוח ולוח ודיר' אה עליהם כאצבע על כל אחד מהם וגם על אביו שהית ביניה' ולא הכיר אחר כך החליף דבריו לום אילו הייתי יודע שאבא בניכם הייתי אום' כולכם אסורים חוץ מאב' דאף על גב שהחליף לשונו מפרט לכלל מה כיון שאין הכלל האחרון כולל כל הפרט הראשון שרירי' תנאי' מביניהם אביו חיו נמי חותר מקצתו וחותר כולו' והואיל וכ' הלשונות הללו הית תחלתו בטעות ושונג' הטיב כולה של שונג' ושעורת ז' אין פירו' נדר אבל אם בשעת האיסור אומר כולכם אסורו וגם כשע' חרח אומר אילו הייתי יודע הייתי אומר כולכם אסורים חוץ מאבא שכלשון זה לא החליף לשון הנד' ולא הורע לשונו אלא שהוציא אביו מביניהם נשאר כולם באיסורם חוץ מאביו שחיה כמעט הוח' כשאומר בשעת האיסור יהא אסורים לוח' ול' : דראה על כל אחד שבהם וגם על אביו שחיה בתוכם ולא הכירו ובשעת חרח אומר גם כן אילו היירתי יודע שאבא בניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורים ואבא מותר שלא החליף לשון הנד' הראשון בק' שעת האיסור' שעת חרח' ונשאר הכל בלשון פרט נשאר כל הפרטים הראשונים כיוסמכ' הראשון חוץ מאביו שחיה בו מחמת טעותו וקשב' לית' לא חותרו הפרטים האחרים שזמן שלבכלל חותר מקצתם חותר כולו' דק הוא לבדו חותר :

כ אם קבעו על עני' שהיא רע למעיים והמרו לה' חמיון ויש למעיי' ואם אילו הייתי יודע לא הייתי נוד' אלא אילו הייתי יודע שהיא טוב' ומועיל' אסור' חמיון כיון וכד' שחל' ממ' נדר שחיה מקצתו שרירי' פתחלת סתם וקאנס' חמת' כיון וכד' שחל' ממ' נדר הייתי יודע הייתי אום' כל היינו' אסורי' עלי חוץ מן המיושן הרי זה אינו כות' לא במשון לבדו וכן כל כיוצא בזה שלא להחליף לשונו דבתחלה גם כן אסר' סתם יין וכולל כל היינות :

כא מי שנשבע שלא יעשה דבר זה מפני שהיה סבו' שהוא איסור גדול ואח' נשבע לו שאין בו איסור' ככ' לא הית השבועה כלל' פי

לבוש עמדת זהב הלכות נדרים סימן רלג

הנכריים הריאח מודעא זו ואכר שאינו רוצה לקבל אלא שיחזק עליו
דיין הקהל ברין תורה אסור לו לסתור דינם שאין זה בכלל נדר
אונסק כלל שחרי לא חיז מבריהין אותו לקבל דינם רק זהו קבלס
עליו מרצונו:

יב מי שפירש בשעת נדרו על מה נדר הרי זה כחול נדרו באותו
דבר ואם לא נתקיים הדבר שנשבע כגללו מותר בנין שאמר
איני נושא את פלונית שאבי רע ושעמו שמט או לעשה תשובה אין
צריך התרה דהיי כאלו פירש שנודר על זה התנאי וכיון שגורבטל
נתבטל הנדר ואף על גב דאין פותחין בגלול של כיתה כדאית' לעיל
סי' רכז סעיף יב הם שלא תלה בו נדרו בשעת שנדר אבל הכא
תלה בו נדרו בפירוש ועד זה נדר דכל זמן שאביה רע קאמר וטעמא
זו נמי אין לחקשות דכא משמע שאף על פי ששמע שאחר הנדר נות
או עשה תשובה מותר ומ' שמע דאמרין לעיל בסמך זה סעיף ב' בקת'
שלא אשא אשה פלונית בפני שהיא כעורה כולי ויפוח אה' הנד' דהל
הנדר דלא דמי הת' אין אשה כעורה עשויה להיות נאה לכך אמרין
ודאי לא היתה רעתו שתבא זו לידי היתר לינשא לו דלא עלת' על
רעתו שתהא נאה אבל הכא באביה רע עשויה לעשות תשובה ועשויה הוא
למות הילכך אמרין רעתו רכי אמ' שאבי רע כל זמן שאבי רע קאמר:

יג ועוד יש נדר שאין צריך התרה כגון שאמר לחבירו קונם שאני
נחנה לך אם אין אתה נוטל ממני כך וכך חריזה יכול להתיר
נדרו שלא על פי' הכס שאם לו כלום נדר לא לכבדני זהו כבודי שלא
אטול ממך ואפילו אין המד' אומ' כפי' שכך היתה כותנה לא מן הסתם
וכן אם אמ' לו קונם שאתה נהנה לי אם אין אתה נותן לי כך וכך יש
לו גם כן התרה בלא שאת הכ' שאם לו חרי הוא כאלו קבלתי ועל סי'
רכז סעיף ל' ואין לחקשות אלו נדרים האחרונים שאמרנו קונם אם
אתה נוטל ממני כו' או קונם שאם אין אתה נותן לי כו' מש' מן המזמין
את חבירו שיאכל עמו כו' שכתבנו בסעיף ג' החשי' לנד' של וירוח ה' איננו
נדר אף על פי שאין זה אומדן לו חריני כאלו אכלתי כו' או כלום אתה
עושה אלא לכבודי זהו כבודי שלא אוכל עסק ראין זה קשיא רודאי
גבי מתנה שייך לומר זהו כבודי שלא אטול ממך כלומר תל' כבר יש
לי רב ואיני צריך לך ואני מחזיק לך על זה כאלו קבלתי המתנה ואיך
נוגע בזה בכבוד הנותן כמו שאמר עשול לעקב הוראי היתה כוננו
לכבודו בפניו ולא היתה נוגע בכבודו אבל במסמך אם יאמר המזמין זהו
כבודי שלא אוכל עסק חרי נוגע בכבוד המזמין כאלו אמר לו שאיננו
ראי שהוא יאכל עמו ורואי נוגע בכבודו שחרי כן דרך העולם
אפילו מלכי ושרים ויודעים רדך ארץ מבכדין אותן בסעודה באכילת
רשתיה והוא כבודם וכבוד המזמנים שאוכלים עמו לכך אפילו בלא
תשובת המזמין אינו אלא נדר של וירוח מה שאין שייך כן כאן שאם
לא ישיב לו כלום נדרת כו' דלמא דך בקושטא קאמר ולנדר איכודך
וכן בספא אם לא יאמר קבלתי שמה זה לנדר מסס איכוד שח' צריך
לזה תבטוי נמלך בפני שאין צריך לו עוד נל' יא' דחוקא ברב' שיש כב'
קיום סעשה שייך לומר הכי כגון חכא שאמר חריני כאלו התקבלתי
שחרי אפילו אם היה מקבל ממנו היה יכול לחשו' לו לשיכך גם עכשיו
יכול לומר חריני כאלו התקבלתי וההורחי האפתי מסרנא למת
לי אבל בבטול מעשה כיון שאמר קונם נכסי עליך אם תלך אלמקום
פלוני לא שייך לומר לך ודאי הוא כאלו לא הלכ' שזה הוא דבר שאב'
אפשר יש תלפין האמרים שפמי' בענין זה ויכול לומר כן לפי שאמר
זה נכסי עשוי לא אמרו מתעלה לא לחשלים רצונו שהיה רוצה של
לך ועבשיו כיון שאינו חרש אם ילך א' לא כבר נשלם רצונו וכך
כל תנאי שהוא לשוכת חכדי כול לומר לו חרי הוא לי כאלו קיימת
התנאי כגון מי שאמר קונם אתה נחנה לי אם אין אתה נותן לפני כך
וכך אם הבן סומך על שולחן אביו חרי לא נתכוון האב אלא לשוכתו
שחרי אם לא יתן זה צריך ליתן הוא לפיכך יכול האב לומר חרי הוא
כאלו קבלתי ומסור אבל אם אין הבן סומך על שולחן אביו חרי
לשוכת הבן נתכוון ואין האב יכול למחול ולומר התקבלתי וכן הבן
ול' ט' אה' חרי' היש חולקין דבסמך אפילו אין הבן סומך על שולחן
אביו יכול האב למחול ולומר התקבלתי והנ' יאמר כלום אמרתי לא
שתעשה רצוני ועכשיו שאינו חושש שאם תתן לפני או לא תתן חרי
הוא לי כאלו קיימת נל':

אף על פי שכתבנו ממי סתם וקל דברים שכלב אינם דברים גבי
אונס שרי ובלבד שלא יוציא בפיו דבר שהוא בפירוש נדר מה שבלבו
מגן שפירש יאסרו כל פירות לעולם ואיך יחשוב הוא שלא יאסרו רק
היום דבכגון זה ודאי דברים שכלב אינם מכבליים מה שחתיא מפי
האף על פי שהיא אונס לפיכך אם משביעו המטול וגלגל דבריו
שתכריתו לומר לעולם יחשוב כל זמן שאני באימרו תחת ממטלתך
וכה' וכן אם חכריתו מלך כל מי הינו יכול להשב תנאי אם לא אצטרך
לו האם יוכל לבטלו בלחש בשפתיו תוך כדי דיבור עדיף מפי ואפילו
לא בקש ממנו התרנו או המוכס שירור הוא נודר לו מעצמו או הוסיף
לדור יותר כמה שבקש כגון שאמר לו אמר קונם שתהנה מאשתך
האם אינו כדברך והוא אומ' קונם אשתי וכני נהנים לי או שבקש
ממנו שירור והוא נשבע אינו כלום שכל מה שהוא עושה אינו עושה
אלא מחמת אונס ולהק רכריו נדר האנס וכולם בכלל אונס יחשב
וכל זה דקא כשנשבע לו בפיו או צריך לבטל בלבו כאיזה תנאי הדרך
שיוכל שלא יסתור מה שחתי' בפיו אבל שר או שלטון שצח לתחרים
על איזה דבר שלא כדון אין באותו חרם בלום ואפילו ביטול בלב אינו
צריך וכל זה לא מיירי אלא בשאמר לו לעבוד על שבעתו ועל
נדרו שלא יודע לע' האנס אבל אם אי אפשר לעבור אה' לא
שיודע לע' האנס אסור מפני הלול השם ומח הטעם נענש צדקת
כשעבר על שבעתו לנכוכר נצ' אף על פי שהיתה כדרך אונס
מהו אם הודיע לע' אחר שיצא מאונס שהיה לו תנאי בלבו ושלכן
יעבור על שבעתו ליכא למיחש לחילול השם הואיל והיה אנו מתחלה
שגם העמ' יודע זה ותכל לפי צורך העניין מלך או שלטון שצו לשבע
לחגיד על אחר אם בא על העמ' כרי לתענישו מיקרי שבעת האונס
ויש לבטלה בלבו וכן אם ראוהו תפקיר ממך ביד שמעון וצוה המלך
או השר להחרים על מי שיודע ממך של ראוהו אם העמ' רוצה ליקח
ממך של ראוהו באונס שלא כדון אין בחרם כלום וכן יוכל דהנפקד
לישבע שאין לו משל ראוהו כל' וככלכר שיבטלנו בלבו ובלבד שלא
יהא חילול השם כדכר וכמו שנתבאר שני יתודים שחכו זה אחר
זה ונדר השלטון לחגיד ערות בחרם ושבעתה אם יעניש המבט' יודע
לדינו נקרא אונס ואין צריך להגיד ואם אין יכולין להישמש תריכין
להגיד יעירו וישלמו לניזק נזקו ואל יצילו עצמן במסמך חבירה דלא
פל כמיניהו דמא' היתה דרמך סומך מפי כולי ועיין לקמן בסמך רל"ט
עוד מדינים אלו:

יד מי שאנס את חבירו ויסרו במיני יסורין עד שנשבע לתת לו
כך וכך מעות אין באותה שבעתה אונס נדר או חרם מבט' רהאי'
בשבעתה בענין פרט לאונס ואפילו לבטלה בלבו אינו צריך דלא דמי
לחרגין ולמכסין דהתם איננו מייסרים אלא רוצים לעשות לו רעה
הוא מציל עצמו בזה אבל חכא כל מה שאומר נשבע אינו עושה
אלא מתוך יסורין ואין בהם כלום ואפילו אומר על רעת המקום ועל
רעת הקהל או רבים הל' שהתא רעת המקום וקהל או רבי' מסכמת
לזו וכל שכן אם היה כאן יראת מיתה שאינם כלום:

יז מי ששודך בתו ונדר לתת עכס סך מעו' ונשבע ואח' כך נתקלקלו
החובות שהיו חייבים לו אם אין לו מה לפרוע לא חובות ולא
קרקעו ופמי' דרך מבית דירתו וכלי תשמישו פטו ראין לך אונס גדול
מה ועל ביתו וכלי תשמישו לא היה רעתו לתת ראוהו ושמעון שהיה
דדים בעיר אחת ונשבעו שניהם להשיא בניהם זה לזה אחר כך יצא
לראובן וכנו המשוך מן העיר לדור במקום אחר שמעון פטור ואין
צריך לתוליד בתו אחריו דארעתא רכי לא נשבע גם לראובן פטו אם
חרגך לצאת דמיקרי אונס אם לא מתירר ליה פה וכן אם נשבע הבן
האב חרגך לצאת ואין לבן פרנס' ולת אביו מקרי אונס ועיין בלבוש
ע' ס' ס' ע' ס' ע' ח':

יח מי שנשבע שידור במקום חמיו אם לא יעכבנו אונס אים סיכמ'
הוא או אחרים בשבילו איום עליו שלא לילך למקום חמיו אין
זה אונס דמסא לאי עלי' ועשה ואין כאן איום של אפת אשה שנדרת
לבעלה כחלו שלא תינשא לאיש אחר' וזו או להפך הוא נדר לה
כתלייה או מי שנדר לתולה איזה דבר אם עשו זה מסוס הפצר החוליה
שלא תמדף רעתו עליו חיי כנדר של אונס ופטור אבל אם לא עשה
כ' מפני זה אלא מפני דבר אחר חיי כנדר על רעת חבירו ועל דינם
כאלו בסמך רכז:

יט שותפין שבררו דינים וקבלו חרם לקיי' כל מה שיגורו עליהם
הרינים ואחר מהם מסר מודעא שלא יקבל עליו הנכריים
אלא כרי שיתאמת מה שחייב לו מפני שהוא ירא שמא יכחיש לו
מעותיו שכבר דתחיל לומר שאין בידו כלום ואחר שגורו

רלג עונות נודים לומר ולנקבה וכו' סעיף אהדי:

א דבר דת' שאין הוכר נקרא גדול עד שיבא שתי שערות ורוב
בני

אמר ואם בית אישה נדרה והאב לבד לא שכב' יצאק קסת פרשות
 על ידי הקדושין לא שניהם מפירין בשותפות שכן משמע מקרא מלא
 דכתיב ואם היה תהי' לאיש וגו' והפיר את נדר וגו' ועכ' לא רל דלברד
 יוכל להפיר דאב' הוא דכתיב אחריו ואם בית אישה נדרה וגו' והפיר וגו'
 ללא אלא תני קרא בארוסה מדבר ובא ללמד שהוא והאב יחד מפירין
 נדריה בעודה נערה דכתיב בנעוריה בית אביה כל שבנעוריה עדיין
 ברשות אביה היא אבל כיון שנתקדשה נתרקבה קצת מרשות אביה
 תבנסת קצת לרשות הבעל ושניהם יחד מפירין ואפי' נדר' שהיו עליה
 קודם שנתארסה ולא שמע בהן אביה ולא הופרו ולא הוקמו ונתארס'
 שניהם מפירין יחד דכתיב ואם חיות תהיה לאיש ונדריה עליה וגומר
 משמע נדריה שנדרה קודם שנתארסה יש גם כן בה למארס להפיר
 עם תאב ואם הפיר אחד בלא שני אינו מופר ומיהו הלוקו של שני נשא'
 קלוש והקל איסורו שאין בו מלקו' להרמב"ם צריך שיטמעו שניה' ביום
 אחד אבל אם שמע אחד הניס והפיר ושמע השני ביום שלאחריו אין
 יכול להפיר וליף לה מקרא דכתיב ואם הניא אביה אותה ביום שמעו
 וגו' וכתיב אחריו ואם חיו תהיה לאיש ונדריה עליה ושמע אישה ביו'
 שמעו וגומר משמע ליה דתני' כו' שמעו דנבי' אישה קאי על כו' שמעו
 של תאב והק קרא ואם חיו תהיה לאיש ונדר' עליה שעדיין לא שמע
 האב ושמע אישה ביום שמעו של תאב וגו' והפיר לה וגו' כלום עס'
 תאב הא למדת שאחר שחפר תאב ושמע הארוס גב' ביום שמעו האב
 הרי זה מופר אבל אם שמע תאב והפיר ואחר כמה ימים שמע הארוס
 והפיר ביום שמעו אינו מופר והה' אם שמע הארוס והפיר ואחר כמה ימי'
 שמע האב והפיר ביום שמעו שאינו מופר וכבר כתבנו שפסקו זה
 בארוס קבירי ויא' שכל אחד מפר ביום שמעו ואף על פי שלא שמעו
 ביום אחד ולא משמע להו דהאי ביום שמעו דנבי' הבעל אשמיע' האב
 קאי והכי מסתבר ואם נתארס ואין לת אב וזה בוגרת שנתארסה אין
 הארוס יכול להפיר

א אם קיים האחד אפילו חור ונשאל על החקמה אינו יכול להפיר
 עם השני וגל' אפילו נשאל על חקמה כו' ביום של שמיע' שניהם
 אינו יכול שוב להפיר עם השני אע"פ דאמרינן לקמן סעיף מס' דהחקמה
 נשאל ומפיר היינו כשהתפרת תלויה בו לברו אבל תאב שהתפרת
 תלויה בשניהם מיר שקיי' אחד מהם השני לא העלת על דעתו להפיר
 כיון שיד' שלא יחיה בה מקום והיו כאילו קיימו כמחשבתו ואמרו לקמן
 סעיף כ"א דקיום דמחשבת בהניא לגבי רדיה וליכא למיט' שיטאל גב'
 על חקמתו דתא' לא נדר כלו' והתורה אמרה לא יהל' דברו אבל אחר'
 מודלין דברו משמע ולא מחשבתו כן גל' טעמא דהק:

ב שומרת יבם שנדרה אין חיבם מופר אפילו אין עם אלא יבם אחד
 דודאי ויקוקה לו ואפילו עשה בה אותו הויב' מאמר אינו כלו' שלא
 אמרת תורת אלא בארוסה אבל מאמר ביבמה אינו אלא מדרבנן וכל
 שכן זיקה לברח שאינה כלום:

ג הלך האב או שלוהו עם שלחי הבעל להביאה לו להכניסה לו
 לחופה עדיין היא ברשותו שניהם להפיר מסרה תאב או
 שלחיהו לשלוח' הבעל יצאק מרשות תאב ואין לו עוד חלק בה בתפיל'
 שאינה עושה בשותפות מיהו גם היא אינה עדיין ברשות הבעל ואין
 הבעל מפר' לת' ער שתכנס לחופה:

ד נערה מאורסה שלא שמעו אביה ובעלה את נדרת ער' שבנדרת
 יצאק פרשות תאב אין הארוס יכול להפיר לברו שלא נרנת
 חתונה רשות לארוס להפיר כו' אב"ט בשותפותו תאב תבטש שיצאק
 מרשות תאב שאינו יכול להפיר גם חתונה הארוס אינו כלום:

ה נדרה ושמע אביה והפיר הלוקו בעודה ארוסה ולא שמע בעלה ער'
 שנכנסת לחופה אינו יכול להפיר שאין הבעל מופר לברו נדרים
 שנדר קודם לכן דתא' כתיב ואם בית אישה נדרה ונדר' דהיינו לאתר'
 נישואים שהיא בבית אישה חפיר' וגו' אבל לא נדרים שנדרה קודם
 לכן דרך תח' לומר לח קודם שיכניסה כל נדרים שנדרת ער'
 שלא תכנס לרשותו יתו פופרין וכן אמר תאב לכתו קודם שתצ'
 מביאתו כל נדרים שנדרת ער' חיים חיה יתו מופרין:

ו מה הארוס בעודה נערה חתונה לרשות תאב לם שמפר מה
 שנדרה אחר מה הארוס אלא אפילו מה שנתיד' כתי' הארו'
 ושמע ושיק' ומת ביום שמעו ולא חפר מפר תאב לברו כו' שמעו אפי'
 לא שמע ביום שמת הארוס ואפילו יש לה יבם אחי ארוסה ועשה בת
 מאמר מפר תאב לברו ודבר זה למדו מקרא כתיב ואם חיו תהי' לאיש
 ונדריה עליה חיו תהיה בשתי חיות חתונה מדבר וכקיש קודם חיות
 שניה לקודם חיות הראשונה פירוש קודם חיות שניה שמת הארוס
 הראשון וראות לחזור ולתקדש הקיש לקודם חיות הראשונה שלא
 נתארסת

בני אדם חוזרים אינם מביאים שתי שערות עד בני יג' שנים ויום אחד
 ואז הוא נקרא איש וקודם לכן עדיין אינו איש אלא קטן ואינה ממחר'
 להביא שתי שערות שנת אחת מקודם לכן דהיינו מכת שתיים עשרה
 שנת ויום אחד ואז היא נקראת גדול' והכא גבי נדרים כתיב איש כי
 ידר נדר לה' וגומר לא יהל' דברו וגומר והיינו גדול' ואב' עם שאין
 הייבי' משום כל יחל' אלא לכשיגדלו אך מכתבה התור' נבי' גו' איש
 או אשה כי יפליא לגדול' נדר וגו' מרבינן ממלת כי יפליא אפי' מופלג'
 חכם סמוך לאיש כי פי' כי יפליא כי יפריש כלום כשהוא מופלא וידע
 לפרש לשם מי נדר נדרו ונדר ומכתוב איש כי יפליא עם דהפלאות
 זו גב' אינה נדרמת לחיות נדרו נדר אלא כשהוא סמוך לאיש דהיינו
 שנת אחת קודם זמן שהוא ראוי להביא שתי שערות והיינו בתנוק' כל
 שתיים עשרה ובתינוק כל יג' נמצא דק עונות נדרים לומר ולנקיב' חכי
 גינתו קטן בן יב' שנה ויום אחד וקטנה בת יא' שנה ויום אחד דהיינו
 שנה סמוך לגדלות של כל א' אם יודע' לשם מי נדרו ונשבוע נדריהם
 נדר ושבועת' שבועת אף על פי שלא הביאו שתי שערות ומיהו ג' אינן
 לוקין אם הללו נדרו ועברו על שבועתן ער' שיגדלו ולא יכל' יחל' לא
 קאי אלא איש נמוך בלומר גדול' דהיינו בן יג' לומר יב' לנכבה ושנת
 יג' לומר ושנת יב' לנכבה בודקין אותם אם יודעין לשם מי נדרו נדרו
 נדר אם לאו אין נדרו נדר ברכתוב כי יפליא לנדר נדר נזיר להויך
 לה' כלומר שיפרש שנדר לה' א' נדרו נדר ואפילו אם נדרו ברחלת
 השנה וברקו אותה וידעו לשם מי נדרו ואחר כך בסוף השנה חזר
 ונדרו אינו נדר ער' שיברקו עם אחרת דהכי משמע כי יפליא לנדר
 וגומר וקד' שיש יב' לומר ויא' לנכבה אפילו וידעו לשם מי נדרו אינו
 נדר דסמוך לאיש בעינן מיהו נוערין בהן ומבין אותן מדרבנן שלא
 ילמדו לשונם בנדרים ושבועות ואם דבר קטן וקל הוא ואין בו ענין
 נפש אומרים להם שיעמדו בנדרם ושבועתם כרי' שלא ידגילו עצמם
 בנדרים ויבואו לנחוג קלות ראש בנדרים ומי' ויום אחד ואילך לומר
 ומי' ויום אחד לנכבה דהרי הם גדולים ממש ואף על פי שאין יודעים
 לשם מי נדרים נדריה' נדר ולוקין עליהם אם יחללו חן איש חן אשה
 דהוקשה אשה לאיש לכל עונשין שבתורה:

רלד

מהי האב והבעל מפירין ומתי מפירין שניהם יחד וכו' ער' סעיפים:

א תאב מפר נדרו בתו כל זמן שהיא קטנה או נערה אפי' נדרה
 על דעת רבים כמו שכתבתי מעמס לעיל סימן רכ"ח סעיף כ"ד
 בגר' או נשאת שוב אינו יכול להפיר שכן כתי' ואישה כי תרוד' נדר' לת'
 ואסרה איסר בבית אביה בנעוריה וגו' וכתיב ואם הניא אביה אותה
 וגומר והניא לשון חפרה הוא וכתיב בתריה לא יקום וגומר ובבית
 אביה משמע כל זמן שהיא ברשות אביה דהיינו קטנה ונערה שהיא
 בידו להשיאה מי שירצה כמו שנתבאר בלבוש הבח' והרגמן ולא
 בוגרת שאז אינה ברשותו:

ב הבעל מפר נדרו אשתו לברו מאתכנס לחופה ער' שתתגרש
 חתונה תנת' לידה דכתיב ואם בית אישה נדרה ונדר' דהיינו נשואים
 שנכנסה לחופה שאז היא בבית אישה וכתיב ואם חפר יפר ארוס
 אישה וגומר לא יקום וגומר חיתו מנורשת מסק' לא יפר לה דשמו
 אינה אשתו ואין ממס' בחופרתו ותאב היא ליד' ממשל' על ידו:

ג נתן לה גט על תנאי או לאתר' זמן לא יפר לה בימים מבנותיים
 אע"פ שעדיין היא אנוחה בבית מ' אינה נקרא' בבית אישה כיון
 שכתב לה גיטתה:

ד שמעך שמת בעלה ונישאת לאתר' ונודע שעדיין בעל' הראשון
 קיים שניהם אינם יכולין להפיר נדריה הראשון לא דמעמ' מאי
 אמרה תורה שהבעל מפר נדרו אשתו משום שלא התנגח עליו שהרי
 לא נתנת לו תורה רשות להפיר אלא נדר' עיני נפש כמו שירבאר
 לפנינו וטעמא משום שלא התנגח עליו והכא התנגח ותתנגח שהרי
 לתוציא עמדת' שנאסרה עליו חשני' לא יוכל להפיר שהרי אינה
 אשתו שאין קידושין תופסין לו בה והוא דהק' כל אשה שנשאת לחי'
 כהיתות אינו יכול להפיר לה נדרה שאינה אשתו שאין קדושין תופסין
 בהיכי כהיתות נשאר' לאיסורי' לאין אף לחיובי' עשה לא יפר לה
 דכתי' לחיובן שהיא אצלו באיסור' עם' כיון דקידושין תופסין לו בה
 אם הפיר הרי זה מופר:

ה משתארס ער' שתכנס לחופה ועודה נערה אין הבעל מפר
 לברו אפילו אם הוא הייב' במזנותיה ולא האב מפר לברו א'
 שניהם מפירין בשותפות הבעל לברו לא שעדיין אינה בביתו וחתונה

לבוש עטרת זהב הלכות נדרים סימן רלד

של האב הור האב וספר הכל ביהוד דלא נרע מאילו לא שמעו ולא
הפר כלל קודם שמת הארוס ומת הארוס רקל לעיל סעיף יא דהורה
לרשות האב הנז' לש' ואם חזרה ונתארסה בו ביום שבת הארו' הראשון
אף על פי שמת הארוס הראשון אחר יום שמיעת האב חזר וספר עם
הארוס השני ומעמא דמילתא משום דאע"ג דבשלא חזרה ונתארסה
אמרינן הואיל ונקלש לא מצי מינתק כן הארוס לאב דהיינו משום
דאב גבי ארוס שינוי רשו' הוא ולא מצי מינתק משם לכאן אבל היכא
דאיכא ארוס אחרון שרבתה חתונה שארוס אחרון יכול להפר כ"ג
שנדרה תחת ארוס הראשון מדכתיב עליה ברכתבין לעי' סעיף יג
חיינן האי ארוס אחרון ככרעיה דראשון וכיון דמארוס לארוס קארוני
אע"ג דאיקליש ליה נדרא מצי אב ובעל להפר דכה"ג לאו אנתוקי הוא
ומיהו יש חולקין ואומרי' גם כזה אין האב חזר וספר עם הארו' השני
דכיון דהוקלש הנדר לא מינתק כלל לגבי האב וממילא גם הארוס
השני לא יוכל להפר לכרו:

יז נדרה היא ארוסה ומת הארוס בין קודם שמיעת בין לאחר
שמיעה ושמע האב וחזרה ונתארס בו ביום אפי' כמה פעמי'
האב והארוס האחרון מפירין נדרים ואם לא שמע האב בו ביום
ותארסה לאחרים ושמע אה"כ אפי' אחר כמה ימים האב והארוס
האחרון מפירי' ביהוד ביום ששמעו ומעמא דהך מילתא תתבונן מסעי'
יא וי"ג ע"ש:

יח נדרה וק"א ארוסה ושמע אביה ולא שמע ארוס ונתגרשה בו
ביום ונתארסה לאחר בו ביום אפילו למאה אביה ובעלת
האחרון מפירין נדריה שנדרה בפני ארוס הראשון מפני שלא יצאתה
לרשות עצמה שעה אחת שעדיין היא ברשות האב מפני שהיא נערת
ועל סעיף י"ג:

יט נערה המאורסה שנדרה ולא שמע אביה ולא בעלה ונתגרש'
ותארסה לאחר אפילו לאחר כמה ימים כשישמע האב
והארוס האחרון מפירין נדרים שנדרה בפני הארוס הראשון
הואיל ולא שמע אותה הראשון דאי שמעו קוד' שיגרשה הו' גירושין
כמו ספק הקמה שיש לחוש שקיי' נדריה דכיון שגירשה ודאי לא הו'
דעתו להפר לה המתלו' ולנדריה על עינו נפשה שיפירם הא שנת
וכען שקיים כבר אמרנו סעיף י"א שאין האב ולא הארו' האחרון יכולין
שוב להפר:

כ לפיכך הא דאמרינן לעיל סעיף י"ז דהחזר לרשו' האב מה שנדרת
תחת הארו' אף על פי ששמעו דווקא כשמת הבעל מן האירוסין
אבל אם גירש לא דמספקא לן אי גירושין כהקמה רמי' אי לא הילכך
אם שמע נדרה וגירשה אין האב יכול להפר לא לכרו ולא בשותפות
עם ארוס אחר ואפילו דראשון נמי לא אם החזירה אפי' ביום השמיעה
אבל אם לא שמע הארוס הראשון שנדרה וגירש' הו' דינם לכל דבר
כמו נדרה ומת הארוס הראשון בין שמע בין לא שמע:

כא אין האב ספר נדרי' בתו' ולא הבעל נדרי' אשתו ולא ביום
שמעם דכתיב כפי' בהדי' גבי שניהם ביום שמעו וגו' וסתם
ביום כששמעו כל אותו היום ולא בעת לעת שאם שמע בתחלת הלילה
בשיר כל הלילה וכל יום המדרת ואם שמע סמוך להשיכה אינו מפר
לאודע שחתשך ואם עכר היו' ושתק אפילו ביום בשתיקתו לא לצער'
ובהעתו הויה שיהא סופר אינו מפר דדברי' שכלב אינם דברי' וארדבת
שתיקתו מו'יקום ואינו יכול להפר עוד אותו הנדר ואם שרתק מפני
שאינו יודע שיש ביד הבעל להפר או אפילו יודע אלא שנדרה נדר
שסבור שאינו יכול להפר כגון שסבור שאין נדר זה מנדרי' עיני' נפש
יכול להפר אפילו לאחר כמה ימים ולא הו' שתיקתו קיום ושער'
דיעתו שהוא סבור עיני' נפש הוא כאלו הוא שעת הנדר או יום
השמיעה ויפר' לה אותו היום:

כב נדרה אשתו וקיים לה באחד מלשונות של חקכה והוא
מסבור שאינו לשון של חקכה וכו' ביום הפר לה הקמתו
הקמה ולא דמי לאינו יודע שיש ביד הבעל להפר או לאינו יודע
הנדר והוא מן הנדרים של עיני' הנפש שאמרו בסעיף סקודים. ג'ת
דשעת ידיעתו הוא חשיב שעת השמיעה דחת' כיון שאינו יודע שיוכל
להפר זה הנדר אף ע"פ ששמע בנדר אינו קרוי ביום שמעו כל המע'
שאינו יודע שיש בידו להפר רמז אהני שמיעתו אבל חכ' שיהודע
שיש בידו להפר על כל פנים היא שמיעתו שמיעה אלא שהוא מודע
בלשונו איהו דאמעי' אנפשיה לכה לא הפר בלשון יודע ומפורסם
זארכה הוא קיימו ומה לט' שלא לט' לט' לט' והוא הדין לכ"ג
שיודע שיש בידו להפר אותו נדר שנדרה אלא שלא ידע שצריך
להפר ביום שמעו ועבר יום השמיעה ששוב אינו יכול להפר כ"ת
שידע

נתארסה מעולם והיא יושבת בבית אביה מה היא קודם חו' הראשון
אב מפר לחזרה אף קודם חויה שנייה כלומר שמת הארוס הראשון
אב מפר לחזרה כלומר שחזרה לרשותו ככראשונה ופרכינן ואיכא
ה"מ בנדרים שלא שמע הארוס הראשון דהו' דומיא כקודם חויה
הראשונה אבל בנדרים ששמע בהן הארוס הראשון קודם שיכו' ולא
הספיק להפר אין האב מפר עד שתחזור ותתארס שיפירי' הוא והארו'
האחרון וכמו שיתבאר בסמוך בסעיף י"ג שהארוס חשני יכול להפר
מה שנדרה תחת הארוס הראשון ומשנינן האי מבנעוריה בית אביה
נפקא דמשמע כל כמה דיתבא בבית אביה כלומר אף על גב שהיתה
ארוסה וחזרה לבית אביה יכול להפר לה לכרו ואם כן הריירה
לחקי' חויה שנייה להווייה ראשונה למה לי אלא לנדריה שנדרה
ושמע הארוס הראשון ושתק ומת ביום שמעו אפ"ה יכול האב להפר
וכל שכן אם לא שמע הארוס הראשון כלל ודווקא שמת הארו' קודם
שמעו או שמת ביום שמעו ולא הפר ולא קיי' הנדר וכן אם הפרו צריך
האב לחזור ולהפר ביום שמעו אבל אם קיים הארוס את הנדר קודם
שמת או שמת אחר יום שמעו אין האב יכול להפר דכבר קיימו הארו'
בשות'קתו ביום שמעו ולתרמבם אפילו שמע הארוס והפר לר' ומת
אוד' כך שמע האב אין האב יכול להפר לכרו ונראה לי דהמכ"כ
למעמיה אילו רכי' היכי דל' לעיל בסעיף ה' שכתבנו בשמו' דהואיל
דכתבת התורה ביום שמעו גבי אישה שלמנו ממנו דהיכא רשמע
האב והפר ואחר כמה ימים שמע הארוס והפר ביום שמעו ראינו מופר
וסבירא ליה להתרמב"ם דהוא הדין אם שמע הארוס והפר בו' כמו
שכתבנו לעיל הכי נמי סבירא ליה חכ' דכמו דילפינן מקרא דהיכא
תנדרה בשנתארסה והפר האב חלקו ומת רשוכ' אין הארו' יכול להפר
כרבעינן למכתב בסמוך בסעיף ט' בע"ה ה"ה היכא רשמע הארוס והפר
ומת שוב אין האב יכול להפר נל':

יב כנסה או אפילו לא כנסה ממש אלא שמסרה האב או שלוחיו
לו או לשלוחיו להכניס' להושה ומת הבעל בעודה נערה אינה
חוזרת לרשות האב כיון שכבר יצאה לגמרי מרשותו:

יג נדרה היא ארוסה ונתגרשה וחזרה ונתארסה לארוס זה או
לאחר אביה וארוסה האחרון מפירין לה אפי' מה שנדרה
תחת הארוס הראשון נדרי' ארוס כתיב ונדריה עליה והיא עליה יתיר'
הוא ומשמע אפי' לו מה שנדרה תחת ארוס אחר קודם שנתארסה לו
הוא והאב יכול להפר. והוא שלא שמע הארוס הראשון קודם
שגירשה שנדרה אבל אם שמע קודם שגירשה שנדרה אין הארוס
האחרון ולא האב יכולים להפר כמו שיתבאר לקמן סעיף צ':

יד אבל אם כנסה ונדרה ולא שמע הבעל וגיירשה ואחר כך הור'
הארוסה אינו יכול להפר אותו נדר שנדרה רוחתו בעודת
היותה נשואה ליושבו' דאין ארוס מפר אלא בשותפות האב והכא כיון
שכבר יצאה מרשות האב לגמרי עי' בנ"ס הראשון שוב אינה חוזרת
לעולם לרשו' האב ואין האב יכול להפר הואיל ואין האב יכול להפר
גם הארוס אינו יכול להפר לכרו:

טו מת האב מנתארסה אין הארוס יכול להפר ל"ם אם לא הפר
האב חלקו קודם שמת אלא אפילו אם הפר חלקו ונתארסה
הארוס יכול להפר דלעולם אין הארוס מפר אלא בשותפות עם האב
ואע"פ שהאב כבר הפר חלקו ונקלש מותר הנדר שעליה ל"ם י"ג
הארוס להפר דבנעוריה בית אביה משמע אפילו יתיר' אב לא שמת
כלזמן שהיא נערה היא ברשות בית אביה כלומר יתיר' אביה ז"ת
לארוסה דשות' עליה לכרו וכיון דירשי אביה אינו יכול להפר שלא
נתנה חתונה רשות להפר אלא לאביה גם הארוס אינו יכול להפר
אפילו אם שמעו הארוס והאב יחד והפר האב קוד' שמת וזהו אמר
לארוס ג' להפר בדי' האב ובתוך כך מה האב נפלה היא לרשות בית
אביה ולא בתרמב"ם לארוסה ואינו יכול להפר המותר וכל שכן אם
שמע הארוס והפר לה ולא הספיק האב לשמע עד שמת שאין האב
יכול להפר חלק האב:

יז שמע אביה והפר לה ולא הספיק הארוס לשמע עד שמת אין
האב יכול להפר חלקו של ארוס שכיון שכבר הוא הפר חלקו
בנדר זה כבר יצאה מרשותו לגמרי בזה הנדר ושוכ' אינו יכול להפר
לח לכרו ולא אמרינן מותר הנדר של חלק ארוס כיון שמת הארוס
חזר ונית' למקומו על האב דכיון דנקלש לא אמרינן דנתוק' צתיק' על
האב ולא דמי' להא דאמרינן בסעיף י"א מת הארוס חזרה לרשות האב
אפי' חלקו של הארוס דהת' מנו' שעדיין יש לו חלק לאב בנדר זה להפר
חלקו מפר גם חלק הארו' אבל חכ' אנכ' קולטיה דנר' לא יוכל להנת'
עליו דווקא שמת אחר יום שמיעת של האב אבל אם מת בין שמיעה

שידע שיכול להפר ודא שמע ביו שמעו קרינן ביה מה לנו שלא ידע
שצריך להפר ביום השמיעה חיה לו לידע והוא דאפסיד אנפשיה מיה
אם נשאל על חסמתו הרי נעקרה ההקמה מעיקרה דקיימא לן חכם
עוקר הנדר מעיקרו וממילא נתקיימא החפזה למפרע ואין צריך
לחזור ולהפר :

כג בעל שקיים נדרי שאתו והלכת לפני שלשה הדימו' והתירו
לה יש אומרים שהוא מותר שאין קיומו של בעל אלא חיזוק
הנדר שיהא הנדר כשאר נדר דעלמא ואם כן ממילא יוכלו חכם או
שלשה חריוטות להתירו אחר כך כמו כל הנדרי ויא' כיון שאמר' תורה
אישה יקימנו ונכיון שקיימו שוב אין חכם או שלשה חריוטות יכולין
להתירו אבל אם לא הקם ולא הפר הבעל אלא תחריש לה או הוה
כשאר נדר ויכול חכם או שלשה חריוטות להתירו לה טובה לחסמיה
לענין זה שאם קיים לה תבעל ישאל הבעל על החקם' ואחר כך יפירונו
לה ואם אינו ביום שמעו יתירו לה חכם או שלשה חריוטות אחר
שנשאל תבעל על החקם' ועיין לעיל סעיף מה וכל זה לכתחלה יש
לחוש לסברא האחרונה לתחמיר אבל לענין הדין העיקר כסברא
הראשונה שחכם או שלשה חריוטות שחתירו אפילו אתר קיום הבעל
ואפילו לא נשאל על קיומו הותר הנדר שכן הוא סתם משמעות דקרא
אתרים מחולין לעולם :

כד כיון שאין מפירין אלא עד שתהשך אם שמע בשבת מיפר
אפילו בשבת ואפילו נדר שאינו לצורך שבת שאם לא יפר
היום לא יוכל עוד להפר מיהו משום כבוד שבת ישנה מעט ולא יאמ'
לה בפירוש מופר ליכי כמו שאומר בחול אלא מבטלו בלבו וכדי
שתדע היא שיפירונו בלבו וגם משום שלא יהיו דברים שבלב יאמר
לה שלי אכלי שלי ושתי וכיוצא בזה דברים המראים שהוא מיפר לה
ועל סעיף זה :

כה הבעל או האב יכולין להפר בלא שמועה כלומר אפי' לא
שמעו שנדרה יכול לומר כל נדרים שנדרה אשתי או בתי
יהיו מותרין ודוקא שהוא פיקח שראוי לשמוע דקיימא לן כרביזורא
בל תראוי לבילה אין בילה מעכב בו אבל אם הוא חרש שאינו שומע
והוא מרבר אינו יכול להפר לה כיון שאינו ראוי לשמוע ויש חולקין
ואומרים אפילו פיקח אינו יכול להפר עד שישמע ומיהו אם הפר קוד'
שישמע ואחר כך שמע הוה הפרה ואין צריך לחזור ולהפר :

כו שומע אינו מיפר לא שנא אבל לא שנה בעל דהא אינו יודע
מה שמרבר :

כז קטן אינו מיפר לפי שאין לו אישות כלום שאין קידושו
קידושו מן התורה :

כח אין האב ולא תבעל מפירין קודם שתדור כגון האומ' לאשתו
או לבתו כל נדרים שתדורי ער שאבא מסמך פלוני והרי תן
מותרין מפורין משום דאמ' קרא אישה יקימנו ואישה יפירונו את שבא
לכלל הקם' דחיינו אחר שנדרה בא לכלל הפר לא בא לכלל הקם' לא
בא לכלל הפר אבל משנדרה מפירין אף על פי שלא הל הנדריצד
אמרה כבר זה עלי אם אלך למקום פלוני אף על פי שלא הל הנדר כל
זמן שלא הלכת יכולין להפירו ואפילו שלא בפניה גם כן ישליו
להפירו כדלפינן מכתוב אשר אסרה על נפשה לא יקו' וה'סלה לה
כי הניא אביה אותה שיש לרדק ביון שאמר אשר אסרה על נפשה
לא יקום מפני שחנניא אביה אותה מה זה שאמר וה'סלה לה איוות
סליחה היא צריכה אחר התפירה אלא במה חתוב מדבר באשה
שנדרה בנויד ושמע אביה או בעלה וחפר לה והיא לא ידעה ועוברת
על נדרה ושוחת' ין ומטמאה למתים זו היא שצריכה סליחה ואף על
פי שתוא מיפר : ואם כן ממילא שמענין שאם מפירין שלא בפניה
הוא מיפר וכי תימא ככל מקום באי נפקא מיניה כיון שעל כל פנים
צריכה סליחה נפקא מינה שאם לא היו האב או תבעל אצלה ביום
שמעם שהיו רחוקים ממנה במקום אחר יכולין להפר שם ביום שמעם
והוא מותר ואחר כך יגידו לה כשיבאו לביתם ואם היא עברה קודם
שהגידו לה צריכה סליחה :

כט תבעל מפר לשתי נשיו כאח' וכן האב לשתי בנותיו שאמ'
מופר לכם ושניהם מותרין ויש חולקין דסבירא ליה מכתב'
אותה הניא אביה אותה וכן אשה יניא אותה אותה אחת
לברה משמע :

ל אין יכולין לעשות שליח לא להקמה ולא להפרה אף על גב
דבבמה מצות שבתורה קיימא לן שלוחו של אדם כמותו
הבא מיעמיה דתמן לשליח דכתוב אישה יקימנו ואישה יפירונו משמ'
אישת דווקא ולא תשליח והוא הדין גבי אב דהוא עצמו צריך להפר

לא ולא תשליח רבעל ואב שוין הם לכל דבר :
צריך שיכוין לשם האשה שהפר לה דכתוב יניא אות' משמ'
שיכוין לאותה אשה שיפר לה וכן צריך לכתן לשם הנד'
שנדרה היא דכתוב והפר את נדרה משמע לאותו הנד' שנדרה יכוין
בהפרתו ואם לא כיון לשם האשה שנדרה או שלא לשם נדר שנדרה
אינו מופ' כיצד נדרה אשתו ואמרו לו שבתו נדרה או איפכא והפר לה
על שמיעה זו או שיאמרו לו האב' אם אשתו ואם בתו לא שהיא נדרה
מתאני' והם אמרו לו מהענבים נדרה או איפכא והפר לה על שמיעה
זו לא הוה הפרה אלא אם כן נודע לו תוך כדי דיבור ורצה גם בהפרה זו
ואין צריך להפר שנית :

לב וכשנודע לו אחר כדי דיבור לא הוה הפרה יכול להפר כל יום
יריעה דהא יריעה קמיתא לא הוה יריעה ואפילו אם קיי'
ביריעה קמיתא לאו כלום הוא ואם רצה להפר ביריעה שנית מיפר
שזה לא קיים מעולם :

לג ודוקא שנדרה אשתו ואמרו לו שבתו נדרה או איפכא אז
לא הוה הפרה אבל אם אמרו לו סתם נדר' אשה בתוך ביתך
זלא אמרו לו יות' ותוא סבר שאותה שנדרה היא בתו והפ' לה ונסמא
שאשתו היא שנדרה אף על פי שלא נבצא אלא לאחר כדי דיבור' הרי
זה מופר שהרי לא אכר בפירוש שמפר לבתו אלא שחשב כך אבל
מסתמא ודאי הוה רעתו לאותה שנדרה איוו שתי' והוא שגם עכשיו
רצה בהפרה אשה :

לד כל התפירה תלוי' בשעת הנדר כיצד אם בשעת הנדר היא
נשואה אף על פי שלא יחול ער שנתאלמן כגון שאמרה
קונם כבר זה עלי לאח' שלשים יום והפר לה ונתאלמן בנתיים חריוט
מופר וכן שאמרה בפירוש קונם כבר זה עלי לאח' שנתאלמן והפ' לה
חרי זה מופר שכן בתי' ונדר אלמנה וגרושה כל אשר אסרה על נפשה
יקום עליה משמע מה שאסרה על נפשה והיא אלמנה וגרושה יקום
עליה אבל מה שאסרה על נפשה והיא אינה אלמנה וגרושה לא נדרה
בעוד שהיא נשואה וישבת תחת בעלה אף על גב דבשעה שהל' הנד'
תהא אלמנה וגרושה אם הפר לה בעלה מופר ולא יקום עליה :

לה ואם היתה אלמנה בשעת הנדר ונשאת קודם שיחול והפ' לה
בעלה אינו מופר ל' שאמרה קונם עלי כבר זה לאחר ל' יום
ונשאת בנתיים ל' שאמרה בפ' קונם עלי כבר זה לאחר שאנשא אינו'
יכול להפר זה גב' נשמע מקרא דלעיל ונדר אלמנה וגרושה ונדר' כלום
מה שאסרה על נפשה והיא אלמנה או גרושה אף על גב דעכשיו אינה
אלמנה וגרושה אלא נשאת אפ' יקים עליה ואין הבעל יכול להפר
זה אם היתה ארוסה בתולה שלא היתה לאיש מעולם בשעת שנדרה
והל' הנד' אחר שנשאת לו אינו יכול ונל' זה נל' גב' מקרא דכת' ואם
בית אישה נדרה ונוכ' והפר כלום' מה שנדרה בביתו דחיינו לאחר
שנשאת אבל מה שנדרה קוד' לכן בעודה ארוסה אינו יכול להפ' ג' ל' :

לו אסרה עצמה בשני דברים כגון בתאנים וענבים בין בנדר' בין
בשבעה בין שאסרה עצמה בכל המין בין שאמרה תאנים
וענבים אלו וקיים לתאנים והפר לענבים או שקיים לענבים והפ' לתאנים'
בה שקיים קיים ומה שהפר מופר וכן כל כיוצא בזה שאין שייך לומר
בהפרה נדר שהופר מקצתו תופר כולו שאין תבעל עוקר הנדר מעיקרו
אלא יכטלנו לפיכך מה שבטל בטל ומה שלא בטל לא בטל ומקסינן
חקמה להפרה מה הפרת מה שהפר מופר ולא יות' ה'ן חקמה מה שקיי'
מקיים ואם לא קיים אלא מקצתו יכול להפר המותר' ויש חולקין
ואומרים דכיון דבהפרה לא אמרין תופר מקצתו תופר כולו דתופר
מקצתו נמי לא אמרין ואינו מופר כלל ואם קיים מקצתו חוקם' כול'
ברא' שכלרה שניהם בנדר אחד אבל אם אסרה קונם ענבי' עלי קונם
תאנים עלי או קונם כבר זה עלי קונם כבר זה עלי שני נדרים הם ואין
שייך אחד להכירו ומה שקיים קיים ומה שהפר הפר :

לז כיצד היא הפרה אומ' לה מופר ליכי ג' פעמי' כדי לחוק התפירה
אכל בפעם אחד נמי הוה הפרה וכן בהקמה בפע' אחר הקמה
היא' ומיפר אדם או מקיים נדרי אשתו ובתו בכל לשון ואעפ' שהיא
אינה מכרת בו וכל לשון שיאמ' שמורה שקיי' לה כגון שאמ' יפה עשית
אין כמותך ואם לא נדרת חייתי מדריך הוה קיי' דכיון דאפילו אם שתק
חיי מקיים לפיכך אמרין כל לשון כל דהו שיאמ' שמשמעו לשון קיום
תועיל בו ולא יוכל להפר עוד אפילו בו ביום ואפילו לא עשה אף כדי
לצערה הוה קיום ובהפרה אם אום' לה ג' פעמים מופר ליכי או בטל ליכי
או אין נדר זה כלום וכיוצא בלשונות אלו שענינם מורה עקירת הנד'
בין בפניה בין שלא בפניה הוה הפרה אבל אם אמר לר' אי אפרס
שתדרי או אין כאן נדר הרי זה לא דפר שאין במשמעות לשונות
חללו

לבוש עטרת זהב הלכות נדרים סימן רלד

מ בכולהו קו' דקיום כל דהוהו קיום כמו שנתבאר טעמא לעילסעי' ל' ו' אמר לה קיים ליכי היום דהוהו קיים לעולם רפשיטא שלא יוכל להפרו למחר דהא היום שמע:

מז ואם אמר מופר ליכי למחר אינו לא קיים ולא כופר ויכול אהכ לקיימו או להפרו בו ביום ויש אומרים דהוהו קיום דכיון שאמר מופר ליכי למחר כשמע דהוהו קיום והוהו קיום כל דהוהו קיום:

מז אמר לה קיים ליכי שעה אחת אע"ג דכשמע דהוהו קיום כן יהא מופר אינו אלא הפרה בלבד ואם עבר היום ולא הפר הרי זה קיים דהא הפרה בלבד אינו הפרה:

מח אמר לה קיים ליכי שעה אחת וכשמע כהשעה אמר לה מופר ליכי הרי זה ספק דמספקינן כיון שאם קיים ליכי אף על גב שאמ'מיד שעה אחת דמספקינן ולא יותר אפיהו קיום כל דהוהו קיים בולה או דילמא כיון דהאי יוכא כוליה בר הקמה ובר הפרה חו"ב כי אומ'מופר ליכי לאחר שעה מהני דהא לא קיים בתחלה אלא שעת אחת וספיקא דאורייתא לחומרא:

מט המקיי' נדרי אשתו ובתו ונתחרט אין הקבתו אלא כמו נדר שנדרהו לפיכך נשאל לחכם על הקבתו ומתירו לו ואח"כ חזר ומפי' לה בו ביום שנשאל אפילו לא נשאל אלא ככה ימים אחר התקמה הוה לית יום שאלתו כיום שמיעת וקודם השאלה הוה ליה כמי שאינו יודע שיוכל להפר שאין שתיקתו קיום ומופר אפילו אחר כמדת ימים ויא' שאינו יכול להשאל על ההקמ' כדי להפרו אהכ אלא ביום השמיעה דלא גרע מסתיקה ויש להחמיק' ושל סעי' כ"ג אבל אם הפר לה ונתחרט אינו יכול להשאל לחכם על ההפרה כדי שיחזור ויקיים שמיד שהפר לה אויל לה נדרה והותר ושוב לא יחזור ויחול עליה אם לא שתחזור ותדרו היא בעצמה:

נ אמר לה קיים ליכי שני פעמים ונשאל על הראשון או על השני:

נא והאשה שנדרה והתפיש אחר בנדרה או שאסרה עליה כבר בנדר ואחר התפיש בו והפר לה הבעל או האב היא מותרת והמתפיש בה אסו שאין הבעל והאב עוקרי' הנדר נעיקרו כמו החכם לפיכך מה שהפר הפר והתפסה קיימת:

נב נדרה היא והתפיש בה הבעל או האב הרי גילה דעתו דניהא ליה בנדרה והוה קיום ושוב אינם יכולים להפר:

נג נדר האב או הבעל והתפישוה היא בו מפר שלה ושלו קיים:

נד נדר לעצמו והדירה כמונו ונמרה בלבו להחריה ואמרה אמן אין לך קיום גדול כזה ושוב אינו יכול להפר ואם נדר הוא זהדירה דרך שאלה מה בלבה כגון שאמ'לה התרצי בנדר זה להיורת כמותי או לא ואמרה אמן הרי זה כפר לה שאין השאלה קיום ולא לדעת מה בלבה כיצד אמר לה הריני נני' ואת כלום זאת נזירה כמותי ואמרה אמן אינו יכול להפר לה אמר לה הריני נזיר ומה תאמרי את האת נזיר כמותי ואמרה אמן הרי זה יפר ואם הפר לה גם שלו בטל שזה כמי שתלת נדרו בנדריה ואם היא אוכרת לו הריני נזיר ואתה ואומר אמן חיי קיום ואינו יכול להפר וכל כיוצא בזה:

נה לא נתנה התורה רשות לבעל להפר נדרי אשתו אלא נדרים שיש בהם עינוי נפש דכתיב כל נדר וכל שבועת איסר לענו' נפש אישה יקיימו ואישתו יפירונו ועוד התיירה לו התורה גם כן להפר נדרים שבינו לבנינה דכתיב בסוף הפרשה אלה חקקי אשר צוה את משה בן איש לאשתו וגו' וכול' יתבאר לפנינו בעה' איז' הם נדר' עינוי נפש ואיזה הם דברים שבינו לבנינה ומיהו כיון שהלקן התורה לשנים שמע מינה דהפרש יש בניניהם ומיהו דהפרש שביניה דכרי' שיש בהם עינוי נפש כשהוא מפירן לה כותרת בהם לעולם רסתם אמר' התורה אישה יפירנה וכשהוא מפר מופרין לה לעולם משמע ודברים שבינו לבנינה אין ההתרה אלא לעצבו כל זמן שיש לו בת תועלת רחינו כל זמן שהיא אשתו דכתיב בין איש לאשתו משמע כל זמן שהיא אשתו וגם לאחד שתתגרש כל זמן שלא תנשא לאחד שאפשר שתחזור אליו להיות עו' אשתו אבל לאחד שרנשא לאחד דשוב נאסרה עליו הל' הנדר גם לדירה ונדרים שאין בהן לא עינוי נפש ולא בינו לבנינה לא נתנה לו התורה רשות להפר אלא אם כן אחר החכם או ג' הדיוטות מתירין לה:

נו ובשנדרה נדר שאין הבעל יכול להפר נעשה לה שליח להשאל על נדריה אעפ"י שהיא אינה לפנינו אפ"ל כ"כ שאין אדם עושה שליח לחתיר לו נדרו כדאיתא בפי' רב' מודהו' הוא כבעל שנעשה שליח לנדר' אשתו בפני שהיא כנופ'ו לבר שימצא ג' מקוצים יחד אבל

הללו לשון הפרה כלל ואם אמר לה לשון השייך בתורת נדר של חכם כגון שאמר לאשתו ולבתו מחול לך או מותר לך או שרוי לך וכל כיוצא בענין זה לא אמר כלום שהתורה אמרה זה הדבר למעט לומר החכם כשמתיר ואמר דוקא בלשון התרה ובכל הלשונות שהיו עוקר הנדר מעיקרו ולא בלשון הפרה מדכתיב לא יחל אכל אחרים מוחלין והבעל והאב ואמרו דוקא בלשון דכתיב גבייהו והניא שהוא לשון הפרה כלומר שמפירו מעבשיו בעל כרחו ולא בלשון התרה ומה שאמרנו בלשון אין נדר זה כלום הוה לשון הפרה יש חולקין ואומרים שאינו לשון הפרה:

נז ובשנדרה נדר שאין הבעל יכול להפר נעשה לה שליח להשאל על נדריה אעפ"י שהיא אינה לפנינו אפ"ל כ"כ שאין אדם עושה שליח לחתיר לו נדרו כדאיתא בפי' רב' מודהו' הוא כבעל שנעשה שליח לנדר' אשתו בפני שהיא כנופ'ו לבר שימצא ג' מקוצים יחד אבל

הללו לשון הפרה כלל ואם אמר לה לשון השייך בתורת נדר של חכם כגון שאמר לאשתו ולבתו מחול לך או מותר לך או שרוי לך וכל כיוצא בענין זה לא אמר כלום שהתורה אמרה זה הדבר למעט לומר החכם כשמתיר ואמר דוקא בלשון התרה ובכל הלשונות שהיו עוקר הנדר מעיקרו ולא בלשון הפרה מדכתיב לא יחל אכל אחרים מוחלין והבעל והאב ואמרו דוקא בלשון דכתיב גבייהו והניא שהוא לשון הפרה כלומר שמפירו מעבשיו בעל כרחו ולא בלשון התרה ומה שאמרנו בלשון אין נדר זה כלום הוה לשון הפרה יש חולקין ואומרים שאינו לשון הפרה:

נח חישב לשון הפרה בלבו ולא הוציאו בשפתיו אינו כלום דכתיב שבלב אינם דברים במה דברים אמורים שלא אמר לה שלי אכלי אבל אם אמר לה שלי אכלי וחשב לשון הפרה בלבו הוה הפרה בין בשבת בין בחול כיון שכזה מגלה מה שבלבו חיי כמו דברים מיהו כבר אמרנו בסעי' כ"ג שטוב הוא שיהיה יאמר לה בפירו'מופר ליכי ובשבת לא יאמ'לה לא שלי ואכלי שלי ושתי ויהשו הפרה בלבו כדי לשנות שבת מבחול לכבוד שבת:

נט כל זמן שלא הפר הנדר לאשתו אינו יכול לכופה שתעבור על הנדר אלא אם כן אמר לה שלי ואכלי ויהחשוב בלבו לשון הפרה ולהרמב"ם המבטל נדרי אשתו ובתו אינו צריך לומר כלום וגם לא לחשוב לשון הפרה בלבו ואפילו הבי נתבטלו כל הנדרי' כיצד הביטול שיכופ' אותה ביום שמעו לעשותה דבר שאסרה אותו עליה דכביטולו עוקרו מעיקרו בעל כרחו והוה יותר מהתרת חכם שצריך לחי' ברצונו אבל בהפרה אינה כופה אותה לא כפר לה ומניחה אם רצתה עושה ואם רצת' אינה עושה כיצד נדרה או נשבע' שלא תאכל או שלא תשתה ואמר לה מופר לך הרי זה מופר ומותרת לאכול ולשתות נטל ונתן לה ואמר לה שלי ואכלי שלי ושתי הרי זו שותה ואוכלת והנדר בטל מאליו לפי שענין לשון ההפרה הוא שית' הקשר מעבשיו ויחזור להיות הענין כמו שהיה קודם שבועתה דהיינו אם תרצה תעשהו ואם תרצה לא תעשהו והביטול הוא שיכריחנה לעשו' הדב' שנשבע שלא לעשותו ואם נטל ונתן לה ואמ'לה שלי ואכלי שלי ושתי מראה לה ההפרה שבלבו ואינו צריך להוציא בשפתיו והנדר בטל מאיליו ע"י תראות מעשיו:

מ לפיכך לדעת הרמב"ם המפר נדרי אשתו ובתו צריך להוציא בשפתיו ואם הפר בלבו אינו מופר אבל המבטל שהוא יותר מהפרה אינו צריך להוציא בשפתיו אלא מבטלו בלבו בלבד ביום שמעו וכופה אותה ויש להחמיק' כסכרא ראשון דבין כתפר בין כביטול יציא בשפתיו ביום שמעו שיאמ' לה מופר לך או שלי ואכלי שלי ושתי ויהחשוב בלבו לשון הפרה:

מא המקיי' בלבו הרי זה קיים אעפ"י שלא הוציא בשפתיו דהא אפילו החריט לה קיים והמפר בלבו אינו מופר לפיכך אם הפר בלבו יכול לחזור ולקיים אפילו אחר כדי דיב' אבל קיי' בלבו אינו יכול לחזור ולהפר אלא אם כן חזר בו בתוך כדי דיבור:

מב אמרו לו אשתך נדרה ואמר בלבי היה להפר לה והפרתי לה גם בהוצאת שפתי נאמן אבל אמרו לו נדרה והוא אמר לא נדרה וכיון שרואה אותן מעידין עליה שנדרת אמר בלבי הוה להפר והפרתי בשפתי אינו נאמן דהא תתריס לום' מתחלה לא נדרת וכיון שלא האמין שנדרה חייך ויכול לומר שהפ' דרומח למת שאול' כל האומ' לא לוית' כאומר לא פרעתי דמי הנ' האומ' לא נדרה כאומר לא הפרתי דמי והוראת בעל דין כמאת עדים:

מג אמר לה קיים ליכי ומופ' ליכי ולא תחול ההקמה אלא אם כן הלה התפרת הרי זה מופר דהא לא הלה ההקמה אלא כ' הלה ההפרה והרי ההפרה חלה בהוצאת שפתי ושוב אין בידו לקיים ויא' דספק חו' ולחומרא חיי קיים:

מד אמר לה כבת אחת קיי' ליכי ומופ' ליכי אין כאן לא הקמ' ולא הפרה ויכול אהכ לעשות מה שירצה או תקמה מעליית' או הפרה מעליית' ואע"ג דאמרי' לעיל סעי' מא' דאם קיי' בלבו יכול לחזור ולהפר תוך כדי דיבור שאני התם דקיים בלבו אבל הכא הוה הוציא הקיום בשפתי ומה שמצינו אחר כך ההפרה בפיו אינו מבטל דקיי' לגמרי שיהא אפילו מופר דסני' שנאמ' דאחניא אמרתו תוך כדי דבור מופר ליכי לבטל הקיום שלא יהא בו ממש אבל גם ההפרה אין כרת ממש שנתבטל גכ' ע"י הקיים שהוצי' בשפתיו עכשיו תוך כדי דיבור הקודם ואין כאן לא הקמה ולא הפרה וכ"כ אם לא יאמר שני פעמי' ליכי אלא שאמר קיי' ליכי ומופר בבת אח' או שאמ' בפירו' קיי' ליכי מופר ליכי בבת אחת שאין כאן לא הקמה ולא הפרה ולהרמב"ם

יורה דעה הלכות נדרים סימן רלד

צ"ה

אבל הוא לא יקבצם שיתירו לה דשם היא אינה יודעת שיתפרס הדבר שנדרה ואדעתא רחמי לא נתחמת ולא שלחה אותו אלא כשרים מקובצו שאין הקול מתפרסם ככ' יבא דברי' בפניהם ויתירו לה לפיכך אם נתנה לו רשות גם לקבצם ולהתיר לה יעשה :
נז וכיון שהבעל כגופה אינו מצטרף עם שנים אחרים להתיר לה נדרה דהוה ליה כנדר עצמו ואין אדם מתיר נדרי עצמו וכש שאינו מתיר לה בתורת יחיד מומחה כשהוא מומחה : אבל ה"ב כתיב נדרי בתו בלשון התרת כחיד מומחה אם הוא מומחה או מצטרף עם שנים בתורת הדימות שאין בתו כגופו :

נח לפי משמעות פשוטי הכתובים משמע שהאב ספר לבתו כל נדרים אפ' דברים שאין בהם עינוי נפש ואפילו דברי' שבינה ובין אחרים דהא כתיב ואשחי תדור נדר לח' ונ' כתיב ואם הניח אביה ונ' כל נדרים ואסריה אשר אסרה על נפשה לא יקו' ואע"ז דבסו' הופרשה גכ' כתיב בין אב לבתו ומשמע גם כן מה שבינה לביתה ולא מה שבינה לבין אחר' באב ובתו הוי כל דבר בינה לביתה מפני שהאב מקפיד על כל כה שבתו עושה ולא אע"ז דגבי אב סתמא בת' למסתם מן המפורש מה הפרת הבעל רוקא עינוי נפש ודברים שבינה לביתה גם האב אינו ספר אלא רוקא עינוי נפש ודברים שבין בעלה לביתה והם הם הדברי' שבינה לביתה ויש מחלקין ואומרים קודם שנתאסרה ספר כל נדרים אפילו שאין בהם עינוי נפש כמשמעות פשוט' דקרא אכל אם נתאסרה ומת הארוס והורה לרשות אביה או אינו מיפר לא נדרי עינוי נפש ודברים שבין ארוסה וביתה ומעמא משום דבעודה היתה ארוסה לא היה האב יכול להפר רק בשותפות עם הארוס והארו' פשיטא דלא עדיף מבעל שנשתי שאינו יכול להפר רק דברי' של עינוי נפש וכינו לביתה דאישה ופירונו קאי על הארוס כמו על דהנשוי וכיון דבעודה ארוסה לא היה האב יכול להפר' והו' מן הארוס דחינו רוקא נדרי עינוי נפש ודברי' שבין ארוסה לביתה נה אחר מות הארו' שחורה לרשות אביה לא חורה אלא לענין נדרי עינוי נפש ודברים שהיו בין ארוסה וביתה ולא לשאר נדרים :

סא וכיון שהבעל אינו בכלל הבריות שאסר עליה כל זמן שלא חפר לה מותרת ליהנות משלו כל זמן שה' תחתיו ואחר שתתגרש נכלל גם ה' בכלל הבריות ואי אפשר לה ליהנות אלא מלקט שכחה ופאה שהם הפקר ואינם של שום אדם ער שיוכו בהם וכל חקוד' וזכה והיא נס היא יכולה לזכות בהן כאשר מהם והיה שלת וחתנה משלה :

סב ואלו הם דברים שבינה לביתה דברים שגורמים אינה בינה לביתה בגון חשמיש וכיבא בו צריך להפר :

סג והא דהל נדר מתשמיש דק' שאמר הנאת תשמיש עלי דאף על גב דמשועבדת לו סמ' אין מאכילין את האדם דבר האסור לו וצריכה הפרה אבל אם אמרה הנאת רשמיש עליך אינו צריך הפרה שהיא משועבדת לו ולא כל כמיני' לאוסרו עליו וכן הוא שאמ' הנאת רשמיש עליך אינו נדר דהוא גם כן משועבד לה ולא כל כמיניה לאסור עליה אבל אם אמר הוא הנאת תשמיש עלי הוי נדר וצריך הפרה דאע"ז דמשועבד לה אין מאכילין אותו דבר האסור לו ואין להקשות בתנא דרשמיש עלי אמאי הל הנדר דהא הנאת תשמיש דבר שאין בו ממש הוא ואין נדרים חלוקין אלא על דבר שיש בו ממש כדכתיבנא לעיל בהלכות נדרים דמתרצין דיבוריה לחומר' כאילו אמר גופך והנאת תשמיש עליי בעל סנדר שלא לקרב אל אשתו ער זמן פלוני אם עשה מצדו הנדר ואם לאו הנדר אינו חל דהא משועבד לה' אשה שבקשה מבעלה שלא ישמש עמה ותבעס הוא ונשבע שלא לשמש עמה ובראות האשה שעלה הרון בעלה עליה ורצה לישבע מיד מחתה בו אפ' הכי חל הנדר כיון שהיא תחתיה ובקשה ממנו שלא לשמש עמה חיי מחלה לו שיעבדו ומת שמחתה בו לא עשתה אלא לפייסו כדי שלא יבעס :

סד אסרה עליה תשמיש של כל אדם בעולם גם בעלה בכלל והוא יפר חלקו והוא משמטו כל זמן שהיא תחתיו וכשימט או יגרשנה חיי היא אסרה בתשמיש של כל אדם וכן כל כ' יצא בזה :

סה אסרה קונם שאני נהנה לאבא ולאביך אם אני עושה לך או קונם שאני נהנה לך אם אני עושה לאבא ולאביך יכול לח' מיד אף על פי שלא חל הנדר ע"י ער ששועה לו או ער שתעשה לאבית ולאביו מכל מקום יכול להפר אע"ז דחכם אינו מתו' הנדר ע"י שיהיה בעל מפר קודם שיחול כדכתיבנא טעמא לעיל סימן רכ"ח ודברים אלו חז' דברים שבינה לביתה שנגא' הוא לו שנאסרה בהנאת אביו ואב' אם עושה לו וכיון שאינה רשאה לעשו' לאבית ולאבית כדי שלא תאסר עליה הילכך אינו מפר לעולם אלא בעודה תחתיו כיון נדרים שבינה לביתה :

סו אמרה קונם שאני עושה על פי אבא ואביך או על פי אחי ועל פי אחיך נדרה נדר שהרי אינה משועבדת לתם וגם הבעל אינו יכול להפר שאין בזה לא משום עינוי נפש ולא משום דברים שבינה לביתה :

סז אמרה קונם שאני עושה על פיך אף על פי שאין נדרה חל בעודה תחתיו שהרי היא משועבדת לו ועכשיו אינה צריכ' הפרה מכל מקו' יפר לה דשכא יגרשנה ואז יחול נדר ולא יוכל להחזירה

אבל הוא לא יקבצם שיתירו לה דשם היא אינה יודעת שיתפרס הדבר שנדרה ואדעתא רחמי לא נתחמת ולא שלחה אותו אלא כשרים מקובצו שאין הקול מתפרסם ככ' יבא דברי' בפניהם ויתירו לה לפיכך אם נתנה לו רשות גם לקבצם ולהתיר לה יעשה :

נז וכיון שהבעל כגופה אינו מצטרף עם שנים אחרים להתיר לה נדרה דהוה ליה כנדר עצמו ואין אדם מתיר נדרי עצמו וכש שאינו מתיר לה בתורת יחיד מומחה כשהוא מומחה : אבל ה"ב כתיב נדרי בתו בלשון התרת כחיד מומחה אם הוא מומחה או מצטרף עם שנים בתורת הדימות שאין בתו כגופו :

נח לפי משמעות פשוטי הכתובים משמע שהאב ספר לבתו כל נדרים אפ' דברים שאין בהם עינוי נפש ואפילו דברי' שבינה ובין אחרים דהא כתיב ואשחי תדור נדר לח' ונ' כתיב ואם הניח אביה ונ' כל נדרים ואסריה אשר אסרה על נפשה לא יקו' ואע"ז דבסו' הופרשה גכ' כתיב בין אב לבתו ומשמע גם כן מה שבינה לביתה ולא מה שבינה לבין אחר' באב ובתו הוי כל דבר בינה לביתה מפני שהאב מקפיד על כל כה שבתו עושה ולא אע"ז דגבי אב סתמא בת' למסתם מן המפורש מה הפרת הבעל רוקא עינוי נפש ודברים שבינה לביתה גם האב אינו ספר אלא רוקא עינוי נפש ודברים שבין בעלה לביתה והם הם הדברי' שבינה לביתה ויש מחלקין ואומרים קודם שנתאסרה ספר כל נדרים אפילו שאין בהם עינוי נפש כמשמעות פשוט' דקרא אכל אם נתאסרה ומת הארוס והורה לרשות אביה או אינו מיפר לא נדרי עינוי נפש ודברים שבין ארוסה וביתה ומעמא משום דבעודה היתה ארוסה לא היה האב יכול להפר רק בשותפות עם הארוס והארו' פשיטא דלא עדיף מבעל שנשתי שאינו יכול להפר רק דברי' של עינוי נפש וכינו לביתה דאישה ופירונו קאי על הארוס כמו על דהנשוי וכיון דבעודה ארוסה לא היה האב יכול להפר' והו' מן הארוס דחינו רוקא נדרי עינוי נפש ודברי' שבין ארוסה לביתה נה אחר מות הארו' שחורה לרשות אביה לא חורה אלא לענין נדרי עינוי נפש ודברים שהיו בין ארוסה וביתה ולא לשאר נדרים :

נח איזה הם דברי' שיש בהם עינוי נפש בגון רחיצ' וקישוט כחול ופרכוס בגון שנשבע' שלא תרחץ או שלא תתקטט או שנדר' ואמרה הנאת רחיצה וקישוט עלי אם ארחץ או אנתקטט אפילו לא תלתת אלא כרחיצה וקישוט של היים שאמרה אם ארחץ או אנתקטט היים תאס' עלי מהיום ואילך כל הנאת רחיצה או קישוט ואפ' שלא תרחץ ולא תתקטט היים ולא תאס' אפילו הכי הוי בכלל נדרי עינוי נפש אע"ז שאין חל אלא ליום אחד דניחול יום אחד שמירת ניוול ויש אומרים דרחיצה וקישוט אינ' בכלל עינוי נפש אלא בכלל דברי' שבינה לביתה כלום' שהוא מקפיד עליהם שלא תתנג' עליו אבל אין לה עינוי נפש אם לא תרחץ ולא תתקטט וכבר ידעת מסעיק' נה מה ההכרח שביניהם וכל זה לא מיידי אלא בקישוט הפני' אבל קישוט של מצד לבולי עולמא לא הוי אלא מדברים שבינה לביתה :

ס אמרה קונם פירות העולם עלי או אפ' פירות מדינ' אחר' או אפילו אסרה עליה פירות של איש אחד לברו רהוי עינוי נפש ואפילו אותו האישה האחד אינו חנוני יש לאד' עינוי נפש כשנאס' עליו אפ' פירות איש אחד דטמא מצדך כמנו ולתרמכס פירו' העולם עלי ודאי הוי מנדרי עינוי נפש אבל פירות מדינ' אחרת וכל שכן פירות של איש אחד אינם מנדרי עינוי נפש דאפ' באחרים אבל מ'ם משום דברים שבינה לביתה יש בהן מפני שהוא צריך לטרוח ולתביא לה ממקום אחד אם תצטרך :

סא אפילו נדרה מבין שהיא רע ולא טעמת אותו מעולם רחוי עינוי נפש שכל דבר שאינה רשאה לאכולו אם תרצה חיי עינוי נפש :

סב נדרה שלא תלך לבית האבא או לבית המשת' או לבית אבי' ואבא או שלא תלך במחול או שלא לשוד' או שלא לשמוע קול שיר כולו חיי נדרי עינוי נפש :

סג נדרת משני ככרות בידי על אחד מצטערת אם לא תאכלני ועל השני אינה מצטערת וחיי דמי נריאה לי כגון שהאחד פת נקיה והאחד פת קיב' והיא אינה דנילה לאכול פת קיבר אם לא מתוך רוחק גדול ועכשיו היא רעבה ואינה רעבה לפיכך אם לא היית נדרה היתה חפצה לאכול עכשיו הפת נקיה ומצטערת שלא יוכל לאכול מהמת' נדרה אבל הפת קיב' אפילו לא היתה נודר' לא היתה אוכלת אותו עכשיו אף על פי שהיא רעבה כיון שאינה רעבה כל כך ולא היתה דחוקת לאכול מתוך רעבון גדול אינה מצטערת עליו שלא תוכל לאכול מהמת' נדרה דנדרה אינו מעלה' ואינו מוריד דבלאו

לבוש עטרת זהב הלכות נדרים סימן רלה רלו

ולחמכם כנדר היא וקיים לה הוא אם רוצה ייש' ולא תאכל מאותו המין תשב ואם הוא אוכר אי איפשי באשה נדרנית יוצא ויתן כתובה והיא אם נדרה שלא תלך לבית אביה שאכרה קונם תשמישך עלי אם אלך לבית אבי ושמע הבצל ולא הפך וכן אם אכר' קתם תשמישך עלי אם אלך לבי' האבל או לבית המשתה ושמע ולא הפך לה והיא אם אמרה קונם תשמישך עלי אם אשאל משכני כלום או אם אשאלים כלי ושמע ולא הפך אם תרצה ליש ותקיים נדרה הרשות בידה ואם תצא אוכר אי איפשי באשה נדרנית יוצא ויתן כתובה:

ד נדרה נדר מדברים שבינו לבינה או של עינוי נפש והפך לה על מנת שתאמר לפלוני דבר של קלון או שתהא סתהפכת אחר התשמיש כפי שלא תתעבר והיא אינה רוצה לעשות אחד מאן מפני שהם דברי פריצות או שיש בהן גדר עבירה או שאמר לה עמך שתהא כמלא עטרת כרי מים ותשפכ' לאשפה שהוא דבר שלא כדרכי וכל ביוצא בזה והיא אינה רוצה לעשות ונתקיים הנדר יוצא ויתן כתובה:

ה אמרה קונם תשמישך עלי אם אעשה שום מלאכה ושמע ולא הפך לה יוצא מיד ויתן כתובה ואם הוא אוכר קונם תשמישך עלי אם תעשי שום מלאכה יוצא לאחר שבעה ימים דכמלה מביאות לידי שעמוס ולא תוכל לקיימו ושעמא דמיד אם אמרה היא הימים אם אכר הוא כבר נתבא למעלה סעיף ג' ואם התיר לה שום מלאכה אפילו כל שהוא כגון לשחוק בכלים וכיוצא בו רשום אין כאן שעמוס לא יוצא אסר תבע כלי שכניו עליו או כליו על שכניו שלא תשאל ולא תשאלם מהם יוצא ויתן כתובה מפני שמיאיה שם רע בשכנות וכן היא שנדרה קונם תשמישך עלי אם אשאל משכני כלום או אם אשאלים שום כלי ושמע וקיי' לה יוצא מיד ויתן כתובה ואם הוא אוכר קונם תשמישך עלי אם תשא מהם או תשאלם יוצא לאחר שבע ימים ואם היא אסרה כלי שכניה עליה כדי שלא תשאל מהם ולא תלרות כתנאי דאיסור תשמיש וכן אם נדרה שלא לארוג בגדים נאים לבגדי אינו יכול להפך שאינו דברי שבינו לבינה ואסורה לישאל משכנות ולארוג הבגדים הילכך תצא בלא כתובה שמיאיה שם רע בשכניו ובעל שאמר לאשתו אוסר אני עליך איסור גמור שלא תלך לבית אביך או שאמר לה קונם עליך בית אביך או שלא תדבר עמה אינו כלום שאין אדם אוסר פירות חבירו על חבירו ה' חבא היאך יוכל לאסור בית אביה עליה ועל בלבוש הבגד וארגמן סימן ע' ד:

הלכות שבועות

רלו מה היא שבועות ביטוי ושבועות שוא וכו' סעיפים:

א כתיב נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להטיב לכל אשר יבטא האדם בשבועה ונעלם ממנו חומו ידע ואשם וגו' הוביא את אשמו וגו' הרי עיקר שבועה זו של ביטוי לא נאמר בפירוש אלא להבא שכן ליטנא דלהרע או להטיב להב' משמע ופירש להרע היינו שנשבע להרע לעצמו כגון שנשבע שלא יאכל ואכל ופירש להטיב שיטוב לעצמו כגון שנשבע שיאכל ואינו אוכל וכדכתיב אחר כך לכל אשר יבטא רבתה התורה לחיל גב' לשעבר כגון שנשבע אכלתי ולא אכל או לא אכלתי ואכל ואפי' דבר שלא יוכל לעשותו אלא על ידי אחרים כגון אתן דבר לפלוני או לא אתן או נתתי דבר לפלוני או לא נתתי ואפי' דבר של הרעה והטובה שאין בו ממש כגון שלא ישן וישן או שאישן ולא ישן ארלא זשנתי וישן או ישנתי ולא ישן או אפי' דבר שאין בו לא הרעה ולא הטובה כלל כגון שלא אורזק צרו' לים חרק או יורוק ולא זרקאו זרקתי ולא זרקאו לא זרקתי חרק ואפילו נשבע על פחדים כגון שיזרוק פלוני צורר לים או שלא יזרוק כל אלו ריבתה התורה בפסוק דלכל אשר יבטא וגו' רשבועות ביטוי הן ואם שיקר בשבועתו חייב קרבן אשם האמור בו:

ב ודקרו חל כיון דטוף סוף ריבתה התורה כל דבר כגון שאמרנא מיעוטא דלהרע או להטיב למה לי ואמרו שבא למעט מי שנשבע לקיים דבר מצוה ולא קיים שאינו חייב קרבן האשם האמור כאן וצ"ל שמעטו נשבע לקיים את המצוה יותר משאר דברי השיגועא משום דבבר ידעת שהמרה בתורה כן היא חייבן שיש ריבוי ומעושה מרבינן כל דבר הדומה למיעוט כהרכב צודים ודבר שאינו דומה למיעוט אלא בחד צד ממעטין ליה לפיכך אמרו כאן כל דבר של רשות שיש בידו וברשותו לעשותו ושלא לעשותו דומיא דלהרע או להטיב שהוא לא

להחזירה הילכך קרינן ליה השתא דכרי' שבינה לבינו ואף ענ' שעדיין אינו חל יכול להפך כדכתיבנא בסעיף ס"ט ושני הסעיפים הללו בידי כגון שאמר קדשו יד לעושיהן שאם לא כן אינה יכולה לאסור מעשה וביה לפי שלא בא לעולם אבל חיר' הוא איתנהו בעולם ואין להקשו' שאם כן נקדשו ידיה למעשי מעבשיו אפילו לבעלה ואף על פי שהיא משועבדת לו והא קל דהקדש מפיקע מירי שיעבור וקונם נשילשון הקדש הוא דאלמות רכ' לשיעבודיה דבעל ולא תוכל להפקיע רשויות כלוקח גמור ולא כמלה ואין הקדש בפיקע מירי שיעבור אלא דומיא דשיעבוד דמלות דעדיין מחוסר גובינא ועדיין לקמן בלבוש רבין וארגמן סימן פ"א:

עב נדרה שלא תהן תבן לפני בקרו וכיוצא בדברים אלו שאין בהם עינוי נפש ואינם מדברים שבינו לבינה וגם אינם מדברים שהיא משועבדת לו לעשות אינו יכול להפך:

עג נדרה שלא לרחץ פניו ידיו ורגליו או שלא לטונו לו רחוס ושלא להציע לו את המטה אינו צריך להפך לפי שהיא משועבדת לו לעשותם:

עד אשה שנדרה לשתות סם להתעבר אף על פי שהעובד מכה יופיה והסם קשה לגופה אין הבעל יכול להפך דודאי על מנת זה נשאת לו שתתעבר והיו לה בנים ממנו:

רלה המדיר אשתו מתשמיש או שלא תלך לבית אביה ודומיו וכו' סעיפים:

א המדיר את אשתו מתשמיש חמט' שאומר קונם תשמישך עלי והרי נאמרה עליו כדאמר ליעיל פעי' ס' נתנו לו הכמים ול זמן שיקיים אותם שבעה ימים אולי ימצא פתח לנדרו שיוכל להתירו בין שהדירה כפי' לו ימים או יותר בין שהדירה סתם ולאחר שבעה ימים אם לא ימצא פתח לנדרו יוצא ויתן כתובה:

ב הדירה שלא תהנה ממנו אינו חל שחרי הוא משועב' לה ואם אמר לה צאי מעשתי יריך במאונתיך והיא מספקת בהם לדברי גדולים ואינה מספקת לדברים קטנים אם כל משפחתה רגילים באות' דברים קטנים אינו חל שחרי הוא משועבד לה גם בהם ואם אין כל משפחתה רגילים בהם אלא העשירים ואבית עשיר ורגיל בהם ובעלה אינו עשיר ואינו רגיל בהם חל הנדר שחרי אינו חייב לה בהם ועל בלבוש הבגד וארגמן סימן ע"ב וממ' כיון שהדירה ממנו חייב צריכה לחזור לבית אביה תוא מתחיי' לה עתה בהם הילכך על שלשים יום יפרנסנה באלו הדברים הקטנים ע' פרנס שיאמר כל חזן אינו מפסיד לזון אותה אחר ויקח מהבעל לש' הדירה שלשים יום או יותר או שהדירה סתם דהכי נבי' שלא תהנה ממנו כיון שאין צערה ככ' גדול כמנו נבי' מירה מתשמיש נתנו לנו זמן ליום אולי ימצא פתח לנדרו ואם לא ימצא פתח לנדרו תוך השלשים יום או יוציא אותה לאחר שלשים יתן כתובה ודוקא ע' פרנס שיפרנסה על ידי כל חזן אינו מפסיד כשיתבע אותו לזון אחר כך אין מחייבין אותו בדון לשלם אלא אם ירצה ושלם אבל הוא לא ימנה פרנס שיפרנסנה תוך השלשי' יום ראם כן שליחותיה קעביר והיה חייב לשלם לו ותו' מהנהר לה ממס ואסור:

ג הדירה שלא תתקטט או שלא תאכל אהר מתמינים אפי' הוא רע ולא מעמתו מעולם ותלאו בתשמיש שאם קונם תשמישך עלי אם תתקטט או תאכלי מין פלו' או שאמר קונם הנאת תשמישך עלי אם תלכי לבית אביך ויתר ותאריך זמן כשך הנדר יוחר מחדש והוא דר' עמה בעיר או יותר מרגל' אם הוא דר' בעיר אחרת בכל' אלו חרברים הוא מקניטה וקשה עליה לקיימה והוא תלח בה תשמישך שמצערך לפיכך נתנו לו חכמי' זמן שבעה ימים אולי ימצא פתח לנדרו ויתירו וגם היא ניהא לה בכך דסבר' מירתה רתח עלי' השת' הוא דמתיב דעתיה ואם לא ימצא פתח לנדרו תוך הז' ימים או מיד אח' יוצא ויתן כתובה ואם היא נדרה קונם מין פלוני עלי' או קונם שלא אתקטט בקישוט פלו' או שאמרה יאסר הנאת תשמישך עלי' אם אוכל מין פלוני או אם אתקטט או אם אלך לבית אבי ושמע ולא הפך לה יוצא מיד ויתן כתובה ולא רצו חכמים לתקן כראש שתמתין וימים שפא' ימצא פתח הכיון דהיא נדרה והוא שותק לא שייך לומר דסבר' דמרתה דהשת' לא חזינו' בית דרתח שחרי היא תרחילה אלא היא איבא לכימר דסברא היא כיון שחלו שותק ודאי שנאה נטורה לו בלבו זה כמה ימים ולכך חו' שותק כי לא יפייס עוד וכיון שסבור שלא יתפיי' עוד מצידה היא וקשה עליה להמתין לפיכך לא תקנו לה שרמרתין

יורה דעה הלכות שבועות סיון רלו רלו

א שנים שנשבעו לעשות דבר אחר ועבר אחד מהם על השבועה חשני פטור ואינו צריך חסרת שלא נשבע אלא עם שנים הכיור וקיימנה לשיכר איש ואשה שנשבעו לזון וקבלו חרם ליגש' לזמן קבוע מי שעייב והעביר חמור אסור ליגש' לאחר דאף על פי שעב' חזון שבועתו קיים וחלה מותר ואין צריך חזרה כיהו אם נשא הלח לאחד גם העב' מותר בלא התרח' שהרי אינו יכול לקוי עוד שבועתו ואפילו אם טוען זה העובר חבוער שהיה אנוס אינו נאמן שיהייב זה שנגדו עדיין בשבועתו וככל סקוס טוב הוא שילך אצל רבם וית' ל' שבועתו שמה יביא זה שנגדו עדים שהיה אנוס ברבר שהעב' חבוער ונבצא עבר זה על שבועתו אם נשא בלא התרה וכל זה לא מיידי לא בשנים שנשבעו זה לזה אבל שנים שנשבעו יחד לעשות דבר אחר כגון שלא לדבר עם פלוני ועבר אחד מהם לא חזר בו לעבור גם חשני כי ודאי צריך חשני לקיים שבועתו לעשות אותו דבר מידיו דוקא כגון זה שאינם תלויין זה בזה אבל אם תלוי זה בזה ואם לאו לא לקיים שבועתו בלא הכירו כגון שנשבעו לילך ביתר לארץ ישראל והאחר עובר וקשה לטני לילך לברו פטור גם חשני כמו שכתבנו לעיל סימן רכה סעיף מה' ובנשבעו זה לזה דאמרין דהשני פטור דוקא בשתם שנים אבל אם הם שלשה או יותר אף אם אחד יעבור הנשאר' צריכים לקיים שבועתם :

רלו

הנשבע אס צריך לישבע בשיבא או בנינו וכו' יב' סעיפים :

א לשון שבועת הוא שאומר אני נשבע עתעשה דבר פלוני או שלא אעשהו הרי זה שבועת אף על פי שלא חזיר לא שם ולא בינו ואין חילוק אם הוציא השבועה כלשון חקרט או בכל לשון שיאכרה :

ב חשבינו אחד שאמר לו אני כשביעך שתעשה דבר פלוני או שלא תעשהו וענה אמן או לשון אחר שנשמע מכנו שהוא מקבל שבועתו כגון שאמר הן או קבלתי דברך הוי כאילו נשבע בעצמו שכן מציינו בפירוש גבי סוטה ואמר' האש' אמן ואפילו חשבינו ע'א או קטן דהא נענט צדקי כשהלשבינו נכוח נצר וקטן לא גרע כע'א : ולשון אלה וארור לשון שבועה הם אלה רבתי גבי צדקיה עם גבוהר נצר ויבא אותו כאלה וכתב' וגם כגבוהר נצר ברך אשר חשבינו כאלהים וארור כל שבועת התורה הוי בארור שבמשנ' תורת לפיכך אם אכר אהא באלח או בארור אם לא אעשה דבר פלוני או שאכר ליה אחר כן וקבל דבריו הוי כשבועה אף על פי שלא הוכי' לא שם ולא בינו :

ג האומר מבטא שאעשה דבר פלוני או שלא אעשהו הוי כשבועת' שכן בתיב ונפש כי תשבע לכטא בשפתים :

ה האומר על דבר אפעמים אעשהו או לא אעשהו הוי שבועת' שכן מציינו השי' אכר לנח ולא יכרת כל בשר עוד ממי חמבול וכת' ולא יהיה עוד חמים למבול וכתב' כי מי נח וזאת לי אשר נשבעתי ומדלאו לאו שבועה היא הן חן נמי שבועת' והוא שיתכוין לשם שבועת' במה דברים אמורים כשאמרם זה אחר זה בלא הפסק כמו שאמרם חש' לנח שנית' באמירת אחת וכיון לשבועה אבל אם כבקשים אותו על דבר וחזו אום' לא אעשהו לא הוי שבועת' שאינו יאלא משני' על מה שבקשוחו :

ו מי שנשבע בשמים וכאמרן ובשמש' וכיזא בהם אף עם שאין כונתו אלא למי שבראם אינו לשון שבועה והח' לנשכ' בנביא מהנביאים או בבת' מכתבי חקרט אף על פי שכוונתו במי ששלח נביא זה או במי שצוה בכתב זה כמ' אין זה לשון שבועה דדוקא שלא נטלם בידו אבל אם נטלם בידו כתב' אשורית אפילו אינה רק חכמה חיצונית או אלף בית' שאין בו רק האותיות אלא נטלן בידו ונשבע בהם הרי זה שבועה והח' אם לא אחזן כידו אלא שהיו מונחין לפניו ואמר במח' שכתוב בהן הוי שבועה ועל סימן ריב' וחנשבע בשולחן המקדש או באחד מבתי קדש אינה שבועה מיהו בכל אלו שאמרנו בסעי' זה שאינן שבועה אף על פי כן באיימין עליהם ומראין להם שהיא שבועת' ומצריבין אותם התרח' כדי שלא ינהגו קלות ראש בשבועות :

ז הנשבע בעשרת הדברים שבועה גבורה היא ועל סיריב' :

ח הנשבע כמימין הוי שבועת' וכן בשמאל' שכן בתיב נשבע ה' כימינו ובורוע עזוזו וזו שמאל' והוא שיכוין לימין ושכמאל' שאמ' חקרטו ברוך הוא דהיינו ימינו יתברך ושכאלו יתברך :

ט ידות שבועה וכיגוייה הוי שבועה כדילפינן בקרא דכל היוצא

לא אכל ואוכל שהוא דבר של רשות מרבינו מן חריכו אכל בנשבע לקיים חכמות כיון שאין בידו שלא לעשות' שהרי מושבע ועומד עליו בהר סיני הוא ואם נשבע לבטל את המצוה תריזו שבועת' טוא ולוקח מיד שנשבע בן משום לא תשא וגומ' כן עבר על שבועתו כיון לא עבר וכיון שאינו חייב קרבן האמור כאן כשנשבע שלא לעשות לא מחייבו' ליה קרבן כשנשבע לעשותה ושיקר שאינו דומיא דלחתי ולהטי' ככל צדדין וכן מי שנשבע להרע לאחרים כגון שנשבע להכות הכירו הוי לקללו אף על פי שיש בידו וברשותו שלא לקללו ושלא להכותו כיון שאין בידו וברשותו להכותו ולקללו שהרי עובר בלאו אם נשבע עליו ושיקר פטור מקרבן זה וכל שכן הנשכ' שיעשה הכירו דבר פלוני כגון שיורוק פלוני צדור לי'או שלא יורוק וכו' כו' שהו' פטור מקרבן זה שזה אין בידו כלל לא לעשות ולא שלא לעשותו אבל כי שנשכ' להכר' או לקלל את עצמו אף על גב דלאו שפיר קעביר ככל סקוס' ככלל להרע או להטיב הוא וחייב אף על גב דילפינן בקרא דהשם' לך ושמו' נפשך וגומר שלא יזיק לעצמו אסכת' בעלמא הוא מיהו כל מקו' שאמרנו שפטור הוא דדוקא מן הקרבן פטור אבל עבירה גדולה היא בכל דבר שנשבע ומשקר בשבועתו שעוב' כמח' לאוין הנאמר' בתור' כגון לא תשא וגומר ולא תשבעו בשמי' לשק' ואפילו על הכירו אין לו לישבע ואפילו על אשתו ובניו לא ישבע שיעשה שוכ' דבר שאינו ברשותו שיעשהו על כל פנים והכירו גם כן אינו מחייב לעשותו אלא אם כן יקבל שבועתו דהיינו שיאמר אמן או דבר שעניינו כעניין אמן כגון שאכר הן או מחייב אני כשבועת' זו או קבלתי עלי שבועה זו וכל כיוצא בזה מיהו אף עפ'י שלא קבלו אותם האחרים השבועה אם קיימו דבריו הרי אלו משובחי' שלא יביאו לזון לירי עבירה על ידם וכל שכן שהנשבע עצמו צריך לקיים שבועתו אם אפשר אף על פי שכערה שבועתו הוי שבועת' שוא כגון שנשבע שיטא אשר' פלונית שח' שבועת' שוא דשמא היא לא תתרח' ככל מקום כשהיא נתרצית צריך לקיים שבועתו ויש אומרים דככהאי גונא לא מיקרי שבועת' שוא לא שבועת' כיוני שחוא דומה לנשבע ליתן דבר להכירו וחזו אינו רוצה לקבלו שפטור משבועתו שלא נשבע שהכירו וקטנו הכי נמי אם היא אינה רוצה להנשאלו הוא פטור אם אינה בתרצית ואם כן הוי דומי' דשבועת' כיוני ואם תתרח' והוא אינו נושא חייב קרבן דשבועת' כיוני כיון שיש בידו לקיים :

י במה דברים אמורים שאין הכירו מחייב לעשות כשהו נשכ' על דבר שאינו ברשותו כגון שנשבע על שמעון שלא ילך כסחורה וכיוצא בזה אבל אם משכיעו על דבר שהוא שלו כגון שלא יבנה לביתו וכיוצא בו צריך לזוהר בשבועתו :

י הנשבע לשנות את היריעה לאדם כגון נשבע על איש שהוא אשה או על אשה שהוא איש חייב משום שבועת' שוא וכן אם נשבע לאמת האמת על דבר שהוא ידוע לכל כגון על שני' שהם שני' וכיוצא בו יכן הנשבע לעשות דבר שאי אפשר לעשותו כגון נשבע שלא אישן שלשה ימים או שנשבע שלא יאכל זימי' או שנשבע שלא יאכל סכל פירו' שבעולם הוי שבועת' שוא ומלקין אותו וישן לאלתי' ויאכל לאלהר ואין אומרים לא יאכל עד שיסתכן ואז תרח' שבועתו בפני סבת נפשו משום דהל' נשבע לעבור על דבריו תורה שאמרו להמית את עצמו והוי ליה שבועת' שוא וכן הנשבע סתם שלא ישן ושלא יאכל משמעותו לעולם הוי שבועת' שוא :

י נשבע שראח נמל פורח באויר הרי זה שבועת' שוא אפילו אום' שראח עוף גדול פורח והוא מכנתו נמל אינו כלל' שאנו חולקין בשבועות' ונדרים אחר לשון בני אדם ואין קורין לעוף נמל אבל הנשבע על עניין כד' להחזיק דבריו אף על פי שהיא גזומקצת לא הוי שבועת' שוא שכן הוא ררך העולם לחזיק דבריה בקצת נחמ' הנשבע לבטל את המצוה כבר אמרנו שהוא שבועת' שוא שהרי מושבע דעומד מרח' סיני הוזה לפיכך דנשבע שלא יאכל מצה כליל פסח לוקח ואוכל מצה כליל פסח וכן הנשבע שלא ישב בצל סוכת מצוה לוקח ויושב במח' דברים אמורים במפרש כמו שאמרנו אבל אם אמר סתם שלא אוכל מצה או שלא אשב בצל סוכת שחז' כולל יחד כל ימות השנה עם הפסח וסוכות אסור לאכול מצה כליל פסח ואסור לישב בסוכה בחג הסוכ' דמנו דחילת שבועתו אבל ימות השנה חילת נמי אפסח ואסוכו' ככולל הוא דשבועת' הלה לבטל את המצוה ככולל היינו דדוקא כמנו' עשה בשב ואל תעשה כמו שאמרנו אבל הנשבע לעבור על לא תעשה בקום עשה אפילו כולל לא חילת כגון שנשבע שיאכל היום ואין לו אלא נבילות וטרפות יאין אומרי שיאכל נבלה וטרפות כד' לקיים שבועתו :

לבוש עטרת זהב הלכות שבועות סימן רלח

בשבת שנייה דלאו כל כמיניה לפיכך צריך להתיר השבוע השנייה ולקיים הראשונה:

ז אמר קונם אשתי נהנית לי אם אכלתי היום ואכל נבילי וטרפות אשתו אסורה עליו דאכילת נבילות וטרפות חשיב שפי' אכילת דתא חישבה לאכילה והרי אכל:

ח אמר שבועה שאוכל היום ואכל עפר יצא ידי שבועה דהא אחשביה אכילה:

ט אמר שבועה שלא אוכל היו ואכל עפר פטור שאין עפר בכלל אכילה סתם ואם פירש שלא אוכל עפר ואכלו חייב בגזירה ובפחות מכזית פטור אבל אסור משום דמספקא בגזירה כיון דמידי דלא אכלי אינשי הוא בכל שהוא קאמר או לא ומספקא לא מחייבי ליה וכן שבועה שלא אוכל חרצין כזית חייב פחות מכזית פטור אבל אסור משום דמספקא כיון דלאו אכלי אינשי רעתיה במשחו או לא ולא אפשיט:

י שבועה שלא אוכל כבר זה חייב על כל כזית וכזית שיאכל ממנו דתא מיד שאכל ממנו כזית אחר חייב וכן בכל כזית וכז' שיאכל אבל איסורא אפילו בכל שהוא איכא ואם אכר שבועה שלא אוכל כולה משמע ואינו חייב עד שיאכלנה כולה מיהו גם כזו איכא איסורא אפילו בכל שהוא וכמ' אם אכלו כולו אלא ששייר ממנו פחות מכזית חייב כאילו אכלו כולו חילוך אם אמר בתהלה שבועה שלא אוכלנה ואחר כך אמר שבועה שלא אוכל כבר זה גנש שבועה שנייה הלה שמתהלה לא נשבע לא על כולה אבל על מקצת אינו חייב ובשאוכל ממנו כזית עובר על השנייה וכשגומר לאוכלה מתחייב אף על הראשונה:

יא אמר בתהלה שבועה שלא אוכל כבר זה ואחר כך אמר שבועה שלא אוכל' אין השנייה הלה שאי אפשר לו לאכול כולה אם לא שיאכל בתהלה מקצתה ואין מקום לשני' לחול שכבר הוא מושבע על כל כזית וכזית ממנו:

יב שבועה שלא אוכל' מ' וחוד ואמר שבועה שלא אוכל עשר אין השנייה חלה דהא לא מצו למיכל עשר אי לאו דאכיל מ' ועל הט' כבר הוא מושבע ואם אמר שבועה שלא אוכל' מ' אלו ואחר כך אמר שבועה שלא אוכל עשר גם השנייה חלה דכיון שאמר ראשונה מ' אלו אינו חייב לא על מ' אלו ולא על מ' דעלמא וכשאובר אחר כך סתם עשר חילת השבועה השני' אבל עשר דעלמא הילוך אפילו אי אכיל מ' אלו ועוד אחר חייב שתיים דכגו דחילת שבועה שנייה אעשר דעלמא חיילי נמי אתשע אלו לצרף עם העשירי:

יג שבועה שלא אוכל עשר שבועה שלא אוכל מ' יש כאן שתי שבועות ושתיים חלות דמיד כשאוכל מ' עובר על השנייה ועל הראשונה אינו חייב עד שיאכל כל העשר וכשאובר אחר כך העשירי עובר גם על הראשונה כדא' כשלא נדר על ככרות ידועות אבל אם נדר מככרות ידועות אינו חייב אלא אחר שהרי בשבועת ראשונה נאמר בכל אכילה ואכילה שבהם ואין כאן מקום לשנייה לחול:

יד שבועה שאוכל כבר זה מקצתו נמי במשמע שנשבע על כל כזית ממנו שיאכלנה לפיכך אם נשרף מקצתו חייב לאכול המותר שהרי יצא בו ידי שבועתו שנשבע על כל כזית וכזית ממנו שיאכלנו ומיהו כשהוא לפנינו כולו צריך לאכול כולו:

טו שבועה שאוכלנה לא יצא ידי חובתו עד שיאכל כולו במשמע לפיכך נשרף מקצתה אין צריך לאכול המותר שאינו מרווח בו כלום שאינו יצא בו ידי חובתו כיון שאינו יכול לאכול כולו:

יז שבועה שאוכל כבר זה ואחר כך אמר שבועה שלא אוכלנה הראשונה שבועת ביטוי והשנייה שבועת שוא שנשבע לבטל המצוה לעבור על שבועתו ועבר מיד אפילו לא יאכלנו ואם יאכלנו קיים שבועתו הראשונה ואינו עובר אלא על השנייה הילוך מוטב שיאכלנו כדי שלא יעבור גם על הראשונה ואם אמר שבועה שלא אוכל כבר זה ואחר כך אמר שבועה שאוכלנו הרי עובר מיד על השני' שהיא שבועת שוא ואם יאכלנו יעבור גם על הראשונה הילוך מוטב שלא יאכלנו כדי שלא יעבור גם על הראשונה יציבור שהחרימו על דבר אחד ואחר כך החרימו על הפכו אם לא התירו החר' הראשון קודם שהחרימו השני אין השני כלום שכבר מושבעים ועוכדים על הפכו ועיין לעיל סימן רח' סעיף לה:

יז מי שנשבע על דבר וחזר ונשבע לבטל שבועת הראשונה ונשא אחר על הראשונה יש להסתפק אי אכרינן שנפטר מדי שבועת שוא ותהווה שבועה שנייה משבועת שוא לשבועת ביטוי כיון שמצאה מקום לחול או יא' נאמר מיד שנשבע שבועת שנייה עבר

מפיו יעשה כמו שכתבנו לעיל ס' ר' ידות שבועת כיצד האומר כנ"ל רשעים שלא אוכל כבר זה הרי זה יד של שבועת בלום שזה מור' שרעתו היה לשבועת דסתם רשעים דלית ליה לשבע וכיון שאמר כנדר רשעים במי שרגילים הם ליהדר קאמר:

י כינוי שבועת כיצד שבות' שקוקה שלא אוכל כבר זה או מומי או אומי היו שבועה שכן היה לשון של קצת בני אדם שלא היו בקיאי בטיב לשון הקודש כימהם אבל אמר באומתא או באומי בבית אינו כלום וכללא דכיניומים הכל לפי המקור והזמן שמדבריסבתם בני אדם הן להוסיף על הכיניומים או לגרוע מהם ואותן שרגילין עכשיו לומר בלשון הקדש באומתא אעשה זאת או לא אעשה אע"פ שלפעמי' נשמעים שהם כנדרין ורוחין סם צריכין חתרה:

יא אמר לחבירו שבועה שאיני אוכל לך או השבועה לא אוכל לך או לשבועה לא אוכל לך כפתח כולם לשון שבועה הם ומשמע שלא יאכל עמו בשבועה ולשבועת כפתח משמעו לא יהא לי שבועה מה שלא אוכל אבל מה שאוכל יהא אסור עלי בשבועה ואסור לאכול עמו:

יב אמר השבועה שאוכל לך משמעו הוא שנשבע שיאכל עמו ואין חילוק בין הפציר זה בו כבר שיאכל עמו או לא הפציר בו ויש מי שאומר שאם הפציר זה בו תהלה שיאכל עמו ויאמר זה שבועה שאוכל לך משמעו מה שיאכל עמו יהא אסור עליו בשבועה ואסור לאכול עמו:

רלח דין שבועה שלא אוכל סתם אינאם פירש ובו כג' סעיפים:

א שבועה שלא אוכל סתם אסור אפילו בכל שהוא כמו דבר האסור שאסור אפילו בכל שהוא דקיימא לן בקראי הצי שיעור דאודיייתא כמו שכתבתי לעיל אלא שאינו חייב מלקות אלא בכזית מהלם ואם פירש ואמר כל שהוא או אמר שלא אטעו' אפי' בכל שהוא דקיימא כל שהוא משמע:

ב נשבע שלא לאכול אסור אף לשתות דשתיה בכלל אכילה הוא איבעית איכא בלשון בני אדם דכי אמר איני לחברי' נטעם מדי עיילי ואכלי ושתי ואי בעית אימא קרא דכריבי ואכלת לפני ה' אלוהיך וכתוב ונתת הכסף בכל אשר תשאלך נפשך בין וגומ' אבל אם נשבע שלא לשתות מותר לאכול דאכילת אינ' בכלל שת':

ג שבועה שלא אוכל או שלא אשתה ואכל או שתה באכלים או משקים רעים שאינם ראויים לאכילה ולשתיה פטור אבל אסור:

ד אמר שבועה שלא אוכל נבילות וטרפות ואכל אינו חייב משום שבועה זו שהרי מושבע ועומד מהד סיני הוא ואם אמר שבועה שלא אוכל כל שהוא מלבילות וטרפות ואכל פחות מכזית חייב על השבועה דאף על גב דקל הצי שיעור כבר משבע עליו גב דאורייתא כיון שאינו מפורש בתורה אלא מיתורי דרשי ליה שבועה הלה עליו לפיכך חייב על שבועתו וכן אם אמר שבועה שאוכל פחות מכזית נבלה וטרפה אף ע"פ שכן התורה כבר אסור לו לאכול כיון שגאינו מפורש בהיא בתורה השבועה הלה עליו ועל סירכט סעיף ו':

ה הנשבע שיאכל נבילה וטרפה וכיוצא בהן מאיסורי תורה כיון שכבר הוא מושבע ועומד מהד סיני שלא לאכול היו שבועתו זו שבועת שוא ולוקה משום שבועת שוא בין אכל בין לא אכל:

ו שבועה שלא אוכל נבילה ושחוטת או אפילו אמר סתם שבועה שלא אוכל שזהו כולל בין שחוטת בין נבלה הלה השבועה גם על הנבלה בכגו דחילתה על השחוטת וכן אם אמר שבועה שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שבועת שלא אוכל תאנים הלו שתי השבועות על התאנים אף ע"פ דאם אמר שני פעמים שלא אוכל תאני' אינו חייב אלא אחת שאין שבועת הלה על שבועת תכא מנו דחילתה שבועה שנייה על הענבים הילה גם כן שניר על התאנים הנשבע לקדש אשה אחת פלונית אב' תרצה עד הפסח ואחר כך נשבע שלא לקדשה סתם שבועה שנייה הלה לבטל הראשונה ע' כולל רשבועה שנייה כולל היא שנשבע שלא לקדשה בין קודם הפסח בין לאחר הפסח וככה שבועה הראשונה אינו חייב לקדשה אלא כשתרצה עד הפסח ואם תרצה אחר הפסח אינו חייב לקדשה וכגו דחילתה שבועת שנייה לאחר הפכה חיילה נמי קודם הפכה אפילו אם תרצה ודוקא שנשבע לקדשה שלא ע' שירוכין או שאין לה תועלת בזה אבל אם השבועה היתה לתועלתם או ע' שירוכין אין לו בה להפקיע זבתם

יורה דעה הלכות שבועות סימן רל"ט

צ"ז

ד כתיב על צדקה שכרד כנבוכד נצר וכו' אלא להפך כרית והנה
 גותן ידו וכל עושה אלה לא ימלט ויא דהך נתינת יד דצדקה לא
 היתה תקיעת כף ממש אלא דוגמת שיבת יד דעבר בירך אבריה
 לאנקוטי חפצא דמילה חבי נמי היתה נתינת יד דצדקה אנקוטי חפצא
 בירא כגון ספר תורה וכהג' כמ' נהגו עכשיו הדורות לאחזקו בתקיעת
 כף לנחית כמו בשבועה ושיהא דינה כמש' ככו בשבוע' ויש לה התרת
 ולכתלה יש לחסור בה כמו בהתרת שבועה שלא יתיר ר' ק' כמק'
 שבתרין שבועה ועל ס' ר' ור' והמ' כשהוא עושה אותה בדרך קבלת
 שבועה אבל בשתי' כדרך הסוחרים שתוקעים כפס זה לזה לקיי המקח
 אין לה דין שבועה כלל והמנביה ידו ואמר אני תוקע כפי לשמים יא
 לצודי הוי כמו נשבע לשמים וצריך התרה והנחת תקיעת כף לחבירו
 ותלה העניין כדעתו יכול למחול לו בלא התרת חכם ואם לא תלה
 בדעתו רק עשאו כדרך שבועה לא יכול למחול לו וצריך התרת חכם
 או שלשח הדיוטות ונידוני יש לו דין שבועה ויא ראו ליג' בו להוסיף
 שחל על כל דבר שחל השבועה ועל כל דבר שחל עליו הנדר:

ה ויש עוד דברים שהשבועה חלוקה מן הנדר והוא שתנדר אינו
 חל אלא על דבר שיש בו ממש כמו שנתבאר לעיל סי' ר"ג ושבועת
 חלה אפילו על דבר שאין בו ממש כיצד כגון שנשבע שלא יישן
 שלא ידבר השבועה חלה אפילו מן התורה והטעם בזה שהשבועה חלה
 על גוף האדם שנשבע שאוסר על גופו לעשות דבר זה או שלא לעשות
 וחגוף יש בו ממש מה שאין בו כנדר שאוסר תפץ עליו לכך צרי' אותה
 דבר הנאסר להיות דבר שיש בו ממש לחול עליו:

ו ומטעם זה גם כן השבועה אינה חלה על דבר מצוין שהוציאת
 בלשון שבועה שאמר שבועה שלא אשב בסוכה כן שהוציאת
 בלשון נדר שאמר ושיבת סוכה עלי בשבועה שבין שהשבועה חלה
 על גוף האדם היאך ישבע שהוא לא ישב בסוכה והרי הוא מושבע
 ועומד עליה כהר סיני שהייב לישב בה לפיכך לוקה על שבועתו משו'
 שבועת שוא ויושב בה אבל בנדר כיון שהא' חל על תפץ שאוסר
 עליו ואם הוא אוסר ושיבת הסוכה עליו היאך נאכילנו דבר א' אוסר
 לומר לו שיש בו הסוכה חתורה לא צותה עליו שישב בסוכה זו או
 כו' לקיים המצוה על ידה והוא כבר אסר זו עליו ואין לו אחרת ובמס'
 שנאנס שאין לו סוכה רמי מטאכ' בנשבע שאין כעכב על גופו אלא
 שבועתו וגופו כבר נתחייב בישיבתה מיהו גם בשבועה דוקא כשנשבע
 על המצוה לחוד אבל אם נשבע עליה בכלל חלה גם השבועה על דבר
 מצוה ככו שנתבאר לעיל סימן רל"ו וסימן רל"ח:

ז מלבד שנשבע שאם לא יפרעוהו תוך ששה שבועות יכטל
 הילדים מלימודם ע"י שיפרעוהו השבועה חלה המצוה לא
 עליה רביא אלא על אבות הנערים:

ח הנשבע על דבר מצוה שהוא רבנן כגון שלא להדליק נר הנוכח
 או שלא לקרות המגילה בשבועה חלה השבועה וכן אם נשבע
 לקיים מצוה שהיא רבנן ומכטלה חייב גם משום שבועה והה' לדבר
 שהוא מדרש חכמים שאינו מפורש בתורה וטעמא דשבוע' זו דכתובת
 בפ' בתורה אלימא וחכמה היא ויכולה לחול על דבר שהוא קלו וקיל
 מינה כסה דברים אמורים בנשבע שלא לעשות מצוה רבנן כשב' ו'
 תעשה או נשבע לעשותה וקיימה דאלימי אלא למצוה אבל אם
 נשבע לעבור על מצוה לא תעשה אפילו דרבנן כקום עשה לא חלה
 עליו שבועה לעבור על לא תעשה דרבנן שעובר על לאו דלא תסור
 אבל מכל מקום טוב הוא שישאל עליה שלא יעבור עליה להריא:

ט הנשבע לחלוץ ליבמתו ולא לייבמה אין זה נשבע לבטל ארס
 המצוה של יבוס דכריתיה חלה רחמנא א' נחא ליה לייבום א'
 נחא ליה לחלוץ הנשבע שלא לגלות לחבירו דבר שיצלו מ'
 ההפסד הו' נשבע לבטל את המצוה דחשבת אביה' במדרש חכמים
 ואינו חל ופכל מקום ישאל עליות חלה שלא יעבור להרי' על השבועה
 ואחר כך יגלה לו קריאת התורה כצבור אינה אלא דרבנן וטרי' א'
 שבועתה חלה עליה:

י מי שנשבע לרדוף במקום שנשא אשה אפילו פי' מעל ידיו כף
 מתבטל מכבוד אב ואם לא הוי נשבע לבטל את המצוה בין
 שלא היו נותנין לו אשתו ע' שיאבע בן והתרת אשתה על כן יעוים
 איש את אביו ואת אמו ודב' באשתו ועד' שחור' לא נשבע במירו' לבטל
 מצוה כיבוד אלא שנמשך כו' השבועה חלה לא ה' נשבע לבטל ארס
 המצוה וכל שכן מי שנשא אשה וקנה ונשבע לח' שלא ישא אשה
 אחרת עליה אף על פי שלא קיים מצוה פריה ורביה ועל ידי
 שבועתו נמשך שמתבטל כשה' פריה ורביה חלה שבועתו זו מפני
 שהיא גלגלה כל שאר נשים בג' לרות בין זקנות בין עקרות וכהג'
 י' א' 13 I כשים

יא עבר משום שנשבע לשוא ושוב אינו נפטר במה שנאמר על הראשון
 ואין בשנייה משום שבועת ביטוי וחכי מסתבר דנשאר כשבועת שוא:
 י"ב הנשבע לפרוע לפלוני מנת בחדש אדר ואחר כך נשבע לפרוע
 לאחר ג' באותו הזמן וכתוב בשטר הראשון כל זמן שיתבענו
 וכן בשני ועכשיו בא השני לתובעו כל זמן שלא תבענו הראשון חייב
 לפרוע לשני שחרי מצאת השבועה מקום לחול אך אה' יש לו לקיים
 גם הראשונה אם יכול:

יג נידוי או איסור חל על השבועה כיצד אמר שבועה לעשודבר
 פלוני ואה' אמר אם אעשה דבר פלוני הרי הוא בנידוי צריך
 שיעש' הדבר לקיים שבועתו וכשיעש'נו הוא בנידוי וטוב הוא שיעש'נו
 ואח' כך יתירו לו את הנדוי ולא קוד' שיאכלנו שאין מתירין ע' שיחול
 וכן באיסור' שאמר שבוע' שאוכל כבר זה ואחר כך אמר אם אוכל כבר
 זה תתיה אשתי אסורה עלי ואם יאכלנו הרי אשתו אסור' עליו אי נמי
 אכר כבר זה ע' קונס הרי זה אסור לאכול כבר זה ע' שיתירו לו את
 נדרו וכן האומר קונס אשתי אסורה לי אם לא אוכל חיום נבלות
 וטריפות אף על פי שמושבע ועומד עליהם מהר סיני שלא לאכול אם
 אבל אשתו אסורה עליו וכן אם אמר הרי הוא מנוד אם לא יאכל חיום
 נבלות וטריפות ואף על פי שהוא מושבע ועומד שלא לאכול נבלות
 חל הנדוי ואם עבר חיום ולא אכל הרי הוא מנודה ואין זה מתנ' על מה
 שכתוב בתורה שאופרים לא תאכל ותתיה אשתך אסורה לך או לא
 האכל ותתנדה:

יד נשבע על כבר זה שלא יאכלנו ואכלו אפילו כולו נשאל עליו
 ונפטר מעונש שבועתו שהחכם עיקר השבועה מעיקר' וכאילו
 לא היתה שבועה מעולם ולא עכיר איסורא באכילתו למפרע:

יז שבועה שלא אוכל כבר זה שבועה שלא אוכל כבר זה אין
 השני' חלה שאין לה מקו' לחול עליו ואם נשא' על הראשון'
 חלה השנייה במקומה:

יח מי שאכל באחרון חיום ואמר שבועה שלא אכלתי
 חיום שבועה שלא אכלתי חיום אף על גב' שאמרנו בסעיף
 הסמוך שאין שבועת חלה על שבועה היינו בלחכא שאין לר' מקום
 לחול אבל בלעבר יש כאן עונש שתי שבועות שקר שחרי' משיצרה
 שבועת ראשונה מפיו לשקר הלכה לה וזו שבועת שקר אחרת היא
 וחייב עליה בפני עצמה:

יט מתנה ע' לרחויר שמה מתנ' אפילו בשבועה לפיכך
 אם נשבע ליתן שום מתנה יכול ליתנה בע' לחו' ונתקיימה
 שבועתו:

רל"ט נשבע על דבר שאין בו ממש אולבטל המצוה וכו' יז סעיפים:

א דין השבועה כדין הנדר לכל דבר דגבי הדדי כתיב כי ידור
 סדר או השבע שבועה ונוסד בין לענין שצריך שיצ' בשפתיו
 בדילי' מקרא רלבטא כשפתים כמו שכתבנו לעיל הי' שיסב' ר' זהה'
 בדין שנתכוון לומר פת חסין וחוצא כפיו פת שעורין ואו פת סתם
 כדכתיבנא גם כן בסימן הנזכר ושחולקין בה אחר לשון בני אדם כמו
 שנתבאר בסימן ר"ו ולענין הקמתה וביטול' דאב לבתו ואיש לאשתו
 שסכתוב בהדיא כפר' וכדכתיבנא בסימן רל"ג ורל"ד וסוף סימן ר' וכן
 לענין שמתיל בה תנאי שכתבנו סימן ר"א ובשבועת זרזין והכני'
 וואונסים ושגגות יש מחלוקת בין תאחרונים א' האול' ושבועת חמירי
 דכתיב בה ולא ינקת אפילו אלו ה' חייבים לא דגם כאלו שוין
 שבועות לנדרים ומותרים דהואיל וחוקשו חוקשו לכל דבר מיהו גבי
 שבועת הכני' אמרו ברא' דמותרות חיינו בשאינו מעמיד רכרו' אבל
 אם מעמיד דבריו כגון שיאמר יאמר עלי' כבר זה משבועת אם לא
 ראיתי בדרך זה כעולי מצרים ואחר כך אומר כפירוש שאינו מכוין
 להבטי' ודרך חפלה אלא אומר שדאי אמת הוא שראה באותו דרך
 כיוצא מצרים וכהג' חכר אסור עליו ומדברי הרמב"ם משמע רשבעת'
 צדדין גם כן אסורות וכשאר אמר אף על פי שדחם פמנורת מקרבן
 איסורא ממש איכא לפיכך יהודי שנב' לע' והייבחו' לישבע במקמ'
 שאר היהודים ויודעים שנשכ' לשקר יכפתו שיתפטר עם הע' ולא
 ישבע לשקר אפילו אם היה אנוס על השבועה הואיל ויש חילול השם
 בשבועתו ואם היה אנוס וליכא חילול השם כדבר מבטל השבועה לכו
 הואיל והוא אנוס בשבועת פרלעיל סימן רל"ב:

ב תקיעת כף יש אומרים שהיא חמורה מאד יותר משבועה ואין
 לה התרת דהוי בסו' כריתם שחוצ' צבור בקרא' ד' חוקאל

לבוש עטרת זהב הלכות שבתות סימן רלט

ולא רבתת התורה דגדלה על נדר אלא הויא דניחורת דתלמי
בימים :

פ לפי מה שאמרנו דשבתות שנגזרות מותרות וילפינן לה מהאמר
בשבתה אם נשבע שלא אוכל ככר זה אם אמר מלוגי דבר זה
ונמצא שאמר והוא היה סבור שלא אמרו מותר בככר וכן אם תלה
בכר באחר שאמר שבתות שלא אוכל ככר זה אם אוכל זה באיזו מדם
שיאכל תחלה מתחלה שבתותו לפיכך אם שכח ואכל את של התנאי
תחלה לא חלה איסור השבע' על השני וכוונתו לאוכלו דאימתי תחול
השבע' על האיסור בעת שיאכל את התנאי והוא בשעה שאכלו שונג
היה ואין השבעה חלה מתוך שונג דהארס בשבתות בעינין ואם אכלו
במיד שזכר את השבעה בעת שאכלו חלה השבעה על השני מיהו
מותר לו לאכול את של התנאי תחלה ואענן שתחול השבעה מרעהו
לא חיישינן שמא ישכחו ויאכל את האיסור אחר כך דמותריר איניש
באיסוריה אבל של האיסור אסור לאכול תחלה רהא תחול השבעה
ביר שיאכלנו במיד והארס בשבעה הוא וחיישינן שמא ישכח ויאכל
אזכ את התנאי בשונג ויהיה אוכל איסור למפרע דבתנאי כיון שאין
שום איסור חל על גופו של ככר באכילתו אלא כשיאכלנו יחול איסור
על זה למפרע וכיון דלא עביד איסור בשעת אכילה זה לא מודחי בית
איניש כל כך דאף על גב שתתי אכילתו זו בשונג אין זה שבע' כשונג
שהשבעה תתחלה בעת אכילת ככר הראשון שהיתה מרעהו והיות
כאן הארס בשבעה ואילו אם אכל את האיסור בתחל בשונג אסור
לאכול אחר כך את התנאי ונראה לי טעמא דאף על גב דבחתחלת
חלות השבעה לא היה כאן הארס בשבעה מכל מקום כיון דלא מ
מותריר איניש בתנאי חיישינן שמא גם כשיאכל את האיסור תחלת
במיד לא יזרהר לאיסור ויאכל את התנאי אחר כך :

פ ואם תלאו בו שזמר לא אוכל זה אם אוכל זה ולא אוכל זה
אם אוכל זה אסור לאכול לכתחלה כל אחת מהן שכוין שכל
אחת מהן היא האיסור חיישינן שמא יאכל השנייה אחר כך שיחשוב
שהשני אינו אלא תנאי לראשון ולא מותריר איניש בתנאי ואם אכל
האחת בין נזכר לשבתותו בשעה שאכלו בין לא נזכר לשבתותו ב
בשעה שאכלו אסור לאכול השנייה טאם נזכר בתחלה לשבתותו
חייב על השני משום שבעה ואם לא נזכר לשבתותו בתחלה מכל
השני אסור לו לפי מה שכתובתי בסעיף הסמוך שאם אכל את האיסור
בתחילה בשונג שאסור לאכול אחר כך את התנאי וכן משמע בפירוש
מדברי הטור שכתב וזו ילונו ואין נפקות במחלוקתן אלא לענין
קרבן אם אכל האיסור רחלה בשונג והתנאי באחרונה במיד לרשי
פטור ולר' חייב אבל לענין איסורא חכל מורים כו' עכל משמע
דאפילו לרשי אסור לא כוז התנאי אפילו אם אכל את האיסור
בראשונה בשונג והכא זא על כל פנים היה גם תראשן של איסור
ועל כן תמינה סאר מה זה שסוימו כאן הטור וגם בעל שולחן הערוך
גבי תלאו זו מזו והלשונם ואם אכל האחת איכ נזכר לשבתותו
בשעה שאכלו אסור בגוניה ואם לא נזכר לשבתותו מותר בשנייה
עכל כיון שתראשון שאכל היה גם כן של תאיסור אף על פי שלא
נזכר לשבתותו למת מוור בשנייה דהאלר' דסבירא ליה שר' לוי
חכל בשעת אכילת התנאי חייב כשאוכל השנייה במיד שחרי הוא
של התנאי גם כן אף על פי שהיה שונג על אכילת האיסור ולרש'
דסבירא ל' שתלמי חכל בשעת אכילת הראשון בין של האיסור בין
של התנאי מ' אית ליה ושאכל האיסור בראשון אפילו אכלו בשונג
ואתר כך אכל התנאי בכזיר דאף על גב דפטור מקרבן מ' איסורא
מיהא איכא ולא התייר ב' שנייה לכתחלה לא כשאכל התנאי בראשון
בשונג ותי' סתור אחרד' וזע' האש' ל' לומר דמל' כיון דלכע קל שאם
אכל את התנאי בראשונה בשונג מותר לאכול את האיסור אחרד'
משום דהשבעה לא חלה באכילת הראשונה שלא היה כאן הארס
בשבעה כל שכן כשאכל את של האיסור ראשונה בשונג ולא היה
כאן הארס בשבעה בעת חלות השבעה ואכילת האיסור שלא נתמי'
אחר כך כלכך על אכילת התנאי לגזר עליו בין שאף אם אכל את
של האיסור ראשונה במיד ואחר כך התנאי אפילו במיד לא היה
כאן מלקות מן התורה אלא למפרע דהא אינו חייב מלקות מן התורה
אלא כשמתרין בו בעת עשיית העבירה והכא אם הז מתרין בו
בשעת אכילת האיסור היתה התראת ספק שהיו צריכין להתרות מ'
אל תאכל זה שמא תאכל אחר כך את השנייה של התנאי ואנן קיימא
לו דהתראת ספק לא סמיה התראת לפיכך בתלאו זה בזה גם כן
בשאכל את הראשונה ולא נזכר לשבתותו בין שהיה של תנאי בין
שהיה של האיסור מותר בשנייה ור' ל' נראה לי :

נשים שאינם ראיות לקיום מצות פריה ורביה ומנו החיילא שבע' על
אלו חלה נמי על ילדות תראיות לכצות קיום פריה ורביה ועל
בסימן רכה :

ט מן הטעם שאמרנו דבגדר חל האיסור על החפץ ובשבעה חל
האיסור על גוף האדם לפיכך אמרו הגתפ' בגדר נתפש שחרי
תאיסור הוא עי החפץ וכשאיסור על ככר אחר שיהא כמותו הרי הוא
במותו רכבו שחל האיסור על הראשון חל על השני אבל רכתפיש
בשבעה כגון שנשבע שלא יאכל ככר זה ואמר אחר כך על אח' שהוא
במותו אינו כל' שחרי אין שום איסור חל על הראשון שיהול על השני
מיהו דוקא שיהא פטור ממלקות ומקרבן על הככר המתפס אבל
איסור דרכנו מיהו איכא אבל אם אמר על השני אני נשבע על ככר
זה כמו שנשבעתי על הראשון אין זה מתפיש אלא שבעה גמור' על
השני בפני עצמו ואסור בכל איסורו של ראשון :

י ומן הטעם הנזכר בתבול שכוין מתפיש בגדר למתפיש בשבעה
שמענינ' נמי מ' ששמע שבעה מפי חברו שנשבע ואיסור עליו
דבר בשבעה ואמר זה ואני כמותך חרי זה אסור כמציא שבעה מפי
שחרי המתפיש גופו לאיסור באיסור גופו של חברו :

יא בכל ענין שמוכיר שבעה בין שאמר בשבעה שלא אעשה
דבר זה או שאעשה דבר זה וזהו עיקר לשון שבעה בין
שהצויאח בלשון נדר כגון שאמר אכילת ככר זה עלי בשבעה כיון
שהוכיר שבעה רינו בשבעה לא גרעה מידות שבעה וכן נדר
שהצויא בלשון שבעה לא גרעה מידות גרעים שהם כנדרים ועיין
לעיל סימן ר' סעיף ה' :

יב ויש עוד בשבעה סת שאין כן בגדר שאין שבעה חלה על
שבעה ואם אמר שבעה שלא אוכל ככר זה שבעה שלא
אוכל ככר זה אין השנייה חלה ואינו חייב אלא אחת אם אכלה שאין
לה לשנייה מקום לחול ואם אמר אם אוכל ככר זה חריני נזיר וחזר
ואמר אם אוכל ככר זה חריני נזיר ואכל אותו ככר חלוב' הניירות
בפעם אחת וצריך לנהוג שני פעמים נזירות דהיינו שני פעמים שלשים
יום דסתם נזירות שלשים יום ודבר זה נלמד מקרא דכתיב נדר נזיר
לחיי ליי' ואול נדר לחזיר מבעי ליה מאי נזיר לחזיר לא ללמד דנזירות
חל על נזירות :

יג מיהו גם בשבעה אף על גב דאין שבעה חלה על שבעה
ואינו חייב אלא אחת הינו משום שאין לה מקום לחול אבל אם
נשאל על הראשונה חלה השנייה מיד במקומה ונשאר באיסורו עד
שישאל גם על השנייה :

יד וכיון דטעם שאין שבעה חלה על שבעה משום שאין לשנייה
מקום לחול אם אמר שבע' שלא אוכל בשר עשרים יום וחזר
ואמר שבעה שלא אוכל בשר כ' יום כתב רבינו יעקב בעל השורים
שאסור בבשר מ' יום וכתב עליו בעל השולחן ערוך וזל ואינו נראה
לי אלא אינו אסור אלא כ' יום עכל וטעמו הוא משום שרצו לרמותו
למת שאמרנו למעלה סימן ר' ל' סעיף י' שבעה שלא אוכל ט' ככרות
אלו וחזר ואמר שבעה שלא אוכל עשר דאמרי' שאם אוכל רשעה
אלו ועוד א' שהייב על כ' השבעות שמצטרפים ט' הראשונים עם
העשרי' לחייב על השבעה השנייה הז' אינו אסור אלא כ' יום
דמצטרפין ד' הראשונים עם שנים האחרונים לחייב על השבעה
השנייה וזו טעמו של רבינו יוסף ול' בשולחן ערוך אבל ל' נראה שאין
מכאן קושיא על רבינו יעקב בעל השורים כלל דטעמא דרבינו יעקב
בעל השורים שאמר מ' יום משום שרצו לרמותו לנזירות רכין ד'
דכר דתליא בימים תוא דסת' יותר לנזירות משהוא רוכה לככרות
וכיון דבנזירות אמרינן דבפעם שנית מסיף כל חל' יום על חל'
הראשונים חכי נמי מסיף כל חכ' ימים על העשרים הראשונים וסביר'
ליה דדוקא כשמוסיף ימים בשנייה על הראשונה אמרינן כן אבל אם
אינו מסיף דהוא ממש דמיא דנזירות וזו מה שמיעמא רבנא כנויר
לחזיר דדוקא בגדר אמרינן כן ולא בשבע' אבל כשמוסיף לא מעטיה
דהנמא וחלה השנייה מיד לכ' ימים אחרים אהו נל מעמיה של רבינו
יעקב בע' השורים וראי לחוש לדבריו וכת' מורי מתרמי' ול' דאפילו
כאז' מסיף יש חילקין ואמרי' שאם אמר שני פעמים עשר' יום אסור
מ' יום כמו בגדר אמרינן וזדאי כיון בפעם השני לעשרים יום אחרים
דאם לא כן למאי קאמר שחרי ככר אסורים עליו ד' יום הראשון' ואין
אמרי' שאין שבעה חלה על שבעה אלא כככר וכיצא בו שאינו
חייב אלא אחת כ' כתיבנא ריש סעיף ג' :

טו ויש מי שאומר שגם בנדרים אם אמר קונם עלי ככר זה וחזר
ואמר קונם עלי ככר זה ועבר על נדרו אינו חייב אלא אחת

אף על פי שאינו חיי' לחזור על הפתחים לתאכילו מכל מקום חיי' לכבד בגופו ככל מה שיכול אף על פי שמתוך כך כמל ממלאכרו ויצטרך ע' כך לחזור על הפתח וכל ג' דמקמא דמסתבר תוצא דלחזור על הפתחים כדי לתאכילו אינו צריך ולא עדיף כבודו כבוד המקור וכמו שכתבנו שח' דומה לנתי' צדק אבל לקיי' שאר מצו' כיבו' כגון מ' ביש ומבטח כ' חו' חסית דשאר מצות עשה שהיינום לעשות ולקיי' משום כבוד המקום אף על פי שיצטרך ע' כך לחזור על הפתח הנ' חו' שאר מצות כבוד אב ואם חוץ מסאכל ומשקח חתו שנאמ' כבר א' ז' מ' חו' ז' ותל' כבר את אביך וגו' מה כיבוד י' בחסרון כים על ידי ביטול בלא א' בעת עשיית המצות הנ' כיבוד אב נל' מיהו גם בחו' לא אמרו לא ביש לבן מונות לפתות לאתונו בית החוא יומא אבל אי לירח ליה מונוי אפילו לחתו יומא לא מהי' לבטל ממלאכתו של חיו' לחתו' על הפתח' שכן מצונו ג' קצת מצונו נבי' כבוד המקור שאין צריך לחזור על הפתח' ולקיים אותה כגון ביקור חולים וניחוס אבלים שאין צריך ארס' לבטל ממלאכתו לקיים אותה ולחזור אחר כך על הפתחים הנ' חכא אלא י' שמשנו בשאר דברי' שחשטש משמש לרבו:

א חיי' לכבד בשאר דרכיו מענייניו במשאו ובמטנו ועשיית הפעו כיצד היה צריך לבקש על שום דבר בעיר ויוצ' שיטלימו הפעו בשביל אביו אף על פי שיודע שייעשו גם כן בשבילו לא יאמ' עשו דבר פלוני בשבילי אלא יאמר עשו דבר פלוני בשביל אבא כדי לתלוחס הכבו' באביו וכן כל כיוצא בזה יכלול ככל דבריו שחוא חושש לכיבוד אביו ומוראו אבל אם יודע שלא יטלימו הפעו בשביל אביו ובשביל עצמו יטלימו לו לא יבקש בשביל אביו שאין זה אלא גנאי לאביו כיון שלא יעשו בשבילו:

ב וכיון שהוקש כבוד אב לכבוד המקום חיי' הכן לעמוד בפני אביו ואם הוא רבו של אביו שניהם עומדים זה בפני זה זה בפני שחוא רבו זה בפני שחוא אביו ואם הכן רוצה למחול על כבודו לשמש את אביו אעפ' שחוא רבו הרשו' בידו דחא קל' דרב שמחל ע' כבודו וכבוד מחול רבתי' ובתורתו יחגף ונומר תתודה חיא שלו למחול עליה מרע רחוקא בצינעא או אפילו בפרחסיא ורש בעירו שריכל יודעין שרוא אביו אבל אם תבן גרול בתודת ואין אביו רש בעירו איכא לסיחש לבזוץ תודה אם יתבזה תבן בפני האב חיש לחס להרחיק זה מזה שלא יקל שום אחר בכבודו לפני הכיבו' וכן עשה סותר' עם אביו:

ג ומצו' כבר סתם משמע שיכבד בכל הכיבו' הגדול שאפשר לפי'ך אף עדי' היכן כיבוד אב ואם אפי' נטלו כים של זהובים והשליכתו בפניו לים לא יכלימס ולא יצער בפניהם ולא יכעו כנגדם אלא יקבל גזרת הכתוב וישתוק ויש אומרים כיון דקל' שאין צריך לכבדו משל הכן לא משל האב אין הילוק בין כיבודו ובין שלא יצערנו וכסם שאינו חיי' לכבדו אלא מסל אב כן נכ' אינו מצו' שלא לצערנו אלא משל האב לא מסל כן לפי'כאמרו אם רוצה לרוק מעו' של הכן לתוך הים יכול הוא למצנעו דוק למצנעו קודם שיורקנו דאפשר שימצנע ולא יורקנו אבל אם עבר וירקו אסור לביישו ולחליבו בשביל זה רמאי דחות הוה והשתא כיו' שתוק כיבו' שאין בו חסרון כים הוא דמחוי' בגויה ורווקא לביישו ולחליבו אפי' אחר שורקו אבל לתבעו לדון שיפתענו לו מתר רחא חויקו בחיים אבל אם האב רוצה לרוק כים של עצמו לים אף על פי שתבן ראו' לורשו אס' לבטשו ולחליבו כדי למצנעו ונבכים' של הכן דוקא שיש בו חסרון כים בערס או מתר למצנעו אבל אם רוצה לחעקיד ממנו ריוח בעלמא אסור גם כן למצנעו בכל ענין אלא ישתוק וקבל גזרת הכתוב. וכן שיש לו רוח עם אביו אף על פי שחאב הוא החובע צריך הכן לילך אחר אביו אפי' הוא רד בעיר אחר' שחוא כיבוד האב אבל ג' מ' חיי' דאב לשלם לכן חוצאתו דהא אינו חויב לכבדו משל כן:

ד חויב לכבדו אפילו לאתר מתו כיצד היה אמר דבר שמתר' מפיו לא יאמר סתם כך אמר אבי מרי אלא יאמר כך אמר אביו כרי חריני כפרת מסכבו כלומר עלי יבא כל רע הראוי לכא על נפשו במבא תוך שנים עשר חדש למתו אבל אם הוא לאחד שנים עשר חדש שכבר קבל האב מה שקבל שאין משפטי רשעי ישראל בנייתם אלא יב' חדש ואז אין צריך לומר רק כך אמר אבי מרי זכרונ' לברכת וכבר ידעת דאב ואם שוין בזה יא' שאם כותב סתב תוך שנים עשר חדש ומכיר בו אביו אין צריך לכתוב חריני כפרת מסכבו אלא כותב זכרונ' לברכת דהא חתיבת התקיים לאתרי' ב' חדש ויש מחמירין אפי' בכתובה וכן נותנין:

ה מי שנמרפת דעת של אביו או של אמו משתדל לנתונ' עמ' כפי דעתם ער שירוחבו מן חשמים ואם אי אפשר לו לעמוד בפניו שנסתנו

הלכות כבוד אב ואם

רמ איהו כבוד ואיהו מורא ודיניהם וכו' מה סעיפים

א מצות עשה שיכבד אדם את אביו ואת אמו דכתיב כבר את אביך ואת אמך וגם מצות עשה שיירא מהם וכתוב איש אמו ואביו תיראו ומה שהקדים בכיבו' האב לאם ובמורא האם לאב מפני שגלו' וידוע לפני מי שאמ' והיה העולם שתבן מכבד ארץ אמו וירר באביו מפני שמשולתו בדברי' לפי'ך הקד' הבתו' כיבו' אב לכיבו' אם נגלה וידוע לפני מי שאמ' והיה העולם שהבן כתייר מאביו יותר מאמו מפני שמלמדו תור' ומיסרו לפי'ך הקד' חכתי' מורא אס' למור' אב ובא ללמדך ששניה' שו' בין לכיבוד בין למורא וצריך לזוהר מאד בכבודם ובמוראם שהוקש כבודם לכבוד המקור כתיב הכא כבר את אביך ואת אמך וכתוב התם כבר את המ' ומצו' ובמורא כתיב איש אמו ואביו תיראו וכתוב גבי מורא מקום את ה' אדוך תידא ואמרו חול' ג' שותפין יש בארס הקבה ואביו ואמו בזמן שארס מכבד את אביו ואת אמו משותף גם כן הקבה בכיבוד עמהם ואומר מעלה אני עליהם כאילו אני דרתי ביניהם וכברוני:

ב איהו מורא ואיו' כיבו' מורא לא יעמו במקומו המיוח' לו לעמו' סם בסוד וקני' עם חבריו לעצת מפני שגרא שהו' מחשי' עצמו מכלל אנשי העצה ונמצ' שהוא משוח עצמו לאביו וכן לא יעמו במקו' המיוח' לאביו להתפלל שם ולא ישב במקו' המיוח' לו להסב שם בביתו אלא יעמו לפניו כעבר לפני רבו ולא יסתו' את דבריו ולא יכריע את דבריו בגון שהי' אביו חולק עם אחר בדבר הלכה לא מבעי' שלא יאמ' נראין דברי פלוני דהיינו כסות את דבריו לא אפילו אם נראין לו דברי אביו לא יאמר בפניו נראין לי דברי אבא שנה' וזלות' לאביו מפני שגרא' שרעתי מברע' יות' מרעת אביו לא אם יש לו תשוב' להשי' על החולקין עם אביו וישב מה דוקא בפני אביו אסור אבל שלא בפניו ודאי יכול לומר לכל החולקין נראין ליו' דברי אבא מדכריכ' שאין זה הכרע' מרעת לא זהו כבודו של אביו ולא יקראנו בשמו לא בחיי' ולא במיתו אלא אוסר אבא כרי' ואם היה שם אביו כשם אחרים משנת את שם' שלא יתא' נראת כקורא אביו בשמו ודוקא בשם שחוא פלאי' שאין אכל רגילין בו לחקרא כך אבל שמו שהכל רגילין בו כגון אברהם יצחק ויעקב משרה ואחר' וכיוצא בהן שמת' שרגילין בו בכל לשון וככל זמן מתר לקרות בהן אחרים שלא בפניו:

ג ועד היכן מוראם אפי' היו לבוש בגדי המודו' ויושב בראש הקהל וכא אביו ואמו וקרעו בגדי' ותכחו' על ראשו וירקו בפניו לא יכלים אותם אלא ישתוק וידא' ממ'ך מלכי' המלכים שצוהו ככך שאו בשר ורס גור עליו דבר שחוא מצער יותר מזה מזה לא היה לו לסרב ברבר קו' במלך מה הקודש ברוך הוא:

ד איהו כיבוד מאכילו ומשקחו מלכיש ומכסת מכנים ומצינעא ומצנעו לו בפנים ימות שאפילו מאכילו בכל יום פטומות וחראת לו פגמ' ודמעות נענט עליו וכן אפ'כא אפילו אם בא העורך לחמיונו ברחיים וכוונתו לטובת אביו כגון שיציל על ידי זה ארץ אביו מרבר קשתחמת ומרבר דברי' פיוטי' על לב אביו שמראח לו שכוונתו לטובת ער שיתרצת אביו למחן ברחיים נחל עת' וישמשנו בשאר דברים שחשטש משמש בהם את רבו:

ה ומצו' כיבד' אב ואם מצו' עשה שמתן שכרה בתו' בצדה וקבלו חכמי' שכל מצו' עשה שמתן שכרה בתו' בצדה אין בו מצו'ן עליה לכתוב דמקמא דמסתבר הוא שכיון שגלת' מתור' במצדה זו את שכרה במידוש חרי' פעולתו לפניו ושכרו' תנשו אתו דמכלל' הקאנת שוטע' לאו ומח' לטי לכתו' עוד הוא רשע בעונו ימות אם לא יקיי' ואמרו ז' ל' ח' שמתאכילו ומשקחו חיינו משל אב אבל הכן אין חיי' אם יש לו לאב ואם אין לו לאב ויש לו לבן אף על פי שכן התורה ז' אין חייבין לכתו' כדאמרי' מ' אחול שכונין אותו מרבת' את אביו במי' שח' יכול ואם אין לו כל' אינו חויב לחזור על הפתח' לתאכיל את אביו ולא עדי' כבודו מכבו' המקור בה' שלא אמר חכתי' אלא כבר י' מתוך דיינו כביש' לך מתוך דאם אין לך אינך צריך לחזור על הפתח' לתת צדקה וברג' ויש אומרי' דאפילו אם יש לבן אינו חיי' ליתן לו כל מה שצריך לו אלא כפי מה שחיו' מחייבין אותו ליתן לצדק' לפי' מבין שיש לו ק' אמרו שאם יוד' מנעת תבא מאיר לבן שמפרנ' אביו ממעות' של צדקה יטלו' ואם יש לו בני רבי' מחשבין לכל א' לפי' ממון שלהם ואם מקצתן עני' ומקצתן עשירי' מחייבין את העשירי' לבר' וגם הכן שאין לו משלו

יורה דעה הלכות כבוד רבו ותח סימן רמב צט

ט מיהו אף על גב דגר אינו חייב על אביו אע"פ שנתניו מכל מקום מדכבדו גר אס' לקלל אביו ואפילו תני ולא לחכותו ולא לכבדו כ"ר שלא יאמרו באנו מקדוש חמור לקדוש קלה אבל עבר שנשתדרג אין לו יחוס והרי הוא כמי שאינו אביו לכל דבר :

הלכות כבוד רבו ותח

רמב שלא להודות בפני הרב ודין רב שמתח על בבודו ובו לו סעיפים

א וכיון שצוותא התורה על כיבוד אב ואם ילפינן מקו שפטים שאדם מצווה בכבוד אביו ויראתו כך הוא מצווה בכבוד רבו ויראתו ורב יותר באביו מפני שאביו לא רבינו אלא לה"י העולם הוזהרו ובמבוא לה"י העולם הבא ואין לך חיוב כבוד כחוב כבוד רבו וחיוב מורא כמורא רבו ואחול ומורא רבך כמורא שמים ואפילו אינו רבך גמור דכתיב את"י אלקיך תירא לרבות תהרי שהשה מורא תח למורא שמים :

ב וכל החולק על רבו כתולק על השכינה וכל העושה מריבה עם רבו כעושה מריבה עם השכינה וכל המתערעע על רבו כאלו מתערעע על השכינה וכל המהדר אחר רבו כמהדר אחר השכינה :

ג ואינו חולק על רבו כל תקובע לו מדרש ויושב ודורש ומלג' שלא ברשות רבו ורבו קיים מעל פי שרבו כמדינת אחרת מיהו אם רבו פסק איזה פסק אחר ויש לו הוכחות וראיות כרורות שהם סותרין את רבו יוכל לפסוק שלא כמותו :

ד ואסור לו לאדם להורו בפני רבו לעולם וכל המצווה לפני חייב מיתה שכן מצונו בתורה שלא מתו בניו של אחרן אלא מפני שהורו הוראת בפני משה רבן והו' דווקא תוך שלש פרסאות דהיינו י"ב מיל שכן חיתה רחב מחנה ישראל ונז' וכל מאן דכעין מלתא יצא אל משה דכתיב והיה כל מבקש ה' יצא ונז' אף על גב שהמחנה חיתה ג' פרסאות ואם הוא רחוק מרבו י"ב מיל ושאל לו אדם דבר הלכה בדרך מקרה יוכל להשיב אבל לקבוע עצמו להוראה לישב ולהורות אפ"י הוא בסו' העולם אסור לו להורו ער שימת רבו או עד שיתן לו רשות וכתוך ג' פרסאות אפילו נמילת רשות לא מהני וכל זה כרבו מוכח אבל בתלמי חבר אפילו תוך ג' פרסאות שרי וש אומרי דמ' לפני רבו כבש אסור ונס אפילו שלא בפניו ממש אם תחילו ככבוד הרב גלך ונשא את הרב אין לו להורות בעירו וכן אם הרב סופג בהכמה ובמקנה אין לו להורו בעירו אפילו אינו בפניו אפילו תלמי חבר לו ו' אד תלמיד גמול תוך י"ב מיל חיי' מיתה אם הוא מורה אפילו במקרה וחזן לי"ב מיל פשו אבל אסור אפ"י במקרה ועוד כחלקי ואוסרי דדוקא אם הרב רגיל לבא לעירו של תלמי לקיצ' קבוע' כגון ליום השוק או בשני וחמשי או אסור חזן לי"ב מיל אפ"י במקרה אבל אם אין הרב רגיל לבא שם רק דרך אקראי מותר להורו' נכ במקרה אם הו' חזן לי"ב מיל ותלמי חבר תוך י"ב מיל פשו אבל אסור חזן לי"ב מיל כות' כשנמל רשו' מיהו אע"פ שנמל רשו' כרב אחד לא סגי עד שיטול רשו' מכל רבותיו המוכתקים ועיקר מעש כל ההומרו הללו הו' כ"ר שלא יעמ' כל אויור' הוראו כפי רצונו שלא כתור' ותפוג הו' התור' לכמה תורו' ע"ד שלא תחיה חו' שום תורת אמת כישראל ע"י התלמידי' שאינ' משכשכים כל צרכם ופירש דהאי מוכתקי אינו כשא' סבהק הנאמ' כמק' אחר דהיינו שרוב חכמתו ממנו דמלתא דלא איפשר הוא שאי איפשר לו להיות הרב רבו מוכתקי' באלת אלא רל תלמיד גמור לאפוקי תלמיד חבר ואיזה נקרא תלמיד חבר היינו שנתגדר בתורה עד שנעשה חבר לרבו כלום שהוא קרוב לחיו' גדול כרבו וי"א כל שאין רוב חכמתו ממנו אע"פ שלא נתחכם להיורג קרוב כמורה תלמיד חבר הוא ויש חולקין וסבירא להו' דאי קבל דשות מרב אחד מהני ליה להורות חזן לג' פרסאות אבל תוך ג' פרסאות לא מהני ליה רשות מרב אחד :

ה אין תלמיד נסמך יכול לסמוך אחרים במקום רבו : אם לא קבל הנסמך חסמיכה מר הרב הו' חסומך א"ע רבים אחרים והוא נעשה להם סניף אין לאותו הרב להשתרע עליו כלל אם אינו רבו אבל אם סמכו לבדו נהגו שהניסמך כפוף קצת לסומכו וכן מי שלומד בישיבה זמן אחד נהגו לומר שהוא תלמידו של בעל הישיב' אע"פ שאפשר שבעל הישיב' שמע חידושי' ממנו יות' ממה שהוא שמע ממנו מיהו יש למנהגים אלו עיקר על מר' שיסמכו וראיות נבנות מהנמרא ומן הקדמונים שפסקו :

ו ולא מקרי הוראה אלא כשמורה על מעשה שבא לפניו אבל אם

גרע ממכה שאר אחד מישראל דנפקא לן שהוא בלאו מקרא דפני יוסי' לחכותו ולפי שאינו חייב חנק אלא כשעושה בו חבורה שם שאינו חייב אלא כשמכת אותם כחייבם אבל לאיר מיתתן פטור שחרי אינו עושה חבורה לפיכך אם חכהו בחייו על אונו וחרשו חייב מיתה ש"י אפשר שיעשה הרש בלא חבורה טמפת דם יוצא מכפנים באון וממנו נתחפש :

ז היה קחן תחוב לאביו בכשרו לא יוצאונו שמא יבא לעשות בו חבורה ויבא לידי שנגנת חנק וכן אם הוא מקו' דם או רופא לא יקו' דם לאביו ולא יחזוק לו אמר אף על פי שמכוין לרפואה ורפואה מן התורה מותר לעשות אפ"י לאביו ואפילו לעשותו חבורה דכתיב מכה אדם ומכה במטה סח מכה בהמה לרפואה מותר אף מכה אדם לרפואה מותר אי נמי מצוה קעביד אפילו במקום שיש בו סכנה דתא כל אדם ודאי ניהא ליה שיעשו לרפואה וכתיב ואהבתי לרעך כמוך כלומר כל מאי דניהא לך דתיעבר בעצמך תעשה גם כן לחבירך והוא הדין לאבך מכל מקום להקו' לו דם או לחתולו אבך שהו' דבר שקרוב לירי' חבורה שמה' יחול בו יותר ממר' שצריך לרפואה וזו לפיכך טוב לו שלא יעשה לאביו שלא יבא לידי שנגנת חנק כמר' דברים אמורים כשיש שם אחרים לעשותו אבל אם אין שם אחר לעשותו והוא מצמק חרי הוא מקו' וחזק לו כפי מה שירשתו לעשות :

ח אפילו חי אביו או אמו רשעים גמורים ועוברי עבירה ואפילו נגמר דינם להריגה יוצאי ליהרג אסור להכות ולקללם רמב"ל מקום אבי' הוא והתורה סתם אמרה ומכה אביו ואמו ונוסר מכל מקום אם הכה אותם או קללם פטור דלא עושה מעשה עמד הם ואם עשו תשובה חרי זה חייב ונהרג עליהם אף על פי שיוצאין ליהרג ועל כפי' שקודם זה סעי' ברא' שנהרג אפילו יוצא ליהרג בשעשה תשובה בבנו דלאו עדיף מסקללו לאחר מיתה וי"א על גב דאמרינן לעיל דבמכ' אינו חייב לאחר מיתה והכא מחייבין ליה אמכה אפילו יוצא ליהרג הא אמרינן דשעמא דמכה לאחר מיתה פטור הוא משו' דכעין חבורה ולאחר מיתה ליכא חבורה אבל תכא יוצא ליהרג הוא מכל מקום חבורה איכא דחי הוא אלא שיוצא למות לפיכך בנו חייב אבל אם בא אחר והכה יוצא ליהרג אף על פי שעשה תשובה פשו' הואיל ותולד למיתה והכתוב אומר בעמד לא תאור במקו' שבועמך חז' אינו מקוים בעמד דהרי יוצא ליהרג אבל ביישו חייב בקנס המכויש דלא נהרג מיטין דקל המכויש את הישן חייב כמו שיתבאר בע"ש בע"ש :

ט עבר אביו או אמו עבירה שלוקין עליה וחיה הכן שליח דהיינו לא יכה אותן וכן אם נתייבכו נידו' לא יהא שלי' לנדותן דנידו' קללה וארור הוא ולא ידרוף אותן ולא יכה אותם בשליחות ב"ד כלל אף על פי שראויין לכך ולא עשו תשובה שלא על הכאה וקללה לבד חקפידה התורה אלא אף על חביון :

י שכל המכות אביו או אמו אפילו דברים אפילו ברמיה חרי זה ככלל ארור ספי' החבורה שנאמר ארור מקלה אביו ואמו ויש לבד לחכות על זה מכת נידו' ולענוש כפי מה שראוי וכי שנתחייב שבועה כבד אינו משיעו' טבועה שיש בה אלה דהיינו כמו שרגילין להשבעו בנידו' וסמחא ויבוצ' כהן שחרי זה בא לקלל את אביו אלא נהשבעו שבתע שאין בה אלה :

יא שתוקי חיי על הכאה וקללה אמו שחרי ודאי אסור היא אבל אינו חייב על אביו אע"פ שנקרקה אמו ואמרה בן פלוגי דווא אינר נאמנת להיותו נענש על פיה :

יב בנו מהשפחה או מהנכרית אינו חייב לא על אביו ולא על אמו דבנו מן השפחה אינו נקרא בנו דכתיב האשה וילדיה תהיה לארדוניה וכן הכן מן הנכרי' אינו נקרא בנו דכתי' כי יסיר ארץ בנג' מאחרי גבי חם שיא בנו לנכרי' או המשי' בתו לנכרי' וכתיב כי יסיר את בנג' ולא כתי' כי יסיר את בנג' שם דקאי על משי' בתו לנכרי' כי יסיר הנכרי' א"י בנג' וגי' ש"מ חבן שתלר כתך מן הנכרי' קרוי בנג' אבל הכן שתלר הנכרית לנכך אינו קרוי בנג' אלא בנג' לפיכך אינו חייב על אביו וכל על אמו כש' יתח שהרי אין לו יחוס אחריה שאין יחוס לעבר שנקר' עם הדוכה לחבור וזרמת סוסים ורבתם ונככרי' גם כן אף על פי שיש להן יחוס לא צוותת התורה שלא לחכות הנכרי' וכן מי שהיתה הורתו שלא בקדושה אף על פי שלידתו היתה בקדושה על אביו אינו חייב דהא גר שנתניו כקטן שנולד דמי ואין זה אביו ועל אמו אינו חייב על פי שנתנייה ג' וילדתו ארכ' אינו חייב עליה דכל שחייב על אביו חייב על אמו וזה הואיל ואינו חייב על אביו דכקטן שנולד השיב אצלו אינו חייב גב על אמו :

יג ולא מקרי הוראה אלא כשמורה על מעשה שבא לפניו אבל אם

לבוש עטרת זהב הלכות כבוד רבו ותח סימן רמב

ואפי' לפניו בהרחקת ד' אמות מותר דרשו' אחר הוא וכן לא ילך בצל סכוך לו לא יתרחק לאחוריו רבו ולא יהא מכוין ממש כנגד אחריו אלא יצדד עצמו לצד אחד בתליכת וחוץ לד' אמות הכל מותר וז"ל יבנם עמו למרחץ אא"כ הוא צריך לו ואם היה התלמיד במרחץ קודם לרבו ובא רבו לשם אין צריך לצאת וכל זה לא מיירי אלא במקום שהולכין ערומי ערות במרחץ אבל במקום שהולכין במכנסים מותר וכן הסתגף פשוט ליכנס עם רבו ואביו וחמיו ובעל אמו ובעל אחותו למרחץ אע"פ שבגמרא אסרו כל אלו והכל הו' בטעם זה שעכשיו הולכין הכל במכנסים כן כתב מורי מהרא"י ז"ל ולא ישב לפני רבו עד שיאמר לו שב ולא יעמוד עד שיאמר לו עמוד או עד שיטול רשות לעמוד וכשיפטר על פניו לא יחזור לו אחוריו לא נרדע לאחוריו ופניו כנגד פני רבו והנפטר מרבו ונטל ממנו רשות ולן בעיר צריך לחזור ולטול ממנו רשות ורוקא שלא אמר לו מתחלה שרצה ללון בעיר אבל אם הגיד לו שרצה ללון בעיר בשעה שנטל רשות אין צריך לחזור ולטול ממנו רשות ולא ישב במקומו ולא יכרע דבריו בפניו ולא יסתור דבריו וחיוב לעמוד מפניו משיאנו מרחוק מלא עיניו עד שיתכסה ממנו שלא יראה קומתו ואחר כך ישב ואפילו היה רבו צריך לעמוד מפניו דרוכב במהלך רמי' א' שאין התלמיד חייב לעמוד לפני רבו רק שהרית תעבית שלא יהא כבודו מרובת מכבוד המקום שאין מקבלין עול מלכותו ית' בק"ש רק שהרית וערבי' ורוקא בבית הרב אבל בפני אחרי' או שבאו פנים הרשות שאין יודעין שעבד לפניו היו' חייב לעמוד כרי' שלא יחשדוהו ויא' כיון שהשושן מוראו למורא שמים דבתיב את ה' אלקיך תיהא לרבות תח' חייב לעמוד מפניו אפילו מאד פעמים ביום דאטו אם אדם רואה פני שכינה כמה פעמים ביום אינו חייב לעמוד ולתיות באימת ובמורא ה' הכא :

יז שלשה שהיו מתלכין בדרך ילך הרב באמצע והגדול לימינו והקטן לשמאלו והא דאמרין אין מכבדי' בדרכי' אלא בפתת הראוי לכוחה היינו בשכל אחד הולך לדרכו ואינן בחבור אחת אבל אם הם בחבורה אחת כבבדי' אפי' בדרכים ובמקום סכנה אין צריך לכבד כלל :

יח אם קראו לרבו לקרות בתורה בצבוא' אינו צריך לעמוד ומתן שרבו עומד וכן כשהרב עומד למעלה בבית ור"ת תלמיד הוא למטה על הארץ אין צריך לעמוד לפניו וכן בכת' אם היא על הביים אין הצבור שכבית הכנסת צריכין לעמוד שהרי היא כרשות אדרי' :

יט כל המלאכות שהעבד עושה לרבו תלמיד עושה לרבו אם תל' בבקו' שאין מכירין אותו ואין לו תפילין בראשו שיש לחוש שמא יאמרו עליו עבד כנעני' שמש הוא אינו נעיל' לו מנעלי' ולא חולצו שבוה יכירו שאינו עבד :

כ וכל המונע תלמידו מלשמשו מונע ממנו חסד שנ' למס מרערו חסד פירש חכמים עצמו מרעוהו במים ממנו חסדים ואית דמפקי ליה מדכתיב לעיל מיניה ותושיה נדחת ממנו וסמך ליה למס מרערו חסד וגם פורק ממנו יראת שמים רכתיב בספידה דקרא ויראת שדי יעויב וכל תלמיד שמולול ברב מכל כבוד רבו גור' לשכינ' שתתלק מ' ישראל מפני שהוא כמולול בכבוד חכמים שרורי' דוקשה מוראו למורא חכמים :

כא אין הולקין כבוד לתלמיד בפני רבו מפני שהוא מיקל בזה בכבוד הרב שמשוהו לו ואם דרך תרב לחלוק לו גם כן כבוד לתלמיד זה יכולין אחרי' ז' לחלוק לו כבוד ואפי' תלמידו של התלמי' או בנו של התלמיד לא יחלקו לו כבוד לעמוד מפני התלמי' בפני תרב אא"כ יודעין שתרב חולק לו כבוד ודוקא אם תרב הוא ג' רבו של זר' התלמיד של תלמידו :

כב ראה רבו עובר על דברי תור' אום' לו כך וכך לימדתנו רבינו בדרך שאלח ומתוך כך יזכור ולא יעשה העבירה ואפילו אם רצה לעבור על איסור דרבנן יזכירנו כך תראה רבו עושה מעשה ויש לו להקשות עליו אם הוא איסור ראויי' יא' קשה לו מיד קודם המעשה שמא יודה לו רבו ואם הוא איסור דרבנן יניחנו לו לעשותו ואחר כך יקשה לו הואיל ואינו יודע בודאי שעובר באיסור אלא שיש לו קושיא עליו שמא יתרגמה לו :

כג וכל זמן שמוכיר שמעיה בפניו ששמעת ממנו יאמר לו כך לימדתנו רבינו :

כד ואם אומר דבר שמעיה שלא שמע מרבו אלא מפי אחרי' לא יאמר אותה עד שיזכיר שם אימרה שלא יהטבו השומעים ששמע שמעיה זו מפי רבו שכן היא הדרך מה שיאמר אדם שמעיה כהם כפי רבו שמעיה לכך יזכיר שם אברה שידעו מי אמרה : בה כשיכות

שאלו לתלמיד הלכה כדברי מי יכול לומר מה שברעוהו כיון שאינו כורה על בעשה שבא לפניו :

ה וגם במעשה שבא לפניו לא מקרי הוראה אלא ברב שיש בו חידוש לשואל אבל בחורא' ידוע שחיא פשוטת לכל כגון גותן מעם לפנם או איסור שנתערב בחיתור שהוא בטל בטשים וכיוצא באלו שכשמתירין לו אינו נרא' לו חידוש שכבר שמע הוראה זו ופשוטה היא לכל שרי' :

ו יש מי שכתב שכל הכתוב בספרים בפסקי' תנאונים יכול לחרות אותו פסק בימי רבו רק ל' יורה דבר מלכו ול' יסמוך על ראייתו לרבות מילתא למילתא לעצמו :

ז ואסור להכנס להתיר דבר התמוה עד שגראה לבנים שחתי' את האיסור :

ח ולפרושי' מאיסורא כגון שרואה אדם שעובר עבירה מפני שאינו יודע שהוא איסור' או מפני' רשעו מותר להפרישו ולומר לו שהוא איסור אפילו בפני רבו שבכל מקום שיש חילול השם יתברך אין הולקין כבוד לרב :

ט אפילו אם בני ביתו של התלמיד הוצרכו להוראה ושאלו לו לא יורה להם במקום רבו :

י ולא כל מי שמת רבו מותר לו לישב ולהורו' אא"כ הגיע להורא' וכל תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה הרי זה שוטח רשע וגם רוח ועליו נאמר רבים הללים הפילה פירש הפילה לשון נפל שלא מלאו ימיו כלומר תלמיד שלא מלאו ימיו צדיקים הם הללו בתרואותיו שלא כהלכת ואילו התלמיד' הקטני' שלא שמשו כל צרכם ולא חבנו תורה בראוי וקוצצים ההורות ולישב בראש להתגדל בפני עמי הארץ הם המרכיבים את המחלוקת ומחרימי' העולם וכבבי' נדה של תורה ומחבלים כרס ח' צבאות ועליהם אמר שלמה עליו השלום שועלי' קטני' מחבלים כרמים ויותר כל אדם שלא יורה כשהוא שתי' מין או משאר דברים המשכרים אפי' בדבר פשוט אם לא' שהוא דבר ברור בפוסקי' חיל קרי' כי רב הוא ועל' בלבוש עש' סי' :

יד וכל תכס שהגיע להורא' ואינו מורה הרי זה מונע תורה ונותן מבשולות לפני רבי' ועליו נאמר סיפיה דקרא ועצומים כל חרונית פ' עצומי' הוא מלשון עוצם עיניו כלומר המתעצמים ומחרישי' ומתאפקים מלתורות הורגין אחר דורן כתב מורי מהרא"י ז"ל וז' עניני' הסמיכות שנחננו בזמן הזה הוי' כרי' שידעו כל העם שהגיע לתוראה ומת שמורה הוא מורה ברשו' רבו הסומכו ולכן אם כבר מת רבו ולא סמכו אין צריך לסמיכות וכן בתלמיד חבר בדרך שנתבאר לעיל במקום שאין צריך רשות אין צריך לסמיכות ויא' דמי' שאינו מוסמך למורי' ונותן גיטין וחליצות אין במעשיו כלום ויש לחוש לגיטין וחליצות שנתן אם לא שידוע לכל שמוסחה לרכים הוי' ורק שמצד ענה ושפלות אינו מבקש גדולות ויש חולקין ומקילין ובמקום ענינו' יש להקל אם כבר נתן גיטין וחליצות אבל ל' בדרך אחר כי מנהגן של ישראל תורה היא כן נל' ועוד נל' שמותר לתת מורי' לאתר שיסדר גיטין ואע"פ שכדין הסמיכות שבימים הראשונים לא הוי' דנא דכי בכל מקום עכשיו אינו אלא נטילת רשות בעלמא ושרי' עכל' :

טו אסור לתלמיד לקרות לרבו בשמו לא בחייו ולא במותו וכל הקורא'ו בשמו קרא'ו חכמי' אפי' קורס שכן מצונו בנחוי' שנענ' על שקרא רבו בשמו סתם שנ' זאת האשה זה בנה אשר החיה אלישע והוא שיחיה השם פלאי' שכל השומע יודע שזה הוא שם של רבו ואפילו לקרות לאחרים ששם כשמו אסור אלא ישנה שם אם הוא פלאי' שאין הכל רגילין לקרות בו אבל שם שרגילין בו כגון אברהם יצחק יעקב משה וכיוצא בהן מותר להזכיר שלא בפני רבו וכל זה דיוק כשאינו מזכיר רק שמו לבדו אבל מותר לומר מורי רבי פלוני ואביו שהוא רבו אם הוא רבו מובהק קורא אותו בכבודו סתם רבי אבל ברבו שאינו מובהק קורא אותו אבא :

יז ולא יתן שלו' לרבו ולא יחזור לו שלו' בדרך שאר העם שנותנים שלום זה לזה אלא שוחח לפניו ואומר לו ביראה ובכבוד שלום עליך מורי ורבי ויא' שאין לתלמיד לשאול בשלום רבו כלל מהם רוב מורא ואסמכות אקרא דאיוב ראוני נערי' ונחבאו ואנו נוהגין בסכרא ראשונה ולא יחלון תפילין לפני רבו כמו שכתבתי מעמ' בלבוש התבלת ס' לח' סעי' ט' ולא ישב לפניו א' כי יושב לפניו המלך ואם יושב בסעודה שרבו שם אחרים נטל רשות מרבו ואח' מאחרי' ולא יתפלל לפניו ולא לאחוריו ולא יצדד לפניו לא בפני שמהויק אהוריו כנגד רבו והוא כיווי' לרבו ולאחוריו בצדו סמוך לו נמי לא כ' תו' דרך יורה' כאלו אין אימתו עליו אלא יצדד עצמו לצד אחר או ירחיק ממנו ד' אמות

יורה דעה הלכות כבוד רבו ותח סימן רמנ

ק

המתני' בעולם הזה ובעול' הבא שהם מוסיפין בחכמ' הרב ומרחיבין את לבו אמרו וכמ' הרב למרתי מרכותי ומחבריו יות מרכותי ומתלמידי יותר מכולם שבשם שעון קטן מדליק הנדול כך תלמי' קטן מחדד את הרב בשאל תיו עד יוציא ממנו חכמ' בפוארה:

לד דיו לפניו להשיב אברת אביו ואכידת רבו רמז בקרבן משיב אכידת רבו קודם לאכרת אביו כרא' שאביו אע' השוב ושקול כרבו אף על פי שהל' ת' אבל אם היה אביו ת' ושקול כנגד רבו אביו קודם ואם היה אביו ורבו נושאים משו' ומצוה עליו לסי' בפירוקן ספרקומניה משא' של רבו תהלה ואחר כך מניח של אביו דכבו תורה עריף מכבוד אב שהוא ואביו חייבים כבבגדה במת דברים אמור' שאין אביו ת' אבל אם אביו תלמיד חכם אף על פי שאינו שקול בחכמה כרבו מפרק של אביו ואחר כך מפרק של רבו וכן אם היו אביו ורבו שבוים בבית חשבי ואין אביו ת' פודה את רבו ואחר כך פודה את אביו ואם היה אביו ת' אף על פי שאינו שקול כרבו פודה את אביו ואחר כך פודה את רבו וזהו דגבי השבת אבית הבו קודם לאביו אפילו אביו ת' אלא אם כן הוא שקול כרבו עבי פירוק משו' ופירוי' אם אביו ת' הוא קודם לרב אפילו אם אינו שקול כרבו מעמ' דמלת' נל דגבי השבת אבית כיון שאינו אלא הפסד ממון ואינו עובר על דעת אביו אלא מעט לפיכך אף על פי שאביו ת' אס' אינו שקול כרבו אמרו חל' שיקדים בכבוד הרב שהוא כבוד תורה לכבוד האב שהרי מן הדק גם תאב חייב לכבד את הרב הזה שהוא גדול ממנו ואפשר לומר שגם האב מוחל לכבו בזה כיון שידע שהרב גדול ממנו אבל אם הוא שקול במצוה שיש לגבי האב תרתי כבוד אב וכבוד תורה והאב אינו מוחל בזה לכבו דלמח' ימחול לו כיון שהוא גדול במו הרב לפיכך תאב קודם אבל בפירוק משא' ופיריון שבוים שיש בהם צערא דנפשא לפיכך אם אין האב תלמיד חכם הרב קודם וכבוד תורה עדיף אבל אם האב תלמיד חכם אף על פי שאינו שקול כמו הרב מכל מקום כיון שיש לכב' גבי אב תרתי כיבוד אב וכבוד תורה אף על פי שאינו גדול כמו הרב אמרו שיקדים האב וכיון ראית ליה צערא דנפשא דראי אינו מוחל לכב' בשביל כבוד הרב אף על פי שחבר גדול ממנו נל:

לה אכידת עצמו קודמת לשל אביו ולשל רבו דבתיב אפס כפי לא עזיזה כך אביון כלומר הוחר כך שלא תבא ליה ענינות לפיכך שלך קודם לשל כל אדם:

לו האומר לחבירו שטריב עמו אינו מקבל ממך אפילו אם חיות במשה רבי' מלקע אותו משום כיוון תורה שקבלנו ממשה ע'ה והוא אומר דאפילו ממשה לא היה מקבל' תח' שאמר דבר הלכות בדבר השייך לרדייה אם אמרה קודם מעשה שומעין לו גם עכשיו בשעת כעשת שצריך הוא לו עכשיו ואם לאו אין שומעין לו ש' אביו נאמן על עצמו ודווקא ברבר שאמר כך קבלתי אבל אם אמר דבר מסכרא דנפשית ומראה פנים לרבריו והוא דבר נראה ונכון שומעין לו לגבי אחרים ואין שומעין לו לגבי רידיה דחיישין שפא מסעדי' אותנו ומרמה דבר' שאינן דומין להרדי ואין אדם רואה תוכה לעצמו אבל אם הוא דבר פשוט ונכון לכל שומעין לו אפילו לגבי רידיה:

רמנ תח' פטור ממס ומכירת סתורתו מוקדמת וכו' ג' סעיפים:

א כבר אמרו כמה צריכין לחרוד בבגד חכמים משום כבוד' תורח' ממילא שומעין שכל רבד שהוא נגמ' לתח' און מחייבין אותו לעשותו אפילו הוא צרכי רבים כגון חפירות וכו' ואלו של שים שצריכין לחן בני העיר והרד' להטיל על כל בני העיר לעשותן כגנין וחפירה תח' אינו מצא בעצמו עם שאר העם לעשות אחרת הנכון והחפירה וביצ' קתן כדו' שלא יתבו' בפניו עם הארץ וכיון שהם עצמן פטורין גם אחרים אינן צריכין להשכיר במקומם:

ב כרא' בשביל אחר יוצא בעצמו שאו אין יוצאין כדי שלא יתבו' וכראמון אבל אם אין יוצאין בעצמן אלא דו' שוכרים אחרים במקומן או גובין בזמן כבני העיר לפי הממון לעשותו כיון שהוא דבר שצריך לחיי האדם חייבין לתת חלקם ואפילו אם כתחלת הלכו בעצמן ואחר כך נתגלו הרברים שנתלכו לשכור אחרים גם תח' חייבים לתת חלקם אבל דבר שהוא צריך לשמירת העיר כגון חומות העיר ומגדלותיה ושכר השומרים אין חייבים לתת להם כלום שת' אינן צריכין שמירה שתורתן כשמרתן ודבר זה יש לו עיקר מן התורה וכן הנביאים וכן הכתובי' מן התורה רכתוב אף חובב עמים

כה בשימות כבו קודם עליו כל בגדיו עד שמגלה לבו ויא' שאינו קודם אלא טפה רכת' גבי דוד ויהוה דוד בבגדיו ויקרעם וכן גבי אלישע ואין אחשה פחותה כטפה ואינו מאחה לעולם רכת' גבי אלישע כשקרע על גבי אליה ויהוה בבגדיו ויקרעם לשנים ממטבע שנאמר ויקרעם אינו יודע שהם לשנים אלא מלכד שקורעים ועוקרים לשנים לעולם ומתאבל עליו בחליצת חמנעל וכל ריני אבילות מקצת יום חמיתה או מקצת יום השמיעה:

כו וקודם על רבנאפי' בשמועה רחוקה כשם שקודם על אביו שח' הביאו לחיי העול' הוח' וזה מביאו לחיי העהב ועל' ס' שם ושערי' מי שרבו' ומטל לפניו אינו אוכל בשר ואינו שות' יין ברין מי שמתו מוטל לפניו:

כז כשמוכיר רבו תוך יב' חדש צריך לומר הריני כפרת משכבו כמו כאביו:

כח חרוק בפני רבו הוא כלל כל משנאי אהבו מות אל תקרי משנאי אלא משנאי שהוא משנאי ארץ עצמו כן החכום ששונאו בפני זה שעושה דבר כאום בפניו ודווקא כיון שהוא דבר שרצא בגופו בכח והוא דבר מ'אוס מאד ואף על גב' ד'אנוס הויר' לו להסתלק מן הצד אבל רוק בעלמא מותר:

כט וכל או הדברים שאמרו שצריך לכבד בהם את רבו לא אמרו אלא ברבו מוכח דתינו שלמד רוב חכמתו ממנו אם מקרא מקרא אם משנה משנ' אם גמרא גמרא פי' כקרא תורה נביאי' כתובי' משנ' כמו שחן שנוי' ואין מעמן מפורש בהן וגמרא הוא סברת טעמי המשנ' ופוט' שחעמידו הרב על הדרך האמת והיושר אליה דהלכת' לאפוקי רוב הלימוד שבמון הזה שאין כוונת הרב ללמד עם התלמיד תאמת וגם התלמידים הבחורים אינם מקשיים ללמוד לקבל תאמת רק עיקר כוונתם של הרב והתלמידים על הפילופול שקרין חילוקי' אין זה הרב נקרא רבו ולא התלמיד נקרא תלמידו כיון זה אינו מביאו לחיי ע'ה ומי יתן שלא הרחיקו ממנו וכמו שכתב גלית קלונ' בהקדמתו לספר זה תראנו משם ודי' כוח ואם לא למד רוב חכמתו ממנו הרי זה כתלמי' חבר שכתבנו לעיל ריני סעיף ד' ואינו חייב לכבדו בכל או הרברי' אבל מ' חייב קצת בכבודו והוא שיעמוד מלפניו כשיגיע לראותו וקודם עליו כשם שקודם על כל המתים הקרובים לו שהוא צריך להתאבל עליהם ואפילו לא למד ממנו אלא דבר אחר בין קטן בין גדול עימד מלפניו וקודם עליו ועל' מ' שם סעיף ה':

לא כל תלמיד חכם שדעותיו מכוונות מן הדרך ארץ ומטעם חמוסר שבו הוא אינו מוכר בפני מי שגדול ממנו בחכמה אף על פי שלא למד הימנו כלום ולענין הוראה לפחות עד מ' שנה לא יורה אם יש גדול ממנו בעיר אע"פ שאינו רבו ולא למד ממנו כלום וזהו שכתבנו אין חבירו רשאי להתיר משיקול דעתו שכוין שלא יוכל להתיר אלא מתוך שיקול דעתו למה יגע בכבודו של חבירו דמנא ליה שיקול דעתו מסודרת יותר משיקול דעת חבירו דמנא שיקול דעת חבירו יתיר מ' שאלה מ' שאמר חבירו מ' אם אין לו אלא שיקול הדעת להתירו יוכל לישא וליתן עם חבירו על הוראתו עד שיחזור בו ולפיכך אין אישפה לשואל שישאל לשני אולי יתירו לו וכל כך שידוע לשני שכבר התיר לו הראשון לאיסור ואפי' אם התיר הראשון וכבר חלה חזרתו אף על פי שלפ' שיקול דעתו של חשני איסורא קעביד שהת' את האסור אם אין לשני אלא שיקול הדעת אין לו לאסור אותו משיקול דעתו מן חשמן שכתבנו דבנא ליה רשיק' דעתו נגבורת יותר כו' וכל זה באותו חזרה עצמ' שכבר הור' עלי' חבירו אבל כמעט אפשיט' שיכול לתורח' מה שכתב' ואינו צריך להשגשג לומר שכא דעת חבירו מבוררת וצולול לכל יותר משלו שהתורה דיינה מסורים לכל יודעיה:

לב הרב אפי' רב מוכח שמחל על כבודו בכל הדברים ואלו אין באחד מהם לכל תלמיד או לאח' מהם כבודו מחול דכתב' אפ' בתורת ה' הפצו' בתורתו יתנה ונמיר וייקין קראה תורת' ה' וקראת תורתו משמעת דעל האיש חנוכר כתחלת הסומור אשרי' תאיש קמי' ומשנינן בתל' הוא נקראת תורת ה' ומשקלמה ונרסה היא נקרא תורתו כלום כבוד התורה והשבויו לעשו' כח מה שירצ' בין שלא למחול על כבודו בין למחול עליו מהוואף על פי שמחל מצוה על תלמיד להרדי רחנ' אם מוחל הרב על חקים לפניו מ' צריכין לנוע מעט כאילו רוצ' לעמוד לפניו וכיצא בזה וכל שכן שאסור לבגנ':

לד ואמרו חל' כשם שחתלמדי' חייבי' בכבוד הרב כך הרב צריך לכבד תלמידיו ולקרבו אליהם ואמרו יהי כבוד תלמידך הכיב עליך כשלך לפיכך יחר אדם בתלמידיו לכבדן ולא תהבן שחם הנבים

לבוש עטרת זהב הלכות כבוד רבו ותח סימן רמד

אדם צריכין לעמוד דתיב ועמדו ונומרו עשה דכבוד תורה עיריין
עין גדול לבנות את החכמים וזו לשנארתן שלא הרבה
ירושלים עד שבוו ברה תלמידי רבנים שגאמר ויהיו
מלעיבים במלאכי אלקים וכזים דבריו כלומר בחים למדי דבריכם
וכל המבוא את החכמים אין לו הלך לעה והוא בכלל כי דבר ה' בוח
לפיכך אסור לשמש בבי ששונה הלכות וכל שבי ששונה דגמרא
ואע"פ שעדיין אינו ת"ח ואם אי אפשר לו להיות זולתו יקדים לשמש
במי ששונה הלכות קודם שישמש במי ששתתקב

דגמרא עיריין:
מי שבאו עליו עדים שבוה את התח אפילו בדברים אפילו של
בפניו כך מנרץ אותו ואין מתירין לו עד שירצה את החכם
שנידוהו בשבילו ואם ביוח את החכם לאחר מותו כך מנרץ אותו ואין
מתירין לו עד שיהוו בתשובה גלויה ובימי חכמי הנם ונס אחרי
כן סמך להם היו קונסין את המכזה הה"ח ליטר דרהבא ונותנין אותו
לאותו תח שנתבו ועכשיו בוכנן זה אין דנירין זה לתח שית' לו המכיל
ליטר דרהבא מפני שצריך שגם התח יהא נהוג כשור הולך בנחת עם
הבריו ומשאו ומתנו באמנו עמהם אשר בעונותינו אין זה מצוי בינינו
ומס' יקנסו הכ"ד את המכייש לפי המכייש והמכייש ובלכר שלא
התהיל החכם במריבה לבנות בני אדם שלא כדן ויגרו' בוח שגם הם
יבנהו ויתרסו כנגדו ובכל מקום אף אם התחיל החכ' קצת אין רשות
לכל אדם לרהניף נגדו לענות לו בעזרת ורחל לפי

ראות הדינים:
החכם עצמו מנדה לכבודו לעם הארץ שהפקי' כנגדו ואין צריך
לא התראה ולא ערו דחוקה על תח שאינו עושה שלא כדן
ואין מתירין לו עד שירצה החכם ואם כת החכם באיס' ומתירים לו
ואם רצת החכם למחול לו ויאלא לגרותו הרשות בידו דהכס שמחל
על כבודו כבודו כחול ויא שכונן הזה אין תח יכול לנדות שום אדם
לכבוד עצמו ולא לעשות דינא לגפשיה ועל סוף

סימן שלד:
מיהו אפילו למד שיש רשות לחכם לנדות לכבודו אינו שפת
לת"ז שינהיג עצמו בדבר זה כדא שחרפדוהו בסתר אבל אם
חרפדוהו בפרהסיא אסור לו למחול על כבודו שזמו ביות התורה אלא
נוקם ונומרו דבריה בנחש עד שיבקש ממנו מחילת
ויסלח לו:

רמד דין קימה והידור בפני חכמים אינו רבו וכו' יח סעיפים

א פתיב בפני שיבה תקום והדרת פני זקן ופי' שיבה איש שחול
בוקנה דהיינו בכמו בן שבעים שגם ופי' זקן אינו רל זקן בשנים
דחא כבר כתיב שבה אלא דאי זקן פירושו זה שקנה חכמה אפילו
הוא יניק וחכים ואין לומר דניכא שיבה פי' מופלג בוקנה זקן פי' שאינו
מופלג בוקנה ולזה צריכין אפי' קימה ולזה אין צריך אלא הידור דא"כ
תקום מפני שיבה והדרת פני זקן סבעי ליה ומרסמכיתו לחדר שמע
מינה דתריחיהו אתרווייהו קאי וכאילו כתיב מפני שיבה תקום וחדת
פני זקן וא"כ על כדך האי זקן אפי' יניק והכי הוא ופירשו גוסריקין זה
קנה חכמה לפיכך מצות עשת הוא על כל אדם שיקום מפני כל חכם
אפי' אינו זקן בשנים אלא יניק וחכים ואפי' אינו רבו רק שדחא גדול
במנו וראוי ללמוד ממנו וכן מצוה לקומפני כל שיבה שהוא בן סבעי
שנת ואפי' הוא עם הארץ ובלכר שלא יהיה רשע דרשע לא צותרי
התורה לכבודו וירשע קלח יכוסח:

ב ומצוהב רחמנא תקום והדרת גבי הדרי והקרי' קימה להידור
הלא כתב מפני שיבה תהדר ותקום מפני זקן גראה לי שמפני
דיוקנה ארלו' דמסמעותו גם כן הוא שאין מחייבין לעמוד מפניהם
אלא בקימותא שיש בה הידור כלומר דתקום מפניו שירא ניכר ביה
שתהדר אותו בפני אחרים ואיך צריך לעמוד מפניו כשתראהו
במקום רהוק שאין ניכר לגל שתעמיד סגנו' ואינה היא קימה שיש
בה הידור חוץ' אפילו זה ד' אבות ראו מוכח סלתא שפנניו הוא עומד
וחתנו לו הידור לפיכך אסרו מאיסוד חייב לקום מפניהם משיגיע לתוך
ארבע אמות והפניו יושב עד שיעברו כנגד פניו ואין חילוק בין
דחכם למחלך דקל רוכב כשהלך רבי:

ג וההיודרה דהתורה שאסור להעצם עיניו במנו בעידו רחוק
במנו כד' שלא יצטרך לקום מפניו בשגיע לתוך ד' אמותיו רכתי'
והדרת

פל קדושו כירך ונומרו פירוש אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם
אפילו בטעה טאתה כחבב עמים כל קדושו של ישראל יריו בירך
לשמרן מן הגביאים דתיב בחושע גם כי יתנו בננים עתה אקבצם
ויחלו מעט ממשא נלך ושרים ואמרו ול פכוק זה בלשון ארבי נאמר
פירוש וסח שאמר כי יתנו בננים פירושו כי ישנו בננו ס' מלשון ושנת'
שתרנוכו ותנין וחכי פירוש אי תנו כולהו עתה אקבצם כלומר אם
כולם וכן רוב' יהיו שונין ועוסקין בתור' כשיגלו בין העמי' עתה בקרוב
אקבצם כלומר בקרוב אקבצם ויחלו מעט פירוש ואם מעט מהם יהיו
שונין בתורה יחלו ממשא מלך ושרים כל וסר יהיו בטלים מלשאר
קסא מלך ושרים ופי' מן המס שנותנין למלך ושרי' מן הכתובי' דתיב
מנרו בלוא והלך לא שלט למירמי עליהו שצות דריש המלך את
פחו עבר הגר על אנשי כנסת הגדולה שלא יתנו לכל זה ואול' כנדה
וז' נגת המלך פי' כנגח במים שהם בטילים תמיה על בני הכדיני' בלוא
ח' כפי' גולגלות והלך זו ארנונא פירוש עישורי ויבואו ובהמורת כדי
שנה בשנה שכל אלו אננו נותנין כדו שיטמרו ואורנו ונשב בבטח
תחתיהם שההח פטורים מתן כפני שאינו צריכין שמידה שרתורה
משמרתו ולפיכך פטורים מהח מכל מיני טסים הקצובים על כל בני
העיר בין מס שהוא קצוב על כל איש לכדו בין הקבועים בין שאינו
קבועים וחייבים בני העיר לפרוע בשבילן אפילו גולגלות הקצוב על
כל איש ואיש ואפילו אם אמר המלך שנת' עצמם יתנו אין זה דינא
דמלכותא אלא נהלה דמלכותא שאין כה ביד המלכים בימינו לעבור
על כל זה וחייבים הצבור לתת בעדם לפי הסכום ואם החרימו הצבור
על התח לתת אין מס' בחר' שלהם דחרס הוא ארו' וארו'
בי שבעת ואין נשבעין לעבור על המצות והה"ח יכול להחרים ולשכת
הצבור שיתנו דמי בערו ואין חילוק אם התלמיד חכם עשיר או עני'
שחרי אנשי כנסת הגדולה עשירים היו ואפילו הכי נפטרו מפני התור'
קממרתו ודוקא תלמידי חכמים שתורתם אומנותם אבל אם אין
תורתם אומנותם אלא מתעסקים במשא וכתן כדו להתעשר אין זה
תלמיד חכם שפטור מן הכסים שהוא משלך' עול תורה ושמירתם
לא תורו וסומך על משאו ומתנו לפיכך חייא לישא בעול עם השארי'
שהוא יס לו מעט אומנות או מעט משא ומתן להתפרנס בו כדרי חייו
ולא להתעשר ובכל שעה שהוא פני מעסקי' חחר על דברי הוררה
ולומר תירר הרי זה נקר תורתו אומנותו והגית בה יומם ולילה קרינן
ביה ואין חילוק אם הוא תופש ושיב' או לא מכל מקו' תורתו משמרתו
ובלכר שיהא מוהוק בדורו לתלמיד חכם שיודע לישא וליתן בעומקה
של תורה ומכין מדעתו כרוב מקומות הנם וכפירושו ופסקי' הגאונים'
תם זה תורתו אומנותו על הדרך שנתבאר וא"כ על גב הקל שאין
עכשיו ברורנו תלמיד חכם לענין שיתנו לו ליטר דרהבא אם מכישו
וחינה להוציא מזה המכייש שיאמר אינו ראוי לכך והמע' והרבר זה
קשה לחכמי' ראיה עליו אבל לענין כס' להוציא ממנו הכס' לפי שאינו
הלשד חכם כחנן אין מוציאין ממנו ובלכר שהוצ' מוהוק לתח' כס'
שנתבאר מ' יס מקומו' שנהנו לפטור אותן ממס' מכל המעשים
שכתבתיהם מקומות שלא נהנו לפטור אותן שמדמין אותן לוישא
דרחבא דקל שאין ברורנו ופוק חוי כאי עמא דבר:

ד ותח' המולול במצות ואין בו יראת שמים אף על פי שהוא מתמיד
בתור ותורתו אומנותו על הדרך שנתבאר הרי הוא כקל' שבצבול
שלא אמר הכתוב לפטו אלא כל קדושו שמקדשין שם שמים ואין
פורענות באה לעולם בשבילים יצאו כאילו שמוללים שם שמים:

ה צו חל' שתח' שיש לו סחורה לכבוד אין מניחין לשום אדם
למכור אותה סחורה בשוק עד שימכור הוא תהלה את שלו כדו
שכח' ללכת מיד לביתו ולא יתעכב בשוק ויבטל אומנות תורתו ופי'
זה כבודו שלא יעמוד דרכו בשוק שהוא גנאי לו והם רליכא ע"כ
המכני' אבל אי איכא ע"כ דמכני' לא דהאלית רוחא לצורכא מרבנן
שהדי' יכולין לקנות מן העמ' ואפסוד להנך ישראל בכד' לא
מפסדינן:

ו תלמיד חכם שיש לו דין עם אחר ועומד לפני הדין ויש שם
בעלי דיני' אחרים שקדמו לפניו תהלה מקדימין דינו של
תלמיד חכם דתיב וננידוד כחני' היו מה בתן נוטל כראש אף תלמי'
חכם נוטל כראש ולא עוד אלא דשרי ליה לצורכא מרבנן לשימי
סדבא מרבנן אנא שדי לי תגראי ברישא ואע"ל דילפינן מקרא דכתי'
מקמן כשהל' תשמעון שצריך הדין להקדים דין שבא לפניו דהתורה
פסו שנתבאר בעה' בלכר ע"כ אינו קושיא דהא עשרה ודחא עשרה
לכדו דהתורה עשרה דכבוד רבודה עדיף וכתיב' מעמא נכ'
דחסיבין את התלמיד חכם בטעה שרנין אותו אף על גב דסאר בני

יורה דעה הלכות כבוד רבו זהו סימן רמת

קא

בד שהוא קטן מסנו מפני שהוא מלול בכבודו ודיסת להא דאמר בעלמא תכם ואינו לפי בכבודו שאינו חייב בהשבה לפני מי שח' חסד ובעל מעשים אף על פי שהוא קטן מסנו רשאי לעמוד שאין זה ולול בכבודו דחסדות ומעשי מעלה גדולה היא באדם שלא צותה התורה לעמו כפני ההבם אלא שהחכמה מביאה ליד מעשים וכה שלא פרטח התורה במעשה כמו שפירש חשי בתבנה לפי שאין הכשר הכעש'גלו כמו שיתרון הכשר החכמת נראה לכל :

יג חכמינו ז"ל תקנו ותתנו כדרנות כדרנות בענין הקים לפני מדרנו המעלות שנמצאו בין החכמים כיצד ראה אב בית דין עומד מלפניו מסיראנו מרחוק מלא עיניו עד שיעבור מלפניו ד' אמות :

יד ראה את הנשיא עומד מלפניו מלא עיניו ואינו יושב עד שישב במקומו או עד שיתבסס מעיניו כמו במשה שהיה נשיא וכולם שמחלו על כבוד כבודם מחל ואע"פ כבודו לכבודם ולקום מפניה קצת :

טו וכיושוכין שורות בבית המדרש נוהגין בזה הסדר כשתנשיא נכנס לבית המדרש עומרים כל העם ואינם יושבין עד שיאמר להם שבו שחז'זוא נגיד ומצוה עליהם וכשהאב בית דין נכנס עושין לו שורות עומדים מכאן ומכאן עד שישב במקומו ושאר העם יושבין במקומם וכשתחכם נכנס כל מי שיגיע לו לד' אמותיו עומד מלפניו אחר עומד ואחד יושב עד שנכנס במקומו :

יז בני חכמים ותלמידי חכמים בזמן שרבים צריכין להם מפעשים על ראשי העם ונכנסים למקומם ואין שבת לתלמי חכם שיכנס באחרונה יצא לצרכיו נכנס וחרר למקומו ואפילו יצא לגדולים ולא אמרינן היה לו לברוק עצמו תהלה וכיון שלא בדק לא יהיבין ליה השות' לחזור למקומו דפושע הוא כי כדורינו חלשא עלמא ובדקח לא פחגי :

יח בני חכמים שאבותיהם מטינים פתגמים על הצמדי בזמן שיש בהם רעת לשמוע נכנסים ויטובין לפני אבותם כשום כבוד אבותם והופיין פניהם כנגד אבותם לשמוע מניהם ואם אי בהם רעת לשמוע הופכים פניהם כלפי העם :

יח היו ביתר חכם שמופג בהכמת והוא בחור חזק שמופג בקנה והוא חכם קצת אבל לא כבודו בשיכ'טל דין ג' או של תורה הולכים אחר החכמה להושיב החכם ובתור בראש ולדבר החל' ובנסיב' של כשת' או של נישואן הולכין אחר הזקנה להושיבו בראש ואם החכם מופג בהבמת וחזק אינו מופג בקנה בכל מקום הולכין אחר החכמה ואם חזק מופג בקנה בהכמת בכל מקום הולכין אחר הזקנה והוא שיהא חזק חכם קצת אפי' אם הבתור חכם מסנו דבשביל חכמה מעט שיש בו יותר מן הזקן אין מביישינ את הזקן זדאיל וגם הוא חכם קצת ואפילו אין שום אחר מהם מופגל ליה זה בהכמת ולא זה בקנה הזקן קדם בכל מקום שאף על פי שאין חזק חכם כלל בשביל שתבחר חכם קצת יותר מן הזקן אין לנו לבייש את הזקן וחרבם אינו כוש דמאמר שזה וכן ממנו יודע הוא שבשביל קטנו חולקין לו בכבוד :

הלכות תלמוד תורה

רמת חייב כל אדם ללמד לבנו ולד' עמיו תלמידים ובו בג' סעיפים :

א מצות עשה על כל אחד מישא'ל שלמד לבנו תורה שנאמר ולמדתם אותם את בניכם וכל המלמד את בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מחר סיני שאם התדעתם לבניך ולבני בניך וסמ' ליה יום אשר עמדת לפני יי' אלהיך בתורב לא למדו אביו חייב ללמד לעצמו דתיב ולמדתם אותם ושמרתם לעשות ואינו חייב ללמ' לבתו תורה דדרשינן לבניכם ולא לבנותיכם ואשה אינה חייב ללמד לבנת דכיון שהיא עצמה אינה חייבת ללמוד אינה חייבת ללמד ודרשינן לה חבי כתיב ולמדתם אותם את בניכם ותיב ולמדתם אותם ושמרתם לעשות ולמדתם חסיה ולמדתם כל שאחרים מצוין ללמדו מצות ללמד לעצמו ואשה אין אחרים מצוין ללמדה דתיב לבניכם ולא לבנותיכם אתה מצוה גם כן ללמוד לעצמה וכיון שאינה מצוה ללמוד לעצמה אינה מצוה ללמד לאריות דדרשינן גם כן ולמדתם חסיה ולמדתם כל מי שמצוה ללמוד לעצמו מצוה ללמד לאריות ואשרת אינה מצוה ללמוד לעצמה אינה מצוה ללמד לאריות ועל סימן רמ' סעיף י :

ב היה הוא צריך ללמוד ויש לו ללמוד ואין ידו משנת להספיק לשניהם :

והדרת פני זקן ויראת מאלהיך כלומר תהדר פני זקן לקום מפניו ואם באוילי תערים ערמה ותעצים עיניך כדי שלא תעמו מפניו כשיגיע זמן החיוב ושתוכל להשכח מפני הבריות שלא יחזיקך ברטע ותאמ' להם לא ראיתיו וירינך לכף זכו שיאמרו אמת הוא שלא ראהו דאי בשכב' הגיע לד' אמותיו אטו ברשיעי עסיקין אלא בקדם שיגיע לד' אמותיו פיירי ועל זה אמר הכתוב ויראת מאלהיך כלומר זהו דבר המס' ללבו של אדם שאין הכל יודעין שלסתור ולבטל המצוה קמיבין וירינוד לכפזכות אבל קמי קודשא בריך הוא גלויות כל מחשבות ויודע כל הנסתרות והוא ידע שלסתור ולבטל מצותו נתכונת לפיכך ויראת מלפניו ולא תעשה כן :

ג וכיון דקימה שיש בה הידור בעיניו אין עומדין מפניהם לא בבית חכמה ולא בבית המרחץ שבקיסות אלו אין בהן הידור ודוקא במרחץ בבית הפנימי שבני אדם הולכין שם ערומיל ואין הידור בקיסת' שם אבל בבית החיצון שלבושים שם ויש הידור בקיסתן צריכין לעמו' לטון הידור אינו אלא לטון נשיאות פנים שיטא פניו ויהררנו או כמסון כרכתיב לא תהדר פני גדול ודל לא תהדר פני היינו במסון או בכבוד רברים שהוא גם כן נשיאות פנים אבל אין במשמע' הידור עניין ביטול מלאכה וכבר ידעת דהקיסת התור' קיסת והידור להרדי מכתבם גבי חרדי ואין חיק להצאין דבכל מילי מקשינן לפיכ' דרשינן ומקשינן קיסת להידור ונאמר מה הידור אין בו עניין ביטול מלאכה אף קיסת אינה מחויבת אלא כאופן שלא תהא כה ביטול מלאכה לבריות ולפיכך אמרו שאין בעלי אומניות חייבי לעמוד בפני תלמידי חכמי' בשעה שעוסקין במלאכתן כד' שלא יתבטלו ממלאכתן ושם הוא עוסק במלאכת אחרים ורצת להחמיר על עצמו לעמו מפניו אינו רשאי לבטל מלאכה אחר' אם יחמיר יחמיר בשלו וכת' אכ' דלשון הידור גם כן במסון משמע נימא גם כן הידור דחכא הוא שיחדר את חזקן במסון כבר ידעת דקל אין היקש להצאין וכמו דמקשינן קיסת להידור בעניין ביטול מלאכה תג' דאקשינן הידור לקיסת לענין מסון ונאמר מה קיסת שאין בה חסרון כיון דכיון שאין בעלי אומניות צריכין לעמוד שוב אין שייך בקים חסרון כיון אף הידור אין צריך לא בהסד' שאין בו חסרון כיון על כרחך לא נכתב והדרת אלא לדרוש מסנו כל חגי ראמרן כגון למעוטי עמידה מרחוק ולפעוטי בה זכית המרחץ לחעצים :

ד כשם שהזהירם התורה על העומדים שלא לחעצים עיניהם כו' כרבת'בנא לעיל סעיף ג' כן הזהירה על החכם גם כן שלא לחערי' להטריח הצבור שיעמדו מלפניו דכתיב זקן ויראת כלומר גבי זקן יש גם כן דברים המסיר ללבולפיכך יירא מאלהיך ולא יעשה כן על כן אמרו שאין ראוי לחכם שיטריח על הצבור לכיון לעבור לפניו כד' שיעמדו מפניו אלא ילך בדרך קצרה כדי שלא ירבו לעמוד ואם יכול להקיף הדרך שלא יעבור לפניו כלל וכות' הוא לו :

ה לפניו חזקן מופגל אף על פי שאינו חכם או לפני חכם שהוא יעין וחכמים סתם בני אדם צריכין לעמוד לפניו מלא קומת אבל יצא חכמים לפני חזקן או חזקן לפני חניק וחכמים אינו צריכים לעמוד זה מפני זה מלא קיסתם כיון שכל אה' יש לו מעלה לכשנדרין צריך להתכונת כל כך לפניו אלא יתרחקו זה לזה בקיסת קיסת על תורה שחל' אפילו זקן עמ' נשוא פנים מודדין אותו ברברים ונתנים לו יס' לסוכה :

ו זמן שני חכמים ושני זקנים אין אחד צריך לקום מפני הברור אא יעשה לו הידור ואפילו הרב לתלמידיו יעשה לו קצת הידור : חרואח חכם עוזב מרחק אינו עומד עד שיגיע למד' ד' אמותיו וכיון שעבר מלפניו יושב מיד כרבת'בנא טעמא לעיל דקיסת' שישבת הידור בענין ברא' כשיאנו רבו או רבו שאינו מובחק אבל ברבו מובחק עומד מלפניו מלא עיניו ואינו יושב עד שיתבסס מפניו אעד שישב כראשכתן גבי משה דתיב והבישו אחר' משה עד באו האתולה ועל סימן רמ' :

ז והכס שהוא מופגל בתבמה אפילו אינו רבו רינו כרבו וכל שהוא גדול כדורו וצדו גם כן נקרא מופגל בהכמת כראשכתן גבי עליונים שמואל דתיב וישתמו את חפר וביאו את הנער אל עלי שדרשו ול כפרק אין עומדין שאל מורה הוראה בפני דכך את וחייב מיתה עד שהתפלל עליו הנח' על ואף על גב שעדיין לא למד בפניו ולם' וחיבו' אלא משום תעלי גדול כדורו ומפורסם היה בהכמת טמע מינה :

ח אם זקן או חכם עובר לפניו אפילו בשעה שהוא עוסק בתורה צריך לעמוד שאינו מבטל בזה תורתו :

ט אף על גב דחכם שהוא מופגל בהכמת אינו רשאי לעמוד בפניו

לבוש עטרת זהב הלכות כבוד רבו ותח סימן רמו

יא דאפילו בפחות מזה חייבים וכן נדרגין
 מוליכין הקטן ממלמד למלמד אה' שהוא מהיר מכנו בין במקרא
 בין בקרוק ואין בני שכנתו יכולין למחות בידו לומר שרם
 אינ' יכולין לטכור מלמד בלא הוא אם הוא לא יסייע עכהם שאם יש
 להם נערים גם כן לשם ללמוד יוליכום גם כן לשם למלמד הטוב מורה
 במת דא' כשהיו שניה בעיר אחת ואין נהר נפסי' ביניה' אבל מעי' לעיר
 או בעי' אחת ומצד זה של הנחר לצד השני אין מוליכין אות' שבא ויוקר
 התינוקות אלא אם כן היה גשר בניין בריא שאינו ראוי ליפול מהרתי'
יב מלמד תינוקות שמינה התינוקות ויצא או שעושה מלמדי
 אחרת עמהם או שמתרשל בתלמודו הרי זה בכלל ארור עושה
 מלאכת הרמיה לפיכך אין להושיב מלמד אלא בעל ירא' מהיר לקרא
 ולדקדק ואין ללמד להיות ניעור כלילה יותר מדאי שלא יתא' עצל
 ביום ללמד מחמת שינה וכן לא יתענה ולא יעצור במאגל ובמשתה'
 או לא יאכל ולא ישתה יותר כדאי' כי כל אלו דברים גורמים שלא
 יוכל ללמוד היטב עם הנערים וכל המשתנה ידו על התחתונה ומסלקין
 אותו ושאר דיני מלמד עיין בלבוש ע"ש סימן שלד' ושלח' :

יג אם יש כאן מלמד שמלמד לתינוקות ונא אחר טוב ממנו מסלקין
 את הראשון מפני השני ולא חיישין שבא מתוך שזה יר' את שדוחק'
 הראשון מלפניו יתפאר בלבו לום שאין כמותו ויתרשל בתינוקות שלא
 יירא שמא יסלקוהו דאררבה כ"ש כשירא שחשכנוהו יתן לב לחיות
 למד יפה שדואג מקנאת חבירו שסלקוהו מפניו שיתביישנו בבני העיר'
יד אם יש כאן שני מלמדים האחד קורא הרבה ואינו מדקדק עמנו
 להבינם על נכון והאחר אינו קורא כל כך הרבה אלא שמדקדק
 עמנו לחינם לוקחין אותו שמדקדק יותר שלא ישתבשו התינוקות
 רשבתא כיון דעל על וקשה אחר כך למנוע מפי התינוקות :

כה מי שאין לו אשה לא ילמד תינוקות מפני שאמותיהם מביאות
 בניהם לבית המדרש ויבא לירי' חסד מיהו אם יש לו אשה
 אינה צריכה לחיות שרויה עמו בבית הספ' לטומרו אלא אפילו דניא
 בביתה והוא מלמד במקומו דיוואין כאן חסד :

כז ואשה לא תלמד תינוקות מפני אביהם שמביאין בניה' ותבא
 לירי' חסד :

כח אחד מבני החצר או מבני חמכיו שביקש ליעשות מלמד
 תינוקות אין שכיניו יכולין למחות בידו וכן מלמד תינוקות
 שבא חבירו ונפתח בית ללמד תינוקות בצידו כדי שיבאו לו תינוקות
 אחרים או אפילו כדי שיבואו התינוקות שאצל זה לזה אין יכולין
 למחות בידו שנאמר ח' הפץ למען צדוק יגדיל תורה ויאריר :

כט לשון מורי' מהרמ"א ז"ל רב היושב בעיר ולומד לרבים יכול
 חבם אחד לכא וללמוד גם כן שם אפי' אם מקפה קצת פניסתה'
 הראשון כגון שהקהל קבלו הראשון עליהם לרכ' ונטל פרס מרם על
 זה אפילו חכי יכול השני לבא לרדו' שם ולהחזיק רבנות בכל דבר כמו
 הראשון אם הוא גדול וראוי לכך משום ח' הפץ וגומ' אבל אם באו חכם
 אכסנאני לעיר אין לו לקפח שכר הרב הר' שם לעשות חופו וקידושין
 ולישול השכר הבא מחם הואיל והוא פרס הרב הדר שם אבל שורר
 לו לעשות ולתת השכר לרכ' הקבוע וכן מתיר לו לרדו' בין שני בעלי
 רינים שבעיר תבאלי' לפניו לרדו' רדילמא הרב שבעיר אינו מסת' להם
 אבל אין לו לחורות איסור והתיר או לרדו' ולתנו' שדרה באררית
 דהבריה מי שחזק לרב בעיר אפילו החזיק בעצמו באיזה שררה אין
 להורידו מדולתו אף על פי שבא לשם אחר גדול ממנו ואפילו בגו' וד'ג'
 בנו קדמם לאחרים כל זמן שפמלאים מקום אבותיהם ביראר' הטא
 והם חכמים קצת כדלפינן מקרא דכתיב וחכיהן תמשיה מבניו תהליג'
 שבנו קודם לכל אדם ובמקום שיש מנהג לקבל רב על זמן קרוב או
 שמנת' לבחור במי שירצו תרשות בידם אבל כל שקבלו הקהל עליה'
 וכל שכן אם עשו ברצון חשור' אין לשום גדול בעולם להשתדר עליב
 ולהורידו עד כאן לשון מהרמ"א ז"ל וכל דבריו אלו הם דברי שישי'
 להם על מה שסמכו וקובצים מתשובות הרב שתקדמוני והאחרונים
 אשר יאחד לחיבא כל ח' העמים והראיות על כן קצרת' ולא תבארו'ם
 כי התשובות מפורסמות ומתקדמות ונמצאים ביד הגב' בעלי התורות
 ועיין כל אחד במקומו :

לא וישוב ומלמד כל היום וקצת מחלילה כדי להנבן ללמוד
 ביום ובלילה :

לב ולא יכמלו התינוקות כלל ח' מערב שבת וערב יום טוב בסוף
 היום :

לד אין מבטלין את התינוקות אפילו לבניין בית המקדש :

לה אין קורין לתינוקות בשבת מתחלה מה שלא למדו כבר משום
 שורח שבת אבל מה שקראו פעם אחד שוני' אותו להם בשבת :

לו כח' תינוקות כספיק להם מלמד אחד היו יותר על כח' עד מ'
 משיכין אחר עמו לסייעו בלמודם ואפילו שכרו הקהל מלמד
 סתם לכל התינוקות שבעיר הוא משיכ' אחר עמו לסייעו בערו ח'ם
 יתנו לו שכרו דמסתמא דמלתא לאו ארעתא ריהא מקרי להו ג'יהו
 בלחוד הוא דשכרתו דלא יספיק להם אלא על דעת דלוקמות בחריא
 אחר שאינו גדול כמותו אלא שות' גם כן ישמע ממנו וחרה ומסייע
 לו ללמוד קצת נערים בכל יום היו יותר מארבעים מעמידין שנים י'
 שאם אין בעיר כח' תינוקות אין בני העיר חייבים לשכור לר'ם מלמד

לשניהם אם שניהם שוים הוא קודם לבנו דכצוח דגופיה עדיף ואם
 בנו נכון ומשכיל מה שילמוד יותר ממנו יקדים בנו ללמוד והוא יסודת
 אחר כזונות ויספיקנו ויהיה שכרו גדול כאילו למד בעצמו על דרך
 שכתוב וזולן בצאתך וגומר' מיהו אף על פי שבנו קודם לא יבטל הוא
 מה שיוכל ללמוד ולקיים בעצמו גם כן ולכדתם אותם וגומר' :

לז כשם שמצוה ללמד את בנו כך מצוה ללמד את בן בנו שנאמר
 והודעתם לבניך ולבני בניך ולא לבן בנו בלבד אלא מצוה על
 כל חכם מישראל ללמד לתלמידים שגם הם נקראים בני' ומה שפירשה'
 התורה בפירוש בנו ובן בנו ולא כתבה סתם ולמדתם עם כל בני אדם
 לומר שמצוה לחקרים בנו לבן בנו ובן לבן חבירו :

לח ועוד כיון שפירשה התורה כמצות עשה בנו ובן בנו בפיר' אחול'
 דלכנו ובן בנו חייב להשכיר מלמד אבל לבן חבירו אינו חייב
 להשכיר ולכן כופין חבד' את האב לשכור מלמד לבנו ואם אינו בעיר
 יש לו נכסים אם אפשר לחודיעו מודיעין לו שמשכירין עליו ואם לאו
 בד' יורדין לנכסיו ושוכרין מלמד לבנו דלא גרע האי עשה של ולמדת'
 אותה את בניכם משאר עשה כגון סוכת ולולב דכפינן עליהו ועבדינן
 ליה כשאר בה' :

לח ומאמתי מתחיל ללמד לבנו כשיתחיל לרבר מתחיל ללמדו
 תורה צוה לנו משה וגומר' ופסוק ראשון מפרשת שמע וי' אחר
 כך מלמדו מעט מעט עד שיהא כבן ששה או כבן שבעה וז' מוליכו
 אצל מלמד תינוקות שילמוד עמו :

י אף על גב' שעיקר לימוד התורה חייב כל אדם ללמד עם אחרים
 כהנם כדלפינן ממשה מה אני בחנם אף אתם כהנם כ' אשר
 יתבאר לקמן סימן ר'כו סעיף ה' מותר המלמד הלומד עם הנערים
 לקחת שכר שימור הנערים או שכר כטלה ושכר פיסוק הטעמי כאשר
 יתבאר בעזרת השם לפיכך אם היה מנהג בעיר שלוקח המלמ' תינוקות
 שכר חייב האב להשכיר אותו המלמד לבנו בשכר עד שיקרא תורה
 שבכתב כולח ואינו חייב ללמדו בשכר משנה וגמרא' שעיקר ח'עשה
 הנאמר בתורה על האב ולמדתם אותם את בניכם לא נאמר אלא
 על תורה שבכתב והל' דלא אפשר לאב לשכור עוד דרחיק' לירי'
 שעתא אבל אם אפשר לו מצוה עליו לאגמוריה משנה וגמרא הלכות
 ואגרוחי' :

יא תקנו חכמינו הקדמונים ול' שהיו מושיכין כלמדי תינוקות בכל
 עיר ועיר וכל עיר שאין בה מלמד תינוקות מחרימין אנשי העיר
 עד שיושיכו מלמד תינוקות ואם לא הושיכו מחריבין העיר שאין ה'
 העולם מתקיים אלא בחבל פיתם של תינוקות של בית רבן ועיין בלבוש
 ע"ש סימן קס"ג סעיף ג' :

יב גם תקנו שיהו מבטלין התינוקות להתלמד בן חמש שנים
 שלימות ובפחות מכאן אין מבטלין אותן שכן שיערו ול' שאין
 כח בתינוק לסבול עול תורה בפחות מכאן ח' חב' אבל בחוש לא
 יכניסנו אותו עד שיהא בן שש שנים שלימות דכפחות מכאן עדין
 חלוש הוא אבל מקום מיד שיהיה בן ג' שנים שלימות מלמדו אורחו
 אותיות התורה כדי שירגיל עצמו לקרות בתורה :

יג ואם יש תינוק שאינו מבין אעפ' שהוא בן שש או בן שבע לא
 יסלקוהו משם אלא ישב עם אחרים אולי יספיק לתת לב ויבין :

יד והמלמד יכה את התינוקות להטיל עליהם אימה וירגו' להם
 יותר ולא יכה אותם מכת אויב מוסר אכזרי דבזה מסת' שכלם
 ומבלבל דעתם לפיכך לא יכה אותם לא בשוטיה ולא במקל אלא
 ברצועה קטנה :

יא וישוב ומלמד כל היום וקצת מחלילה כדי להנבן ללמוד
 ביום ובלילה :

יב ולא יכמלו התינוקות כלל ח' מערב שבת וערב יום טוב בסוף
 היום :

יג אין מבטלין את התינוקות אפילו לבניין בית המקדש :

יד אין קורין לתינוקות בשבת מתחלה מה שלא למדו כבר משום
 שורח שבת אבל מה שקראו פעם אחד שוני' אותו להם בשבת :

טו כח' תינוקות כספיק להם מלמד אחד היו יותר על כח' עד מ'
 משיכין אחר עמו לסייעו בלמודם ואפילו שכרו הקהל מלמד
 סתם לכל התינוקות שבעיר הוא משיכ' אחר עמו לסייעו בערו ח'ם
 יתנו לו שכרו דמסתמא דמלתא לאו ארעתא ריהא מקרי להו ג'יהו
 בלחוד הוא דשכרתו דלא יספיק להם אלא על דעת דלוקמות בחריא
 אחר שאינו גדול כמותו אלא שות' גם כן ישמע ממנו וחרה ומסייע
 לו ללמוד קצת נערים בכל יום היו יותר מארבעים מעמידין שנים י'
 שאם אין בעיר כח' תינוקות אין בני העיר חייבים לשכור לר'ם מלמד

רמו שחייב כל אהר בתלמוד תורה והוא תנא

לומדים בשכר וכו' כו סעיפים :

א כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר בין
 שלם בגופו בין בעל יסורין בין בחור בין זקן ח' אפילו עני
 הבחור

יורה דעה הלכות תלמוד תורה סימן רמו

קב

החזיר על הפתחים אפילו בעל אשה ומטופל בפנים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה שנאמר וחגית בו יומם ולילה ובשעת הרחק אפילו לא קרא רק קריאת שבע שחרית וערבי לא ימוש מפיד קרינת ביה ומי שאי אפשר לו לתלמוד מפני שאינו יודע כלל לתלמוד או מפני הטרודות שיש לו יספיק לאחרים הלומדים ותחשב לו כאילו למד בעצמו דהא גבי הלומד בעצמו כתיב כי היא חייד ונומר ונבי חסמפיק לאחרים כתיב עץ חיים היא לחחוקים בה וכן הרבה פסוקי ויכול אדם לחתנות עם חבריו שהוא יעסוק בתורה והו' ימצא לו פרנסה ויחלוק עמו בשכר שכן עשה זבולון עם יששכר דכתיב שמה זבולון בצאתך ויששכר באהליך אבל אם כבר עסק בתורה אינו יכול למכור לו חלק בשביל ממון שיתן לו שעל זה נאמר יתן איש כל חון ביתו כח יכוז לו :

לעולם ילמוד אדם תורה ואחר כך ישא אשה שאם ישא אשה תתלת אי אפשר לו לעסוק בתורה מאחר שריחיים בצוארו ואם אי אפשר לו בלא אשה מפני שיצרו כתגב עליו ישא אשה תתלת ואחר כך ילמוד תורה בטוהרת :

עד איתתי חייב לתלמוד עד יום מותו שנאמר ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך וכל זמן שלא יעסוק בתורה הרי הוא טובה :

אחול חייב אדם לשלש למודו שלוש בבקרא שליש במשנה שליש בגמרא דכתיב ושנתם לבניך אל תיקרי ושנתם אלא ושלשתם ופירש רש"י מרלא כתיב ושנתם שישלישם עד כאן לשון גל דחכא פירש דודאי אין כוונתם ול לומר לשנות הפסוק לקרו במקו ושנתם שלשתם הלילה דמנין לתם לשנות הכתוב אלא הכי דייקי בקרא דכתיב לעיל מינה והו' דרברים תאלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך שפירושו הרברים אשר אנכי מצוך היום יהיו לך על לבבך כלומר שתלמוד אותם חישב עד שיתיו שמורים בתוך לבבך ואם כן אמר ושנתם שהוא מלשון שנית ופירשו וכן תעשה עוד פעם שנית שתלמוד היטב עד שיתיו הרברים שמורים בתוך לבבך ודקדקו זל שאם היה כתוב ושנתם בתוך נון היה גם כן פירושו כן ולמה כפל הנון אלא הנון השנייה מורה כאילו כתוב שני פעמים ושנתם וכאילו אמר אחר שעשית כן פעם שנית תעשה כן עוד פעם שנית דהיינו פעם שלישית וחו שאמר אל תקרי ושנתם כלומר מלת אחת ותיה פירושו פעם אחת שנית אלא תקרי אותו שני פעמים ושנית וזוהי פירושו כמו ושלשתם זהו שפירש רש"י מרלא כתיב ושנתם שישלישם כלומר שם שישלישם וכדפירשתי כן נראה לו פשט הגמרא ורש"י ואעפי שבעניי הוא פשוט הוצרכתי לכותבו מפני ששמעתי מהרבה לומדים שלא יבינחו ועושין בו פירושים וגמגומין רחוקים ודי מזה ועל כלל התכל' סימן נ' פירק בגמרא מי ידע כמה חיי ומשני לא צריכא לומר פיר' בכל יום ויום ישלש לימודו וילמוד שליש בתורת שבכתב דהיינו העשרים וארבע שהם תורה נביאים וכתובים שליש במשנ' דהיינו תורה שבעל פה ופירושו תורה שבכתב בכלל זה שליש בגמרא דהיינו שיכיל אחרית דבר מראשיתו ויוציא דבר מתוך דבר וידמה דבר לדבר וידן במידות שחתורה נדרשת בהן עד שידע היאך עיקר המצות והיאך יוצא האסור והמותר וכיוצא בזה רברים שלמד מפי השמע' כיצד היה בעל אומנות ודרבו לעסוק כמלאכתו שלש שעות ביום ותשע בתורת קורא בגמרא בתורת שבכתב ובשלש בתורה שבעל פה וכן ידן בדבר מתוך דבר כמה דברים אמורים בתהלת למודו של אדם אבל כשיגדיל בתורה ולא יהא צריך לתלמוד תורה שבכתב ולא לעסוק תמיד בתורה שבעל פה יקרא בעתים מומנים תורה שבכתב ודברי תורה שבעל פה כדי שלא ישכח דבר מדיני התורה ויפנת בל ימיו לגמרא בלבד לפי רוחב לבו וישכח דעתו ויש אומרים שבגמרא כבלי שהוא בלול במקרא ובמשנה ובגמרא אדם יוצא ידי חובתו בשביל תכל ואין לאדם לתלמוד כי אם מקרא ומשנה וגמרא וחס הגמרא והפוסקים הנמשכים אחריו וכו' יקנה עולם חוה ועולם הבא אבל לא בלמוד שאר החכמות וממותר לתלמוד באקראי גם בשאר החכמות ובלבד שלא יחיו ספרי מינין וחוה הנקרא בין החכמים מיל בפרדס ואין לאדם לטייל בפרדס רק לאחר שמילא בריסו בשר ויין ותוא שידע איסור והיתר ודינים והמצות :

אשה שלמדת תורה אף על פי שאינה מצוה יש לה שכר אבל לא בשכר האיש שכל המצווה על דבר ומקיימו יש לו שכר יות ממי שאינו מצווה ומקיימו כפני שהמצווה רואג תמיד לבטל יצרו ולקיים מצות בוראו מה שאין כן כמי שאינו מצווה שאינו רואג אלא עושה אותה מרצונו בכל מקום שכר קצת יש לו מיהו אף על פי שיש לאשה קצת שכר כשלומדת תורה צו חול שלא ילמוד אדם את בתו תורת מפני שרוב הנשים אין דעתן מכוונות להתלמד ומוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות דעתן אמרו חכמים זל כל המלמד את בתו תורה כאילו מלמדה תפלות כמה דברים אמורים בתורה שבעל פה שהוא דבר עמוק וצריך עיון רב ואין דעתן טובלתו אבל תורה שבכתב לא ילמוד אותה לכתחלה ואם מלמדה אינו כמלמדה תפלות ומכל מקום חייבת האשה לתלמוד דינים השייכים לה ואשה אף על פי שאינה חייבת לתלמוד את בנת תורה מכל מקום אם עזרת לבנה או לבעלת שיעסקו בתורה חולקת שכר כדחיימו כמו האיש העוזר לחבירו כ כדלפינן לעיל משמח זבולון בצאתך ונומר דבזה לא גרעמן האישי אין מלכדין דברי תורה לא לתלמי' הגון נאה כמעשיו או לתלמי' תם שאין ברור לנו אם הוא הגון או אינו הגון אבל אם הוא חולך בדרך לא טובתו ותו תלמיד שאינו הגון ואין מלמדו אותו לא מחזירין אותו למט' ומנהיגין אותו בדרך ישרת וכודקין אותו ואחר כך מכניסין אותו לבית המדרש ומלמדו אותו אמרו חכמים כל השונת לתלמיד שאינו הגון כאלו זורק אבן למרקוליס שנאמר בצורור אבן כמרנמה כן נותן לכסיל כבוד ואין כבוד לא תורה שנאמר כבוד חכמים יתחל' שמעתי מעם למח דימחו לזורק אבן למרקוליס לפי שכשארם זור אבן למרקוליס הוא טובר שעושה מצוה כדי לכוות העבודה וזה והרי נמצא שעשה עבירה שעבר עבודתה הכי נמי כך הוא זה שזה היה לומר עמו לשם מצוה וסבר שיבזה את יצרו ויכופנו על ידי לימוד תורה שלומד עמו ונמצא אדרבת שלשה עבירות דעל ידי לימודו התורה לזה הוא פקד טפי כיון שמתחבתו רעה אי נמי הזורק אבן למרקוליס אינו יכול לחזור בו כי מאי דהוה היה חוה עבודתה ואפי' אם יתוונ' ויקחנה אינו מועיל לו כך כשילמוד עס תלמיד שאינו הגון לא יוכל לחזור ולקחנה ממנו :

וכן חרב שאינו חולך בדרך טובה אף על פי שהם גדול הוא וכל העם צריכין לו אין למדין ממנו עד שיחזור למוטב שנא' כן שפתי כחן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך הצבאות הוא ופירשתי זל אם דומת חרב למלאך ה' יבקשו תורה מפיהו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיהו :

ביצור מלמדו הרבי ושוב כמרדש בראש והתלמידים לפניו מקיפים כעטרת כרי שיהו כולם רואים את הרב ושומעין דבריו ולא ישב הרב על הכסא והתלמידים על הקרקע אלא או חבל על הארץ או חבל על הכסא ונ' ואתה פת עמוד עמדי ויא' דהיינו דוק כשחגיגע התלמידים לכלל סמיכות אבל אם לא הגיעו התלמידים לכלל סמיכו' יתל' ארכ' לישב על הכסא והתלמידים עג קרקע ועוד היו לתם דיגין מנתנין שחיו נוחגין כומן שהיו לומדים עי מתורגמן והם מבוארים כאן בטור

בל מי שידע לתלמוד תורה חייב לתלמוד עם אחרים כהנם בין תור' שבכתב בין תורה שבעל פה שכן למדו הול מקראי דכתי' ואותי צוה ה' בעת תחיא לאם לכס ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטי כאשר צוני ה' ונומר מאי כאשר צוני ה' אלא כאשר למדני כלומר מה שחוא למדני כהנם אף אני חייב לתלמוד אתכם כהנם כל מה שלמדתי מבנו נתברך והוא הרין מהיום ותל' אה כל מי שילמוד עם אחרים במתי עמכ'

לבוש עטרת זהב הלכות תלמוד תורה סימן רמו

שחרי יכול אחר כך לחזור ללמודו :

יט תחלת דינו של אדם אינו נידון אלא על הנמרא ואחר כך על כל שאר מעשיו שנאמר פומר מים ראשית כדון פי הפוט ממנו חמים כלומר שפורק ממנו עול תורה שאין כים לא תורה שנה' הוי כל צמאל בו למים ראשית מרון כלומר זהו תהלת דינו וכשם שדינו קוד' למעשה כלומר דין פורענותו קודם לדין פורענות מעשיו כך אם עסק בתורה שכרו קודם לשכר מעשיו שנאמר ויתן לחם ארצות גוים ועמל לאומים ירשו בעבור ישמרו חקיו ותורתיו ינצורו ופירוש ישכרו ישנן דאמר מר תשמרון זו מענת הרי בשכר כתיב ברישא בעבור חמשת שחוא תלמוד ואחר כך בעבור שינצורו המעשה :

כ לפיכך אמרו חכמים לעולם יעסק אדם בתורה אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה :

כא מי שנשא לבו לקיים מצוה זו בראוי ולהיות כוכתר בכתרת של תורה לא יסוף דעתו לדברים אחרים ולא ישים על לבו שיקנה תורה עם העושר והכבוד כאחד כך היא דרכה של תורה פוח במלח תאכל ועל הארץ תישן והיי צער תחיה ובתורה תחא עמל ולא עליד המלאכה לגמור ולא אתה בן הורין ליכמל חימנה אבל אם הרבית תורת הרבית שבר והשכר לפי הצער שמה תאמר אפנה עד שאקנה ממון ואחזור ואקרא או שאקנה מה שאני צריך ואפנה מעסקי ואחזור ואקרא אם תעלה בחשבה זו עליד אין אתה זוכל לכתרת של תורה לעולם אלא עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי ואל תאמר לכשאפנה אשנה שמה לא תפנה כתוב בתורה לא בשמים היא ולא מעבר לים היא לא בשמים היא לא בגסי הרוח היא מצויה ולא מעבר לים היא לא במהלכי מעבר לים לפיכך אכרו חכמים לא כל המרבה בסחורה מתכים וצוו ואמרו הוי מעט בעסק ועסק בתורה דברי תורת נמשלו למים שנאמר הוי כל צמא לכו למים לומר לך מה מים אין מתכנסין במקום מורדן אלא וחלין מאליהן ומתקבצים אל מקום אשכורן כך דברי תורה אין נבצאין בגסי הרוח ולא בלב כל גבר לב אלא ברכא ושפל רוח שכתאבק בעפר רגלי החכמים ובסיר התאודה מתעניני הוסיף מלכו ועושה מלאכות בכל יום כדי הייו אם לא היה לו מה יאכל ושאר יוכו ולילו עסק בתורה כל המשים על לבו שיעסק בתורה ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מהצדקה הרי זה חילל את השם ובהה את התורה וכבה מאור הדעת : וגורם רעה לעצמו ונטול הייו סג העולם לפי שאסור ליהנות מדברי תורה בעולם הזה אמרו חכמים כל חנהנה מדברי תורה הרי נטול הייו מן העולם ועוד צוו ואמרו ל

לעולם יעשה עטרה להתגדל בהם ולא קורדוס לאכול מהם עוד אמרו אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות וכל תורה שאין עמה מלאכה סופח במלה וגוררת עון וסוף אדם זה מלסטם את חבריות מעלה גדול למי שמתפרנס ממעשה ידיו ומדת חסידים תראונים ובה לכל כבוד וטוב שבעולם הזה ובעולם הבא שנאמר יגיע בפיך כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא שכולו טוב כל זה דעת הרמבם שהוא קורא תגר על ההספקות שנותנים לתלמידים ודברים כמו שהארץ גם בזה בפרק ד' מסכת אבות אבל כל חכמי דורו וגם תבאים אחריהם השינו עליו מאד ואמרו אם כדערונו כבר חיתה התורה במילה זו שאין זו מרת כל אדם שאי אפשר לכל אדם לעסק בתורה ולהחכים בה ולהתפרנס ממעשה ידיו ועל ידי ההספקות יכולין לעסק בתורה ויגדיל תורה ויאריך כאשר עינינו רואות הודא מי שאפשר לו להתפרנס ממעשה ידיו ולעסק בתורה מרת הסיד' הוא ומתת אלקים אבל מי שאי אפשר לו מה יעשה טוב הוא שיסיפקוהו העם דרך כבוד ולא יכמל את התורה ולכן נהגין בכל מקומות ישראל שחרב של עיר יש לו הכנסה וספוק מאנשי העיר שיוכל לפרנס את עצמו וביתו ותלמידיו ושלא יצטרך לעסק במלאכה בפני תבריות ותתבזה התורה בפני ההמון וירוע ומפורסם הוא שאם לא היו עושים כן כבר נשתכחה תורה מישראל ועי' ההספקות תחוק ידיתם ויכולין לעסק בתורה כריוח ומכל מקום דוקא שנטול פרס מן היצבור אז הספקה קבועה אבל לא לקבל דרונו וליקח בורת לכוף בעלי בתים עד שיאמרו רצח אני שזהו דאי גול נכור והא דאמרינן כל חמביא ד דרוח לחכם כאילו מקריב ביבורים היינו שמביא איש בגברת לבו דרוח קמן שכן הוא דרך כבוד להביא דרוח קמן לאדם חשוב אפי' הוא עם תארץ ושרי לתלמיד חכם לכמעט מירי כבודאנו כרי לגרד הוראתו אבל ליקח דבר חשוב ממה שהתיר ודאי אסור ומביא עצמו לידי חשד וראשמש בתגא הליך ומותר לצורכא מרבנן לאודועי נפשיה באתרא דלא ידעין ליה אם צריך הוא לכך דכתיב וענך ירא

אלהים מעעוריו : אין דברי תורה מתקיימין במי שמרופר עצמו עליהם

בטור יד בפנים ומפני שאינם נהגין עכשיו כינינו לא כתבתים : הרב שלומר ולא הבינו התלמידים לא יכעוס עליה כי אין הקפדן מלמד אלא שונת וחזר הרבר אפי' כמה פעמים עד שיבינו עובק החלכה וכן לא יאמר התלמיד חבנתי והוא לא הכין לא שואל וחזר השואל כמה פעמים ואם יכעוס עליו רבו יאמר לו רבי תור' היא וללמוד אני צריך ודעתי קצרה :

יא ולא יחא התלמיד בוש מתבירו שלמדו בפעם ראשון או שני' והוא לא למד אפי' אחר כמה פעמים שאם יתבייש מדבר זה נמצא נבנס ויוצא לבית הכדרש והוא לא למד כלום ועל כן אמרו לא תביישן למד כמה דברים אמורים שלא הבינו התלמידים הרבר מפני עומקו או מפני דעתן שהיא קצר אבל אם ניכר לרב שהם מתרשלין ברבתי תורה ומתרפיין עליהם ולפיכך לא הבינו הייב לבעוס עליהם ולהבלימן ברברים כדי להרדן ובעניין זה אמרו חכמים ורוק מורא בתלמידים לפי' אין ראווי לרב לנהוג קלות ראש בפני התלמידים ולא לשחוק בפניהם ולא לאכול ולשתות עמם כרי שתחא אימתו ממל' עליהם וילמדו ממנו כהרה :

יב אין שואלין את הרב כשיבנס לבית הכדרש מיד עד שתתייש' דעתו עליו ואין התלמיד שוא מיד כשיבנ' עד שישיב וינח ותיישב ברעתו ואין שואין שנים כאחד שאין הרב יכול לתת לבו ל לשאלת שנים ביהר ואין שואין את הרב מעניין אחר לא מאותו עניין שהם עוסקין בו כדי שלא יתבייש שלא יוכל להשיב הרב פתאו מעניין לענין אפי' בתלכות אחת כגון שחיו עסקין בריני שבת בעניין חוצאת מרשות לרשות לא יטאלנו בדין חבית שנשכרה בשבת היאך מצילין אותה אף על גב שהכל בריני שבת ויש לרב לחסעות את התלמידים בשאלותיו ובמעשים שעושה לפני' כדי להרדן וכדי שירע אם זוכרים חס מה שלמסר או לא ואין צריך לומר שיש לו רשות לשאול אותם בעניין אחר שאין עוסקין בו כדי לזרון :

יג אין שואלין מעומד ואין משיבין מעומד כדי שיטאלנו וישיבו בישוב הרעת ואין שואלין לא מגבוהו לא מרחוק ולא מאחורי חוקנים שאין דרך כיבוד בכך ואין שואלין אלא בעניין ואין שואלין לא מיראה ולא ישא בעניין יותר מג' הלכות :

יד שנים שטאלו אחד שאל בענין ואחר שא' שלא בענין נוקקין לבענין מעשה ושאינו מעשה נוקקין למעשה הלכה ומדרש נוקקין לחלכה מדרש והגדה נוקקין למדרש הגדה וקו נוקקין לקו קו' וגורמה שוח נוקקין לקו :

טו חיו השואלים אהר חכם ואחר תלמיד חכם נוקקין לחכם תח' ועם תארץ נוקקין לתח' ואפי' ממור תח' קודם לבהן עם תארץ דכתיב יקרה היא מפנינים מכב' שנבנס לפני ולפנים שניהם חכמים שניהם תלמידים שניהם עמי תארץ שאלו שנים בשתי הלכו או בשתי שאלות שתי תשובות שני מעשים הרשות ביד המשיב לבי שירצה יקדים :

יז אין ישיגים בבית המדרש וכל המתנמנס בבית המדרש חכמתו נעשית קרעים כל' תלמדו משתכח ואינו נוכר אלא בסורוגין שנאמר וקרעים תלביש נוסח :

יח אין משיחין בבית המדרש אלא ברבתי תורה ואפי' מי שנתעמש אין אומרים לו רפואה בבית המדרש וכש' שאר דברים שאין לדבר וקדשת בית המדרש חבורה מקדושת בית הכנסת שוח מיוחד לתורה הח מיוחד לתפלה וירוע שתלמוד תורה ערפא כמו שיתבאר בסמוך ועיין בלבוש התבלת סימן קנ' סעיף א' :

יח בשלש כתרים נכתרו ישראל בכתר תורה וכתר כהונ' וכתר מלכות כתר כהונת זכה בה אחרן שנאמר והית' לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עלים כתר מלכות זכה בת דוד שנאמר ורעו יתיה לעול' וכאנו כשמש נגדי כתר תורה הרי מונח ועומד ומוכן לכל שנאמר מורשה קחלת יעקב כל מי שירצה יבא ויטול שמה תאמר שאותם חכתרים גדולים מכתר תורה הרי הוא אומר בי כלבים ימלוכו כלומר התורה אומרת אני הוא הממליך את המלכים וירוע שהממליך את המלך גדול מן המלך והמלך גדול מן הכהן הגדול תא למדת שכתר תורה גדול מכתר כהונה וכתר מלכות לפיכך אמרו ול שאין לך מצוה בכל המצות כולן שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה ותלמוד תורה היא שקולה כנגד כל המצות כולן שהתלמוד כביא לידי מעשה לפיכך התלמוד קודם למעשה בכל מקום היה לפניו עשיית מצוה ולמו' תורה אי אפשר למצוה להעשות על ידי אחרים לא יפסוק תלמודו ואם לאו יעשה המצוה ויחזור לתורתו דאף על גב דתורה ערפא אין סברה שתהודה המצות מכל וכל בשביל התורה כיון שיכולין להתקיי' שתיתן

בצדקה ואמרו שמדו משפט ועשו צדקה כי קרוב שותתי לכא וצדקתי להגלות וגדולה מכל הקרובות דכתיב עשת צדקה ומשפט נבחר לה' מבנה וכל העושה צדקה באילו מלאו לכל העולם חסד שנאמר אורב צדקה ומשפט חסד המלאה הארץ ומאד מאד צריך האדם ליותר בח יתור מכל שאר מצות כי אפשר שיבא לירי שפיכות דמים שימו' העני

המבקש אם לא יתן לו מיד כעובדא דנחום איש גסו : לעולם אין אדם מעני מן הצדקה שיתן ולא דבר רע ולא היוק מתגלל על ידה שנאמר והיה מעשה הצדקה שלום :

ובל המרחם על העניים הקצת מרחם עליו דכתיב ונתן לך רחמי ורחמיך כלומר כשיחיו לך רחמיך בלבך על אחרים ורחמיך הוא יתברך זיוש לארס' ליתן אל לבו שהו' מבקש בכל טעה פרנסתו בהכח וכמו שהוא מבקש בכל טעה שהקנה ישמע שועתו כך הוא ישמע שועת עניים ואז גם ח'כה ישמע שועתו ואף גם זאת שתקרו' ברוך הוא קרוב לשמוע צעקת עניים שנאמר שועת עניים אתה תשמע לפיכך יש לו ליותר מועקתם שיעקו עליו אם לא יתן להם וגם כי ברית כרות' להם על זה שנאמר והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני גם יתן אל לבו כי הוא נגלה החסד בעולם וסוף האדם לכא לירי מרה זו ואם לא יבא הוא יבא או כן בנו שנאמר כי בגלל הדבר הזה בגלל הדבר הזה וצמי' ואל יעלה בלבו רעה לום' איך אהרם ממני ליתנו לעניים כי יש לו לדעת שאין המסון שלו אלא פקדון לעשות בו רצון המפקידו' ורצונו שיהלכנו לעניים מסנו החו' החלק הטוב שיהיה לו מסנו ברכתי וחלף לפניך צדקך ועוד כי חרבר ברוך וכנסה כי בשביל הצדקה שהוא נותן לא יחסר לו אלא אדרבה תוסיף לו עשר ובכבוד דכתיב מתהלך התרומה לבא לבית ה' אכול ושבע והותר עו' לדוב כי ה' ברוך את עמו וכתיב הכיאו את המעשר אל בית האוצר והיה טרף בביתו וכחוננו נא בואת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם ארזות השמים והריקותי עליכם ברכה עד בלי די אמרו הכמים בכל דבר אסו' לנסות את ה' חוץ מדבר זה דכתיב ובחננו נא בואת תומר : והמעקם משום דבשאר נסיונות אפשר שינסה ולא יבא ויכול לכא לירי חרחו' מחשב' רעה ומינות אבל בניסיון זה ודאי יבא ויתעשר דכתי' עשר תעשן עשר בשביל שתתעשר :

הצדקה דחה את חמירות הקשות וברעב תציל ממות כמו שאירע לצדפי' בשביל כך הקמת שנתנה לאליהו ומניעתה תרדוק הקרובים לשכינה מסנה גם התורה כאשר אירע לעכו' ומאוב' שהיו קרובים אלינו ונתרחקו על אשר לא קדמו אותנו בלחם ובמים ומקדבת הרחוקים לחסות תחת צמחי' השכינה כאשר אירע ליתרו על אומר קראו לו ויאכל לחם על לכן צריך אדם ליותר מאד מאד ליתנם כראוי ותנה נבאר עניינה כי ודאי וכמה היב' ליתן וכיני' יתן אותם וכמה האמ' ליתן לכל אדם ולמי יתן אותם ואיזה קודם ומי תראוי ל לקבלתם ומי יחאך נבני' ומתחלקת וברכותי' ושינויה קודם שתב' לירי נבצנאחר כן :

רמח מי חייב בדין צדקה לקבל זבונה סעיפים :

א כל אדם חייב ליתן צדקה דכל העשוי שבהסתמם כתיבי וכל ישראל בכללן ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב ליתן במה שיתנו לו זמי שאיך דרשתי ליתן או היתן שיתן שיתן לו ליתן' כי כופף אותו עדי שיתן מה שאמרתי ליתן ויטרו' ללבסו' ולקחין מסנו' מה שראוי ליתן ואף על גב דצדקה היא מצו' עשה שמתן שכר'ה כתובה כבוד רפתי' למען וברכך ה' אלהיך וקל כל מצו' עשה שמתן שכר'ה כבוד אין כד' של'מה שיתן עליו המצו' והסתמ' לעל' כ' כ' בצדקה כבוד אב צדקה שאמר דאבא מ' ח' ל'א' צדקה לא תאמן ולא תקפון ומשום ח' לאין כ' ד' צדקה נמי ממשיך ק' על' להם לכופו' :

ב אדם שצדקתו על הצדקה אפילו רכעו' שבמות אף על גב דשאר עסקי כפיות אין עושין בעל' מפני שיש פתחון פה לבעל הבית משום שירדא דשבת צדקה שאני דעניים צרכין לה' כשבת :

ג יתחייב קטנים אין פוסקין עליהם צדקה אפילו לפדיון שבוי' אפי' יש להם מסק' תרבה דאם פוסקין עליהם לכהונת כהן שיבא להם שם שפיה ורוקא צדקה שאין לה קצבה אין פוסקין או שיש לה קצבה על צרכי' היתומים וכולן להסתן עד שיגדלו כגון שיש להם סבל' ואין צרכין לאכול עכשו' מעשרין ותורמין להם והוא חרין בצדקה שיש לה קצבה כגון שהיה להם קרובים עניים והיו להם קצבה מאביה' כל שנת ושנת ואין להם לאכול קצו' או יתורו על הפתחים והיה נגאי ליתומים

עליהם ולא באלו שלושדים מתוך עידון ומתוך אכילה ושתיה אלא במי שממית עצמו עליה ומצער גופו ומפיר ולא יתן שינה לעיניו ותנו' על פניו אמרו הכמים דרך רמו זאת התורה אדם כי ימות באהל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו באהל החכמה וכן אמר שלמה עליו השלום בחכמתו התרפ'ית ביום צרה גומר זמאמר עוף אף חכמי עמרה לי חכמתי שלמתי באף עמרה ליכ' לומר נתקיימ' ב' אמרו הכמים ול ברית סרונת שכל היגע בתלמודו כבירת חכנסת לא כמתרה היא משתכחת וכל היגע בתלמודו בצנע' מחכים שג' זאת צנעו' חכמה וכל המשמע קולו בשעת תלמודו מתקיי' ב' ירו שנאמר ערובת בכל שמורה אם ערובה היא בכל האברים כלומר ששומעים אותה לתלמוד דחינו שמשמע קולו היא שמורה אבל הקור' בלחש במתרה הוא שוכח :

כג אף על פי שמצוה ללמוד ביום ובלילה אין אדם לומר רוב חכמתו אלא בלילה לפיכך מי שהצה לזכות בכתי' של תורה יותר בכל לילותיו ולא יאמר אפילו אחת מהן בשנה באכיל' ושתיה ושיחה וכיוצא כהן אלא כדברי חכמה ותלמוד תורה אפרו הכמים אין רגש של תורה אלא בלילה שנאמר קומי רני בלילה וכל העוסק בתורה בלילה חוט של חסד נמשך עליו בהם שנאמר יומם יצו' ה' חסד וגליל' שירח עמי פי' רש כשבילית שירת של תורה עמי או ביום יצו' ה' חסדו ומי שאי אפשר לו ללמוד בלילות הקצרות כמדינו' אלו בוסן תקופת תמו' יש לו להתחיל ללמוד בלילה מסו' באב' זמאמר סי' קומי רני בלילה בלומר לאחר אמרו אוכה שכהוב בוקמי רני בלילה יתור ללמוד בלילות שאו מתחילות תלילות קצת להתאריך ומכאן ואילך הלא מוסיף יוסף והפוסקים מל' ללמוד בלילות הקצרות אינם פוסקים עד אחר שבעות וסימן לרבר שכבי' עדי' חקדק הנאמר ברוך עליו פר' משם ואילך אחר שאמרו רות ביום שני רשבעות שכבי' עד חקדק :

כד כל בית שאין דברי תורה נשמעין בו בלילה איש אוכלתו שנאמר כל השך שמך לצנעו' תאכלהו איש לא נפתח ריע שריד באחלו פירוש כל לילה הנקראת השך שצנע' זנכא מסצפוני התורה כלומר שאין דברי תורה נשמעין באותו בית תאכלהו איש לא נפת' שהוא אשו של ג' ג' ונכ' ונכ' מעל' ולמה כי ירע שריד באחלו אין שריד אלא תה' שנאמר ובשרידים אשר ה' קורא כלומר בשירע תה' באחלו ואינו עוסק בתורה :

כה כל שאמר לו לעסק בתורה ואינו עוסק או שקרא וסגרה ופירש לחבלי' עולם חזונה תלמודו חזרה חיה זה ככלל כי חכר ה' פת' ואסור לרבר בשירת חולין ועיין בלבוש החור סימן ש' סעיף ז' :

כו אהול כל המבטל את התורה מעוטר סופו לבטלה מעני וכל המקיים את התורה מעוני סופו לקיים מעוטר ועני זה מפורש בתורה ח' זמאמר אומר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה וכסוב לבב מרוב כל חרי במל' מעשה או עבול את אויביך וגומר חרי תבטל מעוני ואומה למען ענותך למותך דרי קיום מעוני ואו' לה' מ' כ' באר' יתך חרי קיום מעוטר אסור לעסוק ברבר' תורה במקומות חסמו' מסול' אב' שאסור לתלמי' חכם לעמוד במקומו חסמו' חסמו' דתלמיד חכם אי אפשר לו בלא פירוש דברי תורה ויחלה גם במקומות חסמו' יס' מס' כל מקום מתה' ליכנס למרחץ אף מתוך הלכה שאינה פוסקה ולא חוס' ש' ש' יתרה' במרחץ דבמרחץ שומר' ע' ע' מהרה' תורה מצו' לעשות מעודה ולשפוח בשמימים מסכתא כי משמחין שזכים ללמוד ולגמור :

הלכות צדקה

רמו גודל שכר צדקה ואם כופין עליה וכו' סעיפים :

א מצוה עשה ליתן צדקה כפי השגת יד וכמה מעשים נצטוו בה במצוה עשו דוד' יש לא תעשה למעלים עיניו לנסות שגא' לא תאמן את לבבך אלא תקפון ירך שאחיו האביון וכן אמר הכמים עניו נקרא בלעל' וכאלו עובר על דכתיב חכא השטר לך מן הית' דבי' עס לבבך בלעל' וכתיב התם יצאו אנשים בני בלעל' מה לחלו' על אף כאן ע' וכל החור' בה תתורה מעלה עלי' כי הוא רע צריך ה' צדקה למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ה' צדקה ומשפט אין כסא ישראל מתחונן ח' האסת עוסת אלא בצדקה רכתי' צדקה וכו' חכוננו ואין ישראל נגאלין אלא בצדקה שנאמר ציון במשפט תפדה ושבי'ת

לבוש עטרת זהב הלכות צדקה סימן רמט רנ

בפרדסי לעני צדק מוט לו שלא היה נתנת לו כיון שביישו כרביס ער
דאזיל כוכמא ואתי היוורא אלא יתגנה לו בסתר בכל אופן שיוכל
וסמנה מעלות יש בנתינתה וזו למעלה מזה הגדולה שאין למעלה מנחת
זה המחויב ביד ישראל חמד נתון לו חסדנה או חלואה או עושה
שותפות עמו או כמצי לו מלאכה כדי לחיות ידו שלא יצטרך לבריות
ולא ישאל שכר אלו אין העני מתבייש לנכר. מתנה שכן דרך
האוחזים לתת מתנה זה לזה וכן בלוי זה לזה מעות והעושה עמו
שותפות הוא יותר מכולם מפני שהנותן או המלוה לו בלא ריוח כפי
הוא בוש שנתנה מתבירו ברבך שאין חבירו נהנה כלל אבל בעושה
עמו שותפות למחצית שכר אינו בוש כלל מאחר ששניהם נהנין ועל
זו נאמר והחוקת בו ונזכר וחי אחיך עמך :

ז פחות מזה הנותן צדקה לעני ולא ידע למי יתן ולא ידע העני ממי
מקבל שודאי זו היא מצוה לשמח ותנותן לקופת של צדקה אף
על פי שהנבאי מרגיש בנתינתו מ' כיון שהעני אינו יודע ממי באה לו
הוא קרוב למעלה זו ולא יתן אדם לקופת של צדק אלא יוד' שהממנה
עליה נאמן ויודע לנהוג בה לוקח כשורה :

ח פחות מזה שיודע הנותן למי נתון ולא ידע העני ממי לקח כנותן
גדולי החכמים שהיו חולכים בסתר ומסליכים המעות בפתחי
העניים והיו כבוננין שלא יראנו העני וכוח ראו לעשות ומעלה מכות
היא אם אין החכמים על הצדקה נהנין כשורה :

ט פחות מזה שיודע העני ממי נטל ולא ידע הנותן למי נתון כנותן
החכמים שהיו צורין המעות בכריניהם ומסליכים אורח
לאחריותם וכאם העניים ונחלין כדי שלא יתיה להם בושה ומ'ם
המדרגה הזו היא פחותה מן המדרגה שלפניו שבמדרגה שלפניו
אף על פי שהעני יודע שהנותן יודע שנתנה לו ממ' כיון שהורה אינו
יודע מי הוא הנותן אינו בוש כל כך אבל בוש שהוא צריך לתת' הפרוץ
ולטלו ממנו ומתי ירא שמה יראנו הנותן הוא בוש יותר :

י פחות מזה שיתן לעני בידו שהעני כתבייש הרבה אלא שיתנג
לו קודם שיטאל :

יא פחות מזה שיתן לו כראוי אחר שיטאל ממנו :

יב פחות מזה שיתן לו פחות כהראוי אבל יתגנה לו בסבר
פנים יפות :

יג פחות מזה שיתן לו בעצב ועל כל פנים לא יתפאר האד' בצדקה
שנותן ואם מתפאר לא ריון שאינו מקבל שכר אלא אפי' המצא
הוא כבוד ומענישין אותו שזה הוא מרה בנותני צדקה באמות העולם
ואמר עליהם הכתוב והכר לאומים חמאת פירוש הירש שהאומות
עושין המא הוא להם מפני שמתפארי בה וכמ' מי שמקרי דבר לצדקה
מותר לו שיכתוב שמו עליו שאין זה התפארות אלא זכרון בעלמ'ם
שיוכר דרכו מ' הנותן וראוי לעשות כן :

יד טוב הוא ליתן פרוטה לעני קודם כל תפילה שתפלה שנתפלל שנתפלל
אני בצדק איתן פניך :

טו נבאי צדקה שיש בידם מעות של צדקה טוב הוא שמושיב
יחיד' ביתה שישאו בהם בתולות עניות שאין להן צדק גדולה
מזו שהוא תיקון וישוב העולם ונעשה שותף להקבה במעשה בראשית
כי לא תוהו ברא ונו וגם מצילם מן החכה :

טז יש מי שאומר שמצות בית הכנסת עדיפה ממצות צדקה ומצות
צדקה לנערים ללמוד תורה או לחלום עניים עדיף ממצות בית
הכנסת וזה שנוהגין לפסוק צדקה עבור מתים בשעת התכרת
נשמות מנהג ותיקין הוא ומתני לנשמות יתם ועל בלבוש החור סימן
תרכ"א :

רנ כמה ראוי ליתן לכל אחד ואחד ובו הסעיפים

א כמה נותנין לעני די מחזורי אשר יחסר לו כיצד אם הוא רעב
יאכילתו חם הוא ערום תריך לכסות יכסוהו אף לו כלי בית
קנה לו כלי בית ואפילו אם היה רעב לרבות על סוס ועבר לרוץ לפניו
כשהיה עשיר העני קנה לו סוס ועבר וכן לכל אחד ואחד לפי מה
שצריך רמתיב די מחזורי הכתוב אשר יחסר לו לפרט עוד לרבות
הראוי לתת לו פת נתנין לו פת עיפה נתנין לו עיפה משה נתנין לו
מטה והראוי לתת לו פת חמה נתנין לו פת חמה צונן צונן לתאכיל
לתוך פי מאכילין אין לו אשה ובה לישא אשה משיאין לו ושוברין לו
בית ומציעין לו כסא וכלי תשמישו אחר כך משיאין לו אשה וכל זה
חוקא כנבאי הממנה על הצדקה שנתן מביים של צדקה או כשה רכי'
בידו אבל יחזר אינו מחייב ליתן לעני די מחזורי דאב' יעני לעצמו
אלא

ליתומים האפטרופוס שלהם נתון מנכסיהם הקצבה לקרוביהם :
נבאי צדקה לא יקבלו מהנשים ומתעבדים ומחתינוקות אלא
דבר מעט אבל לא דכ' גדול שהוקמו גוול או גנוב משל אחרים
דאם לא כן מאין לחם זה וכמה הוא דבר מעט הכל לפי עוש' הבעלים
וענייותו וח'ם כסתמא דאמרי' כסתמא אין הבעל מקפיד על דבר מעט
כזה אבל אם הבעל מוחה אפילו כל שהוא אסור לקבל מהם והמקבל
מהם הרי זה גול :

ה אם האשה השכירה מלמד לבנה אם ידע הבעל ושתק ור' ז
ניהא ליה כמה שעשתה אבל אם מיהא לאלתר אין במעשיה
בלום ואפילו באשה הנשואה ונותנת תוך הבית יכול להכות דאף אם
כניהח לישא וליתן אינה אלא כמו אפטרופסת ויכול לסלקה כל זמן
שירצה :

ו כן שאוכל אצל אביו ועבר האוכל עם רבו נתון פרוטה לעני י
לבנו של אהבו ואינו חושש משום גול שכך נהגו בעלי בתים
ואינם מקפידים :

ז אדם שוע שנותן צדקה יותר מראוי לו או שמיצר לעצמו ונתון
לנבאי יותר מיכולתו כדי שלא יתבייש אסור לנבאי לרובעו
לנכות ממנו הצדקה והנבאי שמכיליכו ושואל ממנו עתיד הנה לפרע
ממנו ועל זה נאמר ופקדתי על כל לחציו וארוז' אלו נבאי צדקה :

ח חרות לכות לעצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו וכל דבר שהוא
קשה לשם ה' יהיה מחטיב והיפה שיש לו מאותו הבין ברכתיב
נהכל הביא מבכורו צאנו ומחל'ביתן וישע ח'אל הכל ואל מנחתו והה'
בכל דבר שהוא לשם האל הטוב שיהיה מן הנאה והטוב ואם בנה בית
תפלה יהיה נאה מבית ישיבתו האביל רעב יאכילנו מן הטוב והמתוק
שבשלחנו כס' ערום יכסוהו מן היפה שבכסותו חקריש דבר יקריש מן
היפה שבנכסיו וכן הוא אומר כל חלב לה' :

רמט כמה חייב ליתן צדקה וכיצד יתגנה ובו סעיפים

א שיעור נתינתה אם ידו משנת יתן כפי צורך העניים שנאמר די
מחסורו אשר יחסר לו ואם אין ידו משנת לתת לכל צור' העני'
אינו חייב לתת כל ממנו שלא צותה תורה שיעני את עצמו דכתיב
אפס כי לא יהיה בך אביון אלא יתן כפי השגת ידו וכמה הוא השגת
ידו אהול' הנתן ער חומש נכסיו חרי זה מצוה מן החובות אחד מעשר'
מרה כינניית פחות מכאן עין רעה ושיעור חומש נכסיו אסמינריו
אקרא רעור אעשרנו לך תרין עישורי חיינו חומש דודאי יעקב מצוה
מן החובות נרד ומסברא אמרו דבינוני אחד מעשרה ותחורר מכאן
עין רעה ושיעור זה לאו בכל שנה קאמר דאם כן בחמשה שנים לאו
בעשרה שנים יתן כל אשר לו אלא לא אמרו שיעור זה אלא בשנה
ראשונה שנושא אשה או שיבאו הנכסים לידו יתן זה השיעור מחקין
מכאן ואילך יתן זה השיעור מן תריוה שהרזיח בכל שנה תוח חכמים
שאל יכזבו אדם יותר מחומש כדי שלא יצטרך לבריות חזקא כל
עמי חיון אבר בשעת מותו יכול אדם ליתן צדקה כל מה שירצה והיו
צריך לחוש ליורשין אין לאדם לעשות ממעשר שלו דבר מצדדי כגון
נרות לבית הכנסת וכתב' שכיון שהפרישו טוב אינו שלו רק יתגנו
לעניים :

ב לעולם לא ימנע אדם עצמו מלתת לפחות משלישית דחשקל
לשנה שנה וזעמדנו עלינו מצות לתת שלישית חשקל בשנה
לעבודת בית אלחינו והיא שותת אוקיא של כסף ואם נתן פחות מזה
לא קיים מצות צדקה כלל שזה הוא הפחות שבשיעורים :

ג וכאשר יתגנה יתן אותה בסבר פנים יפות בשמחה ובטוב לבב
ומתאוונ עם העני וסדר לו דברי תנוחין שנאמר ותפק לרעב
נפשך כלומר תפייסנו בברכים ותפש נענח תשביע ואו חרה ברושך
אורך ונזכר ואם נתנה בפנים וזעמות ורעות מפסיד וכותו ועבר על לא
יעל לבבך בתתך לו :

ד שאל לו העני ואין לו מה יתן לו לא יגער בו ויגביח עליו קולו
אלא יפייסנו בברכים ויראה לו לבו המצוב שרצונו ליתן לו אלא
שאין ידו משנת ואם יש לו ליתן לו אפילו דבר מעט אסור לדחשו
ריקס אפילו אין נתון לו אלא גרונת אחד שנאמר לישוב רך נבלם
אם יכול לעשות שאחרים יתנו שכרו גדול משכר הנותן שנא'
היה מעשה הצדקה שלום עושה הצדקה לא נאמר אם מעשה
ופירשו מעשה לשון מפעיל את אחרים :

ה ולא יתן הצדקה לעני בפרדסיא מפני שהעני מתבייש והנותני

יורה דעה הלכות צדקה סימן רנא

קב

דקריבין נדר שכל הגורד על דעת תורה נדר והתורה אמרה ענין קודמין מיהו דוקא שחיו אותן הקרובים עניים בשעת שגד אבל אם היו עשירים באותו פעם והעני אחר כך אין קודמיותם לתת להם כצדקה זו קודם לשאר עניים ודאי לא חיתה דעתו עליהם בשעת שגד והם בה כשאר עניים לפי ראות הקהל וכל זה בפוס' צדק לבדו מעצמו אבל אם פוסק צדקה עם בני העיר גם הוא על דעת בני העיר נדר והם יעשו בה את הטוב וחישר בעיניהם:

ו בצות חכמים הוא שיהיו בני ביתו של אדם עניים ויתומים ומוסב שיקח מהם להשתמש בהם מהרבות בעבדים ותחשב לו לצדק: וחיוב אדם להקדים לתאכיל הרעב מלכסות חערום שלא ימורת הרעב ברעב:

ח איש ואשה שבאו לשאול מון בקדימין אשה לאיש וכן אם באו לשאול כסות האשה קודמת מפני שדרך האיש לחזור על הפתחים ואין דרכת של אשה לחזור וכן אם באו לינשא יתום ויתומה מקדימין היתומה להשיא מפני שבמשת' של אשה מרובח משל איש: **ט** היו לפנינו עניים הרבה ואין בכיס לפרנס או לכסות או לפדות את כולם מקדים הכתן ללוי והלוי לישראל וישראל לחלל והחלל לשתוקי ושתוקי לאסופי והאסופי למסור ומסור לנתין ונתין לגר והגר לעבר משוחרר ברא בזמן שחם שחם בחכמה אבל אם היה מסור תלמיד חכם וכתן עם הארץ מסור תח' קודם והאפילו חכם לכסות ועל' להחיות חכם קודם ואשת חבר כחבר ומעמא דמלת' כתן קודם ללוי שנאמר ובני עמם אהרן ומשה ויכול אחר להקריב קדש קדשים לוי קודם לישראל שנאמר בעת תהיה חבריל ה' את שבט הלוי מתוך בני ישראל לישראל קודם לחלל שזה בא בחיתר זה בא ע' עבירת חלל לשתוקי שחם הכל יודעין אביו שכשר הוא ובשתוקי אין הכל יודעין מי הוא אביו ושתוקי לאסופי שזה יודעין ע' אמו שאביו ישראל וגם אמו מכירין שהיא ישראלית ואסופי אין מכירין לא ארת' אביו ולא את אמו שמה ע'א הוצ' ויכול לחיות אפילו כבוד והאסופי קודם למסור שזה ספק מסור זה ודאי מסור ומסור לנתין שודי בא משפח כשר' וזה בא משפח פסולה נתין קוד' לגר זה גדול עמט בקדושת וזה לגרל עמט בקדושה גר קודם לעבר משוחרר זה לא היה בכלל ארור זה היה בכלל ארור ומסור תלמיד חכם קודם לכתן גדול עם הארץ שנאמר יקרת היא מפנינו מכ' שנבנם לפנינו ולפי' וכל הקודם בחכמה קודם לחבירו ואם היה אחר מתם רבו או אביו אף על פי שיש שם גדול מתם בחכמה רבו או אביו שחוא תלמיד חכם קודם לזה אעפ' שחוא גדול מבני:

י מי שבא ואמר האבילוני אין בודקין אחריו אם הוא רמאי אלא מאכילין אותו מיד היה ערום ואמר כסני בודקין אחריו אם הוא רמאי ואם מכירין אותו מכסין אותו מיד לפי כבודו ותא דכתאבילוני אין בודקין ובכסני בודקין איבעית אימא סברא אי בעית אימא קרא אי בעית אימא סברא חכא איכא קיום נשכח חכא ליכא קיום נשמר אי בעית אימא קרא חכא כתיב חלא פרום לרעב לחמך לאתר מסמע ותתם כתיב כי תראת' ערום וכסיתו כי יראת' לך מסמע כלו' שתהקור אחריו אם הוא רמאי לך:

יא הא דאמרין בגמרא שרבי היה מצטער על שנתן פתו לעם הארץ חיינו משום דתו שני בצורת ומה שחיה אוכל רעם הארץ יחסר לתו וכבר אמרנו דת' קודם אבל כלאו חכי גם לעם הארץ חייבין לתחיותו ואם בא לפנינו והוא מת ברעב אפי' עם הארץ חייבים לתחיותו אף על פי שהוא ספק אם יחסר לתלמיד חכם אחר כך דאין ספק מצויא מדי ודאי:

יב שני עניים שחייבין צדקה שגדו יכול כל אחד מהם לתת צדקה שלו ולחבירו ונתן זה לזה ויצא ירי נדרו ודוקא צדקה גדולה אבל צדקה הבאה מחמת קנס כגון קנסו שעשו בני העיר על יושבי עירם ע' תקנותיהם ליתן כך לצדקה לא יתן כל אחד לחבירו אפילו הם עניים דאם כן מה תועיל התקנה כל העניים יעברו על התקנה ויתנו זה לזה:

יג צבור שצריכין לשכור רב ושליח צבור ואין ספק בידם לשכור שניהם אם הוא רב מכתובקי בתורה בתוראות וברעין ת תלמוד תורה קודם ואם לאו שליח צבור ערף להוציא הרבים ובי חובתן אבל אין לפרנס הרב שכעיר מכיס של צדקה דגנאי הוא לו וגם גנאי הוא לבני העיר שיפרנסו את הרב מן הצדקה אלא יעשו לו ספוק ממקום אחר אבל כל יחיד יכול לשלח לחרב חרון מצדקת שלו שחז' דרך כבוד:

יד במקומות שצריכין לתת להגמון ולאחרים בכל שנה קצת' בכל בעל

אלא מודיע צערו לרבים ואם אין רבים אזליתן לו היחיד מת שירו כנעת וכסו שנתבאר לעיל סימן רמ"ט:

ב אשה שבאת לינשא לא יפתחו לה מנזח אפילו אם אין כל כך בבים של צדקה בחייבין את הגבאים ללוות לתת לה ואם יש מעות בביתם נותנים לה לפי כבודו ועל סימן רנ"ו:

ג עני המחור על הפתחים אין נותנים לו מחקופה מתנה מרובת אלא מתנה מועטת שאחרי שלמד לחזור על הפתחים ריו בכך ואין צריכין לפרנסו כדי סעודה:

ד עני העובר מסקו לבקום אין פוחתין לו מכבר בפונדיון מ' סאין בסלע ואם לן נותנין לו מצע לישן עליו וכסת ליתן מראשוריו ושמן וקטניות ואם שבת נותנין לו מון ג' סעודות ושמן וקטניות ודג וירק ואם מכירין אותו נותנין לו כפי כבודו:

ה עני העיר כרובים והעשירים אומרים יוצרו על הפתחים וכל אחד יתן לפי נדבת לבו והבינוני' אומרי' שלא יחזרו על הפתחי' אלא תחיה פרנסתן מוטלת על הצבור לפי הטמון הרין עם הבינוניים דוואי עיקר חיוב הצדקה דינא הוא לפי הטמון לפי מסת ידו ואשר ברכו ה' ויש מקומות נוחנין ליתן לפי הנדבה ויש לפי חכם והנתן לפי ברכתו ותכרך יותר מברכתו ואם ידו משנת ליתן לכל שו'אל אשריו ואם לאו יקריב לפי שראוי להקדים כאשר יתבאר לפנינו בעת':

רנא למי נותנין הצדקה ואיזה קודם לחבירו וכו' יד סעיפים:

א מי שהוא עכריין כסודר על אחת מכל מצות האמורים בתורה ולא עשה תשובה אין חייבין לתחיותו ולא להלוותו רכתוב וחי אחד עמך וכיון שעבר כמודי' צא מכלל האוחה עד שידעי ששב בתשובה אבל מפרנסין עניי' ע'א עם עניי' ישראל מפני דרכי שלום:

ב מי שהוא מומר להבעים אפילו למצות אחת כגון שאוכל נבילת חיבא דשכיח בשר' כשר אסור לפדותו אם נשבה שהוא בכלל מודיין ואין מעלין אבל מומר לתיאבון כגון שאם אין לו חית' אוכל איסור מתיאבון אין אסור לפדותו אם רוצים אבל אינם מחייבי' בכך:

ג אמרו חז"ל אין אדם חייב לזון בניו ובנותיו אלא עד שיהיו בניו שש שנים ומשם ואילך אינו חייב לזונן ומם אמרו חז' ומפרנס אותם יותר משש עליו נאם עושה צדקה בכל עת לפיכך אכרו הנותן לבניו ולבנותיו הגדולים שאינו חייב כמזונותיהם כגון שהם בני שש ונורחן להם כדי ללמד את חכמים תורה ולהנתיג את חכנות בדרך ישר' וכן הנותן מתנות לאביו וחם צריכין לתם חרי' זה בכלל צדקה יחשב ולא עוד אלא שצריך להקדימם לאחרים ואפילו אינו בנו ולא אביו אלא קריבו צריך להקדימו לכל אדם ואחיו מאביו קודם לאחיו ועניי' ביתו קודמין לעניי' עירו ועניי' עירו קודמין לעניי' עיר אחרת ואיזה הם עניי' עירו דוקא הקבועים בעיר אבל חבאים לשם מסקומות אחרי' אינם נקראים עניי' עירו לפיכך עניי' הקבועים בעיר הם קודמין לעניי' חבאים לשם מסקומות אחרים שכן לסוד רבותינו זל לקרא רכתי' אם כסף תלות את עמי את העני עמך את העני עמך הוא קודם כלומר קרוב קרוב קודם ועור דרשו כתיב לא תאמך את לבכך מאידך האביון אחיך זה אחיך מאכ'ך מאח'ך מלמד שאח'ך מאכ'ך קודם לאחי' מאכ'ך וכת'ב ברישא דקרא באחר שער'ך אנשי עירך קודמים לאנשי עיר אחרת בארצך יושבי א' קודמין ליושבי חל' ויושבי חל' מניין תל' אשר ח' אלח'ך נותן לך לרבות כל מקום לפיכך אמרו זל סדר הצדקה חבי היא פרנסת עצמו קודמת לכל אדם ואינו חייב לתת צדקה עד שיתח' לו פרנסתו דכתיב וחי אחיך עמך מאי עמך חייך קודמין להי' אחיך אתה קודם לכל אדם ואחר כך יקדים פרנס אביו ואמו אם הם עניי' והם קודמים לפרנסת בניו ואחר כך בניו והם קודמים לאחיו ואחיו מ' אביו קודמים לאחיו מאמו ואחיו מאמו קודמיה לשאר קרובים והקרובים קודמים לשכניו ושכניו לאנשי עירו ואנשי עירו קודמין לאנשי עיר אחרת ואפילו הם שבוים וצריך לפרותם אלא ששבוים קודמין לעניי' אחרים ויושבי ארץ ישראל קודמין ליושבי חוצה לארץ:

ד כפי' את האב לזון בנו עני ואפילו גדול כופין אותו יותר משאר עשירים שבעיר וכן בשאר קרובים ועל סימן רנ"ו סעיף ח':

ה מי שגד צדקה ונתנה ליד הגבאים אין לו ולא ליורשיו שום כח בהם לחזר שיתנתם לעניים קרוביהם אלא הגבאים וחקלה יעשו בה הטוב בעיני' אלהים ואדם אבל קודם שבאה ליד גבאי' אם נדר צדקה סתם נותנין לקרוביו העניים ראשון דעת' הגא דאדעת' נ

לבוש עטרה זהב הלכות צדקה סימן רנב רנא

רנא מי הוא הראוי ליטול צדקה ובו יב סעיפים:

א מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול מהתכחוי שהתמחו מתחלקת בכל יום לפיכך אם יש לו מזון שתי סעודות שהו' מזון יום אחד לא יטול ממנו ואם יש לו יד סעודות לא יטול מחקופת מתחלקת מעט לעט לפיכך אם יש לו יד סעודות שהוא מזון שבע אחת לא יטול ממנה ורני' תמתי וקופת יתבארו לקמן סימן רנא בעת יש לו מאתים זה אפילו אינו נושא ונותן בהם או שיש לו נ' שניש' ונותן בהן לא יטול מהצדקה ואם נוטל הרי גזל את העניים יש לו ר' זה הסר דיבר ואינו נושא ונותן בהם אפילו נותני' לו אלה' חבב את הרי זה יטול ומי שנוסע חוץ לעיר לעיר לקבץ כל הדרך שהי' ברעתה ללכת כשחלף מביתו כולו נקרא פעם אחת ואפילו נתנו לו ר' ז' בעיר אחת יכול לקבל יותר עד שיבא לביתו ומשם ואילך אסור לקבל שנוטל את העניים שבעל הבית שנותן לו לא יתן לעניים אחרים ואם לא הית זה מקבל הית תבעל הבית נותנו לעניים אחרים ואם יש לו הרבה והוא עליו בחוב שחייב לאחרים או שמכר שכן לכתובת אשתו הרי זה יטול ואם יש לו בית וכלי בית הרבה ואין לו ר' ז' סעות הרי זה יטול ואין צריך לסבור כל ביתו ואפילו הם של כסף חתם במת דברים אמורים בכלי אכילה ושתייה ומלבוש ומצעות וכיוצא בהן דכיון שהורגל בכל אלו אין פוחתין אות' מכבוד דפחותין לא מתקבלי עלויה ומאיסין לו והתורה אמר' כי מחסורו אבל אם יש לו סגוריה שמתגררין בה בבית חמרה' או כלי שנותנין בהם הרפות וכיוצא בהם' שחם של כסף או זהב אף על פי שזה שייך לגופו וזה לתיקון אכילתו מוכרם ולא יטול מהצדקה רבאלו לא שייך פחותין מאיסי עליו וכלי אכילה פירושו כגון קערות וכוסות וכיוצא בהן והוא דאין מחייבין אותו למכור בלי תשמיש של כסף וזהב דוקא כל זמן שאינו צריך ליטול מהקופה אלא נוטל בסתר מיחירים ומקורביו ורשאים הם ליתן לוכדי שלא ימכור כליו אף על פי שפוחתין בשבילו לשאר עניים אבל אם בא ליטול מקופה של צדקה שכבר באה לידי גיבוי וכאן לידי גבוי צדקה לא יעשה מתנות עניים ולא יתנו לו עד שימכור כליו וקונה פחותים מהם וכן הדין במקו' דאיכא תקנה שלא ליתן צדקה למי שיש לו דבר קצוב אין חושבין לו בית דירה וכלי תשמישיו כל מי שהוא עשיר אין נותנין צדקה לבניו אף על פי שחם גדולים ועניים אם הם סמוכים על שולחן אכילה וכל זה שאמרנו דוקא ררך צדקה אסור לקבל אבל דרך דודן וכבוד יכול כל אדם לקבל אפילו הוא עשיר גדול כראמרנין הרוצה ליהנות ידחף כאלוהי:

ב יש אומרים שכל אלו השיעורים לא נאמרו אלא בימיחם שהיה להם קופה ותמחו' מוכנים והיו מחלקין מעט עני בכל שנה והיו נוטלין לקט שכחה ופאה והיו החכמים ברורותיהם משערין ש שיכולין העניים לעמוד בשיעורים הנזכרים אבל בזמן הזה שאין כלות מצוי ואין העניים יכולין לעמוד בשיעורים המעטים הללו יכול כל עני ליטול עד שיהיה לו קרן כדי שיתפרנס הוא וכני' ביתו מדריח ודברים של טעם הם כי הכל לפי המקום והזמן:

ג מי שיש לו שדות וכרמים ובתים הרבה יותר מכרי' דירתו דאילו דירתו כבר אמרנו שאין מחייבין אותו למכור ובא למכור מחמת שצריך למעות ואנו רואין רשאר בני אדם מוכרין קרקעותיהם ביוקר והוא כיון שראוין אותו טרוד ודחוק למעות אינו מוצא כי שיקח ממנו אבבול ואף על פי שאם היה מוכרין באותו חזול עדיין היו שדין מאתים זהב אפילו הכי אמרו החכמים ול כיון שרצוין לרחוקו מחמת שרואין שצריך למעות ואכילתו מן הצדקה כל מה שצריך עד שיערו הכל שאינו דחוק למכור וימכור או קרקעותיו בשוה ולא ימכרם עכשיו בוול מחמת שהבריות רצוין לרחוקו אבל אם כל הקרקעות החזול אף של אחרים אף על פי שהחלו יותר מחצי במיהם והוא יכול למכור את שלה שיתנו לו בעדם מאתים זהב אף לפי החזול צריך למכרם ולא יטול כלום מן הצדקה שהרי כל הקרקעות החזול גם כן והוא אינו צריך להחיל יותר במשאר בני אדם מחמת דחוקו למעות והרי מ' יש לו ר' ז' איך באכילין אותו מן הצדקה ואם הוא צריך להחיל בכבירתו לא מחמת שהצדקה הקרקעות ולא מחמת שראוין אותו דחוק למעות אלא מפני שצדקה הוציא למכרה עכשיו בימות הגשמים וסוהם קרקעו' אינם שוין בימות הגשמים כמו בימות החמה ודב' ע' גם אם היו מוכרין את קרקעותיהם עכשיו היו צריכין למכור בוול אבל הם מסתנינים מלמכור קרקעותיהם עדימתי החמה והוא גם הוא אם היה מניחם עד ימות החמה היה גם כן יכול למצוה בשוה' אלא שהוא צריך עכשיו למעות ש' אומרים טעל זה

בעל בית כרי שיתא להם שלום מתלמידיהם יכולים לשנות גאפילו בתלמוד תורה לאותה קצבה לפי שהוא הצלת נפשות שאם לא יתנו מן הקהל יש כמה עניים שאין להם ליתן ויכנס ויפשיטום ערומים:

רנב דין פדיון שבויים וכיצד פודין אותן ובו יב סעיפים:

א פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולכסותן ואין מצוה גדולה בכל הצדקות כפדיון שבויים משום דשכי קשה מבור' וחרב ודע' שבעוד שהוא ביד השבאי יש בידו לעשות עמו אזה' מאו שירצה והפודה פודהו מכלוהי הילכך לכל דבר מצוה שגבו מעות בשבילו יכולין לשנותם לפדיון שבויים ואפילו גבו אותם לצורך בניין בית הכנסת ואפילו אם קנו העצים והאבנים והקצום לצורך הכניין שאסור למכרם בשביל מצוה אחרת מותר למכרם לצורך פדיון שבויים אבל אם בגוהו כבר לא ימכרו אותו לצורך הפדיון אלא יגבו לפדיון מן הצבור:

ב חמילים עניו מפדיון שבויים עובר על לא תאמן את לבבך ועל לא תקפץ את ירך ועל לא תעמוד על דם רעך ועל לא ירדנה בפרך לעיניך ובשל כצות פתוח תפתח את ירך וצוה' וחי אחיך עמך ואחבת' לרעך כמודד וצדל לקוחים למות והרבה דברים כאלו: וכל רגע שמאחר לפדות השבויים תיכא ראפשר להקרים הוי כאילו שופך דמים:

ג אין פודין את השבויים יותר מכדי דמיהם מפני תיקון העולם שלא יהיו האויבים מוסרים עצמם עליהם לשבותם ואפילו אם הקרובים רוצים לפדותו יותר מכדי דמיו אין מניחין אותו אבל אדם יכול לפדות עצמו בכל מה שירצה וכן לת' או אפילו עדיין גאנו ת' אלא שראוין אותו מצל' ח בלימורו שהוא תלמיד הדיף ואפשר שיהיה אדם גדול פודין אותו ברמים מרובים ועל אדם כזה לא תקנו שלא יפרו אותם יותר מכדי דמיהם' ואם אשתו כגופו או כאחד לענין פדיון עיין בלבוש הכין וארגמן סימן עה:

ד אין מברחין את השבויים מפני תיקון העולם שלא יהיו האויבי' מסבדין עולם על שאר שבויים בין שישנו עמו בין שערתידין לכא לתת אות' כהרצוין ובשלשלאות להרבות בשמירתם:

ה מי שמכר עצמו לע' או שלוח מהם ושכו אותו בהלוואתו פעם ראשונה ושנייה פודין אותו שלישיית אין פודין אבל פודין את הבנים לאחר מיתת אביה' כרי שלא יטמאו בין הע' ואם בקשו להורגו פודין אותו מיד אפילו כמה פעמים משום לא תעמוד על דם רעך ושכחי שהמיר אפילו למצוה אחת כגון אכול נבילות להכעיס אסור לפדותו ועיין לעיל ריש סימן רנא:

ו עבר שנשכח הואיל ומכל לשם עבדות וקבל עליו מצוה פודין אותו כישראל שנשכח:

ז פודין את האשה קודם האיש שבוסת מרוב' ואם רגילין השבאין במשכב וכו' פודין האיש קודם מפני שהאשה דרכה בנד' ותאיש אין דרכו לכך וצערו מרוב' לפיכך אם שניהם רוצים לטבוע בנהר כרישלא יקלקלו עמם הצלת האיש קודם שהוא עושה זה מתוך צער גדול יותר מן האשה וראוי להצילו יותר:

ח היו הוא ואמיו ורבו בשכי הוא קודם לרבו ורבו קודם להביו שוה הביאו להי' העולם חזת חת הביאו להי' העולם חבא ואמו קודמת לכולם משום דאית לה זילות' טפי ועל סימן רמב' סעיף ד': אם איש ואשתו שבויים אשתו קודמת לו שבשתה מרוב' וכ' זרעו' לנבליו ופודין אותה מהם ואפילו עומד רצוה אל תפודנה' כנכסי אין שוכעין לו דתא חייב בפרקנה:

י מי שנשמתו יש לו נכסים ואינו רוצה לפדות עצמו פודין אותו בעל בריו' כנכסיו:

יב האב חשב' לפדות את הבן אי אירת ליה לאב ולית ליה לכן וכן כל קרוב קרוב קודם לפדות קרובו ולא כל חימנו שיעשירו עצמם וישילו קרוביהם על הצבור והפודה חבירו מן השבית אפילו קרובו אם יש לו אחר כך לשלם חשב' לשלם ולא אמרינן בתל' ג' ויהי אפי' מנכסי חבירו הוא צריך לשלם מיד שיש לו ול' יוכל להשיב' ש' ע' רין ודברים מצד אחר אני אצויה עמך דין אלא זה נשבע מיד כמה הוציא חת חייב לשלם לו מיד ואם יש לו רין ודברים עכו' מצד אחר יתבענו לדין דאם לא כן אין אדם פודה חבירו לעולם:

יורה דעה הלכות צדקה סימן רנה דנו

קה

רנה שלא לקבל צדקה מן העני וכו' בסעיפים :

א אסור לישראל לקבל צדקה מן העני בפרהסיא משום שיש בזה חילול השם שאומרים העני כבה כגונת אימה וזו שאין מפרנסין עניייהם והם דאפשר ליה לאיתווגי בצניעה אבל אם אי אפשר לו לחיד בצדקה של ישראל וגם אינו יכול ליטלה בצניעה מן העני הרי זה כותר ראננס הוא להחיות את עצמו :

ב מלך או שר עני ששלח מעות לישראלים לצדקה אין מחזירין אותו משום שלום מלכות אלא נטילין מכנו וינתן לעני עני בסתם כרי שלא ישמע המלך ויקפיד ואין זה גניבת דעת העני דסתם עני יודעים דדרך ישראל רגילין לפרנס עניי עני עם עניי ישראל אבל לעניי ישראל לא יתנו מהם שלא לתרבות בזכותו של הנותן שהרי יש לו זכות מבנה דכתיב כיבוש קצירה תשברנה כלומר כשיכלר זכות שביד אומות העולם וייבש לחלוחית מעשה הצדקה שלהם אז ישכרו ואם הוא שולח אותן ואומר בפירוש שיתנו אורח לעניי ישראל ולא לעניי עני או משום שלום מלכות צריכין שיעשו בהן מיד שיצוה המושל שאסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעתו של עני וכל זה דוקא כשנותנין מעות לצדקה אבל אם מטרכין דבר לבית הבנסתא מקבלין מהם ביד שווה כמו קרבן דכתיב איש איש לרבות עני שנודרין נדרים ותרבות כישראל אבל כן חסומין אין מקבלין כלו' ועיין לקמן סימן רנט סעיף ד' :

רנה להרחיק מקבלתה וכו' בסעיפים :

א לעולם ירחיק אדם עצמו מחצדקה ויגלגל עצמו בעקר שלא יצטרך לבריות וכן ציו חכמים עשה שכתב הר"ן ואל תצטרך לבריות ואפילו היה חכם מכיבד וזעני יעסק באיכנות ואפ' באומנות מנוולת ואל יצטרך לבריות וכן אמרו חז"ל מוטב לפשוט עורות נבלות בשוק ולא יאמר חכם אני אדם גדול אני :

ב העידורול שהמה ראו בנסיון חכמתם שכל מי שאינו צריך ליטול מהצדקה ומרכה את העם ונטול אינו מת עד שיצטרך לבריות ועוד אמרו כל מי שצריך ליטול ואינו יכול לחיות אלא אם כן יטול כגון זקן או חולה או בעל יסורין או יש לו בנות רבות וז' אינו יכול לחשיאין ולכנסן אלא אם כן יטול וכגון דעתו ואינו נטול הרי זה שופך דמים שכמת עצמו ומתחייב בנפשו ואין לו בצדקה אלא עונות והטאים וכל מי שיכול להחיות עצמו אלא שצריך סגוף וצער גדול כהחיותו ואם אינו עושה ידוע שצריך ליטול וכצעד עצמו ודוחק ג' את השעת וחי חי צער כדי שלא יטריח על הצבור אינו כות עד שיפרנס אחרים ועליו הכתוב אומר ברוך הגבר אשר יבטח בה וגומר :

רנו קופה ותמחוי היאך נגבים ומתחלקים וכו' ו סעיפים :

א כל עיר שיש בה ישראל חייבים להעמיד להם נבאי צדק אנשי ידעיים ונאמנים שיהיו מחזירים על העם לגבות מכל אחר מה שהוא ראוי ליתן ודבר הקצוב עליו והם מחלקים המעות מערב שבת לערב שבת ונותנין לכל עני ועני מה שיספיק לו לשבעה ימים וזו היא הנקראת קופה של צדקה לפיכך אכרו מי שיש לו מזון שבעה ימים לא יקח ממנה וכן מעמידים נבאים שדוקחין בכל יום ויום ככל הצד והצד פת וסני מאכל או פירות או מעות ממי שמתנדב לפי שעה ומחלקין את הנבוי לערב בין העניי צותנין ממנו לכל עני המצטרך כמו שנתבאר לעיל סימן רנ"ג ובסמוך בסעיף ד' יתבאר למי מחלקין הקופה ולמי מחלקין התמחוי וצריכין הנבאים שיהיו נאמני חכמים וכו' ויודקדקו על כל עני ועני ליתן לו הצריך וידקדקו עליהם שלא יהיו רמאים חזן ממי שמבקש שיאכילוהו שאין מדקדקין אחריו כדפירושית לעיל ואם אין הנבאים חכמים וראויים לכך דוחין אותם ולא יגבו כלל ואם אין יכולין לדרותן אסור לתת צדקה עליהם :

ב בתעניות מחלקין מונות לעניים וכל תענית שאכלו העם ולנו ולא חלקו מונות או צדקה לעניים הרי הן כשופכי דמי שטאמר צדק ילון בה תעתה מרצחים כלומר כשמלינין הצדקה חכם מרצחים במה דברים אמורים שדרך שלהם לחלוק פת ולא חלקו פת או פירות שהם מיני מאכל שהיו יכולין לאוכלן מיד והם לא נתנן להם והעניים נשענו עליהם ונמצאו נשארו רעבים אבל אם ריכז לחלוט מעות או חטין או כיוצא דבר שאינן מוכן לאכילתו ולא חלקו בודאי לא נשענו

והגם כן אמרו חכמים שבוין שתוא דחוק למעות ומחמת דוחקו הוא צריך למכור עכשיו אין מחייבין אותו למכור בימות הגשמי' אף על פי שהיו נותנים לו בהן רוח אלא מאכילין אותו מן הצדקה מכל מקום כיון שאין הבריות דוחקין אותו מות' שרואין אותו דחוק למען שאינן נותנין לו פחות בשביל זה אלא שאין עכשיו זמן קניית קרקעות אלא שהוא דחוק את עצמו למכור לפיכך אין מאכילין אותו מן הצדקה כל צרכו אלא עד חצי דמי הקרקעו מפני שער חציו דרך הקרקעו לחזול ולא יותר מסייעין לו שלא ידחוק עצמו למכור שלא בזמן המכיר ויש אומרים כיבו הגשמים כיון שאין הבריות דוחקין אותו אלא הוא דחוק עצמו אף על פי שצריך למכור פחות משינוי אפילו בחצי דמיהן ועדיין ישארו לו ר'ווח אין מאכילין אותו כלום מן הצדקה אלא אם כן רחול כל כך עד שלא יוכל למכור אפילו בחצי דמיהן שאם מאכילין אותו מן הצדקה משום שאין דרך הקרקעות לחזול בימות הגשמים אלא עד חציו וחזינן שאילו החלו יותר מחציו דמיהן תלינן לומר ודאי בשביל שרואין שהו דחוק למען אינו מצו למכור לפיכך אמרו שמאכילין אותן עד שיוכל למכור בחצי דמיהן וכשיגיעו עד שיוכל למכור בחצי דמיהן שוב אין מאכילין אותו שדרך כן הוא להחיל עד חציו ואין הבריות דוחקין אותו וצריך למכור בעד חצי דמיהן ועדיין יהיו לו ר'ווח :

ד בעל בית החולך במקום המקום וכלו מעותיו בדרך ואין לו מה יאכל יטול צדקה וכשיחזור לביתו אינו חייב כלום דהל' כעני שהעשיר שאינו חייב לשלם כלום :

ה מי שפרנס יתו או יתומה בתוך ביתו והיה מכון למצולגמילות חסדים אף על פי שיש לאותו יתום נכסים לשלם אם תבע ממנו לשלם כשהגדיל מה שפרנסו פטור דהא הוא לא כיון אלא למצות ולא לתשלומין מן היתום אם לא שפדש בדרך הלוואה פרנסו : ודוק' היתום או יתומה וכיוצא בתן המסתמא כוננתו לגמילות חסדים אבל לאחר אפילו בסתם נבי אמר' שדרך הלוואה עשה כאחר שיש לו נכס' לשלם ועיין בע"ש סימן ר"ן בה :

ו עני שנבוי להשלים לו די מהכורו וחזיריו על מה שצריך המותר שלו דהא לא נתנהו אלא לו ואם גבו לעניים סתם והותרו ממנו שצריך ישמרו לעניים אחרים וכן מותר שבו' לאותו ואם גבו לשבויים סתם והותרו ישמרו אותם לשבויים אחרים מותר דמרת ליורשיו מותר מהמים למתים : ואם ראו הפרנסים שיש צורך שעה ורצו לשנות הרשות בידם :

ז מעות שנבוי לפדיון שבו' ומת קודם שנפד' מי שאומ' שהם של יורשיו ויש מי שאומר שלא זכו בהם יורשיו ולזה הרעת נוס' כוסן הוח שמתנדבין סתם דאמרינן דעתיהו שלא התנדבו על דעת כך דהוא הדין לנטמע השבוי בין העני קודם שנפרה שלא זכו בהן יורשיו שלא התנדבו אלא לפדיונהו והרי זה נטמע ותוא הדין אם נדר ג' אחד מעות יתומה להשיאה ומתה רלא זכו בהם היורש' ומיהו כל זמן שהי' חיה תרי' הם שלה וצריך לתת לה מיד דהא לשם נדרו ואין מסר' נינן עד נישואיה אם לא שפירטו ואם מתה המעות חוזרין חס חולקין ועיין בע"ש סימן רנ"ג סעיף י' וסוף סימן רס"ג :

ח עני שנותן פרוטה לצדקה מקבלין ממנו שלא לביישו ואם לא נתן אין מחייבין אותו ליתן נתנו לו בגדים חדשי' והחיו הישנים מקבלין אותן ממנו ואם לא החזיר אין מחייבין אותו להחזיר :

ט עני שאינו רוצה ליקח צדקה חרע שצריך לה מערימין ונותנין לו לשם מתנת דרך כבוד כאילו אינו מן הצדקה ואם אינו רוצה צותנין לו לשם תלוואה ואם אינו רוצה אומרים לו הנא משכון כדי שלא יתבייש ואין נפרעין ממנו אחר כך :

י תעשיר שיש לו ועינו צרה באכול משלו ומרעיב עצמו אין משגיחין עליו :

יא תח' חייבים לתת לו לפי כבודו ואם אינו רוצה לקבל מתעסקין לסחור לו סחורה שקוני' לו סחורה בזול וקונים ממנו סחורתו כיוקר כדי שיפרנס בכבוד ואם יודע להתעסק בפרקמטיא מלחין לו מעות לסחור בהם שכל המטיל מלאי' לכיס של תח' זוכה ויושב בשיב' של מעלה שנ' בצל החכמה בצל הכסף :

יב מי שצריך לבריות ונתנו לו כתב קבוח לשוט אחר פרנסתו נתנו לו צדקה והביאה לביתו אין בעלי חובו יכולין ליפרע ממנו מה שנכתב בצדקה שיכול לומר להם לא רחמו עלי בשביל שלם ממנו נשיי אלא לפרנס בה בני ביתי ואפילו אם הוא רוצה ליתן לבעל חוב אשתו ובניו יכולים לעכב עליו דאנן סחרי שלא נתנו לו אלא אדעתא לפרנס בה אשתו ובניו אם לא שהיה כתוב בקבוצו שחייב לאחרים שאו נתנו לו אדעתא דהכי שישלם כמו שהיה כתוב בקבוצו :

לבוש עטרת זהב הלכות צדקה סימן רנו

ליתן כל שעה שאף בעתם היו צריכין ליתן אין צריכין ליתן כלל כאן
דמה לחן לבני עירו עליוס ודאי יתנו הם בעתם כל המוטל עליהם
הילכך אותם בני הישובים שבאים לקהל לרה יכ ומזכירין נשמרת
ונודדים צדקה הואיל והק קבוע הוא בכל מקום באותו זמן שנודרין
צדקות אין צריכין בני הישובים לתת אותה הצדקה כאן שאין כאן
חסד כלל כי ודאי יתנתו ומוליכין הצדקה שלהם ליישוביתם ועושים
בה כרצונם מי שיש לו מעות אחרים בידו למחצית שבר או בדרך אה'
ונתנין מעשר מן הריחו צריך ליתן הריחו לבעליו דהא טובת הנאת
שלו היא והוא יתנתה לבי שירצה אם לא שיש תקנה בעיר ליתן
מכל מה שמרוח אפילו עם מעות אחרים או הוא צריך ליתן דודאי
גם האחר על דעת זה נתן לו :

נשענו העניים על זה ואינן בשופכי דמים אם לא נתנם היום ויכולין
לתת למחר :

ג הקופה אינה נגבית בפחות משנים שאין עושין שרדה על הצבו'
בפחות משנים משום כבוד הצבור אבל לאחר שנגבית אחר
נאמן עליה להיות גובר דלא חסדינן ליה הילכך אפילו שני ג' אחים
יכולים לנגבותה ולהיות גזברים דאי משום שררותם תאיכא תרי ודאי
משום נאמנות אף על גב דתרי אחים לגבי הימנותא כהר דמו הא
אם ר' לענין נאמנות דגובר כהר סני ואינה מתהלקה אלא בשלש
לפי שהוא כריני ממונות לענין על כל עני ועני כמה ראוי ליתן לו ואין
לומר מהאי טעמא נמי תהא נגבית בשלשה שיסומו ויטילו על כל
אחד כמה יתן רמח שהיו נתנין לקופה היה מנחגם לתת כל אחד
סכום קצוב עליהם שסכום כבר ולא היו הנבאים צריכין לעשות רק
הגבוי ואח"כ לחלק לכל עני מה שצריך לו לפי בני ביתו ולפי כבוד
לשבעת ימים אבל לתמחוי לא היה דבר קצוב על הכעלי כתי' א' לפי
צורך השעה שהיו צריכין לעני עולם לפי מה שבאו לעיר פתאום והיו
הנבאים צריכין לענין על כל אחד ואחד כמה ראוי שיתן ואחר כך היו
צריכין לענין גם כן על כל עני ועני כמה ראוי ליתן לו לפיכך מתהלכת
בשלשה ונגבית בשלשה שתחלוקה והגבייה היא כריני ממונות :

רנו סוד גביית הצדקה ושלא לאחזה וכו' יא סעיפים :

א נבאי צדקה אינם רשאים לפרוש זה מזה בשוק לגבות אלא
כדי שיוכלו לראות זה את זה כדי שלא יאכרו זה הגובה יחיד
דעתו לגנוב אלא זה פור' לשער זה פורש להנות וגובים ששם יכולין
לראות זה את זה מצא הנבאי מעות בשוק וכן שהיה נושא בחבירו
מנה ופגעו בשוק ופרעו לא יתנם לתוך כיסו שלא יאמרו מעות של
צדקה הוא גונב אלא יתן לתוך ארנקי של צדקה וכשיבא לביתו יתחור
ויטלם ולא ימנה מעות של צדקה שנים כדי שלא יאכרו שנים הוא
בטול ואינו בונה אלא אחד לפיכך לא ימנה אלא א' להוציא עצמו
מן החשד דכתיב והייתם נקיים מה' מישראל :

ד תבחינו נגבית בכל יום וקופה מערב שבת לערב שבת רמחוי
לעני עולם וקופה לעני אותה העיר בלבד ורשאינן בני העיר
לעשות קופה המחוי אם רבו עליה עני עולם ואין בספי' להם התמחוי
שגבו לצרכם וכן לשנות מהתמחוי לקופה אם יש הרבה עני ילבעי ואין
מספיק להם תקופה שגבו בשבילם ויכולין לשנותה לכל מה שירצו
מצרכי צבור אף על פי שלא התנו כן בשעת שגבו סתם לב בית דין
מתנה כן ואם היה במדינה חכם גדול שהכל גיבוי על דעתו והיו
יחלוק לעני כפי מה שירא לו חרי זה יכול לנותו לכל מה שירא לו
מצרכי צבור והוא תרין לגבאי הממונ' מבני העיר שיכול לעשו' הצדק'
לפי דאות עניו וכן יחיד שהתנדב צדקה ונתנה לגבאי העיר ודאי סילק
עצמו מאותן המעות ונתן הכח ליד הגבאי לעשות בה כמו שעושין
בצדקת בני העיר אבל אם היה מינה גבאי לעצמו אין בני העיר יכולין
לשנות' דלא על דעתן התנדב וכן אם פירש הנותן ואמ' שיתנו לעני
העיר או לעני פלוני אין לשנותה אפי' לתלמוד תורה בני העיר שמיני
גבאי ונתפרדה החביל שנפרדו אותו תקלה זה מזה וערינן מעו' הצדק'
כיד גבאי אם היה רשות ביד הגבאי בתהלה לעשות מה שירצה רק
הוצרך לימלך בראשי העיר גם עכשיו יעשה כן אם אפשר וז' אם אי
אפשר לו לימלך או שאינן יכולין להשוות דעתן יעשה הגבאי מה
שירצ' ובלבד שיעשה בו דבר מצות שאפשר לומר גם הם אם היו
בקבוח הראשון היו מסכיכין על זה ועל סימן רנה סעיף כ' :

ב ואם גבו מעות ולא היה להם עניים להלק צריכין לרחוקין
הפרוטות או לכוכרין אין מוכרין ואין מהליפין לעצמן כדי שלא
יאכרו עליהם שמוכרין או פורטין אותם בזול לעצמם אלא ימכרום
ויהליפם לאחרים וכן אם צריכין למכור מה שגבו מהתמחוי ימכרו
לאחרים ולא לעצמן בפני החשד ואין מחשבין עם הגבאי צדק' בצדק'
הלא בהקשר עם הגזברים שנאמר ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו
את חכפם על ידם לתת לעושי המלכה כי באמנותם עושים ומ' כדי
שיהיו נקיים מה' וישראל טוב להם ליתן חשבון וכל זה בגבאי' הכשרי'
אכל מי שאינו כשר או שנתמנה באלמות וזוהי צריך ליתן חשבון
וכן הרין בכל הממונים על הצבור וכשרוצים הצבור יכולין לסלק
הגבאי ולמנות אחר וזה שאר ממונים ואין יכולין לומרם עון מצאתם
בנו אתם מביאין אותנו לירי חשד שכן הוא המנהג כל אחר מישראל
רוצה לזכות לפקח בעסק צבור באמנות ועכשיו ממנין זה לזמן מוגבל
ואחר כך ממנין אחר לזכות את כולם :

ה מי שישב בעיר שלשים יום בופין אותו ליתן צדקה לקופה עם
בני העיר ישב שם ג' חדשים בופין אותו ליתן צדקה לרחמתי
ישב שם ששה חדשים בופין אותו ליתן צדקה בבית שמכסין בה
עני העיר ישב שם ש' חדשים בופין אותו ליתן צדקה לקבורה שקוברין
בה את העניים ועושין להם כל צרכי קבורה ברא בבא לגור ואומר
שאינו רוצה להשתקע אבל אם בא לעיר כדי להשתקע בופין אותו
מיר וכן בני עיר הרשה שנת יושבה בופין זה את זה מיר ויש אמרים
שבזמן הזה כשערינן לכל בשלשים יום מפני שהגירושין העליון מצויין
אם ישחה שלשים יום בעיר מסתמא להשתקע בא :

ו מי שתלך בסחורה ממקומו לעיר אחרת ושחה שם זמן מה ופסקו
עליו אנשי העיר שתלך לטעם צדקת תרי זה גותנה ליד הגבאי'
צדקה שבעיר לחלק אותה עם צדקות בני אותה העיר לעני אחרת
העיר ואם היו הסחורים רבים שהלכו שם ופסקו עליהם צדקה נתנין
גם כן ליד הגבאים באותה עיר כדי שלא יחשדום לפוסקים ואינם
נותנין וכשרוצים לחזור למקום תובעים אותה מן הגבאי ומביאין
אותה עמה לעיר ומפרטין בה עני עירם ואם יש באותה העיר שחלכו
לשם חבר עיר כלו' חכם גדול שנותנים על דעתו והוא מתלקס יתננה
לחבר אותה העיר והוא מחלקה כפי שיראה לו והוא דאמרינן רבני
עיר זו שבאו לשם סחורים ממקום אחר שפסקו צדקה על הסחורים
וצריכים המפרים לתת ליד הגבאי או ליד חבר העיר משום השד
חיינו דוקא שלא היו נתנין צדקה כזו אם נשאר בעירם כיצד כגון
שגורו כזו העיר תעניית מרמת בצורת או משלחת או גורדו או איזו
צרה שלא תבא וגורו על כל בני העיר דאנו לגבייתו ליתן צדקה
עמהם לכטל תגידה בת שוכה ותפלה וצדקה או צריכין ליתן ליד
גבאי' הצדקה כפי חשד ולקחת עמה כשילכו לביתם לפרנס בה עני
עירם או אם יש כאן חבר עיר יתנו מיר חבר העיר אבל צדקה שרגילין

יורה דעה הלכות מילה סימן רנה

קו

ד האומר תנו מאתיים זה לצדקה או תנו ספר תורה לבית הכנסת יתנו לבית הכנסת שהוא רגיל בה בעיר שהוא דר שם ודורש לאותה נתכוון ואם רגיל בשתיים יתנו לשתיים ויחלקו ביניהם והאומר ליתן סמן למאור יתנו לבית הכנסת ולא לבית הברדש ובלשון רבני ארם פתם כאור הוא לכה:

ה האומר תנו מאתיים זה לעניים יתנו לעניי אותה העיר שהוא דר בה וסתם נותן לעניי עירו הוא נותן ועל סימן רנא סעיף ה' וכל זה מן הסתם אבל במקום שיוצאים כוונתו שלא כיון לעניי אותה העיר לך כגון במקומות שדרך עשירים ליתן לצדקה הרבה בשעת מיתתו ודרך לחלוק אותן הצדקות לכל העניים חולקין אף זה ואפילו גר סתם חולקים אחר המנהג ויחלקו יורשיהם הצדקה לכל עניים הטובים בעיניהם ואפי' אינם בעירם ואפילו חיתה אותה הצדקה כוונתו ומופקדת ביד אחר יתנו אותה לירשים ויורשים שכך גרר החביב עצמו בקנה לצדקה ועבר צריך ליתנו לעניים שבעיר ולא יוכל לומר שיתנם לעניים אחריו ויכול הנבאי לתבעו דמקרי מבין שיש לו תובעין אצל הנבאים ודאי על דעת כן התחייב עצמו אבל מי שהקדיש מבין חרבה ומינה עליה יורשויו לחלקם כפי הטוב בעיניהם אפילו לעניי עיר אחרת מקרי מבין שאין לו תובעין ואין נבאי העניי יכולין לתובעין ולכופו אותן שיקיימו צוואת הבת ואף על גב שעוברים ונולים את העניים בכל מקום הואיל ויכולין להלק לכל מי שירצו מקרי מבין שאין לו תובעין ואפילו היו האפוטרופסין שג' ומת אחמתן אין תקלה יכולין לסנות אחר שזה לא נתן אלא על דעת אלו השנים וכיון שמת אחר מהם יעשה הנשאר מה שירצה לפי מה שצוה הנותן ועיין בלבוש ע"ש סימן שא ואפילו בצדקה של בני העיר אין אדם יכול לתבע צדקה אלא אם כן יש לו הרשאה מן הנבאים או מטובי העיר. הקדיש מנת לצדקה ואין לו לשלם מסדרין לו כמו לשאר בעל חוב:

ו אמירת אדם לגבות במסירת הדינו דנדר הוא תריץ לקיימו לפיכך הנדר צדקה אינו יכול לחזור בו דהא דרשינן בביב זו צדקה כלומר מיד שחוציאנו מפיו מחוייב הוא ליתנו ואינו יכול לחזור בו וחגי מילי בלא שאלה אבל אם מתחר ומציא פתח לטרוריו ישלם להכנס ומתעז לו כשאר גרר כמה דברים אמורי כל זמן שלא יצא מתחת ידו דהוי כמו הקדש במעות דקל שאינו הקדש אבל אם הגיע ליד הנבאי שוב אינו יכול להשאל עליו:

ז לעולם יחר אדם שלא יאמר סלע זה להקדיש וסתם הקדש הוא הקדש לברך הבית והקדש גכור הוא שהל הקדש על דמלע ואסור בהנאה מיהו נזמן תוח שאין לנו הקדש לברך הבית אפי' אמר להקדיש מתם דעתו לצדקה וכונתו לעניים מיהו אם אמר בפירוש שכונתו להקדיש במש אין לו תקנה ליהנות ממנו אלא אם כן נשאל להכנס שמתירו לו כפתח חרטה ואז נעקר הנדר מעיקרו וז"ל שוב שום הקדש במעות ואין אדם יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו רכתיב איש כי יקדי את ביתו קדש מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו לפי' אם היה לו פקדון ביד אחר והנפקד כבר בו אין הבעלים יכולין להקדישו זבובן שהנפקד כופ' בו זה צריך לדון עמו עליו לחוציא ממנו בדיני' לא מקרי ברשותו אבל אם לא כבר בו יכול הספקי להקדישו דפקדון בכל מקום שהוא הוא ברשותו כמה דברים אמורים במטלטלין אבל קרקע כגון שגול אחר מסג' קרקעו וכפר בה אם יכול לחוציא ממנו בדינים אע"פ שערין לא חוציא יכול להקדיש קרקע אפילו נגד וכל פקום שתיא ברשו' בעליה היא עוסדת הנחל את חבירו ולא נתייאשו חכעלים שניהם אינם יכולים להקדיש זה לפי שאינת שלו זה לפי שאינה ברשותו שערין צריך לדון עליה וכן כל כיוצא בזה המקריש חוב שיש לו עליו שטר חוב צריך במצבה ומסירה להקדיש כמו בתרומה אם יש לו מטבון ביד חבירו מה שהוא נגר הלואאתו אינו יכול להקדיש שהוא קנה לחבירו בעד מעותו דקל בעל חוב קונח מסבון ומותר יכול להקדיש שהוא ערין שלו בכל מקום שהוא ויש אמורים ראפילו חמותר אינו יכול להקדיש דבולו הוא קנוי לחבירו בעד מעותיו ער שיפרגו:

ח אם יש לו חוב על אחר ואומר יהיה להקדיש או לצדקה אצלו כלום אף על פי שזה מורה ואינו דומה לפקדון דפקדון לאו לחוציא נתינתו ובכל מקום שהוא ברשו' בעליה הוא אבל זהב להוציא נותן ואין אותן המעות שהם ברשו' תכח בחשותו שהרי שחוס' גוביאנא בין אין לו עליו שטר בין יש לו עליו שטר מיהו כשיש לו עליו שטר כבר כתבנו רבכת' יבנה ופסידה נקנה להקדיש כמו להרשות ואם אין לו עליו שטר נמי אם אמר בפני הבעל חוב ובפני הנבאי או בפני טובי מעיר או אדם חשוב שבעיר חוב על הצדקה וכו' בענינים מדין מעמד שלשתן ע' ב' 14 2 שלשתן

יש כוח ליתן ולא יוכל לומר אינו רוצה לתת לאלו אלא לאחרים כשיבאו דאם כן כך יפטר עצמו לעולם ומתי יקיים נדרו:

ד כבר כתבנו בס' ר"ז שצריך כל אדם להתרחק מן הנדר' לפיכך טוב שלא ידור אדם שום דבר כד' שלא יבא לידו כל תאח' לא כשרוצה לעשות צדקה יתן מיד לצדקה שירצה בלא נדר ויש ליותר שאם נוסקין צדקה ברכים והוא צריך לפסוק עבהם יאמר בלא נדר:

ה בשחטר בכיס של צדקה צריך הנבאי לחלוות וכשימצא אחר כך בכיס נפרע ממנו ואין צריך ליטול רשות מהנותנים בכיס מי שהלוה לעני צדקה משלו על מנת לנכות אחר כך כמעשרותיו או מצדקותיו שיתן כשיגיע זמן הפרשת מעשרותיו או נתינת צדקותיו מחשב על זה שהלוה לעני ומעכב לעצמו כנגד תהלוואה ממנו שיפריש עכשיו במה דברים אמורים שהעני שהלוה לו עורנו חי ועורנו עני שאם היה רוצה עכשיו לתת לו לצדקה היה הרשות בידו לתת לו אבל אם מת אותו העני אין נתעשר אינו מעכב לעצמו כלום ממנו שצריך לירון עכשיו בשביל מה שהלוה כבר לעני שהרי עכשיו אינו יכול לירון לו והעני אינו חייב לשלם שהרי עני היה באות שעה שהלוה לו ועם שלא להפרע ממנו הלוה לו ואם מאיזה טעם יעכב הוא ממנו שחייב לרדת עכשיו חלואתו כבר אבדה היא ואין מנכין על האכור ודוקא בירוע שורא חי או בירוע שנתעשר אבל בסתמא אין חוששין שמא מת או שמא נתעשר:

ו הנבאי שאמר בעוד שהוא נבאי כך וכך הלויתי לכיס של צדקה נאמן בלא שבועה שכך הוא דרך הנבאי' שהם מלוים לפיך כים של צדקה ער שיהא בכיס וארעתא דחבי מקמינ' לחו ומתמנ' נן לחו אבל לאחר שסלקוהו ויצא הכיס מתחת ידו אינו נאמן עוד להוציא ולומר כך וכך נשאת חייב לי:

ז נבאי צדקה לא ימנע עצמו מן הנבאות מהמת שחעניים יחרפוהו שאין לו לחוש כלל אם יחרפוהו כי ית' טוב לו יותר זכותו גדול מכשמרכין אותו שסובל חרופין ומפקח בצרכם רק שהוא יכוין מה שיעשה להם שמים:

ח עני שיש לו קרובים עשירים שיכולין לפרנסו חייבים הם לפרנסו משום דחי אחיך עסק' אין הנבאים חייבים לפרנסו מעני שהקרובים גב' נותנן לכיס של צדקה ער שיעניי עליהם הבית דין אם אין ספק בידם לתת כל מה שהם צריכים או יתנו להם גם הנבאים:

ט כל הצותן צדקותיו לעני הגון דהיינו זכותו מרובת משנותו לעני שאינו רגון לפיכך לא יתן אדם כל צדקותיו לעני יחד בלבד דממא האחר רגון יותר מזה ויחית זכותו יותר ועוד שהוא מצע' לשאר עניים בזה אם יתן לעולם לאחר:

י המחלק צדקה צריך ליותר שלא ירבה לקרובו יותר משאר בני אדם שגחל' בה שאר עניים שהרי הנותנים לא נתנו אלא על דעת שיחלקו לכולם בשוה או לכל אחד לפי כבודו ולא לפי הקורבת שלו ודוקא נבאי צדקה אבל מי שמאלק צדקה שלו או מעשר שלו אדרבה קרוביו קודמין כמו שנתבאר לעיל סימן רנא:

יא המענה מעות להרויח לתת וממנה את אשתו עליהם לתת חרייח לתת למי שתחפוץ אינה יכולה להפקידם ביד אחר אפי' הוא ברבי הגינא בין תרדין שאינו רצונו שיהא פקדונו אלא ביד אשתו וז"ל אינת דשאה לטנות מעד' משלה' שהוא בעלה ואם שינתה וקינתה אחר במקומה אין מיני' שלה כלום אבל אם המתגרס מינת עליהם חב' עיר יכול חבר עיר להפקידם ביד מי שירצ' ודאי על דעת קיימנה אותו והמתגרס שימנת הוא אחר והגון במקומו בירע שהוא בעצמו לא יכול להסריח בכל חבר שהוא טרור בתרבה עניים:

רנה

דן המתמים בצדקה וכו' יג סעיפים:

א המתמים בצדקה תרי זה כמתמים בנדר כיצד היה סלע של צדקה מנת לפנו והאמר על אחד חרייה כוח תרי זה צדקה:

ב המפריש סלע ואמר תרי זה צדקה ואמר על אחר זה אף על פי שלא סיים חכריו לומר זה גם כן צדקה גם חשני צדקה שזה נקרא ידות צדקה ואמרינן דהיינו חיתה כוונתו לומר זה צדקה ואם היה רוצה לומר על סלע זה חוציא בפיו על סלע אחר תרי מעות וגרע מידות ואינו כלום:

ג הנדר צדקה ואינו יודע כמה נדר מרבה ליתן ער שיאמר בודאי לא לכל כך נתכוונתי:

לבוש עטרת זהב הלכות צדקה סימן רנט

אמרו לא בראיבא למיחש שלא יהיה לחם ספוק לתלמוד תורה אצל במקום שבני העיר מספקים לתלמוד תורה ואם יצאו אליו דמעות לצורך בית הכנסת יתנו מעות אחרים לתלמוד תורה כשיצטרפו מות' ולא שייך כו' לומר מעלין בקודש ואין מורידין שאין במעו' שום קדוש' אלא תשמישי מצות ניחאו ואפילו אם הוא במקום שאסור לשנות אם אין צרכין לדבר שנר' כגון שתקדיש קרקע לבנות עליה בית הכסוד' ואינן יכולין לבנות מיד אין המנרב יכול לחזור כו' אלא יניחנה עומר כך עד שיבא זמן שיבנו עליה וכל זה במקום שאין מנחה יודע בעיר אבל במקום שנהגין שחגבאי או בני העיר משנים לכל מה שירצו או אפילו במקום שנהגין כשאדם מ' שים איזה דבר בבית הכנסת כגון ספר תורה או כלי כסף וכדומה וכשירצו הנותן חזרו ולקחו ונר'נו לעיר אחרת או לבית הכנסת אחרת או כשיורר מנכסו מוכרו לאחרים תולכים אחר המנחה שכל המקריש ארעא דמנחה הוא מקדיש ולב בית דין מתנה על דבר כזה ובלבד שיהא מנחה קבוע וכל מקום אם התנה המקדיש בפירוש שלא ישנו הקדשו ולא יתא' לחם בת כזה פשיטא שאסור לשנותו ועיקר לעיל סימן רנ"ו סעיף ד' :

י ישראל שהתנב' נר' או מנחה לבית הכנסת אם נשתקע שם בעליה מעליה שאינה נקראת עוד על שמו יכולי' הצבור לשנותה אפי' לדבר הרשות ואפי' אם מוחה המתנב' ודוקא הצבור כגון' טובי העיר ולא הגבאי וכל המקריש' על דעת הצבור הוא מקדיש ולא על דעת הגבאי מקרי' מיהו כל זמן שלא נשתקע שם בעליה מעלי' אפי' צבאי' אינ' יכולין לשנות ואם שם הבעלי' חקוק על הכלי' שנתן כל זמן שהש' חקוי' עליו ויכולין לקרותו חשבו לא נשתקע שם בעלי' ואסור לשנותו ודוקא לדבר הרשות אבל לדב' מצות יכולין לשנותו אפי' שלא מדרגה ואם היה המתנב' ע'א אסור לשנותה אפי' לדבר מצוה כל זמן שלא נשתק' שם בעלי' מעלי' משום שמה יצקע הע'א ואם הקדישתי דבר לבי' הכנס' של יהודי' ומכרהו ונטלו חכמו לעצמן ויש בה הלול' השם אבל בישראל אעפ' שיצקע לא משנהינן ביה ולית ביה חלול' השם כיון דמן רדיון שינוה מיהו גם בישראל דוקא כשישנו' נרות ומנורו כרי הצור' בבית הכנסת אבל אם אין ספק מנורת ככה' אין הצבור יכולין לשנות :

ד ע'א שחתנב' נר' או מנורה או דבר אחר לבית הכנסת נקבלים ממנו ולא עדיף מקרבן מדררשינן איש איש לרבו' ע'א שנורדין נרדים ונרבות בישראל ודוקא ע'א אבל ישראל מומר גרוע הוא ואין מקבלין ממנו דבתיב כי יקריב מכס ולא כולכם לחוציא את המומר ובע'א נמי דמקבלין דוקא שיאמר לדעת ישראל הפרשתי אותה ואם לא אמר כן מעון נגיה' סמא יהשוב כלבו לע'א אבל אם יאמר בפיו שעל דעת ישראל הוא מפרישו לא איכפת לן במת שבמחשבתו דדבור מבטל המחשבה נראה לי ועל סימן רנ"ו :

ה מי שיש בידו מעות וחזא מסופק בהם אם הם של צדקה אם לאו חייב ליתן אותם לצדקה דכריב עני ורש הצדיקו ויפרישו זכרונם לברכת הצדיקו במתנתו כלומר שאם יש לך ספק אם יש לו מתנה אצלך רחיינו צדקה אם לא הצדיקתו כלומר צדקתו ותן לו אותו הספק ודוקא ככגון זה שאין למעות אלו שום חזקה של מי רשם שאינו יודע מאין באו לו אבל מי שמקדיש דבר ואנו מסופקין בלשונו אם הקדישו בכיור או לא וסת' ולא נתברר לנו כוונתו אדרתו ודבר בחזקת חולין הוא ודורשים תם מחזקים וחקרש שבא לחוציא מתם עליו דראית וכל זמן שאינו מביא ראיה הנכסים בחזקת היודש' ועיין בע'ש סימן רנ"ו :

ו מי שמצא כס' מלא מעות בחיבתו וכתוב עליה צדקה דרי' ר' צדקה דכמבינן אבתיבה וכן אם אפי' אחד לבנו מעות אלו צדקה חן אם נראה להם שעושה במצוה ובמסור דבריו דבריו קיימים ואם נראה להם כמערס שאומר כן כול' שלא יתיקחו בעשיר או כרי שלא יקחו בניו אין בכרי' כלום' מי שאמר לו כלום אלד המעות שהטמין אביך של צדקה הם אינו כלום ודבריו חלוטות אינם מעלין ואינן מורדין אבל אם אמר להם כן אחר מעות אלו שהניח לך אביך של צדקה הם הם אלו המעות במקום שהיה הוא יכול ליטלם ולירגם לצדקה כגון שאמר להם שהם תמורים בשדה ושל צדקה הם וטראת להם המסוס והם לא ידעו נאמן דמת לו לשקר אם היה רוצה היה נוסלן ונתנן לצדקה אבל אם לא היה יכול ליטלן כגון שאומר שהם תמורים בביתכם ושל צדקה הם אינו נאמן וכן הדין אם יאמר להם אחר מעות אלו שהניח לכם אניכם של פלוגי' הם המשתמש בתיבתו כמעות הקרש וחולין זה אחר זה ומצא אחר כך מעות בתיבה אולינן בטר בתרא ואם השתכש בבת אחת בשתייהן אולינן בטר רובא ואם כצאן בגומא דאיבא למיטר שהיו

שלשתן רכל אלו יד עניים הם והרי היא צדקה ואינו יכול לחזור בו ואסור לשנותו' ואם אמר חוב שיש לי על פלוגי' כשיבא לידי אקדשנו או אתננו לצדקה אפילו לא אמרו בפני שום אדם חייב להשלים דבריו לחקרי' וליתנו לצדקה כשיבא לירו' אף על פי שעכשיו עדיין אינו בידו חייב משום כבל הוצא מפיו יעשה :

ז המכה את חבירו או הרפו בענין שחייב לפי תקנת ר' העיר' ח' זה כים וצ'מר בפני הנבאי או בפני טובי העיר אינו הפך בקנס אלו יהיה לצדקה ואחר כך פייסו עד שמחל לו אין מחלתו כל' דאין יד עניים אנו והרי כבר זכו בו העניים מיד בקנס ור'ע' מעמד שלשתן :

ח כבר אמרנו ראמירת לגבות כמסירה להריש לפיכך אסמכתא קניא בחריש ובצדקה כגון שאמר אם אעשה דבר פלוגי' אתן כך וכך לצדקה ועשאו חייב ליתן :

ט איש ואשה שקבלו עליהם חרם להתגרש והעמידו קנסות על ככה לצדקה ואחר כך נתפייסו שלא להתגרש יא אף על פי שקבלו קנין על זה ופטורין מן הקנס כיון שהקנין במל' לענין גירושין אין הקנין מועיל דלא הוי אלא קנין רברים בעלמא ואינו על דבר שיש בו ממש וכל קנין שאינו על דבר שיש בו ממש אינו כל' כמו שיתבאר בע'ה בלבוש עיר שושן סימן רנ' וכיון דלענין גירושין אין בו ממש גם בענין הקנס לצדקה אין ברברים אלו ממש ועוד אפילו שחית בו ממש לא נדרו זה לצדקה אלא יתבע אחר את חבירו כגון שאחד יחזור בו חשני לא יחזור בו אבל שניהם מתרצים ואין אחד מהם תובע למת' יתחייבו לא נדרו אלא להתחייב דבריהם אם אחד יחזור בו ור'שני לא יחזור בו שיובל לכוף את חבירו וכן כל כיוצא בזה אם נתפייסו שניהם אין נרד הצדקה גם כן חל' :

י אמר ליתן לחבירו מתנה אם הוא עני הוי כנגד לצדקה וכתה זה בת ואסור לחזור בו :

יא תאמר הפך פלוגי' אני נתן לצדקה בכך וכך והוא שות יורר' אינו יכול לחזור בו רכל אמירה שיש בה רוחה לצדק' אמרינן בה אמירתו לגבות כמסירתו להדי' אבל אם לא היה שות יות באותה שעה שנרד ואחר כך תוקר יכול לחזור בו כיון שלא משך ול'א נר'ן חכמי לא קנה הצדקה והוא לא נרד אלא כפי שחיו של עכשיו :

יב כיון דצדקה כנדרים ונרבות דמא חילכך אם נמר בלבו ליתן צדקה אף על פי שלא הוציא בפיו חייב דגבי נדרים ונרבות' כתיב כל נר'ב לב עולות אפילו אין כאן אלא נר'ב ולא הוציא כפיו הרי זו עולת וזאת הדין לשאר נרבות וכי תימא אם כן למנ' דאמרינן אמירה לגבות כמסירה להריוש תא אפי' על מחשבה חייב נ' דבאמר' למינן ליה לקיים ובמחשבת חייב אבל לא שייך כפיית' ויש אוסדים דאם לא הוציא בפיו אינו כלום דלא ילפין צדקה מקרשי' משום דהוי לית תרוסה וקדשים שני כתובים תבאי כאחד ואין מלמדין ועיין בע'ש סימן ריב :

רנט הוצד ואינו יודע מה נד' דין אמירה לגבות וכו' ו סעיפים :

א האומר ס'ע'ו לצדקה או שאמר הרי עלי טלע לצדק' והפרישו עד שלא בא ליד הנבאי יכול ללוותו ולפול'עו בין ללוותו לעצמו לצרכו בין לחלוטו לחבירו ויפרע אחר תולתיו וכן אם הקדיש בלום כל זמן שלא בא ליד נבאי יכול למכור בפני שלשה בקיי'אין בשומן ותותן דמיחם לצדקה משבא ליד נבאי אסור ללוותו בין לו בין לאחר בין הוא בין הנבאי מרבותיב כפי' זו צדקה שאסור לשנותו ואם היה הנא' לעניים בעיטוב המעות כיד נבאי כרי לעשות לאחרים שיתנו תרי הנבאי מותר ללוותם ולישא וליתן עמם ולפרועם שאין במעות של צדקה שום קדושה ושיחו אסור בהנאה מזה כצדק' העוסדת לחלק לעניים בכל יום לא ישא ויתן בהם כי אם כסף בכסף וכיוצא בזה דמסא יבאו עניים ולא יתו לו מעות לחלק אבל צדקת שאינה עוסדת לחלק רק הקין יתא קיים ואבלו האירות שרי וכן נהגין :

ב ודוקא לצרכו אין יכולין לשנותם דכתי' בפי' זו צדקה אבל אם נרד אותה למצוה זו מותר לשנותם למצוה אחרת אפילו לא יקרו אחרת וחתיה כיו' צדקות שהתנב' לצורך בית הכנסת או לצורך בית עולמין יכולין בני העיר לשנותם לצורך בית הכסוד' או תלמוד תורה ואפילו תבעלים אינם יכולין לעכב אבל מתלמוד תורה לבית הכנסת אסור לשנותם רגול' תלמוד תורה מיהו גם בזה לא

יורה דעה הלכות מילה סימן רסדסא רסב רסג קז

במלאכה מעלת השחר עד צאת הכוכבים וכתוב וזה לנו הלידה
למשמר והיום למלאכה שמע סינה רשעלית השחר עד צאת
הכוכבים נכלל גם כן בכלל יום ולפיכך ברענר אם מל משעלה עמד
השחר יצא אבל אם עבר וכל בלילה לא יצא וצריך לחזור ולרשוק
ממנו רס ברית ביום ואם מלנתק היום אם צריך להשיג מסט רס
ברית ביום העל מסן רסד זאשילו מילה שלא בוסנה כמו שכתבנו
לפנינו בעה אין זמנה אלא ביום דרבתה התורה לכתוב וביום הששני
ימול וגומר ביום יתרה לרבות ביום דוקא ולא בלילה זאשילו שלא
בוסנה :

ב חלה אין מלין אותו עד שיכריא דסכנתא הוא לו וכתוב זה
בחם ולא שימות בהם ואפילו כשיתרפא אין מלין אותו מיד
דסכנת הוא וממתינין לו מעת שנתרפא מחוליו שבעה ימים מעת לעת
ואנבולק אותו ברם שחלצת גמיה וכיצא בזה שהוא חולי שכלל הגוף
הוא סכנה אבל חלה במאחד פזא יכריא אפילו שכאנו לו עיניו כאב
מוקס וביצא בזה אין ממתינין לו אלא עד שיכריא ולאחר שיכריא
מלין אותו מיר אבל אם כאב לו עיניו כאב גדול הוי בחולי שכלל
הגוף וממתינין לו שבעה ימים משיכריא דשוריקי דעיניו בליבא
תלו וסכנה הוא :

ג אנדרונינוס פ' שיש לו זכרות ונקבות ומי שיש לו שתי ערלות
ויוצא דופן כל אלו אף על פי שאין מלין אותם בשבת מילתן
דוחה שבת כמו שכתבנו טעמו לקמן בסימן רסו בעה טם בחול אין
מלין אותם אלא ביום ח' ולא אמרינן כיון שלא התירה התורה למל
אותם בשבת הרי אירחי לגבייתו מילת יום שמיני ונימא חזאיל ו
ואירחי לגבייתו פעם אהת יום שמיני כגון היכא דנולדו בשבת אירחי
לגבייתו לעולם יום שמיני ונמול אותם איתמי שנרצה כגון ביום א' זכ'
אוט' ו לא אמרינן הכי אלא חייבי דגלי דחמנא גלי כגון נולדו בשבת
אבל נולדו בחול לא אירחי להו יום ח' ואין מלין אותם אלא ביום' כמו
באחר ומוכסוס שנקרע ונמצא זכר מלין אותו ביום ח' ליררעו ולי
משעת קריעה דהא כלידה תלא דחמנא :

ד נולד בין השמשות שהוא ספק יום ספק לילה מונין לו ח' ימי מן
הלילה ונמול ליום תשעה שהוא ספק שמונה אבל לא קודם לכן
דשמא לילה היה כשנולד ותו ליה יום שמיני ספק וכלידה ואין כצו'
למל תוך ח' אלא לאור ח' ואם הוציא ראשו הוי לפרחורו כבעו יום או
ששמעו אותו בוכה אפילו נולד אחר כמה ימים מוזנין לו ח' ימים מיום
שיצא ראשו או מיום ששמעו אותו בוכה שאז היה יום לידתו אלא
שנשתחא שכין ששמעו אותו בוכה על כרחך יצא לחץ הואיל דקל
כל זמן שהוא במעי אמו פיו סתום ויא דהם כסתם ררוב ולדו הכי הוא
אכל אם אומרת שהתינוק היה מונח בכסנה כמו בשאר פעמילא הוי
לח חבלי לידה כלל אף על פי ששמעוהו בוכה מינין לו יום הלידה
דאף על גב דלא שכיח שיכתב בלא הוצאת הראש הוי לפרחורו טם
האם נאמנת לומר שהיה מונח כמו בשאר פעמים זככה כמעיה :

ה אם נולד כשהיו נראים כרקיע הכוכבים קטנים מאד יש לסמוך
על הכוכבים לספק לכוולו ואף על פי שהיה הרקיע מזהיר כעין
אורה של יום והם שאינו לא שבת ולא יש אבל אין סומכין על כוכבים
קטנים לחושכם לנלה במש ולני לו בשבת ויש :

ו ואם נראים כוכבים בינונים מיד כשהוציא ראשו הוי לפרחורו יש
לסמוך עליהם שהוא לילה אפילו לרחות שבת ויום טוב אבל
שהו ראיית הכוכבים הכינוניים אם לפי השיתוי נראת להם שהיה יום
ערין בתוצאת הראש אין להם אלא סח שענייהם הראה ויהא נימול
לשמנה אפילו יארע בשבת :

ז אין דבר זה תלוי בתפלה כגון שכבר התפלל דרקחל תפלת
ערבית בעוד יום תשאוהו לילה בתפלת גולד אחר כך ועדיין
עם הוא התפלה אינה מעלה ואינה מורדת לא לחקל ולא להחמיר רק
ביציאת הכוכבים תלה רחמנא דבעים כתיב :

רסג ילד שהוא ארום או צדק ומי שכניו מתים מחמת מילה וכו' ח סעיפים :

א קטן שהוא ירוק סימן הוא שלא נפל בו דמו אין מלין אותו עד
שיפול בו דמו וחזור כראוהו כמראה שאר הקטנים וכן אדם
נמצא ארום סימן הו שלא נבלע דמו באיבריו אלא בין עור לבשר ואין
מלין אותו עד שיבלע בו דמו וצריך מאד לזהר באלו הדברים שאין
מלין ולר' שיש בו חשש חולי דסכנת נפשות דוחה הכל שאפשר לו
למה לארזמן זאי אפשר להתיר נפש אמת מישראל לעולם :

שהוא מנין שס' זמן ארוך ולא ראם אפילו השהמש בזה אהיה אולתין
בתר ירכא רשמיא זמן ארוך וזו מונחין כבאן :
ב אין לקחל לחבוע מסים וארנוניות מצעות של צדקה שנטוואין
וגאונין בהם לטובת הצדקה כי מצעות של מצוה פטורים מן המס
מפני שאין צריכין שימור דשמורים תעומדים הם :

הלכות מילה

רסג גדול מצות עשה דמילה וכו' סעיף אחר :

א מצות עשה על כל איש מישראל למול את בנו דכתיב ומל
אברחם את יצחק בנו כאשר צוה אותו אלהים וכל הפרש מירי
שכן היא מוטלת עליו ועל כל דעו אחריו ונדולה היא משאר מצוות
עשה שיש בה צד ברית כמו שיתבאר בסימן שאחר זה וגם נכרתו עלית
שלש עשרה כריחות כלומר שיג פעמים נזכר ברית בפרישת מיל' ולא
נקרא אברחם שלם עד שנימול דכתיב בתחילת הפרשה התהלך לפני
והיה תמים מכלל דקורם לכן לא היה תמים לפי שהיה בו מום הערלה
וכזותה נכרת לו ברית על נתינת הארץ דכתיב ביום ההוא ברית י'
את אברם ברית לאמר לירעך נתתי את הארץ וגומר וחי מצלת מרני'
של גיחנם כמו שאמרול שאברחם אבינו יושב בפתחה של גיחנם
ולא היה מניח ליכנס לכל מי שאינו נימול וכאוס הית הערלה שנתגנו
בה העלם שנאמר כי כל הגוי ערלים וכל בי המיפר ברית של אברת'
אבינו שאינו מל או שמוטך ערלתו אף על פי שיש בידו תורה ומעשים
טובים אין לו חלק לעולם הבא וצא ולמד מטרעה שלא נתלה לו עליה
אפילו טעה אחר שאחר אותה אלא נענש מיר אף על פי שהיה בדרך
של מצות עב צריך לזהר בה מאד וגם כי היא אות ברית חת' ככשרנו
זאינה כשאר כל המצות כמו התפילין והציצית שאינם קבועים כגוף
וצאיר יסירם יסיר האות אבל המילה היא אות חת' ככשרנו ומעודה
בנו שבתר בנו השם מכל העמים ואנחנו עמו וצאן מרעיתו אשר לדור
ודור אנחנו חייבים לעוברו ולספר תהלתו :

רסא מי הוא החייב למול הבן וכו' סעיף אחר :

א האב חייב למול את חתן ולא האש' את בנת דכתי' וימל אברחם
את יצחק בנו כאשר צוה אותו אלהים אותו צוה ולא אות' ומיהו
אינו חייב כרת האב אם לא ימולנו אלא עובר על עשה לא מלו חתן
חייבין בד' למולו דכתיב החול לבס כל זכר דמשמע שעם חתן דבר
הכתול לא מלותו בד' חייב למול את עצמו לכשיגדל לא מל את עצמו
לכשיגדל חייבת דכתי' ועיר זכר אשר לא ימול בשר ערלתו ונכרת'
ובכל יום שמשחין אותו כל הנזכרי חייבי בעונש הנזכרי רהיינו אב או
חבית דין עובדים כעשה והבן לכשיגדל עובר בעונש כרת בכל יום
שאף על פי שהיוב עונש כרת אין כאן עד שימ' ההא אין חייבי כריתו'
חייבין עד שיתרו בהן ובה אין העדים יכולין להתרות בו דהוי לידה
התראת ספק שסא ערין ימול את עצמו והתרא' ספק לא שמי התראת
מכל מקום עונש איסור כרת מן השמים יש עליו בכל יום כלומר דקאי
בעונש שלמות בקיצור שנים או ימים דמשו' שאין העדים יכולין להתרו'
בו אין פוטרין אותו מן השמים ואם חאב משהת למול בנו אין בירת
דין מצווק למו אותו שלא מרעיתו אלא אם כן רואין אותו מונע ופושע
דעובר במיד או הכית דין מלין אותו בעל כרחו של אב' האב שאינו
יודע למול ויש כאן מוהל שאינו רוצח למול כחנם רק בשכר יש לבית
דין לגעור בכוחו זה כי אין זה דרכן של ורע אברחם כי אדרב' מוחלק
מהדרי ומבקשין שיתנו להם מל' ואם עומ' במרדו ואין יד האיש משב'
לפת לו שכרו הוי כמי שאין לו אב שבו חייבין למולו ולכן בד' כופין
את זה המחול מאחר שאין כאן אחר שימול :

רסב זמן מילה לבריא לחולה ולאנדרונינוס וכו' סעיפים :

א זמן מילה ביום שמתן ללידתו דכתיב ביום השמיני ימול וגו'
ומדכתי' ביום משמע ביום ולא בלילה וסתם יום הנאמ' בתור' הוא
משתתף ההמה ומסמ' ואילך כל היום הוא זמנה אלא שריוון מקרימין
למצות ומלין בבקר כשתתף החמה אבל מעלות השחר קודם שרנץ
ההמה לא ימול לכתחלה וכדיעבר אם מל משעלה עבוד השחר יצא
ימינו בקרא גם כן שהוא נקרא יום דכתיב כהמיה ואנחנו עושים

לבוש עמדת זהב חלכות מילה סימן הסדר הסוף

ב בכל מלון אפילו בצעור ובזבנית ובכל דבר חבירי חתן מקורו של קנת למו שקסמין נתון פגנו וזבא הקלה לדי ברות שפכה ופצצורו המונח לכול כפול שחמך חרף ביותר ואינו סגנון כל כך בין בסבין בין בספרים ונהגו כל ישראל לקול בסבין :

ג כיצד מלון החתנים ערלת ראש הגווה הפתוח מעיל זכר במקום שנעשה זכר עם הערלה ואותה צריך למול והותבין כל עוד הערלה החופת את העמדה עיר שנחלה העמדה ואחר כך פורעין את הקרום חוד שלכטה כאותו עור הערלה בצפורן וכחידו לכאן ולכאן ער שיתגלה בשר החופה ואחר ראש הניד הוא חנקרה עפרה ואחר כך מצצין את הדם מן המילה שאין הדם ניתק מסקום חיבורו אלא על ידי מציצה לכך מצצין ער שיצא הדם מהמקובות הרוקנות כדי שלא יבא הולד לעיר סכנה וכל מזהל שאינו מוצן מעבירין אורז שסבסבן הולד ואחר אסצן נתון עליה אספלטות אירטיה וכיוצא בו הפדים שעצצין הדם וברפאון כגון אמק ספי העצצ דרם וכשיעמדת אספלטות אם יש שפה לאספלטות יתא נהור שיתקף האם שלא לדבק במכה וזבא לדי סכנה :

ד כל ולא פרע כאילו לא מל שגם אותו הקרום בכלל ערלה חתן ורבתת התורה כמה פעמים המל ימול לרבות אותה דעתה שהיא מעכבת במילה :

ה יש ציצין המעכבין את המילה ויש שאינן מעכבין אותו כגון אמק נשאר כהצור החתמה את רוב בשר של העמדה בין שרונה חופה רוב הקיפה כגון חוט דק שמקוף לכמה בעטר רוב דיקף העמדת אף על פי שאינו רוב גובהה בין שהיא חופה רוב גובהה אפילו אינו חופה רוב גובהה אלא במקום אחד אף על פי שאינו רוב הקיפה וזה מעכב את המילה וכאילו לא נימול ואם לא נשאר כמנו אלא מעט שאינו חופה לא רוב גובהה של עמדה ולא רוב הקיפה של עמדה אינו מעכב המילה ממ אם הוא כהול נימול כל הציצין הגדולים אף אורזן שאינן מעכבים ואפילו אם פירש יחזור עליהם לחתכם אפילו כשאני מעכבין הם להניח חלקין ועל סימן רטו :

ו קטן שבשרו רך ומחולל או שהוא בעל באר חרבת ער שרואו כאילו אינו מחולל רואים אם בעת שמתקשה נר מחולל אין צריך למול פעם שנית ומכל מקום שוראית העין צריך לתקן ריבוי הבשר שסכאן ומצאן ואם אינו נראה נימול בעת הקיפו צריך להרחיק כל הבשר המחולל עד שיתא נראה נימול באעקת קיפוי ואינו צרי שיתא נראה בעת קיפוי רוב העמדה והואיל ירעין שנמול פעם אחת כחונן שוב אפילו חזר בשרו סתם שהיא בעל בשר וכמה העמדה ער שאינו נראה חק ביעוט העמדה אין צריך למול שנית שאין זה נקרא ערלת והתפרק מפילא ממ אם אפס יתקן על ידי שימשוך העור למס וידחק לאחוריה וקפצרו שם ער שישאר שם יעשה :

רסח סדר ברכת המילה ודין מילה ביום התענית וכו' סעיפים :

א כבר ידעת שהיינו חול לברך על כל תבצות לתת לו תועלת ושכה לשטניות על שיוכנו בה כש שעל המילה מצוה גדולה והיא חסכהלת אותם באות ברית קודש משאר האומות שהיינים לברך עליו לשיכך המל מברך במוי אשה אשר קבו על המילה ומברך בעל מפני שיכולה לחינשות עי' אחרים כמו שכתבנו פעמים בלבוש התבלת ואין מחלקין בין האב לאמו דעיקר המצוה כוונת על האב והאב חיה לו לברך למול בלפניו רעלי דוקא מושל שכן משם' לשון הלמד כמו שכתבנו בלבוש התבלת ממ' משום דרוב פעמים אין האב יכול למול וצריך למול אחר נתנו לברך בעל משו לא פלוג ואחר מוחק הערלה בין מילה לפרע מברך אבי חבן במוי אשה אקבו לתכניסו במרתו של אברה אבינו ואעפ' הלכניסו לעתיד משמע ממ' כיון שעדיין לא פרע וקל מל ולא פרע כאילו לא כל חי שפיר עובר לעשייתו ולא בשחאב עצמו מל את בנו אינו מברך לחכניסו שלא מצוה שחי ברכו על מצוה אחת ולא עוד אלא אפילו כשאחר מל יש סתמוחק לסה יברך האב שהרי מוחל הוא שולחו ושלוחו של אדם כמותו וכיון שתחלה מברך על המילה מה צריך האב לברך לחכניסו כו' שהרי המילה היא הברית של אברהם אבינו וחרי מברך שחי פעמים למת ואינו נהנין לברך האב כרכת לחכניסו כברי ושל אברהם אבינו אה' שביקר על המילה בין אחר מזהל בין האב מזהל ומעמדין ים דברכ' לחכניסו אינה על המילה של עכשיו כי הברכה היא זגה על המילה היא על המילה של עכשיו וברכת לחכניסו היא אינה על המילה של עכשיו

ב אשה שמלח בנת ראשון ומת ממסת מילה שהכשיל כחו ומלח גם השני ומת ממסת מילה הרי תוצאה אשה וזכרניה מרחים פחמת מילה לא שגא חיו מבעל אחד או מצני וכאמרו לה בן שלישי ולא תפול אותו אלא חמתין למולו ער שיגדל ויתרו כחו והוא דחשבונו וחכא כתי' זימני הוי הוקח אף על גב דבשאר מילי לא אמרינן דמדה הוקח אלא בתלתא זימנא חיינו משום דאיכא פלוגת דתנאי ואי ריהי זימני הוי הוקח או תלתא זימני וכיון דפלוגתא דתנאי תואהבא דמסק נפשות הוא אולינן לתקל וכן הוא חרין אם איש אחד מל ממ' ראשון ושני ומתו ממסת מילה לא נימול חב' בין שחיו לו מאש' אחת בין משתי חש חולקין באיש שפני טאין טבע חולשת ובריאת חבנשת חלוקין באב אלא באם אבל כבר אמרנו דמסק נפשות להקל :

ג ולא דוקא בא אה אחת ארובאי ש אחד אלא אפילו בג' אחיות אמרינן הכי כיצד אשה אחת מלה בנת ומת ממסת מילה וגם אחותה מלה בנת ומת ממסת מילה שאר האחיות לא נימול בנייהם דשגא חולשתו באה כטבע משפתת האחיות לא יסתנו ער שיגדלו ויתחזק בהם :

ד נולד בשחי' סתיל אף על פי שאין לו ערלה כמ' חזקתו לחסוף כמנו מעט דם להכניסו כברייתו של אברה' אבינו היה דבר זה צריך להיות כמות וצריכה מילה למברקה יפה יפה בידים וכבר אית עינים ולא כפתולא דלא לעיין ליה ורואין ונהרין חוץ מלון אורזו ומסתניגלו חרבתו חזן חוששין ליום שכיני שלא יבא חתן לירי סכנה :
ה תינק שמת קודם שיגיע לחיות בן ח' לין אותו על קברו כצד או בקנה ולא מפני שהוא חובת אלא כדי לחסר חיפתו ממנו ולא יקבר בערלתו כי חיפתו היא לו ואין מברכין על המילה אצל משימין לו עם לזכור שירחמיהו מן השמים ויחיה בתחיית הכתי' אבל אין עושין כן ביש ואפי' ביום שני של גלויות שאמרו לקבו חנפלים ביש טאין מצוה לקוברו ואפילו למלטל אסור ואסור למול עמ' שלא לימש גרות ואפילו בחול כיון טאין כוונתו לגייר למת נסיר חרפתו ממנו ולהתניחו בחותם ברית קדש :

רסד מי ראוי למול ובמה מלון וכיצד מלון וכו' דסעיפים :

א הכל בשרים למול אפילו קטן ואפילו עכר אשה וצירי ישראל שכתו אחיו ממסת מילה ואם יש ישראל גדול שיוצע למול חתן קודם לכולם חתן אין גדול נימול אחד מאלו אבל עמ' לא נימול כלל דכתוב הנול נימול מפירש ומסמנו מי שדוא מחול בעצמו הוה ימול אחרים לאפוקי עמ' שאינו מחול ואפילו אם הוא כהול שלא לשבגרות כאילו לא מחול דמי שאין מילתו מילה כיון שלא לשם מצות מילה מל אבול הג' שאמרו בול כמהולין חשיבו אשה כמהולא המי' דרשית היא ולא נהעת משום ראין לה מילה יעיר ישראל שמתו אחיו ממ' מילה נמי כיון שחמדה פטריו כמהולא שוב ועכר הרי כהול הוא ממ' ישראל הנימול הוא מצוה מן המובחר וקטן עדיף מעכר ואשה שררי עתיד לבא לכלל מצות כגון וזא אשה לא תמול כלל כיון שאין לה מילה ותחנין להודי אה' אי' אבל ממ' אם אין איש ואשה יכול למהילא לה מותרת למול ועמ' שמל יא מה שנעשה נעשה דהא נימול הוא ואף צריך להודי ולחטוף ממנו דם כרי' וזא שצריך להודי ולחטוף ממנו דם ברית עי' בן ברית וכן עיקר : מומר לכל תמורה או אפילו אינו אלא מומר לערלות הינו כעמ' דהא אינו מאמין במצות מילה ואק' זה נקרא חמל נימול תינוק שחוצרכו למול תוך ח' מפני הסכנה אין חילוק מי ושמל אותו כיון עמ' בין ישראל הכל תוך ח' לא מקרי מילה מינו ז' א' שוארו ציצין המעכבין את המילה או שומר ולא פרע יבור ישראל המילה לה או לכשיתרפ' יש לאר' לה ולחיו אה' מוחל ובעל ברי' היסט' טוב צדיק שימותו במילתו כמנהג סוכד' פועלה וזגרו' שגם הולד יחיה כמותם ואם נתן הכחולא ובעל ברית לאחד אסור לחיו בו מיהו אם הור בו חי ורחה ואין פועל ביש אפיק' שאינו אקנין דברי' דכ' דכ' שאין בו ממש ואין קנין חל עליו מכל מקום החמ' כג' עובר משום שארית ישראל לא יעשה עול ולא ידברו כזב וזה הוי דבר כזב ומות לקרותו רשע אבל אם נגמנו לו או נדד תקיעתו כג' כופין אותו שיקיים שבתתמו ותקיעתו כג' נתן למול לאחד ויצא המחול חן לעיור והאב חיה סכר שלא יבא קודם יוס המילה ושלח אחד מוחל אחר וכתוך כך בא הראשון וימולו הראשון דהא לא יחזור האב מן הראשון אלא שחיה פתיירא שגא לא זבא יא אשה אינה יכול ליתן לאה לכול כיון שאינה חייבת למול את בנת' אה' האב ב' מלי' אפלטא ואם נתח' חש' לאה יכול חתן ליתן לאחרי :

יורת דעה הלכות מילה סימן רסה

קח

לכל הבריו ומברכין עליו כרכת המילה עך כרית הברית אבל אי
מבקשין עליו רחמים קיים את הילד הזה כדמייתן שיטת בו כיום
ולא ירבה ממורים בעולם ומפרסמין בשעת מילתו שהוא ממור כר
שיתפרסם הדבר וידעו הכל ליתור מלהגשא לו :

ד אם אירע מילה ביום הכפורים ובר צומו יא שלא יברך על הכוס
כיון שאין יכולין לשתות ממנו וגם לתינוקות לא יתן דילמא
אתו למיסרך מיחו בג' צומות מהם שהיולרות אינן מתענן יכול לברך
על הכוס ותטעום ממנו היולרות אם היא שומעת הברכה ומתכוונת
שלא לתפסיק ברברים בין שמיעת הברכה לשתית הכוס אבל ביום
הכפורים וב' כמב שאין היולרת יכולה לשתות אין מברכין על הכוס
ובמקום שנוהגין לברך על החרס במילה בט' באב אין מברכין על
החרס מטעמא דאין מברכין על הכוסים במוצאי שבת שחל בו ט'
באב כמו שכתבנו במקומו ולא שמברכין על הכוס בכל התענו' ונותנין
הברכה לשתות לתינוקות קטנים ולא חיישינן דילמא אתו למיסרך
כיון שאינו תריר כמו שנתבאר בלבוש החור סימן תרכ"א סעיף ג' ויא
דאף בלא תענית יוצאין בזה אבל אין נוהגין בן אלא הסגרק שותרת
כשאינו יום תענית :

ה מי שיש לו שני תינוקות למול יברך ברכה אחת לשניהם ואפי'
אם שנים מלין הראשון יברך על המילה ועולה גם לשני והשני
יברך אשר קדש ידיר סממן ועולה גם לראשון והוא הדין שאח' מברך
שתי הברכות ויוצאין שניהם ואפילו אין הנער חשני לפניו בשעת
הברכה יוצא בברכ' וזכיון שדעתו עליו בשעת הברכה רק שלא יסח
דעתו בנתיים אבל אם שח בנתי' או שלא היה דעתו על השני מתחלת
צריך לברך אשר קדש ידיר על הראשון לגמור מצותו ולחזור ולברך
על מילת השני אבל אשר קדש ידיר אין צריך לחזור על השני כיון שהיה
דעתו עליו כשמברך אשר קדש ידיר על הראשון והמילה וברכת של
השני לא הוי הפס' כיון שהוא צורך המיל' וכל זה דוק בששח כרבי' של
שאינם צרכי המילה אבל אם שח בצרכי המילה לא הוי הפס' ואין
צריך לברך על המילה על השני ואפי' אם שח וברך אשר קדש ידיר
לאחר הראשון אינו צריך לחזור ולברך על המילה על השני הברכה
לא הוי הפס' כמו שנתבאר בסימן כח לענין כיסוי הדם עיין שם ואם
שני הילדים של אדם אחד האב אומר להכניסם בבריתו של אברהם
אבינו בברכה אחת וכן המכריך על הכוס אומר קיים את הילדים כו'
ויתקן כל צרכי המילה לכל אחד בפני עצמו כגון הנר שמרליקין יעש'
לכל אחד נר בפני עצמו וכן השאר :

ו המילה אינה צריכה עשרה בני אדם מכל מקום היכא דאפשר
בעשרה עבדין לה בעשרה לפרסם הדבר והיכא דלא אפשר
עבדין בפחות בעשרה :

ז יא שתאב מברך שהחיינו על כל מילה ומיל' שעושה רחמי לרית'
כמו דברים חכאים מוזמ' לזמן והוא דעת הרמב"ם ונוהגין כמורנו
בכל מלכות ארץ ישראל וסוריא וסביבותיה ומלכות מצרים ויא
כשהאב עצמו מוהל את בנו שמקיים המצוה המוטלת עליו לברך או
הוא מברך שהחיינו ואם המוהל הוא אחר אין שם ברכת שהחיינו כלל
לא האב שאינו מקיים מצוה המוטלת עליו וכל שכן המוהל דלגבי
ידית לא שייך לדמות לדבר הבא מזמן לזמן שהוא מל כל פעם
שיודמן לו אפילו מאח' פעמים בשנת ובמדינות אלו אין נוהגין לברך
שהחיינו כלל למילה אפילו כשהאב מוהל עצמו בנו אם לא שמל בנו
הבכור שחייב לפרותו דבלאו הכי יצטרך לברך שהחיינו בעת הפרוץ
או מברך בשעת המילה ואינו צריך לחזור ולברך בשעת הדיון אבל
כשהוא פטור מפרוץ כגון שהוא כהן או לוי אינו מברך שהחיינו גם
בשעת המילה אפילו הוא עצמו המוהל . ומעבא שמברכין שהחיינו
על פריו חנן ואין מברכין על המילה יא משום שהיא שכחה מעורבת
בזערה ריגוקא אבל הוא רחמי שאין זה הטעם נאמר אלא על כד'
שאין מברכין השכחה במעונו במילה אבל על שהחיינו אינו מספיק
דשהחיינו אינה תלויה בשכחה אלא ברבר שמגיע לו בו תועלת אף
על פי שמתערב עמו צער שהרי סיניו במקום אחר שמברכין שהחיינו
על שכחה אף על פי שהיא מעורבת בצער כגון כששמע שמר' אביד
ונפלה לו ירושה ויא' בטעם משום שעדיין לא יצא התינוק מתורת נפל
עד ר' יוחא גם כן רחמי ואינו אמת דהא סמכינן ארובא ורובא בנייב
קיים נינהו דרע דאסלא כן היאך מהלין כשבת שהיא המורה אלא
כמכינן ארוב' כשיש לו סימני בני קיימ' דהיינו שנגמרו שערי' וצפורני'
כש' שהיה לנו לסמוך על זה לענין ברכת שהחיינו אלא עיקר טעמא
דמילה מצויים ושכיחא יותר מדברים הכאי' מומן לזמן ופדין חנן אינו
מצוי שכיח כל כך ודומח יותר לרבר הבא מזמן לזמן :

עכשו' אלא שתוא מרח ומשכה להקב' שצוה לעשו' מצו' וכשתבא
עוד לידו יקיימנה ותקנו לה מקום וחובל שון וח לגלותו לתודיע שוא
המצוה היא נעשית לשם תכח ולא לשם הר גריוס כמו שחיו קצת
עקא עושין ימ הברכה דלהכניסו שאינ' כלל על המילה רק האב משב
ומברך לשי' שמחוס והלאה ממיל' עליו לעשות כבן הזה עור מצורת
אחרת הנגדרות אחר המילה חס שמצו' לפרותו אם הוא בכור ולמרו
תורה ולחשיאו אשה ולכך אין חילוק בין אם אחר מוהל או הוא חר
גל עיקר דלפי זה אתי שפיר טפי מה שתקתל ענין אחר ברכת זו כשם
שהכנסתו לברית כן תכניסנו לתורה ולחופה ולמעשים טובים שזה
צופל על הברכה הזאת לפי זה הפי' מפני שכל אלו חס המצוה המוטלו'
על האב לעשות לבנו וסדרום על זה הסדר משום דאמרין לעול' למר
אדם תורה וארר כך ישא אשה וחזכיר אחר כך מעשים טובי' אף על גב
שחייב במצו' משהו' בן ג' ממ' אינו בן עונשים בבד' של מעל' ער עשרים
ובבר' היה בן שמנה עשר לחופה נל' ואם אין אבי חנן אצל המילה יש
מי שאומר שאדם אחר מברך ברכת זו כיון שאפילו חכית דין מצווין
למולו אינה תלויה דוקא באב ונותנין שהבעל ברית האוחז הילד ביד
צברך ברכ' זו אם אין האב באן או שאינו יודע לברך אותה וכשברכ'ו
האב והמוהל צריכין לעמוד דילפינן לכם לכם מעומד אבל כשבעל
ברית התופש את הנער מברך אינו צריך לעמוד אלא יושב עם הילד
בחיכו' ומברך שאינו יכול לעמוד כשעוסק מוהל עם הילד במילה ויא
שכל העם אצל המילה יעמדו שני' יעמדו העם בברית וכן נותנין מלבר
חתופש הנער שהוא יושב מן הטעם שכתבתי ואחר המילה מברך אבי
חבן או המוהל או אחר מן העם על חכוס בפהג' שאין אומרים שירר
אלא על חיון שהוא משכח אל הים ואנשים ואומר באי' אשה אשר
קדש ידיר מבטן וחק בשארו שם וצאניו חתם כאות ברית קדש על
בן כשכר זאת אל חי חלקנו צורנו צוה להציל ידירו' שארנו משחת
למען בריתו אשר שם בכשרנו באי' כורת הברית . וטעם ברכת זו
מבואר ופי' אשר קדש ידיר מבטן זה יצחק על שם אשר אחבת מבטן
דקודם שנולד נתקדש למצוה זו ורתיב אבל שרה אשתך וגו' והקמות'
את בריתי אתו תיינו מילה חק בשארו פי' כבשרו שסזה יעקב חק של
מילה וצאניו אחריו אלו השבטים חתם כאות זו של ברית קדש צוה
להציל ידירות שארנו משחת מניתנם דרתיב גב כרם בריתך שלחתי
אסיריך מבוא' מים כו' ומה שאין מזכירין אברתם בברכה זו כבר
הזכירוהו בברכה בפני עצמה דלהכניסו וכו' עכ' . ונותנין שכשמגיע
לבדמי' חיי נוח' המברך מהיין באצבעו בפי' התינוק והטעם משום
דאמרין במדרש במדבר סיני רבה שימו איש חרבו על ירכו משח' מל'
ואחר' פורע ויהושע משקה פילפי' שכל אותם ארכעים שנה לא היו
מולים במדבר מפני טורח הדרך ומפני שלא נשכה רוח צפוני' תכשו
שהיו עומדים ליחרג לא רצו משח' ואחר' שיהרגו בלא מילה וכלל'
קבלת מצו' ולכך היה משח' מל' ואחר' פורע ויהושע משקה אות' עפר
העגל שעשו כמו שני' וקח את העגל אשר עשו וישחן עך אשר רק ויור
על פני המים וישק את בני ישראל וארול מלמד שברוך בסוסו' ואותה
השקאה תיתן להם בשעת מילה ופרית' למות ולא לחיים לכך יאנו
אומרים השקאה זו של שעת מילה ופריעה זו תהיה לחיים ולא כאותם
של יהושע וכפולין לומר בדמי' חיי לרמוז שעי' המילה יזכה לחיותם
בעולם הזה ובעולם הבא . ונותנין לשתות לבעל ברית שלא תהי'
ברכת בפהג' לבטלה דקיימאלן ברכת הנחנין צריבין טעימא ובקשת
הרחמים שלקיים את הילד כו' אינה חשובה הפסק בין הברכ' והשתיה
שמבקשין רחמים על הילד ושייך לברכה . וכשהמוהל מברך אשר
קדש ידיר כו' וטול תחלה ידיו ופיו מן הדם כדי שיברך בנקיות יש
מקומות שמברכין ברכת אשר קדש ידיר על החרס וגל' טעמא משום
עילוף התינוק או שאר שמתעלפין כשרואין דם :

ב אם אבי חנן הוא מוהל בעצמו כתב הרמב"ם שמברך למול את
חנן וככ' כתבתי שאנו אין נוחנין בן מיחו אם ברך למול פשיטא
שיצא שחרי' היא עיקר ברכתו של האב ברכת' בנבא :

ג נר שמל קודם שנתנייר ובא להתנייר שצריכין להטיף ממנו דם
ברית וכן קטן שנולד מחול דקל' גם כן שצריכין להטיף ממנו דם
ברית אינם צריכין ברכה כמו שיתבאר טעמא לקמן סימן רס"ח סעיף א'
וכן אנדרוני' אין מברכין לא על המילה ולא להכניסו ולא אשר
קדש ידיר כו' רספ' ובר הוא ואין מברכין על הספק וכשחזרין על
ציצין המעכבים את המילה צריך לחזור ולברך כל הברכות דהא עך
הנה לא נכרה המילה בהלכתה ועכשו' הוא שנגמרת עיקר המילה
אבל קיים את הילד חזה כו' אין צריך לומר דכבר בקשו עליו רחמים
בהחלה . מסור אף על פי שהוא מטפה פסולת' מ' כישראל רעו' :

לבוש עטרת זהב הלכות מילה סימן רסו

ה התחלת השישה לרלות לך חספא שיש לימוד בתורה שלומדים ממנו שמילה דוחה צרעת ולא רציתי להאריך כי אין זה מצותנו ואף על פי שמילה שלא בזמנה אינה דוחה שבת מכל מקום דוחה צרעת שיש שם ריבוי דקרא דבשר ערלתו וכתב הגד ע"ש ואם לאחר שנימול גדל בשר במילתו עד שאינו נראת מחול וצריך להחיתו אם יש בחר באותו בשר אסור לחותכו כיון שאינו צריך למולו פעם שנית אלא מדרבנן:

ב מילה דוחה יט ושבת דכתיב בפרש' תזריע וביים הח'ימול כשר ערלתו שהוא מיותר שם שכבר כתיב כל דיני מילה כפרשתת וכן לרבות ביום השמיני אפילו בשבת ויש ודוקא מילה בזמנה דוחה שבת ולא אבל שלא בזמנה כגון שלא נימול ביום השמיני מפני חולי התינוק או לא שעכבו אין מלין אותו בשבת שאינו דוחה דביו השמיני שמיני ודאי משמע ולא שמיני ע"ש דחינו שלא בזמנה ואפילו בזמנה אינה דוחה אלא הכילה עצמה ופריעה ומציצה שכולם מעיקר המילה הם כמו שנתבאר לעיל ואפילו אם פ"חזור על ציצין המעכבין את המילה דחינו אם נשאר מהעור עור החופה רוב נוכחה של עטר' וכל שכן רוב הקיפת ועל שאינם מעכבין אם לא פירש חזון רעיון עוסק במלאמתו הו'חזרא מלאכת יחשב ואם פירש אינו חזר ונותן עליה אספולגית ודוקא מצות המילה עצמה דוחה שבת שכן כתיב וביים השמיני ימול אבל ככשיריה אינם דוחים שבת כיון שהיא אפ"ש לעשות מבעוד יום לפיכך אין עושין סכין למול בו ואין מכיין אותו מסקום למקום ואפילו לחוצאו מהבית ולהוציאו דרך גנין והצירות ומבואות שלא עירבו אסור ותרחח המילה אף על פי שהם דרבנן כיון שיש כאן עיקר דאורייתא עשו חול חסוק לרבריהם בשב תורה בשב ואל תעש' אבל אם שכן חסכין בגז חזר מותר להביאו מזה דהו' כולתו דרבנן ואין כאן עיקר דאורייתא אפילו עירבו בהצרות עם הבתים ושכיהי מצאו דבתי בחצר לא גזרו ומותר לטלטל האוימל אחר המילה להצניעו בחצר המעורב אף על גב שאינו צריך לו עור באותו שבת דהא לא הוקצה בין השמשות מאחר שהיה צריך לו כאותו שבת:

ג אין שוחקין סמנים ולא מהמין לו חמין ואין עושין אספולגית ולא טורפין לו יין ושכר שכל אלו הם מלאכות דאורייתא ומכשירין שהיו אשר לעשותן מערב שבת אבל לעיסת כמון אינה דאורייתא לפיכך לא שחק לה כמון בע"ש שוחק בשבת על ידי שינוי כגון לעטר בשיניו לא טורף לה יין ושמן טורף לה זה לעצמו חל לעצמו ואין עושין לה חלוק דהיינו כים החוק שעושין לה לבין ראש הגוי עם ראש העטר' וקשרין שם כדי שלא יחזור העור לכסות את הגיד אבל כורך עליה סמרטוט ואם לא התקין לה טע"ש עושה הוצאה ע"י שינוי דהיינו שכורך על ידו דרך מלבוש ומכניא דרך מלבוש אפילו מחצר אחרת שלא עירבה כיון שעושה הוצאה ע"י שינוי מדרך הוצאה שכתול דברברים שהם מרבריהם צריכין אחר שנימול הקילו על ידי שינוי אפילו קודם שנימול מפני שהיה כוסכנה אס' נימול:

ד מלו את הקמן בשבת ואחד כך נתפורו הסמנין עושין לו בשבת שכיון שכבר נימול אם לא יעשו לו ישיבו סכנה וכו' ואת נתפורו קודם המילה דחה המילה עד למחר ולא יעשו הסמנין ודין החיצת התינוק קודם מילה או לאחריה עיין בלבוש החור סימן ט"א

ה שכחו ולא הכיאו חסכין מערב שבת אומר לע"א להביאו בשבת ובלבד שלא יביאו אותו דרך דשות חרבים כללו של דבר כל דבר שעשיתו בשבת אסורה עלינו כשום שבות התירו לנו לעשות ע"י ע"א כדי לעשות המצוה בזמנה וכל דבר שעשיתו בשבת אסורה עלינו מדאורייתא אסור לנו לומר לע"א לעשות בשבת שעשו חזוקם לרבריהם אפילו לבטל דברי תורה בשב ואל תעשה:

ו כל המכשירים שאין רוחין שבת נס' יוס' טוב אין רוחין חץ מוח ששוחקין לה כמון ביום טוב בלא שינוי הואיל וראויים לקדירה וכן טורפין לה יין ושמן:

ז אדם שלא מל מעולם לא ימול בשבת שמא יקלקל ונמצא מחללי שבת ואם כבר מל פעם אחת מותר ואין חילוק בין תאב לאודי ולא חיי שינוי מתוך שהוא כהול על בני יותר שמא יקלקל שכיון שכב' מל אפילו פעם אחת יש לכל אדם לב אכין ולא חיישינו לעילוף כמו בשחיטה שצריך לשחוט ג' פעמים דחוקה אין אדם מכניס עצמו למול עד שיודע בעצמו שלא יתעלף אפילו בפעם ראשון מ"חיתנל לחמ"י היכא שיש אוד:

ח ספק אם הוא זמנה אם לאו אינו דוחה שבת דכיום הח'ימול ונ' שמיני ודאי אסור רחמנא ולא שמיני ספק לפיכך מי שגל כחול בין השמשות שהוא ספק יום ספק לילה מונין סן הלילה לחומר ונימול בתשיעי שהוא ספק שמיני אבל אם נולד בע"ש בין השמשות אינו דוחה את

ה אין צריך לכסות ערות הקמן בשעת ברכת משום לא יראו כן ערות דבר דכיון דלתקוני המילה קא אתי וגם ערות קמן ג' אינו נקר' ערוה אין כאן ערות דבר אלא שפיר קרינן בית וחיה מהניך קרו' שאין קרושה כקדושת המילה המביאה לידי גלוי שכני' מהו יש לנק' התינוק מצואתו קודם שיכרך:

ט אבי הכן יעמוד אצל החוחל בעת שימול להודיע לכל שהו'ג' שלוחו:

י נוהגין לתת הערלה כהול ועפר למי' כחול דכתיב ושמתי את זרעך כחול הים ועפר דכתיב ושכתי את זרעך בעפר הארץ ואני שמיני טעם משום דכתב ב' אם רעב שונאך האכלהו לחם וכתיב בגז' ונחש עפר לחמו וחול נס' כן עפר הוא וכבר ידעת בסוד הקבלה שהערלה היא מכת הנחש לכך מניחין אותה בעפר לתת לה לחמה ו' י' ז' פ"ח מלקטרג עד סוד העואול וחכין אם הוא שבת צריך שיחיו מוכנים כבעוד יום ראל' כ' הו' לחו מוקצה ואסור לטלטל' אפילו לצורך מצוה כיון שאין המילה דחוי' מפני זה:

יא נוהגין על פי המדרש לעשות כסא לאליהו על שאמר קנא קנא אתי לה' כי עכרו ברייתך בית ישראל אל הקב"ה חייך שאין עושין ברית מילה עד שתרא' בעינוך מכאן התקינו חכמי לעשות כסא לאליהו שהוא נקרא מלאך חברית וכשמיניחו יאמר בפיו שהוא כסא אליהו שבז' מומינו שיבא ונוהגין להר' אחר מצוה זו להיווד' סנדק לתפוש התינוק בעת המילה ופ"ח כח הסנדק מכת המהול ל' לתקריבו לקרותו לתורה דכל סנדק הו' כמקטיר קטורת כלומר שמכניסו לפניו להעלות לו ריח טוב ע"י המילה ככתן הסכני' הקטרת לפניו ומעלה שם ריחו ולכן נוהגין שלא ליתן ב' לידים לסנדק אחר כדאברין גבי קטורת חרשים לקטורת ואין לאשה להיות סנדק' לתינוק לא אחו'ו למוח'ו במקום שאש' לאיש משום דהו' כפריצו' ומכל מקום היא עזרת לבעלה ומביאה התינוק עד בית הכנסת ו' לוקחו האיש ממנה ונעשה סנדק לאוחזו אבל אם ירצה האיש לעשות הכל בלא אשה חרשות בירו:

יב נוהגין לעשות סעודה ביום המילה ואסמכות אקרא דכתיב ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק ביום הגמל כלומר שעשה משתה ביום הח'כשמל את יצחק וכתיב כורתי בריתי עלי וכח פ"כ שכורת' חברית שהיא המילה עושים אותו עלי וכחיים למשתח עור אמרו כל מצוה שקבלו עליהם בשמחה כגון מילה דכתי' שיש אנכי על אמרתך עדיין עושין אותה בשמחה פי' שעושין משרת ונוהגין לקחת כגין אנשים לסעודת מילה ומיקרי סעוד' מצו' שמסמחין במצות הש"י וכל גוי שאינו אוכל בסעודת מילה הו' כמגודה לטמים ודוקא שנמצאו שם בני אדם מהוגנים אבל נמצאו שם בני אדם שאינם מהוגנים אינו צריך לאכול שם עור נהנו לעשות סעוד' ומשתה בליל שבת אחר שנולד הזכר נכנסים אצל התינוק לטעום שם וקורין לאותה סעודה ישוע הכן כל' משמחין שנושא הכן ונמלט ממעי אמו בשלום והוא גם כן סעודת מצוה:

יג מילה שחלה ביום תענית צבור הכתובים כתפללין סליחות ואומרים וידוי כדכ"ז ואין אומרים והוא רדס ואין נופלין על פניהם אבל אומרים אל ארץ אפים שהוא בקשה ולא תחנה והתפרש שבין בקשה לתחנה ג' שהוא זה בתחנה הו' קובל ומתאונן על הצרות והפגעים שפגעוהו ועל כן מפיל תחנתו ומתחנן לפניו יתברך שיפלא משאלותיו וחסרותותיו ממקום אתר אבל בקשה הוא שמבקש ממנו ית' שישמרחו ויצילוהו ויתן לו מת שמבק' ממנו בלי שום קובלנו' אינו דברים על מה שעברו עליו מחצרות אלא כעבר המבקש מאדונו העשיר שיתן לו כיון שהיכולת בידו לפיכך מה שהוא קובלנו' ואנינות אין אומרים ביום שמחה אבל בקשות דרך לבקש אפילו מתוך שמחה גל' נוהגין המוחלים להתפלל ביום המילה שנא' רוסמית אל בגרונם וחרב פיפיות בידם:

רסו איזה מילה דוחה שבת ויום טוב וכו' יד סעיפים ג'

א מילה בין בזמנה בין שלא בזמנה דוחה צרעת שאם יש בהרת בעור הערלה אף על פי שיש בקציצת הבחרת לא תעשה דהשמר בנגע צרעת חיתכה עם הערל' רעשה המילה דוחה לא תעשה דצרעת סקו דשבת ומה שבת חמורה מילה דוחה אותו כמו שיתבאר בסעוף הסמוך צרעת לא כל שכן ואף על פי שיש לרקק על זה הרבה כמו שכאריך בשיטה זו בפר' רבי אליעזר דמילה לא כתבתי אלא

יורה דעה הלכות עבדים סימן רמז

קט

זו כלל והדיני מצויכו לפניך ומסמס תוכל לחבין דבר ער ממוצא דבר
 חל הבית יוסף יש ליוהר שלא יכולו שני אומנים מילה אחת בשבת
 לכתחלה כגון שיתנו ביניהם שוח ימול זה יפרע אלא חל תו יפרע
 עד כאן לשונו וכן פסק בשולחן ערוך שלו לפסק הלכה והביא ראיה
 במגמא דרבי אליעזר דמילה מלשון רש"י דמשמע שם מלשון ממת
 שפ"על הא דתניא שם מהלקטין את המילה פ"ב צ"ע המעכבין ואם
 לא חלקים ענוש האומן כרת ומשמע שם מלשון רש"י שהאומן שחתך
 בשבת מקצת הערלה והשאיר ציצין המעכבין את המילה אף על גב
 שאינו חייב כרת בשביל שעשה חבורה בשבת ולא גמר המצוה כ"ז
 שיכול לומר אלא עכ"ר פלגא דמצוה ואתם לכו וסיימו המלאכה ס"מ
 איסור מירא איכא ע"כ ומת הביא ראיה חכא מהאחד כל ודאחד
 פורע דהראשון גם כן כיון שאינו גומר המצוה איסורא כ"ה קעביר
 וע"כ לא ראיתו נוהרין בזה כאלו הכדינות עינתי שם בקוצר דעתי
 ונ"ל שאין משם ראיה כלל דודאי התם שהתחיל לחתוך והיה לו
 לחתוך נ"ל הערלה כבת אחת בלא השארת שום ציצין המעכבין כי כן
 דרך כל האומנים לחותכה כבת אחת וחזק חתך מקצת הערלה והשאיר
 ציצין המעכבין ודאי איסורא קעביר בשונג שעשה חבורה בלא גמר
 מצוה במקום שהיה יכול לעשות בתיקונה בחתוך אחד דאתו המוחל
 שרוצה לחתוך הערלה מעט מעט חתיכה קטנה אחר חתיכה קטנה
 במקום שהיה יכול לחותכה כבת אחת לא יהא חייב על כל חבור וחבור
 שעושה שלא לצורך פשיטא שהייב אבל גבי מילה ופרע שאי אפשר
 לשום אומן לעשות המילה והפריעה כבת אחת שעל כרחו כהחלל
 יחתוך הערלה ואחר כך יפרע וחרי ח"ו בחבורות וחתורת התירתן ואם
 כן כי היכי שהאומן הראשון יכול לעשות זה אחר זה אף על גב דשתי
 חבורות הן משום שהתורה התירתן לו הנראין שני אומנים לעשותן
 זה אחר זה אפילו לכתחלה דפריעה מעשה אחר הוא כן נ"ל הלכה
 למעשה ולדעתי על זה סמכו קרמונינו כאלו חמדינו שלא היו נוהרים
 בזה שלא להתעסק שני בחתוך בתינוק אחד בשבת האחד מל וחשני
 פרע על כן אף כי לא בלאני לבי להתירה לכתחלה לשואלים הואיל
 והורה זקן מהדיק ול גם מורי מהר"מא ז"ל סיים בסוף דבריו שיש ל
 להחמיר ס"מ אין נ"ל למחות ביד הנהגין חיתר אפילו לכתחלה דמש
 מוחל אחר משני מחלין גבי מילה ופריעה כיון שעל כרחו ב' חבורות
 הן שאי אפשר לעשותן כבת אחת שאין כן גבי מהלקטין דציצין
 דבריתא שהיה יכול לחותכה בחתך הראשון וק"ל נ"ל :

הלכות עבדים

רמז הלוקח עבד אסור לקיימו עול וטבילתו
 ברכה ומילתו וכל דיני עבד ושפחה וכו' פה
 סעיפים :

א מצות עשה על תרבי למול את עבדיו שנאמר חמול ימול יליד
 ביתך ומקנת כסף ונרעבד תרבי ולא מלו מצוה על הבר למולו
 שנאמר חמול ימול ס"מ אחר עבד שנולד בבית ישראל ואחר שקנאו
 רבו מן העקא חייב למולו שכן כתיב בפ"י לילד ביתך ומקנת כסף ואינו
 ניכר אלא ביום דכתיב בעצם חיים הוח נימול ונ"ל לילד בית ומקנת כסף
 ונכתוב א אומר וכן סמנתי ימים ימול לכם כל זכר לדרורותיכם יליד
 בית ומקנת כסף וגומר שם דיליד בית ומקנת כסף נימולים גם כן
 לשמונה וכתב אחר אומר חמול ימול יליד ביתך ומקנת כסף ולא
 כתיב בית כן ימים משם שנימולים אפילו ליום אחד תא כיצד אלא
 יש יליד בית שנימול לשמנה ויש יליד בית שנימול לאחד ויש מקנת
 כסף שנימול לשמנה ויש שנימול ביום שנלקח אפילו לקוח ביד שנולד
 נימול בימיו ואח"כ דמסתבר כל היכא דדמי לישראל מעליא שנולד
 בביתו של ישראל משקנאו דומיא דלכם דכתיב בחתום קרא ותו
 הנימול לשמנה וכל שאינו דומיא לישראל מעליא זה הנימול ליו אחד
 אפילו ביום שנולד כיצד לקח שפחה ריקנית ונתעברה אצלו או לקחה
 מעוברת היא ועוברת עמה וילדה אצלו אף על פי שערין לא שברח
 ואינה סמנא לידה ממ' והו"ל יליד בית חרומה לישראל שנולד בביתו
 ונימול לה ואף על פי שלקח העוב' בפני עצמו והאם בפני עצמו דחשת'
 דהו"ל העובר מקנת כסף בפני עצמו ממ' כיון שלקח גם אמו קודם שנול'
 ונולד ברשותו דומיא לישראל ונימול לה לקח שפחה לעוברתה שאין
 לו בגוף השפחה כלל רק בולדותיה או שלקח שפחה שלא להטבילת
 לשם עבדות אף על פי שנתעברה בביתו ונולד ברשותו נימול ביום
 שנולד

את השבת שאין דחין את השבת מספ' ומלין אותו כיום מחזרתו שהוא
 ספק עשירי וכן אינה דוחה יום טוב מספ' ואפילו יום טוב שני של גליו'
 הואיל ואדתי אדתי ואפילו לא הוציא אלא ראשו בין השמשות אף
 על פי שיצא כולו בשבת או יום טוב אינו נימול בשבת ויום טוב :
ב בשיעור בין השמשות אפילו תנאי ואמוראי בספ' פרק במת
 סגליקין וכתב בעל העיטור מספ' לן הלכה כדברי מי חילך
 אי את יליד ינוקא משת שקע תחם ספ' הוא ער רשלים בין השמשות
 דר' יוסי דהיינו צאת הככבים שתוא ודאי לילה ונימול לעשרת ודאי
 אית יליד במוצאי שבת משת שקע החמה עכ"ר לומר לחומר כדרכ' דהיינו
 אם נולד קודם צאת הככבים כרי שיעור מתוך ג' רביעיות מיל שחזק
 בהלך אלה ותק' אמת הוא יום ונימול בשבת ואם לא ספ' הוא ונימול
 בתשיעי שהוא ספ' שמיני ועל סימן רס"ב סעיף ה' :
ג לא התירה התורה בשבת אלא מילה דכתיב וביום הח' ימול דהיינו
 מילת פריעה מצויה אבל להטף זה ברית כלא מילה לא התיר'
 לפיכך קמן שנולד כשהוא מחול ונולד בשבת אין מטיפין ממנו דם
 ברית בשבת ועור דהטפת דם ברית דרבנן ואינו דוחה שבת ולא
 התירה למול בשבת אלא מי שיש לו ערלה אחת דכתיב ימול בשר
 ערלתו ולא מי שיש לו ב' ערלות פירו' שני עור' וזו על זה א"ל שני גידין
 ולא התירה התורה למול בשבת אלא זכר ודאי דכתיב וילדת זכר
 וגומר ועליה קאי וביום השמיני ימול ונ"ל זכר ודאין ולא ספ' לפיכך
 אנדרו' גי' אין מלין בשבת שהוא ספ' זכר ולא התירה התורה למול
 בשבת אלא מי שאמ' טמא לידה דכתיב אשה כי תורע וילד זכר וטמא'
 שבעת ימים ועליה קאי וביום השמיני ימול וגומר אבל מי שאין אמו
 טמאה לידה ממנו אין מלין אותו בשבת לפיכך יוצא דופן אין מלין
 בשבת שאין אמו טמאה לידה ממנו דילדה כתיב ממקום לידה ולא
 יוצא דופן וכן יליד בית שלא טבלה אמו או נכרית שילדה ודאחר כך
 נתגיירה שבעורה אינם טמאות לידה דרמן כרס בתכה לפיכך אף על
 פי שכל אלו נימולים בשמיני כדכתיב לעיל סימן רס"ב סעיף ג' א"ל
 נימולים בשבת שאין מילתן דוחה שבת טומטום שנקרע ונמצא זכר
 לא שמלין אותו בשבת ויש אומרים דכתיב כי תירע וילדת זכר וביום
 השמיני ימול אפילו בשבת היינו שיהא זכר ידוע כשעת לידה לאפוקי
 טומטום שלא נדע בשעת לידה שהוא זכר :
ד מי שנולד בחדש השביעי לעיבורו מלין אותו בשב' דבן קיימא
 הוא אפי' לא גמרו שיערו וצפרניו אבל מי שנולד בחד' השמיני
 אין מלין אותו בשבת דלאו בר קיימא הוא ואין מילתו מילת אלא אם
 בן גמרו שיערו וצפרניו דכיון שגמרו שיערו וצפרניו ודאי נגמר לו חית
 ונשתחא לצאת ואפילו נולד ודאי לשמנה כגון שפירש בעלה ממנה
 מיד אחר שבעל אפילו חמי מלין בשבת דהשיב בר קיימא מסעמ' ד
 נשתחא לצאת ונגמר לשבעת היה וספ' כן שבעה ספ' כן שמנתי
 אין מלין אותו בשבת דספ' מילה אינה דוחה שבת אלא אם כן גמרו
 שיערו וצפרניו ויא' דהואיל וספ' כן ו' הוא סמ' נפ' מתלין לית אפי'
 לא גמרו שיערו וצפרניו שאם כן ו' הוא הרי הוא בר קיימא ואם כן שמנתי
 הוא הרי הוא במחתך בשר בעלמא וכי תימא אם כן כן סמנ' ודאי נמ'
 נימול אותו אף על פי שאינו בר קיימא לא יהא אלא כמחתך בשר
 בעלמא לא דמי דכיון שהוא כמת הרי הוא כאבן ואסור לשללו ולמת
 יחתבו בשר שלא לצורך מה שאין כן בספ' שבעה דאיכא ספיקא
 דשפיר קעבדינן :
ה ישראל שהמיר ונולד לו בן מישראלית מלין אותו בשבת דאף
 על גב שהמיר ישראל הוא ומטל עליו למולו ועכשיו שהוא
 פושע ואינו מחלו כ"ל מצוין למטלית ואין אנו מחזיקין אותו שיצא
 גם הוא לתרבות רעה כיון שאמו חכנרלתו היא ישראלית :
ו וישראל שנשא ע' וילדה לו בן אינו נימול בשבת דולד' כמותו
 ומחזיקין לית שיצא לתרבות רעה :
ז כתב הבי' יש ליוהר שלא ימולו שני מוחלים מילה אחת בשבת
 שזה ימול זה יפרע אלא חמל הוא עצמו ופרע וכתב מורי
 מהר"מא ז"ל ול' ולא מצאתי ראיה לדבריו ואדרבה נראה לי דשרי
 דהא מילת שבת דמאיר דשבת ניתן לחות גבי מילה הרי הו"ל כחול
 לכל דבר וכן מצאנו כתוב בספר התרומה ישן כתוב בקלף שכרוב
 בסוף הלכות שבת כהריא דשרי אמנם מצאתי בקובץ שיש לאסור ועל
 כן טוב להחמיר לכתחלה אף על פי שמרינא נ"ל מה שכתבתי ע"כ כאן
 לשנוי הרי הסכים לתת לכתחלה לא ספ' דבריו הן שטוב להחמיר
 ואני אומר כבוד מורי במקום מוחל אבל לי נראה אפילו להחמיר אין
 שייך כאן כי נראה לי שהיטור שכנה עליו הבי' יסדו אינו דומה לעניין

לבוש עטרה זהב הלבות עבדים סימן רסז

לישראל זה לא זכות שיש לו בו רחינו מעשה ידיו ולא נפו ואין הגוף נקנה לישראל עד שיטבלנו לשם עבדות חילוכך אם קדם העבר וטבל עצמו לשם בן חורין חרי הוא בן חורין וישראל גמור הוא ואינו עבד ואסור להשתמש בו כמו בישראל דכתיב ביה וכאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך לפיכך צריך להטיל עליו איזו עבוד בעוד במים שיהא נראה כעבד שלא יקדים ויאמר לשם בן חורין אני טובל מיהו אם קדם וטבל לשם בן חורין צריך לשלם לרבו דמיו שנתן בעוד דתא חיקו ואסמבלו בד או אחרים לשם בן חורין צריכין לשלם לו אם ידעו שחאו עבדו של ישראל דמיוקין אותו בידים הם והייבים מדיני דגרמי אבל אם לא ידעו אנשי'ם פטורים ואם לא טבלוהו הם אל'א השיאו עצה לעב שיטבול לשם בן חורין פטורין שאינו אל'א גרמא בניוקין בדא בקונה עבד מן העא ארוננו שמוכרלו אבל עא שמכ את עצמו לישראל קונה גופו מיד דכתיב מחם תקנו אתם קנינים מחם אפילו גופם ואינו יכול להקדים לטבול עצמו לשם בן חורין :

וכן הא דאמרין בלוקח עבד מן העא שאין הגוף קנוי לו ח' כשאיתו עא קנה אותו עבד ע' שנמכר לו הוא עצמו אבל אם קנאו ברנא דמלכות ר'קני ליה גופי' ולקחו ממנה ישראל אם קדם וטבל לשם בן חורין לא קנה עצמו בן חורין דהא העא המוכר הקנה לו כל זכות שהיה לו בו :

מי שיש לו שפחה ועריין לא טבלח לשם עבדות אסור לאדרי לחטבילה בלא רשות ארזן רחוב הוא לו שקודם שטבלח זה יכול זה לזכרה אפילו עתה אינה ראויה לימכר לא לישראל ונפחתו דמיה ועוד שקודם שטבלח היתה יכולה לעשות צרכיו בשבת ועכשיו אינה יכולה לפיכך אם טבלח חרי היא שפחת ישראל בכל דגינה וצריך זה לשלם לו הפחת שהיוקו בידים :

המל את העבדים מברך באי אמה אקבו למול אתהעבדים ומה שמברכין בלמד ולא בעל אף על פי שיכולה ליעשת ע' שליח נל לפיכה שכתבתי דקל שאין מלין אותו ועכשיו בעל כרחו אלא מרצונו ולא סגי דלאו איהו גופיה מסצי ליה נפשיה ניהגין לברך למול בלמד וכמו שיתבאר טעם זה גם כן בגרים בעה' סימן רסח סעיף הל' וכמקום ברכת להכניסו בכריתו של אברהם אבינו אומר אחר כך המברך באי אמה אקבו למול את העבדים ולחסיף מחם דם ברית שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי באי כורת הבר' ומת שאמר למול בלמד שהוא להכא משמע וכאן הא כבר נימול לאד קושיא היא דלאו למיטר דלכד דוקא להכא משמע אלא דמטי משמע להב' לשעבר והכא כיון דלאחר מילת הוא מברך ליכא לשע'בו שהוא מברך להכא שחרי כבר ברכו לפניה ברכה אחרת ומה שתקנו בת לחסיף מחם דם ברית שיש מצו הרבה כשנימולים לשם גרות כשתם גדולים שנמצאו מוליין שכבר נימולו שלא לשם מצות מילה ועיקר מילתם עכשיו אינה אלא חטפת דם ברית לפיכך תקנו לכולם כן בין לעבדים בין לגרים כמו שיתבאר בעה' :

וצריך לכסות ערותו בשעת ברכה שכיון שהוא גדול יש כ' משום לא יראה כן ערות דבר :

דין עבד עברי אינו נוחא אלא בזמן שהיובל נוחג דכתיב עד שנת היובל יעבד עמך חרי שתלתה התורה קצת דמינו ביוכל וכיון שעכשיו אין יכולים לקיים כל דיניו כולו אינו נהג מיהו תני מיל' למיקנייה גופי' לשאר דיני עבד עברי אבל היכא דקניית שבאי אהר למעשה ידיו ברנא דמלכותא כגון שנשבה בטלחה או שמכרחה גובי' מס המלך הדר מצו לזבניה לישראל למעשה ידיו אך מצו ח' עבד למיחב אחר כך לרביה ישראל דמי' מקנתו או דמי שחיו ונפק ויד הארון על התחתונה ליקח הפחת שבהם אבל אם שבאו השבאי בשע שלום ולא קני ליה שבאי ברנא דמלכותא לא קני ליה רבי' שני כלל ודינא הוא דנפקי מיניה בלא דמים :

אף על גב דגבי ישראל כתיב לא תרדה בו בפרך מכל מקום אנשים שאינם נותנים עצמם כשורה מותר לרדותם בחוקת ולהשתעבד בהם ולמדות מקרא דסמך מילת באחיכם למילת תעבד דכתיב לעולם בהם תעבדו וכאחיכם זה מברך בשאינו נוחג כשורה יכול אפילו נוחג כשורה תל' וכאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך :

מלך שגזר שכל מי שלא יתן הכס הקצוב עליו ישתעבד לזה שנותן המס על ידו חרי זה מותר להשתמש בו יותר מראי דדינא דמלכותא הכי הוא ודינא דמלכותא דינא מיהו לא ישתמש בו בעבד ואם אינו נוחג כשורה מותר להשתמש בו בעבד :

שגולד שהרי הנולד חות כאילו הוא מקנ'כסף לברו וכאילו היו קנחו שאין אמו בכלל שפחות ישראל היא שיהיה הבן קרוי יליד ביתו ואם טבלה אמו אחר שילדה דנעשת שפחת ישראל חרי זה דומה ליליד בית וגיכול לה' לקח אחר השפחה ואחר לקח העובר אין כאן יליד בית אלא מקנת כסף ונימול לאחר ואין צל קנת שפחה ולדה עמה שנימול לאחר :

כשם שמילת הכניס דוחה שבת כדילפינן מביוס השמיני ומול כמו שנתבאר לעיל בהלכות מילת' כך מילת העברים הנימולי' לשכנה רוחה את השבת כמה דברים אמורים כשטבלה האם לשם שכחת ישראל והרי היא טמאת לידה וכבר אמרנו בהלכו מילה שכל שאמו טמאה לידה ילפינן מקרא שהיא רוחה שבת אבל יליד בית ומקנת כסף שלא טבלה אמו עד שילדה והרי זו אינה טמאה לידה שבעת הלידה עדיין עא היתה ודמה כדס בחבה אין מלין אותה בשבת אף על פי שהם נימולים לשמנת היינו לחומרא משום דפליגי בתנאי איכא למד בין שאין אמו טמאה לידה אינו נימול לח' ואל'מד שניכול לח' ואולינן לחומרא שאין מלין אותו קודם ח' דילמא מקמי הכי לא כתי' ויכניה ככד שנימול לח' לפיכך לגבי חילול שבת אולינן גם כן לחומרא דרילכא מקמי הכי חות וימנית ככד שאינו נימול לח' דה' מילה שלא בוסגה ואינה רוחה שבת ונדחית המילה עד אחר השבת :

אף על פי שמצוה למול את העבדים אין מלין אותן בעל כרחן שאם נבול אותו בעל כרחו וראי לא יקיים הכצו המוטלות עליו ויבא להכשיל את רבו באיסור והיה ואס' כן למה נמולו לפיכך הלוקח עבד גדול מן העא יאמר לו רצונך שתכנס לכלל עבדי ישראל ותהיה בן הבשרים או לא אם רצה אין משהין אותו אלא מודיעין לו עיקרי הדת ומקצת מצות קלות וחמורות ועונשן ושכרן כמו שמודיעין את הגר ומטבילין אותו כגר ומודיעין אותו כשהוא במים שיטביל לשם עבדות ושיקיים כל המצות שהאשה חייבת בתן רילפיל' לה מאשה וכיון שהוא מעצמו ומרצונו חייב לקבלן עליו גם הוא בעצמו יברך על חטבילה ולא הארון ומעבא שמטבילין את העבד ואת הגר כשיבאו לקב' ליהם עול המצות ילפינן מאבותינו שיצאו מצרים כימי משה כשיצאו טבלל בני נח לקבל התורה לקבל פני השכינה שהאנשי' היו מולים שבשיצאו מצרי' עמ' לקבל התורה מל אותם משה במצרים שנ' וכל ערל לא יאכל בו וגומר שנצטוו ליטול שחרי בעוד חיות' במצרים לא מלו כירוע מכמה מררשים שאין כאן מקומם וטבלו דכתיב ויקח מטה את הדם ויזרוק על העם שפירוש חות עליהם וגמירי לדרו לחול שאין הואה בלא טבילה ועוד נאמר בפירו' קודם בתן תורה וקדשתם חיים ומחר וככסו שטלותם והיינו שתרתי טבילה והנשים מסתכר' לחו לחול מסכרת שגם הם טבלו דאל' כמה נכנסו תחת כנפי השכינ' לפיכך עבד כשבא לקבל עול מצות וכן הגר מלין וטבילין והשפחה והגזירת טבילין :

לקח עבד גדול מתעא ולא רצה העבד למול מגלגל עמו כל שנים עשר חדש אולי יתפתה יזהר על כן אסור לקיימו עדל אלא חזרו ומוסרו לעא ברא' כשקנאו סתם כדי לגיירו לעבד אבל אם התנה בפ' שלא למולו וכן במדינת אלו שאסור לגיירו ולא שום עא סאימת המלכות אפילו קנאו סתם הי כאילו התנה עמו שלא למולו ומותר לקיימו ערל כל זמן שרצת וכן חמנה פשוט :

אם מל את עבדו והטבילו בעל כרחו לשם עבדות לא עשה ולא כלום כיון שלא קבל עול מצות מרצונו ואם טבלו מרצונו לשם עבדות ונהג במצו' של עבד יכול לשחררו אחר כך בעל כרחו דילפינן גט שחרור רעבר מנט דאשה וכמו שהאשה מתגרשת בעל כרחת כן העבד משתחרר בעל כרחו :

וכשישתחרר העבד צריך לחזור ולטבול אחר כך בפני שלשה לשם חירות להתחייב כל המצות כישראל גמור ואין צריך לקבל עליו עול מצות ולחוד' עו עיקרי הדת כיון שכבר הודיעוהו כשטבל לשם עבדות :

קמן או שמה מטבילין אותו על דעת בית דין עבד שסלו רבו וחזרו לגי' ומכרו לעא וחזר ישראל וקנאו ממנו חזר לעבודתו ואינו צריך טביל' שהרי כבר טבל בפעם ראשון אלא הרי הוא כישראל מימר שאינו צריך טבילה כשחזור לא מלקות ויא' רמ' חזרין ומטבילין אותו לבעלה ומתרה בעלכא :

אין גוף העא קנוי לארוננו עא אלא נקנה לו למעש' ידיו דכתיב מהם תקנו אתם מהס'ולא הם קונים זה מזה לפיכך הלוקח עבד מן העא אין הגוף קנוי לו שאין הארון העא היכוברו יכול להקנות לו

יהיה דעה הלכות עבדים סימן רסו

קי

סעלו או נעלה או שילך כליו דבית המדרש או תלמידי או הפשיטו חרדי צנכונג ררר שכל אל השחם שימוש לגפו של הארון היא מלאכה עבדות ונקרא חוקק שהחוקק בו לצרכו אבל אם עשה לו שאר מלאכה כגון שתפר לו בגדיו או בשל לו קדרה או אפה לופת וכיוצא באלו אתם נקראות חקק עבדות ולא קנאו בהן :

כד הנביח העבד את הרב לצורך השמיש דרי וזו חוקק עבדות וקנאו אבל אם הנביח הרב את העבד לא קנאו שאין זו חוקק וגם העבד צננו נקנה בהנבחה שאין דרכו בכך :

כה ונקנה בחליפין ולא גרע משאר מטלמין תקנה במשיכה כיצד כגון שתקפו הארון ומשכו איו אבל אם קראו הארון והוא בא אליו לא קנאו ואע"פ דנבי בהחמ הנקנית במשיכה קנא כח"כ שקראה ובאה איו שאני בהם דארעת דמרא אולא אבל עכד ארעתא דנפשיה אויל שישי בו דעת לפיכך לא נקנה בקריאה ובא איו ומטעם זה עכד קטן נקנה בכחג שקראו ובא אליו דסתם קטן נמי אין בו דעת וארעתא דמרא אויל :

כו העבד קונה עצמו בכסף ובראשי אברים ובשטר בכסף כיצד בין ע"י אחרים כגון שנהג אחד מעות לרכו ואם לוע"מ שיצא בהם עבדך להירות כיון שקבל הרב חכסף או חשות כסף יצא העבד להירות ואין צריך דעת העבד ואפילו מוחה העבד לא משניהן בידת דכסם שקונוה בכסף בע"כ כן מקנהו בכסף בעל כרחו והוא אוב גרין אחר מעות לעבד ואכר ע"מ שתצא בהם להירות ואם רצה הארון לקבל המעות מיד העבד יצא העבד להירות ואם לא רצה לא קנה נס דהעבד את המעות דחאזה לא נתנם לו אלא ע"מ שיצא בהם להירות וכיון שאין הארון רוצה המעות חלשים הוא שאף קונה עצמו בחליפין כגון שנתן לו אחר בלי ע"מ לצאת בו להירות ועשרה באהנו כלל חליפין לארונג יצא להירות :

כז זקונה עצמו בראשי אברים כיצד עכד שמל ומכל לשם עכד' וסימא ארזנו עינו וחפיל את שינו הרי זה יצא לת רות שכן בתיב בפירוש בפסוק כי יכה איש את עין עברו או עין אכרתו ושת' לחפשי ישלחנו וכתב ואם עין עברו או עין אסתותיפיל לחפשי ישלחנו ונז' ה"ב כתב ושחת דהיינו סימא וחכא בתי' ויפיל דהיינו חסרו ודרשו דה"ל כי יכה איש עברו כלל שן ועין פרט לחפשי ישלחנו חורוכלל הרי כלל ופרט וכלל אי אתח דן אלא כעין הפירוש מה הפרט בפורש ראשי אברים שאינם חוזרים וכוס סבגלי אף כל ראשי אברים שאינם חוזרים ומסן בגלוי יוצא להירות לפיכך אכרו אס חסרו אצבעות וידו ראשי אוניו או ראש החוטם או ראש תנויה או ראש חרדי שבאשר יוצא בהן להירות אבל עדיין לא נעשו כן חורין נמור להירות מותר בישראלית דאין לחפשי חירות ממש להיות בישראל אלא לרשון חפשי מעבוד ע"ד שיתן לו רכונג שיהירור דג"ג נוס' בו להתירו כמו באשר לפיכך בוסין אחריו שיתן לו ג"ג שיהירור כרי שלא יכלו בו לחשיא ישראלית כשיראו אותן טעמא לחפשי ואין להקשות כיון שסופנו לרבות כל ראשי אברים שן ועין דכתב רחמנא תרווייהו למת לילכתו חד לפרש והשני נרכה נכ מכללא בתרא כמו כולם דלאו קושיא היא דצרכי תרוייהו דאי בתב רחמנא שן הוא אפילו שן דהלף של עכד קטן שעתייהו להחליפה כתב עין דושיא דעין שאינו חדר ואי כתב עין' ה' לפי שנבר ע"מ לאפוקי שן לפיכך צריך בפירוש שן ואין לומר דאצטרך תרווייהו וירא משום ושחת אע"פ שלא הפילו אלא ששחת ממלאכת ותרא משו ימול שחסרו אע"פ שלא שחתה ממלאכתו דאם כן תרווייהו גבי עין דהוה ליה למיכתבניהו ושחת או יפילו מע"י ליה דהוה פירוש ושחתה שסכאו אע"פ שלא הפילו או יפילו שחית כבר כמיהה חסמט דהיינו הפילו שן עכדו למת לי אלא לומר שיתא דומא דעין לאפוקי שן דהלף ודוקא כאלו ראשי אברים שזכרנו יוצא להירות שחם בגלוי דמיא דשן ועין אבל אם חתך ראש לשונו אינו יוצא להירות שאינו בגלוי :

כח סרסו במינים ונתקן מתיבס לגמרי יוצא להירות דהיי מוס שבגלוי וחת חסרו אבל אם כרתו תרין תלמין כביס אינו יוצא להירות דאף על פי כן שנברתו אין סופו ליבוש ולפול כן הביס : **כט** חיה לו אצבע יתירה וחתכה לו אם עומדת בסדר האצבעות יוצא להירות דנכיר ונלח לפל הוא ואם לאו אינו יוצא להירות :

ל רחלש בוקנו ודלדל בו עצם מהלחי אף על גב שלא במלוי ממלאכתו דהא עצם חוקק לאופידי הוי עבד מ"מ כיון דמוס שבגלוי הוא ואינו חתך שחרי הוא סופו לייבש ולפול מרכיני ליה מדיכתיב ב' עיני' לחפשי ישלחנו חדר לכלא בתר' וחד לריבוי ובא לדבות

ק דין עבד כנעני נהג לעולם דסתמא בתיב כמיהה צתח תקנו וגומר וכדו עבד כנעני חלוקה אחר מכל האנשי לא טנא לקחו בישראל או מע"מ או שמכר עצמו לישראל או שמכר בנו ובנותו הרי הוא כעבד כנעני דכתיב מהם תקנו ומס שפחת אצור עמב' אשר חולדו בארצכם וגומר ונקראו כולם על שם כנען משום דכתיב ביה עבד עבדים אלא שאותו שלוקח מן הע"מ שהוא ארזי ואין גופו קנוי אלא למעשה ידיו אלא אם כן קנאו בדניא דמלכותא וכדכרבינן לעיל ובכולם כל זמן שלא הטביל לשם אצרות רינו כע"מ לכל דבר ולמחר אייטכילנו לשם עבדות הוא עבד וחייב כמעות שהאשה הייבת בהן דילפינן לה לתמאשה ובעבד זה מותר לעבור בו בפרך מיהו אף על פי דרינא הכי הוא מכל מקום מרת חסידות ודרכי תחכמה שיחא ארם רחמן ולי"ה יכבי' עולו על עבדו ולי"ה יצר לו וי"ה אכלתו וישקחו מכל מאכל ומשקה וכן לא יבוחו לא ביד ולא מברחם לעבדו בסרס חתוב ולא לבשת ולא ירכה עליו צעקה וכעס אלא ידבר עמו בנחת וישמע מצותיו :

קא מלך ע"מ שעשה מלחמת וחכא שבויים חרי זה קנאם לכעשה ידיתם שחרי ככח' קראתם חתורת שבוי דכתיב רשכית שבוי בלוסר הרי הוא שלו וכן אם חרשה לבלמי שירצה שלך ויגנלמאמ' זו שעשה עמו מ' לחכה וימאנו וימכרו לעצמו וכן אסחיו דניו שכל מי שלא יתן הכס ומכר אי מי שיעשה כך וכך או לא יעשה כך וכך ימכר חרי רינו דין ועבד הנלקח כריניס או חרי הוא כעב כנעני לכל דבר :

קב תמאשה קונה שפחה וטובלה לשם שפחה בכל דיניה אבל לא תקנה עבדים שאכרו לח ח' למפני החסד ואפילו קטנים לא תקנה טמא תישתם אצלה אחר שיגדלו וחתםא ליה ח' וכול הרב לומר לעבדו עשה עמי ואיני וכן אלא ילך וישאל על הפתחים או יפרנס מן הצדקה כמה דכרי' אמורים בעבדו רשאין כד נוקקין לגדולי לטמור ממנום ואם לא יאביל לעבדו כראוי וישקם כראוי וברחו הם או ימותו וסת לנו להזקק לראבל עבדים שחכנעסיהו אשתו בנכס מלוג חייב במונותיה שעל מנת כן הכניסת אותם ולא יכול לומר עמי ואיני וכן אתכם שאם לא יזון אותם בדניא המרה עברתו או ימותו ויזיק לאשתו שהוא אינו חייב באחריותן לה לפיכך בופין אותו ב' טיוון מיתם ולא יזיק נכס אשתו וז' הא ריבול לומר לעבדו עשה עמי ואיני ונד' חיינו כשהשנים בתיקון שימצא מרחמים שיחמנו עליו אבל בשנת בצורת אין מרחמין עליו ול"ה דתתיהו חכמים שיאמרו לו עשה עמי ואיני וכן אבל יוכל לומר יצא מע"מ ידך במונותיך אף על פי שהוא שנת בצורת וסמא לא יספיקי מעשה ידו למונותיו לא רצו חכמים לכופו יותר דעבד כזה בתוס' כריס' לא שויו :

קג וכיון דעבד כנעני גופו קנוי לרבו כמו שאמרנו חרי הוא של רבו כאחת מבתותיו וכל חטאה ממנו של רבו הוא לפיכך הקומע יד עבד כנעני של חכירו נותן כל החמשה רברי' שהם נזק צעדי ורפוי וטבת ובושת לארון והעבד נזון מהצדקה אף על פי שהארון לוקח השבת שהרי יכול לומר לו עשה עמי ואיני ונד' חריפוי שנותני לגנותן הארון לרפאותו אלא שאם אסחדו להתיפאות בה' ימי' ועשו לו סמיס חוקים שמהר לרפאותו בשלשה ימים לוקח הארון חיתרון אע"פ שהעבד נצטער יותר בסמיס חוקים וחרפוי שמהר להתרפאו בהם כמו שלוקח הצעיר של עיקר החמשה וכ"כ אם חמל ביה הארון עצמו שפטור אלא שנותן לרפאותו אפי' בסמיס חוקים :

קד וכן הטעם שנוף העבד קנוי לרבו לפיכך אין קנין לעב' בלא רבו שירד ביד רבו בכל מקום שחנא וכל מה שקנה העבד קנה רבו בן שמצא מציאת ארנתנו לו מתנה בין שנתנה לו הארון או אחר לא זכה בה אלא חכל לארון בין גוף בין פירורת אפילו אמר לו חנותן אני נותן לך על מנת שאין לרכך רשות בה איני בלויס אלא אם כן יאמר לו אני נותן לך ע"מ שתצא בו להרות כלומר עם שרפודה עצמך במעוה אלו שחרי העבד יוצא בפרהו ספס' כמו שיתכאר בע"פ לפיכך כשיאמר לו בן על מנת שתצא בו להרות חרי לרדיה גופיה לא יקא מקני ליה גוף המתנת אלא על מנת שיצא בו להרות וכיון שהעבד לא קנה המתנה היאך יקנה רבו וכשנשאלת רבו יוצא בת למרו' שחרי חנותן לו חקתה לו על תנאי זה :

קה עבד כנעני בין קנאו מע"מ בין קנאו מישראל בין קנאו בעודו ע"מ בין קנאו אחר שהטבילו רבו ראשון לשם עבדות נקנה בכסף באשר ובחוקה מגל' הכתיב והתנהלתם אותם לבניכם אחרים' לר' ש' אחוזת חקייאן הכתיב לשרה אחוזתה שרה אמה נקנה בכסף ובשטר ובחוקה כמו שיתכאר בע"ה כלבוש ע"מ אף עכד כנעני נקנה בכסף ובשטר ובחוקה והחוקה היא שיאמרו בו לצפוי כגון שית' לו

לבוש עמרה זהב הלכות עבדים סימן רסו

ידעת העבד יצא גב לחירות רמכתמא ניהא ליה לעבד שיצא להירות מתחת יד רבו לזכות הוא לו חזין לאדם שלא בפניו לפיכך אם מוחת העבד ביד חבירו מלקבלו לא יצא לחירו' דהא אנו רואין דלא ניהא ליה ואין חבין לו בעל כרחו ולא דמי לכסף דהתם חבשל נוסלו בעל כרחו ושחררו כמו שקנהו בעל כרחו והכא צריך העבד לזכות בשטר כמו באשה ולפיכך בשכוסרו בעל לידו של העבד משתחרר בעל כרחו כמו באשה:

מב

ודוקא כשכות לו הלשוננו הללו בשטר ומוכרו לו משתחרר כמו באשה דכתיב בה וכתב לח ונתן ונזמר אבל אם אמר לו אחת מן הלשונות הללו בעל פה אינו בלום:

מג

והכותב לשפחתו הרי את מותרת לכל אדם אינה יוצאת לחירות שאין זה לשון שיתירו דאדרי' עכשיו אם רוצה לשחרר בשטר זה הוא אסרה על העבדים שהיתה מותרת להם כבר ואין זה לגבי דעת מותרת לכל אדם שהיתה כבר אסרה לחם מחמתו כמו באשה:

מד

מסר לו השטר בפני עדים אפילו אין עדים חתומים בו או שהיו עדי' התומי' בו ומסרו לו בינו לבין עצמו יצא בו לחירו' ויש אומרים דקל דוקא עידי' כסירה כתי' לפיכך לעולם אינו יוצא לחירות אפילו עדים התומים בו עדי' שיכתרו לו בפני עדים מיהו אין זה אלא מדרבנן דמן התורה עידי' חתימה כתי' לפיכך אם אנו רואין גט חתום בערי' ביד העבד הרי הוא בן הורין ואין צריך שיבואו לפנינו עידי' כסירה שאנו רגילין שכדין נכסר ועל כלבוש דרבין וארגמן סימן קל"ג:

מה

ותיין הילפינן גט שיתרו מנט דאשה לפיכך אמרו בששת דברים שווין שחרורי עבדים לגיטי נשים ובשאר הדברים הרי הם כשאר כל השטרות ואלו הן הששה פסולים: פסולי בערכאני' של ע'א ובשרים בעד כותי' וצריכין כתיבה לשם המשחרר עצמו ואין נכתבין במזכר ואין חותמין עדיהם אלא זה בפני זה ושווין במוליך וכבי' כמו שיתבאר טעמא דכולהו לפנינו בע'ת:

מו

בערכאני' של ע'א כיצד כל השטרות העולים בערכאני' של ע'א כשרים בתנאי' שנתבארו בעיר שושן בהלכו הלאה חוץ מגיטי נשים ושיחרורי עבדים שפסולין מן החרורה והואיל ולא בני גיטין וקידושין ניהו לאו בני כתיבה והרימי' לשמה ניהו ואפילו נמסרו בערי' מסירה ישראל ולכד' עדי' מסירה כרתי' פסולין מדרבנן והואיל ומזויף בתוכו שנחתם בעדי' פסולים דחיישינן דילכא ארתי' לכססך עלייהו בלא עדי' מסירה:

מז

כל שטר שיש עליו אפילו ע'א אחר כותי' פסול כמו שנתבאר טעמא בעיר שושן חוץ מגיטי נשים ושיחרורי עבדי' שחם כשרים בעד אהר כותי' ועד אהר ישראל דכיון דכתי' כרתי' בר גיטין וקידושין הוא דהא גרי' חם כשרים לגיטין והוא שיהיה כרתי' חב' וזה היה בימי חבמי' הגמ' שהיו מוחזקין בעניניהם לכשרים ונמרי' אורייתא אבל בזמן הזה כבר נזרו עליהם ועשאום בע'א גמורי' לכל דבריה' מ'א אנו לומרי' מהם לצדוקים וקראים שבזמן הזה שחם לנו כמו שהיו הכותים קודם שגזרו עליהם שיהיו כע'א:

מח

וצריך כתי' לשם המשחרר והמשחרר דבגט אשה כתי' וכתב לח ופירושו לשם והוא הרין לשמו והכי נמי גבי גט שחרור כתי' או חופשה לא ניתן לה לה לשמה והוא הרין לשם המשחרר כלומ' כ'ין ש'ת זופ' שהיא הגט שיתרו לא נכתב לשמה או בקורת תהיה וממילא ט' שצריך כתיבה לשמה:

מט

וכשם שבגט אשה כתי' וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אהר הכתיבה אלא הנתינת יצא הכתוב על דבר המחובר והיה ליה מחוסר קנינת' תתינת אחר הכתיבה שפשו חכי' נמי גבי גט שחרור' חרי' הוא אומ' נתן לח של א' הוא מחוסר אלא נתינת:

נ

אחד גיטי' נשים ואחד שחרורי עבדים אינם חותמין אלא זה בפני זה כמו שיתבאר טעמא בבב' וארגמן גבי גיטי' נשים:

נא

ושלן במוליך ומביא כיצד המביא גט שחרור בארץ ישראל אינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נתת וכחוצה לארץ א' אין עדים מצויין לקיימו האבר השלי' בפני נכתב ובפני נתת וזהו קיומ' ואם בא הארון וערער אחר כך אין משגיחין בו:

נב

וכשם שהאשה מביאה גיטה בעצמה ואינה צריכה לקיימו הואיל והגט יוצא מתחת ידה אמרינן ודאי כרינו בא ליד כך העבד ששטר שחרור יוצא מתחת ידו אינו צריך לקיימו:

נג

וכשם שהאשה אומרת בפני נכתב וכפני נרתם אם הרצנה עליה כן שלא תתגר ע' שכתב לפני בית דין פלוני כן הרין בעבד

לרבו דלרל בו עצם קנו וביצא בו שהו בגלי' וסופו ליבש וליפול החו כמו שא' כ' ראשי אברים ויצא בו לחירות כמו בכ' ראשי אברים:

לא

הכחו על ידו וצמתת וסופת לחזור לתשמישתה אינו יוצא לחירות שלא שחת דדמיא דעין בעינן שחת שאין סופו לחזור לחיות רואת:

לב

הפיל שינו של עבד קטן שעתיד להתליפה אינו יוצא לחירו' כדאמרינן לעיל:

לג

חיתח עינו כהויה קצת והכהו בו וסמחו אם מתחילה היה יכול להשתמש בו קצת יוצא בו לחירות דהא מ'ם שחתתה לגמרי שאינו חוזר לראו' וכ'ש אם חטט עינו שהוציא לחון אפילו לא היה יכול להשתמש בו כלל שהיתה סמויה לגמרי כבר שיצא בו לחירות דהא חסרו אבר מכל וכל וסובו ניב' לכל שחורו נראה לכל המטה ואין שם עין וזהו באהר משאר ראשי אברים שהיה בטל במלאכתו וחכתו לו שיוצא בו לחירות שחרי' חסרו אבר וכתב יפיל:

לד

הכהו על עינו והסר מאורו על שינו ונדרדח אם עריין יכול להשתמש בו אינו נקרא שחת ואינו יוצא לחירו':

לה

הכהו על עינו וסמאה על אצבעו ונרשה כבר ירעה שיוצא לחירו' דהא שחתת בידים אבל אם חכה בכותל כנגד עינו תבעת ונסמא או כנגד אצבעו ונבעת ונתחרש אינו יוצא לחירות שחת לא הארק עשאו לו אלא איהו דאבעית אנפשיה:

לו

כדכתיב ושחתה במפיק הא אמרו חכמים זכרונם לברכה אינו חייב עד שיכתין לה לעין מטבע אף על פי שלא כיון לשחתת לפיכך אמרו שכל אלו אינו יוצא לחירות עד שיעשה הארון דבר שיכתין לעין או לאותו אבר לאפוקי אם כיון לרוק אבן לכהסה ונפלה בעבד וחתכה אצבעו או הפיל שינו אינו יוצא לחירו' דהא ל' כיון לגוף העבד כלל ולא עוד אלא אפ' כיון לגופו ולא כיון לעין כגון שהשיט ידו לכעי' שפחתו וסמא עין עובר שבמיעיה אינו יוצא לחירות אף על פי שכיון לגופו של זה העובר הא לא כיון לעין אף ע'פ' שכיון לטובתו של עבד כגון אם לא ידע דבר שנתכוון לו אבל אם היה רבו רופא ואמרה ליה כחול עינו וסמאה יוצא לחירות דהא מכל מקום כיון לאבר אף על פי שלא כיון לשחתת אלא לטובת:

לז

מי שהציו עבד וחציו בן הורין או עבד של שני שותפין אין יוצאין בראשי אברים כשום דאבר קרא עבד המיוחד לו לברו משמע:

לח

עבדי צאן ברזל יוצאין בראשי אברים איש אבל לא לאשה דהא עבדו של איש הוא שחי' באחריותו לאשתו ואם פחת פחת לו ואם הותיר הותיר לו אבל עבדי' של נכסי מלוג אינו יוצא לא לאיש ולא לאשה דשל שניהם תוא לח הגוף ולו הפירור ואינו מיוחד לשום אחד מהם לברו:

לט

הפיל שן עבדו ונתן לו גט שחרור ואח' סימא עינו אין איפכא חייב לתת לו דמי עינו או שינו דהא כבר שיתרו אינו צריך ליתן לו דמי האבר שחסר כאחרונה ואם תפש העבד אין מציאין מירו' דמספקא לן בגמרא עבד הוצא בראשי אברים ועריין אין לו גט שחרור אם יש לו קנס אם לאו לפיכך כל מי מהם שתפש אין מציאין מירו' המציא מחבירו עליו תראה:

מ

יצאת העבד בראשי אברים קנס הוא שקנסת התורה לארזנו דהא אם הפיל שינו שאינו שוח אלא זח עבד ששוח אפילו אף זח יוצא בו לחירו' דיני' קנסות נוחגין בכל מק' וככל זמן שיש מופחים אלא שכבר ידעת שעכשיו טאין מוסחים אין דיני' דיני' קנסות לפיכך חספיל שן עבדו אפילו בזמן חזו' ויש עדים ברבר אינו יכול להשתמש בו עוד שאף על פי שאין דיני' דיני' קנסות הא קל' אי תפיש לא מפיקין מיניה והכא הא תפש והחזיק העבד בעצמו ויש מי שבורח שבזמן הארון ומשמתין אורנו עד שיכרוב לו גט שיתרו' שלא להכשיל חבירות וכן הרין אם אין עדים ברבר א' שהודה הארון מעצמו שאינו יכול להשתמש בו עוד אף על גב דקיימא לן מודה בקנס פטור כבר ידעת שצריכה להיות ההודאה בפני ב' מוסחין ועכשיו אין מוסחין והוח תודאתו אפילו בכ' כמודה חן' לכ' לפיכך זכה העבד בעצמו ע' תודאתו וכופין אותו לכתוב לו גט שחרור:

מא

וקונה עצמו בשטר דלפילה לת מאשת כיצד כותב לו על הנייר או על החרס הרי אתה בן הורין חרי' אתה לעצבך או אין עסק כך כל אהר מן הלשוננו הללו איזה מהם שירצה ומוסרו לידו ויצא בו לחירות אף על גב דאין קנין לעבד בלא רבו קיימא לן דנישו זירו באין כאחר וכן אם מוסרו לאחר שיחה בו בשבילו אפילו בלא

יורה דעה הלכות עבדים סימן רסו

קיא

חצי האחר שחרי בעת שמסר לו, חשבו יצא כולו כחצו ד' ושל רבו זה וכן עבר של ב' שותפין ששחרר אחד מהם את חלקו אפילו בשטר קנה חת חו' גט כורת שכל מה שחיה לו בו כורת מסנן ודבר הוא חצי בן חורין ונשאר חציו עבד לשני :

סא הכותב לשפחתו מעוברת חרי ג' את בת חורין וולרך עבד דבריו קיימין שאין זה כשחרר לחצאין דתא מכל מקום תרו' גופי נינעו אבל אם אסר את שפחה וולרך בן חורין לא אסר ולא כלו' שהיא אינה יכולה לזכות לעובר שאינו בעולם :

סב מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו יכול לישא לא שפחה ולא בת חורין דגד עבדות אסור לחשמש בבת חורין וצד חירות אסור לחשמש בשפחה לפיכך כופין את רבו לשחררו כד' שישא בת חורין ולא יתבטל מפריה ורביה דלא לתוחו בראח וכות לו העבד שטר חוב על חצי דמיו וכעוד שלא כתב לו שטר שחרו' מעשה ידיו לעצמו דכיון דכרינא חייב לשחררו מיד אלא שמעבדו אסור לו להתחבש בו ואם הכית אותו שור אינו משלם לא קנס ולא כופר קנס לא ישלם כיון שחייב לשחררו ועכבו קנסו לארון שלא ישלם לו קנס וכופ' אינו משלם דלמי יתנו דהא אין לו יורשין ברא' בעבד שהוא מצוו' על פריה ורביה אבל שפחה אין כופין את רבה לשחררה שאינו מצוו' על פריה ורביה ותישאר כמו שחיתה ועוברת את עצמה יום אחד ואת רבת יום אחד ואם הכה אדם על ידה וצמתה וסופה לחזור אם הכה ביום שעוברת את רבה הנוק לרבה כיון שנעשה הנוק ביום ואותו היום כל גופה קנו' לו לפיכך כל הנוק שלו ואם הכה ביום הנוק לעצמו אבל אם נקטע' ידה וכן כל דבר שאין סופו לחזור חולקין הנוק חייב והארון דהגוף של שניהם הוא ואם המית' שור נותן וחצי הקנס לארון ופטור כחצי הכופר דהא אין לה יורשים :

סג עבד של שני שותפין ששחרר אחד מהם חלקו כופין את השני שישהיר גם הוא את חלקו מן השטר שנתבאר בסעיף חסכוך ואם יקע' זה מקודם שחברו רוצה לשחרר חלקו וקדם הוא וחקנ' חלקו לבנו הקטן ואחר כך שחרר חברו חלקו אין בו יכולין לכופ' את הקטן שישהיר אבל מעמידין לו אפוטרופ' ושמין את העבד ברבי' וכותב לו שטר לקטן עליו ונותן קצת מהרפוס לקטן כדי שיתרצ' : שחררו ולא יצווח וישחררנו האפוטרופוס ברמי' שקבל הקטן ויכתו לו האפוטרופוס שטר שחררו על שמו ודווקא ככה' התירו לאפוטרופוס למכור העבד ולשחררו בשמו מיום שזה עשה שלא כחונן שכיון להפקיע תקנת חכמים לפיכך כאשר עשה כן יעשה לו והפקירותו ליתו ברשות האפוטרופא לשחררו על שמו אבל אם מת והניה' בן קטן ואחר כך שיחרר השותף חלקו אין מעמידין אפוטרופא לקטן לשחררו לא עבד את עצמו יום אחד ואת הקטן יום אחד עד שיגדיל וכשיגדיל כופין אותו לשחררו :

סד המפקיד עבדו וזכה בעצמו ויוצא לחירו' אבל צריך גט שחרו' להתירו בבית ישראל ואם כת קוד' ששחררו כותב לו חירו' גט שחרור :

סה גר שמת ואין לו יורשין וקל' כל הקודם בנכסיו וזכה בתן וחיי בהן עבדים גדולים הם וזכו בעצמן וחרי הם אני חורין גמור' ומותרים בישראל' ואף על גב שאין כאן מי שיתן להם גט שחרור ואעפ' דגבי חספקיר עבדו אמרינן שצריך גט שחרור עבד של ישראל שאני שחרי יש לו יורשים ואף על גב שחפקירו פש לו איסורא גביה ואתו האיסור הוא מריש לבניו לפיכך צריך גט שחרור מן היורשים אבל גר שאין לו יורשין אין מי שיורש האיסור אלא הוא עצמו וזכה גם באיסור' ויוצא במיתת הגר לחירות גמור אפי' בלא גט שחרור ואם הניח עבדים קטנים אין להם יד לזכו בעצמם וכל הקודם בהם וזכה כמו בשאר נכסיו ואם לא וזכה בהם שום אדם עד שיגדלו יש אומרים שאין להם תקנת בבת חורין מפני שבשעת מיתת הגר לא פקע איסורא מיניהו שחרי כל הקודם וזכה בתן וכיון דמיתת הגר לא פקע איסורא מיניהו כי גדלו נמי בתר הכי אעפ' דממונא פקע מיניהו שהם וזכין בעצמן כשיגדילו איסורא לא פקע מיניהו דכמאי פקע חשהוהא ליכא מיתת הארון דליפק' איסוריהו מיניהו ויש חולקין ואומרים כיון שבשעת שגדל יש לו יד לזכות בעצמו בממונא וזכה בעצמו גם באיסורו ומת בבת חורין :

סו עבד שנשבה וזכה מכית האסורין אחר שנתייאש רבו ממנו אינו יכול עוד להשתעבד בו דיאוש חיי כהפקר וכופין אותו לכתוב לו גט שחרור להתירו בבית ישראל :

סז ודווקא בעבד שנשבה וזכה שגב' יד השבאי נסתלק ממנו אמרינן כיון שנתייאש הרב ממנו נעשה כהפקר וזכה העבד בעצמו שלא להשתעבד בו עוד אבל עבד שנשבה ועדיין הוא תחת יד השבאי

בעבד בגט שחרורו ועל בלבוש בן סימן קמב : וכל הכשר לחביא גט אזה כשר לחביא גט העבד : והעבר אעפ' שפסיל להביא גט אשת כיון דלא שייך בנישין ובקידושין אבל גט שחרו' מבי' ומקבלו לחבירו מיד רבו של חבירו שזוכה הוא בגט לצורך חבירו ומשתחרר בקבלתו שנעש' שלוחו אבל לא מיד רבו של עצמו דהא ידו כיר רבו ולא יצא הגט מחמת רשו' רבו והיאך ישתחרר בו חבירו שהוא ג' כן עבד של רבו במת וכה בו :

נא המסר גט שחרורו ע' שישחרר כשיגיע לבית דין שאמרנו סעיף ג' שצריך לומר בפני נכתב וכפני נחתם כשיגיע לבית דין ל' אסכתוב בו עצמך ונכסי קניס לך לא שגא אס כתיב בו כל נכסיו קניין לך עצמו קנה על פי ריבוי שיאמר בפני נכתב ובפני נחת' שעל זה הראמינותו חכמים מטעם שנתבאר בגט אשד' במקומו אבל הנכסים לא קנה על פי עצמו ע' שיתקיים בחותמו שלא האמינותו בכך להוציא נכסי רבו :

נב הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות שחרי הוא בכלל הנכסים וכל שאר הנכסים קנה וקנה עצמו בכלל כל הנכסים אבל אם שייך מקצת נכסים בין קרקע בין מטלטלין בין פירש השויר בין לא פירשו בין חיי לו נכסים אחרים חזן מאלו ששייר בין לא היו לו נכסים אחרים ואפי' כתב לו עצמך וכל נכסי קנייני לך חוץ מרבר פלוני לא יצא לחירות וגם לא קנה הנכסים וטעמא משום דגט שחרור צריך שיתיה עניינו דבר הכורת בינו לבין אדונו ולא יסאר לארון בו וזכות כמו בגט אשת דספר ברייתא קרייה רחמנא לפיכך רובישייר לעצמו אפי' לו כתב עצמך וכל נכסי קנייני לך חוץ מנכס פלוני או חוץ ממלית פלוני אין זה כורת מכל וכל הגט בטל ומתוך שאינו גט אין העבד משוחרר וכיון שא' גומ' שוחרר גם מן הנכסים לא קנה כלום וכן כל כיוצא בזה :

נג הכותב שטר אירוסין לשפחתו אעפ' שאמ' לה צאי בו לחירות והתקדשי לי בו אין זה לשון שחרור ואינה לא מקודשת ולא מ' וזחררת רכיון שאינה משוחררת אינה מקודשת אבל אם אמר לר' התקדשי לי גר' אמרינן ודאי שחררת קודם לכן וענישו חלין הקידושין :

נד המשחרר שני עבדים בשטר אלא קנו עצמם כדרדשינן גבי אשה לח ולא לה ולחברתה שאין שתי נשים מתגרשו' בגט אחד הכי נמי דרשינן גבי לה רחופשה לא ניתן לה שאין שתי שפחות או שני עבדים משתחררין בגט אחד לפיכך הכותב כל נכסיו לשני עבדיו בשטר אחד אינו כלום ואף עצמן לא קנו ואם כתב בן בשני שטרות קנו הכל ביחד את עצמן בכלל הנכסים והנכסים גם כן והוא שגדל שני השטרות כבת אחת לאדם אחד שיזכה בשבילם דחשאת נפקי כולחו נכסי מיד חרב כבת אח' ונקנו להעבדים כבת אח' ואף על גב דנמצא שכל אחד קנה חצי הנכסים והם בכלל הנכסים ונמצא שכל אחד קנה חציו וחציו חבירו ולא יצא לחירות לא חציו וחציו השני הוא של חבירו וחזין ומשחררין זה את זה וחולקין הנכסים אבל אם לא מסר שני השטרות ביחד לאדם אחד וראשון קנה כולם וגם העבד השני עמהם וחשני לא קנה כלום שכבר נתנה לראשון עמו ברא' בשכרוב' ככל שטר משניהם כל נכסי נתונים לפלוני עבדו ולא שייך לעצמו כלום אבל אם כתב חצי נכסי לפלוני עבדו וחציו נכסי לפלוני עבדו אפילו בשני שטרות ומסרם כבת אחת לאדם אחד לא מבעיא אם כתב חצי לח וזכי לחת רהשתא איכא למימר דפלגא רה' יחויב לתרווייהו וחשאר שייך לעצמו דלא קנו ולא חוה גט כורת כלל אלא אפילו כתב חצי נכסי לח וחצי האחר לח רהשתא ודאי כולחו נכסי יחויב לח לא קנו כלום דתא מ' ככל שטר בפני עצמו איכא שיו' ואין זה גט כורת וכ' אם כתב בן בשטר אחד דלא קנו כלום דחוה ליה משחרר שני עבדים בגט אחד שאינו גט כרכתבנו :

נז המשחרר חצי עבדו בשטר לא קנה העבד את חציו שאי' ג' גט כריתות ובעינין שיתא כולו כרות ממנו כמו בג' אשה שאי' מתגרשת להציוח ונשאר העבד כמו שחיה אבל אם שחרר חציו ע' כסף שנתן לו העבד או אה' בשבילו דמי חציו כד' להשחרר קנה חציו והוא חצי עבד וחצי בן חורין במה דברים אמורים כששחר' חציו בשטר ונשאר לו בו חצי האחר לארון אבל אם מסר או נתן החצי השני לאחר בין שחיה שחרורו וחמכיר או הנתינה כאחר כגון שהוא כותב בשטר שחרור עצמו שהוא נותן חציו האה' לאותו אחר ומזכה השטר לאחר בשביל שניהם דליכא שוירא לרבו בשטר שחרורו זה כיון שקד' המכירה או הנתינה לשחררו קנה העבד את חציו וחולקו או המקבל

לבוש עטרת זהב הלכות עבדים סימן רסו

כבר שחררו ואם בא עכשיו לשחררו אלו הלשונות לאו לישנא מעלי דשחרו ניהו ולא מהנו על פה להיותו משוחרר בהן אלא אם כן כרחבן לו בכתב וכן אם אמר יהא פלוני עבד: משוחרר וכתב לו כן בשטר הרי זה קונה שחרורו עכשיו ומשחרר הוא דהא משוחרר לישנא דשחרור הוא מיהו דווקא בשטר אבל אם אמר לו כן על פה לאו לישנא מעליא ניהו ואינם כלום ויכול לחזור בו והם בברייתא אבל שכיב מרע שאמר אחר מן הלשונות חללו יצא לחירו דברי שם בכתובין וכבסורין דמש וכיון שמשמעתן לשון שחרור וכתב חזק העבד מיד בגופו ואינו יכול לשעבד בו עוד וצריך גם שחררו לחתמו בכת חורין וכופין אותו לכתוב לו גם שחרור כשעמד ראף על גב דקל שם שעוכר חוזר במתנתו במחלד השיעבוד אינו יכול לחזור שכבר זכה בו העבד וכן בברייתא שאמר בדרך הודאה דאמרין שיצא לחירות צריך גם שחרור וכופין את רבו לכתבו לו:

עה האומר עשיתי פלוני עבדי בן חורין והעבד אומר לא עשאתי חוששין שמא זיכה לו על ידי אחר יא שאסור בשפח ואינו יכול לשעבד בו עוד וחייב בכפזת כספק אבל צריך עדיין גם שחרור לחתמו בכת חורין וכופין את רבו לכתבו לו ויא שכותר אפי' בברית חורין ואין צריך גם שחרור דהא טענת העבד טענת ספק היא דשמא זיכה לו על ידי אחר והוא לא ידע וטענת הרב ודאי שהוא יודע שזכת לו וסומכין עליו אבל אם אמר הרב כתבתי גם שחררו ונתתיו לו והעבד אומר לא נתת לי הרי הודאת העבד שעדיין עבד הוא הודאת בעל דין היא וכמאה עדים דמי ואם הרב חוזר מדבריו הרי הוא עבד ולא יוכל העבד שוב לחזור ולומר קבלתיו ואם הרב עומד בדבריו וגם רעעבד חוזר כופין אותו לכתוב לו גם שחרור אחר ונתתו לו:

עז האומר לאחר זכת בגט שחררו זה לעבדי יצא לחירות מיד שזכת בו השליח אף על פי שלא הגיע הגט ליד העבד דגם שחרור זכות הוא לעבד שמתירו בכת חורין חזין לאדם שלא בפניו אבל אם אמר תן גט זה לעבדי אינו כוזב ולא יצא לחירות עד שיגיע הגט לידו ומם אפילו קודם שהג' ליד העבד מיד שיצא הגט מתחת רשות הרב וזה העבד בעצמו ואינו יכול לחזור בו לפיכך באומר תן גט זה לעבדי לא יתן לאחר מיתת הרב שאין גט לאחר כיתה שכבר נכו בו היורשין ויש אומרים דתן הוי כמו זכת והוי גט מיד אפילו לא הגיע ליד השליח **ע**ז מי שצוה בשעת מיתתו פלוני שפחתי אל ישתעבדו כתי יורשין אין זה לשון שחרור אלא כונתו שלא ישריחו במלאכו כבדו אבל עדיין היא שפחה כמו שהיתה ומעשה ידיה לא פקעי ברכי מם היורשים אסורים להשתעבד בה משום מצוה לקיים דברי המת ואם אמר עשו לה קורת רוח גם זה אינו לשון שחרור אלא לשון שניחוחות לעשות במירצונה לפיכך כופין את היורשין של אשתעבדו בה כלל לא ינחוח לעשו איהו בלאכת שהיא רוצה בה וכן שאמ' אשתעבדו בה יורשים בין שאמ' עשו לה קורת רוח אין היורשים יכולין למכרת לאתר דמכירת לשם שעבוד שיעבדות רבה היא וכש שאין לה קורת רוח במכירתו ושעבוד ואם צוה ואמר שחררו צריכין לקיים דבריו וכופין את היורשין שיסחררו אותה:

עח שכיב מרע שכת' כל נכסיו לעבדו ועבדו מחליו אעפ' דקיימ' לן דשם יכול לחזור ממתנתו כמו שיתבאר בלבוש עיר שושן בעורת השם חבא חוזר בנכסים ואינו יכול לחז' בעבד מפני ששכר יצא עליו שם בן חורין:

עט אסור לאדם שיסחר את עבדו והמשחררו עוב' בעשה דלעולם בהם תעבודו מיהו אם צריך לו לעבד לדבר מצוה אפילו מצוה שהיא רבנן כגון שלא היו עשרה בבית הכנסת מותר לשחרר את העבד כדי להשלי' עכו מנן עשרה וכן כל כיוצא בזה שלא אסרת תורה לשחררו אלא בשנותן לו מתנה' כגון שרוצה לשחררו משום חננות וטובת העבד דומיא שאמר גבי ע'א לא תחנ' אבל כשמשחרר: לצורך מצוה לאו משום חנינה דרית קעבי' לא לצור' עעצמו חמי' לירח כנותן דמי עצמו וכן שפחה שנותנין בה העם מנהג המקד' עבדי איסור' בופין את רבה ומשחרר כדי שתנשא לבעל שיסמנ' ויס' המכשול אף על פי שהיה יכול לייחדה לעבד אינה שומרת כל כך:

פ המוכ' עבד לע'א או לגר תושב הרי זה מפקיע מן המצו' שחייב בו שלא יוכל לקיים אצל הע'א שלא ינחמו לקיים' לפיכך קנסתו חכמים שיצא העבד לחירות שאם ברח מן הע'א אין רבו יכול להשתעב' בו עוד ואם לא ברח קונסין את רבו לפדותו אפילו עד כדי עשרה ברמיו ולכתוב לו גם שחררו לחתמו בכת חורין וקנס זה אמרו חול' שאין גובין אותו ואין דנין אותו אלא בכך מומחין ואם מת המוכ' אין קונסין תיורש שיכתוב לו גם שחררו דהא הוא לא עבד איסור' ואם לא

השכאי שאו אף אם נתייאש רבו ממנו אינו הפקר לפיכך הפודה אותו מיד השכאי אחר שנתיאש רבו ממנו אם פודה אותו לשם עבד יכול הפודה להשתעבד בו וחרי הוא שלו שהרי רבו ראשון כבר נתייאש מכנו ואם פדהו לשם בן חורין יצא העבד לחירו ע'י הכסף שנתן בעדו לשכאי וחרי הוא בן חורין ואם פודה אותו קודם שנתיא' רבו ראשון ממנו בין שפדהו לשם עבד בין שפדהו לשם בן חורין לעולם צריך לחזור ולרבו ראשון וכשתעבד בו בכתהלח שהרי הוא שלו דאף על גב דשכאי ע'א קונה לעב' למעשה ידיו כראמרין לעיל סעיף י' ח' ה'ם היכא דאין ישראל יכול להציל דכמה קרינן בית שבינו ובין דלפני יאוש הוא אלמא יכול ישראל להציל ושכאי לא קני ליה אלא שאם פדהו לשם עבד צריך רבו ראשון לתחור לו כעתידי לזה שפדהו ואם פדהו לשם בן חורין אין צריך להחזיר לו מעותיו שהרי זה לא נתן מעותיו על רעת שיחזירו לו או ישתעבד בו בעבורם:

סח עבד שעשאו רבו אפותקי לבעל חובו ויאהב שחררו דרי הפקיעו מירי' שיעבדו והוא בן חורין וצריך הרב לשלם לבעל חובו דקל' המייק שיעבדו של תבירו חייב אם לא נשאר לו מקום אחר לגבות ממנו ומם אף על פי שאין לבעל חוב על העבד כלום אחול' כופי' אותו שיכתוב לו שטר שיהרור משום תקנת העבד שלא יוציא עליו לעו' לומר שהוא עדיין עבדו שיש לו שיעבודו עליו:

סט ישראל שכא על שפחה אפילו היא שפחתו הולד עבד דולד שפחה כמות דכתיב האשה וילדיה תחיה לארונה פי' עבד' כמות ובשפחה כנענית קמירי' ויש אומרי' שאם בא על שפחה: או קרשה הולד בן חורין לכל הדברים דלא מחזיקין ליה שעב' על לאו דלא יחיה קרש וגם ואמרין ודאי שחררה מקודם לכן ויש מי שאומר דאע"ז דלשאר דברים מקילין לומר כן שדינו כבן חורין מם מחמרין שלא להתירו בכת חורין עד שיקבל גם שחרור דמשום אומר דעתן לא שרינן איסורא:

ע עבד שחשיאו רבו בת חורין ואין צריך לומר אם רוב עצמו נושא שפחתו שיצא לחירות שאנו אוכרים אם לא ששחררה לא היה עושה איסור או לא היה מניח שיעשה איסור על ידו וכופין את רבו לכתוב לו גם שחררו וכן הרין בעבד שהניח לו רבו רמילין בראשו או שאמר לו רבו לקרות ג' פסוקים בספר תורה בפני הצב' כגון שקראו לעלות לתורה וכן כל כיוצא באלו הדברי' שאין עבד חייב בהן אלא מי שהוא בן חורין והכריחו רבו לעשותו יצא לחירות וכופין את רבו לכתוב לו גם שחררו מן הטעם שכתבתי למעלה סעיף ס' ח' של' יוצי' עליו לעו' הילכך גבי נושא שפחתו דליכא למיחש ללעו' אפילו גם שחררו אינה צריכה אבל אם לוח מעבדו או שעושהו א' אפטרופוס על גבסיו או שהניח העבד תפילין בפני רבו או שקרא ג' פסוקים בצבור בפני רבו או שנשא בת חורין לפניו ולא מיתא בו ככל אלו לא יצא לחירות שאין שתיקת רבו סימן ששחררו אלא דלא רק על מעשיו של עבד:

עא אסור ללמד את עבדו תורה דהחז' כאלו מלמדו רמולות כמו גבי אשת לפיכך אם למדו לא יצא לחירות שלא למדו אלא תפלות:

עב עבד שנרד נרד שיש בו עינוי נפש או ביטול מלאכה אין נדרו חל כלל רמכתי חיליה ומתבטל ממלאכתו שהוא דבר שהוא של רבו שהרי גופו קני לו וחיי נדרו לתרע לאחר' דהיינו לרבו ואין אדם יכול לתרע לאחרים כדי לפינן מקרא דלחרע או להיטיב מת חטבה רשות אף תרעה רשות יצא לתרע לאחרים כראיתא לעיל סימן ר' לו סעיף ב' ויכול הרב לכופ' אותו שיעבדו עליהם ואין צריך להפיר לו לפיכך יש מי שאומר שאם נרד נרד כגון שנרד שלא לאכול בשר וכיוצא בו ולא כפאו הרב לעבד עליו אלא אמר מותר לך יצא לחירו' שכיין שלא כפאו במקום שחיה יכול לכמותו חרי' ג' לזה דעתו שהפקיע שיעבודו:

עג וכיון דאפי' גילוי דעת מנהי בשחררו כש המשחרר עבדו בפיו באחר מן הלשונות דמשמעו לשון שחרור שהו' משוחרר שלא נשאר לו עליו שום שיעבוד וגמר כלבו לדבר זה אינו יכול לחזור בו וכופין אותו לכת' לו שטר שחרור כדי שלא יוכל לחזיא עליו לעו':

עד כתב בשטר אעשה פלוני עבדי בן חורין אף על פי שמסרו לידו לא יצא לחירות שאינו לא לשון חבטחה שיכמהנו שיעשנו בן חורין לחב' עדיין לא עשאו ואם אמר עשיתי פלוני עבדי בן חורין או עשוי הוא בן חורין או חרי הוא בן חורין אם אמר לשונות הללו בלשון הודאה יצא לחירו דהודאת כ' כמאה עדים דמי ובדאי

יורה דעה הלכות גרים סימן רסח

ק"ב

המול'לו כל זכר וגומר ושבילת כבר כתבתי טעמא למעלה סימן רס"ו סעיף ג' ומדכתי' המול'לו וגומר י' א' דמשמעו שצריך שימול עכשיו לשם גרות אבל אם נימול כבר בעודנו ע"א שלא לשם גרות או שגולד מחול י' א' שאותה המילה אינה כלום וצריך עכשיו לחזור ולהטיף מבנו דכ' ברי' י"א שאינו צריך שכיון שאין לו ערלה אינו צריך יות' לא מטבילין אותו לשם גרות כאשר ודיו וכיון דמסקא לן א"ס צריך הטפה מטיפין מסנו דס' ברית ואין מברכין עליו ועיין לעיל סימן רס"ה סעיף ג' ואם נכרת לו הגי' שאי אפשר לקיים אפ' הטפת דס' ברית אין מילתו מעכבת מלהתגייר לבע' וסני' ליה כטבילת שתרי הוא ממש כאשר בזה וטבילת כיון שאינה מפורשת כבר בפירוש בתורה י' א' שמועלת בריעבר אפי' מכל קוד' שמל' וי' א' שאינה מועלת וצריך לחזור ולטבול אחר שמל' שכן היה הענין באבותינו שיצאו מצרים שהיו מולים ואחר כך טבלו כמו שנתבאר לעיל סימן רס"ז סעיף ג' :

ב זה שבא להתגי' לא יקבלוהו פתאום ומיד כרי' שלא יאמ' לאחר מכאן אלו הייתי יודע צרות ישראל בגלות לא הייתי מתגי' לא יאמרו לו תחלה מה ראית שבאת להתגייר אי אתה יודע שישראל ביום הזה דחופים וסחופים ומטורפים ויסורים באים עליהם אם אכר יודע אני ואיני כדאי להתחבר עמם מקבלים אותו מיד אבל מ"ס עדיין אין כגיירין אותו אלא מודיעין אותו תחלה עיקרי חרת שתוא' ויחוד השם יתברך ואיסור ע"א ומאריכים עמו בדבר זה כדי שידע הענין עיקר סת' שהוא בא לקבל עליו אחר כך מודיעין אותו גם כן קצת מצות קלות וחמורות ומודיעין אותו קצת עונשין של מצו' שאומרי'ן לו קודם שבאת למדה זו אכלת הלב אי אתה ענוש כרת הללת שברת אי אתה חייב סקילה ועכשיו אכלת הלב אתה ענוש כרת הללת שברת אתה חייב סקילה וכה' קצת חוכרו וכל זה כדי שלא יאמ' לאחר ככאן אילו הייתי יודע כל החמורות הללו לא הייתי מתגייר וגם למדהו כפסוק דנעמי ורות שאמרה כאשר הלכי אידך וגומר כמו שפירש רש"י שם ומ"ס אין מדקדקין ואין מברכין עליו וכן כתיב שם ברות ותראה כי מתאמצ' היא וגומר ותהרל לדבר אליה ב' וכ"ס שמודיעין אותו עונשין של מצות כך מודיעין אותו שכן של מצות כרי' לחבנם עליו וקיימם ומודיעין אותו שבקשיית המצות יזכה לחיי עולם הבא ושאי'ן צריך גמור אלא בעל חכמה שעושה מצות אלו ויודעים ואומרים לו הוי יודע שהעולם הבא אינו צפון אלא לצדיקים וחס' ישראל ומה שתראה ישראל בצער בעולם הזה טובה היא צפונה להם שאינם יכולים לקבל רוב טובת בעולם הזה כאומות שכא' ירום לבם ויטעו ויפסידו שכר העולם הבא ואין הכ' מביא עליהם רוב פורענות כרי' שלא יאבדו אלא כל האומות כליו והם עומרים ומאריכים לו בדברים אלו כדי לחבנם עליו אם קבל מלין אותו מיר רשהוין מצו' אלא משהי'ן ואחר כך ממרינין לו ער' שיתרפא רפוא' שלימה ואז מטבילין אותו טבילה חוננת בכל דיני' ובלא הציצה ואין מטבילין אותו קודם שתת'רפ' המכה שחמ' מכאיבי' במכה וי' א' שיגלה שערותיו ויטול צפורני' דיו ורגליו קודם טבילה שכן מצינו בטרת הלוי' כשהובדלו והוחלפו תחת הבכורות שעברו ע"א וכמו שפירש' שם וכשעולה מן הטבילה מברך באי' א"ס אקבו על הטבילה אע"ג דשאר ברכות של מצות מברכין עובר לעשייתן שאיני ברכת טבילה גר שקודם מצות הטבילה לא יוכל לומר וצונו דעדיין אינו מצווה הוא שעדיין ע"א הוא דמל' ולא טבל כאילו לא מל' ובטע' הטבילה עומרים עליו שלשה תלמידי חכמי' ומודיעין אותו קצת מצות קלות וקצת מצות חמורות פעם שנייה בעודו במים כדי לזרוזו בשעת מעשה ואם הייתה אשה מתגיירת משיבות אות' נשים במים ער' צוארת והריני'ם מברחין ומודיעין אותה מקצת מצות קלות וחמורות והיא יושב' במים ואחר כך טובלת בפניהם והם מחזירים פניהם ויצאים כרי' שלא יראו אותה ערומה כשתעלה מן המים ותברך על הטבילה גם כן אחר שתעלה מן המים וכיון שטבל הרי הוא כישראל נכור' שאם חזר לסורו דינו כישראל מומר שאם קידש קידושו קידושו' כרי' מרי'ן אע"פ שחטא ישראל הוא :

ג כל ענייני הגר בין להודיעו המצו' בין המילה בין הטבילה צריכי' שיחיו בשרשה הכשרים לרין וביום דמשפט כתיב גבי' משפט אחד יתיה לכם ולגר מה משפט צריך ג' וביום אף עניני הגר צריכין ג' וביום מוחו עיקר לשון המשפט משמע שלא נאמר אלא לענין גוף הגרות והיינו לקבלת עליו המצות אבל שאר הענייני שצריכין שלשת אינם דרכנן לפיכך לא אמרו שצריכין שלשה למילה ולטבילה אלא לכתחלה אבל בריעבר אפי' לא מל' או לא טבל אלא בפני שנים או קרובים ובלילה הוי גר ואפילו לא טבל לשם גרות אלא איש שטבל לקרויו ואשה שטבלה לגרתה הוי גר ומותר בישראל דהא מכל מקום היתה

לא יפרענו לאותו זמן שיהיה העב' הלוי' לו אם מסרו לו מיד אפי' על פי שיכול לפרותו עד הזמן יצא לחירות שכיון שזולל בתקנת חכמי' ומסרו מיד לע"א וגם קבע לו זמן להחליטו לכך קנסתו שיצא לחירות ואם לא מסרו ליד הע"א מיד כשיגיע הזמן ולא פרע לו יצא לחדור אף על גב שהע"א עדיין לא משכנו בו והו' עדיין ברשותו כיון שבידו למשכנו שעשה החלואה עליו קנסתו ויצא לחירות ואם לא לוח עליו לא היי' לע"א ובא הע"א ונבאו בחובו או שקם עליו אנס ופרע עצמו בו לא יצא לחירות דאונס הוא ולא קנסתו מברו לעבדי המלך המכוננים ליקח עבדים ובהמות מאשר ימצאון ונותנין דמיהם לבעלים קנסתו גם כן ויצא לחירות שכיון שאינו לוקחו אלא ברמיו מצוי הוא להתפייס בכל שהוא וליקח לו ממקו אחר והיה לו לר' לפיי' ולא פייס לפיכך קנסתו שאין זה אונס ככרו לע"א על תנאי כגון שהחנה על מנת שיחזירוהו לו לאחר שלשי' יום או חרן כמלאכתו שישא' לו מלאכתו או חרן מהכני' או חרן משכנתו ויט' כלומר שהתנ' עם הע"א חלוקה שלא יבטלנו מי' שות שום מצוה או שלא ישתמש בו בשבת ויט' או שמכרו לצדקה או לישראל מומ' בכולוהו מבעיא כגמרא אם יצא לחירות אם לא ולא אפשיט ואולי'ן לקולא דספי'קא איסורא דרבנן הוא וספי'קא דרבנן לקולא ולא יצא לחירות וי' א' כיון דספק הוא אם תפש העבד משל רבו כרי' דמיו שיכול לפרו' עצמו בו אין מציאין אותו מידו לא פודה עצמו מיד הע"א ויצא לחירות :

פ"א עבד שמל' וטבל לשם עבדות והפיל עצמו ליד ע"א ואין רבו יכול להוציאו ממנו לא בריני' ישראל ולא בריני' דם או שנשכה ואין רוצין ליתנו לפרותו מותר ליקח כהן דמיו ואין בזה משו' מבר' עבד לע"א ויכול ליתן לו אפילו שטר בכירה עליו מפני' שדחא כמציל מידם :

פ"ב חמוכר עבדו לחוצה לארץ או לסוריא או לעכו' שחם גם כן אינם א' ממש כיון שמוציאו רבו מקרשות א' ומצו' השייכי' בה תקנו לעבד שיצא לחירות וקונסים את רבו השני שקנאו שיכתו' לו גט שחרור ויפסיד את דמיו מיד שקנאו סתם ואם יאמר איני רוצה להוציאו לח' רק אשתעבד בו בארץ ישראל אין שומעין לו דחיישינן פן ישאלנו בדברים לילך אחריו ותא' דקנסין הלוקח להפסיד המעו' ולא חמוכר שהרי' גם הוא עבד איסורא היינו משום דהעבד ביד רהלוקח הוא ותיכא דאיכא איסורא התם קנסין ודין זה נוהג אפילו בזמן חורת דאע"ג דבעונותינו תארץ חרב וטמכה ובטלו כמת מצות התלוי' ביה מ"ס בקדושתה קיים ומצוה לרוד בתוכה ולא להוציא ממנו' שום אדם :

פ"ג עבד שיצא אחר רבו לסוריא ומכרו שם איכר את זכותו כיון שיצא לדעת כדא' כשיצא רבו ע"מ שלא לחזור לאי' וחלך העבד עמו מדעתו אבל אם היה דעת רבו לחזור ויצא' אחריו ומכרו שם יצא לחירות וכופין את הלוקח לשחררו דאיסורא גביה איכא :

פ"ד עבד שאמ' לעלות לארץ ישראל כופין את הכו' לעלות עמו או ימכו' אותו למי שיעל'הו שם ואם לא ימצא יכתוב שטר על דמיו ויניחנו לילך וכל שכן ארון חדר באי' ורוצה לצאת לח' שאינו יכול לבוף העבד שיצא עמו ער' שיתרצה בדעתו או ימכרו שם וכל דינים אלו נהנים אפילו בזמן חוח שהארץ ביד ע"א :

פ"ה עבד שברח מהוצה לארץ לארץ אין מחזירין אותו לעבדות ועליו נאמר לא תסגיר עבד אל ארזינו ואפילו אם יאמר אשתעבד בו עמה או אמכרו שמה אין שומעין לו דלא רמסגיר לא דחזירנו לשום עבדות משמע ואומרים לרבו שיכתוב לו גט שחרור והעבד יכתוב לו שטר חוב בדמיו ער' שתשיג ידו ויתן לו ואם לא רצה הארון לשחררו להתירו בבת חורין אין בית דין יכולין לכופו שלא אמרה התורה אלא שלא להסגירו אלא דמיו כלומר שלא לחזירו לעבדות אבל לא אמרה שישחררנו ארזינו ומכל מקו' בית דין מפקעין מסנו שעבודו מעליו וילך לו שאין לו עליו עוד שום עבדות דמשמעות לא תסגיר לא תחזירו לעבדו משמע :

נטח גט שחרור עיין בריבנו ירחם נתיב כל' חד' גוסס לשון חסירה ג' שם בנתיב זה אין צריך לכותבו כאן :

הלכות גרים

רסח כיצד מגיירין הגר והגיורת ודיני קידושי הגרובו יג' סעיפים :

א הגר חבא להתגייר וליכנס לקהל ישראל אינו גר עד שימול ויטבול מילה כתובתו בו בפירוש דכתיב וכי יגור אתך גר וגומ'

לבוש עטרת זהב הלכות עבדים סימן רסט

שלא נהגו כדברי אלא משו' דמפרשין לדבריו שמעיד על עצמו שקבל עליו שיאסר בבת ישראל ער שיטבול שנית בפני ג' לשם גרות וחרי ממלא שויה נפשהי חתיכ' דאיסורא ולא בנוי וכל זה מיירי בגר שנהגיירא אשתו עמו והוליד ממנה בנים אבל גר שנשא בת ישראל או גורת שנתגייר' בראוי והוליד ממנה בנים שה רת' ולירתן בקדוש האם אפי' יש ערים שנתגייר' אביהם בינו לבין עצמו הרי הבנים כשרים ולא יחא אלא ע'א הא קיימא לן ע'א ועבר הכא על בת ישראל הולד כשרי יב' כשיבא הגר לתגייר' בודקין אחריו שמא בגלל ממון שיטול או בשביל שררה שיוכה לה או מפני הפחד בא ליבנס לרת ישראל ואם איש הוא בודקין אחריו שמא ענינו נתן באשה יהודי' ואם אשה היא בודקין אחריה שמא ענינה נתנה בכחורי ישראל ואם לא נמצאת להן עילת מודיעין אותן כוכר עול התור' והטור' שיש פאשיית' על עמי הארצות כדי שיפרשו ברכתכין מעמא לעיל סעוף ב' ואם קבלו ולא פירשו וראו אותם שחורו מאהכה מקבלין אותם כיהו אם לא בדקו אחריו או לא הודיעוהו שכר מצות ועונשין וכל וטבל בפני שרשה הריטות הרי זה גר אפילו נודע שבטביל דבר הוא מתגייר' דהואיל וכל וטבל לגרות יצא ככלל הע'א וחוששין לו עד שתתבאר צדקתו ואפילו הור ועבר ע'א חרי הוא כישראל מובר לכל דבריו שקידושין קידושין דמאחר שטבל לשם גרות נעשה כישראל וישראל מומר שרוצה לחזור בו ועושה תשובה ודאי מן התור' כחרטה וכתשוב' נגונה סגי אבל רכנן הצריכוהו לטבול כגר ולקבל עליו עול המצות ודברי הברות בפני שלשה כגר :

חיתה הטבילה לשם קיום דת תורתנו חרן מקבלת המצות שמעכבת אם אינה ביום ובשלשה ולחרף והרטכס אפילו ברעבד שמכל אוכל בפני שנים או בלילה מעכב ואסור בישראלית דמשפט כר' ב' בית וכס' ליה דקאי על הכל על קבלת מצות ומילה וטבילה ולפיכך כל לגבי רידיה הוי לכתחלה שאף על פי שכל וטבל בפני שנים הרי יכול לחזור ולעשות הטפת דם ברית וטבילה אחרת בפני ג' לפיכך אין משיאין לו ישראלית עד שיחזור ועשה בפני שלשה דגבי רידיה הוי כהלת דין שאינו אלא בפני שלשה וביום אבל אם קביל עליה בפני שלש למול ולטבול והודיעהו מקצ' מצות כדינן והלך ומל וטבל בלילה או שלא בפני שלשה ונשא אשה ישראלית הוליד ממנה בן לא פסלינן ליה דגבי תבן הוי טבילה וטבילה כגמר דין דמכשרין ברעבד שלא בכד ובלילה :

ד והואיל ועניני הגר צריכין נ' משום דכתיב ביה משפט לפיכך אין מטבילין אותו לא בשבת ולא ביום טוב שאין דנין לכתחלה לא בשב' ולא ביום טוב וברעב' אס' טבל הרי זה גר כמו ברין ברעבד בשבת וביום טוב דהוי חרין :

ה המל את הגרים מברך באי אמה אקבו למול את הגרים ואח'כ מברך באי אמה אקבו למול את הגרים ולהטיף מהם דם ברית שאם לא דם ברית לא נתקיימו שמי' וארץ שנ' אם לא ברית יומם וליה חוקות שמים וארץ לא שמת' באי בורת הכרית ומעם השתי ברכו ובלמד ולא בעל כתבהי לבעלה סימן רס' סעוף יב' גבי עבדים וכ' גרים :

ו נכרית שנתגיירה והיא מעוברת בנה אין צריך טבילה דטבילה אמו עולה לו רעובר ירך אמו הוא :

ז ע'א קטן אם יש לו אב יכול לגייר אותו ואוקמינן אחוקה דניחא ליה במאי רעבד ליה אכזה ואם אין לו אב וכו' לתגייר' או אמו מביאהו לתגייר' בית דין מגיירין אותו ואף על גב דרעת קטן אינו כלום הנדו' זכות הוא לו וזכין לאד' שלא בפניו מיהו בין שגירוהו אביו בין שגירוהו בית דין יכול לכתור' משיגדיל וכשרוא מוזהר כשיגדיל הרי הוא כאילו לא נתגייר מעולם דה' חוינן למפרע דלא הוה ניהא ליה במאי רעבד אכזה ולא כמעשה בית דין ואין דינו כישראל מומר אלא כע'א גמור ואם קידש אשת לאחר שמיחה אין ממשות בקדושין :

ח במה ד'א בשלא נהג מנהג יחודות משגדיל אבל נהג מנהג יחודות משגדיל טוב אינו יכול למח' דהא גלה דעתו דניחא ליה בגרות ואם שוב חזר לסורו חרי הוא כישראל מומר דאע' שהטא ישראל הוא וקידושין קידושין :

ט ע'א שבא לחתוך ע' להו בפני סבה או מפני שחין שנוולר לובת בין שאינו בכיין לשם מצות מילה אלא לרפואה אסור לישראל לחתכה שאסרו חכמים לרפאותם כדאמרינן לעי' ס' קנ' ואם נתכוון הע'א למצות מילה אף על פי שיש לו בת מכה או שחין מצות לישראל למול אותו ובמק' שמתר' לרפאות הע'א מותר בכל ענין ועל ס' קנ' איש או אשה שהם מחזקים לנו ואנו מכירים אותם שהיו ע'א וכאו לפנינו ואמרו נתגיירנו בבית דינו של פלוני כראוי אינם נאמנים לכא בקהל עד שיביאו עדי' שנתגיירו ואם ראינו נהגין כדברי ישראל ועושין כל המצות הרי אלו בחוקת גרי צדק ואף על פי שאין שם עדים שמעדין בפני מי נתגיירו ומצדפין אותם לכל דבר שבקדוש' ובחוקתן לחול גרי צדק ואע' כן אם בא להתערב בישראל לישא ישראלית אין משיאין אותם עד שיבאו עדים או עד שיטבולו בפנינו דמעלה עשו ביוחסין הואיל והחזקו ע'א אבל מי שבא ואין אנו מכירין אותו אם הוא ע'א או ישראל ואמר הוא ע'א הייתי ונתגיירתי בבית דין נאמן שהפה שאסר הוא הפה שחתיר ויש שכתבו כמה דברים אסורים כארץ ישראל ובזמנ' שהיו הכל שם בחוקת ישראל ויש כאן רובא וחוקת ופה שאסר אבל בחוצה לארץ שאין כאן לא רובא ולא חוקת צריך להביא ראייה שנתגייר כיון שאמר שהוא ע'א אף על פי שיש כאן הפה שאסר הוא הפה שחתיר מעלה עשו ביוחסין אבל סתם איש שבא ואמר ישראל אני הלא מעשי בכל יום שאורחי באים ואין אנו בודקין אחריה ושותין אנו עמח' יין ואוכלין משהיטתן :

יא מי שהיה מחזק לישראל או לגר גמור ובא ואמר נתגיירתי ביני לבין עצמי בלא שום כד' ויש לו בנים נאמן על עצמו לשווי נפשיה חתיכ' דאיסור' וליאסר בבת ישראל עד שיטבול בפני כד' אבל אינו נאמן על הבני לאסור אותם בכנות ישראל ואין לתכזה היאך אפשר דמשינן ליה לע'א וכאו לא נתגייר מעולם ובניו יהיו ישראלים כשרים דהא אסרינן ליה בבת ישראל לא משום דמהימנינן ליה

רסט איסור עדיות בגרים ודינם לענין עדות וחליצה וכו' יא סעיפים:

א אמרוהו'ל חרעת ניתן שגר המתגייר ומקבל עליו עול התורה והמצות ועול מלכות שמים ודאי נתערה עליו רוח ממרום רות' חרש רוח קרישא נשמת חדת' ונעשה איש אחר וכאילו נוצר ונולד בג' ביו דבי וכל יסיו תראשוני' חס כלא תיו ראי' אחר הוא וכל קרובי שהיו לו בגיותו אינ' עוד קרוביו וכנכרי' יחשבו לו לפיכך כל העריו' שאסרת לנו התורה משום שאר בשר אינם אסורים עליו שאין לו טום קרובים ושאר בשר בעולם שהוא נוצר לברו כארס הראשון ואפי' אמו אינה אמו ואחותו אינה אחותו ואם בא עליהן והם עדין בגיותן הרי זה כא' בא על נכרית רע'למא ואם גם הן נתגיירו כ' שם מותר' מן התורה אפילו להנשא לו שחרי גם הן כקטנות שגולדות דמו ואינן עוד שאר' בשר עמו כלל כל זה הוא מדין תורה אבל חכמי' אסרו עליו כל קורבו' שהם לו כצד האם אחר שנתגיירו ומעמא כרי שלא יאמרו הגרי כאנו מקדושה חמור' לקדושה קלה שחרי בגיותנו חיתה אמנו או אחותנו מן האם אסור' עלינו דק'ל שבני נח מחה'ר' על קצת עריות דשא' בשר מן האם כדלפינן מק' רע'ל כן יעווב איש את אביו ואת אמו שנ' לאדם הראשון דאיכא לכד' אביו פירושו אחות אביו וכ' אחותו ואיכא למד' אשת אביו ואמו איכא למד' פירושו אחות אמו וכ' אחותו מאמו ואיכ' למד' אמו ממש וחרי לכע' שיש עריות שאר בשר מצד האם שאסור' לבני נח וחיה זה להם קדושה חמורה ועכשי' חותרו להם והיה זה חלול תורתנו הקדושה בעיניה לפיכך גזרו על כל העריות שמן האם אפילו אותן שהיו מתרות להם בגיותן אבל בקורב' חבאה מצד האב לא גזרו אע' שיש ג' קצת קורבות דשאר בשר מצד האב כבני נח שאסורות כגון אחות אביו למד' ושייך ביה נמי למימר שלא יאמרו כאנו מקדושה חמורה לקדושה קלה אע'פ' לא גזרו על שום קורבת חבאה מצד האב אפי' באותן דשייך לומ' כאנו מקדושה חמור' לקדוש' קלה ומעמא משום דכיון שכבר גזרו בקרובות מצד האם על כל הקרובות אפילו על אותן דלא שייך בהו למי' באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה כגון אחות אמו ואשת אחיו מאמו שהן מתרות לבני נח ולא שייך בהו למימר באנו מקדושה חמורה כו' והן רואין שאפ' ח' גזרו בהו שיהו נאסרות עליהם כשנתגיירו יאמרו הגרים מט' נאסרת לנו אלו אלא ודאי משום דבקבלתנו עלינו עול התורה נתחדשת הלכה לפיכך כשנתי' להם אשת אביו או אח' אביו אע'פ' שלא יאמרו מתרות להן בגיותן באנו מקדושה חמורה כו' אלא יאמרו נתחדשת הלכה ואין להקשות אכ' מש' רגורו טפי בקרובות האם מקרובו' האב ולמה לא עברי' איפכא יאסרו כל קרובי האב משום אותם דשייך לומ' בהן שמא יאמרו באנו מקדושה חמורה כולה ויתירו כל קרובות האם מטעם דנתחדשה הלכה דבקרובו' האם כסתבר יותר לגזור בקרובות האב מבקרובות האם יש עוד טעם אחר' לביגור' דהיינו משום דיש לחוש

יורה דעה הלכות ספר

תורה סימן ער רעא

קין

אחיד ולא הגר אבל אם קבלוהו עליהם תבעלי דינים מעצמם יכול לדרן ואם היתה אמו מישראל מקרב אחיד קרינן ביה ויכול לחון את ישראל בריני כמונרת אפילו עי' כפייה ולהבירו גר יכול לדרן אפילו אין אמו מישראל רשום תשים עליך כריב כלומר עליך צריך להיות מקרב אחיד אבל גר רן את חבירו ולהליצה פסול אפילו אמו מישראל ואפי' להליצת גרים דכתיב ויקר שמו בישראל בית הלח הנעל וכישראל אביו ואביו מישראל משמע:

הלכות ספר תורה

ער שכר מצות כתיבת ספר תורה וכו' ג סעיפים:

א כתיב ועתה כתבו לכם את השיר וגו' ודקדקו חול כיון דקיימ' לן שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות ופרשיות התורה נתנת על כרחך מה שצות מרעה שיכתבו את השירה לא קאמר שיר' האוינו לומר שיכתבו כל התורה ער שירת האוינו שהיא גמר כל התורה ושיר' האוינו עד סופה בכלל לפיכך אהול מצות עשה על כל איש מישראל שיכתוב לו ס'ת ואפילו הניחו לו אבותיו ס'ת מצות לכהוב משלו וכ'ש שאינו רשאי לסכור ס'ת אפי' יש לו הרבה ספרי תורה ואפילו אין לו מה יאכל אלא עי' הדחק לא ימכרנו ואפילו למכור ישן כדי לקנו חדש אסור דחיישינן לפשיעות שמא לא יקנה הלכך אם הירד חדש כתוב והוא בבית הסופר ואינו חסר אלא נתינת דמים מוכר דיישן לקנות החדש משום זה אלי ואנוהו וגו' מיהו אם צריך למכור כדי ללמד תורה או ליקח אשה ואין לו דבר אחר למכור יכול למוכרה דשתי מצוות אלו מצוות גדולות הם שקי' העולם תלוי בהם ללימוד תורה דכתי' אש לא בריתי יוסם ולילה וגו' וליקח אשה דכתיב לא תהוה כדאה לשבת יצרה וכן לפדין שבויים כותר למוכר דמצוה רכה דראו עינין בלבוש התכלת ס'ת קנ'ג' לוקח ס'ת מן השוק ואינו מניה בה דכר' הוי כחשף מצות מן השוק כלומר ואינו יוצא כזה כמצות עשה זו ואין לו שכר גדול כל כך כמי שטרח בכתיבתו שיש למדת הרין לחלוק ולומר אלמלא שבאח עליו בלא טורח לא היה עושה אות' אבל אם הוא בעצמו כותבו או שכר סופר לכותבו וטרח כתיקון הקלפי' ולסכול עול הסופר עד שנכתב הרי זה כאילו קבלה מסיני שיש למדת רהמים פתחון פ'ת לומ' כמו שטורח זה כן היה טורח ללכת במדבר כדי לקבל תורה מהר סיני וכן הקונת ס'ת והיא היתה מוטעה והגיה אותה אפילו אות אה' יחזיק הוא גב כאילו קבלה מסיני שיש למדת רחמים לומר כמו שתיקן וד' כך אם היה מוצא טעויות רבות היה מתקן אותם:

ב ועיקר טעם מצות עשה זו דכתיב ספר תורה אינה לא כדי ללמו' כה כמו שסי' בפסוק זה ואמ' ולכדה את בני ישראל שים' בניהם לפיכך ברור' הראשונ' שלא היה עיקר לימודם תעיוג' לא כתיב הספר תורה והשא' הוי מעייני' ולומרי' בעל פה ודכרי' שבבעל פה לא היו רשאים לכתוב כדלפינן מקרא דעל פי הרברים ה' הלה וגו' לפיכך לא אמרו קדמונינו במצות עשה זו לא מצו עשה לכתוב ספר תורה אבל בזמננו זה שנתחדשה הלכה משום עת לעשות לה' שרשאי' לכתוב כל התורה' שבעל פה דהיינו משנה וגמרא ואין כותבין ספר תורה אלא לקרות פה ברכים ומניחים אותה בבית הכנסת ושאר עיקר לימודנו תעיוגנו ה' לחכומים ובמשנה ובגמרא ופירושים כי בלתי' אי אפשר להבין ולעמוד על דברי תורתנו ועומקה לפיכך אע' דוראי כתיב ספר תורה היא המצוה המפורשת בתורה בפירושים חייבים לכתוב לקרות כד' ברכים אבל אין אדם יוצא ידי חובתו בכתיבת ספר תורה לכוונה אלא כל איש אשר ירו' משגת לכתוב חומשי תור' והמשנ' והגבר' ופירושיהן או לקנות אותם הרי זה חוכה ומוטל עליו בכלל מצות עשה זו ויורד פכתיבת התורה ובלתי' לא קיי' המצוה כתיקונה עד שיכתבם או יקנה אותם וגם לא ימכרם אם לא ללמוד תורה ולישא אשה:

רעא דין העוד שנכתבת עליו ושרטוטה ודין הדיו וכו' וסעיפים:

א הלכה למשה מסיני הוא שאין כותבין ספר תורה לא על העור כמו שיכתבאר בסעיף ג' וילפינן מקרא שאין כותבין אותה אלא על עור בהמה וחיה ועוף השהורים דכתיב למען תהיה תורת ה' בפ'ך פי' דמוררר בפ'ך ואפי' על עור נכילור' ושריפור' שלהם דכ' מין מין המותר בפ'ך הוא לאפוקי על עור בהמה וחיה טמאת שכל המין אינו מותר בפ'ך ואין כותבין עליה ואין כותבין אותה על עור של דג

לחוש בחו' דילמ' אתו לאיחלופי למישרי ערות לישראל כלום כשיתירו לגרים הקרובות יבאו למעות ויתירום גם כן לישראלים גמורים אבל בקרובות האב ליכא לביחש להכי שהכל יודעין שאין אבות לע'א דרחמנא אפקריה לזרעיה דע'א בכמה מקומות ומשו' שיתירו קרובות האב לגר לא יבאו מתוך כך לתתיר קרובות מצד האב לישראל ואל תתמה לומר חשת דאיתת להכי אב' ניכא דכולא טעמא דגזירת זו באיסור קרובות מצד האם לגר הוא מטעם זה משו' דלא ליתו לאיחלופי כו' דחייבוכח בגמר דאי לאו טעמ' דשמא יאמרו באנו מקדושת חסור' כו' לא היו גזרין כלל משום טעמ' דלא ליתו לאיחלופי נמצא שעיק' הגזירה היא משום שמא יאמרו כו' ואגב גזרו על השאר אפי' היכא דליכא טעמא דשמא יאמרו כו' אלא דלא ליתו לאיחלופי לברדוכמ' יש חילוקי דינים ביניהם כמו שיתבאר לפנינו בע'ה לכך הוצרכנו להאריך ודי בזה:

ב לפי מה שכתבנו דיני דגרים בעריות של שאר כשר כך הוי דינו אם עבר על דתו בעוד שהוא ע' אונשא אבו או אחורו קאמו ונתגירו בפרישין אותם שאם לא ימחה בירו אע' שהוא עבר מקודם על דתו כ'ם יש כאן חלול תורתנו שיאמר באתי בקדושת חמורה כו' שכבר עשיתי באיסור ועכשיו התרת לי ואם היה נשוי לשאר עריות מקוד' אפילו מצד האם ונתגיי' הוא ואשתו עמו כיון שאין האיסור אלא משום גזירה ד'שראל דלא ליתו לאיחלופי כו' תו'איל וכבר נשוי הוא אין מפרישין אותם:

ג ואם לא היה נשוי כבר בשאר שאר האם ונתגיי' שאסור לישא אותה מן הטעם שנתבאר כונ'ל שאפילו אם נשא יוציא' כיון שנשא באיסור דיהרות חסר טפי'ל וכן משמע ממה שאכתו' בסעי' ה' אבל בשאר האב מותר לכתלה אף על פי שידע בודאי שזה ש'רו מאביו כגון תאומים שהדבר ברור הוא שאביו של זה הוא אביו של זה אע'כ לא גזרו על שאר מאביו ככתבנו טעמ' לפיכך נושא הגר אשת אחיו מאביו ואשת אחי אביו ואשת אביו ואשת בנו אף ע' שהיתה נשאר לאחיו או לאחי אביו או לבנו אחר שנתגירו וכן אהור' אמו מאביה ואחותו נאביו וכתו' שנתגירו מותרות לו ויש אוסרין באשת אביו משום שפוסקין כמד' על כן יעוכ א'ש את אביו וגומ' פירושו אשת אביו והרי יש כאן טעמא שלא יאמרו כו' ובשאר קרובות מצד האב מודו דלא גזרו בתו' מטעמא דאפקריה רחמנא לזרעיה דע'א לפיכך מותר בכל השאר אבל אינו נושא לא אחותו מאכו ולא אחות אמו מאמה ולא אשת אחיו מאמו שנשא אחיו מאמו אחר שנתגיי' שיש לו בה קידושין ואסורה מדרבנן משו' אשת אח' מן האם אבל אם נשאה אחיו בעוד שהוא ע'א חריו ומותרת שאין אשת אחיו שלא היו לו קידושין בה ולא נקראת אשת אחיו:

ד שני אחים תאומים שהיה חורתן שלא בקדושת ולידתן בקדוש' חייבי' משו' אשת אחתם אבל לא חולצין ולא מיבמין שמן התורה אינם אחי' אלא מן האם ולא מן האב אע' שהם תאומי' דה' נזרעין שלא בקדושה ואין כאן אבות:

ה תנושא גזירת וכתה שנתגירו עמה או שת' אחיות מן האם שנתגירו בק ישראל בין גר יושב עם אחת מהן וחשנייה צריכ' צטרחה קידושין תפסו לו בה שאין קרובות רכל אחת קצטרח שגולרה דמיא:

ו נשא גזיר' וכתה מותר לישא אמת או בתה שלא גזרו לא בחייהן דליכא למחש' כל כך דליתו למיטעי כיון שאין נשואין יחד בעין: ובשתי אחיות מן האב שנתגירו מותר לישא אותם יחד שלא גזרו בשאר האב כדכתיבין טעמא לעיל סעיף א':

ז כל השנינו לא גזרו עליהן בגר' לפיכך מותר הגר לישא אם אמו ונושא אדם גזירת ואם אמת או בת בתה וכן בשאר חשניות: גר שנתגיי' הוא ואשתו עמו צריכין לפרוש זה מזה ג' חרשים להבחין זרע שנורע בקדושה לזרע שנורע שלא בקדושה ואם אינו רוצה לקיימה אינה צריכת גט דהא קידושי דע'א אינן קידושין ועוד דהא כל אחד כקמן שגולד דמי והיא אינה אשתו והוא אינ' אשת דאחד הוא ויוצאה ממנו בלא גט:

ח ולענין ערות אפילו אחים מן האם מעירים זה לזה דגר שנתגיי' כקמן שגולד דמי והכא ליכא למיחש דאתו לאיחלופי בישראל שחרי' אין מקבלין ערות אלא בכד' וסתם כד' בקיאין ברבר זה:

ט זלענין דין גר פסול לדרן את ישראל דפתיב שום תשים עליך מלך מקרב אחיד מקרב אחיד ולא מן הגר ומלך דהיינו דין דיוקא עי' כפייה לכוף את ח'שראל הוא דפסול דשום תשי' עי' כפייה ג' מע' כלומר במילי דשררת וכפייה למנות אותו דין יהיה דווקא סק'ר'

לבוש עטרת זרב הלכות סת סימן רע"ג

ששה טפחים שהם כ"א צבעות כרוחב אגודל של ט"ו שכן היו שיעור
הלוח' ארכו ורחבו ועוביו ששה טפחים ונתנו שיעור זה בגויל שהתח
עב עובי בינוני ובימימה היו כותבין רוב ספרי תורה שלהם על גויל
ושיעורו שבכת' בינונית נאה ומישר תודמן ארכת ותקיפה לשיעור זה
לפיכך בקלף שהוא לפעמי' דק ולפעמי' עב שיעורן לפעמי' פתו ולפעמי'
יותר ובלבד שיהא ארכו כתקופו שהוא נוי לו ועיקר דיני' הללו ככונ'
על זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצו וכן אם עשה בגויל אורך ששה
טפחים ומעט בכת' או יותר על ששה והרחיב בכת' עד שיהא ארכו
כהיקפו הריוח כמצוה והעמוד שבתוך הספר לא שהוא מצטרף
לשיעור עובי ההיקף לששה ו"א שאינו מצטרף וזרבה עובי ששה
בלא הוא :

ב לאורך כל ששה וששה נתנו שיעור כדי שישכל לכתוב באותו
הכת' שכותב לפי מה שהוא ג' פעמי' למספחותי' דהיינו שלשי'
אותיות ולא תהא קצרה מוח שלא יהא הרף נראה כאגר ולא ארוכה
יותר מזה שלא יהא עיניו משוטטות בכתב שעניי הקורא משוטטות
כשהשטות ארוכות ונעוה כראשי השטות :

ג שיעור היריעה כרי שתביל מאלו הרפין שלשה אד"א האו'
או' או' א' אבל לא יעשה של שני רפין ולא תשעה רפין אבל
עיקר הניו שיהא משל ארבע או חמשה רפין לפיכך אם נודמנה לו
יריעה בת תשעה רפין והוא צריך לחלק אותה לאי' חלקנה בענין שית'
שלשה רפין באחת וששה בשנייה אלא שיהא ארבע באחת וחמשת
בשנייה כמה דברים אמורים בכל היריעות שבספר הן מבאדרות
אבל באחרונה שבסוף הספר אפילו פסוק אחר ברף א' עושי' אותו רף
לברו ותופרין אותו עם שאר היריעות שאין כאן גרעון בזה כתיבה כמ'
באמצע הספר :

ד וכשיגבור הספר צריך לסיי' באמצע השיטה שבסוף הרף לפיכך
אפי' אם לא נשאר לו אלא פסוק אחד כשיגיע ליריעה אחרונה
צריך שיעשה מכנו רף שלם כדי שיהיה בסופו אף על פי שאין בפסוק
האחרון תיבות כמנין השמות שבשאר הרפין יעשה האותיות ארוכות
במטה למעלה כדי שתחזי' תיבת אד"א או ה' שיטין כדי שיהיה בסוף הרף
ומתחיל מתחת השיטה שבסוף הרף ולא יגבור אותה ומתכוין עד
שהיה לעיני כל ישראל באמצע שיטה שבסוף הרף :

רע"ג שיעור הגיליון ורוחב בין שיטת לשיטה

ובין רף לרף ובו וסעיפים :

א שיעור הגיליון למטה לא יהא פחות כ"א מצבעו כגודל ולמעל' לא
יהא פחות מ' זכין כל רף ורף שני לפיכך צריך שיהא בתהלת
כל יריעה וסופה כרוח אצבע נודל וכדי תפירה נמצא כשתופר היריעה
ביותר יהיה בין כל רף ורף בכל הכפר רוחב שתי אצבעו זכין כל שיטת
זשיט' צריך רוחב כמלא רוח' שיטה זכין כל הוכ' חום ד' שיטין פניויות
בלא כתב ויתחיל הדומ' בתהלת ששה המשיית ויניה בתהלתו ובסופו
כדי לגול על העמוד ועוד שתי אצבעות שישארו בין העמוד והרף
לא ימעט הכתב ספני ריוח שלמטה ולמעלה פי' שלא יעשה
אותיות קטנות כשיטה עליונה ותחתונה כדי שישא שיעור
גיליון ולא ספני ריוח שבין פרשה לפרשה כגון פרשה סתום שצריכת
לחיות פתוחה באמצע וכתובה מב' צדדין לא ימעט הכתב כדי להתחיל'
בסוף אגרון ששרטט באמצע הרף שני שיטין ריוח כדי שיעו' ביניהם
לא ימעט הכתב ספני אותו ריוח :

ב נודמנה לו תיבה בת האותיות לא יכתו שתי בתוך הרף ונ' סוף
לרף שאין ניכר לכל שיהיו ג' גורדין אחר שתי' להיות נחשבים
תיבת אחת אבל יכול לכתוב שלש בתוך הרף ושתי' חוץ לרף ואם איך
פסקו לכתוב בתוך הרף יטה הסקוק חלק ולא ימשיך האותיות לעשותן
גדולו מתבירתי' כדי לכל א' עד סוף הרף שלא ישנה צורת האותיות
בתיפוחן ותיכ' בת' אוחיו' יכול לכתו שתי' מכתב חוץ לרף אף על פי
אמצעות בפי' שכוין שאין בתוך הרף אלא אות אחת ניכר לכל שאר
השתי' שבתוך גורדי' אחריו לעשות תיבה שאות אחת אינה תיכ' אבל
תיכ' שאין בה לא שתי' אותיות לא יכתב' כלל חוץ לרף אפילו אות
אחת בפי' ואחת בחוץ ואפילו אם השתי' אותיות הם מתיבת גדולה לא
שהם גראין כמו תיבה בפי' עצמה לא יכתבו על הגיליון :

ג ואם נדמנה לו תיבה בת עשר אותיות או פחות או יותר ולא
נשאר מהשיטה לכתו אות כולה בתוך הרף אם יכול לכתו חציית
בתוך הרף וחציית חוץ לרף כותב שכוין שכל כך הרבה אותיות מאת
התיכ' הם בתוך הרף גורדי' אלו אחריהם אע"פ שאינם הרוב מן התיכ'
ואם

אפילו על עור של דג מחור משום דנמיט וזחמיה זרירך שומיו העור'
מעוכרים לשם ספר תורה שכל דבר של קדושה צריך לעמזו ולסמח
כראיותא לעיל בלבוש ההבלת סימן ל"ב סעי' י"ט וחינו שיאמ' בתהלת
העמוד באמצעים אותם לתוך חסיד עורות אלו אני מעבד לשם קדוש'
סת זכין שאריך עיבוד לשמח לפיכך צריך שיעבדו ישראל ולא ע"א
שחע"א אינו יכול לעבד לשמח ואפילו יאמר לו הישראל עבד עורות
לשם ספר תורה אינו מועיל דסוף סוף ע"א ארעתא דנפשיה קעביד ואם
צריך לעבדו ע"י ע"א יסייע הישראל מעט בתהלת כשיתנתן לתוך סיד
ויאמר שהוא עושה זה לשם קדושת ס'ת ויסמן ג' אותן העורות שלא
יכול הע"א להתליפן וכשימצא אחר כך סימניו לא הייטי' שמא התליפן
הע"א חייף סימניו אחריו ועל בלבוש התבלת ס' ל"ב סעי' י' ואחר שיהיה
העיבוד לשמח אין צריך שיהא תיקון הקלף ושרטוטו לשמח ואם לא
היה העיבוד לשמח מפי' עשה תיקון הקלף ושרטוטו לשמח אינו מועיל
שאינו אלא הומנה בעלמא לתיבתא ולא תיקון חשוב ואינו מכשירו
בזה לסת :

ב צריך שיהיו מעוכרים בעפצים או בסיד וכיצא כו כדברי'
שפירצין העור ומהזיקן אותו ואם אינו מעוכר כך אינו נקרא
קלף ופסול :

ג הלכת למס' סיני שאין כותבין ספר תורה אלא על הגויל ג'ו על
הקלף פירוש איזה נקרא גויל עור שנגרר ונתקן במקום השער
וכמקו' הכשר לא נתקן וכותבין במקום השער ואיזה נקרא קלף דרך
העברנים האומנים שחולקין את העור בשעת העיבוד לציגים באילו
זיתת כפולה והחלק החיצון שהוא לצד השער נקרא קלף וזרפניסי
נזכר בקשר נקרא רוכסוסטוס ובאה תהלכת שלא יכתבו ס'ת אלא
על הקלף ולא על רוכסוסטוס ונג' כקלף לא יכתבו אלא לצד הבשר
דהיינו במקום שהוא מהוכר לרוכסוסטוס וקלפי' שלנו שאין האוכנין
חולקין אותו יש להם דין קלף וכותבין עליהם לצד הכשר מפני שדרך
האומנים לגרר העור מבפנים עד שגורדין וכלין כל הרוכסוסטוס ולא
נשאר אלא הקלף לברו ואף על פי שגורדין גם כן קליפתו העליונה
של צד השער אין גורדין עם אלא מעט כדי שיעור מה שחיו צריכין
לחקנו ולהחליף ואפי' אם היו חולקין את העור לשנים היו נכ' צריכין
לגרר ממנו כך ואם כן לא נשאר רק הקלף ויש לו דין קלף לכתו לצד
הכשר והם מוכרשים לכתוב עליה יותר מן הגויל כפני שהם פעובדי'
יותר ולפיכך נוהגין עכשיו לכתו על הקלפי' ולא על הגויל וכך כתבתי
שבגויל כותבין במקו' שער ובקלף במקום בשר כן היא תהלכת ואם
שינה פסול ויש מכשירין בדיעבד :

ד כתב מקצתו על הגויל ומקצתו על הקלף פסול דזה אלי ואנוהו
כתיב ואין זה גוי' למה אבל אם עשה חציו גויל וחציו צבאים
אע"פ שאינה טעוה מן המוכר שקצת יש היכר שאינה בתוכה על
עורות שוין ואינו גוי' כב' ממ' כשר היא בריעכר מפני שאינו ניכר לכל
שאין שוין דמעט שוין הן ועל סימן רץ :

ה סת צריך שרטוט משום שהוא נוי שמישר הכתב ע"י ואם כתבו
בלא שרטוט פסול רילפינן כתיבה כתיבה כתיבה כתיבה ובמזוה כ'ע
פוחה שצריכת שרטוט ואם לא שרטוט פסולת כמו שיתבאר ג' ע'ח
בסימן רפה ולא ישרטט בעופרת וכיצא כו כדבר שהוא צובע שאינו
גוי לכתוב ועוד דלשון שרטוט שכתב תהלכת נקרא וחרין בטמ' .
ולא צבע :

ו הלכת למטה ספיני שאין כותבין סת אלא בצבע הנקרא דו'
בלשון הקודש ופירשו שחייא צבע שחור עשוי פעשן השכני'
ושדו' כמי עפצים ודעיקר מדברי' חכמים מן העזן ואם כתבו כמי עפצי'
זקננותו כשר ובלבד שיהיה שחור ולא משאר מיני צבעונים כגון
תאומים ודירוק וכו' ואם כתב אפילו אות אחת בשאר מיני
צבעונין או בותב פסול יא' דהא אמור לכתוב שום עם ספרי עשרים
וארבע ספרים שלא בדיו ויש מכשירין :

ז צריך לכותבו ביטין ראסמכות אקרא דתיכ' ממינו אשרת לסו'
יא שיש לכתוב בקולמס של קנה ולא בנתנה שאינה בתבת אש'
חורצת וחוקקת ואנן בתיבה בעינן ואין נותנין כן :

רע"ד דין הותב הרפין ובו ד' פנינים

א אה"ל שאין עושין סת לא ארכו ית' על הקיפו ולא הקיפו ית'
על ארכו פי' יכוין שיתמחש חסוקי' ויעו' כל הכפר לאח'
כיחפר ויתגלל ארוך כשיעור ארוך היריעה מבטוח לפעלה שחור
גוי לסת וכן היא הלוח אורכן ורחבו ועוביו יחד שוין וכבה הוא ארכו

יורה דעה הלכות ספר תורה סימן רעד רעה

קיד

שלא יעשה נקבים ביריעה שאין זה חידוד:

ב בצורות פרשיות פתוחות או סתומות יש מחלוקת בין הפוסקים ורבו בהן הרעות וירא שמים יצא את כולם וככה יעש' בתהלת כתיבתו יעיין וישער בערך גסות או דקות הכתב שהוא כותב ויראה היאך ירמנו לו הגרשיות הפתוחות והסתומות ויעשה בענין שבפרשה פתוחות יסיים פרשה שלפניה באמצע שיטה וישתיר בסופה חלק כדי ש אותיות ויתחיל לכתוב בראש שיטה שתהיה ובפרשה סתומה תמיד יסיים פרשה שלפניה באמצע שיטה ויגיה חלק כדי אותיות ויתחיל לכתוב בסוף אות שיטה עצמה ולא ישנה לע' וזו צורה אחרת לא לפתוחה ולא לסתומה דבחי חיי כשר לכולי עלמא ואם לא יוכל לכוון לא יסור מדברי הרמב"ם בזה כי עליו סמכו האחרונים וכתבו שדבריו הם עיקר והא לך לשון הרמב"ם פרשה פתוחה יש לה ב צורות אם גמר באמצע השיטה כניח שאר השיט' פגו ומתחיל הפרשה שהיא פתוחה מתהלת השיטה השנייה במת דברים אמורים שנשאר פן השיט' ייח כשיעור' אותיות אבל אם לא נשאר אלא מעט או אם גבה בסוף השיטה מניח שיטה שלמה וכתחיל הפרשה הפתוחה מתהלת שיטה השלישית ונמצא פגו ביניהם שיטה פרשה סתומה יש לה ג צורות אם גמר באמצע השיטה מניח ריוח כשיעור ומתחיל לכתוב בסוף השיט' עצמה תיבה אמתהלת הפרשה שהיא סתומה עד שימצא חריוח באמצע ואם לא נשאר מן השיטה כדי לתניח חריוח כשיעור ולכתוב בסוף השיט' תיבה אחת יגיה חכל פגו ויגיה מעט ריוח בראש שיטה שנייה ויתחיל לכתוב הפרש' סתומה באמצע שיטה השנייה:

ואם גמר בסוף השיטה מניח בתהלת השיטה השנייה כשיעור תריוח ומתחיל לכתוב הסתומה באמצע השיטה נמצאת אומר שפרש' פתוחה תהלת בתהלת השיטה לעולם ופרש' סתומה תהלתה באמצע השיט' לעולם עכ"ל. ובצורת השנייה שכתב בסתומה ואם לא נשאר מן השיטה כדי לתניח חריוח כשיעור כו' יש בכללה גם כן צורת שקורין לה הסופרים פרשה פרוה והוא שגמר פרשה באמצע השיט' בתצוית או בשלישיתה ומתחיל בשיטה שתהיה כנגד הנחת חלק העליונה והיא בכלל הסתומה הנכרת בגמרא שסובר זל דכל תמניה חלק בסוף שיטה ובתהלת שיטה שתהיה ל' ש אם מתחיל לכתוב כנג' ההנחה שלמעלה ל' ש אם מתחיל קודם או אחר בכל גוניה מקרא סתומה לא פרוה. ובצורת השנייה שכתב הרב זל בפתיחה ברא שלשאר מן השיטה ריוח בוג' דהו' אם נרמין לוכן בשיטה התחתונה שבסוף הרף שלא נשאר אלא מעט או שגמר בסוף השיטה מניח שיטה עליונה של ראש הרף שאחריו חלק ויתחיל לכתוב בשנייה שנמצא פגו ביניהם שיטה גל' ולשק כשיעור שאם הרב בכל מקום רל' ש אותיות זהו רעת הרמב"ם וסמכו עליו האחרונים ומס' אם נמצאת סמ' שאינה נכתבת בדבריו אק' לפסולה כי כמה גדולי הפוסקים שיש להם דעת אחרת במי פרשיות סתומות או פתוחות ומחויקין לאותו הסופר שכתב על פי אחד מהנתי הפוסקים ולא שינה כשיח לכתוב פתוחות סתומות או סתומות פתוחות כפי רצונו שלא ברעת שום אחד מן הפוסקים והל' ספר תורה פסולה לבעיה לא הייטיק:

ג צריך ליותר בשירת' שלא לעשותם כשאר הכתב אלא יעשה כהריוח על גבי לבינה אבל אם כתבם כשאר הכתב או שכתב שאר הכתב כשירה פסולה מיהו דווקא בשכתב כשירה כשאר הכתב בלא פשוה אבל אם פיור אלא ששינה בפיוור כמה שנהגו ל' פסל ובלבר שיחא הראה על גבי לבינה:

ד שירת' הים כותבין אותה בשלשים שיטות שיטה ראשונה כדרכ' ושאר השיטות אחת פניחין באמצע ריוח אחד וזאת מניחין חריוח בשני מקומות באמצע עד שתמצ השיטה חלוקה לשלש ומצא ריוח כנגד הכתב וכתב כנגד הראה:

ה צורת שירת' האינו כל שיטה באמצע ריוח אחד ומצא כל שיטה חלוקה לשתיים וכותבים אותה בע שיטות וכל השיטות יהיו תרווחין כשיעור ריוח שבין פרשה לפרש' דהיינו מ אותיות ובשירת' הים שיעור' שני רוחין בשטה אחת מניחין חריוח כשיעור' מ אותיות בין שניהם ובכל אלו אם שעה לא פסל שאינם מחברים בגמ':

ו כתב המלא חסר או חסר מלא או שכתב מלא שהיא קרי' וכתב בקד' ואת כנגן ישבנה במקום ישלנה או ובמחורים במקום ובפעולים וכיוצא בהן פסול שדברים אלו מחברים בגמ' והם קבלו שיפסל בכך. ויש עוד דברים שנתנו בהן הסופרים ואין מוכרי' בגמ' אלא שהעתיקו איש ספרו איש כבודו באותיות גדולות והקטנות והנקודות וחמשונות כנגן פסול דלפנין ואותיות העקומות והחפוכות כגון נן הפוכה החרן שכתב' ד' שי' בהפוש ועוד דהנה במנין השיטין לעשותן

ואם אינו יכול לכתוב אפי' הציו בתוך חרף מניח דמקום פגו חלק ומתחיל מתחלת השיטה שאחריה ולא ימשוך האותיות כו' ברלעיל:

ה כל אלו הדברים אינם אלא למצות מן המוכר ומשום חידוד הכת' אבל אם שינה כשר:

ו שכתב לכתוב את השם כולו תולה אותו בין השיט' אבל מקצת השם בשיט' ומקצתו תלוי פסול מפני סיד' הקבלה שבו שרונה כבקצץ בנטיעות בידוע לירועים חן ובשאר תיבות אם שכתב כורב בקצת התיבה בשטה ומקצתו תלוי למעלה בין השיטות יש סופרי' שמקדקי' לכתוב אותיות ביה שמו בראש העמודי' וכן יש קצת מקדקים לכתוב ראש כל עמוד וקורין אותו ווי העמודים ואין לדקד' בכל זה ואדרב' יש שכתבו שיש אסור ברב מפני שעושים קצת עמודים דחביטוקצת קצרים וכן עושי' לפעמים אותיות אשר לא כרת לחתהיל העמוד שאחריו בו' ויש בזה גינוי לספר תורה לפיכ' המקדק יודר שלא ימעט או ירחי' הקתב לפעמים משום זה שיודכן היו' ברא העמוד כי כל דברים אלו אין לתם סמך ורמזיה מנמרא ואין להם שורש על כה שיסמכו:

רעד

שצריך לכתוב אותו לשמו ודין תיקון האותיות הזיון ובו ז' סעיפים:

א כשיתחיל לכתוב הסת' צריך הסופר שיאמר בפיו ספר זה אני כותב לשם קדושת ספר תורת משה ואמירה זו מספקת לכל הספר חוץ מן האזכרות כמו שיתבאר בסימן רעו בעה ואט לא נאמר כן בהתהלת הכתיבה יש אומרים שהוא פסול:

ב וצריך שיחא לפניו ספר אחר שיעתי ממנו שאסור לכתוב אפילו אות אחת שלא מן הכתב וצריך שיקרא כל תיבה בפיו קודם שיכתבנו ובכלן חוי טעמא כדילסדרו בפיו המיב ולא יטעה בכתיבת שכן אמרו חול' שתהלת נתינת כך היתה למרעה שהקבלה אמר לו למשה כל תיבת ותיבה ומשה אומר וכתב ולמדוהו מכתבי בתורה ויכת משה וגומר והקשו אפשר משה מת וכתב ומת משה ורזירצו לא עד כאן הקבלה אומר ומשה אומר וכתב מכאן ואילך הקבלה אומר ומשה כותב ברמעי:

ג וכתוב כתיבה נאה ומיושרת משום זה אלי ואנוהו וכתוב כתיבה תמה דילפינן סת מוכתבתם רכתיב גבי תפילין שיהיו כתיבת תמה ושתהא מוקפת גיל' שלא תרכב אות להכרתה אלא יהא כיניחן לפחות כהוט השערה ואם כתב אלף לבד ביהוד כוח אינו כשר שאין לך דיבוק גדול מזה:

ד וצריך גב' שלא יהיו האותיות מופרות הרבה וז' מוז כדי שלא תהא תיבה אחת נראית כשתיים ותיבה בין תיבה לתיבה לפחי' במלא אות קטנה ולא יקרבם ביותר שלא יהיו שתי תיבות נראות כאח' אם שינה שהחיק בין האותיות עד שהתיבה נראית כשתיים או שקירב שתי תיבות עד שנראת כאחת פסול:

ה וצריך שלא תפסל שום אות עד שאינה נקראת או רומח לאות אחת בין בעיקר וכתביבה בין בקרע בין בנקב שניקב בהבין בטשטוש:

ו צריך ליותר בתיקון האותיות הזיון כמו שנבאר באורך כלבוש התבלת סימן לב' וסעיף לב':

ז ספר תורה חמוקד פסול בפני שיש אם למקרא ואם למסור' ואם מנקלו' אין כאן מסורת לפיכך אפילו אם חסירו ממנו דניקו' פסול שכתב נכתב לשם חניקוד ולא לשם חסרות וכן ספר תורה שיש בו פיסוק פסוקים פסול שאין לנו אלא כתיבתו מסיני ונראה לי שגם בכאן יש בו פסול משום שאין כאן אוב' לסודרת' שלפעמים על פי חסרות צריך להבר' שני פסוקים יחד כאילו הם פסוק אחד' ודווקא שיעשה הפיסוק כדי אבל אם הניח אור' בין הפסוקי' כל שאין בו שיעו' פיסוק פרשה כשרה וסת' שערבבו האותיות כמו בגמ' מעורה אף על פי שלכתהלה אין צריך לעשותה כן אינה פסולה בכך:

רעה

צורת פרשיות פתוחה או סתומה וצורת השירה ובו ח' סעיפים:

א פרשה פתוחה לא יעשה סתומה וסתומה לא יעשה פתוחה ואם שינה באיזה משניה פסולה ואם אפשר לתקנו באופן שלא יפגע בשם למקד' יא שכותר לתקנו וכן נהגו אבל לא יחתיך שום סם

לבוש עצרת זרב הלכות סת סימן רעו רעז

וכס כאלקסם וכיצא בזה גודר מאחריו ואסור לחזק כמותו דמיא
דאיבוד ע"א שמוזים לאכר כל הנטפל אחריו כמו שכתיב בפירוש
בפסוק שלפניו חזן איסור האיבוד בשק"ת כולל כל הנטפל אחריו
בן חסמות הללו אבל הנזול הנכבוד והגורא תאריך החזק האכ"ץ
חנן ורחום ארך אפים ורב חסד נחקין שאין אלו שמותיו
אלא פעולתיו:

כתב אל כאלקים שחיתת כונתו לכתוב אלקים ולא כתב אל
אל וכן יהמחשם של ד' וכו' שכתב ס"ה לברו אינן נחקין
שאלו הם שמות כפני עצמן אף על פי שחית דעתו לפתוח כולו אבל
אם כתב שר משרי וצב מצבאו נחקין שאין אלו שמות לברו וכן
אר מארני או א"ה מאחי ויש מחמירין כוח תל' שהדין עסקה ד"א"ת
וראי שם מסמטיו תוא כמו י"ה בסוד הקבלה והשם שכותבין
בסידורים ב' יודין ואחת על גביהן וותר למחקו שאינו שם אלא
לסיכין בעלמא כותבין כך שטרע שנקרא כאן חששם ס"ם לא ימחקנו
אם לא לצורך כיון דמ"ם סימן הוא לקדושה מותר לטול דיו מן
הכתוב כשצ"ל דריו לכתוב או כשרוצה לגלול הספר ורצה שתתייב'
התייבה שהינה מדרה ולא תמחק ולא דמי לסדליק נר חול מנר מצות
שאסור שטוש אכחושי דהתם חנר חשני טואב מן הראשון וסכחישי
אורו אבל הכא כיון שנכתבה התייבה אינה נכחשת בנמילת מקדש
הריו סמנו אלא שממחר להתייבש ושהחיות נשארה בו:

נברק אות לתכרה באותיות השם שיש לו לגודרו ואין כאן
משום מחקך ראדרכת השם פסול הוא והוא מתקנו מ"ם אינן
צריך אוד כך להקביר עליו קולטוס לקדושי כבר נכתב בהלכתו
בקדושת השם אלא שהאותיות לא היו בהלכתן וכשיתקן האותיות
הדי הוא בהלכתו וכן ריו שנשפכת על השם מותר למחקו כדי
לתקנו שאין זה דרך בחיקוק רק דרך תיקון ה"ש שם שכרעה בוגע
בגנה אכ' נוגע במש' ער שנראית כח' ד"א שמותר למחקו או לנרוד
כל הרגל ולחקקה הכל רואין שאין זה שם כיון שנראית כח' ויאן
זה משום מחקך השם אבל אם אינה נוגעת רק מעט יש להסתפק ברי
אם הוא מותר לתקנו או אם נפסלו לסלק היריעה דכיון שאינו רבוק
הק' מעט תערין תו' ניכר ששם הוא נעש לתקנו אם נגדר כל הרגל
ג' הוא וכתבנו בחיקונו שמה בין שערין ניכר ששם הוא הל' מחקך
את השם בנדרת כל הרגל שעשה מה' דל"ת וכאי' נ"ם במח שמתקנו
אחר כך ולא דמי' לספת ריו שנשפכת עליו שמות למחקו כדי לתקנו
דהתם במלת צורת האות תול' כן יכול לגררה אבל הכא כל העולם
קורין אותו ה"א אלא שנפסלה בגיעתה מעט לנגח וכשהוא מודק
הרגל הוא מחקך את השם וליכא לקיסר שכל מחיקה שהיא לתיקון
שריא שהרי תנתין אבן מן המזכה לא מחייב אלא דרך השחתת אבל
אם נקמה שצריך לתקן אחרת במקום שרי' שכן בצינו בני השכונא
ענתנו אחרת שבנת עזרא מפני שסמאותיו יונים כראיתא ביומא דהת'
שאני קיני אשיר לו בלא מזכה וגם אי אשיר לו לבנת מזכה
במקום אחר במקדש שפיקס המזכה הוא מכון ביותר כראית' ביומא
אבל הכא אפשר לנגח היריעה לתיכך אסור לנרוד כל הרגל רח"ל
במחקך כל האות כיון שמקנה צורתה מה' לדל"ת ואי לא נגוד ק"ס
הוא דבק הל' חק' תיבות ואי קנה לית הכי תא בעינן כרעה דה"א
תליא ואם ניגע פסול כראיתא בגמ' לפיכך ינגח אותה היריעה מוטב
הוא שיגנוג' לכתוב אוד' במקומה משקדור את השם בן היריעה
ויכתוב שם אחר במקומו:

כתובת והודה ולא נתן בו דלית יתלה תולית למעלה שררי'
לא היתה כונתו לכתוב השם היה לו לכתוב השם וקדשו
ודתב יהודה עושה מדר' המחקך ה' אחרונה שהרי לא קדש אותה הוי'
אלא הדי' אונקיה הראשונה:

כלי קדשה כתב עליו שם קדוש מקום השם ונתנו שאין כל
הכלי קדוש שאין זה מקומו של שם ואסור לכתוב לכתולת
שם שלא בסמ' שיוכל ליק' לית' בדין ולכן נהדרים שלא לכתוב שם
כאנתה מפני ששליבין אותו ודוקן אותו לחזק חש' נהדין אפילו
במלת שלום שלא לגמרי כתבתו דשלוס נמי שם הוא דכתיב וקרא
לו ה' שלום:

לשמות' לא נחת סכח' ויש אומרים פכ' ולא יותר מס' תוד נחגו
בראשי השיטין למעלה משיר' היס' באותו עמוד ה' שיטין חת התחלתן
הבאים' ביבשת' ה' סת במצרים' וכן למטה מהשירה' השיטין
גהתחלתן ותקח סוס' ויצאו: ובאו: ויהיו: ולמעלה משירת
האיוני ששה שיטין והתחלתן ואעודה: אחר: תרוך באחרית'
להכעיסו קהל' ולמטה' השיטין והתחלתן ויבא וידבר דברי'
אשר' תנאת' וכל אלו הרברים למצוה הם ואם שינת לא פסל:

רעו דין תלית הדילוג ודין הטועה בכתובת שם וכו' יג סעיפים:

א טעת הילג' תיבת או יותר יכול לתלודתה בין השיטין אבל לא
בריוח שבין דף לרף:

ב כבר כתבנו במסין רע' בסעיף א שכתבנו ליל לכתוב חסמר
תורה יאמר בפיו שכותב ספר זה לשם קדושת ספר תורת
משה אותה האמירה מועלת לכל הספר חוץ מן האוצרות אבל בכל
פעם שיגיע לכתוב שם מן השמות שאינם נחקים צריך לקדשם בפני
עצמם שיאמר בפיו בכל פעם שסוה אני כותב לשם קדושת השם
ואם לא עשה כן פסול ואפילו העקבת קולטוס עליהם לשם קדוש אינו
מועיל לתם ונשארו בפסולתם וכן אם היה לו לכתוב שם אקים אחרים
ואמר עליו גם כן שכותבו לשם קדושה אינו פסול בכך דמי במקדשו
בעלי מוסין לגבי מצבה שאינן קדושים שאין הקדושה הלה עליהם
הכי נמי הכא אין הקדושה הלה:

ג וכשכותב השם אפילו בלך' ישראל שואל בשלומו לא ישיבנו כדי
שיכין ליחרז' ולא יפסוק בכוונתו וחל' במקצן בנגיעו' מכל מקום
אם מלך ע"א שואל בשלומו יכול להשיב בפני הסכנה ואין דבר עוקר
בפני פיקוח נפש דמי כתיב' אבל שלא במקום סכנה לא
נפיק כלל כדכתבו טעמא ואם יש לו לכתוב שני עמוד' זה אחר זה
מותר להפסיק ביניהם שכל אחר יש לו כונת בפני עצמו ובלבר'
כשיחזור לכתוב שם השני צריך לחזור לקדשו ולומר שחוא כתבו
לשם קדושת השם:

ד כשמוכל הקולטוס לכתוב השם לא יתחיל מיד בשם לכתוב
דשמא תחיה עליו רבוי דדילא יצא הכתב מידר' ובא
למחקך שם אלא יכין קדש שימכל שיניח אות' אחת מלכתוב לפני
השם ובאותו האות יתחיל לכתוב ואם שכח ולא עשה כן יתפש' אחר
אות שצריכה דיו ויסלצנה ואח"כ יכתוב את השם במלא קולטוס
אות' ולא ימכל באמצע השם ואם יצטרך לריו יקח מאותיות שלפניו
כדי ליהדס' יהוד נמוד וחקן:

ה כבר כתבנו במסין רע"א שאין כותבין סת כולה לא ברו שחוד
ולא בשוחד'ר אדר' אבל אם כתב כרו חזק עיוז וחב' כשר
קמה דברים אסורי' שאר כל הספר תורה אבל בקס' אפילו כתבו פרין
חזק עליו וחב' פסול ואם עשה כן ועבר ותרוד וחדר וכתבו ברוי' אף על
גב ולא שפיר קעבד' שחוק שם כשר אבל אם עשה כן בהרכת
שפת' עבר ונדרן וחדר וכתבן ברו פסול דמי כמפור'
ואין זה הדין:

ו טעה ושכח לכתוב את השם בגלו תולת' אותו בין השיטות אבל
מקנת השם בששה מקצת תלוי' פסול כדכתבין פקמא לעיל
סימן רעז ס"ו:

ז מותר לכתוב את השם על מקום החסוק ועל מקום הנדר פי' מחקך
שחוק בעוד הכתב לח ונשאר חרוש' יותר ונדר ואין חילוק בזה
בין סת' לשאר סעיפים' אלא נאדר' לאד' שנתייבש הכתב:

ח צריך שיגלו כל האותיות השם בתוך דף הוא ושא מתי' כלל
הוא לכתוב אחר השם נכונים יחד נמו' ולא יצא חז'ן
למחיקתו לית' ה'וב' לתייבש' כח שאין כן כשתולק' אותו בין
השיטות שכלו בפנים חוקן:

ט כתיב ופסלי אלקים תגדענה ומפרתם את השם מן המקום
הוא לא תעשו כן לה אלקים מכאן ואילך' שהמחקך
אפילו את אות' מן השם עובר בלאו בלומר לה' אלקים לא תעשו
כן לאמר אותו ה' מן השם אחר הוא כתוב ואם רחיצו שלא למחקך
כלל וכל השיטות שאינם נחקים מן שמותיו של הקבה ותבלל בודין
שאסור למחקך שם אפילו אות' אחת חס' שבעת שמות ואלו חס'
שמונתה שמות' שם ותייהי' תופ' הנגרות' אל אלוך אלקים
שני צבאות' ויש גודסין גב' אחיה אשר אחיה' בכל אלו אסור
למחקך אות' תול' האותיות הנגמלים עמ' נדורי' וכונן ד' של אלקיד'

רעו שלא להפוך הדיעה על פניה וכו' סעיף אחד:

א כתב היריעה ובא לתלותה כדי שתתייבש לא יחמד כתיב
לפסח אע"פ שמכוין כרי' שלא יעלה אבק על גבי הכת' מל' דרך
כיון

יורה דעה הלכות ספר תורה סימן דעה רעט רפ קטו

סימן קטו סעיף ד' טעם נכון למנהג זה עליו ואין חילוק בין שנמצא הטעות בסת ראשונה בין שנמצא בשנייה שקורין בתלמוד בבבא מציעא

לחובת תוס' :
ג סת שנמצא בו ג' טעיות אסור לקרות בו עוד אף על פי שהגיה אז הג' טעיות עד שיגיהו כולו כיון שהוא מוחזק בתלת דמני שהוא מטעה :

ד וספר תורה שיש בה טעיות הרבה עד שקשה הוא להגיה אותו עוד מחמת רוב טעיות יגנו ואם אין בה כל כך טעיות ירמזו ושיערו חל' ספר תורה שיש בה אפילו שלש טעיות בכל דף ודף עדיין יכולין לתקנו אבל אם יש ד' בכל דף ודף כיון שמוטעת היא בכל כך כמעט שאי אפשר לתקנו ויגנו ואם היה רוב הספר מונחה והשאר יש בו טעיות בכל דף והשאר אפילו דף אחד מאותו הספר המשובש שאין בו אלא ג' טעיות הרי זה יתקן במה דברים אמרים שכתב המלאך חסד שצריך לתלות הטעות ביני שישי דתלמוד כל ביני שישי גנאי הוא לספר ואינו דדורו אבל אם כתב החסד מלא אפילו יש בכל דף ודף כפח טעיות יתקן לפי שאין חגיגה גנאי כמו תלמודי' אבל מקום כשנזרר ירחיק ואריך האות שלפניו או של אחריו קצת כדי שלא יראה מקום הנזרר הפסק בתוכה ויחא נראה כשתי תיבות וכבר אמרנו שאם הפסיק באמצע התיבה כמלא אות קטנה שהוא שיעור שבין תיבת לתיבת לא יקרא בו :

ה אם הילג שנים או ג' שישין יא שלא יסתוק שלש טעיות מן חכמים לכתוב בתוכו במקום ר' או השישין כדי להכניס כחן מן שדלג מפני שמעט חכתב ושישי כמנוח וטוב לטק היריעה אבל חסופים נתנו לתקן ולייפות תכתב ועל ריש סימן רע"ח :

רפ דין נקדעה היריעה לאתר תפירתה וכו' ב סעיפים :

א ספר תורה שנקרע בו יריעה בגליון למעלה או למטה ונכנס הקרע בין האותיות בתוך הכתב עד ב' שיטין יתפור עד ג' שיטין לא יתפור בטה דברים אמרי' ביטן שאין עיפוצו ניכר וחתפירה אינה נאה שכוללת הרבה אבל כל זמן שעיפוצו ניכר תופר אפי' קרע חבא בתוך ג' שהתפירה אינה ניכרת כל כך כיון שהוא מעופץ מיהו אפילו במעופץ לא יתפור רק קרע חבא עד ג' שיטין ולא יותר שכן שצרכות להיות חתפירה גדולה מתגנב בה הספר וכן הדין אם נקרע בין דף לדף בין תיבת לתיבת ויתפור וכל הקרעים אין תופרין אותם אלא בנידין שתופרין בתן היריעות וז' לזו ויא אעפ"י דה' לם שאין תופרין לא בנידין חלם בתפירת היריעות וז' לזו אבל יריעה שנקרע' יכולין לתפור במשע או בחוטין וכשעת הדחק סומכין עליה אבל אם אפשר בנידין טוב יותר ויא ככל מקום שמותר לתופרה אם נקרע מותר גם כן לטלרס ולדבק עליו קלף מבחוץ ולדבק הקרעיה על ידי כך וכן אם נחסר דבר כגון אות שלם או תיבה שלמה כותבין אותו על אותו הקלף וכן נחמ' ועל סימן ר"ץ אך בכל הקרעים יחדר שלא תחסר אות אחת או תשתנ' מצורת או שתיתלק האות ואם נחלק שום אות עי' הקרעיה ונשרות צורתו בעודו חלוק פסולת ולא מתני מה שמדבקו מאחורי אף על פי ששפת הקרע חחרין ונגעין וז' בו על ידי הדבק וחתר האות לצורתו ולא נחסר הקלף כלל אלא שנקרע ונסדק מכל מקום בעיני שיהא האות מוקף גויל אפי' היבא שחאות שלם ולא נסדק כלל אלא שנסדק הקלף שבתוך החלל פסרינו ליהכל שכן היבא שגוף האות נחלק לשנים ונשתנה צורתו ועי' הדבק הוא חזק לצורתו זה אינו נקר' מוקף גויל מכל צד ולא דמי לנסדק אחר מן האותיות הפסוקות שכתבנו בלבוש החבלת סימן לב' סעיף טו' שהוא כשר דהתמידי שלא נשתנ' צורת האות אף על פי שחלוק ולא נדבק ע"ש וכשיתפור יותר שלא יתחב המהט תוך הכתב שהרי המהט יקרע ויחלוק האות אלא יתחוב חזן לכתב :

ב ספר תורה שכלו ממנה יריעות וכא להחליף אפילו לא בלח ממנו אלא אחת או שתיים צריך להחליף שלש לפי שאי אפשר שיעזי אותם שמחליף רכות לגמרי לאהרות ואם לא יחליף אלא אחת או שתיים גנאי הוא לכת' שיש בה שינוי ביריעותיה אבל בשמחליף ג' אין כל כך גנאי כיון שיש ג' שחם דומות זו לזו :

כיון הוא אלא יחזיקו לכתב למעלה ויפוחו עליו בנדיבר' שלא יעלה עליו האבק :

רע"ח דין תפירות סת ובג' דסעיפים :

א הלכה למשה מסיני הוא שאין תופרין סת אלא בנידין ומשום שצריכין מן המותר בפיך אל יחיו הנידין אלא מבחמה או היה חסודים ולא יתפור כל היריעה מראשה לסופה משום דתוחה ליקרע אלא יניח בראשה מעט ובסופה מעט שלא יתא תפור וכל השאר יחא תפור מראש ועד סוף ויתפור מבחוץ משום שיותר נאה הוא כשתופרין מבחוץ שאין החוטין נראין בפנים :

ב הימים שני עמודים בסת לגולה כהם אחד בראשו ואחד בסופו ומה ששייר גליון בראש וסוף יכרוך על אעמודי' ותפרינו בנידין וישאר בין העמוד לסוף שתי אצבעות וכשעת הדחק שאי אפשר לתפור העמודים בנידין אם נתפרה במשי סביב העמודים קורין בה מצוה אם אפשר' לתקנה בנידין אף על פי שכבר נתפרה במשי אין קורין בה עד שיתקנה :

ג כבר אמרנו שצרכות היריעות להיות תפור' בנידין מראש ועד סוף חזן משויר מקום מעט למעלה ולמטה ואם לא עשה כן פסול עד שיתקן מיהו אם נקרע רוב תפירה שכן יריעה ליריע' ועדיין חזן מחכרות כחמש או שש תפירות של קיימא כשר רכיון שכבר חזן מחוברין בחלכתן וגם ענישיו עדיין תפירות של קיימא חזן סגי בכל רחשיבי תפירה לכל דבר :

ד אם יריעה אחת אינה תפורה עמו אעפ"י שהיא מונחת עמו בגלילה אין קורין בו עד שיתיו כל יריעותיו שחברו יחד בני תורת ח'מיסה כתיב וסתומה ומדובקת נתנה ואינה כשרה אלא כדו

רע"ט דיני הגהת ספר תורה ושלא ישחנו מוטעה וכו' יא סעיפים :

א אסור לאדם לטחות סת שאינה מוגה יותר משלשים יום משום שנאמר אל תשכן באהלך עולה אלא יתקנו או יגנונו וזה לשאר ספרים שאסור לטהותם בביתו בלתי מוגהים משום אל תשכן ואין לתגיה שום ספר על פיה סברא כי אם בראיה ברורה שיש בו טעות :

ב כבר ידעת פעמים שסת שחסר בה אפי' אות אחת איתיר בה אפילו אות אחת שהיא פסולה דתורת ה' תמים פעינין בלא שום מום וכל אחד מאלו לפת מום הוא וכל שכן שאר מומין ולענין מדה שהיא פסולה נחלקו בה הפוסקי' יא שהיא פסולה לכל' אפילו לקרות בה בצבור סל' שהיא פסולה אף על פי שחקריאה בצבור אינה אלא דרבנן פסולת שלא לצאת בה ידי חובתן ואפילו קראו בה בצבור ונמצא אחר כך שהיא פסולה לא יצאו וחברכ' שכרכו עליה אינה 'ברכ' וצריכו לחזק' ספר גורה אחרת ולחז' ולקדו' בה מראש' הסדר ברכת ולברך עליה וחקריאה וחברכות של הראשונים לאו כלום רואו ויש אומרים דפסול הנאמר בה לא נאמר אלא לענין קיום המצוה עשה שכתבנו פסוקי' דעין שהייב כל אדם לכתוב לו סת כולה על זה אמרו שאם נמצא בה טעות שהיא פסולה ואין יוצאין בה ידי חובת המצוה עשה עשה שנצטוו עליה לכתוב' ללמוד בה וכבר ידעת שקוצנתי לתלמי' בלומר יכולך לדרוש בה על כל קו וקו תלי תלים של חלכות לכך יד' ללמוד בה לא יצאו אבל לקרות בה בצבור שאינו אלא דרבנן מותר לקרות בה ולברך עלי' אעפ"י שנמצאו בה טעיות הרבה' אלו הם סבר' הקדמונים ואנו אין מנחנו לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא סביראל' כ' יין דקריאה בצבור אינה אלא מדרבנן עושין כצו פשוט בין שחז' דיריעות שכשנמצא טעות בסת שקראו בה בצבור מציאין ספר יתו' יה אחרת ומתחילין ממקום שנמצא הטעות ומשלימין לשבע' על או הם שקראו במוטעה שנס' הראשונים שקראו במוטעה עולין לנו לגמ' השבעה כיון שאין חקריאה אלא דרבנן והם כבר קראו ברעב' יצאו ידי קריאה וידי ברכ' כדעת סברת האחרונים ועל האחרונים שהוא כמו לכתחלה מציאין אחרת כשרה ומכרכין עליה כדע' הסבר' הראשונה ואפילו בחד גברא שנמצא טעות באמצע בפרשתו פוסקין בזה ומציאין אחרת וקוראין בה ממקום שנמצא הטעות וגומ' קריאתו בספר חכש' ומברך לאחריה ואינו מברך לפניו כי ברכה שכירך לפני' בספר תורה הפסול כבר עלה לו בריעבר וכבר כתבתי בלבו' התכלת

לבוש עזרת זרב הלכות סת סימן רפא רפב

כמשו ולא יחזיר לו אחידו אלא אם כן נכתב מצד עשיית נפח' אלא
ישכ לפניו בכבוד ראש וכיראת ופחד שהוא העד הנאמן על כל באי
עולם שנאמר והיה כך לעד וכברנו כפי כח:

ב הרואה ספר תורה כשהוא מחלף חייב לעמוד לפניו והיה הכל
עומדים עד שיעמוד זה שמלבו ויגיענו למקומו או עד שיתבס'
מענייהם אבל בפני חומשים שלנו אין צריכין לעמוד שאין בהן קדוש'
סת שאינן נכתבים כהלכתן יש מחמירין ואוברים אפילו השומע קול
הנשוא חסות או קול הפעמונים שבפת אף על פי שאינו רואה אותם
חייב לעמוד:

ג היה הולך ממקום למקום וכת עמו לא יניחנו בשם ויניחנו על
גבי המור וירכב עליו אלא מניחו בחיקו כנגד לבו והוא רוכב
על המור ואם היה מפחד מפני הגנבים מותר אפי' לרכוב על ידו מוטב
שתתבוה עכשו לפי שעה ולא תפול ליד הגנבים שיבוזה וינהגו כד
קלות ראש וזמן ארוך:

ד אמרו חכמים ז"ל כל הכבד את התורה גופו מכובד על חבריו
וכל הכחיל את התורה גופו פחולל על חבריו ולא יאחזקו
אדם סת ויכניס בו לבית הכסא או לבית המרחץ או לבית הקברות
אף על פי שכרוך במטפחת ונתון כתיק שלו בית הכסא ובית המרחץ
היו מעמא משום ביוץ הספר תורה ובית הקברות היו מעמא משום
לועג לרש שאף על פי שהיה בתיק ואינו קורא בה כיון דאחיזתה
מצות היא יש בת משום לועג לרש ואפילו כשיחזור וילך מהם לא
יציא בן התיק וכו' שלא יקרא בו ע"ש שירחיק' אמות מהמט או
מבית הקברות או מבית הכסא ולא יאחזקו סת בלא מטפחת מפני
שנוהג בת קלות ראש בזה:

ה אין זורקין בתבי הקודש ואפילו הלכות ואגוד' שהוא נגאי להן
וגרא' שנוהג בהן קלות ראש ואסור להפוך אותן על פניהם ואם
מצאן כך צריך להפכן:

ו והקמיעין אע"פ שיש בהן כתבי קודש ושמו'אם היו מכוסין עור
מותר ליכנס בהן לבית הכסא דערף זה הכיסוי מתיק כיון שהו'
תפור בתוכו ואם לאו אסור:

ז אסור לישב על הכמה ספר תורה עליה וכו' שאסור להניחו על
גבי קרקע ואפילו על המדרגות שעושין לפני ארון הקודש אסור
להניח ספרים שחרי חם קרקע לכהנים שעומדים שם בעת הדוכן גם
למציא ומכניס הספר תורה בן הארון ושאר תשמישין שעושין שם
השמישים ולא יניח אדם ספר תורה על ברכיו ואצילי ידיו עליו ותח
לשאר ספרים:

ח בית שיש בו ספר תורה לא יטמס בו מטתו ע"ש שיוציאו
ואם אין לו בקום להוציאו יעשה לפניו מחיצה גבוהה עשרת
טפחים אבל ע"ה הנחת כלי בתוך בלי שאינו מיוחד לו אינו מותר אלא
בתפילין ושאר כתבי הקודש נרמזו אבל לא בסת והרמזם מתיר אף
בסת ואם פירש שליחו על הארץ שמענה בו השוכן ככלי בתוך בלי
דברי תורה אינם מקבלים טומאה כי הם קדושים וטהורים
ומפריחים כל טומאה לפיכך כל הסמאים אפילו נדו' מותר'
לאחזן בסת ולקרוא בו ובלבד שלא יהיו ידיהם מטונפות או
מלוכלפות:

ט ספר תורה שבלת או נפסל נותנין אותו בכלי הרש וקוברין אותו
אצל תח' חו' היא גנייתו ומה שחצרכו לתת אותו בכלי הרש הוא
פדי' שלא ירקב כל כך במחרת אף על גב דודאי סוף סוף ירקב בקרקע
שינחתו שם מ'מ כדי שלא ירקב פחרה והוי כאילו מחקנו אותו בידים
כל מה דאפשר לתקוני שיעמוד ימים רבים מתקנינו:

י כל תשמישי חספ שיש בו קרושה אסור לנחוג בו ביוק לפיכך
מטפחות ספרים שפלו עושין אותם תכריכים למת מצוח חו'
היא גניחתן:

יב תיק שחוכן לספר תורה והונח בו וכן המטפחות ספר והארון
וחסנל שמניחין בו הספר תורה אף על פי שאין מניחין בו
הספר תורה לברו אלא כשהוא בתיק וכן הכסא שחוכן להניח עליו
ספר תורה והונח עליו כולם תשמישי קרושה הם ואסורות ולאחר
שישברו או יבלו נגנים ודוקא שהוכנו ונתנה עליהם אבל הונח עליהם
במקרה ולא הזכנו לזה או הזכנו ולא הונח עליהם לאו כלום ועדין לא
נחשבו תשמישי קרושה:

יג תיבה שנשברה מותר לעשו' ממנו תיבה אחר' קטנה דבקדוש'
שניהם שזים אבל אסור לעשות כפנה כסא לסת דקדושת
כסא איטה' בקדוש' תיבה והל' מוריד בקדוש' ודין הוא כעלין בקדוש'
ואין מורידין וכן כסא שנשבר מות' לעשות כמנו כסא קטן דקדושתן
שוין

רפא

מי כשר לכתוב סת ואם אמרה הסופר לא
כתבתי האזכרות לשמן וכו' ה סעיפים:

א ספר תורה שכתבו אפיקורוס ישרף דמחשבתו ארוק בע"א
וכוראי לשם ע"א כתבו כתב ע"א יגנו שאינו ארוק כל כך
בע"א ואינו ודאי אם כתבו לשם ע"א אינו צריך אלא גניזה נמצא ביד
אפיקורוס ואינו יודע מי כתבו ויש בו ספק אם כתבו הוא או שמא
מצאו וישראל כתבו לכך לא ישרפנו אלא יגנונו י נמצא ביד ע"א
ואינו יודע מי כתבו יש מי שמכשירו אפילו לקרות בו משום דשכיח
טפי שישראל כתבו לפי שאין דרך ע"א לכתוב אבל אפיקורוס מתוך
שהוא ארוק תרבה בע"א ודכו לכתוב ספר תורה לשם ע"א ויש אומרי'
אפילו נמצא ביד ע"א יגנו ולא יקראו בו מחשש שמא כרבו מכל
מקום כיון דשכיח טפי שישראל כתבו חייבין הצבור לקנותו ממנו
בכרי רמיו או יותר מעט ולגנו כרי שלא יולול בה ואם רוצה להעלות
בדמיו יותר מכרי רמיו תרבה מניחין אותו בידו משום תיקון העולם
שלא יתנו לבן וישראל לשלול ספרים כרי לחזור למוכרן לישראל
ביוקר ואם הוזק באותו זמן או באותה מדינה שבו ע"א ספרי ישראל
תולין שאותן ספרי' שלהם היו וקורין בהם:

ב גר שחזר לסורו מחמת יראה כשר לכתוב סת כיון שלא חזר
אלא מחמת יראה מחשבתו לטמים:

ג סת שכתבו איש מרי שהו' מוכר או עבר אשה וקטן כותי ישראל
מוכר פס' לה דילפינן לה מקו' דתפילין וגי' תפילין כתי' וקשרת'
וכתבתם ודרשינן מדחוק שזקשירה וכתובה כל גוי שישנו בקשירה
ישנו בכתובה וכל הגי' דהיינו עבר אשה וקטן וכותי חו"ל וליתניהו
בקשירה בדאורייתא ליתניהו בכתובה ומוסר וישראל מוסר אע"ג
דמדאורייתא חייבין בקשיר' מ"מ כיון שפרקו בעליה עול תור' עשאום
כאילו אינם בקשירה הכי ילפינן בקר' גבי רפ' לין ושמ דכ"ש בסת'
שפוסלין דכת קדוש טפי בתפילין:

ד סת שכתבו מוסר יש פוסלין אות' ומעמא אף על גב דישראל
גמור הוא והיי' בכל המצות כישראל מ"מ אמרינן ודאי כשהגיע
לפסוק לא יכא ממור בקהל י"נפז ונחל ולא כתב האזכרה לשכר
ואפילו אמר נתכונתי אינו נאמן דאנן סתרי שלא נתכונן:

ה סת שאמר הסופר לאחר שיצא מידו לא כתבתי האזכרות
לשמן אינו נאמן לפוסלו אבל נאמן להפסיד כל שכרו ומ"ט
אינו נאמן לפוסלו משום דחזקת פועל עושה כהונן מה שבירד לעשות
ומה שאומר עכשו כן אמרינן אין כוונתו אלא להפסיד ולה קניש את
הלוקח או אותה ששכרו לכתבו ואין לומר כיון שהוא מפסיד גם את
שכרו ודאי קושטא קאמר דאין סברא ל' שיפסיד שכרו משו' להפחיתו
ולתקניו דאמרינן טענתו ברין שאם כיון שאינו אומר אלא שלא
כתבתי האזכרות לשמן אינו נאמן אלא שכר האזכרות והווי דבר
מועט ודרך בני אדם כן הוא שמתייאש להפסיד דבר כועט כרי להפסיד
על חבירו ולתקניו אבל אנו אומרים לו טע' ברין שכין שאתה מודה
שלא כתבת האזכרות לשמן הרי הסת כולה פסולה ולפי דברי הפסד'
כל שכרה דטוב היה לוח שלא כתבת לו ואנו מאמינין דברידך על
עצמך דתודאת בעל דין כסאה עדים דמי והפסד' שכרה תעל הסת אין
אנו מאמי' לך כיון שאינו בירך ודאי לתקניו נתכוונת ואפילו אם
יאמר ידעתי ולא תעיתי אין מאמינין לו לפיכך אם אמר סת זו עוורת
שלה לא עברתי לשמן אף על פי שאין הסת ביד כתוך שנאמן
להפסיד שכרו נאמן לפוסלו ודאי לא לתקניו קמיכון שתכל ידעתי
שאם לא עבר עוורת לשמן אין לו שכר כלל וגם הוא ידע עו' וזי'
לאו דקושטא קאמר לא היה מאכר את שכרו כרי לתקניו לוח מידו
סת זו לא גרע לבעליה ממוסר דעלמא ועל כל פני' חייב לשלם כשבר
כתובת חומש בעלמא:

רפב

לטהוג כבוד בספר תורה ודין תשמישיה
וכו' סעיפים:

א כבר ידעת כמה חזירתנו ותורה לכבוד ותכמים לומר חתור'
ואם על לוסיה כך על אחת כמה וכמה שהחזרנו על התורה
עצמה וכמה שאמרו חז"ל מפני לומר דיי' עומדין טעניה ל"א כל שכן
לפיכך חייב כל אדם לנהוג כבוד גדול בספר תורה ומצודה ליהוד לו
מקום ולכבוד המקום ההוא ולהדרו ביותר ולא ירוק כנגד ספר תורה
ולא יגלה ערותו כנגדו ולא יפשוט רגלו כנגדו ולא יניחנו על דאשו

יורה דעה הלכות צדקה סימן רפג רפד רפה קי

ק רישית חורבן וסיפית נחמת' ושיעיה כולית נחמתא פסכין חורבנא
 לחורבנא ונחמתא לנחמתא והושע לא רצו לעשות מצו נביא בפני
 עצמו משום שלא ניבא הרבה ואיירי דווסר מרבס וחברותו באחרונה
 עם הנביאים האחרונים שחם חגי זכריה בלאכי אהיו סופרי של
 נביאים שהיו בתחלת בית שני בשנת שתיס לדריוש האחרון
 וסדר כתובים סדרום על זה הסדר שכן היה ביציאתם רות בתהלה
 ואחר כך תהילים שאמרו דוד שיצא ממנה ואיוב איכא מאן דאמר
 שהיה באתו הזמן ואחר כך שלשה ספרי שלמה שנים של תכנה
 משלי וקהלת אפרם בכהרותו ושיר השירים בוקנתו וקנינת ירמיה
 אחריו ורנאל היה אחריו בגולה ואסתר אחריו בימי אחשורו ועזרא
 אחריו בימי דריוש בנה ואפילו למאן דאמר איוב בימי משת היה לא
 רצו לאקרומי לאיוב משום דאיוב פורענות הוא ואתגלוי בפורענות
 לא מתהילין וכי תיבא אם בן למת התהילו ברות דהא גם כן פורענות
 הוא רעב וגלות ומיתת אליפז ובניו שאני רות דפורענות דאית לה
 אחר' טוב הוא שיצא מטם דוד ולכך קראו הספר על סם רות דריוקי
 בשמה ואמר' ול' למת נקרא שפה רות שיצא ממנה דוד שריותו
 להקדוש בת בשירות ותושבתות :

רפד שלם לכתוב בלא שרטוט וכו' סעיפים :

א כל כתבי קדש אין כותבין בלא שרטוט אפילו כתובי על הנייר
 שכן הוא הלכה :

ב א' או כ' תיבות מפסק בכתב אשורי או בכתב אחר אפי' הרבה
 פסוקים כותבין לכתוב בלא שרטוט אבל שלשה תיבות מפסק
 ובכתב אשורי אסור לכתוב בלא שרטוט מפני שהוא דכתב שקבלנו
 לכתוב בו את התורה ואין חילוק בין כתיבה לחקיקה בעצם או בהבדל
 ומיהו הגי' מילי בשכותבים פסק לשם לימוד או דרשה אבל באגרת
 שלומי' מותר לכתוב לדבר צחות אפילו כמחתיבות מפסק בלא
 שרטוט וגם במקום שצריך שרטוט אם שרטוט שיטת עליונה שוב לא
 צריך יא שאין לכתוב דברים של חול בכתב אשורית שכיון שכותבי
 פו-תורה לא יתנו בו חול ולכך כירנו בכל המדינות כתבים אחרים
 לכתוב חכר בלא שרטוט גם לכתוב בו כל דברים של חול ואגרת
 של שלומים :

הלכות מוזה

רפה שכר מצות מוזה וכו' סעיפים ו

א מצות עשה לכתוב פרשת שמע ופרשת זהרה אם שבע
 ולקובען על כוונת דהפה רבטני הפרשיו הללו כתיב
 הצוי וכתבתם על כוונת ביתך וכשעריך וצריך לזהר בה ס' אד
 כמו שאמרו חכמים כל מי שיש לו תפילין בראשו וכוונתו וציצית
 בבגדו ומוזה בפתחו מוזהק הוא שלא יטא מפני שיש כמזהה יחוד
 של הקדוש ב' הותמיד כבואו וכצאתו יזכר יחודו של הק' בה ויתן
 ידאיתו על פניו לבלתי יחטא וכל זהוהר בה יארכו ימי וימי בניו
 דכתיב למען ירכו ימיכם וימי בניכם ואס' אינו והיר בה יתקצרו דמכלל
 הן אתה שומע לאו וכן דרשו חול בעון כוונה בניו וכנותו מתים
 קטנים דכתיב דם נפשות אביונים נקיים דהיינו קטנים שהם נקיים
 מחטא וסמך ליה לא במחירת מצאתים פירוש במחירת שאין לה
 פציתן וח' קרא לא במחירת פציתיהן מצאתים שלמים כמצותי
 כי על כל אלה הכתי' דהאי קרא בתר לשוא הכתי' את בניכם
 כתיב וגרולה מצותה שהכית נסטר על ידו כמו שדרשו כפסוק
 שומך וגומר מלך בשר ודם הוא מכפנים ועכרין שומרים אותו
 מבחן ואתם יטנים על מצאתם והכ' שומר אתכם מבחן :

ב ועל כן נתינתה כמפח החצון שיהא כל חבית לפניס הימנר
 וכשמירתה לכן יא כשארם יצא מן חבית או נכנס לתוכו
 יניח ידו על הכוזה ויאמר ה' ישמר צאתי וכו' ונוכל'ס אם אין יד
 משנת לקנות תפילין וכוזה יקנה תפילין ולא כוזה מצות שהיה
 חובת הגוף ערפא :

י שחן אבל אסור לעשות כמנו שרפרף דה' מוריד בקודש :
 והביטות שעומד עליהן האוחז הספר אין בהן קדושת ס' אבל
 יש בהם משום קדושת בית הכנסת :

יט כל מה שעשה לכת' אם עשאו על תנאי להשתמש בו שגור
 תשמיש אם ירצה מועיל בו התנאי :

יך תפוח כסף וזהב שעושין לכת' לנו תשמיש קדוש הם ואסור
 לכבדם להוציאם לחולין אם לא לקנות בהם כת' או חומש :

יג כל מה שאסור לשנותו לקדושה קלה אם סברוהו שבעה טובי
 העיר כמעמד אנשי העיר מותר לעשות בהם ס' שירצו :

יד יחיד שמכר ספר תורה שלו ותשמישו יש כי שמת' להשתמ'
 בדמו ריחוד בשלו הוא כמו שבעה טובי העיר בשל צבוי' שמי שאוס
 שאין בה היחיד להפקיע הקדושת כמו שבעה טובי העיר כבעמ' אנשי
 העיר ואם היו בו שיעור' לבע' שריועל בלבוש התכלת סימן קנ' ג סעי' ג :

יז מותר להניח ספר תורה על ס' דקדושתן שוח ואין קפידא
 ומניחין חומשים על גבי נביאים וכתובים קדושת נביאים
 וכתובים קלה לגבי חומשים לפיכך אין מניחין נביאי וכתובים על גבי
 חומשים ולא חומשין על גבי ספר תורה אבל כתובים על גבי נביאים
 פניחין דקדושתן שוח ועל סימן רמז מה שאמרו שאסור להרהר ברבי
 תורה במקומות הבטנות והוא גם כן טעמא משום כבוד תורה
 המחבר ג' סימן זה :

רפג שיכור לרבק תורה נביאים וכתובים יחד וכו' סעיפים :

א מותר לרבק תורה נביאים וכתובים בכרך אחד אף על פי שאין
 אפשר שלא יתן לפעמים נביאים וכתובים על גבי תורה וכבר
 אמרנו שאסור הנימילי בשני כרכים אבל בשהם מדובקים יחד אינו
 גנאי ושרי ומניח בין כל חומש וחומש ד' שיטין ובין כל נביא ונביא ג'
 שיטין וכן בין כל נביא ונביא של תרי עשר וכיון שתכל מדובק יחד
 אין קדושתן אפילו קדושת התורה שבהם כקדושת ספר תורה אל'א
 בחומש בעלמא דכל יתר כנסול דמי כלומר כאילו נטול היתר ואחר
 עמו דמי וחל' כמו ס' שחסר ופסול וכן מותר לכתוב כל התור' חומש
 בפני עצמו ואין בהם קדושת ספר תורה השלם יש מי שח'מר שחם
 כסת לכל דבר אלא שאין קודין בהם בצבור מפני כבוד הצבור וכל
 זה מיירי בחומשים העשוין בגליון כסת אבל בשלנו שהם בכרכים
 אין חילוק בין חומש לנביא :

ב לא יכתוב אדם מגילה בפני עצמ' שיחיה בה פרשיות דקל' דתור'
 חתום ניתנה כדלפינן מכתביב לקוח את ספר תורה הח' וגומ'
 אפילו למד' מגילה מגילה ניתנה תאלסוף אדביק וכיון דארבק אדבק
 לפיכך לא יכתוב אדם מגילה לתניק להתלמ' בה ואם רעתו להשלימ'
 לחומש מותר דאף על גב דתורה התומה נתנה או כגילה מגיל' ולבס'
 אדבק מכל מקום כל חומש הואיל ומלתא כאפי' נפשית הוא תרתיור
 אף על גב שאינו כל התורה שלמה משום עת לעשות וגומר דל'
 אפשר לכל עני' שבישראל לכתוב ספר תורה שלמה לבנו :

ג ומותר לכתוב מגלה אחת ג' תיבות בשטה אתה מרוחקים זר'
 מוח שכיון שיש בה שינוי אינה דומה למגילה מספר רצורת
 ומותרת :

ד אסור לרקס פסוקים לטלית מפני שחוא מביא פסוקי התור' לירי
 ולזול כי הציצית שכטלית אינה אל' תשמישי מצוה ולא
 תשמישי קדושה ומותר לכא בטלית מצוויצת לבית הכנסת ולבית
 חטבילה ולהשתמש בו ולכסות בו את הערות ואיך יביא פסוקי התור'
 במקום המינפת ומלול מטעם זה תתירו לכת' פסוקים על חמפות של
 ס' שהם תשמישי קדש ואסור לנהוג בהם קלות :

ה סדרן של נביאים יחושע שופטים שמואל מלכים ירמיה יחזקאל
 ישעיה תרי עשר וסדר כתובים רות תהילים איוב משלי קהלת
 שיר השירים קינות רנאל מגלת אסתר עזרא דברי ימי' טעמ' דמילתא
 גביאים ראשונים כן היו זה אחר זה יחושע היה בראשונה ואחר כך
 השופטים וכסוף חשופטים היה שמואל שופט וחוא משח שאל למלך
 על ישראל ואחר כך משה דוד ומשם ואילך נמשכין כל המלכים עד
 גביאים האחרונים וכן נביאים האחרונים אף עפ' שלא היה מצויותם כן
 שהרי ישעיה היה קודם ירמיה ויחזקאל והושע שבראש תרי עשר היה
 קודם ישעיה מכל מקום סדרום כן משום רמלכים שבו סיים נביאים
 ראשונים סופיה כדבר בחורבן ירושלים וירמיה כוליה חורבן ויחזקאל :

לבוש עטרת זהב הלכות מזוזה סימן רפו

רפו מקומות החייבים במזוזה וזכו כג סעיפים :

א אלו המקומות שהיובלים במזוזה אהר שיערי בתים ויערי חצרות מדינות ועירורפת בקר ולולין ואוצרות יין ושמן ובית האשה ובית השותפין כולם חייבים רכולם בכלל ביתך ובשעריך הן ובית השותפין רחייב דוקא כשהשותפין הם ישראלים דקאי וביתך על כל אחד מהם שכל אחד חייב רהא כתיב בתריה למען ירבו ימיכם וימי בניכם כל החפץ בחיים חייב כלומר כל מי שיקיים התורה המצו אבל בית של שותפים ישראל ועא פטור במזוזה דעא אינו חפץ בזיו שהרי אינו מקיים התורה שהיא החיים ומיון החלקו של עא פטור גם הישראל פטור דטמא כל המזוזה היא חלקו של עא וכן שיערי חצרות או עיירות שמקצת עא דרים סם פטורים במזוזה דעא אינם חפצים בחיים :

ב בית חתכן בית העצים ובית הבקר סתמן חייבים ואם הנשים רחצות בהם פטורים רכיון שעוכרות סם ערומות אין כבוד שמים להיות סם מזוזה ודוקא אלו אבל חדר ממש אפי' מקום שאיש ואשה ישנים ומשמשים סם חייב במזוזה שאעפ' שמשמשין אין עוכר ערומי' יש מקילין ואומר' דכב' שני' שוכבו פטור במזוזה וכת' מרי' בהרמא' ול' שבמקום שהדלת מבפנים וכששוכבים סם סוגרים הדלת נמצא המזוזה מבחוץ חייב לבולי עלמא :

ג בית הכנסת פטור במזוזה שאינה עשויה לדירה וסתם ביתי' בית דירה משמע או בית שמשמשים בו ברבר צריך לו כמו כל אלו הנזכרים למעלה אבל בהא נה עשויה אלא להתפלל בה ואם יש בה בית דירה לשום אדם חייב במזוזה ואם הבית דירה בעורה שלפני הבה העורה חייבת ובית חכנכת פטורה :

ד בית חכמא ובית המרחץ ובית חבורסקי ובית הטבילה פטורים לפי שאינם עשויים לדירת כבוד :

ה במקום שיש סינוף כגון שתינוקות מצויים סם טוב לכסות תמוזות ובבקים טהרה טוב להיות נראית :

ו אכסדרה והוא המקום שיש לו ג' כתיב סתומי ותקרה אף על פי שיש לה שני פצימין ברוח רביעית פטורה מפני שהפצימין להעמיד התקרה הם עשויים ולא משום מזוזה אבל אם יש לה מחיצה גם ברוח הרביעית אף על פי שהיא נמוכה או שעשויה חלונות חייבת דבית דירה בקרי :

ז מרפסת שהיא דרך לעלות בה לעליו' ובית שער והגינה פטורים שאינם מיוחדים לדירה ואם בית פתוח לא מאלו החייבים ויא' שבי' שער חייב מדרבנן אפילו אין בית פתוח לו שהוא רומח לבית דירה :

ח בית שער שפתחו לבית ולהצר חייב בשתי מזוזות אחת במקום שפתחו לבית ואחת במקום שפתחו לחצר :

ט בית שער העומד בין הגינה לבית חייב בשתי מזוזות אחת בבקו' שפתחו לבית ואחת במקום שפתחו לגינה :

י בית המדרש אינו בית דירה ופטור מן המזוזה ואם יש בו פתח שרניל לצאת בו לביתו חייב במזוזה כאותה פתח ויש אומרים שבי' המדרש חייב במזוזה כיון שהתלמידים יושבים בו מן הבקר עד הערב דומה לדירה יותר כפי הכנסת וראוי לחוש לדבריהם : להחמיר לעשות לו מזוזה אבל לא יברך עליה בקביעות דשםא מן התור' פטור הוא כסבר ראשונה והוי ליה הברכה לבטלה לפיכך יקבענ' בלא ברכ' :
יא סוכת חגג כחג ותבית שבספינת והחניית שבשוקים פטורים דרמנא אסרת ביתך וסתם ביתך דירת קבע משמע לאפוקי כל אלו שהם דירת עראי שגם הסוכת כחג דירת עראי מקרי כמבואר בהלכותיו :

יב שתי סוכות של יוצרים זו לפניו מזו חפנימית חייבת והחיצו' פטורה פירוש כך היה דרך יוצרי כלי זרם בימיהם עשיל' לחם שתי סוכות זו לפניו מזו חפנימית הוא דר ומצניע קירותיו ובחיצו' הוא עושה מ' אכתו ומוציא קדרותיו לסכור חפנימית חייבת במזו' מסו' דכל דירתו בה והחיצו' פטורה דלאו דירה היא שאינה עשויה לא לצאת ולכא דרך סם ולהכני' סם תגרים ולא דמי לבית שער דאכרי' דחייב דהתם קביע תשמישתיה והכא לא קביע :

יג בית שאין בה ד' אמות פטור דלא מקרי בית שאינו ראוי לדיר' ואם יש בו כרי' לרבע ד' אמות על ד' אמות בשות אעפ' שארכו יתר על רחבו או שהוא עגול או בעל ה' זוויות כל שיש בקו המקיפו בחללו לרבע ד' אמות על ד' אמות ראוי לדירה הוא וחייב :

יד בית שאין לו תקרה אינו ראוי לדור בתוכו ופטור אעפ' דשערי

חצירו חייבין וסתם חצירות אינם מקורין שאנו חצר שבתים מקורין פתחים לתוכו ומשתמשין משם לבתים ומבתי' לתוכו לפיכך חייב סת' שאין כן כאן שאין משתמשים כן בתוכו לפיכך פטור ואם היה מקצתו מקורה ומקצתו אינו מקורה אם היה חקרוי כנגד פתח חייב במזוזה שראוי לדור מיד במקום ביאתו לסם והשאר נחשב לחצר ותוא' שיהי' במקורה ד' אמות על ד' אמות :

טו חבית אעפ' שאין לו דלתות חייב במזוזה ויש מי שפטר תל' שמחלוקתם בזה החייב לעשות מזוזה בפתח חבית אעפ' שאין לו דלתות מפרש הוא על מזוזות ביתך ועל מזוזה שיערי ותרווייהו פירושם פתח בלא דלתות כלו' פתח חבית שיש לו פצימין ופתחי' שיערי החצירות והמדינה כו' והפטר הוא מכרש שער לשון דלתו' וה' קרא על מזוזות ביתך ועל איה מזוזות הביר' כשיש סם שערך ודרינו דלתות לפיכך כל זמן שאין בה דלתות אינה חייב במזוזה ואם קבע פרשת מזוזה על המזוזה קודם תלית הדלת לא יצא ידי חובתו אף על פי שתולה הדלת אחר כך דהוי תעשה ולא מן העשוי בפסול :

יז הרכה הדרים זה לפניו מזה כולם חייבים במזוזה וכולם פטורין ביתך מקרו :

יז ואם יש בבית הרכה פתחים פתוחים לחצר או לרשות הרבים ונעשו כולם לכניסת ויציאת בני הבית כולם חייבי' אפי' נתמעטו הרורים שאין רגילין עתה לצאת ולכא' אלא באחד מהם :

יח ואפי' לא היו מתחלה הרכה ד' יורים אלא שדר' בו לבדו ועשת פתחים הרבה לכניסה ויציאה ואעפ' שאינו רגיל לצא' ולכא' אלא באחת מהן חייב לעשות מזוזה בכל פתח ופתח הואיל ומתחלת נעשו לכניסה ויציאה וכרתף שיש לו פתח מן הרחוב שמבניסין בו יין בחביות גדולות ויש לו פתח קטן מן הבית שנכנסו ויוצאים בו תמי' אם פתח הקטן ראוי למזו' שיש בו גבוה עשרה ורוחב ארבע חובת כיון שנכנסין ויוצאין תמי' דרך אותו הפתח הקטן ושם הוא עיקר תשבישתו' לפיכך חייבת במזוזה והגדולה פטורה מפני שאין תשביש' סם בכניס' ויציאה אלא לפעמים כשצריך להכניס בו חיון בהביות ואין זה תשבי' אלא במקרה ואינה נק' פתח ובטלה היא לגבי פתח קטן שנכנסין ויוצאים בה תדיר מיהו אם אין בקטן שיעור פתח הראוי למזוזה עושין בגדולה אף על פי שמשמשין בקטן כטלה דעתו שאינו אלא מעשה חור בעלמא וזו היא עיקר הפתח :

יט ארוכת שבין ביר' לעליו' ועולים לה בסולם ועושים כביב הסולם היקף כחיצו' פעמים לבטור' ברגלי הסולם ופעמי' לבעלה כראשו ויש בו צורת פתח בבקו' שעושין אותו חייב ואם עשו לבעלה וגם למטה חייב בשתים :

כ פתח שאחורי הדלת אם יש לו פצים טפה חייב במזוזה פירוש כגון שהפצים קבועים כקצוץ הבית וב' פתחים כחותכים אחד לדרום ואחד למערב וקבע מזוזה בהלל פתח הדרומי וכשהגדלת פתח הוי פתחו למערב אחורי הדלת אם יש בעובי' פצים הכביר' טפה בין פתח לפת' צריך מזוזה אחר' לפתח מערבי הואיל ואין המזו' בחללו ואם לאו אין צרי' כזו' אחרת שהרי הוא במנהגת המזוזה כאותו פתח עצמו לפיכך פתח אחד שחלקוה בעמוד בנתים כל שיש היכר ציד כזו' וכות' לצד העמוד הרי' סם כב' פתחים וצריך מזוזה לכל פתח אבל כל שאין צירי' לצד העמוד אין העמוד מחלקו לשני' אפילו אם יש בעובי' העמוד טפה ואינו חייב בשתי מזוזות דלא מדוי' בשתים כשיש בעובי' העמוד טפה אלא כשארד בדרום ואחד במערב אבל כששני הפתחים ברוח אחת אפי' יש בעובי' הפצים טפה חשוב הכל בפתח אחד ואין הפצים עשוי' אלא לנו' בעלמא ענין החלונות שחולקין בעמוד החלון אחד מקרי ואין העמוד אלא לנו' תבי' נמי תכא' ואף ע"כ דגבי שער גדול שדרך לעשות פתח קטן אצל השער תגדול שאין פותחין תמיד השער הגדול ופותחים הקטן אם יש פצים רחב טפה ביניהם צריך מזוזה אחרת אף ע"כ שהם ברוח אחת שאני התם שהפתח הקטן נבדל מן השער הגדול לנכרי' שהרי נפתח ונסגר כל א' בלא' חבירו אבל הכא שאינן נבדלין זה מזה דכשה נפתח גם זה נפתח וכן נסגרים ביחד ואין העמוד נעשה אלא לנו' ודאי כד' חשבי' ואין צריך אלא מזוזה אחת :

כא פתח שחלקוה בעמוד בנתים כל שיש היכר ציד כזו' וכות' לצד העמוד הרי' סם כב' פתחים וצריך מזוזה לכל פתח אבל כל שאין צירי' לצד העמוד אין העמוד מחלקו לשני' אפילו אם יש בעובי' העמוד טפה ואינו חייב בשתי מזוזות דלא מדוי' בשתים כשיש בעובי' העמוד טפה אלא כשארד בדרום ואחד במערב אבל כששני הפתחים ברוח אחת אפי' יש בעובי' הפצים טפה חשוב הכל בפתח אחד ואין הפצים עשוי' אלא לנו' בעלמא ענין החלונות שחולקין בעמוד החלון אחד מקרי ואין העמוד אלא לנו' תבי' נמי תכא' ואף ע"כ דגבי שער גדול שדרך לעשות פתח קטן אצל השער תגדול שאין פותחין תמיד השער הגדול ופותחים הקטן אם יש פצים רחב טפה ביניהם צריך מזוזה אחרת אף ע"כ שהם ברוח אחת שאני התם שהפתח הקטן נבדל מן השער הגדול לנכרי' שהרי נפתח ונסגר כל א' בלא' חבירו אבל הכא שאינן נבדלין זה מזה דכשה נפתח גם זה נפתח וכן נסגרים ביחד ואין העמוד נעשה אלא לנו' ודאי כד' חשבי' ואין צריך אלא מזוזה אחת :

כב השוכר בית בחוצה לארץ והדר' בפנתק בארץ ישראל פטור ממזוזה שלשיכ' יום שאינו נקרא לו עריין דירה ואינו חשוב בית' תוך שלשיכ' יום כמו שיתבא' בעה' דמזו' חוב' הדר' הוא ופחו' משל' יום אינו אלא דירת עראי כיון שאינו שלו אלא מושכ' הוא בידומ' בא' אכרו חול' השוכ' בית בארץ ישראל חייב כמזו' מיר' משום ישוב ארץ ישראל פירוש כיון דלאחר שקבלה שוב אינו נוטלה משם אפילו יצא ממנו

יורה דעה הלכות מזוזה סימן רפו רפה רפט

ק"ז

א וכתב כל שיטותיה שוות שלא תחא אחת ארוכה מחברת ואם חארך בשיטה אחת יותר מבאותה שלפניה ובאותה שתחתיה קצר יותר מבאותה שלפניה ולפניה פניה כגון שכתב באחת שתי תיבות ובשנייה שלש תיבות ובשלישית תיבה אחת תרי וזכורה שדורו נ"ו שזה דומה לכתובת שירה דאו ישיר משה דשיטה אחת ארוכה ושיטה אחת קצרה ואין ממלא כל השיטה ובלבד שלא יעשה כקובה או כזב או כעגול פי' כקובה כאחל רחב מלמטה וקצר מלמעלה דתינו אחת שתיים שלש כות וזכ שלש שתיים ואחד כות כעגול כממען שכל זה אינו נ"ו בכתובתה :

ב על הארץ יכתוב בראש שיטה אחרונה ולא יכתוב בה יותר והמע' שבוה יהיה כיסי חשמים בסוף השיטה שלפני ועל הארץ בתחלת שיטה זו והיה שמים וארץ מרוחקים זה מזה לסי' שאריכו ימינו כי תיבי דמרחקי שמים מארץ :

ג ונהגו לעשות ככ שיטין וזה התחלתן שמע' ה' הדברים לכתוב ובשכבך בין ותיח מצוה בכל יורה עשב פני השתחיתם השמי' ואברתם ושמתם אותם בדרך ובשערך :

ד חסרות וירירות כמו בראפילין וצריך לכותבת כימין כמו בתפילין :

ה ריח שכין פרשת שמע לפרשת והיה אם שמע מצוה לעשות פרשת סתומה ואם עשאה פתיחה כשרה לפי שאינה מסוכת לה בתורה :

ו וכורכה מסופת לראשה מאהר כלפי שמע :

ז אסור להוסיף בה מאומה ככפנים לא הותמת ולא שמו שגרא כאילו מכון לעשות לו קמיע לשמירה ואין זה עקר כוננת המצוה אלא חקבה נתנה לנו שנוכר ליהר שמו חגדול ולא הוב אותו ולעובדיו מאהבה לפיכך יעשה המצוה כתיקונה לקיים מהאמר הכורא יתברך והשמירה מעצמה תבא כי הוא שומרנו והוא צלנו על ידי ימינו מכל מקום נהגו הסופרים על פי קבלתם לכתוב מכתוב שרי כנגד תיבת והיה שמכפנים וסימן לדבר והיה שרי בצריך אל תקרי בצריך אלא בצריך כלומר כמזוזה שיש בה ציר יהיה שרי כנגד והיה ויא נגד הריח שבין הפרשיות וכן נוחגין ומניחין נקב בקנה נגד שם שרי כרי שיה' נר' מבחחן עוד נוחגין לכתוב ככתוב שם כמו במכסד כמו נגד שמות האחינו ה' שחם באלפא ביהא אותיות שניות של לו חשמות והתפוך אלף האותיות מכתובת המזוזה כרי שיגיע כל אות נגד האות שמתחלף בו באלפא ביהא אבל כפנים אין להוסיף שום דבר כלל על השתי פרשיות :

רפט מקום קביעותה וכיצד נקבעה וברכתה וכו' סעיפים:

א כשכא לקובעה יתנגח בשפופרת של קנה או של כל דבר כרי שלא תתפתח גלילתה ותתקלקל מהרה ויקבענה במקומה ויברך כראתה האחינו מלך העול אשר קרסנו במצותיו וצונו לקבו' מזוזה ולא יברך בשעת כתיבת דקביעה היא המצוה ולא הכתיבה ואף על גב דאי אפשר קביעה בלא כתיבה מ' הקביעה היא גמר המצוה ואין מברכין אלא בשעת גמר מצוה שהיא עיקר ומי שיש לו שנים או שלשה פתחים הראויות למזו' אם בא לקבות כולם בחד אין צריך לברך אלא ברכה אחת על כולם :

ב איזה מקום קביעותה בתוך חלל הפתח דכתיב בשעריך חיינו במקום סגירת השער ואם היה עובי החלל ארבע או חמשה טפחים כגון חומת אבנים יניחנו בחלל בטפח חסמוך לרשות הרבים מאי טעמא כרי' שיפגע במזוזה מיד תעוד כי תיבי דתיניטריה לכל הבית שמכפנים מן המזיקין ואם שינה אינו מעכב ובלבד שיניחנה במזוזה עצמה הניחנה בנוכה השער והיינו שלישי בתחלת העליון שימורד מלמטה למעלה שני שלישי הפתח וכשיכנס לתחלת שלישי העליון יתן שם המזוזה ואם קבעה למעלה מזה כשרה דילפינן מקרא שצריך שיניחנה בנוכה השער דכתיב וקשרתם לאות על ירך ונ' וכתבתם על מזוזה וגומר חקיש כתיבת מזוזה לקשירת תפילין מה קשירת בנוכה חורוע כמו שנתבאר במקומו בעזרת השם אף כתיבת מזוזה יקבענה בנוכה השער והוא שירחיקנה מהמשקוף טפח וטעמי דילפינן נמי מהקשירת חורוע דהיינו בנוכה חורוע ואינה בסוף נבחה לא מרוח מסופו קצת הכא נמי כתיבת דילפינן מינה דהיא בנוכה אינה בסוף הנבחה אלא גרוחקת מכנה מעט דהיינו טפח ואם הפתח הוא נבחה חרבה

מכנה כמו שהבאר בעל הילכך בקושי יצא ממנו ספני טורה מזוזה אחרת ואילו יצא ממנו ישכרנה אחר מהר' כשימצאנה מומנ' כמזו' ונמצאת א' מיושבת וכן חרין בשואל בית כשוכר את הבית :
כז השוכר בית מן העא לאחר שלשים יום חייב כמזוזה דבירתיך מיקרי רשירות מסמך הוא :

רפו איזה פתח חייב כמזוזה וכו' ב סעיפים:

א אין הפתח חייב במזוזה אפילו הוא עומד במקום החייב אלא אם כן יש לו שתי מזוזה ומשקוף ומרכיב מזוזה בלא בשני וזין משמע רבים שתי מזוזה ומרכיב גבי נתינת הדם על המשקוף ועל שתי המזוזה שם דבכל מקום שנאמר מזוזה שם בלא המשקוף עליהם ואם אין המשקוף שתרלת שוקף עליו לנגלה ישר אלא אבן נכנס ואבן יוצא או שאין המזוזה ישרה אלא אבן נכנס ואבן יוצא פטור שאין זה נקרא משקוף ואין זו נקראת מזוזה שלכך נקרא המשקוף משקוף משום שתרלת שוקף עליו וכל זמן שאין כולן שוין וישרים אין תרלת יכולת לשקוף על המשקוף ביושר :

ב בית שיש לו מזוזה מכאן ומכאן וכיפה כמין קשת על כ' המזוזה במקום המשקוף אם יש בנוכה קודם שמתחיל הכיפה להתקצר פחות מ' טפחים שהוא שיעור גובה הפתח או יותר חייב דחשיב כיפה משקוף דהא אפילו תחשב כל העגול שתום היו נשאר שם שיעור פתח ואם אין ב' טפחים קודם שמתחיל הכיפה להתקצר פחות מ' טפח על גב שבנוכה הכיפה יש בו עשרה מן הקרקע פטור מפני שלבעלה בעגול כשהוא מיצר ואינו רחב ד' אין באן משקוף רכסם משקוף למעל' מפתח היא ואין פתח פחות מ' רוחב שאינו ראוי לכניסה ויצאה וכש' פתח שאין לו גובה עשרה טפחים שפטור ממזוזה לכן כל ירא שמים יזהר לעשות הפתח בכל הלכותיו בנוכה וברוחב ובשתי מזוזה ומשקוף עליהם קודם שיקבע בה פרשיות חשיכים למזוזה :

רפה במה נכתבים והיאך נכתבת וכו' סעיפים:

א כיצד מצוה ה"ם שיקח עור וכיון שצריך עור צריכה להיות מן המותר בפיך כמו סת' ותפילין וקח עור אחד שיש בו לכרוכה פרשת שמע ופ' ותיח אם שמע וכתבם ועושה לה ריח מלמטה וריח מלמעלה כמו הצי צפורן ובתחלתה ישייר כדי לגול אות' אח' שתיכרך ובסופה אין צריך לחניח כלל :

ב ולכתלה למצוה צריך לכותבה כרף אחד ואם כתבה בשנים או בג' דפין כשרה :

ג כתבה שלא על הסדר אפילו שכח מלכתוב אות' א' פסולה ואין לה תקנה שאם יניחנה הוא שלא על הסדר ואין על' אם הקדים לכתוב פרשת והיה אם שמע לפרשת שמע :

ד כתבה בשני עורות אף על פי שתפרן יחד פסולה :

ה אף על גב דספר תורה ותפילין צריכין עיבוד לטמן מזוזה אינה צריכה עיבוד לטמן לא מן התורה ולא מן ההלכה למשה מסיני שלא קבלו בתלכה למשה מסיני עיבוד לטמן במזוזה והכמינו האחרונים נתנו טעם לדבר דיש חילוק בין ספר תורה ותפילין למזוזה דספר תורה ותפילין טעמין הן מצוה שהם תובת הגוף ותיריין לפיכך רוצונו לעשות להם חשיבו יתירה ורוצונו לעבדן לשמו לפי שיוהר בעיבודן למען יעמרי ימים רבים אבל עצמה של המזוזה אינה מצו' דלא תיחשב מצוה אלא מפני תבית ואם אין בית אין מזוזה לפיכך אינה חשוב כ' ולא באה תהלכה בה לעברה לטמן מ' אחול דלכתלה למצו' צריכ' עיבוד לטמן אבל בשעת תרחק כגון במקום שאם יטהין לעור מעובר לטמן יתבטל מתמצוה יכתבנה על העור שאינו מעובר לטמן הנמצ' חקיים המצוה מיד עד שיבקש וימצא עוד מעובר לטמן :

ו עוד יש חילוק בין סת' ותפילין למזו' דמזוזה הל' דעיקר מצו' דהיא לכתוב ארוכסוסטוס ולעיל במסין רע' א' סעף נ' כתבתי איו' נקרא דוכסוסטוס וז' שכותבין על דוכסוסטוס כותבין במקום שיער ואם כתב' על הקרף או על הגויל כשר' פת שאין כן בסת' ותפילין דאין דוכסוסטוס' כשרה לחן והקלפי' שלנו היה טובים וכשרים לקל :

ז כל ריניה בענין הכתיבה והריו והתנין של שעטני ג' ח' כמו בסת' :

ח והל' לבע' גבי מזוזה דצריכה שרטוט ואם כתבה בלא שרטוט פסולה :

לבוש עטרת זהב הלכות מוזה סימן רצ רצא רצב

מת אמרין דקבורה כזו נקרא קבורת חמור ולפיכך אמרי' שצריכין שתיא שכובה ארכה לרוחב מוחות הפתח כמו שחיו הסת' והלחורין שבארון שכובות בארון ולא עומדין ואנו נוחזקין להניח אות' לא שוכב ולא זקוף אלא בשיפוע באלכסון כדי לצאת ידי שניהם ויכוין שיהיה ראש המוזה דהיינו שיטה ראשונה שכתוב בה שמע לצד פנים ושיט' אחרונה לצד חוץ דכזה נמי חיי קבועה דרך ביאתך לבית ויכוין שיהי שמע דהיינו סוף גלילתה לצד חוץ דהיינו לצד אוויר הפתח וכן נוחזקין שקובעין אותה באופן שרואין שרי מבחוץ שהוא כתוב בראש השיט' נגד דוחה או נגד אוויר לפי מנהג קצת וממילא איזרמן כך שסוף גלילתה מבחוץ:

רצ שלא לכתוב אותה על גליון ספר תורהונו סעיף אחד:

א ספר תורה או תפילין שבלו אין עושין מהם מוזה ואין כותבין אותה על גליוני של ספר תורה לפי שאין כורדין מקדוש חמור לקדושה קלה כתב מצוי מהרמב"ם ולא אבל כותב לתקן הספר תורה עצמה עם גליונותיה וטעמא שאין בו לא מעלה ולא מוריד מדרגה דקרא בשאמ"ל לתקנה בענין אחר והיה צריך לגנוזה אם לא ר"ל דהיה מתקנה אבל אם אפשר לתקנה בענין אחר לא יתקנה בגליונותיה דככל בקים קצת הוא מיקל ומלול בה כמה שחותר ממנה ומתקנת בו אלא יתקנה בענין אחר אפילו אינו מינה כגון שהספר תורה מגולין וצריך לתקנה בקלפים ל"א יחתוך גליונותיה ויתקנה בקלפי ער כאן:

רצא מוזה מתי נבדקת ומתי חייב בהונו ג' סעיפים:

א חייב אדם לפעמים לברוק מוחתו לראות אם נפסלה כגון שברק או נשטש' ונתנו חכמים זל זמן לבריית' ואמרו מוזה יחיד נבדקת פעמים בשבע שנים ושל רבים לא רצו להטריח חרבים כל כך ונתנו להם זמן לברוק פעמים ביובל מפני שכל דבר שהוא של רבים אין להטריח עליו הרבה שאם תטריח יהא כל אדם אוצר יעשו חבירו:

ב מוזה חובת הדר הוא דכתיב ביהך דרך ביאתך דהיינו מי שנכנס ויציא בה לפיכך תשוכר בית מחבירו תשוכ' חיי לקבוע בה מוזה ולתקן במוחות הבית מקום שיוכל לקבועה שם כגון נקב או כרס שיניחה שם ואפילו נשכר הבית בחוקה שיט' לו מוזה ונמצא שאין בוחה שם לא חיי מקה טעות דקל ניהא ליה לאניני' למיעבד מצוה בין בגופיה בין בממוניה וכשיצא ממנו לא ימלנו בידו אף על גב דגבי ציצית קיימא לן כטילין סכנר לבגד גבי מוזה אמור לפי שהמזיקין באין בבית שאין בו מוזה ויביא לידו סכנה אותם שיהודך שם קודם שיהיה להם מוזה אחרת ואם מקפיד על מעורריו שהוציא יטלמח לו ואם שכר הבית מעא או ששכרו לע"א נוסלה ויוצא דכר לו ולסכנת הע"א וע"א שבקש מישראל שיתנו לו מוזה שרוד לקבועה בפתחו אמור ליתנה לו שמולול בה בך הע"א וינהג בה כנהג בזמן וכת' מורי מתרמאי' אל דנל דמכל מקום במקום דאיכא לכיחש משום איבת או שירע הע"א כשביל זה לישראל שרי ליתנם לו עב"ל:

ג הכל חייבין במוזה דפתמא נאמרה לכל ישראל וכתבתם וגו' ואפילו נשים ועבדים חייבין מהמחבר עכמו הכל חייבים במוחות הזכין גרמה ומחבין את הקטנים דלכל ישראל מלמה הפרסה וחלפי לעשות מוזה לפתחיהם: נשים ועבדים חייבי בה כדמרבינן מלמען ירבו ימיכם וגומר כל מי מחפץ בחיים מל תורה ועבדים גם כן חייבים בכל המכות שהם מ' חייבות ועוד דהא הנה ליה מכות עמה מלח' הנחן גרמא ומחכין גם את הקטנים לעשות מוזה לפתחיהם (למען ירבו ימיכם וגו'):

הלכות שילוח הקן

רצב כמה דינים משילוח הקן וביג' סעיפים:

א כתיב כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ אפרוחים או בצים והאם רובצת על האפרוחים או על הבצים לא תקח האם על חכנים שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך לבש:

תרכה יניחנה כנגד כתיפיו אף על גב שאינה בנוכה המזולכין דמעמ' נבי הוא כרי שיפוע בכמה מיד ואם יניחנה בנוכה יותר חרבה מכנגד כתיפיו יוצא ונכנס ואינה רואה אותה ואינו פוגע בה אע" דכתיב מוחות לרבים אין צריך לקבוע מוזה בכ' המוחות אחת בימין ואחת בשמאל אלא במוזה אחת דמרכתיב ולקחו מן הרס ונתנו על שרטי המוחות זה בנה אב דכל מקום שנאמר מוחות אין שתיים בכלל ער שיפרוט לך הכתוב שתיים וצריך לקבועה על ימין הנכנס דדרשינן ביהך דרך ביאתך דהיינו ימין לביאה כשנכנס לבית דיעקר אינש כרעיה ימיניה עקר ברישא ואם קבעה משמאל או אחורי הדלת חוץ למוחו השער פסולה דדרך ביאתך בעינן ואפילו אם הואמר ברנליו ח"נ לא דשמאל הוא עוק' ברישא הנה

מח המחבר עכמו במסכת אחר' ח"ל: לא אמרין יניחנה בשמאל דדרך ומה מדרשו ביהך דרך ביאתך ולא ביאתו הוא לגבי דיד' מירי דהוי אתפילין דשג'ני מוחת דהוי לשימור כל בני הבית מה שאין כן בתפילין דהויין ליה להודיה: מן המחבר עכמו במסכת אחר' ח"ל: ומה מדרשו ביהך דרך ביאתך ולא כפסוקו כל מקום דקיימא ליה ז' כיון דסופנו לרבות מבשריך כל העפרים אחד עברי בתים ואחד עברי חזירות כ' כדכתיבנא לעיל: דיש סימן ר"פ ומדכתיב למען ירבו ימיכם וגו' מרבינן כל החפץ בחי' ויהי' כל אשר בכס ישראל יכונה דכ"ס חפצים בחיי התורה כדאית' גם כן לעיל דיש סימן ר"פ אס כן ביהך למה לי חי למעונו כל מה שאינו נקר' בית אהא דהיינו כל אותה שכתבנו לעיל סימן ר"פ מהם פטורים ממוחה מחמת שאי' בקראים בית עכ"ל על מוחות הבית מבני ליה מוח' ביהך וחי למעונו בית האשה או בית של סותפין אהא כלומר ביהך ולא בית אשתך או ביהך של יחיד ולא בית של רבים דהיינו סותפים הא כבד כתרבו כולם מלמען ירבו ימיכם וגו' כל מי מחפץ בחיים של תורה אלא על ברחק ל' דרך ביאתך כלומר כדרך שאתה רגיל ליכנס לבית דהיינו מימין הביא' דכי עקר אינש כדלעיל כ' ולא מימין היזיה ואין להקשות אס כן דילמא כוליה להסי הנה דאיתא כל הכך שאינה מקראים ב' ת מנא לן למעונו דאס כן ביהך היה ליה למימר מוח' ביהך אלא ס' תרתי כל': ומה שדרשו ביהך דרך ביאתך ולא כפשוטו נראה לי משום דקשיא לחול כיון דסופנו לרבות מבשריך כל השערים אחד שערי בתים ואחד שערי הצירור' כו' כדכתיבנא לעיל ריש סימן ר"פ אס כן ביהך למח לי על מוח' שעריך הוה ליה למכתב ודיו ואי משום בית דירה קאתי לאשמענין על מוח' שערי דירתך היה לו לומר כיון שעיקר בית משום דירה כרחבו לכך דרשוהו גם כן ביאתך ואין להקשות אס כן דלמא כוליה להכי דהוא דאיתא ובית דירה מנלן דאכ' ביאתך הוה ליה לומר מאי ביהך אלא שם תרתי כל':

ג ואם אינו ניכר איזה ימין לביאה או ליציאה כיצד כגון מי שחולק ביתו לשנים ובכל חלק יש פתח פתוח לרשות הרבים ובמחיצת החולקת יש פתח פתוח מוח לוח ועתה באותו פתח אין ידוע איז' חשוב ביאה או יציאה מוח לוח או מוח לוח או אגו' חולכין אחר היכר ציר פירוש במקום שעושה חמור שבסוף שציר הדלת שוכב בו ומעמיד שם הדלתות הוא הבית ובררך שנכנסים לו קובע אותם ולא דרך ימין כשיוצאין ממנו ופתח שנכנסין בו מן הבית לבית החורף שלנו נראה לי שעושין המוחה בימין הכניסה שנכנסין מן רביעית לבית החורף שעיק' תשמיש שלנו הוא בבתי החורף שלנו ולא משגיחין בהן כתיב' ציר כלל דכין הציר הוא מבחוץ בין הוא מבפנים עושין המוחה בימין הכניסה נראה לי:

ד כיצד קובעה יסמר אותה במסמרים במוחות הפתח או יחפול בה הפיריה וקבענה בה שכל זה הוא נקרא על מוחות וגו' ובלבד שלא יעמיק להפוך טפה בעיסק המוחה ואם העמיד לה טפה פסולה שאין זה על המוחה אלא תוך המוחה:

ה קבעה במוחות הפתח בעודה תלושה ואחר כך חברה לפתח פסולה משום תעשה ולא מן העשוי בפסול בלומר שזה רומח לתעשה ולא מן העשוי הנאמר גבי סוכה דהוא נמי כתיב וכתבת' על מוחות ביהך דמשמע שתקבעם על המוחה כשהיא שקוע בבנין של ביהך ולא שתקבעם במוחה ואחר כך תשקע המוחה לכנין ביהך שאין זה כמשמעו של וכתבתם על מוחות ביהך:

ו כבר אמרנו שצריכה להיות על המוחה ולא תוך המוחה לפיכך אם עשאה כמין נגד דהיינו שתחבה בתוך עיסק המוחה ככריח שנכנס בחור פסולה שזה נקרא גם כן תוך המוחה ול"א על המוחה אלא צריך שיניחנה על המוחה וכדכתיבנא סעיף ד' והנהגה זו יש אומרים שצריכה להיות ארכה לאורך מוחות הפתח שתיא קבועה שם בעמידה ויש אומרים אדרבה זה הוא גנאי לה להעבירה כך דגבי

יורה דעה הלכות שלוח הקן סימן רצו

ק"ח

שהבנים כבר חשיכו מזמן אצלו :

ו אם נשלח האם על הבנים ולא שלחה ישלחנה עריון ופסור ממלקו שכן הדין בכל מצות לא תעשה טעמו עליו ויש בו קום עשרת כי הבא טעמו על לא תקח האם על הבנים ויש בו עריון קום עשרת ושלח האם אין לוקין עליה :

ז היו הבנים מזוהרים או האפרוחים כפריחים אישגם טריפה או שזכר רובץ על הקן או שיעוף טמא רובץ על ביצי עוף טהור או עוף טהור רובץ על ביצי עוף טמא פטור משלח וכולהו ילפינן מקראי אם הבנים מזוהרים או האפרוחים כפריחים פירוש שהם גדולי ואינן צריכין עוד לאמן שפטור משלח ילפינן מכתב ומהם רובצת על האפרוחים או על הביצים דקשיא לן ליכתוב והאם רובצת עליהם על האפרוחים או על הביצים לכה לי אלא לאקושינהו ולומר מה אפרוחי בני קיימא אף ביצים בני קיימא יצאו מזוהרים שאין אפרוח באמתן ומה הביצים צריכין לאמן אף האפרוחים צריכין לאמן יצאו אפרוחים שהם גדולים ואינן צריכין לאמן ואם האפרוחים טריפה וכן עוף טהור שרובץ על ביצי עוף טמא שפטור משלח ילפינן כדכתיב תקח לך לך ולא לכלבני כלומר כשראויין לך לאוכלם ולא כשתצטרך להשליכם לכלבני :

ושזכר רובץ על הקן שפטור דהאם רובצת כתיב ולא דאב שרובץ ועוף טמא שרובץ על ביצי עוף טהור שפטור משלח משום דכתיב כי יקרא קן צפו ולא אשכחן טמא דאימרי צפור ואף על גב דהבני צפורים הם ובני שלוח הם מכל מקום קן צפור בעינין שנתה האם שהיא סקני צפור טהורה :

ח עוף טהור נקבה שרובצת על ביצים של כין אחר מהם גם כן טהורים ספקי מספקא לן בגמרא כיון דרובצת עליהם אם על הבנים מיקריא וחייב בשלוח או דילמא כיון שאינה מינת של הבנים היא לא מקריא אם רובצת ופטורה משלוח ולכך לענין שלוח אולונו לחומרא דספק דאורייתא לחמיר ובחייבינן ליה לשלח ולענין אם לא שלח אינו לוקה דספק נפשות לחקל ומלקות ספק נפשות הוא :

ט עוד מספקא לן בפסוק והאם רובצת על הביצים ונומר אי בעינן רובצת על הביצים ממש בלי שום הפסק ותציצת או דילמ' חציצ' קטנה לא הוי הפסק כיצד כגון שחית' כסלי' או כנפי נוצה מעוף אחר או ביצי מזוהרים שפטורין משלוח מספקין ביני לין ואתל' בני' מזוהרים חציצ' אכתי' מספקא לן אם ביצים בני קיימא חוצצין וכגון שני סדרי ביצים וח על זה והכנפים של האם גונגעה בסדור העלין והוא מתכוין ליטול המתתונים או שהיה הזכר על הקן והאם על הזכר או שהיו אס על גבי אס ככולהו מספקין אי הוה חציצת אילא לפיכך משלח דספקא דאורייתא לחמיר ואם לא שלח אינו לוקה דלא מלקינן אספק דספק נפשות להקל :

י עוד מספקא לן אם הושיט ידו לקן ושחט מעות סימנים של האפרוחי' בקן תחת האם אם חייב לשלוח האם או לא מי אמרינן כיון שכידו לנמר השחיטה תקח לך קרינן בית חייב לשלח או דילמא היתא מיהת כל זמן שלא גמר בהם שחיטת סימנים אי הוה שבים לתו כן הוי טריפת תהוי באן לך ולא לכלבני' ופסור משלוח ונטל' ארת האם בחיתר דאחר כך גומר השחיטה לפיכך הבא נמי הוי דינא משלח ואם לא שלח אינו לוקה :

יא מכתב רובצת ולא כתיב יושבת דקרו חכמים זל שמינה צריכה להיות יושבת על האפרוחים או על הביצים בכל גופה אלא אפילו היתה מעופפת על הקן אס כנפיה נוגעת בהן זהו נכס כן בכלל רובצת וחייב בשלוח לאפוקי מעופפת ואינה נוגעת שפטור משלוח דאם לא כן מעופפת מבעי ליה ואפילו נוגעת מן הצד פטור שאין זה נקרא רובצת אלא מעופפת :

יב היתה יושבת בין הביצים או בין האפרוחים אפילו נוגעת בצדו פטור דעל הביצים או על האפרוחים כתיב ואין זה על :

יג היתה יושבת על שני ענפי אילן וחקן תחתיה אלא שאיני' נוגעת בו אין זה כמו מעופפת כיון שהיא יושבת על הענפים והענפים מעכבין אותה שלא תוכל ליגע בביצים לפיכך רואין כל שאילו תישמ' מבין הענפים נפלת עליהם חייב שזה הוי על ואם לאו פטור :

הלכות חדש

רצו דיני חדש ומתי נוהג וכו' הסעיפים :

א אסור לאכול תבואה חדשה עד שיקרב העומר שהוה כיום ששת עשר בניסן שנאמר ויהם וקלי וברסל לא תאכלו עד עצם

למען יישב לך והואלכת ימים חרי מצות עשה שכלמי שימצא קן מעוף טהור ישלח את האם ואת הבנים יקח לו ודוקא עוף טהור מדכתיב צפור וכל מקום שנאמר צפור עוף טהור כמשמע ולא עוף טמא כדכתיב כל צפור טהורה תאכלו ובעוף טהור אפילו אס האם טריפה חייב בשלוח דמכל מקום צפור מיקריא ואפילו אין שם אלא אפרוח אחד או ביצה אחת חייב לשלח האם אף על גב דכתיב אפרוחים או ביצים ריבתהו הרמנא שאמרה קן לומר קן מכל מקום כמו שתבצאנו אפילו אפרוח אחד או ביצה אחת ומה שכתב אפרוחים או ביצים לשון רבים אורחא דקרא הוא למנטק רבים ורל בהרבה קנים :

ב מכתב כי יקרא מטבע פרט למזמן לפיכך אמרו קן המזמן אצלו כגון יונים שרדין לגל עם בני אדם בבתיים ואוחזים ותרנגולים שקננו בכית פטור משלוח האם אבל יוני שובך ועלייה וצפרים שלא היו שלו מעולם אלא שקננו כמפיהם ובבורה ואוחזים ותרנגולים שקננו בפרדס ולא היו שלו אלא של הפקר ומצאן חייב שאין אלו במזמן וככלל כי יקרא חס וחוא שלא תונברה האם מעל הביצים כלל מעת שהטילם עד עכשיו דקיימא לן שאסור לזכו בביצים או באפרוחים בעוד שהאם רובצת עליהם דכתיב שלח תשלח ארת האם והדר הבנים תקח לך לפיכך חכא אפילו השוכך והעלי' והמפיה' והפרדס הם שלו לא אמרינן כיון שהם שלו קניא ליה חצירו והוה בכלל מזמן דהא קיימא לן חצירו של אדם קונח לו ואפילו של ארבעה מועות דכיון דקיימא לן שאסור לזכות בביצים או באפרוחים כל זמן שותאם רובצת עליהם דאם כן אפילו יהוה בעצמו לא מצי זכי בהו ביה' כיון שהאם עריון רובצת עליהם וכיון דאיתו לא מצי זכי בהו חצירו פמי' לא קניא ליה ולא חשיבי מזמן אפילו המקיכות הם שלו אבל אם הונבחה האם מעליהם משחטילן כגון צמרף את הקן עד שחונבחה האם אס מקיכות תללו הם שלו פטור משלוח הקן היתה ליה חצירו וחוח ליה מזמן :

ג ככל מקו' שימצאנו בין באילן בין בארץ או בבורו שיחין ומערות או בים או בראשו של אדם או בראש שאר בעלי חיים בין ברשו' חרבים בין ברשות היחיד חייב לשלח שנאמר כי יקרא קן צפו לפניך בדרך ככל עץ או על הארץ אפרוחים או ביצים ונומר ומקשינן משמע' הפסק שהיביים בשלוח בכל מקום ואם כן לפניך בדרך למח' לי' שתרצינן מכתב בכל עץ חרי כל האילנות במשמע ומכתב או על הארץ חרי כל הארץ בין ברשות הרבים ובין ברשות היחיד ובזוהרת שיחין ומערות כמשמע לפניך לאתווי שהיו לפניך ומרדו כך כגון עני שובך יוני עלייה שחיו שלך ומרדו וקטנו במפיהם והם חורים שנותנים בהם קדרות קטנות בחומה ובבורה וחס מגדלות ובתניות שבעיר ואוחזין ותרנגולי' שפרדו וקטנו בפרדס בדרך לרבות מצא קן בים שחייב בשלוח פירו' כגון ששטף חים את האילן והיה קן בראשו ומצאו חייב לשלח דים נמי איקרי דרך דכתיב כה אמר ה' נוראן כים דרך או בראשו של אדם או בראש שאר בעלי חיים ילפינן מכתב גבי אדם הכבש שחרג את סאול וארמית על ראשו וגו' שמע מינה שנקראת העפר ארמה אפילו כשהיא בראשו של אדם וברלא אבהת את שמה לקרותה עפר על ראשו על כרחך טעמיה חואל ויראדם גופיה ארמית הוא וגם העפר שעל ראשו עריון ארמית נקראת שמע מינה שכל מת שנמצא על ראשו של אדם על הארץ קרינא בית והוא חרין לשאר בעלי חיים שכולן מעפר נבראו :

ד מכתב שלח תשלח את האם מטבע שצריך לעשות שלוחין נצריך לפיכך צריך לשלח את האם עד שתצא מתל' ידו ואחר כך יקח את הבנים ואם רוצה לתתן כנפיה קודם שיסלחנה כרי שלא תוכל לפרוח ויחזור אחר כך ויקחנה אינו רשאי שאין זה שלוח כלל ולא קיים המצוה כלל אלא שצריך שישלחנה מיד עם כנפיה כדי שתוכל לפרוח לכל מקום שתרגה ולאחר שיצאה מידו בכנפיה אז אם ירצה ויכול יקחנה ואם חתך הכנפים קודם שישלחנה חרי כגון שכאת המצוה לידו מחוייב לקיימה ועכשיו אינו יכול כיון שחתך הכנפי' כיצ' עשה ינחנה רובצת על הבנים וישחנה עד שיגדלו כנפיה וישלחנה כדי לקיים המצוה ואחר כך יקח הבנים דקודם שגדלו כנפיה אסור ליקח הבנים שעדיין לא יצאת האם מתחת ידו כיון שלא תוכל לפרוח :

ה אם רוצה ליקח האם ולשלח את הבנים לומר ודרי כות גאיני עובר על לא תקח האם על הבנים אינו רשאי דשלח את האם כתיב שלח והורה שלח והורה אפילו ככת פעמים ה יב לחזו לשלח' דשלח מקור הוא כמו יצא יצא הענק תענק השב תשיב וכיוצא בהן ותצטע אפילו מאה פעמים שכן דרך המקור נפול על מעט ועל הרבה אבל אם שלחה ונטל' הבנים והחזירן לקן וחזרה האם עליהם פטור

לבוש עטרה זהב הלכות ערלה סימן רצד

את פרוי שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל לשיכך כל צמח עץ
 כאכל מנה לו שלש שנים מעת נמעתן וכל הפירות יהיו בו בתוך
 השלש שנים אסורין כהנאה לעולם ואינו ניתרין אפילו על ידי פדיון
 דכתיב וערלתם ערלתו והוא ערלתו מותר הוא דהוה לית למגרב
 וערלתם את פרוי ערלתו למת לי לאלה לרבות שיהא ערל והטום
 איסור הנאה לעולם ומכתיב את פרוי דרשינן את הטפל לפרוי כלומר
 שיהא ערלת נהוג בין בעיקר הפרי בין בקליפה כגון קליפי אגוזים
 ודבשנים והגן שלהם והגין והגרעין של ענביסוהתם העשו מהם
 והפגין והממרי שאינם מתבטלין והענבים שלקראין נממרי בניסולם
 כולם חייבים בערלה דכתיב טפל לפרי הם אבל פטורים הם מרבעי
 רגבי רבעי כתיב כל פרוי קדש חילולים ולא כתיב את ודרשינן פרי
 אתה פודה ואי אתה פודה לא בוסר ולא פגין וכל שכן קליפין ויש מי
 שאמר תמרים שאינם מתבטלין אף כרבעי דטל שהם גם כן בכלל
 פריהן :

ב אבל העלים והלולבים ומי גפנים דהיינו כשחורבנין
 הגפן נותף ממנו כמומים מתמרים מטום ערלה וכל שכן מטום
 רבעי דמותרין שאין אלו נקראין לא פרי ולא טפל לפרי דטפלין
 לאילן עצמו :

ג ערלת אינו נהג מן התורה אלא בארץ ישראל ובחוצה לארץ
 נהג מקבלת הלכה למשה מסיני שכל מה שהוא חובר קרקע
 כלומר שמוטלת על הקרקע או גידולו כגון תרומות וכעשרות הלוח
 לקט שכחה ופאה שביעית חדש ערלה כלאים מן התורה אינו נהג
 אלא בארץ שכן דרשו רז"ל על פסוק אלה החקים והמשפטים אשר
 תשמעו לעשות בארץ וגו' כל הימים אשר אתם חיים על הארץ
 ואמרו החקים אלו המדרשות והמשפטים אלו הדינים אשר תשמרו
 חמשנה לעשותן ומעשה כלומר המסנה מביאה לידי מעשה בארץ
 שומעני יכול כל הלצה כולן לא יהו נהגים אלא בארץ תלמוד לומר
 כל הימים אשר אתם חיים על הארץ מטעם בין בארץ בין בחוצה
 לארץ אי כל הימים יכול יהו כולם נהגים ג' בארץ בין בחוצה לארץ
 תלמוד לומר בארץ אחר שריבה הכתוב מעט ועתה צא אלמד מבת
 שאמרו בענין על איזה מהם אמרה תורה בארץ ולא בחוצה לארץ ועל
 איזה מהם אמרה כל הימים אשר אתם חיים על הארץ בין בארץ בין
 בחל שכבר ידעת שאהת מטלטט עשרה סרות שכתורה היא דבר
 הלמד מעניינו ומה אמר בענין ע"א שנאמר מיד אה אשר אתם חיים על
 הארץ אבר האבדון את כל המקומו אשר עבדו שם הע"א וגומ' וזו
 דהבין אב מה ע"א מיוחדת שהיא חובת הגוף ונחנת בין בארץ בין
 בחוצה לארץ דעלה קאי כל הימים אשר אתם חיים על הארץ אף
 כל מהוה חובת הגוף נחנת בין בארץ בין בחל ומינה שמענין שכל
 שהיא חובת הקרקע אינה נחנת אלא בארץ חוץ מחדש שכב רכתת
 התורה בכל כושבותיכם ככל מקום שאתם יושבים וא"כ ערלה שחייב
 חובת קרקע אינה נהגת מן התורה אלא בא"ל שיכך אילן של צלף
 שיש בו ג' מינים הראוין לאכילה תמרות ואכילות וקפריסין ועיקר
 הפרי הם האביות ותמרות הם גם כן מין פרי וקפריסין הם קליפות
 שומרי רשומת הפירות הילכך בצלף של ערלה בא"ל האביות הם
 חייבים בערלה מן התורה שהם עיקר הפרי והתמרות חייבים בא"ל
 מדברי סופרים והקפריסין מותרין באכילה ואף על גב דאמרינן
 לעיל בשאר הפירות רגם הקליפות חייבים בערלה כמא הטפל לפרי
 אפשר לי לומר דקפריסין גרועים הם מטאר קליפי פריי מפני שהם
 קליפות על הקליפה התחתונה כמו באגוזים ולא מתרבים אלא הטפל
 לפרוי כבד דברים אמורים בארץ ישראל שעיקר ערלה דאורייתא
 וכל מקראי דספיקא דאורייתא לחוסרא כמו שנחבאר לעיל לפיכך
 והמירוב דבגן גם כן בקצת דברים כגון חבא בתמרות שאסור
 מדבריהם אבל בערלת חוצה לארץ שהיא אינו לא כהלל וגם החלב
 הקילה בספיקא שכן באה החלכה כסיני דוראה אסור וספיק' מותרת
 כמו שיתבאר לקמן סעיף מ' לפיכך לא החמירו בה רבנן גם כן כל כך
 ולא גזרו על התמרות בחוצה לארץ ואמרו בהל האביות חייבים
 תמרות שאפילו בא"ל אינו אלא דרבנן בהל מותרין זכש הקפריסין :

ד שלש שנים חללו אתם נמנים מים לים אלא הולכים בהם אחר
 שנת עולם שהוא מתחיל מתשרי וילפינן לה מקרא דכתיב
 שלש שנים יהיה לכם ערלים ובשנה הרביעית וגומר וילף שנת שנת
 שנה מתחת דכתיב מראשית השנה ועד אחרית השנה שפיר מראשית
 השנה נהגן מה יהא בסופה מה התם תשרי אף הכא תשרי וכל התם
 גופיה מכלל דתשרי הוא דכתיב תקעו בחודש שופר בכסא ליום הגיע
 כי הק לישראל הוא משפט לאחיו יעקב ש"ם שיום המסנת וההגן
 לאלהי

עצם היום הזה עד הביאכם את קרבן אלהיכם חוקת עולם לדורותיכם
 בכל מושבותיכם ונתנה התורה שני זמנים להיתר אכילתו אחר
 בקרבת הקרבן דהיינו העומר ואחר בעצם היום הזה כחם בעיצומו
 של יום ופירשו הכתובים אחר בזמן שבית המקדש קיים והשני בזמן
 שאין בית המקדש קיים פירוש בזמן שבית המקדש קיים כשהיו יורעין
 שנקרב העומר מיד היו מותרין באכילת חדש וכומן שאין בית המקדש
 קיים וכן התירו הוא בעיצומו של יום אך בפליצימו של יום נחלק בו
 י"א כפרשין אותו עד שאיר המור של יום י"ז מיד מותר מפני שכפרשין
 עד עצם ונוסר ולא עד בכלל ויש מפרשין עד עצם היום וגומר ועד
 בכלל דהיינו כל יום יורעד הערב אסור ואולינן לחוסרא ובחוצה לארץ
 שעושין שני ימים אסור כל יום י"ז שהוא ספק יום י"ז ואין אכילין עד
 תחלת ליל י"ז ואיסור חדש נהג בכל המשת המינין הכשרין למצות
 דילפינן לחם למצה ובמצה כנר מבואר במקומו בלבוש תחלת
 שחיא מהמשת מינין :

ב ואיסור החדש אף על פי שהוא חובת קרקע נהג בין בארץ בין
 בחוצה לארץ דכתיב בכל מושבותיכם ככל מקום שאתם יושבים
 מטעם בין בארץ בין בחל בין בשל ישראל בין בשל ע"א :

ג תבואת שמרעת ונשרשה קודם לוי בניסן העומר מתירח דכתיב
 גבי חג השבועות והג הקציר ככורי מעשיך אשר תזרע בשדה
 דקאי אלעיל מיניה שלש רגלים תהונו לי בשנה שמפרש ואבר האחר
 הוא הג הפסח והשני הוא הג הקציר וגומר דהיינו חג השבועות והגבי
 פירושו דקאי והשני הוא חג אשר תקצור בו הביכורים והם שרתי
 חלחם תקצרו ממעשיך אשר זרעת בשדה וזוהו כבד לאכול על ידי
 חקירת העומר דשתי הלחם לא טרו להביא למקדש אלא מתבואת
 חדשה שזוהו כבד להדיוט על ידי העומר דכתיב וכיום הביכורים
 בהקריבכם מנחת חדשה לה כלומר שחשתי הלחם יהיו רגשונים
 למנחת המין הבאה מן החדש כי קודם חקירת ביכורים שרתי הלחם
 בחג השבועות לא היו רשאיין להקריב טום מנחה מן התבואה החדש
 שכל מה דשרי עומר להדיוט שרו שתי הלחם למקרב ואם כן שמע
 מינה דאשר תזרע דכתיב גבי חג הקציר אוריעה קוד' העומר קאי
 וכתוב בשדה דמטעם מיד שתהא נלקט ונשרש בשדה או הותרה על
 ידי העומר וכמילא שמענין שכל תבואה שלא הושרש' קודם לש' עשר
 בניסן אסורה עד שיבא עומר חבא ואין אנו חוששין לחדש שמה
 מן הע"א אחר הקציר קודם לעומר מטום שהוא ספק ספיקא ספק
 השעורים לא חשוישו קודם לעומר מטום שהוא ספק ספיקא ספק
 משעורים של שנה שעברה או משנת זו ואם תימצי לומר משנה זו
 דילמא נורע' ונשרש' קודם העומר ככל מקום במיני תבואת שזורעים
 ודאי לאחר הפסח כגון במקצת מדינות שזורעין שעורין ושכולת
 שועל לאחר הפסח יש להחמיד אחר הקציר אם לא שאין דלתות
 המדינה נעולות ובאה רוב תבואה במקום אחר שזורעין קודם הפסח
 שאו סמכין על אותה התבואה ותולין דהשכר באותה התבואה
 וכן הרק אפילו בארץ המדינות שברוב השנים זורעין קודם הפסח
 אם לפעמים נמשכין ימי החורף עד לאחר הפסח עד שנועד בבירור
 שכלל הגליל זרעו אחר הפסח יש לחסור ולהוש מן הסתם אבל אין
 להורות ולמחות לאחרים במקום שרוב שתייתן ואכילתן ממינים אלו
 כי מוטב שיחיו שוגגין ואל יהיו מזידין :

ד תבואת שנורעת אחר העומר וקצרה וחור זרעת קודם העומר
 השני ובשעת העומר השני יהיה תחת הקרקע ולא התחלת
 עדיין לשרש מספיקין כיון שעדיין לא נשרשה אסנאמר אף על פי
 שחיא מונחת בקרקע כאילו היתה מונחת בבלי דמיא והעומר מתירח
 אם רצה לחזור ללוקטה כך כמו שחיא ותא דאמרינן לעיל כל שלא
 חשרשה אסורה עד העומר הבא חיינו בגידולין או דילמא נימא כיון
 שזרעה בקרקע הרי בטלה אנב קרקע וכי חור ולקט לת חשיבא
 כגידולין אסור ונשא' בתיקו ואולינן לחוסרא שח' ספיק' דאורייתא :
ה עוד מספקא לן בשכולת שועל שתביאה שליש קודם העומר
 ועקרה אחר העומר וחור ושתלת והוסיפה אם התוספת אוכר
 חעיקר שחותר או לא ולא איפשיטא ולחוסרא :

הלכות ערלה

רצד דיני ערלה באיזה מקום נהג ובשל מי
 ובו כח סעיפים :
א כתיב כי תבואו אל הארץ ונמעת כל עץ מאכל וערלתם ערלתו

יורה דעה הלכות ערלה סימן רצד

ק"ט

נחמך בתורה לארץ אלא בכרם ולא בשאר אילנות וקצת מטוס דאיכא
 פלונתא בנכרא ברין רבעי אפילו בארץ ישראל איכא לקד דרבעי
 נותנ בכל הנטיעות כח שפעות מטויה דקרא דכתיב ונטעתם כל עץ
 סאכל ונטע עליה פני וקשנה רביעית יהיה כל פרוי קדש חילולים
 לח' ונוצר שפי אהליה ותד אכליה וכדכתיב לעיל ואיכא למאן דאמ'
 שאפילו באי' מין דין רבעי נוחן אלא בכרם ולא בשאר נטיעות מטוס
 שהוא דורש חלולים לשון רבים שתי פירותם לשון חילול כמסמעו
 ולשון חילולי שפירו' אהלי' ותד אכליה ומפרש אין חילול אלא במק'
 חילול כלום אין מוהין ובהל' לין אלא דבר שפחל' לין ואוסר' עליו סוד'
 והוא היין שלא הי' חלולים אוסרים שירה במקדש אלא על ריזין
 כשמנסין נכסי כדלפינן מקרא דיינ' מטמת אלהים ואנשים
 ובמאי מטמת אלהים אלא כוח שאוסרים עליו שירה וסל' ליה שבג'
 ללמדך הכתוב דחילולים שאין תורת רבעי נהג אפילו באי' אלה'
 ככרם בלוטר אין חילול אלא במקום חילול וקיימא לן כל המיקל
 בארץ ישראל הלכת כמותו בחח לארץ לפיכך בחוץ לארץ קל' לין
 דין רבעי נותנ אלא בכרם:

ד ערלה אף על פי היצבת הקרקע תימ נחמת בכל מקו' וככל וכן
 בין כשל ישראל בין בשל עמ' אלא שבארץ ישראל נחמת כן התורה
 ובהל' מחלבת למטה מסיני ואסור לישראל ללקוש פירות מאילן שגוי'
 ערלה אפילו לעמ' ואפילו חאילן גם כן של עמ' נטושים שנתנה הישרא'
 במה שחמא מחיק לו טובה על זה וככ' אפרו דערלה אסורה בתנא
 על כעמ' כו':

ה פסק ערלה באי' אסור דספיקא דאורייתא לחומרא ובהל' בורחה
 אף על נב דקל בכל מקום חוץ הלי' כחומר של תורה ולאסור
 ספיקו כמו בשל תורה ובא' כך קבלו מפי' דוראח תמא אמר וספיק'
 תמא מותרת כיצ' כרם שיש בו נטיעת של ערלה וטע' נטיעתו המתור'
 וענבים נכרסם היות לו אלא שאינו יודע בדיני' אם מס' מרס' פה או
 פכרם אה' בארץ ישראל אסור ליקח פהם ובמדינא פות' ליקח מרס'
 ובהל' אפילו יודע שחובבי' מאותו חרס' פותרין ובהל' לתלות שגבצרו
 מן הנטיעות המתורות אשר הם ובלבד שלא יראו שגבצרו נטיעות של
 ערלה רהל' ודאי ערלה שאסורה גם בהל' מחלבת למטה מסיני:

ו וברם שהוא כולו פסק ערלה דחייב שפסק בבולו' אם עברו עליו
 ג' שנים לא לא אף על פי שאין שם שום דמי' מותרת דכולם קיימי'
 פסק ערלה באי' פשיטא דאפירות אפ' כמדינא מתרות ואצל' כהל'
 דמתרות תל' ובלבד שלא יקט' אותם ביד אלא אם יקט' אורחם
 ישראל אחר שלא בפניו ארע' אפילו בפני פותר' לו לקדם ממנו ג' ל'
 הבית של יין השפונת בכרם של ערלה אם אין בו חשש סתם
 יין של עמ' מותר לשתותו ואם יש בו חשש סתם יינם מותר'
 בהנאה שאין הנגב נוגע ין פכרם זה וסוכן פתחו אבל ענבי' שנמצאו
 טמנים בו אסורים שקיב' הדבר שנגבם ממנו וטמנם בתוכו:

ז אפי' ליטע פרוי של ערלה שחיי' הוא אפי' בתנאות אם נטעו
 הפירות שיוצאין פגמו פותרים דקל' זה חז' גורם כי תמא דפרו'
 דאיסורא וקרקע דהתירא גרמו לאילן שיכא סות' ומות' ליטע יחד של
 ערלה פ' עמ' מאילן של ערלה מות' לנטעו שנגד' ליהוי' אילן שאין
 אפיו ערלה אלא פפרי' ולא כעמ':

ח ישראל ועמ' שקבלו שהתנות פשרת אה' לנטעיה דער אם חרצו
 בתחלת השותפות שיהא העמ' אוכל' שני ערלה וישראל אוכל'
 ג' שנים משעו' חת' כנגד' שני ערלה חיי' זה מות' דכין שנתנו כן מתהל'
 לא ובה' הישראל עדין בחלקו בשותפות אלא העמ' לברחא ואח' כלות
 ימ' הערלה יזכה הישראל גם כן כנגדו ג' שנים אחיות לבדו ואין כאן
 חלצי' ערלה ובלבד שלא יבאו לחשבון ביצי' כגון שישווק בטה' פיר'
 אבל העמ' בשני ערלה עד שיאכל הישראל גם כן כל כך פירות כנגד'
 אותן הפירות שאכל' העמ' אפילו אם חתני' שיתרלה בזה אסור' הכרז'
 מוכת' סילתא דלא מאוים ופגמו לברו' אבל העמ' פל' הפירות שאכל' אי'
 מתחלת חיתח' דעתן שיוכי' פיר' שנתם כפירות ות' חציון חת' חציון
 וכשיאם הישראל לעמ' אוכל' אותה חלקו בשני ערלה ואני' אטול חלקי'
 בשני חית' נפצא' שנושל' דלישי' ערלה חת' אסור' דתמי' פפרי' ערלה
 ואם לא חתנו' פתירה אפילו לא באו לחשבון אסור' דמקרימא וכו'
 מתחלה שנתים יחד וחלוק' ערלה הוא נטעו' חש' פתוי' אפילו לא
 חתנו' מתחלה אלא שחיישראל' אפי' לעמ' אה' שקבלו השותפות מול'
 אחת שני הערלה ואני' אטול שני חית' כנגדו דאף על גב דקבלו
 השותפות יחד לפתחלה מכל פקוס' כיון שאכל' ליה לישראל לעמ' חית'
 אחת עיבר' בשלש' שנים חללו' וטול' הפירות ואני' אעבוד שלש' שנים
 אחרי' ואטול' הפירות אין כאן אסור' שלחות דהא ישראל נמי שרי'
 לעוברת

לאהלי' עקב הוא ביום חת' שפירש מתכמת בו ואיחזי' חג' שריחודש
 מתכמת בו הוי אסור זה ראש השנה ואם נתעברה השנה נרעערת
 לערלה ולרבעי' ופעמים שאינו אלא שתי שנים ומד' יום ופעמים סתם
 פתירים על שלש שנים כיצד נטע מקוד' שאח' עשר באב שנשא עדין
 קד' יום ער' ראש חדש תשרי כיון שהגיע ראש חדש תשרי עלתה לת'
 שנת פירוש מטוס דילפינן מקרא דקבלה דשלשים יום כשנת חצובין
 שנה לנטיעה ופני תאריכות לא אאריך בחס' שאין בה צורך כל כך
 דמטע' דמסתבר גם כן הוא כיון אחול' אין השלשים יום חצובין שנה
 אלא אם קלטה הנטיעה בקרקע קודם השלשים יום וקיים לתו' לחול'
 שאין נטיעת קולטת בקרקע פחות מטתי' שבתות שהם יד' יום וחיינו
 מר' יום שאם נטע מד' יום קודם רח' תשרי עלתה לו שנה ומונת עוד ב'
 שנים ואם נטע ביום יו' שאין כאן מד' יום שלמים וככ' מיום יו' ואילך
 אין אלו חצובין לכלום שהרי צריך למנותם מתשרי' וכונ' מרת תשרי'
 הבא ג' שנים שלימים ולא עוד לא גם לאחר' תשרי' של שנה רביעית
 כל הפירות שיהננו בו קודם טו' בשבט יש להם גם כן דין ערלה אעפ'
 שנמרים אחר כך וטעמא מטוס דקל דאילן גדל על רובמים של שנה
 שנתה וכל שתוא חונט' בין תשרי' לטו' בשבט דהיינו מחמת' ניק' קמי'
 ש לפני ראש השנה ומאותה יליקה הנטופירות הללו ולפיכך הרי הן
 כאילו חנטו קודם תשרי' ודמטו' פשרין שלפני תשרי' הוא וחרי' עדין
 הוא ערלה אף על פי שנמרים אחר כך והחנטי' בו מטו' בשבט של שנה
 דביעת ער' טו' בשבט' של שנה חמסית נקראים רבעי' ולא חטו' בשבט'
 של שנה חמסית הם חולין גמורין:

ה ואם דאמרין שלאח' תשרי' של שנת רביעי' כל הפירות שהננו
 קודם טו' בשבט יש להם גם כן דין ערלה אף על פי שנמרים
 אהכ' חיינו דוקא בנטע' עה' שחקלנו עליה בתחלת' כגון שנטע קודם יו'
 באב וחשבתו לה המד' יום לשנה שלימת שות קולא הוא לגבי דירדת'
 לפיכך מטוס קולא שחקלנו עליה בתחלת' תמיר' עליה כמט' שלא
 תשלם שנת ער' חש' עשר בשבט אבל כנטיעה שלא חקלנו עליה
 קתחלתה כגון שנטיעת מיו' באב ואילך ולא התחלנו למנות לה שלש'
 שנים עד רח' תשרי' בוונשלם שנתה גם כן ברה' תשרי' ולא נחסי' עליה
 בתנאתה מרה' תשרי' ואילך ער' טו' בשבט ויא' דלא שנא וחכי' מסתבר'
 לפי חטעם שכתבו בסעיף הקודם שאין חילוק בניהם:

ו פירות רבעי' יש להם דין מעש' שני לכל דבר דילפינן ג' דקדש
 קדש סכע' שני כתיב הכא קדש חלולים לח' ונוטר וכת' חתם
 וכל מעשר תאריך ונמ' קדש לח' וחתי' חלולים פירשו רז"ל שחז"ל לשון
 חילול דאמ' דחמנא אחליה והדר אכלי' כלומר' הוציאו לחולין עליה
 פרוי' אם באתה לאוכלו' ותן לירושלם לפיכך בזמן הבית היינו שייבין
 להעלותו לירושלם לאוכלם שם כמו מעשר שני או לפירותם ולחוליות
 שפרוין שם והם היו מותרין מיר' אה' הפרוין והאירג' שאין יכולי' להעלות'
 לירושלם מדין' אותן אה' שגמרו ויתלשו דקוד' לכן אין ראיין לפרוין
 כמו גבי פרוין מעשר שני דכתיב ליה ליהוסי' לכם תבואתו עד שיעשנה
 תבואת וינע' לענות מעשר ובזמן הבית שחיי' מדין' אותן על מרר'
 לאכול בער' חסעות כירושלם חיו צריבין לפירותן בשוין אפ' האירג'
 שאי' אסור' להעלותו לירושלם מפני' המופאת ודי' פרינ' דרז"ל
 לאיבוד הם כולן נפרין בשוח' פרושה אפילו הם רבים ויראת' לי דעמ'
 דמסתבר הוא דמיון שאין יכולי' להעלותו לירושלם וגם פה אסורות
 לאכלן חרי' אינן שוין אפילו פרושה ואם כן זהו שווי' נראה לי שילך
 פרושה לים הגדול או ישקנת ויפורנה ליה או ישליכנה בגזר' אה'
 שחיקה שלא ימצאה אה' חקנת ויכרך בשעת פרוין פא' אמה מקבו'
 על פרוין רבעי' ואם ירצ' יפר' כפירו' שישו' שוח' פרוט ופרוט ופרוט הוא
 אפ' לב' במע' כפי' ששוקל טו' גרעני' שעור' ומטבע' חרזילה פמירות
 אלו שקורין חצי' ויזר' הוא יותר משוח' פרושה ופרוין עליו חרב' פירות
 רבעי' פירות רבעי' מפרוין מלקט' שבהה' ופאה' פרס' ועוד' דבאפרוין
 לעיל דמרינן קדש קדש מטע' מר' שני ופמע' שני קל' דממון גבות'
 הוא ולא מסוק' חריות דכתיב קדש לח' וכל' שחמא פמון גבות' אינו חייב'
 בכל אלו דלא חייב תהורה בכל אלו אלא ממון דריט' ופירות רבעי'
 ג' ממון גבות' הוא:

ז דין רבעי' נותנ אף בוונתה לארץ רבי' דערלה נותנ' מתלם קמי'
 שנתבאר בסעיף ה' ונ' גם רבעי' נותנ דהא פתא תליא בכל מקום
 שערלה נותנ גם רבעי' נותנ חש' מי' שאום אף על פי שערלה נותנ בהר'
 לארץ מחלבת רבעי' אינו נותנ דהא גמרינן רבעי' קדש כמעשר'
 שגובצין דמעש' שני אינו נותנ בהר' לארץ דהא חבת' הקרקע הוי'
 גם רבעי' אינו נותנ בהר' לארץ אף על גב דערלה נותנ וכל' פירות
 תבאין מסע' שני ערלה כותרין כלא פרוין ויש אוסרים שאין רבעי'

לבוש עטרת זהב הלכות ערלה סימן רצד

ערלה אף על גב דקל חמרי לילדה בלא פירות באילן זקן אינו חיוב בערלה שגדלו כולן כהית' מיניק' האילן זקן חכא הפירות באילן שבענף אסורין לעול אפילו גדלו הרכה ית' מסמאת' על מה שחיו בתחלה דכולי מאיסורא קא רבי ולא שייך בו ביטול דקמא קמא גדל באיסור ונעשה תמיכה דאיסורא ושוב לא נית' אעפ' דגבי איסור אנפלה לחית' לא אמר' קמא קמא בטל היינו משו דקל כשניתוסף האיסור חוזר וניעו מה דלא שייך הבא בחית' שנאס' דהיאך יחזו' וית' וכת' אב' דמרכיב ילדה בלא פירות באילן זקן אינו חיי בערלה ובילדה בילדה נמי קל לכי מונה ג' לילדה ראשונה שנייה נמי שריא והמרכיב ילדה עם פירות בתוך אילן זקן אסור לעולם בשו' עצמו הא דאמר' לעיל סעיף יז דמרכיב בכלל נטע וחי' בערלה באי חיבי משכחת לה משכחת לה בשנטע ענף ריקן לכו ג' ולקורות שהם אין בהם משו' ערלה כלל וכשום הכי אין ענף זה בטיל לגביהו וחי' בערלה ומשכח' לה נמי כשהרבי' אילן כאכל בתו' אילן סרק אף על פי שאינו רשאי לעשות' כשום כלא' ממ' אי עביד יש בו משו' ערלה ומונין לה משעת הרכבתו אבל המרכיב אילן מאכל בתוך אילן זקן של מאכל בטל הוא לגבה ואין בו משום ערלה :

כג הנטע אילן מאכל ואין דעתו לצור אכילה אלא לחיותו נדר לשרה או בשביל העצים לשורפן או לבנין פטור ונמעתם עץ כאכל אמ' רחמנא את שהוא למאכל חי' לסיני ולקורות פטור' והו' שית' ניכ' שאינו לצור אכיל' כגון אם נטעו לשרי' פתיו נטועין רצופין שאינו מרחיק בין אילן לאילן כראוי ואם הוא לבנין שמשאה הענפים כר' שיתעבו ואם לג' שחו במקו' שצריך לגדו' ואפי' אם צדו האוח' בין פנימי בין חיצון בין תחתון בין עליון לצורך אחר מאילו וצדו חשני לאכול את שלצורך אכילה חיוב והשא' פטור ואם השב' אח' כך עליו לאכילת' בשנה ראשונה או בשניה מחשבתו הוציא מידו כל אלו כיון שעיקרו סתם לאכילה עומר וחי' בערלה וברבעי ומונין לו משעת נטעת אבל אם לא חיטב עליו לאכילה עד סוף שנה שלישי' אין בו דין רבעי שאין דין רבעי בלא ערלה ואם נטעו למאכל ואח' כך חיטב עליו לאח' מאלו לאוכל כמיניה להוציא במחשבתו מתורת כאכל שעיקרו להכי קאי וחיוב בערלה וברבעי :

כד הנטע לצורך מצוה כגון לצורך לולב או אתרוג חיוב שאין עשה ולא דערלה נידחק ככני שאר עשויים :

כה הנטע בתוך שלו לצורך רבים איכא למאן דאמ' שהוא פטור משו' דרבי רבוי אחר רבוי והכי דריש כתיב ונמעת' משבע בין ליחיד בין לרבי' ואילו נאמ' ונמעת' כל עץ מאכל יהיו ערלים חיינו אמר' כי הנטע לרבי' חיוב אבל כשח' ואמ' יהיו לכם ערלי' כשמע נמי בין יחיד בין רבים היה רבוי אחר רבוי ואין רבוי אחר רבוי אלא למעט ומיעט הנטע בתוך שלו לצורך רבי' שפטור ואין לא קל כהאי פירושא אלא ונמעת' ליחיד משמע שאין דרך רבי' לנטע ולכל חד' חדר קאמר ונמעת' וכתב רחמנא לכם לרבות הנטע לרבי' פירש לרבו' חיי' הנטע בתוך שלו לצורך רבים שיהא חיוב בערלה :

כו הנטע ברשות הרבים בין לעצמו בין לרבי' חיוב בערלה דבכלל לכל ובכלל ונמעת' הוא ומש' ברחי' ומש' בזה והנולד שנטע חיוב בכלל ונמעת' הו' ליש' נטיע' שלו או אינה שלו וד' נכרי שנטע בין לעצמו בין לישראל חיוב דמדיעט' רחמנא הנטיעו' שנטעו ע' ע' שלא באו לארץ דכתיב כי תבאו ונמעת' פירש לנטעו' ע' ע' שלא באו לארץ שמהא' מה שנטעו ע' ע' מטבאו לארץ חיוב בערלה ונמעת' בבית ועל ג' שמיל' או עפר' נטע בו ונמעת' בסמי' או בעצ' אף על פי שאינו נקוב בכל אלו הנמיעה נקרא נמיעה כמו נטע כגון או כשרה וחיוב בערלה :

כז מדכתיב ונמעת' משמע רוקא ע' נטיעה חיוב ולא העולה מאיד' מיהו אחול' הם במקו' שר' וכתב' אבל בישוב אפילו עולת' מאיו חיוב ז'ל טע' רבי' שוב אפילו עולת' כאלו אמרין ע' עבוד' האדמה שעבדו בה עליה וחל' בכלל ונמעת' והנמעת' במקו' שאינו ישוב' גם כן פטור' כי תבאו אל הארץ ונמעת' במקו' ישוב' משמע ולא במקו' שאינו ישוב' כמ' דברי' אמר' י' שאינו ע' טפלה נלוכ' כשאינו מטפל' עמיהם להכי אם לישוב' אבל אם היה עושה כר' טפול חיוב :

כח ע' שהיה מוכר פירות ואומ' של ערלה זקן או של נטע רבעי זקן אינו נאמן ואפי' אם מאי' פלו לקוח' אינו נאמן דלחשבת' מקחו הוא אומ' כן הא דאמרין ערלה אינו עולת' לא במא' מדרבנן הוא ואסמכו' אקראי ותמי' אסמכוה' בתרובה אשכחו עולת' במא' דכתיב בהרומת' פעש' כו' טהור' אחר' ממאה את מקדשו' ממנו שפירשו דבר' שאתה מרים ככנו כקדשו' אם נפל בתוכו לפי' כ' נפל' ו'לק' אחר' בתשע' וז' ש' חלקי' וז' הכל' כדובע' כפיל' שבעין' שאם נפל

לעובדה ואי משום אכילה שישראל אוכל כנגדו ונמצא שנת' מפירו' ערלה שמכרין אין זה נהנה שכן חמש' שנה שזח עובד הוא אוכל :
יד מות' לומ' לע' בשנת הערלה עבוד כרמי ותטול פירות' ותן לי כרמך שעברו עליה שני ערלה ואעכרנת ואטול פירותיה כי העובד דינו שיטול הפירות ונל' דהך דינא הוא אפילו לפי הסברא הראשונה דסעיף הסמוך רלית' לית' לעיל הך סברא חני' מילי בכרם שקבלו בשותפות חכה הישרא' בחלקו ואח' כך אומ' כן לע' ואף על גב שהע' עובד הכרם בשני ערלה דרך השותף לפרוח עבו' שותף הכירו וזוכה הישרא' גם בפירות בשני הערלה ונמ' הע' וזכת' במה שהישרא' עובד אח' כך שאין הע' שותפו מוכהו לו ומה שנטול הישרא' חליפי' הערלה היא נוטל' אבל תבא כל אחר מקנה כרמו להכירו וכל אחר בעבודה שלו הוא וזכה שהכ' קנו' לו שאינו לא כאילו תחליפו' בכרמי' לזמן וכל א' עובד בשלו נל' :

טו מות' למכור לע' פירות שני ערלה שיגדלו בג' שנים קוד' שגדלו שעדיין לא באו לעולם ואין זה נקרא נהנה מפירות ערלה :

יו אחר הנטע גרעין או ח' או שעק' כל האילן ונטעו במקום אחר ואחר המרכיב יחור באילן אח' ואח' המכריך דהיינו שעושה גומא אצל האילן וכשפיל אח' מענפי' תאילן ומטמין אמציעותו בגומא וראשו יוצא מצד האחר ונעשה אילן כולן חייבין בער' והוא שחתכו מצד זה מעיק' האילן דנעשה זה אילן בפני עצמו או שאינו יונק ממנו אכל כל זמן שהוא מחוב' וינק ממנו חשיב כאח' מענפיו ופטור' ואם לאח' שגדל הענף שחבריק הכריך ממנו עוד ענף אחר בארץ ועשה כן כמה פעמי' זה אחר זה כל זמן שתראשון מחוב' לעיקר האילן כול' פטובין תפסיק הראשון מעיק' האילן חייבין ומתחילין למנות' להן תשלש' שני' מע' שחפסיקה והעיק' פטור' ואם נעק' העיק' מחקר' חו' להיות טפל' לענף שהברי' ומוני' בין לעיקר בין לענף משעה שנעקר :

יז אף על פי שמנחג עובדי ארסח להכריך גפנים ככל שנה ושנה מות' לשתות יין מגפני' הע' משו' דספ' ערלה מותר בחל' ואפילו ככרמי' שישראל עובדים אותם ומכריכין אותם בכל שנה ומסתמ' שחם מכירי' הערלו' וחולו' ודאי ערלה בחל' אפי' מותרין משו' דאיכא למד' דמכריך ומרכיב אינו חיוב בערלה אפילו באי' דרבי' ונמעת' כל עץ משמע דוקא נטע ולא מכריך ומרכיב ואף על גב דלא קל באותו כד' באי' דאנן קל' ככריך ומרכיב בכלל נטע חס' וחי' בערלה באי' ממ' כיון דערלה בחל' קולא היא כרתיבנא פעמים לפיכך קל' כל המיקל בארץ ישראל הלכה כמתו' בחצת' לארץ מיתו' יש למצא ג' היתר לבני' א' ביי' של כרמי' הע' משום דרובת' דר' גפנים לאו ערלה נינתו ו' אפילו בכרמים שידעו דדאי שיש בהם ערלה יש לחתי' משום רקודם שיעברו עליהם שני ערלה אינם עושים פירות ואם עושים הם דקים וקלשי' ואינם ראויין לעשות מהם יין :

יח אילן שנקצץ יחור גדל מהשורש אינו חיוב אלא אם כן נקצץ פעם הארץ ומונין לו משעת קציצת' רחמי' שעתא הל' בשעת' נמיעתו ואם נשא' ממנו כל שהוא פטור דעודנו אילן מקה' והרי נטע מוזן ארוך :

יט אילן שעקרו רוח או טפסו נהר וחוליכו למקו' אחר ומהע' שסביב לשורשי' חולק עכו וחוסף עלי' שם עפר' ונשרש' שם בארץ אומדין אותראם היה יכול להיות בע' הא' שבא עמו בלא תוספת עפר' אח' ח' כנטעו במקומו ונש' מחערלה ואם לאו חיוב :

כ אילן שנטעו נשא' משרשו מחוב' אפילו עובדי המסח' שמתחילין לבד' הבגד לאח' אריגת' בידעו שיכול לחיו' בלא תוספת עפר' ופטור' אפילו הוסיף עליו עפר הרבה :

כא ילדה שאינו גבוה טפח חיוב בערלה לעולם אפילו ממשלה שני' ע' שתגדל טפח משו' מראית' העין שגדל' כלל באילו' היא בת שנתה במה דברי' אמורים כנטיעה אהת' או אפילו שתי' בגד' שתי' ואח' יוצא ונב' שכן דרך לנטע' פני' עצמן בכר' שהוא כבר פלא נטיעו' אבל אם כל הכרם כ' שרי' דאית' ליה קלא שבכר' נמיעת' קטנו' יש חקנות' זקן :

כב כריכה שנסמקת וזיא מלאה פירות מי' ענף אחר מלא פירות' שנפסק מאילן זקן וכן אילן זקן וכו' פירות שנטעו ממקומו עם הפירו' ושתלן במקו' אחר או שהרכיב הענף עם הפירו' בילדה או הפירו' אם תלטן מיד' זדאי' פטורין שגדלו במקו' פטור' אבל אם חתו' שם במקו' ששתלן או חרכיבן וניתוספו הפירו' שם ע' שאין בפרי' הראשון שהוא היתר' על התוספת' תרי' התוספת' אוס' כל הפרי' דערלה אינה עולת' אלא כד' כמו שיתבאר ואם לא ניתוספו כ' מות' שנתכטל' הת' ספת' ב' אבל אם הרכיב ענף מלא פירות של ערלה בתוך אילן זקן שצברו עלי' שני :

יורה דעה הלכות בלאים סימן רצה רצו

קב

א יש באילנו שדומין זה לזה בעלין ארבעידין ואף על פי ד' הואיל והם שני מינים הרי אלו בלאים זה בזה כיצד התפוח ע' מהחוריד והוא תפוח יער האפרסקים עם השקדים המרכיב זית על רמון יוצאין מהם שופים והשופים עם תרימונים אף על פי שדומין זה לזה בלאים זה בזה אבל האגסים עם הקריסטומלין פירו והם אגסי קטנים התפרישין עם העזרדין אינם בלאים זה בזה ואפילו שני פירו שא טהם שח'וא מהם לבן או בטבעו לגרל דקה שני גם והם ידועין למין א' בש' א' כגון בלשוננו קידשין או חבירין ופלוזין שיש מהם גדולים ויש מהם מיני קטני וכת' וכן ענבים לבנות ושחורות כולם הם מין א' ומות' להרכיבין זה בזה אף על פי שיש לא מהם שם לוי וכן אילן סרק ע' סרק מות' להרכיבין רביון ראילני סרק חסכתד מין חשיבי ומ' ד' הואיל ואין רוב המין עלום מבירין רוב המינין טוב ליהודי בכלום שלא להרכיבין :

ז אסורין התורה לקיים אילן המורכב בלאים חלפינן לת מדכתיב בהמתך לא תרכיב בלאים שרך לא תורע בלאי זכין שלא כתב התורה בחמתך בלאים לא תרכיב ועסכת בלאים לשרך שם כר' לדרוש בלאים שרך לא כלום לא תתקיים בלאים אבל אינו לוק' עלי' כיון שאין הלאו מפורש כמו שאר לארץ אבל חפרי חית' מסנו אינו אסור אפילו באכילה וצות' לאכול אפילו זה שעבר חרע' והרכיבו שרא אסרה התורה לא הורע' והם מות' ליקח ענף מהמורכב ולנוסע במקום אחר כיון שהאיסור אינו ג'כר בו :

הלכות בלאי הכרם

רצו דיני בלאי הכרם ובלאי זרעים זכו סעיפים :

א כתיב לא תורע כרמך בלאים פן תקדש המלאה וזרע המורע תורע ותבואת הכר ודרשו ז"ל פן תקדש תוקר אש פ' לא תורע כרמך בלאים ואם תורע תוקר אש כורע ותבואת הכרם בלומה תשרפנו כי יאס' בחנאה וכב' ידעת כל שהוא חובת והקרקע אינו נוהג אלא בארץ ישראל לפיכך הודיע ב' מיני תבואה או שני מיני ירק' עם זרע הכרם הרי זה לוקה שמים אחת משום שרך לא תורע בלאי ואחת משום לא תורע כרמך בלאים ואף על גב דשרך לא תורע בלאי כבר אנקנינה להרכבת אילן היינו משום רחוקש לתתה כרמית בנא לעיל אבל מצ' אין מקרא יוצא מירי פ' שמשו רסתמה פשוט בארעית ורעיים נמי מיירי ואינו לוקה משום לא תורע כרמך בלאים עד שידע באזי דהא חובת קרקע היא ושורע חטה ושעור וחצרן במפול'יד דתכתיב לא תורע כרמך בלאים משמע שיש כאן מין כרם ותוג' זורע עמו עוד בלאים אח' דהיינו שני מיני זרעים חץ ממין הכרם ולא רמי לשרך לא תורע בלאים ולא אמרין ב' מינין בהדי שרך ויחיה הלאו גם כן כג' מינין דהתם קרקע בלא זרעים נקרא שרף אבל בלא גפני לא מקרי כרם וזה אס' חפה אותם שלשתם יחד בעפר שלוקח ע'ן אם זרע שני מיני ירק והרצן או זרע אחד ירק חרע אחד מין תבואת והרצן במפולת יד שלוקח דכלהו חו' בלאים בלא מין הכרם ואסור מוכריתם לזרע בלאי הכרם בחל אף על גב דבלאי זרעים לא אסרו בחוץ לארץ אפילו סדכריתם בלאי הכרם חמירי שחם בלאי אסורין בתנאה לפיכך גוד עליהם אף בחל ואין עזרין עם חע'א בכלאים מפני שמשמע בקיומו אבל עוקרין עמו כרי למעט התפוח :

ב אין אסור מן התורה משום בלאי הכרם אלא מיני תבוא' וירק' וקטניות שהם מאכל אדם חמירי כרמך שהוא מאכל אדם בלא שאר זרעים שאינם מאכל אדם אלא מאכל בהמה אינם אסורים בכרם מן התורה אלא מדברי סופרים וכל דריוקין זה מוכתב לא תורע כרמך בלאים ולא כתיב כרמך לא תורע בלאים כרמתי גבי שרף שרך לא תורע בלאים אלא סד' בלאים לכרמך לומר לך שהוא תבלאים חמירי דכרם בחמיר מאכל אדם בפשוט והנה נמי במינים שאינם מאכל אדם אלא שרף דומין לכרם בענין אחר כגון קנבוס ולוף גם כן אסורים מן התורה בכלאי הכרם לפי שהם גדלים תרבה ועושיין השכלות כפנים ואיכא ערבוביא שחם גם כן דומין בזה לכרמך וחזו בלאים בכרם מן התורה אבל שאר מיני זרעים שאינם נאכלין כלל אפילו לבהמה מותר לשתלה לזרעם בכרם ואין צריך לומר שאר מיני האילנות שמתרם לנוסעם לכתחלה בכרם מפני שאינם בכלל לא תורע שאינ' נקראים זרעה אלא נטיעה :

ג אסור לזרע ירקות או תבואה בצד הפגים או ליטע גפנים כשר חרץ

נמל בבאת יעלה וכן הרצן בכל מה שנקרא תרומה כגון חלה ובכורים שנקראו גם כן תרומה בחלה כתיב ראשית עריסותיכם חלה דרמיטו ובכורים כתיב ותרומת ירך וא חכ גמרין מלאה מלאה כתיב כרמך כתיב מלאה מלאה ודמעתך וגום בכלאי הכרם כתיב פן תקדש המלאה וגמרין גזירה שוה מלאה מלאה מבכורים מה לחלן עולה אף כגון עולה אי מה להלן במאה אף כאן במאה אמרת לא רכאן כפל הכתוב איסורו שאסרו כהנא זכין שכלל איסורו כפלו גם כן בהעלותו דהיינו שלא יעלה אלא במאתים הרי כל בלאי הנר עולה במאתי עולה מנין אמרת בלאי חכר אסור בהנאה ועולה אסור בהנאה מה בלאי חכר עול' באחר ומאתי אף עולה באחר ומאתים :

הלכות בלאי האילן

רצה דיני הרכבת האילן וכו' סעיפים :

א כתיב את חקתי תשמרו בהמתך לא תרכיב בלאים שרך לא תוריע בלאי ודרשו ז"ל דהאי שרך לא תוריע בלאים לאו בכלאי זרעים לכוון קמייירי כיון דחוקש לבהמתך לא תרכיב בלאים דלפי מה כתבתך לא תרכיב בלאים הוא דבר הכסוי כלום שהרכבת תבלאים דבהמת ניב לכל שמרכיב מין על שאינו מינו אף שרך לא תורע בלאים מיירי ברב' חסמיי' דהיינו הרכבת אילן שמרכיב מין בשאינו מינו שהוא ניב לכל מה שאין בו כדוע בלאי זרעי זכין דהוק' לבהמה מקשינן לגמרי לבהמה רצין חיקש להצטן ואמרין נמי מה בלאי בתמה אפי' בחוץ לארץ דהא חובת הגוף הוא אף שרך לא תורע שהוא הרכבת אילן אפי' בחוץ לארץ אסורה מן התורה לפיכך המרכיב אילן באילן כגון שדרכיב יח' של תפוח באתרוג או אתרוג בהפר' הרי זה לוקח מן התורה בכל מקום בין בארץ בין בחוץ לארץ וכן המרכיב ירק באילן או אילן בירק לוקח בכל מקום :

ב ואסור' לט' לישראל להנחיל לע'א שירכיב לו אילנות בלאים :
ג לא אסרה התורה לא הרכבת אילן אבל מות' לערב זרעני אילנ' עם זרעני חרד' ולזרען באחד וכן מות' לערב זרעני שני מיני אילנות יחד ולזרעם באחד שאין לך בלאים באילנות לא הרכב' בלכר דומיא דהרכבת בהמה בין אילן בירק בין ירק בירק שאינו מינו ואפי' עץ סרק על עץ מאכל או עץ מאכל על עץ סרק הרי הרכבת דבכולהו ניב' הרכב' מין בשאינו מינו אבל אילן סרק באילן סרק כיון שאין א' מהם עושה פרי במין א' השוכני וסרי :

ד יש איסור הרכבת אפילו תחת הקרקע כגון זמר הגפן שהכריכה תחת הקרקע אף על פי שעוברת ההכרחה ששה טפחים משאר שמים אסור לזרע עליה ירק אלא יש על גבה עפר ג' טפחים ואפי' חכריתם בתוך רלעת שיבשה או כתוב סילון של תרם ותם מפסיקין אסור לזרע עליה ירק אלא יש עליה ג' טפחים עפר מפני שגשרס בר' וחל מרכיב ירק באילן ואם חיה על גבה פחות משלשה טפחים אסור לזרע על גבה ומות' לזרע כצדח שאין שייך הרכבת אלא במדע על גפן מס' כגון שאין שם עפר ג' טפחים לפי ששרשי הזרעים יורדים בגנף ונכנסין בתוך הגפן אבל בצדדים חזרעני' לאו לצדדי' משתרשי ונת' נחיר שרשיהו יורק לא משתרשי לצדדין גיחוש לשרשי הגפן דמשתרשי לצדדין ובאין שרשי היר' ונכנסין בתם אין ח' קושי דשרשי הגפן גם כן אין נתפשטין לצדדין עד שהן יורדן בגנף ג' טפחי' ואח' כך נתפשטין ושוב אין שרשי הזרעים יכולין ליכנס בתן שחם עמקים מהם שלשה טפחים ושרשי זרעים אינן יורדן ג' טפחים לא בעוכק ולא ברוחב אבל אם חכריתם בסלע קשה אפילו אין עליה עפר אלא ג' מצבעות מות' לחביא זרע עליה שאין שרשי זרעים יכולין ליכנס בסלע קשה כרא' כשאין עיק' הגפן נראה אבל אם נראה שניכ' תבלאי צריך להרחיק ממנה וטפחים לכל רוח ואח' כך יזרע כמו שמרחיק מכל גפן יחודית שלא הוכרחה כרי עבודתה שהוא ששה טפחים :

ה ודוקא כיהאי גונא שנקרא עליו שם אילן קודם שהברכ' והוא מרכיב הזרעים תוך האילן לפיכך צריך כל תורהקות שאמרנו שחזו עיק' איסור' לאו דהרכבת אילן אבל מות' לזרע זרעים אצל האילן אף על פי ששרשי הירק נכנסין בתוך שרשי האילן כיון שאין על שרשי האילן שם אילן וכמבריק נמי לא אסרן שאסור' לא דוק כזמר' הגפן מפני שהיא רכה ושרשי הזרעים נכנסין בת' אבל הסכר' ענף באילן אכ' כות לזרוע על גבי אפילו אין עליו ג' מצבעות עפר מפני שחם קשין ואין שרשי הזרעים יכולין ליכנס לתוכו :

לבוש עטרת זהב הלכות בלאים סימן רצו

יעשה אם צמחו העשבים יהפכם במחרישת וריו ואם מצאן שנעשו אביב ינפץ אותו אביב כדי להשחיתו שהכל אסור בהנאה ואם מצאן שנעשו דגן הרי זה תשרף ואם ראת אותן וקיימן הרי אלו ישרפו עם הגפנים הסמוכות להן :

יד תראה בכרם עשב שאין דרך בני אדם לזרעה אף על פי שהוא רוצה בקיומו לבהמה או לרפואה הרי זה לא קידש עד שיקני' דבר שכמוהו כקיימים רוב העם באותו המקום דכתיב אשר תזרע מצח שנהגו בני אדם לזרוע ורצין בקיומן כיצר המקיים קוצים בכרם בארץ ערב שרוצים בקוצים לגמליהם הרי זה קידש האירוס והקיסוס ושושני' חמלך ושאר מיני זרעים אינם בלאים בכרם מן התורה הקבוס וצמר גפן אף על פי שאינם נאכלין הרי הם בשאר מיני ירקות ומקדשו ככר' כמו שנתבאר טעמא לעיל כעוף כוכל מיני דשאים הנאכלין שעלין כאליהן בשדה הרי הם מקדשין בכרם אם זרען עם ופול רמזרי' מין זרעים הוא ואינו מקדש :

טו הקנים והוורד ואטרין מיני אילן הם ואינן בלאים בכר' לתורע כתיב זה הכלל כל המוצי' עלין מעקר הרי זה ירק וכל שאינו מוציא עלין מעקר הרי זה אילן והצלוף אילן הוא לכל דבר :

יו תראה ירק בכרם ואם כשאניע לו אלקטנו מותר שכיון שעוסק בצורך הכרם עד שנייע לו אין זה בכלל מקיים שחרי' דערנו לעוקרו כשיניע לו וכל זמן שלא יגיע לו אונס הוא אבל אם הגיע לו ועבר מעליו ואם כשאחול' לו אלקטנו הרי זה פוטע ומייאש בקיומו עד שיחזו' לפיכך אם שחה עד שהוסיף אהר מד' הרי זה קידש :

יז אסור לתתלה לעבו בעציץ שזרע בו ירק בתוך הכרם שחירקות יונקות דרך הנקיבה מן הכרם מכל כקום כל זמן שלא תניחת על גבי קרקע לא קידש אבל אם הניח' תחת הגפן ונשתתא עם בארץ כדי להוסיף אח' ממאמ' הרי זה קידש וכיצד משערין שיעור זה דואין אצ' נחתך ירק זה או מין תבואה זה מן הארץ בכמה זמן יכש רגע בעצמד שיבש עד שלא תשא' בו לחה כמאה שעת אם נשתתא בארץ משתניע לו חצי שעה הרי הוסיף בכאמ' לאסור ואם שחה פחותה מחצי שעה מותר וטעם מאתים כתבתי כבר בסוף הלכות ערלה :

יח בצל שנשעו בכרם ואחר כך נעקר הכרם ואחר כך צמח הבצלים כהית' מן העיק הנשעו אף על פי שרבו הגידולים על עיקרו מאתים ויות' הרי אותו העיק כאיסורו שאין גידולי היתר מעלין את העיק האסור' ויש אסורין כולו משו' דכל קמא קמא שנול' מעט נאס' ואף על פי שאח' כך נתרבה אינו חוזר וניעור להתיר על הלכות ערלה מעוף כב' :

יט הרוצה לזרוע ירק או תבואה בתוך הכרם צריך שיח' קרח בכרם סביב אותו הזרע שלא יהא שום גפן נטוע סביבו מכל ד' ח' עד שש' עשרה אמה ואם יש שם שש' עשרה אמה מניח כדי עבודת הכרם והם ארבע אמות חלק סביב סמוך לגפנים מכל צד חורע את המותר שהוא ח' אמות לבר' מאות' ד' אמות שכשני הצדדים הסמוכות לברם דאף כי שרית מאלו הח' אמות פלגא להכ' ופלג' לחנא איכא ד' אמות שהוא כקום חשוכ' וחישי' שדה בפני עצמו ולא' במלי' לגבי כרם ומותר לזרוע זרעים בפני עצמן אבל אם יש שם קרח פחותה כ' או אמה לא יזרע שם מפני' שח' אמות הסמוכים לגפנים משני הצדדים דהיינו ארבע אמות מצד זה וד' אמות מצד זה שהם כדי עבודת הכרם הרי הם בכרם ומותר שהוא פחותה מח' אמות כי שרית פלגא להכא' ופלגא להכא' ליכא בשום חר' מנהון ארבע אמות ואינו מקום חשוכ' ובמלי' לגבי כרם שכן דרך העולם כשאין להם מקום רחב ארבע אמות לא חשיבי' לשרח בפני עצמן ובמלי' לית לגבי כרם חשיבי' בכרם לפיכך הזרע ירק או תבואה בכרם שהוא מלא גפני' סביב' או המקיימן ושחו עד שהוסיף אח' ממאמ' הרי זה מקדש מן הגפנים שכביבוריו מ' אמה לכל רוח עגולות בעיגול כביב הזרע ולא מרובע ורואין כל העיגול שרחבת לב' אמה כאילו הוא כולו מלא ירק וכל גפן שתהיה ד' בתוך עיגול זה נתקדשה עם חירק או התבואה וכל שחון לעיגול אינה מתקדש :

כ כדא' כשהיה בין שפתי העיגול הזה ובין שורת הגפנים שתוצלו' יות' מארב' אמות שחם עבודת אוחן הגפנים שחוצה לו אבל אם היה ביניהם פחותה מ' אמות או אפילו ד' אמות מצוכצמות שחן צריכין לאותן השורות שחוצה לו לעבדותן ובמלי' סביב לגבי כרם וכבר אמרנו שרואין כל העיגול כאילו הוא כולו' מלא ירק והוא כאילו זרע בכאן סמוך לגפנים ד' אמות לפי' רואין את העיגול כגילו' הגיע לשורת הכמוכה לו וכאילו היה רוחב העיגול מ' אמה וכל גפן שתפול ברוך עיגול זה של מ' אמה הרי היא מתקדשת :

הירק או התבוא' שלא ינקו זה מזה ואם עשה כן אף על פי שאינו לוקה כיון שלא זרקן יחר' במפולת יד ולא עבר על לא תזרע עם הרי זה קיד' ונאסרו שניהם בהנאה הירק או התבואה והגפנים שקבלו טעם זה מזה ושורפין את שניהם שנפן תקדש המלאה הזרע וגו' ואפי' הקש של תבואה והעצים של גפנים האלו אסורין בהנאה ושורפין אות' דכולהו גדלו באיסור' ולא יסיק בהם תנור וכירים ולא יבשל בהם בעת שריפתם דהל' נהנת מאיסורי הנאה :

ד אחר הזרע ואחר המקיים כיון שראה בלאים צומחין בכרמו והניחן ולא עקרו הרי זה קידש רבבתה התורה יתירה בסוף שנתכת ותבואת הכרם ולא הל' למכתב אלא ותבואתו כרם למל' אלא לרבות כרם בלא זריעת בלאים דהיינו המקיים בלאים יקדש גם כן ואין אדם אוסר כרם שאינו שלו אף על גב דבבבב' טעמא רזלה רחמנא וכשאר איסורים האוסרים בנתינת טעם אין חילוק בין שלו לשל חבירו שאני הכא דמיעט רחמנא כרסך לפיכך הכסבך גפנו על תבואתו של חבירו גפנו קידש ותבואתו לא נתקדשה סיכך גפן חבירו על תבואתו תבואתו קידש וגפן חבירו לא קידש סיכך גפן חבירו על תבואת חבירו לא קידש שום אחד מהם ומפני זה הזרע כרמו בלאים בשביעית לא קידש רבשביעית הכל הפקר הוא ואינו שלו :

ה תראה בלאים בכרם חבירו וקיימן הרי תראה אסור בהנאתן אף על פי שאינו שלו קנסוהו שחיה לו לעוקרן אבל מותרין הם לשאר כל האדם והרואה אינו יכול לאסור' דבר שאינו שלו וכיון שאין בעל הכרם יודע בכלאי' כרמו לא נאסרו דמי מקדשן דאשר תזרע בענין מדעתו לפיכך אם בעל הכרם יודע ומניחן הרי זה מקדש אותם על כל אדם דכרסך יש כאן :

ו תאנס שזרע בלאים בכרם חבירו אם נשתקע עם הבעלים כמנו אף על פי שלא נתייאשו הרי זה קידש מן התור' דכיון שנשתקע עם הבעלים ונקר' על שם האנס כרסך קרינן ביה שהכל חושבין שחו' שלו ואם לא נשתקע עם הבעלים אף על פי שנתייאשו לא מקרי' כרם של האנס אלא של הבעלים ואינו מקדש אלא מרבירי' כופרים :

ז הרוח שעקרה פירות הגפן ושלחה אותם על התבואה יחתו' אות' מיד שלא יקדשו אות' ואם ארעו אונס ולא סילקו הרי אין מותרין ולא נתקדשו שאין מקדיש אלא כרצונו :

ח אנס שזרע את הכרם ויצא ממנו והניחו לבעלים יקצור הזרע מיד אפילו בחול שם אף על פי שאינו דבר האכר שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו עם מפני בראית העין התירו לו לקצרה שלא יקא נר' כמקיים בלאי' ואם לא מצא פועלי' יוכיף להם עד שליש בשבחן בקשו ממנו יות' או שלא מצא פועלי' כלל הרי זה מבקש בנחת וקוצר כדי שיגלה דעתו ולא יחא לית בקיומו כמ' אם נשתתא הזרע עד שיג' לעונת שיקדש הרי זה קדש ויאסרו שניהם :

ט מאיכתי תבואה או ירק בתקדשין משיירישו ענבים משיעשו כפול הלכן שנפן הקדש המלאה הזרע אשר תזרע ותבואתה חכ' הזרע דהיינו התבוא' או חירק עד שזרע דהיינו עד שישרש והבר' עד שיחיה תבואת' שהוא כפול הלכן אבל התבואה שיבשח כל צרכה וענבים שבשלו כל צרכן אינן מתקדשות :

י כרם שלא הגיעו ענביו להיות כפול הלכן אלא עדיין הם בוסר ואינן תבואה זרע בתוכו ירק או תבואה והשרישו הרי זה לא קדש דתבואת הכרם עדיין אין כאן זאף על פי כן קונסין אותו ואוסרין הזרע אבל הכרם מותר ואם עקר הזרע קודם שיעשו הענבי' כפול הלכן הרי זה מותר בהנאה מקצתן נעשו כפול הלכן ומקצתן לא נעשו ארת שנעשו נתקדשו ואת שלא נעשו מותרין :

יא ענבים שנעשו כפול הלכן זרע בצדן רבואת' או מיני ירקות ולקט הזרע קודם שייריש הרי זה כות' בהנאה ואם השריש אסור :

יב גפן שיבשו עלין שלה ונפלו כדרך שתיבש בימי חקור אף על פי כן אסור לזרוע בצדה ירק או תבואה ואם זרע לא קידש כיון שסופו ליבש וכן הזרע בעציץ שאינו נקוב חמ' בכרם לא קדש אבל מכין אותו מכת מרדות מדרבנן אבל בעציץ נקוב הרי הוא כבור' בארץ ולוקה כן התורה :

יג היח עובר בכרם ונפלו ממנו זרעים או שיצאו עם הובלי' שתוליד לכרם או עם המים שחשקה את הכרם או שהיה זרע או זורת בשדה לכן וזיערתו הרוח לאחוריו ונפלו הזרעים בכרם וצמחו הרי זה לא נתקדש שנאמ' אשר תזרע ררך זריעת זה לא זרע וחיוב לעקו' כשירא' ואם קיימן הרי זה קדש דהא כרעתו הוא ואשר תזרע קרינן ביה ואם סיעיהו הרוח לפניו וראה הזרעים שנפלו לכרם הרי זה כזרע וכיצד

יורה דעה הלכות כלאי זרעים סימן רצו

קכא

ואם הגפן יחידית היא אינו צריך להרחיק ממנו אלא ו' טפחים וזרע שעבדת גפן יחידית אינה צריכה רק טפחים :
לב תיתה שיהא אחת של גפנים זו בצד זו אפילו חן מאה אין זה ברם אלא כגפן יחידית דמיא ואין צריך להרחיק מהם אלא ו' טפחים וזרע דשורה אחת אינה נקראת כרם חיו שתי שורות חרי וזרע וצריך להרחיק ד' אמות מכל צד ואח"כ ירע וכמה יחית בכל שורה ג' גפנים או יותר ברא כשיתית בין כל גפן ונפן מראות ועד ח' אמות אבל אם חית בין שתי השורות האמות חוץ מן מקום הגפנים זרי אלו במובללות זו מזו ואינו כרם אחד אלא כגפנים יחידים חשיבו ואינו מרחיק אלא ו' טפחים מכל שורה וכן אם חית כגפנים פחות מד' חרי אלו כגפן אחת שבוין שהם קרובים כל כך זו לזו אינם יכולים להתקיי וסופו ליעקר ואינם נקראים כרם ואינו מרחיק אלא ו' טפחים לכל רוח :

לג ברא כשאין שם אלא שתי שורות אבל אם חיו ג' שורות אף על פי שיש ביניהם פחות מד' חרי או ברם שרואין את האמצעלי כאילו אינה :

לד וכן אם חיו שלש שורות ובין כל שורה ושורה ח' אמות או יותר חרי זה זורע בין השורות לפיכך הנוטע כרמו בתחלת הרחיק בין כל שורה ושורה ח' אמות מותר להביא זרע לתוכו ומרחיק מכל שורה ושורה ו' טפחים בלבד אבל אם זרע חוצה לו לא חלקו בין זה לפחות מראות משום מראית עין וצריך להרחיק משורה החיצונה ד' אמות דכל העומר בחוץ אינו רואה אם גפנים הגפנים מרוחקים זו מזו האמות ונראה לו שהוא כרם נסור אבל מתוכו ניכר הוא שיש ביניהם מרחק רב ואין דין של זה הכר' בין השורות כרין כרם שחרכ באמצען שיחבא בסעף מב' שצריך הרחקה מ' אמות כיון דחבא מתחת נטען מרוחקים ולא היה כרם :

לה תיתה בשורה זו שורה א' של גפנים וכשרה חבירו שורה א' כנגדה קרובה אף על פי שמפסיק ביניהם דרך תיח' או דרך הרבים או גדר נמוך מעשרה טפחים חרי אלו מצטרפות להיות שתיהם כרם אחד והוא שיהיה ביניהם פחות מח' אמות :

לו נטע שורה אחד בארץ ושורה אחד במדרגה אם נבזה המדרג' מתארץ ו' טפחים אינם מצטרפים פחות מכאן מצטרפין :
לז הנוטע ח' גפנים בכנגד כ' אהת יוצא וזב חרי זה נקרא ברם קמן וצריך להרחיק מהם ד' אמות לכל רוח אבל אם נטען ב' כנגד כ' א' באמצע או ג' בשורה וב' כנגדן בשורה שני' אינם כרם ואינו מרחיק מהם אלא ו' טפחים לכל רוח בכנגד כ' א' ויצא וזב כות' א' באמצ' כוח ג' שורה וב' כנגדן כוח :

לח כרם שחרכ אם יש בו ללקט ג' גפנים לכל בית סאה ויחיו נטעות שתיים כנגד שתיים יא' יוצא וזב כהלכתה או יש בו לכוון ג' כנגד ג' חרי זה נקרא כרם דל ואסור לזרוע בכלו :

לט כרם שאינו נטוע שורות שור' אלא מעורבב אם יש בו לכוון שתיים כנגד ג' חרי זה כרם ואם לאו אינו כרם לא דיו להרת' ו' טפחים מכל גפן ונפן זורע :

מ היו העיקרים מכוונים והנוף אינו מכוון חרי זה כרם חנף מכוון וחעיקר אינו מכוון אינו כרם היו דקות ואינן מכוונ' והעכו והרי הן מכוונות חרי זה כרם :

מא כיצד יודע אם הם מכוונות מביא חוט חמדה ומותח מזו לזו :
מב כרם שחרכ באמצעו ונשא' שלם מכל סביבו אם יש בקרחת שבאמצע י' אמות חרי זה מרחיק מעיקרי הגפנים ד' אמות לכל רוח וזרע באמצע הקרחת ואם אין בה ט' אמת חרי זה לא יביא זרע לשם כמו שנתבאר טעמא לעיל סעף י' ואם הביא הואיל והרוב ד' אמות לכל רוח מהגפנים של כרם חרי זה לא קידש :

מג וכן מקום שנשאר פנוי בלא גפני' בין סוף הכרם ובין הגד' שלו וחוא נקרא מחול הכרם פי' שדרך הבעלי' לסחול ולעווב אותו בלא גפנים אם יש בו י' אמה מרחיק מחגפני' ד' אמות וזרע את השאר היו בו פחות מי' אמה לא יביא זרע לשם משום ד' אמות דלהרו כרם חס עבוד' הכרם וד' אמות דלהרי כותל בין דרך לזרוע שם משור' ורשוא דכותל כלומר שלא ירפח שם סמוך אצל הכותל ותפול הכותל לפיכך אפקורי מפקר להו שלא יהיו נזרעים והאמצעות אי איכא ד' אמות חשיב שדה בפני עצמו זורע שם ואי ליכא ד' אמות לא חשיב ובמיל' חו' לגבי כרם ואינו זורע שם והוא דלא בעינן י' אמה שאין האיסור אלא בצד אחד ואם זרע הואיל והרחיק ד' אמות חרי זה לא קידש ברא בכר גדול אבל בקטן אין לו כחול שאין דרך לעווב שם הרבה פנוי שאין צריכון ריוח חרבה לפיכך מרחיק ד' אמות מהגפנים וזרע כל המותר עד הגדר וכן

כא כרא' זורע או מקיים תוך הכרם אבל בזרע חוץ לכר' וסמך לו הזרע תוך ד' אמות חרי זה מקדש ב' שור' של גפני' הסמוכין לזרע באורך כל הזרע ויתר ד' אמות חוץ לזרע ומתקדש מן הזרע רוחב ארבע אמות באורך כל השורה של כרם ב' שורות של גפנים מפני שהתורה אברה ותבואת הכר' וקבלוהו'ל שאין נקרא כרם פחות מב' שורות של גפנים וכל התרחקות שאמרנו שצריכין להיות ד' אמות היינו דקא' בברם אבל אם זרע בצד גפן יחידית אינו מקדש מן הזרע אלא ו' טפחים לכל רוח :

כב ילד פחות מטפה אינה מקדשת את הזרעים ברא' כשתים כנגד שתיים ואחת יוצא וזב רבגדולים כהג' השיבי כרם ובילדות לא חשיבי כרם אבל אם הכרם גדול וכולו הוא כן חרי זה מקדש ודבר זה הל' :

כג שתי גנות זו על גב זו והתחונן עשויה כרם זורע את העליונה עד שמגיע לאויר עשרה טפחים קרוב לכרם שאויר עשרה טפחים סמוך לכרם או אפילו לגפן יחידית אסור לזרוע בו זרעים ואם חיתה העליונה עשויה כרם חרי זה זורע את התחתונה עד שהו' מגיע למטה בשלש טפחים מעיקר הגפנים :

כד מי שתיתה שדהו זרוע ירק או תבואת ונמלך ליטע בו גפנים הופך את הזרעים במחרישה ואחר כך נוטע ולא יטע ואחר כך יהפוך :

כה תיתה נטוע גפנים ונמלך לזרוע בה זרעים משרש את הגפני' ואחר כך זרוע את הזרעים ואם רצה לקוץ את הגפנים עד שלא ישאר מהם אלא פחות מטפה סמוך לארץ הז' מותר לזרוע ואחר כך יחזור וישרש את הנשאר בארץ מהגפנים :

כו המכריך ג' גפנים ועיקריהם נראין אם יש ביניהם מד' אמות עד ח' חרי אלו מצטרפין לשאר גפנים העומדת סביבותיהם לחיו' נחשבין כרם להרחיק ד' אמות מהם כאילו לא הכריכן אבל שנים אינ' מצטרפים אלא מרחיק מהם ו' טפחים לכל רוח וזרע והטעם לפי שהוא מקפיד על ג' לצרפן לכרם ועל שנים אינו מקפיד לא שאם הכריך ג' גפנים מצטרפים חס להיות כרם בפני עצמו אפילו אין שם גפנים יותר חן מצטרפין להיות כרם בשש גפנים שהעיקר גפן אחר וראש חבריכה היוצא ממנה היא גפן אחר והל' כ' שורות של ג' גפנים בכל שורה שהוא נקרא כרם ככו שיתבאר בעה' :

כז כל הזרע תחת השריגים והעלים היוצאים מן הגפן חרי זה קידש אף על פי שהזרע הוא רחוק מעיקר הגפן כמה אמות שכל זה מכלל כר' הוא הדלה את הגפן על מקצת אפיפירו' פי' אפיפירו' הוא אריגה שעושים סקנים ועצים כמו סכך והדל את הגפן על מקצתן לא יזרע זרעים אפילו תחת מותר האפיפירות ואף על פי שאין עליהם לא עליון ולא שריגין מפני שהם במלים גבי העליון והשריגין ואם זרע תחת המותר לא קידש ומותר הואיל ואין הזרע תחת סכך הגפן וכן חרין אם הדלה הגפן על מקצת כרי' אילן סרק שאינו עושה פירו' כנון הארץ והכרש אבל אם הדלה על מקצת אילן סאכל חרי זה מותר לזרוע תחת כד' אילן שלא נמשכו עליהם שריגי הגפן שאין אדם מבטל אילן מאכל ועושהו אפיפירות לגפן ואם אחר זרוע נמשכו שריגים וסככו על הזרע חרי זה מחוירם למקום אחר :

כח אבל הזרע תחת מותר האפיפירות או תחת מותר האילן שאינו עושה פירות ונמשכו שריגי הגפן וסככו על הזרעים חרי זה אסור לקיימו ולא סגי בהחזרת שריגים למקום אחר אלא כיצד עושה עוקר הזרע שכיון שהם במלים לגבי הגפן החמסדו בה' יותר :

כט קנים היוצאין מן הזרעים והו' חמסדו באפיפירו' שעושה להדלו' שם הגפן וקנים יוצאים ממנו וחס עליהם לפסקו כדי שלא ישחית האפיפירות ד' זה מותר לזרוע תחתיהן ואם רנייהן כדי שיתלכו עליו השריגים והעליון היוצאים חרי בטלו לכרם ואסור לזרוע תחתיה :

ל פרה היוצא מן הערים או מן חרלית רואין אותה כאילו משקולת ג' גלוייה בה עד הארץ ואסור לזרוע תחתיו שדומין לכרם וכן ד' זורעה ומורה מאילן לאילן אסור לזרוע תחתיה קשר הכל או גמי' ב' כורה וקשר הראש הא' כאילו חרי זה מותר לזרוע תחת החבל שלא בטלו שם ואם מתח חבל זה כרי' שיתלכו עליו השריגים ותעלים חרי זה הוא כאפיפירות ואסור לזרוע תחתיו :

לא הבא לזרוע בצד הכרם מרחיק ד' אמות מעיקרי הגפנים שכל הד' אמות מקרו כרם מפני שהם צריכין לעבודת הכרם וזרוע

לבוש עטרת זהב חלכות כלאי זרעים סימן הצו

וכן כרס גדול שחיה בין כל שורה ושורה האמו או יותר אין לו מחול
שאיך דרך לעיניו שם פנוי דבלא הכניס לחם רחוק כיניהם :

מד היות בגדר המקיף את הכרס פחות מי' טפחים ורחבה טפחים
או שהיה גובהו י' טפחים אפילו אין בו רוחב ד' טפחים אין
לו מחול שאין דרך לעיניו שם פנוי הואיל ואיכא גדר תוק ושינוי מרחיק
מסוף הגפנים אלא ארבע אמות הורע עד המחיצה אפילו לא היה בין
הגפנים ובין המחיצה אלא ד' אמות ומחצה וזרע אותה חצי האמת :

מה גדר שהוא גבוה י' טפחים וכן חריץ שהוא עמוק עשר טפחים
ורוחב ד' טפחים חריץ זה פותר ליטע בכרס בצדו מכאן וירק'
מצדו מכאן ואפילו מחיצה של קנים אם אין בין קנה לחברו ג' טפחים
ורוחב הרי זו מברלת דאמרינן לבד :

מו גדר המכביל בין כרס וירק שנפרץ עד י' אמות חריץ זה כפרות
ומותר ואם נפרצה יותר מי' אמות מה שכנגד הפרצה אסור
שירחיק מן הגפנים כשיעור נפרצו בו פרצות רבות אם היה העומד
כפרוץ חריץ זה מותר כאילו אין שם פרצה היה פרץ מרובה על
העומד לא יורע כנגד כל המקומות הפרוצים עד שירחיק
כשיעור :

מז מחיצת הכרס שנפרצה אומרים לו גזר נפרצה אומרים
לו גזר נתיאש ממנה ולא גדרה חריץ זה קרש דהל' מקיים
מדיעת :

מח בית שהצני-מקורה וחציו אינו מקורה וגפנים נטועים בצד
זה אפילו תחת הקיפוי מותר לזרוע ירקות בצד האחד אפי'
אזנו רחוק ארבע אמות שהרי פי תקרה כאילו יקרה וסודרים ונעשה
כיניהם כמחיצה ואם השוה את קירי ופירוש שקירח כל חבי' שעכשו
נסתלק מכאן פי תקרה ואסור :

מט הצד קטנה שנפרצה במילואה לגדלה והיו גפנים בגדלה
אסור לזרוע בקטנה ואפילו מרחיק ד' אמות מן הגפנים שזה
אפילו בגדלה עצמה מותר להרחיק ולזרוע תבא אסור פקוד שחקטנה
היא פתחה של הגדולה ובטלה לגבה ושם הגדולה עליה ואפילו אין
שם גפנים נקראת כרס כמו הגדולה ורחמנא על שם כרס קפיד
דכתיב לא תזרע כרסך וגו' ואם זרע הזרעים אסורין והגפנים מותרין
היו הגפנים בקטנה מותר לזרוע בגדולה הואיל ויש בגדלה פסין מכאן
ומכאן חריץ מברלת מן חקטנה ומה שבקטנה לא יוכל לאסור מזה
שכתובה ואין חקטנה מברלת מן הגדולה :

נ חריץ שהוא עמוק ככרס עמוק י' טפחים ורוחב ד' טפחים אפ' היה
מפולש מראש הכרס ועד סופו ה' גראח ככין שני חברים ומת'
לזרוע כתוכו ובלבד שלא יהיו הגפנים מסבכין עליו כפי שביארנו
ואם לא היה מפולש חריץ הוא כנת שבאמצע הכרס שאף על פי שהוא
עמוק ורחבה ד' או יותר אסור לו לזרוע כתוכו אלא אם כן יצא בקרחת
י' אמה :

נא שפיל שבין שני חברים חריץ הוא ככרס שחריב מצדו אם
יש כיניהם י' אמה מרחיק מזה ד' אמות ומזה ד' אמות חורע
את המותר ואם פחות מכאן לא יביא זרע לסם :

נב שומירח שבכרס והוא מקום גבוה שעומד שם הצופה לטכור
הכרס אם הוא גבוה ורחבה ד' מותר לזרוע בראשה ירק ובלב'
שלא יהיו השרינים נוגעים בה כדי שלא ירא ירק בתוך הכרס למעלה
כמה דברים אסורים במרובעה אבל אם היתה השומירח עולה צריכה
שהיה בתוכה חלל ד' טפחים כדי שתהא מופלגת מן הארץ וצריכה
עפר מלמעלה על ראשה של שם טפחים שתהא נראת ברשות בפני
עצמה :

נג חבית שבכרס אם היה יותר מג' טפחים על ג' טפחים וזקעין
בתוכו ירק ולפינן ליה מקרא דכתיב ובבתי בלאים החבואו
בית שמתכאין בו את תבלאים ואם היה פרו מג' על ג' חריץ הוא כסתום
ואין זרעים בתוכו שאינו רשות בפני עצמו :

נד גפן נעדרת שהיתה נטועה בתוך הבקעה או בתוך החריץ
מרחוק ממנה י' טפחים לכל רוח תזרע את כל היצוא כדרך
שהוא יזשה במישור ואם היה עמוק י' טפחים וזיה שפת החריץ רחב
למעלה ה' רשות בפני עצמו ואסור לזרוע בתוכו אף על פי שבתחת'
י' טפחים מפני שככלי כלי לזרוע מיוחד לגפן זה לעבודתו :

נה וכן גפן יחידת שהיה מוקפת גדר גבוה ורחבה לא
ירע בכל המחיצה אף על פי שהרחיק ופניו שיהיה כולו
ליעבודתו אם הרחיק וזרוע לא קרש וכמה ירחיק לכתחלה וזרוע
האבות לל ריהו וזרוע כן זרוע שאר החריץ וזו שאר היקום
במוקף גדר :

נו הגפנים שגדלו בכרייתן חריץ השרינים והאשכולות שלהם
משלבים חס נקראים כרס אבל תנועת כמו ממה או כפי
שבב' גדלה מעל הארץ כדי שיהיו האשכולות ותשרינים נמשכים
עליהם והגביה גוף הגפנים מעל הארץ על אותה המסחה והדלה את ה'
נקרא ערים ואות הקנים שעשה מהם סמה או שבב' והדלה עליהן ארץ :

נז גוף הגפן הן נקראין אפיפירות ודינים אחרים יש בערים שבאפיפירות
הניטע שורה אחת של ח' גפנים או יותר וערסן ע' כותל גבוה'
או שנטעו בצד חריץ עמוק ורחב ד' חריץ זה ערים וצריך להרחי'
ממנו ד' אמות כדרך שמרחיק מן הכרס אף על גב דקל שורה אחת
אפילו ק' גפנים אינו כרס ואם להרחיק אלא י' טפחים תבא כיון שעשה
לו ערים חחשיבו ונעשה כרס והו' רוקא כשישנן הגפנים שהוא שיעור
כרס בכ' כנגד ב' או יוצא זנב ומחוק מודרין מעיקר הגדר שערסן עליו
שגם הוא קרוי כרס שבטלו אצל הגפנים שערסן עליו :

נח ביצד הרחיק את השורה של גפנים מן הכותל אמה ונמצא
הערים מן הגפנים וכותל מדרג מן הכותל ד' אמות חורע ונמצ'
בין הזרע ובין עיקרי הגפנים ה' אמות ואם כאלו זרע מצד הגפני' מרחיק
מעיקרי הגפנים ד' אמות שנמצא רחוק מן הכותל ה' אמות ועל דרך זה
רנין ככל ערים :

נט אחד הכונה את הגדר ואחר כך נטעו או שנטע ואחר כך
עשה את הגדר הואיל וערסן חריץ זה ערים נהרס הגדר או
נסתם החריץ אין כאן ערים אלא חריץ כל השור' בגפני' יחידו ותרחתן
י' טפחים :

ס ערים שחריב אמצעו ונשתירו בו ח' גפנים בצד הגדר מכאן וה'
גפנים בצד הגדר האחר סבגנן והו' הנקרא פסקי ערים אם יש
בניהם ה' אמות ומשהו דחינו אחד מס' באמת אף על גב שערסן יש ה'
גפנים יחד בצד הגדר כיון שמתחלה לא עשה הערים בשביל אלו תת'
גפנים לבדן אלא בשביל כולן בטל דין ערים ואינו צריך להרחיק מכל
שורה אלא ישות טפחים חורע כמו בגפן יחיד והוא שלא ירע תורה
האפיפירות תיה כיניהם ה' אמות כצדו ערסן שם כרס עליו ולא יורע
לשם פחות מ' אמות ואם זרע תואיל ותרחיק מכל שורה י' טפחים חרי'
זה לא קרש ואם אין שם גדר אף על פי שכבר היה ערים אינו מרחיק
מכל שורה אלא י' טפחים חורע שאין כאן לא ערים ולא פסקי ערים חור'
ובנה הגדר חור הערים למקומו וחורו פסקי הערים למקומו :

סא גינת קטנה שהיא מוקפת גדר וערס את הגפנים סביב לת'
מבחוץ על כתליה אם ישבה כלא כושר וסלו מכאן ומלא
בזרע וסלו מכאן הואיל והיא מוקפת גדר וזרעים בתוכה יקורא ואינו
צריך להרחיק מן הגדר בפניו ד' אמות אף על גב שיהיה הגדר להיות
ערים כיון שלא עשה הגדר תחת כותלה לשם ערים אלא להקיף הגינת
לא בשביל לגבי גפנים ואם אין מתכשעו מלא כושר וסלו אין זרעין
בתוכה מפני שגראת הכל כערים אחת וירק בתוכו :

סב גפנים שחיו זרועין במדרג גבוה וחריץ שלהן יוצא ומסבך על
השורה אם עומד בארץ וכרס את כלו רואין כל חסוק שתחת
הערי' כצילו הוא מקום עיקרי חגפני' ואוס' ד' בשדה לכל רוח משפרה
הערים ואם אינו יכול לבער כולו ירע שיעלה במדרג או בסול אין אסור
לזרוע אלא תחת הערים בלבד :

סג שני כתלים המסוכין זה לזה והגפנים נטועים בווינות כיניהם
וחערים יוצא עם הכתלים מתוך הקרן וכלה מרח' מעיקרי
הגפנים כשיעור זרע במקום הבלח שאין עליו ערים ואף על פי שחורע
מכאן בין שני הכתלים שכיניהם חערים תואיל ותרחיק כשיעור חריץ זה
זרוע בין הכתלים :

סד גפן שעלה חנין שלה בן הארץ מעט ואחר כך נעקר ונמשך
על הארץ ואחר ועלה כמו ארכובת בשמודרין בין חורע ובין
תגפן ששה טפחים או ארבע אמות מצד הארכובת אין מודרין אלא
מסוף הארכובת לא מעיקר הגפן הראשון :

סה גבר נבא שאף על פי שמרחיק בין חורע ובין תגפן כשיעור
צריך להיות שלא תסבך תגפן על הירק או הירק על תגפן :

סו זרע ירק או תבואה וצמחה ואפ' סיבך עליה את תגפן חקטין
מודרין והרגו ידלק אף על גב דאמרינן לעיל סעיף ג' שאף
תקטין אסורין תתם כשזרע חזקתם תחת תגפן או אצלו אבל רבא
שחורע גבר צמח קודם שסיבך עליה תגפן לא נאסר חקט' :

סז ראו שרשי הגפן יוצאין לחוץ רג' אמור' שבין הכרס
והרובואה יעקור שכולו בכלל בכסותו שרשי הרובואה
יוצאין לחוץ ח' אמות מותר שאין השרשים בכלל זרע והרורה לא
תזרע אמרת :

יורה דעה הלכות בלאי זרעים סימן רצו

קכב

ה ורע שנתערב בו ורע אה' אה' חיה' א' מכל כגון סאת של חטים שנתערבה בכך סאת של שעורים חרי זה אסור לזרוע ארץ חסעורב עד שימעה את החטים או יוסף על השעורים ואם זרע לוקח וכל שהוא בלאים עם הזרע מצטרף לאחד בכך כיצד כבר ידעת 'סאת' הוא וקבין ואם יש כאן כג' סאה של חטים ונתערב בה ב' קבין שעורים וב' קבין עדשים וב' קבין פולין שחם בין הכל סאה הריזה לא זרע הכל עד שימעה הסאת של תערובות ויכור מקצתן או יוסף על החטים שהשעורים והעדשים והפול כולם בלאים עם החטים ושעור אחרמב' הוא הלכה למשה מסיני :

ו ברא כשנתערבו מיני תבואה זה כזה או מיני קטנית זה בזה שנתערב התבואה בקטנית או קטנית בתבואה שכולם שיעור כמותן ושיעור זריעתן בשטח בית סאה קרקע שות אבל זרעוני גינת שנתערב אחד מהם בתבוא' או בקטנית אין שיעור' א' מכך כחן כבמתן מפני שאין שיעור זריעתן בשטח בית סאה קרקע שות לא משערי' א' מכך כמה שזרעין בשטח בית סאה קרקע מאותו חסין והזרע' נותן כן שהרי אין איסור בלאים אלא משום יניקתן בקרקע זה מזה לפיכך משערי' גם כן כפי יניקתן ולא כפי כמותן הילכך אם נתערב ככ בסאת של תבואה או קטני' לא יזרע עד שימעה תערעונו או יוסף על התבואה כיצד חרדל שנתערב בתבואה וחר' הרדל זורעים מבנו קב בכל שטח בית סאה קרקע אם נתערב ממנו א' מכך מן הקב בסאה של תבואה או של קטנית חייב למעט וכן אם היה מין זה מזרעוני גינת זרע ממנו סאתיים בכל שטח בית סאה קרקע אם נתערב ממנו חצי קב בסאת של תבואה או של קטנית ימעה לפיכך תבוא' שנתערב בה זרע פשתן אם היה זרעיוות בכל סאה חרי זה ימעה ואם לאו אינו צריך למעט לפי שכשטח בית סאה קרקע זרעונו בו נסמין זרע פשתן ועל דרך זה משערי' בכל הזרעים האחרים :

ז ברא בשלא נתכוון מתחלה לערב ב' המינים יחד וגם בשערי' זריעה לא נתכוון לזרוע כ' המינים או אפילו שנתכוון לערב אלא שכשעת זריעה לא נתכוון לזרוע כ' המינים שנתערבו אלא היתרה כונתו בזריעה שלא יגדל אלא חסין חמרוכת חסין יהיה חפץ שתמין חבל' לא יראה ולא ימצא ולא יעלה ולא יצמח על דא' א' אבל אם נתכוון לזרוע כ' המינים אף על פי שמתחלה לא היתה כונתו לערבם אלא נפלו בתוכו ונתערבו בלא ידיעה או בלא כונה אלא שעכשיו בזריעה הישב עליהם יחד וכונתו שיגדלו שניהם ויהנה מהם אפילו לא היתה אלא חסין א' בתוך כרי של שעורים אסור לזרועת וכן כל כיוצא בזה :

ח הזרע מין מן המינים ולא ידע ולא ראה שתיתה בו מין אחר מערב בו וכשצמח ראה בו בלאים אם היה חסין תאחר אחר מכך בשדה אף על פי שמוחר באכילה אפ' אם יניחנו עד שיגדל כולו אפ' ילקוט אותו מיד עד שימעה מפני מרא' העין שמה יאכרו בלאי זרע ככונן בין שחיה המין האח' שצמח תבואה וקטני' בתבואה וקטניות או זרעוני גינת בתבואה וקטני' ובזרעוני גינת זהו ל' רבינו יוסף קארן ז"ל בש"ע והוא מן הרמב"ם ותימא לי דמשמע הא אי לא מפני מרא' העין היה מותר לקיימו והא אמרינן לעיל סעיף ב' דאסור לקיימו מן התור' ואפ' לי לר"ם ח"כא שגילה דעתו דניחא ליה בקיימו אבל הכא הא לא גילה דעתו דניחא ליה וכן משמע כסעיף הסמוך בסופו ג' ואם היה הצומח פחות מכן אינו צריך למעט :

ט ברא כומן שיש מקום להשר אבל כומן שהרברים מראים שאין זה סדעתו של בעל הבית אלא מאליהם עלו אין מחייבין אותו לפעט כיצ' כגון תבואה שעלו בה ספיהי איסמים ותלת' שזרע למאכל אדם שעלו בה מיני עשבי שבוראי בה לא זרעו כן שזה כג' הוא וכן כל כיוצא בזה וכמה יודע שתלת' זרוע למאכל אדם כשתחת זרועת ערונות ערונות ולת גבול סביב וכן מקו הגרנות שעל גבה מיני הרבת אין מחייבין אותו לעקר שחרי הרב ידוע שאינו רוצ' שיצמח צמח במקו' הגרנות ואם חס' מקצתן אומרי' לו עקור הכל חוץ ממין א' שחרי גילת דעתו שרוצה בקיום השאר :

י אין נוסעין ירקו בתוך סוף של שקמה וכיוצא בה ג' שנת האיסור הוא משום תרכבת אילן באינו מינו ולא ידעתי למה כתבוהו כאן בהלכות בלאי זרעים :

יא חסומן אגודות לפת וצנן וכיוצא בה תחת האילן אפילו תחת חגפן שתוא רך ונוחין להשריש בו אם היו מקצ' העלין מגולין אינו חושש משום בלאי שכין שחם אגוד וגם העלין מגולין וראי אינו רוצ' בה שרשתן שאם היה דעתו שישריש ולא הויעבר תרתי גילוי ואגוד דתרווייתו מעכבין להשריש ואם אינ' אגוד' אעפ' שחם מגולין או

סח כל תרמקות וחשעורים האמורים בכלאים מודדין באמה בת ו' טפחים שזקקות ולא יצמצם כמדות הכלאים דחל מיקל בכלאים ואין מצמצמין אלא להחמיר :

סט כל השיעור' האלו שמרחיקין בין הנפנים ותבואה או הירק אינ' אלא באי' דהא חובת הקרקע חטא וסוריא נמי באי' הינ' לחומר מפני שהוא ספק אי' אבל בחל מותר לזרוע אפ' בצד הנפנים ובתוך הכרס לכתחלה שלא אסרו בחל אפ' בלאי הכרס אלא לזרוע כ' מיני ירק או שני מיני תבואה עם התרצון במפולת יד שהו עיק' הלאו ולא זרוע ברמך בלאים וכיון רבאי אסור בתנאה וגם לוקח עליו גורו עליו גם בחל שלא לזרוע כ' מינים עם התרצון במפולת יד ובש' שאסור באכילה אבל לזרוע כ' מינים בצד הנפנים רבאי אינו לוקח ל' גורו עליו בחל אבל לאוכלו כיון רבאי אסור בתנאה גורו עליו בחל גם לאכילה לפיכך אעפ' שמות לזרוע ירקות או תבוא' בצד הכרס בחל דרי' אותו הירק הזרוע שם אסור באכילה אפ' בחל והוא שיראת העא' לוקט ומכ' אבל ספיקו מותר ויא' דהואיל ומותר לזרוע ירקות או תבואה בצד הנפנים בחל מותר גם לאכול אותו הירק ואין לחוש לספיקא א' במקו' דאיכא למיחש שנורעו כ' מיני ירק או כ' מיני תבואה עם התרצון במפולת יד ועכ' נהגו לחקל במדינות אלו בירקות הנמצאים ורעות בכרמים כי לא שכיח שיזרעו אותם יחד במפולת יד מותר ליגמר לתינו' עא' בחל שיזרע לו בלאי' בכרם מבש במפולת יד אבל לא יאמ' לעא' גדול שלא יתחלף בישראל לומר לו שיזרע לו :

הלכות בלאי זרעים וכו' סעיפים :

א הזרע כ' מיני זרעים כאחד באי' לוקח שנאמר שדך לא זרוע בלאים אבל בחל אינו אסור דהא חובת קרקע הוא וכבר כתבנו מקראי דחובת קרקע אינו נוהג בחל ואחר הזרוע או המכ' או המחפת כגון שהיתה חמה או שעורה א' או פול או ערש אחת מונחין על הארץ ותפח איתן בעפר בין ביזו בין ברגלו בין בכלי לוקח ואח' הזור' בארץ או בעצין נקוב לוקח אבל הזרוע כלאים בעצין שאינו נקוב אינו חייב מן התורה אלא מדברי סופרים ומכין אותו מכת כרדות :

ב אסור לזרוע כלאים לעא' דזריעה אסרה תורה בין שלו בין של עא' ומותר לזרוע לו בלאי זרע' ואע"פ רבני בלאי חכר והרכב אילן אמרינן שאסור לתניח לעא' לעשותן לישראל ג'ל דהיינו טעם דכיון דאמיר' לעא' כמה שישראל אסור לעשותו הוא שבות מדרבנן ומכניעין לן בגמרא אם באיסור לאו נמי אמרינן אמיר' לעא' או שמא לא אסרו אמיר' לעא' אלא באיסור סקילה כמו בשבת ולא איפשטיא לן לפיכך בלאיין דחמורין שאסורים בתנאה כגון בלאי הכרס גורו בו חכמים אפ' בחל זכא' לאיין הנתנין בין בארץ בין בחל כגון תרכבת אילן וסירו' ר' יואו דחסימה ודכלאי בחמה נתינינן בהן גם כן לחומר' לענין אמיר' לעא' אבל בבלאי זרעים רבאי מותר אפילו באכילה וגם רבנן לא גזרו עליו בחל נתינינן ביה גב' לקולא לענין אמירת' לעא' ג'ל ועל ס' רסו סעיף ד' ואסור מן התור' לקיים כלאים כשרהו אלא עוקרו אבל אם קיים אפילו ע' מעשה כגון שחשקה אותם אינו לוקח כמו שכתבנו טעם לעיל גבי דרכבת אילן ס' רוצה סעיף ז' ודא' חד קרא הוא זמותר לישראל לזרוע בלאי זרעים בידו בחל ונאפילו לערב הזרעים לבתחלה ולזרועם בחל מותר שכיון שאפילו באי' אינן אסורין בתנאה לא גזרו בהורבנן בחל כלל :

ג אין אסור משום בלאי זרעים אלא הזרעים הראוי למאכל בין לבהמה בין לאדם אבל עשבים תמרים וכיוצא בהם מן העיקרים שאינן ראויין למאכל כלל אלא לרפואה וכיוצא בהם אין בה משום בלאי זרעים דהתם שדך לזרעים הראוייה למאכל עומד וזרעונים מתחלקין ל' חלקים הא נקרא תבואה חס' המיני דגן והשנית נקרא קטנית כגון הפול ותאפתים והערש' והאורז והרחוץ והשומשומין והפרגין והסמיר וכיוצא בהן והג' נקרא זרעוני גינת חס' שאר זרעים שאינם ראויין למאכל אלא הפרי של אותו זרוע הוא באכל אדם כגון זרע הכצלים וחשומן זרע החצי זרע לפת וכיוצא בהן זרע דמשרתן הוא בכלל זרעוני הגינת :

ד כשיזרעו כל מיני זרעונים אלו ויצמחו נקרא הצמח כולו כל זמן שלא ניכ' הזרע רשא ונקרא גם כן ירק ויש מזרעוני גינת זרעים שדרבן לזרוע מהם שדות כגון הפשתים והחרדל ואלו נקראים מיני זרעים חס' מזרעוני גינת זרעים שאין ררך בני אדם לזרוע מהם אלא ערונות ערונות קטנות כגון הלפת והצנן והתרד' והכצלים והכסדר והכרפס והמרוך וכיוצא בהם ואלו נקראים מיני ירקות :

לבוש עטרת זהב הלכות כלאי זרעים סימן רצו

יתערכו העליון ואין צריך לומר שאם זרע שורה ממין זה ושורדו ממין אחר שדיו לחיות ביניהם תלם אור:

כא חרחיק בין ב' חמינין חרחקה דראיה לחם ותייה מין זה נישת על גבי מין זה בין שנמתח תבואה על תבואה או ירק על גבי ירק או ירק על התבואה או תבואה על הירק הכל מותר שחרי חרויק כשיעור חון מדלעת יזנית שהיא נמשכת חרכה לפיכך אם נמת יעקור מלפנים עד שלא יתערכו:

כב היה בין ב' חמינין בור או ניר או נפה או דרך או גדר שהיא גבוה י' טפחים או חריץ שהוא עמוק י' טפחים ורחב ד' או אילן שהוא מסיך על הארץ או סלע שהיא גבוה י' טפחים ורחב ד' הרי היא מותר לסמוך מין אחד לצד אחד מאלו והמין האחר לצד השני הואיל ואחר מכל אלו מבריל ביניהם הרי הם נראין מברלין זה כזה ברא שצריך חרחקה או דבר המבריל כשורע בתוך שדהו אבל אם הירדת שדהו ורועה המין מות לחבירו לרועע בצרה שעור' שני' שרך לא תורע כל אים ולא נא' הארץ לא תורע כלאי' לא לום' שאין תאסו' לא כשיורע שדהו כל אים ולא עוד אלא אפילו זרע בתוך שדהו שעור' סמוך לחמי' ומשך זרע שעורים עד שסכבו לשרה חבירו שהיא ורועה שעורים הרי זה מותר מפני שנראו השעורים שבתוך שדהו שהם סוף שדה חבירו וכבר אמרנו שאין הולכין בכל אים אלא אחר מראית העין:

כג היתה שדהו ורועה המין ושדה חבירו בצרו גם כן ורועה המין מות' לו לרועע תלם אח' של פשתן בצד המין שלו סמוך לשרה חבירו שתרוא' יורע שאין דרך העם לרועע תלם אח' של פשתן ולא נתכוון זה אלא לכרוך שדהו אם היא ראויה לרועע פשתן אם לא ונמצא כוורע לחשחתה אבל מין אחר אסור לרועע בין שתי שורות אלו שהן ממין אחד עד שירחק בתוך שלו דמין אחד דרך לרועע אפילו תלם אחד ואינו נראה כוורע לחשחתה ונראה שהוא כל אים:

כד היתה שדהו ושדה חבירו שבצדו זרעים ב' מיני תבואה לא יורע ביניהם אפילו הרדל או חריע אפילו תלם אחר מפני שהעם זורעים מאלו תלם אח' וגם אינ' מפסידו את התבואה ונ' כל אים אבל אם היו שתי השדות ורוע' שני מיני ירקות מותר לרועע ביניהם הרדל או חריע שמות' לחקיף הרדל או חריע לכל מין שמפסידו אותן נמצא וזרע להשחתה:

כה היתה זית של זרע זה נוגעת בצלע של זרע האחר בתוך שדה חרי זה מותר מפני שהם נראים מברלין זה מזה ואין צריך לום' אם זית של זרע זה נוגעת בזית של זרע האחר מפני שהם נראים בסוף שדה שהוא מות' בלא חרחקה ובלא תבדלה כמו שנתבאר:

כו מותר לרועע ב' שורות של קיש ואין זו בצד זו וכ' שורות בצידן של דילתין וב' שורות של פול חמצרי ותלם בין כל מין ומין אבל לא יורע שורה אחת של קישואין ושורה אחת של דילתין ושורה של פול חמצרי אף על פי שהתלם מבריל בין כל מין ומין מפני שמינין אלו עליהם שלהם ארוכין ונמשכין ומסתבכין ואם זורעין שורה בצד שורה אף על פי שתלם מפסיק יתערכו הכל נראה כנורעין בערבוביה מה שאין כן כשהן שתי שורות זו אבל זו שכל אחת ניכר במקומה:

כז היתה ורועה מין ממיני ירק וביקש לרועע בתוכה שורה שורות של דילתין עוק' מחירק מקום שזרע בו שורה שורה של דילתין ומבריל בינה ובין חירק בתלם ומניח מן חירק רוחב' אמות ועשת שורה שנייה של דילתין ומבריל בינה ובין חירק בתלם וכן עד מקום שירצת שנמצא בין כל שתי שורות של דילתין י' אמות אבל פחות מכאן אסור מפני העליון שמסתבכין מכאן ומכאן חירק שבניהם ונראה הכל באילו נורע בערבוביה:

כח היתה שורה של דלעת ורועה אפילו דלעת יחיד' וכא לרועע בצדה תבואה מרחיק בית רובע שחרי נמשכו עליה ותחיקו מקום גידול:

כט וכל דבר שיחיה בתוך בית רובע שמחיקין בין כ' חמינין עולה מן המדה כנון קבר וסלע וכיצא בהן:

ל האלם או אמת חמים שהם עמוקים טפח וזרעים לתוכו ג' מיני זרעים אחר על שפת האלם מכאן וא' מכאן וא' באמצע:

לא מותר לנמטע שני מיני' בתוך גומא אחת ואפילו קישו' ודלעת והוא שיחיה מין זה נוטה מעל שפת הגומא לכאן והמין הא' מטה לצד השני שיראו נברלין זה מזה וכן אם נטע' מינין ברוך הגומא ותפכן לד' רוחותיה חרי זה מותר:

לב חרוצה לרועע שדהו משר משר פי' ערוזה ערוזה מכל מין ומין מרחיק בין כל משר ומשר ב' אמות על ב' אמות דחינו וטפחים לצד זה ושפת טפחים לצד זה ומצר חולך עד שלא יסאר

שלא היו מגולין אף על פי שהם אנורה חושש משום כלאים: **יב** שדה שהיתה זרועה וקצר חורע ונטארו העקרין בארץ אף על פי שאין מוציאין צמח אלא אחר כמה שנים לא יהיה זרע באותו שדה מין אחר עד שיעקור העקרין:

יג היתה שדהו ורועה חטים ונמלך לוורעה שעורים קודם שיצמחו החטין ימתין לה עד שיפסדו החטין ויתלעו בארץ כמו ג' מינים אם אותה שדה רוח ואחר כך יתפכה במחריצה ויורע מין האחר שאם יתפכה קודם שיתלעו לא עשה כלו' שיצמח במקום שנפל שם בתפכה וכן אם התלעו ולא הפך הרי סופו לצמוח והוי כל אים אבל אם יתלעו ואחר כך יתפך יחלש כרו' ע' ההפכה ולא יצמח עוד רק יקרב במקומו מיהו אינו צריך להפך את כולו עד שלא תשאר חטה שלא תירדף אלא חורש השדה כדרך שחורשין אותו קודם המטר כדי שתרו' צמחו החטין ואחר כך נמלך לוורעה שעורים יתפך ואחר כך יורע ואם חורש בתמנון לתוכו וקדמה את הצמח הרי זה מותר לרועע שם מין אחר:

יד יש מינים בורעים שיחיה המין האחד נפרד לצדו' חרכה מפני שינוי המקומות והעבודה שעובדים הארץ עד שיראה כשני מינים ואף על פי שאין דמיון זה לזה הואיל והן מין אחד אינן כל אים זה כזה ויש בורעים שני מינים שהם דומין זה לזה וצורת שניהם קרובה להיות צורה אחת ואעפ' הואיל והן שני מיני' חרי אלו אסורין זה עם זה כיצור החזרת עם חזרת גלוי' והעולשין עם עולשי שדה וחבשי' שישן עם כרישי שדה והמכסר עם מכסר חרי' והחרדל עם חרדל מצרי' ודלעת מצרית עם דלעת הרמזה אינם כל אים זה כזה וכן החטים עם חוונין וחשעור' עם שבור' שועל והכוסמין עם השיפין והפ' עססמ' והפרקין עם השופח ופול חלבן עם השעוע' והקישות עם המלפפין וחכרוב עם התרבותור והחרדים עם הלענים אינם כל אים זה כזה אבל הצנון עם הנפוסים והחרדל עם הלפסן ודלעת יזנית עם דלעת מצרית אע"פ דלעת הרמזה אף על פי שדומין זה לזה חרי אלו כל אים זה כזה וכן באילו שיש ב' מינים שדומין זה לזה בעליון או בפירות הואיל והם שני מינים חרי אלו כל אים זה כזה כמו שנתבאר בסעף רצ"ה סעיף י':

טו יש זרעים ואילנות אחרים אף על פי שהם שני מינים כמבעם הואיל ועליון של זה דומין לעליון של זה או פרי של זה דומה לפרי של זה דמיון גדול עד שיראו כשני גוונין ממין אחד לא השאו להם לכל אים זה עם זה שאין הולכין בכל אים אלא אחר מראית העין כיצד הלפת עם צנון אינן כל אים זה כזה מפני שפריהן שווין ודומין דמיון גדול והעליון והטעם אינם רחוקים זה מזה והלפת עם הנפוס אינ' כל אים זה כזה מפני שהעלים שוים ודומין דמיון גדול והפרי והטעם אינ' רחוקים זה מזה אבל צנון עם הנפוס אף על פי שהעלים דומין זה לזה והפרי דומה לפרי חרי דמיון גדול חרי אלו כל אים הואיל וטעם פרי זה רחוק בטעם זה ביותר וכן כל כיוצא באלו:

יז כמה מרחיקין בין שני מיני זרעים שהם כל אים זה כזה כדי שיחיו נראין מברלין זה מזה אבל אם נראין שנורעו בערבוביה הרי זה אסור ושיעורים רבים יש בתרחקה הזאת הכל לפי גדול השדה הנורעת ולפי רוב העליון ושלוה היונקת כיצד שדהו שהיתה ורוע' מין תבואה ובקש לרועע בצדה מין תבואה אחרת בשדה אחר כרחיק ביניהן בית רובע והוא כעשר אמות וחומש אמת מרובע בין מן תאמצ' בין מן חצר ואם לא היה ביניהן כשיעור זה אסור מרבנן ואינו לוקח עד שיחיו קרובים בהוך ששה טפחים שאין שרשי תבואה יונקור' יורר' משלשה טפחים:

יז היתה שדהו ורועה ירק ובקש לרועע בצדה שדה ירק אחר אפילו דלעת חשיב חירק ומרחיק בין ב' חרות וטפחים על וטפחים מרובע בין מן חצר בין מן האמצע ופחות משיעור זה אסור מרבנן ואינו לוקח עד שיחיו קרובים ברוך טפח שאינן יונקור' יורר':

יח היתה אחת מב' שדות ורועה תבואה והשניה שכצדה ירק או דלעת מרחיק ביניהם בית רובע:

יט ברא שצריך לחרחקה כשיעורים האלו בין ב' שדות אבל אם היתה שדהו ורועה ירק ורצת לרועע בצדה שורה של ירק ממין אחר היה לעשות בין השדה ובין השורה תלם אחד ארכו ששה טפחים בלבד ורחבו כעמקו:

כ היתה שדהו ורועה תבואה ורצת לרועע בתוכו שורה של ירק אפילו שורה של דילתין שהעליון שלהם ארוכין ומסתבכין אינו ברחיק ביניהם אלא ששה טפחים ואם נמשכו העליון של דלעת ונכנסו לתבואה ונסתבכו בה יעקור מן התבואה שלפני הדלעת עד שלא

יורה דעה הלכות בלאי זרעים סימן רצו

קכג

כן טפח הוא חשיב רשוי בפני עצמו ומובדל מדע שבתוך הערוגה ומותר לזרוע בערוגה זו אפילו מיני ג' על כל גבול וגבול ושהוא באסור וירחיק בין כל מין ומין טפח ומחצה זה צריך פי' ארוך ולא רצתי להאריך עיני פ' רכלאים בפ' המשנה ולא יורע ראש הלפת בתוך הגבול שמה ימלאהו ויחיה ערבוב ולא יורע יותר על זה נראה ערבוביא ודוקא ירקנת חתירו הואיל ואין דרך בני אדם לזרוע כהם א' מעט מעט כמו שנתבאר אבל אסור לזרוע מיני זרעים בערוגה בענין זה מפני שהם נראים בלאים שדרך לזרוע הרבה כיתר :

לח

גבול שהיה גבוה טפח זרעו בו מינים הרבה כמו שנתבאר ונתמעט הגבול מטפח לאחר שזרוע בו כשר כיון שהיה כשר מותרו חרית כלאים אסרת רחמנא ותר נזרע בתוה :

לט

הרצת למלאות כל גינתו ירקות רבים ולא ירחיק ביניהם עושה כל הגינה ערוגות מרובעות אפי' ששה על ששה ועושה בכל ערוגה תמשה עיגולין ר' בארבע רוחות יאחת באמצע זורע בכל עיגול מין אחד הרי המיני זורע בארבע קרנו'ם כן בכל קרן מין אחד ומצאו טמינים נורעים בכל ערוגה שהיא ששה על ששה ואף על פי דבוריעה כו' לא יהיה הגבול בין מין ומין שבעגולות ושבתקנות אל' משחו ממ' ע' שהם זרעים בעיגול הם נראי' מובדלין זה מזה וכל זריעת שנראי' מובדל אף על גב שיונקים הירקות זה מזה לית לן בת דכל שלא נר' ערבוביא בורעים לא תקפידה התורה וכת אס' כן מש שאמרו תמשי' עיגולין אפי' אם יעשה עיגולים קטני' הרבה לשתרו דחא אסר' עיגול נראין מובדלין דשיערו חול' דפחות מחמשה נראה ערבוביא בורעים אפילו בעיגולים אבל בחמשה אין נראה ערבוביא ואינו מפסיד אלא מה שכין העיגול' בלבד שהוא כניחו חרב כד' שיראו העגול' מובדלי' מן הקרנות ומובדלין זה מזה ואס' רוצה שלא יפסיד כלום אם היו העגולים זרעים שתי זרע מה שביניהם ערב ואם היו זרעים ערב זרע מה שביניהם שתי כד' שיראו מובדלים :

מ

מכל אלו הרב' נתבאר לך שבזמן שיש בין שני מיני' הירחקת הראויה להם שטכרו למעל' כד' שלא יינקו זה מזה אין הושטי' לזרואית העין שנראו כמעורבין שאף על פי שנראין מעורבין הואיל ונעשית ההרחקת ראויה לית לן בת יבן אם יראו מובדלים זה מזה אין הושטי' לניקתן אפילו הם זה בצד זה ואין ביניהם תבדל אלא משהו וכת' מניין להם לחול' להקל בדבר איסור כוה שהוא איסור תורה יל' דקים להו לחול' דעיקר פי' שדך לא תזרע כלאים לא נאמר לא בשזורע שני מיני' כפולת יד דחבי הוא בשמעו לא תזרע וכדאמרין גבי בלאי הכרם אלא שהם החמירו בזריעות הסמכים זו לזו והם לא רצו לחתמי' אלא באחד מן הדרכים הנאמרים והקילו בדרכים שנתבאר'ו להקל :

הלכות בלאי בהמה

רצו דיני הרבעת והנהגת בלאי בהמה וכו' יו סעיפים :

א

כתיב בחמתך לא תרביע כלאים וילפינן ג' בחמתך בחמתך משבת דלאו דוקא בחמתך אלא זה היה ועוף נמי דמה שכת' בחמה וזיה ועוף הכל בכלל שבייתה כדמפורש במקומו אף כ' כולן אסורין בהרבעה הילכך המרביע זכר על נקבת מין עם שאינו מינו בין בחמה עם בחמה וזיה עם חיה בין בחמה עם חיה בין חיה עם בחמה וכן עם עוף בין טמאים עם טמאים בין טמאים עם טהורים אפילו במיני חיה שבים הרי זה לוקה בין בארץ בין חוצה לארץ דהא חובת הגוף הוא וכבר ידעת דחובת הגוף נוהג בין בארץ בין בחוצה לארץ :

ב

ואינו לוקה עד שיכניס כמכחול בשפופרת שזוהו פירושו של תרביע אלא איסורא מדרבנן איכא אפילו אם העלם זה על זה בלבד או שעוררם בקול כד' להרביע ומבין אותו מכת מרד' : אם עבר :

ג

ומותר להכניס שני מיני' לדיר אחד ואפילו אם ראה אות' רובעים זה את זה אינו וקוק להפרישם מיחו במקום דאיכ' לכיחל לפריצות דעברי איסורא אסיר אפילו להכניסם לדיר :

ד

ואסור לישראל ליתן בחמתו לע' להרביע כלאים וכן בכל אמירה לע' בדבר שאסיר לישראל לעשותו אפילו באיסור לא גזרו בת רבנן אם לא שחע' עושה להנאת עצמו א' צריך לח' בידו תל' בהלכות בלאי זרעים סעיף ב' :

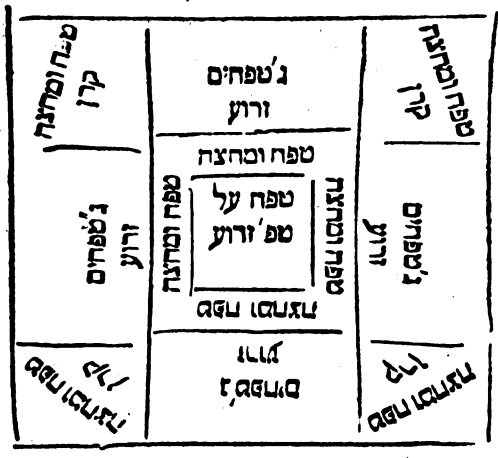
ישאר בנייהן בסוף המשר אלא כל שהוא שחרי' הן נראין שלא נזרעו בערבוביא :

לג

תרוצה לעשות שדחו קרחת קרחת פי' מקומות ושמהי' רחבים שזרע שם נקראו קרחת לא יעשה בתוך כל בית סאה יות על תשע קרחת כל קרחת מהם בית רובע ומצא רחוק בין כל קרחת וקרחת קרוב לעשר אמות פחות רביע שכל בית סאה נעל נמצא שכל בית רובע י' אמות וחומש על י' אמות וחומש בקירוב ומה בין המשר לקרחת המשר הוא ארץ והקרחת מרובעת וכיון ששטחו מרובע נראין הזרעין הרבה לפיכך צריך להניח בלא זרע בין כל קרחת וקרחת קרוב לשיעור קרחת שלא יהא נראין בערבוביא :

לד

מיני ירקות שאין דרך בני אדם לזרוע מהם אלא מעט מותר לזרוע מהם אפילו המינים בתוך ערוגה אחת שחיא ו' טפחי' על ו' טפחים שכן דרך לעשות כגון ערוגות קטנות לירקות כאלה שאין הגילין לזרוע מהם הרבה והוא שיוזע ר' מינים על ד' רוחות הערוגה ואחת באמצע וירחיק בין מין ומין כמו טפח ומחצה כדי שלא ינקו זה מזה ומצא ערוגה זו שיכולין לזרוע יג' טפחים כיצד זורע לרוח מזרחית ג' טפחים אורך ברוחב טפח כוה

ויש' מבאן קרחת טפח ומחצה ער קרן מזרחי' צפנית ומבאן טפח ומחצה ער קרן מזרחית דרומית ועל דרך זה בכל רוח ושפח על טפח באמצע הרי יש כאן יג' טפחי' זרוע בערוג' זיהי טפח ומחצה קבדיל בין כל זרע זרע ואעפי' שכל זרע מתפש' יניקתו

טפח ומחצה ואם כן היה ראוי להרחיק בין זרע לזרע ג' טפחים חכא גבי אלו הירקות שאין דרך לזרוע מהם אלא מעט לא חששו אלא שלא ינק מן זה מהמין האחר עצמו אבל לעירוב יניקות השרשים זה מזה לא חששו וכיון שהרחיק הזרעים עצמן טפח ומחצה זה מזה אף על פי שהשרשים מתערבין ויתקין זה מזה סגי ודרשו זה מקרא דכרביב כי בארץ תוציא צמחה ורועיה תצמיח ורעה לא נאכר אלא זרועי' הרי יש כאן המינים רתוציא ור' צמחה חד הרי תרי וזרועיה תרי ה' ד' תצמיח חד הא ה' וקיים להזרבנן דסתם ערוגות שבגינות כך הוה מרתם ו' טפחים על ו' טפחים וחשיב בקרא ה' זרועי' בערוגה שבגינת' ש' רח' זרועינים בשש טפחים לא ינקו וסתם זרע שזרעין כמיעוט שבידקות הם לפחות אורך טפח על רוחב טפח :

לה

כדא' בערוגה שהיא בחורבה כל' שאין שם שום זרע חוץ לה אבל ערוגה בין ערוגות אסור לזרוע בה' מינים שאם יזרע בכל רוח מערוגה זו ובכל רוח מערוגות ססביכותיה יראה ריבול כמעורב ואם הטת עלין שבערוגה זו לכאן ועלין שבערוגה שבעדה מבאן ער שיראו מובדלין כגון שהטת עלין שבערוגה זו לקרן מזרחית צפנית שלה ושבערוגה שאצלה ומזרחת לקרן מערבית דרומית שלה מותר וכן אם עשה תלם בין כל ערוגה וערוגה מותר :

לו

אבל בלא תלם ובלא נטייה אסור לזרוע בערוג' שאצל' אפילו כנגד הקרנות של ערוגה זו שאין בהם זרע גזירה שמה יזרע ד' חמינים כד' זרועות הערוגה וזרע מינים אחרים חוצה לה כנגד הזוויות כי כן רגילין העולם כשזרעין הערוגה בלא כלאים לזרוע יותר במורת מלזרוע באמצע ומתוך הרגילם לא ישימו ללבם ערבוב כ' הערוגה וכת' אם כן גבי נטייה נמי אמאי לא חוששין שמה לא יטה העלין זה לכאן זה לכאן דהתם ליכא למיחש רכיון שחרגל העם לזרוע בוויית והוה עבשיו צריך לתת אל לבו שלא יזרע בוויית אלא באמצע הערוגה מ' כלאים מתוך שנותן לבו לזרוע הוא נותן לבו גם לנטייה שלא יערבב הזרעים נל' :

לז

חיתה ערוגה ו' טפחים על ו' טפחים וחיה לה גבול סביבה גבוה טפח ורחב טפח שכן דרך הגבול לחיות רחב טפח דילפינן לה מקרא דכתיב והשקית כרגלך כגון הירק דהאי כרגלך מיות' הוא דהל' למכתב והשקית' כגון כרגלך לפה לי אלא לומר לך דמקום מחלכו לה שקו' הוא כשיעור רגל מה רגל טפח אף גבול נמי טפח וכיון שגבו'ם

לבוש עטרת זהב הלכות כלאי בנדים סימן רצח רצח

ין לא אסרה התורה אלא שני שני בה זה עם זה אבל מות' לעשות מלאכה באדם ובחמץ או בחיה כאחד כגון אדם שחורש עם שור או מושך עגלה עם חמור וכיוצא בו מותר שכן משמע לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו אבל אתה תדרש יחדיו עם השור או החמור :

הלכות כלאי בנדים

רצח דברים האסורים משום כלאי בנדים וכו' ב סעיפים :

א כתיב ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך ואין נקרא בגד בלאים אלא הצמר ופשתים רבתיב לא תלבש שעטנו צמר ופשתים יחדיו ואין נקרא כלשון הקודש צמר סתם אלא צמר רחלים ואילים דכתיב ומישע מלך מואב היה נוקד וחשיב למלך ישראל מאת אלף פרים ומאה אלף אילים צמר שם רצח אילים נקרא צמר סתם אבל צמר גמלים וארנבים ונוצה של עוים וכיוצא בזה כגון קנבוצמר גפן לא ועוד אמרו רבותינו ול מרהוקש פשתים לצמר אמרינן נמי שאין חייבין משום כלאים אלא במה שנקרא סתם פשתים עם סתם שנקרא סתם צמר דמה צמר שאין עם לווי אף פשתים שאין לו שם לווי לפיכך ארזל שאין הפשתים הנאמ' חכא גבי שעטנו לא סת' פשתן שאין לו שום כנוי אבל אם יש לו כנוי אחר כגון פשתים שלם או קנבוס לא ואם כן בתורה אין בגד שעטנו אסור לא כלאים של צמר רחלי' ואיליכ סתם עם פשתים ממ' תכנים אסרו גם משי עם צמר לפי שדומת לפשתים וכן אסרו בלך עם פשתים והוא מין צמר שגדל בכרכי ריים על האננים שבים ודומה לצמר ואסרו משום מראי העין שלא יאמר על הלבושן שהוא לבוש כלאים וכן יש אסרו עוד משום מראית העין קנבוס עם בגד צמר במקום רלא שכיח קנבוס והיו סבורין שהוא בגד פשתן אבל האידנא משי מצוי בינינו וחבל מכירין בו וכן קנבוס גם כן הוא שכיח בינינו לפיכך עושין משי וקנבוס עם בגדי צמר ובגדי פשתן שהכל מכירין בהם ויודעין שאינם כמין צמר ולא ממין פשתן ולא אתי לאחלופי :

ב צמר רחל אפילו היא אינה רחל גמורה כגון רחל בת עו צמרת אסור עם פשתן מפני מראית העין :

רצח גמלים מינים נוהג כלאים וכו' ב סעיפים :

א צמר רחלים וצמר גמלים וכיוצא בו שעירבן זה עם זה ושואמ' יחד אם היה הרוב כהרחלים או אפילו מחצה על מחצה חשוב ככולו רחלים ואסור עם פשתן ואם היה הרוב מהגמלים הרי צמר רחלים בטל לגבה ויותר עם הפשתים מפני שצורת הכל צורת צמר גמלים ואין כאן משום מראית העין ואי משום דהא מכל מקום יש כח נימין של צמר המעורבין בהם כיון שאינם חומי צמר לא נזרו בו שאין אסור מן התורה אלא שעטנו שפ' שוע טווי וזנו כמו שירבא' בעה לפיכך עורות חכבשים שעושים הם מלבושים מותר לתפרן בחוט פשתן ואין חוששין לנימין של צמר שבהן אף על פי שנכללין בכלל החוט פשתן שתפרו בו שהרי בטלין במיעוטן וכן הדין בפשתים וקנבוס שעירבן ביחד אם הרוב קנבוס מותר עם הצמר ואם הרוב פשתן או אפילו מחצה על מחצה אסור עם צמר הלכך מי שנתערב לו צמר עם פשתים אסור לטוותו כיצד יעשה מביא מין אחר ומערבב עמהם ומכטל אחר מהם ואין כאן משום אין מכטלין איסור לכתחלה שעיריין אינן איסור כל זמן שלא נעשה החוטין או בגד כמו שיתבאר לפי' לא שייך בהו ביטול אלא קודם שנעשו בגד או חומי' אבל לאח' שנעשה בגד או חומי' גמלו נעשה כולו גוף אחר של איסור ולא שייך בהו ביטול שאין שיעור לכלאים שאפי' חוט כל שהוא של צמר בבגד גדול של פשתן או של פשתן בצמר אסור ואפילו נאבד החוט האחר שאיך אנו מכירין אותו ולא ידענו מקומו אסור ולא שייך ביה ביטול ברוב דלא שייך ביטול ברוב אלא איסור שנתערב בחיתר אבל הית' שנתערב בחית' ועי' תערובת זה נאסר לא שייך ביה ביטול שאין כאן אלא חתיכת אחר של איסור ולא דמי לבשר בחלב דקל' שיתבטל דהתם טעם החלב אי' הבשר מתפשט ונתערב בכולו ואין כאן מקום מיוחד לאיסור והוי כאילו נאבד מן העולם אבל חכא שהאי' י' לו ביצאו' בבקובו ולא נתפשט אלא

ה ואם עבר ורכיב בחמתו כלאי הרי הנולד מהם מות' כתנא' ואם היו מין מחוץ שחורה הרי זה מות' כאילו זה שכן שכתב' לקיימו שלא אסרה התורה אלא הרבעה :

ו כל שני מינים בהמה או חיה אפילו הם דומין זה לזה וגדלי' זה עם זה ומתעברים זה עם זה הואיל והם שני מינים אסורים משו' כלאי' כיצד הזאב עם הכלב וכלב כיפרי עם השועל העוים עם הצבאי' היעילים עם תרדלי' הסוס עם הפרד חפרד עם החמור החמו עם הערוד כל אלה אף על פי שהם דומין זה לזה הם כלאים זה עם זה :

ז מין שיש בו מרכיב וישובי ממ' מין אחר הוא ומותרין זה עם זה כיצד שור הכר עם שור ותרמך עם הסוס מותרין זה עם זה אבל תאוה עם אוח חכר הם כלאים זה בזה שהרי אנו רואין רשני מינים הם שתאוה בציו מכפנים ואוח חכר ביציו מבהוץ הרין בריאת אחרת הוא ושני מינים הן :

ח הנוי ספק בהמה ספק חיה לפיכך אסור לחרביעו עם דחיה דשטא כחמה הוא ועם תחמה דשטא חיה הוא ואין לוקין עליו בין שהוא ספק :

ט הנולדים מן הכלאים אם היו אמותיהם מין אחר הרי מין אחר הם ומותר להרכיבן זה על זה ואם היו אמותיהם שני מיני' חיישינן לזרע האם לבע ואסור להרכיבם זה על זה אף על פי שאבותיהם מין אחד מכל מקום זה הנולד אסור להרכיב אפילו על מין אמו ואין לוקין עליו דמספקא לן אם חוששין גם לזרע האב כיצד פרד שאמו חמו' מות' להרכיבו על פרדה שאמה חמו' אסור להרכיבו על פרדה שאמה חמו' ואינה טוס וכן כל כיוצא בזה לפי' הוצאת להרכיב פרד על פרדה או למשוך בשתי פרדות כורק כסימני' אוניה חונב קול' אם הם דומין זה לזה בירוע שאמן ממין אחר ומותרין :

י כתיב לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו וליפינן ג' שור שור משבת מה שבת לאו דוקא שור אלא הוא הרין כל מיני' בהמה והיה ועוף חייבין בשבייתה אף חורש אסור בכל חורש גם כן לאו דוקא לא הוא תרין כל מיני' מלאכה והתנהג אסור אלא שרבר תכתוב בתווה כמו שיתבאר לפיכך אסור לעשות כלאכה כשני מינים כגון לחרוש ולמשוך בקרון וכיוצא בזה בין שאחד טכא והאחר טחור בין ששניהם טכאים בין ששניהם טחורים בין בהמה עם בהמה כחזיר עם חכבש או חיה עם חיה כחמור עם השיל' או חיה עם בהמה ככלב עם חואב או צבי עם החזיר וכיוצא בהן אסורין וכגון עוף עם עוף או בהמה וחיה עם עוף ועוף עם שניהם ואפילו כמין של ים עם מין של יבשה אסורין :

יא ומרכיב יחדיו רשנין בכל מקום שהן יחדיו אסורין אחר תחרוש או הזרוע או המושך בהם עגלה או אבן כאחד או הנתיגם כאחד ואפילו בקול לוקח דעקיבת פיו הוי מעשה אבל המוונן פסור עד שימשיך או עד שינהיג אף על פי שאינן קשורין זה עם זה ואי שאין אסור להנתיגן או לחמשיכן רק כשהן קשורין יחד שזהו משמעות יחדיו ולכן מותר לרכב על הסוס שימשוך כלב כחבל אצל הסוס ויש חולקין ע'א המנהיג בכלאים מותר לישראל לפרוס בשלמו או לרבר עם בקול רם ולא חיישינן שמא ילכו הבהמות מחמת קולו דאף אם ילכו מחמת קולו ה' דבר שאין מתכוין וקל' בכל האיסורין שבתורה דבר שאין מתכוין מותר בדבר שאינו פסיק רישא אבל אם ישראל הולך עם הע'א בדרך ומשו' בעגלה אף על פי שהעגלה של ע'א ומנהיגות עם כלאים ר'א ילך הישראל סמוך לעגלה דלפעמים העגלה נכבשת והוא יצחק על התחמות שילכו במהרה או ימשכו בכח זה אסור משום מנהיג' כלאים אף על פי שהתמורת וגם העגלה והסחורה שבו היא של ע'א ואינה שלו :

יב עגלה שהיו מושכין אותה בשני מינים הקשורים בה אסור לישוב בה אף על פי שלא הנהיג מפני ששיבתו גורמת להם שימשכו את העגלה והוי ליה כמנהיג בקול רלוקת :

יג וכן אסור לחיות אחר יושב בעגלה ואחד מנהיג ונאפילו מאת שהנהיגו כאחד לוקין שהרי כל אחד עובר בפני עצמו על הלאו :

יד קשר שני סוסים בקרון אחר אסור לקשור עמהם חסור אף על פי ששני הסוסים יכולין למושכו בלא החמור מכל מקום החמור מסייע הוא שהוא סיקל עליהם המשא והוי מושך ואסור :

טו וכן עגלה הכושבת בקרון לא יקשור בו מין אחר כחבל לא בצדדי' הקרון ולא אחר הקרון אף על פי שאינו דרך משיבת מפני שרוחח את הקרון כהליכתה :

יורה דעה הלכות ספר תורה סימן ער רעא

קין

שיש בהם קשרים או קרסים שקורין קנעפליך מותר לחנוך אותם בבתי נפש שקורין זופאן של פשתן ויש בונקבים ובבנים דקשרים או הקרסים רחוק דנקבים הוואיל וחס רפויים וכולל להוציאם משם באצבעו ואינו צריך לקרוע הנקבים אף על פי שמניחין כך מחוב' בהם המיד ואין פורקין ממנה לא בלכישא ולא בשפטי אבלי' אם הם ארוקי' כל כך עד שאי אפשר להוציאן משם בלתי קריעת הנקבים חריזה חבור דהוי כתפורים ואסור' בנג' צמר שרוקה עליו חכום או הנדרי בפשתן אסור משום בלאים אף על פי שאינו מכין אלא לעשות ולקיים וחסור לעשות לבגד צמר שפה כפשתם או אפכא אף על פי שאינו ארגו עמו אלא החבו לתוך האריגה והוא שרי' כפני בשתי תכיפות

ד מותר ללבוש חלוק של צמר על גבי חלוק של פשתן ולהחנך עליהם יחד ולקשרן ואעפ שאינו יכול לפושטן בלא הרחוקת הקשר ואפילו הוא קשר של קייבא דהא ממהאי להודיה קאי ודאי להודיה קאי ובמה שדחוקין זה על גבי זה אין זה נקרא עירוב דכלאים ובלבד שלא יחברם זה לזה במשיחה בשתי תכיפות ויש אסורין בקשר של קייבא ונחנין להקל' כתב מורי מהרמב"ם הל' תול' דאותן כתב שקוי' שעושין בכרינו' או קורין אותו פירטוקי שעושין אותן של צמר ועושין בתן משיח' של פשתן או איפכא' אותן משיח' עובר' בתן הנה והנ' כגון רצועה של תפילין כמעברת' וקשרין בה הכתי שקוי' שלא יפלו' דמותר לכע' דמאח' שאפשר להוציא משם המשיח' בלא התרת התפירות אינו אלא כחוג' במשיח' של פשתן על גבי חלוק של צמר ואעפ' שקושי' המשיח' לשלובשן לא מקרי קשר של קייבא אבל אם עושה קשרי' בשני ראשי המשיח' שלא ישמך המשיחה מתוך הבתי שקויים נראה דאסור כיון שלא יוכל להוציא משם עד שית' הקשרי' יא' שאסור ללבוש שתי בתי שקוי' אחד של פשתן ואח' של צמר זה על גבי זה דמאח' שאי אפשר לפשוט התחתונה בלא העליונה הוי כחבול' דמי' לשתי חלוקין אר' על זה דמותר רתתם אפשר לפשוט התחתונה בלא העליונה ונכון ליוה' עכ"ל ואינו יוד' למה כתב ונכון ליוה' דגל' הית' גמול' לכע' כיון שיוכל לפשוט העליון בלא התחתונה ומה שחילק בין שני חלוקין לשני בתי שקויים קשה להבין דהא ודאי מיייר' כשיש לחם בתי' ורועות ודי' אד' אפשר לפשוט התחתונה בלא העליונה מבתי' הורועות אלא ודאי מיייר' שנתפשט ההתר' בשתי חלוקים זה על גבי זה היינו משום שיוכל לפשוט העליונה בלא התחתונה ראפילו' לבאן דמחמי' ואוס' כירושלמי בשני אנפלי' יאית' זו על גבי זו אחר' של צמר ואחד של פשתן היינו דוק' כשהם צרים ורחוקים ככ' שאי אפשר לחלוק העליונים אלא אם כן יחלצו התחתונים עמהם דאז השובים כתבופים זה לזה ב' תכיפות אבל אם אינם צרים כל כך מודה דמותר ואם כן למה נאסר בבתי שקויים ועוד אפילו בצרים ורחוקים פליג' רבי יוסי ומת' וטעמ' משום דמכל מקו' דאי להודיה קאי והאי להודיה קאי כל זמן שאינן מוצרכין בשתי תכיפות והתם הא ודאי אי אפשר לפשוט התחתונים בלא העליונה ואין קייבא לן הלכה כרבי יוסי דניבוקו עמו נל'

ה יש מקומות שרגילין לחבר הרצועה שהגריגין בה עם החלוק ובאותן המקומות אסור לחנוך ברצועה של פשתן על חלוק של צמר או איפכא רצועה שראשה אחד של צמר והשני של פשתן אסור לחנוך בה אף על פי שרצועה של עור באמצע מפני שקושי' שני ראשי' ביהר' כשחוגר בה אבל אם שני ראשיה הם מין אחד ויש באמצע עורות צמר במקום אחד ופשתן במקום אחר ואינם זה אצל זה מותר ולי' זה מותר לחבר עורות התפור' בפשתן תחת בגד' צמר ואף על פי שאפשר' שיבנים חוט הקנבוס שתופר בת' ומחבר העור עם הבגד בתוך חוט של תפירת עור שהוא פשתן ודרי' הוא מחבר החוט של פשתן לבגד של צמר מותר ואף על פי שיש שם רבוי תפירות בעורות ואי אפשר דלא כתרמי' שלא יתחברו חוטי הפשתן עצמן של תפירות' העורות אל הבגד כמ' כיון שאין זה האיסור דאורייתא אלא דרבנן והגו' להקל מטעם שהחוטם של תפירת העורות לא השיבו ובמלים לבני העור חואיל ואינן באין רק לחבר העורות ול' רמב"ם בלזה בלאים דאורייתא ואפילו נתן ופשתים בשק או קופה וכרכן סבירא ליה שהוא בלאים דאורייתא ואין קל בסברא ראשונה'

ו המנהיג בהמות ומכנים חבלים לתוך ידו ומכס של פשתים ומכס של צמר הריזה מותר ואף על פי שכרכן על ידו כיון שהחבלים אינן קשורין זה לזה אבל אם קשרם כולם נעשו בלאים ואסור לו לכרכם על ידו דהוי דומיא דלבישת שידיו כתחמסם מהם ויש מתירין משום דהוי דבר שאין כותכין ואינו פסיק רישיה שמותר ועל סימן שא' כעוף'

אלא שאין אנו מצדיקין אותו לא שייך ביה ביטול נל לפי' בגד שחשתי של משי והערב של פשתן אסור לתפור עם הצמר אף על פי שרכוב של משי וכן אסור לעשות ליתות מבגד שקורין ברבנט' כי הערב הוא של פשתן והוי כלאים עם הציצית אף על פי שהוא דבר מועט' ואפילו חעושה בגד שכולו צמר גמלים או ארנבי' או קנב' וארג' בו חוט של צמר מצד ג' וארג בו גם בן פשתים אפילו מצד האחד הרי זה אסור משום בלאים ויש אומרים דשרי' בכזה' אלא אם כן ארגו החוט של צמר אצל תחת של פשתים אבל אם אינם נוגעין יחד שרי' וכן נוהגין ועל סימן ש' :

איזה בלאים דאורייתא ואיזה דרבנן וכו' סעיפים :

א אין בגד בלאים אכס'ן התורה אלא שיהא שוע טווי ונמר דכתיב שעטני והסכימו כל המפרשים ויודעים בלשון הקדש שחי' מלה מורכבת כמותרין בנ' תיבות שהם שוע טווי ונח' ובמרושי' תגבת נח' נחלקו בו המפרשים יש שפירשהו אריגה ויש שפירשהו מל' שוירה פראפקינהו דחסנא כחד לישנא שמעין דלאו או או קאמ' או שוע או לטוי או נח' אלא עד שיהיו כולם יחד לפי פירשו קצת ואמרו שאין אסור משום בלאים אלא אם עירב הצמר והפשתן יחד וברקס יחד במסרק שוח נקרא שוע ואח' כך טוואס וארגנס ביהר' שפירשו תיבת נוח כלשון אריגה אעפ' שאינו שו' ויש שפירשו נח' מלשון שוירה ואמרו אפי' סרק כל אחד ואח' לברו וטוואו לברו וטוואו לברו ואח' חכרם יחד ע' אריג' או קשרם והפרי' יחד בשתי תכיפות הרי זה מן התור' בלאים של שוע טווי ונח' וכתוב יתדיו והרי' נתב' כבול' ויש שאמרו מרכיב יחדיו שם כיון שנתחב' הצמ' עם הפשתן שום צד חבו בעולם אסור משום בלאים דחרי' מ' משמע ולפי' כך פירשו דאף על גב' דאפקינהו התורה ביהר' לישנא אף צריך שיהיו כל שלשתן יחד ואמרו כיון שהתוולדה התורה בתיבת שוע כהרי' בתחלת מלת שעטני שם רעל שוע לברו חייב משום בלאים אבל על הטווי והנהו כיון שלא השלימה התורה מלת טווי אלא הט' לכה' חברה עם תיבת נח' בסוף התיבה אף על פי שתיבת נח' כתוב כולו כיון שחברתה התורה וגם כתבו בסוף אינו חייב אלא עד שיהיו שניה' יחד טווי ונח' ופירו' נח' לשון אריגה כיצד צמר ופשתים שטרפן זה עם זה ושע' אותם ודרי' זה שוע שנתערב ואם עשה מהם לכריס הרי זה נקרא בגד בלאים משום אף על פי שלא נטוה ולא נארג ואם טרפן אף על פי שלא שע' אותן אלא טווח אותן כאחד וארג בגד כטווי זה חרי' וזה בלאים משווי' ונח' וחכי' קל' כהאי' פירושא' וכן אם תפר בגד צמר בשל פשתן אפילו תפרן בחוטי' משי וקנכו או שתפ' בגד צמר בחוט פשתן או בגד פשתן בחוטי' צמר הרי זה בלאים וילפינן זה מראצטרי' דכתוב לחת' בלאים בציצית והציצית אינן אלא חוטי' קשורין בבגד בלבד מכלל שכתבו כוח' שלא במקום מצוה אסור' התיר' שאינו ממעט בתור' דבר שהוא אסור מדברי סופרים והה' אם קשר חוטי' צמר בחוטי' פשתן או גרלן יחד הרי זה חיבו' והווי' בלאים מן התירה' :

ב בגד צמר שחברו עם בגד פשתן בתכיפת אחת אינו חיבו' ואין זה בלאים שאין זה יחדיו שהרי אינו יכול להתקיי' יחדיו אבל שתי תכיפות הרי זה בלאים שיש לו קיום יחדיו וכיצד הם שתי תכיפות כגון שמעבי' המה' פעם אחת ואינו מעביר כל החוט ואח' כך מעביר המחט פעם שנית ונמצאו שני ראשי החוטין כחד וקושי' שני ראשי החוטין דבענין אחד אינן מתקיימין אבל אם אינו קושר שני ראשי החוטין או שאינו מעבי' המחט אלא פעם אחת אף על פי שקושר שני ראשי החוטין על שפת חבגד אינו חיבור' :

ג בגד צמר שנפרס מות' לפרוף אותו בחוטי' פשתן פירו' שבחב' שני ראשי הקרעים וכורך חוט של פשתים סביבם וקושרן יחד שאין הבגד והחוטי' קרויין חיבו' יחד כיון שיכול לתצו' שני ראשי הקרעים בלא התרת הקש' אבל לא יקשור רשאי הקרעים עצמן עם החוטין וכן מותר לתת צמר בכר או בכסת של פשתן ותופ' כל סביביו שהרי אין צמ' רחב מתחברין ע' התפירה חיה יכול להוציא כל הצמר בלא חזרת תפירה אם היה שם נקב אח' אף על פי דמ' עכשיו אינו יכול להוציא שחרי' תפר כל סביביו מ' חוי' כשק של פשתן שממלאו צמר תפ' שו' שאין בו משום בלאים ואפילו תחב' התפירה תוך הצמר עצמו מותר שהרי יכול ליקח הצמר משם בלא התרת התפירה אבל בכלאי' בגדים של צמר שנתן לשם אסור לתחוב התפירה בהם שהרי אי אפשר ליקח משם הבגדים בלא חזרת התפירה וכן בת' ורועות של צמר

לבוש עניית זהב הלכות כלאי בגדים סימן שא

א חייב אפילו בלא מתכוין ועוד לא תלבש לבישת כל דהו' משמע: אבל תופרי כסות של כלאים תופרין כדרך שמתניחין הכלאים על הזכרים ועל השוקיים כשתופרין ובלבד שלא יתכוונו בהם מפני החמה ובגשמים מפני הנשמים וכן מוכרי כסות שמעלין עליהם בגדי כלאים כשמוליכין אותן למוכר מתכוין כדרך ובלבד שלא יתכוונו בהם מפני החמה ובגשמים מפני הנשמים שהיו דבר שאין מתכווין ונש' אינו עובד על הלאו בהדיא שהרי אינו לובש דרך מלבוש לפיכך התירות אבל ללבוש איתם המוכרים דרך מלבוש כדי להראות מדתן אסור' אף על גב שאינו מתכוין בכל מקום הא עובד על הלאו בהדיא מה שאין כן בהעלאה על ידי תפיר' או לזכרו מכל מקום תופרין הצנועין תופרין על הארץ שיהא הכסות מונח על הארץ ולא יעלהו עליו וכן המוכרים הצנועין מפשילין אותן לאחוריהם במקל שלא יעלהו על גופו כלל כיצד נותנין המקל על כתפיהן ומניחים הכלאין בקצהו ואין כתפיהן נוגעין בכלאים ויש מתירין הכל אפילו ללבוש כלאים כל שאינו מכין להנאת גופו כגון שלובשו להעביר בו המכס או שלובשו כדי להראות מדתן כשרוצה לזכור וכיוצא בזה מתירין הכל משום דסל דרב' שאין מתכוין מותר בכל ענין ולהעבי' המכס שאמרו אפילו תמוכס הוא ישראל אלא שעומד מאליהו בלא רשות הכלך אז מוכס שאין לו קצבת סתם מוכסנים כאלו הם גולנים והמכסיר מהם הוא כמציל שדם אבל בסתם מכס מן המלך אם ישראל הכירו ממנו אמרו בלא כלאים אסור לגנוב ארץ המכס מן הישראל' והחזיר דדינא דמלכותא דכי':

ז תכריכי חמת מותר לעשותן מכלאים ואפילו לקברו בהן מותר שהמתים פטורין מן הכצות רכותיב כבתיים תפשי חפשימן המצר' וכת' דלית' גושום לזענ' לרש כראסורין גבי ציצית שאני כצות ציצית שהיא שקולה כנגד כל המצות אף שאני כלאים דאפילו בחי' דמיני' דמת נמי שריא דהא חמת ודאי גופו אינו מתאנה ממנו והחי נמי לא לובש כלאים באופן שאינו מתהנה ממנו אינו עובר דהעלאה דומיא דלבישה בענין דאית' נמיבה הנאת והוי' הך לבישת לגבי מת כמג פריסת אהל דגבי חירשדי כדאיתא לעיל סעיף א':

ח מירדע' של חמור הם קשים כאד' לפיכך מותר לעשותם מכלאים ודע' עליה והוא שלא יהיה בשרו נוגע בהם דהיישין שמא יתחכם בו אז תכרך ניטא על בשרו והוי' העלאה ובש' שלא יתיח מירדע' וועל כרפו אפילו לרהציא את הזבל ה'אינו מתכוין אא' שלא ילכד' בטבל אה אסור' דהא הוי' העלאה ממש ודוקא שהכלאים ניכר בו אז מותר לעשות מכלאים דליכא למיחש שמא יקח ממנה כלאי לתופרי על בגדו שהרי רואה שהוא כלאים אבל בגד שאבר בו כלאים אסור לעשות ממנו מדעת לחבו' שוכין שאין מקומו ניכ' היישין שמא ישכ' ויקח ממנו כלאי לתופרו על גבי בגדו ונש' לא יסברנו לעא' שמא יחזור הגא' ויבשרנו לישראל':

ט מפות שפורסין על השולחן לקנח בהם הידים כשאובלין ובש' מטפחת שמקנהים בהם הידים ומטפחת שכתפגים בהם הכלים והקרקעות ומטפגים בהם אחר הרחיצה ומטפחות ספריים שנותנים על הספ' או שפורסין על השולחן בבית הננס' כשקורין בכת' כל אלו אסורין משום כלאים שהרי הידים טנועות בהם והם נכרכין על היד תמיד ומתהכמים:

י ומטפחות שמסתפרין בהם אין דרך כל כך למשמש בהן בידיים לפיכך אם יש להם בית ראש שלובשין אותן דרך לבישה אסורין משום כלאים ואם לאו מותרין:

יא וילק' אם רמא רך אסור לעשותו מכלאים מפני שהמשמש מרחמם בו לפעמים ואם הוא קשה מותר וכן פרוסת שלפני ארון הקודש או רמפות שפורסין בארון או סביב הרורה מותרין להיות מכלאים שאין דרך שום אדם להתחמם בהם:

יב לא יקח אדם ביצה חמה כבגד כלאים בידו כדי שלא יכחד' כביצת שכיין שהוא ניצול על הכלאים מהם הביצ' שלא לבנ' בו השיצה הנאת מלבוש כמפיעת הקוד':

יג ערדילין אין בהם משום כלאים פ'ים שהוא מנעל של כלאים ואין לו עקב מותר ללביש' שתי' הרגל קשה ואינו נתנה כשאסור' הגוף וכפ' בשיש' לו עקב אסור שאף על גב שאין הגוף נתנ' ממנו מכל כחוד' כמלבוש ואסור' שטר' אי' העין יש מפרשין שהם כמו שקורין בלא זולך' שדרך ללבושן תוך המנעלי' תחת עקבן ומולין עליהן עור תישי' מעוב' תחת קרקעותיהן כנג' העקב של רגל' ויש שעושין אותן של צמר ואין בו משום כלאים מפני שהעקב קשה ואינו מתהכס:

יד השק' והקופה מצדפיין לכלאים כיצד תתיכת כגד פשת' מחובר' לשיק' ותתיכת בגד צמר מחובר לקופה וחברן יחד כשת תפירות מצטרפו אף על פי שמחוברין בשני כלים ואסור להתבסר בשק' או בקופ' ולא אפרין האי לחודית קאי וחצי לחודי קאי כיון שחס תפורין פשתי תפישות וכן שני בני אדם מצטרפיין לכלאים כיצד כגון לב' הנשואות בנו ותיה' הוא לבוש צמר וכנו פשתים ותפרן כיוצר הרי זה כלאים ואסור:

שא אם מותר להציע כלאים החתיו ודין מדרעת ותכריכין וכו' טו סעיפים :

א מכותיב בגד כלאים לא יעלה עליך וכתיב לא תלבש שעטנה ונוס' דרשו חול' אם לא נאב' אלא לא תלבש שעטנה הייתי אומ' אבנו אסור' ללבוש תל' לא יעלה עליך ואם לא נאב' אלא לא יעלה עליך הייתי אומ' לא יפ'יל קופת עם כלאים לאחוריו תל' לא תלבש מח מלבוש מיותר דבר שהוא מהנה הגוף ומחממו בלישת גוף כד' שהוא מעלה עליו באופן שהוא מהנה הגוף לפיכך אמרו זל' דבר תור' אין אסור' לכלאים אלא דרך לבישת או שיעלהו עליו דרך חימום שחס' בו את גופו אבל ג' מה מעלהו עליו שלא כדרך חימום הגוף מותר כיצד כגון אהל של כלאים שמאחיל עליו או שמפ'יל קופה עם כלאי' מאחוריו וכן לפרוס בגד כלאים על חגיגית שרוחן בה כדי להעמיד תחת מותר שאף על פי שעל ידי כן מתחמם גופו אינו מתחמם דרך לבישת וכן מותר מן התורה לישב על מצעות של כלאים מכותיב לא יעלה עליך משמע אבל אתה מציעי' תחתך אבל מרכיב סופר' אפילו עשר מצעות ועל גבו והתחתונה שבהם כלאים אסור לישב אפילו על חעלינות שבהם שמא תכרך ניכא על בשרו ברא' ברכין שדרך לברוך ניטא על הבשר כגון ירועות ושמלות אבל כרי' וכסתות שהם קשים וליכא למיחש כל כך שמא תכרך ניטא עליו כות' לישב ולישן עליהן ובלבד שלא יהא בשרו נוגע בהן דאף על גב דקשים הם כשבשרו נוגע בהם יש לחוש שמא על ידי נגיעתו תכרך עליו נימא' ברא' בשחם ריקנים ונתונים על גבי אצטכא של עץ או של אבן אבל אם הם מלאים או אפילו ריקנים אם הם נתונים על גבי מטא' או על גבי גבן אסור לפי שנכפף תחתיו ונכרך על בשרו והוי' העלאה ואל' דכל זה מיירי בכלאים דאורייתא כלום' שחס' עשויין שוע' טווי' ונו' ונאב' בכלאי' דרכנן כגון שאין עשויין אלא מאת' אם הם קשים מותר לישב עליהן אבל ענין משום דהיה נדירה רחוקה רמא אפילו ברכים אינן אסורין אל' אדרבנן לפיכך בקשים לא נזרו כמ' לכתחלה לא יעשה של כלאים אפילו בקשים:

ב ולא תיסא דדוקא מצעות ורכים וכסתו' שאין עשויין להעלאה אלא להציע ההתו' משום הכי התורה להציע תחתיו בקשים לא נזרו בהם כשום שמא יעלם עליו כשאין בשרו נוגע בהם כיון שאין דרכן בהעלאה אלא אפילו כל מיני בגדים הקשים אף על פי שעשויין מכלאים דאורייתא משום טווי' ונח' ודרך להעלור' עליו ואסורין ללבושן מן התורה אמה מותרין להציע תחתיו אם אין בשרו נוגע בהן כיון דאפילו נוגע בהן אינו אסור מן התורה דלא יעלה כתיב אלא מדרבנן משום שמא יכרך ניטא על בשרו בקשין וז' אין נזופ' נוגע לא נזרו אבל הלברין הקשין שאין עשויין אלא משו' מותרין אפילו בלביש' חואיל ואפילו רכים אינן אסורין בלישת מן הרורה אלא מדרבנן בקשים לא נזרו כלל ויש מחמירין בלישת גב' בלברין קשים הילכך הני קעפי' נאקיש העשויין מלברים אם הם תפורין בפשתן יש לומר מלהעלותו עליו ואפילו מלהציע תחתיו עד שיתפרס במשי או בקנבוס:

ג בגד גדול וכלאים מצד אחד אסור ללבושן אפילו מצדו השני אף על פי שהצר שבו הכלאים נגד' עץ קרקע דהכי הוא משמעות' דלא יעלה עליך:

ד אסור ללבוש כלאים אפילו דרך עראי כגון מלית של קמ' אף על פי שאין הגדול יוצא בה עראי לשוק דהא סתם לא תלבש כתי' לבישת כל דהו' משמע:

ה לא ילבש אדם כלאי' עראי אפילו על גבי' בגדי' שאינו ממנה כלו' ואפילו לגנבו על כן המכס כגון שדרך שאין נותנין מכס מבגדים שארפ' לבוש בהן לא יכרי' הפכ' ע' לביש' הכלאי' שיצא שכרו בהפסדו שחרי' מ' ע' על לא ירמא תלב' שעטנה ואע' שאינו מכין ללביש' רק להעבי' המכס וקל' בכל האסורין דבר שאין מתכוין מותר שאני הכא שהכל רואין בעיניה' שהוא עובד על פשוטו של הלאו דלא תלבש לפי'

יורה דעה הלכות פדיון בכור סימן שב שש קכה

אלא העלאה ולבישת

הלכות פדיון בכור

שה מי חייב בפדיון ומתי ראוי לפדיון וכל דיניו וכולא סעיפים :

א כתיב קדש לי כל בכור בכני ישראל וכתיב כל פטר דהם לכל בשר וגומר באדם ובבהמה יהיה לך אך פרת תפרת את בכור האדם וגומר ופדיונו מכן הרש תפרה בערך כסף המש שקלים בשקל מקורש וגומר חריטות עשה על בל איש מישראל לפדות ארץ בנו שהוא בכור לאמו אפילו אינו בכור לאביו דבפטר דהם תלה רבנא דהפדיון הוא בעד חמשת שקלים ושיערו חכמים שהם קב מעים ודמים שלשים דההמים כסף מוזקק ולעיל בסימן רצד סעי' ונתבאר כמה היא בעת זממכע שלנו כאלו הארצות הם בערך שנים עשר חובים פולניש ונתנין אותה לבחן ולא לכחנת דכתיב ויתן משה את כסף העודפים לאתרו ולבניו וכל חיוב דכתיב אהרן ובניו אמרינן בניו ולא בנותיו :

ב איש אינה חייבת לפדות את בנה אף על פי שהיא מצוה עשה שלא הזכיר נרמא דכיון שהיא אינה מצווה לפדות עצמה כשתגדל אינה מצווה נסכן לפדות את בנה ותכי דרשינן לה כתיב כמה פעמים תפרה ואמרינן חד איצטרך לגופיה ואידך דרשיהו כתיב תפרה וקרי תיפרה לתקופתה תיפרה דומיא דתפרה כל שאחריה מצוין לפדותו כגון האב את הבן שזוהו פיל של תפרה הוא מצוה לפדות את עצמו שזוהו פיל של תיפרה כתיב בשלא פדאו האב והגדיל שחייב לפדות את עצמו כדמריבין ליה כדכתיב פדה תפרה לרבות שחייב לפדות את עצמו אבל האשה אינה מצויה לפדותה דכתיב כל בכור רגבניך תפרה בניך ולא כנתיך אינה מצוה גב לפדות עצמה כשתגדל ככה רבוי דפרה תפרה וכיון שאינה מצוה לפדות את עצמה כשתגדל אינה מצוה גב לפדות את עצמה דכתיב כל בכור רגבניך תפרה בניך ולא כנתיך אינה מצוה גב לפדות עצמה כשתגדל כל שחייב לפדות את עצמו כדמריבין ליה כדכתיב פדה תפרה לרבות שחייב כלו שאינה מצוה לפדות את עצמה אינו גב בתפרה את אחרי כלומר אינה כתיבתה לפדות בנה :

ג ואלו חמשה שקלי נותנין להם רבין בתנות כהונה כתי' ונותנין לו בין בכסף בין בשוה כסף כגל רב שירצה חזן בקרקעו ועבדו וטירות דילפינן לה מקראי חבי כתיב ופדיון מכן חרש כלל בערך כסף חמשת שקלים פרט תפרה חזר וכלל ואף על גב דכתיב קודם הפרט אפילו הכי דיינינן ליה לכלל ופרט וכלל דכדח הוא בתורה כל מקום שאתה מוצא שתי כללות הסכומים זה לזה כגון הכא דכתיב ופדיון מכן חרש ותפרה זה אחר זה הטיל הפרט ביניהם ורומם בכלל ופרט וכלל ואיאתה דן אלא כעין הפרט כח הפרט מפורד הכטליל וגופו כמון אף כל דבר הכטליל וגופו ממון יצאו קרקעו שאין מטלילין יצאו עבדים שחוקשו לקרקעות דכתיב ותתנחלתם אותם וגומר יצאו שטרות שטר חובו שיש לו על אחרים ונתן לבחן אותו שטר חוב על חמשה שקלים דאע"פ שבטלילין אין גופו ממון ואם פדחו באויר מכל אלו אינו כרוי :

ד ואם כתב לבחן שטר חוב על עצמו שהוא חייב לו ה' סלעים בטביל פדיון כנו חייב ליהנם לו שוכה הכהן בהם בתור מתני' כהונה של פדיון הבן שוכהת לו תורה ומן התורה בנו פדיו לכשירצון אבל אמרו חכמים שלא יהא בנו פדיו אפילו לכשיתן כרי שלא יבאו לומ' פודין בשטרות וצריך לפדותו שנית האומר לבחן שיתן לו לפדות את בנו אסור לחזור בו דהוה כמו אמירה לגבות סדרבנן מיהו אם חזר הוה חזרה ועל סירסח :

ה נתן לו כלי שאינו שוה בשוק חמשה סלעים וקבלו הבחן בחמש סלעים הרי בנו פדוי והוא שיהא שוה הסלעים לטובם גורים שיצטרך לו שיאמר הבחן לדיני שוה לי גב :

ו ואם נתן לו כלי סתם כפרדיך בנו אם הוא שוה חמשה סלעים אע"פ שלא שמו אותו בתחלה לידע אם הוא שוה ככנו פדוי ואם אינו שוה סלעים אין בנו פדוי ואם הכהן רצה להחזיק ככלי תרשות בידו שכבר קנתו והוא ישלם לו חמשה ער סלעים :

ז נתן החמשה סלעים אפילו לעשרה כהנים בין בבת אחת שהנתי' לפניהם כולם בבת אחת וחלך לו בין כזה אחר זה יצא ידי מתני' כהונה ובנו פדוי :

ח וצריך שיתנם לו ויחשובו כלבו שנותנים לו במתנה נמור' ואם ירצה :

י אין אסור משום כלאים אלא בגדים שהם דרך חימום בגדילפי' מקראי לעיל סעיף א' כגון הכתונת והמצנף והמכנסים והאבנט והחשמלה ובגד' שמחפין בתן השוקים זאת חידים וכתבא בהם אבל צלצלים קטנים שעושין העם כבית יר שלחם לצרור בהם נעורת או תכלין או סמרטוטים שבנתיים על הרשייה או מלונג' או אכפולית ומיוצא בהן חרי אלו כותרים אע"פ שברשו נגע מגני שאין דרך הכוס כנגד וכן צ"ע טל עור או משי וכיוצא בהם שתלה בה חוטי צמר וחוטי פשתן מחול דלים על פני האדם כדי להפריח החובכים אין בומשום כלאים שאין דרך חימום בכך :

טו אותות שעושין החובכים והגדרי' כבגדים כדי שיהא בכיר כל אחד את שלו אם היתה אות של צמר בפשתן או פשתן בצמ' חזי זה אסור אע"פ שאינו חשו אצלו לא שייך ביה לו דבטל הוא שהרי על ידו נעשת גוף האיסור והאיסור ניכר במקומו כמו שכתבנו לעיל סי' רצ"ט סעיף א' :

שב

א בגד צמר שאבד בו חוט של פשתן או בגד פשתן שאבד בו חוט של צמר ואינו יוד' מקובו שאינו ניכר יצבענו שאין הצמ' ופשתן עולין בצבע אחד ומיד הוא ניכר עי' הצביעה וכשימכר לו שוממו ממנו דאם לא ניכר לו תדין להקל לומר ניתק ממנו והלך לו שהרי בדק ולא מצאת ומותר ברא' מכלאים דרבנן אבל כלאים דאורייתא איך חולקין להקל בספקי' וכן אם כדעכר ניתק חוט אחר או נחתך חתיב' אחת מן הכגר ואינו יודע אם הכלאים נחתך או ניתק ככלא' דרבנן כדעכר תלינן להקל ובראוריית' להחמיר :

ב כל המקומות שהפשתן מצוי בהן הלוקח שם בגדי צמר מן הע"א לא ילבש עד שיגדקם יפה יפה אם הם תפורין בפשתן אם לא לפיכך כל הקונה בגדים מן הע"א יתיר הפירתם מתפר בקנבוס דקשין דהן לכודקן ככל התפירו ואפ"י אם הע"א מססח לפי תוכו שתפרן בקנבו או אום על חוטי' שבידו שהוא קנבוס אינו נאמן מפני דחוקת הוא שכל הע"א יודעין שיהודים תופרין בקנבו ואפי' בני הכפר' כפי שדרך חייטי ישראל לחזור על תפרים לקנות מטווה של קנבוס לתפור בו כי אינו מצוי כמו הפשתן הילכך אפי' אם הע"א לפי תוכו חיישינן שמא להשבי' מקחו אומר כן ובמקומו שהפשתן ביוקר מן הקנבוס יש לסמו' ולהתיר בכססח לפי תוכו אבל אסור לוב' הע"א לתפור לו בגדים בחוטי קנבוס ולסמך עליו אע"פ שהפשתן יותר ביוקר מן הקנבו כשו' דנקל לתפור בפשתן יותר מבקנבו וקנתה פשתן כדי להקל מלאכתן אבל אם הישרא' נותן לו חוטי קנבוס לתפור בו מות דלא חלופי לא חיישי' דהע"א מרתת שיש לעמוד על הדבר שחוט פשתן כשידליקו ככה כחד ושל קנבוס הולך ושורף וחושש הע"א שמא הישראל יכירנו ויאבד אמונתו שלא יתנו לו עוד לתפור בגדים אע"פ יש מחמירין וישראל חשוד לתפור בכלאים דינו כע"א יש מחמירין שלא לתפור כגר צכ בקנבוס לבן שלא יחשדוהו שהוא פשתן ולכן נזהגין לצבוע הקנבוס שחור :

טז

שמותר לפשוט כלאים מחבירו אפילו בשוק וכו' ב סעיפים :

א תמצא כלאים כבגדו אם הוא כלאים דאורייתא פושטו אפילו בשוק ואפי' אחד תרואת את חבירו שהוא לבוש כלאים והוא אינו יודע והלך כשוק קופץ לומיד וקורעו מעליו ואפילו היה רבו מוכח שני' אין חכמה ואין עצה ואין תכונה נגד הכל מקו' שיש חילול השם אין חולקין בכור לרב ברא' מכלאים דאורייתא אבל אם רוצה דרבנן והוא כשוק אינו צריך לפושטו וכן אינו קורעו לו בשוק משום פבורו עד שמגיע לביתו דגרול בכור חבריות שרוות לא תעשה של דבריהם וכן אם הוא בבית המדרש אינו צריך לסחר לצאת בשבילו אם הוא מלאים דרבנן ואם הוא של תורה פושטו מיד ויא' שאם רוצה הלובש שונג והו' עצמו מציאו אפי' בשוק צריך לפושטו דמכאן ואילך מיד הוא אבל הרואה חבירו לבוש אפילו הוא כלאים דאורייתא אינו צריך לומר לו בשוק עד שיגיע לביתו משום כבודו דגרול בכור חבריו' שידחה את המצוה בשונג אפילו בלא תעשה של תורה שעה א' ואינו צריך לסחר להפרישו משונג :

ב אסור להלביש את חבירו כלאים משום לפני עור לא תתן מכשול :

ג כלאי בגדים מותר לעשותן ולקיימן שהתורה לא אסרה

לבוש עטרת זהב הלכות בלאים סימן שה

דהלכת כשמואל ראמר הכי וכן כתב נב בשלח ערוך ותימא דהיא
בהדיא איתא בגמרא משמיה דשמואל איפכא שאינו פרוי וכן כותב
כל הסוגיא שם לפיכך יש אומרים כרא' שאם המעות קיימי' בנו פרוי
ואם אינן קיימי' או שההזיון לאב תוך שלשים אפילו ברעבר אין
בנו פרוי וצריך לחזור ולפרויהו :

יד מי שהוא בספק אם חי' בפריון אם לא פטור שהפחן חי' לבני
בעות אלומוציא וקל המ' עה מ'ט' אס' כת האב בתוך שלש' או קמינ'
ליח אחוקתיה וזריה הבן בחוק' שלא נפרה עד שיביא ראיה שפראג
אביו ואם מת האב לאחר שלשים יום הרי בן בחוקת שנפרה דמסתמ'
אוקמינ' לאב אחוקתיה שלא החמיץ המצוה ער שידע שצדק האב
בשעת מיתתו ואמר שלא פראחו :

טו מי שלא פראו אביו חייב לפרות עצמו כשיגדיל כטרבינ'
מפרה תפרה ויש מי שכתב שכותבין לועל'ט'ט' של כסף
שאינו נפרה ותולין לו בצווארו כדי שידע שיפרה את עצמו לכשיגדיל
היה הוא לפרות ויש לו בן לפרות יפרה עצמו תחלה ואחר כך יפרת
את בנו ואם אין לו אלא ה' סלע' יפרה את עצמו ונתן המצוה
דגופיה עדיפא :

ע אם אין לו נכסים בני חורין כדי פרוין כגון ששעבר כל נכסיו
עד שלא נשאר לו ה' סלעים בני חורין אין הכהן גובה מן
המשועבדים אף על פי שקדם חוב הפריון לחוב הכעל חוב דקל מלות
הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא :

י פרוין חכבור בפטר רחם תלה רחמנא לפיכך אם הוא בכור לאב
ולא לאם אינו חי' בפריון ואם יש לו כמה נשים ויש לו בכור
מכל אחת ואחת חייב לפרות את כולם :

יח כהנים ולויים פטורים מפריון בכוריהם דגמרינן לחו מקו' שאם
הפקיע קדושת פשוטי הלויים את קדוש בכורי ישראל במדבר
קל ותומר שתפקע קדושתן את קדושת בכורת עצמן שבהן וכן הירח
במדבר שככורי הלויים הפקיעו את עצמן ול' הוצרכו בן לוי אחר
לפרותו לפיכך עכשיו נמי פטורין מן החמש סלעים של פרוין בניהם
וכהנים בכלל בני לוי הם שהיו במניינם עמחם ואפילו כהנת ולויית
נשואה לישראל אין הבן חייב בפריון שאין הדבר תלוי באב לא באם
שנאמר פטר רחם בישראל וכיון דלענין פרוין בתר אמו שדינן לירת
הרי הוא לוח כבן לוי ואפילו הלוייה שנתעבר מעמ' פטור הבן מפריון
כשיגדיל דהא שדינן ליח בתר אמי' והיא לא נתחלה מכללם על ידי
ביאת העמ' ובגת לענין פרוין כבן לוי יחשב והיא בלאו הכי ודאי
פטורה דאשה פטורה ברכתיבנא לעיל מעי' ב' אבל כהנת שנתעברת
מעמ' חי' הבן בפריון לכשיגדיל שהרי אמו נתחלה מן הבחונ' כבעלת
העמ' ונרועת היא מלוייה ובגה כישראל יחשב וכן בת ישראל שנתעברת
מעמ' בגה כישראל יחשב וחייב לפרות עצמו כשיגדיל ובכהנת אם היא
אומרת שמישראל נתעברה הישראל מביישת ואם שמעמ' נתעבר' הבן
פטור מן הפריון אף כשיגדיל דשמא היא מכותב והישראל אומר אמרת
זהל הכהן מוציא בחבירו ועליו הראיה :

יט כהן שגדל לו בן חלל הרי תבן הוא בישראל והיו האב לתפרי'
הפריון לקיי' מצות פרייה ושקול ליח לנפשיה ואם מת האב
בתוך שלש' יום שעדיין לא נתחייב בפריון חייב הבן לפרותו עצמו
לכשיגדיל שלא זכה האב בפריונו ואם מת האב לאחר ל' יום כבר זכת
האב בפריונו וירשוו בנו זה ממנו הילכך כשיגדיל הבן הוח יפרי' תפרי'
ויעכבנו לעצמו ואינו צריך ליתנו לכתן :

כ שפחה או נכרית שילדו בנים ואחר כך נשתחררו או נתגייר
האם עם הבן פטור הבן מפריון שלא זה פטר רחם בישראל
אבל אם נשתחררו או נתגיירו בעודן מעוברות וילדו בנים אף על פי
שהורתה חיתה שלא בקדושה הואיל ונולד בקדושה חייב בפריון
שנאמר פטר רחם בישראל וזרי' אלו פטרו רחם בישראל ואם אינ'
ידע אם קודם שנתגייר נשתחררו ילדו או אחר שנתגיירו נשתחרר
ילדו הוח הכהן המוציא מכתירו עליו הראיה :

כא ושפחה ונכרית שילדו ואחר כך נתגיירו ונשתחררו וחורד
זילדו ביהרותן פטור שאין זה פטר רחם :

כב נולד של קיימא הבא אחר נפל שיצא ראשו חי' כיצד כגון
אשה שמעוברת תאומים אחר הוא נפל בן שמיני והוציא
ראשו חי' ותחירו ואחר כך יצא אחיו השני והוא בן קיימא אינו בכור
לפיהן שחיי נפל שהוציא ראשו חי' תחלה כילוד הוא והוא פטר את
הרחם וכן בן תשע שיצא ראשו חי' ותחור ואחר כך יצא אחיו של
קיימא אינו בכור לפריון שהרי נפטר רחבה בראשו של ראשון ומיד
שתצא פרחתו הרי הוא כילוד ופטר הנא אחריו וכן המנלת כמין
בהמה

ירצה הכהן אהב' להחזיר לו הפריון רשאי אבל לא יהנס הוא לכרין
ויחשוב בדעתו עם שיחזירם לו ואם עשה כן שנתנס לו ויחשב בדעתו
עם להחזיר אף על פי שדעת הכהן לא היתה מתחלה לקבלם עם
להחזיר שהרי לא נילה דעתו לו שנותן עם כן וגם לא החזירם לו אין
בנו פרוי והוא ברעתו לא נתן לכהן כלום לפיכך צריך שיגמור בלבו
ליתן לו מתנה גמורה ואם רצה הכהן אהב' להחזיר לו יכול לקבלו
דמתנה הוא שנותן לו מיהו לא יהא הכהן רגיל להחזיר לכל שלא
להפסיד לשאר כהנים עצמתיך כך לא יתנו דבל פרויני בכוריהם אלא
לו אבל לעניי' רשאי להחזיר בכל פעם וכש' שמוה השע' אעפ' שהנותן
מגלה לו שנותנם להעל' מנת להחזיר לא יקבלם על מנת זה שמפשיה
שאר כהנים ומשהות ברית תלוי ומכל מקום אם עבר וקבלם גפוי' ש
שנותן לו עם להחזיר הבן פרוי דקל מתנה עם להחזיר שמת מתנה
ודוקא שאמר לו בן בפירוש בזה הל' שון עם להחזיר שזהו הוא מתנה
בתנאי ובשפיקים הנאי ומחזירו נקנית לו המתנה למפרע והרי הבן
פרוי אבל אם אמר הא לך המלעים ותחזירם לי ולא אמר עם תחי זה
כאילו לא נתן לו פלוס שאין זה מתנה ואין הכן פרוי :

טז הפרשה הסלעים לפריון בנו ונאברו חייב באחייותו שני' היה לך
ופדה תפרה כלומר כשהיה לך הפריון או יהא פרוי והוא קרא
לאחרך נאמר לפיכך עדין לא יצא עד שיבאו ליד כהן :

יז בשעה שנותן הפריון לכהן מברך באי' אמה אקנו' על פרוין הבן
ושהתינו ואחב' נותן הפריון לכהן שכל הכרכו הם עוב' לעשייתו
ואם לא פראו האב ופורת את עצמו אומר על פרוין הבכו' ושהתינו
מה שמברכין בעל ולא בלכד' משום שאין המצוה כידול לברו לעשות
שהרי נעשית בסיוע הכהן שמקבל הפריון ועל ס' רסה יש אומרים
דמייתי ליה לכבוד קמיה כהן ומודיע לו שהוא בכור רחם והכהן
שואל אותו במאי בעית שפי' כבנך כסדרך או חמש סלעים דמחייבת
לפרותו בהן והאב אומר בבני בכורי' בעינא וחילך ה' סלעים בפריונו
ואחרי שנותן לו המעו' מברך ברכות הנזכרות שיהיו הברכות עובר
לעשייתו וכן נוהגין במדינו או אם האב אצל הכהן אבל אם אינו אצלו
פורתו במקום שהוא ואמר לכהן שיש לו בן בכור לפרות והוא אומר
לו במאי בעית שפי' כו' מיהו שאלת חנם היא זו שאף אם היה האב רוצ'
להניח לכהן לא היה רשאי שהרי מצוה לפרותו ועל כל פנים צריך
לפרותו יש שכתבו שנהגו לעשות סעודה בשעת הפריון ואם יש יין
בעיר מברך הכהן על כוס יין מיד אחר הפריון וכן נוהגין במדינות או
כדי לפרסומי מילתא שקיי' המצוה ואין נוהגין לכרך שהשמח' במעונו
משו' דרוב פעמי' איכא צערא לינוקא שעדיין לא חזר כל כך לבריותו
מן המילה ואעפ' דמברכין שהחיינו משו' צערא פורת אין מונעין מלבר'
שחיינו ממ' שאין בן בהשמחה כמעונו האב עצמו צריך לפרו' שהרי
הוא מצוה דרמיא רחמנא עליה כמו תפילין וציצית שצריך לעשות
בגופו ולא על ידי שליח ואפי' בר' אין יכולין לפרותו בלא האב אלא
אם לא פראו האב צריך הוא בעצמו לפרות את עצמו כדי לפינן מפרה
תפרה :

יח אין חכבור ראוי לפריון עד שיעברו עליו שלשים יום דכתיב
ופרוי מבן חודש וגומר וגמרינן הרש' מברכר דכתיב מבן
חדש ומעלה ה' מבן חדש ומעלה יפרנו לאחר שלשים יום יפרנו מיד
שלא ישהה המצוה דלפינן מקרא שלא לשח' המצו' דכתיב ושמרת'
את המצות קרי ביה המצוות אם באה מצוה לידך אל תחמיצנה ואם
חל יום לא בשבת אין פרוין אותו בשבת משום אין קונין בשבת קניין
אלא ימתין עד יום א' ויא' שאין לעשות פרוין תבן בחח' משום עירוב
שמחה פרוין בשמחה רגיל וקל דאין מערכין שמחה בשמחה ואין נוהגין
בן דהא אין מברכין שהשמחה במעונו ברכתיבנא לעיל :

יב אם נעשה הכהן טריפת קודם שעברו עליו ל' יום אינו חי' לפרותו
אפי' נשאר חי' זמן ארוך לאחר ל' שכן רשמו מקרא פדה תפרי'
יכול אפילו נטרף תוך ל' יום תל' אך חלק לפיכך אפילו אם הקרי' ונתן
לכהן הפריון יחורנו שלא נתן לו אלא בתורת פרוין והרי לא נתחייב
בו ואין צריך לז' אס' מת בתוך שלשים ואפילו ביום שלשים שאין
צריך פרוין דכן הרש' ומעלה בעינן כדי לפינן ממדבר ואם נתן המעות
צריך הכהן להחזיר ואם מת לאחר שלשים יום כבר נתחייב בפריונו
וצריך ליתן לכרין המעות לפרותו ולכרך על הפריון אבל לא יכרך
שהחיינו שאין מברכין על שחיה לזמן שמתעצב בו :

יג נתן המעו' לכהן בתוך ל' יום אם אמר ליה שיח' הפריון מעכשיו
אין בנו פרוי דהא אין הפריון חל תוך ל' יום והמעות במתנת
נתן לו ואם אמר לאחר ל' יום יהול הפריון בנו פרוי ואעפ' שאין
המעות קיימי' לאחר ל' יום כן הוא הנוסח בבור וכתב עליו הבי' משום

יורה דעה הלכות

בכור סימן שו

קבו

החזיר לי חסס סלעים כי בני מת שהכחן יכול לרחותו ולומר לו בנג
 החי והמעה אבל הם בין שניהם א' כחם כותב הרשאה לחבירו וילך
 זה בהרשאתו זו ויציא מהכחן ח' סלעים ואם ילדו זכר ונקבת ואין ידוע
 איזה ילדה זכר ואיזה ילדה נקבה או שילדה שני זכרים ונתערכו ומת
 אחד מהם תוך שלשים הרי אבות שניהם פטורים שכל אחד יכול לומר
 הנקבה שלי או בני המת אבל הבן חייב לפרות עצמו כשיגדל דהא כמ'
 ודאי בכור הוא אבל אם מת אחר ל' בכר נתחייבו האבות ושניהם
 חייבין ונותנין כל אחד ח' סלעים לכתן:

ל וכן בכבת שלא שהת אחר בעלה ג' חרשים ונשאת וילך זכר
 ספק בן לראשון או בן ז' לאחרון חאבות פטורים שכל אחד
 יאמר אינו בני אלא של שני וחבן חייב לפרות את עצמו לכשיגדל
 שהוא ודאי בכור וגבי ב' נשים אם ילדו שתי נקבות חזר כל אחד יכול
 לומר אחת מן הנקבות שלי וגולדה ראשונה וכן אם ילדו ב' זכרי וז'
 נקבות כל אחד יכול לומר נקבת אחת שלי וא' תל גם זכר אחד רוא'
 שלי הנקבה נולדה ראשונה ואין כאן לכתן כלום:

לא שתי נשים של שני אנשי אחת בכרת ואחת לא בכרת וילדו
 ב' זכרי ונתערכו זה שלא בכרת אשתו נותן ח' סלעים לכתן
 ואם ילדו זכר ונקבה או ב' זכרי ונקבה אין כאן לכתן כלום שאות' שלא
 בכרת יכול לו הנקבה שלי וגולדה ראשונה:

הלכות בכור בהמה טהורה

שו דין בכור בהמה טהורה באיזה זמן ובאיזה
 מקום נוהג ובו יב סעיפים:

א בכור בהמה טהורה נוחג כיכרים ולא בנקבות דכתיב כל פטר
 רחם היכרים ונוהג בין בזמן הבית בין שלא בזמן הבית אף על
 גב שעיקר מצותו הוא להקריבו קרבן מ' איתקש בכור למעשר דנג'
 דכתיב ואכלת לפני ה' אלקיך כעשר דנג' תירושך ויצהרך ובכורות
 בקרב וצאנך וגו' מה כעשר דנג' נוהג בין בזמן הבית בין שלא בזמן
 הבית כדמפורש במקומו אף בכור בהמה טהורה נוהג בין בזמן הבית
 בין שלא בזמן הבית ונוהג בין בארץ בין בחוץ לארץ דהא לאו חוברת
 הקרקע הוא דבפטר רחם תלי רחבא וחוכת הגוף הוא ובמתנת כהונת
 הנוהגת בכל מקום הוא כמו פרוין הכן ופטור חסור ומצות להקדישו
 שיאמר עליו הרי זה קודש שנא' תקדיש לה' אלהיך ואם לא תקדישו
 אעפ"כ מקודש מאיליו מן הרחם ונותנין אותו לכתן ולא לכהנת
 דאיתקש לבכו אדם דכתיב קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל
 באדם ובבהמה ונזכתיב כל פטר רחם לכל בשר יקריבו לה' באדם
 ובבהמה יהיה לך וגומר ובכבו' אדם לברנו מקרא דניתן פדיונו לכתן
 ולא לכהנת כדכתבנו לעיל ס' שה' סעי' אף בכור בהמה לכתן ולא
 לכהנת ונותנין אותו לו בין אם הוא תם או בעל מום בין שגולד כמומו
 או שגולד בו מום אחר שגולד דהא סתם כל בכור כתיב:

ב ולא יתנו לו מיד כשיולד שאין זה גדולה לכתן ומתנות בהונת
 למשחה כתיב בהו דרך גדולה א"א יטפל בו בעליו עד שיגדל
 מעט ואה"כ יתנו לו ועד כמת ישראל חייב לטפל בו בבהמה דקה ל'
 יום וכנסה נ' יום וילפינן לה מקרא דכתיב מלאךך ודמך לא רמאך
 בכור בניך תתן ליון תעשה לשורך לצאנך וגו' וקאי פסוק השני דכן
 תעשה וגו' על הפסוק הראשון דמלאךך ודמךך ונו' קמא לקמא וכתר'
 לבתרא והכי דרשינן ליה מלאךך ודמךך שהוא תראשון שבפסוק
 הראשון לא תאחר כן תעשה לשורך שהוא תראשון שבפסוק שני
 ומלאךך ודמךך הם כיכורי' מה כיכורי' אתה מאחר חמשים יום שררי'
 התבואה מתבשלת בפסח ואין אתה מביא כיכורים עד שיביאו שתי
 הלחם בעצרת דהיינו חמשים יום כן תעשה לשורך כלומר אף
 בכור שורך אתה מאח' יום והדר דרשינן בכור בניך תתן ליון תעשה
 לצאנך מה בכור בניך לשלשים יום דכתיב ופרדיו מבן חדש וגו' אף
 בכור צאנך לשלשים יום תתנו לכתן ואם אין לו כתן מצני חייב תבעל
 להיטפל בו עד שיודמן לו כתן לקיים מצות מתנות בהונת בר' א' בתם
 בזמן הוח שיש בו טורח לגדלו שאסור לאכלו וגם אין יכולין להקריבו
 אבל בעל מום שרוצה הכתן ליקחנו ולאכולו מיד או תם בזמן הבית
 שרוצה לקבלו ולהקריבו רשאי:

ג ואם אמר לו כתן תנהו לי תוך זמן זה ואני אטפל בו לעצמי אינו
 רשאי ליתנו לו שזו הוא כמו מסי' לכתנותיו שאין נותנין לו
 שאינו דרך גדולה א"כ יאמר אוכלנו מיד:

ד ואם הכתן מסרב מלקבלו מפני שיש בו טורח גדול בזמן הוח
 להטפל

בהמה וחייה ועוף שהצני פרצוף פניהם דומה לצורת אדם או סגול או
 שליא או שפיר מרוקס או שיצא הולד מחותך איכרי' איכרי' ס הנולד
 אחר כל אחד מאלו אינו פטר רחם שהם פטורות:

כג אכל בן שמונה שהוציא ראשו מת והמפלת שפיר מלא דם
 אי מלא מיס או מלא גוונים והמפלת כמין דגים וחגבי' שקצי'
 ורמשים או המפלת ביום ארבעים וכל שכן קודם לו שעדיין לא נגמר
 יצירתו הנולד אחר כל אלו הוא בכור לפרוין וכל זמן שאין איכרי'
 מרוקמין אין פוטר הכא אחרינו ואפילו האידנא בזמן הזה סומכין על
 זה ודאי אינו ולד:

כד אשה שילדה שני בנים זה אחר זה תראשון יצא רופן וחשני
 נולד כרכבו שניהן פטורין הראשון מפני שלא יצא דרך
 הרחם וחשני אף על פי שפטר הרחם אינו נקרא בכור שהרי קרמו
 אחר והתורה בכור האדם אמרה:

כה מי שלא בכרה אשתו ילדה זכר ונקבה ואין ידוע איזה מהם
 יצא תראשון אין כאן לכתן כלום דהא ספק בכור הוא
 והמעה ילדה שני זכרים אעפ" שאין ידוע איזה מהם התכור נותן לכתן
 ח' סלעים דהא כמ' אה' מהם בכור פטר רחם הוא מת אחד מהם ברוך
 ל' יום פטור מלפרות השני דשמא התכור מת והמעה:

כו מת האב קודם שפראן בין מת תוך ל' יום בין מת לאחר ל' יום
 והכנים קיימים כשיגדלו נותנין בין שניהם ח' סלעים מן הנכסי'
 אפילו חלקו כבר הנכסים דאעפ" דמת האב תוך ל' יום מעולם לא נתחייב
 דהא ח' סלעים הללו מ' חזאיל ונפלו הנכסים קמי הכנים כשיג' יום
 ל' אעפ" שאין חל החיוב אלא על אחד מהם שהוא בכור ואי הות תכהן
 תבע כל אחד בפני עצמו כל אחד יכול לרחותו אין אני הכנור רק אחי
 בכל מקום אכרינן דחל החיוב על הנכסים ביום שלשים ואף על פי
 שחלקו אח' הם משלמין בין שניהם מן הנכסים כשיגדלו:

כז שתי נשיו שלא בכרו וילדו שני זכרים נותן ח' סלעים לכתן ה'
 בעד כל א' ואם מת אחד מהם בתו ל' יום והוא בכר נתן פדיונו
 לכתן אם לכתן אחד נתן יחזור לו הכתן ח' סלעים ואם לשני כהני נתן
 אין שום אחר מחזיר לו שחרי' לא דרקק לומר לוח אני נותן על בן זה
 ילזה על בן זה וכל אחד יכול לומר לו אני תופש בשכיל החי ואם ילדו
 אחד זכר ואחד נקבה ונתערכו שלא נודע איזה ילדה זכר ואיזה נקבה
 חרי' מ' חייב ח' סלעים לכתן דהא תרוייהו לידה ראשונה דהא
 שאפילו ילדו ב' זכרים ונקבה אחת ונתערכו אינו חייב אלא ח' סלעים
 דהא נוכל לומר זו ילדה ב' זכרים זו ילדה נקבה ואין כאן אלא בכור
 א' אעפ" דיכול להיות ג' זו ילדה זכר זו ילדה ג' זכר תחלה ואח' נקב'
 והרי כאן ב' בכורים מספקא אין מוציאין דהמעה לפיכך אם מת אחד
 מן הזכרים תוך ל' יום אינו נותן לכתן כלום שיוכל לומר האב דיכנור
 מת ואם ילדו ב' נקבות זכר א' או ב' נקבות זכר אין לכתן כלום
 דבשתי נקבות זכר א' מספקא לן אסו ילדה בכור זכר זו ב' נקבות
 וחייב ח' סלעים או שמא זו ילדה נקבה זו ילדה נקבת תחלה ואח' כך
 זכר ואין כאן בכור ואינו חייב כלום וחכמ' וכן בילדו ב' נקבות זכר זכרים
 אף על גב דיכול להיות ששתיהן ילדו כל אחת בן זכר תחלה ואח' כ'
 כל א' נקבה והיה האב חייב ח' סלעים א' שמא א' ילדה ב' זכרים ואח' ח'
 שת' נקבות ויש כאן בכור א' וחייב ח' סלעים הא נוכל ג' לספק ולומר
 שמא כל אחת ילדה נקבת תחלה ואח' זכר ואין כאן שום בכור ודרי'
 הכהן המעה ופטור תאב מכולם וכל זה מיירי שאירע התערובת מיד
 בתחלת לידתן ולא חוכרו הולדות מעולם כגון שילדו במחבוא אבל
 אם מתחלת לידתן חוכרו ואח' נתערכו לא נפקא לן מיד בהתווא'
 תערובת שכיון שהוכרו תחלה בכר ידענו אם פטור האב או אם חייב
 יסלעים או ח' סלעי' וכי נתערכו בתר חכי מאי חיי לא נפטור האב בכך
 כבר ידענו שחייב:

כח שתי נשיו אחת בכרה ואחת לא בכרה וילדו ב' זכרי' ונתערכו
 נותן ח' סלעים לכתן דהא ודאי יש כאן בכור ואם מת אחד
 מהם תוך ל' יום אין כאן לכתן כלום דשמא הכנור מת והמעה ואם מת
 האב אפ' תוך ל' כשיגיע יום ל חל החיוב על הנכסים ונותנין בין שניה'
 ח' סלעים כדלעיל סעי' ו' ואם ילדו זכר ונקבה או ב' זכרים ונקבה זכ'
 שתי נקבות עם זכר א' או שני זכרים אין כאן לכתן כלום:

כט שתי נשים של שני אנשים שלא בכרו וילדו שני זכרי'
 ונתערכו חרי' שניהם ודאי בכורי' אלא שאין ידוע איזה
 בנו של זה ואיזה בנו של זה לפיכך כל אחד מן האבות חייב ליתן ה'
 סלעים בעד בנו נותנו לכתן ל' ואח' מת אחד מן הכנים תוך ל' יום אם
 ל' שני' בהנים נתנו אינה יכולין להוציא מידם שכל אחד יאמר שלי
 עדיין חי ואם לכתן אחד נתנו כל אחד בפני עצמו לא יוכל לומר לכתן

לבוש עטרת זהב הלכות בכור סימן שז שח

יב אע"ג דלפינן מקרא שצריך לאוכלו או להקריבו תוך שנתו מדכתיב שנה בשנה הם למצוה אבל אם עבר ושחח אותו לאחר זמני אינו נפסל בכך וילפינן לה בדדוקא בכור בחטא למעשר דגן מ"ח מעשר דגן אינו נפסל משנת להברתה אף בכור בחטא אינו נפסל משנת להברתה:

שז שאין היתר הנאה בבכור אלא באכילה וכו' ג סעיפים:

א אין מרגילין בבכור אפילו בעל מוסדהיינו להפשיט עורו שלם דרך מרגלותיו שכן דרך כשרוצין לעשו' מפוח מן העור מפשיטין העור שלם לעשות המפוח ואם היו עושין כן בעור הכבוד דחיר' ביו"ד גדול לקדשים מפני שדרכן למכור העור לצורך מפוח בעוד שהיו עדיין עליו כרי שידע שיפשיט' שליטה ונראה כעובד עבודה בקדש' אג גזירה שמה יגדל ער' פירוש אי שרית ליה אתי לשהויי מלפשוט ער שימצא בני אדם המבקשים עורות שלמים וכו' כך יגדל ער' כפול' חמוקדשים ואתו כחו ליה תקלה לגיזה ולעבודת:

ב שחטו ונמצאו טריפה עורו עם כשרו אסור בהנאה וסעוק קבור שלא התירו הכתוב אלא באכילה דכתיב בשעריך תאכלנו וכשהוא נשחט תעש' ראוי לאכילה שלא נטרף נעשה כמותו של כהן ומותר לאכילתו אפילו לג' ולכלב' אבל אם מת או נטרף לא התיר' התורה ואסור ליתנות ממנו ואפילו לכלבים אסור לאכילתו וסעוק קבורה ולא שריפה שאין שריפת בקדש' אלא כשהוא אור' ונפסלו לאחר שחיטה לפיכך טוב למכרו לעא מהיים ולא ישחטנו שמה יטרף בבדיקה:

ג וצריך הכתן לשהורו ולגדלו לעולם עד שיפול בו מום וכו' שנית המקדש קיים שחית עומד להקרב' לא היה ראוי למוכר' כל זמן שהוא תם שלא היה שלו וכו' מן הוה שאינו עומד להקרב' בין תם בין בעל מום יכול הכתן למוכרו בין לכהן בין לישראל ודלוקת ינהג בו קדושת בכור כרא' שהלוקח קונת אותו לצורכו אבל אסור לעשות בו סחורה דהיינו לקנותו כרי לרהויה בו מפני שהו' כו"ק קדשים ואם קנאו לצרכו כגון למשתח בנו או לרגל ולא נצרך לו יכול לחזור ולמוכרו:

שח איסור עבודת הבכור ואיסור גזירתו וכו' ה סעיפים:

א כתיב לא תעבוד בכבוד שורך ולא תגה בכור צאנך אין לי אלא בכור בעבודה וצאן בגיזה מניין ליתן האמור בזה לזה והאמור בזה לזה תל' ולא תגה כו' וכו' על ענין ראשון וילמדו שניהם ח"ו כה לפיכך בכור בין של שור בין של צאן אסור בגיזה ועבוד' ואם עבר וגזזו אסור בהנאה דלא התיר' התורה אלא אגב שחיטת שראוי' לאכילה ואם תלוש בידו או אפי' נשד הצמר מעצמו אסור בהנאות מדרבנן לעולם ל"ש מת מעצמו ל"ש שהטו אחר כך אפילו על יד מוטח' אין השחיטה כרתת הצמר שנתלש מהיים דגורו בו הכמים אי שרית צמר הנושר כהיים אתי לשהויי לבכור כרי שתשיד צמר כל שעה ואתי ליה תקלה אבל צמר המחובר השחיטה בתירתו כבשרו:

ב ואם נתלש מהיים ועודנו מסוכך כשאר הצמר את שנת' כשיגזזו לאחר השחיטה כשאר צמר נותר בשחיטה ואת שאינו נראה כשאר הצמר: הוא שעיקרו הפוך כלפי ראשו חרי הו' כתלוש לגמרי ואין השחיטה מתירתו:

ג וכשנא לשוחטו או לראות מומו מותר לתלוש הצמר של מקום השחיטה כרי לעשות מקום לשחיטה או לראות המום ובלבד שלא יזינו במקומו אלא יניחנו מסוכך ודוקא לתלוש התירו אבל הצמר אסור בהנאה כמו כגוז ודוקא ביד התירו אבל לא בכלי כרי שלא יהא נראה כגוז:

ד גיזת בכור אפילו גיזת בעל מום שטרע' בגיז' חולין אפילו אחת בכמה אלפים כולן אסורות שהרי דבר חשוב הוא ומקדש בכל שהוא:

ה תאורג מלא הכיט מצמר בכור בכור ידלק הכנר או יקבר וי'א דדוקא שארג ממנו דבר חשוב כגון שנעשה כות הצמר ציור בכנר אבל אם עשה דבר שאינו חשוב בטל ברוב:

להטפל בו עד שיפול בו מום אינו ראוי מפני שנרא' הכבזת כחנות כהונה ואפי' ספק בכור צריך הכהן לקבלו מיד הישראל הנתנו לו ודוקא בספק הנא מעצמו אבל במקום שפשע השיראל כגון שקנת פרה חולבת כן העא או שהיה יכול לככור הככור לעא קודם שנולד וי'א ככרו אין צריך הכהן לקבלו ואפי' בכקום שצריך לקבלו אסור ליתנו לו להקניטו או לנקוט ממנו שאין זה דרך גדולה וכבוד:

ה בכור בזמן הזה שאין יכולין להקריבו על גבי המזבח אין לו היתר עד שיפול בו מום וכשנפל בו מום מותר לאוכלו אפילו כהל' וכן בזמן הבית כשהיה בו מום חיו יכולין לשוחטו בכל מקום ולאוכלו בלא שום הקרבה דכתיב וכי יתיה בו מום פסחאו עור וכו' וסמוך ליה בשעריך תאכלנו ופרכינן כנכרא ואימא פסחאו עור אין מומין אחריני לא ומשינן כי יתיה בו מום כלל פסח או עור פרט כל מום רע חור וכלל כלל ופרט וכלל כו' מה הפרט מפור' מומין שבגלוי וא' כן חזרין אף כל מומין שבגלוי ואינן וחזרין ופרכינ' אימא מה הפרט מפורש מומין שבגלוי וכטל ממלאכתו של אותו אבר כגון פסח בטל מהליכה ועור בטל מראייה אף כל שבטל ממלאכתו לאפוקי צריכת עין וחוטם ויפתי דלא ומשינן כל מום רע ריבויא הוא ומקשינן אי ריבוי גרבי אפילו כומין שבסתר ומתצינן מום רע בעיניו ולא נקרא רע אלא בגלוי שמנוולו ומקשינן אם כן אפילו למס' עובר נמי דהא מנוולו שחרי אין יכולין להקריבו כל זמן שהמום בו אפילו הוא מום עובר ומתצינן אם כן פסח ועור לכה ל' א' למעוטי מום עובר אפילו הוא בגלוי שאינו נשחט עליו ולא נאכל עליו במדי' לפיכך בכור בזמן הזה ישהנו עד שיפול בו מום שבגלוי ואינו עובר ושוחטו על פי מוכת' ואוכלו ומאכילנו למי שירצה ואפי' לעא ואפילו לכלבי' שאין בו קדוש' אחר שהוא מום ונשהט דכתיב גבי פסולי חמוקדשין כצבי וכאיל תאכלנו מה צבי ואיל מותרין לעא אף פסולי חמוקדשין מותרים לעא:

ו ואחר שניתן הבכור לכהן חרי הוא כממונו לעשות בו מה שירצ' ויכול לבכור אותו בין תם ח' בין בעל מום בין ח' בין שחוט ומקדש בו את האשה כשאר ממונו ובלבד שלא ימכרו במקולין ולא ישקלנו בליטרא דכולי האי לא מוללינן בהו בקדשים לנהוג כהם דרך חולין גמורין אלא ימכרו כביתו וממ' מות' לשקול בו מנה כנגד מנה כגון שיט לו החיכת בשר חולין שנסקלה בליטרא יכול לשקול כנגדה בשר בכור אג' כשחכהנים חולקין אותו נותנין חלק ככף מאזנים זה וחלק ככף מאזני' שכנגדו כרי לחלו' בשוח חלק כהל' וכן יכול לשוקלו כנגד כלי וקופיץ: והם בשרו אבל חלבו ודמו וגידי וקרניו נמכרין במקולין ונסקלין בליטרא שלא עשו חול כל כך מעלה א' כבש ושכנו של גיד הואיל והוא מותר מן התורה דינו כבשרו:

ז תם בזמן חני היה מצוה להקריבו תוך שנתו דכתיב לפני ה'אקיד תאכלנו שנה בשנה לפי' אחל' גם בעל מום מצו' לאוכלו תוך שנתו ומאימתי מונה לו שנה אם נולד בעל מום מונה לו מיום שנולד והוא שיועד שכלו לו חרשיו שאז הוא ראוי לאכילה מיד ביום לידתו אבל אם לא ידע בוודאי שכלו חרשיו אינו מונה לו שנתו אלא מיום שראוי לאכילה דהיינו מיום שביני ותלאת:

ח נולד לו תם ונפל בו מום תוך שנתו ראוי לקיימו עד מלאת לו שנה ללידתו אם כלו לו חרשיו או עד כלו' לו שנה מיו' השמיני אם לא כלו לו חרשיו ואם נולד לו מום בסוף שנתו התירו לו לקיימו ליום מיום שנפל בו המו' ואע"פ שהוא מתאחר לאחר שנתו כיצד כגון שנפל בו מום ט' יום לפני נבר שנתו משילמין לו ט' יום אחר שנתו ואם נולד בו מום אחר שנתו התירו לו גם כן לקייב' עד ליום ולא יותר ואחר כך יאכלנו:

ט הבכור בזמן הזה עד שלא נראת לתראותו לחכם פי' שלא נודמן לו חכם במקומו אחר שנפל בו מום מקיימו שתיים ושלוש שנים ואינו צריך לחוליקו למקו' שיש שם חכם ומינרא לתראותו לחכם אם נולד בו מום בתוך שנתו ראוי לקיימו כל יב' חרש ואם נולד בו מום לאחר שנתו מקיימו ליום מיום שנראת לתראותו לחכם:

י שנה של בכור הוא שנת לבנה תמימת שהוא יב' חרש מיום ליום דילפינן שנת דבכור משנת דכתיב ערי חומה שדינו הכי כדאית' פ'ק דרה ובערכין פ'ד המוכר שדהו ואם השנה מעוברת נתעברת לו ומונה לו יב' חרשים:

יא נולדו לו שני טלאים אחד בט' של אדר הראשון ואחר ברה' אדר השני בין שהגיע יום ראשון באדר לשנה הכאת עלתת לו שנה לזה שנולד באחרונה ולזה שנולד בחצי אדר הראשון ל' עלתת לו שנה עד חצי אדר של שנה הכאת והואיל ונולד בהרש' העיבור מונין אותו לו:

יורה דעה הלכות בכור שימן שיש שיב שיב קבו

לחכם ומצאנו בו מום ואפילו מום מובהק אפילו שיש שימן שמתנין לאח' שחיטה שנראין כמומין מובהקין ואם היו רואין אותן קוד' שחיט' לא היו נראין לכו' מובהק לפיכך נזרו בכל השמי' משו' מומין המטתני' והוא חרין בזמן הזה אף על פי שאין חכם אם לא תראהו לג' בני חכם' קנסוהו:

ב השוחט הכבד שלא ע"מ מומחה ומכרו קנסוהו שיחזיר לרחם הרמס בין אכלוהו בק' לא אכלוהו ומח' שלא נאכל במס' יקבר:

ג מי שאינו מומחה וראה את הכבד ונשחט על פיו יקב' וישל' החכם מכותו לכתן וכמה ישרם אם הוא בארץ ישראל משלם בגסה חצי דמיו ובדקה רביע דמיו והמע' לפי שהחכם המתי' לשחוט את הכבד הרי הוא מציל את הכהן מטורח הנדול ומחוצאת המזוני' וכב' ידע' שאסור הכמיל' לגדל בהמה דקה בארץ ישראל משו' שרועי' בשדות תביריהם ונחלי' אלא מי שחיה רוצה לגדל בהמה דקה בארץ ישראל חידק לו טורה גדול להוליכן לחורשין ומקו' מברכות שלא היו שם שרד' לפיכך החכ' שאינו מומחה והתי' חכבו' אם בהמה גסה התי' לא הציל את הכהן אלא מטורה מועט' והוצאת המזונות לפיכך צריך להחזיר לו מחצ' דמיו ואם בהמה דקה חתי' הרי הציל את הכהן מטורה גדול והוצאת מרוב' שחיה צריך להוליכו לחורשין ולמברכות עד שיזמ' לפיכך הוי לכהן שיטול רביע רמס מתחכ' ולפי' טעם זה בחצת' לארץ שאין איסור' לגדל בהמה דקה כמו בגסה גם חת' שלומין של תב' לכתן שוה וכן בגס' בק' ברקה צריך לשלם מחצת' וכן בזמן הזה שאף בארץ ישראל אין רוב שרות של ישראל ומות' לגדל בהמה דקה אפ' בארץ ישראל גם חת' שלומין לכהן הוא שוה דהיינו בין ברקה בין בגסה משלם חצי דמיה:

שיב דין החשוד למכור הבכור וכו' סעיף אחר:

א החשוד למכור בכור' לטכ' חולין אין קונין ממנו בשר צבאים מפני שרומח לכס' עגלי' ואתיא לכבו' עגל בכור' ואם של צבי הוא ואין לוקחין ממנו עורו' שאינו עבד' אפילו של נקבה שסא' יחתוך זכרותן ויאם של נקבה היא האין לוקחין ממנו צמר אפילו מלובן שאין צריך טריחה מדיבחה לכבו' ואינו מקפיד מלהפסיד טריחו' אכל לוקחין ממנו צמר טווי' וכו' ועלו' עבדי' מפני שאינו עושה סלאכות או בשל בכור' לפי' שתוא' נפול' לטריחה' אצל שסא' ישמע' הריני ויקנסוהו כפי' רשעו והוא מקפיד מלהפסיד טריחו':

שיב דין הנטל שכר לראות בכור וכו' סעיפים:

א הנטל שכר להיות רואה בכורות אין שוחטין על פיו דדילמא משום אנריה קא טרי' ליה ואם הוא מומח' גדול וידעו בו' חכמי' שאין כמותו פסקו לו שכר על הראי' והביקורת' וכלב' שיתנו לו שכר בין יהיה חמוס קבוע ויתירו בין אם לא יהיה קבוע ולא יתירו ולא יתגלו שכר על הבחמה אלא פעם אח' וראיה אותה לעולם כל זמן שמביאין אותה לו וכל זה כדי שלא יבואו לירי' חשד שכיון שידעוהו חכמים וביניהם ודאי יודעין בו שהוא מומח' חסיד ומח' שפסקו לו שכר קצוב הוא כדי שלא יאמרו כל המרבה ליתן לו הוא מתירו לו ואם לא יתנו לו שכרו בין מתירו בין אינו מתירו אלא כשמתירו דוקא כבוד' אי יאמרו בשביל שכרו מתירו ואם חיי' נותנין לו שכרו בכל פעם שרואתו בשלא היה מתירו חיי' אומרים חרי' זה מנס' קבועה ומח' שלא התירו הוא כדי שיבאו לו עוד פעם אחרת וישראל' לו שכרו שנית:

ב אין החכם רואה בכור' לעצמו אפילו הוא חכם ומומחה כדי שלא יחשדוהו שנתירו שלא ברין:

ג אין רואין מומין ביט' דחוח ליה כתקן ביט' אבל אם ראוהו מערב ויש יכול לחק' עליו ביט' היאך נפל בו חמוס ועיין בהלכות יט' סימן תצ"ח:

שיב שלא להטיל מום בבכור וכו' סעיפים:

א אסור להטיל מום בבכור דכתיב כל מום לא יהיה בו מח' לשון צווי' שייך לומר כאן לא יהיה בו אם יהיה בו מעצמו יהיה ואם לא יהיה לא יהיה אל קרי' ביה לא יהיה כפתח תחת ההא' כלומר לא יעש' שיהיה בו מום ואפילו לגרום לו מום ע' אח' אסור דרבנת' התור' כל מום לא יהיה אפ' גרמא כיצד כגון ליתן דבילה על גבי אונו כדי שיטל' טח' חלב משם ויקטע אונו עמה וכיצד בוח או שאומ' לעא' להטיל בו מום ואם

שיב דיני בכור בזמן הזה וכו' סעיפים:

א בכור בזמן הזה אין לו חיתר אלא עי' מום ואפילו אם ירצו הבעלים או הכהן להכניסו לכיפה עד שימות מעצמו אינן רשאין שוחו' בזמן גדול לקדשים אלא צריך הכהן לגדלו עד שיפול בו מום:

ב ואפילו כשיפול בו מום בגלו' וניכר לכל כגון שנקטעת ידו או רגלו וכיצדא בו אינו רשאי לשחטו אלא על פי מומחה שורה לו שהוא נזם תראוי להשחט עליו כדי שלא יבואו להקל במומין ואם אין חכם מומחה כאן נותר על פי ג' בני חכמת דהיינו חכמי' קצת ואינו בקיאים כל כך ותאיד' דליכא מומחין אינו נשחט על פי ג' בני חכמת אלא כמומין מובהקין כגון נסמית עינו ונקטע' ידו וכיצדא בהן כמומין שפורסמין וצרימת האוזן הוא מום מובהק ה' היכא דמינכר שפי' ונרא' לעינים שהוא יות' מתגירת הצפורן וכיצד היא צרימת האוזן שהוא מום שנפגמה בחסרון כן התנדך ולא העור שבשפת האוזן בין שנפגמה ביר' אדם בין שנפגמה ביר' שמי' חיי' מום אילו הכומין השמים בשלחן ערוך ורבינו מנא' אותם כמור' יורה דעה וכת' מורי' מהרמאי' ול' שיש לסמוך עליהן על כן אעתיקם לך אותם שהם מובהקין שאין הפוסקים מחולקין בהן שהם מומין מושב עינו עגול בשל אדם הוי מום שדרך תכחמה להיות משוך ותני' מילי' בשחור אבל בלבן אורחיה להיו' עגול בשל אדם עינו אחת גדולה בשל עגול ואקטנ' בשל אוזן הוי מום אבל אם שתיהן גדולות או שתיהן קטנות אינו מום' תיש' שחיי' לו קרנים ונחתבו עם הכשר שבהם אם נעקרו בכח ער' שנשא' במקומו כעין נומא חיי' מום נחתבו בשוה ולא נשא' במקומו נומא אינו מום' פיו דומה לשל חזיר ששפתו העליונה עודפת על התחתונה או שהתחתונה עודפת על העליונה הוי מום ואפילו אם אינו חר' בשל חזיר הוי מום ודוקא שיש באותו עורף עצם אבל אם אינו אלא בשר נוסף אינו מום' ניטל רוב לטונו הוי מום אפילו לא ניטל הרוב של כל הלשון אלא רוב שכאדם נקרא מרכר' דהיינו מהמקום שאינו רבוק למלקחיים יש לו שלשה ידים או שאין לו אלא אחת הרי זה מום דאי' ברגלים טריפה נמי הויא אחת מפרסות ידיו או רגליו עגולות בשל' חמור אפילו חן סרוקות שאינו רמו' ממש לחמור דחמור אינו סדוק או שנשכט' היד מקום ויכירו ולא מיעכל ניכיה דאי' איעכל ניכיה טריפה נמי הויא או שאחד מירכותיו קבוע' במקום תכסל' כדרכו וחשני' למעל' מבנו על צב תאליה או שירך אחד גדול מחבירו או שנשבר עצם חיר' או הרגל אפילו אינו חסר כלום ואפילו השכר הוא קטן שאינו ניכר בו שנשבר אלא כשהוא מתלך או שנפגם עצם ידו או רגלו וניכר בו סכחן ככל אחד מאלו' הוי מום' ניטלו המלפס עם הבשר שבהם חיי' מום' אין לו בצים כלל או שאין לו אלא אחת חיי' מום אפילו יש לו שני כיסים שחכים חלוק באמצעותו וניכר סכחן שנאמצע הוא משקע ונראה לו שורה העמוקה וכן אם אין לו אלא כיס אחד חיי' מום אף על פי שיט' לו שני כיסים ואם יש לו שני כיסים ואין לו אלא ביצה אחת שוחטו מיד בחוקת' שיש לו ביצה אחת שחרי' אין אנו רואין אלא אחת ואין צריך למשמש בו לראות אם יש לו עוד אחד דרובן אם יש להם שני ביצים ניכרים מבחון ואפילו אם לאחר שחיטת נמצאת לודבוקה בבטלים חיי' מום כיון שהוא רבוק בבטלים ואינו ניכר במקומו ויש אומרי' שצרי' למשמש בו קודם שחיטת אם יש שם ביצה שאם יש לו שם ביצה סופת לצאת ויחא ניכ' מבחון ואפילו אם לא יצא ולאח' שחיטת נמצאת לו דבוק בבטלים אינו מום וצריך לקבדו כיון שנשחט ואין בו מום' ביצה אחת גדולה מחברתה אינו מום נחלק חונב' לשנים עד העצם חיי' מום וכן נחתך חונב' למעלה מן החוליא חיי' מום' ונב' הנרי' אם תוא' קצר ואין לו אלא חוליא אחת חיי' מום יש לו שתיים אינו מום וכטלה יש לו שתיים חיי' מום שלש אינו מום' יבלת שיש בה עצם בכל מקו' שתחיה בין בעין בין בכל מקו' חיי' מום ושאין בה עצם בכל הגוף אינו מום ואפילו יש בה שער ער' כאן העתקתי המומין מן הטור' וקצת מחם השמטתי מפני שאין מובהקין כל כך שיש לגמנם בהם כמו שתר' וזה במני' כפי' וסי' שם הטור' ואמ' חח' לטונו כל או המומין מובהקין חן לחתי' על ידן אפילו בזמן הזה ער' כאן ותסכים על יד מורי' מותראי' ול' על כן כתבתים גם אנכי:

שיב בכור שנשחט שלא על פי חכם וכו' סעיפים:

א השוחט את הבכור שלא על פי חכם ואפילו מראהו אתר' כך

לבוש עטרת זהב הלכות בכור סימן שטו

ג וכן יכול להעני' לתבירו על בכור' שלו ולא חיישינן לגמולין דהיינו שמא מעיר לו שקר כרי' שיעידנו גם כן בפעם אחרת וכולי' הוא לא חשדי' :

ד ואפילו בניו ובני ביתו של כהן מעידין לו על הכבו' אבל אשתו לא מפני שהיא כגופו :

ה ואפילו עד אחד ואפילו עד שפי' עד שהעיד שמוס' זה נפל שלא לדעת נאמן ואפילו אשה נאמנת לומ' בפני נפל מוס' זה מאילין וישהט' עליו :

ו לא היו מוחזקין בו שהוא בכור ואמ' תכהן בכור' הוא ומוס' זה נפל בו מעצמו הרי זה נאמן שהפה שאם' הוא הפה שתתיר' :

ז בכור' שהיה כיד כהן ונפל בו מוס' והעיר עליו עד אחד שזח המוס' מאילין נפל ואין אנו יודעין אם מוס' זה מוס' קבוע הוא שמוחזקין עליו את הכבו' אם לא וכא' תכהן שהוא בירו ואמ' תראית מוס' זה להכ' והתירו לשחיטה הרי זה נאמן ואין חוששין שמא לא הראהו דמילתא דעביד לגלוי' הוא וכיון דעביד לגלוי' מי התירו לא משקר ואף על גב שלא אמ' תראיתו לפרונוי חכם אלא סתם להכ' ויכול להשטט ולומר לחכם אמ' תראיתו ממ' כיון דעביד לגלוי' כל דהוא והוא דרבנן הקילו בו והאמינוהו :

ח וכן נאמן כהן לומ' על בכור בעל מוס' שבידו בכור זה נתנו לו ישראל במומו ואין חוששין שמא הוא הטילו בו דמילת דעביד לגלוי' לא משקרי בה אינשי' :

ט ישראל נאמן לומר כג' זוח נתתי לכהן במומו אפילו היה טלח והגריל לא חיישינן שמא עכשיו אינו מכירו ואחר הוא :

י ישראל לא נחשדו על הכבורות אפילו על טלחן לפיכך ישראל שיש לו ספק בכור' שנאכל במומו לבעלי' ואינו צריך ליתנו לכהן משום דחמוציא כחבירו עליו הראיה אפה נאמן הישראל לומ' שהמוס' נפל בו מעצמו וישחט על פיו ויאכלנו :

יא בכור' דראי' שחביאו ישראל בפנינו לראות מומו אין רואין אותו לו עד שיהיה כהן עמו דשמ' אמ' לו חתכ' מוס' הוא ומות' לישחט עליו ויחך וישחטנו לעצמו ולא יתננו לכהן שאף על פי שאינו חשוד לאכול קרשים בחוץ ולא יאכלנו בלא ראיית חכם חשוד הוא לגול מתנות כהונה לפיכך אם היה חכם ויודע ומחזק שהו' מדרקק בפעשית רואין לו בלא כהן עמו שאין זה חשוד לגול מתנות כהונ' כיון שמדרקק במעשיו וכן אם היה המו' מוכח וגלוי לכל שחוא מוס' כגון שנקטעת ידו או רגלו רואין אותו לו גם כן לברו בלא כהן עמו דהואיל וחמוס' מוס' מוכתה וגלוי' הוא ומו' כוח אין מביאין לחכם אלא משו' כבודו של חכם ודאי מדרקק במעשיו הוא שהרי אפילו על כבודו של חכ' מדרקק' ולא עבר ק'ו שלא יעשה איסורא רבה לגול מתנות כהונה :

שטו דין ספק בכור ויצא דופן וטומטום ואנדרוניוס וכו' ז' סעיפים :

א ספק בכור' אף על פי שהוא ספק אסור' בגיזה ועבודה קדושה הבא' מאילין היא ואיסור דאורייתא לחומרא אבל אין צריך לירחנו לכהן דהל' כהן מוציא כמון וקיימא לן הכעה אלא יכול חיישראל לישחטנו אצלו עד שיפול בו מוס' ויאכילו ואם תקפו הכהן יש אומרים שאין מוציאין אותו מיד דחשתא הוה הישראל מוציא הכהן ועליו תראה ויש אומרים שמוציאין אותו מיד כהן שכיון שחיישראל על כל פנים יש לו בו חוקת רכות הנאה ליתנו למי שירצה בכל מקו' שהוא הוא בחוקתו והכהן לעול' מוציא לפיכך אם תקפו מוציאין אותו כמנ' וכן הילכתא ואפילו אם נתנו לו הישראל בטעות שחיה סבור שצריך ליתנו לו ואחר כך נודע לו אין חוקת הכהן כלום וצריך להחזירו לו :

ב יוצא דופן ושנולד אחריו שניהם אינם בכור' זה מפני שלא קדו' בדם וזה אינו בכור לכל אינו אפילו ילדה נקבה תחלת דרך :

דופן וזכר אחרית דרך רחם אינו בכור כיון שקדמו אחר בכור שהוא טומטום הרי זה ספק בכור שהרי הוא ספק זכר ספק נקב' ויאכל במומו לבעליו ואין זה מוס' מה שהוא טומטום דהא דרכו לקרוע והל' מוס' עובר וספק הוא שחא יקרע וימצא נקבה ודוקא כמטיל מוס' כמקום נקבות' שיש לספק שמא נתפך זכרותו לנקבותו או שמא נקבת' חיי' אבל מטיל מוס' במקום זכרותו ודאי בכור הוא וצריך ליתנו לכהן :

ג ואנדרוניוס אף על גב דבעלכא קל דרכים בפני עצמו הוא ואינו לא בכלל זכר ולא בכלל נקבת' ולפי זה לא היה בכור כלל כג' כיון דפליגינן רבוותא וקצת כל שהוא בכלל זכר וקצת כל שחו' בכלל נקבה הבא גבי בכור' אולינן לחומרא נאמרין שהוא כספק בכור ואינו נגנו

ואם עבר ועשה בו מוס' בידים או בגרמתו אף על גב דמן התורה מוס' הוא כמ' קנסותו שאין שוהבין אותו על ידו עד שיפול בו מוס' אח' מעצמו ואם מת אין קנסין בנו אחריו אלא שוחטין אותו על ידו :

ב אם עא' או תינוק מטיל בו מוס' מעצמו אם לא כיון להתירו מות' שאמביון העא' להתירו גורו בו משום דיריה אבל אם לא כיון להתירו לא גורו בו ואפילו אם שואל למה אין שוחטין אותו וחיבו לו לפי תוכס שאכור לנו לשהמו עד שיפול בו מוס' לא גורו בו דהא לא אמרו לו שיטיל בו מוס' אלא לפי תוכס הגידו לו הענין והוא מעצמו עשה ויכול להיות כדי לנסות עשה כי לא תאמין ולא שהיתה כוונתו ש שיתירוהו אבל אם כיון להתירו כגון לאחר שרואה שחתירוהו עכשיו על ידו עושה כן גם לאחרים כרי' שיתיריהו אמרו ואם ספק אם כיון להתירו או לא אולינן לקולא דספיקא דרבנן הוא ואם העא' מסיח לפי תומו שהישראל צוהו כחמנינן ליה לתחמיר ואין מתירין אותו :

ג אם אמרו לעא' המשרתת בבית יתדיעל' הבכור שאכור לנו לאוכלו בלא מוס' וחלכה וחלכה אוננו השוב רעת ואין שוחטין אותו עליו מפני שעא' זו כוונתה לתמיר וגם האומרים לה שאינו נאכל בלא מוס' ודאי כוונתו לכך שתטיל בו מוס' דאלכ' למאי אמרו לה ומות' ליתן בכור' לעא' כרי' לגרלו ואם הטיל חשומ' בו מוס' מותר ולא אמרינן שכיון להתירו ואף על פי שידע שניתר במומו מפני שהוא בכור' מותר דהא ודאי לא כיון להתירו דאדרכתא הוא היה רוצה שלא ישחטוהו דהא לגרלו נתנוהו לו והוא היה מקבל שכרו אם יגרלו יותר :

ד היה בכור' רודף אח' הכהן וכל שכן אח' אדם אח' זכרעט בו ועי' כן עשה בו מוס' מות' לשוחטו עליו ואפי' בעט בו לאח' שניצל ממנו לא אמרינן כרי' להטיל בו מוס' להתירו נתכוון אלא צעריה הוא דקמכר :

ה דבר תורה בכור' שנפל בו מוס' עובר מותר לחטיל בו מוס' קבוע דכתיב תמים יהיה לרצון כל מוס' לא יהיה בו ודרשינן ליה הכי כשחוא תמי' לחקריבו על גבי מזבח לרצון דהיינו שאין בו מוס' והסרוך כלל אפילו מוס' עובר אנתה מצוח עליו משום כל מוס' לא יהיה בו שפי' לא יהיה בו אבל אם אינו תמים לרצו' על גבי מזבח דהיינו כשיש בו אפילו מוס' עובר שאז אינו עולה לרצון דמגנה הוא למעלה אי אתה מצווח כשום כל מוס' לא יהיה בו מכל מקום חכמים אמרוהו ואם עבר קנסוהו שלא לישחט עליו :

ו ובכור' שאחור' דם ויש לו רפואה על ידי הקוח אלא שהוא סכוך למקום שיכול לכא' לירי' עשיית מוס' כגון שהוא סכוך לראש אונן או לחוטה או לניב שפתיו שאין עת' להתרפאות בו רבדא רכוסילתא אפילו חכי' יכול להקזי' לו ובלבד שלא יתכוון לעשות בו מוס' דקל' דבר שאין מתכוין מותר ואם נעשה בו מוס' עי' הקוח לא קנסוהו רבנן ונשחט עליו כיון דכחיתר הקזי' לו הדם :

ז אף על גב שאסרה התורה לחטיל בו מוס' בכור' הם כשיצא לאוי' העולם והוקדש על ידי פטר דהם אבל קודם שיצא לאויר העולם שעדיין לא הוקדש מות' לחטיל בו מוס' כגון גדי שאוניו ארוכו' ונראין בחוץ קודם שיצא כל ראשו שעדיין אינו כלל' יכול לצרם אונן קודם שיצא רוב ראשו וכל כיוצא בזה :

שטז מי נאמן על הטלת מוס' בבכורו יא' סעיפים :

א הכתנ' חשוד לחטיל בו מוס' בבכור מפני שיש לו טורח גדול לטפל בו עד שימת' ואפילו אם הוא חכם ויטב בשיבת אם עשה רכר' שנראה כמערי' כגון שנתן לבכור' שעור' בסל בענין ששכיבא לאוכל' נפנ' שפתו או כית' בזה אין לשוחטו על אותו מוס' והה' כל מוס' שאמש' לבא ביד' אדם אין שוחטין אותו עליו עד שיעירו עליו עדים שמעצמו נפל בו דחיישינן שמא הכתנים גרמו לו :

ב מיחו כיון שאין צריכין עד' לא מחשש' דרבנן תקילו בערות זו כיצד כל הכוסי' הראוין לבא ביד' אדם נאמן אפי' הרוע עליה' לומ' מאליה נפלו ולא נעשו בכונת' וישחט עליהם ברא' כשהל' הרועת ישראל ותכבו ביד כהן דלמה ישקר אבל אם היה הרועת כהן' והבכור עדיין ביד בעליו חיישראל והרועת רועתו אינו נאמן שחושדין אותו שחא הוא הטילו או כרי' שיתננו לו דמימ' אמ' כיון דקא טרחנא ביהלא עבק לרדי' והיב לאחרים וא' דרועתה כהן נאמן על בכור' של ישראל אין הושרין אותו שמא הטילו בו כרי' שיתננו לו דמימ' אמ' כרי' דאדרכת' מימר אמ' לא עביק בהנא שהוא צורבא דרבנן והיב לו ויש לחקל כיון שהוא דרבנן :

יורה דעה הלכות בכור סימן שיו שיו שיח

קכז

בפרות וסתם מקומות שלא נשמע שחולבות בלא ולד אבל במקומות שנשמע דגם פרות חולבות בלא לידה או בסתם מקומות לא בעינן לא סמכין על כך מפני שדרך עינים לחיות חלבונית בלא ולד ואפילו במקום דאיכא סמך אין סוכבין על כך כגון שילדה שנים ואין ידעת אינת נולד ראשון דחשתא בכל אחד איכא סמך כיון שחיות חולבת כבר ספק ילדה ספק לא ילדה ואתל לא ילדה על כל אחד יכול לומר עליו אין זה הראשון אפנה אסור כן כתב מורי מהרמב"ם וסיים בדבריו ואמר ונל דמקום דאין דרך סתם עינים ככך שלא נשמע שם אין לחלק בין עינים לפרות ופתיירן בצרוף שני צידו היתר או בספק ספקא :

ד בחמה שראינה חולבת וידענו שלא ילדה אם אחר כך ראינו מניקה ולד ולא ידענו אם ילדה אהו או לאתרי זו בחוקרת שילדתו דתוקה הוא שלא אית' ברחמת עליו להניקו אם לא ילד אותו ואפילו הוא בין אחר קרלעיל סעיף ב' :

ה מי שיש לו בעדרו מבכירות ושאינן מבכירות וילדה ולא רחיה שם אדם ומוציא מבכירות מניקות נקבו ושאינן מבכירות מניקות זכרים אינו חושש שמא בנה של זו בלא אצל זו אלא הדבר בחוקרתו שכל אחר מניקת את בנה :

ו חלוקה בחמה מתבירו ולא תדענו המוכר אם בכורה אם לאו דהיינו בחוקת שבכורה דאי לא בכורה תא אוקמינן כל ישראל אחזקה שבמקור את הכירו שלא יבא לירי מכשול על ידו ועבר אלפני עור ונו הנ' אי לא בכורה תית למכ' לחותירו שלא יבטל באימ' בכור' ומרלא תהיךו אמרינן ודאי בבירה ויא' שהנא ספק בכור דשמא שבת מלהתיר דלאו ארעתיה אנ' שמא סבר דלשקייא קבעי לת :

שיו דין בכור שנתעייבונת אחד מבהמות וכו' סעיפים :

א שנים שהפקידו אצל אחד שני זכרים אחד בכור ואחד פשוט וכת אחד מהם ואינו יודע אשת מניח הנשא ביניהם ותוא בין שניהם ודינו בספק בכור :

ב ואחד שהפקיד בכור אצל תבירו ולחכירו יש כבר פשוט ומת אחד מהם ואין ידענו איזה מהן מת המוציא מחכירו עליו תראי' וכיון שהנפקד פותקו ידעקנו ומאכלנו בממונו :

ג רבעת כהן שנתן מהמות בחצר כהן וילד אחד מהן בכור ונתערב עם בהמתו של בעל הבית ומת אחד מהם לא אמרי' כיון שהו' רבעת שלו ודאי חקנה לו תצירו כדי שיקב' תבתן את הכבור מיד כשיוולד דניה ליה למעביד מצו'ו גם בממנו שיגדלו בכורותיו של כהן בחצירו ותוח ליה כשנים שהפקידו אצל אחד דתא האי חצר עכשיו של שניה' תיא וכאילו שנתת הפקידו אצלו והיו דינא כדן שכתבנו בסעיף א' שהו' קל שניהם אלא כיון שאט חקנה לו הצירו תוח ליה פסידא מזה ובמקור פסידא לא אמרי' דניהא לאיניש למעביד מצות בממוניה לפיכך אמרינן לא חקנהו לו לכהן ותכתן לא זכת בו בבכור אלא בעל הבית עדיין מוחוק בו ומאכלנו בממונו כדן אחד שהפקיד בכור אצל תבירו כו' דסעיף ב' :

שיח כמה ספקות בדיני בכור בהמה וכו' סעיפים :

א רחל שלא בכרת וילדה שני זכרים אפילו יצאו שני ראשיהם כאחד אי אפשר שלא קדם אחד מהם והוא הכבור אלא שאין אנו מכירין איזה יצא ראשון לפיכך הבהן ידו על התחתונ' ונטל הכחוש שבתם שאם ירצה השמן עליו להביא ראיה והוא ספק בכור אצל הבהן שלא לחקריבו אלא לאוכלו בממונו ותשני גם הוא ספק בכור אצל בעל הבית ואוכלו בממונו ושניתן לא נגזזין ולא נעבדות מת אחד מהם קודם נתינתו אל הבהן אין לכהן כלום שזה החי ספק הוא וחי תכתן חפעה וכן אם ילדה זכר ונקבה תרי חרבר ספק דשמא תנקבת יצאה תחלה לפיכך אין לכהן כלום שתמוציא מחכירו עליו הראיה :

ב שתי רחלות שלא בכרו וילדו שני זכרים שניהם לכהן זכר ונקבת הזכר לכהן שני זכרים ונקבתו אין לכהן אלא אחד ראיה ממה נמשך בכור הוא ואינו נטל לא הכחוש שבתם רעל השמן חל המענה מ' גם השמן ספק בכור הוא אצל בעל הבית ואסור בגיזה ובעבודה ואינו נאכל אלא בממונו ואם מת אחד מהם אין לכהן כלום שזה החי ספק בכור והוא המוציא מחכירו עליו הראיה :

ג ילדו שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות יכול להיות ששתי הנקבות ראשונה נולדו כל אח' א' זכר והזכר הם ספקות בכורת

גזו' ונעבר ואינו נאכל בשילד כו' כוס אחר שזה קבוע ולא השבינו ליה אגרוניו ופסונו לפוס החא לפיכך בפינו עצמת תוא אגן זה כוס אלא בריותו כך הוא נאמר שמא גם לכך שבכלל זכר הוא דרך ב' י תו כד ולא יחשב כוס :

ד מבכרת שישאח מלאה וחור' ריקני' תבא אחריה מספק בכור' שמא חפיל חרבר שאינו פוטר מתבכור :

ה רחל שילדה כמין עז או עז שילדה כמין רחל פשוט מהכבורת שונא' אך בכור שור עד שיתית הוא שור ובכורו שור כלוד' דומ' לאמו ואם היה בו מקצת סמני אמו הרי זה בכור רחל הומת לאמו אלא שזה הוא בעל כוס קבוע שאין לך כוס גדול משניו בריותו :

ו וכשם דבכתמת שחורה צריך להיורת תולד מין אמו כן בכבור בחמה שמאח דהיינו בפטר חמור צריך גכ להיו' הולד מין אמו דשני פעמים כתיב בתורה פטר חמור אחד בפ' קדש ואחד בפ' ראת לומר לך שיהא היולד חמור ותולד חמור כיצר פרה שילדה מין חמור וחמורת שילדה מין פרה או סוס אינו קדוש לא בקדושת בהמה שחור' ולא בקדושת כהמה שמא דהיינו לפחותה ואם הוא דומה לאמו במקצ' סימנים הרי זה ספק אי בתר אימית שדינן לה אי לא לפיכך אם הוג' פרה שילדה כמין חמור ממה נמשך של כהן הוא רחא פטר חמור נמי לכהן הוא לפיכך ינתן לכהן וחכהן אוכלו רחא בעל כוס הוא אבל אם ילדה מין סוס או נכל חיי זה ספק בכור שיש בו מוס קבוע וי' אכל לבעליו ואינו נגזז ונעבר ואם תפסו כהן אין מוציאין ביורו והה' לחמור שילדה כמין סוס או נמל ויש בו מקצת סימני חמור חרי זה ספק פטר חמור ופריש עליו מלת ליצאת ידי פרייה אבל רחא שלו דהכתה רחא המ' וע'ת ואם תפסו כהן אין מוציאין מידו לפי דעת תיא שכתבנו לעיל ונאחזנו כבר כתבנו סעיף א' דאפילו תקפו כהן מוציאין אותו מירי :

ז בחמה דקה שנגנח פי' שנימות העובר ויצא הפיחיו פטור' אה' מן תבכורת דהולד שחית במיחיו זה פוטר אכל צריך להראותו לרוע' חכם שיראה אם הוא מיחיו ולד וכהמה נסח שהפיל' שליא' פטור' אחר כך מן תבכורת שאין שליא בלא ולד מ' השליא עצמה אין ברת קדושה וותר להאכילה לכלבים שאין זה נקרא בכור : שפעה חרדת דם פטורה גכ אח' מן תבכורת דתרת דם גם כן ודאי ולד יש בו מכל מקום חרדה אעפי' שאין בה קדושת תקבר כדי לפרסם שזה פוטרת אחר כך מן תבכורת ובשליא אין צריך לזת שהכל יודעין שאין שליא בלא ולד :

שיו דין הלוקח בהמה מן היצא ואינו יודע אם בכורה וכו' סעיפים :

א הלוקח בהמ' מן היצא ואין ידוע אם בכור' כבר אמר לא חלד' ה' ספק בכור ויאכל בממונו לבעלים ואינו לכהן שתמעת ואז' לקחה תוך שנתה דעדיין ילדה היא וקרוי לודאי הוא שלא כבר אפנה אין חולד' ודאי בכור דאי בהמ' דקח שמא טיג' כלומר שמא כבר יצא ממנו עוב' כחיו ובהמה נסח שמא הפילה כבר שליא ונפטר מן תבכורת ואפילו אם העמ' מסיח לפי תומו שבכר בכרת אינו נאמן דלהשביח מקתו אימ' כן דבחמה שבכרת קונין אותה כיוקר מפני שחלכה היא טובה יותר ממבכרת ועוד שיודעין בה שלא תסתכן בלידה וסימנין דחדקי קרנים וכיוצא אין סוכבין עליה כלל שאין ברין ממש :

ב לקח בחמת מניקה מעמ' בחוקת שזה חולד' שחיא מניקה אוריו הוא שלה סומך עליו ואינו חושש שמא בנה של אחרת היא מניקה אלא תרי זו בחוקת שילדה זה חולד' שמניקה אותו ואפילו היה זה שבניקה' כמין אחר ואפילו כמין חור' אמרי' חוקת בנה הוא ופטורה מן תבכורת :

ג וכן בחמה שחיא חולבת אעפי' שאין ולד עמת פטורה מהכבור' שרוכ תבמות אינם חולבות אלא אם כן ילדו ויא' שאין סוכבין על מה שחיא חולבת וכן פסקו האחרונים וכן נוהגין בפרידות או מפני שחקרו ומצאו לפעמים חולכו אף על פי שלא ילדו מיהו אם יש עוד צד אחר של היתר עם חולבות אף על פי שגם אותו חצר אליבת דהלכתא יסמוך עליו כגון שחמא מסיח לפי תומו שילדה ודבריו נראין שאינו מכיון להשביח מקחו כגון שקונין ממנו פרה חולבת וחיא מעובר' כ' או ג' הדשים והוא אומ' הלא תראו שהיא כעוברת ואני מזה' אתכם שסמו' ללידתה אל תקרבו אליה כי דרכת לבעוט כרגלית באורחו זמן כי כן עשתה כבר כשילדה ברשותי אף על פי שגם בזה יכול להיות שדרך ערמת אומ' כן ולהשביח מקחו מכיון ועליו לברו אין סוכבין מכל מקו' כיון דחששא רחוקת תיא זו מצרפין אלו ב' הסעיפים להתירה ודוקא

לבוש עטרת זהב הלכות בכור סימן שיט שכ

קדושת הבכורה מבניהם הנולדים להם אבל הכתומה שלה שהפקע קדושת כהמת בכורי ישראל לא משום שהיה שום קדושה בבהמת חלויים יותר מבהמות ישראל אלא שלקחם השי' לפדיון רחמת בכורי בהמת ישראל וגם תחת בכורי בהמות חלויים עצמן כלומר אמר השם יתברך שתלה קדושת כל הכבד' שהיו בעולם באותו זמן על הכהמ' הלויים שהיו שם אבל כל בכורי בהמה טהור שנולדו משם ואילך אמר השי' שיהיו קדוש קדושת הגוף ע'י הפט' רחם ולא יפרו דכתיב אך בכור שור וגומר לא תפרח בין נולדו מבהמות ישראל בין נולדו מבהמות חתנים ולויים ואם כי יפקיע קדושתן מהם קדוש' הלוי' לא תפקיע קדוש' בהמתו לפיכך הכהן צריך לקיים מצות הפרשה ויעכבנו לעצמו והלוי לא עדיף כוח מישראל וצריך ליתנו לכהן נל :

ב בהמת השותפין הייבת בכבור דכתיב בכורות בקרנם וצאנב' דהיינו של רבים :

ג אבל שותפות העל' פוטר דכתיב כל פטר רחם בישראל בישראל ולא בעל' כלומר שיהיה חכל מישראל שאם היה העל' שורתף בפרה או בעובר אפילו לא היה לו בו אלא אחד מאלף באם או בלד' הרי זה פטור מחכבורה לפיכך המקבל בהמה מן העל' להיות מיטפל בה והולדות יחלקו ביניהם או שנכריקבל מישראל כוח הרי אלו פטורים מהכבורה :

ד כרא' שפטור אפי' אין לעל' אלא אחד מהאלף ח' בשיש לעל' בה שותפות סתם בכל הכהמה שיכול להיות שחלקו הוא חלב או המוח מקום שכל חיות הבהמה תלויה בו אבל אם אין לעל' שותפו' כה אלא באבר מיוחד כגון שיש לו באהר משניה אבר אחד כגון יד או רגל רואין כל שאילו יחתך חלקו של על' והיה בעל מוס הרי זה פטור ואם אפשר שיחתך חלקו של על' ולא יפסל חייב בכבורה דמלק חלקו של על' כמו שאינו והיה המותר בהמה שלימה ליתנה לכהן :

ה עדר שהמלך נוטל ממנה בעש' כיון שעשורו של מלך על כל הבהמות חשיב יד על' באכצע ופטור מן הכבור ואעפ' שיכולין לסלקו במעות חשיב יד על' באמצע מאהר שעיק' שיעבודו על הבהמות אבל בנכרי שקבל בהמות מישראל לחלוק בולדות אם חתנה עמו כן מתהל' שיתן לו רמים בעד חלקו בולדות חייב בכבורה :

ו בזמן הזה מצוה לשתף עם העל' בכהמה כעוברת מבכרת קודם שיצא לאויר העולם כדי לפוטרה מהכבורה אף על פי שהפקיע מקדושתו הכי עדיף מפי כרי שלא יבא לירי מכשול ליהנו ממנו בניית ועבור' ואם יקנה לעל' חלק בעובר אין הקניין חל לפי שהוא דבר שלא בא לעולם לכך יקנה לו חלק באם עצמ' שיוכל להקנו' לו שהיא בעולם או יקנה לו האם כדי להקנו' לו חלק בעובר וכיצ' יקנה לו יקבל פרושת מהעל' ולפי דאיכא למד' שהעל' אינו קונה בהמה בכסף אלא במשיכה יקנה לעל' בעד הפרושת במקום שחבהמ' עומדת שם שהקרקע נקנית בכסף והמקום יקנה לעל' האם או חלק בה אם יקבל פרוש' מן העל' וגם ימשוך העל' הבהמה לרשותו או לסימט' דאו משיכ' קונה לו עם המעות והשתא יצא ידי כל הדעות דאיכא לכד' העל' קונה בכסף ול' במשיכה ואיכא לכאן דאכרשאין קונה לא במשיכה לפי' עשה שניהם ואעפ' שמקנה לו הבהמה כולה בעד פרושת אחת והיא שיה' חרב' יותר כפלים אין חוששין בזה משום ביטול מקד' דאנן סהדי שישראל גמר ומקני ליה לעל' כדי להפטר מן הכבורה ואם אין לו רשות לעל' מקנ' לו הישראל הדר בביתו והעל' ינעול ופתח דבהכי קני ליה העל' הדר ואחר כך ימשוך העל' הבהמה לאותו הדר :

ז המקבל צאן ברזל מן העל' פי' ששם לו העל' בהמות נדמים קצובים ופסק עמו שיתן לו אותן דמי ער' שנים בעד א' הבהמו' על אחריות הישראל בין ימותו או יחלו או יוקרו והשכר בולדו יהיה ביניהם אף על פי שברשות ישראל ובאחריותו והרי הם בקניינו בכל האויל ואם לא ימצא העל' אצלו ממון לגבורת ממנו חיה גובת מ' ל' הבהמו' ומולדותיהם הרי זה כמי שיש לו אחריות עליהם ועל ולדותיה' והרי יד העל' באמצע ופטורים מהכבורה הם חולדותיה אבל ולדי ולדות חייבי' שהרי של ישראל הם ואין לעל' רשות עליה' ואם העמיד ולדות תחת אמותיהם שאמר לעל' להיות לו כח בולדות שאם ימותו אלו הבהמות יטול חולדות המגיעים להלקו תחתיה' באותן דמי' עד' אותו זמן עצמו דחשתא אליכא יד על' ושייכא בהן טפי הילכך ולדות של אותו ולדות שהן ולדי ולדות לצאן ברזל הראשונות גם הם פטורים דשייבי' בהו יד על' וכשיחיה להם בכור לא ינתן לכהן ולדי ולדות חייביים ועל בעל חוב שחייב לישראל וקבל בהמה מישראל לגדלה והיה הפע' חלק בולדות והישראל אמר ליתן לו רמים ולפי שהיתה ידו תקיפה על בעל חובו במח' שעב' של על' יוכרח ליטול מעו' אפ' פטורי' מהכבור' הואיל

בבורים ואין נאכלין אלא כמזון ואין כאן לכהן כלום שהמעה :
ד אחת בכרה ואחת לא בכרה וילדו שני זכרי אחד לו ואחד לכהן מבנ' אבל כל אחד יומד בספק בכר' ואינו נאכל לא בכובו והכהן נוטל הכחוש מת אחד מהם יכול לומר הכבו' מת ואין כאן לכהן כלום שזת התי ספק והמעה וכן אם ילדו זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום שזת הזכר ספק בכור הוא :

ה גר שנתגייר וילדה בהמתו ובכרה ספק בכרה קודם שנתגייר ספק אחר כך הוי ספק בכור ויאכל במזונו לבעלים :

ו כללא כל שהו ספק בכור ירעה עד שיפול בו מום ויאכל לבעליו במזונו ואם תפשו הכהן יש אומרים שאין מוציאין אורתו מידו ויאוכל אותו במזונו ובכר כתבנו ד'א דמוציאין אותו מיד הכהן והכי הילכתא :

שיט שי' דינתתוך אבר הבכור ויתר דיני בכורו ד סעיפים :

א מבכרת המקש' לילד יכול לחתכו אבר אבר ולהשליכו לכלבי' שעדין לא הוקדש ברחם כל זמן שלא יצא רובו וכרובו ואילך נתקדש וצריך קבורה וכמ' כיון שיצא בחיתוך אבר אבר ולא יצא כולו או רובו בחתך אחד לא חשיב כפוסט רחם והבא אחריו הוא בכור ויש חולקין ואומרים שזה חשיב פטר רחם והבא אחריו אינו בכור ואם יצא רובו בבת א' וקבר ונפטר מן הכבו' לכולי עלמ' כרא' כשתתך אבר אבר והשליכו אבל אם חתך אבר והמניחו לפניו עד שישלים רובו כיון שעדין כולו ירד נתקדשו כול' למפרע וצריכים כולם קבורה ונפטרה לכע' מן הכבורה במה שבא אחריו שכיון שיצא רובו בין שלם בין מחותך והם יחד במקום אחד נתקדשו למפרע ויש חולקין ואומרים שאינו קדוש למפרע :

ב יצא שלישי ומכרו לעל' וחזר ויצא שלי' שני' יא' הואיל ויצא רובו נתקדש למפרע גם השליש הראשון שמכר לעל' וצריך קבורה ויש אומרים שאינו קדוש למפרע וכיון שמכרו לעל' הפקיע ממנו קדוש' בכורה ושוב אינו מתקדש :

ג יצא שלישי דרך דופן ושני שלישי דרך רחם למד' נתקדש למפרע ומצדפין האחרון עם הראשון הבא אינו קדוש דהא שלישי קבא דרך דופן יצא ואם נצרך שלישי שני לראשון צמצא רובא קמא לירא כרהם לפיכך לא נתקדש כלום ולמד' אינו קדוש למפרע אלא מח' שיצ' ככאן ולהבא תקד' בפני עצמו הבא קדוש דנצרך שני שלישי' האחרוני' והיה רובו יוצא כרהם ונתקדש :

ד יצא רוב העובר ע' מיעוט אחד מן האיברים שמשלימו לרוב חשוב כילוד שאעפ' שרוב של זה האבר עדיין מבפנים לא שרינן האי מיעוטא בתרי' דלהוי לירא כאלו לא יצא דת' אנו רואין שיצא ומשלים הרוב לפיכך אסור למכרו לעל' ולהשליכו לכלבים רק צריך קבורה ופוסט הבא אחריו מן הכבור ואם יצא חציו של עובר ע' רוב אחד מהאברים שעל ידו נשלם יציאת חצי העובר מספקינו בנמר' הואיל והאי מיעוטא בתר' עומד לצאת נשרינן ליה לצרפו לרובו שיצ' והל' כיצא כולו אבר ומשלים לרוב או נימא כיון דמכל מקו' שעדין לא יצא הרי לא יצא הרוב והל' ספק ואולינן להוסיף אדחינו שאסו' למכרו לעל' ולהשליכו לכלבים והבא אחריו ספק בכור הוא :

שכ מיהם החייבים בכבור בהמה טהורה ודיני שותפות העל' ובו ז סעיפים :

א אף על פי שתכבור ניתן לכהן אף על פי כן כהנים ולוי' חייבים בכבור בהמה טהורה בתם חייב להקריבו כרין בכור ובעל מום יפרישנו הכהן לשם בכר ויעכבנו לעצמו והלוי' נותנו לכהן כמו הישראל ויהי לא מצינו שפטרת' התורה מבכור בהמה טהורה כמו שמצינו שפטרתן כפדיון הבן כמו שנתבאר למעלה סי' ש' סעיף יח' ע' ו' אין להקשות נילוף מהוא ק' גופא שיפטרו מבכורי בהמה טהורה כמו שהם פטורין ספריו' הבן ונאמר דהא גם בהמת חלוי' הפקיעו קדושת בכורי בהמה טהור' של ישראל במרבר ק' שכתבתן עצמן תפקע מהם קדושת הכבור שבהם והרי היו פטורים מבכורים בהמות טהור' שהיו להם כמרבר הוא הדין גם עכשיו יחיו בהמותיהם פטורים מן הכבורה דלא דמי דהתם הלוי' חוקדשו כשם והלאה קדושת הגוף ואת' קדושת הלוי' ופקעה קדושת הכבורה מישראל ובכבוריהם עצמם וקדושתם שנשאבה עליהם ועל זרעם באותו הפעם עדיין היא פוקעת

יורה דעה הלכות פטר חמור סימן שכא

קלט

שאמרה התורה שיוכל לפרותו בשה אפי' חשה אינו שזה אלא דינר
 החמור שזה אפי' עשרה שקלים לפיכך יכול הבעל למכור קודם
 שיפרנו וכל ש' שיוצא ללוקח שהוא פטר חמור הוא יפרנו אעפ' שהלוקח
 לא יפרנו אלא בשה כל שהוא וחמורו כשחיו ברמים כרוכים חזק
 מברי רמי השם של כל שהוא שצריך לפרותו כו אפ"ה כל מה ששורה
 יתר על ש"ה כל שהוא מותר בהנאה אבל אם מכרו בשווי ולא הורע
 ללוקח שהוא פטר חמור הרי הלוקח לא יפרנו והרמים אכור' בהנאה
 ואם מת קודם פדיון או שערפו יקבר מפני שהוא אסור בהנאה וכן
 לאחר עריפתו הואיל ולא נפרה ואם לא פדהו ונתן פטר החמור בעצמו
 לבתן לא יצא בכך ידי פדיון שהתורה לא זכת' לכתן אלא חשה של
 פדיון ולא הפטר חמור עצמו לפיכך אם נתנו לבתן קודם פדיון גם
 הבתן אסור להשתמש בו עד שיפריש עליו שח ויפרתו כו ויקח השת
 לעצמו או יערפנו לחמור ויקב' והכתני חשוני' על דבר זה שלא יעשותו
 מפני שאוסרי' מה אני צריך לחפרי' עליו טלח כיון שח' לעצמו לפיכך
 אסור לישראל לתת לבתן פטר חמור אלא פרה הבתן החמור בפניו
 או יערפנו בפניו :

א פטר חמור קודם שיפרה כיון שהוא אסור בהנאה אסור לעבוד
 בו ולגזו בו כדי ליהנות בשערך אבל אם היה שערך בסובך לו
 שיש לו מכה במקום השער מותר לגזו להנאתו שלא יצטרך כאותו
 הצמר אבל אינו עובר עליו משום לאו הלא תגזו כיון דלית ליה בית
 אלא קדושת רמים והשער אסור בהנאה ויקבר :

ב ישראל שיש לו ספק פטר חמור יפריש עליו טלח להפקי' איסורו
 ומעבב הגלח לעצמו שתכחן חקעה :

ג לא רצ' לפרותו ולא ליתנו לבתן ככהו בקופיץ בערפו עד שימו'
 שכן כתיב ואם לא תפדה וערפתו ואחר כך יקברנו שהוא
 אסור בהנאה ולא אמרינן עריפתו במקום פדיון עובר' ונמרינן עריפתו
 עריפתו מעגלה ערופה מה עגלה ערופה אסור בהנאה אחר עריפתו אפי'
 פטר חמור כן ואין ממייתו אותו לא במקל ולא כקנה ולא במגל ולא
 במגירה ולא בקורדו אלא בקופיץ שכן הוא דרך עריפתו ולא יכניסנו
 בחדר וינעול בפניו עד שיכות דדוקא וערפתו כתיב :

ד מצאת פדיון קודם לעריפתו שכן כתיב ואם לא תפדה וערפתו
 חמורה שלא בכרת וילדה שני זכרים ואינו בכיר חכבור נורון
 טלח אחד לבתן ושניהם אסורים בהנאה עד שיפדהו וילדהו
 זכר ונקבה חזיה ספק ומפריש טלח אחד כדי להפקי' הקדושה ממנו
 עד שיהיה מותר בהנאה רשמה הזכר נולד תהלה וטלה זה שחפריש
 מעכבין להם חכעלים לעצמן ואין נותנין לבתן שתמעה :

ה שתי חמורות שלא בברו וילדו שני זכרים נותן שני טלחי'
 לבתן זכר ונקבה נורון טלח אחד לבתן בשביל הזכר שני
 זכרים ונקבה דהיא ילדה זכר או שני זכרים וחרא ילדה נקבה או זכר
 ונקבה נותן טלח אחד לבתן והיא איכא דר זכר ודאי בכור ואדך היו
 ספק שמא יצתה הנקבה ראשונה ומפריש טלח והוא לעצמו שני זכרי'
 ושתי נקבות או שתי נקבות והזכר אחד שיש כאן ספק שמא כל אחת
 ילדה נקבה תהלה ואין כאן לבתן כלום אב' סתנית דבר לבתן זכרי'
 פטור דהיבועה ועל החפריש לאפקועי מאיסורא נחלקו בו הפוסקים יא'
 בספקות הראשונות הואיל ועל כל פנים צריך לעשות מעשה לרדת
 דבר לבתן הסילו עליו גב' לעשה חפריש לאפקועי גם הספק כן האיסור
 אבל באלו האחרונות שאין צריך לתת לבתן כלום הקילו עליו נכ'
 שריבוי הכפוי' ופטורו גם מן החפריש לאפקועי איסורא חש חילוקין
 ואותרים שכל' כל פנים צריך חפריש לאפקועי איסוריהו ובשני זכרי'
 ושתי נקבות מפריש שני מלאים וחס' לעצמו זכור ושתי נקבות מפריש
 טלח אחד וזו לעצמו :

ו אצת בכרת ואחת לא בכרת וילדו שני זכרים נותן טלח אחד
 לבתן דאדך ודאי בכור הוא זכר ונקבת דהרי כאן ספק בכור
 ובפריש טלח חזו לעצמו :

ז חלוקת חמורה שחש' ואין ידוע אם בבר הזלדה זכר פוד' אותו
 בשה חזו טלח רכתן חקעה :

ח ישראל שדיש והאי' פטר חמור מאבי' אמו כהן ואותו הכהן ירשו
 מאבי' אמו ישראל מרי' זה מפריש טלח עליו וחזו שלו והטעם
 שזה הישראל יוריש את הכהן אינו צריך לעשות יותר ממה שחזיק
 צריך לעשות הכהן חמוריו והכהן חמוריו לא היה צריך לעשות לא
 להפריש עליו שח להפקי' קדושה טלחה עליו בבית ישראל הרגישון
 חמוריו והיה נטל חשה לעצמו דכתן הוא הנ' עושה זה הישראל
 חורשו דהוי כמו שהורישו הכהן חשה :

הואיל והע' לא רצת' להטיל בהם רק ליטול חלק בולדות ואף על פי
 שלבסוף יסלקנו בעל כרחו כדמי' תא אמרינן לעיל סעיף ה' אפילו יכול
 לסלקו ברמים ברצונו חשיב יד ע'א באמצע כש חבא רבעל כרהו וע'א
 הבקבל בהמת ישראל להטיל בת ואין לו חלק בה רק קבל עליו
 אחריות שלה חייבת בבכור :

הלכות פטר חמור

שכא בכור בהמה שטמאה במהובמי ובאזה
 מקום נהג ודין פדיונו ועריפתו וכו'
 כג סעיפים :

א בכור בהמה שטמאה נהג בכל מקום ובכל זמן דהא לאו חובת
 קרקע הוא ואינו נוהג אלא בחמורים דכתיב פטר חמור ולא
 פטור שאר בהמות שטמאות וזה כיוצא שכל אדם מישראל שיש לו
 חמורה שכתבה פדיונה בשה מן חכבשים או מן העושים בין זכר בין נקבה
 בין תם בין בעל מוס בין גדול בין קטן שכן כתיב וכל פטר חמור תפדה
 בשה ואם לא תפדה וערפתו תגמר ויתגנו לבתן ולא לכתן' שכן כתיב
 בפירוש בין מתנות כהונה ומאימתי חייב כפריו' משילד עד שימורח
 תוא זמנו אלא שטמאה לפרותו מיד שלא להחמין את הטמאה שבאה
 לידו דכתיב ושמתם את הטמאות לאחר שיפרנו הוא חלוין גמורין
 ומותר בגיזה ועבודה כשאר חלוין וכתן יעשה גב' בשה כמו
 כשאר חלוין :

ב וכשיש לו שח אין פוד' לו בעגל ולא בחיה רשה כתי' ולא בשה
 שחזו ולא בטריפה רשה חיה משמע ולא בכלאים ולא בבוי
 רשה אמר רחמנא שהודאי משמע :

ג ואין פודין בשה חדומה למין אחר ואם פדה פדיו' רשה הוא ויש
 מספקין בו אם הוא פדיו' או לא :

ד פודין בכך פקועה רשה הוא ויא' שאין פודין בכך פקועה שאין
 נקרא שח' שילד וכענין דכתיב שור או כשב או עז כי
 יולד והה' שח :

ה אחול' מה שאמרה תורה תפדה בשה לאו דוקא הוא דאי דוקא
 הוא ה' פדיון פטר חמור חמור מפרין הקדש שהוא בכל דבר'
 וזה אין סברא לומר כן לפיכך אמרו מה שאמרה תורה שיפרנו בשה
 לא אמרה אלא להקל עליו שאם יש לו שח אפילו אינו שוח אלא דינר
 פודה עליו אפילו פטר חמור ששה עשרה סלעים אבל אם אין לו שח
 פודהו בכל דבר בשווי' המ' כשהפטר חמור שוח מנ' וחזין ולמעלה
 אבל אם היה רמי הפטר חמור פדות מנ' וחזין אין פודין אותו אלא
 בשה או בנ' וזמן אותו באר' בינני' אבל עין יפ' יוסף עליו חז' ויתוד'
 חזין לבתן כרי' שיתן לו מתנות בעין יפה ועין רעה חזני' סלע שהוא
 ב' חזין פודין בשה אחד כמה פטרי' חמורים כגון אם פדה בו וחזר
 קנאו מן הבתן או במקל' שיש לו ספק פטר חמור שרינו שמפריש
 עליו טלח חזו שלו ואח"כ חזר ופדהו עליו ודאי פטר
 חמור :

ו מיד כשהפריש הטלח תחת פטר חמור הוא פדיו' חזר הפטר'
 חמור לחיות חלוין אפילו קודם שנתנו לבתן ומותר ליהנות בו וז' וז' וז'
 בת אין צריך קבוצה וכת' בשה פדיו' חזו באחריותו בכל מקום
 שהוא שאם טל' ביד הבעלים קודם שנתנו לבתן פטורים שחם אינם
 חייבים באחריות לפיכך מיד כשמפריש מברך בא' אפ"ה אפ"ה על
 פדיון פטר חמור ואין לחמתין עד שיתן הפדיון ליד כהן וזוהא פדיו' הוא
 מעכשיו ומה שמברך בעל הטעם כמו שנתבאר לעיל ס' טח סעיף י'
 בברכת פדיון הבן :

ז אעפ' דבכור אדם אין יכול לפרותו אלא האב עצמו או חבן עצמו
 לכשיגדיל כמו שנתבאר במקומו בפטר חמור יכול אפי' אחר'
 לפרותו ושאני' פדיון הבן דכתיב וכל בכור איים בכניף תפודה בכניף
 דיוקא ולא בין של אחר אבל חבא כתיב וכל פטר חמור תפדה ולא
 כתיב חמור' לפיכך ישראל חפודה פטר חמור של חבירו חז' פדיו'
 אבל חפודה חמור עצמו אחר שנפרה הוא לבעליו :

ח וכל זמן שלא נפרה בכמון הקדש הוא כיון שיש להקד' שעבוד
 עליו לפחות עד כדי פדיון של שח כל שהוא ואסור בהנאה לא

לבוש עטרת זהב הלכות תרומות ומעשרות סימן שכב שפג

אותה שנסרפת באור לא נתנו בה שיעור והואיל ואיננו מן התורה עשו חילוק ביניה ובין הלוח האור שבא אותה הנאכלת לכה נתנו בה שיעור אסמ"ח כמו שנתנו בחלת של תורה להחזיק דבריה' כשל תורה כדי שלא תשתכח בכל מקום תואיל וכבר נתנו א' לאור תקילו בזו ותתירות אפילו לסמאים ואעפ"י שטומאה יוצא מגופן ודוק' טומאה קלה כגון בעל קרי שטבל ולא העריב שמשו אבל לא טומאה חמורה כגון זבים וזבות וכזמן הזה שאין שום עיסה מהורה אפי' בארץ ישראל שהרי אין לנו מי חמאת לתורת ולטהר מטומאת מת אעפ"י כן לא הניחו המנהגות הראשונים בהפרש החלה רהיינו בכל ארץ ישראל בפרישין אחת ממת ושורפין אותה מפני שהיא טמאה ומכזיב ער אמנה מפרישין שני ונותנה לכהן לאוכלה ואין לה שיעור כמו שהיה הדבר מקודם :

ה ובחזק לארץ שהיא רחוקה מארץ ישראל ואעפ"י גורו משום גזירה דארץ ישראל ונראה כגורה רחוקה לפיכך אין מפרישין שם אלא אחת ואעפ"י שהיא טמאה אין שורפין אותה ואינה אסורה באכילה אלא על כהן שטומאה יוצאת עליו כגופו חסם בעלי קריים שלא טבלו וזבים וזבות ונדרות ויולדות אבל שאר הטמאים בסגעי הטומאות אפי' טמאים מת מתירים לאוכלו לפיכך בין בסוריא בין בחזק לארץ אם רצה להפריש חלה אחת מפריש אחד ככה ונאכלת לכהן קמן שעריין לא ראה קרי או לקמנה שלא ראה חלה נדה ונאית צריך להפריש שנייה וכן אם היה שם כהן גדול שטבל משכבר וזענו או מויבתו אעפ"י שלא העריב שמשו הרי זה מותר לאכול חלה וזאינו צריך להפריש שנייה ויש אומרים שצרי' הערב שמש ואם אין שם כהן קמן או כהן גדול שטבל לקריו מפריש שתיים אחת לאור ואין לה שיעור ואחת לכהן ויש לה שיעור ככה וחקילו בה מאוד שבוררת אפילו לזבין וזבות ונדרות ויולדות ואינה אסורה אלא לזרים ויש אומרים דכיון דבזמן הזה אין חלה נאכלת בארץ ישראל גם בשאר מקומי אין צריכין להפריש רק חלה אחת ולשורפה וכן המנהג פשוט בכל מדינת אלו שנוהגין שלא להפריש אלא חלה אחת ולשורפת ומפרישין אותה בלא שיעור כמו שהיו עושין במקום שפרישין ב' הלוח שחלת האור לא היה לה שיעור וטבל מקום נוהגין שלא לפחות סביבת וכהן האוכל חלה אפי' בחזק לארץ מברך תחלה כמו שמברכין על אורחה המין שרוצה לאכול ואח"כ מברך בא' אפי' אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול תרומה :

יש אומרים בשורפין החלה עושין לה חיסק כפני עצמו דישראל אסור ליתנת פגמו ונהגין להטליכת לתנור קודם שאושין הפת :

שכב חלה ודבנן היאך ניתנת ונאפת וכו' סעיף אחר :

א חלת חזק לארץ שעיקרה אינה אלא מדרבנן בבקום שהיא מותרת לכהן מתור סקרי רשאי לאוכלה עסור על שולחן אחד לפי שאינה מרמעת ואפילו נתערכה טוה בשוה ויש חלקין וסכירא לתו דאוסרת תערוכתה עד מאה ואחר אם הוא במינה ושלג במינה עד ששים ואם נפער בה בעיסה ואין מאה ואחר למטלה אם לא אכל העיסה ישאל להכב עלית ומי' לן כנדר הלא ערף הפרשורו שאמר זו תחת חלה מנדר דקיימא לן בשאלין על ההקדשות ואחר חתרתא יחזור העיסה הראשונה לחזק טבל כאילו לא הפריש חלה פסנה מעולם וחזור וישול חלה אחרת ומותר הבהן לבטלה כרוב ואוכלת בגמי טומאתו ויכולין ליתנת לכהן עם הארץ ואין בה משום כהן המסייע במתנותיו שהוא אסור ואם רצה ישראל בעל העיס' לאכול תחלה ואלו להפריש תחלה מותר בחזק לארץ שאין עיקרה אלא מדרבנן וביטאבל תחת צריך לשייר מעט וחר משיעור החלת שרצת להפריש רבתינן ראשית שהיא כח שיריים בשעה שפריש ודוקא העיסה שנתתייב בחלה עם חלה זו יכול לפטר שלא מן המוקד אבל עיסה שנילושה בפני עצמו אין מפרישין חלה עלי' מן עיסה אחרת שלא מן המוקד וחלת ארץ ישראל אפילו בזמן הזה שהיא דבנן כיון שעיקרה דאורייתא מובלת ואסור לאכול מן העיסה ער שפריש ממנה חלה ואיננו גיטלת אלא מן המוקד בתרומה ואינה גיטלת מן המותר על הטמא לכתחיל וכל שכתרומה לא יתרום מזה על זה כך בחלה וכל שאינו אוכל בתרומה אינו אוכל חלה וכל האוכל תרומה אוכל חלה :

יח גר שכבר חמרתו ספק קודם שנתגיייר ספק אחר שנתגיייר כפריש עליו טלה והוא שלו ואינו צריך ליהנו לכהן דחמעת :
יט כהנים ולויים פטורים מפטר חמור כמו שהם פטורים מפריש חבן דחוקשו להרדי בכל הפרשיות שחזקרו בתורה :

כ שותפות הע'א פוטר בו כמו בכחמה שחלה רבי ישראל כתיב ער שיהא כולו של ישראל וכל דיני שותפות הע'א כשהחך כן דינו כממאה אלא רהבא בכחמה טמאה אסור להשתתף עמו כדי להפקיע קדושתו כיון שאפשר כפדייה או בעריפה :

כא וכן חח שותפות כהן או לוי פוטר בו כמו שותפות הע'א דכמו דדרשינן גבי ע'א ער שיהא כולו של ישראל החייב בו ה'נ נאמר גבי כהנים ולויים ער שיהא כולו של ישראל החייב בו :

כב ע'א שהפריש פטר חמור וקדשו משום שחוא פטר חמור מדיעין אותו שאינו חייב בו כדי שלא יאמר הע'א ישראל מזולזין בקדשים כי אין הקדשו וההקדש וחתי הוא מותר בגיורת ובעבורה :

כג פרה שילרר כמין חמורה וחמורה שילרר כמין פרה כבר נתבאר לעיל סימן שטו :

הלכות חלה

שכב הפרש חלה שיש בין חלות אי לחלות חל וכו' הסעיפים :

א מצות עשה להפריש תרומת מן העיסה ולינתה לכהן דכריב ראשית עריסותיכם חלה תריבו תרוכה ונוסר וראשית זה אין לו שיעור דמן תתורה אפילו הפריש כשעורה פטר את העיסה הראשית אפילו כל רתו משמע וה' ח' תרבה מכנו ג' כבלל ראשית' הוא רק שלא יעש' כל העיסה חלה שאין זה נקרא ראשית' שאין ראשית' א' ששירי' ניכר' וכשפריש וכו' נקרא עריסותיכ' תריבו א' ישיר ממנו מע'ת שחפרי' שם חל' עליו ואם הפרישו כולו לשם חל' לא עשה כלום ואינו חל' וחכמים נתנו שיעור ואמרו שפריש אחד מכל מן העיסה שהייב' לתת ממנו חלה כמו שיתבאר בעה' והנחתה העושה לסכור פשק חקילו עליו כדי שלא יפסיד במסכרו ואין צריך ליתן אלא אחד ממה שבעים ואם נממאת העיסה באונס או בשונג אף בעל חבית אינו צרי' להפריש אלא אחד במ'ה :

ב ואין חייבין בחלת מן התורה אלא בארץ ישראל בלבד שנאמר ויהי באבלכם מלחם הארץ וכזמן שכל ישראל דרין שם שנאמר כבאכם בכיאת כולכם ולא ביאת מקצתכם לפיכך חלה בזמן הזה בא' ואפילו בימי עזרא אינה אלא מדבריהם שחרי לא עלו כל ישראל עמו ה' א' דבא' היא דאוריית' אפילו בזמן הזה רסל דבימי עור' נתחייבו ג' באוריית' דחשיב כביאת כולם וכיון דבימי עזרא נתחייבו מן התורה גם עכשיו חייבים רקל קדושה שנייה לא בטלה :

ג ובהל מפרישין ג' חלה מדרבנן כדי שלא תשכח תורת חלה :

ד עיקר דין החלה שהיא מן התורה צריכין להפרישה בא' כשתל' ולינתה לכהן וכהן אוכלת במהד' תרומה רררומת קריית דחמנא וחלה טמאה צריכת שריפת בתרומה טמאה ואסור לאוכלת ומפני שאין יכולין ליוחר ככל עת וככל מקום מן הטומאה לפיכך אסרו חול שלש ארצות לחלה כלומר שהיני חלה חלקין כשלשה ארצות זו מזו ואלו הן כל הארצות שהחזיקו בה עולי' בכל ער' כויב שהוא א' גמור ונחזין עצמן כשהחזקו מפרישין בה חלה אחת : כשיתקדח המבואר למעלה והיא נאכלת לכהנים : כשהחזיקו עצמם במת' ושאר ארץ ישראל שהחזיקו בה עולי' מצר' ולא עולי' בכל שהוא ככזיב ועד אכנה והוא קרוי ארץ העמים ואין יכולין לשמור עצמם ושרותיהם כשהרה והלוחיתן טמאות ושענת שריפה בתרומה טמאה צריכין להפריש שתי הלוח' אחת שהיא מן התורה שהרי תוצא א' מפרישין אותה כשיעור הכמ' ול' דהיינו אח' ממה שפני שהיא טמא' נשרפת והשני' תקנו שם מדרבנן כדי שלא תשתכח תורת חלה ונותגין אותם לכהן ואוכלה והואיל ואינו אלא כדי של'א תשתכח ל'א נתנו כדי שיעור אלא אפילו בכל שהוא שני כמו בחלה דאוריית' שהוא בכל שהוא וכל הארץ מאכנה ולחזק בין בסוריא בין בשאר ארצות שאינו א' א' א' שהם סכוכים לא' ואין שם אפילו חלה אחת מן התורה גורו בהם משו' א' ותקנו גם כן להפריש שתי הלוח' איות לאור ואחת לכהן ואוכלת

יורה דעה הלכות תרומות ומעשרות סימן שכר

קל

בפסוקייהו קיימו כיון שעריין מחוכרין הם ואף על גב דהשרתה ישיב כל אחד בפני עצמו שיעור חלה פטורין מן החלה וגם לא הוסיף עליהם עד שחלקן ואחר כך הוסיף על כל אחד רובע הקב ממינו דעו כאילו לא נתערבו וחיובים אבל אם עירב קב קמה עם קב קמה ממין אחר על דעת לחלקו והוסיף על כל אחד רובע הקב ממינו בין חלקו בין לא חלקו פטור מע"פ שכר כיון שיעור חלה נפטר מטעם שהיה דעתו לחלקו כמו שיתבאר לקמן סימן שכר וסעיף ד' שוב לא יצטרף עישה זו להתחייב:

א חמשת מינים הללו אם לטן בלא הרקדה עם סוכין וסורטין מצטרפין הכל להשלים השיעור וגם השאור מצרפן להשלים השיעור אבל אם ריקר הקמה והפריש מורטין וסוכין מתוכן וזהו ערבן עמו אינו מצטרף לשיעור חלה דעריסותיכם אמר רחמנ' ואין זה דרך עריסה לערב בו מורטין וסוכין לאוהר שהפרישם מן הקמה:

ב קב חטיין מצד זה וקב שעורים מצד זה וקב כוסמין באמצ' מחברין ותרי אלו מצטרפין לשיעור להתחייב כולם בתלה כאילו הירד בכל אחד שיעור חלה דאף על גב דחטיין ושעורין אין מצטרפין הכוסמין שבאמצע מצרף עם שניהם כדכתיבנא לעיל סעיף ב' ואסכח החטים הייב' בלא השעורים והשעורים הייב' בלא החטים ותורם מכל אחד ואחד בפני עצמן שהרי אין תורמין מין על שאינו מינו וגם מן הכוסמין תורם בפני עצמו והרי מפריש שלש חלות אבל אינו תורם מן הכוסמין על שלשתם דאף על פי שהכוסמין מהייב' את החטיין ואת השעורים אין תורמין מן הכוסמין עליהם לפי שגם הכוסמין מתחייב בכת שנושבים בחטים ובשעורים והיה דילי' בצידוף אחד בתם לפיכך אם היה תורם מן הכוסמין על השעורים היה כתורם מן החטיין על השעורים דכיון דצירוף החטים כחייב הכוסמין נגררין הכוסמין אחר החטיין ונקראים על שמם וכן נמי אם היה תורם מן הכוסמין על החטיין הוי כתורם מן השעורים על החטיין מהאי טעמ' א וכן נמי מהאי טעמא גופא אם היה תורם מן החטיין על הכוסמין או מן השעורים על הכוסמין הוי כתורם מן החטיין על השעורים או מן השעורים על החטים לפיכך צריך לתפריש מכל מין ומין בפני עצמו:

ג ואם היה חצי קב חטיין מצד זה וחצי קב שעורים מצד זה וחצי קב כוסמין באמצע מצטרפין כולם ותורם מהכוסמין לברך רבין דליכא בכל אחד אלא חצי קב חרי אין כאן שיעור חלה עד שיצטרפו שלשתן ונמצא דכוסמין ששניהם מצטרפין עמה ומשלימין אורתה לכ שיעור חייבין החטיין ושעורין שאין מצטרפין זה עם זה פטורין:

ד קב חטיין מצד זה וקב חטיין מצד זה וקב אורז באמצע או קב של ע"א באמצעאו קב של חלה באמצע אינו מצטרפין כיון דהאמצע אינו ברין חלה אינו מצרפן גם כן אבל אם היה בניניהם עישה שכבר הורמה חלה אף על פי שעכשיו היא פטורה כיון שהיתה כרין חלה מצרפין:

ה וכן אם היה בניניהם קב של מין אחד מחמשת המינים או קב משל אשה אחר' כיון שאלו הם ברין חלה מצרפין:

ו גבי תרומת יליף מקראי שאין תורמין מן החדש על הישן אלא להפך וכן הדין בחלה שנקרא תרומה שאין מפרישין מתבואת החדש על הישנה או איפכא ואמרו חז"ל דהוא הדין שאין מצטרפין לשיעור כגון קב של תבואת החדש וקב של ישנה אין מצטרפין גזירת שמיא יפריש מן החדש על הישן אפילו בלא צירוף ואין לתמוה ולומר דהא גבי כוסמין עכחטיין אועם שעורין דאף על גב דשני מינין הן הואיל והן דומין זה לזה אמרינן דמצטרפין ולא גזרוביה רבנן כ"ש בהרש' ושן דחד מין נינהו וגם דומין דניכא דמצטרפין ולא גזרו בהו דלא קשיא דחתם הכל יודעין ששני מינים הם ואין בני אדם טועים לומר שתורמין מזה על זה לפיכך לא שייך למיגר בהו אבל ישן וחדש מין אחד הוא ואם אתה אומר מצטרפין סבור לומר שתורמין מזה על זה לפיכך אמרו שאין מצטרפין כן כתב במור יורה דעה ובשולחן ערוך ולא כתבו יותר והטע' שכתבתי הוא מן הירוא אבל הוא תמוה מאד בעיני טעם זה דקשה לי עליו דהא כשמע דמן התורה מצטרפין ואם כן חייב בחלת מן התורה והיאך יוכלו רבנן לפוטרו משום גזירה ותרי יאכל טבל וכי משום גזירות התירו טבל לכך נראה לי דשפיר קא מסיים בה חרמ'כם זל חל' אלא יביא עישה אחרת חדש או ישן ויצרפו להם להשלים השיעור וגם ב' זל כתב בפירוש זל וצריך לתפריש על כל אחד ואחד מעישה אחר' שלא תורם חלה מחדש על החדש ומישן על חטיין עכ"ל ותמיהני למה לא סיים בה כן גם במור ובשולחן ערוך דוראי הדין כן הוא שצריך לתפריש מעישה אחרת מחדש על חדש ומישן על ישן כמו שכתב חבית יוסף ונראה

שכר שיעור חיוב חלה ומינים המצטרפים ודין פת פטור שנתערב בחיובו יד סעיפים:

א אין חיוב בחלה אלא חמשת מיני תבואה שהם חטיין ושעורין וכוסמין ושבולת שועל ושיפון דגרמינן גזירה שוה להם לחם מצד כתיב חמא והיה כאכל' מלחם הארץ וכתוב גבי מצות לחם עוני וגומר מה חתם המינים הנאים לירי חיסוק אף הכא חמשה מינים חייבים בחלה וגם כאילו חמשת מיני אינו חייב אלא יש בעישה חמשה רבעי קמה שהם שלשה וארבעים ביצים וחומש ביצה דכתיב ראשית עריסותיכם חלה תרימו משמע ראשית של העישה שאתם עושים כאן במדבר חלה תרימו וגומר ושיעור חמשה שלחם במדבר היה עשירית האיפה דכתיב והעומר עשירית האיפה הוא ועשירית האיפה כן הו"א שיעורו מ' ביצים וחומש ביצה לפיכך מדה שמוקדת מ' ביצים וחומש ביצה ממלאי אותה קמה ואותו קמה הוא שיעור חלה וכשמלאים אותה המדה תהיה מחוקת ולא גרושה וחיאך ישערו לדעת אם חלה מחוקת כך מ' ביצים וחומש כבר נתבאר בלבוש החור סימן תנ"ו וכתב חבית יוסף בשם הרמב"ן משקל חמשת רבעים קמה הו"א תק"ך דיהם בקמה חטים שבמצרים ונראה לי שאין זה שיעור מכוון לשע' במשקל קמה שפעמים הקמה לח ומשקלו כבר ופעמים יכש ושיעור המדה ומצאו שחכלי המחזיק עשר אצבעות על עשר אצבעות ברום שלש אצבעות שיעית אצבע בקירוב הוא שיעור החלה וכן מדה שיש בה' אצבעות פחות שני תשיעית אצבע על' אצבעות פחות שני תשיעית אצבע ברום' אצבעות פחות שני תשיעית אצבע הוא העומ' וכל האצבעות האלו הם רוחב גודל שליד ע"כ אבל עריין צ"ע כאלו דמדת אס"ל מרובעת או מעוגלת דודאי הברל יש בניניהם דכשהו' עגול הוא מחזיק יותר מכשהוא מרובע וצריך עיון במדידה לכך טוב הוא לשער המדה כאשר נתבאר בלבוש החור סימן תנ"ו:

ב כל חמשת מינים אלו כיון דרשם חיוב חלה על כולן שורה רהי אלו מצטרפין שאם אין בעישה אלא חמשת רבעים מחמשתן מצטרפין להיות חייב בתלה במה דברים אמורים כשערבן קמה ולש אותן יחד דכיון דלש אותם יחד כל העישה נראה שות כאילו הוא כולו ממין אחד וחייב בתלה אבל אם לש כל אחד לבדו ואין בו כשיעור ומדבקו למין אחד אין כל העיסו' רומות זו לזו ואין מצטרפין לכשיעור להתחייב בחלה אלא כוח הסרר' החטיין אין מצרפין אלא עם הכוסמין והכוסמין מצטרפין עם כל א' והשעורים מצטרפין עם רוב כל חזן מעם החטים שיפין מצטרפין עם שעורים וכוסמין ולא עם שבולת שועל וחטיין שיבולת שועל מצטרפים עם שעורים וכוסמין ולא עם חטיין ושיפין שכסדר הוח נראית העיסות רומות זו לזו כאילו הם ממין אחד וחייבים בחלה ולהרמב"ם כוסמין ושיבולת שועל ושיפון מצטרפין לחיו ואם לש כל מין ומין לבדו חשבו כשיעור ורוצה לתפריש ממין זה על מין זה אין מין פטור את שאינו מינו אפי' מדבקן יחד ואין מפרישין מזה על זה אלא ממינו דילפינן גבי תרומה מקראי שאין תורמין ממין על שאינו כענין מדכתיב כל חלב יצטרף חלב תירוש תן חלב מיצטרף בפני עצמו ותיר' בפני עצמו וחלה נמי תרום מיקרי כיצ' אין מפרישין מחיטין על שום אחד מהם ולא משום אחד מהם עליהם דחטיין מן בפני עצמן הם. וכוסמין ושיפון מפרישין מזה על זה וכן שיבולת שועל ושעורין מפרישין מזה על זה דמין אחד הם ואף על גב דכשאינן באחד מהם כשיעור ומדבקן יחד אמרינן מינים הרבה יותר מצטרפין כגון חטיין עם כוסמין וכוסמין עם כולם וכן השאר והכא אמרינן דחטיין עם כוסמין ולא כוסמין עם שבולת שועל ולא עם שעורין יכן שעורים ושבולת שועל עם שיפון נמי לא נל' דהיינו טעמא דלענין דמצטרף להתחייב בחלה כיון דבעישה תלת החמנא דכתיב עריסותיכם לפיכך כשאין בכל אחד כשיעור אמרינן כל היכא דהעיסו' דוכות מצטרפין וחייב בחלה מע"פ שאינם מין אחד אבל לענין לפטור מן החלה דהיינו כשיש בכל אחד שיעור חיוב חלה ורוצה לפטור זה ולתפריש עליו ממין אחר אמרינן כיון דתרומת קריית חמנא הויא דומיא דתרומת שאין מפרישין ממין על שאינו מינו מע"פ דהעיסות רומות נראה לי: וצ"ו דלענין הצטרפות להתחייב בחלה בעישה תלה חמנא אם לש עישה מקב אחד ואחר כך לש עוד עישה מקב ממין אחר שאינו דומה לו ואינו מצטרף עמו וערבן יחד דהשת' מע"פ דבשניה יחד איכא שיעור' דלא אין מצטרפין להתחייב ופטורין בחלה כיון שנעשו עיסה קודם שערבן ואם היה לש עוד רובע ככל מין מדהם וצירפן עמהם עריין

לבוש עטרת זהב הלכות תרומות ומעשרות סימן שבה ענין שבו

מתרומה מה תרומה שותפין חייבים דכתיב תרומותיכם ללחן רבי אבא
הלח שותפין חייבים וכת' נילוף מגופית דהו' בתנ"ך עריסותיכם ללחן
רבים תמי איצטריבא ליה לשיעור הלח דהיינו כדי ע"כ כדל' ששם
ניתנה להם תורת שזהו עריסותיכם של עכשיו ודוקא שות'ן שעצ
עיסת כשותפות דמסתמא דעתן הוא ע"מ לאפותו בשותפות אם יש
בכל העיסה שיעור הלח אפילו הם שותפין חרבה ע"י שלא הניע רכל
אחד ואחד אלא כזית חייבים מפני שדרך הוא שכל אחד אוכל מסנו
בה שירצת ואינם מקפידין זה על זה ואינן חולקין הפת יכל שכן הכצק
להלקים וכשל איש אחד רמי אבל שנים שלשו כל אחד ואחד עיסת
שאין בו שיעור הלח ויש בשניהם יחד שיעור הלח ונגעו זו כוונתו
זו את זו אפילו הם במין אחד פטורים מן החלה שהרי אין פגיע על כל
אחד שיעור הלח והלח אמרה דהמנא ולא הצי חלה דסתם שנים רוכן
להקפיד על עיסתן שלא יתערבו ואם נתערבו חרין וחולקין אותן
בעודה בצק ואין סום אחד נתייב בחלה שהרי אין בה שיעור אבל
אם ידוע שאינם מקפידין על עירוב העיסות ואין חולקין ע"י אחד
האפייה הרי אלו מצטרפות לחיוב חלה שהיא בעוד בצק כמו שיתבאר
בסימן המבדק בע"ה ותלמידים דלומדים לפני רב אחד סתמן אינם
מקפידין והייב' ואם היו שתי העיסות של איש אחד אם הם ממין אחד
במי מה שנתבאר בסימן שכ"ד ונגעו זה בזה ונשכו זה בזה מצטרפין
וחייבים בחלה שסתם אדם אחד אינו מקפיד שיתערבו עיסותיו כשהם
ממין אחד כמו שנתבאר אבל אם הם משני מיני אפי' אדם אחד מקפיד
שלא יתערבו ואינן מצטרפין ואפילו אדם אחד וממין אחד אם ידוע
שקפיד שלא הגע עיסה זו בו ולא תתערב אין מצטרפין ואם האחת
פת קיבר והאחת פת נאח אפילו הן של אדם אחד מסתמא מקפיד ואינו
מצטרף וכן שתי עיסות שיש באחד כרכום וכשני אין בו סתמא מקפיד
ואינו מצטרף במה דברים אמורים שצריך נגיעה ונשיכת שאין בכל
אחת שיעור חלה ורוצה לצרפם אבל יש בכל אחד שיעור חלה אע"פ
שאחד פת קיבר וחשני פת נאח או שיש בא' כרכום וכשני אין בו כפד'
מא' על חבירו אם הם של אדם אחד אפי' בלא נגיעה ונשיכת לא שחם
לפניו דחא ממין אחד הכי

ב נחתום שעשה עיסת וחיה דעתו להבקה לחלקי קטני שלא יהיה
בהם שיעור חלה למכרה לאחרים בעודה בצק אפי' חבי חייבת
שדרי גם דעתו אם ימצא קנה שיקנה כל העיסה ומכרה לו הכל ויאפנ'
לו הכל ויתחיי' בחלה אי נבי' אם לא תמכו בצק שיעשנ' פת אבל שאר
אדם העושה עיסה ע"מ להלקה לאחרים בעודה בצק פטורה:

ג שנים שנתנו קמה לנתותם לעשות להם פת אם אין בכל אחת
מהן כשיעור אף ע"פ שיש בכללן כשיעור והנחתום עירבן ועשת
בהם עיסה אחת שיש בו כשיעור אפ"ה פטור שהרי ודאי מקפידין ודוק'
שעירבן שלא מדעתן אבל מדעתן חייב שהרי אינן מקפידין:

ד שנים שעשו עיסת יחד בשיעור וחלקות בעודה בצק ואח"כ חסו'
כל א' על חלקו ע"י שחשליטו לכשיעור תרין ופטורה כיון
שכבר חיתה להם שעת חובת בעוד שהיה העיסה יחד וחיה בו שיעור
חלה אלא שאם היו פטורים מסוה שדחה דעתם לחלקו והואיל ונפטר
זו העיסה בעוד חיה בו שיעור הוי כאילו הופרש ממנו חלה ושוב לא
יחזור לחתחייב וכן דרין באדם א' שעשה עיסה שיש בו שיעור ודעתו
לחלקו וחלקת אבל אם לא עשאו על מנת לחלק וחלקו לא מחני בית
החלוקה לפטורו שהרי כבר נתייב:

ה המפריש חלה מעיסת שאין בה שיעור חלה לא עשה כלום ואין
שם חלה עליה כלל לפי' שתי עיסות שאין בשום אחת מהן
כשיעור והפריש חלה מכל אחת מהן ואח"כ עירב העיסו ועשאו עיסת
אח' מצטרפין וצריך לחזור להפריש מהן חלה:

שבו מתי תליעל העיסה חיוב חלה וכו' ח סעיפים:

א אין חיוב חלה חל להתחייב עליה תאכול בלא חלה ע"י
שתרכה העיסה ונעשה גוף אחד דכתיב ראשית עריסותיכם
שפירושו עריסותיכם וזהו גקרא עיסה לפיכך המפריש
חלתו קמה אינו חלה וגול היא כיד כהן וחייב לחזורת אם טעו ונתנו
לו: ומה שילוש כמות הקמה חייב בתלה וגם אותו הקמה שהפריש
לשם חלה אם יש בו עומר ועשהו עיסת תרי"ז כפריש ממנו חלה
במה דברים אמורים באשר שיחול עליה שם חלה בעוד קמה אבל
אם מפריש קמה ואוכר לכשתעשה עיסה יהול עליה שם חלה דברין
קיימין:

א הראה לי שכן הוא דעת רבב' ול' גל ואם חית קב של ישן מצד
זה וקב ישן מצד זה חרש באמצע או איפכא חרש מן הצדדין חשן
באמצע הרי אלו מצטרפין להתחייב בחלה:

ב העושה עיסת מתמין ומאורח אם יש בה מעט רגן חייב בחלה אף
על פי שרובח אורח דאורו גריר אחר החמין ואם לאו שאין בה
מעט רגן פטורה דאורו פטור רלא מה חמינין הוא:

ג נתן שאור מעיסת חמין לתוך עיסת אורח אם יש בה מעט רגן חייב
בחלה ואם לאו פטורה:

ד נתן שאור מעיסה שלא חורמה חלה לתוך עיסת שחורמה
חלה לתוך הכל ממין אחד שאי אפשר לעמוד על מעמו והרי זה
נתחייב בחלה כחמת השאור ואם יקח ממנו חלה אחר ממה בשאור
מעיסה זה כמות שהוא שמה יקח הכל מן הפטור על החיוב וישאר
במבולו שאין תורמין מן הפטור על החיוב וכיצד יעשה אם יש לו קמה
אז עיסת שלא נימל ממנה חלה מפריש ממנו על זה השאור לפי חשבון
דהיינו בזמן הזה שהעיסות שמתאחד אחר ממה בשאור ואפי' אין כוח
העיסה שלא חורמה שיעור חלה יניחנו לצל העיסה הגדולה והוא
יצרפנו עם השאור שבו לחשלים חשיעור אף על גב דכבר הורם מן
העיסה הגדולה חלה מכל מקום מצרף כרבת: בנא לעיל סעיף ו' ואם
אין לו קמה אז עיסת שלא חורמה חלה מפריש א' ממה בכל העיסה
לפי שנעשה כולה טבל דטבול במינו אוסר כל שתו' וכן דרין אם
השאור של פטור והעיסה של חיובא וטבל מקום לכתחילה לא יסמוך
על זה ולא יתן שאור של פטור בעיסת של חיוב או איפכא ואם עבר
ועשה כן מותר לכתחלה ליקח מאותה עיסה וליתן בעיסת אחרת כדי
שיחיה בו לשאור תאופה משט' שיש בה כשר מעיסה שלא חורמה
חלה והרי נכנס טעם הטבל שבעיסת תוך תבשר מותר להפריש עליו
חלה מעיסת אחרת שיצרפה לו תחייבת בחלה ונפטר גם בן מעט
העיסה שנכנס בבשר:

ה מי שנתערב לו פת שהפריש ממנו חלה עם פת שלא הופרש
ממנה חלה אם יש לו עוד קמה יעשה עיסת מהמשרת
רבעים ויצרפנו עם הככרות בבלי ויפריש ממנה חלה על אותם ככרות
שנתערבו ואם רוצה להפריש מיניה וכי' צריך להפריש מעט מכל ככר
זכר או יצרפם כולם בבלי אחד ויפריש מכל אחד על כולן ע"י שיפרי'
מבדי השכון הככרות שחופרש מתן וכאחד יורר כגון אם חמשת
החופרש מהם נתערבו בתוך עשר שלא חופרש מהם יפריש מששה
שא ודאי הפריש לפחות מאחד שלא חופרש עליו:

ו עיסת שאין בה כשיעור בקמה ובעת אפייה תפתה וגדלה ע"י
שנראה שיש בה כשיעור פטורה והוא דרין אם תפתה קודם
אפייה רכין שלא היה בה שיעור בשעת חיובא דהיינו משתמיל מים
בקמה שהוא תתחלת עריסת אף על פי שתפתה אח"כ בתר בעיקרא
אולינן:

ז אסור לעשות עיסתו פחות ככשיעור כדי להפקיע ממנה חיוב
חלה דאמ"ן תבטל מצות חלה שלעולם יעשו כן ותשבה
תורת חלה מישראל:

שבה דין ב' עיסות שאין בהן כשיעור וכו' ב סעיפים:

א שתי עיסות שאין בשום אחת כשיעור אם נגעת זו בזו ע"י
שנרכבו מעט מזו בזו מצטרפין אם הם ממין הראוי להצטרף
כפי מה שנתבאר בסימן שכ"ד: אם אינם נרכבין והם כשל אחד הסל
מצרפן אפילו אחר שנאפה ונעשה פת סני' בצירוף סל ואם נתנם על
מכלא שאין לה לכזבו אינם מצטרפין כיון שאין בירת קיבול למכלא
לכן כשמצרפין בבלי יחזר שלא יצא סום דכר למעלה מדופני הכלי
דהיינו שיהא כל ככר אחד או עיסה אחת למעלה מדופני הכלי אבל
אם נתנו קצתו תוך הכלי אע"פ שמקצתו למעלה מדופני הכלי מצטרף
ואם מכסה הפת במפה י'א דחשיב כמו כלי ומצטרפין:

ב ואם יש בכל עיסת כשיעור ורוצה להפריש מזו על זו אין צריך
לא צירוף כלי ולא נגיעה אלא כיון ששתיהן לפניו מפרישין
מזו על זו:

שבו אחד ושליש ב עיסות ואין בשום א מהם כשיעור ונתערבו וכו' סעיפים:

א עיסת שותפין חייבת בחלה דגמרינן גורה שות ראשית ראשית

יורה דעה הלכות תרומות ומעשרות סימן שכח של קלא

ובשלה כמי' או טנגה כשמן פטורה מן החלה אבל אם אפאה בתנו' או כמחבת בין שתרתיח ואחר כך הדביק בין שתרביק ואחר כך הרתיח חייבת בחלה וכלכר שאפאה בתנור או כמחבת שלא על ידי משקח דהוה כמו אפייה בתנור :

ג ועיסה שבלילתה עבה ונלגלה על דעת לבשלה או לטנגה לא לעשותה סופגין או ליבשה בחמה ועשה כן פטורה דאף על גב שעשה בלילתה עבה אין עיקר חייבה לא משעת גלגול ואילך דהיינו שמרבק אותה הטב תעשה אותו גוף אחד לפיכך הואיל ובשע' גלגול חיתה מחשבתו לבשלה או לטנגה לא חלה עליו חוב חלה אבל אם גלגלה לעשות ממנה לחם ואחר כך נמלך לבשלה או לטנגה או לעשות סופגין או ליבשה בחמה חייבת שכבר נתחייבה בשע' גלגול וכן אם גלגלה על דעת לעשותה סופגין או לבשלה כו' ואחר כך נמלך לעשותה לחם דחייב כיון שתיתה החלה מחשבתו וסוף מעשיו לחם אין מחשבתו האמצעית מכילה :

ד ואפי' בטעושה אותה על דעת לבשלה וכיזא בה אסחיה דעתו לאפות ממנו אפי' מעט ואפה אותו מעט אפי' אין בו שיעור חלה כל העיסה מתחייבת על ידו מרבנן שגודו בו שמא ימלך ויבא לאפות ממנו שיעור חלה :

ה טרית היא עיסה שבלילתה רכה וסופגין אותה על הכירית ומתפשט עליה ונאפה פטורה מן החלה אבל אם יש בכירית גומא וסופגין אותה לחם חייב וחי' וצק שאופין אותו בשמור ומשכין אותו בבצים או בשמן או במי פירות פטור :

ו העושה עיסה ליבשה בחמה פטורה שאין זה דרך אפית לחם וכן קלי שלשין אותו כמי' או כדבש ואוכלין אותו בלא אפית פטור אבל קלי שלשו אותו כמי' כרי לאפותו חייב שכבר נתחייבה משעת גלגול :

ז לחם העשוי לכותח דהיינו שמייבשין אותו בחמה פטורה כמין דברים אמורים כשלא ערכו ועשו בצורת לחם אבל כעבין פי ערכו ועשו בצורת לחם חייב :

ח עיסה שנילושה במי' רותחין בין שנתן הרתחין על גבי הקמח בין שנתן הקמח ברותחין חייבת בין שנאפה בתנור או באילפ' בלא משקין לחם קרינן ביה כיון שנאפה :

ט ועיסה שנילושה במי' פירות אפי' בלא שום מי' חייבת בחלה דכולהו מיקרי לחם היכרות :

י יש ליהדר מללוש במי' פירות שאינם משבעה מסקים אלא אם כן יערב עמם אחת משבעה מסקים ואילו הם הו' מסקים יין דבש שמן חלב טל רם מים וסיכנס יד' שה' ר'ס ומעמא משום דילפינן מקראי' ח' מסקין אלו מכשירין לקבל טומאה כמו מים לפיכך אם יש בעיסה אחד מאלו' משקין הוכשר לקבל טומאה מן התורה ועכשיו שאנו כולנו טמאים מתים ונטמאה העיסה מן התורה והיינו החלה שמפרישין ממנה חלה טמאה דאורייתא וכותר לשורפה וגם מצוה דתרומה טמאה מצוה לשורפה אבל שאר מיני' מי פירות אינם בכשירין לקבל טומאה ולא נטמא העיסה מן התורה אף על פי שאנו טמאים ואם כן מה געשה בחלה לאוכלה אסורה לנו שאני טמאים והיא מתורה' לשורפה גמי' אסורה שאסור לשרוף תרומה מהוהה כדלפינן מקראי' לפיכך לא ילוש בשאר מי' פירות : ואם עבר ולש בהן ולא עירב עמם כו' משקין לא ישרוף החלה אלא יתן אותה לכתן קטן כמו שנתבאר לעיל כי' שכ' ומי' בצים ככלל שאר מיני' פירות הם שאינם מכשירין :

של דין עיסת נכרי ושותפין וכלבים וכו' ט סעיפים:

א עיסת נכרי פטורה דבני ישראל כתיב' ואפי' אם לשת לו ישראל אין צריך להפריש ממנה חלה דאין גלגול ישראל מחייבת :

ושל ישראל חייבת אפילו לשה ע' שאין גלגול הע' פטורה : נתנת הע' לישראל כמתנה אם ע' שלא גלגלה נתנה לו חייב' שכא' החי' ביד ישראל' ואם לאחר שגלגלה נתנה לו פטורה שכבר נפט' בגלגול שהיה ביד הע' ונכרי שהפריש חלה אינה כלום ומותרת לזרים :

ב כבר נתבאר כסימן שכ' סעיף א' דעיסת השותפין חייבת בחלה :

ג ישראל שהוא שותף עם הנכרי אם אין בחלק הישראל לבר שיעור חלה אף על גב שיש בכל העיסה כשיעור פטורה דאם יש בחלק הישראל לברו כשיעור חייבת ויכלל להפריש מיניה זכית ואע"ג שא' שלא יהא כתוך החלה קצת מחלקו של ע' א לאמרין שפריש

ב וסאימתי מפרישין חלה כשיתן חמס וערב הקמח במים ודבק לחית גוף אחד והוא שיתא באותו הנדבק שיעור חלה ושלא ישאר בעריבה קמח שלא נתערב במים שיעור עומר' ואם אמר הרי זה היא חלה על העיסה ועל השאור ועל הקמח שנשתי' ולכשתעשה מותר וכן אם מתנה שתחול חלה זו אף על הקמח שיתערב אחר כך בשעת עריבת הריזה מותר וטוב ללכוד לנשים שדרכן להוסיף קמח בשעת עריבת החלתת כן שמא יתערבו אחר כך שיעור חללי' וצריך ליותר שלא ישרוף החלה ע' אחר כל העריבה שאם ישרוף אותה קודם העריבה כמה יפטר מה שיוסיף ויערב בשעת עריבת שחרי' אין החלה בעולם שיפטור אותו התוספת :

ג בזמן שהיו עושין עיסתן במתרח תקנו להם חול לנשים שיפרישו החלה בטהרה מיר שידבק הקמח מעט מעט כי חששו שמא תטמא העיסה ויצטרכו להפריש חלה טמאה ולא תהיה ראויה לכתן אבל האידנא שכל העיסו' טמאות טוב להמתין בלדפריש חלה ע' אחר גמר לישה שתיעשה כל העיסה גוף א' ויפרי' החלה על כולו יחד :

ד אוכלי' עראי' מן העיסה של חמס ע' שתתגלגל ויתערב הקמח במים ולא יותר וכשל שעורי' ע' שתטמטט ותיעש' כל העיסה גוף אחד דחמין דרכן ללוש יפה מיר שיתלחלח אבל דרך השעורי' להתפרי' ע' שילוש יפה ותיעשה כל העיסה גוף אחד :

ה אם לא הפריש חלה כצק אלא אפה הכל הרי זה מפרי' מן הפת שנאמר והיה כאכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לת' משמע אפילו אחר שנעשה לחם צריך להפריש תרומה והיא החלה :

שכח דין ברכת החלה וכו' ג סעיפים:

א בשעה שמפריש החלה יברך בא' אמה אקבו' להפריש חלה או להפריש תרומה ואין חילוק לפיכך אסור לאיש להפריש חלתו ערום מפני שאי אפשר לו לברך כשהוא ערום מפני שערוהו בולטת אבל האש' מותרת והוא שיהיו פניה של מטה טהורות בקרקע לפי שערוה' מתכסין ובמקום שמפרישין שתי חלות יברך על הראשון :

ב אף על גב דבני תרומה קל' הסומא והשכו' לא יתרומו דחוששין שמא יתרומו כן הרע על היפרת גבי חלה מפרישין לכתחלה לפי שאין בעיסה רעה ויפה דניהוש שמא יפרישו מן הרעה על היפה :

ג אין אדם תורם דבר שאינו שלו בלא רשות בעל הבי' דהיא תחול קדושת תרומה על אותה התרומה בלא ידיעה בעל הבית :

לפיכך אין מפרישין ג' חלה בלא רשות בעל העיסה מיהו אם נתן רשות לאחר להפריש מפריש שכן דרשינן בתרומה אתם גם ארם לדבות שלחכם ואפילו נתן רשות בעודו קמח מועיל אף על פי שעדיין לא נתחייב בעודו קמח מכל מקום הואיל ויש בירו' להביא עיסתו מגלגלת ולומר עיסת זו תהא חלה על קמח זה לכשתיה' גילוש יכול גמי' לעשות שליח והאורה יאמר לבעלת הבית להפריש לו חלה מכל עיסת שתעשה לו בעוד שיתיה' בביתה כדי שלא תצטרך ליטול רשו' בכל פעם ובמקום דירעין חבות הוא לבעל העיסה כגון שהי' העיסה מתקלקלת אם לא היה מפרי' ואופת מיר מותר ליטול חלה בלא רשות שזה דואי' שלוחו מקרי דניהא ליה חזקין לאדם שלא בפניו וכן משרתת שבבית יכולה ליטול חלה בלא רשותו כיון שרגילות הוא לפעמים שבעלת זכ' נתנין רשות למשרתתה כ' שותפין אין צריכין ליטול רשות נח מהו רכל אחד דרכו להתעסק בשותפו' ומסתמא שלוחו הוא אבל אחר שרצה להפרי' מעיסה של שותפי' צריך ליטול רשו' משניהם שאין אחד יכול לעשו' שליח בשכ' חבירו אע"ג רקל שליח עושה שליח הם כשפריש המשלח שנתן לו רשו' על זה אבל מסתמא לא :

שכח איזה הפת חייבת בחלה וכו' י סעיפים:

א אין חייבת חלה אלא בעיסה שראוי לבא לידי לחם דכתי' ראשית עריסותיכם וגומר וכתיב והיה כאכלכם כלחם הארץ וגומר וסתם לחם האמור בכל מקום אינו אלא העשוי מקמח ומים שכן דרך כל העולם לעשות לחם ונילוש במי' פירות נמי לחם מקרי כמו שיתבאר בסעי' ט' אבל הסופגין דהיינו רכים העשויים כספוג והדובשנין והאיסקרוטין והם כמזונגין בדבש פטורים מן החלה :

ב וסתם לחם שעושין מקמח ומים דרך לעשותו בלי לרזן עברה ובגלגלין אותו ואופין אותו בתנור לפיכך עיסת שבלילת' רכת

לבוש עטרת זהב הלכות תרומות ומעשרות סימן שלא

במקום שהחזיקו בו עולי, בבל ואפילו למד קדושה שנייה שקדשו בימי עזרא לא בטלה וקדשה לעתיד לבא אין חיוב תרומות ומעשרות מן התורה אלא מדברי חכמים שאמרו כימי עזרא שהיה חבי' שני בניו לא היו חייבים מן התורה אלא מדברי חכמים משום דכתיב גבי חלד' כבואכם ודרשינן מיני' כביאת כולם ולא בביאת מקצתם וכימי עזרא הא לא עלו כולם וילפינן תרומה מחלה דתכל תרומת מקרי דחלה נמי תרומ' היא ואחר כך מקשינן מעשרות לתרומה דככל התורה כהיא שייטה שייטתו וכל חיוב דמפט' מתרומה מיפט' מעשרות אי נמי גמרין תרומות ומעשרות בק' ומחלה דגבי חלה ילפינן מקרא שנתחייבו בה ב' שבכשו ח' שהלקו ובמעשר לא נתחייבו באותן שנים והשת' ק' ומר' בזמן שנתחייבו בחלה לא נתחייבו במעשר בזמן שלא נתחייבו בחלה אינו דין שלא יתחייבו במעשר וכן נהגין אף על גב שיש חולקין:

ג עא שקנ' קרקע באי' לא הפקיע מפני כך מן המצו' שאין קנין לע'א באי' להפקיע מיד מע' ואם חזר ישראל ולקחה מכנת מפרי' תרומ' ומעשרו כאלו לא נבכרה מעולם מה שאין כן בסוריא הואיל וכיבוש יחיד הוא ואינה אי' אלא מדברי חכמים ככל היא מופקעת כקדושתה:

ד וכיון דאין קנין הע'א בקרקע באי' מפקיע מן המצות לפיכ' פיר' שגדלו בקרקע שקנה באי' אם נגמרו מלאכתן ביד הע'א ומרחן ביד הע'א פטור' מכל המתנות דתרומה ומעשרו דכיון שנעש' המירו' ומדגן ביד הע'א שהוא הזמן שחלה עליו חיובא נפטרו שנאמר דנגד ולא דגן ע'א אבל אם לקחו ישראל אחר שנתלשו קודם שתגמ' מלאכתן ונגמרו ישראל דכרגן ביד ישראל חייבים ומפריש תרומה ומעשר ראשון ותרומת מעשר ומשייר לעצמו מעשר ראשון והוא' שלו כיון שאין בו קדושה וחזא ממנו חידוש ואינו צריך ליתנו ללוי מפני שהוא אומר לו אני באתי בכח איש שאין אתה יכול ליטול ממנו והתרומת נותנה לכהן ותרומת מעשר כיון שיש בה קדושה ואמורה לזרים מוכרה לכהן אבל אינו צריך ליתנה לו דכתי' בתרומת מעשר כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר ונוטר טבל שאתה לוקח מישראל אתה מפריש ממנו תרומת מעשר ונותנה לכהן אבל טבל שאתה לוקח מן הע'א אין אתה נותן לכהן תרומת מעשר שאתה מפריש ממנו אלא מוכרה לכהן ולוקח דמית:

ה מבר הע'א חפירות שלו לישראל כשהן מחוברין לקרקע אם עדין שלא באו לעונת המעשרו' מברן ונגמרו ביד ישראל היי' ככל כדנינו דהייט שנותן תרומת לכהן וכל מע' ראשון ללוי והלוי מפריש תרומ' מעשר ונותנו לכהן ואם אחר שבאו לעונת המעשרות מברן מפריש תרומות ומעשרות כדנים ונותן ללוי כפי חשבון כיצד לקח רבנות' ודעה מתע'א אחר שהביאה שלי' ונגמרה ביד ישראל מפריש תרומות ומעשרו' כדנים ונותן ללוי שני שלישי המעשר ראשון ושני שלישי' מתרומות המעשר נותן לכהן ומותר השליש של המעשר ראשון הוא' שלו ותרומות המעשר מאותו השליש מוכר לכהן כמו שנתבאר בטעמא בסעיף הסמוך חסן עונות המעשרות יתבאר לפנינו בע'ה בסעיף ע"פ ובסעיף פ':

ו ישראל שמבר פירותיו לע'א קודם שיבאו לעונת המעשרו' ונמרו הע'א וברחו פטורין מן התרומות ומן המעשרות ואפילו מדרכנ' אינו חייב ואע"ג דקל' אין קנין לע'א להפקיע מידי מעשרו' הם כשהחזר ולקחה מישראל כמו שיתבאר בסעיף ג' אבל כל זמן שהם ביד ע'א בשעת מירוח וקניאם קודם חגיגת לעונת מעשרות פטורים לגמרי ואם אחר שבאו לעונת מעשרות מברס אע"פ שגמרו הע'א ומרחו דמגן תתורה פטור משום דנגד ולא דגן ע'א חייב בכל מדברי סופרי' דכיון שהגיעו ביד ישראל לעונת המעשר ונתחייבו מדבריהם אין חזרין ונפטרינן:

ז מבר ע'א לישראל פירות מחוברים אחר שבאו לעונת המעשרו' ומרחו הע'א ברשות ישראל אינם חייבים בתרומות ומעשרות דהואיל שבאו לעונת המעשרות בעוד שהיו ברשות הע'א וגם מרחו הע'א ומדגן ביד ע'א חלה דגן ע'א לא נזרו בית רבנן ודוקא באי' אבל בסוריא כיון דאפי' הקונה שרה שם אינו חייב בתרומ' ומעשרות אלא מדברי חכמים כמו שנתבאר בסעיף א' חקונה פירות מהע'א בסוריא בין תלושים בין מחוברים אפילו קודם שבאו לעונת מעשרות אע"פ שמרחו ישראל פטורים ואם קנו קרקע מן הע'א בסוריא ופירו' מחוברין בה אם הגיעו לעונת מעשרות ביד הע'א פטורין ואם עדיין לא הגיעו לעונת מעשרות הואיל וקנה אותה עם הקרקע חייב לעשר מדברי סופרים:

ח ישראל שהיה אריס לע'א בסוריא פירותיו פטורים מן המעשרות לפי שאין לו בגוף הקרקע כלום וכבר אמרנו שיש קנין לע'א בסוריא

שספריש מן הפטור על החיוב דכיון שאי אפשר גם כן שלא יתא בתוך חחלה קצת חלקו של ישראל די' שבלת כרבר לח וחלד' אין לר' שיעור מן התורה ויצא הישראל ידי חלה באותו משהו שבה:
ד נכרי שהיתה לו עיסה נתגמיר נלגלה קודם שנתגמיר פטור שכבר נפטרה העיסה כשערת הגילגול רעודנו ע'א דהייח נלגלה אחר שנתגמיר חייב ואם ספק חייב רכפק איסור דאורייתא לחומרא:

ה שני ע'א שעשו עיסה כשיעור וחלקו ואח' נתגמירו ואחר שנתגמירו חוסף כל אחד על חלקו ע'א שהשלימו כל אחד לכשיעור חייב אף על גב דשני ישראל' שעשו שני קנים יחד וחלקו ואחר כך חוספו כל אחד על שלו והשלימו לכשיעור אמרינן לעיל סי' שכ'ו סעיף ר' דפטר' שני שאני התם שכבר היה לעיסה זו שעת חוב קודם חלוקה לא שהיתה פטורה משום שהיתה רעתם לחלק והיו זו העיסה באי' לו חורם כמנה הלחה ושוב לא יחזור לחיובו כדכתיב' לעיל אבל חכא לא היה לזאת העיסה שעת חובה מעולם בין קודם חלוק' בין אחר חלוקה ולא שייך למיטר דהוי העיסה כאילו חורמה הלחה שמעולם לא באת לידי חיוב תרומ' לפיכ' עכשו כשיוטלם שיעורו חל עליו חו' תרומ' חלה חייב להפריש:

ו היתה העיסה בשותפות בין ע'א וישראל וחלקו ואחר כך נתגמיר הע'א וחוסף כל אחד על שלו ע'א שהשלימו כל אחד לכשיעור של ישראל חייבת ושל ע'א פטורה וטעמא דשל ישראל חייבת משום שכיון שחלקו היה כחוב' עם של ע'א וע'א לאו בר חיובא הוא נמצא שלא בא עדין עסתו של ישראל ליה חיוב הלה מעולם והוי חלקו של ישראל כאילו נגלוש לבדו ולא היה בו שיעור וכשיוטל עליו וישלימו לכשיעור פשיט' דחיי' הכי נמי לא שגא וכיון שכן ממילא שמעי' דשל ע'א פטורה דכיון דחלק הע'א מחוב' לחלק הישראל רכר חיוב הוא אם כן הוי כאילו לש הע'א שיעור חלה וכבר היה לח שעת חובה אלא שנפטרה מפני שהיה ע'א באותה שעה והוי כאילו חורמה הלחה באותו פע'ה ושוב אינה חזרה לחתחייב ודוקא כשעשו העיסה מתחלה על מנת שלא לחלק ומלכו אחר כך חלוקה אבל אם מתחלה עשאה על מנת לחלק לא היתה לה שעת חובה מעולם ואם חלוקה אחר כך אף של ע'א חייבת:
ז הפקיר עיסתו קודם שנתגלגלה וחד חכה בה הוא בעצמו ואחר כך נלגלה או הפקירה אחר שגלגלה וחזר וזכה בה חייב דבשעת הגילגול חל עליה חיוב חלה ל' וכך הפקירה ונתגלגלה בעודה הפקיר ואחר כך חזר חכה בה פטור כיון דנעשה הגלגול בעת ההפק' והפקיר פטור טבלה דחובה הבעל היא:

ח העושה עיסה לבהמה ולחיה פטור דע'א חייבת כתיב עריס' העשויה לכם לאכילה משמע שכן כתיב והיה באכלכם וגו' לאפוקי עשוי לכתמה ולחיה ולא לכם פטור:

ט עיסת תבלי' כגון שחרוטים אוכלים ממנה בכלל עריסות כגם העשויה לכם הוא וחייבת ואם לאו פטורה ודוקא שניכר בה שחיא עשויה לכלבים כגון שאינה ערוכה ועשויה כצורת לחם אבל בלאו הכי חייבת:

הלכות תרומות ומעשרות ומתנות

עניים וראשית הגו

שלא

דין נתינתה באיזה מקום וכיצד הכרז' מקבלם ואם הם דאודייתא או דרבנן וזו קמוו סעיפים:

א התרומות ומעשרות אינם נהגין מן התורה אלא באי' כמו שכבר כתבנו בס' טבל שהוא חובה קרקע אינה נותנת אלא באי' ובאי' נהגין בין בגמי' תבית בין שלא בגמי' תבית דהיא סתם באי' חלה רחמא ונביאים התקינו שהיו נותנת אפי' בארץ שנגע' גזירת משום אי' מפני שהיא סמוכה לאי' ורוב ישראל' חולכים ושבים שם והכמים הראשונים חוספו והתקינו שיהו נותנת אף בארץ מצר' ובארץ עמק ומבוא מפני שהם סביבות לאי' ונזרו בהן משום אי' וסוריא שהוא כיבוש יחיד דרדד בבשיח הקונה בה שדה חייב' בתרומות ומעשרות מדברי סופרים ושאר כל הארצו' אין תרומ' ומעשרות נהג' בהן כלל:

ב כרא' בזמן שהיו כל ישראל' יושבים על אדמתם כגון מיהושע ואילך אע"פ שלא היה תבית בגמי' אבל בזמן הזה אפי' באי' ואפילו

יורה דעה הלכות תרומות ומעשרות סימן שלא קלב

לחפשי תרומות מעשר על הכל ער שיפרי' תהלה מעשר ראשון על הכל ועוד דכל מעשרותיו מכלים ואם לא היה מעשרן על הכל אם כן אין פירותיו מתקנין שכל מה שמעש' יש בהן חולין לפי חשבון ונמצא מפריש מן הפטור על תחיוב אלא מפריש תהלה כל המעשר' על הכל כאילו כולן חייבין ומה שאמרנו לפי חשבון חיינו שאין צריך ליתן ללח ולעני' לא לפי חשבון השאר חוור ומערב עם פירותיו אבל תרומות ותרומת מעשר כשם מפריש על הכל נמצאו שם חולין מרובעין ראשון ותותן הכל לכתן או מוכר לו חיתר לפי חשבון:

י אחת תרומת טהורה ואחת תרומת טמאה נותן לכתן שנאמר ואני נתתי לך את מעשר תרומתי בשתי תרומות הכתוב ברבר אחת טהור ואחת טמאה ואפילו נטמא ונתן או תתירוש קודם שיפריש הרי זה חייב להפריש מבניו תרומה ונתנה לכתן וטהורה נאכלת לכתנים וטמאה יהנו כשריפתן אם היה שמן מדליק ואם היה דגן וכוונתו בו מסיקין את התגור וכן תרומת מעשר אם נטמאה התבאר' או נטמא המעש' מפרישין אותו בטמאה וניתן לכתן לחת' בשריפתו ותרומת טהורה לא היו נותנין אלא לכתן וזוהי חכמת חכמים בין קטן בשום דכתיב לתת מנת לכתן ולוויים למען יחזקו בתורת ה' כלום למען שיוכלו ללמוד ולתחזק בתורת ה' והיינו חכמים ולא עמי הארץ וכתוב אלה בקשו כתבם חמתיחסים ולא נמצאו וינאלו מן הכהונות ותרומה גדולה מן התורה אין לה שיעור דראשית כתיב אפילו חסד אחת פוסרת את הכרי משמע וחכמים נתנו בה שיעור עין יפה אחד מארבעים ועין רעה אחד מששים וכינונית אחד מהמשי' ודוקא בתרומ' טהורה שהיתה נאכל לכתנים אבל בתרומה טמאה אוקמו אראוריית' לפיכך תרומה גדולה כגון זוהי שהיא טמאה ואינה עומדת אלא לשריפה שיעורה בכל שהוא ונותנת' לכל כתן שירצה בין חבר בין עם הארץ ואפילו אינו מיוחס רק שמוחק לכתן והוא שורפה ויכול להשתות ולתניחה לטורף אימתי שירצה ולא חיישין שיבא לירי מכשול בה שהכתנים נוח'ין בזה כיון שרוע לכל שאין עכשיו שום תרומה נאכלת ויכול הכתן ליתנות ממנה בשעת שריפה אבל זה אסור ליהנות ממנה בשעת שריפה אם לא שנס הכתן נתנה עמו אבל שאר הנאות שאינה מכלין אותה מותרת אפילו לזרים וכתן שאוכל אצל ישראל נותן שמן של תרומה כגון שנהנת הוא עם הכתן ואף על פי שאחד כך עומד הכתן והולך לו אין צריך לכבותו עד שיכב' מעצמו הואיל ובחזקת הודלק וכל זה מירי בתרומ' שהוכשרה לקבל טמאת שבאו עליה מים שאו היא עכשיו וראי טמאה ומותר לטורפה אבל אם לא הוכשרה אינה מקבלת טמאה וטהורה היא ואסור לטורף' לפיכך טוב להכשי' אותה קודם מירוח כדי שתקבל טמאה והיא מותר' לטורף' כשפריש' אבל לאחר מירוח שכבר נתחייב בתרומה אסור להכשי' לקבל טמאה שאסור לגרום טמאה לתרומה טהורה ואחר שהפריש תרומה גדולה יפריש מן השאר אחד מעשרה והוא נקרא מעש' ראשון ונותנו ללוי כמו שנאמר ולבני לוי הנה נתתי' את כל מעש' בישראל וגו' ויש אומרי' שכזמן הזה ניתן אף לכתן שקנסו חלויים בימי עזרא על שלא עלו ואחר כך מפריש כהשאר אחד מעשרה והוא נקרא מעשר שני והוא לבעליו כצו שיתבאר עוד כשפסו' בסיון זה בעה ועליו נאמר עשר רעש וגומר על חסרד הזה מפרישין בשנת ראשונה מהשמיטה וכן בשנייה וכן ברביעית וכן בחמישית אבל בשלישית ובשישית מהשמיטה אחד שחפריש מעשר ראשון מפרישין מהשאר מעשר אחד ונותנו לעניים והוא הנקרא מעשר עני ואין בשתי שנים אלו מעשר שני אלא מעשר עני ועליו נאמר מקצה שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך וגומר וכא הלו וגומר ויטול מעשר ראשון והאחר כך ודגרו והירוח והאלמנה דמתן עניים ויטלו את המעשר שני של שנה זו שחוא לעניים ולא תאכלנו אותה בירוסלים כדרך שנוקת לאכול מעשר שני בשתי השנים לא הם יאכלו ושבעו ושנת השביעית שהוא שנת השמיטה הוא כולו הפקר ואין בה לא תרומה ולא מעשרות כלל וכתל שאין בה שמיטה קרקע חודש חורף על כשת השמיט' בארץ מצרי' ובעמון וכואב שהם סמוכין לאי' מפרישין מעשר ראשון ובמקום מעשר שני תקנו חכמים שיתנו מעשר עני כרי שיבאו שם עניי' אי' סמוכין להם ויתפרנסו מבניו ובארץ שנע' שהיא רחוקה מארץ ישראל ואין עניי' אי' יכולין לבא שם מפרישין מעשר שני כמו ברוב השנים ושנת השמיטה האמתות היתה שנת אלפים שם ח' ליצירה י' א' טאם הע' מוכר פירות בשביעית לישראל בא' וגבר הישראל מלאכתו למעשר חייב בתרומה ובמעשר ראשון ומפריש מעשר עני כדן עמון ומואב:

בסוריא לחפיקע מיד מעשרות וכן החובר והמקבל והחוזר שדה מן הע'א בסוריא פטור מן התרומות ומן המעשרות:

ט ישראל שלקחה שדה וזרעה מן הע'א בסוריא ער שלא הביאה שלוש חודר וכברה לע'א אחר שהביאה שליש אס חור ישראל לקחה פעם שנייה מן הע'א חייב שחרי נתחייב ביד ישראל: **י** ישראל שחיה לוקדקע בסוריא חוזר לה ארים ושלה לו תארים פירות הרי אלו פטורין שאני אומר מהשוק לקחן והוא שהי' אותו חסין מצוי בשוק:

יא תביאה של שותפין ישראל חייבת בתרומה ומעשרות דכתיב תרומותיכם לשון רבים כלום אפילו של שנים לפיכך שותפין הע'א גם כן חייבת ואף על גב דעורנו ביד ע'א ובעודה ביד ע'א אמרינן דיש קניין לע'א בא' לחפיקע מיד מעשרות וכתוב דנגך ול'א דגן ע'א וזהו דנגך המיוחד ולא שיש לע'א שותפות בו לא פטרינן משו זה של שותפות דנימא דככל קלח וקלח יש לו חל' לע'א כו ופטור דגן כמאן דפליג דמי שהרי חולקין אותה במדה וקרינן ביה דנגך בחלקו של ישראל אלא משום דקל דבשל תורה אולינן לחומר' ול'א אמרינן בריד ואפילו חלקו לא אמרינן חובר הדבר שזהו חלקו של ע'א והו' חלקו של ישראל לפיכך ישראל וע'א שלקחו שדה בשותפות אפילו חלקו חסדת בקמת ואין צריך לומר אם חלקו גריש שכבר גידלו כולו בשותפו' וכו' שאין ברידה הרי טבל חולין מעורבין בכל קלח וקלח בחלקו של ע'א אף ע'פ' שמה' הע'א חייב מרביתו ברא' בא' שהמעשר' של תורה ובשל תורת אין ברידה אבל אם לקחו שדה בסוריא הואיל והמעשר' שם מרביתם אפילו חלקו הגריש של ע'א פטור מכול' וכתב מהרי' קאר' וז' חל' ונראו לי דתאינדא שאין חייב תרומות ובעשרות בארץ ישראל אלא מרביתם גם בא' חלקו של ע'א פטור מכלום:

יב פירות א' שיצאו לחל' פטורין מן ההלה ומן התרומות ומן המעשרות שנאמר אשר אני מביא אתכם שבת שמה אתם חייבים וכתל פטורין אפילו מפירות של אי' דאי' בפירות של חל' פשיטא חובת קרקע היא ואם יצאו לסוריא חייבים מרביתם וכן פירות חל' שנכנסו לאי' חייבים בחלה שנאמר שמה כ' מ' שמה אתם חייבים בין במירה הארץ בין בפירות חל' ואם נקבעו למעשר ביד ישראל אחר שנכנסו לארץ חייבים במעשר מן התורה ואם נקבעו קודם שנכנסו לארץ חייבים מרביתם:

יג כל אוכל ארס הנשם שגידוליו מן הארץ חייב בתרומה והיינו שמוחייב להפריש ממנו ראשית לכתן שנאמר ראשית דנגך תירושך ויצתך תתן לו והרי בנין אכ מה דגן תירוש ויצתך מאכל בני ארס וגידוליו מן הארץ ויש לו בעלים שנאמר דנגך תירושך וגו' אף כל כיוצא בהן דהיינו שח' מאכל ארס וגידוליו מן הארץ ויש לו בעלי' חייב בתרומה וכן במעשרות רשוין ניתנו:

יד ירקות אע"פ שהן מאכל ארס אינן חייבים במעשרות אפי' באי' אלא מרביתם לפי שנאמר במעשר תבואת זרעך תבואת וכוונתו בה אכל ירקות אינן בכלל תבואת והה' שאין חייבים בתרומה שהרי נאמר בה דנגך תירושך ויצתך וכל הדוכה לאלו אבל תרומת חירק מרביתם במעשר לפיכך אפי' במקומות שאמרנו שחייבו חכמים בתרומה ומעשרות מן התבואות אינם חייבים להפריש מן חירק וכן ידק הכא מחוצה לארץ אף על פי שיש עפר בעיקריהון הרי זה פטור דלא גזרו כולי' האי ותבואת קטנית שזרען לירק בטלה דעתו אצל כל אדם והירק שלהן פטור והזרע חייב בתרומות ובעשרות:

טו התבואת והותים שלא הביאו שליש פטורי' בתרומה ומעשר' שעדין אינן נקראו תבואת ומניין יודע שהביאו שליש כל שזרעה ומצמחת בידע שהביאה שליש:

יז כבר אמרנו שאינו חייב בתרומה ומעשרות לא ברבר שיש לו בעלים שג' דנגך וגו' וחפיקע פטור אבל חורף שדה של הפקר חייב בתרומה ומעשר דאע"פ שהשדה הפקר הדין אינו הפקר דה' יש לו בעלים:

יח דברים שאין דרך רוב בני ארס לוורעם בנגות וכשדות אלא חזקתן מן החפיקע פטורין מתרומות ומעשרות:

יח פירות החייבים בתרומה ומעשר שנתעברו בפירות הפטורים אפי' ש' לפירות אחרים החייבים מפריש מהם על אלו לפי חשבון פירות החייבים שכתערוכת ולא יפריש מן העירוב מינה ובית טמא יפריש מן הפטור על תחיוב ואם אין לו פירות אחרים אלא אלו מפריש מהם תרומה ותרומה מעשר כנגד הכל כאילו כולן חייבין ובע' ראשון ושני או בעשר עני' מפריש לפי חשבון פירות החייבין שכתערוכת ופי' לפי חשבון לא שיפריש לא לפי חשבון דהא אי אפשר

לבוש עטרת זהב הלכות תרומות ומעשרות סימן שלא

כ מעשר ראשון שלוקח הלוי מפריש ממנו אחד מעשרה ונהגו לכהן והוא נקרא תרומת מעשר ועליו נאמר ואל הלויים תדבר וגו' ותרומתם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר ודין תרומת מעשר כדין תרומת גדולה ותרומת ח' קריית רחמן אבל צריך ליתנו בשיעור אפי' בזמן הזה :

כא חמרכה בתרומת הואיל ושייר מקצת חולין חרי זה תרומת דראשית הוא אבל אם אמר כל הפירות האלו תרומת ולא שייר כלום לא אמר כלום שאין נקרא ראשית אלא כשיש לו שריים:

כב האומר תרומת חכרי הוה בתוכו אם לא פירש באיזה מקום תחית התרומה לא אמר כלום שלא פ' הראשית ואם אמר כצפתו או ברומתו חרי קרא לה שם וחייב להפריש תרומתו שם :

כג אמר תרומת חכרי הוה בזה המקום כגון בצפתו או ברומתו ואחר כך אמר על כרי אחריים חרי זה הוה כוח זה כוח בכקום שמים שם תרומתו של ראשון בן מסויים מקום תרומתו של אחרייה:

כד אין מפרישין תרומת מעשר באומר אל' מדקדק בשיעורו ואפילו בזמן הזה שחרי שיעור מפורש בתורה דבר שדרכו למדוד מודד ודבר הנשקל שוקל ודבר שאפשר למנות מונד דרי אפשר למנתו ולשוקלו ולמדודו המונה משוכת והמכוד משוכת ממנו וחשוקל משוכת משניה' מפני שתו' סבגון ביזרור וכו'ן שמפרישין תרומת מעשר במדה נישלת שלא מן המקום שיאמ' מדה זו תהא מעשר על כך וכך מדורח תבואת שיש לי בכל מקום שהן שנאמר מכל מעשרותיכם תרימו תרומה אפילו מעשר אחד במדינת זו ומעשר אחד במדינת אחרת מפריש תרומה מאחד על רובל מכל מקום תלמיד הכמים אין תורמין אלא מן המקום שהוא מצוה מן המוכר:

כה אבל תרומה גדולה כיון שלא נתנה התורה בה שיעור אין מפרישין אותה במדה אלא באומדן לכו'ן השיעור שנתנו בה הכמים ואין יכולין לאמ' אל' במקום יחד לפיכך אין תורמין לכתחלה אלא מן המקום כיצד חיו לו המשיגים סאת ככית זה והמשיגים סאה בבית אחר לא יפריש שני סאים מאחד מהם על שניה' ואם הפרי' שלא מן המקום תרומתו תרומת דהא מן התורה אפילו בתש' אחת סגו והוא שיעור המפורש שלא יתא במקום שיפסד שיעור לקיי' מצות מתנה אבל אם היה מעין כד' יין או שבין וראת שמסתברין ואמר חרי חס תרומה על פירות שכבית' לא אמר כלום שהרי אינו יכול לקיים מתנות כהונת וכתב רבינו יוסף קארו בשע' הל' ויל' רבזמן הזה גדולה לא יכיר אולא מפני הטומא' תרומתו תרומה על:

כו פירות המפוזרין בתוך תבית או שתי מנודות שכביר אחד ח'זב כמקף ותורם מאחד על הכל וכן תבית שלא סתם את פיהם חשיבי כמקפין ותורם מאחד על הכל ואם סתם את פיהם אין כמקפין אפילו חס ככית אחד ותורם מכל אחת ואחת :

כז בשמפרישין תרומות ומעשרות מפרישין על דמסדר כיצד מפריש ביכורים תהלה לכל ואחר כך תרומת גדולה שקראת התורה ראשית ואחר כך מעשר ראשון שיש בו תרומת מעשר וסתם תרומת נקראת ראשית בפסוק ואחר כך מעשר שני אי מעשר עני ואם חקרי' אחר לחבירו חרי זה עוב' בלא תעשה רלא תאחר שפ' לא תאח' ממלאךך ודמק' מה שראוי לחקדימו' מה ששעשה עשוי:

כח תרומת התפריש תרומה גדולה ותרומת מעשר באחד מפרי' אחד ממאה ומקט' יות' שהאחד ממאה הוא מקט' מן המעשר' ומקט' יותר הוא כנגד התרומת גדולה ששיעור' בזמן הזה בכל שהוא כמו שנתבאר ואומ' אחר ממאה שיש כאן חרי' הוא כצד זה שהפרישתי חרי הוא עכשיו חולין עד שיפריש התרומה והנשאר מזה שהפרישתי שהוא המקט' הנהר על אחד ממאה הוא תרומת' הכל ומקט' שראוי להיות למאה חולין אלו חרי' הוא בכרי' תגדול בצד זה שהפרישתי זה הנשאר יתר על התרומה ממה שהפרישתי חרי היא תרומת מעשר על הכל :

כט עושה אדם שליח להפריש תרומות ומעשרו שנא' תרימו גם אתם לרבות שלחכם :

ל חמשה לא יתרומו ואם תרמו אין תרומתן תרומ' החרש והשומע והקטן והתורם את שאינו שלו שלא ברשות הבעלים והגברי שתרם את של ישראל אפילו כרשותו וילפינן כל זה מבגין אב תרומת ה' הראשית הוה קראו חתוב תרומ' דכתיב הנה נתתי לך את משמרת ת' חייתי וקראו חתוב ודבר הלוקח מישראל למשכן תרומה דכתיב יקחו לי תרומה וכמו שאותה התרומה לא היו מביאין אותה א' מאלו כן תרומת הנרין אין ראוי שיעבאו אות' אחר מחמשה אלו והתם גופיה מכלל אמר הכתוב דבר א' בני ישראל יקחו לי תרומה וגומר בני ישראל

לא חמשה לא יתרומו ואם תרמו אין תרומתן תרומ' החרש והשומע והקטן והתורם את שאינו שלו שלא ברשות הבעלים והגברי שתרם את של ישראל אפילו כרשותו וילפינן כל זה מבגין אב תרומת ה' הראשית הוה קראו חתוב תרומ' דכתיב הנה נתתי לך את משמרת ת' חייתי וקראו חתוב ודבר הלוקח מישראל למשכן תרומה דכתיב יקחו לי תרומה וכמו שאותה התרומה לא היו מביאין אותה א' מאלו כן תרומת הנרין אין ראוי שיעבאו אות' אחר מחמשה אלו והתם גופיה מכלל אמר הכתוב דבר א' בני ישראל יקחו לי תרומה וגומר בני ישראל

לב אין לא יתרומו ואם תרמו תרומתן תרומה החרש והשומע והקטן והתורם את שאינו שלו שלא ברשות הבעלים והגברי שתרם את של ישראל אפילו כרשותו וילפינן כל זה מבגין אב תרומת ה' הראשית הוה קראו חתוב תרומ' דכתיב הנה נתתי לך את משמרת ת' חייתי וקראו חתוב ודבר הלוקח מישראל למשכן תרומה דכתיב יקחו לי תרומה וכמו שאותה התרומה לא היו מביאין אותה א' מאלו כן תרומת הנרין אין ראוי שיעבאו אות' אחר מחמשה אלו והתם גופיה מכלל אמר הכתוב דבר א' בני ישראל יקחו לי תרומה וגומר בני ישראל

רבינו

כ מעשר ראשון שלוקח הלוי מפריש ממנו אחד מעשרה ונהגו לכהן והוא נקרא תרומת מעשר ועליו נאמר ואל הלויים תדבר וגו' ותרומתם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר ודין תרומת מעשר כדין תרומת גדולה ותרומת ח' קריית רחמן אבל צריך ליתנו בשיעור אפי' בזמן הזה :

כא חמרכה בתרומת הואיל ושייר מקצת חולין חרי זה תרומת דראשית הוא אבל אם אמר כל הפירות האלו תרומת ולא שייר כלום לא אמר כלום שאין נקרא ראשית אלא כשיש לו שריים:

כב האומר תרומת חכרי הוה בתוכו אם לא פירש באיזה מקום תחית התרומה לא אמר כלום שלא פ' הראשית ואם אמר כצפתו או ברומתו חרי קרא לה שם וחייב להפריש תרומתו שם :

כג אמר תרומת חכרי הוה בזה המקום כגון בצפתו או ברומתו ואחר כך אמר על כרי אחריים חרי זה הוה כוח זה כוח בכקום שמים שם תרומתו של ראשון בן מסויים מקום תרומתו של אחרייה:

כד אין מפרישין תרומת מעשר באומר אל' מדקדק בשיעורו ואפילו בזמן הזה שחרי שיעור מפורש בתורה דבר שדרכו למדוד מודד ודבר הנשקל שוקל ודבר שאפשר למנות מונד דרי אפשר למנתו ולשוקלו ולמדודו המונה משוכת והמכוד משוכת ממנו וחשוקל משוכת משניה' מפני שתו' סבגון ביזרור וכו'ן שמפרישין תרומת מעשר במדה נישלת שלא מן המקום שיאמ' מדה זו תהא מעשר על כך וכך מדורח תבואת שיש לי בכל מקום שהן שנאמר מכל מעשרותיכם תרימו תרומה אפילו מעשר אחד במדינת זו ומעשר אחד במדינת אחרת מפריש תרומה מאחד על רובל מכל מקום תלמיד הכמים אין תורמין אלא מן המקום שהוא מצוה מן המוכר:

כה אבל תרומה גדולה כיון שלא נתנה התורה בה שיעור אין מפרישין אותה במדה אלא באומדן לכו'ן השיעור שנתנו בה הכמים ואין יכולין לאמ' אל' במקום יחד לפיכך אין תורמין לכתחלה אלא מן המקום כיצד חיו לו המשיגים סאת ככית זה והמשיגים סאה בבית אחר לא יפריש שני סאים מאחד מהם על שניה' ואם הפרי' שלא מן המקום תרומתו תרומת דהא מן התורה אפילו בתש' אחת סגו והוא שיעור המפורש שלא יתא במקום שיפסד שיעור לקיי' מצות מתנה אבל אם היה מעין כד' יין או שבין וראת שמסתברין ואמר חרי חס תרומה על פירות שכבית' לא אמר כלום שהרי אינו יכול לקיים מתנות כהונת וכתב רבינו יוסף קארו בשע' הל' ויל' רבזמן הזה גדולה לא יכיר אולא מפני הטומא' תרומתו תרומה על:

כו פירות המפוזרין בתוך תבית או שתי מנודות שכביר אחד ח'זב כמקף ותורם מאחד על הכל וכן תבית שלא סתם את פיהם חשיבי כמקפין ותורם מאחד על הכל ואם סתם את פיהם אין כמקפין אפילו חס ככית אחד ותורם מכל אחת ואחת :

כז בשמפרישין תרומות ומעשרות מפרישין על דמסדר כיצד מפריש ביכורים תהלה לכל ואחר כך תרומת גדולה שקראת התורה ראשית ואחר כך מעשר ראשון שיש בו תרומת מעשר וסתם תרומת נקראת ראשית בפסוק ואחר כך מעשר שני אי מעשר עני ואם חקרי' אחר לחבירו חרי זה עוב' בלא תעשה רלא תאחר שפ' לא תאח' ממלאךך ודמק' מה שראוי לחקדימו' מה ששעשה עשוי:

כח תרומת התפריש תרומה גדולה ותרומת מעשר באחד מפרי' אחד ממאה ומקט' יות' שהאחד ממאה הוא מקט' מן המעשר' ומקט' יותר הוא כנגד התרומת גדולה ששיעור' בזמן הזה בכל שהוא כמו שנתבאר ואומ' אחר ממאה שיש כאן חרי' הוא כצד זה שהפרישתי חרי הוא עכשיו חולין עד שיפריש התרומה והנשאר מזה שהפרישתי שהוא המקט' הנהר על אחד ממאה הוא תרומת' הכל ומקט' שראוי להיות למאה חולין אלו חרי' הוא בכרי' תגדול בצד זה שהפרישתי זה הנשאר יתר על התרומה ממה שהפרישתי חרי היא תרומת מעשר על הכל :

כט עושה אדם שליח להפריש תרומות ומעשרו שנא' תרימו גם אתם לרבות שלחכם :

ל חמשה לא יתרומו ואם תרמו אין תרומתן תרומ' החרש והשומע והקטן והתורם את שאינו שלו שלא ברשות הבעלים והגברי שתרם את של ישראל אפילו כרשותו וילפינן כל זה מבגין אב תרומת ה' הראשית הוה קראו חתוב תרומ' דכתיב הנה נתתי לך את משמרת ת' חייתי וקראו חתוב ודבר הלוקח מישראל למשכן תרומה דכתיב יקחו לי תרומה וכמו שאותה התרומה לא היו מביאין אותה א' מאלו כן תרומת הנרין אין ראוי שיעבאו אות' אחר מחמשה אלו והתם גופיה מכלל אמר הכתוב דבר א' בני ישראל יקחו לי תרומה וגומר בני ישראל

רבינו

יודה דעה הלכות תרומות ומעשרות סימן שלא

קלנ

ג התור את חנוך צריך שיכין את לבו שתחת תרומה על חציו ועל מה שבקוטעין ועל מה שבצדו ועל מה שבתוך הירכין וחתור את חיקב צריך שיכין לבו לתרו על שבדצני ועל מה שבכונים וחתור את הכו של סמן צריך שיכין את לבו על מה שבגפה ואם לא נתכוון אלא תרם סתם נפטר הכל שתנאי בד הוא שתהא תרומה על היכל:

גא התורם כלכלה של תאנים ונסמא תאנים בצד הכלכלה חרי אלו פטורים מפני שכלבו לתרום על הכל:

גב אין תורמין אלא מן היפה שנ' בהרימכם את חלבו מסנו כראו במתורה שניתנה לכהן אבל השתא ולא יבוד ג' אלא מפני המומאה אין צריך להקפיד בכך מיהו במעשר הניתן ללוו ולעני יש להקפיד בכך:

גג אין תורמין ממין על שאינו מינו שנאמר כדגן מן הגרן וכמלא' מן היקב ואם תרם אין תרומתו תרומה הקישות וממלפנין מין אחר הם כל מין הרים מין אחר הם כל מין תאנים ונרונת דבילת מין אחר הם ותור' מזה על זה וכל שהוא כלאים בתבירו לא יתרו' מזה על זה אפילו מן היפה על הרע ואם תרם אין תרומתו תרומה וכל שאינו כלאי' בתבירו תורם מן היפה על הרע אבל לא מן הרע על היפה ואם תרם תרומתו תרומה חוץ מן חונוין על הרמ' מפני שאינם אוכל אדם:

גד אין תורמין מדב' שנגם מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו ולא מדב' שלא נגמרה מלאכתו על דבר שנגמר מלאכתו שנאמר כדגן מן הגרן וכמלא' מן היקב מן הגמ' על הגמ' מיהו דבר זה מורכבן הוא מפני שהוא חצוי למין על שאינו מינו וקראו אסכמתא בעלמא היא ועיקרו למין על שאינו מינו הוא דאזא לפיכך הוא גם תרם תרומתו תרומה:

גה אין תורמין מן הכדוב על התלוש ולא מן התלוש על הכדובר דקל והים הוא מסין על שאינו מינו שזה חייב בתרומ' ואפ' אין תורמין ק' לזה שאינו חייב בתרומה עדיין לפיכך אם תרם אין תרומתו תרומה אבל אם אס' פירות ערוגות זו תלוש' יהיו תרומתן על פירות ערוגות זו לכשיהלכו ונתלוש הואיל וכירו לתלוש אינו כחוסר מעשר ולכשיהלכו דבריו קיימין חווא שהביאו שניהם שליש בערן שאמר:

גו אין תורמין מן פרי הלח על פרי היבש ולא מן היבש על הלח' מסום דחוסר' לשני מיני' משו' הכי גורו בה לפיכך כיה שאינו אלא גזירה אם תרם תרומתו תרומה:

גז אין תורמין מפירות שנה זו על פירות שנת שעברה ולא מפירות שנת שעברה על פירות שנה זו שנא' מעשר תעש' וגו' חייב השד' שנת שנה בכל שנת ושנ' הפרש מעט' חמירו של אותה השנ' על הפירו' של אותה השנת ולא הפרש מפירות של שנה זו על פירו' שנת זו ואם תרם אין תרומתו תרומה לפיכך אם ליקט ירק ערב רה ער שלא בא חסם והור' וליקט אה' שכא השמש אין תורמין מזה על זה שזה חרש ויהי' וכן אם ליקט אחריו בערב ט' בשבט עד שלא בא השמש וחר' וליקט אחריו אה' משכא השמש אין תורמין מזה על זה מפני שאחד בתשרי הוא רה למעשרות תבואה וקטניות וירקות ולו בשבט רואו ר'ה במעשרות האילן:

גח אין תורמין מפירות הארץ על פירות הל' ולא מפירות הל' על פירות הארץ רבתיב וכל מעשר הארץ מרע הארץ כלו' מעט' הארץ יהיה מרע הארץ ולא מרע חוצה לארץ לפיכך אם תרם אין תרומתו תרומה ושהבא שמעין נמי שאין תורמין מפירות הפטורי' על החייבים ולא מן החייבים על הפטורים דמש' ואם תרמו ג' אין תרומתן תרומה:

גט אין תורמין מדמאי על דמאי דשניהם ספק ושמא אחד רואו תרום חדשנו אינו תרום והל' מן החיוב על הפטור או מפטור על החיוב וכל שכן שאין תורמין מן הדמאי על הדמאי ואם תרם תרומתו תרומה מספק והוא זיתרום מכל אחד בפני עצמו:

ס וכן אין תורמין מן הדמאי על הדמאי והל' מן דמאי החיו' על ספק פטור ואם תרם תרומתו תרומה מספק ולא תאכל עד שיתבאר עליה תרומה ומעשרות דשמא דדמאי כבר נתרם והל' ר'ורמרו וז' עדיין מכל:

סא וכן אין תורמין מן הלקוח על מה שגדל בתוך שדרו ולא מלקוח מעל' על הלקוח מישראל או בחצר מפני שד' הלקוח אפי' מישראל אינו חייב מן התורה לא מורכבן והגדל בתוך שדרו חייב מן התורה שנא' תבוא' ורע' ולא הלקוח והיו ליה כמו מפטור' על החיוב או איפכא וכן הלקוח מן העל' אין חיובו כמו בלקוח מישראל:

דב' ג' יס' ו' ל' שסיים דבריו כאן בשולחן ערוך הל' תראה לי שבגמ' הזה הם במעשר אבל לתרומה כיון שאין לתרו' ש' ע' בין כך ובין כך אין תרומה חשני תרומה עכל' דבשלמא בתרומה שחור' איכא למימר עין רעה ועין יפה ושייך לום אם תרם תראשון בש' ע' שתרם חבירו כו' אבל במעש' מאי כשיע' שתרם חבירו איכא הלא לעל' צריך להפריש חמשה' במורה שלא יגרע ולא יוסף מרינו לכך נראה לי דבזבן הזה בין פבעש' בין בתרומה תרומה חשני אינה תרומה במעשר בין שתפריש תראשון מעשר כראוי תרי חמירות מתקנים ואין בתרומה חשני כלום ובתרומה נמי בזמן הזה כיון דשיעורה בכל' שתוא' מה שחז' ה'ראשון הרי הפירות מתקנים ואין בתרומ' חשני כלום נראה לי:

לו תאומ' לאח' לתרום והלך לתרו' וביטל המשלח שריחוחוקדם שתרם וזה לא ידעותרם אם לא שינה השליח שליחותו תרומתו תרומה שמיין שמתלחה מדעת המשלח הלך לתרום ודיברו עומד ליתר' אין דיבו' בעלמא של ביטול השליח' מבטל דיבו' השליח' שאין ררך להקפיד אם זה יתרם או זה יתרו' ומדעתו תרם קרינא בית אבל אם גם השליח שינה שליחותו כגון שאמ' לו תרו' מן הצפון וחר' מן הדרו או איפכא מצד מין דיבו' הביטול' עם השינוי של השליח' שליחותו ואין תרומתו תרום' אבל כשינוי השליח' שליחותו מזה לכד' גס' כן לא נתבטל השליחות והיו תרומתו תרומה מפני שינוי כל שהוא כזה אין ררך העולם להקפיד אבל שניהם יחד דיבו' איטול' ושנוי כל שהוא מצד מין דלא להוי תרומה ויש חולקין וסביר ליה שכל' שבעל' המשלח השליח'ת אפילו לא שינה השליח' לא הוי תרומתו תרומה:

לז אריס' לכתחלה לא יתרם ואם עבר ותרם וכא' בעל' הבי' ועיכב' אם ער' שלא תרם עיכב' אין תרומתו תרומה ואם משתר' עיכב' תרומתו תרומה דסתמיה שליח שוויה:

לח האפטרופין תורמין נכסי יתומים כדא' להאביל' אבל לא לתניה' שלא נעשו אפטרופין לעשות' שליחות' היתומים לא לפרנסם:

לט הגנב והגולן והזאנ' תרומתן תרומה שקנאו כיאוש' והיו הם חבעלים כדא' שאין' חבעלים רודפי' אחריה' אמרין ודאי קא מייאשי' אבל אם חבעל' רודפי' אחריהם הא קהינן דלא מייאשי' והיין תרומתן תרומה:

מ חבן והשכי' והקב' והאשה תורמין על מה שהם אוכלים שחרי' אוכלין ברשות בעל' הבית אבל לא יתרומ' על השאר שאין אדם תורם דבר שאינו שלו:

מא חבן כשאוכל עם אביו והאשה בעיסתה תורמין מפני שהם ברשות:

מב הפועלים אין להם רשות לתרום שלא מדעת בעל' הבית: **מג** פועל שאמ' לו בעל' הבית כנס' לי גרני' ותרתי' ותרתי' ותרתי' כנס' תרומתו תרומה ואין זה שינוי שליחות' רבנס' ותרתי' שאם בעל' הבית על כרוך לאו דוקא שיכנס' ואח' כך ית' קאמר' שחרי' אין ררך להכניס' אלא אם כן נתרם:

מד הנכרי שהפריש תרומה משלו אף על גב' שכן התורה אינה תרומה גורו חכמי' שתתיה' תרומתו תרומה מסו' בעלי' כיון שיתלו' ממונם בעא' כדי לפוטרו' ובדקין את העמ' שהפריש חתומה' אם אמר בדעת' ישראל' חפרשתיה' נתנן לכהן ואם לאו מענת' גזירה שמא לבו לשמים כדא' באי' אבל בהל' לא גזיר' עליהן ומודיעין אותו שאינו צריך לתרום ואינה תרומה כלל:

מה המתכוין לום תרומה ואם מעט' מעט' אומ' תרומ' לא איכ' כלום עד שיתיו' פיו ולבו שוים שחרי' מקדיש' הוא כמו נדר וכרתיב' מוצא שפתך' תשמו' וכת' לבטא שפתים' וכת' כל נרבי' לב שיתאגמור' בלבו מה שהוא מבטא בשפתיו:

מו דוקא שהיה ככוין לום תרומ' ואם מעט' שבטל כריבו' פיו פת' שהיה במחשבתו אבל אם הפריש תרומה במחשבתו ולא הוציא בשפתיו כלום הרי זו תרום' שנא' ונחשב' לכם תרומתכם' ככתום' חנון במחשבה כלכד' תהיה תרומה:

מז חפריש' תרומה על תנאי אס' נתקיי' התנאי חרי' זו תרומה ואם לאו אינה תרומה:

מח המפריש תרומה ומעשרות וניהם עליהם הרי זה ישל' להבם ומתדין לו על ידי פתח' והרמח' כדרך שמתדין שאר נדרים ותחול' חולין כמו שחיתתה' חפירות' מכל' עד שפריש' פעם שנייה אותם שהפריש' תחלה או פריש' פירות' אחרת:

מט האומר של מעלה תרומה ושל מטה חולין או בחצר דבריו קיימין שדרכ' תלוי' בדעת' התורם:

לבוש עטרת זהב הלכות תרומות ומעשרות סימן שלא

אם עשרו מעשרותיהם מעשרות וכל שאין תרומתן תרומה כן אין מעשרותיהם מעשרות :

עד תשקדים חמרים בין כגדלם בין בקטנם פטורים ממעש' לפי שאינם אוכל :

עה אין מעשרין אלא מן המוכח שנאמ' בתימכם את חלבו ממנו ונחשב לכם כתבוא גרו וכתבוא יקב כשם שמעש' שמפרישין הלוי' מן החלב שבו כך מעש' שמפרישין ישראל מן הגורן ומן היקב יחא מן החלב שבו :

עו אין מעשרין באוב' לא במדה או במשקל או במניין כל מין לפי מה שרגילין בו מדה או משק או מניין שאם ירבה במעש' הרי מעשרותיו טבלי ופרותיו מתוקנין ואם ימעט נם פירותיו טבלי לפיכך כל המדקדק בשיעור הרי זה משוכח :

עז המפריש מקצ' מעשרותיו אינו מעש' לא כמי שחלק את הערימ' ולקח ממנו מקצ' שצריך שיצא מזה החלק מעש' שלו כיצד היה לו קסאה וחפריש מתה' סאה לשם מעש' כיון שלא הפריש מזה הכרי כל המעש' המגיע עליו דהיינו יסאין לא הל' שם מעש' כלל על ה' סאין שיהיה הוא מעש' על נ' סאין שבכרי אלא הכל עורנו בטבלו כיון שלא הוציא ממנו כל מעשרותיו וצריך להפרי' מ'ו הה' סאין חצי סאה למעש' שלהן וזו החצי סאה צריך להפריש מאלו ח' סאין עצמן שכיון שכב' קראן כולן מעש' לא יפריש מטבל שיש לו במקו' אחר עליהן מפני שגראת כמעש' מטבל על תרומה :

עח המפרי' תרומה גדולה או תרומה מעש' מברך קוד' שיפריש כמו שמברכין על כל המצו' עוב' לעשייתן ואומר באי אמה אקבו לחפריש תרומה וכן המפריש מעש' ראשון מברך קודם לחפרי' מעשר וכן מברך על מעש' שני ואם הפרי' הכל זה אח' זה ולא שח' בניהם בוללן כולן בכרי' אומברך לחפריש תרומה ומעשרותיהם שאין מברכין בעל' על הפרש' תרומת שהרי אפשר להפריש על ידי שליח היינו בשום דלא סגי בלא רשותו הוי באי אפש' על ידי אחרים :

עט כל פרי שאינו ראוי לאכילה בקטנותו אינו חייב במעשר עד שיגיעו לעונ' המעשרו דהיינו שיגדלו ויעשו אוכל שנ' מזרע הארץ מפרי העץ עד שיהיה פרי וכן התבואה והקטניו שנאמר את כל תבוא' זרעך עד שתעשה תבואה וזו היא עונ' המעשרות וקודם שרגיע התבואה ואפילו לעונה זו מות לאכול מהן כל מה שירצה ובכל דרך שירצה וכל פרי שראוי לאכילה מקטנותו ואינו מניח אותו אלא כרי שיוסף בגופו חייב הוא במעש' מיד שמיד נקר' פרי כיון שראוי לאכיל' ומסכת' ורעך דרשו דמ'מע' שגם הורע בעורו ורוע בקרק' נקר' פרי או תבואה ואימתי כשתגיע' לחוריע ולצמח וזו עונת מעש' שלו כל פרי לפי מה שהוא כמו שנתבאר במשני' ואין צריך להאריך באן שאינן מצוין כולם בינינו לפיכך לא אביא רק המצויים בתבואה אמרו ששיעור עונת מעש' שלהם משתביא שלישי וכאשכול אמרו כל שהגיע בו אפי' נרגר יחיד כולו חיבו' למעשרו וכאילו הגיע כולו ולא איתו אשכול בלבד אלא כל הרוח שיש בה אותו הנפן שיש בה אורנו האשכול וכן רימון שהגיע בה אפילו פרידה אחת בו חיבורו למעשרו :

פא שמרי' יין שנתן עליהן מים וסגנן' אס נתן ג' ומצא ד' מצוי' מעש' על זה חית' ממקו' אח' ולא מיני' וכי' שמא יפרי' מים ולא יין אבל תרומה אין צריך להפרי' שחמורם בתהלה מן היין שהיו בו אי' השמרי' היה דעתו על הכל ואם מצא פחות מ' אף על פי שמצ' יתר על מדת' ואף על פי שיש בהם טעם יין פטור דבטל הוא במים :

פב פירו' שהגיע לעונ' המעשרו ונתלשו עדיין לא נגמרו מלאכתן כגון תבואה שקצרה ודשה ועדיין לא זרה אותה ולא מדת' מות' לאכול מהן אכילת עראי עד שתגמ' מלאכתן ומשתגמ' מלאכתן אסו' לאכול מהם אפי' עראי עד שיתרו' ויעש' ברא' בגומ' פירותיו למוכרן בשוק אבל אם הית' כוונתו לחוליקן לבי' הרי זה כות' לאכול כה' עראי אפילו אח' שנגמרה מלאכתן עד שיקבעו למעש' בכניסתו לבי' כמו שיתבא' בסמוך ומח' בין המוכ' בשוק למוליד' לבי'רו כשהוא מוליד לביתו ברעתו הרכ' תלוי וכשהוא מוליד' לשוק ברע' חלקוורת הדבר תלוי שמא ימצא לקחות ונטבלו מיד שהרי המקח קובע כמו שיתבא' בסמוך :

פג אחר מ' דברים קובע הפירו' למעשרו החצ' והמקח והאש' והמלת' והתרומ' והשבת בית וחצ' מן התורה כמו שיתבא' והשא' מ' דברי סופרים וכולם אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתו כמו שיתבאר בסעיף הסמוך כיצד פירות שדעתו להוליקן לבית אף על פי שנגמרה מלאכתן אוכל מהן אכילת עראי עד שיכנסו לבית שלו ונגמרו לבי' שלו נבקעו למעשרות ואסו' לאכול מהם אפי' עראי עד שיעש' ומניין שהבית קובע

סב אין תורמין שבלים על החטים וזתים על השמן וענבי' על היין גיורה שמא יטריח הכתן לררוך ולכתוש ותחמירו בגיורת זו ואכרו שאפילו אם תרם אינה תרומה אבל תורמין שמן על הורתיים הנכבשין ויין על הענבים לעשותן צימוקין למה זה דומה לתורם משני מינין שאינן בלא יז' כזה מן היפה על הרע דשפיר קעביד :

סג וכן תורמין כותי' שמן על זית' כבש אבל לא מית' כבש על זית' שמן ומיין שאינו מבושל על המבושל אבל לא מן המבושל על שאינו מבושל מן הצלול על שאינו צלול אבל לא משאינו צלול על הצלול מתאנים על גרונת ככניין ומגרונת על תאני' כמ' אבל לא תאנים על גרונת כמדה ולא גרונת על התאנים בכניין כרי שיתרום לעולם בעין יפה ותורמין חמין על הפת אבל לא מן הפת על חמין לפי חשבון ובכל אלו אם תרם תרומתו תרומה והאידיך דתרום לא יבידור אלא אין להקפיד בכך וכן בשאר דברים וכיצא בהן אכל' בכעש' הניתן ללוי ולעני' שלעולם צריכין לתת במדת' יש להקפי' בכך גם האידיך :

סד אין תורמין חומץ על היין דהל' מן הרעה על היפה ואם תרם תרומתו תרומה אבל תורמין יין על חומץ שהיין והחומץ מין אחד הם וחרי זה מן היפה על הרעה :

סה ואם היה בלבו לתרו' חבי' של יין על יין ונמצא בידו חובץ' ה' תרומה זו בטעות וגם היא מן הרע על היפה הרי תרתי לריעותא ואינו תרומה אבל אם היה בלבו לתרו' חומץ על חומץ ונמצא מה שתרום הוא יין אף על גב דתרומה זו בטעו' הוא כיון דהטעות לעילויא הוא שעלת' בידו מן היפה על הרע תרומתו תרומה וכן התור' הבית של יין על יין ונמצא חומץ אם ידוע שהית' של חומץ עד שלא תרמה אינה תרומה דהל' תרתי לריעותא ואם אח' שתרמה החמיצה הרי זה תרומה ואם ספק הרי זה ספק תרומה שאסו' לזרים ויחזו ויתרו' על מה שתרום וכן הדין בתורם כשות' ונמצאת כרה ואכתי' ונמצא סרוח :

סו אח' שמפרישין תרומה גדול' מפריש אחר מעשרה מהנשא' והוא הנקרא מעשר ראשון ובו נאס' כי את מעש' בני ישראל אשר ירימו ליי' וזו המעש' הזה הוא ללוי' וכרי' ונקבו שנאמר ולבני לוי הנה נתתי את כל מעש' בני ישראל לנהלה :

סז מעש' ראשון אח' שחוציא ממנו תרומת מעש' חולין הוא ומותר באכילה לישראל ומותר לאוכלו אפילו בטומאת שאין בו שום קדושה כלל וכל מקום שנאמר במעשרו קדש או פרייה אינו אלא מעש' שני ומניין שמעש' ראשון חולין הוא שנאמר ונחשב לכם תרומת' כרגן מן הגורן וככלאח' מן היקב מה גורן ויקב חולין לכל דבר אף מעשר ראשון שניטלה תרומתו חולין לכל דבר לפיכך כת' לוי אפילו נבעלה בעילת נזות נותנין לה מעש' ואוכלת אבל אשה לוי' ששמעה שבת' בעלה או העיד' לה עד אחר שמת' ונשאת על פי' ואחר כך בא בעלה קנסו אות' תכמים שתהיה אסורה במעשר :

סח לויים וכהנים מפרישין מעשר ראשון מתבואה שלהם כרי לחפריש ממנו תרומות מעשר שהוא טובל את התבואה והלוי' נותן תרומת מעש' לכתן וכהני' מפרישין כל תרומה ומעשרותיה' לעצמם אלא שמפרישין אותם כרי' שלא יאכלם בטבלים שכן למדו ז' מקרא דכתי' כן תרימו גם אתם ואמרו ול' יכול יאכלו פירותיה' בטבלן תלכו' לומג' אתם ולמדו מפי' השמועה אתם אלו חללים וגם אתם לרבות את הכהנים :

סט אין מצוי' אין המעש' מיד הכהנים שנ' בלויים וכי תקחו מאת בני ישראל וכן כל מתנו' כהונה אף על פי' שצריכין לחפרישין אין מצוי' אין אותן מכתן לכתן :

ע האוכל פירותיו טבלי' וכן בן לוי שאכל המעש' בטבלו אף על פי שהם חייבים מיתת ביד' שמים אין משלמין המתנות לבעליהם שנא' אשר ירימו לה' אין לה' בחם כלום עד שירימו אותם ובתל' מותר לאדם להיות אוכל' והולך ואחר כך מפריש תרומה ומעשרות :

עא מעשרין ממקום זה על מקום אחר ואינו צריך לעש' מן המקום כדכתיבנא טעמא לעיל' סעיף כ' אבל אין מעשרין ממין על שאינו מינו ולא מן החיוב על הפטור ולא מן הפטור על החיוב ואם עישר אינו מעש' שכל הפסוקים דילפינן מינייהו דריגים אלו בתרומה ובמעש' כתיבי' ובכ' אכרנו דמעשרו ותרומה כהרדי' ניתו :

עב לפיכך כל שאמרנו בתרומה אין תורמין מזה על זה כך במעש' אין מעשרין מזה על זה וכל שאמרנו בתרומה אם תרום תרומתו תרום כך במעש' אם הפריש מעשרותיו מעשרו וכל שהופטו' מן התרומה פטור מן המעשר וכל התורם מעשר :

עג כל שאמרנו בהם לא יתרומו ואם תרמו תרומתן תרומה כך

יורה דעה הלכות תרומות ומעשרות סימן שלא

קלד

ודרך גנים ואכל' וגומ' אינו חייב אלא חנוס' לאוכל' ולא חנוס' למוכר' אבל חייב מוכרי סופרי' וכן הלוקח פטור מן התורה שנאמר' תבוא' ודע' וחייב מדבריהם במה דברים אמורים בשלקחן אחר שנמרו מלאכתן ביד מוכר אבל אם נמרו ביד לוקח חייב לעש' מן התורה וכבר ידעת שאול' שהמקח קובע ברב' שנמ' מלאכתן לפיכך הלוק' פירות תלושים לאוכל' ונגמ' מלאכתן ביד מוכ' נקבעו למעשר' מוכרי סופרים מיד ומאימתי יקבע משית' רמים אף על פי שלא משך שחרי' דמים קונים מן התורה:

צה חרי שלא נתן רמים והיה בדרך ומנית כדרך וזנית אפ' לו כל חיוס כולו ואף על פי שגמר בלבו ליקח לא נתחייב במעשר ואם חית ירא שמים כעשר מיד שגמ' בלבו ואם רוצה לחזורו למוכר יחזירנו אחר שיעשר:

צו חלוקה במחוב' לקרק' או שלקח תלוש על מנת שלא לחזיקו לעצמו אלא לשולחו לחבירו לא נקבעו ויכול לאכול ממנו עראי שאין המקח קובע אלא השלוק' דבר שנמ' מלאכתו לאוכל' בעצמו דומיא דהגומר פירות' של שרחו רכל' באי' דתקון רבנן. כעין דאורייתא תקון:

צז האיס' לחבירו הא לך איס' זה ותן לי בו' ח' תאני' חרי זה אוכל אחת אחת ופטור' ואם צירף חייב לעשר' ה' לך איס' זה בעשרים תאנים שאב' לי בור' אחת אחת ואוכל באשכול שאב' לי מרג' ממנו באילן ואוכל בריסון שאב' לי פודסו באילן ואוכל באבטי' שאב' לי סופת בקרקע ואוכל ואם קצץ את התאנים וצרפם או שקצץ את האשכול או האבטיה חייב לעשר' שהרי לא קנה אלא ה' גר' לש' אבל אם אמ' לו ה' לך איס' בעשרים תאנים אלו בשני אשכולות אלו בשני רימונים אלו בשני אבטיה' אלו קוצץ בדרכו ואוכל עראי ופטור' שלא נקבעו במקח זה שהרי לקחן במחוב' ואין המקח קובע אלא בתלושין שנמרו ביד מוכר כמו שאמרנו בסעיף צד:

צח המחליף עם חבירו זה לאכול וזה לאכול שניהם נקבעו למעשרו שחרי לקחו בתלוש זה לקצו' ח' לקצו' ח' ששניהם אינם מחליפין לאכול אלא לעשו' מהם קציעו' שניה' לא נקבעו שאין המכ' קובע דבר שלא נגמ' מלאכתו כמו שביארנו בסעיף צד: לקח הא פירו' שהחליף לאכילה והאח' לקח הליפיהן להקצות' וזה שלקח לאכילה חייב לעשר' וזה שלקח להקצות' לא נקבע למעשר:

צט עם הארץ שח' עוב' בשוק ואמ' שרו' לכם תאני' אוכל' ופטור' מן המעש' ולא חיישינן שכא' העם הארץ כבר הכניסם לביתו ונתחייבו בידו שכיון שנמצא' בטוב מחוקי' להו' שלא ראו פני חבי' מעול' ואינם מתחייבים במה שנותן להם שאין המתנה קובעת' כמכר:

ק השוכ' את הפועלי' לעשו' עמו בפירו' בין בתלושין בין במחוב' בין הואיל ויש להם לאכול מן התורה מה שהן עושין חרי זה אוכלין ופטורין מן המעש' שהתורה זכתה להם ולא דמי למקח ואם התנה עמהם שיאכלו מה שלא זכתה להם התורה כגון שהתנה הפועל שיאכלו בניו עמו או שיאכל בנו בשכרו או שיאכל אח' נמ' מלאכתו בתלוש' הרי זה אסור לאכול עד שיעש' רחואיל ואוכל מפני התנאי' חרי זה כלוקח:

קא המוציא פתלים לשרה לעשור' מלאכה כשרה כזמן שאין להם עליו מונו' כגון שאינו שוכרן ללקט תאני' א' לחריש' וכיוצא בת אוכלים מפירו' שבשרה ופטורים מן המעש' שכיון שעבדו אין להם מונו' והוא נותן להם אף על פי שלא פסק עמהם ועדיין לא נגמ' מלאכתן לא חיי' פורע חובו מטבל' הוא שלא נגמרה מלאכתן דאי נגמרה מלאכתן ביד בעל' חבית וסתמא לא גמרו' למוכר' אלא לאוכל' והרי כבר נטבלו ואסורים לפתילים אבל אם פסק להם עליו מונו' לא יאכלו אף על פי שלא נגמרו' מלאכתן שאין פורעין חוב מן הטבל' אבל אוכלים אח' אח' מחתאנה אבל לא מן חסל' ול' מן חקופה ולא מן המוקצה:

קב אחד המבשל וא' השולק ואחד תבובש קובע למעשר אבל המעש' את הפירו' עד שחכשיו' חרי זה חס' דמסקינן כנמרא אי חיי' בכלל מבשל שאב' חכמים שקובע למעשר:

קג אבל הטומן פירות בארס' או בובל' או בתבן' עד שחכשיו' לאכילה פשיטא לן שאינן בכלל מבשל ולא נקבעו למעשר:

קד הנותן יין לתבשיל חס' או שתן שמן לקירידה או בגאלפס' כשהן מרותחין נקבעו למעשר:

קה מונו' יין במים חמים נקבע ואין צריך לומר' בשל' היין ואפי' בנת אסור' לשתות ממנו עד שיעשר:

קו המחזק' אשכול' לרהוץ' דבוס' נקבע למעשר' שכן דרך קביעות

קובע שנאמר' בערתי הקדש' מן הבית וכיון שהביעו' צריך לחז' מן הבית ממילא שמעו' שאינו נקבע עד שיכנסו' לבית וכשם שהבי' קובע למעש' כך החז' קובע למעש' שנ' ואכלו בשעריך' ושבעו' לפי' אם נכנסו הפירות לחצר' דרך השער נקבעו אף על פי שלא נכנסו לתוך הבית וכת' אס' כן בית' לשם לי' דכש' הוא מכעו' ליה ל' חצר' רוניא רבית' כה בית' משתמר אף חצר' המשתמר' וכן אס' מרן' או ב' שלן' בא' או כבש' במל' או הפריש' מהם תרומה או נכנסה שבת' עליהם לא יאכל' מהם עד שיעשר' אע' פי' שלא חניע' לבי' הכניסין לבית' קוד' שתנמו' מלאכתן חרי זה אוכל' מהם עראי' התח' לגמור' מלאכתן מאה' שנכנסו' לבי' חייב לעש' מיד שמתחיל לגמור' הכל' כיצד' הכניס' קישואין' ודילועין' קודם שישיש' משיתחיל' לשפוש' אחר' נתן נקבעו' הכל למעש' וכן כל כיוצא' בזה' וכן התורה פירות' שלא נגמרה מלאכתן מות' לאכול מהן עראי' חז' מכלל' תאני' שאם תרמה קודם שתגמור' מלאכת' נקבעו למעשר' ואסור' לאכול מרזן' אפילו עראי:

פר אין הבית קובע מן התורה אלא משנמרה בכרי' אבל לפני מירוח' אין ראיית' חבית' קובע' דגבי תרומה ומעשר' כתיב' דגן ראש' ירג'ן והוא המירוח' לפיכך כשמכניסה לבית' קודם מירוח' לא חוקקה למעש' מן התורה ורבנן' הוא דאסרו' אכילת' קבע' ברב' שלא נגמ' מלאכתו אבל אכיל' עראי' לא אסרו' ממ' אסור' לאד' לתערי' לתכני' תבואתו לבית' בעירה' כמין קודם מירוח' כרי' שיאכל' ממנה עראי' חרב' פעמים מעט מעט כרי' שת' פט' תבוא' זו לעולם מן התרומה ומן המעשר' ודוקא לאכילת' אדם עראי' אסור' אבל לאכילת' לבהמתו עראי' אפי' כמה פעמים לא נורו' לפיכך אמרו' מותר' לתערי' על חתבואת' לחכמים' לבי' בעירה' כמין כרי' שתהיה בתחתו' אוכלת' עראי' ופטורה מן המעש' וזוהי מעט מעט אחר' שהכניסה לבית' ופטור' לעולם מן התרומה ומן המעשר' שהרי אינו מתחיל כרי' לגמור' הכל:

פה הגומ' פירותיו של חבירו שלא מרעתו וכן הקובע פירותיו של חבירו באחד מן הששת דברים שקובעו למעשר' שלא מרעתו חרי אלו טבלו למעשר:

פו איזה גמר מלאכתן של פירות היין משיניחנו בחביות ויש לה הזוגין' והחצרני' מעל פי החבי' אבל כשהו' בתוך הכובשי' גביהו' להעמידו בחביות הוא שותה עראי' וקולט' מן הגת' העליונה ומן הצינו' ומכל מקום ושותה:

פז כיצד' היא אכילת' עראי' כגון שתיה' מקלף' שעור' ואוכל' מקלף' אחת אחת ואם קלף' וכנס' לתו' ידו חייב לעש' וכן נוטל' מן היין ונותן לקערה' לתוך תבשיל' צונן' ואוכל' אבל לא לתוך הקריר' אע' שח' צוננת' מפני שתיה' כבור' קטן' וכן שדה' ויתים' על בשרו' אבל לא לתוך ידו וכן כל כיוצא' בזה:

פח כשם שמותר לאכול עראי' בפ' שלא נגמ' מלאכתן כך מותר' להאכיל' מהם לחיה ולבהמה ולעופות עראי' אפי' הרב' פעמים כל מה שירצה ומפקיר' מהם כל מה שירצה קודם שיעש' ואם גמרו' אע' שלא נקבעו למעש' לא יפקי' להפקיע מהם תרומה ומעשר' שנחל' חשבט' ולא יאכיל' לבהמת' לחיה ולעופות' אכילת' קבע' עד שיעש' א' מאכילין' אכילת' עראי' מן הטבל' ואפילו בתוך הבית' ומאכילין' פקיעו' עמיר' עד שיעש' חבילות:

פט תאנה העוכדת' בחצר' אוכל' ממנה עראי' אחת אחת ופטור' ואם צירף חיי' קבע' וחייב במעשר' בדא' כשהיה עומד בקרקע' אבל אם עלה לראש' התאנה ממלא' חיקו' ואוכל' שם שאין צורך' חצר' קובע למעשר:

צ גינה אינה קובעת כלל ואוכל' שם אפי' אכיל' קבע' בלא תרומה ומעשר' ואם היתה התאנה עומדת בחצר' ונטה לגינה חרי זה אוכל' ממנו כגינה כדרכו באילו' היתה נטוע' כגינה' היתה נטוע' כגינה' יניטה לחצר' חרי זה כנטועה בחצ' שאינו אוכל' שם אלא אחת אחת:

צא גפן שננטע בחצ' לא יטול' את כל האשכול' כאחת' האכל' שוח' חשיב' אכילת' קבע' אלא מרג' אחת' ואחת' אוכל' וכן כרימון' לא יטול' את כל הרמון' א' פורט' את הרמון' באילן' ואוכל' הפרי' משם וכן באבטיה' סופתו בקרקע' ואוכלו' שם:

צב חיה אוכל' באשכול' כגינה' ונכנס' מן הגינה' לחצר' ואשכול' בידו לא יאכל' בחצר' מן האשכול' עד שיעשר' ואפילו חזר' ויצא' מן החצר' לא יגמו' עד שיעש' שכבר הוקבע בחצר':

צג כספר' חורוץ' בחצר' מכרסם' עלה עלה ואוכלו' ואם צירף חייב לעשר' וכן כל כיוצא' בזה:

צד אין חייבין לעש' מן חתור' אלא הגומ' פירותיו לאוכל' לעצמו אבל חנוס' למוכר' פטור' מן התורה שנאמר' מעשר' תעשר' תבוא'

לבוש עטרת זהב הלכות תרומות ומעשרות סימן שלא

מלאכתן ואין צריך לומר אם סמכו במחוכ הרי התרומה והמעש' שלהם ולא אמרינן שמכרו זכותם לישראל שמכרום לו שכין שמכרו קודם גמר מלאכתן עדיין לא היה להם זכות בתרומה ובמעשרות שבהן שימכרוהו לישראל אבל אם מכרו לאה גמר מלאכתן כבר היה להן בהן זכות שהיו יכולין להפרישן ולעכבן לעצמן אמרי' כל זכות שיש לו באותה תבואה מכר לישראל והישראל נותנן לכל כהן שירצה וכאן לא שייך קנס :

קבר

הנותן שרחו זרועה לעא בקבל שקבל עליו העא לעוברת ולתת לישראל שנתנו לו מן התבואה ממה שתעשה הן רכ או מעט חציו או שלישיתו או כזה שיתנו כיניהם וכן אם נרנו לישראל שאינו נאמן על המעשר על דעת כן אף על פי שלא באו לעונ המעשרו צריך לעשר על ידם דהא חס ודאי לא עשו אכל אם נתנה לתם ישרא אפילו הוא עם הארץ עד שלא באו לעונ המעשרו אינו צריך לעש' על ידו שכיון שלא הגיע לעונ המעשרו בידו סמך על רוב עמי הארץ בעשרין הן ומשבא לעונ המעשרו בידו אינו סומ עליה וצריך לעש' על ידו כיצד הוא עושה עומד על הגורן ונוטל ואינו הוטש למה שאכלו שאין אנו 'אחראין להם :

קבה

באחד בתשרי הוא רה למעש' תבואו וקטניו וירקו ובבל מקום שנאמר אש השנה הוא אחד בתשרי שזו סתם שנה הנאמרים בתורה ברכתיכא מעמא לעיל בתלכות ערלת מעוף ד'ובטו בשבט הוא ראש השנה לכעש' אילנו' כיצד תבואה וקטניו שהגיעו לעונ המעשרו לפני ראש השנה של שלישיית אעפי שנמרל ונאספו בשלישי מפרשישין מהן מעש' שני ואם לא באו לעונת מעשרות אלא לאחר ראש השנה של שלישי מפרשישין מהן מעש' עני וכן פירוש האילן שבאו לעונ המעשרו קודם חמשה עשר בשבט של שלישי אף על גב שנמררו ונאספו אחרי כן בסוף שנה שלישי מתעשרין לשעבר וכפרישין מהן מעש' שני וכן אם באו לעונ המעשרו קודם חמשה עשר בשבט של רביעי אף על פי שנמררו ונאספו ברביעית מפרשישין מהן מעש' עני ואם באו לעונת המעשרות אח'טו בשבט מתעשרין להבא :

קבו

חירק בשעת לקיטתו עישורו מפני שהוא גדל על כל מיס ויונק ליחו בכל עת עד שלוקטין אותו לפיכך אם נקט ביום ראש השנה של שלישי אף על פי שבא לעונ המעשרו ונגם כשניית מפרשישין ממנו מעש' עני ואם נלקט ברביעי מפרשישין ממנו מעש' שני וכן באחרונ בלבד משאר פירות האילן חרי הוא כירק שהרי הוא דר באילן משנה לשנה ויונק בכל עת לפיכך חולכין אח'לקיטתו למעשר כיצד אם נלקט בשלישי אח'חמשה עשר בשבט מפרשישין ממנו מעש' עני אף על גב שנמררו בשנייה וכן אם נלקט ברביעית קודם חמשה עשר בשבט מפרשישין ממנו מעש' עני נלקט ברביעית אחר חמשה עשר בשבט מפרשישין ממנו מעש' שני אף על פי שחולכין אחר לקיטתו אחרונ בת ששית שנכנסה לשביעית אפילו היתה בששית כזית ונעשית בשביעית ככבר הייבט במעשרות דלענין שביעית בתר חניטה אולינן כמו שהוא הדין בשא' כל אילנות החכיון דלא נחשב של שביעי שהרי נחשב בששית חשבנין ליה כולת של ששית :

קבו

תאבינות של צלף בקצת עניינ'טבעם דומה לירקו ובקצת לאילן לפיכך נותנן עליהן חומרי האילן וחומרי זרעי שאם היו משנה שנייה שנכנסה לשלישית ונלקטו קודם חמשה עשר בשבט מפרשישין מעש' ראשון ואח'כך מפרשישין מעש' אח'פודתו ואה שפר' נותנן לעני' ואוכל פרונו בתור מעש' שני ונמצא כמי שהפריש מעש' שני ומעש' עני :

קבה

פירו' שנה שנייה שנתערכו בפירו' שלישי או של שלישי ברביעית חולכין אח' הרוב מהצת על מהצת מפרשיש מעש' שני מן הכל אבל לא מעש' עני שמעש' שני חמור שחרי הוא קדש ומעש' עני חול וכן פירו' שהן ספק אם פירו' שנייה הם אם פירות שלישיית מפרשיש מהן מעש' שני :

קבט

כל הפטור ממעש' ראשון פטור מן השני ומן העני וכל שהייב בראשון חייב בשניהם וכל התורם מוציא מעש' וכל שאינו תורם אינו מוציא מעש' וכל מי שאם תרם תרומתו תרומ' כך אם עש' הרי הוא מעש' וכל מי שאין תרומתו תרומה כך אם הוציא מעש' אינו מעש' דבכל ענין הוקשו להדדי :

קל

פירות שהוציא מהם מעש' ראשון קודם שנקבעו למעש' הרי זה אוכל מהן עראי קודם שיצא מעש' שני שאין הראשון קובע לשני אבל משנקבעי למעש' אף על פי שהוציא ארז הראשון אסור לאכול מהן עראי עד שיצוי את השני או את בעש' עני קלא מעש' :

קביעות שתייתו אבל לתוך החמיו אינו נקבע : המולח פירו' בשדה נקבעו למעש' טבל חותי אחת אחת במלח ואכל פטור :

קז

הפוצע ורתיים כרי שיצא מהם הרשף פטור ממעש' :

קח

הנוטל זתיס מהמעטן טובל אחת אחת במלח ואוכל זתיס מלה ונתן לפניו חייב וכן כל כיוצא בזה :

קט

התורם פירותיו תרומה שצריך לתרום אחרית שנייה כיון שהתחיל לתרו' נקבע למעש' ולא יאכל מהם עראי עד שיצא התרומה חשנייה ויעש' :

קי

פירו' שנמררו מלאכתן והשכה עליהם לילי שבת נקבעו שכיון שנעשו ראויין לאכילה בשבת ואם היה אוכל מהם בשבת הל' קבע משום דכתיב וקראת לשבת עונג לפיכך אסור לאכול מהם אפילו אחר השבת עד שיעש' שכיון שנקבעו בשבת נקבעו ולא פקע :

קיא

תינוקו שטמנו תאנים לשבת ושכחו מלעשרן לא יאכלם למצאי שבת עד שיעש' שהרי יתרום לשבת :

קיב

תאנית שהיתה מיוחדת לו לאכול פירותיה בשב' וליקט ממנה כלכלה לא יאכל מהם אפילו קודם השכ' עד שיעש' דהואיל ואלו הפירו' מיוחדים לשבת ושבת קובע' נקבעו מיד משעת לקיטתן :

קיד

חיה אוכל באשכול וחשכ' עליו לילי שבת לא יגמו אכילתו בשבת עד שיעש' ואם חניחן לאחר השבת הרי זה גמרו באכילת עראי ואינו מעש' שכיון שהניחו מידו ופסק מן האכילה כח שלא לאוכלו בשב' היאך יקבענו שבת שהרי גלה דעתו שלא לאכול ממנו בשבת :

קיו

כל שאסור לזרים לאוכלו בתרומה כגון הגרענין וכיצד בהן כך אסור לאוכלו בהטבל המעש' שלא ניטל תרומתו ומעש' שני והקדש שלא נפדו וכל שמות לזרים לאוכלו בתרומה מוכרי' אלו כך מתיר בטבל ובמעש' שלא ניטלה תרומתו ומעש' שני והקדש שלא נפדו :

קיז

אין מדליקין בטבל טמא וכל שכח בטהו וחול ואין צריך לזכ' בשבת שנאמר משמר תרומתי בשמיר שתי תרומ' הית' כדכ' בין בטהורה בין בטמאה מה תרומה טהורה אין לך בה אלא משעת הרמתה אף תרומה טמאה אין לך ליהנו' בת אלא משע' הרמת' ואילך ואין מחפין בטבל ואין זורעין את הטבל ואפילו פירות שלא נמררו מלאכתן למעש' אסור לזרע' כחם לחפקיע את המעש' אלא צריך לעשר תחלה במה דברים אמורים בתבואה שכבר נתלשה מן הקרקע וכן בקטניו אבל העוק שתיית שיש בהן פירו' ממקום למקום בתוך שדהו הרי זה מותר ואינו כוורע טבל שחרי לא אסף הפירו' וכן העוקר לפת רצוננו ושתלם במקום אח' אם נתכוין לחוסף בגופן מות שהרי יעש' מהם לבשיגורלו אבל אם שתלם כדי שיקשו ויקח הזרע שלהם אסור שהרי מפקיעים מיד מעש' טבל וכל והוח לית כוורע חטים או שעורים של טבל :

קיח

אין מוכרין טבל שמא יבא הלוקח לידי מכשול שלא ידע שטבל הוא ואם צריך למוכרו לא ימכרו אלא לחבר שידע שהוא נזהר בו ואסור לשלוח טבל ואפילו חבר לחבר שמא יסמכו ויה' על זה ויאכל טבל :

קיא

המוכר פירו' לחבירו מוכ' אומ' על מנת שהם טבל מכרתי ולוק' אומ' לאלקחת' מסך אלא מעש' כופין את המוכר לתקן וישלים ללוקח תחלוין למדתו וקנס הוא שקנסוהו מפני שמכר טבל :

קיב

אין פורעין מהטבל מפני שהוא כמוכרו :

קיג

הלוקח טבל משני כקומות מעש' מזה על זה והוא שידוע בודאי ששניהם לא עש'ו שהם הוריעתו :

קיז

המוכר שדה מהנכרי מעש' ונותן לו פירו' שהוכ' הקרקע מן הנכרי לזרעה ולתת לו כך וכך סאה בין תעשה הרברז בין תעשה מעט לא יתן לנכרי קצבתו עד שיעש' הכל ואח' כך יתן לו מה שקצב עמו :

קכ

כהן או לוי שלקחו פירו' מישראל אח' שנכרה מלאכתן מוציאין התרומה והמעש' ומירדם ונותני' אות' לכהני' וללוי' אחר' דקנ' הוא להם שקנסו אות' כדי שלא יקפצו לנתו' ולגרנו' ויקנו טבלי' כדי להפקיע סתנו אחיה' ודוק' כשקנו אח' שנמררו מלאכתם שחל עליהם חיוב הפרשה ביד ישראל אבל אם קנו אותם קודם שתגמר מלאכתן אין מוציאין מידם :

קכז

כהן או לוי שמכרו פירו' תלושין לישראל קודם שתגמר

יורה דעה הלכות תרומות ומעשרות סימן שלא קלה

קרא

מעשר שני הואיל וטעון הבאת מקום אין מביאין אותו מחוצה לארץ שהרי אינו נזהג בחוצה לארץ ואינו קדוש אם הפריש לפיכך לא חייבו להפריש מעשר שני בסוריא :

קלב

מעש' שני שה' נאכל לבעליו לפני סחומת ירושל' שנ' ואכלת לפני יי' אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם וגו' ונהג בין בפני הבית ושלא בפני חבית שנאמ' טע' דנגד ותירושך אבל אינו נאכל בירושל' אלא בפני חבית שנאמ' טע' דנגד ותירושך ויצהרך ובכורו בקרד וצאנך הקיש מעש' לבכורות מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית אף מעשר שני לא יאכל אלא בפני הבית :

קלג

בזמן הבית היו פודין מעשר שני בשווי' אבל בזמן הרוה תואיל ולאיבוד אויל אם רצה לפרו' שוח מנה בפרוט' אפי' לכתלה פודה אותו בפרוטת שלא יהא זה חמור מתקדש שפודין בפרוטת אפילו שוח מנה מרין תורה והיא אסור כתנאה דהל' עליו קדושת המעש' שני לפיכך משליך תפרוטת לים הגדול אבל לשאר נהרות צריך לשחוקת תחילה שמא ימצאוהו ישראל ויהנה ממנו ויבא לירי' מעלה וכן אם חילל מעש' שוח מנה על שוח פרוטת מפירו' אחר' חרי זה בחולל ושורף את חפירות שהילל עליה כרי שלא יהיו תקלה לאחרים :

קלד

ושיעור פרוטת חצוי טעורת כסף מוקק שחוא חלק מלב במעה כסף שחוא אשפיר עוטמאני שמשקלו רביע דרהם נמצא שתפרוטת חלק ממנו בקטעה ויות מעט צריך לרקק שהפירו' שמחלל עליהם מעשר שני שישו כד לפחות ועל סימן רצד :

קלה

מעש' שני שחוא בארץ ישראל היו צריכין להביאו לירושל' ולאוכלו שם כמו שכתבנו לעיל סעיף קלב ואח' שתוכא לשם ונכנס לחומתיו צריכין לאוכלו תוך תחומת וסלא להוציאו חוץ לתחומת ירושלים שנאמ' לא תוכל לאכול בשעריך וגומר ואכלת לפני יי' אלהיך וגו' כיון שנכנס למקו' אכילתו לא תוכל להוציאו לאוכלו חוצה לו ואם אכלו בחוץ לוקח אלא אם לא היה רוצה להביאו שם היה יכול לפרותו ולהביאו חכס' לירושל' שנאמ' ונתת בכסף וגו' ויצ' המעש' שני לחולין ואוכלו בביתו אבל אח' שהביאו לירושל' והכניסו לחומת חיו צריכין לאוכלו שם דוקא ושלא לפרותו שנ' כי ירחק ממך המקו' וגו' ונתת הכסף וגו' כרי' חוק מקום הוא נפר' ואינו נפר' בקירוב מקום וכל זה במעש' שני שחוא אכל מעש' שני שמא אסור לאוכלו דכתיב ולא בערתי ממנו בטמא ופירש בין שחוא היה טמא ואני טהור או אני טמא והוא טהור וחיון מחתין על שניהם טומאת הגוף דכתיב נפש אשר תגע בו וטמא עד הערב ולא יאכל מן וגו' ומעש' שני קדש מקרי ומטמאו עצמו גם כן רכתיב גבי בכור בעל מוס' שנפר' בשעריך תאכלנו הטמא והטהור כלום אפי' טמא וטהור אוכלין ממנו בקערה אחת ואין חוששין וזכא במעשר שני כתיב לא תוכל לאכול בשעריך ודרשינן דחכי קאמר רחמנא האי דשראי לך גבי בכור בעל מוס' דכתיב בידך בשעריך ושראי לך לאוכלו בטומאת כף בטומאת עצמו בין בטומאת הגוף דהא הטמא טומאת הגוף אוכלו ומטמא אותו וטהור אוכל עמו חיינו טומאת עצמו וכל זה לא תוכל לאכול בשעריך גבי מעשר דהרי שמעשר שני טמא אינו נאכל אבל בותר לפרותו אפילו בירושלים דכתיב כי לא תוכל שאטו ואמרו חז"ל אין שאת אלא אכילה שנאמר וישא משאת מאת פניו וחכי קאמר קרא כי ירחק ממך שיתא מעשר שח' חוץ לירושלים או אפילו חוא בירושלים אלא שאי אררה יכול לאוכלו שנמטא ונתת חכס' וגו' כן היה ריניו באי אכל בזמן רהנה בשם שאין אוכלין אותו טהור בירושלים כמו שנתבאר בסעיף קלב כך אין פודין אותו טהור בירושלים ואינו נפרח בקירוב מקום כיון שרואו טהור אף על פי שאין אוכלין אותו ואין מחללין אותו ואין מוכרין אותו ואם נכנס בירושלים אף בזמן הזה אין מוציאין אותו משם לא מניחין אותו שם עד שירקב לפיכך אין מפרישין מעש' שני בירושל' בזמן הזה אלא מוציאין חפירו' במבלין חוץ לעיר ומפרישי אותו שם ופודהו שם ואם תפרישן בעיר' בזמן הזה ירקב ברא' במעשר שני שלא נטמא אבל אם נטמא פודין אותו בירושלים ויכול לתכשירו לקבל טומאה ברי' שייטמא מיר' שיגע בו דהא אנתנו טמאים ויהא לו חיתר בפרדיון שם בירושלים :

קלו

הפודה מעש' שני אומ' חפירו' האלו מחוללות על מעות או חרי' המעות אלו תחת חפירות האלו ואם לא פיר' אלא חפריש מעות כל כד כנגד חפירות ריו ואינו צריך לפרש דהא גאנו רואין שיעסק בפריו' ויצאו חפירות לחולין ובזמן הבי' מעלין המעות לירושלים ומוציאין אותם שם שנא' וכי ירכה ממך חרדך כי לא תוכל שאתו וגומר :

קלז

הפודה מעשר שני מוכר באי אמה אקונו על פרדיון מעשר שני שהרי יכולין אחרים לפרותו אפילו בלא רשותו לכך מברכין בעל ואם חיללן על הפירו' אחרו' מברך על חילול מעשר שני והפודה או מחלל מעשר שני של רמאי אינו מברך דהל' ספק ברכה לבטלה שמא מעושר היא ואינו צריך לעשר :

קלח

אין פודין מעשר שני אלא בכסף דכתיב ונרתח בכסף ובן אם פודה מעשר שני שלו שהוא מוכיף חומש לא יהא ההומש אלא כסף בקרן ואינו פודה בכסף שאינו מטבע לא בכסף מפותח שיש עליו צורה או כתב דכתי' וצרת הכסף דבר שיש בו צורה ואם פדה בלשון של כסף וכיוצא בו הוא הנקרא אסיכון לא עשרה ולא כלום ואין פודין בפחות מפרוטת מפני שהוא כפודת' באסימון שהרי אין מטבע של צורה בעולם שהיא פחות מפרוטת וז'ין פודין במטב' טאינו יוצא כאותו זמן ובאותו מקום שנאמר ונתת חכס' בכל אשר תאווה נפשך שיהיה ראוי להוצאה ואינו פוד' במעות שח' ינאם ברשותו שנאמ' וצרת חכס' בידך ואפ' לום שאין חכרי' חלוא נאמרי' אלא בזמן שבית המקדש קיים אבל עכשיו שאין מעש' שני נאכל אין לחקפיד בכך ומכל מקום יש לחוש ברבר ואף בזמן הזה לא יפר' מעש' שני אלא על כסף שיש בו מטבע היוצא והוא ברשותו או יחלל על פירות אחרים :

קלט

הפודה מעשר שני קודם שיפרישונו כגון שאמר מעשר שני של פירות אלו פדוי במעות אלו לא אמר כלום ולא קבע מעשר אבל אם קבע מקום שאמ' מעשר שני שהם בצפון או בדרום מחולל על המעות אלו חרי זה פדוי :

קמ

מצות עשה לתת תרומות לפני ה' אחר שמוציאין כל המתנות שכורע הארץ והההקרא' וירי' מעש' ואין מתוודין וירי' זה אלא אחר השנת שמפרישין בה מעשר עני שנאמר כי תכלה לעשר וגו' ואמרת לפני ה' אלהיך בערתי הקדש מן הבית וגו' :

קמא

איכתי מתוודין במנהה ביום טוב האהרון של פסח של רביעיית ושביעיית שנאמר כי תכלה לעשר ברנל שכל המעשרות כליו בו שחאו פסח של שנת רביעיית ושביעיית דבסוכות עריין חרכת פירות של שלישיית מחוברים ולא הגיעו למעשרות עד הפסח :

קמב

אין מתוודין אלא ביום דכתיב ואמרת לפני ה' אלהיך בערתי הקדש מן הבית וסמוך ל' היום הזה ח' אלהיך מצד וגו' וכל היום כשר לירידי חקעש' בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית חייב לבער ולהתוודות :

קמג

ירידי זה נאמר בכל לשון שנאמ' ואמרת לפני ה' אלהיך בכל לשון שאתה אומ' ומצוה מן המוכח' שכל אח' ואח' אמרו בפני עצמו ואם רצו רבים להתוודות כאחד מתוודין :

קמד

אינו מתוודה עד שלא ישא' אצלו אחת מהמתנות שכן חוא אומ' בוודת' בערתי הקדש מן הבית וערב יום טוב האחרון של פסח היה הביעור וכי תימא למח לא היו מבערין בערב יום טוב הראשון של פסח קודם חכנסת החג שכל המעשרות כלן בו כרי שיחיו לו מה לאכול בכל הרנל שחית אוכל מן המעש' שני שחבי' לשם לכך לא היו מבערין עד קרוב לכל' הרנל דהיינו בעיש האחרון ולמה' מתוודין במנהה ופירות שלא חניעו לעונת המעשרות בשעת הביעור אין מעכבין אותו מלהתוודות ואינו חייב לבער כיון שלא חניעו זמנם : מי שחיו פירותיו רחוקים ממנו והגיע יום הביעור חרי זה קורא שם למתנות ומזכר להן לבעליהן על גבי חקרקע או למי שזוכה בהן לבעליהן ומתוודה למחר שנתנית המטלטלין על גבי חקרקע אינו אלא מתנה שיש בה חיזוק אבל אם לא יקטר' להם המתנות בחליפין מפני שנראת כמכירה ותרובת' ומעשרות ושאר מתנות נאמר בהן נתינת לא מכירה :

קמו

אם הפריש המתנות שלא על חסדר או אם נשרף טבלו או אם הפריש מעשר במזמאה אינו מתוודה מפני שכפרשת חוירי' כתיב כל המתנות כסדן שמתוודה לפניו יתברך שקיי' כולם כמו שכתובים בפרשת דהיינו כסדן כמו שרשו הקדש זה מעש' שני מן הבית זו חלה כו' עש' ברמבם פלא דהלכות מעש' שני ואם לא קיימם בסד' או שנשרף לו אח' מהם וחרי לא קיימם כולם חתי' משק' לפניו ית' וכתיב דובר שקרים לא יבן וגומר עב' העתקתי מן השלחן ערוך של רבינו יוסף קארו שלקט אותם אחת לאחת מחלכות תרומות ומעשרות של תרומת ול' מת שנהגין בזמן הזה באי' ומעשר עני חשמיט כאן כי סמך על ריני' צדקה שכתב כבר עב' אעתיק אני בקיצור מן המור עב' תוספת טעמיהם כאשר עשיתי ברברי השולחן ערוך חל' מעש' שני של טנה

לבוש עטרת זהב הלכות תרומות ומעשרות סימן שלב שלג

וראשית גז צאנך תתן לו כי בו בחר וגו' לעמ' לשר' דב' הראוי לטירוף לפיכך אין חיובין לתת ראשית הגז אלא מרחלים בלבד שצמרן ראוי לעשו' ממנה תכלת לבגדי כהונ' בין מזכרי' בין מנקבות שכולן כשרין לתכל' ומהאי טעמ' נמי אם היה צמרן קשה שאינו ראוי ללבישה פטור שאין מתנו' לכהן אלא כדי ללבוש ממנ' שכיון שזכ' לו הכהן בתרומות שמתן לחמו ווינו ויכה לו בכתנו' בהמה וקרשי מקדש שהבש' שלו זכ' לו בראשית הגז ללבושו ובגזל הגז והתרמי' ושרת אהו' ופודין כבוד' לתראותיו ושאר צרכיו שהרי אין לו חלק ונחלה בביתו :

ג היתה הצמר שלהן אדום או שחור או שחום חייבת בראשית הגז אבל אם גז הצמר וצבעו קודם שיתן נפטר מראשית הגז שקנאם בשענו' והיו כמזיק מתנות כהונה או שאכלן ודוקא צבע בנאחרת מן הצבעונין הוי שני אבל הלבינו אינו שני שלא עשה בתכלוס כגוף הצמר והייב בראשית הגז נס אחר שהלבינו :

ד התולש צמר רחלי' ביז' ולא גז חייב בראשית הגז דתליש' בבלל' גיזה היא והגזח את המתה פטור דלא מקרי גז ולא צאן :

ה המפריש ראשית הגז ואכר חייב באחריותה עד שיתן לכר' דכתיב ביה תתן עד שיתן :

ו תאומ' כל גיזות ראשי' דבריו קיימין ואע"ד דקל במקו' שנא' ראשית דבענין ראשי' ששירי' נכריס' נל' חיינו ברכ' שיש בו משום קדושה שיש בו היב' הפרשה משום חסוד שיש בו להכריז' הקדש מן החול כי לא רצה השם ית' שיחיו חכמות של קדש וחול מעורבלי' לפי' אם מפריש יותר מראשית לא עשה ולא כלום שערין נשאר קדש וחול מעורבים אבל הכא ליכא כמתנות שום קדושה אלא משום לבוש חתן קפוד' והמנא המיסוף הרי משוכה ותעב' ולא אמרה התור' ראשית אלא להקל על הנותן שיוצי' ידי חובתו אפי' בראשית של כל דהוא דסתם ראשית כל דהו' משמ' כמו שאמרו ול' בתרומ' אפי' חסה אחת פוטר' כל הכרי' נל' הלוקח גז צאנו של נכרי' אפי' בעודו במחוב' ויתנתה לו העא' אחר שגזן פטור מראשית הגז שאין זה גז צאנך אלא צאנו של עא' אבל אם לקח הצאן מן העא' לגיזתו חייב אף על פי שגדלה הגז ברשו' העא' ואף על פי שחורין הצאן לעא' אחר גיזתו כיון שבשעת הגז' שלג' הם לגיזתו גז צאנך קרינן ביה וחייב :

ז הלוק' גז צאנו של חבירו בעורו במחוב' אם שיי' המוכ' מעט מצאנו להגזו חייב להפרי' מן המשווי' על הכל אע"פ שלא התחיל המוכר לגזו חזקה אין אדם מוכ' מתנות כהונה ומתנת דתן גבי מוכ' היא ואם לא שיי' כלום הלוקח חייב להפרי' שאו' לו המוכ' מתנת דתן לא מברתי' לך ומה שלקחתי בסך המעות לא לקחתי אלא בעד צמרי' חזן מחלקך של כהן ואם היו שני מיני' כגון גיזה לבנת' וגיזה שחומ' ומכ' מין זה והגזת מין האחר' נותן לעצמו על מה שלקח חזן נותן לעצמו על מה ששיר' וכן הדין אם קנה גז צאנו של חבירו אחר' שגזן חבירו אם שיי' המוכ' קצת גיזה לעצמו הוא חייב דחוק' לו לא שיר' מתם כלום הלוקח חייב שיאמ' לו הוכיח מתנת דתן לא מברתי' לך תנת לכהן שלו לפיכך אם פירש לו אני מוכ' לך הכל אם אחר' גיזת מוכר המוכ' חז' דהא מטע' גיזה חלת עלי' ליתן ולמ' סבר' וחלוק' פטור דלאו גז צאנו הוא ואם בעוד' מחוב' סבר' לו ופילו הכ' אני מוכ' לך שניה' פטור' המוכ' פטור דבעוד' במחוב' לא חלת עלי' חוב' ראשי' הגז ובשע' גיזה לא גז צאנך הוא דהגיזה אינה שלו וכן חלוק' פטור' גז משו' דלא גז צאנך הוא דהא הצאן אינו שלו ומ' לכתת' אסור לעשות בן למכור הצמר במחוב' ולתפקיע ממנו מיד מצוה :

ח כמה צאן יתנו לו ויהיו חייבו' בראשית הגז אין חייב פתי' מחמש דכתיב חמש צאן עשויות ודרשו בו מאי עשויות שמעשות את בעליהן ואימרות לו קים עשה מצוה כלומר כשהן חמש מעשות את בעליהן שיעשה מצוה ורשה שלא היתה מוחלת עלי' בעוד' שלא היו חמש והיינו על כרחך ראשית הגז דכתיב בה' צאן מתם דמטע' מרובת דאי מתנות או בכורה אפילו בחד חייב והוא שלא יהיה בנידח' שלח פחות ממסקל ששים סלעים דקים להו' להכמים שכן דרך לחיו' ממסקל צמר של חמש צאן ומדתלה התורה במנין חמש צאן ולא במסקל הצמר שם גם כן ושיהיו מחומשות דהיינו שלא יהא מסקל של כל אחת פחות מ' סלעים ואם היתה מסקל גזוח אחת מהן פחות מ' סלעים אף על פי שהמשתן גזוחות ששים סלעים או יותר פטור :

ט השותפין הייבין בראשית הגז והוא שיהיה להם עשרת צאן בשותפות שיגיע לכל אחד כשיעור דנביכל' הוד קרינן צאנך אבל אם לא יגיע שיעור לכל אחד דליכא צאנך נביחר פטורין :

י ראשית הגז מצותה מיד בהחלת הגיזה ואם הפרי' בין באמצע בין בסוף יצא :

יא היו לו חמש צאן וגזו אחר כהן בלבד ומכר גיזת' ואחר כך גז שנייה

שנה שלישי' ושי' נקר' כעש' עני' שנותנו לעני' כמו שנתבא' והו' ממונ' לעשו' בו כל מה שירצו ולא אוכלו אפילו בטומאה וכמו שירצו ואם באו העניים בשבילו לשרה צריך ליתן לכל א' כדי שובעו דכתיב ויאכלו בשעריך ושבועו ואם אין לו ליתן לכל אחד כרי' שובעו נותן לפנייהם והם מהלקין בנייתן ואם חבאו לביתו מחלקו כמו שירצ' אפי' אין מגיע לכל א' אלא כות' שלא נא' ושבועו אא' בשדה שמוצאו שם ואוכל מעצמו ושבוע אבל בבית לא שייך לומר ואכל ושבוע שהרי אינו מוצא שם ליקח באו איש ואשה לשאול נותני' לאשה תחלה ופוטרי' אות' שאין כבוד' להמתין שם חרבה ואחכ' נותנין לאיש וכשהוא מחלקו בשדה אין בו טובת הנא' לבעלים אלא העני' באים ונטולי' אותו בעב' דכתיב ויאכלו וגו' מעצמן ואפי' בעל כרחו של בה' משמע ואפי' עני' שכי' שרא' מוציאין אותו מידו אבל המתחלק בבית יש בו טובת הנאה לבעלים ונתנו לכל עני' שירצה דבחר קרא כתי' תוציא את כל מעש' משמע דבבעל חבי' תליא להוצי' ולחלק למי שירצו' חיינו מה שהבי' לביתו שלא היה יכול להניחו בגורן מחס' גשמי' אב' וכנו' וב' אחים ושני' שותפין שהי' אמתן עני' השני נותן לו מעש' עני' שלו שני עני' שקבלו השד' באריסו' חז' מפרי' מעש' עני' של חלקו ונותן להבירו וכן חבירו מפרי' מחלקו ונותן לו מעש' עני' של חלקו ולפי' שאמרה תורה ונא' הלוי' והגר' וגו' ואכלו וגו' כשמע שיאכלו בהנס' כי הוא שלהם לפי' אמרו ול' אין פורעין בו החלו' ולא משלמין בו את התנמולין כגון שהבירו עשה עמו חס' חס' כא' לשלם לו גמולו אלא ישלם לו ממעש' עני' שהנא' כמו פורע בו חובו ולא פודין בו את חטבו' שח' גב' מוטל עליו לעשותו בלא מצות המעש' עני' וחיו' כמו פורע חובו ולא עושי' בו שושבינו ואין נותנין ממנו צדקה כגון שפסקו עליו בני העי' צדקה לא יתן אות' ממעש' עני' שנמצ' פורע חובו במע' אבל משלמין ממנו רבר' של גמול' חסדי' של מצוה וצריך להודיעו שהוא מעשר עני' כיצד כגון אם גמל חבירו עמו חסד' באכל' שאירעו ואחכ' יציע' אכל לחבירו לית מותר לשלם לו גמול' חסדו ממעשר עני' כדי שלא יתבטל מלגמול' חסד' של מצוה וצריך להודיע לחבירו שהו' מעש' עני' כדי שלא יחשוב זה שפורע לו חובו שקדם לו הגמול' והל' זה פורע חובו במעשר עני' וסח' שאמרנו למעלה שאין משלמין בו את התנמולין היינו לשלם תנמולין של דבר הרשות לא התירו לו אף על פי שהוא מודיעו שהוא מעש' עני' ונותנין אותו לחבר עיר בטוב' הנאה פירוש חכם המתעסק בצרכי' צבור' מפרנס' אותו מחמת טובת שעות' לחם שכתעס' בצרכייהם נותנין לו מעש' עני' בטובה ושולחין לו מחמת דורון וכבוד' אע"ד דאין שולחין לו צדקה מן הכיס כדאית' לעיל בתלכו' צדקה היינו משו' דגנאי הוא לו וגם לכני' העי' לפרנס' חכם המתעסק בצרכייה' מן הצדק' אבל מע' ששולחין לו מן הגורן לא מנכר' דמעש' עני' הוא אלא מיחיו' כמנה' ורורון דרך כבו' ואין מוציאין אותו מאי' לחל' דכתי' והנחת בשערי' וכת' ויאכלו בשעריך ושבועו וכל התרומ' והמעשרו' ואפי' מעש' עני' טובלין שאסור לאכול כהתבואה קודם הפרשת' אע"ד דמעש' עני' אין בו קדושה שהרי נאכל' לזרי' אפי' הכי טובל' דילפינן מעש' עני' מבשעריך דכתי' גבי מעש' שני דהכא גבי מעש' עני' כתיב ויאכלו בשעריך ושבועו וחתם גבי מעש' שני כתי' לא תוכל לאכול בשעריך ומפרישין רבשערי' הנאמ' גבי מעש' שני קאי על בשעריך הנאמ' גבי מעש' עני' והק' קרא לא תוכל לאכול את המעש' שכתבו בשעריך דהיינו מעש' עני' דכתיב ויאכלו בשעריך ושבועו לא תאכלנו בעו' שאותו המעש' טובל' בתוכו אבל אין חיובין על טבל זה מיתה' ועל כולם מברך בשעת הפרשתו ואפילו על מעש' עני' דהא מצוה להפרישו כיון שטובל את התבואה :

שלב דין מתנת עניים ובו סעיף אחד :

א שאר מתנו' עני' כגון לקט שכחה ופאה ועוללו' מן התורה אינו נוהג' אלא בארץ ישראל דכתי' ובקצרכ' קצי' ארצ' וכת' וכי תקצו' קצירך בשדך וגו' וכל מקום שהייבים לתת תרומ' ומעשרו' מדרבנן חייבין גם כן בארץ אחרת' המקומו' אם אין עני' ישראל' מצויין שם ליטל' אין צריך להניח' והאידנא אין נוהגין בהן כלל לפי שחרובתם עא' ואם יניחו'ם יבואו עא' וישלום לכך אין מן הצורך לתאריך כאן :

שלג דין ראשית הגז וכיוד סעיפים :

א כתיב ראשית גז צאנך תתן לו שהייב כל אדם מישראל לתת מראשית גז צאנו לכהן ואינה נוהגת אלא בארץ דילפינן נתינת נתינת בתרומה מה תרומת בארץ אין בהל' לא אף ראשית הגז בארץ אין בהל' לא ונוהג גם כן בין בפני הבית בין שלא בפני הבית וי' דנוהגת אפילו בהל' דלא גמור גש' לזה ולא נהגו כן :

ב בין דתלה המנא טעמא דראשית הגז בשירות כהונה דכתיב

יורה דעה הלכות גידוי ודרם סימן שלד

קלו

ישכה תלמודו ועושה ליהנות קטנ' כד' פרנסתו ומות לרכ' עם המטר ועם הכוחים אלא אם כן תחמירו עליו בית דין בפירושו וכמ' לא ירבה עמו כדברים ולא ידבר עמו אלא לצורך כמי שמרוב עם האכל במקום שאמרנו שאסור לישב בר' אמותיו אם ארס יושב תהלה ובא חסנודר' לשם תוך ד' אמותיו אין צריך להתרחק משם דלאוכל כמיניה לאסור לו מקומו ואין חילוק בין עומד ליושב אסור ליכנס לבית המנוחה כשהוא שם בכיתו וכל הבית הוא כארבע אמותיו:

ג בנדה שמת בר' שולחין וסוקלין את ארונו לא שיעשו עליו בגלו של עכן לא בר' שולחין ובניהיו אכן על ארונו ללמד שכל'המת בגידוי חייב סקילה ואין קורעין עליו ולא חולצין ולא מספידין עליו שכל אלו הם משום כבודו ואין עושין לו כבוד והם לאפיקורוס ועובר על דברי הכמים אבל לפמנא כיון שמת הרי אין לו כסות ופסו' מגזירת ואין סוקלין ארונו וכספידין אותו כראוי:

ד אפילו נידוהו משום שעב' על דברי הכמים אם חזר בו אף על פי שלא התירו נידוהו כמעסקין עמו לכל דבר:

ה אף על פי שאסור לאכול ולשתות עם המנוחה או המוחרם ממ' האוכל ושותה עמו אין לו דין כבוד ער שינדרוהו כד' בפני עצמו אם ירצו דכתב אירו ארוהו יושבתי:

ו חרשו' ביד הכד' למעט הנדוי משלש' יום או לחוסף' עליהם כפי רצונ' וכפי ראו' עיניה וכן יש רש' ביר' להחמיר עליו שלא יטולו את בניו ושלא יקברוהו אם יש ולגר' כניו מבי' הספ' ואשתו מבי' הכנסת ער' שיקבלו עליו את הדין ואין בזה משו' נשבע לבטל את המצוה דלמנר' מילתא הלה על דבר מצוה כמו על דבר הרשות לקיי' את דת תורתנו וכשיגיע הזמן שקצבו' אס' ירצו מתירין לו אף אם לא בקש לחתירו ואף אם לא יחוו' בו וככ' טוב הוא שלא יתרו לו אם לא יחוו' בו כד' שלא תמקט יראתם:

ז ואם ירצו הכד' להחמיר עליו עוד מהמת שלא חזר בו חרשו' בידים: אם ראו חכד' קושי האיסור שעשה והעבירה שעבר סחרימין גם האוכל והשותה עמו והיושב בר' אמותיו:

ח אם ראו כד' לגדות שלא יזמן כג' ולא יתפלל בעשרה ולא יקבר לו כת וכה' רשאים:

יא אם נתנה לעביר' אינו מצטרף לעשר' אפי' בלא טעם שנתנה או הוחרם אלא מהמת שנעשה עברין בעביר' חסור' שהוחרם או שנתנה עליה אינו ראוי עוד לחבור' אבל להתפלל בעודו בכה בלא צידו' לעשרה כבר כתבתי סעיף ב' שמוטר דמת לנו למנוע תפילתנו' מהמת שהוא בכה:

יב הא דאמרין במנוד' סתם שהוא אסור בכל דיני המנו' שאמרנו דוקא שחאו' מנודה לכד' שהו' מנודה לכל ארס בין דלא ארני לכד' או דלא ציית דינא או לאפקירות או לרב' עבד' בין שנידוהו בר' סתכת דברי' הללו בין שנידוהו כל ארס דינו שיה' בין לעירו בין לעיר אחרת אבל מנודה להצאין בגון תלמיד שניד' לכבודו וכן מנוד' לעיר אחרת שנידוהו לכבודו כיון שאנו מנודה לכל אינו אסור בכל דין חסנודה אלא שבני ארס מרחיקין אותו כדי לביישו אבל אין אכילות חל עליו שאין אכילות להצאין:

יג וכיון שחרשו' ביד כד' לחוסף' על ימי הנדוי או למעט כפי רצונ' מה' זה הא דאמרין אין נדוי' פחות מל' יום חיינו לענין כשמנדין אותו ואמר' מיד פלו' יהא בגידוי' ל' יום ומ' אם חזר בנאם היה הנדוי' בטביל' מסו' או אפקירותא ופי' לבעל דינו מתירין אותו לאלת' ואפי' אם לא חזר בו' יא' סמתירין לו לאח' שלשי' כיר' שכב' קבל דינו והו' יושב לבית דין ובקש שיתירו לו אבל אם בולול בגידוי' ואינו מבק' שיתירו לו פניחין אותו בגידוי' ער' שימות ובשיטור' סוקלין את ארונו כמי שכתבתי סעיף ג' ח' חולק כות ואומר' שאם לא חזר בו אין מתירין לו אף לאמר' שלשים יום ער' שיתור' בו:

יד נויפה הוא שארס גדול גוער' בו לומר' כמה פלוני זה חצוף וכיוצ' בזה וזה משפטו שיחא מתכמא ויושב בביתו ויחא נבלם ולא ירא' למי שחבלימו ומעט בשחוק וזריבו' וכעסקין ויצער' עצמו לעיני כראוי אבל אין צריך להתרחק מבני ארס לא באכילה ולא בשתי' ולא בשאלת שלום ואין צריך לנהוג באחד' מכל דיני האכל ואין צרי' ללפייס למי שחצוף כנגדו ואין צרי' שיתירו לו אלא כיון שנתנו בנזוף זמן נויפ' משה' מבילא גאפילו לא אמר לו הנדול כלם אלא שיודע בעצמו שהארס גדול נקט בלבו עליו צריך לנהוג נויפה בעצמו:

טו מנודה לרב' מנודה לתלמיד' אבל אינו מנודה לשאר החכמים מנודה לתלמיד שנידוהו לכבודו אינו מנודה לרב' אבל מנודה חו' לשאר העם שאין חכמי' אבל לא לחכמים אפילו קטני' ממנו ודוקא במדה שלא בפני חרב' אבל בפני רב' אפקירות' הוא וזהו עצמו בגידוי' ואי

שניה' ומכ' גיורת ואח' ג' ג' שלישית ומכ' גיורת וה' אס' מנוד' קצת מן הצאן אח' שנתחיל לגנו' הואיל ובשעת' החלה' הגיורת חילו המט' צאן חל עליו דוכת' נתינת ראשית הנו ואפי' אם השלים הגיורת לחמש צאן אח' כמה שנים סצט' יפ' עם או וכפרי' ש מזה על זה אפי' כהרש' על היטן שחרי' גזו' או בשנתו וזו בשנת אחר' ואמה מצטרפין ואף על גב' דבני תרוב' אין מפרישין מחדש על היטן דשנת בשנת כתיב ואיכא לכד' דילפינ' נתינת ראשית הנו מתרומה נל' אפי' למאן דליף ג' ש' מורה חכא דמפריש מחדש על היטן דרוק גבי תרומ' שיש בה משום קדושה שייך לום' שאין כחות הקדושו' מצטרפין אבל חכא דאלבישת דכרה' קפיד רחמנא למח' לא יצטרפו וככו שפירשתי לעי' סעי' ג' גבי המפריש כל גיורתיו נל' ומטע' ג' אס' חיו לו שני מיני גזי' ארע' וא' טוב לא יתן מן הרע על הטוב כמו בתרומ' דכיון דאביש' הכהן קפי' רחמנ' יתן לו כל אחד לפי שיעורו ואם יתן לו מן הטוב על הרע תבא עליו ברכה:

יז מי שהיו לו גיורת רבות של ראשית הנו ורוצה לחלק לכתני' לא יתן לכל אחד פחות ממשקל המש' שלעיס' מלובן שהוא שיעור' כדי לעשות ממנו בגד קטן לא שילבינו ואחר' יתן לו אלא יתן לו כצמ' הגיורת כשהיא צוא' כדי שיהיה בו' אח' הליבון חמש' שלעיס' אריות' שנא' תתן לו שיהיה לו כדי מתנה המועלת מכל מקו' מכל בה' שיש לו בבית אחת אינו חייב ליתן רק חמש' שלעיס' מהכל וכדברי' סופרים' וזהו מן התורה בכל דהו' סני':

יח ראשית תגו' חולין לכל דבר לפיכך גותנין אותם אשילו לכתנת ואפילו היא נשואת לישראל:

הלכות נידוי וחרם

שלד היאך נוהגין עם המנוחה או המוחרם ועל מה מנדין ודין התרתו וכו' מה סעיפים:

א מרביר' קבלתיש כח ביד כד' לנדות כל מי שעובר על הדת כמו שיתבא בע'ה' אלא כשמנדין אותו על דבר ממון אין מנדין אורזו עד שיתרו בו נ' פעמי' דהיינו בהב' מן הכד' כמו שיתבא בלבו' עיר שוטן ס' לא אבל כשמנדין אותו על דבר איסור' מנדין אותו לאתר ומנל' שיש בה ביד בית דין לנדות ולהחרי' שכן מצינו בביר' ששמת וחרים אחר' בדורו שחיה נקרא מרוז' יא' שהוא שם כוכב שנתה על שלא בא לעיר' ישראל כמו שבאו שאר הככבים דכתי' מן השמי' נלחמו הככבי' ויא' שהו' שם ארס גדול שחי' בדורו ושכתהו והחריבו על אש' לא בא לעירתו למלחמה עם סיסר' דכתי' אורו מרוז וזהו שמתא וכתי' אורו ארוזו חרם דארו' הוא חרם בו כמו שיתבא בע'ה' ואפי' אכיל ושחי' בהריח ודיני' כארבע אמותיו דכתי' יושבו' ואמר' חול באר'ב' מאה שפור': שמת' כרב' למרוז וקיים לחי' לחול' שאין נידוי' פסות משלשים יום ואם אינו חזר בו שוני' לנדותו לאח' שלשים יום ואם אינו חזר בו ממתינין לו עוד' שלשי' ומחרימין אותו ואפילו פגע הרגל בתוך שלשים יום אינו מבטל אורו כרא' דנידוי' שלשים יום בגידוי' דירתו אבל נידוי' דירן כנופד' דיתו שהיא ז' ימים ואף על פי שאין ראי'ה לרב' כזכר' לרב' שנא' ואביית ירק כפניה חלא תכלס שכעת ימים ונזיפה דירן אינה אלא הרע' גמא ומנדין למי שחייב גידוי' אפילו יש לחוש שעל ידי' בן יצא לתרבות רעה' אין לחוש לכד' דמת לנו בכך הלעושתו לרשע' וגו':

ב מדכתיב עשבת גבי' מרוז אמרו' ול זה דין המנודה אין יושבין בר' אמותיו חוץ מאשתו ובניו שמתירין ולא הח' כל כג' ג' מותרין ח' לחלק דנדוי' על רדך כן לא נידוהו למנוע מבנו תשמי' בני ביתו שהוא חברה לו ולא יכול לחיות וולתו וגם הם צריכין לו והאין אוכלין ושותין עמו ואין מוצנין עליו ואין בוללין אותו לכל דבר שצרי' עשר' ואסור בתקבוס' ובתספורת ובנעילת הסנדל' כאכל' ופוט' בדברי' תורה שונג' ושתי' לו נשכ' ונשכרין לו כלים' נושאין ונתנגע עמו ס'א' שפרדשו שהוא מנודה אבל אם לא נדוהו כפי' אע' שהוא עבד' או יע' עב' על גזיר' צבוג' מצרפין אותו למנוע עשרה להתפלל עמו ואפי' מנוד' במש' שאין מצרפין אותו למנוע' כמ' להתפלל בעודו בגי' הבקשת כשיש סס' עשרה וזולתו ופוח' שנתנו לגרשו' מבית הכנסת האג' שלא ידחו ידיו' שצריכין להתרחק מד' אמותיו: וחרם קשה מנידוי' שנידוי' פירושו לשון תרחיק בעלם כלום שחרחיקוהו וחבר' לוחו מקדל' דג' אבל חרם יש בו קל'ל' שחרחיקוהו וגם קל'לוהו ושמתא פירושו חונ' נטריקון שסמח ומיתה יתא בוח' יא' שח' אמצעי בין נידוי' והרמ'קשת מגידו' וקל' מח' היא שאין אמצעי בין נידוי' וחר' ושמת' הוא פחה' מעני' ואין חכרע' לפיכך אמרו המידר' לא שונח ולא שוני' לו לא נשכר' ולא נשכרין לו יוכי' אסור להתנותו יות' ככרי' חיינו אבל שונה הוא לעצמו שלא

לבוש עטרת זהב הלכות נדוי וחרם סימן שלד

אבל שלשתן כתיב אפי' לא שלם בפני זה אעפ' שהיו ביה' כשע' הנדוי ואם היו רבים בשעה שנדרוהו צריך שיתירו כולם וכל אותם שנמלטו כהם בשעת הנדוי חשובים מחכמים וצריך שיתירוהו גם הם:

כז אף על גב דקל סתם נדוי שלש' יום ולדין שבע' ימי' שמתירין אותו לסוף שלש' או ז' אבל אם נדרוהו סתם ועברו עליו שלשים ולא התירו לסוף שלש' או ז' עומד לעולם בנדוי עד שיתירוהו לו:

כח אם זולל בנדוי והרסו ולא נהג בעצמו דין נדוי וכו' חרם אין מתירין לו עד שינהוג איסור כימים שנהג חיתר בנדוי:

כט נדרוהו בפניו אין מתירין לו אלא בפניו ומעמא אם יתירו לו שלא בפניו שטא לא ידע שהתירו לו ונס אהר' שוא' לו אם התירו לו והו' אום' לא וכשיראו שמקרבין אותו יבאו לזולל בנדוי ולא יחשו עוד על נדוי' חכמי' ולכן צריך להתירו בפניו שיד' ונס יג' לאחרי' ויא' שאם התירו לו שלא בפניו הו' חית' בדק' דכולי האי לא גזרו ואם נדרוהו שלא בפניו מתירין לו אפילו לכתחלה שלא בפניו דליכ' למת' לא כ' יבאו לזולל בנדוי שכשיראו שמקרבין אותו יאמרו כמו שנדרוהו שלא בפניו כך התירוהו שלא בפניו:

ל נדרוהו על תנאי חל הנדוי וצריך דתרה אעפ' שחקים חתנא' ואפי' אם נידה עצמו על תנאי שכן מצונו ביהודה שנדה עצמו על תנאי וקיימו ואעפ' היו עצמותיו מגולגלין בארון עד שהתפלל עליו משת' ודווקא שהמנודה מסופ' בשעת תנאי אם יכול לקיימו אם לאו כמו ביהודה שלא היה ברור בידו שיעמיד בנימין לפני' אביו בחור אבל אם ברור לו שיהל' לקיימו אין צריך התרה:

לא ויכולין להתיר נדוי מיד אפי' אם קבע זמן שאמר יהא בנדוי אם לא אעשה דבר פלוני לזמן פלוני ויכולין להתירו לו מיד אעפ' שלא הגיע הזמן ואעפ' דבני גר' אין יכול להתירו עד שיתול' גבי נדוי שהוא מדברי קבלה הקילו:

לב המנדה עצמו בעולם הזה ובעולם הבא יא' שאין לו התר' שכיון שנדה עצמו בעה"ב הבנים עצמו בנדוי של מעלה וכי יתירו לו לכן שומר נפשו ירחק כמנו על ס' רכח סעוף מ':

לג תח' שנדה לעצמו מתיר לעצמו אעפ' תרד' אינו מתיר לעצמו בנדוי דכרי קבלה הקילו אפילו נדה על דעת פלוני ואפילו על דבר שחיי' עליו נדוי' ויש מי שאומ' שאם נדה עצמו על דבר שהיה חיי' נדוי' אינו יכול להתיר לעצמו ויש אומרי' שאם היה דרך שבוע' אפי' תח' אינו יכול להתיר לעצמו אפי' כ' ש' אינו חיי' עליו נדוי' ויש מי שאומ' שאם נדה עצמו על דבר שחיי' עליו נדוי' הוא עומד לעצמו אינו מחל אלא אחרים מחלין:

לד מי שאינו תח' שנדה לעצמו יש מי שאומר שצריך עשרה' שיתירו לו:

לה נדרוהו בתלו' תוי נדוי וצרי' התרה ואפי' חזרו והתירו לו בחלום אינו כלום דכיון דקל כשם שאי אפשר לבר' בלא תבן כך אי אפשר לחלו' בלא דברי' כמלי' חיישינן שמא הנדוי אמת והתרה היא דברי' כמלי' וצריך עשרה' להתירו ומעט' מצרי' עשרה' משום דיש לחוש שמא בשליחו' חמקי' לו ויחל' כל כי עשרה' שריא שכנית' והל' הותר באותו כד' שנתגד' וליכ' אפילו יודע מי הוא שנדה אותו בחלו' אין אותו המנדה יכול להתירו וצרי' כי עשרה' אהר' דאמר' לשמתה' שווי' שליח' למשרי' לא שווי' שלי' ואותן העשר' צריכין להיות בני ארס ששוני' הלכו לא מצא טורח אחרית' עד פרסה' לא מצא מתירין לו אפי' עשרה' שטוני' משנלא מצא מתירין לו אפי' שיועיקן לקרות בתורה לא מצא מתירין לו אפילו עשר' שאינ' יודעין לקרוא לא מצא עשר' מתירין לו אפי' שלש' שאין לו התיר' רק על ידי' עשר' ששנו הלכו או משני' שראויין לשרו' עליהם שכני' ומיחו' אם יתירו לו בזה אחר' זה סגו' וכשמתירין למי שנדרוהו בתלו' יא' שיאמרו מחמת ראי' שמת' פלוני בחלומה' מאד' יהא ליה לא יעסורין ולא קללה' יבאו עליה' ואמרו יהי ראובן וא' ימות וגומר' תודיעני אודה חיים וכו' שמעתי שמעך וגומר' חסד' ג' ועבד' ג':

לו יא' מי שנדרוהו בתלו' ושלח שליח' להתירו לו שלא בפניו אם מצא השליח' בעשרה' שמתמין כיו' ששם מתמין כך בבקורת' שריא שכני' בניני' ומתירין לו ואי לא לא:

לז עין גרול הוא הנשוא שם שם' לבטלה כמו שדרשו מרב' חל' תשא את שם ה' אהך לשוא' ונול' פ' כך אמרו חסומ' חסד' חסד' בני' הכירו לשוא' או שנשכ' בפניו לשקאו' שביר' ברכה' שאינה צריכת' דהיינו דתו' מנ' שחזא עוב' משום נשוא' חסד' לשוא' ואם לא נדרוהו תג' עצמו הי' נדר' על שלא שם ירא' אפי' לנדר' ענינו להקפיד' על זה וכת' אפי' ה' אלקיך תירא' ופכלל' יראתו הוא שלא יחירו שם שמע' לבטלה' לפיכך לא יצד' שבע' שוא' אסורה' אלא אפילו להזכיר' שם מן השמות' החבו' לאל' לבטלה' אסור' אעפ' שלא נשבע' שר'י הכתוב מצוה' ואמר' ליראת'

יא' פליג' ליה רבי' יקרא שפי' דמי ורב' שגור חרם ונדוי באין דבר ואין הלמדיו יכולין לעמוד בגזרותיו אין צריכין לקיימן:

יז תלמיד שנדה לכבו' רבו שבוחו והרפוהו בפניו שלא בפני הרב נדוי' נדוי' ורינו כרין מנודה לתלמי' שאינו מנוד' לרב וכן הרן בתלמיד' שבזו אביו בפניו שיכול לנדות המבזה ודינו כדין תלמיד' הונדה לכבודו שזה נכ' כבודו כשמכבדין רבו ואביו:

יח ברא' דמנוד' לתלמי' אינו מנוד' לרב במי שנדרוהו מפני אפקירות' שכי' תלמי' חכם אבל מי שנדרוהו על שאר דברי' אסורי' טעשה שחייב עליה' נדוי' אפילו נדהו קטן שבישראל' חייבין אפילו חנשיא' וכל ישראל' לנהוג בנדוי' עד שיהזור בתשוב' מדבר' שנידחתו בשבילו ויתירו לו:

יט רב מצד המלכו' אינו רב בתורה אינו יכול לנדה' לכבודו וכ' ש' אחר שנהג שרר' או רבנות' מצד מסונו או יהיסו שאינו יכול לנדה' לכבודו ודוק' לנדה' לכבוד הרב אבל להררי' אין יכולין לכבו' הרב אם לא מי שמתו' ככתלוק' יותר כראי' והא' דאמרינן הרב שנת' לכבודו הו' כגור' לתלמידיו היינו אם לא חזר בו המנוד' קוד' שנדי' אותו הרב ואפילו חכמי' המנוד' שירצה' לפי' את הרב אחר שיתירו לו נדוי' לא מהני ואין מתירים לו עד שיעש' הפיו' אבל אם קודם שנדרוהו הרב אמר זה שפי'סנו ולא השגי' עליו הרב ונידהו אינו מנוד' כלל אפי' לתלמידיו כי מיד שאמ' שיתק' את אשר עונו' כפי' שישבו עליו חכמי' אין צדי' חל' עליו קהל' שתקנו שאי' שום רב יכול לנדה' לכבוד' אין בתקנתן כלום דלאו כל בניניהו ואם עמד רב אחר ונידה' לכבודו נדוי' נדוי':

יז אף על גב' שאמרנו שמנדין לכבו' הרב היינו דווקא לכבודו אבל חכם שנדה לצור' עצמו אפילו כהלכ' אינו נדוי' פי' שלא נתכוון לכבו' תורה' רק להתרו' ממנו על ידי' שינד' כגון שידוע' שיתנו לו מסון להתיר' הנדוי' וכה' אינו נדוי' וכן אם רואין שנדה' משום שנאת' בגון שדרכת' אנשי' נכשלו בדבר' אחר' שחם חייבים עליו נדוי' והרבים לא נדה' כולם אלא את' מהם שזה דאי' לא עשה אלא משו' שנאת' שיש לו עליו כלכו' ומה לי מכיון' להשתכר' ממון בהתרתו ומה לי אם נתכוון לנקום' מכנו' לחכמי' שונאו והו' שכרו שמתכר' לעשו' נחת' רוח ליצרו לפיכך אין נדוי' נדוי' כי ודאי' לא נמסר' נדוי' ליד' גדולי' הדור' מדברי' הקבלה' שאמרנו רק כשנדה' לשם שמים לעשות' גדר' לתורה' ולכבוד' לוסדית' ולא יכוין' כלל להנאת' עצמו ותועלתו:

כ כנוד' לעירו מנוד' לעיר אחרת אפילו העיר האחר' גדולת' ממנה בחכמו' ובמנין' שכל אחר' כפוף לבי' דין שבעירו וכל מה שיעשו עמו ברין חייבין כל ישראל' להחזיקו מנוד' לעי' אחרת אינו מנודה לעירו' אכל כנודה הוא לשאר' עירות' כיוצא בעיר' שנדרוהו שם כרא' דמנודה' לעיר אחרת אינו מנוד' לעירו שנדרוהו העי' האחר' על מיד' דאפקירות' טעשה כאותו העיר אכל אם נדרוהו במיד' דשמיא' אפי' מנודה לעיר אחר' מנוד' לכל ישראל' בני' העי' שיעשו חרם על כל מי שיבא לדור' בעיר' אין אותו החרם חל על אותו שבא לדור' שם אאכ' יש לו רב בעי' שאו צריך לקיי' נדוי' רבו אבל חס' יכולין לתקן בנייה' ולנדה' על עצמן שלא ישא' ויתנו עמו וכל מי מהם שישא' ויתן עמו יהא מחרם ומנודה:

כא מנודה לנשיא מנודה לכל ישראל' מנודה לכל ישראל' אינו מנודה לנשיא:

כב נתנו בכל המקומות מי שעובר על גזירת' הקהל' אעפ' שעשו בתרם ובנדוי' אין נותנין בו נדוי' עד שיכריזו עליו מי שעבר על גזירת' תקנת רבינו גרשם מה אם עבר בשונג' אין צריך התר' ואם חתרו בו ועבר במיד' כל כי עשרה' שלוחי' ר' הם להתיר' לו כשהוא מדעתו דאמרינן שכך היה דעת רבינו גרשון זל' מתחלה לנהוג נישוא' ונדוי' על העובר כל אחר' לפי' חכמי' דורו ועירו עד שיתירו לו אפילו בני עשרה' הוין כדבר' שגור' בפ' שיתא' בנדוי' לעולם מי שעובר או דאי' הוא לעולם בנדוי' מי שעובר במיד':

כג כיצד התר' חתני' אומרי' לו שרוי' לך מחול' לך ואם הוא שלא בפניו אומרי' שרוי' לו מחול' לו:

כד נדוי' הוא כמו נדר' לפיכך מתירין הנדוי' בג' דמי' או ביהוד' דמוסחה ותלמי' מתיר חרם ונדוי' אפילו במקום הרב אעפ' שבנדוי' אינו מתיר' בהרמות' הקילו משום שפעמים שלא יהיה הרב מוזמן ואין לדחות' ולשתות' חיתר' השמתא' דגבי' נדר' אין השש' כל כך אם ידעת' וישהת' התירו עד שיהיה חב' מאמן אבל שמתא' אין להשתות' על האד' וכל חרם ונדוי' שלא תותר' אפילו חיתומן רב כנוד' וכו' וכו' אפי' אינו מותר' עד שיתירו לו בנדוי' כמו בגדר':

כה שלשה נדוי' והלכו להם והר' בו זה מדובר' שנדרוהו בגלגל' מתירין לו שלשה' אחר' יש מי שאומר' שצריך שיהיו גדולי' כמותם בשנים ובחכמה' וביראה' וגדולה':

נדוהו ג' אין השנים יכולין להתירו אאכ' יתן להם הג' דעות'

יורה דעה הלכות נידוי וחרם סימן שלה

קלז

חייב נידוי ובה לכך להתירם עליו שנדחו שלא כדון כד מנדין את זה ואין צריך לענין נידוי ערות וראיה ברורה אלא אומ' חרעת באמת הדברי' שחטובעטוען כדיו או אפי' אשה אפילו קטן נאמן אם חרעת נותן שאמת חרבר שרכים כאלו מסורין לדין שבקל ויכול לשקול דברים אלו בשכלו אם הם אמתיים או לא :

מר חכם שהורה להתיר כמים שאין להם סוף הייב נידוי וכן מי שעוב' על גדרו כל בית דין שנוקק לו לשלח בר שמתא הוא וכן העושי מלאכה בעוד שיש מת בעיר ועדין לא נקב' חייבי' נידוי כדי שלא יתעצלו בקבורתו לפי' אם יש חכרות בעיר שעוקקין עם חמתים שרי וכן מי שעושה קלים וחמורים או גש' לעקור דבר מן התורתי או שוא בבית המדרש או לבד' דבר שאי אפשר שאין זה לא כמלעני' על חתורת' וכן מי שיש לו עירעו על הכירו בדבר או כוסס' איתו דב' למדך או לשופט' לאו כל כמינה שיאמר שלי' מסרתי אלא כשמתין ליה עד דמיתיה ליה וקיימיה בפני' כד' וכן תח' המחוקק במחלוקת כנגד חרבים שלא ירבו מחלוקת בישראל וכן חמורה תראה במקום רבו :

מה צורבא מרבנן עבדי דינא לנפשיה ויכול לנדות למי שהפקי' כנגדו ואם דינו מסיק כגון שקראו עכר תוא מגודדי לכל ישראל וכיון שהוא דבר פשוט הוי כאלו נדחו כד' ואם אין דינו מסיק אינו מגודה אלא לקמנים ממנו ואפילו לא ביותו בפירוש רק שכיון לבותו לפי' אומרנא חסוכת' יכול לנדותו :

מו ראובן שהייב לשמעון ממון ומסרב מלפרוע אם נדח' שמעת לראובן שיפרענו אפי' אינו תח' נידויו נידוי דתא כדון נידוי ויא רלא עבדי' איניש דינא לנפשיה לנדות חבירו על דבר בטון וכן עיקר כל שכן אם תבירו אומ' שירצה לחיו' ציית דין' לא שמעכב מענה :

מז המכות את החכם אפי' כדברי' ואפי' לאח' מית' אם יש עדי' בדבר כד' מגדון אותו כרבים וחס' מתירין לו כשיהו' בתשובת אבל אם החכם חי אין מתירין לו עד שירצ' ויפייס את החכ' שנידוהו בשביל' מיהו אם לפי' ראות חכ' עשה זה מח' שמתל' עליו ואין החכם רוצה למחול מתירין לו נידויו וכן החכם בעצמו מגדה לכבודו למי שרוא קטן ממנו שהפקי' כנגדו ואין צריך לא עדים ולא התראת ואין מתירין לו עד שירצה ויפייס אש החכם ואם כת החכם באין ג' ומתירין לו ויעיין לעיל סימן רמ"ג אם דינן בזמן הזה דין' תח' והקורא להבירו מלשין או מסר אין לך בידו גדול מה ומגדון על זה אף על פי שיש רשות לחכם לנדות לכבודו מותר לו למחול על כבודו שאינו שבת לתח' שיגדיב עצמו בדב' זה לא יעלים עינו מדברי' עם תארץ ולא ישית לבו להם וכן חית ררך החכמים הראשונים שומעין הרפתם ואינ' משיבין ולא עוד לא שמוחלין למחרף וסולחין החכמים היו משבחי' עצמם כמעשיהם הנאי' ואומרים שמעולם לא נידו אדם ולא לכבודם כמה דברים אמורים כשבזוהו והרפתוהו ככתר אבל תח' שביוהו או הרפתוהו בפרהסי' אסור לו למחול על כבודו ואם מחל נענש מפני' שזה ביוון חתורת לא נוקם ונוטר חרבר כנחש ער שיבקש בחילה וסלח לו :

מח אם נידו לאדם אחר על שעבר עביר' ונזר השר עונש על מי שיהויק הנידוי חייבין ליכנס בספק עונש כדי להזהיק רתנו מפני קדושת השם יתברך אבל אם נידוהו על דברים שבינו לחביר' כגון שהוליכו לערכאות אין אנו חייבין ליכנס בסכנת העונש ואף על פי שהייב אדם למתות ניד עוברי' עבירה וכל מי שיש בירו' למח' ואינו מוחה הוא נתפס כאותו עון מכל' מקום אין אדם חייב להוצי' ממנו על זה ולכן נתנו לחקל מלמדות בעוברי' עבירה שיש לחוש שיעמדו על נפשנו וכאדנו על סימן רכה סעיף מה' וסימן רלב' סעיף יב' :

הלכות ביקור חולים ורפואה

ונומה למות וגוסס

שלה מתי מבקרין החולה ואיזה חולים מבקרין וכיצד מתפללין עליו ובו' סעיפים :

א לעולם יבקש אדם רחמים שלא יהלח שאם חלה אומרים לו תבא זכות והפטר ואם חלה האדם מצוה על כל אדם לבקרין שכן מצונו בחקכת שבבקר' חולי' כמו שדרשו בפסוק וירא אליו ה' באלוני' ממרא מלמד שבא אליו לבקר את החולה ואזהרה לרוררת וסמכו' אקרא דהודעת להם את הדרך אשר ילכו בה ועוד דרשו מאי דכתיב אחרי' ה' אלהיכם תלכו וגו' ה' אחר מדותיו ודרכי' של הכת' כה הוא מבקר חולים כו' אף אתם בקרו חולים והיכן מצונו שהו' מבקר חולים דכתיב וירא אליו ה' באלוני' כפרא' וגו' כדלעיל' לפיכך מצוה גדולה

ליראה את השם ותנבבר ותנורא ואם נידוהו צריך להתירו מיד כד' שלא יכשלו אחרים בנידוי' :

לח ברא כשהיה הנשבע חזה או המברך לבטל' מיד אבל אם היה שונג ולא ידע שזה אסור אסור לנדותו שלא ענש חבתו' שונג אלא מתחיד ומתרה בו שלא לשנות בכך' :

לט המנדה את תבירו שלא כדון ואמר ליה תלה אודבת נידוי של שני נידוי והם שזה השני הוא גברא רבא אף על פי שלא נכרך או שאין ידוע מי הוא רחיישינן שמא הוא יורר' גדול מהמנדה אבל אם המנדה שלא כדון תולת' והאחר אינו תח' לאויהת תלמיד נגד רבו לא יוכל לומר אדרכה אלא אם כן נטר רשות מבית דין' מי שאמר לתבירו אל תעשה דבר זה בנידוי חזה אומר לו ארדב' אף על פי שזה התחיל לומר כן עשה שלא כדון ממ' נידוי השני גם כן אינו כלום הואיל ולא נידוהו סתם רק שאמר לו שלא יעשה חרב' חזת בנידוי אין זה אלא מזה' :

ב תלמיד חכם שביוהו רשע עד שנהו ואמר ליה הרשע אדרכה יכריזו על הרשע שהוא מגודה ועומד בנידוי ליום ואחר כך יבקש מחילה ברבים מן התח' :

מא אח גדול בשנים שביוהו לאחיו הקטן בשנים והוא תח' ויודת הקטן בשנים את הגדול בשנים נידוי נידוי דאף על גב' דדרשו ואת לרבות את אחיך הגדול יפת עשה הקטן שנידוהו שכיון שאינו נושא פנים לתורה אינו עושה מעשה עסק וכן דרין אינו חייב לכברו' :

מב חכם וקן בחכמה או אב כד' שסרח אין מנדין אותו בפרהסיא לעולם אפילו חזר וסרח כמה פעמים אאכ' עשה כירבעם כן נבט חבירו אבל כשהוא שאר חסאות מלקין אותו בצנעה שנאמר וכשל גם נביא עמך לילה אף על פי ששכל כסחו כלילת ואוכרי' חבד' ושכ' כביתך וכן כל תח' שנתחייב נידוי אסור לבד' לקפוץ לנדותו במחרת אלא כורחין מרבר זה ונשמעין ממנו והסדי' החכמים דיי' משתבחים שלא נמנו מעולם לנדות תח' ואף על פי שנכנין להלקותו אם נתחייב מלקות או מבת מדרות אם נתחייב סכת מדרות מדרבנן אשמת' לא נכנו דחמירא שמתא ממלקות ואי סני שומעניה כגון שמתעסק בספרת אפי' קורסות במינו זמר או שותביריו כושין מחמת שמועתו ושם שפייס מתחלל על ידו עד שאומרים עליו שרא ליה מריח לפלוני שמתין ליה' :

מג על עשרים וארבע דברים מגדון את האדם ואלו הם :
א המכות את החכם ואפי' אחר' מותו :
ב תמכות שליח כד' שעושה זילות' כוח לבד' :
ג הקורא לחבירו עבד ד' חמולול כרבר אחר מדברי' סופרי' ואין צריך לומר מדברי' תורת' :
ה מי ששלחו לו כד' וקבעו לו זמן ולא בא :
ו מי שלא קבל עליו את הדון מגדון אותו עד שיתן :
ז מי שיש ברשותו דבר המזיק מגדון אותו עד שישירנו מפני' שמוא עובר על לא תשים דמים בביתך שגורם הזיק לכריות' :
ח המבצר קרקע שלו לעא' והיא סמוכה לקרקע של ישראל חבירו מגדון אותו עד שיקבל עליו כל אונס שיבא מן העא' לישראל חבירו בעל חמיר' :
ט המעיד על ישראל בערכאות של עא' והוציא ממנו ממון בעדוהו שלא כדון מגדון אותו עד שישלם :
י טבח כהן שאינו מפרש המתנות ונותנת לנהן אחר מגדון אותו עד שיתן :
יא חמולל יום טוב שני של גלויות אף על פי שאינו אלא מנהג' :
יב העושה גולאכה בערב פסח אחר הצות' :
יג המוכר שם שמים לבטלה או לשבועת כרברי' הכאי' :
יד המכיל את הרבי' לירי' אכיל' קדשים בחוץ כגון אדם גדול שאוכל דבר הרומה לקדשים ויסבר העולם שהוא קדשים ויבאו חס' עי' ות לאכול קדשים ממש בחוץ כי יאמרו מזה הוא שחרי' אדם גדול זה אוכל כמו שמצונו בתודוס איש דמי שהתחייב לאכול בני דרוז גרים מקולם בלילי' פסחים ושלחו לו חול' אלא אחדס אתה חיינו מגדון אותך שאתה מאכיל ישראל קדשי' בחוץ שהראוהו סוכר שהקדישו לשם פסח' :
טו המכיל את חרבים לירי' חילול השם :
טז המחשב שנים וקובע הדשים בחל' ואסמכות אקרא דכתיב מי מצוין תצא תרחי' :
יז המכשיל את העור כגון המכה כגן חנובל מכה או כד' שנים ואילך שמכשילו שמא יבעט בו דיניתו ועומד האב משום לפני' עור לא תתן מכשול וכל כהנ' :
יח המעכב את חרבי' מלעש' מצוה :
יט טבח שיצת' טריפ' מתחת ידו' :
כ טבח שלא הראה בריוקת שכינו לחכם וכבר נתבאר לעיל סימן יח שדין זה אינו נהנה עכשו' :
כא המקשה עצמו לדעת' :
כב מי שנירש את אשתו ועשו בינו ובינה שותפות או משא וכתן ד' המכניזן להזקק זה לזה כשבאו שניהם לבד' מגדון אותן שלא יבאו לירי' הרגל עבירה' :
כג חכם ששמועתו רעה' :
כד המנדה למי שאינו

לבוש עטרת זהב הלכות ביקור חורים סימן שלו שלח שרט

לחתרפאו'ומיהו לא יתקם כרפוא'אכל'יהא כפי יוד'בחכמ'ובמלאכו' ולא יתא שם גדול סמנו שאם אינו בקי בחכמ'לא יתא עוס'בה וכן אמר יש בה גדול ממנו לא יתקם'בה דחיאך יור' בספ'נפ'ש'ובמקו'שיש גדול ממנו שיהי זה אפי'כשא דינים אסור'איה מהם שע'ב'ועוסק בה הרי זה שופך דמים ואם ריפא שלא ברשות כד'ומעה'הוי חייב בהשלומן אפי'אם הוא בקי ואם ריפא ברשות כד'ומעה'והזיק פטור מדיני אדם וחייב כדיני שמים ואם המית ונתדע לו ששנג'גולה על ידו וממ'אמרת תורה שאין צריך לחסנע מפני חשש טעות דמצות הוא כרפוי' :

ב חרופא אסור'ליטול שכר החכמה והלימוד דאכירת גופו ריפא ורחכנא אכר והשבותו לו לרבות אכרת גופו ואמרין בענין עשיית המצות מה אני בחנם אף אתה בחנם הלכך שכר החכמה והלימוד אסור'אבל שכר הטירה והכמלה מותר :

ג מי שיש לו סמנין וחבירו חולה וצריך להם אסור'להעלותו ברמיחן יות'מן הראוי ולא עוד אלא אפי'לפסקו לו ברמיחן תרבה מפני צורך השעה שלא מצאו סמנין אא בידו אין לו ארמיחן אבל בשכ'חרופא אפ'תנתג'תרבה חייב ליתן לו כל מה שהתנה שהכמתו מבר'לו ואין לת'רמים כי היא שוח'כל כסף ואף על פי שמצוה עליו לרפאותו מטום השבת אכרת גופו ועשיית המצוה היא בחנם כדלעיל השבת אכרת זו אינה דוכה לשאר השבת אכרת דשאר השבת אכרת היא מוטלת על המצואח'לברו והכא מצות השבת זו מוטלת אכולי'עלמא כל מי שחוא יודע רפאות וכל מצות עשה דרמיא אכולי'עלמא אם נודמנד'לאחר ולא רצח לקיימה אלא בממון אין מוציאין ממון מידו ולא מפיקעין מידו חייב טלה ואין זה כרין רכית'דאף על פי שנמלו וצג'ברינים רשאני התם דרחכנא אכר'והי אחיך עמך אחרד'לידה בני חייב'להחיה בהרד'ראוכן שאם'הנאתו על שמעון והרה'שמעון וצריך לרפואת מראובן עיין לעיל סימן רפא' :

שלח חולת שמת לו מת ובו סעיף אחר :

א חולת שמת לו מת אין מודיעין אותו שמא תמרד'הערע'עליו ואין קורעין חלוקו ואין בוכין ואין מספידין'בפניו שלא ישכר את לבו ומשתיקין את המנחמין מפניו :

שלח וידוי החולה וכיצד אומרים לו וכו' ב סעיפים :

א מי שהלח'ונטה למות אומרים לו ותודה שכן כל המוכתים מתורים שכן דרשו רבותינו זל'מדת'ובאשמת הנפש תהיא ותתודו זה בנה אכ'לכל המתים שישענו וידוי ויאמרו לו אדם חיותא כשוק יהא רוחה לו כמי שנמסר לסרירות חש כראשו יתא דומד'לו כמי שנתגדו בקול עולה למט'גפ'ל למשכב יהא דמ'לו כמי שנתגדו לגרדום לידון שכל העולה לגרדום לידון אס'יש לו פרקליטין גדולים ניצול ואם לאו אינו ניצול ואי'הן פרקליטין של אדם תשובה ומעשים טובי'וכדי שלא ישכ'את לבו אומרי'לו הרבה תתודו ולא אמת והרבה שלא תתודו ומתו והרב'שתולכין בשוק ומתורין ובשכ'שאתה מתודת לפניו ית'אתה חי וכל המתודה יש לו חלק לעול'הכא שכן מצונו עכנ'שא'לו ויתושע בני שים נא כבוד'לאהי ישראל ותן לו תוד'וען עכן את יחושע ואם אמנם אנכי חטאתי וכזאת וכזאת עשית'ונו ומנן שכניך לו וידוי שנאמר ויאמר יחושע למח עכרתנו יעברך תחיים תוד'היום הוח'אתה עכור ואי'אתה עכור לעולם הכא לפיכך אס'יכול להתודת בפניו יתודת ואם לאו יתודת בלבו אחד המתודה בפניו או בלבו ובלכר'שיחא רעתו מיושבת עליו ואם אינו יודע להתודת אומרים לו אמר'תתא מיתתי כפרה על כל עונתי ובל'אלו הדברים אף אומר'לו בפני עם הארץ ולא בפני נשים ולא בפני קטנים שמא יכבדו'שברו לכו' :

ב סרר וידוי שכיב מרע זה נוסח'מורה אני לפניך ה' אלקי ואלקי אבותי שרפואתי בידך ומיתתי בידך יהי רצון מלפניך שתרפאני רפואה שלימה ואם אמות תהא מיתתי כפרה על כל חטאים ועונות ומטעים שחטאתי ושעשיתי ושפשעתי לפניך ותן חלקי בגן עץ חבני לעולם תכא חצפון לצדיקים ואם ירצה להאריך בוידוי אמילו בוידוי יום תכפורים תרשות בידו :

שלח דיני הגוסס ומה הם הסימנים היפים וכו' ב סעיפים :

א הגוסס תרי'הוא כתי'לכל רביו ואכו'לעשות לו דבר המקרב את

גדולה היא לבקר שמתוך כך יבקש עליו רחמים ונמצא כאילו מחת אותו וגם מתוך שרואתו ומעין בעניינו אם יצטרך לשו'דבר משתדל בו לחמצו'אלו' ועושה שיכבדו וירכצו לפניו והקרובים נכנסין מיד לבקרו והרחוקים אחר שלשה ימים והחכרים הם בקרו'ים מפני שכל מי שהוא רגיל וניח'להחלה או שהוא חבירו יש לו בו נחת'רוח להחלה ויקל עליו חליו לפיכך אס'קפץ עליו תחולי'אלו'ואלו נכנסין מיד :

ב ואפי'הגדול ילך לבקר את הקטן ואפילו כמה פעמים ביו' ואפי' כן גילו שנוטל אח'מששים מחליו וכל המוסף הרי זה משוכח ובלכר'שלא יסריח לו יא' שטותא ויכול לילך לבקר את החולה ולא נחיר'למורי מהרמאי'ול'אא חסות'לא יבק'חחול'וגם לא ית'אכל שה' שונאו שלא יחשרתו שטם'כאדו ואינו נח'לו החול'אכל'לא לצע'חמכב'את החולה לא ישב על גבי מטח ולא על גבי כסא'ול'על על גבי ספסל'לא מתעטף ויושב לפניו באימ'מפני ששכינ'למעל'מראשותיו של חולה רכתי'היסערו על ערש רוי'ודוק'שהחול'שוכב על גבי קרקע שנמצ'המבקר יושב גבוה ממקו'השכינ'אכל כשהחולה שוכב על הכסא מותר ליטב על גבי כסא וספסל וכן נהגין :

ד אין מבקרין החולה בשלש שעות ראשונות של יום מפני שכל חולה מיקל עליו חליו בבקר ולא יחוש לבקש עליו רחמים וכן אין מבקרין בשלש שעות אחרתו'של יו'שאז מכבד'עליו חוליו ותו'יא'לבקש עליו רחמים ועיק'הביקו'הוא כרי'שירע חליו ויבק'עליו רחמים לפיכך מי שביקר את החולה ולא בקש עליו רחמים לא קיים המצוה :

ה ובשמבקש עליו רחמים אס'מבקש לפניו יכול לבקש בכל לשון שירצואם יבקש שלא בפניו לא יבקש אא בלשון הקד'ומעם'דמילת'כשסבקש בפני החולה חרי'מבקש כביכול בפני השכינ'עצמת שהרי השכינ'הוא מראשותיו של חולה ואין צריך שיוקקו לו מלאכי שרת'להוליך הפלתו לפני השי'לפי'יכול לבקש בכל לשון בי'הוא ית'שומע הפלת כל בשר אכל בשמבקש שלא בפני החולה אין השכינ'עמו וצריך שיוקקו לו מלאכי שרת ואין מלאכי השרת נוקקין אלא ללשון הקודש כמו שנתכאר לעיל בלבוש התכלת סימן מ'סעיף א' ובשמבקש עליו יכלול אותו עם שאר חולי ישראל שיאם'הכקום ידום עליו כתוך חולי ישראל שמתוך שכוללו עם הג'התרים תפלתו נשמע יות'בוכותו של רבי'ובשב'שאין מתחננים בו אומרים שבת היא מלעוק ורפואה קרובה לבא ורחמי'מריכין שבתו בשלום'ומזכירין אותו שיתן רעתו על עניינו ואמרי'לו כלו'חלית אתה לאחרים או תלוך בני אדם או הפקדת שום דבר אצל בני אדם או הפקידו'אצלך אמו'ואל תפחד מפני זה יותר מן המות כי לא דברים מחיים ולא דברים ממתים :

ח אין מבקרין לא לחולי מעיים ולא לחולי העין ולא לחולי הראש חולי מעיים לא משום כיסופא חולי העין וחראש משו'שהרבו'קשה להם הזה לכל חולי רתקף לית'עלמא וקשה ליה דיבור'אין סבקרין בפניו אלא נכנסין בבית החיצון ושואין ורודשין בו אס'צריכין לכבד'ולרבוץ לפניו וכיוצא בו ושומעין צערו ומבקשין עליו רחמים :

ט בחולי המעים אין חאיש משמש את האשה דחיישינ'בית'שהיא חולה וחוא בריא שמא יבא עליה בעל'ברחה אכל האשה משמש'את האי'ש בחולי מעים כיון שהאי'ש חלה ליכא למיחש שיכא על'אשה בריאה בעל'ברחה שכיון שהיא בריאה וחוא חולה יכול'היא שתנצל מירו'דין ראובן שאסר הנאתו על שמעון אס'יכול ליכנס לו לבקר על סי'רבא יש מי שאובר מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם שבעיר שיבקש עליו רחמים וכן נהגו לבכר'את החולה בבית'הכנסת לבקש עליו רחמים ומסנין את שמו לקרוא לו שם הרש'רשינה השם קורע נר דינו של מקום דכאי'ש אחר הוא שאין זו הגמירה נגורת עליו ניהום אבלים קודם ביקור חולים שוח'תוא נמילות חסד עם החיים ועם המתים וזה אינו נמילות חסד אלא עם החיים :

שלח דיני הרופא וכו' ב סעיפים :

א כתיב ורפא ירפא ודרשו חז"ל מכאן שנתג'רשות לרופא לרפאות שלא יאם'הרופא מת לי לצער'חוח שמא אטעה ונמצאתי תודג'נפשות בשוגג לכך אמ'הכתו ורפא ירפא שירפאנו על פי חכמ'רפואהו ולא יחוש שאפי'שוגג לא יחשב לו רק מצות'חז'שוח'מאר מאד כמו שראוי ליהדר כדיני נפשו'אנ'שלא יאמ'הבת'מוחך ואני ארפא שכן אין דרבן של בני אדם ברפואת אלא שנתנו בענין שנג'ם בחליו לא דרש את הכי'אם ברפואים על כן נא ללמדט'שנתנת לו רשות לרפאות ומצוה היא ובכלל פקוח נפש היא והוריו חרי'זה משוכח והמנע'עצמו חרי'זה שופך דמים ואפי'ש'לו מי שירפאנו שלא מן הכל אדם ונכר

יורה דעה הלכות קריעה סימן שצ

קלח

וענו מיתה בירי שמים אם אינו קורע ואסמכות מקרא דכתיב בני אהרן ראשיכ' א תפרעו ובגדיכם לא תשרפו ולא תכותו ודשינ אתם לא תמותו הא אה' שלא פרע ושלם פירם חייב מיתה ומיתה זו גם כן מדרבנן כמו שאמרו במקום אחר כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה שנאמר פרוץ גדר ישכנו נחש וצריך שיקרע מעובר שנאמר הקם רוח וקרע את בגדיו לפיכך אם קרע מיושב לא יצא וצריך לחזור ולקרע ולכתחלה צריך לקרוע קודם שיקטום פני הכרע בעוד חיטום צערו גדול:

ב בקריעה אמרו בכל מקום שנראת דהיינו בית הצואר לפנה אבל אם קרע לאחוריו או בשולי הכנר או סן הצדן לא יצא ויא שיוצא אם קרע בשולי הכנר וכן נחמו להקל לקרוע בשולי הכנר כשקורעין על שאר כתים שאינן בתאבלין עליהם אבל על הכתים שמתאבלין עליהם אינו יוצא בקריעה וצריך לקרוע בבית הצואר וכן נהגין: ושיעור קריעה דכתיב ויחוק דוד בבגדיו ויקרעם ואין ארזי פחות כמפה במה דברי אמורים בתחלת קריעה אבל אם קרע כבר על מת אחד ובא לחוסוף באותה קריעה על מת אח' אם הוא אחד לקריעה ראשונה שאם היה רוצח היה שוללו סני בחוספת כל שהוא דחקריעה ראשונה שיעודה קריעה עולתה גם למת זה ואם הוא כתודו צריך טפח שאין הראשונה עולה לו ועל אכיו ואכיו שחם חמורים יורר שאינו שגל על לאחר שלשים כמו שיתבאר אפילו אחרו קרע ער שיגלה לבו כמו שיתבאר:

ד כשם שקורע על קרובו שמת אבל עליו כך קורע על מת שמת לקרובו להבדוד של קרובו ולחודדו שכברתו לו צד לפי דוקא בפניו ושלם בפניו אינו צריך כיצד הרי שמת בן בנו או אחי בנו ואם בנו חי לקרוע בפניו וכן קורע על המיו וחמותו בפניו אשתו וחאשח קורעת על תמיה וחמותו בפניו אם שעכשו אין נהגין כן כמו שיתבאר לקמן סימן שער לענין אבילות:

ה כל העומר בשעת יציאת נשמתו של כל אדם מישראל הן איש הן אשה חייב לקרוע על שרואה נר אלקים שהיה בעול וככת שהנשמת קרויה נר דכתיב נר אלקים נשמת אדם ונקראת נר אלקים בשמקיימת מצותיו והרי אשה גמי בכלל מקיימי מצותיו ולומר מצות הצריכות לה היא ואף אם זה חסות לפעמים עשה עבירה לתיאכזן או שהניח לפעמים מלעשות מצות בשביל מורה כיון שאינו עושה משום כפירה או להכעיס ערין נר אלקים מקרי שעוסק בשאר מצות אבל הרגיל לעשות עבירות אין מתאבלין עליו כלל וכל שכן על מומר ויש אומרי' שמוטב שנהרג בירי עמ' מתאבלין עליו דחוק שההרהר בתשוב' וכן מומר קטן שחמיר עם אכיו או עם אכיו מתאבלין עליו דהוי כאנוס ויש אומרים שאין מתאבלין עליהם וכן עיקר והפורשים מן הצבור אף על פי שאין מתאבלין עליהם שהם נקראים רגילי בעבירות מתאבלין על כניהם ועל סימן שוכח:

ו ואם אינו עומר בשעת יציאת נשמתו אינו חייב לקרוע לא אם כן הוא אדם כשר ואיזה נקר' אדם כשר שאינו השוד על שום עביר ולא על שום ביטול מצות ולא סני שומענידי אף על פי שאינו גדול בתורה חייב לקרוע אפילו אינו עומר בשעת יציאת נשמתו וח' שעומר שם בין מינה לקבורה דהיינו בפניו אבל אם לא עכד שם בין מירית לקבורה אף על פי שידע אינו חייב לקרוע ככל מקום כשודע לו בין מיתה לקבורה חייב לבכות ולחתאבל עליו ותלמידו וכתב אינו צריך לקרוע על מי שהוא קטן ממנו ואפילו הוא אדם כשר:

ז ועל חכם ותלמיד חכם ששואין אותו דבר הלכה בכל מקו ואומר' קורעין עלי אפילו לא לקבורה ביום שמוע' אם הוא תוך שלשים עם ואם לא קרע בשעת שמועה יקרע בשעת הספרו ואם לא קרע ביו' שמועה וגם בהספרו שוב אינו קורע שאין עוד חיטום וקורעין עליו ער שמגלין את לבו וכבר נהגו ח' בכל מקום לקרוע וזעל זה טפח אף על פי שחם שויס ואין אחר מהם לומר עם חבירו ויש אומרים שאין קורעין על חכם אלא אם כן הוא רבו או שידעין משמועתו שחדש דהיינו רבו שכן קרע אישע על איהו שהיה רבו דכתיב ויחוק בבגדיו ויקרעם לטנים וכן נחמו להקל במדינות או ואף על גב דאיהו חי הוא עורנו כיון דכתיב ולא ראתו עוד לגבי דיריה כמת דמי:

ח על יבו שרוב חכמתו ממנו אם מקרא מקר' ואם משנה מטנה אם נכרא נכרא קורע כל בגדיו ער שמגלר' לבו ויש אומרים שאינו קורע עליו אלא טפח ואינו כאדה לעולם מדכתיב בני אלישע ויקרענו לטנים קרעים ממשכע' שנאב וקרעם אינו יודע שהם שנים אלא מלכד שקרעים ועומדים לשנים לעולם וקורע עליו בשמועה דהוקר' אחר שלשים ואפילו לעולם כשישכע ואם לא לבר רוב חכמתו ממנו אינו קורע עליו אלא כדן שאר כתים שחוצא

את מיתתו וכל המקרב את מיתתו הרי זה שופך דמי' לפיכך אין קורעין לזיוו ואין סבין אותו ואין מדיחין אותו ואין פוקקין את נקביו ואין שוכמין את חבר מתחתיו ואין נותנין אותו לא על גבי חול ולא על גבי חרס' ולא על גבי אדמת ואין נותנין על כריסו לא קערה ולא מגרפה ולא צלוחל של מים ולא נרגיר כל מלה ולא משמיעין עליו עייר' ואין טוכרין הלילין ומקוננו ואין בעצמי' את עיניו ער שתצ' נפשו הסעמין עם יציאת הנפש הרי זה שופך דמי' ואין קורעין ואין תולצין ואין בספידין עליו ולא כבגסי' עמו ארון לבית ער שימו' ויש אומרי' שגם אין חוצבין לו קבר אעפי שאינו עמו בבית ער אח' שימו' וכן אסר להצוב סוף קבר לחיו פתוח ער לכה שלא יקברו בו המת באותו חיים שכן קבלה מפי רבינו יהוד' החסי' שאם ישא פתוח ער למח לא יעברו ימ' בעממי' שימות אח' תוך י' ימי כללו של דבר כל שח' משו' עסקי' מית' אין עושין לו ער שתצא נפשו דמי' רצ' הוא לו משו' לא יפתח אדם פיו לשטן ואין פותחין עליו בצידו הרי' ער שתצא נפשו וכת' מורי מהרסא' אל חל ואסור לגרו למת שימו' מהרה כגון שהוא נוסס וכן ארז' ולא יוכל להפיר ורוצים להשמ' הכר מתחתיו מחמת שאומרי' שיש בו נצו' מקצ' עפו' שנורמל זה שלא יפרד תרי' אסור וכן לא יוינו מסקו'ה למקו' אח' אולי יפר' שם וכן אסור לשו' מפתח' של בית הכנסת תחת ראשו מפני שאומר' איש לא יפ' סגולה זו שיפרד מהרה אבל אם יש שם דבר שגורם עיכוב יציאת הנפ' כגון שיש סמוך לאותו בית קול דופק כגון חוצב עצי' או שיש מלח על לשונו וכל כיצא באלו שמעבבין יציאת הנפש הרי זה מותר להסיר משם שאין זה המקרב מיתתו לא שם' המונע ער כאן לטונו ותמיהי' למח אכר להשמיט הכר מתחתיו משו' הנוצרה' נמי אינו עוש' כלום לא שם' המונע' ואפ' שח' כפר' שסילו הנצול מקרבין המית' כל' שידע שגם אם לא היו אות' הנצו' תחתיו היה מארי' בנסיכ' לא שכול' הנצות כך הוא שאם יודכן שהם כבר שהחולה שוכב עליו ומסלקין אוחה מתחתיו בעת שהוא נוסס מיתתו מתקרבת ודוחק' כל:

ב ודוקא בעוד שהוא נוסס לפנינו השיב כחי אבל פי שמתו לו ראינו קרובך נוסס חיים שלשה ימים צריך להתאבל עליו דפסתמא שכבר מת דרוב נוססין למיתה:

ג אומרים ציהק הרי' עם יציאת נשמתו וכשמגיע לדין אמת קורע האבל:

ד בין שנשח אדם למות אין רשאי' ליפרד ממנו כדי שלא תצא נפשו וחוא יחדי וימ' בענ' נפש מפני שהנפש משתוממ' בשע' שהיא יוצאה מן הגוף ומצו' לעמוד על האדם בשעת יציאת נפש שנא' ויהי עיד' לצח לא יראה' השחת כי יראה חכמים ימותו תחלים כט':

ה מנחג לשפוד כל חמים השאובים שבשכונת המת חמטם לפי שמלאך חמות מפיל שם סמוך לשכונת המת שפת דם המת: אמרנו חכמים ול מת מתוך השחוק סימן יפה לו מתוך חכמי סימן רע לו ואי בכי אתורה ואכזזה שירא שמת לא קיים כהונן שפיר דמי פניו כלפי חעם סימן יפה הוא לו כלפי הכחל סימן רע לו פניו למעלה סימן יפה לו למטה סימן רע לו פניו צהובין סימן יפה לו ירוקין סימן רע לו עצובים סימן רע לו מת בערב שבת סימן יפה לו שיכנס מיד למנוחה במצאי שבת סימן רע לו שירדו אותו כל ימי השבוע במצאי יום חמורים סימן יפה לו שכבר נמחלו לו עונותיו ויבא לקבר בלא עון בערב יום חמורים סימן רע לו שאין יום חמורים מכפ' אלא על החיים ביום זה בחולי מעים סימן יפה לו שרובן של צריקים מתי' בחולי מעים מת פתאום זו מיתה הטובה במה דברים אמורים שלא הגיע לגבורות אבל הגיע לגבורות זו היא מיתה נשיקה חלה יוס אקר' זו היא מיתה רחופה ויש אומרים מיתה מנפה ב' מיס' זו מיתה רחיה שלטה ימים זו מיתה נערה ואם הוא איש זקן ומת בשלטה ימים יש אומרים שעכר עביר בקנותו שחייב עליה כרת ותרי' זה כרת רומי ארבע ימי' זו מיתה רחופה חמשה ימי' זו מיתה כל אדם ויש אומרי' ארבע או חמשה ימים או מיתה רחופה וימים זו מיתה האמורה בתורה וימים זו מית' של חבה יותר מבאן יסורין מת כן נ' שנה זו מיתה כרת כן ג' שנים זו מיתה שמואל הרמתי בן ס' שנים זו מיתה כל אדם' שנים שיכרפ' שנים גבורות שני ימי' שנותינו בהם שבועים שנת וגימרי'.

הלכות קריעה

שמ ענין הקריעה שיעוריה ומקומה ועל מי קורעין ובאיזה זמן קורעין ובו לט' סעיפים:

א מי שמת לו כת שהוא קרובו והוא כהמים שראוי להראתאבל עליהם כמו שיתבאר בסיון שער בעה' חייב לקרוע מדרבנן

לבוש עטרת זהב הלכות אונן והספר סימן שמ

הכס שמת כיון שהחזירו פניתם מאחורי המטת שולחן ומאחור לסדר
וחכס שבאה שמועתו שולל בו ביום ומאחה לסחר ועל נשיא ותל דבו
מוכחק שולל לסחר ואינו מאחה לעולם על הכס חולץ מימין על אב
בית דין משמא ועל נשיא מכאן ומכאן ועל אביו ואמו ועל רבו מוגה'
דצה בכאן רצה מכאן ואם רצה חולץ שתיתן וכבר כתבתי שעכשיו
אין נוהגין כלל בחליצת כתף :

יח על כל חמתים אם לא שמע שמועתו תוך שלשים יום שוב
אינו קורע שאין או הימסו כל כך ומי שאין לו חלוק ונודמן לו
חלוק תוך שבעה קורע לאחר שבעה אינו קורע ועל אביו ואמו קורע
וחולץ לעולם כל בגדיו דהא אפילו קרע על אביו אינו מאחה לעולם
בשם שאם לא קרע עליו שצריך לקרוע כל איבת שמועו דודאי
לעולם עת הימסו הוא לו :

יט קרע שקרע על אביו ואבובכשם שאסור לאחותו כך אסור
להפוך צד עליון של בגד למטה ולאחותו ואפי' חלוקה אותו
אסור לאחותו לפיכך אם בא למכרו צריך להודיעו ואם מכרו לו סתם
ולא הודיעו אסור לאחותו עד שידע שאינו מהקרעים שאינם מתאחים
האין להקשות כיון שאמרו שתמכרו צריך להודיעו למה אסור ללוקח
לאחותו עד שידע שאינו מן הקרעים מתאחים ותלך בידוע
שמן הכתאחים הוא זה כיון שמכרו לו סתם ולא הודיעו כדאמרין
לעיל לגבי אותו ואת בנו כמוכר בהמת לחבירו בארבע פרקי בשנת
דשאני הכא מפני שרגלים לדבר שזה מן הקרעים שאינם מתאחים
שאילו היה מותר לאחותו לא היה מוכרו כשהוא מקורע שהרי קרע
פוחת בדמים לפיכך אסרו על חלוקה לאחותו ולא סמכו על השתקת
של מוכר ואת אם כן שאסור לאחותו מן הסתם למה הצריכו להודיעו
יש לומר משום שמא יטעה לוקח בשעת חקקה ויחיה בו אונאה ואסור
למוכרו לע אשודאי יאחז :

כ הקור' מתוך המלל ומתוך השלל ומתוך הלקט ומתוך הסולמו'
לא יצא אבל מתוך איהו אלכסנדרני דהיינו תפירה שהיא
שוה למעלה ובולטת מלמטה יצא :

כא קרע על מת אחד טפה שהוא שיעור קריעת ומת לו מת אחר
תוך שבעה מרחיק שלשה אצבעות וקורע קרע אחר טפה
ואם ירצה יכול לקרוע באותו קרע עצמו ולהוסיף עוד טפה לאח' שבע'
מוסיף על הקרע הראשון כל שהוא מת לו מת שלישי אח' שבעה של
שני מוסיף עליו כל שהוא וכן מוסיף וחולץ עד מכורו הגיע לסבור
מרחיק שלשה אצבעות וקורע נתמלא מלפניו מחזירו לאחוריו נתמלא
מלמעלה חופכו למטה ויעשה בית צוא אח' ויקרעו נתמלא מכאן ומכאן
אף על פי שיש לו חלוקי' הרכת נעש' זה כמי שאין לו חלו' שאינו קורע
ואין צריך להחליף זה החלוק בחלוק אחר שלם לקרוע בו דאדרבה
אין לך אבילות גדול מזה שתולך בזה החלוק הקרוע מכל צדדיו ואף
על פי שעל מת זה לא קרע :

כב אמרו לו מת אביו או אמו וקרע ואח' כך מת בנו או אחיו אם
הוא תוך שבעה מרחיק שלשה אצבעות וקורע אבל בתוך
הקרע הראשון אינו מוסיף אפילו ירצה להוסיף טפה שכיון שקרע
תחלה זה הקרע על אביו עכשיו יוסיף אף על פי שיוסיף טפה לא ידחת
קרע של בנו או אחיו ניכר כי יאמרו שהוא כמתהמס קורע וחולץ על
אביו שלפעמים אדם קורע וחולץ על אביו יותר מעד לבו ואם הוא
לאחר שבעה יכול להוסיף על בנו ואחיו בקרע של אביו טפה דהימסו
האב כבר הלך לו ותחתון מתאחה ותעליון אינו מתאחה אמרו לו
מת בנו אף אחיו וקרע ואח' כך מת אביו או אמו בין תוך שבעה בין
לאח' שבעה אינו מוסיף על הקריעת הראשונה אלא מרחיק שלשה
אצבעות וקורע קריעת אחרת שאינו נכון לעשות עיקר הקריעת על
אחרים ושל אביו ואמו טפלה להם :

כג כלל הדברים מי שמת לו שני בתים משאר קרובות באח' או
שבאת לו שמועת משנים כאחד קורע קריעת אחת על שניהם
דחא שניהם הימסו אחד חס קרע ואחד כך מת לו מת אח' אם הוא תוך
שבעה לראשון קורע קרע בפני עצמו בין באותו קרע עצמו שמוסיף
בו וקורע עוד טפה או מרחיק שלשה אצבעות וקורע שם טפה ואם
הוא לאחר שבעה מוסיף על קרע הראשון כל שהוא מת אביו או אמו
ואחד משאר קרוביו ביהד קורע תהלה על אביו או על אמו עד לבו
ומרחיק ג' אצבעות וקורע טפה על מת האחר שאם יקרע על שניהם
קרע אחד אפילו יקרע יותר מעד לבו עד מכורו לא יחיה ניכר שקרע
קריעת על האחד משאר קרוביו שיאכרו מתוך רוב הימסו על אביו
או על אמו קרע הכל על אביו או על אמו כרת אביו וקרע ואחד כך
מת אחד משאר קרובות אם הוא תוך שבעה מרחיק שלשה אצבעות
וקורע כמו שכרבתו טעמא לעיל בסעיף הסמוך ואם הוא
לאחר

מתאכל עליהם ואפילו לא למד ממנו אלא דבר אח' בין קפן ובין גדול
קורע עליו ויש אומרים דקרע שעל רבו אפילו שאינו מוכחק נמי אינו
מתאחה ושני תלמיד חכמים שיושבים ביהד ומקשיק ומפרקי' זה לזה
ולצדדין ביהד יא' שרינן זה עם זה כרב שאינו מוכחק שכיון שבקשיק
ומפרקי' זה לזה כל אחד מקבל מתבירו לפעמים זה מזה ולפעמים זה
מזה ויא' שרינן אפי' כרב מוכחק ויא' שאין צריכים לקרוע אלא על רבו
שלמדו רוב חכמתו אבל חכמים הלומדים זה עם זה או שהאיר עיניו
בדב אחר אינו אלא חומרא כעלמא והיכא דנחונ נחונ והיכא דלא
נהוג לא נהוג ואין מורין להן כן ולכן נהגו להקל במדינות אלו :

ט על כל המתים קורע עליו טפה בבגד העליון ודיו ועל אביו ואמו
שנגלה מסכנו מצוה כיבוד הוא חמור יותר לפיכך קור' כל בגדיו
אפילו הוא לבוש עטרה עד שמגלה לבו ואף על פי שאין ראיה לדבר
זכר לדבר שנאמ' קרעו לבבכם ואל בגדיכם שם שיש קריעה בבגדים
עד כנגד הלב ואם לא קרע כל בגדיו לא יצא וגוער' בו כמי שעוב' על
מצות עשה מדברי חכמים וכל זמן שאותו בגד עליו אומרים לו קרע
אפילו לאחר ל' יום :

י אפרקיסותו אינו צריך לקרוע יש מפרשי' שהוא בגד היע' הדבק
לבשרו ויש מפרשים דהיינו בגד העליון שקורין קאפא' ופשמ'
המתנג' שלא לקרוע הקאפא' על שום מת אפי' על אביו ועל אמו ותחלו'
שקורין קאמזא' נוהגין לקרוע על אביו ועל אמו כן כתב רבינו יוסף
קארול בשולחן ערוך וכת' מורי בהרר משה איסרליס זל ובמדינות
אלו אין נוהגין כן אלא אין קורעין החלוק של פשתן שהיא בגד חיועה
ולא חסרבל העליון אבל שאר בגדיו קורע באביו ואמו ובשאר מתים
אינו קורע אלא הכלבוש העליון שתחת הסרבל :

יא אח' האיש ואח' האשה שוין לענין קריעת דהא אסמכות אקרא
אלא שבקריעה של אב ואם שצריכין לקרוע כל הבגדי האשה
קורעת תחתון תחלה ומחזירתו לאחורית ותורת וקורע העליון כדי
שלא תגלה את לבה ויבאו האנשים העומדים שם לירי' הרה' עכירה :

יב על כל המתים רצה כניח שפת הבגד שלימה וקורע מהשפה
ולמטה ועל אביו ואמו צריך לקרוע כל השפה ויש אומרי' אף
על שאר מתים צריך לקרוע השפה לשנים רכתי ויחוק כבגדיו ויקרעם
לשנים קרעים כמשמע שנאמר ויקרעם איני יודע שהן לשנים אלא
שנראים קרועים כשנים דהיינו שקורע השפה וכן נוהגין :

יג על כל המתים יכול לקרוע בפנים בחדר שלא בפני העם לפיכך
גם בשקורע בחוץ יכול להכניס ידו תחת חלוקו וקורע בניענה
אבל על אביו ואמו אינו קורע אלא מבחוץ ובפני כל אדם :

יד על כל המתים רצה קורע ביד רצה קורע בכלי על אביו ואמו
דוקא ביד שיש בו ענימ' נפש ית' על כל המתים אם בא לחלף
בגדיו תוך שבעה מחליף ואינו קורע אותן הבגדים שמחליף ועל אביו
ואמו אם מחליף בגדיו תוך שבעה קורע כל הבגדים שהו מחליף ואינו
באחה לעולם כמו בפעם הראשון שיתב' אטעמא בסעיף הסמוך על
כל המתים וזחוי קרעו לאחוריו תוך שבעה ועל אביו ואמו אינו מחזירו
לאחוריו תוך שבעה אלא קרעו לפניו כל שבעה :

טו על כל חמתים שולל לאח' שבעה ומאחה לאח' שלשי' דהוקש
פרימ'ה לפריעתה מה פריעתה שלשים כמו שיתבא לקמן סי' שענה
אף פרימ'ה שלשים כלום שאינו מתאחה פחות משלשים ואפילו פגע
בו הרגל תוך שלשים יום לא יאחה עד אח' שלשים שאין הרגל מכמל'
דין קריעה אע"ן דמכמל דין אבילות כמו שיתבא דאבילות וקריעה
לחוד ועל אביו ואמו שולל לאחר שלשים יום ואינו מאחה לעולם שכן
כתו' גבי אלישע שקרא אליהו אבי אבי רכב ישראל וגומר הרי דמתו
לאביו שמע מינה דינו כאביו וכתו' ויקרעם לשנים קרעים שיחיו קרע'
לעולם כדלעיל סעיף ח' תאשה שוללתו לאלתר מפני כבודת וכל זמן
שאסו לשלול כתב מורי בהרר' משה איסרליס זל אפילו לחבר ראש
הקריעה ער ידי טחט אסור ויש מקומות שנהגו להחמיר שלא לשלול
תוך שלשים אפילו על שאר מתים ושם גם כן אפילו ראש הקריעה
אסור לחבר ע'י מהטעם :

יז על כל חמתים אם רצה חולץ כתף עד שנמצא זרועו עם כתיפו
כגולין ואם רצה אינו חולץ ועל אביו ואמו חייב לחלוץ כתף
והולך כך לפני הכמטה חלוץ כתף עד שיקבר ואם חבן אדם גדול ואין
לכבודו שילך חלוץ כתף אין צריך לחלוץ ובמדינות אלו אין נוהגין כלל
בחליצת כתף ואפשר טעמו דחשיב לן זילות רבה ואפילו לשפל געני
טביישראל וזל כמו אין כבודו טביימיהם נל :

יח נשיא רימ'ה יאב' להליצת כתף ולקרוע טכהון ולהאחזי' שכן
כתב' גבי יחזי ויחוק כבגדיו ויקרעם ויניסר על שא' ועל יונה'
ועל עת' על שאר זה נשיא ועל יונה' זה אבד וכו' כל הקורעים על

יורה דעה הלכות אונן והספר סימן שצא

קלט

לה המשאל לחבירו חלוק לילך בולגני האכל אינו רשאי ליטול ממנו עד שיעברו ימי האכל ועל בלוש ע"ש סי' שצא סעיף כ"ב קורעין על שמועות רעות כגון שנקצורו רוב הצבור למלחמה ושמעו שנגפול לפני אויביהם שכן כתיב ויחזק חזק כנגדו ויקרעם על שאול וגו' ועל ע"ה כי נפלו בחרב ואפילו לא נהרגו לא המיעוט מהם והיה אם הלכו בשבי ושבי קשה מחרב :

לו השומע ברכת השם חייב לקרוע דכתיב ויבא אליהו בן חלקי' ושבת הסופ' וז"ל בן אסף המזכיר את הוקיה קרועים בגדים על דברי רב שקה פירוש על גיהופין ששמעו ספי רב שקה כדכתיב אשר שלחו מלך אשור לחרף אלהים חי לפיכך אפילו שמע ברב' חבניו חייב לקרוע ואם אמרו בלשון לעז חייב ככניו חיי' לקרוע ותוא ששמעו ספי ישראל רב שקה ישראל מומר היה אבל השומע ספי העם אינו חייב לקרוע שאם אתה אומ' כן נתכלא כל הבגד כולו וקרועים שהרי הם מחרפין ומגרפין בכל יום והשומע ספי הממדי' אומרים דכונן חזק אינו חייב לקרוע אף על גב רב שקה ישראל מומר הוא בומגס לא הו' שביח' כוברים אבל בזמן הזה נפשי' בומרים ופקרי ספי ואם אתה מחייב לקרוע נתכלא כל הבגד כולו וקרועים כמ"ע א' ויורר והשומע מחקרים היאך ב'ירך פלוני חייב גם כן לקרוע וחקרים אינם צריכים לקרוע פעם אחת אף על פי שעבשו גם הם שומעי' ספי עצמ' ברכת השם פטורים מלקרוע שכבר קרעו בפעם הראשון שכן כתיב ויהי כשמוע המלך חזקיה ויקרא את בגדיו פירו' כששמע ספיה שחגירו לו דברי רב שקה שחרף ונרף קרע הוא את בגדיו והם לא קרעו חרוא' ספר תורה שנשרף או תפילין או אפילו מגילה אחת כתנביאים או מהכתובים קרוע שתי קריעות אחד על הגויל ואחר על הכת' דשניהם נתקדשו בשם דכתיב בירמיה ויהי כקרא יהודי שלש דלתות וארבע פירו' ג' או ר' פסוקים ויקרעם בתע' הסופ' ושלכיה על האש וגו' ובתי' ולא פתחו ולא קרעו בגדיה' ככלל דהו' להו לקרוע על שרפי' והוקי' וכתיב אחריו שרף המלך את הגגילת ואת הדברים הכגילת זה הגויל והדברים זה הכתב ודוקא ששרפן אותם בורוע שאינו יכול להציל וכמעשה שהיה ביהוקים ש' ר' קנית איכה שכתב ירמיה בורוע שהיה מלך :

לח חרואה ערי יהוד' כחורבן או ירושלים או בית המקדש חייב לקרוע וכבר כתבתי דינם בלבוש החור סימן תקצ"א :

לט כל אלו הקרעי' שאין מתאבלין עמה לא שבעה ולא שלשי' ולא יב כגון שפועות רעות זשריפת סת וכיוצא בהן רשאי' למוללן לשוללן ללוקטן לעשותן כמין סולמית למחרתו של קריעתן תפי' למוללן שאוחז שני ראשי הקר' בין האצבעו וכוכרין אחר ותוח' שנית או שלשח תפירות לשוללן תפירה רחבת שהפר הרבה במשיח' אחת ללקטן פ' שאורג כל הקרע ראשועל סופו ותוחב במחט כ' או ג' פעמים כמין סולמ' כמיעלו הסול' שתופ' כ' תפירו ומפסי וחוח' ותופ' למט' ומניח בין תפירה לתפילה הפסק אבל אין מתאחין לעולם :

הלכות אונן והספר

שמא מי שמתו מוטל לפניו בשבת או ביום ודעני ד' אונן וכו' סעיפים :

א מי שמת לו מת שהוא חייב להתאבל עליו לא ינהג בפניו קלות ראש כד' שלא יאמרו על חמת אדם קל היה ולכך אין זה טרוד בקבורתו ואינו חושש במיתתו והל' נגאי גדול למת ופבלל לועג לרש הוא שאין לך לועג לרש גדול מזה אלא יתראה לכל שהו' נטר' ונבהל על מיתתו וגם שהוא טרוד ומתעסק בקבורתו לפיכך אמרו קוד' קבור' לא יאכל בבית שהמת בו משום לועג לרש אלא אוכל בבית אה' אין לו בית אחר אוכל בבית חבירו אין בית לחבירו עושה לו סחיצ' ואוכל דהוה בבית אח' מיחו מחיצה כל דחו סני כגון מחיצה של סרין וסימן לרב' והבדלה לגם הפרוכ' וכלכד' שתהא בענין שלא יהא ניטל בדו' מצויח כגון שתוקע סול' חסרין בארץ כענין שאינו ניטל ברות אין לו דבר לעשות מהיצה מהויר פניו ואוכל וכו' כן ובין כך ואפילו הוא בעיר אחרת שאינו מתעסק בקבורתו אינו מוסב ואוכל דרך קביעות אלא כדרך הטרודים שאין לבם פנוי ומחשבים על עסקיהם כך הוא מראה שאין לבו פנוי ומחשב על צרכיו משום כבודו ואינו אוכל בשר ולא שותה יין ואינו מברך הנוצי' ולא ברכ' הכוון בין שטרוד במחשב' צרכי קבורה דהו' ליה מצוה והעוסק במצוה פטור מן המצו' ואפי' אחרים אין מברכין עליו ולא מיכנין עליו ואפילו אם אוכל עם אחרים שמברכין לא יענה אהריהם אמן ופטו' מכל מצות האמורות בתורה

לא שבעה מוסף על הקרע הראשון והתחתון מתאח' והעליון אינו מתאח' מת אחד מהקרובים וקרע' ואה"כ מת אביו או אמו בין בתוך שבעה בין לאחר שבעה מרחיק שלשה אצבעו וקורע עד שמגיע ללבו מתו אביו ואמו כאחר קורע קרע אה"על שניתם רחימום שניהם שוח' :
כ וצריך לבוין דעתו בשעת קריעה לשכח איזה בת הוא קורע דכתיב בני קריעת דוד כשקרע על שאול ובניו על שאול ועל בנו כלום שהיה מכון בקריעה אחת לשם שאול ובקריעה שנייה לשם בנו לפיכך אם אמרו לו מת אביו וקרע ואה"כ נמצא שהו' בנו לא יצא ירי קריעה במה דברים אמורי' שלא נודע לו שהוא בנו תוך כדי דיבור' אבל אם נודע לו תוך כדי דיבור' הו' זאילו קרע לשמו ויצ' ודוק שאמרו לו בפירו' מת אביו או מת בנו אכל' אם אמרו לו סתם מת לך מת והוא סבר שתוא אביו וקרע ואה"כ נמצא שהו' בנו יצא דהא סתמא קאמרו ליה ותוא קרע על אותה אמירה זרעי' היה דעתו בקריעה לשם המת מי שיהיה ואפילו לא נודע לו עד אחר כדי ריבור יצא :

כה היה לו חולה ונתעלף וקרע עליו ואחר כך מת אם מת תוך כדי ריבוי של קדיעות אין צריך קריעה אחרת ואם לאו צריך קריעה אחת :

כו אמרו לו מת אביו וקרע ונחזקת ימי אבילות ואחר כך באו ואמרו לו לא מת והפסוק אבילותו ואה"כ הו' ואמרו לו כבר מת בפעם הראשון כמו שאמרו הראשונים יצא ידי קריעה שהרי בדין קרע בשעת חימום אבל אם אמרו לו שמת וקרע ולא מת כי עדי' שקר היו ואחר כך מת אף על פי שלא נודע לו בנתיים שלא מת לא יצא ידי קריעה דהא בשעת קריעתו עדיין היה חי ולא הו' חל עליו חובת קר' עהכלל :

כז קטן שמת לו כת מקרעין לו מפני עגמת נפש האבילים כלומר כד' להרבות בהספר :

כח הקורע על מתו בשבת אף על פי טחלל שבת ידי קריעה יצא ואין להקשות מה שאם כמצה גזולה דאכרינן בלבוש החור סימן תנ"ג סעיף ד' שאין יצאן בה ידי חובת מצת משוב' רה' י מצור' הבאה בעבירה הכי נמי הא הו' הקריע' בשבת מצוה הבאה בעביר' דלא דמי דהתפנוף המצוה שהיא אכילת המצת היא עכירד' שאוכל מצה שהיא גזולה ואינה שלו אבל הכא גוף ההלוק אינו עבירה כלום מעשה הקריעה בעלמא לבדה אינו המצוה אלא המצו' שיקרע חלוקו שהוא לבוש בו וההלוק אינו גזול ואף על פי שהמעשה שהוא עושה בה הוא עבירה לא מיקרי כמצוה הבאה בעבירה כי היכי דהכוני' מצה פדשות היחיד לרשות הרבים אף על פי שעבר עבירה יוצאן בה ידי חובתו בפסח לפי שהיא עצמה אינה עבירה אלא נעשה בה מעשה עבירה הכא נמי לא שניא :

כט ומס' שאמרו בקורע בשבת שיצא שמעינן ממילא שהקור' בחלוק הגזול לא יצא ידי קריעה דלאו בקריעה תליא מילתא אלא בחלק :

ל קטן דקים לן בניה שכלו חדשיו כגון שבעל ופירש' אפילו מת בתוך שלשים יום קורע ומתאבל עליו דבר קיימא הוא אבל היכא דלא קים לן בגייה שכלו לו חדשיו דהי ספק נפל ומת בתוך שלשים יום או אפילו ביום שלשים אין קורעין עליו דקריעה דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא וספיקא דרבנן לקולא :

לא אין קורעין ביום טוב אפילו ביום טוב שני של גליות אפילו קרובים של מת דלענין קריע' לא שוויה יום טוב כחול לגבי מת אבל בחול המועד קורעין על כל אחר כפי מה שחוא אם עומד בשעת יציאת נשמתו או אם הוא אדם בשר או חכם על כל אחר כדינו כמו שנתבאר ויש ג' פירושים שנוגזין שאין לקרוע במועד רקעל אביו ואמון' ועל שאר מתים קורעים לאחר המועד ובמקום שאין מנחה יש לקרוע על כולם :

לב השומע שמועה קרובה כרגל בחול המועד קורע דיו' שמוע' יום חימום הוא ביום הקבורה לפיכך אפילו אם תחיה רחוקה אחר חרגל ולא יצטרך לישוב עליה שבעה ושלשים אחר חרגל קורע עליה כרגל ביום שמועה דיום חימום הוא והרי הוא ראוי לשבעה ושלשים אלא שהרגל הפסיקו מן האבילות ואינו מפסיק הקריעה :

לג החולך בבגד קרוע לפני חמת שמראה עצמו שקרע ולא קרע הרי זה נחל את החיים ואת המתים שמראה את הכל :

לד האומ' לחבירו השאילני חלוקך שאבקר את אבא שהוא חולה ומצאו שהוא מת קורעו ומאחר ומחיו לו חלוקו ומשלם לו דמי קרעו שכיון שגל' לו שולך לבק' את אביו ודאי זה ארתי' זה השאילו לו שאם ימצאו מת יהא לו רשו' לקורעו כדי שלא יתבי' לים' שאין החלו' שלו ובלב' שיארגו וישל' לו דמי קרעו ואם לא חודיעו הרי זה לא יע' בו

לבוש עטרת והב חלכות אונן והמסד שימן שבת שמד

במקום שאינו מצוי ליטב פה שחבין ואם תרחיק תרחיק ואם תרחיק תרחיק
 או שמחה אמת של חבלת חביתת תמרוק גשם קיימתון שאנשים
 מתקיימי ואם תרחיק תרחיק תרחיק תרחיק תרחיק תרחיק תרחיק תרחיק
 וכניסו את חמת להחר ואת החתן ואת חבלת לחות ועשואת הסעודה
 בסנהגם כרי שלא יפטר מה שחביתו וכו' בעילת מצה מורש והחר
 כך קוברין את המת ונחג דיני אבלות כמו שיתקרא ששם יקברו ארז
 חמת קודם יחיל האבלות על האבל מפתח סמלל וכו' לזה יוכל
 לכנס עד שיעכו האבל יפסי כל מה שחביתו ואף על גב דהשם חוש
 אונן וכבר אמרנו דאונן אסור בכל מה שחאבל אפי' בחיוב מצבניסין
 את חמת להחר ואין מתעסקין בצרכי קבורתו וכו' אונן מל עד
 שיכנסו ויבעל בעילת מצה וכו' יתעסקו בצרכי קבורתו ויחיל אצילות
 ואכילות כדכתיב וכו' גם אה שיקפדוהו החיול וכך חביתו לחתום חלת
 עליו דיני חתום דהוי לדידה בגלגל חלה לדידה במו שפגע בו אכילות
 בתוך ימי הירגל שיתבא לפגמו בעה לפיכך נחג שבעת ימי חתום
 חתום וליסד אפילו יום ראשון דארייתא מעמא דנחג ימי מסרתי
 ברישא חו' משום דכר' מתנין לעקו חכר מן התורה בשב ואל תעש ולפי
 זה אינו ראוי לתעסק ברבוי של שפחה בל אותו הוי' לא שאינו חייב
 לעשות פגמה אבילו ודינו טב ואל תעשה ביום ראשון אבל אחר כך
 מותר בכל דבר חוץ שמשום שואה כלות וימי חתום נדתי ימי אבילו
 וכל וימי חתום אינו נחג בהן אכילות כלל לא דברי שבצע שאסור
 בתשמיש המטה כמו בגלגל חלה כל וימי חתום ח' ימי האבל אין
 מניחין אותו להתייח שמא יתקוף עליו יצרו ומה עליו באיסוראף על גב
 דשא אבל פוטר לתתייד עם אשתו ולא הייטיבן שאני חמא שאשת
 תרשה היא לו ולא בא עליה אפסם אחת הייטיבן שמא תקוף עליה
 יצריה לפיכך צריבין שימור כל וימי חתום ח' ימי האבל ומה חמא
 השימו הוא יסן בין האנשים והוא ישנה בין הנשי ולא טגס בו אסור
 לתתייד עמו כמו בלילה אלא שמשקילן ואמרי' שבין בינים בין בלילת
 אינן צריבין שתי שמירור' הוא וזו' לא בהרא מתן סני' או הוא בין
 חאנשי או היא בין הנשי ואם אינן ישינים בתר' את אינם צריבין שימור
 כלל וי' דבלילה צריבין שתי שמירור' ובינים מותר לתתייד עמה בלא
 שמירה כלל ותמננה ליקח גלילת קטן אצל חותן וקטנה אצל חבלת
 ובינים אינן צריבין בלא קטן או קטנה ולענין שלשים אינו מונח לא מו'
 ימי אכילות ואילך ואינו הופה לקוב מרו בגלגל חלה עולת למניין
 שלשי אף על פי שאינו מונח לא לאח הגלגל חלה מונח מצו שלשים
 בגלגל חלה ותספור אבל חמא כל שבעת ימי החתום וכו' צריבין חתום
 ותספור משו דחתן דומה למלך ובתי מלך ביפוי חתום ענין חלה לזה
 קלוקי כלל : וכל זה דקא במת אביו של חתן או אמת של בלה שרדך
 אב של חתן לטרוח בצרכי חתום ואם תכלה דרכי לטרוח בצרכי חבלת
 גם דקא במקום שאין מצוי ליספר מה שחביתו וכו' לידי הפסד לכך
 התירו כל זה כמו שאמרנו אבל אם אין לו פסידת בון שחמא במקום
 שמצוי למכור מה שהכינו או אפי' במקום שאינו מצוי למכור שיש לחתום
 לפסיד ומה אמו של חתן או אבית של בלה או אחר משאר קרובים
 שנשאמי טיבין להם פעם אחרת לא חתמו לחות את האכילות לא
 קוב אות' סיד ונהגו ימי אבילו בכל דיניה ומה כך מכניסין את חתום
 ומה חבלת להפסה סיד אפילו תוך שלשים ומה שבעת ימי חתום
 בכל דיניהם ואין צריך לגרות משאם דבר מחמת השלשים דרונאגל
 וכבר התירו לחבין הכל לא השקדוהו יותר אפילו במתים אחרים :

ואפילו אם הוא אינו צריך לעסק בצרכי המת כגון שיש לו אחרים
 שעוסקים בשבילו למה בכל זה שאין הכל יודעין שיש לו עסקן אחר
 ויודעים שזה קרובות : ונראה למה אם יראו שלא יתא נהג ויאמרו אינו
 נחשש במיתו שאם קל היה שאפי' אם ירצה לחתמי על עצמו לכרך
 או לענות אמן אה המברכי' אינו ראוי ועל ברכוש חתקלת ס' עא סעי'
 או בשבת וב' שחל יודעים שאינו טרוד בקבורתו שהרי אין קוברין
 אותו בו ביום אם ירצה אוכל כשר ושנתה יין ומכרך חייב ככל המצו'
 חוץ מבת שמיט חמטה שאם גם באבל כמו שיתבאר וכו' לילך לבית
 הכנסת בשבת שאף בחול אין בו איסור רק משום שאסור להתפלל בחול
 נחג שלא ללכת גב לבית הכנסת שמה יעשה שם אבל בשבת שמת'
 להתפלל ילך לבית הכנסת ואם צריך לחשיך על התחום כדי לעסק
 בצרכי חמת חל עליו אננות ליאם ככולן משעת שמתחיל ללכת כדי
 לחשיך על התחום ואם רוצה לקוברו ביום טוב ראשון על ידי עממין
 אסור ככולן שאף על פי שעממין יקברוהו בכל מקום כיון שהוא צריך
 לתמציא לו צרכיו כגון ארון ותכריכין הל כשא' אונן שאסור ככולן וכש
 ביום טוב שני שהוא בעצמו יכול לקוברו שחלו עליו כל דיני אננות
 יש אומרים דתלמיד על רבו מוכחק חייב להתעסק בכל צרכיו ואסור
 לאכול בשר ולשתות יין כל זמן שמוטל לפניו :

ב מי שמת לו מת בשבת יאכל במצאי שבת בלא הברלה ולא
 יתפלל ערבית וגם כבקר לא יתפלל שחרית קודם קבורת
 ולא קבורה יתפלל תפלת שחרית אם לא עבר וסנה אבל אין צריך
 להתפלל שתיים אחד בעד תשלומין של ערבית דאמרו שכתב עבר
 וסנה ולא דמי לשכח ולא התפלל ערבי שמתפלל שחרית שתיים כיון
 שכליל לא היה חייב להתפלל אינו צריך להשלי' ולענין חביל יבדיל
 אה' שיקב' חמת דלא דמי לתפלה שאין זמנה אלא בערב ומה שאמרו
 שאם שכח ולא התפלל ערבית שיתפלל שחרית שתיים אינו לא בתורת
 תשלומין החוב שהיה חייב כליל אבל חוב התפלה כבר לפיכך
 אם לא היה חייב כלילה אינו צריך לשלם למחר אבל התפלה לא
 משום תשלומין נענו בה אלא החוב הראשון של החביל מן הקדושת
 מושך אחר השבת כל שלשה ימים דכתיב שבת' מיקרו כמו שכתבנו
 בלבוש חחר ס' רצה סעיף ה' לפי' כל שלא תבריל במש חייב להכריל
 בכל השל' ימים שאחר השבת כל אמת שיכול נראה לי :

ג מקום שנתנו שבת מיוחדים להוציא חבת ולאחר שחתעסקו
 הקרובים בצרכי הקבורה מפרים אותו לכתמים והם יקברוהו
 כשסרובו להם מותר הקרובים בבשר ויין אפילו קודם שחוציאורו
 מן הבית ששוב אינו מוטל עליהם :

ד מי שמת בתמיסה ולא נתנו המוטל לקוברו לא קרינן ביה מי
 שמתו מוטל לפני ולא חל על הקרובים דין אננות שהרי אין
 שרדי' בצרכי קבור' מ' כל זמן שלא נתייאשו מלקוברו לא משתדלין
 נמצאי' לישועת חמם שיערה ממרום רוח המוטל לתתו לקוברו כדמיס'
 מועטים דאילו בדיקס מרובי' אסור לפרותו משו' תיקון העול וגב אבילו'
 לא חל עליה כיון שלא נתייאשו מלקוברו וכן אם קרובי המת בתמים'
 אין אננות חל עליהם מטעם זה וכן פי' שנחרג בדרך או גררתו חיר
 או שטפו נהר ולא נתייאשו מלקוברו אין על הקרובים לא דין אננות
 ולא דין אכילות ומצוי לו שבעת ושלשים ימים שנתיאשו מלקוברו :

ה אף על פי דכריתא חיה כסתב לום שכל מה שאסור באבל חיה
 לו לאסור באונן כקו דאכילות בשר ושתיות יין שמוחר באכל
 ואסור באונן ככל מה שהיה מכיא עיכוב בעסקי צרכי הקבורה לא
 אסור באונן אף על פי שחמא אסור באבל לפיכך אסור כל זמן שלשה
 נקבה חמת אינו חולין המצעל ולא חסגל וינינו חייב בעשיית הראש
 זאינו אסור לצאת חוץ מפתח ביתו שדברים אלו מעכבי' בתמציא עסקי
 חמת אבל כל שאר דברי האסורי' באבל כש שאסורין באונן שאיבולו
 גדול מאד יותר מלאח הקבורה ואם שמסרו לכתמי' אף על פי שעדיין
 לא הוציאורו מן הבית ורי' חמא ממש כאכל שמת' כבש ויין ואסור בכל
 שאר הדברים שאכל אסור בהן :

ו חסאכל את חמת אפילו שאינו מתו פטור מקש' ובכל מצו האסורות
 בתורה העסק במצוה הוא ופטור משאר המצות ואם היו ששנים
 משמר חת קורא :

שמד

מי שהבין שרבי חופתו זמנת לו מת שהיו
 עליו אכילות וכו' סעיף אחד :

שמד

מי שבעד אכריו חל מלאכה על כל בני העיר שחל יעסק
 ויסייעו בצרכי קבורתו וכל הרואח מת ואינו מלווהו עד שיתא
 לוכל צרכו בר גידו הו' ואם יש חבורה בעיר שנהגות שכל אחת
 מתעסק במתים כיומה כל אחת באחרת בינים שאינו יומה' ברא שלם
 בשעת חזאתו אבל בשעת חזאתו חבל בשלין כמו שיתבאר לקמן
 אין שואין שלו זה לח כשהם בעי' שאינו עת שלום ברא כבמר
 קמן שחל צריבין להתעסק עמו אבל בעיר גדול שואין שאינן
 הכל משגיחין על המת מ' בבית הקברו' לא ישאו בשלוח לח כשיש
 שם סת וכשאין שם סת שואין בריוק' אמת מן הקברים :

שמד

הויב' המספר ונדל שכתו וכו' יע' מספידין
 ועל מי מספידין וכו' סעיפים :

מצוה גדולה לחסיד על המת כראוי וכל המודיר
 דמעו על אדם כשר הקבר' כבוד ובעוהו בבירה גנוי
 ס' :

זרה דעה הלכות אונן והספר סימן שמה

קמ

שאר מדרשות עוסקין בתורה אפילו בשעת התפלה של בית כנסת כדרכו של חכם ואחר החסידים ואין תלמידיו מתקצין בבית מדרשו אלא בתחברים שנים שנים ולומדים בבתי חסידים לומר שאין להם רב שילמדו ממנו ויהיה להם עגמת נפש להתאבל עליו אב בית דין שמר כל מדרשות שבעיר במלון ומבטלין תלמוד תורה כל ז' כדו שיהיו בולין פנויים ומתעסקין בהספר והרגילים להתפלל בבית הכנסת בשנים את מקומותיהם בקר וערב כשנכנסין שם להתפלל נשוא שמות כל בתי מדרשות שכל מקום במלון כדו שיהא להם פנאי להספידו ובפסדין אותו בכל מקום כל שבעת ויאהר החסידים און נכנסים לבית המדרש אלא מתחברים שנים שנים ולומדין בבתי חסידים וכל בני העיר מתפללין בבית האבל בין בחול בין בשבת חוץ מקריאת התורה בשבת ובשמי ובחמישי שקורין בבה ולא יטפלו כשוק אלא יושבי משפחתו משפחות ורזים כל היום:

יט מספידין תלמידי חכמים ונשותיהם בבה ובית המדרש אבל לא שאר העם:

כ חכם ואלוף וגאון מכניסין אותו לכה ובני דין המטה במקל שהיה דורש וסופדים אותו שם וכשמציאין המטה סופדין אותו עוד בית הקברות וביום הועלין לבית הקברות ומבקדין אותו זמן כיום לובסוף יב' חדש בבקדין אותו ומשכיבין אותו:

שמה דין המאמר עצמו לדעת ומנוחה והרונה בית דין והפורשין מן העבור וכו' סעיפים:

א המאמר עצמו לדעת עכירה גדולה היא וענישו גדול מאד כדכתיב ואת רבכם לנפשותיכם אדרוש וגובר והרי הוא טמא בנפשו לפיכך איל כל המאמר עצמו לדעת אין מתעסקין עמו לכל דבר ואין מתאבל עליו ואין מספדין אותו ולא קורעין ולא חולצין שכל או הם לכבודו ולכבודו אין עושין כלום שהוא רשע אבל עומדין עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אבליים שדברים אלו עושין משום כבוד חתנים וכל דבר שהוא משום כבוד החיים עושין:

ב איזה מאמר עצמו לדעת לא שעלה באילן ונפל וכת דאייבא למימר שמה נאנס נפל אלא שאומר ראו טאני עולה באילן או לנג וראוהו שעלה מיד דרך כעס או שהיה כיצר ונפל ומת הרי זה בחוקת שאיבד עצמו לדעת שבוך שאב חוקה עשה לדעת אבל אם ראיהו הנזק ותלוי באילן וכיוצא על גבי סייפי אין זה בכלל המאמר עצמו לדעת שמה אנוס היה ולא סיבב מיראתו והרי זה בחוקת כל המומים ומתעסקין עמו ואין מונעין ממנו דבר וכן מי שנבא גול ועל כן נהרג ברין מלבו אין זה מאמר עצמו לדעת שהוא חשב להכליל ומתאבלים עליו:

ג קטן המאמר עצמו לדעת חשוב בשלא לדעת הוא לאו בן דעת הוא וכן גדול המאמר עצמו לדעת והוא אנוס בשאל המלך שראת שחיה מופקר לכל הפוגע בו לחורגו וקדם והרג עצמו אין זה ככלל המאמר עצמו לדעת דמיעט חתורה שאמרה ואך את רבכם ונגו למעוטי בנגן שאול שאינו בכלל לנפשותיכם אדרו לפיכך אין מונעין ממנו כל דבר וכן מצונו בשאל שנענשו על שלא הספידוהו כדכתיב ויאמר העל שאול ועל בית הדמים על שאול שלא נספר כהלכה:

ד מנודה שמת דינו כמאמר עצמו לדעת אין קורעין ולא חולצין ולא מספדין עליו ולא עוד אלא שמבזין אותו וסוקלין ארנו דחינו שמניחין אבן על ארנו כמו שנתבאר לעיל והני מילי באפקירו שעובר על דברי תורה אבל בממונא כיון שמת פטור מגזירת ואין מניזין אבן על ארנו ומספדין אותו כראוי:

ה כל הפורשים כדרכי צבור והם אנשים הפורקין עול מצו מעל צוארם ואינם נכללים בכלל ישראל בעשיית מצוה ובכבוד המעוה ובישיבתו בבתי המדרשות לא הם בבני חורין לעצמן כשאומרו כן המומרי לעא והמוסרי כל או שונאי היכתי הלא משנאי האשנא לפיכך אין אוננים ואין מתאבלים עליהם אלא אחיהם ושאר קרובים לזכשים לבנים ומתעמלי לבנים ואובלין ושותין ושמיים על שנאבה שונאיו של מקום וכתוב באבור רשעי רינה והפור מן הצבור שלא רצה ליטא בסיים וארנוניות בתאבלין עליו אבל אין שאר בני העיר צריכין לבטל מלאכתן כשיבילו כדו לעסוק עמו:

ו קטן בן שנה או שנתיי שהטיעם אמו לעאומת אין מתאבלין עליו ועל סימן שנו ומצינו הר גברא רבה שהתאבל על בנו שהמיר דתו ומת והתאבל יד יום שאמר קול שכינת יד יום לא משום אבילות עשה כן אלא משום צער עצמו שנצטער על שלא זכה לטוב כתשוב ואבד גופו ונפשו:

שנ' נדרי ספרות אתה שומה דמעת זוג' וכל המתעצל בהספרו של אדם בשר אינו מאריך ימים מדה כנגד מדה וראוי לקוברו בחייו שנוקברו אותו בגבול נחלתו כחמנת מרה אשה בחר אפרים מצפת להר געש בלמד שגעש עליהם החר לקוברו ומצותו שירי קולו שכן בתוכ האנק דום ואהול מכאן שהו צריך לצווח על המתו כלום ולומר עליו דברים דמסברי את הלב כדו לחרבו בבכי ולהוכי שבתו ואסו להפליג בשבתו יות מדאי מפני שחוא לו למוזר' עון למת שיאמרו עליו לא זו שזה לא היה בו לא אפי' עון כך וכך עשה וכתך כך יבאו לספר בגנותו לחזכיר דמאיו לא מוכירי מדו טובו שהיו בו באמ' ומוסיפין בתן קצת רק שלא יפליג ואם לא היו בו כדו טובו כלל לא יוכי' עליו כלו והכ' וחסדי מוכרים להם הכמתם והסירות וכל המוכי' על מי שלא היה בו כלל או שמוסיף להפליג יותר מדאי על פה שהיה בו גורם רעה לעצמו ולמת שיתיד' מרת הדין מתוח כנגד שניהם כי רובר שקרים לא יכון:

ב כשם שמספדין על האנשים כך מספדין על הנשים כראוי להן ונספרות אפילו בין האנשים והחכמים:

ג במקום שרגילין להשכיר מקוננות להספיד חייב להשכיב' מקוננו להספיד על אשתו ואם לא רצה הבעל להשכיר בא אביה או קרוביה ומשכידין ומציאים ממנו בעל כרחו:

ד קטן בן כמה שנים יתיה שמספדין עליו עשירי' בני ששה שאו הם חביבים על אבותיהם ויש להם עגמת נפש במיתתם ועניים בני חמשה כפני שהעני בצמע על בנו יותר מן העשיר' שאין לו שמחה אחרת ובני וקנים כבני עניים שגם חבנים חביבין על הוקנים אפי' הם עשירים וצידוק הדין אומרים עליו כשיהי' בן יב' הרש שכוציאין אותו במטה כדלקמן סימן שנג' סעיף ה':

ה בני עשירי' ובני חכמים מים פין קצת על שבח מעשיהם משום כבוד אבותם:

ו תינוק שאודע לישא וליתן מספדין אותו במעשה עצמו ואם אין לו בעשים מספדין אותו במעשה אבותיו ואם אין להם מעשים מספדין אותו במעשה קרוביו:

ז הכלת מספדין אותה בין במעשה אביה בין במעשה בעלה שעול' עכו ואינה יורדת:

ח תינוק המחוח מן הכטן והמסורס והנפלים בן ח' וזמן מ' מרה ודעא והעברים אין מתעסקין עמהם להספוללוות אבל צרכי מטה וקבורה מתעסקים עמהם:

ט יורשים שאינם רוצים לפרוע שכר הספר מו' וישם מוציא' מהם בעל כרחם להספר יקרא דשכבא הוא ואין כח ביד היורשים למנוע כבודו:

י ומתעמזה החספר יקרא דשכבא הוא מי שכמה שלא יספדוהו שומעין לו שהוא יכול למחול על כבודו אבל אם צוה שלא לנחונ עליו גזרת שבעה ושלשים אין שומעין לו דאלו מצוה דרבנן חס' לאוכל כמיניה לבלם מקרוביו דלאו ברדיה תליא מילתא:

יא איכו תלישת שער על מת או שרישת נתבאר לעיל בסוף ע' ע' העם העוסקין בהספר כל זמן שהמת מוטל לפניו נשמטין אחר אחר וקורין את שמע ומתפללין אין המת מוטל לפניו הן יושבים וקורין והאונן יושב ודומם הן עומדין ומתפללין והגו' מצדיק עליו את הדין ואומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתגדור פרצותינו ופרצות עמך בית ישראל ברחמים:

יב ודוקא בהספר שקדם הקבורה אמרו שנשמטין אחר' אח' וקורין ומתפללין ואין מפסיקין ההפסד אבל לאחר הקבורה מפסיקין והספר בין לקש בין לתפלה לקרות ולהתפלל יחד ועיין לעיל בל' ב' התכלת סימן עכ':

יג אין עושין שני הספרין בעיר אחת אלא אם כן יש שם רוב עש' שיחלקו לשנים ויהיה בכל הספר עם כדו צרכו:

יד אין עושין ב' הספרין בעיר אחת אלא יש שם כדו לספר שבתו של זה ושבתו של זה:

יז מותר לדבר בפני המת ברני צרכי קבורתו והספרו והיא צריכין להתעסק עמו וכל שאר דברי תורה אס' לדב' בפניו משום לועג לרש חרף עושהו כלים' שחולו וכיוזו יש לו בזה שאנו עוסקין בתורה וזוהא אינו יכול אבל במילי דעלמ' לית לה' דלי' בחו' משו' לועג לרש ופסוקים נדרשות שאומרים לכבוד המת מותר לומר אפי' בתוך ארבע אמות של מת ואפילו בבית הקברו' שאין זה לועג לרש לכל המתים כיון שעושין לכבוד זה המת נחא לכולהו:

יח מדרגות מדרגות עשו חכמים זל בענין ההסדו' כדו שיספדו לכל אהר' לפי כבודו ודרגתו לפיכך אבדו חכמים חכם שמת ביתו מדרשו בטל שלי' יתעצלו בהספרו וסופדין אותו כל ז' אבל

יורה דעה הלכות קבורה סימן שנג שנח שנו שנה שנה שנים קמא

שנג היאך מוציאין מת גרול וקטן וכאיוה מטה וכו' סעיפים:

א בראשונה הו' מנלי פני עשירי ומכסי פני עניי' מפני שמשחירי' בשני בצורת וחיו עניים מתיכסין התקינו שיתו מכסים פני הכל וכן כל כיוצא בזה אין משנין בין עניים לעשירים:

ב אין מנחין סת על כסתו של חכם שאין כבודו בכך שיוולדו בכבו' סת עברו דורי לו במה שאמרו לעשות לו כמו שנתבאר לעיל סי' שמ' סעיף יח וי' :

ג כבודו של חכם הוא לתוציאו דרך תפתת ולא לשלשלו דרך גנות ובמטה ראשונה ולא לשנותו ממטה למטה:

ד תינו' כן שולש' יום מוציאין אותו בהיק לבית הקברות ולא בארון ונקב' באשה אחת ובשני אנשי' אבל לא באי' אחר ושתי נשים משו' תודו ואין צריכין לעכו' עליו בשורה ואין אומרי' עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים ואפי' אי קים לן בגויה שכלו לו חרסיו' :

ה משלשים יום ואילך יוצא ברלסקמ' חניטלת באנגיסי' פני' בנס' רחב שאינו ניטל אא על הכתפיים ואינו צריך כסה גדולה ועומדיו' עליו בשורה ואומרים עליו ברכת ותנחומי אבלים בן יב' חדש יוצא כמט' וכל היוצא במטה רבים מצחיבים עליו ושאינו יוצא במטה אין רבי' מצחיבים עליו וכל הניכר לרבים רבים מתעסקים בו וכל שאינו ניכר לרבים אין רבים חייבים להתעסק בו :

ו תינוק שמת קודם שניטל מותחין אותו על הקכ' בלא ברכה שהרי אין מצוה למתו אא כך נתנו שמהלין אותו וקורין לו סם ומעם חמדת הוא כדי שכשירדנו מן השמי' לחיו' תחיו' המתי' והיכל אחר מכו' אביו ואמו ומספתחו יהא גם התינוק הזה ניכר בשמו לאביו ולאמו :

ז אין מוציאין המת בדרך החוצאות תנאמר' אלא אם כן היה ראשו וריכו קי' :

שנד עיר שיש בה שני מתים איזה קודם וכו' סעיף אחר

א עיר שיש בה שני מתים מוציאין אותו שמת ראשון ראשונה ואחר כך מוציאין את השני ואם רצו לחלין תראשון מוציאין את השני

ב חכם ותלמי' חכם מוציאין תחכם תח ועם הארץ מוציאין תת' איש ואשה מוציאין האשה מפני שקרוב' לתנוול תוציאו תראשון וקברוהו אין עומדין עליו בשוד' ואין אומרי' עליו ברכ' אבל' ולא תנחומי אבלים כדי שלא להשחול ולעכב קבור' חשני אלא מוציאין את השני ואחר שתוציאו השני וקברוהו באין ועומדין בשוד' וכנחמין ופותרין את תרכים אבל אין מנחמין את שני האכלים כאחד אם אין כבוד' וקילום' שזה אלא מנחמין את זה וחרזין ומנחמין את חכירו או נחלקי' לשתי כתות כת אחת מנחמת את זה ואחת את זה ואם כבודם וקילום' שזה מנחמין שניהם יחד :

שנה דברים שמשנים: י' זשה יותר מכו' יש וכו' סעיף א

א אין מנחין מטה של אשה ברחוב מפני שכבוד' שחאשה קרוב' לינחל לא שנה יולרת לא שנה שאר נשים :

ב גבו לצורך המת והותירו וכו' סעיף אחר :

א מה שלא היו לו צורכי קבורה ונבו לצרכו מעות או שאר דברים והותירו אם כשנבו נבו סתם ולא ייחדו דוקא לוח המתי יעש' סתם צרכי שאר מתים ואם ייחדו לצרכי זה המתי נתנו ליוורשיו לא שנה מעות או שאר דברי' ולא משודקני' לחו' זה המתי כנגבייה בעלמ' דתא קל הומנת לאו מילתא היא אלא משום דיוולתא חוה ליה למת ור' בנודה דמלת' דנגבייה ויוולתא חוה ליה וקני' להו ברמי' ר' דמי' הבשת ואחול' גחיל' וזולתא ליוורשיו לפיכך קנו לחו יורשיו :

שנו איסור הלנת המת ומתי מותר: להלינו וכו' סעיפים:

א אם לתלין המת תלפוח מקרא דלא תלין נבלתו ונומר כי קבור תקברנו לרבו' שאר מתים לכל תלין ואם מלינו לכבודו לחבי' לו ארון ותכריכין או מקוננת או כדי שיכאו קרוביו לקבורתו או להשמיע עירות הסמוכין מותר שלא רבתת תורה שאר מתים שיהיו כל רחלן אלא דמיא דתלין דקאי עליה פסוק דלא תלין מת תלוי בבוין אפי' שאר מתים רמי' בית גוו' אבל לכבודו מותר :

ב על כל המתי חמסת' לתוציא מטתו חרי' זה משוכח לפי שאין דרך לחספ' ולחתאב' עליה תרכ' לפיכך יותר כבוד הוא להם כשנקברים במת' משיעמד' תרכ' ולא יספיד' אבל על אכז' ואמו שהיו לחספיד' ולקונן עליהם תרכ' חמסת' לתוציא' חרי' זה כנגז' לא אם כן היה עש' או עיש' אא שחית' נשמי' מולפין על כסתן ואין לו סקום כסוכך לחספיד' תהיו שאז נב' הוא משוכח שימתר לתוציאם לפי שאינו עושה אלא לכבודם :

שנה נושאי המטה פטורים מקש ומתפלה וכו' סעיפים:

א נושאי המטה חלופיהן וחלופי' חילופיהן בין אותם שרסם לפני המטה בין אותם שלא חרי' את של מטה צורך בהם פטורין מקש' שעוסקין במצות פטורין כן המצוה ושאר חמלוהן את המת שאין למטח צורך בהם חייבים ועיין בלבוש תהלת סימן עכ' :

ב וכיון שנושאי המטה פטורי' מקש' אין מוציאין את המת ממולקש' אם אין שחות לתוציאו ולקוברו קודם שיגיע עו' קש' כדי שלא להפקיע' חוב' קש' ויש לחמתין מלקוברו עדי' שיוכלו לשער שוב' חתפלו ללו' רוב תקלה ואין חילוק בזה בין קש' של שחריר' לקש' של ערביר' ויש בקילין בשל ערבית הואיל חמנת כל הלילה ואם התחילו לתוציאו סמו' לקש' אין מפסיקין כדי לקרות :

ג במקום שיש כתפי' מיוחד' לשאת את המטה אמרו' בנעיל' הכתר' שבה יפסיק סגולו של אחר מהם ותמצא מעכב ארז המצודה של קבור' ש מקומו שנוהג' שחאכלי' יוצאין ראשון מן הכנית והקרובי' חכם' אחריה והרחוקי' נותנין המת על המטה וכו' האכלי' הקרובים ונטלין המטה על כתפי' ואחר כך כסי' עיני' עמת' שאר העם יש אומרי' כשכני' עיני' עמ' המת לקברת מעמידין המטה בכל' ד' אמו' קודם שנקב' ונתנו האידנ' להעמידו ב' או ג' פעמים קודם שאוכרים עליו צידוק דהין ומעם התעכדת שמעתי כדי להכריח רוחות הטומאת הדוצים להתרכב בו שלא לחככים עמו לקברת כי כשמעמידין אותו הולכין לתם ובימים שאין בתן צידוק דהין אין צריכין לחספיד' אותו כי יאמר שביס' כוח אין כל כך רחוק מציאות כך שמעתי יטעמא :

שנה מקום יציאות המת והאבלים וכו' סעיפים:

א מקום שנהגו לצאת נשים לפני המטה יוצאו' ומקום שנהגו לצאת אחר המטי' יוצאו' וכל אחר יש מעם למנהגו דמד' הגשי' יוצאו' תהלת לפני המטה מפני' שהן גרמו מיתה לעולם תהלת וכו' שתאנשים מתלכי' תהלת והנשי' אחריה תואספני' כבודן של בנות ישראל שלא יביטו בתן האנשים ועבשו' נהגו שאין יוצאות אלא לאחד המטה ואין לשנות :

ב ואמר' בוח' על פי קבלתו שיש לסנו' לנשי' שלא יוצאו בב' הקבר' אחר המט' ואם יוצאו גורמין רעה לעולם לפיכך ראוי למנועם :

שס מת וכלהמת ומילה איזה קודם וכו' סעיף אחר

א אם פגעו מת וכלה זה בזה בדרך מעבירין המתי מלפני הכלה וכן אם אין בעיר כדי לוח ולוח מקדמי' ומכניסין תכלה לחום' ואחר כך קוברים המת וכן מת ומילה חמילה קודמת ואחר כך קוברים המת דלעולם מצו' דחיי' קודם למצו' המת' ונחא דמקדימין תכלת חיינו להכניס' לחופה שזה עיקר מצותה משום לא תהו בראתה וכו' אכל לאתר שובנסח לחופה ויש לפני' רגס' אבל ולטבח חתן תנחומי האכל קודם וכן הוא אומ' לב' חכבי' בב' אבל' ונוס' וכן חברא האכל קודם למסתת של חתן מפני שהחתן אוכל' גשלו ומאכיל את האחרים והאכל אינו אוכל עדי' שיאכילוהו אחרי' וכיון שהוא תלוי ברע' אחרי' יקדיםוהו ברא' שיש בידו פפק כדי שניה' אבל אין בידו כדי שניה' משת' תחתן קיד' שכתבו דחיי' קוד' וכן חתן ואכל בב' יוצא' החתן עמ' שושבניו והלה ואחר כך האכל ומנחמין וכן הקרובי' שלח' אם הם קרובין של שניהם אם רוצים אוכלים עם החתן ולא עם האכל וכל זה כמת שיש לו קוברי' שאינו מת מצו' אבל אם הוא מת מצוה מת מצוה קודם שהרי הוא רוחה תל' ומקרא מילה וטומאת בתן ונייר פסח ומילה ואין לך דבר שקודם למטה מצודה בכל התורה כמו שנתבאר לקמן סימן שע' סעיף א' :

שסא הלוי' המת וביטול תלמוד תורה להלוי' וכו' סעיפים:

א מבטלין תל' להוצאת תב' למאן דמתני' לאתרי' אין לו שיעוד' אפילו

לבוש עטרת זהב הלכות נדוי וחרם סימן שסב שסג

אפילו יש עמו כמה אלפים כולם כתבטלין בשבילו ולמאן דקרי ותני פלי שקר ושנ' ועריק לא שנ' לתלמי אם יש ס' רבו' בעיר בלא הוא אין צריך להחבטל ואם אין שם ס' רבו' יתבטל דכרבו צריך שיהא נטלית כנתינת' ולכאן דלא קרי ותני כיון שיש לומי שיתעסק עמו אין צריך להחבטל בשבילו והוא שיש עמו עשרה כדי שיוכל לו קריש וברכת אבלי בעשר' ויא' דעכשיו מן הסתם מבטלין שאין לך אהר' מישראל בזמן הזה שאינו במקרא או במצנ' ואשה יא' שדינה כמאן דקרי ותני שמן הסתם לומר' כל אהר' דינו נשים ועוד שהי' עושה מה שמוטל עליה אע"פ שאינו לומר' אינה מצווה ללבוש וגם זהירו בלי יד' בניה ובעלה לפיכך דינה כמאן דקרי ותני ויש חולקין וכן נוחנין לקולא באשה ותינוק וכשיש למת מי שיתעסק עמו אין צריך לבטל תלמו תור' שר' ולצא חצ' לראו אס' עמו כל צרכו אם לא כיון שיש ס' מי שיעש מעשהו תלמוד תורה שלו קוד' ותינוקו של בית רבן אין מבטלין כלל שהרי הם אינ' מתעסקי עמו' כ' ברא' שבטלין תלמוד תורה ללוותו היינו דווקא בשעת הוצאתו אבל כל זמן שמוטל לקבורו אין מבטלין בשבילו תלמוד תורה לא' אם יש חבורה בעיר שכל אחת מתעסקת יומה אותה שאינה יום מותרת בין בתלמוד בין בשאר מלאפו וכשעת הוצאה מבטלין כל שאר מלאכות ובאין ללוותו אפי' אי לא קרי ותני דלא מפליגין בין קרי ותני ללא קרי ותני אלא כביטול תלמוד תורה אבל בשאר מלאכות אפי' אי לא קרי ותני הכל בטלים ובאים ללוותו ואם אין חבורה בעיר להתעסק עם המת כל אחת יומה כל בעלי מלאכה שבעי' צריכין להתבטל ולהתעסק בו עד' שיקב' אבל בתלמוד תורה אין צריכין להתבטל לא בשעת הוצאתו כדארסין' ח' וראה את המת אפילו שלא בשעת הוצאתו לקבורו אינו מלווה' עובר משום לועג' לרש ובר' נדוי ח' ולפחות ילוונד' אמות :

ו' ואפי' במקו שאינו צריך ללוות המת צריך לעמוד בפניו לכבודו : ארון העובר ממקום למקום אם שלח קיימת צריכין ללוותו כמו בשעת הוצאת המת :

ז' אסור לפתוח הקבר אחר שנסתם הגולל אפי' אם עוררים היורש' לפותחו כדי לברוק אם הביא שתי עשרו אם לא וכל זה משום שמעבא שכתבנו סעיף א' ו' שמתיראין מיום הדין כו' :

ח' ארון העובר ממקום למקום אם שלח קיימת צריכין ללוותו כמו בשעת הוצאת המת :

שסב לקבור בקרקע ואם קוברין שנים מתים יחד ובו סעיפים:

א' מצוה מן התורה לקבור את המת בקרקע שני קבור תקברנו לרבו' כל המת' לקבור לפיכך הגותן מתו בארון ולא קברו בקרקע חצ' זה עובר משום בל תלין דהא לא קברו ואם נתנו בארון וקברו בקרקע אינו עובר עליו וזכ' יפה לקבור בקרקע ממש אפי' בהל' דסת' קביו בארץ ממש משמע ועוד דנחה לו למת יותר לשכב על העפר ממש שנא' כי עפר' אתה ואל' עפר' תשוב וזכ' וזכ' מיתה גדולה בעיני' מה שאנו נוהגין לעשו' לבהני' ארוגת שלום דהיינו שעושין מלמטה דף ושוכב על הדף ואומר' טעם משום חשיבותו עושין לו מה שאין לו נחת רוח בקבורו ועוד דהרי רבינן' הקרוש גשיא וזהו רצונו כן שתחא ארמ' נקובת מלמטה שפירשו שיטלו דף התחזו מן הארון וישכבוהו על העפר וצ' :

ב' וכשכניסין המת לקבר נותנין אורזו על גביו ופניו מלמעלה' כאדם שהוא ישן וכל היאך שישכבו אותו באופן אחר או מעט' או יושב היו לו דרך גמא לפיכך לא יעשו ונחנין לכסות הארון בדף ושלא להטיל שום עפר על גופו מפני שתוא' בוין לו :

ג' אין קוברין ב' מתים זה בצד זה אלא חיה חזון הקבר מפסיק ביניהם שנמצ' כל אחד ואחד בתוך קבר לעצמו וזהו כבודו וכן אין קוברין המת בצד עצמות ולא עצמות בצד המת' אבל נקבר האיש עם' בתו הקטנה וכן האשת עם' במה הקטן ועם' בן כנר' קטן זה הכלל כל שישן עמו בחייו נקבר עמו במותו שאין זה גמא לו :

ד' אין נותנין ב' ארוגות זה על גב זה ואם נתן כופין העליון שיפנ' ואם יש ביניהם עפר וטפחים מותר :

ה' אין קוברין רשע אצל צדיק שאין לו נחת רוח שישכ' אצלו דכתיב' וישליכו את האיש בקבר אישע ויגע האיש בעצמות אישע ויהי' חקם על רגליו וזכ' וזכ' שזה שהשליכו לקבר אישע היה נביא שקר ומפני' זכותו של אישע שלא יהא הרשע נקבר אצלו עשה הקבה נס וחיהו' ח' וזכ' ולולפיכך אפי' רשע חמור אצל רשע קל אין קוברין וכן אין קוברין צדיק וכש' בינוני אצל חסיד מופלג אבל קוברין בעל תשוב' אפילו אצל צדיק גמור דשוין הן :

ו' שנים שהיו שונא' זה לזה אין לקובר' יחד רכש' שלא היו נוח דעתם זה מזה כביניהם כן הוא במותם ואין להם מנוחה בקבריהם :

ז' איסור פנוי המת והעצמות ממקומן וכו' ז' ס' שסג א' אין מניע לא את העצמות לא נקבר מבוגר לקבר כבודו ולא

מקבר בזוי לקבר בזוי ולא מבזוי למכובד ואין צריך לומר ממכובד לבזוי' והטעם לפי שהבליבול קשה למתי מפני שמתיראין מיום הדין וזכ' לדבר' ישנתי או ינוח לי ובשמואל הוא אומר למה הרגותני לעלות ובתוך שלו אפי' ממכובד לבזוי מותר שערב לאדם שיהא נוח אצל אבותיו וזהו כבודו וכן כרי לקברו באי' כיתר רנוח לו לקב' באי' משום נפרותו פי' הקבר' באי' עונותיו נמחלין ויש נוהגין לתת מעפר' אי' בקבר וסמכוהו אקרא' דכתי' ואת עפרה יחוננו ואם מתחלה נתנוהו שם עמ' לפנותו מותר בכל' עניין ואם אינו משתמר בזה הקבר שיש לחוש שמא יוציאנהו ע"א או שיכניסו מים לקבר מצוה לפנותו מפני' צער ובויון המתים וקבר הנמצא גב' מצוה לפנותו כמו שיתבאר בסיון חסמוך סעיף ב' :

ב' אין מוליכין מת מעי' שיש בה קברו לעי' אחרת משו' כבוד המתים הקבורי' באותה העי' שמכוח אותה שלא לנח אצלם את זה אלא הוא מחל' לארץ או שמוליכין אותו למקו קברי אבותיו שזה אין בו משו' בויון המתי הקבורי' פה דנו' לו לא לקבור אצל אבותיו ואם צוה לחלוטו ממקו למקו או שצוה לקברו בביתו ולא בבית הקברו שומעין לו ומותר ליתן סיד עליו כרי' לעכל הבשר ולחלוטו למקום אשר צוה :

ג' וכן הטעם שאמרנו שאין מפנין מקב' לקבר משום שמתיראין מית' כו' ה' הנבי' שמטע' זה אין מלקטין עצמו לא מתוך הארון ולא מתוך הקבר מצד זה לצד זה אפי' כרי' לקבור שם מת אחר או לצורך המקום :

ד' מקום שגודגין לקבור במחמור' בלא ארון ער' שיתעכל הבש' ואח' מלקטין העצמות וקוברין אותן בארון שעושין כן משום שכשיתעכ' חבשר סימן יפה לו שינוהו עצמותיו מן הדין מותר :

ה' ארון שפינהו אסור בהנאה כמו שנתבאר לעיל שכל מה שייחוד למת ליקבר עמו נאסר בהנאה לפיכך אם הונא' של אבן ושל הרש' ישבר ושל עץ ישרף :

ו' חמוצא נסרי' בבית הקברות לא יזיז ממקו שיש לחוש שמא מארון שפינהו הם :

ז' אסור לפתוח הקבר אחר שנסתם הגולל אפי' אם עוררים היורש' לפותחו כדי לברוק אם הביא שתי עשרו אם לא וכל זה משום שמעבא שכתבנו סעיף א' ו' שמתיראין מיום הדין כו' :

ח' ארון העובר ממקום למקום אם שלח קיימת צריכין ללוותו כמו בשעת הוצאת המת :

ט' ארון העובר ממקום למקום אם שלח קיימת צריכין ללוותו כמו בשעת הוצאת המת :

י' ארון העובר ממקום למקום אם שלח קיימת צריכין ללוותו כמו בשעת הוצאת המת :

יא' ארון העובר ממקום למקום אם שלח קיימת צריכין ללוותו כמו בשעת הוצאת המת :

יב' ארון העובר ממקום למקום אם שלח קיימת צריכין ללוותו כמו בשעת הוצאת המת :

יורה דעה הלכות קבורה סימן שסח ששס"ט שע קמב

אמר שיש כבוד לומר לענין לרש בר"א כימיה שהיו ממלוס צעיר כפולש
שלוכ שיל לצורך עצמם דתינו בכל בנדיחם שא"ל לפשוט כל בנדיחם
אבל האירנא שאין אנו לובשין אותו אלא לשים מצוח אסור אפי' איננו
ננר' וזהם שהציעות כנולין אבל אם הם כבוסים מותר
יש נוחנין לקשור שני ציעיות שבשני בנפים זה עם זה כשנכנסים
לבית הקברות ולא הועילו כלום בתקנת' כמו שנתבאר בלבוש
תחבולת סי' כב סעיף ד' ועיין במה שכתבתי שם שזה צע'
ואם חרדיקד אמרת קורא ומתפלל ואפי' רואח הקבר או חכיות
הקברות ואם יש שם מחיצה מותר לקרוא מיד אחר החמיצה בסמוך
להאפי' הוא חוד' ד' אפילו לקב רכבית אחר דמי'

שסח שס"ח להנהיג קלות ראש בבה וכו' ג סעיפים :

א בתי הקברות אין נזהרין בהן קלות ראש מפני כבודן של מתי' לפיכ'
אין אוכלין ושותין שם ואין כפנין שם ואין מרעין כחן בחמו' ואין
מזליכין בו אמ' חסי' ואין מחשבין שם חשבונו ולא ישייל בהן לקפודריא
ולא ילקט מהם עשבי' ואם ליקט או שצריך ללקט לצורך בית הקברות
שורפ' בסקום כרי' שלא יחשדוהו שמוליכין לבתמ' וכן אין לוקח אפילו
מקרקעולם אסור שם אעפ' שמות' בהנאה פשוט קלות ראש חילול כבו'
חמתי' איכ' אבל אם צרי' לה לרפוא' כגון לאישת צמירת' שרי' אין זה קלו'
ראשון מות' ליהנו' מחשבי' שעל הקברו או מפירו' אילנו' שעליה לצור'
הקברות כגון שהמיטל ע"ה מיעה שם כתמיתו על הקברו ווא' למחות
בידו כי אפי' כהנאה מרובה ואין יד הקהל מטנת מוכרי' דברים אלו כרי'
לתיציל הקברות כי ע"ה שזהו כבוד חפתי ואם אין דברי' אועל הקברו'
לפמור לצורך החנאה אם יד הקהל מטנת ויש' כידם למחות בהוצאת
מועטת צריכין למחות אם אין השיש כדבר' שהמיטל יתגרה בהם ע"י זה
אבל בלאו הכי אין צריכין למחות :

ב אילנות שנוטעין בכית הקברות ואינם על הקברו' עוצמן מותר
ללקט פירותיהן :

ג קבר חרש נמכ' ונפד' ונתק' והישן אינו נסכר ולא נמכר ולא נחלק
פירש אין מודרין אותו ממתי' נקברו' במקצת' שיתנו אותה מדה למתי'
אחרים כנגדו ולא נפכר משום פגם משפחה ולא נחלק בין חרשי' אלא
כולם נקברים שורות שורות לעצמן וחכל משום פגמים של מתיים :

הלכות טומאת כהן

שס"ט על איזה טומאה נהן מזהרר וכו' סעיף א :

א הכהן מוח' שלא ליטמ' במת' שנא' לנפש לא יטמ' בעמיו ולא למת
שום בלב' מוח' לא ח"ה לכל טומא' חסמטמא' כמת כגון חפרי' שו' מן
חמת או הגלגל או תרופתו' לאכרי' מן חתי' שיש עליה' בשר כב' שאם חיה
סחוב' היה רואי' לעלו' ארוב' שכל' או חס' סטמאי' כמו חמת כבו' שמכואר
בריני' טומאת מת ועל כולן מוח' הכהן בכלל' לנפ' לא יטמא בעמיו ובכל'
טומאת מת חוץ בין כנגיע' בין עי' אחל' כמו שיתבאר' בסמוך בסימן שע"ה
וטומאת אפי' על ספק טומאת דם דאוריית' לחומר' כגון אילן חמיס' על הארץ
וענפיו מוכרלי' זה מוח' וטומאת תחת' א' מהם ואין ידוע תחת' איזה או אבני'
יתנאין מן הנגד' וטומאת תחת' אחר' מהם ואין ידוע תחת' איזה או שרת'
שנחרט בו קבר ואין ידוע מקומו וכל ארץ חעמי' גזרו עליה' טומאת' ואסור
לכתן לחטמאו' כתי' יא' דכתני' מחזרין לטמאו' לחרב' שנמסא' כמת משום
דאמרינן לענין טומאת חמת חרב חרי' הוא כחלל' דכתי' בחלל' הרב ויש
מקילין דאף ענג' רחום' בטומאת' לחיות אבי' אבות חטומא' מ'ס' אינו
בכלל לנפש לא יטמא חנאכר בבחנים וכן נחנו' לחקל ואין נזהרין בו :

שע מי החשוב במת' אעפ' שעודנו חי וכו' סעיף א :

א מי שנשכח מפרקתו ורוח כשר עמת וכן מי שנקרע מגבו כרז'
אפי' ערין הוא חי חשוב כמת גמ' וכתב' אבל בגוססו שני ששהו
בו כ' סימנים או פגע חרב' פצעים אינן מטמאין ער' שחצא נפש דכתי'
בכותם ער' שימותו מ' מ' כהן אפילו בנס' לבית שיש בו גוסס' משום דכתי'
לחללו' ותיע' עשה שיהלה וימות בה דהיינו גוסס' ויש מתירין גוסס' ולא
משמע לח' לחללו' לרבות גוסס' ויש להחמיר

שע דין אהל היואך מגביה טומאה וכו' סעיפים :

א כשם שהבהן אסור ליגע בבת כ' אסור ליכנס תחת אהל שחמת
תחתיות

אמר אהל עליו חרב כיעוסקו כמנהגיהו ועמאזאם ממאז' בן שרת
בור לשרה ניר כפנתו לשרה בור בין שרה ניר לשרה ורע פפנאו' לסד'
ניר בין שרה ורע לסד' אילן כפנתו לשרה ורע בין שרה אילן לסד' כרם
כפנתו לשרה ורע אילן חלעולם כפנתו למקם שאון היקח קבר גדול כב'
ואם עמיהן שחת מערבן כפנתו לקרובה שבתן ואם שתייהן שוו' בקירו'
כפנתו לאחת מקם שירצת ברא' כפנתו חוץ לתרם אבל אם בעצמו
בתוך התתום מביא לבית הקברות ואינו גקראמת מצורה אלא מצאת'
וראו שורובה חכמת בני קבור' תקפדו בו משמע ראו ודכו :

ד אם מצאו ישראל חרי' קכלו קדמונינו שיקברוהו כן כמו שזמנאוהו
בלא חבירי' ולא יחלצו בו אפילו כעליו וכן עשוין ליהלודת
שמתח או למי שנפל וסת' יג' שמל' בי' שין אות' תבריכין למעלה מבגדיה'
ואינו נזהרין שלא לעשות לחם תבריכין כשאר מתי' קבורין אורחיה'
בבגדיהם וסרין למעלה מהם בשאר מתיים :

ה קבר חסוק את חרי' ב' גן שהוא יסוד לדרך אפילו נקבר שם
כרעת בעל' תשהה מותר לפנותו ונקמוט מחור דלא גזוזר עליו
טומאה מפני הנזק אבל ס' קבר של בנין אסור בהנאה ואפי' האריות'
הוא ולא פקעה ברא' שהקבר קרם לדרך המתלה חל איסור בחסא' ולא
פקעה אבל אם הדרך קרם גט מקומו מותר בהנאה שחרי' אין אדם אסור
דבר שאינו שלו ולא כל בעיניה' לאסור של רבים :

ו קבר שפנתו אפילו במקום שמתח' בהנאה ס' לא יעשו כרית
התבן ולא בית חצנים ולא בית האנחות משום דגמ' רוח' דהוא
למת שיפגחו כשום דברים אלו :

ז תחוצב קבר לאביו וקברו' במקום אחר לא יקבר בו חוץ עולמית
משום כבוד אביו אבל אחר מותר :

שס"ח החופר קבר פני מקיש וכו' מצד חיקו הקברו' כחציר וכו' סעיפים :

א החופ' כפי' למת פטור מק' וכן החפלה וכן התפילין ומכל מצות
האסור בת דיעוסקב מצד' הוא ופטור משאר מצות ואם חס שנים
חצויע וכן קש' א' עולת וקרא קש' ומתפלל וחזרה זה החופר מעלה חכירו
וקורא קש' ומתפלל ודוק כוד' שאין דרך לחופרו אלא א' לפיכך זה החופר
נגה קרא אסור אם היה מקום שנים יבולין' להתעסק כאחר פטורין :

שס"ט דין המוכר קבר ואשה שירש קבר ממנו שפחה וכו' סעיפים :

א המוכר קברו ודרך קברו מקום מעמדו ומקום הספרו אין המקח
מקח נכאין בני פשע' תרו' דוקרין יאורו בעל כרחו על לוקח
כחצירין לו חצי שאין כת בידו לרמ' המקום משום פגם משפח' פי' שאם
כאו אחריו ויספרו קרובים כמקום הספרו של זה איכ' פגם
משפח' של מכור' אג' שתי' זה המקום לא היה שלו לכוד לחספירו שם
שנם יורשי' ומל' בני משפחתו תו' נספרי' שם ואיכא פגם שלהם :

ב אשה שירשה מקום בית הקברות כמשפחתה נקברת היא בתוכ'
אבל לא יוצא חלצית מפני שבניה מתייהס' על שם משפחת'
אביהם וא' יחיה גנאי לבני משפחה ליקבר אצלח :

ג אביה אומ' תיקב אצלי ובעלה אומ' תיקב אצלי תקב אצל בעלה ואם
יש לה בנים וחי' אסור קברתי' אצלם קיברים אותה אצל בניה :

ד אביה אומ' לא תיקבר אצלי ובעלה אומ' לא תיקב אצלי קיברים
אותה אצל בעלה שהוא חייב בקבורתה :

שס"ז קוברים מתי עאזלא יהלך בבית הקברות בתפלק וציעית וכו' סעיפים :

א משתדלין בקבור' מתי ע"ה כמו שמתדלין בקבור' מתי ישראל
מפני דרבי' שלום וכן מנחמין אבילות' מפני דרבי' שלו :

ב לא יהלך אדם בבית הקברות או בתוך ד' אמות של מת ותפילין
כראשו משום לועג' לרש' ואם חס' סכוס' מותר :

ג ולא יהלך כבי' הקברות או בתוך ד' אמו' של מת או של קבר ופפר
תורת כוריעו ויקרא או יתפלל זה על פת אסור לקבורת' אלא
לכבוד חמת כמו שנתבאר ועל סי' שמו' סעיף ז' :

ד מותר ליכנס לבית הקברות או לחוד' ד' אמות של מת או של קבר
והוא לבוש ציעית והוא שלא ותא' נגד' על הקבר אבל אם נגד'

לבוש עטרת זהב הלכות נדוי וחרם סימן שעב שענ

שעב דיתר טומאה במקום מצודה דין קבלי ע"א וכו' ב סעיפים:

א אע"פ שהכהן אסור ליכנס לבית הפרס דהיינו לשהה שחדש בו קבר או לארץ העמי' הואיל ואין אינו מטמאין מן התורה לא נזיר רבנן שהקילו בהן ולא נזרו לא לדבר חרשו אבל אם צריך לילך עם לדבר מצודה כגון לישא אשה או ללבוש תורה ואין לו דרך אחרת יכול לעבד דרך עם אפי' אם מוצא ללבוש במקומו אחר דלא ככל אדם ארס וזכות ללבוש דיון אשה לא בכל מקום מוצא ההוגנת לו וכן אבל ישראל העובב דרך עם יכול הכהן ללוות אחריו לנהגו וכן החולך לדון עם העם לערע עמם יכול למסאות בטומא' של דבריה מפני שהוא כמציל מיום וכן כל מוצא מצודה כהן שהיושן ומת עמו מת באהל צריכין לחקצו ולחגרו לו כרי שיצא ולא יעבוד איסור דאורייתא אפילו כלא ידענה שבי דין מצוינות לתהיהו ואם הוא שוכב על מטתו ופוטט בגדיו כדרך העולם לא יקיצוהו פתאום ויגידו לו בעודו ערום שהוא באהל המת שישם יגידו לו פתאום בעודו ערום שהוא באהל המת צריך הוא לקפוץ ערום ממש ולרוץ חזק לאהל כרי שלא ישהה בטומא' ולא נתייר לו לשהו שם עד שילב' בגדים משהו כבוד הבריות שאין כבוד הבריות דהיא לא תעשה של תורה ושהיה בטומא' אהל המת לכהן איסור לא תעשה דאורייתא הוא אע"פ שאינו לוק' שתד' אינו עושה כעשה איסור דאורייתא מיהו איכא לפיכך לא יקיצוהו ויגידו לו כדרך שפ' בעודו ערום לא יפדאו לו בכת' שיקו ויבא איהו וכשילבש יגידו לו וכדרך זה שרי' משהו כבוד הבריות ואע"פ שמכניחין אותו שוד' בטומא' הואיל והוא לא ידע ושתג' הוא שרי' ברא' כשהוא באהל המת שהוא טומא' דאורייתא אבל אם הוא בבית הפרס או ארץ העמי' שחו' טומא' דרבנן ולא ידע וחגידו לו פתאום והוא עורנו ערום ילביש עצמו תהלת גדול כבוד הבריות שהוא רוחה לא תעשה של דבריהם כלאו זה דלא תסור וגו' וכו' שנתבאר לעיל לענין כלאים סימן ש"ג סעיף א'

ב קב"ע א"י שכן חתור אין מטמאין דכתי' אר' כי ימות וגו' ודרשו אתם קרויים אדם ואין איכור עכ"ס קרוין אדם דכתי' צאק מרעית אדם אהם ויש חולקין לפיכך נכון לכהן ליחוד מליך עליה אבל קב"י של מומרים בטמאין מבש' כשל ישראל דאע"פ שחטא ישראל הוא פ

שענ

איזה כהן מזהר על הטומאה ואיזה מתיב מטמא ועד מתיב מטמא וכו' ט סעיפים:

א כשם שדבהן מוח' שלא לטמא עצמו כך הוא מזהר להוהי' הקטני' מלטמא דכתי' אמור ואמר לחזהי גדולי' על הקטני' מיהו הגדולי' אינם מזהרין אלא שלא לטמא הקטני' בידים אבל אם הקטנים בטמאין מעצמן עיין לעיל בלבוש החור סימן ש"ג א"ס צריך להפרישו:

ב זדוקא כהן כשר מזהר ואפי' הוא בעל מום גב' מזהר דכתיב כגן אהרן ובעלי מומין גם הם ככלל' בני אהרן הם אבל חלל אינו מזהר דכתי' הכהני' למעוטי חללי' שאינם מכהני' שהרי פסול לעבוד' אע"פ דבעל מום נמי אינו עוב' עם הולק הוא כמתנו כהונה וכלל כהונה הוא משכ' כהלל לפיכך חלל מותר לטמאור' וכן כהנר נמי מותר לטמאור' דכתיב בני אהרן ולא בנות אהרן כתיב ודע אהרן:

ג כל המתי' האמורי' כפרש' שכהן מטמא לחם מצות הוא שיטמ' לחם דאיי' דחמ' לה יטמא לום שחו' מצות ואם לא רצה מטמאין אותו בעל כרחו אחר תאי' ואחד האש' מצוי לטמאור' לקרובי' דכתיב בני אהרן ולא בנות אהרן בלא יטמא אבל בלה יטמא לא כתיב מיעוט:

ד ואם קרובי' שמיטמ' לחם אשתו נשואה שהיא כשרה לו אבל פסולה אינו לא אונן כשבילה ולא כממ' לה כדכתיב' אם לשאריו הקרו' איו ואול' אין שארו לא אשתו וסת' לא יטמא בעל בעמיו תא כיצד לא יש בעל שכתמ' ויש בעל שאינו מטמא לאשתו כשרה מטמ' לאשתו פסולה אינו כממ' וכן הרין בארוס' או גרוש' שיגרש' שאינו אונן בשבילה ולא מטמא לח' מדכתי' שארו הקרוב' איו דהיינו נשואה שיש לה עמו קרבת בשר ולא הארוס' איו ולא הגרושה שעבשיו אינה שלו וכיון שהו' אינו מטמא לה כן היא בין הפסולה או הארוסה או הגרושה לא אוננת לו ולא מיטמא לו ומיטמא לאביו ולאביו דכתי' בחד' ואפי' נתחלה דמ' אמו היא וכן כמעט לבנו ולבתו אפי' הם פסולי' דמ' בנו וכתו' המהוה' שיחיו בני קיימ' דהוקשו בנו וכתו' לאביו מה אביו ואמו בני קיימ' אף בנו וכתו' של קיימ' כגון דק' ליה שכלו לו הרשו או שהו' מל' יום ואילך שיצא מכלל נפלו' חא לאו הכי ספק נפל הו' איון מיטמ' לו דכתי' דאורייתא לחומר' וכן בנו וכתו' שיש לו משפח' או נכרי' אינו מטמא לח' אפי' הם בני קיימ' דכתי' וכתה מיקרו ולא בנו וכתו' שאין להם ידום אחריו כמו שצ'בא' בלבוש הכהן ואר' גמן ומיטמ' לאחיו ולאחותו באביו ואפי' הם פסולי' אחי' ואחותו

תחתיו דהא לענין חומר' טומא' המת אהל המת והנוגע בו שוין הן כמו שכתו' כהרי' בפסוקי' חקת הה לענין טומא' שהכהנים מזהרין עליה בפסוק לנפש לא יטמא בעמיו נגיעה זאהל שו' הם ואפי' האהל הוא גדול' חרבה ואפי' לבית אחר או עליות אחרת הפתוח' לאותו בית כנק' שיש בו טמא על טמא וכן בית או עליות הפתוח' לאותו בית או עליות עד עולם כפי' אין הטומא' לשם כמו שהוא כבואר בר' טומאה ואין כגון מקומו ושיעור' טמא הלכה למשה מסיני ואם סתם הנקב מות' לו ליכנס לבי' האחר שהסתים' חוצצת שם אפי' לא בטלו להיות שם עולמי' ברא' שסות' אפי' לא בטלו כשסת' כל הנקב אבל אם לא סתם כל הנקב לא מעטו מטמא' אם נתנו שם ולהיו' שם עולמי' ממעט וחוצץ בפני הטומאה שלא תעבור ואם לאו אינו ממעט ולא מיקרי' סתימת כהלון אלא אם כן יכול לעמוד שם בלא סתימה ואם אינו יכול לעמוד שם אינו חוצץ וכל דבר הכקב' מ'טמא' אינו חוצץ בפני הטמאה דהיאך יחוצץ והוא עצמו טמא:

ב פעמי' שיש' מת' בבית ומותר לכהן לכהן לכהן לכהן לכהן לכהן לכהן ואסור לו לכהן לעלי' טעל' הבית שאין המת כתוכו כיצ' ארוב' שבין בית לעלי' ואין בת פתוח' טמא וכו' מהמת לטמא בבית כנגד הארוב' הבית שלמטה שהור' כיון שהכו' מונח תחת הארוב' ואין דבר מאהי' עליו למטה הטומא' בוקעת ועולה ונכנסת לעלי' דרך הארובה שעליו אע"פ שאין בה פתוח' טמא כיון שהטומאה תחתיו ממש אבל אין הטומא' חדרת' ויורדת למטה מן העליה לבית כיון שאין בארובה פתוח' טמא:

ג וכן לפעמי' בכל' בתי' זה לפני' מיהו וטומא' בפנימי' ואין טומאה בחיצון ומותר לכהן לעמו בפנימי' אצל הטומא' ואסור ליכנס לחיצון כיצד שני חר' הפנימי' פתוח' לבית וככל אחר מהם חצי' וית' מן המת ודלתותיהן נעולו' עד שאין הטומא' נכנס' מו' לזו וכהן בא' מחם טה' כיון שאין בו לא חצי' וית' אבל לבית אסור לכהן ליכנס' דאע"פ שדלתותיהן נעולין כיון דסוף הטומאה לצאת רואה אני כאלו כ' חוצצת' ותי' מונחים בבית ואין הטומא' נכנס' לחר' כיון שדלתותיה' נעולות וכשנפתחו' הם טמאים שהטומא' חוזרת ונכנס' מן הבית לשם ומן השעם שאמרנו אע"פ שהדלתו' נעולו' אפי' הבית טמא כיון דסוף הטומאה לצאת לשם והוא חל' כי יש מהמידין ואומר' שאסורי' הכהני' ללכת דרך שערי' העיר ופתחים' שסוף המת לצאת משם ויש מתירין שאומר' כיון שדין זה שהפרת' שסוף הטומא' לצאת טמא אינה לא חל' ואין טעם כדבר נזכר לו כיון דמילת' בלא טעמא הוא שהרי עדין אין הטומא' בכאן חבו דלא לוי' וי' מ' דרך וזיא הלכה דוקא באות' פתח' שמוציא' אותו תהלה מתוך האהל א' תוך האויר הואיל ובאות' יציאה נטהר האהל יאמר הלכה שאותו פתח' יטמ' ולא מכאן ואילך לפיכך המיקל לא תפסיד במקום שלא נהגו להחמיר:

ד חצר המוקף' חזין ואכסדראו' וטומא' בא' מהבתי' אם כל פתחי' הבתי' והחלונ' נעולו' הטומא' יוצאת לת' חוץ ויהי' והאכסדראות' מטעמא דאמרן לעיל הואיל וסוף הטומאה לצאת דרך שם רואין כאילו יצא ואם נפתח' חלון או פתח' מצד תא' שיש בה ד' על ד' אות' של צד החצר כולם נעולים אין הטומאה יוצאת לתחת' חוץ כיון כי יוצא' שם ואם נפתח' גב' א' מצד חוץ או האכסדראות' הטומאה יוצאה מהבית לתחת' חוץ וכן אם יש טומא' תחת' חוץ נכנסה מתחתיהן לבית וכן גנין הבולטין למעלה לחוץ על פתחי' הבתים וטומאה בא' מהבתי' כל הבתים שפתחיה' פתוחים טמאים כי הטומאה מתפשטת תחת כלי' כל הבתים ונכנסת לבתים דרך פתחיהן כגנין שאינן נוגעין זה בזה אע"פ שאין ביניהם רק פחות מנ' טפח' לא חיי' חיבור לטומאה דלבוש להחמי' לא אמרי' ואם היו זה למעלה מזה אע"פ שאינם נוגעים אמרינן חבוש דמי וכאילו נוגעים דמי:

ה אסור לכהן לקרב תוך ד' אמות של מת או לתוך ד' אמו' של קבר שהמת והקב' תופטי' ד' אמו' שסביב' זבותיהם ברא' שאין הקבר מסו' במחיצות גבוהות' וטפחיה' או בחריץ עמוק' טפחים' אין צריך להרחיק ממנו לא ד' טפחים' ברא' שצריך להרחיק ממנו ד' טפחיה' אע"פ שיש מחיצות ח' בקבר אבל בית שבת מונח שם מותר לכהן לעמו' אצל הבית ומותר אפי' לנגיע' כבתולו' שאין חתלים' טמא' לא תאור' שבתוכו ובלבד שלא יהא שום דבר מאהיל' עליו אין חכמה יכולין לכופ' לקרובי' המת שיוציאו המת מקומו כרי' שיהיו הם רשאים ליכנס לביתם אם לא במקום שדרך לחוציא' כל המתים לבית מיוחד להם שיונחו שם עד שיקברו:

ו מת הכיניח כספיה' אם היא קטנה שמתנדנד' כשדורכין בה אסור לכהן ליכנס בה אע"פ שאינו מקרב לתוך ד' אמותיו של מת' כיון שא' לא יש טומאה הוי' כנוגע כהיט' אבל כספיה' גדולה שאינה רוערת כשדורכין בה מותר ליכנס בה ובלבד שלא יתקרב אצל המת' תוך ד' אמותיו:

יורה דעה הלכות קבורה סימן שסה שעד

קמן

נפש מת לא יבא וכתב בתריד לאביו ולאמו לאחיו ולאחותיו לא יטמ' וכולחו יתירי ננתו דמעל נפש מת לא יבא נפקא דכולהו בכלל ודרש' לאביו מת תל דלגופיה לא איצטרך קרא דככל נפש מת הוא אלא בא להוציא מת מצוה שמות ליטמא בו לאכו מה תל לגופי לא איצטרך ולהתי' מת מצוה נמי לא איצטרך דמלאביו נפקא לא להכי שאם היה נזיר וכן שיש עליו שתי קדושות אין הכתו' מזהירו מלמט' לא לאמו אבל מטמא הוא למת מצוה לאחיו מה תל שאם היה כהן ונוי קדושתו המורה דגם בלא נזיר אס' ליטמ' לקרובי אע"פ לאחיו הוא דאינו מטמא אבל נטמ' הוא למת מצוה ואם אינו עניין לנו גריד ולא לכהן הדיו' דנזיר כל אינו ולאכו נפק' תנהו עניין לכהן גדול נזיר ולאחותו מה תל הרי טחיה כ' ונוי והלך לשחורפסחו ולמול בנו דאיכ' מצוה טוב' שיבאו ליד דחית אם יטמא אפילו חקי לאחותו הוא דאינו נטמ' אבל מטמ' הוא למת מצוה :

ב ולכתלה לאינו נקרא מת מצוה לעניין זה שיטמא לו הכהן אא"כ מצא ראשו ורובו דכתי' קבור תקברנו כלו ואע"ז דלעיל כי שס"ב אפיקני לרבות שאר מתים לקבורה מ' אי להאי להור' אתא הל' למכת קבור תקברנו אלא לאשמועי' דכולו בעינן דתקברנו כל גופו משמע אא"כ בכל מקו' דרובו ככולו וכוח המור מת מצוה מתקורבים דחתם אביו ואמו וגו' כתיב וכולם משמעותם אביו כמו שהיה אביו וכן בנו וגו' כלו ואפ' לא חסר ממנו אלא כל שהוא אין זה אביו או בנו אבל תקברנו לא קאי אלא על הגוף דחיינו סתמא כו' ואנו קל בכל מקו' רובו ככולו ודוקא לכתלה לא יטמא אלא על ראשו ורובו אבל אם מצא ראשו ורובו וקברו ואח"כ מצא עור איברים ממנו ואפ' אבר אחד חחר ליטמאות בשביל אותו אבר וקברו עמו :

ג איזה מת מצוה כל שפצאו בדרך אובעיר של ע"א ואין לו קוברים ישראל' וכמקו' שפצאו אינו יכול לקרות ישראל' שיענהו ויבא ליטמל בו ולקבורו בו אסור לו לזוז משם ולהני' את חמת אפ' לילך לעיר לחבי' קיברי' לא יטמא בעצמו ויקברנו אבל אם היו ישראל' קרובים למקו' חמת שהמוצ' את המת קורא אות' והם עוני' לו וכו' לקבורו אין זה מת מצוה שדוחה את הכהונה שיטמא לו כהן אלא קורא אות' והם קיברי' ולכשיבאו בני העיר לקבורו אם יש לו כל צרכו מושך את ידו ודיני צרכי המת על סי' שס"א אם אין הכהן מצו' שיקברו רק בשכר אינו חייב לשבו משלו אלא אם ירצ' מיטמ' הוא בעצמו ואינו שוכר מת הנמצ' ולא ידעי' אם ע"א אם ישראל' הוא אולי בתר רובא העיברי' ושב' שם אם לא שנוכל לוס' קבו' וכל קבוע כמחצ' על מחצ' ולחומר ואין הכהן מיטמא :

ד כל הקרובי' שהכהן מיטמא להם שחם אביו ואמו בנו ובתו ואחיו ואחותו הבתולה והוא שיהיו אחיו מאביו ואחותו מאביו שרין ראויין ליורשיו דומי' דבנו ובתו וכן אשתו כיון שהתירה חתורה לכהן לטמאות להם אח' שמתאבל' עליהם ועוד חוספו עליהם אחיו מאמו ואחותו מאמו בין בתולה בין נשואה ואחותו נשואה מאביו שמתאבלים עליהם אע"פ שאין כהן מיטמא להם וכשם שהוא מתאבל על אשתו כך היא מתאבלת עליו ודוקא אשתו כשרה ונשואה אבל פסולה או ארוסה לא אבל בנו ובתו ואחיו ואחותו אפילו הם פסולים מתאבל' עליהם חוץ מבנו ובתו אחיו ובתו אחיו ואחותו משפחה ונכרי' שאינו מתאבל' עליהם שהרי אין להם יחוס אחריו כמו שנתבאר בחלכות אישות :

ה גר שנתגייר הוא ובניו או עבד שנשתחרר הו' ואמו והה' גר שנתגייר עם אמו אין מתאבלין זה על זה דכל אחד כקמון שנולד דמי ואין להם קורבה להרדי' :

ו כל מי שמתאבל עליו בתאבל' עמו ג' אם מת לו מת ומיהו דוקא בעודנו בפניו משו' כבודו אבל שלא בפניו אין צריך לנהוג אבילות חץ מאשתו שאע"פ שמתאבל עליה אינו מתאבל עמה אלא על אביה או על אמה משום כבוד חמין וחמותו אבל על אחיות ואחותה או בנה ובתה מאיש אחר אינו מתאבל עמה ומ' אינו יכול לכופה שתתקטט אבל יכולה היא לפזוג לו הכוס ולהציע לו חמטה ולרחץ פניו ידיו ורגליו וכן היא אינה מתאבלת עמו אלא כשמתו חמיה או חמות' אבל שאר קרובי' שמתו אינה מתאבלת עמו והאידיג' נהגו לחקל בנאבילות זה של המתאבלים עמו דאין זה אלא משום כבוד המתאבלים ועכשיו נהגו כולם לפסול לפיכך נוחנין שלא להתאבל כלל עם המתאבלים וכל המחמיר בזה אינו אלא מן המתמיהים ואינו כמכבד את האבלים אלא כלועג להם וכתב מורי פתרכא"ל ומ' נהגו שכל קרובי' המת הפסולים לו לערות מראים קצת אבילות בעצמן כל שבע הראשונ' דהיינו עד אחר שבת הראשון שאינן רוחצין ואין משנין קצת בנרות כמו בשאר שבתות ויש מקומות שנהגו עוד לחכיר בעניינים אחרים והעיקר כמו שכתבתי וכל זה בשמעות קרובה או שהיה אצל המיתה אבל בשמעות רחוקה אין לאבילות זה מקום כלל ומי שרצ' להחמיר על עצמו להתאבל על מי שאינו צריך או ללבוש שחור' על קרובו אין מוחץ בידו עכ"ל :

נאמתו הן אא"כ הם בנו שפחה ונכרי' ללא אחיות ואחיות שאין להם עם אח' אביו וכן אינו מטמ' ג' לאחיו ולאחותו מאמו דרוקשו אחיו ואחותו לבנו ולבתו מה בנו ובתו שהיו יורשי' אף אחיו ואחותו שהיו יורשי' יצא אחיו ואחותו מאמו שאינו יורשן וכן אינו מיטמ' לאחות הארוסה מצ' היא ארוסה לכהן דכתיב ולאחותו הבתולה הקרובה אליו אש' לא דתרתה לאיש ופירוש דיתרה לשון דתרתה דקידוש' ואמר דתרתה לאחותו אשר לא היתה כלומר כל זמן שלא נתקדשה יטמא לח פרט לארוסה שהיתה כלומר נתקדשה וכן אינו מטמ' לאחותו אנוס או כמות' דכתי' הבתולה פר' לאנוסה ומפות' שאינו בתולה ומכתי' הקרוב' ידרשו שבא לרבות אחותו שהיתה ארוסה ונתגרשה נתארמלה אינו לרבו' בגזרת ומוכת עץ שמתמא להן שאינם בכלל בתולת וצריכי' ריבוי' ומטמ' לשומרת יבם פי' שומרת יבם של כהן שמתה יבמה הכהן מטמא לה ולא משום שהיא כאשתו מן התורה אלא משום שאכרו שהיו יורש כל כדכתיב' ואפי' נכסים הנכנסים ויוצאין עמ' כל שנפלו לר' בחיי הבעל ודרי' עשו אמותו לגמרי כבעל לירוש' ועתה מי מקרובה יתעסק עכה בקבורה' שיאמרו מי שזרטה הוא יקברנו לפיכך עשו אותה כמת מצוה דאי קרי ולא ענו ליה הוא ובסי' חסמוך יתבאר שכהן מטמא למת מצוה ואפי' א' כתב בכתובת אימית בלא בני' תיהדר כתובת' לבי נשא ממ' כשיראו היורשי' ששאר יבמים ישראלים חייבי' בקבורה יבמותיהם יסתלקו הם ככנה ולא יקברו אע"פ שירשו אות' שיאמרו ורי' אנו רואי' שאר יבמו' ישראלים חייבים לקבור והרי היא נשאר' כמת מצוה דקרי' ולא ענו ליה : **ז** וכל או שמתמא להם מטמ' להם בין לצורך בין שלא לצורך כמו שירצ' דכיון דהותר' טומאה זו לגבי זרי' הוא למת זה כישרא' ויא' דוקא לצורך קבור או להבי' לו ארון ותכריכי' הותרה לו ולא להבר' אה' ולפי הסבר' הראשונה כהן שמת לו מת בשכת שרי ליה לשה' עם המת בגאהל דא' ענ' דשב' הוא ואא' לקבורו הו' מ' צריך הוא לטמאו לו לשמרו שלא יהא נוטלי' בביוני' ולפי סברא האחרונה אסור לטמאות לו בשבת כיון שאינו צורך קבורה ונכון להחמיר כסברא האחרונה :

ח ואי' מטמא לה אלא עד שיסתום הגולל ואם רעתו לפנותו מותר לטמא לו לצורך עד שיסתום גולל השני :

ט אסור לכהן להתטמ' למת שאינו קרובו אפילו בעת שמטמ' לקרובו רחא ממ' מוסי' טומאה הוא לפיכך כהן שמת לו מת יזהר שיקברנו בסוף בית הקברות כרי' שלא יכנס לבית הקברו' ויטמ' בקברים אחרים כ' קבורתו ויא' דוקא לאחר שפירש ממנו אסור לטמאו למת אחר אף על פי שהוא טבא טומא' ממ' מכל מקום מוסי' טומא' הוא אבל בעוד שהו' עוסק במתו מות' לטמאו אף לאחר' מפני שאין בזה תוספת טומא' שאר' כשהו' תפוש כמת ונגע בו אחר הנוג' בו הוי' כנוגע כמת עצמו ונעשה א' הטומא' וכשפיר' מן המת הוא עצמו אב הטומא' והנוג' בו ראשון לטומא' וא' כשנוגע כמת אחר בעוד שהוא תפוש בקרובו מה תוספת טומאה יש' בא' אין לך טומא' חמור' מו' וילפי ליה סק' דכתיב לההל' מי שאינו מחולל כבר לא עכשיו הוא מת הלל' יצא זה שהוא מחולל ועומד ונכון להחמיר כסברא ראשונה ולההל' לגוסס הוא דאת' כדכתיבנא לעיל :

י כהן שפירשו אבותיו מדרבי הצבור כגון המוסרים ודרונוי ב' והכאבר עצמו לדעת אינו מיטמא להם שנאמר בעמי' בעושי מעשה עמי ואינו מטמא לספק כגון שנתערב ולר' בולד הברתה או ספק בין תשעה לראשון או כן שבעה לאהרון או כגון ג' אשתו שגירשה בספק גירושין וכל כיוצא בזה שהוא ספק אינו מטמא לו דכתיב לה יטמ' לוד' בני' הו' אחיו הו' אחותו ול' לספק :

יא אין הכהן מטמ' לקרובי' אלא א"כ יהא המת שלם אבל אם חסר ממנו כל שהוא אפ' הוא מונח אצלו אינו מיטמא לו דכתיב לר' יטמא ומשבעו כולה ולא חסר וכן לאביו ולאמו ולבנו ונוס' כולם שלמי' משבעו ולא חסרי' לפיכך אכרו אין הכהן מיטמ' לאבר מן החי מאביו ולא לעצ' מעצמות אביו וכן המלקט עצמות קרובי' אינו מטמא להם אע"פ שהשרדית קיימת חסר ממנו כל שהוא אפילו הוא מונח אצלו שאינו מטמא אלא לשלם יש מי שאומר המ' כשחסר לאחר מיתה או שחם בשע' נזיפה כגון שהתכו ראשו כשאינו עכשיו כמו שתיח' בחי' ולא קרינ' בית לאביו וגו' אבל אם נחתכה ידו או רגלו בחיים ולאחר זמן מת כיון שהוא לאחר מיתה בשלימות כמו שהיה מחיים אביו קרינא בית ומיטמא לו יא' שאין כהן מטמא לחרון דחסר הוא ויש חולקין ונכון להחמיר :

יב טומאת כהן למת מצוה לנשי' ולרבו' יצ' איזה מת מתאבל וכו' יא' סעיפים :

יג בשם שכתב לקרובי' כך מטמא למת מצוה ואפילו היא כהן גדול ונזיר ואפ' הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ומצא מת מצוה תי' זה מטמא לו ולפי' ליה בקרא דכתי' נזיר כל ימי חיורו לח' על

יורה דעה הלכות אכלות סימן שעו

קמ"ד

ב ואין האכל שואל בשל אדם שאין עכשיו חסרוס עמו לפי' כשפוט הכנתו שוחח בראשו ואינו אוס כלום והפטר פלגני חבירו וחבירו רוצה לכבדו ולקוטפניו אוסר לו שב חין מלתני ולאב' רמס' שב באבילו' שלך או בחולי' שלך ולא יאמ' אדם עדיין לא נפרעתי כפי מעשי או כיצ' ברברי' או משו' א' יפתח אדט' פיו לטמן ונימ' והכנתמי' לא יאמרו לאבל מה לך לעשו' כי אי אפשר לטנו וכיצ' כוח ספני' שזה כבוד' רמס' תא' אם אפשר לו לעשו' ולטנו' היה עש' אפי' כנגד רצונו של מקי' ואין נידוף גדול כזה אלא יקבל עליו גזירת השי' מאהבה

ג ולכתי' עצמ' נחא' להו' שיתנחמו חבריו' עבוד' לפיכ' מת שאין לו אבל' קרובי' להתנח' באי' עש' בני' אדם כשרי' ויושבי' במקומו כל ז' מ' האבלו' בשאר העם מתקבצ' עליה' לכנתמי' ואם לא היו סם' קבועי' בכל יום יום מתקבצים עשרה משאר העם ויושבים במקומו וכן עשה מעשה אחר מהבני' הנב' אחר ז' ימים אתחזי' ליה חמת ואם' לית תנוח' רעיק' שתנחת רעתי' אלא דהאידינא אין נוחני' כן וכת' בסתרי' ל' נוחני' להתפלל בעשרה כל ז' במקי' שנפטר שם אדם והיינו על אדם שלא הניח קרובים ירועים להתאבל עליו אבל אם יש לו בשום מקום קרובים שמתאבלי' עליו אין צריך לזה

ד במדינו' א' נוחני' לום צדוק חרין כבי' הקבור' קודם הקבור' ואח' שנבט' סתים' הקבר מעפרו או לאחר שהתך האבל פניו מן המת חולצין מעל וסגרו' ומרחיקין מעט' סביב' הקבור' לום קדיש לפחות ד' אמות שוחט תופס ד' אמות ואומרי' קדיש על פסוקי' דצדוק רודין שאמרו ואומרי' יתגדל ויתקד' שמיח רבא בעלמ' דהוא עתי' לאתחרתא ולאחיא' מתיא ולשכללא היכלי' ולספר' הייא ולמבגי' קרתא דירושלם ולמיעק' פולחני' גוכרא מארע' ולא תב' פולחני' קדיש רשמי' לאתרי' חיות ויקרי' ושכי' נתיח בחייכון ובימיכון כו' תתכלא הרבא ופלא' ומתנא' מיננ' ומבלי' עמא בית ישראל ואפרו' אמין זכו ואחר כך זולשי' עשבי' עם עפר' ואומרי' זכור כי עפר' אנתגזגס' תא דלמ' לתחי' אמת' שיהיו מעפר' ער' ויצו' ויפראו בעיר' בעשב הארץ ומח' שזרקין אותם על ראשיהם הוא דרך צער על דרך וירקו עפר' על ראשיה' השמים' ורוחצין יריהם בים' ואפשר שנתגוב' לטהר עצמם כלומר' אנו לא פשענו בו למעט ממנו צרכיו וביקורו בעת חליו ועל דהך' שנ' דינו לא שפכה את הדם הזה וגומ' כפר לעמך ישראל וגם' ויש מהם שאומרי' אותו פס' כפר לעמ' ישראל וגומ' ער בקרב עמך ישראל ואחר כך הולכין לכה' ואומרי' שם ויהי נועם וגו' וישב בסתר' עליון וגומ' כרי' להבריח הרחוק ויש מי שנוהגין שיושבי' ג' פעמי' בפני' הרחוקות המלוות את המת ובכל עת שהוא יושב ברחין ממנו ויש אומרי' שיושבי' ופעמי' להכרי' הרחוקות ואני שמעתי מקני' שיש לישב ופעמים' ובפע' הראשון יאמרו ויהי נועם וגו' וישב בסת' עליון וגומ' ער ונגע לא יקרב באהלך ואומ' גם' מלת כי מפסוק כי מלאכיו וגו' ואני קבלתי' שאות' השבע' שישכחי' יחיו כול' בפס' כי מלאכי יצוה לך וגומ' שיש בו ז' תיבו' זכבה' יעשה יושב ויאמ' ויהי נועם וגו' וישב בסתר' עליון וגומ' ער ונגע לא יקרב באהלך וגם' יאמ' מלת כי שבראש פסוק דכי מלאכיו יצוה לך וגומ' ואחר כך יעמו וישב במקו' אחר רחוק ויתחיל' לכת' ויהי נועם וגו' וישב בסת' עליון וגו' ער כי מוס' מלת מלאכיו ואחר כך יעמו לישב במקו' אחר ויהו' ויאמ' ויהי נועם וגו' וישב בסת' ונ' ער כי מלאכיו ונעמי' מלת יצוה לך יעשה ככל פעם שיתחיל' מתחלת ויהי נועם וגו' ער פסוק זה ויהי נועם מלה אחת מפסוק זה בפעם השביעי' ויע' למלת השביעי' שהוא דרבי' וגם' ישל' כל המוס' בפעם השביעי' ואחר כך יעמד ויצא ובעת יציאתו יאמר ברצת' אתה גבו' ריח ער ונאמן אתה לחי' מת' ולא יסי' הברכה כן קבלתי' וכן אני נוהג כי ישבו סוף הקבלת' להכרי' רוחו המטמא' מעליו ואפילו נקבז' חמת מ'ט על ידי' אחר' שנקבז' סוף' לשיבת עשה כן ישתחו' לחפשי' שלא ליכיל' לבית קדם שיהיו ער' השב' שבעה ישיבו או לפח' ישיבו שלא להבני' הרחוקות עמו לביתו ומנה' אבותינו תורה' מצינו במהרשות מי שעבר עמך אפילו גדול' נוחמו' מאד ער' שרנן אותו בעונשך ויסורי' גדולי' בעולם חבא' אם דגח' בן דוחצ' שיוכל' לום קדיש וברכו' בצבור' מציל' את אביו' מדינה' של גיהנום' כן בא' בעש' ליר' דעקבא' שרא' אחר' בן ביסרי' רבי' כגיהנו' נוחח' בן קטן' והלך' רעקב' וזולמ' עס' בנו מיר' בשלמ' חבן לום קדיש' התיר' אביו' מן הפורע' וסכנא' נתפשט' המתג' שאומרי' קדיש' על אב' ואם כל יב' דרשי' הראשונים שרנין' אורטם' בניהם אם חיו רשעי' ולא דוקא קדיש' לא ה' לחפשי' בבני' ולתתפלל' ערבית' בפרט' במצוי' שבת' שהוא זמן' שחורין' הנשמות' לניהנ' ונתנו' לומר קדיש' על האם אעפ' שהאב' חי ואין בירו' למחות' לבנו שלא יאמ' קדיש' על אמו' שיש בו' כיבוד' אם אהרי' כותרי' וסגרי' קדיש' ודיני' כתבתי' כבר בלבוש' התבלת' מי קלג' יא' כומר' שנתד' ג' ביר' עמ' אומרי' בניו עליו קדיש' דאחיקין' ליה שהרד' בתשובת' בער' הניחו' ועל

שח' שב שנקבר' ג' כ' ואח' נודע לו שערין עומד בצליכה אותו אכילו' לא עולה לו וחוזר ומתה מסיקבר או משייתאשו מלקוברו' מי שטבע במים שיש להם סוף או שיצא קול שהרגוהו לסמי' או שגרתו חיה מאמתי' מוני' משייתאשו מלבקש' כצאוהו אברים' זמכירין אותו בסמיני' גופו אין מתני' לו ער' שימצא' ראשו ורובו' יתייאשו מלבק' ואם נמצ' אחר שנתיאשו ממנו ותתאכלו אין הקרובי' צריכין לחו' לתתאבל' לא הבני' אם הם שם בשע' שנמצ' מתאבלי' אותו היום ואין צריכין לחזור ולקרוע' שהרי כבר קרעו מיד כששמעו' ולא מתאבלין' כדן חמלקט' עצמו אביו אבל אם אינ' שם ושמעו' אחר שעב' חיוס' שמצאוהו וקברוהו אין צריכין לחזור ולתתאבל' שהרי כבר התאבלו' אם שלחו מתיחם לעיר' אחרת כתבנו כבר שרינם להתרחיל' אבילות' משיחוקו פניהם והתחילו למנו' האבילות' ואח' נתפש' חמת' בדרך ולא ניתן' לקבורה זמן' ארוך אין צריכין לחפסיק' אבילות' וגם' אחר שיקבר' אין צריכין לחזור ולהתאבל' כיון שכבר תרחילו' כדן ולא היו צריכין לחפסיק' :

ה מי שמת לו קרוב ולא ירע שבא למקו' שמת שם המת או למקו' קבורתו שנקבר' שם אם היה במקום קרוב כגון מהלך' פרסאו' שחא' מחלך אדם בינוני' שאשר היה שיבא לשם ביום א' אפי' לא בא עד יום אז מצא מנחמים אצל גדול' הבית אפי' שנערו' למקוד' אלא שנוהגין עדיין קצת אבילות' כגון שמצאן עדיין בחליצת' סגדלו' ועשיפת' הראש' הואיל' ומצאן עם גדול' הבי' קודם שנגמר' כל האבילות' והתאבל' עכסם אותו המעט' עולה לו לשבעה' ומונה עמסם תשלום' ל' יום ואם לא מצא מנחמי' באבא מונח לעצמו וזולשי' וכן אם היה במקו' רחוק אפילו בא כיום שני מונח לעצמו שבעה' ושלשי' מיום שבא ויא' ש' אפי' אם בא אחר מהאבילי' ואין תגדול' כבית רק שהולך' לצורך' המת בנן לעשות' לו מצבה' ובניין' לקבר' אם חזר תוך ג' ימים' היו כאילו היה בני' כשבא ותבא תוך אותם ג' ימים' מונח עמסם ויש להקל' כסברא' זו וכל שרינו למנות עמסם אפי' אם חזר אח' לביתו מונח עמסם דגריד' בתרייהו כיון שגדול' הבית עמסם :

ו וכל חיכא שאמרו מונח עמסם כרא' בשלא שמע' שמת עד שבא איה' אבל אם נודע לו שמת קודם שבא איהם אפי' אם נודע לו כי' השני והתחיל להתאבל' וכל איהם תוך ז' ימים' אבילותו כשביל' שבא איהם וכל חיכא דאמרינן כשבא איהם שמונה עמסם היינו דוקא שבא אליהם למקום שמת שם המת או למקום קבורה אבל אם לא היה לו מקום ביתה ולא מקום קברה כל א' מונח לעצמו :

ז ושבעת ימי אבילות' עולין לו אפי' לכמת מתים לפיכך מי שמת לו מת ובתוך ז' ימים' אחר מונח זולמ' אחרון ועולים לו ג' לתשלום' ימי אבילות' של הראשון ואין צורך' למלאות' רחליו' הראשונים ולמנות אחר כך ז' אחר' בשביל' האחרון דאין מערבין סמח' בשמחה' אחרו' וילפוח' מקראי' אבל אבילות' באבילותו לא מצינו שאין מערבין :

ח אם התפללו הציבורי' עדיין הוא יום קודם צאת הכנכים' ושמע' שמת לו מת יש מי שאו' שמונ' שבע' ימי' הסוד' ואותו יום אינו עולה לו אעפ' שערין יום הוא דהו' כמו תרי' קולא דכתרי' אהררי' הציבורי' הקילו והקדישו להתפלל' ערבי' ביומי' השבועות' ללילה' והוא ימנ' אותו העת ליום למנותו ליום ראשון' של אבילות' לפי' מה שכתבתי' לעי' מי' קצו' סעי' אצפי' לובשת לבנים דהמיקל' לא חפסיד' נל' רבש' באין כאכל' דהמיקל' למנות יום ששמע' ליום אחר' אעפ' שהתפללו הקהל' ערבית' לא תפסיד' גראה' לו :

שעו מנהג המנחמים דיין מת שאין לו מנחמים ובוד סעיפים

א אין המנחמי' רשאים' לתת ער' שיפת' האבל' תחלה ושמע' רמס' כ' הוא כדום' שחא' מתחיל' להתראות' צעדו שמצטר' מאד על מתו ואחר כך מתחילין' לנחמו' אבל מקוד' אין שייך' לנחמו' דשם אינו מצטר' על מתו וכן מצונו' באין שלא התחילו הרעי' לרבר' ער' שתתחיל' גוונ' תחלה שנאמ' אחרת' כן פתח אב' את פיהו וחדד' הען' גאלפו' חתימנ' והאבל' מיסב' בראש' ונל' שזה נכ' סעם' דמסתכר' הוא שזה נכ' נהמח' לו שמכבדין' אותו ואספכו' אקרא רכתיב' ואשב' ראש' ואשכון' כמלך' בגדוד' כאשר' אבל' נחם' גקוד' נחם' בשוא' נחם' לאחדיו' ואול' א תקף' ינח' א' אינה' בחירי' תחת' חוד' שפירשו' יתנו' זכיון' שנענ' האבל' בראשו בענין' שרא' שפוט' את המנחמי' טוב אינם רשאלי' שיש' אצלו' שזה נכ' נחמתו' היא כיון שרא' שרצו' להתנח' בהתבודדותו' שלכו' הם' להל' ואין האבל' צריך לעמו' אפי' בפני' נשי' זכ' תחולת' מפני' שטרמי' בצער' :

לבוש עטרת זהב הלכות אכלות שעז שעז שעת שעת שפ

גלגל אף אבילו גלגל החור בעולם איכא דאמרי מה ערש זה אין להם פה אף אבל אין לו פה מאי בינייהו איכא בינייהו לנהם בכזים שאין לו פה ואינו גלגל ללישנא קמא אין מנחמין בת ולישנא בתר מנחמים וקל בלישנא בתרא לפיכך מקום שנהגו להברוא האבל בבשר ויין וכיניי מטעמים עושין ובלבד שיברוהו תהלה הבצים בתבשיל של ערשים זכר לאכילת ואח"כ אוכלים כל צרכיהם

א אין לאכול עם האבל כ"כ בני אדם שיתחלקו לשני מקומו ודרוהו כסעודות מרועות שיש בה שמחה :

יא הי"כ שצרי' למנו' שבעה אחר הגלגל וכן אם שמע שמע קרוב בשב' לא שצרי' להברותו הברא ראשון שבימי אבלו לא בין שנרתח יום ראשון שהוא יום מרירתו שוב אין מברין אותו וכן נהגין :

יב אין מברין על שמועה רחוקה שאין בה מרירות כ"כ **יג** כבית האבל פריס המנחם הגדול שבתם שנהגו פירוש ציון ביר' מפני שאין מנהלה משמחא יש לה מנהג הוא פורס ומסתבר שהגדול פורס שהוא עיקר המנחמי וכשב' האבל פריס כארדו' שנהגו ברכת ההיא תעשר והוא שבת ולא יוסיף עצב עמה :

שעט דין ברכת המזון בבית האבל ובו הסעיפים

א תקנו חז"ל שיחו מזכירין בברכת הטו' וממשיכ' בבית האבל מעין המאור ומעין הברכה וזה נוסחו באי' אמת האל אבינו מלכנו בוראנו נוטנו קדושו יעקב המלך חתי הטוב וממשיכ' אל אמרת דין אמת שופט בצדק לוקח נפשות במשפט שליט בעולמו לעשות בן כרצונו כי כל דרכיו מספ' ואנחנו עמו ועבדיו וכל אנחנו חייבי להודו' לו ולברכו גודר פרצות הוא יגדור פרצה הזאת מעלינו ומעל אבל וזה להי"ם ולשלום הרחמן הוא וכו' :

ב יש מוספין בברכת שלישית ג' כעין המאורע ומעין הבדכ' וזה נוסחו נחם ה' אלקיני את אבלי ירושלי' ואת האבלי' המתאבל' באבל הוה נחמם מאבלם ושחמם מיגונם כהמור באיש אשר אפס תנחמנו ונומר באי' מנחם ציון בבניין ירושלים :

ג יש אומרי' בברכ' הויסין נברך מנחם אבלי' שאכלנו משלו וכו' בשבת שבתוך השבעה ימי אם אבל מברך ביחיד או בב' אבלי' שאוכלים ביחד מברכין ומזכירין כל מעין המאורע של אכילתו שאמרנו כדרך שמברכין בחול דביחיד או חוי צינע ואם אכלו עוד אחר' עמו ומברכין אין מזכירין מעין המאורע בשבת זו דכיון דאיכא אחרים לאו צינעה הוא אלא פרחסיה ולקמן יתבאר בעה שאין אכילת פרחסיה נהג בשבת :

ה אבל מצטרף לתפלה וליומן בין לבין לעשרה דהא הוא חייב בכל כבודם :

שפ דברים שאכל אסור בהמונו כה סעיפים :

א או דברי' שאכל אסור בהם כמלאכה ברחיצת וסיכה תעילת סנדל ותשמי' ומט' ואסור לקרו בתור ואסור בשאיל' שלו ובכביס' חוי' בעשיית חראש ובכפיית הכסת כל שבעה ואסור לחני' תפילין ביום הראשון ואסור כניהוק ותספור ושמתח ואחוי הקרע כל שלשי' יום וכל דברי' אבילו נהגין בין ביו' כן בלילה וכולם אינם לא מדרבנן ואספנות אקראי אביאם בפנינו בעה אחר אחר במקומו :

ב מלאכה מנלן דכתי' ותפכתי תגיכם לאכל תרי' חיקיש אבל להב מה תג אסור בעשי' מלאכה אף אבל אסור במלאכה אבל עיקר טעם דאסור' מלאכה הוא כרי' שלא יסח' דעתו מן האכלו לפיכך אמרו כל ג' ימי הראשונים שצערנו גדול אכלו רבוא' שלש לכב' אסור במלאכה אפי' עני המתפרנ' מן הצדקה כרי' שלא יתעצל בכבי' מכאן ואילך שנתקדר מעט אמרו אסור עני' ואין לו מה יאכל עושה בצנע בתוך ביתו ואש' טוח בפלך בתו' ביתה אבל אמרו חכמי' תבא מאר' לשכנינו שהצריכיהו לכך ודין מלאכת הכתיבה כל מה שנותר לכתוב בה' בותר לכתוב בימי אבלו וכל פת שאסור בה' אסור לכתוב בימי אבלו :

ג תבסס שהוא אסור בעשיית מלאכה כך הוא אסור לישא ולירא בסחורה ולילך ממדינת למדינה בסחורת שכל זה בכלל מלאכת יחשב רחד טעמא שייכא בהו' :

ד ואפילו דבר המותר בה' כגון דבר האבד אסור לאכל לעשותו בין הוא בין עבדיו ושפחותיו בניו ובנותיו אפי' הם גדולי' אמתם סמכים על שלחני ומעשי' ירתם שלו אסורים לעשות לו מלאכה :

ה וכשם שהוא אסור במלאכה כך אסור לעשו' מלאכתו ע' אחרים ואפילו ע' א' מיתו דבר האבד התירו לו לעשות ע' אחרים ואפילו

סי' ט"ם מצוה להתענות יום שבת בו אכילו או אסור לכפר על נפשם ולא מפני שהוא יום סכנה לכן שיחלשאו ימות בו ביום :

שעז דין עברים ושפחות ומנוודה שיש להם אכלות וכו' סעיפים :

א העבדי' והשפחות' אין עומדין עליה' בשורה ואין אומרים עליהם תנחמו' אבל לא כמו שאוכרי' לאדם על שורו וממורו שמת המקום ילא הסרוג' כך אומרים על עברים ושפחות שמתו לו :

ב אבל שהוא סגור אין מברין אותו ואין אומרי' לו תנחמו' אבלים וכל דבר שהוא משו' כבוד לחיי' אין עושין לאבל שהוא מנודה : **ג** ובנודה שמת מנחמין אבלו שאם הוא מנודה אין קרובין מנחמים וחייבים להתאבל עליו לפיכך נהגין עמחם כמו עם שאר אבלי' :

שעה דיני סעודה הבראה לאיש ולאשה וכו' יג סעיפים :

א אכל אסור לאכול משלו בסעודה ראשונה מרקאמר ליה תקב'ה ליהוקא ולחם אנשי' לא תאכל ופירשו להם של שאר אנשים להתאבל ודוקא ליהוקא צות עליו בן מכלל דכ' ע' כשהם אבלי' מחויבי' למיכל לחם של שאר אנשי' ולא מרדחו וכת' רבינו ירוח' והטעם כי האבל דואג ונאנע'ל מו ואינו חושש לאכול כי רצונו למות גם הוא על בן צוה השם יתברך לאחרי' שיאכילוהו משלה לפיכך הפוחת לא יפחות מסעוד' ראשונה שהוא עיקר זמן מרירתו אבל סעוד' שני' מותר אפילו היא ביום ראשון ולי' נל' טעמא שכל זה בכלל נחם הוא שמראין לאכל שמשמין אותו על לבם ולא ישליכוהו אחר גום נל' ויכולין לתחליף סעודתן דהיינו שיכול אחר' להתאכל את חבירו כימי אכלו והוא יחזיר גם כן ואכילו בימי אבלו ובלב' שלא יתנו בתהלה שאם מתני' הורח' חוב' והוה כמו שאכלו משלהם :

ב אשה שאירע' אבל אין לאנשי' להכרות' משום הרגל עבירה לא נשי' מברין אות' ודראי' גם תיא' אסורה לאכול סעודה ראשונה משלה לפיכך אשה נשואת שארעת' לה אבל אינו יכולה לאכול סעוד' ראשונה כשל בעלה דכיון שחיי' במוזנותי' כמשלר' דמי וכן מי שיש לו סופר או שכיר אם אוכל בשכרו ואירעו' אבל לא יאכל סעוד' ראשונה משל בעל הבית אבל מי שזן עני' או יתו' או לבנו וכתו בלא תסאי וארע' אבל יכולין לאכול סעודה ראשונה משל בעל הבית שאין זה משלהם : **ג** אסרצת האבל שלא לאכול ביו' הראשון כרי' שלא יקבל הבראה משל אחר' הרשו' כידו שלא צות השי' לא לאחרי' שיברוהו אבל לא מצינו שצוה עליו לאכול ואי' משו' טעמא שלא ימית את עצמו כבר מושכע ועופ' הוא מסיני' ובליל' מותר לו לאכול משלו אעפ' שהי' סעודה ראשונה אעפ' דקרא סתמ' כתי' ולחם אנשי' לא תאכל ה' כולו' ע'למ' יאכל ומשמ' מצוה היא שנהג' באבל כשאר מצות של אבילו' לפי שני הטעמי' שכתבת' נר' לחול' רחפס' לא מיזי' לא ביו' הראשון מפני שחוי' לו עיקר יום מרירתו ועיקר צורך הנחמ' אינו לא בו ביו' ואח"כ כיון דדש רש' לפיכך ה' אס' קרה שלא הברוהו ביו' הראשון שנמשך עד הלילה מותר לאכול בלילה משלו ואין צריך עוד הבראה :

ד כגון חכמי' הנם חוי' נהגין להתענות ביום מיתת החכמים מפני הצער' שהיו אומרים תרואה תלמיד חכם שמת כרואת ס'ת שנשרף דמי' :

ה מ' שנקבר בערב שבת סמוך להשיכר קודם כה' יש כי שאומר שמברין אותו אף עפ' שלא יכנס לשבת כשהוא מתאחד דס'ל סעודת הבראה נמי מצוה היא כמו סעוד' שבת ודרכ' רבינו יוסף קארז' ול' פליג' משלחן ערוך ואם שאין מברין דס'ל כבו' שבת עדי' וכן נהגין : **ו** אין מברין על חקמן אלא הוא בן ליום שלמים אר' קיס' לן בגויה שכלו לו חרשו' פגון שבעל תירש :

ז מרביצין ומסבדין בבית האבל ואין כהן משום שמחה וכן מדיחין קערות כוסות וכלוחיות וקיתונות ואין מביאין סם לא בשמי' ולא מוגמר שזה יש בו שמחה אבל מביאין אותה בבית שחמת סם ש' אינו אלא להעביר סרחונו ולפיכך אין מברכין עליהם כמו שנתבאר בלכו' התכלת סימן ר"ז סעיף ב' ואין אומרים שמועה ואנר' בבית האבל מפני שיש בו שמחה אלא יושבים ודוממים :

ח כיון שנקבר המת מותר לאכול בשר ולשתות יין מעט בתוך הסעודה כרי' לשרות אכילה שבמעיו אבל לא לררות :

ט כתיב ויד' יעקב נזיר ואול' אותו חיוס נפטר אברתם ועשה יעקב תבשיל של עדש' ולהברות את אביו ומש' ערשים מת ערש וזה

יורה דעה הלכות סימן שפא

קמא

ה זכשם שהוא אסור במלאכה כן אסור לעשו מלאכתו עי' אחר' ואפילו עי' עא' מיתו דבר האבד התירו לו לעשות עי' אחר' ואפי' דבר שהוא אסור לעשות במועד כגון דבר שיש בו טירחא רבה וא שחוא מעשה אומן מותר באכל דחתם יש בו משום שבת וכבו המועד בת שאין שייך כאן ואם אין לו אחרים שיעשו לו הוא דבר האבד יא שמות לעשותו בעצמו אם הוא לאחר ג' ימים הראשונים ואם יש בו הפס' מרוב מותר לעשותו בצנעה אפי' תוך ג' ימים :

ו פרקמטיא שלו שם הוא ברכ' האבד כגון אם לא ימכו' יפס' מחקרן נמכר' עי' אחר' אבל אם לא יפסיד מהקרן לא שאם ימכרנו עכשיו ירויה בת ית' משא' ימכרנו אהב' אסור וממ' אם שירות או ספינות באו או שהם מבקשים לצאת ומוכרים בחול או לוקחי' ביוקר והוי הפסד מרובה אם לא ישא' ויתן עמהם התירו לו למכור ולקנות עי' אחר' אפילו שלא לצורך תשמישו אלא לעשות סחורה להשתכר אפילו הכי מותר :

ז ובענין משא ומתן דהלוואות ריבית לענ' בימי אכלו לאחור' שרגילין ללוות מצדו התירו להלוות להם עי' אחרים בביתו משו' דבר האבד שאם לא ילוות להם עכשו ילכו לאחור' והאחרים ירגילו אותם אצלם ולא יבאו לו עוד :

ח אי מסוקוזי באיניש-והאיירנא מטבח להו ובתר הכי לא משבח להו שרי לטרודי עלייהו דהוה דבר האבד :

ט ואם יש לו דין עם בני אדם חדים עמו בעיר אינו תובע אותם כל זאם הוא דבר האבד כגון שביקש לילך למדינת הים ואו שעריו חולים עושט בורשה ורן עמהם :

י וכל הדברים שלא התירו במועד אלא לצורך המועד משום כבוד המועד באבל נשארו אסורים אפילו עי' אחרים :

יא אבל ששהו ביד אחרים באריסות או בחכירות או בקבלנות הרי-אלו עוברין כדרך בימי אכלו של בעל חשדה שכיון שיש לאריס חלק בפירות שליש ולרביע והחוכ' נותן דבר קצוב אפילו לא יעבוד בשביל שת' אבל הם אינם צריכין למנוע בעבודתם ואפי' שלכו עי' חכירות' קודם האבל ונשארו הם בשדה כמו שחיו מותרין וטעמא יתבאר בסעיף יד :

יב ואם האכל הוא אריס או ח'כר בשדה של אחרים לא יעבוד הוא בעצמו אבל עי' אחרים מותר שאין זה נקרא מלאכה האבל אלא מלאכה בעל חשדה :

יג כרא' באריס שיש לו חלק בפירות שליש או לרביע וכן בחוכר אין זה נקרא מלאכה האבל אבל שכיר יום שעוב' שדה האבל אפילו בעיר אחרת לא יעשה שחריזה הוא מלאכה האבל :

יד ואם יש לאכל חמור או ספינת מוחבר או מושכר ביד אחר' אם ערין לא כלה חומן והוא שכרם קודם שתתחיל האכלו נותר לטוחר לעשות בהן מלאכתו רשכיר קניה וחשובי' בשלו ולא של אבל אם כלה חומן קודם שתתחיל האבילות אף על פי שדעתו להחזיק עוד בשכירו' כמו שהיה לו מקודם לחדש או לשבוע כפי הרגילות לשכור חתי זה לא יעשה בו מלאכה כיון שלא שכרו בפירוש קודם שהתחיל האבילות ואף על גב דלעיל סעיף יא גבי שדה אסרינו אפילו שלמו ימי שכירת' קודם האבילות מותר לא דמי דחתם ארעא לאריסות קיימא ומתנא תאריסות ידע' הוא במקומו וכיון שזה חיה אריס מקודם לכן מסתמא לא מסלק ליה וחל' כמו משכרת אצלו מעיקרא מה שאין כן בחמור גמל וספינת שדרך בני אדם להתחילום מזה לזה וכל דמברר בשכרו הוא קודם וזמנים כמו כן מתחילום עליהם פעמים נשכרים בנזל ולפעמים ביוקר ומשום תבי' אסור :

טו ואם חיו החמור או הספינת ביד אחרים למחצה ושליש ולרביע יא דבאתר כמו בשדה באריס' שכתבנו בסעיף יא ויש אוסרין שלא תתירו אריסות אלא בקרקע ולאריסות קיימא אבל כלים ובחמט לא משום דלעולם נקראין על שם הבעלים והוי דינא בתו באריס' כמו בחכירות או שכירות דסעיף יד :

טז ואם האבל בעצמו הוא מוחבר או מושכר אצל אחרים לא יעשה מלאכה בימי אכלו שחרי' אמרו אפילו עני המתפרנס מן הצדקה לא יעשה אפילו בצנעה בתוך ביתו ג' ימים הראשונים כש' הכא מותר לעשות מלאכתו עי' אחרים שיעשה בשבילו והוא יקח שכרו מן תעלום שחרי' אין עיקר המלאכה שלו :

יז היתח מלאכת אחרים בידו אם הוא דבר שהוא במחבר' שאינו יכול לעשות אלא בפרהסיא פשיטא דאסור אלא אפילו הוא דבר תלוש ויכול לעשות בתוך ביתו בצנעה כגון לארוג או לתפור או כוונא בין בקבלנות בין שלא בקבלנות לא יעשה וכתב מורי מהרש"א ז"ל ואם הוא דבר האבד יעשה עי' אחרים ונל' אפילו אינו דבר האבד מותר לעשות עי' אחרים כיון שעיקר המלאכה אינו שלו וכמו שכתבנו

יח היתח לו לאכל בנין בית ביד אחרים אפילו בקבלנות בחול או לכל אדם בחול המועד לא יעשו אפילו הוא וזון לחתום העיר ואפי' מסרה להם קודם האבל או קודם חול המועד אסור מפני מראית העין שכיון שיוכלו בני אדם ללכת ססוראו המלאכה ויאמרו ראיות שמסר מלאכתו לאחרים בימי האכל או בחול המועד ולא ידעו דיקבול' הוא נביחיו קודם לכן ואם אלו החכלנים עא' מותרים לכנותו בשב' וי' שחלו בימי האבל אם הוא חין לתחו' העיר דליכא למינור משום חסד שאין בני העיר מצויין שם שיבינו שמלאכת אבל או של ישראל היא והוא שאין עיר אחרת שבה ישראל בתוך אותו התחום שבנוין בר' שאם יש שם עיר אחרת יש חסד מישראל שבתוך אותו התחום :

יט קבלו אחר' לחרוש ולזרוע שדהו של אבל יא כיון שהו בקבלנו' חיו דינו כמו באריסות דסעיף יא דאף על גב דהכא כול' מלאכה לבעל חשדה ואין הקבלן נוטל חלק בפירו' כלום רק נוטל שכרו והולך לו ונשארו כל חשדה לבעלים מ' כיון שבשעת המלאכה אין רואין מי העובר עבודת חשדה אלא זה הקבלן לכרו כמו האריס אין כאן אסור מראית העין דכיון דסתם שדות לאריסות קיימיה יאמרו אסור ודאי גם זה אריס הוא ויש לו חלק בפירות ומותר אף על גב שיראו של סחר יוצא ממנה זה והבעל יאכל כל הפירות לא חיישינן שבאותו רמפעם יאמרו למפרע אנו רואין שזה עשה מלאכה בשדהו בשעת אבילותו דלחטא למפרע לא חיישינן שאין בני אדם פונין מכל עסקיהן לומר פלוני זה חרש בכאן והיינו סבורים שהוא אריס ועכשו בעלים אוכלין כל הפירות וחרי' נעשה מלאכתו באבילותו לכפרע כולי האי לא חיישינן לפיכך מותר ויש אוסרין :

כ שני אחין או שני שותפין חנוונים שאירע אבל לאחד מהם נזעלים חנותם שלא יעשה חשותף בפרהסיא אבל יכול לעשות בצנעה בתוך ביתו אפילו בעסק השותפות ואם האבל אדם חשוב והשותפות נקרא על שמו שאפילו אם יעשהו בצנע' בתוך ביתו ידוע שיש לאבל זה חלק בו אסור לשני לעשות אפילו בתוך ביתו :

כא כיבוד הבית והדחת הכוסות והצעת המטות אין בהם משום מלאכה תנאסרת לאבל היה לאפות ולבשל בימי אבילו' לא נאסרו על האבל דלאו כ'ע עשירים נניהו שיש להם משרתים שיעשו להם מלאכות אלו בימי' אבלותם והל' גזירה שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בה לפיכך לא גזרו עליהם והתירו לעשות מהם כל הצריך לה' ולא יותר וכן אשה המשרתת בבית בעל הבית או אירעה אבל מותר' לאפות ולבשל ולעשות שאר צרכי הבית כיון שהיא משרתת בהם כן בשכר :

כב החולך ממקום למקום לסחורה ושכע שכוער קרובה אם יכול למעט שלא יעשה שום עסק באותה העיר קושב ואם לאו שאם לא יקנה באותה העיר לא ימא' לקנות יקנה לצורך הדרך דברים שיש בהם חיי נפש :

כג על כל המתים אם רצה למעט בעסק בחורה המותר' לו כגון דבר האבד ימעט רצה שלא ימעט אינו ממעט ועל אביו ואמו ימעט :

כד על כל המתים אסור עד ליום ללכת בסחורה למרחק משום דאיכא פרסום גדול ודוחה לשכחת בשחולך כשיירא גדול' משכחם ויחב כדרך ובאביו ואמו אסור עד שיגיעו בו תבירע ויאמרו לו לך עמנו ושאר כל משא ומתן מותר לאחר ז' ימים :

שפא

א רחיצת מנלן דכתיב וישלח יואב תקועה ויקח משם אשת חכמה ויאמר אליה תתאבלי נא וגו' ואל תסוכי שמן והיירת באשה זה ימים רבים כמאכל' ונזמר הרי סיכה בפ' אסורא חול' רחיצת בכלל סיכת דכתיב ותבא כמים בקרבנו וכשמן בעצמותי לפיכך בכל מקום שסיכת אסורה גם רחיצת אסורת מפני שאין סיכה בלא רחיצת ותכלית רחיצת היתח בימיהם כדו לטוף אחר כך בשמן טוב דכתיב ורחצת וסבת וגו' לפיכך אסור גם רחיצת באבל ול' ש' א יט

לבוש עטרת זהב הלכות אכילות סימן שפב שפג שפד שפה

ימי אכילות כמו שנתבאר לעיל סי' שמב באותו אכילות אסור לחתוך עמה כל יום אלא הוא יסן בין האנשים וחיא ישינה בין הנשי דהתם בין שחקילו בית רבנן והתירו לו לנהוג שבעת ימי המשתה תהלת חיישינן דילמא אתו לזלוולי בית אבל אם כבר כנס לחופותתחילו ימי המשתה שלו ואחכמת לומת אף על גב שמשלים גם כן ימי המשתה תהלת ואחר כך נוהג אכילות מותר להתיהדר עמה כמו בשאר אכילות דלית הכא משום קולא דנימא אתי לזלוול דבריו עושה כן שחרי חן קדמו לפיכך מותר להתיהדר עמה והוא שבעל שכיון שהכניסה ובעל לא חיישינן לתקוף יצרי' אבל אם אירעו אבל בעוד שלא בעל אף על גב שהכניסו חיישינן שמא תקוף יצריה ואסור לחתיהדר עמה כל ימי האכל בין בחול בין בשבת :

שפד האכל אסור בתלמוד תורה וכו' ה סעיפים

א אבל כל שבעת ימים אסור לקרות בתורה נביאי' וכתובי' משנת גמרא הלכות אגרות משום דכתיב פקודי ה' ישרי' משמחי לב ואכל אסור בשמחה כל זואם רבים צריכין לו להתלמד מותר ובלבד שלא יעמוד תורגמן או ידרוש בעצמו כדרך שעושה כשאינו אבל אם ישנה ויאמר לאחר ותאמר יאמר לתורגמן ותתורגמן ישמעו לרבים ויכול לפסוק איסור והיתר ליחיד השואל אותו אם אין שם אחר אלא זהו צריכין לו אבל אסור לומר ללמדיו וכן נוהגין אעפ' שיש מקילי' אם האכל כהן אף על פי שאין בבית הכנסת כהן אחר אסור לו לקרות ולעלות בתורה :

ב אם אין שם מי שמתפלל להוציא את הרבים ידו חוברין יכול האכל להתפלל להוציאן והוא מצטרף למניין שהרי גם הוא חיי' בתפלה יוצאה להתפלל שחרי' תרביית במקום שמת שם אה' אפילו אין כאן אבל כיוש בזה נחת רוח לנשמת שכן נודע עי' מעשה שחי' כמז שכתבנו לעיל סימן שפג סעיף ג' :

ג אבל מותר לקרות באיוב ובקניות ודברים רעים שבימריה שדברים אלו אינן משמחים אלא כשברים את לבו ותל' כלבוש החור סימן תקנ"ד סעיף ב' וכן מותר לשנות בהלכו' אבל חני מילי' בינו לבין עצמו אבל אינו לומר עם אחרים שזה יש בו שמחה אה' חס יושבי' ונושאין ונוהגין בהלכו' אכילות ואם שומע שמתין משיכן בשפה רפה והוא אינו שואל והם כשאין רבים צריכין לו אבל אם רבים צריכין לו אפילו בהלכות אחרות מותר כדאמרו :

ה אבל שיש לו כניס קמנים אין לו לבטלם מליסוד אעפ' שיש לו גז שמחה בשבילו לא יבטל בניו מתלמוד תורה :

שפה דין שארת שלום באבל וכו' סעיפים

א אבל אסור בשאלת שלום שאבילו זה בזה חשי' לחוקק שיעשו שאמר לו חאנק דם שפירדשו שיחם מלשאל שלום לבריות אף על גב דשאר דברי אכילות חתיר לו זה צוח עליה לקיימו וכן שלא לעסוק בדברי תורה דרום כולל שתתם שידום מדברי תורה ומלשאל שלום לבריות וביצד הוא איסורו באבל ג' ימים הראשונים אינו שואל בשלום כל אדם ואם אחרים לא ידעו שהוא אבל וישאלו בשלום לא ישיבם שלום אלא יודיעם שהוא אבל משלשה ועד שבעת ימי שואל ואם אחרים לא ידעו שהוא אבל ושאלו בשלום משיב להם משבעת עד שלשים הוא שואל בשלום אחרים שהרי תאחרים שרויין בשלום ואין אחרים שואלים בשלום שהוא אינו שרוי בשלום וכל שכן שאם אחרים שאלו לו בשלום שהוא משיב להם לאח' שלשים יום חרי' הוא כשאכל אדם כמה דברים אמורים בשאר קרוביו אבל על אביו ועל אמו והוא שואל בשלום אחרים לאחר שבעת ואין אחרים שואלים בשלום עד אחרי' חרש ובתוך שבעת שאמרנו שאסור בשאלת שלום כל שכן שאסור להרבות בדברים עם הבריות ואם עושה לכבוד רבים כגון שרבים באים לנחמו מותר לומר להם לכו לבתיכם לשלום דלכבוד דכים שרי' יש מקילין האידנא בשאלת שלום לאבל על אביו ואמו לאחר שלשים ואין טעם להם אם לא שיאמרו שאלת שלום שלנו אינו כמו שאלת שלום שבימיהם ואינו נכון :

ב חסרנא את חבירו אבל תוך ל' יום מדרב עמו תתחמין ואינו שואל בשלום לאחר שלשים יום שואל בשלום ואינו מדרב עמו כדרכן אלא מן הצד שאענו מוכיר לו שם המת שלא לעורר אכילותו אלא אומר לו תתנחם מתה אשתו ותשא אחרת אינו נכנס לביתו לדבר עמו תתחמין שלא לחט' שאביו וכן אשתו שתראת יתוכ' את הראשונ' כפניה אלא אם מצאו בשוק אום' לו תתנחם בשפת רפה ובכבוד ראש אבל אם לא נשא אחרת כדבר עמו תתחמין בין בביתו בין בשוק עד שיעברו גרגלים כיון שכל כך מתאב' עליה שאינו נושא

שחרהיצת כרי לסוך אתך היתה רחיצת כל הגוף לפי' לא אסרו באכל אלא לרחוץ כל גופו מיהו כל גופו אסור בין בחמין בין בצונן ופניו ידיו ורגליו אסרו גם כן בחמין אבל בצונן כותר ולא אסרו אלא רחיצת של תענוג אבל אם היה מוכרך בטיש רוחץ כדרכו ואינו חושש ומדי' לא אסרו אלא כל שבעת ואחר כך מותר לרחוץ כמו טלאכת וסחורה אלא שנתנו האידנא לאסור רחיצה כל שלשים יום ואפילו לחוף חרש' נתנו לאסור ובתב' מורי מתרמי' ול' ואין לשנות המנהג כל מנהג קוד' הוא ונתייסר על פיותיקין :

ב סיכה כיון שהוא תענוג נחל ועוד שנאמר בפירוש בפסוק אסרו אפילו בכל שהוא אם מכוי' לרחענוג אבל אם הוא להעביר חוח'מות ואצל' אם הוא משור'פוא' כגון שיש לו חמטין בראשו שמת' וילדת רחיצת רפואה לה לפיכך יולדת אכילות מותר' לרחוץ וכן מאן דאית ליה ערוביאי ברישיה כותר לחוף ראשו בחמין דלא נרע מאיסטגניס שפתירין לו לרחוץ כל גופו ולא כל מי שיאמר איסטגניס אני מתירין לו אלא דוקא שהוא ידוע שהוא איסטגניס ומתנתג' בנקיות ואם לא ירחוץ יצטער הרבה ויבא לידי' מיהוש' :

ד מי שתכפתו אכילתו שאירעו שני אכילות זה אחר זה מותר לו לרחוץ כל גופו בצונן :

ה גרה שנודמנה זמן טבילת' בימי אכלה אינה טובלת דהא אפילו תטבול אסורה לבעלה ועוד הטביל' כוסן החו לנשותינו לעולם אינה בזמנה שחרי' סופרים ונקי' כספק שחן וכות ואכ' אפילו מאן דאמ' טבילה בזמנה מצוה בזמן החו אינה טובלת בימי אכלה שאינה בזמנה וכל שכן שאינה רחיצת להבני' אבל מיד אחר ז' אף על פי שנהגו איסור ברחיצה כל שלשים טמ' מותרת לרחוץ רק שתשנה רחיצת' קצת וחלוק לבן תלבוש וסדין לבן תציע שלא תבא לידי' ספק :

ו אשה לא תבאול ולא תפרכ' בימי אכלה שכל אלו אסורי' ברחיצה ואשה איש אינה אסורה לא תוך ימי אכלה אה' מותרת בכל כרי שלא' תתנגח על בעלה בלה שאדעה אבל תוך שלשים יום להופתרה מותרת להתקטט אפילו תוך ז' בוגרת שאירעה אבל כיון שצוכד' ליגש' כחירת בכיחול ופירקוס שצריכה לחתיפו' אבל אסורה כרחיצת חמין כל גופה ונערה אכילה אסורה בכל אפילו בביחול ופירקוס שאיננה צריכה לחתיפות כיון שסתמא אין דרכה להינשא בעודה נערה :

שפב איסור געילת הסנדל לאבל וכו' ה סעיפים

א געילת סנדל מנלן סדקאמר ליה קבה' ליהוקאל ונעלך תשים ברנליך מכלל דכע' אסור ודוק' בשל עוד אסור אבל באנפליא' של בנר או של גמי או של שער או של עץ מותר שאין כנעל אלא של עוד רכתיב' ואנעלך תחש ואם הוא של עץ וסחופה עוד אסור :

ב היה מותרת לנעול כל שלשים מפני שהצינה קשה לה :
ד וכל אדם מותר לנעול במקום שיש סכנת עקרב' :
ה אבל ומנדה שהיו מחליכין בדרך מורחים בנעילת הסנדל ובשיעור לעיר חולצין י' י' מי שאומר שאם הוא עיר שרוב עץ אין חולצין עד שיכנס לרחוב היהודים :

ה אם צריך להלך מנעל בבית הקברות אחר שנקבר המת נהבא' במימן שעה סעיף א' א"ס צריך לילך יחף מבית הקבר' לביתו אם מת אביו או אמו ואין נוהגין כן :

שפג איסור תשמיש המטה לאבל וכו' ב סעיפים

א תשמיש המטה מנלן דאסור דכתיב וינחם ה' את ברת' שבע אשתו ויבא אליה אחר שנתחמ' מכלל דמעיקרא אסור ודוקא תשמיש אסור ומעשה באחר ששמש ממנו בימי אבלו ושמשו חזירים את נזויתו אבל בשאר דבר קודכה מותר אפילו במינת חכום ותצעת המטה ורחיצת פניו ידיו ורגליו בין באכילות דידה בין באכילות דידה ואף על גב דרברים אלו מביאים לידי חרזל גל' מעמא דלא גזרו באבל ואלו ברכת' בנא טעמא לעיל סימן שפ' סעיף כ' גבי כיבוד תבי' שאין חבל חי' יכולין לעמוד בו שאין להם מי שימשנו ה' הכא וכן ממעם זה גל' שמת' לאכול עמה בקער' ומותרת ליסן עמו במטה מפני שאין לכל שני כלים או ב' ממות ובלבד שהיא יסן כגנרו והיא כגנר' וכל החיובק' תישוק אסור ואפילו בחד כמה יש לתחמיר אם אפשר לו שלא יסן במטה עמה בלל' משום לך לך אמרין נזירא וכו' :

ב כרא' בשאר אכילות אבל אם סת אביו של חתן או אמה של בלה דחי' דינא שמכניסין את המת לחדד ואת החתן ואת הכלה לחתנה ובעל בעילת מצוה ופוג' שגזותנין ימי המשתה ואח' כך שבעת

יורה דעה הלכות אבילות סימן שפז שפח שפט שצ קמו

נשא אחרת ועל אביו ואמו מרב עמו תנחומין כל יב חדש לאחר יב
חדש מרב עמו תנחומין מן הצד:

א מקו שנתנו להיו שואי בשלו אבלי בשבת שואלים וכתב הרמבם
שחאכל נותן שלום לכל אדם בשבת שאם לא הו לידי נורחג
אבילו בדברי שפרחסי ששאת שלום דבר שפרחסי הוא כתב מורי
בהרמאי ול ול ואסור לשלוח מנות לאבל על אביו ואמו כל יב חדש
דהו כמו שאת שלו ואסור אפילו בשבת במקום שנהנו שלא לשאול
בשלומו בשבת אבל במקום שנהנים לשאול בשבת גסות שרי עכל:

שפז עטיפת הראש באבל ובו סעיף אחד:

א אבל חייב בעטיפת הראש כראל רחמנא ליהוקאל לא תעשה
על שפס מכלל דכע מחייבי ומרכתיב הכא לא תעשה על שפס
וחתם כתיב אבל וחפוי ראש שם שהעטיפה צריכת שתהיה על השפס
ועל הראש לפיכך אמרו ול איזה הוא עטיפה שחייב בו האבל חיינו
שיכסה ראשו בטלית או בסודר ויחזור קצתו על פיו ועל ראש החוטם
והם שצריך עטיפת כלל היום אבל כשמנתמין כאין אצלו מגלה ראשו
לכבוד ובמדינו או אין נוחגין בעטיפו מפני שמבילידי שחוק גדול מן
העץ ועכרי ושפחו שבינינו ואין להחמי ולשנו במה שלא נחגו אבותינו

שפז דין כפיית המטה ובו ב סעיפים:

א אבל חייב בכפיית המטה שכן אמרו חז"ל אמ' הבה דמות דיוקני
נתתי בהם שנבצלים אקים עשה את האדם ובעונותיה הפכתיה
לפיכך יכפו מטותיהם עליה פירוש נטת עץ הסרוגה בחבליים יהפוך
ראשו למטה ורגליו למעלה ודוקא בשעת שינה ואכיל' יושב על מטה
קפוייה מטעם דמות דיוקני כו' אבל כל היום אינו יושב אפילו על מטה
כפוייה שאין די לאבילו' לא ישב על גבי קרקע וכן המנחמי' אינ' רשאיין
לישב אלא על גבי קרקע להראות צער ואבילות עם האבל שכן מצונו
גבי איוב ורעיו שישובו על גבי קרקע רכתיב וישבו אתו לארץ והתם
נמי משום אבילות עשו:

ב עכשו לא נחגו בכפיית המטה מפני שאנו רריין ביניהם שלא
יאמרו שהוא מכשפות ועוד שאין מטות שלנו עשויות כמטות
שלהן ואין הכפייה ניכר כמטות שלנו כמו בשלהן שמתו שלהן לא היו
ראשיתן בולטין בעין שלנו והיה ניכר בהן הכפייה שרגליהם למעלה
אבל מטות שלנו ראשיתם בולטין ואין הכפייה ניכר בהן לפיכך לא
שייד בהן כפייה ולפי שאין כפיית נוחג בינינו לא הארכתי בדיניו:

שפח איסור הנחת תפילין לאבל ביום ראשון

ובו ב סעיפים:

א אבל אסור להניח תפילין כראל רחמנא ליהוקאל פארך הכוש
עליך ואין פאר הכוש אלא תפילין מכלל דלכע אסור ודוק' ביו'
ראשון שאין עיקר מדיניותיה ראבל שמצטער הרבה אלא יום א' דכתי'
ואחריתיה כיום מר יום אחד משמע אבל ביום כ' מותר ואין לחקשו' מש
תפילין שאינו מנטל אלא יום א' ואת' מנטל כל זוכי המו' תפילין מתת
דאין זו קושיא רת' יש בה משום שכתב רכתיב פקודי' י' שרי משמחי
לב ושמתח אסורה כל ז' אבל בתפילין אין כהן לא משופאר וסגי שלא
יתפא' יום ראשון ואח' מות' ועו' שהרי אבל חיי' בקש וקל דקש שחרית
וערבי' פוט' ת' והרי אינו מנטל מתת כלל כו' אבל תפילין אע" דקילו
מת' מפני שיכשל מחם יום א' מיהו גם ביו' ב' לא יניחם לא אח' הנץ החם'
ב מבעי' לי' לאבל ליתובי דעת' לכווני ליביה לתפילין שלא יסח
דעתו מחם אבל בשעת הספר וכבי לא כנה להו:

שפז אבל אסור בכביסת כסותו ודין גיהוץ ובו

ח סעיפים:

א במיב השלת יואב תקועה וקח משם אשה חכמה ויאמר אליה
התאכלי נא ולבשי נא בגדי אבל' ובגדי אבל' וכן אמר אליהם
מנהגים ומכבסין לפיכך אמרו אבל אסור לכבס כסותו כל ז' אפילו
במים לבר וכשם שאסור לכבס כך אסור ללבוש המכובסין קודם לכן
ואין צל שאסור ללבוש חדשים ודוקא תוך ז' אבל אחר ז' מותר מדינא
וחקולם נהנו בו כיאסור גם לאח' ועד ל' אלא שאח' נוחגין שאדם אחר
לובשן ותקלה בכמו שעה או שתיים ואחר כך לובשה האכל והמנרהג
עיקר וכן נוחגין במדינות אלו לאחר ז' אבל תוך ז' לא וכשם שהכנדים
אסורים כך הסדינים והמצעות של מטה אמו לכבסן ולהציע המכובסין
וכן כשפחת זורים אף על פי שמוהר לכבסן במיעד וכן כל אחרון

ששנינו שמותר לכבסן במיעד כגון חיוצא מבית השבירה ומבית
תאסורין ותמנודת שהתירו לו חכמים וחנשאל לחכס וחוררר והנכ
מטרינת הים שהלך להרויח ולא היה לו פנאי לגלח ולכבס דחתם
התירו כולן משום כבוד המועד אבל חכא ביכי אכלו לא התירו שאם
אירעו לו א' מחס קודם האבילות ונגנס מיד לתוך האבילות אסור לו
לכבס לא אב' אירעו אח' מחם ותכפוהו מיד שני אבילו זה אחר זה ז'
מותר לכבס אף בנתר וחול ואפילו תוך ז' ובלבד שיעשו כצנעא כחוק
ביתו ואח' שתכפוהו אבילו זה אח' זה מכבס במים אבל לא בנתר ואחל
קטנים שמת לחם אבי' חס מותר לכבס לחם בנדיהם:

ב אסור ללבוש תוך ז' כלים חדשים צבועים וישנים היוצאים מתחת
יד המכבס יא שאסור ללבוש בגדי שבת תוך ז' שכרעו הראשונים
ואחר כך מותר אפילו על אביו ועל אמו וכן לעשות בגדים חדשים מותר
אבל נחגו איסור על אביו ועל אמו כל יב חדש ואין לשנות:

ד כבד אמרו שאבל אסור במלאכה לפיכך אסור גם כן לאכל
לכבס תוך שבעה ולהניח בין ע' עצמו בין ע' אחרים ואם היתת
כסותו בקיבולת ביד אחרים מכבסין אותו כדרכו כמו שאר מלאכותיו
שבתלוש שביד אחרים בקיבולת שמותרים:

ה כל שלשים יום אסור לו ללבוש או להציע תחתיו בגד מנוהץ
והוא שיהיה לכן והרש ואפי' הוא של פשתן דמתקלקל מהרה
אפילו הכי אסור ועל אביו ואמו אסור עד שיגיע רגל אחר שלשים
ויגיעו בו חביריו לומר לו לבוש כלים מנוחצים לכבוד הרגל:

ו גיהוץ יש אומרים שהוא צקל כלשון ערב דא' שהוא כיבוס במים
ואפר או בנתר ובורת:

ז אחר שבע' מותר לגהץ בין לו בין לאחרים שאין במלאכת גיהוץ
שמחה ותענוג ולא אמרו שלשים יום לגיהוץ לא ללבוש ואף על
גב דבשבוע שחל ט' באב להיות כתובה אסור לגהץ התם חמיר טפי
דאבילות דרבי' הוא:

ח יש מי שאומר דהאידנא ליכא איסור גיהוץ שהרי אמרו גיהוץ
שלנו ככיבוס שלהם ולכך לא הארכתי בדיני גיהוץ הואיל
ואינה נוחגת בינינו:

שצ דיני גילוח וסריקה באבל ובו ז סעיפים:

א אבל אסור לגלח שערו כראל רחמנא לכני אחרן ראשיכם א'
תפרעו מכלל דכע מחייב בפרע ואחר שער ראשו וא' שער זקנו
ואכל שער שכו ואפילו של בית הסתרים כל שלשים יום אסור ושער
שעל השפה ומהצדדים כל שמעכב את האבילות תוך שבעת מות' וטע'
דאיסור תספורת שלשים על סימן שעה סעיף א':

ב ישב לגלח ואמרו לו מת אביו תן של מגלח הן של מתגל' הריות
משלים ראשו משום כבוד המתגלח רגנאי הוא למתגלח שילך
בהצי ראש גלוח וגדול כבו חביריו כו' והא דכתירין למגל' כשהגירו לו
שמת אביו שיעש' מלאכ' משוכו המתגל' היינו בדליכ' ספר אח' כמתא
אבל אם יש ספר אחר כמתא אסור ליה לגלחו אלא ישלימנו אחר:

ג כל אותם שאמרו מותר לגלח בחול המועד והם אותם שכתבתי
לעיל סימן שפט' סעיף א' גבי כיבוס: אם אירעו לו אחד מהם קודם
האבילות ונגנס מיד תוך האבל אסור לגלח דאע"ג דהת' התירו לו היינו
משוכ' במוע' אבל הכא לא התירו אבל אם אירעו לו אחד מאלו
ותכפוהו מיד שני אבילות זה אחר זה כגלה כדרכו בין ברזער בין
במספרים ואפי' תוך שבעה ואדם אח' שתכפוהו אבילו זה אח' זה מיקל
שערו בתער אבל לא במספרים מפני שיש יפוי' יותר במספרים מבתער'
לפיכך לא יעשה אלא בתער שאינו כל כך יפוי ועוד שעיקר גילוח של
בריות הוא במספרים לפיכך אבל יעשה על ידי שניו ותער הוי שנו
לפיכך התירו לו בתער כיהו גם זה לא יעשה אלא בשניו:

ד על כל המתים מגלח לאחד שלשים יום:

ה על אביו ואמו לא יגלח עד שיגיעו בו חביריו ואפי' פגע בו רגל
לאחר שלשים ולא נערו בו לא יגלח עד שיגיעו בו ועיין לעיל
בלבוש החור סימן תקס"ח סעיף י' וכתב מורי מהרמאי ול' ושיעור גערה
יש בו פלוגתא ונוהגין בשלשה חדשים ובמקומות אלו נוחגין ש' אין
מסתפרים על אב ואם כל יב חדש אם לא לצורך כגון שר' כביד עליו
שערו או שהלך בין העץ ומתנוול ביניהם בשערותיו אם לא יגלח אז
מתירין לו לספר עכל:

ו לפרוק ראשו במסרק מותר אפילו תוך שבעה ואף על גב דנזיד
אסור התם משום גזירות שאסרה לו התורה גלוח וסריקה ככלל
אבל הכא לית בה משום יפוי' ומותר יש מתירין להוף ראשו בצונן אפי'
תוך שבעה ואין נוחגין בן:

לבוש עטרת זהב הלכות אבילות סימן שצא שצב שיצנ

אלא אב עכרו שלשים ויש אומרים דגם לקרש אסור כל שלש' אפילו בלא סעודת אירוסין וכן נהגין אף על גב דבתשעה באב קיים לן מות' לארס בטעם דשמא יקרמנו כו' שאני דתשעה באב דאבילות ישנה היא ובקילינן ביה והא דאמרינן לעיל סימן שפ"ט סעיף ז' גבי גירחן דתשעה באב חמיר משאר אבילות כיון דרביס הוא יש לו מר דוקא לענין גירחן אמרינן כן שאם נתיירו היה ההיור לרביס בבת אחת וחיו רביס מקילין בבת אחת והכל היו בנהגין לפיכך שייך לו מר התם משום שהוא אב לות דרביס לא נתייר רבר שיבאו רביס להקל בו בבת אחת והיה כמעט תאבילות בטל אבל הכא היתר דיחיד הוא ולחיד וראי חמיר ליה אבילו' דהרשה מאבילות ישנה נראה לי :

ב אשה שמת בעלה אינה צריכה לנהוג אבילו' רק שלשים כשאר קרובי' א' ארסו ותכנה' צריכה להתנות מלינש' שלשה חרשים וכן האיני שמתה אשתו לענין אבילו' שלש' ולכיל' לכי' חמשת' אח' שלשים שזה לשאר קרובים מכל מקו' לישא' אחר' לא התילו' עד שיעכרו עליות שלש רגלים וראש השנה ויום הכיפורים אינם חשוכי' כרגלים לענין זה והא דהצריכוהו להתנות שלש רגלי' לאו משום תוספת אבילות אלא שתשכח ותשקע הראשונ' מדעתו בשעה שהוא עם השני' כדרישנן ולא תתורו אחרי' לכבד' מכאן אמרו חכמי' ז"ל לא ישתה אדם בבוס וח' ויתן עיניו בבוס אח' ואמרו עלה לא נצרכת לא רשותי נשוי' הילכך צריך הרחקת זמן וראש השנה ויום הכיפורים אינם כרגלי' לדיבוח איני' מרוחקים בזמן לא קבעו הרב' וחזון ברגלי' מרוחקי' אע"פ שאין הרחקת הזמן שוח בהם שהרי אם מתה נאכרוה' דאח' מן הרגלים צריך להתנות שנה תמימה ואם מתה קודם רגל' א' סמוך לו כגון קודם עצ' צריך להתנות יותר משאם מתה קודם סוכות ומתה קודם סוכות מכתין יותר משמת' קוד' פסח מכל מקום שמתה חרגלי' מסייעת לשכחה מדעתו ואם לא קיים מצות פריה ורביה או שיש לו בנים קטני' שצריכין אוב' או שאין לו מי שישימשנו ונשא' כרי' שתשימשנו התיירו' לו לקרש מיר' ולכנס אחר שבעה ולא יבא עליה עד לאחר שלשים יום אלא אם כן לא קיים מצות פריה ורביה' שאומרת לבא עליה אה' שבע' לקיי' מצות פריה ורביה' והוא חרין כשא' אבילו' אפילו באבילו' דאביו ואמו מות' לישא' אשה ולבא עלי' אה' שבעה אם לא קיי' פריה ורביה' יש אומרי' דהיינו דאין לו מי שישימשנו אפילו אם הוא עשיר' ויכולת בירו' לשכרו' משרתי' ומשרתו' מכל מקום אם אין בתו וכלתו עמו בביתו שתוכל לשמשו בחיפוף הראש או שאר דברי' שיתבייש מאחרי' מקרי' אין לו מי שישימשנו וכל כיוצא בזה ולכן נתפש' חמנה שרבו מקילין בענין זה ונשא' אונש' תוך שלש רגלי' ובעל גפשי' חוש' לעצמו מי שתפשו חשר ואינו רוצה להניחו כתפישתו עד שישיא' אותה אשה שח' רוצה לתת לו והיא עריין תוך שלש רגלים אחר מית' אשתו יש מתירין ונותני' מעט לדבריה' שאם מפני חי' חבני' התיירו' לו כל שכן מפני חייו שאפשי' שימו' מצער החפשי' ועוד דלא גרע צער החפשי' ממי שאין לו מי שישימשנו וכן נראה למורי' מהרמ"א ז"ל :

ג מי שלא קיים מצות פריה ורביה' ושרך לו אשה ואח' שהתן צרכי חופה מת אחי' המטורח זה היה מעשה ותיירו' לו לכונסת ולבא עליה אחר שבעה כיון שהיה לו תפטר כדבר' אם לא יבנים והוא דאי' תרווייהו תפטר ולא קיים פריה ורביה' אבל כשביל' אחד מתם אין מתירין וכן אם יש לו בנים קטנים ונתרצה לאחות אשתו לישא' אה' מותר לכונסת מיר' מפני שהיא מרחמת על בני' אחותם יותר מאחרת ולאחר שבעה יבא עליה :

שיצנ מתי האביל יכול לצאת מביתו וכו' סעיפים

א אבל כל ג' ימים הראשונים אינו יוצא לבית אביו ולא לבית הקברות אם מת מת לאחרים מכאן ואילך אם מת לאחרים מת בשכונתו יוצא אחר חמשה לבית הקברות ואינו יושב במקום המנוח' אלא במקום המתנחמים וז' אין שם כרי' משה וקובריה' יוצא אפילו ביום ראשון ואפילו בשבת אחרת' והאידנא אין נהגין כן בי' אינו יוצא כלל לבית הקברות אפילו מת אחד בשכונתו ואפשי' משום דאין עכשיו מנחמין ומתנחמין כמו בימיהם ואם כן מה יעשה בבית הקברות :

ב אבל כל שבעה הראשון אינו יוצא מפתח ביתו שלא יפקח אבולו' ואפילו לשמוע כרבת חופה או מילה אינו יוצא אף על גב דאביל' חייב בכל המצות חיינו בבעות עשה שכנופו כגון ציצית ותפילין וכו' למול את בנו אבל לילך לחופה ולמילה לשמוע תברכ' בשביל גמילות חסדים אין לו לצאת מפתח ביתו מיהו מפני הצורך המיקל לצא' בלילה לא הפסיד מה דאסור לצאת חוץ לביתו היינו דוקא לטייל או למשגל ולמתן וברובה אבל אם שלח אחריו בוטל או שצריך לילך לדרך לא לשא' :

ז כשם שאסור לגלה כל שלשים יום כן אסור ליטול צפרנים בבלי בין בשל ידים בין של רגלים כלל שכן דרך ליטול בכלי' ויש בו משום יפוי אכל על ידי' שנה כגון בידיו או בשיניו מותר אפילו תוך שבע' שאין כאן לא תענוג ולא שכחה ואשה שאירע טבילתה אחר שבעה תוך שלשים אם תטול צפרניה' בידיה או בשיניה' אינן ניטלות יפה לא תאמר לעא' שפחתה או לישראלית ליטלם לה בתער או במספרים :

שצא אבל אסור בכל מיני שמחה וכו' סעיפים

א דבר פשוט הוא כיון שנקרא אבל אסור בשמחה כל שלשים דתא' שמחה היא הפך האבל' והל' שני הפכים בנושא אחד ואם היה עושה דבר של שחוק היה לו נגאי' שהוא צריך להתג' אבל חרי' שחוק לפיכך אכרו' ול' לא יקח תאבל' תינוק בחיקו שמא מתוך כך יבא לידי שח' וכל מקו' לא אמרו זה שלא ליקח תינו' אלא תוך שבעה דהל' נגאי' גז'ל' אם ישחוק וגם הוא בכלל האנק דום אבל אחר ז' לא אמרו : על כל חמתי' נכנס לבית חמשת' לאח' שלשי' יום ועל אביו ואמו לאח' יב' חדש ואפילו אם חשנה מעוברת מות' לאח' שני' עשר חדש שאפילו רשע נמו' אינו נידון יותר מיב' חדש וכש' שאסור ליכנס לבית חמשת' כך אסור לילך בדרך כשיירא גדולה לאביו ואמו כל יב' חדש ולשאר קרובי' שלשי' יום שהוא כמו שמחה ששמה' הרכ' בדרך כמו שכתבתי לעיל סי' שפ' ולשמחה מריעות פורוש שעשין רעים זה עם זה שאוכלי' ושותים עם זה היום וחרין ואוכלין עם זה למחר הרי זה מות לעשו' אח' שבעה שאע"פ ששותין ואוכלין יחד אין בו שמחה אלא אה' פורע חובו לחבירו בדא' שצריך לפרוע מיד כגון שכבר אכל עם רעיו והגיע עליו יום הפירעון כימי אבול' אבל להתחיל או שכבר אכל ואינו חי' לפרוע' מיר' אסור לעשו' עד אח' שלשי' בדא' לשאר קרובי' אבל על אביו ואמו אף על פי שכבר אכל וחי' לפרוע' אסור לעשו' עד לאח' שני' עשר חדש ולחבור' מצוח כגון שמשא' יתום ויתומה' לטש' ואם לא יאכל שם הוא ירבוטל חמקשה מותר לאח' שלשי' אפילו של אביו ושל אמו אבל תוך שלשים אסור לכל סעודת מצוח שבעולם שהיא של שמחה אבל סעוד' מצוח דלית שמחה כגון סעודת פדיון הבן או סעודת ברית מילה שאין בה' שמחה משום ראי' בה צערא' דינוקא מותר לאכול שם אפילו תוך שבע' ובלבד שלא יצא מפתח ביתו ויש אומרי' בסעודת ברית מילה דאי קרי' ששון דכתיב שש אנכי על אמרתך והמנהג הוא שלא לאכול בשום סעודה בעולם כל יב' חדש אם היא חוץ לביתו ובתוך הבית מקילין שאוכל בבית אפילו בסעודת ברית מילה וכל שכן בשאר סעודו' שאין בהן שמחה אבל בסעודות נישואין יש להתמיר כן גד' למורי' מהרמ"א ז"ל אבל שהוא בעל ברית או מחל מות' לו ללבוש בגדי' שבת עד לאח' המילה ומותר ליכנס לסעודות חביו' מילה ולאכול שם אם הוא לאחר ל' אף על פי שאין המילה בביתו :

ב ליכנס לחופה שלא בשעת אכילה לשמח' הדרשה והברכות יש מתירין ויש אומרי' אלא עומד חוץ לבית לשמוע הדרשה והברכות וכת' מורי' מהרמ"א ז"ל ולא יכנס לבית כלל בשע' שעומדין שם במזמזי' חתן וכלתו וכן נהגין באשכנז ובמדינות אלו וכל זה בבית שעושין שם החתנה ואוכלין ושותין ושמים שם אבל בחופה שעושין בבית חכנס' שמברכין שם ברכת אירוסין ונישואין ואין שם שמחה כלל מורר מיר' אחר שבעה ויש אומרי' עד שלשים וככל מקום נר' שיכול תאכל לברך ברכת אירוסין ונישואין תחת החופה שבבית חכנסת וכן יוכל לחכנס' החתן תחת החופה כמנהג ארצנו ששני' אנשי' מבני' חתן החתן תחת החופה ויכול ללבוש בגדי' שבת בשעה שבבנים ובלבד שיהיה אחר שלשים וכן נהגין יש מתירין לאכול בסעודות נישואין או ברי' מילה עם חמשת' ובלבד שלא יחא' במקום שמחה כגון בבית אחר ויש אומרי' וכן נהגין רק שחאבל' שמש' שם אם ירצה ואוכל בביתו מכה ששולחים לו מן הסעודה יש מתירין לאכול לאכול באותה סעוד' שעושין לאחר הנשואין כי מאחר שכב' ברבו שחשמה' במענו ועכשיו פסקו לומר שחשמה' במענו אית' ליה חכירה שאין שמה' באותה סעודה ושירי' עכל' וכתב עוד יש אומרי' שאסור לאכול בסעוד' בלילה שביום הכהרת מת אביו או אמו עכל' ולא ראיתי נהגין כן :

שיצב אבל אסור לישא אשה כל שלשים יום וכו' סעיפים

א וכיון שאסור בשמחה אסור לישא' אשה כל שלשים יום ואפילו בלא סעודה איבא' שמחה ואסורה ולאחר שלשים מותר לישא' ולעשות סעוד' ואפילו יוצא אבל על אביו ואמו ובית לקרש אשה אפילו ביהמה של אביו ואמו שלא יקדמו אח' ברחמי' והוא שלא יעשה סעוד' :

יורה דעה הלכות אבילות סימן שצד שצח שצו שצו שצח שצח קמו

כשאר חוץ דחינו לאח יצא מבית הכנסת שרגילין לכא מנחמים ולא כאלו שרגילין לחמתין שעה על היום שאין הדבר תלוי אלא בנחתמין: ודוקא מילתא דתליא ביומי כגון שבעה ושלשים לא השכינן הלילה שלפניו לבלו עד שיאיר היום ותנן תחמת אבל כ' רח"ל דתלוי בשעות סלקא אפילו בלילה לטכד אם שמע שמעה רחוקה בלילה כיון דסני בשעה אחת סלקא אפילו בלילה:

א ורב' שתלוי בחדשי לא אמרינן מקצת היום ככולו וכל שכן מקצת החדש ככולו כיצד מי שמת אביו או אמו בראש החדש ניסן ל' אמרינן בכ"ט באר שאחרי מקצת היום ככולו לא צריך לנהוג דברים האסורי' ב"כ החדש עד שיפגם ראש החדש ניסן ועכשיו נהגו להוסיף עוד גם אותו היום שבת בו האב או האם לנהוג בו דין יב' חו' בן כתב מורי מהרמ"א ז"ל ואולי במקומו חיו נהגין בן כי ברוב המקומות לא ראיתו גורדינן:

שצו דין אבל שלא נהג אכלותו כל שבעה וכו' סעיפים:

א אבל שלא נתג אכלות תוך שבעה בין בשונג בין במזד משלים אותו כל שלשים חוץ מחקריעה שאם לא קרע בשעת חימו' אינו קורע לא תוך שבעה שעדיין זמן חימו' הוא שדרך החימו' כל שבעה חוץ מעל אביו ואמו שהימנעו הוא ביחוד וקורע אפילו לאחר שבעה:

ב כרא' בשלא נתג אכלות כלל תוך שבעה אבל אם זולל במקצת הימים ולא נתג כחם אכלו כגון מי שאמר לו שמת לו מת ביום הראשון והיה בעיר אחרת ולא נתג בו אכלות וכוים חשני ב"ל לעירו ונתג אבילות אין צריך להטלים וכוונת יום הראשון:

ג מי שחיה קטן בשעה שמת אביו או אמו ואחר כך תגריל אפילו תגריל תוך שבעה כיון שלא חלה עליו אבילות בתחלתו בשעה קבורה שוב אינו חל ובטל ממנו כל דין אכלות ואינו חייב בו:

שצו דיני ערות לנהוג אכלות על פיהם וכו' סעיפים:

א מתאבלין על פי עד אחר עד מפי עד ועא' מסיח לפי תומך החברך מת אשר יעוד דכל מילתא דעבידא לגלויה לא משקר:

ב שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת הרי שנים כנגד שנים ואין שום עדות מהם עדות ואינו מתאבל:

שצח אם אבילות דיום אחד דאורייתא וכו' סעי' א

א יש אומרים דאבילות יום ראשון אם הוא יום מיתה וקבורה היא דאורייתא מברכתב הן היום הקריבו ונצטרך ודרשינן היים אכור והלילה מותר וסמירי באנינות והוא הדין לאבילות ועוד כתיו ואחריתת כיום מר זפירשוה איום ראשון דמיתה וקבורה ולעיל בלבוש דדחור סימן תקט"ח כתבתי עוד פסוק דלח יטמא שיש מפרשים דלה יטמא מצוה וחוא חרין לאבילות ביום שיטמא לדהחיינו ייום קבורה אבל חלק פירשו קצת גאונים דיום ראשון אם הוא יום קבורה אכלותו ד דאורייתא ושאר הימים מדרבנן כמה דברים אמרים בשבעה בתים המפורשים בתורת שחכהו סממא לחם שהם אביו ואמו כגון וכו' והיו ואהותו בתולה ואשתו נשואה אבל אותם שלשה שהחיינו עליהם לאבילות שהם אחיו מאמו ואחותו מאבו ונשואה וארום פ"א או מאם ואחותו אנטח או מפותה אפילו ביום ראשון אבלותו מדרבנן ויש אומרים שכל אבילות בכל המתים אפילו השבעת מתים ויום ראשון דמיתה וקבורה אינו אלא דרבנן והפוסקים מסכתא בעלמא גינתו ולא מייירו אלא באנינות ושוממא ולא באבילות:

שצח דיני אבילות ברגל בראש השנה ויום טוב של גליות וכו' סעיפים:

א אפילו למאן דאמר אבילות דאורייתא ואפילו למאן דסל' דתגלח' ונתחוק דאורייתא בל שלשים בשל דפרע פ"ע וצ"ב וכו' וכו' לעיל אם בא הרגל תוך ימי אבילות או שארע לו אבילות ברגל הרגל מפקס האבילות דכתי' ושמחת בהגך מי אבילות דסעיקרא אחי עשרת דרביס ודחי עשת החד ואי אבילות דהשתא לא אתי עשת דיהי ודחי עשת דרביס וכ"ל למאן דאמר דכל אבילותו דרבנן לפי אמרו הקוב' מת קודם הרגל בענין שחל עליו אבילותו נהג בו אפילו שעה אחת קודם הרגל

לשאר דברים הצריכילו הרב' כנח דבר האב' מותר לצאת וכן נהגין ורין נעילת סנדלי' בשיצא עיין לעיל סי' שפ"ט י שבוע שניה יוצא ואינו יושב במקומו ואינו כדבר' ושלשי' יושב במקומו ואינו מרכ' ואם רצה לישב במקומו וגם לדבר בשבוע השלישי הרשות בידו רביעית הרי הוא כשאר כל אדם אפילו לא שלמו שלשת שבועות כגון שמת באמצע שבוע מיד כשכלה אותה שבעה ושנים שאחרים חשיב הכ"ל שבוע רביעי ועכשיו נהגין שאין עושבים במקומם כל שלשים ועל אביו ואמו בל שנים עשר חדש ואף על פי שאין להם על פה שיסמכו במנהג' זר' אן לשנותו בין שנהגו כן כל מקום לפי מנהגו:

א מנהגי' שהאכל אינו יוצא בחול לבית הכנסת אבל בשבת יוצא וכן לבית המדרש כתב מורי מתיר משה איסורים זל ואם האכל הוא מוחל או בעל ברית אם הוא תוך שלשה ימים הראשונים לא יצא אלא אם כן אין מוחל אחר בעיר ואם הוא לאחר שלשה ימים מתפלל בביתו וכשמביאין התינוק לבית הכנסת למול ילך האכל לבי' הכנסת זימול אפילו יש מוחל אחר בעיר ויש מקילין אפילו תוך שלשה ימי' ואם צריך לתקן צמרניו להתקם לצורך המילח אם יש מוחל אחר בעי' אסור לו להתכן ואם אין מוחל אחר בעיר מותר לו להתקן ולהתקם כרי' שלא תדחת המילח וכן כל דבר של מצוה שאי אפשר לעשות בלא האכל מותר לו לצאת ולקיים המצוה עד כאן לשונו:

ד יש נוהגים כשהם אכלים אין משנים מקוםם בבית הכנסת בשבת משום דסבירא ליה דהוי לית מילתא דפרהסי' שאין נהג' בשב' ויש אומרים שגם בשבת יכול לשנות מקומו וכן אנו נוהגים משום דסל' שאין זר' דבר של פרחסי' שאין אבילות ניכר בות כל כך שדרכה פעמים אדם מחליף מקומו אפילו אינו אכל לפיכך אין לשנות הכנהג':

שצד שלא להתקשות על המת יותר מראי וכו' סעיפים:

א אין מתקשין על המת יותר מראי שני' א תבכו לכת ול הגזרו לו ודקרו חמיל' וכי אפשר לומר' אלא תבכו למת יות' מדאי' ול תנורו לו יות מבטיעו' הא כיצד שלשה ימים לבכו ושבע' להספ' ושלשי' לגיהוץ ולתספור' מכאן ואילך אמ' הקבה אי אתם רשאים לרחם עליו יותר ממני ואמרו חכמים וכוונם לברכה כל המתקשה על המת יותר מראי על מת אחר הוא בוכה שכן ראו הרבה מעשים:

ב במה דברים אמורים כשאר העם אכל תלמיד הכס דכל לפי חכמתו מכל מקום אין בוכין עליו יותר משלשים יום דלאו עדיפא ממה רכיבו עליו השלום דכתיב ביה ויבכו את משה שלשים יום ואין מספדין עליהם יותר משנים עשר חדש וחסם שלא שמעו בו שמת עד אחר שנים עשר חדש אין מספדין אותו ככלל:

ג יוצאין לבית הקברות ופוקדין על המת' שלשה ימים ואין בו משו' דרכי האמורי' אא שראוין שמת עדיין חי הוא וכן היה מעש' שפקדו על אחר ומצאוהו חי וחיה כמה שנים והוליד חמשה בנים ואחר כך מת:

ד אמרו רבמים וכוונם לברכה אחר מבני חמשפח' שמת דאנו כל חמשפחה משל למת הרבר דומה לכפ' של אבני' כיון שנודעו אחד מהם גורעו' כולם כלומר שמדת הדין מתוחה כנגד' ע' שיתרבת מעט מעט כי כל שבעה תחוב שלוש' ועד שלשים היא רופפת ויאנה דחורת לתערה עד אחר שנים עשר חדש לפיכך שלשה ימי' הראשונים ידאה האבל באילו הרב מונחה לו בין כתיפו' משלישה ועד שבעה כאילו זקוף כנגד' בקרן וזית משכעה וע' שלשים כאילו עוברת לפניו בשוק ואחר כך כל אותה השנה עדיין מתוח כנגד' אותה משפחה ואם נודר בן זכר באותה משפחה נתרפאה כל המשפחה:

ה וכן אחר מהתכורר' שמת מדת הדין מתוח כנגד' כל החבורה ודאנו כולם:

ו כל מי שאינו מתאבל כמו שצו' חכמי' הרי זה אכורי' אא זפה וידאג' ויפושש במעשיו ויח' בתשוב' אולי ינצל מחורבו של מלאך המות:

שצח מקצת יום השבעה ושלשים ככולו וכו' סעיפים:

א ביום חשמעי' כיון שעמרו המנחמים מאצל האכל מותר בכל הרבי' שרא' אסור בהם תוך שבעה דקולא הוא שתקילו חכמים ואסרו מקצת היום ככולו לא שנא מקצת יום שביעי לא שנא מקצ' יום שלשים דביו' שלשי' שאין מנחמין מיד כשתנן החמה ביום שלשי' כטלו סמני' גזירות שלשים וכתב מורי מהרמ"א ז"ל ובמדינו לא שאין המנחמי' רגילין לכא ביום שביעי צריך להמתין עד שעה שרגילין המנחמין לכא

לבוש עטרת זהב הלכות אבילות סימן שצט

הרגל הרגל מפסיק האבילות ומבטל ממנו גזיר' שבעה ימים הרגל עולין לו למנין שלש' חרי' שבעה לפני הרגל וימי הרגל ומשלים עליהם עד שילשי' ודוקא שנתג אבילו' באותה טעה שקוד הרגל אפילו לא נרגן לא חכרי' שכצניע' כגון ששם שמע' קרוב בשב' שחל להיות בער' הרגל אף ע"פ שאינו נהג' ארברי' שבצנע' הרגל מפסי' אבל אם טעג או הוד' ולא נהג אבילו' או שהיה קרוב לחשיכ' ולא היה יכול לנהוג אבילו' אין הרגל מבטל האבילות וכל שכן אם לא ידע במיתה המת קודם הרגל שאין הרגל מבטלו לא נהג' הרגל רברי' שבצנע' ונתנה שבעה אחר הרגל ובאיתם חו' מלאכתו נעשית ע' אחרי עבדיו ושפחותיו עושין מלאכתו בצנע' בתוך ביתו רכיון רכב' נתפגש בשבע' ימי הרגל ממלא' אע"פ שלא נתבטל מחמת האביל' לא מחמת הרגל סוף סוף נהג' כחן אבילו' כענין המלא' חילוק' אין לתמי' בו כמו בשאר אבילו' ומלאכתו נעשית ע' אחרי' וכל ימי הרג' רבי' מתעסק' בו לנחמ' חילוק' אין מתעסק' בו לנחמו' כשמונ' השב' אחר הרגל וימי הרגל עולה לו למנין חל' שהרי דין' להדימו' גיהנון והספור' נהגין' הרגל שלא מתור' הרגל' בלבד אס' אלא אף בתורת אבל שהרי מתורת הרגל חיר' מותר ללבוש כלים המנוהגים כבר הרשים ולכניס' ונטל' צפורניו' במספר' ושם שמה' ברעיו' והבא' במדינת' חיים ומב' השביה' וחשאר' ששנו' חכמים מותרין לספר' ולכבס' ומדין' אבילו' אסור' בכלום כמו בחול' שהוא אסור' בתספור' ונגיחתו' ואפי' מנהגים כבר אסור' ללבוש' ואפי' היה בא' מסרינת' ריש' ואסור' בשמחת' טריעו' ואסור' בנשילת' צפורניו' במספרים'

ז חשו חול' כל ח' לבל' את האבילות' אפי' ראש השנה' היה אף ע"ג דלא כתוב' כחו' שמחה' אחול' שמבטלין' ארת' האבילות' כמו הרגלים' וכולהו' חוקשו' להרדי' בתורה' דכתי' אלה' מועדי' יי' וש' בבללם' ר' ח' ה' :

ח אין הרגל מבטל' אא' נזירה' אחת' כגון' נזירת' שבעה' לכת' או נזירת' ללכת' ולא שני' יחד' כיצד' אסב' נהג' כל שבעה' ופגע' בו הרגל' תוך' שלשים' הרגל' מבטל' כל נזירה' לאו' ערוין' לא נהג' כל ז' ותרי' עדיין' לפניו' נזירה' זו' ואחר' כך' נזירת' שלשים' הרגל' מבטל' נזירת' שבעה' ונזירה' לערוין' עליו' להשלים' כיצד' נהג' שעה' א' לפני' רפס' אותה' שעת' חשובה' כוח' ימי' הפסח' הריטו' ומשלים' עליו' כ' טו' אחרים' :

ט שעה' אחת' לפני' עזרת' חשובה' כשבעה' ועזרת' כיון' שאם' לא חקריב' קרבנות' העזרת' יש' לו' תשלומין' כל' שבעה' חשוב' כשבעה' חריד' ומשלים' עליהם' י' אחרים' ויום' שני' של' עזרת' עולה' למנין' היו' ומעמא' עיין' לעיל' כלכו' הודו' סימן' תקלפ' סעיף' ג' :

י בכר' אפרו' דה' ויה' חשובים' כרגלים' רענין' ביטול' האבילות' לפיכך' שעה' אחת' לפני' ר' במלת' ממנו' נזירת' שבעה' מפני' ר' נזירת' שלשים' מבטל' ממנו' י' ומגלה' ערב' זה' מה' לקובר' מנו' ב' בתשרי' רכלו' וימים' בער' יום' כיפ' ועולה' לכאן' ולכאן' ומגלה' בו' ביום' : שעה' אחת' לפני' י' במלה' במצו' נזירת' שבעה' מפני' י' וגור' שלשי' מבטל' ממנו' חג' ומגלה' בערב' ה' :

יא שעה' אחת' לפני' חג' וחג' הרי' י' ושמיני' עזרת' חסוב' כשבעה' מן' הטעם' שכתבנו' בעצ' סעיף' א' כי' כל' המערי' חוקשו' להרדי' הרי' כ' ויום' שני' של' שמיני' עזרת' הוא' כמו' יום' שני' רשכותות' שכתבנו' טעמא' לעיל' שהוא' בחול' חריב' יום' ומשלים' עוד' האחרים' :

יב הקוב' את' מנו' שעה' אחת' לפני' הרגל' את' שעה' הרגל' חשובין' כי' ד' מיד' אחר' הרגל' יש' לו' דין' שבעה' ג' לענין' שיוש' כמקומות' אנו' מדבר' אפי' כ' ונזירת' שאינו' אלא' יום' אחד' הא' חשיב' ח' לשבעה' :

יג באלו' הארצות' שעושין' שני' ימים' שמת' לו' מת' כיום' טוב' שני' שהו' יום' טוב' האחרון' של' פסח' או' של' חג' או' ב' שני' של' עזרת' וקברו' בו' ביום' יש' אסורים' אף' על' פי' שאין' קורעין' בו' מכל' מקום' נהג' בו' אבילות' והואיל' וש' שני' אינו' אלא' מדבריהם' ואבילות' ריז' ראשון' שהתא' יום' מיתה' וקבורה' הוא' של' הודה' ידחה' עשה' של' דבריהם' מפני' עשה' של' תורה' וקריעה' שאני' שהוא' מלאכה' אבל' אם' מת' ב' שני' של' ר' וקברו' בו' ביום' אינו' נהג' בו' אבילות' ש' חיים' של' ר' כיו' ארוך' הם' ככל' מקום' אף' על' פי' שהם' ביום' אחד' לחומרא' ברניו' המבוארים' במקומו' אבל' עולה' לו' למנין' שבעה' ברא' בשבעה' ממים' המפורשי' בתורת' שכתן' מצבא' להם' אבל' אותם' שחוספו' עליהם' כראיתא' סימן' שעי' אין' אבילות' אלא' מדרבנן' לפיכך' אינו' נהג' עליהם' אבילות' בשום' יום' טוב' נאפילו' באותם' שאמרנו' שנהג' בהם' אבילות' כיום' טוב' שני' אינו' קורא' והעולם' האירא' נהג' שלא' להתאבל' ביום' טוב' שני' של' גליו' על' שום' מת' אפילו' הוא' יום' מיתה' וקבורה' שסוברין' ברעת' תאודים' שאין' שום' אבילות' דאורייתא' וכן' המנהג' משום' ואין' לשנותו' :

יד מת' לו' מת' בערב' יום' טוב' ונתיירא' שמאל' י' שפיק' לקובר' מבעוד' יום' ומסרו' לע'א' שילוחו' לקוברו' כיון' שהוציאורו' נהקיר' ונרכסר' מעני' הקרובים' חלה' עליו' אבילות' ואם' הוא' שעה' אחת' קודם' הרגל' ונהג' בו' אבילות' בטלו' לה' נזירת' שבעה' אף' על' פי' שנקבר' ב' :

הרגל הרגל מפסיק האבילות ומבטל ממנו גזיר' שבעה ימים הרגל עולין לו למנין שלש' חרי' שבעה לפני הרגל וימי הרגל ומשלים עליהם עד שילשי' ודוקא שנתג אבילו' באותה טעה שקוד הרגל אפילו לא נרגן לא חכרי' שכצניע' כגון ששם שמע' קרוב בשב' שחל להיות בער' הרגל אף ע"פ שאינו נהג' ארברי' שבצנע' הרגל מפסי' אבל אם טעג או הוד' ולא נהג אבילו' או שהיה קרוב לחשיכ' ולא היה יכול לנהוג אבילו' אין הרגל מבטל האבילות וכל שכן אם לא ידע במיתה המת קודם הרגל שאין הרגל מבטלו לא נהג' הרגל רברי' שבצנע' ונתנה שבעה אחר הרגל ובאיתם חו' מלאכתו נעשית ע' אחרי עבדיו ושפחותיו עושין מלאכתו בצנע' בתוך ביתו רכיון רכב' נתפגש בשבע' ימי הרגל ממלא' אע"פ שלא נתבטל מחמת האביל' לא מחמת הרגל סוף סוף נהג' כחן אבילו' כענין המלא' חילוק' אין לתמי' בו כמו בשאר אבילו' ומלאכתו נעשית ע' אחרי' וכל ימי הרג' רבי' מתעסק' בו לנחמ' חילוק' אין מתעסק' בו לנחמו' כשמונ' השב' אחר הרגל וימי הרגל עולה לו למנין חל' שהרי דין' להדימו' גיהנון והספור' נהגין' הרגל שלא מתור' הרגל' בלבד אס' אלא אף בתורת אבל שהרי מתורת הרגל חיר' מותר ללבוש כלים המנוהגים כבר הרשים ולכניס' ונטל' צפורניו' במספר' ושם שמה' ברעיו' והבא' במדינת' חיים ומב' השביה' וחשאר' ששנו' חכמים מותרין לספר' ולכבס' ומדין' אבילו' אסור' בכלום כמו בחול' שהוא אסור' בתספור' ונגיחתו' ואפי' מנהגים כבר אסור' ללבוש' ואפי' היה בא' מסרינת' ריש' ואסור' בשמחת' טריעו' ואסור' בנשילת' צפורניו' במספרים'

ב חקוב' מנו' הרגל' כח' נהג' דין' אינו' כל' זמן' שלא נקבר' ולא יד' שיקב' נהג' רברי' שבצנע' וכס' מות' לייחד' עם' אשתו' ועל' סימן' ש' בלבוש' החור' סימן' תקס"ח' והרגל' עולה' לו' למנין' ל' שמשלי' עליו' שלשי' אפי' קברו' בתג' הסבות' ולא אכרי' דמיני' עזרת' שהו' רגל' בפני' ענינו' מבטל' ומפסיק' האבילות' הואיל' ולא נהג' דין' שבעה' קודם' לו' ומתעסקין' עמו' ברגל' לנחמו' וכל' מלאכה' המותר' לעשות' בסוד' משום' דבר' האב' מותר' לו' גם' בן' לעשות' בעצמו' ואם' אינו' דבר' האבוד' והיא' מן' הרברי' שהתירו' לעשו' במועד' נע' ל' ע' אחרים' בבתיהם' ועבדיו' ושפחותיו' עושין' בצנע' בתוך' ביתו' ולאחר' הרגל' מתחיל' למננה' ז' ולכשיכלו' ז' למית' תמת' אע"פ' שעיין' לא' כלו' מנין' ה' שהתח' כלאכתו' נעשית' ע' אחרי' בביתה' ועבדיו' עושין' לו' בצנע' בתוך' ביתו' ואף' רבים' מתעסקין' בו' לנחמו' אחר' הרגל' כנגד' מנין' חיים' שניחמו' ברגל' אבל' מראין' לו' פ' כגון' אם' קברו' בשלשה' ימי' המחרונים' של' רגל' בלאכרתו' נעשית' ע' אחרי' בשלשה' ימי' אחרתי' של' אבל' ובמקומו' שעושין' שני' ימי' מונח' השבעה' מ' שני' האחרון' הואיל' ואינו' אלא' מדבריהם' שהרי' אנו' בקיאי' בקיבוע' דירחא' עולה' כהכנין' ומנה' אחריו' ששה' ימים' בלבד' :

ג אם' קבר' את' מנו' שבעה' ימי' קוד' הרגל' ונהג' ביום' נזירת' שבעה' והרגל' פוגע' בו' תוך' שלשים' יום' הרגל' מפסיק' ומבטל' ממנו' נזירת' שלשים' אפי' חל' יום' בערב' הרגל' רמקצ' יום' השביעי' כסוד' ועולה' לכאן' ולכאן' כלומר' שמקצתו' בשחר' עולה' לכל' יום' ואחר' כך' מיר' חל' צ"א' נזירת' שלשי' ימים' בשבתה' לנז' גזיר' שלשי' אחר' כך' כשמתקרב' הרגל' רחינו' בער' מפסיקו' ומבטלו' וכות' לו' לכב' ולרחוץ' ולספר' בו' ביום' סמוך' לחשיכ' קרוב' לרגל' ובער' פסח' שהוא' יותר' ערוף' משאר' ערבי' י' מפני' שהיו' מקריבי' בו' את' הפסח' כמו' שנתבא' בהלבו' פסח' ס' הסהמות' ככל' מיד' אחר' חצות' דהיינו' מוסן' שחיסת' הפסח' ואילך' ובתגלה' מותר' אפילו' קודם' חצות' הואיל' ואתרי' הרבה' נהג' איסור' לגלה' אחר' חצו' גם' הוא' ינהוג' איסור' וגילה' קודם' חצות' וכן' אם' חל' שמיני' שלו' בשב' שבעה' הרגל' אמרינן' נכ' גבי' שביעי' שלו' עול' לכאן' ולכאן' ומת' לו' לכב' ולרחוץ' ולספר' בערב' שבה' ואם' לא' גילה' בעיט' או' בער' שבת' מות' לגלה' אחר' הרגל' שכבר' נתבטל' ממנו' נזירות' שלשי' אבל' בחול' המוע' לא' יגלה' כיון' שהיה' אפשר' לו' לגלה' קוד' הרגל' ואם' חל' שביעי' שלו' בשב' ערב' הרגל' אסור' לגלה' בער' שבת' שהרי' ערוין' הוא' תוך' שבעה' ואח' יום' השבת' שהוא' יום' שביעי' של' אבילו' שלו' יעלה' לכאן' ולכאן' בשאר' יום' שבעה' שחלה' בערב' הרגל' חבא' הרגל' מבטל' ממנו' נזירות' שלשי' לפיכך' אם' הוא' ערב' חג' השכונות' שחל' להיות' ביום' א' מותר' לו' לגלה' בחול' חג' ואם' הוא' ערב' חג' הפסח' שחל' להיות' ביום' א' מותר' לו' לגלה' בחול' המועד' כיון' שלא' היה' יכול' לגלה' בער' הרגל' שהיה' שבת' כמו' שנתבא' בלבוש' החור' סימן' תקלא' סעיף' ז' :

ד הא' הרגל' מבטל' נזירת' תגלה' רשלי' בשאר' מתים' אבל' באביו' ואסור' לספר' עד' שיערו' בו' תבירו' אפילו' פגע' בו' הרגל' לאחר' שלשים' יום' אינו' מבטל' ועל' סימן' ש' סעיף' ד' :

ה אם' חל' אחר' מ' ימי' אבילות' חתמו' השביעי' בער' הרגל' מות' לכבס' בגדיו' אבל' לא' ילבשו' עד' הלילה' וטוב' ליה' מלכבס' עד' אור' חצות' כרי' שיהא' ניכר' שמפני' הרגל' הוא' מבכס' אבל' לרחוץ' אסור' עד' הלילה' ח' מותרין' לרחוץ' אחר' תפילת' המנחה' סמוך' לחשיכ' עכ"ל'

יורה דעה הלכות סמך ת הא

קמח

הנהגת אומרים אפילו אחר חמת לא ערפתי בערב שבת יש אומרים
 שאם קיבצים תבט כלילה שאין אומרים צדק הרין ונראה דשפיר
 עברי שיש בו סוד שלא להגביר דנא והבן זכיון שאין אומרים זה גם
 קרש אין אומרים שאין חקדי אלא בשביל פסוקי זה נל :

תב דין שמועה קרובה ורחוקה ובו יב סעיפים:

א כבר כתבתי בסי' שעה כיון ראינו שאינו לא יום אח' סבכו ליום
 שמוע' רחוק' שיהיו אכיל' יום אח' לפי' חלקו הכסוי' באכיל' דשמועה
 קרוב' ואכיל' דשמוע' רחוק' ושמע' קרוב' דנחה לזכ' ששמע' שמת לו קר'
 אח' בקרו ימי' רחוק' חוד' שלשי' יום' ושמע' רחוק' רצח' לומר' שמת לו
 קר' אח' מי' רחוק' כל' שער' שלשי' יום' ממתיתו כיצד מי' שבאח' לו
 שמוע' שמת לו קר' אח' אם הוא ערין בתו שלשי' יום' למיתתו כשהגיע'
 לו השמוע' ואפי' הוא יום' שלשי' עצמו חריו שמועה קרובה והיי' לנחוג
 שבע' ימי' אכיל' מיו' שהגיע' לו השמוע' וקורע' מיר' ששבע' ומונ' שלשים'
 יום' מיו' השמוע' לנחוג' בהן רין תפפור' ושא' רברי' של גיר' שלשי' כלל'
 של דבר' יום' שמועתו הקרוב' כיו' הקבור' ואם שמע' שמת לו קר' אחד
 אח' יום' שלשי' ואילך אין צריך לנחוג' שום אכיל' אלא שעת אחת דאע'ג
 שאמרנו שמוע' רחוק' דעה יום אח' כבר אמרנו ג' דלענין אכיל' קיימא
 לן מקצת הוי' ככולו לפי' שג' בשעה אחת ולא שנא שמע' ביום לא שנא
 שמע' כליל' כרוב' כננו טעם לעיל' ש' שזה סעי' ב' לפי' אם שמע' שמועה
 רחוקה כלילה ונהג' מקצת אכיל' בליל' אפי' שעה אחת עולה לו ואפי'
 שמע' על אביו ואפו' וזה מילי' לענין גזירות' שבעה אכיל' לענין גזירת'
 שלשים' נחוג' על אביו בהספדתו ובגיהוק' עד שיגיע' ודגל' ויעברו בו
 הבירוי' וכן בשאלת' שלום וליכנס' לבית' המסתח' דג' בשא' אבל על
 אביו ואפו' שני' עשר' חרש' זכ' חדש' מינת' מיום' המית' ולא מיום' שמועת'
 לפיכך אם באת' לו שמועה על אביו ואפו' לאחד יב' חרש' אינו נדחג'
 אלא יום אף בגזירת' שלשים' דאכיל' יב' אינו אלא משום צער' דינו
 שדין אותו ואין הרין תלך בשמועתו אלא מיום' מיתתו :

ב השוכן שמוע' רחוק' אינו צריך לנחוג' כל דין אכיל' אלא דיו בחליצת

כנעל דאין צריך לא עמי' ולא כפי' המס' ומוט' למלאכת רחיצת' וסוכת'
 ותשמי' חס' וכתלמוד תורה : זאם אין לו פנעלים בגריל' בשע' שכאמ'
 לו השמוע' רחוק' צריך שיכנס' משמו או יעטוף ראשו טעם מעש' שיהא
 ניכר בו שערט' משום אכיל' ואם היה עוסק בתורה או במלאכ' בשעה
 ששמוע' השמועה רחוקה או שהיה ודחן וסך וכאמ' לו שמועה רחוקה
 מפסיק' שעה אחת משום אכיל' חוזר' למח' שבידו ומכל מקום אינו יוצ'
 ידי אכיל' בהפסקת' אלא צריך טעם מעשה שניכר' טעושה משום
 אכיל' כגון דליצת' מנעל או כפי' המס' ופס' הרא' וסיחו' בתר' מיניחו'
 כג' ואם היה לבוש' חפז' לין בשעה ששמוע' רחוקה אינו צריך
 להלצ' דלא חזי' שעת' שמועה רחוקה כ' ז' שני' ראביל' :
 ג אין סברין על שמועה רחוקה דלשני' השתמים שכתבתי לעיל'
 במס' הבראה לא שייכי' חכא :

ד ואין קורעין על שמועה רחוקה חזן כעל אביו ואמו ועל אביו

ועל אמו קודם לעולם אפילו שמע' לאחר יב' חרש' : זכ' מקום
 שאין חייב לקרע' אסור להחמיר ולקרוע' משום כל תשחית' :

ה השומע שמוע' בשבת או בגל' והוא יום שלשים' ולמנואי שבת

ורגל' עשה' רחוק' באילו שמע' צמנואי שבת ורגל' דהו' שמוע' רחוק'
 ומינוי' נחוג' לא יום אח' ומכל מקום בשבת או בגל' אסור' דברי' של צינע'
 כיון שהיו יום' השמוע' ואין לתכונ' ש' בשבת או שהוא יום' שלשי' אסור'
 בדברים' של צינע' אשר נסת' זה אם שמע' שמוע' תוך שלשי' שבוע' עולי'
 לו למנון שבעה צמנואי שיתבא בטעוף שבעה אכ' למח' לא נאמ' ג' שאם
 הוא יום' שלשי' שיהא נחוג' לשמועה קרוב' כפי' אם שמע' שמוע' בחול'
 ביו' שלשי' חזשי' שמוע' קרוב' ונחוג' שבע' ושלשי' עול' ברחוק' חיינו טעמ'
 משו' שבעת' השמיט' מיד' הי' קלי' אכיל' ודג' שבע' נמשכים' עליו אהב'
 כל האכיל' של שבע' ושלשי' שנמשך' חזן לליל' ימי' המיתת' חבי' נמי
 ניטא כיון שבעת' השמיט' מיד' חרה קלי' אכיל' שבעת' דברי' שב צנע'
 ומשך טוב אחריו כל גיר' דשבע' ושלשי' דאין זה כל כך מן החימ' לא
 דברים' של טעם הם דכיון שאין נחוג' בשבת זו לא דברי' שבצנעה אין
 סכרא לום שיגרוס יום זה שיפסוד' עמו כל אכיל' דשבעת' ושלשים'
 כמו שמועה קרובה בחול' שאם כן היה מה שחזא נודם חסור' שהו'
 עצמו שחרי' בו עצמו אין כל אכיל' נחוג' בו ומסתמו יתא כל רין אכיל'
 נחוג' אינוה' ברין שיהא חסור' מה שיכא בגרפמו יותר ממנו אבל
 בשמוע'

ת דיני אכיל' בשבת ובו ב סעיפים:

א שבת אינו מפסיק אכיל' כמו הרגל שחרי' אי אפשר שבעת
 ימים בלא שבת ומסויה מפסיק לא יהיו לעולם שבעת ימים
 וכבר אסמכתו אקרא דמי' אכיל' הם שבעת' לפעך עולה וקצת דיני
 אכיל' ונחוגין בו רחוק' דברים' שבצנעה שהם אסור' תשמיש' חמטה
 ורחיצת' וסוכת' אכל' הברים' שבפרחמי' דחיינו עמיטתו אינו נחוג' אלא
 יסיר' עמיטתו ודוקא עמיטה במשום שנהגן בעמיטת' ושמע' שנתבא'
 לעיל סימן ט' אבל קצת עמיטה שנוחגין בקצת נקוסות כל שלשים'
 אין צריך להסיר' בשבת וילבש' מנעליו וחקי' המטה מכפייתתו ול'
 ילבוש' בגד' הקרועה אלא כהליפו' אם יש לו לתחליף' ואם אין לו
 לתחליפו' מחוי' קרעו' לאחריו שכל' אלו אם ינחוג' בהם הוי' ליה דברי'
 של פרחמי' ות' חוי' דבר' שבצנע' שאף אם לא ילמד' אינו ניכר' שמשום
 אכיל' אינו לול' לפי' אסור' בתת' שהיא משמחתו אבל לחוז' הפרשת'
 כיון שחייב אדם לחשלים' פרשייתו עס' הצבור' חוי' בקורא ארז' שמע'
 ושאר' חובת' חיום מותר' ואם קרא' דאבל' לעלות' לתורה צריך לעלות'
 שאם היה נסנע' היה דבר' של פרחמי' ארבי' חסדיו קרינ' אותו בכל'
 פעם שלשי' ואירע' בו אכיל' ולא קרא' החק' ועלה הוא מעצמו
 ואמר' כיון שחריגל' לעלות' לשליש' בכל שבת' הרהר' חיס' שג' אינו
 עולה אומר' כשביל' אכיל' הוא נמנע' חוי' דבר' של פרחמי' וכן בהן
 שהוא אבל ואין כהן אחר בבית' הכנסת' בשבת מותר' לקדשו אבל
 בענין אחר אסור' :

ב גררתו היה או הרגלו לסמים ובשבת נתייאש מלבקש כיון

דנחוג' דברים' שבצנעה באותה שבת עולה לו לים אחר לירד'
 דנחוגין אסור' רחיצת' חמכות' כל שלשים' אם נגע' יום שלשים' של
 אכיל' בשבת מותר' לולחוק' בערב' שבת כיון שאינו אלא שנהג'
 וחוסר' בעלמא מקילין' מולבש' שבת וכן כל כיוצא' בזה כגון לחוז'
 על מקומו כליל' שבת ולבוש' בברי' שבת בערב' שבת מרחוק' מפני
 שהם גם כן אינם אלא מנתב' בעלמא כמו שנתבאר' לעיל סימן ט' אבל
 השן כן כתב טורי' מהרשמי' זל' :

תא דברים הנחוגין באכל בחול המועד ובו ז

ג סעיפים:

א אסור להרגיל' חסור' בחול המועד לפיכך אסור' שאין מניחין
 את המטה ברחוב' בחול המועד שלא להרגיל' החסוד' לבריות'
 וכן לא יוליכו את חמת' לבית' הקברות' גחף עד שיהיה כל הקב' שתוק'
 ופוסק' כרי' שלא ישחו הרבה בבא' וידגילו את החסוד' אצל' הח' מניחין
 את המטה ברחוב' וסליכין' אותו לבית' הקברות' לכבודו כרי' שרגילו'
 עלי' את החסוד' אפילו במועד' :

ב אין קורעין בחול המועד אלא מי שהאזני' לקרוע' פתח' קרובה

או פתח' חממתו של מת או שחזא אדם כישר' או רבו או עמד'
 עליו בשעת' יציאת' נשמה באיתא' במימ' שם אכל' נמי שמי' חייב
 לקרוע' ודעה לקרוע' ממת' כיבוד אסור' :

ג שמע בחול המועד שמועה קרובה חייב לקרוע'

אין חלצין' סוף במועד ואין מברין בו אלא קרובי' של מת אבל
 הקרובים מברין והוא הרין לחנוכ' אפוד' ראש' חרש' זכ' שסברין
 אין מברין אלא על ממת' זקופות ועל תלמיד' חכם הכל' מברין לרעד'
 תרחבת' כדרך' שסברין את הקרובים שהם חכל' כקרובי' אבל ביש'
 אפילו ביש' שני' אין קורעין ולא חלצין' ולא מברין :

ה נשים בחול המועד מענות דחיינו שחולן עונות נאחת אבל לא

מספחות פידוש' לכות' כף אל כף וברח' עונות ופודים מענות'
 ומספחות כרי' לעשות' חייב' בין ראש' חרש' ונכות' ופודי' לחול' המועד
 לראות' חזה עדיף אבל לא מקננות אפילו בראש' חרש' הנכות' ופודים
 דחיי' שאחת' בדברת' ותלן' עונות אדריח' נקבר' המת' לא מענות' ולא
 מספחות' ולא מקננות' חגי' מילי' לאינש' רע' לבא' אבל לתלמיד' חכם
 בין בחול' וסוף' בין בראש' חרש' בנכות' תורי' מענו' ומקננו' כדרך' בחול'
 חגי' מילי' בני' אבל שלא בפני' לא חוז' שמוע' אפי' רחוק' כפננו' דמי'
 אומרים' צדק הרין על חמת' קודים כדרך' בחול' המועד וכן ביש'
 שני' אבל מ' ראשון כיון שאין מתעסקין' בפת' אין אומרים' אותו

וישחולקין' ואומרים' שלא לום צדוק' הדן במועד מפני' שהוא כמו תחנה
 וכן חסנהג' פשוט' במדינות' אלו שלא לומר' צדוק' הרין בכל הימי' שאין
 אומרים' בהן תחנון' ולכן אין אומרים' גם כן צדוק' הרין כשקובעין' חמת'
 בערב' שבת אחר' חצות' מפני' שהוא סמוך' לשבת' וככו' שאין אוכי'
 תחנון' במנחה מפני' שהוא סמוך' לשבת' אף על פי שבערב' ראש' חרש'

לבוש עטרת זהב הלכות אכלות סימן שעה

י על רבו שלמדו הכמה נחג דיני אנינות שאינו אוכל בשר ואינו שותה יין לא שמברך ומוזן ומתאבל עליו בחליצת פגול וכל דיני אבילות יום אחד :

יא נשיא אף על פי שהכל מטמא לו זהו מטמא כבודו אבל אין מתאבלין עליו יש אומרים ראינו מתאבלין על בן הראשון אב בן הבכור שמת לאדם ובכבוד נותנין טעם כיון שהוא קרוש לח אין ראוי להתאבל עליו שאינו שלו אבל כנהג שטות וטעות הוא אלא חייבים להתאבל עליו וככל מקום נשתרכב המנהג שאין אב ואם הולכין אחד המטה לבית הקברות כשמת בניהם הראשון יש אומרים בשעת הדבר אין מתאבלין משום ביעתותא והדכיון פועל בשעת הסכנ לפיכך בעי צלותא :

הלכות אבילות

שעה אימתי מתחיל אבילות ולמי שמפני מקבר לקבר ובו יאסעפים :

א אבילות דרבנן מהו אבילות שבעה סמכו אקרא דכתי' והפכתי הניכיל אבל מה חג שבעה אף אמרנו שבעה ומוס' דאיכא נמי חב שאינו לא יום אחד כגון עצרת סמכו להנחו אבילות של שבעה חוק יום אחד וכן תפפורת וניחוץ שלישי אסמכו אקראי תפפורת דרמורה לבני אתרן ראשיב' א תפרעו מכלל דכולי עלמא הי' בפרע ופרע דרמורה גדול שער ומגלן שאסור ל' יום ולפינין פרע פרע מגזיר כתי' הכא ראשיב' א תפרעו ובתי' החס גדל פרע שער ראשו כח לחולן שלישי יום אף כגון שלישי יום וזמר גופיה מגלן דלי יום קים לחו לחול רסות נטיות שלישי יום ואסמכו אקרא דכתי' קרוש יהיה יחיה בנימטריא שלישי יום וניהון אסמכו אקרא דיואב דכתי' וישלח יואב תקועה ויקח משם אשת חבבת ויאמר איה' תתאבלי נא ולבשי נא בגדי אבל ול תסוכי שמן וחיי' כאשת זה יבי רבי' מתאבלי על מת ואמרו שם דבגדי אבל יותר מיו אחד ומכיל שמעונין שהוא שלישי יום ועוד רהוקשו לפרע דכתיב ראשיב' א תפרע ובגדיב לא תפרעו מה פרע שלישי אף בגדי אבל שלישי' היינו ניהון חרי שאין בגדי אבל של מת פחו מ' יום כיון תפפור וכל זה אינו לא אסמכו שאין אבילות דאורייתא אפילו כיום ראשון ולגאונ' יום ראשון דאוריית' ולקמן סי' שצח יתבאר בעה' ומאימתי חל האבילות כשנקבר ונגמ' סתיב' הקבר בעפר מיד מתחיל האבל ובעטף ראשו אבל אינו הולך מגעלי עד שניע לביתו ועכשיו נותנין לחלו המגעלי' מיר כראית' כסי' שעד על סי' שפב ואם היה סבור שנסת' הקבר והתחיל להתאבל וארב גורע לו שערין לא היה נסתם חוד ומתחיל האבילות מעת שנסתם :

ב במה דבר' אסורי' כמות' שהלכ' עם המת לבית הקברות אבל אותם שרכן לשלוח המת לסקו' אחד ואינ' הולכים עמו ואינו יודע' מתי יקבר בעת שיחורו פנידם מלילות אותו מתחילין לבגוד' שבג' ושלישי ומתחילין להתאבל והחולק' עמו אינ' פני' ער שיקבר ואם גדול המטפחה הולך עמו אף אלו שבכאן אינ' מוני'ם לא משיקב' לכבודו של גדול וגדול המטפחה חיינו דבית' סמך עליה וגרירי כולהו בתריה לא שנא אח לא שנא בן ויש מי שאומר דהיא שיהא בן י :

ג במקו' שמשני' המת מקב לקבר אם קברוהו בקבר הראשון על דעת לחזק קבור שם עולם' לא שאחר כך נמלכו לפנותו משם אין מוני'ן לו לא משיקב' בקבר ראשון אפילו אם פגהו תוך ז' אבל אם מתחלת קברוהו על דעת לפנותו כשיודמן וכשיודמן משמע אפילו לאחר זמן רב והרי זו קבורה קצת ומתחילין אבילות' ואם פגהו תוך ז' חוזרין ומניין משיקבר שנית ואם לא פגהו עד לאחר שבעה כבר עבר אכלות ואין מתאבלין עליו פעם אחרת ואם מתחלת היה דעתם לפנותו משם תוך ז' אין זו נקרא קבורה כלל ואין מתחילין למנות אבילות עד שיקבר בקבר חשני שהוא עיקר קבורתו :

ד פעם אחת היתה העיר בצפור ובת אחד ושמוהו בארון ונתגודרו בבית אחד להחתו שם עד אחר המצו' שיקברוהו בבית הקברות שחזן לעיר וארדו חול' סתים הארון היו בקבור' חל עליה אבילות מיד אעפ' שחיה דעתם לפנותו משם אחר המצור לבית הקברות :

ה חרוגי' מלכו' שאין מניחין אות' להקבר מאימתי מתחילין להתאבל עליה ולבגוד' שבעה ושלישי' משיית' אשו לשאול למלך לקוברו אף על פי שלא נת' אשו מלגג ובתם לא אמרינ'ן בשביל זה שהה עריין אונני' שבתעסקי' בצרכי קבורתו ראף על גב שער' ים תעסקין ומתחבין לגונבו ולקוברו מלהא דלא שכיחא הי' שויכו' לגונבו וריי' אוש' שמת' אשין לשאול אותו חי כחחרים מן הקבורה ומתחיל האבילות :

ו מי שהודיעו שצלו ע' אקורבו פגער אתר ונהג אבילות מיד שחש :

ז אין מתאבלין עם הקרובים שמתאבלי' עליהם לא כשמתאבלי' על קורבה דטאר כגון בנו ואחיו שמתאבל על בן ובת שלהם אבל על קורבה רקירושין שלהם כגון שמתה אשת בנו או אשת אחיו או בעל בתו או בעל אחותו אינו מתאבל עכחם :

ח תינוק כל שלשים יום ויום שלשים בכלל אין מתאבלי' עליו אפילו גמרו שערו וצפרניו ומשם ואילך מתאבל עליו אב נודע שהו' בן הוא קים ליה בגויה שכלו לו הדשיו כגון שבעל ופירש ונולד חי לט' הרשים גמורים אפילו בת ביום שנולד מתאבלי' עליו ספק בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון שניהם מתאבלין עליו אף על גב ראב' דרבנן וספיקא דרבנן לקולא חכא כיון דראי' קרוב לאחד גנאי הדבר שלא יתאבלו לא זה ולא זה :

ט יש מי שאומר דתאומים שמת אחד מהם תוך שלשים יום וחסני חי ובת אחד שלשים יום אין מתאבלין עליו שכיון שהראשון חיה נפל בסתמא גם חשני נפל הוא :

י (הנהגת המחבר המעטיר עכמו חל) כיון שמתקד רבי' גוש' בדין זה ורובי' לפסקו הפך מן הדין ואמרי' מעל הפמי' שמת לאחר שלמי' ללדיהו לפולס מתאבלין ותולין עכמס על פירו' הנהגת חסרי' בסוף מ' ב' בס' ח' א' ח' א' ח' ח' כפל עזר ופול עזר סגס בפירו' הנהגת חסרי' טועי' מחד כאש' יתבאר לפימ' : עכ' אעתי' לפיכך לפסוק הנהגת וביאור לפי ענין דעתי' מחו' חל' תאומי' שמת אחד מהם תוך שלמי' יום והסמי' חי עדיין שלמי' יום אחי' מתאבלין עליו כולל אפי' אם מת בס' פ' שלמי' עכ' דחזו' : והם מתחבני' בפירו' לפ' הנהגת חסרי' עזר ומתח' פירו' ג' ר' ב' באבילות חלו התאומים מהמתאבל ראשון עד סוף להם מתוך פירו' ג' ר' ב' באבילות חלו התאומים מהח' רחוק מחד מהמתאבל זה סי' ב' להם מתוך פירו' ב' ר' א' התאומי' שלפולס על הסמי' שמת לאחר שלמי' מתאבלין לא שבעל הנהגת' אח' לא שמעתי' דלא נימא מתוך שמתאבלין על הסמי' מתאבלין גם על הראשון שמת בתוך שלמי' שהו' כונת רבתי' בפירו' לפסוק הנהגת' : אבל מי אמי' שפירו' זה הוא כגד הפולס וז' סכל ראשון מחד מהתאומי' יעלה על הדעת טוב כד דעת מתאומי' יהיה מחסב לבן קיימת אפילו תוך שלמי' יותר ממולד יחיד שהו' בודאי נגד הסכל נגד המוסכל ראשון מהדי' התאומים מחד מהם תאומים הם חלוסי' הטובע פ' א' יותר מהגולד יחיד ויעי' על זה חס' הראשון וחל' לה לחסו' כן על בעל הנהגת' להמעיט זה דחלו' סיכונ' וימי' אבילות' קוד' סיני' העני' לטלפ' יום ללדתו וס' ויחזור להתער' שבפתי' ימי' אבילות' הראשון שמת בתמי' חיה דבר' תימא מחד על כן אמי' חומ' בסדוקד' בלשון הנהגת' סכת' ודקדק' בלשון לכתוב ועדיין הוא ח' הכי' יהיה פירו' תאומי' דסכת' הם עמרי' מי' ב' הם חלוסי' הטוב' וחולי' עד שגטו' למת ומת אחד מהם תוך שלמי' ללדתו והסמי' נסאר עדיין חי בח' סתו' שמרבי' בו וחי' כך עד אחר שלמי' יום מילדתו והוא תוך הש' יום י' מ' מניית הראשון : אחר כך מת מתוך אותו החולי' אחי' מתאבלין עליו כלל על הסמי' ואעפ' דנשאר חי עד שבעה בן שלמי' יום מילדתו ומת ובולד יחיד עמי' כך עד אחר ס' יום אעפ' שהיה חלוסי' וחולה בתוך שלמי' יום מתאבלין עליו הכא בתאומי' אחי' מתאבלין עליו על הסמי' דאמרי' החול' וס' הם חלו חולי' אחר הראשון אמי' רואי' ב' פל' היה בן קיימת מסתמ' גם הסמי' אמי' בן קיימת' דהא פניה' מוסי' אחר כבודו ואעפ' שהראשון מת בסוף יום הסלמי' ללדתו נבעשה קרוב לבן קיימא וז' סיפיק' אח' עכמו' מן האבילות ואפי' אחי' מתאבלין על הסמי' שמת אחר ל' יום ללדתו ולא אמרינ'ן החול' אפי' הראשון היה חי עד סוף יום ה' הסמי' קרוב לודאי שהו' בן קיימת' והו' ל' למי' מן הראוי' להתאבל' עליו אפי' אחי' מתאבלין על הסמי' דלא חסבינ' ליה לוראי' בן קיימת' החול' ובראשון עימי' ראו' שלא היה בן קיימת' וספק' כל' דהא פטור מן האבילות החול' ואבילות דרבני' הוא ספיק' דרבנן לקולא' : מהו כל זה לא אמרינ'ן אפי' בתאומי' שהיו חלוסי' וחולי' כדאמרינ'ן וכל' זה כיון' בעל הנהגת' במה שאלו ועדיין הוא חי וסי' דברו' ואפי' אם מת בס' שלמי' יום כלת' שבעה הראשון היה חי והיינו מרבי' בו משה' חולה נוט' למו' ג' הסמי' היה מסוכן' לא שמת' עדיין חי עד אחר שלמי' יום ללדתו אז אחי' מתאבלין עליו ועל זה קאי' אפילו מת בסוף שלמי' יום רצה למר' אפילו אם מת הראשון המחזיר בתחילת הנהגת' בסוף שלמי' יום ח' מתאבלין על הסמי' אפילו אם מת אחר ל' יום ללדתו אבל אם הסמי' היה ברי' אפילו הברי' אחר שלמי' יום למית' הראשון פטיטא שמתאבלין עליו כמו על אחר החול' וס' בעכמו' לבן קיימא אחר מיתת הראשון ויראה טעם בעל המע' מהר' קאל' כיון גם כן לפירו' הנהגת' זו כאש' כתבתי' למחו' בס' ט' במה שהאריך בלשון ואמר שמת אחר מהם תוך שלמי' יום והסמי' חי ומת אחר שלמי' יום ולא היה צריך למר' לא והסמי' מת אחר שלמי' יום מה היה צריך למר' והסמי' חי כן' לא אפי' והסמי' היה גם כן בספק' למנות תוך שלמי' יום מחמת חולס' חולי' תול' שהא' בחולת' וחי עדיין וי' אחר ל' יום ללדתו אחי' מתאבלין עליו ולכך הוספתי' עליו ברפוס הראשון והטעם לית' שכיון שהראשון היה נפל מסתמ' גם הסמי' נפל הוא אבל אם יאה הסמי' ברי' ואח' בסמי' עכמו' שהיה בן קיימת' והיינו עמי' שלמי' יום אחר מיתת הראשון מתאבלין עליו : כל זה מראה לי בפירו' הנהגת' זו הכל ער כאש' :

יורה דעה הלכות אכלות סימן שעו

קמ"ד

ב ואין האכל שואל בשל אדם שאין עכשיו חסר עמו לפי' כשפוט הכנתו שוחת כראשו ואינו אוט כלם והפוסט מלפני חברו וחבירו רוצה לכבדו ולקופ מפרניו אומרי לו שב חזן מלתול ולאב רסמ' שב באבילו שלך או בתולי שלך ולא יאמ' אדם עריון לא נפרעתי כפי מעשי או כיוצ' ברבי או משו' יפתח אדם פיו לשטן וגים' והכנתו לא יאמרו לאבל מה לך לעש' כי אי אפשר לשנו' וכיוצ' כוח ספני שזה כבוד רמסמ'תא אם אפשר לו לעש' ולשנו' היה עוש' אפי' כנגד רצונו של מק' ואין נידוף גדול כזה אלא יקבל עליו גזירת השי' מאהבה

ג ולכתי' עצמ' ניהא להו שיתנחמו הגריו' עבוד לפיכ' מת שאין לו אבל' קרובי' להתנח' כאי' עשר' בני אדם כשרי' ויושבי' במקומו כל ז' ימי' האבלו' ושאר העם מתקבצ' עליה' לכנתו' ואם לא חיו שם י' קבות' בכל יום יום מתקבצים עשרה משאר העם ויושבים במקומו וכן עשה מעשה אחר מהכמי הנמ' אחר ז' ימים אתחיו ליה המת ואמ' לית תנוח דעיקר' שתנחת דעתי אלא דהאידינא אין נוחנין כן וכת' במתרי' ל' נוחנין להתפלל בעשרה כל ז' במק' שנפטר שם אדם והיינו על אדם שלא הניח קרובים ירועים להתאבל עליו אבל אם יש לו בשום מקום קרובים שמתאבלו עליו אין צריך לוח'

ד במדינו' אין נוחנין לום צידוק חזן כבי' הקבור קודם הקבור' ואח' שנמ' סתים' הקבר מעפרו או לאחר שהפך האבל פניו מן המת חולצין מנעל' וסגור' ומרחיקין מעטמבית הקבר' לום קדיש לפחות ד' אמות שהמת תופס ד' אמות ואומרי' קדיש על פסוקי' וצידוק רדיון שאמרו ואומרי' יתגדל ויתקד' שמי' רבא בעלם דחוא עת' לאתחרתא ולאחיא מתיא ולסכללא היכלי' ולספר' חייא ולמבני' קרתא דירושלם ולמיעק' פולחנ' נכרא מארע' ולאתב' פולחנ' קריש' רשמי' לאתרי' חייית ויקרי' ושכי' נתיח בחייכון וביומ' כן כותבלא תרנא ופנא' ומתנא' מיננ' וסבל עמא בית ישראל ואפרו אמנו וכו' ואחר כך זולשין עשבי' עם עפר' ואומרי' זכור כי עפר' אנתנוגס' והא דמ' לחזי' חסתי' שיהיו מעפר' עד ויציו ויפרחו בעיר' בעשב הארץ ומה שזרקין אותם על' ראשיהם הוא דרך צער על דרך ויזרקו עפר' על ראשיה' השמים' ורוחצין יריהם במים ואפשר שנהגו בן לטהר עצמם כלומר' אנו לא פשענו בו למעט ממנו צרכיו וביקורו בעת חליו' ועל דרך שנ' דינו לא שפכה את הדם הזה וגומ' כפר לעמך ישראל וגם' ויש מהם שאומרי' אותו פסוק כפר לעמ' ישראל וגומ' ער בקרב עמך ישראל ואחר כך הולכין לבת' ואומרי' שם ויהי נועם וגו' וישב בסתר עליון וגומ' כז' להבריה הרוחצו ויש מי שנהגין שיושבי' ג' פעמים בפני' הרוחות המלוות את המת ובכל עת שהוא יושב ברחין ממנו ויש אומרי' שיושבין ופעמי' להכרי' הרוחות ואני שמעתי מוקני' שיש לישב ופעמים ובפע' הראשון יאמרו ויהי נועם וגומ' וישב בסת' עליון וגומ' ער ונגע לא יקרב באהלך ואומ' גם מלת כי' מפסוק כי מלאכיו וגו' ואני קבלתי' שאחת' השבע' ישיבו' חיו כול' בפסוקי' מלאכי' יצוה לך וגומ' שיש בו ז' תיבו' וככה יעשה יושב ויאמ' ויהי נועם וגו' וישב בסתר עליון וגומ' ער ונגע לא יקרב באהלך וגם' יאמ' מלת כי' שבראש פסוק דכי' מלאכיו יצוה לך וגומ' ואחר כך יעמו וישב במקו' אחר רחוק ויתחיל' לכת' ויהי נועם וגו' וישב בסת' עליון וגו' ער כי' ויהי נועם וגו' ואחר כך יעמו לישב במקו' אחר רחוק ואמ' ויהי נועם וגו' ער כי' מלאכיו ויהי נועם' מלת יצוה וכן יעשה בכל פעם שיתחיל' מתחלת ויהי נועם וגו' ער פסוק זה ויהי נועם' מלה אחת מפסוק זה בפעם השביעי' ויע' למלת השביעי' שהוא דרביד' וגם' ישל' כל חסמו' בפעם השביעי' ואחר כך יעמד ויצא ובעת יציאתו יאמר ברכת' אלה נכו' ריח ער ונאמן אתה לחחיו' מת' ולא יסי' הכרתה כן קבלתי' וכן אני נוהג כי ישבו סוד הקבלת' להכרי' רוחו' חסמו' מעליו ואפילו נקבזה המת מ'ט על ידי' או שנקברה סמוך' לישבת יעשה כן יישנו' ויתקבצו' של' ליכיל' לבית קדם שיהיו ירא' רשב' שבעה ישיבו' או לפה' ישיבו' שלא להכני' הרוחות עש' לביתו וסנה' אבותיו תורת' מצינו במדרשות מי שעבר עבודת' אפילו גדול' נזהר וסמך ער שרין אותו בעונש' ויסורי' גדולי' בעולם חבא אם הניח בן אחרון שיוכל' לומר קדיש וברכו' בצבור מציל את אבותיו מדינה של' גיהנם' כן בא מעש' ליר' ד' עקבא שרא' אחר כן ביסורי' כבי' בגיהנם' וכן קטן' ואלך ר' עקיבא ואלמר' עם בני מיר בשלמ' חזן לומר קדיש התיר אביו מן הפורענו' וסמך נתפס' חסמו' שואמרי' קדיש על אב ואם כל יב' ודשים' הראשונים שרין אורתם בגיהנם' אם חיו רשע' ולא דוקא קדיש לא ה' לחפסי' בבני' ולחתפלל ערבית בפרט במוצאי שבת שהוא זמן שחודרין הנשמות לגיהנם' ונהגו לומר קדיש על האם אע"פ שהאב חי ואין בירו' למחות לבנו שלא יאמ' קדיש על אמו שיש בזה ביבוד' אם אהרי' מותר' ומכרי' קדיש ודינו בתכתי' בכר' בלבוש' חתכלת' מי קל' יא' כומר' שנהרג' בירעא' אומרי' בניו עליו קדיש' ראחוקין לית שהרוד' בתשובה בעדת' היינתו ועל

שח' שב שנקבר ג' כ' ואח' נודע לו שעדיין עומד בצליכה אותו אכילו לא עולת לו וחזור ומת' מטיקבר או משיתייאשו מלקוברו' מי שטבע במים שיש להם סוף או שיצא קול שהרגוהו לסמי' או שגררתו חיה באמתי' מוני' משיתייאשו מלבקש מצאוהו אכרים' זמכירין אותו בסמיני' גופו אין מנין לו ער שימצא' ראשו ורובו לו דתייאשו מלבק' ואם נמצא אחר שנתייאשו ממנו והתאבלו אין הקרובי' צריכין לחו' להתאבל' לא הכני' אם הם שם בשע' שנמצ' מתאבלי' אותו היום ואין צריכין לחזור ולקרוע שהרי כבר קרעו מיד כששמעו' הלא מתאבלין ברין חמלקט עצמו אביו אבל אם אינו שם ושמעו אחר שעב' היום שמצאוהו וקברוהו אין צריכין לחזור ולחת' אכל שהרי כבר התאבלו אם שלחו מתיחה לעיר אחרת כתבנו כבר שדינם לחת' חיל אבילות' משיחוקו פניהם והתחילו למנו' האבילות' ואח' נתפש' המת בדרך ולא ניתן' לקבורה זמן ארוך אין צריכין לחפסיק' אבילותו' וגם אחר שיקבר אין צריכין לחזור ולהתאבל' כיון שכבר תרחילו ברין ולא היו צריכין לחפסיק' :

ה מי שמת לו קרוב ולא ירע שבא למקו' שמת שם המת או למקו' קבורתו שנקבר שם אם היה במקום קרוב כגון מהלך י' פרסאו' שהוא מחלך אדם בגינו' שאפשר היה שיבא לשם ביום א' אפי' לא בא עד יום אז מצא מנחמים אצל גדול' הבית אפי' שנערו לעמוד אלא שנהגין עדיין קצת אבילו' כגון שמצאן ערין בחליצת' סגור' ועטיפת' הראש הואיל ומצאן עם גדול' הבי' קודם שנמ' כל האבילו' ודחתאכל עכסם אותו המעט עולה לו לשבעה ומתה עמהם תשלום ל' יום ואם לא מצא מנחמי' כשבא מונח לעצמו וזש' שיש וכן אם היה במקו' רחוק אפילו בא ביום שני מונח לעצמו שבעה ושלש' ימים שבא ויא' ש' אפי' אם בא אחר מהאבילו' אין הגדול' בבית רק שהולך לצורך המת בגון לעשות לו מצבה ובניין לקבר' אם חזר תוך ג' ימים היו כאילו היה בני' כשבא ותבא תוך אותם ג' ימים מונח עמהם ויש להקל' כסברא זו וגל' שדינו למנות עמהם אפי' אם חזר אח' לביתו מונח עמהם דגריר' בתרייהו כיון שגדול' הבית עכסם :

ו וכל היכא שאסרו מונח עמהם כרא' בשלא שמע' שמת עד שבא איה' אבל אם נודע לו שמת קודם שבא איהם אפי' אם נודע לו כי' השני והתחיל להתאבל' וכו' איהם תוך ז' יאקצר' אבילותו כשביל' שבא איהם וכל היכא ראמינו' כשבא איהם שמונה עמהם היינו דוקא שבא אליהם למקום שמת שם המת או למקום קבורה אבל אם לא היה לו מקום מיתה ולא מקום קבורה כל א' מונח לעצמו :

ז ושבעה ימי' אבילות' עולין לו אפילו לכמת מתים לפיכך מי שמת לו מת ובתוך ז' מת לו מת אחר מונח ז' למת אחרון ועולים לו ג' לתשלום י' ימי' אבילות' של הראשון ואין צורך למאורת' רחלה' הראשונים ולמנות אחר כך אחר' בשביל' האחרון ראינו מערבין שמח' בשמחה אבירו וילפוח מקראי' אבל אבילות' באבילות' לא מצינו שאין מערבין :

ח אם חתפללו הציבורי' ערבי' ועדיין הוא יום קודם צאת הכוכבים ושמע' שמת לו מת יש מי שאו' שמונ' שבע' ימי' הסוד' ואות' יום' אינו עולה לו אע"פ שעדיין יום הוא דהו' כמו תרי' קולא דמתרי' אהרדי' הציבורי' הקילו' וחקדו' להתפלל' ערבי' ביומי' חשבותו ללילה וקרא' ומ' אותו העת ליום למנותו ליום ראשון של אבילו' ולפי מה שכתבתי לעי' סי' קצו' עי' אצמי' לובשת לבנים דהמקל' לא חפסיד' נל' רבש' בגאן באכל' דהמקל' למנות יום ששמע' ליום אחד אע"פ שהתפללו הקהל ערבית לא חפסיד' נראה לו :

שע"ד מנהג המנחמים דין מת שאין לו מנחמים ובוד' סעיפים

א אין חסנחמי' רשאין לפתו' ער שיפת' האבל תחלה ושמע' דמסתב' הוא כלום שהוא כתחיל' להראות צערו שמצטער מאד על מתו ואחר כך מתחילין לנחמו' אבל מקוד' אין שייך לנחמו' דשמ' אינו מצער על מתו וכן מצינו באין שלא התחילו הרעי' לרבר' ער שתתחיל' הו' תחלה שנאמ' אחריו כן פתח איוב את פיהו וחדד' וען ג' אליפו' חתימנ' והאכל' מיסב בראשו נל' שזה ג' מעמ' דמסתכר' הוא שזה ג' נהמ' לו שמכבדין אותו ואספכוהו אקרא רכתיב ואשב ראש ואשכון כמלך בגדוד כאשר אבל' ינחם נקוד' ינחם בשוא ינחם לאחרי' ואול' א תקרי' ינח' א' ינח' בחירי' תחת צעוד' שפירושו יתנח' וכיון שנענ' האבל בראשו בענין שרא' שפוט את חסנחמי' שוב אינם רשאלי' שוב אצלו שזה ג' נחמתו היא כיון שמרא' שרצו' להתנח' בהתבודדותו של לכו' הם להל' ואין האכל' צריך לעמו' אפי' בפני' נשי' וכן תחלה מפני' שסודתי' בצערי' :

לבוש עטרת זהב הלכות אבלות סימן שען שעה ששט שפ

סי' ט"ם מצות להתענות יום שבת בו אכילו או אמו לכפר על נפשם ולא מפני שהיא יום סכנה לבן שיחלשאו ימות בו ביום :

שען דין עבדים ושפחות ומנוודה שיש להם אבלות וכו' סעיפים :

א העבדי והשפחה אין עומדין עליה בשורה ואין אומרים עליהם תנחומי אבל' לא כמו שאומרים לאדם על שודו וחמורו שמת המקום ימלא חסרונו כד אומרים על עבדים ושפחות שמתו לו :
ב אבל שהוא מנוד אין מברין אותו ואין אומרי' לו תנחומי אבלים וכל דבר שהוא משו' כבוד לחי' אין עושין לאבל שהוא מנודה :
ג וכןודה שמת מנחמין אבליו שאם הוא מנודה אין קרובין מנודים וחייבים להתאבל עליו לפיכך נוחנין עמם כמו עם שאר אבל' :

שעה דיני סעודה הבראה לאיש ולאשה וכו' יג סעיפים :

א אבל אסור לאכול משלו בסעודה ראשונה מרקאמר ליה חקבה ליוחקא ולחם אנשי לא תאכל ופירשו להם של שאר אנשים להתאכל ודוקא ליוחקא צוה עליו בן מכלל דכ'ע כשתם אבל' מחוייבי' למיכל לחם של שאר אנשי ולא מירדהו וכת' רבינו ירוח' ותעבי האבל רואג ונאנעל מתו ואינו חושש לאכול כי רצונו למות גם הוא על בן צוה השם יתברך לאחר' שיאבילוהו משלה' לפיכך הפוחת לא יפחות מסעוד' ראשונה שהוא עיקר זמן מרידתו אבל סעוד' שני' מותר אפילו היא ביום ראשון ולי' נל' טעמא שכל זה בכלל נחמ' הוא שמראין לאבל שמימי' אותו על לבם ולא ישליכוהו אחר גוס' נל' ויכולין לתחליף סעודתו דהיינו שיכול אחד לתאכל את חברו כימי אבלו והוא יחזיר גם כן ויאכילו ביום אבלו וכל' שלא יתנו בתחלה שאם כתני' הודו חוב' והיה כמו שאכלו משלהם :

ב אשה שאירע' אבל אין לאנשי' להכרות משום הרגל עבירה לא נשי' מברין אות' דודאי גם היא אסורה לאכול סעודה ראשונה משלה לפיכך אשה נשואה שארעת' לה אבל אינו יכולה לאכול סעוד' ראשונה משל בעלת רכיון שחיי' במונות' כמשלה' דמי וכן מי שיש לו סופר או שכיר אם אוכל בשכרו ואידעו אבל לא יאכל סעוד' ראשונה משל בעל הבית אבל מי שזן עני או ית' או לבנו וכתו בלא תנאי וארע' אבל יכולין לאכול סעודה ראשונה משל בעל חבי' שאין זה משלהם :
ג אם רצה האבל שלא לאכול ביו' הראשון כרי' שלא יקבל הכרואה משל אחרי' הרשו בידו שלא צות השי' לא לאחר' שיברוהו אבל לא מצינו שצוה עליו לאכול ואי' משו' טעמא שלא ימת את עצמו כבר מושכע ועומ' הוא מסיני' ובליל' מותר לו לאכול משלו אעפ' שהי' סעודה ראשונה לו אעפ' דקרא סתמ' כתי' ולחם אנשי' לא תאכל הלא כולי' ע'לם' יאכל ומשם מצוה היא שנהגו באבל כשאר מצות של אבלו' לפי שני הטעמי' שכתבת' נר' לחול' דהפסוק לא מיירי' לא ביו' הראשון מפני שהי' לו עיקר יום מרידתו ועיקר צורך הנחמ' אינו לא בו ביו' ואחכ' כיון דדש' דש' לפיכך ה'ת' אם קרה שלא הכרותו ביו' הראשון שנמשך עד חלילה מותר לאכול כלילה משלו ואין צריך עוד תברואה :

ד כיון חכמי' הנגמ' היו נוחנין להתענות ביום מיתת החכמים מפני הצער' שהיו אומרים תרואה תלמיד חכם שמת כרואה ס'ת שנסרף דמי' :

ה מי' שנקבר בערב שבת סמוך להשיכור קודם כ'ה יש כי' שאומר שמברין אותו אף עפ' שלא יבגש לשבת כשהוא מתאוד' דס'ל סעודת תברואה נמי מצוה היא כמו סעוד' שבת והרב רבינו יוסף קארו זל' פליג' משלה' ערוך וזמ' שאין מברין דס'ל כבו' שבת עדי' וכן נוחנין :
ו אין מברין על הקטן אלא בן ל' יום שלמים אף קיים לן בגויה שכלו לו דרשו' פגון שבעל תורש' :

ז מרביצין ומכבדין בבית האבל ואין כותן משום שמתו וכן מדיחין קערות מוסת' וצלוחיות וקיתונות ואין מביאין סם לא בשמי' ולא מוגמר שזה יש בו שמחה אבל מביאין אותה בבית שהמת שם ש' אינו אלא להעביר סרדונו ולפיכך אין מברין עליהם כמו שנתבאר בלבו' התכלת סימן ר"ח סעיף ב' ואין אומרים שמועה ואנד' בבית האבל מפני שיש בו שמחה אלא יושבים ודוממים :

ח כיון שנקבר המת מותר לאכול בשר ולשתות יין מעט בתוך הסעודה כדי לשרות אכילה שבמעיו אבל לא לרוות :

ט כתיב ויד' ועקב ניד' ואול' אותו היום נפטר אברתם ועשה יעקב תבשיל של עדשי' להברות את אביו ומש' ערשים מת ערש זה

גלגל אף אבילו' גלגל החומר בעולם איכא דאמרי' מה ערש זה אין להם פח אף אבל אין לו פח מאי' ביניו איכא כינייהו לנהם כבאים שאין לו פח ואינו גלגל ללישנא קמא אין מנחמין כח חללישנא בתר' מנחמים וקל' כלישנ' בתרא לפיכך מקום שנהגו להכרו' האבל בבשר ויין וכו' נמי בטעמים עושין ובלבד שיברוהו תחלה הכצים בתבשיל של ערשים זמר לאבילות ואחכ' אוכלים כל צרכיהם :

י אין לאכול עם האבל כ'כ בני אדם שיתחלקו לשני מקומו' דהיינו בסעודות מריעות שיש בה שמחה :

יא הי'כ' שצרי' למנו' טבעה אח' הרגל וכן אם שמע שמתו קרוב' בשב' י'א' שצרי' להכרותו הברא' ראשון' שבימי' אבלו' לא כיון שנהרס יום ראשון שהוא יום מרידתו שוב אין מברין אותו וכן נהגין :

יב אין מברין על שמועה רחוקה שאין בה מרידות כ'כ' בבית האבל פריס' המנהג הגדול שבהם שנהגו פירש' דציון ביר' מפני שאין מנה'לח משמ'ת'א יש לה מנה'לח הוא פורס' ומסתבר שהגדול פורס' שהוא עיקר המנהג' וכשב' האבל פריס' כארדו' ש'נאמ' ברכת ה'ת'א תעשיר' הוא שבת ולא יסיף עצב עמת' :

שעט דין ברכת המזון בבית האבל וכו' הסעיפים

א תקנו חז"ל שיהו מזכירין בברכת המזון המטיב בבית האבל מעיקר המאור' ומעין הברכה וזה נוסחו באי' אמה האל' ג'בינו מלכנו כוראנו גואנו קרושנו קדוש יעקב המלך תחי' הטוב והמטיב אל' אמר' דין אמת שופט בצדק לוקח נפשות במשפט שלי' בעולמו לעשות בך כרצונו כי כל דרכיו משפ' ואנחנו עמו ועבדיו וכל אנתנו חייבי' להודו' לו ולברכו גורר פרצות הוא יגדור פרצה חזאת מעלינו ומעל אבל' ות' להיים ולשלום הרחמן הוא וכו' :

ב יש מוספי' בברכה שלישי' ג'כ' כעין המאורע ומעין הברכ' וזה נוסחו נחם ה' אלקי' את אבלו ירושלי' ואת האבלי' המתאבלי' באבל הזה נחמם כאכלם ושמחם מיגונם כ'אמור כ'איש אשר א'פ' תנחמונו וזמר באי' מנחם ציון בבניין ירושלים' :

ג יש אומרי' בברכ' הזימון נכרך מנחם אבל' שאכלנו משלו וכו' בשבת שבתוך השבעה ימי' אם אבל' מברך ביחוד או בב' אבלים שאוכלים ביחד מברין ומזכירין כל מעין המאורע של אבלות שאמרנו כדרך שמברכין בחול דביחי' ו'ג' הוי צינע ואם אבלו עוד אחר' עמו ומברכין אין מזכירין מעין המאורע בשבת זו רכיון דאיכא אחרים לאו צינעה הוא אלא פרחסי' ולקמן יתבאר בע'ה שאין אבלות פרחסי' נהג' בשבת' :

ה אבל מצטרף לתפלה ולזימון בין לג' בין לעשרה דהא הוא הייב' בכל כמו חם :

שפ דברים שאבל אסור בהם וכו' סעיפים :

א או דברי' שאבל אסור בהם במלאכת בריה' וסיכה תעילת' סגול' ותשמי' ותמ' ואס' לקרו' בתור' ואס' בשאיל' של' ובכביס' וחיי' בעשיית' הראש' ובכפיית' הנסכה כל שבעה ואס' לתני' תפילין ביום הראשון ואס' בניהו' ותספור' וסמחה ואחוי' הקרע כל שלשי' יום וכל דברי' אבלו נהגין בין ביו' בין בלילה וכולם אינם לא מדרבנן ואס'פנות אקראי' אביאם בפנינו בע'ה אחד לאחר במקומו' :

ב מלאכה מנלן דכתי' ותפכתי חגיכם לאכל דחי' חיקיש אבל' להב' מת חג אסור בעשי' מלאכ' אף אבל' אסור במלאכ' אבל עיק' טעמ' דאיסור' מלאכה הוא כדי שלא יסת' דעתו מן האבלי' לפיכך אמרו כל ג' ימי' הראשונים שצער גדול אבלו רבוא' של' לבכי' אסור במלאכ' אפ' עני' המתפרנס מן הצדקה כדי שלא יתעצל בככי' מכאן ואילך שנתקדר מעט אמרו אסור עני' ואין לרמת' יאכל עושה בצנע' בתוך ביתו ואש' טוה בפלך בתו' ביתה אבל אמרו חכמי' תבא מא' המצוה שהצד' יכרהו לכך ודין מלאכת הכתיבה כל מה שמותר לכתיבה מותר לכתוב בימי' אבלו וכל פת שאסור בה'ת' אסור לכתיבה בימי' אבלו' :

ג וכסס' שהוא אסור בעשיית' מלאכה כד' ה'אסור לישא' ולירג' בסחורה ולילך מצרינת' למדינת' בסחורה שכל זה בכלל מלאכת' יחשב דהו' טעמא שייכא בהו' :

ד ואפילו דבר המותר בה'ה בנג' דבר האסור אסור לאכל' לעשותו בין הוא בין עבדו ושפחותיו בניו ובנותיו אפ' הם גדולי' אם הם ממונים על שלחני' ומעשי' ירצה' שלו אסורים לעשות לו מלאכה :

ה וכסס' שהוא אסור במלאכה כד' אסור לעשות מלאכתו ע' אחרים ואפילו ע' ע'א מיתו דבר האסור התירו לו לעשות ע' אחרים ונאפילו

יורה דעה הלכות אבילות שפא

קמה

ה בסעיף י' ז' נבי הוא עצמו מושבר כו' נל ומותר לאכל לקבל מלאכה בימי אבילות לעשות אחר כך דהיי דבר האבד שלא ירגילו ממנו ואחרים ובלבד שלא ישקול ולא יעשה כדרך שהוא עושה בשאר פעמים:

י היתח מלאכתו ביד אחרים אם קבלות' והוא בדבר תלוש יעשות בבית אחרים ולא בבית האביל וכן אם היה לו ספר או כלמל לא יעשו מלאכתו בכיתו אלא בבית של אחרים ובלבד שקבלו בבגד המלאכה קודם שנעשה אבל אם שכרן בימי האבילות אסורים לעשות לו אפילו בבית אחרים:

יט הית' לו לאכל בנין בית ביד אחרים אפילו בקבלנות כחול או לכל אדם בחול הכתוב לא יעשו אפילו הוא חוץ להחום העיר ואפ' מסרה להם קודם האביל או קודם חול המועד אסור מפני מראית העין שבין שיוכלו בני אדם ללכת שם וראו המלאכה ויאמרו ראיות שמסר מלאכתו לאחרים בימי האביל או בחול המועד ולא ידעו דקבול' הוא נביחו קודם לכן ואם אלו החבלנים עמ' מותרים לבנותו בשב' י"ג שחלו בימי האביל אם הוא חוץ לתחו' העיר דליכא למיגור משום חשד שאין בני העיר מצויין שם שיבינו שמלאכת אביל או של ישראל היא והוא שאין עיר אחרת שבה ישראל בתוך אותו התחום שכונין ב"ט שאם יש שם עיר אחרת יש חשד מישראל שבתוך אותו התחום:

כ קבלו אחר' לחרוש ולרוע שדה של אביל יא' כיון שהו' בקבלנ' חיי דינו כמו באריסות דסעיף י"א דאף על גב דהכא כול' מלאכ' לבעל חסדה ואין הקבלן נוטל חלק בפירו' כלום רק נוטל שכרו והולך לו ונשאר כל חסדה לבעלים מ"כ כיון שבשעת המלאכה אין רואין מי העובד עבודת חסדה אלא זה הקבלן לבדו כמו הארים אין כאן איסור מראית העין דכיון דסתם שרות לאריסות קיימה יאמרו אמר ודאי גם זה ארים הוא ויש לו חלק בפירות ומותר אף על גב שיראו של מהר יוצא ממנה זה והבעל יאכל כל הפירות לא חיישינן שבאותו רמפעם יאמרו למפרע אנו רואין שזה עשה מלאכה בשדה בשעת אבילותו דלחשד למפרע לא חיישינן שאין בני אדם פונין מכל עסקיהן לומר פלוגי זה חרש בכאן והיינו סבורים שהוא ארים ועכשיו בעלים אוכלין כל הפירות' ונעשה מלאכתו באבילותו לכפרע כוליה האי לא חיישינן לפיכך מותר ויש אומרים:

כא שני אחין או שני שותפין חנונים שארע אביל לאחד מהם נועלים חנותם שלא יעשה השותף כפרהסיא אבל יכול לעשות כצנעה בתוך ביתו אפילו בעסק השותפות ואם האביל אדם חשוב והשותפות נקרא על שמו שאפילו אם יעשהו בצנע' בתוך ביתו ירוע שיש לאביל זה חלק בו אסור לשני לעשות אפילו בתוך ביתו:

כב כיבוד הבית ודחת הכוסות והצעת המטות אין בהם משום מלאכה הנאסרת לאביל והוה לאפות ולבשל בימי אבילו' לא נאסרו על האביל דלאו כע' עשירים ניהו שיש להם משרתים שיעשו להם מלאכות אלו בימי אבילותם והל' גזירה שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בה לפיכך לא נזר' עליהם והתירו לעשות מהם כל הצריך לה' ולא יותר וכן אשה המשרתת בכיתו בעל הבית או אירעה אביל מותר' לאפות ולבשל ולעשות שאר צרכי הבית בין שתא משרתת בהנם בין בשכר:

כג ההולך ממקום למקום לסחורה ושכע שכוער קרובה אם יכול למעט שלא יעשה שום עסק באותה העיר מושב ואם לאו שאם לא יקנה באותה העיר לא ימצא לקנות יקנה לצורך הדרך דברים שיש בהם חיי נפש:

כד על בל המתים אם רצה למעט בעסק בחורה המת' לו כגון דבר האבד ימעט רצה שלא ימעט אינו ממעט ועל אביו ואמו ימעט:

כה על כל המתים אסור עד ליום ללכת בסחורה למרחק משום דאיכא פרסום גדול ודומה לשכחה בשחולך כשיירא גדול' עשמתים חזקה כדרך ובאביו ואמו אסור עד שיגיעו בו חביריו ויאמרו לו לך עמנו ושאר כל משא ומתן מותר לאחר ז' ימים:

שפא

א רחיצת מנלן דכתיב ישלח יואב תקועה ויקח משם אשח' חכמה ואמר אלוה' תתאבלי נא וגו' ואל תסוכי שמן והיירת באשה זה ימים הביס כחאביל' וגומר הרי סיבה בפ' אסור ואחול' דרחיצת בכלל סיכת דכתיב ותבא כמים בקרבנו וכשמן בעצמותי' לפיכך בכל מקום שסיכת אסורה גם רחיצת אסורה מפני שאין סיכה בלא רחיצת' ותכלית' הרחיצת היתח בימיהם כדילוסף אחר כך בשמן טוב דכתיב ורחצת וסכת וגו' לפיכך אסור גם רחיצת באביל ול' ש' א י 19 ש' הרחיצת

וכשם שתוא אסור במלאכה כך אסור לעשו' מלאכתו עי' אהרי' ואפילו עי' עמ' מיתו דבר האבד תתירו לו לעשות עי' אהרי' ואפי' דבר שתוא אסור לעשות במועד כגון דבר שיט בו מירחא רבתי או שתוא מעשה אומן מותר באכל דהתם יש בו משום שבת' וכבו' המועד ב"ט שאין שייך כאן ואם אין לו אחרים שיעשו לו והוא דבר האבד יא' שמת' לעשותו בעצמו אם הוא לאחר ג' ימים חראשוני ואם יש בו הפס' מרוב מותר לעשותו בצנעה אפי' תוך ג' ימים:

ב פרקמטיא שלו שם הוא ברכ' האבד כגון אם לא ימכו' יפסו' מחקרן נמכר' עי' אהרי' אבל אם לא יפסיד' מהקרן לא שאם ימכר' עכשיו ירויח בהיות משאימכר' אתכ' אסור ומכ' אם שוירות או ספניות כאו או שהם מבקשים לצאת ומוכרים בזול או לוקחי' ביוקר והוה הפסד מרובה אם לא ישא ויתן עמ' התירו לו למכור ולקנות עי' אהרי' אפילו שלא לצורך תשמישו אלא לעשות סחורה להשתכר אפילו הכי מותר:

ג ובענין משא ומתן דהלוואות ריבית לעמ' אביל לא יאחרים' שרגילין ללוות ממנו התירו להלוות להם עי' אחרים בביתו משו' דבר האבד שאם לא ילוות להם עכשו ילכו לאחרים והאחרים ירגילו אותם אצלם ולא יבאו לו עוד:

ד אי מסיקווי באינשי והאידנא משכח להו ובתר הכי לא משכח להו שרי לשדורי עלייהו הוהו דבר האבד:

ה ואם יש לו דין עם בני אדם חדרים עמו בעיר אינו תובע אותם כל ז' ואם הוא דבר האבד כגון שביקש לילך לכרינת היס' או שעדי' חולים עושה כורטה וכן עמ'הם:

ו וכל הדברים שלא התירו במועד אלא לצורך המועד משום כבוד המועד כאבל נשארו אסורים אפילו עי' אחרים:

ז אבל ששדהו ביד אחרים באריסות או בחכירות או בקבלנות התי' אלו עובדין כרוכ' בימי אבילו' של בעל חסדה שכיון שיש לארים חלק בפירות רשויש ולרביע' והחוב' נותן דבר קצוב אפילו לא יעבוד בשביל שנתו אבל הם אינם צריכין למנוע מעבודתם ואפי' שלכו' מי חכירות' קודם האבילו' ונשארו הם בשדה כמו שהיו מותרין וטעמא יתבאר בסעיף י"ד:

ח ואם האביל הוא ארים או חכיר בשדה של אחרים לא יעבוד תוא בעצמו אבל עי' אחרים מותר שאין זה נקרא מלאכה האביל אלא מלאכה בעל חסדה:

ט כרא' בארים שיש לו חלק בפירות לשליש או לרביע' וכן בחוכר' אין זה נקרא מלאכה האביל אבל שכיר יום שעוב' שדה האביל אפילו בעיר אחרת לא יעשה שחריזה תוא מלאכה האביל:

י ואם יש לאביל חמור או ספינה מוחכר או מושכר ביד אחר' אם עריין לא כלה הזמן והוא שכרם קודם שתתחיל האבילו' נותר לשוכר לעשות בהן מלאכתו דשכיר קניה וחשובי' בשלו ולא של אביל אם כלה הזמן קודם שתתחיל האבילות אף על פי שדעתו להחזיק' עוד בשכירו' כמו שהיה לו כקודם לחדש או לשכנת' בפי' הרגילות לשכור חתי' זה לא יעשה בו מלאכה כיון שלא שכרו בפירוש קודם שחרתחיל האבילות ואף על גב דלעיל סעיף י"א נבי שדה אכרינון אפילו שלכו' ימי פכירת' קודם האבילות מותר לא דמי דהתם ארעא לאריסות קיימא' ובתנא תאריסות ידע' תוא במקומו וכיון שזה היה ארים מקודם לכן מסתמא לא מסלק ליה וחל' כמו מוסכרת אצלו מעיקרא מה שאין כן בחמור גמל וספינה שדרך בני אדם לתחליפו' מזה לזה וכל המטבח' בשכרו הוא קודם ותזמנים כמו כן מתחלקום עליהם פעמים נשכרים כגול ולפעמים ביוקר ומשום תכי אסור:

יא ואם חיו החמור או הספינה ביד אחרים למחצה ושליש ולרביע' יא' דכותר כמו בשדהו באריסו' שכתבנו בסעיף י"א ויש אומרים שלא תתירו אריסות אלא בקרקע ולאריסות קיימא אבל כלים ובחמט לא משום דלעולם נקראין על שם הבעלים והוה דינא בתו באריסו' כמו בחכירות או שכירות דסעיף י"ד:

יב אם האביל בעצמו הוא מוחכר או מושכר אצל אחרים לא יעשה מלאכה בימי אבילו' שחרי' אמרו אפילו עני המתפרנס מן דזדקת לא יעשה אפילו בצנעה בתוך ביתו ג' ימים חראשוני כמ' הכא מותר לעשות מלאכתו עי' אחרים שיעשה בשבילו והוא יקח שכרו מן הבעלים שהרי אין עיקר המלאכה שלו:

יג היתח מלאכת אחרים בידו אם הוא דבר שהוא במחוכר' שאינו יכול לעשות אלא כפרהסיא פשיטא דאסור אלא אפילו הוא דבר תלוש ויכול לעשות בתוך ביתו בצנעה כגון לארוג או לתפור או כו' יצא בין בקבלנות בין שלא בקבלנות לא יעשה וכתב מורי' מהר"כא ז"ל ואם הוא דבר האבד יעשה עי' אחרים ונל' אפילו אינו דבר האבד מותר לעשות עי' אחרים כיון שעיקר המלאכה אינו שלו וכמו שכתבנו

לבוש עטרת זהב הלכות אכילות סימן שפג שפג שפג

ימי אכילות כמו שנתבאר לעיל סי' טמב באותו אכילות אסור לחתוך עמה כל יום אלא הוא יסן בין האנשים ותיא ישינה בן הנשי והתם בין שחקילו בית רבגן והתירו לו לנהוג שבעת ימי המשתה תחלת חיישינן דילמא אתו לזולולי בית אבל אם כבר כנס לחופ' והתחילו ימי המשתה שלו ואזכמת לו מת אף על גב שמשלים גם כן ימי המשתה תחלת ואחר כך נהג אכילות מותר להתייחד עמה כמו בשאר אכילות דלית הכא משום קולא דנימא אתי לזולול דבריו עושה כן שחרי הן קדמו לפיכך מותר להתייחד עמה והוא שבעל שכיון שחכמינו ובעל לא חיישינן לתקופי יצרי אבל אם אירעו אבל בעוד שלא בעל אף על גב שחכמינו חיישינן שמא תקופי יצריה ואסור להתייחד עמה כל ימי האכל בין בחול בין בשבת :

שפג האכל אסור בתלמוד תורה וכו' ה סעיפים

א אבל כל שבעה ימים אסור לקרות בתורה נביאי וכתובי משנת גמרא תלכות אנדות משום דכתיב פקודי ה' ישרי' משמחו לב ואכל אסור בשמחה כל ואם רבים צריכין לו להתלמד מותר ובלבד שלא יעמוד תורגמן או ידרוש בעצמו כדרך שעושה כשאנו אבל לא ישנה ויאמר לאחר ותאמר יאמר לתורגמן והתורגמן ישמעו לרבים ויכול לפסוק איסור והיתר ליחיד השואל אותו אם אין שם אחר אל הוצריכין לו אבל אסור לומר תלמודי וכן נותנין אע"פ שיש מקילי' אם תאכל בתן אף על פי שאין בבית הכנסת כהן אחד אסור לו לקרות ולעלות בתורה :

ב אם אין שם מי שמתפלל להוציא את הרבים יד הוברין יכול האכל להתפלל להוציאן והוא מצטרף למניין שהרי גם הוא חיי בתפלה וימצו להתפלל שהרי תרבות במקום שמת שם אה אפילו אין כאן אבל כיוש בזה נחת רוח לנשמת שכן נהגו עי' מעשה שחי' כמו שכתבנו לעיל סימן שפג סעיף ג' :

ג אבל מותר לקרות באיוב ובקינות ובכרבים רעים שכירימיהו שדברים אלו אינן משמחים אלא כשברים את לבו ועל בלבוש החרו סימן תקנ"ד סעיף ב' וכן מותר לשנות בתלמוד אבל והני מילי בינו לבין עצמו אבל אינו לומר עם אחרים שזה יש בו שמחה אלא הם יושבי' ונושאין ונותנין בתלמוד אכילות ואם שומע שמועין משיבין בספת רפה והוא אינו שואל והם כשאין רבים צריכין לו אבל אם רבים צריכין לו אפילו בחלכות אחרות מותר בדאמרן :

ה אבל שיש לו כנים קטנים אין לו לבטל מלימוד אע"פ שיש לו גו שמחה בשבילו לא יבטל בניו מתלמוד תורה :

שפג דין שארת שלום כאכל וכו' סעיפים

א אבל אסור בשאלת שלום שאבילו זה בזה חיי ליהוקא שיעשו שאמר לו האנק דים שפירשו שידם מלשאל שלום לבריות אף על גב דשאר דברי אכילות תתיר ליה צות עליו לקייש וכן שלא לעסוק בדברי תורה דרום כולל שתיים שידם מדברי תורה ומלשאל שלום לבריות וכידי הוא איסורו באבל ג' ימים הראשונים אינו שואל בשלום כל אדם ואם אחרים לא ידעו שהוא אבל וישאלו בשלום לא ישיבם שלום אלא יודיעם שהוא אבל משלש עשר שבעה אינו שואל ואם אחרים לא ידעו שהוא אבל ושאלו בשלום משיב להם משבע עשר שלשים הוא שואל בשלום אחרים שהרי תאחרים שדין בשלום ואין אחרים שואלים בשלום שהוא אינו שרי בשלום וכל שכן שאם אחרים שאלו לו בשלום שהוא משיב להם לאח' שלשים יום תרי הוא כשאכל אדם כמה דברים אמורים בשאר קרוביו אבל על אביו ועל אמו והוא שואל בשלום אחרים לאחר שבעה ואין אחרים שואלים בשלום עד אחרית חרש ובתוך שבעה שאמרנו שאסור בשאלת שלום כל שכן שאסור להרבות בדברים עם הבריות ואם עושה לכבוד רבים נהגו שרבים כאים לנחמו מותר לומר להם לבו לבתיכם לשלום ולכבוד דברים שדי יש מקילין האידנא בשאלת שלום לאכל על אביו ואמו לאחר שלשים ואין מעם דים אם לא שאמר שאלת שלום שלטו אינו כמו שאלת שלום שבימים ואינו נכון :

ב המצא את חבירו אבל תוך ליום מדבר עמו תחומין ואינו שואל בשלום לאחר שלשים יום שואל בשלום ואינו מדבר עמו כדרך אלא מן העד שאינו מזכיר לו שם תמת שלה לעודד אכילותו אלא אוסר לו לתתם מתה אשתו ונשא אחרת אינו נכנס לביתו ולרבר עמו תחומין שלא להסי' אטאנינו ובין אשתו ושתראת שזוכ' את הראשונ' בפניה אלא אם מצאו בשוק אדם' לו לתתם בשפת רפה ובכבוד ראש אבל אם לא נשא אחרת כדבר עמו תחומין בין בביתו בין בשוק עד שיעברו גרגלים כיון שכל כך מתאב' עליה שאינו נשא

שהרצויה כרי לסוך אהב היתה הרצויה כל תנוף לפי' לא אסרו באכל אלא לרחוץ כל גופו מיהו כל גופו אסור בין בחמין בין בצונן ופניו ידק ורגליו אסרו גם כן בחמין אבל בצונן כותר ולא אסרו אלא רחיצת של תענוג אבל אם היתה מלוכלך בטיש רוחן כדרכו ואינו חושש ומדי' לא אסרו אלא כל שבעה ואחר כך מותר לרחוץ כמו מלאכת וסחורה אלא שנתנו האידנא לאסור רחיצת כל שלשים יום ואפילו לחוף הרגלי' שנתנו לאסור וכתב מורי מתרמאי' ול' ואין לשנות המנהג כל מנהג קוד' הוא ונתייסד על פיו תיקין :

ב סיבת כיון שהוא תענוג נהול ועוד שנאמר בפירוש בפסוק אסרו אפילו בכל שהוא אם מכוחו לרוענוג אבל אם הוא לרועביר וזוהמ' מות ואצל אם הוא משור' פא' כגון שיש לו חטמין בראשו שמות' וילדת רחיצת רפואה לה לפיכך יולדת אכילות מותר' לרחוץ וכן מאן דאית ליה ערכוביא ברישיה מותר לחוף ראשו בחמין דלא נרע ממיסטינים שמתירין לו לרחוץ כל גופו ולא כל מי שיאמר איסטנים אני מתירין לו אלא דוקא שהוא ידוע שהוא איסטנים ומתנתג בנקיות ואם לא ירחוץ יצטער תרבה ויבא לירי' מירוש' :

ד מי שתכפתו אבילו שאירשו שני אכילות זה אחר זה מותר לו לרחוץ כל גופו בצונן :

ה נדה שנודמנה וכן טבילה בימי אכלה אינה טובלת דהא אפילו תטבול אסורה לבעלה ועוד הטביל' כוסמן הוח' לנשותינו לעולם אינה כוסמנה שהרי סופרים ז"קיי' בספק שהן זכות ואכ' אפילו מאן דאמי' טבילה כוסמנה מצוה כוסן הוח' אינה טובלת בימי אכלה שאינה כוסמנה וכל שכן שאינה רחוצת ללבני' אבל מיר אחר ז' אף על פי שנתנו איסור ברחיצת כל שלשים סמ' מותרת לרחוץ רק שתשנה רחיצת' קצת וחלוק לבן תלבוש וסדין לבן תציע שלא תבא לירי' ספק :

ו אשה לא תבחול ולא תפרכ' בימי אכלה שכל אלו אסורי' ברחיצת ואשת איש אינה אסורה אלא תוך ימי אבל אה' מותרת בכל כרי שלא' תתנגנה על בעלה' כלה שאירעה אבל תוך שלשים יום להופתח מותרת להתקטט אפילו תוך ז' בוגרת שאירעה אבל כיון שזוכר לינש' מותרת בכיחול ופירקום שצריכה להתייפו' אבל אכורה ברחיצת חמין כל גופה ונערה אכילה אסורה בכל אפילו בכיחול ופירקום שאירעה צריכה להתייפות כיון שסתמא אין דרכה לחינשא בעודה נצרה :

שפג איסור געילת הסנדל לאכל וכו' ה סעיפים

א געילת סנדל מנלן מן סקאמר ליה קבה ליהוקא ונעלך תשים כרגליך סנדל דעך אסור ודוק' בשל עור אסור אבל באנפליא' של כנר או של גמי או של שער או של עץ מותר שאין כנעל אלא של עור דכתיב ואנעלך תחש ואם הוא של עץ ומחופה עור אסור :

ב היה מותרת לנעול כל שלשים מפני שהצינה קשה לה :
ג וכל אדם מותר לנעול במקום שיש סכנת עקרב :
ד אבל ומנודה שחיו סתליין בדרך מורחרים בנעילת הסנדל וכשיעו לעדי חולצין ייש' מי שאוסר שאם הוא עיר שרוב עמ' אין חולצין עד שיכנס לרחוב חיהודים :

ה אם צריך לחלץ מנעל בבית הקברות אחר שנקבר המת נהבא' במסמן שעה סעיף א' א' ש צריך לילך יתף מבית הקברד' לביתו אם מת אביו או אמו ואין נוחקן כן :

שפג איסור תשמיש המטה לאכל וכו' ב סעיפים

א תשמיש המטה מנלן דאסור דכתיב וינחם דוד את בת שבע אשתו ויבא אליה אחר שנחמה מכלל דמעיקרא אסור ודוקא' תשמיש אסור ומעשה באחר שמשם מצתו בימי אכלו ושמצו חזירים את נזויותו אבל בשאר דבר קורבה מותר אפילו במצינת חכום והצעת המטה והרצויה פניו ידיו ורגליו בין באכילות דריתה בין באבילו' דירה ואף על גב דדברים אלו מביאים לידי הרגל גל' מעמא דלא גורו באכל האלו כדכתיבנו מעמא לעיל סימן שפג סעיף כב' גבי כיבוד תבי' שאין חבל חיוי' יכליק לעמוד בו שאין להם מי שיטמשנו ה' הכא וכן ממעם זה גל' שמת' לאכול עמה בקער' ומותרת לישן עמו במטה מפני שאין לכל שני כלים או ב' ממות ובלבד שהיא יושן בכנר' וזוהא בכנר' וכ' החיובק וישוק אסור ואפילו בחד כמה יש להחמיר אם אפשר לו שלא יישן במטה עמה כלל משום לך לך אמרין נורא וכו' :

ב כרא בשאר אכילות אבל אם מת אביו של חתן או אמה של כלה דחיי דינא שמכניסין את המטה להודד ואת החתן וזוהא חבלה לחמה וכתיל בעילת מצוה ופירש' ונתניק ימי המשתה ואח' כך שבעה

יורה דעה הלכות אבילות סימן שפז שפח שפט שצ קמו

גושא אחרת ועל אביו ואמו מדבר עמו תנחומין כל יב' חדש לאחר יב' חדש מדבר עמו תנחומין מן הצד:

ג מקו' שנהגו להיו' שואי' בשלו' אבלי' בשבת שואלים וכתב הרמבם שהאכל נותן שלום לכל אדם בשבת שאם לא הו' לירי' נורחג אבילו' בדברי' שבפרחסי' ששאת שלום דבר שבפרחסי' הוא כתב מורי מהרמאי' ז"ל וז"ל ואסור לשלוח מנות לאכל על אביו ואמו כל יב' חדש דהוי כמו שאת שלו' ואסור אפילו בשבת במקום שנהגו שלא לשאול בשלומם בשבת אבל במקום שנותנים לשאול בשבת נסזה שרי ע"ל:

שפז עטיפת הראש באבל ובו סעיף אחד:

א אבל חייב בעטיפת הראש כדאל' רהמנא ליחוקאל לא תעטף על שפם מכלל דכע' מחייבי ומרכיבי הכא לא תעטף על שפם והתם כתיב אבל וחפוי ראש שם שהעטיפה צריכה שתהיה על השפם ועל הראש לפיכך אמרו ז"ל איזה הוא עטיפה שחייב בו האבל חיינו שיכסה ראשו בטלית או בסודר ויחזור קצתו על פיו ועל ראש החוטם והם שצריך עטיפ' בכל היום אבל כשמנחמין באין אצלו מגלת ראשו לכבוד וזמרינו' אין נותנין בעטיפ' זו מפני שמבי' לירי' שחוק גדול מן העא' ועברי' ושפחו' שבינינו ואין להחמי' ולשנו' במה שלא נהגו אבותינו

שפז דין כפיית המטה ובו ב' סעיפים:

א אבל חייב בכפיית המטה שכן אמרו חז"ל אמ' תבה רמות ריוקני נתתי בהם שנ' בצלם אקים עשה את האדם ובעונותיה הפכתיה לפיכך יכפו מטותיהם עליה פירוש כטת עץ הסרוגה בתבליים יהפוך ראשו למטה ורגליו לכעלה ודוקא בשעת שינה ואביל' יושב על מטה קפוייה מטעם דמות ריוקני כו' אבל כל היום אינו יושב אפילו על מטה בפניה שאין די לאבילו' שא ישב על גבי קרקע וכן המנחמי' אינ' רשאין לישב אלא על גבי קרקע להראות צער ואבילות עם האבל שכן מצינו גבי איוב ורעיו' שישיבו על גבי קרקע דכתיב וישבו אתו לארץ והתם נמי משום אבילות עשו:

ב עכשו לא נהגו בכפיית המטה מפני שאנו רדין ביניהם שלא יאמרו שהוא מכשפות ועוד שאין מטות שלנו עשויות כמטות שלהן ואין הכפייה ניכר כמטות שלנו כמו בשלהן שמטות שלהן לא היו ראשיתן בולטין כעין שלנו והיה ניכר בהן הכפייה שרגליהם למעלה אבל מטות שלנו ראשיתם בולטין ואין הכפייה ניכר בהן לפיכך לא שייך בהן כפייה ולפי שאין כפייה נהגו בינינו לא הארכתי בדינו:

שפח איסור הנחת תפילין לאבל ביום ראשון ובו ב' סעיפים:

א אבל אסור להניח תפילין כדאל' רהמנא ליחוקאל פארך חבוש עליך ואין פארך חבוש אלא תפילין מכלל דלבע' אסור ודוק' ביו' ראשון שאין עיקר מדירותיה דאבל שמצטער הרבה אלא יום א' דכתי' ואחריתה כיום מר יום אחד משמע אכל ביום כ' מותר ואין לחקשו' מש תפילין שאינו מבטל אלא יום א' ותת' מבטל כל ז' וכי' המו' תפילין מתת דאין זו קושיא דתת' יש בה משום שמחה דכתיב פקודי' יי' שרי' משמחי לב ושמחה אסורה כל ז' אבל בתפילין אין בהן אלא משו' פאר וסגני שלא יתפארו יום ראשון ואחכ' מות' ועו' שחרי' אבל חיי' בקש' וקל' קוש' שחרי' וערבי' פוט' תת' והרי אינו מבטל מתת' כלל כל ז' אבל תפילין אע"ג דקילו' מה' שפני' שיכטל מהם יום א' מיהו גם ביו' לא יניחם אלא אח' הנץ החם:

ב מבעי' לי' לאבל ליתובי דעת' לכווני' ליביה לתפילין שלא יסח דעתו מהם אבל בשעת הספר וככי' לא כנח' לתו':

שפז אבל אסור בכפיית כסותו ודין גיהוץ ובו ה' סעיפים:

א בתיב' השלח יואב תקעת וקח משום אשה חכמה ויאמר אליה התאבלי' נא וולבשי' נא בגרי' אבל' ובגרי' אבל חיינו שאינם מנוהגים ומכבדים לפיכך אמרו אבל אסור לכבס כסותו כל ז' אפילו במים לבד וכשם שאסור לכבס כך אסור ללבוש המכובסין קודם לכן ואין צ' שאסור ללבוש חדשים ודוקא תוך ז' אבל אחר ז' מותר מדינא והעולם נהגו בו כאיסור' גם לאח' ז' עד ל' אלא שאח' ז' נהגין שאדם אחר לובש' תלה בכמו' שעה או שתיים ואחר כך לובשה האכל והרמנה' עיקר וכן נהגין במדינות אלו לאחר ז' אבל תוך ז' לא וכשם שהבגדים אכזרים כ' הסדיגין והמצעות של מטה אסור לכבסן ולהציע המכובסין וכן בשבחת' הזדים אף על פי שמותר לכבסן במיעד וכן כל אחרת

ששנינו שמותר לכבסן במיעד כגון היוצא מבית השכיר ומבית האסורין והמנוחה שחתירו לו חכמים והנשאל לחכם ותודור והנכס ממדינת הים שחלף להרויח ולא חית לו פנאי לגלח ולכבס דהתם התירו כולן משום כבוד הכועך אבל הכא ביכי' אכלו לא התירו שאם אירעו לו א' מתם קודם האבילות ונכנס מיד לתוך האבילות אסור לו לכבס אלא אם אירעו אח' מהם ותכפוהו מיד שני אבילו' זה אחר זה מותר לכבס אף בנתר וחול ואפילו תוך ז' ובלי' שיעשו כצנעא בתוך ביתו ואח' שתכפוהו אבילו' זה אח' זה מכבס במים אבל לא בנתר ואחל קטנים שמת' להם אבי' חס' מותר לכבס להם בגדיהם:

ב אסור ללבוש תוך ז' לים חדשים צבועים וישינים היוצאים מתחת יד המכבס יא' שאסור ללבוש בגדי' שבת תוך ד' שכתרו הראשוני' ואחר כך מותר אפילו על אביו ועל אמו וכן לעשות בגדים חדשי' מותר אבל נהגו איסור על אביו ועל אמו כל יב' חדש ואין לשנות:

ג כבד אמרו שאכל אסור במלאכה לפיכך אסור גם כן לאביל' לכבס תוך שבעה ולהניח בין ע' ע' צמזם בין ע' אחרים ואם היתת כסותו בקיבולת ביד אחרים מכבסין אותו כדרכו כמו שאר מלאכותיו שבתלוש שביד אחרים בקיבולת שמותרים:

ה כל שלשים יום אסור לו ללבוש או להציע תחתיו בנד' מנוהגין והוא שיהיה לכן וחדש ואפי' הוא של פשתן דמתקלקל מהררה אפילו הכי אסור ועל אביו ואמו אסור עד שיגיע רגל אחר שלשים וינערו בו תביריו לומר לו לבוש כלים מנוהגים לכבוד הרגל:

ו גיהוץ יש אומרים שהוא צקל כלשון ערב ויא' שהוא כיבוס במים ואמר או בנתר וכו' ר"ת:

ז אחר שבע' מותר לגהץ בין לו בין לאחרים שאין במלאכת גיהוץ שמחה ותענוג ולא אמרו שלשים יום לגיהוץ אלא ללבוש ואף על גב דבשבו' שחל' ט' כאב להיות כתובה אסור לגהץ התם חמיר טפי דאבילות רבבים הוא:

ח יש מי שאומר דהאידידנא ליכא איסור גיהוץ שהרי אמרו גיהוץ שלנו ככיבוס שלהם ולכך לא הארכתי בדיני' גיהוץ הואיל ואינח נהגת בינינו:

שצ דיני גילוח וסריקה באבל ובו ז' סעיפים:

א אבל אסור לגלח שערו מדאמר רהמנא לכני' אחרן ראשיכם א' תפרעו מכלל דכע' מחייבי כפרע' ואחד שער ראשו וא' שער זקנו וא' כל שער' ואפילו של בית הסתרים כל שלשים יום אסור ושער שעל השפה וסהצדדים כל שמעכב את האבילות תוך שבעת מות' ומע' דאיסור תספורת על שים על סימן' שעה סעיף א':

ב ישב לגלח ואמרו לו מת אביו תן של מגלחתך של מתגל' הריות משלים ראשו משום כבוד המתגלח רגנאי הוא למתגלח שילך בחצי ראש גלוח וגדול כבו' תבריו' כו' והא' דכתירין למגל' כשהגידו לו שמת אביו שיעש' מלאכ' משו' כבו' המתגל' היינו בדליכ' ספר אח' כמתא אבל אם יש ספר אחר כמתא אסור לזה לגלחו אלא שלימנו אחר:

ג כל אותם שאמרו מותר לגלח בחול המועד והם אותם שכתבתי לעיל סימן' שפט' סעיף א' גבי כיבוס אס' אירעו לו אחד מהם קודם האבילות ונכנס מיד תוך האבל אסור לגלח דאע"ג דהתתירו לו היינו משו' כבו' המוע' אבל הכא לא התירו אבל אם אירעו לו אחר מאלו ותכפוהו מיד שני אבילות זה אחר זה כגלה כדרכו בין ברוער בין במספרים ואפי' תוך שבעה ואדם אח' שתכפוהו אבילו' זה אח' זה מיקל שערו בתער אבל לא במספרים מפני שיש פו' יותר במספרים מבתער לפיכך לא יעשה אלא בתער שאינו כל כך פו' ועוד שעיקר גילוח של בריות הוא במספרים לפיכך אבל יעשה על ידי שני' ותער הוי' שני' לפיכך התירו לו בתער כיהו גם זה לא יעשה אלא בשני':

ה על כל המתים מגלח לאחר שלשים יום: על אביו ואמו לא יגלח עד שינערו בו הכירו ואפי' פגע בו רגל לאחר שלשים ולא נערו בו לא יגלח עד שינערו בו ועיין לעיל בלבוש החור סימן' תקמ"ח סעיף י' וכתב מורי מהרמאי' ז"ל ושיעור גערה יש בו פלוגתא ונהגין בשלשה חדשים ובמקומות אלו נהגין שאין מסתפרים על אב' ואם כל יב' חדש אם לא לצורך כגון שדרכו ע"ז שערו או שהלך בין העא' ומתנוול ביניהם בשערותיו אם לא יגלח אלא מתירין לו לספר ע"ל:

ו לסרוק ראשו במסרק מותר אפילו תוך שבעה ואף על גב דנוהג אסור התם משום נזירות שאסרה לו התורה גילוח וסריקה מכלל אבל הכא לית בה משום יפוי ומותר יש מתירין לחוף ראשו כצונן אפי' תוך שבעה ואין נהגין כן:

לבוש עטרת זהב הלכות אבילות סימן שיצא שיצב שיצו

א לא אב עכרו שלשים ויש אומרים רגס לקדש אסור כל שלש' אפי' בלא סעודת אירוסין וכן נוהגין אף על גב דבת שעתא באב קיים לן מות' לארס כמטעם דשמא יקדמו בו שאני דתשע באב דאבילות ישנה היא ובקילינן ביה והא דאמרינן לעיל סימן שפ"ט סעיף ז' גבי גירחון דתשעה באב חמיר משאר אבילות כיון דרביס הוא יש לוטר דוקא לענין גיחון אכרינן כן שאם נתיירדו היה ההירד לרביס כבדת אחת וחיו רביס מקילין כבדת אחת דהכל הו' כנהנין לפיכך שייך לוטר חתם משום שהוא אב לות דרביס לא נתייר דבר שיכאור רביס להקל בו כבדת אחת וחיה כמעט האבילות בטל אבל הכא היתר דחיד הוא וליחיד ודאי חמיר ליה אבילו' דרשע מאבילות ישנה נראה לי :

ב אשה שמת בעלה אינה צריכה לנהוג אבילו' רק שלשים כשאר קרובי' אלא רמזו הכתב' צריכה להתמין מלניש' שלשת חרשים וכן האיש שמתה אשתו לענין אבילו' של שלו' וכי' לבי' המשת' אח' שלשים שות לשאר קרובים מכל מקו' לישא' אחר' לא התילו ער' שעכרו עליות שלש רגלים וראש השנה היום הכיפורים אינם חשובי' כרגלים לענין זה דהא דחצריכוהו להמתין שלש רגלי' לאו משום תוספת אבילות אלא שתשכח ותשקע תראשון' מרעתו בשעת שחוא עם השנייה כדרישנין ולא תתורו אחרי' לכבב' מכאן אמרו חכמי' ז"ל לא ישתה אדם בכוס ותיתן עיניו בכוס אח' ואמרו עלה לא נצרכה לא לשתי' נשוי' הילכך צריך הרחקת זמן וראש השנה ויו' הכיפורי' אינם כרגלי' לדבוח איני' מרוחקים בזמן לא קבעו דרב' וזמון כרגלי' מרוחקי' אע"פ שאין הרחקת הזמן שות בהם שחרי' אם מתה כאסרו חג' דאח' מן חרגלים צריך להמתין שנה תמיכה ואם מתה קודם רגל' אסמך לו כגון קודם עצר' צריך להמתין יותר משאם מתה קודם סוכות ומתה קודם סוכו' ממתין יותר משמת' קוד' פסח מכל מקום שמתה חרגלי' מסייעת לשכחה מרעתו ואם לא קיים מצות פריה ורביה או שיש לו בנים קטני' שצריכין אובני' או שאין לו מי שישמטנו ונושא כרי' שתשמטנו התירו לו לקדש מיד ולכנס אחר שכעה ולא יבא עליה ער' לאחר שלשים יום אלא אם כן לא קיים מצות פריה ורביה שאז מותר לבא עליה אח' שבע' לקיי' מצות פריה ורבי' וחוא חרין כשא' אבילו' אפי' באבילו' דאכיו' ואמו מות' לישא' אשה ולבא עלי' אח' שכעה אם לא קיי' פריה ורבי' יש אומרי' דהי' דאין לו מי שישמטנו אפי' אם הוא עשיר' ויכולת כידו לשכרו משרתי' ומשרתו' מכל מקום אם אין בתו וכלתו עמו בביתו שתוכל לשמשו בחפיפת' הראש או שאר דברי' שיתבייש מאחרי' מקרי' אין לו מי שישמטנו וכל כיוצא בזה ולכן נתפש' המנהג שרבו מקילין בענין זה ונשאיו נשוי' תוך שלש רגלי' ובעל נפש יחוש לעצמו מי שתפשו חסר ואינו רוצה להניחו כתפישתו ער' שישא' אותה אשה שתור' רוצ' לתת לו והיא עדיין תוך שלש רגלים אחר מית' אשתו יש מתירין ונותני' מעם לדבריה' שאם מפני חי' הבני' חתירו לו בל' שכן מפני חי' שאפ' ש' שיימו' מצער' התפיסה תעור' דלא נרע צער' התפיסה ממי שאין לו מי שישמטנו וכן נראה למורי' מהרמ"א ז"ל :

ג מי שלא קיים מצות פריה ורביה ושרך לו אשה ואח' שתכין צרכי' חופה מת אחי' המשווד' זה היה פעשה ותתירו לו לבגוסה ולבא עליה אחר' שבעה כיון שהיה לו המסר כדבר' אם לא יבנים ותוא' ראוי' תרווייהו הפסד ולא קיים פריה ורביה אבל כשביל' אחד מחם' אין מתירין וכן אם יש לו בנים קטנים ונתרצה לאחות' אשתו לישא' אחר' מותר לכתסח מיד מפני שהיא מרחמת על בני' אוחתם יותר מאחרת' ולאחר שכעה יבא עליה :

שיצו מתי האביל יכול לצאת מביתו וכו' סעיפים

א אבל ב' ג' ימים הראשונים אינו יוצא לבית אביל' אלא לבית הקברות אם מת מת לאחרים מכאן ואילך אם מת לאחרים מת בשכונתו יוצא אחר' המטה לבית הקברות ואינו יושב במקום המנוח' אלא במקום המתנחמים וגם אין שם כרי' מטה וקובריה' יוצא אפילו ביום ראשון ואפילו בשכונה אחרת' והאירטא אין נוהגין כן בני' אינו יוצא כלל לבית הקברות אפילו מת אחד בשכונתו וגם משום דראין עכשיו מנהגין ומתנהגין כמו בימיהם ואם כן מה יעשה בבית הקברות :

ב אבל כל שבת הראשון אינו יוצא מפתח ביתו שלא יפקח אבילו' ואפילו לטמוע כרבת חופה או מילת אינו יוצא אף על גב דאביל' חייב בכל המצות חיינו בבצות עשה שבגופו כגון ציצית' ותפילין' וכו' למול את בנו אבל לילך לחופה ולמילה' לטמוע תכריכ' בשביל' גמילות חסדים אין לו לצאת מפתח ביתו מיהו מפני הצורך המיקל' לצא' בליל' לא הפסיד מהא דאסור לצאת חרין לביתו היינו דוקא לטייל' או למשא' ולמתן וברומה אבל אם שלח אחריו בוטל או שצריך לילך לדרך' לא לשא' לשא' :

ז כשם שאסור לגלח כל שלשים יום כך אסור ליטול צפרנים בבלי' בין בשל' ימים בין של רגלים כלל שכן דרך ליטול' ככלי' ויש בו משום יפוי אביל' על ידי' שנו' כגון בידיו או בשיניו מותר אפילו תוך שבע' שאין כאן לא תענוג ולא טכחה ואשה שאירע טכילתה אחר' שבעה תוך שלשים אם תטול צפרניה' בידיה' או בשיניה' אינן ניטלות יפה לא תאמר לע"א שפחתה או לישראלית ליטלם לה בתער' או במספרים :

שיצא אבל אסור בכל מיני שמחה וכו' סעיפים

א דבר משום הוא כיון שנקרא אבל אסור בשמחה כל שלשים דהא שמחה היא הפך האבל והל' שני הפכים בנושא אחד ואם היה עושה דבר של שחוק היה לו נגאי' שחוי' צריך להתג' אבל דחרי' שחוק לפיכך אכרוזל לא יקח האביל' תינוק בחיקו שמא מתוך כך יבא לירי' שחוק מכל מקו' לא אמרו זה שלא ליקח תינו' אלא תוך שבעה דהל' נגאי' גדיל' אם ישחוק ונס הוא בכלל האנקדום אבל אחר' ז"ל לא אמרו : על כל חמתי' נכנס לבית המשת' לאח' שלשי' יום ועל אביו ואמו לאח' ז"ב חרש ואפי' אם השנה מעוכרת מות' לאח' שני' עשר חרש שאפי' רשע נמו' אינו נידון יות' מי' חרש וכש' שאסו' ליכנס לבי' המשת' כך אסור לילך בדרך כשיירא גדולה לאביו ואמו כל' ז"ב חרש ולשאר קרוביו שלשי' יום שהוא כמו שמחה ששמחי' הרב כדרך כמו שכתבתי לעיל סי' ט"ז ולשמחת' מריעות' פורוש' שעשין רעים זה עסוה שאוכלי' ושותים עם זה היום וחורין ואוכלין עם זה למחר הרי זה מות לעשו' אח' שכעה טאע"פ ששותין ואוכלין יחד אין בו שמחה אלא כל' אח' פורע חובו לחביריו ברא' שצריך לפרוע מיד כגון שכבר אכל עם רעיו והגיע עלי' יום הפירעון כימי' אבילו' אבל להתחיל או שכבר אכל ואינו חיי' לפרוע' מיד אסור לעשו' ער' אח' שלשי' ברא' לשאר קרוביו אבל על אביו ואמו אף על פי שכב' אבל וחיי' לפרוע' אסור לעשו' ער' לאח' שני' עשר חרש ולחכוד' מצוה כגון שמשאי' יתום ויתומה לט"ש ואם לא יאכל שם הוא ירחבטל המעשה מותר לאח' שלשי' אפילו של אביו ושל אמו אבל תוך שלשים אסור לכל' סעודת מצוה שבעולם שחיא' של שמחה אבל סעוד' מצוה דלית' שמחה כגון סעודת פריה ורבי' או סעודת כרית מילה שאין בה שמחה משום דאית' בה צערא' דינוקא מותר לאכול שם אפילו תוך שבע' וכלכר' שלא יצא מפתח ביתו ויש אוסרין בסעודת' גרית מילה דאיכרי' ששון דכתיב שם אנכי על אמרתך ותמנהג הוא שלא לאכול בשום סעודה בעולם כל' ז"ב חרש אם היא חרין לביתו ובתוך חבית מקילין שאוכל בבית אפילו בסעודת כרית מילה וכל שכן בשאר סעודו' שאין בהן שמחה אבל בסעודות נישואין יש לתחמיר כן נר' למורי' מהרמ"א ז"ל אבל שהוא בעל כרית או מוחל מות' לו ללבוש בגדי' שבת ער' לאח' המילה ומותר ליכנס לסעודות חבירי' מילה ולאכול שם אם הוא לאחר ל' אף על פי שאין המילה בביתו :

ג ליכנס לחופה שלא בשעת אבילות לשמח' תדרשה והברכות יש מתירין ויש אוסרין אלא עומד חרין לבית לשמח' הדרש' והברכות וכת' מורי' מהרמ"א ז"ל ולא יכנס לבית כלל בשע' שעומדין שם במזמזמי' חתן וכלתו וכן נוהגין באשכנז ובמדינות אלו וכל זה בבית שעושין שם החתנה ואוכלין ושותין ושמים שם אבל בחופה שעושין בבית חכנס' שמברכין שם ברכת אירוסין ונישואין ואין שם שמחה כלל מורחר מיד אחר' שבעה ויש אוסרין ער' שלשים ומכל מקום נר' שיכול האביל' לברך ברכת אירוסין ונישואין תחת החופה שבבית חכנסת וכן יוכל לחכנס החתן תחת החופה כמנהג ארצינו ששני' אנשי' מכניסים החתן תחת החופה ויכול ללבוש בגדי' שבת בשעה שמתכניס וכלכר' שיהא אחר שלשים וכן נוהגין יש מתירין לאכול באכול בסעודות נישואין או כרי' מילה עם המטמטמין וכלכר' שלא יחא במקום שמחה כגון בבית אחר' ויש אוסרין וכן נוהגין רק שחאביל' משמש שם אם ירצה ואוכל בביתו מכה ששולחים לו מן הסעודה יש מתירין לאכול באותה סעוד' שעושין לאחר הנשואין כי מאחר שכב' כרבו שחשמה' במעני' ועכשיו פסקו לוטר שהשמחה כמענו' אית' ליה חכירה שאין שמחה באותה סעודה ושיר' עכל' וכתב עור' יש אומרים שאסור לאכול בסעוד' בלילת שביום הכהרת' מת אביו או אמו עכל' ולא ראינו גזתה' כן :

שיצב אבל אסור לישא אשה כל שלשים יום וכו' סעיפים

א וכיון שאסור בשמחה אסור לישא' אשה כל שלשים יום ואפילו בלא סעודה איבא שמחה ואסורה ולאחר שלשים מותר לישא' ולעשות סעוד' ואפי' דגא' אבל על אביו ואמו ובית' לקדש אשה אפי' בני' ביהמה של אביו ואמו שלא יקדמו אח' כרחמי' והוא שלא יעשה סעוד' :

יורה דעה הלכות אבילות סימן שצד שצח שצו שצז שצח שצט קמו

כשאר חיימי' דחיינו לאח יצוא ככל הכנסת שרגילין לכא מנחמים ולא כאלו שרגילין לחמתין שעת על היום שאין הדבר תלוי אלא במנחמין: ודוקא מילתא דתליא כיומי' כגון שבעה ושלשים לא חשיבין הלילה שלפניו לכולו עד שיאיר היום ותנן החמה אבל כ' רח"ל דתלוי בשעות סלקא אפילו בלילה לטכך אם שמע שמעה דחוקה בלילה כיון דסגני בשעה אחת סלקא אפילו בלילה:

א ודב' שתלוי' בחדשי' לא אסרינן מקצת היום ככולו וכל שכן בקצת חודש ככולו כיצד מי שמת אביו או אמו בראש החדש ניסן ל' אסרינן בבט' באר שאחרי' מקצת היום ככולו לא צריך לנהוג דברים האסורי' בז' החדש עד שיפגם ראש החדש ניסן ועכשיו נהגו להוסיף עוד גם אותו היום שבת בו האב או האם לנהוג בו דין יב' חד' כן כתב מורי מהרמב"ם ז"ל ואולי במקומו חיו נהגין כן כי ברוב המקומות לא ראינו גודרנין:

שצו דין אבל שלא נהג אנלוחתובל שבעה וכו' סעיפים:

א אבל שלא נתנן אכלות תוך שבעה בין בשונג בין במזד משלים אותו כל שלשים חוץ מחקריעה שאם לא קרע בשעת חימו' אינו קורע לא תוך שבעה שעדיין זמן חימו' הוא שרדך החימו' כל שבעה חוץ מעל אביו ואמו שחימו' הוא ביותר וקורע אפילו לאחר שבעה: **ב** כרא' כשלא נהג אכלות כלל תוך שבעה אבל אם זולל במקצת הימים ולא נתנן כחם אכלו כגון מי שאסרו לו שמת לו מת ביום הראשון והיה בעיר אחרת ולא נהג בו אכלות וכיום חשני בגל' לעירו ונתנן אבילות אין צריך להשלים וכונת יום הראשון:

ג מי שחיה קטן בשעה שמת אביו או אמו ואחר כך תגריל אפילו תגריל תוך שבעה כיון שלא חלה עליו אבילות בתחלתו בשעת קבורה שוב אינו חל ובטל ממנו כל דין אכלות ואינו חייב בו:

שצז דיני ערות לנהוג אכלות על פיהם וכו' סעיפים:

א מתאבלין על פי עד אח' ועד מפי עד ועא' מסיח לפי תומך חבירי' מת אשר ועוד רכל מילתא דעבידא לגלוי' לא משקר: **ב** שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת הרי שנים כנגד שנים ואין שום עדות מתם עדות ואינו מתאבל:

שצח אם אבילות דיום אחד דאורייתא וכו' סעי' א

א יש אומרים דאבילות יום ראשון אם הוא יום מיתה וקבורה היא דאורייתא מרבתי' חן היום הקריבו וזמור ודרשינן תימס אסור והלילה מתור ומיירי באנינות והוא הדין לאבילות ועוד כתי' ואחריתו כיום מר ופירשוהו איום ראשון דמיתה וקבורה ולעיל בלבוש דחור סימן תקמ"ח כתבתי עוד פסוק דלה יטמא שיש מפרשים דלה יטמא מצוה וחז"ל דין לאבילות ביום שיטמא ולגודרנינו יום קבורה מכל חלק פירשו קצת גאונים דיום ראשון אם הוא יום קבורה אכלותו ד דאורייתא ושאר הימים מרבנן כמה דברים אסורים בשבעה מתים המפורשים בתורה שחזקו מטמא לחם שהם אביו ואמו וכו' ובהו אחיו ואחותו בתולה ואשתו נשואה אבל אותם שלשה שחזקו עליהם לאבילות שהם אחיו מאמו ואחותו מאמו ונשואה וארום וכו' ויש אומרים דאחיהו אמו או מפותה אפילו ביום ראשון אבילותו מרבנן ויש אומרים שכל אבילות ככל המתים אפילו השבעה מתים ויום ראשון דמיתה וקבורה אינו אלא דרבנן ותפסקים אסכתא בעלמא גינוה ולא מיירו אלא באנינות ותמא לא באבילות:

שצט דיני אבילות ברגל בראש השנה ויום טוב של גליות וכו' סעיפים:

א אפילו למאן דאמר אבילות דאורייתא ואפילו למאן דסל' דתגלח' ונתחוק דאורייתא בל' שלשים כש' דפרע פרע צדדי' וכו' לא לעיל אם בא הרגל תוך ימי אבילות או שארע לו אבילות ברגל הרגל מפקס האבילות דכתי' ושמחת כהנך או אבילות דמעיקרא אתי עשרת דרבי' ודחי עשה רחוק ויא' אבילות דהשתא לא אתי עשה רחוק ודחי עשה רבי' וכש' למאן דאמר דכל אבילותו רבנן לפי' אמרו הקוב' מת קודם הרגל בענין שחל עליו אבילותו נהג בו אפילו שעה אחת קודם הרגל

לשאר דברים הצריכי' לו תרב' כנז' דבר האבן פותר לצאת וכן נהגין דין געילת סנדל' בשיצא עיני' לעל' מי' שבט' שבוע שניה יוצא ואינו יושב במקומו ואינו מרבר' ושלישי יושב במקומו ואינו מרבר' ואם רצה לישב במקומו וגם לרבר בשבוע השלישי הרשות בידו רביעית הרי הוא כשאר כל אדם אפילו לא שלמו שלשה שבועות כגון שבת פאמצע שבוע מיר כשכלה אותה שבוע ושנים שאחרים חשיב הכא שבת רביעי' ועכשיו נהגין שאין עשבים במקום כל שלשים ועל אביו ואמו בל' שנים עשר חדש ואף על פי שאין להם על פה שיסמומו במנהג' וז"ל אין לשנותו בין שנתנו כן כל מקום לפי מנהגו:

ג מנהגי' שהאכל אינו יוצא בחול לבית הכנסת אבל בשבת יוצא וכן לבית המדרש כתב מורי מתיר משח איסורים זל ואם האכל הוא מוחל או בעל ברית אם הוא תוך שלשה ימים הראשונים לא יצא אלא אם כן אין מוחל אחר בעיר ואם הוא לאחר שלשה ימים מתפלל בביתו וכשמביאין התינוק לבית הכנסת למול ילך האכל לבי' הכנסת דימול אפילו יש מוחל אח' בעיר ויש מקילין אפילו תוך שלשה ימי' ואם צריך לתקן צמרניו להתכס לצורך המילה אם יש מוחל אחר בעי' אסור לו להתכן ואם אין מוחל אחר בעיר מותר לו לתקן ולהתכס כרי' שלא תרחה המילה וכן כל דבר של מצוה שאי אפשר לעשות בלא האכל מותר לו לצאת ולקיים המצוה עד כאן לשונו:

ד יש נוהגים כשהם אכלים אין משנים מקומם בבית הכנסת בשבת משום דסבירא ליה דהוי ליה מילתא דפרהסי' שאין נהג בשב' ויש אומרים שגם בשבת יכול לשנות מקומו וכן אנו נוהגים משום דסל' שאין זה דבר של פרהסיא שאין אבילות ניכר בו כל כך שדורבת פעמים אדם מחליף מקומו אפילו אינו אכל לפיכך אין לשנות הכנהג':

שצד שלא להתקשות על המת יותר מראי וכו' סעיפים:

א אין מתקשין על המת יותר מראי שני' א' תכנו לכת ול הנודו לו ודקדקו חכמי' זל וכי אפשר לומר כן לא א' תכנו למת יות' מדאי' ול' תנודו לו יות מכשיעור הא כיצד שלשה ימים לבני ושבע' להספ' ושלטי' לגיהוץ ולתספור' מכאן ואילך אמ' הקב"ה אי אתם רשאים לרחם עליו יותר ממני ואמרו חכמים וכוונם לברכה כל המתקשה על המת יותר מראי על' מת אחר הוא בוכה שכן ראו הרבה מעשים:

ב במה דברים אמורים בשאר העם אבל תלמי' הכס דכל לפי חכמתו מכל מקום אין בוכין עליו יותר משלשים יום דלאו עדיפא ממשח רבינו עליו השלום דכתיב כי הויכבו את משה שלשים יום ואין מספידין עליהם יותר משנים עשר חדש והכס שלא שמעו בו שמת עד אחר שנים עשר חדש אין מספידין אותו כלל:

ג יוצאין לבית הקברות ופוקדין על המת' שלשה ימים ואין בו משו' דרכי האמורי' לא שראוין שמא עדיין חי הוא וכן היה מעש' שפקדו על אחר ומצאוהו חי והיה כמה שנים והוליד חמשה בנים ואחר כך מת:

ד אמרו רבמים וכוונם לברכה אחד מבני חמשה שמת ידאנו כל חמשה פחה משל למת הדבר דומה לכפ' של אבני' כיון שנודעו אחד מתם גזרעונו כולם כלומר שמדת הדין מתחה כנגד' ע' שיתרפה מעט מעט כי כל שבעת החרב שלופה ועד שלשים היא רופפת וי' אנה דחורת לתערה עד אחר שנים עשר חדש לפיכך שלשה ימי' הראשונים ידאה האבל כאילו חרב מונחת לו בין כתישיו משליטה ועד שבעה כאילו זקוף כנגד' בקרן וזית משבעה ועד שלשים כאילו עוברת לפניו בשוק ואחר כך כל אותה השנה עדיין מתוח כנגד' אותה משפחה ואם נודר כן זכר באותה משפחה נתרפאה כל המשפחה:

ה וכן אחר מהחבורה שמת מדת הדין מתוח כנגד' כל החבורה וידאנו כולם:

ו כל מי שאינו מתאבל כמו שצו חכמי' הרי זה אכזרי' לא יפה וידאנו וישפס בשעשיו ויחזו בתשוב' אולי ינצל מחרבו של בלאן המת:

שצח מקצת יום השבעה ושלשים ככולו וכו' סעיפים:

א ביום חשמעי' כיון שעמדו המנחמים מאצל האכל מותר בכל הדברים שהם אסור בהם תוך שבעה דקולא הוא שתקילו חכמים ואמרו מקצת היום ככולו לא שגא מקצת יום שביעי לא שגא מקצ' יום שלשים דביו שלשי' שאין מנחמין מיר כשתנן החמה ביום שלשי' בשל' מבני גזרות שלשים וכתב מורי מהרמב"ם ז"ל ובמד' ג' א' שאין המנחמי' רגילין לכא ביום שביעי צריך להמתין עד שעה שרגילין המנחמין לכא

לבוש עטרת זהב הלכות אכילת סימן שצט

דבינו יספי בעל שולחן הערוך וכתבזהו לפי שנתנו שאין נהג יאסוד
 והיזהר כביסה אלא כל שבעה ולא כל שלשים אבל על מדי מתרמא
 ז' וסבת כאן וכן נהגין תסתאני עליו מסוד על מה שכתב וכן נהגין
 רחא הוא עצמו כתב לעיל סי' שפ"א סעי' אגב' דהיזהר דהאידיא נהגו
 לאסוד רחיצת כל שלשים יום תבי תבואת כסימן שפ"ש סעיף א' כתב
 ג' ב' רתאידנא נהגין העולם איסור כל שלשי' אבל לא שאר אחר לבשו
 תולדו זכר כתבתי אני אחריו משמובסי' הנזכרים וחס כן בסעיף וד'
 שכולו אינו מדבר אלא כתבוסת והיזהר שבתוך שלשים שדרי' אם
 הל אחר מו' מי' אכילת בערב חרנל חזק מיו' השביעי אין חרנל מבטל
 אל אמיר' שבעה ולא גזירת שלשים אלא גזירת שלשים משלים עם
 ימי חרנל כמו שיחבאר בסמוך בסעיף ו' ער סעי' י' ועל מה כתב מורי
 אם כן וכן נהגין רחא לדידיה גם כלילה לא יוכל ללבוש מה שכבס
 גם רחיצת עורנו אסור לו גם גלילה עד כלות השלשים האסור לו סר
 רסל' למורי ול דמה שנהגין האידנא בגזיר' רחיצת ותבוסת כל שלשי'
 היינו כשאין רגל פוגע בהם אבל כשפוגע בהם רגל אין נהגין כדרך
 אסור' ועל דהמיקל לא חפסיד ועיין לעיל בלבוש החזר סימן תקס"ד
 סעיף ט':

ו חשוף חל כל היט' לבטל את האכילת הפני ראש השנה היה אף
 ע"ג דלא כתיב בתו שמה אהול' שמבטלן ארז האכילת כבו
 חרגלים וכולו חוקשו לתרדי בתורה דכתי' אלה מועדי יי' ש'
 בכללם ר"ה ה':

ז אין חרנל מבטל לא גזירה אחת כגון נטרת שבעה לכתן או גזירת
 ללכתן ולא שניהם יחד כיצד אם כבר נהג כל שבעה ופגע בו
 חרנל תוך שלשים חרנל מבטל כל גזירת' ולאם עדיין לא נהג כל ז'
 ודרי' עדיין לפניו גזירה' ואחר כך גזירת שלשים חרנל מבטל גזירת'
 שבעה וגזירת' לעדין עליו להשלים כיצד נהג שעה א' לפני רמסון
 אותה שעה השוכה כו' הימי' הפסח חריטו' ומשלים עליהם טו'
 אחרים:

ח שעה אחת לפני עזרת חסובה כשבעה ועזרת כיון שאם לא
 חקירב קרבנות העזרת יש לו תשלומין כל שבעה חשוב כשבע'
 חרידי' ומשלים עליהם י' אחרים ויום שני של עזרת עולה למעין היז'
 ומעמא עיין לעיל בלבוש החזר סימן תקס"ח סעיף ג':

ט כבר אמרנו דהא היה חסובים כרגלים לענין ביטול האכילת
 לפיכך שעה אחת לפני ר"ה במלה מסנן גזירת שבעה מפני ר"ה
 וגזירת שלשים מבטל מסנן י' ומגלה ערב י' זהו לקובר מתו ב'
 בתשרי רכלו ז' ימים בער יום כיפור ועלה לכאן ולכאן ומגלה בו ביום:
 שעה אחת לפני י' במלה מסנן גזירת שבעה מפני י' וגזיר' שלשי'
 מבטל מסנן חתג ומגלה בערב חתג:

יא שעה אחת לפני חתג חתג דרי' י' ושמיני עזרת חסוב כשבע'
 מן הטעם שכתבנו בעצ' סעיף א' כי כל המערי' חוקשו לתרדי
 חרי' כו' ויום שני של שמיני עזרת הוא כמו יום שני רשבות שכתבנו
 טעמא לעיל שחוא בתול חרי' כב' יום ומשלים עוד ח' אחרים:

יב הקיב את מתו שעה אחת לפני חרנל את שעה חרנל השוכין
 כ'ד וסוד' את חרנל יש לו דין שבעה ג' לענין שיהי' במקומו האיני'
 מדבר אפי' ברה ועזרת שאינו אלא יום אחד הא השיב היט' לשבעה:

יג באלו הארצות עושין שני ימי' שמת לו מת ביום טוב שני
 שח' יום טוב האחרון של פסח או של ת' או ב' שני של עזרת
 וקברו בו ביום יש אחרים אף על פי שאין קורעין בו מבטל מקום נהג בו
 אכילת דהואיל ויש שני אינו אלא מדבריהם ואכילת ריחם ראשון
 שחנא יום מיתת וקבורה הוא של הודח ידחה עשה של דבריהם מפני
 עשה של תורה וקריעה שאני שחנא מלאכה אבל אם מת ב' שני של
 ר'ה וקברו בו ביום אינו נהג בו אכילת שני' הימים של ר'ה כיו' ארוך
 הם ככל מקום אף על פי שהם ביום אחד לחומרא ברניו המבוארם
 במקומו אבל עולה לו לכוין שבע כרא' בשבע' פתים המעשרי' בתורת
 שכתן מטבא להם אבל אותם שהוסיפו עליהם כראיתא סימן סעיף אין
 אכילת אלא מדברגן לפיכך אינו נהג עליהם אכילת בטום יום טוב
 מאילו באוהם שאמרנו שנהג בהם אכילת ביום טוב שני אינו קורא
 והעולם האידנא נהג שלא להתאבל ביום טוב שני של גליו' על שום
 מת אפילו הוא יום מיתת וקבורה שסוכרין ברעת האחרים שאין שום
 אכילת דאורייתא וכן חסנא פשוט ואין לשנותו:

יד מתלו מת בערב יום טוב ונתירא שמאל' יספיק לקובר
 מבעוד יום ומסרו לעא' שויליכוהו לקוברו כיון שהוציא אורו
 נחקיר ונרמסר סעיף הקרובים הלח עליו אכילת וי' אים חות'
 שעה אחת קודם חרנל ונהגו בו אכילת בטלו לה גזירת שבעה אף
 על פי שנקבר ב'ט:

חרנל חרנל מפסיק האמילו ומבטל מסנן נזיר שבעה ימי' חרנל עולין
 לו למנין שלשי' חרי' שבעה לפני חרנל וימי' חרנל ומשלים עליהם עד
 שלשי' ודוקא שנתג אמילו' באותה שעה שקוד חרנל אפילו לא נהג
 לא רברי' שבעה כגון ששם שמת' קרוב בשב' שחל להיות בער' חרנל
 אף ע"פ שאינו נהג' אלא רברי' שבעה חרנל מפסי' אבל אם שגג או הוד'
 ולא נהג אכילו' או שהיה קרוב להשיב' ולא היה יכול לנהוג אכילו' אין
 חרנל מבטל האכילת' וכל שכן אם לא ידע במיתת המת קודם חרנל
 שאין חרנל מבטלו לא נהג חרנל רברי' שבעה וזמנה שבעה אחר
 חרנל ובאיחוס חו' מלאכתו נעשית' ע' אחריו עבדיו ושפחותיו עושין
 מלאכתו בצנע בתוך ביתו רכיון רכב' נתפס בשבע' ימי' חרנל ממלאכה
 אע"פ שלא נתבטל מחמת האבל לא בחמת חרנל סוף סוף נהג כדרך
 אכילו' כענין המלאכה חילכך אין לתחמו' בו כמו בשאר אכילו' ומלאכתו
 נעשית' ע' אחריו וכל ימי' חרנל רבי' מתעסק' בו לנהוג חילכך אין מתעסק'
 בו לנהוג כשמו' השב' אחר חרנל וימי' חרנל עולה לו למנין הל' שהרי
 דין ל' רחיינו גיהון והספור' נהגין חרנל שלא בתוך חרנל כלכר אסור'
 אלא אף בתורת אבל שהרי מתורת חרנל היח' מותר ללבוש בליים
 המנוחיים כבר הרשום ולכנים וניטל צפורניו במספרי' וסמת ססח'
 ברעיו והבא במדינת ח'ס ומכ' חשבית והשאר שבעה חכמים מותרין
 לספר ולכבס ומדין אכילו' אסור ככולם כמו בחול שחוא אסור' כחספור'
 וכניחוח ואפי' מטהצים כבר אסור ללבוש ואפי' היה בא מסרינת ריש'
 ואסור כשמת מריעו ואסור כשגילת צפורניו כמספרי':

כ חקוב מתו חרנל כה' נהג דין אינו כל זמן שלא נקבר ולא
 טיקב' נהג רברי' שבעה יום' מות' לייחד עם אשתו ועל סימן
 שצ' בלבוש החזר סימן תקס"ח וחרנל עולה לו לכנין ל' שמשלו' עליו
 שלשי' אפי' קברו בתג חסבות ולא אכרי' רשמיני עזרת שח' רגל בפני
 עצמו מבטל ומפסיק האכילת' הואיל ולא נהג דין שבעה קודם לו
 ומתעסקין עמו חרנל לנהוג וכל מלאכה המותר לעשות בסעוד' משום
 דבר האביו מותר לו גם בן לעשותו בעצמו ואם אינו דבר האביו היא
 סן הרברי' שהתירו לעשו' בסעוד' גע' ל' ע' אחרים בבתיהם ועבדיו
 ושפחותיו עושין בצנעה בתוך ביתו ולאחר חרנל מחיל למנוה' ז'
 ולכשיכלו ל' מיתת המת אע"פ שעיין לא כלומנין וה' שהתחיי' בלאכתו
 נעשית' ע' אחריו בביתו' ועבדיו עושין לו בצנעה בתוך ביתו ואם רבים'
 מתעסקין בו לנהוג אחר חרנל כגון מנין ח'ימי' שניהם חרנל אבל
 טראין ל' פנ' בנח' אם קברו כשלשה ימי' האחרונים של רגל בלאכרתו
 גע' ע' אחריו כשלשה ימי' אחרוני' של אבל ובמקום שיש שני ימי'
 מונח השבעה מ' שני האחרון דהואיל ואינו אלא מדבריהם שחרי' אנו
 בקיאי' בקיבוע ריחא עולה כהכנין ומינה אחריו ששה ימים כלכר:

כג אם קבר את מתו שבעה ימי' קוד' חרנל ונהג בהם גזירת שבעה
 וחרנל פוגע בו תוך שלשים יום חרנל מפסיק ומבטל מסנן גזירת
 שלשים אפי' חל יום וכערב חרנל רמקצת יום השביעי כסלח' ועולת'
 לכאן ולכאן כלכר שמקצתו בשחרי' עולה לכל יום ואחר כך סיר הל'
 צלי' גזירת' שלשי' יומי' בשבתה ל' ל' ז' שלשי' אחר כך כשמתקרב
 חרנל רחיינו בער מפסיק ומבטלו וכות לו לכב' ולרחוץ ולספר בו ביום
 נפד' להשיב' קרוב לרגל ובער פסח שהוא יותר עריף משאר ערבי' יט'
 מפני שהיו בקריב' לכו' את הפסח כמו שנתבאר בחלבו פסח סי' הפסחות'
 ככל מיד אחר הצות דהיינו מומן שחיסת הפסח והילך ובתגלה' מותר
 אפילו קודם הצות הואיל ואתרי' הרבה נהגו איסור לגלה אחר חנו' גם
 הוא ינהוג איסור' וגלה קודם הצות וכן אם הל' שביעי' שלו בשב' שבעה
 חרנל אסרי' נכ' גבי' שביעי' שלו עול' לכאן ולכאן ומת לו לכב' ולדח'
 ויסר בערב שבה ואם לא גילה קצת או בער שבת מות' לגלה אחר
 חרנל שכבר נתבטל מסנן גזירת' שלשי' אבל בחול המוע' לא יגלה כיון
 שהיה אסור לו לגלה קוד' חרנל ואם הל' שביעי' שלו בשב' ערב חרנל
 אסור לגלה בער' שבת שחרי' עדין הוא תוך שבעה ואח' יום השבת
 שחוא יום שביעי' של אכילו' שלו יעלה לכאן ולכאן בשאר יום שבעה
 שחלה בערב חרנל ובא חרנל ומבטל מסנן גזירת' שלשי' לפיכך אם
 חתג ערב ח' השבועות שחל להיות ביום א' מותר לו לגלה מיר' אחר'
 חתג ואם הוא ערב ח' הפסח שחל להיות ביום א' מותר לו לגלה בחול
 המועד כיון שלא היה יכול לגלה בער' חרנל שהיה שבת כמו שנתבאר

בלבוש החזר סימן תקל"א סעיף ז':

כד הא חרנל מבטל גזירת תגלה רשלי' בשאר מתים אבל באביו
 ואמו שאסור לספר עד שיערו בו הבידיו אפילו פגע בו חרנל
 לאחר שלשים יום אינו מבטל ועל סימן ש' סעיף ד':

כה אם הל' אחר מו' מי' אכילת חקמו' השביעי' בער' חרנל מות'
 לכבס בגדיו אבל לא ילבשו' עד הלילה וטוב ליה מלכבס עד
 אור הצות כרי' שהוא ניכר שמפני חרנל הוא מבבס אבל לרחוץ אסור
 עד הלילה ויש מתיירין לרחוץ אחר תפילת המנחה סמוך להשיב' עכ"ל

יורה דעה הלכות אכילת סימן ת חא

קמח

הנהגה אמרים אפילו אחר חצות לא יקריב בערב שבת יש אמרים שאם קורבים חבת כלילת שאין אמרים צדוק הרין ונראת ל' דמפיד עברי שיש בו סוד שלא להגביר דינא והבן זכיון שאין אמרים צד' גם קריש אין אמרים שאין הקד' אלא בשביל פטוקי צד' נל :

מת לו מת קודם פורים תנע ציפודים אינו נפסיק האביל' וסבל כקום אין אבילות נוחה בו לא לצד ולא בשו' אלא דברים שבצנע' נוחה וחיל' לשלוח סנות ואף על פי שאינו מתאבל בהם עולין לו ממנין השבעה כמו שבת וטעמא לכולהו עיני לעיל ג' לבוש תחור סימן תרצו :

תב

דין שמועה קרובה ורחוקה וכו' יב סעיפים :
א כבר כתבתי כפי' שעה' כיון דאיכא' שאינו לא יש אה' סמכו ליום שמת רחוק' שנתנו אביל' יום אח' לפי' חלקו הכמיל' באביל' דשמועה קרובה ואביל' דשמועה רחוקה' קרובה דהוא' שמת לו קרוב' אה' בקרוב' ימי' דהיינו תוך שלשי' יום ושמועה רחוקה רצה לומר שמת לו קרוב' אה' מיכיל' רחוקה' כל'ו' שעברו שלשי' יום ממותו כיצד מי שבאח' לו שמועה שמת לו קרוב' אה' אם הוא עדיין בתו שלשי' יום למיתתו כשהגיע' לו השמועה ואפי' הוא יום שלשי' עצמו חרי' זו שמועה קרובה וחיל' לנחוג שבע' ימי' אביל' מיו' שהגיע' לו השמועה וקורע מיר ששבע' ומונ' שלשים יום מיו' השמות' לנחוג בהן דין תספור' ושא' דברי' של גזיר' שלשי' כל'ו' של דבר יום שמועתו הקרוב' כיו' הקבור' ואם שמע שמת לו קרוב' אחד אח' יום שלשי' ואילך אין צריך לנחוג שום אביל' אלא שעה אחת דאע'ג שאכרנו שמועה רחוקה' דעה' יום אח' כבר אמרנו ג' דלענין אביל' קייסא לן מקצת חיל' ככולו לפי' סני' בשעה אחת ולא שנא שמע ביום לא שנא שמע כליל' כדכתבנו טעמ' לעיל סי' שצ"ה טע' ב' לפי' אם שמע שמועה רחוקה בלילה הגד' מקצת אביל' בלילה' אפי' שעה אחת עולה לו ואפי' שמע על אביו ואפו' חגי' מלי' לענין גמיר' שבעה אבל לענין גמיר' שלשי' נחוג על אביו בהשפחה ובגדול' ע' שנית' ודגל' ויעיר' בו חביריו וכן בשאלת' שלום ולפני' לבית המטות דנו בשאל' אבל על אביו ואפו' שני' עשר חרש' זכ' דר' מנח' מיום המית' ולא מיום שמועה לפיכך אם באת' לו שמועה על אביו וזמנו לאחד יב' חרש' אינו נדחג' אלא יום א' אף בגמיר' שלשים ואבילות' יב' אינו אלא משום צער דינו שדין אותו ואין הרין תלי' בשמועתו אלא מיום מיתתו :

ב חסד' שמועה רחוקה' אינו צרי' לנחוג כל דין אביל' לא דיו בחליצת' מנעל דאין צריך לא עמי' ולא כפי' חסד' ופחות' מלאכה רחיצה וסיכת' תשמי' חסד' ומתלמד' תורה' ואם אין לו פנעלים ברגלי' בשעת שכאת' לו השמועה רחוקה' צריך שיכס' שמו' או יעטף' ראשו שיעש' מעש' שהוא ניכר בו שעש' שמו' אבילות' ואם היה עוקב בתורה או במלאכ' בשעת' ששמועה השמועה רחוקה' או שחית' ודחין וסך וכאת' לו שמועה רחוקה' מפיסיק שעה אחת משום אביל' חוד' למה שביר' ומכל מקום אינו יוצ' יד' אביל' בהפסק' זה לא צריך שיעשה מעשה שניכר שעושה משום אבילות' כגון דליצת' מנעל או כפי' הפס' ועש' ש' תרא' וסמיהו' גה' מינייהו' כג' ואם היה לבוש' חפיל' בשעה' ששמועה רחוקה' אינו צריך לחליצ' דלא דמי' עת' שמועה רחוקה' כ' ז' שני' ראבילות' :

ג אין סביר' על שמועה רחוקה' דין כעל אביו ואמו דעל אביו ועל אמו קודם לעולם אפילו שפע לאחר יב' חרש' וזמקום שאין חייב לקרוע אסור להחמיד ולקרוע משום כל תשוח' :

ד השומע שמועה בשבת או ברגל' הוא יום שלשים ולמוצאי שבת ורגל' צעש' רחוקה' באילו' שפע' בצמצום' שבת ורגל' דהו' שמועה רחוקה' ואינו נוחה לא יום אח' אפ' כל' בשבת או ברגל' אסור דברי' של צינע' כיון שהיו'ם השמועה רחוקה' לנחוג' כיון שבשבת' או שהוא יום שלשי' אסור' בדברים של צינע' אחר' נצט' זה אם שמע שמועה תוך שלשי' שבוע' עול' לו לנחוג' שבעה ימים שיתבאר' בענין' שבעה א' למה לא נאמ' ג' שאם הוא יום שלשי' שהוא נחשב' לשתמיה קרוב' כפי' אם שמע שמועה בחל' בי' שלשי' ימים' שמועה קרובה' ונחוג' שבע' ושלשי' עול' ברח' היינו טעמא משו' שבעה' השביעי' מיד' חל' עליו אביל' ורגל' צינע' נמשכ' עליו אהב' כל האביל' של שבע' ושלשי' שנמשך' חל' לל' ימי' מיו' המיתת' חבי' נמי ניטא כיון שבעה' השביעי' מיד' חלה' עליו אביל' שבעה' דברי' שב צנע' ומסך טוב אחריו כל גזיר' דשבע' ושלשי' דאין זה כל כך מן החי' לא דברים של טעם הם דכיון שאין נוחה בשבת' זו לא דברי' שבצנע' אין סביר' לומר' שיגרו' יום זה שיפ' שוך עמו כל אבילות' רשבעה' ושלשים' כמו שמועה קרובה' בחול' שאם כן היה מה שהוא נודס חסור' שהו' עצמו שחרי' בו עצמו אין כל אביל' נוחה בו וחסרתו יתא כל דין אביל' נוחה אין זה ברין שיהא חסור' כח שיכא' בגרפתו יותר' מסנו' אבל בשמועה

ת דיני אבילות בשבת וכו' ב סעיפים :

א שבת אינו מפיסיק האבילות כמו הרגל שהרי אי אפשר שבעת ימים בלא שבת ואם היה מפיסיק לא יהיו לעולם שבעה ימים וכבר אסמכתא אקרא דימי אבילות' הם שבעה לפיכך עולה וקצת דיני אבילות' נוחגין בו דהיינו דברים שבצנע' שהם אסור' השמש' חמטת' ורחיצת' וסיכת' אבל דברים שבפרחמי' דהיינו עשייתו אינו נחוג' אלא יסור' עשייתו ורוקא עשייתו במשום שנהגן בעשייתו וימעה' שנתבא' לעיל סימן ט' אבל קצת עשייתו שנוחגין בקצת בקצות כל שלשים אין צריך לחסור' בשבת וילבש' מנעליו ודק' חסמה מכפיית' ור' ל' ללבוש' בגד הקרועה' אלא בחליפו' אם יש לו להחליף' ואם אין לו להחליפו' מחו' קרעו' לאחריו שכל' אלו אם ינחוג' בהם חיל' דברי' של פרחמי' וית' דהי' דבר' שבצנע' שאף אם לא ילמד' אינו ניכר שמשום אבילות' אינו לומ' לפי' אסור' בתת' שהיא משמחתו אבל לחוג' הפרשה' כיון שהייב אדם להשלים פרשיותיו עם הצבור' הוי בקורא ארץ שבע' השאר חובת' חיים מותר' ואם קראו האביל' לעלות לתורה צריך לעלות' שאם היה נסנע' היה דבר' של פרחמי' אורב' חסדיו קרי' אוהו בכל פעם שלשי' ווארע' בו אבילות' ולא קראו החק' ועלה הוא בעצמו ואמר' כיון שהרגל' לעלות' שלשי' בכל שבת הריאה' חיס' שאינו עולה אומר' בשביל אבילות' הוא נמנע' ודבר' של פרחמי' וכן בהן שהוא אבל ואין כח' אחר' בבית הכנסת' בשבת מותר' לקרוע' אבל בענין אחר אסור' :

ב גררתו היה או תרנוהו לסטים ובשבת נתיאש מלבקש כיון נחוג' דברים שבצנע' באותה שבת עולה לו ליום אחר לדין דהיינו אסור' רחיצת' חככות' כל שלשים אם שבע' יום שלשים של אבילות' בשבת מותר' לול' רחוק' בערב שבת כיון שאינו אלא שבת וחופרא' בעלמא מקילין' מולכסוד' שבת' וכן כל כיוצא' בה' כגון לחוג' על מקומו כליל' שבת' וללבוש' בגדי' שבת' בערב שבת' מדרגין' מפני שהם גם כן אינם אלא מנהג' בעלמא' כמו שנתבאר' לעיל סימן ט' פ' ט' וט' כן כתב' מורי' מהרמ"א זל' :

תא דברים הנחוגין באכל בחול דמועד וכו' ג סעיפים :

א אסור להיגיל הספר בחול המועד לפיכך אסור' שאין מניחין את המטה ברחוב' בחול המועד' שרא' להיגיל' והספר' לבריות' וכן לא יוליכו' את המט' לבית הקברות' בחול' ע' שיהיה כל הקב' מניחין' ופוסק' כר' שלא ישחו' הרבה' בכל' וידגלו' את החסד' אצל' הח' מניחין' את המטה ברחוב' ויליכין' אותו לבית הקברות' לכבודו' כדי שירגילו' עליו את החסד' אפילו במועד' :

ב אין קודעין בחול המועד' אלא מי שהזמין' לקרוע' מהם קורבת' או מחמת' חמתו' של מת' או שהוא אדם ניכר' או רבו' או עמד' עליו בשעת' יציאת' נשמה' כדאיתא' בטעם' ס' אבל מי שזמין' חייב לקרוע' ודעה' לקרוע' כדעת' כיבוד' אסור' :

ג שמע בחול המועד' שמועה קרובה' חייב לקרוע' :
ד אין חליצין' כח' במועד' ואין מברין' בו אלא קרוביו' של מת' אבל הקרובים' מברין' והוא הדין' לנחוג' אחר' הראש' חרש' וכשסברין' אין מברין' אלא על' ממות' וקפות' ועל' תלמיד' דהם הכל' מברין' לרחוק' ורחבת' כדרך' שמברין' את הקרובים' שהם הכל' מקרוביו' אבל כ'ט אפילו כ'ט שני' אין קודעין' ולא חליצין' ולא מברין' :

ה נשים בחול המועד' מקנות' דהיינו שכולן' עונות' באות' אבל לא מספחת' פידוש' לבנות' כף אל כף ובו' ונזכרת' תודים' מקטרת' עטפות' כר' לעשות' היכר' בין ראש' חרש' ונזכרת' ופדיל' לחול' המועד' להראות' דהו' ערף' אבל לא מקטנות' אפילו בראש' חרש' הנזכ' תודים' דהיי' שאחת' בדרבת' וכולן' עונות' אחרית' נקבר' חסת' לא מקטנות' ולא מספחת' ולא מקטנות' חגי' מלי' לאינש' דעלמא' אבל לתלמיד' דהם כן בחול' וסמך' בין בראש' חרש' בנזכ' תודים' מענו' ומקטנות' כדרך' בחול' חגי' מלי' מני' אבל שלא בפניו' לא הו' השמועה' אפי' רחוק' כפנני' דמי' אמרים' צדוק' הרין' על המט' וקדיש' כדרך' בחול' המועד' וכן כ'ט שני' אבל ט'ט ראשון' כיון שאין סתעסקין' בפת' אין אמרים' אותו וישחולקין' ואומר' שלא לום' צדוק' דדין' במועד' מפני' שהוא כמו תחנה' וכן המנהג' פשוט' במדינת' אלו' שלא לומר' צדוק' הרין' בכל' חיימי' שאין אמרים' בהן' חתנו' ולכן אין אמרים' גם כן צדוק' הרין' כשקובצין' חסת' בערב' שבת' אחר' חצות' מפני' שהוא סמוך' לשבת' אף על פי שבערב' ראש' חרש' תתנו' במנחה' מפני' שהוא סמוך' לשבת' אף על פי שבערב' ראש' חרש'

לבוש עטרת זהב הלכות אבלות סימן תנ

כאבל בכפיית המטה ועטיפת הראש וזעזועת הסנדל ותשמיש המטה ורחיצה וסיכה ולעריב אין מתאבל עליהם אפי' הם עושים צוררים לו בכרינו: היה עומד ומלקט וחשכה לו כותר ככל ביום של אחריו לפי אין מלקטין אותם סמוך לחשכה כדי שלא יהא נמצא שלא התאבל על ליקוט עצמות אביו או קרוביו ובליקוט עצמות אין שייך לומר דין אננות שנאמר כל זמן שלא חזר וקבר אלו העצמות במקום שיוחד לתן יהיה לו דין אינן ליאסר בשתיית יין ואכילת בשר אלא מיד הל עליו האכילות אפילו קודם שקברם:

ב כל שקורע עליו בשעת מיתתו קורע עליו בשעת ליקוט עצמותיו וכל קרע שאינו בתאחה בשעת מיתתו אינו מתאחד בשעת ליקוט עצמותיו:

ג עצמות אין עוברין עליהם בשורת אבל אומרים עליהן תנוחמין בביתם ואין מכרין עליהן בחבר העיר אבל מכרין עליהם בביתו ואין אומרים עליה קינת ונחיי אבל אומרי עליהם קילוסין דחיינו שבתו של מת וגם משבחין להבה שממית ומחיה:

ד אין מלקטין עצמו אביו במועד כדי שלא לעורר עליו את האבל במועד ואצל עצמות שאר קרובים שאינו מלקטן במועד דמכל מקום תעוררות אבלות איכא:

ה שמע שלקטו עצמות אביו או אקרוביו שהוא מתאבל עליהם אם שמע בו ביום שלקטום וקברום מתאבל עליהם ואם שמע ביום שלאחריו שנלקטו אתמול אין מתאבל עליהם:

ו אין מפרקין את העצמות ואין מפסקין את הדין דגנאי הוא לן למת אלא קוברן כמו שמצאנו:

ז אין מלקטין את העצמות אלא משיכלה הכשר שכל זמן שלא כלה הבשר הצורה עדיין ניכרת וגנאי ובזיון הוא למת שהוציא בזיו או בעיני העוסקים עמו ואם כלה הבשר שוב אין הצורה ניכר לפי יכול ללקוט או אפי' ביד עצמות אביו ואביו ואף על פי כן נכון הדבר שלא ילקטם הוא בעצמו מתחיל דר' אליעזר בר צדוק בסעף הסמוך:

ח מלקט אדם עצמות שני מתים כאחד ויניחם או בראש אפרסקל מכאן ואו בראש אפרסקל מכאן כדי שלא יתערבו דברי ר' יוחנן בנזירי ר'ע אומ' סוף אפרסקל להתעכל וסוף עצמות להתעכל ונמצאו עצמות שני מתים מתערבים אלא מלקטן ונותנן כל אחד בפני עצמו כארון של ארזים ר' איעזר בר צדוק אומ' כך אמ' לי אבא בשעת מיתתו בתחלה קברוני בבקעה ולבסוף לקוט עצמותי ותנם בארזים ואל תלקטם אתה בידך שלא יתו בויות עליך פי' והיה זה לך עון שיריני עצמות אביך בויות עליך כשתלקטם אתה בעצמך אלא הניח ללקט עי' אחרים ומסיים שם שאמר רבי איעזר זכני עשיתי לו נכנס יוחנן וליקט ופירש עליהם את האפרסקל ואחר כך נכנסת: אני וקרעתי עליהם ופירשתי עליהם את הסדין וכשם שעשה אבא לאביו כך עשיתי לו:

ט החלקט עצמות והמטמר עצמות והמוליך עצמות במקום למקו' תרי זה עוסק במצוה ופסוד מקריאת שמע ומתתפל ומתתפילין ומכל המצוה האמורות בין בחול בין בשב' שתעוסק במצוה פסוד מן המצוה לא שנא עצמות קרובים לט' עצמות רחוקי בין אם הוא בספיני או בדרך ואפילו המלקטים הם רבים כולם פטורים ואפילו אם רוצה להתמיר על עצמו לא יחמיר מפני כבוד העצמות:

י המוליך עצמות ממקום למקום תרי זה לא יתנ' בשק או ברסקין ויניחם על החמור וירכב עליהם מפני שנוהג בהם מנה' בזיון אבל אם מפשילו לאחוריו על החמור שפיר דמי: ואם היה מתיר' מפני נזכים ולסטים מותר אפילו לרכוב עליהם: תניא רבי מאיר אומר טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בת משתה כאשר הוא סוף כל האדם והח' יתן אל לבו מה יתן אל לבו דברים של מת דיספור יספורונ' דקבר יקברוניה דיטעון יטעוניה דרלאו ידלונ' פירש רש' דיספ' יתן אל לבו שאף הוא יספורו ואל ירע לו אם נתג' כן: דידל הרים קולו בבכי ובמספר לחספ' לאחרי' אף הוא ירלוחו עכ': היה ר' מאיר אומ' גדול השלים שלא ברא הקדוש ב'ה מדה יפה מן השלום שנתת לצדיקים שבשעה שנפטר האדם מן העולם שלשה בשרות מלאכי השרת מקרימין אותו בשלום וראשונה אומרת יבא: שלום והשנייה אומרת ינחו על משכבתם ותשלישית אומרת הולך נכחו ולא היין לצדיקים שמיתתן ביד הכבוד שנאמר וכבוד ה'אסוף לא שמקלסין לפניו יבא שלום יבא שלום ובלע המית לנצח ומתה' רמעה מעל כל פנים וירפת עמו יסיר ונ':

כשטומע שמועה קרובה בתוך שלשים יום בשבת אמרינן כיון שנוהג דברי שבצנע' עולה למנין שבועה אבל הוא אינו גורם משך האכילות ע"ז אלא אמרי' כאילו שטמעה במוצאי שבת שעורנו קרובה וזיי' בכולן והג' נאמר דהוי' כאילו שטמעה במוצאי שבת ורגל והרי היא רחוקה:

א השוכע שמועה רחוקה בשבת או ברגל אינו נוהג אפילו דברים שבצנע' ולמוצאי שבת ורגל נוהג שעה אחת ודיו:

ב השוכע שמועה קרובה בשבת ה' נוהג דברים שבצנע' ולפי' זה השבת עולה לו ליום אח' ולמח' קורע והל' יום ששי שבעי' לאכילותו:

ג שמע עשרה ימים אח' הסוכו' שמת לו מת קרובו בערב החג אעפ' שאם נמנה שעה אחת לפני החג לשבעה ושבע ימי החג דרי' ארבעה עשר ושמני' עצרת לו הרי כא' ועוד עשרה ימי' שאחר החג דרי' לא אין לזה דין שמוע' רחוקה שאין הרגל עולה למי שלא נהג אבלות קודם לו כלל וכ'ש לבי' שלא היה יודע שבת לו מת:

ד שמע שתי שמועות רחוקות ביום א' אינו נוהג על שתיהן א' יום אחר היו שתיהן קרובות או שמתו לו שני מתים כאחד מוצ' לשניהם כאחד שבעה ושלשים שמע לוח חיוס ולוח לכתו מונה לשני מיום שמועה שבעה ושלשים:

ה שנוע שמועה קרובה בשבת וחוא ערב הרגל כיון שנוהג דברים שבצנע' ואם לא היה ערב הרגל היה עולה לו למנין שבעה כדכתיבנא בסעף' ז' הכי נמי שבת זה עולה לשבעת ימים כמו בחול שעה אחת לפני הרגל ולא אמרינן כיון שאין כל גזירת שבעה נוהג בו לא יעלה לשבעת אלא ליום אחד דכיון שמקיים מצות גזירת שבעה כמו שצונו חול עולה גם כן לו:

ו כי שחתפלל כבר ערבית ועדיין הוא יום ושמע שמועה קרובה מונה מיום מחר ואותו יום אינו עולה לו שאם נאמר שיעלה לו הל' תרי' קלי' דסתין אהדרי' כדכתיבנא לעיל סימן שעה:

ז מי שמת לו מת ולא נודע לו אין חובה שיאמרו לו ואפי' באביו ואמו ומשיניד לו עליו נאמר כוציא רבה הוא כסיל ומורר:

להזמינו לסעודת אירוסין ונישואין ולכל שמחה כיון שאינו יודע מיהו אם שוא' עליו אם הוא חי או מת אין צריך לשקר לומר חי הוא שנ' מדבר שקר תרחק וככל מק'ם לבנים זכרים נהגו להודיע להם כדי שיאמרו קדיש אבל לבנות אין מנהג כלל להודיעו נהגין להתענות יום שבת בו אב או אם וטעמא שמעתי שיעשה תשובה מפני הסכנת דריע' מול': ביום זה שמת בו אביו או אמו ולפי' חטעם נראת לי דמתענין יום המית' ולא יום הקבורה כיון שהיה אצל המיתה בין שלא היה אצל המית' ולא כמו שסיים מורי' זל דברי' אס' לא מי שהיה אצל הקבורה ולא אצל הכיתה דל' שכן נר' לי ואם אירע יום זה ביום שאין אומרי' בו תחנון אין בתענין כלל: ואם מתו באדר בשנה פשוט' ונתעברה השנה שאחרי' העיקר להתענו' באדר הראשון שבא בשפוס' אבלותו שהרי' בתריסר ירחי' תליא מילתא דאפי' פושעני' ישראל אינם נידונים יות' מתריסר ירחי' ואדר הראשון שבא הוא הרש' שנים עשר לפיכך יתענה בו גכ' ואפי' שאם מת באדר הראשון שקודם העיבור אינו כותענ' לא באותו הרש' כגון שמתו בחדש ניסן או אחריו באייר או בסיון כו' בשנ' שקוד' העיבור אינו כותענ' בשנה הבאה לא באותו הרש' וחוו' שלשה עשר חדשי' מיו' הכיתה ער יום התענית היינו משום דהסכנת היא רוקא באורו הרש' שהדין היה מתוך כנגד אביו או אמו דשמא יגרו' הפתחון פה למקטרג שיקטרנו עליו אבל שני' אדרים חד' שכא הוא לפיכך טוב הוא שיתענ' בראשון' בראשון' בסוף יב' חדש וביון שהתחיל להתענו' באדר הראשון מתענה כל ימיו באדר ראשון וכ' אס' מת בשנה מעובר' באדר' ראשון שיתענה לעולם בראשון רק אם מת בשנה מעוברת באדר שני מתענ' גכ' בעיבור שאחריו באדר השני ועיני' לעיל בלבוש תחור סימן תקס"ח סעף' וזביות שמתענה בו יאמר גכ' קדיש לכבוד המת וכל דיני' קדיש וכתבנו בתבתי' בכר בלבוש התכלת סימן קל"ג: ואם הל' תענית זה בערב שבת דינו כשאר תענית לענין השלמת ועל בלבוש תחור סימן רכט מיהו אם בפעם הראשון השלים חיי' כמו נדר ונתנו' כך כל ימיו או ישאל עליו נראת לי אסי' לאכול בסעודת בליל יום שמת בו אביו ואמו כתבתי לעיל סי' שצא' היאך נוהגין ולפי' המע' שכתבתי ששמעתי בתענית זה היה נל' גסנן שיכול לאכול בסעודה דתא אינו משום אבלות אלא משום סכנה ותשובה ולמה לא יאכל בלילה בסעוד' נל':

תנ דיני המלקט עצמות וכו' י סעיפים:

א המלקט עצמו אביו או עצמו של שאר קרובי' שצריך להתאבל עליהם מסתמא שעל ידי חליקוט לבו מתחכם בקרבו ומעור' לו אבלותו כהרש' לפי' אמרו'ול' שהמלקט מתאבל עליהם כל אותו היום כולו כאילו מת ונקב' בו ביום דהיינו שיתאבל בכל הדברים הנהוגים

תם ונשלם שבת לאר בורא עולם

סימני הספר

על כחותיה רבה התועלת שיש להם אל הקורא כי ימצא מהקטן והגדול מעלתו ונורו מזה החפץ המדויק להצניח לפניו לא חסר לא דרשם ברשימים האמורים והוא לוח הרעים מהאלכות ולוח סימני הדינים מספרי לבימי תלכות למען ידון הקורא למכוח כל דין ודין במקומו אשר יתפון אחר אמר יענין בכפר נכבד הזה :

והא לך סימני לבוש השלישי והוא הנקרא לבוש עמדת זהב והוא הכולל כל הדינים הכוללים בסוף יודה דעה וטעמיהם :

ג	דיני טריפות בצומות חגידין	ג	אם שחיטה צריכה כוונה	ג	ה	ה	הלכות זחיטה
ז	דין בהמה דרוסה מחוץ הדרוסת	ד	השוחט לשם ע"א או לשם ר'	ד	ט	ט	הלכות זריפות
ח	דין בהמה נפולה	ה	דין השוחט לשם קרשים	ה	כו	כו	הלכות בשר בחלב
ט	דין בהמה שנפשתה בחייה	ו	דין במה שוחטין	ו	ל	ל	הלכות זערוכת איסור
ס	דין בהמה שאכלה סם חמות	ז	דין הקובע סכין בגלגל	ז	עב	עב	הלכות ושלקות וחלב ונבינת של ע"א
סא	דין מתנת זרוע ולחים	ח	דין שיעור סכין של שחיטה	ח	למ ע"א	למ ע"א	הלכות חבשר כלים תנקים מן הע"א
סב	דיני אכר מן החי	ט	השוחט בסכין מלובן	ט	מ ע"א	מ ע"א	הלכות ויין נסך
סג	דין בשר הנמצא ולא נודע מהו	י	דיני סכין	י	סו ע"א	סו ע"א	הלכות כלי היק
סד	איות חלבים חם חמותרים והאסורים לאכילה	יא	באיזה זמן שוחטין ודין השוחט לתוך חמ"י	יא	מו ע"א	מו ע"א	הלכות ע"א ותקרותה ומשמשים
סה	דיני חושין האסורים משום דם או חלב וניד הגשה וכל סדר הגיקוד בקיצור	יב	שלא ישחוט לתוך גומא	יב	נג עב	נג עב	הלכות ריבית
סו	דברים האסורים משום דם	יג	דין בעלי חיים שאין צריכה שחיטה	יג	סג עב	סג עב	הלכות מלבושי ע"א
סז	כמה דברים האסורים משום דם	יד	דין עובר במעי בהמה	יד	סד	סד	הלכות כשוף עינין ומנחש
סח	דיני מליגת הראש ועופות	טו	שלא לשחוט כחמה ער יום הללית'	טו	סו עב	סו עב	הלכות כתובת קעקע וקריחה על מת
סט	דיני מליחה וחרח	טז	דין אותו ואת בנו	טז	סז ע"א	סז ע"א	הלכות גילוח הפאות
ע	דין מליחת הרבה בשר ביחד	יז	דין השוחט את המסוכנת למות	יז	שט	שט	הלכות לא ילבש גבר שמלת אשה
עא	דין מליחת הראש והמלפים והמח	יח	דין בדיקת חסכין ופגומותיו	יח	שס	שס	הלכות גרש
עב	דין מליחת חלב ותיראה	יט	דין ברכת השחיטה	יט	עד ע"א	עד ע"א	הלכות טבילה
עג	דין צליית הכבד	כ	מקום השחיטה בצואר	כ	עו עב	עו עב	הלכות מעיין ומקוח
עד	דין החול	כא	שיעור השחיטה בבחמה	כא	פב ע"א	פב ע"א	הלכות נדרים
עה	דין מליחת המעים	כב	באיזה זמן צריך לשחוט חורדין	כב	צה עב	צה עב	הלכות שבעות
עו	דין בשר לצלי	כג	דיני שחיטה בשחיית	כג	צח ע"א	צח ע"א	הלכות כבוד אב ואם
עז	דין עופות שמלאו בבשר שלא נמלח	כד	דיני דרסת הלחה הגרמה ועיקור	כד	צט ע"א	צט ע"א	הלכות כבוד רבו ותח
עח	דין בצק שניכק בבשר שלא נמלח	כה	שצריך לברוק חסימנים אחר השחיטה	כה	קא ע"א	קא ע"א	הלכות תלמוד תורת
עט	סימני בחמה וחיה טחורת	כו	דין נקב בושט או בבני מעים	כו	קג ע"א	קג ע"א	הלכות צדקה
פ	דין חיה טחורת	כז	אם מותר לחתוך אבר מן הבחמה בעודה מפרכת	כז	קד ע"א	קד ע"א	הלכות מילה
פא	דין רכ"י חיוצאי מן המט' ודברים חיוצאי מן החי	כח	דיני כיסוי הדם	כח	קט ע"א	קט ע"א	הלכות עבדים

הלכות טריפות

כט	שמונה ביני טריפות	קכ ע"א	קכ ע"א	קכ ע"א	קכ ע"א	קכ ע"א	הלכות גרים
ל	דין מכה בעצם הגולגולת	קכב ע"א	קכב ע"א	קכב ע"א	קכב ע"א	קכב ע"א	הלכות ספר תורה
לא	דיני נקיבת המח וקרומין	קכג ע"א	קכג ע"א	קכג ע"א	קכג ע"א	קכג ע"א	הלכות מוח
לב	דין מכה בחוט השררה	קכד ע"א	קכד ע"א	קכד ע"א	קכד ע"א	קכד ע"א	הלכות שילוח חקן
לג	דין אם ניטל הלחי ומכה בושט	קכה ע"א	קכה ע"א	קכה ע"א	קכה ע"א	קכה ע"א	הלכות חרש
לד	דין מכת הגררת	קכז ע"א	קכז ע"א	קכז ע"א	קכז ע"א	קכז ע"א	הלכות ערלה
לה	דין טריפות הריאה ואונותיה	קכח ע"א	קכח ע"א	קכח ע"א	קכח ע"א	קכח ע"א	הלכות כלאי האילן
לו	כמה סיני טריפות בריאה	קכט ע"א	קכט ע"א	קכט ע"א	קכט ע"א	קכט ע"א	הלכות כלאי הכרם
לז	דיני אכעבתו וסרכו'	קל ע"א	קל ע"א	קל ע"א	קל ע"א	קל ע"א	הלכות כלאי זרעים
לח	דיני מראות הריאה	קלא ע"א	קלא ע"א	קלא ע"א	קלא ע"א	קלא ע"א	הלכות כלאי בחמת
לט	דיני בדיקת הריאה	קלב ע"א	קלב ע"א	קלב ע"א	קלב ע"א	קלב ע"א	הלכות כלאי בנדים
מ	דיני טריפות חלב	קלג ע"א	קלג ע"א	קלג ע"א	קלג ע"א	קלג ע"א	הלכות פדיון כבוד
מא	דין טריפות הכבד	קלד ע"א	קלד ע"א	קלד ע"א	קלד ע"א	קלד ע"א	הלכות כבוד בחמה טחורת
מב	דיני טריפות המרה	קלה ע"א	קלה ע"א	קלה ע"א	קלה ע"א	קלה ע"א	הלכות פטר חמור
מג	דיני טריפות החסול	קלז ע"א	קלז ע"א	קלז ע"א	קלז ע"א	קלז ע"א	הלכות חלה
מד	דיני טריפות הכליות	קלח ע"א	קלח ע"א	קלח ע"א	קלח ע"א	קלח ע"א	הלכות תרומות ומעשרות ומתנו' עניי וראשי'
מה	דין אם ניטלה השליא	קלט ע"א	קלט ע"א	קלט ע"א	קלט ע"א	קלט ע"א	הגו
מו	דיני טריפות בבני מעים	קמ ע"א	קמ ע"א	קמ ע"א	קמ ע"א	קמ ע"א	הלכות נדוי וחרם
מז	דין אם נמצאו בני מעים יתירים	קמב ע"א	קמב ע"א	קמב ע"א	קמב ע"א	קמב ע"א	הלכות כקור הולים ורפוא' ונוטח למות ונוסס
מח	דיני טריפות בקיבת וכרס	קמג ע"א	קמג ע"א	קמג ע"א	קמג ע"א	קמג ע"א	קל ע"א
מט	דין טריפות בקורקבן	קמד ע"א	קמד ע"א	קמד ע"א	קמד ע"א	קמד ע"א	הלכות קריעה
נ	דיני כללים ונקבים	קמז ע"א	קמז ע"א	קמז ע"א	קמז ע"א	קמז ע"א	הלכות אונן וחפד
נא	דין מחט או קוץ שנמצא בבחמה	קמח ע"א	קמח ע"א	קמח ע"א	קמח ע"א	קמח ע"א	הלכות קבורה
נב	דין עוף שנפל לאור ושינוי מראה באברי'	קמט ע"א	קמט ע"א	קמט ע"א	קמט ע"א	קמט ע"א	הלכות טומאת כזן
נג	דין שבר או מכה בבחמה או בעוף	קמס ע"א	קמס ע"א	קמס ע"א	קמס ע"א	קמס ע"א	הלכות אבלות
נד	דיני טריפות הצלעות						
נה	דיני טריפות ברגל ובפרקיו						

הלכות שחיטה

א	מי הם הכשרים לשחוט	א	מי הם הכשרים לשחוט
ב	דין אם שחיטה נבריה ומומר בשרה :	ב	דין אם שחיטה נבריה ומומר בשרה :

הלכות תערובות

צח	דין איסור שנתערב בחיית ואופן כיטולו
צט	דין

סימני הספר

קפה דיני מראות הרם
 קפט דיני אשה שיש לה זמרה קוע ושמן
 לה וסת קבוע
 קץ דיני כתמים ובריקת האשה
 קצא אשה שמצאה כתב בהשתם
 קצב דיני כלה הנכנסת לחופת
 קצג דיני דם כתולים
 קצד דיני מילדת ומפלת
 קצה דברים האסורים בזמן נדת
 קצו דיני לכישת הליכון ובריקתה

הלכות טבילה

קצז שלא תטבול האשה ביום
 קצח דיני טבילה והצניעות
 קצט שצריכה האשה לברוק בית סתור
 ודיני הפיפה בשבת ובחול
 ר אימתי תעשה כרכת הטבילה

הלכות מעיין ומקוה

רא דיני מקוה ומימיו
 רב דברים החוצצים בטבילה

הלכות נדרים

רג אויח דברים משוכחים בנדרים ואידי
 חס מנונים
 רד דיני המתפשט בנדר
 רה דיני האוסר עליו דבר באיסור תורות
 רו דיני ידות נדרים
 רז דיני כניו נדרים
 רח דיני סתם נדרים והנודר בחרים
 רט חשומע שהכירו נודר ואמר אמר
 רי שצריך לפרט הנדר בשפתיו
 ריא המתנת שטריו לא יתו נדרים
 ריב דיני הנודר בתורה
 ריג שאין הנדרים חלים על דבר שאין בו
 ממש
 ריד לעבור על מצוה צריך חתרה
 רטו שהנדרים חלים על דבר מצוה
 ריו חילוק בין האומר פירות אלו ואלו
 אמר לו ודין הנוד' מהמבטול וכיצד
 הולכין בנדרים אחר לתורה
 ריז דיני הנודר מהמבטול מהמליח ממעשה
 קדיר ודומיה וכיצד הולכין בנדר
 אחר לשון בני אדם
 ריח כיצד הולכין אחר כונת הנודר
 ריט הנודר בלא קביעות זמן
 רכ חילוק שבין קונם יין לחיו או לזמן לדין
 הנודר על דבר שאינו קבוע
 רכא דיני הנודר הנאות מחבירו
 רכב מי שהתנו מודר הנאה ממנו ורצה
 ליתן מעול לבתו
 רכג דיני הסדיר בנו לתלמוד תורה
 רכד מי שאומר נכסך עלי חסם
 רכה ודכו' שותפין שהרריות את חו
 רכו דיני מי שאסר עצמו מכל ישראל
 רכז דיני התרת נדרים וההבדל שבין פתח
 לחרטה והיאך נקרא על דעת רבי
 רכט דיני נדר שהתיר מקצתו או מי שנדר על
 רבר אחד כפעמים
 רל רלא הנודר על רגאיו או שתולה נדר
 ברעת אחרים

קמא דיני הצלמים והצורות
 קמב שהע"א ותשמישית אסורין כהנאה
 קמג שלא לבנו' ביתו סמוך לבית ע"א ובאיזה
 אופן מותר מליחנות מע"א
 קמד רמי ע"א מה דינם
 קמה איזה מותרת כהנאה
 קמו איזו עבודה יש לה ביטול ואיזו אין לה
 ביטול
 קמז דיני חשבועה בשם ע"א ודיני תוכר' שמת
 קמח דיני חגי הע"א
 קמט דיני ירדים מע"א
 קנ להתרחק מדרך ע"א ושלא לשהו' בפניה
 קנא דברים הצריכים לע"א ואסור לישראל
 למכורם
 קנב שלא יאכל הישראל עם הע"א זע"פי
 שאוכל מלו'
 קנג דיני ייחוד ישראל וישראלים עם הע"א
 קנד מיילדת נכרית וישראלית
 קנה אם מותר להתרפאות מע"א
 קנו אם מותר להסתפר מע"א
 קנז על איזו עבירות יחרג ואל יעבור
 קנח עובדי ע"א אסור להצילם מחמות

הלכות ריבית

קנט שמותר להלוות לע"א ולמוס' בריבית
 קס גודל איסור הריבית
 קסא דיני אויח אבק ריבית או ריבוי דאוריית'
 קסב שלא להלוות סאה בסאה
 קסג דיני רפוסק חטין לחייבו בשער של
 עכשיו
 קסד חממשכן שדה לא יחבירו
 קסה דיני חמלות על חמטבע והוספו עליו
 קסו חמלות לחבירו לא יעשה מלאכ' בעבדו
 ולא יזרז בחצירו
 קסז באיזה אופן מותר להלו' מעות בתנאי
 שיתעסק בו לרוח
 קסח וקסט כמה דיני ריבית הנעש' באמצעו'
 קע שלא יוכל ישראל להיות ערב לישראל
 שלוח מן הע"א בריבית
 קעא דיני ע"א שתלוה בריבית ותגיי'ר
 קעב חממשכן בית או שדה ע"מ שיאכל פירו'
 קעג הרבחה פרטי דיני ריבית
 קעד דיני המוכר לחבירו על מנת להחזירם
 קעה הפוסק על הפירות כפי השער
 קעו איזה השכרה מותרת ואיזו אסורה
 קעז דיני מקבל צאן ברזל מישראל וכמה
 דיני משא ומתן האסורי' משול ריבוי'
 קעה שלא ללבוש בלבוש ע"א
 קעט שלא לכשף ולעונן ולנחש
 קפ אסור כתובת קעקע וקריחה על סת
 קפא איסור גילוח הפאות
 קפב דברים האסורים משום לא ילכש גבר
 שמלת אשה

הלכות נדה

קפג אשה שרואה טפת דם
 קפד שצריך לפרוש מהאשה עונה קודם
 לוסתח
 קפה דיני אשה שאמר' טכארה אני ואח'כ
 אמרה טהור אני
 קפו דיני בריקת האש' בין לפני תשמיש בין
 לאח'תשמיש
 קפז דיני אשה הרואה דם מחבת תשמיש

קצט דיני העצמות אם מצטרפין לאיסור או
 להיתר
 ק בריה אפילו באלף לא בטיל
 קא דיני חתיכה הראויה להתכבד
 קב דיני דבר שיש לו מתירין
 קג דיני נותן טעם לפגם
 קד דיני עכבר שנמצא ביין או בשכר
 קה דיני איסור שנפל לתוך חיתר
 קו דיני היאך מטבילין בששים
 קז דיני המבשל בצים ודבר מיאוס הנמצא
 בתבשיל
 קח שלא לאפות היתר ואיסור בתנור אחר
 קט דיני יבש ביבש שנתערב
 קי דיני ספק טרפות שאירע בכשר
 קיא דיני כלי טרפות שנתערבו בכשרים

הלכות פרת ושלקות וחלב ונבינה של ע"א

ע"א

קיב דיני פת של עובדי ע"א
 קיד דיני ביטול עובדי ע"א
 קיר דיני שכר ושאר מטקין של ע"א
 קיט דיני חלב שהלבו ע"א ואין ישראל רואהו
 ונבינה חמאת
 קכז דברים האסורים בשום סכנת נפשות
 קכז שלא לעשות סחורה בדבר איסור
 קיח דיני התימת בשר או דבר מאכל הנשלח
 ע"י נכרי
 קיט דיני חסוד ובו ר' סעיפים
 קך דיני טבילת הכלים
 קכא דיני הכשר הכלים הנקנין מן הע"א
 קכב דיני נותן טעם לפגם בכלים

הלכות יין נסך

קכג כמה דינים מ"ין נסך
 קכד מי הוא העושה יין נסך ודיני נגיעת
 הע"א בחבית
 קכה דיני יין הנא מכה ע"א וכח כחו
 קכו דיני יין שנתערב ביין נסך ודין אם נצוק
 חיבור
 קכז אם נאמן האדם לאסור יינו של חבירו
 קכח דיני מקום שיש בו יין ונתייחד שמת ע"א
 קכט דיני המניח יין ביד ע"א וישראל יוצא
 ונכנס
 קל דיני התימת היין
 קלא דיני יין כשר שנעשה כרשות חבירו
 קלב שלא ליחנות מ"ין נסך
 קלג שלא להשתכר ביין נסך ולא לעשור
 ממנו סחורה
 קלד דיני יין שנתנסך ונתערב

הלכות כלי יין

קלה באיזו כלים יש לחוש משום יין נסך
 קלו השולח כלי יין ביד ע"א צריך להתמו
 קלז דיני יין כשר שהוש' לתוך כלי שלא נכש'
 קלח דיני הכשר כלי חיוני בגת
 קלט הלכו ע"א ותקרובתה ומשמי' וביטולין
 קס דיני תקרובת ע"א שנתערב

סימני הספר הלכות עבדים

רצו דיני כלאי חכמים וכלאי זרעים

כלאי בהמה

רצו דיני הרבעת וחנהגת כלאי בהמה

הלכות כלאי בנדים

רצו דברים האסורים משום כלאי בנדים
 רצו באיזה מנינים נהגו כלאים
 ש איזה כלאים דאורייתא ואיזה דרבנן
 שא אם מותר להציע כלאים רחמיו ודין
 מרדעת ותכריכים
 שב דין בנר שאבד בו כלאים
 שג שמותר לפשוט כלאים מחבירו
 שד שמותר לעשות ולקיים כלאי בנדים בשוק

הלכות פריזין בכור

שח כי חייב בפריזין ומתי ראוי לפדיון וכל דיניו

הלכות בכור בהמה טהורה

שו דין בכור בהמה מהורה באיזה זמן ובאיזה מקו נהג
 שז שאין היתר הנאה בבכור לא באכילת
 שח איסור עבודת הבכור ואיסור נישואין
 שט דיני בכור בזמן הזה
 שי בכור שנשחט שלא על פי הפס
 שיא דין החסוד למכור הבכור
 שיב דין הנשל שכר לראות בכור
 שיג שלא לחטיל מום בבכור
 שיד מי נאמן על חטלת מום בבכור
 שטו דין ספק בכור ורצו דופן וסוממסם ואנדרוניוס
 שיו דין הלוקח בהמה מן העלם ואינו יודע אם בכור
 שיוז דין בכור שנתערב ומת אחד מתכסמו
 שיח כמה ספקות ברני בכור בהמה
 שיט דין חתוך אבד הבכור ויתר דיני בכור
 שך מי הם החייבי בכבור בהמה שחורה ודיני שותפו העלם

הלכות פטר חמור

שכא בכור בהמה טמאה במה ובמי ובאיזה מקום נהג ודין פדיונו ועריפתו

הלכות חלה

שכב הפרש חלה שיש בין הלוח אף לחלות חל
 שכג חלה דרבנן היאך ניתנת ונאפת
 שכד שיעור חיוב חלה ומינים המצטרפי ודין פת פטור שנתערב בחיוב
 שכח דין ב'עיסות שאין בהן כשיעור
 שכז אחר שלש ב'עיסות ואין בשום אחד מהם כשיעור ותערבו
 שכזו מתי חל על העיסה חיוב חלה
 שכזי דין ברכת החלה ומי ראוי להפריש
 שכזכ איזה פת חייב בחלה
 הלכות

רסו הלוקח עבד אסור לקיימו ערל וטבילתו וברכ' ומילתו וכל דיני עבד ושפחה

הלכות גרים

רסח כיצד מניירין הגר והגויור ודיני קידושי הגר
 רסז איסור עריות בגרים ודינם לענין ערות והליצה

הלכות ספר תורה

רע שכר מצות כתיבת ספר תורה
 רעא דין העור שנכתבה עליו ושרטוטתו ודין הדיו
 רעב דין רוחב הדפין
 רעג שיעור הגליון ורוחב בין שיטה לשיט' ובין דף לדף
 רעד שצריך לכתוב אותו לשמו ודין רתיקון תאוותיו ודין
 רעה צורת פרשיות פתוחות או סתומות וצורת השירה
 רעו דין תליות הדילוג ודין הטענת כתיבת שם
 רעז שלא להפוך היריעה על פניה
 רעה דין תפירת סת'
 רעט דיני הגהרת ספר תורה ושלל ישנה מטעם
 רפ דין נקרעה היריעה לאחד תפירתה
 רפא מי בשור לכתוב סת' ואם אמר הסופר לא כהבתי האזכרות לשמן
 רפב לנהוג בכבוד בסת' ודין תשמישית
 רפג שיכול לדבק תורת נביאים וכתובי יתד
 רפד שלא לכתוב בלא שרטוט

הלכות מזוזה

רפה שכר מצות מזוזה
 רפו מקומות החייבים במזוזה
 רפז איזה פתח חייב במזוזה
 רפח כמה נכתבים והיאך נכתבת
 רפט מקום קביעות וכיצד נקבעת וברכתה
 רצן שלא לכתוב אותה על גליון ספר תורה
 רצא מזוזה מתי נברקת ומי חייב בה

הלכות שלוח הקן

רצב כמה דינים כשילוח הקן

הלכות חדש

רצג דיני החדש ומתי נהג

הלכות ערלה

רצד דיני ערלה באיזה מקום נהג וכשל מי

הלכות כלאי האילן

רצה דיני הרבכת האילן

הלכות כלאי הכרם

רלב דין נדרי וירחין והבאי ושפחה ואונסין
 רלג עונות נדרים לזכר ולנקבה
 רלד מתי האב והבעל ספידין ומתי ספידין שניהם יחד
 רלח הכרי' אשתו מתשמי' או שלא תלך לבי' אביה ודומיו

הלכות שבועות

רלו מה הוא שבועת ביטוי ושבועת שוא
 רלז הנשבע אם צריך לישבע בשם או בכינוי
 רלח דין שבועת שלא אוכל סתם או אם פירש
 רלט נשבע על דבר שאין בו ממש או לכטל המצות

הלכות כבוד אב ואם

רס איזה כיבוד ואיזה מורא ודיניהם
 רסא דיני מכה ומקלל אכיו ואמו

הלכות כבוד רבו ותח

רסב שלא להורות בפני הרב ודין רב שחל על כבודו
 רסג תח פטור מסס ומכירת סחודתו מוקדם
 רסד דין קימה והידור בפני חכם אפילו אינו רבו

הלכות תלמוד תורה

רסה חייב כל אדם ללמוד בנו ולרעמיד תלמידים
 רסו שחייב כל אדם בת' והיאך לומדים בשכר

הלכות צדקה

רסז גדול שכר צדקה ואם כופין עליו
 רסח מי חייב בה ומי ראוי לסבל
 רסז כמה חייב ליתן צדקה וכיצד יתננה
 רנ כמה ראוי ליתן לכל אחד ואחד
 רנא למי נתנן הצדקה ואיזה קודם להכיר
 רנב דין פדיון שבויים וכיצד פדיון אותן
 רנג מי הוא הראוי לישול צדקה
 רנד שלא לקבל צדקה מן העלם
 רנה לתרוק מקבלתה
 רנו קופה ותמחוי היאך נגבי' ומתחלקים
 רנז סדר גביית הצדקה ושלא לאתרה
 רנח המתפוס בצדקה
 רנט תנודר ואינו יודע מה נדר ודין אמירתו לגבוה

הלכות מילה

רס גדול כמות עשה רמילה
 רסא מי הוא החייב למול תכן
 רסב זמן מילה לגר ולחולה ולא נדרנוגוסוס
 רסג ילד שה' ארס או ירוק ומי שכניו מתיס מחמת מילה
 רסד מי ראוי למול ובמה מלין וכיצד מלין
 רסה סדר ברכת המילה ודין מילת ביום התענית
 רסו איזה מילה דוחה שבת ויום טוב

סימני הספר

שעב הית' הנהאחכמקום מצות ודין קברי
ע"א
שעג איזה כהן מזהר על הטומאה ולא
מתים מטמא וערמתי מטמא
שער טומאת כהן למת מצוה לנשיא ולרבו
ועל איזה מת מתאבלים

ועל מי מספידין
שמה דין המאבר עצמו לדעת ומנודה ודרוני
בית דין והפורשין מן הצבור
שמו מי שקרובו צלוב בעיר לא ירוד בה
שכו שלא לעורר על מתו שלשים יום לפני
חרגל

של . דין עיסה נכרי ושותפין וכלכים
הלכות תרומו ומעשרו
זמתנות עניים וראשית
הגז

הלכות אבילות

שעח איכתי מתחיל אבילות ולמי שמפנין
מקבר לקבר
שעו מנהג הכנחמים ודין מי שאין לו
מנחמים
שעז דין עכרים ושפחות ומנדה שיש להם
אבילות
שעה דיני סעודת הכראת לאיש ולאשה
שעט דין ברכת המזון בבית האבל
שפ דברים שחוא אסור בהם
שפא איסור רחיצה וסיכת לאבל
שפב איסור נעילת סנדל לאבל
שפג איסור תשמיש המטה לאבל
שפד האבל אסור בתלמוד תורה
שפה דין שאלת שלום באבל
שפו עמיפת הראש האבל
שפז דין כפיית המטה
שפח איסור הנחת תפילין לאבל ביום ראשון
שפט אבל אסור בכביסת כסותו ודין גיתחן
שצ דני גילוח וסריקה באבל
שצא אבל אסור בכל מיני שמחה
שצב אבל אסור לישא אשה כל שלשים יום
שצג כתי האבל יכול לצאת מביתו
שצד שלא להתקשות על המת יותר מדאי
שצח מקצת יום השבעה ושלשים ככולו
שצז דין אבל שלא נהג אבלתו כל שבעה
שצז דיני ערות לנהוג אבילות על פיהם
שצח אם אבילות דיום א' דאורייתא
שצט דיני אבילות ברנל בראש השנה ויום
טוב של גליות
ת דיני אבילות בשבת
תא דברים הנוהגין באבל בחול המועד
תב דין שמועה קרובה ורחוקה
תג חלקט עצמות

הלכות קבורה

שמה דין שריפה על המת האומ' תקברוני
שכט איסור הנאה כמת ובתכריכו
שן דברים העושי' למת ואין בו משו' דרכי
האמורי
שנא דין כלאים וציצית למת
שנב באיזה בגדים קוברים ואין האיש
מלביש האשה
שנג היאך מוציאין מת' וקטן ובאיזה
מטה
שנד עיר שיש בה שני מתים איזה קודם
שנה דברים שמשנים באשה יותר מבאיש
שנו גבול צורך המת והותירו
שנו איסור הלנת המת ומתי מותר להלינו
שנח נושאי המטה פטורים מקש ומתפלה
שנז מקום יציאות המת ותאכילים
שס מת וכלה מת זמילה איזה קודם
שסא הלוי' המת ובטול תלמוד תורה
לתליותו
שסב לקבור בקרקע ואין קוברין שני בתים
יחד
שסג איסור פניו המת והעצמות ממקומן
שסד איסור הנאת של קבר והאבן והכנין
שסה החופר קבר פטור מקש ובמה מרחיקין
הקברות מהלך
שסז דין המוכר קבר וישא שירשה קבר
ממשפחתה
שסז קוברים מתי ע"א ושל' יחלק בבית
הקברות כתפילין וציצית
שסח שלא לנהוג קלות ראש בבית הקברות

שלא דין נתינתה באיזה מקום וכיצד הכהן
מקבל ואם הם דאוריית' או דרבנן
שלב דין מתנת עניים
שלג דין ראשית הגז

הלכות נדוי וחרם

שלה היאך נוהגין עם המנודה או החותרם
ועל מה מנדין ודין התרתו

הלכות בקור חולים ורפואה ונוטה למות

וגוסס

שלה מתי מבקרין החולה ואיזה חולי מבקרין
וכיצד מתפללין עליו
שלו דיני הרופא
שלו חולה שמת לו בת
שלה וידוי החולה וכיצד אומרים לו
שלט דיני חגוסס ומה הם הסוכנים חייבים

הלכות קריעה

שכ ענין הקריעה שיעורה ומקומה ועל מי
קורעין ובאיזה זמן קורעין

הלכות אונן והכפר

שכא משמתו מוטל לפניו בשבת או בי"ט
ודיני האונן
שכב מי שחכין צרכי חיפראו ומת לו מת
שחייב עליו אבילות
שפג מצות הלויית המת
שכד חיוב ההספר וגודל שכרו וכיצ' מספידין

הלכות טומאת כהן

שכט על איזה טומאה כהן מזהר
שע מי' ההשוב כמת אף על פי שעורנו חי
שעא דין אהל היאך מביא הטומאה

בריך רחמנא דסייען

14

15

13

HD WIDENER

X LHTN MH

